

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנקד

לש"ס דף היומי מסכת יומא

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
ללמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר בראשית כרך ב'
לפי ספר הזוהר 10 פרקים (70-79 פרקים) עמודים רסה-חלח
[מפרשת וישלח דף קעה. עד פרשת ויגש דף רי.]

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויגמין כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמות המהרה"י לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם,
כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה
ובספוריה לבדם היא לובשות בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה
וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם
מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון
תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם
עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם
מאריכים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

קשה ליעקב מכל הצרות שעברו עליו. ומנין לנו שמשום יעקב זה היה? שכתוב (שם מח) מתה עלי רחל, עלי ודאי, על שאחרתי נדרי.

רבי יוסי אמר, כתוב (משלי כז) קללת חנם לא תבא, ובארוהו לו ברא"ו. שאם קללת צדיק היא, אפלו שלא התפונ ביה, פיון שיצאה מפיו נטל אותה אותו יצר הרע וקטרג ביה בשעת הסכנה.

יעקב אמר (בראשית לא) עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה. ואף על גב שהוא לא היה יודע, נטל אותו דבר אותו שטן שנמצא תמיד אצל בני אדם. ועל זה שנינו, לעולם לא יפתח אדם פיו לשטן, משום שנוטל אותו הדבור ומקטרג בו למעלה ולמטה, כל שכן מלה של חכם או מלה של צדיק, ועל שני אלה נענשה רחל.

ויהי בצאת נפשה פי מתה. אמר רבי אבא, וכי פיון שאמר ויהי בצאת נפשה לא ידענו פי מתה? אלא צריך משום שלא חזרה לגופה יותר, ומתה רחל מיתת הגוף, משום שיש בני אדם שנשמתם יוצאת וחוזרת למקומה, כמו שנאמר (שמואל א-ל) ותשב רוחו ויחזו [נפשו] אליו, (בראשית מב) ויצא לבם, (שיר ה) נפשי יצאה בדברו, (מלכים א יז) לא נותרה בו נשמה. אבל זו יצאה נשמתה ולא חזרה למקומה ומתה רחל. ותקרא שמו בן אוני, הקשיות של הדין שנגזר עליה. ויעקב החזיר אותו וקשר אותו לימין, משום שאת המערב צריך לקשרו לימין. ואף על גב שהוא בן אוני, צד של הדין הקשה - בן ימין הוא, שהרי בימין התקשרה, ונקברה בדרך כמו

נדרא דלא שלים, ודא קשיא ליה ליעקב מכל עקו דעברו עליה. ומנלן דבגיניה דיעקב הוה, דכתיב, (בראשית מח) מתה עלי רחל. עלי ודאי, על דאחרית נדרי.

רבי יוסי אמר, פתיב, (משלי כז) קללת חנם לא תבא. ואוקמוה לו בוי"ו, דאי קללת צדיקא היא, אפילו דלא אתפונ ביה, פיון דנפקא מפומיה נטל לה ההוא יצר הרע וקטרג ביה בשעתא דסכנה.

יעקב אמר, (בראשית לא) עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה. ואף על גב דאיהו לא הוה ידע, נטיל לה לההיא מלה ההוא שטן דאשתפח גביהו תדיר בבני נשא. ועל דא תנינן, לעולם לא יפתח בר נש פומיה לשטנא, בגין דנטיל ההיא מלה וקטרג ביה לעילא ותתא. כל שפן מלה דחכם או מלה דצדיקא, ועל תרין אלין אתענשת רחל:

ויהי בצאת נפשה פי מתה. אמר רבי אבא וכי פיון דאמר ויהי בצאת נפשה לא ידענא כי מתה. אלא אצטריך בגין דלא אהדרת לגופא יתיר, ומיתת רחל מיתת גופא, בגין דאית בני נשא דנפקי נשמתיהו ואהדרן לאתריהו ופקה דאת אמר, (שמואל א ל) ותשב נפשו (לפנינו בקרא רוחו. ובדפוס ירושלים איתא גם כוזה"ק ותשב רוחו אליו) אליו, (בראשית מב) ויצא לבם, (שיר השירים ה) נפשי יצאה בדברו. (מלכים א יז) לא נותרה בו נשמה. אבל האי נפקת נשמתה ולא אתהדרת לאתרה ומיתת רחל.

ותקרא שמו בן אוני. דקשיו דדינא דאתגזר עליה. ויעקב אהדר ליה וקשר ליה לימינא, בגין דמערב אצטריך לקשרא ליה לימינא, ואף על גב דאיהו בן אוני סטרא דדינא קשיא, בן ימין איהו, דהא בימינא

שנתבאר, הרי התגלטה מיתתה וקבורתה, אבל לא התגלטה מיתתה וקבורתה, ואף על גב שארבע האמהות הללו סוד יש להם, ובארוהו.

ויצב יעקב מצבה על קבורתה. אמר רבי יוסי, מה הטעם? משום שלא התכסה מקומה עד היום שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, כמו שנאמר עד היום, עד אותו יום ממש.

רבי יהודה אמר, עד יום שפתחור שכינה מגלות ישראל באותו מקום, כמו שנאמר (ירמיה לא) ויש תקוה לאחרייתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם. וזו שבועה שנשבע לה הקדוש ברוך הוא, ועתידים ישראל כשישבו מהגלות לעמד על אותה קבורת רחל ולבכות שם, כמו שהיא בכתה על גלות ישראל, ועל זה פתוב (שם) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים וגו', וכתוב (שם) כי יש שכר לפעולתך. ובאותה שעה עתידה רחל, שהיא בדרך, לשמח בישראל ועם השכינה, ובארוהו החברים.

ויהי בשפן ישראל בארץ ההיא וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. רבי אלעזר אמר, ויהי בשפן ישראל בארץ ההיא, שהרי לאה ורחל מתו, ונטלה הבית מי שנטלה.

וכי יצלה על דעתך שראובן הלך ושכב עם בלהה? אלא בכל זמן של לאה ורחל, שכינה שרתה עליהן, ועכשו שמתו, שכינה לא נפרדה מהבית, ושורה בבית במשפן של בלהה. ואף על גב ששכינה רצתה לטל הבית פראוי, אלמלא יעקב לא נמצא בזווג זכר ונקבה, לא שורה שכינה בגלוי

אתקשרת. ואתקברת בארץא כמה דאתמר. האי אתגליא מיתתה וקבורתה, אבל לאה לא אתגליא מיתתה וקבורתה. ואף על גב דהני ארבע אמהן רזא אית לון והא אוקמוה:

ויצב יעקב מצבה על קבורתה, אמר רבי יוסי, מאי טעמא. בגין דלא אתפסיא אתרה עד יומא דזמין קדשא בריה הוא לאחייא מתייא. כמה דאתמר עד היום, עד ההוא יומא ממש.

רבי יהודה אמר, עד יומא דתהדר שכינתא בגלותהון דישראל בההוא אתר, כמה דאת אמר, (ירמיה לא) ויש תקוה לאחרייתך נאם יי ושבו בנים לגבולם. ודא אומא דאומי לה קדשא בריה הוא. וזמין ישראל פד יתובון מן גלותא, לקיימא על ההיא קבורה דרחל ולמבפי תמן. כמה דאיהי בכאת על גלותהון דישראל. ועל דא כתיב, (ירמיה לא) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים וגו'. וכתוב,

(ירמיה לא) כי יש שכר לפעולתך. ובההיא (דף קעח ע"ב) שעפתא זמינת רחל דאיהי בארץא למחדי בהו בישראל ועם שכינתא ואוקמוה חברייא:

ויהי בשפן ישראל בארץ ההיא וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. רבי אלעזר אמר, ויהי בשפן ישראל בארץ ההיא, דהא לאה ורחל מתו, ונטלא ביתא מאן דנטיל.

וכי סלקא דעתך דראובן אזיל ושכיב בהדה דבלהה. אלא, כל יומא דלאה ורחל שכינתא שרייא עלייהו. והשתא דמיתו, שכינתא לא אתפרשת מן ביתא, ושריא בביתא במשפנא דבלהה.

בפית, ועל זה עמדה שכינה במשכן בלהה. וכא ראוּבן, משום שראה שבלהה ירשה מקום אמו, הלך ובלבל המטה, ועל שעמדה שכינה עליה כתוב בו וישכב את בלהה.

רבי ייסא אמר, שישן על אותה מטה ולא חשש לכבוד השכינה, ומשום כך לא נפגם מחשבון השבטים, וכא הפסוק ועשה חשבון, משום כך כתוב בכור יעקב ראוּבן, והפסוק עשה אותו ראש לכל השבטים.

רבי יהודה פתח ואמר, (הושע יד) פי ישרים דרכי ה' וגו' - כל דרכי הקדוש ברוך הוא כלם ישרים ודרכי אמת, ובני העולם לא יודעים ולא משגיחים על מה הם עומדים. ועל זה וצדיקים ילכו בם - משום שהם יודעים דרכי הקדוש ברוך הוא ומשתדלים בתורה, שכל מי שמשתדל בתורה, הוא יודע והולך בהם שלא סוטה ימינה ושמאלה.

ופשעים יפשו בם - אלה הם הרשעים שלא משתדלים בתורה ולא מסתכלים בדרכי הקדוש ברוך הוא ולא יודעים לאן הדרכים הולכות, ומשום שלא יודעים להסתכל ולא משתדלים בתורה, הם נכשלים בהם באותם דרכיו בעולם הזה ובעולם הבא. בא ראה, כל אדם שמשתדל בתורה, כשיצא מן העולם הזה, נשמתו עולה באותם דרכים ושבילים [שהם בתורה] של התורה, ואותם דרכים ושבילים של התורה הם ידועים, ואותם

ואף על גב דשכינתא בעיא לנטלא ביתא כדקא יאות, אלמלא יעקב לא אשתפח בזווגא דכר ונוקבא, לא שריא שכינתא באתגליא בביתא. ועל דא קיימא שכינתא במשפנא דבלהה. ואתא ראוּבן ובגין דחמא דבלהה ירתא אתרא דאמיה, אזל ובלבל ערסא. ועל דקיימא שכינתא עלה, כתיב ביה וישכב את בלהה.

רבי ייסא אמר, דנאים על ההוא ערסא ולא חייש ליקרא שכינתא. ובגין כך לא אתפגים מחושפנא דשבטין ואתא קרא ועביד חושפנא. בגין כך כתיב, בכור יעקב ראוּבן. ואיהו עביד קרא רישא דכל שבטין.

רבי יהודה פתח ואמר, (הושע יד) פי ישרים דרכי יי וגו', כל ארחוי דקדשא בריך הוא כלהו ישרים וארחוי קשוט, ובני עלמא לא ידעין ולא משגיחין על מה אינון קיימין. ועל דא וצדיקים ילכו בם, בגין דאינון ידעין ארחוי דקדשא בריך הוא ומשתדלי באורייתא. דכל מאן דאשתדל באורייתא, איהו ידע ואזיל בהו דלא סטי לימינא ולשמאלא.

ופושעים יפשו בם, אלין אינון חייבין דלא משתדלי באורייתא, ולא מסתכלן בארחוי דקדשא בריך הוא ולא ידעין לאן ארחוי אזלין. ובגין דלא ידעי לאסתכלא ולא משתדלי באורייתא, אינון פשלי בהו פאינון ארחוי בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

תא חזי, כל בר נש דאשתדל באורייתא,

כד נפיק מהאי עלמא נשמתיה סלקא באינון ארחין ושבילין (ראינון

באורייתא) דאורייתא. ואינון ארחין ושבילין דאורייתא ידיען אינון, ואינון

שיודעים דרכי התורה בעולם הזה ילכו בהם באותו עולם, פשיצאו מן העולם הזה.

ואם לא השתדלו בתורה בעולם הזה ולא יודעים דרכים ושבילים, פשיצאו מן העולם הזה לא ידעו ללכת באותם דרכים ושבילים, ונכשלים בהם. ואז ילך בדרכים אחרות שאינן דרכי התורה, ויתעוררו אליו בכמה דינים ויענש בהם.

ומי שמשתדל בתורה מה כתוב?

(משלי ו) בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך - בקבר, התורה תשמר עליך מדין אותו העולם. והקיצות - כשהקדוש ברוך הוא יעורר רוחות ונשמות להחיות מתים, אז היא תשיחך, היא תהיה סנגור על הגוף בשביל שיקומו אותם גופים שהשתדלו בתורה פראוי, ואלה הם שיקומו בתחלה לחיי עולם, כמו שנאמר (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואלה הם לחיי עולם, משום שהתעסקו בחיי עולם שהיא התורה.

ובא ראה, כל אלו שהשתדלו בתורה, אותו הגוף יתקיים והתורה תגן עליו, מה הטעם? משום שבאותה שעה יעורר הקדוש ברוך הוא רוח אחת שפלולה מארבע רוחות, ואותה רוח הפוללת ארבע רוחות תזדמן לכל אותם שהשתדלו בתורה להחיותם ברוח זו בשביל שיתקיים לעולמים.

ואם תאמר, הרי כתוב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח, למה לא התקומו, שהרי כלם מתו פמקדם? בא ראה, אותו זמן שהקים הקדוש ברוך הוא על ידי

ידדעי ארחוי דאורייתא בהאי עלמא יהכון בהו בההוא עלמא כד יפקון מהאי עלמא.

ואי לא אשתדלו באורייתא בהאי עלמא ולא ידעין ארחין ושבילין, כד יפקון מהאי עלמא לא ינדעון למיתה באינון ארחין ושבילין וכשלין בהון. כדין יהף בארחין אחרנין דלאו אינון ארחין דאורייתא, ויתערוץ ליה בכמה דינין ואתענש בהו.

ומאן דאשתדל באורייתא מה כתיב, (משלי ו)

בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך בקברא, אורייתא תשמר עליך מדינא דההוא עלמא. והקיצות, כד קדשא בריה הוא יתער רוחין ונשמתין לאחייא מתייא כדין היא תשיחך, היא תהא סניגוריא על גופא, בגין דיקומון אינון גופין דאשתדלו באורייתא כדקא יאות. ואלין אינון דיקומון בקדמיתא לחיי עלמא, כמה דאת אמר, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואלין אינון לחיי עולם, בגין דאתעסקו בחיי עולם דאיהי אורייתא.

ותא חזי, כל אינון דאשתדלו באורייתא, ההוא גופא יתקיים ואורייתא תגין עליה. מאי טעמא, בגין דבההיא שעתא יתער קדשא בריה הוא חד רוחא דכליל מארבע רוחין, וההוא רוחא דכליל מארבע רוחין, אזדמן לכל אינון דאשתדלו באורייתא לאחייא לון בהאי רוחא בגין דיתקיים לעלמין.

ואי תימא, הא כתיב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח, אמאי לא אתקיימו, דהא

כלהו מיתו כמלקדמין. תא חזי, ההוא זמנא דאוקים קדשא בריה הוא

יחזקאל אותם המתים, אותו [זמן] העמיד רוח, אף על גב שהיה מארבע רוחות, לא ירד לקימם בקיום, אלא להראות שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים באותה צורה ולקימם ברוח שנכללה בצורה זו.

ואף על גב שחזרו העצמות באותה שעה כמו שהיה, הקדוש ברוך הוא רצה להראות לכל העולם שהוא עתיד להחיות מתים [מה כתוב? (ישעיה כו) ויהי מקד נבלתי וקומון, על זה אותה רוח שעתידה לרדת בהם צדיקים] (נ"א ועל זה ההוא רוח שעתידה לרדת בהם צדיקים מה כתוב? מארבע רוחות באי הרוח, רוח שנכללה בארבע), משום שהקדוש ברוך הוא עתיד לקיים אותם קיום שלם בעולם פראוי, ואותם שהשתדלו בתורה בעולם הזה, היא עומדת על האדם ונעשית סגוריה לפני הקדוש ברוך הוא.

רבי שמעון אמר, כל אותם דברי תורה וכל אותה תורה שהשתדל בה האדם בעולם הזה, אותם דברים ואותה תורה עומדים לפני הקדוש ברוך הוא, ואומרת לפניו, והיא מרימה קולות ולא שוכנת, ולאותו זמן היא תשיח ותאמר כפי שהתדבק בה האדם והשתדל בה בעולם הזה, ועל זה הם יקומו בקיום שלם לחיי עולם, כמו שאמרנו, ומשום כך (הושע יד) פי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם.

רבי חייא פתח ואמר, (שמואל א-ב) ועלי זקן מאד ושמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבן את הנשים הצבאות הצבאות פתח אהל מועד. וכי יעלה על דעתך שכהני ה' יעשו מעשה זה, והרי מקדם לכהן נאמר ופרשה תורה אותו החטא שלהם,

על ידא דחזקאל אינון מתיא, ההוא (ומני דאחא) רוחא אף על גב דהיה מארבע רוחי, לא נחית לקיימא לון בקיומא, אלא לאחזאה דזמין קדשא בריך הוא לאחייא מתיא בההוא גוונא ולקיימא לון ברוחא (דף קעו ע"א) דאתפליל בהאי גוונא.

ואף על גב דאהדרו גרמין בההיא שעתא קמה דהיה. קדשא בריך הוא בעא לאחזאה לכל עלמא דאיהו זמין לאחייא מתיא (מה כתיב, (ישעיה כו) ויהי מקד נבלתי וקומון. על דא ההוא רוחא דזמין לנחמא כהו בצדיקא) (נ"א ועל דא ההוא רוחא דזמין לנחמא כהו בצדיקא. מה כתיב מארבע רוחות באי הרוח, רוחא דאתפלילת בארבע), בגין דקדשא בריך הוא זמין לקיימא להו קיומא שלים בעלמא כדקא יאות. ואינון דאשתדלו באורייתא בהאי עלמא, היא קיימא עליה דבר נש ואתעבידת סגיגוריא קמי דקודשא בריך הוא.

רבי שמעון אמר, כל אינון מלין דאורייתא וכל ההיא אורייתא דאשתדל בה בר נש בהאי עלמא, אינון מלין וההיא אורייתא קיימא קמי קדשא בריך הוא ואמרת קמיה והיא ארימת קלין ולא אשתככת. ולההוא זמנא איהי תשיח ותימא כפום דאתדבק בר נש ואשתדל בהאי עלמא, ועל דא אינון יקומו בקיומא שלים לחיי עלמא כדקאמרן. ובגין כך (הושע יד) פי ישרים דרכי יי וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם.

רבי חייא פתח ואמר, (שמואל א ב) ועלי זקן מאד ושמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבן את הנשים הצבאות פתח אהל מועד. וכי סלקא דעתך דכהני יי דיעבדון עבידתא דא. והא מקדמת דנא אתמר ופרישת אורייתא ההוא חובא

שְׁכַתוּב (שם) כּי נֶאֱצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת ה', וְכַתוּב וּמִשְׁפֹּט הַפְּהָנִים מֵאֵת הָעַם כֹּל אִישׁ זָבַח זָבַח וְגו', וְכַתוּב גַּם בְּטָרִם יִקְטְרוּן אֶת הַחֶלֶב וּבֹא נַעַר הַפֶּהֶן וְאָמַר לְאִישׁ הַזֵּבַח תְּנֵה בְּשֵׁר לְצִלוֹת לִפְהֶן וְגו', וְכַתוּב וְאָמַר לוֹ כִּי עֲתָה תִתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בְּחֻזְקָה, וְעַל דָּא וּתְהִי חֲטָאת הַנְּעָרִים גְּדֻלָּה מְאֹד וְגו'. וְכֹל דָּא לֹא הוּוּ נְטֻלִין אֱלָא מְאִינוּן חוּלְקִין דְּהוּוּ לְהוּ לְכַהֲנֵי לְמִיכַל מְנִיָּה, וְעַל דְּהוּוּ קָלִיל קָרְבָּנָא בְּעִינֵיהוּ אֲתַעֲנָשׁוּ. וְהִכָּא אָמַר אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת.

אֲלֵא חֶס וְשְׁלוֹם דְּהוּוּ עֲבָדוּ עֲבִירָה דָּא, כֹּל שְׁפֵן בְּאַתְרָא קְדִישָׁא הֵהוּא, דְּלֹא יְקוּמוּן כֹּל יִשְׂרָאֵל וְיִקְטְלוּן לְהוּן. אֱלָא בְּגִין דְּהוּוּ מְעַכְבֵי לֹוֹן לְאֲעֵלָא לְמַקְדָּשָׁא, וּמְחָאֵן בִּידְהוּן דְּלֹא לְאֲעֵלָא לְמַצְלֵי צְלוֹתָא עַד דְּקוּרְבָּנָא אֲתַעֲבִידוּ בְּגִין דְּאִינוּן לָא מִיִּיתִין קָרְבָּנִין לְמִיטְל חוּלְקָא מְנִיָּהוּ, וּבְגִין כֶּף מְעַכְבֵין לֹוֹן. וּבְגִין כֶּף אִינוּן נְשִׁים הוּוּ בְּעָאֵן מְנִיָּהוּ לְאֲעֵלָא תַּמָּן. וְעַל דָּא כְּתִיב אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים, דְּמְעַכְבֵי לֹוֹן כְּדַקְאֲמָרֵן.

בְּגוּזָא דָּא וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה. חֶס וְשְׁלוֹם דְּאִיהוּ שְׁכַב עִמָּה, אֱלָא בְּגִין דְּעַכְבֵי לָהּ לְשִׁמְשָׁא בְּאֲבוּי שְׁמוּשָׁא דְּמִצְוָה, וְדָא הוּא בְּלִבּוּלָא דְּעֶרְסָא. וְעַבְדֵי לְקָבִיל שְׁכִינְתָא עֲבִידְתָּא דָּא, דְּבִכְל אֲתֵר דְּשְׁמוּשָׁא דְּמִצְוָה אֲשַׁתְּפַח, שְׁכִינְתָא שְׂרִיא עַל הֵהוּא אֲתֵר וְאֲשַׁתְּפַח תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּגָרִים לְעַכְבָּא שְׁמוּשָׁא דְּמִצְוָה גָרִים דִּיִּסְתַּלַּק שְׁכִינְתָא מְעַלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית מט) כִּי עָלִית מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֶז חָלַלְתָּ יְצוּעֵי עֲלֵהּ. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, וַיִּשְׁכַּב אֵת בִּלְהָה פִּלְגַשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיִּהְיֶה בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר. כְּלָהוּ הוּוּ

שְׁכַתוּב (שם) כּי נֶאֱצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת ה'. וְכַתוּב וּמִשְׁפֹּט הַפְּהָנִים מֵאֵת הָעַם כֹּל אִישׁ זָבַח זָבַח וְגו', וְכַתוּב גַּם בְּטָרִם יִקְטְרוּן אֶת הַחֶלֶב וּבֹא נַעַר הַפֶּהֶן וְאָמַר לְאִישׁ הַזֵּבַח תְּנֵה בְּשֵׁר לְצִלוֹת לִפְהֶן וְגו'. וְכַתוּב וְאָמַר לוֹ כִּי עֲתָה תִתֵּן וְאִם לֹא לְקַחְתִּי בְּחֻזְקָה. וְעַל דָּא וּתְהִי חֲטָאת הַנְּעָרִים גְּדֻלָּה מְאֹד וְגו'. וְכֹל דָּא לֹא הוּוּ נְטֻלִין אֱלָא מְאִינוּן חוּלְקִין דְּהוּוּ לְהוּ לְכַהֲנֵי לְמִיכַל מְנִיָּה, וְעַל דְּהוּוּ קָלִיל קָרְבָּנָא בְּעִינֵיהוּ אֲתַעֲנָשׁוּ. וְהִכָּא אָמַר אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבֵן אֶת הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת. אֲלֵא חֶס וְשְׁלוֹם דְּהוּוּ עֲבָדוּ עֲבִירָה דָּא, כֹּל שְׁפֵן בְּאַתְרָא קְדִישָׁא הֵהוּא, דְּלֹא יְקוּמוּן כֹּל יִשְׂרָאֵל וְיִקְטְלוּן לְהוּן. אֱלָא בְּגִין דְּהוּוּ מְעַכְבֵי לֹוֹן לְאֲעֵלָא לְמַקְדָּשָׁא, וּמְחָאֵן בִּידְהוּן דְּלֹא לְאֲעֵלָא לְמַצְלֵי צְלוֹתָא עַד דְּקוּרְבָּנָא אֲתַעֲבִידוּ בְּגִין דְּאִינוּן לָא מִיִּיתִין קָרְבָּנִין לְמִיטְל חוּלְקָא מְנִיָּהוּ, וּבְגִין כֶּף מְעַכְבֵין לֹוֹן. וּבְגִין כֶּף אִינוּן נְשִׁים הוּוּ בְּעָאֵן מְנִיָּהוּ לְאֲעֵלָא תַּמָּן. וְעַל דָּא כְּתִיב אֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנְּשִׁים, דְּמְעַכְבֵי לֹוֹן כְּדַקְאֲמָרֵן. בְּגוּזָא דָּא וַיִּשְׁכַּב אֶת בִּלְהָה. חֶס וְשְׁלוֹם דְּאִיהוּ שְׁכַב עִמָּה, אֱלָא בְּגִין דְּעַכְבֵי לָהּ לְשִׁמְשָׁא בְּאֲבוּי שְׁמוּשָׁא דְּמִצְוָה, וְדָא הוּא בְּלִבּוּלָא דְּעֶרְסָא. וְעַבְדֵי לְקָבִיל שְׁכִינְתָא עֲבִידְתָּא דָּא, דְּבִכְל אֲתֵר דְּשְׁמוּשָׁא דְּמִצְוָה אֲשַׁתְּפַח, שְׁכִינְתָא שְׂרִיא עַל הֵהוּא אֲתֵר וְאֲשַׁתְּפַח תַּמָּן. וּמֵאֵן דְּגָרִים לְעַכְבָּא שְׁמוּשָׁא דְּמִצְוָה גָרִים דִּיִּסְתַּלַּק שְׁכִינְתָא מְעַלְמָא. וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית מט) כִּי עָלִית מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ אֶז חָלַלְתָּ יְצוּעֵי עֲלֵהּ. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, וַיִּשְׁכַּב אֵת בִּלְהָה פִּלְגַשׁ אָבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיִּהְיֶה בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר. כְּלָהוּ הוּוּ

אָביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. כלם היו במנין, ולא נגרעה מזכות שלהם כלום.

רבי אלעזר אָמר, מה הטעם בתחלה ישראל ואחר כך יעקב, שכתוב וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר? אלא כשבא ראובן ובלבל אותה מטה, אָמר: ומה שנים עשר שבטים היו לאבא בעולם ולא יותר, ועכשו רוצה להוליד בנים, אולי אנו פגומים שהוא רוצה להוליד אחרים כמו מקדם. מיד בלבל אותה מטה והתעכב אותו שמוש כאלו עשה קלון לשכינה ששרתה על אותה מטה, ועל זה כתוב וישמע ישראל, שהרי בשם זה התעלה תוך שנים עשר שהתכסו, שהם שנים עשר נהרות אפרסמון וך.

ויהיו בני יעקב שנים עשר - אלו שנים עשר שבטים שהשכינה התתקנה בהם, ומי הם? אלו שהתורה חזרה ועשתה להם חשבון כמו מקדם, כלם קדושים, כלם ראויים לשכינה להסתפל בקדשת רבונם. שאלו עשה אותו מעשה, לא יבא ראובן במנין.

ועם כל זה נענש שנטלה ממנו בכורתו ונתנה ליוסף, כמו שנאמר (דה"א ה) ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכרתו [לבני] ליוסף.

בא ראָה, (דניאל ב) שיהיה שם האל מברך מן העולם ועד העולם. שכל מעשיו אמת ודרכיו דין, וכל מה שהוא עושה, הפל הוא בחכמה עליונה.

בא ראָה כמה גורם מעשה אדם, שהרי כל מי [מה] שהוא עושה,

במניינא ולא גרע מזכותא דלהון כלום. רבי אלעזר אָמר, מאי טעמא בקדמיתא ישראל ולבֵּתר יעקב. דכתיב, וישמע

ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. אלא כד אָתא ראובן ובלבל ההוא ערסא אָמר ומה תריסר שבטין הוּו ליה לאבא לקיימא בעלמא ולא יתיר, והשתא בעי לאולדא בנין דילמא אָנן פגמינן דאיהו בעי לאולדא אחרנין פמלקדמין. מיד בלבל ההוא ערסא, ואתעכב ההוא שמושא. פאילו עבד קלנא לגבי שכינתא דשריא על ההוא ערסא. ועל דא כתיב וישמע ישראל, דהא בשמא דא אסתלק גו תריסר דאתפסיין דאינון תריסר נהרי אפרסמונא דכָא.

ויהיו בני יעקב שנים עשר, אלין תריסר שבטין דשכינתא אתתקנת בהו. ומאן אינון, אלין דאורייתא אהדרת ועביד לון חושבנא (דף קעו ע"ב) פמלקדמין. פלהו קדישין, פלהו אתחזיין לגבי שכינתא לאסתפלא בקדושה דמאריהון. דאילו עבד ההוא עובדא לא ייתי ראובן במניינא.

ועם כל דא אתענש דאתנטיל בכורתיה מניה ואתיהיב ליוסף פמה דאת אָמר, (דברי הימים א ה) ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכרתו [לבני] ליוסף.

תא חזי, (דניאל ב) להוא שמה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא, די כל מעבדוהי קשוט וארחתיה דין, וכל מה דאיהו עביד פלא איהו בחכמתא עלאה.

תא חזי, פמה גרים עובדא דבר נש, דהא כל מאי (פאיו) דאיהו עביד, פלא אתרשים וקיימא קמי דקודשא בריך הוא. דהא יעקב

נרשם ועומד לפני הקדוש ברוך הוא. שהרי יעקב, בשעה שנכנס ללאה, כל אותו הלילה היה רצונו ולבו ברחל, שחשב שהיא רחל, ומאותו שמוש וטפה ראשונה ומאותו רצון התעברה לאה, ובאריוהו, שהרי אלמלא שיעקב לא ידע, לא יעלה ראובן בחשבון. ועל זה לא התעלה בשם ידוע, אלא שמו סתם ראובן.

ועם כל זה חזר מעשיו למקומו, כמו שאותו רצון ראשון נעשה ברחל, אותו רצון חזר בה, שהרי בכורתו חזרה ליוסף בכור רחל, מקום שהרצון היה ברחל, והכל עולה למקומו, משום שכל מעשי הקדוש ברוך הוא אמת ונכוחת.

רבי חזקיה מצא יום אחד את רבי יוסי שהיתה נשמטת חתיכת בשר לתוך להבות האש, והיה עולה קטור העשן למעלה. אמר לו, אלו קטור העשן של הקרבן שהיה עולה על גבי המזבח היה עולה תמיד כמו זה, לא שורה רגו בעולם, וישראל לא היו גולים מעל הארץ.

פתח רבי יוסי ואמר, (שיר א) מי זאת עלה מן המדבר פתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מכל אבקת ריכל. מי זאת עלה? בא ראה, בזמן שהיו ישראל הולכים במדבר, השכינה הלכה לפניהם, והם הלכו אחריה, שפתוב (שמות א) וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם וגו'. ולכן פתוב (ירמיה ב) פה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריתך אהבת פלולתיך לכתף אחרי במדבר וגו'.

ושכינה היתה הולכת וכל ענני הפכוד עמה. וכשהיתה שכינה נוסעת, היו נוסעים, כפתוב

בשעתא דעאל לגבה דלאה, כל ההוא ליליא רעותיה ולביה הוה ברחל, דחשיב דרחל איהי. ומההוא שמושא וטפה קדמאה ומההוא רעותא אתעברת לאה ואוקמוה. דהא אלמלא דייעקב לא ידע לא יסתליק ראובן בחושבנא. ועל דא לא אסתלק בשמא ידיעא אלא שמייה סתם ראובן.

ועם כל דא אהדר עובדא לאתריה, כמה דההוא רעותא קדמאה אתעבידת ברחל, ההוא רעותא אתהדרת בה. דהא בכורתיה אהדרת ליוסף בוכרא דרחל, אתר דרעותא הות ברחל וכלא סליק באתריה. בגין דכל עובדוי דקדשא בריך הוא כלהו קשוט וזכו.

רבי חזקיה אשפחיה יומא חד לרבי יוסי דהוה משתמיט ספסינא גו קטרי דנורא והוה סליק קטורא דתננא לעילא. אמר ליה, אלו קטורא דתננא דקרבנא דהוה סליק על גבי מדבחא הוה סליק תדיר פי האי גוונא, לא שריא רוגזא בעלמא וישראל לא אתגלי מעל ארעא.

פתח רבי יוסי ואמר, (שיר השירים ג) מי זאת עלה מן המדבר פתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מכל אבקת ריכל. מי זאת עלה. תא חזי, בזמנא דהווי ישראל אזלי במדברא, שכינתא אזלא קמייהו ואינהו הווי אזלי אבתרה. דכתיב, (שמות יג) וי' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם וגו'. ובגין כף פתיב, (ירמיה ב) פה אמר יי זכרתי לך חסד נעוריתך אהבת פלולתיך לכתף אחרי במדבר וגו'.

ושכינתא הות אזלא וכלהו ענני יקר בהדה. וכד הוה שכינתא נטלא, הווי

(במדבר ט) ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל וגו'. וכשהיא עולה, אותו ענן עולה עד למעלה, וכל בני העולם רואים ושואלים ואומרים, מי זאת עלה מן המדבר פתימרות עשן.

אותו ענן של השכינה שנראה עשן. מה הטעם היא עשן? משום שהאש שהדליקו אברהם ויצחק בנו היתה אחוזה בה ולא זזה ממנה, וכאשר נאחזה אותה האש בתוכה, היתה עולה ענן נ"א עשן.

ועם כל זה, מקטרת מר ולבונה. מה זה מקטרת? מתקשרת בשני צדדים אחרים, ענן של אברהם לזמין, ענן של יצחק לשמאל. מפל אבקת רוכל - זה יעקב.

דבר אחר - זה יוסף הצדיק, משום שארוננו של יוסף היה הולך אליו. למה רוכל? משום שהיה רכיל את אחיו לאביו. דבר אחר למה רוכל - אלא מה חנוני זה שצורות עצי בשמים ואבקות עלים מריחים פלם בידו - כף גם יוסף, הוא קיום התורה, משום שהוא קים אותה, משום שכל מצוות התורה קשורות לשמירת ברית קדש.

ורכין שכינה קשורה לאברהם יצחק ויעקב ויוסף, פאחד הם, ודמות אחת להם. זהו שפתוב (בראשית לו) אלה תולדות יעקב יוסף. ומשום כף מפל אבקת רוכל, משום שממקום שהנהר ששופע ויוצא, הפל משקים וכל הפנים מאירות.

ובא וראה, כשהיו ישראל בארץ והיו מקריבים קרבנות, פלם היו מתקרבים לקדוש-ברוך הוא פראוי, וכשקרבן נעשה והעשן עולה בדרך ישר, אז היו יודעים שעשן המזבח הדליק מנוחה

נטלין. כמה דכתיב, (במדבר ט) ולפי [וב]העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל וגו'. וכד איהי סלקא ההוא עננא סלקא עד לעילא, וכל בני עלמא חמאן ושאלו ואמרי, מי זאת עולה מן המדבר פתימרות עשן.

ההוא עננא דשכינתא אתחזיא עשן, מאי טעמא איהי עשן. בגין דנורא דאדליק אברהם ויצחק בריה הוה אחיד בה ולא אעדי מינה. וכד אתאחדת ההוא נורא בגווה הוה סליק עננא (נ"א תננא).

ועם כל דא, מקטרת מר ולבונה. מאי מקטרת, מתקטרא בתרין סטרין אחרנין, עננא דאברהם לימינא, עננא דיצחק לשמאלא. מפל אבקת רוכל, דא יעקב.

דבר אחר דא יוסף הצדיק, בגין דארונא דיוסף הוה אזיל לגביה, אמאי רוכל, בגין דהוה רכיל לאחוי לגביה דאבוי. דבר אחר אמאי רוכל, אלא מה חנוני דא קטירי דקוסטרי ואבקי דפולמי כלהו בידיה. הכי נמי יוסף, איהו קיומא דאורייתא בגין דאיהו קיים לה, בגין דכל פקודי אורייתא מתקשרין בנטירו דברית קדישא.

ועל דא שכינתא מתקטרא באברהם יצחק ויעקב ויוסף, פחדא אינון ודיוקנא חדא להו. הדא הוא דכתיב, (בראשית לו) אלה תולדות יעקב יוסף. ובגין כף מפל אבקת רוכל, בגין דמאתר דנהרא דנגיד ונפיק אשתקיא כלא ונהירו כל אנפין.

ותא חזי, פד הוה ישראל בארעא והוה מקריבין קרבנין, פלהו הוה מתקרבין לגבי קדשא ברוך הוא כדקא יאות, וכד קרבנא אתעביד ותננא סליק בארץ מישר, פדין הוה ידעי דתננא דמדבחה אדליק (דף קטו)

שְׂרָאוּיָהּ לְהַדְלִק, וְכֹל הַפְּנִים
מְאִירוֹת וְהַמְּנֹרוֹת דּוֹלְקוֹת.

וּמִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ אֵין לָךְ
יוֹם וַיּוֹם שָׁאֵין בוֹ זַעַם וְרָגֶז, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ז) וְאֵל זֹעֵם בְּכֹל
יוֹם, וּפְרָשָׁה הַחֲדוּהָ מִלְּמַעְלָה
וּמִלְּמַטָּה, וַיִּשְׁרָאֵל הוֹלְכִים בְּגִלוֹת,
וְהֵם בְּרָשׁוֹת שֶׁל עֲבוֹדוֹת זָרוֹת
אַחֲרוֹת, וְאֵז הַתְּקִים הַפְּסוּק
שֶׁכְּתוּב (דברים כח) וְעַבְדְּתָ שֵׁם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

וְכֹרֶךְ זֶה לְמָה? מִשּׁוֹם שֶׁכְּתוּב (שם)
תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עַבְדְּתָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ
בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבב מְרֹב כֹּל. מַה
זֶה מְרֹב כֹּל? כָּאֵן מְרֹב כֹּל, וְשֵׁם
מַחֲסֵר כֹּל.

עַד שֶׁיִּתְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וַיִּפְדֶּה אוֹתָם מִבֵּין הָעַמִּים, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שם ל) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת
שְׁבוֹתֶךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וּקְבָצֶךָ מִכָּל
הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְיָצֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ
שָׁמָּה. וְכַתּוּב אִם יִהְיֶה נִדְחֶךָ
בְּקִצֵּה הַשָּׂמַיִם מִשָּׁם יִקְבָּצֶךָ וְגו'.

וְאַלֶּה תִלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. בֹּא
רְאֵה, בְּחַיֵּי יִצְחָק לֹא נִמְנוּ בְּנֵי עֲשׂוֹ
כְּמוֹ שֶׁנִּמְנוּ בְּנֵי יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי עַד
שֶׁלֹּא מֵת יִצְחָק הֵם נִמְנוּ, אֲבָל
בְּעֲשׂוֹ מַה כְּתוּב? וַיְגַוַע יִצְחָק
וַיָּמָת וַיֵּאֶסֶף אֶל עַמּוּיֹו זָקֵן וְשִׁבְעַת
יָמִים וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ עֲשׂוֹ וַיַּעֲקֹב
בְּנָיו. אַחֲרָיו מַה כְּתוּב? וְאַלֶּה
תִּלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. מַה
הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁאֵינוֹ בְּחֻלְקוֹ
וּבִירְשָׁתוֹ וּבְגוֹדְלוֹ, אֲלֵא יַעֲקֹב
וּבְנָיו.

וְלָכֵן יַעֲקֹב וּבְנָיו הֵם חֻלְקוֹ שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִכְנְסִים
בְּחֻשְׁבוֹן. אֲבָל עֲשׂוֹ שֶׁאֵינוֹ בְּחֻלְקוֹ
שֶׁל צַד הָאֲמוּנָה, עֲשֵׂה חֻשְׁבוֹנוֹ
אִמֵר שְׁמַת יִצְחָק, וְנִפְרַד חֻלְקוֹ
לְמִקּוּם אֲחֵר.

וְאֵתְּפָרֵשׁ דְּמִית יִצְחָק, וְאֵתְּפָרֵשׁ
חֻלְקִיהָ לְאַתֵּר אַתְּרָא.

בּוֹצִינָא דְאַתְחֻזָּא לְאַדְלָקָא, וְכֹל אַנְפִּין
נְהִירִין וּבּוֹצִינִין דְּלִקִּין.

וּמִיּוֹמָא דְאַתְחָרִיב בֵּי מִקְדָּשָׁא לִית לָךְ יוֹמָא
וַיּוֹמָא דְלִית בֵּיה זְעִימוֹ וְרוּגְזָא.
כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (תהלים ז) וְאֵל זֹעֵם בְּכֹל יוֹם,
וְאַתְפָּרֵשׁ חֲדוּהָ מִעֵילָא וּמִתְתָּא. וַיִּשְׁרָאֵל
אַזְלִין בְּגִלוֹתָא וְאֵינוֹן בְּרָשׁוֹ דְטַעֲווֹן אַתְרֵנִין.
וְכַדִּין אַתְקִיִּים קָרָא דְכְּתִיב, (דברים כח) וְעַבְדְּתָ
שֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

וְכֹרֶךְ דָּא לְמָה, בְּגִין דְכְּתִיב, (דברים כח) תַּחַת
אֲשֶׁר לֹא עַבְדְּתָ אֶת יי אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה
וּבְטוֹב לֵבב מְרֹב כֹּל. מָאִי מְרֹב כֹּל. הֲכָא
מְרֹב כֹּל, וְהֵתָם בְּחֻסֵּר כֹּל.

עַד דִּיתְעַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַיִּפְרוֹק לוֹן
מִבֵּינֵי עַמֻּמֵּיָא, כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (דברים ל)
וְשָׁב יי אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוֹתֶךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב
וּקְבָצֶךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְיָצֶךָ יי אֱלֹהֶיךָ
שָׁמָּה. וְכַתּוּב אִם יִהְיֶה נִדְחֶךָ בְּקִצֵּה הַשָּׂמַיִם
מִשָּׁם יִקְבָּצֶךָ וְגו'.

וְאַלֶּה תוֹלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. תָּא חֲזִי,
בְּחַיֵּי יִצְחָק לֹא אַתְמְנוֹן בְּנוֹי דְעֲשׂוֹ
כְּמָה דְאַתְמְנוֹן בְּנוֹי דְיַעֲקֹב, דְהָא עַד לָא מִית
יִצְחָק אַתְמְנוֹן. אֲבָל בְּעֲשׂוֹ מַה כְּתִיב וַיְגַוַע
יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאֶסֶף אֶל עַמּוּיֹו זָקֵן וְשִׁבְעַת יָמִים
וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ עֲשׂוֹ וַיַּעֲקֹב בְּנָיו. בְּתַרְיָה מַה
כְּתִיב וְאַלֶּה תוֹלְדוֹת עֲשׂוֹ הוּא אֲדוֹם. מָאִי
טַעֲמָא, בְּגִין דְהָא בְּחוּלְקִיהָ וּבְאַחְסֻנְתִּיהָ
וְעַדְבִּיהָ לָאו אִיהוּ, אֲלֵא יַעֲקֹב וּבְנוֹי.

וּבְגִין כְּךָ, יַעֲקֹב וּבְנוֹי אֵינוֹן חוּלְקִיהָ
דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְעַאֲלִין
בְּחוּשְׁבָּנָא. אֲבָל עֲשׂוֹ דְלָאו אִיהוּ בְּחוּלְקָא
דְבִסְטֵר דְמַהִימְנוּתָא, עֲבִיד חוּשְׁבָּנִיהָ לְכַתֵּר דְמִית יִצְחָק, וְאֵתְּפָרֵשׁ
חֻלְקִיהָ לְאַתֵּר אַתְּרָא.

בא ראה, אחרי שמת יצחק ועשו נפרד לצד שלו, מה כתוב? ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב אחיו. שהשאיר ליעקב קרן ורוח שעבוד מצרים, והארץ, ומכר לו חלקו במערת המכפלה, והלך לו מן הארץ ומן האמונה ומחלקו, שהלך לו מהפל.

בא ראה כמה הנה חלקו של יעקב טוב בכל משום שלא נשאר עשו עמו ונפרד ממנו והלך לו לחלקו ולגורלו, ונשאר יעקב אחוז בירשת אביו ובירשת אבותיו. ועל זה וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו. מה זה מפני יעקב אחיו? שלא רצה חלקו וירשתו וגורל האמונה שלו. אשרי חלקו של יעקב, עליו כתוב (דברים לב) פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. רבי ייסא פתח ואמר, (עובדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. בא ראה, כשעשה הקדוש ברוך הוא את העולם וחלק את הארץ לשבעה תחומי חלקים פנגד שבעים ממנים גדולים, והקדוש ברוך הוא חלק אותם לשבעים עמים, כל אחד ואחד כראוי לו, כמו שנאמר (דברים לב) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים.

ומכאן הממנים הגדולים שנמסרו לשאר העמים אין בהם בזוי לפניו כממנה של עשו, מה הטעם? משום שהצד של עשו הוא צד הטמאה, וצד הטמאה הוא קלון לפני הקדוש ברוך הוא מאותן דרגות קטנות שאחר הריחים, שבא מהריקנות של המדות האדמות, ועל זה הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה

תא חזי, לבתר דמית יצחק, ועשו אתפרש לסטריה, מה כתיב ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב אחיו. דשבק ליה ליעקב קרן ורוח שעבודא דמצרים, וארעא. וזבין ליה חולקיה מן מערתא דכפלתא, ואזל ליה מן ארעא ומן מהימנותא ומחולקיה, דאזל ליה מפלא.

תא חזי, כמה הנה חולקיה דיעקב טבא בכלא. בגין דלא אשתאר עשו בהדיה ואתפרש מניה ואזל ליה לחולקיה ולעדביה, ואשתאר יעקב אחיד באחסנת אבוי ובאחסנת אבהותי. ועל דא וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו. מאי מפני יעקב אחיו. דלא בעא חולקיה ואחסנתיה ועדבא דמהימנותא דיליה. זפאה חולקיה דיעקב עליה פתיב, (דברים לב) פי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו:

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. רבי ייסא פתח ואמר, (עובדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. תא חזי, פד עבד קדשא בריך הוא עלמא, ופלא ארעא לשבעה תחומי פליגין לקביל שבעין רברבין ממנן, וקדשא בריך הוא פליג לון לשבעין עמין כל חד וחד פדקא חזי ליה, כמה דאת אמר, (דברים לב) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים.

ומכאן רברבן ממנן דאתמסרו לשאר עמין לא אית בהו בזוי קמיה כממנא דעשו. מאי טעמא, בגין דסטרא דעשו סטרא מסאבא איהו, וסטרא דמסאבא איהו קלנא קמיה קדשא בריך הוא. מאינון דרגין זעירין דבתר ריחיא סריקתא דקוסטרי סומקי קא אתיא, ועל דא הנה קטן נתתיך בגוים,

מאד, שכתוב (בראשית א) על גִּחְנֹף תֵּלֵךְ וְעֹפֵר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. מאד, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר אֶתְּהָ מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

בא ראה, בדרגות התחונות יש דרגות על דרגות, כלם משנים זה מזה, וכל הדרגות נפרדות הן, וקשורות אלה באלה, ומלכות נפרדת זה מזה, ומלכות קשורה במלכות, זה נכנס וזה עולה, אחרים בקשר אחד.

לאותו קשר יש קומה אחת, ושלישה קשרים לאותה קומה. בכל קשר וקשר עטרה אחת, ובכל עטרה ועטרה שליטה אחת, והתמנה בעטור שלמעלה, והתמנה וירד למטה, עד שהתקשרו בו כוכבים ומזלות. כל אחד ואחד נפרד בו כוכב אחד ומזל אחד, וכל הכוכבים מזמנים הם באותן דרגות שלמעלה. ועל זה כל דרגה ודרגה מתעטרת במקומות ידועים כראוי.

ובשנפרדות הדרגות נמצא קשר המפסיק, עד שמתקשרים לצד שנראה להם, והצדדים של דרגות השמאה שהם בצד שמאל, כלם נפרדים לכמה דרכים ושכילים מצדי הגבורות האדמות, ולכן תלויות הגבורות למטה לאלף אלפים ורבוא רבבות. ועל זה הנה קטן נתייך בגוים בזוי אתה מאד, כמו שאמרנו.

בא ראה, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, בארץ - בצד של הדרגה שלו שהיא דרגת עשו, שכתוב עשו הוא אדום, וכלם באים מצד של רוח השמאה. לפני מלך מלך לבני ישראל - משום שאותן דרגות שעומדות בבית השערים למטה קודמות.

בזוי אתה מאד. דכתיב, (בראשית ג) על גִּחְנֹף תֵּלֵךְ וְעֹפֵר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. מאד, כְּמוֹהָ דַּאתְּ אָמַר אָרוּר אֶתְּהָ מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה.

תא חזי, בדרגין תתאין אית דרגין על דרגין, כלהו משניין דא מן דא, וכלהו דרגין קפטיירין אלין, וקשירין אלין באלין, ומלכו אתפרש דא מן דא, ומלכו אתקשר במלכו. דא עייל, ודא סליק, אחידן בקשרא חדא.

ההוא קשרא משחתא חדא ליה, ותלת קשרין לההיא משחתא. בכל קשרא וקשרא חד עטרא, ובכל עטרא ועטרא חד קפסורא ואתמנא בעטורא דלעילא, ואתמנא ונחית לתתא, עד דאתקשרו ביה ככביא ומזלי. כל חד וחד אתפרש ביה חד (דף קעו ע"ב) ככבא וחד מזלא, וכל ככביא זמינין אינון באינון דרגין דלעילא. ועל דא כל דרגא ודרגא אתעטר באתרין ידיען פדקא חזי.

וכד מתפרשין דרגין אשתבח קטורא דפוסתקא, עד דאתקשרא בסטרא דאתחזי לון, וסטרי דדרגי מסאבי דאינון בסטר שמאלא כלהו מתפרשין לכמה ארחין ושכילין מסטרי גבורן סומקן. ובגין כן תליין גבורן לתתא לאלף אלפין ורבו רבבן, ועל דא הנה קטן נתייך בגוים בזוי אתה מאד פדקאמרן.

תא חזי, ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום. בארץ, בסטרא דדרגא דיליה דאיהו דרגא דעשו. דכתיב עשו הוא אדום, וכלהו קאתו מסטרא דרוח מסאבא. לפני מלך מלך לבני ישראל, בגין דאינון דרגין דקיימין בי תרעי לתתא קדמאי.

וְכֵן אָמַר יַעֲקֹב יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי. בְּשִׁבִיל דְּרַגְוֹתָיו הִרְאִישׁוֹנוֹת הֵן לְהַכְּנִס, וּמִשׁוֹם כִּף לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׂעֵד עֲכָשׁוּ טָרַם הִגִּיעַ זְמַנָּה שֶׁל מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְשִׁלֹּט וּלְהֶאֱחָזוּ בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלִכֵּן אָמַר יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי.

וּבְשִׁהְיָלְכֵנוּ דְרַגּוֹת אֵלָיו בְּתַחֲלָה, אַחַר כִּף מִתְעוֹרְרַת מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם לְשִׁלֹּט עַל הַתַּחְתּוֹנִים, וּכְשִׁשׁוֹרָה, שׁוֹרָה בְּקִטָּן שֶׁל כָּל הַשְּׂבָטִים, שֶׁהוּא בְּנִימִין, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים סח) שֵׁם בְּנִימִין צָעִיר רוֹדֵם וְגו'. וְכוּ שׁוֹרָה לְהִתְעוֹרֵר הַמַּלְכוּת. אַחַר כִּף בָּאָה הַמַּלְכוּת לְמַקּוּמָה וְעוֹמְדַת עִמּוֹ שְׁלֵא תִזּוּן לְעוֹלָמִים.

רַבִּי חֵיִיא פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה מד) וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדֵי וְיִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי בּוֹ. כֹּה אָמַר ה' עֲשֵׂה וְיִצְרָךְ מִבְּטֵן יַעֲזֹרְךָ אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי בּוֹ. בַּא רְאָה פְּמָה הַבְּטִיחַ לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת [כַּד] לְזַכּוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהָרִי לֹא הִתְרַצָּה לְחַלְקוֹ לְכָל עַם וְלִשְׁוֹן פְּרִט לְיִשְׂרָאֵל לְבָדָם.

וְכֵן נִתֵּן לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת, לְזַכּוֹת בָּהּ וּלְדַעַת דְּרַכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פְּדֵי שְׂיִירְשׁוֹ אֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, שְׁכַל מִי שְׁזוּכָה בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם ס) וְעַמְּךָ כָּלִם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ, וְהָרִי נִתְבָּאָר. שְׁלֹשׁ דְּרַגּוֹת כָּאֵן: בְּתַחֲלָה יַעֲקֹב, אַחַר כִּף יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כִּף יִשׁוּרוּן.

בַּא רְאָה, יַעֲקֹב הָרִי כְּבֹר בְּאֵרוּהוּ, יִשְׂרָאֵל אִף גַּם כִּף, וְאִף עַל גַּב שְׁדְּרַגּוֹת אֵלָיו כְּאֶחָת. יִשׁוּרוּן לְמָה נִקְרָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁם זֶה? אֵלָּא יִשְׂרָאֵל וְיִשׁוּרוּן הַכֹּל

וּבְגִין כִּף, אָמַר יַעֲקֹב, יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי. בְּגִין דְּרַגִּין דִּילִיָּה קְדָמָיִן אֵינּוּן לְאַעְלָא. וּבְגִין כִּף לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. דְּעַד כְּעַן לֹא מָטָא זְמַנָּא דְּמַלְכוּ שְׁמַיָּא לְשִׁלֹּטָאָה וּלְאַתְאַחְדָּא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כִּף אָמַר יַעֲבֹר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדִּי.

וְכַד שְׁלִימוֹ אֵלָיִן דְּרַגִּין בְּקַדְמִיתָא, לְבַתָּר אַתְעַר מַלְכוּ שְׁמַיָּא לְשִׁלֹּטָאָה עַל תַּתָּאי. וְכַד שְׂרָא, שְׂרָא בְּזַעֲרָא דְכָל שְׂבָטִין דְּאִיהוּ בְּנִימִין. כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (תהלים סח) שֵׁם בְּנִימִין צָעִיר רוֹדֵם וְגו'. וְכִיָּה שְׂאָרִי לְאַתְעַרָּא מַלְכוּתָא, לְבַתָּר אַתָּא מַלְכוּתָא בְּאַתְרֵיהּ וְאַתְקִיִּים בְּהַדְרִיהּ דְּלֹא תַעֲדִי לְעַלְמִין.

רַבִּי חֵיִיא פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה מד) וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדֵי וְיִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי בּוֹ. כֹּה אָמַר יי עֲשֵׂה וְיִצְרָךְ מִבְּטֵן יַעֲזֹרְךָ אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל בְּחַרְתִּי בּוֹ. תָּא חֲזִי, כְּמָה אַבְטַח לוֹן קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה אַתָּר (ד"א ל"ג בְּנִין) לְמַזְכֵּי לְהוֹ לְעַלְמָא דְאַתִּי, דְּהָא לֹא אַתְרַעֲי לְחוּלְקִיָּה לְכָל עַם וְלִישְׁוֹן בְּר לְיִשְׂרָאֵל בְּלַחְדוּי.

וּבְגִין כִּף, יְהֵב לוֹן אוֹרֵיָתָא דְקָשׁוּט. לְמַזְכֵּי בָּהּ וּלְמַנְדַּע אַרְחוּי דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דִּירְתוֹן אַרְעָא קְדִישָׁא. דְכָל מְאֵן דְּזָכִי בְּהָאִי אַרְעָא קְדִישָׁא, אֵית לִיהּ חוּלְקָא לְעַלְמָא דְאַתִּי. כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (ישעיה ס) וְעַמְּךָ כָּלִם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ. וְהָא אַתְמַר. תַּלְת דְּרַגִּין הַכָּא, בְּקַדְמִיתָא יַעֲקֹב, וּלְבַתָּר יִשְׂרָאֵל, וּלְבַתָּר יִשׁוּרוּן.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב הָא אוּקְמוּהָ. יִשְׂרָאֵל אוּף הָכִי נְמִי. וְאִף עַל גַּב דְּדְרַגִּין אֵינּוּן חַד. יִשׁוּרוּן, אַמְאִי אַקְרוּן יִשְׂרָאֵל בְּשְׁמָא דָּא. אֵלָּא יִשְׂרָאֵל וְיִשׁוּרוּן כְּלָא חַד. יִשׁוּרוּן, כְּמָה

דַּאת אָמַר, (איוב לג) יִשָּׁר עַל אַנְשִׁים, בְּגִין דְּנִטִּיל שׁוּרָה לְהַאי סִטְרָא וּלְהַאי סִטְרָא, וּבְגִין אֵינוּן תְּרִין שׁוּרִין אֶקְרִי יִשׁוּרוּן, וְדַא הוּא יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל עַל דְּנִטִּיל רְבוּ וְתוּקְפָא מִכְּלָא. יִשְׂרָאֵל (ס"א יִשׁוּרוּן) עַל אֵינוּן חוּלְקֵי תְרִין סִטְרִין תְּרִין שׁוּרִין פְּדָקָא אָמַרְוּ, וְכִלְאָ חַד.

וְאֵינוּן שְׁמֵהּ פְּלֵהוּ סְלָקֵי לְחַד. יַעֲקֹב עֲבָדֵי, זְמַנִּין דְּאִיהוּ עֶבֶד פְּעַבְדָּא דְּאִית לֵיהּ פְּקוּדָא דְּמֵאֲרִיָּה וּלְמַעַבְד רְעוּתִיהּ. וְכֵן יִשְׂרָאֵל בְּחֻרְתֵי בּוּ, לְאַשְׂרָאָה עֲלֵיהּ, וְכִלְאָ בְּרָזָא עֲלָאָה אִיהוּ. כְּתִיב, (ישעיה מג) בְּרֹאֲךָ יַעֲקֹב וַיִּצְרָךְ יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב כֹּה אָמַר יְיָ עֲשֶׂךָ, כָּל אַלְיִן דְּרִגִּין סְלָקִין לְחַד וְהָא אַתְּמַר, בּוּרְ"א, יוּצִ"ר. עוֹשִׂ"ה. וְכִלְהוּ דְּרִגִּין אַלְיִן עַל אַלְיִן וְכִלְהוּ חַד.

זְבָאָה חוּלְקֵהוּן דִּישְׂרָאֵל דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בְּהוּ מִכָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, בְּגִין דְּבִכְלֵהוּ כְּתִיב, (ירמיה י) הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתַעִים בַּעַת פְּקַדְתֶּם יֵאבְדוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא זְמִין לְבַעֲרָא לֹוּן מִן עֲלֻמָּא, וַיִּשְׁתַּאֲר הוּא בְּלַחֲדוּדֵי כְּמָה דַּאת אָמַר, (ישעיה ב) וְנִשְׁגָּב יְיָ לְבָדוּ בַּיּוֹם הַהוּא.

רְבִי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (ישעיה מא) אֵל תִּירָאֵי תוֹלַעַת יַעֲקֹב מְתֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ נְאֻם יְיָ וּגְאֻלְךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. תָּא חֲזִי, כָּל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת דְּעֲלֻמָּא, קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִי לֹוּן לְמַמְנָן שְׁלִטְנִין יְדִיעִין כְּמָה דַּאתְמַר. וְכִלְהוּ אַזְלֵי בְּתַר אֶלְהֵהוּן, כְּמָה דְּכְתִיב, (מיכה ד) כִּי כָּל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו. וְכִלְהוּ אוֹשְׁדִין דְּמִין וּמַגִּיחִין קִרְבָּא גְזֻלִין קְפַחִין וּמְנַאֲפִין, וְאַתְעֲרְבִי (דף קעח ע"א) בְּכַמָּה עוֹבְדִין

אַחַד. יִשׁוּרוּן, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (איוב לג) יִשָּׁר עַל אַנְשִׁים, מְשׁוּם שְׁנִטִּל שׁוּרָה לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, וּמְשׁוּם אוֹתָן שְׁתֵּי שׁוּרוֹת נִקְרָא יִשׁוּרוּן, וְזֵהוּ יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל עַל שְׁנִטִּל גְּדֻלָּה וְתַקְףָּה מִהַכֵּל. יִשְׂרָאֵל [יִשׁוּרוּן] עַל אוֹתָם חֻלְקִים שְׁנֵי צְדָדִים שְׁתֵּי שׁוּרוֹת, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, וְהַכֵּל אַחַד.

וְכֵר אוֹתָם שְׁמוֹת עוֹלָם לְאַחַד. יַעֲקֹב עֲבָדֵי, לְפַעְמִים הוּא עֶבֶד, כְּמוֹ עֶבֶד שְׂיֵשׁ לוֹ מִצּוֹת אֲדוֹנוּ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוּ. וְכֵן יִשְׂרָאֵל בְּחֻרְתֵי בּוּ, לְהַשְׁרוֹת עֲלֵיו, וְהַכֵּל הוּא כְּסוּד עֲלִיוֹן. כְּתוּב (ישעיה מג) בְּרֹאֲךָ יַעֲקֹב וַיִּצְרָךְ יִשְׂרָאֵל, וְכְתוּב כֹּה אָמַר ה' עֲשֶׂךָ. כָּל הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ עוֹלוֹת לְאַחַד, וְהִרִי נֵאֲמַר, בּוּרְ"א, יוּצִ"ר, עוֹשִׂ"ה, וְכֵל הַדְּרָגוֹת אֵלָה עַל אֵלָה וְכֵלָן אַחַד.

אֲשֶׁרֵי חֻלְקֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בְּהֵם מִכָּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדַת כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת, מְשׁוּם שְׁבִכְלָם כְּתוּב (ירמיה י) הִבֵּל הִמָּה מַעֲשֵׂה תַעֲתַעִים בַּעַת פְּקַדְתֶּם יֵאבְדוּ, בְּשַׁעֲה שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד לְבַעַר אוֹתָם מִן הָעוֹלָם וַיִּשְׁאֲר הוּא לְבָדוּ, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (ישעיה ב) וְנִשְׁגָּב ה' לְבָדוּ בַּיּוֹם הַהוּא.

רְבִי יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (שם מא) אֵל תִּירָאֵי תוֹלַעַת יַעֲקֹב מְתֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ נְאֻם ה' וּגְאֻלְךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. בַּא רְאָה, כָּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן אוֹתָם לְמַמְנִים שְׁלִיטִים יְדוּעִים כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר, וְכָלִם הוֹלְכִים אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁכְּתוּב (מיכה ד) כִּי כָּל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו. וְכָלִם שׁוֹפְכִים דְּמִים וְעוֹרְכִים קְרֻבוֹת אֵלוּ בְּאֵלוּ, גּוֹזְלִים רוֹצְחִים

ונואָפּים, ומערבֿים בכמה מעשים רעים, ומתחזקים בכחם להרע.

וַיִּשְׂרָאֵל אֵין תקף וכח לנצח אותם פּרט לפה שלהם, פתולעת הזו שאין לה תקף וכח אלא בפיה, ובפיה היא שוכרת הפל, ולכן נקראו ישראל תולעת.

עוד, אל תיראי תולעת יעקב - מה תולעת אין בריה בעולם כמו תולעת המשי הזו שטווים בו, שממנה יוצאים כל לבושי כבוד, לבושי המלכים, אחר כך זורעת זרעים ומתה, ומאותו הזרע שנסאר ממנה מתקיימת כמו מקדם והריהי בקיום - כך ישראל הם כמו התולעת הזו, שאף על פי שמתים, יחזרו ויתקיימו בעולם כמו מקדם.

והרי נאמר [שכתוב] (ירמיה יח) (כי) [הנה] כחמר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל. מה זה כחמר? אלא זהו חמר של אותה זכוכית, שאף על גב שנשבר - נתקן, ויש לו תקנה כמו מקדם.

מתי ישראל - זה עץ החיים. שמשום שישאל דבוקים בעץ החיים, לכן יהיו להם חיים ויקומו מן העפר ויתקיימו בעולם ויהיו לעם אחד לעבד את הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (צפניה א) לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד.

רבי אלעזר ורבי יצחק היו הולכים בדרך, והגיע זמן קריאת שמע, וקם רבי אלעזר וקרא קריאת שמע והתפלל תפלתו. אחר כך אמר לו רבי יצחק, והרי שנינו, שעד שלא יצא אדם לדרך, צריך לטל רשות מרבנו ו להתפלל תפלתו.

אמר לו, משום ששפיצאתי לא היה זמן תפלה ולא הגיע זמן קריאת שמע. עכשו שהשמש

לביש, ואתתקפו בחילהון לאבאשא. וישראל לית לון תקפא וחילא לנצחאה לון בר בפומהון, פתולעתא דא דלית לה תקפא וחילא אלא בפומא, ובפומא מתבר כלא, ועל דא אקרון ישראל תולעת. תו אל תיראי תולעת יעקב, מה תולעת לית לבריה דעלמא כהאי תולעת דמשי דסיסטרא, דמנה נפקי כל לבושי יקר טיסטרי דמלכין, לבתר זרע זרעין ומית, ולבתר מההוא זרעא דאשתאר מניה אתקיים כמלקדמין והא איהו בקיומא. כך ישראל אינון כהאי תולעת. דאף על גב דמתין, תהדרון ויתקיימון בעלמא כמלקדמין.

והא אתמר (ר"א ל"ג דכתוב) (ירמיה יח) (כי) [הנה] כחמר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל. מאי כחמר. אלא דא הוא חמר דההוא זכוכית, דאף על גב דאתבר אתתקן ואית ליה תקנה כמלקדמין.

מתי ישראל, דא אילנא דחיי, דבגין דישראל אינון אתדבקו באילנא דחיי, בגין כך יהא חיי לון ויקומו מעפרא ויתקיימו בעלמא, ויהון לעם חד למפלה ליה לקדשא בריך הוא. כמה דאת אמר (צפניה א) לקרא כלם בשם יי לעבדו שכם אחד.

רבי אלעזר ורבי יצחק הוו אזלי בארחה, ומטא זמנא דקריאת שמע, וקם רבי אלעזר וקרא קריאת שמע וצלי צלותיה. לבתר אמר ליה רבי יצחק, והא תנינן דעד לא יפוק בר נש לארחה אבעי ליה לנטלא רשו ממאריה ולצלי צלותיה.

אמר ליה, בגין דכד נפיקנא לא הוה זמן צלותא ולא מטא זמנא דקריאת שמע, השתא דשמשא נהיר צלינא. אבל עד לא

מאירה, התפללתי. אבל עד שלא יצאתי לדרך, בקשתי בקשתי ממנו ונמלכתי בו, אבל תפלה זו לא התפללתי.

שְׁהַרְי אֲנִי עוֹסֵק בַּתּוֹרָה מִחֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְכַאֲשֶׁר הִגִּיעַ הַבֶּקֶר, עַד עֲכָשׁוּ לֹא הָיָה זְמַן לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה, מִשּׁוּם שְׁאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁל קְדוּתַת הַשַּׁחַר נִמְצָאֵת אֲשֶׁר מְדַבֵּרֶת עִם בְּעֵלָהּ וְהֵם בְּסוּד כְּאֶחָד, שֶׁהִיא רוֹצֵה לְלַכֵּת לְמִשְׁפָּנָה עִם עֲלְמוּתֶיהָ שְׁיִושְׁבוֹת עִמָּה, וְלִכְּן לֹא צָרִיף הָאָדָם לְהַפְסִיק דְבוּרָם כְּשֶׁמַּחֲבָרִים כְּאֶחָד וְלִהְיֵנוּס דְּבַר אַחַר בִּינְיָהִם. וְעַכְשָׁו שֶׁהֵאִיר הַשֶּׁמֶשׁ, הוּא זְמַן הַתְּפִלָּה לְהִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֵהוּ, שְׁכַתוֹב (תהלים עב) יִירְאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ. מֵהוּ עִם שֶׁמֶשׁ? לְשִׁמּוֹר אֹרֶךְ הַשֶּׁמֶשׁ עִמָּנוּ לְהֵאִיר לָהּ, שְׁהַרְי יִרְאֶה עִם הַשֶּׁמֶשׁ צָרִיף, וְלֹא לְהַפְרִידָם. וְכִשְׁלֹא מֵאִיר הַיּוֹם, הוּא לֹא יִרְאֶה עִם הַשֶּׁמֶשׁ, וְצָרִיף לְחַבֵּר אוֹתָם כְּאֶחָד, וְזֶהוּ עִם שֶׁמֶשׁ.

הֲלָבּוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבֵית שְׂדֵה אֶחָד לִשְׁבוֹ. זָקֵפוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ הֵר אֶחָד שֶׁהָיוּ עוֹלִים בְּרוֹמּוֹ בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת. פָּחַד רַבִּי יִצְחָק. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, לְמָה אַתָּה פּוֹחֵד? אָמַר לוֹ, רְאִיתִי שֶׁהֵר הַזֶּה קָשָׁה, וְרִאִיתִי אֶת הַבְּרִיּוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵן מְשֻׁנוֹת, וּפְחַדְתִּי שֶׁלֹּא יִצְרוּ לָנוּ. אָמַר לוֹ, מִי שֶׁפּוֹחֵד - מִחֲטָאִים שֶׁבִּידְרוֹ יֵשׁ לוֹ לְפָחַד. בֹּא רְאֵה, אֵין אֵלֶּה מְאוֹתֵן בְּרִיּוֹת קְשׁוֹת שֶׁהָיוּ נִמְצָאוֹת בְּהָרִים.

פָּתַח וְאָמַר: וְאֵלֶּה בְּנֵי צְבָעוֹן וְאֵיהָ וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מְצָא אֶת הַיָּמִם וְגו'. פְּסוּק זֶה בְּאַרְוֵהוּ, אֲבָל בֹּא רְאֵה, אֵין אֵלֶּה אוֹתָם שְׁכַתוֹב בָּהֶם (דברים א) הָאֲמִים לְפָנִים יִשְׁבוּ בָּהּ וְגו', וּבְנֵי עֲשׂוּ יִירְשׁוּם וְגו'.

נִפְקָנָא לְאַרְחָא בְּעֵינָא בְּעוֹתָא מְנִיָּה וְאִמְלֻכְנָא בֵּיהּ, אֲבָל צְלוֹתָא דָּא לֹא צְלִינָא.

דְּהָא אָנָּא אֲשֶׁתְּדַלְנָא בְּאוֹרֵייתָא מִפְּלָגוֹת לֵילֵיא, וְכֵד אַתָּה צְפָרָא עַד כְּעֵן לֹא הָוָה עֲדָנָא לְצְלִי צְלוֹתָא. בְּגִין דְּהָהִיא שְׁעָתָא דְּקִדְרוֹתָא דְּצְפָרָא אֲשֶׁתְּפַח, אַתָּתָא מְשִׁתְּעִיא בְּבַעֲלָהּ, וְאִינוּן בְּרָזָא כְּחֻדָּא, דְּבַעֲיָא אִיהִי לְמִיָּהוּ לְמִשְׁפָּנָא בְּעוֹלְמִתָּהָ דִּיתְבִּי בְּהָדָה. וּבְגִין כֵּן לֹא בְּעִי לִיהָ לְבַר נָשׁ לְמִפְּסֵק מְלִייהוּ דְּמִתְחַבְּרֵן כְּחֻדָּא וְלֹאֲעֵלָא מְלָה אַחְרָא בִּינְיָהוּ.

וְהַשְׁתָּא דְּנִהִיר שְׁמֶשׁא הוּא עֵדֵן צְלוֹתָא לְצְלָאָה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. דְּכַתִּיב, (תהלים עב) יִירְאוּךָ עִם שֶׁמֶשׁ. מֵהוּ עִם שֶׁמֶשׁ, לְנִטְרָא נְהוּרָא דְּשֶׁמֶשׁא בְּהֵדֵן לְאַנְהָרָא לָהּ, דְּהָא יִרְאֶה בְּהַדִּי שְׁמֶשׁא אֲצִטְרִיף וְלֹא לְאַפְרָשָׁא לֹוֹן. וְכֵד לֹא נִהִיר יִמָּא לָאו הוּא יִרְאֶה בְּהַדִּי שְׁמֶשׁא, וְצָרִיכָא לְחַבְּרָא לֹוֹן כְּחֻדָּא. וְדָא הוּא עִם שֶׁמֶשׁ.

אֲזַלְוּ, כֵּד מְטוּ חַד בֵּי חֻקְלָא, יִתְבוּ. זָקֵפוּ עֵינֵינְיָהוּ וְחֻמָּא לִיהָ לְטוֹרָא דְּהוּוּ סְלָקוּ בְּרוּמִיהָ בְּרִיּוֹן מְשֻׁנִּין, דְּחִיל רַבִּי יִצְחָק, אָמַר לִיהָ רַבִּי אֶלְעָזָר אֲמַאי דְּחִילָת. אָמַר לִיהָ חֻמִּינָא דְּהֵאִי טוֹרָא אִיהוּ תְּקִיף, וְחֻמִּינָא אֵלִין בְּרִיּוֹן דְּאִינוּן מְשֻׁנִּין וְדְּחִילְנָא דְּלֹא יִקְטְרִגוּ לָן, אָמַר לִיהָ מָאן דְּדְּחִיל מְחֻטְאוֹי דְּבִידִיהָ אִית לִיהָ לְמִדְּחַל. תָּא חֻזִּי, לָאו אֵלִין מְאִינוּן בְּרִיּוֹן תְּקִיפִין דְּהוּוּ מְשִׁתְּפַחִין בְּטוֹרִיא.

פָּתַח וְאָמַר. וְאֵלֶּה בְּנֵי צְבָעוֹן וְאֵיהָ וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מְצָא אֶת הַיָּמִם וְגו', הֵאִי קָרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל תָּא חֻזִּי, לָאו אֵלִין אִינוּן דְּכַתִּיב בְּהוּ (דברים ב) הָאֲמִים לְפָנִים יִשְׁבוּ בָּהּ וְגו' וּבְנֵי עֲשׂוּ יִירְשׁוּם וְגו'.

אבֿר אֵלֶּיךָ אֵלֶּה שְׁאָמַר הַכְּתוּב אֲשֶׁר
מֵצֵא אֶת הַיָּמִים בְּמַדְבָּר, יָמִים
כְּתוּב (חֶסֶד י'), אֵלֶּיךָ הָיוּ בְּרִיּוֹת
מִשְׁנֵי־יָיִן. דְּכַד הָיָה אֶתְרָךְ קִינ מֵעַל אֶפְרַיִם
כְּדַכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ד) הֵן גִּרְשַׁת אֶתִּי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵיךָ אֶסְתֵּר, וְכַתִּיב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד
וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד, וּבְאֶרְוֵהוּ.

מִבְּנֵי בְּנֵי בְּצַד שֶׁל רוּחֹת
וּסְעֵרוֹת וּמִזִּיקִים וְאֵלֶּה עֲמָדוֹ,
שְׁהָרִי כְּשֶׁרָצָה לְהַתְּקַדֵּשׁ יוֹם
הַשַּׁבָּת, נִכְרָאוּ מֵאוֹתוֹ צַד
רוּחֹת קִימּוֹת מְעוֹפּוֹפּוֹת [פְּאִירוֹת]
בְּלֵי גוֹף, וְאֵלֶּה אֵינָם לֹא מִיּוֹם
שֶׁבַת וְלֹא מִיּוֹם שְׁשִׁי, וְנִשְׁאָרוּ
אֵלֶּיךָ יוֹמִים בְּהֵם בְּסִפְקָא, וְלִכְּן
לֹא הִתְקַיְּמוּ לֹא מִזָּה וְלֹא מִזָּה.
וְהִלְכּוּ וְהִתְפַּשְׁטוּ בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁל
קִינ, וְהִתְלַבְּשׁוּ בְּאוֹתוֹ צַד, וְלֹא
הִתְלַבְּשׁוּ לְהַתְּקִים, וְנִקְרְאוּ
יָמִים חֶסֶד, שֶׁלֹּא הִתְקַיְּמוּ לֹא
בְּיוֹם זֶה וְלֹא בְּיוֹם זֶה, וְנִרְאִים
לְבַנְיָא אֲדָם. וְהוּא מֵצֵא אוֹתָם
וְלִמְדוּ אוֹתוֹ לְהַבִּיא מִמְּזוּרִים
לְעוֹלָם, וְהֵם הוֹלְכִים בֵּין
הַקְּהָרִים וְעוֹמְדִים בְּגוֹף פֶּעַם
אַחַת בְּיוֹם, וְאַחַר כֵּן
מִתְפַּשְׁטִים מִמֶּנּוּ.

בֹּא רְאֵה, הַעֲנֵה הַזֶּה הִנֵּה הִנֵּה
מִמְּזוּר, שְׁבֹא צְבָעוֹן עַל אָמוֹ
וְהוֹלִיד מִמְּזוּר, וְזֶה בֹּא מִצַּד רוּחַ
הַטְּמֵאָה שֶׁנִּדְבַּק בּוֹ, וְלִכְּן מֵצֵא
אוֹתָם וְלִמְדוּ אוֹתוֹ כֹּל מִיְּנֵי צַד
הַטְּמֵאָה בְּשִׁבְלֵי זֶה.

וְכֹא וְרְאֵה, אֵלֶּה הֵם וְכֹמָה
אַחֵרִים נִפְרָדִים אֵלֶּה מֵאֵלֶּה,
כֹּלָם בָּאִים מֵאוֹתוֹ צַד וְהוֹלְכִים
בְּמַדְבָּר וְנִרְאִים שָׁם, מִשׁוּם
שֶׁהַמַּדְבָּר הוּא מְקוּם חֶרֶב וְהוּא
בֵּית מוֹשָׁבָם. וְעַם כֹּל זֶה, כֹּל
אָדָם שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא וְיֵרָא מִהַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ
הוּא, לֹא פוֹחַד מֵהֶם. הִלְכוּ
וְנִכְנְסוּ בְּהַר.

אֵלֶּיךָ אֵלֶּיךָ דְּקָאָמַר קָרָא אֲשֶׁר מֵצֵא אֶת הַיָּמִים
בְּמַדְבָּר, יָמִים כְּתִיב. אֵלֶּיךָ הָיוּ בְּרִיּוֹן
מִשְׁנֵי־יָיִן. דְּכַד הָיָה אֶתְרָךְ קִינ מֵעַל אֶפְרַיִם
כְּדַכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ד) הֵן גִּרְשַׁת אֶתִּי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵיךָ אֶסְתֵּר, וְכַתִּיב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ נוֹד
וַיֵּשֶׁב בְּאֶרְוֵהוּ.

מִבְּנֵי בְּנֵי בְּסִטְרָא דְּרוּחִין וְעֵלְעוּלִין וּמִזִּיקִין
וְאֵלֶּיךָ קִימּוֹ, דְּהָא כַּד בְּעָא לְאַתְקִידָשָׁא
יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא, אֶתְבְּרוּן מַה־הוּא סִטְרָא רוּחִין
קִימִין טְסִירִין (נ"א טְסִירִין) בְּלֹא גוֹפָא. וְאֵלֶּיךָ לֹא
אֵינּוֹן מִיּוֹמָא דְּשַׁבְּתָא וְלֹא מִיּוֹמָא שְׁתִּיתָאָה,
וְאַשְׁתְּאַרוּ אֵלֶּיךָ תְּרִין יוֹמִין בְּהוּ בְּסִפְקָא, וּבְגִין
כֵּן לֹא אֶתְקִימוּ לֹא (דף קעח ע"ב) מַה־אֵי וְלֹא מַה־אֵי.
וְאַזְלוּ וְאַתְפַּשְׁטוּ בְּהוּא סִטְרָא דְּקִינ וְאַגְלִימוּ
בְּהוּא סִטְרָא וְלֹא אֶתְגְּלִימוּ לְאַתְקִימָא
וְאַקְרוּן יָמִים חֶסֶד, דְּלֹא אֶתְקִימוּ לֹא בְּיוֹמָא
דָּא וְלֹא בְּיוֹמָא דָּא, וְאַתְחַזוּן לְבַנְיָא נְשָׂא. וְאַיְהוּ
אַשְׁפַּח לוֹן וְאוֹלְפֵי לִיָּה לְאַיְתָאָה מִמְּזוּרִין
לְעֵלְמָא. וְאַיְנּוֹן אֲזִלֵּי בִּינֵי טוּרִיא וְקִימִין בְּגוֹפָא
זְמַנָּא חָדָא בְּיוֹמָא, וְלִבְתֵּר מִתְפַּשְׁטֵי מִנִּיהוּ.

תָּא חֲזִי, עֲנֵה דָא אֵיְהוּ מִמְּזוּרָא הָהּ, דְּאַתָּא
צְבָעוֹן עַל אַמִּיָּה וְאוֹלִיד מִמְּזוּרָא, וְדָא אֶתָּא
מִסִּטְרָא דְּרוּחַ מְסֻאָבָא דְּאַתְדַּבַּק בִּיָּה. וּבְגִין כֵּן
אַשְׁפַּח לוֹן וְהוּוּ אוֹלְפֵי לִיָּה כֹּל זִינִין דְּסִטְר
מְסֻאָבָא בְּגִין דָּא.

וְתָא חֲזִי, אֵלֶּיךָ אֵינּוֹן וְכֹמָה אֶתְרֵינִין מִתְפַּרְשֵׁן
אֵלֶּיךָ מֵאֵלֶּיךָ, כִּלְהוּ אֶתְרֵינִין מַה־הוּא סִטְרָא
וְאַזְלֵי בְּמַדְבָּרָא וְאַתְחַזוּן תְּמָן. בְּגִין דְּמַדְבָּרָא
אַתְרַּחֲרִיב וְאַיְהוּ בֵּי מוֹתְבָא דְּלַהוּן. וְעַם כֹּל דָּא,
כֹּל בֵּר נֶשׁ דְּאַזִּיל בְּאוּרְחוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
וְדַחִיל לִיָּה לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא מְסֻתְפֵי
מִנִּיהוּ. אֲזִלוּ וְאַעֲלוּ בְּטוּרָא.

אמר רבי יצחק, פגוונא דא כל אינון טורין חרובין אתר בי מותבא דלהון. אמר ליה, הכי הוא, וכל אינון דמשתדלו באורייתא עלייהו כתיב, (תהלים קכא) יי ישמרך מפל רע ישמר את נפשך יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

פתח רבי אלעזר ואמר, (שם קיא) הללויה אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה, פסוק זה פרושהו, אבל בא ראה, דוד המלך כל ימיו היה משתדל בעבודת הקדוש ברוך הוא, והיה קם בחצות הלילה ומשבח ומודה בשירות ותשבחות כדי לתקן מקומו במלכות של מעלה.

שבשמתעורר רוח צפון בחצות הלילה, היה יודע שהקדוש ברוך הוא באותה שעה מתעורר בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, והוא היה קם באותה שעה ומתגבר בשירים ותשבחות עד שעולה השחר.

משום שפשהקדוש ברוך הוא נמצא בגן עדן, הרי בארנו שהוא וכל הצדיקים שבגן, כלם מקשיבים לקולו, כפתיב (שיר ח) חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא חוט של חסד משוף עליו ביום, כמו שנאמר, שפתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא שאותם דברי תורה שהוא אומר, כלם עולים ומתעטרים לפני הקדוש ברוך הוא, ולכן דוד המלך היה משתדל בלילה בעבודת אדונו.

בא ראה, הללויה, בכל אותן שירות ותשבחות שדוד אמר, הרי שנינו שלמעלה מכלם הוא הללויה, ובארהו, מה הטעם? משום שכולל השם והשבח

אמר רבי יצחק, פגוונא דא כל אינון טורין חרובין אתר בי מותבא דלהון. אמר ליה, הכי הוא, וכל אינון דמשתדלו באורייתא עלייהו כתיב, (תהלים קכא) יי ישמרך מפל רע ישמר את נפשך יי ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

פתח רבי אלעזר ואמר, הללויה אודה יי בכל לבב בסוד ישרים ועדה, האי קרא אוקמוה. אבל תא חזי, דוד מלפא כל יומיו הוה משתדל בפולחנא דקדשא בריך הוא, והוה קם בפלגות ליליא ומשבח ומודה בשירין ותושבחות, בגין לאתתקנא דוכתיה במלכו דלעילא.

דבר אתער רוח צפון בפלגות ליליא, הוה ידע דקדשא בריך הוא בהיא שעתא יתער בגנתא דעדן לאשתעשע עם צדיקיא, ואיהו הוה קם בהיא שעתא ואתגבר בשירין ותושבחות עד דסליק צפרא.

בגין דכד קדשא בריך הוא אשתפח בגנתא דעדן, הא אוקימנא דאיהו וכל צדיקיא דבגנתא כלהו צייתין לקליה. פדכתיב, (שיר השירים ח) חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא דחוטא דחסד משוף עליה ביממא כמה דאתמר. דכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא דאינון מלין דאורייתא דאיהו אמר, פלהו סלקין ומתעטרין קמי קדשא בריך הוא. ובגין כך דוד מלפא הוה משתדל בליליא בפולחנא דמאריה.

תא חזי, הללויה, בכל אינון שירין ותושבחות דקאמר דוד, הא תנינן דלעילא מפלהון הוא הללויה ואוקמוה.

מאי טעמא בגין דכליל שמא ושבחא כחדא. מאי שמא ושבחא.

כְּאָחֵד. מַה שֵּׁם וּמַה שְׂבַח? שֵׁם זֶה יי"ה. הַשְּׂבַח מַהוּ? אֵלָא זֶה כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל שְׁהִיא (הלל בְּגִימְטְרִיא ה"ס, שְׁהוּא אֲדִנִי) מִתְקַנְתַּי שְׂבַח תְּמִיד לְקִדּוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא וְלֹא שׁוֹקֵטת, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שם פג) אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ אֵל תַּחֲרַשׁ וְאֵל תַּשְׁקֹט אֵל. מִשּׁוּם שֶׁסְּדוּר הַשְּׂבַח הִיא מְסֻדֶּרֶת וּמְשַׁבַּחַת תְּמִיד אֵלָיו, וְלָכֵן שֵׁם וְשְׂבַח כְּאָחֵד.

אוּדְהָא ה' בְּכָל לְבָב, כְּמוֹ שְׁבִאֲרוּהוּ - בִּיצֵר הַטּוֹב וּבִיצֵר הָרָע, מִשּׁוּם שֶׁהֵם נִמְצְאִים תְּמִיד אֲצֵל הָאֲדָם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (דְּבָרִים ו) בְּכָל לְבָבָךְ, וּבִאֲרוּהוּ. בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה - אֵלּוּ הֵם יִשְׂרָאֵל שְׁכָל הַדְּרָגוֹת מִתְעַטְרוֹת בְּהֵם, כְּהִנִּים וְלוֹיִם, צְדִיקִים וְחֹסִידִים, יִשְׂרָאֵל. וְעַדָּה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים פג) נֶצֶב בְּעֵדַת אֵל. וְהֵם סוּד שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַטֵּר בְּהֵם.

וְכֵן צְרִיף הָאֲדָם לְשַׁבַּח אֵת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תְּמִיד, מִשּׁוּם שְׁהוּא מִתְרַצָּה בְּשִׁירִים וְתַשְׁבּוּחוֹת, וּמִי שִׁיּוּדַע לְשַׁבַּח לוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרֵאִוִי, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ וּמְצִילוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שם כא) אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יַדַע שְׁמִי וְגו', אַרְףּ יָמִים וְגו'.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (שם לב) אֵתָּה סֵתֵר לִי מִצַּר תַּצְרִנִי רַנִּי פִלְט תְּסוּבְּכֵנִי סֵלָה. אֵתָּה סֵתֵר לִי - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהוּא סֵתֵר וּמַגֵּן לְאָדָם שְׁהוּלָךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה, וְהוּא מְסַתְמַר בְּצֵל כְּנִפְיוֹ, שְׁלֹא יְכוּלִים לְהִרְעֵ לּוֹ. מִצַּר תַּצְרִנִי - מִלְּמַעְלָה וּמִלְּמַטָּה. לְמַעְלָה יֵשׁ לְאָדָם יְרִיבִים, אָף לְמַטָּה כְּפֹ גַם, וּמִיָּהוּ? זֶהוּ יִצְרַר הָרָע שְׁהוּא צָר לְמַעְלָה וְצָר לְמַטָּה, וְאֵלְמִלָּא יִצְרַר הָרָע - לֹא נִמְצָא בְּעַל רִיב לְאָדָם בְּעוֹלָם.

דָּא יי"ה. שְׂבַחָא מָאן אִיהוּ, אֵלָא דָּא כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל דְּאִיהוּ (הלל בְּגִימ' ה"ס שְׁהוּא אֲדִנִי) מִתְקַנְתַּי שְׂבַחָא תְּדִיר לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא אֲשַׁתְּפַכְתָּ. כְּמַה דְּאֵתָּה אָמַר, (תְּהִלִּים פג) אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ אֵל תַּחֲרַשׁ וְאֵל תַּשְׁקֹט אֵל. בְּגִין דְּסְדוּרָא דְשְׂבַחָא אִיהִי מְסֻדֶּרֶת וּמְשַׁבַּחַת תְּדִיר לְגַבִּיָּהּ. וּבְגִין כְּפֹ שְׁמָא וּשְׂבַחָא כְּחֻדָּא. אוּדְהָא יי בְּכָל לְבָב, כְּמַה דְּאוּקְמוּהָ בִּיצֵר הַטּוֹב וּבִיצֵר הָרָע, בְּגִין דְּאִינוּן מְשַׁתְּפַחֵי תְּדִיר לְגַבִּיָּהּ דְּבַר נֶשׁ, כְּמַה דְּאֵתָּה אָמַר, (דְּבָרִים ו) בְּכָל לְבָבָךְ וְאוּקְמוּהָ. בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעַדָּה, אֵלִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל דְּכָל דְּרַגְיָן בְּהוּ מִתְעַטְרוֹן כְּהִנִּי וְלוֹאִי, צְדִיקִי וְחֹסִידִי, יִשְׂרָאֵל. וְעַדָּה, כְּמַה דְּאֵתָּה אָמַר (תְּהִלִּים פג) נֶצֶב בְּעֵדַת אֵל. וְאִינוּן רְזָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעֲטֵר בְּהוּ.

וּבְגִין כְּפֹ בְּעִי בַר נֶשׁ לְשַׁבַּחָא לִיָּה לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא תְּדִיר, בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתַרְעִי בְּשִׁירִין וְתוֹשְׁבָחָן, וּמֵאן דִּידַע לְשַׁבַּחָא לִיָּה לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּדָקָא יְאוּת, קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קְבִיל צְלוֹתֵיהּ וְשׂוֹיֵב לִיָּה. הָדָא הוּא דְכָתִיב (תְּהִלִּים צא) אֲשַׁגְּבֶהוּ כִּי יַדַע שְׁמִי וְגו' אַרְףּ יָמִים וְגו'.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תְּהִלִּים לב) אֵתָּה סֵתֵר לִי מִצַּר תַּצְרִנִי רַנִּי פִלְט תְּסוּבְּכֵנִי סֵלָה. אֵתָּה סֵתֵר לִי, דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִיהוּ סֵתֵרָא וּמַגֵּן לְבַר נֶשׁ דְּאֵזִיל בְּאַרְחֵי דְּאוּרִייתָא, וְאִיהוּ אֲסַתְמַר בְּצֵלָא דְּגִדְפוּי דְּלֹא יְכַלִּין לְאַבְאָשָׁא לִיָּה. מִצַּר תַּצְרִנִי, מְעִילָא וּמִתְתַּא, לְעִילָא אִית לִיָּה לְבַר נֶשׁ מְאִרִי דְּכְבוּ, לְתַתָּא אוּף הַכִּי נְמִי. וּמֵאן אִיהוּ, דָּא יִצְרַר הָרָע, (ד) קַעט ע"א) דְּאִיהוּ צָר לְעִילָא וְצָר לְתַתָּא. וְאֵלְמִלָּא יִצְרַר הָרָע, לֹא אֲשַׁתְּפַח מְאִרִי דְּכְבוּ

לְבַר נֶשׁ בְּעֵלְמָא. בְּגִין כֶּךָ מִצַּר תַּצְרַנִּי.
 רַנִּי פִלְט תְּסוּבְבַנִּי סְלָה, יְסוּבְבַנִּי סְלָה מִיבְעֵי
 לִיָּה, מָאֵי תְּסוּבְבַנִּי. אֵלִין אֵינּוֹן שִׁירִין
 דְּאִית בְּהוּ דְרַגִּין לְהַצְלָה, תְּסוּבְבַנִּי בְּהוּ
 לְשׁזְבָא לִי בְּאַרְחָא. וְהֵאֵי קָרָא אִיהוּ כְּסוּדְרָא
 וְאִיהוּ לְמַפְרַע, מְהֵאֵי גִיסָא וּמְהֵאֵי גִיסָא.

בשביל כך מצר תצרני.
 רני פלט תסובבני סלה, יסובבני סלה, מה זה
 צריך לכתב יסובבני סלה, מה זה
 תסובבני? אלו שירים שיש בהם
 דרגות להצלה, תסובבני בהם
 להצילני בדרך. ופסוק זה הוא
 גם פסוק וגם למפרע, מצד זה
 ומצד זה.

תָּא חֲזִי, בְּאֵלִין שִׁירִין וְתוֹשְׁבֵתָן דְּקָאֵמַר דְּוֹד
 אִית בְּהוּן רְזִין וּמְלִין עֲלָאִין בְּרִזִי
 דְּחֻכְמָתָא, בְּגִין דְּכִלְהוּ בְּרוּחַ קְדָשָׁא אֲתָאֲמָרוּ.
 דְּהוּהוּ שְׂרָא רוּחַ קְדָשָׁא עֲלֵיהּ דְּדוּד, וְהוּהוּ
 אָמַר שִׁירְתָּא. וּבְגִין כֶּךָ כִּלְהוּ בְּרִזִי דְּחֻכְמָתָא
 אֲתָאֲמָרוּ.

בא ראה, בשירים ותשבחות
 הללו שאמר דוד יש בה סודות
 ודברים עליונים בסודות
 החכמה, משום שכלם נאמרו
 ברוח הקדש, שהיה שורה רוח
 הקדש על דוד והיה אומר שירה,
 ולכן כלם נאמרו בסודות
 החכמה.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים קיח) דְּחַה
 דְּחִיתַנִּי לְנַפְל וַיֵּי עֲזַרְנִי, דְּחַה דְּחִיתַנִּי,
 דְּחַה דְּחִיתַנִּי, דְּחַה דְּחִיתַנִּי הִיָּה
 צָרִיף לְכַתְּבֵי! מַה זֶה דְּחַה
 דְּחִיתַנִּי? אֵלָא זֶה צַד הָאֲחֵר
 שְׂדוּחָה אֶת הָאָדָם תְּמִיד וְרוּצָה
 לְדַחֹת אוֹתוֹ וְלְהַסְטוֹתוֹ מֵעַם
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא, וְזֶהוּ יֵצֵר הָרַע
 שְׂנַמְצָא תְּמִיד אֶצֶל הָאָדָם,
 וּכְנַגְדוֹ חֲזַר דְּוֹד וְאָמַר דְּחַה
 דְּחִיתַנִּי לְנַפְל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הִיָּה
 מְשַׁתְּדֵל אֵלָיו בְּכָל אוֹתָן צְרוֹת
 לְהַסְטוֹתוֹ מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף
 הוּא. וְעֲלִיו אָמַר דְּוֹד, דְּחַה
 דְּחִיתַנִּי לְנַפְל - בְּגִיָּהֲנָם, וְהִי
 עֲזַרְנִי - שְׁלָא נְמַסְרַתִּי לְיָדָךְ.

פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים קיח)
 דחה דחיתני לנפל ויי עזרני, דחה דחיתני,
 דחה דחיתני, דחה דחיתני הייה
 צריך לכתבי! מה זה דחה
 דחיתני? אלא זה צד האחר
 שדוחה את האדם תמיד ורוצה
 לדחות אותו ולהסתותו מעם
 הקדוש ברוף הוא, וזהו יצר הרע
 שנמצא תמיד אצל האדם,
 וכנגדו חזר דוד ואמר דחה
 דחיתני לנפל, משום שהוא הייה
 משתדל אליו בכל אותן צרות
 להסתותו מעם הקדוש ברוף
 הוא. ועליו אמר דוד, דחה
 דחיתני לנפל - בגייהנם, והי
 עזרני - שלא נמסרתי ליך.

וְעַרְיָ דָּא אִית לִיָּה לְבַר נֶשׁ לְאַזְדַּהֲרָא מְגִיָּה,
 בְּגִין דְּלָא יִשְׁלוּט עֲלֵיהּ. וְקְדָשָׁא בְּרִיף
 הוּא כְּדִין נְטִיר לִיָּה בְּכָל אַרְחוּי. דְּכִתִּיב, (משלי
 א) אַז תִּלְךָ לְבִטַח דְּרַכְּךָ וְרַגְלְךָ לֹא תִגּוֹף (משלי
 ד) בְּלִכְתָּךְ לֹא יֵצֵר צַעְדְּךָ וְאִם תְּרוּץ לֹא
 תִפְשֵׁל. וּכְתִיב, (משלי ד) וְאַרְחַ צַדִּיקִים כְּאוּר נִגְהָ
 הוֹלֵךְ וְאוּר עַד נִכוּן הַיּוֹם.
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זַפְּאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא נְטִיר לוֹן בְּעֵלְמָא

וער דא אית ליה לבר נש לאזדהרא מגייה,
 בגין דלא ישלוט עליה. וקדשא בריף
 הוא כדין נטיר ליה בכל ארחוי. דכתיב, (משלי
 א) אז תלך לבטח דרכך ורגלך לא תגוף (משלי
 ד) בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא
 תפשל. וכתיב, (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה
 הולך ואור עד נכון היום.
 אמר רבי יהודה זפאין אינון ישראל
 דקודשא בריף הוא נטיר לון בעלמא

הבא, שכתוב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו ה' בא ראה כמה מקטרגים יש לו לאדם מן היום שהקדוש ברוך הוא נתן בו נשמה (ר"א לאדם) [להתקום] בעולם הזה, שפיון שאדם יוצא לאויר העולם, מיד מזדמן להשתתף עמו יצר הרע, כמו שנאמר, שכתוב (בראשית ד) לפתח חטאת רבץ וגו', ואז משתתף עמו יצר הרע.

ובא וראה שפך הוא, שהרי הבהמות מיום שנולדים, שומרים את עצמם ובורחים מתוף האש ומכל המקומות הרעים, ואדם מיד בא לזרק את עצמו לתוף האש, משום שיצר הרע שרוי בתוכו, ומיד מסיט אותו לדרך רעה.

ובארנו, שכתוב (קהלת ד) טוב ילד מסכן וחסם ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. טוב ילד - זהו יצר הטוב, שהוא יצר טוב שהוא ילד מקימים מועטים עם האדם, שהרי משלשה עשר שנים ואילף [עמו], כמו שנתבאר. ממלך זקן וכסיל. ממלך - זה הוא יצר הרע, שהוא נקרא מלך ושליט בעולם על בני אדם. זקן וכסיל - שהוא זקן ודאי, כמו שבארוהו, שבאשר אדם נולד ויוצא לאויר העולם, הוא מזדמן עם האדם, ועל פן הוא מלך זקן וכסיל.

אשר לא ידע להזהר עוד, לא כתוב להזהיר אלא להזהר, משום שהוא פסיל, ועליו אמר שלמה, עליו השלום, (קהלת ב)

דין ובעלמא דאתי. דכתיב, (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. (ע"ב פרשת וישלה)

פְּרִשְׁת וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו יי. תא חזי, כמה מקטרגין אית ליה לבר נש מיומא דקדשא בריך הוא ייב ביה נשמתא (ר"א ל"ג לבר נש) [להתקיימא] בהאי עלמא. דכיון דנפיק בר נש לאוריא דעלמא, מיד אזדמן לאשתתפא בהדיה יצר הרע כמה דאתמר. דכתיב, (בראשית ד) לפתח חטאת רבץ וגו'. וכדין אשתתף בהדיה יצר הרע.

ותא חזי, דהכי הוא, דהא בעירי מיומא דאתילידו, כלהו נטרי גרמיהו, וערקין מן גו נורא, ומן פל אתרין בישין. ובר נש, מיד אתי לארמא גרמיה גו נורא, בגין דיצר הרע שארי בגויה, ומיד אסטי ליה לארמא בישא.

ואוקימנא דכתיב, (קהלת ד) טוב ילד מסכן וחסם ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. טוב ילד, דא הוא יצר טוב דהוא ילד מיומין זעירין עמיה דבר נש, דהא מתליסר שנין ואילף (עמיה) כמה דאתמר.

ממלך זקן וכסיל. ממלך, דא הוא יצר הרע דאיהו אקרי מלך ושליט בעלמא על בני נשא. זקן וכסיל, דאיהו זקן ודאי, כמה דאוקמוה, דכד אתיליד בר נש ונפיק לאוריא דעלמא איהו (דף קעט ע"ב) אזדמן עמיה דבר נש. ועל דא איהו מלך זקן וכסיל.

אשר לא ידע להזהר עוד, להזהיר לא כתיב, אלא להזהר, בגין דאיהו כסיל.

והפסיל בחשף הולף, שְהרי מפסלת החשף הוא בא, ואין לו אור לעולמים.

רבי שמעון אמר, בא ראה, כתוב טוב ילד מספן וחכם, מי זה ילד מספן? הרי בארוה, ונתבאר שֶהוא יצר טוב. אבל טוב ילד, זהו שכתוב (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי, וזה הוא נער שֶהוא ילד מספן, שאין לו מעצמו כלום. ולמה נקרא נער? משום שיש לו חדוש הלבנה שתמיד מתחדשת, ותמיד הוא ילד מספן, כמו שאמרנו. וחכם, משום ששורה בו חכמה.

ממלך זקן - זהו יצר הרע, כמו שנאמר, שְהרי מיום שֶהיה לא יצא מטמאתו לעולמים. והוא פסיל, שכל דרכיו הם לדרף רעה, והולף ומסטה את בני האדם ולא יודע להזהר, והוא בא עם אדם בעלילות כדי להסתותם מדרף טובה לדרף רעה.

בא ראה, על זה מקדים עם אדם ביום שנולד, כדי שיאמין לו, שְהרי כשבא יצר הטוב, לא יכול האדם להאמין לו, ודומה עליו כמעמסה. כמו זה שנינו, מי הוא רשע ערום? זהו מי שמקדים לטען דבריו לפני הדין טרם בא חברו בעל הדין, כמו שנאמר (משלי ח) צדיק הראשון בריבו וגו'.

כמו זה (הוא נ"א הנה) רשע ערום, כמו שנאמר (בראשית א) והנחש היה ערום, והוא מקדים ושורה עמו של אדם בטרם יבא חברו לשרות עליו. ומשום שֶהוא מקדים, והנה טוען טענתו עמו - כשבא חברו, שֶהוא יצר הטוב, מרע את האדם עמו ולא יכול לזקף ראשו פאלו הטעין על כתפו כל המשאות של העולם בגלל אותו רשע ערום

ועליה אמר שלמה עליו השלום (קהלת ב) והפסיל בחשף הולף. דְהא מסוסייתא דחשף קא אתיא ולית ליה נהורא לעלמין.

רבי שמעון אמר, תא חזי, כתיב טוב ילד מספן וחכם. מאן ילד מספן, הא אוקמוה ואתמר דאיהו יצר טוב. אבל טוב ילד, הדא הוא דכתיב, (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי. ודא הוא נער דאיהו ילד מספן דלית ליה מגרמיה כלום. ואמאי אקרי נער, בגין דאית ליה חדתו דסיהרא דמתחדשא תדיר, ותדיר איהו ילד מספן פמה דאמרן. וחכם, בגין דחכמה שריא ביה.

ממלך זקן, דא הוא יצר הרע פמה דאתמר. דְהא מן יומא דהוה לא נפק ממסאבותיה לעלמין, ואיהו כסיל. דכל ארחוי אינון לארח בישא, ואזיל וסטי לבני נשא ולא ידע לאזדהרא. ואיהו אתי עם בר נש בתסקופין בגין לאסטאה לון מארח טבא לארח בישא.

תא חזי, על דא אקדים עם בר נש ביומא דאתיליד בגין דיהימין ליה. דְהא בד אתי יצר טוב לא יכיל בר נש למְהימנא ליה ודמי עליה כמטולא. כגוונא דא תנינן, מאן הוא רשע ערום, דא הוא מאן דאקדים לאטענא מלוי לקמי דיינא עד לא ייתי חבריה מארי דדינא. פמה דאת אמר, (משלי יח) צדיק הראשון בריבו וגו'.

כגוונא דא (הוא נ"א האי) רשע ערום, פמה דאת אמר, (בראשית א) והנחש היה ערום. והוא אקדים ושרי עמיה דבר נש עד לא ייתי חבריה לאשראה עליה. ובגין דאיהו אקדים והא אטעין טענתיה עמיה, פד אתי חבריה דאיהו יצר הטוב, אבאיש ליה לבר נש בהדיה ולא יכיל לזקפא

נש בהדיה ולא יכיל לזקפא

שְׁהַקְדִים עִמּוֹ. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה (קהלת ט) וְחִכְמַת הַמַּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, מִשּׁוּם שֶׁהֵנָּה הַקְדִים אַחֵר.

וְעַל כֵּן, כָּל דִּין שֶׁמִּקְבֵּל מֵאָדָם דִּבֵּר בְּטָרֵם יבֹא חֲבֵרוֹ, כְּאִלוֹ קִבֵּל עָלָיו תּוֹעֵבָה אַחֲרַת לְאִמּוּנָה, אֲלֵא (משלי שם) וְכֹא רָעָהוּ וַחֲקָרוּ, וְזֶה הוּא דִרְוֹן שֶׁל אָדָם צָדִיק. שְׁהָרִי הָאָדָם הַצָּדִיק הַזֶּה שֶׁלֹא הֶאֱמִין לְאוֹתוֹ רִשְׁעֵי עָרוֹם שֶׁל יֵצֵר הָרַע בְּטָרֵם יבֹא חֲבֵרוֹ, שֶׁהוּא יֵצֵר הַטּוֹב. וּמִשּׁוּם זֶה בָּנִי אָדָם נִכְשָׁלִים לְעוֹלָם הַבָּא.

אָבֵר אוֹתוֹ צָדִיק שֶׁפּוֹחֵד מִרְבוּנוֹ, כְּמָה רְעוֹת סוֹבֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי שֶׁלֹא יֶאֱמִין וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה עִם אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִיל אוֹתוֹ מִכָּל. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים לד) רַבּוֹת רְעוֹת צָדִיק וּמִכָּלֵם יִצְיָלְנוּ ה'. לֹא כְּתוּב רַבּוֹת רְעוֹת לְצָדִיק, אֲלֵא צָדִיק, מִשּׁוּם שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַצֵּה בּוֹ, וּמִשּׁוּם כֵּן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַצֵּה מֵאוֹתוֹ הָאָדָם וּמְצִיל אוֹתוֹ מִן הַכֹּל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. אֲשֶׁרֵי חֲלָקוֹ.

בֹּא רֵאֵה כְּמָה רְעוֹת עֲבָרוּ עָלָיו עַל יַעֲקֹב כְּדֵי שֶׁלֹא יִתְדַבֵּק בְּאוֹתוֹ הַיֵּצֵר הָרַע וְיִתְרַחֵק מִחֲלָקוֹ, וּמִשּׁוּם כֵּן סָבַל כְּמָה עֲנָשִׁים וְכְמָה רְעוֹת וְלֹא שָׁקֵט. פֶּתַח וְאָמַר, (איוב א) לֹא שְׁלוֹתִי וְלֹא שְׁקֻטִי וְלֹא נַחְתִּי וַיָּבֹא רִגְזוֹ. בֹּא רֵאֵה כְּמָה רְעוֹת סוֹבְלִים הַצָּדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, רְעוֹת עַל רְעוֹת, כְּאֲבִים עַל כְּאֲבִים, כְּדֵי לְזַכּוֹת אוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא.

יַעֲקֹב כְּמָה רְעוֹת סָבַל, רְעוֹת עַל רְעוֹת תְּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לֹא שְׁלוֹתִי - בְּבֵית לְבָן, וְלֹא יִכְלַתִּי לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ. וְלֹא שְׁקֻטִי -

רִישִׁיָּה, כְּאִילוֹ אֲטָעִין עַל כְּתֻפִּיָּה כָּל מְטוֹלִין דְּעִלְמָא. בְּגִין הַהוּא רִשְׁעֵי עָרוֹם דְּאֶקְדִים עִמִּיהּ. וְעַל דָּא אָמַר שְׁלֹמֹה (קהלת ט) וְחִכְמַת הַמַּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, בְּגִין דְּהָא אֶקְדִים אַחֲרָא.

וְעַל דָּא כָּל דִּינֵי דְקִבֵּיל מִבֵּר נֶשׁ מְלָה עַד לָא יִיתִי חֲבֵרִיָּה, כְּאִילוֹ מִקְבֵּל עָלֵיהּ טַעוּוּא אַחֲרָא לְמַהִימְנוּתָא. אֲלֵא (משלי יח) וְכֹא רָעָהוּ וַחֲקָרוּ, וְדָא הוּא אֶרַח דִּבֵּר נֶשׁ זַפְאָה, דְּהָא בֵּר נֶשׁ זַפְאָה דָּא הוּא, דְּלֹא הִימִין לְהַהוּא רִשְׁעֵי עָרוֹם דִּי יֵצֵר הָרַע, עַד דִּי יִיתִי חֲבֵרִיָּה דְאִיהוּ יֵצֵר טוֹב. וּבְגִין דָּא בָּנִי נֶשׂא אֵינּוֹן כְּשִׁלִּין לְעִלְמָא דְאֲתִי.

אָבֵר הַהוּא זַפְאָה דְאִיהוּ דְחִיל לְמַאֲרִיָּה, כְּמָה בִישׁוּן סָבִיל בְּהַאי עִלְמָא בְּגִין דְּלֹא יְהִימִין וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה בְּהַהוּא יֵצֵר הָרַע. וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂזִיב לִיָּה מִכְּלָהוּ, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים לד) רַבּוֹת רְעוֹת צָדִיק וּמִכָּלֵם יִצְיָלְנוּ יי. רַבּוֹת רְעוֹת לְצָדִיק לָא כְּתִיב, אֲלֵא צָדִיק. בְּגִין דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בִיָּה. וּבְגִין כֵּן קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְרַעֵי בְּהַהוּא בֵּר נֶשׁ וְשְׂזִיב לִיָּה מִכְּלָא בְּהַאי עִלְמָא וּבְעִלְמָא דְאֲתִי, זַפְאָה חוֹלְקִיָּה.

תָּא חֲזִי, כְּמָה בִישׁוּן עֲבָרוּ עָלֵיהּ דִּיעֲקֹב, בְּגִין דְּלֹא יִתְדַבֵּק בְּהַהוּא יֵצֵר הָרַע וְיִתְרַחֵק מִחוֹלְקִיָּה. וּבְגִין כֵּן סָבִיל כְּמָה עוֹנָשִׁין כְּמָה בִישׁוּן וְלֹא שָׁקִיט. פֶּתַח וְאָמַר, (איוב א) לֹא שְׁלוֹתִי וְלֹא שְׁקֻטִי וְלֹא נַחְתִּי וַיָּבֹא רִגְזוֹ. תָּא חֲזִי, כְּמָה בִישׁוּן סָבִיל צָדִיקָא בְּהַאי עִלְמָא. בִישׁוּן עַל בִישׁוּן, כְּאֲבִין עַל כְּאֲבִין. בְּגִין לְמַזְכֵּי לוֹן לְעִלְמָא דְאֲתִי.

יַעֲקֹב כְּמָה סָבִיל בִישׁוּן עַל בִישׁוּן תְּדִיר,

כְּמָה דְאֵת אָמַר לֹא שְׁלוֹתִי, בְּבֵיתָא דְלָבָן, וְלֹא יִכְלִינָא לְאַשְׁתַּזְבָּא

מעשו, מאותו הצער שצער אותו
הממנה שהוא שלו, ואחר כך
הפחד של עשו. ולא נחתי - מן
דינה ומן שכם.

ויבא רגז - זה הרגז והערבוביה
של יוסף שהוא קשה מן הכל,
ומתוך אהבתו של יעקב אל
יוסף, שהוא סוד הברית, נכנס
למצרים, כי אחר כך פתוב (שמות
1) ואזכר את בריתי, שתמצא
השכינה [נ"א שמש] שם עמו.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו
בארץ כנען. רבי יוסי פתח, (ישעיה
13) הצדיק אבד ואין איש שם על
לב ואנשי חסד נאספים באין
מבין כי מפני הרעה נאסף
הצדיק. הצדיק אבד, בזמן
שהקדוש ברוך הוא משגיח
בעולם ואין העולם כראוי,
ומזדמן הדין לשרות על העולם,
אז הקדוש ברוך הוא נוטל את
הצדיק שנמצא ביניהם כדי
שישרה הדין על כל האחרים
ולא ימצא מי שיגן עליהם.

שחרי כל זמן שהצדיק שורה
בעולם, הדין לא יכול לשלט על
העולם. מנין לנו? ממשה,
שפתוב (תהלים קו) ויאמר
להשמידם לולי משה בחירו
עמד בפרץ לפניו וגו'. ומשום
כך הקדוש ברוך הוא נוטל את
הצדיק מביניהם ומסלק אותו מן
העולם, ואז נפרע וגובה את
שלו. סוף הפסוק - כי מפני
הרעה נאסף הצדיק. בטורם תבא
הרעה לשלט על העולם נאסף
הצדיק ור"א כי מפני הרעה נאסף. טורם תשלט
הרעה בעולם. דבר אחר כי מפני
הרעה - זה יצר הרע.

בא ראה, יעקב היה בחיר
האבות, והוא עומד להתקיים
בגלות, אבל מתוך שהוא צדיק,
התעכב הדין שלא לשלט בעולם,
שחרי כל ימי יעקב לא שרה

מניה. ולא שקטתי, מעשו. מההוא צערא
דצער לי ההוא ממנא דיליה, ולבתר דחילו
דעשו. ולא נחתי, מן דינה ומן שכם.

ויבא רגז, דא רוגזא וערבוביא דיוסף דאיהו
קשיא מפלהו, מגו רחימותא דיעקב
לגבי דיוסף דאיהו רזא דברית, עאל
במצרים. בגין דלבתר פתיב, (שמות 1) ואזכר את
בריתי, לאשתפחא שכינתא (נ"א שמש) תמן
בהדיה.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען,
(דף קפ ע"א) רבי יוסי פתח, (ישעיה נה) הצדיק
אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד
נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף
הצדיק. הצדיק אבד, בזמנא דקדשא בריך
הוא אשגח בעלמא ולא הוי עלמא כדקא
יאות, ואזדמן דינא לשרייתא על עלמא. כדין
קדשא בריך הוא נטיל זכאה דאשתפח
בינייהו, בגין דישרי דינא על פלהו אחרנין,
ולא ישתפח מאן דיגין עלייהו.

דהא כל זמנא דזכאה שארי בעלמא, דינא
לא יכיל לשלטאה על עלמא. מנלן
ממשה, דכתיב, (תהלים קו) ויאמר להשמידם
לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'.
ובגין כך קדשא בריך הוא נטיל לזכאה
מבינייהו וסליק ליה מעלמא, וכדין אתפרע
וגבי דיליה. סופיה דקרא, כי מפני הרעה
נאסף הצדיק. עד דלא ייתי רעה לשלטאה
על עלמא נאסף הצדיק. (ד"א כי מפני הרעה נאסף עד לא
ישלוט הרעה בעלמא) דבר אחר כי מפני הרעה, דא
יצר הרע.

תא חזי, יעקב שלימו דאבהן הנה ואיהו
קאים לקיימא בגלותא. אבל מגו דאיהו
צדיק אתעכב דינא דלא שלטא בעלמא. דהא

הדין על העולם והרעב התבטל. ואף כן בימי יוסף, שהוא דמות אביו, [כיון שהוא מת מיד] לא שרתה הגלות [הדין על העולם], משום שהוא הגן עליהם כל ימיו. כיון שהוא מת, מיד שרתה עליהם הגלות, כמו שנאמר (שמות א) וימת יוסף וגו', וסמוך לו - הבה נתחכמה לו. וכתוב וימרוו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים וגו'. כמו כן בכל מקום ששרוי צדיק [על] בעולם, בשבילו הקדוש ברוך הוא יגן על העולם, וכל זמן שהוא קיים, הדין לא שורה על העולם, והנה נתבאר.

בא ראה, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מה זה מגורי אביו? כמו שנאמר (ירמיהו) מגור מסביב, שכל ימיו היה פוחד והיה בפחד. וישב יעקב בארץ מגורי אביו. רפי אלעזר אמר, שהתקשר וישב באותו מקום שנאחז בחשף. ארץ מגורי אביו דוקא, בארץ פנען, נקשר המקום למקומו. מגורי אביו - זה הדין הקשה. בארץ מגורי אביו, כמו שנאמר אותו הדין הרפה, שהיא הארץ שנאחזה מן הדין הקשה, ובו התישב יעקב ונאחז בו [ואותה ארץ היא האספקלריה שאינה באינה].

אלה תלדות יעקב יוסף וגו'. אחר שהתישב יוסף עם יעקב והודג השמש עם הלבנה, אז התחיל לעשות תולדות. ומי הוא שעושה תולדות? חזר ואמר יוסף. שהרי אותו נהר ששופע ויוצא הוא עושה תולדות, משום שאין מימי פוסקים לעולמים, והוא עושה תולדות בארץ הזו וממנו יוצאים תולדות לעולם.

שהרי השמש, אף על גב שהתקרב ללבנה, לא עושה פרות,

כל יומי דיעקב לא שרא דינא על עלמא, וכפנא אתבטלת.

ואנה הכי כיומוי דיוסף דאיהו דיוקנא דאבוי (כיון דאיהו מת מיד). לא שרא גלותא (דינא על עלמא). בגין דאיהו אגין עלייהו כל יומוי, כיון דאיהו מת, מיד שרא עלייהו גלותא. כמה דאת אמר (שמות א) וימת יוסף וגו', וסמיה ליה הבה נתחכמה לו. וכתוב וימרוו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים וגו'. פגוונא דא בכל אתר דשריא זפאה (על) בעלמא בגיניה קדשא בריה הוא יגין על עלמא, וכל זמנא דאיהו קיים, דינא לא שרא על עלמא והא אתמר.

תא חזי, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מאי מגורי אביו, כמה דאת אמר, (ירמיהו) מגור מסביב, דכל יומוי הוה דחיל והוה בדחילו: וישב יעקב בארץ מגורי אביו. רפי אלעזר אמר, דאתקשר ויתיב בההוא אתר דאתאחיד בחשף. ארץ מגורי אביו דייקא, בארץ פנען, אתקשר אתרא באתריה. מגורי אביו, דא דינא קשיא. בארץ מגורי אביו, כמה דאתמר ההוא דינא רפיא דאיהי ארץ, דאתאחיד מן דינא קשיא וביה אתישב יעקב ואתאחיד ביה, (וההיא ארץ אינה אספקלריא ולא נהרא):

אלה תלדות יעקב יוסף וגו', בתר דאתישב יוסף ביעקב ואזדוג שמשא בסיהרא, פדין שרא למעבד תולדות, ומאן איהו דעביד תולדות, אהדר ואמר יוסף, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק איהו עביד תולדות בגין דלא פסקין מימיו לעלמין, ואיהו עביד תולדות בהאי ארץ ומגיה נפקין תולדות לעלמא.

דהא שמשא אף על גב דאתקרב בסיהרא לא עביד איבין בר ההוא

רק אותה הדרגה שנקראת צדיק, ויוסף הוא הדרגה של יעקב לעשות פרות ולהוציא תולדות לעולם, ומשום כך כתיב אלה תלדות יוסף.

אלה תלדות יעקב יוסף - כל מי שהיה מסתכל בדםות יוסף, היה אומר שזו היא דמות יעקב. בא ראה שבכל בני יעקב לא כתיב אלה תולדות יעקב ראובן, פרט ליוסף, שדמותו דומה לדמות אביו.

בן שבע עשרה שנה - אמר רבי אבא, רמז לו הקדוש ברוך הוא, שהנה כשנאבד ממנו יוסף היה בן שבע עשרה שנים, וכל אותם ימים שנשארו שלא ראה את יוסף, היה בוכה על אותם שבע עשרה השנים, וכמו שהיה בוכה עליו - הקדוש ברוך הוא נתן לו שבע עשרה שנים אחרות שהתקיים בארץ מצרים בשמחה, בכבוד ובשלמות הכל. שבנו יוסף היה מלך, וכל בניו היו לפניו. אותן שבע עשרה שנים היו חיים אצלו, ומשום כך בן שבע עשרה שנה הוא היה כשנאבד ממנו.

רבי חייא פתח ואמר, (איוב לד) לכן אנשי לבב שמעו לי חללה לאל מרשע ושדי מעול, כי פעל אדם ישלם לו וכארח איש נמצאנו. בא ראה, כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה אותו על הדין, ועל הדין התקיים, וכל המעשים של העולם הם עומדים בדין חוץ משל הקדוש ברוך הוא, כדי לקיים את העולם שלא יאבד. פרש עליו רחמים, ואותם הרחמים מעכבים את הדין שלא יכלה את העולם, ועל הרחמים מתנהג העולם ומתקיים בשבילם.

דרגא דאקרי צדי"ק, ויוסף איהו דרגא דיעקב למעבד איבין ולאפקא תולדין לעלמא, ובגין כך כתיב אלה תלדות יעקב יוסף.

אלה תלדות יעקב יוסף, כל מאן דהוה מסתכל בדיוקנא דיוסף הוה אמר דדא הוא דיוקנא דיעקב. תא חזי, דבכלהו בני יעקב לא כתיב אלה תולדות יעקב ראובן, בר יוסף, דדיוקניה דמי לדיוקנא דאבוי.

בן שבע עשרה שנה. אמר רבי אבא, רמז ליה קדשא בריה הוא, דהא כד אתאביד מגיה יוסף בן שבע עשרה שנין הוה. וכל אינון יומין דאשתארו דלא חמא ליה ליוסף הוה בכי על אינון שבע עשרה שנין. וכמה דהוה בכי עליה, קדשא בריה הוא יחב ליה שבע עשרה שנין אחרנין דאתקיים בארעא דמצרים בחדו ביקרא ובשלימו דכלא. בריה יוסף הוה מלפא, וכל בנוי קמיה הו, אינון שבע עשרה שנין הו חזין לגביה. ובגין כך בן שבע עשרה שנה הוה איהו, כד אתאביד מגיה.

רבי חייא פתח ואמר, (איוב לד) לכן אנשי לבב שמעו לי חללה לאל מרשע ושדי מעול. כי פעל (דף קפ ע"ב) אדם ישלם לו וכארח איש נמצאנו. תא חזי, כד ברא קדשא בריה הוא עלמא, עבד ליה על דינא, ועל דינא אתקיים. וכל עובדין דעלמא אינון קיימין בדינא. בר דקדשא בריה הוא בגין לקיימא עלמא ולא יתאביד, פריש עליה רחמי, ואינון רחמי מעפבי לדינא דלא ישתצי עלמא, ועל רחמי אתנהיג עלמא ואתקיים בגיניה.

ואם תאמר שהקדוש ברוך הוא עושה דין באדם בלי דין, הרי נאמר, שפאשר הדין שורה על האדם כשהוא צדיק, משום אהבתו של הקדוש ברוך הוא אליו היא, כמו שנתבאר, שהרי הקדוש ברוך הוא מרחם עליו באהבה לקרב אותו אליו, משבר את הגוף כדי להשליט את הנשמה, ואז מתקרב האדם אליו באהבה כראוי, והנשמה שולטת והגוף נחלש. וצריך גוף חלש ונפש חזקה שמתגברת בחזק, ואז הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שאמרו החכמים, נותן הקדוש ברוך הוא לצדיק צער בעולם הזה כדי לזכות אותו לעולם הבא.

וכאשר הנשמה חלשה וגוף חזק, הוא שונאו של הקדוש ברוך הוא, שאינו מרצה בו, לא נותן לו צער בעולם הזה, אלא דרכיו מתקנות והוא בשלמות יתרה, משום שאם עושה צדקה או חסד, הקדוש ברוך הוא משלם לו את שכרו בעולם הזה, ולא יהיה לו חלק בעולם ההוא. וזהו שתרגם אונקלוס (דברים ז) ומשלם לשונאיו וגו' - משלם לשונאיו טובות שהם עושים [הוא], ומשום כך אותו צדיק שנשבר תמיד הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא. והדברים הללו כשפדק, ולא מצא חטא בידו שנענש עליו.

באן יש להסתפל בכמה סטריין, חד, אחד - שהנה ראינו שאין השכינה שורה במקום עצוב, אלא במקום שיש בו שמחה. אם אין בו שמחה, אין שכינה שורה באותו מקום, כמו שנאמר (מלכים ב-א) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד דה. שהרי ודאי ששכינה לא

ואי תימא דקדשא בריך הוא עביד דינא כבר נש בלא דינא. הא אתמר, דכד דינא שריא עליה דבר נש פד איהו זפאה. בגין רחימותא דקדשא בריך הוא ביה איהי, כמה דאתמר. דהא קדשא בריך הוא רחים עליה ברחימו לקרבא ליה לגביה, מתבר גופא בגין לשלטאה נשמתא, וכדין אתקריב בר נש לגביה ברחימו כדקא יאות. ונשמתא שלטא וגופא אתחלש. ובעיא גופא חולשא ונפשא תקיפא דאתתקף בתקיפו, וכדין איהו רחמא דקדשא בריך הוא. כמה דאמרו חברייא, יהב קדשא בריך הוא לצדיק צערא בעלמא דין, בגין למזפי ליה לעלמא דאתי.

וכד נשמתא חלשא וגופא תקיפא, איהו שנאיה דקדשא בריך הוא דלא אתרעי ביה, לא יהיב ליה צערא בהאי עלמא אלא אורחוי מתתקנן והוא בשלימו יתיר. בגין דאי עבד צדקה או טיבו קדשא בריך הוא משלם ליה אגריה בהאי עלמא ולא יהוי ליה חולק בההוא עלמא. ודא הוא דתרגם אונקלוס (דברים ז) ומשלם לשונאיו וגו', ומשלם לשנאוהי טבוון דאינון עבדין וגו' (איהו). ובגין כך ההוא זפאה דאתבר תדיר איהו רחמא דקדשא בריך הוא, והני מילי כד בדק ולא אשפח חובא בידיה דאתענש עליה.

הבא אית לאסתפל בכמה סטריין. חד, דהא חמינן דשכינתא לא שריא באתר עצובו אלא באתר דאית ביה חדוה. אי חדוה לית ביה, לא שריא שכינתא בההוא אתר. כמה דאת אמר, (מלכים ב א) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד יי, דהא שכינתא ודאי לא שריא באתר עצובו. מנלן

מיעקב. דבגין דהנה עציב עליה דיוסף
 אסתלקת שכינתא מניה, פיון דאתא ליה
 חדוה דבשורה דיוסף מיד ותחי רוח יעקב
 אביהם. הכא בהאי זפאה דאתבר פיון דאיהו
 חלשא ואתבר במכאובין, אן הוא חדוה דהא
 איהו בעציבו ולית עמיה חדוה כלל.

וחד דהא חמינן פמה רחמינן הוּו צדיקיא
 קמי קדשא בריך הוא ולא אתברו
 במרעין ולא במכאובין ולא אתחלש גופא
 דלהון לעלמין. אמאי לאו אלין פאלין,
 דאלין אתברו ואלין קיימי בגופייהו כדקא
 יאות.

ואם תאמר דהא אלין דקיימו בקיומא כדקא

יאות, בגין דאינון צדיקי בני צדיקי
 אינהו, פמה דאוקמוה. ואלין אתרנין צדיקי
 ולא בני צדיקי, הא קא חמינן צדיקי בני
 צדיקי, דהא אבוי דדין זפאה בר זפאה,
 ואיהו זפאה. אמאי אתבר גופייהו במכאובין
 וכל יומי בצערא.

אלא הכא רזא איהו, דהא כל עובדוי
 דקודשא בריך הוא בקשוט וזכו
 (איוב לד) כי פעל אדם ישלם לו וכארח
 איש ימצאנו. אשפחנא בספרי קדמאי רזא
 חדא, ולגביה רזא אחרא חד דאיהו תרין,
 דהא אית זמנין דסיהרא איהי בפגימו
 ושריא בדינא ושמשא לא אשתפח גבה.
 ובכל זמנא ובכל שעתא אית לה לאפקא
 נשמתין בבני נשא כמה דלקטא בקדמיתא,
 ואפיקת לון השתא בזמנא דאיהי קיימא
 בדינא. האי מאן דנקיט לה בההוא זמנא
 ליהוי תדיר בגריעותא, ומספנותא אזלא
 לגביה, ואתבר תדיר בדינא כל יומי דבר
 נש בין חייבא בין זפאה. בר דצלותא

שורה במקום עצוב. מנין לנו?
 מיעקב, שמשום שהיה עצוב על
 יוסף הסתלקה ממנו שכניה. פיון
 שבאה לו השמחה על בשורת
 יוסף, מיד ותחי רוח יעקב
 אביהם. כאן בצדיק הזה
 שנשבר, פיון שהוא חלש ונשבר
 במכאובים, איפה השמחה?
 שהרי הוא בעצב ואין עמו כלל
 שמחה.

ואחד - שהנה ראינו כמה
 אהובים היו צדיקים לפני
 הקדוש ברוך הוא ולא נשברו
 בחלאים ולא במכאובים, ולא
 נחלש גופם לעולמים, למה לא
 אלה כאלה - שאלה נשברו,
 ואלה עומדים בגופם פראוי?

ואם תאמר שהנה אלה שעמדו
 בקיום פראוי משום שהם
 צדיקים בני צדיקים הם, כמו
 שבארוהו, ואלו האחרים
 צדיקים ולא בני צדיקים - הנה
 ראינו צדיקים בני צדיקים,
 שהנה אביו של זה צדיק בן
 צדיק, והוא צדיק, למה נשבר
 גופו במכאובים וכל ימיו בצער?
 אלא כאן הוא סוד, שהנה כל
 מעשי הקדוש ברוך הוא באמת
 וצדק, (איוב לד) כי פעל אדם ישלם
 לו וכארח איש ימצאנו. מצאנו
 בספרי הראשונים סוד אחד,
 ואצלו סוד אחר אחד שהוא
 שנים, שהרי יש לפעמים
 שהלבנה בחסרון ושורה בדין
 ואין השמש נמצא אצלה, ובכל
 זמן ובכל שעה יש לה להוציא
 נשמות לבני אדם כמו שלקטה
 בראשונה, ומוציאה אותם כעת
 בזמן שהיא עומדת בדין, ומי
 שלוקח אותה באותו זמן, יהיה
 תמיד בחסרון והעני הולך אליו,
 ונשבר תמיד בדין כל ימי האדם,
 בין חייב בין זפאי, רק שתפלה
 מבטלת את כל גזרי הדינים

בטיל כל גזרי דינין ויכיל לסלקא בצלותא. וזהוהו זמנא דקיימא ההוא דרגא בשלימו, וההוא נהר דנגיד ונפיק אשתמש בה, כדין ההיא נשמתא דנפקת ואתדבקת ביה בההוא בר נש, ההוא בר נש אשתלים בכלא בעותרא בבנין בשלימו דגופא.

ויכול לסלקם בתפלה. ואותו הזמן שאותה הדרגה עומדת בשלמות, ואותו נהר ששופע ויוצא משתמש בה, אז אותה הנשמה שיצאה ונדבקה בו באותו האדם, אותו האדם משלם בכל - בעשר, בכנים ובשלמות הגוף.

ובלא בגין (דף קפא ע"א) ההוא מזלא דנגיד ונפיק ואתחבר בההוא דרגא לאשתלמא ביה ולא תברכא מגיה, ועל דא כלא במזלא תליא מלתא. ועל דא תגינן, בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא תליא מלתא. דהא בזכותא לאו איהו אלא עד דאתמליא ואתנהיר מן מזלא.

והכל משום אותו המזל ששופע ויוצא ומתחבר באותה הדרגה להשתלם בו ולהתברך ממנו, ועל פן הכל במזל הדבר תלוי. ועל פן שנינו, בנים, חיים ומזונות - לא בזכות תלויים, אלא במזל הדבר תלוי, שהרי בזכות אינו אלא עד שמתמלאת ומאירה מן המזל.

ובגין כך כל אינון דאתברו בהאי עלמא ואינון זפאי קשוט, פלהו אתברו בהאי עלמא ואתדנו בדינא. מאי טעמא, בגין דההיא נפשא גרמא להו, ועל דא חייס עלייהו קדשא בריך הוא לעלמא דאתי.

ומשום כך, כל אותם שגשברו בעולם הזה, והם צדיקי אמת, כלם גשברים בעולם הזה ונדונים בדין. מה הטעם? משום שאותה הנפש גרמה להם, ועל כן חס עליהם הקדוש ברוך הוא לעולם הבא.

רבי אלעזר אמר, פל מה דעביד קדשא בריך הוא בדינא איהו, בגין לדפאה לההיא נפשא לאייתאה לה לעלמא דאתי.

רבי אלעזר אמר, כל מה דעביד קדשא בריך הוא בדין ואמת, וכדי להעביר ממנו אותה זקמה שקבלה בעולם הזה, ועל פן נשבר אותו הגוף ונטהרת הנפש, ומשום כך הקדוש ברוך הוא עושה לאותו הצדיק שישביל יסורים ומכאובים בעולם הזה ויתנקה מן הכל ויזכה לחיי עולם, ועל פן פתוב (תהלים יא) ה' צדיק יבחן, ודאי, והנה נתבאר.

(ובגין כך קדשא בריך הוא כל עובדיו) (נ"א בגין דכל עובדיו דקדשא בריך הוא) אינון בדינא וקשוט. ובגין לאעברא מגיה ההוא זוהמא דקבילת בהאי עלמא ועל דא אתבר ההוא גופא ואתדכיאת נפשא. ובגין כך קדשא בריך הוא עביד לההוא זפאה דיסבול יסורין ומכאובין בהאי עלמא ויתנקי מפלא ויזכה לחיי עלמא. ועל דא כתיב (תהלים) יי צדיק יבחן. ודאי, והא אתמר.

רבי שמעון פתח, (ויקרא כא) אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני ה' מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא - בא ראיה,

רבי שמעון פתח, (ויקרא כא) אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני ה' מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא. תא חזי, בההיא שעטא

רבי שמעון פתח, (ויקרא כא) אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני ה' מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא - בא ראיה,

באותה שעה שאותו הנָהָר
ששופע ויוצא, מוציא כל אותן
הנשמות והנקבה מתעברת, כלם
עומדים בפנים בחצר לפנים
מחצר מצפה שטיחים.

ובשחלקבנה נפגמת באותו צד
של הנחש הרע, אז כל אותן
נשמות שיוצאות, אף על גב
שכלן טהורות וכלן קדושות -
הואיל ונפלו בפגם, בכל אותם
מקומות שהגיעו אותן הנשמות,
כלם נשברו ונפגמו בכמה צער
וכמה כאבים, ואלו הם (נשמות
ומקומות) [נ"א נשמות של מקומות של פגם]
שמתרצה בהם הקדוש ברוך
הוא אחר שנשברו, ואף על גב
שהנשמות בעצב ולא בשמחות.
סוד הדבר שורים כמו שלמעלה,
הגוף נפגם, והנשמה בפנים כמו
שלמעלה, וזה כמו זה. ומשום
כך אלו הם שצריכות להתחדש
בהתחדשות הלבנה, ועל אלו
כתוב (ישעיה טו) והיה מדי חדש
בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא
כל בשר להשתחוות לפני אמר
ה'. כל בשר ודאי, שאלו
יתחדשו בכל. וצריכים להתחדש
בהתחדשות הלבנה.

ואלו הם בשתפנות אחת עם
הלבנה פגומים באותו הפגם
שלה, ומשום כך היא תמיד
שורה בתוכם, שאינה עוזבת
אותם, כמו שנאמר (שם טו) ואת
דפא ושפל רוח, וכתוב (תהלים לד)
קרוב ה' לנשברי לב. לאותם
שסובלים עם הלבנה, אותו
הפגם הם קרובים לה תמיד. ועל
זה להחיות לב נדפאים, באותם
החיים שבאים לה להתחדש
יהיה להם חלקם, אותם
שסובלים עמה יתחדשו עמה.
ואלו נקראים יסורים של אהבה.
של אהבה הם, ולא מאותו
האדם. של אהבה, אותם שנפגם

דהוא נהר דנגיד ונפיק אפיק כל אינון
נשמתין ואתעברת נוקבא, כלהו קיימין לגו
בקורטא דלגו בסיטו קורטא.

וכר סיהרא אתפגים בההוא סטרא דחויא
בישא, כדין כל אינון נשמתין דנפקין,
אף על גב דכלהו דכייין וכלהו קדישין,
הואיל ונפלו בפגמו, בכל אינון אתרי דמטו
אינון נשמתין כלהו אתברו ואתפגמו בכמה
צעריין בכמה כאבין, ואילין אינון (נשמתין ואתרין)
(נ"א נשמתין דאתרין דפגמו) דאתרעי בהו קדשא בריך
הוא לבתר דאתברו, ואף על גב דנשמתין
בעציבו ולא בחדוון.

רוא דמלה שריין פגוונא דלעילא גופא
אתפגים, ונשמתא לגו פגוונא דלעילא,
ודא כגוונא דדא, ובגין כך אלין אינון
דבעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא, ועל
אלין פתיב, (ישעיה טו) והיה מדי חדש בחדשו
ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות
לפני אמר יי. כל בשר ודאי, דאלין יתחדתון
בכלא. ובעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא.
ואלין אינון בשותפותא חדא בסיהרא
פגימין בההוא פגימו דילה, ובגין כך
איהי שריא בגווייהו תדיר דלא שבקא לון
כמה דאת אמר, (ישעיה טז) ואת דפא ושפל רוח.
וכתיב, (תהלים לד) קרוב יי לנשברי לב, לאינון
דסבלי עם סיהרא ההוא פגימו, אינון קריבין
לה תדיר. ועל דא להחיות לב נדפאים,
פאינון חיים דאתיין לה לאתחדתא יהא לון
חולקהון, אינון דסבלי עמה יתחדתון עמה.
ואלין אקרון יסורין של אהבה, של אהבה
אינון ולא מניה דההוא בר נש. של
אהבה, אינון דאתפגים נהורא של אהבה
וזטא דאתדחייא מאהבה רבה. בגין כך אלין

האור של האהבה הקטנה שגדחת מאהבה רבה. משום כך אלה הם חברים משתפים עמה. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא, שהם זכו לזה להיות חברים עמה, עליהם פתוב (שם קכב) למען אחי ורעי וגו'.

פתח ואמר, (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. אשרי חלקם של הצדיקים שהקדוש ברוך הוא גלה להם דרכי התורה ללכת בהם. בא ראה, הפסוק הזה הוא סוד עליון, הנה ישפיל עבדי ובארוה. אבל בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את הלבנה והקטין לה את אורה, שהרי אין לה מעצמה כלום. ומשום שהקטינה את עצמה, האירה בגלל השמש ובחזק האורות העליונים.

ובזמן שהיה בית המקדש קיים, ישראל היו משפדלים בקרבנות ועולות ועבודות שהיו עושים הכהנים ולוים וישראלים כדי לקשר קשרים ולהאיר אורות. ולאחר שנחרב בית המקדש, נחשף האור, והלבנה לא הוארה מן השמש, והשמש הסתלק ממנה ולא האירה, ואין לה יום שלא שולטים בו קללות וצער וכאבים, כמו שנתבאר.

ובאותו זמן שהגיע זמן הלבנה להאיר, מה פתוב? הנה ישפיל עבדי. נאמר על הלבנה הנה ישפיל עבדי, זהו סוד האמונה. הנה ישפיל - שמתעוררת התעוררות שלמעלה, כמי שהריח ריח וכא להתעורר ולהסתפל. ירום - מצד האור העליון של כל האורות.

ירום - כמו שנאמר (ישעיה ל) ולכן ירום לרחמכם. ונשא - מהצד של אברהם. וגבה - מהצד של

אינון חברים משתפים בהדה. זפאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי, דאינון זכו להאי למהוי חברים בהדה, עלייהו כתיב, (תהלים קכב) למען אחי ורעי וגו'.

פתח ואמר, (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. זפאה חולקהון דצדיקניא דקודשא בריהו גלי לון ארחי דאורייתא למהן בהו. תא חזי, האי קרא רזא עלאה איהו, הנה ישפיל עבדי ואוקמוה. אבל תא חזי, פד ברא קדשא בריהו הוא עלמא, עבד לה לסיהרא ואזער לה נהורהא דהא לית לה מגרמה כלום. ובגין דאזעירת גרמה, אתנהרא בגין שמשא, ובתוקפא דנהורין עלאין.

ובזמנא דהוה בי מקדשא קיים, ישראל הו משפדלין בקורבנין ועלוון ופולחנין, דהו עבדין פהני וליואי וישראלאי בגין לקשרא קשרין ולאנהרא נהורין. ולבתר דאתחרב בי מקדשא אתחשף נהורא, וסיהרא לא אתנהירת מן שמשא, ושמשא (דף קפא ע"ב) אסתלק מנה ולא אתנהרא, ולית לה יומא דלא שלטא ביה לווטין וצערין וכאבין פמה דאתמר.

ובהוא זמנא דמטי זמנא דסיהרא לאתנהרא, מה פתיב הנה ישפיל עבדי, עליה דסיהרא אתמר הנה ישפיל עבדי דא הוא רזא דמהימנותא. הנה ישפיל, דאתער אתערוותא לעילא כמאן דארח ריחא ואתי לאתערא ולאסתפל. ירום, מסטרא דנהורא עלאה דכל נהורין.

ירום, פמה דאת אמר, (ישעיה ל) ולכן ירום לרחמכם. ונשא, מסטרא דאברהם. וגבה, מסטרא דיצחק. מאד, מסטרא דייעקב.

יצחק. מאד - מצדו של יעקב. ואף על גב שבארוהו, והכל אחד בסוד של החכמה.

ובאותו זמן יעורר הקדוש ברוך הוא התעוררות עליונה להאיר ללבנה כראוי, כמו שנאמר (שם) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבועתים כאור שבועת הימים. ומשום כך תתוסף לה רוח עליונה, ומשום כך יתעוררו אז כל אותם המתים שהם בתוך העפר. וזהו עבדי, הסוד שמפתחות רבוננו בידו, כמו שנאמר (אל עבדו זקן ביתו וכמו שנאמר [בראשית כד] ויאמר אברהם אל עבדו. זו הלבנה כמו שנאמר, מטטרו"ן שהוא עבד שליח רבוננו. זקן ביתו, כמו שנאמר (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי. המושל בכל אשר לו, משום שכל הגונים נראים בו יר"ק ולב"ן ואד"ם.

שים נא ידך תחת ירכי - זהו הצדיק, סוד הדבר קיום העולם, שהרי אז העבד הזה ממנה בסוד עליון להחיות את שוכני העפר, ויעשה שליח ברוח של מעלה להשיב הרוחות והנשמות למקומן לאותם גופים [שנאכלו] שהתבלו ונרקבו תחת העפר.

ואשביעך בה' אלהי השמים. ואשביעך - מה זה ואשביעך? להתלבש בסוד של שבועה אורות עליונים, שהם סוד השלמות העליונה. אשר לא תקח אשה - זהו הגוף שתחת העפר שיש לו קיום להקים מהעפר, שכל אותם שנקברו בה וזכו להקבר בארץ ישראל, הם יתעוררו בראשונה, כמו שבארנו, שכתוב (ישעיה כו) יחיו מתיד, בראשונה - אלו המתים של ארץ ישראל. נבלתי יקומו - אותם המתים של שאר

ואף על גב דאוקמוהו, וכלא חד ברזא דחכמתא.

ובההוא זמנא יתער קדשא בריך הוא אתערוותא עלאה לאנהרא לה לסיהרא כדקא יאות כמה דאת אמר, (ישעיה ל) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבועתים כאור שבועת הימים. ובגין כך יתוסף בה רוח עלאה, ובגין כך יתערוון כדין כל אינון מיתא דאינון גו עפרא. ודא הוא עבדי, רזא דמפתחן דמאריה בידיה. כמה דאת אמר, (אל עבדו זקן ביתו וכמה דאת אמר), (בראשית כד) ויאמר אברהם אל עבדו, דא סיהרא כמה דאתמר, מטטרו"ן דאיהו עבד שליחא דמאריה.

זקן ביתו כמה דאת אמר, (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי. המושל בכל אשר לו, בגין דכל גוונים אתחזון ביה ירו"ק ותו"ר וסומ"ק.

שים נא ידך תחת ירכי, דא הוא צדיק רזא דמלה, קיומא דעלמא. דהא כדין האי עבד ממנא ברזא עלאה לאחייא לון לדיירי עפרא ויתעביד שליחא ברוחא דלעילא ולא תבא רוחין ונשמתין לאתרייהו לאינון גופי (ס"א דאתאכלו) דאתבלו ואתרקבו תחות עפרא.

ואשביעך ביי אלהי השמים. ואשביעך, מאי ואשביעך. לאתלבשא ברזא דשבע נהורין עלאין דאינון רזא דשלימו עלאה. אשר לא תקח אשה, דא הוא גופא דתחות עפרא דאית ליה קיומא לאקמא מעפרא. דכל אינון דאתקברו בה וזכו לאתקברא בארעא דישראל אינון יתערוון כדמיתא, כמה דאוקמוהו, דכתיב, (ישעיה כו)

יחיו מתיד, כדמיתא אלין

הַאֲרָצוֹת. וְעַל זֶה לְאוֹתָם גּוֹפִים
שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְבְּרוּ שָׁם, וְלֹא
לְגוֹפוֹת שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי
עֲבוֹדָה זָרָה שֶׁהָאָרֶץ נִטְמָאָה
מֵהֶם.

וְעַל כֵּן, אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה
לְבָנִי. מַה זֶה לְבָנִי? שֶׁכָּל נִשְׁמוֹת
הָעוֹלָם שִׁיּוּצָאוֹת מֵאוֹתוֹ נִהְרָה
שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא, הֵם בְּנִים לְקָדוֹשׁ-
בְּרוּךְ הוּא. וְעַל זֶה אֲשֶׁר לֹא תִקַּח
אִשָּׁה - זֶה הַגּוֹף. לְבָנִי - זֶה
הַנְּשָׁמָה. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי - אֵלוֹ
גּוֹפוֹת שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה
זָרָה שֶׁעֲתִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְנַעַר אוֹתָם מִהָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לח) וַיִּנְעֲרוּ
רְשָׁעִים מִמֶּנֶּה, כְּמִי שֶׁמְנַעַר טְלִית
מִהַזְהָמָה שְׁלָה.

כִּי אֵל אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדָתִי תִלְךְ.
אֲרָצִי - זֶה הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיא
רִאשׁוֹנָה לְכָל שְׂאֵר הָאֲרָצוֹת, כְּמוֹ
שֶׁנֶּתְבָאֵר. (ועל זה כי אל ארצי, זו הארץ
הקדושה, שהיא שלו בין כל שאר הארצות שחלק
אוֹתָם לְמַמְנֵים אַחֵרִים), וְעַל זֶה כִּי אֵל
אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדָתִי. כִּיּוֹן שֶׁאֶמַר
אֵל אֲרָצִי, מַה זֶה וְאֵל מוֹלְדָתִי?
אֵלָּא אֵל אֲרָצִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. (מה
זֶה) וְאֵל מוֹלְדָתִי? אֵלֹהֵם יִשְׂרָאֵל
בֹּא רְאֵה מַה כְּתוּב, וַיִּקַּח הָעֶבֶד
- כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָאֵר. עֲשֵׂרָה גְמָלִים -
אֵלֹהֵם עֲשֵׂר דְּרָגוֹת שֶׁהָעֶבֶד הִזָּה
שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה.
מִגְמָלֵי אֲדָנָיו - שֶׁהֵם בְּאוֹתוֹ גּוֹן
מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָאֵר, וְהָעֶבֶד הִזָּה
שׁוֹלֵט וְנִתְקַן בָּהֶם.

וְכָרְטוּב אֲדָנָיו בִּידוֹ - כָּל אוֹתוֹ
טוֹב הַרְיחוֹת הָעֲלִיוֹנִים שִׁיּוּצָאִים
מִתּוֹךְ אוֹתָם אוֹרוֹת וּמְאוֹרוֹת
עֲלִיוֹנִים. וְכָל טוֹב אֲדָנָיו - אוֹתוֹ
הַשְּׂמוּשׁוֹת שֶׁל הַשְּׂמֶשׁ שֶׁנִּמְשָׁכָה
בָּהּ בְּלִבָּנָה.

וַיִּקַּם וַיִּלְךְ אֵל אַרְם נְהָרִים - זֶהוּ
הַמְּקוֹם שֶׁל הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה
שֶׁשָּׁם בְּכַתָּה רַחֵל כְּשֶׁחָרַב בֵּית

מִתִּין דְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל. נִבְלָתִי יְקוּמוּן, אֵינּוֹן
מִתִּין דְּשְׂאֵר אֲרָעָן. וְעַל דָּא לְאֵינּוֹן גּוֹפִיהוּן
דִּישְׂרָאֵל דְּאַתְקַבְּרוּ תַּמּוֹן, וְלֹא לְגוֹפֵי דְשְׂאֵר
עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה דְּאַסְתָּאבֵּא אֲרָעָא
מִינֵיהוּ.

וְעַל דָּא אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי. מָאִי
לְבָנִי. דְּכָל נִשְׁמָתִין דְּעֵלְמָא דְנִפְקִי
מֵהֵוּא נִהְרָה דְנִגִּיד וְנִפְקִי, אֵינּוֹן בְּנִין לְקָדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא. וְעַל דָּא אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה, דָּא
גּוֹפֵא. לְבָנִי, דָּא נִשְׁמָתָא. מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי,
אֵלִין גּוֹפִין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, דְּזַמִּין
קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנַעַר לוֹן מֵאַרְעָא קְדִישָׁא.
כְּמָה דְּאַתְ אָמַר, (איוב לח) וַיִּנְעֲרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנֶּה.
כְּמָאן דְּמְנַעַר טְלִיתָא מִזְהָמָא דִּילָהּ.

כִּי אֵל אֲרָצִי וְאֵל מוֹלְדָתִי תִלְךְ. אֲרָצִי, דָּא
הִיא אֲרָעָא קְדִישָׁא דְאִיהוּ קְדַמָּאָה לְכָל
שְׂאֵר אֲרָעִין כְּמָה דְאַתְמַר. (ועל דא כי אל ארצי דא ארעא
קדושה דאיהו דליה בין כל שאר ארעין דפליג לון לממנו אחרנין) וְעַל
דָּא כִּי אֵל אֲרָצִי, וְאֵל מוֹלְדָתִי. כִּיּוֹן דְּאֶמַר אֵל
אֲרָצִי מַהוּ וְאֵל מוֹלְדָתִי. אֵלָּא אֵל אֲרָצִי כְּמָה
דְאַתְמַר, (מהו) וְאֵל מוֹלְדָתִי אֵלִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל.
תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב, וַיִּקַּח הָעֶבֶד כְּמָה
דְאַתְמַר. עֲשֵׂרָה גְמָלִים, אֵלִין אֵינּוֹן
עֲשֵׂרָה דְרָגִין דְּהֵאִי עֶבֶד שְׁלֵטָא עֲלֵיהוּ,
כְּגוֹוָנָא דְלַעִילָא. מִגְמָלֵי אֲדָנָיו, דְּאֵינּוֹן
כְּהֵוּא גּוֹוָנָא מִמֶּשׁ כְּמָה דְאַתְמַר, וְהֵאִי עֶבֶד
שְׁלֵטָא וְאַתְתַּקֵּן בְּהוּ.

וְכָרְטוּב אֲדָנָיו בִּידוֹ, כָּל הֵוּא טִיבוּ רִיחִין
עֲלָאִין דְנִפְקִי מִגּוֹ אֵינּוֹן נְהוֹרִין וּבוֹצִינִין
עֲלָאִין. וְכָל טוֹב אֲדָנָיו, הֵוּא שְׂמוּשָׁא
דְשְׂמֶשׁא דְאַתְמִשְׁכָּא בָּהּ בְּסִיחָרָא.
וַיִּקַּם וַיִּלְךְ אֵל אַרְם נְהָרִים, דָּא אֶתְר דְּאַרְעָא
קְדִישָׁא דְכַתָּת תַּמּוֹן רַחֵל כְּדִ חָרַיב בֵּי

המקדשא. ויברך הגמלים מחויץ לעיר אל באר המים - להתחזק כחה בחזקה פראוי טרם תפנס להקים את אותם הגופים.

לעת ערב, מה זה לעת ערב? זה ערב שבת שהוא הזמן של האלף הששי. לעת ערב - כמו שנאמר (תהלים קד) ולעבודתו עדי ערב, וכתוב (ירמיהו ו) כי ינטו צללי ערב. לעת צאת השאבת - שפאותו זמן עתידים לקום ולהחיות. בראשונה מפל שאר בני העולם אותם ששואבים מימי התורה (ושואבים), כדי שיתעסקו לשאב מימי התורה, והתחזקו בעץ החיים, והם יצאו בראשונה, שעץ החיים גרם להם שיקומו בראשונה, כמו שנתבאר.

ובנות אנשי העיר יצאת, מה זה יצאת? כמו שנאמר (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל, שעתידיה הארץ לפלט ממנה כל הגופות שהם בתוכה, ועל כך כתוב יצאת. לשאב מים - לטל נשמה ולקבלה פראוי מתקנת ממקומה פראוי.

והנה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה, משום שהרי נתבאר, שכל אותן נשמות של העולם שהתקיימו בעולם הזה והשתדלו לדעת את רבונם בסוד החכמה העליונה, היא עולה ומתקיימת בדרגה עליונה על כל אותם שלא נדבקו ולא ידעו, והם מתקיימים בראשונה. וזו השאלה שעמד אותו העבד לדעת ולשאל, במה התעסקה אותה הנשמה בעולם הזה.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אתה צריך לשתות ולהיות משקה בראשונה, ואחריו - וגם (גמליך אשקה, משום שכל אותם שאר המרכבות, אף על גב שנשקים מהדרגה הזו, כלם

מקדשא. ויברך הגמלים מחויץ לעיר אל באר המים, לאתתקפא חילהא בתוקפהא כדקא יאות עד לא תיעול לאקמא לון לאינון גופין.

לעת ערב, מאי לעת ערב. דא ערב שבת (ד) קפב ע"א) דאיהו זמנא דאלף שתיתאה. לעת ערב כמה דאת אמר (תהלים קד) ולעבודתו עדי ערב, וכתוב, (ירמיהו ו) כי ינטו צללי ערב. לעת צאת השאבת, דההוא זמנא זמינין למיקם ולאחייא בקדמיתא מפל שאר בני עלמא, אינון דשאבי מימיו דאורייתא (ושאבי), בגין דאתעסקו לשאבא ממיימי דאורייתא, ואתתקפו באילנא דחיי, ואינון יפקון בקדמיתא, דאילנא דחיי גרמא לון דיקומון בקדמיתא כמא דאתמר.

ובנות אנשי העיר יצאת. מאי יוצאות, כמה דאת אמר (ישעיה כו) וארץ רפאים תפיל, דזמינא ארעא למפלט מנה כל גופין דאינון בגווה, ועל דא כתיב יצאת. לשאב מים, לנטלא נשמתא ולקבלא לה כדקא יאות מתקנא מאתרה כדקא חזי.

והנה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה, בגין דהא אתמר, דכל אינון נשמתין דעלמא דאתקיימו בהאי עלמא ואשתדלו למנדע למאריהון ברזא דחכמתא עלאה. איהי סלקת ואתקיימת בדרגא עלאה על כל אינון דלא אתדבקו ולא ידעו, ואינון אתקיימון בקדמיתא. ודא הוא שאלתא דקאים ההוא עבד למנדע ולמשאל, במה אתעסקת ההיא נשמתא בהאי עלמא.

ואמרה אלי גם אתה שתה, אנת בעי למשתי ולאשתקיא בקדמיתא, ובתריך וגם (ל) גמליך אשקה. בגין דכל אינון שאר רתיכין אף על גב דאתשקייין מהאי דרגא,

נשקים מעבודת הצדיקים שיודעים עבודת רבונם פראוי, שתצדיקים יודעים לספק לכל דרגה ודרגה פראוי. ועל זה וגם (ג) גמליף אשקה. ודאי היא האשה אשר הכיח ה' לבן אדני. ודאי הדיא (ס"א בהתעוררות של התפלה שלי) הוא הגוף שהזדמן לאותה הנשמה העליונה.

בא ראה, שהנה נתבאר שתשוקת הזכר לנקבה עושה נשמה, ותשוקת הנקבה לזכר עולה ומתערב עמה שלמעלה, ונכללים זה עם זה ועושה נשמה. ומשום כך, היא האשה - זהו הגוף ודאי, שהוא זמין לאותו רצון של הנשמה שיצאה מן הזכר.

ואותם הגופים עתידים להתעורר פראשונה, כמו שאמרנו. ולאחר שאלו יקומו, יקומו כל האחרים שבשאר הארצות ויתקיימו בקיום שלם, ויתחדשו בהתחדשות הלבנה, ויתחדש העולם כמו מקדם, ואז כתוב באותו הזמן (תהלים קד) ישמח ה' במעשיו.

ומשום כך, הנה ישפיל עבדי - להתחזיר הנשמות כל אחת ואחת למקומה. ירום ונשא וגבה מאד - מהצד של כל אותן הדרגות העליונות, כמו שאמרנו.

(ישעיה נב) כִּאֲשֶׁר שָׁמְמוּ עֲלֶיךָ רַבִּים בֶּן מִשְׁחַת מֵאִישׁ מְרֵאֵהוּ וְתֹארוּ מִבְּנֵי אָדָם, בא ראה, שהנה נאמר שפאשר נחרב בית המקדש והשכינה גלתה לתוף ארצות נכריות ביניהם, מה כתוב? (שם לב) הֲנִן אֲרָאִים צַעֲקוֹ חֲצָה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מִרְיָבִיּוֹן, כלם בכו על זה וקשרו בכיה ואבל, וכל זה על השכינה שגלתה ממקומה. וכמה שהיא משתנית מפמו שהיתה, אף כך בעלה לא מאיר אורו והשתנה

פלהו אתשקין מפולחנא דצדיקיא דידעי פולחנא דמאריהון כדקא יאות. דצדיקיא ידעי לספקא לכל דרגא ודרגא כדקא יאות. ועל דא וגם (ל) גמליף אשקה. ודאי היא האשה אשר הכיח יי לבן אדני. ודאי ההיא (ס"א בהתעוררות דעלותא דילי) איהו גופא דאזדמן ליה היא נשמתא עלאה.

תא חזי, דהא אתמר דתיאובתא דדכורא לגבי נוקבא עביד נשמתא. ותיאובתא דנוקבא לגבי דכורא סלקא ואתערב בהדה דלעילא ואתפליל דא בדא ועביד נשמתא. ובגין כך היא האשה. דא הוא גופא ודאי דאיהו זמינא ליה הוא רעותא דנשמתא דנפקא מן דכורא.

ואינון גופין זמינין לאתערא בקדמיתא כדקאמרן. ולבתר דאלין יקומו, יקומו כל אחרנין דבשאר ארעאן, ויתקיימו בקיומא שלים, ויתחדשו בתחדשות דסיהרא, ויתחדש עלמא כמלקדמין. וכדין פתיב בההוא זמנא (תהלים קד) ישמח יי במעשיו.

ובגין כך (ישעיה נב) הנה ישפיל עבדי, לאהדרא נשמתין כל חד וחד לאתריה. ירום ונשא וגבה מאד, מסטרא דכל אינון דרגין עלאין כדקאמרן.

כאשר שממו עליך רבים בן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם. (ישעיה נב)

תא חזי, דהא אתמר דכד אתחרב בי מקדשא, ושכינתא אתגלי בגו ארען נוכראין בינייהו. מה כתיב, (ישעיה לג) הֲנִן אֲרָאִים צַעֲקוֹ חֲצָה מִלְּאֲכֵי שְׁלוֹם מִרְיָבִיּוֹן. פלהו בכו על דא, וקשרו בכיה ואבל. וכל דא עלה דשכינתא דאתגליא מאתרה, וכמה דאיהי

מִכְמוֹ שֶׁהִיא, שְׁכַתוּב (שם יג) חֲשַׁף
הַשֶּׁמֶשׁ בְּצִאתוֹ, וְעַל זֶה כָּתוּב כֵּן
מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ
מְרֹאֵהוּ - מִהֶעֱבַד הִזָּה שֶׁהִשְׁתַּנֵּה
דְּיוֹקְנוֹ וּגְוֹנוֹ מִכְמוֹ שֶׁהִיא. דָּבָר
אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ -
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ו) אֲלֵבִישׁ שָׁמַיִם
קִדְרוֹת וְשָׁק אֲשִׁים פְּסוּתָם. שֶׁהִרִי
מִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לֹא
עָמְדוּ הַשָּׁמַיִם בְּאוֹרָם, וְסוּד הַדָּבָר
- הַבְּרִכּוֹת לֹא שׁוֹרוֹת אֶלָּא בְּמִקּוֹם
שֶׁנִּמְצְאִים זָכָר וְנִקְבָּה, וּבְאֵרוֹהוּ
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) זָכָר וְנִקְבָּה
בְּרֵאֵם וַיְבָרֶךְ אֹתָם, וּמִשׁוּם כֶּף
מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

וְזֵרוּ כְּפָתוּב (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבֵד.
אָבוּד אוֹ נֶאֱבָד לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא
אָבֵד, שְׂאִין שׁוֹרוֹת בְּרִכּוֹת אֶלָּא
בְּמִקּוֹם שֶׁנִּמְצְאִים זָכָר וְנִקְבָּה יַחַד,
כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. מִשׁוּם זֶה בְּאוֹתוֹ
זְמַן שֶׁלֹּא נִמְצָא הַזָּכָר עִמָּה, וְאִז
כָּל אוֹתָן נִשְׁמָוֹת שִׁיּוּצָאוֹת, לְכַלֵּן
הִיא לְהֵן שְׁנוֵי מִכְמוֹ שֶׁהִיוּ בְּזְמַן
שֶׁהִשְׁמֵשׁ מִתְחַבֵּר בְּלִבָּהּ, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאָר. וְלָכֵן אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב
יוֹסֵף וְגו', וְנִתְבָּאָר.

וְהוּא נֵעַר, מִשׁוּם שְׂאִין נִפְרָדִים
לְעוֹלָמִים, צַדִּיק וְצַדִּיק הֵם יַחַד.
כְּמוֹ שֶׁהִיא נִקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל הַזָּכָר,
גַּם כֶּף הוּא נִקְרָא בְּשֵׁם שְׁלֵה,
שְׁכַתוּב וְהוּא נֵעַר.

אֵת בְּנֵי בְלָהָה וְאֵת בְּנֵי זְלָפָה.
בְּכֻלָּם עוֹמְדֵת לְחִדּוּשׁ אוֹתָם כְּרֵאוֹי
וְלֵהִשְׁתַּעֲשַׁע לָהֶם בְּשִׁמְחָה שְׁלוֹ.
שָׁפֵל הַעֲנֻפִים וְכָל הָעֲלִים, כָּלֵם
מִתְבָּרְכִים בְּשִׁמְחָתוֹ.

אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאָר, שָׁפֵל דְּמוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב
הִיָּתָה בְּיוֹסֵף, וְכָל מַה שֶׁאַרְעָ לָזֶה
אַרְעָ לָזֶה, וְשִׁנְיָהֶם הוֹלְכִים יַחַד.

מִשְׁתַּנִּית מִכְמוֹ דְהוֹת. אוֹף הָכִי בְעֵלְהָ לָא
נִהִיר נְהוּרִיָּה וְאַשְׁתַּנִּי מִכְמוֹ דְהוֹה, דְכַתִּיב,
(ישעיה יג) חֲשַׁף הַשֶּׁמֶשׁ בְּצִאתוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב
כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ, מֵהֵאֵי
עָבַד דְּאַשְׁתַּנִּי דְּיוֹקְנִיָּה וּגְוֹנִיָּה מִכְמוֹ
דְהוֹה. דָּבָר אַחֵר כֵּן מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ,
כְּמָה דְאֵת אָמַר, (ישעיה ו) אֲלֵבִישׁ שָׁמַיִם קִדְרוֹת
וְשָׁק אֲשִׁים פְּסוּתָם. דְּהָא מִיּוֹמָא דְאֵתְחַרַּב בֵּי
מִקְדָּשָׁא לֹא קִיַּיְמוּ שָׁמַיִם בְּנִהוּרָא דְלֵהוֹן,
וְרָזָא דְמַלְהָ בְּרַכָּאן לֹא שְׂרִיין אֶלָּא בְּאֵתְרֵ
דְאַשְׁתַּפְּחוּ דְכָר וְנוֹקְבָא, וְאוֹקְמוּהָ. כְּמָה
דְאֵת אָמַר, (בראשית ב) זָכָר וְנִקְבָּה בְּרֵאֵם וַיְבָרֶךְ
אֹתָם. וּבְגִין כֶּף מִשְׁחַת מְאִישׁ מְרֹאֵהוּ.

וְדָא הוּא כְמָה דְכַתִּיב, (ישעיה נז) הַצַּדִּיק אָבֵד,
אָבוּד אוֹ נֶאֱבָד לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא אָבֵד,
דְּלֹא שְׂרִיין בְּרַכָּאן אֶלָּא בְּאֵתְרֵ דְאַשְׁתַּפְּחוּ
דְכָר וְנוֹקְבָא כְּחֻדָּא כְמָה דְאֵתְמַר. בְּגִין דָּא
בְּהוּא זְמַנָּא דְלֹא אִשְׁתַּפַּח (דף קפב ע"ב) דְכוּרָא
בְּהָדָה, וְכַדִּין כָּל אֵינוֹן נִשְׁמָתִין דְנִפְקִי כְלֵהוּ
הוּי לְהוּ שְׁנוּיָא מִכְמוֹ דְהוּוּ בְּזְמַנָּא דְשִׁמְשָׁא
אֵתְחַבֵּר בְּסִיְהָרָא כְמָה דְאֵתְמַר. וְעַל דָּא אֵלֶּה
תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף וְגו' וְאֵתְמַר.

וְהוּא נֵעַר, בְּגִין דְלֹא מִתְפָּרְשִׁין לְעֵלְמִין,
צַדִּיק וְצַדִּיק כְּחֻדָּא אֵינוֹן, כְּמָה
דְאֵיהִי אֵתְקִרִיָּאת בְּשִׁמְאָ דְדְכוּרָא, הָכִי נְמִי
אֵתְקִרִי אֵיהוּ בְשִׁמְאָ דִּילָהּ דְכַתִּיב וְהוּא נֵעַר.
אֵת בְּנֵי בְלָהָה וְאֵת בְּנֵי זְלָפָה, בְּכֻלְהוּ
קִיַּיְמָא לְחִדְתָּא לֹוֹן כְּדָקָא יְאוֹת
וְלֹא־שְׁתַּעֲשַׁע לֹוֹן בְּחֻדְוָה דִּילֵיהּ. דְכֻלְהוּ
עֲנַפִּין וְכֻלְהוּ עֲלִין, כְּלֵהוּ מִתְבָּרְכִין בְּחֻדְוָה
דִּילֵיהּ.

אֵלֶּה תְּלִדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, כְּמָה דְאֵתְמַר דְכָל דְּיוֹקְנָא דְיַעֲקֹב הָהּ בֵּיהּ

וזהו הסוד של האות ו"ו, ששניהם הולכים יחד, משום שהם סוד אחד ודמות אחת.

ויבא יוסף את דבתם רעה, הרי פשוטה שהיה אומר לאביו עליהם שהיו אוכלים איבר מבעלי חיים כשהם חיים. ויבא יוסף את דבתם רעה, וכי זה במנזן היו אותם בני השפחות, איך היו מזלזלים בהם בני לאה, ואיך היו אוכלים איבר מן החי והיו עוברים על מצוות רבונם, שהרי צוה על בני נח מצוה זו, כמו שנאמר (בראשית ט) אף בשר בנפש דמו לא תאכלו, והם היו אוכלים אותם ועוברים על מצוות רבונם? אלא יוסף היה אומר, ועל זה נענש.

רבי יהודה אומר, את דבתם רעה - כמו שבארוהו שנתנו עיניהם בבנות הארץ, וזהו דבתם רעה, להיניק את כל אותן הדרגות שאינן קדושות (ר"א אף על גב) שבאות מצד הטמאה.

וישראל אהב את יוסף מפל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו פתנת פסים. רבי אלעזר פתח ואמר, (ישעיה כו) לך עמי בא בחדריך וסגר דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבר זעם. לך עמי בא בחדריך.

בא ראה כמה אוהב הקדוש ברוך הוא את ישראל, ובשכיל אהבתם שאוהב אותם על כל העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, הזהיר אותם ורוצה לשמר אותם בכל מה שהם עושים.

בא ראה, שלש פעמים יש ביום שהדין שורה בעולם, וכשבא אותו הזמן, צריך האדם להזהר ולהשמר שלא יפגע בו אותו

ביוסף, וכל מה דאירע להאי אירע להאי, ותרווייהו כחדא אזלי. ודא הוא רזא דאת ו"ו דאזלי תרווייהו כחדא, בגין דאינון רזא חדא ודיוקנא חדא.

ויבא יוסף את דבתם רעה, הא אוקמוה דהוה אמר לאבוי עלייהו דהוה אכלי שייפא מבעלי חיים כד אינון חיים. ויבא יוסף את דבתם רעה, וכי הא במנינא הוה אינון בני שפחות, היך הוה מזלזלין בהוון בני לאה, והיך הוה אכלין אבר מן החי והוה עברין על פקודא דמאריהון. דהא פקיד על בני נח פקודא דא. כמה דאת אמר, (בראשית ט) אף בשר בנפש דמו לא תאכלו, ואינון הוה אכלי ליה ועברין על פקודא דמאריהון. אלא יוסף הוה קאמר, ועל דא אתענש.

רבי יהודה אומר, את דבתם רעה, כמה דאוקמוה דיהבי עיניהו בבנות ארעא, ודא הוא דבתם רעה. לזנא לכל אינון דרגין דלא קדישין (ר"א ל"ג אף על גב) דאתיין מסטרא מסאבא:

וישראל אהב את יוסף מפל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו פתנת פסים. רבי אלעזר פתח ואמר, (ישעיה כו) לך עמי בא בחדריך וסגר דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבר זעם. לך עמי בא בחדריך.

תא חזי, כמה קדשא בריך הוא רחים לון לישראל. ובגין רחימותא דלהון דרחים לון על כל עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות, אזהר לון, ובעי לנטרא לון בכל מה דאינון עבדין.

תא חזי, תלת זמנין אית ביומא דדינא שריא בעלמא, וכד אתי ההוא

הדין, והם זמנים ידועים, והרי בארוה.

משום שהרי כשעולה הבקר, אברהם מתעורר בעולם ואחזו את הדין לקשר אותו עמו, ובראשית שלש השעות הראשונות נוסע הדין ממקומו להתעורר בו ביצקב, עד שמתעוררת תפלת המנחה שמחזירה את הדין למקומו, ומתעורר הדין שלמטה להתקשר בדין של מעלה, שהרי אז נקשר דין עם דין, וצריך להזהר.

עוד, כשהדין מתעורר בעולם והמות נמצא בעיר, לא צריך האדם ללכת יחידי בשוק, והרי בארנו את הדברים, אלא צריך לסגור את עצמו שלא יצא החוצה, כמו שבארוהו בנח שסגר את עצמו בתבה שלא ימצא לפני המשחית. ועל זה לך עמי בחדרך, סגר את עצמך, וסגר דלתך בעדך, שלא יתראה לפני המשחית. חבי כמעט רגע עד יעבר זעם, שאחר שעובר הדין אין רשות למשחית להשחית.

בא ראה, שהקדוש ברוך הוא בשביל האהבה שהוא אוהב את ישראל וקרב אותם אליו, כל שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות שונאים את ישראל, משום שהם מרחקים וישראל קרובים.

ובא ראה, משום האהבה שאהב יעקב את יוסף יותר מאחיו, אף על גב שכלם היו לו אחים, מה כתוב? ויתנפלו אתו להמיתו. כל שכן העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות לישראל.

לו שהגלה מאביו, וגלה אביו

זמנא, מיבעי ליה לבר נש לאזדהרא ולאסתמרא דלא יפגע ביה ההוא דינא, ואינון זמנין ידיען והא אוקמוה.

בגין דהא כד סליק צפרא, אברהם אתער בעלמא, ואחיד ליה לדינא לקשרא ליה בהדיה. ובשירותא דתלת שעי קמיייתא נטיל דינא מאתריה לאתערא ביה ביצקב, עד דאתער צלותא דמנחה דאהדר דינא לאתריה, ואתער דינא דלתתא לאתקשרא בדינא דלעילא. דהא כדין אתקשר דינא בדינא ובעי לאזדהרא.

תו כד דינא אתער בעלמא ומותא אשתפח במתא, לא ליבעי ליה לבר נש למיהף יחידי בשוקא והא אוקימנא מלי. אלא בעי לאסגרא גרמיה דלא יפוק לבר, פמה דאוקמוה בנח דאסגר גרמיה בתיבותא דלא ישתפח קמי מחבלא.

ועל דא לך עמי בא בחדריך, אסגר גרמך. וסגור דלתך בעדך, דלא יתחזי קמיה דמחבלא. חבי כמעט רגע עד יעבור זעם, דבתר דאעבר דינא לית ליה רשו למחבלא לחבלא.

תא חזי, דקדשא ברין הוא, בגין רחימותא דאיהו רחים לון לישראל וקריב לון לגביה, כל שאר עמין עובדי כוכבים ומזלות שונאין לון לישראל. בגין דאינון מתרחקין וישראל קריבין.

והא חזי, בגין רחימותא דרחים יעקב ליוסף יתיר מאחוי, אף על גב דכלהו הוו ליה אחין, מה כתיב ויתנפלו אותו להמיתו, כל שכן עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות לישראל.

תא חזי, פמה גרים ליה ההוא רחימותא

בא ראה פמה גרמה לו אותה אהבה שאהב אותו יותר, שגרים

עמו, וגרם להם גלות ולשכינה
שגלתה ביניהם, ואף על פי
שנגזרה הגזרה, ובארורה
שבשכיל כתנת הפסים שעשה לו
יותר, מה כתוב? ויראו אהיו.

ויחלם יוסף חלום וגו'. רבי חייא
פתח ואמר, (במדבר יב) ויאמר שמעו
נא דברי אם יהיה נביאכם ה'
במראה אליו אתודע בחלום
אדבר בו. בא ראה פמה דרגות
לדרגות עשה הקדוש ברוך הוא,
כלם עומדים זה על זה, דרגה על
דרגה, זו למעלה מזו, וכלן יונקות
אלו מאלו פראוי להם, אלו מימין
ואלו משמאל, וכלם ממנות אלו
על אלו הכל פראוי.

בא ראה, כל נביאי העולם, כלם
יונקים מצד אחד מתוך שתי
דרגות ידועות, ואותן הדרגות היו
נראות בתוך האספקלריה שאינה
מאירה, שפתוב במראה אליו
אתודע. מה היא המראה? כמו
שנאמר (שמראה) המראה שכל
הגוונים נראים בתוכה, וזוהי
האספקלריה שאינה מאירה.
בחלום אדבר בו, זהו אחד
מששים בנבואה, כמו שבאררהו,
והיא הדרגה הששית מאותה
הדרגה של נבואה, והיא הדרגה
של גבריאל שממנה על החלום,
והרי נתבאר.

בא ראה, כל חלום שהוא פראוי,
בא מן הדרגה הזו, ועל פן אין לה
חלום שלא יתערבו בו דברים
פוזבים, כמו שבארנו. ומשום כך
מהם אמת ומהם פוזבים, ואין לה
חלום שאין בו מצד זה ומצד זה.
ומשום שיש בחלום הכל כמו
שאמרנו, כל החלומות שבועולם
הולכים אחר פתרון הפה,
ובארורהו שפתוב (בראשית מא) ויהי
כאשר פתר לנו פן היה. מה

דרחים ליה יתיר, דגרם ליה דאתגלי מאבוי,
ואתגלי אבוי בהדיה, וגרם להו גלותא (ד)
קפג ע"א) ולשכינתא דאתגליא בינייהו. ואף
על גב דאתגזירת גזרה, ואוקמוה דבגין
כתנת פסים דעבד ליה יתיר, מה כתוב ויראו
אהיו:

ויחלם יוסף חלום וגו', רבי חייא פתח
ואמר, (במדבר יב) ויאמר שמעו נא דברי
אם יהיה נביאכם יי במראה אליו אתודע
בחלום אדבר בו. תא חזי, פמה דרגין
לדרגין עבד קדשא ברוך הוא, וכלהו קיימי
דא על דא. דרגא על דרגא, דא לעיל מן
דא, וכלהו ינקין אלין מן אלין פדקא חזי
לון, אלין מימינא ואלין משמאלא, וכלהו
אתמנן אלין על אלין, פלא כדקא יאות.

תא חזי, פל נביאי דעלמא כלהו ינקי
מסטרא חדא, מגו תרין דרגין ידיען,
ואינון דרגין הוו אתחזיין בגו אספקלריאה
דלא נהרא, דכתיב במראה אליו אתודע,
מאי הוא מראה, פמה דאתמר (ד"א ל"ג דמראה)
חזו דכל גוונן אתחזיין בגווה, ודא היא
אספקלריא דלא נהרא. בחלום אדבר בו,
דא הוא חד משתי בנבואה פמה דאוקמוה.
ואיהו דרגא שתיטאה מההוא דרגא דנבואה
ואיהו דרגא דגבריאל דממנא על חלמא
והא אתמר.

תא חזי, פל חלמא דאיהו כדקא יאות
מהאי דרגא קא אתיא, ועל דא לית לה
חלמא דלא יתערבון עמיה מלין פדיבין,
פמה דאוקימנא, ובגין כך מנייהו קשוט
ומנייהו כדיבן, ולית לה חלמא דלא אית
ביה מהאי גיסא ומהאי גיסא.

ובגין דאית ביה בחלמא כלא כדאמרן, פל חלמין דעלמא אזלין בתר

הטעם? משום שיש בחלום כּוֹב וְאֵמֶת, וְהַדְּבֹר שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל, וּמִשׁוּם כִּף צְרִיף הַחֲלוֹם פִּתְרוֹן טוֹב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִשׁוּם שֶׁכָּל חֲלוֹם הוּא מֵהַמְּדַרְגָּה שְׁלֹמֶטָה, וְהַדְּבֹר שׁוֹלֵט עָלָיו, וּמִשׁוּם כִּף כָּל חֲלוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַפִּתְרוֹן.

פִּתַּח וְאָמַר, (איוב לב) בַּחֲלוֹם חֲזִיוֹן לִילָה בְּנִפְל תִּרְדְּמָה עַל אַנְשִׁים בַּתְּנוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אֲזִי יִגְלֶה אֲזַן אַנְשִׁים וּבְמִסְרָם יַחְתֵּם. בֹּא רֵא, כִּשְׁעוֹלָה אָדָם לְמִטָּתוֹ, הוּא צְרִיף לְהַמְלִיף עָלָיו מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כִּף יֹאמַר פְּסוּק אַחַד שֶׁל רַחֲמִים, וּבְאַרְוֵהוּ הַחֲבָרִים. מִשׁוּם שֶׁהֵנָּה פֶּאֶשֶׁר אָדָם יִשֵּׁן עַל מִטָּתוֹ, הֵנָּה נִשְׁמָתוֹ יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ וְהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטְטֶת לְמַעְלָה, כָּל אַחַד וְאַחַד כְּפִי דְרָכּוֹ, וְכִף עוֹלָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. מַה כְּתוּב? בַּחֲלוֹם חֲזִיוֹן לִילָה, כִּשְׁבָנֵי אָדָם שׁוֹכְבִים בְּמִטָּתָם יִשְׁנִים וְהַנְּשָׁמָה יוֹצֵאת מֵהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב בַּתְּנוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אֲזִי יִגְלֶה אֲזַן אַנְשִׁים. וְאֲזִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹדִיעַ לַנְּשָׁמָה, בְּאוֹתָהּ הַדְּרָגָה שְׁעוֹמֶדֶת עַל הַחֲלוֹם, אוֹתָם הַדְּבָרִים שְׁעֵתִידִים לְבֹא עַל הָעוֹלָם, אוֹתָם הַדְּבָרִים כְּפִי אוֹתָם הַהֲרֵהוּרִים שֶׁל לְבוֹ, מִשׁוּם שֶׁאָדָם נוֹטֵל דְרָךְ שֶׁל תּוֹכְחוֹת הָעוֹלָם.

מִשׁוּם שֶׁהֵנָּה לֹא מוֹדִיעִים לְאָדָם בְּעוֹד שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּכַח הַגּוֹרֵף (נ"א שֶׁל הַרִי"ח) כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, אֲלֵא מִלְאָף מוֹדִיעַ לַנְּשָׁמָה, וְהַנְּשָׁמָה לְאָדָם, וְאוֹתוֹ הַחֲלוֹם הוּא מְלַמְעֵלָה, כִּשְׁתִּנְשָׁמוֹת יוֹצֵאוֹת מִן הַגּוֹפִים וְעוֹלוֹת כָּל אַחַת וְאַחַת כְּפִי דְרָכָה. וְכַמָּה דְרָגוֹת עַל דְרָגוֹת בְּסוֹד הַחֲלוֹם, כִּלְפָן בְּסוֹד הַחֲכָמָה. וּבֹא וּרְאֵה, הַחֲלוֹם

פֶּשְׁרָא דְפּוֹמָא, וְאוֹקְמוּהָ. דְכִתְיָב, (בראשית מא) וַיְהִי כֹאֲשֶׁר פִּתַּח לָנוּ כֵּן הָיָה. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִית בֵּיהּ בַּחֲלָמָא כְּדִיבּוּ וּקְשׁוּט, וּמְלָה שְׁלֵטָא עַל כְּלָא, וּבְגִין כִּף בְּעֵי חֲלָמָא פֶּשְׁרָא טְבָא. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּגִין דְּכָל חֲלָמָא מְדַרְגָּא דְלִתְתָא אִיהוּ, וְדְבֹר שְׁלֵטָא עָלֵיהּ.

וּבְגִין כִּף כָּל חֲלָמָא אֲזַלָּא בְּתַר פֶּשְׁרָא. פִּתַּח וְאָמַר, (איוב לג) בַּחֲלוֹם חֲזִיוֹן לִילָה בְּנִפְל תִּרְדְּמָה עַל אַנְשִׁים בַּתְּנוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אֲזִי יִגְלֶה אֲזַן אַנְשִׁים וּבְמִסְרָם יַחְתֵּם. תָּא חֲזִי, כִּד סְלִיק בְּרַשׁ לְעַרְסִיָּה, מִיבְעֵי לִיהּ לְאַמְלָכָא עָלֵיהּ מַלְכוּתָא דְשָׁמַיָא בְּקַדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר יִימָא חַד פְּסוּקָא דְרַחֲמֵי וְאוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא. בְּגִין דְּהָא כִּד בְּרַשׁ נָשׁ נָאִים עַל עַרְסִיָּה, הָא נִשְׁמָתִיהּ נִפְקָא מִגְּיָה וְאַזְלָא וְשִׁטָּא לְעֵילָא, כָּל חַד וְחַד כְּפּוּם אֲרַחֲיָה וְהִכֵּי סְלִיקַת כְּמָה דְאַתְמָר.

מַה כְּתִיב, בַּחֲלוֹם חֲזִיוֹן לִילָה. כִּד בְּנֵי נֶשָׂא שְׁכָבֵי בְּעַרְסִיָּהוּ נִיִּימִין וְנִשְׁמָתָא נִפְקַת מִגְּיָהוּ. הָדָא הוּא דְכִתְיָב, בַּתְּנוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב אֲזִי יִגְלֶה אֲזַן אַנְשִׁים. וְכַדִּין קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא אוֹדַע לָהּ לְנִשְׁמָתָא בְּהוּא דְרָגָא דְקִיָּמָא עַל חֲלָמָא, אֵינּוֹן מְלִין דְזַמִּינִין לְמִיתֵי עַל עֲלָמָא אוֹ אֵינּוֹן מְלִין כְּפּוּם אֵינּוֹן הַרְהוּרִין דְלִבְיָהּ. בְּגִין דְּבַר נֶשׁ נָטִיל אֲרַחָא דְתוֹכְחֵי דְעֲלָמָא.

בְּגִין דְּהָא לֹא מוֹדִיעִין לִיהּ לְבַר נֶשׁ בְּעוֹד דְּאִיהוּ קָאִים בְּתוֹקְפָא דְגּוֹפָא (נ"א דְרוֹחָא) כְּדִקְאֲמַרְן, אֲלֵא מִלְאָכָא אוֹדַע לְנִשְׁמָתָא וְנִשְׁמָתָא לְבַר נֶשׁ. וְהוּא חֲלָמָא אִיהוּ מְלַעֲיָלָא, כִּד נִשְׁמָתִין נִפְקִין מִגּוֹפֵי וְסְלִקִין כָּל חַד וְחַד כְּפּוּם אֲרַחֲיָה. וְכַמָּה דְרָגִין עַל דְרָגִין, בְּרִזָּא דְחֲלָמָא כְּלָהוּ בְּרִזָּא דְחֲכָמָתָא.

דְרָגָה אַחַת, הַמְרָאָה דְרָגָה אַחַת, הַנְּבוּאָה דְרָגָה אַחַת, וְכֻלָּם דְרָגוֹת לְדְרָגוֹת אֵלֶּה עַל אֵלֶּה.

וַיַּחֲרִם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאָחִיו וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֲתוּ עַל חֲלוֹמוֹתָיו. מִכָּאֵן שְׁלֵא צָרִיף הָאָדָם לומר אֵת חֲלוֹמוֹ רַק לְאוֹתוֹ הָאָדָם שְׁאוֹהֵב אוֹתוֹ, וְאִם לֹא - הוּא גוֹרֵם לוֹ. שְׁאֵם אוֹתוֹ הַחֲלוֹם מִתְהַפֵּף לְגוֹן אַחַר - הוּא גוֹרֵם לְסַלְקוֹ

בֵּא רֵאָה שְׂיוֹסֵף אָמַר אֵת הַחֲלוֹם לְאָחִיו, וְעַל כֵּן גָּרְמוּ לוֹ לְסַלֵּק אֵת חֲלוֹמוֹ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנִים שֶׁהִתְעַכֵּב. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִנֵּיין לָנוּ? שֶׁפְּתוּב וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֲתוּ. מַה זֶה שָׁנָא אֲתוּ? שֶׁגָּרְמוּ לוֹ בְּזֶה קְטְרוּגִים.

מַה פְּתוּב? וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי. שְׂרָצָה מֵהֶם שִׁישְׁמַעוּ לוֹ, וְהוּא הוֹדִיעַ לָהֶם אוֹתוֹ הַחֲלוֹם, שְׁאֵלְמָלָא הֵם שֶׁהִפְכוּ אוֹתוֹ לְגוֹן אַחַר - כֶּף הַתְּקִיָּם, וְהֵם הִשִּׁיבוּ וְאָמְרוּ, הַמְלִיךְ תְּמַלִּיךְ עָלֵינוּ אִם מְשׁוּל תְּמַשֵּׁל בָּנוּ? מִיָּד אָמְרוּ לוֹ אֵת פֶּשֶׁר הַחֲלוֹם וְגִזְרוּ גִזְרָה, וּמִשׁוּם כֶּף וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֲתוּ.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי הָיוּ מְצוּיִים לְפָנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הִנֵּה שְׁנֵינוּ, חֲלוֹם שְׁלֵא נִפְתָּר כְּמוֹ אַגְרַת שְׁלֵא נִקְרָאָה, אִם מִשׁוּם שֶׁהִתְקִים וְהוּא לֹא יָדַע, אוֹ שְׁלֵא הִתְקִים כָּלֵל. אָמַר לוֹ, הִתְקִים וְלֹא נוֹדַע, שֶׁהָרִי אוֹתוֹ הַחֲלוֹם תְּלוּי עָלָיו כַּח, וְהוּא לֹא נוֹדַע וְלֹא יָדוּעַ אִם הִתְקִים וְאִם לֹא הִתְקִים.

וְאֵין לָךְ דְּבַר בְּעוֹלָם שְׁטָרָם יָבֵא לְעוֹלָם שְׁאֵינוּ תְּלוּי בַּחֲלוֹם אוֹ עַל יְדֵי כְרוּז, שֶׁהָרִי נֹאמַר שְׁכַל דְּבַר וְדְבַר בְּטָרָם יָבֵא לְעוֹלָם מְכַרְזִים

וְתָא חֲזִי, חֲלוֹם דְרָגָא חֲדָא, מְרָאָה דְרָגָא חֲדָא, נְבוּאָה דְרָגָא חֲדָא, וְכֻלְהוּ דְרָגִין לְדְרָגִין אֵלֵיךְ עַל אֵלֵיךְ.

וַיַּחֲרִם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאָחִיו וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֲתוּ עַל חֲלוֹמוֹתָיו. מִהֲכָא דְלֵא מִיבְעֵי לִיהַּ לְבַר נָשׁ לְמִימַר חֲלַמְיָהּ בַּר לְהַהוּא בַּר נָשׁ דְרָחִים לִיהַּ, וְאִי לָאוּ, אִיהוּ גָרִים לִיהַּ. דְאִי הַהוּא חֲלַמְא מִתְהַפֵּף לְגוֹנוֹנָא אַחֲרָא, אִיהוּ גָרִים לְסַלְקָא.

תָּא חֲזִי, דִּיּוֹסֵף אִיהוּ אָמַר חֲלַמְא לְאַחוּהִי, וְעַל דָּא גָרְמוּ לִיהַּ לְסַלְקָא חֲלַמְיָהּ תְּרִין וְעֶשְׂרִין שָׁנִין דְאִתְעַכֵּב. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, מִנֵּיין דְכְּתִיב וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֲתוּ. מָאִי שָׁנָא אֲתוּ, דְגָרְמוּ לִיהַּ קְטְרוּגִין בְּדָא.

מַה פְּתִיב, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה (דף קפג ע"ב) אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי, דְּבַעַא מְנַיְיָהּ דִּישְׁמַעוּן לִיהַּ. וְאִיהוּ אוֹדַע לָהּ הַהוּא חֲלַמְא, דְאֵלְמָלָא אֵינוּן דְאֵהֲפִכוּ לִיהַּ לְגוֹנוֹנָא אַחֲרָא, הֲכִי אֲתַקִּיִּים. וְאֵינוּן אֲתִיבּוּ וְאָמְרוּ הַמְלִיךְ תְּמַלִּיךְ עָלֵינוּ אִם מְשׁוּל תְּמַשֵּׁל בָּנוּ. מִיָּד אָמְרוּ לִיהַּ פֶּשֶׁרָא דְחֲלַמְא וְגִזְרוּ גִזְרָה, וּבְגִין כֶּף וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֲתוּ.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסֵי הָיוּ שְׂכִיחֵי קַמְיָה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הָא תְּנִינָן חֲלַמְא דְלֵא אֲתַפְשֵׁר, כְּאַגְרַתָּא דְלֵא מִתְקַרְיָא. אִי בְּגִין דְאֲתַקִּיִּים וְאִיהוּ לֹא יָדַע, אוֹ דְלֵא אֲתַקִּיִּים כָּלֵל. אָמַר לִיהַּ, אֲתַקִּיִּים וְלֹא אֲתִידַע, דְהָא הַהוּא חֲלַמְא חִילָא תְּלִיָא עָלֵיהַּ, וְאִיהוּ לֹא אֲתִידַע וְלֹא יָדַע, אִי אֲתַקִּיִּים אִי לֹא אֲתַקִּיִּים.

וְלִית לָךְ מְלָה בְּעֵלְמָא דְעַד לֹא יִיתִי לְעֵלְמָא, דְלֹאוּ אִיהִי תְּלִיָא בַּחֲלַמְא

אוֹ עַל יְדָא דְכְרוּזָא. דְהָא אֲתַמַּר דְכַל מְלָה וּמְלָה עַד לֹא יִיתִי לְעֵלְמָא,

עליו בְּרָקִיעַ, ומשם מתפשט בעולם ונתן על ידי הפרוז, והכל משום שְׁפָתוֹב (עמוס א) כי לא יעשה ה' אֱלֹהִים דְּבַר כִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים, בְּזִמְנָא דְנְבִיאִים שְׁנַבִּיאִים נִמְצְאִים בְּעוֹלָם, וְאִם לֹא - אֶף עַל גַּב שְׁנַבּוּאָה לֹא שׁוּרָה, חֻקִּים עֲדִיפִים מִנְּבִיאִים, וְאִם לֹא - נִתָּן בְּחֻלּוֹם, וְאִם לֹא - הַדְּבַר נִמְצָא בְּצַפְרֵי הַשָּׁמַיִם, וְהָרִי בְּאֶרֶץ.

וַיִּלְכּוּ אֶחָיו לְרַעוֹת אֶת צֶאֱן אֲבִיהֶם בְּשָׁכֵם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לְרַעוֹת צֶאֱן אֲבִיהֶם הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה אִ"ת נְקוּד מְעַלְיוֹ? לְרַבּוֹת שְׂכִינָה עִמָּהֶם, שְׂהִיא שְׁרוּיָה עִמָּהֶם, מִשׁוּם שְׂהֵם הָיוּ עֲשָׂרָה, שְׁהָרִי יוֹסֵף לֹא הָיָה עִמָּהֶם, וּבְנִימִין הוּא קָטָן בְּבֵיתָ, וּמִשׁוּם כֶּף הֵם הָיוּ עֲשָׂרָה, וּכְשֶׁהֲלָכוּ, הַשְׂכִּינָה הִיָּתָה בְּיַנְיָהֶם, וְעַל כֵּן נְקוּד מִלְּמַעְלָה. וּמִשׁוּם כֶּף, בְּזִמְנָא שְׁמַכְרוּ אֶת יוֹסֵף, הַשְׁתַּתְּפוּ כָּלֵם עִם הַשְׂכִּינָה, וְשִׁתְּפוּ אוֹתָהּ עִמָּהֶם כְּשֶׁעָשׂוּ שְׁבוּעָה, וְעַד שֶׁהִתְגַּלָּה דְּבַר יוֹסֵף, לֹא שָׁרְתָה שְׂכִינָה עַל יַעֲקֹב.

וְאִם תֵּאמַר שֶׁהַשְׂכִּינָה לֹא נִמְצְאָה עִמָּהֶם - בֵּא רְאֵה, שְׁכָתוֹב (תהלים קכב) שְׁשָׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'. כָּלֵם צְדִיקִים וְחַסִּידִים, הַקִּיּוּם שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, הֵם קִיּוּם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

פְּתַח וְאָמַר, (שם) שְׁמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית ה' גִּלְגָּה. אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֶרֶזוֹהוּ, שְׁדוּד הָיָה עִם לְבוֹ לְבָנוֹת הַבַּיִת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (מלכים א-ח) וַיְהִי עִם לְבַב דָּוִד אָבִי לְבָנוֹת בֵּית לְשֵׁם ה' וְגו'. וְאַחַר כֶּף מַה כְּתוּב? רַק אֶתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם בְּנֵי הַיָּצֵא מִחֻלְצִיף הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לְשָׁמַי. וְכָל יִשְׂרָאֵל הָיוּ יוֹדְעִים אֶת זֶה, וְהָיוּ אוֹמְרִים מִתִּי זְמוּת

מְכַרְזֵי עֲלֵיהָ בְּרָקִיעַ. וּמִתְמַן אֶתְפַּשֵּׁט בְּעֵלְמָא וְאֶתְיָהִיב עַל יָדָא דְכְרוּזָא. וְכֹלָא בְּגִין דְכְּתִיב, (עמוס ג) כִּי לֹא יַעֲשֶׂה יי אֱלֹהִים דְּבַר כִּי אִם גְּלָה סוּדוֹ אֶל עַבְדָּיו הַנְּבִיאִים, בְּזִמְנָא דְנְבִיאִים אֲשֶׁתְּפַחוּ בְּעֵלְמָא. וְאִי לָאו, אֶף עַל גַּב דְּנַבּוּאָה לֹא שְׁרִיא, חֻפִּימִי עֲדִיפִי מִנְּבִיאִים. וְאִי לָאו, אֶתְיָהִיב בְּחֻלְמָא. וְאִי לָאו, בְּצַפְרֵי שְׁמַיָא מְשִׁתְּפַחֵי מְלָה וְהָא אוֹקְמוּהָ:

וַיִּלְכּוּ אֶחָיו לְרַעוֹת אֶת צֶאֱן אֲבִיהֶם בְּשָׁכֵם. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לְרַעוֹת צֶאֱן אֲבִיהֶם מִיבְעֵי לֵיה, מָאִי אִ"ת נְקוּד מִלְּעִילָא, לְאַסְגָּאָה עִמָּהוֹן שְׂכִינְתָא, דְּאִיְהִי עִמָּהוֹן שְׁרִיא. בְּגִין דְּאִינוֹן הוּוּ עֲשָׂרָה, דְּהָא יוֹסֵף לֹא הָוּה עִמָּהוֹן, וּבְנִימִין אִיהוּ זְעִיר בְּבֵיתָא. וּבְגִין כֶּף אִינוֹן הוּוּ עֲשָׂרָה. וְכַד אָזְלוּ הוֹת שְׂכִינְתָא בְּיַנְיָהוּ, וְעַל דָּא נְקוּד מִלְּעִילָא.

וּבְגִין כֶּף בְּזִמְנָא דְזַבִּינוּ לֵיה לְיוֹסֵף אֲשֶׁתְּתַפּוּ כְּלָהוּ בְּהָדִי שְׂכִינְתָא וְאֲשֶׁתִּיפּוּ לָהּ בְּהָדִיָּהוּ כַד עֲבִידוּ אוֹמְרָה. וְעַד דְּאֶתְגַּלְיָא מְלָה דְיוֹסֵף, לֹא שְׁרִיא שְׂכִינְתָא עֲלֵיהָ דִיעֻקֵּב. וְאִי תִימָא דְשְׂכִינְתָא לֹא אֲשֶׁתְּפַחַת עִמָּהוֹן. תָּא חֲזִי, דְכְּתִיב (תהלים קכב) שְׁשָׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יי. כְּלָהוּ צְדִיקִי וְחַסִּידִי קִיּוּמָא דְכָל עֵלְמָא, קִיּוּמָא אִינוֹן לְעִילָא וְתַתָּא.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קכב) שְׁמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית יי גִּלְגָּה. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ, דְדוּד הָוּה עִם לְבִיָּה לְמַבְנֵי בֵּיתָא. כְּמָה דְאֶתְ אָמַר, (מלכים א ח) וַיְהִי עִם לְבַב דָּוִד אָבִי לְבָנוֹת בֵּית לְשֵׁם יי וְגו'. וּלְבַתֵּר מַה כְּתִיב רַק אֶתָּה לֹא תִבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם בְּנֵי הַיָּצֵא מִחֻלְצִיף הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לְשָׁמַי. וְכָל יִשְׂרָאֵל הָיוּ יוֹדְעִים אֶת זֶה, וְהָיוּ אוֹמְרִים מִתִּי זְמוּת

דוד ויקום שלמה בנו ויבנה את הפית, ואז עמדות היו רגלינו בשערין ירושלם, אז נעלה ונקריב שם קרבנות.

ועם כל זה, אף על גב שהיו אומרים מתי ימות הזקן הזה, אזי שמחתי ושמחה היתה לי בשביל בני, שהיו אומרים שבני יקום תחתי לגמר את המצוה לבנות את הפית. אז התחיל לשבח אותה ואמר, ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו. שנינו, עשה הקדוש ברוך הוא ירושלים למטה כמו שלמעלה, וזו מתקנת [ו] כנגד זו, שכתוב

(שמות טו) מכוון לשבתך פעלת ה'. הבנויה, שעתיד הקדוש ברוך הוא להוריד את ירושלים שלמעלה כראוי, ומשום כך הבנויה. שחברה לה יחדו, והרי בארצה, שחברה? הנה צריך להיות שחברו! אלא שהתחברה האם עם הבת ונהיו יחד, ובארובה.

ונאמר ששם עלו שבטים, אלו הם קיום של העולם והתקון של העולם התחתון. ואל תאמר שהעולם התחתון לבדו, אלא אפלו של העולם העליון, שכתוב שבטי יה עדות לישראל, דוקא לישראל, משום שהם הקיום למטה, עדות הם למעלה, והכל - להודות לשם ה', להודות לשם הקדוש ברוך הוא לכל הצדדים, שכתוב להודות לשם ה'.

וימצאנו איש והנה תעה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש. מה כתוב למעלה? ויאמר ישראל אל יוסף הלוא אחיך רעים בשכם לכה ואשלחך אליהם. וכי יעקב השלם, שהיה אוהב את יוסף מכל בניו והיה יודע שכל אחיו היו שונאים

ויבנה הפית לשמי. וכל ישראל הו' ידעי דא, והו' אמרו אימתי ימות דוד ויקום שלמה בריה ויבנה ביתא. וכדין עומדות היו רגלינו בשערין ירושלים, כדין ניסק ונקריב תמן קרבנין.

ועם כל דא, אף על גב דהו' אמרו אימתי ימות סבא דא, כדין שמחתי. וחדוה הוה לי בגין ברי, דהו' אמרי דברי יקום תחותי למגמר פקודא למבני ביתא. כדין שרי ושבח לה ואמר, ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו.

תנן עבד קדשא בריך הוא ירושלים לתתא כגוונא דלעילא, ודא מתתקנא (דא) לקבל דא דכתיב, (שמות טו) מכוון לשבתך פעלת יי. הבנויה, דזמין קדשא בריך הוא לנחתא לה ירושלים דלעילא כדקא יאות, ובגין כך הבנויה. שחברה לה יחדו, והא אוקמוה שחברה שחברו מיבעי ליה. אלא דאתחברת אמא בכרתא והו' כחדא ואוקמוה.

ואתמר. ששם עלו שבטים אלין אינון קיומא דעלמא ותקונא דעלמא תתאה, ולא תימא דעלמא תתאה בלחודוי, אלא אפילו דעלמא עלאה. דכתיב שבטי יה עדות לישראל, לישראל דייקא. בגין דאינון קיומא לתתא, סהדותא אינון לעילא. וכלא להודות לשם יי, לאודאה שמייה דקדשא בריך הוא לכל סטרין, דכתיב להודות לשם יי.

וימצאנו איש והנה תעה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש. (דף ט"ג ע"א) מה כתוב לעילא, ויאמר ישראל אל יוסף הלוא אחיך רעים בשכם לכה ואשלחך אליהם. וכי יעקב שלימא דהוה רחים ליה

לְיוֹסֵף מִכָּל בְּנוֹי, וְהָיָה יָדַע דְּכָל אַחֵי הוּוּ סְנָאִין לֵיהּ, אַמְאֵי שְׁדַר לֵיהּ לְגַבְיֵיהּ. אֶלָּא אִיהוּ לֹא חָשִׁיד עַלְיֵיהּ, דְּהָיָה יָדַע דְּכָלְהוּ הוּוּ זַכָּאִין, וְלֹא חָשִׁיד לוֹן. אֶלָּא גְרַם קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כָּל דָּא, בְּגִין לְקַיִמָּא גְזֵרָה דְּגְזַר בֵּין הַבְּתָרִים.

אותו, למה שלח אותו אליהם? אלא הוא לא חשד עליהם, שהיה יודע שכלם היו צדיקים ולא חשד אותם, אלא הקדוש ברוך הוא גרם את כל זה כדי לקיים את הגזרה שגזר בין הבתרים.

מְצָאוּ בְּסַפְרֵי הַקְּדָמוֹנִים, שְׁצָרִיכִים בְּנֵי יַעֲקֹב הִלְלוּ לְשֵׁלֹט עֲלֵיו בְּטָרָם יָרַד לְמִצְרַיִם, שְׁאֵלוּ הוּוּ יָרַד לְמִצְרַיִם וְהֵם לֹא הָיוּ שׁוֹלְטִים בּוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, יָכְלוּ הַמִּצְרַיִם לְשֵׁלֹט עַל יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָמִים, וְהַתְּקִים בְּיוֹסֵף שְׁנִמְכַר לַעֲבָד, וְהֵם שְׁלְטוּ עֲלָיו, וְאַף עַל גַּב שְׁיוֹסֵף הָיָה אַחַר כֵּף מְלָךְ וְהַמִּצְרַיִם הָיוּ עֲבָדִים שְׁלוּ, נִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל שְׁשֵׁלְטוּ עַל כָּלָם. **בַּא** רָאָה שְׁיוֹסֵף הוּא הַבְּרִית הָעֲלִיּוֹנָה, כָּל זְמַן שְׁמַתְקִים הַבְּרִית, הַשְׁכִּינָה מִתְקַיֶּמֶת עִם יִשְׂרָאֵל בְּשָׁלוֹם כְּרָאוּי. כִּיּוֹן שְׁהַסְתַּלַּק יוֹסֵף, הַבְּרִית הָעֲלִיּוֹנָה, מִן הָעוֹלָם, אִזּוּ הַבְּרִית וְהַשְׁכִּינָה וְיִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ כָּלָם לְגִלוּת, וְהֵנָּה בְּאַרְנוֹ שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת א) וְיָקָם מְלָךְ חֹדֶשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף, וְהַכֹּל הָיָה מֵעַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּרָאוּי.

אֲשַׁכְּחָנָא בְּסַפְרֵי קְדָמָאֵי, דְּבַעֲיִין אֶלִּין בְּנֵי יַעֲקֹב לְשֵׁלְטָאָה עַלְוֵי עַד לֹא יַחֲוֹת לְמִצְרַיִם. דְּאִילוּ הוּא יַחֲוֹת לְמִצְרַיִם, וְאִינוֹן לֹא שְׁלְטוּ בֵּיהּ בְּקִדְמִיתָא. יָכְלֵי מִצְרָאֵי לְשֵׁלְטָאָה לְעֵלְמִין עַלְיֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל, וְאַתְקַיִמָּא בֵּיהּ בְּיוֹסֵף דְּאִזְדַּבְּן לְעַבְדָּא וְאִינוֹן שְׁלְטוּ עַלְוֵי. וְאַף עַל גַּב דְּיוֹסֵף הָיָה מְלָכָא לְבָתַר, וּמִצְרָאֵי הוּוּ עַבְדִּין לֵיהּ, אֲשַׁתְּפַחוּ יִשְׂרָאֵל דְּשְׁלְטוּ עַל כָּלְהוּ.

תָּא חֲזִי, דְּיוֹסֵף דְּאִיהוּ בְּרִית עֲלָאָה, כָּל זְמַנָּא דְּאַתְקַיִים בְּרִית, שְׁכִינְתָּא אֲתַקַּיִים בְּהַדְיֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל בְּשָׁלָם כְּדָקָא יְאוּת, כִּיּוֹן דְּאַסְתַּלַּק יוֹסֵף בְּרִית עֲלָאָה מֵעֲלָמָא, כְּדִין בְּרִית שְׁכִינְתָּא וְיִשְׂרָאֵל כָּלְהוּ בְּגִלוּתָא נְפָקוּ, וְהָא אוֹקִימְנָא דְּכְתִיב (שְׁמוֹת א) וְיָקָם מְלָךְ חֹדֶשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף. וְכֹלָא הוּוּ מֵעַם קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּדָקָא יְאוּת.

בַּא רָאָה, וְיִמְצָאָהוּ אִישׁ - זֶה גְּבַר יִשְׂרָאֵל. וּפְרָשׁוּהוּ, כְּתוּב כָּאֵן וְיִמְצָאָהוּ אִישׁ, וְכְתוּב שֵׁם (דְּנִיאל ט) וְהָאִישׁ גְּבַר יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי כְּחִזּוֹן בְּתַחֲלָה. וְהֵנָּה תוֹעָה - תוֹעָה בְּכָל, שְׁפָטַח עַל אַחֵי שְׁהִיָּה מְבַקֵּשׁ אֶת הָאֲחֵיהּ שְׁלָהֶם וְלֹא מִצָּא, וּבִקֵּשׁ אוֹתָם וְלֹא מִצָּא, וְעַל כֵּן תוֹעָה בְּכָל. וְעַל זֶה, וְיִשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תְּבַקֵּשׁ.

תָּא חֲזִי, וְיִמְצָאָהוּ אִישׁ דָּא גְּבַר יִשְׂרָאֵל, וְאוֹקִימוּהּ. כְּתִיב הֵכָּא וְיִמְצָאָהוּ אִישׁ, וְכְתִיב הָתָּם (דְּנִיאל ט) וְהָאִישׁ גְּבַר יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי כְּחִזּוֹן בְּתַחֲלָה. וְהֵנָּה תוֹעָה, בְּכֹלָא תוֹעָה, דְּאַבְטַח עַל אַחֵי דְּהוּוּ מִתְּבַע אַחֵיהּ דְּלְהוֹן וְלֹא אֲשַׁפַּח, וְתַבַּע לְהוּ וְלֹא אֲשַׁפַּח. וְעַל דָּא תוֹעָה בְּכֹלָא, וְעַל דָּא וְיִשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה תְּבַקֵּשׁ:

ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'. ויאמר האיש נסעו מזה וגו'. רבי יהודה פתח (שיר ח) מי יתנף פֶּאֶחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ

ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו'. ויאמר האיש נסעו מזה וגו', רבי יהודה

פּתַח, (שיר השירים ח) מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יִבְזוּ לִי. הָאֵי קָרָא אוּקְמוּהָ חֲבֵרְיָא, אֲבָל הָאֵי קָרָא כְּנִסְתַּי שְׂרָאֵל אֲמָרוּ לְמַלְכָּא דְשַׁלְמָא דִּילֵיהּ. מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי, כְּיוֹסֵף עַל אַחִיו, שְׂאֵמֵר וְעֵתָה אֵל תִּירָאוּ אֲנִכִּי אֲכַלְכַּל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְכֶם. נִתְּן לְהֵם מְזוּן וְזֵן אוֹתָם בְּרַעַב. מִשׁוּם כֶּף, מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי.

דְּבַר אַחַר מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי - זֶה יוֹסֵף, אֵל הַשְׂכִּינָה, שְׂנֵאֲחָיו עִמָּה וְנִדְבַק עִמָּה. יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי - שְׂהָרִי אִז אַחֵיהּ וּשְׁלָמָה עִמָּהֶם. אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ - בְּתוֹף הַגְּלוּת, שְׂהֵיא בְּאַרְץ אַחֲרַת. אֲשַׁקֶּךָ - כְּדֵי לְהַדְבִּיק רוּחַ עִם רוּחַ. גַּם לֹא יִבְזוּ לִי - אֵף עַל גַּב שְׂאֵנִי נִמְצְאָת בְּאַרְץ אַחֲרַת

בֵּא רָאָה שְׂיוֹסֵף, אֵף עַל גַּב שְׂאֲחִיו לֹא הָיוּ לוֹ כְּמוֹ אַחִים כְּשֶׁנֶּפֶל בִּידֵיהֶם, הוּא הִיָּה לְהֵם כְּמוֹ אֵחַ כְּשֶׁנֶּפְלוּ בְּיָדוֹ, וְהָרִי פְרָשׁוּהָ שְׁכֵתוֹב (בְּרַאשִׁית א) וַיִּנְחָם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם, כִּפְל הוּא דְבַר, עַל לִבָּם.

וְבֵא וּרְאָה מַה כְּתוּב, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אַחִיו. זֶה שְׂמַעוֹן וְלוֹי שְׂהֵם הָיוּ וְדָאֵי אַחִים כִּפְל, מִשׁוּם שְׂבָאוֹ מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וּמִשׁוּם כֶּף רִגְזָם הוּא רִגְזוֹ שֶׁל הַרְגָּ בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמֵר (שם מט) אָרוּר אֲפֶם כִּי עָז וְעִבְרַתֶם כִּי קִשְׁתָּהּ

בֵּא רָאָה אֵת סוּד הַדְּבַר, יֵשׁ רִגְזוֹ וַיֵּשׁ רִגְזוֹ. יֵשׁ רִגְזוֹ שְׂהוּא מְבָרַךְ מִמְעָלָה וּמִמַּטָּה, וְנִקְרָא בְּרוּךְ, כְּמוֹ שְׂנִתְבָּאָר שְׁכֵתוֹב (שם יד) בְּרוּךְ אֲבָרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרְץ, וְהָרִי פְרָשׁוּהָ. וַיֵּשׁ רִגְזוֹ מְקַלְל לְמַעְלָה וּמִמַּטָּה, כְּמוֹ שְׂנִתְבָּאָר, שְׂנִקְרָא אָרוּר, שְׁכֵתוֹב (שם א) אָרוּר אֶתָּה מְכַל הַבְּהֵמָה

דְּאִקְרִי אָרוּר. דְּכְתִיב, (בְּרַאשִׁית

מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יִבְזוּ לִי. הָאֵי קָרָא אוּקְמוּהָ חֲבֵרְיָא, אֲבָל הָאֵי קָרָא כְּנִסְתַּי שְׂרָאֵל אֲמָרוּ לְמַלְכָּא דְשַׁלְמָא דִּילֵיהּ. מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי, כְּיוֹסֵף עַל אַחִיו, דְּאֵמֵר, (בְּרַאשִׁית א) וְעֵתָה אֵל תִּירָאוּ אֲנִכִּי אֲכַלְכַּל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְכֶם. יָהֵב לוֹן מְזוּנָא וְזֵן לְהוּ בְּכַפְנָא. בְּגִין כֶּף מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי.

דְּבַר אַחַר מִי יִתְנַף כְּאֵחַ לִי, דָּא יוֹסֵף, לְגַבָּה דְשְׂכִינְתָּא דְאֶתְאַחַד עִמָּה וְאֶתְדַבַּק בִּיהִדָּה. יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי, דְּהָא כְּדִין אַחֵיהּ וּשְׁלִימוֹ בְּהַדְיָיְהוּ. אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ, גּוֹ גְלוּתָא, דְּאִיְהוּ בְּאַרְעָא אַחֲרָא. אֲשַׁקֶּךָ, בְּגִין לְאֶתְדַבְּקָא רוּחָא בְּרוּחָא. גַּם לֹא יִבְזוּ לִי, אֵף עַל גַּב דְּאֵנָא בְּאַרְעָא אַחֲרָא.

תָּא חֲזִי, דְּיוֹסֵף אֵף עַל גַּב דְּאֲחִיו לֹא הָיוּ לֵיהּ פְּאֲחִין כַּד נֶפֶל בִּידֵייהוּ. אִיְהוּ הָוָה לוֹן פְּאֲחָא כַּד נֶפְלוּ בִּידֵיהּ, וְהָא אוּקְמוּהָ. דְּכְתִיב, (בְּרַאשִׁית א) וַיִּנְחָם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם, כִּכְלָא דְבַר עַל לְבִייהוּ.

וְתָא חֲזִי, מַה כְּתִיב וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אַחִיו, דָּא שְׂמַעוֹן וְלוֹי דְּאִינוּן הָווּ אַחִין וְדָאֵי כִכְלָא, בְּגִין דְּקָא אֶתּוּ מַסְטָרָא דְּדִינָא קִשְׂתָּא. וּבְגִין כֶּף רוּגְזָא דְּלֵהוּן, אִיְהוּ רוּגְזָא דְּקִטְלָא בְּעִלְמָא. כְּמָה דְּאֶתְ אֲמֵר (בְּרַאשִׁית מט) אָרוּר אֲפֶם כִּי עָז וְעִבְרַתֶם כִּי קִשְׁתָּהּ.

תָּא חֲזִי, רְזָא דְמַלְהָ, אִית רוּגְזָא וְאִית רוּגְזָא. אִית רוּגְזָא דְּאִיְהוּ מְבָרַכָא מְעִילָא וּמִתְתָּא, וְאִקְרִי בְּרוּךְ, כְּמָה דְּאֶתְמֵר דְּכְתִיב (בְּרַאשִׁית יד) בְּרוּךְ אֲבָרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרְץ וְהָא אוּקְמוּהָ. וְאִית רוּגְזָא דְּאִיְהוּ אֶתְלִטְיָא לְעִילָא וְתִתָּא, כְּמָה דְּאֶתְמֵר

ומכל חית השדה. ארור אפם פי
עז.

ועל הסוד הזה יש שני הרים,
שכתוב (דברים יא) ונתתה את הברכה
על הר גרזים ואת הקללה על הר
עיבל, כנגד שתי הדרגות הללו.
ועל פן זה נקרא ארור וזה נקרא
ברוך. ושמעון ולוי הם מצד הדין
הקשה, ומצד הדין הקשה החזק
יוצא רגז שמקלל.

ובא וראה, מצד הדין הקשה יוצא
רגז לשני צדדים - אחד שהתברך
ואחד שהתקלל, אחד ברוך ואחד
ארור. כמו כן מהצד של יצחק
יצאו שני בנים - אחד מברך,
ואחד שהתקלל למעלה ולמטה.
זה נפרד לצדו וזה נפרד לצדו. זה
דיורו בארץ הקדושה, וזה דיורו
בהר שעיר, שכתוב (בראשית כד) איש
ידע ציד איש שדה. זה מקומו
במקום של מדבר, חרבה ושממה,
וזה ישב אהלים, והכל כמו
שצריך.

ומשום כך שתי דרגות הן - ברוך
וארור, זה לצדו וזה לצדו. מזה
יוצאות כל הברכות של העולמות
למעלה ולמטה וכל הטוב וכל
האור וכל גאלה וכל הצלה, ומזה
יוצאות כל הקללות וכל חרב וכל
דם וכל שממה וכל הרעות וכל
הטמאה של העולם.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים כו)
ארחץ בנגיון כפי ואסובבה את
מזבחתך ה'. הפסוק הזה בארונהו.
אבל בא ראה פאן את סוד הדבר,
שהרי אין לך אדם בעולם שאינו
טועם את טעם המות בלילה,
ורוח הטמאה שורה על אותו
הגוף, מה הטעם? משום
שהנשמה הקדושה מסתלקת מן
האדם ויוצאת מפנו, ועל
שהנשמה הקדושה יוצאת

א) ארור אתה מפל הבהמה ומפל חית
השדה. ארור אפם פי עז.

ועל רזא דא אית תרין טורין דכתיב, (דברים
יא) ונתתה את הברכה על הר גרזים
ואת הקללה על הר עיבל, לקביל אליו תרין
דרגין. ועל דא, דא אקרי ארור, ודא אקרי
ברוך. ושמעון ולוי אינון מסטרא דדינא
קשיא, ומן סטרא דדינא קשיא תקיפא,
נפקת רוגזא דאתלטיא.

ותא חזי, מסטרא דדינא קשיא נפקי רוגזא
לתרי סטרין, חד דאתברך, וחד
דאתלטיא. (דף קפד ע"ב) חד ברוך וחד ארור.
כגוונא דא מסטרא דיצחק נפקו תרין בנים,
חד מבורך, וחד דאתלטיא לעילא ותתא.
דא אתפרש לסטריה, ודא אתפרש לסטריה.
דא דינריה בארעא קדישא, ודא דינריה
בטורא דשעיר. דכתיב, (בראשית כה) איש ידע
ציד איש שדה. דא אתריה באתר דמדברא
וחרבא ושממה, ודא יושב אהלים. וכלא
כגוונא דאצטריך.

ובגין כך תרין דרגין אינון, ברוך וארור,
דא לסטריה ודא לסטריה. מהאי
נפקין כל ברכאן דעלמין לעילא ותתא וכל
טיבו וכל נהירו וכל פורקן וכל שזבותא.
ומהאי נפקין כל לווטין וכל חרבא וכל
דמא וכל שממא וכל בישין וכל מסאבו
דעלמא.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים כו)
ארחץ בנגיון כפי ואסובבה את מזבחתך יי,
האי קרא אוקמוה. אבל תא חזי, רזא דמלה
הכא, דהא לית לך בר נש בעלמא דלא
טעים טעמא דמותא בליליא, ורוח מסאבא
שריא על ההוא גופא. מאי טעמא, בגין דנשמתא קדישא אסתלקת מניה

ומסתלקת ממנו, שורה רוח של טמאה על אותו הגוף ונטמא. כשהנשמה חוזרת לגוף, עוברת אותה הזקמה, והרי נתבאר שבידי האדם נשארת זקמת הטמאה, ועל פן אל יעביר ידו על עינו, משום שאותה רוח הטמאה שורה עליו עד שנוטל אותם, וכשנוטל ידו כראוי, אז מתקדש ונקרא קדוש.

ואיך צריך להתקדש? צריך פלי אחד למטה וכלי אחד למעלה, כדי שיתקדש מאותו שלמעלה, ואותו שלמטה שיושב בזקמה שטמאה בו. וזה הפלי לקבל טמאה, וזה להתקדש ממנו. זה ברור וזה ארוך. ולא צריך לשפך בפית את אותם מים של הזקמה, שלא יקרב אליהם איש, שהרי בהם מתכנסים הצד שלמים, ויכול לקבל נזק מאותם המים הטמאים.

ועד שיעבר הזקמה מידו לא יברך, ובארנו. ומשום כך, בטרם יקדש האדם את ידיו בבקר, נקרא טמא. פיון שהתקדש, נקרא טהור. ומשום כך אל יטל אלא מיד שנטהרה בראשונה, שפתוב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא. זה נקרא טהור, וזה נקרא טמא.

משום כך פלי אחד למעלה וכלי אחד למטה, זה קדוש וזה טמא. ואסור לעשות דבר עם אותם המים, אלא צריך לשפך אותם במקום שאנשים לא עוברים עליהם ולא ילין אותם בבית, שהרי פיון שנספכו בארץ, רוח הטמאה נמצאת שם ויכולה להזיק. ואם חפר להם מדרון תחת הארץ שלא יראו - יפה.

דבר נש, ונפקת מניה. ועל דנשמתא קדישא נפקת ואסתלקת מניה, שריא רוחא מסאבא על ההוא גופא ואסתאב.

וכד נשמתא אתהדרת לגופא, אתעבר ההוא זוהמא. והא אתמר ידוי דבר נש זוהמא דמסאבו אשתאר בהו. ועל דא לא יעבר ידוי על עינו, בגין דההוא רוח מסאבא שריא עלוי, עד דנטיל לון. וכד נטיל ידוי בדקא חזי, פדין אתקדש ואקרי קדוש. והיך בעי לאתקדשא. בעי חד פלי לתתא וחד פלי מלעילא, בגין דיתקדש מההוא דלעילא. וההוא דלתתא דיתב בזוהמא דמסאבו ביה. ודא כלי לקבלא מסאבו, ודא לאתקדשא מניה, דא ברור ודא ארוך. ולא בעיין אינון מיין דזוהמא לאושדא לון בביתא, דלא יקרב בהו בר נש. דהא בהו מתפנשי סטרא דלהון, יכיל לקבלא נזקא מאינון מיין מסאבין.

ועד דיתעבר זוהמא מן ידוי לא יברך, ואוקימנא. ובגין כך, בר נש עד לא יקדש ידוי בצפרא, אקרי טמא. פיון דאתקדש אקרי טהור. ובגין כך לא יטול אלא מן ידא דאדפי בקדמיתא. דכתיב, (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא. דא אקרי טהור, ודא אקרי טמא.

בגין כך חד פלי לעילא וחד פלי לתתא, דא קדישא ודא מסאבא. ומאינון מיין אסיר למעבד בהו מידי, אלא בעי לאושדא לון באתר דבני נשא לא עברין עלייהו, ולא יבית לון בביתא. דהא כיון דאתושדן בארעא, רוחא מסאבא אשתפח תמן ויכיל לנזקא. ואי חפר לון מדרון תחות ארעא דלא יתחזון שפיר.

וְרָא יְהִיב לֹון לְנָשִׁי חֲרָשָׁא דִּיכְלוֹן
 לְאַבְאָשָׁא בְּהוּ לְבַנֵּי נָשָׁא. בְּגִין דְּאִינוּן
 מִיִּין דְּאַתְלָטְיִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִין הוּא בְּעִי
 לְדַכָּאָה לֹון לְיִשְׂרָאֵל וּלְמַהוּי קַדִּישִׁין.
 דְּכַתִּיב, (יחזקאל לו) וְזָרְקָתִי עֲלֵיכֶם מִים טְהוּרִים
 וּטְהַרְתֶּם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם

אַטְהַר אֶתְכֶם:

וַיִּקְחָהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר
 רַק אֵין בּוּ מִים. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח
 וְאָמַר, (תהלים יט) תּוֹרַת ה' תְּמִימָה
 מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ. (מי שֶׁמִּכְפָּל דְּבָרֵי תוֹרָה כְּאִלוֹ
 הַחַרִּיב עוֹלָם שְׁלָם) כְּמָה יֵשׁ לְבַנֵּי אָדָם
 לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, שְׂכָל מִי
 שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יִהְיֶה לוֹ חַיִּים
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא וְזוֹכָה
 בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת. וְאַפְלוּ מִי
 שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְלֹא מִשְׁתַּדֵּל בָּהּ
 לְשִׁמְהָ פְּרָאוֹי, זוֹכָה לְשִׁכָר טוֹב
 בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאֵין דְּנִים אוֹתוֹ
 בְּעוֹלָם הַהוּא.

וְכֹא וְרָאָה, כְּתוּב (משלי א) אַרְךָ יָמִים
 בִּימִינָהּ בְּשִׂמְאַלָּה עֶשֶׂר וְכָבוֹד.
 אַרְךָ יָמִים בְּאוֹתוֹ שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל
 בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ, שֵׁישׁ לוֹ אַרְךָ יָמִים
 בְּעוֹלָם הַהוּא שְׂבוּ אַרְךָ הַיָּמִים,
 וְאוֹתָם הַיָּמִים הֵם וְדַאי יָמִים, שֵׁם
 הוּא בְּטַחֲוֹן הַקִּדְשָׁה שְׁלִמְעֵלָה
 שְׂבוּטָח אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה
 לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, לְהַתְחַזֵּק בְּעוֹלָם
 הַהוּא, בְּשִׂמְאַלָּה עֶשֶׂר וְכָבוֹד, יֵשׁ
 לוֹ שִׁכָר טוֹב וְשְׁלוֹה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

וְכֹר מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה לְשִׁמְהָ,
 כְּשִׁיּוּצָא מִן הַעוֹלָם הַזֶּה, הַתּוֹרָה
 הוֹלֶכֶת לְפָנָיו וּמְכַרְיָהּ לְפָנָיו
 וּמְגַנֵּה עֲלָיו שְׁלֹא יִקְרְבוּ אֵלָיו
 בְּעֲלֵי הַדִּין. כְּשִׁשׁוּכְבַּ הַגּוֹף בְּקִבְרָה,
 הִיא שׁוֹמֵרַת אוֹתוֹ. כְּשֶׁהַנְּשִׁמָּה
 הוֹלֶכֶת לְהַסְתַּלֵּק לְשׁוּב לְמִקוּמָהּ,
 הִיא הוֹלֶכֶת לְפָנָיו הַנְּשִׁמָּה הַהִיא.
 וְכַמָּה שְׁעָרִים נִשְׁפָּרִים מִלְּפָנָיו
 הַתּוֹרָה עַד שֶׁנִּכְנַסְתָּ לְמִקוּמָהּ,

אֲזַלָּא לְאַסְתַּלְקָא לְמִיתָב

וְרָא יְהִיב לֹון לְנָשִׁי חֲרָשָׁא דִּיכְלוֹן
 לְאַבְאָשָׁא בְּהוּ לְבַנֵּי נָשָׁא. בְּגִין דְּאִינוּן
 מִיִּין דְּאַתְלָטְיִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִין הוּא בְּעִי
 לְדַכָּאָה לֹון לְיִשְׂרָאֵל וּלְמַהוּי קַדִּישִׁין.
 דְּכַתִּיב, (יחזקאל לו) וְזָרְקָתִי עֲלֵיכֶם מִים טְהוּרִים
 וּטְהַרְתֶּם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם

אַטְהַר אֶתְכֶם:
 וַיִּקְחָהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר רַק אֵין
 בּוּ מִים. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר,

(תהלים יט) תּוֹרַת יי תְּמִימָה מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ (מֵאֵן דְּכַמִּיל
 מִלִּי דְּאוֹרִייתָא כְּאִלוֹ חַרִּיב עֲלֵמָא שְׁלִים). כְּמָה אֵית לֹון לְבַנֵּי
 נָשָׁא לְאַשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרִייתָא, דְּכָל מֵאֵן
 דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא לְהוּי לִיה חַיִּים בְּעֲלֵמָא
 דִּין וּבְעֲלֵמָא דְּאַתִּי, וְזָכִי בַתְרִין עֲלֵמִין.
 וְאַפִּילוּ מֵאֵן דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא וְלֹא
 יִשְׁתַּדֵּל בָּהּ לְשִׁמְהָ פְּדָקָא יְאוֹת, זָכִי לְאַגְר
 טַב בְּעֲלֵמָא דִּין, וְלֹא דְּיִינִין לִיה בְּהַהוּא
 עֲלֵמָא.

וְהָא חֲזִי, כְּתִיב, (משלי א) אַרְךָ יָמִים בִּימִינָהּ
 בְּשִׂמְאַלָּה עֶשֶׂר וְכָבוֹד. אַרְךָ יָמִים
 בְּהַהוּא דְּאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא לְשִׁמְהָ, דְּאֵית
 לִיה אַרְךָ יָמִים בְּהַהוּא עֲלֵמָא דְּבִיָּה אוֹרְכָא
 דִּיוִמִין. וְאִינוּן יוִמִין אִינוּן יוִמִין וְדַאי, תַּמָּן
 אִיהוּ רַחְצָנוּ דְּקוּדְשָׁא דְּלְעִילָא דְּאַתְרַחֲיִין בַּר
 נָשׁ בְּהַאי עֲלֵמָא לְאַשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרִייתָא,
 לְאַתְתַּקְפָּא בְּהַהוּא עֲלֵמָא (דף קפה ע"א)
 בְּשִׂמְאַלָּה עוֹשֶׂר וְכָבוֹד, אַגְר טַב וְשְׁלוֹה אֵית
 לִיה בְּהַאי עֲלֵמָא.

וְכֹר מֵאֵן דְּיִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרִייתָא לְשִׁמְהָ, פִּד
 נְפִיק מְהַאי עֲלֵמָא, אוֹרִייתָא אֲזַלָּא
 קַמִּיה וְאַכְרִזַת קַמִּיה וְאַגִּינַת עֲלִיה, דְּלֹא
 יִקְרְבוּן בְּהַדִּיה מְאַרִיחוּן דְּדִינָא. פִּד שְׂכִיב
 גּוּפָא בְּקִבְרָא, הִיא נְטֵרַת לִיה. פִּד נִשְׁמַתָּא

ועומדת על האדם עד שיתעורר בזמן שיקומו המתים של העולם, והיא מלמדת עליו סגוריה.

זהו שפתיב (משלי ו) בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלךך תנחה אתך - כמו שנתבאר. בשכבך תשמר עליך - בשעה ששוכב הגוף בקבר, שהרי אז בזמן שהוא נדון הגוף בקבר, ואז התורה מגנה עליו. והקיצות היא תשיחך - כמו שנתבאר, בזמן שיתעוררו המתים של העולם מן העפר, היא תשיחך להיות עליך סגור.

רבי אלעזר אמר, היא תשיחך, מה זה היא תשיחך? משום שאף על גב שעכשו יקומו מהעפר, התורה לא תשפח מהם, שהרי אז ידעו את כל אותה התורה שעזבו כשהסתלקו מן העולם הזה. אותה התורה שמורה מאותו זמן, ותפנס למעיהם כמו מקדם, והיא תדבר במעיהם.

וכך הדברים מתקנים יותר מכמו שהיו בראשונה, שהרי כל אותם הדברים שהוא לא יכל להשיג אותם כראוי והוא השתדל בהם ולא נדבק בהם - כלם נכנסים למעיו מתקנים והתורה תדבר בו. זהו שפתיב והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, כמו זה כל מי שמשפדל בתורה בעולם הזה, זוכה להשתדל בה לעולם הבא, והנה נתבאר.

בא ראה, אותו האיש שלא זוכה להשתדל בעולם הזה בתורה והוא הולך בחשכה, כשיוצא מן העולם הזה, נוטלים אותו ומכניסים אותו לגיהנם למקום הפתתון, שלא יהיה מרחם עליו, שנקרא בור שאון טיט הינו, כמו

לאתרה, איהי אזלא קמה דהיא נשמתא. וכמה תרעין אתברו מקמה דאורייתא עד דעאלת לדוכתה. וקיימא עליה דבר נש עד דיתער בזמנא דיקומון מתייא דעלמא, ואיהי מלפא סניגורא עליה.

הרא הוא דכתיב, (משלי ו) בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלךך תנחה אתך, כמה דאתמר. בשכבך תשמר עליך, בשעתא דשכיב גופא בקברא, דהא כדין בההוא זמנא אתדן גופא בקברא וכדין אורייתא אגינת עליה. והקיצות היא תשיחך כמה דאתמר בזמנא דיתערון מתי עלמא מן עפרא. היא תשיחך למהוי סניגוריא עלך.

רבי אלעזר אמר, היא תשיחך. מאי היא תשיחך. בגין דאף על גב דהשתא יקומו מעפרא, אורייתא לא יתנשי מנהון. דהא כדין ינדעון כל ההיא אורייתא דשבקו כד אסתלקו מהאי עלמא, ההיא אורייתא נטירא מההוא זמנא ותיעול במעיייהו כמלקדמין ואיהי תמלל במעיייהו.

וכך מלין מתתקנן יתיר מפמה דהו בקדמיתא, דהא כל אינון מלין דאיהו לא יכיל לאדבקא לו פדקא יאות ואיהו אשתדל בהו ולא אתדבק בהו. פלהו עאלין במעוי מתתקנן, ואורייתא תמלל ביה. הרא הוא דכתיב והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, פגוונא דא כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, זכי לאשתדלא בה לעלמא דאתי והא אתמר.

תא חזי, ההוא בר נש דלא זכי לאשתדלא בהאי עלמא באורייתא, ואיהו אזיל

בחשוכא, פד נפיק מהאי עלמא, נטלין ליה ועאלין ליה לגיהנם, אתר

שנאמר (תהלים מ) ויעלני מבור שאון מטיט היגון ויקם על סלע רגלי כונן אשורי.

ומשום כך, אותו שלא משתדל בתורה בעולם הזה ומתטנף בטנופות של העולם, מה כתוב? ויקחהו וישלכו אתו הברה - זה הוא הגיהנם, המקום שדנים את אותם שלא השתדלו בתורה. והבור רק - כמו שהוא היה ריק, מה הטעם? משום שלא היה בו מים.

ובא וראה כמה הוא הענש של התורה, שהרי לא גלו ישראל מהארץ הקדושה אלא משום שהסתלקו מן התורה ונעזבו ממנה, זהו שכתוב (ירמיה ט) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אבדה הארץ וגו'. ויאמר ה' על עזבכם את תורת וגו'. רבי יוסי אמר, מפאן (ישעיה ה) לכן גלה עמי מבלי דעת.

משום כך הכל עומד על קיום התורה, והעולם לא מתקיים בקיומו אלא בתורה, שהיא קיום העולמות, מעלה ומטה, שכתוב (ירמיה לב) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי.

ויקחהו וישלכו אתו הברה, רמז על שזרקו אותו לתוך המצרים, המקום שלא נמצא בו סוד האמונה כלל. רבי יצחק אמר, אם נחשים ועקרבים היו בו, למה כתוב בראובן למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו, וכי לא חשש ראובן לזה שהנה אותם נחשים ועקרבים יזיקו אותו, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתוב למען הציל אותו? אלא שראה ראובן שהנזק נמצא בידי אחריו, משום שידע כמה הם שונאים אותו ורצונם להרג אותו. אמר ראובן, טוב להפיל

תפאה דלא יהא מרחם עליה, דאקרי בור שאון טיט היגון. כמה דאת אמר, (תהלים מ) ויעלני מבור שאון מטיט היגון ויקם על סלע רגלי כונן אשורי.

ובגין כך ההוא דלא אשתדל באורייתא בהאי עלמא ואתטנף בטנופי עלמא, מה כתיב ויקחהו וישלכו אתו הברה. דא הוא גיהנם, אתר דדיינין להו לאינון דלא אשתדלו באורייתא. והבור רק, כמה דאיהו הרה רק. מאי טעמא בגין דלא הוה ביה מים. ותא קזי, כמה הוא עונשא דאורייתא, דהא לא אתגלו ישראל מארעא קדישא, אלא בגין דאסתלקו מאורייתא, ואשתבקו מינה. הדא הוא דכתיב, (ירמיה ט) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אבדה הארץ וגו'. ויאמר יי על עזבכם את תורת וגו'. רבי יוסי אמר, מהכא, (ישעיה ה) לכן גלה עמי מבלי דעת.

בגין כך פלא קיימא על קיומא דאורייתא, ועלמא לא אתקיים בקיומיה אלא באורייתא, דאיהו קיומא דעלמין עילא ותתא דכתיב, (ירמיה לב) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי:

ויקחהו וישלכו אתו הברה, רמז על דארמיאו ליה לגו מצראי אתר דלא אשתפח רזא דמהימנותא כלל. רבי יצחק אמר, אי נחשין ועקרפין הוו ביה, אמאי כתיב בראובן למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו. וכי לא חיש ראובן להאי. דהא אינון נחשין ועקרפין ינזקון ליה, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתוב למען הציל אותו. אלא חמא ראובן דנזקא אשתפח בידייהו דאחוי, בגין דידע כמה שנאיין ליה

אותו לתוך בור הנחשים והעקרבים ולא ימסר בידי שונאיו שלא מרחמים עליו. מכאן אמרו, מפיל אדם עצמו לאש או לבור של נחשים ועקרבים ולא ימסר בידי שונאיו [שמעטים הם שיכולים להנצל, ומשום כך אמר למען הציל אתו מידם].

משום שפאן במקום הנחשים והעקרבים - אם הוא צדיק, הקדוש ברוך הוא ירחיש לו נס, ולפעמים שזכות אבות מסייעים לאדם וינצל מהם. אבל פיון שנמסר בידי שונאיו, מעטים הם שיכולים להנצל.

ומשום כך אמר למען הציל אתו מידם, מידם דוקא, ולא כתוב למען הציל אותו ויותר לא. אלא אמר ראובן, ינצל מידם, ואם ימות בבור - ימות. ומשום כך כתוב וישמע ראובן ויצלהו מידם

בא ראה כמה היא חסידותו של ראובן, שמשום שידע ששמעון ולוי, השתפחות והחכמה והחברות שלהם הם קשים, שפאשר התחברו בשכם הרגו כל זכר [ס"א וזה שהרגו כל זכר], לא די להם, אלא שנוטלים נשים וטף וכסף וזהב וכל הבהמות וכל פלי זקן וכל מי שנמצא בקריה, ולא די, אלא שאפלו כל מה שבשדה נטלו, שכתוב (בראשית לד) ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.

אמר, ומה הקריה הגדולה כזו לא נצל מהם - אלמלא העלם הנה יפל בידיהם, לא ישאירו ממנו חתיכת בשר בעולם, ועל כן אמר טוב להנצל מהם, שלא ישאירו ממנו שארית בעולם ולא יראה ממנו אבא כלום לעולמים.

ורעותא דלהון לקטלא ליה. אמר ראובן, טב למנפל ליה לגו גובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידי דשנאוי דלא מרחמי עליה. מכאן אמרו מפיל בר נש גרמיה לאשא או לגובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידי דשנאוי (דועירין אינון דיקלי (דף קפה ע"א) לאשתובא. ובגין כך אמר למען הציל אתו מידם).

בגין דהכא אתר דנחשים ועקרבים. אי איהו צדיקא, קדשא בריה הוא ירחיש ליה ניסא. ולזמנין דזכו דאבהן מסייעין ליה לבר נש וישתזיב מניהו. אבל פיון דיתמסר בידי דשנאוי, זעירין אינון דיכלין לאשתזבא. ובגין כך אמר, למען הציל אתו מידם. מידם דייקא, ולא כתיב למען הציל אותו ותו לא. אלא אמר ראובן, ישתזיב מן ידיהו, ואי ימות בגובא ימות. ובגין כך כתיב וישמע ראובן ויצלהו מידם.

תא חזי, כמה חסידותיה דראובן, דבגין דיידע דשמעון ולוי שותפותא וחקימותא וחברותא דלהון, קשיא אינון. דכד אתחברו בשכם, קטלו כל דכורא (ס"א ל"ג וקא דקטלו כל דכורא) לא די לון. אלא דנטלין נשין וטף וכספא ודהבא וכל בעירי וכל מאני דיקר וכל מאן דאשתפח בקרתא. ולא די כל דא, אלא דאפילו כל מה דבחקלא נטלו. דכתיב, (בראשית לד) ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.

אמר, ומה קרתא רבתא כי האי לא אשתזיב מניהו, אלמלא רביא דא יפול בידיהו, לא ישארון מניה אומצא בעלמא. ועל דא אמר, טב לאשתזבא מניהו דלא ישארון מניה אשתארותא בעלמא, ולא יחמי אבא מניה כלום לעלמין.

וְהָבָא אִי יָמוּת, לָא יְכַלִּין לִיהּ וַיִּשְׁתַּאֲרַר כָּל
גּוּפִיהּ שְׁלִים, וְאַתִּיב לִיהּ לְאַבָּא
שְׁלִים. וְעַל דָּא לְמַעַן הֲצִיל אוֹתוֹ מִיָּדָם
לְהִשְׁיבּוֹ אֶל אָבִיו, אַף עַל גַּב דִּימוּת הָתָם.
וּבְגִין כִּן אָמַר הֵילֵד אֵינְנוּ. וְלָא אָמַר אֵינְנוּ
חַי, אֶלָּא אָמַר אֵינְנוּ, אֶפִּילוּ מַת.

תָּא חַזִּי, מָאי דַעְבַּד, דְּאִיהוּ בְּחֻכְמָתָא הָוָה
שְׁתִּיף גְרַמְיָה בְּהִדְיָהּ, דְּכַתִּיב לָא נִפְנוּ
נַפְשׁ, וְלָא כְתִיב לָא תִפּוּהוּ. וְאִיהוּ לָא הָוָה
תַּמָּן כִּד אַזְדַּבֵּן יוֹסֵף, דְּהָא כְּלָהוּ מִשְׁמַשְׁי
לְאַבּוּהוֹן כָּל חַד וְחַד יוֹמָא חַד. וְהָוָה יוֹמָא
דְּרַאוּבֵן הָוָה. וְעַל דָּא בַעַא דְּבַהֲהוּא יוֹמָא
דְּהָוָה שְׁמוּשָׁא דִילִיָּהּ לָא יתְאַבִּיד יוֹסֵף.
וּבְגִין כִּן כְּתִיב וַיֵּשֶׁב רַאוּבֵן אֶל הַבּוֹר וְהִנֵּה
אֵין יוֹסֵף בְּבוֹר וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו. וְהִנֵּה אֵין
יוֹסֵף דִּיִּיקָא. אֶפִּילוּ (ח' א') מִית, מִיָּד וַיֵּשֶׁב אֶל
אָחָיו וַיֹּאמֶר הֵילֵד אֵינְנוּ.

וְאַפִּילוּ רַאוּבֵן לָא יָדַע מַהֲהוּא זְבִינָא
דִּיוֹסֵף, וְהָא אוּקְמוּהּ דְּאַשְׁתַּתִּיף
בְּהוּ שְׁכִינְתָא, וְעַל דָּא לָא יָדַע רַאוּבֵן
מַהֲהוּא זְבִינָא דִּיוֹסֵף וְלָא אַתְגַּלְיָא לִיהּ עַד
הָוָה זְמַנָּא דְּאַתְגַּלִּי יוֹסֵף לְאַחוּזָהּ.
תָּא חַזִּי, כַּמָּה גְרַיִם לִיהּ לְרַאוּבֵן בְּגִין
דְּאִיהוּ אֲשַׁתְּדַל לְאַחֲיָא לִיהּ לִיוֹסֵף,
מַה כְּתִיב, (דְּבָרִים ל"ג) יַחֲי רַאוּבֵן וְאֵל יָמַת וְגו'.

דְּהָא בְּגִין דָּא, אַף עַל גַּב דִּיָּדַע דְּאַשְׁתַּקִּיל
בְּכִירוּתִיהּ מַנְיָה וְאַתְיָהִיב לִיוֹסֵף, אֲשַׁתְּדַל
לְאַחֲיָא לִיהּ, וְצִלִּי מֹשֶׁה וְאָמַר יַחֲי רַאוּבֵן
וְאֵל יָמַת, וְאַתְקַיִים בַּעַלְמָא דִּין וְאַתְקַיִים
בַּעַלְמָא דְּאַתִּי. מָאי טַעְמָא, בְּגִין דָּא, וּבְגִין
דַּעְבַּד תְּשׁוּבָה מַהֲהוּא עוֹבְדָא. דְּכָל מָאן
דַּעְבִּיד תְּשׁוּבָה, קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קַיִים לִיהּ
בַּעַלְמָא דִּין וּבַעַלְמָא דְּאַתִּי.

כַּמָּה גְרַיִם לִיהּ לְרַאוּבֵן מִשׁוּם
שְׁהוּא הַשְׁתַּדַּל לְהַחְיֹת אֶת יוֹסֵף.
מַה כְּתוּב? (דְּבָרִים ל"ג) יַחֲי רַאוּבֵן
וְאֵל יָמַת וְגו'. שְׁהַרִי מִשׁוּם זֶה,
אַף עַל גַּב שְׂדַע שְׁנַלְקָהּ
כְּבוֹרָתוֹ מִמֶּנּוּ וְנִתְנָה לִיוֹסֵף,
הַשְׁתַּדַּל לְהַחְיֹת אוֹתוֹ, וְהַתְּפַלֵּל
מֹשֶׁה וְאָמַר יַחֲי רַאוּבֵן וְאֵל יָמַת,
וְהַתְּקִים בַּעוֹלָם הִזָּה וּבַעוֹלָם
הַבָּא. מַה הַטַּעַם? מִשׁוּם זֶה,
וּמִשׁוּם שְׂעֵשָׂה תְּשׁוּבָה מַהֲמַעֲשָׂה
הָוָה. שְׁכָל מִי שְׂעוֹשָׂה תְּשׁוּבָה,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקִים אוֹתוֹ
בַּעוֹלָם הִזָּה וּבַעוֹלָם הַבָּא.

בא ראה מה כתוב? ויקחו את פתנת יוסף וגו'. הרי בארונה, שמשום שדם השעיר דומה לדם של אדם. אבל בא ראה, אף על גב שהדבר בא פראוי, הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים אפלו פחוט השערה.

יעקב עשה מעשה פראוי, במה? משום שהקריב לאביו שעיר, שהוא צד הדין הקשה, ועם כל זה, משום שהוא הקריב שעיר והכחיש את אביו שהוא הצד שלו, נענש בשעיר האחר הזה שהקריבו לו בניו את הדם שלו. בו כתוב (בראשית כז) ואת ערת גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צנארי, משום כך - ויטבלו את הפתנת בדם, הקריבו לו פתנת להכחיש אותו. והכל זה כנגד זה. הוא גרם שכתוב ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד, משום כך גרמו לו שחרד חרדה בזמן שהוא, שכתוב הכר נא הפתנת בנך היא אם לא.

רבי חייא אמר, כתוב בו (שם) האתה זה בני עשו אם לא - לו כתוב, הפתנת בנך היא אם לא. ומשום כך הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים בכל מה שהם עושים.

רבי אבא אמר (נ"א אמר רבי אבא), פיון שפל השבטים ראו אותו הצער של אביהם, ודאי התנחמו ונתנו עצמם על יוסף שיפדו אותו אלמלא ימצאו אותו. פיון שראו שלא יכולים, חזרו אל יהודה והעבירו אותו מעליהם, משום שהוא היה מלך עליהם, [ואו"מ"א וכו' ש] העבירוהו מעליהם, מה כתוב? ויהי בעת ההיא ויירד יהודה וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יח) וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו ברוך וגחלי אש. בא ראה,

תא חזי, מה כתיב, ויקחו את פתנת יוסף וגו', הא אוקמוה דבגין דדמא דשעיר דמאי לדמא דבר נש. אבל תא חזי, אף על גב דמלה אתיא כדקא חזי, קדשא בריה הוא מדקדק בהו בצדיקייא אפילו כחוט השערה. יעקב עבד עובדא כדקא יאות. במאי, בגין דאקריב לגבוי אבוי שעיר, דאיהו סטרא דדינא קשיא. ועם כל דא, בגין דאיהו אקריב שעיר ואפחיש ליה לאבוי דאיהו סטרא דיליה, אתענש בהאי שעיר אחרא, דאקריבו ליה בנוי דמא דיליה.

באיהו פתיב, (בראשית כז) ואת ערת גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צנארי, בגין כך ויטבלו את הפתנת בדם, אקריבו ליה פתונתא לאפחשא ליה, וכלא דא לקבל דא, איהו גרים דכתיב ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד, בגין כך גרמו ליה דחרד חרדה בההוא זמנא דכתיב הכר נא הפתנת בנך היא אם לא. (דף קפ"א ע"א)

רבי חייא אמר, ביה פתיב, (בראשית כז) האתה זה בני עשו אם לא. ליה פתיב, הפתנת בנך היא אם לא. ובגין כך קדשא בריה הוא מדקדק בהו בצדיקיא בכל מה דאינון עבדין. רבי אבא אמר, (נ"א אמר רבי אבא) פיון דחמו כלהו שבטין ההוא צערא דאבוהון, אתנחמו וודאי, ויהיבו גרמיהו עליה דיוסף, דיפדון ליה אלמלא ישפחון ליה. פיון דחמו דלא יכילו, אהדרו לגביה דיהודה ואעברו ליה מעלייהו, בגין דאיהו הוה מלכא עלייהו. (וכדין ס"א וכו' ד) אעברוהו מעלייהו, מה כתיב, ויהי בעת ההיא ויירד יהודה וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יח) וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו ברוך וגחלי

כְּשֶׁבְרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת
הָעוֹלָם, הַתְּקִין לוֹ שְׁבַעַה
עֲמוּדִים עַל מַה שְׁעוֹמֵד, וְכָל
הָעֲמוּדִים עוֹמְדִים בְּעֲמוּד אֶחָד
יְחִידִי, וְהָרִי פְּרוּשָׁה שְׁפָתוֹב (משלי
ט) חֲכָמוֹת בְּנִתָּה בְּנִתָּה בֵּיתָה חֲצָבָה
עֲמוּדֵיהָ שְׁבַעַה, וְכָל אֵלֶּה הֵם
עוֹמְדִים בְּדִרְגָּה אַחַת מֵהֶם
שְׁנַקְרָאת (שם י) צְדִיק יִסוּד עוֹלָם.

וּבְשִׁנְבְּרָא הָעוֹלָם, נִבְרָא מֵאוֹתוֹ
הַמְּקוֹם שֶׁהוּא הַשְּׁלֹמוֹת שֶׁל
הָעוֹלָם וְתַקּוּנוֹ, שֶׁהוּא נִקְדָּה
אַחַת שֶׁל הָעוֹלָם וְהָאֲמֻצָּע שֶׁל
הַפֶּל, וּמִי הוּא? צִיּוֹן, שְׁפָתוֹב
(תהלים ג) מְזֻמּוֹר לְאֶסְפָּה אֶל אֱלֹהִים
ה' דְּבַר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמְזֻרַח שְׁמֶשׁ
עַד מִבְּאוֹ. וּמֵאִיזָה מְקוֹם? מִצִּיּוֹן,
שְׁפָתוֹב מִצִּיּוֹן מְכַלֵּל יְפִי אֱלֹהִים
הוֹפִיעַ. מֵאוֹתוֹ הַמְּקוֹם שֶׁהוּא צַד
הַשְּׁלֹמוֹת שֶׁל הָאֲמוּנָה הַשְּׁלָמָה
כְּרֵאוּי [נְקֻטת יִשְׂרָאֵל הַחֲקוּקוֹ בּוֹ בְּסוּדוֹת הַמְּצוּוֹת
שֶׁל הַתּוֹרָה, מִשּׁוּם שֶׁכָּל יוֹם יוֹם מְחֻזַּק אָדָם
בְּצִיצֵית שְׁמַתְעַטְפָּה בָּהּ], וְצִיּוֹן הַחֲזוּק
וְהַנִּקְדָּה שֶׁל כָּל הָעוֹלָם,
וּמֵהַמְּקוֹם הַהוּא נִתְקַן כָּל הָעוֹלָם
וְנִעְשָׂה, וּמֵתוֹכּוֹ נִזּוֹן כָּל הָעוֹלָם.
וּבֵא וּרְאֵה, וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם ה'
וְעִלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ וְגו'. פִּיּוֹן שְׁאָמַר
וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם ה', לְמַה כְּתוּב
וְעִלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ? הַגָּה [ס"א אֵלֶּה]
כָּאן סוּד הָאֲמוּנָה [עַל מַה עוֹלָם]
שְׁאָמְרָנוּ שְׁצִיּוֹן הִיא הַשְּׁלֹמוֹת
וְהִיפִי שֶׁל הָעוֹלָם, וְהָעוֹלָם נִזּוֹן
מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שֶׁשְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן,
וְהֵן אַחַת, הֵם צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם, זֶה
דִּין וְזֶה רַחֲמִים, וְשִׁנְיָהֶם אֶחָד,
מִכָּאן דִּין וּמִכָּאן רַחֲמִים.

מִמְעֵלָה לְמַעְלָה יוֹצֵא קוֹל
שְׁנִשְׁמַע. לְאַחַר שְׁאוֹתוֹ הַקּוֹל
יוֹצֵא וְנִשְׁמַע, אֲזִי יוֹצֵאִים הַדִּינִים
וְדַרְכֵי הַדִּין, וְהַרְחֵמִים יוֹצֵאִים
וְנִפְרָדִים מִשָּׁם. וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם
ה', זֶה בֵּית הַדִּין בְּרַחֲמִים.
וְעִלְיוֹן, אֵף עַל גַּב שְׁאִינוֹ נִמְצָא

אֵשׁ. תָּא חֲזִי, כִּד בְּרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
עֲלֵמָא, אֲתִקִּין לִיה שְׁבַעַה סְמְכִין עַל מַה
דְּקִימָא, וְכִלְהוּ סְמְכִין קִימִי בְּחַד סְמְכָא
יְחִידָאִי, וְהָא אוּקְמוּהָ. דְּכְתִיב, (משלי ט)
חֲכָמוֹת בְּנִתָּה בֵּיתָה חֲצָבָה עֲמוּדֵיהָ שְׁבַעַה. וְאֵלִין
כִּלְהוּ אֵינּוֹן קִימִי בְּחַד דְּרָגָא מִנִּיּוּהוּ דְּאִקְרִי
(משלי י) צְדִיק יִסוּד עוֹלָם.

וְעֵלְמָא כִּד אֲתַבְּרִי, מַה הוּא אֲתַר אֲתַבְּרִי.
דְּאִיהוּ שְׁכֻלּוּלָא דְעֵלְמָא, וְתַקּוּנוֹי.
דְּאִיהוּ חַד נִקּוּדָה דְעֵלְמָא, וְאֲמֻצָּעִיתָא דְכֻלָּא.
וּמֵאֵן אִיהוּ, צִיּוֹן. דְּכְתִיב, (תהלים ג)
מְזֻמּוֹר לְאֶסְפָּה אֶל אֱלֹהִים יי דְּבַר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמְזֻרַח
שְׁמֶשׁ עַד מִבְּאוֹ. וּמֵאֵן אֲתַר, מִצִּיּוֹן, דְּכְתִיב
מִצִּיּוֹן מְכַלֵּל יְפִי אֱלֹהִים הוֹפִיעַ. מַה הוּא אֲתַר
דְּאִיהוּ סְטָרָא דְשְׁכֻלּוּלָא דְמַהִימְנוּתָא
שְׁלִימְתָא כְּדָקָא יְאוּת (וְהַשְׁתָּא (ע' קמ"א א כִּי שָׁם מְקוּמוֹ)
יִשְׂרָאֵל אֲתַתְּקַפּוּ בֵּיה כְּרֵוּי דְפַקּוּדֵי דְאוּרְוִיָּתָא כְּגוֹן דְּכָל יוּמָא וְיוּמָא אֲתַתְּקַפּוּ
כִּי נִשְׁכָּצִית דְּאֲתַתְּעַטְפָּה בֵּיה). וְצִיּוֹן תְּקִיפּוּ וְנִקּוּדָה דְכָל
עֲלֵמָא, וּמַה הוּא אֲתַר אֲשֶׁתְּכֻלֵּל כָּל עֲלֵמָא
וְאֲתַעְבִּיד, וּמַגִּוִּיהַ כָּל עֲלֵמָא אֲתַזֵּן.

וְהָא חֲזִי, וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם יי וְעִלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ
וְגו', פִּיּוֹן דְּאָמַר וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם יי,
אֲמַאי כְּתִיב וְעִלְיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ. הָא (ס"א אֵלֶּה) הִכָּא
רְזָא דְמַהִימְנוּתָא, (ועל מה, ס"א עלמא) דְּאֲמִינָא
דְּצִיּוֹן אִיהוּ שְׁכֻלּוּלָא וְשְׁפִירוֹ דְעֵלְמָא, וְעֵלְמָא
מַגִּיָּה אֲתַזֵּן. בְּגִין דְתַרִּין דְרָגִין אֵינּוֹן וְאֵינּוֹן
חַד, אֵינּוֹן צִיּוֹן וִירוּשָׁלַם. דָּא דִינָא וְדָא
רַחֲמִי, וְתַרְוִיְהוּ חַד, מַהִכָּא דִינָא וּמַהִכָּא
רַחֲמִי.

מִעֵיָרָא לְעֵילָא נְפָקָא קוֹל דְּאֲשֶׁתְּמַע, לְבַתָּר
דְּהָהוּא קוֹל נְפָקָא וְאֲשֶׁתְּמַע, כְּדִין
נְפָקִי דִינִין וְאַרְחֵי דְדִינָא, וְרַחֲמִי נְפָקִין
וּמִתְפָּרְשֵׁן מִתְּמָן. וַיִּרְעַם בְּשָׁמַיִם יי, דָּא בֵּי

ואינו נודע, פִּינֵן שֶהקול ההוא יוצא, אִז נמצא הפל, דִּין ורחמים. זהו שכתוב ועליון יתן קולו. פִּינֵן שֶיתן קולו, אִז בָּרַד וגחלי אש, מִים ואֵשׁ.

בא ראה, בִשְׁעָה שְׁנוֹלַד יְהוּדָה, מִה כְּתוּב? (בראשית כט) וַתַּעֲמֹד מְלֻדָת, מִשּׁוּם שֶׁהָהוּא הַיְסוּד הַרְבִּיעִי מֵאוֹתָם הָאַרְבָּעָה שֶׁהֵם הַמְרַכְּבָה הַעֲלִיוֹנָה, עֲמוּד אֶחָד מֵאוֹתָם אַרְבָּעָה הַעֲמוּדִים, מִה כְּתוּב בו? וְיִהי בַעַת הַהִיא וַיִּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, שֶׁהִיָּה מְלֻךְ עֲלֵיהֶם. מִה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוֹרִידוּ אֶת יוֹסֵף לְמִצְרַיִם, כְּמוֹ שְׁאַמְרֵנוּ.

וַיֵּרָא שֵׁם יְהוּדָה בַּת אִישׁ כְּנַעֲנִי, וְכִי כְנַעֲנִי הָיָה? אֲלֵא הִנֵּה פִרְשׁוּהוּ הַחֲבָרִים. וַתֵּהָר וַתֵּלֵד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר. שְׁלֹשָׁה בָנִים הָיוּ לַיהוּדָה, וְלֹא נִשְׂאָר מֵהֶם רַק אֶחָד, וְזֶה הוּא שְׁלֵה.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, לְמָה כְּתוּב בְּכַנִּי יְהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹן - וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וּבְשֵׁנֵי הָאַחֲרִים כְּתוּב, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ אוֹנָן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֵה?

אָמַר לוֹ, בֵּא רְאָה, הַפֶּרֶשָׁה הַזֹּאת הִיא סוּד עֲלִיוֹן, וְהַפֶּל הוּא כְּרֵאוֹ. וַיִּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, שֶׁהִנֵּה נִכְסְתָה הַלְּבָנָה וַיִּרְדָּה מִהַדְרָגָה שֶׁל תַּקוּן לְתוֹף דְּרָגָה אַחֲרָת, שֶׁהַתְּחִבָּר בֵּה הַנְּחֹשׁ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וַיֵּט עַד אִישׁ עַדְלָמִי וַשְׁמוֹ חִירָה.

וַתֵּהָר וַתֵּלֵד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וְהוּא רַע, וְהַפֶּל אֶחָד, שֶׁבֵּא מִצַּד הַיָּצָר הָרַע, וּמִשּׁוּם כֶּן כְּתוּב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ וְלֹא כְּתוּב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ. בִּיעֲקֹב כְּתוּב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לוֹ יַעֲקֹב, וְכֵאן אֵת - לְרֵבּוֹת דְּרָגָה

דִּינָא בְּרַחֲמֵי. וְעֲלִיוֹן, אָף עַל גַּב דְּלֵא אֲשַׁתְּפַח וְלֹא אֲתִידַע, פִּינֵן דֵּההוּא קוֹל נְפִיק כְּדִין אֲשַׁתְּפַח כְּלָא, דִּינָא וְרַחֲמֵי. הָדָא הוּא דְכְּתִיב וְעֲלִיוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ, פִּינֵן דֵּייתֵן קוֹלוֹ, כְּדִין בְּרַד וְגַחְלֵי אֵשׁ, מִיָּא וְאַשָּׁא.

תָּא חֲזִי, בִשְׁעָתָא דְאֲתִילִיד יְהוּדָה מִה כְּתִיב, (בראשית כט) וַתַּעֲמֹד מְלֻדָת, בְּגִין דְּדָא הוּא יְסוּדָא רְבִיעָאָה מֵאִינוֹן אַרְבַּע דְאִינוֹן רְתִיכָא עֲלָאָה, סְמִכָא חַד מֵאִינוֹן אַרְבַּע סְמִכִין. מִה כְּתִיב בֵּיה, וְיִהי בַעַת הַהִיא וַיִּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, דֵּהוּא מְלֻכָא עֲלֵיהֶו. מֵאִי טַעֲמָא, בְּגִין דִּיֹּסֵף נִחְתָּו לִיה לְמִצְרַיִם כְּדִקְאֻמְרָן:

וַיֵּרָא שֵׁם יְהוּדָה בַּת אִישׁ כְּנַעֲנִי. וְכִי כְנַעֲנִי הָוָה, אֲלֵא הָא אוֹקְמוּהָ חֲבָרִיא. וַתֵּהָר וַתֵּלֵד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, תֵּלַת בְּנֵין הָווּ לִיה לַיהוּדָה, וְלֹא אֲשַׁתְּאָרוּ מִנֵּיהֶו בַּר חַד, וְדָא הוּא שְׁלֵה.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא הָווּ אֶזְלֵי בְּאַרְחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אֲמֵאִי כְּתִיב בְּכַנִּי דִּיהוּדָה, בְּקִדְמָאָה וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וּבְתַרְיִן אַחֲרֵינֵין כְּתִיב וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ אוֹנָן, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שְׁלֵה.

אָמַר לִיה תָּא חֲזִי, הֵאִי פִרְשְׁתָּא רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ, וְכִלָּא אִיהוּ כְּדִקְא חֲזִי. וַיִּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אַחִיו, דֵּהָא אֲתַפְסִיָּא סִיְהָרָא, וְנִחְתַּת מִדְּרָגָא דְתַקְנָא לְגוֹ דְרָגָא אוֹחֲרָא, דְאֲתַחֲבַר בֵּיה חוּיָא, כְּמָה דְאֵת אָמַר וַיֵּט עַד אִישׁ עַדְלָמִי וַשְׁמוֹ חִירָה.

וַתֵּהָר וַתֵּלֵד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר, וְאִיהוּ רַע, וְכִלָּא חַד, דְאֲתֵיָּא מִסְטְרָא דִּיִּצְרָר הָרַע. וּבְגִין כֶּן כְּתִיב וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ, וְלֹא כְּתִיב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ. (דף קפו ע"ב) בִּיעֲקֹב כְּתִיב וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קָרָא לִיה

אחרת שזיהמת הטמאה נולד,
זוה הוא ער רע, והכל אחד.

אחר כך לא התבסס המקום עד
שכא שלה שהיה העקר של
כלם. מה פתוב? ויהי ער בכור
יהודה רע בעיני ה'. פתוב כאן
רע, וכתוב שם (בראשית ח) פי יצר
לב האדם רע מנעריו. רע
ששופך דמים, שופך זרע על
הארץ, ומשום כך ומיתהו ה'.
מה פתוב אחריו? ויאמר יהודה
לאונן בא אל אשת אחיך וגו'.

ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת
אחיך וגו'. רבי שמעון פתח
ואמר, (ישעיה מא) העירותי מצפון
ויאת ממזרח שמש יקרא בשמי
ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר
ירמס טיט. בא ראה כמה בני
אדם הם טפשים שאין יודעים
ואין מסתפלים לדעת דברי
הקדוש ברוך הוא, שהנה כלם
ישנים, שאין מתעוררים, ושנה
בנקבי עיניהם.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא
עשה את האדם כמו שלמעלה,
הכל הוא בחכמה, ואין לה איבר
ואיבר באדם שאינו עומד
בחכמה עליונה. שהרי כיון
שנתקן כל הגוף באיברי כראוי,
הקדוש ברוך הוא השתתף [התמסק]
עמו והכניס בו נשמה קדושה
כדי ללמד את האדם ללכת
בדרך התורה ולשמר מצוותיו,
כדי שאדם יתתקן כראוי.

[ומשום זה] [ובעוד] שיש בו נשמה
קדושה, צריך לאדם להגדיל את
דמות המלך העליון בעולם.
וסוד זה, שהרי אותו הנקר
ששופע ויוצא לא פוסקים מימיו
לעולמים, ועל זה צריך לאדם
שלא יפסיק את הנקר והמקור
שלו בעולם הזה. [נהי רמז לברית
הקדש שנתום בכשרו, שהוא דגמא של אותו
הנקר הסוד של צדיק שמתחבר עם צד"ק יחד

יעקב. והכא את לאסגאה דרגא אחרא
דזוהמא דמסאבא אתיליד, ודא הוא ער רע,
וכלא חד.

לבתר לא אתבסס אתרא, עד דאתא שלה
דהוה עקרא דכלהו. מה כתיב ויהי
ער בכור יהודה רע בעיני יי, פתיב הכא רע,
וכתיב התם (בראשית ח) פי יצר לב האדם רע
מנעריו, רע דאושיד דמין, אושיד זרעא על
ארעא. ובגין כך וימיתהו יי. מה כתיב
בתריה, ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת
אחיך וגו'.

ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'.
רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה מא)

העירותי מצפון ויאת ממזרח שמש יקרא
בשמי ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר ירמס
טיט. תא חזי, כמה אינון בני נשא טפשיין
דלא ידעין ולא מסתפליין למנדע ארחוי
דקודשא בריך הוא. דהא כלהו ניימין, דלא
מתערי שינתא בחוריהון.

תא חזי, קדשא בריך הוא עבד ליה לבר
נש, כגוונא דלעילא. פלא איהו
בחכמתא. דלית לה שייפא ושייפא בבר נש
דלא קיימא בחכמתא עלאה. דהא כיון
דאתתקן כל גופא בשייפוי כדקא יאות,
קדשא בריך הוא אשתתף (נ"א אתתתף) בהדיה,
ואעיל ביה נשמתא קדישא. בגין לאולפא
ליה לבר נש למהך בארחוי דאורייתא
ולמיטר פקודוי, בגין דיתתקן בר נש כדקא
יאות.

(ס"א ובגין דא בעוד) (ובגין ס"א ובעוד) דאית ביה נשמתא
קדישא מיבעי ליה לבר נש לאסגאה
דיוקנא דמלפא עלאה בעלמא. ורזא דא,
דהא ההוא נקר דנגיד ונפיק לא פסקן מימיו

למעלה. משום כך צריך אדם למטה להתחבר עם אשתו בקדשה כדי שתחזוק באותו העולם. וכל זמן שאדם לא יצליח בעולם הזה [ס"א ועל כן צריך לאדם שלא יפסיק את הנדר והמקור שלו בעולם הזה, ואם לא] הקדוש ברוך הוא עוקר אותו ונוטע אותו בכמה פעמים כמו מקדם.

בא ראה מה פתוב, העירותי מצפון ויאת. העירותי - זו ההתעוררות של הזוג של האדם בעולם הזה, שהיא התעוררות מצד הצפון. ויאת - זו היא הנשמה הקדושה שבאה מלמעלה, והקדוש ברוך הוא שולח אותה מלמעלה, באה לעולם הזה ונכנסת לתוך בני אדם, כמו שאמרנו.

ממזרח שמש - זה המקום של אותו הנדר ששופע ויוצא, שמשם יוצאת הנשמה ומאירה. ויבא סגנים [כמו חמר] - אלו הם חילות העולם שבאים משום [בתוך] אותה ההתעוררות של הנשמות. כמו חמר - כמו שמתעורר אדם בגוף.

שהרי משום זה הקדוש ברוך הוא עושה זווגים ומטיל נשמות בעולם, ונמצאת חברות למעלה ולמטה, והמקור של הכל הוא [ס"א ויהי] ברוך. ומשום כך הקדוש ברוך הוא עשה את האדם, כדי להשתדל בדרךיו, ולא יפסיק את מקורו ומעינו לעולמים.

וכר מי שמפסיק מקורו [מלמטה ומיבש אותו, ככנכול גרם להפסק למעלה, אז (איוב יד) אלו מים מני ים ונהר יתרב ויבש והואיל וכן אדם הולם למטה פדנמא שלמעלה - מי שמקורו ימיש מעשות פרות, כמו זה שלא רצה לשא אשה, או שנשא אותה והשתדל ולא יכל, אלו ששני הפכים הם זה מזה, (או אותו) שימיש מעשות פרות, אין לו תקנה לעולם.

לעלמין. ועל דא מיבעי ליה לבר נש דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי עלמא (גליון נה"ר רמז לכונימא קדישא דתמים בבשריה, דאיהו דונמא דהוא נה"ר רוא דצדיק דאתחבר בצד"ק פחדא לעילא, בגין כך געי בר נש לתתא לאתחברא באמתיה בקדשה בגין דאתתקף ביה בהוא עלמא). וכל זמנא דבר נש לא יצלה בהאי עלמא (ס"א ועל דא מפעי ליה לבר נש דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי עלמא, ואי לא קדשא בריהו הוא עקר ליה ונטע ליה בכמה זמנין כמלקדמין.

תא חזי, מה כתיב, העירותי מצפון ויאת. העירותי, דא אתערוותא דזווגא דבר נש בהאי עלמא, דאיהו אתערוותא מסטרא דצפון. ויאת, דא היא נשמתא קדישא דאתיא מלעילא, וקדשא בריהו הוא משדר לה מלעילא. אתיא בהאי עלמא ועאלת בגו בני נשא פדקאמרן.

ממזרח שמש, דא אתר דההוא נהר דנגיד ונפיק דמתפן נפקת נשמתא ואתנהירת. ויבא סגנים (כמו חמר) אלין אינון חילין דעלמא דאתיין בגין (ס"א גנו) ההוא אתערוותא דנשמתין. כמו חומר, פגיונא דאתער בר נש בגופא.

דהא בגין דא, קדשא בריהו הוא עביד זווגין ואטיל נשמתין בעלמא, וחברותא אשפכח לעילא ותתא ומקורא דכלא הוא (ס"א ויהא) ברוך. ובגין כך קדשא בריהו הוא עבד ליה לבר נש בגין לאשתדלא בארחוי, ולא יפסיק מקוריה ומבועא דיליה לעלמין.

וכר מאן דפסיק מקוריה, (מתתא ומיבש ליה בכנכול כאלו גרים ליה לאתפסקא לעילא, גדין (איוב יד) אלו מים מני ים ונהר יתרב ויבש, הואיל ובר נש אתתקם לתתא כדונמא דלעילא, מאן דמקוריה ימיש מלמעבר פיריו, כגון רין דלא בעא למיתב איתתא, או נסיב לה דאשתדל ולא יביל, אלו דתרין חפנין אינון דא מדא, (או ס"א ההוא) דמיש מלמעבר פיריו, לית ליה תקנה לעולם.

(קהלת א) מַעֲנֵת לֹא יוֹכֵל לְתַקֵּן, מִשּׁוּם שֶׁלֹא רָצָה לְשֵׂא אִשָּׁה וּלְהַשְׁתַּדֵּל בְּפִרְיָה וּרְבִיחָהּ, וְאוֹתוֹ שֶׁהִשְׁתַּדֵּל וְנָשָׂא אִשָּׁה וְלֹא יָכֹל, זֶה מִתְקַן בְּגִזְלוֹ שְׁקִיב לֹא, שֶׁהוּא אַחֲזִי שֶׁל אוֹתוֹ מֵת בְּלִי בְּנִים].
 כְּשִׁינְצָא מִן הָעוֹלָם הִזְהָ, אוֹתוֹ הָאִישׁ לֹא נִכְנַס לְפִרְגוּד וְלֹא נוֹטֵל חֶלֶק בְּעוֹלָם הַהוּא [וְנִשְׁמָתוֹ לֹא נִקְלָלָה בְּמִקוּם שֶׁכֵּל הַנְּשָׁמוֹת נִקְלָלוּ, וְנִגְזַרְתָּ דְמוּתוֹ מִשָּׁב, זֶהוּ שְׁכֵתוֹב וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מִלְפָּנֵי. הוּאִיל וְכֵן הוּא, בּוֹרָא לוֹ הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹאֵל שְׁנִינְאֵלְנוּ מִדֵּי הַמִּשְׁחִיתִים, זֶה אַחֲזִי שְׁקִיב אֱלִי, שְׁנִינְאֵר (דְּבָרִים כ"ח) כִּי יִשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וְגו', וְכֵתוּב בָּא אֵל אִשֶׁת אַחִיד וְנִבֵּם אֹתָהּ וְגו', מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁמָתוֹ לֹא נִכְנַסְתָּ לְפָנֵי הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵלָּא הִיא עוֹמְדָת בַּחוּץ, מִשּׁוּם שֶׁלֹא זָכָה לְהֵאָרֵץ בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּגוֹף הַהוּא.
 מִי שֶׁלֹא זָכָה בְּמִקוּם הַזֶּה, יִלְךְ לְמִקוּם אַחֵר וְזָכָה בּו. כְּמוֹ כֵּן עֵץ שְׂדוּלֵק וְאוֹרוֹ לֹא עוֹלָה, יָבוּ אוֹתוֹ וְעוֹלָה בּוֹ אוֹר וְיָאִיר. עֵץ הוּא אֲדָם, שְׁכֵתוֹב (ש"ס כ) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה. רוּצָה לוֹמַר, שֶׁהָאָדָם כְּשֶׁהוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהוֹלֵךְ וְתָאֵב וְאוֹכֵל וְשׂוֹתָה וּמְדוּנָה עִם אִשָּׁה וְלֹא זָכָה לְבָנִים, זֶהוּ עֵץ שְׂדוּלֵק וְאוֹרוֹ לֹא עוֹלָה, בְּלוּמַר, נִשְׁמָתוֹ לֹא זָכָה בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף לְהֵיזֵת מוֹאֲרָת, אֵלָּא הִיא בְּחֻשְׁכָּת].

**בֵּא רְאֵה, כְּתוּב (ישעיה מה) לֹא תִהְיוּ בְּרָאָה לְשִׁבְתֵי יִצְרָה, שְׁמִשּׁוּם כִּפְּ עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָאָדָם כְּרֵאוּי, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם הָעוֹלָם בֵּא רְאֵה מַה כְּתוּב, (בראשית כ"ח) וַיִּסַּף אֲבָרְהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשִׁמְיָהּ קַטּוּרָה. סוּד הַנִּשְׁמָה שְׁבָאָה לְהַתְתַּקֵּן כְּמוֹ מְקַדֵּם.
 בֵּא רְאֵה בְּאוֹתוֹ הַגּוֹף מַה כְּתוּב, (ישעיה נ"ג) וְהו' חֲפֵץ דְּכָאוּ הַחֲלִי אִם תְּשִׁים אֶשֶׁם נִפְשׁוֹ וְחַפֵּץ זָרַע יִצְרָה. וְהו' חֲפֵץ דְּכָאוּ, בְּפִסּוּק הַזֶּה שֶׁ לְהַסְתַּפֵּל, לְמַה חֲפֵץ? כִּדִּי שְׁיִטְהַר. אִם תְּשִׁים אֶשֶׁם - הִזְהָ צְרִיף לְהֵיזֵת אִם יִשִּׁים אֶשֶׁם! מַה זֶה אִם תְּשִׁים? אֵלָּא עַל הַנִּשְׁמָה חוֹזֵר הַדְּבָר. אִם הַנִּשְׁמָה הִיא רוּצָה לְהַתְתַּקֵּן כְּרֵאוּי - יִרְאֵה לְאוֹתוֹ הַזֶּרַע שֶׁהַתְּעַסֵּק בָּהּ הָאָדָם**

מַעֲנֵת לֹא יוֹכֵל לְתַקֵּן, (קהלת א) בְּגִין דְּלֹא בַעַא לְמִיסַב אִיתְתָּא וְלֹא שְׁתַּדְלָא בְּפִרְיָה וּרְבִיחָהּ, וְהַהוּא דֹא שְׁתַּדְלָא וְנִסַּב אִיתְתָּא וְלֹא יָכִיל, דָּא מִתְתַּקֵּן בְּפִרְיָה וְרְבִיחָהּ לִיה דְּהוּא אַחֲזִי, וְהַהוּא דְמִית בְּלֹא בְּנִין) **כֵּד נְפִיק מֵהַאי עֲלָמָא הַהוּא בְּרַ נֶשׁ לֹא עָאֵל בְּפִרְגוּדָא וְלֹא נִטִּיל חוֹלְק בְּהַהוּא עֲלָמָא** (וְנִשְׁמָתִיהָ לֹא אֲתַבְּלִילָת בְּאַתֵּר דְּכָל נִשְׁמָתִין אֲתַבְּלִילוּ, וְאַתְגַּזֵּר דִּיוֹקְנִיהָ מִתְּמַן. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ויקרא כ"ב) וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהִיא מִלְפָּנֵי, הוּאִיל וְכֵדִין הוּא, בְּרָא לִיה קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּרִיק (דף ק"ט ע"א) דִּיפְרוּק לִיה מִנְדָּא דְמַחְבְּלִין, וְדָא אַחֲזִי דְקָרִיב לִיה שְׁנִינְאֵר (דְּבָרִים כ"ח) כִּי יִשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וְגו'. וְכֵתִיב בָּא אֵל אִשֶׁת אַחִיד וְנִבֵּם אוֹתָהּ וְגו'. בְּגִין דְנִשְׁמָתִיהָ לֹא עָאֵלָת קַמִּיהָ קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֵלָּא הִיא נִקְמָא לְבַר. בְּגִין דְלֹא זָכָה לְאַתְהָרָא בְּהַאי עֲלָמָא בְּהַהוּא גּוֹפָא. מָאן דְלֹא זָכָה בְּהַאי אַתֵּר, יַתֵּךְ לְאַתֵּר אַחֲרָא וְיִזְכִּי בֵיה. כְּגוֹנָא דָּא אַעֵא דְדָלִיק וְנִהוּרָא לֹא סְלִיק וְכַמְשׁוֹן לִיה וְיִסְלַק נִהוּרָא בֵיה וְנִגְחִיר. אַעֵא הוּא אֲדָם דְכְּתִיב (ש"ס כ) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה. רְצוּנוֹ לוֹמַר בְּרַ נֶשׁ כֵּד אִיהוּ בְּהַאי עֲלָמָא וְאוֹל וְתֵאִיב וְאִכִּיל וְשִׁתִּי וְאַדְוִוּוּג בְּאִיתְתָּא וְלֹא זָכָה לְבְּנִין. דָּא הוּא אַעֵא דְדָלִיק וְנִהוּרָא לֹא סְלִיק, בְּלוּמַר נִשְׁמָתִיהָ לֹא זָכָתָה בְּהַהוּא גּוֹפָא לְאַתְהָרָא אֵלָּא אִיהִי בְּחֻשְׁכָּא).

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (ישעיה מה) לֹא תִהְיוּ בְּרָאָה לְשִׁבְתֵי יִצְרָה, דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין דָּא עֵבֵד לִיה לְבַר נֶשׁ כְּדָקָא יְאוּת כְּדָאֲמַרְן. וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֵבֵד טִיבּוֹ עִם עֲלָמָא. תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב, (בראשית כ"ח) וַיִּסַּף אֲבָרְהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וְשִׁמְיָהּ קַטּוּרָה, רְזָא דְנִשְׁמָתָא אֲתַת לְאַתְתַּקְנָא כְּמִלְקַדְמִין.

תָּא חֲזִי, הַהוּא גּוֹפָא מַה כְּתִיב, (ישעיה נ"ג) וַיִּי חֲפֵץ דְּכָאוּ הַחֲלִי אִם תְּשִׁים אֶשֶׁם נִפְשׁוֹ יִרְאֵה זָרַע יִצְרִיף יָמִים וְחַפֵּץ יִי בְּיָדוֹ יִצְלָח. וַיִּי חֲפֵץ דְּכָאוּ, הִיא קָרָא אִית לְאַסְתַּפְּלָא בֵיה, אֲמַאי חֲפֵץ בְּגִין דִּיתְדַפֵּי. אִם תְּשִׁים אֶשֶׁם, אִם יִשִּׁים אֶשֶׁם מִיבְעִי לִיה, מָאִי אִם תְּשִׁים. אֵלָּא לְנִשְׁמָתָא אַהֲדַר מְלָה. אִי הִיא נִשְׁמָתָא בַעֲיָא לְאַתְתַּקְנָא כְּדָקָא יְאוּת, יִרְאֵה זָרַע. בְּגִין דְּהִיא נִשְׁמָתָא אֲזֵלָת וְשִׁאטָּת וְאִיהִי זְמִינָא לְאַעֲלָא בְּהַהוּא זָרַע דְאַתְעַסֵּק בָּהּ בְּרַ נֶשׁ

זָרַע, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתָהּ הַנִּשְׁמָה הוֹלְכָתָה וּמְשׁוֹטְטָתָה וּמְזַמְנָתָה לְהַכְנִס

בפריה ורביה, וכדין יאריף ימים. וחפץ יי דא אורייתא בידיה אצלה.

תא חזי, אף על גב דבר נש אשתדל באורייתא יממא וליליא, ומקוריה ומבועיה קיימא ביה למגנא, לית ליה אתר לאעלא לפרגודא. והא אתמר דבירא דמיא אי ההוא מקורא ומבועא לא עאל ביה, לאו איהו באר, דבירא ומקורא, פחדא אינון, ורזא חדא איהו, ואוקימנא.

בא ראה, אף על גב שאדם משתדל בתורה יומם ולילה ומקורו ומעינו עומד בו לחנם, אין לו מקום להפגס לפרגוד. והרי נאמר שבאר המים, אם לא נכנס בה אותו המקור והמעין, אינה באר, שהבאר והמקור הם יחד והם סוד אחד, ובארנו.

בתוב, (תהלים קכז) שוא לכם משפמי קום מאחרי שבת אכלי לחם העצבים פן יתן לידידו שנא. תא חזי, פמה חביבין אינון מלי דאורייתא. דכל מלה ומלה דאורייתא אית ביה רזין עלאין קדישין. והא אתמר דכד ירב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל, כל גניזין עלאין קדישין פלהו ירב להו (ובלהו) באורייתא, וכלהו אתיהיבו להו לישראל בשעתא דקבילו אורייתא בסיני.

בתוב (תהלים קכז) שוא לכם משפמי קום מאחרי שבת אכלי לחם העצבים פן יתן לידידו שנא. בא ראה פמה הם חביבים דברי התורה, שבכל דבר ודבר בתורה יש בו סודות עליונים קדושים, והרי נאמר שכאשר נתן הקדוש ברוך הוא התורה לישראל, את כל הגנוזים העליונים הקדושים פלם נתן להם [וכלם] בתורה, וכלם נתנו לישראל בשעה שקבלו התורה בסיני.

תא חזי, שוא לכם משפמי קום, אלין אינון יחידים דאשתפחו, דלאו אינון דבר ונוקבא כדקא יאות, ואקדמן בצפרא לעבידתיהו. פמה דאת אמר, (קהלת ד) יש אחד ואין שני וגו' ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת. מאחרין נייחא, פמה דאת אמר, פי בו שבת. בגין דאתתא לגבי בר נש איהי נייחא לגביה ודאי.

בא ראה, שוא לכם משפמי קום - אלו הם היחידים שנמצאים, שאינם זכר ונקבה פראוי, ומקדימים בבקר לעבודתם, כמו שנאמר (קהלת ד) יש אחד ואין שני וגו', ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת - מאחרים המנוחה, כמו שנאמר פי בו שבת, משום שהאשה אל האדם היא נחת ודאי אצלו.

אכלי לחם העצבים, מאי לחם העצבים. דכד בר נש אית ליה בנין, ההוא נהמא דאכיל, אכיל ליה בחדוה וברעותא דלבא. וההוא דלית ליה בנין, ההוא נהמא דאכיל איהו נהמא דעציבו. ואלין אינון אוכלי לחם העצבים ודאי.

אכלי לחם העצבים, מה זה לחם העצבים? שכאשר לאדם יש בנים, אותו הלחם שאוכל, אוכל אותו בשמחה וברצון הלב. וזה שאין לו בנים, אותו לחם שאוכל הוא לחם של עצב, ואלו הם אכלי לחם העצבים ודאי.

בן יתן לידידו שנא, מה זה יתן לידידו? זהו שמקורו מברך, שהקדוש ברוך הוא נותן לו שנה

בן יתן לידידו שנא, מאי יתן לידידו, דא

בן יתן לידידו שנא, מאי יתן לידידו, דא

בעולם ההוא, כמו שנתאמר (משלי א) ושכבת וערכה שנתך, משום שיש לו חלק בעולם הבא, כדי שאותו האיש ישכב וינהנה בעולם הבא ההוא כראוי.

יש אחד ואין שני וגו', יש אחד - זהו אדם שהוא יחידי בעולם, לא יחידי כראוי, אלא שהוא בלי זיווג. ואין שני - שאין עמו סמך. גם בן - שיקים שמו בישראל לא השאיר. ואח אין לו - שייביא אותו לתקון.

ואין קץ לכל עמלו - שהוא עמל תמיד, שמקדים יום וליילה. גם עינו לא תשבע עשר - ואין לו לב להשגיח ולומר, למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה. ואם תאמר שכדי שיאכל וישתה יותר ויעשה משתה בכל יום תמיד - לא כף, שהרי הנפש אינה נהנית ממנו. אלא ודאי הוא מחסר את נפשו מטוב של האור של העולם הבא משום שזוהי נפש חסרה, שלא השלמה כראוי. בא ראה כמה חס הקדוש ברוך הוא על מעשיו, משום שרוצה שיתקן ולא יאבד מאותו העולם הבא, כמו שאמרנו.

רבי חייא שאל, זה שהוא צדיק שלם ומשתדל בתורה זמים ולילות וכל מעשיו לשמו של הקדוש ברוך הוא ולא זכה לבנים בעולם הזה, כמו שהשתדל בהם ולא זכה, או שהיו לו ומתו - מה הם לעולם הבא? אמר לו רבי יוסי, מעשיו והתורה ההיא מגנים עליו לעולם ההוא.

אמר רבי יצחק, עליהם ועל

הוא דמקוריה מברך, דקדשא בריך הוא יהב ליה שינה בההוא עלמא כמה דאת אמר, (משלי א) ושכבת וערכה שנתך. בגין דאית ליה חולקא בעלמא דאתי. בגין דההוא בר נש שכיב ויתהני בההוא עלמא דאתי כדקא יאות.

יש אחד ואין שני וגו'. יש אחד, דא הוא בר נש דאיהו יחידאי בעלמא, לא יחידאי כדקא יאות, אלא דאיהו בלא זיווגא. ואין שני, דלית עמיה סמך. גם בן, דיוקים שמייה בישראל לא שבק. ואח אין לו לאייתא ליה לתקונא.

ואין קץ לכל עמלו, דאיהו עמל תדיר דאקדים ימא וליליא. גם עינו לא תשבע עשר, ולית ליה לבא לאשגחא ולמימר למי אני עמל ומחסר את נפשי (דף ק"ט ע"ב) מטובה.

ואי תימא דבגין דייכול וישתי יתיר ויעבד משתיא בכל יומא תדיר, לאו הכי. דהא נפשא לא אתהני מניה, אלא ודאי איהו מחסר לנפשיה מטיבו דנהורא דעלמא דאתי. בגין דדא היא נפשא חסרא, דלא אשתלימת כדקא יאות. תא חזי, כמה חס קדשא בריך הוא על עובדוי, בגין דקא בעי דיתתקן, ולא יתאביד מההוא עלמא דאתי כדקאמרן.

רבי חייא בעא, האי דאיהו זכאה שלימא ואשתדל באורייתא יומי ולילי וכל עובדוי לשמא דקודשא בריך הוא, ולא זכה לבנין בהאי עלמא כגון דאשתדל בהו ולא

זכה, או דהו ליה ומיתו. מה אינון לעלמא דאתי. אמר ליה רבי יוסי, עובדוי וההיא אורייתא, קא מגינן עליה לההוא עלמא.

אמר רבי יצחק, עליהו ועל אינון זכאי קשוט, (בגין רבי יוחנן דהו ליה בנין ומיתו,

ובגונו רבי חזקיה דאיהו עקר) **עליהו כתיב**, (ישעיה נז) **כי כה אמר יי לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בכריתתי. מה כתיב בתריה, ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יפרת. בגין דאלין אית לון חולקא לעלמא דאתי. אמר ליה רבי יוסי, יאות הוא ושפיר.**

אותם צדיקי האמת, [כמו רבי יוחנן שהיו לו בנים ומתו, וכמו רבי חזקיה שהוא עקר עליהם כתוב (ישעיה נז) כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בכריתתי. מה כתוב אחריו? ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יפרת, משום שלא לה יש חלק לעולם הבא. אמר לו רבי יוסי, נאה הוא ויפה.

תא חזי, זפאה שלים דהוו כל אלין ביה, ואשתלים פדקא יאות, ומית בלא בנין, והא קא ירית דוכתיה ביהווא עלמא, אתתיה בעינא ליבומי או לא. אי תימא דלפעי ליבומי, הא בריקניא איהו, דהא אתריה קא ירית ביהווא עלמא.

בא ראה, צדיק שלם שהיו בו כל אלה והשלם פראוי ומת בלי בנים, והנה יורש מקומו בעולם ההוא - האם אשתו צריכה יבום או לא? אם תאמר שצריכה להתיבם, הרי זה לריקנות, שהרי את מקומו ירש בעולם ההוא. אלא ודאי צריכה ליבום, משום שאיננו יודעים אם היה שלם במעשיו ואם לא. ואם היא מתיבמת, זה לא היה בריקנות, משום שיש מקום לקדוש ברוך הוא לאיש הזה שהיה בעולם ומת בלי בנים וגואל לא היה לו בעולם. כיון שהצדיק השלם הזה מת ואשתו מתיבמת, והוא ירש את מקומו, בא האיש ההוא ומשפלים כאן, ויבין כף ויבין כף הקדוש ברוך הוא מזמין לו מקום לעולם עד שזמות הצדיק השלם הזה והוא ישפלים בעולם. זהו שכתוב (במדבר לב) כי בעיר מקלטו ישב עד מות הפהן הגדול וגו'.

ארא ודאי בעינא ליבומי, בגין דלא ידעינן אי הוה שלים בעובדוי אי לאו. והיא אי אתיבמת לא הוה בריקניא. בגין דאתר אית ליה לקדשא בריהו דהא בר נש הוה בעלמא ומית בלא בנין ופוקקא לא הוי ליה בעלמא, כיון דמית האי זפאה שלים ואתתיה אתיבמת, ואיהו אתריה ירית. אתא ההוא בר נש ואשתלים הכא, ויבין כף ויבין כף קדשא בריהו הוא, אתר זמין ליה לעלמא עד דיימות האי זפאה שלים, וישתלים איהו בעלמא. הדא הוא דכתיב (במדבר לה) כי בעיר מקלטו ישב עד מות הפהן הגדול וגו'.

ודא הוא דתנינן, בגין זמינן אינון לצדיקיא במיתתהון, בחייהון לא זכו ובמיתתהון זכו. ובגין כף כל עובדוי דקדשא בריהו הוא כלהו קשוט וזכו, (ס"א ות"ס) וחיים על פלא. (קהלת ד) טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם, אלין אינון דמתעסקין בהאי עלמא לאולדא בנין. דאינון בנין

זוהו ששנינו, בנים מזמנים לצדיקים במיתתם. בחייהם לא זכו, ובמיתתם זכו. ומשום כף כל מעשיו של הקדוש ברוך הוא כלם אמת וזכות, (ת"ס) וחיים על הפל. (קהלת ד) טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם - אלו הם שמתעסקים

בעולם הזה להוליד בנים, שאותם בנים שהשאירו, בגללם יש להם שכר טוב בעולם הזה ובגללם יורשים אבותיהם חלק בעולם ההוא, ובארונהו.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא נוטע אילנות בעולם הזה. אם הצליחו - יפה. לא הצליחו - עוקר אותם ושותל אותם אפלו כמה פעמים, ומשום כך כל דרכי הקדוש ברוך הוא הן לטוב ולתקן את העולם.

בא אל אשת אחיך ויבם אתה. שהרי יהודה וכל השבטים היו יודעים את זה ועקר הדבר והקם זרע, משום שאותו הזרע צריך להתפקן הדבר ולגלם גלם לתקון שלא יפרד הזרע משורשו פראוי, זהו שכתוב (איוב לד) ואדם על עפר ישוב.

ובשנתקן אחר כך פראוי, אלו משתבחים בעולם ההוא, משום שהקדוש ברוך הוא מתרצה בהם, ומשום כך פתוב (קהלת ד) ושבת אני את המתים שכבר מתו, דוקא, מן החיים אשר הם חיים עדנה. מה זה עדנה? כמו שנאמר (בראשית יח) אחרי בלתי היתה לי עדנה, וכתוב (איוב לג) ישוב לימי עלומיו.

וטוב משניהם את אשר עדן לא היה [שלא שב לימי עלומיו] אשר לא ראה את המעשה הרע אשר נעשה פחת השמש. וטוב משניהם את אשר עדן לא היה, שלא שב לימי עלומיו ולא צריך להתפקן ולא סובל חטאים ראשונים, משום שהקדוש ברוך הוא נתן לו מקום מתקן בעולם ההוא פראוי.

בא ראה מה פתוב? (קהלת ח) ובכך ראיתי רשעים קברים וגו', כמו שנאמר משום שהקדוש ברוך הוא עושה חסד ולא רוצה

דשקו, בגיניהון אית לון אגר טב בההוא עלמא, ובגיניהו ירתין אבהן דלהון חולקא בההוא עלמא ואוקמוה.

תא חזי, קדשא בריך הוא נטע אילנין בהאי עלמא אי אצלחו יאות, לא אצלחו אעקר לון ושתל לון אפילו כמה זמנין. ובגין כך כל ארחוי דקודשא בריך הוא כלהו לטב ולא תקנא עלמא:

בא אל אשת אחיך ויבם אותה, דהא יהודה וכלהו שבטין הוו ידעי דא. ועקרא דמלתא, והקם זרע. בגין דההוא זרע אצטריך לאתתקנא מלה ולמגלם גולמא לתקונא דלא יתפרש גזעא משרשיה פדקא יאות, דהא הוא דכתיב (איוב לד) ואדם על עפר ישוב.

ובר מתפקן לבתר פדקא יאות, אלין משתבחין בההוא עלמא בגין דקדשא בריך הוא אתרעי בהו. ובגין כך פתיב, (קהלת ד) ושבת אני את המתים שכבר מתו, דייקא. מן החיים אשר המה חיים עדנה. מאי עדנה, כמה דאת אמר (בראשית יח) אחרי בלתי היתה לי עדנה. וכתיב (איוב לג) ישוב לימי עלומיו.

וטוב משניהם את אשר עדן לא היה (דלא שב לימי עלומיו) אשר לא ראה את המעשה הרע אשר נעשה תחת השמש. וטוב משניהם את אשר עדן לא היה, דלא שב לימי עלומיו ולא אצטריך לאתתקנא, ולא סביל חובין קדמאי, בגין דקדשא בריך הוא (דקפח ע"א) יחב ליה אתר מתקנא בההוא עלמא כדקא יאות.

תא חזי, מה כתיב, (קהלת ח) ובכך ראיתי רשעים קברים וגו', כמה דאתמר. בגין דקדשא בריך הוא עביד טיבו ולא בעא

לכלות את העולם, אלא כמו שנתבאר, וכל דרכיו כלם אמת וזכות להיטיב להם בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקם של הצדיקים שהם הולכים בדרך האמת, עליהם כתוב (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ.

זרע בעיני יי אשר עשה וימת גם אתו. רבי חייא פתח, (קהלת יא) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'. בא ראה כמה ראוי לאדם להזהר מחטאיו ולהזהר במעשיו לפני הקדוש ברוך הוא, משום שפמה שלוחים וכמה ממנים הם בעולם שהם הולכים ומשוטטים ורואים את מעשי בני האדם ומעידים עליו [ו"ח עליהו] עליהם, והפל פתובים בספר.

ובא וראה, בכל אותם החטאים שנטמא בהם האדם יותר בעולם הזה, זהו חטא שנטמא בו אדם יותר בעולם הזה ובעולם הבא - מי ששופך זרעו לריק ומוציא זרע לחנם בידי או ברגל ונטמא בו, כמו שנאמר (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אפה לא יגרף רע.

בגד"ל זה לא נכנס למחצה ולא רואה תאר פניו של עתיק יומין, כמו שלמדנו, פתוב כאן לא יגרף רע, וכתוב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה', ומשום כף פתוב (ישעיה א) ידיכם דמים מלאו. אשרי חלקו של האיש שירא מרבונו ויהיה שמור מדרך רעה, ויטהר עצמו להשתדל ביראת רבונו.

בא ראה, בבקר זרע [את] זרעך. הפסוק הזה בארוהו, בבקר - זהו בזמן שאדם עומד בכחו ויהיה בעלומיו, אז ישתדל להוליד בנים עם אשה שראויה לו, שכתוב בבקר זרע את זרעך.

לשצאה עלמא אלא כמה דאתמר, וכל ארחוי כלהו קשוט וזכו לאוטבא להו בהאי עלמא ובעלמא דאתי. זפאה חולקהון דצדיקניא דאינון אזלי בארח קשוט, עלייהו כתיב, (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ:

זרע בעיני יי אשר עשה וימת גם אתו. רבי חייא פתח, (קהלת יא) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'. תא חזי, כמה אתחזי ליה לבר נש לאזדהרא מחובוי, ולאזדהרא בעובדוי קמי קדשא בריה הוא. בגין דכמה שליחן וכמה ממנן אינון בעלמא, דאינון אזלין ושאטין, וחמאן עובדיהון דבני נשא, וסהדין עלוי (ו"ח עליהו) וכלא בספרא כתיבין.

ותא חזי, בכל אינון חובין דאסתאב בהו בר נש בהאי עלמא, דא איהו חובא דאסתאב ביה בר נש יתיר בהאי עלמא ובעלמא דאתי. מאן דאושיד זרעיה בריקניא, ואפיק זרעא למגנא בידיא או ברגלא ואסתאב ביה. כמה דאת אמר, (תהלים ה) פי לא אל חפץ רשע אפה לא יגרף רע.

בגין דא לא עאל לפרגודא, ולא חמי סבר אפי עתיק יומין, כמה דתנינן פתיב הקא לא יגרף רע, וכתוב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יי. ובגין כף פתיב, (ישעיה א) ידיכם דמים מלאו. זפאה חולקהו דבר נש דדחיל למאריה ויהא נטיר מאורח פישא, ונדפי גרמיה לאשתדלא בדחילו דמאריה.

תא חזי, בבקר זרע [את] זרעך, האי קרא אוקמוה. בבקר, דא הוא בזמנא דבר נש אתקיים בחיליה ויהא בעולימו, כדין אשתדל לאולדא בגין באיתתא דחזיא ליה, דכתיב בבקר זרע את זרעך.

דָּהָא פְּדִין זְמַנָּא אִיהוּ כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים קכז) כְּחֻצִים בְּיַד גְּבוּר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים. בְּגִין דִּיכִיל לְמִילָף לְהוּ אַרְחוּי דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְיֵהָא לִיָּה אַגְרָא טְבָא לְעֶלְמָא דְאַתִּי. דְכְּתִיב אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אֲשַׁפְתּוּ מֵהֶם לֹא יִבְשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר. לֹא יִבְשׁוּ בְּהוּא עֶלְמָא, בְּזְמַנָּא דְמֵאֲרִיְהוֹן דְּדִינָא יִיתוּן לְקַטְרָגָא עֲלוּי. דְלִית לָךְ אַגְרָא טְבָא בְּהוּא עֶלְמָא, כְּהוּא דְאוֹלִיף לִיָּה לְבָרִיָּה דְחִילוּ דְמָרִיָּה בְּאַרְחוּי דְאוֹרִיָּתָא.

תָּא חֲזִי, מַה אָמַר בְּאַבְרָהָם, דְכְּתִיב, (בראשית יח) כִּי יִדְעֶתוּ לְמַעַן אֲשֶׁר יַצִּיָּה אֶת בְּנֵי וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ יִי לְעֵשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְעַל דָּא הוּא זְכוּ קְיָיְמָא לִיָּה בְּהוּא עֶלְמָא לְגַבֵּי כָּל מֵאֲרִיְהוֹן דְּדִינָא.

וּבְגִין כֶּף בְּבַקֵּר זֶרַע אֶת זֶרַעַךְ, וְלַעֲרַב אֶל תַּנַּח יְדָךְ, אֲפִילוּ בְיוֹמֵי דְזַקְנָה, דְאִיְהוּ זְמַנָּא דְסִיב בַּר נָשׁ (לֹא יוֹמָא כְּבַר אֲשַׁתְּדִלִּית וְדִי לִי אוּ כְּבַר אֲשַׁתְּדִלִּית וְלֹא יִכִּילָנָא וְהִשְׁתָּא דְאָנָא סִיב לִית אָנָא כְּעִי וְעַם כָּל דָּא) מַה כְּתִיב אֶל תַּנַּח יְדָךְ לֹא יִשְׁבּוּק מְלֵאוּלָדָא בְּהָאֵי עֶלְמָא. מָאֵי טַעְמָא, בְּגִין דְלֹא תִדַּע אִיזָה יְכַשֵּׁר הִזָּה אוּ זֶה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים. בְּגִין דִּיקוּמוּן בְּגִינִיָּה בְּהוּא עֶלְמָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב (תהלים קכז) הִנֵּה נִחַלַת יִי בְּנִים, דָּא צְרוּרָא דְנִשְׁמַתָּא סְטָרָא דְעֶלְמָא דְאַתִּי, וְלֵהָאֵי נִחַלָּה מָאֵן זְכִי לִיָּה לְבַר נָשׁ לְאֶעְלָא בְּהוּא נִחַלַת יִי, בְּנִים. אֵינּוּן בְּנִין זְכָאֵן לִיָּה לְנִחַלַת יִי, וְעַל דָּא זְכָאָה הוּא בַר נָשׁ דְזְכִי לֹון דִּיולִיף לֹון אַרְחוּי דְאוֹרִיָּתָא כְּמָה דְאַתְּמָר:

וְתָסַר בְּגַדֵי אֲלִמְנוּתָהּ מֵעֲלֵיהָ וְגו', תָּא חֲזִי, תָּמַר בַּת כַּהֵן הָיָה, וְכִי סִלְקָא דְעַתְּךָ דְאִיְהוּ אֲזֵלָא בְּגִין לְאִזְנָאָה עִם חֲמוּהָ, דְהָא

שְׁהָרִי אִז הוּא הַזְּמַן, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים קכז) כְּחֻצִים בְּיַד גְּבוּר כֵּן בְּנֵי הַנְּעוּרִים, מְשׁוּם שִׁיכוּל לְלַמֵּד אוֹתָם דְרַכֵּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְיֵהָיָה לוֹ שְׂכָר טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁפָתוֹב אֲשֶׁרִי הַגִּבֹּר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת אֲשַׁפְתּוּ מֵהֶם לֹא יִבְשׁוּ כִי יִדְבְּרוּ אֶת אוֹיְבֵים בְּשַׁעַר. לֹא יִבְשׁוּ - בְּעוֹלָם הַהוּא, בְּזְמַן שְׁבַעֲלֵי הַדִּין יִבּוּאוּ לְקַטְרָג עֲלוּי, שְׂאִין לָךְ שְׂכָר טוֹב בְּעוֹלָם הַהוּא כְּמוֹ הַהוּא שְׁמַלְמֵד אֶת בְּנוֹ יִרְאֵת רַבּוֹנוֹ בְּדְרַכֵּי הַתּוֹרָה.

בָּא רָאָה מַה אָמַר בְּאַבְרָהָם, שְׁפָתוֹב (בראשית יח) כִּי יִדְעֶתוּ לְמַעַן אֲשֶׁר יַצִּיָּה אֶת בְּנֵי וְאֶת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ ה' לְעֵשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, וְעַל כֵּן אוֹתָהּ הַזְּכוּת קְיָיְמָת לוֹ בְּעוֹלָם הַהוּא אֲצֵל כָּל בְּעַלֵי הַדִּין.

וּמִשׁוּם כֶּף בְּבַקֵּר זֶרַע אֶת זֶרַעַךְ, וְלַעֲרַב אֶל תַּנַּח יְדָךְ - אֲפִילוּ בְיוֹמֵי הַזְּקָנָה, שְׁהוּא הַזְּמַן שְׂאָדָם זְקָן, וְלֹא יוֹמָר כְּבַר הַשְׁתְּדִלִּית וְדִי לִי, אוּ - כְּבַר הַשְׁתְּדִלִּית וְאִינִי וְכוּל, וְכַעַת שְׂאִי וְקוּ אִינִי רוּזָה. (עַם כָּל יוֹה) מַה כְּתוּב? אֶל תַּנַּח יְדָךְ. לֹא יִנַּח מְלֵאוּלִיד בְּעוֹלָם הַהוּא. מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם שְׁלֹא תִדַּע אִיזָה יְכַשֵּׁר הִזָּה אוּ זֶה. לְפָנֵי הָאֱלֹהִים - כְּדִי שְׂעִימְדוּ בְּשִׁבְלֵוּ בְּעוֹלָם הַהוּא.

וְעַל כֵּן כְּתוּב (תהלים קכז) הִנֵּה נִחַלַת ה' בְּנִים. זֶהוּ צְרוּר הַנְּשֻׁמּוֹת, הַצָּד שֶׁל הַעוֹלָם הַבָּא. וְלִנְחַלָּה הַזֶּה, מִי מְזַכֵּה אֶת הָאָדָם לְהַכְּנִס לְאוֹתָהּ נִחַלַת ה'? הַבְּנִים. אוֹתָם הַבְּנִים מְזַכֵּים אוֹתוֹ לְנִחַלַת ה', וְעַל כֵּן אֲשֶׁרִי אוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁמֻזְפָּה אוֹתָם לְלַמֵּד אוֹתָם דְרַכֵּי הַתּוֹרָה כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר.

וְתָסַר בְּגַדֵי אֲלִמְנוּתָהּ מֵעֲלֵיהָ וְגו'. בָּא רָאָה, תָּמַר הִיָּתָה בַּת כַּהֵן, וְכִי תַעֲלָה עַל דְעַתְּךָ שְׁהִיא הַלְכָה כְּדִי לְזַנוֹת עִם חֲמִיָּה?

שְׁהִי הַיָּא, צְנִיעוּת נִמְצְאָה בַּהּ תְּמִיד. אֲלֵא הִיא הֵיחָה צְדָקָת, וּבְחֻכְמָה עֲשֶׂתָה אֶת זֶה, שְׁהִי הִיא לֹא הַפְקִירָה אֶת עֲצָמָה אֲלִיו, אֲלֵא מִשּׁוּם שְׂיֻדְעָה יְדִיעָה וּבְחֻכְמָה הַתְּבוּנָנָה, וְעַל כֵּן הִיא בָּאָה אֲלִיו לַעֲשׂוֹת [עמו] חֶסֶד וְאַמֶּת, וְעַל זֶה בָּאָה [בַּפְּרָחִסְיָא] וְהַשְׁתַּדְּלָה בְּעֶסֶק הַזֶּה.

בֵּא רָאָה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא יְדִיעָה יְדִיעָה וְהַשְׁתַּדְּלָה בְּעֶסֶק זֶה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשֶׂה שֵׁם סִיּוּעַ בַּמַּעֲשֶׂה הַהוּא וּמִיָּד הַתְּעַבְרָה, וְהַכֵּל הֵיחָה מִמֶּנּוּ. וְאִם תֵּאמֶר, לָמָּה לֹא הִבִּיא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָם בְּנִים מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת? לָמָּה מִזֶּה? אֲלֵא וְדָאִי שֶׁהִיא הַצְּרִכָה לַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה וְלֹא אִשָּׁה אַחֶרֶת.

שְׁתֵּי נָשִׁים הָיוּ שְׂמֵהֶן נִבְנָה הַזֶּרַע שֶׁל יְהוּדָה, וּבָאוּ מִהֶן דְּוֹד הַמְּלָךְ וְשִׁלְמָה הַמְּלָךְ וּמְלִיךָ הַמְּשִׁיחַ, וּשְׁתֵּי הַנָּשִׁים הִלְלוּ זֶה כְּמוֹ זֶה, תִּמְרָה וְרוּת שְׂמֵתוֹ בְּעֲלִיָּהֶן בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהֵן הַשְׁתַּדְּלוּ לַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה.

תִּמְרָה הַשְׁתַּדְּלָה אֲצֵל חַמִּיהָ, שֶׁהוּא יוֹתֵר קְרוֹב לְבָנֶיהָ שְׂמֵתוֹ. מָה הַטַּעַם הִיא הַשְׁתַּדְּלָה אֲצֵלוֹ? שְׂכָתוֹב כִּי רָאָתָה כִּי גָדַל שְׁלָה וְהִיא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה, וּמִשּׁוּם זֶה הַשְׁתַּדְּלָה בַּמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲצֵל חַמִּיהָ.

רוּת מֵת בְּעֵלָהּ, וְאַחֵר כֶּף הַשְׁתַּדְּלָה בַּמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲצֵל בְּעוֹז, שְׂכָתוֹב (רוּת א) וְתַגְּל מְרַגְלוֹתָיו וְתַשְׁכָּב, וְהַשְׁתַּדְּלָה עִמוֹ, וְאַחֵר כֶּף הוֹלִידָה אֶת עוֹבֵד. וְאִם תֵּאמֶר, לָמָּה לֹא יֵצֵא עוֹבֵד מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת? אֲלֵא וְדָאִי הִיא הַצְּרִכָה וְלֹא אִשָּׁה אַחֶרֶת. וּמִשְׁתֵּי אֵלֶּיךָ נִבְנָה וְנִתְּקַן זֶרְעוֹ שֶׁל יְהוּדָה, וּשְׁתִּיחָן עֲשׂוֹ בְּכַשְׁרוּת, לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם אוֹתָם הַמְּתִים לְתַקַּן אֶת הָעוֹלָם לְאַחֵר מִכֵּן.

אִיהִי צְנִיעוּתָא אֲשֶׁתְּכַחַת בְּהַ תְּדִיר. אֲלֵא אִיהִי צְדָקָת הוֹת וּבְחֻכְמָה עֲבֹדַת הָאִי, דְּהָא אִיהִי לֹא אִפְקֵרַת גְּרָמָה לְגַבִּיָּה, אֲלֵא בְּגִין דִּיִּדְיעָה יְדַעַת וְחֻכְמָתָא אִסְתַּפְּלַת. וְעַל דָּא אִיהִי אֶתְתָּ לְגַבִּיָּה לְמַעַבְד (עמויה) טִיבוּ וּקְשׁוּט, וְעַל דָּא אֶתְתָּ (לְהוֹרֵת) וְאֲשֶׁתְּדַלַת בְּעֶסֶקָא דָּא.

תָּא חֲזִי, בְּגִין דְּאִיהִי יְדַעַת יְדִיעָה וְאֲשֶׁתְּדַלַת בְּעֶסֶקָא דָּא. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבֹד סִיּוּעָא תַּמָּן בְּהוּא עוֹבְדָא וְאֶתְעַבְרַת מִיָּד. וְכֹלֵא הוּא (דף קפח ע"ב) מְנִיָּה. וְאִי תִימָא אִמָּאִי לֹא אִיִּתִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵינּוֹן בְּגִין מֵאֶתְתָּא אוֹחֶרָא, אִמָּאִי מִן דָּא. אֲלֵא וְדָאִי אִיהִי אֲצֵטְרִיכָא לְעוֹבְדָא דָּא וְלֹא אֶתְתָּא אַחֶרָא.

תְּרִין נָשִׁין הָיוּ דְּמִנִּיָּהוּ אֶתְבְּנִי זֶרְעָא דִּיהוּדָה, וְאֶתּוֹ מְנִיָּהוּ דְּוֹד מְלָכָא וְשִׁלְמָה מְלָכָא וּמְלָכָא מְשִׁיחָא. וְאֵלֶּיךָ תְּרִין נָשִׁין דָּא כְּגוֹנוֹנָא דְּדָא, תִּמְרָה וְרוּת דְּמִיתוּ בְּעֲלִיָּהוּ בְּקִדְמִיתָא, וְאֵינּוֹן אֲשֶׁתְּדַלוּ לְעוֹבְדָא דָּא.

תִּמְרָה אֲשֶׁתְּדַלַת לְגַבִּי חַמּוּהָ דְּאִיהוּ קָרִיב יְתִיר לְבָנֶיהָ דְּמִיתוּ. מָאִי טַעַמָּא אִיהִי אֲשֶׁתְּדַלַת לְגַבִּיָּה, דְּכִתִּיב כִּי רָאָתָה כִּי גָדַל שְׁלָה וְהִיא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה. וּבְגִין דָּא אֲשֶׁתְּדַלַת בְּעוֹבְדָא דָּא לְגַבִּי חַמּוּהָ.

רוּת מֵת בְּעֵלָהּ וּלְבַתָּר אֲשֶׁתְּדַלַת בְּעוֹבְדָא דָּא לְגַבִּיָּה דְּבַעַז דְּכִתִּיב, (רוּת א) וְתַגְּל מְרַגְלוֹתָיו וְתַשְׁכָּב. וְאֲשֶׁתְּדַלַת בְּהַדִּיָּה וּלְבַתָּר אוֹלִידַת לִיָּה לְעוֹבֵד. וְאִי תִימָא אִמָּאִי לֹא נְפִיק עוֹבֵד מֵאֶתְתָּא אַחֶרָא, אֲלֵא וְדָאִי הִיא אֲצֵטְרִיכַת וְלֹא אֶתְתָּא אַחֶרָא. וּמִתְרִין אֵלֶּיךָ אֶתְבְּנִי וְאֲשֶׁתְּכֻלִּיל זֶרְעָא דִּיהוּדָה, וְתַרְוַיָּהוּ בְּכַשְׁרוּת עֲבָדוּ לְמַעַבְד טִיבוּ עִם אֵינּוֹן מִיִּתְיָא לְאֶתְתְּקָנָא עֲלָמָא לְבַתָּר.

וְדָא הוּא כְּמָה דְאַתְמָר (קהלת ד) וְשִׁבַּח אֲנִי אֶת הַמַּתִּים שְׁכָבְר מֵתוּ, דְּהָא כַּד הוּוּ חִיין בְּקַדְמִיתָא לָא הָוּה בְּהוּ שְׁבַחָא (ו"ח וּלְבַתְּר הוּוּ כְּהוּ שְׁבַחָא), וְתַרְווייהוּ אֲשַׁתְּדְלוּ לְמַעַבְד טִיבּוּ וְקָשׁוּט עִם אֲנוּן מִיִּתְיָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא סִייע בְּהוּא עוּבְדָא וְכֹלָא הָוּה כְּדָקָא יָאוּת. זַפְּאָה אִיהוּ מָאן דְּאַשְׁתְּדַל בְּאוּרִייתָא יִמְמָא וְלִילִיא. פְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (יהושע א) וְהִגִּית בּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת כָּכָל הַפְּתוּב בּוּ פִי אַז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרַכְךָ וְגו' :

וְיוֹסֵף הוּרְד מְצַרְיָמָה וַיִּקְנְהוּ פוּטִיפֵר וְגו'.
 (מַה כְּתִיב לְעִיל וַיְכַר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר, אִיהוּ אָמַר לְגַבִּי אֲבוּי הַכֹּר נָא וְגו', וְעַל דָּא וַיְכַר יְהוּדָה. וְכְתִיב וְהִנֵּה הָאוּמִים בְּכַמְנָת. תְּאוּמִין הוּוּ מִקְדָּמָת דְּנָא אַחִין הוּוּ. רַבִּי חוּקְיָה אָמַר, לֹא אֲשַׁמְעֵה כְּבִי. אֲלֵא בְּגִין אַחֲרֵינִי אֲתַגְלִידוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּגִין כֹּף אֲשַׁתְּדַל לְאַשְׁכְּחָא אוּבְדָא דְאַתְאכִיד. תָּא חַוּי מַה כְּתִיב, וַיְהִי כַּמְשִׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יָצָא אַחִיו וַתֹּאמֶר מִחַד פְּרָצַת עֲלִיד פְּרִין. רַמּוּ הַכָּא פְּרִיצוּתָא קַדְמָאָה דְּפְרִין הוּוּא דְּמִית עֲלִיה מוּשְׁמַע דְּכְתִיב פְּרָצַת עֲלִיד פְּרִיצוּתָא בְּגִין דְּאַצְטְרִיכַת לְאַסְרָחָא לְמִקְרָה וּבְגִין כֹּף פְּרִיצוּתָא תַּעֲבִיד בְּשָׂאָר עַמּוּן עוּבְדֵי עֲבוּדַת כּוּכְבִּים וּמְזוּלוֹת. וְעַל דָּא וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ פְּרִין. וּלְבַתְּר דְּכָל עוּבְדָא דִּיהוּדָה אֲתַמַּר דִּיהוּדָה וּבִין לִיה לְיוֹסֵף. וְאִיהוּ גְרִים לִיה לְכָל הָאִי. דְּאִי יְהוּדָה הָוּה אָמַר נְהַרְד לִיה לְאַבְנָא הוּוּ עַבְדִּין לִיה אַחִיו כְּבִי וְעַל דָּא נְחַתוּ לִיה אַחִיו מִשְׁלַטְנוּתָא דְּעֲלִיָּהוּ. לְבַתְּר דְּאַתְגְּלִי מֵאַחִיו וְאַתָּא עֲלִיה כֹּף דָּא אַתְדַּר וְאָמַר

וְיוֹסֵף הוּרְד מְצַרְיָמָה) מָאִי הוּרְד. דְּאַסְתַּפֵּס קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּהוּא עוּבְדָא לְקַיִמָא גְזַרְה דִּילִיה דְּגַזַּר בֵּין הַפְּתָרִים דְּכְתִיב, (בראשית טו) יְדוּעַ תִּדְעַ פִּי גַר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ וְגו'. וַיִּקְנְהוּ פוּטִיפֵר לְסֹטֵר חֲטָאָה קָנָה לִיה.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב ט) הָאֲמַר לְחָרְס וְלֹא יִזְרַח וּבְעַד כּוּכְבִּים יַחְתָּם. תָּא חֲזִי, שְׁבַעָה כְּכַבֵּיא עֲבַד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּרִיקֵעָא, וְכָל רִקִיעָא וְרִקִיעָא אִית בֵּיה פְּמָה שְׁמַשִּׁין מְמַנִּין לְשַׁמְשָׁא לִיה לְקְדָשָׁא בְּרִיף הוּא. בְּגִין דְּלִית לָךְ שְׁמַשָּׁא אוּ מְמַנָּא דְּלִית לִיה

וְהוּוּ כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (קהלת ד) וְשִׁבַּח אֲנִי אֶת הַמַּתִּים שְׁכָבְר מֵתוּ, שְׁהִרִי כְּשִׁהִיו חַיִּים בְּהַתְּחִלָּה, לֹא הָיָה בְּהֵם שְׁבַח (ו"ח וְאַחַר כֹּף הָיָה בְּהֵם שְׁבַח), וְשִׁתִּיחַן הִשְׁתְּדְלוּ לַעֲשׂוֹת חֲסֵד וְאַמַּת עִם אוֹתָם הַמַּתִּים, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא סִיע בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה וְהַכֹּל הָיָה כְּרֹאֵי. אֲשַׁרִּי הוּא מִי שְׁמַשְׁתְּדַל בְּתוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (יהושע א) וְהִגִּית בּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת כָּכָל הַפְּתוּב בּוּ פִי אַז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרַכְךָ וְגו'.

וְיוֹסֵף הוּרְד מְצַרְיָמָה וַיִּקְנְהוּ פוּטִיפֵר וְגו'. [מַה כְּתוּב לְמַעֲלָה? וַיְכַר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר. הוּא אָמַר לְאֲבוּי הַכֹּר נָא וְגו', וְעַל כֵּן וַיְכַר יְהוּדָה. וְכְתוּב וְהִנֵּה הָאוּמִים בְּכַמְנָת. תְּאוּמִין הוּוּ מִקְדָּם לְכֵן אַחִים הוּוּ. רַבִּי חוּקְיָה אָמַר, לֹא כֹף נִשְׁמַע, אֲלֵא בְּגִין אַחֲרֵים גּוֹלְדוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִשּׁוּם כֹּף הִשְׁתְּדְלָה לְמַצָּא הַאֲבָרָה שְׁנֹאֲבָרָה בֹּא רֵאחַ מַה כְּתוּב, וַיְהִי כַּמְשִׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יָצָא אַחִיו וַתֹּאמֶר מִחַד פְּרָצַת עֲלִיד פְּרִין. רַמּוּ כַּאֵן הַתְּפָרְצוֹת רֵאשׁוּנָה שְׁפָרִין זֶה שְׁמַת עֲלִיו, מִמְּשַׁמַּע שְׁכַתוּב פְּרָצַת עֲלִיד, הַתְּפָרְצוֹת כְּגַלְל שְׁהַצְטְרַכְתָּ לְהַטְרִיחַ לְאַדוּקָה, וּמִשּׁוּם כֹּף הַתְּפָרְצוֹת תַּעֲשֶׂה בְּשָׂאָר אַמוֹת עוּבְדֵי עֲבוּדַת כּוּכְבִּים וּמְזוּלוֹת. וְעַל זֶה וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּרִין. וְלֵאמֹר שְׁכָל מַעֲשֶׂה שֶׁל יְהוּדָה נֹאמַר שִׁיתְּוִדָה מִכֹּר לוֹ לְיוֹסֵף, וְהוּוּ גַבִּי לוֹ לְכָל זֶה, שְׂאָם יְהוּדָה הָיָה אוּמַר נְחִוּר אוֹתוֹ לְאַבְנֵי, הוּוּ עוֹשִׂים לוֹ אַחִיו כֹּף, וְעַל זֶה הוּרְדוּ אוֹתוֹ אַחִיו מִשְׁלַטְנוֹ שְׁעֲלִיָּתָם. וְלְכַסּוּף שְׁגָלָה מֵאַחִיו וְכַא עֲלִיו כֹּל זֶה, חֲזוּר וְאָמַר וְיוֹסֵף הוּרְד מְצַרְיָמָה) מַה זֶה הוּרְד? שְׁהַסְפִּים הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה לְקַיִם אֶת הַגְּזַרָה שְׁלוֹ שְׁגוֹר בֵּין הַפְּתָרִים, שְׁכַתוּב (בראשית טו) יְדוּעַ תִּדְעַ פִּי גַר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ וְגו'. וַיִּקְנְהוּ פוּטִיפֵר, לְצַד חֲטָאָה קָנָה אוֹתוֹ.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב ט) הָאֲמַר לְחָרְס וְלֹא יִזְרַח וּבְעַד כּוּכְבִּים יַחְתָּם. בֹּא רֵאחַ, שְׁבַעָה כּוּכְבִּים עֲשֶׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא בְּרִיקֵעַ, וּבְכָל רִקִיעַ וְרִקִיעַ יֵשׁ פְּמָה שְׁמַשִּׁים מְמַנִּים לְשַׁמּוּשׁוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא. מִשּׁוּם שְׂאִין לָךְ שְׁמַשָּׁא אוּ מְמַנָּה שְׂאִין לוֹ עֲבוּדָה וְשַׁמּוּשׁ

אותו השמוש שנתמנה בו, וכל אחד יודע עבודתו לשמש.

מהם שמשמשים בשליחות רבונם ומפקדים בעולם על כל מעשי בני האדם, ומהם שמשבחים אותו, והם (הר"ן) מפקדים על השירה. ואף על גב שהם מפקדים על זה, אין להם כל חיל בשמים וכוכבים ומזלות שכלם לא משבחים את הקדוש ברוך הוא.

שדרי בשעה שנכנס הלילה, אז נפרדים שלשה צדדים מחנות לשלשת צדדי העולם, ובכל צד וצד אלף אלפים ורבוא רבבות, וכלם ממנים על השירה.

שרשה מחנות הם, וזויה קדושה אחת ממנה עליהם ועומדת עליהם, וכלם משבחים את הקדוש ברוך הוא עד שבא הבקר. כשבא הבקר, כל אותם שבצד דרום וכל הכוכבים שמאירים, כלם משבחים ואומרים שירה לקדוש-ברוך-הוא, כמו שנאמר (איוב לח) בָּרֶן יַחַד כִּכְבֵּי בָקָר וַיְרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. בָּרֶן יַחַד כִּכְבֵּי בָקָר - אלו הכוכבים שבצד דרום, כמו שנאמר (בראשית ט) וַיִּשְׁכַּם אֲבָרְהָם בַּבֶּקֶר. וַיְרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים - אלו הם שבצד שמאל שנקללו בימין.

ואז מאיר הבקר, וישראל נושאים שירה ומשבחים לקדוש-ברוך-הוא ביום, שלש פעמים ביום כנגד שלש פעמים של הלילה, ועומדים אלה כנגד אלה, עד שמתעלה כבודו של הקדוש ברוך הוא ביום ובלילה פראוי, והקדוש ברוך הוא מתעלה בשש הללו.

פולחנא ושמושא למאריה, וקיימי כל חד וחד על ההוא שמושא דאתפקדא ביה, וכל חד ידע עבדיתה לשמשא.

מנהון משמשי בשליחותא דמריהון ואתפקדון בעלמא על כל עובדיהון דבני נשא, ומנהון דקא משבחין ליה ואינון (הא) אתפקדון על שירתא. ואף על גב דאינון אתפקדון בהאי, לית להו כל חילא בשמייא וככבין ומזלי דכלהו לא משבחין ליה לקודשא בריהו הוא.

דהא בשעתא דעאל ליליא כדין אתפרשן תלת סטרין משריין לתלת סטרי עלמא, ובכל סטרא וסטרא אלף אלפין ורבוא רבבן וכלהו ממנן על (דף קפט ע"א) שירתא.

תלת משריין אינון, וחד חיותא קדישא ממנא עלייהו וקיימא עלייהו, וכלהו קא משבחין ליה לקודשא בריהו הוא עד דאתי צפרא, כד אתי צפרא, כל אינון דבסטור דרום וכל ככביא דנהרי, כלהו משבחין ואמרי שירתא לקדשא בריהו הוא כמה דאת אמר, (איוב לח) בָּרֶן יַחַד כִּכְבֵּי בָקָר וַיְרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. בָּרֶן יַחַד כִּכְבֵּי בָקָר, אֵלִין כִּכְבֵּי דבסטור דרום כמה דאת אמר, (בראשית ט) וַיִּשְׁכַּם אֲבָרְהָם בַּבֶּקֶר. וַיְרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים, אֵלִין אינון דבסטור שמאלא דאתפלילו בימינא.

וכדין צפרא נהיר, וישראל נטלי שירתא ומשבחין ליה לקדשא בריהו הוא ביממא, תלת זמנין ביממא, לקבל תלת זמנין דליליא. וקיימין אלין לקביל אלין, עד דיסתלק יקרא דקדשא בריהו הוא ביממא ובליליא פדקא יאות, וקדשא בריהו הוא אסתלק בהו בשית אלין.

אוּתָּהּ הַחֲמִיה הַקְּדוּשָׁה שְׁעוֹמֶדֶת עֲלֵיהֶם לְמַעַלָּה, עוֹמֶדֶת עַל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה פְּדִי לְתַקֵּן הַכֹּל כְּרְאוּי. מַה כְּתוּב בָּהּ? (מְשַׁלֵּי לֵא) וְתִקֵּם בְּעוֹד לַיְלָה וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחַק לְנִעְרֹתֶיהָ. וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ - אֵלּוּ אוֹתָם הַמַּחְנוֹת שְׁלֹמַעֲלָה. וְחַק לְנִעְרֹתֶיהָ - אֵלּוּ הַמַּחְנוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה. וּמִשּׁוּם כֶּף כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעַלֶּה מִכָּל הַצְּדִידִים, מִמַּעַלָּה וּמִמַּטָּה, וְעַל כֵּן הַכֹּל הָיָה [הוּא] עוֹמֵד בְּרִשְׁוֹתוֹ וְהַכֹּל הוּא בְּרִצּוֹנוֹ.

(איוב ט) הָאֵמֶר לַחֲרָס וְלֹא יִזְרַח - רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר זֶה יוֹסֵף. וּבְעֵד פּוֹכְבִים יַחְתָּם - אֵלּוּ הֵם אֲחִיו, שְׁפָתוֹב בָּהֶם וְאֶחָד עֶשֶׂר פּוֹכְבִים מִשְׁתַּחֲוִים לוֹ. דְּבַר אַחֵר, הָאֵמֶר לַחֲרָס - זֶה יַעֲקֹב בְּשַׁעַה שְׁאָמְרוּ לוֹ הֲכֹר נָא. וְלֹא יִזְרַח - בְּשַׁעַה שֶׁהִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה. וּבְעֵד פּוֹכְבִים יַחְתָּם - מִשּׁוּם בְּנָיו נִחְתָּם וְנִסְתָּם הָאוֹר שֶׁלּוֹ, הַשְּׁמֶשׁ חֲשָׁף וְהַפּוֹכְבִים לֹא הֵאִירוּ, מִשּׁוּם שְׁיוֹסֵף נִפְרַד מֵאֲבִיו. וּבֵא וּרְאֵה, מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל יוֹסֵף, נִפְרַד יַעֲקֹב מִשְׁמוֹשׁ הַמַּטָּה, וְנִשְׁאַר אֲבֵל עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהִתְבַּשֵּׁר בְּשׁוֹרֵת יוֹסֵף.

וַיְהִי ה' אֵת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו וְגו'. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח, (תְּהִלִּים לז) כִּי ה' אֱהָב מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ בְּאַבְרָהָם, אֶת חֲסִידָיו, חֲסִידוֹ פְתִיב, וְהָא אֲתָמֶר.

תָּא חֲזִי, בְּכֹל אֲתֵר דְּצַדִּיקָא אֲזִלִּי, קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא נָטִיר לֹוֹן וְלֹא שְׂבִיק לֹוֹן. דְּוָד אָמַר, (תְּהִלִּים כג) גַּם כִּי אֵלֶךְ בְּגִיא צַלְמוֹת לֹא אִירָא רַע כִּי אֲתֵה עִמָּדִי שְׂבִטָה וּמִשְׁעֲנִתָּהּ וְגו'. בְּכֹל אֲתֵר דְּצַדִּיקָא

הָהוּא חִיּוֹתָא קְדִישָׁא דְקִיּוּמָא עֲלֵייהוּ לְעִילָא קִיּוּמָא עַל יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בְּגִין לְאַתְקַנָּא כְּלָא כְּדָקָא יְאוּת. מַה כְּתִיב בָּהּ (מְשַׁלֵּי לֵא) וְתִקֵּם בְּעוֹד לַיְלָה וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחַק לְנִעְרֹתֶיהָ. וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ אֵלִין אֵינּוֹן מִשִּׁירֵיין דְלְעִילָא, וְחַק לְנִעְרֹתֶיהָ אֵלִין מִשִּׁירֵיין דְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וּבְגִין כֶּף יְקָרָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲסַתְלַק מִכָּל סְטָרִין מְעִילָא וּמִתַּתָּא. וְעַל דָּא כְּלָא הָוָה (ס"א הוּא) בְּרִשְׁוֹתֶיהָ קִיּוּמָא, וְכֹלָא אִיהוּ בְּרִעוּתֶיהָ.

הָאֵמֶר לַחֲרָס וְלֹא יִזְרַח. (איוב ט) רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, דָּא יוֹסֵף. וּבְעֵד פּוֹכְבִים יַחְתָּם, אֵלִין אֵינּוֹן אֲחִיו דְּכְתִיב בְּהוּ וְאֶחָד עֶשֶׂר פּוֹכְבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי. דְּבַר אַחֵר הָאֵמֶר לַחֲרָס, דָּא יַעֲקֹב, בְּשַׁעַתָּא דְאָמְרוּ לוֹ הֲכֹר נָא. וְלֹא יִזְרַח, בְּשַׁעַתָּא דְאֲסַתְלַקְתָּ שְׂכִינְתָּא מִגִּיָּה. וּבְעֵד פּוֹכְבִים יַחְתָּם, בְּגִין בְּנָוִי אֲתַחְתַּם וְאֲסַתִּים נְהוּרָא דִילֵיהָ, שְׁמִשָּׁא אֲתַחְשָׁף וְכַכְבִּיא לָא נְהִירוּ בְּגִין דִּיוֹסֵף אֲתַפְּרַשׁ מֵאֲבוּי. וְתָא חֲזִי, מַהֲהוּא יוֹמָא דְהָהוּא עוֹבְדָא דִּיוֹסֵף, אֲתַפְּרַשׁ יַעֲקֹב מִשְׁמוֹשָׁא דְעֶרְסָא וְאֲשַׁתָּא אֲבֵלָא עַד הָהוּא יוֹמָא דְאֲתַבְּשֵׁר בְּשׁוֹרָה דִּיוֹסֵף:

וַיְהִי יי אֵת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו וְגו'. רַבִּי יוֹסִי פִתַּח, (תְּהִלִּים לז) כִּי ה' אֱהָב מִשְׁפָּט וְלֹא יַעֲזֹב אֶת חֲסִידָיו לְעוֹלָם נִשְׁמְרוּ. הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ בְּאַבְרָהָם, אֶת חֲסִידָיו, חֲסִידוֹ פְתִיב, וְהָא אֲתָמֶר.

תָּא חֲזִי, בְּכֹל אֲתֵר דְּצַדִּיקָא אֲזִלִּי, קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא נָטִיר לֹוֹן וְלֹא שְׂבִיק לֹוֹן. דְּוָד אָמַר, (תְּהִלִּים כג) גַּם כִּי אֵלֶךְ בְּגִיא צַלְמוֹת לֹא אִירָא רַע כִּי אֲתֵה עִמָּדִי שְׂבִטָה וּמִשְׁעֲנִתָּהּ וְגו'. בְּכֹל אֲתֵר דְּצַדִּיקָא

עמדי שבטך ומשענתך וגו'. בכל מקום שהצדיקים הולכים, השכינה הולכת עמם ולא עוזבת אותם.

יוסף הלך בגיא צלמות והורידו אותו למצרים - השכינה היתה עמו, זהו שפתוב ויהי ה' את יוסף. ומשום ששכינה היתה עמו - בכל מה שהיה עושה, היה מצליח בידו. שאפלו מה שהיה בידו והיה מבקש אותו אדונו בגן אחר - היה מתהפך בידו לאותה הצורה שרצון אדונו היה רוצה בה, כמו שנאמר וירא אדניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עשה ה' מצליח בידו. מצליח בידו ודאי, כי ה' אתו.

בא ראה, וידע אדניו כי ה' אתו לא כתוב, אלא וירא אדניו, שהרי בעינו היה רואה מעשה נסים בכל יום שהקדוש ברוך הוא עושה בידו, ועל כן ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. הקדוש ברוך הוא שומר את הצדיקים, ובגללם הוא שומר את הרשעים, שהרי הרשעים מתברכים משום הצדיקים. כמו כן כתוב (שמואל ב' ו) ויברך ה', את בית עבד אדם, [הגמ' ב' עבד ארון האלהים].

הצדיקים, מתברכים האחרים בגללן, והם לא יכלו להזון [ס"א להוציא] בזכותם, והרי פרושה. יוסף התברך אדונו בגללו, והוא לא יכל להוציא ממנו בזכותו ולצאת לחרות.

ואחר כך הכניס אותו לבית הסהר, כמו שנאמר (תהלים קה) ענו בכפל רגלו ברזל באה נפשו, עד שלאחר מכן הקדוש ברוך הוא הוציא אותו לחרות והשליט אותו על כל ארץ מצרים. ומשום כך כתוב ולא יעזב את חסידיו על הצדיקים בעולם הזה ובעולם

אזלי, שכינתא אזלא עמהון ולא שביק לון. יוסף אזל בגיא צלמות ונחתו ליה למצרים, שכינתא הות עמיה. הדא הוא דכתיב,

ויהי יי את יוסף. ובגין דהות עמיה שכינתא בכל מה דהוה עביד הוה מצלח בידיה. דאפילו מאי דהוה בידיה והוה תבע ליה מאריה בגוונא אחרא, הוה מתהפך בידיה להווא גוונא דרעותא דמאריה הוה רעי ביה. כמה דאת אמר, וירא אדניו כי יי אתו וכל אשר הוא עשה יי מצליח בידו, מצליח בידו ודאי, כי יי אתו.

תא חזי, וידע אדניו כי יי אתו לא כתיב, אלא וירא אדניו, דהא בעינוי הוה חמי עובדא דנסין בכל יומא דקדשא בריך הוא עביד בידיה, ועל דא ויברך יי את בית המצרי בגלל יוסף. קדשא בריך הוא נטיר לון לצדיקא ובגינהון נטר לון לרשיעא, דהא רשיעא מתברכין בגינהון דצדיקא. כגוונא דא כתיב, (שמואל ב' ו) ויברך יי, את בית עבד אדם [הגמ' ב' עבד ארון האלהים].

צדיקא, אחרנין מתברכין בגינייהו, ואינון לא יכלו לאתזנא (ס"א לאשתובא) בזכותייהו, והא אוקמוה. יוסף אתברך מאריה בגיניה, ואיהו לא יכיל לאשתזבא בזכותיה מניה ולנפקא לחירו.

ולבתר אעיל ליה בבית הסהר כמה דאת אמר (תהלים קה) ענו בכפל רגלו ברזל באה נפשו, עד דלבתר קדשא בריך הוא אפיק ליה לחירו ושלטיה על כל ארעא דמצרים. ובגין כך פתיב ולא יעזב את חסידיו לעולם (דף קפט ע"ב) נשמרו, חסידו כתיב ואתמר. וקודשא בריך הוא אגין עלייהו לעולם נשמרו. כתיב חסידו ונתבאר, והקדוש ברוך הוא מגן

הבא, שפתיב (תהלים ה) וישמחו כל חוסי בך לעולם ורגנו ותסוף עלימו ויעלצו בך אהבי שמך.

ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף.

רבי חייא פתח ואמר, (שם ק) ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו בא ראה כמה צריך האדם להשמר מחטאיו וללכת בדרך מתקנת, כדי שלא יסיט אותו היצר הרע ההוא, שהוא מקטרג לו כל יום ויום, כמו שנאמר.

ומשום שהוא מקטרג לו תמיד, צריך האדם להתגבר עליו ולהתעלות עליו במקום של חזק, שצריך להיות גובר עליו ולהשתתף במקום של גבורה, משום שפאשר אדם גובר עליו, אז הוא בצד הגבורה ונדבק בו להתגבר, ומשום שאותו יצר הרע תקיף, צריך האדם להיות תקיף ממנו.

ובני האדם הללו שמתגברים, נקראים גבורי כח, שימצא מין עם מינו, ואלו הם מלאכיו של הקדוש ברוך הוא, שבאים מצד הגבורה הקשה, להתגבר עליו, גברי כח עשי דברו. ברכו ה' מלאכיו - כמו יוסף שנקרא צדיק וגבור ושמר ברית שנקרא צדיק הרשומה בתוכו.

רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מה זה היא? הרי פרשוה, מקום זה שיצר הרע מקטרג, שהוא הדרגה אחר הדברים. משום שיוסף נתן לו מקום לקטרג, שהיה יוסף מסלסל בשערו ומתקן את עצמו ומקשט אותו, אז נתן מקום ליצר הרע לקטרג, שאמר: ומה אבוי מתאבל עליו, ויוסף מקשט

דצדיקיא, בעלמא דין ובעלמא דאתי. דכתיב, (תהלים ה) וישמחו כל חוסי בך לעולם ורגנו ותסוף עלימו ויעלצו בך אהבי שמך:

ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף. רבי חייא פתח

ואמר, (תהלים ק) ברכו יי מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו. תא חזי, כמה אצטרף ליה לבר נש לאסתמרא מחובוי, ולמיהו בארז מתקנא. בגין דלא יסטי ליה ההוא יצר הרע, דאיהו מקטרגא ליה כל יומא ויומא, כמה דאתמר.

ובגין דאיהו מקטרגא ליה תדיר, בעי בר נש לאתתקפא עליה, ולאסתלקא עליה באתר תקיפו. דבעי למהוי גבר עליה, ולאשתתפא באתר דגבורה. בגין דכד בר נש אתקף עליה, פדין איהו בסטר גבורה, ואתדבק ביה לאתתקפא. ובגין דההוא יצר הרע תקיף, בעי בר נש דיהא תקיף מיניה.

וארין בני נשא דאתתקפו עליה, אקרונ גבורי כח, לאשתתפחא זינא עם זיניה.

ואלין אינון מלאכיו דקדשא בריך הוא, דאתיין מסטרא דגבורה קשיא, לאתתקפא עליה, גבורי כח עושי דברו. ברכו יי מלאכיו, פיוסף, דאקרי צדיק וגבור ונטר ברית קדישא דאתרשים בגויה.

רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מאי היא, הא אוקמוה אתר דא דיצר הרע מקטרג, דאיהו ורגא אחר הדברים.

בגין דיוסף יחב ליה דוכתא לקטרגא, דהוה יוסף מסלסל בשעריה ואתקין גרמיה וקשיט ליה, פדין אתיהיב דוכתא ליצר הרע לקטרגא. דאמר, ומה אבוי דאיהו מתאבל

אֶת עֲצָמוֹ וּמִסְלָסֶל בְּשַׁעְרוֹ? !
 אֲזַי הַתְּגַרָּה בּוֹ הַלֵּב וְקִטְרֵג לּוֹ.
 וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. בֹּא
 רֵא, בְּזִמְנֵי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 מְשַׁגֵּיחַ בְּעוֹלָם לְדוֹן אוֹתוֹ
 וּמוֹצֵא רְשָׁעִים בְּעוֹלָם, מֵהַ
 כְּתוּב: (דְּבָרִים יא) וְעֲצַר אֶת
 הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר
 וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ.
 וְאֲזַי - וְאֲבָדְתֶם מְהֵרָה. שְׁהִרִי
 מִשׁוּם חֲטָאֵי בְּנֵי הָאָדָם
 הַשָּׁמַיִם נִעְצְרִים וְלֹא נוֹהֲגִים
 בְּחֻקֹּתֵיהֶם כְּרֵאוּי.

וְכֹא וּרְאָה, אוֹתֶם שְׁלֹא
 שׁוֹמְרִים אֶת בְּרִית הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה,
 גּוֹרְמִים הַתְּפָרְדוֹת בֵּין יִשְׂרָאֵל
 לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים, מִשׁוּם
 שְׁכַתּוּב וְסִרְתֶּם וְעַבְדְּתֶם
 אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם
 לָהֶם, וְכַתּוּב וְעֲצַר אֶת הַשָּׁמַיִם
 וְלֹא יִהְיֶה מָטָר. שְׁזֵהוּ כְּמוֹ
 שֶׁמְשַׁתַּחֲוֶה לְאֱלוֹהֵי אַחֵר,
 שֶׁמְשַׁקֵּר בְּאוֹת הַבְּרִית
 הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה.

וְכֹאשֶׁר הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה
 נִשְׁמְרֶת בְּעוֹלָם כְּרֵאוּי, אֲזַי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן בְּרֻכּוֹת
 לְמַעֲלָה לְהַרְיֵק בְּעוֹלָם, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים סח) גִּשְׁם נְדֻבּוֹת
 תִּגְיַף אֱלֹהִים נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה
 אֶתְּךָ כּוֹנֵנֶתָה. גִּשְׁם נְדֻבּוֹת -
 זֶהוּ גִשְׁמֵי רְצוֹן, כְּשֶׁמְתַרְצֵה
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם כְּנֻסַת
 יִשְׂרָאֵל וְרוֹצֵה לְהַרְיֵק לָהֶם
 בְּרֻכּוֹת, אֲזַי נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה
 אֶתְּךָ כּוֹנֵנֶתָה.

נַחֲלֶתְךָ - הֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם
 נַחֲלָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים לב) יַעֲקֹב
 חִבֵּל נַחֲלָתוֹ. וְנִלְאָה - זֶה כְּנֻסַת
 יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא נִלְאָה בְּאַרְצָה
 אַחֲרָת. שֶׁהִיא צְמֵאָה לְשִׁתּוֹת,
 וְאֲזַי הִיא נִלְאָה. וְכִשְׁאוֹתוֹ גִּשְׁם
 שֶׁל רְצוֹן נִתֵּן, אֲזַי אֶתְּךָ כּוֹנֵנֶתָה.

עֲלֶיהָ, וַיּוֹסֶף מִקְשִׁיט גְּרַמְיָה, וּמִסְלָסֶל
 בְּשַׁעְרֶיהָ, כְּדִין אֶתְגְּרִי בֵיהּ דּוּבָא וְקִטְרֵיג לִיהּ:
 וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. תָּא חֲזִי, בְּזִמְנָא
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁגַּח בֵּיהּ בְּעִלְמָא,
 לְמִידָן יִתִּיהּ, וְאֲשַׁפַּח חֲיִיבִין בְּעִלְמָא, מֵהַ
 כְּתוּב, (דְּבָרִים יא) וְעֲצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה
 מָטָר וְהִאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת יְבוּלָהּ, וְכַדִּין
 וְאֲבָדְתֶם מְהֵרָה. דִּהָא בְּגִין חוּבִין דְּבְנֵי נָשָׂא,
 שְׁמִיָּא וְאַרְעָא אֲתַעְצְרוּ, וְלֹא נִהְגִי נְמוּסִיהוּן
 כְּדָקָא יָאוּת.

וְתָא חֲזִי, אֵינּוּן דְּלֹא נִטְרוּ לְהֵאֵי אֶת קְיִימָא
 דְּקוּדְשָׁא, גְּרַמִּי פְרִישׁוּ בֵּין יִשְׂרָאֵל
 לְאַבּוּהוּן דְּבִשְׁמִיָּא, בְּגִין דְּכַתִּיב וְסִרְתֶּם
 וְעַבְדְּתֶם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם,
 וְכַתִּיב וְעֲצַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר.
 דִּהֵאֵי אֵיְהוּ כְּמֵאן דְּסָגִיד לְאַלְהָא אַחֲרָא,
 דְּמְשַׁקֵּר בְּהֵאֵי אֶת קְיִימָא קְדִישָׁא.

וְכֹד אֶת קְיִימָא קְדִישָׁא אֲתַנְטִיר בְּעִלְמָא
 כְּדָקָא יָאוּת, כְּדִין קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב
 בְּרַכָּאן לְעִילָא לְאַתְרָקָא בְּעִלְמָא. כְּמָה דְאַתְּ
 אָמַר, (תְּהִלִּים סח) גִּשְׁם נְדֻבּוֹת תִּגְיַף אֱלֹהִים
 נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה אֶתְּךָ כּוֹנֵנֶתָה. גִּשְׁם נְדֻבּוֹת, דָּא
 גִּשְׁם דְּרַעוּתָא. כֹּד אֲתַרְעִי קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא
 בְּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל, וּבְעֵי לְאַרְקָא לָהּ בְּרַכָּאן, כְּדִין
 נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה אֶתְּךָ כּוֹנֵנֶתָה.

נַחֲלֶתְךָ, אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוּן אַחְסִנְתִּיהּ
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּמָה דְאַתְּ
 אָמַר, (דְּבָרִים לב) יַעֲקֹב חִבֵּל נַחֲלָתוֹ. וְנִלְאָה, דָּא
 כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, דְּאֵיְהִי נִלְאָה בְּאַרְעָא אַחֲרָא,
 דְּאֵיְהִי צְחִיָּא לְמִשְׁתִּי, וְכַדִּין אֵיְהִי נִלְאָה. וְכֹד
 הֵהוּא גִשְׁם דְּרַעוּתָא אֲתִיְהִיב, כְּדִין אֶתְּךָ
 כּוֹנֵנֶתָה.

וער פן שמים וארץ וכל צבאם,
 כלם עומדים על הקיום הזה,
 שפתיב (ירמיה לג) אם לא בריתי
 יומם ולילה חקות שמים וארץ
 לא שפתי, ומשום כך צריך
 להזהר בזה, והרי פשוה.
 ומשום כך פתוב ויהי יוסף לפה
 תאר ויפה מראה, ואחריו כתוב
 ותשא אשת אדניו את עיניה אל
 יוסף.

ויהי כדברה אל יוסף יום יום.
 רבי אלעזר פתח ואמר, (משלי ו)
 לשמרך מאשת רע וגו'. אשרי
 הצדיקים שיודעים את דרכי
 הקדוש ברופ הוא ללכת בהם,
 משום שהם משתדלים בתורה
 יומם ולילה, שכל מי שמשתדל
 בתורה ימים ולילות, נוחל שני
 עולמות - העולם העליון
 והעולם התחתון. נוחל את
 העולם הזה - אף על גב שאין
 האדם מתעסק בה לשמה, ויורש
 העולם העליון שהוא -
 כשמתעסק בה האדם לשמה.

בא ראה מה כתוב, (משלי א) ארץ
 ימים בימינה בשמאלה עשר
 וכבוד. ארץ ימים בימינה - מי
 שהולך לימין התורה, ארץ של
 חיים הוא לעולם הבא, שזוכה
 שם לכבוד התורה, שהוא כבוד
 וכתר להתעטר על הכל, שפותר
 התורה הוא בעולם ההוא.
 בשמאלה עשר וכבוד - בעולם
 הזה, שאף על גב שאינו מתעסק
 בה לשמה, זוכה בעולם הזה
 לעשר וכבוד.

שחרי רבי חייא, כאשר בא משם
 לארץ ישראל, קרא בתורה, עד
 שהיו פניו מאירים כמו השמש,
 וכשהיו עומדים לפניו כל אותם
 שעסקו בתורה, היה אומר: זה
 השתדל בתורה לשמה, וזה לא
 השתדל לשמה. והיה מתפלל על
 אותו שמתעסק לשמה, שפך

וער דא, שמיא וארעא, וכל חיליהון, פלהו
 קיימא על קיומא דא. דכתיב (ירמיה לג) אם
 לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא
 שפתי. ובגין כך בעי לאזדהרא בדא, והא
 אוקמוה. ובגין כך פתיב, ויהי יוסף יפה תאר
 ויפה מראה, ובתריה פתיב ותשא אשת אדניו
 את עיניה אל יוסף.

ויהי כדברה אל יוסף יום יום. רבי אלעזר
 פתח ואמר, (משלי ו) לשמרך מאשת רע
 וגו', זכאין אינון צדיקיא, דידיעי ארחוי
 דקדשא בריך הוא, למיזל בהו. בגין דאינון
 משתדלי באורייתא יומם ולילה. דכל מאן
 דאשתדל באורייתא יומי ולילי, אחסין תרין
 עלמין, עלמא עלאה, ועלמא (דף קצ ע"א)
 תתאה. אחסין האי עלמא, אף על גב דלא
 אתעסק בה בר נש לשמה, ואחסין ההוא
 עלמא עלאה, כד אתעסק בה בר נש לשמה.
 תא חזי, מה כתיב, (משלי ג) ארץ ימים בימינה
 בשמאלה עשר וכבוד. ארץ ימים
 בימינה, מאן דאזיל לימינא דאורייתא,
 ארכא דחייך איהו לעלמא דאתי. דזכי תמן
 ליקרא דאורייתא, דאיהו יקרא וכתרא,
 לאתעטרא על פלא. דכתרא דאורייתא
 בההוא עלמא איהו. בשמאלה עשר וכבוד,
 בהאי עלמא, דאף על גב דלא אתעסק בה
 לשמה, זכי בהאי עלמא בעותרא ויקרא.

דהא רבי חייא כד אתא מהתם לארעא
 דישראל, קרא באורייתא, עד דהוו
 אנפוי נהירין כשמשא. וכד הוו קיימין קמיה
 כל אינון דלעאן באורייתא. הנה אמר, דא
 אשתדל באורייתא לשמה, ודא לא אשתדל
 לשמה, והנה צלי על ההוא דאתעסק לשמה,
 דליהוי הכי תדיר, ויזכי לעלמא דאתי. וצלי

היה תמיד ויזכה לעולם הבא. ומתפלל על אותו שלא התעסק לשמה, שיבא להתעסק בה לשמה ויזכה לחיי עולם.

יום אחד ראה תלמיד אחד שהיה עוסק בתורה ופניו מוריקים. אמר, ודאי מהרהר בעברה הוא זה. אחז אותו לפניו, והמשיך עליו דברי תורה עד שהתישבה רוחו בתוכו. מאותו היום והלאה שם על רוחו שלא ירדף אחר אותם ההרהורים הרעים וישתדל בתורה לשמה.

אמר רבי יוסי, כשאדם רואה שבאים אליו הרהורים רעים, יתעסק בתורה, ואז יעברו ממנו. אמר רבי אלעזר, כשאותו הצד הרע בא לפתות את האדם, ימשך אותו לתורה, ויפרד ממנו.

בא ראה, שהנה שנינו, שפאשר הצד הרע הזה עומד לפני הקדוש ברוך הוא להשטין על העולם משום מעשים רעים, הקדוש ברוך הוא חס על העולם, ונותן עצה לבני אדם להנצל ממנו, ולא יוכל לשלט עליהם ולא על מעשיהם. ומה היא העצה? להשתדל בתורה, ונצולים ממנו. מנין לנו? שפתיוב (סו) כי גר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. מה כתיב אחריו? לשמרך מאשת רע מחלקת לשון נכריה.

זהו צד הטמאה. הצד האחר - שעומד תמיד לפני הקדוש ברוך הוא להשטין על חטאי בני האדם, ועומד תמיד להשטין למטה לבני אדם. עומד תמיד למעלה כדי להזכיר חטאי בני האדם ולהשטין להם על מעשיהם, ומשום שנתנו ברשותו, כמו שעשה לו לאיוב.

קיימא תדיר לעילא, בגין לאדפרא חוביהון דבני נשא.

דאתיהבו ברשותיה, כמה דעבד ליה לאיוב.

על ההוא דלא אתעסק בה לשמה, דייתי לאתעסקא בה לשמה, ויזכי לחיי עלמא.

יומא חד, חמא חד תלמיד דהוה לעי באורייתא, ואנפוי מוריקן. אמר, ודאי מהרהר בחטאה איהו דנא. אחיד ליה לקמיה, ואמשיך עליה במלין דאורייתא, עד דאתיישב רוחיה בגויה. מן ההוא יומא ולהלאה, שוי על רוחיה, דלא ירדף בתר אינון הרהורין בישינ, וישתדל באורייתא לשמה.

אמר רבי יוסי, פד חמי בר נש דהרהורין בישינ אתיין לגביה, יתעסק באורייתא, וכדין יתעברון מניה. אמר רבי אלעזר, פד ההוא סטרא בישא אתי למפתי ליה לבר נש, יהא משיך ליה לגבי אורייתא, ויתפרש מניה.

תא חזי, דהא תנינן, דכד האי סטרא בישא קיימא קמיה דקדשא בריה הוא לאסטאה על עלמא בגין עובדין בישינ. קדשא בריה הוא חס על עלמא, ויהיב עיטא לבני נשא, לאשתזבא מניה. ולא יכיל לשלטאה עליהון ולא על עובדיהון, ומאי איהו עיטא, לאשתדלא באורייתא, ואשתזבו מניה. מנלן, דכתיב, (משלי ו) פי גר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. מה כתיב בתריה לשמרך מאשת רע מחלקת לשון נכריה.

ודא הוא סטרא מסאבא, סטרא אחרא. דאיהי קיימא תדיר קמיה קדשא בריה הוא, לאסטאה על חוביהון דבני נשא.

וקיימא תדיר לאסטאה לתתא לבני נשא. לאדפרא חוביהון דבני נשא, ולאסטאה לון על עובדיהון. ובגין

וְכֵן עוֹמֵד עֲלֵיהֶם לְהַשְׁטִין אֶת
יִשְׂרָאֵל וְלִהְזַכֵּיר חַטָּאתֵיהֶם בְּכָל
מָה שֶׁעָשׂוּ בְּאוֹתָן הַפְּעָמִים
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד
עֲלֵיהֶם בְּדִין, אֲזַי עוֹמֵד לְהַשְׁטִין
לָהֶם וְלִהְזַכֵּיר חַטָּאתֵיהֶם, וְהִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא חֵס עַל יִשְׂרָאֵל וְנוֹתֵן
לָהֶם עֲצָה לְהִנְצֵל מִמֶּנּוּ, וּבִמָּה?
בְּשׁוֹפֵר, בְּיוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה,
וּבְיוֹם הַכַּפּוּרִים בְּשָׁעֵיר
הַמִּשְׁתַּלַּח שְׁנוֹתָנִים לוֹ, כְּדִי
לְהַפְרֵד מֵהֶם וְלִהְשַׁתְּדֵל בְּאוֹתוֹ
הַחֶלֶק שֶׁלוֹ, וְהָרִי בְּאֵרוֹהַ.

בֹּא רְאֵה מָה פְּתוּב, (שם ה) רְגֵלִיָּה
יְרֻדוֹת מוֹת שְׁאוּל צְעָדִיָּה יִתְמַכּוּ.
וּבִסוּד הָאָמוּנָה מָה פְּתוּב? (שם א)
דְּרֻכִּיָּה דְרֻכֵי נַעַם וְכָל נְתִיבְתִיָּה
שְׁלוֹם. וְאֵלוֹ הֵם דְּרֻכֵי וְשִׁבְלֵי
הַתּוֹרָה, וְהַפֵּל אֶחָד. זֶה שְׁלוֹם
וְזֶה מוֹת, וְהַכֵּל הַפּוֹכִים זֶה מוֹת.
אֲשֶׁרֵי חֶלְקֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּדְבְּקִים בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא
כְּרֵאוּי וְנוֹתֵן לָהֶם עֲצָה לְהִנְצֵל
מִכָּל הַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים שֶׁל
הָעוֹלָם, מִשּׁוֹם שֶׁהֵם עִם קְדוּשׁ
לְנַחֲלָתוֹ וְחֶלְקוֹ, וְעַל כֵּן נוֹתֵן לָהֶם
עֲצָה בְּכָל אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁהִצַּד הֶרַע הַזֶּה יוֹרֵד
וּמִשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם וְרוֹאֶה אֶת
מַעֲשֵׂי בְנֵי הָאָדָם, שֶׁהֵם כָּלֵם
סוֹטִים דְּרֻכִּיהֶם בְּעוֹלָם, הוּא
עוֹלָה וּמִשְׁטִין עֲלֵיהֶם, וְאֵלְמָלָא
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֵס עַל
מַעֲשֵׂי יְדָיו, הֵם לֹא הָיוּ נִשְׁאָרִים
בְּעוֹלָם.

מָה פְּתוּב? וַיְהִי כַּדְבָּרָה אֶל יוֹסֵף
יוֹם יוֹם. כַּדְבָּרָה - שְׁעוֹלָה וּמַעֲלָה
בְּכָל יוֹם יוֹם, וְאוֹמֵר לְפָנַי
הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כַּמָּה רְעוֹת,
כַּמָּה מַלְשִׁינוֹת, כְּדִי לְכַלּוֹת בְּנֵי
אָדָם.

לְשִׁינָאָה בְּנֵי עֲלָמָא.

וְכֵן קִיַּימָא עֲלֵיהֶו לְאִסְטָאָה דְיִשְׂרָאֵל
וְלֹאֲדַפְרָא חוּבִיהוֹן בְּכָל מָה דְעַבְדוּ,
בְּאִינוֹן זְמַנִּין דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא קִיַּימָא
עֲלֵיהֶו בְּדִינָא. כְּדִין קָאִים לְאִסְטָאָה לוֹן
וְלֹאֲדַפְרָא חוּבִיהוֹן. וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא חֵס
עֲלֵיהֶו דְיִשְׂרָאֵל, וַיְהִי לוֹן עֵיטָא לְאִשְׁתְּזַבָּא
מִנִּיהַ. וּבִמָּה, בְּשׁוֹפֵר בְּיוֹמָא דְרֹאשׁ הַשָּׁנָה,
וּבְיוֹמָא דְכַפּוּרֵי בְשָׁעֵיר הַמִּשְׁתַּלַּח דִּיהִבִּין
לֵיה, בְּגִין לְאִתְפָּרְשָׁא מִנִּיהֶו, וְלֹאֲשַׁתְּדֵלָא
בְּהוּא חוּלְקִיָּה, וְהָא אוּקְמוּהַ.

תָּא חֲזִי, מָה כְּתִיב, (משלי ה) רְגֵלִיָּה יְרֻדוֹת
מוֹת שְׁאוּל צְעָדִיָּה יִתְמַכּוּ. וּבְרִזָּא
דְמַהִימְנוֹתָא מָה כְּתִיב, (משלי א) דְרֻכִּיָּה דְרֻכֵי
נַעַם וְכָל נְתִיבְתִיָּה שְׁלוֹם. וְאֵלִין אִינוֹן אֲרַחֲיִין
וְשִׁבְלִין דְאוּרִיָּתָא, וְכֹלָא חַד. הָאִי שְׁלוֹם
וְהָאִי מוֹת, וְכֹלָא הַפִּיכֵן דָּא מִן דָּא.

זַבְּאָה חוּלְקִהוֹן דְיִשְׂרָאֵל, דְאִינוֹן מַתְדַּבְּקִין
בֵּיה בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא כְּדָקָא חֲזִי,
וַיְהִיב לוֹן עֵיטָא לְאִשְׁתְּזַבָּא מִכָּל סְטְרִין
אֲחֵרִין דְעֲלָמָא. בְּגִין דְאִינוֹן עֲמָא קְדִישָׁא
לְאִחְסִנְתִּיהַ וְחוּלְקִיָּה, וְעַל דָּא יְהִיב לוֹן
עֵיטָא בְּכֹלָא. זַבְּאִין אִינוֹן בְּעֲלָמָא דִין,
וּבְעֲלָמָא דְאִתִּי.

תָּא חֲזִי, כִּד הָאִי סְטְרָא בִישָׁא נְחַת וְשָׂאט
בְּעֲלָמָא, וְחֲמִי עוּבְדִין דְבְנֵי נְשָׂא,
דְאִינוֹן פְּלֵהוּ סְטְאִין אֲרַחֲיִיהוּ בְּעֲלָמָא. סְלִיק
לְעִילָא וְאִסְטִין לוֹן, וְאֵלְמָלָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא חֲזִי עַל עוּבְדֵי יְדוּי, לָא יִשְׁתְּאָרוֹן
בְּעֲלָמָא.

מָה פְּתִיב וַיְהִי כַּדְבָּרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם
יוֹם. כַּדְבָּרָה, (דף קצ ע"ב) דְסִלְקָא וְסָאטִי
בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, וְאוֹמֵר קָמִי קִדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא, כַּמָּה בִישִׁין כַּמָּה דְלְטוֹרִין, בְּגִין

מה פתוב? ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. ולא שמע אליה - משום שהוא חס על העולם. לשכב אצלה, מהו לשכב אצלה? פדי לקחת שלטון לשלט על העולם, והשלטון לא שולט עד שנתנת לו רשות.

דבר אחר לשכב אצלה - כמו שנאמר (ויקרא טו) ולאיש אשר ישכב עם טמאה. להיות עמה - לתת לה גדלות וברכות וסיוע, שאמלא היתה לה סיוע מלמעלה, לא נשאר בעולם אפלו אחד, אבל משום שהקדוש ברוך הוא חס על העולם, נשאר העולם בקיומו.

רבי אבא אמר, הכל הוא דרך אחת, אבל יצר הרע הוא שהולך ומפתה את בני האדם פדי להסתות את דרכיהם ולהדבק בהם בכל יום ויום, ובכל עדין ועדין. מסטה את האדם מדרך האמת פדי לדחותו מדרך החיים, למשך אותו לגיהנם.

אשריו מי שעושה ושומר [אשרי מי שעושה, שומר] דרכיו ושביליו פדי שלא ידבק בו, הינו מה שכתוב ויהי כדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה, כמו [במה] שהיא אומרת לו בכל יום. שהרי רוח הטמאה, יצר הרע, מפתה את האדם בכל יום לשכב אצלה, בתוך הגיהנם, ולהדון שם, להיות עמה.

בא ראה, כשאדם נדבק לאותו הצד, נמשך אחריה, ונטמא עמה בעולם הזה ונטמא עמה בעולם האחר. בא ראה, צד הטמאה הזה הוא מגול, הוא מלכלך, פכתוב (ישעיה ל) צא תאמר לו, צואה ממש, ובו נדון מי שמסטה

פדכתוב, (ישעיה ל)

מה פתוב, ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. ולא שמע אליה, בגין דאיהו חייס על עלמא. לשכב אצלה, מהו לשכב אצלה. בגין לנסבא שלטנו, לשלטאה על עלמא, ושלטנו לא שלטא, עד דאתיהיב ליה רשו.

דבר אחר לשכב אצלה, כמה דאת אמר, (ויקרא טו) ולאיש אשר ישכב עם טמאה.

להיות עמה למיהב לה רבו וברכאן וסייעתא. דאלמלא סיועא הוה לה מלעילא, לא אשתאר בעלמא אפילו חד. אבל בגין דקודשא בריך הוא חייס על עלמא, אשתאר עלמא בקיומיה.

רבי אבא אמר, כלא איהו ארחא חדא, אבל יצר הרע הוא דקא אזיל ומפתי לון

לבני נשא, בגין לאסטאה ארחייהו ולא תדבקא בהו, בכל יומא ויומא, ובכל עידן ועידן. סטי ליה לבר נש מארחא דקשוט, בגין לדחייא ליה מארחא דחיי, לאמשכא ליה לגיהנם.

זבאה איהו מאן דעביד ונטיר (נ"א זבאה מאי עביד, נטיר) ארחוי ושבילוי, בגין דלא יתדבק

ביה. היינו דכתוב ויהי כדברה אל יוסף יום יום ולא שמע אליה, כמה (נ"א במה) דאיהי אמרת ליה בכל יומא. דהא רוח מסאבא, יצר הרע, איהו מפתי ליה לבר נש, בכל יומא, לשכב אצלה, גו גיהנם, ולא תדנא תמן, להיות עמה.

תא חזי, פד בר נש אתדבק בהווא סטרא, אתמשך אבתרה, ואסתאב עמה בהאי

עלמא, ואסתאב עמה בעלמא אחרא. תא חזי, האי סטרא מסאבא, מנוולא איהו, לכלוכא איהו. פדכתוב, (ישעיה ל)

דרכו מהתורה, ובו נדונים אותם הרשעים של העולם שאין להם אמונה בקדוש-ברוך-הוא.

מה כתוב? ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית. ויהי כהיום הזה - היום שיצר הרע שולט בעולם ויורד להשטין לבני האדם. מתי? היום שבא אדם לשוב בתשובה על חטאיו, או להשפדל בתורה ולעשות מצוות התורה, ואז יורד באותו הזמן כדי להשטין לבני האדם.

ויבא הביתה לעשות מלאכתו, כדי להשפדל בתורה ולעשות מצוות התורה, שהיא מלאכתו של האדם בעולם הזה. וכיון שעבודת האדם בעולם הזה היא עבודת הקדוש ברוך הוא, צריך לאדם להיות מקיף באריה בכל צדדיו כדי שלא ישלט עליו הצד האחר ולא יוכל לפתות אותו. מה כתוב? ואין איש, אין גבר שיעמד לפני היצר הרע וילחם בו קרב קראוי.

מה דרכו של יצר הרע? פיון שרואה שאין האדם עומד פנגדו ויוצא לקרב אתו, מיד - ותתפשהו בבגדו לאמר שככה עמי. ותתפשהו בבגדו, משום שפאשר יצר הרע שולט על האדם, מתקין אותו ומקשט לו את לבושו, מסלסל בשערו. זהו שכתוב ותתפשהו בבגדו לאמר שככה עמי, הדבק עמי.

מי שהוא צדיק, מתגבר פנגדו ונלחם בו קרב. מה כתוב? ויעזב בגדו פיגה וינס ויצא החוצה. יעזב אותו ויתגבר פנגדו וילחם בו

צא תאמר לו, צואה ממש. וביה אתדן מאן דאסטי ארחוי מן אורייתא, וביה אתדנו אינון חייבין דעלמא, דלית לון מהימנותא בקדשא בריך הוא.

מה פתיב, ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית. ויהי כהיום הזה, יומא דיצר הרע שלטא בעלמא, ונחתא לאסטאה לבני נשא. אימתי, יומא דאתי בר נש לאתבא בתויבתא על חובוי, או לאשתדלא באורייתא, ולמעבד פקודי דאורייתא. וכדין בההוא זמנא נחתא, בגין לאסטאה לבני עלמא.

ויבא הביתה לעשות מלאכתו, בגין לאשתדלא באורייתא ולמעבד פקודי דאורייתא, דאיהו מלאכתו דבר נש בהאי עלמא. וכיון דעבידתא דבר נש בהאי עלמא, הוא עבידתא דקדשא בריך הוא. בעי ליה לבר נש, למהוי תקיפא כאריא בכל סטרוי, בגין דלא ישלוט עלוי סטרא אחרא, ולא יכיל למפתי ליה. מה פתיב ואין איש, לית גבר דיקום לקבליה דיצר הרע, ויגח ביה קרבא כדקא יאות.

מאי אורחיה דיצר הרע, פיון דחמי דלית בר נש קאים לקבליה ולאגחא ביה קרבא, מיד: ותתפשהו בבגדו לאמר שככה עמי. ותתפשהו בבגדו, בגין דכד שליט יצר הרע עליה דבר נש, אתקין ליה, וקשיט ליה לבושו, מסלסל בשעריה. הדא הוא דכתיב ותתפשהו בבגדו לאמר שככה עמי, אתדבק עמי.

מאן דאיהו זפאה, אתתקף לקבליה, ואגח ביה קרבא. מה כתיב, ויעזב

קרב) ויברח ממנו כפי להנצל ממנו, ולא ישלט עליו.

אמר רבי יצחק, עתידים הם הצדיקים לראות את יצר הרע כמו הר גדול, ויתמהו ויאמרו, איך יכלנו להכניע את ההר הגדול העליון הזה? ועתידים הרשעים לראות את היצר הרע דקיק כמו חוט של שערה, ויתמהו ויאמרו, איך לא יכלנו להכניע את חוט השערה כזה דקיק?! אלו יבכו ואלו יבכו. והקדוש ברוך הוא יבער אותו מן העולם וישחט אותו לעיניהם, ולא ישלט עוד בעולם, ויראו הצדיקים וישמחו, כמו שנאמר (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים וגו'. רבי יהודה פתח, (עמוס א) הישאג אריה ביצר וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד. הישאג אריה ביצר.

בא ראה כמה יש לאנשים להשגיח בעבודת הקדוש ברוך הוא, שכל מי שמשתדל בתורה ובעבודת הקדוש ברוך הוא, פחדו ויראתו הם על הכל, שהרי כשפרא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את כל הבריות של העולם כל אחד ואחד בדמותו כראוי לו, ואחר כך ברא את האדם בדמות עליונה, והשליט אותו על כלם בדמות הזו.

שכר זמן שאדם עומד בעולם, כל אותם הבריות של העולם זוקפים ראשם ומסתכלים בדמות העליונה של האדם, אז כלם פוחדים וזעים מלפניו, כמו שנאמר (בראשית ב) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל

בדיוקנא עלאה דבר נש.

בגדו בידה וינס ויצא החוצה, ישבוק ליה, ויתתקף לקבליה. (ס"א ואנח ביה קרבא) ויערוק מניה, בגין לאשתזבא מניה, ולא ישלוט עלוי.

אמר רבי יצחק, זמינין אינון צדיקיא למחמי ליצר הרע, כחד טורא רברבא, ויתמהון ויימרון. איך יכילנא לאכפיא ליה לטורא רברבא הדין עלאה. וזמינין רשיעיא למחמי ליה ליצר הרע, דקיק כחוטא דשערא, ויתמהון ויימרון. היך לא יכילנא לאכפיא לחוטא דשערא כדא דקיק. אלין יכפון ואלין יכפון. וקודשא בריך הוא יבער ליה מעלמא, ויפוס ליה לעינייהו, ולא ישלוט עוד בעלמא, ויחמוץ צדיקיא ויחדון. כמה דאתאמר, אף צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים (תהלים קמ) את פניך. (דף קצא ע"א)

ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים וגו'. רבי יהודה פתח, (עמוס א) הישאג אריה ביצר וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד. הישאג אריה ביצר.

תא חזי, כמה אית לון לבני נשא לאשגחא בפולחנא דקדשא בריך הוא. דכל מאן דאשתדל באורייתא, ובפולחנא דקדשא בריך הוא, דיחלתיה ואימתיה הוא על פלא. דהא כד ברא קדשא בריך הוא עלמא, עבד פל בריין דעלמא, פל חד וחד בדיוקניה דקא חזי ליה. ולבתר ברא ליה לבר נש בדיוקנא עלאה, ושלטיה על פלהו, בדיוקנא דא.

דבר זמנא דבר נש קאים בעלמא, פל אינון בריין דעלמא זקפין רישא, ומסתפלן

עוף השמים וגו'. והדברים הללו, כשמתפללים ורואים אותו, הדמות הזו, והנשמה בו.

אמר רבי אלעזר, אף על גב שאין בו נשמה, הצדיקים לא משתנים מכמו שהיתה דמותם בהתחלה, וכשאדם לא הולך בדרך התורה, הדמות הקדושה הזו מתחלפת לו, ואז חית הבר ועוף השמים יכולים לשלט עליו, משום שהדמות הקדושה הזו התחלפה לו, התחלפה לו הדמות הזו של בן אדם.

ובא וראה, הקדוש ברוך הוא מחליף המעשים שלמעלה ומטה כדי להחזיר הדברים למקומם, ושימצא רצונו בכל מעשי העולם. הדמות של דניאל לא השתנתה כשהפילו אותו לגב האריות, ומשום כך נצול. אמר רבי חזקיה, אם כך, הנה כתוב (דניאל ו) אלהי שלח את מלאכו וסגר את פי האריות ולא חבלו אותי משמע שמשום המלאך שסגר את פיהם, לא נזוק.

אמר לו, משום זה לא נזוק, שהרי אותה דמות האדם הצדיק היא המלאך ממש, שסגר את הפה וקושר אותם לשמר אותו שלא יזיקו לו, ומשום כך אלהי שלח מלאכה, אותו שכל הדמיות שבעולם חקוקות בו, והוא החזיק בי את דמותי ולא נכלו לשלט בי, וסגר את פיהם. ועל זה שלח ודאי את מלאכו.

והמלאך הזה, אותו שכל הדמיות חקוקות בו, שכתוב (תהלים קי) ידן בגוים מלא גיויות, הוא שלא משתנה לפניו כל דמיות העולם, ועל פן צריך האדם לשמר דרכיו

בדין פלהו דחלין וזעין מקמיה, כמה דאת אמר, (בראשית ט) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים וגו', והני מילי, כד מסתכלן וקמאן ביה, האי דיוקנא, ונשמתא ביה.

אמר רבי אלעזר, אף על גב דנשמתא לאו ביה, צדיקיא לא משתניין מכמה דהוה דיוקנהון בקדמיתא. וכד בר נש לא אזיל בארחוי דאורייתא, האי דיוקנא קדישא אתחלף ליה. וכדין חיות ברא ועופא דשמיא יכלין לשלטאה עליה, בגין דאתחלף ליה האי דיוקנא קדישא, אתחלף ליה האי דיוקנא דבר נש.

ותא חזי, קדשא בריך הוא אחלף עובדין דלעילא ותתא, בגין לאהדרא מלין לאתרייהו, ולאשתכחא רעותיה בכל עובדי דעלמא. דניאל לא אשתני דיוקניה כד אפילו ליה בגובא דאריותא, ובגין כך אשתזיב. אמר רבי חזקיה, אי הכי, הא כתיב, (דניאל ו) אלהי שלח מלאכה וסגר פם אריותא ולא חבלוני. משמע דבגין מלאכא דסגר לפומייהו, לא אתחבל.

אמר ליה, בגין דא לא אתחבל, דהא ההוא דיוקניה דבר נש זכאה, איהו מלאכא ממש, דסגיר פומא, וקשיר לון, לנטרא ליה, דלא יחבלון ליה. ובגין כך אלהי שלח מלאכיה, ההוא דכל דיוקנין דעלמא מתחקקן ביה, ואיהו אתקיף דיוקני בי, ולא יכילו לשלטאה בי, וסגר פומייהו, ועל דא שלח מלאכיה ודאי.

והאי מלאכא, ההוא דכל דיוקנין מתחקקן ביה. דכתיב, (תהלים קי) ידן בגוים מלא קמיה כל דיוקנין דעלמא. ועל דא מיבעי

גיויות, איהו דלא אשתני ליה לבר נש, לאסתמרא

וארחוי ושבילוי, בגין דלא יחטא קמיה דמאריה, ויתקיים בדיוקנא דאדם. תא חזי, יחזקאל נטר פומיה ממאכלי דאיסורי, דכתיב, (יחזקאל ד) וְלֹא בָא בָפִי בֶּשֶׂר פְּגוּל, זְכָה וְנִקְרָא בֶּן אָדָם. מה כתוב בדניאל? (דניאל א) וַיִּשֶׂם דְּנִיֵּאל עַל לְבוּ אֲשֶׁר לֹא יִתְגַּאֵל בַּפֶּת בַּג הַמְּלָךְ וּבִיַּיִן מִשְׁתִּיו, זְכָה הוּא, וְאֵתְקַיִם בְּדִיוֹקְנֵיהּ דְּאָדָם. בגין דכל מלין דעלמא, פלהו דחלין מקמי דיוקנא דאדם, דאיהו שליטא על פלהו, ואיהו מלפא על פלא.

אמר רבי יוסי, בגין דא אצטריך ליה לבר נש, לאסתמרא מחובוי, ולא יסטי לימינא ולשמאלא. ועם פל דא, בעי ליה לבר נש למבדק בחובוי בכל יומא ויומא. דהא כד בר נש קאים מערסיה, תרין סהדין קיימין קמיה, ואזלי בהדיה פל יומא.

בעי בר נש למיקם, אינון סהדי אמרין ליה בשעתא דאפתח עינוי, (משלי ד) עֵינֶיךָ לֹנְכַח יְבִיטוּ וְעַפְעָפִיף יִישִׁירוּ נַגְדֶּךָ. קם ומסדר רגליו ללכת - אותם העדים אומרים לו: (שם) פֶּלֶס מַעְגַּל רִגְלֶךָ וְגו'. ועל כן, כשהולך האדם בכל יום, צריך לו להשמר מחטאיו.

בבב יום יום, כשבא הלילה, צריך להתבונן ולבדק בכל מה שעשה כל היום שהוא כדי שישוב מהם ויסתפל בהם תמיד, כדי שישוב לפני רבונו, כמו שנאמר (תהלים נא) וְחַטָּאתֵי נַגְדֵי תְּמִיד, כדי שישוב מהם.

ובא וראה, בזמן שישראל היו בארץ הקדושה, לא נמצא בידיהם חטא, כמו שבארוהו, משום שאותם הקרבנות שהיו מקריבים בכל יום היו מכפרים עליהם.

אמר רבי יוסי, בגין דא אצטריך ליה לבר נש, לאסתמרא מחובוי, ולא יסטי לימינא ולשמאלא. ועם פל דא, בעי ליה לבר נש למבדק בחובוי בכל יומא ויומא. דהא כד בר נש קאים מערסיה, תרין סהדין קיימין קמיה, ואזלי בהדיה פל יומא. בעי בר נש למיקם, אינון סהדי אמרין ליה בשעתא דאפתח עינוי, (משלי ד) עֵינֶיךָ לֹנְכַח יְבִיטוּ וְעַפְעָפִיף יִישִׁירוּ נַגְדֶּךָ. קם ואתקין רגליו למהך, אינון סהדין אמרין ליה, (שם) פֶּלֶס מַעְגַּל רִגְלֶךָ וְגו'. ועל דא כד אזיל בר נש, בכל יומא, בעי ליה לאסתמרא מחובוי.

בבב יומא ויומא, פד אתי ליליא, בעי לאסתפל לא ולמבדק, בכל מה דעבד פל ההוא יומא, בגין דיייתוב מנייהו, ויסתפל בהו תדיר, בגין דיייתוב קמי מאריה. כמה דאת אמר (תהלים נא) וְחַטָּאתֵי נַגְדֵי תְּמִיד, בגין דיייתוב מנייהו. ותא חזי, בזמנא דהו ישראל בארעא קדישא, לא אשתפח בידיהו חובא,

במה דאוקמוה. בגין דאינון קרבנין, דהו מקרבין בכל יומא, (דף קצא ע"ב)

עכשו שישראל גלו מן הארץ ואין מי שמכפר עליהם, התורה מכפרת עליהם ומעשים פשרים, משום שהשכינה עמם בגלות, ומי שאינו מסתפל בדרך הקדוש ברוך הוא, גורם לשכינה להפגע בתוך העפר, כמו שנאמר (ישעיה כו) ישפילנה ישפילה עד ארץ וגו'.

אמר רבי יצחק, וכן מי שמשתדל בתורה ובמעשים פשרים, גורם לכנסת ישראל להרים ראש בתוך הגלות. אשרי חלקם של אותם שמשתדלים בתורה ימים ולילות.

בא ראה, גלגל הקדוש ברוך הוא גלגלים בעולם כדי להרים את ראש הצדיקים, שהרי כדי שיוסף ירים את ראשו בעולם על שנמצא צדיק לפניו, הרגיו את האדון על עבדיו, כמו שנאמר חטאו משקה מלך מצרים והאפה לאדניהם למלך מצרים, והכל כדי להרים את ראשו של יוסף הצדיק. ובא וראה, על ידי החלום נכנע מעם אחיו, ועל ידי החלום התגדל על אחיו, והתגדל על כל העולם.

ויחלמו חלום שניהם איש חלמו בלילה אחד איש כפתרון וגו'. בא ראה שהנה נאמר שכל החלומות הולכים אחרי הפה. כאשר יוסף פתר להם את החלום, למה לזה פתח פתרון טוב, ולזה פתרון רע? אלא שאותם החלומות היו על יוסף, ומשום שידע הדבר על עקרו ופרשו, משום כך פתר להם החלום כמו שצריך, לכל אחד ואחד פתר להם פתרון להחזיר הדבר על מקומו.

מה פתוב? ויאמר אליהם יוסף הלוא לאלהים פתרנים ספרו נא לי. מה הטעם? משום שכן צריך

הוּוּ מְכַפְּרֵי עֲלֵייהוּ. הַשְׁתָּא דַּאֲתַגְלוֹן יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא, וְלִית מָאן דְּמְכַפֵּר עֲלֵייהוּ, אֲוֹרֵייתָא הִיא מְכַפְּרָא עֲלֵייהוּ, וְעוֹבְדֵין דְּכַשְׂרָן, בְּגִין דְּשְׂכִינְתָא עִמָּהוֹן בְּגִלוּתָא. וּמָאן דַּאִיהוּ לֹא מְסַתְּפַל בְּאַרְחוּי דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, גְּרִים לְשְׂכִינְתָא לְאַתְּפִיָּא בְּגוּ עֲפָרָא, כְּמָה דַּאֲתָא אָמַר, (ישעיה כו) יִשְׁפִּילְנָה יִשְׁפִּילָה עַד אַרְץ וְגו'.

אמר רבי יצחק, וכן מאן באורייתא ובעובדין דכשרן, גרים לה לכנסת ישראל, לארמא רישא בגו גלותא. זפאה חולקיהון דאינון דמשתדלי באורייתא יממא ולילי.

תא חזי, גלגל קדשא בריך הוא גלגולין בעלמא, בגין לארמא רישא דצדיקיא, דהא בגין דירים יוסף רישיה בעלמא, על דאשתפח זפאה קמיה, ארגיו רבונא על עבדוי. כמה דאת אמר חטאו משקה מלך מצרים והאפה לאדניהם למלך מצרים. וכלא בגין לארמא רישא דיוסף זפאה. ותא חזי, על ידא דחלמא, אתפפיא מעם אחוי, ועל ידא דחלמא אתרבי על אחוי, ואתרבי על כל עלמא:

ויחלמו חלום שניהם איש חלמו בלילה אחד איש כפתרון וגו', תא חזי, דהא אתמר דכל חלמין אזלין בתר פומא, יוסף פד פשר להו חלמא, אמאי פשר להאי פישרא טבא, ולהאי פישרא בישא. אלא, אינון חלמין עליה דיוסף הוה, ובגין דינדע מלה על עקרא ושרשא דילה, בגין כך פשר חלמא להו כמה דאצטרין. לכל חד וחד פשר להון פישרא, לאהדרא מלה על אתריה.

מה פתיב ויאמר אליהם יוסף הלוא

לו לפתח החלום - להפקיד את הפתרון לקדוש-ברוך-הוא, משום ששם הוא הקיום של הכל ובו עומד הפתרון.

בא ראה, הרי נאמר שדרגת החלום למטה היא, והיא הדרגה הששית, משום שהרי ממקום הנבואה היא שורה, עד הדרגה הזו של החלום, שש דרגות הן, ועולה הפתרון מדרגת החלום לדרגה אחרת. החלום הוא הדרגה שלמטה, והפתרון עומד עליהם, והפתרון עומד בדבור, ועל פן בדבור עומד הדבר, שכתוב הלוא לאלהים פתונים. הלוא לאלהים ודאי.

בא ראה מה כתוב. ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (מלכים ב ב) ויהי כעברם ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. כאן יש להסתפל, שהפסוק הזה הוא תמיהה. ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותו זה עומד? והרי הוא ברשותו של הקדוש ברוך הוא! ועוד, שאלישע גם כן היה יודע, מה הטעם שאמר ויהי נא פי שנים ברוחך אלי?

אָרָא ודאי, מי שאוחז בשמים וארץ וכל העולמות, איך זה לא יהיו ברשותו? ודאי שאלהיו ושאר הצדיקים, הקדוש ברוך הוא עושה תמיד את רצונם, שכתוב (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה, וכל שפן שאותה רוח הקדש שעליו הוריש לאלישע הצדיק, שהיה השמש שלו, והנה הקדוש ברוך הוא אמר לו (מלכים א-ט) ואת אלישע בן שפט מאבל

לאלהים פתונים ספרו נא לי. מאי טעמא, בגין דהכי מיבעי ליה למפשר חלמא, לפקדא פישרא לקדשא בריך הוא, בגין דתמן איהו קיומא דכלא, וביה קיימא פישרא.

תא חזי, הא אתמר דדרגא דחלמא לתתא איהו, ואיהו דרגא שתיתאה. בגין דהא מאתר דנבואה שריא עד האי דרגא דחלמא, שיתא דרגין אינון. וסלקא פישרא מדרגא דחלמא, לדרגא אחרא. חלמא איהו דרגא דלתתא, ופישרא קיימא עלייהו. ופישרא קיימא בדבור, ועל דא בדבור קיימא מלה. דכתיב הלא לאלהים פתונים, הלא לאלהים ודאי.

תא חזי, מה כתיב, ויספר שר המשקים את חלמו ליוסף וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (מלכים ב ב) ויהי כעברם ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. הכא אית לאסתפלא, דהאי קרא תוהא איהו. ואלהיו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותיה קיימא, והא ברשותיה דקדשא בריך הוא איהו. ותו, דאלישע הכי נמי איהו הוה ידע, מאי טעמא אמר, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. אָרָא ודאי, מאן דאחיד בשמיא וארעא וכל עלמא, היך לא יהא ברשותיה דא. ודאי אלהיו, ושאר צדיקים, קדשא בריך הוא עביד רעותהון דצדיקייא תדיר. דכתיב, (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה, וכל שפן דההוא רוחא קדישא, די עליה, ירית ליה לצדיקא דאלישע, דהוה שמשא דיליה.

והא קדשא בריך הוא אמר ליה (מלכים א ט) ואת אלישע בן שפט מאבל

מחולָה תַּמְשַׁח לְנִבְיָא תַּחְתִּיף, וְעַל כֵּן דָּא הָוּה לִיָּה לְאַלְיִשַׁע לְיִרְתָּא לִיָּה. אוֹתוּ.

פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחָךְ, מָה זֶה פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחָךְ אֵלַי? וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתָּךְ שְׁעַל אֶחָד בְּקִשׁ שְׁנַיִם? וּמָה שְׁעַל הִיָּה בְּרִשׁוֹתוֹ אֵיךְ בְּקִשׁ מִמֶּנּוּ? אֵלָּא הוּא לֹא בְּקִשׁ רוּחַ עַל כָּל אֶחָד שְׁנַיִם, אֵלָּא [הוּא] כִּף בְּקִשׁ מִמֶּנּוּ - בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ שְׁהִיָּתָה לוֹ, שְׁיַעֲשֶׂה שְׁתֵּי הַנְּהַגוֹת בְּעוֹלָם בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ.

מָה כְּתוּב? וַיֹּאמֶר הַקִּשִּׁית לְשָׂאוֹל אִם תִּרְאֶה אֶתִּי לְקַח מֵאִתְּךָ יְהִי לְךָ כֵּן וְאִם אֵינְךָ לֹא יִהְיֶה. מָה הַטַּעַם אִם תִּרְאֶה אֶתִּי? אֵלָּא אָמַר לוֹ, אִם תּוּכַל לַעֲמֹד עַל עֶקֶר הַרוּחַ שְׁהַשְׂאֵרְתִּי לְךָ בְּשַׁעַת שְׂאֵלְקַח מִמֶּךָ - יִהְיֶה לְךָ כֵּן, שְׁהִיָּה כָּל אוֹתוֹ הַעֶקֶר שֶׁל הַרוּחַ בְּשַׁעַת שְׁיִתְּבוּנָהּ בּוֹ, כְּאֲשֶׁר יִרְאֶה אֶת אֱלֹהֵינוּ, תִּהְיֶה דְּבִקּוּת בּוֹ כְּרִאוּי.

בֹּא רֵאָה, מִי שְׁמִסְתַּפֵּל בְּמָה שְׁלוּמֵךְ מִרְבוּ וְרוּאָה אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ הַחֲכָמָה, יְכוּל לְהַתּוֹסֵף יוֹתֵר בְּאוֹתָהּ הַרוּחַ. בֹּא רֵאָה, שְׁהִיָּה יוֹסֵף בְּכָל מָה שְׁעֲשֶׂה הִיָּה רוּאָה בְּרוּחַ שֶׁל הַחֲכָמָה אֶת אוֹתָהּ הַדְּמוּת שֶׁל אָבִיו. הִיָּה מִתְּבוּנָהּ, וּמְשׁוּם כִּף הִיָּה הַדְּבָר מִסְתַּיֵּעַ לוֹ, וְנוֹסֵפָה לוֹ רוּחַ אַחֲרַת כְּאוֹר יוֹתֵר עֲלִיוֹן.

בְּשַׁעַת שְׁאָמַר לוֹ אוֹתוֹ הַרְשַׁע וְהִנֵּה גִפְּן לְפָנָי, הַיְדַעְזַע יוֹסֵף, שְׁלֹא הִיָּה יוֹדֵעַ עַל מָה יָבֹא הַדְּבָר. כִּיּוֹן שְׁאָמַר וּבִגְפֵן שְׁלֵשָׁה שְׂרִיגִם, מִיָּד הַתְּעוֹרְרָה רוּחוֹ וְנוֹסֵף כְּאוֹר, וְהִסְתַּפֵּל בְּדְמוּת אָבִיו, וְאֵז הַאִיָּרָה רוּחוֹ וַיִּדַע אֶת הַדְּבָר.

מָה כְּתוּב? וּבִגְפֵן שְׁלֵשָׁה שְׂרִיגִם. אָמַר יוֹסֵף, הִנֵּה וְדָאֵי בְּשׁוֹרָה שֶׁל שְׂמִחָה בְּשְׁלֵמוֹת הִיא. מָה

מחולָה תַּמְשַׁח לְנִבְיָא תַּחְתִּיף, וְעַל דָּא הָוּה לִיָּה לְאַלְיִשַׁע לְיִרְתָּא לִיָּה.

פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחָךְ, מָה פִּי שְׁנַיִם בְּרוּחָךְ אֵלַי, וְכִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּעַל חַד תְּרִין שְׂאֵיל, וּמָה דְּלֹא הָוּה בְּרִשׁוֹתֵיהָ, הִיָּךְ שְׂאֵיל מִיָּנִיָּה. אֵלָּא, אִיהוּ לֹא שְׂאֵיל רוּחַ עַל חַד תְּרִין, אֵלָּא (אִיהוּ) הָכִי שְׂאֵיל מִיָּנִיָּה, בְּהִהוּא רוּחָא דְּהָוּה לִיָּה, דְּיַעֲבִיד (ד"א ל"ג טד) תְּרִין נְמוּסִין בְּעַלְמָא, בְּהִהוּא רוּחָא.

מָה כְּתוּב וַיֹּאמֶר הַקִּשִּׁית לְשָׂאוֹל אִם תִּרְאֶה אֶתִּי לְקַח מֵאִתְּךָ יְהִי לְךָ כֵּן וְאִם אֵינְךָ לֹא יִהְיֶה. מָה טַעְמָא אִם תִּרְאֶה אוֹתִי. אֵלָּא הָכִי אָמַר לִיָּה, אִם תּוּכּוּל לְמִיקָם עַל עֶקֶרָא דְּרוּחָא דְּשְׁבִקְנָא לְךָ, בְּשַׁעַתָּא דְּאִתְּנַסִּיבְנָא מִיָּנָה, יִהְיֶה לְךָ כְּדִין. דְּהָא כָּל הַהוּא עֶקֶרָא דְּרוּחָא בְּשַׁעַתָּא דְּיִסְתַּפֵּל בִּיהָ, כִּד חֲמִי לִיָּה לְאַלְיָהּ, יְהוּי דְּבִיקּוּתָא בִּיהָ, כְּדָקָא יִאוּת. (דף

קצב ע"א)

תָּא חֲזִי, הָאֵי מָאן דְּאִסְתַּפֵּל בְּמָה דְּאוּלִּיף מְרַבִּיָּה, וְחֲמִי לִיָּה בְּהִהוּא חֲכָמָתָא, יְכִיל לְאַתּוּסְפָּא בְּהִהוּא רוּחָא יִתִּיר. תָּא חֲזִי, דְּהָא יוֹסֵף בְּכָל מָה דְּאִיהוּ עֲבִיד, הוּי חֲמִי בְּרוּחָא דְּחֲכָמָתָא לְהִהוּא דְּיוּקְנָא דְּאָבוּי, הָוּה מִסְתַּפֵּל. וּבְגִין כִּף הָוּה מִסְתַּיֵּעַ לִיָּה מְלִתָּא, וְאַתּוּסְפָּא לִיָּה רוּחָא אַחֲרָא, בְּנִהִירוֹ עַלְלָא יִתִּיר.

בְּשַׁעַתָּא דְּאָמַר לִיָּה הַהוּא רְשַׁע, וְהִנֵּה גִפְּן לְפָנָי, אִזְדַּעְזַע יוֹסֵף. דְּלֹא הָוּה יוֹדֵעַ עַל מָה תִּיָּתִי מְלָה, כִּיּוֹן דְּאָמַר וּבִגְפֵן שְׁלֵשָׁה שְׂרִיגִם, מִיָּד אִתְּעַר רוּחֵיהָ, וְאַתּוּסְף בְּנִהִירוֹ, וְאַסְתַּפֵּל בְּדְיוּקְנָא דְּאָבוּי, כְּדִין אִתְּנִהִיר רוּחֵיהָ, וַיִּדַע מְלָה.

מָה כְּתוּב, וּבִגְפֵן שְׁלֵשָׁה שְׂרִיגִם. אָמַר יוֹסֵף,

הטעם? משום שהגפן הזו נראית על כנסת ישראל, והתבשר יוסף על זה. ובגפן שלשה שריגים - אלו הם שלש דרגות עליונות שיוצאות מן הגפן הזו, פהנים לויים וישראלים.

והיא כפרחת עלתה נצה, שהרי בגללם עולה כנסת ישראל ומתברכת מעם המלך העליון. הבשילו אשפלתיה ענבים - אלו הצדיקים של העולם, שהם כמו ענבים מבשלים פראוי. דבר אחר הבשילו אשפלתיה ענבים - זהו היין המשמר בענביו מששת ימי בראשית. עד כאן התבשר יוסף בחלומו, מכאן ולהלאה החלום הוא שלו, משום שיש לו חלומות, ולאחרים. ואקח את הענבים, שהוא לו, לעצמו.

שנינו, מי שרואה ענבים לבנים בחלום, סימן יפה לו. שחורים - לא. מה הטעם? משום שהוא הסוד של שתי דרגות ידועות, אותם שחורים ולבנים. זה הוא טוב, וזה הוא לא טוב, וכל הענבים תלויים בסוד האמונה, ועל כן נפרדים בחכמה, הן לטוב הן לרע. אלו צריכים רחמים, ואלו השגחה של רחמים.

בא ראה, אדם הראשון, אשתו סחטה לו ענבים וגרמה לו מות ולכל ישראל ולכל העולם. נח בא לענבים הללו, ולא נשמר פראוי, מה פתוב? (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, בה"א. בני אהרן שתו יין מהם, והקריבו קרבן באותו היין ומתו, והרי נתבאר. ומשום כך פתוב (דברים לב) ענבמו ענבי רוש אשפלת מררת למו, משום שאותם הענבים גרמו את זה.

וקריבו קרבנא בההוא חמרא, ומיתו, והא אתמר. ובגין כך פתיב, (דברים לב) ענבמו ענבי רוש אשפלת מררת למו, בגין דאינון ענבין גרמי האי.

הא ודאי בשורה דחדוה בשלימו איהו, מאי טעמא, בגין דהאי גפן על כנסת ישראל אתחזי ליה, ואתבשר יוסף בהאי. ובגפן שלשה שריגים, אלין אינון תלתא דרגין עלאין, דנפקי מהאי גפן, פהני ליואי וישראלי.

והיא כפרחת עלתה נצה, דהא בגיניהון סלקא כנסת ישראל, ואתברכת מעם מלכא עלאה. הבשילו אשפלתיה ענבים, אלין אינון צדיקיא דעלמא, דאינון פענבים מבושלים פדקא חזי. דבר אחר הבשילו אשפלתיה ענבים, דא הוא יין דאתנטיר בענביהו מששת ימי בראשית. עד הכא אתבשר יוסף בחלמיה, מכאן ולהלאה חלמא איהו דיליה, בגין דאית חלמין ליה, ולאחרנין. ואקח את הענבים, דאיהו ליה לגרמיה.

תנינו, האי מאן דחמי ענבין חוורין בחלמא, סימן יפה לו, אוכמי לא. מאי טעמא, בגין דאיהו רזא דתרין דרגין ידיען, אינון אוכמי וחוורי. האי איהו טב, והאי איהו דלא טב, וכלהו ענבין ברזא דמהימנותא תליין. ועל דא מתפרשן בחכמתא, הן לטב, הן לביש. אלין צריכין רחמי, ואלין אשגחותא דרחמי.

תא חזי, אדם הראשון, אנתתיה סחטא ליה ענבין, וגרמת ליה מותא, ולכל ישראל, ולכל עלמא. נח אתא להני ענבין, ולא אתנטיר פדקא יאות, מה כתיב, (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, בה"א. בני אהרן, שתו חמרא מנייהו,

רָאָה עֲנָבִין דְּאִינוּן טְבִין, בְּהֵוּא כָּרִם,
הַפָּרָם שְׁמַעְלִים נַחַת וְרִיחַ בְּדַרְגוֹת
שְׁלֵמוֹת פְּרָאוּי. וְעַל זֶה יוֹסֵף יָדַע
אֵת הַדָּבָר וְהִסְתַּכֵּל בְּעֵקֶר וּפְתַר
הַחֲלוּם עַל בְּרִיּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁהִתְבַּשֵּׁר
בְּאוֹתוֹ הַחֲלוּם פְּרָאוּי, וּמִשּׁוּם כִּף
פְּתַר הַפְּתָרוֹן לְטוֹב וְכִף הַתְּקִים.

מַה כְּתוּב? וַיֵּרָא שָׂר הָאֲפִים פִּי
טוֹב פְּתַר וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף אֵף אֲנִי
בַּחֲלוּמִי וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סְלֵי חֲרִי עַל
רֹאשִׁי. בֹּא רְאֵה, אֲרוּרִים הֵם
הַרְשָׁעִים, שֶׁכָּל מַעֲשֵׂיהֶם כָּלֵם
לְרַע, וְכָל אוֹתָם הַדְּבָרִים שֶׁהֵם
אוֹמְרִים, כָּלֵם לְרַע וְלִהְרַע.

בֵּינוֹן שִׁפְתַּח אֵת פִּיו בְּאֵף, מִיַּד פַּחַד
יוֹסֵף, וַיִּדַע שֶׁכָּל דְּבָרָיו הֵם לְהַרַע
וּבְשׁוּרָה שֶׁל רַע בְּפִיו. וְהִנֵּה
שְׁלֹשָׁה סְלֵי חֲרִי עַל רֹאשִׁי. אֲזַי יָדַע
יוֹסֵף שֶׁהִתְבַּשֵּׁר עַל חֲרַבְנֵי בֵּית
הַמֶּקְדָּשׁ, וַיִּשְׂרָאֵל בְּגִלוּת, שִׁיגְלוּ
מִן הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

רְאֵה מַה כְּתוּב, וּבִסְל הָעֲלִיּוֹן מְכַל
מֵאֲכַל פְּרַעַה מַעֲשֵׂה אִפָּה וְהַעוֹף
אֲכַל אֹתָם מִן הַסֵּל מְעַל רֹאשִׁי.
אֵלוֹ הֵם שְׂאֵר הָעַמִּים שְׂמֵתִפְנִסִים
עַל יִשְׂרָאֵל וְהוֹרְגִים אוֹתָם
וּמְחַרְבִּים בֵּיתָם וּמְפַזְרִים אוֹתָם
לְאַרְבַּעַת צַדְדֵי הָעוֹלָם. וְהַכֵּל
הַסְּתַכֵּל יוֹסֵף, וַיִּדַע שְׂאוֹתוֹ הַחֲלוּם
עַל יִשְׂרָאֵל כְּשִׂיחֵיו בְּחַיּוּב לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ. מִיַּד פְּתַר לוֹ פְּתָרוֹן לְרַע,
וְהַתְּקִים בּוֹ.

וּבֹא וְרְאֵה, שְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ
שְׂרָאָה זֶה וְרְאָה זֶה - זֶה רְאָה
כְּשִׁעוּלָה וְשׁוֹלְטַת הַדְּרָגָה
הָעֲלִיּוֹנָה וּמֵאִירָה הַלְּבָנָה, וְזֶה
רְאָה שְׁנֹחֵשֶׁף וְשׁוֹלֵט עָלֶיהָ הַנְּחֹשׁ
הַרַע, וּמִשּׁוּם כִּף הַסְּתַכֵּל יוֹסֵף
בַּחֲלוּם הַהוּא, וּפְתַר אוֹתוֹ פְּתָרוֹן
לְרַע. וְעַל כֵּן הַכֵּל עוֹמֵד בְּפְתָרוֹן,

חָמָא עֲנָבִין דְּאִינוּן טְבִין, בְּהֵוּא כָּרִם,
דְּקָא סְלָקִין נַיִחָא וְרִיחָא בְּדַרְגִין
שְׁלֵימִין, פְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא יוֹסֵף יָדַע
מְלָה, וְאַסְתַּכֵּל בְּעֵקֶרָא, וּפְשַׁר חֲלָמָא עַל
בְּרִיּוּהָ. בְּגִין דְּאַתְבַּשֵּׁר בְּהֵוּא חֲלָמָא, פְּדָקָא
יְאוּת. וּבְגִין כִּף פְּשַׁר פְּשָׂרָא לְטַב, וְאַתְקִיִּים
הַכִּי.

מַה כְּתוּב. וַיֵּרָא שָׂר הָאֲפִים פִּי טוֹב פְּתַר
וַיֹּאמֶר אֶל יוֹסֵף אֵף אֲנִי בַּחֲלוּמִי וְהִנֵּה
שְׁלֹשָׁה סְלֵי חֲרִי עַל רֹאשִׁי. תָּא חֲזִי, אֲרוּרִין
אִינוּן רְשִׁיעֵינָא, דְּכָל עוֹבְדֵיהוֹן פְּלֵהוֹן לְבִישׁ.
וְכָל אִינוּן מְלִין דְּאִינוּן אֲמַרִין, פְּלֵהוּ לְבִישׁ,
וְלֹאֲבֹאֲשָׂא.

בֵּינוֹן דְּפְתַח פּוּמִיָּה בְּאֵף, מִיַּד דְּחִיל יוֹסֵף,
וַיִּדַע דְּכָל מְלוֹי אִינוּן לֹאֲבֹאֲשָׂא,
וּבְשׁוּרָה דְּבִישׁ בְּפּוּמִיָּה. וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סְלֵי
חֲרִי עַל רֹאשִׁי, כְּדִין יָדַע יוֹסֵף דְּאַתְבַּשֵּׁר עַל
חֲרִיבוֹ דְּבִי מְקַדְשָׂא, וַיִּשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא,
דִּיתְגְּלוּן מֵאַרְעָא קְדִישָׂא.

חָמִי מַה כְּתוּב, וּבִסְל הָעֲלִיּוֹן מְכַל מֵאֲכַל
פְּרַעַה מַעֲשֵׂה אִפָּה וְהַעוֹף אֲכַל אֹתָם
מִן הַסֵּל מְעַל רֹאשִׁי. אֵלִין אִינוּן שְׂאֵר עַמִּין,
דְּמִתְפַּנְשִׁי עַלִּיָּהוּ דִּישְׂרָאֵל, וְקִטְלֵי לוֹן,
וְחַרְבֵי בֵּיתֵיהוּ, וּמְפַזְרֵי לוֹן לְאַרְבַּע סְטְרֵי
דְּעֲלָמָא. וְכָלֵא אִסְתַּכֵּל יוֹסֵף, וַיִּדַע דְּהֵוּא
חֲלָמָא עַל יִשְׂרָאֵל, כְּדִין יְהוֹן בְּחַיּוּבָא קָמִי
מְלָכָא, מִיַּד פְּשַׁר לִיהָ פְּשָׂרָא לְבִישׁ,
וְאַתְקִיִּים בֵּיהָ.

וְתָא חֲזִי, תְּרִין דְּרָגִין אֵלִין, דְּקָא חָמָא הַאי,
וְחָמָא הַאי. דָּא חָמָא (דְּהֵא) (דף קצב ע"ב)

כְּדִין סְלִיק, וְקָא שְׁלִיט דְּרָגָא עֲלָאָה, וְאַתְנַהֵר
סְהָרָא. וְדָא חָמָא, דְּאַתְחַשְׁף וְשְׁלִיט עָלֶיהָ חֲיוּיָא בִישָׂא. וּבְגִין כִּף אִסְתַּכֵּל

וְזֶה וְזֶה רָאוּ, בְּשֵׁתֵי הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ, שְׁשׁוּלֵט זֶה וְשׁוּלֵט זֶה. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים נא) לֵב טְהוֹר בָּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי. אֵת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ, אָבֵל לֵב טְהוֹר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א-ג) וְנִתַּתְּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ וְגו', וְכֵתוּב (משלי טו) וְטוֹב לֵב מְשֻׁתָּה תְּמִיד, וּמִשׁוּם כֵּן לֵב טְהוֹר וְדָאִי.

וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי - זֶהוּ רוּחַ נְכוֹן וְדָאִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְהִתְעוֹרְרוּ, זֶה רוּחוֹ שֶׁל הַמַּשִּׁיחַ, וְהִתְעוֹרְרוּ (יחזקאל יא) וְרוּחַ חֲדָשָׁה אָתָּן בְּקִרְבְּכֶם. וְדוֹר הַתְּפִלָּה, אוֹתוֹ רוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי.

מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ מֵהַצַּד הָאֲחֵר לֵב טָמֵא וְרוּחַ עוֹעִים שֶׁמְסַטָּה אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם, וְזוֹ הִיא רוּחַ טְמֵאָה שֶׁנִּקְרָאת רוּחַ עוֹעִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יט) ה' מָסַף בְּקִרְבָּה רוּחַ עוֹעִים, וְעַל פֶּן וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי. מַה זֶה חֲדָשׁ? זֶה חֲדוּשׁ הַלְבָנָה. בְּשֻׁעָה שֶׁמִּתְחַדָּשׁת׃ הַלְבָנָה, דוֹר מְלֹךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיִם, וּמִשׁוּם כֵּן חֲדָשׁ.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה שְׁכֵתוֹב (מלכים א-כב) וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֵד לִפְנֵי ה' וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶפְתָּנוּ וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו בְּמָה. וַיֹּאמֶר אֶצֵּא וְהִייתִי רוּחַ שֶׁקָּר בְּפִי כָּל נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תִּפְתָּה וְגַם תּוּכַל צֵא וַעֲשֵׂה כֵן. וְשִׁנִּינוּ שֶׁהִיְתָה רוּחַ נְבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי. וְכִי הַנְּשֻׁמוֹת, כִּינּוּן שְׁעוֹלוֹת וְעוֹמְדוֹת לְמַעְלָה, הֵן יְכוּלוֹת לְשׁוּב לְעוֹלָם הַזֶּה? וְהַדְּבָר תְּמוּהָ שֶׁאֵמַר, אֶצֵּא וְהִייתִי רוּחַ שֶׁקָּר בְּפִי וְגו'.

יוֹסֵף בְּהָהוּא חֲלָמָא, וּפְשָׁר לִיה פְּשָׁרָא לְבִישׁ. וְעַל דָּא, כִּלְא בְּפִישָׁרָא קְיִימָא, וְדָא וְדָא חֲמוּ, בְּאֵלִין תְּרִין דְּרַגִּין, דְּשִׁלִּיט דָּא, וְשִׁלִּיט דָּא.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים נא) לֵב טְהוֹר בָּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי, הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ, אָבֵל לֵב טְהוֹר, כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (מלכים א ג) וְנִתַּתְּ לְעַבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ וְגו', וְכֵתוּב (משלי טו) וְטוֹב לֵב מְשֻׁתָּה תְּמִיד, וּבְגִין כֵּן לֵב טְהוֹר וְדָאִי.

וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי, דָּא הוּא רוּחַ נְכוֹן וְדָאִי. כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. וְאֵתְעֵרוּ, זֶה רוּחוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ. וְאֵתְעֵרוּ, (יחזקאל יא) וְרוּחַ חֲדָשָׁה אָתָּן בְּקִרְבְּכֶם. וְצִלֵּי דוֹד, הֵהוּא רוּחַ נְכוֹן, חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי.

בְּגִין דְאִית מְסַטְרָא אֲחֵרָא, לֵב טָמֵא וְרוּחַ עוֹעִים, דְּאֶסְטִי לְבִנֵי עֲלָמָא, וְדָא הוּא רוּחַ טוֹמְאָה, דְּאֶקְרִי רוּחַ עוֹעִים. כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (ישעיה יט) י' מָסַף בְּקִרְבָּה רוּחַ עוֹעִים. וְעַל דָּא וְרוּחַ נְכוֹן חֲדָשׁ בְּקִרְבִּי. מָאִי חֲדָשׁ. דָּא חֲדוּשָׁא דְסִיְהָרָא. בְּשַׁעֲתָא דְאֵתְחַדָּשׁ סִיְהָרָא, דוֹד מְלֹךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְקַיִם וּבְגִין כֵּן חֲדָשׁ.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ אֶזְלֵי בְּאַרְחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אֶלְעָזָר, הָאִי דְכֵתִיב, (מלכים א כב) וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֵד לִפְנֵי י' וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶפְתָּנוּ וַיֹּאמֶר י' אֵלָיו בְּמָה וַיֹּאמֶר אֶצֵּא וְהִייתִי רוּחַ שֶׁקָּר בְּפִי כָּל נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תִּפְתָּה וְגַם תּוּכַל צֵא וַעֲשֵׂה כֵן. וְתִנְיֵן דְהָהוּא רוּחַ נְבוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי. וְכִי נִשְׁמָתִין, כִּינּוּן דְסִלְקִין וְקְיִימִין לְעֵילָא, אֵינּוּן יְכֻלִּין לְאַתְבָּא בְּהָאִי עֲלָמָא, וּמְלָה תְּמִיְהָ, דְאָמַר אֶצֵּא וְהִייתִי רוּחַ שֶׁקָּר בְּפִי וְגו'.

ועוד, מה הטעם נענש עליו
אחאב? שהרי דין התורה ששם
שמואל לפני ישראל כף הוא,
שכתוב (שמואל א-ח) את שדוּתִיכֶם
וכרמיכם וזיתיכם הטובים יקח,
ואם אחאב נטל אותה כרם
בנבות, דין היה! ועוד, שהיתה
לו כרם אחרת, או זהב, ולא
רצה!

אמר לו, יפה שאלת. בא ראה,
הרוח הזו שאמרו שהיא רוח של
נבות, כאן יש להסתכל - וכי
הרוח של נבות יכולה לעלות
ולעמד לפני הקדוש ברוך הוא
לבקש שקר, שכתוב ויצא
הרוח? ואם הוא צדיק, איך
יבקש שקר בעולם ההוא, שהוא
עולם של אמת? ומה בעולם
הזה לא צריך צדיק שקר, בעולם
ההוא לא כל שפן? ואם אינו
צדיק, איך יכול לעמד לפני
הקדוש ברוך הוא?

אָלָא ודאי נבות לא היה כל כף
צדיק לעמד לפני הקדוש ברוך
הוא, אלא רוח אחרת היתה
ששלטה בעולם, שזוהי רוח
שתמיד עומדת ועולה לפני
הקדוש ברוך הוא, וזוהי
שמסטה את בני העולם לשקר,
ומי שהוא רגיל בשקר, משתדל
תמיד בשקר, ועל זה אמר אצא
והייתי רוח שקר וגו', ועל פן
הקדוש ברוך הוא אמר לו צא
ועשה כן. צא מפאן, כמו
שפארוהו שכתוב (תהלים קא) דבר
שקרים לא יפון לנגד עיני,
ומשום זה היא רוח שקר ודאי.

ועוד, על מה שהרג את נבות
ונטל את פרמו, למה הרג אותו
הרג? אלא שהרג אותו בלי דין
נענש. הרג אותו בלי דין ונטל
את פרמו, ומשום כף כתוב
(מלכים א-כא) הרצחת וגם ירשת,
ועל פן נענש. ובא וראה כמה הם

ותו, מאי טעמא אתענש עליה אחאב, דהא
דינא דאורייתא, דשוי שמואל קמיייהו
דישראל, הכי הוא. דכתיב, (שמואל א ח) את
שדוּתִיכֶם וּכְרַמֵיכֶם וְזֵיתֵיכֶם הַטּוֹבִים יִקַּח.
ואי אחאב נטל ההוא כרם בנבות, דינא הוה.
ותו, דהוה יהיב ליה פרמא אחרא, או דהבא,
ולא בעא.

אמר ליה, יאות שאלת. תא חזי, האי רוח
דקאמרו דאיהו רוח דנבות, הכא אית
לאסתפללא. וכי רוחא דנבות יכיל לסלקא
ולקיימא קמיה דקודשא בריך הוא, למתבע
שקרא. דכתיב ויצא הרוח. ואי צדיקא הוא,
איך יבעי שקרא בההוא עלמא, דאיהו עלמא
דקשוט. ומה בהאי עלמא, לא בעי זפאה
שקרא, בההוא עלמא, לא כל שפן. ואי לאו
זפאה איהו, היך יכיל לקיימא קמי קדשא
ברוך הוא.

אָלָא ודאי נבות לאו זפאה הוה כל כף
לקיימא קמי קדשא בריך הוא, אלא
רוחא אחרא הוה, דשלטא בעלמא. דדא הוא
רוחא דקיימא תדיר וסלקא קמי קדשא בריך
הוא. ודא הוא דאסטי לבני עלמא בשקרא.
ומאן דאיהו רגיל בשקרא, אשתדל תדיר
בשקרא. ועל דא אמר אצא והייתי רוח שקר
וגו'. ועל דא קדשא בריך הוא אמר ליה, צא
ועשה כן. פוק מהכא, פמה דאוקמוה
דכתיב, (תהלים קא) דבר שקרים לא יפון לנגד
עיני. ובגין דא איהו רוח שקר ודאי.

ותו, על מה דקטל ליה לנבות ונטל פרמא
דיליה, קטולא אמאי קטיל ליה. אלא
על דקטיל ליה בלא דינא, אתענש. קטיל
ליה בלא דינא, ונסיב פרמא דיליה. ובגין כף
פתיב, (מלכים א כא) הרצחת וגם ירשת, ועל דא

בְּנֵי אָדָם בְּעוֹלָם שְׂרוּחַ הַשָּׁקֶר
הָיוּ מְסֻטָּה אוֹתָם בְּשָׁקֶר, וְהוּא
שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם בְּכַמְהָ צְדָדִים
וּבְכַמְהָ מַעֲשִׂים, וְהִנֵּה בְּאַרְנוֹ אֶת
הַדְּבָרִים.

וְעַל כֵּן דָּוִד הִפְלִיף בְּקֶשׁ לְהַשְׁמֵר
מִמֶּנּוּ וּרְצָה לְצַאת מִתּוֹךְ
הַטְּמְאָה, שְׁכֵתוֹב (תהלים נא) לֵב
טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן
חִדָּשׁ בְּקִרְבִּי. זֶה הוּא רוּחַ נְכוֹן,
וְהָאֲחֵר הוּא רוּחַ שָׁקֶר. וְעַל כֵּן
שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן, אַחַת קְדוּשָׁה
וְאַחַת טְמְאָה.

פֶּתַח וְאָמַר, (יואל ב) וְה' נָתַן קוֹלוֹ
לְפָנֵי חִילוֹ כִּי רַב מְאֹד מִחְנֵהוּ כִּי
עֲצוּם עֲשֵׂה דְבָרוֹ וְגו'. אֶת
הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאַרְוֵהוּ. אָבֵל וְה',
בְּכָל מְקוֹם הוּא וּבֵית דֵּינּוֹ. נָתַן
קוֹלוֹ - זֶהוּ הַקּוֹל שְׁכֵתוֹב (דברים ד)
קוֹל דְּבָרִים. וְכֵתוֹב שֵׁם (שמות ד)
לֹא אִישׁ דְּבָרִים. מִי אִישׁ
הַדְּבָרִים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג)
אִישׁ הָאֱלֹהִים. לְפָנֵי חִילוֹ - אֵלּוֹ
הֵם יִשְׂרָאֵל.

כִּי רַב מְאֹד מִחְנֵהוּ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(איוב כה) הִיֵּשׁ מִסְפָּר לְגִדּוּדָיו.
שְׁכֵמָה מְמַנִּים וְשְׁלוּחִים יֵשׁ
לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכֻלָּם
עוֹמְדִים לְהַשְׁטִין עַל יִשְׂרָאֵל וְה'
כִּי לְטִמְאָה אוֹתָם, וְעַל כֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְזַדְּמֵן לְפָנֵי יִשְׂרָאֵל כְּדֵי
לְשָׁמֵר אוֹתָם, וְלֹא יוּכְלוּ לְקַטְרֵג
לָהֶם.

כִּי עֲצוּם עֲשֵׂה דְבָרוֹ, מִי עֲצוּם?
זֶהוּ הַצְּדִיק, אוֹתוֹ שְׁמַשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה יוֹמָם וְלַיְלָה.
דְּבַר אַחֵר כִּי עֲצוּם - זֶה הַמְּקַטְרֵג
שֶׁנִּמְצָא לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְהוּא חֹזֵק כְּבָרוֹל, קָשָׁה כְּפֹלַע.
עֲשֵׂה דְבָרוֹ - שְׁנוּטֵל רְשׁוּת
מִלְמַעְלָה, וְנוֹטֵל אֶת הַנְּשֻׁמָּה
מִלְמַטָּה.

כִּי גְדוֹל יוֹם ה' וְנוֹרָא מְאֹד וּמִי
יְכִילָנוּ - שֶׁהוּא שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל

אֶתְעַנֵּשׁ. וְתָא חֲזִי, כְּמָה אֵינּוֹן בְּנֵי נְשָׂא
בְּעֵלְמָא, דְּאֶסְטִי לוֹן הָאִי רוּחַ שְׁקֵרָא בְּשָׁקֵרָא.
וְשִׁלִּיט אִיהוּ בְּעֵלְמָא בְּכַמְהָ סְטָרִין וּבְכַמְהָ
עוֹבְדִין, וְהָא אוֹקִימְנָא מְלִי.

וְעַל דָּא דָּוִד מְלַפָּא בְּעָא לְאַסְתְּמָרָא מְנִיָּה,
וּבְעָא לְאַפְקָא מְגוֹ מְסָאָבוּ. דְכֵתִיב, (תהלים
נא) לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן חִדָּשׁ
בְּקִרְבִּי. דָּא הוּא רוּחַ נְכוֹן, וְאַחֲרָא אִיהוּ רוּחַ
שָׁקֶר. וְעַל דָּא תָרִין דְרָגִין אֵינּוֹן, חַד קְדִישָׁא,
וְחַד מְסָאָבָא.

פֶּתַח וְאָמַר, (יואל ב) וַיִּי נָתַן קוֹלוֹ לְפָנֵי חִילוֹ כִּי
רַב מְאֹד מִחְנֵהוּ כִּי עֲצוּם עֲשֵׂה דְבָרוֹ
וְגו', הָאִי קָרָא אוֹקִימוּהָ. אָבֵל וַיִּי, בְּכָל אֲתֵר
הוּא וּבֵי דֵינִיָּה. נָתַן קוֹלוֹ, דָּא הוּא קָלָא
דְכֵתִיב, (דברים ד) קוֹל דְּבָרִים. וְכֵתִיב הֵתָם, (שמות
ד) לֹא אִישׁ דְּבָרִים. מָאן אִישׁ דְּבָרִים. כְּמָה
דְּאֵת אָמַר, (דברים לג) אִישׁ הָאֱלֹהִים. לְפָנֵי חִילוֹ,
אֵלִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל.

כִּי רַב מְאֹד מִחְנֵהוּ, כְּמָה דְּאֵת אָמַר (איוב כה)
הִיֵּשׁ מִסְפָּר לְגִדּוּדָיו. (דף קצב ע"א) דְכַמְהָ
מְמַנֵּן וְשְׁלִיחֵן אֵית לִיהּ לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
וְכִלְהוּ קִיִּימִי לְאַסְטָאָה עֲלִייהוּ דִּישְׂרָאֵל (וזה
חַדֵּשׁ ל"ג בְּגִין לְאַסְתְּמָא לְהוּ). וְעַל דָּא קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא
אֲזַדְּמֵן קַמִּייהוּ דִּישְׂרָאֵל בְּגִין לְנִטְרָא לְהוּ,
וְלֹא יְכִילוּ לְקַטְרֵגָא לְהוּ.

כִּי עֲצוּם עוֹשֵׂה דְבָרוֹ. מָאן עֲצוּם, דָּא הוּא
זְכָאָה הֵהוּא דְאַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא קְדִישָׁא
יְמָא וְלִילִי. דְבַר אַחֵר כִּי עֲצוּם, דָּא הוּא
מְקַטְרֵגָא דְאַשְׁתַּפַּח קַמִּי קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא
וְאִיהוּ תְקִיפָא כְּפַרְזֵלָא תְקִיפָא כְּטִינְרָא.
עוֹשֵׂה דְבָרוֹ, דְנִטְיֵל רְשׁוּת מְלַעֲיֵלָא וְנִטְיֵל
נִשְׁמָתָא מִתְתָּא.

כִּי גְדוֹל יוֹם יי וְנוֹרָא מְאֹד וּמִי יְכִילָנוּ.

דאיהו שליט על כלא, ועלאה ותקיפא על כלהו, וכלהו תחות שלטניה. זפאין אינון צדיקייא, דקדשא בריה הוא אתרעי בהו תדיר, לזפאה לון לעלמא דאתי ולמחדי להו בחידו דצדיקייא דזמינין למחדי ביה בקודשא בריה הוא. דכתוב, (תהלים ה) וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ותסוף עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך. ברוך ה' לעולם אמן ואמן:

ועליון ותקיף על כלם, וכלם תחת שלטונו. אשרי הצדיקים שהקדוש ברוך הוא רוצה בהם תמיד לזכות אותם לעולם הבא ולשמח אותם בשמחת הצדיקים שעתידיים לשמח עם הקדוש ברוך הוא, שכתוב (תהלים ה) וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ותסוף עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת ויהי מקץ

ויהי מקץ, רבי חייא פתח ואמר, (איוב כח) קץ שם לחשף ולכל תכלית הוא חוקר אבן אפל וצלמות, האי קרא אתמר. קץ שם לחשף, דא איהו קץ דשמאלא, דאיהו שאט בעלמא, ושאט לעילא, וקיימא קמי קדשא בריה הוא, ואסטי, וקטריג על עלמא, והא אתמר. ולכל תכלית הוא חוקר, דהא כל עובדוי לאו אינון לטב, אלא לשיצאה תדיר ולמעבד פליה בעלמא.

פרשת ויהי מקץ

ויהי מקץ. רבי חייא פתח ואמר, (איוב כח) קץ שם לחשף ולכל תכלית הוא חוקר אבן אפל וצלמות. הפסוק הזה נתבאר, קץ שם לחשף - זהו הקץ של השמאל, שהוא משוטט בעולם ומשוטט למעלה, ועומד לפני הקדוש ברוך הוא ומסטיין ומקטריג על העולם, והרי נתבאר. ולכל תכלית הוא חוקר - שהרי כל מעשיו אינם לטוב, אלא תמיד לכולות ולעשות פליה בעולם.

אבן אפל וצלמות, דא אבן נגף, דבה פשלין חייבין, וקיימא בהאי דאקרי, (איוב י) ארץ עפיתה כמו אפל. תא חזי, אית ארץ חיים לעילא, והאי איהי ארץ ישראל. (ד"א ואית ארץ למתא ונקרא) אפל וצלמות, אפל דנפקא מארץ עפיתה. מאי אפל וצלמות, דא הוא קץ דאיהו מסטרא דחשף, זוהמא דדהבא, והא אתמר.

אבן אפל וצלמות - זו אבן נגף שבה נכשלים הרשעים, ועומדת בזה שנקראת (שם י) ארץ עפיתה כמו אפל. בא ראה, יש ארץ חיים למעלה, וזו היא ארץ ישראל. [יש ארץ למטה, ונקראת] אפל וצלמות. אפל שיצאה מארץ עפיתה. מהו אפל וצלמות? זהו הקץ, שהוא מצד של החשף, זהמת הזב, והנה נתבאר

תא חזי, פמה אית לון לבני נשא לאסתפל לא בפולחנא דקדשא בריה הוא, ולאשתדלא באורייתא יממא ולילי, בגין דינדעון ויסתפלון בפולחניה, דהא אורייתא איהי מכרזא בכל יומא קמיה דבר נש ואמרה, (משלי ט) מי פתי יסור הנה

בא ראה פמה יש לבני אדם להתבונן בעבודת הקדוש ברוך הוא ולהשתדל בתורה ימים ולילות כדי שיגיעו ויסתפלון בעבודתו, שהרי התורה מכריזה בכל יום לפני האדם ואומרת: (משלי ט) מי פתי יסור הנה חסר לב

חסר לב ואמרה לו, והא אוקימנא מלי.
 זכר בר נש אשתדל באורייתא, ואתדבק בה,
 זכי לאתתקפא באילנא דחיי, דכתיב,
 (משלי ג) עץ חיים וגו'. ותא חזי, כד בר נש
 אתתקף באילנא דחיי בהאי עלמא, אתתקף
 ביה לעלמא דאתי. דהא כד נשמתין נפקין
 מהאי עלמא, הכי אתתקנן להו דרגין לעלמא
 דאתי.

תא חזי, אילנא דחיי, איהו בכמה דרגין
 מתפרשן דא מן דא, וכלהו חד. דהא
 באילנא דחיי אית דרגין אלין על אלין.
 ענפין, ועליו, וקליפין, וגופא דאילנא,
 שרשין. וכלא הוא אילנא. פגוונא דא, פל
 מאן דאשתדל באורייתא, איהו אתתקן
 ואתתקף באילנא דחיי.

זכר בני דמהימנותא ישראל, פלהון
 מתתקפין באילנא דחיי, פלהו אחידין
 באילנא ממש. מנהון בההוא גופא דביה,
 מנהון אחידן בענפין, מנהון בעליו, מנהון
 בשרשין. אשתפחו דכלהו אחידן באילנא
 דחיי. ואינון דמשתדלין באורייתא (דף קצג ע"ב)
 פלהו אחידן בגופא דאילנא. ובגין כך מאן
 דאשתדל באורייתא, איהו אחיד בכלא, והא
 אוקמוה ואתמר.

ויהי מקץ, מאי מקץ. רבי שמעון אמר, אתר
 דלית בה זכירה, ודא הוא קץ דשמאלא.
 מאי טעמא, בגין דכתיב, (בראשית מ) פי אם
 זכרתני אתך פאשר ייטב לך. וכי הכי אתחזי
 ליה ליוסף צדיקא, דאיהו אמר פי אם זכרתני
 אתך. אלא כיון דאסתפל יוסף בהלמיה.
 אמר, ודאי חלמא דזכירה איהו. ואיהו טעה
 בהאי, דהא ביה בקדשא כריה הוא הוי כלא.

ואמרה לו, והרי בארנו את
 הדברים.

ובשארם משתדל בתורה
 ונדבק בה, זוכה להתחזק בעץ
 החיים, שכתוב (שם ג) עץ חיים
 וגו'. וכא וראה, פשאדם
 מחזיק בעץ החיים בעולם
 הזה, הוא מחזיק בו לעולם
 הבא. שהרי כמו הנשמות
 יוצאות מן העולם הזה, כך
 מתקנות להן דרגות לעולם
 הבא.

בא ראה, עץ החיים הוא
 בכמה דרגות נפרדים זה מזה,
 וכלם אחד. שהרי בעץ החיים
 יש דרגות אלו על אלו, ענפים
 ועלים, קלפות, וגוף האילן,
 שרשים, והכל הוא האילן. כמו
 כן כל מי שמשתדל בתורה,
 הוא נתקן ומתחזק בעץ
 החיים.

זכר בני האמונה, ישראל, כלם
 מתגברים בעץ החיים, כלם
 אחוזים בעץ ממש, מהם
 באותו הגוף שבו, מהם
 אחוזים בענפים, מהם בעלים,
 מהם בשרשים. נמצאו שכלם
 אחוזים בעץ החיים. ואותם
 שמשתדלים בתורה, כלם
 אחוזים בגוף האילן. ומשום
 כך מי שמשתדל בתורה, הוא
 אחוז בכל, והרי פרושה
 ונתפאר.

ויהי מקץ, מה זה מקץ? רבי
 שמעון אמר, המקום שאין בו
 זכירה, וזהו קץ השמאל. מה
 הטעם? משום שכתוב (בראשית
 מ) כי אם זכרתני אתך פאשר
 ייטב לך. וכי כך ראוי ליוסף
 הצדיק שהוא אמר פי אם
 זכרתני אתך? אלא כיון
 שהסתפל יוסף בחלומו, אמר,
 ודאי חלום של זכירה הוא,
 והוא טעה בזה, שהרי הכל
 היה בקדוש-ברוך-הוא.

ועל פן המקום שהיתה בו שכתה, עמד לפניו. מה כתוב? ולא זכר שר המשקים את יוסף וישפחהו. כיון שאמר ולא זכר שר המשקים, מה זה וישפחהו? אלא וישפחהו, המקום שיש בו שכתה, וזהו הקץ של צד החשף. שנתים ימים, מה זה שנתים? ששבה הדרגה לדרגה שיש בה זכירה.

ופרעה חלם והנה עמד על היאר. זה היה החלום של יוסף, משום שכל נהר הוא של יוסף הצדיק, וזהו הסוד שמי שרואה נהר בחלום רואה שלום, שכתוב (ישעיה טו) הנני נוטה אליה פנהר שלום.

ויהי מקץ שנתים. רבי חייא פתח ואמר, (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה. בא ראה, כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם העליון, התקין הכל כראוי, והוציא אורות עליונים מאירים לכל הצדדים, והכל הוא אחד. וכרא שמים שלמעלה, וארץ שלמעלה, לתקן כלם יחד לתועלתם של התחתונים.

בא ראה, מלך במשפט יעמיד ארץ, מי המלך? זה הקדוש ברוך הוא. במשפט - זה יעקב, שהוא הקיום של הארץ, ועל פן ו' נזונית מה' העליונה, ה' התחתונה נזונית מן ו', שקיום הארץ הוא במשפט, שהרי המשפט יעמיד ארץ בכל תקוניה וזן אותה.

דבר אחר, מלך - זה הקדוש ברוך הוא. במשפט - זה יוסף. יעמיד ארץ - שכתוב (בראשית מא) וכל הארץ באו מצרימה לשבר אל יוסף. ומשום שהקדוש ברוך הוא התרצה ביעקב, עשה את יוסף שליט על הארץ.

ועל דא אתר דהוה ביה נשיו קם קמיה, מה כתיב ולא זכר שר המשקים את יוסף וישפחהו. כיון דאמר ולא זכר שר המשקים, מהו וישפחהו. אלא וישפחהו אתר דאית ביה שכתה, ודא הוא קץ דיסטרא דחשף. שנתים ימים, מאי שנתים. דתב דרגא, לדרגא דאית ביה זכירה.

ופרעה חולם והנה עומד על היאר, דא חלמא דיוסף הוה. בגין דכל נהר, דיוסף הצדיק איהו. ורזא דא הוי, האי מאן דחמי נהר בחלום, חמי שלום. דכתיב, (ישעיה טו) הנני נוטה אליה פנהר שלום:

ויהי מקץ שנתים. רבי חייא פתח ואמר, (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה, תא חזי, כד ברא קדשא בריך הוא עלמא עלאה, אתקין כלא כדקא יאות, ואפיק נהורין עלאין מנהרין לכל סטרין, וכלא איהו חד. וכרא שמים דלעילא וארץ דלעילא, לאתתקנא כלהו כחדא, לתועלתא דתתאי.

תא חזי, מלך במשפט יעמיד ארץ. מאן מלך, דא קדשא בריך הוא. במשפט, דא יעקב, דאיהו קיומא דארעא. ועל דא, ו' אתון מן ה' עלאה, ה' תתאה אתונת מן ו', דקיומא דארעא איהו במשפט. דהא משפט יעמיד ארץ בכל תקונוי, וזן לה.

דבר אחר, מלך, דא קדשא בריך הוא. במשפט, דא יוסף. יעמיד ארץ, דכתיב (בראשית מא) וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף. ובגין דקדשא בריך הוא אתרעי ביה ביעקב, עבד ליה ליוסף שליטא על ארעא.

רבי יוסי אמר, מלך - זה יוסף. במשפט יעמיד ארץ - זה יעקב. שהרי עד שלא בא יעקב למצרים, לא היה קיום בארץ מתוך הרעב. כיון שבא יעקב למצרים, בזכותו הסתלק הרעב והתקיימה הארץ.

דבר אחר, מלך במשפט יעמיד ארץ - זה דוד המלך, שכתוב (שמואל ב ח) ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו, והוא קיים את הארץ, ובזכותו עמדה לאחר מכן. ואיש תרומות יהרסנה - זה רחבעם.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא, בשביל הצדיקים, אף על גב שפרענות נגזרה על העולם, היא מתעכבת בגללם ולא שולטת על העולם. כל ימי דוד המלך התקיימה הארץ בגללו. לאחר שמת, התקיימה בזכותו, שכתוב (מלכים ב ב) ונגזתי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. כמו כן כל ימי יעקב וכל ימי יוסף לא שלטה הפרענות בעולם.

בא ראה, מלך במשפט יעמיד ארץ - זה יוסף. ואיש תרומות יהרסנה - זה פרעה, שהרי משום שהקשה את לבו לקדוש ברוך הוא, החריב את ארץ מצרים. ובראשונה על ידי יוסף התקיימה הארץ, באותו החלום שחלם, שכתוב ויהי מקץ שנתים ימים וגו'.

ויהי מקץ וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים יח) חי יי וברוך צורי וירום אלוהי ישעי. אלוהי כתוב בוי"ו. הפסוק הזה יש להתבונן בו, חי ה' - זה חי, צדיק יסוד העולם, שנקרא חי העולמים. וברוך צורי - זהו שכתוב (שם קמד) ברוך ה' צורי, וזה העולם שמתקיים על הצדיק הזה. וירום אלוהי ישעי. וירום - זה העולם העליון. אלוהי בוא"ו זה שמים,

רבי יוסי אמר, מלך, דא יוסף. במשפט יעמיד ארץ, דא יעקב. דהא עד לא אתא יעקב למצרים, לא הוה קיימא בארעא, מגו כפנא. כיון דאתא יעקב למצרים, בזכותיה אסתלק כפנא, ואתקיים ארעא.

דבר אחר, מלך במשפט יעמיד ארץ, דא דוד מלכא, דכתיב, (שמואל ב ח) ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל עמו, ואיהו קיים ארעא, ובזכותיה קיימא לבתר דנא. ואיש תרומות יהרסנה, דא רחבעם.

תא חזי, קדשא בריך הוא בגיניהון דצדיקיא, אף על גב דפורענותא אתגזר על עלמא, מתעכבא בגיניהון ולא שלטא על עלמא. כל יומי דדוד מלכא אתקיימא ארעא בגיניה, לבתר דמית אתקיימא בזכותיה. דכתיב, (מלכים ב ב) ונגזתי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. כגוונא דא, כל יומי דיעקב וכל יומי דיוסף, לא שלטא פורענותא בעלמא.

תא חזי, מלך במשפט יעמיד ארץ, דא יוסף. ואיש תרומות יהרסנה, דא פרעה. דהא בגין דאקשי לביה לגבי דקדשא בריך הוא, חריב ארעא דמצרים. ובקדמיתא על ידא דיוסף אתקיים ארעא בההוא חלמא דחלם. דכתיב, ויהי מקץ שנתים ימים וגו'.

ויהי מקץ וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים יח) חי יי וברוך צורי וירום אלוהי ישעי. אלוהי כתוב, בוי"ו. האי קרא אית לאסתכלא ביה. חי יי, דא חי צדיקא יסודא דעלמא, דאקרי חי דעלמין. וברוך צורי, דא הוא דכתיב (תהלים קמד) ברוך יי צורי, ודא עלמא שמתקיים על הצדיק הזה. וירום אלוהי ישעי. וירום - זה העולם העליון. אלוהי בוא"ו זה שמים,

כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם קטז) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵה.

בא רָאָה, [כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר] (שם סח) בְּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמֹס לָנוּ. בְּרוּךְ אֲדֹנָי, בְּאֶלֶף דָּלִ"ת נו"ן יו"ד, וְהַפְּסוּק הִנֵּה הוּא סוּד הַחֲכָמָה. יוֹם יוֹם - אֵלּוֹ שְׁנַתִּים יָמִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים. וּפְרָעָה חָלַם וְהִנֵּה עֹמֵד עַל הַיָּאֵר - סוּד הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, זֶה יוֹסֵף, שֶׁנֶּהָר [שְׁכַל הַנְּהָר] הִנֵּה הוּא יוֹסֵף הַצְּדִיק.

וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר עֲלֵת שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאַת בֶּשֶׂר וַתְּרַעֲיֵנָה בְּאָחוּ. וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר, שְׁהָרִי מִהַנְּהָר הִנֵּה מִתְּבַרְכּוֹת כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת שֶׁלְמַטָּה, מִשּׁוּם שְׁאוֹתוֹ נֶהָר שְׁשׁוּפֵעַ וַיּוֹצֵא הוּא מִשְׁקָה וְזָן אֵת הַכֹּל, וַיּוֹסֵף הוּא נֶהָר שֶׁתְּתַבְּרֵךְ כָּל אֲרֶץ מִצְרַיִם בְּשָׁבִילוֹ.

וְכֹא רָאָה, אוֹתוֹ הַנְּהָר, שְׁבַע דְּרָגוֹת נִשְׁקוֹת וּמִתְּבַרְכּוֹת מִמֶּנּוּ, וְאֵלּוֹ הֵם יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאַת בֶּשֶׂר. וַתְּרַעֲיֵנָה בְּאָחוּ, בְּחַבּוּר וְאֶחָוָה, שְׁאִין נִמְצָא בָהֶם פְּרוּד וְכֹלָם לְשִׁבַח עוֹמְדִים. שֶׁהִנֵּה כָּל שְׁבַע הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ שְׁאֲמַרְנוּ הוּא סוּד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אסתר ב) וְאֵת שְׁבַע הַנְּעוּרוֹת הָרְאִיּוֹת לְתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְעַל כֵּן שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה, וּכְנֻגָד זֶה כְּתוּב שְׁבַעַת הַסְּרִיסִים הַמְּשֻׁרְתִּים אֵת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְגו'.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שְׁבַע הַפְּרוֹת הַטּוֹבוֹת הֵם דְּרָגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת עַל הָאֲחֵרוֹת, וְשְׁבַע הַפְּרוֹת הַרְעוֹת - הַדְּרָגוֹת הָאֲחֵרוֹת שֶׁלְמַטָּה. אֵלּוֹ מִצַּד הַקִּדְשָׁה, וְאֵלּוֹ מִצַּד הַטְּמֵאָה.

אֵינּוֹן עֲלָאִין עַל אַחֲרַנִּין. וְשְׁבַע הַפְּרוֹת הַרְעוֹת, דְּרַגְיִין אַחֲרַנִּין דְּלִתְתָּא. אֵלּוֹן מַסְטָרָא דְקְדוּשָׁה, וְאֵלּוֹן מַסְטָרָא דְמַסְאָבָא.

דְּאֲתַקְיָים עֲלֵיהּ צְדִיקָא דָּא. וַיְרוּם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וַיְרוּם דָּא עַלְמָא עֲלָאָה. אֱלֹהֵי בּוּא"ו, דָּא שָׁמַיִם, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (תהלים קטז) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵי.

התא חזי, (כְּמָה דְאֵת אָמַר) (תהלים סח) בְּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמֹס לָנוּ. בְּרוּךְ אֲדֹנָי, בְּאֶלֶף דָּלִ"ת נו"ן יו"ד, וְהֵאֵי קְרָא רְזָא דְחֲכָמָתָא אִיהוּ. יוֹם יוֹם, אֵלּוֹ שְׁנַתִּים יָמִים, כְּמָה דְאֵת אָמַר (דף קצ"ד ע"א) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וּפְרָעָה חוֹלַם וְהִנֵּה עוֹמֵד עַל הַיָּאֵר, רְזָא אִיהוּ, כְּמָה דְאֵתְמַר דָּא יוֹסֵף. דְּנֶהָר (ס"א דְּכָל נֶהָר) דָּא, יוֹסֵף הַצְּדִיק הוּא.

וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר עוֹלוֹת שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאֹת בֶּשֶׂר וַתְּרַעֲיֵנָה בְּאָחוּ. וְהִנֵּה מִן הַיָּאֵר, דִּהָא מְנַהָר דָּא אֲתַבְּרַכְאן כָּל אֵינּוֹן דְּרַגְיִין דְּלִתְתָּא. בְּגִין דִּיהוּא נֶהָר דְּנִגִּיד וְנַפְיָק, אִיהוּ אֲשָׁקִי וְזָן לְכֹלָא. וַיּוֹסֵף אִיהוּ נֶהָר, לְאֲתַבְּרַכָּא כָּל אֲרַעָא דְּמִצְרַיִם בְּגִינְיָה.

וְהֵא חֲזִי, הֵהוּא נֶהָר, שְׁבַע דְּרַגְיִין אֲתַשְׁקִיין וְאֲתַבְּרַכְן מְנִיָּה, וְאֵלּוֹן אֵינּוֹן יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאֹת בֶּשֶׂר. וַתְּרַעֲיֵנָה בְּאָחוּ, בְּחַבּוּרָא בְּאֶחָוָתָא דְּלֹא אֲשַׁתְּפַח בְּהוּ פִירוּדָא. וְכֹלְהוּ לְשַׁבְּחָא קְיִימִין, דִּהָא כָּל הַנִּי דְּרַגְיִין שְׁבַע דְּקְאֲמָרן, רְזָא אִיהוּ. כְּמָה דְאֵת אָמַר, (אסתר ב) וְאֵת שְׁבַע הַנְּעוּרוֹת הָרְאִיּוֹת לְתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְעַל דָּא שְׁבַע פְּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה, וְלִקְבַל דָּא כְּתִיב שְׁבַעַת הַסְּרִיסִים הַמְּשֻׁרְתִּים אֵת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְגו'.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שְׁבַע פְּרוֹת הַטּוֹבוֹת, דְּרַגְיִין

שבע השבילים - רבי יהודה אמר, אלו הראשונות הן טובות, משום שהן מצד הימין שכתוב בו פי טוב, ואלו הרעים הם למטה מהם. שבע השבילים הן מצד השמרה, ואלו מצד הטמאה, וכל הדרגות עומדות אלו על אלו ואלו כנגד אלו, ואת כלם ראה פרעה בחלומו.

אמר רבי ייסא, וכי לאותו פרעה הרשע הראוי לו את כל אלה? אמר לו רבי יהודה, כמותם ראה, שפמה דרגות על דרגות אלו כנגד אלו ואלו על אלו, והוא ראה באותן הדרגות שלמטה.

והנה שנינו, שהרי כמו שהוא האדם, כך מראים לו בחלומו, וכך רואה, וכך הנשמה עולה להכיר, כל אחד ואחד כפי דרגתו כראוי לו, ומשום כך פרעה ראה כראוי לו, ולא יותר.

ויהי מקץ וגו'. רבי חזקיה פתח ואמר, (קהלת א) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. בא ראה, כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא למטה, לכל שם עת וזמן קצוב. שם זמן לאור ולחשך, שם זמן לאור של שאר העמים, שהם שולטים עכשו על העולם, וזמן שם לחשכה, שהיא הגלות של ישראל תחת שלטונם. זמן שם הקדוש ברוך הוא לכל, ומשום כך לכל זמן ועת לכל חפץ. מה זה ועת לכל חפץ? זמן ועדן הוא לכל, לכל אותו הרצון שנמצא למטה.

דבר אחר ועת לכל חפץ - מה זה עת? פכתוב (תהלים קיט) עת לעשות לה' הפרו תורתך. וכתוב (ויקרא יז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. והיא הדרגה הממנה, והנה פשוטה. ומשום כך עת הוא הממנה לכל

שבע השבילים, רבי יהודה אמר, אליו קדמאי אינון טבין, בגין דאינון מסטרא דימינא דכתיב ביה פי טוב. ואליו בישין אינון לתתא מנייהו. שבע השבילים אינון מסטרא דדכיו, ואליו מסטרא דמסאבו, וכלהו דרגין קיימין אליו על אליו, ואליו לקבל אליו, וכלהו קא חמא פרעה בחלמיה.

אמר רבי ייסא, וכי להווא חייבא דפרעה אחזיין ליה כל הני. אמר ליה רבי יהודה, פגוונא דלהון חמא. דכמה דרגין על דרגין, אליו לקבל אליו, ואליו על אליו, ואיהו חמא באינון דרגין דלתתא.

והא תנינן, דהא כמה דאיהו בר נש, הכי אחזיין ליה בחלמיה, והכי חמי. ונשמתא הכי סלקת לאשתמודעא. כל חד וחד כפום דרגיה פדקא חזי ליה, ובגין כך פרעה חמא כדקא חזי ליה, ולא יתיר:

ויהי מקץ וגו', רבי חזקיה פתח ואמר, (קהלת א) לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. תא חזי, כל מה דעבד קדשא בריך הוא לתתא, לכלא שוי זמנא וזמן קצוב. זמנא שוי לנהורא ולחשוכא, זמנא שוי לנהורא דשאר עמין, דאינון שלטין השתא על עלמא. וזמנא שוי לחשוכא, דאיהו גלותא דישראל תחות שלטנותא דלהון. זמנא שוי קדשא בריך הוא לכלא, בגין כך לכל זמן ועת לכל חפץ. מאי ועת לכל חפץ. זמנא ועדן הוא לכלא, לכל ההוא רעותא דאשתפח לתתא.

דבר אחר ועת לכל חפץ, מאי עת פדכתיב, (תהלים קיט) עת לעשות ליי

הפרו תורתך. וכתוב, (ויקרא יז) ואל יבא בכל עת אל הקדש. ואיהו דרגא

חפץ תחת השמים. ויהי מקץ שנתים ימים, מהצד של אותו קץ החשף ראה פרעה בחלומו, ומשם ידע והתגלה לו אותו החלום.

ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת כל חכמיה וגו'. ותפעם רוחו, מה זה ותפעם? רבי יוסי אמר, הנה פרשה שבפרעה כתוב ותפעם, ובכבודנצור כתוב

ותתפעם, ובארוה שהנה בפרעה כתוב ותפעם משום שהיה יודע את החלום, והפתרון לא היה יודע, אבל בכבודנצור ראה החלום וראה הפתרון, והכל נשפח ממנו.

אבל בא ראה, ותפעם רוחו, כמו שנאמר (שופטים יג) לפעמו, שהיתה הרוח באה והולכת ובאה והולכת ולא היתה מתישבת עמו עדין פראוי, ועל כן כתוב (שם) ותחל רוח ה' לפעמו, שאז היתה הראשית. אף כן רוחו התעוררה בו, והלך והתעורר, ולא היתה מתישבת עמו לדעת. ובכבודנצור ותתפעם רוחו, בהתעוררות הנה מתעורר על כל אחד פעמים, שבים והולכים ושבים. וזהו כמו שנאמר (במדבר כד) כפעם בפעם, פעם בזה ופעם בזה, ולא מתישבת דעתו ורוחו.

וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים - אלו המכשפים. ואת כל חכמיה - אלו חכמי המזלות. וכלם היו מסתכלים לדעת ולא יכלו להשיג.

אמר רבי יצחק, אף על גב שנאמר שאין מראים לאדם אלא באותה הדרך שלו - שונה אצל המלכים, שמראים להם דברים עליונים ומשנים מבני אדם אחרים. כמו שמלך דרגתו עליונה על כל שאר האחרים, כך גם מליץ עלאין, ומשניין מבני

ממנא, והא אוקמוה. ובגין כך עת איהו ממנא, לכל חפץ תחת השמים. ויהי מקץ שנתים ימים, מסטרא דההוא קץ דחשף חמא פרעה בחלמיה, ומתמן ידע ואתגלי ליה ההוא חלמא.

ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת כל חכמיה וגו'. ותפעם רוחו. מאי ותפעם. רבי יוסי אמר, הא אוקמוה בפרעה כתיב ותתפעם, ובכבודנצור כתיב, (דניאל ב) ותתפעם, ואוקמוה דהא בפרעה כתיב ותפעם, בגין דהוה ידע חלמא, ופשרא לא הוה ידע, אבל בכבודנצור, חמא חלמא, וחמא פשרא, ואתנשי כלא מניה.

אבל תא חזי, ותפעם רוחו, כמה דאת אמר, (שופטים יג) לפעמו, דהוה אתי רוחא ואזיל, ואתי ואזיל. ולא הוה מתישבת עמיה עדיין פדקא יאות. ועל דא

כתיב, (שופטים יג) ותחל רוח יי לפעמו, דכדין הוה שירותא. אוף הכא רוחיה אתער ביה, ואזיל ואתער, ולא הוה מתישבת עמיה למנדע. ובכבודנצור ותתפעם רוחו, באתערותא הוה אתער על חד תרין, תייבין ואזלין ותייבין, ודא הוא כמה דאת אמר, (במדבר כד) כפעם בפעם. פעם בהאי, (דף קצד ע"ב)

ופעם בהאי, ולא מתישבת דעתיה ורוחיה. וישלח ויקרא את כל חרטומי מצרים, אליון חרשין. ואת כל חכמיה, אליון חפימין פטיירא, וכלהו הוו מסתכלין למנדע ולא יכלו לאדבקא.

אמר רבי יצחק, אף על גב דאתמר דלא אחזיין ליה לבר נש אלא בההוא דרגא דיליה, שאני למלכים, דאחזיין לון

מליץ עלאין, ומשניין מבני

מראים לו בדרגה עליונה על כל שאר האחרים, כמו שנאמר את אשר האלהים עשה הראה את פרעה, אבל לשאר בני האדם אין מגלה להם הקדוש ברוך הוא את מה שהוא עושה, פרט לנביאים או לחסידים או לחכמי הדור, והנה פרשוה.

בא ראה, כתוב אתי השיב על פני ואתו תלה. מפאן שהחלום הולך אחר הפתרון. מי השיב על פני? אלא זה יוסף. ואתו תלה - באותו הפתרון שפתר לו, וכתוב ויהי פאשר פתר לנו פן היתה.

וישרח פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (תהלים קמז) רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו. כמה הקדוש ברוך הוא מתרצה בצדיקים, משום שהצדיקים הם עושים [שלום ועושים] שלום למעלה ועושים שלום למטה, ומכניסים פלה לבעלה, ומשום כך הקדוש ברוך הוא מתרצה בהם באותם שיראים ממנו ועושים את רצונו. למיחלים לחסדו, מי הם המיחלים לחסדו? הנה אומר, אותם שמשפדלים בתורה בלילה ומשתתפים עם השכינה. וכשבא הבקר, הם מצפים לחסדו, והרי בארוה, בזמן שאדם משתדל בתורה בלילה, חוט של חסד נמשך עליו ביום, ככתוב (שם מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. מה הטעם יומם יצוה ה' חסדו? משום שבלילה שירה עמי. ומשום כך פתוב רוצה ה' את יראיו, ולא ביראיו. כמי שרוצה ברצונו את האחר ומתרצה לו להתפס עמו, ומשום כך רוצה ה' את יראיו ולא ביראיו.

ולא ביראיו. כמאן דרעי ברעותיה לאחרא, ואתרעי ליה לאתפייסא בהדיה. ובגין כך רוצה יי את יראיו, ולא ביראיו.

נשא אחרנין. כמה דמלפא דרגיה עלאה על כל שאר אחרנין, הכי נמי אחזיאנו ליה בדרגא עלאה על כל שאר אחרנין. כמה דאת אמר את אשר האלהים עושה הראה את פרעה. אבל לשאר בני נשא, לא גלי לון קדשא ברוך הוא מה דאיהו עביד, בר לנביאי או לחסידי או לחפמי דרא, והא אוקמוה.

תא חזי, פתיב, אותי השיב על פני ואתו תלה, מפאן דחלמא אזיל בתר פישרא. השיב על פני מאן, אלא דא יוסף. ואתו תלה, בההוא פישרא דקא פשר ליה, וכתוב ויהי כאשר פתר לנו כן היתה:

וישרח פרעה ויקרא את יוסף וירצהו מן הבור וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (תהלים קמז) רוצה יי את יראיו את המיחלים לחסדו. כמה קדשא ברוך הוא, אתרעי בהו בצדיקנא, בגין דצדיקנא אינון עבדין (שלמא ועבדי) שלמא לעילא, ועבדי שלמה לתתא, ואעלין פלה בבעלה. ובגין כך קדשא ברוך הוא אתרעי בהו, באנון דדחלין ליה ועבדין רעותיה.

למיחלים לחסדו, מאן אינון מיחלים לחסדו. הוי אימא אינון דמשפדלי באורייתא בליליא, ואשתתפו בהדי שכינתא. וכד אתי צפרא, אינון מחפאן לחסדו. והא אוקמוה, בזמנא דבר נש אשתדל באורייתא בליליא, חוטא דחסד אתמשיך עליה ביממא. כדכתיב, (תהלים מב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. מאי טעמא יומם יצוה יי חסדו, משום דבלילה שירה עמי. ובגין כך רוצה יי את יראיו כתיב,

ולא ביראיו. כמאן דרעי ברעותיה לאחרא, ואתרעי ליה לאתפייסא בהדיה. ובגין כך רוצה יי את יראיו, ולא ביראיו.

בְּמוֹ כֵּן יוֹסֵף הָיָה עֲצוּב בְּעֲצָב
הַרוּחַ וּבְעֲצָב הַלֵּב, שֶׁהָיָה אֲסוּר
שֵׁם. כִּיּוֹן שִׁפְרָעָה שֶׁלַח בְּשִׁבְלֵוֹ,
מֵה כְּתוּב? וְיִרְצֶהוּ. הַתְּפִיִּסוֹ לוֹ
וְהַחֲזִירוֹ לוֹ דְּבָרֵי שִׁמְחָה, דְּבָרִים
לְשִׁמְחַת אֶת הַלֵּב, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה
עֲצוּב מִן הַבּוֹר. בֹּא רֵאֵה,
בְּרֵאשׁוֹנָה נִפְל בְּבוֹר, וּבְבוֹר
הַתְּעֵלָה אַחַר כָּף.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּטָרִם אֲרַע
לְיוֹסֵף אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה, לֹא נִקְרָא
צְדִיק. כִּיּוֹן שֶׁשָּׁמַר אוֹתָהּ בְּרִית
הַמִּילָה, נִקְרָא צְדִיק, וְאוֹתָהּ
הַדְּרָגָה שֶׁל בְּרִית הַקְּדוֹשׁ
הַתְּעֵטְרָה עִמוֹ, וּמֵה שֶׁהָיָה [עוֹשֶׂה]
בְּבוֹר בְּרֵאשׁוֹנָה, הַתְּעֵלָה עִמוֹ.
וְכַתוּב וְיִרְצֶהוּ מִן הַבּוֹר. הַתְּעֵלָה
מִזֶּה וְהַתְּעֵטֵר בְּבָאָר מִים חַיִּים.

וַיִּשְׁלַח פְּרָעָה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף,
הָיָה צְרִיף לְהֵיוֹת לְקָרָא לְיוֹסֵף!
אֵלָּא, וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף - זֶה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכְּתוּב (שם)
עַד עַת בֹּא דְכָרוּ אִמְרַת ה'
צְרַפְתָּהוּ. עַד עַת בֹּא דְכָרוּ, זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף. כְּתוּב
כֵּאֵן וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף, וְכַתוּב שֵׁם
וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה. וַיִּגְלַח וַיַּחְלֵף
שְׁמֹלְתָיו, בְּשִׁבְלֵי כְבוֹד הַמְּלָךְ,
וְהִנֵּה פְרָשׁוּיָהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (תהלים קה) וַיִּבֹא
יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם וַיַּעֲקֹב גֵּר בְּאֶרֶץ
חָם. בֹּא רֵאֵה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְגַלְגֵּל גִּלְגּוּלִים בְּעוֹלָם,
וּמְקַיֵּם נְדָרִים וּשְׂבוּעוֹת כְּדִי
לְקַיֵּם שְׂבוּעָה וּגְזֵרָה שֶׁהוּא גּוֹזֵר.
שְׁחַרְרֵי שְׁנֵינּוּ, אִם לֹא שֶׁחִיבּוֹת
וְאֶהְבָּה שֶׁאֶהֱבֵב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶת הָאֲבוֹת, הָיָה רְאוּי לְהוֹרִיד
אֶת יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם בְּכַבְלִים שֶׁל
בְּרָזֶל. וּבְאֶהְבָּתוֹ אוֹתָם הַמְּלִיךְ
לְיוֹסֵף בְּנוֹ, וַעֲשֵׂה אוֹתוֹ מְלִיךְ
שְׂשׁוּלֵט עַל כָּל הָאֶרֶץ, וַיְרַדוּ כָּל
הַשְּׂבָטִים בְּכַבּוֹד, וַיַּעֲקֹב כְּמִלְכָּהּ.

בְּנוֹנָא דָּא, יוֹסֵף הָיָה עֲצוּב בְּעֲצִיבוּ דְרוּחָא,
בְּעֲצִיבוּ דְלִבָּא, דְהָיָה אֲסוּר תַּמָּן.
כִּיּוֹן דְשִׁדַּר פְּרָעָה בְּגִינֵיהּ, מֵה כְּתוּב.
וְיִרְצֶהוּ, אֲתַפְּיִסוּ לֵיהּ וְאֶהְדְּרוּ לֵיהּ מְלִין
דְחֻדָּה, מְלִין לְמַחְדֵי לִבָּא, בְּגִין דְהָיָה עֲצוּב
מִן בִּירָא. תָּא חֲזִי, בְּקַדְמִיתָא נִפְל בְּבִירָא,
בְּבִירָא אֲסִתְלַק לְבִתְרָא.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, עַד לֹא אִירַע לְיוֹסֵף הַהוּא
עוֹבְדָא, לֹא אֶקְרִי צְדִיק. כִּיּוֹן דְנִטְר
הַהוּא בְּרִית קַיִימָא, אֶקְרִי צְדִיק. וְהַהוּא דְרָגָא
דְבְרִית קְדִישָׁא אֲתַעֲטֵר בְּהַדְיָה, וּמֵאֵי דְהָיָה
(עבד) בְּבוֹר בְּקַדְמִיתָא, אֲסִתְלַק בְּהַדְיָה, וְכַתוּב
וְיִרְצֶהוּ מִן הַבּוֹר. אֲסִתְלַק מִן דָּא, וְאֲתַעֲטֵר
בְּבָאָר מִים חַיִּים.

וַיִּשְׁלַח פְּרָעָה וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף, לְקָרָא לְיוֹסֵף
מִיבְעֵי לֵיהּ. אֵלָּא וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף, דָּא
קְדָשָׁא בְרִיף הוּא, דְכְּתוּב, (תהלים קה) עַד עַת בֹּא
דְכָרוּ אִמְרַת יִי צְרַפְתָּהוּ. עַד עַת בֹּא דְכָרוּ,
הָדָא הוּא דְכְּתוּב וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף, פְּתִיב הָכָא
וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף, וְכְּתוּב הֵתֵם וַיִּקְרָא אֶל
מֹשֶׁה: וַיִּגְלַח וַיַּחְלֵף שְׁמֹלוֹתָיו, בְּגִין יִקְרָא
דְּמִלְכָּא, וְהָא אוּקְמוּיָהּ.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (תהלים קה) וַיִּבֹא יִשְׂרָאֵל
מִצְרַיִם וַיַּעֲקֹב גֵּר בְּאֶרֶץ חָם. תָּא חֲזִי,
דְקְדָשָׁא בְרִיף הוּא מְגַלְגֵּל גִּלְגּוּלִין בְּעֵלְמָא,
וּמְקַיֵּים אֲסִרִין וְקַיִימִין, בְּגִין לְקַיִימָא קַיִימָא
וּגְזֵרָה דְאִיהוּ גְזִיר.

דְהָא תַנַּן, אֲלִמְלָא חֲבִיבוּ וּרְחִימוּ דְרַחֲמִים
קְדָשָׁא בְרִיף הוּא לְאַבְהֵן, הָוָה אֲתַחֲזִי
לְנַחְתָּא יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם בְּשִׁלְשָׁלִי דְפְרִזְלָא.
וּבְרַחֲמֵימוּ דְלַהוֹן, שְׁלִטְיָה לְיוֹסֵף בְּרִיָּה, וְעַבְד
לֵיהּ מְלָכָא דְשְׁלִיטָא עַל כָּל אֶרְעָא, וְנַחְתָּו
כְּלָהוּ שְׂבָטִין בִּיקְרָא, וַיַּעֲקֹב כְּמִלְכָּא.

בא רָאָה מַה כְּתוּב? (שם) וַיִּבֹא
יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ
חַם. כִּיּוֹן שְׁפָתוֹב וַיִּבֹא יִשְׂרָאֵל
מִצְרַיִם, לֹא יִדְעָנוּ שְׁיַעֲקֹב גַּר
בְּאֶרֶץ חַם? לְמַה צְרִיף אֶת זֶה?
אֵלָּא, וַיִּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם - זֶה
הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא. וַיַּעֲקֹב גַּר
בְּאֶרֶץ חַם - זֶה יַעֲקֹב. שְׁהַרִי
בְּשִׁבִיל יַעֲקֹב וּבְנִיּוֹ בְּאַה הַשְׁכִּינָה
לְמִצְרַיִם, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא
גִּלְגָּל גִּלְגּוּלִים וְהוֹרִיד אֶת יוֹסֵף
בְּרֵאשׁוֹנָה, שְׁבֻכּוֹתוֹ הַתְּקַמָּה
הַבְּרִית עִמּוֹ, וְהַשְׁלִיט אוֹתוֹ עַל
כָּל הָאָרֶץ.

מַה כְּתוּב? שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהוּ
מִשָּׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּתוּב (תהלים קמו) ה'
מִתִּיר אֲסוּרִים וְגו', וְכֵן כְּתוּב
שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהוּ, לְמַה מִשָּׁל
עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ? אֵלָּא שְׁלַח מֶלֶךְ
- זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא. מִשָּׁל
עַמִּים - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא.
שְׁלַח מֶלֶךְ - הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן שְׁלַח
וַיִּתִּירָהוּ. וּמִי הוּא שְׁשָׁלַח לוֹ? זֶה
הַמֶּלֶךְ הַגּוֹאֵל, שֶׁהוּא מוֹשֵׁל
עַמִּים, שֶׁהוּא מוֹשֵׁל עַל
הַתַּחְתּוֹנִים, וְהַכֹּל הוּא מִן
הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא.

וַיִּרְצָהוּ - חֶסֶד וְאֱמוּנָה, וּמִי הוּא?
זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, מִשּׁוּם
שְׁאִין מִי שְׁאוּסֵר וּפּוֹתַח, רַק
הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, שְׁכְּתוּב (איוב
יב) יִסְגֹר עַל אִישׁ וְלֹא יִפְתַּח,
וְכְּתוּב (שם לד) וְהוּא יִשְׁקִיט וּמִי
יִרְשִׁיעַ וַיִּסְתֵּר פָּנָיו וּמִי יִשׁוּרְנוּ
וְעַל גּוֹי וְעַל אָדָם יִחַד, שְׁהַרִי
הַכֹּל בּוֹ, וְכְּתוּב (דניאל ד) וְכִרְצוֹנוֹ
עוֹשֶׂה בְּצִבָּא הַשָּׁמַיִם וְדִירֵי
הָאָרֶץ, וְאִין מִי שְׁיִמְחָה בְּיָדוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ מַה עָשִׂיתָ. וּמִשּׁוּם כִּף
כְּתוּב וַיִּרְצָהוּ מִן הַבּוֹר וְגו'.

מַה זֶה וַיִּרְצָהוּ? כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
(איוב לב) יַעֲתֵר אֶל אֱלֹהֵי וַיִּרְצָהוּ.
כְּמוֹ כֵן וַיִּרְצָהוּ מִן הַבּוֹר, וְאַחַר

תָּא חֲזִי, מַה כְּתוּב, וַיִּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם
וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ חַם, כִּיּוֹן דְּכְתוּב וַיִּבֹא
יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, לֹא יִדְעָנוּ דְיַעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ
חַם, אֲמַאי אֲצִטְרִיף דָּא. אֵלָּא וַיִּבֹא יִשְׂרָאֵל
מִצְרַיִם, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא. וַיַּעֲקֹב גַּר
בְּאֶרֶץ חַם, דָּא יַעֲקֹב, דְּהָא בְּגִינִיָּה דְיַעֲקֹב
וּבְנֵי, אֶתְתּ שְׁכִינְתָּא לְמִצְרַיִם. וְקְדָשָׁא בְּרִיף
הוּא גִלְגָּל גִּלְגּוּלִין, (דף קצח ע"א) וְאַחִית לִיָּה
לְיוֹסֵף בְּקִדְמִיתָא. דְּבֻכּוֹתִיָּה אֶתְקַיִים בְּרִית
בְּהַדְרָה, וְשְׁלִטָּה עַל כָּל אֶרְעָא.

מַה כְּתוּב, שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהוּ מוֹשֵׁל עַמִּים
וַיִּפְתַּחְהוּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּתוּב, (תהלים
קמו) י' מִתִּיר אֲסוּרִים וְגו', (והא) וְהֵכָא כְּתוּב,
שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירָהוּ, אֲמַאי מוֹשֵׁל עַמִּים
וַיִּפְתַּחְהוּ. אֵלָּא, שְׁלַח מֶלֶךְ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף
הוּא. מוֹשֵׁל עַמִּים, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא.
שְׁלַח מֶלֶךְ, מֶלֶךְ עֲלָאָה שְׁלַח וַיִּתִּירָהוּ, וּמֵאֵן
אִיהוּ דְשָׁלַח לִיָּה, דָּא מֶלֶךְ הַגּוֹאֵל, דְּאִיהוּ
מוֹשֵׁל עַמִּים, דְּאִיהוּ מוֹשֵׁל עַל תַּתָּאִי. וְכֹלָא
מַעַם קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא אִיהוּ.

וַיִּרְצָהוּ חֶסֶד וְאֱמוּנָה, וּמֵאֵן אִיהוּ, דָּא קְדָשָׁא
בְּרִיף הוּא. בְּגִין דְּהָא לִית מֵאֵן
דְּאֲסִיר וּפְתַח, בַּר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּכְתוּב,
(איוב יב) יִסְגֹר עַל אִישׁ וְלֹא יִפְתַּח. וְכְּתוּב, (איוב
לד) וְהוּא יִשְׁקִיט וּמִי יִרְשִׁיעַ וַיִּסְתֵּר פָּנָיו וּמִי
יִשׁוּרְנוּ וְעַל גּוֹי וְעַל אָדָם יִחַד, דְּהָא כֹּלָא
בִּיָּה. וְכְּתוּב, (דניאל ד) וְכִמְצַבִּיָּה עֶבֶד בַּחִיל
שְׁמִיא וְדִירֵי אֶרְעָא וְלֹא אִיתִי דִי יִמְחִי בִידֵיהּ
וַיֹּאמֶר לִיָּה מַה עֲבַדְתָּ. וּבְגִין כִּף כְּתוּב,
וַיִּרְצָהוּ מִן הַבּוֹר וְגו'.

מַאי וַיִּרְצָהוּ. כְּמַה דְּאֶתְּ אָמַר, (איוב לג) יַעֲתֵר
אֶל אֱלֹהֵי וַיִּרְצָהוּ. כְּגוֹנוֹנָא דָּא וַיִּרְצָהוּ
מִן הַבּוֹר, וְלִבְתֵּר וַיִּבֹא אֶל פְּרַעָה. דְּבַר אַחַר

כף ויבא אל פרעה. דבר אחר ויריצהו, שהמשיך עליו חוט של חסד לתת לו חן לפני פרעה. אלהים יענה את שלום פרעה, כדי להקדים לו שלום ולפתח בשלום.

רבי אבא אמר, בא ראה, באותו פרעה הרשע, שהוא אמר (שמות ד) לא ידעתי את ה', ופרעה היה חכם מכל מכשפיו, אלא ודאי השם של אלהים היה יודע, שהרי כתוב הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו. ומשום שמשוה לא בא אליו אלא בשם של ה', ולא בשם של אלהים, וזה היה קשה לפניו מן הכל, שהוא היה יודע שהרי השם של אלהים שולט בארץ, ובשם של ה' לא היה יודע, ועל פן קשה לפניו השם הזה.

וזהו שכתוב (שם ט) ויחזק ה' את לב פרעה. שדבר זה היה מחזק את לבו ומקשה אותו, ועל פן משה לא הודיע לו דבר של שם אחר, אלא השם של ה' לבדו, ופרשוהו.

פתח ואמר, (תהלים קיג) מי כה' אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי כה' אלהינו המגביהי לשבת - שהתעלה מעל פסא כבודו, ועל פסא כבודו למעלה ולא התגלה למטה. בשעה שאין נמצאים צדיקים בעולם, הרי הוא מסתלק מהם ולא מתגלה להם. המשפילי לראות - בשעה שהצדיקים הם נמצאים בעולם, הקדוש ברוך הוא יורד בדרגותיו פנגד התחתונים להשגיח על העולם, להיטיב להם.

שהרי פסאין נמצאים הצדיקים בעולם, הוא מסתלק ומסתיר מהם פנים ולא משגיח עליהם, משום שהצדיקים הם היסוד והקיום של העולם, שכתוב (משלי

ויריצהו, דאמשיך עליה חוטא דחסד, למיהב ליה חנא קמיה דפרעה. (מה כתיב), אלהים יענה את שלום פרעה, בגין לאקדמא ליה שלום ולמפתח בשלום.

רבי אבא אמר, תא חזי, בההוא רשע דפרעה. דאיהו אמר, (שמות ה) לא ידעתי את יי, ופרעה חכים הוה מכל חרשוי. אלא ודאי שמא דאלהים הוה ידע, דהא כתיב, הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו. ובגין דמשה לא אתא לגביה אלא בשמא דיי ולא בשמא דאלהים. ודא הוה קשיא קמיה מפלא, דאיהו הוה ידע דהא שמא דאלהים שליט בארעא. ובשמא דיי לא הוה ידע, ועל דא קשיא קמיה שמא דא.

ודא הוא דכתיב (שמות ט) ויחזק יי את לב פרעה, דמלה דא הוה אתקיף לביה, ואקשי ליה. ועל דא משה לא אודע ליה מלה דשמא אחרא, אלא שמא דיי בלחודוי, ואוקמוהו.

פתח ואמר, (תהלים קיג) מי כיי אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי כיי אלהינו המגביהי לשבת, דאסתלק מעל פרסי יקריה, (כ"א על פרסי יקריה לעילא) ולא אתגלי לתתא. בשעתא דלא אשתפחו זפאין בעלמא, הא איהו אסתלק מנייהו, ולא אתגלי להו. המשפילי לראות, בשעתא דאינון זפאין אשתפחו בעלמא. קדשא בריך הוא נחית בדרגוי לקבלהון דתתאי, לאשגחא על עלמא, לאוטבא להו.

דהא פד זפאין לא אשתפחו בעלמא, איהו אסתלק, ואסתיר אנפין מנייהו, ולא אשגח עלייהו. בגין דצדיקייא אינון יסודא וקיומא

דְּעִלְמָא, דְּכְתִיב, (משלי י) וְצִדִּיק יִסֹּד עוֹלָם. וְעַל דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא גִלִּי שְׁמִיהּ קְדִישָׁא, בַּר לְיִשְׂרָאֵל בְּלַחֲדוּדֵי, דְּאִינוּן חוּלְק עַדְבִּיהּ וְאַחְסַנְתִּיהּ. וְעִלְמָא פְּלִיג לִיהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַמְזָן תְּרִיסִין, וְהָא אַתְמָר. דְּכְתִיב, (דברים לב) בַּהֲנַחַל עֲלִיוֹן גּוֹיִם וְגו'. וְכְתִיב, פִּי חֶלֶק יְיָ עֲמוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

וְצִדִּיק יִסֹּד עוֹלָם. וְעַל כֵּן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא גִלָּה אֶת שְׁמוֹ הַקְדוּשׁ, רַק לְיִשְׂרָאֵל לְבָד, שֶׁהֵם חֶלֶק גּוֹרְלוֹ וְנַחֲלָתוֹ, וְאֵת הָעוֹלָם חֶלֶק הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַמְנִים מְגַנִּים, וְהֵנָּה נִתְבָּאֵר, שְׁכַתוּב (דברים לב) בַּהֲנַחַל עֲלִיוֹן גּוֹיִם וְגו', וְכַתוּב כִּי חֶלֶק ה' עֲמוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הוּוּ אֲזִלִּי בְּאַרְחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיא, תְּוֹהֵנָּא עַל הָאֵי דְקָאֵמַר שְׁלֵמָה, כָּל מְלוּי (מילין) סְתִימִין וְלֹא אַתְיִידְעוּן, דְּהָא קַהֲלַת סְתִים (מילין) סְתִימִין.

רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיא, תְּמַהֲנִי עַל זֶה שְׂאֵמַר שְׁלֵמָה, כָּל הַדְּבָרִים [המלים] סְתוּמִים וְלֹא נוֹדְעִים, שְׁהָרִי קַהֲלַת סְתוּם [המלים] הַסְתוּמִים.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת א) כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא תִּשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת וְלֹא תִּמְלֵא אֶזְן מִשְׁמוּעַ. כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים, וְכִי כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים אִינוּן לְמַלְלָא, דְּקָאֵמַר לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר. וְלֹא תִּשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת וְלֹא תִּמְלֵא אֶזְן מִשְׁמוּעַ, מָאֵי טַעְמָא אֵלִין. אֵלָּא בְּגִין דְּתָרִין מְנַהוּן, וְאִינוּן עֵינִין וְאוּדְנִין, לָא קִיִּמִּין בְּרִשׁוּתִיהּ דְּבַר נֶשׁ, וּפּוּמָא אִיהוּ בְּרִשׁוּתִיהּ. וְכָל (מה) אֵלִין תֵּלַת לָא יְכַלִּין לְאַשְׁלֵמָא כְּלָא, וְלֹאֲדַבְּקָא כְּלָא.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת א) כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר לֹא תִּשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת וְלֹא תִּמְלֵא אֶזְן מִשְׁמוּעַ. כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים, וְכִי כָּל הַדְּבָרִים יִגְעִים הֵם לְדַבּוּר שְׂאֵמַר לֹא יוּכַל אִישׁ לְדַבֵּר? וְלֹא תִּשְׁבַּע עֵין לְרֵאוֹת וְלֹא תִּמְלֵא אֶזְן מִשְׁמוּעַ, מָה הַטַּעַם אֵלוֹ? אֵלָּא מִשּׁוּם שְׁשֻׁנִים מֵהֶם, וְהֵם הָעֵינַיִם וְהָאֲזָנִים, לֹא עוֹמְדִים בְּרִשׁוּתוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְהַפֶּה הוּא בְּרִשׁוּתוֹ, וְכָל [מה] שְׁלֶשֶׁת הֵלְלוּ לֹא יוּכְלִים לְהַשְׁלִים אֶת הַכֹּל וְלְהַשִּׁיג אֶת הַכֹּל.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, הָכִי הוּא, דְּדַבּוּרָא דְּבַר נֶשׁ לֹא יְכִיל לְמַלְלָא, וְעֵינִין לְמַחְמִי, וְאוּדְנִין לְמִשְׁמַע, וְאִין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ. וְתָא חֲזִי, אֲפִילוּ בְּרִיין וְקַסְטוּרִין, דְּעַבְדֵּי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא תַּחַת הַשָּׁמַשׁ, לֹא יְכַלִּין לְמַלְלָא כָּל מְלִין דְּעִלְמָא, וְעֵינָא לֹא יְכִיל (דף קצה ע"ב) לְמַשְׁלֵט וְלְמַחְמִי, וְאוּדְנָא לְמִשְׁמַע. וּבְגִין כֵּךְ שְׁלֵמָה דְּהוּה יַדַּע כָּל מְלָה, הָוּה אָמַר דָּא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, כֵּךְ זֶה, שְׁדַבּוּר שֶׁל אָדָם לֹא יוּכַל לְדַבֵּר, וְהָעֵינַיִם לְרֵאוֹת וְהָאֲזָנִים לְשִׁמְעַ, וְאִין כָּל חֲדָשׁ תַּחַת הַשָּׁמַשׁ. וּבֹא רְאֵה, אֲפִלוּ בְּרִיּוֹת וְרוּחֹת שְׁעֶשֶׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תַּחַת הַשָּׁמַשׁ לֹא יוּכְלִים לְדַבֵּר כָּל דְּבָרֵי הָעוֹלָם, וְהָעֵין לֹא יוּכְלָה לְשַׁלֵּט וְלְרֵאוֹת וְהָאֶזְן לְשִׁמְעַ. וּמִשּׁוּם כֵּךְ שְׁלֵמָה שְׁהִיהָ יוֹדַע כָּל דְּבַר הָיָה אָמַר אֶת זֶה.

וְתָא חֲזִי, כָּל עוֹבְדִין דְּעִלְמָא, בְּכַמָּה קַסְטְרִין תְּלִיין, וְכָל בְּנֵי עִלְמָא לֹא יַדְעִין, וְלֹא מַשְׁגִּיחִין עַל מַה קִּיִּמִּי בְּעִלְמָא,

וּבֹא וּרְאֵה, כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם תְּלוּיִים בְּכַמָּה רוּחֹת, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מַשְׁגִּיחִים

על מה עומדים בעולם, ואפלו שלמה המלך, שהיה חכם מכל בני העולם, לא יכל לעמד בהם. פתח ואמר, (קהלת א) את הכל עשה יפה בעתו גם את העלם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים וגו'. בא ראה, אשרי אותם שמשפדלים בתורה ויודעים להסתפל ברוח [בסוד] של החכמה.

את הכל עשה יפה בעתו - בכל המעשים שעשה הקדוש ברוך הוא בעולם, בכל מעשה ומעשה יש דרגה ממנה על אותו המעשה בעולם, הן לטוב והן לרע. מהם דרגות לימין, ומהם דרגות לשמאל. הולך האדם לימין, אותו המעשה שעשה, אותה הדרגה הממנה (של ימין) לצד ההוא ועושה לו סיוע, וכמה הם שמסיעים לו. הולך אדם לשמאל ועושה מעשיו, אותו המעשה שעשה, הוא (דרגה השמאל) הממנה לצד ההוא, ומקטרג לו ומוביל אותו לאותו הצד ומסטה אותו. ומשום כך, אותו המעשה שאדם עושה כראוי, אותו הממנה של צד הימין מסיע לו. וזה הוא בעתו, יפה בעתו, שאותו המעשה מתקשר בעתו כראוי לו.

גם את העלם נתן בלבם - כל העולם וכל מעשי העולם אינם אלא ברצון הלב, כשעולה ברצון (הלב וכשעולה ברצון) האדם. אשרי הצדיקים שמושכים מעשים טובים להיטיב להם ולכל העולם, והם יודעים להתדבק בעת שלום, ובכח הצדקה שעושים למטה הם מושכים אותה הדרגה שנקראת כל, להאיר בעתו.

ואפילו שלמה מלכא, דהוה חכים מכל בני עלמא, לא יכיל לקיימא בהו.

פתח ואמר, (קהלת א) את הכל עשה יפה בעתו גם את העולם נתן בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים וגו'. תא חזי, זכאין אינון דמשפדלי באורייתא וידעי לאסתפללא ברוחא (ס"א ברוא) דחכמתא.

את הכל עשה יפה בעתו, כל עובדין דעבד קדשא בריך הוא בעלמא, בכל עובדא ועובדא, אית דרגא ממנא על ההוא עובדא בעלמא, הן לטב הן לביש. מנהון דרגין לימינא, ומנהון דרגין לשמאלא. אזיל בר נש לימינא, ההוא עובדא דעביד, ההוא דרגא ממנא (ס"א דימינא) לההוא סטרא, עביד ליה סיועא, וכמה אינון דמסייעי ליה. אזל בר נש לשמאלא, ועביד עובדוי, ההוא עובדא דעביד, ממנא (ס"א דרגא דשמאלא) איהו לההוא סטרא, וקא מקטרג ליה, ואוביל ליה לההוא סטרא, ואסטי ליה.

ובגין כך, ההוא עובדא דעביד בר נש פדקא חזי, ההוא ממנא דסטר ימינא קא מסייע ליה. ודא הוא בעתו, יפה בעתו, דההוא עובדא מתקשרא בעתו, פדקא חזי ליה.

גם את העולם נתן בלבם. כל עלמא, וכל עובדוי דעלמא, לאו אינון אלא ברעותא דלבא, פד סליק ברעותא (דלבא, וכד סליק ברעותא) דבר נש. זכאין אינון צדיקיא דאמשיכו עובדין טבין, לאוטבא לון ולכל עלמא, ואינון ידעין לאתדבקא בעת שלום. ובחילא דצדקה דעבדין לתתא, אינון משכין לההוא דרגא דאקרי כל, לאנהרא בעתו.

אוי לרשעים שאין יודעים העת של אותו מעשה ולא משגיחים לעשות מעשיהם בעולם על התקון שצריך לעולם ולתקן המעשה באותה הדרגה שראויה לו. מה הטעם? משום שלא יודעים.

ועל כן נתן הכל ברצונם של בני האדם, שכתוב מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף. ומשום כך שאותם המעשים לא נעשו לתקן בדרגתם כראוי שיכלל המעשה הזה בדרגה הזו שלא כתקון, אלא כפי רצון האדם.

מה כתוב אחריו? ידעתי כי אין טוב בם כי אם לשמות ולעשות טוב בחייו. ידעתי כי אין טוב בם, באותם המעשים שלא נעשו כראוי. כי אם לשמות, בכל מה שיבא עליו ולתת הודאה לקדוש ברוך הוא ולעשות טוב בחייו. שהרי אם אותו המעשה גורם לו רע, משום אותה הדרגה שממנה עליו, יש לו לשמח בו ולהודות עליו, שהוא גרם לעצמו, והוא הולך בלי ידיעה כצפור הזו בתוך מלכדת.

וכך זה מנין לנו? שכתוב (שם ט) כי גם לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה וכצפרים האחוזות בפח פהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאום. כי גם לא ידע האדם את עתו, מה זה עתו? עתו של אותו המעשה שעושה, כמו שנאמר את הכל עשה יפה בעתו. ומשום כך הם כצפרים האחוזות בפח. ומשום כך אשרי אותם שמשתדלים בתורה ויודעים דרכי ושבילי התורה של המלך העליון ללכת בה בדרך האמת.

ווי לון לחייבא דלא ידעין עת דההוא עובדא, ולא משגיחין למעבד עובדיהון בעלמא על תקונא דאצטריך ליה לעלמא. ולא תקנא עובדא בההוא דרגא דאתחזי ליה. מאי טעמא, בגין דלא ידעין.

ועל דא אתייהיב פלא ברעותהון דבני נשא. דכתיב, מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף. ובגין כך דאינון עובדין לא אתעבידו לאתקנא בדרגיהו כדקחזי, דיתפליל עובדא דא בדרגא דא, דלאו כתקונא אלא כפום רעותא דבר נש.

מה כתיב בתריה ידעתי כי אין טוב בם כי אם לשמות ולעשות טוב בחייו. ידעתי כי אין טוב בם, באינון עובדין, דלא אתעבידו כדקא יאות. כי אם לשמות, בכל מה דייתי עלוי, ולמיהב הודאה לקודשא בריך הוא. ולעשות טוב בחייו, דהא אי ההוא עובדא גרים ליה בישא, בגין ההוא דרגא דקא ממנא עלוי, אית ליה למחדי ביה, ולאודאה עליה. דאיהו גרים ליה לנפשיה, ואיהו אזיל בלא ידיעא, כציפרא דא בגו קוסטירא.

וכך דא מנלן, דכתיב, (קהלת ט) פי גם לא ידע האדם את עתו, כדגים שנאחזים במצודה רעה וכצפרים האחוזות בפח פהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאום. כי גם לא ידע האדם את עתו. מאי עתו, דההוא עובדא דקא עביד. כמה דאת אמר, את הכל עשה יפה בעתו, ובגין כך אינון כצפרים האחוזות בפח. ובגין כך זכאין אינון דמשתדלי באורייתא, וידעי אורחוי ושבילוי דאורייתא דמלכא עלאה, למיהן בה בארץ קשוט.

ובא ראה, לעולם אל יפתח אדם את פיו לרעה, שהוא לא יודע מי נוטל אותו הדבר, וכשלא יודע אדם, נכשל בה. וכאשר הצדיקים פותחים את פיהם, כלם שלום.

בא ראה, כשיוסף התחיל לדבר עם פרעה, מה כתוב? אלהים יענה את שלום פרעה. אמר רבי יהודה, הנה נתבאר שהקדוש ברוך הוא חס על שלום המלכות, כמו שנאמר ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים, ובארוהו.

רבי חייא אמר, פרעה רצה לנסות את יוסף, והחליף לו את החלום, ומשום שיוסף ידע את הדרגות, הסתכל בכל דבר ודבר ואמר כף ראית, כל דבר ודבר כראוי לו.

ורו שכתוב: ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. אחרי הודיע אלהים, אחרי היית בשעה ההיא שחלמתי את החלום, שם היית מצוי ומשום כף אמר [אמת את כל זאת ידעת, ואיך ידעת פתרונו] את כל זאת, ידעת את החלום איך היה וידעת פתרונו. אמר רבי יצחק, אם כף, יוסף אמר הכל, החלום ופתרונו, כמו דניאל שאמר את החלום ואת פתרונו! אמר לו, לא זה כמו זה. [שהרי] יוסף הסתפל מתוך דבורו של פרעה, שהיה אומר בדרגות ידועות, וראה אותו שטעה, ואמר לו לא כף, אלא כף זה, משום שהדרגות באות כסדרן. אבל דניאל לא הסתפל מתוך דבורו של נבוכדנצר כלום, [שלא] והכל אמר לו, את החלום ופתרונו. מה כתוב בדניאל? [דניאל ב] אז לדניאל בחזיון הלילה

ותא חזי, לעולם אל יפתח בר נש פומיה לביש, דאיהו לא ידע מאן נטיל ההיא מלה. וכד לא ידע בר נש אתפשל בה. וצדיקיא כד פתחי פומייהו כללהו שלם.

תא חזי, יוסף כד שרא למללא לפרעה. מה כתיב, אלהים יענה את שלום פרעה. אמר רבי יהודה, הא אתמר. דקדשא בריף הוא חס על שלמא דמלכותא, כמה דאת אמר, (שמות ו) ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים (דף קצו ע"א) ואוקמוהו.

רבי חייא אמר, פרעה בעא לנסאה ליה ליוסף, ואחלה ליה חלמא. ויוסף בגין דהוה ידע דרגין, אסתפל בכל מלה ומלה. ואמר, כף חמיתא, כל מלה ומלה כדקא חזי. הרא הוא דכתיב ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. אחרי הודיע אלהים, אחרי הוית בההיא שעפא דחלמית חלמא, תמן הוית שכיח. ובגין כף אמר (כ"א אמת את כל זאת ידעת, ואיך ידעת פשריה) את כל זאת ידעת חלמא היף הוה, וידעת פשריה.

אמר רבי יצחק, אי הכי יוסף אמר פלא, חלמא ופשרא. כדניאל דאמר חלמא ופשריה. אמר ליה, לאו האי כהאי (י"ח ל"ג דהא). יוסף אסתפל מגו מלולא דפרעה דהוה אמר בדרגין ידיעו, וחמא ליה דקא טעה, ואמר ליה לאו הכי, אלא הכי הוא. בגין דדרגין כסדרן אתיין. אבל דניאל לא אסתפל מגו מלולא דנבוכדנצר כלום. (דלא) וכלא קאמר ליה חלמא ופשריה. מה כתיב בדניאל, (דניאל ב) אדין לדניאל בחזווא די ליליא רזא גלי בחזווא די ליליא. מאן חזווא די ליליא, דא

סוד גלה. בחזיון הלילה, מי
חזיון הלילה? זה גבריאל, שהוא
חזיון, מראה מן מראה.

בא ראה מה כתוב, (יחזקאל מג)
והנה כבוד אלהי ישראל בא
מדרך הקדים וקולו פקול מים
רבים והארץ האירה מפכודו. מה
כתוב אחריו? וכמראה המראה
אשר ראיתי בבאי לשחת את
העיר ומראות כמראה אשר
ראיתי אל נהר כבר ואפל אל פני.
כל המראות הללו הן שש.
שאותן המראות, ומראה של
החזיון, מראה יש לו, שיראו בו
הגונים שלמעלה, ונראים
במראה ההוא. ויש מראה
למראה, ומראה למראה זה על
זה, וכלם עומדים בדרגות
ידועות ושולטים, ונקראים
מראה הלילה, ובהם מתפרשים
כל החלומות של העולם, ואלו
הם כמו שלמעלה, עליהם.

ומשום כך דניאל בחזיון הלילה
גלה סוד. לא כתוב התגלה, אלא
סוד גלה, אחת מאלו הדרגות,
גלה לו אותו חלום ופתרונו.
אבל יוסף מתוך דברי פרעה
הסתפל בדרגות העליונות ואמר.
ומשום כך מנה אותו על כל ארץ
מצרים, משום שהקדוש ברוך
הוא נתן ליוסף משלו. על הפה
שלא נשק לעברה, כתוב ועל
פיף ישק כל עמי. היד שלא
קרבה לעברה, כתוב ויתן אתה
על יד יוסף. הצואר שלא קרב
לעברה, כתוב וישם רכד הזקב
על צוארו. הגוף שלא קרב
לעברה - וילבש אתו בגדי שש.
הרגל של רכבה לעברה, כתוב
וירכב אתו במרכבת המשנה
אשר לו. המחשבה שלא חשב -
נקרא נבון וחכם. הלב שלא
הרהר - ויקראו לפניו אברף. והכל משלו הוא נטל.

גבריאל, דאיהו חזוא חזיו מן חזיו.
תא חזי, מה כתיב, (יחזקאל מג) והנה כבוד
אלקי ישראל בא מדרך הקדים וקולו
פקול מים רבים והארץ האירה מפכודו. מה
כתיב בתריה, וכמראה המראה אשר ראיתי
בבאי לשחת את העיר ומראות כמראה אשר
ראיתי אל נהר כבר ואפל אל פני. כל אליון
מראות, אינון שית, דאינון מראות וחיזו
דחזוא. חיזו אית ליה, לאתחזאה ביה גונונין
דלעילא, ואתחזון בההוא חיזו. ואית חיזו
לחיזו, וחיזו לחיזו, דא על דא. וכלהו
קיימין בדרגין ידיען ושלטי, ואקרון חיזו
דלילא, ובהו מתפרשין כל חלמין דעלמא,
ואליון אינון כגוונא דלעילא עליהו.

ובגין כך דניאל בחזוא דלילא רזא גלי.
אתגלי לא פתיב, אלא רזא גלי, חד
מאליון דרגין, גלי ליה ההוא חלמא ופשריה.
אבל יוסף, מגו מלוי דפרעה, אסתפל בדרגין
עלאין וקאמר.

ובגין כך פקדיה על כל ארעא דמצרים, בגין
דקודשא בריה הוא, מדיליה דיוסף
קא יהיב ליה. פומא דלא נשק לעבירה,
פתיב ועל פיף ישק כל עמי. ידא דלא קריב
לעבירה, פתיב ויתן אותה על יד יוסף. צואר
דלא קריב לעבירה, פתיב וישם רכד הזקב
על צוארו. גופא דלא קריב לעבירה, וילבש
אתו בגדי שש. רגל דלא רכיב לעבירה, פתיב
וירכב אתו במרכבת המשנה אשר לו.
המחשבה דלא חשב, נקרא נבון וחכם. לב
שלא הרהר, ויקראו לפניו אברף. וכלא
מדיליה נטל.

הרהר - ויקראו לפניו אברף. והכל משלו הוא נטל.

מה פתוב? ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים. אמר רבי חזקיה, מה הטעם ויעבר בכל ארץ מצרים? כדי לשלט, שפך מכרזים לפניו, וכדי לכנס התבואה בכל מקום ומקום. רבי אלעזר אמר, כנס יוסף תבואה בכל מקום כדי שלא תרקב.

אמר רבי שמעון, כל מה שהקדוש ברוך הוא עשה, הכל הוא לגלגל לגוללים, משום שרצה לקיים הגזרה. בא ראה, כשפרא הקדוש ברוך הוא את העולם, הביא כל מה שצריך העולם בראשונה, ואחר כך הביא את האדם לעולם ומצא מזון.

[בא ראה] כמו כן הקדוש ברוך הוא אמר לאברהם, (בראשית טו) ידע תדע פי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו', ואחרי כן יצאו ברכש גדול. כשבא יוסף לארץ מצרים, לא מצא בה רכוש גדול. גלגל לגוללים, והביא רעב על העולם, וכל העולם היו מביאים כסף וזהב למצרים, והתמלאה כל ארץ מצרים כסף וזהב. לאחר שהכל נתקן רכוש גדול, הביא את יעקב למצרים.

שפך דרכי הקדוש ברוך הוא - בראשונה בורא [מקדים] רפואה, ואחר כך מכה. כך בראשונה התקין רכוש גדול, ואחר כך הביא אותם לגלות, ועל כן גלגל לגוללים והביא רעב על [כל] העולם, כדי שיהיו מביאים כסף וזהב כל העולם למצרים.

בא ראה, משום יוסף שהוא צדיק, הוא גרם עשר של כסף וזהב שישלו ישראל, פפתוב (תהלים קה) ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל. ומידו של הצדיק זה בא לישראל,

מה פתוב. ויצא יוסף מלפני פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים. אמר רבי חזקיה, מאי טעמא ויעבור בכל ארץ מצרים. בגין לשלטאה, דמכרזי קמיה הני. ובגין למכנש עבדא בכל אתר ואתר. רבי אלעזר אמר, פנש יוסף עיבור בכל אתר, בגין דלא יתרקב. אמר רבי שמעון, כל מה דעבד קדשא בריהו הוא, פלא איהו לגלגלא לגוללין, בגין דבעי לקיימא קיומא. תא חזי, פד פרא קדשא בריהו הוא עלמא, אייתי כל מה דאצטריה עלמא בקדמיתא, ולבתר אייתי ליה לבר נש לעלמא, ואשפח מזונא.

(ו"ח ל"ג תא תו) פגוונא דא, קדשא בריהו הוא אמר לאברהם, (בראשית טו) ידע תדע פי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו', ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. פד אתא יוסף לארעא דמצרים, לא אשתכח בה רכוש גדול. גלגל לגוללין, ואייתי כפנא על עלמא. וכל עלמא הוו מייתין כספא ודהבא למצרים, ואתמלי כל ארעא דמצרים כספא ודהבא. לבתר דאתתקן פלא רכוש גדול, אייתי יעקב למצרים.

דחבי ארחי דקדשא בריהו הוא, בקדמיתא בארי (ס"א אקדים) אסוותא, ולבתר מחי. כך בקדמיתא אתקין רכוש גדול, ולבתר כך קצו ע"ב) אייתי לון לגלותא. ועל דא גלגל לגוללין ואייתי כפנא על כל עלמא, בגין דליהוו מייתין כספא ודהבא כל עלמא למצרים.

תא חזי, בגין כך יוסף דאיהו צדיק, איהי גרים עותרא כספא ודהבא, לנטלא ישראל. פדכתיב, (תהלים קה) ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל. ומן ידא דצדיק, אתא דא

והכל לזכות אותם לעולם הבא. פתח ואמר, (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת וגו'. בא ראה, הפסוק הזה הוא בסוד עליון, ובארוהו. ראה חיים - אלו חיי העולם הבא, שאשרי האיש שזוכה לו פראוי.

עם אשה אשר אהבת - זו כנסת ישראל, משום שבה כתוב אהבה, שכתוב (ירמיה לא) ואהבת עולם אהבתיך. מתי? בשעה שצד הימין אוהב אותה, שכתוב (שם) על פן משכתיך חסד.

כל ימי חיי הבלד, משום שהיא נקשרת בחיים, והיא העולם ששורים בה חיים. שהרי העולם הזה לא שורים בו חיים, משום שהם תחת השמש, ולא מגיעים לכאן אותם האורות של אותה השמש, והסתלקו מהעולם מיום שנחרב בית המקדש, שכתוב (ישעיה יג) חשף השמש בצאתו וגו'. מה זה חשף השמש? שסלק את אורו ולא מאיר, כמו שנאמר (שם נ) הצדיק אבד וגו'.

כי הוא חלקך בחיים - זהו השמש עם הלבנה. וצריכים להכניס הלבנה בשמש והשמש בלבנה שלא להפרידם, וזה הוא חלק האדם להכניס עמו לעולם הבא. מה כתוב אחריו? (קהלת ט) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הלך שמה. הפסוק הזה יש להתבונן בו. כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי התרה הרצועה שאדם יעשה כל מה שיכול? אלא כתוב לעשות בכחך. מה זה בכחך? זו נשמתו של האדם, שהיא הכח של האדם, לזכות בה לעולם הזה ולעולם הבא.

לעלמא דין ולעלמא דאתי.

לישראל. וכלא למזפי לון לעלמא דאתי. פתח ואמר, (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת וגו'. תא חזי, האי קרא ברזא עלאה איהו, ואוקמוה. ראה חיים, אלין חייך דעלמא דאתי, דזכאה הוא בר נש דזכי ביה פדקא יאות.

עם אשה אשר אהבת, דא כנסת ישראל, בגין דבה פתיב אהבה. דכתיב, (ירמיה לא) ואהבת עולם אהבתיך, אימתי. בשעתא דסטרא דימינא אחיד בה. דכתיב, (ירמיה לא) על פן משכתיך חסד.

כל ימי חיי הבלד, (קהלת ט) בגין דאיהי אתקשרת בחיים, ואיהי עולם דחייך שרין ביה. דהא עלמא דא, לא שרין ביה חיים. בגין דאינון תחת השמש, ולא מטאן הכא אינון נהורין דההוא שמשא, ואסתלקו מעלמא מיומא דאתחריב בי מקדשא. דכתיב, (ישעיה יג) חשף השמש בצאתו וגו'. מאי חשף השמש, דסליק נהוריה ולא נהיר. כמה דאת אמר (ישעיה נז) הצדיק אבד וגו'.

כי הוא חלקך בחיים, דא הוא שמשא בסיהרא, ובעינן למיעל סיהרא בשמשא ושמשא בסיהרא, דלא לאפרשא לון. ודא הוא חולקא דבר נש, למיעל בהו לעלמא דאתי.

מה פתיב בתריה, (קהלת ט) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה. האי קרא אית לאסתכלא ביה. כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי הותרה רצועה למעבד בר נש כל מה דיכול. אלא, לעשות בכחך פתיב, מאי בכחך. דא נשמתיה דבר נש, דאיהי חילא דבר נש, למזפי בה לעלמא דין ולעלמא דאתי.

דְּבַר אַחַר בְּכַחַךְ, דָּא הִיא אִשָּׁה דְקָאֲמַרְן, שְׂאֲמַרְנוּ, שְׁהִיא הִכַח לְהִתְחַזֵּק בַּהּ בְּעוֹלָם הִזְה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְצָרִיךְ בְּן אָדָם לְזַכּוֹת בַּהּ בְּזֵה הָעוֹלָם בְּכַח זֶה, כְּדִי שְׂיִתְגַּבֵּר בַּהּ לְעוֹלָם הַהוּא.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂאֲחַר שְׂיִצְא הָאָדָם מִן הָעוֹלָם הִזְה, אֵין בּוֹ כַח לְעֲשׂוֹת דְּבַר וְלוֹמַר, עַכְשָׁו מִכָּאן וְהִלָּא אֲעֲשֶׂה מַעֲשִׂים טוֹבִים. שְׂוֹדָאֵי שְׂאֵין מַעֲשֶׂה וְחֻשְׁבוֹן וְדַעַת וְחֻכְמָה בְּשִׂאֻל אֲשֶׁר וְגו'. אִם לֹא זֹכָה אָדָם בְּעוֹלָם הִזְה, לֹא יִזְכָּה בּוֹ אַחַר כֶּף לְעוֹלָם הַהוּא. וּבְאֲרוּהָ, מִי שְׂלֹא מִתְקִין צִדָּה לְלַכֵּת מִן הָעוֹלָם הִזְה, לֹא יֵאָכֵל בְּעוֹלָם הַהוּא. וְיֵשׁ מַעֲשִׂים טוֹבִים שְׂעוֹשֶׂה אָדָם בְּעוֹלָם הִזְה שְׂיֵאָכֵל מֵהֶם כָּאן, וְהַפֵּל נִשְׂאָר לְעוֹלָם הַבָּא וְלַהֲזוֹן מֵהֶם.

בֵּא רָאָה, יוֹסֵף זָכָה בְּעוֹלָם הִזְה וְזָכָה בְּעוֹלָם הַבָּא, מִשּׁוּם שְׂרָצָה לְהֶאֱחָזוּ בְּאִשָּׁה יְרָאת ה', כְּמוֹ שְׂנֵאָמַר (בְּרֵאשִׁית לט) וְחֻטְאֵי לְאַלְהִים. וּמִשּׁוּם כֶּף זָכָה לְשִׁלְט בְּעוֹלָם הִזְה וְזָכָה אֶת יִשְׂרָאֵל.

מָה פְּתוּב? (שם מז) וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף, וְכֶף רָאוּי. שְׂהָרִי אוֹתוֹ נִהַר שְׂשׂוּפֵעַ וְיוֹצֵא, הוּא לֹקֵט הַכֵּל, וְכֵל הָעֶשֶׂר עוֹמֵד בּוֹ. וְזֵה סוּד הַפְּתוּב (שם א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְהַכֵּל הוּא כְּרָאוּי, וְדָאֵי יוֹסֵף צָרִיךְ לְשִׁלְט עַל הַמְּלָכוֹת.

וּבֵּא רָאָה, פְּתוּב וַיִּרְכַּב אוֹתוֹ בְּמִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה. מִי מִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה? הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשֶׂה אֶת הַצְּדִיק שְׂלִיט, מִשּׁוּם שְׂהִנֵּה מִמֶּנּוּ גִזּוֹן הָעוֹלָם, וְצָרִיךְ לְהִזּוֹן, וְלְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יֵשׁ מִרְכַּבָּה עֲלוּיָנָה, וְיֵשׁ לוֹ מִרְכַּבָּה תַּחְתּוֹנָה. הַמִּרְכַּבָּה הַתַּחְתּוֹנָה הִיא מִרְכַּבַּת

וְאִית לִיהָ רְתִיכָא תַּתָּא.

דְּבַר אַחַר בְּכַחַךְ, דָּא הִיא אִשָּׁה דְקָאֲמַרְן, דְּאִיהִי חִילָא לְאַתְתַּקְפָּא בַּהּ, בְּעֵלְמָא דִין וּבְעֵלְמָא דְאִתִּי. וּבְעֵי בַר נֶשׁ לְמִזְכְּרֵי בַּהּ בְּהֵאֵי עֵלְמָא בְּהֵאֵי חִילָא, בְּגִין דִּיתַתְקַף בַּהּ בְּהֵאֵי עֵלְמָא.

מָאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּלִבְתַר דִּיפּוּק בַר נֶשׁ מְהֵאֵי עֵלְמָא, לִית בֵּיה חִילָא לְמַעַבְד מִיָּדֵי וְלוֹמַר, הַשְׂתָּא, מִכָּאן וְלַהֲלָא אֲעֲבִיד עוֹבְדִין טְבִין. דְּוִדָּאֵי אֵין מַעֲשֶׂה וְחֻשְׁבוֹן וְדַעַת וְחֻכְמָה בְּשִׂאֻל אֲשֶׁר וְגו'. אִי לֹא זָכִי בַר נֶשׁ בְּהֵאֵי עֵלְמָא, לֹא יִזְכְּרֵי לִבְתַר בְּהֵאֵי עֵלְמָא. וְאוּקְמוּהָ, מָאן דְּלֹא אִתְקִין זְוֹדִין לְמִיָּהָ מְהֵאֵי עֵלְמָא, לֹא יִיכּוֹל בְּהֵאֵי עֵלְמָא. וְאִית עוֹבְדִין טְבִין דְּעֲבִיד בַר נֶשׁ בְּהֵאֵי עֵלְמָא, דִּיִּיכּוֹל מְנִייהוּ הַכָּא. וְכֵלָא אֲשֶׂתָּאֵר לְעֵלְמָא דְאִתִּי וְלַאֲתַזְנָא מְנִייהוּ.

תָּא חֲזִי, יוֹסֵף זָכָה בְּהֵאֵי עֵלְמָא וְזָכָה בְּעֵלְמָא דְאִתִּי, בְּגִין דְּבָעָא לְאַתְאֲחָדָא בְּאִשָּׁה יְרָאת יי. כְּמָה דְאִתְּ אָמַר, (בְּרֵאשִׁית לט) וְחֻטְאֵי לְאַלְהִים. וּבְגִין כֶּף זָכָה לְמִשְׁלַט בְּהֵאֵי עֵלְמָא, וְזָכָה לוֹן לְיִשְׂרָאֵל.

מָה פְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית מז) וַיִּלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף. וְהָכִי אֲתַחֲזִי, דְּהָא הוּא נִהַר דְּנִגִיד וְנִפְיָק, אִיהוּ לְקִיט כְּלָא, וְכֵל עוֹתָרָא בֵּיה קְיִימָא. וְדָא הוּא רָזָא דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, וְכֵלָא אִיהוּ כְּדָקָא יְאוּת, וְדָאֵי יוֹסֵף בְּעֵי לְמִשְׁלַט עַל מְלָכוֹתָא.

וְתָא חֲזִי, פְּתִיב, וַיִּרְכַּב אוֹתוֹ בְּמִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה. מָאן מִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה. קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד לִיהָ לְצְדִיק שְׂלִיטָא, בְּגִין דְּהָא מְנִיָּה אֲתַזְנָן עֵלְמָא, וְאַצְטְרִיךְ לְאַתְזַנָּא. וְקְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא אִית לִיהָ רְתִיכָא עֲלָאָה,

המשנה, ויוסף נקרא צדיק, וְלוֹ רְאוּי לְהִיּוֹת רוֹכֵב עַל מַרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ, לְקַדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהַכֹּל הוּא בְּסוּד עֲלִיּוֹן שִׁיחָה כְּמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה.

בא ראה. ויקראו לפניו אברך, מה זה אברך? הקשר שנקשרים השמש עם הלבנה, והכל כוונתם כנגד המקום הזה. ונתון אותו על כל העולם, וכלם מודים אליו, משום זה הכל הוא בסוד עליון.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה את מלכות הארץ פעין מלכות הרקיע, והכל זה כמו זה. וכל מה שנעשה בארץ, עומד לפני הקדוש ברוך הוא בראשונה.

בא ראה, המלכות הקדושה לא קבלה מלכות שלמה עד שהתחברה עם האבות, משום שהקדוש ברוך הוא עשה אותה המלכות העליונה שתאיר מסוד האבות.

ובשיוסף הצדיק ירד למצרים בראשונה, הוא משך אחר כך עמו את השכינה, שהרי אין שכינה הולכת אלא אחר הצדיק, ומשום כך נמשך יוסף למצרים בראשונה, ונטל את כל עשר העולם בראוי, ואחר כך ירדה שכינה למצרים וכל השבטים עמה.

ומשום כך יוסף, ששמר את הברית, זכה להתעטר במקומו, וזכה למלכות שלמעלה ולמלכות שלמטה. ועל כן, כל מי ששמר ברית הקדש כאלו קיים כל התורה הקדושה כלה, שהרי הברית שקולה ככל התורה.

וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (וכריה יב) משא

רתיבא תתאה איהי מרפכת המשנה, ויוסף צדיק אקרי, וליה אתחזי למהוי רכיב על מרפכת המשנה אשר לו, לקדשא בריך הוא. וכלא איהו ברזא עלאה, למהוי כגוונא דלעילא.

תא חזי, ויקראו לפניו אברך, מאי אברך. קשירו דאתקשר שמשא בסיהרא, וכלא כרעין לקבל אתר דא. ונתון אותו על כל עלמא, וכלהו אודן לגביה, (דף קצו ע"א) ובגין דא כלא ברזא עלאה איהו.

תא חזי, קדשא בריך הוא עבד מלכותא דארעא, פעין מלכותא דרקיעא, וכלא דא כגוונא דא. וכל מה דאתעביד בארעא קיימא קמי קדשא בריך הוא בקדמיתא.

תא חזי, מלכותא קדישא, לא קביל מלכותא שלימתא, עד דאתחבר באבהן. בגין דקודשא בריך הוא עבד לה למלכו עלאה, לאתנהרא מרזא דאבהן.

וכד יוסף הצדיק נחת למצרים בקדמיתא, איהו משיך לה לשכינתא לבתר עמיה, דהא שכינתא לא אזלא אלא בתרא דצדיק. ובגין כך אתמשך יוסף למצרים בקדמיתא, ונטיל כל עותרא דעלמא כדקא יאות, ולבתר נחתת שכינתא למצרים, וכלהו שבטין בהדה.

ובגניי כך, יוסף דנטר ליה לברית, זכה לאתעטרא באתריה, וזכה למלכותא דלעילא, ולמלכותא דלתתא. ועל דא כל מאן דנטר ברית קדישא, פאילו קיים אורייתא קדישא כולה, דהא ברית שקיל ככל אורייתא:

וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (וכריה

דבר ה' על ישראל נאם ה' נטה
שמים ויסד ארץ ויצר רוח אדם
בקרבו. בפסוק הזה יש
להתבונן. משא דבר ה'. בכל
המקומות האלה שאמר משא,
למה משא? אלא בכל מקום
שהוא על הדין של שאר העמים
ואמר משא - זה לטוב. בכל
מקום שהוא על ישראל ואמר
משא - זה לרע.

בכך מקום שהוא על הדין של
שאר העמים לטוב, משום
שמשא הוא מעמסה, כפיכול זו
מעמסה על הקדוש ברוך הוא
השלום של העמים עובדי
פוכבים ומזלות, וכשנגזר הדין
עליהם, עוברת ממנו המעמסה
הזו שהוא סובל עליהם. בכל
מקום שנגזר דין על ישראל
ואמר משא, כפיכול מעמסה
היא על הקדוש ברוך הוא,
ומשום כך משא מהצד הזה
ומהצד הזה, זה משא.

בין שאמר נטה שמים ויסד
ארץ, למה צריך ויצר רוח אדם
בקרבו? וכי לא היינו יודעים
שהוא יצר רוח אדם? אלא
להראות דרגה ידועה, שכל
הרוחות והנשמות של העולם
עומדות באותה הדרגה.

רבי שמעון אמר, הפסוק הזה
קשה. אם אמר ויצר רוח אדם
ולא יותר - יפה. אבל מה זה
בקרבו? אלא זה סוד בשני
צדדים, שהרי מהנהר הוא
ששופע ויוצא, משם יוצאות
ופורחות כל הנשמות ומתפנסות
למקום אחד, ואותה הדרגה היא
יצר רוח אדם בקרבו. וזה כמו
אשה שמתעברת מן הזכר, ואותו
הגלד מצירת לה במעיה, עד
שהכל מצטיר בצויר משלם
במעיה. כך ויצר רוח אדם
בקרבו, בקרבו זה עומד, עד
שנברא האדם בעולם ונותן לו.

יב) משא דבר יי על ישראל נאם יי נטה
שמים ויסד ארץ ויצר רוח אדם בקרבו.
האי קרא אית לאסתפלא ביה. משא דבר יי,
בכל הני אתר דקאמר משא, משא אמאי.
אלא, בכל אתר דאיהו על דינא דשאר עמין
ואמר משא, לטב. בכל אתר דאיהו על
ישראל ואמר משא, לביש.

בכך אתר דאיהו על דינא דשאר עמין,
לטב. בגין דמשא מטולא איהו.
כפיכול מטולא איהו עליה דקדשא בריך
הוא, שלום דעמין עובדי כוכבים ומזלות.
וכד אתגזר דינא עלייהו מעבר מניה ההוא
מטולא דאיהו סביל עלייהו. בכל אתר דדינא
אתגזר עלייהו דישאל, ואמר משא, כפיכול
מטולא איהו עליה דקדשא בריך הוא. ובגין
כך משא מהאי גיסא, ומהאי גיסא, מטולא
איהו.

בין דאמר נטה שמים ויסד ארץ, אמאי
אצטרף ויצר רוח אדם בקרבו. וכי לא
הוינא ידעי דאיהו יוצר רוח אדם. אלא
לאחזאה דרגא ידיעא, דכל רוחין ונשמתין
דעלמא, בההוא דרגא קיימין.

רבי שמעון אמר, האי קרא קשיא, אי אמר
ויוצר רוח אדם ולא יתיר יאות, אבל
בקרבו מהו. אלא רזא איהו בתרין סטרין,
דהא מההוא נהר דנגיד ונפיק, מתמן נפקי
ופרחי נשמתין פלהו, ואתפנישו באתר חד.
וההוא דרגא איהו יוצר רוח אדם בקרבו.
והאי כאתתא דאתעפרא מן דכורא, ויהוה
ולדא צרת לה במעיה. עד דאצטייר פלא
בציורא שלימו במעיה. כך ויצר רוח אדם
בקרבו, בקרבו קיימא. עד דאתברי בר נש
בעלמא ויהיב ליה.

דְּבַר אַחַר, וְיֹוצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, בְּקִרְבוֹ
 דָּאָדָם מִמֶּשׁ. בְּגִין דְּכַד אַתְּבְּרִי בַר נֶשׁ,
 וְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִיב לִיה נִשְׁמַתִּיה, וְנִפְיִק
 לְאִוִּירָא דְעֵלְמָא. הֵהוּא רוּחָא דְבַגְוִיָּה, לָא
 אֲשַׁכַּח גּוֹפָא לְאַתְפְּשֻׁטָא בַגְוִיָּה, וְקִימָא בְּסִטְרָא
 חַד בַּגְוִיָּה.

וְכִשְׁאָדָם מִתְפַּשֵּׁט גּוֹפּוֹ, אוֹתָהּ
 הַרוּחַ מִתְפַּשֵּׁט וְנוֹתֵנָת בּוֹ כַח.
 וְכֵן כְּמוֹ שֶׁהַגּוֹף מִתְגַּדֵּל, כִּף
 הַרוּחַ נוֹתֵנָת בּוֹ כַח שְׂיִתְחַזֵּק
 הָאָדָם עִמָּה, וּמִשּׁוֹם כִּף יֵצֵר רוּחַ
 אָדָם בְּקִרְבוֹ מִמֶּשׁ.

וְאִם תֹּאמַר, יֵצֵר רוּחַ אָדָם מֵהַ
 זֶה? מִשּׁוֹם שֶׁהַרוּחַ הִיא צְרִיכָה
 כַּח שְׁלֵמָעֵלָה יוֹתֵר לְהַסְתִּיעַ
 עִמָּה, וְעַל כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 הוּא יֵצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, וְנוֹתֵן
 לוֹ סִיוֵעַ לְאָדָם.

בֵּא רְאֵה, כְּשֶׁאוֹתָהּ הַרוּחַ צְרִיכָה
 סִיוֵעַ - כְּמוֹ שֶׁהוּא אוֹתוֹ הָאָדָם
 וְכְמוֹ שֶׁאוֹתוֹ הַגּוֹף נִתְקֵן, כִּף גַּם
 מִתְקַנֵּים לוֹ אֶת אוֹתָהּ הַרוּחַ
 וּמוֹסִיפִים לוֹ רוּחַ לְהַתְּקֵן, וְזֶה
 הוּא יֵצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ.

וְכֵן רְאֵה, כִּינּוֹן שְׂאֵבֵד יוֹסֵף
 מֵאֲבִיו, יַעֲקֹב אֲבִד אוֹתָהּ תּוֹסֵפֵת
 הַרוּחַ שְׁהִיָּתָה בּוֹ, וְהַסְתַּלְקָה
 מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה. אַחַר כִּף מַה
 כְּתוּב? (בְּרֵאשִׁית מֵה) וַתַּחֲזִי רוּחַ
 יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְכִי עַד עֲכָשׁוּ הָיָה
 מֵת? אֲלֵא אוֹתָהּ תּוֹסֵפֵת הַרוּחַ
 הַסְתַּלְקָה מִמֶּנּוּ הַשְּׂכִינָה וְלֹא
 הִיָּתָה בְּתוֹכּוֹ, מִשּׁוֹם שֶׁהַעֲצָב
 שְׁהִיָּה בּוֹ גָרָם לוֹ, (וְאִם נִרְמָה לוֹ לֵית)
 שְׁלֵא הִיָּתָה רוּחַ בְּקִיּוּמָה, וּמִשּׁוֹם
 כִּף וַתַּחֲזִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם.
 וְכֵן כְּתוּב וַיֵּרָא יַעֲקֹב, שְׁעַד
 עֲכָשׁוּ לֹא הִתְבַּשֵּׂר. מִנֵּינָה הָיָה
 יוֹדֵעַ? אֲלֵא וַיֵּרָא יַעֲקֹב, שְׂרָאָה
 אֶת כָּל דִּירֵי הָאָרֶץ שֶׁהוֹלְכִים
 לְמִצְרַיִם וּמִבְּיָאִים תְּבוּאָה. זֶהוּ
 שְׂכָתוּב וַיֵּרָא יַעֲקֹב.

וְכֵן בַּר נֶשׁ אֲתַפְּשֵׁט גּוֹפִיָּה, הֵהוּא רוּחָא
 אֲתַפְּשֵׁט, וְיְהִיב בֵּיה חִילָא, וְכֵן פְּגוּוֹנָא
 דְּגוֹפָא אַתְּרַבִּי, הֵכִי רוּחָא יְהִיב חִילָא בֵּיה,
 לְאַתְתְּקַפָּא בַר נֶשׁ בְּהִדְיָה. וּבְגִין כִּף יוֹצֵר רוּחַ
 אָדָם בְּקִרְבוֹ מִמֶּשׁ.

וְאִי תִימָא יוֹצֵר רוּחַ אָדָם מֵהוּ, בְּגִין דִּהֵהוּא
 רוּחָא, אֲצִטְרִיךְ חִילָא דְלַעִילָא יִתִּיר
 לְאַסְתִּיעָא בְּהִדְיָה. וְעַל דָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
 אִיהוּ יוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ, וְיְהִיב לִיה סִיוֵעָא
 כְּבַר נֶשׁ.

תָּא חֲזִי, כִּד הֵהוּא רוּחָא אֲצִטְרִיךְ סִיוֵעָא,
 פְּגוּוֹנָא דְאִיהוּ הֵהוּא בַר נֶשׁ, וּכְגוּוֹנָא
 דִּהֵהוּא גּוֹפָא אַתְתְּקֵן, הֵכִי נִמִּי הֵהוּא רוּחָא
 מִתְקַנֵּין לִיה, וְאוֹסְפִין לִיה רוּחָא לְאַתְתְּקַנָּא.
 וְדָא הוּא יוֹצֵר רוּחַ אָדָם בְּקִרְבוֹ.

וְתָא חֲזִי, כִּינּוֹן דְּאֲתַאבִּיד יוֹסֵף מֵאֲבִיו, יַעֲקֹב
 אֲבִיד הֵהוּא תּוֹסֵפֵת רוּחָא דִּהוּה לִיה,
 וְאַסְתַּלְקָת מִנֵּיה שְׂכִינָתָא. לְבַתֵּר מַה כְּתִיב,
 (בְּרֵאשִׁית מֵה) וַתַּחֲזִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְכִי עַד הַשְּׂתָא
 (דף קצו ע"ב) מִית הָוָה. אֲלֵא הֵהוּא תּוֹסֵפֵת רוּחָא
 אֲסְתַּלְקָה מִנֵּיה שְׂכִינָתָא, וְלֹא הָוָה בַּגְוִיָּה. בְּגִין
 דְּעֲצוּבּוֹנָא דִּהוּה בֵּיה גְרָמָא לִיה, (וְאִי נִרְמָא לִיה הָא)
 דְּלֹא הָוָה רוּחִיָּה בְּקִיּוּמִיָּה. וּבְגִין כִּף וַתַּחֲזִי רוּחַ
 יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. וְהֵכָא כְּתִיב וַיֵּרָא יַעֲקֹב, דְּעַד כְּעַן
 לֹא אֲתַבְּשֵׂר, מִנָּא הָוָה יָדַע. אֲלֵא וַיֵּרָא יַעֲקֹב,
 דְּחִמָּא לְכָל דִּירֵי אַרְעָא דְאֲזֵלִי לְמִצְרַיִם, וּמִיִּיתָן
 עֲבוּרָא הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיֵּרָא יַעֲקֹב.

רבי יצחק אָמר, באַ ראָה, דוּד
הַמְלִיךָ זָכָה לְהִתְחַבֵּר עִם הָאֲבוֹת,
וַיִּרְשׁ אֶת מְקוֹמוֹ בְּתוֹכָם. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב אֲבָן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים הִיָּתָה
לְרֹאשׁ פְּנֵה.

רבי ייסא ורבי חזקיה היו
הולכים מקפוטקיא ללוד, והיה
עמיהם יהודי אחד שמחזיק נוד
של יין. בעודם הולכים, אמר
רבי ייסא לרבי חזקיה, פתח פיך
ואמר דבר אחד מאותם הדברים
המעלים של התורה שאתה
אומר כל יום לפני המאור
הקדוש.

פתח ואמר, (משלי א) דרכיה דרכי
נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה
דרכי נעם - אלו דרכי התורה.
שמי שהולך בדרכי התורה,
הקדוש ברוך הוא משרה עליו
את נעימות השכינה שלא תזוז
ממנו לעולמים. וכל נתיבותיה
שלום - שכל נתיבות התורה
כלם שלום. שלום לו למעלה,
שלום לו למטה. שלום לו
בעולם הזה, שלום לו בעולם
הבא.

אמר היהודי ההוא, כמו מטבע
בכיס נמצא בפסוק הזה. אמרו
לו, מנין לך? אמר להם, שמעתי
מאבא, ולמדתי כאן דבר טוב
בפסוק הזה. פתח ואמר, הפסוק
הזה הוא בשני גונים ובשני
צדדים. קוראים בו דרכים
וקוראים בו נתיבות. קוראים בו
נעם, וקוראים בו שלום. מי
הדרכים ומי הנתיבות? מי הנעם
ומי השלום?

אָלֵא דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם, הִינוּ
שְׁפָתוֹב (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בֵּינָם דֶּרֶךְ.
שְׁהָרִי בְּכָל מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא בְּתוֹרָה
דֶּרֶךְ, זֶה דֶּרֶךְ פְּתוּחָה לְכָל פֶּדֶרֶךְ
הַזֶּה שֶׁפְּתוּחָה לְכָל אָדָם, כִּף
דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם. אֵלוֹ הַדְרָכִים
שֶׁפְּתוּחִים מִן הָאֲבוֹת, שְׁפָרוּ בֵּינָם

רבי יצחק אָמר, תָּא חֲזִי, דוּד מְלָפָא זָכָה
לְאִתְחַבְרָא בְּאַבְהֵן, וְזֵרִית דְּיוֹכְתִּיָּה
בְּגוּוֹיָיָהּ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, אֲבָן מְאֹסוֹ
הַבּוֹנִים הִיָּתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה.

רבי ייסא ורבי חזקיה היו אזלי מקפוטקיא
ללוד, והיה עמהון חד יודאי במטול
דקפטירא דחמרא, עד דהוו אזלי, אמר רבי
ייסא לרבי חזקיה, אפתח פומך ואימא חד
מלה מאינזן מילי מעלייתא דאורייתא, דאת
אמר בכל יומא קמי בוצינא קדישא.

פתח ואמר, (משלי א) דרכיה דרכי נועם וכל
נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם,
אלין ארחין דאורייתא. דמאן דאזיל בארחי
דאורייתא, קדשא בריך הוא אשרי עליה
נעימותא דשכינתא, די לא תעדי מגיה
לעלמין. וכל נתיבותיה שלום, דכלהו נתיבין
דאורייתא כלהו שלם, שלם ליה לעילא,
שלם ליה לתתא. שלם ליה בעלמא דין,
שלם ליה בעלמא דאתי.

אמר ההוא יודאי, איסירא (אסתרא) בקיסטרא
בהאי קרא אשתפח, אמרו ליה, מנין
לך. אמר לזן, מאבא שמענא, ואוליפנא הכא
בהאי קרא מלה (בבא). פתח ואמר, האי קרא
בתרין גוונין איהו, ובתרין סטרין. קרי ביה
דרכים, וקרי ביה נתיבות. קרי ביה נעם, וקרי
ביה שלום. מאן דרכים, ומאן נתיבות. מאן
נעם, ומאן שלום.

אָלֵא דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם. הִינּוּ דְכְּתִיב, (ישעיה
מג) הַנּוֹתֵן בֵּינָם דֶּרֶךְ, דְּהָא בְּכָל אֲתֵר
דְּאִקְרִי בְּאוּרִייתָא דֶּרֶךְ, הוּא אוֹרַח פְּתִיחָא
לְכָלֵא. כִּהָאֵי אֲרַחָא, דְּאִיהוּ פְּתִיחַ לְכָל פֶּר
נָשׁ. כִּף דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם, אִילִין אִינזֵן דְרָכִים
דְּאִינזֵן פְּתִיחֵן מְאַבְהֵן, דְּכִרָאן בִּימָא רַבָּא,

הגדול, ונכנסים לתוכו, ומאותם הדרכים נפתחים לכל עבר ולכל צדדי העולם.

והנעם הזה היא נעימות שיוצאת מן העולם הבא, ומן העולם הבא מאירים כל המאורות ונפרדים לכל עבר, ואותו הטוב ואותו האור של העולם הבא שיוצאים [שיוצאים] האבות נקרא נעם. דבר אחר - העולם הבא נקרא נעם, וכשמתעורר העולם הבא, כל השמחה וכל הטוב וכל האורות וכל החרות של העולם מתעוררים, ומשום כך נקרא נעם.

ועל זה שנינו, הרשעים של הגיהנם, בשעה שנכנסת השבת, כלם נחים, ויש להם חרות ומנוחה. בשעה שיוצאת השבת, יש לנו לעורר שמחה עליונה עלינו שנגצל מאותו הענש של הרשעים שגדונו [שהורו] מן השעה ההיא והלאה. ויש לנו להתעורר ולומר, (תהלים ז) ויהי נעם אדני אלהינו עלינו. זהו הנעם העליון, שמחת [חרות] הפל, ועל פן דרכיה דרכי נעם.

וכך נתיבתי שלום, מי זה נתיבתי? אלו הם השבילים שיוצאים מלמעלה, ואת כלם לוקח הברית היחידה שנקרא שלום, שלום הבית, ומכניס אותם לים הגדול כשהוא בגבורתו, ואז נותן לו שלום. זהו שפתוב וכל נתיבתי שלום. בא ראה, יוסף היה ברית שלום, והיה מלך במצרים ושליט על הארץ, ויעקב, משום שהסתלקה ממנו השכינה, לא היה יודע.

ועם כל זה, ליעקב היה שבר, כדי לקנות תבואה במצרים, וראה שהוא שבר על שבר, שירדו בניו למצרים, ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, כדי

ועאלין בגויה, ומאינון אורחין מתפתחין לכל עיבר ולכל סטרי עלמא.

והאי נעם, הוא נעימו דנפק מעלמא דאתי. ומעלמא דאתי נהרין כל בוצינין, ומתפרשין לכל עיבר. וההוא טיבו וההוא נהורא דעלמא דאתי, דינקין (נ"א דרתי) אבהן, אקרי נעם. דבר אחר, עלמא דאתי אקרי נעם, וכד אתער עלמא דאתי, כל חדו וכל טיבו וכל נהרין וכל חירו דעלמא אתער, ובגיני כך אקרי נעם.

ועל דא תגינן, חייבין דיהון בגיהנם, בשעתא דעאל שבתא, נייחין פלהו, ואית להו חירות ונייחא. בשעתא דנפיק שבתא, אית לן לאתערא חידו עלאה עלנא, דנשתזיב מההוא עונשא דחייבא דאתדנו (ס"א דאסדרו) מההיא שעתא ולהלאה. ואית לן לאתערא ולימא, (תהלים ז) ויהי נעם אדני אלהינו עלינו. דא הוא נעם עלאה, חידו (ס"א חירו) דכלא, ועל דא דרכיה דרכי נעם.

וכך נתיבותיה שלום, מאן נתיבותיה. אלין אינון שבילין דנפקין מלעילא, וכלהו נקיט לון ברית יחידאי, דאיהו אקרי שלום, שלמא דביתא. ואעיל לון לימא רבא, פד איהו בתוקפיה, וכדין יהיב ליה שלמא. הדא הוא דכתיב וכל נתיבותיה שלום (ע"ב). תא חזי, יוסף ברית שלום הוה, והוה במצרים מלפא, ושליט על ארעא. ויעקב בגין דאסתלק מגיה שכינתא, לא הוה ידע.

ועם כל דא, יעקב הוה ליה תברא, בגין למזבן עבדורא במצרים. וחקא דאיהו תבירא על תבירא, דיחתון בנוי למצרים. ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, בגין דלא תחמון גופייכו,

שלא תראו עצמכם אלא כמו רעבים, כמו אנשים שאין להם שבע.

אמר רבי חזקיה, ודאי סוד יש כאן, שהרי בכל זמן שהוא צער בעולם, לא צריך האדם להראות את עצמו בשוק, כדי שלא יתפס בחטאיו, ועל כן אמר למה לתראו, והא אתמר.

דבר אחר וירא יעקב כי יש שבר במצרים, עבור ממש. דהא קדשא בריך הוא על דא שדר בפנא בעלמא, בגין לנחתא ליעקב ובנוי לתמן, ועל דא חמא בני ארעא, דהוו מייתין מתמן עבור.

וירא יעקב כי יש שבר במצרים, בשעתא דמית יצחק, אתו יעקב ועשו למפלג. ועשו נפק מחולקיה דארעא ומפלגא, ויעקב דיסבול גלותא יטול פלגא. ועל דא חמא ההוא תבירא דהוה ליה במצרים, הוא ובנוי למסבל גלותא. ועל דא ויאמר יעקב לבניו לתראו, ויעקב שייסבל את הגלות יטל הכל. ועל דא ראה אותו השבר שהיה לו במצרים הוא ובניו לסבל את הגלות, ועל דא ויאמר יעקב לבניו למה לתראו, מלפני הדין שלמעלה, שלא ימצא עליכם מקטרג. ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה. הרי פרשוה רדו, כחשבון הנה היו ישראל במצרים.

ויוסף הוא השליט על הארץ וגו'. רבי ייסא פתח ואמר, (תהלים) ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי ואזבחה באהלו זבחי תרועה אשירה ואזמרה ליי.

תא חזי, פד קדשא בריך הוא אתרעי ביה בבר נש, זקיף ליה על כל בני עלמא. ועביד ליה רישא דכלא, וכלהו שנאווי אתפפין תחותי.

דוד מלכא, שנאו ליה אחוי, דחו ליה מנייהו. קדשא בריך הוא ארים ליה על כל בני עלמא. אתא חמוי, ערק מקמיה. קדשא בריך הוא ארים ליה על כל מלכותיה,

אמר רבי חזקיה, ודאי רזא הכא. דהא בכל זמנא דצער איהו בעלמא, לא בעי בר נש, לאחזאה גרמיה בשוקא, בגין דלא יתפס בחובוי. ועל דא אמר למה לתראו, והא אתמר.

דבר אחר וירא יעקב כי יש שבר במצרים, עבור ממש. דהא קדשא בריך הוא על דא שדר בפנא בעלמא, בגין לנחתא ליעקב ובנוי לתמן, ועל דא חמא בני ארעא, דהוו מייתין מתמן עבור.

וירא יעקב כי יש שבר במצרים, בשעתא דמית יצחק, אתו יעקב ועשו למפלג. ועשו נפק מחולקיה דארעא ומפלגא, ויעקב דיסבול גלותא יטול פלגא. ועל דא חמא ההוא תבירא דהוה ליה במצרים, הוא ובנוי למסבל גלותא. ועל דא ויאמר יעקב לבניו לתראו, ויעקב שייסבל את הגלות יטל הכל. ועל דא ראה אותו השבר שהיה לו במצרים הוא ובניו לסבל את הגלות, ועל דא ויאמר יעקב לבניו למה לתראו, מלפני הדין שלמעלה, שלא ימצא עליכם מקטרג. ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה. הרי פרשוה רדו, כחשבון הנה היו ישראל במצרים.

ויוסף הוא השליט על הארץ וגו', רבי ייסא פתח ואמר, (תהלים כז) ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי ואזבחה באהלו זבחי תרועה אשירה ואזמרה ליי.

תא חזי, פד קדשא בריך הוא אתרעי ביה בבר נש, זקיף ליה על כל בני עלמא. ועביד ליה רישא דכלא, וכלהו שנאווי אתפפין תחותי.

דוד מלכא, שנאו ליה אחוי, דחו ליה מנייהו. קדשא בריך הוא ארים ליה על כל בני עלמא. אתא חמוי, ערק מקמיה. קדשא בריך הוא ארים ליה על כל מלכותיה,

בְּרוּךְ הוּא הָרִים אוֹתוֹ עַל כָּל מַלְכוּתוֹ, וְכֵלֶם הָיוּ כּוֹרְעִים וְסוֹגְדִים לְפָנָיו. וְאֵת יוֹסֵף דָּחוּ אַחֲיוֹ, אַחַר כֵּן כָּלֶם כָּרְעוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְפָנָיו, זֶהוּ שְׂכָתוֹב וַיִּבְאוּ אַחֲיוֹ יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפִּים אֲרָצָה.

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי - מַה זֶה וְעַתָּה? כְּמוֹ וְאֵתָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הִנֵּה נִתְבָּאֵר, עַתָּה שְׁהִיא הַדְּרִיגָה הָעֲלִיּוֹנָה. וּמִי הִיא אוֹתָהּ הָעַתָּה? זוֹ ה"א, וְנִקְרָאתָ עַתָּה. וְעַתָּה - זֶה הוּא וּבֵית דִּינּוֹ. יְרוּם רֵאשִׁי - לְהָרִים אוֹתָהּ בְּכַבוֹד וּמַלְכוּת. עַל אוֹיְבֵי סְבִיבוֹתַי - אֵלּוּ שְׂאֵר מַלְכֵי הָאָרֶץ. וְאֶזְבְּחָהּ בְּאֵהְלוֹ - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם. בְּאֵהְלוֹ - זֶה אֵהָל מוֹעֵד. זְבַחַי תְּרוּעָה - מִהֵהוּא הָעוֹלָם. אֲשִׁירָה וְאֶזְמְרָה - מֵאוֹתוֹ צַד שְׁהִיא הַתְּרוּעָה. שְׁהָרִי מִשָּׁם, מִהַצַּד שֶׁל הַתְּרוּעָה, בְּאֵה הַשִּׁירָה וְהַתְּשַׁבְּחָת.

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי - זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. עַל אוֹיְבֵי סְבִיבוֹתַי - זֶה עֲשׂוֹ וְכֵל הַשָּׁרִים שְׁלוֹ. וְאֶזְבְּחָהּ בְּאֵהְלוֹ - אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל. זְבַחַי תְּרוּעָה - שְׂכָתוֹב (שם נא) זְבַחַי אֱלֹהִים רוּחַ נְשַׁבְּרָה, כְּדִי לְהַעֲבִיר אֶת הַדִּין מִן הָעוֹלָם. אֲשִׁירָה וְאֶזְמְרָה - לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבַּח לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְלֹא הַפְּסֵק לְעוֹלָם.

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי - בְּכָל, יֵצֵר טוֹב עַל יֵצֵר רָע, שְׂכָתוֹב עַל אוֹיְבֵי סְבִיבוֹתַי, זֶה הַיֵּצֵר הָרָע שֶׁהוּא סְבִיב הָאָדָם, וְהוּא שׁוֹנֵא אוֹתוֹ בְּכָל. וְאֶזְבְּחָהּ בְּאֵהְלוֹ זְבַחַי תְּרוּעָה - זוֹ הַתּוֹרָה שְׁנִתְּנָה מִצַּד הָאֵשׁ, כְּפָתוֹב (דברים אב) מִיְמִינוֹ אֵשׁ דָּת לְמוֹ. שְׁהָרִי בְּשִׁבִיל הַתּוֹרָה יְרוּם רֵאשׁוֹ [ש] הָאָדָם וְנִשְׁבָּרִים כָּל שׁוֹנְאָיו לְפָנָיו, כְּפָתוֹב (תהלים יח) תִּכְרִיעַ קָמִי תַחְתִּי.

וְכִלְהוּ הוּוּ כְּרַעֲיוֹן וְסוֹגְדִין קָמִיָּה. וַיּוֹסֵף דָּחוּ לִיָּה אַחֲיוֹ, לְבָתֵּר כִּלְהוּ כְּרַעֲיוֹ וְסוֹגְדֵי קָמִיָּה. הִדָּא הוּא דְכָתִיב וַיִּבְאוּ אַחֲיוֹ יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפִּים אֲרָצָה.

דְּבַר אַחַר, וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי, מָאִי וְעַתָּה, כְּמוֹ וְאֵתָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הָאֵ אֲתָמֵר, עַתָּה דָּאִיהוּ דְרָגָא עֲלָאָה, וּמֵאֵן אִיהוּ הַהוּא עַתָּה. דָּא ה"א, וְאֶקְרִי עַתָּה. וְעַתָּה, דָּא אִיהוּ וּבֵי דִינִיָּה.

יְרוּם רֵאשִׁי, לְאֶרְמָא לָהּ בִּיקְרָא וּמַלְכוּתָא. עַל אוֹיְבֵי סְבִיבוֹתַי, אֵלִין שְׂאֵר מַלְכֵי אֲרָעָא. וְאֶזְבְּחָהּ בְּאֵהְלוֹ, דָּא יְרוּשָׁלַם. בְּאֵהְלוֹ, דָּא אֵהָל מוֹעֵד. זְבַחַי תְּרוּעָה, לְמִשְׁמַע כָּל עֲלָמָא. אֲשִׁירָה וְאֶזְמְרָה, מִהֵהוּא סְטֵרָא דְתְּרוּעָה הִיא. דְּהָא מִתְּמָן, מִהֵהוּא סְטֵרָא דְתְּרוּעָה, הִיא אֲתִיא שִׁירָה וְתוֹשַׁבְּחָתָא.

דְּבַר אַחַר, וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. עַל אוֹיְבֵי סְבִיבוֹתַי, דָּא עֲשׂוֹ וְכֵל אֲפִרְכִין דִּילִיָּה. וְאֶזְבְּחָהּ בְּאֵהְלוֹ, אֵלִין יִשְׂרָאֵל. זְבַחַי תְּרוּעָה, דְכָתִיב, (תהלים נא) זְבַחַי אֱלֹהִים רוּחַ נְשַׁבְּרָה, בְּגִין לְאֶעֱבֵרָא דִינָא מִעֲלָמָא. אֲשִׁירָה וְאֶזְמְרָה, לְאוֹדָאָה וּלְשַׁבְּחָא לְקוֹדֶשָׁא בְּרִין הוּא, בְּלֹא פְּסִיקוֹ לְעוֹלָם.

דְּבַר אַחַר, וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי, בְּכָלֵא, יֵצֵר טוֹב עַל יֵצֵר רָע. דְכָתִיב, עַל אוֹיְבֵי סְבִיבוֹתַי, דָּא יֵצֵר הָרָע, דָּאִיהוּ סַחְרַנְיָה דְּבַר נֶשׁ, וְאִיהוּ שְׁנֵאִיָּה בְּכָלֵא. וְאֶזְבְּחָהּ בְּאֵהְלוֹ זְבַחַי תְּרוּעָה, דָּא אוֹרִיָּתָא, דְּאֲתִיָּהִיבַת מִסְטֵרָא דְאֲשָׁא, כְּדָכָתִיב (דברים לג) מִיְמִינוֹ אֵשׁ דָּת לְמוֹ. דְּהָא בְּגִין אוֹרִיָּתָא, יְרוּם רֵיָּשִׁיָּה דְּבַר נֶשׁ, וְאֲתַבְּרוּ כָּל שְׁנֵאוֹי קְדָמוֹי. כְּדָכָתִיב, (תהלים יח) תִּכְרִיעַ קָמִי תַחְתִּי.

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי -
לְהַפְלִיל עִם הָאֲבוֹת, שְׁהָרִי דְּוֹד
הַמְלִיךְ יֵשׁ לוֹ לְהַדְּבִיק עִם הָאֲבוֹת,
וְאֵז יִתְרוּמָם וְיַעֲלֶה לְמַעְלָה,
וְהוּא בְּקִשְׁר אֶחָד עִמָּם. עַל אִיבֵי
סְבִיבוֹתֵי - אֵלוֹ הֵם שְׁבַצְד
הַשְּׂמַאל, כֻּלָּם בְּעֲלֵי הַדִּינִים
שְׁמַתְכוּנִים לְחַבֵּל, וְאֵז הַשְּׂמֵשׁ
מִתְחַבֵּר לְלִבְנָה, וְהַכֵּל הוּא אֶחָד.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב וְיוֹסֵף הוּא
הַשְּׁלִיט עַל הָאָרֶץ. זֶה הַשְּׂמֵשׁ
שְׁשׁוּלֵט בְּלִבְנָה וּמֵאִיר לָהּ וְזֶן
אוֹתָהּ. הוּא הַמְשַׁבֵּיר לְכָל עִם
הָאָרֶץ, שְׁהָרִי אוֹתוֹ נְהַר שְׁשׁוּפֵעַ
וְיוֹצֵא, מִמֶּנּוּ כֻלָּם נְזוּנִים וּמִשֵּׁם
פּוֹרְחֹת הַנְּשֻׁמּוֹת לְכָל, וּמִשׁוּם
כֶּף כֻּלָּם מְשַׁתְּחוּיִם אֶל אוֹתוֹ
הַמְּקוֹם, שְׁהָרִי אֵין לָךְ דְּבַר
בְּעוֹלָם שְׁלֵא תְלוּי בְּמִזְל,
וּבְאֶרְוֵהוּ.

וְיִכָּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא
הִכְרִהוּ. רַבִּי אֶלְעָזָר פִּתַּח וְאָמַר,
(תהלים מט) לָמָּה אֵירַע בִּימֵי רַע עוֹן
עֲקָבִי יִסּוּבְנִי. בֵּא רָאָה, שְׁלֵשָׁה
הֵם שְׁפּוֹחֲדִים וְלֹא יוֹדְעִים מִמָּה
הֵם פּוֹחֲדִים, וּבְאֶרְוֵהוּ. אֲבָל מִי
שְׁפּוֹחֵד וְלֹא יוֹדֵעַ מִמָּה הוּא
פּוֹחֵד - מִשׁוּם אוֹתָם הַחֻטָּאִים
שְׁלֵא יוֹדֵעַ שְׁהֵם חֻטָּאִים, וְלֹא
מִשְׁגִּיחַ בָּהֶם, וְהוּא פּוֹחֵד מִימֵי
רַע.

מִי הֵם יְמֵי רַע? אֵלוֹ הֵם הַיָּמִים
שְׁהֵם מְזַדְּמָנִים בְּאוֹתוֹ רַע, וּמִי
הֵם? זֶה [הוא] יִצְרַר הַרַע, שְׁהוּא
נִקְרָא רַע, וְיֵשׁ לוֹ יָמִים יְדוּעִים
שְׁנִתְּנָת לוֹ רְשׁוּת בְּעוֹלָם לְהַסְטִין
לְכָל אוֹתָם שְׁמַטְמָאִים אֶת
דְּרֻכֵיהֶם. שְׁמִי שְׁבָא לְהַטְמָא -
מְטַמָּאִים אוֹתוֹ, וְאֵלֶּה הֵם
שְׁנַקְרָאִים יְמֵי רַע, וְאֵלוֹ מְמָנִים
עַל אוֹתָם חֻטָּאִים שְׁדָשִׁים אוֹתָם
בְּנֵי אָדָם בְּעַקְבֵיהֶם.

בֵּא רָאָה, כֻּלָּ אוֹתָם שְׁמַטְמָאִים
אֶת דְּרֻכֵיהֶם, כְּמָה קְבוּצוֹת שֶׁל

דְּבַר אַחַר וְעַתָּה יְרוּם רֵאשִׁי, לְאֶתְכַלְלָא
בְּאַבְהֵן, דְּהָא דְּוֹד מְלַכָּא, אֵית לִיה
לְאֶתְדַבְּקָא בְּאַבְהֵן, וּכְדִין יִתְרוּמָם וְסָלִיק
לְעֵילָא, וְאִיהוּ בְּחַד קְשׁוּרָא בְּהוּ. עַל אוֹיְבֵי
סְבִיבוֹתֵי, אֵלִין אֵינוּן דְּבַסְטֵר שְׁמַא לָא, כְּלָהוּ
מֵאֵרִי דִּינִין, דְּמִתְכוּנִין לְחַבְלָא. וּכְדִין שְׁמַשָּׂא
אֶתְחַבֵּר בְּסִיחְרָא, וְהוּי כֻלָּא חַד.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל
הָאָרֶץ, דָּא שְׁמַשָּׂא דְשְׁלִיט בְּסִיחְרָא,
וְנִהִיר לָהּ וְזֶן לָהּ. הוּא הַמְשַׁבֵּיר לְכָל עִם
הָאָרֶץ, דְּהָא הֵהוּא נְהַר דְּנִגִיד וְנַפִּיק, מְנִיָּה
אֶתְזַנּוּ כְּלָהוּ, וּמִתְמַן פְּרַחִין נְשַׁמְתִּין לְכֻלָּא.
וּבְגִין דָּא, כְּלָהוּ סְגִדִין לְגַבִּיָּה דְּהֵהוּא אֶתְר,
דְּהָא לִית לָךְ מְלָה בְּעַלְמָא, דְּלֹא תְלִי בְּמִזְלָא
וְאוּקְמוּהָ:

וְיִכָּר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִכְרִיהוּ. רַבִּי
אֶלְעָזָר פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים מט) לָמָּה אֵירַא
בִּימֵי רַע עוֹן עֲקָבִי יִסּוּבְנִי. תָּא חֲזִי, תִּלְתַּת אֵינוּן
דְּדַחֲלִין וְלֹא יְדַעִין מִמָּה דְּחִלִין, וְאוּקְמוּהָ.
אֲבָל אֵית מָאן דְּדַחֲלִיל, וְלֹא יְדַע מִמָּה אִיהוּ
דְּחִיל, בְּגִין אֵינוּן חֻטָּאִי. דְּלֹא יְדַע דְּאֵינוּן
חֻטָּאִין, וְלֹא אֲשַׁגַּח בְּהוּ, וְאִיהוּ דְּחִיל מִימֵי
רַע.

מָאן אֵינוּן יְמֵי רַע, אֵלִין אֵינוּן יוֹמִין דְּאֵינוּן
אֶזְדְּמָנִן בְּהֵוּא (דף קצב ע"ב) רַע. וּמָאן
אֵינוּן, (ד"א איהו) דָּא יִצְרַר הַרַע, דְּאִיהוּ אֶקְרִי רַע.
וְאֵית לִיה יוֹמִין יְדִיעוּן, דְּאֶתְיָהִיב לִיה רְשׁוּ
בְּעַלְמָא, לְאַסְטָאָה לְכָל אֵינוּן דְּמַסְאָבִי
אַרְחִייהוּ. דְּמָאן דְּאֶתִי לְאַסְתָּאבָא, מְסַאָבִי
לִיה. וְאֵלִין אֵינוּן אֶקְרוּן יְמֵי רַע, וְאֵלִין מְמָנִן
עַל אֵינוּן חוּבִין דְּדָשִׁין בְּהוּ בְּנֵי נְשָׂא
בְּעַקְבֵיהוּ.

תָּא חֲזִי, כֻּלָּ אֵינוּן דְּמַסְאָבִי אֶרְחִייהוּ, כְּמָה

מזיקים מזדמנים אצלם ומטמאים אותם. בדרך שאדם רוצה ללכת - באותה הדרך מנהיגים אותו ממש. בא אדם להטטר - פמה הם שמסיעים לו. חרי שנינו, שכשאדם קם בבקר, צריך לרחץ ידיו מתוך נטלה של מים, שהוא כלי לטל ממנו מים, מתוך מי שרחץ ידו בראשונה, כמו שבארוהו. ובא ראה, בשביל הנטלה הזו בארנו את הדבר.

ועוד, שצריך אדם לטל יד זמין בשמאל, כדי להשליט זמין על שמאל, וירחץ הימין מן השמאל, ומשום זה היא נטילה. ועל כן מי שנטל ידו, יטל זמין בשמאל, להשליט הימין על השמאל, כדי שלא יתן מקום ליצר הרע לשלט כלל, והנה בארנו.

בא ראה, בשעה שדין הרע שולט, לא משיב ידו מלהרע, ובשעה שהימין שולט על העמים עובדי כוכבים ומזלות לשבר אותם, חס הקדוש ברוך הוא עליהם ולא מכלה אותם. ומשום כך, כל מי שהוא חוטא, באותם החטאים שדש בהם ברגליו, לא ידע עליהם, ופחד תמיד. דוד המלך היה תמיד נשמר מהחטאים הללו, וכשהיה יוצא לקרב, היה מפשפש בהם, ועל כן לא פחד להלחם עמם בקרב.

ובא ראה, ארבעה מלכים היו, מה שבקש זה לא בקש זה. דוד אמר (תהלים יח) ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד פלותם. מה הטעם? משום שהיה נשמר מן החטאים הללו, ולא נתן מקום לשונאיו לשלט, ועל כן רצה לרדף אחריהם תמיד, והם לא ירדפו אחריו לתבע את

חבילי טהירין אזדמנן לגבייהו, ומסאבי להו. בארחה דבעי בר נש למיהו, בההוא ארחה מדברין ליה ממש. אתי בר נש לאתדכאה, פמה אינון דמסייעין ליה.

הא תנינו, דכד בר נש קם בצפרא, בעי לאסחאה ידוי, מגו נטלא דמיא, דאיהו מאנא ליטול מניה מיא. מגו מאן דאסחי ידוי בקדמיתא, פמה דאוקמוה. ותא חזי, בגין נטלא דא, אוקימנא מלה.

ותו, דבעיא ליה לבר נש, לנטלא ידא ימינא בשמאלא. בגין לשלטאה ימינא על שמאלא, ויתסחי ימינא מן שמאלא, ובגין כך איהו נטילא. ועל דא, מאן דנטיל ידוי, יטול ימינא בשמאלא, לשלטאה ימינא על שמאלא. בגין דלא יהיב דוכתא ליצר הרע לשלטאה כלל, והא אוקימנא.

תא חזי, בשעתא דדינא בישא שלטא, לא אתיב ידיה מלאבאשא. ובשעתא דימינא שלטא על עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות לתברא לון, חייס קדשא בריך הוא עלייהו, ולא שצי לון.

ובגין כך, כל מאן דאיהו חטי, באינון חטאין דדש בהו ברגלוי, לא ידע בהו, ודחיל תדירא. דוד מלכא הוה אסתמר תדיר מחובין אליו, וכד הוה נפיק לקרבא, הוה מפשפש לון. ועל דא לא דחיל לאגחא עמהון קרבא.

ותא חזי, ארבע מלכין הוו, מאן דשאל דא לא שאל דא. דוד אמר, (תהלים יח) ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד פלותם. מאי טעמא, בגין דהוה אסתמר מאליו חובין, ולא יהיב דוכתא לשונאוי לשלטאה. ועל דא בעי למרדף אבטרייהו תדיר, ולא ירדפון

אינון אבתריה למתבע חובוי, ויפול בידיהו.
 אסא הוה דחיל יתיר, אף על גב דהוה
 מפשפש בחטאוי, ולא כדוד מלפא.
 איהו בעי למרדף אבתריהו, ולא גיח לון,
 ויקטול לון קדשא בריף הוא, וכף הוה.
 דכתיב, (דברי הימים ב יד) וירדפם אסא והעם אשר
 עמו וגו', וכתיב ויגוף יי את הפוששים לפני
 אסא ולפני יהודה וינוסו הפוששים. (וכו) דוד
 מה כתיב ביה, (שמואל א ל) ויבם דוד מהנשף ועד
 הערב למחרתם. אבל אסא איהו רדיף
 וקדשא בריף הוא מחי.

והושפט מלך יהודה, אוף הכי נמי הוה
 שאיל. ואמר, לא יכילנא למרדף
 ולא לקטלא. אלא אנא אזמר, ואת קטיל
 לון. בגין דלא הוה מפשפש כל כף פאסא.
 וקדשא בריף הוא עבד ליה הכי. דכתיב, (דברי
 הימים ב כ) ובעת החלו ברנה ותהלה נתן יי
 מארכים על בני עמון מואב וחר שעיר
 הבאים ליהודה וינגפו.

חזקיה מלך יהודה, אוף הכי נמי אמר. אנא
 לא יכילנא, לא לזמרא, ולא למרדף,
 ולא לאגחא קרבא. בגין דדחיל מאלין חובין
 דקאמרן. מה כתיב, (מלכים ב יט) ויהי בלילה
 ההוא ויצא מלאך יי ויף במחנה אשור מאה
 ושמונים וחמשה אלה וישפימו בבקר והנה
 כלם פגרים מתים. וחזקיה הוה יתיב בביתיה
 ושכיב בערסיה, וקדשא בריף הוא קטיל לון.
 ומה צדיקים אלין הו דחלין מאלין חובין,
 שאר בני עלמא על אחת פמה וכמה.
 בגין כף אית ליה לבר נש לאסתמרא מאלין
 חובין, ולפשפשא בהון פדקאמרן. בגין דלא
 ישלטון עלוי אינון ימי רע, דלא מרחמי
 עליה.

חטאיו ויפל בידיהם.
 אסא הוה מפחד יותר. אף על גב
 שהיה מפשפש בחטאיו, ולא
 כמו דוד המלך, הוא רצה לרדף
 אחריהם, ולא להלחם בהם,
 ויחרג אותם הקדוש ברוך הוא,
 וכף הוה, שכתוב (דברי הימים ב יד)
 וירדפם אסא והעם אשר עמו
 וגו', וכתוב ויגוף ה' את הפוששים
 לפני אסא ולפני יהודה וינוסו
 הפוששים. [וכן] מה כתוב בדוד?
 (שמואל א ל) ויבם דוד מהנשף ועד
 הערב למחרתם. אבל אסא, הוא
 רודף והקדוש ברוך הוא מכה.

גם יהושפט מלך יהודה כף הוה
 מבקש ואומר, איני יכול לרדף
 ולא להרג, אלא אני אזמר, ואתה
 תהרג אותם, משום שלא היה כל
 כף מפשפש כמו אסא, וכף עשה
 לו הקדוש ברוך הוא, שכתוב
 (דברי הימים ב כ) ובעת החלו ברנה
 ותהלה נתן ה' מארכים על בני
 עמון מואב וחר שעיר הבאים
 ליהודה וינגפו.

חזקיה מלך יהודה אף כף גם
 אמר, איני יכול לא לזמר ולא
 לרדף ולא להלחם בקרב, משום
 שפחד מהחטאים הללו
 שאמרנו. מה כתוב? (מלכים ב יט)
 ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה'
 ויף במחנה אשור מאה ושמונים
 וחמשה אלה וישפימו בבקר
 והנה כלם פגרים מתים. וחזקיה
 היה יושב בביתו, וישוכב
 במטתו, והקדוש ברוך הוא הרג
 אותם.

ומה הצדיקים הללו היו פוחדים
 מן החטאים הללו - שאר בני
 העולם על אחת פמה וכמה.
 משום כף יש לאדם להשמר
 מהחטאים הללו ולפשפש בהם
 כמו שאמרנו, כדי שלא ישלטו
 עליו אותם ימי רע, שלא
 מרחמים עליו.

בא ראה, ויכר יוסף את אחיו. בשעה שנפלו בידו, הוא רחם עליהם, משום שהוא שלם, והם לא הכירוהו. שאותם שמעון ולוי באו מצד הדין הקשה, ועל פן לא רחמו עליו, שהרי כל אותם בעלי הדין הקשה לא מרחמים על בני אדם בשעה שנופלים בידיהם.

ומשום כך אמר דוד (תהלים מט) למה אירא. לא כתוב יראתי, אלא אירא, [אלא] שיש [שאין] לי לפחד מאותם ימי רע, כפי שאמרנו. עון עקבי יסבני, מי הם עקבי? אלו הם בסוד האמונה, שכתוב (בראשית כה) וידו אחזת בעקב עשו. זה הוא העקב, והם העקבים שמסתכלים בהם תמיד, באותו החטא שאדם דש בו תמיד בעקבו.

בא ראה מה פתוב? (ישעיה ה) הוי משכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. בחבלי השוא - שדש בו בעקב ולא חושש עליו, ואחר כך מתחזק ונעשה [בחבלי השוא] פעבות העגלה, ומתחזק אותו החטא, ומסטה אותו פעולם הנה ובעולם הבא. אשריהם הצדיקים שיודעים להשמר מחטאיהם, והם תמיד מפשפשים במעשיהם כדי שלא ימצא עליהם מקטרג פעולם הנה, ולא ישטינו עליהם לעולם הבא, שהרי התורה מתקנת להם דרכים ושבילים ללכת בהם, שפתוב (משלי א) דרכיה דרכי נעם וכל גתיבתיה שלום.

ויזכר יוסף את החלמות אשר חלם להם וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (שם כד) בנפל אויבך אל תשמח ובפשלו אל יגל לבך. בא ראה, הקדוש ברוך הוא עשה את האדם שיזכה לכבודו ולשמש לפניו תמיד ולהשתדל בתורה

תא חזי, ויכר יוסף את אחיו. בשעתא דנפלו בידיה, איהו רחים עלייהו, בגין דאיהו שלים. והם לא הכירוהו, דאינון שמעון ולוי, אתו מסטרא דדינא קשיא, ועל דא לא רחמו עליה. דהא כל אינון מאריהון דדינא קשיא, לא מרחמי עלייהו דבני נשא בשעתא דנפלי בידייהו.

ובגין כך אמר דוד, (תהלים מט) למה אירא. יראתי לא פתיב, אלא אירא, (אלא) דאית (נ"א דלית) לי למדחל (דף קצט ע"א) מאינון ימי רע, פדקאמרן. עון עקבי יסבני, מאן עקבי. אלין אינון פרוזא דמהימנותא. דכתיב, (בראשית כה) וידו אחזת בעקב עשו, דא הוא עקיבא. ואינון עקיבין דמסתכלין בהו תדיר ביהווא חובא דדש ביה בר נש תדיר בעקבוי. תא חזי, מה כתיב, (ישעיה ה) הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. בחבלי השוא, דדש ביה בעקבא ולא חייש עליה. ולכתר אתתקף ואתעביד (בחבלי השוא) פעבות העגלה, ואתתקף ההוא חטאה. ואסטי ליה בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

זכאין אינון צדיקניא, דידעין לאסתמרא מחוביהון, ואינון מפשפשין תדיר בעובדייהו. בגין דלא ישתפח עלייהו מקטרגא בהאי עלמא, ולא יסטון עלייהו לעלמא דאתי. דהא אורייתא מתקנא להו ארחין ושבילין למיהף בהו, דכתיב, (משלי א) דרכיה דרכי נעם וכל גתיבתיה שלום:

ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (משלי כד) בנפול אויבך אל תשמח ובפשלו אל יגל לבך. תא חזי, קדשא ברוך הוא עבד ליה לבר נש, דיוזבי ליקרא דיליה, ולשמשא

זמים ולילות, משום שהקדוש ברוך הוא מתרצה בה בתורה תמיד.

וכיון שהקדוש ברוך הוא ברא את האדם, נתן לפניו תורה, ולמד אותו בה לדעת את דרכיה. מנין לנו? שכתוב (איוב כח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה. ואחר כך, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה. כיון שהסתכל בה ולא שמר אותה, עבר על מצות רבוננו ונתפס בחטאו.

וכך אותם שעברו על דבר אחד של התורה נתפסו בה. שלמה המלך שהתחכם על כל בני העולם, עבר על דבר אחד של התורה, וגרם לו להעביר ממנו את מלכותו ולפגל את המלכות מבנו. מי שעובר על התורה על אחת פמה וכמה.

ויוסף שהיה יודע תורה, ואחיו נפלו ביזו, למה גלגל עליהם כל הגלגול הזה, והרי הוא ידע את התורה שלמד אותו אביו? אלא חס ושלום שיוסף גלגל עליהם גלגולים לנקם מהם, אלא כל זה לא עשה אלא להביא את אחיו בנימין אצלו, שתשוקתו היתה אליו, והוא לא השאיר את אחיו לפל, שהרי כתוב ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר וגו', וכל זה כדי שלא יפלו.

רבי יהודה אמר, כשפרא הקדוש ברוך הוא את הלכנה, הנה תמיד מסתכל בה, ככתוב (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בה. השגחתו בה תמיד. וכתוב אז ראה, שהרי השמש בה השגחתו בה מאירה. ויספרה, מה זה ויספרה? כמו שנאמר (איוב כח) מקום ספיר אבניה.

קמיה תדירא, ולא שתדלא באורייתא ומא ולילי. בגין דקדשא בריך הוא אתרעי בה באורייתא תדיר.

וכיון דברא קדשא בריך הוא לאדם, יתב קמיה אורייתא, ואוליף ליה בה למנדע ארחה. מנלן, דכתיב, (איוב כח) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה. ולבתר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה. כיון דאסתכל בה ולא נטיר לה, עבר על פקודא דמאריה ואתפס בחוביה.

וכך אינון דעברו על מלה חדא באורייתא, אתפסו בה. שלמה מלפא דאתחכם על כל בני עלמא, עבר על מלה חדא באורייתא, וגרים ליה לאתעברא מלכותיה מניה, ולא תפלגא מלכותא מן בנוי. מאן דאעבר על אורייתא על אחת פמה וכמה.

ויוסף דהוה ידע אורייתא, ואחוי נפלו בידיה, אמאי גלגל עליהו כל גלגולא דא. והא איהו ידע אורייתא דאוליף ליה אביו. אלא, חס ושלום דיוסף גלגל עליהו גלגולין לנקמא מניהו. אלא כל דא לא עבד, אלא לאייתאה לאחיה בנימין לגביה, דתאובתיה הוה לגביה. ואיהו לא שבק לאחוי למנפל, דהא כתיב, ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר וגו', וכל דא בגין דלא ינפלו.

רבי יהודה אמר, כד ברא קדשא בריך הוא לסיהרא, הוה אסתכל בה תדיר, כדכתיב, (דברים יא) תמיד עיני יי אלהיך בה, אשגחותא דיליה בה תדיר, וכתיב אז ראה, דהא שמשא באשגחותא דיליה בה, אתנהיר. ויספרה, מאי ויספרה, פמה דאת אמר, (איוב כח) מקום ספיר אבניה.

הבינה, שהיא יושבת בתקון בשנים עשר תחומים מחלקת לשבעים שרים, התקין אותה בשבעה עמודים עליונים להאור ולשבת על שלמות. וגם חקרה, להשיג עליה תמיד, פעם אחר פעם, שאין פוסק לעולמים.

ואחר כך הזהיר את האדם ואמר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה, שהרי היא מתעשרת על התחוננים לירא ולדעת את הקדוש ברופ הוא בגללה. וסוד מרע בינה, ברור מהפסלת שלא לקרב עמו, ואז השגחת [המציאות] הבינה לדעת ולהסתכל בכבוד המלך העליון. רבי יוסי קם לילה אחד להשתדל בתורה, והיה שם עמו יהודי אחד שפגש בו באותו הבית. פתח רבי יוסי ואמר, (משלי י) לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות. לא יועילו אוצרות רשע - אלו הם שלא משתדלים בתורה, והולכים אחר דברי העולם ולכנס אוצרות רשע. מה פתוב? (קלות ה) ואבד העשר ההוא בענין רע, משום שהם אוצרות רשע.

וצדקה תציל ממות - אלו שמשתדלים בתורה ויודעים דרכיה להשתדל בה, שהרי התורה נקראת עץ חיים, ונקראת צדקה, שפתוב (דברים ו) וצדקה תהיה לנו.

דבר אחר וצדקה תציל ממות - זו צדקה ממש, והיא בשני גונים ובשני צדדים. קורא לו תורה וקורא לו צדקה, והכל אחד.

אמר אותו היהודי, וקורא לו שלום. אמר רבי יוסי, כך זה ודאי שנקראת שלום. קם אותו היהודי והשתתף עמו. פתח אותו היהודי

הבינה, דאיהי יתבא בתקונא, בתריסר תחומין, מתפלגא בשבעין קסירין. אתקין לה בשבעה סמכין עלאין, לאתנהרא וליתבא על שלימו. וגם חקרה, לאשגחא עליה תדיר, זמנא בתר זמנא, דלא פסיק לעלמין.

ולבתר אזהר ליה לבר נש, ואמר ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה. דהאי מתעטררא על תתאי, לדחלא ולמנדע ליה לקודשא ברין הוא בגינה. וסוד מרע בינה, ברירו מפסלותא, דלא למקרב בהדיה. וכדין אשגחוטא (נ"א אשגחוטא) דבינה, למנדע ולאסתפלא ביקרא דמלכא עלאה.

רבי יוסי קם בליליא חד לאשתדלא באורייתא, והוה תמן עמיה חד יודאי, דאערע ביה בההוא ביתא. פתח רבי יוסי ואמר, (משלי י) לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות. לא יועילו אוצרות רשע, אלין אינון דלא משתדלי באורייתא, ואזלי בתר מלי דעלמא, ולמכנש אוצרין דחיובא. מה כתיב, ואבד העשר ההוא בענין רע. בגין דאינון אוצרות רשע.

וצדקה תציל ממות, אלין דמשתדלי באורייתא, וידעין אורחא לאשתדלא בה. דהא אורייתא עץ חיים אקרי, ואתקריאת צדקה. דכתיב, וצדקה תהיה לנו.

דבר אחר, וצדקה תציל ממות, דא צדקה ממש, ובתרין גוונין איהו, ובתרין סטרין. קרי ביה אורייתא, (ד קצט ע"ב) וקרי ביה צדקה, וכלא חד.

אמר ההוא יודאי, וקרי ביה שלום. אמר רבי יוסי, הכי הוא ודאי

וְאָמַר, (משלי כח) עֲבַד אֲדָמְתוֹ
 יִשְׁבַּע לָחֶם וּמְרֹדֶף רִיקִים יִשְׁבַּע
 רִישׁ. הַפְּסוּק הַזֶּה קָשָׁה, וְכִי
 שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא חָכֵם מִכָּל
 בְּנֵי הָעוֹלָם, אֵיךְ אָמַר שִׁיתְּאָמֵץ
 אָדָם לְעַבְדוֹ אֶת הָאֲדָמָה
 וְלִהְשָׁתְּדֵל אַחֲרֶיהָ וְיַעֲזֹב חַיִּי
 עוֹלָם?

אֲלֵא סוּד הוּא. פֶּתַח וְאָמַר,
 (בראשית ב) וַיִּקַּח ה' אֱלֹהִים אֶת
 הָאָדָם וַיְנַחֲהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעַבְדָּהּ
 וּלְשִׁמְרָהּ, וּבְאָרוּחַ שֶׁהוּא בְּסוּד
 הַקְּרִבְנוֹת. בֹּא רֵא, לְעַבְדָּהּ - זֶה
 הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. וְלְשִׁמְרָהּ - זֶה
 הַמֶּלֶךְ הַתַּחְתּוֹן. הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן
 וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. לְעַבְדָּהּ - [לְכוּר]
 בְּסוּד שֶׁל זְכוּר. וְלְשִׁמְרָהּ - בְּסוּד
 שֶׁל שְׂמוּרָה.

וּמִשּׁוּם כֵּן עֲבַד אֲדָמְתוֹ זֶה גֵן
 עֵדֶן, שְׁצָרִיף לַעֲשׂוֹת וְלַעֲבֹד
 וְלִמְשָׁף לָהּ בְּרוּכּוֹת מִלְּמַעְלָה,
 וְכִשְׁמִתְבָּרַכְתָּ וְנִמְשְׁכּוֹת לָהּ
 בְּרוּכּוֹת מִלְּמַעְלָה, גַּם הוּא
 מִתְבָּרֵךְ עִמָּה. בֹּא רֵא שֶׁהַפְּהֵן
 שֶׁמִּבְּרֵךְ מִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (במדבר ו) וְאֲנִי אֲבָרְכֶם. וּמִשּׁוּם כֵּן
 עֲבַד אֲדָמְתוֹ יִשְׁבַּע לָחֶם - זֶהוּ
 הַמְּזוֹן שֶׁלְּמַעְלָה. וּמְרֹדֶף רִיקִים -
 מִי שִׁיתְּדַבֵּק בְּצַד הָאֲחֵר שֶׁהוּא
 מְרֹדֶף רִיקִים - יִשְׁבַּע רִישׁ וְדָאִי.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲשֶׁרִיף שְׂזֻכִית
 לְדַבֵּר הַזֶּה.

עוֹד פֶּתַח וְאָמַר פְּסוּק אַחֲרָיו,
 (משלי כח) אִישׁ אֲמוּנוֹת רַב בְּרוּכּוֹת.
 זֶהוּ אָדָם שֶׁבּוֹ אֲמוּנוֹת הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּיָהּ הוּא, כְּמוֹ רַבִּי יִיסָא הַזֶּקֶן,
 שֶׁאָף עַל גַּב דְּהוּהָ לִיה מִיכְלָא
 אוֹתוֹ הַיּוֹם לְאַכְל, לֹא הָיָה מִתְקִין
 אוֹתוֹ עַד שֶׁהָיָה מִבְּקֵשׁ מְזוֹנוֹ
 לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוּשׁ. אַחֵר
 שֶׁהַתְּפִלָּה תִּפְּלוֹתוֹ וּבְקֵשׁ מְזוֹנוֹ
 מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ, אִזּוֹ הָיָה מִתְקִין,
 וְהָיָה תְּמִיד אוֹמֵר: לֹא נִתְקִין עַד
 שִׁנְתָנוּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ.

דְּאֲקָרִי שְׁלוֹם. קָם הַהוּא יוֹדָאִי, וְאִשְׁתַּתַּף
 בְּהַדִּיָּה, פֶּתַח הַהוּא יוֹדָאִי וְאָמַר, (משלי כח) עוֹבֵד
 אֲדָמְתוֹ יִשְׁבַּע לָחֶם וּמְרֹדֶף רִיקִים יִשְׁבַּע רִישׁ.
 הַאִי קָרָא קָשִׁיא, וְכִי שְׁלֵמָה מִלְּפָא דְאִיהוּ
 חֲפִים מִכָּל בְּנֵי עַלְמָא, הֵיךְ אָמַר דִּישְׁתְּדֵל בְּר
 נִשׁ לְמַפְלַח אַרְעָא וְלֹא שְׁתְּדֵלָא אַבְתְּרִיָּה,
 וְיִשְׁבּוּק חַיִּי עַלְמָא.

אֲלֵא רְזָא אִיהוּ. פֶּתַח וְאָמַר, (בראשית ב) וַיִּקַּח יי
 אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיְנַחֲהוּ בְּגֵן עֵדֶן
 לְעַבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ, וְאוּקְמוּיָהּ בְּרְזָא דְקְרִבְנִין
 אִיהוּ. תָּא חֲזִי, לְעַבְדָּהּ, דָּא מִלְּפָא עַלְמָה.
 וּלְשִׁמְרָהּ, דָּא מִלְּפָא תַתְּאָה. עַלְמָא עַלְמָה,
 וְעַלְמָא תַתְּאָה. לְעַבְדָּהּ (לְכוּרָא) בְּרְזָא דְזְכוּר,
 וּלְשִׁמְרָהּ בְּרְזָא דְשְׂמוּרָה.

וּבְגִין כֵּן, עוֹבֵד אֲדָמְתוֹ, דָּא גֵן עֵדֶן.
 דְּאֲצִטְרִיף לְמַעְבֵּד וְלְמַפְלַח, וְלֹא מִשְׁכָּא
 לָהּ בְּרוּכָאן מִלְּעִילָא. וְכַד אַתְּבָרְכָא וְאַתְּמִשְׁכָּא
 לָהּ בְּרוּכָאן מִלְּעִילָא, אִיהוּ נְמִי אַתְּבָרְךָ בְּהַדְּהָ.
 תָּא חֲזִי, דְכִתְּהָא דְמִבְּרֵךְ, מִתְבָּרֵךְ. כְּמָה דְאֵת
 אָמַר, (במדבר ו) וְאֲנִי אֲבָרְכֶם. וּבְגִין כֵּן, עוֹבֵד
 אֲדָמְתוֹ יִשְׁבַּע לָחֶם, דָּא הוּא מְזוֹנָא דְלְעִילָא.
 וּמְרֹדֶף רִיקִים, מָאן דִּישְׁתְּדַבֵּק בְּסִטְרָא אַחֲרָא,
 דְאִיהוּ מְרֹדֶף רִיקִים. יִשְׁבַּע רִישׁ וְדָאִי. אָמַר
 רַבִּי יוֹסִי, זַכָּאָה אַנְתָּה, דְזְכוּיָת לְהַאִי מְלָה.

הֵן פֶּתַח וְאָמַר קָרָא אַבְתְּרִיָּה, (משלי כח) אִישׁ
 אֲמוּנוֹת רַב בְּרוּכּוֹת, דָּא הוּא בְּר נִשׁ
 דְמַהִימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא בִּיה, כְּגוֹן
 רַבִּי יִיסָא סְבָא. דְאָף עַל גַּב דְּהוּהָ לִיה מִיכְלָא
 דְהוּא יוֹמָא לְמִיכָל, לֹא הָוָה מִתְקִין לִיה עַד
 דְשָׂאִיל מְזוּנִיָּה קָמִי מִלְּפָא קְדִישָׁא. לְבַתֵּר
 דְצִלִּי צְלוּתִיָּה וְשָׂאִיל מְזוּנִיָּה קָמִי מִלְּפָא,
 כְּדִין הָוָה מִתְקִין. וְהוּהוּ אָמַר תְּדִיר, לֹא נִתְקִין,
 עַד דִּינִתְנוּן מִבֵּי מִלְּפָא.

וְאִין לְהַעֲשִׂיר לֹא יִנְקָה, מִשּׁוּם שְׁלֹא רָצָה לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, שְׁהִיא חַחֲיִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה וְהַחַחֲיִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. עֲכָשׁוּ שְׁהִיא הַשְּׁעָה לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה - נִשְׁתַּדֵּל.

פָּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ בְּסוּד הַחֲלוּם וְאָמַר, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וּגְו'. וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת, וְכִי לָמַד יוֹסֵף וְאָמַר אִין זָכַר לָהֶם אוֹתָם הַחֲלֻמוֹת שֶׁחָלַם לָהֶם, וּמָה הוֹעִיל לוֹ אִלּוּ לֹא הִזְכִּיר לָהֶם, שֶׁהָרִי יוֹסֵף הָיָה חָכֵם, וְכַתּוּב כָּל עָרוֹם יַעֲשֶׂה כְּדַעַת וְכִסִּיל יִפְרֹשׁ אֹנֶלֶת?

אָבֵר, פִּינּוֹן שְׂרָאָה שְׁהֵם בָּאוּ וּמִשְׁתַּחֲוִים לוֹ אַפִּים עַל הָאָרֶץ, אִזּוּ נִזְכַּר מִמָּה שֶׁחָלַם לָהֶם כִּשְׁהִיָּה עִמָּהֶם, שֶׁכַּתּוּב וְהִנֵּה קָמָה אֶלְמָתִי וְגַם נִצְבָּה וְהִנֵּה תִסְבִּינָה אֶלְמָתִיכֶם וּתִשְׁתַּחֲוֶינּוּ לְאֶלְמָתִי. אָמַר יוֹסֵף בְּשַׁעַת שְׂרָאָה שֶׁכּוֹרְעִים אָחִיו לְפָנָיו, שֶׁכַּתּוּב וַיִּבְאוּ אֶחָי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ אַפִּים אַרְצָה, אִזּוּ וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם, שֶׁהָרִי רָאָה שְׁהֵם קִימִים. עוֹד, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלֻמוֹת אֲשֶׁר חָלַם - זָכַר אוֹתָם, מִשּׁוּם שֶׁאִין שִׁכְחָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שֶׁהָרִי חָלוּם שֶׁהוּא טוֹב, צָרִיף אָדָם לְהִזְכִּירוֹ, שְׁלֹא יִשְׁכַּח, וְאִזּוּ מִתְקִים, שֶׁהָרִי כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁכַּח לְפָנָי הָאָדָם, כִּף נִשְׁכַּח עָלָיו.

בֵּא רָאָה, חֲלוּם שְׁלֹא נִפְתַּר, כִּאֲגַרְתִּי שְׁלֹא נִקְרָאָה. וּבֵא רָאָה, מִשּׁוּם שְׁלֹא נִזְכַּר, כְּמִי שְׁלֹא הִפִּיר אוֹתוֹ. וְעַל זֶה, מִי שֶׁנִּשְׁכַּח מִמְּנוֹ חֲלוּם וְלֹא יָדַע אוֹתוֹ, לֹא עוֹמֵד עָלָיו לְהִתְקִים. וּמִשּׁוּם זֶה יוֹסֵף הָיָה זוֹכֵר אֶת חֲלוּמוֹ, כְּדִי לְהִתְקִים, מִשּׁוּם שְׁלֹא יִשְׁכַּח הַחֲלוּם מִמְּנוֹ לְעוֹלָם, וְהִיָּה תְּמִיד מִצָּפָה לוֹ. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִרְגְּלִים

וְאִין לְהַעֲשִׂיר לֹא יִנְקָה, בְּגִין דְּלֹא בָּעָא לְאִשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרֵייתָא, דְּאִיהִי חַחֲיִין דְּעִלְמָא דִּין, וְחַחֲיִין דְּעִלְמָא דְּאִתִּי. הַשְּׁתָא דְּאִיהִי שְׁעָתָא לְאִשְׁתַּדֵּלָא בְּאוֹרֵייתָא, נִשְׁתַּדֵּל. פָּתַח הֵהוּא גְבַרָא בְּרָזָא דְּחִלְמָא וְאָמַר, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוּמוֹת אֲשֶׁר חָלַם לָהֶם וּגְו'. וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוּמוֹת, וְכִי יוֹסֵף אָמַי (נ"א אָמַר א"י) אֲדַכְּרָ לֹן אֵינּוֹן חֲלוּמוֹת דְּחָלַם לְהוּ. וּמָה סָגִיא לִיהּ אִלּוּ לֹא אֲדַכְּרָ לְהוּ, דְּהָא יוֹסֵף חַפִּים הָוָה, וְכַתּוּב, כָּל עָרוֹם יַעֲשֶׂה בְּדַעַת וְכִסִּיל יִפְרֹשׁ אֹנֶלֶת.

אָבֵר, פִּינּוֹן דְּחִמָּא דְּאֵינּוֹן אֲתוּ, וְסִגְדִי לִיהּ אַפִּין עַל אַרְעָא. כְּדִין אֲדַכְּרָ מִמָּה דְּחָלַם לְהוּ, כְּדִי הָוָה עִמָּהוּן. דְּכַתּוּב, וְהִנֵּה קָמָה אֶלְמָתִי וְגַם נִצְבָּה וְהִנֵּה תִסְבִּינָה אֶלְמוֹתֵיכֶם וּתִשְׁתַּחֲוֶינּוּ לְאֶלְמָתִי. אָמַר יוֹסֵף בְּשַׁעַתָּא דְּחִמָּא דְּכָרְעִין אָחִיו קָמִיהּ. דְּכַתּוּב, וַיִּבְאוּ אֶחָי יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ אַפִּים אַרְצָה, כְּדִין וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוּמוֹת אֲשֶׁר חָלַם. דְּהָא חִמָּא דְּהוּוּ מִתְקִימִי.

תּוּ, וַיִּזְכֹּר יוֹסֵף אֶת הַחֲלוּמוֹת אֲשֶׁר חָלַם, אֲדַכְּרָ לֹן. בְּגִין דְּלִית נִשְׁיֹו קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּהָא חֲלָמָא דְּאִיהוּ טְבָא, בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאֲדַכְּרָא לִיהּ דְּלֹא יִתְנַשִּׁי, וְכְדִין אִתְקִימִים. דְּהָא כְּמָה דְּאִתְנַשִּׁי קָמִיהּ דְּבַר נֶשׁ, הִכִּי אִתְנַשִּׁי עָלֶיהּ.

תָּא חֲזִי, חֲלָמָא דְּלֹא אִתְפָּשֵׁר, פְּאֲגַרְתָּא דְּלֹא מִתְקַרְיָא, וְתָא חֲזִי, בְּגִין דְּלֹא אֲדַכְּרָ כְּמִאֵן דְּלֹא יָדַע לִיהּ. וְעַל דָּא, מָאֵן דְּאִתְנַשִּׁי מִנִּיהּ חֲלָמָא וְלֹא יָדַע לִיהּ, לֹא קִימָא עָלֶיהּ לְאִתְקִימָא. וּבְגִין דָּא יוֹסֵף הָוָה דְּכִיר חֲלָמִיהּ, בְּגִין לְאִתְקִימָא. בְּגִין דְּלֹא יִתְנַשִּׁי חֲלָמָא מִנִּיהּ לְעֵלָם, וְהָוָה מְחַפֵּה לִיהּ תְּדִיר.

אתם. הוא זכר את החלום, אבל לא אמר להם דבר, אלא מרגלים אתם.

פתח רבי יוסי ואמר, (קהלת ה) פי בא החלום ברב ענין וקול פסיל ברב דברים. פי בא החלום ברב ענין, הנה פרשוה שפמה הם העוזרים בחלום, וממנים דרגות על דרגות, עד שהחלומות מהם פלם אמת, ומהם שיש בהם אמת וכזב. אבל לאותם צדיקי האמת, אין מתגלים להם דברים כוזבים כלום, אלא פלם אמת.

בא ראיה דניאל מה פתוב בו, (דניאל א) אז לדניאל בחזיון הלילה סוד גלה, וכתוב (שם ו) דניאל ראיה חלום בהיותו ישן על משכבו, אז פתב את החלום. ואם יש בו דברים כוזבים, למה נכתב בין הפתובים? אלא אותם צדיקי אמת, בשעה שגשמותיהם עולות, לא מתחברים בהם אלא דברים קדושים, שמודיעים לו דברי אמת, דברים קיימים, שלא משקרים לעולמים.

ואם תאמר, הנה שנינו שדוד המלך לא ראיה חלום טוב, הנה נשמע שהיה רואה דוד דברים שלא אמת? אלא ודאי, כל ימיו היה משתדל לשפף דמים ונלחם קרבות, וכל חלומות לא היו אלא חלומות רעים, חרפן ושממה ודם ושפיכות דמים, ולא חלום של שלום.

ואם תאמר, לאדם טוב מראים חלום רע? כף זה ודאי. כל אותם רעות שעתידים להשיג - על אותם שעוברים על דברי תורה, ואותם ענשים שעתידים להענש בעולם ההוא פלם רואה, כפי שכל שעה תהיה יראת אדונו עליו. והנה העירו שכתוב (קהלת א) והאלהים

ויאמר אליהם מרגלים אתם, איהו דכיר חלמא. אבל מלה לא אמר לון, אלא מרגלים אתם.

פתח רבי יוסי ואמר, (קהלת ה) פי בא החלום ברוב ענין וקול פסיל ברוב דברים. פי בא החלום ברוב ענין, הא אוקמוה. דכמה אינון סמיכין בחלמא, וממנן דרגין על דרגין. עד דחלמין מנהון קשוט פלהו, ומנהון דאית בהון קשוט וכדיבו. אבל לאינון זפאי קשוט, לא אתגלי לון מלין פדיבן פלום, אלא כלהו קשוט.

תא חזי, דניאל מה כתיב ביה, (דניאל ב) אדין לדניאל בחזווא די ליליא (דף ר ע"א) רזא גלי. וכתוב, (דניאל ז) דניאל חלם חזה וחזוי ראשה על משכביה באדין חלמא כתב. ואי אית ביה מלין פדיבן, אמאי איכתיב בין פתובים. אלא אינון זפאי קשוט, בשעתא דנשמטהון סלקין. לא מתחברן בהו, אלא מלין קדישין. דאודעין לון מלי דקשוט, מלין קיימן דלא משקרן לעלמין.

ואי תימא, הא תנן דדוד מלפא לא חמא חלמא טבא. הא אשתמע דהוה חמי דוד מלין דלא קשוט. אלא ודאי, כל יומי הוה משתדל לאושדא דמין, ואגח קרבין, וכל חלמוי לא הוו אלא חלמין בישין. חורבא ושוממותא ודמא ואושידו דדמין, ולא חלמא דשלם.

ואי תימא, לבר נש טב אחזיאו ליה חלמא בישא, הכי הוא ודאי. כל אינון בישין דזמינין לאתדבקא על אינון דעברי על פתגמי דאורייתא, ואינון עונשין דזמינין לאתענשא בהווא עלמא, פלהו חמי. בגין דכל שעתא יהא דחילו דמריה עליה, והא אתערו. דכתיב, (קהלת א)

עשה ששיראו מלפניו - זה חלום רע. ועל זה לאתו צדיק מראים לו חלום רע, כמו שנתבאר.

בא ראה, שהנה שנינו, שאותו אדם שרואה חלום, צריך לו לפתח את פיו בו לפני אנשים שאוהבים אותו, כדי שיעלה רצונם אליו לטוב ויפתחו פיהם לטוב, וימצא הרצון והדבר הכל לטוב. הרצון שהוא המחשבה ראשית הכל, והמלה שהיא סיום הכל. ועל פן נמצא שהנה הוא שלמות בסוד עליון.

ומשום כך הכל מתקים, וצריכים אוהבי האיש להתקים באותו פתרון טוב, והכל הוא פראוי. ומשום כך הקדוש ברוך הוא מודיע לאדם כל אחד ואחד באותה הדרך שלו כמו שהוא, ובאותו גון שכל אחד ואחד אומר שיהיה חלום. אמר אותו יהודי, ודאי שהחלום אינו אלא לאדם צדיק, שהוא ראה חלום פראוי.

ובא וראה, שפאשר אדם ישן על מטתו, נשמתו יוצאת ומשוטטת בעולם למעלה ונכנסת למקום שנכנסת, וכמה קבוצות מזיקים עומדים והולכים בעולם ופוגשים את אותה הנשמה. אם היא צדיקה, עולה למעלה ורואה מה שרואה. ואם לא, נאחזת בצד ההוא, ומודיעים לה דברים פוזבים או דברים שעתידים לבא לזמן הקרוב. וכשמתעוררת אותה הנשמה שבו, היא מודיעה לו מה שראתה.

ועל פן לאדם שאינו צדיק מודיעים לו חלום טוב שאינו אמת, הכל כדי להסותו מאותה דרך האמת. פיון שהוא הסיט את דרכו מדרך האמת, מטמאים אותו. שכל מי שבא להטהר -

והאלהים עשה ששיראו מלפניו, זה חלום רע. ועל דא, לשהוא זפאה, אחזיו ליה חלמא בישא, כמה דאתמר.

תא חזי, דהא תנינן, דההוא בר נש דחמי חלמא, בעי ליה למפתח פומיה ביה קמי בני נשא דרחמי ליה. בגין דיסתלק רעותא דלהון לגביה לטב, ויפתחון פומייהו לטב, וישתפח רעותא ומלה כלא לטב. רעותא דאיהי מחשבה, שרותא דכלא, ומלה דאיהי סיומא דכלא. ועל דא אשתפח דהא שלימו איהו ברזא עלאה.

ובגין כך אתקיים כלא, ובעינן רחימין דבר נש (נ"א רחימין עליה דבר נש) בגין לאתקיימא בההוא פשרא טבא, וכלא איהו כדקא יאות. ובגין כך קדשא בריך הוא אודע ליה לבר נש, כל חד וחד, בההוא דרגא דיליה, כמה דאיהו. ובההוא גוונא דכל חד וחד, כמה דאיהו חלמא. אמר ההוא יודאי, ודאי דחלמא לאו איהו אלא לבר נש זפאה, דאיהו חמא חלמא כדקא חזי.

והא חזי, דכד בר נש נאים על ערסיה, נשמתיה נפקא ושטיא בעלמא לעילא, ועאלת באתרא דעאלת. וכמה חבילי טהירין, קיימין ואזלין בעלמא, ופגעין בה בההיא נשמתא. אי זפאה היא, סלקא לעילא וחקמאת מה דחקמאת. ואי לאו, אתאחדת בההוא סטרא, ומודיעין לה מלין פדיבן, או מלין דזמינן למיתי לזמן קריב. וכד אתער ההיא נשמתא דביה, איהי מודיעא ליה מה דחקמאת. ועל דא, לבר נש דלאו איהו זפאה, מודיעין ליה חלמא טבא דלאו איהו קשוט. כלא בגין לאסטאה ליה מההוא ארח קשוט. פיון דאיהו אסטי אורחיה מארח קשוט,

מטהרים אותו, ומי שבא להטמא - מטמאים אותו. הנה ודאי כף נתבאר.

יָשְׁבוּ עַד שֶׁעָלָה הַבִּקְרָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְדָאֵי לֹא זָכַר שְׁמוֹ שֶׁל יוֹסֵף בְּאוֹתָם דְּגָלִים, שְׁפָתוֹב (במדבר ב) דְּגָל מַחְנֶה אֶפְרַיִם, וְלֹא כְּתוּב דְּגָל מַחְנֶה יוֹסֵף, מִשּׁוּם שֶׁהִתְנַגְּאָה עַל אַחֲיוֹ, וְהֵנָּה נִתְבָּאֵר. אָמַר אוֹתוֹ הִיְהוּדִי, וְדָאֵי שְׁמַעְתִּי, שְׁיוֹסֵף הוּא בְּעוֹלָם הַזְּכָר, וְכָל הַשְּׁבָטִים הֵם בְּעוֹלָם הַנְּקֵבָה, וְעַל כֵּן לֹא נִכְלַל יוֹסֵף עִמָּהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא בְּעוֹלָם הַזְּכָר עִמָּהֶם.

מַה פְּתוּב? פְּלָנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נִחְנוּ. נִחְנוּ? אַחְנוּ הִיָּה צָרִיף לְכַתְּבֵי! לְמַה חָסַר א' אֶלֶּא מִשּׁוּם שֶׁסּוּד הַבְּרִית לֹא נִמְצָא עִמָּם. הַסְּתַלַּק מִשָּׁם א', שֶׁהָרִי א' הוּא זָכַר. וְעַל כֵּן ב' הִיא נִקְבָּה, א' זָכַר. וּמִשּׁוּם כֵּף א' הַסְּתַלַּק מִשָּׁם, וְנִשְׁאַרוּ אוֹתָן נִקְבוֹת אֶצֶל הַשְּׂכִינָה.

אַחַר כֵּף אָמְרוּ בְּנִים אֲנַחְנוּ. נוֹסְפָה א'. אָמְרוּ וְלֹא יָדְעוּ מַה אָמְרוּ, מִשּׁוּם שֶׁיוֹסֵף נִמְצָא שָׁם, וְהַשְּׁלִימוּ הַדְּבָר וְאָמְרוּ אֲנַחְנוּ. מִנֵּיִן לָנוּ? שְׁפָתוֹב וַיֵּאמְרוּ שְׁנֵיהֶם עָשָׂר עֶבְדֵיךָ אַחִים אֲנַחְנוּ. וַיֹּסֵף הוּא בַּחֲשׁוֹבֵן. כְּשֶׁנִּכְנַס בַּחֲשׁוֹבֵן, אָמְרוּ אֲנַחְנוּ. וּכְשֶׁלֶּא נִכְנַס בַּחֲשׁוֹבֵן, אָמְרוּ נִחְנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּל הַדְּבָרִים הַלְלוּ שְׁאִמְרָנוּ כֵּאֵן, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בָּהֶם, שֶׁהָרִי הַשְּׂכִינָה לֹא זָוָה מִכָּאֵן, כְּפָתוֹב (מלאכי א) אַז נִדְּבָרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשָׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכָרוֹן לְפָנָיו לִירְאֵי ה' וַלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ.

מִסְּאֲבִין לִיָּה. דְּכָל מָאן דְּאִתִּי לְאִתְדַבְּרָא, מִדְּכָאִין לִיָּה. וּמָאן דְּאִתִּי לְאִסְתַּאבָּא, מִסְּאֲבִין לִיָּה. וְהָא וְדָאֵי אִתְמַר הָכִי.

יָתְבוּ עַד דְּסָלִיק צַפְרָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וְדָאֵי לֹא נִזְכַּר שְׁמִיהּ דְּיוֹסֵף בְּאִינוּן דְּגָלִים. דְּכַתְּיב, (במדבר ב) דְּגָל מַחְנֶה אֶפְרַיִם, וְלֹא כְּתִיב דְּגָל מַחְנֶה יוֹסֵף. בְּגִין דְּאִתְגַּאֵי עַל אַחֲוֵי, וְהָא אִתְמַר.

אָמַר הַהוּא יוֹדָאֵי, וְדָאֵי שְׁמַעְנָא דְּיוֹסֵף אִיהוּ בְּעֵלְמָא דְּדְכוּרָא, וְכִלְהוּ שְׁבָטִין בְּעֵלְמָא דְּנוֹקְבָא אִינוּן. וְעַל דָּא לֹא אִתְכַּלִּיל יוֹסֵף עִמָּהוֹן, בְּגִין דְּאִיהוּ בְּעֵלְמָא דְּדְכוּרָא עִמָּהוֹן (נ"א ל"ג עמ'הון).

מַה פְּתִיב, פְּלָנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נִחְנוּ. נִחְנוּ, אֲנַחְנוּ מִיבְעֵי לִיָּה. אִמְאֵי חָסַר א'. אֶלֶּא, בְּגִין דְּרָזָא דְּבְרִית לֹא אִשְׁתַּפַּח עִמָּהוֹן, אִסְתַּלַּק מִתַּמָּן א'. דְּהָא א' דְּכוּרָא אִיהוּ. וְעַל דָּא ב' אִיהוּ נּוֹקְבָא, א' דְּכוּרָא. וּבְגִין דָּא אִסְתַּלַּק א' מִתַּמָּן, וַאֲשְׁתַּאֲרוּ אִינוּן נּוֹקְבֵי לְגַבֵּי שְׂכִינְתָא.

וְלִבְתָּר אָמְרוּ, בְּנִים אֲנַחְנוּ, אִתּוֹסֵף א'. אָמְרוּ וְלֹא יָדְעֵי מַה קָּאֲמְרוּ. בְּגִין דְּיוֹסֵף אִשְׁתַּפַּח תַּמָּן, וַאֲשְׁלִימוּ מְלָה, וְאָמְרוּ אֲנַחְנוּ. מִנְלָן, דְּכַתְּיב וַיֵּאמְרוּ שְׁנַיִם עָשָׂר עֶבְדֵיךָ אַחִים אֲנַחְנוּ, וַיֹּסֵף אִיהוּ בַּחֲשׁוֹשְׁבָנָא, כִּד עָאֵל בַּחֲשׁוֹשְׁבָנָא, אָמְרוּ אֲנַחְנוּ. וְכִד לֹא עָאֵל בַּחֲשׁוֹשְׁבָנָא, אָמְרוּ נִחְנוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כָּל הַנֵּי מַלִּין דְּקָאֲמַרְן הָכָא, קָדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא אִתְרַעֵי בְּהוּ, דְּהָא שְׂכִינְתָא (דף ר ע"ב) לֹא אֶעֱדִי מְהָכָא. כְּדַכְּתִיב, אַז נִדְּבָרוּ יִרְאֵי יי אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשָׁב יי וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכָרוֹן לְפָנָיו לִירְאֵי יי וַלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ:

וַיֹּאסֹף אֹתָם אֶל מִשְׁמֵר שְׁלֹשֶׁת יָמִים. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הִלְלוּ לָמָּה? אֵלֶּא שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים הִלְלוּ כְּנֶגֶד שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים שֶׁל שָׂכָם, שִׁכְתוּב (בראשית לד) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲיוֹתָם כְּפָאֲבִים.

בא ראה מה פתוב בו, ויאמר אלהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו. להראות שהוא לא עשה כמו שהם עשו בשכם, שגרמו לאנשי שכם לקבל עליהם את זאת, סוד הברית, ואחר שעשו הברית הזו, הרגו אותם, ולא נשאר מהם אחד. והוא מה פתוב? זאת עשו וחיו. מה הטעם? משום שאת האלהים אני ירא, שמר הברית. וכל הגלגול הזה לא היה אלא בשביל בנימין.

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אָבֵל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ וְגו'. וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו - זֶה שְׁמֵעוֹן וְלוֹי, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּרֵאשׁוֹנָה שִׁכְתוּב (שם לו) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הִנֵּה בַעַל הַחֲלֹמוֹת הַלְזָה בָּא. מַה לְהִלֵּן שְׁמֵעוֹן וְלוֹי - אֵף כָּאֵן שְׁמֵעוֹן וְלוֹי.

בא ראה, מי איש ומי אחיו? אלא איש זה שמעון. פתוב כאן איש, וכתוב שם (במדבר כה) וְהָיָה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא. מַה לְהִלֵּן מִשְׁמֵעוֹן - אֵף כָּאֵן גַּם שְׁמֵעוֹן. ומשום שחזר בתשובה, בכה והתנחם על זה, ואמר ללוי אבלי אשמים אנחנו. על פן נבנה מזלזל שור, כמו שמזלזל של יוסף שור, שכתוב (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. ומזלזל של שמעון הוא שור.

ועל פן ויקח מאתם את שמעון, כדי שלא יקטרג עם לוי, משום ששמעון ולוי, כששניהם מתחברים, יכולים לקטרג. ויאסר אתו לעיניהם. הנה פרשוה, לעיניהם אסרו, ואחר

וַיֹּאסֹף אֹתָם אֶל מִשְׁמֵר שְׁלֹשֶׁת יָמִים. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, הֲנִי תִלַּת יוֹמִין אַמְאִי.

אֵלֶּא הֲנִי תִלַּת יוֹמִין, לְקַבֵּיל תִּלַּת יוֹמִין דְּשָׂכָם. דְּכְתִיב, (בראשית לד) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲיוֹתָם כְּפָאֲבִים.

תא חזי, מה כתיב ביה, ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו. לאחזאה דלא עבד איהו, כמה דאינון עבדו בשכם. דגרמו לאנשי שכם לקבל עלייהו האי זאת, רזא דברית. ולבתר דעבדו קיומא דא, קטילו לון, ולא אשתאר מנהון חד. ואיהו מה כתיב, זאת עשו וחיו. מאי טעמא, בגין דאת האלהים אני ירא, נטיר קיימא. וכל גלגולא דא לא הוה אלא בגיניה דבנימין:

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אָבֵל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אָחִינוּ וְגו'. וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו, דָּא שְׁמֵעוֹן וְלוֹי, כְּמוֹ דְהָוָה בְּקִדְמִיתָא. דְּכְתִיב, (בראשית לו) וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו הִנֵּה בַעַל הַחֲלֹמוֹת הַלְזָה בָּא. מַה לְהִלֵּן שְׁמֵעוֹן וְלוֹי, אוֹף הָכָא שְׁמֵעוֹן וְלוֹי.

תא חזי, מאן איש ומאן אחיו. אלא איש, דא שמעון, פתיב הכא איש, וכתוב התם (במדבר כה) וְהָיָה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא. מַה לְהִלֵּן מִשְׁמֵעוֹן, אוֹף הָכָא נְמִי שְׁמֵעוֹן. וּבְגִין דְּאֶהְדֵּר בְּתִשׁוּבָה, בְּכָה וְאֶתְנַחֵם עַל דָּא. וְאָמַר לְלוֹי, אָבֵל אֲשֵׁמִים אֲנַחְנוּ. עַל דָּא אֶתְבְּנִי מִזְלִיָּה שׁוֹר, כְּגוֹוְנָא דְּמִזְלִיָּה דְּיוֹסֵף שׁוֹר. דְּכְתִיב, (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ, וּמִזְלִיָּה דְּשְׁמֵעוֹן שׁוֹר אִיהוּ.

ועל דא, ויקח מאתם את שמעון, בגין דלא יקטרג בהדיה דלוי. בגין דשמעון ולוי, פד מתחברין תרוניהו יכלי לקטרגא: ויאסור אותו לעיניהם, הא אוקמוה, לעיניהם אסרו.

שִׁינְאוּ הָיָה מֵאֲכִיל אוֹתוֹ וּמִשְׁקָה אוֹתוֹ.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהוּא רְצוּנוֹ שֶׁל יוֹסֵף, מִשּׁוֹם שֶׁכְּתוּב (משלי כה) אִם רָעַב שִׁנְאָךָ הֵאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקָהוּ מַיִם. אִם כֵּן, יוֹסֵף שֶׁהוּא צָדִיק אִיךָ עֲשֵׂה כֵּן, שֶׁהָרִי כְּתוּב (שם) כִּי גִחְלִים אָתָּה חֲתָה עַל רֵאשׁוֹ וְהוּא יִשְׁלַם לָךְ.?

אָלָּא חֵס וְחִלְלֵה שְׂיוֹסֵף לְכֹף הוּא חֲשַׁשׁ, אֲלֵא כְּאָדָם לֹאֲחִיו כֵּן גַּם הָיָה עוֹשֶׂה, הִתְנַהֵג עִמּוֹ בְּאַחֲוָה וְלֹא בְּצוּרָה אַחֲרָת, וְלֹא עִמּוֹ בְּלִבְדוּ, אֲלֵא עִם כָּל אָחִיו, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וַיְצוּ יוֹסֵף וַיִּמְלְאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וּלְהִשִּׁיב פְּסָפִיהֶם אִישׁ אֶל שִׁקּוֹ וּלְתַת לָהֶם צֹדָה לְדָרְךָ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן, כְּדִי לְהִתְנַהֵג עִמָּם בְּאַחֲוָה.

רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח וְאָמַר, (נחום א) אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נִגְזְזוּ וְעָבְרָה וְעִנְתָּךְ לֹא אֲעַנְךָ עוֹד. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֲרוּהוּ, שֶׁכָּאֲשֶׁר הָעַם בְּכָלֶם יֵשׁ שְׁלוֹם וְאִין בְּהֶם בְּעַלִּי שִׁנְאָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֵס עֲלֵיהֶם, וְהִדִּין לֹא שׁוֹלֵט בְּהֶם. וְאִךָ עַל גַּב שְׁכָלֶם עוֹבְדִים לְכוֹכְבִים וּמִזְלוֹת וְהֶם בְּשְׁלוֹם - הִדִּין לֹא שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם, וּבְאֲרוּהָ שֶׁכְּתוּב (הושע ד) חֲבוּר עֲצָבִים אֶפְרַיִם הִנֵּחַ לוֹ.

וְכֵן נִגְזְזוּ וְעָבְרָה, מֵה זֶה וְכֵן נִגְזְזוּ? הֲיֵה צְרִיף לְהִיּוֹת וְנִגְזְזוּ! אֲלֵא זֶהוּ רֵאשׁ הַפְּסוּק שֶׁהוּא שְׁלוֹם, אִךָ כָּאִן שְׁלוֹם, וּמִי הוּא? זֶהוּ צְדָקָה. מִשּׁוֹם שֶׁצְּדָקָה זֶהוּ שְׁלוֹם, וּמִי שֶׁמְרַבֵּה בְּצְדָקָה, מְרַבֵּה שְׁלוֹם לְמַעַלָּה וּמְרַבֵּה שְׁלוֹם לְמַטָּה, וּמִשּׁוֹם כֵּן וְכֵן נִגְזְזוּ וְעָבְרָה, שֶׁגוֹזְזִים מִמוֹנָם בְּצְדָקָה. וְעָבְרָה? הֲיֵה צְרִיף לְהִיּוֹת וְעָבְרוּ. מֵה זֶה וְעָבְרָה? אֲלֵא זֶה הִדִּין שֶׁל הַקְּדוֹשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כו) עַד יַעֲבֹר זַעַם. עָבְרָה הִדִּין מֵעֲלֵיהֶם.

זַעַם, עָבְרָה דִּינָא מֵעֲלֵיהֶם.

וּלְכַתֵּר דְּנִפְקוּ הָיָה מֵאֲכִיל לֵיהּ, וּמִשְׁקֵי לֵיהּ. וְאִי תִימָא דְרַעוּתָא דְיוֹסֵף אִיהוּ, בְּגִין דְּכְתִיב, (משלי כה) אִם רָעַב שִׁנְאָךָ הֵאֲכִילֵהוּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקָהוּ מַיִם. אִי הָכִי, יוֹסֵף דְּאִיהוּ זַפְּאָה, הִיכִי עָבִיד הָכִי. דְּהָא כְּתִיב, (משלי כה) כִּי גִחְלִים אָתָּה חֲוֹתָה עַל רֵאשׁוֹ וַיִּי שְׁלַם לָךְ.

אָלָּא, חֵס וְשְׁלוֹם דְיוֹסֵף לְהָכִי הוּא דְחִיִּישׁ. אֲלֵא כְּבַר נִשׁ לְאָחִיו, הָכִי נָמִי הָיָה עָבִיד. וְאִתְנַהֵיג עִמִּיהָ בְּאַחֲוָה, וְלֹא בְּגוֹזְנָא אַחֲרָא. וְלֹא עִמִּיהָ בְּלַחֲוֹדוּי, אֲלֵא עִם כָּל אָחִיו. כְּמָה דְּכְתִיב, וַיְצוּ יוֹסֵף וַיִּמְלְאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וּלְהִשִּׁיב פְּסָפִיהֶם אִישׁ אֶל שִׁקּוֹ וּלְתַת לָהֶם צֹדָה לְדָרְךָ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן, בְּגִין לְאִנְהַגָּא עִמָּהוֹן בְּאַחֲוָה.

רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח וְאָמַר, (נחום א) אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נִגְזְזוּ וְעָבְרָה וְעִנְתָּךְ לֹא אֲעַנְךָ עוֹד, הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ. דְּכַד עִמָּא כְּלָהוּ אִית בְּהוּ שְׁלָם, וְלֹא אִית בְּהוּ מְאָרִי דְּכָבוּ. קְדָשָׁא בְרִיף הוּא חִיִּים עֲלֵיהֶם, וְדִינָא לֹא שְׁלֵטָא בְּהוּ. וְאִךָ עַל גַּב דְּכָלָהוּ פְּלַחִי לְכוֹכְבִים וּמִזְלוֹת, וְאִינוֹן בְּשְׁלָם, דִּינָא לֹא שְׁלֵיט עֲלֵיהֶם, וְאוּקְמוּהָ. דְּכְתִיב, (הושע ד) חֲבוּר עֲצָבִים אֶפְרַיִם הִנֵּחַ לוֹ.

וְכֵן נִגְזְזוּ וְעָבְרָה, מְאִי וְכֵן נִגְזְזוּ, וְנִגְזְזוּ מִיבְעִי לֵיהּ. אֲלֵא, דָּא הוּא רִישָׁא דְקָרָא דְאִיהוּ שְׁלָם, אוּף הָכָא שְׁלָם. וּמְאִי אִיהוּ, דָּא צְדָקָה. בְּגִין דְּצְדָקָה דָּא הוּא שְׁלוֹם, וּמִאֵן דְּאִסְגִּי בְּצְדָקָה, אִסְגִּי שְׁלָם לְעֵילָא, וְאִסְגִּי שְׁלָם לְתַתָּא. וּבְגִין כֵּן וְכֵן נִגְזְזוּ וְעָבְרָה, דְּגוֹזְזִי מִמוֹנָהוֹן בְּצְדָקָה. וְעָבְרָה, וְעָבְרוּ מִיבְעִי לֵיהּ, מְאִי וְעָבְרָה. אֲלֵא דָּא הוּא דִּינָא דְרוּגְזָא, כְּמָה דְּאָתָּ אָמַר, (ישעיה כו) עַד יַעֲבֹר

דָּבַר אַחַר, פֶּה אָמַר ה' אֵם שְׁלָמִים - אֵלֶּיךָ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לָהֶם בְּרִית הַקְדוּשׁ לְשֹׁמֵר אוֹתוֹ תָּמִיד, וְשֶׁהָאָדָם יִהְיֶה בּוֹ שָׁלֵם בְּכָל הַצְּדִידִים, לְמַעַלְהָ וּלְמַטָּה. וְאִם אֵין הָאָדָם שׁוֹמֵר אוֹתוֹ תָּמִיד, הֲרֵי הוּא פְּגוּם, פְּגוּם בְּכָל. מִנֵּינָן לָנוּ? שְׁפָתוֹב (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי וְהָיָה תָּמִים. מַה זֶה תָּמִים? שָׁלֵם. שְׁעַד שְׁלֵא הִתְקַיְמָה בּוֹ בְּרִית, הוּא פְּגוּם.

וּמְשׁוּם כֵּן, אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים - אִם שְׁלָמִים שְׁשׁוּמְרִים הַמְצִיחַ הַזֶּה לְהִיּוֹת שְׁלָמִים, שְׁלֵא יִהְיֶה פְּגוּמִים. וְכֵן רַבִּים - יִרְבוּ וַיִּגְדְּלוּ בּוֹ, מְשׁוּם שְׁאֵין הַנְּשֻׁמוֹת יוֹצְאוֹת לְעוֹלָם אֶלָּא עִם הַבְּרִית הַזֶּה. וְכֵן נִגְזְרוּ - זֶה אִם שְׁלָמִים שְׁשׁוּמְרִים אוֹתוֹ תָּמִיד, נִגְזְרוּ מִי שֶׁנִּמְוֹל וְקָבַל עָלָיו אֶת הַבְּרִית הַזֶּה. וְעֵבֶר - מַה זֶה וְעֵבֶר? אוֹתָהּ זִמְמַת הַעֲרָלָה שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה.

דָּבַר אַחַר פֶּה אָמַר ה' אֵם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים - אֵלֶּיךָ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה אֶצְלָךְ יוֹסֵף, הֵם שְׁלָמִים, שְׁעוֹמְדִים עִם הַבְּרִית. וְכֵן נִגְזְרוּ - שֶׁהִלְכוּ וְהִשְׁאִירוּ אֶת יוֹסֵף וְאֶת שְׁמֵעוֹן. וְעֵבֶר - אִזְ הִדִּין שׁוֹרָה בְּגִלְלָם [הַשְּׂכִינָה שְׂרָחָה בִּנְיָהֵם], כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת יב) וְעֵבֶר ה' לִנְגֹף אֶת מִצְרַיִם.

בֵּא רֵאָה, יֵשׁ דִּין קָשָׁה וַיֵּשׁ דִּין רַפָּה. הַדִּין הַקָּשָׁה חֲזָק, הַדִּין הַרַפָּה חֲלָשׁ. וְכֹאשֶׁר יוֹנֵק הַדִּין הַרַפָּה הֵנָּה מִהַדִּין הַקָּשָׁה, אִזְ מִתְגַּבֵּר, וְהוּא חֲזָק.

בְּשַׁעֲהָ שֶׁנַּעֲשֶׂה דִין עַל יִשְׂרָאֵל, נַעֲשֶׂה בְּדִין הַרַפָּה הַזֶּה, וְאֵינוֹ מִתְגַּבֵּר בְּאוֹתוֹ הַדִּין הַקָּשָׁה. וְכֹשֶׁהַדִּין נַעֲשֶׂה עַל הַעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מִתְגַּבֵּר הַדִּין הַרַפָּה הַזֶּה בְּדִין

דָּבַר אַחַר, פֶּה אָמַר יי אֵם שְׁלָמִים, אֵלֶּיךָ יִשְׂרָאֵל. דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִי לִוְךָ בְּרִית קְיִימָא לְנִטְרָא לִיהַ תְּדִיר, וּלְמַהְיִי בִיהַ בַּר נֶשׁ שְׁלִים בְּכָל סְטָרִין לְעֵילָא וְתַתָּא. וְאִי לָא נָטִיר לִיהַ בַּר נֶשׁ תְּדִיר, הָא אִיהוּ פְּגִים, פְּגוּם בְּכָלָא. מִנְלָן, דְּכִתִּיב, (בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי וְהָיָה תָּמִים. מָאִי תָּמִים, שְׁלִים. דְּעַד לָא אֲתַקְיִים בִּיהַ בְּרִית, אִיהוּ פְּגִים.

וּבְגִין כֵּן, אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים. אִם שְׁלָמִים דְּנִטְרִי פְּקוּדָא דָּא, לְמַהְיִי שְׁלִימִין, דְּלֵא יְהוּן פְּגִימִין, וְכֵן רַבִּים, יִפְשׁוּן (דף רא ע"א) וְיִסְגּוּן בִּיהַ. בְּגִין דְּנִשְׁמַתִּין לָא נִפְקִי לְעֵלְמָא, אֶלָּא בְּהַאי בְּרִית. וְכֵן נִגְזְרוּ, הַאי אִם שְׁלָמִים דְּנִטְרִי לִיהַ תְּדִיר, נִגְזְרוּ מָאֵן דְּאֲתַגְזֵר וְקָבַל עָלֵיהַ קְיִימָא דָּא. וְעֵבֶר, מָאִי וְעֵבֶר. הַהוּא זִוְהֵמָא דְּעֲרָלָה, דְּהָוָה בִּיהַ בְּקִדְמִיתָא.

דָּבַר אַחַר, פֶּה אָמַר יי אֵם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים, אֵלֶּיךָ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה אֶצְלָךְ יוֹסֵף, אֵינוֹן שְׁלָמִים, דְּקִיִּימֵי בְּהַדִּיהַ דְּבְרִית. וְכֵן נִגְזְרוּ, דְּאִזְלוּ וְשִׁבְקוּ לִיהַ לְיוֹסֵף וּלְשְׁמֵעוֹן. וְעֵבֶר, כְּדִין דִּינָא שְׂרִיא בְּגִינְיָהוּ (נ"א שְׂכִינְתָא שְׂרִיא בִּנְיָהוּ), כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (שְׁמוֹת יב) וְעֵבֶר יי לִנְגוֹף אֶת מִצְרַיִם.

הָא חֲזִי, אִית דִּינָא קְשִׁיא, וְאִית דִּינָא רַפְּיָא. דִּינָא קְשִׁיא תְּקִיף, דִּינָא רַפְּיָא חֲלָשׁ, וְכַד יִנְקָא הַאי דִּינָא רַפְּיָא, מִדִּינָא קְשִׁיא, כְּדִין אֲתַתְּקִיף, וְאִיהוּ תְּקִיף.

בְּשַׁעֲהָ דְּאֲתַעְבִּיד דִּינָא עַל יִשְׂרָאֵל, אֲתַעְבִּיד בְּהַאי דִּינָא רַפְּיָא, וְלֵא אֲתַתְּקִיף בְּהַהוּא דִּינָא קְשִׁיא. וְכַד דִּינָא אֲתַעְבִּיד עַלִּיהוּ דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, אֲתַתְּקִיף הַאי דִּינָא רַפְּיָא, בְּדִינָא קְשִׁיא דְּלְעֵילָא, בְּגִין לְאֲתַתְּקִיפָא. הָדָא הוּא

הקשה שלמעלה פדי להתגבר. זהו שפתיב ועבר ה' לנגף את מצרים. ועבר - שהתמלא עברה וזעם והתגבר בדין הקשה. אף כאן ועבר. ובא וראה, בשעה שמתכנסים עשרה בבית הכנסת ואחד מהם נשטט, אז הקדוש ברוך הוא רוגז עליו.

דבר אחר וכן נגזרו - כשמתבטלים מהם אותם המעשים הרעים, אזי ועבר. מה זה ועבר? רבי שמעון אמר, בזמן שהנשמה יוצאת מן העולם הזה, היא נדונית בכמה דינים בטרם תפגס למקומה. אחר כך כל אותן הנשמות יש להן לעבר בזה הנהר דינור ששופע ויוצא ולרחץ שם. ומי הוא שיעמד שם ויעבר בלי פחד? כמו שנאמר (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו', ונשמת הצדיק עוברת בלי פחד, ויקום במקום קדשו.

וכי שמשתדל בצדקה בעולם הזה ויתן מממונו לצדקה, אזי ועבר באותו המקום ולא פוחד, והכרוז קורא לנשמה הזאת, (נחום א) וענתך לא אענך עוד. מי שזכה לעבר בזה, אין לו יותר דין כלל.

בא ראה, כל זה של יוסף עם אחיו וכל הדברים הללו למה צריך? אלא תורת אמת היא התורה, וכל דרכיה דרכים קדושות, ואין לה דבר בתורה שאין בו סודות עליונים וקדושים ודרכים לבני אדם להתחזק בהם.

פתח ואמר, (משלי כ) אל תאמר אשלמה רע וגו'. בא ראה, הקדוש ברוך הוא עושה לאדם שיתגבר בתורה, וללכת בדרך אמת, ולצד הימין, ולא ילך לצד השמאל. ומשום שצריך להם ללכת לצד הימין, יש להם להרבות אהבה זה

דכתיב, ועבר יי לנגוף את מצרים. ועבר, דאתמלי עברה וזעמא, ואתתקף בדינא קשיא, אוף הכא ועבר. ופא חזי, בשעתא דמתפנשי עשרה בבי כנישתא, וחד מנייהו אשתמיט, פדין קדשא בריך הוא ארגיז עליה.

דבר אחר וכן נגזרו, כד מתעברי מנייהו אינון עובדין בישינ, פדין ועבר. מאי ועבר, רבי שמעון אמר, בזמנא דנשמתא נפקת מהאי עלמא, בכמה דינין אתדנת עד לא תיעול לאתרה. לבתר, כל אינון נשמתין אית לון למעבר, בהך נהר דינור דנגיד ונפיק, ולאסתחאה תמן. ומאן איהו דיקום תמן, ויעבר בלא דחילו. כמה דאת אמר, (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'. ונשמתא דזכאה אעבר בלא דחילו ויקום במקום קדשו.

ומאן דאשתדל בצדקה בהאי עלמא, ויתן מממוניה בצדקה. פדין, ועבר בההוא אתר, ולא דחיל, וכרוזא קרי לה לההיא נשמתא, (נחום א) וענתך לא אענך עוד. מאן דזכה למעבר בהאי, לית ליה דינא יתיר כלל.

תא חזי, כל דא דיוסף עם אחוי, וכל הני מילי, אמאי אצטריך. אלא אורייתא דקשוט איהי אורייתא, וכל ארחהא ארחין קדישין. ולית לה מלה באורייתא דלאו אית בה רזין עלאין וקדישין, וארחין לבני נשא לאתתקפא בהו.

פתח ואמר, (משלי כ) אל תאמר אשלמה רע וגו'. תא חזי, קדשא בריך הוא עביד ליה לבר נש, לאתתקפא בה באורייתא, ולמיהך בארז קשוט, ולסטר ימינא, ולא

יהך לסטר שמאלא. ובגיין

עם זה, ולא תהיה שנאה זה עם זה, כדי שלא להכחיש את הימין, שהוא המקום שישראל נדבקים בו.

ובא וראה, משום כך הוא יצר טוב ויצר רע, וישראל צריכים לחזק את יצר טוב על יצר רע באותם המעשים הכשרים, ואם אדם סוטה לשמאל, אז מתגבר יצר רע על יצר טוב. ומי שהיה פגום, משלים לו בחטאו, שהרי אין המנוול הזה נתקן אלא בחטאים של בני האדם.

ומשום כך צריך האדם להזהר שלא יתקן אותו יצר רע בחטאו, ותמיד ישמר, שהרי יצר טוב רוצה להשלימו תמיד בשלמות, ולא יצר הרע. ומשום כך, אל תאמר אשלמה רע קנה אל ה' וישע לך.

דבר אחר אל תאמר אשלמה רע - כפתיב (תהלים לח) ומשלמי רעה תחת טובה. למי ששלם לו טובה - שלא ישלם לו רע, משום (ראת הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר זאת עשו וחיו וגם הוא תמיד עושה) שפתיב (משלי יז) משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. אפלו למי שהשלימו לו רעות, אין לו להשלים רע תמורת אותו הרע ששלמו לו, אלא קנה אל ה' וישע לך.

והפסוק הזה בארוהו ביוסף הצדיק שלא רצה לשלם רע לאחיו בשעה שנפלו בידו. קנה אל ה' וישע לך, משום שהוא היה גרא מן הקדוש ברוך הוא, שפתיב זאת עשו וחיו וגו'. (גם) והוא היה תמיד מצפה לקדוש-ברוך-הוא. (כמו שנאמר, קנה לה' וישע לך.) רבי אבא פתח ואמר, (משלי כ)

דבעי להו למיהך לסטר ימינא, אית לון לאסגאה רחימו דא עם דא, ולא יהא דכבו דא עם דא. בגין דלא לאפחשא ימינא, דאיהו אתר דישראל מתדבקן ביה.

ותא חזי, בגין כך איהו יצר טוב ויצר רע, וישראל בעיין לאתתקפא ליצר טוב על יצר רע, באינון עובדין דכשרן, ואי סטי בר נש לשמאלא, כדין אתתקף יצר רע על יצר טוב. ומאן דהוה פגים, אשלים ליה בחטאו, דהא לא אשתלים דא מנוולא, אלא בחטאין דבני נשא.

ובגין כך בעי בר נש לאזדהרא, דלא ישתלים ההוא יצר רע בחטאו, ויסתמר תדיר. דהא יצר טוב בעי לאשלמא ליה בשלימות תדיר, ולא יצר הרע. ובגין כך, אל תאמר אשלמה רע קנה אל ה' וישע לך.

דבר אחר אל תאמר אשלמה רע, כדכתיב, (תהלים לח) ומשלמי רעה תחת טובה, למאן דשלים ליה טובה, דלא ישלים ליה רע, בגין (דחילו דקדשא ברוך הוא. כמה דאת אמר, זאת עשו וחיו. ואוף איהו תו תדיר עביר) דכתיב, (משלי יז) משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו. אפילו למאן דאשלימו ליה בישין, לא אית ליה לאשלמא בישא, חלף ההוא בישא דשלימו ליה. אלא, קנה ליי וישע לך.

ותאי קרא אוקמוה, ביוסף ופאה, דלא בעא לאשלמא בישא לאחוי, בשעתא דנפלו בידוי. קנה ליי וישע לך, בגין דהוא הוה (דף רא ע"ב) דחיל לקודשא ברוך הוא. דכתיב, זאת עשו וחיו וגו'. (ואוף) ואיהו תדיר

הוה מחפה לקדשא ברוך הוא. (כ"א כמה דאת אמר, קנה ליי וישע לך).

רבי אבא פתח ואמר, (משלי כ) מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה

מים עמקים עצה בלב איש ואיש
 תבונה ידלנה. מים עמקים עצה
 בלב איש - זה הקדוש ברוך
 הוא, משום שהוא עושה עצות,
 שמביא טעמים לגלגל גלגולים
 על העולם על ידי יוסף לקים את
 אותה הגזרה שגזר רעב על
 הארץ [העולם]. ואיש תבונה ידלנה
 - זה יוסף שגלה אותם עמקים
 שגזר הקדוש ברוך הוא על
 העולם.

בא ראה, לא די ליוסף שהוא לא
 שלם רע לאחיו, אלא שעשה
 עמהם חסד ואמת, וכך דרכי
 הצדיקים תמיד. משום זה
 הקדוש ברוך הוא חס עליהם
 תמיד, בעולם הזה ובעולם הבא.
 מים עמקים עצה בלב איש - זה
 יהודה, והנה פרשה, בשעה
 שהתקרב ליוסף על העסק של
 בנימין. ואיש תבונה ידלנה - זה
 יוסף.

רבי אבא היה יושב על שער
 הפניסה של לוד. ראה איש אחד
 שהיה בא, וישב על בליטה בצד
 הקר, והיה עיף מן הדרך, וישב
 וישן שם. בינתיים ראה נחש אחד
 שהיה בא אליו. יצא קוסטפא
 דגורדנא (מין שרץ) והרג את הנחש.
 כשהתעורר אותו האיש, ראה
 את אותו הנחש כנגדו שהיה מת.
 הודקף אותו האיש, ונפלה אותה
 הבליטה לעמק שתחתיה ונצול.
 בא אליו רבי אבא, אמר לו, אמר
 לי מה מעשיך, שהרי הקדוש
 ברוך הוא הרחיש לך שני הנסים
 הללו שאינם לחנם? אמר לו
 אותו האיש, כל ימי לא שלם לי
 איש רע בעולם שלא התפיסתי
 עמו ומחלתי לו. ועוד, אם לא
 יכלתי להתפיס עמו, לא עליתי
 על מטתי עד שמחלתי לו ולכל
 אותם שצערו אותי, ולא חששתי
 כל היום לאותו הרע ששלם לי,

ידלנה. מים עמוקים עצה בלב איש, דא
 קדשא בריך הוא. בגין דאיהו עביד עצות,
 דאייתי טעמין לגלגלא לגולין על עלמא על
 ידא דיוסף, לקיימא ההיא גזרה, דגזר כפנא
 על ארעא (נ"א עלמא). ואיש תבונה ידלנה, דא
 יוסף. דגלי אינון עמיקין, דגזר קדשא בריך
 הוא על עלמא.

תא חזי, יוסף לא די ליה דאיהו לא שלים
 בישא לאחוי, אלא דעבד עמהון טיבו
 וקשוט. וכך ארחיהון דזכאי תדיר. בגין דא
 קדשא בריך הוא חייס עליהו תדיר, בעלמא
 דין ובעלמא דאתי.

מים עמוקים עצה בלב איש, דא יהודה.
 והא אוקמוה, בשעתא דאתקריב לגביה
 דיוסף, על עסקא דבנימין. ואיש תבונה
 ידלנה, דא יוסף.

רבי אבא היה יתיב אתרעא דאבבא דלוד,
 חמא חד בר נש דהוה אתי, ויתיב בחד
 קולטא דתלא דארעא, והוה לאי מארחא,
 ויתיב ונאים תמן. אדהכי חמי חד חווא,
 דהוה אתי לגביה, נפק קוסטפא דגורדנא,
 וקטיל ליה לחווא. כד אתער ההוא בר נש,
 חמא ההוא חווא לקבליה, דהוה מית.
 אנדקף ההוא בר נש, ונפל ההוא קולטא
 לעומקא דתחותוי ואשתזיב.

אתא רבי אבא לגביה, אמר ליה, אימא לי
 מאן עובדך. דהא קדשא בריך הוא
 רחיש לך אלין תרין נסין, לאו אינון למגנא.
 אמר ליה ההוא בר נש, כל יומאי לא אשלים
 לי בר נש בישא בעלמא, דלא אתפיסנא
 בהדיה, ומחילנא ליה. ותו, אי לא יכילנא
 לאתפיסא בהדיה, לא סליקנא לערסי, עד
 דמחילנא ליה, ולכל אינון דמצערו לי, ולא

ולא די לי זה, אלא שמאותו היום והלאה השתדלתי לעשות עמהם טוב.

בכה רבי אבא ואמר, מעשיו של זה הם יותר מיוסף, שיוסף היו אחיו ודאי, והיה לו לרחם עליהם, אבל מה שנה עשה - יותר מיוסף, נאה הוא שהקדוש ברוך הוא ירחיש לו נס על נס.

פתח ואמר, (שם) הולך בתם ילך בטח ומעקש דרכיו יודע. הולך בתם ילך בטח - זה האדם שהוא שהולך בדרכי התורה, ללך בטח - שלא יכולים נזקי העולם להרע לו. ומעקש דרכיו יודע - מי יודע? זה הוא מי שסוטה מדרך האמת ורוצה לגבות מחברו, יודע. מה זה יודע? הוא יכר בעיני כל בעלי הדין שלא יאבד מהם הדמות של אותו האדם, כדי להביא אותו למקום שינקמו ממנו, ומשום כך יודע.

ובא וראה, אותו שהולך בדרך אמת, הקדוש ברוך הוא מכסה עליו כדי שלא יודע ולא יכר לבעלי הדין, אבל מעקש דרכיו יודע ויכר להם. אשרי אותם בני האדם שהולכים בדרך אמת והולכים לבטח על העולם, שהם אינם פוחדים בעולם הזה ולא בעולם הבא.

ויראה האנשים כי הובאו בית יוסף. רבי יוסי אמר, אוי להם לבני האדם שאין יודעים ואין מסתכלים בדרכי התורה. אוי להם בשעה שיבא הקדוש ברוך הוא לתבוע אותם על דין מעשיהם, ויקום הגוף והנפש לתת חשבון על כל מעשיהם בטרם יפרדו הנפש מן הגוף.

ואתו היום הוא יום הדין, היום

חיישנא כל יומא לההוא בישא דאשלים לי. ולא די לי דא, אלא דמההוא יומא ולהלאה, אשתדלנא למעבד עמהון טבא.

בכה רבי אבא ואמר, יתיר עובדוי דדין מיוסף, דיוסף הוה אחוי ודאי, והוה ליה לרחמא עלוי. אבל מה דעביד דא, יתיר הוא מיוסף. יאות הוא דקודשא בריך הוא ירחיש ליה ניסא על ניסא.

פתח ואמר, (משלי) הולך בתם ילך בטח ומעקש דרכיו יודע. הולך בתום ילך בטח, דא ההוא בר נש, דאזיל בארחין דאורייתא. ילך בטח, דלא יכילו נזקי דעלמא לאבאשא ליה. ומעקש דרכיו יודע, מאן יודע. דא הוא מאן דאסטי מארחא דקשוט, ובעי גבי דחבריה. יודע, מהו יודע, ישתמודע איהו בעיניהון דכל מארי דדינא, דלא יתאביד מנייהו דיוקנא דההוא בר נש. בגין לאייתאה ליה לאתרא דינקמון מגייה, ובגין כך יודע.

ותא חזי, ההוא דאזיל בארח קשוט, קדשא בריך הוא חפי עליה, בגין דלא אתידע, ולא אשתמודע, לגבי מאריהון דדינא. אבל מעקש דרכיו יודע, וישתמודע לגבייהו. זכאין אינון בני נשא דאזלי בארח קשוט, ואזלי לרוחצן על עלמא. דלא דחלי אינון בעלמא דין, ולא בעלמא דאתי:

ויראה האנשים כי הובאו בית יוסף. רבי יוסי אמר, ווי לון לבני נשא, דלא ידעי ולא מסתכלין בארחי דאורייתא. ווי לון בשעתא דקדשא בריך הוא ייתי למתבע לון דינא על עובדיהון, ויקום גופא ונפשא

למיהב חשבנא מפל עובדיהון, עד לא יתפרשון נפשא מן גופא.

וההוא יומא, יומא דדינא איהו, יומא דספרין פתיחן, ומאריהון דדינא

שספרים פתוחים ובעלי הדין
עומדים, משום שבאותו הזמן
עומד הנחש בקיומו לנשף אותו,
וכל האיברים מתרגשים אצלו,
והנשמה נפרדת מן הגוף
והולכת ומשוטטת, ואין יודעת
לאיזו דרך תלך ולאיזה מקום
מעלים אותה.

אוי לאותו היום! היום של רגז
ונאצה אותו היום. משום כך
צריך לאדם להרגיז את יצרו כל
יום, להזכיר לפניו אותו יום
שיעמד בדין המלך, שמכניסים
אותו תחת הארץ להרקב,
והנשמה נפרדת ממנו.

ושנינו, לעולם ירגיז אדם יצר
טוב על יצר הרע וישתדל אחריו.
אם הולך ממנו - יפה, ואם לאו
- ישתדל בתורה, שהנה אין לך
דבר לשבר את היצר הרע אלא
התורה. אם הולך - מוטב, ואם
לא - יזכיר לו את יום המות, כדי
לשבר אותו.

באן יש להסתפל, שהרי זה הוא
יצר הרע, וזה הוא מלאך המות,
וכי מלאך המות נשבר לפני יום
המות, והרי הוא ההרג של בני
האדם, ונשמע שזו שמחה שלו,
ומשום כך מסטה את בני האדם
תמיד כדי להמשיכם לזה?.

אלא ודאי מה שנתבאר שיזכר
לו אדם אותו יום המות - ודאי
כן זה, כדי לשבר את לב האדם,
שהרי אין יצר הרע שורה אלא
במקום שנמצאת שמחת היין
וגסות הרוח, וכשנמצאת רוח
שבורה, אז נפרד ממנו ואין
שורה עמו, ומשום כך צריך
להזכירו את יום המות, ולשבר
גופו, והוא הולך לו.

בא ראה, יצר טוב צריך שמחה
של תורה, ויצר הרע שמחה של
יין ונאופים וגסות רוח, ומשום
כך צריך אדם לרגז תמיד מאותו

קיימין. בגין דההוא זמנא, קיימא נחש
בקיומיה, לנשכא ליה. וכל שייפי מתרגשין
לגביה, ונשמטא אתפרשא מן גופא, ואזלא
ושטיא. ולא ידעת לאן ארחא תהך, ולאן
אתר סלקין לה.

ווי לההוא יומא, יומא דרוגזא ונאיצו ההוא
יומא, בגין כך אבעי ליה לבר נש,
לארגזא יצריה כל יומא, לאדכרא קמיה
ההוא יומא, דייקום בדינא דמלכא, דקא
עאלין ליה תחות ארעא לאתרקבא, ונשמטא
אתפרשא (דף רב ע"א) מגיה.

ותנן, לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר
הרע, וישתדל אבתריה. אי אזיל מגיה,
יאות. ואי לאו, ישתדל באורייתא. דהא לית
לך מלה לתברא יצר הרע אלא אורייתא. אי
אזיל, מוטב. ואי לאו, ידבר ליה יומא
דמותא, בגין לתברא ליה.

הבא אית לאסתפל, דהא דא הוא יצר
הרע, ודא הוא מלאך המות. וכי
מלאך המות מתבר מקמי יומא דמותא. והא
איהו קטולא דבני נשא הוי, ואשתמע דחדוה
הוא דיליה. ובגין כך אסטי לון לבני נשא
תדיר, בגין לאמשכא לון לדא.

אלא ודאי מה דאתמר, דידכור ליה פר נש
ההוא יומא דמותא. ודאי הכי הוא,
בגין דמתבר לבא דבר נש. דהא יצר הרע לא
שריא אלא באתר דאשתפח חדוה דחמרא,
וגסותא דרוחא. וכד אשתפח רוחא תבירא,
כדין אתפרש מגיה, ולא שריא בהדיה. ובגין
כך בעי לאדכרא ליה יומא דמותא, ויתבר
גופיה, ואיהו אזיל ליה.

תא חזי, יצר טוב בעי חדוה דאורייתא,
ויצר רע חדוה דחמרא, וניאופין

היום הגדול, יום הדין, יום החשבון, שאין לו לאדם להגן עליו אלא מעשיו הפשטים שהוא עושה בעולם הזה כדי שיגנו עליו באותה השעה.

בא ראה, וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף. ומה פלם היו גבורים, פלם תזקים, ועלם אחד שהביא אותם לבית יוסף פחדו - פשיבא הקדוש ברופ הוא לתבע אותו לדין את האדם על אחת פמה וכמה.

משום כך צריך לאדם להזהר בעולם הזה להתחזק בקדוש-ברופ-הוא, וישים בו את בטחונו. שאף על גב שהוא חטא, אם יחזר ממנו בתשובה שלמה, הרי הוא תקיף תזק, ויתחזק בו בקדוש-ברופ-הוא כאלו לא חטא. שהרי השבטים, משום שחטאו על גנבת יוסף היו פוחדים, שאלמלא לא חטאו לא היו פוחדים כלל, משום שחטאי האדם משברים את לבו, ואין לו כלל כח. מה הטעם? שהרי אותו יצר הטוב נשבר עמו, ואין לו כח להתחזק על אותו יצר הרע, ועל זה כתוב (דברים ב) מי האיש הירא ורף הללב, הירא [שירא ו] מן החטאים שבגדו, שהם שבר הלב של האדם.

ובא ראה לכמה דורות נפרע הקדוש ברופ הוא מאותם חטאי השבטים, שהרי אין נאכד מלפני הקדוש ברופ הוא פלום, ונפרע מדור לדור, והדין תמיד עומד לפניו עד שנפרע, ושורה הדין במקום שצריך.

מנין לנו? מחזקיהו. חזקיהו חטא

ותא חזי, וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף. ומה כלהו הו גיברין, פלהו תקיפין, וחד עולימא דאיתי לון לביתא דיוסף, דחלו. פד ייתי קדשא ברין הוא למתבע ליה לדינא לבר נש, על אחת פמה וכמה.

וגסותא דרוחא. ובגין כך בעי בר נש לארגזא (ליה) תדיר, מההוא יומא רבא, יומא דדינא, יומא דחושפנא. דלית ליה לבר נש לאגנא עליה, אלא עובדוי דכשרן, דאיהו עביד בהאי עלמא. בגין דיגינו עליה בההיא שעתא.

תא חזי, וייראו האנשים פי הובאו בית יוסף. ומה כלהו הו גיברין, פלהו תקיפין, וחד עולימא דאיתי לון לביתא דיוסף, דחלו. פד ייתי קדשא ברין הוא למתבע ליה לדינא לבר נש, על אחת פמה וכמה.

בגין כך בעי ליה לבר נש, לאזדהרא בהאי עלמא. לאתתקפא ביה בקדשא ברין הוא, וישוי ביה רוחצניה. דאף על גב דאיהו חטי, אי יהדר מניה בתיובתא שלימתא, הא תקיף איהו, ויתתקף ביה בקדשא ברין הוא, פאילו לא חטא.

דהא שבטין, בגין דחטו על גניבת יוסף, הו דחלין. דאלמלא לא חטו, לא הו דחלין כלל. בגין דחובוי דבר נש מתברין לפיה, ולית ליה חילא כלל. מאי טעמא, דהא ההוא יצר הטוב אתבר עמיה, ולית ליה חילא לאתתקפא על ההוא יצר הרע. ועל דא כתיב, (דברים ב) מי האיש הירא ורף הללב, הירא (יראח דא) מחובין דבידוי, דאינון תבירא דלפא דבר נש.

ותא חזי, לכמה דרין אתפרע קדשא ברין הוא, מאינון חובין דשבטין, דהא לא אתאביד מקמיה דקדשא ברין הוא כלום.

ואתפרע מדרא לדרא, ודינא קיימא קמיה תדיר, עד דאתפרע, ושרי דינא באתר דאצטריך.

מנלן, מחזקיהו. חזקיהו חב ההוא חובא, דגלי סתירין דקדשא ברין

את אותו החטא, שגלה את נסתרות הקדוש ברוך הוא לשאר העמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות, שלא היה צריך לגלות, והקדוש ברוך הוא שלח את ישעיהו ואמר לו, (ישעיה לט) הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד היום הנה וגו'.

בא ראה פמה גרם אותו החטא משום שגלה מה שהיה נסתר, שפיון שהתגלה, נתן המקום למקום אחר שלא צריך לשלט עליו. משום כך אין ברכה שורה אלא במקום נסתר. ובארובה, מה שהוא [היה] נסתר, הברכה [שהיתה] שורה עליו. פיון שנתגלה, נתן מקום למקום אחר לשלט עליו.

בתוב (איכה א) כל מכבדיה הזילוה פי ראו ערותה, ובארובה. אבל כל מכבדיה הזילוה - זו מלכות בבל, שהרי משם נשלח דורון לירושלים, שכתוב (ישעיה לט) בעת ההיא שלח מראדך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו.

ומה פתיב בהו? שלום לחזקיהו מלך יהודה ושלום לאלהים הגדול ושלום לירושלים. פיון שיצא הפתק שלו ממנו, החזיר על לבו ואמר: לא נאה שעשיתי שהקדמתי את שלום העבד לשלום רבו. קם מכסאו ופסע שלש פסיעות, והחזיר את הפתק שלו, וכתב אחרים תחתיים. וכך כתב: שלום לאלוה הגדול, שלום לירושלים, ושלום לחזקיהו. וזהו מכבדיה.

ואחר כך הזילוה. מה הטעם הזילוה? משום פי ראו ערותה, שהראה להם חזקיהו, שאלמלא כך לא הזילוה אחר כך. מתוך

הוא, לשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, דלא הוה אצטריך לגלאה. וקודשא בריך הוא שדר ליה לישעיהו, ואמר ליה, (ישעיה לט) הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד היום הנה וגו'.

תא חזי, פמה גרים ההוא חובא, בגין דגלי מה דהוה סתים. דכיון דאתגלי, אתייהיב דוכתא לאתר אחרא דלא אצטריך, לשלטאה עליה. בגין כך לאו ברכה שריא, אלא באתר סתים. ואוקמוה, מה דאיהו (הוה) סתים, ברכה (דחיה) שריא עלוי, פיון דאתגלי אתייהיב דוכתא, לאתר אחרא לשלטאה עלוי.

בתוב, (איכה א) כל מכבדיה הזילוה פי ראו ערותה, ואוקמוה. אבל כל מכבדיה הזילוה, דא הוא מלכות בבל, דהא מתמן אשתדר דורון לירושלם. דכתוב, (ישעיה לט) בעת ההיא שלח מרודך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו.

ומה פתיב בהו, שלום לחזקיהו מלך יהודה, ושלום לאלהא רבא ושלום לירושלם. פיון דנפק פתקיה מניה, אהדר ללביה ואמר, לא יאות עבדית לאקדמא שלמא דעבדא, לשלמא דמאריה. קם מפורסיה ופסע תלת פסיען ואהדר פתקיה, וכתב אחרנין תחותיהו, וכתב הכי. שלום לאלהא רבא, שלום לירושלם, ושלום לחזקיהו, ודא הוא מכבדיה. (דף רב ע"ב).

ולבתר הזילוה, מאי טעמא הזילוה. בגין פי ראו ערותה, דאחזי לון חזקיהו. דאלמלא כך, לא הזילוה לבתר. מגו דהוה זכאה חזקיהו יתיר, אתעפב מלה מלאיתאה, ולא אתא ביומוי. דכתוב,

ולא אתא ביומוי. דכתוב,

פּי יְהִיֵּה שְׁלוֹם וְאַמַּת בְּיָמַי. וּלְבַתֵּר (ישעיה לט)
פּקִיד הֵהוּא חוּבָא לְבַנּוּי אַבְתָּרִיָּה.

בְּגוּזָא דָא, הֵהוּא חוּבָא דְשִׁבְטִין, קָאִים עַד
לְבַתֵּר. בְּגִין דְּדִינָא דְלַעֲיֵלָא, לֹא יִכִּיל
לְשַׁלְטָאָה עַלֵּיהּ, עַד דְּאַשְׁתַּפַּח שְׁעָתָא
לְאַתְפָּרְעָא, וְאַתְפָּרַע מִיַּנְיֵיהּ. וּבְגִין כֶּף כָּל
מָאן דְּאִית חוּבִין בִּידוּי, דְּחִיל תְּדִיר. כְּמָה
דְּאַתְ אָמַר, (דברים כח) וּפְחַדְתָּ לִלְלָה וַיּוֹמֶם וְגו'.

וְעַל דָּא וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים פִּי הוּבָאוּ וְגו':
וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת בְּנֵימִין אָחִיו בֶּן אָמוּ
וְגו'. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (משלי יג)

תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מַחְלָה לֵב וְעֵץ חַיִּים תֵּאָוֶה
בָּאָה. דָּא הוּא דְתַנּוּן, דְּלִית לֵיהּ לְבַר נֶשׁ
לְאַסְתַּפְּלָא בְּבַעוּתִיהּ לְגַבֵּי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
אִי אֲתִי, אִי לֹא אֲתִי. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּאִי
אִיהוּ אֲסְתַּפְּלָא בֵּיהּ, כְּמָה מְאָרִיֵּהוּן דְּדִינָא, אָתּוּ
לְאַסְתַּפְּלָא בֵּיהּ בְּעוּבְדוּי.

וְרָזָא אִיהוּ, דְּהָא הֵהוּא אֲסְתַּפְּלוּתָא, דְּאִיהוּ
מְסַתְּפַל בְּהֵהוּא בְּעוּתָא, גָּרִים לֵיהּ
לְמַחְלַת לֵב. מָאִי מַחְלָה לֵב, דָּא אִיהוּ מָאן
דְּקָאִים תְּדִיר עַלֵּיהּ דְּבַר נֶשׁ, לְאַסְתַּפְּלָא לְעֵילָא
וּתְתָא.

וְעֵץ חַיִּים תֵּאָוֶה בָּאָה. תְּגִינּוּן, מָאן דְּבַעֵי
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִקְבַּל צְלוּתִיהּ,
יִשְׁתַּדַּל בְּאוּרֵיִתָא, דְּאִיהִי עֵץ חַיִּים. וּכְדִין
תֵּאָוֶה בָּאָה. מָאן תֵּאָוֶה, דָּא הוּא דְרָגָא דְכָל
צְלוּתִין דְּעֵלְמָא בִּידֵיהּ, וְאַעֲיֵל לּוֹן קַמֵּי מַלְכָּא
עֲלָאָה. כְּתִיב הֲכָא בָּאָה, וּכְתִיב הֲתָם, (אסתר ב)
בְּעָרֵב הִיא בָּאָה. וְדָא הוּא תֵּאָוֶה בָּאָה, בָּאָה
קַמֵּי מַלְכָּא עֲלָאָה, לְאַשְׁלֵמָא רְעוּתָא דְּהֵהוּא
בַר נֶשׁ.

דְּבַר אַחַר, תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מַחְלָה לֵב, דָּא
דְּבַר אַחַר תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה מַחְלָה לֵב - זֶהוּ הַמָּקוֹם שֶׁנֶּתַן אוֹתוֹ הַדְּבַר בְּמָקוֹם אַחַר שְׂאִינוֹ צְרִיף,

שְׁחֻקָּהּוּ הִיָּה יוֹתֵר צְדִיק,
הַתְּעַכֵּב הַדְּבַר מְלַבָּא, וְלֹא בָּא
בְּיָמָיו, שְׁכַתוּב (ישעיה לט) פִּי יְהִיֵּה
שְׁלוֹם וְאַמַּת בְּיָמַי. וְאַחַר כֶּף פְּקִד
אֶת אוֹתוֹ הַחֻטָּא עַל בְּנֵי אַחֲרָיו.
כְּמוֹ כֵּן אוֹתוֹ הַחֻטָּא שֶׁל
הַשְּׁבָטִים עָמַד עַד לְאַחַר מִפְּנֵי,
מִשּׁוּם שֶׁהָדִין שְׁלַמְעֵלָה לֹא יָכֹל
לְשַׁלֵּט עַלֵּיהֶם, עַד שֶׁנִּמְצְאָה
הַשְּׁעָרָה לְהַפְרַע וּנְפָרַע מֵהֶם.
וּמִשּׁוּם כֶּף, כָּל מִי שֵׁישׁ בִּידוֹ
חֻטָּאִים, תָּמִיד פּוֹחַד, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כח) וּפְחַדְתָּ לִלְלָה
וַיּוֹמֶם וְגו'. וְעַל כֵּן וַיִּירָאוּ
הָאֲנָשִׁים פִּי הוּבָאוּ וְגו'.

וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת בְּנֵימִין אָחִיו
בֶּן אָמוּ וְגו'. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח
וְאָמַר, (משלי יג) תּוֹחַלַת מְמוּשְׁכָה
מַחְלָה לֵב וְעֵץ חַיִּים תֵּאָוֶה בָּאָה.
זֶה הוּא שְׁשֻׁנּוֹ, שְׂאִין לְאָדָם
לְהַתְּבוּנָה בְּכַשְׁתּוֹ אֶל הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא אִם בָּאָה וְאִם לֹא
בָּאָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂאִם
הוּא מִתְּבוּנָה בָּהּ, כְּמָה בְּעַלֵּי הַדִּין
בָּאִים לְהַתְּבוּנָה בְּמַעֲשֵׂיו.

וְסוּד הוּא, שְׁהָרִי אוֹתָהּ
הַהַתְּבוּנָנוּת שֶׁהוּא מִתְּבוּנָה
בְּאוֹתָהּ הַבְּקָשָׁה, גּוֹרְמַת לוֹ
לְמַחְלַת לֵב. מָה זֶה מַחְלַת לֵב?
זֶהוּ מִי שֶׁעוֹמֵד תָּמִיד עַל הָאָדָם
לְהַסְטִין לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וְעֵץ חַיִּים תֵּאָוֶה בָּאָה. שְׁנִינּוֹ, מִי
שְׂרוּצָה שֶׁהַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא
יִקְבַּל אֶת תְּפִלָּתוֹ, יִשְׁתַּדַּל
בְּתוֹרָה, שְׁהִיא עֵץ חַיִּים, וְאִזּוֹ
תֵּאָוֶה בָּאָה. מִי הַתֵּאָוֶה? זֶה
הַדְּרָגָה שֶׁכָּל תְּפִלוֹת הָעוֹלָם
בִּידֵיהּ, וּמִכְּנִיסָה אוֹתָם לְפָנֵי
הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. כְּתוּב כָּאֵן בָּאָה,
וְכְתוּב שָׁם (אסתר ב) בְּעָרֵב הִיא
בָּאָה. וְזוֹ הִיא תֵּאָוֶה בָּאָה, בָּאָה
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן לְהַשְׁלִים אֶת
רְצוֹן אוֹתוֹ הָאִישׁ.

דְּבַר אַחַר שֶׁנֶּתַן אוֹתוֹ הַדְּבַר בְּמָקוֹם אַחַר שְׂאִינוֹ צְרִיף,

ונמשך עד שנתן מיד ליד, ולפעמים שלא יבא. מה הטעם? משום שמתפשט ונמשך עם כל אותם הממנים להוריד אותו לעולם.

ועץ חיים תאווה באה - זו היא התוחלת שלא נמשכת, משום אותם ממני המרכבות, אלא שהקדוש ברוך הוא נותן להם לוו מיד, משום שפאשר נמשכת בין אותם ממני המרכבות, כמה הם בעלי הדין שנתנת להם רשות לעין ולהסתכל בדינו טרם יתנו לו, ומה שיצא מבית המלך ונתן לו לאדם, בין שזוכה בין שלא זוכה - נתן מיד, וזהו עץ חיים תאווה באה.

דבר אחר תוחלת ממשכה - זה יעקב, שנמשכה לו התוחלת של יוסף עד לזמן ארץ. ועץ חיים תאווה באה - זה הוא בנמיין, שהרי מזמן שבקש אותו יוסף עד אותו זמן שהוא בא אליו לא היה אלא זמן מועט, שאותו הזמן לא נמשך. זהו שכתוב וישא עיניו וירא את בנמיין אחיו בן אמו. מה זה בן אמו? שדמות אמו היתה בו, והיתה דומה דמותו לדמות רחל, משום כך פתוב וישא עיניו וירא את בנמיין אחיו בן אמו.

רבי יוסי אמר, והרי כתב בראשונה וירא יוסף אתם את בנמיין, וכאן פתוב וישא עיניו וירא את בנמיין אחיו, איזו ראיה ראה? אלא ראה ברוח הקדש את בנמיין שחלקו היה עמהם בארץ, ובחלקם של בנמיין ויהודה תשרה השכינה, שהרי ראה את יהודה ואת בנמיין שבחלקם יהיה המקדש. וזהו וירא יוסף אתם את בנמיין, ראה אותו עמהם, ואת יוסף שהיה אחיו לא

הוא אחר, דאיתייהב ההיא מלה, באחר אחרא דלא אצטריך. ואתמשכא עד דאיתייהב מידיא לידא, ולזמנין דלא ייתי. מאי טעמא, בגין דאתפשטא ואתמשכא בכל אינון ממנו, לנחתא ליה לעלמא.

ועץ חיים תאווה באה, דא הוא תוחלת, דלא אתמשכא, בגין אינון ממנו רתיכין, אלא דקדשא בריך הוא יהיב (לוי) ליה לאלתר. בגין דכד אתמשכא בין אינון ממנו רתיכין, כמה אינון מאריהון דדינא דאיתייהב לון רשותא. לעיינא ולאסתפלא בדיניה, עד לא ינתנון ליה. ומה דנפיק מפי מלכא ואתייהב ליה לבר נש, בין דזכי, בין דלא זכי, אתייהב מיד. ודא הוא עץ חיים תאווה באה.

דבר אחר, תוחלת ממושכה, דא יעקב. דאתמשכא ליה תוחלתא דיוסף עד זמן אריך. ועץ חיים תאווה באה, דא הוא בנמיין. דהא מזמנא דתבע ליה יוסף, עד ההוא זמנא דאתא לגביה, לא הוה אלא זמנא זעיר. דלא אתמשכא ההוא זמנא. הדא הוא דכתיב, וישא עיניו וירא את בנמיין אחיו בן אמו. מדויקניה דאמיה הוה ביה, והוה דמי דיוקניה לדיוקנא דרחל. בגין כך פתיב, וישא עיניו וירא את בנמיין אחיו בן אמו. רבי יוסי אמר, והא כתיב בקדמיתא, וירא יוסף אתם את בנמיין. והשתא כתיב, וישא עיניו וירא את בנמיין אחיו. מאי ראיה הכא. אלא חמא ברוחא דקודשא לבנמיין, דחולקיה הוה עמהון בארעא. ובחולקיה דבנמיין ויהודה תשרי שכינתא.

דהא חמא ליה ליהודה ובנמיין, דבחולקהון הוה מקדשא. ודא הוא

רָאָה עִמָּהֶם בְּאוֹתוֹ הַחֶלֶק.
אִף כָּאן, וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת
בְּנֵימִין אָחִיו בֶּן אָמוֹ. מִה כְּתוּב
אֲחֵרָיו? וַיִּמָּהֵר יוֹסֵף כִּי נִכְמְרוּ
רַחֲמָיו אֶל אָחִיו וַיִּבְקֶשׁ לִבְכוֹת
וַיֵּבֵא הַחֲדָרָה וַיִּבְכֶּה שָׁמָּה.

רַבִּי חֲזַקְיָה פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה כב)
מִשָּׂא גִיא חֲדָיוֹן מַה לָּךְ אֶפּוֹא כִּי
עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת. בֵּא רְאָה, הֲרִי
פְּרֻשָׁה, בְּזִמְן שְׁנַחֲרֹב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ וְהָיוּ שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ
כְּאֵשׁ, עָלוּ כָּל אוֹתָם הַכֹּהֲנִים עַל
כְּתָלֵי [גגות] הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל
הַמַּפְתָּחוֹת בִּידֵיהֶם, וְאָמְרוּ: עַד
כָּאן הָיִינוּ גֹזְבָרִים שְׁלָךְ. מִכָּאן
וְאֵילָךְ טַל אֶת שְׁלָךְ.

אָבֵר בֵּא רְאָה, גִּיא חֲדָיוֹן - זוֹ
הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיָּתָה בַּמִּקְדָּשׁ, וְכָל
בְּנֵי הָעוֹלָם מִמֶּנָּה הָיוּ יוֹנְקִים
וַיִּנְקַת הַנְּבוּאָה. שְׂאֵף עַל גֵּב שְׁכָל
הַנְּבִיאִים הָיוּ מִתְנַבְּאִים מִמָּקוֹם
אֲחֵר - מִתּוֹכָהּ הָיוּ יוֹנְקִים אֶת
נְבוּאָתָם, וְעַל כֵּן הִיא נִקְרָאת גִּיא
חֲדָיוֹן. חֲדָיוֹן, הַגָּה פְּרֻשָׁה שֶׁהוּא
הַמְרָאָה שֶׁל כָּל הַגְּוֹנִים
הָעֲלִיוֹנִים.

מַה לָּךְ אֶפּוֹא כִּי עֲלִית כְּלָךְ
לַגְּגוֹת, שֶׁהָרִי כְּשֶׁנַּחֲרֹב הַמִּקְדָּשׁ,
הַשְּׂכִינָה בָּאָה וְעֲלָתָה לְכָל אוֹתָם
הַמִּקְוֹמוֹת שֶׁהָיָה בָּהֶם מְדוּרָה
בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהָיָתָה בּוֹכָה עַל בֵּית
מְדוּרָה, וְעַל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְכוּ
לַגְּלוּת, וְעַל כָּל אוֹתָם הַחֲסִידִים
וְהַצְּדִיקִים שֶׁהָיוּ שָׁם וְנֶאֱבְדוּ.
וּמִנֵּיִן לָנוּ? שְׁכָתוּב (ירמיה לא) כֹּה
אָמַר ה' קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי
כִּי תִמְרוּרִים רָחַל מִכְּפָה עַל
בְּנֵיהָ, וְהָרִי נִתְבָּאֵר. וְאֵז הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא שׁוֹאֵל אֶת הַשְּׂכִינָה
וְאוֹמֵר לָהּ: מַה לָּךְ אֶפּוֹא כִּי
עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת.

מַה זֶה כְּלָךְ, שֶׁהָרִי כִּי עֲלִית זֶה
מִסְפִּיק. מַה זֶה כְּלָךְ? לְהַכְלִיל
עִמָּה כָּל הַצְּבָאוֹת וְהַמְרַכְּבוֹת

וַיֵּרָא יוֹסֵף אֶתָּם אֶת בְּנֵימִין. לִיָּה חֲמָא עֲמָהוֹן,
וַיּוֹסֵף דִּהְוָה אָחוּיָהּ לָא חֲמָא עֲמָהוֹן בְּהֵוָה
חֲוֹלָקָא.

אוֹף הָכָא, וַיֵּשֶׂא עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת בְּנֵימִין אָחִיו
בֶּן אָמוֹ. מִה כְּתִיב בְּתַרְיָה. וַיִּמָּהֵר יוֹסֵף
כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל אָחִיו וַיִּבְקֶשׁ לִבְכוֹת
וַיֵּבֵא הַחֲדָרָה וַיִּבְכֶּה שָׁמָּה.

רַבִּי חֲזַקְיָה פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה כב) מִשָּׂא גִיא
חֲדָיוֹן מַה לָּךְ אֵיפֹה כִּי עֲלִית כְּלָךְ
לַגְּגוֹת. תָּא חֲזִי, הָא אוֹקְמוּהָ בְּזִמְנָא
דְּאֲתַחְרִיב בֵּי מִקְדָּשָׁא, וְהָוִי מוֹקְדִין לִיָּה
בְּנוֹרָא, סְלִיקוּ כָּל אֵינּוֹן פְּהֵגִי (דף רג ע"א) עַל
פּוֹתְלֵיהוֹן (כ"א גגות) דְּמִקְדָּשָׁא, וְכָל מִפְתָּחִין
בִּידֵיהוֹן, וְאָמְרוּ. עַד הָכָא הוּינָא גֹזְבָרִין
דִּילָךְ, מִכָּאן וְאֵילָךְ טוֹל דִּילָךְ.

אָבֵר תָּא חֲזִי, גִּיא חֲדָיוֹן, דָּא שְׂכִינְתָּא דְהוֹת
בַּמִּקְדָּשָׁא. וְכָל בְּנֵי עֲלָמָא, מִינָה הָווּ
יִנְקִין וַיִּנְקוּ דְנְבוּאָה. דָּאָף עַל גֵּב דְּכָל נְבִיאִין,
קָא הָווּ מִתְנַבְּאִין מֵאַתְרַּא אַחְרָא, מַגְּוּוּהַ הָווּ
יִנְקִין נְבוּאָתְהוֹן. וְעַל דָּא אֲתַקְרִי אִיהִי גִיא
חֲדָיוֹן. חֲדָיוֹן, הָא אוֹקְמוּהָ, דָּאִיהוּ חִיזוּ דְכָל
גְּוֹנִין עֲלָאִין.

מַה לָּךְ אֶפּוֹא כִּי עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת, דִּהָא כֹּד
אֲתַחְרֹב מִקְדָּשָׁא, שְׂכִינְתָּא אֲתַתָּא,
וְסְלִיקַת בְּכָל אֵינּוֹן אַתְרִין, דִּהְוָה מְדוּרָה בְּהוּ
בְּקַדְמִיתָא. וְהוֹת פְּכַת עַל בֵּית מְדוּרָה, וְעַל
יִשְׂרָאֵל דָּאֲזָלוּ בְּגְלוּתָא, וְעַל כָּל אֵינּוֹן צְדִיקִי
וְחֲסִידֵי דְהוּוּ תַפְּחֵן וְאֲתַאֲבִידוּ. וּמִנְלָן, דְּכְתִיב,
(ירמיה לא) כֹּה אָמַר יי קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי כִּי
תִמְרוּרִים רָחַל מִכְּפָה עַל בְּנֵיהָ, וְהָא אֲתַמָּר.
וְכַדִּין קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא שְׂאִיל לָהּ לְשְׂכִינְתָּא,
וְאָמַר לָהּ. מַה לָּךְ אֶפּוֹא כִּי עֲלִית כְּלָךְ לַגְּגוֹת.
מַהוּ כְּלָךְ, דִּהָא כִּי עֲלִית סְגִיא, מַהוּ כְּלָךְ.

לְאֶכְלָלָא בְּהֵדָה כָּל חֵילִין וְכָל רְתִיכִין אַחֲרֵינוּן,
דְּכִלְהוּ בְּכו עִמָּה עַל חֲרַבְּן בִּי מִקְדָּשָׁא.

וּבְגִין כָּךְ, מַה לָּךְ אֲפּוּא. אָמְרָה קַמִּיָּה, וְכִי
בְּנֵי בְּגֻלוֹתָא, וּמִקְדָּשָׁא אֲתוּקְדָא, וְאַנָּא
מַה לִּי הָכָא. שְׂרִיאַת וְאַמְרַת, (ישעיה כב) תְּשׁוּאוֹת
מְלָאָה עִיר הוֹמְיָה קְרִיָּה עֲלִיזָה חֲלָלִיךָ לֹא
חֲלָלִי חֲרַב וְלֹא מְתִי מְלַחְמָה עַל כֵּן אָמְרַתִּי
שְׁעוּ מִנִּי אָמְרָר בְּכִי וְגו'. וְהָא אוּקִימְנָא,
דְּקְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לָהּ, (ירמיה לא) כֹּה אָמַר
יְי מְנַעֵי קוּלְךָ מִכִּי וְגו'.

וְתָא חֲזִי, מִיּוֹמָא דְאַתְחַרִּיב בִּי מִקְדָּשָׁא, לֹא
הָוָה יוֹמָא דְלֹא אֲשַׁתְּפַח בִּיהַּ לְוֹטִין.
בְּגִין דְּכַד בִּי מִקְדָּשָׁא הָוָה קִיָּים, הוּוּ יִשְׂרָאֵל
פְּלַחִין פּוּלְחָנִין וְקַרְבִּין עֲלוּוֹן וְקַרְבָּנִין,
וּשְׂכִינְתָא שְׂרִיא בְּבִי מִקְדָּשָׁא עֲלִיָּהּ, כְּאֲמָא
דְּרַבִּיעָא עַל בְּנִיָּא. וְהוּוּ כָּל אֲנַפִּין נְהִירִין, עַד
דְּאֲשַׁתְּפַחוּ בְּרַכָּאן לְעִילָא וְתַתָּא. וְלֹא הָוָה
יוֹמָא, דְּלֹא אֲשַׁתְּפַח בִּיהַּ בְּרַכָּאן וְחֲדוּוֹן. וְהוּוּ
יִשְׂרָאֵל שְׂרָאן לְרַחֲצוֹן בְּאַרְעָא, וְכָל עֲלֻמָּא
הָוָה אֲתַזֵּן בְּגִינֵיהּ.

הַשְׁתָּא דְאַתְחַרִּיב בִּי מִקְדָּשָׁא, וּשְׂכִינְתָא
עִמָּהוֹן בְּגֻלוֹתָא, לִית לָךְ יוֹמָא דְלֹא
אֲשַׁתְּפַח בִּיהַּ לְוֹטִין, וְעֲלֻמָּא אֲתַלְטִיא.
וְחֲדוּוֹן לֹא אֲשַׁתְּפַחוּ לְעִילָא וְתַתָּא.

וְזַמִּין קְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְאַקְמָא לָהּ לְכַנְסַת
יִשְׂרָאֵל מִעַפְרָא, כְּמָה דְאַתְמַר.

וּלְמַחְדֵי עֲלֻמָּא כִכְלָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ישעיה
נב) וְהִבִּיאוֹתִים אֶל הַר קְדָּשִׁי וּשְׂמַחְתִּים בְּבֵית
תְּפִלְתִי וְגו'. וְכַתִּיב, (ירמיה לא) בְּכִי יָבֹאוּ
וּבְתַחֲנוּנִים אוּבִילִים. כְּמָה דְבִקְדָּמִיתָא,
דְּכַתִּיב, (איכה א) כֹּה תִבְכֶּה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל
לְחִיָּה. הָכִי נְמִי לְבַתָּר, בְּכִי יִתְהַדְרוּן.
דְּכַתִּיב, בְּכִי יָבֹאוּ וְגו' :

הָאֲחֵרִים שְׁכֻלְם כְּכו עִמָּה עַל
חֲרַבְּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

וּמִשׁוּם כָּךְ מַה לָּךְ אֲפּוּא. אָמְרָה
לְפָנֵינוּ: וְכִי בְּנֵי בְּגֻלוֹת, וְהַמִּקְדָּשׁ
נִשְׂרַף, וְאַנִּי מַה לִּי כָּאן?
הַתְּחִילָה וְאַמְרַת, (ישעיה כב)
תְּשׁוּאוֹת מְלָאָה עִיר הוֹמְיָה קְרִיָּה
עֲלִיזָה חֲלָלִיךָ לֹא חֲלָלִי חֲרַב וְלֹא
מְתִי מְלַחְמָה. עַל כֵּן אָמְרַתִּי שְׁעוּ
מִנִּי אָמְרָר בְּכִי וְגו'. וְהָוָה
בְּאַרְנֹו, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר
לָהּ (ירמיה שם) כֹּה אָמַר ה' מְנַעֵי
קוּלְךָ מִכִּי וְגו'.

וְכֹא וּרְאָה, מִיּוֹם שְׁנַחֲרַב בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, לֹא הָיָה יוֹם שֶׁלֹּא
נִמְצְאוּ בוֹ קְלָלוֹת, מִשׁוּם
שֶׁכַּאֲשֶׁר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קִיָּים,
הָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹבְדִים עֲבוֹדוֹת
וּמִקְרִיבִים עוֹלוֹת וְקַרְבָּנוֹת,
וְהַשְׂכִּינָה שׁוֹרָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
עֲלֵיהֶם כְּמוֹ אִם שְׂרוּבְצָת עַל
כְּנִיָּה, וְהָיוּ כָּל הַפְּנִים מְאִירוֹת,
עַד שֶׁנִּמְצְאוּ בְּרָכוֹת לְמַעְלָה
וּלְמַטָּה, וְלֹא הָיָה יוֹם שֶׁלֹּא
נִמְצְאוּ בוֹ בְּרָכוֹת וּשְׂמֵחוֹת, וְהָיוּ
יִשְׂרָאֵל שְׂרוּיִים לְכֻטַּח בְּאַרְץ,
וְכָל הָעוֹלָם הָיָה נֹזֵן בְּגֻלָּם.

עַבְשׁוּ שְׁנַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
וְהַשְׂכִּינָה עִמָּהֶם בְּגֻלוֹת, אֵין לָךְ
יוֹם שֶׁלֹּא נִמְצְאִים בוֹ קְלָלוֹת,
וְהָעוֹלָם מְקַלֵּל, וְאֵין נִמְצְאוֹת
שְׂמֵחוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וְעַתִּיד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַקִּים
אֶת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶפֶר כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאָר, וּלְשַׂמַּח אֶת הָעוֹלָם
כֻּלּוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נב)
וְהִבִּיאוֹתִים אֶל הַר קְדָּשִׁי
וּשְׂמַחְתִּים בְּבֵית תְּפִלְתִי וְגו',
וְכַתוּב (ירמיה לא) בְּכִי יָבֹאוּ
וּבְתַחֲנוּנִים אוּבִילִים. כְּמוֹ
שֶׁבִּהַתְּחִלָּה, שֶׁכַּתוּב (איכה א) כֹּה
תִבְכֶּה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל לְחִיָּה,
כָּךְ גַּם כֵּן לְאַחַר כָּךְ בְּכִי יִתְהַדְרוּ,
שֶׁכַּתוּב בְּכִי יָבֹאוּ וְגו'.

הבְּקָר אֹר וְהֶאֱנָשִׁים שְׁלָחוּ הֵמָּה וְחִמְרִיהֶם, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הֵכָא אֵית לָא סִתְפָּלָא, אִי אֵינּוֹן הָווּ אֶזְלִי וְאִשְׁתְּדְרוּ, מַה לָּן לְמַכְתָּב בְּאוֹרֵייתָא, הֵמָּה וְחִמְרִיהֶם. אֶלָּא בְּגִין דְּכֹתִיב וְלִקְחַת אֹתָנּוּ לְעִבְדִּים וְאֶת חִמְרֵינוּ, בְּגִין כְּךָ וְהֶאֱנָשִׁים שְׁלָחוּ הֵמָּה וְחִמְרִיהֶם. בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתְּאָרוּן אֵינּוֹן וְחִמְרִיהוֹן, כְּדָקְאָמְרוּ.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כב) וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיַּחְבֵּשׁ אֶת חִמּוּרוֹ וְגו'. אוֹתוֹ הַבֶּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם הָיָה מֵאִיר לְעַמֵּד עֲלֵיהֶם בְּזִכּוֹתוֹ, אִזּוֹ זִכּוֹתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם עֲמָדָה עֲלֵיהֶם וְהִלְכוּ בְּשִׁלּוּם וַנִּצְלוּ מִן הַדִּין, מִשּׁוּם שְׁאוֹתָהּ הַשְּׁעָה עַמֵּד עֲלֵיהֶם הַדִּין לְהַפְרֵעַ מֵהֶם, רַק שְׁזִכּוֹת אוֹתוֹ הַבֶּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם הִגְנָה עֲלֵיהֶם וַנִּשְׁלָחוּ מִן הַדִּין, שְׁלֹא שְׁלִיט עֲלֵיהֶם בְּאוֹתוֹ זְמַן.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח וְאָמַר, (שמואל ב-ב) וַיִּכְאוֹר בֶּקֶר יִזְרַח שְׁמֶשׁ - זֶהוּ הָאוֹר שֶׁל אוֹתוֹ בֶּקֶר שֶׁל אַבְרָהָם. יִזְרַח שְׁמֶשׁ - זֶה הוּא הַשְּׁמֶשׁ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁכְּתוּב (בראשית לב) וַיִּזְרַח לוֹ הַשְּׁמֶשׁ. בֶּקֶר לֹא עֲבוֹת - שְׁאוֹתוֹ בֶּקֶר הוּא לֹא כָּל כְּךָ עֲבוֹת, אֶלָּא מִנְגַה מִמְטָר. נְגַה מִמְטָר - הוּא הַמְטָר שֶׁבֵּא מִצֵּד יִצְחָק, שְׁאוֹתוֹ מְטָר מוֹצִיא דָּשָׁא מִן הָאָרֶץ.

דְּבַר אַחֵר, וַיִּכְאוֹר בֶּקֶר - בְּהוּא נְהִירוֹ דְּבִקְר דְּאַבְרָהָם. (דף רג ע"ב) יִזְרַח שְׁמֶשׁ, דָּא הוּא יַעֲקֹב. דְּנְהִירוֹ דִּילֵיהּ, כְּנְהִירוֹ דְּהוּא בֶּקֶר. בֶּקֶר לֹא עֲבוֹת, בְּגִין דְּהוּא בֶּקֶר, לָאוּ אִיהוּ חֲשׂוּף, אֶלָּא נְהִיר. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּאִתִּי בֶּקֶר, לֹא שְׁלֵטָא דִּינָא כְּלָל. אֶלָּא כְּלָא נְהִיר, בְּסִטְרָא דְּאַבְרָהָם. מִנְגַה מִמְטָר, דָּא הוּא סִטְרָא דִּיוֹסָף הַצְּדִיק, דְּאִיהוּ אִמְטִיר עַל אַרְעָא, לְאַפְקָא דְּשָׂאָה, וְכָל טִיבוֹ דְּעֵלְמָא.

הַבְּקָר אֹר וְהֶאֱנָשִׁים שְׁלָחוּ הֵמָּה וְחִמְרִיהֶם, רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הֵכָא אֵית לָא סִתְפָּלָא, אִי אֵינּוֹן הָווּ אֶזְלִי וְאִשְׁתְּדְרוּ, מַה לָּן לְמַכְתָּב בְּאוֹרֵייתָא, הֵמָּה וְחִמְרִיהֶם. אֶלָּא בְּגִין דְּכֹתִיב וְלִקְחַת אֹתָנּוּ לְעִבְדִּים וְאֶת חִמְרֵינוּ, בְּגִין כְּךָ וְהֶאֱנָשִׁים שְׁלָחוּ הֵמָּה וְחִמְרִיהֶם. בְּגִין דְּלֹא יִשְׁתְּאָרוּן אֵינּוֹן וְחִמְרִיהוֹן, כְּדָקְאָמְרוּ.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כב) וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיַּחְבֵּשׁ אֶת חִמּוּרוֹ וְגו', הוּא בֶּקֶר דְּאַבְרָהָם הָוָה נְהִיר, לְקִיּוּמָא עֲלֵיהוּ בְּזִכּוֹתֵיהּ. כְּדִין זְכוּתָא דְּאַבְרָהָם קִיּוּמָא עֲלֵיהוּ, וְאֶזְלוּ בְּשִׁלּוּם, וְאִשְׁתְּזִיבוּ מִן דִּינָא. בְּגִין דְּהוּא שַׁעֲתָא, קִיּוּמָא עֲלֵיהוּ דִּינָא, לְאַתְפְּרַעָא מִנְיֵיהּ. כִּר דְּזִכּוֹתָא דְּהוּא בֶּקֶר דְּאַבְרָהָם, אִגִּין עֲלֵיהוּ. וְאִשְׁתְּלָחוּ מִן דִּינָא, דְּלֹא שְׁלִיט עֲלֵיהוּ בְּהוּא זְמַנָּא.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח, (שמואל ב כג) וַיִּכְאוֹר בֶּקֶר יִזְרַח שְׁמֶשׁ. דָּא הוּא נְהוּרָא, דְּהוּא בֶּקֶר דְּאַבְרָהָם. יִזְרַח שְׁמֶשׁ, דָּא הוּא שְׁמֶשׁא דִּיעֲקֹב. דְּכֹתִיב, (בראשית לב) וַיִּזְרַח לוֹ הַשְּׁמֶשׁ. בֶּקֶר לֹא עֲבוֹת, דְּהוּא בֶּקֶר לָאוּ אִיהוּ עֲבוֹת כָּל כְּךָ, אֶלָּא מִנְגַה מִמְטָר. נְגַה מִמְטָר, אִיהוּ מְטָרָא דְּאִתִּי מִסִּטְרָא דִּיצְחָק, דְּהוּא מְטָרָא אִפִּיק דְּשָׂא מֵאָרֶץ.

דְּבַר אַחֵר, וַיִּכְאוֹר בֶּקֶר, בְּהוּא נְהִירוֹ דְּבִקְר דְּאַבְרָהָם. (דף רג ע"ב) יִזְרַח שְׁמֶשׁ, דָּא הוּא יַעֲקֹב. דְּנְהִירוֹ דִּילֵיהּ, כְּנְהִירוֹ דְּהוּא בֶּקֶר. בֶּקֶר לֹא עֲבוֹת, בְּגִין דְּהוּא בֶּקֶר, לָאוּ אִיהוּ חֲשׂוּף, אֶלָּא נְהִיר. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּאִתִּי בֶּקֶר, לֹא שְׁלֵטָא דִּינָא כְּלָל. אֶלָּא כְּלָא נְהִיר, בְּסִטְרָא דְּאַבְרָהָם. מִנְגַה מִמְטָר, דָּא הוּא סִטְרָא דִּיוֹסָף הַצְּדִיק, דְּאִיהוּ אִמְטִיר עַל אַרְעָא, לְאַפְקָא דְּשָׂאָה, וְכָל טִיבוֹ דְּעֵלְמָא.

אמר רבי שמעון, בא ראה, בפעה שנכנס הלילה ופורש כנפיו על העולם, כמה שומרים מזיקים מזמנים לצאת ולשלט בעולם, וכמה בצלי הדינים מתעוררים בכמה צדדים למינם, ושולטים על העולם. פיון שמגיע הבקר ומאיר, כלם מסתלקים ולא שולטים, וכל אחד ואחד נכנס למקומו ושב למקומו.

כמו שנאמר הבקר אור - זה בקר של אברהם. והאנשים שלחו - אלו בצלי הדין, שהיו שולטים בלילה. המה וחמריהם - (המה - אותם בעלי הדינים שאמרנו. וחמריהם - הם שומרי החקים שבאים מצד הטמאה, שאינם קדושים ולא שולטים ולא נראים מכשבא הבקר. והם מצדם של אותם החמורים, שומרי החקים שאמרנו.)

שהרי אין לך דרגות עליונות שאין [יש] בהם ימין ושמאל, רחמים ודין, דרגות על דרגות קדושות מצד הקדושה, וטמאות מצד הטמאה, וכלם דרגות על דרגות, אלו על אלו. ובכל מקום שמתעורר הבקר של אברהם בעולם, כלם עוברים ולא שולטים, משום שאין להם [קיום] לעמד בצד ימין, אלא בצד שמאל. והקדוש ברוך הוא עשה יומם וליל להנהיג כל אחד ואחד לצד שלו כראוי לו. אשרי חלקם של ישראל בעולם הזה ובעולם הבא.

רבי חייא פתח ואמר, (מלאכי א) וזרחת לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. בא ראה, עתיד הקדוש ברוך הוא להאיר לישראל אותו השמש שגנו הקדוש ברוך הוא מיום שנברא העולם [שגנו הקדוש ברוך הוא] מלפני

אמר רבי שמעון, תא חזי, בשעתא דליליא עאל, ופריש גדפוי על עלמא, כמה גרדיני טהירין, זמינין לנפקא, ולשלטא בעלמא. וכמה מאריהון דינין, מתערין בכמה סטרין לזנייהו, ושליטי על עלמא. פיון דאתי צפרא ונהיר, פלהו מסתלקי, ולא שליטי, וכל חד וחד עאל לדוכתיה, ותב לאתריה.

כמה דאת אמר, הבקר אור, דא בקר דאברהם. והאנשים שלחו, אלין מאריהון דינא, דהוו שליטין בליליא. המה וחמוריהם (ס"א המה אינון מאריהון דינא דקאמרן, וחמוריהם) אינון גרדיני נימוסין, דאתיין מסטרא דמסאבא. דלאו אינון קדישין, ולא שליטין, ולא אתחזון מכי אתי צפרא. ואינון מסטרא דאינון חמרי, גרדיני נימוסין דקאמרן.

דהא לית לך דרגין עלאין. דלא אית (אית) בהו ימינא ושמאלא, רחמי ודינא. דרגין על דרגין קדישין, מסטרא דקדושה. ומסאבין, מסטרא דמסאבא. וכלהו דרגין על דרגין, אלין על אלין. ובכל אתר דבקר דאברהם אתער בעלמא, פלהו מתעברי, ולא שליטי. בגין דלית לון (ו"ח קיימא) לקיימא בסטר ימינא, אלא בסטר שמאלא. וקדשא בריך הוא עבד יממא ולייליא, לאנהגא כל חד וחד לסטריה פדקא חזי ליה. זכאה חולקיהון דישראל, בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

רבי חייא פתח ואמר, (מלאכי א) וזרחת לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. תא חזי, זמין קדשא בריך הוא לאנהרא לון לישראל, ההוא שמשא, דגניז קדשא בריך הוא, מיומא דאתברי עלמא. (דגניז קדשא בריך הוא) מקמי רשיעי דעלמא.

פְּמָה דְּכְתִיב, (איוב לח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אֹרָם. וְהָהוּא נְהוּרָא גְנִיז לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

דְּכַד נִפְק בְּקִדְמִיתָא, הָוָה נְהִיר מְסִיפֵי עֲלָמָא, וְעַד סִיפֵי עֲלָמָא. פִּינּוּן דְּאַסְתַּפֵּל בְּדַרְיָה דְּאַנּוּשׁ וּבְדַרְיָה דְּמַבּוּל. וּבְדַרְיָה דְּפִלְגָה, וּבְכָל אֵינוֹן חֵיבִיא. גְּנִיז לִיה לְהָהוּא נְהוּרָא.

בֵּינוּן דְּאַתָּא יַעֲקֹב, וְאַתְדַּבֵּק בְּהָהוּא מִמְנָא רַבְרָבָא דְעֵשׂוֹ, וְאַפִּישׁ לִיה פִּירְכָּא דִּילִיָּה, וְהָוָה נָכִי. פְּדִין מַה כְּתִיב, וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, מָאן שֶׁמֶשׁ, הָהוּא שֶׁמֶשׁ אֲדַגְנִיז. בְּגִין דְּאִית בֵּיה אַסּוּתָא, לְאַתְסָאָה לִיה מֵאַרְפוּבְתִּיָּה, וּלְבַתֵּר אַתְסִי בְּהָהוּא שֶׁמֶשׁ אֲדַגְנִיז. דְּכְתִיב, (בראשית לג) וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֹם, שָׁלֹם בְּגוּפִיָּה דְּאַתְסִי.

וְעַל דָּא, זְמִין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַלְאָה הָהוּא שֶׁמֶשׁ אֲדַגְנִיז, וְלֹאֲנַהֲרָא לִיה לְיִשְׂרָאֵל. דְּכְתִיב, וַיִּזְרַח לָכֶם יְרֵאֵי שָׁמַי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה, מֵאֵי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה. דָּא שֶׁמֶשׁ אֲדַגְנִיז, דְּאַתְסִי בֵּיה. וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ, דְּבַהֲהוּא שֶׁמֶשׁ אֲדַגְנִיז. בְּגִין דְּהָא בְּזִמְנָא דִּיקוּמוּן יִשְׂרָאֵל מֵעַפְרָא, פְּמָה חֲגָרִין וּכְמָה סוּמִין יְהוֹן בְּהוֹן. וּבְדִין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נְהִיר לוֹן הָהוּא שֶׁמֶשׁ אֲדַגְנִיז לְאַתְסָאָה בְּה. דְּכְתִיב וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ.

וּבְרִין, יְתַנְהִיר הָהוּא שֶׁמֶשׁ אֲדַגְנִיז, מְסִיפֵי עֲלָמָא, עַד סִיפֵי עֲלָמָא. וְלִישְׂרָאֵל יְהָא אַסּוּתָא, וְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת בֵּיה יְתוּקְדוּן. אַבְל לְיִשְׂרָאֵל מַה פְּתִיב, (ישעיה נח) אֲזִי יִבְקַע פֶּשֶׁחַר אֹרְךָ וְאַרְכְּתָךְ מֵהַרְהָ תִצְמַח וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה כְּבוֹד יְיָ יֵאֲסַפְךָ.

אַהֲדַרְנָא לְמִילֵי קִדְמָאֵי: וְלִיוֹסָף יְלֵד שְׁנֵי

הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (איוב לח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אֹרָם.

וְאֵת אוֹתוֹ הָאוֹר גְּנִיז אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא. שֶׁכָּאֲשֶׁר יֵצֵא בְּרֵאשׁוּנָה, הִיָּה מֵאִיר מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם. פִּינּוּן שֶׁהִסְתַּפֵּל בְּדוֹר אָנוּשׁ וּבְדוֹר הַמַּבּוּל וּבְדוֹר הַפִּלְגָה וּבְכָל אוֹתֵם הַרְשָׁעִים, גְּנִיז אֵת אוֹתוֹ הָאוֹר.

בֵּינוּן שֶׁכָּא יַעֲקֹב וַנְּדַבֵּק בְּאוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה הַגְּדוֹל שֶׁל עֵשׂוֹ וְהִפִּישׁ אוֹתוֹ בִּירְכוֹ, וְהִיָּה נָכִי, אֲזִי מַה כְּתוּב? וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ. אִיזָה שֶׁמֶשׁ? אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁגְּנִיז, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רְפוּאָה לְרַפְּא אוֹתוֹ מֵאַרְכְּבָתוֹ, וְאַחַר כֵּן נִרְפָּא בַּשֶּׁמֶשׁ הָהוּא, שֶׁכְּתוּב (בראשית לג) וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלֹם, שָׁלֹם בְּגוּפוֹ, שֶׁנִּרְפָּא.

וְעַל כֵּן עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא לְגַלּוֹת אֵת הַשֶּׁמֶשׁ הַהוּא וְלְהֵאִיר אוֹתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁכְּתוּב וַיִּזְרַח לָכֶם יְרֵאֵי שָׁמַי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה. מַה זֶה הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל יַעֲקֹב שֶׁנִּרְפָּא בּוֹ. וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ - שֶׁל אוֹתָהּ שֶׁמֶשׁ כָּלֵם יְתַרְפָּאוּ. מִשּׁוּם שֶׁהִנֵּה בְּזִמְנֵי יִשְׂרָאֵל יִקּוּמוּ מִן הָעַפְרָא, פְּמָה חֲגָרִים וּכְמָה סוּמִים יִהְיוּ בְּהֵם, וְאֲזִי הַקְּדוֹשׁ בְּרִיךְ הוּא יֵאִיר לָהֶם אוֹתָהּ הַשֶּׁמֶשׁ לְהִרְפָּא בָּהּ, שֶׁכְּתוּב וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ.

וְאֲזִי יוֹאֵר אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ מִסּוֹף הָעוֹלָם וְעַד סוֹף הָעוֹלָם, וְלִישְׂרָאֵל תִּהְיֶה רְפוּאָה, וְהַעֲמִים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת יִשְׁרְפוּ בּוֹ. אַבְל לְיִשְׂרָאֵל מַה כְּתוּב? (ישעיה נח) אֲזִי יִבְקַע פֶּשֶׁחַר אֹרְךָ וְאַרְכְּתָךְ מֵהַרְהָ תִצְמַח וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה כְּבוֹד ה' יֵאֲסַפְךָ.

אֲנִי חוֹזְרִים לְדְבָרִים הַרְאִשׁוֹנִים.

וביוסף ילד שני בנים בטרם תבא
שנת הרעב וגו'. רבי יצחק פתח,
(מכ"ה ד) וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם
בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת ה' ^{ה'}
כְּרִיבִים עָלָי עֶשֶׂב אֲשֶׁר לֹא
יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבְנֵי אָדָם.
בא ראה, בכל יום ויום כשהאור
עולה, מתעוררת צפור אחת בעץ
של גן העדן, וקוראת שלש
פעמים, והשרביט מזדקף,
והכרוז קורא בחיל: לכם
אומרים שרי הממשלה, מי מכם
שרואה ולא רואה, שעומד
בעולם ולא יודעים על מה
קמים, ולא משגיחים בכבוד
רבונם, התורה עומדת לפניכם
ולא משתדלים בה - טוב להם
שלא נבראו, על מה יקומו בלי
שכל. אוי להם כשיתעוררו ימי
רע ויטרדו אותם מן העולם.

מי הם הימים של רע? אם תעלה
על דעתך שהם ימי הזקנה - לא
כף, שהרי ימי הזקנה, אם זכה
בבנים ובני בנים - הם ימי טוב.
מי הם ימי רע? אלא הם כמו
שנאמר, שכתוב (קהלת יב) וזכר את
בוֹרְאֵיךָ בַיּוֹמֵי בְּחֹרְתֶיךָ עַד אֲשֶׁר
לֹא יִבְאוּ יְמֵי הָרְעָה. אינם ימי
הזקנה. אלא סוד הדבר - כשברא
הקדוש ברוך הוא את העולם,
ברא אותו באותיות התורה, וכל
אות ואות נכנסה לפניו, עד
שהתקיימו כל אותיות באות
בי"ת. וכל אותן אלפא ביתות
שהתגלגלו האותיות, פלן
עומדות (בין) לברא העולם.

בין שהתגלגלו והתחברו שתי
אותיות הללו ט"ר יחד, עלתה
טי"ת, ולא התישבה, עד שגער
בה הקדוש ברוך הוא ואמר לה:
טי"ת טי"ת, על מה את עולה
ואינך מתישבת במקומך? אמרה
לפניו: וכי עשית אותי להיות
אות בראש של טוב, שהרי

בנים בטרם תבוא שנת הרעב וגו'. רבי יצחק
פתח, (מכ"ה ד) וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב
עַמִּים רַבִּים כְּטַל מֵאֵת יי כְּרִיבִים עָלָי עֶשֶׂב
אֲשֶׁר לֹא יִקְנֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבְנֵי אָדָם.
תא חזי, בכל יומא ויומא, פד נהורא סלקא.
אתער חד ציפרא באילנא דגנתא דעדן, וקרי
תלת זמנין. ושרביטא יזדקף, וכרוזא קרי
בחיל, לכוון אמרין, הורמני דבוריירי. מאן
מנכוון דחמי ולא חמי. דקיימא בעלמא, ולא
ידעי על מה קיימי, לא משגיחין ביקרא
דמאריהון. (דף רד ע"א) אורייתא קיימא קמייהו,
ולא משתדלי בה. טב לון דלא יפרון, על מה
יקומו בלא סכלתנו. ווי לון פד יתערוון יומי
דרע עלייהו, ויטרדון להון מעלמא.

מאן אינון יומין דרע, אי סלקא דעתך
דאינון יומי דסיבו, לאו הכי. דהא יומי
דסיבו, אי זכה בבנין ובני בנין, יומי דטב
אינון. מאן אינון יומין דרע, אלא אינון כמה
דאתמר. דכתיב, (קהלת יב) וזכור את בוראיך
בימי בחורותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה,
לאו אינון יומין דסיבו. אלא רזא דמלה, פד
ברא קדשא בריך הוא עלמא, ברא ליה
באתוון דאורייתא. וכל את ואת עאלת קמיה,
עד דאתקיימו כלהו אתוון באת בי"ת. וכל
אינון אלפא ביתות דאתגלגלו אתוון, פלהו
קיימי (בלהו) למברי עלמא.

בין דאתגלגלו ואתחברו תרין אתוון
אלין ט"ר פחדא, סלקא טי"ת ולא
אתישבת, עד דגער בה קדשא בריך
הוא. ואמר לה, טי"ת טי"ת, על מה
את סלקא ולא אתישבת בדוכתיך. אמרה
קמיה. וכי עבדת לי למהוי את ברישא
דטוב, דהא אורייתא פתח בי כי טוב.

התורה פתחה בי פי טוב, איך
אני מתחברת להתישב עם אות
רע?

אמר לה: שובי למקומך, שהרי
את צריכה אותה, שהרי האדם
שאני רוצה לברא בכס, שתיכן
נכללים יחד ויברא, אבל את
לימין, והוא לשמאל. ואז שבו
והתישבו זו עם זו יחד.

באותה שעה הפריד אותם
הקדוש ברנך הוא, וברא אותן
את כל אחת ואחת ימים ושנים
ידועות, אלו לימין ואלו
לשמאל. אלו של הימין נקראים
ימי הטוב, ואלו של השמאל
נקראים ימי הרעה. ועל כן אמר
שלמה, עד אשר לא יבאו ימי
הרעה, שאלו סוככים את האדם
בחטאיו שהוא עשה. כיון
שנבראו ימים של טוב וימים של
רע, אזי שבו והתישבו להפיל
באדם.

ומשום כך אמר דוד, (תהלים מט)
למה אירא בימי רע עון עקבי
יסובני. ימי רע ודאי, וזה הסוד.
אלו נקראים ימי רעב, שנות
הרעב, ואלו נקראים ימי השבע,
שנות השבע.

יסוד הדבר - שלא להוציא את
מעין הברית הקדוש בימי הרעב,
בשנת הרעב. ומשום כך יוסף,
שהוא סוד הברית, סתם את
מעינו בשנת הרעב ולא נתן לו
מקום לרבות בעולם. וזה צריך
לאדם, שפאשר שולטת שנת
הרעב, שישתם את מעין הברית
קדש שלו כדי שלא יתן לו מקום
לרבות בעולם.

רבי שמעון אמר, סוד זה הוא
סוד עליון. בשנת הרעב תהיא,
כיון שהיא שולטת, צריך לסתם
את מעינו, משום שאם אינו
סותם אותו, גורם למשך רוח
לאותו הולד מהצד ההוא, ונותן

היך אַנא מתחברא לאתיישבא באַת רע.
אמר לה, תוב לאתרין, דהא את צריך לה.
דהא בר נש דאנא בעי למברי בכון,
תרוויכו אתפליל כחדא, ויתברי. אבל את
לימינא, ואיהי לשמאלא. וכדין תבו
ואתיישבו דא בדא כחדא.

בההיא שעתא פריש לון קדשא ברין הוא,
וברא לון לכל חד וחד, יומין ושנין
ידיען. אלין לימינא ואלין לשמאלא. אלין
דימינא, אתקרון ימי הטוב, ואלין דשמאלא
אתקרון ימי הרעה. ועל דא אמר שלמה, עד
אשר לא יבאו ימי הרעה. דאלין מסחרין ליה
לבר נש בחובוי דאיהו עביד. כיון דאתקרון
יומין דטוב, ויומין דרע, כדין תבו
ואתיישבו, לאתפללא בהו כבר נש.

ובגניי כף אמר דוד, (תהלים מט) למה אירא
בימי רע עון עקבי יסובני. ימי רע
ודאי. ורזא דא, אלין אקרון ימי רעב, שנין
דרעב, ואלין אקרון ימי שבע, שני שבע.
ורזא דמלה, דלא לאפקא מבועא דברית
קדישא, ביומי רעב, בשנת הרעב.
ובגין כך יוסף דאיהו רזא דברית, סתים
מבועיה בשנת הרעב. ולא יהב ליה דוכתא
לאסגאה בעלמא. ודא בעי ליה לבר נש, דכד
שלטא שנת הרעב, דיסתים מבועא דברית
קדישא דיליה. בגין דלא יהב ליה דוכתא
לאסגאה בעלמא.

רבי שמעון אמר, רזא דא איהו רזא עלאה.
בההיא שנת הרעב, כיון דאיהי שלטא,
בעי לאסתמא מבועיה. בגין דאי לא סתים
ליה, גרים לאמשכא רוחא לההוא ולדא
מההוא סטרא. ויהיב דוכתא לההוא סטרא
למפשי בעלמא, סטרא דמסאבא בסטרא

דְּקוּדְשָׁא. וְתוּ רְזָא, דְּכַתְיב, (משלי ל) תַּחַת שָׁלֹשׁ רַגְזָה אֶרֶץ וְגו'.

מְקוֹם לְצַד הַהוּא לְגַדֵּל בְּעוֹלָם, צַד הַטְּמֵאָה בְּצַד הַקְּדוּשָׁה. וְעוֹד סוּד, שְׁפָתוֹב (משלי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רַגְזָה אֶרֶץ וְגו'.

וּמִשּׁוּם כִּי יוֹסֵף הַצַּדִּיק, סוּד הַבְּרִית, סֵלֵק וְסַתֵּם אֶת מַעְיְנוּ בַּשְּׁנַת הַרְעֵב, שְׁלֵא לְהַתְּעַרֵּב עִמָּהּ כְּלָל וְלַתַּת לָהּ מְקוֹם, וּמִי שְׁפּוֹתַח מַעְיְנוּ בְּזִמְנָה הַהוּא, עָלְיוּ כְּתוּב (הושע ח) בַּה' בְּגָדוּ כִי בָנִים זָרִים יִלְדוּ עִתָּה יֵאָכְלִים וְגו'. שְׁהָרִי אֱלוֹי נִקְרָאִים בָּנִים זָרִים וְדֹאֵי. בַּה' בְּגָדוּ וְדֹאֵי. וּמִשּׁוּם כִּי אֲשֶׁרִי חִלְקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים שְׁלֵא הַחֲלִיפּוֹ מְקוֹם קְדוּשׁ בְּמְקוֹם טְמֵא.

וְעַל זֶה פְּתוּב וְלִיּוֹסֵף יִלְדוּ שְׁנֵי בָנִים בְּטָרָם תְּבֵא שְׁנַת הַרְעֵב, שְׁהָרִי מִהֲזִמְנָה הַהוּא שְׁשֻׁלְטָה שְׁנַת הַרְעֵב, סַתֵּם אֶת מַעְיְנוּ וְסֵלֵק אֶת מְקוֹרוֹ שְׁלֵא לַתַּת בָּנִים לְצַד הַטְּמֵאָה וְלֹא לְהַחֲלִיף מְקוֹם שֶׁל קְדוּשׁ בְּמְקוֹם שֶׁל טְמֵאָה. וְצָרִיף אָדָם לְצַפּוֹת לְרַבּוֹנוֹ כְּשֵׁיבֵא וְיִשְׁלֹט, כְּפַתּוּב (ישעיה ח) וְחִכִּיתִי לָהּ הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב וְקִוִּיתִי לוֹ.

אֲשֶׁרִיִּים הַצַּדִּיקִים שִׁיּוֹדְעִים אֶת דְּרָכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא וְשׁוֹמְרִים אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה לְלַכֵּת בָּהֶם, שְׁפָתוֹב (הושע יד) כִּי יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי ה' וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָּם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָּם. וְכַתּוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֵּם הַיּוֹם. [ר"א ל"ג וְכַתּוּב (ויקרא כ) וְהִתְקַדְשְׁתֶּם וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי (ה'). שְׁהָרִי הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא רָצָה לְקַדֵּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל כְּכֹל וְלֹא יִתְּנֵה לָהֶם כְּלוֹם בְּצַד הַטְּמֵאָה] [בא רָאָה, כְּשֶׁהֲצַד תְּהֵא שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, לֹא צָרִיף לְאָדָם לְהִתְרַאֵת לְפָנָיו בְּשׁוּם, מִשּׁוּם שֶׁיְּכֻלֵּל לְהוֹצִיף וְתַתֵּן לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁחִית. וְכֹא וְרָאָה מַה כְּתוּב בְּעַקֵּב, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לְמַה תִּתְּרָאוּ, שְׁלֵא רָצָה לְהִתְרַאֵת לְפָנָיו.]

וּמִשּׁוּם זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא הַזֵּהִיר אֶת יִשְׂרָאֵל לְהַתְּקַדֵּשׁ, שְׁפָתוֹב וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי.

וּבִגִּין כִּי יוֹסֵף צַדִּיקָא, רְזָא דְּבְרִית, סֵלֵיק וְסַתֵּים מִבּוֹעִיָּה, בַּשְּׁנַת הַרְעֵב. דְּלֹא לְאַתְּעַרְבָּא בַּהֲדָה כְּלָל, וְלִמְיָהֵב לָהּ דְּיוֹכְתָּא. וּמֵאֵן דְּאַפְתַּח מִבּוֹעִיָּה בַּהֲהוּא זְמַנָּא, עָלְיָה כְּתִיב, (הושע ה) בִּינִי בְּגָדוּ כִי בָנִים זָרִים יִלְדוּ עִתָּה יֵאָכְלִים וְגו'. דְּהָא אֱלִיִּן אֶקְרוּן בָּנִים זָרִים וְדֹאֵי. בִּינִי בְּגָדוּ וְדֹאֵי. וּבִגִּין כִּי זְכָאָה חוּלְקָהוֹן דִּישְׂרָאֵל קְדִישִׁין, דְּלֹא אֲחֻלְפוּ דְּיוֹכְתָּא קְדִישָׁא, בְּדוּכְתָּא מְסֻאָבָא.

וְעַל דָּא כְּתִיב, וְלִיּוֹסֵף יִלְדוּ שְׁנֵי בָנִים בְּטָרָם תְּבֵא שְׁנַת הַרְעֵב. דְּהָא מַהֲהוּא זְמַנָּא דְּשֻׁלְטָא שְׁנַת הַרְעֵב, אֲסַתֵּים מִבּוֹעִיָּה וְסֵלֵיק מְקוֹרֵיהּ, דְּלֹא לְמִיָּהֵב בְּנִין לְסֻטְרָא מְסֻאָבָא, וְלֹא לְאַחֲלָפָא דְּיוֹכְתָּא דְּקוּדְשָׁא, בְּדוּכְתָּא דְּמְסֻאָבָא. וּבְעֵי בַר נֶשׁ לְחַפְּאָה לְמֵאֲרִיָּה דְּקוּדְשָׁא, כִּד יִיתִי וְיִשְׁלֹט, כְּדְכַתְיב, (ישעיה ח) וְחִכִּיתִי לִי הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב וְקִוִּיתִי לוֹ.

וּבִאֵין אֵינּוֹן צַדִּיקָא, דִּיְדַעִין אֲוִרְחוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, וְנִטְרִי פְּקוּדֵי דְּאוֹרֵייתָא לְמִיָּהֵב בַּהוּ. דְּכַתְיב, (הושע יד) כִּי יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי יי וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָּם וּפְשָׁעִים יִכְשְׁלוּ בָּם. וְכַתְיב, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּי אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֵּם הַיּוֹם. (ד"א ל"ג וְכַתְיב וְהִתְקַדְשְׁתֶּם וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי (י). דְּהָא, קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא בְּעַל לְקַדֵּשׁ לַהוּ לְיִשְׂרָאֵל (דף רד ע"ב) כְּכֹלֵל וְלֹא יִתְּנֵה לֹאֵן בְּסֻטְרָא דְּמְסֻאָבָא כְּלוֹם) (תָּא חַוִּי כִּד סֻטְרָא דָּא שְׁלֵמָא כְּעֻלְמָא לֹא אֲצַמְרִיף לִיה לְבַר נֶשׁ לְאַתְּחַזָּאָה בְּשׁוּקָא כַּמְיָה בְּגִין דְּכִיבֵל לְנֻקְא וְאַתְּיָהֵיב לִיה רְשׁוּתָא לְחַפְּלָא. וְתָא חַוִּי בְּעַקֵּב מַה כְּתִיב וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לְמַה תִּתְּרָאוּ, דְּלֹא בְּעֵי לְאַתְּחַזָּאָה כַּמְיָה).

וּבִגִּין דָּא, קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא אֲזַהֵר לַהוּ

מי זה אני? זה הקדוש ברוך הוא, מלכות השמים הקדושה. המלכות האחרת של עובדי עבודה זרה נקראת אחר, שכתוב (שמות לד) כי לא תשתחווה לאל אחר כי ה' קנא שמו.

ובא ראה, אני - שלטון העולם הזה והעולם הבא, והכל תלוי בו. אחר - צד הטמאה, אחר, צד האחר בצד הטמאה, ושלטונו בעולם הזה, ואין לו כלום בעולם הבא, ומשום זה מי שנדבק באני הזה, יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא.

ומי שנדבק באחר הזה, נאכד מן העולם ההוא ואין לו חלק בעולם הבא. ויש לו חלק בעולם הזה בטמאה, משום שאותה המלכות האחרת, עובדי עבודת פוכבים ומזלות, פמה הם מגנים שומרים ממנים בה לשלט בעולם הזה.

ומשום כך אלישע אחר שירד ונדבק בדרגה הזו, נטרד מן העולם הבא ההוא, ולא נתנה לו רשות לחזור בתשובה ונטרד מן העולם ההוא, ועל כן נקרא אחר. ומשום כך צריך אדם להפרד מפל הצדדים שלא להטמא בצד ההוא, לזכות בעולם הזה ובעולם הבא. ועל כן זה ברכה וזה קללה, זה שבע וזה רעב. הפל בהפוך זה מזה, והנה בארנו.

ומשום כך, באותו זמן של שנת הרעב, אין לאדם להראות בשוק, ולא לפתח מעינו להוליד בנים לאל אחר, והנה נתבאר.

אשרי האיש שנשמר ללכת בדרך אמת ולהדבק תמיד ברבונו,

לְיִשְׂרָאֵל לְאַתְקַדְשָׁא. (דאחמר) (ר"א דכתיב), וְהִייתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אָנִי. מֵאֵן אָנִי. דָּא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, מְלָכוּת שְׁמַיִם קְדִישָׁא. מְלָכוּתָא אַחְרָא דְעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים וּמִזְלוֹת, אַקְרִי אַחֲרֵי. דְכָתִיב, (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר כִּי יִי קְנָא שְׁמוֹ.

וְהָא חֲזִי, אָנִי, שְׁלִטְנֵנוּ דְעֵלְמָא דִּין, וְעֵלְמָא דְאַתִּי, וְכֹלָא בֵּיהּ תְּלִיא. אַחֲרֵי, סְטָרָא מְסַאבָּא. אַחֲרֵי, סְטָרָא אַחְרָא בְּסְטָרָא מְסַאבָּא, וְשׁוֹלְטְנֵנוּ דִּילִיָּהּ בְּהַאי עֵלְמָא, וְלִית לִיהּ בְּעֵלְמָא דְאַתִּי כְּלוּם. וּבְגִין דָּא מֵאֵן דְאַתְדְּבַק בְּהַאי אָנִי, אִית לִיהּ חוּלְקָא בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

וּמֵאֵן דְאַתְדְּבַק בְּהַאי אַחֲרֵי, אַתְאָכִיד מְהֵהוּא עֵלְמָא, וְלִית לִיהּ חוּלְקָא בְּעֵלְמָא דְאַתִּי. וְאִית לִיהּ חוּלְקָא בְּהַאי עֵלְמָא, בְּמְסַאבּוֹ. בְּגִין דְהֵהוּא מְלָכוּ אַחְרָא עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבִּים וּמִזְלוֹת, פְּמָה אֵינּוּן תְּרִיסִין גְּרַדִּינִין מְמַנֵּן בֵּיהּ, לְשִׁלְטָא בְּהַאי עֵלְמָא.

וּבְגִינֵי כֵּךְ, אֲלִישַׁע אַחֲרֵי, דִּנְחַת וְאַתְדְּבַק בְּהַאי דְרָגָא, אַתְטְרִיד מְהֵהוּא עֵלְמָא דְאַתִּי, וְלֹא אַתְיִיְהִיב לִיהּ רְשׁוֹ לְמַהְדֵּר בְּתִיּוּבְתָא, וְאַתְטְרִיד מְהֵהוּא עֵלְמָא, וְעַל דָּא אַקְרִי אַחֲרֵי.

וּבְגִין כֵּךְ בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאַתְפְּרָשָׁא מְפַל סְטָרִין, דְּלֹא לְאַסְתְּאַבָּא בְּהֵהוּא סְטָרָא, לְמַזְפִּי בְּהַאי עֵלְמָא וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. וְעַל דָּא, דָּא בְּרָכָה, וְדָא קְלָלָה. דָּא שְׁבַע, וְדָא רְעַב. פְּלֹא בְּהַפּוּכָא דָּא מִן דָּא. וְהָא אוֹקִימָנָא.

וּבְגִין כֵּךְ, בְּהֵהוּא זְמָנָא דְשְׁנַת הָרַעַב, לִית לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְאַתְחִזָּא בְּשׁוּקָא, וְלֹא לְאַפְתָּחָא מִבּוֹעִיָּה לְאוּלְדָּא, לְמִיָּהּ

בְּנִין לְאֵל אַחַר, וְהָא אֲתָמַר.

זְבָאָה אִיהוּ בַר נָשׁ דְּאִסְתָּמַר לְמִיּהוּ בְּאַרְחָ קָשׁוּט, וְלֹא תִדְבְּקָא בְּמֵאֲרִיָּה תְדִיר.

דְּכְתִיב, (דברים י') וּבֹרָךְ תִּדְבֹּק. (ובתיב, את יי אלהיך תירא אתו תעבד וכו' תדבק) וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע, וּבֹרָךְ תִּשָּׁבַע, לָא כְתִיב, אֲלֵא וּבִשְׁמוֹ. מָאִי תִשָּׁבַע, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא, לְמַהוּי מִתְדַבֵּק בְּרִזָּא דְמַהִימְנוּתָא.

שְׁבַעָה דְרַגְיָן לְעֵילָא עֲלֵאִין עַל כִּלְא, רִזָּא דְשְׁלִימוֹ דְמַהִימְנוּתָא. וְרִזָּא דְשְׁבַעָה דְרַגְיָן דְלִתְתָא מְנִיָּהוּ, דְאִינוּן חֲבוּרָא חַד, וְקִשׁוּרָא חַד, אֲלִין בְּאֲלִין, לְמַהוּי כְּלָהוּ חַד. וּבְגִין כְּךָ כְּתִיב, (מלכים א ח) שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים אֲרַבְעָה עֶשֶׂר יוֹם. וְכִלְא חַד, וְקִשׁוּרָא חַד, וְעַל דָּא כְתִיב וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע, מְלַעִילָא וּמִתְתָּא. זְבָאָה אִיהוּ (נ"א מֵאן דְּנָבִי לֹא תִדְבְּקָא בֵּיהּ בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרָקָא יֵאוּת. זְבָאָה הוּא בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֵתִי. דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פִתַח לִיהּ אוּצְרִין מְבִין קִדְשִׁין בְּשַׁעֲתָא דְאַצְטְרִיךְ לְקַבְלָא עֲלוּתָא כְּמַח דְאֵת אֲמַר).

(נ"א וּמֵאן דְּמִיַּחַד אֲלִין בְּאֲלִין, עֲלִיָּה כְתִיב), (דברים כח) יִפְתַּח יְיָ לָךְ אֶת אוּצְרוֹ הַטּוֹב אֶת הַשְּׁמַיִם, אֲלִין אוּצְרִין דְלְעֵילָא וְתִתָּא. שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים כְּלָהוּ חַד. דְכְתִיב, אֶת אוּצְרוֹ הַטּוֹב אֶת הַשְּׁמַיִם. אוּצְרוֹ חַד, וְאִיהוּ אֶת הַשְּׁמַיִם. (זכריה ד) שְׁבַעָה וְשְׁבַעָה מוּצְקוֹת, וְאִינוּן חַד.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי הוּוּ אֲזֵלִי בְּאַרְחָא, אֲדַהְכִי חֲמוֹ חַד בַּר נָשׁ דְהוּה אֲתִי, מִתְעַטֵּף בְּעַטוּפָא דְמַצְוָה וּכְלִי זַיִינִין קְטוּרִין תַּחוּתוּי. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, בַּר נָשׁ דִּין, חַד מִתְרִין אִית בֵּיה. אוּ זְבָאָה שְׁלִים אִיהוּ, אוּ לְרַמָּאָה (את) בְּנִי עֲלֵמָא אִיהוּ.

אָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי, הָא חֲסִידִי עֲלִיוּנִין אָמַרו, הָוִי דָן לְכָל בַּר נָשׁ לְזַכוּ. הָא תְנִינוּן, בַּר נָשׁ דְנִפְיָא לְאַרְחָא,

שְׁכַתוּב (דברים י') וּבֹרָךְ תִּדְבֹּק (וכתוב את יי אלהיך תירא אתו תעבד וכו' תדבק) וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע. וּבֹרָךְ תִּשָּׁבַע לֹא כְתוּב, אֲלֵא וּבִשְׁמוֹ. מַה זֶה תִשָּׁבַע? כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ, לְהִיּוֹת דְבִק בְּסוּד הָאֲמוּנָה.

שְׁבַע דְרַגוֹת לְמַעְלָה עֲלִיוּנוֹת עַל הַפֶּל, הַסּוּד שֶׁל שְׁלֵמוֹת הָאֲמוּנָה וְהַסּוּד שֶׁל שְׁבַע דְרַגוֹת שְׁלֵמֻטָה מֵהֶם, שֶׁהֵם חֲבוּר אֶחָד וְקִשׁוּר אֶחָד, אֵלּוּ עִם אֵלּוּ, שְׁכָלָם יִהְיוּ אֶחָד. וּמִשׁוּם כְּךָ כְּתוּב (מלכים א-ח) שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים אֲרַבְעָה עֶשֶׂר יוֹם, וְהַפֶּל אֶחָד וְקִשׁוּר אֶחָד. וְעַל כֵּן כְּתוּב וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע, מְלַמְעָלָה וּמְלַמְטָה. אֲשִׁרְיוֹ נְמִי שׁוּכָה לְהַתְדַבֵּק בְּקִדְשׁוֹ בְּרִיךְ הוּא כְּרֵאוּי, צְדִיק הוּא בְּעוֹלָם הַיּוֹם וּבְעוֹלָם הַבָּא. שְׁהַקְדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא פּוֹתַח לוֹ אוּצְרוֹת טוֹבִים קְדוּשִׁים בְּשַׁעֲתָא שְׁצִטְרִיךְ לְקַבְלָת הַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר

(ומי שמנחד אלו עם אלו, עליו כתוב) (דברים כח) יִפְתַּח ה' לָךְ אֶת אוּצְרוֹ הַטּוֹב אֶת הַשְּׁמַיִם. אֵלּוּ הָאוּצְרוֹת שְׁלֵמֻעָלָה וְלִמְטָה. שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים כְּלָם אֶחָד, שְׁכַתוּב אֶת אוּצְרוֹ הַטּוֹב אֶת הַשְּׁמַיִם. אוּצְרוֹ אֶחָד, וְהוּא אֶת הַשְּׁמַיִם. (זכריה ד) שְׁבַעָה וְשְׁבַעָה מוּצְקוֹת, וְהֵם אֶחָד.

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדַרְךָ. בִּינְתִים רָאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה בָּא מְעַטֵּף בְּעַטוּף שֶׁל מַצְוָה וּכְלִי זַיִן קְשׁוּרִים תַּחְתּוּי. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, הָאִישׁ הַזֶּה, אֶחָד מִן הַשְּׁנַיִם יֵשׁ בּוֹ - אוּ שֶׁהוּא צְדִיק שְׁלָם, אוּ שֶׁהוּא בְּשִׁבִיל לְרַמּוֹת אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, הָרִי הַחֲסִידִים הָעֲלִיוּנִים אָמְרוּ, הָוִי דָן כָּל אָדָם לְכַף זְכוּת. הִנֵּה שְׁנֵינוּ, אָדָם שְׁיוּצָא לְדַרְךָ, יִתְפַּנֵּן לְשִׁלְשָׁה דְבָרִים - לְדוּרוֹן, לְקָרֵב, וּלְתַפְלָה.

בַּר נָשׁ דְנִפְיָא לְאַרְחָא,

מנין לנו? מי'עקב. שְהרי הוא התפון לשלשת אלו, וזרז עצמו לדורון, לקרב ולתפלה. והאיש הזה הוא הולך בדרך, הנה יש בו עטוף של מצוה לתפלה, והנה בו כלי זין לקרב. פיון שיש בו שני אלה, השלישי אין לרדף אחריה. בשקרב אליהם, נתנו לו שלום ולא השיב להם. אמר רבי חייא, הנה אחד מאותם השנים שראויים להיות בו - אין בו, שְהרי לא תקן עצמו לדורון, ובדורון כלול השלום. אמר רבי יוסי, אולי היה משתדל בתפלתו, או שמרחיש תלמודו כדי שלא לשכח אותו. הִלכו יחד, ולא דבר אותו האיש עמהם. אחר כך נשטטו רבי חייא ורבי יוסי והשתדלו בתורה. פיון שראה אותו האיש שמשתדלים היו בתורה, קרב אליהם ונתן להם שלום.

אמר להם, רבותי, במה חשדתם אותי כשנתתם לי שלום ולא השבתי לכם? אמר לו רבי יוסי, אולי היית אומר תפלה או מרחיש בתלמודך. אמר להם, הקדוש ברוך הוא ידון אתכם לכף זכות. אבֵר אמר לכם, יום אחד הייתי הולך בדרך, מצאתי איש אחד והקדמתי לו שלום, ואותו איש היה שודר, וקם עלי וצער אותי, ואלמלא שהתגברתי עליו היצטערתי. מאותו יום נדרתי שלא להקדים שלום, רק לאדם צדיק, אלא אם הפרתיו בראשונה, משום שיכול לצער אותי ויתגבר עלי בכח, משום שאסור להקדים שלום לאיש רשע, שכתוב (ישעיה טז) אין שלום אמר ה' לרשעים.

יתפיון לתלת מלין. לדורון, לקרבא, לצלותא. מנלן מי'עקב, דהא לתלת אלין אתפיון, וזרז גרמיה לדורון, לקרבא, לצלותא. והאי בר נש, אזיל באַרחא איהו. הא ביה עטופא דמצוה, לצלותא. והא ביה כלי זיינין, לקרבא. פיון דתרין אלין אית ביה, תליתא לא למרדף אבתרה.

בר קריב לגבייהו, יהבו ליה שלם ולא אתיב לון. אמר רבי חייא, הא חד מאינון (דף רה ע"א) תרין, דאתחזיין למיהוי ביה לית ביה, דהא לא אתקין גרמיה לדורון, ובדורון שלמא כליל ביה. אמר רבי יוסי, דילמא איהו משתדל בצלותיה, או מרחיש תלמודיה בגין דלא יעקר ליה.

אזלי פחדא, ולא מליל ההוא בר נש בהדייהו. לבתר אשתמיטו רבי חייא ורבי יוסי ואשתדלו באורייתא. פיון דחמא ההוא בר נש דהווי משתדלי באורייתא, קריב לגבייהו ויהיב לון שלם.

אמר לון, רבותי, במה חשדתון לי, כד יהביתו לי שלם, ולא אתיבנא לכו. אמר ליה רבי יוסי, דילמא צלותא הוית אמר, או מרחיש בתלמודך. אמר לון, קדשא בריך הוא ידון לכו לכף זכו.

אבֵר אימא לכו. יומא חד הוינא אזיל באַרחא, אשפחנא חד בר נש, ואקדימנא ליה שלם. וההוא גברא הנה לסטים, וקם עלי, וצער לי. ואלמלא דאתתקפנא ביה אצטערנא. מההוא יומא נדרנא, דלא לאקדמא שלם, בר לבר נש

זפאה. אלא אי ידענא ביה בקדמיתא, בגין דיכיל לצערא לי, ויתתקף בי בחילא. בגין דאסיר לאקדמא שלם לבר נש חייבא. דכתוב, (ישעיה מט) אין שלום אמר יי לרשעים.

וְהָיָא שְׁעָתָא דְחָמִינָא לְכוּ, וַיְהִיבִיתוּ לִי
 שְׁלָם וְלֹא אֲתִיבְנָא לְכוּ. חֲשִׁידְנָא
 לְכוּ. בְּגִין דְּלֹא חָמִינָא בְּכוּ מִצְוָה דְּאַתְחַזִּי
 לְבוּר. וְהוּינָא כְּמוּ כֵן מְהִיר תְּלַמּוּדָאֵי. אֲבָל
 הַשְׁתָּא דְחָמִינָא בְּכוּ דְאַתּוּן זְפֹאִין, הָא אֲרַחָא
 מִתְּתַקְנָא קְדָמִי.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים עג) מְזֻמּוּר לְאַסְף אַף טוֹב
 לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְבָרִי לְכָב. תָּא חֲזִי,
 קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא עֶבֶד יְמִינָא וְעֶבֶד שְׁמָאֲלָא,
 לְאַנְהָגָא עֲלֵמָא. חַד אֲקָרִי טוֹב וְחַד אֲקָרִי רַע.
 וּבִתְרִין אֲלִין אֲתַפְּלִיל בְּרַ נְשׁ, וְאַתְקָרִיב
 בְּכֻלָּא.

וְהָהוּא רַע דְּאִיהוּ שְׁמָאֲלָא, אֲתַפְּלִילוּ בֵּיה
 עֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת,
 וְאַתְיְהִיב בְּסִטְרָא דְּלַהוּן. בְּגִין דְּאִינוּן עֲרְלִי
 לְבָא, וְעֲרְלִי בְּשָׂרָא, וְלֹאֲסַתְאַבָּא בֵּיה. אֲבָל
 בְּיִשְׂרָאֵל מַה כְּתִיב, אַף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל.

וְאִי תִימָא לְכֻלְהוּ, לָאוּ. אֲלֵא לְאִינוּן דְּלֹא
 אֲסַתְאַבִּי בַּהֲדִי הָהוּא רַע. דְּכְתִיב, לְבָרִי
 לְכָב. בְּגִין דְּדָא טוֹב וְדָא רַע. טוֹב לְיִשְׂרָאֵל
 בְּלַחֲוֵדֵייהוּ, וְרַע לְעֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִּים
 וּמְזֻלוֹת. אַף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל, בְּגִין לְאַדְבָּקָא
 בֵּיה. וּבִהָאֵי אֲתַדְבָּקוּ יִשְׂרָאֵל, בְּרִזָּא עֲלָאָה,
 בְּרִזָּא דְּמַהִימְנוּתָא, לְמַהֲוִי כְּלָא חַד.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זְפֹאִין אָנִן, דְּלֹא שְׁבִשְׁנָא בְּךָ.
 וְהָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא שְׂדֵרְךָ לְגַבְּן.
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּגִין דְּטוֹב הוּא לְיִשְׂרָאֵל,
 יִשְׂרָאֵל אֵית לוֹן חוּלְקָא בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא
 דְּאַתִּי. לְמַחְמִי עֵינָא בְּעֵינָא חִיזוּ יְקָרָא. כְּמַה
 דְּכְתִיב, (ישעיה נב) פִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ בְּשׁוּב יִי
 צִיּוּן. בְּרוּךְ יִי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: (ע"ב פ'רשת מקיז).

וְאוֹתָהּ הַשְׁעָה שְׂרָאִיתִי אֲתַכֶּם
 וּנְתַתֶּם לִי שְׁלוֹם וְלֹא הַשְׁבַּתִּי
 לְכֶם, חֲשַׁדְתִּי אֲתַכֶּם, מִשׁוּם שְׁלֹא
 רְאִיתִי בְּכֶם מִצְוָה שְׁנֹרְאִית
 בַּחוּץ, וּכְמוֹ כֵן הֵייתִי חוֹזֵר עַל
 תְּלַמּוּדֵי, אֲבָל עֲכָשׁוּ שְׂרָאִיתִי
 אֲתַכֶּם שְׂאֲתֶם צְדִיקִים, הִנֵּה
 הַדְרֵךְ מִתְקַנֵּת לְפָנַי.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים עג) מְזֻמּוּר
 לְאַסְף אַף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים
 לְבָרִי לְכָב. בָּא רָאָה, הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה אֶת הַיְמִין וְעֹשֶׂה
 שְׂמָאל לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם. אֲחַד
 נִקְרָא טוֹב, וְאֲחַד נִקְרָא רַע.
 וּבִשְׁנֵי אֵלֵה נִכְלָל הָאָדָם,
 וְהַתְקָרַב בְּכָל.

וּבְאוֹתוֹ הַרְעָה, שֶׁהוּא הַשְׂמָאל,
 נִכְלָלוּ עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים
 וּמְזֻלוֹת וְנִתְּן בְּצַד שְׁלֵהֶם, מִשׁוּם
 שֶׁהֵם עֲרְלִי לֵב וְעֲרְלִי בְּשָׂרָא
 וְלֹאֲסַתְאַבָּא בֵּיה. אֲבָל בְּיִשְׂרָאֵל מַה
 כְּתוּב? אַף טוֹב לְיִשְׂרָאֵל.

וְאִם תֹּאמַר, לְכֻלָּם? לֹא, אֲלֵא
 לְאוֹתָם שְׁלֹא נִטְמָאִים עִם אוֹתוֹ
 הַרְעָה, שְׁכַתּוּב לְבָרִי לְכָב, מִשׁוּם
 שֶׁזֶה טוֹב וְזֶה רַע. טוֹב לְיִשְׂרָאֵל
 לְבָדָם, וְרַע לְעַמִּים עוֹבְדֵי
 כּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת. אַף טוֹב
 לְיִשְׂרָאֵל כְּדִי לְהִדְבֵק בּוֹ, וּבְזֶה
 נִדְבָקוּ יִשְׂרָאֵל בְּסוּד עֲלִיּוֹן, בְּסוּד
 הָאָמוּנָה, שֶׁהִפֵּל יְהִיָּה אֲחַד.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲשֶׁרִינוּ שְׁלֹא
 טְעִינוּ בְּךָ, וְהָרִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא שֶׁלַח אוֹתָךְ אֵלֵינוּ. אָמַר רַבִּי
 יוֹסִי, מִשׁוּם שֶׁטוֹב הוּא לְיִשְׂרָאֵל,
 יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל חֵלֶק לְעוֹלָם הַזֶּה,
 וּבְעוֹלָם הַבָּא לְרְאוּת עֵין בְּעֵין
 אֶת מְרָאֵה הַפְּכוּר, כְּכַתּוּב (ישעיה
 נב) פִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ בְּשׁוּב ה'
 צִיּוּן. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פֿרשֿת ויגש אליו

וַיִּגַשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וְגו', רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח,
 (ישעיה סג) כִּי אַתָּה אָבִינוּ כִּי אֲבָרְהָם לֹא
 יִדְעֵנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יַפְיִרְנוּ אַתָּה ה' אָבִינוּ
 גּוֹאֲלֵנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֹךְ. הַאי קָרָא אוּקְמוּהָ,
 אָבֵל תָּא חֲזִי, כַּד בְּרָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
 עֲלִמָּא, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, עֶבֶיד עֲבִידתָּא
 כְּדָקָא חֲזִי. בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּמָה
 דְּאַצְטְרִיךְ. פִּינּוֹן דְּאַתָּא יוֹמָא שְׁתִּיתָּהּ
 וְאַצְטְרִיךְ לְמַבְרִי אָדָם, אַתָּת אוֹרִייתָא קַמִּיהָ.
 אַמְרָה (כְּפִי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא). הַאי אָדָם דְּאַתָּ (דף רה
 ע"ב) בְּעֵי לְמַבְרִי, זְמִין הוּא לְאַרְגָּזָא קַמִּיהָ.
 אֲלִמְלֵא לֹא תֵאָרִיךְ רוּגְזָה, טַב לִיה דְּלֵא
 יתְבַרִי. אָמַר לָהּ קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְכִי
 לְמַגְנָא אַתְקַרִּינָא אַרְךְ אַפִּים.

אַרְא, כִּלְא בְּאוֹרִייתָא אַתְבַּרִי, וְכִלְא
 בְּאוֹרִייתָא אֲשַׁתְכַּלֵּל. בְּגִין דְּעַד לֹא
 בְּרָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עֲלִמָּא, אַתּוֹן כָּל
 אַתּוֹן קַמִּיהָ, וְעֵאלוּ כָּל חַד וְחַד לְמַפְרַע.
 עֵאלֶת תִּי"ו. אַמְרָה קַמִּיהָ, רַעוּתָךְ לְמַבְרִי
 בִּי עֲלִמָּא, אָמַר לָהּ לָאו, דְּבַךְ זְמִינִין
 בְּמָה צְדִיקָא לְמִימַת, דְּכִתִּיב, (יחזקאל ט)
 וְהַתִּיבֶיךָ תִּיּוּ עַל מַצְחֹת הָאֲנָשִׁים וְגו'.
 וְתַנִּינָן, דְּכִתִּיב וּמִמְקַדְשֵׁי תַחֲלוּ. אַל תִּקְרִי
 מִמְקַדְשֵׁי, אֲלֵא מִמְקַדְשֵׁי. וּבְגִין כֵּן עֲלִמָּא
 לֹא יתְבַרִי כֵּן.

עֵאלוּ תֵּלַת אַתּוֹן, שִׁי"ן, קו"ף, רי"ש, כָּל
 חַד וְחַד בְּלַחֲדוּדֵי. אָמַר לָהּ קִדְשָׁא
 בְרִיךְ הוּא, לָאו אַתּוֹן כְּדָאי לְמַבְרִי בְּכוּ
 עֲלִמָּא, דְּהָא אַתּוֹן אַתּוֹן דְּאַתְקַרִי בְּכוּ שְׁקַר,
 וְשְׁקַר לָאו אִיהוּ כְּדָאי לְמִיקָם קַמֵּי, וְהָא
 אוּקְמוּהָ.

פֿרשֿת ויגש אליו

וַיִּגַשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר
 פָּתַח, (ישעיה סג) כִּי אַתָּה אָבִינוּ כִּי
 אֲבָרְהָם לֹא יִדְעֵנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא
 יַכְיִרְנוּ אַתָּה ה' אָבִינוּ גּוֹאֲלֵנוּ
 מֵעוֹלָם שְׁמֹךְ. הַפְּסוּק הִזָּה
 פֿרְשׁוּהוּ. אָבֵל בַּא רְאָה, כְּשֶׁבְרָא
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, כָּל
 יוֹם וְיוֹם עֲשֵׂה מַעֲשֵׂהוּ כְּרָאוּי כָּל
 יוֹם וְיוֹם כְּמוֹ שְׁצִרִיךְ. פִּינּוֹן שְׂבֵא
 הַיּוֹם הַשְּׁשִׁי וְהַצְטְרַךְ לְבָרָא אָדָם,
 בְּאֵה לְפָנָיו הַתּוֹרָה. אַמְרָה וּלְפָנֵי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא): הָאָדָם הִזָּה שְׂאֵתָהּ
 רוּצָה לְבָרָא, עֲתִיד הוּא לְהַרְגִּיז
 לְפָנֵיךְ. אֲלִמְלֵא לֹא תֵאָרִיךְ רִגְזָה,
 טוֹב לוֹ שְׂלֵא יִבְרָא. אָמַר לָהּ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְכִי לַחֲנָם
 נִקְרָאתִי אַרְךְ אַפִּים?

אַרְא הַכֵּל נִבְרָא בַּתּוֹרָה וְהַכֵּל
 נִתְקַן בַּתּוֹרָה, מִשׁוּם שְׂבִטְרָם בְּרָא
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, בְּאוּ
 לְפָנָיו כָּל הָאוֹתִיּוֹת, וְנִכְנְסוּ כָּל
 אַחַת לְמַפְרַע.

נִבְנְכָה תִי"ו, אַמְרָה לְפָנָיו: רְצוּנָךְ
 לְבָרָא בִּי אֶת הָעוֹלָם? אָמַר לָהּ:
 לֹא, שְׂבִיךְ עֲתִידִים כְּמָה צְדִיקִים
 לְמוֹת, שְׂכַתוּב וְהַתִּיבֶיךָ תוּ עַל
 מַצְחֹת הָאֲנָשִׁים וְגו'. וְשִׁנְיָנוּ,
 שְׂכַתוּב וּמִמְקַדְשֵׁי תַחֲלוּ, אַל תִּקְרִי
 מִמְקַדְשֵׁי אֲלֵא מִמְקַדְשֵׁי. וּמִשׁוּם
 כֵּן הָעוֹלָם לֹא יִבְרָא כֵּן.

נִבְנְכָנוּ שְׁלֹשׁ הָאוֹתִיּוֹת שִׁי"ן קו"ף
 רי"ש, כָּל אַחַת וְאַחַת לְבִדָּה. אָמַר
 לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֵינְכֵן
 כְּדָאִיוֹת לְבָרָא כְּכֵן אֶת הָעוֹלָם,
 שְׂהָרִי אַתָּן הָאוֹתִיּוֹת שְׂנִקְרָא כְּכֵן
 שְׁקַר, וְהַשְׁקַר אֵינּוּ כְּדָאי לְעַמֵּד
 לְפָנָי, וְהִנֵּה פֿרְשׁוּהָ.

וְנִבְנְסוּ פֿ"א צְדִי, וְכֵן כָּלן, עַד
 שְׂהִגִּיעוּ הָאוֹתִיּוֹת לְאוֹת פֿ"ף. פִּינּוֹן
 שְׂיִרְדָּה פֿ"ף מֵעַל הַכֶּתֶר, הַזְּדַעְזַעוּ

וְעָלוּ פֿ"א צְדִי, וְכֵן כָּלָהּ, עַד דְּמָטוּ אַתּוֹן לְאַת כ"ף. פִּינּוֹן דְּנִחַת פֿ"ף

מעל פתרא, אזדעזעו עלאי ותתאי וכו', עד דאתקיים כלא באת בי"ת, דאיהו סימן ברכה, וביה אשתכלל עלמא ואתברי.

ואי תימא, דאל"ף איהו רישא דכל (אינין) אתוון, (לאו) יאות איהו. אלא בגין דאתקרי ביה ארוור (ובגין דאתקרי בה ארוור). ובגין דא לא אתברי ביה עלמא, אף על גב דאל"ף איהו את דרזא עלאה. בגין דלא למיהב דוכתא לסטרא אתרא דאקרי ארוור, לא אתברי ביה עלמא. ואשתכלל בבי"ת עלמא, וביה אתברי.

תא חזי, פי אתה אבינו, בגין דהאי עלמא, בהאי דרגא אשתכלל ואתברי. ובר נש ביה אתברי, ונפק לעלמא. פי אברהם לא ידענו, דהא אף על גב דביה קיומא דעלמא. לא אשתדל עלן, כמה דאשתדל על ישמעאל. דאמר, (בראשית יז) לו ישמעאל יחיה לפניך. וישראל לא נפירנו, בגין דכל ברכאן דאצטריך לברכא לבנוי, שבק להאי דרגא לברכא כלהו.

אתה ה' אבינו, דהא אנת קיימא עלן תדיר לברכא, ולאשגחא עלן, כאבא דאשגח על בנין בכל מה דאצטריך לון. גואלנו מעולם שמך, דהא אנת הוא גואל, דהכי אתקרי המלאך הגואל. ודא גואלנו מעולם שמך, שמך ודאי. תנינן, אין מפסיקין בין גאולה לתפלה, כמה דלא מפסיקין בין תפלה של יד לתפלה של ראש. דבעי למחזי דכלא חד, והא אוקמוה.

רבי יצחק ורבי יהודה הוו יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא. אמר רבי יצחק לרבי יהודה, הא תנינן דכד פרא קדשא בריך הוא עלמא, עבד עלמא תתאה פגוונא דעלמא

עליונים ותחתונים וכו', עד שכל התקיים באות בי"ת, שהיא סימן ברכה, ובה השתכלל העולם ונברא.

ואם תאמר שאל"ף היא הראש של כל [אותן] האותיות - [לא] נאה הוא. אלא משום שנקרא בו ארוור [משום שנקרא בה ארוור], ומשום זה לא נברא בו העולם, אף על גב שאל"ף היא אות של סוד עליון. כדי לא לתת מקום לצד האחר שנקרא ארוור, לא נברא בו העולם, ונתקן העולם בבי"ת, וכו' הוא נברא.

בא ראה, פי אתה אבינו, משום שהעולם הזה נתקן ונברא בדרגה הזו, והאדם נברא בה ויצא לעולם. פי אברהם לא ידענו, שהרי אף על גב שבו קיום העולם, לא השתדל עלינו כמו שהשתדל על ישמעאל, שאמר לו ישמעאל יחיה לפניך. וישראל לא נפירנו, משום שכל הברכות שהצטרף לברוך את בניו, השאיר לדרגה הזו לברוך את כלם.

אתה ה' אבינו, שהרי אתה תמיד עומד עלינו לברוך ולהשגיח עלינו, כמו אב שמשגיח על הבנים בכל מה שצריך להם. גאלנו מעולם שמך, שהרי אתה הוא גואל, שפך נקרא המלאך הגואל, וזה גאלנו מעולם שמך, שמך ודאי. שנינו, אין מפסיקים בין גאולה לתפלה, כמו שלא מפסיקים בין תפלה של יד לתפלה של ראש, שצריך להראות שהכל אחד, והנה פרושה.

רבי יצחק ורבי יהודה היו יושבים לילה אחד ועוסקים בתורה. אמר רבי יצחק לרבי יהודה, הנה שנינו, שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם,

עֲשֵׂה אֶת הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן כְּמוֹ שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְהַכֹּל זֶה כְּנֶגֶד זֶה, [כְּדִי לְהוֹיֵת זֶה כְּנֶגֶד זֶה] וְהוּא כְבוֹדוֹ לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּף זֶה וְדָאֵי, וּבְרָא אָדָם עַל הַכֹּל. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (ישעיה מו) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ כְּרָאתִי. אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ, וְדָאֵי. מַה הַטַּעַם עֲשִׂיתִי אֶרֶץ? מִשּׁוֹם שֶׁאָדָם עָלֶיהָ כְּרָאתִי, שֶׁהוּא קִיּוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם, שִׁיְהִיָּה הַכֹּל בְּשִׁלְמוֹת אַחַת.

פִּתַּח וְאָמַר, (שם מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם רַקַּע הָאָרֶץ וְצֹאצְאֶיהָ נִתְּן נִשְׁמָה לָעַם עָלֶיהָ וְרוּחַ הַלְלִיכִים בָּהּ. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ, אֲבָל כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה, שֶׁהוּא בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, וְהַתְּקִינִם תְּמִיד, בְּכֹל זְמַן. רַקַּע הָאָרֶץ וְצֹאצְאֶיהָ - זֶה הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, צְרוּר הַחַיִּים. נִתְּן נִשְׁמָה לָעַם עָלֶיהָ. [הָאָרֶץ] זֶה הוּא שְׁנוֹתְנַת נִשְׁמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַכֹּל הוּא לְמַעַלָּה, שֶׁהָרִי מִשָּׁם יוֹצֵאת נִשְׁמַת חַיִּים לְאֶרֶץ הַזֶּה, וְהָאָרֶץ הַזֶּה לּוֹקַחַת הַנִּשְׁמָה לְתַתּוֹ לְכֹל, מִשּׁוֹם שֶׁהִנְהָר הַהוּא שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא, הוּא נוֹתֵן וּמְכַנֵּס נִשְׁמוֹת לְאֶרֶץ הַזֶּה, וְהִיא לּוֹקַחַת אוֹתָן וְנוֹתְנַת לְכֹל.

בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, כְּנִס אֶת עַפְרוֹ מֵאֶרְבֶּעַ הַצְּדָדִים שֶׁל הָעֵלָם, וְעָשָׂה אֶת עֲצָמוֹ בְּמָקוֹם הַמְּקַדֵּשׁ לְמַטָּה, וְהִמְשִׁיף עָלָיו נִשְׁמַת חַיִּים מִבֵּית הַמְּקַדֵּשׁ לְמַעַלָּה.

וְהַנִּשְׁמָה הִיא כְּלוּלָה בְּשִׁלְשׁ דְּרָגוֹת, וְעַל כֵּן שִׁלְשָׁה שְׁמוֹת הֵם לְנִשְׁמָה, כְּמוֹ שֶׁהַסּוּד הָעֲלִיּוֹן: נְפִישׁ, רוּחַ, נְשִׁמָּה. נְפִישׁ, הַנֶּה פְּרִשְׁוָה, שֶׁהִיא תַּחְתּוֹנָה מֵהַכֹּל.

עֲלֵאָה. וְכֹלָא דָא לְקַבֵּל דָא. (ר"א צ"ג ז' ג'גין לְמַהוּ דָא לְקַבֵּל דָא) וְאִיהוּ יְקָרִיָּה לְעִילָא וְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָכִי הוּא וְדָאֵי. וּבְרָא אָדָם עַל פְּלָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה מ) אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ כְּרָאתִי. אֲנֹכִי עֲשִׂיתִי אֶרֶץ וְדָאֵי. מָאֵי טַעְמָא עֲשִׂיתִי אֶרֶץ, בְּגִין דְּאָדָם עָלֶיהָ כְּרָאתִי, דְּאִיהוּ קִיּוּמָא דְעִלְמָא, לְמַהוּי כֹּלָא בְּשִׁלְמוֹ חַד.

פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה מב) כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם רַקַּע הָאָרֶץ וְצֹאצְאֶיהָ נִתְּן נִשְׁמָה לָעַם עָלֶיהָ וְרוּחַ הַלְלִיכִים בָּהּ. הַאי קָרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל, כֹּה אָמַר הָאֵל ה' בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם וְנוֹטִיָּהֶם, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעִילָא לְעִילָא. דְּאִיהוּ בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם, וְאִתְקִין לִיהַ תְּדִיר בְּכֹל זְמַנָּא. רַקַּע הָאָרֶץ וְצֹאצְאֶיהָ, דָּא אֶרְעָא קְדִישָׁא, צְרוּרָא דְחַיִּי. נִתְּן נִשְׁמָה לָעַם עָלֶיהָ. (הָאָרֶץ) דָּא הִיא דִּיְהִבָּה נִשְׁמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, פְּלָא אִיהוּ לְעִילָא, דְּהָא מִתְּמַן נִפְקָא נִשְׁמַתָּא דְחַיִּי לְהָאֵי אֶרֶץ. וְהָאֵי אֶרֶץ, נִקְטָא נִשְׁמַתָּא לְמִיְהִב לְכֹלָא. בְּגִין דְּהָהוּא נְהָר דְּנִגִּיד וְנִפְיָק, אִיהוּ יְהִיב וְעִייל נִשְׁמַתִּין לְהָאֵי אֶרֶץ, וְאִיהוּ נִקְטָא לוֹן וְיִהִבָּא לְכֹלָא.

תָּא חֲזִי, כִּד בְּרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִיהַ לְאָדָם, אֲכַנִּישׁ עַפְרִיָּה מֵאֶרְבֶּע סְטְרִין דְעִלְמָא. וְעַבְד גְּרַמְיָה בְּאֵתֵר דְּמְקַדְשָׁא לְתַתָּא, וְאִמְשִׁיף עָלֶיהָ נִשְׁמַתָּא דְחַיִּי מִבֵּי מְקַדְשָׁא לְעִילָא.

וְנִשְׁמַתָּא אִיהִי כְּלִילָא בְּתַלַּת דְּרָגִין, וְעַל דָּא (דף ע"ב) תַּלַּת שְׁמָהִין אֵינּוּן לְנִשְׁמַתָּא, כְּגוֹוְנָא דְרִזָּא עֲלֵאָה. נְפִישׁ, רוּחַ, נְשִׁמָּה. הָא אוּקְמוּהָ דְאִיהִי תַתָּא

רוח, היא הקיום ששולט על הנפש, והיא דרגה עליונה עליה לעמד עליה בכל פראוי. הנשמה היא הקיום העליון על הכל, ושולטת על הכל, דרגה קדושה, עליונה על כלם.

אלו שלש הדרגות פלולות בבני האדם, לאותם שזוכים לעבודת רבונם. שהרי בהתחלה יש בו נפש, והוא התקון הקדוש לתקן בו את האדם. כיון שבא האדם להטהר בדרגה הזו, נתקן להתעטר ברוח, שהיא דרגה קדושה ששורה על הנפש להתעטר באדם שהוא שזוכה.

כיון שהתעלה בהם, בנפש והרוח, ונכנס ונתקן בעבודת רבונם פראוי, אז שורה עליו נשמה, דרגה עליונה קדושה, ששולטת על הכל, כדי להתעטר בדרגה עליונה קדושה. ואז הוא השלם של הכל, שלם בכל הצדדים, לזכות בעולם הבא, והוא אוהבו של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר להנחיל אהבי יש. מי הם אוהבי? אלו הם שבהם נשמה קדושה.

אמר רבי יהודה, אם כך, הרי כתוב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו'. אמר לו, כך הוא ודאי, שהרי לא נשאר בהם.

השלמה מההשמטות (סימן ב)

כך אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו (בראשית ז). שאל רבי חייא את רבי אבא, אמרתם שנשמה לא נכנסת לבן אדם עד שמסתפל בעבודת הקדוש ברוך הוא, ואז תהיה לו אותה נשמה, ואמרתם שהנשמה היא קדושה מעלה על הכל. אם

מכלא. רוח, איהו קיומא דש'לטא על נפש, ואיהו דרגא עלאה עליה, לקיימא עליה בכלא כדקא חזי. נשמה, איהי קיומא עלאה על כלא, וש'לטא על כלא, דרגא קדישא עלאה על פלהו.

ואלין תלת דרגין, פלילין בהו בבני נשא, לאינון דזכאן לפולחנא דמאריהון. דקא בקדמיתא אית ביה נפש, ואיהו תקונא קדישא לאתתקנא בה בר נש. כיון דאתי בר נש לאתדפאה בהאי דרגא, אתתקן לאתעטרא ברוח. דאיהו דרגא קדישא דשריא על נפש לאתעטרא ביה בר נש, ההוא דזכאי.

כיון דאסתלק בהו, בנפש ורוח, ועאל ואתתקן בפולחנא דמאריה כדקא יאות. כדין שריא עליה נשמה. דרגא עלאה קדישא, דש'לטא על כלא. בגין לאתעטרא בדרגא עלאה קדישא. וכדין איהו שלימא דכלא, שלים בכל סטריין, למזכי בעלמא דאתי. ואיהו רחיקא דקדשא בריך הוא, כמה דאת אמר, (משלי ח) להנחיל אוהבי יש. מאן אינון אוהבי, אלין אינון דנשמטא קדישא בהו.

אמר רבי יהודה, אי הכי הא כתיב, כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו'. אמר ליה, הכי הוא ודאי. דקא לא אשתאר בהו.

השלמה מההשמטות (סימן ב)

כך אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו. שאל רבי חייא לרבי אבא אמרתון דנשמטא לא עיילא כבר נש עד דאסתפלת בפולחנא דקודשא בריך הוא וכדין ליהוי ליה ההיא נשמטא.

כּן, מה זֶה שְׁאָמַר הַפְּתוּב כּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים וְגו' ? הוּאִיל וְהִיתָה לָהֶם נִשְׁמָה, הִיָּה לָהֶם לְהַנְצִיל ! לֹא הִיָּה בִּידוּ.

בְּאוּ וּשְׁאֵלוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לָהֶם, כִּף הוּא, וּפְסוּק זֶה מְסִיעֵ לּוּ, שְׁכַף אָמַר אָבִיו [אבא], שְׁכַפְּאֶשׁ בָּא הַמְּבוּל, לֹא רָאָה [היה] אָדָם שֶׁיַּעֲשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁבְלֵוּ אֵלָא נַח, וּזְכוּתוֹ לֹא הִיָּתָה אֵלָא לְהִגָּן עֲלֵיהֶם וְעַל בְּתִיבָהּ, שְׁלֹא הִיָּתָה זְכוּתוֹ כִּל כִּף לְהִגָּן עַל כָּל הַדּוֹר, וְאוֹתָם שְׁהִיּוּ צְדִיקִים בְּתַחֲלָה, כְּמוֹ חֲנוּךְ וְיָרַד, שְׁהִיָּתָה לָהֶם נִשְׁמָה קְדוּשָׁה וְרַאויִים שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲשֶׂה בְּשִׁבְלֵם - בְּתַרְבָּה מִתּוּ. וְהִינוּ שְׁאָמַר כּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאִפּוֹ, אוֹתָם שְׁנִשְׁמָה קְדוּשָׁה הִיָּתָה בָּהֶם. וְאֵל תֵּאמַר שְׁעַל אֵלוּ שְׁהִיּוּ בְּמַבּוּל הוּא אָמַר, אֵלָא בָּא הַפְּתוּב וְאָמַר מִכָּל אֲשֶׁר

בְּתַרְבָּה מִתּוּ : ע"כ ממהשמוט

מִכָּרְ אוֹתָם שְׁהִיָּתָה בָּהֶם נִשְׁמָה קְדוּשָׁה כְּמוֹ חֲנוּךְ, יָרַד, וְכֵל הַצְּדִיקִים, כְּדִי לְהִגָּן עַל הָאָרֶץ שְׁלֹא תִשְׁמַד בְּגִלְלָם. זֶהוּ שְׁכַתוּב כּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאִפּוֹ מִכָּל אֲשֶׁר בְּתַרְבָּה מִתּוּ, כְּכֹר מִתּוּ וְהַסְתַּלְקוּ מִן הָעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁאָר מֵהֶם מִי שֶׁיִּגָּן עַל הָעוֹלָם בְּזִמְנָה הַזֶּה.

בֹּא רָאָה, הַכֵּל הֵם דְּרָגוֹת אֵלוּ עַל אֵלוּ, נַפְ"שׁ, רוּ"חַ, נִשְׁמָ"ה, דְּרָגָה עַל דְּרָגָה. הַנֶּפֶשׁ בְּרַאשׁוֹנָה, וְהִיא הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, כְּפִי שְׁאָמְרָנוּ. אַחַר כִּף רוּחַ, שְׁשׁוּרָה עַל הַנֶּפֶשׁ וְעוֹמְדָת עֲלֶיהָ. הַנִּשְׁמָה הַדְּרָגָה שְׁעוֹלָה עַל הַכֵּל, וּבְאִרוּהָ.

נַפְ"שׁ - זוֹ נֶפֶשׁ דְּדוֹר, וְהִיא שְׁעוֹמְדָת לְקַבֵּל הַנֶּפֶשׁ מֵאוֹתוֹ נְהַר שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא. רוּחַ - זוֹ הַרוּחַ שְׁעוֹמְדָת עַל

וְאִמְרִיתוּן דְּנִשְׁמָתָא הִיא קְדִישָׁא מְעֻלָּא עַל כָּל אֵם בְּן מָאִי הוּא דְאָמַר קָרָא כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים וְגו', הוּאִיל וְהָיָה לָהּ נִשְׁמָתָא, הָיָה לָהּ לְאִשְׁתַּזְבָּא. לֹא הָיָה בִּידֵיהָ.

אָתוּ שְׁיִילוּהָ לְר' אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר לָהּ כִּף הוּא, וְהָא קָרָא מְסִיעֵ לִיָּה דְהַכִּי אָמַר אָבִיו (אבא), דְכִי אָתָא טוֹפְנָא לֹא חִזָּא (תוה) בְּרַ נֶשׁ דִּיעֵבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהָ, אֵלָא נַח. וּזְכוּתֵיהָ לֹא הָיָה אֵלָא לְאַגָּנָא עֲלֵיהוּן וְעַל בְּתִיבוּן דְלֹא הָיָה זְכוּתֵיהָ כִּל כִּף לְאַגָּנָא עַל כָּל דְרָא וְאִינוּן דְהוּוּ זְכָאִין בְּקַדְמִיתָא כְּגוֹן חֲנוּךְ יָרַד דְהוּוּ לָהּ נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא, וְחִזְיָאֵן לְמַעַבְד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִינֵיהוּן בְּתַרְבָּה מִתּוּ. וְהִינוּ דְאָמַר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאִפּוֹ אִינוּן דְנִשְׁמָתָא קְדִישָׁא הָיָה בְהוּן וְלֹא תִימָא דְעַל אִינוּן דְהוּוּ בְטוֹפְנָא אָמַר, אֵלָא אָתָא קָרָא וְאָמַר מִכָּל אֲשֶׁר בְּתַרְבָּה מִתּוּ : (ע"כ כּאן ממהשמוט)

מִכָּרְ אִינוּן דְהוּוּ בְהוּ נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא. כְּגוֹן חֲנוּךְ, יָרַד וְכֵלְהוּ צְדִיקָא, בְּגִין לְאַגָּנָא עַל אַרְעָא, דְלֹא יִשְׁתַּצִּי בְּגִינֵיהוּ. הָדָא הוּא דְכְתִיב, כּל אֲשֶׁר נִשְׁמַת רוּחַ חַיִּים בְּאִפּוֹ מִכָּל אֲשֶׁר בְּתַרְבָּה מִתּוּ. כְּכֹר מִתּוּ וְאִסְתַּלְקוּ מְעֻלְמָא, וְלֹא אִשְׁתַּאֲר מְנַהוּן מְאֵן דִּיגִין עַל עֻלְמָא בְּהוּא זְמָנָא.

תָּא חֲזִי, כָּל אִינוּן דְרָגִין, אֵלִין עַל אֵלִין. נַפְ"שׁ, רוּ"חַ, נִשְׁמָ"ה. דְרָגָא עַל דְרָגָא. נֶפֶשׁ בְּקַדְמִיתָא, וְאִיהִי דְרָגָא תַתָּא כְּדְקָאֲמְרָן. רוּחַ לְבַתֵּר, דְשְׁרִיא עַל נֶפֶשׁ וְקִימָא עֲלָהּ. נִשְׁמָה, דְרָגָא דְסֻלְקָא עַל כָּל אֵם, וְאִינוּן דְרָגָא.

נֶפֶשׁ, דָּא נֶפֶשׁ דְדוֹר, וְאִיהִי דְקִימָא לְקַבֵּלָא נֶפֶשׁ מֵהוּא נְהַר דְנִגִּיד

הנפש, ואין קיום לנפש אלא ברוח, וזו הרוח ששורה בין האש והמים, ומכאן נזונית הנפש הזו.

הרוח עומדת בקיום של דרגה אחרת עליונה שנקראת נשמה, שהרי משם יוצאות נפש ורוח, משם נזונית הרוח. וכשנוסעת הרוח, אז נוסעת הנפש, והכל אחד. ומתקרבים זה לזה. הנפש נקרבת לרוח, והרוח נקרבת לנשמה, והכל אחד.

בא ראה, ויגש אליו, התקרבות של עולם עם עולם, להאחו זה עם זה, שהכל יהיה אחד. משום שיהודה הוא מלך ויוסף מלך, התקרבו זה לזה ונאחו זה עם זה.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים מח) פי הנה המלכים נועדו - זה יהודה ויוסף, משום ששניהם מלכים, והתקרבו זה לזה להתנכח שניהם יחד, משום שיהודה ערב לבנימין, והיה ערב לאביו בו בעולם הזה ובעולם הבא, ועל כן התקרב לפני יוסף להתנכח עמו על עסקו של בנימין, שלא להיות בנדוי בעולם הזה ובעולם הבא, כמו שנאמר (בראשית מג) אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאתיו אליך והצגתיו לפניך וחסאתי לך כל הימים, בעולם הזה ובעולם הבא.

ועל כן, פי הנה המלכים נועדו עברו יחד, התרגזו יחד והתרגזו זה עם זה בשביל בנימין. מה כתוב? המה ראו כן תמהו ונבהלו נחפזו רעדה אחזתם שם, לכל אותם שהיו שם. (לכל שאר השבטים

שהיו שם.)

חיר פיולדה, משום שהיו פוחדים להרג ולהתרג, והכל בשביל בנימין. (מה כתוב? כן תמהו

ונפיק. רוח, דא רוח דקיימא עליה דנפשא, ולית קיומא לנפש אלא ברוח. ודא איהו רוח דשריא בין אשא ומיא, ומחכא אתון האי נפש.

רוח, קיימא בקיומא דדרגא אחרא עלאה דאקרי נשמה, דהא מתמן נפקי נפש ורוח. מתמן אתון רוח. וכד נטיל רוח, פדין נטלא נפש, וכלא חד. ואתקריבו דא בדא. נפש אתקריב ברוח, ורוח אתקריב בנשמה, וכלא חד.

תא חזי, ויגש אליו, תקרובתא דעלמא בעלמא, לאתאחדא דא בדא למהוי כלא חד. בגין דיהודה איהו מלך ויוסף מלך. אתקריבו דא בדא, ואתאחידו דא בדא.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים מח) פי הנה המלכים נועדו, דא יהודה ויוסף. בגין דתרווייהו מלכים, ואתקריבו דא בדא לאתוופחא תרווייהו כחדא. בגין דיהודה אתערב ביה בבנימין, והוה ערב לגביה דאבוי ביה, בהאי עלמא ובעלמא דאתי. ועל דא אתקריב קמיה דיוסף, לאתוופחא עמיה על עסקא דבנימין, דלא למהוי בנדוי בהאי עלמא ובעלמא דאתי. פמה דאת אמר, (בראשית מג) אנכי אערבנו מידי תבקשנו אם לא הביאותיו אליך והצגתיו לפניך וחסאתי לך כל הימים. בהאי עלמא ובעלמא דאתי.

ועל דא, פי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו, אתרגזו כחדא, ואתרגזו דא בדא בגיניה דבנימין. מה כתיב, המה ראו כן תמהו ונבהלו נחפזו רעדה אחזתם שם, לכל

אינון דהוו תמן. (לכלהו שאר שבטין דהוו תמן).

חיר פיולדה, בגין דהוו דחלין, לקטלא ולא תקטלא, וכלא בגיניה דבנימין. (ד"א

נבְּחֵלוּ נַחֲפוּ, וְהָלַל בְּגִלְלוּ] שְׁהָרִי יוֹסֵף נִמְכַר בְּגִלְלוּ יְהוּדָה וְאָבָד לְאָבִיו, וְכַעַת עָרַב לוֹ לְבְנֵימִין, וּפְחַד שָׁלָא יֵאבֵד, וּמְשׁוּם כֶּף וַיִּגְשׁ אֵלָיו יְהוּדָה.

דְּבַר אַחַר כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ - זֶה יְהוּדָה וַיּוֹסֵף שֶׁהוֹדְמָנוּ לְהַתּוֹכַח זֶה עִם זֶה, לְהַתּוֹכַח שְׁנֵיהֶם יַחַד, מְשׁוּם שֶׁיְהוּדָה הָיָה מְלָךְ וַיּוֹסֵף הָיָה מְלָךְ, וּשְׁנֵיהֶם בָּאוּ יַחַד לְהַתּוֹכַח זֶה עִם זֶה, זֶה עַל בְּנֵימִין - וְזֶה עַל בְּנֵימִין.

כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, סוּד הָאֱמוּנָה בְּאֵן, שְׁהָרִי כְּשֶׁנִּמְצָא הַרְצוֹן, וְהַקָּשֶׁר מִתְעַשֵּׂר יַחַד, אֲזִי שְׁנֵי עוֹלָמוֹת נִקְשָׁרִים יַחַד וּמְזַדְּמָנִים יַחַד, זֶה לְפָתַח אֵת הָאוֹצָר - וְזֶה לְלַקֵּט וּלְכַנֵּס לְתוֹכוֹ. וְאֵז, כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ, שְׁנֵי עוֹלָמוֹת קְדוֹשִׁים, הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. עָבְרוּ יַחְדוֹ, סוּד הַדְּבָר - שֶׁכָּאֲשֶׁר מִתְחַבְּרִים יַחַד, אֲזִי עָבְרוּ יַחְדוֹ, מְשׁוּם שֶׁכָּל הַחֲטָאִים שֶׁל הָעוֹלָם לֹא מִתְבַּטְּלִים לְהַכְנִיעַ עַד שֶׁמִּתְחַבְּרִים יַחַד, כְּפִתּוּב וְעֹבֵר עַל פְּשָׁע, וְעַל כֵּן עָבְרוּ יַחְדוֹ. עָבְרוּ - אוֹתָם הַחֲטָאִים הַתְּכַפְּרוּ, מְשׁוּם שֶׁהִנֵּה אֵז כָּל הַפְּגָמִים מְאִירוֹת וְכָל הַחֲטָאִים הַתְּבַטְּלוּ. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, הַסּוּד הַזֶּה הוּא בְּתַקּוּן הַקְּרִבּוֹן, שְׁהָרִי כָּאֲשֶׁר נִקְרַב הַקְּרִבּוֹן, וְכֵלָם מְקַבְּלִים הַסְּפָקָתָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי לוֹ, אֵז הַכֹּל נִקְשָׁר יַחַד וְכָל הַפְּגָמִים מְאִירוֹת, וְנִמְצָא קָשֶׁר אֶחָד, וְאֵז הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ וּמְזַדְּמָנִים יַחַד לְכַפֵּר עַל הַחֲטָאִים, לְהַעֲבִיר אוֹתָם. וְאֵז הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ וְנִקְשָׁרִים יַחַד. עָבְרוּ יַחְדוֹ, לְהַאִיר כָּל הַפְּגָמִים, וּשְׁיָהִי הַכֹּל רְצוֹן אֶחָד.

צִיּוֹן זֶה מַה כְּתִיב בֶּן תִּמְחֵוּ נִבְחֵלוּ נַחֲפוּ וְכֵלָא בְּגִינְיָה) דְּהָא יוֹסֵף אֲזַדְּבִין בְּגִינְיָה דִּיהוּדָה, וְאַתְּאָבִיד מְאָבוּי. וְהַשְׁתָּא אַתְּעָרַב בֵּיהּ בְּבְנֵימִין, וְדַחִיל דְּלֹא יְתָאָבִיד. וּבְגִין כֶּף וַיִּגְשׁ אֵלָיו יְהוּדָה.

דְּבַר אַחַר, כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ, דָּא יְהוּדָה וַיּוֹסֵף, (דף רו ע"ב) דְּאֲזַדְּמָנוּ לְאַתּוּכְחָא דָּא עִם דָּא, לְאַתּוּכְחָא תְּרוּוּיָהּוּ כְּחֻדָּא. בְּגִין דִּיהוּדָה הָוָה מְלָךְ, וַיּוֹסֵף הָוָה מְלָךְ, וְתְרוּוּיָהּוּ אָתּוּ כְּחֻדָּא לְאַתּוּכְחָא דָּא עִם דָּא. דָּא עַל בְּנֵימִין, וְדָא עַל בְּנֵימִין.

כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְזָא דְמַהִימְנוּתָא הָכָא, דְּהָא כַּד רְעוּתָא אֲשַׁתְּפַח, וְקִשּׁוּרָא אַתְּעַשֵּׂר כְּחֻדָּא, כְּדִין תְּרִין עֲלָמִין מִתְקַשְׁרִין כְּחֻדָּא וְאֲזַדְּמָנִין כְּחֻדָּא. דָּא לְאַפְתָּחָא אוּצָרָא, וְדָא לְלַקֵּטָא וּלְמַכְנֵשׁ בְּגִינְיָה. וּכְדִין כִּי הִנֵּה הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ, תְּרִין עֲלָמִין קְדִישִׁין, עֲלָמָא עֲלָאָה וְעֲלָמָא תַּתְּאָה. עָבְרוּ יַחְדוֹ, רְזָא דְמִלְּהָ, דְּכַד מִתְחַבְּרִין כְּחֻדָּא, כְּדִין עָבְרוּ יַחְדוֹ. בְּגִין דְּכָל חִיּוּבִין דְּעֲלָמָא לָא אַתְּעַבְרִין לְאַתְּכַפְּיָא, עַד דְּמִתְחַבְּרִין כְּחֻדָּא. כְּדִתְיָב, (מִכְּהָ ז') וְעוֹבֵר עַל פְּשָׁע. וְעַל דָּא עָבְרוּ יַחְדוֹ. עָבְרוּ, אֵינּוּן חוּבִין אַתְּכַפְּרוּ. בְּגִין דְּהָא כְּדִין כָּל אַנְפִּין נְהִירִין, וְכָל חוּבִין אַתְּעַבְרוּ.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, רְזָא דָּא בְּתַקּוּנָא דְקְרִבּוֹנָא אִיהוּ. דְּהָא כַּד קְרִבּוֹנָא אַתְּקָרִיב וְכֵלָא מְסַתְּפָקִין, וְכָל חַד וְחַד כְּדָקָא חֲזִי לֵיהּ, כְּדִין אַתְּקָשֶׁר כְּלָא כְּחֻדָּא. וְכָל אַנְפִּין נְהִירִין, וְקִשּׁוּרָא חַד אֲשַׁתְּפַח. וּכְדִין הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ וְאֲזַדְּמָנוּ כְּחֻדָּא, לְכַפְּרָא עַל חוּבִין, לְאַעֲבָרָא עֲלֵיהּ. וּכְדִין הַמְּלָכִים נוֹעְדוּ, וְאַתְּקַשְׁרִין כְּחֻדָּא. עָבְרוּ יַחְדוֹ, לְאַנְהָרָא כָּל אַנְפִּין, וּלְמַהּוּי כְּלָא רְעוּתָא חֻדָּא.

המה ראו כן תמהו, סלקא דעתך דאינון מלכים. אלא אלין מאריהון דדינין, דחדוה דלהון למעבד ההוא דינא דאתפקדו עליה. וכדין, פד מלכים אזדמנו תרווייהו ברעותא חדא, פדין המה ראו ההוא רעותא דתרין עלמין. פן תמהו נכהלו נחפזו, בגין דכלהו מארי דדינא אתפפיין ומתעברין מעלמא, ולא יכלי לשלטאה. וכדין מתעברין קיומיהון, מעברין שלטנהון.

רבי אלעזר אמר, ויגש אליו יהודה. מאי טעמא יהודה, בגין דהכי אצטריך, דאיהו ערב. כמה דאת אמר, פי עבדך ערב את הנער. ורזא דמלה, יהודה ויוסף הכי אצטריכו לאתקרבא כחדא. בגין דיוסף איהו צדיק, יהודה איהו מלך. ועל דא ויגש אליו יהודה, בגין דקורבא דלהון דאתקריבו כחדא, גרם פמה טבין לעלמא. גרם שלמא לכלהו שבטין. גרם שלמא בינייהו. גרם לייעקב דאתקיים רוחא דיליה. כמה דאת אמר, (בראשית מה) ותחי רוח יעקב אביהם. ועל דא קריבו דדא עם דא אצטריך, בכלהו סטרין לעילא ותתא.

רבי אבא פתח ואמר, (תהלים מח) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון קרית מלך רב. הפסוק הזה הוא סוד האמונה. יפה נוף - זהו יוסף הצדיק, שכתוב בו ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה. משוש כל הארץ - הוא חדרה ושמחה למעלה ולמטה. הר ציון ירפתי צפון - משום שבחלקו עומד משפן שילה. הר ציון - זו ירושלים. ירפתי צפון, כך זה ודאי למעלה ולמטה.

קרית מלך רב - מקום מתקן הוא

רבי אלעזר אמר, ויגש אליו יהודה. מאי טעמא יהודה, בגין דהכי אצטריך, דאיהו ערב. כמה דאת אמר, פי עבדך ערב את הנער. ורזא דמלה, יהודה ויוסף הכי אצטריכו לאתקרבא כחדא. בגין דיוסף איהו צדיק, יהודה איהו מלך. ועל דא ויגש אליו יהודה, בגין דקורבא דלהון דאתקריבו כחדא, גרם פמה טבין לעלמא. גרם שלמא לכלהו שבטין. גרם שלמא בינייהו. גרם לייעקב דאתקיים רוחא דיליה. כמה דאת אמר, (בראשית מה) ותחי רוח יעקב אביהם. ועל דא קריבו דדא עם דא אצטריך, בכלהו סטרין לעילא ותתא.

רבי אבא פתח ואמר, (תהלים מח) יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירפתי צפון קרית מלך רב. האי קרא רזא דמהימנותא איהו. יפה נוף, דא איהו יוסף הצדיק, דכתיב ביה, ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה. משוש כל הארץ, איהו חדרה וחדוה לעילא ותתא. הר ציון ירפתי צפון, בגין דבחולקיה קאים משכנא דשילה, הר ציון דא ירושלים. ירפתי צפון, הכי הוא ודאי לעילא ותתא.

קרית מלך רב, אתר איהו מתקנא, לקביל מלך רב, דא מלפא עלאה דכלא,

כנגד מלך רב, זה המלך העליון של הכל, קדש הקדשים, שהרי משם בא כל האור וכל הברכות וכל השמחה של הכל, שהרי משם כל הפנים מאירות, ובית המקדש מתברך משם, וכשהיא מתברכת, משם יוצאות ברכות לכל העולם, שהרי משם כל העולם מתברך.

רבי יהודה ורבי יוסי נפגשו לכפר חנן. בעודם יושבים בבית מלונם, בא איש אחד, ומשא של חמור לפניו, ונכנס לבית. בין כף אמר רבי יהודה לרבי יוסי, הנה שנינו שדוד המלך היה מתנמנם כמו סוס ושנתו מועטת, איך היה קם בחצות הלילה, השעור הזה הוא קטן, ולא היה מתעורר אפילו בשליש הלילה?

אמר לו, בשעה שנכנס הלילה, היה יושב עם כל גדולי ביתו ודן את הדין ועוסק בדברי תורה, ואחר כף היה ישן שנתו עד חצות הלילה, וקם בחצות הלילה ומתעורר, ומשתדל בעבודת רבונו בשירים ותשבחות.

בינתיים אמר האיש ההוא, וכי הדבר הזה שאתם אומרים הוא כף? סוד הדבר יש כאן, שהנה דוד המלך חי וקם לעולם ולעולמי עולמים, ודוד המלך היה שומר כל ימיו שלא יטעם טעם מיתה, משום שהשנה אחד מששים במיתה היא, ודוד, משום מקומו שהוא חי, לא היה ישן אלא ששים נשימות, שעד ששים נשימות חסר אחת הוא חי, משם והלאה טועם אדם טעם מיתה ושולט בו הצד של רוח הטמאה.

וזוה היה שומר דוד המלך, שלא יטעם טעם של מיתה, ושולט (שלא יטעם) בו צד של רוח אחרת,

קדש הקדשים. דהא מתמן אתיא כל נהירו וכל ברכאן וכל חידו דכלא. דהא מתמן נהרין כל אנפין, ובי מקדשא אתברכא מתמן. וכד איהי מתברכא, מתמן נפקי ברכאן לכל עלמא, דהא כל עלמא מתמן אתברכא.

רבי יהודה ורבי יוסי אערעו בכפר חנן. עד דהוו יתבי בי אושפיזיהו, אתא חד בר נש וחד מטולא דחמרא קמיה ועאל בביתא. אדהכי, אמר רבי יהודה לרבי יוסי, הא תנינן, דדוד מלפא הוה מתנמנם פסוס, ושינתיה זעיר, הוה קם בפלגות ליליא. האי שעורא זעיר איהו ולא הוה אתער אפילו בתלתות ליליא.

אמר ליה, בשעתא דעאל ליליא, הוה יתיב עם כל רבירבי ביתיה ודאין דינא, ועסיק במלי דאורייתא. ולבתר הוה נאים שינתיה עד פלגות ליליא, וקם בפלגות ליליא ואתער, ואשתדל בפולחנא דמאריה, בשירין ותושבחה.

אדהכי אמר (דף רו ע"ב) ההוא בר נש, וכי האי מלה דקאמריהו, הכי הוא. רזא דמלה הכא, דהא דוד מלפא חי וקיים לעולם ולעלמי עלמין. ודוד מלפא הוה נטיר כל יומוי דלא יטעם טעם מיתה. בגין דשינתא חד משתיין במיתה איהו. ודוד בגין דוכתיה דאיהו חי, לא הוה נאים אלא שיתין נשמי. דעד שתין נשמי חסר חד, איהו חי. מתמן ולהלאה, טעים בר נש טעמא דמותא, ושלטי ביה סטרא דרוח מסאבא.

ודא הוה נטיר דוד מלפא, דלא יטעם טעמא דמותא, ושלטי (ס"א דלא נשליט) ביה סטרא דרוחא אחרא, בגין דשתין נשמי חסר

משום שששים נשימות חסר אחת הוא הסוד של החיים שלמעלה, עד ששים נשימות שהם ששים (חסר נשמה אחת) נשימות עליונות, ואלו הסוד שלהן, שהחיים תלויים בהם, ומכאן ומטה הוא סוד המות. ועל פן דוד היה משער את שעור הלילה כדי שיתקיים בחיים, שלא ישלט בו טעם המות, וכשנחלק הלילה היה דוד עומד במקומו, משום שפאשר מתעורר חצות הלילה והפחד הקדוש מתעורר, צריך שלא ימצא את דוד קשור במקום אחר, במקום המות.

משום שפאשר נחלק הלילה והקדושה העליונה מתעוררת, ואדם שישן במסתו ולא מתעורר להשגיח בכבוד רבונו, הנה הוא נקשר בסוד המות, ונדבק למקום אחר, ועל פן דוד הפלף היה עומד להשגיח בכבוד רבונו תמיד, חי אצל חי, ולא נרדם בשנה לטעם טעם המות, ומשום כך היה מתנמנם כמו סוס, ששים נשימות, ולא בשלמות. באו רבי יהודה ורבי יוסי ונשקוהו. אמרו לו, מה שמך? אמר להם, חזקיה. אמרו לו, יישר כחך ותתחזק תורתך. ישבו. אמר רבי יהודה, הואיל והתחלת, אמר לנו מעתה סודות עליונים שאמרת.

פתח ואמר, (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ פונן שמים בתבונה. בא ראה, לשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ראה שלא יכול לעמד, עד שברא את התורה, משום שממנה יוצאים כל הנהגות העליונים והתחתונים, ובה עומדים עליונים ותחתונים. זהו שכתוב ה' בחכמה יסד ארץ פונן שמים בתבונה, שהרי

חד, איהו רזא דחיים דלעילא. עד שתין נשמי, דאינון שתין (ר"א ל"ג חסר חר נשמי) נשמי עלאין, ואילין רזא דלהון, דתליין בהון חיי ומכאן ולתתא, רזא דמותא הוא.

ועל דא, דוד מלכא הוה משער שעורא דליליא, בגין דיתקיים בחיים, דלא ישלוט ביה טעמא דמותא. וכד אתפליג ליליא, הוה דוד מתקיים באתריה. בגין דכד אתער פלגו ליליא וכתרא קדישא אתער, בעא דלא לאשפחא ליה לדוד מתקשר באתר אתרא, באתר דמותא.

בגין דכד אתפליג ליליא וקדושה עלאה אתער, ובר נש דנאים בערסיה ולא אתער לאשגחא ביקרא דמאריה. הא איהו אתקשר ברזא דמותא ומתדבק באתר אתרא, ועל דא דוד מלכא הוה קאים לאשגחא ביקרא דמאריה תדיר. חי לגבי חי, ולא נאים בשניתא לטעמא טעמא דמותא. ובגין כך, הוה מתנמנם פסוס שתין נשמי, ולא בשלימו.

אתו רבי יהודה ורבי יוסי ונשקוהו, אמרו ליה, מה שמך. אמר להון, חזקיה. אמרו ליה, יתיישר חילך ויתתקף אורייתך. יתיבו. אמר רבי יהודה, הואיל ושרית, אימא לן מהני רזין עלאין דקאמרת.

פתח ואמר, (משלי א) ה' בחכמה יסד ארץ פונן שמים בתבונה. תא חזי, פד ברא קדשא בריך הוא עלמא, חמא דלא יכיל לאתקיימא, עד דברא אורייתא. בגין דמנה נפקין כל נמוסין עלאין ותתאין, ובה קיימי עלאי ותתאי. הדא הוא דכתיב, ה' בחכמה יסד ארץ פונן שמים בתבונה. דהא בחכמה קיימין כל

בְּחֻמְהָ עוֹמְדִים כָּל הַקְּיוּמִים
שֶׁל הָעוֹלָם, וְכֵלָם יוֹצְאִים
מִתּוֹכָהּ.

דְּבַר אַחֵר ה' בְּחֻמְהָ יִסַּד אֶרֶץ -
הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן לֹא נִבְרָא אֲלֵא
מִתּוֹךְ הַחֻמְהָ, וְהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן
לֹא נִבְרָא אֲלֵא מִתּוֹךְ הַחֻמְהָ
הַתַּחְתּוֹנָה, וְכֵלָם יוֹצְאִים מִתּוֹךְ
הַחֻמְהָ הָעֲלִיּוֹנָה וּמִתּוֹךְ הַחֻמְהָ
הַתַּחְתּוֹנָה. כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתִבּוּנָה.
כּוֹנֵן, מִה זֶה כּוֹנֵן? אֲלֵא כּוֹנֵן כָּל
יוֹם וְיוֹם וְלֹא פּוֹסֵק, וְלֹא נִתְקַן
בְּזִמַּן אַחַד, אֲלֵא בְּכֹל יוֹם וְיוֹם
מִתְקִין אוֹתוֹ.

וְהֵינּוּ סוּד הַתּוֹב (אִיּוֹב טו) וְשָׁמַיִם
לֹא זָכוּ בְּעֵינָיו. וְכִי תַעֲלֶה עַל
דַּעְתְּךָ שֶׁהַחֶסְרוֹן הוּא מְשָׁמִים?
אֲלֵא תְּשִׁיבוֹת הַשָּׁמַיִם הִיא
מִשׁוֹם הַתְּכִיבוֹת וְרִצּוֹן רַב
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה בָּהֶם
וְתְּכִיבוֹתָם אֲצִלוֹ, שֶׁהָרִי אֵף עַל
גַּב שֶׁהוּא מִתְקִין אוֹתָם בְּכֹל יוֹם
וְיוֹם, אֵין דּוֹמָה בְּעֵינָיו שֶׁהֵם
מִתְקַנִּים פְּרָאוּי, מִשׁוֹם שֶׁאֵהֱבָתָם
אֲצִלוֹ, וְרִצּוֹנוֹ לְהָאִיר לָהֶם תָּמִיד
בְּלֵי הַפֶּסֶק, שֶׁהָרִי הָעוֹלָם הִבָּא
מוֹצִיא אִוְרוֹת זוֹהָרִים כָּל יוֹם
וְיוֹם תָּמִיד בְּלֵי הַפֶּסֶק, כְּדִי
לְהָאִיר לָהֶם תָּמִיד, וְעַל כֵּן לֹא
זָכוּ בְּעֵינָיו. לֹא זָכוּ לְבַדּוֹ לֹא
כְּתוּב, אֲלֵא לֹא זָכוּ בְּעֵינָיו,
וּמִשׁוֹם כִּי כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתִבּוּנָה.
מִי הַשָּׁמַיִם? זֶה הַסּוּד שֶׁל
הָאֲבוֹת, וְהַסּוּד שֶׁל הָאֲבוֹת זֶהוּ
יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הַפְּלִלוֹת שֶׁלָּהֶם,
מִשׁוֹם שֶׁיַּעֲקֹב הוּא הַבְּחִיר
שֶׁבְּאֲבוֹת, וְהוּא עוֹמֵד לְהָאִיר עַל
הָעוֹלָם.

וּמִשׁוֹם שֶׁהוּא הַסְּתַלֵּק לְתוֹךְ
הָעוֹלָם הִבָּא, יֵצֵא מִמֶּנּוּ עֲנָף אַחַד
יִפֶּה לְמִרְאָה, וְכֹל הָאִוְרוֹת
יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ וְכֹל הַשֶּׁבַע וְשִׁמּוֹן
הַמְּשֻׁחָה לְהָאִיר לְאֶרֶץ, וּמִי הוּא?
זֶה יוֹסֵף הַצַּדִּיק, שֶׁהוּא נוֹתֵן

קְיוּמֵיךְ דְּעֵלְמָא, וְכִלְהוּ נְפָקֵי מִגְּוִיָּה.
דְּבַר אַחֵר ה' בְּחֻמְהָ יִסַּד אֶרֶץ, עֵלְמָא
עֵלְמָא לֹא אֲתַבְּרִי אֲלֵא מִגּוֹ חֻמְהָ.
וְעֵלְמָא תַתְּאָה לֹא אֲתַבְּרִי אֲלֵא מִגּוֹ חֻמְהָ
תַתְּאָה. וְכִלְהוּ נְפָקוֹן מִגּוֹ חֻמְהָ עֵלְמָא וּמִגּוֹ
חֻמְהָ תַתְּאָה. כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתִבּוּנָה. כּוֹנֵן, מָאִי
כּוֹנֵן. אֲלֵא, כּוֹנֵן כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא וְלֹא פּוֹסֵיק,
וְלֹא אֲתַתְּקֵן בְּזִמְנָא חָדָא, אֲלֵא בְּכֹל יוֹמָא
וְיוֹמָא אֲתַתְּקִין לִיה.

וְהֵינּוּ רְזָא דְכְּתִיב, (אִיּוֹב טו) וְשָׁמַיִם לֹא זָכוּ
בְּעֵינָיו. וְכִי סִלְקָא דַּעְתְּךָ, דְּגִרְעִיעוּתָא
אִיהוּ מְשָׁמִים, אֲלֵא תְּשִׁיבוֹ מְשָׁמִים אִיהוּ,
בְּגִין תְּכִיבוֹ וְרַעוּ סִגְיָא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
רְעִי בְּהוּ, וְתְּכִיבוּתִיהוּ לְגַבִּיָּה. דְּהָא אֵף עַל גַּב
דְּאִיהוּ מִתְקִין לוֹן כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, לֹא דְמִי
בְּעֵינָיו דְּאִינוֹן מִתְתַּקְּנוֹן כְּדָקָא יְאוּת. בְּגִין
דְּרַחֲמִימוּתָא דְלַהוֹן לְגַבִּיָּה, וְרַעוּתִיהָ לְאַנְהָרָא
לוֹן תְּדִיר בְּלֵא פְּסִיקוּ. דְּהָא עֵלְמָא דְאֲתִי
אַפִּיק נְהוּרִין זְהִירִין כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא תְּדִיר
בְּלֵא פְּסִיקוּ, בְּגִין לְאַנְהָרָא לוֹן תְּדִיר. וְעַל דָּא
לֹא זָכוּ בְּעֵינָיו. לֹא זָכוּ בְּלַחֲדוּי לֹא כְּתִיב,
אֲלֵא לֹא זָכוּ בְּעֵינָיו. וּבְגִין כִּי, כּוֹנֵן שָׁמַיִם
בְּתִבּוּנָה.

מֵאֵן שָׁמַיִם. דָּא הוּא רְזָא דְאַבְהֵן, וְרְזָא
דְאַבְהֵן דָּא הוּא יַעֲקֹב דְאִיהוּ כָּלְלָא
דְלַהוֹן. בְּגִין דְיַעֲקֹב תּוֹשְׁבַתְתָּא דְאַבְהֵן אִיהוּ,
וְאִיהוּ קְיִימָא לְאַנְהָרָא עַל עֵלְמָא.

וּבְגִין דְאִיהוּ אֲסִתְּלַק גּוֹ עֵלְמָא דְאֲתִי, נְפַק
מִנִּיהָ עֲנַפָּא חָדָא שְׁפִירָא בְּחִיזוּ, וְכֹל
נְהוּרִין מִינֵיהָ נְפָקִין. וְכֹל שְׁבַעָא וּמְשַׁח רַבּוּ
לְאַנְהָרָא לְאַרְעָא, וּמֵאֵן אִיהוּ. דָּא יוֹסֵף
הַצַּדִּיק, דְאִיהוּ יְהִיב שְׁבַעָא לְכָל עֵלְמָא,
וְעֵלְמָא מִנִּיהָ אֲתַזֵּן. וּבְגִין כִּי, קְדָשָׁא בְּרִיךְ

שבע לכל העולם, והעולם גזון ממנו. ומשום כך, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בעולם, הכל הוא בסוד עליון, והכל פראוי.

ביתים בא רבי אלעזר. פיון שראה אותם, אמר, ודאי שהשכינה פאן. אמר להם, במה עסקתם? אמרו לו את כל המעשה. אמר, ודאי שיפה אמר, אבל אותם ששים הנשימות, ודאי שששים נשימות הן של חיים, בין למעלה בין למטה. מפאן והלאה יש ששים נשימות אחרות שהן פלן מצד המות, ודרגת המות עליהן, ונקראות פתדמה, וכלן טעם המות.

וכשם כך דוד המלך הוא היה נדבק לאותם ששים הנשימות של חיים, ומשם והלאה לא ישן כלל. זהו שכתוב (תהלים קלב) אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה. ועל כן יפה אמר, כדי שיקום דוד חי, בצד של החי, ולא בצד המות. פלם ישבו והשתדלו בתורה והתחברו יחד.

פתח רבי אלעזר ואמר, (שם פח) ה' אלהי ישועתי יום צעקתי בלילה נגדך. בא ראה, דוד המלך היה קם בחצות הלילה ומשתדל בתורה בשירים ותשבחות לשמחת המלך והגבירה, וזו היתה שמחת האמונה בארץ, משום שהיה השבח של האמונה שנראה בארץ.

שהרי למעלה פותחים בשמחה שירה, כמה מלאכים עליונים בכמה מינים שמשבחים בלילה בכל הצדדים. כמו כן למטה בארץ, מי שמשבח את הקדוש ברוך הוא בארץ בלילה, בו חפץ הקדוש ברוך הוא, וכל אותם המלאכים הקדושים שמשבחים את הקדוש ברוך הוא, פלם מקשיבים לאותו שמשבח אותו

הוא כל מה דעבד בעלמא, פלא איהו ברזא עלאה, וכלא כדקא חזי.

אדהכי אתא רבי אלעזר, פיון דחמא לון אמר, ודאי שכונתא הכא. אמר להון במאי עסקיתו. אמרו ליה (דף ח ע"ב) פל עובדא. אמר, ודאי שפיר קאמר. אבל אינון שתין נשמי, ודאי שתין נשמי אינון דחיין, בין לעילא בין לתתא. מפאן ולהלאה, איפא שתין נשמין אחרנין, דאינון פלהו מסטרא דמותא, ודרגא דמותא עלייהו, ואקרון דורמיטא, וכלהו טעמא דמותא.

ובגין כך דוד מלפא הוה איהו מתדבק באינון שתין נשמין דחיין, ומתמן ולהלאה לא נאים פלל. הדא הוא דכתיב, (תהלים קלב) אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה. ועל דא שפיר קאמר, בגין דיקום דוד חי, בסטרא דחי ולא בסטרא דמותא. יתבו כלהו ואשתדלו באורייתא ואתחברו כחדא.

פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים פח) ה' אלקי ישועתי יום צעקתי בלילה נגדך. תא חזי, דוד מלפא הוה קם בפלגות ליליא, ואשתדל באורייתא בשירין ותושבחון, לחדוה דמלפא ומטרוניתא. ודא הוה חדוה דמהימנותא בארעא. בגין דהאי איהו שבחא דמהימנותא דאתחזי בארעא.

דהא לעילא פתחי בחדוה שירתא כמה מלאכין עלאין, בכמה זינין דקא משבחון בליליא בכל סטריין. פהאי גוונא לתתא בארעא, מאן דמשבח ליה לקודשא בריך הוא בארעא בליליא, רעי ביה (געי) קדשא בריך הוא. וכל אינון מלאכין קדישין דקא משבחון ליה לקדשא בריך הוא, פלהו צייתין לההוא דקא משבח ליה בליליא

בארעא. דהאי תושבחתא איהו בשלימו, לסלקא יקרי דקדשא בריה הוא מתתא, ולזמרא בחדוה דיחודא.

תא חזי, דוד מלכא כתב, ה' אלהי ישועתי וגו', ה' אלהי ישועתי, מתי הוא ישועתי? באותו יום שהקדמתי שבח בלילה אצלך, אז הוא ישועתי ביום.

ותא חזי, דהא בליילא, מאן דמשבח למאריה פתושבחתא דאורייתא, פדין אתקף פתקיפו ביממא בסטרא דימינא. דהא חוטא חד נפקא מסטרא דימינא, וכדין אתמשך עליה ואתתקף ביה. ועל דא אמר, ה' אלהי ישועתי יום צעקתי וגו'.

ובא ראה, שהרי בליילה, מי שמשבח את רבונו בשבח של התורה, אז מתחזק בחזק ביום בצד הימין, שהנה חוט אחד יוצא מצד הימין, ואז נמשך עליו ומתגבר בו, ועל כן אמר ה' אלהי ישועתי יום צעקתי וגו'. ומשום כך אמר לא המתים יהללו יה. לא המתים, משום שצריך לשבח חי לחי. ומת לחי לא כן, שכתוב לא המתים יהללו יה, ואנחנו נברך יה, שהרי אנו חיים, ואין לנו חלק בצד המות כלל. חזקיהו אמר, (שעיה לח) חי חי הוא יודך פמוני, משום שחי מתקרב לחי. דוד המלך הוא חי, והתקרב שלו לחי העולמים, ומי שנתקרב אליו הוא חי, שכתוב ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום, וכתוב ובניהו בן יהונדע בן איש חי רב פעלים מקבצאל.

פתח אותו היהודי אחריו ואמר, (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך. וכי לא מברכים את הקדוש ברוך הוא טרם נאכל, וברי יש לנו להקדים בברך, ולסדר את השבח שלו [של רבונו] פראוי, ולברך את שמו טרם שיברך מישהו אחר בפועל, וכתוב (ויקרא ט) לא תאכלו על הדם, אסור לו לאכל טרם שיברך את רבונו, ועכשו

ובגין כך אמר, (תהלים קטו) לא המתים יהללו יה. לא המתים, בגין דאצטריך לשבחא חי לחי. ומת לחי לאו הכי, דכתיב לא המתים יהללו יה, ואנחנו נברך יה, דהא אנן חייזן ולית לן חולקא בסטרא דמותא כלל. חזקיהו אמר, (ישעיה לח) חי חי הוא יודך פמוני, בגין דחי אתקרב לחי. דוד מלכא איהו חי, וקורבא דיליה לחי העולמים. ומאן דאתקריב לגביה, איהו חי. דכתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום. וכתוב, (שמואל ב כ"ג) ובניהו בן יהונדע בן איש חי רב פעלים מקבצאל.

פתח ההוא יודאי אבתריה ואמר, (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. וכי לא מברכינן ליה לקדשא בריה הוא עד לא ניכול, והא אית לן לאקדומי בצפרא ולסדורי שבחא דיליה (דמאריה) פדקא יאות, ולברכא בשמיה עד לא יברך לאחרא בעלמא. וכתוב (ויקרא ט) לא תאכלו על הדם, אסור ליה למיכל עד לא יברך למאריה.

פתח ההוא יודאי אבתריה ואמר, (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. וכי לא מברכינן ליה לקדשא בריה הוא עד לא ניכול, והא אית לן לאקדומי בצפרא ולסדורי שבחא דיליה (דמאריה) פדקא יאות, ולברכא בשמיה עד לא יברך לאחרא בעלמא. וכתוב (ויקרא ט) לא תאכלו על הדם, אסור ליה למיכל עד לא יברך למאריה.

פתח ההוא יודאי אבתריה ואמר, (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. וכי לא מברכינן ליה לקדשא בריה הוא עד לא ניכול, והא אית לן לאקדומי בצפרא ולסדורי שבחא דיליה (דמאריה) פדקא יאות, ולברכא בשמיה עד לא יברך לאחרא בעלמא. וכתוב (ויקרא ט) לא תאכלו על הדם, אסור ליה למיכל עד לא יברך למאריה.

פתח ההוא יודאי אבתריה ואמר, (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. וכי לא מברכינן ליה לקדשא בריה הוא עד לא ניכול, והא אית לן לאקדומי בצפרא ולסדורי שבחא דיליה (דמאריה) פדקא יאות, ולברכא בשמיה עד לא יברך לאחרא בעלמא. וכתוב (ויקרא ט) לא תאכלו על הדם, אסור ליה למיכל עד לא יברך למאריה.

כתוב ואכלת ושבעת וברכת.?
אֵלָא, זו הברכה של תפלת
היחוד, וזו ברפת המזון, להראות
כלפי דרגת האמונה שבע פראוי.
ואז צריך לברך אותו פראוי,
שאותה הדרגה של האמונה
תתרוה ותתברך, ויתמלא שמחה
מהחיים שלמעלה כמו שצריך,
כדי לתת לנו מזונות.

שהרי קשים מזונותיו של אדם
לפני הקדוש ברוך הוא כמו
קריעת ים סוף, מה הטעם?
משום שהמזון של העולם
שלמעלה הוא, ששנינו בנים
חיים ומזונות וכו'. ומשום כך
קשים לפנינו מזונות העולם.
שהרי במזל תלוי הדבר שיוצאים
ממנו מזונות וחיים ובנים.
ומשום כך קשים לפנינו המזונות
של העולם, שהרי זה לא עומד
ברשותו עד שהוא יתברך.

כמו כן הזווגים של העולם קשים
לפניו, והכל משום שרקיע וילון
אינו משמש כלום, וכל שפן
הדברים הללו שעומדים למעלה
במקום אחר, ועל פן צריך
להתברך.

בא ראה, כל הזווגים של העולם
קשים לפני הדרגה הזו, משום
שכאשר הזווג הקדוש נמצא,
יוצאות כל הנשמות מתוך המזל
הזה למעלה, שהוא אותו נהר
ששופע ויוצא. וכאשר
ההשתוקקות נמצאת מלמטה
למעלה, ואז פורחות הנשמות,
ונתנות כלן זכר ונקבה יחד
בדרגה הזו, ואחר כך הוא מפריד
אותן, כל אחת ואחת למקומה
פראוי לה. ואחר כך קשים לפני
הדרגה הזו לחבר אותם
כבראשונה, משום שאין
מתחברים, רק באותם דרכי
האדם, והכל תלויים למעלה.

והשתא כתיב ואכלת ושבעת וברכת.
אֵלָא, דא ברכתא דצלותא דיחודא, ודא
ברכתא דמזונא. לאחזאה לגבי
דרגא דמהימנותא, שבע פדקא יאות.
וכדין בעי לברכא ליה פדקא יאות, דההוא
דרגא דמהימנותא יתרוי ויתברך, ויתמלא
חידו מחיין דלעילא כמה דאצטריו, בגין
למיהב לן מזוני.

דְהָא קָשִׁין מְזוּנָא דְבַר נֶשׁ קָמִי קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, פְּקָרִיעַת יָם סוּף. מָאִי
טַעְמָא. בְּגִין דְּמְזוּנָא דְעֵלְמָא דְלַעִילָא הוּא,
דְתַנּוּן בְּנֵי חַיִּי וּמְזוּנֵי וְכוּ', וּבְגִין כְּךָ קָשִׁין
קָמִיָּה מְזוּנֵי דְעֵלְמָא. דְהָא בְּמַזְלָא תְלִיא
מִילְתָּא. דְמַנְיָה נְפָקֵי מְזוּנֵי וְחַיִּי וּבְנֵי. וּבְגִין
כְּךָ קָשִׁין קָמִיָּה מְזוּנֵי דְעֵלְמָא, דְהָא לָאו
בְּרִשׁוּתֵיהּ קִיָּמָא, עַד דִּיתְבָּרַךְ אִיהוּ.

בְּגוּזוּנָא דָּא זְיוּגִין דְעֵלְמָא קָשִׁין קָמִיָּה,
וְכֻלָּא בְּגִין דְרַקִיעַ וִילוּן לָא מְשַׁמֵּשׁ
כְּלוּם. וְכֻלָּא שְׁפָן אֵלִין מְלִין דְקִיָּמִין לַעִילָא
בְּאַתְרַא אַחְרָא, וְעַל דָּא אַצְטְרִיךְ לְאַתְבָּרְכָא.
תָּא חֲזִי, כֹּל זְיוּגִין דְעֵלְמָא קָשִׁין קָמִיָּה
הָאִי דְרָגָא, בְּגִין דְכַד הָאִי זְיוּגָא
קְדִישָׁא אֲשַׁתְּפַח, כֹּל (דף רח ע"א) נְשַׁמְתִּין
נְפָקִין מִגּוּ הָאִי מְזָלָא לַעִילָא, דְאִיהוּ הַהוּא
נְהַר דְנִגִיד וְנִפִיק. וְכַד תִּיאוּבְתָא אֲשַׁתְּפַח
מְלָרַע לַעִילָא, כְּדִין פְּרַחִין נְשַׁמְתִּין,
וְאַתֵּייהִיבוּ כְּלָהוּ כְּלִילִין דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחַדָּא
בְּהָאִי דְרָגָא. וּלְבַתְרַא אִיהוּ פְּרִישׁ לוּן כֹּל חַד
וְחַד לְאַתְרֵיהּ פְּדָקָא חֲזִי לִיהּ. וּלְבַתְרַא קָשִׁין
קָמִיָּה הָאִי דְרָגָא לְחַפְרָא לוּן כְּקַדְמִיתָא, בְּגִין
דְלָא מִתְחַבְרִין, בַּר פְּאִינוּן אֲרַחֵי דְבַר נֶשׁ,
וְכֻלָּא לַעִילָא תְלִיין.

ועל דא קשין קמיה פקריעת ים סוף. דהא קריעת ימא לאתפתחא ביה שבילין, לעילא איהו. וכמה דמתפתחין שבילין ואורחין ביה, הכי אתבקע ואתפתח. ובגין כך פלא תליא לעילא, ובעינן לברכא ליה, ולמיהב ליה תקפא מתפא, בגין דיתברכא מלעילא, ויתתקף פדקא חזי. ועל דא כתיב, וברכת את ה', את דייקא.

וילגבי האי אתר, אצטריך לאחזאה קמיה שבועא ונהירו דאנפין. וילגבי סטרא אחרא, בזמנא דאיהי שלטא בעלמא, בעי לאחזאה קמיה פפנא. דההוא דרגא רעב איהו, ואתחזי לאחזאה קמיה פפנא ולא שובעא, הואיל ושבע לא שלטא בעלמא. ועל דא, ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. אמר רבי אלעזר, כך זה ודאי וכן צריך!

אמר רבי יהודה, אשריהם הצדיקים שקרבתם היא שלום בעולם, משום שיודעים ליחד את היחוד ומקרבין קרבה לתרבות שלום בעולם, שהרי יוסף ויהודה בטרם התקרבו זה עם זה, לא היה שלום. פיון שהתקרבו יוסף ויהודה יחד, אז הרבו שלום בעולם, והשמחה נוספה למעלה ולמטה, כמו שהקרבה של יהודה ויוסף, וכל השבטים נמצאו יחד עם יוסף, ואותה הקרבה הרבתה שלום בעולם, כמו שבארנו שכתוב ויגש אליו יהודה.

ורא יכל יוסף להתאפק לכול הנצבים עליו וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קיב) פזר נתן לאביונים צדקתו עמדת לעד קרנו תרום בכבוד. בא ראה, הקדוש ברוך הוא ברא את העולם והשליט עליו את האדם שיהיה מלך על הכל.

ועל דא קשין קמיה פקריעת ים סוף. דהא קריעת ימא לאתפתחא ביה שבילין, לעילא איהו. וכמה דמתפתחין שבילין ואורחין ביה, הכי אתבקע ואתפתח. ובגין כך פלא תליא לעילא, ובעינן לברכא ליה, ולמיהב ליה תקפא מתפא, בגין דיתברכא מלעילא, ויתתקף פדקא חזי. ועל דא כתיב, וברכת את ה', את דייקא.

וילגבי האי אתר, אצטריך לאחזאה קמיה שבועא ונהירו דאנפין. וילגבי סטרא אחרא, בזמנא דאיהי שלטא בעלמא, בעי לאחזאה קמיה פפנא. דההוא דרגא רעב איהו, ואתחזי לאחזאה קמיה פפנא ולא שובעא, הואיל ושבע לא שלטא בעלמא. ועל דא, ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. אמר רבי אלעזר, הכי הוא ודאי, והכי אצטריך.

אמר רבי יהודה, זפאין אינון צדיקיא דקורבא דלהון איהו שלמא בעלמא. בגין דידעי ליחדא יחודא, ומקרבין קורבא לאסגאה שלמא בעלמא. דהא יוסף ויהודה עד לא אתקריבו דא עם דא, לא הוה שלמא. פיון דאתקריבו יוסף ויהודה כחדא, פדיון אסגאו שלמא בעלמא. ויחידו אתוסף לעילא ותתא, פמה דקורבא דיהודה ויוסף וכלהו שבטין אשתפחו כחדא ביה פיוסף. וההוא קורבא אסגי שלמא בעלמא, פמה דאוקימנא. דכתיב, ויגש אליו יהודה:

ורא יכול יוסף להתאפק לכול הנצבים עליו וגו', רבי חייא פתח ואמר, (תהלים קיב) פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. תא חזי, קדשא בריך הוא ברא עלמא, ואשליט עליה לאדם, דיהא מלפא על פלא.

והאדם הזה נפרדים ממנו בעולם כמה מינים, מהם צדיקים ומהם רשעים, מהם טפשים ומהם חכמים, וכלם מתקיימים בעולם, עשירים ועניים, וכלם כדי לזכות אלו באלו, לזכות צדיקים עם רשעים, לזכות חכמים עם טפשים, לזכות עשירים עם עניים, שהרי משום כך זוכה האדם לחיי העולם ונקשר בעץ החיים. ולא עוד, אלא שהנה הצדקה שהוא עושה עומדת לעולמים, שפתוב וצדקתו עומדת לעד.

פזר נתן לאביונים. רבי אלעזר אמר, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, העמיד אותו על עמוד אחד ושמו צדיק, והצדיק הזה הוא הקיום של העולם, וזה הוא שמשקה וזן לכל, שפתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים.

ומשם יפרד, מה זה יפרד? אלא המזון שהוא המשקה של הנהר הוא נוטל הגן הפל, ואחר כך מתפזר המשקה שהוא לארבעה צדדים של העולם, וכמה הם שמצפים להיות משקים ולהזין משם, כמו שנאמר (תהלים קמה) עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו. ומשום כך פזר נתן לאביונים - זה צדיק. צדקתו עומדת לעד - זו כנסת ישראל, שמשום כך היא עומדת בסוד של שלום בקיום שלם. רשע יראה וכעס - זו מלכות עובדי כוכבים ומזלות.

בא ראה, מלכות שמים היא בית המקדש, לקים כל העניים בתוך הצל של ראשית השכינה, והצדיק הזה הוא נקרא גבאי צדקה, לחזן ולזון את הפל, שפתוב פזר נתן לאביונים,

והאי בר נש, מתפרשן מניה בעלמא כמה זינין. מנהון צדיקיא ומנהון רשיעיא.

מנהון טפשין ומנהון חכימין. וכלהו אתקיימו בעלמא, עתירין ומספנין. וכלהו בגין למזפי אלין באלין, למזפי צדיקיא עם רשיעיא, למזפי חכימין עם טפשין, למזפי עתירין עם מספנין. דהא בגין כך, זכי בר נש לחיי עלמא, ואתקשר באלנא דחיי. ולא עוד, אלא דהא צדקה דאיהו עביד, קאים לעלמין. דכתיב וצדקתו עומדת לעד.

פזר נתן לאביונים. רבי אלעזר אמר, כד ברא קדשא בריה דהוה עלמא, קאים ליה על סמכא חד, וצדיק שמייה, והאי צדיק איהו קיימא דעלמא, ודא איהו דאשקי, וזן לכלא. דכתיב, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים.

ומשם יפרד, מהו יפרד. אלא, ההוא מזונא ומשקיא דההוא נהר, נטיל גנתא כלא, ולבתר אתבדר ההוא משקיא לארבע סטרין דעלמא. וכמה אינון דמצפאן לאתשקייא ולא תזנא מתמן. כמה דאת אמר, (תהלים קמה) עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו. ובגין כך פזר נתן לאביונים, דא צדיק. צדקתו עומדת לעד, דא כנסת ישראל. דבגין כך, איהי קיימא ברזא דשלם, בקיימא שלים. רשע יראה וכעס, דא מלכות עובדי כוכבים ומזלות.

תא חזי, מלכות שמים, איהי בי מקדשא. לקיימא כל מספני בגו צלא דשרותא דשכינתא. וצדיק דא איהו אקרי גבאי צדקה, למיחזן ולמיזון לכלא. דכתיב פזר נתן לאביונים. בגין כך, גבאי צדקה נטלי אגרא

משום כף גבאי צדקה נוטלים
שכר כנגד כל הנותנים צדקה.
בא ראה, ולא יכל יוסף להתאפק
לכל הנצבים - אלו הם כל
העומדים להזון ולהשקות ממנו.
ולא עמד איש אתו בהתודע
יוסף אל אחיו. אתו - זו כנסת
ישראל. אחיו - אלו שאר
המרפבות החילות, שכתוב בהם
למען אחי ורעי.

דבר אחר ולא עמד איש אתו -
בזמן שהקדוש ברוך הוא בא
להתחבר עם כנסת ישראל.
בהתודע יוסף אל אחיו, בזמן
שהקדוש ברוך הוא היה מתחבר
בהם בישראל, משום שהם
נוטלים לבודם, ולא חבור של
עמים עובדי עבודת פוכבים
ומזלות עמם. משום כף, (במדבר
כט) ביום השמיני עצרת תהיה
לכם, שהרי בזמן הזה הקדוש
ברוך הוא לבדו בחבור אחד עם
ישראל, שכתוב בהם למען אחי
ורעי, כמו שבארנו.

רבי ייסא פתח הפסוק, בזמן
שהקדוש ברוך הוא יקים את
כנסת ישראל מן העפר וירצה
להנגם נקמה מעמים עובדי
כוכבים ומזלות, אזי כתוב (ישעיה
טו) ומעמים אין איש אתי, וכתוב
כאן ולא עמד איש אתו בהתודע
יוסף אל אחיו, כמו שנאמר
וינטלם וינשאם כל ימי עולם.
ולא יכל יוסף להתאפק. רבי
חזקיה פתח ואמר, (תהלים קכג) שיר
המעלות אליך נשאתי את עיני
הישבי בשמים. הפסוק הזה
בארנו ונתבאר, אבל בא ראה,
אליך נשאתי את עיני, וכתוב
(תהלים קכא) אשא עיני אל ההרים.
אלא, זה למעלה וזה למטה.
אשא עיני אל ההרים - זה
למעלה, כדי להמשיך ברכות
ממעלה למטה, מההרים הללו

לקביל פלהו דיהבי צדקה.

תא חזי, ולא יכול יוסף להתאפק לכל
הנצבים, אלין אינון כל דקיימי לאתזנא
ולאתשקייא מניה. ולא עמד איש אתו
(דף רח ע"ב) בהתודע יוסף אל אחיו. אתו, דא כנסת
ישראל. אחיו, אלין שאר רתיכין חזילין,
דכתיב בהו (תהלים קכב) למען אחי ורעי.

דבר אחר, ולא עמד איש אתו. בזמנא
דקודשא בריה הוא אתי לאזדווגא
בכנסת ישראל. בהתודע יוסף אל אחיו,
בזמנא דקדשא בריה הוא הוה מתחבר בהו
בישראל, בגין דאינון נטלי בלחודייהו, ולא
חבורא דעמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות
בהדייהו. בגין כף (במדבר כט) ביום השמיני
עצרת תהיה לכם. דהא בזמנא דא, איהו
קדשא בריה הוא בלחודוי, בחבורא חדא עם
ישראל, דכתיב בהו אחי ורעי כמה
דאוקמוה.

רבי ייסא פתח קרא, בזמנא דקדשא בריה
הוא יקים לה לכנסת ישראל מעפרא,
ויבעי לאנקמא נקמתא מעממיא עובדי
עבודת פוכבים ומזלות, פדין פתיב, (ישעיה טו)
ומעמים אין איש אתי. וכתוב הכא, ולא עמד
איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו. כמה דאת
אמר, (ישעיה טג) וינטלם וינשאם כל ימי עולם.
ולא יכול יוסף להתאפק, רבי חזקיה פתח
ואמר, (תהלים קכג) שיר המעלות אליך
נשאתי את עיני היושבי בשמים, האי קרא
אוקמוה ואתמר. אבל תא חזי, אליך נשאתי
את עיני, וכתוב, (תהלים קכא) אשא עיני אל
ההרים. אלא, דא לעילא ודא לתתא. אשא
עיני אל ההרים, דא לעילא. בגין לאמשכא
ברכאן מעילא לתתא, מאלין הרים עלאין,

העליונים למשך מהם ברכות
לכנסת ישראל שמתברכת מהם.
אלך נשאתי את עיני, לצפות
ולחכות לאותן ברכות שיורדות
משם למטה.

הישובי בשמים, שכל תקפה
וקיומה וחילה הוא בשמים.
משום שכאשר היובל פותח
המעונות של כל אותם השערים,
כלם עומדים בשמים. וכיון
ששמים נוטלים כל אותם אורות
שיוצאים מהיובל, אז הוא זן
ומשקה את כנסת ישראל על ידי
צדיק אחד.

וכיון שזה מתעורר אליה, כמה
הם שעומדים בכל הצדדים
להיות משקים ולהתברך משם,
כמו שנאמר הפסירים שאגים
לטורף ולבקש מאל אכלם. ואז
היא עולה בסוד הסודות כראוי
לזן, ומקבלת עדונים מבעלה
כראוי, וכל העומדים בכל
הצדדים עומדים לבדם, כמו
שנאמר ולא עמד איש אתו,
שפתוב ויקרא הוציאו כל איש
מעלי. ואחר שהיא מקבלת
עדונים מבעלה, כלם נשקים
לאחר מכן ונזונים, כמו שנאמר
ישקו כל חיתו שדי ישברו
פראים צמאם.

רבי יוסי פתח הפסוק באליהו,
שפתוב (מלכים א-יז) ויקרא אל ה'
ויאמר ה' אליהי הגם על האלמנה
אשר אני מתגורר עמה הרעות
להמית את בנה. בא ראה, שנים
היו שאמרו דברים פנגד הקדוש
ברוך הוא, משה ואלהו. משה
אמר (שמות ה) למה הרעתה לעם
הזה. ואלהו אמר, הרעות
להמית את בנה. ושניהם אמרו
דבר אחד.

מה הטעם? אלא סוד הוא. משה
אמר למה הרעתה, מה הטעם?
אלא משום שנתנה רשות לצד

לאמשכא מנייהו ברכאן לכנסת ישראל
דאתברכא מנייהו. אליך נשאתי את עיני,
למצפי ולחפאה לאנון ברכאן דנחתו מתמן
לתתא.

הישובי בשמים, דכל תוקפהא וחילהא
וקיומהא, איהו בשמים. בגין דכד
יובלא אפתח מבועי דכל אינון תרעין, פלהו
קיימי בשמים. וכיון דשמים נטיל כל אינון
נהורין דנפקי מיובלא, פדין איהו זן ואשקי
לה לכנסת ישראל על ידא דצדיק חד.

וכיון דדא אתער לגבה, פמה אינון דקיימן
בכל סטרין לאתשקאה ולאבתברכא
מתמן. כמה דאת אמר, (תהלים קד) הפסירים
שואגים לטורף ולבקש מאל אכלם. וכדין,
איהי סלקא ברזא דרזין פדקא חזי (ר"א ל"ג ליה),
ומקבלא עדונין מבעלה פדקא יאות, וכלהו
דקיימין בכל סטרין עמדי בלחודייהו, כמה
דאת אמר, ולא עמד איש אתו, דכתיב,
ויקרא הוציאו כל איש מעלי, ולבתר דאיהי
מקבלא עדונין מבעלה, פלהו אתשקייין
לבתר ואתזנו. כמה דאת אמר, (תהלים קד) ישקו
כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם.

רבי יוסי פתח קרא באליהו, דכתיב, (מלכים א
יז) ויקרא אל ה' ויאמר ה' אליהי הגם
על האלמנה אשר אני מתגורר עמה הרעות
להמית את בנה. תא חזי, תרי הוו דקאמרין
מלין לקביל קדשא בריך הוא, משה ואלהו.
משה אמר, (שמות ה) למה הרעות לעם הזה.
ואלהו אמר, הרעות להמית את בנה,
ותרונייהו מלה חדא קאמרו.

מאי טעמא. אלא רזא איהו. משה אמר,
למה הרעות, מאי טעמא. אלא, בגין
דאתיהיב רשו לסטרא אתרא לשלטאה

האחר לשלט על ישראל. הרעתה - נתת רשות לצד האחר של רע לשלט עליהם. אליהו אמר הרעות - נתן רשות לצד הרע לטל נשמתו של זה, וזהו הוא הרעות, והכל סוד אחד.

בא ראה, אליהו אמר, הגם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה. משום שהקדוש ברוך הוא אמר לו לאליהו, הגה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלה, וכל מי שזן ומפרנס למי שצריך לו, וכל שפן בימי רעב, הרי נאחז בעץ החיים, וגורם לו ולבניו חיים, והנה בארנו. ועכשו אליהו אמר, כל מי שמקיים נפש בעולם, זוכה לו חיים, וזוכה להאחז בעץ החיים, ועכשו שולט עין המות, הצד של רע, על האלמנה שאתה צוית לזון אותי, משום כך הרעות ולמה הרעתה).

ואם תאמר שרע לא נעשה לאיש מעם הקדוש ברוך הוא - בא ראה, בזמן שאדם הולך לימין, שמירתו של הקדוש ברוך הוא תמיד אצלו, ולא יכול הצד האחר לשלט עליו, והרע הזה נכנע לפניו ולא יכול לשלט. וכיון ששמירת הקדוש ברוך הוא עוברת ממנו, משום שהוא נדבק ברע, אז אותו הרע, כיון שרואה שאין עמו שמירה, אז שולט עליו ובא להשמיד אותו, ואז נתנת לו רשות ונוטל את נשמתו.

משה אמר למה הרעתה, שנתנה רשות לצד הרע לשלט על ישראל, להיות בשעבוד שלו. דבר אחר למה הרעתה - שראה כמה מהם שהיו מתים ונמסרו לצד הרע.

עלייהו דישראל, הרעות, יהבת רשו לסטרא אחרא דרע, למשלט עלייהו. אליהו אמר, הרעות יהבת רשו לסטרא דרע, ליטול נשמתא דדא. ודא הוא הרעות, וכלא רזא חדא.

תא חזי, אליהו אמר, הגם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה. בגין דקדשא בריך הוא אמר ליה לאליהו, הגה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלה. וכל מאן דזן ומפרנס למאן דאצטריך ליה, וכל שפן ביומי דכפנא, הא אתאחיד באילנא דחיי, וגרים ליה חיים ולבנוי, והא אוקימנא. והשתא אליהו אמר, כל מאן דקיים נפשא בעלמא, זכי ליה חיים וזכי לאתאחדא באילנא דחיי. והשתא שלטא אילנא דמותא סטרא דרע על האלמנה דאנת פקדת למיזן לי. בגין כך הרעות (למה הרעות).

ואי תימא דרע לא אתעביד לבר נש מעם קדשא בריך הוא. תא חזי, בזמנא דבר נש אזיל לימינא, נטירו דקדשא בריך הוא תדיר לגביה, ולא יכיל סטרא אחרא לשלטאה עליה. והאי רע אתכפיא קמיה, ולא יכיל לשלטאה. וכיון דנטירא דקדשא בריך הוא אתעברא מניה, בגין (דף רט ע"א) דאיהו אתדבק ברע, פדין ההוא רע, כיון דחמי דלאו עמיה נטירו, פדין שליט עליה, ואתי לשיצאה ליה, וכדין אתיהיב ליה רשו, ונטיל נשמתיה.

משה אמר למה הרעתה, דאתיהיב ליה רשו לסטרא דרע, למשלט עלייהו דישראל, למהוי בשעבודא דיליה. דבר אחר למה הרעתה, דחמא כמה מנהון דהווי מתין, ואתמסרו בסטרא דרע.

תא חזי, בשעתא דטוב אתער, דאיהו
 מינא, פל חידו, וכל טיבו, וכל ברכאן
 משתפחן, וכלא בחשאי איהו, כמה
 דאוקמוה, דאמרי ברוך שם כבוד מלכותו
 לעולם ועד בחשאי, ורזא דא בגין דהא
 איהו יחודא) דאיהו פדין יחודא כדקא חזי.

אמר רבי חייא, וכי אליהו, פיון דאיהו
 גזר, וקודשא ברוך הוא מקיים.
 ואיהו גזיר על שמיא, דלא לאחתא מטרא
 וטלא, היך דחיל איהו מאיזבל, דשדרת
 ליה. דכתיב, (מלכים א יט) פי כעת מחר אשים
 את נפשך פנפש אחד מהם, ומיך דחיל
 וערק על נפשיה.

אמר ליה רבי יוסי, הא אוקמוה, דצדיקיא
 לא בעאן לאטרחא למאריהון, באתר
 דנזקא אשתפחת (ליה) לעינא. כגוונא
 דשמואל, דכתיב, (שמואל א טו) איך אלך ושמע
 שאול והרגני, אמר ליה, עגלת בקר תקח
 ביך. בגין דצדיקיא לא בעאן לאטרחא
 למאריהון באתר דנזקא אשתפח. אוף הכי
 אליהו, פיון דחמא דנזקא אשתפח, לא בעי
 לאטרחא למאריהו.

אמר ליה, אנא מלה שמענא, דהא באליהו
 לא כתיב ביה ויירא וילך אל נפשו,
 אלא (מלכים א יט) וירא. ראיה חמא, ומה חמא,
 אלא חמא דהא מפמה שנין אזל בתריה
 מלאך המות, ולא אתמסר בידיה. והשתא
 וילך אל נפשו, מאי וילך אל נפשו, אזל
 לקיומא דנפשא, ומאן איהו אילנא דחיי
 לאתדבקא תמן.

תא חזי, פלהו כתיב את נפשו, והכא כתיב
 אל נפשו, ורזא דא שמענא, דאמר רבי
 שמעון, פל נשמתין דעלמא, פלהו נפקי

בא ראה, בשעה שהטוב מתעורר,
 שהוא הימין, פל השמחה וכל
 הטוב וכל הברכות נמצאות, והכל
 הוא בחשאי, כמו שבארוה
 שאומרים ברוך שם כבוד מלכותו
 לעולם ועד בחשאי, וזה הסוד,
 משום [שהו יחוד] שאז הוא היחוד
 כראוי.

אמר רבי חייא, וכי אליהו, פיון
 שהוא גזר והקדוש ברוך הוא
 מקיים, והוא גזר על השמים שלא
 להוריד טל ומטר, איך הוא פחד
 מאיזבל ששלחה לו, שכתוב
 (מלכים א יט) כי כעת מחר אשים את
 נפשך פנפש אחד מהם, ומיך פחד
 וברח על נפשו?

אמר לו רבי יוסי, הנה פרשיה
 שחצדיקים לא רוצים להטריח את
 רבונם במקום שנוק נמצא [ול]
 לעין, כמו ששמואל, שכתוב
 (שמואל א טו) איך אלך ושמע שאול
 והרגני. אמר לו, עגלת בקר תקח
 ביך, משום שחצדיקים לא רוצים
 להטריח את רבונם במקום
 שנמצא נזק. אף כן אליהו, פיון
 שראה שנוק נמצא, לא רצה
 להטריח את רבונו.

אמר לו, אני שמעתי דבר, שהנה
 באליהו לא כתוב בו ויירא וילך
 אל נפשו, אלא וירא, ראיה ראה.
 ומה ראה? אלא ראה שהנה
 מפמה שנים הולך אחריו מלאך
 המות, ולא נמסר בידו, ועכשו
 וילך אל נפשו. מה זה וילך אל
 נפשו? הלך לקיום הנפש, ומי
 הוא? עץ החיים להדבק שם.

בא ראה, פלם פתוב את נפשו,
 וכאן פתוב אל נפשו, וסוד זה
 שמעתי, שאמר רבי שמעון, פל
 הנשמות של העולם, פלם יוצאים
 מאותו נהר ששופע ויוצא, ואת
 פלם הוא לוקח אותו צרור החיים,

מההוא נהר דנגיד ונפיק,

וּכְשֶׁהִנָּקְבָה מִתְעַבְרַת מִן הַזְכָּר,
כָּלֶם בְּתִשּׁוּקַת שְׁנֵי הַצְּדִידִים,
בְּתִשּׁוּקַת הַנָּקְבָה לְזָכֵר,
וּכְשֶׁתִּשּׁוּקַת הַזְּכָר יוֹצֵאת בְּרִצּוֹן,
אִז אֹתָן הַנְּשֻׁמוֹת בְּקִיּוּם יוֹתֵר,
מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל בְּתִשּׁוּקָה וְרִצּוֹן שֶׁל
עֵץ הַחַיִּים. וְאַלְיָהוּ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא
מֵאוֹתוֹ רִצּוֹן יוֹתֵר מֵאַדָּם אַחֵר,
הַתְּקִיִּים.

וּמִשּׁוּם כִּף כְּתוּב אֶל נִפְשׁוֹ, וְלֹא
כְּתוּב אֶת נִפְשׁוֹ, שֶׁהָרִי אֶת נִפְשׁוֹ -
זוֹ הַנָּקְבָה. וְאֵם תֹּאמֶר וְאֵל הָאִשָּׁה
אָמַר - הַכְּלָלוֹת שֶׁל זָכֵר וְנָקְבָה
כְּשֶׁהֵינָּה בְּתוֹךְ הַזְּכָר, אִז וְאֵל
הָאִשָּׁה אָמַר. אֶת הָאִשָּׁה - הַנָּקְבָה
לְבִדָּה, וְלֹא שֶׁל הַזְּכָר. כִּמּוֹ זֶה אֶל
נִפְשׁוֹ - הַזְּכָר לְבִדּוֹ. אֶת נִפְשׁוֹ -
הַנָּקְבָה לְבִדָּה וְלֹא הַתְּכַלּוֹת שֶׁל
זָכֵר. וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא מִצַּד הַזְּכָר
יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, הַתְּקִיִּים
בְּקִיּוּמוֹ יוֹתֵר, וְלֹא מֵת כִּשְׂאֵר בְּנֵי
הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל הוּא מֵעֵץ
הַחַיִּים, וְלֹא מִתּוֹךְ הָעֵפֶר. וּמִשּׁוּם
כִּף הַסְּתַלֵּק לְמַעְלָה וְלֹא מֵת כְּדֶרֶךְ
כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב (מַלְכִים ב' ב')

וַיַּעַל אֱלֹהֵיהֶם בַּסַּעֲרָה הַשָּׁמַיִם.
בֵּא רֵאֵה מָה כְּתוּב, וְהִנֵּה רָכַב אֵשׁ
וְסוֹסֵי אֵשׁ וְגו', שֶׁהָרִי אִז הַתְּפַשֵּׁט
הַגּוֹף מִן הַרוּחַ וְהַסְּתַלֵּק שֶׁלֹּא
כִּשְׂאֵר דֶּרֶךְ בְּנֵי הָעוֹלָם, וְנִשְׂאָר
מִלְּאָף קָדוֹשׁ כִּשְׂאֵר קָדוֹשִׁים
עֲלִיוֹנִים, וְעוֹשֵׂה שְׁלִיחוֹת בְּעוֹלָם,
וְהָרִי פְרִשׁוּהָ, שֶׁהַנְּסִים שְׁעוֹשֵׂה
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם, נַעֲשִׂים
עַל יָדוֹ.

וְכֵן וְרֵאֵה מָה כְּתוּב, וַיִּשְׁאַל אֶת
נִפְשׁוֹ. בְּרֵאשׁוֹנָה וַיִּלְךְ אֶל נִפְשׁוֹ,
כִּמּוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּקִיּוּם, וְכֵן אֶת
נִפְשׁוֹ לְמוֹת, הָעֵץ שָׁבוּ שׁוֹרֵה
הַמּוֹת, וְשֵׁם נִגְלָה עֲלָיו הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, כְּכֹתוּב צֵא וְעֲמַדָּת
בְּהַר. מָה כְּתוּב אַחֲרָיו? וְאַחֵר

וְכִלְהוֹ נָקִיט לֹוֹן הַהוּא צְרוּרָא דְחַיִּי, וְכֵן
נִוְקְבָא אֶתְעַבְרַת מִן דְּכוּרָא, כְּלָהוּ
בְּתִיאֻבְתָּא דְתִרִין סְטֵרִין, בְּתִיאֻבְתָּא
דְּנוּקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, וְכֵן תִּיאֻבְתָּא דְּדְכוּרָא
נִפְקָא בְּרַעוּתָא, כְּדִין אֵינוֹן נִשְׁמַתִּין בְּקִיּוּמָא
יְתִיר, בְּגִין דְּכֻלָּא בְּתִיאֻבְתָּא וְרַעוּ דְּאֵילָנָא
דְּחַיִּיא. וְאַלְיָהוּ, בְּגִין דְּהָוָה מַהֲהוּא רַעוּתָא
יְתִיר מִבְּרַ נֶשׁ אַחֲרָא, אֶתְקִיִּים.

וּבְגִין כִּף אֶל נִפְשׁוֹ כְּתִיב, וְלֹא כְּתִיב אֶת
נִפְשׁוֹ. דְּהָא אֶת נִפְשׁוֹ דָּא הֵיא נִוְקְבָא.
וְאִי תִימָא וְאֵל הָאִשָּׁה אָמַר, כְּלָלָא דְדִכְר
וְנוּקְבָא. כִּד הֵיא כְּגוֹ דְּכוּרָא, כְּדִין וְאֵל
הָאִשָּׁה אָמַר. אֶת הָאִשָּׁה, נִוְקְבָא בְּלַחֲוּדָהָ,
וְלֹא כְּלִילוֹ דְּדְכוּרָא. כְּגוֹוֹנָא דָּא אֶל נִפְשׁוֹ,
דְּכֵר בְּלַחֲוּדוּי, אֶת נִפְשׁוֹ נִוְקְבָא בְּלַחֲוּדָהָ
וְלֹא כְּלִילוֹ דְּדְכוּרָא. וּבְגִין דְּאֵיהוּ מְסֵטֵרָא
דְּדְכוּרָא יְתִיר מִכָּל בְּנֵי עֲלָמָא, אֶתְקִיִּים
בְּקִיּוּמֵיהּ יְתִיר, וְלֹא מֵיַת כִּשְׂאֵר בְּנֵי עֲלָמָא.
בְּגִין דְּכֻלָּא אֵיהוּ מֵאֵילָנָא דְּחַיִּי, וְלֹא מִגּוֹ
עֲפָרָא. וּבְגִין דָּא אֶסְתַּלֵּק לְעֵילָא, וְלֹא מֵיַת
פְּאֵרַח כָּל בְּנֵי עֲלָמָא. דְּכְתִיב, (מַלְכִים ב' ב') וַיַּעַל
אֱלֹהֵיהֶם בַּסַּעֲרָה הַשָּׁמַיִם.

תָּא חַזִּי, מָה כְּתִיב וְהִנֵּה רָכַב אֵשׁ וְסוֹסֵי
אֵשׁ וְגו', דְּהָא כְּדִין אֶתְפַּשֵּׁט גּוּפָא מִן
רוּחָא, וְאֶסְתַּלֵּק דְּלֹא כִּשְׂאֵר אֶרֶץ בְּנֵי עֲלָמָא.
וְאַשְׁתָּאֵר מִלְּאָכָא קְדִישָׁא, כִּשְׂאֵר קְדִישֵׁי
עֲלִיוֹנִין, וְעַבִּיד שְׁלִיחוֹתָא בְּעֲלָמָא. וְהָא
אוּקְמוּהָ, דְּנִסִּין דְּעַבִּיד קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא
בְּעֲלָמָא, עַל יְדֵיהּ אֶתְעַבִּידֵן.

וְתָא חַזִּי, מָה כְּתִיב, (מַלְכִים א' ט') וַיִּשְׁאַל אֶת
נִפְשׁוֹ. בְּקִדְמִיתָא, וַיִּלְךְ אֶל נִפְשׁוֹ,
כְּמָה דְּאֶתְמַר בְּקִיּוּמָא. וְהֵכָא אֶת נִפְשׁוֹ
לְמוֹת, אֵילָנָא דְּבֵיהּ שְׂרִיא מוֹתָא. וְתַמָּן אֶתְגַּלִּי עֲלֵיהּ קְדִישָׁא בְּרִיף הוּא,

הרעש אש לא באש ה' ואחר
האש קול דממה דקה. זהו
המקום הפנימי של הפל,
שממנו יוצאים כל האורות.

מה פתוב? ויהי כשמע אליהו
וילט פניו באדרתו וגו' והנה
אליו קול ויאמר מה לך פה
אליהו. ויאמר קנא קנאתי. אמר
לו הקדוש ברוך הוא, עד מתי
אתה מקנא לי? סגרת את הדלת
שלא יכול לשלט בך המות
לעולם, והעולם לא יכול לסבל
אותך עם בני [אדם]. אמר לו, פי
עזבו בריתך בני ישראל וגו'.
אמר לו, חייך שבכל מקום
שבני [אדם] יקומו את ברית
הקדש, אתה תהיה מזמן לשם.

[והרי נבאר ששום כד מתקנין בורסא לאליהו דאיהו]

שהוא מזמן לשם.]

בא ראה מה גרם אותו הדבור
של אליהו, שפתוב והשארתי
בישראל שבעת אלפים כל
הברכים אשר לא כרעו לבצל
וכל הפה אשר לא נשק לו. אמר
לו הקדוש ברוך הוא, מפאן
והלאה, שאין העולם לסבל
אותך עם בני [אדם]. ואת אלישע
בן שפט מאבל מחולה תמשח
לנביא תחתך, יהיה נביא אחר
אצל בני [אדם], ואתה תסתלק
למקומך.

ובא ראה, כל אותו אדם
שמקנא לקדוש-ברוך-הוא, לא
יכול מלאך המות לשלט בו
כשאר בני אדם, ויתקיים בו
שלום, והנה פרשוה כמו
שנאמר בפנחס, (במדבר כח) לכן
אמר הנני נתן לו את בריתי
שלום. ויפל על צוארי בנימן
אחיו ויבך ובנימן בכה על
צואריו. רבי יצחק אמר, הנה
פרשוה שבכה על מקדש ראשון
ועל מקדש שני.

כמה דכתיב, (מלכים א יט) צא ועמדת בחר. מה
כתיב בתריה, ואחר הרעש אש לא באש ה'
ואחר האש קול דממה דקה, דא הוא אתר
פנימאה דכלא, דמניה נפקין כל נהורין.

מה פתיב, (מלכים א יט) ויהי כשמע אליהו וילט
פניו באדרתו וגו' והנה אליו קול ויאמר
מה לך פה אליהו ויאמר קנא קנאתי, אמר
ליה קדשא בריך הוא, עד מתי מקנא
לי, טרקת גלא דלא (דף רט ע"ב) יכול לשלטאה
בך מותא לעלמא, ועלמא לא יכול למסבלך
עם בני (נשא). אמר ליה, פי עזבו בריתך בני
ישראל וגו'. אמר ליה, חייך, דבכל אתר
דבני (נשא) יקיימו קיים קדישא, אנת תהא
זמין תמן. (ד"א והא אתמר בגין כך מתקנין בורסא לאליהו דאיהו
זמין תמן)

תא חזי, מה גרם ההיא מלה דאליהו,
דכתיב, (מלכים א יט) והשארתי בישראל
שבעת אלפים כל הברכים אשר לא כרעו
לבצל וכל הפה אשר לא נשק לו. אמר ליה
קדשא בריך הוא, מפאן ולהלאה, דלא יכול
עלמא למסבלך עם בני (נשא). ואת אלישע בן
שפט מאבל מחולה תמשח לנביא תחתך.
יהא נביאה אחרא לגבי בני (נשא), ואת תסתלק
לאתריך.

ותא חזי, כל ההוא בר נש דמקני ליה
לקודשא בריך הוא, לא יכול מלאכא
דמותא לשלטאה ביה, כשאר בני נשא.
ויתקיים ביה שלום, והא אוקמוה. כמה
דאתמר בפנחס, (במדבר כח) לכן אמור הנני נותן
לו את בריתי שלום: ויפל על צוארי בנימן
אחיו ויבך ובנימן בכה על צואריו. רבי יצחק
אמר, הא אוקמוה, דבכה על מקדש ראשון
ועל מקדש שני.

פֿתַח וְאָמַר, כְּמַגְדֵּל דְּוִיד צְוֹאֲרֵךְ
 בְּנֵי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמַּגֵּן תְּלוּי עֲלָיו כֹּל
 שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים. כְּמַגְדֵּל דְּוִיד, מֵאֵן מַגְדֵּל דְּוִיד.
 דָּא מַגְדֵּל דְּוִיד וְדָא, דְּבִנְה לִיה דְּוִיד, וְסָלִיק
 לִיה גּוֹ יְרוּשָׁלַיִם. אֵלֶּא כְּמַגְדֵּל דְּוִיד, דָּא
 יְרוּשָׁלַם דְּלַעֲיִלָא, דְּכִתִּיב בֵּיה, (משלי יח) מַגְדֵּל
 עַז שֵׁם ה' בּוֹ יְרוּץ צְדִיק וְנִשְׁגָב. מֵאֵן נִשְׁגָב,
 אֵלֶּא הֵּוּא מַגְדֵּל נִשְׁגָב, בְּגִין דְּבֵיה יְרוּץ
 צְדִיק.

צְוֹאֲרֵךְ, דָּא בֵּית מַקְדָּשָׁא דְּלַתְתָּא, דְּאִיהוּ
 קָאִים בְּתַקּוּנָא דְּשְׁפִירוֹ, כְּקַדְלָא
 לְגוּפָא. מַה צְוֹאֲרֵךְ, אִיהוּ שְׁפִירוֹ דְּכָל גּוּפָא,
 הָכִי נָמִי בִּי מַקְדָּשָׁא, אִיהוּ שְׁפִירוֹ דְּכָל עֲלָמָא.
 בְּנֵי לְתַלְפִּיּוֹת, תִּלָּא דְּכָל בְּנֵי עֲלָמָא הוּוּ
 מְסַתְּפֵלֵן בֵּיה, וְהָכִי אִוְקְמוּהָ, תַּלְפִּיּוֹת,
 תִּל דְּכָל פִּיּוֹת דְּעֲלָמָא מְשַׁבְּחֵן וּמְצַלָּאן לְגַבֵּיהָ.
 אֲרַךְ הַמַּגֵּן תְּלוּי עֲלָיו, אֲלִין אֶלֶף תַּקּוּנֵין,
 דְּמַתְּקֵנִין בֵּיה כְּדָקָא יְאוּת. כֹּל שְׁלֹטֵי
 הַגְּבוּרִים, דְּכִלְהוּ קָא אַתְיִין מִסְטָרָא דְּדִינָא
 קִשְׂיָא.

כְּמַגְדֵּל דְּוִיד צְוֹאֲרֵךְ, כְּמַגְדֵּל דְּוִיד
 בְּנֵי לְתַלְפִּיּוֹת - תִּל שְׁכָל בְּנֵי
 הָעוֹלָם הִיוּ מְסַתְּפֵלִים בּוֹ. וְכָךְ
 בְּאַרְוֵהוּ, תַּלְפִּיּוֹת - תִּל שְׁכָל
 הַפִּיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם מְשַׁבְּחִים
 וּמַתְּפַלְלִים אֵלָיו.

אֲרַךְ הַמַּגֵּן תְּלוּי עֲלָיו - אֵלֶּוּ
 אֶלֶף הַתְּקוּנִים שֶׁמַּתְּקִינִים בּוֹ
 כְּרֵאוּי. כֹּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים -
 שְׁכָלִים בָּאִים מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה.
 מַה הַצְּוֹאֲרֵךְ כֹּל תַּקּוּנֵי הָאִשָּׁה
 תְּלוּיִים בּוֹ - כְּךָ בְּמַקְדָּשׁ כֹּל
 תַּקּוּנֵי הָעוֹלָם תְּלוּיִים וְשְׂרוּיִים
 בּוֹ. וְהָרִי פְּרוּשָׁה, שְׁפָתוֹב (איכה
 ח) עַל צְוֹאֲרֵנוּ נִרְדְּפֵנוּ, עַל בֵּית
 הַמַּקְדָּשׁ, שֶׁהוּא הַצְּוֹאֲרֵךְ וְהִיפִי
 שֶׁל כֹּל הָעוֹלָם. נִרְדְּפֵנוּ יַגְעֵנוּ,
 לְבָנוֹת אוֹתוֹ פְּעַמִּים. וְלֹא הוֹנַח
 לָנוּ, שֶׁהָרִי לֹא הִשְׁאִירוּהוּ לָנוּ,
 וְנִחָרַב וְלֹא נִבְנָה לְאַחַר מִכּוֹן.
 מַה הַצְּוֹאֲרֵךְ, כִּינּוּן שֶׁהַשְּׂמֵד, כֹּל
 הַגּוּף מְשֻׁמֵּד עִמוֹ - כְּךָ גַם בֵּית
 הַמַּקְדָּשׁ, כִּינּוּן שֶׁהַשְּׂמֵד וְנִחָשֵׁף,
 כֹּל הָעוֹלָם כְּךָ גַם נִחָשֵׁף, וְלֹא
 מְאִיר הַשְּׂמֵשׁ, וְלֹא שְׂמִים וְאֶרֶץ
 וְכוּכְבִּים.

פֿתַח וְאָמַר, (שיר השירים ד) כְּמַגְדֵּל דְּוִיד צְוֹאֲרֵךְ
 בְּנֵי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמַּגֵּן תְּלוּי עֲלָיו כֹּל
 שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים. כְּמַגְדֵּל דְּוִיד, מֵאֵן מַגְדֵּל דְּוִיד.
 דָּא מַגְדֵּל דְּוִיד וְדָא, דְּבִנְה לִיה דְּוִיד, וְסָלִיק
 לִיה גּוֹ יְרוּשָׁלַיִם. אֵלֶּא כְּמַגְדֵּל דְּוִיד, דָּא
 יְרוּשָׁלַם דְּלַעֲיִלָא, דְּכִתִּיב בֵּיה, (משלי יח) מַגְדֵּל
 עַז שֵׁם ה' בּוֹ יְרוּץ צְדִיק וְנִשְׁגָב. מֵאֵן נִשְׁגָב,
 אֵלֶּא הֵּוּא מַגְדֵּל נִשְׁגָב, בְּגִין דְּבֵיה יְרוּץ
 צְדִיק.

צְוֹאֲרֵךְ, דָּא בֵּית מַקְדָּשָׁא דְּלַתְתָּא, דְּאִיהוּ
 קָאִים בְּתַקּוּנָא דְּשְׁפִירוֹ, כְּקַדְלָא
 לְגוּפָא. מַה צְוֹאֲרֵךְ, אִיהוּ שְׁפִירוֹ דְּכָל גּוּפָא,
 הָכִי נָמִי בִּי מַקְדָּשָׁא, אִיהוּ שְׁפִירוֹ דְּכָל עֲלָמָא.
 בְּנֵי לְתַלְפִּיּוֹת, תִּלָּא דְּכָל בְּנֵי עֲלָמָא הוּוּ
 מְסַתְּפֵלֵן בֵּיה, וְהָכִי אִוְקְמוּהָ, תַּלְפִּיּוֹת,
 תִּל דְּכָל פִּיּוֹת דְּעֲלָמָא מְשַׁבְּחֵן וּמְצַלָּאן לְגַבֵּיהָ.
 אֲרַךְ הַמַּגֵּן תְּלוּי עֲלָיו, אֲלִין אֶלֶף תַּקּוּנֵין,
 דְּמַתְּקֵנִין בֵּיה כְּדָקָא יְאוּת. כֹּל שְׁלֹטֵי
 הַגְּבוּרִים, דְּכִלְהוּ קָא אַתְיִין מִסְטָרָא דְּדִינָא
 קִשְׂיָא.

מַה צְוֹאֲרֵךְ, כְּמַגְדֵּל דְּוִיד צְוֹאֲרֵךְ, כְּמַגְדֵּל דְּוִיד
 בְּנֵי לְתַלְפִּיּוֹת - תִּל שְׁכָל בְּנֵי
 הָעוֹלָם הִיוּ מְסַתְּפֵלִים בּוֹ. וְכָךְ
 בְּאַרְוֵהוּ, תַּלְפִּיּוֹת - תִּל שְׁכָל
 הַפִּיּוֹת שֶׁל הָעוֹלָם מְשַׁבְּחִים
 וּמַתְּפַלְלִים אֵלָיו.

אֲרַךְ הַמַּגֵּן תְּלוּי עֲלָיו - אֵלֶּוּ
 אֶלֶף הַתְּקוּנִים שֶׁמַּתְּקִינִים בּוֹ
 כְּרֵאוּי. כֹּל שְׁלֹטֵי הַגְּבוּרִים -
 שְׁכָלִים בָּאִים מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה.
 מַה הַצְּוֹאֲרֵךְ כֹּל תַּקּוּנֵי הָאִשָּׁה
 תְּלוּיִים בּוֹ - כְּךָ בְּמַקְדָּשׁ כֹּל
 תַּקּוּנֵי הָעוֹלָם תְּלוּיִים וְשְׂרוּיִים
 בּוֹ. וְהָרִי פְּרוּשָׁה, שְׁפָתוֹב (איכה
 ח) עַל צְוֹאֲרֵנוּ נִרְדְּפֵנוּ, עַל בֵּית
 הַמַּקְדָּשׁ, שֶׁהוּא הַצְּוֹאֲרֵךְ וְהִיפִי
 שֶׁל כֹּל הָעוֹלָם. נִרְדְּפֵנוּ יַגְעֵנוּ,
 לְבָנוֹת אוֹתוֹ פְּעַמִּים. וְלֹא הוֹנַח
 לָנוּ, שֶׁהָרִי לֹא הִשְׁאִירוּהוּ לָנוּ,
 וְנִחָרַב וְלֹא נִבְנָה לְאַחַר מִכּוֹן.
 מַה הַצְּוֹאֲרֵךְ, כִּינּוּן שֶׁהַשְּׂמֵד, כֹּל
 הַגּוּף מְשֻׁמֵּד עִמוֹ - כְּךָ גַם בֵּית
 הַמַּקְדָּשׁ, כִּינּוּן שֶׁהַשְּׂמֵד וְנִחָשֵׁף,
 כֹּל הָעוֹלָם כְּךָ גַם נִחָשֵׁף, וְלֹא
 מְאִיר הַשְּׂמֵשׁ, וְלֹא שְׂמִים וְאֶרֶץ
 וְכוּכְבִּים.

משום כך בכה על זה יוסף, ואחר שבכה על זה, בכה על השבטים שיגלו. כשנחרב בית המקדש, כל השבטים גלו מיד והתפזרו בין העמים. זהו שכתוב וינשק לכל אחיו ויבך עליהם. עלהם ודאי.

על כלם בכה, על בית המקדש שנחרב פעמים, ועל אחיו עשרת השבטים שהגלו לגלות והתפזרו בין העמים. ואחרי כן דברו אחיו אתו, ולא כתוב ויבכו, שהרי הוא בכה, שנצנצה בו רוח הקדש, והם לא בכו, שלא שרתה עליהם רוח הקדש.

והקל נשמע בית פרעה. רבי (אלעזר) אבא פתח ואמר, (תהלים פד) נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לפי ובשרי ירננו אל אל חי. בא ראה, כל אדם שמתפלל תפלתו (וקם) לפני רבונו, צריך לו להקדים לו ברכות בכל יום ויום ולהתפלל תפלתו לפני רבונו בזמן שצריך. בבקר לאחז בימין של הקדוש ברוך הוא, במנחה לאחז בשמאל. ותפלה ובקשה צריך לאדם בכל יום ויום כדי להאחז בו. ובארנו, מי שמתפלל תפלתו (ועומד) לפני רבונו, צריך לו שלא לשמע קולו בתפלתו, ומי ששומע קולו בתפלתו, תפלתו לא נשמעת.

מה הטעם? משום שהתפלה אינה אותו הקול שנשמע, שאותו קול שנשמע אינו תפלה. ומה היא תפלה? זהו קול אחר שתלוי בקול שנשמע. ומי הוא הקול שנשמע? זה אותו הקול שהוא בוא"ו, הקול שתלוי בו, זהו קל בלי וא"ו.

בגין כך בכה יוסף על דא. ולבתר דבכה על דא, בכה על שבטין דאתגלו. פד אתחריב בי מקדשא, כלהו שבטין אתגלו מיד, ואתבדרו ביני עממיא. הדא הוא דכתיב וינשק לכל אחיו ויבך עליהם, עלהם ודאי.

על כלם בכה, על בי מקדשא דאתחריב תרין זמנין, ועל אחוי עשרת השבטים, דאתגלו בגלותא ואתבדרון ביני עממיא. ואחרי כן דברו אחיו אתו, ולא פתיב ויבכו, דהא איהו בכה, דנצנצה ביה רוחא קדישא, ואינון לא בכו, דלא שרא עלייהו רוח קדשא:

והקל נשמע בית פרעה. רבי (אלעזר) אבא פתח ואמר, (תהלים פד) נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לפי ובשרי ירננו אל אל חי. תא חזי, כל בר נש דצלי צלותיה (וקם) קמי מאריה, אצטריך ליה לאקדמא ליה ברקאן בכל יומא ויומא, ולצלי צלותיה קמי מאריה בזמנא דאצטריך.

בצפרא, לאחדא בימינא דקדשא בריך הוא. במנחה, לאחדא בשמאלא. וצלותא ובעותא, אצטריך ליה לבר נש בכל יומא ויומא בגין לאתאחדא ביה. ואוקימנא, מאן דצלי צלותיה, (וקם) קמי מאריה, אצטריך ליה דלא למשמע קליה בצלותיה. ומאן דאשמע קליה בצלותיה, צלותיה לא אשתמע.

מאי טעמא. בגין (דף רי ע"א) דצלותא, לאו

איהי ההיא קלא דאשתמע. דההיא קול דאשתמע לאו היא צלותא. ומאן איהי צלותא. דא קלא אתרא, דתליא בקלא דאשתמע, ומאן היא קלא דאשתמע. דא ההיא קול דהוא בוא"ו, קלא דתליא ביה, דא ההוא קל בלא וא"ו.

ובמשום כך לא צריך לאדם לשמע קולו בתפלתו, אלא להתפלל בלחש באותו הקול שלא נשמע, וזו התפלה שמתקבלת תמיד, וסימן לדבר - והקל נשמע. קל בלי וא"ו, נשמע. זו היא התפלה שהיא בחשאי, שכתוב בחנה וקולה לא ישמע. זו היא התפלה שמקבל הקדוש ברוך הוא כשנעשית בתוך רצון וכונה ותקון פראוי, וליחד את היחוד של רבונו פראוי בכל יום. והקל נשמע בית פרעה. והקל נשמע, חסר וא"ו, מה הטעם? אמר רבי אלעזר, זו היא השכינה שבוכה על חרבן בית המקדש ועל גלותם של ישראל. כתוב כאן והקל נשמע, וכתוב שם, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע. מה לפנינו שכינה, אף כאן גם כן שכינה.

רבי אלעזר אמר, הקול בחשאי זהו קול עליון שפל הקולות יוצאים משם. אבל קל בלי וא"ו, זוהי התפלה של מטה, שהיא הולכת להתעלות בוא"ו ולהתחבר בו.

בא ראה, והקל נשמע, זה הוא הקל בלי וא"ו, זהו הקול שבכה על מקדש ראשון ועל מקדש שני. נשמע, כמו שנאמר קול ברמה נשמע. ברמה, מה זה ברמה? זה הוא העולם העליון, העולם הבא, וסימן לדבר - מן הרמה ועד בית אל, (תהלים קו) מן העולם ועד העולם. כאן ברמה - זה העולם העליון, שהרי בשעה ההיא שברמה נשמע, אז מה כתוב? (ישעיה כב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו'.

והקל נשמע, למעלה למעלה. מה הטעם? משום שא"ו התרחק והסתלק ממנה, ואז רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו. כי איננו? כי אינם צריך היה להיות! אלא כי איננו,

ובגין כך, לא אצטריך ליה לבר נש למשמע קליה בצלותיה, אלא לצלעה בלחש, בהוא קלא דלא אשתמע. ודא היא צלותא דאתקבלת תדיר. וסימניה, והקל נשמע, קל בלא וא"ו, נשמע. דא היא צלותא דהיא בחשאי. דכתיב בחנה, (שמואל א א) וקולה לא ישמע. דא היא צלותא דקדשא בריך הוא קביל, כד אתעביד גו רעותא וכוונה ותקוונא כדקא יאות, וליחדא יחודא דמריה כדקא יאות בכל יומא. (והקל נשמע בית פרעה. והקל נשמע חסר וא"ו, מאי טעמא, אמר רבי אלעזר, דא היא שכינתא דבכאת על חרוב כי מקדשא ועל גלותהון דישראל. כתיב הכא, והקל נשמע, וכתיב התם, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע. מה להלן שכינתא, אף כאן נמי שכינתא.)

רבי אלעזר אמר, קלא בחשאי, דא היא קלא עלאה, דכל קלין נפקין מתמן. אבל קל בלא ו', דא היא צלותא דלתתא, דאיהי אזלא לאסתלקא בוא"ו ולא תחברא ביה.

תא חזי, והקל נשמע, דא הוא קל בלא וא"ו. דא היא קלא דבכאת על מקדש ראשון ועל מקדש שני. נשמע, כמה דאת אמר, קול ברמה נשמע. ברמה, מאי ברמה. דא הוא עלמא עלאה, עלמא דאתי. וסימניה, מן הרמה ועד בית אל, (תהלים קו) מן העולם ועד העולם. הכא ברמה, דא עלמא עלאה. דהא בההיא שעתא די ברמה נשמע. כדין מה כתיב, (ישעיה כב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו'.

והקל נשמע, לעילא לעילא. מאי טעמא. בגין דוא"ו אתרחק ואסתלק מגיה, וכדין רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה פי איננו. פי איננו, מיבועי ליה. אלא כי איננו, והא אוקימנא, פי איננו,

והנה בארנו כי איננו, שבעלה לא נמצא עמה, שאלמלא היה בעלה נמצא עמה, תתנחם עליהם, שהרי אז בניה לא יהיו בגלות, ומשום שאיננו, אינה מתנחמת על בניה, משום שבניה התרחקו ממנה על שאיננו עמה. בא ראה, בית פרעה - זה הוא סימן לדבר למעלה, הבית שנפרעים ומתגלים ממנו כל האורות וכל המאורות, כל מה שהיה סתום משם התגלה, ומשום כך הקדוש ברוך הוא הוציא את כל האורות וכל המאורות, כדי להאיר לאותו הקול שנקרא קל בלי וא"ו.

בא ראה, כאשר יקים הקדוש ברוך הוא לזה הקול מהעפר ויתחבר באות וא"ו, אז כל מה שנאבד מהם בזמן הגלות יחזור, ויתעדנו באורות עליונים שנוספים מתוך העולם העליון, כמו שנאמר וזה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם.

ואתה צויתה זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים וגו'. רבי חייא פתח, (ישעיה טו) שמו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש וגו'. תא חזי, פד אתחרב בי מקדשא וגרמו חובין, ואתגלו ישראל מארעא, אסתלק קדשא בריך הוא לעילא לעילא, ולא אשגח על הרוב בי מקדשא, ועל עמיה דאתגלו, וכדין שכינתא אתגלת עמהון.

בר נחת, אשגח על ביתיה דאתוקד, אסתפל על עמיה והא אתגלי. שאל על מטרוניתא ואתתרכת. פדין ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחת ולחגר שק. והיא גם היא מה כתיב בה, (יואל

דבעלה לא אשתפח עמה. דאלמלא בעלה ישתפח עמה, תתנחם עליהו. דהא כדין בנהא, לא יהון בגלותא. ובגין דאיננו, לאו איהי מתנחמא על בנהא, בגין דבנהא אתרחקו מנה, על דאיננו עמה.

תא חזי, בית פרעה, דא הוא סימניה לעילא, ביתא דאתפרעו ואתגליין מניה כל נהורין וכל בוצינין, כל מה דהוה סתים, מתמן אתגלי. ובגין כך, קדשא בריך הוא אפיק כל נהורין וכל בוצינין, בגין לאנהרא להווא קול, דאקרי קל בלא וא"ו.

תא חזי, פד יקים קדשא בריך הוא להאי קל מעפרא, ויתחבר בוא"ו, פדין כל מה דאתאביד מניהו בזמנא דגלותא, יתהדר ויתעדנון בנהורין עלאין דאתוספן מגו עלמא עלאה. כמה דאת אמר, (ישעיה כז) והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם:

ואתה צויתה זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים וגו'. רבי חייא פתח, (ישעיה טו)

שמו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש וגו'. תא חזי, פד אתחרב בי מקדשא וגרמו חובין, ואתגלו ישראל מארעא, אסתלק קדשא בריך הוא לעילא לעילא, ולא אשגח על הרוב בי מקדשא, ועל עמיה דאתגלו, וכדין שכינתא אתגלת עמהון.

בר נחת, אשגח על ביתיה דאתוקד, אסתפל על עמיה והא אתגלי. שאל על מטרוניתא ואתתרכת. פדין ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחת ולחגר שק. והיא גם היא מה כתיב בה, (יואל

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנגד

לש"ס דף היומי מסכת ספא

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
ללמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר בראשית כרך ב'
לפי ספר הזוהר 10 פרקים (70-79 פרקים) עמודים חלפת-חממה
(מפרשת ויגש דף רי. עד פרשת ויחי דף רלא):

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויזמין כי כל דברי הז"ל הקדושים הם סודות נוראים (הקדמת המהר"ח: לעזי תיים), ובזה יזכה להכנס לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק, והאריז"ל]), וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר הקד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את ה'למוד הקדוש הזה דף היומי זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשות בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם מארבים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

(א) אָלִי כְּבַתּוּלָה חֲגַרְת שֶׁק עַל בְּעַל נְעוּרֶיהָ. כִּמָּה דַּאֲתָ אָמַר כִּי אֵינְנוּ, בְּגִין דְּאִסְתַּלַּק מִינָהּ, וְאִשְׁתַּבַּח פִּירוּדָא.

וְאִפְּרִיזוּ שְׁמִיָּא וְאַרְעָא, כִּלְהוּ אֶתְאַבְלוּ, דְּכִתִּיב, (ישעיה נ) אֲלֹבִישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשֶׁק אֲשִׁים כְּסוּתָם. מִלְּאֲכִי עֲלָאִי כִלְהוּ אֶתְאַבְלוּ עֲלֶיהָ, דְּכִתִּיב, (ישעיה לג) הֵן אֲרָאֲלֶם צְעָקוֹ חֲצָה מִלְּאֲכִי שְׁלוֹם מַר יְבַפְּיוּן. שְׁמַשָּׁא וְסִיְהָרָא אֶתְאַבְלוּ וְחֲשָׁכוּ נְהוּרִיהוּן. דְּכִתִּיב, (ישעיה יג) חֲשֶׁף הַשָּׁמַשׁ בְּצִאתוֹ וְגו', וְכִלְא עֲלָאִי וְתַתָּאִי, בְּכּוּ עֲלֶהָ (דף רי ע"ב) וְאֶתְאַבְלוּ. מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּשִׁלְטָא עֲלֶהָ סְטְרָא אַחְרָא, דְּשִׁלְטָא עַל אַרְעָא קְדִישָׁא.

פְּתַח וְאָמַר, (יחזקאל ז) וְאִתָּה בֶן אָדָם כַּה אָמַר ה' אֱלֹהִים לְאֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ בָּא הַקִּץ עַל אַרְבַּע כְּנֻפּוֹת הָאָרֶץ. הַאי קָרָא רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ. לְאֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ, מְאִי אִיהוּ. וְכִי אֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ הִיא. אָלָא הֵכִי הוּא וְדָאִי וְאִתְמַר, קִץ אִיהוּ לִימִינָא, קִץ אִיהוּ לְשִׁמְאָלָא. קִץ לִימִינָא, דְּכִתִּיב, (דניאל יב) לְקִץ הַיָּמִין. קִץ לְשִׁמְאָלָא, דְּכִתִּיב, (איוב כח) קִץ שָׁם לַחֲשָׁף וּלְכָל תְּכַלִּית הוּא חוֹקֵר, וְדָא הוּא (בראשית ו) קִץ כָּל בָּשָׂר, כִּמָּה דַּאֲתַמַּר.

קִץ דִּימִינָא, הֵינְנוּ דְּכִתִּיב לְאֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ. בָּא הַקִּץ, דָּא קִץ דְּשִׁמְאָלָא. קִץ דִּימִינָא, דָּא קִץ דִּינִצְר הַטּוֹב. קִץ דְּשִׁמְאָלָא, דָּא קִץ דִּינִצְר הַרַע, וְדָא אִיהוּ דְּכַד חוֹבִין גְּרָמוּ וְאִתְגַּבְּרוּ, אִתְגַּזְרוּ וְאִתְיִיְהִיב שְׁלִטְנָא לְמַלְכוּת הַרְשָׁעָה לְשִׁלְטָאָה, וּלְחֲרַבָּא בֵּיתִיהָ וּמְקַדְּשֶׁיהָ. וְדָא הוּא דְּכִתִּיב, (יחזקאל ז) כַּה אָמַר ה' אֱלֹהִים רַעָה אַחַר רַעָה הִנֵּה בָּאָה, וְכִלְא חַד.

וּבְגִין כֵּן, אֶתְאַבְלוּ עֲלָאִי וְתַתָּאִי עַל דַּאֲתִיְהִיב שְׁלִטְנוֹ לְהַאי קִץ דְּשִׁמְאָלָא.

וְהִיא גַם הִיא מַה כְּתוּב בָּהּ? (יחזקאל א) אָלִי כְּבַתּוּלָה חֲגַרְת שֶׁק עַל בְּעַל נְעוּרֶיהָ, כִּמּוֹ שְׁנֹאֲמַר כִּי אֵינְנוּ, מִשּׁוּם שֶׁהִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְנִמְצָא פְּרוּד.

וְאִפְּרִיזוּ שְׁמַיִם וְאַרְץ כִּלְהוּ אֶתְאַבְלוּ עֲלֵיהֶם, שְׁכִתוּב (ישעיה כ) אֲלֹבִישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשֶׁק אֲשִׁים כְּסוּתָם. מִלְּאֲכִים עֲלִיוֹנִים כִּלְהוּ אֶתְאַבְלוּ עֲלֶיהָ, שְׁנֹאֲמַר הֵן אֲרָאֲלֶם צְעָקוֹ חֲצָה מִלְּאֲכִי שְׁלוֹם מַר יְבַפְּיוּן. הַשָּׁמַשׁ וְהַלְבָּנָה אֶתְאַבְלוּ וְהִחְשִׁיכוּ אֶת אֲוֶרֶם, שְׁכִתוּב חֲשֶׁף הַשָּׁמַשׁ בְּצִאתוֹ וְגו', וְכִלְהוּ עֲלִיוֹנִים וְהִתְחַתְּנוּנִים בְּכּוּ עֲלֶיהָ וְהִתְאַבְלוּ. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁשׁוֹלֵט עֲלֶיהָ הַצַּד הַאֲחֵר שְׁשׁוֹלֵט עַל הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

פְּתַח וְאָמַר, (יחזקאל ז) וְאִתָּה בֶן אָדָם כַּה אָמַר ה' אֱלֹהִים לְאֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ בָּא הַקִּץ עַל אַרְבַּע כְּנֻפּוֹת הָאָרֶץ. הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא עֲלִיוֹן. מַה זֶה לְאֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ, וְכִי אֲדַמְת יִשְׂרָאֵל הִיא קִץ? אָלָא כֵּן זֶה וְדָאִי, וְנִתְבָּאֵר. הַקִּץ הוּא לִימִין, וְהַקִּץ הוּא לְשִׁמְאָל. קִץ לִימִין - שְׁכִתוּב (דניאל יב) לְקִץ הַיָּמִין. קִץ לְשִׁמְאָל - שְׁכִתוּב (בראשית ו) קִץ שָׁם לַחֲשָׁף וּלְכָל תְּכַלִּית הוּא חֲקֵר, וְזֶהוּ קִץ כָּל בָּשָׂר, כִּמּוֹ שְׁנִתְבָּאֵר.

קִץ שֶׁל הַיָּמִין - הֵינְנוּ שְׁכִתוּב לְאֲדַמְת יִשְׂרָאֵל קִץ. בָּא הַקִּץ - זֶה קִץ הַשְּׁמָאֵל. הַקִּץ שֶׁל הַיָּמִין זֶה הַקִּץ שֶׁל יִצְר הַטּוֹב. הַקִּץ שֶׁל הַשְּׁמָאֵל זֶה הַקִּץ שֶׁל יִצְר הַרַע. וְזֶה הוּא שְׁכִתוּב הַשְּׁמָאֵל גְּרָמוּ וְהִתְגַּבְּרוּ, נִגְזְרוּ וְנִתְּן הַשְּׁלִטוֹן לְמַלְכוּת הַרְשָׁעָה לְשִׁלְטָאָה וּלְהַחְרִיב בֵּיתוֹ וּמְקַדְּשׁוֹ, וְזֶהוּ שְׁכִתוּב (יחזקאל ז) כַּה אָמַר ה' אֱלֹהִים רַעָה אַחַת רַעָה הִנֵּה בָּאָה, וְהִכַּל אַחַד.

וּמִשּׁוּם כֵּן אֶתְאַבְלוּ עֲלִיוֹנִים

ובגין כך, פיון דמלכו קדישא, מלכות שמים
 אתפפא, ומלכות חייבא (אחרא) אתגבר. (פרין)
 אית ליה לכל בר נש, לאתאבלא עמה,
 ולאתפפא עמה. ובגין דכד איהי יזדקפא,
 ועלמא יתחדי, יתחדי איהו בהדה. דכתיב,
 שישו אתה משוב כל המתאבלים
 עליה. (ישעיה טו)

תא חזי, פתיב בהו במצרים, עגלה
 יפיפיה מצרים. ורזא דעגלה דא, הו
 ישראל תחות שלטניה כמה זמנין וכמה
 שנין. ובגין דזמינין ישראל לשלטאה לבתר
 עלה, אתרמיז לון השתא עגלות.
 רבי אלעזר אמר, רמז רמז ליה יוסף ליעקב
 על עגלה ערופה. דהא בההוא פרקא
 אתפרש מניה. ואוקמוה, עגלה ערופה,
 דאיהי אתיא על דאשתפח קטולא, ולא
 אתיידע מאן קטיל ליה. ובגין דלא ישלטון
 על ארעא רוחין בישין דלא אצטריכו, יהבין
 האי עגלה לתקונא, בגין דלא ישתמודעון
 לגביה, ולא ישלטו עלייהו.

תא חזי, כל בני נשא כלהו עברין על ידי
 דמלאך המות, בר מהאי דאקדימו ליה
 בני נשא, עד לא ימטי זמנא לשלטאה ביה
 וליטול רשו. דהא לא שליט בבר נש, עד
 דנטיל רשו.

ובגין כך, אית ליה דינא לשלטאה על ההוא
 אתר. כמה דאת אמר, (דברים כא) לא נודע
 מי הפהו. הכי נמי אית ליה דינא דלא
 אתיידע, בגין לקטרגא על ההוא אתר. ועל
 דא, (דברים כא) ולקחו זקני העיר ההיא עגלת
 בקר וגו'. בגין לאעברא דיניה דההוא אתר,
 ולאתתקנא דלא ישלוט ביה מקטרגא,
 ולאשתזבא מניה.

בא ראה, פתיב בהו במצרים, עגלה
 יפיפיה מצרים. ורזא דעגלה דא, הו
 ישראל תחות שלטניה כמה זמנין וכמה
 שנין. ובגין דזמינין ישראל לשלטאה לבתר
 עלה, אתרמיז לון השתא עגלות.
 רבי אלעזר אמר, רמז רמז ליה יוסף ליעקב
 על עגלה ערופה. דהא בההוא פרקא
 אתפרש מניה. ואוקמוה, עגלה ערופה,
 דאיהי אתיא על דאשתפח קטולא, ולא
 אתיידע מאן קטיל ליה. ובגין דלא ישלטון
 על ארעא רוחין בישין דלא אצטריכו, יהבין
 האי עגלה לתקונא, בגין דלא ישתמודעון
 לגביה, ולא ישלטו עלייהו.
 תא חזי, כל בני נשא כלהו עברין על ידי
 דמלאך המות, בר מהאי דאקדימו ליה
 בני נשא, עד לא ימטי זמנא לשלטאה ביה
 וליטול רשו. דהא לא שליט בבר נש, עד
 דנטיל רשו.
 ובגין כך, אית ליה דינא לשלטאה על ההוא
 אתר. כמה דאת אמר, (דברים כא) לא נודע
 מי הפהו. הכי נמי אית ליה דינא דלא
 אתיידע, בגין לקטרגא על ההוא אתר. ועל
 דא, (דברים כא) ולקחו זקני העיר ההיא עגלת
 בקר וגו'. בגין לאעברא דיניה דההוא אתר,
 ולאתתקנא דלא ישלוט ביה מקטרגא,
 ולאשתזבא מניה.
 בא ראה, פתיב בהו במצרים, עגלה
 יפיפיה מצרים. ורזא דעגלה דא, הו
 ישראל תחות שלטניה כמה זמנין וכמה
 שנין. ובגין דזמינין ישראל לשלטאה לבתר
 עלה, אתרמיז לון השתא עגלות.
 רבי אלעזר אמר, רמז רמז ליה יוסף ליעקב
 על עגלה ערופה. דהא בההוא פרקא
 אתפרש מניה. ואוקמוה, עגלה ערופה,
 דאיהי אתיא על דאשתפח קטולא, ולא
 אתיידע מאן קטיל ליה. ובגין דלא ישלטון
 על ארעא רוחין בישין דלא אצטריכו, יהבין
 האי עגלה לתקונא, בגין דלא ישתמודעון
 לגביה, ולא ישלטו עלייהו.

בא ראה, כשנפרד יוסף מאביו, בלי לזיה וכלי אכילה נשלח, והנה מה שהיה, וכשאמר יעקב (בראשית לו) טרף טרף יוסף, אמר פי ארד אל בני אכל שאלה, שאני גרמתי לו, ועוד - שהייתי יודע שאחיו שונאים אותו ושלחתי אותו, ורמז הוא רמז לו. אמר לו רבי יהודה, את אותם העגלות שלח אותם על פי פרעה, שכתוב ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. אמר לו, דייוקו של דבר, שכתוב ואתה צויתה זאת עשו. ואתה צויתה דוקא, ומשום כך כתוב בה"א, משמע שיוסף בקש אותם, ומשום כך ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה, ויעקב לא עמד בדבר עד שראה אותם, שכתוב וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם.

אמר רבי שמעון, בקדמיתא ותחי רוח יעקב, ולבתר ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי. אלא בראשונה קראה לו התורה יעקב, משום השתפות, ששתפו את השכינה באותו חרם כשנמכר יוסף, ועכשו ששכינה עלתה, אז היא ותחי רוח יעקב אביהם, וזה הוא סוד השכינה. ואחר שהיא עמדה בקיום, [משום] אז הדרגה שלמעלה עברה אליה, הדרגה שהיא ישראל. ואז הדרגה שלמעלה התעוררה אליה, וזוהי דרגה של ישראל מכאן שהדרגה שלמעלה לא מתעוררת למעלה עד שמתעוררת בראשונה למטה, שהרי פאן ותחי רוח יעקב בראשונה, ואחר כך ויאמר ישראל.

ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה, במראת כתוב. בא ראה, ויזבח זבחים לאלהי יצחק, בגין לאתערא

תא חזי, יוסף פד אתפרש מאבוי, בלא לזיה, ובלא אכילה אשתדר, והנה מה דהוה. וכד אמר יעקב, (בראשית לו) טרוף טרוף יוסף, אמר, פי ארד אל בני אכל שאולה, דאנא גרימנא ליה. ותו, דהוינא ידע דאחוי סניין ליה, ושדרנא ליה. ורמז קא רמיז ליה. אמר ליה רבי יהודה, אינון עגלות על פי פרעה שדר לון, דכתיב ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. אמר ליה, דיוקא דמלה, דכתיב ואתה צויתה זאת עשו. ואתה צויתה דייקא, ובגין כך כתיב בה"א, משמע דיוסף תבע לון, ובגין כך ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. ויעקב לא אתקיים במלה, עד דחמא לון. דכתיב, וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם.

אמר רבי שמעון, בקדמיתא ותחי רוח יעקב, ולבתר ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי. אלא, בקדמיתא קרי ליה אורייתא יעקב, בגין שותפותא, דאשתתפו שכינתא בהווא חרם, פד אזדבן יוסף. והשתא דשכינתא סלקא, פדין איהו, ותחי רוח יעקב אביהם, ודא הוא רזא דשכינתא. ובתר דאיהי קיימא בקיומא, (בגין) פדין דרגא דלעילא, אתעבר לגבה, דרגא דאיהו ישראל. (נ"א בגין דרגא דלעילא, אתער לגבה, ואיהו דרגא דישראל)

מכאן, דדרגא דלעילא לא אתער לעילא, עד דאתער בקדמיתא לתתא, דהא הכא ותחי רוח (דף ריא ע"א) יעקב בקדמיתא, ולבתר ויאמר ישראל.

ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה, במראת פתיב. תא חזי, ויזבח זבחים לאלהי יצחק, בגין לאתערא

בְּרֵאשׁוֹנָה, כְּדֵי לְהַעִיר אֶת
הַשְּׂמַאל בְּסוּד שֶׁל הָאֶהָבָה. וְאָז -
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמֵרֶאֱת
הַלֵּילָה, בְּדִרְגָה הַזֹּאת שְׂאֲמַרְנֹה,
שֶׁהִיא מֵרֵאשׁוֹת הַלֵּילָה.

וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אַבְיָךְ. מֵה
הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁצֶד הַקִּדְשָׁה
שֶׁלְמַעֲלָה כֶּף הוּא, שֶׁהָרִי צֶד
הַטְּמֵאָה לֹא מִזְכִּיר אֶת שֵׁם
הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכָל צֶד
הַקִּדְשָׁה נִזְכָּר בְּשֵׁמוֹ. אֲנֹכִי אֵרַד
עִמָּךְ מִצְרִימָה וְגו'. מִכַּאֲן
שֶׁשְׂכִינָה יֵרְדֶה עִמּוֹ בַּגְּלוּת, וּבְכָל
מְקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל גָּלוּ - שְׂכִינָה
גֹלְתָה עִמָּהֶם, וְהִנֵּה פִרְשׁוּהָ.

בֹּא רְאֵה, כִּמֵּה עֲגָלוֹת הֵיוּ? שֶׁשׁ,
כִּמוֹ שְׁנַאֲמַר (בַּמִּדְבָּר ז) שֶׁשׁ עֲגָלוֹת
צָב. דְּבָר אַחֵר, שֵׁשִׁים הֵיוּ, וְהַכֹּל
סוּד אֶחָד. בְּרֵאשׁוֹנָה כְּתוּב
בְּעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף, וּלְבַסּוּף
- אֲשֶׁר שָׁלַח פְּרַעֲהָ. אֲלֵא כָלֵם
שֶׁשָׁלַח יוֹסֵף הֵיוּ בְּחֹשֶׁבּוֹן כְּרֵאוּי,
וְאוֹתָם שֶׁשָׁלַח פְּרַעֲהָ יוֹתֵר מֵהֶם,
לֹא הֵיוּ בְּסוּד זֶה וְלֹא הֵיוּ
בְּחֹשֶׁבּוֹן.

וְאֵלֶּה וְאֵלֶּה בָּאוּ, מִשּׁוּם כֶּף אֲשֶׁר
שָׁלַח יוֹסֵף, אֲשֶׁר שָׁלַח פְּרַעֲהָ.
וּכְשֶׁצָּאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת מֵה
כְּתוּב? (יִשְׁעִיָּה טו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל
אֲחִיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְּחָה לֵה'
וְגו'.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף מְרַכְּבָתוֹ. רַבִּי יִצְחָק
פִּתַח וְאָמַר, (יִחְזַקְאֵל א) וּדְמוּת עַל
רֵאשֵׁי הַחֲמִיָּה רְקִיעַ רְקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרֶחַ
הַנּוֹרָא נְטוּי עַל רֵאשֵׁיהֶם
מִלְמַעְלָה. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוּהוּ,
אֲבָל בֹּא רְאֵה, יֵשׁ חֲמִיָּה לְמַעְלָה מִן
הַחֲמִיָּה, וְיֵשׁ חֲמִיָּה קְדוּשָׁה שְׁעוֹמֶדֶת
עַל רֵאשׁ הַחֲמִיָּה.

וְיֵשׁ חֲמִיָּה עֲלִיוֹנָה לְמַעְלָה עַל כָּל
שְׂאֵר הַחֲמִיָּה, וְזוֹ [מש] הַחֲמִיָּה
שׁוֹלֶטֶת עַל כָּלֵם, מִשּׁוּם שֶׁכָּאֲשֶׁר
הַחֲמִיָּה הִזוּ נֹתְנֵת וּמְאִירָה לְכָלֵם,
אֲזַי פֶּלֶן נֹסְעוֹת לְמַסְעוֹתֶיהֶן
וְנֹתְנֹת זֹאת לְזוֹ וְשׁוֹלֶטוֹת זֹאת עַל זֹאת.

שְׂמַאלָא בְּרִזָּא דְרַחֲמֵימוֹ. וְכִדְיִן וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
לְיִשְׂרָאֵל בְּמֵרֵאשׁוֹת הַלֵּילָה, בְּהֵאֵי דְרִגָּא
דְקֵאֲמַרְן דְּאִיהִי מֵרֵאשׁוֹת הַלֵּילָה.

וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הָאֵל אֱלֹהֵי אַבְיָךְ, מֵאֵי טַעְמָא.
בְּגִין דְּסִטְרָא דְקִדּוּשָׁה דְלַעֲיֵלָא, הֲכִי
הוּא. דְּהָא סִטְרָא דְמִסְאָבָא, לֹא אֲדַכֵּר שְׂמַא
דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְכָל סִטְר דְקִדּוּשָׁה אֲדַכֵּר
בְּשִׁמְיָהּ. אֲנֹכִי אֵרַד עִמָּךְ מִצְרִימָה וְגו',
מִכַּאֲן, דְּשְׂכִינְתָא נְחַתת עִמִּיהָ בַּגְּלוּתָא, וּבְכָל
אֲתֵר דְיִשְׂרָאֵל אֲתַגְלוּ, שְׂכִינְתָא אֲתַגְלַת
עִמָּהוֹן, וְהָא אוּקְמוּהָ.

הָא חֲזִי, כִּמֵּה עֲגָלוֹת הֵיוּ. שִׁית. כִּמֵּה דְאֵתָּ
אָמַר, (בַּמִּדְבָּר ו) שֶׁשׁ עֲגָלוֹת צָב. דְּבָר אַחֵר,
שִׁיתִין הֵיוּ, וְכָלֵא רִזָּא חֲדָא. בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב
בְּעֲגָלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח יוֹסֵף, וּלְבַסּוּף אֲשֶׁר שָׁלַח
פְּרַעֲהָ. אֲלֵא, כִּלְהוּ דְשִׁדְר יוֹסֵף, הוּוּ בְּחֹשֶׁבּוֹן
כְּדָקָא חֲזִי. וְאִינוּן דְשִׁדְר פְּרַעֲהָ יִתִּיר מִנֵּיהוּ,
לֹא הוּוּ בְּרִזָּא דָא, וְלֹא הוּוּ בְּחֹשֶׁבּוֹן.

וְאֵלֶּיִן וְאֵלֶּיִן קָאֲתוּ. בְּגִין כֶּף, אֲשֶׁר שָׁלַח
יוֹסֵף, אֲשֶׁר שָׁלַח פְּרַעֲהָ. וְכֵד יִפְקוּן
יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא מֵה כְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה טו) וְהִבִּיאוּ
אֶת כָּל אֲחִיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְּחָה לֵה' וְגו':
וַיֹּאמֶר יוֹסֵף מְרַכְּבָתוֹ, רַבִּי יִצְחָק פִּתַח
וְאָמַר, (יִחְזַקְאֵל א) וּדְמוּת עַל רֵאשֵׁי

הַחֲמִיָּה רְקִיעַ רְקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרֶחַ הַנּוֹרָא נְטוּי עַל
רֵאשֵׁיהֶם מִלְמַעְלָה, הֵאֵי קֵרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל
הָא חֲזִי, אִית חֲמִיָּה לַעֲיֵלָא מִן חֲמִיָּה, וְאִית חֲמִיָּה
קְדִישָׁא דְקִימָא עַל רֵישׁ חֲמִיָּה.

וְאִית חֲמִיָּה עֲלָאָה, לַעֲיֵלָא עַל כָּל שְׂאֵר
חֲמִיָּה, וְהֵאֵי (נ"א וְאִית) חֲמִיָּה שְׁלֵטָא עַל
כָּלֵהוּ. בְּגִין דְּכֵד הֵאֵי חֲמִיָּה יְהִבָּא וְנִהְרָא
לְכָלֵהוּ, כְּדִין כָּלֵהוּ נְטִלִין לְמִטְלָנוּי, וְיִהִיבֵת
דָּא לְדָא, וְשְׁלֵטָא דָּא עַל דָּא.

ויגש חיה למעלה על התחתונים
על שאר החיות שלמטה, וכלם
גזונים ממנה, וארבעת צדדי
העולם רשומים בה, פנים מאירות
ידועות [דינים] לכל צד, והיא
שולטת על ארבעה צדדים, והנה
פרשה, שהם שלש לצד זה ושלוש
לצד זה, וכן לארבעת צדדי
העולם.

ויגש רקיע למעלה מן הרקיע,
והרקיע הזה ששולט עליהם, כלם
מסתכלים כלפיו. מה כתוב?
(יחזקאל א) ותחת הרקיע פנפיהם
ישרות אשה אל אחותה וגו',
משום שכלם שולטים על מה
שנפקדו, ושליחות של מדת
החכל בהם.

והם תשעה לכל צד, לארבעת
צדדי העולם, והם ל"ו בחשבון.
ויכשכלם מתחברים, נעשים רשום
אחד, בסוד של שם אחד, ביחוד
שלם פראוי.

ובשנתקנים כלפי הפסא, מה
כתוב? וממעל לרקיע אשר על
ראשם פמראה אבן ספיר דמות
פסא ועל דמות הפסא דמות
פמראה אדם עליו מלמעלה. והרי
בארנו, [דמות] שהאבן הטובה הזו
בפסא, שעומד על ארבעה
עמודים, ועל אותו הפסא דמות
של אדם, להתחבר בו יחד
ולהתברר פראוי.

ובשהיא נתקנת כלפי אדם, שהכל
יהיה מרפכה [נ"א קרושה, ואז כל המרפכה]
אחת לאדם הזה, אז כתוב: ויאסר
יוסף מרפכתו - זה הצדיק. ויעל
לקראת ישראל אביו גשנה.
לקראת ישראל - זה הסוד של
אדם. גשנה - התקרבות אחת,
להתקרב יחד בקרבן אחד ויחוד
אחד.

וירא אליו - שפשוואה השמש

ואית חיותא לעילא על תתאי, על שאר
חיותא לתתא, וכלהו אתגזנו מינה,
וארבע סטרי דעלמא רשימין בה. אנפין
נהירין ידיען [דינין] לכל סטר, ואיהי שלטא
על ארבע סטרי. והא אוקמוה, דאינון תלת
לסטר דא, ותלת לסטר דא, וכן לארבע
סטרי דעלמא.

ואית רקיע לעילא מן רקיע, והאי רקיע
דשלטא עליהו, פלהו מסתכלן
לגביה. מה כתיב, (יחזקאל א) ותחת הרקיע
פנפיהם ישרות אשה אל אחותה וגו'. בגין
דכלהו שלטין על מה דאתפקדו, ושליחו
דקוסטא דקופטרא בהו.

ואינון לכל סטר תשעה, לד' סטרין
דעלמא, ואינון ל"ו בחושבנא. וכד
מתחברן פלהו, אתעבידו רשימא חדא ברזא
דשמא חדא, ביחודא שלים פדקחזי.

וכד מתתקני לגבי כרסיא, מה כתיב.
וממעל לרקיע אשר על ראשם פמראה
אבן ספיר דמות פסא ועל דמות הפסא
דמות פמראה אדם עליו מלמעלה, והא
אוקימנא (נ"א דיוקנא) דהאי אבן טבא בכרסיא
דקיימא על ד' קיימין, ועל ההוא כרסיא
דיוקנא דאדם, לאתחברא ביה פחדא,
ולאתברכא כדקא יאות.

וכד איהי מתתקנא לגביה דאדם, למיהוי
כלא רתיכא (נ"א קרישא, וכדון כלא רתיכא) חדא,
להאי אדם. פדין פתיב, ויאסור יוסף
מרפכתו דא צדיק. ויעל לקראת ישראל
אביו גשנה. לקראת ישראל, דא רזא דאדם.
גשנה, תקרובתא חדא, לאתקרבא כחדא,
בקרבנא חדא ויחודא חדא.

וירא אליו, דכד אתחזי שמשא בסיהרא,

פדין נהיר סיהרא ואנהיר

עם הלכנה, אז מאירה הלכנה, ומאירה לכלם שלמטה. וכן כמו זה, כל זמן שהקדשה שלמעלה שורה על המקדש שלמטה, מאיר בית המקדש ועומד בשלמותו. וכשמשלך ממנו ונחרב בית המקדש, אז ויכך על צואריו עוד, שכלם בכו על המקדש שנחרב. עוד, מה זה עוד? זו הגלות האחרונה.

אז פיון שראה יעקב והסתכל שנהה התקון שלמטה נתקן כמו שלמעלה, אז אמר אמותה הפעם וגו'. פי עודך חי, שהתקיימת בסוד של הברית הקדוש שנקרא חי העולמים, ומשום כך פי עודך חי. ועל פן בראשונה אמר, רב עוד יוסף בני חי, שצריך לעמד בסוד של חי, והנה נתבאר.

בא ראה מה פתוב, ויכרך יעקב את פרעה. אמר רבי יוסי, פרעה, אף על גב שבארוהו בסוד אחר, סמך שפומכים בעולם.

אבר בא ראה, (שיר א) לססתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי. בא ראה, יש מרפכות לשמאל בסוד של הצד האחר, ויש מרפכות לזמין בסוד של למעלה של קדשה, ואלה כנגד אלה. אלה של רחמים, ואלה של דין.

וכשהקדוש ברוך הוא עשה דין במצרים, כל הדין שעשה, באותה צורה, שהם המרפכות ממש, וכמו של אותו הצד ממש. מה אותו הצד [ממש] הורג ומוציא נשמות, כך הקדוש ברוך הוא עושה באותה צורה ממש, שפתוב (שמות יג) ויהרג ה' כל בכור, וכן בכל מצרים באותה צורה ממש. ומשום כך דמיתוך רעיתי, כמו שלה ממש להרג, שפתוב פי אני ה' אני הוא ולא אחר. ולעתיד לבא מה פתוב?

לכלהו דלתתא. וכן פגוונא דא, כל זמנא דקדושה דלעילא שרא על מקדשא דלתתא, אתנהיר בי מקדשא וקיימא בשלימותיה. וכד אסתלק מניה ואתחריב בי מקדשא, כדין, ויכך על צואריו עוד. דכוכן פלא על מקדשא דאתחריב. עוד, מאי עוד. דא גלותא בתראה.

ברין פיון דחמא יעקב ואסתפל דהא תקוונא דלתתא אשתכלל פגוונא דלעילא, כדין אמר אמותה הפעם וגו'. פי עודך חי, דאתקיימת ברזא דברית קדישא, (דף ריא ע"ב) דאקרי חי העולמים, ובגין כך פי עודך חי. ועל דא בקדמיתא אמר, רב עוד יוסף בני חי, דאצטריך למיקם ברזא דחי, והא אתמר.

תא חזי, מה כתיב, ויכרך יעקב את פרעה, אמר רבי יוסי, פרעה אף על גב דאוקמוה ברזא אחרא, סמך דקא סמכינן בעלמא.

אבר תא חזי, (שיר השירים א) לסוסתי ברכבי פרעה דמיתוך רעיתי, תא חזי, אית רתיכין לשמאלא ברזא דסטרא אחרא, ואית רתיכין לימינא ברזא דלעילא דקדושה, ואלין לקבל אלין. אלין דרחמי ואלין דדינא. וכד קדשא בריך הוא עבד דינא במצראי, כל דינא דעביד, פההוא גוונא דאינון רתיכין ממש, וכגוונא דיליה דההוא סטרא ממש. מה ההוא סטרא (ממש) קטיל ואפיק נשמתין, אוף קדשא בריך הוא עביד פההוא גוונא ממש. דכתיב, (שמות יג) ויהרג ה' כל בכור, וכן פלא במצרים, פההוא גוונא ממש. ובגין כך דמיתוך רעיתי, פגוונא דילה ממש לקטלא. דכתיב, פי אני ה' אני הוא ולא אחר. ולזמנא דאתי מה כתיב, (ישעיה סג) מי זה

(ישעיה טג) מי זה בא מאדום חמוץ
בגדים מבצרה וגו'
בא ראה מה פתוב. וישב ישראל
בארץ מצרים בארץ גושן ויאחזו
בה ויפרו וירבו מאד. ויאחזו בה
- ירשת עולמים. ויאחזו בה -
שגרי להם ראויה, כמו
שבארונה. [אמר רבי יוסי] ויפרו וירבו
מאד, ודאי, שגרי הצער לא
שרה בהם ועמדו בתפנוקי
העולם, ומשום כך ויפרו וירבו
מאד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פְּרֻשַׁת וַיְחִי יַעֲקֹב

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע
עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו'. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
הַלֵּב רוֹאֵה בְּנִבְוֵאָה, בְּמִצְרַיִם,
שִׁיְהִי בְּנִי בְּכֶמֶה גְלוּת, עַד
כָּאֵן, וְעַד עֶדְן שֶׁל קֶץ הַמְּשִׁיחַ.
וְלֹא הַגִּיעָה לְנִבְוֵאָה שֶׁל וַיְחִי
אֶלָּא בְּמִצְרַיִם, וְהִיא הַנְּבִוֵּאָה
הַמְּעֵלָה מִשְׁהַתְּנַבְּאוֹ [שְׁלֵא הַתְּנַבְּאוֹ]
כְּמוֹתָהּ וְלֹא הַגִּיעָה לְשׁוּם אִישׁ
מִבְּנֵי הַנְּבִיאִים, אֶלָּא הוּא וּמֹשֶׁה.
בְּמֹשֶׁה כְּתוּב (שְׁמוֹת לג) כִּי לֹא
יֵרָאֵי הָאָדָם וַיְחִי. בְּיַעֲקֹב כְּתוּב
וַיְחִי יַעֲקֹב. וַיְחִי, נְבִוֵּאָה שִׁיְרַדָּה
מִהַאֶסְפֶּקֶל לְרִיָּה [מֵאִירָה] הַמְּאִירָה.
רְצָה לִזְמֹר, [חֲפִץ הָיָה בְּעֵינָיו]
נְבִוֵּאָת הַגְּלוּת שֶׁתִּקְרָה לְבְּנָיו
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וּבְכָל אֶרֶץ הַתְּלִשָּׁב
בָּהּ, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הִזְיָה שְׁבוּר
לְבוֹ, שְׁכַתוּב כִּי יֵשׁ שָׁבֵר
בְּמִצְרַיִם.

וְעַל כֵּן הַגִּיעַ וַיְחִי יַעֲקֹב בְּמִצְרַיִם,
וְלֹא הִזְיָה שְׁמֹת, כִּי בְּאֶרֶץ הַיָּדֵי

בָּא מְאָדוּם חָמוֹץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגו'.
תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב, וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גּוֹשֶׁן וַיֵּאָחֲזוּ בָּהּ וַיִּפְּרוּ
וַיִּרְבוּ מְאֹד. וַיֵּאָחֲזוּ בָּהּ, אַחְסַנְתָּ עַלְמִין.
וַיֵּאָחֲזוּ בָּהּ, דְּהָא לְהוֹן אַתְחֲזִי, כְּמַה
דְּאוּקְמוּהָ. (ד"א ל"ג אָמַר רַבִּי יוֹסִי) וַיִּפְּרוּ וַיִּרְבוּ מְאֹד,
וְדָאִי, דְּהָא צְעֵרָא לֹא שְׂרַאת בְּהוּ, וְקִיִּימִי
בְּתַפְנוּקֵי עַלְמָא, וּבְגִין כְּךָ וַיִּפְּרוּ וַיִּרְבוּ מְאֹד.
בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

פְּרֻשַׁת וַיְחִי

(אמרו המניחים מתוך הלשון ניכר שאינו מספר הוזהר (עד ויחי יעקב. רבי
חייא פתח וכו' בדרש רמ"ו ע"א) (והאור ניכר מתוך החושך. ולדעתנו כי
הוא ממדרש הנעלם ובלשון הקודש היה. והמתחכמים להתחלל שנו שפת
אמת והפסידו כונת והבנת המאמר כי לא ידעו ולא הבינו לעשות הלשון
על מתכונתו והנה יהיה בעיני כל מעיין בדברי הספר החתום וכבר היינו
משמיטין אותו כי בהעקקה שבא מצפת תוב"ב לא מצאנו אותו. אלא מפני
הרואים שלא יתפארו עלינו לאמר כי מלאכתנו חסרה הדפסנו אותו כאשר
הוא ואין כח בדינו לתקן את אשר עותו)

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה
וְגו'. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לְבָא חֲמָא בְּנִבְוֵאָה,
בְּמִצְרַיִם, דִּיהוֹן בְּנוֹהֵי בְּכֶמֶה גְלוּוֹן, עַד הַכָּא
וְעַד עֶדְנָא דְקֶץ מְשִׁיחָא. וְלֹא מְטָא לְנִבְוֵאָה
דְּוַיְחִי אֶלָּא בְּמִצְרַיִם. וְהִיא נְבִוֵּאָתָא
מְעֻלְיָתָא, מְדַאֲתַנְבִּיאֵו (ד"א ל"ג אֶתְנַבִּיאֵו) דְּכְבוּתָהּ,
וְלֹא מְטָא לְהוּ שׁוּם אִינִישׁ מִן בְּנֵי נְבִיאָה,
אֶלָּא הוּא וּמֹשֶׁה. בְּמֹשֶׁה כְּתִיב, (שְׁמוֹת לג) כִּי לֹא
יֵרָאֵי הָאָדָם וַיְחִי. בְּיַעֲקֹב כְּתִיב, וַיְחִי יַעֲקֹב.
וַיְחִי, נְבִוֵּאָתָהּ דְּנִחְתָּא מֵאֶסְפֶּקֶל לְרִיָּה (מֵאִירָה)
דְּנִהְרָא.

בְּעֵי לְמִימַר (חֲפִץ הָיָה בְּעֵינָיו) נְבִוֵּאָן דְּגְלוּתָא דְּעֶרְעַן לְבְּנוֹהֵי בְּאֶרְעָא
דְּכְנָעַן וּבְכָל אֶרְעָא דְּאֶתוּתְבָּ בָּהּ. מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם הָיָה תְּכִיר לְבִיָּה.
דְּכְתִיב, (בראשית מב) כִּי יֵשׁ שָׁבֵר בְּמִצְרַיִם.

וְעַל דָּא מְטָא, וַיְחִי יַעֲקֹב בְּמִצְרַיִם, וְלֹא הָיָה חֲדִי. כִּי בְּאֶרְעָא (דף ריב ע"א)
הָיָה סְפִיקָן דְּעַמִּין, סְפִרִין דְּכוּרְסֵי יְקָרָא. וְלֹא מְטָא לְהוֹן שׁוּם

קשרם של העמים, ספירים של כסא הכבוד, ולא הגיע להם שום איש, לא מהעליונים ולא מן התחתונים, אלא ח"י, וסוד זה - פי לא יראני האדם וחי. פמה הוא סוד עליון בפסוק הזה, ואנו החברים תמהים עליהם, על ויחי שמזכיר עמו יעקב, הנה לו לומר לפניו ישראל. ישראל מניין? שפתיב (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית וגו'. (שמות ד) בני בכרי ישראל. רבי אלעזר בנו של רבי שמעון אמר, וכי לא אמר הכתוב (בראשית כח) וימכר את בכרתו ליעקב?

אמר רבי שמעון אביו, בזמן שהיו ישראל אמתים וצדיקים ועושים זכיות ולא היו פוחדים ישראל, אלא יעקב לבדו. משום הטובות שעשו הנה לעשות להם טובות רבות זה בזה.

משחטאו והגלו על חטאיהם ועל מעשיהם הרעים, לא היו סובלים אותו שלא ישארו בעולם באמת על חטאיהם, ועל זה באה מדת הרחמים והדין לחוד, ישראל, ונתנה אותם בארץ גלותם. יפה שאלת, בני, אבל איש המסתכל ויודע אותו, יעקב המחבר עם ויחי הוא קדש, ועל סוד זה אומרים, יעקב בחר אותו להיות ספיר בכסא הכבוד. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה נז) ואת דפא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדפאים. לב נדפאים - זה יעקב, כמו שנאמר, תחת מהדורה ירדה עליו נבואות וברכות במצרים. שנינו, אמר רבי אבא, הלב רואה, שהיה יעקב במצרים אין נבואתו מעלה. [שהארץ שנואה]. ארץ גדולה.

בא ראה, לא זכה לברך את אחד מבניו ולא היתה בידו רוח לברך אלא במצרים, כשברך אותם כל

איניש, לא מן עלאה ולא מן תתאה, אלא ח"י. ורזא דא, פי לא יראני האדם וחי. פמה הוא רזא עלאה בדא קרא, ואנן חברייא תמיהין עליהו, על ויחי דדכיר עמיה יעקב. הנה ליה למימר קמי ישראל. ישראל מניין, דכתיב, (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית וגו'. (שמות ד) בני בכורי ישראל. רבי אלעזר בריה דרבי שמעון אמר, וכי לא אמר קרא, (בראשית כח) וימכר את בכרתו ליעקב.

אמר רבי שמעון אבוי, בעידנא דהווי ישראל קשיטין וזפאין ועבדין זכו, ולא הווי רתיתין ישראל, אלא יעקב לחודיה. בדין טבאן דעבדין, הנה למעפד להו טבאן סגיאין דא בדא.

מרחבו, ואתגליאו על חוביהון, ועל עובדיהון בישין, לא הווי סבלין יתיה, דלא יהויין לעלמא, בקושטא על חוביהון. ועל דא אתי מכילתא דרחמי ודינא לחוד, ישראל, ויהבית יתהון בארעא גלותהון. יאות בעי ברי, אבל איניש מסתפל וינדע יתיה, יעקב דמתלף עם ויחי, קדש. ועל דנא רזא אמרין, יעקב בחר יתיה ספירא בכורסי יקרא.

רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה נז) ואת דפא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדפאים. לב נדפאים, דא יעקב. פמה דאת אמר, תחות מן דרגא נחיתת עלוהי נביאין ברכאן במצרים. תנא אמר רבי אבא, לבא חמא, דייעקב דהוה במצרים לית נבואתיה מעליותא. (ס"א דארעא סניאה) ארעא סגיא.

תא חזי, לא זכי לברך לחד מבנוהי, ולא הוה בידיה רוחא לברך אלא במצרים,

אָחַד וְאֶחָד בְּסוּד, וְסוּד - (בראשית מב) וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבֵר בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ בֹא רְאֵה שְׂלֵא נִתְּנָה הַנְּבוּאָה אֲלֵא לְשִׁבְרֵי הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר רְדוּ שָׁמָּה וְשִׁבְרוּ לָנוּ מִשָּׁם וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוּת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, תַּחַת כְּפֹסָא הַכְּבוֹד הַקְּדוּשׁ, יַעֲקֹב סְפִיר, שְׁהִיא מִדַּת הַדִּין לְצִדּוֹ. בָּא וְאָמַר, (שם לב) לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שָׁמַךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִית עִם אֱלֹהִים וְעִם אַנְשִׁים וְתוֹכַל. אֵתָּה מוֹצֵא שְׁיַעֲקֹב רְאֵה לְצִדּוֹ מִדַּת הַדִּין. וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְגו', וְסוּד הַדְּבָר - (ירמיהו י) אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יָנְטוּ צְלָלֵי עָרֵב.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּשֶׁהֲגִלוּ מִירוּשָׁלַיִם וְהוֹסֵר הַתְּמִיד, וְטָמֵא הַשּׁוֹנֵא אֶת הַהִיכָל, בְּזָמַן הַהוּא לֹא סָבְלָה הַמַּלְכוּת אֶת יִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם חֲטָאֵיהֶם, אֲלֵא יִשְׂרָאֵל, מִשּׁוּם שְׁהִיא מְשַׁנֵּי צְדָדִים - רַחֲמִים וְדִינָן.

וְהַמַּלְכָּה שֶׁל לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שָׁמַךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כַּאֲשֶׁר מִתְּבַאֵר בְּסִבְרָא. יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲקֹב - זֶה עֲלִיּוֹן מְזֵה, וּבְגִלְלָם הָיָה מִטָּה מִשָּׁה חֲקוּק מְשַׁנֵּי צְדָדָיו מִשְׁמוֹ הַקְּדוּשׁ, אָחַד רַחֲמִים בְּדִין, וְאֶחָד דִּין בְּדִין.

וְסוּד (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אֶן בַּיַּעֲקֹב וְלֹא רְאֵה עָמַל בְּיִשְׂרָאֵל - מִשְׁאַנּוּ בְּגִלוֹת דְּחֻוּקִים בֵּין שׁוֹנְאִים, וְהַסְתַּלְקָה הַמַּלְכָּה מִן הַמַּלְךְ וְהַתְּרַחֲקָה מִמֶּנּוּ, הוּא יִשְׂרָה שְׁכִינְתוֹ בִּינֵינוּ וַיִּגְאֲלֵנוּ, וְהַסּוּד שֶׁל (ישעיה מד) כֹּה אָמַר ה' מְלַךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּגְאֲלוּ ה' צְבָאוֹת. וַיְחִי חַי, כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כְּסָאֵי וְהָאָרֶץ הַדּוּם רִגְלֵי.

כַּבְּנֵן הַעֲלִיּוֹן שְׁתִּי רִגְלִים חַי, לִי גְדוּלָּה י' לַח' קִטְנָה, ח' לְד'

כַּד בְּרִיךְ יִתְהוֹן כָּל חַד וְחַד בְּרִזָּא. וְרִזָּא (בראשית מב) וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבֵר בְּמִצְרַיִם וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ. תָּא חַזֵּי, דְּלֹא אִיתִייהִיבַת נְבוּאָתָא, אֲלֵא לְתַבִּירֵי לְפָא. כְּמָה דְּאֵת אָמַר, רְדוּ שָׁמָּה וְשִׁבְרוּ לָנוּ מִשָּׁם וְנַחֲיָה וְלֹא נָמוּת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, תַּחוֹת כְּרִסֵּי יִקְרָא קְדִישָׁא, יַעֲקֹב סְפִיר, דְּאִיהִי מְכִילְתָּא דְּדִינָא לְסִטְרֵיהּ, אֵתָּא אָמַר, (בראשית לב) לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שָׁמַךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִית עִם אֱלֹהִים וְעִם אַנְשִׁים וְתוֹכַל. אֵת מְשַׁכַּח דִּיעֲקֹב חֲזָא לְסִטְרֵיהּ מְכִילְתָּא דְּדִינָא, וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְגו', וְרִזָּא דְּמַלְכָּה (ירמיהו י) אוֹי לָנוּ כִּי פָּנָה הַיּוֹם כִּי יָנְטוּ צְלָלֵי עָרֵב.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כַּד אֲתַגְּלִיאוּ מִן יְרוּשָׁלַם, וְאֶעֱדִיאוּ תְּדִירָא, וְסָאִיב מְסַנְאָה יַת הַיִּכְלָא. בְּעַדְנָא הַהִיא לֹא סוּבְלַת מַלְכוּתָא לְיִשְׂרָאֵל עַל חוֹבֵיהוֹן, אֲלֵא יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּהִיא מִתְרִי גִיסָא, רַחֲמֵי וְדִינָא.

וְהַמַּלְכָּה דְּלֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שָׁמַךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כַּד אֲתַפְרִישׁ בְּסִבְרֵיהּ. יִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב עֲלָאָה דָּא מִן דָּא, וּבְגִינְהוֹן הָוָה חוּטְרָא דְּמִשָּׁה גְּלִיפָא מִתְרִין סִטְרוֹי מְשַׁמִּיָּה קְדִישָׁא, חַד רַחֲמֵי בְּדִינָא, וְחַד דִּינָא בְּדִינָא.

וְרִזָּא (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אֶן בַּיַּעֲקֹב וְלֹא רְאֵה עָמַל בְּיִשְׂרָאֵל, מְדַאֲנֵן בְּגִלוֹתָא, דְּחִיקָן בֵּין שְׁנָאֵי, וְאַסְתַּלִּיקַת מְטְרוֹנִיתָא מִן מְלָפָא, וְאַתְרַחֲיקַת מִנְיָה, הוּא יִשְׂרָי שְׁכִינְתָא בִּינְנָא וַיִּפְרְקִינְנָא. וְרִזָּא (ישעיה מד) כֹּה אָמַר ה' מְלַךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּגְאֲלוּ ה' צְבָאוֹת. וַיְחִי חַי, (ישעיה סו) כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כְּסָאֵי וְהָאָרֶץ הַדּוּם רִגְלֵי.

בְּנֵן עֲלָאָה, שְׁתִּי רִגְלֵי חַי, לִי רַבְתָּא, י' לַח' זְעִירְתָּא, ח' לְתִיו, וַי' לְו', וַי' לְד',

לתי"ו, וי' לו', ו' לד', זה מה שיוצא מהעליון. תחת כסא הכבוד מאבן טובה בארץ מצרים, הינו מה שכתוב ונגף ה' את מצרים וגו', שתי חלקות. פי טל אורות טלף - משום חלקה אחת.

ורבן מתחלפים כאחד. ב' הפרוש על הגלות, א' הפרוש הראשון. בא ראה מה שכתוב, בית יעקב לכו ונלכה באור ה', בגלות, האותיות שנגזר עליהן על חטאייהם, באמת בדין הינו בתורה יש תקנה, ותצאו מחמר הטיט, שהיא גלות, ותלכו לאור ה'.

א' רצונו לומר בארץ, נראית באה בגזרת ספר התורה, והם מתחלקים בארץ בארץ אמה מוצא בגזרת ספר התורה, ר"ץ מתחברים כאחד גלות. מהי גלות מצרים? ארבע מאות שנה היה אומר לאברהם שתהיה גלות לבניו במצרים, וכשהיית מונה אותם, מאתיים ותשעים שנים היו.

בא ראה, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיהו) הנה העלמה הרה וילדת בן וקראת שמו עמנואל. הריון ולדה, שנתמלאו לגליות ולצרות רבות ועדנים רעים. ואף על גב שיהיה עמנו, המלכה מזדעזעת ומתרחקת מבעלה, תהיה עמנו בגלות, בן מאה ועשר היתה החקיקה שנתוספה. ירצה לומר שהיה עובר מן הגלות מאה ועשר שנים ומאתים ותשעים, והיו ארבע מאות שנה. ולא נמנית גלותו של יעקב אלא משמת יוסף.

ויהי ימי יעקב שני חזיו שבע שנים וארבעים ומאת שנה. כאן סוד בגלות במנין, תקוני הגליות

הדא הוא דנפיק מעלאה. תחות פרישה יקרא, מאבן טבא בארץ מצרים. היינו דכתיב, (ישעיהו יט) ונגף ה' את מצרים וגו', ב' פרישא. (ישעיהו כו) כי טל אורות טלף א' בגין פרישא.

ובגין דא מתחלף כחדא, ב' פרישא גלותא, א' פרישא קדמייתא. תא חזי, מאי דכתיב, (ישעיהו ב) בית יעקב לכו ונלכה באור ה', בגלותא, אתוון דאתגזר עליהון, על חוביהון, בקושטא בדינא הו, באורייתא תקנתא, ותפקון מן חמרא טינא, דהיא גלותא, ותהכו לנהרא דיי.

א' רצונו לומר בארץ, אתצפי אתא בתיגנא דסיפרא דאורייתא. ואנא אתפלג בארץ, בארץ את משפח בתיגנא דספרא דאורייתא, ר"ץ מתלפין כחדא גלותא. מאי גלותא דמצראי. ארבע (דף ריב ע"ב) מאה שנין הוה אומר לאברהם, דיהא גלותא לבנוהי במצראי, וכי הוית מניתא יתהון, מאתן ותשעין שנין הו.

תא חזי, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיהו ו) הנה העלמה הרה וילדת בן וקראת שמו עמנואל, עדוי ולידה, דאתמלי לגלוואן ועקתן סגיאיין ועידן בישין. ואף על גב דיהו באלין, מטרוניתא אזדעזעת ואתרחקת מן בעלה, תהא עמנא בגלותא, בן מאה ועשר הוה גלופא דאתוסף, יתרעי למימר והוה עבר מן גלותא מאה ועשר שנין, ומאתן ותשעין, הוי ארבע מאה שנין, ולא אתמני גלותא דיעקב, אלא מדמית יוסף.

ויהי ימי יעקב שני חזיו שבע שנים וארבעים ומאת שנה, הכא רזא בגלותא במנינא,

שִׁיְהִיּוּ הַבָּנִים בְּמִדַּת הַדִּין שֶׁלֹּשׁ גְּלוֹת. רֵאשׁוֹנָה שֶׁל מִצְרַיִם, שְׁנִימָשׁל בְּשִׁבְעַ שָׁנִים. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (שיר ב) הַשְּׁבַעֲתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת וְגו'.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, מִכָּאן (ירמיה לא) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאֶהְבֶּת עוֹלָם אֶהְבֶּתִיךָ וְגו'. כָּאן סוּד הַגְּלוֹת, הַתְּקִנָּה שִׁיְהִיּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁחַרְרִים מִגְּלוֹת, וְיִתְרַצֶּה לֹאמַר שִׁיְהִיּוּ הַבָּנִים הַקְּדוּשִׁים, שֶׁהִגְלוּ עַל חַטָּאֵיהֶם בְּדִין, שָׁנִים רַבּוֹת יִהְיֶה, (ויקרא כו) שְׁבַע כְּחַטָּאתֵיכֶם, (בראשית ד) כִּי שְׁבַעֲתִים יִקָּם קִינְךָ, בְּגְלוֹת הַרֵאשׁוֹנָה שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁהִיא קְטָנָה.

שְׁנִית - גְּלוֹת הַשׁוֹפְטִים שְׁנִימָשְׁלָה לְאַרְבָּעִים שָׁנִים, בְּשִׁבְעַ שָׁהִם רַבִּים מִמֶּנּוּ. שְׁלִישִׁית - הַגְּלוֹת שְׁאָנּוּ בָּהּ, אַרְבָּה, שְׁנִימָשְׁלָה לְמֵאָה שָׁנִים, לְאַרְבָּעִים. וְהֵינּוּ שְׁגָלָה הַעֲלִיּוֹן שְׁאָמַר (דניאל יב) וּמַעַת הוֹסֵר הַתְּמִיד וְלָתַת שְׁקוּץ שׁוֹמֵם וְגו'. וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, רָאָה צָרָה זֹאת שֶׁל הַגְּלוֹת שֶׁהִיְתָה קוֹרֵאת לְבָנָיו קָרְבָה עַל נַפְשׁוֹ וְדַחְקָה לְמוֹת, לֹא נִשְׁאַר חַי. כְּשֶׁהָיָה יוֹרֵד מִדְּרָגוֹת מִשׁוֹם חַטָּאי יִשְׂרָאֵל, לֹא יָרַד עִמָּם בְּגְלוֹת. אֲשֶׁרֵי חֶלְקָם. שָׂאֵם לֹא יָרַד עִמָּם בְּגְלוֹת, יִשְׁאָרוּ בֵּין הַעַמִּים, וְאֵתָה אֶמְרַת (ישעיה ג) מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנָה. וְאֵין עוֹנָה - זֶה יִשְׂרָאֵל. בָּאתִי וְאֵין אִישׁ - זֶה שְׁכִינָה. הַקְּצוֹר קְצָרָה יְדֵי מִפְדּוֹת וְאֵם אֵין בִּי כַח לְהַצִּיל הֵן בְּגַעֲרַתִּי אַחֲרֵיב יָם אֲשִׁים נְהָרוֹת מְדַבֵּר. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן חֶלֶק לְיִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִשְׁלַט גְּדוֹל אַחַר עֲלֵיהֶם. יָרְדוּ לְגְלוֹת -

תְּקוּנָתָא יְהוֹן בְּנֵיִיא דְאַתְגְּלִיין בְּמַכְלִיתָא דְדִינָא תִלְתָּא גְלוֹן. קְדַמָּא דְמִצְרַאי, דְאַתְמַתֵּל בְּשִׁבְעַ שָׁנִין. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ב) הַשְּׁבַעֲתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת וְגו'.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מֵהֵכָא, (ירמיה לא) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאֶהְבֶּת עוֹלָם אֶהְבֶּתִיךָ וְגו'. הֵכָא רָזָא בְּגְלוֹתָא תְּקַנְתָּא יְהוֹן בְּנוֹהֵי דְיִשְׂרָאֵל. מִשְׁתְּרֵי גְלוֹתֵיִיא וְיִתְרַעֵי לְמִימַר, יְהוֹן בְּנֵיִיא קְדִישָׁא דְאַתְגְּלוֹן עַל חוֹבֵיהוֹן בְּדִינָא, שָׁנִין סְגִיִּין יְהֵא. (ויקרא כו) שְׁבַע כְּחַטָּאתֵיכֶם, (בראשית ד) כִּי שְׁבַעֲתִים יִקָּם קִינְךָ, בְּגְלוֹתָא קְדַמָּא דְמִצְרַאי, דְהִיא זַעֲרָא.

תְּנִינָא, גְלוֹתָא דְשׁוֹפְטִים, דְאַתְמַתֵּל לְאַרְבָּעִים שָׁנִין, בְּשִׁבְעַ דְאֵינְהוּ סְגִיִּאי מֵינֵיה. תְּלִיתָאי, גְלוֹתָא דְאַנְן בִּיה אַרִיכָא, דְאַתְמַתֵּל לְמֵאָה שָׁנִין, לְאַרְבָּעִין וְהֵינּוּ דְגְלֵי עֲלָא דְאָמַר (דניאל יב) וּמַעַת הוֹסֵר הַתְּמִיד וְלָתַת שְׁקוּץ שׁוֹמֵם וְגו'.

וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, חָמָא דָּא עַקְתָּא דְגְלוֹתָא דְהוּה עֲרַעֵן לְבְנוֹהֵי, קָרִיבָא אֲנַפְשִׁיה וְדַחִיקַת לְמַמַּת, לֹא אֲשַׁתָּאר חַי, כַּד הוּה נְחִית מְדַרְגִין, בְּדִיל חוֹבֵיהוֹן דְיִשְׂרָאֵל, לֹא נְחִית עִמָּהוֹן בְּגְלוֹתָא, זַפָּאָה חוֹלְקָהוֹן, דְאֵי לֹא נְחִית עִמָּהוֹן בְּגְלוֹתָא, אֲשַׁתָּארֵן בִּינֵי עַמְמֵיא, וְאֵת אֶמְרַת (ישעיה ג) מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנָה. וְאֵין עוֹנָה, דָּא יִשְׂרָאֵל, בָּאתִי וְאֵין אִישׁ, דָּא שְׁכִינָה. הַקְּצוֹר קְצָרָה יְדֵי מִפְדּוֹת וְאֵם אֵין בִּי כַח לְהַצִּיל הֵן בְּגַעֲרַתִּי אַחֲרֵיב יָם אֲשִׁים נְהָרוֹת מְדַבֵּר. קְדַשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִיב חוֹלְקָא לְיִשְׂרָאֵל דְלֹא יִשְׁלוּט רַבְרַבָּנָא אַחֲרָא בְּהוֹן. נְחִיתוּ לְגְלוֹתָא,

שְׁכִינְתָא עִמָּהוֹן וְהוּא רְחִיק מִמְטְרוֹנִיתָא: וְהוּא רְחוֹק מִן הַמְּלָכָה.

וַיִּקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְאֵתִי חַן בְּעֵינֶיךָ. חָקֵר אֶת בְּנֵי פְלֹם וְאָמַר לָהֶם: צְרוּת רְבוּת, רְעוּת גְּדוּלוֹת, אָנִי רוֹאֶה לְבָא עַל דּוֹרוֹתֵיכֶם נִמְצְאוּ רְחִמִים עַלְיוֹנִים.

וְאִם אַתֶּם רוֹצִים לְצִאת מִכָּל צָרָה, הַשְׁבְּעוּ לִי וּתְנוּ בִּינֵינוּ רְבוּן הָעוֹלָם, וְתַעֲשׂוּ אֶמֶת וְדִין, וְתִהְיוּ כְּאֲבוֹתֵיכֶם, וְצוּוּ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר שִׁילְכוּ אַחֲרֵיהֶם. וְאִם אַתֶּם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת כֶּף, תִּצְאוּ מִכָּל צָרָה שֶׁתְּבֹא עֲלֵיכֶם.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר, (עֲמוּס ה) וְהִצִּיגוּ בַשַּׁעַר מִשְׁפַּט אֱוִילֵי יַחֲנֹן ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׂאֲרִית יוֹסֵף. וְאִם תַּעֲשׂוּ כֶּף, לֹא תִקְבְּרוּ אֶחָד מִן בְּנֵי, אֲלֹא אֲתִי תִשׁוּבוּ לְאַרְצְכֶם בְּשָׁלוֹם.

וְהוּוּ שֶׁכְּתוּב (בְּרַאשִׁית כד) שִׁים נָא יָדְךָ פֶּתַח יָרְכִי. מַהוּ יָדְךָ? פֶּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים מה) חֲגוֹר חֲרָבְךָ עַל יָרֵךְ גְּבוּר הוֹדְךָ וְהִדְרְךָ. חֲרֹב שִׁישׁ בָּהּ חֶסֶד וְאֶמֶת, שְׁתֵּי סְפִירוֹת, וְלֹא עוֹזְבִים זֶה אֶת זֶה. וְלִכֵּן אָמַר חֶסֶד וְאֶמֶת יִקְדָּמוּ פְּנֵיךָ, (אֵיכָה ד) פְּנֵי ה' חִלְקָם. וְאִם יִהְיוּ בְּנֵי טוֹבִים וְעוֹשִׂים מַה שֶׁנִּשְׁבְּעוּ, לֹא מֵת אֶחָד מִבְּנֵיהֶם בְּמִצְרִים, שֶׁכָּל טוֹב וְטוֹב שֶׁגִּזַּר שֵׁם הָאֱלֹהִים עַל אֲנָשִׁים, אֵינּוּ אֲלֹא עַל שִׁיחֵיו טוֹבִים, וְאִם לֹא - לֹא, כְּמוֹ שְׁאֵמַר דּוֹד (מַלְכִים א-ב) לְמַעַן יִקִּים ה' אֶת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלָי לֵאמֹר אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךָ אֶת דְּרָכָם לְלֶכֶת לְפָנַי בְּאֶמֶת. וְאִם לֹא - לֹא.

בֹּא רֵאה פְּמָה הוּא עֲדִיף רוּחַ הָאֵב מְרוּחַ הַבַּיִת, שְׁרוּחַ הָאֵב הוּא רוּחַ הַבַּיִת, רוּחַ מְרוּחַ עוֹלָה. וְאִם סִיעָה אָוִיר אַחֲרֵת בְּרוּחַ, לֹא יוֹצֵא שְׁלֹם, שְׁהָרִי הוּא חֶסֶד בְּאָוִיר הַזֶּה, וְהִנֵּנוּ (יִרְמִיָּה ב) פָּרָא לְמַד

וַיִּקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְאֵתִי חַן בְּעֵינֶיךָ, חָקֵר יֵת בְּנוֹהֵי כְּלֵהוֹן, וְאָמַר לְהוֹן, עֲקֹתָן סְגִיאִין, בִּישִׁין רְבִרְבִין, חֲמִית לְמִיעַל לְדִרְיִכוֹן אֲשַׁכְּחֹן רְחִמֵי עֲלָאֵי. וְאִי אַתּוֹן בְּעָאן לְמִיפְקָ מִכָּל עֲקֹתָא, קִיִּימוּ לִי, וְהָבוּ בִּינָא רְבוּן עֲלִמָא וְתַעֲבְדוּן קְשׁוּט וְדִינָא, וְתִהְיוּ פְּאַבְהֵתְכוֹן, וּפְקִידֵי בְּכָל דְּר וְדָר דִּיִּיתִי בְּתִרְיִכוֹן, וְאִי אַתּוֹן בְּעָאן לְמַעֲבַד הָכִי, תִּפְקוּן מִכָּל עֲקֹתָא דִּיִּיתִי עֲלֵיכוֹן.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר, (עֲמוּס ה) וְהִצִּיגוּ בַשַּׁעַר מִשְׁפַּט אֱוִילֵי יַחֲנֹן ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׂאֲרִית יוֹסֵף. וְאִי תַעֲבְדוּן הָכִי, לֹא תִקְבְּרוּן חַד מִן בְּרִי, אֲלֹא אֲתִי תִתּוּבוּן לְאַרְעִכוֹן בַּשַּׁלְמָא.

הָרָא הוּא דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית כד) שִׁים נָא יָדְךָ פֶּתַח יָרְכִי, מַהוּ יָדְךָ. פֶּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים מה) חֲגוֹר חֲרָבְךָ עַל יָרֵךְ גְּבוּר הוֹדְךָ וְהִדְרְךָ, סִיִּיפָא דְקָאֵי בָּהּ חֶסֶד וְאֶמֶת, תִּרִין סְפִירוֹן, וְלֹא שְׁבָקִין דָּא לְדָא. וְעַל דָּא אָמַר, (תְּהִלִּים פט) חֶסֶד וְאֶמֶת יִקְדָּמוּ פְּנֵיךָ, (אֵיכָה ד) פְּנֵי ה' חִלְקָם. וְאִי הוּוּ טְבָאן בְּנוֹהֵי, וְעִבִידוּ מַה דְקִיִּימוּ, לֹא מִית חַד מִבְּנֵיהֶוּ בְּמִצְרָאֵי, דְכָל טַב וְטַב דְּגִזַּר שְׁמָא דְאֱלֹהֵא עַל אֵינְשָׁא, לֹא הוּוּ אֲלֹא עַל דִּיהוֹן טְבִין. וְאִי לֹא, לֹא. כְּמָה דְאָמַר דּוֹד, (מַלְכִים א ב) לְמַעַן יִקִּים ה' אֶת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלָי לֵאמֹר אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךָ אֶת דְּרָכָם לְלֶכֶת לְפָנַי בְּאֶמֶת. וְאִי לֹא, לֹא.

תָּא חֲזִי, פְּמָה הוּא עֲדִיף רוּחָא דְאָבָא מְרוּחָא דְבָרָא. דְרוּחָא דְאָבָא הוּא רוּחָא דְבָרָא, רוּחָא מְרוּחָא סְלָקָא. וְאִי סִייעַת אֲוִירָא אַחֲרָא בְרוּחָא, לֹא נִפִיק שְׁלִים. (דף ריג

מְדַבֵּר בְּאוֹת נִפְשָׁה שְׂאֵפָה רוּחַ.
 לְמַדְנֵנוּ, רַב הַמְנוּנָא הִזְקֵן הַלֵּךְ
 לְקַפּוּטְקֵיָא. נִכְנַס לְפָנֵיהֶם רַב
 יִיסָא הִזְקֵן. אָמַר לוֹ, בְּמָה
 עֲסַקְתָּם? אוֹי לוֹ אוֹי לְנַפְשׁוֹ אִם
 נִשְׁלַפְהָ רוּחַ טְמָאָה שְׂנַמְצָאָת
 עִמּוֹ וְהוֹרִישׁ אוֹתָהּ לְבָנוּ. וְזֶהוּ
 שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין לוֹ חֵלֶק,
 מִשְׁאִיר לוֹ חֵלֶק וּמִשְׁאִיר אוֹתוֹ
 לְהַשְׁמֵד מִן הָעוֹלָם הַבָּא. אָמַר
 לוֹ, מִנֵּינן לָךְ זֶה? אָמַר לוֹ, כִּף
 לְמַדְתִּי, שְׁהִירְשָׁה הַרְעָה הַזֶּה
 יוֹרְשִׁים כָּל בְּנֵי אִם לֹא יִשׁוּבוּ,
 שְׁהָרִי אֵין דְּבַר הָעוֹמֵד בְּפָנֵי
 הַתְּשׁוּבָה.

וְאֵנִי כִּף לְמַדְתִּי, שְׁהָרִי רְפוּאָה זוֹ
 נָתַנּוּ לִי פַעַם אַחַת שְׁהִיִּיתִי רְשׁוּם
 בְּפָנֵי, וְיוֹם אֶחָד הִיִּיתִי הוֹלֵךְ
 בְּדֶרֶךְ וּפְגַשְׁתִּי צַדִּיק אֶחָד, וְעַל
 יָדוֹ עָבַר מִמֶּנִּי אוֹתוֹ הַרְשָׁם. אָמַר
 לוֹ, מַה שְׂמַךְ? אָמַר לוֹ, אֶלְעָזָר,
 וְקִרְאתִי לוֹ אֶלְעָזָר אַחֵר. אָמַר לוֹ,
 בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שְׂרָאִיתִי אוֹתְךָ,
 אֲשֶׁרִי חֵלְקְךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם
 הַבָּא.

וַיֹּאמֶר הַשֹּׁבֵעָה לִי וְגו'. רַבִּי
 חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה סב)
 נִשְׁבַּע ה' בִּימֵינוּ וּבְזָרוּעַ עֲזוֹ.
 נִשְׁבַּע הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂיוֹצִיא
 אֶת יִשְׂרָאֵל מִהַגְלוֹת שְׁלָהֶם, וְזֶה
 נִשְׁבַּע לָהֶם שְׁבוּעָה שְׁלֹא יַעֲזֹב
 אוֹתָם בְּאַרְצָ שׁוֹנְאֵיהֶם. וַיֹּאמֶר
 שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשְּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא
 אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי (בראשית
 לב). מַה זֶה בְּרַכְתָּנִי? נִתֵּן לָהֶם
 גְּלוּת, וְנִשְׁבַּע לָהֶם שְׂיִצְאוּ מִמֶּנָּה.
 שְׁנֵינוּ, עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל שְׂיִהְיוּ כָּל אֶחָד
 וְאֶחָד תַּחַת כְּסָאוֹ וְיִהְיוּ מַעֲלִים
 מִכָּל הָעֲלִיוֹנִים. בְּשִׁבִיל זֶה
 תִּמְצָא וְא"ו אַרְפָּה. נִשְׁבַּע
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׁלְמוֹת שֶׁל
 שְׂשָׁה דוֹרוֹת, וּבְשִׁבִיל שֶׁשׁ
 וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה.

ע"ב) דְּהָא חֲסִיר הוּא בְּהָא אֲוִירָא. וְהֵיִינוּ (ירמיה
 ב) פָּרַה לְמַד מְדַבֵּר בְּאוֹת נִפְשָׁה שְׂאֵפָה רוּחַ.
 תְּנָא, רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָזַל לְקַפּוּטְקֵיָא,
 עָאֵל לְקַמֵּיהוּ רַב יִיסָא סָבָא. אָמַר
 לִיה, בְּמָאי עֲסַקִיתוּ. וְוִי לִיה, וְוִי לְנַפְשִׁיה. אִי
 אֲשַׁתְּלַף רוּחָא דְמִסְאַבָּא דְאֲשַׁתְּפַח עַמִּיה
 וְאוֹרִית לִיה לְבִרְיָה. וְהָאִי אִיהוּ דְקִדְשָׁא בְרִיךְ
 הוּא לִית לִיה חוּלְקָא. שְׂבִיק לִיה חוּלְקָא
 שְׂבִיק לִיה לְשִׁיצָאָה לִיה לְעֵלְמָא דְאֲתִי. אָמַר
 לִיה, מִנָּא לָךְ הָא. אָמַר לִיה, הֵכָא אוֹלִיפְנָא,
 דְּהָאִי יְרוּתָא בִישְׁתָּא, אַחְסִינֵן כְּלָהוּ בְנוֹי אִי
 לֹא יְתוּבוּן, דְּהָא לִית מְלָה קִיִּימָא קַמִּי
 תְּשׁוּבָה.

וְאֵנִי הֵכִי אוֹלִיפְנָא, דְּהָא אֲסוּתָא דָא יְהִבּוּ
 לִי זְמָנָא חֲדָא, דְּהוֹינָא רְשִׁים בְּאַנְפִּי,
 וְיוֹמָא חַד הוֹינָא אָזִיל בְּאַרְחָא וְעִרְעֵנָא בְּחַד
 זְפָאָה, וְעַל יְדוֹי אַתְעֵבֵר מִנָּאי הַהוּא רְשִׁימָא.
 אָמַר לִיה מַה שְׂמַךְ, אָמַר לִיה אֶלְעָזָר, וְקִרְיָנָא
 לִיה אֶלְעָזָר אַחֵרָא, אָמַר לִיה בְּרוּךְ רַחֲמָנָא
 דְחִמֵּנָא לָךְ, זְפָאָה חוּלְקָךְ בְּעֵלְמָא דִּין,
 וּבְעֵלְמָא דְאֲתִי:

וַיֹּאמֶר הַשֹּׁבֵעָה לִי וְגו'. רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח
 וְאָמַר, (ישעיה סב) נִשְׁבַּע ה' בִּימֵינוּ
 וּבְזָרוּעַ עֲזוֹ, קִיִּים קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דִּיפּוּק
 לְיִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא דְלַהוּן, וְדָא קִיִּים לַהוּן,
 קִיִּים, דְלֹא יִשְׁבוּק לוֹן בְּאַרְעַ שְׁנֹאִיהוּן. (בראשית
 לב) וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשְּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא
 אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי. מִאֵן בְּרַכְתָּנִי. יְהִב
 לוֹן גְּלוּתָא, וְקִיִּים לוֹן דִּיפּוּקוֹן מִגְּוִיָּה.

תְּנָא, זְמִין קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְבִרְיָהוּן
 דְיִשְׂרָאֵל, דִּיהוּן כָּל חַד וְחַד תְּחוֹת
 פְּרִסְיָה, וְיִהוּן מַעֲלִיִּין מִכָּל עֲלָאִי, בְּגִין דָּא
 תְּשַׁפַּח וְא"ו אַרְיָבָא. קִיִּים קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא

השפתחה ישאל שיבא המשיח בסוף המנין הזה ותשרה שכנה עם.

ויהי אחר הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה וגו'. משנה, אמר רבי חזקיה, לא בא הפתוח להשמיענו מה שעשה, אלא בא הפתוח להביא מה שיהיה בסוף הגלות כל אלה לסוף המנין שנמנה. רוצה לומר שיבא המשיח, ויאמר לו, אביך שבשמים ממחר לקבל פניך הצופות לקץ המשיח. יהי רצון מאלהי השמים שישא בננו שתרבו בגלות ומשנשכחו בהם, ששכח אותם הקדוש ברוך הוא בחטאייהם באמת.

כשבא רבי אבא, אמר, לא לדרשה באתי, חשב סוד הדבר (שם ל) יסף ה' לי בן אחר, כפי שפרשנו לעיל. הרי שמו הקדוש ביוסף, יה"ו יאמר, הרי אביך רבון העולם שבא לעשות טוב לבניו שיצאו מהגלות שלהם, ואם אינך רוצה באמתך, הרבוע ידו"ד אחד יעשה אותך, ויודעים שתשוב המלכה למקומה.

שאבותינו הם מרפבות שלמעלה, ויעל אלהים מעל אברהם, האבות שוקי העולם, (מכ"ה ז) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. שנינו שיבא המשיח.

רבי יוסי פתח ואמר, (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור. רוצה לומר, שני מקרים רעים שבאו לבניו להיות בגלות בארץ שונאיהם, ולא יסתכל בהם כמה שנים רבות על חטאייהם באמת, פן יזנח אותם בארץ שונאיהם, וישא בננו

שנין סגיאין, על חוביהון

לשלמותא דו' דרא ובגין שתא וישתחו ישראל על ראש המטה. סגיד ישראל דליתי משיחא בסוף מניינא דא, ותשרי שכינתא עמהון.

ויהי אחר הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה וגו': מתניתין, אמר רבי חזקיה, לא אתא קרא לאשמועינן מה דעבד, אלא אתא קרא לאתנא מה דיהוי בסוף גלותא, כל אלין לסוף מניינא דאתמני. צבי למימר דייתי משיחא, ויימא ליה אבוך דבשמייא בהיל לסבר אפך, ספין לקצא דמשיחא. יהא רעוא מן אלהא דשמיא, דיסב בריה דאסגיאנו בגלותא, ומדאתנשיאו בהו, דנשי יתהון קדשא בריך הוא בחוביהון בקושטא.

בר אתא רבי אבא אמר, לאו לדרשא קא אתינא, חשוב רזא דמלתא (בראשית ל) יוסף ה' לי בן אחר, כדפרישנא לעיל, האי שמייה קדישא ביוסף, יה"ו יאמר, הא אבוך מארי עלמא, דאתי למעבד טבא לבריה, דיפקון מן גלותא דלהון. ואי את לא רעי בקושטך, רבועא יהו"ה אחד יעבד יתך, וידעי דתיתוב מטרוניתא לאתרא.

דאבהתנא אינון רתיכין דלעילא, (בראשית יז) ויעל אלהים מעל אברהם, אבהן שוקי עלמא, (מכ"ה ז) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, תנא דייתי משיחא.

רבי יוסי פתח ואמר, (זכריה ד) והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור. רוצה למימר, תרין מערעין בישין דאתן לבנוהי למיהוי בגלותא בארע שונאיהון, ולא יסתכי בהון, כמה שנין סגיאין, על חוביהון

שְׁאָרְעוּ לָהֶם הַרְעוֹת הַלְלוּ, וְיִנְהִיגֶם לְאָרֶץ טוֹבָה כְּפָרוֹשׁ הַכְּתוּב.

וְהָיָה שְׁנֵי גְדוּלִים רַבִּים מְעֻלִים הָיוּ דוֹפְקִים תַּחַת כֶּסֶא הַכְּבוֹד, שְׁאֵפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְדָה חֲמִישִׁית, מִשּׁוֹם הַיּוֹתֵם בְּגִלוֹת כָּל הַזְּמַן הַזֶּה, וְקָרָה שֵׁשֶׁפַח אוֹתָם בְּאָרֶץ שׁוֹנְאִיָּהֶם.

וְהוּא שְׁתֵּי מְדוֹת בְּשְׁתֵּי חֻלְקוֹת. יִצְאָה אַחַת וְדַבְּרָה כְּנֶגֶד רַבּוֹן הָעוֹלָם, וְנִתְּן לָהּ רִשׁוֹת לְדַבֵּר כָּל מַה שְׁתִּרְצֶה, וְרֵאתָה בְּיִשְׂרָאֵל מִצַּד אֶחָד לְגֹזֵר עַל יִשְׂרָאֵל שֵׁיִצְאוּ מִהַגְלוֹת בְּזִכּוֹת אֲבוֹתֵיהֶם, וּמִצַּד אַחַר רְצִתָּה לְגֹזֵר עֲלֵיהֶם בְּשִׁבְלֵי חֲטָאֵיהֶם כְּשֶׁאֲמָרוּ עֲלֵיהֶם רְעָה גְדוּלָּה, הֲרִי אַרְבַּע מְדוֹת, וְלֹא הֵייתָ בָּהֶם מְדָה חֲמִישִׁית אֲפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְדַבְּרוּ כָּל מַה שְׁרָצוּ.

עַד שֶׁהִגִּיעָה לָהֶם הַמְּדָה הַחֲמִישִׁית, וְהָיָה בְּכֶסֶא הַכְּבוֹד מִן הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְאָמְרָה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל טוֹב, וְלֹא הָיוּ פוֹחֲדוֹת שְׁתֵּי מְדוֹת הַרְאֵשׁוֹנוֹת לְדַבֵּר לְפָנָיו, בְּזִכּוֹת הַמְּדָה הַחֲמִישִׁית שֶׁנִּמְשְׁלָה לְלִילָה, וְיִצְאָה לְהֵאִיר לָהֶם. וְלִכְּן פִּתַּח, וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לַה' לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה וְהָיָה לַעַת עָרַב יִהְיֶה אוֹר.

שְׁנֵינֵינוּ (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֲשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה. וְשֵׁם אֲמַר וְחֲשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. וְקִשָּׁה שְׁלוֹ עַל שְׁלוֹ. בַּא רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו וְאָמַר לוֹ, אָבִי מוֹרִי, מַה זֶה? אָמַר לוֹ, מִבְּרֵאשִׁית עַד ו' דוֹרוֹת בְּרָא יְדוּ"ד אֶחָד, וְרֹצֵה לֹמַר, ו' שֶׁל שְׁמוֹ נִתְּן בּוֹ רִיחַ חֲכָמָה. עַד כַּאֲן לֹא הָיָה יוֹדֵעַ מַהוּ חֲשֶׁךְ. קָם רַבִּי אֶלְעָזָר וְנָשַׁק יְדוֹ שֶׁל אָבִיו.

בְּקוֹשֶׁטָא, הָכִי יִזְנַח יִתְהוֹן בְּאַרְע שְׁנֹאִיָּהוֹן. וַיִּסַּב בְּנִיְהוּ דְאַרְע לְהוֹן בִּישִׁין אֲלִין, וַיִּדְבֵּר לְהוֹן לְאַרְע טַב כְּפִירוֹשָׁא דְקָרָא.

וְהוּא תְרִי רַבְרַבְן סְגִיאִין מְעֻלְיָאן הוּא מְטַרְקֵן תַּחּוֹת כְּרִסֵּי יְקָרָא, דְאַפְטְרוֹפָא דִישְׂרָאֵל מְכִילְתָּא חֲמִישָׁאָה, בְּדִיל דִּיהוֹן בְּגִלוֹתָא כָּל עַדְנָא הַדִּין, וְאַרְע דְנָשִׁי יִתְהוֹן בְּאַרְע שְׁנֹאִיָּהוֹן.

וְהוּא תְרִין מְכִילְתָּן, בְּתִרִין סְפִין, נִפְקַח חֲדָא וּמְלִיל לְקַבֵּל רַבּוֹן עֲלֵמָא, וְיִהִיב לִיה רִשׁוֹ דִימְלִל כָּל מָאן דְבַעֵי, וְחֲזִי בְּיִשְׂרָאֵל מִן גִּיסָא חֲדָא לְמַגְזֵר בְּהוֹן בְּיִשְׂרָאֵל, דִּיפְקוֹן מִן גְּלוֹתָא, בְּדִין אֲבַהֲתְהוֹן. וּמִן גִּיסָא אַחְרִינָא, רְעָא לְמַגְזֵר עֲלֵיהוֹן, בְּדִיל חוֹבִיָּהוֹן, דְאַמְרוּ עֲלֵיהוּ בִישָׁא סְגִיאָה. הָא אַרְבַּע מְכִילְתָּן, וְלֹא הוּא בְּהוֹן מְכִילְתָּא חֲמִישָׁאָה אֲפְטְרוֹפָא דִישְׂרָאֵל, וּמְלִילוּ כָּל דְרַעוּ. (דף ריג ע"ב).

עַד דְמָטָא לְוֹתְהוֹן מְכִילְתָּא חֲמִישָׁאָה, וְהוּא בְּכִרְסֵי יְקָרָא מִן שְׁמָא קְדִישָׁא, וְאָמַר עַל בְּנוֹהֵי דִישְׂרָאֵל טַב, וְלֹא הוּוּ רַתְיִין תְרִין מְכִילְתָּן קְמִייתָא לְמְלִלָא קְמִיָּה, בְּדִיל מְכִילְתָּא חֲמִישָׁאָה דְאַתְמַתַּל לְלִילְיָא, וְנִפְקַח לְנַהוּרָא דְלְהוֹן. וְעַל דָּא פִּתַּח, וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לַה' לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה וְהָיָה לַעַת עָרַב יִהְיֶה אוֹר.

תְּנִינָא (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֲשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה, וְהֵתֵם אָמַר וְחֲשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם, וְקִשָּׁא דִידִיָּה אֲדִידִיָּה. אֲתָא רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו, וְאָמַר לִיה אָבָא מְאָרִי, מָאִי דָא. אָמַר לִיה, מִבְּרֵאשִׁית עַד שֶׁשָּׂה דוֹרוֹת בְּרָא יְהו"ה אֶחָד, צְבִי לְמִימַר, ו' דְשְׁמִיָּה, יְהִב בִּיָּה רִיחַ חֲכָמָה,

עַד הִכָּא לָא הוּא מְנַדַּע מַהוּ חֲשֶׁךְ. קָם רַבִּי אֶלְעָזָר וְנָשַׁק יְדוּי דְאָבִיו.

קָם רַבִּי אֶבְרָהָם וְשָׁאַל, מַה זֶה חֲשׂוֹן? סָבְבוּ הַחֲבֵרִים וְלֹא הִגִּיעוּ לְמַה שֶּׁשָּׁאַל. עָשׂוּ מַעֲשֵׂה, וְהִגִּיעַ קוֹל מִלִּפְנֵי רַבּוֹן הָעוֹלָם בְּפִסּוּק זֶה, (איוב י) אֶרֶץ עֲפֹתָהּ וְגוֹ', צִלְמוֹת וְלֹא סְדָרִים וְתוֹפֵעַ כְּמוֹ אֶפֶל. גִּיהֶנָם מִלִּפְנֵי שְׁנֵי בָרָא הָעוֹלָם הִיא גְנוּז לְרַשְׁעִים. אוֹי לְרַשְׁעִים שִׁיחֵיו כְּשִׁיעֲשֵׂה הָאֱלֹהִים אֶת אֱלֹהִים, (ישעיה ט) כִּי הִנֵּה הַחֲשׂוֹן יִכְסֶה אֶרֶץ וְעָרְפֶל לְאִמִּים וְעֲלִיף יִזְרַח ה' וְכִבְדּוֹ עֲלִיף יִרְאֶה. אֲשֶׁרִי חֲלַקְתָּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא בָרָא לָהֶם זֶה. (תהלים קמד) אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁכָּכָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁהוּא אֱלֹהִים.

וַיִּגַּד לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְנֵךְ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ. רַבִּי יוֹסֵף אָמַר, מִלְּאֶפֶס הוּא שֶׁהָיָה עֲתִיד לִזְמַר טוֹב עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשִׁיחֵיבּוּ לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל צְרָתָם, כְּשִׁיחֵיבּוּ קִץ הַמְּשִׁיחִים. בְּכָל צְרָה שֶׁתָּבֹא עֲלֵיהֶם יִאֲמְרוּ לְמַדָּה: בְּנֵיךְ בָּאִים אֵלֶיךָ. וַיִּגַּד לוֹ הַטּוֹבִים. אֲשֶׁרִי חֲלַקְתָּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאוּ בְּנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהֵם כְּמוֹ מִלְּאֶכִים. (איוב לח) וַיִּרְיֵעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. הוֹי"ה מַה?

בֹּא רֵא, מִנֵּין שֶׁקָּרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיַעֲקֹב אֵל? אֲתָהּ בְּעֲלִיּוֹנִים, וְאֲנִי אֲהִיָּה בַּתְּחִלָּה, [אֲתָהּ תִּהְיֶה בַּתְּחִלָּה, וְאֲנִי אֲהִיָּה אַחֲרָיִךְ בְּעֲלִיּוֹנִים]. מַה זֶה אוֹמֵר? (בראשית יז) וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אֲבָרְהָם. הָאֲבֹת הֵם מְרַכְּבוֹת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁנֵי מִיָּה (מִיָּה יז) תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאֲבָרְהָם. הָרִי שְׁתֵּי סְפִירוֹת בְּשֵׁתֵי מְרַכְּבוֹת גְּדוּלוֹת עֲלִיּוֹנוֹת.

שְׁלִישִׁי יִצְחָק. מַה זֶה (בראשית לא) וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפָנָיו אֲבִיו יִצְחָק. וּמִשּׁוֹם פָּחַד יִצְחָק שֶׁהָיָה סְפִירָה, שֶׁל יִצְחָק הִיא מְעֲלִיּוֹנִים, מִפְּרִשְׁת

קָם רַבִּי אֶבְרָהָם וְשָׁאַל, מַאי חֲשׂוֹן. אֲסִתְחַרּוּ חֲבֵרֵיךָ וְלֹא מָטוּ מַאי דְשָׁאַלוּ, עֲבָדוּ עוֹבְדָא, וּמָטָא קָלָא מִן קָדָם רַבּוֹן עֲלֵמָא, בְּהָאֵי קָרָא, (איוב י) אֶרֶץ עֲיִפְתָּהּ וְגוֹ' צִלְמוֹת וְלֹא סְדָרִים, וְתוֹפֵעַ כְּמוֹ אֶפֶל, גִּיהֶנָם מִקְמֵי דְאֲתַבְרֵי עֲלֵמָא, הָהּ גְנוּז לְרַשְׁעִיָּא, וְוִי לְהוֹן לְחִיבֵיָא, דִּיחֻוֹן פִּד יַעֲבִיד אֱלֹהֵי יִתְ אֵלִין, (ישעיה ט) כִּי הִנֵּה הַחֲשׂוֹן יִכְסֶה אֶרֶץ וְעָרְפֶל לְאִוִּים וְעֲלִיף יִזְרַח יְיָ וְכִבְדּוֹ עֲלִיף יִרְאֶה. זַפְאָה חוֹלְקֵהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לֹא בָרָא לְהוֹן דָּא, (תהלים קמד) אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁכָּכָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעַם שִׁי אֱלֹהִים:

וַיִּגַּד לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְנֵךְ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ. רַבִּי יוֹסֵף אָמַר, מִלְּאֶפֶס הוּא, דְהוּא עֲתִיד לְמִימַר טוֹב עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, פִּד יִתִּיבּוֹן לְקְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, בְּכָל עֲקָתְהוֹן, פִּד יִתִּי קֶצֶא דְמְשִׁיחָא, בְּכָל עֲקָתָא דְתִיתִי עֲלִיהוֹן, יִימְרוּן לְמִכִּילְתָּא בְרִיךְ אֲתִי לוֹתְךָ, וְיִתְפָּרְקוּן טְבָאִי. זַפְאָה חוֹלְקֵהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְאֲתַקְרִיאוּ בְנוֹי דְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְאֵינּוֹן כְּמִלְאֶכִיָּא, (איוב לח) וַיִּרְיֵעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים, הוֹי"ה מַאי.

תָּא חֲזִי, מִנֵּין שֶׁקָּרָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב א"ל, אֲתָהּ בְּעֲלָאָה, וְאֲנָא אֲהָא בְּתַתָּאָה, (נ"א אֲתָהּ תַּתָּא בְּתַתָּאָה, וְאֲנָא אֲהָא אֲלֵהָא בְּעֲלָאָה), מַאי קָא מִיִּירִי. (בראשית יז) וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אֲבָרְהָם, אֲבָהָתָן אֵינּוֹן רְתִיכָאן דְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא. תְּנָא, (מִיָּה ז) תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאֲבָרְהָם, הָא תְרִין סְפִירוֹן, בְּתִרִין רְתִיכָן, רַבְרָבּוֹן עֲלֵאִין. תְּלִיתָאָה יִצְחָק, מַאי (בראשית לא) וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפָנָיו אֲבִיו יִצְחָק. וּבְגִין פָּחַד יִצְחָק דְהוּא סְפִירָה, וְקָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְהוּא כְרִסֵּי יִקְרָא רְתִיכָא עֲלָאָה, וּסְפִירָה דִּיצְחָק וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא כְּסָא כְבוֹד, מְרַכְּבָה עֲלִיּוֹנָה, וּסְפִירָה

יותר מכל הספירות של האבות.
זהו שכתוב וישבע יעקב בפחד
אביו יצחק.

רבי אבא פתח ואמר, אלהי
אברהם ואלהי נחור ישפטו
בינינו אלהי אביהם וישבע יעקב
בפחד אביו יצחק. מפסוק זה
אתה יכול לדעת זה.

ויתחזק ישראל וישב על המטה.
יסוד הכתוב (דניאל יב) ובעת ההיא
יעמד מיכאל השר הגדול העמד
על בני עמך והיתה עת צרה. רבי
שמעון אמר, זו גבורת יד מיכאל
הגדול, כמו שהיה משתחוה לה
מקדם לכן. למי היה משתחוה?
משתחוה למטה. היתה המטה
פתוחה פניה. למילה היה
משתחוה, שהרי היתה חביבה
עליו.

כי חלל יהודה קדש ה' אשר
אהב ובעל בת אל נכר (מלאכי ב).
כשהסתלק זיוו ממנו על
חטאייהם, ולא היה לה לעמד
לפניו, וגרשה המלכה מן המלך
משום שלא יכלה להשאיר את
בניה בין העמים להרג אותם,
והוא היה בארץ הקדושה, בזה
שיהיו עמים נכרים מן עמו.
רוצה לומר, הכניס שכינה
ביניהם בגלות ובזמן שלא היתה
בארץ, והיא בארץ העמים בזיו
של ישראל נשמרו העמים
שסביבותיהם.

למדנו, אמר רבי יוסי, שני
גדולים היו תחת פסא הכבוד
הקדוש, והרי שמו אחד מהם
הוא מטה, שהיה שורה באוצר
של התיכל. והרי אנו בגלות, לא
נשאר בינינו אלא זה שהוא
מטבע שלו, והוא חתום משמו
של הקדוש ברוך הוא.

זהו שכתוב (שמות כג) הנה אנכי
שלח מלאך לפניך לשמרך וגו'.
לא לדבר כן, אלא בעולם הבא,

היא מעלָאָה, מפרשא יתיר מפל ספירן
דאבהתא, הדא הוא דכתיב וישבע יעקב
בפחד אביו יצחק.

רבי אבא פתח ואמר, (בראשית לא) אלהי אברהם
ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי
אביהם, וישבע יעקב בפחד אביו יצחק,
מהאי קרא את יכיל למנדע דא.

ויתחזק ישראל וישב על המטה, ורזא
דקרא, (דניאל יב) בעת ההיא יעמוד
מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך
והיתה עת צרה. רבי שמעון אמר, דא גבורת
ידא דמיכאל רברבא. כמה ליה הוה מקדמת
דנא סגיד. למאן הוה סגיד, סגיד לערסא,
הוה ערסא פתיחא פניה. למהולתא הוה
סגיד, דהא הות חביבא מיניה.

כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת
אל נכר, (מלאכי ב) כד אסתלק זיויה מניה
על חוביהון, לא הוה ליה למיקם קמיה,
ואתרכת מטרוניתא מן מלפא, בדיל דלא
יכלא לשבקא לה לברחא בין עמין
למקטלהון, והוה בארעא קדישא הוא, בהא
דיהון עמין נוכראין מן עמיה. סכי למימר,
עאל שכינתא ביניהון בגלותא, ועדנא דלא
הוה בארעא, והיא בארע עממין, בזיוא
דישראל, אסתמרו עממא די בסחרניהון.

תאנא, אמר רבי יוסי, תרין רברבין הוו
תחות פרסי יקרא קדישא, והא
בשמיה חד מאני בערסא, דהוה שדי אגוניה
דהיכלא. והא אנו בגלותא, לא אשתאר
ביננא אלא דא דביני דזיניה, והוא חתוך מן
שמיה דקדשא בריך הוא.

הדא הוא דכתיב, (שמות כג) הנה אנכי שולח
מלאך לפניך לשמרך וגו', לא למלא

כמו שפרשנו במקומו והיא השמירה בדרך, אני השריתי שכניה ביניכם לשמר אתכם בגלות, והיא שמרה אתכם עד שתביא אתכם לארצכם כמו שהייתם מקדם לזה. אשר הכנתי - מושבות מקדם לזה.

זו שכניה מן מטטרו"ן, וגרשה המלכה מהמלך עד שתשוב למקומה, וסוד - כי רק עוג מלך הפשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלה הוא ברבת בני עמון, כמו שפרשנו במקומו. והדרך, שנמשלה לגלות, שמר אותם בגלות על צרה שתבא עליכם, עד שיבא ויכניס אתכם לארץ שנשבע לאבותיכם שנשמרה.

רבי שמעון פתח ואמר, (רות א) ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל. אמר רבי יוסי, השליט רחמים על הדין. (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב. אור וטוב שוים, שהוא מבוועי הנחלים שיוצא מהם הים והנחל שבעולם. שנינו, אמר רבי שמעון, פעם אחת עליתי וירדתי להאיר במבוועי הנחלים, ועלה אחרי רבי אבא. אמר לי, במה עסקתם? אמרתי לו, בפסוק הזה (קהלת א) שפל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. מזיו נבראו כל הגדולים שמן העולם, ומזיו נובעים כל הנחלים, הנחלים שהם בפסוק הזה נמוכים בגלות הזאת, שהרי חשך ואפלה, חבת האם עשה להם, ואם לא, הנחל עושה לבתו. גדלה שניה הוא, הוא פחת הקדוש ששוכב על גני ההיכל, שהרי השר של ישראל שהיה ממנה עליהם, בכל זמן שהיתה הגבירה עם המלך, היה יוצא וכא

הכי, אלא בעלמא דאתי, כד פרישנא בסטרין והוא צורין בארחה, אנא שרינא שכינתא ביניכון למאריהון בגלותא והיא נטררת יתכון, עד (דף ריד ע"א) דתייתי יתכון לארעכון, כמה דהויתון מקדמת דנא. אשר הכינותי, מותבן מקדמת דנא.

דא שכינתא מן מטטרו"ן. ואתרכת מטרוניתא מן מלפא, עד דתייתוב לאתרהא, ורזא (דברים א) פי רק עוג מלך הפשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלא הוא ברבת בני עמון, כדפרישנא באתריה. וארחה, דאתמתל לגלותא, נטר יתהון בגלותא, על עקתא דתתי עליכון, עד דיייתי וייעול יתכון לארעא, דקיים לאבהתכון דאתנטרת.

רבי שמעון פתח ואמר (רות א) ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל, אמר רבי יוסי, שליט רחמי על דינא. (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב, טוב ואור שוין, שהוא מבוועי דנחלין, דנפק מנהון ימא ונחלא דבעלמא.

תנא אמר רבי שמעון, זמנא חדא סליקנא ונחיתנא לאנהרא במבוועי דנחלין, וסליק בתראי רבי אבא. אמר לי, במאי עסקיתו. אמרית ליה, בהאי קרא (קהלת א) דכל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. מזיויה אתבריאו כל רברבייא דמן עלמא, ומן זיויה אתנביעו כל נחלייא, נחלייא הו אינון להאי קרא, דמאיכי בהאי גלותא, דהא חשוכא כמופלא, חפתא דאמא עביד להו, ואי לאו, נחלא עביד ברתיה. רברבא תנפיתא הוא, הוא תחות קדישא, דגני אגנים דהיכלא. דהא רברבא דישראל דאתמני

עליהון, בכל עידן דהות

מטרוניתא עם מלפא, הוה נפיק ועאל קדמיהון מטטרו"ן. והוא קביל פולחנהון לקדשא בריך הוא פנורא. פד אתבטיל נורא ואתגליאו, אסתלק זיוה, ואסתלקא מטרוניתא מן מלפא. הא לא הוה שלים עד דייתי גיטא אחרא, דלא הוה בגלותא מניתא. ושמתן דאתקריאת יד, היא מבוועא לכלא, ותשפח יד הוי"ה, (ישעיה נט) הן לא קצרה יד יהוה, דלא אדפר ידא אלא בשמא דחד.

אתא רבי אלעזר, ושאל לרבי שמעון אבוי, ובכה ואמר ליה, גלי לי האי רזא אפא מארי. אמר ליה בהאי קרא אתגלי לך, (שמות ט) כי יד על פס יה מלחמה לני, פס בגין הוי"ה, שליט רחמי על דינא. צבי למימר, יהא רעוא דיהא לעלמא באתר גבורת, יד יי רבתא קרבא דהות במצרים, ואי לאו הוו בדיני.

וכד ייתי משיחא, ייתי בחדתו בידא רבתא, ויגח קרבא בעמלק. (שמות יג) בחוזק יד הוציאך ה' ממצרים, וכד ייתי שמא דיד בתוקפא ידא לחודיה, הוא בעידנא, דיגיח קרבא בעמלק, ליתי משיחא. רבי אלעזר מסייע, (זכריה יד) ויצא יי ונלחם בגוים ההם פיום הלחמו פיום קרב. כ"ס בגין יהו"ה. תא חזי, פמה היא ידא רבתא דלא מטא להאי ידא עלאה, לאבהן רברבא לא אגנים. ובדא ידא נפקו ממצרים, בגין דמשוין שוין, מני יי ליי ד' לד', שוין דא לדא, שמא דידא רבתא, דיפוק מן אינון שוין באתוותהון דמנניניהון פמנניניהון, דקבלא תרין יד, תרין. ביצד לא אתמנעו דא מן דא, ולא שוין.

לפניהם מטטרו"ן, והוא מקריב עבודתם להקדוש ברוך הוא פאש. פאשר התבטלה האש וגלו, הסתלק זיוה, והסתלקה הגבירה מן המלך. זה לא היה שלם עד שיבא צד אחר שלא היה נמנה בגלות.

והשמות שנקראים יד, היא מבווע לכל, ותמצא יד הוי"ה, (ישעיה נט) הן לא קצרה יד יהוה, שלא נזכר יד אלא בשם אחד. בא רבי אלעזר ושאל לרבי שמעון אבוי, ובכה ואמר לו, גלה לי זה הסוד אבי מורי. אמר לו, בזה הפסוק יתגלה לך, (שמות ט) כי יד על פס יה מלחמה לה. פס משום הוי"ה, שולטים רחמים על דין. רוצה לומר, יהי רצון שיהיה לעולם במקום הגבורה יד ה' הגדולה מלחמה שהיתה במצרים, ואם לא, היו בדינים.

ובשיבא המשיח, יבא בהתחדשות ביד גדולה ויערף קרב בעמלק. בחזק יד הוציאך ה' ממצרים. וכשיבא שם של יד בחוזק יד לבדו, הוא בזמן שיערף קרב בעמלק, יבא המשיח. רבי אלעזר מסייע, (זכריה יד) ויצא ה' ונלחם בגוים ההם פיום הלחמו פיום קרב. כ"ס בשביל יהו"ה. בא ראה, פמה היא יד הגדולה שלא מגיעה ליד הדו העליונה, לאבות הגדולה לא אגנים. וכזו היד יצאו ממצרים משום שמננים שוה, מונה יי ליי, ד' לד', שוים זה לזה, שם של היד הגדולה שיצא מהם שוים באותיותיהם, שמננים פמננים, שקבלה שתי ידים, שתיים.

ביצד לא נמנעו זה מזה, ולא שוים? נתבאר שני אלה שבאותיותיהם יד הם שוים בענין, שנים לא בעניניהם

מתבאר. מאלו נכראו שמים
וארץ ושעמהם. ואלו ספירה
ראשונה, שהיא כתר עליון. (משלי
טו) בכל מקום עיני ה' צפות רעים
וטובים. הן מסייעות לשם אחד
אותו' שעשה פמה אותות בארץ
מצרים. (ראה ציור למעלה)

ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי
נראה אלי בלוי בארץ כנען. רבי
אבא אמר, לוי זה ירושלים
העליונה, ששורה שכינה
בתוכה. אמר יעקב העליון
למטה, תן לי ברכה שהוא רוצה,
להרבות אתכם אני, ולתת את
הארץ לבניכם. לוי זה ירושלים
העליונה, הקדוש ברוך הוא, נתן
השר שהיו ברכה זו על ידו
בארץ הקדש, אבל מחוץ לארץ
אחרת לא תהיה ברכה.

רבי אלעזר פתח ואמר, (משלי כו)
מברך רעהו בקול גדול בבקר
השפים קללה תחשב לו. הקדוש
ברוך הוא קרא לישראל אחים
ורעים. איזו ברכה נתן להם?
שיהיו עם זה טהור תחת ידו,
ולהיות עליהם שומר.

אשרי חלקו של העם הטהור
הזה שהוא עליהם, שנקראים
בעליונים בנים חביבים יותר
מהעליונים. כתוב (דברים יד) בנים
אתם לה', מהו הפל בשביל זה.
מה הוא? בשביל שהשתלם
השם בחותם שלהם, שהם
מהולים.

בא ראה, בפני האדם שמו של
לו, קדשא ברוך הוא קרא לישראל אחים ורעים. מאי ברכתא יהב לון,
דיהון האי עמא דכניא תחות ידיה, ולמהוי עליהון נטיר.

זבאה חולקהון דהאי עמא דכניא, דהוא עליהון, דאקרי בעלאה בנים
חביבים יתיר מעלאה, פתיב, (דברים ד) בנים אתם לה', מאי כלא
בדיל דא. מאי הוא, בדיל דאשתלים שמא בחותמא דלהון, דאינון גזירין.
תא חזי, באנפוי דאינשא שמא דקדשא ברוך הוא, וחסרא יו"ד מגינה,

אתפרש תרין אלין ברוך הוא דכאתנותהון
סייעאן יד בעלה ה', תרין לאב מנגניהון
מתפרש. מאלין אתבריו שמיא וארעא
ודעמיה. ואינון ספירא קדמאה, דהיא כתרא
עלאה. (משלי טו) בכל מקום עיני ה' צופות
רעים וטובים. הם מסייעתן לשמא חד ו'
דעבד פמה אתוון בארעא דמצרים.

מצד ימין העיגול

ידו' לוא"ו לד' י"ד לו"ו

דל"ת ד' לד' ל"ל ל"ת

שדי

עליון העיגול

ו"ו דל"ת דל"ת ללמ"ד למ"ד לתי"ו

א' ללמ"ד ל' למ"ם מ' לד' ד' לת' ה' ל'

יהוה

י"ד

מרכבה דאבהן ישראל

(דף ריד ע"ב)

ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי
בלוי בארץ כנען. רבי אבא אמר, לוי
דא ירושלים עלאה, דאשראה שכינתא
בינהא. אמר יעקב עלאה לתתא, הב לי
ברכתא דהוא בעי, לאנפיש יתכון אנא,
ולמיתן ית ארעא לבניכון. לוי זה ירושלים
עלאה, קדשא ברוך הוא, הב רברבא דהוון
ברכה דא על ידיה, בארעא קדישא, אבל
פרא, לארעא אחרא, לא יהא ברכתא.

רבי אלעזר פתח ואמר, (משלי כו) מברך רעהו
בקול גדול בבקר השפים קללה תחשב

לו, קדשא ברוך הוא קרא לישראל אחים ורעים. מאי ברכתא יהב לון,
דיהון האי עמא דכניא תחות ידיה, ולמהוי עליהון נטיר.

זבאה חולקהון דהאי עמא דכניא, דהוא עליהון, דאקרי בעלאה בנים
חביבים יתיר מעלאה, פתיב, (דברים ד) בנים אתם לה', מאי כלא
בדיל דא. מאי הוא, בדיל דאשתלים שמא בחותמא דלהון, דאינון גזירין.
תא חזי, באנפוי דאינשא שמא דקדשא ברוך הוא, וחסרא יו"ד מגינה,

הקדוש ברוך הוא, וחסר יו"ד ממנו ולא נתקן. בא אברהם וחיבב את הקדוש ברוך הוא, ואמר לו, בך יתקן השם, ונמול, ונתקן השם ביו"ד של המילה. בפני האדם שיו"ד של שדי"ר, חסר יו"ד, נתקן ביו"ד של המילה, ואז נקראו בנים לה, בנים קדושים.

וכשטמאים את אות הברית הקדושה ומכניסו לרשות אחרת, עולה ממנו קדשת החותם, והוא כמו שהחריב עולם, וטמא את החותם שנתקן בו שמו של הקדוש ברוך הוא, והרי הוא החריב את העולם.

רבי אבא היה הולך מקפוטקיא, והיה עמו רבי יוסי. עד שהיו הולכים, ראו איש אחד שהיה בא ורשם אחד בפניו. אבל אוי להם לרשעים שימותו בלי תשובה, שלא יזוז ממנו הרשם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך. רבי אבא פתח ואמר, פסוק זה (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו, וכי איש שאומר טוב לכן אדם כמותו, אם לא ישלים מה שאמר, פניו מתבישות, על אחת כמה וכמה מהעליונים לבני אדם, שאם לא מביא כל טוב שאמר על פניו, פניו מתבישות.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, אני ישראל העליון שאני מרבה ומגדלך, הברכה הזו שנתן לי, ואתן ארץ זו לבניכם לא היתה בארץ, לא היה עמם פשיבא קץ המשים ויתקן. אמר הקדוש ברוך הוא, לא עתה יבוש יעקב - כעת (לא) פני יעקב שלמעלה לא מתבישים משאמר להם אתן, הרי עד עכשו לא היו כבוד, והיו

ולא אשתלים. אתא אברהם וחיבב לקדשא בריך הוא, ואמר ליה בך אשתלים שמא, ואתגזר, ואשתלים שמא ביו"ד דמילה. באנפוי דאינשא שי"ן דשד"י, וד', חסר יו"ד, אשתלים ביו"ד דמילה, וכדין אקרונ בנים לה, בנין קדישין.

וכר מסאבין ליה להאי את קיימא קדישא, ועאיל ליה לרשו אחרא, סליק מגיה האי קדושא דחותמא, והוא כמה דחריב עלמא, וסאיב חותמא, דאשתלים ביה שמא דקדשא בריך הוא, והא הוא חריב עלמא.

רבי אבא הוה אזיל מקפוטקיא, והוה עמיה רבי יוסי. עד דהוה אזלי, חמו חד בר נש דהוה אתי, ורשימא חד באנפוי, אבל ווי לון לחיביא, דימותון בלא תשובה, דלא יעדי מינייהו רשימא, לא בעלמא דין, ולא בעלמא דאתי:

ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך. רבי אבא פתח ואמר, האי קרא (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. וכי איניש דאמר טוב לבר נש פוותיה. אי לא ישלים מה דאמר, אפוהי מתביישן, על אחת כמה וכמה מן עלאי לבר נש, דאי לא מייתי כל טוב דאמר על בנוהי, אנפוהי מתביישן. אמר קדשא בריך הוא ליה, אנא ישראל עלאה, דאנא מפשינך ואסגינך. האי

ברכתא דיהיב לי, ואתן ית ארעא הדא לבריכון, לא הוה בארעא, לא הוה עמהון. פד ייתי קיצא דמשיחא וישתלים, אמר קדשא בריך הוא, לא עתה יבוש יעקב, פען (לא) אנפוי דיעקב דלעילא, לא מתביישן מדאמר להון אתן, ארי עד פען לא הוה בידיה, והוה אנפוהי מתביישן, פען דיליה

פנים מבִּישׁוֹת. כַּעַת שְׁלוֹ מִסְתַּיֵּעַ
מִלִּפְנֵי רַבּוֹן הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ.
כְּמוֹ שְׂאֵמְרֵנוּ, נִלְחָמִים בְּעַמְלֵק
כְּשִׁישְׁתֵּלֶם הַקֶּץ, וְלֹא יִהְיֶה אֵלָא
בַּחֲזֵק יָד, כְּמוֹ שְׁהִיִּית בְּיוֹם קָרֵב,
וְיֵצֵא ה' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם, שְׁלוֹ
וְלֹא אַחֵר.

וְעַתָּה שְׁנֵי בְּנֵי הַנּוֹלָדִים לָךְ - זֶה
יִשְׂרָאֵל שְׁלֹמֶטָה שְׁמֻקּוֹמָם
בְּגִלוּת, בְּנֵיו שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שְׁנוֹלְדוֹ בֵּין הָעַמִּים. לְמַדְנֹה,
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יִשְׂרָאֵל, כְּשִׁיחִיו
בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּרִים
בְּאֶרֶץ, כְּשִׁיבֵא הַמְּשִׁיחַ יִהְיֶה עִם
אֲחֵיהֶם שִׁילוּי אַחֲרֵיהֶם, שְׁלֹא
נִקְרָא גְלוּת אֵלָא לְמִי שְׁהוּא דָר
בְּאֶרֶץ נְכַרְיָה, הֵם נִקְרָאִים גּוֹלִים.
וְזִכְרֹתֵי אֶת בְּרִית יַעֲקֹב (ויקרא כו),
וְאִ"ו יִתְרָה. תְּבֵא וְאִ"ו
שְׁהִסְתַּלְקָה כְּשִׁחֲרַב הַבֵּית,
וְתִהְיֶה סִינַע לִיעֻקֵּב כְּשִׁזְזָה יְהִיהַ,
וְיִהְיֶה לְבֵן קְדוֹשׁ אֶרֶץ יִרְשֵׁת
עוֹלָם, וְיִהְיֶה בְּנֵיו בְּאֶרְצָם, שְׁגֵרוּ
כֹּה מִקְדָּם לְזֶה בְּאֶרְצָם. אֲשֶׁרִי
חִלְקָם.

כַּעַת בְּנִים, שְׁקָרָה לָהֶם [תהויו חולכים
גדולים] שְׁהִגְלוּ לַחוּץ לְאֶרֶץ
וְנִשְׁכַּחוּ, וְהִתְרַבּוּ, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
הַעֲלִינִי לַתְּחֻתּוֹן: בְּנִים שְׁלֹךְ
שְׁהֵם בַּחוּץ לְאֶרֶץ שְׁנוֹלְדוּ בְּגִלוּת
בְּכָל אֶרֶץ וְאֶרֶץ, עַד שְׂאֵנִי אֶפְנֵס
לְמִצְרַיִם וְאֶעֱשֶׂה כְּהֵם דִּין עַל
חֲטָאֵיהֶם, אִינִי מַעֲלָה אֶת בְּנֵיךְ
שְׁנִבְרָאוּ בְּגִלוּת בַּחוּץ לְאֶרֶץ
בְּאֶרֶץ חֻוּקָה, וְאֶף עַל גַּב שְׁהֵם
רַבִּים וְנִשְׁכַּחוּ הֵם שְׁלִי, כְּשִׁרְאִיתִי
גְלוּת זֹו שְׁלָהֶם וְרַפְאֵתִי אֶת
כְּאֲבִיכֶם וְשִׁמְעֵתִי אֶת קוֹלָם.
וְאוּבֵן - (בראשית כט) כִּי רָאָה ה' אֶת
עֲנִי. שְׁמַעוֹן - כִּי שָׁמַע ה' כִּי
שְׁנוּאָה אֲנִכִי. וְחִשְׁבָת בְּלִבְךָ
כְּאֵלוֹ יִהְיֶה לְפָנַי הֵם, וּמִשְׁנֻשׁוּב

מִמִּצְרָאִי, מִלְמַעְבַּד דִּינָא,

מִסְתַּיֵּעַ מִן קָדָם מְאִרִי שְׁמֵא וְאֶרְעָא.
כְּמֹה דְאִמְרִינָן, אֲגַחְנָא דְעַמְלֵק, כַּד יִשְׁתַּלִּים
קִיפָא, לָא יִהְיֶה אֵלָא בְּתַקוּף יָדָא, כְּמֹה
דְהוּיִת בְּיוֹם קָרֵב, וְיֵצֵא ה' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם
הָהֵם, דִּיִּדְיָה וְלֹא אַחֲרָא:

וְעַתָּה שְׁנֵי בְּנֵי הַנּוֹלָדִים לָךְ, דָּא יִשְׂרָאֵל
לְתַתָּא, דְאִתְרִיהוּן בְּגִלוּתָא, בְּנוֹי
דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְאִתְיִלִּידוּ בֵּינֵי עַמְמֵינָא.
תְּנָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יִשְׂרָאֵל כַּד יִהוּן בְּאֶרְעָא
קְדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל, דָּר בְּאֶרְעָא, כַּד יִיתִי
מְשִׁיחָא, יִהוּן עִם אַחוּהוּן דִּילּוּן בְּתִרְיָהוּן.
דְלֹא אִתְקִרִי גְלוּת, אֵלָא לְמַאן דְאִיהוּ דָר
בְּאֶרְעָא נוֹכְרָאָה, אִינוּן אִתְקִרִין גְלִיין.

וְזִכְרֹתֵי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, (ויקרא כו) וְאִ"ו
יִתְרָה, תִּיתִי וְאִ"ו דְאִסְתַּלְקַת כַּד
אִתְחַרִּיב בֵּיתָא, וְתִהְיֶה סִינַע לִיעֻקֵּב, כַּד יִהְיֶה
דָּא, וְיִהְיֶה לְבָרָא קְדִישָׁא אֶרְעָא אַחֲסַנַת עַלְמָה,
וְיִהוּן בְּנוּהִי בְּאֶרְעָהוּן, דְדָאֵרוּ מִקְדָּמַת דִּנָּא
בְּאֶרְעָהוּן, זַפְאָה חוּלְקָהוּן.

כַּעַן בְּרִיא, דְהוּה עֲרַעַן לְהוּן, (תהויו אילין
רַבִּינֵין) דְאִתְגַּלִּיאוּ מִן לְבַר לְאֶרְעָא
וְאִתְנַשִּׂיאוּ, וְאִנְפִּישׁוּ. וַיִּמָּא יַעֲקֹב עֲלָאָה
לְתַתָּא, בְּרִי דִילָךְ דְאִינוּן לְבַר לְאֶרְעָא
דְאִתְיִלִּידוּ בְּגִלוּתָא, בְּכָל אֶרְעָא וְאֶרְעָא, עַד
דְאִנָּא אִיעוּל לְמִצְרָאִי, וְאֶעֱבִיד לְהוּן דִּינָא
(דף רטו ע"א) עַל חוּבִיָּהוּן, לָאוּ אִנָּא מִסְקִית
בְּרַךְ, דְאִתְבְּרִיאוּ בְּגִלוּתָא, לְבַר לְאֶרְעָא
בְּאֶרְעָא רְחִיקָא. וְאֶף עַל גַּב דְאִינוּן סְגִיִּאִין,
וְאִתְנַשִּׂיאוּ, דִּילִי אִינוּן. כַּד חִזִּיתִי דָא גְלוּתָא
דְלְהוּן, וְאִסִּיתִי לְכִיבִיָּהוּן, וְשְׁמַעִית קְלִיָּהוּן.
וְאוּבֵן, (בראשית כט) כִּי רָאָה ה' אֶת עֲנִי.
שְׁמַעוֹן, כִּי שָׁמַע ה' כִּי שְׁנוּאָה אֲנִכִי, וְחִשְׁבִּיב
בְּלִבְךָ, כְּאֵלוֹ יִהְיֶין קְדָמִי אִינוּן, וּמִדְנַתּוּב

נְסִיקַת יְתֵהוּן מֵאַרְעַ גְּלוּתָא.

רבי אבא אמר, מהכא (ישעיה טו) והביאו את כל אחיכם מפל הגוים מנחה לה'. צבי למימר, פד יהא קדשא בריך הוא בדינא במצראי, בעדנא ההיא ייתון כל עממיא מנחה, פד שמעו שמועה דקודשא בריך הוא, היינו (ישעיה ב) ונהרו אליו כל הגוים.

תנא, אמר רבי שמעון, עתיד קדשא בריך הוא למיעבד לכל זכאה וזכאה, חופה בירושלם, (ירמיה טז) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול פלה, פד תיתוב מטרוניתא למלכא, ועביד לה ארוסין, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ג) צאנה וראינה וגו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו זה מתן תורה, וביום שמחת לבו זה בנן בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו:

ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו, דא ישראל לתתא, לאבהן דאינון רתיכין, תהא שמהתהון ברזא דאתיילידו לבתר דנן, על שמא דאחיהון יהון מקריבין באחסנא דלהון.

תנא, אמר רבי שמעון, ומולדתך, דא ירושלם דלתתא, (ויקרא יח) מולדת בית בפרשת עריות, ירושלם לתתא, גוברין דאתיילידו דא ירושלם, פתר דנא, דיתובון עלמא למארי שמיא בירושלם, פד גיורין לא אתקרון אלא על שמקן, דהוא בר ישראל, ולא יתקרון פד אבהתהון, גיורא מקפוטקיא, אלא בהא ישראל.

ר' יהו, צבי למימר, על שמהון דישראל יתקרון, על שם אחיהון יקראו בנחלתם, וכד יתובון לא יתחסנון אלין עם ישראל בארעא, ויסב כל שבטא ושבטא, דידיה

ממצרים מלעשות דין, נעלה אותם מארץ גלותם.

רבי אבא אמר, מפאן (ישעיה טו) והביאו את כל אחיכם מפל הגוים מנחה לה'. רוצה לומר, כשיהיה הקדוש ברוך הוא בדין במצרים, באותו זמן יביאו כל העמים מנחה כשישמעו שמועה של הקדוש ברוך הוא, הינו (שם ב) ונהרו אליו כל הגוים.

שנינו, אמר רבי שמעון, עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות לכל צדיק וצדיק חפה בירושלים, (ירמיה טז) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול פלה, כשתשוב המלכה למלך ויעשה לה ארוסין. זהו שכתוב (שיר ג) צאנה וראינה וגו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו - זה מתן תורה. וביום שמחת לבו - זה בנן בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו.

ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו, זה ישראל למטה, לאבות שהם מרפבות יהיו שמותיהם בסוד שנולדו לאחר מכן, על שם שאחיהם יהיו מקריבים בירשה שלהם.

ר' רננו, אמר רבי שמעון, ומולדתך - זו ירושלים של מטה, (ויקרא יח) מולדת בית, בפרשת עריות. ירושלים למטה. גברים שנולדו זו ירושלים. אחר זה שישוכו העולם לרפון השמים בירושלים, כשהתגירו לא נקראו אלא על שמם, שהוא בן ישראל, ולא יקראו כמו שאבותיהם, גר מקפוטקיא, אלא בזה ישראל.

ר' יהו - צריך לומר על שם ישראל הם יקראו, על שם אחיהם יקראו בנחלתם, וכשישובו לא יקבלו ירשה אלו עם ישראל בארץ, ויטל כל שבט ושבט את שלו, והאנשים

ממנו, כל אחד לפי מנינו. ואני בבאי מפרזן מתה עלי רחל בדרוך וגו'. רבי אבא פתח, (ירמיה לא) כה אמר ה' קול ברמה נשמע וגו'. מה כתוב אחריו? כה אמר ה' מנעי קולך מפכי ועיניך מדמעה פי יש שכר לפעולתך וגו' ושבו בנים לגבולם. לא אמר וישוּבו, אלא וישבו, כְּכֹר שָׁבוּ.

בא ראה, אמר רבי אלעזר, בשעה שיהיה דין על הקר, תתעטר הגבירה על הקר, והיא סבורה שבניהם אוֹבְדִים בדין, וסוד - (ישעיה נד) רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי וגו'. למדנו, רבים יהיו בני הפסא משלה, זהו שכתוב פי רבים בני שוממה מבני בעולה. תשוב הגבירה לבעלה, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. מקדם לכן תאמר הגבירה לקדוש-ברוך-הוא, איפה הבנים שלי? הוא יאמר לה, הם בדין. היא תחשב שהם אוֹבְדִים בדין, ובוכה על הדין של בניה, פי הרי הרבה יש לך לקחת ממני בשללם, שהיתה עמם, והרי שבו מארץ אויב.

וכי לא הנה יודע שאמו מתה? שם הנה עמה פד מתה. אלא יאמר ישראל העליון, כשפתא גאלת ישראל, תתעורר הגבירה, ותתעורר פנסת ישראל ותערך קרב עם העמים, וימותו מהם, ויתקרבו פמעט לבא ארצה. יאמר לה הקדוש ברוך הוא, כשהיא בוכה: אל תפחדי, יש שכר לבנים שמתו על שמי, האחרים הרי שבו, אלו ישוּבו לתחיית המתים.

מתה עלי רחל, מתה על יחוד שמו של הקדוש ברוך הוא. ולכן נאמר בעוד כְּכֹר אָרֶץ לְבָא, שמתו על יחוד שמו של הקדוש

וגוברין מנהון, כל חדא לפום מנייניה. ואני בבאי מפרזן מתה עלי רחל בדרוך וגו', רבי אבא פתח, (ירמיה לא) כה אמר ה' קול

ברמה נשמע וגו', מה כתיב בתריה, כה אמר ה' מנעי קולך מפכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך וגו' ושבו בנים לגבולם, לא אמר וישוּבו, אלא וישבו, כְּכֹר שָׁבוּ.

תא חזי, אמר רבי אלעזר, בשעתא דיהא דינא על טורא, תתעטר מטרוניתא על

טורא, והיא סברת דבניהון אבדין בדינא, ורזא (ישעיה נד) רני עקרה לא ילדה פצחי רנה וצהלי וגו'. תנא, סגין יהון בני כרסייא מן ידיה. הדא הוא דכתיב, פי רבים בני שוממה מבני בעולה, תיתוב מטרוניתא לבעלה, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

מן קדמת דנא, תימא מטרוניתא לקדשא בריך הוא, בנניא דילי אן. יימא לה, בדינא. היא תספר דאבדין בדינא, ובכה על דינא לבניא דידיה, פי ארי סגי אית לך למיסב מני בדלהון, דהות עמהון, והא תבו מארעא דשנאה.

וכי לא הוה ידע יוסף דמתה אמיה, תמן הוה עמה פד מתה. אלא יאמר ישראל עלאה, פד גיתי מפורקניהון דישראל, תתער מטרוניתא, ותתער פנסת ישראל, ותגח קרבא עם עפמין, וימותון מנהון, ויתקרבו בזעיר למיתי ארעא. יימר לה קדשא בריך הוא, פד היא בכה. לא תדחלי, אגרא להון בנניא דמיתן על שמי, אחרנין הא תבו, אינון יתובון לחיי מיתניא.

מתה עלי רחל, מתה על ייחוד שמו דקודשא בריך הוא, ועל דא אתמר בעוד כְּכֹר אָרֶץ לְבָא, דמיתו על ייחוד שמו

ברוך הוא מחוץ לארץ, בארץ זו לא ימות אחד מהם.

שנינו, אמר רבי אבא, עתידים ישראל לערב קרב בדרך אפרת וימותו מהם עם רב, ואחר כך יקומו בתחית המתים. יותר שלטון יהיה להם שמתו בדרך זו מכל שהיה לפניהם בירושלים.

ולמה נקרא שם המקום הקדוש של מקום זה לחם? משום שהוא משם הקדוש ברוך הוא שבו, שימותו שם על שמו י"ד, שימותו שם על שמו י"ה, לחם בגלות, בשביל שהוא משמו של הקדוש ברוך הוא.

וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה. רבי אבא פתח, (ישעיה מט) ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה. מה רצה בזה? ישראל שלמטה ראה שיבאו בני ישראל לפניו, כשיבאו (שם יא) מעילים ומשנער ומחמת ומאיי הים, ויתפנסו כלם ויהיו רבים, תאמר השכינה: מאיפה כל אלה, ואין בהם פסול מבני נכרים? יאמרו לו, אנחנו פלנו מבניך ואין בנו נכרי עמנו, שיפרדו זה מזה ויכרות אותם כאחד, ויתגירו, וישבו גרים עם ישראל ויהיו כאחד.

שנינו, קשים גרים לישראל פספחת בעור החי, לארצם. פתוב (שם יד) פי ירחם ה' את יעקב ובחר עוד בישראל [וגו'] ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב. כשישובו לארצם הבנים ותהיה ביניהם אהבה, יהיה ה' אחד ושמו אחד, יתלוו גרים עם ישראל ויהיו להם פספחת בכשרם.

וכך כך למה? בא שמע, אמר רבי שמעון, על תחומי הארץ שלכל אחד יהיה רצון לדור בארץ ישראל ויתראו הדגרים

דקדשא בריך הוא, לבר לארעא, בארעא דא, לא ימות חד מנהון.

תנא, אמר רבי אבא, עתידין ישראל לאגתא קרבא בארעא דאפרת, וימותון עמא סגיא מנהון, ובתר כן לחיי מיתאי יקומו. ויתיר שלטנא יהא להון דמיתין בארעא הדין, מפל דיהא קדמיהון בירושלם.

ולמה אתקרי שמא דאתרא קדישא, (דף רטו)

דאתרא הדין לחם. בדיל דהוא מן שמא דקודשא בריך הוא ביה, דימותון תמן על שמייה, י"ד, דימותון תמן על שמייה י"ה, לחם בגלותא, בדיל דהוא מן שמייה דקודשא בריך הוא:

וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה.

רבי אבא פתח, (ישעיה מט) ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה, מאי קא מיירי, ישראל לתתא, חזי דיייתון בנוהי דישראל קדמיה, פד ייתון (ישעיה יא) מעילם ומשנער ומחמת ומאיי הים ואתפנשו כלהו ויהון סגיאין. תימא שכינתא מאן אינון פלהון, ולא בהון פסול מבני נוכראה. יימרון ליה, אנחנא כלנא מברך, ולית בנא נוכראה בהון, דיתפרשון דא מן דא וכרת להון פחדא, ויתגירו, יתובון גיורין עם ישראל, ויהון פחדא.

תנא, קשים גרים לישראל פספחת בעור החי, לארעהון. פתיב (ישעיה יא) פי ירחם

ה' את יעקב ובחר עוד בישראל וגו' ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב, פד יתובון לארעהון ברנא, ויהוין רחימו בהון, (זכריה יד) יהיה ה' אחד ושמו אחד, יתלוון גיורין עם ישראל ויהוין להון פעומקא בבשריהון.

וכך כך למה. תא שמע, אמר רבי שמעון, על תחומין דארעא, דכל חד יהא רעוא

כתוב (שם נד) ויתדתיך חזקי. רוצה לומר, היתדות שהיו עמך מההתחלה, חזקי אותם, ועזר להם יותר משאר העמים כביכול, שאפה הסתפלת לחזק אותם בכל העמים האחרים, ויהיו רבים.

ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלהים בזה. רבי שמעון שנה, מכאן (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. יאמר ישראל למטה, כשישראל עליהם מלמעלה, בני הם, שנתי לי הקדוש ברוך הוא תורה, כמה שדעתם ומנהגייהם אמתיים בהנהגות התורה ושנתי להם.

בא ראה, כשהיו ישראל תחת כנפי השכינה, (התורה) שלקחם נקראת זה, זהו שכתוב (שמות טו) זה אלי ואנוהו. ובכל זמן שלא היה דוד מדבר תחת כנפי השכינה דבר זה, אלא מתנבא מה שיהיה, נקראת זאת. רב נחמן אמר מכאן, (תהלים כז) אם תחנה עלי מחנה לא יירא לפי וגו' בזאת אני בוטח, זאת - זו תורה תהיה לכשיבא המשיח, ולכן (שיר ב) וקול התור נשמע בארצנו. למה נמשלה התורה לגוזל? מה גוזל קולו ערב - אף דברי התורה קולם ערב, והקול הזה יהיה כשיבא המשיח ליום הדין.

למדנו, הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. הנצנים - אלו האבות של המרפכה שמן העולם הם יקומו ויתראו. עת הזמיר הגיע - התשבחות שישבחו הלויים כשישובו לעבודתם כבתחלה. וקול התור - אשר נתן לי אלהים בזה, דברי תורה שהם ערבים, פתגמי דאורייתא,

למידר בארעא דישראל, ותסתער דיורין. פתיב, (ישעיה נד) ויתדתיך חזקי, צבי למימר, סיכיא דהויין עמו מעקרא, אתקיף יתהון, וסייע יתהון יתיר משאר עממין. כביכול דאת סכי לאתתקפא יתהון בכל עממא אחרא, ויהון סגיאין:

ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלהים בזה, רבי שמעון תאני מהכא, (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל, יאמר ישראל לתא, כד ישראל עליהון לעילא, בני אינון, דיהב לי קדשא בריך הוא אורייתא, כמה דתהון ונימוסיהון קשיטין, פנימוסי אורייתא (דאתיניבת לחון).

תא חזי, כד יהון ישראל תחות גדפי שכינתא, אורייתא) דלהון אתקריאת זה, הדא הוא דכתיב, (שמות טו) זה אלי ואנוהו, ובכל עדן דלא הוה דוד ממלל תחות גדפי שכינתא דא מלתא, אלא אתנבי מה דליהוי, אתקרינא זאת.

רב נחמן אמר מהכא, (תהלים כז) אם תחנה עלי מחנה לא יירא לפי וגו' בזאת אני בוטח, זאת דא אורייתא ותהא לייתי משיחא, ובגין דא, (שיר השירים ב) וקול התור נשמע בארצנו. על מה אתמתלת אורייתא, לגוזלא. מה גוזלא קליה ערב, אף פתגמי אורייתא קליה ערב, ודא קלא יהא לייתי משיחא, ליומא דדינא.

תנא, הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. הנצנים, דא אבהתן דמרפכה, דמן עלמא יקומון ויתחזו. עת הזמיר הגיע, תושבחתא דישבחו ליואי, כד יתובון לפולחניהון כדבבדמיתא. וקול התור, אשר נתן לי אלהים בזה, פתגמי דאורייתא,

דַּאִינִין עֲרַבִין פְּקֻלָּא דְתוֹרָא דָּא, זַ"ה וְזֹא"ת תּוֹר שְׁוִין.

כְּקוּל הַתּוֹר הַזֶּה, זַ"ה וְזֹא"ת תּוֹר שְׁוִים.

מָה רוֹצֵה לומר? וְסוּד הַדְּבָר - בְּזִמְן שֶׁלֹּא תִהְיֶה תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׂכִינָה, א' שֶׁל זֹאת יוֹרֵד, וְהוּא מַתַּחַת לַכֹּל, וְעוֹלָה ה' שֶׁל זֶה אֵל וְאִנּוּהוּ מִשְׁחָרֵב הַבַּיִת, שֶׁה"א לֹא יִכְלֶה לְדוֹר וְלָהֵיטוֹת בֵּין עַמִּים נְכָרִים, שֶׁה"א קְדוּשָׁה חֲתוּכָה מִן הַשֵּׁם. ה"א אֶלֶף: ה"א עֲדִיפָה בַקְּדוּשָׁה, א' עֲדִיפָה לְאוֹתִיּוֹת. כְּשֵׁיִשׁוּבוֹ יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָם, ה"א קְדוּשָׁה שֶׁהיא חֲתוּכָה מִן הַשֵּׁם שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, תִּשׁוּב בְּזֶה וַיֵּצֵא מִנִּין מִתְּקַן.

מָאֵי קָא מִיִּירֵי. וְרִזָּא דְמִלְתָּא, בְּעַדְנָא דְלֹא תִהְוִיין תַּחֲוֹת גְּדַפֵּי שְׂכִינְתָּא, א' דְלִזְזֹאת נְחִית, וְהוּא מַתַּחֲוֹת לְכֹלָא, וְסִלִּיקַת ה', דְּזֶה אֵלֵי וְאִנּוּהוּ, מִדְּחָרֵב בֵּיתָא, דְּה"א, לֹא יִכְלֹא לְדוֹר וְלִמְהוּי בֵּין עַמְּמִין נוֹכְרָאִין, דְּה"א קְדִישָׁא חֲתוּכָא מִן שְׁמָא. ה"א אֶלֶף, ה"א עֲדִיפַת בַּקְּדוּשָׁא, א' עֲדִיפַת לְאַתּוּוֹן. כִּד יְתוּבוּן יִשְׂרָאֵל לְאַרְעֵהוּן, ה"א קְדִישָׁא דְהִיא חֲתוּכָא מִן שְׁמָא דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, תִּיתוּב בְּזֶה וַיְפִיֵק מִנִּינָא תְּקַנְתָּא.

רַבִּי אֲבָא פִּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) מִי מְדַד בְּשַׁעְלוֹ מַיִם וְשָׁמַיִם בְּזֶרֶת תְּפִין. זֶה תּוֹר, שְׁוִין כְּבִיכּוֹל ז' לְר', ר' לַת', ו' לָה', זֶרֶת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁבַעִים שָׁנִים. מִכָּאן מִן הַשָּׁמַיִם וְעַד הָאָרֶץ, כִּיצַד? תּוֹר, זֶרֶת וְהָיָה ה"ו תְּרִי. הַקְּדָמָה ה' ל'ו' וְהַקְּדָמָה ו' לַת', ת' לְר', ר' לְז', (שמות כח) רְבוּעַ יִהְיֶה כְּפוּל זֶרֶת אֶרְכּוֹ וְזֶרֶת רְחִבּוֹ כְּפוּל.

רַבִּי אֲבָא פִּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) מִי מְדַד בְּשַׁעְלוֹ מַיִם וְשָׁמַיִם בְּזֶרֶת תְּפִין, זֶה תּוֹר, שְׁוִין כְּבִיכּוֹל, ז' לְר', ר' לַת', ו' לָה', זֶרֶתָא דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּשִׁית מְאָה וְשִׁבְעִין שָׁנִין, מִהֶכָּא מִן שְׁמִיא, וְעַד אֲרַעָא, כִּיצַד תּוֹר, זֶרֶת וְהָיָה ה"ו תְּרִי, אֶתְקַדְּמַת ה' ל'ו' וְאֶתְקַדְּמַת ו' לַת', ת' לְר', ר' לְז', (שמות כח) רְבוּעַ יִהְיֶה כְּפוּל זֶרֶת אֶרְכּוֹ וְזֶרֶת רְחִבּוֹ כְּפוּל.

וַיֹּאמֶר קָחֶם נָא אֵלַי וְאֲבָרְכֶם. יֹאמֶר, מִשְׁהִיּוּ מִתְּעַסְקִים בְּדַבְּרֵי תוֹרָה וְהִיתָה מִדָּה זֹו בֵּין חַכְמֵיהֶם, אֲבָרְךָ אוֹתָם, וְהַסוּד - (בראשית לב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שְּׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, מִנִּין זֶה לְמִנִּין הֲרֵאשׁוֹן שְׁלַפְנִיּוֹ, כְּמוֹ שֶׁפָּרְשְׁנוּ בְּמִקּוּמוֹ.

וַיֹּאמֶר קָחֶם נָא אֵלַי וְאֲבָרְכֶם, יֹאמֶר מִדְּהוּוּ בְּפִתְגָמֵי אוֹרֵייתָא מִתְּעַסְקִין, וְהוּא דָּא מְכִילְתָּא בֵּין חַכְמֵיהוּ, אֲבָרְכִינוּן, וְרִזָּא (בראשית לב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שְּׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר (דף רטו ע"א) לְמָה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, מִנִּינָא דָּא, לְמִנִּינָא קְדָמִיתָא דְקַמֵּיה, כְּדַפְרֵישְׁנָא בְּאַתְרֵיהָ.

וְסוּד אַחַר - וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וְגו', וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם. זֶה לֹא עֲתִיד, אֲלֵא בְּזִכּוּתוֹ שֶׁל זֶה לְבָרֶךְ אוֹתָם. וְסוּד גְּדוּל שְׁנֵי בְּמִקּוּם שֶׁל הַפְּסוּק הַזֶּה, אֲבָל לֹא בְּאַתֵּי לְפָנֶיךָ אֲלֵא לְהַשְׁמִיעַ פְּסוּק זֶה שְׁאִמְרָתִי מִלְּפָנֵי שְׁאִמְרָתִי לְךָ שֶׁתְּוֹרָה נִקְרְאָת זֶה. כְּתוּב (שופטים

וְרִזָּא אַחְרָא, וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וְגו' וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ שֵׁם, הָא לֹא עֲתִיד, אֲלֵא בְּזִכּוּתָא דְזֶה, לְבָרְכָהוּן. וְרִזָּא סְגִיָּא תְּנִינָא, בְּאַתְרָה דְהֵאֵי קָרָא, אֲבָל לֹא אֶתִינָא לְקַמֵּן דְלֹא לְאַשְׁמוּעִינָן הֵאֵי קָרָא דְאַמְרָנָא, מִקַּמֵּיה דְאַמִּינָא לְךָ דְאַתְקַרִּיאַת

(ה) זֶה סִינֵי מִפְּנֵי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה עַל יַדֵּי מֹשֶׁה, (שְׁמוֹת
 לב) כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ, (שְׁמוֹת טו) זֶה
 אֵלֵי וְאֶנְוָהוּ. הַתּוֹרָה הָיְתָה יוֹרֶדֶת
 מִלְּפָנֵי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוּ מִזְקֵן וְגו', וְלִכְן
 אֵינָךְ מוֹצֵא כְּמוֹתוֹ, וְכִשְׁיָהוּ
 בְּגִלוֹת כָּל זְמַן הַחֲרָפָן הַזֶּה,
 יִזְדַּקְנֶנּוּ, וְלֹא יוּכְלוּ לִרְאוֹת פְּנֵי
 שְׁכִינָה עַד שֶׁתֵּבֵא בָּהֶם רוּחַ
 אַחֲרָת.

מִקֶּדֶם לִכְן נִטְמְאוּ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים
 וְלֹא הָיוּ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁהָיוּ
 צְרִיכִים לְלַכֵּת, וַיֵּשְׁבוּ זְמַן רַב בֵּין
 נְכָרִים דוֹר אַחֲרֵי דוֹר וְלִמְדוּ
 מִדַּרְכֵיהֶם. כְּשִׁישׁוּבוּ פְּנֵי הַשְּׁכִינָה
 לְאֶרֶץ, בְּתַחֲלָה לֹא יוּכְלוּ לִרְאוֹת
 פְּנֵי שְׁכִינָה עַד שֶׁיִּתֵּן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא רוּחוֹ לָהֶם.

רַבִּי חֲזִיא פְּתַח, (יחזקאל לו) וְאַתָּה
 רוּחִי אֲתָן בְּקִרְבְּכֶם. וְאַחֵר כֶּף,
 וְעֵשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בְּחֻקֵי תִלְכוּ
 וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעֵשִׂיתֶם. מֵאַחֵר
 שִׁיתֵן רוּחוֹת בְּכֶם וְגַם קִדְשָׁה,
 בְּדַרְכֵי תִלְכוּ וְתַתְּהַלְכוּ.

לֹא יוּכַל לִרְאוֹת. רַבִּי אֲבָא פְּתַח
 וְאָמַר, (מַשְׁלִי י) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים
 וּרְצוֹנוֹ כְּעַב מִלְּקוֹשׁ. כְּשִׁיִּקְבְּלוּ פְּנֵי
 שְׁכִינָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 וַיִּתְעַסְקוּ בְּאוֹתָן מִרְכָּבוֹת שֶׁמֶהֵן
 חַיּוֹת הָעוֹלָם.

בֹּא רְאֵה, לֹא תִמְצָא בְּפִסְוִקִים
 הִלְלוּ כָּלֶם לְשׁוֹן אֵלָא לְאַנְשִׁים,
 (תהלים עא) גַּם לְשׁוֹנֵי כָּל הַיּוֹם תִּהְיֶה
 צְדָקְתְּךָ. וְלֹא תִמְצָא בְּפִסְוִקִים
 הִלְלוּ בְּקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִשׁוֹם
 כֶּף לְשׁוּבוֹ לְאֶרֶץ וַיִּתֵּן בָּהֶם
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּחַ חֲכָמָה,
 לְשׁוֹנֵם תִּהְיֶה תְּמִיד. (עַד כֵּאן אֵינוֹ מִן

הוהר)

כֶּף יִתּוּבוֹן לְאֶרְעָהוֹן, וַיְהִי
 קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחַ חֲכָמָתָא בְּהוֹן, לִישְׁנָא

אֲוִרִייתָא זֶה. כְּתִיב, (שׁוֹפְטִים ה) זֶה סִינֵי מִפְּנֵי ה'
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כִּד אֲתִייהִיבֵת אֲוִרִייתָא עַל
 יָדָא דְּמֹשֶׁה, (שְׁמוֹת לב) כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ (שְׁמוֹת
 טו) זֶה אֵלֵי וְאֶנְוָהוּ, אֲוִרִייתָא הָיְתָה נִחְתַּת מִן
 קַמִּי אֱלֹהָא דִּישְׂרָאֵל.

וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוּ מִזְקֵן וְגו', וּבְגִין דָּא, לֹא
 אֲתָ מִשְׁפַּח דְּכַוּוֹתִיהָ, וְכִד יְהוֹן
 בְּגִלוֹתָא כָּל זְמַנָּא חֲרוּבָא הָדִין, סִיבּוּ. לֹא
 יְכַלִּין לְמַחְזִי אִפִּי שְׁכִינָתָא, עַד דְּתִיתִי רוּחָא
 אַחֲרָא בְּהוֹן.

מִקֶּדֶם־תֵּן דְּנָא אִסְתְּאִיבוּ בְּאֶרֶע עַמְמֵיָא, וְלֹא
 הוּוּ בְּנִימוּסֵי אֲוִרִייתָא. כְּמָה דִּיהוֹן
 פְּהִיל לְמִיָּהָ, וְתָבוּ עַדְנָא סְגִי בִינֵי נְכָרָאִין,
 דְּרָא בְּתַר דְּרָא, וְאוּלִּיפּוּ מִן אֲרַחֲיָהוֹן, כִּד
 יִתּוּבוֹן אִפִּי שְׁכִינָתָא לְאֶרְעָהוֹן, בְּקִדְמִיתָא
 לֹא יְכַלִּין לְמַחְמֵי אִפִּי שְׁכִינָתָא, עַד דְּיָהִיב
 קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחָא דִּילִיָּה לְהוֹן.

רַבִּי חֲזִיא פְּתַח, (יחזקאל לו) וְאַתָּה רוּחִי אֲתָן
 בְּקִרְבְּכֶם, לְבִתְרָ וְעֵשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר
 בְּחֻקֵי תִלְכוּ וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעֵשִׂיתֶם, מִן
 בְּתַר דְּיָהִיב רוּחִין בְּכוֹן וּקְדוּשָׁה, בְּנִימוּסֵי
 תִּתְּהַכּוֹן וְתַתְּהַכּוֹן.

לֹא יוּכַל לִרְאוֹת, רַבִּי אֲבָא פְּתַח וְאָמַר, (מַשְׁלִי
 טו) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים וּרְצוֹנוֹ כְּעַב
 מִלְּקוֹשׁ, כִּד יִסְבְּרוֹן אִפִּי שְׁכִינָתָא דְּקִדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא, וַיִּתְעַסְקוֹן בְּאֵינוֹן רִתִּיכִין דְּמִנְהוֹן
 חַיּוֹן דְּעֵלְמָא.

תָּא חֲזִי, לֹא תִשְׁפַּח בְּהֵנִי קִרְאֵי כְּלָהוֹן
 לִישְׁנָא, אֵלָא לְאִינִישׁ, (תהלים עא) גַּם

לְשׁוֹנֵי כָּל הַיּוֹם תִּהְיֶה צְדָקְתְּךָ. וְלֹא אֲתָ
 מִשְׁפַּח בְּהֵנִי קִרְאֵי בְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין
 קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחַ חֲכָמָתָא בְּהוֹן, לִישְׁנָא

וַיְחִי יַעֲקֹב וְגו', רַבִּי חֲזִיָּא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה) ^ס וְעַמּוּךָ כָּלָם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ וְגו', זַכָּאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, יִתִּיר מִכָּל עַמּוּיָן עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, דְּקִדְּשָׁא בְּרִיף הוּא קָרָא לֹון צַדִּיקִים. לְאַחֲסִין לֹון יְרוּתַת עֲלָמִין בְּעֲלָמָא דְאַתִּי, לְאַתְעֲנַגָּא בְּהוּא עֲלָמָא, כְּמָה דְכָתִיב, (ישעיה נח) אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל ה'. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּמִתְדַבְּקִין בְּגוּפָא דְמִלְכָּא, דְכָתִיב, (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, וְעַמּוּךָ כָּלָם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, הַאי קָרָא רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ בֵּין מַחְצְדֵי חֻקְלָא, דְּהָא בְּרִזָּא דְאַגְדָּתָא תְּנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן. דְּאַחְסַנְתָּ יְרוּתָא עֲלָאָה דְהֵיִיא אֶרֶץ, לִית מָאן דִּירִית לָהּ, בַּר הַהוּא דְאַקְרִי צַדִּיק. (ס"א דְהָא אֶרֶץ, וְלִית מָאן דִּירִית לָהּ, בַּר הַהוּא דְאַקְרִי צַדִּיק, דְהָא צַדִּיק יְרִית לְמַטְרוֹנִיתָא וְדָא) דְהָא מַטְרוֹנִיתָא בֵּיה אֲתַדְבָּקַת לְאַתְבַּסְמָא, וְצַדִּיק יְרִית לְמַטְרוֹנִיתָא וְדָאִי.

אוּף הַכָּא, בְּחִבְיבוּתָא דְקִדְּשָׁא בְּרִיף הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אָמַר, וְעַמּוּךָ כָּלָם צַדִּיקִים, וּבְגִין כְּף לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, אֲתַחֲזוֹן לְיְרִית לְמַטְרוֹנִיתָא. מָאִי טַעְמָא אַקְרוֹן צַדִּיקִים, וּמָאִי טַעְמָא יְרִיתִין לְמַטְרוֹנִיתָא. בְּגִין דְאַתְגַּזְרוּ. כְּמָה דְתַנִּינן, כָּל מָאן דְאַתְגַּזְרוּ, וְעִיִּיל בְּהָאִי (ס"א בְּרִית קְדִישָׁא וְעִיִּיל בְּהָאִי) אַחְסַנְתָּ, וְנִטִּיר לְהָאִי בְּרִית, עָאֵל וְאַתְדַּבֵּק בְּגוּפָא דְמִלְכָּא, וְעָאֵל בְּהָאִי צַדִּיק. וּבְגִינֵי כְּף אַקְרוֹן צַדִּיקִים, וְעַל דָּא לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. מָאִי אֶרֶץ, דָּא אֶרֶץ הַחַיִּים.

אַהֲרָר וְאָמַר, גִּצְר מַטְעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְפָּאָר. גִּצְר מַטְעֵי - עֲנָף מְאוּתָם עֲנָפִים שְׁנִטְע שְׁנִטְע הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא כְּשִׁבְרָא אֶת הַעוֹלָם, שְׁכַתוּב (בראשית א) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים

וַיְחִי יַעֲקֹב וְגו'. רַבִּי חֲזִיָּא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה ס) וְעַמּוּךָ כָּלָם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ וְגו'. אֲשֵׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל אַמּוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא קָרָא אוּתָם צַדִּיקִים לְהוֹרִישׁ לָהֶם יְרִשְׁת עוֹלָמִים בְּעוֹלָם הַבָּא, לְהַתְעַנֵּג בְּאוּתוֹ עוֹלָם, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (ישעיה נח) אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל ה'. מָה הַטְעַם? בְּגַלְל שְׁנִדְבָקִים בְּגוּף שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שְׁכַתוּב (דברים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, וְעַמּוּךָ כָּלָם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, פְּסוּק זֶה הוּא סוּד עֲלִיּוֹן בֵּין קוּצְרֵי הַשָּׂדֶה, שְׁהָרִי בְּסוּד הָאֲגָדָה שְׁנֵה רַבִּי שְׁמַעוֹן שִׁירֶשֶׁת הַיְרֶשֶׁה הַעֲלִיּוֹנָה שֶׁל אוּתָהּ אֶרֶץ, אֵין מִי שִׁיּוֹרֵשׁ אוּתוֹ פְּרָט לְאוּתוֹ שְׁנִקְרָא צַדִּיק. [שֶׁל הָאֶרֶץ הוּא, וְאֵין מִי שִׁיּוֹרֵשׁ אוּתָהּ פְּרָט לְאוּתוֹ שְׁנִקְרָא צַדִּיק, שְׁהָרִי הַצַּדִּיק יוֹרֵשׁ אֶת הַגְּבִירָה וְדָאִי] שְׁהָרִי הַגְּבִירָה גְּדַבְּקַת כּוֹ לְהַתְבַּשֵּׁם, וְהַצַּדִּיק יוֹרֵשׁ וְדָאִי אֶת הַגְּבִירָה הַזֶּה.

אַף כָּאן, בְּחִבְיבוּתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְיִשְׂרָאֵל אָמַר וְעַמּוּךָ כָּלָם צַדִּיקִים. וְלִכֵּן לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, וְאוּיִים לִירֵשׁ אֶת הַגְּבִירָה. מָה הַטְעַם נִקְרָאוּ צַדִּיקִים, וּמָה הַטְעַם יוֹרְשִׁים אֶת הַגְּבִירָה? מְשׁוּם שְׁנִמּוּלוּ, כְּמוֹ שְׁשִׁנִּינוּ, כָּל מִי שְׁנִמּוּל וְנִכְנַס [בְּבְרִית הַקְדֵּשׁ וְנִכְנַס בּוֹ] בִּירֶשֶׁה זֶה וְשִׁמַּר אֶת הַבְּרִית הַזֶּה, נִכְנַס וְנִדְבֵק בְּגוּף הַמֶּלֶךְ וְנִכְנַס בְּצַדִּיק זֶה, וְלִכֵּן נִקְרָאוּ צַדִּיקִים, וְעַל כֵּף לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. אֵיזוֹ אֶרֶץ? זֶה אֶרֶץ הַחַיִּים.

הוֹר וְאָמַר, גִּצְר מַטְעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְפָּאָר. גִּצְר מַטְעֵי - עֲנָף מְאוּתָם עֲנָפִים שְׁנִטְע שְׁנִטְע הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא כְּשִׁבְרָא אֶת הַעוֹלָם, שְׁכַתוּב (בראשית א) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים

גן בעדן מקדם, וארץ זו היא אחד מהם, ומשום כך נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

דבר אחר ועמו כלם צדיקים - זה יעקב ובניו שיירדו מצרימה בין עם קשי ערף, ונמצאו כלם צדיקים, ולכן כתוב לעולם יירשו ארץ, שמשם עלו לרשת את הארץ הקדושה.

ויחי יעקב בארץ מצרים. למה פרשה זו סתומה? רבי יעקב אמר, בשעה שמת יעקב, נסתמו עיניהם של ישראל. רבי יהודה אמר, שאז ירדו לגלות והשתעבדו בהם.

רבי שמעון אמר, מה כתוב למעלה? וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד, וכתוב ויחי יעקב, שלא ראוי להפריד בין זה לזה. מה הם עומדים בתפנוקים של מלכים ומקבלים לעצמם ענג וכסופים, אף יעקב גם עומד בתפנוקי מלכים בענג וכסוף לעצמו, לא נפרד זה מזה.

וכאן נקרא ויחי, שהרי כל ימיו לא נקרא ויחי, משום שכל ימיו היו בצער, בצער נמצאו, כתוב עליו (איוב א) לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. אחר שיירד למצרים נקרא ויחי. ראה את בנו מלך, ראה את כל בניו צדיקים וכלם בתפנוקי ותענוגות העולם, והוא יושב ביניהם כנין טוב ששוקט על שמריו, ואז נקרא ויחי יעקב, ולא הפריד בין ויפרו וירבו מאד לבין ויחי יעקב, וכך ראוי.

שבע עשרה שנה. מה הטעם שבע עשרה שנה? אלא אמר רבי שמעון, כל ימי יעקב היו בצער. בצער עבר אותם בהתחלה. כיון שראה את יוסף והיה עומד לפניו,

עלמא. דכתיב, (בראשית ב) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם, והאי ארץ חד מנייהו. בגיני כך, נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

דבר אחר, ועמו כלם צדיקים, דא יעקב ובנוי דנחתו למצרים בין עם קשי קדל, ואשתפחו כלהו זפאין. ובגין כך כתיב, לעולם (דף רטו ע"ב) יירשו ארץ דמתמן סליקו לירית ארעא קדישא.

ויחי יעקב בארץ מצרים, אמאי פרשתא דא סתימא. רבי יעקב אמר, בשעתא דמית יעקב, אסתימו עיניהון דישראל. רבי יהודה אמר, דכדין נחתו לגלותא, ואשתעבדו בהון.

רבי שמעון אמר, מה כתיב לעילא, וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד. וכתיב ויחי יעקב, דלא אתחזי לאפרשא בין דא לדא. מה אינון קיימי בתפנוקין דמלכין, וקבילו ענוגא וכסופין לגרמיהו. אוף יעקב נמי, קיים בתפנוקי מלכין, בענוגא וכסופא לגרמיה, לא אתפרש דא מן דא.

והכא אקרי ויחי. דהא כל יומי לא אקרי ויחי, בגין דכל יומי בצערא הו, בצערא אשתפחון, עליה כתיב, (איוב א) לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. פתר דנחת למצרים, אקרי ויחי. חמא לבריה מלפא, חמא לכל בניו זפאין צדיקין, וכלהו בתענוגי ותפנוקי עלמא, והוא יתיב ביניהון פחמר טב דיתיב על דוירדייה, כדין אקרי ויחי יעקב. ולא פריש בין ויפרו וירבו מאד לויחי יעקב, והכי אתחזי.

שבע עשרה שנה, מאי טעמא שבע עשרה שנה. אלא אמר רבי שמעון,

כְּשִׁיעֶקֶב מִסְתַּכֵּל בְּיוֹסֵף, הִיָּה נִשְׁלָם בְּנִפְשׁוֹ כְּאִלּוּ רָאָה אֶת אִמּוֹ שֶׁל יוֹסֵף, שִׁיפִיו שֶׁל יוֹסֵף דּוֹמָה לְיִפְיָהּ שֶׁל רַחֵל, וְהִיָּה מִדְּמָה בְּעֵצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁלֹּא עֵבֶר עָלָיו צִעַר בְּיָמָיו.

וּבְשִׁיּוֹסֵף נִפְרָד מִמֶּנּוּ, אִזּוֹ הַתְּקִים בּוֹ, לֹא שְׁלוֹתָי וְלֹא שְׁקֻטָּתִי וְלֹא נַחְתִּי וַיָּבֵא רִגְזוֹ, שָׁנָה הִיָּה קִשָּׁה לְיַעֲקֹב מִכָּל מָה שֶׁעָבַר. וּבְזִמָּן שִׁיּוֹסֵף נִפְרָד מִמֶּנּוּ מָה כְּתוּב? (בראשית לו) יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הִיָּה רֵעָה וְגו'. וְכָל יָמָי יַעֲקֹב לֹא הִיָּה לוֹ צִעַר כְּזֶה, וְהִיָּה בּוֹכָה כָּל יוֹם עַל אוֹתָן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה שֶׁל יוֹסֵף.

מָה הַשִּׁיבוֹ לוֹ? (שם מו) וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָהּ. הֲרֵי לָךְ שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנִים אַחֲרוֹת בְּעֵנִיגִים וְתַפְנוּקִים וְהִנָּאוֹת וְכַסּוּפִים. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו'. שְׁנֵינּוּ, שֶׁכָּל אוֹתָן שָׁנִים שְׂכִינַת כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָאָה עִמּוֹ, וְלִכֵּן אֵלּוּ נִקְרְאוּ חַיִּים.

בֹּא רָאָה, כְּתוּב וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. נִרְאָה הִיָּה שְׂבַתְחָלָה מִתָּה הִיָּתָה אוֹתָהּ הַרוּחַ שְׁלוֹ וְלֹא הִיָּה מִתְּפוּן לְקַבֵּל רוּחַ אַחֲרָת, שֶׁהֲרֵי רוּחַ שְׁלֹמְעָלָה לֹא שׁוֹרָה בְּרִיקָנוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׂכִינָה לֹא שׁוֹרָה אֲלָא בְּמָקוֹם שְׁלָם, וְלֹא בְּמָקוֹם חָסֵר, וְלֹא בְּמָקוֹם פְּגוּם, וְלֹא בְּמָקוֹם עֲצוּב, אֲלָא בְּמָקוֹם שֶׁהַתְּפוּן, בְּמָקוֹם שְׂמֻחָה, וְלִכֵּן כָּל אוֹתָן שָׁנִים שִׁיּוֹסֵף נִפְרָד מֵאֲבִיו וַיַּעֲקֹב הִיָּה עֲצוּב, לֹא שְׂרָתָה בּוֹ שְׂכִינָה.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתוּב (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה. לְהוֹצִיא, שְׂאִין עֲבוֹדַת הַקְּדוֹשׁ

כָּל יוֹמוֹי דִּי־עֶקֶב בְּצַעֲרָא הוּוּ, בְּצַעֲרָא אַעֲבַר לִוְן בְּקַדְמֵיתָא, כִּיּוֹן דִּחְמָא לְיוֹסֵף, וְהוּוּ קָאִים קָמִיָּה, כַּד יַעֲקֹב מִסְתַּכֵּל בְּיוֹסֵף, הוּוּ אֲשַׁתְּלִים בְּנִפְשֵׁיהּ, כְּאִילוּ חֲמָא לְאִמִּיהּ דִּיּוֹסֵף. דִּשְׁפִירוּ דִּיּוֹסֵף דְּמִי לְשְׁפִירוּ דְרַחֵל. וְהוּוּ דְּמִי בְּגִרְמִיהּ כְּמָה דְלֹא אַעֲבַר עָלֶיהּ צַעֲרָא בְּיוֹמוֹי.

וְכַד יוֹסֵף אֲתַפְּרֵשׁ מִנִּיהּ, כְּדִין אֲתַקְיִים, לֹא שְׁלוֹתָי וְלֹא שְׁקֻטָּתִי וְלֹא נַחְתִּי וַיָּבֵא רִגְזוֹ. דָּדָא קָשִׁיא לִיָּה לְיַעֲקֹב מִכָּל מָה דְעָבַר, וּבְזִמָּנָא דִּאֲתַפְּרֵשׁ יוֹסֵף מִנִּיהּ, מָה כְּתִיב, (בראשית לו) יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה הִיָּה רוּעָה וְגו'. וְכָל יוֹמִין דִּי־עֶקֶב, לֹא הוּוּ לִיָּה צַעֲרָא כְּהֵאִי, וְהוּוּ כְּכִי כָּל יוֹמָא לְאִינוּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה דִּיּוֹסֵף.

מָאִי קָאֲתִיבוּ לִיָּה, (בראשית מו) וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָהּ, הָא לָךְ שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחֲרֵינִין, בְּעֵנִיגִין וְתַפְנוּקִין וְהִנָּאוֹת וְכַסּוּפִין. הָדָא הוּוּ דְכְּתִיב וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו'. תָּנָא, כָּל אִינוּן שְׁנִין, שְׂכִינַתָּא יִקְרָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּ, עִמִּיהּ אֲשַׁתְּפַחָא, וּבְגִין כְּךָ חַיִּים אִקְרוּן.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, אֲתַחֲזִי דְהָא בְּקַדְמֵיתָא מִית הוּוּ הַהוּוּא רוּחָא דִּילֵיהּ, וְלֹא הוּוּ מִתְּפוּיִן לְקַבְּלָא רוּחָא אַחֲרָא. דְהָא רוּחָא דְלַעִילָא, לֹא שְׂרִיא בְּרִיקָנָא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שְׂכִינַתָּא לֹא שְׂרִיא אֲלָא בְּאֲתַר שְׁלָים, וְלֹא בְּאֲתַר חָסֵר, וְלֹא בְּאֲתַר פְּגִים, וְלֹא בְּאֲתַר עֲצִיב, אֲלָא בְּאֲתַר דִּאֲתַפְנוּן, בְּאֲתַר חֲדוּ. וּבְגִין כְּךָ, כָּל אִינוּן שְׁנִין דִּיּוֹסֵף אֲתַפְּרֵשׁ מֵאֲבוּי, וַיַּעֲקֹב הוּוּ עֲצִיב, לֹא שְׂרִיא בִּיהּ שְׂכִינַתָּא.

תָּנָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתִיב, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה'

בְּרוּךְ הוּא אֵלָא מִתּוֹךְ חֲדוּהָ.
שָׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵין שְׂכִינָה
שׁוּרָה מִתּוֹךְ עֲצָבוֹת, שְׁפָתוֹב
(מלכים ב-ג) וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֵן וְהִיָּה
כְּנֶגֶן הַמְּנַגֵּן. מִנְגֵן מִנְגֵן שְׁלֹשׁ
פְּעָמִים לְשֵׁם מָה? פְּדִי לְעוֹרֵר רוּחַ
מִשְׁלָמוֹת הַכֹּל, שֶׁהוּא רוּחַ שְׁלֹם.
אָמַר רַבִּי אָבָא, שֵׁם שְׁנִינוּ, הַכֹּל
נִמְצָא מֵאַרְבַּעָה צְדָדִים, וְכֹל
הַשְּׂרָשִׁים שֶׁל הָעֲלִיּוֹנִים
וְהַתְּחַתּוֹנִים בָּהֶם אַחֲזִיזִים. וְשְׁנִינוּ,
זֶה נִכְנָס וְזֶה יוֹצֵא, זֶה סָתוּם וְזֶה
מְפָרֵשׁ, אַחֲזוּ אֶחָד בַּחֲבֵרוֹ, וְהֵם
אָבוֹת הַכֹּל.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (דברים י) רַק
בְּאַבְתִּיךָ חָשַׁק ה'. פְּתוּב בְּאַבְתִּיךָ,
מִמֶּשׁ שְׁלֹשָׁה, וּמִשְׁמַע שְׁפָתוֹב רַק
- רַק מִמֶּשׁ, וּמֵאֵלָה נִפְרָדִים
וְנֹאֲחִזִים כֹּל שְׁאָר הָאֲחֵרִים וְעוֹלָם
הַשֵּׁם לְהַתְּעִיר.

שְׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִן הַיּוֹם
שֶׁהַתְּעִלָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן מִהַמְּעָרָה,
הַדְּבָרִים הִלְלוּ לֹא נִתְּכַסּוּ מִן
הַחֲבָרִים וּבְסוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים הָיוּ
מִסְתַּפְּלִים וּמִתְגַּלִּים מִבִּינֵיהֶם,
כְּאִלוּ שֶׁנִּתְּנוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּהַר
סִינִי, אַחַר שְׁמַת פְּתוּב (בראשית ה)
וַיִּסְכְּרוּ מְעֵינֹת תְּהוֹם וְאַרְבּוֹת
הַשָּׁמַיִם, וְהָיוּ הַחֲבָרִים מְרַחֲשִׁים
דְּבָרִים, וְלֹא מִתְקַיְּמִים בָּהֶם.

שְׁיֹם אֶחָד הִיָּה יוֹשֵׁב רַבִּי יְהוּדָה
עַל פִּתְחָהּ שֶׁל טְבָרְיָה וְרָאָה שְׁנֵי
גְּמָלִים שְׁמַעְלִים בְּגַדֵי צֶמֶר מְעַל
הַפְּתָפִים. נִפְלַח הַמֶּשָׁא שֶׁל בְּגַדֵי
הַצֶּמֶר, וּכְאוּ צִפְרִים, וְעַד שֶׁלֹּא
הִגִּיעוּ עֲלֵיהֶם, הִתְבַּקְּעוּ.

אַחַר כֵּן בָּאוּ כַּמָּה צִפְרִים, וְהָיוּ
הוֹלְכִים אַחֲרֵיהֶם, וְשָׁהוּ (וּרְקָא)
אוֹתָם בְּסָלַע, וְלֹא הִתְבַּקְּעוּ, וְהָיוּ
צוֹנְחִים לָהֶם וְלֹא הָיוּ נִפְרָדִים.

בְּשִׁמְחָה בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה. לְאַפְקָא, דְּלִית
פּוֹלְחָנָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, אֵלָא מִגּוֹ חֲדוּהָ.
דָּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לִית שְׂכִינְתָּא שְׂרִיא מִגּוֹ
עֲצָבוֹת, דְּכַתִּיב (מלכים ב ג) וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְגֵן
וְהִיָּה כְּנֶגֶן הַמְּנַגֵּן. מִנְגֵן מִנְגֵן תִּלַּת זִמְנֵי
אַמְאִי. בְּגִין לְאַתְעָרָא רוּחָא מִשְׁלִימוֹתָא
דְּכֹלָא, דִּהוּא רוּחַ שְׁלִימָא.

אָמַר רַבִּי אָבָא, תַּמָּן תְּנִינֵן, מֵאַרְבַּע סְטָרִין
כֹּלָא אֲשַׁתְּפַח, וְכֹל שְׂרָשִׁין דְּעֵלְאִין
וְתַתְּאִין בְּהוּ אַחֲדִין. וְתָנָא דָא עֵייל וְדָא נְפִיק
דָא סָתִים וְדָא פְרִישׁ, אַתְּאֲחַד חַד בַּחֲבֵרְתָּהּ,
וְאִינוּן אַבְהֵן דְּכֹלָא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (דברים י) רַק בְּאַבְתִּיךָ חָשַׁק
ה', פְּתִיב בְּאַבְתִּיךָ, מִמֶּשׁ תִּלְתָּא,
וּמִשְׁמַע דְּכַתִּיב רַק, רַק מִמֶּשׁ, וּמֵאֵלִין
מִתְפָּרֵשׁן וּמִתְאַחֲדֵן כֹּל שְׁאָר אַחֲרֵינִין,
וְסִלְקִין שְׁמָא לְאַתְעָטְרָא.

תָּנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִן יוֹמָא דְאַסְתִּילִיק
רַבִּי שְׁמַעוֹן מִן מְעָרְתָּא, מְלִין (אל"ף) לֹא
אַתְפְּסִין מִן חֲבָרְיָא, וְרִזִין עֲלֵאִין הָיוּ
מִסְתַּפְּלִין וְאַתְגַּלִּין מִבִּינֵיהוּ, כְּאִלוּ
אַתְיִיְהִיבוּ הֵיָּא שְׁעָתָא בְּטוֹרָא דְסִינִי. בְּתַר
דְּשָׁכִיב פְּתִיב, (בראשית ח) וַיִּסְכְּרוּ מְעֵינֹת (דף ר"ז
ע"א) תְּהוֹם וְאַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם, וְהָיוּ חֲבָרְיָא
מְרַחֲשֵׁן מְלִי, וְלֹא מִתְקַיְּמִי בְּהוּ.

דְּיוֹמָא חַד הָוָה יְתִיב רַבִּי יְהוּדָה, אַפְתָּחָא
דְּטְבָרְיָה, וְחָמָא תְרִי גְמָלִי, דְּסִלְקִי
קְטִפְרָא מְעֵלוּי דְכַתְּפִין, נִפְלַח מְטוּלָא
דְּקְטִפְרָא, וְאַתּוּ צִפְרִי. וְעַד לָא מָטוּ
עֲלֵיהוּ, אַתְבַּקְּעוּ.

בְּבִתְרָא אַתּוּ כַּמָּה צִפְרִין, וְהָיוּ אֲזִלִי עֲלֵיהוּ,
וְשָׁרוּ (ג"א וְשָׁרִיא) לוֹן בְּטְרִטִישָׁא, וְלֹא מִתְבַּקְּעִין. וְהָיוּ צוֹנְחִין לוֹן,

שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד עֹטְרֵת הַעֲטֹרוֹת
שׁוֹרָה בַּחֲשֵׁכָה וְהַבְּעָלִים בַּחוּץ.
עַד שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, עֶבֶר אִישׁ אֶחָד,
הַשְּׂגִיחַ בָּהֶם וְאָמַר, לֹא קִיַּם זֶה
מִה שִׁפְתוֹב (בראשית טו) וַיֵּרֶד הָעֵיט
עַל הַפְּגָרִים וַיֵּשֶׁב אֹתָם אַבְרָם.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי עָשִׂינוּ וְלֹא
הִתְפָּרְדוּ. הִחְזִיר רֹאשׁוֹ אוֹתוֹ
הָאִישׁ וְאָמַר, עֵדִין לֹא מָרַט זֶה
רֹאשׁוֹ שֶׁל אֲדוֹנָיו וְעֵדִין לֹא
הִקְרִיחַ אֶת הַגְּבִירָה. רַץ אַחֲרָיו
שִׁלְשָׁה מִלִּין וְלֹא אָמַר לוֹ.
חֲלָשָׁה דַעְתוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה.

יוֹם אֶחָד נִרְדַּם פַּתַּח עֵץ וְרָאָה
בַּחֲלוּמוֹ אַרְבַּע כְּנָפִים מִתְקַנְנֹת
וְעוֹלָה עֲלֵיהֶן רַבִּי שָׁמְעוֹן וְסֹפֵר
תוֹרָה עִמוֹ, וְלֹא הִשְׁאִיר כָּל סִפְרֵי
הַסּוּדוֹת הָעֲלִיּוֹנִים וְאֶגְדָּה שֶׁלֹּא
הָעֵלָה אוֹתָם עִמוֹ, וְהָעֵלָה אוֹתָם
[הַשֵּׁלֹו אוֹתוֹ] לְרַקִּיעַ, וְרָאָה שֶׁהוּא
מִתְכַּסֶּה מִהָעֵינִים וְלֹא הִתְגַּלָּה.

בְּשֶׁהִתְעוֹרֵר, אָמַר, וַדַּאי מִשְׁמַת
רַבִּי שָׁמְעוֹן, הִחֲכֵמָה הַסְתַּלְקָה
מִן הָאָרֶץ. אוֹי לְדוֹר שֶׁהָאֲבָן
הַטּוֹבָה הַזֶּה, שֶׁהָיוּ נִרְאִים
[מִתְאַחֲרִים] מִמֶּנָּה וְסוֹמְכִים עָלֶיהָ
עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, נֶאֱבְדָה
מֵהֶם.

בָּא אֶל רַבִּי אַבָּא, סֵפֶר לוֹ. הָרִים
רַבִּי אַבָּא אֶת יָדָיו עַל רֹאשׁוֹ וּבָכָה
וְאָמַר, רַבִּי שָׁמְעוֹן רַחֲמִים
שְׁטוּחֲנוֹת מִמֶּנּוּ מִן טוֹב כָּל יוֹם
וְלוֹקְטִים אוֹתוֹ, כְּפִתּוֹב (במדבר יא)
הַמְּמַעִיט אֶסְף עֲשֶׂרָה חֲמֵרִים,
וְעָכְשׁוּ הַרְחִים וְהִמְנִן הַסְתַּלְקוֹ
וְלֹא נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ בְּעוֹלָם, פָּרַט
לְמָה שִׁפְתּוֹב (שמות טו) קַח צְנֻצָּת
אֶחָת וְתֵן שָׁמָּה מְלֵא הָעֵמֶר מִן
וְהִנֵּחַ אוֹתוֹ לִפְנֵי ה' לְמִשְׁמֶרֶת.
וְאֵלּוֹ בְּהִתְגַּלוֹת לֹא כְּתוּב אֶלָּא
לְמִשְׁמֶרֶת, לְהַצְנֵעָה. עָכְשׁוּ מִי
יְכוֹל לְגַלוֹת סוּדוֹת וּמִי יַדַּע
אוֹתָם.

וְלֹא הָיוּ מִתְפָּרְשִׁין. שָׁמְעוּ חַד קָלָא, עֲטָרָא
דְּעֲטָרִין בְּקִדְרִין שְׂרִיא, וּמְרִיָּה לְבַר.

עַד דְּהָוָה יְתִיב, עֶבֶר חַד גְּבָרָא, אֲשַׁגַּח בְּהוּ.
אָמַר, לֹא קִיַּים דָּא, הָא דְכָתִיב, (בראשית טו)

וַיֵּרֶד הָעֵיט עַל הַפְּגָרִים וַיֵּשֶׁב אוֹתָם אַבְרָם.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָא עֲבִידְנָא וְלֹא אִתְפָּרְשִׁין.
אֶהְדֵּר רִישִׁיָּה הֵהוּא גְבָרָא וְאָמַר, עַד לֹא
מָרִיט דָּא רִישִׁיָּה דְמְרִיָּה, וְעַד לֹא גְלִישׁ
לְמִטְרוֹנִיתָא. רַהֲט אַבְתְּרִיָּה תְּלַת מִלִּין, וְלֹא
אָמַר לֵיהּ. חֲלַשׁ דַּעְתִּיָּה דְרַבִּי יְהוּדָה.

וּמָא חַד, אֲדַמּוּף תַּחוֹת אֵילָנָא, וְחָמָא
בְּחֵלְמִיָּה, אַרְבַּעָה גְּדִפִין מִתְתַּקְנִין,

וְסָלִיק רַבִּי שָׁמְעוֹן עֲלֵיהוּ, וְסֹפֵר תוֹרָה
עִמֵּיהּ. וְלֹא שְׂבִיק כָּל סִפְרֵי רִזִין עֲלָאִין

וְאֶגְדָּתָא, דְּלֹא סָלִיק לוֹן בְּהֵדִיָּה. וְסָלִיק לְהוֹן
(ס"א וְסָלִיקוֹן לֵיה) לְרַקִּיעָא, וְחָמָא דְמִתְכַּסֵּיא מִעֵינָא,
וְלֹא אִתְגַּלָּיא.

בַּד אִתְעַר, אָמַר, וַדַּאי מִדְּשָׁכִיב רַבִּי שָׁמְעוֹן,
חֲכָמָתָא אִסְתַּלְקַת מֵאַרְעָא. וְוִי לְדָרָא

דְּהָאִי אַבְנָא טָבָא, דְּהָוּוּ מִתְחַזֵּן (ס"א דְמִתְאַחֲדוּן)
מִנֵּיהּ, וְסָמְכִין עֲלֵיהּ עֲלָאִין וְתַתְּאִין, אִתְאַבִּיד
מִנֵּיהּ.

אִתָּא לְגַבִּיָּה דְרַבִּי אַבָּא, סַח לֵיהּ. סָלִיק רַבִּי
אַבָּא יְדוּי עַל רִישִׁיָּה, וּבָכָה וְאָמַר, רַבִּי

שָׁמְעוֹן רִיחִיָּיא דְּטַחְנִין מִנֵּיהּ מִנָּא טָבָא כָּל
יוֹמָא, וְלִקְטִין לֵיהּ. כְּמָה דְכָתִיב, (במדבר יא)

הַמְּמַעִיט אֶסְף עֲשֶׂרָה חֲמֵרִים, וְהִשְׁתַּא
רִיחִיָּיא וּמִנָּא אִסְתַּלְקוּ וְלֹא אֲשַׁתְּאָר בְּעֵלְמָא

מִינֵיהּ, בַּר כְּמָה דְכָתִיב, (שמות טו) קַח צְנֻצָּת
אֶחָת וְתֵן שָׁמָּה מְלֵא הָעֵמֶר מִן וְהִנֵּחַ אוֹתוֹ

לִפְנֵי ה' לְמִשְׁמֶרֶת. וְאֵלּוֹ בְּאִתְגַּלִּיָּיא לֹא כְּתִיב,
אֶלָּא לְמִשְׁמֶרֶת, לְאַצְנֵעוּתָא. הִשְׁתַּא מָאן יְכִיל

לְגַלְּאָה רִזִין, וּמָאן יַנְדַּע לוֹן.

רָחֵשׁ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה בְּלִחְשׁ, וְאָמַר
לוֹ רַבִּי אֲבָא] וְדָאֵי אוֹתוֹ אִישׁ שְׂרָאִית
הָיָה אֵלָיְהוּ, וְלֹא רָצָה לְגַלּוֹת
סוּדוֹת כְּדֵי שִׁתְּדַע אֶת שְׂבָחוֹ שֶׁל
רַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁהָיָה בְּיָמָיו וְיִכְפּוֹ
הַדוֹר עָלָיו. אָמַר לוֹ, מִסְפִּיק
לְבָכוֹת בְּכֵיָה עָלָיו.

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה בּוֹכֵה כָּל יוֹם
עָלָיו, שֶׁהָרִי נִפְגַּשׁ עִמּוֹ בְּאֲדָרָא
הַקְדוּשָׁה שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן וְשֶׁאֵד
הַחֲבָרִים. אָמַר לוֹ, אוֹי שְׂלֵא
הַסְּתַלְקָתִי אוֹתוֹ יוֹם עִם אוֹתָם
שֶׁלְשָׁה שְׁהַסְּתַלְקוּ, וְלֹא לְרֵאוֹת
דְּוֹר זֶה, שֶׁהָרִי מִתְּהַפֵּף.

אָמַר לוֹ, רַבִּי, אָמַר לִי, כְּתוּב (שם
כח) וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת
הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאֲרָגְמָן וְאֶת
תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ, וְאֵלּוּ
כֶּסֶף לֹא כְּתוּב, וְהָרִי כְּתוּב זָהָב
וְכֶסֶף? אָמַר לוֹ, וְהָרִי גַם נִחְשָׁת,
שֶׁכֶּסֶף וְנִחְשָׁת הָיוּ בְּחֻשְׁבוֹן,
וְכֹאן לֹא. אֲלֵא אִם לֹא שֶׁגִּלָּה
הַמְּנוּרָה הַקְדוּשָׁה בְּמִקְוָמוֹ - לֹא
הַצְּטַרְכְּתִי לְגַלּוֹת.

פְּתַח וְאָמַר, (תְּהִי ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי
הַזָּהָב נְאֻם ה'. הֵינּוּ שְׂכָתוּב (תְּהִלִּים
קטו) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵה'. בְּכִמָּה
מְקוֹמוֹת הַסְּתַפְּלִיתִי בְּכָלִי הַקֹּדֶשׁ
הַלְלוּ, שְׂכָתוּב (וַיִּקְרָא טו) בְּגִדֵי קֹדֶשׁ
הֵם, וְכְתוּב (שְׁמוֹת כח) וְעָשׂוּ בְּגִדֵי
קֹדֶשׁ. אִיזוֹ קֹדֶשֶׁה פֶּאֶן? אֲלֵא כִּף
שְׁנֵינּוּ, קֹדֶשֶׁה הֵם בְּכָל מְקוֹם,
וְכְתוּב בְּגִדֵי קֹדֶשׁ הֵם. וְעִשִׂית
בְּגִדֵי קֹדֶשׁ, כְּמוֹ שְׁלֻמְעֵלָה.

שְׁלֻמְעֵנּוּ, כִּהֵן גְּדוּל לְמַעְלָה, כִּהֵן
גְּדוּל לְמַטָּה. לְבוּשֵׁי כְבוֹד
לְמַעְלָה, וְלְבוּשֵׁי כְבוֹד לְמַטָּה.
וּמָה שְׂלֵא אָמַר כֶּסֶף וְנִחְשָׁת,
לְמִקְוָם אַחַר הֵם הִתְעַלּוּ, שְׂכָתוּב
(שם כז) כָּל עֲמוּדֵי הַחֲצָר סָבִיב
מִחֻשְׁקִים כֶּסֶף וְגו', וְכְתוּב
וְאֲדַנְיָהֶם נִחְשָׁת, שֶׁהֵם כְּלִים
לְשִׁמוּשׁ שֶׁהִמְשִׁיכֵן יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם.
אֲבָרָא פֶּאֶן בְּלְבוּשֵׁי כְבוֹד הָאֵלּוּ

רָחֵשׁ לִיָּה לְרַבִּי יְהוּדָה בְּלִחְשׁוֹ, (אָמַר לִיָּה רַבִּי
אֲבָא) וְדָאֵי הֵהוּא גְּבָרָא דְחָמִית, אֲלֵיָּהוּ
הָוָה. וְלֹא בָּעָא לְגַלְּאָה רִזִּין, בְּגִין דְּתַנְדַּע
שְׂבָחָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּהָוָה בְּיוֹמוֹי, וְיִכְפּוֹן
דְּרָא עָלָיו. אָמַר לִיָּה, דֵּי לְמַכְבֵּי בְּכֵיָה עָלֵיָּה.
רַבִּי יְהוּדָה הָוָה בְּכֵי כָּל יוֹמָא עָלָיו, דְּהָא
אֲעֲרַע עִמָּיָה בְּאֲדָרָא קְדִישָׁא דְרַבִּי
שְׁמַעוֹן, וְשֶׁאֵד חֲבָרִיאָא. אָמַר לִיָּה, וְוִי דְלֵא
אֲסְתַּלְקָנָא הֵהוּא יוֹמָא עִם אֵינּוֹן תְּלַתָּא
דְּאֲסְתַּלְקוּ, וְלֹא לְחָמִי דְרָא דָא, דְּהָא אֲתַהֲפֵף.
אָמַר לִיָּה, רַבִּי אֵימָא לִי, כְּתִיב, (שְׁמוֹת כט) וְהֵם
יִקְחוּ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת
הָאֲרָגְמָן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ, וְאֵלּוּ
כֶּסֶף לֹא כְּתִיב. וְהָא כְּתִיב זָהָב וְכֶסֶף. אָמַר
לִיָּה וְהָא נְמִי נִחְשָׁת, דְּכֶסֶף וְנִחְשָׁת בְּחֻשְׁבָּנָא
הָוּוּ, וְהִכָּא לֹא. אֲלֵא, אִי לֹא דְגִלִּי בּוֹצִינָא
קְדִישָׁא בְּאֲתָרֵיָּה, לֹא אֲצַטְרִיכְנָא לְגַלְּאָה.

פְּתַח וְאָמַר, (תְּהִי ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם
ה', הֵינּוּ דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים קטו) הַשָּׁמַיִם
שָׁמַיִם לֵה'. בְּכִמָּה אֲתַר אֲסְתַּפְּלִנָּא בְּאֵלִין
מְאִנֵּי דְקוּדְשָׁא, דְכְּתִיב, (וַיִּקְרָא טו) בְּגִדֵי קֹדֶשׁ
הֵם, וְכְתִיב, (שְׁמוֹת כח) וְעָשׂוּ בְּגִדֵי קֹדֶשׁ. מְאִי
קֹדֶשֶׁה הִכָּא. אֲלֵא הִכִּי תְנִינָן, קֹדֶשֶׁה אֵינּוֹן
בְּכָל אֲתַר. וְכְתִיב בְּגִדֵי קֹדֶשׁ הֵם. וְעִשִׂית בְּגִדֵי
קֹדֶשׁ, כְּמוֹנוֹא דְלַעֲיֵלָא.

דְּתַנְנָא כִּהֵן גְּדוּל לְעֵילָא, כִּהֵן גְּדוּל לְתַתָּא,
לְבוּשֵׁין דִּיקָר לְעֵילָא, לְבוּשֵׁין דִּיקָר
לְתַתָּא. וּמָה דְלֵא אָמַר כֶּסֶף וְנִחְשָׁת, לְאֲתַר
אֲחֵרָא אֲסְתַּלְיָקוּ. דְכְּתִיב (שְׁמוֹת כז) כָּל עֲמוּדֵי
הַחֲצָר סָבִיב מִחֻשְׁקִים כֶּסֶף וְגו', וְכְתִיב
וְאֲדַנְיָהֶם נִחְשָׁת. דְּאֵינּוֹן מְאִנֵּי שְׁמוּשָׁא,
לְאֲשַׁתְּמָשָׁא מִשְׁכָּנָא בְּהוּ.

אֲבָרָא הִכָּא בְּאֵלִין לְבוּשֵׁין דִּיקָר, לֹא בְּעֵי

לא צריך להשתמש בהם אדם אחר, פרט לכהן הגדול ששמן משחת קדש על ראשו, שכתוב (שם כח) ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, ושבותם לבושים הוא דומה לגגן שלמעלה.

השלמה מההשמטות (סימן נ"ב)

לוי הפסוף ולי הזהב. מאי לי הפסוף ולי הזהב, משל למה הדבר דומה למלך שהיו לו שני אוצרות, אחד של כסף ואחד של זהב, שם של כסף בימינו, ושל זהב בשמאלו. אמר, זה יהיה מזמן וקל להוצאה. ועושה דבריו בנחת, והוא יהיה דבק עם העניים ומנהיגם בנחת, פאותה שאמרנו ימינך ה' נאדרי בכח.

ואם שמח אדם בחלקו טוב, ואם לאו - ימינך ה' תרעץ אויב. מה זה ימינך ה' תרעץ אויב? אמר לו, זה הזהב, שכתוב לי הפסוף ולי הזהב. ולמה נקרא שמו זהב? שבו פלולות שלש מדות. הז' - שבע מדות, הה' - חמש אחרונות אחרונות (אחרונה), הב' - חכמה ובינה. ונקראת נשמה זו על שם אצילות, חמש ספירות אחרונות, וחמש שמות לנשמה (גר"ח"י סימן - נפש רוח נשמה חיה יחידה) - רוח חיה יחידה נשמה נפש.

מה מעשהו? פסא היא ה', לז', שכתוב פי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם, וב' היא קיומם, כמו שנאמר בכראשית. ומה מעשהו כאן? משל למה הדבר דומה? לאחד שהיה לו בת טובה ונעימה ושלמה ונאה, והשיאה לבן מלך, והלבישה ועטרה וקשטה, ונתנה לו עם ממון רב. אמר, אפשר למלך זה לשבת חוץ מביתו? אמרת לא. אפשר לו לשבת כל היום תמיד

לאשתמשא בהו בר נש אחרא, בר מכהנא רבא, דרבו משח קדשא על רישיה. דכתיב (שמות כח) ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת. דבאינון לבושין דמי לגוונא דלעילא.

השלמה מההשמטות (סימן נ"ב)

לוי הפסוף ולי הזהב. מאי לי הפסוף ולי הזהב, משל למה הדבר דומה למלך שהיו לו שתי אוצרות, אחת של כסף ואחת של זהב. שם של כסף בימינו ושל זהב בשמאלו אמר זה יהיה מזומן וקל להוצאה ועושה דבריו בנחת והוא יהיה דבק עם העניים ומנהיגם בנחת. פההיא דאמרינן, ימינך יי נאדרי בכח. (שמות ט"ו)

ואם שמח אדם בחלקו טוב, ואם לאו, (שמות ט"ו) ימינך יי תרעץ אויב. מאי ימינך יי תרעץ אויב, אמר לו, זה הזהב דכתיב לי הפסוף ולי הזהב. למה נקרא שמו זהב שבו פלולות שלש מדות. הז', ז' מדות. הה', ה' אחרונות (ס"א אחרונה) הב' חכמה ובינה ונקראת נשמה זו על שם אצילות ה' ספירות אחרונות וה' שמות לנשמה (ס"א גר"ח"י סימן נפש רוח נשמה חיה יחידה). רוח חיה יחידה, נשמה, נפש.

מאי עבידתיה פסא היא ה' לז'. דכתיב פי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם וב' היא קיומם פמה דאת אמר בפראשית. ומאי עבידתיה הכא, משל למה הדבר דומה לאחד שהיה לו בת טובה ונעימה ושלמה ונאה והשיאה לבן מלך והלבישה ועיטרה וקישטה ונתנה לו עם ממון רב. אמר אפשר למלך זה לשבת חוץ מביתו, אמרת לא. אפשר לו לשבת כל היום תמיד עמה, אמרת

עמה? אמרת לא. הא כיצד? שם חלון בינו לבינה, וכל שעה שצריכה הבת לאביה או האב לבתו, מתחברים יחד בחלון. זהו שכתוב כל כבודה בת מלך פנימה ממשפצות זהב לבושה ע"כ. [כתוב] [ויהם כסף] ואדניהם נחשת, שהם כלי שמוש שהמשכן ישתמש בהם.

אבל כאן בלבושי הכבוד הללו לא צריך להשתמש בהם איש אחר פרט פהן [מההן] הגדול, ששמן משחת קדש על ראשו, שכתוב [ועשית] בגדי קדש לאהרן אחיד לכבוד ולתפארת, באותם לבושים דומה לגון עליון: ע"כ

מההשממות

למדנו, ויקרבו ימי ישראל למוות. אמר רבי יהודה, אוי לעולם, שהרי בני אדם לא רואים ולא שומעים ולא יודעים, שהרי כל יום ויום קול הפרוז נשמע במאנים חמשים עולמות. שנינו, עולם אחד נודע למעלה, וכשהפרוז יוצא, אותו העולם מזדעזע ומתחלחל יוצאות שתי צפרים שעולות מאותו העולם, שמדורם תחת העץ שבו מראה החיים והמות.

יוצאת צפור אחת לצד דרום, וצפור אחת לצד צפון, וצפור אחת כשמאיר היום, ואחת כשגחשף היום, וכל אחת ואחת קוראת ומכריזה מה ששומעים מאותו פרוז.

אחר כך רוצות להתעלות למקומן, ונשמטות רגליהן בנקב תהום רבה, ונלפדות בתוכה עד שנחלק הלילה. וכשנחלק הלילה, הפרוז קורא: (קהלת ט) וכצפרים האחזות בפח פהם יוקשים בני האדם.

אמר רבי יהודה, בשעה שנלפדות רגלי בני האדם וימי

לא. הא כיצד שם חלון בינו לבינה וכל שעה שצריכה הבת לאביה או האב לבתו מתחברים יחד בחלון. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים מ"ה) כָּל כְּבוֹדָהּ בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁפָּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה ע"כ. (ובתיב) (ויהם כסף) (שמות כ"ז) ואדניהם נחשת, דאינון מאני שמושא לאשתמשא משפנא בהו.

אבל הכא באלין לבושין דיקר לא בעי לאשתמשא בהו בר נש אחרא בר פהנא (נ"א מפהנא) רבא, דרבו משח קדשא על רישיה. דכתיב (שמות כ"ח) (ועשית) בגדי קדש לאהרן אחיד לכבוד ולתפארת, דבאינון לבושין דמי לגוונא דלעילא: (ער כאן מההשממות) תנא. ויקרבו ימי ישראל למוות. אמר רבי יהודה, ווי לעלמא, דהא בני נשא לא חמאן ולא שמעון, ולא (דף ר"ז ע"ב) ידעין דהא כל יומא ויומא, קלא דכרוזא אשתמע, במאתן וחמשין עלמין.

תנא עלמא חדא, אשתמודע לעילא. וכד פרוזא נפיק, ההוא עלמא מזדעזעא ומתחלחלא. נפקי תרין צפרין, דאסתלקו מההוא עלמא, דמדוריהון תחות אילנא דחיוז דחיי ומותא ביה.

נפקא חד צפורא לסטר דרומא וחד צפורא לסטר צפונא, וחד צפורא כד נהיר ימא, וחד פד אתחשף ימא. כל חד וחד קרי ומכרוזא, מה דשמעין מההוא פרוזא.

דברתר בעו לאסתלקא לאתריהו, ומשתמטי רגלייהו בנוקבא דתהומא רבא, ומתלפדן בגויה, עד דאתפליג ליליא. פד אתפליג ליליא, פרוזא קרי, (קהלת ט) וכצפרים האחזות בפח פהם יוקשים בני האדם.

אמר רבי יהודה, בשעתא דמתלפדן רגלוי

מתקרבם, אותו יום נקרא יום ה' להשיב רוחו אליו. שנינו, באותה שעה פוקד אותו הכתר הקדוש על רוחו, ומיהו? שכתוב (תהלים ז) ימי שנותינו בהם שבעים שנה. והיא פתח של שביעי של הכל.

ואם מצד הגבורה הוא בא - פתוב ואם בגבורות שמנים שנה, שפתח הגבורה הוא הרי שמני. מכאן והלאה אין מקום להמשך, כמו שנאמר ורהבם עמל ואון. במקום שלא היה יסוד, הבנין לא עומד.

אמר רבי יהודה, אשריהם הצדיקים, כשהקדוש ברוך הוא רוצה להשיב אליו את רוחו אליו ולשאב אותה רוח לתוכו. ששנינו, בשעה שרוצה הקדוש ברוך הוא להשיב אליו את רוחו, אם רוח זו היא של צדיק, מה פתוב? (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

ואם לא נמצא צדיק, או לאותה רוח שצריכה לרחץ באש שדולקת ולהפקן כדי להשאב לגוף המלך. ואם לא נתקנת, או לאותה רוח שמתגלגלת פאבן בכף הקלע, שכתוב (שמואל א כה) ואת נפש איביו יקלענה בתוף כף הקלע. שנינו, אם אותה רוח זוכה, כמה טובות גנוזים לה באותו עולם שכתוב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו.

אמר רבי יוסי, כשמתקרבים ימי אותו האיש, שלשים יום מכריזים עליו בעולם, ואפלו צפרי השמים מכריזים עליו. ואם צדיק הוא, שלשים יום מכריזים עליו בין הצדיקים בגן עדן.

שנינו, כל אותם שלשים ימים נשמתו יוצאת ממנו בכל לילה,

דבני נשא, ויומוי אתקריבו, ההוא יומא, אתקרי יום ה', לאתבא רוחיה ליה. תנא בהיא שעפא, פקדא ההוא כתרא קדישא, על רוחיה. ומאן איהו, דכתוב, (תהלים ז) ימי שנותינו בהם שבעים שנה. והיא כתרא שביעאה דכלא.

ואם מסטרא דגבורה קאתי, פתיב, ואם בגבורות שמנים שנה דכתרא דגבורה תמינאה הוי, מפאן ולהלאה, לית אתר לאתמשך, כמה דאת אמר, ורהבם עמל ואון. פאתר דלא הוי יסודא, בנינא לא אתקיים.

אמר רבי יהודה, זפאין אינון צדיקא, פד קדשא בריה הוא בעא לאתבא רוחיה ליה, ולשאבא ההוא רוחא בגויה. דתנא, בשעפא דקדשא בריה הוא בעא לאתבא רוחיה ליה, אי זפאה הוא ההוא רוחא, מה פתיב, (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה.

ואי לא אשתפח זכאה, ווי לההוא רוחא, דבעי לאסתחאה בנורא דדליק, ולא תתקנא בגין לאשתאבא בגופא דמלכא ואי לא אתתקנת, ווי לההוא רוחא, דמתגלגלא כאבנא בקוספיתא, דכתוב, (שמואל א כה) ואת נפש איביו יקלענה בתוף כף הקלע. תנא, אי ההוא רוחא זכי, כמה טבין גניזין ליה בההוא עלמא. דכתוב, (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו.

אמר רבי יוסי, פד ההוא בר נש אתקריבו יומוי, תלתין יומין מכריזי עלוי בעלמא ואפילו צפרי שמאי מכריזין עלוי. ואי זפאה הוא, תלתין יומין מכריזין עלוי בין צדיקא, בגינתא דעדן.

תנא, כל אינון תלתין יומין, נשמתיה נפקת

ועולה ורואה את מקומה באותו העולם, ואותו אדם לא יודע ולא משגיח ולא שולט בנשמתו כל אותם שלשים יום כמו שהיה בתחלה, שכתוב (קהלת ח) אין אדם שליט ברוח לכלא את הרוח וגו'. אמר רבי יהודה, מפשמתחילים אותם שלשים יום, צלם האדם נחשף, והדמות שנראית בארץ נמנעת.

רבי יצחק היה יושב יום אחד על פתחו של רבי יהודה והיה עצוב. יצא רבי יהודה ומצא אותו בשער שלו שהיה יושב ועצוב. אמר לו, מה יום זה משאר ימים?

אמר לו, באתי אליך לבקש ממך שלשה דברים. אחד - שפאשר תאמר דברי תורה ותזכיר מאותם דברים שאני אמרתי, שתאמר אותם בשמי, כדי להזכיר את שמי. ואחד - שתזכר את יוסף בני בתורה. ואחד - שתלך לקברי כל שבעת הימים ותבקש בקשתך עלי.

אמר לו, מנין לך? אמר לו, הרי נשמתו מסתלקת ממני בכל לילה, ולא מאירה לי בתלום כמו שהיתה בתחלה. ועוד, שפאשר אני מתפלל ומגיע לשומע תפלה, אני משגיח בצלמי שבפתל ולא רואה אותו, ואמרתי, הואיל והצלם העבר ולא נראה, שהרי הפרוז יוצא ומכריז, שכתוב (תהלים ט) אף בצלם יתהלך איש - כל זמן שצלם האדם לא יעבר ממנו, יתהלך איש ורוחו עומדת בתוכו. כשהעבר צלם האדם ולא נראה, אז הוא מעבר מהעולם הזה.

אמר לו, ומכאן, שכתוב (איוב ח) כי צל ימינו עלי ארץ. אמר לו, כל הדברים הללו שאתה רוצה שאני אעשה, אבל אבקש ממך, שבאותו עולם תברר את מקומי

מניה בכל ליליא, וסלקת וחתמאת דוכתה בהווא עלמא, וההוא בר נש לא ידע, ולא אשגח, ולא שליט בנשמתיה, כל אינון תלתין יומין כמה דהוה בקדמיתא. דכתיב, (קהלת ח) אין אדם שליט ברוח לכלא את הרוח וגו'. אמר רבי יהודה, מפד שראן אינון תלתין יומין, צלמא דבר נש אתחשף, ודיוקנא דאתחזי בארעא אתמנעת.

רבי יצחק הוה יתיב יומא חד אפתחא דרבי יהודה, והוה עציב. נפיק רבי יהודה, אשפחיה לתרעיה, דהוה יתיב ועציב. אמר ליה (צ"ל ט) מאן יומא דין משאר יומין.

אמר ליה, אתינא לגבך, למבעי מינך תלת מלין, חד, דכד תימא מלי דאורייתא, ותדפר מאינון מלין דאנא אמינא, דתימא לון משמי, בגין לאדפרא שמי. וחד דתזכי ליוסף ברי באורייתא. וחד, דתיזיל לקברי כל ז' יומין, ותבעי בעותיך עלי.

אמר ליה מנין לך. אמר ליה, הא נשמתו אסתלקת מיני בכל ליליא, ולא אנהיר לי בחלמא כמה דהוה בקדמיתא. ועוד דכד אנא מצלינא ומטינא לשומע תפלה, אשגחנא בצולמי דילי בכותלא, ולא חמינא ליה. ואמינא דהואיל וצלמא אתעבר ולא אתחזי, דהא כרוזא נפיק וכריז. דכתיב, (תהלים ט) אף בצלם יתהלך איש, כל זמנא דצולמא דבר נש לא יתעבר מגיה, יתהלך איש, ורוחיה אתקיימא בגויה. אתעבר צולמא דבר נש ולא אתחזי, אתעבר מהאי עלמא.

אמר ליה, ומהכא, דכתיב, (איוב ח) כי צל ימינו עלי ארץ. אמר ליה, כל אלין

כל הדברים הללו שאתה רוצה שאני אעשה, אבל אבקש ממך, שבאותו עולם תברר את מקומי

אֶצְלָךְ כְּמוֹ שֶׁהֵייתִי בְּעוֹלָם הַזֶּה.
בְּכַה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, בְּבִקְשָׁה
מִמֶּךָ שְׁלֹא תִפְרַד מִמֶּנִּי כָּל הַיָּמִים
הַלְלוּ.

הִלְכוּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, מִצְּאוּהוּ
שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. זָקַף
עֵינָיו רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרָאָה אֶת רַבִּי
יִצְחָק, וְרָאָה אֶת מְלֶאֶךְ הַמָּוֶת
שֶׁרָץ לִפְנָיו וְרוֹקֵד לִפְנָיו. קָם רַבִּי
שְׁמַעוֹן, וְאָחַז בְּיַד רַבִּי יִצְחָק.
אָמַר, גּוֹזְרֵנִי שְׁמִי שְׂרָגִיל לְהַפְנִס
- יִכְנֹס, וְמִי שְׁלֹא רָגִיל לְהַפְנִס -
לֹא יִכְנֹס. נִכְנְסוּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי
יְהוּדָה, קָשַׁר אֶת מְלֶאֶךְ הַמָּוֶת
בַּחוּץ.

הַתְּבוּנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְרָאָה שְׁעַד
עֶכְשָׁו טָרַם הַגִּיעַ זְמַן, שֶׁהָרִי עַד
שְׁמֵנָה שְׁעוֹת שֶׁל הַיּוֹם הָיָה זְמַן.
הוֹשִׁיבוּ לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהָיָה
מְלַמְדוֹ בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן
לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ, שֵׁב עַל הַפֶּתַח,
וּמָה [וּמִי] שֶׁתִּרְאֶה אֶל תְּדַבֵּר עִמּוֹ.
אִם יִרְצֶה לְהַפְנִס לְכָאן, תִּשְׁבִּיעַ
אוֹתוֹ שְׁבוּעָה שְׁלֹא יִכְנֹס.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי יִצְחָק,
רְאִיתָ אֶת דְּמוֹת אַבִּיךָ הַיּוֹם אוֹ
לֹא? שֶׁהָרִי שְׁנִינּוּ, בְּשַׁעַה שְׁאַדָּם
מִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, אָבִיו וְקָרוֹבָיו
נִמְצְאִים שָׁם, וְרוֹאֶה אוֹתָם וְנוֹדַע
לָהֶם, וְכָל אוֹתָם שִׁיְהִי מְדוּרוֹ
עִמָּם שְׁבֹאוֹתוֹ עוֹלָם בְּדַרְגָּה
אַחַת, כָּלֵם מִתְּפִנְסִים וְנִמְצְאִים
עִמּוֹ, וְהוֹלְכִים עִם נִשְׁמָתוֹ עַד
הַמָּקוֹם שֶׁתִּשְׁרֶה בְּמִקוּמָהּ. אָמַר,
עַד עֶכְשָׁו לֹא רְאִיתִי.

בֵּין כֶּף קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר,
רַבּוֹן הָעוֹלָם, נוֹדַע רַבִּי יִצְחָק
אֶצְלָנוּ, וְהוּא מְאוֹתָן שְׁבַע עֵינַיִם
שֶׁל כָּאן. הָרִי אַחֲזָתִי אוֹתוֹ וְתָן
לִי. יִצָּא קוֹל וְאָמַר: פֶּסַס אֲדוֹנָנוּ
קָרְבָה בְּכֹנְפֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִי

מְלִין דְּאֵת בְּעֵי עֲבִידְנָא. אָבַל בְּעֵינָא מִינָךְ (ד) ריח ע"א)
דְּבַהֲהוּא עֲלֵמָא, תְּבַרִיר דְּוִכְתָּאֵי גַבְךָ,
כְּמָה דְּהוּינָא בְּהָאֵי עֲלֵמָא. בְּכַה רַבִּי יִצְחָק
וְאָמַר, בְּמִטּוֹ מִינָךְ, דְּלֹא תִתְּפַרֵשׁ מִנָּאֵי כָּל
אֲלִין יוֹמִין.

אֲזָלוּ לְגַבְיָה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲשַׁכְּחוּהוּ דְּהוּהוּ
לְעֵי בְּאוֹרֵייתָא, זָקִיף עֵינָיו רַבִּי שְׁמַעוֹן,
וְחָמָא לְרַבִּי יִצְחָק, וְחָמָא לְמְלֶאֶךְ הַמָּוֶת
דְּרַהִיט קַמִּיה, וְרַקִּיד קַמִּיה. קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן,
אֲחִיד בִּידֵיה דְּרַבִּי יִצְחָק. אָמַר, גּוֹזְרָנָא, מָאן
דְּרָגִיל לְמִיעַל, יַעוּל. וּמָאן דְּלֹא רָגִיל
לְמִיעַל, לֹא יַיעוּל. עָאלוּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי
יְהוּדָה, קָטִיר מְלֶאֶךְ הַמָּוֶת לְבַר.

אֲשַׁנַּח רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְחָמָא דְּעַד כְּעַן לֹא מְטָא
עֲדָנָא, דְּהָא עַד תְּמַנָּא שְׁעֵתֵי דְּיוֹמָא
הָיָה זְמָנָא. אוֹתִבִּיה קָמִי רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהוּהוּ
לְעֵי לִיָּה בְּאוֹרֵייתָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי
אֶלְעָזָר בְּרִיָּה, תִּיב אֶפְתַּחָא וּמָה (ג"ל ומאן)
דְּתַחְמִי, לֹא תִשְׁתַּעֵי בְּהֵדִיָּה. וְאִי יִבְעֵי לְמִיעַל
הָכָא, אוּמִי אוּמָאָה דְּלֹא לִיעוּל.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי יִצְחָק, חָמִית דְּיוֹקְנָא
דְּאַבוּךָ יוּמָא דָּא, אוּ לֹא. דְּהָא תְּנִינָן,
בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נֶשׁ אֶסְתַּלֵּק מִעֲלֵמָא, אָבוּי
וְקָרִיבוּי מִשְׁתַּפְּחִין תַּמָּן עַמִּיָּה, וְחָמָא לוֹן
וְאִשְׁתַּמּוּדַע לוֹן, וְכָל אֵינּוֹן דְּהוּהוּ מְדוּרִיָּה
גַּבְיָהוּ בְּהוּא עֲלֵמָא בְּדַרְגָּא חַד, כְּלָהוּ
מִתְּפִנְשֵׁי וּמִשְׁתַּפְּחֵי עַמִּיָּה, וְאֶזְלִין עִם
נִשְׁמָתֵיה, עַד אֶתֶר דְּתִשְׁרֵי בְּאַתְרִיָּה. אָמַר, עַד
כְּעַן לֹא חָמִינָא.

אֲדַהְבִּי קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, מְאָרִי דְּעֲלֵמָא,
אֲשַׁתְּמוּדַע רַבִּי יִצְחָק לְגַבְךָ, וּמֵאֲנוּן
שְׁבַעָה עֵינָיִן דְּהָכָא הוּא. הָא אֲחִידְנָא בֵּיה,

וְהַב לִי. נִפְקַ קְלָא וְאָמַר, כְּוִרְסִיָּא (כ"א מסיסה) דְּמְאָרִיָּה קָרִיבָא בְּגַדְפוּי דְּרַבִּי

הוא שלף ועמד יבא בזמן שתפנס
לשרות בכסאף. אמר רבי שמעון,
ודאי.

בין כף ראה רבי אלעזר שהיה
מסתלק מלאף המות, ואמר, אין
גזר דין במקום שמצוי רבי שמעון
בר יוחאי. אמר רבי שמעון לרבי
אלעזר בנו, תפנס לכאן ואחז
ברבי יצחק, שהרי ראיתי בו
שהוא פוחד. נכנס רבי אלעזר
ואחז בו, ורבי שמעון החזיר פניו
ולמד תורה.

גידם רבי יצחק וראה את אביו.
אמר לו, בני, אשרי חלקך בעולם
הזה ובעולם הבא, שהרי בין
העלים של עץ החיים שבגן עדן
נתון [אתה יושב] עץ גדול וזקק בשני
עולמות, והוא רבי שמעון בר
יוחאי, שהרי הוא אחז אותך
בענפיו. אשרי חלקך בני.

אמר לו, אבא, ומה אני שם? אמר
לו, שלשה ימים היו שכסו את
חדר משכבך, ותקנו לך חלונות
פתוחים להאיר לך מארבעת צדדי
העולם, ואני ראיתי מקומך
ושמחת, שאמרתי אשרי חלקך
בני, מחוץ לזה שעד עכשו לא
זכה בך בתורה.

והרי עכשו היו עתידים לבא אליך
שנים עשר צדיקים מהחברים,
ועד שהיו יוצאים התעורר קול
בכל העולמות: מי הם החברים
[השבלים] שעומדים כאן? התעטרו
בשביל רבי שמעון, בקשה בקש
ונתנה לו.

ורא זה לבדו, שהרי שבעים
מקומות מתעטרים כאן בשבילו,
ובכל מקום ומקום פתוחים
פתחים לשבעים עולמות, וכל
עולם ועולם נפתח לשבעים רצים,
וכל רץ ורץ נפתח לשבעים פתרים
עליונים, ומשם נפתחו דרכים

רהיטא ורהיטא, אתפתח

שמעון, הא דידך הוא, ועמד תייתה בזימנא
דתיעול למשרי בכורסגך. אמר רבי שמעון,
ודאי.

אדהבו, חמא רבי אלעזר דהוה אסתליק
מלאף המות. ואמר, לית קופטרא
דטיפסא, באתר דרבי שמעון בן יוחאי
שכיח. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה,
עול הכא, ואחיד ביה ברבי יצחק, דהא
חמינא ביה דמסתפי. עאל רבי אלעזר,
ואחיד ביה. ורבי שמעון אהדר אנפיה ולעי
באורייתא.

ניים רבי יצחק, וחמא לאבוי. אמר ליה,
ברי, זכאה חולקך בעלמא דין
ובעלמא דאתי. דהא בין טרפי אילנא דחיי
דגנתא דעדן, אתיהיב (את רבי) אילנא רבא
ותקיף בתרין עלמין, רבי שמעון בן יוחאי
הוא. דהא הוא אחיד לך בענפוי, זכאה
חולקך ברי.

אמר ליה אבא, ומה אנא התם. אמר ליה,
תלת יומין הוו דחפו אדרא
דמשכבך, ותקיננו לך פוין פתיחן, לאנהרא
לך מארבע סטרין דעלמא, ואנא חמינא
דוכתיך וחדינא, דאמינא זכאה חולקך ברי.
בר דעד כעז, ברך לא זכי באורייתא.

והא השתא הוי זמינן למיתי גבך, תריסר
צדיקיא דחברייא, ועד דהוינא נפקי,
אתער קלא בכלהו עלמין, מאן חברין (ס"א
שבילין) דקיימין הכא, אתעטרו, בגיניה דרבי
שמעון. שאלתא שאיל, ואתיהיב ליה.

ורא דא בלחודוי, דהא שבעין דוכתי
מתעטרן הכא דיליה. וכל דוכתא
ודוכתא, פתחין פתיחן לשבעין עלמין. וכל
עלמא ועלמא אתפתח לשבעין רהיטין. וכל

לְשַׁבְּעִין כְּתָרִין עֲלָאִין. וּמִתְמָן אֲתַפְתְּחוּ
אֲרַחֲיִן לְעֵתִיקָא סְתִימָאָה דְכֻלָּא, לְמַחְמֵי
בְּהֵוּא נְעִימוּתָא עֲלָאָה דְנִהְרָא, וּמִהֲנִיא
לְכֻלָּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים כז) לְחַזוּת
בְּנוּעָם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. מָהוּ וּלְבַקֵּר
בְּהִיכְלוֹ. הִינּוּ דְכְּתִיב, (במדבר יב) כָּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא.

אָמַר לוֹ, אַבָּא, כְּמָה זְמַן נִתְּנוּ לִי
בְּעוֹלָם הַהוּא? אָמַר לוֹ, אֵינְךָ רְשׁוּת
וְלֹא מוֹדִיעִים לְאַדָּם, אֲבָל בְּהַלּוּלָא
הַגְּדוֹלָה שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן תְּהִיָּה
עוֹרֵף שְׁלַחְנוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר צְאִינָה
וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלָמָה
בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם
חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׁמִחַת לְבוֹ.

בֵּין כֶּף הַתְּעוֹרֵר רַבִּי יִצְחָק, וְהִיָּה
צוֹחֵק וּפְנֵי מְאִירִים. רָאָה רַבִּי
שְׁמַעוֹן, וְהִסְתַּפֵּל בְּפָנָיו. אָמַר לוֹ,
דְּבַר חֲדָשׁ שְׁמַעְתָּ? אָמַר לוֹ, וְדָאִי.
אָמַר לוֹ. הַשְּׁתַּטַּח לְפָנַי רַבִּי
שְׁמַעוֹן.

רְמַדְנֵנוּ, מֵאוֹתוֹ יוֹם הָיָה רַבִּי יִצְחָק
אוֹחֵז אֶת בְּנוֹ בְּיָדוֹ וּמְלַמֵּד אוֹתוֹ.
תּוֹרָה, וְלֹא הָיָה עוֹזֵב אוֹתוֹ.
כְּשֶׁהָיָה נִכְנֵס לְפָנַי רַבִּי שְׁמַעוֹן,
הוֹשִׁיב אֶת בְּנוֹ בְּחוּץ, וְיָשָׁב לְפָנַי
רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָיָה קוֹרֵא לְפָנָיו,
(ישעיה לח) ה' עֲשֵׂקָה לִי עֲרַבְנִי.

רְמַדְנֵנוּ, בְּאוֹתוֹ יוֹם תְּקִיף וּמְפַחֵיד
שֶׁל הָאָדָם, כְּשֶׁמְגִיעַ זְמַנּוֹ לְהִסְתַּלַּק
מִהָעוֹלָם, אַרְבַּעַת צַדִּיקֵי הָעוֹלָם
עוֹמְדִים בְּדִין הַקֶּשֶׁה, וּמִתְעוֹרְרִי
דִּינִים מֵאַרְבַּעַת צַדִּיקֵי הָעוֹלָם,
וְאַרְבַּעַת קְשָׁרִים נִיּוֹצִים, וּקְטֻטָּה
נִמְצָאת בֵּינֵיהֶם, וְרוֹצִים לְהַפְרִיד
כָּל אֶחָד לְצַדּוֹ.

הַכְּרוּז יוֹצֵא וּמְכַרִּיז בְּאוֹתוֹ
הָעוֹלָם, וְנִשְׁמָע בְּמֵאתִים שְׁבַעִים
עוֹלָמוֹת. אִם צַדִּיק הוּא - כָּל

לְשַׁבְּעִין כְּתָרִין עֲלָאִין. וּמִתְמָן אֲתַפְתְּחוּ
אֲרַחֲיִן לְעֵתִיקָא סְתִימָאָה דְכֻלָּא, לְמַחְמֵי
בְּהֵוּא נְעִימוּתָא עֲלָאָה דְנִהְרָא, וּמִהֲנִיא
לְכֻלָּא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (תהלים כז) לְחַזוּת
בְּנוּעָם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. מָהוּ וּלְבַקֵּר
בְּהִיכְלוֹ. הִינּוּ דְכְּתִיב, (במדבר יב) כָּכָל בֵּיתִי
נֶאֱמָן הוּא.

אָמַר לִיָּה, אַבָּא, כְּמָה זְמַנָּא יְהִיבוּ לִי בְּהֵאִי
עֲלָמָא, אָמַר לִיָּה, לִית לִי רְשׁוּתָא וְלֹא
מוֹדְעֵי לִיָּה לְבַר נֶשׁ. אֲבָל בְּהַלּוּלָא רַבָּא
דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, תְּהֵא מִתְקַן פְּתוּרִיָּה. כְּמָה
דְאַתְּ אָמַר, (שיר השירים ג) צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת
צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלָמָה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ
בְּיוֹם חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׁמִחַת לְבוֹ.

אֲדַהְבֵי אֲתַעֵר רַבִּי יִצְחָק, וְהָיָה חֲיִיף,
וְאַנְפוּי נְהִירִין. חָמָא רַבִּי שְׁמַעוֹן,
וְאַסְתַּפֵּל בְּאַנְפוּי. אָמַר לִיָּה, מְלָה חֲדָתָא
שְׁמַעְתָּא. אָמַר לִיָּה, וְדָאִי. סָח לִיָּה, אֲשַׁתַּטַּח
קַמִּיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן.

תְּאֵנָא, מִהֵוּא יוֹמָא, הָוָה (דף ריח ע"ב) רַבִּי
יִצְחָק אֶחָיד לְבָרִיָּה בִּידֵיָּה, וְלַעֲי
לִיָּה בְּאוּרִיָּתָא, וְלֹא הָוָה שְׁבָקִיָּה. כִּד הָוָה
עָאֵל קַמִּיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אוֹתְבִיָּה לְבָרִיָּה
לְבַר, וְיִתִּיב קַמִּיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָוָה קָרִי
קַמִּיָּה (ישעיה לח) ה' עֲשֵׂקָה לִי עֲרַבְנִי.

תְּנָא, בְּהֵוּא יוֹמָא תְּקִיפָא וְדַחִילוֹ דְבַר נֶשׁ,
כִּד מְטִי זְמַנִּיָּה לְאַסְתַּלְקָא מֵעֲלָמָא,
אַרְבַּע סְטָרִין דְּעֲלָמָא קִיָּיִמִין בְּדִינָא תְּקִיפָא,
וּמִתְעָרִין דִּינִין מֵאַרְבַּע סְטָרֵי עֲלָמָא. וְאַרְבַּע
קְשׁוּרִין נִצְאָן, וּקְטֻטוּתָא אֲשַׁתַּפַּח בֵּינֵיהוּ,
וּבְעֵינִין לְאַתְפָּרְשָׁא כָּל חַד לְסְטָרוּי.

כְּרוּזָא נְפִיק וּמְכַרְזָא בְּהֵוּא עֲלָמָא, וְאַשְׁתַּמַּע בְּמֵאתָן וְשַׁבְּעִין עֲלָמִין.

העולמות שמחים כנגדו, ואם לא - אוי לאותו האיש ולחלקו. למרנו, באותו הזמן שהכרוז מכריז, אז יוצאת שלהבת מצד צפון, והולכת ובושרת בנהר דינור, ונפרדת לארבעת צדדי העולם, ושורפת את נשמות הרשעים. ויוצאת אותה שלהבת ועולה ויורדת בעולם, ואותה שלהבת מגיעה לכנפי התרנגול השחר, ומכה בכנפיו וקורא בפתח בין השערים.

פעם ראשונה קורא ואומר, (מלאכי ג) הנה היום בא בער פתנור וגו'. פעם שניה קורא ואומר, (עמוס ד) כי הנה יוצר הרים וברא רוח ומגיד לאדם מה שחוו. ואותה שעה ישב בן אדם במעשיו שמעידים לפניו, והוא מודה עליהם. פעם שלישית, כשרוצים להוציא ממנו את נשמתו, קורא התרנגול ואומר, (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'.

אמר רבי יוסי, תרנגול שחר למה יוצא? אמר לו רבי יהודה, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בארץ, הכל רמוז בחכמה, רק שבני אדם לא יודעים. זהו שכתוב (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קניגוד. ומשום שנעשו בחכמה, כלם רמוזים בחכמה. והתרנגול השחר, שנינו אין דין שורה אלא במקום שהוא מינו, ושחר בא מצד הדין. ולכן בחצות הלילה ממש, כשמתעוררת רוח של צד צפון, שלהבת אחת יוצאת ומכה תחת כנפי התרנגול והוא קורא. וכל שכן בתרנגול שחר, שמתפון יותר מאחר.

אי זפאה הוא, פלהו עלמין חדאן לקדמותיה. ואי לאו, ווי לההוא בר נש ולחולקיה.

תנא, בההוא זמנא דכרוזא כריז, כדין נפק חד שלהובא מסטר צפון, ואזלא ואתוקד בנהר דינור, ומתפרשא לארבע סטרי עלמא, ואוקיד נשמתהון דחייביא. ונפק ההוא שלהובא, וסלקא ונחתא בעלמא. וההוא שלהובא מטא בגדפוי דתרנגולא אוכמא, ובטש בגדפוי, וקרי בפתחא בין תרעי.

זמנא קדמאה קרי ואמר, (מלאכי ג) הנה היום ה' בא בוער פתנור וגו'. זמנא תניינא קרי ואמר, (עמוס ד) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שחוו. וההיא שעתא, יתיב בר נש בעובדוי, דסהדין קמיה, והוא אודי עלייהו. זמנא תליתאה, פד בעיין לאפקא נשמתיה מניה, קרי תרנגולא ואמר, (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'.

אמר רבי יוסי, תרנגולא אוכמא למאי נפקא. אמר ליה רבי יהודה, כל מה דעבד קדשא בריהו הוא בארעא, פלהו רמיז בחכמה, בר דבני נשא לא ידעי. הדא הוא דכתיב, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קניגוד, ומשום דאתעבידו בחכמה, פלהו רמיזין בחכמה.

ותרנגולא אוכמא, תנינן, לית דינא שריא אלא באתר דהוא זיניה. ואוכמא מסטרא דדינא קאתי. ובגין כן, בפלגות ליליא ממש, פד רוחא דסטרא דצפון אתער, חד שלהובא נפיק, ובטש תחות גדפוי דתרנגולא, וקרי. וכל שכן בתרנגולא אוכמא, דאתפון יתיר מאתרא.

אף כאן, בשעה שדין האדם יתעורר, מתחיל וקורא לו, ואין מי שיודע בזה, פרט לאותו איש ששוכב. ששנינו, בשעה שהאיש שוכב והדין שרוי עליו להוציא מהעולם הזה, מתוספת בו רוח עליונה מה שלא היה בימיו, וכיון ששורה עליו ונדבקת בו, רואה מה שלא זכה בימיו, משום שהתוספה בו אותה הרוח. וכשמתוספת בו ורואה, אז יוצא מהעולם הזה. זהו שכתוב (שם) תסף רוחם יגעוץ ואל עפרם ישובו. אז כתוב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי. בחייהם לא זוכים, במיתתם זוכים.

למדנו, בשעה שאדם מת, נתנה לו רשות לראות, ורואה אצלו קרוביו וחבריו מאותו העולם, ונודע להם, וכלם חקוקים בדמיותיהם כמו שהיו בעולם הזה. אם צדיק אותו האיש, כלם שמחים לפניו ומקדימים לו שלום.

ואם אינו צדיק, לא נודעים אליו. פרט לאותם הרשעים שטורדים אותם בכל יום בגיהנם, וכלם עצובים ופותחים בוי ומסיימים בוי, ומרים עיניו ורואה אותם כמו גץ שעולה מהאש. אף כף הוא פותח וי.

למדנו, בשעה שיוצאת נשמת האדם, הולכים כל קרוביו וחבריו שפאותו עולם עם נשמתו, ומראים לו מקום העדון ומקום הענש. אם הוא צדיק, רואה את מקומו, ועולה ויושב ומתעדן בעדון עליון של אותו עולם. ואם אינו צדיק, נשארת אותה נשמה בעולם הזה עד שנטמן הגוף בקרקע. פיון שנטמן, פמה שומרי החקים אוחזים בו עד שמגיע

אוף הקא, בשעתא דדינא דבר נש יתער, שארי וקרי ליה, ולית דינע ליה, בר ההוא בר נש דשכיב. דתנינן, בשעתא דבר נש שכיב, ודינא שריא עליה לנפקא מהאי עלמא, אתוסף רוחא עלאה ביה, מה דלא הוה ביומיו. וכיון דשריא עלוי ואתדבק ביה, חמי מה דלא זכה ביומיו, משום דאתוסף ביה ההוא רוחא. וכד אתוסף ביה וחקא, פדין נפיק מהאי עלמא, הדא הוא דכתיב, (תהלים קד) תוסף רוחם יגעוץ ואל עפרם ישובו. פדין פתיב, (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי, בחייהוץ לא זכאן, במיתתהוץ זכאן.

תאנא, בשעתא דבר נש מית, אתיהיב ליה רשותא למחמי, וחי גביה קריבוי וחברוי מההוא עלמא, ואשתמודע להו. וכלהו גליפין בדיוקניהוץ פמה דהו ביהאי עלמא. אי זכאה ההוא בר נש, פלהו חדאן קמיה, ומקדמי ליה שלם.

ואי זכאה לא הוי, לא אשתמודען גביה, בר מאינוץ חייביא, דטרדין לון בכל יומא בגיהנם. וכלהו עצביין, ופתחין בווי ומסיימין בווי. וסליק עינוי, וחקא לון פטיסא דמסתלקא מן נורא, אוף הכי, הוא פתח, ווי.

תניא, בשעתא דנפק נשמתיה דבר נש, אזלין פלהו קריבוי וחברוי דההוא עלמא עם נשמתיה, ומחזיין ליה אתרא דעדונא, ואתרא דעונשא. אי זכאה הוי, חמי דוכתיה, וסליק ויתיב, ואתעדן בעדונא עלאה דההוא עלמא. ואי לא הוי זכאה, אשתארת ההיא נשמתא ביהאי עלמא, עד דאטמיר גופא בארעא. פיון דאטמר, פמה גרדינין דנמוסין אחרן ביה,

לְדוֹמָ"ה, וּמְכַנְיָסִים אוֹתוֹ בְּמִדּוֹר
שְׁלוֹ שֶׁל הַגִּיחָנִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל שִׁבְעַת
הַיָּמִים הַנִּשְׁמָה הוֹלֶכֶת מִהַבֵּית
לְקַבְרוֹ וּמִקְבְּרוֹ לַבַּיִת, וּמִתְאַבֶּלֶת
עָלָיו עַל הַגּוֹף, שִׁפְתוֹב (אִיּוֹב יד) אֵף
בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וּנְפָשׁוֹ עָלָיו
תִּאָכַל. הוֹלֶכֶת וְיוֹשֶׁבֶת בְּבֵיתוֹ,
וְרוֹאֶה אֶת כָּל־עֲצוּבִים וְאֲבָלִים.
לְמַדְנֵנו, אַחֵר שִׁבְעָה יָמִים הַגּוֹף
נִהְיָה כְּמוֹ שֶׁהָיָה, וּנְשָׁמְתוֹ עוֹלָה
לְמִקּוּמָה. נִכְנָסֶת לְמַעֲרַת
הַמְּכַפְלָה, רוֹאֶה מָה שֶׁרוֹאֶה,
וְנִכְנָסֶת לְמִקּוּם שֶׁנִּכְנָסֶת, עַד
שֶׁמְגִיעָה לְגֵן עֵדֶן, וּפּוֹגֶשֶׁת אֶת
הַפְּרוּבִים וּשְׂנִינּוֹת הַחֶרֶב שֶׁבְּגֵן
עֵדֶן שֶׁלְמִטָּה. אִם צָדִיק הוּא
שֶׁתִּפְנֶס, נִכְנָסֶת.

שְׂנִינּוֹ, אַרְבָּעָה עֲמוּדִים זְמִינִים,
וְדָמוֹת אַחַת שֶׁל הַגּוֹף בִּידֵיהֶם,
מִתְלַבֶּשֶׁת בּוֹ בַּחֲדוּהָ וְיוֹשֶׁבֶת
בְּאוֹתוֹ מִדּוֹר שֶׁל גֵּן עֵדֶן שֶׁלְמִטָּה
עַד זְמַן שֶׁנִּגְזַר עָלֶיהָ, אַחֵר כָּף
הַפְּרוּז קוֹרָא.

וְעַמּוּד שֶׁל שְׁלֹשָׁה גִּנְנִים מְזַדְמֵן,
וְאוֹתוֹ הַעֲמוּד נִקְרָא מְכוּן הַר
צִיּוֹן, שִׁפְתוֹב (ישעיהו) וּבָרָא ה' עַל
כָּל מְכוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהּ עֵנָן
עָנָן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְגו'. עוֹלָה בְּאוֹתוֹ
הַעֲמוּד לְפֶתַח שֶׁל צֶדֶק שֶׁצִּיּוֹן
וִירוּשָׁלַיִם בּוֹ.

אִם זָכָה לַעֲלוֹת יוֹתֵר - טוֹב חֲלָקוֹ
וְגוֹרְלוֹ לְהִדְבֵּק בְּתוֹף הַגּוֹף שֶׁל
הַמְּלָךְ, וְאִם לֹא זוֹכֵה לַעֲלוֹת יוֹתֵר
- כְּתוּב (שם) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן
וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֵר
לוֹ. וְאִם זָכָה לַעֲלוֹת יוֹתֵר - צָדִיק
הוּא, שְׂזוּכָה לְכַבֹּד שֶׁל הַמְּלָךְ
וְלִהְתַּעֲדָן בְּעֵדוֹן עָלְיוֹן שֶׁלְמַעְלָה
מִמִּקּוּם שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, שִׁפְתוֹב
(שם נח) אֵז תִּתְעַנֵּג עַל ה'. עַל ה'
דְּרוֹקָא. אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ שֶׁל מִי שְׂזוּכָה
לְחַסֵּד הַזֶּה, שִׁפְתוֹב (תהלים קח) כִּי
גָדַל מֵעַל שָׁמַיִם חֲסִדְךָ.

עַד דְּמָטָא לְדוֹמָ"ה, וְעֹאֲלִין לִיהָ בְּמִדּוֹרוֹ
דְּגִיחָנִם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל ז' יוֹמִין, נִשְׁמָתָא אֲזֵלָא
מִבֵּיתָיָה לְקַבְרֵיהָ, וּמִקְבְּרֵיהָ לְבֵיתָיָה,
וְאִתְאַבֶּלֶת עָלָיו (דף ריש ע"א) דְּגוּפָא. דְּכְתִיב, (אִיּוֹב יד)
אֵף בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וּנְפָשׁוֹ עָלָיו תִּאָכַל. אֲזֵלָא
וְיִתְבָּא בְּבֵיתָיָה, חָמִי לְכַלְהוֹ עֲצִיבִין וּמִתְאַבֶּלָא.
תְּנָא, בְּתֵר ז' יוֹמִין, גּוּפָא הוּי כְּמָה דְהוּא,
וּנְשָׁמְתָיָה עֹאֲלֶת לְדוּכְתָא, עֹאֲלֶת
לְמַעֲרָתָא דְכְּפֻלְתָא, חֲמֵאת מָה דְחֵמֵאת,
וְעֹאֲלֶת לְאַתֵּר דְּעֹאֲלֶת, עַד דְּמָטַת לְגֵן עֵדֶן,
וְעֹרְעַת לְכְרוּבִים, וְשָׁנָן דְּחֶרְפָּא דִּי כְּגֵן עֵדֶן
דְּלִתְתָא. אִי זַפָּאָה הוּא דְתִיעוּל, עֹאֲלֶת.

תְּנָא, אַרְבַּע סְמְכִין זְמִינִין, וְחַד דִּיוּקְנָא
דְּגוּפָא בִּידֵיהוּ, מִתְלַבֶּשָׂא בֵּיהּ
בַּחֲדוּוֹתָא וְיִתִּיבַת בְּהַהוּא מְדוֹרָא דְגֵן עֵדֶן
דְּלִתְתָא, עַד זְמַנָּא דְאַתְגַּזֵּר עָלֶיהָ. לְבִתֵּר פְּרוּזָא
קָרִי.

וְעַמּוּדָא דְתֵלַת גִּוּוּנֵי אֲזַדְמֵן, וְהַהוּא עַמּוּדָא
אֲתִקְרִי, מְכוּן הַר צִיּוֹן דְּכְתִיב, (ישעיהו ד)
וּבָרָא ה' עַל כָּל מְכוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהּ עֵנָן
יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְגו'. סֵלְקָא בְּהַהוּא עַמּוּדָא לְפֶתַחַא
דְּצֶדֶק, דְּצִיּוֹן וִירוּשָׁלַם בֵּיהּ.

אִי זָכִי לְסֵלְקָא יִתִּיר, טַב חוּלְקֵיהָ וְעַדְבֵּיהָ,
לְאַתְדַּבְּקָא בְּגוֹ גּוּפָא דְמִלְפָּא. וְאִי לֹא זָכִי
לְסֵלְקָא יִתִּיר, כְּתִיב, (ישעיהו ד) וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן
וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ. וְאִי זָכִי
לְסֵלְקָא יִתִּיר, זַפָּאָה הוּא. דְּזָכִי לִיקְרָא דְמִלְפָּא,
וְלֹאֲתַעֲדָנָא בְּעֵדוּנָא עֲלָאָה, דְלַעֲיֵלָא מֵאַתֵּר
דְּאַקְרִי שָׁמַיִם. דְּכְתִיב, (ישעיהו נח) אֵז תִּתְעַנֵּג עַל
ה', עַל ה' דִּיִּיקָא. זַפָּאָה חוּלְקֵיהָ דְמֵאֵן דְּזָכִי
לְחַסֵּד דָּא, דְּכְתִיב, (תהלים קח) כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם
חֲסִדְךָ.

וכי על השמים הוא, והרי כתוב (שם נז) כי גדל עד שמים חסדך? אמר רבי יוסי, יש חסד ויש חסד, חסד עליון וחסד תחתון. חסד עליון הוא מעל השמים, וחסד תחתון הוא שכתוב (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים, ובאלה כתוב עד שמים.

למדנו, אמר רבי יצחק, כתוב (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה. האם הידועה. הבנים מי הם? אמר רבי שמעון, הרי שנינו שיש שני בנים לקדוש-ברוך-הוא, אחד זכר ואחד נקבה. הזכר נתן אותו ליצחק, שכתוב (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. בת נתן לאברהם, שכתוב (בראשית כד) וה' ברוך את אברהם בכל. בת היתה לו לאברהם, ובכל שמה.

והאם רובצת עליהם, שמיניקה אותם, ועל זה כתוב לא תקח האם על הבנים. ושנינו, אל ירבה האדם חטאיו למטה, כדי שתסתלק האם מעל הבנים, וכתוב (ויקרא יח) אמן הוא לא תגלה ערותה. אוי למי שמגלה ערותה. ובששבים בני העולם ומרבים בזכויות לפני הקדוש ברוך הוא, והאם שבה ומכסה על הבנים, אז זה נקרא תשובה. מה זה תשובה? זו תשובה של האם ששבה בקיומה, ואז כתוב אם הבנים שמחה. אם הבנים ודאי. ולכן לא יפטר האדם מפריה ורבייה עד שמוליד בן ובת.

שנינו, אמר רבי יצחק, כתוב (תהלים כז) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו. תשוקת הצדיקים לראות את זה, ואתה אמרת על ה' אמר רבי שמעון, הכל אחד, משמע שכתוב נעם ה', שבא מהעתיק

וכי על השמים הוא, והא כתוב, (תהלים נז) כי גדול עד שמים חסדך. אמר רבי יוסי, אית חסד, ואית חסד. חסד עלאה, וחסד תתאה. חסד עלאה מעל שמים הוא. חסד תתאה, הוא דכתיב, (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים, ובהני כתיב עד שמים.

תניא, אמר רבי יצחק, כתיב, (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה, אמא ידיעא, הבנים מאן אינון. אמר רבי שמעון, הא תנינן, תרין בנין אית לקודשא בריה הוא, חד דכר וחד נוקבא. דכר, יהביה ליצחק, דכתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתיב, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. בת, יהביה לאברהם, דכתיב, (בראשית כד) וה' ברוך את אברהם בכל, בת היתה לו לאברהם, ובכל שמה.

ואמא רביעא עלייהו, דינקה להו, ועל האי כתיב, (דברים קד) לא תקח האם על הבנים. ותנינן, לא יסגי בר נש חובוי לתתא, בגין דיסתלק אמא מעל בנין. וכתיב, (ויקרא יח) אמן הוא לא תגלה ערותה, ווי למאן דגלי ערייתא.

וכד תייבין בני עלמא, ואסגין בזכותא קמי קדשא בריה הוא, ואמא תבת וכסיא על בנין, כדין אתקרי תשובה. מאי תשובה. דא תשובה דאמא, דתבת בקיומהא, וכדין כתיב, (תהלים קיג) אם הבנים שמחה, אם הבנים ודאי. ועל דא, לא לפטר איניש מפריה ורבייה, עד דאוליד בן ובת.

תניא אמר רבי יצחק, כתיב, (תהלים כז) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו, תיאובתא דצדיקיא למחמי דא, ואת אמרת על ה'. אמר רבי שמעון, פלא חד. משמע דכתיב

נעם ה', דאתיא מעתיקא

הקדוש לשמים הנה, ותשוקת הצדיקים כף היא ודאי. וכתוב על השמים, אז תתענג על ה'. אשרי חלקו של מי שזוכה. ודאי מעטים הם.

שנינו, אמר רבי שמעון, כתוב (שיר א) בני אמי נחרו בי שמני נטרה את הכרמים. בני אמי, כמו שכתוב (איכה ב) השליף משמים ארץ. שפשרצה הקדוש ברוך הוא להחריב ביתו שלמטה ולהגלות את ישראל לבין העמים, העביר הקדוש ברוך הוא מלפניו את הארץ הזו, והתרחקה ממנו, פכתוב (שמות ב) ותתצב אחתו מרחק. וכשארץ זו התרחקה משמים שלמעלה, הארץ הזו שלמטה נחרבה, וישראל התפזרו בין העמים. אמרה פנסת ישראל: מי גרם לי את זה ומי עשה לי את זה? בני אמי שנחרו בי והתרחקו ממני, בני אמי ודאי.

רבי יוסי היה הולך בדרך, והיה עמו רבי חייא בר רב. עד שהיו הולכים, אמר רבי יוסי לרבי חייא, ראית מה שראית? אמר לו, ראיתי גבר אחד בנהר, וצפור אחת על ראשו, ועלה בפי הצפור, ואוכלת ורומסת בגרגליה, ואותו גבר מרים קולות וצווח, ולא ידעתי מה אמר.

אמר, נקרב אליו ונשמע. אמר, אני פוחד להתקרב. אמר לו, וכי בן אדם הוא במקום זה? אלא רמז של חכמה שרמז לנו הקדוש ברוך הוא. קרבו אליו. שמעו שהיה אומר: פתר, פתר, שני בנים שרויים בחוץ [ורוקים לבחון]. לא נח ולא מנוחה, עד שהצפור בפח תפל.

בכה רבי יוסי ואמר, זהו ששנינו בני אמי נחרו בי. מה הטעם? משום שפרמי שלי לא נטרתי.

קדישא להאי שמים. ותיאובתא דצדיקתא כף הוא ודאי, ועל השמים פתיב, אז תתענג על ה'. זפאה חולקיה מאן דזכי. ודאי זעירין אינון.

תנינן, אמר רבי שמעון, פתיב, (שיר השירים א) בני אמי נחרו בי שמוני נוטרה את הכרמים, בני אמי, כמה דכתיב, (איכה ב) השליף משמים ארץ, דכד בעא קדשא בריה הוא למחרבא ביתיה דלתתא, ולאגלאה ישראל ביני עממיה, אעבר קדשא בריה הוא מקמיה להאי ארץ, ואתרחקא מגיה. פדכתיב, (שמות ב) ותתצב אחותו מרחוק. וכד האי ארץ אתרחקא משמים דלעילא, האי ארץ דלתתא אתחרבא, וישראל אתפזרו ביני עממיה, אמרה כנסת ישראל, מאן גרים לי האי ומאן עביד לי האי, בני אמי דנחרו בי, ואתרחקו מני, בני אמי ודאי.

רבי יוסי היה אזיל בארחה, והיה עמיה רבי חייא בר רב. עד דהווי אזלי, אמר רבי יוסי לרבי חייא, חמיתא מה דאנא חמית. אמר ליה, חמינא גברא חד בנהרא, וצפרא חד על (דף ריש ע"ב) רישיה, ועלעא בפומיה דצפורה, ואכלא ורפסא בגלוי, וההוא גבר רמי קלין וצווח, ולא ידענא מאי קאמר.

אמר, נקרב גפיה ונשמע. אמר, מסתפינא למקרב. אמר ליה, וכי בר נש הוא באתר דא, אלא רמיזא דחכמתא דרמיז לן קדשא בריה הוא. קריבו גפיה, שמעו דהיה אומר, עטרא עטרא, תרין בנין שריין לבר, (ס"א שראוי לברא) לא נח ולא נייחא, עד דצפורה בקיסרא רמיו.

בכה רבי יוסי ואמר, היינו דתנינן, בני אמי נחרו בי וגו', מאי טעמא. בגין דכרמי

שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי. אָמַר, וְדָאֵי גְלוּתָא אֲתַמְשֵׁךְ, וְעַל דָּא (ס"א ד') צַפְרֵי שְׁמִיָּא לָא אֲעֵדִיו, עַד דִּי שְׁלֹטְנוּתָא דְעַמִּין עֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת אֲעֵדִיאוּ מִן עַלְמָא. וְאִימְתִי, עַד דִּימְטִי יוֹמָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַעַר דִּינְוִי בְעַלְמָא. דְכְתִיב, (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדַע לֵה' לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה.

עַד דְהוּוּ אֲזֻלִין, שְׁמַעוּ חַד קָלָא דְהוּוּהָ אָמַר, אוֹקִידָא דְקוֹפְטִירָא מְטָא בְדִינְוִי, נֶפֶק חַד שְׁלֵהוּבָא, וְאוֹקִיד לְהוּוּא צְפוּרָא. אָמַר, וְדָאֵי, כְּמָה דְכְתִיב, (דניאל ז) וַיְהִיבַת לִיקְדַת אֲשָׁא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לָא אֲגִלִּי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אֲלֵא בְזַמְנָא דְלָא אֲשַׁתְּפַח מְהִימְנוּתָא בִּינִייהוּ. כִּד אֲתַמְנַע מְהִימְנוּתָא בִּינִייהוּ, כְּבִיכּוּל, הָכֵי אֲשַׁתְּפַח בְּכֻלָּא. דְכְתִיב, (ישעיה כח) וְכִפַּר בְּרִיתְכֶם אֶת מוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, מָאֵי דְכְתִיב, (ישעיה כה) בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח. אָמַר לִיָּה, כִּד יִתְעַר קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא יְמִינָא דִּילִיָּה, אֲתַמְנַע מוֹתָא מִן עַלְמָא. וְלָא יִתְעַר הָאֵי יְמִינָא, אֲלֵא כִּד יִתְעַרוּן יִשְׂרָאֵל בִּימִינָא דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וּמָאֵי נִיְהוּ תוֹרָה, דְכְתִיב בָּהּ, (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דֵּת לָמוֹ. בְּהוּוּא זְמַנָּא, (תהלים קיח) יְמִין ה' עוֹשֶׂה חֵיל וְגו', לֹא אֲמוֹת פִּי אַחֲיָה וְאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ.

תְּנָא, הַהוּא זַכָּאָה דְקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בֵיהּ, וְכְרוּזָא קָרִי עֲלֵיהּ, תְּלַתִּין יוֹמִין, בִּינֵי צַדִּיקִיָּא כְּגַנְתָּא דְעַדָּן. כְּלָהוּ צַדִּיקָא חֲדָאן, כְּלָהוּ צַדִּיקִיָּא אֲתַתִּין, וּמַעֲטָרָן דְיֻכְתִּיָּה דְהוּוּא צַדִּיקָא, עַד דִּינִיתִי לְמִידְר דִּינִירָיָה בִּינִייהוּ. וְאִי חֲזִיבָא הוּא, כְּרוּזָא קָרִי עֲלֵיהּ בְּגִיְהֶנָם תְּלַתִּין יוֹמִין (עליות), וְכְלָהוּ חֲזִיבָא, כְּלָהוּ עַצִּיבִין.

אָמַר, וְדָאֵי הַגְּלוּת נִמְשֵׁךְ, וְעַל זָה וְשׁוֹצְפְרֵי הַשְּׁמַיִם לֹא זֹזוֹת עַד שְׁשֹׁלְטוֹן הָעַמִּים עֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבִּים וּמְזֻלוֹת יַעֲבֹר מִהָעוֹלָם, וּמִתִּי? עַד שְׁיִגִיעַ הַיּוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעוֹרֵר דִּינֵי בְּעוֹלָם, שְׁפָתוֹב (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדַע לֵה' לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, שְׁמַעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר: שְׁלֵהֶבֶת הַדִּין הַגִּיעָה בְּדִינֵינוּ. יֵצֵאָה שְׁלֵהֶבֶת אַחַת וְשִׂרְפָה אֶת אוֹתָהּ הַצְּפוּרָה. אָמַר, וְדָאֵי כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (דניאל ז) וַנִּתְּנָה לְשִׁרְפַת הָאֵשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֹא הַגְּלָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל אֲלֵא בְּזַמַּן שֶׁלֹּא נִמְצָאָה בִּינֵיהֶם אֲמוּנָה, כְּשֶׁנִּמְנַעָה בִּינֵיהֶם הָאֲמוּנָה, כְּבִיכּוּל, כִּךָּ נִמְצָא בְּכָל, שְׁפָתוֹב (ישעיה כח) וְכִפַּר בְּרִיתְכֶם אֶת מוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, מָהוּ שְׁפָתוֹב בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח? אָמַר לוֹ, כְּשִׁיעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יְמִינוֹ, יִמְנַע מוֹת מִהָעוֹלָם, וְלֹא תִתְעוֹרֵר יְמִין זוֹ אֲלֵא כְּשִׁיעוֹרֵרוּ יִשְׂרָאֵל בִּימִינוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמָה זָה? תוֹרָה שְׁפָתוֹב בָּהּ (דברים לג) מִימִינוֹ אֵשׁ דֵּת לָמוֹ. בְּאוֹתוֹ זְמַן (תהלים קיח) יְמִין ה' עוֹשֶׂה חֵיל וְגו', לֹא אֲמוֹת פִּי אַחֲיָה וְאֲסַפֵּר מַעֲשֵׂי יָהּ.

כְּמִדְרָנוּ, אוֹתוֹ הַצַּדִּיק שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְתַרְצָה בּוֹ, וְהַכְּרוֹז קוֹרָא עֲלָיו שְׁלֹשִׁים יָמִים בֵּין צַדִּיקֵי גֵן הָעֵדֶן, כָּל הַצַּדִּיקִים שְׁמַחִים, כָּל הַצַּדִּיקִים בָּאִים וּמַעֲטָרִים מְקוֹמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּדִּיק עַד שֶׁיָּבֵא לְמִדְר אֶת דִּיורוֹ בִּינֵיהֶם. וְאִם רָשַׁע הוּא, הַכְּרוֹז קוֹרָא עֲלָיו בְּגִיְהֶנָם שְׁלֹשִׁים יוֹם [עליו], וְכָל הַרְשָׁעִים כְּלָם עַצוּבִים.

כְּרוּזָא קָרִי עֲלֵיהּ בְּגִיְהֶנָם תְּלַתִּין יוֹמִין (עליות), וְכְלָהוּ חֲזִיבָא, כְּלָהוּ עַצִּיבִין.

בְּלֶהוּ פְתַחֵין ווי, דְּהָא דִּינָא חֲדַתָּא אַתְעַר
הַשְׁתָּא, בְּגִיגְיָה דְּפְלַנְיָא. כַּמָּה גְרַדִּינִין
דְּנִמּוּסִין מְזַדְּמִין לְקַבְלֵיהּ, וְלֹא קְדָמָא לִיהּ
ווי. אוי לְרַשַׁע אוי לְשַׁכְנוּ. וְכַלְהוּ פְתַחֵין
וְאִמְרִין, (ישעיה ג) אוי לְרַשַׁע רַע כִּי גְמוּל יִדְיו
יַעֲשֶׂה לוֹ. מָאי (טעמא) גְמוּל יִדְיו. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק. לְאַכְלָלָא (לְאַפְקָא) מָאן דְּזִנֵּי בִידּוּי,
לְאַפְקָא וְלַחֲבַלָא זְרַעִיה בְּרִיקְנֵיָא.

דְּהָא תְּנִינָן, כַּל מָאן דְּאַפִּיק זְרַעִיה בְּרִיקְנֵיָא,
אַקְרִי רַע, וְלֹא חָמֵי אַפֵּי שְׂכִינְתָּא.
דְּכַתִּיב, (תהלים ה) כִּי לֹא אֶל חֶפְצֵי רַשָׁע אַתָּה לֹא
יְגוּרְךָ רַע. וְכַתִּיב, (בראשית לח) וַיְהִי עַר בְּכוֹר
יְהוּדָה רַע. אוֹף הֵכָא, אוי לְרַשַׁע רַע. ווי
לְהֵוּא חַיִּיבָא דְּאִיהוּ רַע, דְּעַבְד גְּרַמִּיה רַע.
כִּי גְמוּל יִדְיו יַעֲשֶׂה לוֹ, לְאַכְלָלָא מָאן דְּזִנֵּי
בִידּוּי, לְאַפְקָא וְלַחֲבַלָא זְרַעִיה בְּרִיקְנֵיָא,
וְלֵהֱוֵי טְרַדִּין בַּהֲהוּא עַלְמָא יִתִּיר מְפַלָּא.

תָּא חַזִּי, דְּהָא כְּתִיב אוי לְרַשַׁע (רע), כִּי
דְּכַתִּיב אוי לְרַשַׁע, אַמְאֵי רַע. אֶלָּא כַּמָּה
דְּאַמִּינָא, דְּעַבְד גְּרַמִּיה רַע. וְכַתִּיב לֹא יְגוּרְךָ
רַע. וְכַלְהוּ סְלִקִין, וְהָאֵי לָא סְלִיק.

וְאִי תִימָא, שְׂאָר חַיִּיבִין דְּקִטְלוּ בְּנֵי נְשָׂא. תָּא
חַזִּי, כַּלְהוּ סְלִקִין וְהוּא לָא סְלִיק. מָאי
טַעמָא, אִינוּן קְטִילוּ בְּנֵי נְשָׂא אַחֲרָא, וְהָאֵי
קְטִיל בְּנוֹי מַמַּשׁ, אוּשִׁיד דְּמִין סְגִיִּין.

תָּא חַזִּי, בְּשְׂאָר חַיִּיבֵי עַלְמָא, לָא כְּתִיב וַיִּרַע
בְּעֵינֵי ה', וְכַאן פְּתִיב, וַיִּרַע בְּעֵינֵי ה'
אֲשֶׁר עָשָׂה. מָאי טַעמָא, מִשּׁוּם דְּכַתִּיב וְשַׁחַת
אַרְצָה.

תְּנִין, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לִית לָךְ חוּבָא בְּעַלְמָא
דְּלָא אִית לִיהּ תְּשׁוּבָה, בַּר מַהֲאֵי. וְלִית
לָךְ חַיִּיבָא דְּלָא חָמָאן אַפֵּי שְׂכִינְתָּא, בַּר
מַהֲאֵי. דְּכַתִּיב לֹא יְגוּרְךָ רַע, כְּלָל. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים

בְּלֶהוּ פְתַחֵין ווי, דְּהָא דִּינָא חֲדַתָּא אַתְעַר
הַשְׁתָּא, בְּגִיגְיָה דְּפְלַנְיָא. כַּמָּה גְרַדִּינִין
דְּנִמּוּסִין מְזַדְּמִין לְקַבְלֵיהּ, וְלֹא קְדָמָא לִיהּ
ווי. אוי לְרַשַׁע אוי לְשַׁכְנוּ. וְכַלְהוּ פְתַחֵין
וְאִמְרִין, (ישעיה ג) אוי לְרַשַׁע רַע כִּי גְמוּל יִדְיו
יַעֲשֶׂה לוֹ. מָאי (טעמא) גְמוּל יִדְיו. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק. לְאַכְלָלָא (לְאַפְקָא) מָאן דְּזִנֵּי בִידּוּי,
לְאַפְקָא וְלַחֲבַלָא זְרַעִיה בְּרִיקְנֵיָא.

דְּהָא תְּנִינָן, כַּל מָאן דְּאַפִּיק זְרַעִיה בְּרִיקְנֵיָא,
אַקְרִי רַע, וְלֹא חָמֵי אַפֵּי שְׂכִינְתָּא.
דְּכַתִּיב, (תהלים ה) כִּי לֹא אֶל חֶפְצֵי רַשָׁע אַתָּה לֹא
יְגוּרְךָ רַע. וְכַתִּיב, (בראשית לח) וַיְהִי עַר בְּכוֹר
יְהוּדָה רַע. אוֹף הֵכָא, אוי לְרַשַׁע רַע. ווי
לְהֵוּא חַיִּיבָא דְּאִיהוּ רַע, דְּעַבְד גְּרַמִּיה רַע.
כִּי גְמוּל יִדְיו יַעֲשֶׂה לוֹ, לְאַכְלָלָא מָאן דְּזִנֵּי
בִידּוּי, לְאַפְקָא וְלַחֲבַלָא זְרַעִיה בְּרִיקְנֵיָא,
וְלֵהֱוֵי טְרַדִּין בַּהֲהוּא עַלְמָא יִתִּיר מְפַלָּא.

תָּא חַזִּי, דְּהָא כְּתִיב אוי לְרַשַׁע (רע), כִּי
דְּכַתִּיב אוי לְרַשַׁע, אַמְאֵי רַע. אֶלָּא כַּמָּה
דְּאַמִּינָא, דְּעַבְד גְּרַמִּיה רַע. וְכַתִּיב לֹא יְגוּרְךָ
רַע. וְכַלְהוּ סְלִקִין, וְהָאֵי לָא סְלִיק.

וְאִי תִימָא, שְׂאָר חַיִּיבִין דְּקִטְלוּ בְּנֵי נְשָׂא. תָּא
חַזִּי, כַּלְהוּ סְלִקִין וְהוּא לָא סְלִיק. מָאי
טַעמָא, אִינוּן קְטִילוּ בְּנֵי נְשָׂא אַחֲרָא, וְהָאֵי
קְטִיל בְּנוֹי מַמַּשׁ, אוּשִׁיד דְּמִין סְגִיִּין.

תָּא חַזִּי, בְּשְׂאָר חַיִּיבֵי עַלְמָא, לָא כְּתִיב וַיִּרַע
בְּעֵינֵי ה', וְכַאן פְּתִיב, וַיִּרַע בְּעֵינֵי ה'
אֲשֶׁר עָשָׂה. מָאי טַעמָא, מִשּׁוּם דְּכַתִּיב וְשַׁחַת
אַרְצָה.

תְּנִין, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לִית לָךְ חוּבָא בְּעַלְמָא
דְּלָא אִית לִיהּ תְּשׁוּבָה, בַּר מַהֲאֵי. וְלִית
לָךְ חַיִּיבָא דְּלָא חָמָאן אַפֵּי שְׂכִינְתָּא, בַּר
מַהֲאֵי. דְּכַתִּיב לֹא יְגוּרְךָ רַע, כְּלָל. אָמַר רַבִּי

בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כְּתוּב (ישעיה ס) וְעַמּוּךָ כָּל־מִן צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. מִה זֶה לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּמּוֹ שְׁפָתוֹב (תהלים קטו) אֲתַהֲלֶיךָ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. וַיְחִי יַעֲקֹב, בְּתוֹכָם. לְכֵן צָרִיךְ לְאָדָם שְׂלֵא לְעֹרֵב צֵלָם שְׁלוֹ בְּצֵלָם שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מִשּׁוּם שֶׁזֶה קָדוֹשׁ וְזֶה טָמֵא.

בֵּא רְאֵה מִה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, שִׁישְׂרָאֵל כְּשֶׁנִּמְצָא אָדָם מֵת, הוּא מְטָמֵא אֶת כָּל הַגּוֹף, וְהַבֵּית טָמֵא. וְגוֹף שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת לֹא מְטָמֵא מִיִּשְׁהוּ אַחֵר, וְגוֹפוֹ (וביתו) לֹא טָמֵא כְּשֶׁהוּא מֵת. מִה הַטַּעַם?

יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲהָ שֶׁהוּא מֵת, כָּל הַקְּדָשׁוֹת שֶׁל רַבּוּנוֹ עוֹבְרוֹת מִמֶּנּוּ, וְעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַצֵּלָם הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, וְעוֹבְרֵת מִמֶּנּוּ רוּחַ הַקְּדָשָׁה הַזֶּה, נִשְׁאַר הַגּוֹף טָמֵא.

אֲבָר עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה לֹא כֵּן, שֶׁבְּחַיָּיו טָמֵא בְּכָל הַצְּדִים, צֵלְמוֹ טָמֵא וְרוּחוֹ טָמֵא, וּמִשּׁוּם שֶׁכָּל הַטְּמָאוֹת הַלְלוּ שְׂרׁוּיּוֹת בְּתוֹכוֹ, אֲסוּר לְקָרֵב אֵלָיו. בֵּינוֹן שְׂמֵת, יוֹצֵאוֹת כָּל הַטְּמָאוֹת הַלְלוּ, וְנִשְׁאַר גּוֹף בְּלֵי טְמֵאָה לְטָמֵא.

וְאֵף עַל גַּב שְׁגוּפָם טָמֵא, בֵּין בְּחַיֵּיהֶם וּבֵין בְּמִיתָתָם, אֲבָל בְּחַיֵּיהֶם שֶׁכָּל אוֹתָן הַטְּמָאוֹת שְׁנִמְצָאוֹת אֲצֵלָהֶם, יֵשׁ לָהֶם כַּח לְטָמֵא אַחֲרִים. וּבְמִיתָתָם, כֹּאֲשֶׁר יוֹצֵאוֹת כָּל אוֹתָן הַטְּמָאוֹת מֵהֶם, לֹא יְכוּלִים לְטָמֵא, וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל יְכוּל לְטָמֵא אַחֲרִים, כִּי כָּל הַקְּדָשׁוֹת יוֹצֵאוֹת מִמֶּנּוּ, וְשׁוֹרָה עֲלָיו צַד הָאֲחֵר.

יִצְחָק, זָפַאִין אֵינוֹן צְדִיקָיָא, בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֵתִי. עֲלֵייהוּ כְּתִיב, (ישעיה ס) וְעַמּוּךָ כָּל־מִן צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. מָאִי לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּמָה דְכְּתִיב, (תהלים קטו) אֲתַהֲלֶיךָ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים:

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּגוֹיֵיהוּ. עַל דָּא לְבַעֲי לִיה לְבַר נִשׁ דְּלֹא לְאֲתַעְרְבָא צוֹלְמָא דִּילִיה (דף רכ"א) בְּצוֹלְמָא דְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, בְּגִין דִּיהֵאִי קְדִישָׁא וְהֵאִי מְסַאָבָא.

הָא חֲזִי, מִה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. דִּישְׂרָאֵל כַּד אֲשַׁתַּפַּח בַּר נִשׁ מִית הוּא מְסַאָב לְכָל גּוֹפָא, וּבֵיתָא מְסַאָבָא. וְגוֹפָא דְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת לֹא מְסַאָב לְאַחֲרָא, וְגוֹפִיָּה (כ"א וביתא)

לָא מְסַאָבָא כַּד אֵיהוּ מִית. מָאִי טַעְמָא. יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲתָא דְאֵיהוּ מִית כָּל קְדוּשֵׁי דְמֵאֲרִיָּה מִתְעַבְרָן מִנֵּיהּ, אֲתַעְבֵּר מִנֵּיהּ הֵאִי רוּחַ קְדָשָׁא, אֲשַׁתָּאֵר גּוֹפָא מְסַאָבָא.

אֲבָר עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, לִית הֵכִי. דְּבַחֲיֵי מְסַאָב בְּכָל סְטָרִין, צוֹלְמָא דִּילִיה מְסַאָבָא, וְרוּחָא דִּילִיה מְסַאָבָא. וּבְגִין דְּסוֹאֲבוּתֵי אֵלִין שְׂרִיין בְּגוֹיָהּ, אֲסִיר לְמִקְרַב לְגַבֵּיהּ. בֵּינוֹן דְּמִית, נְפָקִי כָּל אֵלִין מְסַאָבוּתָא וְאֲשַׁתָּאֵר גּוֹפָא כָּל מְסַאָבוּתָא לְסוֹאָבָא.

וְאֵף עַל גַּב דְּגוֹפָא דְלַהוֹן מְסַאָב, בֵּין בְּחַיֵּיהוֹן וּבֵין בְּמִיתָתְהוֹן. אֲבָל בְּחַיֵּיהוֹן דְּכָל אֵינוֹן מְסַאָבִין אֲשַׁתַּפְּחִי לְגַבֵּיהוּ, אֵית לוֹן חִילָא לְסוֹאָבָא לְאַחֲרֵינִי, בְּמִיתָתְהוֹן דְּנְפָקִי כָּל אֵינוֹן מְסַאָבִין מִנֵּיהוּ, לֹא יְכָלִין לְסַאָבָא. וְדִישְׂרָאֵל, יְכִיל לְסַאָבָא לְאַחֲרֵינִי.

בְּגִין דְּכָל קְדִישִׁין נְפָקִין מִנֵּיהּ וְשָׂרָא עֲלֵיהּ סְטָרָא אַחֲרָא.

בא ראה, הצלם הקדוש הזה, כשהולך אדם ומתגדל ונעשית מהפרצוף הזה הדמות שלו, נעשה צלם אחר, ומתחברים כאחד, וזה נוטל את זה. בשעה שנמצאים שני צלמים שמור הוא האדם, וגופו בקיום, ורוח שרויה בתוכו. בשעה שקרבים ימיו, הם עוברים ממנו, וזה עולה לזה, ונשא אדם בלי שמירה, אז (שיר ב) עד שיפוח כדיו, (שיר השירים ב) עד שיפוח היום ונסו הצללים, שנים.

בא ראה, כשמתעורר דין בעולם, כשהקדוש ברוך הוא יושב על כסא דין לדון את העולם, צריך אדם לעורר (גדון) תשובה שישוב מהרשע (מחטאיו), שהרי אותו יום נכתבים פתקים, וכלם נמצאים בתיק כתובים. אם זכה אדם שישוב לפני רבונו, קורעים את הפתקים שעליו.

אחר כך הקדוש ברוך הוא מזמין לפני האדם את יום הפפורים, יום התשובה. אם שב מחטאיו - טוב. אם לא - מצוה המלך לחתם פתקים. אוי פי התשובה רוצה להסתלק ממנו. אם זכה בתשובה ולא שלמה כראוי - תולים לו עד אותו יום אחרון של עצרת, שהוא שמיני לחג. אם עשה תשובה שלמה לפני רבונו - נקרעים. ואם לא זוכה - אותם פתקים יוצאים מבית המלך ונמסרים בידי מלאך הדין, והדין נעשה, ופתקים יותר לא חוזרים עוד לבית המלך.

אז מעברים הצלמים ממנו ולא נמצאים עמו. כיון שעברו ממנו, הרי ודאי שענש המלך יעבר עליו ויטעם מכוס המות. ובאותו לילה של חג האחרון, המלאכים המענישים מזמנים, ונוטלים את הפתקים. ואחר שנטלו אותם,

תא חזי, האי צלם קדישא, כד אזיל בר נש ואתרבי, ואתעביד מהאי פרצופא דיוקנא דיליה. אתעביד צולמא אתרא, ומתחברן כחדא. ודא נטיל לדא, בשעתא דאשתפחו תרין צולמין, נטיר הוא בר נש, וגופא דיליה בקיומא, ורוחיה שריא בגייה. בשעתא דקריבו יומי, מתעברן מניה, ודא סליק לדא, ואשתאר בר נש בלא נטירו. כדין, (שיר השירים ב) עד שיפוח היום ונסו הצללים, תרי.

תא חזי, כד אתער דינא בעלמא, דקדשא בריה הוא יתיב על פרסי דדינא למידן עלמא, פעי בר נש לאתערא (בדינא) תשובה, דייתוב מחיובא (ניא מחובו). דהא ההוא יומא, פתקין כתיבו, ומשתפחי כלהו באחמתא הא כתיבין. אי זכי בר נש דייתוב קמי מאריה, קרעין פתקין דעליה.

דבתר קדשא בריה הוא זמין קמיה דבר נש, יומא דכפורי יומא דתשובה. אי תב מחטאוי טב. ואי לא, פקיד מלכא למחתם פתקין. ווי, דהא תשובה בעיא לאסתלקא מניה.

אי זכי בתשובה, ולא שלימתא כדקא יאות, תליין ליה עד ההוא יומא בתראה דעצרת, דהוא תמינאה לחג. ואי עבד תשובה שלימתא לקמי מאריה, אתקרעו. ואי לא זכי, אינון פתקין נפקין מפי מלכא, ואתמסרן בידוי דסנטירא, ודינא מתעביד, ופתקין לא מהדרן תו לבי מלכא.

כדין צולמין אתעברו מניה, ולא משתפחין עמיה. כיון דמתעברן מניה, הא ודאי טופסקא דמלכא יעבר עליה, ויטעום כסא דמותא. ובההוא ליליא דחגא בתראה,

מַעֲבָרִים הַצְּלָמִים, וְלֹא נִמְצְאִים
[וְאִם נִמְצְאִים פְּגוּמִים, יַעֲבֹר עֲלֵיוּ מִחֲלוֹת וְכוּ'] בְּהֵם
יָדִים. וְאִם נִמְצְאִים בְּהֵם יָדִים -
דִּין גְּרוּעַ, אוֹ יַעֲבֹר עֲלֵיוּ דִין שֶׁל
מִחֲלוֹת רְעוּת בְּפָגַם שְׁלָהֶם, וְהָרִי
בְּאַרְנוּ אֶת זֶה.

וּבִסְפָרֵי הַקְּדֻמוֹנִים אוֹמְרִים יוֹתֵר,
כְּשֶׁהֲרֵאשׁ נִגְרַע וְיִמְצָא הַגּוֹף - בְּנוֹ
אוֹ אִשְׁתּוֹ יִמְצָאוּ, וְהוּא יִסְתַּלֵּק.
וְזֶה מְדַבֵּר כְּשֶׁלֹּא חִזַּר כָּל אוֹתוֹ זְמַן
בְּתִשׁוּבָה. אֲבָל אִם חִזַּר, טַעַם
הַמּוֹת יִטַּעַם וְיִתְרַפֵּא.

וְאִם הַגּוֹף לֹא נִרְאָה וְיִמְצָא הֲרֵאשׁ
- הֵם מְסַתְּלָקִים וְהוּא מִתְקַים, וְזֶה
מְדַבֵּר כְּשֶׁבְנוֹ הִקְטַן בְּרִשׁוּתוֹ. וְאִם
יָדָיו פְּגוּמִים, מַעֲשֶׂה יָדָיו פְּגוּמִים,
וְגַלְיוֹ - מִחֲלוֹת רוֹדְפוֹת אוֹתוֹ.
בּוֹרַח הַצְּלָם וְחוֹזֵר, בּוֹרַח וְחוֹזֵר,
עֲלֵיו כְּתוּב (דְּבָרִים כח) בְּבִקְרָת תֹּאמַר
מִי יִתֵּן עֲרֹב. וְזֶה כְּשֶׁהִלְכְּנָה
מֵאִירָה וְהִלְיָלָה מִתְקַן בְּאוֹר.

אֲבָרְ צִדִּיקִים חֲסִידִים, כָּל יוֹם
וְיוֹם מְסַתְּלָקִים בְּלִבָּם כְּאִלּוּ אוֹתוֹ
יוֹם מְסַתְּלָקִים מִהָעוֹלָם, וְעוֹשִׂים
תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנָי רְבוּנָם, וְלֹא
יִצְטָרְכוּ לְדַבֵּר אַחֵר. אֲשֶׁרֵי חֲלָקִים
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רֵאָה, כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי - כְּמָה
עֲלִיוֹנִים מַעֲשֵׂי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ,
שְׁתָּרִי בְּאוֹתָם מַעֲשִׂים [בְּרִיחַ] שֶׁהוּא
עוֹשֶׂה לְמִטָּה, קוֹשֵׁר אוֹתָם
בְּדְבָרִים עֲלִיוֹנִים שְׁלֵמָעֵלָה,
וּכְשֶׁנּוֹטְטִים אוֹתָם לְמִטָּה וְעוֹשִׂים
בְּהֵם מַעֲשֶׂה, מִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה
שְׁלֵמָעֵלָה שֶׁקְשׁוֹר בּוֹ, כְּגוֹן אֲזוּב
וְעֵץ אֲרָז, וְהָרִי בְּאַרְנוּ הַדְּבָרִים.

וְיֵשׁ מֵהֶם שְׁאֲחוּזִים בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ,
כְּמוֹ לוֹלֵב, וְאַתְרוּג, הַדָּס, וְעֲרֹבָה,
שֶׁכֵּלֶם אֲחוּזִים בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ
לְמַעֲלָה. וְעַל כֵּן שְׁנִינוּ, לְאַחַז
אוֹתָם וְלַעֲשׂוֹת בְּהֵם מַעֲשֶׂה כְּדִי
לְעוֹרֵר חֲדוּהָ אוֹתוֹ שְׁאוּחָז בּוֹ. וְעַל

סְנִיטְרִין זְמִינִין, וּפְתַקִּין נְטָלִין, בְּתֵר דְּנִטְלִי
לוֹן, צוֹלְמִין מִתְעַבְרִין, וְלֹא מִשְׁתַּפְּחִין (נ"א וְאִי
מִשְׁתַּפְּחִין גְּרִיעוֹן יַעֲבֹר עֲלֵיוּ מְרַעִין וְכוּ') בְּהוּ יָדִי. וְאִי
מִשְׁתַּפְּחִין בְּהוּ יָדִי (עֲדָה), הֵינָא גְרִיעָא, אוֹ
יַעֲבֹר עֲלֵיוּ דֵינָא מְרַעִין בִּישׁוּן, בְּגִרְעוּתָא
דְּלַהוֹן, וְהָא אוֹקִימְנָא לְהָא.

וּבִסְפָרֵי קְדֻמָּי אֲמַרִי יִתִּיר, כִּד רִישָׁא
אֲגֵרַע, וְיִשְׁתַּפַּח גּוּפָא. בְּרִיָּה, אוֹ
אֲנַתְתִּיהָ יִשְׁתַּפַּחוּ וְהוּא יִסְתַּלֵּק. וְהָנִי מִלִּי,
כִּד לֹא אֶהְדַּר כָּל הַהוּא זְמַנָּא בְּתִיּוּבְתָא. אֲבָל
אִי אֶהְדַּר, טַעַמָא דְמוֹתָא יִטַּעַם, וְיִתְסִי.

וְאִי גּוּפָא לֹא אֲתַחֲזִי, וְיִשְׁתַּפַּח רִישָׁא. אֵינּוּן
סְלָקִין, וְהוּא אֲתַקְיִים. וְהָנִי מִלִּי, כִּד
בְּרִיָּה זְעִירָא בְּרִשׁוּתִיהָ. וְאִי יָדָיו פְּגִימוּ,
עֲבִידְתָּא דִידוּי פְּגִימִין. רְגִלוּי, מְרַעִין רְדַפִּין
עֲלֵיהָ. עֵרַק צוֹלְמָא וְאַהְדַּר, עֵרַק וְאַהְדַּר.
עֲלֵיהָ פְתִיב, (דְּבָרִים כח) בְּבִקְרָת תֹּאמַר מִי יִתֵּן
עֲרֹב, וְהָאִי כִד נִהְרָא סִיְהָרָא, וְלִילִיָּא אֲתַתְקַן
בְּנַהוּרָא.

אֲבָרְ זַכָּאֵי חֲסִידִי, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא מְסַתְּפִלִי
בְּלַבִּיָּהוּ, כְּאִלּוּ הַהוּא יוֹמָא מְסַתְּלָקִי
מַעֲלָמָא, וְעַבְדִּין תִּיּוּבְתָא שְׁלִימְתָא קָמִי
מֵאִרְיָהוֹן, וְלֹא יִצְטָרְכוּן לְמַלְהָ אַחְרָא. זַכָּאָה
חֻוֹלְקָהוֹן בְּעֵלְמָא דִין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

תָּא חֲזִי, (ישעיה מג) כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי, כְּמָה
עֲלָאִין עוֹבְדֵי מִלְכָּא קְדִישָׁא, דְּהָא
בְּאֵינּוּן עוֹבְדֵי (נ"א בְּרִיין) דְּאִיהוּ עֲבִיד לְתַתָּא
קְטִיר לוֹן בְּמִלִּין עֲלָאִין דְּלַעֲיִלָּא, וְכִד נְטָלִין
לוֹן לְתַתָּא וְעַבְדֵי בְהוּ עוֹבְדָא, אֲתַעַר הַהוּא
עוֹבְדָא דְלַעֲיִלָּא דְקְטִיר בְּהָ. כְּגוֹן אֲזוּבָא, עֵץ
אֲרָז, וְהָא אוֹקִימְנָא (דף רב ע"ב) מִלִּי.

וְאִית מַנִּיָּהוּ דְאַחֲזִין בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא, כְּגוֹן
לוֹלֵב, וְאַתְרוּג, הַדָּס, וְעֲרֹבָה, דְכִלְהוּ אַחֲזִין בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא

זֶה שְׁנִינוּ, בְּדַבְרִים וּמַעֲשֵׂה צְרִיף
לְהִרְאוֹת דְּבַר כְּדֵי לְעוֹרֵר דְּבַר
אֲחֵר.

זֶהוּ שְׁפָתוֹב כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי
וְלִכְבוֹדִי (בְּרֵאשִׁית) - לְעוֹרֵר כְּבוֹדִי.
בְּרֵאשִׁיתוֹ - לִיחַד לִי. יִצְרָתִיו -
לְעֲשׂוֹת בּוֹ מַעֲשֵׂה [כח]. אִף עֲשִׂיתִיו
- לְעוֹרֵר בּוֹ פֶת שְׁלֹמֶעֱלָה.

דְּבַר אֲחֵר כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי - הִינּוּ
שְׁפָתוֹב (ויקרא כג) פְּרִי עֵץ הָדָר.
וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאשִׁיתוֹ - הִינּוּ כַּפֶּת
תְּמָרִים. יִצְרָתִיו - הִינּוּ וְעֲנַף עֵץ
עֵבֶת. אִף עֲשִׂיתִיו - הִינּוּ וְעֲרָבִי
נָחַל.

וְתִקְנֵן שֶׁל זֶה שְׁאֵמַר הַכְּתוּב
וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן,
דּוֹקָא שֶׁהוּא תְּמִישִׁי עַל עֲשׂוֹר.
אָבֵל בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, אוֹתוֹ יוֹם
רִאשׁוֹן מִי הוּא? אֵלֶּא יוֹם שִׁצָּא
רִאשׁוֹן לְנֹסֵעַ [לכל] בְּמַעֲנֵינוּ שֶׁל מִים
נוֹבְעִים, וְאֵנּוּ רוֹצִים לְהַמְשִׁיכּוֹ
לְעוֹלָם.

מִשָּׁר לְמִלָּךְ שֶׁקָּשַׁר בְּנֵי אָדָם
בְּמֵאָסֵר. בָּאָה אִמּוֹ הַגְּבִירָה
וְהוֹצִיאָה אוֹתָם לְחֵרוֹת, וְהִפְלִיךְ
מִשְׁגִּיחַ עַל כְּבוֹדָה וְנָתַן אוֹתָם
בְּיַדֶּיהָ. מִצָּאָה אוֹתָם רְעִבִים
וְצִמְאִים. אִמְרָה, הֲרֵי הוֹצֵאתִי
אוֹתָם לְחֵרוֹת, תְּבִיא לָהֶם אֶכֶל
וּמִשְׁקָה.

כִּךְ יוֹם הַכְּפוּרִים הִזָּה מוֹצֵיא אֶת
כָּלֶם לְחֵרוֹת, וְאֵנּוּ רְעִבִים לְמִזוֹן
וְצִמְאִים לְשִׁתִּיהָ. הִיא מַעֲטָרֶת אֶת
הַמִּלָּךְ בְּעֲטָרוֹתָיו. בַּיּוֹם הִזָּה יִדְעֵנוּ
שְׁמִים נוֹבְעִים שׁוֹרִים עִמָּה,
שׁוֹאֲלִים לְשִׁתּוֹת לְמִי שֶׁהוֹצִיא
אוֹתָם לְחֵרוֹת, וְעַל כִּךְ קוֹרְאִים לוֹ
בַּיּוֹם רִאשׁוֹן.

זֶה בְּסֵפֶר הָאֲגָדָה, וְהוּא יָפָה. אָבֵל
בַּיּוֹם הִזָּה, לְאַבְרָהָם שֶׁהוּא רֵאשִׁית
הַכֹּל, אִם בְּעֲנֵנֵי כְבוֹד הוּא

לְעִילָא. וְעַל דָּא תְּנִינָן, לְאַחְדָּא לּוֹן, וְלִמְעַבְד
בְּהוּ עוֹבְדָא, בְּגִין לְאַתְעָרָא חֲדוּהָ הַהוּא
דְּאַחִיד בֵּיהּ. וְעַל דָּא תְּנִינָן, בְּמִלִּין וְעוֹבְדָא
בְּעִיין לְאַחְזָאָה מְלָה, בְּגִין לְאַתְעָרָא מְלָה
אַחְרָא.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב, כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי
וְלִכְבוֹדִי (בְּרֵאשִׁיתוֹ), לְאַתְעָרָא יְקָרִי.
בְּרֵאשִׁיתוֹ, לִיִּיחַדָּא לִי. יִצְרָתִיו, לְמַעַבְד בֵּיהּ
עוֹבְדָא (נ"א חילא). אִף עֲשִׂיתִיו, לְאַתְעָרָא בֵּיהּ
חִילָא דְלְעִילָא.

דְּבַר אֲחֵר, כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי, הִינּוּ דְכְּתִיב
(ויקרא כג) פְּרִי עֵץ הָדָר. וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאשִׁיתוֹ,
הִינּוּ כַּפֹּת תְּמָרִים. יִצְרָתִיו, הִינּוּ וְעֲנַף עֵץ
עֵבֹת. אִף עֲשִׂיתִיו, הִינּוּ וְעֲרָבִי נָחַל.

וְתִקְנֵנָּא דְהֵאֵי דְאֵמַר קָרָא, (ויקרא כג) וְלִקְחֶתֶם
לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, דִּיִּיקָא. דְּהוּא
תְּמִישָׂאָה עַל עֲשׂוֹר. אָבֵל בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן,
הַהוּא יוֹם רִאשׁוֹן מֵאֵן הוּא. אֵלֶּא יוֹם דְּנַפִּיק
רִאשׁוֹן, לְנִטְלָא (ד"א לְכָלֵּא) בְּמַבּוּעוּי דְּמִיין
נְבִיעִין, וְאֵנּוּ בְּעִיין לְאַמְשָׁכָא לִיהּ לְעֵלְמָא.
מִתְרָ לְמִלְפָּא דְקָטֵר בְּנֵי נֶשָׂא בְּקִטְרוּי,
אִמִּיהָ מְטֵרוֹנִיתָא אֶתְתָּ, וְאַפִּיקַת לּוֹן
לְחֵירוֹת, וּמִלְפָּא אֲשַׁגַּח לִיקְרָא דִּילָהּ, וְיֵהֵב
לּוֹן בִּידְהָא. אֲשַׁפַּחַת לּוֹן פִּיפִין וְצַחִינָן,
אִמְרָתָּ, הָא אֲפִיקַת לּוֹן לְחֵירוֹ, אִיִּיתִי לּוֹן
מִיכְלָא וּמִשְׁתִּיָּיא.

כִּךְ, הָא יוֹם הַכְּפוּרִים אֲפִיק לְכָלֵּא לְחֵירוֹ,
וְאֵנּוּ כַּפְנֵי מְזוֹנָא קְאִימְנָא, וְצַחִינָן
לְמִשְׁתִּיָּיא, הִיא אֲעֵטֶרֶת לְמִלְפָּא בְּעֲטָרוּי.
בְּהֵאֵי יוֹמָא יִדְעֵנָּא, דְּהָא מִיין נְבִיעִין עִמָּה
שְׁרִיין, שְׁאִילָנָא לְמִשְׁתִּיָּיא, לְמֵאֵן דְּאַפִּיק
לּוֹן לְחֵירוֹ. וְעַל דָּא קְרִינָן לִיהּ יוֹם רִאשׁוֹן.

דָּא בְּסֵפֶרָא דְאַגְדָּתָא וְשְׁפִיר הוּא. אָבֵל בְּהֵאֵי יוֹמָא, לְאַבְרָהָם שִׁירוֹתָא

הִרְאִישִׁית או בְּמִים הוּא הִרְאִישִׁית, שְׁאֲבָרְהֶם הִתְחִיל לַחֲפֹר בּוֹרוֹת מִים.

פְּרִי עֵץ הָדָר - זוּ בְּאֵר שֶׁל יִצְחָק, שְׂיִצְחָק הִדָּר אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָרָא לוֹ עֵץ הָדָר. פְּרִיו שֶׁל עֵץ הָהָדָר הֵזֶה יְדוּעַ. כִּפְתַּת תְּמָרִים - שְׂכַתוּב (תהלים צב) צְדִיק כִּתְמָר יִפְרָח, וְלֹא נִמְצָא בִּינְיָהִם פְּרוּד. וְלִכְּן לֹא כָתוּב וְכִפְתַּת, אֲלָא כִּפְתַּת, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא עוֹלָה זֶה בְּלִי זֶה. וּבָזֶה מִתְמַלֵּאת הַבְּאֵר הַזֹּאת, מִבְּאֵר מִים עֲלִיּוֹנִים שְׁנוּבְעִים. הֵהוּא מִתְמַלֵּא בַתְּחִלָּה, וּמִמֶּנּוּ מִתְמַלֵּאת הַבְּאֵר עַד שְׁנוּבְעַת לְכֹל.

וְעֲנַף עֵץ עֵבֶת - זֶה עֲנַף שֶׁל אֵילָן הַגָּדוֹל שֶׁהִתְחַזַּק וּנְשָׂרַשׁ בְּשָׂרְשׁוֹ, נַעֲשֶׂה אֵילָן עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל, שְׁאֲחֻזוֹ בְּכֹל הַצְּדָדִים שְׁלוֹ, עֲנַף שֶׁהוּא עֵץ עֵבֶת, עֵץ שְׁאֲחֻזוֹ אֶת הָעֵבֶת, שְׁהָרִי מִזֶּה נוֹטֵל יְסוּד הָעוֹלָם וּמִתְמַלֵּא כְּדֵי לְהִרִיק בְּבְּאֵר, זֶהוּ עוֹלָם אֶרֶץ הַהִשְׁקָאָה.

וְעֲרָבֵי נַחַל - שְׁנַיִם הֵם, שְׁנֵי נַחְלֵי מִים מִתְּפִנְסִים לְתוֹכָם לְהִרִיק לְצַדִּיק. דְּבָר אַחֵר וְעֲרָבֵי נַחַל - אֵלֶּה הֵם גְּבוּרוֹת שְׁאֲחֻזוֹת בְּיִצְחָק, שְׂבָאִים מִצַּד אוֹתוֹ נַחַל עֲלִיּוֹן וְלֹא מִצַּד הָאָב. לִכְּן הַכֹּל נֶאֱמַר, וְלֹא מִבְּשֵׁם לְפָרוֹת, וְלֹא עוֹשֶׂה פְּרוֹת. וְעֲרָבֵי נַחַל - שְׁנֵי עֲמוּדִים שֶׁהִגּוּף עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. אֲבָל וְעֲרָבֵי נַחַל וְדָאֵי, כְּמוֹ שְׁנוּבְעָר, וְאֵלֶּה הֵם כֹּלֵם לְרוֹקֵן מִים לְבָאֵר.

הַשְּׁלֵמָה מִהַחֲשֵׁמֻמוֹת (סימן ג'י)

מֵהוּ פְּרִי עֵץ הָדָר? עֵץ הָאֶתְרוּגָּה. וּמֵהוּ הָדָר? הָדָר עַל הַכֹּל, וְהִינוּ הָדָר שֶׁל שִׁיר הַשִּׁירִים, שְׂכַתוּב בּוֹ מִי זֹאת הַנְּשֻׁקְפָה כְּמוֹ שְׁחַר. וְהִינוּ עַל שֵׁם נִקְבָּה, וְעַל שְׁמָהּ נִלְקְחָה

דְּכֹלָא, אִי בְעֲנַנֵי יָקָר הוּא שִׁירוֹתָא, אִי בְּמִתָּא הוּא שִׁירוֹתָא. דְּאֲבָרְהֶם שְׁאֲרֵי לְמַחֲפְרֵי בִּירֵי דְמִיָּא.

פְּרִי עֵץ הָדָר, דָּא בִּירָא דְיִצְחָק, דְיִצְחָק אַהֲדָר לִיה לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְקָרָא לִיה עֵץ הָדָר. פְּרִי דְהָאֵי עֵץ הָדָר יְדִיעָא. כִּפְתַּת תְּמָרִים, דְכִתִּיב, (תהלים צב) צְדִיק כִּתְמָר יִפְרָח, וְלֹא אֲשַׁתַּפַּח בִּינְיָהוּ פִירוּדָא. וְעַל דָּא לֹא כָתִיב וְכִפְתַּת, אֲלָא כִּפְתַּת. בְּגִין דְלֹא סָלִיק דָּא בְּלֹא דָא, וּבְהָאֵי אֲתַמְלִיָּא הָאֵי בְּאֵר, מִבְּאֵר מִים עֲלִיּוֹן נְבִיעִין, הֵהוּא אֲתַמְלִי בְּקַדְמִיתָא, וּמִנִּיהּ אֲתַמְלִיָּא בִּירָא, עַד דְאִיהוּ נְבִיעוֹ לְכֹלָא.

וְעֲנַף עֵץ עֵבֶת, דָּא עֲנַפָּא דְאֵילָנָא רַבְרָבָא, דְאֲתַקִּיף וְאֲשַׁתְּרִשָּׂא בְּשָׂרְשׁוֹי, אֲתַעֲבִיד אֵילָנָא עֲלָאָה עַל כֹּלָא, דְאֲחִיד בְּכֹל סְטֵרִיָּה, עֲנַף דְאִיהוּ עֵץ עֵבֶת, עֵץ דְאֲחִיד לְעֵבֶת, דְהָא מֵהָאֵי נֹטֵל יְסוּדָא דְעֲלָמָא, וְאֲתַמְלִיָּא לְאַרְקָא בְּבִירָא, הָאֵי הוּא עֲלָמָא אַרְקָא דְשְׁקִיוֹתָא.

וְעֲרָבֵי נַחַל, תְּרֵי אֵינּוֹן, תְּרִין נַחְלִין דְמִיָּא אֲתַפְנִישׁ בְּהוּ, לְאַרְקָא לְצַדִּיק. דְבָר אַחֵר, וְעֲרָבֵי נַחַל, אֵילָן אֵינּוֹן גְּבוּרָן, דְאֲחִידָן בֵּיה בְּיִצְחָק, דְאֲתַיִן מִסְטֵרָא דְהֵהוּא נַחַל עֲלָאָה, וְלֹא מִסְטֵרָא דְאָבָא. בְּגִין כֵּן, כֹּלָא יָאֵי, וְלֹא בְּסִימָא לְפִירִין, וְלֹא עֲבִיד פִּירִין. וְעֲרָבֵי נַחַל, תְּרִין קִיּוּמִין, דְגוּפָא קִיּוּמָא עֲלִיָּהוּ, אֲבָל וְעֲרָבֵי נַחַל וְדָאֵי, כְּמָה דְאֲתַמָּר, וְאֵילָן אֵינּוֹן כִּלְהוּ לְאַרְקָא מִיָּא לְבִירָא.

הַשְּׁלֵמָה מִהַחֲשֵׁמֻמוֹת (סימן ג'י)

מֵאֵי פְּרִי עֵץ הָדָר אֵילָנָא דְאֶתְרוּגָּא וּמֵאֵי הָדָר הִינוּ הָדָר עַל הַכֹּל וְהִינוּ

נְקֵבָה מֵאָדָם שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְהִתְקַיֵּם
עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּלֹא נִקְבָּה. וּמָה
הַטַּעַם נִקְרָאת נִקְבָּה? עַל שֵׁם
שֶׁנִּקְבֵּיהָ רַחֲבִים, וַיֵּשׁ לָהּ נִקְבִים
יְתִירִים עַל הָאִישׁ, וּמָה הֵם
הַנִּקְבִים: שְׂדִים וְרַחֵם וּבֵית קַיִבּוּל
הַוָּלָד.

וּמָה שְׂאֵמְרוּ, שִׁיר הַשִּׁירִים שֶׁהוּא
הַדָּר לְכָל סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ - בֶּן. שְׂאֵמֵר
רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַסִּפְרִים קֹדֶשׁ, וְשִׁיר
הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים. וּמָהוּ קֹדֶשׁ
קֹדְשִׁים? אֵלֶּא קֹדֶשׁ שֶׁהוּא קֹדֶשׁ
לְקֹדְשִׁים. וּמָה הֵם קֹדְשִׁים? אֵלֶּוּ
שֶׁפִּנְגָּד שֶׁשׁ קְצוֹת שֶׁבְּאָדָם, וְקֹדֶשׁ
יְהִיָּה לָהֶם קֹדֶשׁ לְכֻלָּם.

וּמָהוּ קֹדֶשׁ? זֶה אֶתְרוּג, שֶׁהוּא הַדָּר
לְכָל. וְלָמָּה נִקְרָא שְׂמוֹ הַדָּר? אֵל
תִּקְרִי הַדָּר אֵלֶּא ה' דָּר, זֶה אֶתְרוּג
שֶׁהוּא נִפְרָד מֵאֲגַד הַלּוּלָב, וְאֵין
מִצּוֹת לּוּלָב קִיּוּמַת אֵלֶּא בּוֹ, וְהוּא
גַּם בֶּן אֲגוּד עִם הַפֶּל, שְׁעַם כָּל
אֶחָד הוּא, וְעַם כָּלָם יַחַד הוּא.

וּמָהוּ הַלּוּלָב? כִּנְגָד חוּט הַשְּׂדֵרָה.
וְעַנְף עֵץ עֵבֶת - שֶׁעַנְפָיו חוֹפִים אֶת
רִבּוֹ, וְאֵם אֵין עַנְפָיו חוֹפִים אֶת
רִבּוֹ - אֵינוֹ כְּלוּם. מִפְּנֵי מָה? מִשָּׁל
לְאָדָם שֶׁבְּזוּעוֹתָיו יִגָּן עַל רֵאשׁוֹ,
הָרִי זְרוּעוֹתָיו שְׁנִים וְרֵאשׁוֹ
שְׁלֹשָׁה, וְהֵינּוּ עַנְף לְשִׁמְאֵל, עֵבֶת
לְיִמִּין, וְנִמְצָא עֵץ בְּאִמְצַע. וְלָמָּה
נִאָּמֵר בּוֹ עֵץ? שֶׁהוּא שְׂרֵשׁ הָאֵילָן.
וּמָה זֶה עֲרֵבִי נַחַל? שׁוֹקֵי הָאָדָם
שֶׁהֵם שְׂתִים. וּמָהוּ לְשׁוֹן שֶׁל עֲרֵבִי
נַחַל? מִשׁוּם שֶׁגְּדוּל שֶׁבָּהֶם הוּא
לְמַעְרָב, וּמִשָּׁם יוֹנֵק כַּחוֹ, וְשָׁל
צְפוֹן הוּא קֶטֶן מִמֶּנּוּ מִהַלָּךְ חֲמֵשׁ
מֵאוֹת שָׁנָה, וְהוּא בְרוּחַ צְפוֹנִית
מְעֲרֵבִית, וּבוֹ פּוֹעֵל וְנִקְרָא עַל
שְׂמוֹ, וְהֵם שְׁנֵיהֶם עֲצִים. דְּבָר אַחַר
עֲרֵבִי - שֶׁפְּעֻמִּים מְעֲרָבִים פְּעֻלָּתָם
זֶה עִם זֶה. מָה זֶה עֲרֵבִי נַחַל? נַחַל
הוּא עַל שֵׁם הַמְּקוֹם שֶׁהֵם קְבוּעִים

הַדָּר הַשִּׁיר הַשִּׁירִים דְּכֹתִיב בֵּיהַ (שִׁיר הַשִּׁירִים ו') מִי
זֹאת הַנִּשְׁקָפָה כְּמוֹ שְׁחַר. וְהֵינּוּ עַל שֵׁם
נִקְבָּה וְעַל שְׂמָה נִלְקָחָה נִקְבָּה מֵאָדָם שְׂאֵי
אֶפְשֶׁר לְהִתְקַיֵּם עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּלֹא נִקְבָּה.
וּמָאֵי טַעְמָא אֶקְרִי נִקְבָּה עַל שֵׁם שֶׁנִּקְבֵּיהָ
רַחֲבִים וַיֵּשׁ לָהּ נִקְבִים יְתִירִים עַל הָאִישׁ.
וּמָאֵי נִינְהוּ נִקְבִים שְׂדִים וְרַחֵם וּבֵית קַיִבּוּל
הַוָּלָד.

וּמָאֵי נִיְהוּ שְׂאֵמְרוּ שִׁיר הַשִּׁירִים, שֶׁהוּא
הַדָּר לְכָל סִפְרֵי הַקֹּדֶשׁ אֵין. דְּאָמֵר
רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַסִּפְרִים קֹדֶשׁ וְשִׁיר הַשִּׁירִים
קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים, וּמָאֵי נִיְהוּ קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים. אֵלֶּא
קֹדֶשׁ, שֶׁהוּא קֹדֶשׁ לְקֹדְשִׁים. וּמָאֵי הֵם
קֹדְשִׁים אֵלֶּוּ שֶׁפִּנְגָּד שֶׁשׁ קְצוֹת שֶׁבְּאָדָם
וְקֹדֶשׁ הוּי לְהוּ קֹדֶשׁ לְכֻלָּהוּ.

וּמָאֵי נִיְהוּ קֹדֶשׁ, זֶה אֶתְרוּג שֶׁהוּא הַדָּר
הַפֶּל. וְלָמָּה נִקְרָא שְׂמוֹ הַדָּר אֵל תִּקְרִי
הַדָּר אֵלֶּא ה' דָּר זֶה אֶתְרוּג שֶׁהוּא נִפְרָד
מֵאֲגַד הַלּוּלָב וְאֵין מִצּוֹת לּוּלָב קִיּוּמַת אֵלֶּא
בּוֹ, וְהוּא גַּם בֶּן אֲגוּד עִם הַפֶּל. שְׁעַם כָּל
אֶחָד הוּא וְעַם כָּלָם פּוֹלֵן יַחַד הוּא.

וּמָאֵי לּוּלָב כִּנְגָד חוּט הַשְּׂדֵרָה. וְעַנְף עֵץ
עֵבֹת שֶׁעַנְפָיו חוֹפִין אֶת רִבּוֹ וְאֵם
אֵין עַנְפָיו חוֹפִין אֶת רִבּוֹ אֵינוֹ כְּלוּם. מִפְּנֵי
מָה, מִשָּׁל לְאָדָם שֶׁבְּזוּעוֹתָיו יִגָּן עַל רֵאשׁוֹ,
הָרִי זְרוּעוֹתָיו שְׁנִים וְרֵאשׁוֹ שְׁלֹשָׁה, וְהֵינּוּ
עַנְף לְשִׁמְאֵל, עֵבֹת לְיִמִּין, וְנִמְצָא עֵץ
בְּאִמְצַע. וְלָמָּה נִאָּמֵר בּוֹ עֵץ שֶׁהוּא שׁוֹרֵשׁ
הָאֵילָן.

וּמָאֵי עֲרֵבִי נַחַל שׁוֹקֵי הָאָדָם שֶׁהֵם שְׂתִים.
וּמָאֵי נִינְהוּ לִישְׁנָא דְּעֲרֵבִי נַחַל, מִשׁוּם
דְּגְדוּל שֶׁבָּהֶם הוּי לְמַעְרָב וּמִשָּׁם יוֹנֵק כַּחוֹ.

וְשָׁל צְפוֹן הוּא קֶטֶן מִמֶּנּוּ מִהַלָּךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וְהוּא בְרוּחַ צְפוֹנִית

בו ששמו נחל, כמו שכתוב כל הנחלים הלכים אל הים.

מהו ים? הרי אומר זה אתרוג. ומנין לנו שכל מדה ומדה מאלו השבעה נקראת נחל? שנאמר וממתנה נחליאל, אל תקרי נחליאל אלא נחלי אל. ועוד שם, מה לב, הדר פרי הגוף, אף ישראל פרי עץ הדר. מה אילן תמר, ענפיו סביביו ולולבו באמצע, אף ישראל נטלו גוף האילן הזה שהוא לבו, וכנגד הגוף חוט השדרה באדם שהוא עקר הגוף. ומה לולב זה כתוב לו לב, אף לב מסור לו. ומה לב זה שלשים ושתים נתיבות חכמה בו, אף בכל נתיב מהן צורה שומרת, שנאמר לשמר את דרך עץ החיים: ע"כ מההשמטות

דבר אחר, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר - זה אברהם. פפת תמרים - זה יצחק. וענף עץ עבת - זה יעקב. וערבי נחל - אלה הן שתי הדרגות שאמרנו.

וכי ששונה זה, משום שעץ עבת זה יעקב, שאוחז את כל החלקים, ודאי זה יעקב. אבל הרי בארנו, פרי עץ הדר - זו באר יצחק, זו גבורה תחתונה. פפת תמרים - פפת חסר, קשר שנקשר בבאר, כמו שנאמר (דניאל א) כפותים בסרבליהם, משום שאלה לא עולים זה בלי זה. וענף עץ עבת, ענף הוא עליון שנעשה עץ עבות ואוחז לכל צד, כמו שנאמר. ערבי נחל - זה יצחק, בכל הצדדים שאחוזים בצד הנחל ולא בצד הקאב. ששנינו, אף על גב שבנחל הזה לא נמצא דין, מתעוררים ממנו דינים.

מערכת ובו פועל ונקרא על שמו והם שניהם עצים. דבר אחר ערבי, שפעמים מערבין פעולתן זה עם זה. מאי ערבי נחל, על שם המקום שהם קבועים בו ששמו נחל. פדכתוב, (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים.

מאי ניהו ים, הרי אומר זה אתרוג. ומנא לן דכל מדה ומדה מאלו השבעה אקרי נחל. שנאמר (במדבר כ"א) וממתנה נחליאל, אל תקרי נחליאל אלא נחלי אל. ועוד שם, מה לב, הדר פרי הגוף, אף ישראל פרי עץ הדר. מה אילן תמר, ענפיו סביביו ולולבו באמצע, אף ישראל נטלו גוף האילן הזה שהוא לבו, וכנגד הגוף חוט השדרה באדם שהוא עקר הגוף. ומה לולב זה פתיב לו לב, אף לב מסור לו. ומה לב זה שלשים ושתים נתיבות חכמה בו, אף בכל נתיב מהן צורה שומרת, לשמר את דרך עץ החיים: (בראשית ג) ע"כ (עד כאן מההשמטות)

דבר אחר, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, דא אברהם. פפת תמרים, דא יצחק. וענף עץ עבות, דא יעקב. וערבי נחל, אליו אינון תרין דרגין דאמרן.

ומאן דמתני האי, בגין דעץ עבות דא יעקב, דאחיד לכלהו חלקין, ודאי דא יעקב. אבל הא אוקימנא, פרי עץ הדר דא בירא דיצחק, דא גבורה תתאה. פפת תמרים. פפת חסר, קשורא דאתקשר בבירא, כמה דאת אמר, (דניאל ג) כפיתו בסרבליהון, בגין דאלין לא סלקין דא בלא דא. וענף עץ עבות, ענפא הוא עלאה, דאתעביד עץ עבות, ואחיד לכל סטרא, כמה דאתמר. ערבי נחל דא יצחק,

בכל סטרי, דאחידן בסטרא דנחלא, ולא בסטרא דאבא. דתנינן, אף על גב דבהאי נחל דינא לא אשתפח ביה, דינין מתערין מניה.

ורב המנונא סבא פריש, וערבי נחל, אינון תרין קיימין דקאמרן, דמיא נפקי מנייהו, ושפיר. אבל תא חזי, הא חזינן דתרין דרגין אלין דקיימי על דרגא דצדיק, איבא וכנישו רברבא (כ"א דברבא) נפקי מנייהו, וערבי נחל לא נפקי מנייהו, איבא, ולא טעמא, ולא ריחא. והא אוקימנא וכלא שפיר.

ועל דא אתרוג (דף רכא ע"א) בשמאלא, לקביל לבא. לולב בימינא, כפת בכלא, וקטיר בכלא. דהא צדיק כפות הוא בכל סטרין, וקטיר בכלא, ודא הוא קשורא דמהימנותא.

ובספרא דאגדתא שפיר קאמר, דכל אלין אינון אושפיזין, דזמינן עמא קדישא בהאי יומא, דבעינן לאשפחא להו, פיון דזמין לון. ובהו בעי בר נש למלפא בעותיה. זכאין אינון ישראל דיידעין ארחוי דמלפא קדישא, וידעין ארחוי דאורייתא, למהך באורח קשוט, למזכי בהו בעלמא דין ובעלמא דאתי.

ביומא דא נפקי ישראל, בסימנין רשימין מגו מלפא, בגין דאינון נצחין דינא. ומאי סימנין אינון, סימני מהימנותא, חותמא דמלפא עלאה. לתרי בני נשא, דעאלו קדם מלפא לדינא, ולא ידעי עלמא מאן מנייהו נצח. נפק חד לגיון מפי מלפא, שאילו לו. אמר לון, מאן דיפוק ובידוי סימנין דמלפא, הוא נצח.

בך, כולי עלמא עאלין לדינא, קדם מלפא עלאה, ודאין לון מיומא דראש השנה ויום הכפורים, עד חמש סרי יומין לזרחא.

ובין כף אשתפחו ישראל זכאין כלהו בתיובתא. טרחין בספח ולולב

ורב המנונא סבא פריש, וערבי נחל, אינון תרין קיימין דקאמרן, דמיא נפקי מנייהו, ושפיר. אבל תא חזי, הא חזינן דתרין דרגין אלין דקיימי על דרגא דצדיק, איבא וכנישו רברבא (כ"א דברבא) נפקי מנייהו, וערבי נחל לא נפקי מנייהו, איבא, ולא טעמא, ולא ריחא. והא אוקימנא וכלא שפיר.

ועל דא אתרוג (דף רכא ע"א) בשמאלא, לקביל לבא. לולב בימינא, כפת בכלא, וקטיר בכלא. דהא צדיק כפות הוא בכל סטרין, וקטיר בכלא, ודא הוא קשורא דמהימנותא.

ובספרא דאגדתא שפיר קאמר, דכל אלין אינון אושפיזין, דזמינן עמא קדישא בהאי יומא, דבעינן לאשפחא להו, פיון דזמין לון. ובהו בעי בר נש למלפא בעותיה. זכאין אינון ישראל דיידעין ארחוי דמלפא קדישא, וידעין ארחוי דאורייתא, למהך באורח קשוט, למזכי בהו בעלמא דין ובעלמא דאתי.

ביומא דא נפקי ישראל, בסימנין רשימין מגו מלפא, בגין דאינון נצחין דינא. ומאי סימנין אינון, סימני מהימנותא, חותמא דמלפא עלאה. לתרי בני נשא, דעאלו קדם מלפא לדינא, ולא ידעי עלמא מאן מנייהו נצח. נפק חד לגיון מפי מלפא, שאילו לו. אמר לון, מאן דיפוק ובידוי סימנין דמלפא, הוא נצח.

בך, כולי עלמא עאלין לדינא, קדם מלפא עלאה, ודאין לון מיומא דראש השנה ויום הכפורים, עד חמש סרי יומין לזרחא.

ובין כף אשתפחו ישראל זכאין כלהו בתיובתא. טרחין בספח ולולב

שואלים, מי נצח בדין? אומר להם הקדוש ברוך הוא, אלה שמוציאים בדיהם את הסימנים שלי, הם נצחו בדין.

ביום הזה יוצאים ישראל ברשם המלך, בתשבחות ההלל, נכנסים לספה, אתרוג בשמאל, לולב בימין. כלם רואים שישיראל רשומים ברשומי המלך הקדוש, פותחים ואומרים, (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שה' אלהיו.

עד כאן חדות הכל, חדות האורחים, ואפלו אמות העולם שמחים בחדוה ומתברכים ממנה, ולכן מקריבים בכל יום עליהם להטיל עליהם שלום, ויתברכו מאתנו. מכאן והלאה יום אחד של המלך העליון ששמח בהם בישראל, שכתוב (במדבר כט) ביום השמיני עצרת תהיה לכם. שהרי יום זה מן המלך בלבדו חדותו לישראל. משל למלך שהזמין אורחים וכו'.

רבי שמעון פתח ואמר, אני חבצלת השרון שושנת העמקים. כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שהקדוש ברוך הוא משבח אותה, והיא משבחת אותו תמיד. וכמה משבחים ומזמרים מזמינה תמיד לקדוש ברוך הוא. אשרי חלקם של ישראל שאחוזים בו בגורל החלק הקדוש, כפתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו וגו'. אני חבצלת השרון - זו כנסת ישראל, שעומדת ביפי של נוי בגן עדן. השרון - שהיא שרה ומשבחת את המלך העליון.

דבר אחר, אני חבצלת השרון - שרוצה להיות משקה מהשקנת הנחל העמק, מקור הנחלים, כנאמר והיה השרב לאגם. [נ"א

ואתרוג, ולא ידעי מאן נצח דינא. מלאכי עלאי שאלו מאן נצח דינא. קדשא בריך הוא אמר להו, אינון דמפקי בדידיהו סימנין דילי, אינון נצחין דינא.

בהאי יומא, נפקי ישראל ברשימו דמלפא, בתושבחתא דהלילא. עאלין בספה, אתרוג בשמאלא, לולב בימינא. חמאן פלהו, דישראל רשימין ברשימין דמלפא קדישא. פתחי ואמרי, (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שה' אלהיו.

עד כאן חדותא דכלא, חדותא דאושפיזין, ואפילו אומות העולם חדאן בחדותא, ומתברכין מנה. ועל דא קרבנין בכל יומא עליהו, לאטלא עליהו שלם, ויתברכין מינן. מכאן ולהלאה, יומא חד, דמלפא עלאה, דחדדי בהו בישראל. דכתיב, (במדבר כט) ביום השמיני עצרת תהיה לכם. דהא יומא דא מן מלפא בלחודוי, חדותא דיליה בישראל. למלפא דזמין אושפיזין וכו'.

רבי שמעון פתח ואמר, (שיר השירים ב) אני חבצלת השרון שושנת העמקים, כמה חביבה כנסת ישראל קמי קדשא בריך הוא, דקדשא בריך הוא משבח לה, והיא משבחת ליה תדיר, וכמה משבחין ומזמרין אזמינת ליה תדיר לקדשא בריך הוא. זפאה חולקהוון דישראל, דאחיזין ביה בעדבא דחולקא קדישא. כמה דכתיב, (דברים לב) כי חלק ה' עמו וגו'. אני חבצלת השרון, דא כנסת ישראל, דקיימא בשפירו דנוי בגנתא דעדן. השרון, דהיא שרה ומשבחת למלפא עלאה.

דבר אחר אני חבצלת השרון, דבעיא לאשקאה משקיו דנחלא עמיקא, מבושא דנחלין. כמה דאת אמר, (ישעיה לה) והיה

השָׁרֵב לְאֵגֶם. (נ"א ישעיה לג) וְהָיָה הַשָּׂרוּן כְּעֶרְבָה) שׁוֹשְׁנַת
הַעֲמֻקִּים, דְּקִיּוּמָא בְּעַמִּיקְתָּא דְכֻלָּא. מָאן
אֵינוֹן עֲמֻקִּים. כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (תהלים קל)
מִמַּעַמְקִים קָרְאתִיךָ ה'. חֲבַצְלַת הַשָּׂרוּן.
חֲבַצְלַת, מֵהָהוּא אַתָּר, דְּשָׁקִיּוֹ דְנַחֲלִין נִפְקִין
וְלֹא פְסֻקִין לְעֵלְמִין. שׁוֹשְׁנַת הַעֲמֻקִּים,
שׁוֹשְׁנָה מֵהָהוּא אַתָּר דְאֶקְרִי עֲמִיקָא דְכֻלָּא,
סְתִים מִכָּל סְטָרִין.

תָּא חֲזִי, בְּקַדְמִיתָא יְרוּקָא כַחֲבַצְלַת, דְּטָרְפִין
דִּילָה יְרוּקִין. לְבַתָּר שׁוֹשְׁנַת, סוּמְקָא
בְּגוּוּנִין חוּוּרִין. שׁוֹשְׁנָה בְשִׁית טָרְפִין, שׁוֹשְׁנַת,
דְּאַשְׁתַּנִּיאַת מְגוּוּנָא לְגוּוּנָא, וְשִׁנְיַת גְּווּנָהּ.
שׁוֹשְׁנַת, בְּקַדְמִיתָא חֲבַצְלַת, בְּעַדְנָא דְבַעֲיָא
לְאַזְדוּוּגָא בֵּיהּ בְּמִלְכָּא, אֶקְרִי
חֲבַצְלַת. בְּתַר דְאַתְדַּבְּקַת בֵּיהּ בְּמִלְכָּא בְּאֵינוֹן
נְשִׁיקִין, אֶקְרִי שׁוֹשְׁנַת. בְּגִין דְכֶתִיב, (שיר השירים ה)
שִׁפְתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים. שׁוֹשְׁנַת הַעֲמֻקִּים דִּהִיא
מְשַׁנְיָא גְּווּנָהּ, זְמַנִּין לְטַב, וְזְמַנִּין לְבִישׁ,
זְמַנִּין לְרַחֲמֵי, זְמַנָּא לְדִינָא.

וְתָרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תֵאָוֶה
הוּא לְעֵינַיִם. (בראשית ג) תָּא חֲזִי, דִּהָא
בְּנֵי נֶשֶׂא לָא מְסַתְּפְלִין, וְלֹא יִדְעִין, וְלֹא
מְשַׁגְּיחִין. בְּשַׁעְתָּא דְבָרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאָדָם, וְאוּקִיר לִיהּ בִּיקִירוֹ עֲלָא, בְּעַא מְנִיה
לְאַתְדַּבְּקָא בֵּיהּ בְּגִין דִּישְׁתַּפַּח יְחִידָאִי, וּבְלִפְא
יְחִידָאִי, וּבְאַתָּר דִּדְבַקוּתָא יְחִידָאִי, דְלֹא (ד)
וְכֹא ע"ב) אֲשַׁתְּנִי, וְלֹא מִתְהַפֵּף לְעֵלְמִין, בְּהָהוּא
קְשׁוּרָא יְחִידָא, דְכֻלָּא בֵּיהּ אֲתַקְשֵׁר, הֵדָא הוּא
דְכֶתִיב, (בראשית ב) וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹף הֵגֵן.

לְבַתָּר סְטוּ מְאַרְחָא דְמֵהִימְנוּתָא, וְשִׁבְקוּ
אֵילָנָא יְחִידָאִי, עֲלָא מִכָּל אֵילָנִין.
וְאַתּוּ לְאַתְדַּבְּקָא בְּאַתָּר דְמִשְׁתַּנִּי, וּמִתְהַפֵּף
מְגוּוּנָא לְגוּוּנָא וּמִטַּב לְבִישׁ וּמִבִּישׁ לְטַב.

(ישעיה לג) וְהָיָה הַשָּׂרוּן כְּעֶרְבָה) שׁוֹשְׁנַת
הַעֲמֻקִּים - שְׁעוּמְדַת בְּעַמְקֵי הַכָּל.
מִי הֵם הַעֲמֻקִּים? כְּמוֹ שְׁנֹאמַר
(תהלים קל) מִמַּעַמְקִים קָרְאתִיךָ ה'.
חֲבַצְלַת הַשָּׂרוּן. חֲבַצְלַת - מאותו
מְקוֹם שֶׁל הַשְּׂקָאֵת הַנַּחֲלִים
שִׁיּוּצָאִים וְלֹא פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים.
שׁוֹשְׁנַת הַעֲמֻקִּים - שׁוֹשְׁנָה
מֵאִתּוֹ מְקוֹם שְׁנֹקְרָא עַמְקֵי הַכָּל,
נִסְתָּר מִכָּל הַצְּדָדִים.

בֹּא רְאֵה, בְּתַחֲלָה יִרְקֵה
כַּחֲבַצְלַת, שֶׁהָעֵלִים שְׁלֵה יִרְקִים,
אַחַר כֵּף שׁוֹשְׁנָה אֲדָמָה בְּגוּוּנִים
לְבָנִים. שׁוֹשְׁנָה בְּשִׁשָּׁה עֲלִים.
שׁוֹשְׁנַת - שְׁמִשְׁתַּנִּית מְגוּוּן לְגוּוּן
וּמִשְׁנָה אֶת גְּווּנֵיהָ.

שׁוֹשְׁנַת - בְּתַחֲלָה חֲבַצְלַת. בְּזִמְנָן
שְׁרוּצָה לְהַזְדוּגַת בְּמִלְכָּה נְקִרְאָת
חֲבַצְלַת, אַחַר שְׁנִדְבָקָה עִם
הַמִּלְכָּה בְּאוֹתָן נְשִׁיקוֹת הִיא
נְקִרְאָת שׁוֹשְׁנַת, מִשּׁוּם שְׁכַתוּב
(שיר ה) שִׁפְתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים. שׁוֹשְׁנַת
הַעֲמֻקִּים - שְׁהִיא מְשַׁנָּה אֶת
גְּווּנֵיהָ לְפַעְמִים לְטוֹב וּלְפַעְמִים
לְרַע, לְפַעְמִים לְרַחֲמִים וּלְפַעְמִים
לְדִין.

וְתָרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ
לְמֵאֲכָל וְכִי תֵאָוֶה הוּא לְעֵינַים
(בראשית ג). בֹּא רְאֵה, שֶׁהָרִי בְּנֵי
אָדָם לֹא מְסַתְּפְלִים וְלֹא יוֹדְעִים
וְלֹא מְשַׁגְּיחִים בְּשַׁעֲרֵי שְׁבָרָא
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם
וְכַבֵּד אוֹתוֹ בְּכַבוֹד עֲלִיוֹן, רְצָה
מִמֶּנּוּ לְהַדְבִּיק בּוֹ כְּדֵי שְׁיִמְצָא
יְחִידִי, וּבְלִב יְחִידִי, וּבְמִקוֹם שֶׁל
דְּבַקוּת יְחִידָה שְׁלֵא מִשְׁתַּנָּה וְלֹא
מִתְהַפֵּף לְעוֹלָמִים בְּאוֹתוֹ קֶשֶׁר
יְחִידִי שֶׁהַכָּל נִקְשֵׁר בּוֹ. זֶהוּ
שְׁכַתוּב וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹף הֵגֵן.

אַחַר כֵּף סְטוּ מְדַרְךָ הָאִמּוּנָה
וְעִזְבוּ אֶת הָעֵץ הַיְחִידִי, הַעֲלִיּוֹן
מִכָּל הָאֵילָנוֹת, וּבְאוּ לְהַדְבִּיק
בְּמִקוֹם שְׁמִשְׁתַּנָּה וּמִתְהַפֵּף מְגוּוּן
לְגוּוּן וּמִטּוֹב לְרַע וּמִרַע לְטוֹב,

וַיִּרְדּוּ מִלְמַעְלָה מִטָּה, וַנְּדַבְּקוּ לְמִטָּה בְּשִׁנּוּיִים רַבִּים, וְעִזְבוּ אֶת הָאֵילָן הַיְחִידִי הָעֲלִיּוֹן מִכָּל הָאֵילָנוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (קהלת ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל וְגו'.

וְדַאי שְׂאֵז הַתְּהַפֵּף לְפָנָם בְּאוֹתוֹ הַצֵּד מִמֶּשׁ, לְפַעְמִים לְטוֹב לְפַעְמִים לְרַע, לְפַעְמִים לְרַחֲמִים לְפַעְמִים לְדִין. בְּדָבָר הַזֶּה נְדַבְּקוּ בּוֹ וְדַאי, בְּקִשּׁוֹ חֲשׁוֹנוֹת רַבִּים וַנְּדַבְּקוּ בָהֶם.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָדָם, עֲזַבְתָּ חַיִּים וַנְּדַבְּקָתָּ בְּמָוֶת. חַיִּים - שְׁפָתוֹב וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן, שְׁנִקְרָא חַיִּים, שְׁמִי שְׂאוּחֻז בּוֹ לֹא טוֹעַם מָוֶת לְעוֹלָמִים. נְדַבְּקָתָּ בְּעֵץ אַחֵר - הָרִי וְדַאי הַמָּוֶת כְּנִגְדֶּךָ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (משלי ה) רַגְלֶיךָ יִרְדוּת מָוֶת, וְכָתוֹב (קהלת ז) וּמֵצֵא אֲנִי מֵר מַמּוֹת אֶת הָאִשָּׁה. וְדַאי שְׁנִדְבַק בְּמָקוֹם הַמָּוֶת וְעִזַּב מָקוֹם הַחַיִּים. מִשּׁוֹם כֶּף נִגְזַר עָלָיו וְעַל כָּל הָעוֹלָם מָוֶת.

אִם הוּא חָטָא, מָה חָטָאוּ כָּל הָעוֹלָם? אִם תֹּאמַר שְׁכָל הָעוֹלָם אֲכָלוּ מִהָעֵץ הַזֶּה וְזֶה קָרָא לְכֻלָּם - לֹא כֶּף! אֲלֵא בְּשַׁעַת שְׂאָדָם עָמַד עַל רַגְלָיו, רָאוּ אוֹתוֹ כָּל הַבְּרִיּוֹת וּפְחָדוּ מִלְּפָנָיו, וְהָיוּ נוֹסְעִים אַחֲרָיו פְּעַבְדִּים אַחֵר הַמְּלָךְ, וְהוּא אָמַר לָהֶם: אֲנִי וְאַתֶּם (תהלים צה) בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה וְגו'. וְכֻלָּם הִלְכוּ אַחֲרָיו. כִּיּוֹן שְׂרָאוּ שְׂאָדָם מִשְׁתַּחֲוֶה לְמָקוֹם זֶה וַנְּדַבַּק בּוֹ, כָּלֵם נִמְשְׁכוּ אַחֲרָיו, וְגַרְם מָוֶת לְכָל הָעוֹלָם.

וְאִזְ הַשְׁתַּנָּה הָאָדָם לְכַמְּה גּוֹנִים, לְפַעְמִים דִּין לְפַעְמִים רַחֲמִים, לְפַעְמִים מָוֶת לְפַעְמִים חַיִּים, וְלֹא עוֹמֵד בְּקִיּוֹם תְּמִיד בְּאֶחָד מֵהֶם, מִשּׁוֹם שְׂאוֹתוֹ מָקוֹם גֵּרָם לוֹ, וְלִכּוֹן נִקְרָא חֶרֶב הַמַּתְּהַפֵּכֶת,

וְנִחַתִּי מֵעִילָא לְתַתָּא, וְאֶתְדַבְּקוּ לְתַתָּא בְּשִׁנּוּיִין סְגִיאִין. וְשִׁבְקוּ אֵילָנָא יְחִידָאָה, עֲלָאָה מִכָּל אֵילָנִין. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (קהלת ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יִשְׂרָאֵל וְגו'.

וְדַאי כְּדִין אֶתְהַפֵּף לְבִיּוּהוּ, בְּהוּא סְטָרָא מִמֶּשׁ, זְמַנִּין לְטַב, זְמַנִּין לְבִישׁ, זְמַנִּין לְרַחֲמִי, זְמַנִּין לְדִינָא. בְּהוּא מְלָה דְאֶתְדַבְּקוּ בְּהוּ וְדַאי, (קהלת ז) בְּקִשּׁוֹ חֲשׁוֹנוֹת רַבִּים, וְאֶתְדַבְּקוּ בְּהוּ.

אָמַר לִיהַ קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, אָדָם, שְׁבִקְתָּ חַיִּי וְאֶתְדַבְּקְתָּ בְּמוֹתָא. חַיִּי, דְכָתִיב וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן, דְאֶקְרִי חַיִּים. דְּמֵאֵן דְּאֶחִיד בֵּיה, לֹא טְעִים מוֹתָא לְעֵלְמִין. אֶתְדַבְּקְתָּ בְּאֵילָנָא אַחֲרָא, הָא וְדַאי מוֹתָא הוּא לְקַבְלָךְ. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (משלי ה) רַגְלֶיךָ יוֹרְדוֹת מָוֶת, וְכָתִיב, (קהלת ז) וּמוֹצֵא אֲנִי מֵר מַמּוֹת אֶת הָאִשָּׁה. וְדַאי בְּאַתֵּר דְּמוֹתָא אֶתְדַבַּק, וְשִׁבַּק אֶתֵּר דְּחַיִּי. בְּגִין כֶּף אֶתְגַּזַּר עָלֶיהָ וְעַל כָּל עֵלְמָא מוֹתָא.

אִי הוּא חָטָא, כָּל עֵלְמָא מָה חָטוּ. אִי תִימָא, דְּכָל עֵלְמָא אֲכָלִי מְאִילָנָא דָא, וְאֶתְרַמִּי לְכֻלָּא. לֹאוּ הָכִי. אֲלֵא בְּשַׁעַתָּא דְאָדָם קָאִים עַל רַגְלוֹי, חָמִי לִיה בְּרִיּוֹן כְּלָהוּ, וְדַחֲלוּ מִקְמֵיהָ, וְהוּוּ נְטֻלִין אַבְתְּרִיָּה, פְּעַבְדִּין בְּתֵר מִלְּפָא. וְהוּא אָמַר לוֹן, אֲנָא וְאַתּוֹן, (תהלים צה) בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה וְגו'. וְאֶזְלוּ כְּלָהוּ אַבְתְּרִיָּה. כִּיּוֹן דְּחֻזוּ דְאָדָם סְגִיד לְהוּ אֶתֵּר, וְאֶתְדַבַּק בֵּיה, כְּלָהוּ אֶתְמַשְׁכוּ אַבְתְּרִיָּה וְגַרְמִים מוֹתָא לְכָל עֵלְמָא.

וְכַרְיִן אֶשְׁתַּנִּי אָדָם לְכַמְּה גּוֹוִנִין, זְמַנִּין דִּינָא, זְמַנִּין רַחֲמִי זְמַנִּין מוֹתָא, זְמַנִּין חַיִּי. וְלֹא קָאִים בְּקִיּוֹמָא תְּדִיר בְּחַד מְנִיּוּהוּ, בְּגִין דְּהוּא אֶתֵּר גַּרְמִים לִיה. וְעַל דָּא אֶקְרִי, חֶרֶב

המתהפכת, המתהפכת מצד זה לצד זה, מטוב לרע, מרחמים לדין, משלום לקרב, מתהפכת היא בכל, טוב ורע, שכתוב (בראשית ב) ועץ הדעת טוב ורע.

והמלך העליון, לרחם על מעשיו, הוכיח אותו ואמר לו, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו'. והוא לא קבל ממנו ונמשך אחר אשתו, וגרש לעולמים, שהרי אשה עולה למקום [למקום זה] ולא יותר, והאשה גרמה מות לכל.

בא ראה, לעולם הבא כתוב (ישעיה סה) כי כימי העץ ימי עמי. כימי העץ - אותו שנודע באותו הזמן. כתוב (שם כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ וגו'.

ויקרבו ימי ישראל למות. שנינו, אמר רבי חניא, כתוב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה. שם בקיימו יעקב, וכאן במיתתו ישראל, שכתוב ויקרבו ימי ישראל למות. אמר רבי יוסי, כף הוא ודאי, שהרי לא כתוב ויקרב יום ישראל למות, אלא ימי, וכי בכמה ימים מת בן אדם? והרי בשעה אחת, ברגע אחד מת ויוצא מן העולם.

א"א כף למדנו, פשהקדוש ברוך הוא רוצה להשיב אליו את רוחו, כל אותם ימים שעומד בן אדם בעולם הזה נפקדים לפניו ונכנסים בחשבון, וכשנלקחים לפניו להכנס בחשבון, מת האדם, ומשיב הקדוש ברוך הוא אליו את רוחו. אותו ההבל שהוציא ונפח בו, משיב אותו אליו.

אשרי חלקו של אותו אדם שימיו התקדשו אל המלך בלי בושה, ולא נדחה יום אחד מהם

המתהפכת, המתהפכת מסטרא דא לסטרא דא, מטב לביש, מרחמי לדינא, משלם לקרבא, מתהפכת היא בכלא. טב ורע דכתיב, (בראשית ב) ועץ הדעת טוב ורע.

ומלכא עלאה, לרחמא על עובדוי, אוכח ליה, ואמר ליה, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו', והוא לא קביל מניה, ואתמשך בתר אתתיה, ואתתרף לעלמין. דהא אתתא לאתרא (ס"א לאתר דא) סלקא ולא יתיר, ואתתא גרים מותא לכלא.

תא חזי, לעלמא דאתי כתיב, (ישעיה סה) כי כימי העץ ימי עמי, פיה העץ, ההוא דאשתמודעא, ביה זמנא פתיב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ וגו'.

ויקרבו ימי ישראל למות. תאנא, אמר רבי חניא, כתיב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, התם בקיימיה יעקב, והכא במיתתיה ישראל. דכתיב, ויקרבו ימי ישראל למות. אמר רבי יוסי, הכי הוא ודאי, דהא לא כתיב ויקרב יום ישראל למות, אלא ימי, וכי בכמה יומי מית בר נש, והא בשעתא חדא, ברגעא חדא, מית ונפיק מעלמא.

א"א הכי תאנא, פד קדשא בריך הוא בעי לאתבא רוחיה ליה, כל אינון יומין דקאים בר נש בהאי עלמא, אתפקדן קמיה, ועאלין בחושבנא. וכד אתקריבו קמיה למיעל בחושבנא, מית בר נש, ואתיב קדשא בריך הוא רוחיה ליה, ההוא הבל דאפיק ונפח ביה, אותביה לגביה.

ובאה חולקיה דההוא בר נש, דיומוי אתקריבו גבי מלפא בלא כסופא, ולא דחי יומא מנייהו לבר, דישפח בההוא יומא,

החופצה שימצא שבאותו יום שנעשה בו חטא, לכן פתוב בצדיקים קריבה. [ואיך יקרבו] משום שקרבים ימיו לפני המלך בלי בוששה.

אוי לרשעים, שלא כתוב בהם קריבה, ואיך יקרבו הימים לפני המלך, שהרי כל ימיו נמצאו בחטאי העולם, ולכן לא יקרבו לפני המלך ולא ימנו לפניו ולא יזכרו למעלה, אלא הם מתפללים מתוכם. עליהם כתוב (משלי ד) דרך רשעים כפאפלה לא ידעו במה יפשלו. (דף רכב ע"א).

והבא ויקרבו ימי ישראל ודאי, בלא כסופא, בשלימותא, בחדוותא שלים. ובגיני כן, ימי ישראל, דהוה שלים יתיר ישראל מיעקב. ואי תימא, והא כתיב, (בראשית כה) ויעקב איש תם, שלים הוה, ולא שלים בדרגא עלאה כישראל.

תניא, אמר רבי יוסי, בשעתא דיומיו דבר נש אתפקידן קמי מלפא, אית זפאה דאתפקדן יומיו ורחיקין מקמי מלפא. ואית זפאה, דכד מתפקדן יומיו, קריבין וסמיכין למלפא, ולא מתרחקין. בלא כסופא עאלין, וקריבין למלפא. זפאה חולקהוין. הדא הוא דכתיב, ויקרבו ימי ישראל למות.

ויקרא לבנו ליוסף, אמר רבי יצחק, וכי שאר שבטין לאו בנוי אינון. אלא אמר רבי אבא, יוסף בנו יותר מפלס, ששנינו, בשעה שאשת פוטיפר דחקה את יוסף, מה פתוב? ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית. פסוק זה הנה צריך לכתב ואין איש בבית, מה זה מאנשי הבית? אלא להכליל את דמותו של יעקב שהיתה שם ונמצאה שם, ומשום כן מאנשי

דאתעביד ביה חובא. בגין כן, פתיב בצדיקיא, קריבה. (והיה יקרבו) משום דקרבו יומיו קמי מלפא, בלא כסופא.

ווי לרשיעיא, דלא כתיב בהו קריבה, והיך יקרבו יומי קמי מלפא, דהא כל יומי

בחובי עלמא אשתפחו. ובגיני כן לא יקרבו קמי מלפא, ולא יתמנון קמיה, ולא ידכרו לעילא, אלא אינון שציאן מגווייהו. עלייהו פתיב, (משלי ד) דרך רשעים כפאפלה לא ידעו במה יפשלו. (דף רכב ע"א).

והבא ויקרבו ימי ישראל ודאי, בלא כסופא, בשלימותא, בחדוותא שלים.

ובגיני כן, ימי ישראל, דהוה שלים יתיר ישראל מיעקב. ואי תימא, והא כתיב, (בראשית כה) ויעקב איש תם, שלים הוה, ולא שלים בדרגא עלאה כישראל.

תניא, אמר רבי יוסי, בשעתא דיומיו דבר נש אתפקידן קמי מלפא, אית זפאה דאתפקדן יומיו ורחיקין מקמי מלפא. ואית זפאה, דכד מתפקדן יומיו, קריבין וסמיכין למלפא, ולא מתרחקין. בלא כסופא עאלין, וקריבין למלפא. זפאה חולקהוין. הדא הוא דכתיב, ויקרבו ימי ישראל למות.

ויקרא לבנו ליוסף, אמר רבי יצחק, וכי שאר שבטין לאו בנוי אינון. אלא אמר רבי אבא, יוסף בנו יותר מפלס, ששנינו, בשעה שאשת פוטיפר דחקה את יוסף, מה פתוב? ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית. פסוק זה הנה צריך לכתב ואין איש בבית, מה זה מאנשי הבית? אלא להכליל את דמותו של יעקב שהיתה שם ונמצאה שם, ומשום כן מאנשי

דאתעביד ביה חובא. בגין כן, פתיב בצדיקיא, קריבה. (והיה יקרבו) משום דקרבו יומיו קמי מלפא, בלא כסופא.

ווי לרשיעיא, דלא כתיב בהו קריבה, והיך יקרבו יומי קמי מלפא, דהא כל יומי

בחובי עלמא אשתפחו. ובגיני כן לא יקרבו קמי מלפא, ולא יתמנון קמיה, ולא ידכרו לעילא, אלא אינון שציאן מגווייהו. עלייהו פתיב, (משלי ד) דרך רשעים כפאפלה לא ידעו במה יפשלו. (דף רכב ע"א).

והבא ויקרבו ימי ישראל ודאי, בלא כסופא, בשלימותא, בחדוותא שלים. ובגיני כן, ימי ישראל, דהוה שלים יתיר ישראל מיעקב. ואי תימא, והא כתיב, (בראשית כה) ויעקב איש תם, שלים הוה, ולא שלים בדרגא עלאה כישראל.

הפית, אכל איש אחר היה שם. פיון שהרים יוסף עיניו וראה את דמות אביו, ישב בקיומו ונרתע לאחור.

בא ראה מה כתוב, וימאן ויאמר אל אשת אדניו. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה אמרת וימאן ויאמר, חייך וימאן ויאמר את לברך את בניך ויתברכו בו, זהו שכתוב וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי.

ביון שאמר ידעתי בני, למה אמר ידעתי אחר? אלא אמר ידעתי בני, בזמן שעמדת בגופך שאתה ברור, כשראית את דמותי ושבת בקיומך, ומשום כך כתוב ידעתי בני ידעתי, על מה שאמרת שזהו הבכור, גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, וכאן משום כך כתוב ויקרא לבנו ליוסף, לבנו ליוסף ממש.

דבר אחר ויקרא לבנו ליוסף - שבדמות אחת היו נראים. שכל מי שראה את יוסף, היה מעיד שגנו של יעקב היה. רבי יוסי אמר, הכל כך הוא, ועוד, שיוסף זן אותו ואת בניו בזקנותו, ולכן בנו ממש יותר מכלם. ויקרא לבנו ליוסף, למה ליוסף ולא לאחר? משום שהיתה רשות בידו להעלותו משם.

רבי יוסי אמר, פיון שיעקב היה יודע שבניו ישמעאלו בגלות שם במצרים, למה לא נקבר שם פדי שזכותו תגן על בניו? למה רצה לעלות משם, והרי כתוב (תהלים ap) פרחם אב על בנים, איפה הרחמנות?

א"א, כך שנינו, בשעה שהיה יורד יעקב למצרים, היה פוחד, והיה אומר: חס וחלילה יכלו בני בין העמים, ואולי הקדוש ברוך הוא יסלק שכונתו ממני ככתחלה. מה כתוב? וירא

פיון דסליק יוסף עינוי, וחמא דיוקנא דאבוי, יתיב בקיומיה, ותב לאחורא.

תא חזי, מה כתיב, (בראשית ט) וימאן ויאמר אל אשת אדניו. אמר ליה קדשא בריך הוא, את אמרת וימאן, ויאמר. חייך, וימאן ויאמר אחרא, ייתי לברכא לבנך, ויתברכון ביה. הדא הוא דכתיב, וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי.

ביון דאמר ידעתי בני, אמאי אמר, ידעתי אחרא. אלא אמר, ידעתי בני, בזמנא דקיימת בגופך דאת ברי, פד חמית דיוקנא דילי, ותבת בקיומך. ובגיני כך כתיב, ידעתי בני, ידעתי. על מה דאמרת דדא הוא בוכרא, גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, והכא בגין כך כתיב, ויקרא לבנו ליוסף, לבנו ליוסף ממש.

דבר אחר, ויקרא לבנו ליוסף, דבדיוקנא חד הוו מתחזיין. דכל מאן דחמי ליוסף, הוה אסהיד דבריה דיעקב הוה. רבי יוסי אמר, פלא הכי הוא. ועוד דיוסף זן ליה ולבנוי בסבותיה, ובגיני כך בנו ממש, יתיר מפלהו. ויקרא לבנו ליוסף, אמאי ליוסף ולא לאחרא. משום דרשותא הוה בידיה לסלקיה מתמן.

רבי יוסי אמר, פיון דיעקב הוה ידע דבנוי ישמעאלו בגלותא תמן במצרים, אמאי לא אתקבר תמן בגין דיגין זכותיה על בנוי. אמאי בעא לאסתלקא מתמן. והא כתיב, (תהלים ap) פרחם אב על בנים, אן הוא רחמנותא.

א"א הכי תאנא, בשעתא דהוה נחית יעקב למצרים, הוה דחיל. הוה אמר, דילמא חס ושלום ישתצון בני בני עממא,

אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו', (ויאמר אלהים לישראל) אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם. ומה שאמרת אולי אסלק שכנתי מבינך - אנכי ארד עמך מצרימה. אמר עוד, פוחד אני שמא אקבר שם ולא אזכה עם אבותי. אמר לו, ואנכי אעלה גם עלה. אעלה - ממצרים. גם עלה - להקבר בקבר אבותיך.

משום כך רצה להעלות עצמו ממצרים: אחד - כדי שלא יעשו ממנו יראה, שהרי ראה שעתיד הקדוש ברוך הוא להפיר מיראתם. ואחד - שראה ששכינה תשים מדורה בין בנוי בגלות. ואחד - כדי שיהיה גופו דר בין גופות אבותיו להכלל ביניהם, ולא ימנה עם רשעי מצרים.

ושנינו, הגוף של יעקב נמשך מיפיו של אדם הראשון, והיתה דמותו של יעקב דמות עליונה וקדושה, דמות של הכסא הקדוש, ולא רצה להקבר בין רשעים. וסוד הדבר, שבאבות אין כלל פרוד, ועל זה כתוב ושכבתי עם אבתי. ויקרא לבנו ליוסף. בנו - בדמות אחת של הפנים, משום שברצון הרוח והלב הוליד אותו יותר מכלם בא ראה מה כתוב, (בראשית) המעט קחתך את אישי, שכל רצונו של יעקב היה ברחל, ומשום כך ויקרא לבנו ליוסף.

שנינו, רבי שמעון פתח ואמר, (דברים כט) הנסתר לה' אלהינו וגו'. הנסתר לה' אלהינו, בא ראה כמה יש לאדם להזהר מחטאיו ולהסתכל שלא יעבר על מצות רבנו, ששנינו, כל מה שאדם עושה בעולם הזה, אותם מעשים פתויים בספר ונכנסים בחשבון

ודילמא קדשא בריך הוא יסלק שכנתי מיני כקדמיתא. מה כתיב, (בראשית לה) וירא אלהים אל יעקב וגו'. (בראשית מו) ויאמר אלהים לישראל) אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם. ומה דאמרת דילמא אסלק שכנתי מבינך, אנכי ארד עמך מצרימה.

אמר עוד, דחילנא דילמא אתקבר תמן, ולא אזכה עם אבהתי. אמר ליה ואנכי אעלה גם עלה. אעלה, גם עלה, לאתקפראה בקברא דאבהתיך.

בנינו כך, בעא לסלק גרמיה ממצרים. חד, דלא יעבדון מגיה דחלא, דהא חמא דקודשא בריך הוא זמין לאתפרעא מדחליהון. וחד, דחמא דשכנתא ישוי מדוריה בין בנוי בגלותא. וחד, בגין דיהא גופיה דייר בין גופייהו דאבהתי לאתכללא ביניהו, ולא יתמני עם חייביא דמצראי.

ותנינן, גופא דיעקב, אתמשיך משופרוי דאדם הראשון, והוה דיוקניה דיעקב, דיוקנא עלאה קדישא. דיוקנא דכורסיא קדישא, ולא בעא לאתקברא ביני חייביא. ורזא דמלה, דבאבהן לית פירוודא כלל. ועל דא כתיב ושכבתי עם אבותי.

ויקרא לבנו ליוסף, בנו, בחד דיוקנא דאנפין, בגין דברעותא דרוחא ולבא, אוליד ליה נתיר מפלהו. תא חזי, מה כתיב, (בראשית ל) המעט קחתך את אישי, דכל רעותא דיעקב ברחל הוה, ובגין כך (דף רכב ע"ב) ויקרא לבנו ליוסף.

תאנא, רבי שמעון פתח ואמר, (דברים כט) הנסותר לה' אלקינו וגו'.

הנסותר לה' אלקינו, תא חזי, כמה אית לבר נש לאזדהרא

לפני המלך הקדוש, והכל גלוי לפניו. זהו שכתוב (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'! אם כן, איך לא ישמר אדם מלחטא לפני רבונו. ושנינו, אפלו אותו [מי] מה שחשב אדם ועלה ברצונו, הכל נמצא לפני הקדוש ברוך הוא ולא נאבד ממנו.

בא ראה, באותו לילה שנכנסה לאה אל יעקב ונתנה לו אותם סימנים שנתן יעקב לרחל, עלה ברצונו שהיא רחל ושמש בה תשמיש, ואותה טפה ראשונה של יעקב היתה, שכתוב (בראשית מט) כחי וראשית אוני, וסבר שהיא רחל. הקדוש ברוך הוא שהוא מגלה עמקות ונסתרות ויודע מה שבחשקה, העלה אותו רצון למקומו, ובכורת ראובן עלתה ליוסף. מה הטעם? משום שהרי של רחל היתה אותה טפה ראשונה שיצאה מיעקב, משום שהיתה שלה, אותה בכורה ממש של ראובן ירש יוסף, ורחל ירשה את שלה.

ומשום כן, סוד הדבר, לא התעלה ראובן בשם כשאר השבטים, אלא ראובן, כלומר ראו בן. ראו בן סתם. והבן הזה לא נודע שמו. ועל פן לא קראה לאה בני בשם הזה, ולא נקרא ראו בני, שהרי לאה ידעה את המעשה.

ושנינו, גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שאין רצון יעקב היה לחטא לפניו בזה ולא הסתפל ברצון באשה אחרת באותה שעה כשאר רשעי העולם, ועל כן כתוב (שם לה) ויהיו בני יעקב שנים עשר, שהרי בנייהם של שאר הרשעים בעולם

מחובוי, ולאסתפלא דלא יעבר על רעותיה דמאריה. דתנינן, כל מה דבר נש עביד בהאי עלמא, בספרא כתיבו אינון עובדין, ועאלין בחושבנא קמי מלפא קדישא, וכלא אתגלייא קמיה. הדא הוא דכתיב, (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'. אי הכי, איך לא יסתמר בר נש מלמיחב קמיה דמאריה. ותנינן, אפילו ההוא (מא) מה דחשיב בר נש ואסתלק ברעותיה, כלא אשתפח קמי קדשא בריף הוא, ולא אתאביד מניה.

תא חזי, בההוא ליליא דעאלת לאה לגביה דיעקב, ויהבת ליה אינון סימנין דיהב יעקב לרחל, סליק ברעותיה דאיהי רחל, ושמש שמושא בה. וההיא טפה קדמיתא דיעקב הות. דכתיב, (בראשית מט) כחי וראשית אוני, וסבר דאיהי רחל. קדשא בריף הוא דאיהו גלי עמיקתא ומסתרתא, וידע מה בחשוכא, סליק ההוא רעותא לאתריה, ובכירותא דראובן אסתלק ליוסף. מאי טעמא, משום דהא דרחל הות, ההיא טפה קדמיתא דנפקת מיעקב. ובגין דהות דילה, ההוא בכירותא ממש דראובן, ירית יוסף. ורחל ירתה לההוא דילה.

ובגין כן, רזא דמלה, לא אסתלק ראובן בשמא כשאר שבטין. אלא ראובן. כלומר חמו בר, ראו בן סתם. והאי בן לא אתידע שמיה, ועל דא לא קריא לאה בני בהאי שמא, ולא אקרי ראו בני, דהא לאה ידעת עובדא.

ותנינן, גלי קמי קדשא בריף הוא, דיעקב לאו רעותיה למיחב קמיה בהאי, ולא אסתפל ברעותא באתתא

ואסתפל ברעותא באתתא

שְׁעוֹשִׁים אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה, נִקְרָאִים בְּשֵׁם אַחַר, וְהָרִי דְבַר זֶה יְדוּעַ בֵּין הַחֲבָרִים, וּמִשּׁוֹם כֹּף וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף, בְּנוֹ מִמֶּשׁ, מִהֲרֹאשִׁית וְעַד הַסּוּסִים [בְּנוֹ] הִזָּה בְּנוֹ.

שְׁנֵינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּמָה הַשְּׂבִיעַ יַעֲקֹב אֶת יוֹסֵף, שְׂכָתוֹב שִׁים נָא יֶדֶךָ תַּחַת יָרְכִי? אֲלָא בְּאוֹתוֹ אוֹת הַבְּרִית שְׁהִיָּה רְשׁוּם בְּכַשְׂרוֹ, שְׁזוֹ חֲשִׁיבוֹת הָאֲבוֹת יוֹתֵר מֵהַפֶּל, וּבְרִית זוֹ הִיא סוּד שֶׁל יוֹסֵף.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, בְּאַבְרָהָם וּבְיַעֲקֹב כְּתוּב שִׁים נָא יֶדֶךָ תַּחַת יָרְכִי. תַּחַת יָרְכִי, כְּלוֹמֵר בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָמוֹז בְּשֵׁם הַקְּדוּשׁ וּמוֹצִיא זֶרַע קָדֵשׁ נֶאֱמָן לְעוֹלָם. בְּיַצְחָק לֹא כְּתוּב, כִּי יֵצֵא מִמֶּנּוּ עֲשׂוֹ.

עוֹד, מָה הַטַּעַם שִׁים נָא יֶדֶךָ תַּחַת יָרְכִי, אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם? אֲלָא אָמַר לוֹ יַעֲקֹב לְיוֹסֵף, בְּרַשְׁם הַקְּדוּשׁ הִזָּה הַשְּׂבִיעַ לִי, שְׁהוֹצִיא זֶרַע קָדוֹשׁ נֶאֱמָן לְעוֹלָם, וְנִשְׁמַר וְלֹא נִטְמָא לְעוֹלָמִים, שְׁלֵא יִקְבֹּר בֵּין אוֹתֵם הַטְּמָאִים שְׁלֵא שְׁמְרוּ אוֹתוֹ לְעוֹלָמִים, שְׂכָתוֹב בָּהֶם (יחזקאל ב) אֲשֶׁר בִּשְׂרַח חֲמוּרִים בְּשָׂרָם וְזָרְמַת סוּסִים וְזָרְמַתָּם.

וְאֵם תֹּאמַר, הָרִי יוֹסֵף, שְׂשִׁמֵר אוֹתוֹ מֵעַל הַפֶּל, לְמָה נִקְבֹּר בְּיַנְיָהּ? אֲלָא שְׁנֵינוּ, כְּתוּב (שם א) הִיָּה הִזָּה דְבַר ה' אֵל יַחְזַקְאֵל בֶּן בְּוִזִי הַפְּהֵן בְּאַרְצָא פְּשָׁדִים עַל נְהַר כְּבַר. וְהָרִי שְׁנֵינוּ שְׂשִׁכְנִיָּה לֹא שׁוּרָה, רַק בְּאַרְצָא יִשְׂרָאֵל, אֲזוֹ לְמָה כְּאֵן שְׂכִינְיָה? אֲלָא כְּתוּב עַל נְהַר כְּבַר, וְכְתוּב וַתְּהִי עֲלָיו שֵׁם יְד ה'. אַף כְּאֵן, אַרְוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף נִשְׁלַף בְּתוֹף הַמַּיִם. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ

אַחֲרָא בְּהִיא שְׂעִתָּא, כְּשִׂאָר חֲיִיבֵי עֲלִמָּא. וְעַל כֹּף כְּתִיב, (בראשית לה) וַיְהִי כִּנְיַי יַעֲקֹב שְׁנֵים עָשָׂר. דִּהָא בְּנֵייהוּ דְשִׂאָר חֲיִיבֵי עֲלִמָּא דְעַבְדִּין הֵהוּא עוֹבְדָא, בְּשִׂמָּא אַחֲרָא אֶקְרוּן. וְהָא יְדִיעָא מְלָה דָא לְגַבֵּי חֲבָרָא, וּבְגִינֵי כֹף וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף, בְּנוֹ מִמֶּשׁ, מִשִּׁירוֹתָא וְסִיּוּמָא (ד"א ל"ג בְּרִית) בְּנוֹ הָוָה.

תֹּאנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּמָה אוֹמֵי לִיָּה יַעֲקֹב לְיוֹסֵף, דְּכְתִיב שִׁים נָא יֶדֶךָ תַּחַת יָרְכִי. אֲלָא בְּהִיא אֶת קִימָא, דִּהִוָּה רְשִׁים בְּבִשְׂרִיָּה, דִּדָּא חֲשִׁיבוֹתָא דְאַבְהֵן יְתִיר מִכְּלָא. וְהָאֵי בְרִית, רְזָא דְיוֹסֵף אִיְהוּ.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, בְּאַבְרָהָם וּבְיַעֲקֹב כְּתִיב, שִׁים נָא יֶדֶךָ תַּחַת יָרְכִי, תַּחֲוֹת יָרְכִי, כְּלוֹמֵר, בְּהִיא אֶתֵר דְרַמִּיזָא בְּשִׂמָּא קְדִישָׁא, וְאַפִּיק זֶרַעָא קְדִישָׁא מִהִימְנָא לְעֲלִמָּא. בְּיַצְחָק לֹא כְּתִיב, בְּגִין דְנִפְיָק מִנְיָה עֲשׂוֹ.

תוּ, מָאֵי טַעְמָא הָכָא, שִׁים נָא יֶדֶךָ תַּחַת יָרְכִי אֵל נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם. אֲלָא אָמַר לִיָּה יַעֲקֹב לְיוֹסֵף, בְּהָאֵי רְשִׁימָא קְדִישָׁא אוֹמֵי לִי, דְאַפִּיק זֶרַעָא קְדִישָׁא מִהִימְנָא לְעֲלִמָּא, וְאַתְנַטִּיר, וְלֹא אִסְתַּאב לְעֲלִמִין. דִּלָּא יִתְקַבֵּר בֵּין אֵינּוֹן מְסַאֲבִין, דִּלָּא נְטִירוֹ לִיָּה לְעֲלִמִין. דְכְּתִיב בְּהוּ, (יחזקאל ב) אֲשֶׁר בִּשְׂרַח חֲמוּרִים בְּשָׂרָם וְזָרְמַת סוּסִים וְזָרְמַתָּם.

וְאִי תִימָא, הָא יוֹסֵף דְנִטִּיר לִיָּה עַל כְּלָא, אִמָּאֵי אִתְקַבֵּר בְּיַנְיָהּ. אֲלָא תְנִינָן, כְּתִיב, (יחזקאל א) הִיָּה הִזָּה דְבַר ה' אֵל יַחְזַקְאֵל

בֶּן בְּוִזִי הַפְּהֵן בְּאַרְצָא פְּשָׁדִים עַל נְהַר כְּבַר, וְהָא תְנִינָן, דְשְׂכִינְתָא לָא שְׂרִיאָא אֲלָא בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל. אִמָּאֵי הָכָא שְׂכִינְתָא. אֲלָא עַל נְהַר כְּבַר

הוא, אם יוסף יעלה מפאן, הגלות לא תתקיים, אלא תהיה קבורתו במקום שלא נטמא, ויסבלו בני ישראל את הגלות.

שנינו, אמר רבי יוסי, ראה יעקב שחרי פכל נתקן לפסא הקדוש באבות (פאבות). אמר, אם כן, יקבר, איך הגוף הזה יתאחד באבות. ואפלו המערה שנקבר שם נקראת מכפלה, משום שפך דבר של מכפלה הוא שנים ואחד, אף המערה שנים ואחד.

ובא וראה, האבות זכו להקבר שם הם וזווגיהם. יעקב - הוא ולא. מה הטעם רחל לא, והרי כתוב ורחל עקרה, שהיא עקר הבית? אלא לאה זכתה בו להוציא ששה שבטים מגזע קדוש בעולם יותר, ומשום כן היא נתנה עמו לזווג במערה.

אמר רבי יהודה, כל זמיה היתה לאה עומדת בפרשת דרכים, ובכתה בשביל יעקב, כששמעה שהוא צדיק, ותפלה היא הקדימה לו, והינו שכתוב (בראשית כט) ועיני לאה רפות, כמו שבארנו שמקדימה ויושבת בפרשת דרכים לשאל.

רחל לא יצאה לדרכים לעולם, משום כן זכתה לאה להקבר עמו, ורחל קבורתה עומדת בפרשת דרכים ונקברה שם. זהו שכתוב ואני בבאי מפדן ארם מתה עלי רחל. מה זה עלי? עלי ודאי, כלומר בגללי. בארץ פנען בדרך - בגללי מתה בדרך, שלא יצאה בשבילי לעולמים כמו אחותה.

משום כן, לאה שיצאה ובכתה בפרשת דרכים בשביל יעקב, זכתה להקבר עמו. רחל שלא

בגיני. בארץ פנען בדרך, בגיני מיתת בדרך, דלא נפקת בגיני לעלמין פאחתה.

בגין כן, לאה דנפקת ובכת בפרשת אורחין בגיניה דיעקב, זכתה

פתיב, וכתוב ותהי עליו שם יד ה'. אף הכא, יוסף במיא אתרמי ארונא דיליה. אמר קדשא ברין הוא, אי יוסף אסתלק מהכא, גלותא לא אתקיים. אלא תהא קבורתיה באתר דלא יסתאב, ויסבלון בני ישראל גלותא.

תאנא, אמר רבי יוסי, חמא יעקב דהא בכלא אתתקן לכרסיא קדישא באבהן (פאבות). אמר, אי הכי יתקבר, היך גופא דא אחידא באבהתא, ואפילו מערתא דאתקבר תמן אקרי כפילתא. בגין דכל מלה דכפילתא הוא תרין וחד, אוף מערתא תרין וחד.

ותא חזי, אבהתא זכו לאתקברא תמן, אינון וזווגיהו. יעקב (דף רכג ע"א) הוא ולא, מאי טעמא רחל לא, והא כתיב, (בראשית כט) ורחל עקרה, דאיהי עקרא דביתא. אלא, לאה זכתה ביה, לאפקא שית שבטין מגזעא קדישא בעלמא יתיר. ובגיני כן, אתייהבת עמיה לזווגא במערתא.

אמר רבי יהודה לאה כל יומהא, הות בפרשת אורחין קיימא, ובכת בגיניה דיעקב, כד שמעת דאיהו צדיקא. וצלותא אקדמת ליה. והיינו דכתיב, (בראשית כט) ועיני לאה רפות, פמה דאוקימנא, דמקדמת ויתבת בפרשת אורחין למשאל.

רחל לא נפקת לאורחין לעלמא. בגיני כן זכתה לאה לאתקברא עמיה. ורחל קימת קבורתה בפרשת אורחין ואתקברת תמן. הדא הוא דכתיב, ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל. מהו עלי. עלי ודאי, כלומר בגיני מיתת בדרך, דלא נפקת בגיני לעלמין פאחתה. לאה דנפקת ובכת בפרשת אורחין בגיניה דיעקב, זכתה

רצתה לצאת ולשאל בשבילי, משום כך קבורתה בפרשת דרכים, וסוד הדבר הרי בארנו ונתבאר, זה בגלוי וזה בנסתר.

ובא וראה, ששנינו, דמעות רבות שפכה אותה לאה הצדקת כדי להיות חלקו של יעקב ולא של אותו עשו הרשע. והינו מה ששנינו, כל אדם ששופך דמעות לפני הקדוש ברוך הוא, אף על גב שנגזר עליו ענש - הוא יקרע, ולא יוכל אותו ענש לשלט בו. מנין לנו. מלאה, שהרי נגזר על לאה להיות חלקו של עשו, היא בבקשתה הקדימה ליעקב ולא נתנה לעשו.

אמר רבי חייא, ושכבתי עם אבתי. רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. בכמה מקומות נתבאר שהסתפלנו בדברי שלמה ונראה שדבריו סתומים, אבל כל דברי שלמה, כלם נקראו בחכמה.

ששנינו, כתוב ותרב חכמת שלמה. בימי שלמה הפלף עמדה הלבנה בשלמות, והיינו שכתוב (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם. שם שנינו, מי הם בני קדם? הרי פרשוה, אבל חכמת בני קדם היא חכמה שירשו מאברהם.

ששנינו, כתוב (בראשית כה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. מה זה את כל אשר לו? זו חכמה עליונה שהיה יודע בשם הקדוש של הקדוש ברוך הוא. ומשמע את, את כל אשר לו - שהיה שלו. כמו ששנינו, באותה פת שהיתה לאברהם, ובכל שמה.

לאתקברא עמיה. רחל דלא בעאת למיפק ולמשאל בהדיה, בגין כך קבורתה בפרשת אורחין. ורזא דמלה, הא אוקימנא ואתמר, דא באתגליא, ודא באתפסא.

והא חזי, דתניא, דמעין סגי אין שדיאת ההיא צדקת לאה, בגין למהוי חולקיה דיעקב, ולא בההוא רשע דעשו. והיינו דתנינן, כל בר נש דאושיד דמעין קמיה דקדשא בריך הוא, אף על גב דאתגזר עליה עונשא, יתקרע, ולא יכיל ההוא עונשא לשלטאה ביה. מנלן, מלאה, דהא לאה אתגזר למהוי חולקא דעשו, והיא בכעותא אקדימת ליה ליעקב, ולא אתייהיבת ליה לעשו.

אמר רבי חייא, ושכבתי עם אבותי וגו'. רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. בכמה אתר אתמר דאסתפלנא במלוי דשלמה ואתחזי מלוי סתימין, אבל פלהו מלי דשלמה, פלהו אקרון בחכמתא.

דתניא פתיב, (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה, ביומוי דשלמה מלפא, קיימא סיהרא באשלמותא. והיינו דכתיב, ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם. תמן תנינן, מאן אינון בני קדם, הא אוקמוה. אבל חכמת בני קדם, היא חכמתא דירתו מאברהם.

דתניא פתיב, (בראשית כה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. מאי את כל אשר לו. דא חכמתא עלאה דהוה ידע בשמא קדישא דקדשא בריך הוא, ומשמע את כל אשר לו, דהוה דיליה. פדתנינן בההיא פת דהות ליה לאברהם, ובכל שמה.

דמות ליה לאברהם, ובכל

וְרַבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם
נִתְּן אַבְרָהָם מִתַּנְתּוֹ וְגו'. שְׁנַתָּן
לָהֶם דְּבָרִים יְדוּעִים בְּפִתְרֵים
הַתַּחְתּוּנִים. וּבְאִזְזָה מְקוֹם הַשְּׂרָה
אוֹתָם? אֵל אֶרֶץ קָדֶם, וּמִשָּׁם
יָרְשׁוּ בְּנֵי קָדֶם חֲכָמָה, וְהֵינּוּ
שְׁפָתוֹב מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדֶם.

שְׁנֵינּוּ, יוֹם אֶחָד הָיָה בָּא רַבִּי
שְׁמַעוֹן מִקְפּוּטְקִיָּא לְלוֹד, וְהָיָה
עִמּוֹ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי
אַבָּא הָיָה עֹיֵף וְרַץ אַחֲרֵי רַבִּי
שְׁמַעוֹן, שֶׁהָיָה רוֹכֵב. אָמַר רַבִּי
אַבָּא, וְדָאִי (הוֹשַׁע יֵא) אַחֲרֵי ה' יִלְכוּ
כְּאַרְיֵה יִשְׂאָג.

יָרַד רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לוֹ, וְדָאִי
כְּתוּב (דְּבָרִים ט) וְאַשְׁבֵּב בְּהָר
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה.
וְדָאִי שְׁחֲכָמָה לֹא מִתִּישְׁבַּת אֲלֵא
כְּשֶׁאֲדָם יוֹשֵׁב וְלֹא הוֹלֵךְ, אֲלֵא
עוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ אֵת
הַדְּבָרִים עַל מַה כְּתוּב וְאַשְׁבֵּב.
עֲכָשׁוּ בְּמִנוּחָה הַדְּבָר תְּלוּי.
יִשְׁבּוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתוּב וְתָרַב
חֲכָמַת שְׁלֵמָה מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי
קָדֶם וּמְכַל חֲכָמַת מְצָרִים. מַה
הִיא חֲכָמַת שְׁלֵמָה, וּמַה הִיא
חֲכָמַת מְצָרִים, וּמַה הִיא חֲכָמַת
כָּל בְּנֵי קָדֶם? אָמַר לוֹ, בֹּא רְאֵה,
בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת פְּרֻשׁוּהָ בְּאוֹתוֹ
שֵׁם. שֶׁהִלְכָנָה כְּשֶׁמִּתְבָּרְכַת
מִהַפֵּל כְּתוּב וְתָרַב, בְּיַמֵּי שְׁלֵמָה,
שֶׁהִתְבָּרְתָה וְהִתְבָּרְכָה וְעִמְדָה
בְּשְׁלָמוֹת.

וְשְׁנֵינּוּ, אֵלֶּף הָרִים מִתְנַדְּלִים
לְפָנֶיהָ, וְכֹלָם הֵיוּ לְפָנֶיהָ שְׂאִיבָה
אַחַת, וְאֵלֶּף נְהוּרוֹת גְּדוּלִים לָהּ,
וְגוֹמְעֵת אֵת כָּלָם בְּגִמְעָה אַחַת.
צְפָרְנִיָּה אוֹחוֹזוֹת בְּאֵלֶּף וְשִׁבְעִים
עֲבָרִים. יְדִיָּה אַחוֹזוֹת לְעֶשְׂרִים
וְאַרְבָּעָה [חֲמִשָּׁה] אֵלֶּף עֲבָרִים, אֵין
יוֹצֵא מִמֶּנָּה לְצַד זֶה, וְאֵין יוֹצֵא
מִמֶּנָּה לְצַד אַחֵר. כִּמְהָ וְכִמְהָ
אַלְפֵי מַגְנִים אַחוֹזִים בְּשַׁעֲרֹתֶיהָ.

וְרַבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאַבְרָהָם נִתְּן אַבְרָהָם
מִתַּנְתּוֹ וְגו'. דְּיֵהֵב לְהוֹ מִלִּין יְדִיעָאן,
בְּכַתְרִין תְּפִאִין, וּבְכָאן אֲתֵר אֲשֵׁרֵי לוֹן, אֵל
אֶרֶץ קָדֶם. וּמִתְמָן יָרִיתוּ בְּנֵי קָדֶם חֲכָמַתָּא,
וְהֵינּוּ דְכְּתִיב מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדֶם.

תַּאנָּא, יוֹמָא חַד הוּוּה אֲתֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן
מִקְפּוּטְקִיָּא לְלוֹד, וְהוּוּה עַמִּיָּה רַבִּי
אַבָּא וְרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אַבָּא הוּוּה לְאֵי, וְהוּוּה
רְהִיט אַבְתְּרִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן דְּהוּוּה רְכִיב. אָמַר
רַבִּי אַבָּא, וְדָאִי (הוֹשַׁע יֵא) אַחֲרֵי ה' יִלְכוּ כְּאַרְיֵה
יִשְׂאָג.

נַחַת רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לֵיהּ, וְדָאִי כְּתִיב,
(דְּבָרִים ט) וְאַשְׁבֵּב בְּהָר אַרְבָּעִים יוֹם
וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, וְדָאִי חֲכָמַתָּא לֹא מִתִּישְׁבַּא,
אֲלֵא כַד בַּר נֶשׁ יְתִיב וְלֹא אֲזִיל, אֲלֵא קָאִים
בְּקִיּוּמִיָּה. וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי עַל מַה כְּתִיב
וְאַשְׁבֵּב. הַשְּׁתָּא בְּנִיחָא תְּלִיָּא מִלְתָּא. יְתָבוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתִיב וְתָרַב חֲכָמַת שְׁלֵמָה
מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדֶם וּמְכַל חֲכָמַת
מְצָרִים. מָאִי הִיא חֲכָמַת שְׁלֵמָה וּמָאִי הִיא
חֲכָמַת מְצָרִים וּמָאִי הִיא חֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדֶם.
אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזִי, בְּכַמָּה אֲתֵר אוֹקְמוּהָ
בְּהוּוּא שְׁמָא, דְּסִיְהָרָא כַד אֲתְבָרְכָא מְכַלָּא,
כְּתִיב וְתָרַב. בְּיוֹמוֹי דְשְׁלֵמָה, דְּאֲתְבָרְכִיאַת
וְאֲתְבָרְכַת וְקִיָּמָא בְּאַשְׁלָמוֹתָא.

וְתַנְיָנָן, אֵלֶּף טוּרִין מִתְרַבְּרִין קַמָּה, וְכֹלָהוּ
נְשִׁיבָא חַד הוּוּ לְקַמָּה. אֵלֶּף נְהָרִין
סְגִיאִין לָהּ, וּבְגִמְעָה חֲדָא גְּמֵעָא לוֹן.

טוּפְרָהָא מֵאַחֲדָא לְאֵלֶּף וְשִׁבְעִין עֵיבֵר. (דף רכג
ע"ב) יְדֵהָ אַחֲדָן לְאַרְבַּע וְעֶשְׂרִין [חֲמִשָּׁה] אֵלֶּף
עֵיבֵר, לִית דְּנִפְיָק מִנָּה לְסִטְרַה אֵי, וְלִית
דְּנִפְיָק מִנָּה לְסִטְרַה אַחֲרָא. כִּמְהָ וְכִמְהָ אֵלֶּף
תְּרִיסִין, מִתְאַחֲדִין בְּשַׁעֲרָהָא.

עֲלֶם אֶחָד שְׁאַרְכּוּ מֵרֹאשׁ הָעוֹלָם
וְעַד סוֹף הָעוֹלָם יוֹצֵא בֵּין רִגְלֵיהָ,
מִתְלַבֵּשׁ בְּשָׂשִׂים מִפּוֹת אֵשׁ,
בְּגָנִים אֵלּוּ הַתְּמַנָּה עַל
הַתְּחַתּוֹנִים [מִתְחַתּוֹת] מֵאֲרַבְּעָה
צְדָדֶיהָ. זֶהוּ נֶעַר שְׂאוּחֵז שֵׁשׁ
מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִפְּתוּחוֹת
עֲלִיוֹנִים מִצַּד הָאֵם, וְכָל
הַמִּפְתָּחוֹת הָעֲלִיוֹנִים בְּלֶהֱט
הַחֶרֶב שְׂחוּגָר בְּמַתְנֵי תְלוּיִים.

לְאוּתוֹ נֶעַר קוֹרְאִים חֲנוּךְ בֶּן יִרְדָּה,
בְּאוֹתָן בְּרִיתוֹת, שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי כב)
חֲנוּךְ לְנֶעַר עַל פִּי דְרָכּוֹ. וְאִם
תֹּאמַר, מִשְׁנֵה הִיא וְלֹא בְרִיתָא -
בְּמִשְׁנַתְנֵי בְּאַרְנוֹ אֶת הַדְּבָרִים,
וְהָרִי גִתְבָּאָר, וְהַכֵּל דְּבָר אֶחָד
הַסְּתַפְּלוּ [תְּחַתּוֹת]. תְּחַתּוֹת תּוֹפְסוֹת
חֵיוֹת הַשָּׂדֶה, שְׁשֻׁנֵינִי [שְׁבַא רֵאח],
כְּמוֹ שִׁישְׂרָאֵל הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיוֹן
נִקְרָא בֶּן לְאֹמוֹ, שְׁפָתוֹב (שִׁם ד) כִּי
בֶּן הֵייתִי לְאָבִי רַף וְיַחֲדִיד לְפָנַי
אֲמִי, וְכַתּוּב (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי כְּכָרִי
יִשְׂרָאֵל, כֹּף גַּם לְמִטָּה זֶה נִקְרָא
נֶעַר לְאֹמוֹ, שְׁפָתוֹב (הוֹשֵׁעַ יא) כִּי
נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵּהוּ. וּבְכַמָּה
גִּוְנִים נִקְרָא בֶּן יִרְדָּה, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ.
אֲבָרָא בֵּא רֵאח, בֶּן יִרְדָּה מִמֶּשׁ,
שְׁשֻׁנֵינִי, עֶשֶׂר יְרִידוֹת יִרְדָּה
שְׂכִינָה אֶרֶץ, וְאֶת כָּלם בְּאַרְנוֹ
הַחֲבָרִים וְנִתְבָּאָר. וְתַחַת זֶה כְּמָה
חֵיוֹת עוֹמְדוֹת, שְׁנִקְרָאוֹת חֵיוֹת
הַשָּׂדֶה מִמֶּשׁ.

תַּחַת אוֹתָן הַחֵיוֹת נִאֲחֲזוֹת
שְׁעֵרוֹת הַלְּבָנָה שְׁנִקְרָאוֹת כּוֹכְבֵי
שְׂרָבִיט, שֶׁל שְׂרָבִיט מִמֶּשׁ, בְּעֲלֵי
דִין, בְּעֲלֵי מִשְׁקַל, בְּעֲלֵי הַדִּין
הַקָּשָׁה, בְּעֲלֵי חֲצָפָה, וְכָלם
נִקְרָאִים בְּעֲלֵי [שְׁעֵרוֹת] אֶרְגָּמָן. יְדִיהָ
וְרִגְלֵיהָ אֲחִיזוֹת בְּזָה כְּמוֹ אֶרְיָה
[קְדוֹשׁ] חֲזַק שְׂאוּחֵז בְּטָרְפוֹ, וְעַל זֶה
כְּתוּב (מִיכָה ה) וְטָרַף וְאִין מִצִּיל.
צְפָרְנִיָּה - כָּל אוֹתָם שְׁמִזְכִּירִים
אֶת חֲטָאֵי בְנֵי הָאָדָם וְכוֹתְבִים
וְרוֹשְׁמִים אֶת חֲטָאֵיהֶם בְּתַקְףָּה

חַד עוֹלִימָא, דְּאוֹרְפִיָּה מִרִּישָׁא דְעֵלְמָא
לְסִיפֵי דְעֵלְמָא, נְפִיק בֵּין רִגְלֵהָ.

בְּשִׁתֵּין פּוֹלְסֵי דְנוֹרָא מִתְלַבֵּשׁ, בְּגוֹוֵנֵי דָא
אֲתְמַנָּא עַל תְּתָאֵי (מִתְחַתּוֹת) מֵאֲרַבְּעֵ סְטְרָהָ. דָא
אִיהוּ נֶעַר, דְּאֶחִיד שִׂית מָאָה וּתְלַת עֶשֶׂר
מִפְּתָחָן עֲלָאִין מִסְטְרָא דְאֲמָא. וְכִלְהוּ מִפְּתָחָן
עֲלָאִין, בְּשִׁנְנָא דְחֶרְבָא דְחֶגִיר בְּחֶרְצִיָּה תְלִיִין.

הָהוּא נֶעַר, קְרוּן לִיה חֲנוּךְ בֶּן יִרְדָּה, בְּאִינוּן
בְּרִיתֵי, דְכְּתִיב, (מִשְׁלֵי כב) חֲנוּךְ לְנֶעַר עַל
פִּי דְרָכּוֹ. וְאִי תִימָא מִתְנִיתִין הִיא, וְלֹא
בְּרִיתָא. בְּמַתְנִיתָא דִילָן אוֹקִימָנָא מִלִּי, וְהָא
אֲתָמַר, וְכִלְא מְלִתָּא חֲדָא אֲסִתְפְּלוּ (נ"א אֲשִׁתְּכִלְלוּ).

תְּחוּתִיָּה תְטַלֵּל חֵיוֹת בְּרָא. דְתַנְיָא (נ"א דְתָא חו'),
כְּמָה דְיִשְׂרָאֵל קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲקָרִי בֶּן
לְאֹמִיָּה, דְכְּתִיב, (מִשְׁלֵי ד) כִּי בֶּן הֵייתִי לְאָבִי רַף
וְיַחֲדִיד לְפָנַי אֲמִי, וְכַתּוּב, (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי כְּכָרִי
יִשְׂרָאֵל, הֵכִי נָמִי לְתַתָּא, דָא אֲקָרִי נֶעַר
לְאֹמִיָּה. דְכְּתִיב, (הוֹשֵׁעַ יא) כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל
וְאוֹהֲבֵהוּ, וּבְכַמָּה גִוְוֵנִין אֲקָרִי בֶּן יִרְדָּה, וְהָא
אוֹקִימָנָא.

אֲבָרָא תָא חֲזִי, בֶּן יִרְדָּה מִמֶּשׁ. דְתַנְיָנִן, עֶשֶׂר
יְרִידוֹת יִרְדָּה שְׂכִינָה לְאַרְעָא, וְכִלְהוּ
אוֹקִמּוּהָ חֲבָרִיָּא וְאֲתָמַר. וְתַחַת הֵאִי, כְּמָה
חֵיוֹתָא קְיִימִין, דְאֲקָרוּן חֵיוֹת בְּרָא מִמֶּשׁ.

תַּחַת אוֹתָן חֵיוֹתָא, מִתְאַחֲדָן שְׁעֵרָהָ
דְסִיְהָרָא, דְאֲקָרוּן כְּכָבִיא דְשְׂרָבִיטָא,
דְשְׂרָבִיט מִמֶּשׁ, מְאָרִי דְמְאָרִין, מְאָרִי
דְמִתְקָלָא, מְאָרִי דְקִשְׁוִי, מְאָרִי דְחוּצָפָא.
וְכִלְהוּ אֲקָרוּן מְאָרִי (נ"א שְׁעִרִי) דְאַרְגוֹוֹנָא, יְדֵהָ
וְרִגְלֵהָ אֲחִידָן בְּהֵאִי, כְּפָרְיָה (כְּרִישָׁא) תְקִיפָא
דְאֶחִיד עַל טְרַפִּיָּה. וְעַל דָא כְּתִיב, (מִיכָה ה)
וְטָרַף וְאִין מִצִּיל.

מִוְפְרָהָ, כָּל אִינוּן דְאֲדַפְרִין חוֹבֵי בְנֵי נְשָׂא,

הדין הקשה, ולכן כתוב (ירמיה טז)
חטאת יהודה כתובה בעט ברזל
בצפרן שמיר. מה זה שמיר? אותו
שרושם ונוקב באבן וחותר אותה
לכל צד. זהמת הצפרנים - כל אלו
שלא נדבקים בגוף המלך ויונקים
מצד הטמאה פשמתחילה הלכנה
להפגם.

וכשום ששלמה המלך ירש את
הלכנה בשלמותה, צריך לירש
אותה בפגימתה, ולכן השתדל
לדעת את דעת [רצון] הרוחות
והשדים, כדי לירש את הלכנה
בכל צדדיה.

ובימי שלמה המלך פכל האיירה
הלכנה. זהו שכתוב (מלכים א ה)
ותרב חכמת שלמה. ותרב דוקא.
מחכמת כל בני קדם, סוד עליון
הוא, פכתוב (בראשית לו) ואלה
המלכים אשר מלכו בארץ אדום
וגו', ואלה נקראים בני קדם,
שכלם לא התקיימו, פרט לזה
שפלול זכר ונקבה, שנקרא הדר,
שכתוב וימלך תחתיו הדר וגו'.

ושנינו, שאף על גב שהתקיימה
[שהאירה הלכנה], לא האירה בשלמות,
עד שבא שלמה שראוי פנגגדה,
כמו שבארנו, שמשום כך אמו
היתה בת שבע.

וכבר חכמת מצרים - זו החכמה
הפתחונה שנקראת שפחה שאחר
הרחים, והכל פללה חכמה זו של
שלמה - חכמת בני קדם וחכמת
מצרים. אמר רבי אבא, ברוף
הרחמן ששאלתי דבר זה לפניך,
שהרי בכל הדברים הללו [דברי תנא]
זכיתי. אמר רבי שמעון, דברים
אלו הרי בארנום, והרי נאמרו.

והני מילי (מלה דא) זכינא. אמר רבי שמעון, מלין אלין, הא אוקימנא לון,
והא אתמרו.

וכתבין ורשמין חובייהו בתקיפו דדינא
קשיא. ועל דא כתיב, (ירמיה יז)
חטאת יהודה
כתובה בעט ברזל בצפרן שמיר. מהו
שמיר. ההוא דרשים ונקיב אבנא, ופסיק
לה לכל סטרא. זוהמא דטופרהא, כל אינון
דלא מתדבקין בגופא דמלכא, וינקין
מסטרא דמסאבותא, פד שארי סיהרא
בפגימו.

ובגין דשלמה מלכא ירתא לסיהרא
בשלימותא, בעי לירתא לה
בפגימותא, ועל דא אשתדל למידע, בדעתא
(פרעותא) דרוחין ושידן, למירת סיהרא בכל
סטרא.

וביומוי דשלמה מלכא, בכלא אתנהיר
סיהרא. הדיא הוא דכתיב, (מלכים א ה)
ותרב חכמת שלמה, ותרב דייקא. מחכמת
כל בני קדם, רזא עלאה הוא, כמה דכתיב,
(בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ
אדום וגו'. ואלין אקרון בני קדם, דכלהו
לא אתקיימו, בר מהאי דכלילא דכר וניקבא
דאקרי הדר. דכתיב, (בראשית לו) וימלך תחתיו
הדר וגו'.

ותאנא, דאף על גב דאתקיימת (נ"א דאתנהירת
סיהרא), לא אתנהירת באשלמותא.
עד דאתא שלמה, דאתחזי לקבלהא, כמה
דאוקימנא. דבגין כך אמיה בת שבע הות.
וכבר חכמת מצרים, דא חכמה תפאה,
דאקרי שפחה דבתר ריחיא, וכלא
אתפלילת האי חכמה דשלמה, חכמת בני
קדם, וחכמת מצרים. אמר רבי אבא, ברוף
רחמנא, דשאינא קמך מלה דא, דהא בכל
הני מילי (מלה דא) זכינא. אמר רבי שמעון, מלין אלין, הא אוקימנא לון,
והא אתמרו.

שנינו, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו. יכול אף עמל התורה? תלמוד לומר, שיעמל תחת השמש [כתוב]. שונה עמלה של תורה, שהוא למעלה מן השמש. רבי חייא אמר, אף עמלה של תורה, שהוא עמל בגלל בני אדם או בשביל כבודו. על זה כתוב תחת השמש, שיה לא עולה למעלה. שנינו, אמר רבי אלעזר, אפלו אם אדם עומד אלה שנים, אותו יום שמסתלק מן העולם דומה לו כאלו לא התקיים, רק יום אחד.

ושכבתי עם אבתי. אשרי חלקם של האבות שהקדוש ברוך הוא עשה אותם מרפכה קדושה למעלה והתרצה בהם להתעטר עמהם. זהו שכתוב (דברים י) רק באבתיך חשק ה' וגו'. אמר רבי אלעזר, יעקב היה יודע שהעטור שלו הוא באבותיו, שהרי העטור של האבות הוא עמו, והוא עמהם. ועל זה באותיות חקוקות שנינו, ש שלשה קשרים, שני קשרים - אחד מצד זה ואחד מצד זה, ואחד שכולל אותם. וזהו ששנינו, (שמות כו) והברית התיכן בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה. ואותו קשר שבאמצע אוחז לצד זה ולצד זה, ועל זה כתוב ושכבתי עם אבתי, ודאי.

ושכבתי עם אבתי וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (ישעיה מב) החרשים שמעו והעורים הביטו לראות. החרשים שמעו - אלו בני אדם שלא מקשיבים לדבורי התורה ולא פוקחים אזניהם לשמע את מצוות רבונם. והעורים - שלא מסתכלים לדעת על מה הם עומדים,

תאנא, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו, יכול אף עמלה דאורייתא, תלמוד לומר שיעמול תחת השמש (בתיב). שאני עמלה דאורייתא, דלעילא מן שמשא הוא. רבי חייא אמר, אף עמלה דאורייתא, דאיהו עמל בגיניהון דבני נשא, או בגין יקרא דיליה. האי תחת השמש פתיב. דהא לא סליק לעילא. תניא אמר רבי אלעזר, אפילו אי בר נש קיים אלה שנים, ההוא יומא דאסתלק מעלמא, דמי ליה כאילו לא אתקיים בר יומא חד:

ושכבתי עם אבותי, זפאה חולקהון דאבהתא, דקדשא בריך הוא עביד לון רתיכא קדישא לעילא, ואתרעי בהו, לאתעטרא עמהון. הדא הוא דכתיב, (דברים י) רק באבותיך חשק ה' וגו'. אמר רבי (דף רכד ע"ב) אלעזר, יעקב הוה ידע, דהא עטורא דיליה באבהתיה הוא, דהא עטורא דאבהן עמיה הוא, והוא עמהון. ועל דא באתוון גליפין תנינן, ש תלת קשרין, תרין קשרין, חד מהאי סטרא, וחד מהאי סטרא, וחד דכליל לון. ודא הוא דתנינן, (שמות כו) והברית התיכן בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה, וההוא קטרא דבאמצעיתא, אחיד להאי סטרא, ולהאי סטרא. ועל האי כתיב, ושכבתי עם אבותי ודאי.

ושכבתי עם אבותי וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (ישעיה מב) החרשים שמעו והעורים הביטו לראות. החרשים שמעו, אליו בני נשא דלא צייתין למלולי אורייתא, ולא פקחין אודנייהו, למשמע לפקודי דמאריהון. והעורים, דלא מסתכלין למנדע על מה אינון קיימין. דהא בכל יומא ויומא

שְׁהָרִי בְּכָל יוֹם וְיוֹם הַכְּרוֹז יוֹצֵא וְקוֹרֵא, וְאֵין מִי שִׁישְׁגִּית. שְׁלֹמֹדְנוּ, בְּאוֹתָם יָמִים שֶׁנִּבְרָא הָאָדָם, בְּאוֹתוֹ יוֹם שִׁיוֹצֵא לְעוֹלָם, כְּלָם עוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם וְהוֹלְכִים וְטָסִים בְּעוֹלָם, יוֹרְדִים וּמְזַהְרִים אֶת הָאָדָם כֹּל יוֹם וְיוֹם לְבָדוֹ. וּכְשֵׁאוֹתוֹ יוֹם בָּא וּמְזַהְרִים אוֹתוֹ, וּבֶן אָדָם עוֹשֶׂה בְּאוֹתוֹ יוֹם חֲטָא לְפָנָי רְבוּנוּ - אוֹתוֹ יוֹם עוֹלָה בְּבוֹשָׁה וּמַעֲיֵד עֲדוּת, וְעוֹמֵד לְבָדוֹ בַּחוּץ.

וְשִׁנְיָנוּ, אַחַר שְׁעוֹמֵד לְבָדוֹ, יוֹשֵׁב, עַד שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ תְּשׁוּבָה. זְכָה - שֶׁב אוֹתוֹ יוֹם לְמַקוֹמוֹ. לֹא זְכָה - אוֹתוֹ יוֹם יוֹרֵד וּמִשְׁתַּתֵּף עִם אוֹתָהּ רוּחַ שְׁבָחוּץ, וְשֶׁב לְבֵיתוֹ, וְנִתְקַן בְּדַמוֹת אוֹתוֹ אָדָם מִמֶּשׁ כְּדִי לְהִרְע לוֹ, וְדָר עִמוּ בְּבֵית. וְיֵשׁ שְׁדִירוֹ לְטוֹב, אִם הוּא זוֹכֵה. וְאִם לֹא, הוּא דָר עִמוּ לְרַע.

בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף, נִפְקָדִים אוֹתָם יָמִים וְחֲסָרִים, וְלֹא נִכְנָסִים בְּחֻשְׁבוֹן שֶׁל אוֹתָם שֶׁנִּשְׁאָרוּ. אוֹי לְאוֹתוֹ הָאָדָם שְׁגוֹרַע יָמָיו לְפָנָי הַמְּלַךְ הַקְּדוֹשׁ, וְלֹא הַשְּׂאִיר לְמַעְלָה יָמִים לְהַתְעַטֵּר בָּהֶם בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם וְלְהִתְקַרֵּב עִמָּם לְפָנָי הַמְּלַךְ הַקְּדוֹשׁ.

בֹּא רֵא, כְּשֶׁקָּרְבִים אוֹתָם יָמִים לְפָנָי הַמְּלַךְ הַקְּדוֹשׁ, אִם הוּא צַדִּיק, זֶה הָאָדָם שִׁיוֹצֵא מִן הָעוֹלָם וְנִכְנָס בְּאוֹתָם יָמִים, וְהֵם לְבוּשֵׁי כְבוֹד שֶׁנִּשְׁמָתוֹ מִתְּלַבֵּשׁת בָּהֶם, וְהֵם אוֹתָם יָמִים שֶׁצַּדִּיק הִזָּה בָּהֶם וְלֹא הִרְשִׁיעַ בָּהֶם.

אוֹי לְאוֹתוֹ שְׁגוֹרַע יָמָיו לְמַעְלָה, שֶׁכָּפָא שֶׁר רוֹצִים לְהַלְבִּישׁ אוֹתוֹ בְּיָמָיו, אוֹתָם יָמִים שֶׁפָּגַם בְּחֻטְאָיו חֲסָרִים מֵאוֹתוֹ לְבוּשׁ, וּמִתְּלַבֵּשׁ בְּכֶגֶד חֲסָר. כֹּל שֶׁכֵּן אִם הֵם רַבִּים, וְאֵין לְאָדָם בְּמָה לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, אֲזִי אוֹי

כְּרוֹזָא נְפִיק וְקָרִי, וְלִית מָאן דִּישְׁגַח. דְּתַנְיָא, אֵינוֹן יוֹמִין דְּבַר נֶשׁ כַּד אֲתַבְרִי, בְּהוּא יוֹמָא דְנִפְק לְעֵלְמָא, כְּלַהוּ קִיּוּמִין בְּקִיּוּמֵיהוּ. וְאֲזִלִין וְטָאסִין בְּעֵלְמָא, נְחִתִין וְאֲזַהְרִין לְבַר נֶשׁ, כֹּל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּלַחֲדוּדִי. וְכַד הוּא יוֹמָא אֲתִי וְאֲזַהַר לִיה, וְבַר נֶשׁ עֶבֶיד בְּהוּא יוֹמָא חוֹבָא קָמִי מְאָרִיה. הוּא יוֹמָא סָלִיק בְּכַסּוּפָא, וְאֲסָהִיד סְהִדוּתָא, וְקָאִים בְּלַחֲדוּדִי לְבַר.

וְתַנְיָא, בְּתַר דְּקָאִים בְּלַחֲדוּדִי, יְתִיב, עַד דְּבַר נֶשׁ עֶבֶיד מַגִּיהַ תְּשׁוּבָה. זְכָה, תַּב הוּא יוֹמָא לְאַתְרִיה. לֹא זְכָה, הוּא יוֹמָא נְחִית, וְאֲשַׁתַּתֵּף בְּהוּא רוּחָא דְלְבַר, וְתַב לְבֵיתִיה. וְאֲתַתְּקֵן בְּדִיוּקְנִיה דְּהוּא בַר נֶשׁ מִמֶּשׁ, בְּגִין לְאַבְאָשָׁא לִיה, וְדִייר עַמִּיה בְּבֵיתָא. וְאִית דְּדִירוּרָא לְטַב אִי הוּא זְכִי. וְאִי לֹא, דִּירוּרִיה עַמִּיה לְבִישׁ.

בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף, אֲתַפְקֵדִין אֵינוֹן יוֹמִין וְחֲסָרִים, וְלֹא עֲאֵלִין בְּמַנְיָנָא דְאֵינוֹן דְּאֲשַׁתְּאָרוּ. וְוִי לְהוּא בַר נֶשׁ, דְּגָרַע יוֹמוֹי קָמִי מְלָכָא קְדִישָׁא, וְלֹא שְׂבִיק לְעֵילָא יוֹמִין, לְאַתְעַטְרָא בְּהוּ בְּהוּא עֵלְמָא, וְלְאַתְקַרְבָּא בְּהִדְיָהוּ קָמִי מְלָכָא קְדִישָׁא.

תַּא חֲזִי, כַּד קָרִיבוּ אֵינוֹן יוֹמִין קָמִי מְלָכָא קְדִישָׁא. אִי הוּא זְפָאָה, הֵאִי בַר נֶשׁ דְּנִפִיק מֵעֵלְמָא, סָלִיק וְעֵאל בְּאֵינוֹן יוֹמִין. וְאֵינוֹן לְבוּשֵׁי יָקָר, דְּמִתְּלַבֵּשָׁא בֵיה נִשְׁמַתִּיה. וְאֵינוֹן יוֹמִין הוּוּ, דְּזָכָה בְּהוּ, וְלֹא חָב בְּהוּ. וְוִי לְהוּא דְגָרַע יוֹמוֹי לְעֵילָא. דְּכַד בְּעֵאן לְאַלְבֵּשָׁא לִיה בְּיוֹמוֹי, אֵינוֹן יוֹמִין דְּפָגִים אִיהוּ בְּחוּבוֹי, חֲסָרִין מֵהוּא לְבוּשָׁא, וְאַתְלַבֵּשׁ בְּמָנָא חֲסָרָא. כֹּל שֶׁכֵּן אִי סְגִיאִין אֵינוֹן, וְלֹא לְהוּי לִיה לְבַר נֶשׁ בְּמָה דְאַתְלַבֵּשׁ

לו ואוי לנפשו, שְׁדָנִים אוֹתוֹ בְּגִיהָנָם עַל אוֹתָם יָמִים, יָמִים עַל יָמִים, יָמִים עַל כָּל אֶחָד שְׁנַיִם. שְׁפָאֶשֶׁר יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, אֵינוֹ מוֹצֵא יָמִים לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ לְבוּשׁ בְּמָה לְהִתְכַסּוֹת. אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שְׁכַל יָמֵיהֶם שְׁמוֹרִים הֵם אֶצְל הַמַּלְאָךְ הַקְּדוֹשׁ, וְנַעֲשִׂים מֵהֶם לְבוּשֵׁי כְבוֹד לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם בְּעוֹלָם הַבָּא.

שְׁנַיִנוּ בְּסוֹד הַמַּשְׁנָה, מַה שְׁכַתּוֹב (בראשית א) וַיִּדְעוּ כִּי עִירְמָם הֵם - יְדִיעָה מִמֶּשׁ יָדְעוּ, שְׁאוֹתוֹ לְבוּשׁ שֶׁל כְּבוֹד שֶׁנַּעֲשֶׂה מֵאוֹתָם יָמִים נִגְרַע מֵהֶם, וְלֹא נִשְׁאָר יוֹם מֵאוֹתָם יָמִים לְהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (תהלים קלט) גָּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶם וְעַל סִפְרָךְ כָּלֵם יִכְתְּבוּ יָמִים יִצְרוּ. יָמִים יִצְרוּ וַדָּאִי. וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, שְׁהָרֵי לֹא נִשְׁאָר אֶחָד לְהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ, עַד שֶׁהַשְׁתַּדֵּל אָדָם וַעֲשֶׂה תְשׁוּבָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָבַל אוֹתוֹ וַעֲשֶׂה לוֹ כְּלֵי לְבוּשׁ אֲחֵרִים, וְלֹא מִן הַיָּמִים שְׁלוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (בראשית א) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתוּנֹת עוֹר וַיְלַבְּשֵׁם.

בֵּא רְאֵה, בְּאִבְרָהָם שְׁזָכָה מַה כְּתוּב? (שם כד) בֵּא בְּיָמִים, מִשׁוֹם שְׁזָכָה. כֹּאֲשֶׁר הִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, מִמֶּשׁ בְּאוֹתָם יָמִים שְׁלוֹ, נִכְנַס וְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְלֹא נִגְרַע מֵאוֹתוֹ לְבוּשׁ כְּבוֹד כְּלוֹם, שְׁכַתּוֹב בֵּא בְּיָמִים. בְּאִיּוֹב מַה כְּתוּב? (איוב א) וַיֹּאמֶר עָרַם יִצְתִּי מִבְּטָן אִמִּי וְעָרַם אֶשׁוֹב שָׁמָּה, שְׁהָרֵי לֹא נִשְׁאָר לְבוּשׁ לְהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ.

שְׁנַיִנוּ, אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים, שְׁיִמְיָהֶם צְדִיקִים, וְנִשְׁאָרוּ לְעוֹלָם הַבָּא [צְדִיקִים], וְכֹאֲשֶׁר יוֹצְאִים, כָּלֵם מִתְחַבְּרִים וְנַעֲשִׂים לְבוּשֵׁי כְבוֹד לְהִתְלַבֵּשׁ בּוֹ, וּבְאוֹתוֹ לְבוּשׁ

בְּהֵוֹא עֲלֵמָא. כְּדִין וְוִי לִיָּה, וְוִי לְנַפְשֵׁיהָ, דְּדִינִין לִיָּה בְּגִיהָנָם עַל אֵינוֹן יוֹמִין. יוֹמִין עַל יוֹמִין, יוֹמִין עַל חַד תְּרִין. דְּכַד נָפִיק מֵהָאֵי עֲלֵמָא, לֹא אֶשְׁכַּח יוֹמִין דְּאִתְלַבֵּשׁ בְּהוּ, וְלֹא הָוִי לִיָּה לְבוּשָׁא בְּמָה דְּאִתְכַסִּי. זְכָאִין אֵינוֹן צְדִיקָא, דִּיּוֹמִיהוֹן כְּלָהוֹן טְמִירִין אֵינוֹן לְגַבִּיהָ דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא, וְאִתְעַבִּיד מַנְיִיהוּ לְבוּשֵׁי יָקָר, לְאִתְלַבֵּשׁא בְּהוּ בְּעֲלֵמָא דְּאִתִּי.

הַתִּנְיָן בְּרָזָא דְּמַתְנִיתִין, מָאִי דְּכְתִיב, (בראשית א) וַיִּדְעוּ כִּי עִירְמָם הֵם, יְדִיעָה יְדִיעָה מִמֶּשׁ. דְּהֵוֹא לְבוּשָׁא דִּיקָר, דְּאִתְעַבִּיד מֵאֵינוֹן יוֹמִין, גְּרַע מַנְיִיהוּ, וְלֹא אֶשְׁתָּאר יוֹמָא מֵאֵינוֹן יוֹמִין לְאִתְלַבֵּשׁא בִּיהָ. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (תהלים קלט) גָּלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶם וְעַל סִפְרָךְ כָּלֵם יִכְתְּבוּ. יָמִים יוֹצְרוּ. יָמִים יוֹצְרוּ וַדָּאִי, וְלֹא אֶחָד בָּהֶם, דְּהָא לֹא אֶשְׁתָּאר חַד מַנְיִיהוּ לְאִתְלַבֵּשׁא בְּהוּ. עַד דְּאֶשְׁתַּדֵּל אָדָם, וְעַבִּיד תְּשׁוּבָה, וְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָבַל לִיָּה, וְעַבִּיד לִיָּה מָאנָא לְבוּשָׁא אֲחֵרִין, וְלֹא מִן יוֹמוֹי. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (בראשית א) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתוּנֹת עוֹר וַיְלַבְּשֵׁם.

הָא חֲזִי, בְּאִבְרָהָם דְּזָכָה, מַה כְּתִיב, (בראשית כד) בֵּא בְּיָמִים, מִשׁוֹם דְּזָכָה. כְּדֵ אֶסְתַּלַּק מֵהָאֵי עֲלֵמָא, בְּאֵינוֹן יוֹמִין מִמֶּשׁ דִּילִיָּה, עָאל וְאִתְלַבֵּשׁ בְּהוּ, וְלֹא גְרַע מֵהֵוֹא לְבוּשׁ יָקָר כְּלוֹם, דְּכְתִיב בֵּא בְּיָמִים. בְּאִיּוֹב מַה כְּתִיב, (איוב א) וַיֹּאמֶר עָרוֹם יִצְאֵתִי מִבְּטָן אִמִּי וְעָרוֹם אֶשׁוֹב שָׁמָּה. דְּהָא לֹא אֶשְׁתָּאר לְבוּשָׁא לְאִתְלַבֵּשׁא בִּיהָ.

הַתָּנָא, זְכָאִין אֵינוֹן צְדִיקָא, דִּיּוֹמִיהוֹן זְכָאִין, וְאֶשְׁתָּארוּ לְעֲלֵמָא דְּאִתִּי (זכאי), וְכַד נָפִיקוּן, מִתְחַבְּרִין כְּלָהוּ, וְאִתְעַבִּידוּ (דף רכד ע"ב) לְבוּשֵׁי יָקָר, לְאִתְלַבֵּשׁא בִּיהָ. וּבְהֵוֹא

זוכים להתענג מענג העולם הבא, ובאותו לבוש עתידים לקום לתחייה, וכל אותם שיש להם לבוש יקומו. זהו שכתוב (איוב לח) ויתיצבו כמו לבוש. אוי לאותם רשעים של העולם שימיהם בחטאיהם [עולמות] חסרים, ולא נשאר מהם במה שיתכסו פשיצאו מן העולם.

שנינו, כל אותם צדיקים שזכו להתלבש בלבוש כבוד בימיהם, מתעטרים באותו עולם [לבוש] מהעטורים שבהם מתעטרים האבות, מאותו נחל שיוצא ושופע לגן עדן. זהו שכתוב ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו'. ואותם רשעי העולם שלא זכו להתלבש בלבוש של מיהם, עליהם כתוב (ירמיו יז) והיה כערער בערבה ולא יראה פי יבא טוב ושכן חררים במדבר.

אמר רבי יצחק, אשרי חלקו של יעקב שבטחון יתר היה לו, שכתוב ושכבתי עם אבתי, שאזכה בהם להתלבש בימים שלו ובימים שלהם.

רבי יהודה אמר, כתוב (בראשית כז) וירח את ריח בגדיו ויברכהו. בגדיו? בגדי עשו היה צריך לכתב, שהרי לא היו שלו, אלא של עשו היו בגדים אלו, שכתוב (שם) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת? בגדי עשו כתוב [פאו], וכאן ריח בגדיו, של יעקב משמע.

א"ל פך בארנו, וירח, כלומר שהסתכל הלאה, והריח את ריח לבושו של אותו העולם ואז ברכו, ועל זה כתוב ראה ריח בני פריח שדה, זהו שדה התפוחים הקדושים. ואמר, הואיל וזכית

לבושא, זכאן לאתענגא מענוגא דעלמא דאתי, ובההוא לבושא, זמינין לאחייא ולמיקם. וכל אינון דאית להו לבושא יקומו, הדא הוא דכתיב, (איוב לח) ויתיצבו כמו לבוש. ווי לאינון חייבי עלמא, דיומיהון בחוביהון (עלמין) חסרין, ולא אשתאר מנייהו, במה דאתפסיין, פד יפקוין מעלמא.

האנא, כל אינון זפאין, דזכו לאתלבשא בלבוש יקר ביומיהון, מתעטרין בההוא עלמא (ס"א גולמא), מעטורי דמתעטרי בהו אבהו, מההוא נחל דנגיד ונפיק לגנתא דעדן. הדא הוא דכתיב, (ישעיה מח) ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו'. ואינון חייבי עלמא, דלא זכו לאתלבשא בלבושא דיומיהון, עלייהו כתיב, (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב ושכן חררים במדבר.

אמר רבי יצחק, זפאה חולקיה דיעקב, דרחצנו יתיר הוה ליה, דכתיב ושכבתי עם אבותי. דאזפי בהו ולא באחרא. דאזפי בהו, לאתלבשא ביומין דיליה, וביומין דלהון.

רבי יהודה אמר, כתיב, (בראשית כז) וירח את ריח בגדיו ויברכהו. בגדיו. בגדי עשו מיבעי ליה. דהא לאו דידיה הו, אלא דעשו הו הנהו בגדים. דכתיב, (בראשית כז) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות, בגדי עשו כתיב (הכא), והכא ריח בגדיו, דיעקב משמע.

א"ל, הכי אוקימנא, וירח, כלומר, אסתפל להלאה, וארח ריחא דלבושו

דההוא עלמא, פדין פרכיה. ועל דא כתיב, ראה ריח בני פריח שדה,

בְּאוֹתָם לְבוּשֵׁי כְבוֹד - וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם. מֵהַ מְשֻׁמֵּעַ? מִשּׁוֹם שֶׁבְּאוֹתוֹ שָׁדָה תַּפּוּחִים קְדוּשִׁים נוֹטֵל טַל כָּל יוֹם, מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, שֶׁכְּתוּב מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּרַךְ אוֹתוֹ בְּכָל - מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמְשֻׁמֵּי הָאָרֶץ. מֵהַ הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁוַיִּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו, בְּגָדָיו מִמַּשׁ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. שְׁנֵינּוּ, אֵלָּךְ וְחֹמֶשׁ מֵאוֹת רֵיחוֹת עוֹלָיִם בְּכָל יוֹם מִגֵּן עֵדֶן, שֶׁבָּהֶם מִתְבַּשְּׂמִים אוֹתָם לְבוּשֵׁי כְבוֹד שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁמִּתְעַטְטִים מִיָּמֵי שֶׁל בֶּן אָדָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּמְהַ לְבוּשֵׁים הֵם? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵהָרִים שֶׁל הָעוֹלָם, עַל זֶה נִחְלָקוּ, אֲבָל שְׁלֹשָׁה הֵם: אֶחָד שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בְּאוֹתוֹ הַלְבוּשׁ, הַרְיוּחַ שֶׁבִּגְן עֵדֶן שֶׁבְּאַרְץ. וְאֶחָד נִכְבָּד מֵהַכֹּל, שֶׁמִּתְלַבְּשֵׁת בּוֹ הַנְּשֻׂמָה בְּתוֹךְ צְרוּר הַחַיִּים בֵּין אֲדָרַת הַמְּלָךְ. וְאֶחָד לְבוּשׁ שֶׁל בַּחוּץ, שֶׁעוֹמֵד וְלֹא עוֹמֵד, נִרְאֶה וְלֹא נִרְאֶה, בְּזֶה מִתְלַבְּשֵׁת הַנֶּפֶשׁ וְהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטְטָה בְּעוֹלָם.

וּבְכָל רֵאשׁ חֹדֶשׁ וְשֶׁנִּי וְשֶׁנִּי וְשֶׁנִּי הוֹלֶכֶת וְנִקְשְׂרֵת בְּרוּחַ שֶׁבִּגְן עֵדֶן שֶׁבְּאַרְץ שֶׁעוֹמֵד בֵּין פְּרָגוּד נִכְבָּד, וּמִמֶּנּוּ לוֹמֵד וְיוֹדֵעַ מֵהַ שְׂיֹדֵעַ, וּמְשׁוֹטְט וּמוֹדִיעַ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם.

לְמַדְנּוּ, בְּשֵׁנֵי קִשְׁרִים נִקְשְׂרֵת הַנֶּפֶשׁ בְּכָל רֵאשׁ חֹדֶשׁ וְשֶׁנִּי, בְּקִשְׁרֵי שֶׁל הַרְיוּחַ שֶׁבִּין רֵיחוֹת הַבְּשָׂמִים שֶׁבִּגְן עֵדֶן שֶׁבְּאַרְץ, וּמִשָּׁם הוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטְט, וְנִקְשֵׁר עִם הַרְיוּחַ בְּנִשְׂמָה שֶׁצְרוּרָה בְּצְרוּר הַחַיִּים, וְנִרְוִית וְנִזְוִנִית מֵאוֹתוֹ זֵיו הַנִּכְבָּד שֶׁל צַד זֶה וְשֶׁל צַד זֶה. זֶהוּ

וְדֵהָאֵי סְטָרָא. הֵדָא הוּא

דָּא הוּא חֶקֶל דְּתַפּוּחִין קְדִישִׁין. אָמַר, הוּאִיל וְזָכִיתָ בְּאֵינּוֹן לְבוּשֵׁי יָקָר, וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם. מָאִי מְשֻׁמֵּעַ, בְּגִין דְּבִהֵהוּא חֶקֶל דְּתַפּוּחִין קְדִישִׁין, נָטִיל (ס"א נְשִׁירָה) טַלָּא כָּל יוֹמָא, מֵהֵהוּא אֲתֵר דְּאִקְרִי שָׁמַיִם, דְּכִתִּיב מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּכֹלֵא בְּרִכְיָה, מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמְשֻׁמֵּי הָאָרֶץ. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּוַיִּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו. בְּגָדָיו מִמַּשׁ, כִּמְהַ דְּאוּקִימָנָא. תְּנָא, אֵלָּךְ וְחֹמֶשׁ מֵאָה רֵיחִין, סְלָקִין בְּכָל יוֹמָא מִגֵּן עֵדֶן, דְּמִתְבַּסְּמִי בְּהוּ אֵינּוֹן לְבוּשִׁין דִּיקָר דֵּהֵהוּא עֲלֵמָא, דְּמִתְעַטְרִין מִן יוֹמוֹי דְּבֵר נֶשׁ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּמְהַ לְבוּשִׁין אֵינּוֹן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, טוּרֵי דְעֲלֵמָא, עַל דָּא פְּלִיגוּ. אֲבָל תִּלְתָּא אֵינּוֹן. חֵד דְּמִתְלַבְּשִׁי בְּהֵהוּא לְבוּשָׂא, רוּחָא דְּבִגְנָתָא דְעֵדֶן דְּאַרְעָא. וְחֵד יִקְרָא מְפָלָא, דְּמִתְלַבְּשָׂא בֵּיהַ נְשֻׂמָתָא כְּגוּ צְרוּרָא דְחַיִּי, בֵּין פּוֹרְפִירָא דְּמִלְכָּא. וְחֵד לְבוּשָׂא דְלִבְר, דְּקָאִים וְלֹא קָאִים, אֲתַחְזִי וְלֹא אֲתַחְזִי. בְּהָאֵי מִתְלַבְּשָׂא בֵּיהַ נְפִשָׂא, וְאַזְלָא וְשָׂטָא בְּעֲלֵמָא.

וּבְכָל רֵישׁ יְרַחִי (שְׁתָּא) וְשֶׁבֶתָּא, אֲזֵלַת וְאַתְקִשְׂרֵת בְּרוּחָא דְּבִגְנָתָא דְעֵדֶן דְּאַרְעָא, דְּקִימָא בֵּין פְּרָגוּדָא יִקְרָא, וּמְנִיָּה אוּלִיף וְיֹדֵעַ מֵהַ דִּידֵעַ, וְשֵׁט וְאוֹדֵעַ לִיָּה בְּעֲלֵמָא.

תְּנָא, בְּתֵרִין קְשׁוּרִין אֲתַקְשֵׁר נְפִשָׂא, בְּכָל רֵישׁ יְרַחִא וְשֶׁבֶתָּא, בְּקִשְׁרָא דְרוּחָא,

דִּי בֵּין רֵיחֵי בּוֹסְמִין דְּבִגְנָתָא דְעֵדֶן דְּאַרְעָא, וּמִתְמָן אֲזִיל וְשָׂאט, וְאַתְקִשֵׁר עִם רוּחָא בְּנִשְׂמָתָא דְצְרִירָא בְּצְרוּרָא דְחַיִּי, וּמִתְרוּיָא וּמִתְזַנָּת מֵאֵינּוֹן זֵיוִין יִקְרִין, דֵּהָאֵי סְטָרָא,

שְׁכַתוּב וְנַחֵף ה' תְּמִיד, תְּמִיד, תְּמִיד
דְּנָקָא.

וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצָחוֹת נִפְשָׁךְ. מַה זֶה
בְּצַחְצָחוֹת? אֵלֶּא צַחוֹת אַחַת,
כְּשֶׁנִּשְׁקַרְתָּ עִם הַרוּחַ שְׁבַגְנָן
שְׁלִמְטָה, צַחוֹת שְׁלִפְנִים מִן
הַצַּחוֹת, כְּשֶׁנִּשְׁקָרִים בְּנִשְׁמָה
שְׁלִמְעֵלָה בְּצָרוֹר הַחַיִּים. וְהִינוּ
בְּצַח - אַחַד, צַחוֹת - שְׁנַיִם, שֶׁהֵם
לְמַעְלָה לְמַעְלָה, בְּכַבּוּד הַנִּשְׁמָה
וְדָאֵי. כְּלוּמַר, צַחְצָחוֹת, מִי יוֹרֵשׁ
אֶת אֵת זֶה? נִפְשָׁךְ, נִפְשָׁךְ מִמֶּשׁ.
אֲשֶׁרִי חִלְקֶם שֶׁל הַצְּדִיקִים.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּשֶׁאֲנִי בֵּין
אוֹתָם הַחֲבָרִים מִבְּבַל, מִתְּכַנְּסִים
אֵלַי, וְלוֹמְדִים דְּבָרִים בְּנִגְלָה, וְהֵם
מִכְנִסִּים אוֹתָם בְּחוֹתָם בְּרִזְל חֲזָק,
סְתוּם מִכָּל הַצְּדָדִים. כַּמָּה פְּעָמִים
לְמַדְתִּי אוֹתָם דְּרַכֵּי גִּנַּת הַמֶּלֶךְ,
דְּרַכֵּי הַמֶּלֶךְ. [כַּמָּה פְּעָמִים אֲמַרְתִּי לָהֶם דְּרַכֵּי
הַחֲוָרָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ וְדָרְכֵי עֲלוּנוֹם.]

כַּמָּה פְּעָמִים לְמַדְתִּי אוֹתָם כֹּל
אוֹתָן דְּרָגוֹת הַצְּדִיקִים שְׁבָאוֹתוֹ
עוֹלָם, וְכֹלָם פּוֹחֲדִים לוֹמַר דְּבָרִים
הַלְלוּ, אֵלֶּא לוֹמְדִים בְּגִמְגוּם,
מִשׁוּם כִּף נִקְרָאִים כְּבָדִי לְשׁוֹן,
כְּמוֹ אוֹתוֹ כְּבָד לְשׁוֹן שְׁמַגְמָגִם
בְּפִי.

אָבֵר לְזִכּוֹת אֲנִי דָן אוֹתָם, הוֹאִיל
וּפּוֹחֲדִים, שְׁתַּרְי אֲוִיר הַקְּדוֹשׁ וְרוּחַ
הַקְּדוֹשׁ עֲבָרָה מֵהֶם, וַיִּנְקִים אֲוִיר
וְרוּחַ שֶׁל רְשׁוֹת אַחֲרָת. וְלֹא עוֹד,
אֵלֶּא שְׁנִרְאִית עֲלֵיהֶם קִשְׁתָּ, וַאֲיִנִּם
כְּדָאִים לְרֵאוֹת סִבָּר פְּנִי [שֶׁל אֱלֹהִים],
כֹּל שֶׁפָּן סִבָּר פְּנִים אַחֲרוֹת.

אָבֵר זֶה מוֹעִיל לָהֶם שְׁאֲנִי מְצוּי
בְּעוֹלָם וַאֲנִי סִמְנָן [וְהוֹמְדִין] בְּעוֹלָם,
שְׁתַּרְי בְּחַיִּי לֹא יֵשֵׁב הָעוֹלָם בְּצַעַר,
וְלֹא נִדוֹן בְּדִין שְׁלִמְעֵלָה, אַחֲרֵי לֹא
יָקוּם דוֹר כְּמוֹ הַדּוֹר הַזֶּה. וְעַתִּיד
הָעוֹלָם שְׁלֹא יִמְצָא מִי שְׂיִגָן
עֲלֵיהֶם, וְכֹל הַפְּנִים הַחֲצוּפוֹת

דְּכַתִּיב, וְנַחֵף ה' תְּמִיד, תְּמִיד דִּיִּקָּא.

וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצָחוֹת נִפְשָׁךְ. מַהוּ בְּצַחְצָחוֹת.

אֵלֶּא צַחוֹתָא חַד, כַּד אַתְקַשְׁר
בְּרוּחָא דְּבַגְנָתָא דְּלִתְתָא, צַחוֹתָא דְּלַגּוּ מִן
צַחוֹתָא, כַּד מִתְקַשְׁרִין בְּנִשְׁמָתָא דְּלַעִילָא,
בְּצָרוּרָא דְּחַיִּי, וְהִינוּ בְּצַח חַד, צַחוֹת תְּרִין,
דְּאִינוּן לְעִילָא לְעִילָא, בְּיִקִּירוּ דְּנִשְׁמָתָא
וְדָאֵי, כְּלוּמַר צַחְצָחוֹת, מָאן יֵרִית דָּא,
נִפְשָׁךְ. נִפְשָׁךְ מִמֶּשׁ. זַפְּאָה חוּלְקָהוֹן
דְּצִדִּיקָאֵי.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כַּד אָנָּא בֵּין אִינוּן
חֲבָרָאֵי דְּבְבַל, מִתְּכַנְּשִׁי גְבָאֵי,
וְאוֹלְפֵי מְלִי בְּאַתְגְּלִיא, וְאִינוּן עֵיילֵי לוֹן
בְּגוּשְׁפִּנְקָא דְּפְרִזְלָא תְּקִיפָא, סְתִימָא מִכָּל
סְטְרִין. כַּמָּה זְמַנִּין אוֹלִיפְנָא לוֹן אֲרַחוּי
דְּגַנְתָּא דְּמִלְפָּא, אוֹרְחוּי דְּמִלְפָּא. (נ"א כַּמָּה זְמַנִּין
אִמְנָא לוֹן אֲרַחוּי דְּאוֹרְחָא דְּמִלְפָּא קְדִישָׁא וְאוֹרְחִין עֲלֵאִין).

כַּמָּה זְמַנִּין אוֹלִיפְנָא לוֹן כֹּל אֲנוּן דְּרַגִּין
דְּצִדִּיקָא דְּבַהֲהוּא עֲלָמָא, וְכִלְהוּ
מִסְתְּפֵי לְמִימַר (דף רכה ע"א) מְלִין אֲלִין, אֵלֶּא
לְעָאן (פְּעֵלְעִין) בְּגִמְגוּמָא. בְּגִינֵי כִף פְּסִילוּסִין
אֲקָרוּן, כְּהֵהוּא פְּסִילוּתָא דְּמַגְמָגִם בְּפּוּמִיָּה.
אָבֵר לְזִכּוֹתָא דְּאִינוּנָא לְהוּ, הוֹאִיל וּמִסְתְּפֵי.
דְּהָא אֲוִירָא קְדִישָׁא וְרוּחָא קְדִישָׁא
אַתְעָדִי מְנִיָּהוּ, וַיִּנְקִי מֵאוֹרָא וְרוּחָא
דְּרְשׁוֹתָא אַחֲרָא. וְלֹא עוֹד אֵלֶּא דְּקִשְׁתָּ
אַתְחִזִּי עֲלֵיָּהוּ, וְלֹא אִינוּן כְּדָאֵי לְמַחְמֵי
סִבָּר אֲנְפּוּי (ס"א דְּאַלְהוּ), כֹּל שֶׁפָּן סִבָּר אֲנְפִין
אַחֲרֵנִין.

אָבֵר דָּא מְהַנִּיא לְהוּ, דְּאָנָּא שְׁכִיחַ בְּעֲלָמָא
וְאָנָּא סִימְנָא (נ"א סִמְנָא) בְּעֲלָמָא, דְּהָא
בְּחַיִּי לֹא יִתִּיב עֲלָמָא בְּצַעַרָא, וְלֹא אַתְדִין
בְּדִינָא דְּלַעִילָא, בְּתַרְאֵי לֹא יָקוּם דְּרָא כְּדָרָא דָּא. וְזְמַנִּין עֲלָמָא דְּלֹא

ימצאו בין למעלה בין למטה.
למעלה - בחטאי התחתונים
והחצפה שלהם.

ועתידים בני העולם לצוות, ואין
מי שישגיח עליהם. יחזירו ראש
לכל הרוחות של העולם, ולא
ישבו עם רפואה. אבל רפואה
אחת מצאתי להם בעולם ולא
יותר, באותו מקום שיימצאו
אותם שעוסקים בתורה, ונמצא
ביניהם ספר תורה שאין בו
שקר, כשמוציאים אותו, בגללו
מתעוררים עליונים ותחתונים.
וכל שפן אם נכתב בו השם
הקדוש פראוי, והרי כבר למדנו
את הדבר.

אוי לדור שהתגלה ביניהם ספר
תורה, ולא מתעוררים עליו
למעלה ולמטה. מי מתעורר
עליו בשעה שהעולם בצער יתר,
והעולם צריך למטר, וצריך
להגלות ספר תורה יותר בצער
העולם.

שבאשר העולם בצער
ומבקשים בני אדם רחמים על
הקברים, כל המתים מתעוררים
עליו, שהרי הנפש מקדימה
ומודיעה לרוח, שהרי ספר תורה
נמצא בגלות, שהגלה בצער
העולם, והחיים באים ומבקשים
רחמים.

ואז הרוח מודיעה לנשמה,
והנשמה לקדוש-ברוך-הוא, ואז
הקדוש ברוך הוא מתעורר וחס
על העולם, וזה על גלות ספר
תורה ממקומו, והחיים באים
לבקש רחמים על קברי המתים.
אוי לדור אם צריך ספר תורה
להגלותו ממקום למקום, ואפלו
מבית כנסת לבית כנסת, שהרי
לא נמצא ביניהם על מה ישגיחו
עליהם.

ואת זה לא יודעים כל בני
העולם, שהרי שכינה, כשגלתה

ישתפח מאן דיגין עלייהו, וכל אנפין חציפין
ישתפחון בין לעילא בין לתתא. לעילא,
בחובביהו דלתתא, וחציפותא דלהון.

וזמינן בני עלמא דצווחין, ולית מאן
דישגח עלייהו. יהדרון רישא לכל
סטרי עלמא, ולא יתובון באסוותא. אבל חד
אסותא אשפחנא להו בעלמא ולא יתיר,
בהווא אתר דישתפחון אינון דלעאן
באורייתא, ואשתפח בינייהו ספר תורה דלא
משתקר ביה. פד מפקי האי, בגיניה מתערי
עלאי ותתאי. וכל שפן אי אכתיב ביה שמא
קדישא כדקא חזי, והא אוליפנא מלה.

ווי לדרא דאתגלייא בינייהו ספר תורה, ולא
מתערי עליה לעילא ותתא. מאן אתער
עליה בשעתא דעלמא בצערא טפי, ואצטריך
עלמא למטרא, ואצטריך לאגלאה ספר תורה
יתיר בדוחקא דעלמא.

דכד עלמא בצערא, ובעאן בני נשא רחמין
עלי קברי, פלהו מתין מתערין עליה,
דהא נפשא אקדימת ומודעא לרוחא, דהא
ספר תורה אשתפח בגלותא, דאיגלי בדוחקא
דעלמא, וחייא אתאן ובעאן רחמי.

ברין רוחא מודעא לנשמה, ונשמה
לקודשא בריך הוא, וכדין קדשא בריך
הוא אתער, וחס על עלמא, ודא על גלותא
דספר תורה מאתריה, וחייא אתין למבעי
רחמי על קברי מתיי. ווי לדרא אי אצטריך
ספר תורה לאגלאה ליה מאתר לאתר, אפילו
מבי כנישתא לבי כנישתא, דהא לא אשתפח
בינייהו על מה ישגחון עלייהו.

ודא לא ידעין פלהו בני נשא, דהא שכינתא
כד אתגלייא גלותא בתראה. עד לא
תסתלק לעילא, מה כתיב, (ירמיה ט) מי יתנני

גלות אחרונה, עד שלא עלתה למעלה מה פתוב? (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון ארחים. אחר כך בזמן שדחק רב נמצא בעולם, היא נמצאת שם, ובגלות של ספר תורה שם היא, והכל מתעוררים עליה, עליונים ותחתונים.

אמר רבי שמעון, אם הפבלים הטפשים הללו ידעו דברים של סודות החכמה על מה עומד העולם, ותומכיו על מה מתרגשים כשהוא נמצא בצער, אז ידעו שבחו של רב [המנוגא] ייבא הזקן כאשר היה מצוי ביניהם ולא היו יודעים את שבחו. והרי מצאנו דברים שלו קשורים לדברי שלמה המלך בסוד עליון של החכמה, והם לא היו יודעים את שבחו.

ועכשו הולכים אחר דברי חכמה, ואין מי שעומד עליה ואין מי שקורא, ועם כל זה יש ביניהם פקחים בעבור שנה וקביעת החודשים, אף על גב שלא נפן להם ולא נמסר בידיהם.

שנינו, שנים עשר חדש הנפש הזו מתקשרת בגוף בקבר, ונדונים בדין אחד, פרט לאותה נפש של הצדיקים, כמו שבארנו, ונמצאת בקבר ויודעת בצער שלו, ובצער החיים יודעת [לא יודעת], ולא משתדלת עליהם.

ואחר שנים עשר חדש מתלבשת בלבוש אחד, והולכת ומשוטטת בעולם, ויודעת מן הרוח מה שהיא יודעת, ומשתדלת על הצער של העולם, ולבקש רחמים, ולדעת את צערם של החיים.

ומי מתעורר לכל זה? בזמן שיש צדיק שמודיע לו פראוי, ואותו צדיק נודע ביניהם. ששנינו, צדיק אחד נשאר בעולם, בין החיים ובין המתים הוא נודע, שהרי כל יום מכריזים עליו ביניהם, וכשיש יותר צער בעולם והוא לא

במדבר מלון ארחים. לבתר בזמנא דדחקה אשתפח טפי בעלמא, תמן אשתפחת, ובגלותא דספר תורה, תמן היא, וכלא מתערין עליה, עלאי ותתאי.

אמר רבי שמעון, אי הני בבלי טפשי, ינדעון מלין דרזי דחכמתא, על מה קאים עלמא, וסמכוי על מה קא מתרגשן, פד ישתפח בדוחקא, ינדעון שבחא דרב (המנוגא) ייבא סבא, פד אשתפח בינייהו, ולא הוו ידעי שבחיה. והא אשפחנא מלוי מתקשרן במלוי דשלמה מלפא, פרזא עלאה דחכמתא, ואינון לא הוו ידעי שבחיה.

והשתא אזלין בתר מלי דחכמתא, ולית מאן דקאים עליה, ולית מאן דקרי. ועם כל דא, אית בינייהו פקחין בעבורא דשתא ובקביעותא דירחי, אף על גב דלא אתייהיב להו, ולא אתמסר בידייהו.

תנינן, תריסר ירחי, האי נפש איהי מתקשרא בגופא בקברא, ואתדנו בדינא כחדא, בר ההיא נפש דצדיקיא, כמה דאוקמוה, וזמינא בקברא, וידע בצערא דיליה, ובצערא דחיי ידע (כ"א לא ידע), ולא אשתדלת עלייהו.

ולבתר תריסר ירחי, אתלבש בלבושא חד, ואזיל ושטא בעלמא, וידע מן רוחא מה דידע, ואשתדל צערא לעלמא, ולמבעי רחמי, ולמנדע (להו) צערא דחיי.

ומאן אתער לכל האי, בזמנא דאית זפאה, דאודע להו פדקא יאות, ויהו זפאה אשתמודע בינייהו. דתניא, זפאה כד אשתאר בעלמא, בין חייא, ובין מיתיא אשתמודע,

צדיק שמודיע לו פראוי, ואותו צדיק נודע ביניהם. ששנינו, צדיק אחד נשאר בעולם, בין החיים ובין המתים הוא נודע, שהרי כל יום מכריזים עליו ביניהם, וכשיש יותר צער בעולם והוא לא

יכול להגן על הדור, הוא מודיע להם את צער העולם.

ובש"א נמצא צדיק בעולם שמכריזים עליו ביניהם, ולא נמצא [ביניהם] מי שיעורר אותם בצער של העולם אלא ספר תורה, אז מתעוררים עליו עליונים ותחתונים, וצריכים כלם להמצא באותו זמן בתשובה. ואם לא נמצאים, מתעוררים עליהם בעלי הדין, ואפלו רוח של גן עדן מתעוררים עליהם משום ספר תורה, כמו שנתבאר.

שנינו, ושכבתי עם אבתי - בגוף, בנפש, ברוח, בנשמה, במרכבה אחת, בדרגה עליונה. אמר רבי יהודה, כמה אטומים מהפל בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים ולא שומעים ולא מסתכלים בדברי העולם, ואיך הקדוש ברוך הוא נמצא עליהם ברחמים בכל זמן ועדן, ואין מי שישגיח. ש"ש פ"מ"ב ביום נכנסת רוח אחת למערת המכפלה, ונושבת בקברי האבות, ומתרפאים כל העצמות ועומדים בקיומם, ואותה רוח משפיעה טל למעלה מראש המלך, מקום שנמצאים האבות העליונים. וכשמייע [וכשמחזור] אותו הטל מהם, מתעוררים האבות שלמטה.

ורמנו שיורד אותו הטל בדרגות ידועות, דרגה אחר דרגה, ומגיע לגן עדן שלמטה, ומאותו הטל רוחצים בכשמים של גן עדן, ומתעוררת רוח אחת שפוללה בשתי אחרות, ועולה ומשוטטת בין הכשמים, ונכנסת בפתח המערה, ואז מתעוררים האבות, הם וזווגיהם, ומבקשים רחמים על בניהם.

דהא כל יומא מכרזי עליה ביניהו, וכד צערא טפי בעלמא, והוא לא יכיל לאגנא על דרא, הוא אודע להו צערא דעלמא.

וכד לא אשתפח זכאה (דף רכה ע"ב) דמכרזי עליה ביניהו, ולא אשתפח (ד"א ל"ג ביניהו) מאן דאתער להו בצערא דעלמא, אלא ספר תורה. פדין עלאי ותתאי מתערין עליה, וצריכין פלא דישתפחון בהיא זמנא בתשובה. ואי לא משתפחי, הא מארי דדינא אתערין עליהו, ואפילו רוח דגנתא דעדן, מתערין עליהו, בגיניה דספר תורה, פדאתמר.

תאנא, ושכבתי עם אבותי, בגופא, בנפשא, ברוחא, בנשמתא, ברתיקא חדא, בדרגא עלאה. אמר רבי יהודה, כמה אטימין מפלא בני עלמא, דלא ידעי, ולא משגיחי, ולא שמעי, ולא מסתכלי במלי דעלמא. והיך קדשא בריך הוא משתפח עליהו ברחמין, בכל זמן ועידן, ולית מאן דישגח.

תלת זמנין ביומא, עאל רוחא חדא במערתא דכפלתא, ונשיב בקברי אבהתא, ואתסיין פל גרמין, וקיימי בקיומא, והוא רוחא נגיד טלא מלעילא, מרישא דמלפא, אתר דמשתפחי אבהן עלאי. וכד מטי (ס"א מתער) ההוא טלא מנייהו, מתערין אבהן דלתתא.

ותאנא, נחית ההוא טלא בדרגין ידיען, דרגא בתר דרגא, ומטי לגן עדן דלתתא. ומההוא טלא, אתסחי בבוסמין דגנתא דעדן. ואתער רוחא חדא, דכליל בתרין אחרנין וסליק ושאט ביני בוסמין, ועייל בפתחא דמערתא, פדין מתערין אבהן, אינון וזיווגן, ובצאן רחמי על בנוי.

וְכַאֲשֶׁר נִמְצָא צֶעַר בְּעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם יוֹשְׁבֵי עַל חַטָּאֵי הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ טַל לֹא שׁוֹפֵעַ וְלֹא נִמְצָא, עַד שֶׁמִּתְעוֹרֵר סֵפֶר תּוֹרַת פְּרָאֵי בְּעוֹלָם, וְהַנֶּפֶשׁ מוֹדִיעָה לְרוּחַ, וְהַרוּחַ לְנִשְׁמָה, וְהַנִּשְׁמָה לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אִזּוֹ יוֹשֵׁב הַמֶּלֶךְ עַל כִּסֵּא רַחֲמִים, וְשׁוֹפֵעַ מִהַעֲתִיק הַקִּדּוּשׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁפֶע שֶׁל טַל הַבְּדוּלָח, וּמְגִיעַ לְרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ, וּמִתְבָּרְכִים הָאֲבוֹת. וְשׁוֹפֵעַ אוֹתוֹ טַל לְאוֹתָם יוֹשְׁבֵי, וְאִזּוֹ כָּלֵם מִתְחַבְּרִים (מִתְבָּרְכִים). וְחֵס הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעוֹלָם.

וְלִמְדֵנוּ, לֹא חֵס הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעוֹלָם עַד שֶׁמוֹדִיעַ לְאֲבוֹת, וּבְשִׁבְלֵם הָעוֹלָם מִתְבָּרֵךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי כִּף זֶה, וְהָרִי מִצְּאֵנוּ דְבָרִים בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, אוֹתוֹ עֲלִיּוֹן, שְׁקוֹרָאִים לוֹ עֵצָה שֶׁל חֲכָמָה שֶׁל הַכֹּל.

וְרַב הַמְּנוּנָא, כִּף גִּלְגָּל וְאָמַר, שֶׁהָרִי הָרָאוּ לוֹ שֶׁרַחֵל עֲשֶׂתָה יוֹתֵר, שְׁעוֹמֶדֶת בְּפִרְשַׁת דְּרָכִים בְּכֹל זְמַן שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ, מִכָּלֵם, וְסוּד הַדְּבָר - אֲרוֹן וּכְפֹרֶת בְּחֻלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, שְׁנוֹלֵד בְּדֶרֶךְ, וְשִׁכְנִיָּה עַל הַכֹּל.

וַיִּשְׁתַּחֲוֶי יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה. מַה זֶה רֹאשׁ הַמִּטָּה? זֶה הַשְּׁכִינָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס וְחֻלְיָלָה, אֵלָּא אֵלָּא אֵלָּוִי פְּרַע וְהַשְּׁתַּחֲוָה. אֵלָּא בֵּא רֵאָה, מִטָּה זֹאת שְׁכִינָה, שְׁכִינָתוֹ (שִׁיר א) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלְשֹׁלֵמָה. רֹאשׁ הַמִּטָּה מַה זֶה? זֶה יְסוּד הָעוֹלָם, שֶׁהוּא רֹאשׁ הַמִּטָּה הַקִּדּוּשָׁה. עַל רֹאשׁ - זֶה יִשְׂרָאֵל שְׁעוֹמֵד עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, מִשּׁוּם כִּף יִשְׂרָאֵל לְשִׁלּוֹ הוּא הַשְּׁתַּחֲוָה.

וְאִם תֹּאמַר, הָרִי בְּאוֹתוֹ זְמַן הוּא לֹא הָיָה חוֹלָה, שֶׁהָרִי אַחַר כִּף פְּתוּב וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה

וְכִי אֲשַׁתְּפַח עַלְמָא בְּצַעְרָא, בְּגִין דְּאִינוּן דְּמִיכִין עַל חוֹבֵי עַלְמָא, וְהָהוּא טַלָּא לֹא אֲתַנְגִּיד וְלֹא אֲשַׁתְּפַח, עַד דְּאֲתַעַר סֵפֶר תּוֹרָה, כְּדָקָא חֲזִי בְּעַלְמָא. וְנִפְשָׁא אוֹדְעָא לְרוּחָא, וְרוּחָא לְנִשְׁמָתָא, וְנִשְׁמָתָא לְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּדִין יְתִיב מַלְכָּא בְּכַרְסֵיִיא דְּרַחֲמֵי, וְנִגִּיד מַעֲתִיקָא קְדִישָׁא עַלְאָה, נִגִּידוּ דְּטַלָּא דְּבְדוּלְחָא. וּמִטֵּי לְרִישָׁא דְּמַלְכָּא, וּמִתְבָּרְכִין אֲבָהֵן. וְנִגִּיד הָהוּא טַלָּא, לְאִינוּן דְּמִיכִין, וּכְדִין מִתְחַבְּרִין (ג'א מִתְבָּרְכִין) כְּלֵהוּ, וְחֵיִיס קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עַלְמָא.

וְתֵאנָא, לֹא חֵיִיס קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עַלְמָא, עַד דְּאוֹדְעַ לְאֲבָהֵן וּבְגִינֵיִיהוּ עַלְמָא אֲתַבְּרָכָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי הָכִי הוּא, וְהָא אֲשַׁכְּחָנָא מְלִי בְּסִפְרָא דְּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא, הָהוּא עַלְאָה, דְּקָרָא לִיהּ עֵיטָא דְּחַכְמָתָא דְּכָלָא.

וְרַב הַמְּנוּנָא, הָכִי גַלְי וְאָמַר, דִּהָא אַחֲזִינִי לִיהּ, דִּינִתִּיר עֲבַדַת רַחֵל, דְּקִיִּימָא בְּפִרְשַׁת אוֹרְחִין, בְּכֹל זְמַנָּא דְּאֲצִטְרִיךְ עַלְמָא, מִכָּלֵהוּ. וְרִזָּא דְּמַלְגָּה, אֲרוֹן וּכְפֹרֶת וּכְרוּבִים בְּחוּלְקָא דְּבְנֵימִין, דְּאֲתִילִיד בְּאוֹרְחָא, וְשִׁכְנִיתָא עַל כָּלָא:

וַיִּשְׁתַּחֲוֶי יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, מָאן רֹאשׁ הַמִּטָּה. דָּא שְׁכִינָתָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס וְשְׁלוֹם. אֵלָּא לְדִידִיָּה פְּרַע וְסָגִיד. (אֵלָּא) תָּא חֲזִי, מִטָּה, דָּא שְׁכִינָתָא. דְּכִתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים א) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלְשֹׁלֵמָה. רֹאשׁ הַמִּטָּה מָאן הוּא. דָּא יְסוּדָא דְּעַלְמָא, דִּהוּא רִישָׁא דְּעַרְסָא קְדִישָׁא. עַל רֹאשׁ, דָּא יִשְׂרָאֵל, דְּקָאִים עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה. בְּגִינֵי כִף, יִשְׂרָאֵל לְדִידִיָּה קָא סָגִיד.

וְאִי תִימָא, הָא בְּהָהוּא זְמַנָּא לֹא הָוָה מְרַע, דִּהָא לְבַתָּר פְּתִיב, וַיְהִי אַחַר

וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חוֹלֵה, וּבִשְׁעָה שֶׁהִשְׁתַּחֲוֶה לֹא הָיָה חוֹלֵה, וְעַל שִׂידַע שֶׁהָרִי בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן עָלָה לְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה קְדוּשָׁה כִּסֵּא שְׁלֹם, מִשּׁוּם כִּף הִשְׁתַּחֲוֶה לְאוֹתָהּ מִרְכָּבָה, כִּסֵּא עֲלִיוֹן, שְׁלֹמוֹת הָאֵילָן הַגְּדוֹל וְהַחֹק שֶׁנִּקְרָא עַל שְׁמוֹ, וְעַל זֶה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה. וְדַאי עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, שֶׁהָרִי עָלָה לְמַקוֹמוֹ וְהִתְעַטֵּר בְּעִטְרוֹת הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ.

וַיֹּאמֶר הַשְּׂבָעָה לִי וַיִּשְׂבַּע לוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה. רַבִּי חֲזִיָּא פִּתְחָ וְאָמַר, (קהלת ז) כֹּל זֶה נִסִּיתִי בַּחֲכָמָה אָמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי. הָרִי שְׁנִינוּ, שְׁלֹמֵה הַמֶּלֶךְ יָרַשׁ אֶת הַלְּבָנָה מִכָּל צְדָדֶיהָ, וּבִימֵינוּ עֲמָדָה בְּשְׁלֹמוֹת אוֹתָהּ הַלְּבָנָה שֶׁהִתְבָּרְכָה מֵהַכֹּל, וּכְשֶׁרְצָה לַעֲמֹד עַל הַנְּהֻגוֹת הַתּוֹרָה אָמַר, אָמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יַעֲקֹב אָמַר וְשִׁכַּבְתִּי עִם אֲבוֹתַי וּנְשֵׂאתֵנִי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתֵּנִי בְּקַבְרֹתֵם. שֵׁם שְׁנִינוּ, מִי שֶׁיִּצְאֶה נִשְׁמָתוֹ בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת, וְגוֹפּוֹ נִקְבָּר בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, פְּתוּב עָלָיו (ירמיה ב) וַתִּבְאוּ וַתִּטְמְאוּ אֶת אֶרְצֵי וּנְחֻלְתֵי שְׁמַתְם לְתוֹעֵבָה, וַיַּעֲקֹב אָמַר וּקְבַרְתֵּנִי בְּקַבְרֹתֵם, וּנְשֵׂאתֵם יִצְאֶה בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שׁוֹנֵה יַעֲקֹב, שֶׁהִשְׁכִּינָה הֵיטָה אַחוּזָה בּוֹ וְדִבּוּקָה בּוֹ. זֶהוּ שְׁכֻנּוֹ (בראשית ז) אֲנֹכִי אֲרֹד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה - לְדוֹר עִמָּךְ בְּגִלּוֹת, וְאֲנֹכִי אֲעַלְךָ גַּם עָלָה - לְזוּג בִּי אֶת נִשְׁמָתְךָ וְלִקְבֹר אֶת גּוֹפְךָ בְּקַבְרֵי אֲבוֹתֶיךָ. מַה זֶה אוֹמֵר? [אף עַל גַּב ש] [שְׁחָרִי לֹא] יִצְאֶה נִשְׁמָתוֹ בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת. [ועַל זֶה וְאֲנֹכִי אֲעַלְךָ גַּם עָלָה כְּתוּב].

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חוֹלֵה. וּבִשְׁעָתָא דְסַגִּיד, לֹא הָיָה חוֹלֵה, וְעַל דִּידַע דְּהָא בְּהֵוָה זְמַנָּא, סְלִיק בְּדַרְגָּא עֲלָאָה קְדִישָׁא כְּרִסְיָא שְׁלִימָתָא, בְּגִינֵי כִךְ סַגִּיד לְהֵוָה רְתִיכָא, כְּרִסְיָא עֲלָאָה, שְׁלִימוֹ דְאֵילָנָא רַבְרָבָא וְתַקִּיף, דְאֶקְרִי עַל שְׁמִיָּה. וְעַל דָּא, וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה וְדַאי, דְּהָא אֶסְתַּלַּק לְאַתְרֵיהּ וְאַתְעַטֵּר בְּעִטְרוֹי דְּמֶלְכָא קְדִישָׁא:

וַיֹּאמֶר הַשְּׂבָעָה לִי וַיִּשְׂבַּע לוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, רַבִּי חֲזִיָּא פִּתְחָ וְאָמַר, (קהלת ז) כֹּל זֶה נִסִּיתִי בַּחֲכָמָה אָמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי. הָא תְּנִינָן, שְׁלֹמֵה מֶלְכָּא, יָרִית סִיְהָרָא מִכָּל סְטֵרוֹי, וּבִיּוֹמוֹי קִיַּמָּא בְּשְׁלֹמוֹתָא, הֵהִיא סִיְהָרָא דְאַתְבָּרְכָא מִכָּלֵּא, וְכַד בְּעָא לְמִיקָם עַל נִימוּסֵי אוּרִיַּיתָא. אָמַר, אָמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יַעֲקֹב אָמַר, וְשִׁכַּבְתִּי עִם אֲבוֹתַי וּנְשֵׂאתֵנִי מִמִּצְרַיִם וּקְבַרְתֵּנִי בְּקַבְרֹתֵם, תַּמָּן תְּנִינָן, מֵאֵן דְּנִפְק נִשְׁמָתִיהּ בְּרִשׁוֹתָא אַחֲרָא, (דף רכו ע"א) וְגוֹפָא דִּילִיָּה אֲתַקְבֵּר בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, עֲלִיָּה פְתִיב, (ירמיה ב) וַתִּבְאוּ וַתִּטְמְאוּ אֶת אֶרְצֵי וּנְחֻלְתֵי שְׁמַתְם לְתוֹעֵבָה, וַיַּעֲקֹב אָמַר וּקְבַרְתֵּנִי בְּקַבְרֹתֵם, וּנְשֵׂאתֵיהּ נִפְקָא בְּרִשׁוֹתָא אַחֲרָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁאֲנִי יַעֲקֹב, דְּשִׁכְנִיתָא הוֹת אַחֲדִית בֵּיהּ, וְאַתְדַּבַּקְתָּ בֵּיהּ. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (בראשית מז) אֲנֹכִי אֲרֹד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה, לְדִיַּרְא עִמָּךְ בְּגִלּוֹתָא. וְאֲנֹכִי אֲעַלְךָ גַּם עָלָה, לְאַזְדוּוּגָא בִּי נִשְׁמָתְךָ, וְלְאַתְקַבְרָא גּוֹפְךָ בְּקַבְרֵי אֲבֹתֶיךָ. מַאי קָא מִיַּירִי, (אף עַל גַּב דְּקָא) (נ"א דְהָא לֹא) נִפְקָת נִשְׁמָתִיהּ בְּרִשׁוֹתָא אַחֲרָא. (נ"א וְעַל דָּא וְאֲנֹכִי אֲעַלְךָ גַּם עָלָה כְּתִיב).

יוֹסֵף יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָהּ. יוֹסֵף וְדָאֵי, שֶׁהָרִי הוּא בְּכוֹר שֶׁל הָרְהוּר הַלֵּב, בְּכוֹר שֶׁל טָפָה רֵאשׁוֹנָה הִיָּה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר, וּמִשׁוּם שֶׁיָּדַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סֵתֵר זֶה, הַתְּבַשֵּׁר לוֹ בַּיּוֹסֵף, שֶׁהָרִי כָּל אֶהְבְּתוֹ בּוֹ הִיָּתָה תְלוּיָהּ.

יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָהּ, מַה זֶה אוֹמֵר? אָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּשִׁבִיל כְּבוֹד יַעֲקֹב, וּלְבַשֵּׁר לוֹ שֶׁהָרִי יוֹסֵף קָיָם וַיִּמְצָא אֶצְלוֹ בְּמִיתָתוֹ. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, לְמַדְתִּי דְבָר, וְאֲנִי פוֹחֵד לְגִלְתּוֹ, וּבְמַעֲשֵׂי הָעוֹלָם נִמְצְאָת חֲכָמָה. בָּא רַבִּי אַבְא, [וַיִּשְׁקוּ] וְהִכָּה בּוֹ. אָמַר לוֹ, אָמַר דְּבָרֶיךָ וְחָגַר כְּלֵי זֵינֶיךָ. בִּימֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּבָרִים מִתְגַּלִּים.

אָמַר, לְמַדְתִּי מִפְּרָקֵי רַבִּי יִיסָא הַזֶּקֶן בְּהַנְהֻגוֹת הָעוֹלָם, בֶּן אָדָם שְׂזוּכָה לְבֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה, צָרִיךְ לָשִׂים עֶפֶר עַל עֵינָיו כְּשֶׁנִּקְבְּרָ, וְזֶהוּ כְּבוֹדוֹ, לְהִרְאוֹת שֶׁהָעוֹלָם נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, וְהוּא יוֹרֵשׁ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם תְּחִיתוֹ.

מִשׁוּם שֶׁעֵינֵי הָאָדָם, מֵרָאֵה הָעוֹלָם נִרְאָה בָּהֶם, וְכָל הַגּוֹנוֹים כֶּף הֵם שֶׁסְּבִיבוֹ: הַלְבָן שְׂבוֹ הוּא הַיָּם הַגָּדוֹל אוֹקְיָנוֹס, שְׁמַקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּכָל הַצְּדָדִים. גּוֹן אַחַר הוּא הַיְבֵשֶׁת [שְׁמַקִּיף] שְׁמוֹצִיאָה מִיָּם, וְהַיְבֵשֶׁת עוֹמֶדֶת בֵּין הַיָּם, כֶּף הוּא הַגּוֹן בֵּין הַיָּם.

גּוֹן אַחַר שְׁלִישֵׁי הוּא בְּאֲמֻצֵּעַ שְׁלוֹ, זוֹ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהִיא אֲמֻצֵּעַ הָעוֹלָם. גּוֹן רְבִיעִי הוּא מֵרָאֵה שֶׁל כָּל הָעֵינָן, וְנִקְרָא בֵּת עֵינָן, שֶׁבְּאוֹתוֹ בֵּת עֵינָן נִרְאָה הַפְּרָצוּף, וְהַמֵּרָאֵה הַנִּכְבָּד מִכָּל זוֹ צִיּוֹן, שֶׁהִיא נִקְדָּה אֲמֻצֵּעַ שֶׁל הַכֹּל, שֶׁמֵּרָאֵה כָּל הָעוֹלָם נִרְאָה שָׁם, וְשֵׁם שׁוֹרֵה הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא הַיְפִי שֶׁל הַכֹּל וּמֵרָאֵה שֶׁל הַכֹּל, וְהָעֵינָן

יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָהּ, יוֹסֵף וְדָאֵי, דְּהָא הוּא בּוֹכְרָא דְהָרְהוּרָא דְלֵבָא, בּוֹכְרָא דְטָפָה קְדָמָאָה הִוּוּת, כְּדָאֲתִמְרֵ. וּבִגִּין דִּידַע קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא טְמִירָא דָא, אֲתַבְשֵׁר לִיָּהּ בַּיּוֹסֵף, דְּהָא כָּל רַחֲמֵימֵתָא בֵּיהּ תְלוּיָא.

יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיָהּ. מָאֵי קָא מִיָּרִי. אָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּגִין יִקְרָא דִיעֲקֹב, וְלֹאֲתַבְשֵׁרָא דְהָא יוֹסֵף קָיָם, וַיִּשְׁתַּפַּח עָלֶיהָ בְּמִיתָתֶיהָ. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, מְלָה אוֹלִיפְנָא, וְדַחֲלִילָא לְגַלְאָה, וּבְעוֹבְדֵי עֲלֵמָא חֲכָמָתָא אֲשַׁתַּפַּח. אָתָא רַבִּי אַבְא, (ד"א ל"ג וַיִּשְׁקִיָה) בְּטַשׁ בֵּיהּ. אָמַר, אֵימָא מִילָךְ, וְזִיּוּן זֵינֶיךָ. בַּיּוֹמוֹי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְלִין אֲתַגְלִיין.

אָמַר, אוֹלִיפְנָא מִפְּרָקִין דְרַב יִיסָא סָבָא, בְּנַמּוּסֵי עֲלֵמָא. בַּר נֶשׁ דְּזָכִי לְבַר בְּהָאֵי עֲלֵמָא, לִיבְעֵי לִיָּה לְנַגְדָא עֲפָרָא עַל עֵינָוֵי כַּד אֲתַקְבַּר, וְדָא הוּא יִקְרָא דִילִיָּהּ, לְאֲחֻזָּא דְעֲלֵמָא אֲסֵתִים מַנְיָה, וְהוּא יָרִית לִיָּה לְעֲלֵמָא תְּחִיתוֹי.

בְּגִין דְעֵינָוֵי דְבַר נֶשׁ, חִיזוּ דְעֲלֵמָא בֵּיהּ אֲתַחֲזִי, וְכָל גּוֹוֹנִין הָכִי אֵינּוּן דְאַסְחָרוּ. חוֹרָא דְבֵיהּ, הוּא יֵמָא רַבָּא אוֹקְיָנוֹס, דְאַסְחָר כָּל עֲלֵמָא בְּכָל סְטֵרֵי. גּוֹוֹנָא אַחְרָא הוּא יְבִשְׁתָּא (דְאַקִּיפוּ), דְאַפִּיקוּ מֵיָא, וַיְבִשְׁתָּא קָאִים בֵּין מֵיָא, הָכִי הוּא גּוֹוֹנָא בֵּין מֵיָא.

גּוֹוֹנָא אַחְרָא תְלוּתָאָה, הִיא בְּמַצִּיעוֹתָא דְבֵיהּ, דָּא יְרוּשָׁלַיִם, דְּהִיא אֲמֻצֵּעוֹתָא דְעֲלֵמָא. גּוֹוֹנָא רְבִיעִיָאָה, הִיא חִיזוּ דְכָל עֵינָא, וְאַקְרִי בֵּת עֵינָן, דְבֵהּהוּא בֵּת עֵינָן, אֲתַחֲזִי פְרָצוּפָא. וְחִיזוּ יִקְרָא מִכְּלָא, דָּא צִיּוֹן, דְאִיָּהּ נִקְוֶדָה אֲמֻצֵּעוֹתָא מִכְּלָא, דְחִיזוּ דְכָל עֲלֵמָא תַּמָּן אֲתַחֲזִי. וְתַמָּן שְׂרָיָא שְׂכִינְתָּא, דְּהִיא שְׁפִירוּ דְכֵלָא, וְחִיזוּ דְכֵלָא, וְעֵינָא דָּא הוּא

הזו היא ירשת העולם. ולכן זה עוזב אותה וזה נוטל אותה ויורש אותה.

אמר לו, יפה אמרת, אבל דבר נסתר יותר הוא, ובני העולם לא יודעים ולא מסתכלים, שהרי בשעה שפן אדם יוצא מהעולם, נפשו נסתרת עמו, ועד שלא יוצאת, עיני האדם רואות מה שרואות, כמו שבארנו (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי - בחייהם לא רואים, אבל במיתתם רואים. ועיניו פקוחות מאותו מראה שראה, ואותם שעומדים עליו צריכים לשים יד על עיניו ולסגור אותם, משום מה שלמדנו בסוד נימוסי העולם, שבשעה שעינו נשארות פקוחות מאותו מראה נכבד שראה - אם זכה לבן, הבן מקדים לשים ידו על עיניו ולסגור אותם, כמו שכתוב ויוסף ישית ידו על עיניו. משום שהרי מראה אחר לא קדוש מזדמן כנגדו, והעין שראתה פעם מראה קדוש עליון, לא תסתכל במראה אחר.

ועוד, שאותה נפש סמוכה כנגדו בבית, ואם העין נשארת פקוחה ואותו מראה אחר ישרה על עינו - בכל מה שמסתכל מתקלקל, ואין זה כבוד העין, וכל שפן מקרוביו, וכל שפן מן המת, שאין כבודו להסתכל במה שלא צריך ולהשרות על עינו דבר אחר. לאחר כך מתכסה בעפר, והרי התעוררו החברים על דין הקבר מהו, וכבוד הוא שיסתם העין מהפל על ידי בנו שהשאיר בעולם.

בא ראה, כל שכעת הימים, הנפש הולכת מהבית לקבר, ומהקבר לבית, ומתאבלת עליו, ושלש פעמים ביום נדונים כאחד הנפש והגוף, ואין מי

ירוותת עלמא. ובגניי כף, האי שביק ליה, והאי נטיל ליה, וירית ליה.

אמר ליה, שפיר קאמרתי, אבל מלה סתימא איהו יתיר, ובני עלמא לא ידעין, ולא מסתכלן, דהא בשעתא דבר נש נפיק מעלמא. נפשא דיליה טמירא עמיה, ועד לא נפקת, עינוי דבר נש חמו מה דחמו, כמה דאוקימנא דכתיב, (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי. בחייהון לא חמאן, אבל במיתתהון חמאן.

ועינוי פקיתון מההוא חיזו דחמא, ואינון דקיימין עליה, בעא לשואה ידא על עינוי, ולאסתמא עינוי, בגין ההוא דאוליפנא ברזא דנמוסי עלמא. דבשעתא דאשתארו עינוי פקיתון, מההוא חיזו יקירא דחמא. אי זכי לבר, ברא קדים לשואה ידיה על עינוי ולאסתמא לון, כמה דכתיב ויוסף ישית ידו על עיניו. בגין דהא חיזו אחרא דלא קדישא אנדמנת לקבליה, ועינא דחמא השתא חיזו קדישא עלאה, לא יסתפל בחיזו אחרא.

ועוד, דההוא נפש סמיכת לקבליה בביתא, ואי אשתאר עינא פקיחא, וההוא חיזו אחרא ישרי על עינוי, בכל מה דאסתפל אתלטיא, ולא יקרא דעינא הוא, וכל שפן מקריבוי, וכל שפן מן מיתא, דלאו יקרא דיליה לאסתפל במה דלא אצטריף, ולאשריא על עינוי מלה אחרא. לבתר אתפסיא בעפרא, והא אתערו חבריא על דינא דקברא מהו. ויקרא הוא, דיסתים עינא מן פלא, על ידא דבריה דשבק בעלמא.

תא חזי, פל שבעה יומין, נפשא אזלא מביתא לקברא, ומקברא לביתא, ואתאבלת עליה, ותלת זמנין ביומא, אתדנו

שְׂיֹדֵעַ בְּעוֹלָם וַיִּשְׁגַּיֵּחַ לְעוֹרֵר אֶת הַלֵּב.

אֲחֵר כֶּף הַגּוֹף נִטְרָד, וְהַנֶּפֶשׁ הוֹלֶכֶת וּמִתְרַחֶצֶת בְּגִיהָנָם, וַיִּצְאֵת וּמִשׁוֹטְטֵת בְּעוֹלָם וּמִבְּקֵרֵת אֶת קִבְרוֹ, עַד שְׁמֵתִלְבֶּשֶׁת בְּמָה שְׁמֵתִלְבֶּשֶׁת.

אֲחֵר שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ כָּלֵם נַחִים. הַגּוֹף נִשְׁאָר וְנִחוּ בְּעַפְרֵי הַנֶּפֶשׁ וְצָרֵרֵת וּמֵאִירָה בְּרוּחַ, בְּמִלְבוּשׁ שְׁמֵתִלְבֶּשֶׁת. הַרוּחַ מִתְעַנְנֶת בְּגֵן עֵדֶן, וְהַנֶּשְׁמָה עוֹלָה לְצִוּוֹר שֶׁל עֵנַג כֹּל הַעֲנֻגִים, וְהַכֹּל נִקְשָׁר זֶה בְּזֶה לְזַמְנֵים יְדוּעִים.

בֵּא רָאָה, אוֹי לֵהֶם לְבִנֵי אָדָם שֶׁלֹּא מִסְתַּכְּלִים וְלֹא יוֹדְעִים וְלֹא מוֹדְעִים עַל מָה עוֹמְדִים, וְנִשְׁכַּח מֵהֶם לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַתּוֹרָה. שֵׁשׁ מִצְוֹת תּוֹרָה שְׁעוֹשׂוֹת לְבוּשׁ נִכְבָּד לְמַעֲלָה, וַיֵּשׁ מִצְוֹת תּוֹרָה שְׁעוֹשׂוֹת לְבוּשׁ נִכְבָּד לְמִטָּה, וַיֵּשׁ מִצְוֹת תּוֹרָה שְׁעוֹשׂוֹת לְבוּשׁ נִכְבָּד לְעוֹלָם הַזֶּה, וְהַכֹּל צָרִיף לוֹ לְאָדָם, וּמֵימֵי מִמָּשׁ כָּלֵם נִתְקַנְּנִים, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

רַבִּי יְהוּדָה הִזְקֵן הַתְּרַגֵּשׁ בְּדַעְתּוֹ יוֹם אֶחָד, וְהָרָאוּ לוֹ בְּחִלּוּמוֹ דְמוּת אַחַת מֵאוֹר שְׁלוֹ, חֲזָקָה, שְׂוֹהֶרֶת לְאַרְבָּעָה צְדָדִים. אָמַר לָהֶם, מָה זֶה? אָמְרוּ לוֹ, לְבוּשׁ שֶׁלְךָ לְמַדּוֹר הַזֶּה, וּמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם הִיָּה שְׁמֵת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל יוֹם וַיּוֹם רִוּחוֹת הַצְּדִיקִים יוֹשְׁבִים בְּלְבוּשֵׁיהֶם שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת בְּגֵן עֵדֶן וּמִשְׁבָּחִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכִבוֹד עֲלִיוֹן. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (תהלים קמ) אֵף צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיךָ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּתַחֲלָה מָה כְּתוּב? וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל וְגו', כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ. מִי הַמִּטָּה? זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. רֹאשׁ

אֵף צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל (קמ)

כְּחֹדָא נִפְשָׁא וְגוּפָא, וְלִית מָאן דִּידַע בְּעֵלְמָא, וַיִּשְׁגַּח לְאַתְעָרָא לְבָא.

לְבַתָּר, גּוּפָא אַתְטְרִיד, וְנִפְשָׁא אֲזֵלָא וְאַסְתַּחֲיָא (דף רכו ע"ב) בְּגִיהָנָם, וְנִפְקָא וְשָׂטָא בְּעֵלְמָא, וּמִבְּקֵרָא לְקַבְרִיהָ, עַד דְּמֵתִלְבֶּשֶׁת בְּמָה דְּאַתְלַבֶּשָׁא.

לְבַתָּר תְּרִיסַר יְרַחֵי, נִיחִין כְּלָא. גּוּפָא שְׂבִיק (שְׂבִיף) בְּעַפְרָא. נִפְשָׁא אַתְצָרִיר וְאַתְנַהִיר בְּרוּחָא, בְּמֵאנָא דְאַתְלַבֶּשׁ. רוּחָא אַתְעַנְג בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן. נִשְׁמָתָא סְלָקָא לְצִוּוֹרָא דְעֲנֻגָּא דְכָל עֲנֻגִין. וְכָלָא אַתְקַשֶׁר דָּא בְּדָא לְזַמְנִין יְדִיעֵן.

תָּא חֲזִי, וַיּוֹן לֹוֹן לְבִנֵי נִשְׂא, דְלָא מִסְתַּכְּלִין וְלֹא יוֹדְעִין וְלֹא אִשְׁתְּמוּדְעִין, עַל מָה קִימֵי, וַיִּתְנַשֵּׁי מִנִּיּהוּ לְמַעַבְד פְּקוּדֵי אֹרִייתָא. דְּאִית פְּקוּדֵי אֹרִייתָא דְעַבְדֵי לְבוּשׁ יָקָר לְעֵילָא. וְאִית פְּקוּדֵי אֹרִייתָא דְעַבְדֵי לְבוּשׁ יָקָר לְתַתָּא. וְאִית פְּקוּדֵי אֹרִייתָא דְעַבְדֵי לְבוּשֵׁי יָקָר לְהֵאֵי עֵלְמָא. וְכָלָא אַצְטְרִיכֵן לִיהָ לְפַר נֶשׁ, וּמִן יוֹמוֹי מִמָּשׁ, כְּלָהוּ מִתְתַקְנֵן, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא.

רַבִּי יְהוּדָה סָבָא, אַתְרַגֵּישׁ בְּדַעְתִּיהָ יוֹמָא חַד, וְאַחֲזוּ לִיהָ בְּחֵלְמִיהָ, חַד דִּיוּקְנָא מְנַהוֹרָא דִּילִיָּה, תְּקִיף, דְּאַזְדָּהָר לְאַרְבַּע סְטְרִין, אָמַר לָהּ, מָאֵי הָאֵי. אָמְרוּ לִיהָ, לְבוּשָׁא דִּילָךְ הוּא, לְדִיוּרָא דְהַכָּא, וּמַהֲהוּא יוֹמָא הָוָה חַדִּי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל יוֹמָא וַיּוֹמָא, רוּחִין דְּצְדִיקֵינָא יִתְבִּין בְּלְבוּשֵׁיהוֹן, שׁוֹרִין שׁוֹרִין בְּגִנְתָּא דְעֵדֶן, וּמִשְׁבָּחֵן לְקַדְשָׁא בְּרִיף הוּא, בִּיקְרָא עֲלָאָה. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים

קמ) אֵף צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל

המטה - זה צדיק. על ראש המטה - זה המלך הקדוש, שהשלום של הכל שלו, שכתוב (שיר א) הנה מטתו שלשלמה, שיעקב לשלו השתחוה, לאותו שעומד על ראש המטה, ישראל שמו, משום פן וישתחו ישראל על ראש המטה. אחר כך, פיון שיעקב ידע, שהרי בדרגה עליונה השתלם, ודרגתו היא למעלה עם האבות, והוא לבדו תקוון שלם, התחזק לבו ושמת, והתחזק ברצון עליון של הקדוש ברוך הוא בו, מה כתוב בו? ויתחזק ישראל וישב על המטה, על המטה ממש, שהרי בדרגה עליונה יותר השתלם. אשרי חלקו.

שנינו, אמר רבי יהודה, במשנתנו בארנו, הרי ששנינו בארבעה פרקים בשנה העולם נדון: בפסח על התבואה, בעצרת על פרות האילן, בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון, וכחג נדונים על המים. הרי בארנו דברים, וסוד המשנה בארנו, בפסח על התבואה וכו', פנגד המרפכה העליונה, סוד האבות, ודוד המלך.

בפסח על התבואה, שכך זה ממש, והרי בארנו דבר זה, על מה באה מצה בפסח, והרי דין הוא, דין המלכות דין, וזו הראשית שהתחילו ישראל להפנס בחלק הקדוש של הקדוש ברוך הוא ולבער מהם חמץ, שהיא טעיות אחרות שממנים על עמים עובדי כוכבים ומזלות שנקראים אלהים אחרים, אלהי נכר, ונקראים חמץ, יצר הרע, ולהפנס במצה, חלק הקדוש של הקדוש ברוך הוא.

למה תבואה? [כמו שנאמר תבואתה בה"א, רבו להיא ראשונה של השם הקדוש] לכן

ואקרון חמץ, יצר הרע,

בְּקִדְמִיתָא מַה כְּתִיב וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל וְגו', כְּמַה דְּאוּקִימְנָא, מֵאֵן מִטָּה, דָּא כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל. רֵאשׁ הַמִּטָּה, דָּא צְדִיק. עַל רֵאשׁ הַמִּטָּה, דָּא מְלָפָא קְדִישָׁא, דְּשִׁלְמָא כְּלָה דִּילֵיהּ, כְּמַה דְּכְתִיב (שיר השירים ג) הִנֵּה מִטַּתוֹ שְׁלֹשְׁמָה. וַיַּעֲקֹב לְדִידֵיהּ קָא סָגִיד, לְהֵהוּא דְקָאִים עַל רֵאשׁ הַמִּטָּה, יִשְׂרָאֵל שְׁמִיהּ, בְּגִינֵי כֶּךָ, וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֵאשׁ הַמִּטָּה. לְבַתָּר, פִּיּוֹן דִּידַע יַעֲקֹב, דְּהָא בְּדִרְגָּא עֲלָאָה אֲשֶׁתְּלִים, וְדִרְגָּא דִּילֵיהּ הוּא לְעִילָא עִם אֲבֹהֵתָא, וְהוּא בְּלַחֲדוּי תְּקוּנָא שְׁלִימְתָא, אַחְסִין לְבִיהּ, וְחֲדִי וְאַתְתַּקַּף בְּרַעוּתָא עֲלָאָה דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בִּיהּ. מַה כְּתִיב בִּיהּ, וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבַּע עַל הַמִּטָּה, עַל הַמִּטָּה מִמֶּשׁ, דְּהָא בְּדִרְגָּא עֲלָאָה יִתִּיר אֲשֶׁתְּלִים, זְכָאָה חוּלְקֵיהּ.

תַּאנָּא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמִתְנִיתָא דִּילָן אוּקִימְנָא, הָא דְתַנִּינָן בְּאַרְבַּעַה פְּרָקִים בְּשָׁנָה הָעוֹלָם נִדוּן, בְּפִסַּח עַל הַתְּבוּאָה, בְּעֶצְרַת עַל פְּרוֹת הָאֵילָן, בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה כָּל בְּאֵי הָעוֹלָם עוֹבְרִים לְפָנָיו כְּבִנֵי מְרוֹן, וּבְחַג נִדוּנִין עַל הַמַּיִם, הָא אוּקִימְנָא מְלֵי. וְרָזָא דְמִתְנִיתָא אוּקִימְנָא, בְּפִסַּח עַל הַתְּבוּאָה וְכוּ', לְקָבִיל רְתִיכָא עֲלָאָה, רָזָא דְאַבְהֵן, וְדוּד מְלָפָא.

בְּפִסַּח עַל הַתְּבוּאָה, דְּהִכִּי הוּא מִמֶּשׁ, וְהָא אוּקִימְנָא מְלָה דָּא, עַל מַה אֲתִיָּא מְצָה בְּפִסַּח, וְהָא דִּינָא הוּא, דִּינָא דְמַלְכוּתָא דִּינָא, וְדָא שִׁירוּתָא דְשְׁרִיאוּ יִשְׂרָאֵל לְמִיעַל בְּחוּלְקָא קְדִישָׁא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְבַעֲרָא מְנִייהוּ חֲמֵץ, דְּאִיהוּ טַעוּן אַחְרַנִּין דִּי מְמַנָּן עַל עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים וּמְזוּלוֹת דְּאַקְרוּן אֱלֹהִים אַחְרִים, אֱלֹהֵי נִכְר.

בפסח נדונים על התבואה, ובארנו שהעולם נדון על דין של ה"א.

בעצרת על פרות האילן. פרות האילן?! פרות האילנות צריך להיות! מה זה פרות האילן? אלא זהו האילן הגדול והחזק למעלה. פרות האילן, כמו שפתיח (דו"ש יד) אני כבדו רענן ממני פריך נמצא.

בראש השנה עוברין לפניו כבני מרון. שנינו, ראש השנה זהו ראש השנה של המלך. ומי הוא ראש השנה? זה יצחק שנקרא ראש, שהוא ראש אחד של המלך [למעלה], מקום שנקרא שנה, לכן כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, ועל זה שנינו בראש השנה, שהרי בראש השנה שורה יצחק.

ובחג נדונים על המים, זוהי ראשית [של ראש] של ימין המלך, ועל זה שמחת המים נמצאת בכל בשעה שמנסכים מים ושואבים אותם, משום שמים זה ידוע, ועל זה בארבעה פרקים אלו הכל נמצאים.

אמר רבי יוסי, כשיסתכלו בדברים, הכל נמצא בפרקים הללו, אברהם, יצחק ויעקב, דוד המלך, ובאלה העולם נדון, ובארבעה פרקים בני אדם נדונים בימים שנמצאים בעולם, ובכל יום ויום הספרים נפתחים והמעשים נכתבים, ואין מי שישים לב, ואין מי שיפריץ אוננים. והתורה מעידה בו בכל יום, וקול קורא בחיל, (משלי ט) מי פתי יסר הנה חסר לב אמרה לו, ואין מי שיקשיב לקולו.

במה בכל יומא, וקלא קרי בחילא, (משלי ט) מי פתי יסר הנה חסר לב אמרה לו, ולית מאן דיצית לקליה.

ולמיעל במצה, חולקא קדישא דקדשא בריך הוא אמאי תבואה. (ס"א ל"ג בטה דאת אמר, ירמיה ב)

תבואתה בה"א, רמזו לה"א נקמאה דשמא קדישא) בגין כך, בפסח נדונים על התבואה, ואוקימנא דעלמא אתדן על דינא דה"א.

בעצרת על פרות האילן. פרות האילן, פירות האילנות מיבעי ליה, מאן פרות האילן. אלא, דא הוא אילנא רברבא ותקיף לעילא. פרות האילן, כמה דכתיב, (הושע יד) אני כבדו רענן ממני פריך נמצא.

בראש השנה עוברין לפניו כבני מרון. תנא ראש השנה, דא הוא רישא דשתא דמלפא, ומאן הוא ראש השנה, דא יצחק, דאקרי ראש, דאיהו חד רישא דמלפא (נ"א לעילא), אתר דאקרי שנה. בגיני כך כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון. ועל דא תנינן, בראש השנה, דהא ברישא דשתא שארי יצחק.

ובחג נדונים על המים, דא הוא שירותא (דרישא) דימינא דמלפא, ועל דא חדוותא דמיא אשתפח בכלא, בשעתא דנסכי מיא, ושאי לון, בגין דמים הא ידיעא. ועל דא בארבעה פרקים אליו, כלא משתפחין.

(דף רכז ע"א)

אמר רבי יוסי, כד יסתכלון מלי, כלא אשתפח בהני פרקין, אברהם יצחק ויעקב, דוד מלפא. ובהני עלמא אתדן, ובארבע פרקין בני נשא אתדנו, ביומין דאשתפחו בעלמא. ובכל יומא ויומא, ספרין פתיחן ועובדין פתיבין, ולית מאן דישיגח, ולית מאן דירכין אודניה, ואורייתא אסהידת

לְמַדְנוּ, בַּשְּׁעָה שֶׁבֵּן אָדָם קָם
בַּבֶּקֶר, יַעֲדִים עוֹמְדִים כְּנִגְדּוֹ
וּמַעֲיִדִים בוֹ, וְהוּא אֵינוֹ מִשְׁגִּיחַ.
הַנְּשֻׁמָּה מַעֲיָדָה עָלָיו בְּכָל זְמַן
וּבְכָל שְׁעָה. אִם הַקָּשִׁיב - יָפֵה,
וְאִם לֹא - הָרִי הַסְּפָרִים פְּתוּחִים
וְהַמַּעֲשִׂים נִכְתָּבִים. אָמַר רַבִּי
חִיָּיא, אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שְׂאִינָם
פּוֹחְדִים מִן הַדִּין לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה
וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שִׁכְתוּב (שם
כח) וְצִדִּיקִים כַּכֶּפִּיר יִבְטַח. וְכַתוּב
(תהלים לו) צְדִיקִים יִירָשׁוּ אָרֶץ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (בראשית טו)
וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבָא וְתִרְדְּמָה
נִפְלָה עַל אַבְרָם וְגו'. פְּסוּק זֶה
בְּאֲרוּהוּ, אֲבָל זֶה יוֹם הַדִּין
הַקָּשָׁה שְׂמוֹצִיאִים אֶת הָאָדָם
מִהָעוֹלָם הַזֶּה. שְׂשֻׁנִי, [אותו יום]
הַזְּמַן שְׂמִגִּיעַ שֶׁהָאָדָם יוֹצֵא
מִהָעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתוֹ [יום] זְמַן יוֹם
הַדִּין הַגְּדוֹל, שֶׁנֶּחֱשַׁף הַשֶּׁמֶשׁ מִן
הַלְּבָנָה, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (קהלת יב) עַד
אֲשֶׁר לֹא תִחַשְׁף הַשֶּׁמֶשׁ, זֹ
הַנְּשֻׁמָּה הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּמְנַעַת מִבֵּן
הָאָדָם שְׁלֹשִׁים יוֹם עַד שֶׁלֹּא יֵצֵא
מִן הָעוֹלָם, וְרוּחָה שֶׁהַצֶּלֶם
שֶׁנִּמְנַעַת מִמֶּנּוּ וְלֹא נִרְאָה.

מַה הַטַּעַם נִמְנַעַת מִמֶּנּוּ? מִשּׁוּם
שֶׁהַנְּשֻׁמָּה הַקְּדוּשָׁה עוֹלָה
וּמַעְבְּרַת מִמֶּנּוּ וְלֹא נִרְאִית. שֶׁלֹּא
תֹאמַר, שֶׁכְּשֶׁמַּת אָדָם וְנִחְלָשׁ,
נִשְׁמָה זֹו מַעְבְּרַת מִמֶּנּוּ, אֲלֵא
כִּשְׁהוּא בְּחַיּוֹ בְּכחוֹ, מַעְבְּרַת
מִמֶּנּוּ [ונחלשת] נִשְׁמָה זֹו וְלֹא
מֵאִירָה לְרוּחַ, וְהַרוּחַ לֹא מֵאִירָה
לְנַפְשׁ, וְאִזּוּ מַעְבְּרַת מִמֶּנּוּ הַצֶּלֶם
וְלֹא מֵאִיר לוֹ. [אלא] מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם
כֻּלָּם מְכַרְזִים עָלָיו, וְאִפְלוּ צְפָרִי
הַשָּׁמַיִם. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
שֶׁנִּשְׁמָה זֹו עֲלֵתָה מִמֶּנּוּ, וְהַרוּחַ
לֹא מֵאִירָה לְנַפְשׁ, וְאִזּוּ הַנְּשֻׁמָּה
נִחְלָשׁת, וְהַמַּאֲכָל וְכָל תַּאֲוֹת
הַגּוֹף עוֹלִים מִמֶּנּוּ וּמַעְבְּרִים.

תֵּאנָא בַּשְּׁעָתָא דְּבַר נֶשׁ קָאִים בַּצְּפָרָא,
סְהַדִּין קְיַיְמִין לְקַבְּלֵיהּ, וְסְהַדִּין בֵּיהּ,
וְהוּא לֹא אֲשַׁנַּח. נִשְׁמַתָּא אֶסְהִידַת עָלֵיהּ,
בְּכָל עַדָן וּבְכָל שְׁעָתָא, אִי אֲצִית יָאוּת. וְאִי
לֹאוּ, הָא סְפָרִין פְּתִיחִין וְעוֹבְדִין פְּתִיבִין. אָמַר
רַבִּי חִיָּיא, זַכָּאִין אֵינוֹן צְדִיקִיָּיא, דְּלֹא מוֹסְתַּפוּ
מִן דִּינָא, לֹא בְּעוֹלָמָא דִּין, וְלֹא בְּעוֹלָמָא דְּאַתִּי.
הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (משלי כח) וְצִדִּיקִים כַּכֶּפִּיר
יִבְטַח. וְכַתִּיב, (תהלים לו) צְדִיקִים יִירָשׁוּ אָרֶץ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (בראשית טו)
וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבָא וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל אַבְרָם
וְגו', הַאי קָרָא אוּקְמוּהּ. אֲבָל דָּא יוֹמָא דְּדִינָא
קָשִׁיא, דְּאַפְקִי לֵיהּ לְבַר נֶשׁ מֵהַאי עוֹלָמָא.
דְּתַנָּיא, (תהווא יומא) זְמַנָּא דְּמִטָּא דְּבַר נֶשׁ נִפְקִי
מֵהַאי עוֹלָמָא, הַהוּא (יומא) זְמַנָּא יוֹמָא דְּדִינָא
רַבָּא, דְּאַתְחַשְׁף שְׂמִשָּׁא מִן סִיְהָרָא, כְּמָה
דְּכַתִּיב, (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תִחַשְׁף הַשֶּׁמֶשׁ,
דָּא נִשְׁמַתָּא קְדִישָׁא, דְּאַתְמַנְעַת מִבַּר נֶשׁ,
תְּלַתִּין יוֹמִין, עַד לֹא יַפּוּק מֵעוֹלָמָא (וְהַא טו'),
וְחִמָּא דְּצוֹלָמָא דְּאַתְמַנְעַת מִנֵּיהּ וְלֹא אֶתְחַזִּי.
מֵאִי טַעְמָא אֶתְמַנְעַת מִנֵּיהּ. בְּגִין דְּנִשְׁמַתָּא
קְדִישָׁא סִלְקַת, וְאַתְעַבְרַת מִנֵּיהּ, וְלֹא
אֶתְחַזִּי. דְּלֹא תִימָא, דְּכַד מִית בַּר נֶשׁ
וְאַתְחַלָּשׁ, הַאי נִשְׁמַתָּא אֶתְעַבְרַת מִנֵּיהּ, אֲלֵא
כַד אִיהוּ בְּחַיּוֹ, בְּתוּקַפְיָהּ, אֶתְעַבְרַת מִנֵּיהּ
(וְאַתְחַלָּשׁ) הַאי נִשְׁמַתָּא, וְלֹא נִהָרָא לְרוּחָא,
וְרוּחָא לֹא נִהִיר לְנַפְשָׁא, כְּדִין צוֹלָמָא
אֶתְעַבְרַת מִנֵּיהּ, וְלֹא נִהִיר לֵיהּ. (אלא) מֵהַהוּא
יוֹמָא, כֻּלָּא מְכַרְזִי עָלֵיהּ, וְאִפְלוּ צְפָרִי
שְׂמַיָּא. מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּנִשְׁמַתָּא הָא סִלְקָא
מִנֵּיהּ, וְרוּחָא לֹא נִהִיר לְנַפְשָׁא, כְּדִין נַפְשָׁא
אֶתְחַלָּשׁת, וּמִיכְלָא וְכָל תִּיאוּבְתָא דְּגוּפָא,
סִלְקָא מִנֵּיהּ וְאַתְעַבְרַת.

ואמר רבי יהודה, ואפלו כל פעם שנופל איש בבית חליו ולא יכול להתפלל, הנשמה מעברת ועולה ממנו, ואז הרוח לא מאירה לנפש, עד שדנים דינו של האדם. ואם דנים את האיש לטוב, אז הנשמה חוזרת למקומה ומאירה לכל. הרי בזמן שעומד הדבר בדין, ובזמן שלא עומד הדבר בדין, שלשים יום מקדימה הנשמה לכל, והצלם מעבר ממנו.

שנינו, בזמן שדנים את האדם למעלה, מעלים את נשמתו לבית דין ודנים אותה על פי דבריה, והיא מעידה בכל ומעידה בכל רעיונות האדם, ובמעשים לא מעידה, שהרי כלם כתובים בספרים, וכלם דנים את האדם. באותה שעה שדנים את האדם למעלה, אז דחק הגוף נמצא יותר משאר הזמנים.

אם דנים אותו לטובה, אז מרפים ממנו, וזעה נבקעת על הגוף, והנשמה חוזרת אחר כף ומאירה לכל, ולא עולה אדם מבית חליו לעולמים עד שדנים דינו למעלה. ואם תאמר, הרי כמה חיבי עולם, כמה רשעי עולם עומדים בקיומם? אלא הקדוש ברוך הוא משגיח בדין האדם, אף על גב שפעת לא זוכה, והוא רואה שאחר כף זוכה - דן אותו לטובה. או לפעמים שמוליד בן שיהיה צדיק בעולם, ועל זה הקדוש ברוך הוא דן אותו לטובה.

וכך מעשיו ודיניו של הקדוש ברוך הוא לטובה, ומשגיח בהכלל, כמו שכתוב (יחזקאל לג) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ במות הרשע פי אם בשוב רשע מדרכו. ובגלל זה כל אותם רשעי העולם שעומדים במקומם, הקדוש

ואמר רבי יהודה, ואפילו כל זמנא דנפיל איניש בבי מרעיה, ולא יכיל לצלאה, נשמתא אתעברת וסלקא מניה, וכדין לא נהיר רוחא לנפשא, עד דדיינין דיניה דבר נש. ואי דיינין ליה לבר נש לטב, כדין נשמתא אתהדרת לאתרה, ונהירא לכלא. הא בזמנא דקיימא מלה בדינא. ובזמנא דלא קיימא מלה בדינא, תלתין יומין אקדימת נשמתא לכלא, וצולמא אתעבר מניה.

תאנא, בזמנא דדיינין ליה לבר נש לעילא, סלקין לנשמתיה לבי דינא, ודיינין על מימרהא, והיא אסהידת בכלא, ואסהידת בכל רעיוני דבר נש, ובעובדין לא אסהידת, דהא כלהו בספרא כתיבין. וכלהו דיינין ליה לבר נש, בההיא שעתא דדיינין ליה לבר נש לעילא, כדין דחקא דגופא אשתפח, יתיר משאר זמניא.

אי דיינין ליה לטב, כדין ארפין מניה. וזיעא אתבקע על גופא, ונשמתא אהדרת לבתר, ונהרא לכלא. ולא סליק בר נש מבי מרעיה לעלמין, עד דדיינין דיניה לעילא. ואי תימא, הא כמה חייבי עלמא, כמה רשיעי עלמא, קיימין בקיומיהו. אלא, קדשא בריך הוא אשגח בדיניה דבר נש, אף על גב דהשתא לא זכי, והוא חמי דהא לבתר זכי, דאין ליה לטב. או לזמנין דאוליד בר, דיהוי זפאה בעלמא, ועל דא קדשא בריך הוא דאין ליה לטב.

וכך עובדוי ודינוי דקדשא בריך הוא לטב, ובכלא אשגח. כמה דכתיב, (יחזקאל לג) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפוך במות הרשע פי אם בשוב רשע מדרכו. ובגין דא, כל אינון חיבי עלמא, דקיימין בקיומיהו,

ברוך הוא דן אותם לטובה.
וּלְפַעֲמִים אוֹתָם הִחְלָאִים נִשְׁלַם
זְמַנָּם מִלְשׁוֹת שָׁם, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר
(דברים מב) וַחְלָאִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים,
שֶׁעָשׂוּ אֲמוֹנָה, שֶׁכִּשְׁשׁוּרִים עַל
הָאֵדָם מִסְתַּלְקִים מִמֶּנּוּ לְאַחַר
שֶׁהִשְׁלִימוּ זְמַנָּם, בֵּין לְצַדִּיקִים,
בֵּין לְרָשָׁעִים, וְהַכֹּל נַעֲשֶׂה בְדִין,
כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרַנּוּ.

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר
מִי אֵלֶּה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, פְּסוּק
זֶה קִשָּׁה, שֶׁכְּתוּב וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל,
וְכַתוּב וַעֲיַנִּי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזֶּקֶן
לֹא יוּכַל לְרִאוֹת. אִם לֹא יוּכַל
לְרִאוֹת, אֲזַי מֵה זֶה וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל?
אֵלָּא שֶׁרָאָה בְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹתָם
בְּנֵי יוֹסֵף, שֶׁהֵם יִרְבְּעָם וַחֲבֵרָיו,
שֶׁיִרְבְּעָם עֲשֶׂה שְׁנֵי עֲגָלֵי זָהָב
וְאָמַר (מלכים א יב) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ
יִשְׂרָאֵל. וְלִכְּנֵן מִי אֵלֶּה, מִי הוּא
שֶׁעֲתִיד לֹאמַר אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ
לְעַבְדֶּךָ זָרָה, וְלִכְּנֵן וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל
אֶת בְּנֵי יוֹסֵף.

מִכָּאֵן שֶׁצַּדִּיקִים רוֹאִים מַעֲשֵׂה
לְמַרְחֹק, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מַעֲטֵר אוֹתָם בְּעִטְרָתוֹ. מֵה
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹאֵה
לְמַרְחֹק, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בראשית א)
וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה
וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא רוֹאֵה כָּל הַמַּעֲשִׂים עַד שֶׁלֹּא
עוֹשִׂים אוֹתָם, וְכֹלָם עוֹבְרִים
לְפָנָיו.

כְּמוֹ זֶה כָּל הַדְּרוֹת הָעוֹלָם מִסוּף
הָעוֹלָם וְעַד סוּף הָעוֹלָם, כָּל־
הַתִּיבָבוֹ וְעַמּוּדוֹ לְפָנָיו עַד שֶׁלֹּא
יָבִאוּ לְעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (ישעיה
מא) קָרָא הַדְּרוֹת מֵרֶאשׁ, עַד שֶׁלֹּא
נִבְרָא הָעוֹלָם. מִשׁוּם שֶׁכָּל
הַנְּשָׁמוֹת שִׁינְדוֹת לְעוֹלָם, עַד
שֶׁלֹּא יָרְדוּ, כָּל־עוֹמְדִים לְפָנָיו
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדַמּוֹת
שְׁעוֹמְדִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְנִקְרָאִים

קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאִין לֹון לְטַב.
וְלְזַמְנִין, דְּאִינוּן מְרַעִין אֲשֶׁתְּלִימוֹ זְמַנֵּיהוּ,
מְלַמְשָׁרֵי תַמָּן. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר,
(דברים כח) וַחְלָאִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים, דְּעַבְדוּ
מְהִימְנוּתָא. דְּכַד שְׁרִיאָן עֲלֵיהּ דְּבַר (דף רכו ע"ב)
נָשׁ, מִסְתַּלְקֵי מִנֵּיהּ לְבַתֵּר דְּאֲשֶׁלִּימוֹ זְמַנֵּיהוּ,
בֵּין לְצַדִּיקָיָא, בֵּין לְחַיִּיבָא, וְכֹלָא אֲתַעְבַּד
בְּדִינָא בְּדַקְאָמְרָן:

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה,
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הַאי קָרָא קְשָׁיָא,
דְּכַתִּיב וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל, וְכַתִּיב וַעֲיַנִּי יִשְׂרָאֵל
כְּבָדוֹ מִזֶּקֶן לֹא יוּכַל לְרִאוֹת, אִי לֹא יוּכַל
לְרִאוֹת, מֵהוּ וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל. אֵלָּא דְחָמָא בְרוּחַ
קְדָשָׁא, אִינוּן בְּנֵי יוֹסֵף, דְּאִינוּן יִרְבְּעָם
וַחֲבֵרָיו. דְּיִרְבְּעָם עַבְדֵי תָרִין עֲגָלֵי זָהָב, וְאָמַר
(מלכים א יב) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כֵּן, מִי
אֵלֶּה, מָאן הוּא דְזַמִּין לְמִימַר אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ
לְטַעֲוֹן אַחֲרָן, וּבְגִין כֵּן וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי
יוֹסֵף.

מִכָּאֵן, דְּצַדִּיקָיָא חָמָאן עוֹבְדָא לְמַרְחֹק,
וְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַעֲטֵר לֹון
בְּעִטְרָא דִּילֵיהּ, מֵה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמֵי
לְמַרְחֹק, כְּמָה דְכַתִּיב, (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים
אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, דְּקְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא חָמָא כָּל עוֹבְדִין, עַד לֹא יַעֲבַד לֹון,
וְכֹלְהוּ אַעֲבְרוּ קַמֵּיהּ.

בְּגוֹנָא דָא, כָּל דְרִין דְּעִלְמָא, מְסִיפֵי עִלְמָא,
עַד סִיפֵי עִלְמָא, כְּלָהוּ אֲתַעְתְּדוּ
וְקִיִּימוּ קַמֵּיהּ עַד לֹא יִיתוּן לְעִלְמָא. הָדָא הוּא
דְכַתִּיב, (ישעיה מא) קוֹרָא הַדְּרוֹת מֵרֶאשׁ, עַד לֹא
אֲתַבְרִי עִלְמָא. בְּגִין דְּכָל נִשְׁמָתִין דְּנִחְתִּין
לְעִלְמָא, עַד לֹא יִיחְתוּן, כְּלָהוּ קִיִּימֵי קַמֵּיהּ
דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּדִיוֹקְנָא דְקִיִּימֵי בְּהַאי

בְּשֵׁמוֹת, שְׁכַתוּב (שם מ) לְכֻלָּם
בְּשֵׁם יִקְרָא.

גַּם כִּף הַצְּדִיקִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא מְרָאֶה לָהֶם כֹּל דְּרוֹת
הָעוֹלָם עַד שְׁלֹא יִבְאוּ וַיִּמָּצְאוּ
בְּעוֹלָם. מִנֵּיִן לָנוּ? מֵאָדָם [וְהָ אָדָם]
שֶׁהִיא רֵאשׁוֹן, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא הֲרָאָה לוֹ כֹּל אוֹתָם דְּרוֹת
עַד שְׁלֹא יִבְאוּ, כְּפִתוּב (בְּרֵאשִׁית ה)
זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת [אָדָם], שֶׁשָּׁנִינוּ,
הֲרָאָה לוֹ כֹּל אוֹתָם דְּרוֹת
שְׁעִתִּידִים לְבֹא לְעוֹלָם. וְכֵן
לְמִשָּׁה, שְׁכַתוּב (דְּבָרִים לז) וַיִּרְאֶהוּ
ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא הֲרָאָה לוֹ כֹּל דְּרוֹת הָעוֹלָם
וְכֹל אוֹתָם מְנַהֲיֵי הָעוֹלָם וְכֹל
שָׂר הַנְּבִיאִים עַד שְׁלֹא יִבְאוּ
לְעוֹלָם.

גַּם כָּאֵן, וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי
יוֹסֵף, רָאָה לְמַרְחֹק וְהִזְדַּעְזַע,
וְאָמַר מִי אֵלֶּה? וַפְּסוּק זֶה
מִשְׁלֵים לְשֵׁנֵי צְדִיקִים, לְצַד זֶה
וּלְצַד זֶה. וְלִכְּנֵן הִשִּׁיב יוֹסֵף וְאָמַר,
בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה.
וּמִנֵּיִן לָנוּ שֶׁהֲרָאָה לוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ? שְׁכַתוּב
וְהִנֵּה הֲרָאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם אֶת
זְרַעְךָ. גַּם - לְרִבּוֹת אוֹתָם שִׁיִּצְאוּ
מִמֶּנּוּ, כְּפִי שְׂאֵמְרָנוּ.

וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים
אֲשֶׁר וְגו'. בְּפִסּוּק הַזֶּה יֵשׁ
לְהִתְבּוֹנֵן בּוֹ, וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף,
שְׁלֹא מִצְּאֵנוּ כָּאֵן בְּרִכָּה שְׁבָרָךְ
אֶת יוֹסֵף, אֶלָּא אֶת בְּנָיו. אִם
לְבָנָיו, אִזְ צָרִיךְ לְהִיּוֹת כְּתוּב
וַיְבָרֵכֶם, אִזְ מָה זֶה וַיְבָרֵךְ אֶת
יוֹסֵף, וְלֹא מִצְּאֵנוּ כָּאֵן שִׁיוֹסֵף
הַתְּבָרָךְ?

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, דּוֹקָא אֶת, כְּתוּב
אֶת יוֹסֵף, הַבְּרִכָּה שֶׁל בְּנָיו הִתְּהָה,
וְכֹאֲשֶׁר מִתְּבָרְכִים בְּנָיו, הוּא
מִתְּבָרָךְ. שְׁבָרָה שֶׁל בְּנָיו שֶׁל
אָדָם בְּרִכְתּוֹ הִיא.

עֲלֵמָא, וְאִקְרוּן בְּשֵׁמֶהֱן, דְּכִתִּיב, (ישעיה מ) לְכֻלָּם
בְּשֵׁם יִקְרָא.

אוֹף הָכִי צְדִיקֵיָא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי
לוֹן כֹּל דְּרִין דְּעֲלֵמָא, עַד לֹא יִיתוּן
וַיִּשְׁתַּכְּחוּן בְּעֲלֵמָא. מִנָּא לֵן מֵאָדָם (דָּא אָדָם)
דְּהוּה קְדָמָאָה, דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לִיה
כֹּל אֵינוֹן דְּרִין עַד לֹא יִיתוּן, כְּדִכְתִּיב, (בְּרֵאשִׁית
ה) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת (אָדָם). דְּתַנִּינוּן, אַחְמֵי לִיה,
כֹּל אֵינוֹן דְּרִין דְּזַמִּינִין לְמִיתִי לְעֲלֵמָא. וְכֵן
לְמִשָּׁה, דְּכִתִּיב, (דְּבָרִים לד) וַיִּרְאֶהוּ ה' אֶת כָּל
הָאָרֶץ, דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לִיה כֹּל דְּרִין
דְּעֲלֵמָא, וְכֹל אֵינוֹן מְנַהֲיֵי עֲלֵמָא, וְכֹל שָׂר
נְבִיאֵי, עַד לֹא יִיתוּן לְעֲלֵמָא.

אוֹף הָכָא, וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף, חָמָא
לְמַרְחֹק, וְאִזְדַּעְזַע, וְאָמַר מִי אֵלֶּה.
וְהֵאֵי קָרָא אֲשֵׁלִים לְתַרִּין סְטָרִין, לְהֵאֵי
סְטָרָא, וְלְהֵאֵי סְטָרָא. וְעַל דָּא אָתִיב יוֹסֵף
וְאָמַר, בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה. וּמִנָּא
לֵן דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחְמֵי לִיה בְּרוּחָא
דְּקוֹדְשָׁא. דְּכִתִּיב וְהִנֵּה הֲרָאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם
אֶת זְרַעְךָ. גַּם, לְאַסְגָּאָה אֵינוֹן דְּנִפְקִין מִנֵּיה
כְּדָקָאמְרִין:

וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר וְגו',
בְּהֵאֵי קָרָא אֵית לְאַסְתַּפְּלָא בֵּיה,
וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף, דְּלֹא אֲשַׁכְּחוּן הָכָא בְּרִכָּה
דְּבְרִיךְ לִיה לְיוֹסֵף אֶלָּא לְבָנָיו. אֵי לְבָנָיו,
וַיְבָרֵכֶם מִיבְעֵי לִיה, מָהוּ וַיְבָרֵךְ אֶת יוֹסֵף,
וְלֹא אֲשַׁכְּחוּן הָכָא דְאַתְּבְּרִיךְ יוֹסֵף.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֶת דִּיִּקְא, כְּתִיב אֶת יוֹסֵף,
בְּרִכְתָּא דְּבָנָיו הָוָה, וְכֵד אֶתְבְּרָכָאֵן
בְּנָיו, אִיהוּ מִתְּבָרָךְ. דְּבְרִכְתָּא דְּבָנָיו דְּבַר נֶשׁ
בְּרִכְתִּיהָ אִיהִי.

אמר רבי אלעזר, ויברך את יוסף, דוקא את, שברך את אות הברית, סוד [הברית משום שבין שאמר בני הם אשר נתן לי אלהים בזה, או בברך לאותו מקום סוד] הברית שיוסף שמר, ולכן נקרא צדיק. את של יוסף, סוד הברית שעומדת עם יוסף.

האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו. האלהים - זה סוד הברית הקדושה, ברית קדש. אבתי לפניו - דוקא לפניו, שאותם ראשונים עליונים מלפני סוד שלנו, אברהם ויצחק, שהרי מהם נזון ויונק אותו [מאוחו] מקום.

האלהים הרועה אותי, מה הטעם פעם אחת האלהים? אלא סוד עליון הוא, וכאן ברך את אותו מקום בסוד של אלהים חיים, מקור החיים שממנו יוצאות ברכות, ולכן הזכיר עצמו במקום הזה ואמר האלהים הרועה אותי, משום שכל הברכות ששופעות ממקור החיים יעקב לקח אותן, וכיון שהוא לקח אותן, מקום זה לקח ברכות, והכל תלוי [בברך] בדבור, ועל זה ויברך את יוסף כתוב.

לכן בכל מקום שצריך לברך ברכות, צריך הקדוש ברוך הוא להתברך בהתחלה, ואחר כך מתברכים האחרים. ואם הקדוש ברוך הוא לא מתברך בהתחלה, אותן ברכות לא מתקיימות.

ואם תאמר, הרי יעקב, שברך אותו אביו ולא ברך את הקדוש ברוך הוא בהתחלה - בא ראה, בשעה שברך יצחק את יעקב, לא ברכו עד שברך את הקדוש ברוך הוא בהתחלה. כיון שברך את הקדוש ברוך הוא בהתחלה, הוא ברך את יעקב. מנין לנו? שכתוב [בראשית כו] ויאמר ראה ריח בני

אמר רבי אלעזר, ויברך את יוסף, את דייקא, דבריה לאת קיימא, רזא (נ"א דברית כגון דכיון דאמר בני הם אשר נתן לי אלהים בזה, כדון בריך להתחיל אתה רזא) דברית דנטר יוסף, ובגין כך אקרי צדיק, את דיוסף, רזא דברית דקיימא בהדיה דיוסף:

האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו. האלהים, דא רזא דברית קדישא, קיימא קדישא. אבותי לפניו, דייקא לפניו, דאינון קדמאי עלאי, מקמי רזא דנא, אברהם ויצחק, דהא מנהון אתון וינקא ההוא (נ"א מההוא) אתר.

האלהים הרועה אותי, מאי טעמא זמנא אתרא האלהים. אלא רזא עלאה איהו, והכא בריך להתחיל אתר, ברזא דאלהים חיים, מקורא דחיי, דמניה נפקין ברכאן. ובגין דא אדפר גרמיה בהאי אתר, ואמר, האלהים הרועה אותי, בגין דכל ברכאן דנגדי ממקורא דחיי, יעקב נטיל לון. וכיון דנטיל לון איהו, האי אתר נטיל ברכאן, וכלא איהו תלייא (נ"א בדבורא) בדבורא. ועל דא ויברך את יוסף פתיב.

בגין כך, בכל אתר דברכאן אצטריכו לברכא, בעי קדשא בריך הוא לאתברכא בקדמיתא, ולבתר אתברכו אתרנין, ואי קדשא בריך הוא לא אתברך בקדמיתא, אינון ברכאן לא (דף רכח ע"א) מתקיימין.

ואי תימא, הא יעקב דברכיה אבוה, ולא ברכיה לקדשא בריך הוא בקדמיתא. תא חזי, בשעתא דבריה יצחק ליעקב, לא ברכיה, עד דבריה לקודשא בריך הוא בקדמיתא. כיון דבריה לקדשא בריך הוא בקדמיתא, ברכיה ליעקב. מנא

כְּרִית שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'. כָּאֵן
עוֹמְדֵת בְּרָכָה לְקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ
הוא, שְׁפָתוֹב אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'.
הַתְּבַרֵךְ בְּקִיּוּם הַבְּרֻכּוֹת, וְאַחַר
כֶּף אַחֲרָיו וְיִתֵּן לָךְ וְגו'. פִּיּוֹן
שְׁאוֹתוֹ שְׂדֵה הַתְּקִים בְּעַמִּידַת
הַבְּרֻכּוֹת, [בְּבְרֻכּוֹתָיו. מִיַּד בְּרָכוּ וְיִתֵּן לָךְ
הָאֱלֹהִים, שְׁאוֹתוֹ שְׂדֵה סוּד] שְׁיִצְאֹו מִמֶּנּוּ
בְּרֻכּוֹת, אַחַר שֶׁהוּא הַתְּקִים
בְּבְרֻכּוֹתָיו.

כְּמוֹ זֶה בְּרַךְ יַעֲקֹב בַּתְּחִלָּה אֶת
הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאַחַר כֶּף בְּרַךְ
אֶת בְּנָיו. בֵּא רָאָה, בְּבִקֵּר צְרִיף
אָדָם לְהַקְדִּים בְּרֻכּוֹת לְקִדּוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא, וְאַחַר כֶּף לְשֹׂאֵר בְּנֵי
הָעוֹלָם, וְהָרִי הַקִּמְנוּ בְּבִקֵּר יֹאכֵל
עַד וְגו'.

וְכֵן רָאָה, כְּשֶׁרָצָה יַעֲקֹב לְבָרֵךְ
אֶת אוֹתָם בְּנֵי יוֹסֵף, רָאָה בְּרוּחַ
הַקִּדּוּשׁ שֶׁעָתִיד לְצֵאת מֵאֲפָרִים
יִרְבְּעֵם בֶּן נֹכַח. פֶּתַח וְאָמַר מִי
אֵלֶּה? מִשְׁמַע [מִה שׁוֹנֵה] שֶׁאָמַר
בְּעִבּוּדָה זֶה שֶׁל צַד עִבּוּדָה זָרָה
אֵלֶּה אֱלֹהֵיךְ יִשְׂרָאֵל? אֵלֶּה סוּד
הוּא, כֹּל אוֹתָם הַצְּדִידִים שֶׁל אוֹתוֹ
הַנְּחַשׁ הַרְעָ, וּמִצַּד אוֹתָהּ רוּחַ
טְמֵאָה אוֹתוֹ הַנְּחַשׁ, וְיֵשׁ מִי
שְׂרוּכֵב עָלָיו, וְכִשְׁמִדּוּגִים
נִקְרָאִים אֵלֶּה, וְהֵם מִזְדַּמְּנִים
בְּעוֹלָם בְּכֹל אוֹתָם צְדָדִים
שְׁלֵהֶם.

וְרוּחַ הַקִּדּוּשׁ נִקְרָאת זֹאת, שֶׁהוּא
סוּד הַבְּרִית, רִשְׁם הַקִּדּוּשׁ
שֶׁנִּמְצָא תָמִיד בְּאָדָם. וְכֵן זֶה אֵלֵי
וְאַנְהוּ - זֶה ה'. [הוּא ה'] אֲכַל אֵלֶּה
נִקְרָאִים אֵלֶּה, וְעַל זֶה פְּתוּב (שְׁמוֹת
לח) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךְ יִשְׂרָאֵל.

וְלָכֵן פְּתוּב (ישעיה מט) גַּם אֵלֶּה
תִּשְׁכַּחְנָה, וְאַנְכִי - סוּד שֶׁל זֹאת -
לֹא אֶשְׁכַּחְךָ, וְכַתוּב (איכה א) עַל
אֵלֶּה אֲנִי בּוֹכֵיָה, שְׁאוֹתוֹ הַחֲטָא
גַּרְמָא לְהֵם לְבַפּוֹת כְּמָה בְּכִיּוֹת.
דְּבַר אַחַר עַל אֵלֶּה אֲנִי - מָה
הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁנִּתְּנָה רְשׁוּת

לָךְ, דְּכָתִיב (בראשית כו) וַיֹּאמֶר רֵאָה רֵיחַ בְּנֵי כְרִית
שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'. הֲכֵא קִיּוּם בְּרָכָה
לְקִדּוּשׁ בְּרִיךְ הוּא. דְּכָתִיב, אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה',
אֶתְבַרֵךְ בְּקִיּוּמָא דְּבְרֻכָאן, וְלִבְתַּר כְּתִיב
בַּתְרֵיהּ, וְיִתֵּן לָךְ וְגו'. פִּיּוֹן דִּיהוּא שְׂדֵה
אֶתְקִיּוּם בְּקִיּוּמָא דְּבְרֻכָאן, (ס"א בְּבְרֻכּוֹ, מִיַּד בְּרֻכִיָה, וְיִתֵּן
לָךְ הָאֱלֹהִים, דִּיהוּא שְׂדֵה רִוָּא) דְּנִפְקִי מִיְּנִיָה בְּרֻכָאן,
לְבְתַר דֵּאִיהוּ אֶתְקִיּוּם בְּבְרֻכּוֹי.

בְּגוֹזְנָא דָּא בְּרִיךְ יַעֲקֹב בְּקִדְמִיתָא לְקִדּוּשׁ
בְּרִיךְ הוּא, וְלִבְתַּר בְּרִיךְ לְבְנוֹי. תָּא
חֲזִי, בְּצַפְרָא בְּעֵי בַר נֶשׁ לְאֶקְדָּמָא בְּרֻכָאן
לְקִדּוּשׁ בְּרִיךְ הוּא, וְלִבְתַּר לְשֹׂאֵר בְּנֵי עַלְמָא,
וְהָא אוֹקִימְנָא דְּכָתִיב בְּבִקֵּר יֹאכֵל עַד וְגו'.

וְתָא חֲזִי, כַּד בְּעָא יַעֲקֹב לְבְרֻכָא לְאִינוּן בְּנֵי
יוֹסֵף, חֲמָא בְּרוּחַ קִדּוּשׁ דְּזַמִּין לְנִפְקָא
מֵאֲפָרִים יִרְבְּעֵם בֶּן נֹכַח. פֶּתַח וְאָמַר, מִי
אֵלֶּה. מִשְׁמַע (ס"א מֵאֵי שְׁנָא) דְּאָמַר בְּעִבּוּדָה דָּא
דְּסִטְרָא דְּעִבּוּדָה זָרָה (שְׁמוֹת לב) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךְ
יִשְׂרָאֵל. אֵלֶּה רְזָא אִיהוּ, כֹּל אִינוּן סִטְרִין
דִּיהוּא חוּיָא בִישׂא, וּמִסִּטְרָא דִּיהוּא רוּחַ
מְסֻבָּא הוּא חוּיָא. וְאִית מָאן דְּרֻכִיב עָלֶיהָ,
וְכַד מִזְדוּוּגֵן, אֶקְרוּן אֵלֶּה. וְאִינוּן מִזְדַּמְּנִין
בְּעַלְמָא, בְּכֹל אִינוּן סִטְרִין דִּלְהוּן.

וְרוּחַ דְּקִדּוּשׁ אֶקְרִי זֹאת, דֵּאִיהוּ רְזָא
דְּבְרִית, רְשִׁימָא קְדִישָׁא דְּאֶשְׁתַּפַּח תְּדִיר
בְּבַר נֶשׁ, וְכֵן (שְׁמוֹת טו) זֶה אֵלֵי וְאַנְהוּ, (ישעיה כה)
זֶה ה'. (ס"א הוּא י') אֲכַל אֵלֵיךְ, אֶקְרוּן אֵלֶּה, וְעַל
דָּא כְּתִיב, אֵלֶּה אֱלֹהֵיךְ יִשְׂרָאֵל.

וְבִגִּין כֶּף פְּתִיב, (ישעיה מט) גַּם אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה,
וְאַנְכִי רְזָא דְּזֹאת, לֹא אֶשְׁכַּחְךָ. וְכָתִיב,
עַל אֵלֶּה אֲנִי בּוֹכֵיָה, דִּיהוּא חוּבָא
גְרָמָא לוּן לְמַבְכֵי כְּמָה בְּכִיּוֹן. דְּבַר אַחַר עַל
אֵלֶּה אֲנִי, מֵאֵי טַעְמָא. בְּגִין דֵּאֶתְיִיָּהִב רְשׁוּ

למקום זה לשלט על ישראל ולהחריב את בית המקדש, ומשום שנתנה להם רשות לשלט, וכתוב על אלה אני בוכיה. סוד הדבר - זה צד המאפה שנתנה להם רשות לשלט אני בוכיה, זו רוח הקדש שנקראת אני.

ואם תאמר, הרי כתוב (דברים כח) אלה דברי הברית - כף זה בודאי, שכל אלה לא מתקיימים אלא מתוך אלה ששם כל הקללות שרויות, כמו שבארנו שהוא ארוך, ולכן הקדים ואמר אלה, שעומד למי שעובר על דברי הברית.

אלה המצות אשר צוה ה' (ויקרא כח), משום שכל מצוה של התורה לטהר את האדם, ולא יסטה מדרך זו, וישמר משם ויפרד מהם. ואם תאמר, (בראשית ו) אלה תולדות נח - כף הוא ודאי, שהרי יצא חם, שהוא אבי כנען, וכתוב (שם ט) ארוך כנען, והוא סוד זה של אלה.

ורבן (וכל אלה התורה פסלת הזקב, ועל זה כתוב מי אלה, ישראל כאשר יעשו את העגל) כתוב ויאמרו אלה אלהיך ישראל, וכל אלה התורה פסלת הזקב. אהרן הקריב זהב שהוא צד שלו שכלול הוא בחזק האש, והכל אחד, וצד זה זהב ואש. (להגביר) רוח טמאה שנמצאת תמיד במדבר, מצאה מקום באותו זמן להחזיק בו.

ומה שהיו ישראל טהורים מאותה זממה ראשונה שהטיל בעולם, שגרם מות לעולם, כשעמדו על הר סיני, אחר כף חזרו, וגרם להם כמו מקדם לטמא אותם ולהתחזק עליהם, וגרם להם מות ולכל העולם לדורותיהם אחריהם. זהו שכתוב (תהלים פב) אני אמרתי אלהים

לאתר דא לשלטא על ישראל, ולהחריב בית המקדש, ובגין דאתייהיב לון רשו לשלטא, (ס"א כתיב, איכה א) על אלה אני בוכיה, רוא דמלה דא סטרא דמסאבא דאתייהיב לון רשו לשלטא) אני בוכיה, דא רוח קדשא דאקרי אני.

ואי תימא, הא כתיב, (דברים כח) אלה דברי הברית. הכי הוא ודאי, דכל אלין לא מתקיימי, אלא מגו אלה, דתמן כל לווטין שריין, כמה דאוקימנא דאיהו ארוך. ובגין דא אקדים ואמר אלה, דקיימא למאן דעבר דברי הברית.

אלה המצות אשר צוה ה', (ויקרא כח) בגין דכל פקודא דאורייתא לאתדפא בר נש, ולא יסטי מאורחא דא, ויסתמר מתמן, ויתפרש מנייהו. ואי תימא (בראשית ו) אלה תולדות נח. הכי הוא ודאי, דהא נפק חם, דאיהו אבי כנען, וכתיב, (בראשית מט) ארוך כנען ואיהו רזא דא דאלה.

ועל דא (ס"א כל הני התובא סוספיתא ודהבא, ועל דא כתיב מי אלה, ישראל כד עכרון עגלא) כתיב ויאמרו אלה אלהיך ישראל, וכל הני התובא סוספיתא ודהבא. אהרן קריב דהבא, דאיהו סטרא דיליה, דכליל איהו בתוקפא דאשא, וכלא חד, וסטרא דא דהבא ואשא. (ד"א ל"ג לאתתקפא) רוח מסאבא, דאשתפח תדיר במדברא, אשפח אתר בההוא זמנא, לאתקפא ביה.

ומה דהווי ישראל דכין מההוא זממא קדמאה דאטיל בעלמא, דגרים מותא לעלמא, כד קמו על טורא דסיני, לבתר אהדרו, וגרים לו כמלקדמין, לסאבא לון, ולאשתתקפא עלייהו. וגרים לון מותא, ולכל עלמא, דלדיהון בתרייהו. הדא הוא דכתיב, (תהלים פב)

אני אמרתי אלהים אתם וגו' אכן פאדם וגו'.
 ועל דא כד חמא יעקב ליירבעם בן נבט
 דעבד פוכבים ומזלות, ואמר אלה
 אלהיה, אזדעזע, ואמר מי אלה. כד בעא
 לבתר לברכא לון, בריף ליה (כ"א לשכינתא בקדמיתא,
 ולבתר) בריף (לון) לבנוי. פיון דבריף לקודשא
 בריף הוא בקדמיתא, לבתר מההוא אתר
 דבריף בקדמיתא, בריף לון. הדא הוא דכתיב
 המלאך הגואל אותי מפל רע וגו'.

אתם וגו', אכן פאדם וגו'.
 ועל דא, כשראה יעקב את ירבעם
 בן נבט שעובד פוכבים ומזלות
 ואמר אלה אלהיה, הזדעזע
 ואמר מי אלה. כשרצה אחר כף
 לברכס, ברף את (השכינה בתחלה)
 ואחר כף ברף (את) בניו. פיון
 שברף את הקדוש ברופ הוא
 בתחלה, אחר כף מאותו מקום
 שברף בתחלה ברף אותם. זהו
 שכתוב המלאך הגואל אתי מפל
 רע וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (ישעיה לח)
 ויסב חזקיהו פניו אל הקיר
 ויתפלל אל ה'. הרי פרשוה שלא
 יתפלל אדם רק סמוך לפתל, ולא
 יהיה דבר חוצץ בינו לבין
 הפתל, שכתוב ויסב חזקיהו פניו
 אל הקיר. מה שונה בכלם
 שהתפללו תפלה, שלא כתוב
 בהם ויסב פניו אל הקיר? שהרי
 די לו לומר ויתפלל אל ה', שהרי
 מי שמתפלל תפלה, הוא מכון
 דעתו פראוי, שהרי כתוב במשה
 (במדבר כב) ויתפלל משה אל ה',
 ויצעק משה אל ה', ולא כתוב
 ויסב פניו. כאן בחזקיהו מה
 הטעם ויסב חזקיהו פניו אל הקיר
 ואחר כף ויתפלל?

אלא סוד הדבר הוא, ששנינו,
 חזקיהו באותו זמן לא היה נשוי,
 ולא היתה לו אשה ולא הוליד
 בנים, מה פתוב? ויבא אליו וגו'
 פי מת אתה ולא תחיה. ושנינו,
 פי מת אתה - בעולם הזה, ולא
 תחיה - בעולם הבא. מה
 הטעם? משום שלא הוליד בנים.
 שבר מי שלא משתדל להוליד
 בנים בעולם הזה, לא מתקיים
 בעולם הבא, ולא יהיה לו חלק
 באותו העולם, ומתגרשת
 נשמתו בעולם [הבא], ולא מוצאת
 מנוחה במקום בעולם, וזהו
 הענש שכתוב בתורה (ויקרא כ)

רבי יהודה פתח ואמר, (ישעיה לח) ויסב חזקיהו
 פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. הא
 אוקמוה, דלא לצלי בר נש אלא סמוך
 לכותלא, ולא יהא מלה חציץ ביניה לבין
 פותלא. דכתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר.
 מאי שנא בכלהו דצלי צלותא, דלא כתיב
 בהו ויסב פניו אל הקיר, דהא די ליה דיימא
 ויתפלל אל ה', דהא מאן דמצלי צלותא,
 איהו כיון דעתיה פדקא יאות, דהא כתיב
 במשה, (במדבר יא) ויתפלל משה אל ה'. (שמות יא)
 ויצעק משה אל ה' ולא כתיב (דף רכז ע"ב) ויסב
 פניו. הכא בחזקיהו, מאי טעמא ויסב
 חזקיהו פניו אל הקיר, ולבתר ויתפלל.

אלא רזא דמלה איהו, דתנינן, חזקיהו
 בההוא זמנא לא הוה נסיב, ולא הוה
 ליה אנתו, ולא אוליד בנין, מה כתיב, (ישעיה
 לח) ויבא אליו וגו' פי מת אתה ולא תחיה,
 ותנינן פי מת אתה בעולם הזה, ולא תחיה
 בעולם הבא. מאי טעמא, בגין דלא אוליד
 בנין.

דבר מאן דלא אשתדל לאולדא בנין בהאי
 עלמא, לא מתקיים בעלמא דאתי, ולא
 יהא ליה חולקא בההוא עלמא. ואתתרכת
 נשמתיה בעלמא (דאתי), ולא אשפחת נייחא

עֲרִירִים יָמוּתוּ, וּמִתְרַגְּמִים בְּלֹא וָלֶד, מִשּׁוּם שְׁמִי שֶׁהוּא בְּלִי וָלֶד, כְּשֶׁהוֹלֵךְ לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם מֵת הוּא שֵׁם, מֵת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְלִכְן כְּתוּב כִּי מֵת אִתָּה וְלֹא תַחֲיָה.

וְרֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁשֻׁכְנֵיהָ לֹא שׁוֹרָה עֲלָיו כָּלֵל, אִזּוֹ כְּתוּב וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר. לְמַדְנֵנוּ שֵׁשׁ רַעֲיוֹנוֹתָיו וְכוּן אֵת פָּנָיו לְשֵׁאת אִשָּׁה, כְּדִי שִׁתְּשֶׁרָה עֲלָיו הַשְּׁכִינָה, סוּד שֶׁל הַקִּיר.

וְלִכְן כְּתוּב אַחַר כֶּף וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה'. מִכָּאן לְמַדְנֵנוּ, שְׁמִי שֵׁשׁ בּוֹ חֲטָא וְצָרִיף לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עֲלָיו, וְכוּן פָּנָיו וְרַעֲיוֹנוֹתָיו לְתַקֵּן עֲצָמוֹ מֵאוֹתוֹ חֲטָא, וְאַחַר כֶּף יִבְקֹשׁ לְהִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איכה א) נִחַפְּשָׁה דְרַכֵּינוּ וְנִחַקְרָה - בְּתַחֲלָה, וְאַחַר כֶּף - וְנִשׁוּבָה. גַּם כָּאן, פִּינּוֹן שִׁדְעָה חֲזַקְיָהוּ חֲטָאוֹ, מַה כְּתוּב? וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר. שֵׁם פָּנָיו לְתַקֵּן אֶל הַשְּׁכִינָה, שֶׁהָיָה אֵל הַמְּקוֹם הַזֶּה חֲטָא.

מִשּׁוּם שֶׁהַשְּׁכִינָה, כָּל נִקְבוֹת הָעוֹלָם עוֹמְדוֹת בְּצַדָּהּ. מִי שֵׁשׁ לוֹ נִקְבָּה, שׁוֹרָה הִיא עֲלָיו. וְמִי שֶׁאֵין לוֹ, לֹא שׁוֹרָה עֲלָיו. וְעַל זֶה תַקֵּן עֲצָמוֹ אֵלֶיהָ לְתַקֵּן, וְקַבֵּל עֲלָיו לְהִנְשָׂא, וְאַחַר כֶּף וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה'.

קִיר - זֶהוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, וְזוֹ הַשְּׁכִינָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע א) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. קִיר - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כב) מְקַרְקֵר קִיר וְשׁוֹעַ, קַרְקוֹר וְנִהְיִמַת הַקִּיר שֶׁהוּא אֲדוֹן, כְּשֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לא) רָחַל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, וְהָרִי בְּאֲרָנוֹ. וְלִכְן וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר.

בְּאַתֵּר דְּעֵלְמָא. וְדָא הוּא עוֹנָשָׂא דְכְּתִיב בְּאוֹרֵייתָא, (ויקרא כ) עֲרִירִים יָמוּתוּ, וּמִתְרַגְּמִין בְּלֹא וָלֶד. בְּגִין דְּמֵאֵן דְּאִיהוּ בְּלֹא וָלֶד, כִּד אָזִיל בְּהוּא עֵלְמָא, מֵיַת הוּא תַמָּן. מֵיַת בְּעֵלְמָא דִּין, וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. וְעַל דָּא כְּתִיב כִּי מֵת אִתָּה וְלֹא תַחֲיָה.

וְרֹא עוֹד, אֲלֵא דְשְׁכִינְתָא לֹא שְׁרִיא עֲלָיו כָּלֵל, כְּדִין כְּתִיב וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר. אוֹלִיפְנָא דְשׁוּי רַעֲיוֹנוֹי, וְכוּן אֲנַפּוּהִי לְמִיסַב אִתָּתָא, בְּגִין דְּתִשְׁרִי עֲלָיו שְׁכִינְתָא, רְזָא דְקִיר. וְכִגִּין כֶּף כְּתִיב לְבַתֵּר, וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה', מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּמֵאֵן דְּאִית בֵּיה חוּבָא, וּבְעֵי לְמַבְעֵי רַחֲמֵי עֲלָיו, יְכוּין אֲנַפּוּי וְרַעֲיוֹנוֹי, לְאַתְקִנָּא גְרַמִּיהָ מֵהוּא חוּבָא, וְלְבַתֵּר יְבְעֵי צְלוֹתָא. כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (איכה א) נִחַפְּשָׁה דְרַכֵּינוּ וְנִחַקְרָה בְּקַדְמִיתָא, וְלְבַתֵּר וְנִשׁוּבָה. אוּף הָבָא, פִּינּוֹן דִּינְדַע חֲזַקְיָהוּ חוּבִיהָ, מַה כְּתִיב וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר, שׁוּי אֲנַפּוּי לְאַתְקִנָּא לְגַבֵּי שְׁכִינְתָא, דְּהָא לְגַבֵּי אִתֵּר דָּא חָב.

בְּגִין דְּשְׁכִינְתָא כָּל נוֹקְבֵי דְעֵלְמָא קִיִּימִין בְּסַתְרָהּ. מֵאֵן דְּאִית לִיה נוֹקְבָא, שְׁרִיא אִיהִי לְגַבִּיהָ, וּמֵאֵן דְּלִית לִיה, לֹא שְׁרִיא לְגַבִּיהָ. וְעַל דָּא אִתְקִין גְרַמִּיהָ לְגַבִּיהָ לְאַתְקִנָּא, וְשׁוּי עֲלֶיהָ לְאַתְנַסְבָּא, וְלְבַתֵּר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יי. קִיר, דָּא הוּא אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, וְדָא שְׁכִינְתָא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (יהושע א) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. קִיר, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (ישעיה כב) מְקַרְקֵר קִיר וְשׁוֹעַ. קַרְקוֹרָא וְנִהְיִמָא דְקִיר, דְּאִיהוּ אֲדוֹן, כִּד אִתְחַרִּיב בֵּי מְקַדְשָׁא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (ירמיה לא) רָחַל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, וְהָא אוֹקִימָנָא. וּבְגִין כֶּף וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר.

בא ראה, בתפלה מה כתוב?
אנה ה' זכר נא את אשר
התהלכתי לפניך. רמז פאן
ששמר ברית הקדש ולא טמא
אותו, ושמר אותו כראוי. כתוב
פאן התהלכתי לפניך, וכתוב שם
(בראשית יז) התהלך לפני והיה
תמים ואתנה בריתי ביני וביניך,
ששמר ברית הקדש כראוי,
באמת ובלב שלם, שהתפון בכל
אותם סודות האמונה שכלולים
באמת.

והטוב בעיניך עשיתי, שסמך
גאלה לתפלה, והרי בארנו. והנה
פרשה החברים, שהתפון ליחד
יחוד פראוי, ולכן ויבך חזקיהו
בכי גדול, שאין שער שעומד
לפני דמעות. גאלה - זה המלאך
הגאל, שזהו נמצא בכל גאלה
שבעולם, והרי בארנו.

המלאך הגאל אתי מפל רע. רבי
אלעזר אמר, פיון שברך יעקב
והתפון מלמטה למעלה, אז
המשיך מלמעלה למטה, שכתוב
האלהים הרעה אתי. פיון שהוא
לקח, נתן ברכות למקום זה. פיון
שהגיע את הברכות למקום הזה,
אז פתח ואמר המלאך הגאל
וכו'.

פתח ואמר, (מלכים א-ח) פי
הפרובים פרשים כנפים אל
מקום הארון וגו'. בא ראה,
הפרובים באות וכנס היו
עומדים, שלש פעמים ביום היו
פורשים כנפיהם וסוככים על
הארון למטה, שכתוב (שמות כה, ב)
פרשי כנפים. פרושי כנפים לא
כתוב, אלא פרשי.

ובא וראה, הקדוש ברוך הוא
עושה למטה כמו שלמעלה.
פרובים דמותם כמראה תינוקות,
ועומדים תחת מקום זה מימין
ומשמאל, ואלה מתברכים
בתפלה מאותן ברכות

תא חזי, בצלותא מה כתיב, (ישעיה לח) אָנָּא יי
זְכַר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ, רִמְזוּ
הָכָא, דְּנִטְר בְּרִית קְדִישָׁא, וְלֹא סָאִיב לִיה, וְנִטְר
לִיה פְּדָקָא יְאוּת. פְּתִיב הָכָא הִתְהַלַּכְתִּי
לְפָנֶיךָ, וּכְתִיב הָתָם (בראשית יז) הִתְהַלַּךְ לְפָנַי
וְהָיָה תָמִים וְאֶתְנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶיךָ, דְּנִטְר
בְּרִית קְדִישָׁא כְּדָקָא יְאוּת. בְּאֵמַת וּבְלֵב שְׁלֵם,
דְּאֶתְפּוּן בְּכָל אֵינוּן רְזִי מְהִימְנוּתָא דְכְּלִילָן
בְּאֵמַת.

והטוב בעיניך עשיתי, דסמך גאולה
לתפלה, והא אוקימנא. והא אוקמוה
חברייא, דאתפון ליחדא יחודא כדקא יאות.
ובגין כך, ויבך חזקיהו בכי גדול, דלית
תרעא דקיימא קמי דמעין. גאולה, דא הוא
מלאך הגואל, דדא איהו דאשתפח בכל
פרוקא דעלמא, והא אוקימנא.

המלאך הגואל אתי מפל רע. רבי אלעזר
אמר, פיון דבריה יעקב ואתפון
מתתא לעילא, פדין אמשיך מעילא לתתא,
דכתיב האלהים הרועה אותי, פיון דאיהו
נטיל, יהיב ברכאן להאי אתר, פיון דאמטי
ברכאן להאי אתר, פדין פתח ואמר המלאך
הגואל וגו'.

פתח ואמר, (מלכים א ח) פי הפרובים פורשים
כנפים אל מקום הארון וגו'. תא חזי,
פרובים באת ובניסא הוו קיימי, תלת זמנין
ביומא הוו פרשי גדפיהון, וסככי על ארונא
לתתא, דכתיב פורשי כנפים, פרושי לא
פתיב, אלא פורשי.

ותא חזי, קדשא בריך הוא עביד לתתא
כגוונא דלעילא, פרובים, דיוקנא
דלהון פחיו רבין, וקיימין תחות האי אתר,
מימינא ומשמאלא, ואלין אתברכן בקדמיתא

מהנהו ברקאן דנגדן מעילא, ומהקא נגדי ברקאן לתתא.

ועל דא כתיב, המלאך הגואל אותי מפל רע. אותי, דנטיל ברקאן מגוונין דלעילא, וכיון דאיהו נטיל, יברך את הנערים, דא רזא דכרובים, דמנייהו נגדי (ד) רכט ע"א) ברקאן מעילאי לתתאי (נ"א ותתא):

המלאך הגואל אותי מפל רע יברך את הנערים וגו'. רפי חייא פתח ואמר, (משלי יט) בית והון נחלת אבות אינהו, והא קדשא בריך הוא יהיב פלא לבר נש. אלא, דכיון דאחסין ביתא לבר נש וממונא, לזמנין דיחסין פלא לבריה, ויהא אחסנא דאבות. אבל ומיי אשה משפלת, בגין דאתתא, פד אחסין לה בר נש, מעם קדשא בריך הוא אחסין לה, דהא לא יחסין לה קדשא בריך הוא לבר נש, אלא כד מכריזין עליה ברקיעא.

דקודשא בריך הוא מזווג זווגין, עד לא ייתון לעלמא. וכד זכו בני נשא לפום עובדיהון, הכי יהבי לון אתתא, וכלא אתגליין קמיה דקדשא בריך הוא, ולפום עובדין דזפאין, הכי מזווג זווגין.

ולזמנין דקא סליקו בקליטין, ואסטי ההוא בר נש ארחיה, סליק זווגיה לאחרא, עד דיכשר עובדוי, וכד יכשר עובדוי, או דמטי זמניה, אתדחי גבר מקמי גבר, ואתי האי ונטיל דיליה. ודא קשי קמי קדשא בריך הוא מפלא לדחיא בר נש מקמי גברא אחרא, ובגין כך קדשא בריך הוא איהו יהיב אתתא לבר נש, ומניה אתיין זווגין. ועל דא ומיי אשה משפלת.

בגין כך, קדשא בריך הוא יהיב פלא לבר

שופעות מלמעלה, ומכאן שופעות הברכות למטה.

ולכן כתוב המלאך הגאל אתי מפל רע. אתי - שנטל ברכות מגונים שלמעלה. וכיון שהוא נטל, יברך את הנערים, זהו סוד הפרובים, שמהם שופעות ברכות מהעליונים לתחתונים [ותחתונים].

המלאך הגאל אתי מפל רע יברך את הנערים וגו'. רפי חייא פתח ואמר, (משלי יט) בית והון נחלת אבות. וכי נחלת אבות הם, והרי הקדוש ברוך הוא נותן הפל לבני אדם? אלא, כיון שמוריש בית וקמון לבן האדם, לפעמים יוריש הפל לבנו, ויהיה ירשת האבות, אבל ומה אשה משפלת, משום שהאשה, כשירש אותה הבן אדם, הוא יורש אותה מעם הקדוש ברוך הוא, שהרי לא יוריש אותה הקדוש ברוך הוא לבן האדם אלא כשמכריזים עליו ברקיע.

שהקדוש ברוך הוא מזוג זווגים עד שלא באו לעולם. וכשזכו בני אדם לפי מעשיהם, כך נותנים להם אשה, והפל גלוי לפני הקדוש ברוך הוא, ולפי מעשים של צדיקים כך מזוג זווגים.

ולפעמים שעולים במאזנים, ומסטה אותו האיש דרכו, עולה זווגו לאחר עד שיכשיר מעשיו, וכשיכשיר מעשיו או שמגיע זמנו, נדחה איש מפני איש, וכא זה ולוקח את שלו. וזה קשה לפני הקדוש ברוך הוא מהפל, לדחות איש מפני איש אחר, ולכן הקדוש ברוך הוא הוא נותן אשה לבן האדם, וממנו באים הזווגים. ולכן ומה אשה משפלת.

לכן הקדוש ברוך הוא נותן הפל לבן האדם. ואם תאמר, אשה

משפלת ולא אחרת - בא ראה, אף על גב שהקדוש ברוך הוא מזמין טוב לאדם לתת לו, והוא מסטה דרכו מעם הקדוש ברוך הוא לצד אחר - מאותו צד אחר שנדבק בו יבא לו מה שיבא, בכל [כל] הקטרוגים וכל הרעות, ולא באים אליו מן הקדוש ברוך הוא אלא מאותו צד רע שנדבק בו באותם מעשים שעשה.

ועל זה, אשה שאינה משפלת, קרא על זה שלמה, (קהלת ז) ומצא אני מר ממות את האשה, משום שחטאי האדם הוא מושף עליו באותם מעשים שעשה. ולכן, כשהקדוש ברוך הוא מתרצה באדם משום מעשיו הפשירים, הוא מזמין לו אשה שהיא משפלת, ופודהו בפדות מתוף הצד האחר.

ועל זה אמר יעקב המלאך הגאון אתי מכל רע. מה זה מכל רע? שלא הודמנה לי אשה שהיא מתוף הצד האחר, ולא קרה פסול בזרעי [במטהי], שכלם צדיקים ושלמים בשלמות, משום שנפדה מכל רע, ויעקב לא נדבק באותו צד האחר כלל. ועל זה המלאך הגאון אתי מכל רע יברך את הנערים. מה הטעם נראו לברכה? משום ששמר יוסף את אות הברית הקדושה, ועל זה אמר יוסף, בני הם אשר נתן לי אלהים בזה. הראה לו סוד הברית ששמר אותו, ומשום ששמר אותו, ראויים להתברך וראוי הוא לברכות רבות. משום כך לכלם נתן ברכה אחת, וליוסף ברכות רבות, משמע שכתוב ברכת אביך גברו על ברכת הורי וגו', ברכת שדים ורחם, תהיין לראש יוסף.

על ברכות הורי וגו', ברכות שדים ורחם תהיין לראש יוסף.

נש. ואי תימא אשה משפלת ולא אחרת. תא חזי, אף על גב דקדשא בריך הוא אומין טבאן לבר נש למיהב ליה, והוא אסטי ארחוי מעם קדשא בריך הוא לגבי סטרא אחרת, מההוא סטרא אחרת דאתדבק ביה, ייתי ליה מאן דיייתי, בכל (ג"א כל) קטרוגין, וכל בישין, ולא אתיין ליה מעם קדשא בריך הוא, אלא מההוא סטרא בישא דאתדבק ביה, באינן עובדין דעבד.

ועל דא, אתתא דלאו איהי משפלת, קרא על דא שלמה, (קהלת ז) ומצא אני מר ממות את האשה. בגין דחובוי דבר נש, הוא משיף עליה, באינן עובדין דעבד. ועל דא כד קדשא בריך הוא אתרעי ביה בבר נש, בגין עובדוי דכשרן, איהו אומין ליה אנתו דאיהי משפלת, ופריק ליה בפורקן, מגו סטרא אחרת.

ועל דא אמר יעקב, המלאך הגאון אותי מכל רע. מאי מכל רע, דלא אודמנת לי אתתא, דאיהי מגו סטרא אחרת, ולא אערע פסול בזרעי (ס"א בערסי), דכלהו צדיקי ושלימי בשלימו, בגין דאתפרק מכל רע, ויעקב לא אתדבק בההוא סטרא אחרת כלל. ועל דא, המלאך הגאון אותי מכל רע יברך את הנערים. מאי טעמא אתחזו לאתברכא, בגין דנטיר יוסף את קיימא קדישא, ועל דא אמר יוסף בני הם אשר נתן לי אלהים בזה, אחמי ליה רזא דברית דנטיר ליה. ובגין דנטיר ליה, אתחזו לאתברכא ואתחזי איהו לברכאן סגיאיין. בגין דא לכלהו יהב ברכא חד, וליוסף ברכאן סגיאיין, משמע דכתיב ברכות אביך גברו

על ברכות הורי וגו', ברכות שדים ורחם תהיין לראש יוסף.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים קכ"ג) אליך נשאתי את עיני הישבי בשמים. פסוק זה בארוהו, אבל בא ראה, תפלה של בן אדם שמתפונן בה, הוא למעלה לעמק העליון שמשם שופעות כל הברכות וכל החרות, ומשם יוצאים לקים את הכל.

ועל זה יתיר יו"ד, משום שיו"ד לא פוסק ממקום הזה לעולמים, ולכן כתוב הישבי בשמים, אחוז למעלה בסוד החכמה העליונה, ואחוז למטה שיושב על כסא האבות, יושב על הכסא שנקרא שמים, ולכן כתוב הישבי בשמים.

ומכאן, כשברכות שופעות מלמעלה מהעמק הזה, את כלן נוטל המקום הזה שנקרא שמים, ומזה שופעים למטה, עד שמגיעים לצדיק עמוד העולם, ומכאן מתברכים כל אותם החילות וכל אותם המחנות למיניהם, והרי פרשוה.

בא ראה, בשבעים וישנים מאורות עולה עטרת כל המחנות, עגול העולם, בשבעים מקומות, עגול אחד לכלם. בתוף אותו עגול נקדה אחת שעומדת באמצע. מנקדה זו נזון כל אותו עגול, בית קדש הקדשים, הוא מקום לאותה רוח כל הרוחות, (כמו סוד של כל הסודות) נסתר בתוכו. סתר זה הוא בתוף חילותיה, טמיר הוא לפני ולפנים. כשעולה זו, עולים כלם אחריה. זהו שכתוב (שיר א) משכני אחריך נרוצה.

רבי חזקיה ורבי יוסי ירבי יהודה היו הולכים בדרך. אמר רבי יוסי, כל אחד ואחד מאתנו יאמר דברי תורה. פתח רבי יהודה ואמר, (תהלים עט) אל תזכר לנו עונת ראשנים מהר יקדמונו וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים קכ"ג) אליך נשאתי את עיני הישבי בשמים, הא קרא אוקמוה, אבל תא חזי, צלותא דבר נש דאתפונן בה, איהו לעילא לעומקא עלאה, דמתפון נגדי כל ברכאן וכל חירו, ומתפון נפקי לקיימא כלא.

ועל דא יתיר יו"ד, בגין דלא פסיק יו"ד, מאתר דא לעלמין. ובגין דא כתיב, הישבי בשמים, אחד לעילא, ברזא דחכמתא עלאה, ואחיד לתתא, דיתייב על פרסיא דאבהן, יתיב על פרסיא דאקרי שמים, ובגין כך הישבי בשמים פתיב.

ומהכא, פד ברכאן נגדי מעילא מעומקא דא, פלהו נטיל לון האי אתר דאקרי שמים, ומהאי נגדי לתתא, עד דמטו לצדיקיא קיימא דעלמא, ומהכא מתברכין כל אינון חיילין, וכל אינון משריין לזנייהו, והא אוקמוה.

תא חזי, בשבעין ותריין נהוריין, אסתלק עטרא דכל משריין, עגולא דעלמא, בשבעין דוכתי, חד עגולא לכלהו בגו ההוא עגולא נקודה חדא דקיימא באמצעיתא, מהאי נקודה, אתזנת כל ההוא עגולא, בית קדש הקדשים, איהו אתר (דף רכט ע"ב) לההוא רוחא דכל רוחין (כ"א הקא הוא דכל ריזין) אתטמר בגויה. האי טמירו איהו בגו חילהא, טמירא איהו בגו לגו, פד סלקא דא, פלא סלקין אבתרה. הדא הוא דכתיב, (שיר השירים א) משכני אחריך נרוצה.

רבי חזקיה ורבי יוסי ירבי יהודה הוו אזלי באורחא, אמר רבי יוסי, כל חד וחד מינן לימא מלי דאורייתא. פתח רבי יהודה ואמר, (תהלים עט) אל תזכר לנו עונות ראשונים

בא ראה, הקדוש ברוך הוא, באהבת ישראל אוהב אותם, שהם גורלו וירשתו, לא מסתכל אחר בדינם, פרט לו לבדו.

וכיון שהוא מסתכל בדינם, מתמלא עליהם רחמים, משום שהוא כאב שמרחם על הבנים, כמו שנאמר (שם קג) פרחם אב על בנים רחם ה' וגו'. וכיון שנמצאים להם חטאים, מעביר אותם ראשון ראשון, עד שמעביר כלם מלפניו. וכיון שהעביר כלם מלפניו, לא נשארים עליהם חטאים לתת שלטון לצד האחר של דין עליהם. בא לחטא לפניו כבתחלה - אותם חטאים ראשונים שהעביר מלפניו, חשב עליהם, ולכן כתוב אל תזכר לנו עונת ראשנים מהר יקדמונו רחמיך וגו'. שאם רחמיך לא יקדימו על ישראל, לא יוכלו לעמד בעולם. משום שפמה הם בעלי הדין הקשה, בעלי מגנים, וכמה מלשנים שעומדים עליהם של ישראל למעלה, ואלמלא שהקדים הקדוש ברוך הוא רחמים על ישראל, עד שלא ישגיח בדינם, לא יוכלו לעמד בעולם. ועל זה מהר יקדמונו רחמיך פי דלוננו מאד, דלות של מעשים טובים, דלות של מעשים פשרים [לפני הקדוש ברוך הוא].

בא תראה, אלמלא יסגלו ישראל מעשים כשרים לפני הקדוש ברוך הוא, לא היו עומדים עמים עובדי כוכבים ומזלות בעולם, אבל ישראל הם גורמים לשאר עמים עובדי כוכבים ומזלות לזקף ראשיהם בעולם. שאלמלא ישראל לא היו חוטאים לפני הקדוש ברוך הוא, שאר עמים

מהר יקדמונו וגו'. תא חזי, קדשא בריך הוא, ברחימותא דישראל, רחים לון, דאינון עדביה ואחסנתיה, לא מסתפל אחרא בדינייהו, בר איהו בלחודיה.

וכיון דאיהו מסתפל בדינייהו, אתמלי עלייהו רחמין, בגין דאיהו כאב דרחים על בנים, פמה דאת אמר, (תהלים קג) פרחם אב על בנים רחם ה' וגו'. וכיון דאשתפח לון חובין, מעבר לון ראשון ראשון, עד דאעבר לון לכלהו מקמיה. וכיון דאעבר לון מקמיה, לא אשתאר עלייהו חובין למיהב שלטנו לסטרא אחרא דדינא עלייהו.

אתי למיחב קמיה כדפקדמיתא, אינון חובין קדמאי דאעבר מקמיה חשיב עלייהו, ועל דא כתיב אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמיך וגו'. דאי רחמיך לא יקדימו עלייהו דישראל, לא יכלין לקיימא בעלמא. בגין דכמה אינון מארי דדינא קשיא, מארי תריסין, וכמה דלטורין דקיימי עלייהו דישראל לעילא, ואלמלא דאקדים קדשא בריך הוא רחמים עלייהו דישראל, עד לא ישגח בדיניהון, לא יכלין לקיימא בעלמא. ועל דא, מהר יקדמונו רחמיך פי דלוננו מאד. דלותא דעובדין טבין, דלותא דעובדין דכשרן. (קמי קדשא ברוך הוא).

תא חזי, אלמלא יסגלון ישראל עובדין דכשרן קמי קדשא בריך הוא, לא קיימין עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות בעלמא, אבל ישראל אינון גרמין לשאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות לזקפא רישייהו בעלמא. דאלמלי ישראל לא יהון חטאן קמי קדשא בריך הוא

עובדי כוכבים ומזלות נכפים לפניהם.

ובא ראה, אלמלא שהמשיכו ישראל במעשים רעים לצד אחר בארץ הקדושה, הרי נתבאר, שלא ישלטו עמים עובדי כוכבים ומזלות בארץ הקדושה, ולא הגלו מעל הארץ, ועל זה כתוב כי דלונו מאד, שאין לנו מעשים פשרים פראוי, ולכן כי דלונו מאד מהר יקדמונו רחמיך. רבי יוסי פתח ואמר, (שם ב) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, וכתוב (שם ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. בא ראה, כל אדם שבא לעבד לקדוש-ברוך-הוא, בבקר ובערב צריך לעבד את הקדוש ברוך הוא.

בבקר, כשעולה האור, והתעוררות צד הימין מתעוררת בעולם, אז צריך אדם להתקשר בימין הקדוש ברוך הוא ולעבד לפניו בעבודת התפלה, משום שתפלה מחזקת תקף למעלה, וממשיכה ברכות מהעמק העליון לכל העולמות, ומשם ממשיך ברכות למטה לתחתונים, ונמצאו עליונים ותחתונים מתברכים באותה עבודת התפלה.

עבודת התפלה, שצריך אדם לעבד לפני הקדוש ברוך הוא בשמחה וברננה להכליל את כנסת ישראל ביניהם, ואחר כך ליחד היחוד פראוי, שכתוב דעו כי ה' הוא אלהים. זהו סוד היחוד בסוד העבודה.

ועם כל זה צריך אדם לעבד לפני הקדוש ברוך הוא בחדוה ובהראות חדוה בעבודתו, ושני אלה - שמחה ורננה - כנגד שני אלה. שתי תפלות, שני קרבנות ליום כנגד שני אלה, שהם

שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות אתפפין קמיהו.

ותא חזי, אלמלא דאמשיכו ישראל בעובדין בישין לסטר אחרא בארעא קדישא, הא אתמר, דלא שלטו שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות בארעא קדישא, ולא אתגלו מעל ארעא. ועל דא כתיב, כי דלונו מאד. דלית לן עובדין דכשרן פדקא חזי. ובגין כך כי דלונו מאד מהר יקדמונו רחמיך.

רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים ב) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, וכתוב, (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. תא חזי, כל בר נש דאתי למפלח ליה לקדשא בריך הוא, בצפרא ובפניא בעי למפלח ליה לקדשא בריך הוא.

בצפרא פד סליק נהורא, ואתערוותא דסטר ימינא אתער בעלמא, פדין בעי בר נש לאתקשרא בימינא דקדשא בריך הוא, ולמפלח קמיה בפולחנא דצלותא. בגין דצלותא אחסין תקפא לעילא, ואמשיף ברכאן מעומקא עלאה לכלהו עלמין, ומתמן אמשיף ברכאן לתתאי. ואשתפחו עלאין ותתאין מתברכאן, בהווא פולחנא דצלותא. פולחנא דצלותא, דקא בעי בר נש למפלח קמי קדשא בריך הוא, בשמחה וברננה לאכללא לכנסת ישראל ביניהו, ולבתר לייחדא יחודא פדקא חזי. דכתיב, (תהלים ק) דעו כי ה' הוא אלהים, דא רזא דיחודא ברזא דפולחנא.

ועם כל דא, בעי בר נש למפלח קמיה דקודשא בריך הוא בחדוה, ולאחזאה חדוה בפולחניה, ואלין תרין שמחה ורננה,

שְׂמֵחָה וּרְנָנָה. שְׂמֵחָה בְּבִקְרָא, וּרְנָנָה בְּלִילָה. וְעַל זֶה (במדבר כח) אֵת הַכֶּכֶשׁ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבִקְרָא וְאֵת הַכֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים. וְעַד זֶה תַּפְּלַת עֲרָבִית הִיא רְשׁוּת, מִשּׁוּם שְׂאוּתָהּ שֶׁעָה מְחַלֶּקֶת טָרֵף לְכָל חֵילוֹתֶיהָ, וְלֹא שֶׁעָה לְהַזְכִּיר (להתברר), אֲלֵא לְתַתּ מְזוּן. בַּיּוֹם הַהוּא מִתְּבַרְכֶת מִשְׁנֵי הַצְּדִידִים הַלְלוּ, בְּבִקְרָא וּבְלִילָה, מִתּוֹךְ שְׂמֵחָה וּרְנָנָה, וּבְלִילָה מְחַלֶּקֶת לְכָל פְּרָאוֹי. זֶהוּ שְׂכָתוּב (משלי לא) וְתָקַם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טָרֵף לְבֵיתָהּ וְגו'.

פְּתַח רַבִּי חֲזַקְיָה וְאָמַר, (תהלים קמא) תַּכּוֹן תַּפְּלַתִּי קְטַרְתַּת לְפָנַיִךְ מִשְׂאֵת פְּפִי מִנְחַת עָרֵב. לָמָּה מִנְחַת עָרֵב וְלֹא תַּפְּלַת הַבִּקְרָא, שְׂלֵא כְּתוּב תַּכּוֹן תַּפְּלַתִּי בְּבִקְרָא? אֲלֵא כִּף נִתְּבָאֵר, תַּכּוֹן תַּפְּלַתִּי קְטַרְתַּת לְפָנַיִךְ. קְטַרְתַּת לֹא בָּאָה אֲלֵא רַק עַל חֲדוּהָ. זֶהוּ שְׂכָתוּב (משלי כז) שְׁמֹן וְקְטַרְתַּת יִשְׂמַח לִבִּי. וְלִכְן הִפְחֵן כְּשֶׁמְדָלִיק גִּירוֹת, הִיָּה מִקְרִיב קְטַרְתַּת, כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר (שמות ל) בְּהִטִּיבוּ אֶת הַנִּירוֹת וְכַהֲעֵלֶת אֶהְרֹן אֶת הַנִּירוֹת בֵּין הָעֲרָבִים יִקְטִירוּנָה. בְּבִקְרָא עַל חֲדוּהָ, שֶׁהַשְּׂעָה גוֹרְמַת בְּעָרֵב לְשִׂמְחָה צַד שְׂמֵאל, וְכִף רֵאוֹי, וְלַעוֹלָם לֹא בֵּא אֲלֵא עַל חֲדוּהָ.

וְכֵּן רֵאָה, קְטַרְתַּת מְקַשְׂרַת קְשָׁרִים וְאוֹחֲזוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְזֶה מַעֲבִיר מוֹת וְקְטֵרוֹג וְרוֹגֵז, שְׂלֵא יוֹכְלוּ לְשַׁלֵּט בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂכָתוּב (במדבר יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהְרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קְטַרְתַּת וְהוֹלֵךְ מִהֲרָה וְגו'. אַחֵר זֶה פְּתוּב וַיִּרְץ וְגו', וַיִּכְפֹּר עַל הָעַם, וְכְתוּב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר

לְקַבֵּל תְּרִין אֲלֵינִי, תְּרִין צְלוֹתֶיךָ, תְּרִין קוֹרְבָּנֶיךָ לַיּוֹמָא לְקַבֵּל תְּרִין אֲלֵינִי, דְּאֵינִין שְׂמֵחָה וּרְנָנָה. שְׂמֵחָה בְּצַפְרָא, וּרְנָנָה בְּרַמְשָׂא. וְעַל דָּא, (במדבר כח) אֵת הַכֶּכֶשׁ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבִקְרָא וְאֵת הַכֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים.

וְעַד דָּא, צְלוֹתָא דְעֲרָבִית רְשׁוּת אִיהִי, בְּגִין דְּהִיא שְׂעָתָא מְחַלֶּק טָרְפָא לְכָל חֵילוֹתָא, וְלֹא שְׂעָתָא לְאַדְפְּרָא (נ"א לֹא תִבְרָא) אֲלֵא לְמִיָּהּ מְזוּנָא. בַּיּוֹמָא הִיא מִתְּבַרְכֶת מִתְּרִין אֲלֵינִי, בְּצַפְרָא וּבְרַמְשָׂא מְגוֹ שְׂמֵחָה וּרְנָנָה, וּבְלִילָה פְּלִיג בְּרַכָּאן לְכָלֵּא כְּדָקָא חֲזִי, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (משלי לא) וַתָּקַם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טָרֵף לְבֵיתָהּ וְגו'.

פְּתַח רַבִּי חֲזַקְיָה וְאָמַר, (תהלים קמא) תַּכּוֹן תַּפְּלַתִּי קְטַרְתַּת לְפָנַיִךְ מִשְׂאֵת פְּפִי מִנְחַת עָרֵב. אֲמַאי מִנְחַת עָרֵב וְלֹא צְלוֹתָא (ד) וְל' ע"א) דְּצַפְרָא, דְּלֹא כְּתִיב תַּכּוֹן תַּפְּלַתִּי בְּבִקְרָא. אֲלֵא הִכִּי אֲתַמָּר, תַּכּוֹן תַּפְּלַתִּי קְטַרְתַּת לְפָנַיִךְ, קְטַרְתַּת לֹא אֲתִיָּא אֲלֵא עַל חֲדוּהָ, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (משלי כז) שְׁמֹן וְקְטַרְתַּת יִשְׂמַח לִבִּי. וְעַל דָּא כְּהֵנָּא כִּד אֲדָלִיק בּוֹצִינִין, הָוָה מִקְרִיב קְטַרְתַּת, כְּמָה דָּאֲתָא אָמַר, (שמות ל) בְּהִטִּיבוּ אֶת הַנִּירוֹת יִקְטִירוּנָה וְכַהֲעֵלֶת אֶהְרֹן אֶת הַנִּירוֹת בֵּין הָעֲרָבִים יִקְטִירוּנָה. בְּצַפְרָא, עַל חֲדוּהָ, דְשְׂעָתָא גָרִים. בְּרַמְשָׂא, לְמַחְדֵי סֵטֵר שְׂמֵאלָא, וְהִכִּי אֲתַחֲזִי. וְלַעוֹלָם לֹא אֲתִיָּא אֲלֵא עַל חֲדוּהָ.

וְתֵּן חֲזִי קְטַרְתַּת מְקַשְׂרַת קְשָׁרִין, וְאֲחִיד לְעֵילָא וְתַתָּא, וְדָא אַעֲבַר מוֹתָא וְקְטֵרוֹגָא וְרוֹגֵזָא, דְּלֹא יְכִיל לְשַׁלְטָאָה בְּעוֹלָמָא. כְּמָה דְכְּתִיב, (במדבר יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה

אֶל אֶהְרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קְטַרְתַּת וְהוֹלֵךְ

המגפה. משום שלא יכולים כל הצדדים הרעים וכל המקטרגים לעמד לפני הקטרת, ועל זה היא סוד (חרות) הכל וקשור הכל.

ובשעת המנחה, כשהדין שרוי בעולם, התפון דוד באותה תפלה, שכתוב תפון תפילתי קטרת לפניך וגו'. ותפלה זו שעולה תעביר רגז דין הקשה ששולט כעת בזמן הזה באותה קטרת, שדוחה ומעבירה מלפניו כל רגז [שעולה כעת בשעה זו באותה קטרת שמעבירה כל רגז] וכל קטרוג שעולם, [הינו מה שכתוב] [מה הפסוק? משום שהיא] מנחת ערב, כשהדין תלוי בעולם.

בא ראה, כשנחרב בית המקדש, בשעה שגשרף, היה זמן מנחה, ועל זה כתוב (ירמיהו) אוי לנו כי פנה היום פי ינטו צללי ערב. מה זה צללי ערב? אותם מקטרגים של העולם ורגזי הדינים שמזמנים באותה השעה. ועל זה שנינו שצריך אדם לכוון דעתו בתפלת המנחה. בכל התפלות צריך האדם לכוון דעתו, ובתפלה זו יותר מכל, משום שהדין שרוי בעולם, ועל זה זמן תפלת המנחה יצחק תקן אותה, והרי פרשוה.

עד שהיו הולכים, עלו בהר אחד. אמר רבי יוסי, הנה הנה מפחיד, גלף ולא נתעפב פאן, משום שזהו הר מפחיד. אמר רבי יהודה, אם היה אחד - הייתי אומר כן, שהרי שנינו שמי שהולך יחידי בדרך מתחייב בנפשו, אבל שלשה לא, וכל אחד ואחד מעמנו, נראה שלא תזון מעמנו השכינה.

אתחזי דלא תעדי מינן, וכל חד וחד מינן, שכינתא.

מהרה וגו'. לבתר דא כתיב, ויגרץ (אמר) וגו', ויכפר על העם, וכתיב, ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. בגין דלא יכלין כל סטרין בישין וכל מקטרגין למיקם קמי קטרת. ועל דא איהו רזא (ס"א חרות) דכלא וקשורא דכלא.

ובשעתא דמנחה, דינא שריא בעלמא, אתפון דוד בההוא צלותא, דכתיב, תפון תפילתי קטרת לפניך וגו'. והאי צלותא דסליק, יעבר רוגזא דינא קשיא, דשליט השתא בהאי זמנא, בההוא קטרת, דדחי ואעבר קמיה כל רוגזא, (דסליק השתא בהאי שעתא בההוא קטרת דאעדי כל רוגזא) וכל קטרוגא דעלמא, (ס"א ל"ג היינו דכתיב) (ס"א מאי טעמא בגין דאיהו) מנחת ערב, דינא תליא בעלמא.

תא חזי, פד אתחרב בי מקדשא, בשעתא דאתוקד, זמן מנחה הנה. ועל דא כתיב, (ירמיהו) אוי לנו כי פנה היום פי ינטו צללי ערב. מאן צללי ערב. אינון מקטרגין דעלמא, ורוגזי דדינין, דזמינין בההיא שעתא. ועל דא תנינן, דבעי בר נש לכיונא דעתיה, בצלותא דמנחה. בכלהו צלותא בעי בר נש לכיונא דעתיה, ובהאי צלותא יתיר מכלהו, בגין דינא שריא בעלמא. ועל דא זמן צלותא דמנחה, יצחק תקין ליה, והא אוקמוה.

עד דהוו אזלי, אעלו פחד טורא. אמר רבי יוסי, האי טורא דחלא, גהך ולא נתעפב הכא, בגין דטורא דחילא הוא. אמר רבי יהודה, אי הנה חד, הנה אמינא הכי. דהא תנינן, דמאן דאזיל יחידאי באורחא, אתחייב בנפשיה. אבל תלתא לא. וכל חד וחד מינן, שכינתא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָרִי שְׁנִינוּ שְׁלֹא יִסְמָךְ אָדָם עַל גַּס, מִנֵּינן לָנוּ? מִשְׁמוּאֵל, שְׁכָתוּב אֵיךְ אֵלֶיךָ וְשָׁמַע שְׂאוּל וְהִרְגָנִי, וְהָרִי שְׁמוּאֵל רָאוּי יוֹתֵר מֵאַתָּנוּ. אָמַר לוֹ, אֶפְלוּ כֶּף, הוּא הִזָּה אַחַד, וְהִזְק נִמְצָא לְעֵינַי, אֲבָל אָנוּ שְׁלֹשָׁה, וְהִזְק לֹא נִמְצָא לְעֵינַי. שָׁאֵם מִשּׁוּם מִזִּיקִים - הָרִי שְׁנִינוּ שְׁלֹשָׁה לֹא נִרְאִים וְלֹא מִזִּיקִים, וְאִם מִשּׁוּם לִסְטִים - לֹא נִמְצָאִים כְּאֵן, שֶׁהָרִי הָהָר הִזָּה רְחוֹק מִיָּשׁוּב, וּבְנֵי אָדָם לֹא נִמְצָאִים כְּאֵן, בְּרַם פָּחוּד הוּא, שְׁחִיּוֹת הַשָּׂדֶה שְׁנִמְצָאוֹת כְּאֵן.

פְּתַח וְאָמַר, הַמְּלָאךָ הַגָּאֵל אֲתִי מִכָּל רַע. בְּפִסּוּק זֶה יֵשׁ לְהַתְּבוּנָה בּוֹ, (וְשֶׁהִי כְּחוּב) הַגָּאֵל?! אֲשֶׁר גָּאֵל צָרִיךְ הִזָּה לְכַתֵּב! מַה זֶה הַגָּאֵל? מִשּׁוּם שֶׁהוּא תָּמִיד נִמְצָא אֲצֵל בְּנֵי אָדָם, וְלֹא זֶה מֵאָדָם צָדִיק לְעוֹלָמִים.

בֹּא רָאָה, הַמְּלָאךָ הַגָּאֵל אֲתִי - זֶה הַשְּׂכִינָה שֶׁהוֹלֶכֶת עִם בֶּן הָאָדָם תָּמִיד, וְלֹא זֹוּה מִמֶּנּוּ כִּשְׁבֵן הָאָדָם שׁוֹמֵר מִצְּוֹת הַתּוֹרָה. וְעַל זֶה יִזְדַּהַר בֶּן אָדָם שְׁלֹא יֵצֵא יְחִידִי בְּדֶרֶךְ. מַה זֶה יְחִידִי? שִׁיזְדַּהַר בֶּן אָדָם לְשֹׁמֵר מִצְּוֹת הַתּוֹרָה כְּדֵי שְׁלֹא תִזְוֶה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה, וְיִצְטָרֵךְ לְלַכֵּת יְחִידִי בְּלֵי זְוִיג הַשְּׂכִינָה.

בֹּא רָאָה, כִּשְׁיוּצָא בֶּן אָדָם לְדֶרֶךְ, יִסְדֵּר תְּפִלָּה לְפָנָי רְבוּנוּ כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו שְׂכִינָה, וְאַחַר כֵּן יֵצֵא לְדֶרֶךְ, וְיִמְצָא זְוִיג הַשְּׂכִינָה לְגָאֵל אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ וְלִהְצִילוֹ בְּכָל מַה שְׁיִצְטָרֵךְ.

מַה כְּתוּב בְּיַעֲקֹב? (בְּרֵאשִׁית כח) אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, זֶה זְוִיג הַשְּׂכִינָה. וְשִׁמְרֵנִי בְּדֶרֶךְ הַזֶּה, לְפָדוֹת אוֹתִי מִהַפֵּל. וְיַעֲקֹב הָיָה יְחִידִי בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְשְׂכִינָה הוֹלֶכֶת לְפָנָיו, כָּל שֶׁפֶן הַחֲבָרִים שִׁישׁ

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָאֵ תְּנִינָן דְּלֹא יִסְמוּךְ בַּר נֶשׁ עַל נֶסֶא. מִנְּלָן, מִשְׁמוּאֵל. דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל א טו) אֵיךְ אֵלֶיךָ וְשָׁמַע שְׂאוּל וְהִרְגָנִי, וְהָאֵ אֲתַחְזִי שְׁמוּאֵל יִתִּיר מִיָּנָן. אָמַר לִיָּה, אֶפְלוּ הַכִּי, אִיהוּ הָוּה חַד, וְהִזִּיקָא אֲשֶׁתְּפַח לְעֵינָא. אֲבָל אָנָן תְּלַתָּא, וְהִזִּיקָא לָא אֲשֶׁתְּפַח לְעֵינָא. דְּאִי מִשּׁוּם מִזִּיקִין. הָא תְּנִינָן, דְּלַתְּלַתָּא לָא מִתְּחִזִּי וְלֹא מִזִּקִּי. וְאִי מִשּׁוּם לִסְטִים, לָא מִשְׁתְּפַחֵי הַכָּא, דְּהָא רְחִיק מִיִּישׁוּבָא הָאִי טוֹרָא, וּבְנֵי נֶשְׂא לָא מִשְׁתְּפַחֵי הַכָּא. בְּרַם דְּחִילוּ הוּא, דְּחִיוּוֹן בְּרָא דְּמִשְׁתְּפַחִין הַכָּא. פְּתַח וְאָמַר. הַמְּלָאךָ הַגָּוָאֵל אוֹתִי מִכָּל רַע, הָאִי קָרָא אִית לְאִסְתְּפִלָּא בֵּיה, (ס"א ל"ג

דְּהָא כְּתִיב) הַגָּוָאֵל, אֲשֶׁר גָּאֵל מִיבְעֵי לִיָּה, מְאִי הַגָּוָאֵל. בְּגִין דְּהוּא מִשְׁתְּפַח תְּדִיר לְגַבֵּי בְּנֵי נֶשְׂא, וְלֹא אֲעֵדִי מִבַּר נֶשׁ זְכָאָה לְעֵלְמִין.

תָּא חֲזִי, הַמְּלָאךָ הַגָּוָאֵל אוֹתִי דָא שְׂכִינְתָּא, דְּאֲזִיל עִמִּיהָ דְּבַר נֶשׁ תְּדִיר, וְלֹא אֲעֵדִי מִנִּיהָ, כִּד בַּר נֶשׁ נָטִיר פְּקוּדֵי אוֹרֵייתָא. וְעַל דָּא יִזְדַּהַר בַּר נֶשׁ, דְּלֹא יִפּוּק יְחִידָאִי בְּאוֹרְחָא. מְאִי יְחִידָאִי, דְּיִזְדַּהַר בַּר נֶשׁ לְמִטְר פְּקוּדֵי דְּאוֹרֵייתָא, בְּגִין דְּלֹא תְעֵדִי מִנִּיהָ שְׂכִינְתָּא, וְיִצְטָרֵךְ לְמִיזַל יְחִידָאִי, בְּלֹא זְוִיגָא דְּשְׂכִינְתָּא.

תָּא חֲזִי, כִּד נְפִיק בַּר נֶשׁ לְאוֹרְחָא, יִסְדֵּר צְלוֹתָא קָמִי מְאִרִיָּה, בְּגִין לְאַמְשָׁכָא עֲלֵיהָ שְׂכִינְתָּא, וְלִבְתַּר יִפּוּק לְאוֹרְחָא, וְיִשְׁפַּח זְוִיגָא דְּשְׂכִינְתָּא, לְמִפְרַק לִיָּה בְּאוֹרְחָא, וְלִשְׁזַבָּא לִיָּה בְּכָל מַה דְּאֲצְטָרִיךְ.

מַה כְּתִיב בְּיַעֲקֹב, (בְּרֵאשִׁית כח) אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, דָּא זְוִיגָא דְּשְׂכִינְתָּא. וְשִׁמְרֵנִי בְּדֶרֶךְ הַזֶּה, לְמִפְרַק לִי מִכָּל רַע, וְיַעֲקֹב יְחִידָאִי

הָוָה (דף רל ע"ב) בְּהוּא זְמָנָא, וְשְׂכִינְתָּא אֲזַלַת קָמִיהָ. כָּל שֶׁפֶן חֲבָרִיָּא דְּאִיתִי

בינייהו מלין דאורייתא, על אחת כמה וכמה. (אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא, אדחכי מאיך שמשא לערבא.)
 אמר רבי יוסי, מאי נעביד, אי נתעבב הכא, הא יומא מאיך למיעל. אי נהף לעילא, טורא רב איהו, ודחילו דחיוון חקלא דחילנא. אמר רבי יהודה, תוהנא עלף רבי יוסי. אמר ליה הא תנינן דלא יסמוף בר נש על ניסא, דקדשא בריף הוא לא ירחיש ניסא בכל שעתא. אמר ליה, הני מילי יחידיאי, אבל אנחנא תלתא, ומלי אורייתא ביננא, ושכינתא עמנא, לא דחילנא.

ביניהם דברי תורה על אחת כמה וכמה. (אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא. ביניהם חשך השמש להעריב.)
 אמר רבי יוסי, מה נעשה? אם נתעבב פאן, הרי היום נכנס להחשיף. אם גלף למעלה, ההר הוא גדול, ומפחד חיות השדה אנו פוחדים. אמר רבי יהודה, תמהני עליך רבי יוסי. אמר לו, הרי שנינו שלא יסמוף בן אדם על הגס, שהקדוש ברוף הוא לא ירחיש לו גס בכל שעה. אמר לו, זה מדבר ביחידי, אבל אנחנו שלשה, ובינינו דברי תורה והשכינה עמנו, לא נפחד.

עד דהוו אזלי, חמו לעילא בטורא, טנרא חד, וחד מערתא בגווה. אמר רבי יהודה, גיהף וניסק לההוא טנרא, דאנא חמי חדא מערתא תמן. סליקו לתמן, וחמו ההיא מערתא. אמר רבי יוסי, דחילנא, דילמא ההיא מערתא אתר דלחיוון איהו, ולא יפגעו לון הכא.

עד שהיו הולכים ראו למעלה בקר סלע אחד ומערה בתוכו. אמר רבי יהודה, גלף ונעלה לאותו הסלע, שאנו רואים מערה אחת שם. עלו לשם וראו אותה המערה. אמר רבי יוסי, פחדתי אולי אותה מערה מקום של חיות היא ולא יפגעו בנו כאן.

אמר רבי יהודה לרבי חזקיה, הא חמינא דרבי יוסי דחיל איהו, אי תימא בגין דאיהו חטאה. דכל מאן דדחיל, חטאה איהו, דכתוב, (ישעיה לג) פחדו בציון חטאים, הא לאו איהו חטאה, (והא) וכתוב, (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. אמר רבי יוסי, בגין דנזקא שכיח.

אמר רבי יוסי, משום שהנזק מצוי - כף הוא, אבל פאן לא נמצא נזק, ואחר שאנו נכנס למערה, לא יכנס הנזק לצער אותנו. נכנסו למערה. אמר רבי יהודה, נחלק את הלילה לשלש משמרות, שהוא הלילה. כל אחד ואחד מעמנו יעמד על עמדו בשלשת הצדדים הללו של הלילה ולא נישן.

אמר ליה, אי נזקא שכיח, הכי הוא. אבל הכא לא אשתפח נזקא. ולבתר דאנן ניעול למערתא, לא ליעול נזקא לצערא לן. עאלו למערתא, אמר רבי יהודה, נפלוג ליליא לתלת משמרות דהוי ליליא, כל חד וחד מנן, ליקום על קיומיה, בהני תלת סטרי ליליא ולא נדמוף.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים פט) מְשָׁכִיל לְאִיתָן הָאֲזַרְחִי. הַתְּשֻׁבָּת הַזֹּאת אֲבָרְהֶם אָמַר אוֹתָהּ בְּשִׁעָה שְׁעֶסֶק בְּעִבּוּדֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעֵשָׂה חֶסֶד עִם בְּנֵי הָעוֹלָם שְׂיֻדְעוּ כָּל־מִן לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט עַל הָעוֹלָם, וְנִקְרָא אִיתָן מִשּׁוּם שֶׁהִתְחַזַּק בְּתַקְיָה בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

חֲסִדֵי ה' לְעוֹלָם אֲשִׁירָה, וְכִי מִצַּד הַחֲסִדִּים בָּאִים לְזַמְּרָ? אֵלֶּא כִּי כָּל־כֶּלֶל צַד הַשְּׂמָאל בְּיָמִין, וְלִכֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם וּבַחֲזוֹן אוֹתוֹ. וְהָרִי נִתְבָּאָר שְׂיֻצְחָק בֶּן שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעֵי שָׁנִים הָיָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, מִה זֶה נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם? הָיָה צָרִיךְ לִכְתּוֹב נֹסֶה אֶת יֻצְחָק! אֵלֶּא נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם שְׂיֻמְצָא בְּדִין וְלֹהֲפַלֵּל בְּדִין שְׂיֻמְצָא שְׁלָם כְּרָאוּי, וְעַל זֶה חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה.

דְּבַר אַחַר חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה - אוֹתָם חֲסִדִּים שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִם הָעוֹלָם. לְדַר וְדַר - אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ בְּפִי - טוֹב וְאִמְתַּ שְׁעוֹשֶׂה עִם הַכֹּל. לְדַר וְדַר אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ - זוֹ אֲמוּנַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוֹדִיעַ אֲבָרְהֶם בְּעוֹלָם וְהִזְכִּירוּ בְּפִי כָּל הַבְּרִיּוֹת, וְעַל זֶה אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ בְּפִי.

וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹדִיעַ לְאֲבָרְהֶם סוּד הָאֲמוּנָה, וְכִשְׂיָדַע סוּד הָאֲמוּנָה, יָדַע שֶׁהוּא עֶקֶר וְקִיּוּם הָעוֹלָם, שֶׁבְּגִלְלוּ נִבְרָא הָעוֹלָם וְהִתְקַיָּם. זֶהוּ שְׂכַתוֹב כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה וְגו'. כְּשֶׁנִּבְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, רָאָה שֶׁלֹּא יָכוֹל לַעֲמֹד, עַד שֶׁהוֹשִׁיט יָמִין עָלָיו וְהִתְקַיָּם, וְאִם לֹא שֶׁהוֹשִׁיט יָמִין עָלָיו, לֹא

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים פט) מְשָׁכִיל לְאִיתָן הָאֲזַרְחִי, הַי תוֹשְׁבַתְתָּא, אֲבָרְהֶם אָבִינוּ אָמְרָה, בְּשִׁעָתָא דְאֲשַׁתְּדַל בְּפוּלְחָנָא דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָבִיד חֶסֶד עִם בְּנֵי עַלְמָא, דִּישְׁתַּמּוּדְעוּן כִּלְאָ לְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלִיט עַל אַרְעָא וְאֲקָרִי אִיתָן, בְּגִין דְאֲתַקִּיף בְּתַקִּיפוּ בֵּיה בְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה, וְכִי מִסְטָרָא דְחֲסִידִים אֲתִיין לְזַמְּרָ, אֵלֶּא הֲכָא אֲתַפְּלִיל סְטָרָא דְשְׂמָאלָא בְּיָמִינָא, וְעַל דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא נֹסֶה לְאֲבָרְהֶם, וּבַחֲזוֹן לִיה. וְהָא אֲתַמָּר דִּישְׁחָק בְּרַתְלִין וְשִׁבְעֵי שָׁנִין הָוָה בְּהָוָה זְמַנָּא. מָאי נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם, נֹסֶה אֶת יֻצְחָק מִיבְעֵי לִיה. אֵלֶּא נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם, דִּישְׁתַּפַּח בְּדִינָא, וְלֹאֲתַפְּלִיל בְּדִינָא, דִּישְׁתַּפַּח שְׁלִים כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה.

דְּבַר אַחַר חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה, אִינּוּן חֲסִדִּים דְקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד עִם עַלְמָא. (תהלים פט) לְדַר וְדַר אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ בְּפִי, טִיבוּ וְקִשׁוּט דְעָבִיד עִם כִּלְאָ. לְדַר וְדַר אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ, דָּא מְהִימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאוֹדַע אֲבָרְהֶם בְּעַלְמָא, וְאֲדַכֵּר לִיה בְּפוּמָא דְכָל בְּרִיין. וְעַל דָּא אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ בְּפִי.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹדַע לִיה לְאֲבָרְהֶם רְזָא דְמְהִימְנוּתָא, וְכַד יָדַע רְזָא דְמְהִימְנוּתָא, יָדַע דְאִיהוּ עִיקָרָא וְקִיּוּמָא דְעַלְמָא, דְבְּגִינֵיהּ אֲתַבְּרִי עַלְמָא, וְאֲתַקְיָים. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים פט) כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה וְגו'. דְכַד נִבְרָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, חָמָא דְלֹא יָכִיל לְמִיקָם, עַד דְאוֹשִׁיט יָמִין עָלָיו וְאִי

היה מתקנים, משום שהעולם הזה נברא בדין, וכך בארנו. ונאמר בראשית, וסוד כלל אחד, שני גוונים כאן, בראשית. אף על גב שאמרנו ראשית מלמטה למעלה, ראשית כך גם מלמעלה למטה, ואמרנו ב' ראשית, כמו שאמרנו בית קדש הקדשים, שהרי נתנה [היא בית] לאותה ראשית, והדבר פלול הוא כאחד. ובבית הזה נברא העולם הזה ולא התקנים אלא בימין, והרי פרושה בהפראם - כתוב באברהם, ומשום כך, אמרתי עולם חסד יבנה. ובגן הראשון של העולם [ואתו העולם], אותו האור של היום הראשון היה בו לקים, ואחר כך ביום השני בשמאל. ובאלה תקן שמים, וכתוב שמים תכין אמונתך בהם.

דבר אחר שמים תכין אמונתך בהם - שמים נתקנו באותם חסדים, וסוד האמונה התקינה בהם, שאין תקונייה אלא מתוך שמים. פירתי ברית לבחירי - זהו סוד האמונה.

דבר אחר, זהו צדיק שממנו יוצאות ברכות לכל התחתונים, וכל [ואתו] החיות הקדושות, כלן מתברכות מאותו השפע ששופע לתחתונים, ולכן כתוב פירתי ברית לבחירי.

נשבעתי לדוד עבדי - זה סוד האמונה שהוא עומד תמיד בצדיק הזה, קיום העולם, שלא יתפזרו לעולמים חוץ מזמן הגלות שנמנע שפע הברכות, וסוד האמונה לא השלם, וכל החודות נמנעו. וכשנגנס הלילה, מאותו הזמן החודות לא נכנסו לפני המלך.

לאו דאשויט זימנא עליה, לא אתקיים, בגין דעלמא דא בדינא אתפרי, והא אוקימנא.

ואתמר בראשית, ורזא כללא חדא, תרין גוונין הכא, בראשית, אף על גב דאמרן שירותא מתפא לעילא, ראשית הכי נמי מעילא לתפא, וקאמרינן ב' ראשית, כדקאמרינן בית קדש הקדשים, דהאי אתייהיבת (איהי בית) לההוא ראשית, ומלה כלילא איהי פחדא.

ובהאי בי"ת אתפרי עלמא דא, ולא אתקיים אלא בימנא. והא אוקמוה. בהפראם, באברהם פתיב. ובגין כך, אמרתי עולם חסד יבנה. ובנינא קדמא דעלמא (ההוא עולם), ההוא נהורא דיומא קדמא, הוה ביה לקיימא. ולבתר פיומא תנינא, בשמאלא. ובהנהו אתקין שמים. וכתוב, שמים תכין אמונתך בהם.

דבר אחר, שמים תכין אמונתך בהם, שמים באינון חסדים אתקנו, ורזא דאמונה אתקנת בהו, דלית תקונייה אלא מגו שמים. פירתי ברית לבחירי, דא הוא רזא דמהימנותא.

דבר אחר, דא איהו (דף רלא ע"ב) צדיק דמיניה נפקין ברכאן לכלהו תפאי, וכל (אינון) חיוון קדישון, כלהו אתפרכאן, מן ההוא נגידו דנגיד לתפאי, ובגין כך פתיב, פירתי ברית לבחירי.

נשבעתי לדוד עבדי, (תהלים פט) דא רזא דמהימנותא, דאיהו קיימא תדיר בצדיק דא. קיימא דעלמא, דלא יתפדרון לעלמין, בר בזמנא דגלותא, דנגידו דברכאן אתמנעו, ורזא דמהימנותא לא אשתלים, וכל חדוון אתמנעו. וכד עייל ליליא, מההוא זמנא, חדוון לא עאלו קמי מלכא.

ואף על גב דהדרון לא אתער, אבל לבר קיימי ומזמרי שירתא. וכד אתפליג ליליא, ואתערותא סלקא מתתא לעילא, כדין קדשא בריה הוא אתער כל חילי שמיא לבכיה, ובעט ברקיעא, ואזדעזען עלאי ותתאי.

ולית נייחא קמיה, בר בזמנא דמתערי לתתא באורייתא. פדין, קדשא בריה הוא וכל אינון נשמתין דצדיקיא (דעמיה), פלהו צייתין וחדדין לההוא קלא וכדין נייחא. (ס"א קמיה ואתי נייחא לכלהו נשמתין דצדיקיא עמיה) (קמיה אשתבח). בגין דמיומא דאתחריב מקדשא לתתא, אומי קדשא בריה הוא, דלא ייעול בגו ירושלם דלעילא, עד דייעלון ישראל לירושלם דלתתא. דכתיב, (הושע יא) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר, והא אוקמוה חברייא.

וכר אינון מזמרי, קיימי לבר, ואמרי שירתא, בתלת פלגי ליליא וכלהו משבחן בתושבחתן ידיעאן, וכלהו חילי שמיא, פלהו מתערי בליליא, וישראל ביממא. וקדושה לא מקדשי לעילא, עד דמקדשי ישראל לתתא, וכדין כל חילי שמיא מקדשי שמא קדישא כחדא. ועל דא ישראל קדישין, מתקדשין מעלאי ותתאי (ס"א בגין דקדושה דשמא דקדשא בריה הוא לא סליק אלא מעילא ומתתא) פחדא. דא הוא דכתיב, (ויקרא ט) קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם.

פתח רבי יוסי ואמר, (איוב לח) על מה אדניה הטבעו, האי קרא קדשא בריה הוא אמר ליה, בגין דכד ברא עלמא, לא ברא ליה אלא על סמכין, דאינון שבעה סמכין אותו אלא על עמודים, שהם שבעת עמודי העולם, כמו שנאמר (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה,

ואין מנוחה לפניו, פרט לזמן שמתעוררים למטה בתורה, אז הקדוש ברוך הוא וכל אותן נשמות הצדיקים [שעמו], כלם מקשיבים ושמחים לאותו קול, ואז מנוחה. [לפניו, וכאן מנוחה לכל נשמות הצדיקים שעמו] [לפניו נמצאת]. משום שמיום שנחרב המקדש למטה, נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יבנס לתוף ירושלים של מעלה עד שיבנסו ישראל לירושלים של מטה, שכתוב (הושע יא) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר, והרי פרשה החברים.

וכר אותם מזמרים עומדים בחוץ ואמרים שירה בשלשת חלקי הלילה, וכלם משבחים בתשבחות ידועות, וכל חילות השמים, כלם מתעוררים בלילה, וישראל ביום, וקדשה לא מקדשים למעלה עד שישראל מקדשים למטה, ואז כל חילות השמים מקדשים את השם הקדוש כאחד. ועל זה ישראל קדושים מתקדשים מעליונים ותחתונים [משום שהקדשה של שמו של הקדוש ברוך הוא לא עולה אלא מלמעלה ומלמטה] כאחד. זהו שכתוב (ויקרא ט) קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם.

פתח רבי יוסי ואמר, (איוב לח) על מה אדניה הטבעו, האי קרא קדשא בריה הוא אמר ליה, בגין דכד ברא עלמא, לא ברא ליה אלא על סמכין, דאינון שבעה סמכין אותו אלא על עמודים, שהם שבעת עמודי העולם, כמו שנאמר (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה,

ואותם עמודים לא נודע על מה עומדים.

משום שהוא סוד עמק, נסתר פל הנסתרים, והעולם לא נברא עד שנטל אבן אחת, והיא אבן שנקראת אבן שתיה, ולקח אותה הקדוש ברוך הוא וזרק אותה לתוך התהום, וננעצה מלמעלה למטה, וממנה נשתל העולם, והיא נקדה באמצע העולם, ובנקדה זו עומד קדש הקדשים. זהו שפתוב (איוב לח) או מי ירה אבן פנתה, כמו שנאמר (ישעיה כח) אבן פתן פנת יקרת, וכתוב (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

בא ראה, אבן זו נכרתה מאש ומרוח וממים, ונגלדה מפלם, ונעשתה אבן אחת, ועומדת על התהומות, ולפעמים נובעים ממנו מים ומתמלאים התהומות, ואבן זו עומדת לאות באמצע העולם, וזוהי אבן שהעמיד והשתיל יעקב שתילת וקיים העולם. זהו שפתוב (בראשית לא) ויקח יעקב אבן וירימה מצבה.

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו'. וכי אבן זאת שם לו יעקב, והרי אבן הזאת נבראה בתחלה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם? אלא ששם אותה [וכי בשם שם אותה יעקב? והרי עד שלא נברא העולם היתה אלא שיעקב שם אותה] קיום שלמעלה ולמטה, ועל זה אשר שמתי מצבה כתוב. מה זה אשר שמתי? שפתוב יהיה בית אלהים, ששם מדור שלמעלה כאן.

בא ראה, על אבן זו יש שבועה עינים, כמו שנאמר (זכריה א) על אבן אחת שבועה עינים. על מה נקראת שתיה? אחד - שממנה השתל העולם, ואחד שתיה - ששת יה,

דעלמא. כמה דאת אמר, (משלי ט) חצבה עמודיה שבועה, ואינון סמכין לא אתיידע על מה קיימין.

בגין דאיהו רזא עמיקא סתימא דכל סתימן. ועלמא לא אתברי, עד דנטל אבנא חדא, ואיהו אבנא דאתקרי אבן שתיה, ונטל לה קדשא בריך הוא, וזרק לה לגו תהומא, ואתנעיץ מעילא לתתא, ומניה אשתיל עלמא. ואיהי נקודה אמצעיתא דעלמא, ובהאי נקודה קיימא קדש הקדשים. הדא הוא דכתיב, (איוב לח) או מי ירה אבן פנתה. כמה דאת אמר, (ישעיה כח) אבן פתן פנת יקרת. וכתיב, (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

תא חזי, האי אבן אתברי מאשא ומרוחא וממיא, ואתגליד מפלהו, ואתעביד אבנא חדא, וקיימא על תהומי, ולזמנין נבעין מניה מיא, ואתמליין תהומי. והאי אבנא קיימא לאת באמצעיתא דעלמא, והאי איהו אבן דקיים ואשתיל יעקב, שתילו וקיומא דעלמא. הדא הוא דכתיב, (בראשית לא) ויקח יעקב אבן וירימה מצבה.

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו', (בראשית כט) וכי האי אבן שוי ליה יעקב. והאי האי אבן אתברי בקדמיתא, פד ברא קדשא בריך הוא עלמא. אלא דשוי לה (נ"א וכי השתא שוי ליה יעקב. והא עד לא אתברי עלמא הוות, אלא דיעקב שוי לה) קיומא דלעילא ותתא, ועל דא אשר שמתי מצבה כתיב. מאי אשר שמתי, דכתיב, יהיה בית אלהים, דשוי מדורא דלעילא הקא.

תא חזי, האי אבן אית עלה שבועה עינים. כמה דאת אמר, (זכריה א) על אבן אחת שבועה עינים, על מה אתקריאת שתיה. חד

דמנה אשתיל עלמא. וחד,

שָׁשׁם אוֹתָהּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהַתְּבַרְךָ מִמֶּנָּה הָעוֹלָם, בְּשִׁבִיל
שְׂמִמְנָה מִתְּבַרְךָ הָעוֹלָם.

וּבֹא וּרְאֵה, בְּשַׁעַה שְׁנַכְנֵס הַשֶּׁמֶשׁ,
הַפְּרוּבִים הִלְלוּ שְׁעוֹמְדִים בְּמִקּוּם
הַזֶּה וְהָיוּ יוֹשְׁבִים בְּאוֹת, הָיוּ
מְקִישִׁים כְּנַפְיָהֶם לְמַעְלָה וּפּוֹרְשִׁים
אוֹתָם, וְנִשְׁמַע קוֹל נְגוּן הַכְּנַפִּים
לְמַעְלָה, וְאֵז מִתְחִילִים לְנַגֵּן אוֹתָם
הַמְּלֶאכִים שְׂאוֹמְרִים שִׁירָה
בְּרֵאשִׁית הַלַּיְלָה, בְּשִׁבִיל שְׂיַעֲלָה
כְּבוֹד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִלְמַטָּה
לְמַעְלָה. וְאִיזוֹ שִׁירָה הָיוּ אוֹמְרִים?
אוֹתוֹ נְגוּן כְּנַפֵּי הַפְּרוּבִים, (תהלים
קלד) הִנֵּה בְּרָכּוּ אֵת ה' כָּל עַבְדֵי ה'
וְגו', שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וְגו', וְאֵז
[הם] הִיא שִׁירָה לְאוֹתָם מְלֶאכִים
עֲלִיוֹנִים לְזַמֵּר.

בְּמִשְׁמֶרֶת הַשְּׁנִיָּה הַפְּרוּבִים הִלְלוּ
מְקִישִׁים כְּנַפְיָהֶם לְמַעְלָה, וְנִשְׁמַע
קוֹל נְגוּנָם, וְאֵז מִתְחִילִים לְנַגֵּן
אוֹתָם הַמְּלֶאכִים שְׁעוֹמְדִים
בְּמִשְׁמֶרֶת הַשְּׁנִיָּה. וְאִיזוֹ שִׁירָה הָיוּ
אוֹמְרִים בְּשַׁעַה הַזֹּאת? נְגוּן כְּנַפֵּי
הַפְּרוּבִים, (תהלים קכה) הַבְּטָחִים בְּה'
כְּהַר צִיּוֹן לֹא יִמוּט וְגו'. וְאֵז [אוֹתָהּ]
הִיא [שִׁירָה] תַּחֲלָה לְאוֹתָם הָעוֹמְדִים
בְּמִשְׁמֶרֶת הַשְּׁנִיָּה הַזֹּאת לְנַגֵּן.

בְּמִשְׁמֶרֶת הַשְּׁלִישִׁית הַפְּרוּבִים
הִלְלוּ מְקִישִׁים כְּנַפְיָהֶם וְאוֹמְרִים
שִׁירָה, וּמָה הִיא? (שם קיג) הַלְלוּיָהּ
הִלְלוּ עַבְדֵי ה' וְגו', יְהִי שֵׁם ה'
מִבְּרֶךְ וְגו', מִמְזַרְח שְׁמֶשׁ וְגו'. אֵז
אוֹתָם מְלֶאכִים שְׁעוֹמְדִים
בְּמִשְׁמֶרֶת הַשְּׁלִישִׁית, כָּלֵם
אוֹמְרִים שִׁירָה.

וְכָל הַכּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת הַרְקִיעַ
פּוֹתְחִים בְּשִׁירָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (איוב
לח) בְּרֵן יַחַד כּוֹכְבֵי בְקָר וַיִּרְיעוּ כָּל
בְּנֵי אֱלֹהִים, וְכַתּוּב (תהלים קמח)
הַלְלוּהוּ כָּל כּוֹכְבֵי אוֹר, שְׁהָרִי

כּוֹכְבֵי בְקָר וַיִּרְיעוּ כָּל בְּנֵי

שְׁתִּיָּה. שֶׁתִּיָּה, דְּשׁוּי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָהּ,
לְאַתְּבַרְכָּא מִמֶּנָּה עֲלֵמָא, בְּגִין דְּעֲלֵמָא מִמֶּנָּה
מִתְּבַרְכָּא.

וְהָא חֲזִי, בְּשַׁעַתָּא דְּעָאֵל שְׂמֶשׁא, הֵינִי
כְּרוּבִים דְּקִימִין בְּהָאֵי דּוּכְתָא, וְהָיוּ
יְתִבֵי בְּאֵת, הָיוּ אֶקְשָׁן גְּדַפְיָהּ לְעִילָא,
וּפְרָשֵי לֹון, וְאַשְׁתַּמַּע קוֹל נְגוּנָא דְּגַדְפְיָהּ
לְעִילָא, וּכְדִין שְׂרָאן לְנַגְנָא אִינוּן מְלֶאכִין,
דְּאִמְרֵי שִׁירָתָא בְּשִׁירוֹתָא דְּלִילָא, בְּגִין
דִּיסְלַק יְקָרִיָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִתְּתָא
לְעִילָא. וּמָאֵי שִׁירָתָא הָיוּ אֶמְרוּ, הַהוּא
נְגוּנָא דְּגַדְפְיָהּ דְּכְרוּבִים, (תהלים קלד) הִנֵּה
בְּרָכּוּ אֵת ה' כָּל עַבְדֵי ה' וְגו', שְׂאוּ יְדֵיכֶם
קֹדֶשׁ וְגו', וּכְדִין (אִינוּן) אִיהוּ שִׁירָתָא לְאִינוּן
מְלֶאכִי עֲלֵאֵי לְזַמְרָא.

בְּמִשְׁמֶרֶת תְּנִינָא, הֵינִי כְּרוּבִים (דף רלא ע"ב)
אֶקְשֵׁי גְּדַפְיָהּ לְעִילָא,
וְאַשְׁתַּמַּע קוֹל נְגוּנָא דְּלַהוּן, וּכְדִין שְׂרָאן
לְנַגְנָא אִינוּן מְלֶאכִין דְּקִימִין בְּמִשְׁמֶרֶתָא
תְּנִינָא. וּמָאֵי שִׁירָתָא הָיוּ אֶמְרֵי בְּהָאֵי
שַׁעַתָּא, נְגוּנָא דְּגַדְפְיָהּ דְּכְרוּבִים, (תהלים קכה)
הַבְּטָחִים בְּה' כְּהַר צִיּוֹן לֹא יִמוּט וְגו'.
וּכְדִין (הָיוּ) אִיהוּ (שִׁירָתָא) שִׁירוֹתָא לְאִינוּן
דְּקִימֵי בְּהָאֵי מִשְׁמֶרֶת תְּנִינָא לְנַגְנָא.

בְּמִשְׁמֶרֶת תְּלִיתָאָה, הֵינִי כְּרוּבִים אֶקְשֵׁוּ
גְּדַפְיָהּ וְאִמְרֵי שִׁירָתָא, וּמָאֵי
הִיא. (תהלים קיג) הַלְלוּיָהּ הִלְלוּ עַבְדֵי ה' וְגו',
יְהִי שֵׁם ה' מִבְּרֶךְ וְגו', מִמְזַרְח שְׁמֶשׁ וְגו'.
כְּדִין אִינוּן מְלֶאכִין דְּקִימֵי בְּמִשְׁמֶרֶתָא
תְּלִיתָאָה, כְּלָהּ אֶמְרֵי שִׁירָתָא.

וְכָלֵהוּ כּוֹכְבֵי וּמִזְלֵי דְּבְרַקִיעָא פְּתַחֵי
שִׁירָתָא. כְּמָה דְּכַתִּיב, (איוב לח) בְּרֵן יַחַד

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנגד

לש"ס דף היומי מסכת ביצה

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
ללמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר בראשית כרך ב'
לפי ספר הזוהר 10 פרקים (70-79 פרקים) עמודים תקמ"ט-תרכ"ו
[פרשת ויחי דף רלא: עד דף רמו:]

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויגמין כי כל דברי חז"ל הקדושים הם סודות נוראים (הקדמת המהר"ח: לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק, והאריז"ל]), וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר הקד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על כל מגידי השיעורים ב"דף היומי, לצרף את ה"למוד הקדוש הזה דף היומי זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ט ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם מארזים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

אֱלֹהִים. וּכְתִיב, (תהלים קמח) הַלְלוּהוּ כָּל פּוֹכְבֵי אֹר, דְּהָא אֵינּוֹן פּוֹכְבֵי דְנְהוּרָא, מְנַגְנֵן עַל נְהוּרָא. (ס"א דמגן על שירתא).

בַּד אֲתִי צַפְרָא, וּכְדִין נְטָלִי שִׁירְתָּא אֲבַתְרִייהו דִּישְׂרָאֵל (ס"א ישראל) לְתַתָּא, וְסָלְקָא יְקָרִיָּה דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, מִתַּתָּא וּמְלַעֲיָלָא. יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בִּימְמָא, וּמְלַאכֵי עֲלָאִי לְעִילָא בְלִילָא, וּכְדִין אֲשַׁתְּלִים שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּכָל סְטְרִין.

וְהָא אֶבְן דְקָאמְר, פְּלֵהוּ מְלַאכֵי עֲלָאִי, וְיִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, פְּלֵהוּ אֲתַקְפוּ בְּהָאִי אֶבְן, וְאִיְהִי סָלְקָא לְעִילָא, לְאֲתַעְטְרָא גּוּ אֶבְהֵן בִּימְמָא. וּבְלִילָא, קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתִי לְאֲשַׁתְּעֲשְׁעָא עִם צְדִיקָא בְּגַנְתָּא דְעָדָן.

וּבְאִין אֵינּוֹן פֶּל דְקִימִי בְקִיּוּמִיָּהּ, וּמִשְׁתַּדְּלִין בְּאוּרִייתָא בְלִילָא. בְּגִין דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְכָל אֵינּוֹן צְדִיקָא דְבְּגַנְתָּא דְעָדָן, שְׁמַעֲי קְלִיָּהּ דְבְּנֵי נְשָׂא, אֵינּוֹן דְמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרִייתָא. פְּמָה דְכְּתִיב, (שיר השירים ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים וְגו'.

תָּא חֲזִי, הָאִי אֶבְן, אִיְהוּ אֶבְן טְבָא. וְדָא הוּא רְזָא דְכְּתִיב, (שמות כח) וּמְלֵאֲתָ בּוּ מְלוּאֲתָ אֶבְן אַרְבַּעַה טוּרֵי אֶבְן. וְאֵלִין אֵינּוֹן סְדְרִין (דְּאֲשַׁלְמוּתָא) דְּאֶבְן טְבָא, אֲשַׁלְמוּתָא דְּאֶבְן יְקָרָה.

בְּגִין דְּאִית (אֲשַׁלְמוּתָא) אֶבְן אַחְרָא. דְּכְּתִיב, (יחזקאל לו) וְהִסִּירוּתִי אֶת לֵב הָאֶבְן וְגו'. וּכְּתִיב, (יחזקאל לו) וְאֶת רוּחִי אֲתֵן בְּקַרְפְּכֶם. וְהָאִי אִיְהוּ (ישעיה ח) אֶבְן בַּחַן פְּנַת יְקָרָת וְאוּקְמוּהָ.

וְעַל רְזָא דָּא כְּתִיב, (שמות לא) לִוְחֹת הָאֶבְן, דְּאֵינּוֹן לִוְחֹת אֲתַגְזְרוּ מִהֶבָּא, וְעַל דָּא אֶקְרוּן עַל שְׁמִיָּה דְּהָאִי אֶבְן. וְהָאִי הוּא רְזָא דְכְּתִיב, (בראשית מט) מִשֶּׁם רוּעָה אֶבְן יִשְׂרָאֵל (ס"א הָא וְדָאִי אֶבְן יִשְׂרָאֵל אֶקְרִי) פְּמָה דְּאֲתַמְר.

אוֹתָם פּוֹכְבֵי הָאֹר מְנַגְנִים עַל אֹר. [שְׁמֻנִים עַל הַשֶּׁרֶת].

בְּשִׁמְנוֹנֵי הַבֶּקֶר, וְאִזּוּ לֹוֹקְחִים שִׁירָה אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה, וְעוֹלָה כְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלַמֵּטָה וּמְלַמְעֵלָה. יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה בַּיּוֹם, וּמְלַאכִים עֲלִיוֹנִים לְמַעְלָה בְּלִילָה, וְאִזּוּ נִשְׁתַּלֵּם הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּכָל הַצְּדִדִים.

וְהָאֶבֶן הַזֹּאת שְׁאֲמַר, כָּל הַמְּלַאכִים הָעֲלִיוֹנִים וְיִשְׂרָאֵל לְמִטָּה, כֻּלָּם מִחֲזִיקִים בְּאֶבֶן הַזֹּאת, וְהִיא עוֹלָה לְמַעְלָה לְהַתְּעַטֵּר בְּתוֹךְ הָאֲבוֹת בַּיּוֹם, וּבְלִילָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עָדָן.

אֲשֶׁרֵיהֶם כָּל הָעוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה בְּלִילָה, מִשׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכָל אוֹתָם הַצְּדִיקִים שְׂבִיבֵן עָדָן שׁוֹמְעִים קוֹלוֹת בְּנֵי הָאָדָם אוֹתָם הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שיר ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים וְגו'.

בָּא רָאָה, אֶבְן זֶה הִיא אֶבְן טוֹבָה, וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב (שמות כח) וּמְלֵאֲתָ בּוּ מְלֵאֲתָ אֶבְן אַרְבַּעַה טוּרֵים אֶבְן. וְאֵלָּה הֵם סְדְרִים [שֶׁל שְׁלֵמוֹת] שֶׁל הָאֶבֶן הַטּוֹבָה, הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל אֶבְן יְקָרָה, מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ [שְׁלֵמוֹת] אֶבְן אַחֲרָת, שֶׁכְּתוּב (יחזקאל לו) וְהִסִּירוּתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן וְגו', וְכְּתוּב (שם) וְאֶת רוּחִי אֲתֵן בְּקַרְפְּכֶם. וְזֶהוּ (ישעיה כח) אֶבְן בַּחַן פְּנַת יְקָרָת, וּבְאֶרְוָה.

וְעַל סוּד זֶה כְּתוּב (שמות כד) לַחַת הָאֶבֶן, שֶׁהֵם לִוְחֹת שְׁנַגְזְרוּ מִבָּאֵן, וְלִכְּנֵן נִקְרְאוּ עַל שְׁמָהּ שֶׁל הָאֶבֶן הַזֹּאת, וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב (בראשית מט) מִשֶּׁם רוּעָה אֶבְן יִשְׂרָאֵל, (תרי ודאי אֶבְן יִשְׂרָאֵל נִקְרְאָת) כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר.

פְּתַח רַבִּי חֲזַקְיָה וְאָמַר, (שמות כח) וְהָאֲבָנִים תְּהִינָן עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתִּים עֶשְׂרֵה - אֵלוֹ אֲבָנִים יְקָרוֹת עֲלִינוֹת שְׁנִקְרְאוֹת אֲבָנֵי הַמָּקוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם, וְהָרִי פְּרִשְׁוָה. וְהָאֲבָנִים עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים לְמִטָּה, כִּף גַּם לְמַעְלָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, וְהֵם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים יְקָרוֹת, וְכַתִּיב, (תהלים קכב) שֵׁשׁ עָלוּ שְׁבָטִים יְיָ (דא רזא). עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל - זֶה יִשְׂרָאֵל, סוּד שְׁלֹמֶעֱלָה, וְכֹלֵם הַהוֹדוֹת לְשֵׁם ה', וְעַל זֶה וְהָאֲבָנִים תְּהִינָן עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְכִמוֹ שֶׁיֵּשׁ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שְׁעוֹת בַּיּוֹם, כִּף יֵשׁ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שְׁעוֹת בַּלַּיְלָה. בַּיּוֹם לְמַעְלָה, וּבַלַּיְלָה לְמִטָּה. הַכֹּל זֶה כְּנֶגֶד זֶה. הַשְּׁתֵּים עֶשְׂרֵה שְׁעוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה הֵלְלוּ מִתְחַלְקוֹת לְשִׁלְשָׁה חֻלְקִים, וְכַמָּה מְמַנֵּי מְגַנְיִם עוֹמְדִים תַּחְתֵּיהֶם דְּרוֹגוֹת עַל דְּרוֹגוֹת, כֹּלֵם מְמַנֵּי בַּלַּיְלָה, וְנוֹטְלִים טָרֵף בְּהַתְחַלָּה.

וְאִז כְּשֶׁנֶּחֱלַק הַלַּיְלָה, עוֹמְדִים שְׁנַיִ [סְתָרִים] סְדָרִים מִצַּד זֶה וּשְׁנַיִ סְדָרִים מִצַּד אַחֵר, [ו] וְרוּחַ עֲלִינוֹהָ יוֹצֵאת [וּשְׁבָת] בִּינֵיהֶם, וְאִז כֹּל אוֹתָם הָאֵילָנוֹת שְׁבָגוּ עֲדָן, כֹּלֵם פּוֹתְחִים בְּשִׁירָה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס בְּגַן עֲדָן. זֶהוּ שְׁכַתוֹב אִז יִרְנָנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנֵי ה' כִּי בָא לְשַׁפֵּט אֶת הָאָרֶץ, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (ישעיה יא) וְשַׁפֵּט בְּצַדֵּק דְּלִים. מִשׁוּם שֶׁמְשַׁפֵּט נִכְנָס בִּינֵיהֶם וּמִתְמַלֵּא מִמֶּנּוּ [מִמֶּנּוּ] גַּן עֲדָן.

וְרוּחַ צְפוֹן מִתְעוֹרְרָת בְּעוֹלָם, וְחֲדוּה נִמְצָאת, וְנוֹשְׁבַת אוֹתָהּ הַרוּחַ בְּאוֹתָם בְּשָׁמַיִם, וְעוֹלָם רִיחוֹת לְמַעְלָה, וּמִתְעַטְרִים [וּמִתְעוֹרְרִים] הַצְּדִיקִים בְּעַטְרֵיהֶם,

פְּתַח רַבִּי חֲזַקְיָה וְאָמַר, (שמות כח) וְהָאֲבָנִים תְּהִינָן עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתִּים עֶשְׂרֵה, אֵלֶיךָ אֲבָנֵי יְקָרִין עֲלָיִן, דְּאִתְקָרוּן אֲבָנֵי הַמָּקוֹם, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר, (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם. וְהָאֵלֶיךָ עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְּאִת (י"ב אֲבָנִים) תְּרִיסַר שְׁבָטִים לְתַתָּא, הֵכִי נִמְנֵי לְעֵילָא תְּרִיסַר שְׁבָטִין, וְאִינוּן תְּרִיסַר אֲבָנִין יְקָרִין, וְכַתִּיב, (תהלים קכב) שֵׁשׁ עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יְיָ (דא רזא). עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל, דְּאִי יִשְׂרָאֵל, רְזָא דְלְעֵילָא. וְכֹלְהוּ לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה', וְעַל דְּאִי וְהָאֲבָנִים תְּהִינָן עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְכַמָּה דְּאִית תְּרִיסַר שְׁעֵי בִימְמָא, הֵכִי אִית תְּרִיסַר שְׁעֵי בַּלַּיְלָא, בַּיּוֹמָא לְעֵילָא, בַּלַּיְלָא לְתַתָּא, כִּלָּא דְּאִי לְקַבֵּל דְּאִי הַנִּי תְּרִיסַר שְׁעֵי דְּבַלַּיְלָא מִתְפַּלְגִי לְתַלַּת פְּלָגָן, וְכַמָּה מְמַנֵּי תְּרִיסַר קְיָיְמֵי תַּחְתֵּיהוּ, דְּרוֹגִין עַל דְּרוֹגִין, כִּלָּהוּ מְמַנֵּי בַּלַּיְלָא, וְנוֹטְלֵי טָרְפָא בְּקַדְמִיתָא.

וְכַדִּין פֶּד אִתְפַּלְגִי לַיְלָא, קְיָיְמִין תְּרִין [סְתָרִין] סְדָרִין מִסְטָרָא דְּאִי, וְתְרִין סְדָרִין מִסְטָרָא אַחֲרָא, (ס"א וְדָא) וְרוּחָא עֲלָאָה נִפְקָא [ס"א נְשִׁיב] בִּינֵיהוּ, וְכַדִּין כֹּל אִינוּן אֵלֶיךָ דְּבַגְנָתָא דְּעֲדָן, כִּלָּהוּ פְּתַחֵי שִׁירָתָא, וְקַדְשָׁא בְּרוּךְ הוּא עָאֵל בְּגַנְתָּא דְּעֲדָן. הֵדָּא הוּא דְּכַתִּיב, (דברי הימים א טז) אִז יִרְנָנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנֵי יְיָ, כִּי בָא לְשַׁפֵּט אֶת הָאָרֶץ. כְּמָה דְּכַתִּיב, (ישעיה יא) וְשַׁפֵּט בְּצַדֵּק דְּלִים. בְּגִין דְּמְשַׁפֵּט עָאֵל בִּינֵיהוּ וְאִתְמַלֵּיא מִנָּה [ס"א מִנָּה] גַּן עֲדָן.

וְרוּחָא דְּצְפוֹן אִתְעַר בְּעֵלְמָא, וְחֲדוּה אִשְׁתַּפַּח וְנָשִׁיב הַהוּא רוּחָא בְּאִינוּן בּוֹסְמִין, וְסְלָקִין רִיחִין לְעֵילָא, וּמִתְעַטְרִין [ס"א וּמִתְעוֹרְרִין] צְדִיקָא בְּעַטְרֵיהוּ,

ונהנים מתוך זיו האספקלריה המאירה.

אשריהם הצדיקים שזוכים לאור האור העליון, ואותו האור של האספקלריה המאירה מאיר לכל הצדדים, וכל אחד ואחד מהצדיקים הללו נוטל את חלקו כראוי לו, והיה נוטל נכד מאיר כל אחד ואחד כפי מעשיו שעשה בעולם הזה. יש מהם שמתבישים מאותו אור שנטל חברים יותר ומאיר, והרי פשוטה. חלקן של הלילה, מכאן מתחיל הלילה להפגס. כמה שומרי החק מתעוררים ומשוטטים בעולם ופותרים הסגורים, ואחר כך כמה מינים למיניהם, כמו שבארנו. ואז כשנחלק הלילה, צד צפון יורד [מאיר הארץ] מלמעלה למטה, ואחוז בלילה עד שני חלקים של הלילה.

אחר כך מתעורר צד דרום, עד שמגיע הבקר, וכשמגיע הבקר אז הדרום והצפון אוהזים בו, ואז באים ישראל למטה, מעלים אותה בתפלותיהם ובקשותיהם למעלה, עד שעולה ונגננת ביניהם, ונוטלת ברכות מהראש [של המקדש] של כל הראשים.

ומתברכת מאותו הטל שנמשך מלמעלה, ומאותו הטל נחלק לכמה צדדים, וכמה רכבות גדולים מאותו הטל, וממנו עתידים להחיות המתים. זהו שכתוב (ישעיה כו) הקיצו ורננו שכני עפר כי טל ארות טלך, טל מאתם האורות העליונים שמאירים למעלה.

עד שהיו יושבים, נחלק הלילה. אמר לו רבי יהודה לרבי יוסי, עכשו רוח צפון מתעוררת והלילה נחלק, וכעת הזמן שהקדוש ברוך הוא מתאנה לקול הצדיקים שבעולם הזה,

ומתהנן מגו זיוא דאספקלריאה דנהרא. זכאין אינון צדיקיא, דזכאן להווא נהורא עלאה, והווא נהורא דאספקלריאה דנהרא, נהיר לכל סטרין, וכל חד וחד מאלין צדיקיא, נטיל לחולקיה פדקא חזי ליה, והוה נטיל (ס"א והכי נהיר) כל חד וחד כפום עובדוי דעבד בהאי עלמא, (מאנין) אית מנהון דמתפספי, מההוא נהירו דנטיל חבריה (דף רלב א"ו) יתיר ונהיר, והא אוקמוה.

חולקיה דליליא, מפד שארי ליליא למיעל. כמה גרדיני נמוסין מתערין, ושטאן בעלמא, ופתחין סתימין, ולבתר כמה זינין לזנייהו, כמה דאוקימנא. וכדין פד אתפליג ליליא, סטרא דצפון נחית (נהיר נהיר) מעילא לתתא, ואחיד ביה בליליא, עד תרין חולקין דליליא.

ולבתר סטרא דדרום אתער, עד דאתי צפרא. וכד אתי צפרא, פדין דרום וצפון אחידו ביה, וכדין אתאן ישראל לתתא, סלקין לה בצלותהון ובעותהון לעילא, עד דסלקא ואתגניזת בינייהו. ונטלא ברכאן מרישא (דמלכא) דכל רישין.

ואתברכא מההוא טלא דאתמשכא מלעילא. ומההוא טלא פריש לכמה סטרין, וכמה רבוון אתגנו מניה מההוא טלא, ומניה עתידין לאחייא מיתייא. הדא הוא דכתיב, (ישעיה כו) הקיצו ורננו שוכני עפר כי טל ארות טלך. טלא מאינון נהורין עלאין דנהרין לעילא.

עד דהו יתבי אתפליג ליליא, אמר ליה רבי יהודה לרבי יוסי, השתא רוחא דצפון אתער, וליליא אתפלג, והשתא עדנא דקדשא בריך הוא תאיב לקלהון דצדיקיא

אותם שעוסקים בתורה. פעת הקדוש ברוך הוא מקשיב ולקול דבריהם] לנו במקום הזה, לא נפסיק בדברי התורה.

פתח ואמר, המלאך הגאל אתי מפל רע. הרי נתבאר ופרשוה, אבל בא ראה, פתוב (שמות כג) הנה אנכי שלח מלאך וגו', זהו מלאך גואל העולם, שמירתם של בני האדם, וזהו שמזמין ברכות לכל העולם, משום שהוא נוטל אותם בהתחלה, ואחר כך הוא מזמן אותם לעולם, ולכן פתוב הנה אנכי שלח מלאך לפניה. (שם לו) ושלחתי לפניה מלאך.

וזהו מלאך שלפעמים זכר ולפעמים נקבה, וכך הוא, שבזמן שהוא מזמין ברכות לעולם [למעלה], אז הוא זכר ונקרא זכר. בזכר שמזמין ברכות [למעלה] לנקבה, כך הוא מזמין ברכות לעולם. ובזמן שעומד בדין על העולם, אז נקרא נקבה, כנקבה המעפרת, כך הוא מתמלא מן הדין, ואז נקרא נקבה. ועל זה לפעמים נקרא זכר ולפעמים נקרא נקבה, והכל סוד אחד.

כמו זה פתוב (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת. יש מלאכים שלוחים בעולם שמתהפכים לכמה גונים, לפעמים נקבות לפעמים זכרים, לפעמים דין לפעמים רחמים, והכל בגון אחד. כמו זה המלאך הזה הוא בגונים רבים, וכל הגונים שבעולם ישנם במקום הזה, וסוד זה (יחזקאל א) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום מראה מראה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'. וכמו שיש בו כל אלו הגונים, כך גם מנהיג את כל העולם.

בהאי עלמא, אינון דמשפדלי באורייתא. השתא קדשא בריך הוא ציית (לקול מליהו) לן בהאי אתר, לא נפסוק מלי דאורייתא.

פתח ואמר, המלאך הגואל אותי מפל רע, הא אתמר ואוקמוה. אבל תא חזי, פתיב, (שמות כג) הנה אנכי שולח מלאך וגו', דא הוא מלאך דאיהו פרוקא דעלמא, נטירו דבני נשא, והאי איהו דאזמין ברכאן לכל עלמא, בגין דאיהו נטיל לון בקדמיתא, ולבתר איהו אזמין לון בעלמא. ובגין דא כתיב, הנה אנכי שולח מלאך לפניה. (שמות לג) ושלחתי לפניה מלאך.

והאי איהו מלאך דלזמנין דכר ולזמנין נוקבא, והכי איהו. דבזמנא דאיהו אזמין ברכאן לעלמא (לעילא), כדין איהו דכר, ואקרי דכר. פדכורא דאזמין ברכאן (לחתא) לנוקבא, הכי איהו אזמין ברכאן לעלמא. ובזמנא דקיימא בדינא על עלמא, כדין אקרי נוקבא. פנוקבא דאיהו עופרא, הכי איהו אתמלי מן דינא, וכדין אקרי נוקבא. ועל דא לזמנין אקרי דכורא, ולזמנין אקרי נוקבא, וכלא רזא חדא.

בגוונא דא כתיב, (בראשית ג) ואת להט החרב המתהפכת, מלאכין אית שלוחן בעלמא, דמתהפכין לכמה גוונין, לזמנין נוקבי, לזמנין דכורי, לזמנין דינא, לזמנין רחמי, וכלא פחד גוונא. פגוונא דא האי מלאך, בגוונין סגיאין איהו, וכל גוונין דעלמא, פלהו איתנהו בהאי אתר. ורזא דא, (יחזקאל א) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם פן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'. וכמה דאית ביה פל אינון גוונין, הכי נמי אנהיג לכל עלמא: (דף רלב ע"ב).

תוספתא

רחימי עלאי, מארי דסכלתנו אסתפלו, הורמני ידיען בקולפי דסיכתא, קריבו למנדע, מאן מנכון מארי דעיינין בסכלתנו, וידע בשעתא דסליק ברעותא דרזא דרזין, לאפקא תלת גוונין כחדא כלילן, ואינון, חוור וסומק וירוק, תלת גוונין כחדא אשתליכאן דא עם דא, מזדווגן (ס"א מודלגו) דא עם דא, מגרופיא תתאה אצטבע, ונפקא מגו גוונין אלין.

וכל גוונין אלין, אתחזון בהאי. חיזו איהו לאסתפלא, פעינא דכדולחא אתחזי בשעתא. כגוונא דכטש כגוונה, הכי אתחזי לבר. אלין תלת גוונין סחרן להאי, וגוונא אזלא סלקא ונחתא קסטורין דקטרא קביעי כגוון (ס"א כגוונה).

גוונין סחרין (ס"א גוונין) כלילן כחדא, סלקין לה לעילא ביממא, ונחתא בליליא. שרגא דדליק אתחזי בליליא, ביממא אסתתרת נהורא, טמירא כמאתן וארבעין ותמניא עלמין, כלהו אזלין לגוונה (ס"א כגוונה) מלעילא לתתא, גו תלת מאה ושתין וחמש שייפין גניזא ואתפסאי לתתא.

מאן דמפשפש לאשכחא לה, יתבר גדפין קליפין טמירין, ויפתח תרעין. מאן דזכי למיחמי, יחמי גו ידיעה וסכלתנו, כמאן דחמי בתר כותלא. בר מן משה נביאה מהימנא עלאה, דהנה חמי ליה עינא כעינא, לעילא באתר דלא אתיידע.

מאן דלא זכי, דחו ליה לבר, כמה חבילי טהירין אודמנו לגביה, אודמנו נפקי עליה, ואפיקו ליה דלא יסתפל בענוגא דמלכא. ווי לון לאינון חייבין דעלמא, דלא זכאן לאסתפלא, כמה דאת אמר, (במדבר ד) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש וגו'.

אמר רבי יהודה, מסתפל הוינא, והא מגו זהירין אלין, מסתפלן נשמתהון דצדיקנא, כד אתדבקו בהאי

תוספתא

אהובים עליונים, בעלי התבונה, התבוננו. מושלים היודעים בהפאת ההבטה התקרבו לדעת, מי מכם בעלי עינים בתבונה, ויודע בשעה שעולה ברצון של סוד הסודות להוציא שלשה גונים כלולים כאחד, והם לכן אדם וירק, שלשה גונים משלבים כאחד זה בזה, מתיחדים זה עם זה. מגרפה תחתונה נצבעת ויוצאת מתוף הגונים הללו.

וכר הגונים האלו נראים בזה, מראה הוא להסתפל, כעין הפדלח נראה בשעה. כמו שמפכה בתוכה, כך נראה בחוץ. שלשת הגונים הללו סוכבים את זה, והגון הולך, עולה ויורד. היכלות הקשר קבועים כגון [בתוכה].

גונים מקיפים [גונים] כלולים כאחד, מעלים אותה למעלה ביום ומורידים בלילה. נר שדולק נראה בלילה. ביום נסתר האור ומתחבא במאתים ארבעים ושמונה עולמות, שכלם הולכים לתוכה [בשילה] למעלה למטה בתוף שלש מאות ששים וחמשה איברים גנוזה, ומכוסה למטה.

מי שמחפש למצא אותה, ישבר כנפים קלפות נסתרות ויפתח שערים. מי שזוכה לראות, יראה תוף ידיעה ותבונה כמי שרואה אחר הכתל, פרט למשה הנביא הנאמן העליון שהנה רואה אותה עין בעין, למעלה במקום שלא ידוע.

מי שלא זוכה, דוחים אותו החוצה. כמה קבוצות בעלי דין מזדמנים אליו, מזדמנים ויוצאים עליו, ומוציאים אותו שלא יסתפל בענג המלך. אוי להם לאותם הרשעים של העולם שלא זוכים להסתפל, כמו שנאמר ולא יבאו לראות כבלע את הקדש וגו'.

אמר רבי יהודה, הייתי מסתפל, והרי מתוף הזהרים הללו מסתפלות נשמות הצדיקים, כשנדבקו במקום הזה. מתוף הזהרים הללו מסתפלות נשמות הצדיקים. אותם גונים עולים ונכללים

כְּאֶחָד. אֲשֶׁר מִי שִׁיּוּדַע לְהַכְלִיל
וּלְיַחַד אֶת כָּל־מִשְׁפָּטֵי מִשְׁפָּט
הַכֹּל בְּמָקוֹם שֶׁצָּרִיף לְמַעַלָּה
לְמַעַלָּה, וְאֵז נִשְׁמַר הָאָדָם בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. (ע"כ תוספתא)

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תהלים טז)
וְעַז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אֶהְיֶה כֹּונֶנֶת
מִיִּשְׂרָאֵל וְגו'. וְעַז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט
אֶהְיֶה - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַז
מֶלֶךְ - תִּקְרָא שֶׁמִּתְחַזֵּק הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט,
שֶׁהָרִי בְּמִשְׁפָּט עוֹמֶדֶת הָאָרֶץ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כט) מֶלֶךְ
בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ.

וּמִשׁוּם כֵּן, וְעַז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט
אֶהְיֶה, וְלֹא [מתחזקת] נִתְקַנְתָּ כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט, מִשׁוּם
שֶׁמִּשְׁפָּט נִזְוֶנֶת, וְכָל הַבְּרָכוֹת
שֶׁנּוֹטְטֶלֶת, הִיא נּוֹטְטֶלֶת מִשָּׁם, וְלִכֵּן
וְעַז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אֶהְיֶה - כָּל
הַתְּשׁוּבָה וְכָל הַאֲהָבָה שֶׁלֶּה כְּנֶגֶד
הַמִּשְׁפָּט. אֶתֶּה כֹּונֶנֶת מִיִּשְׂרָאֵל -
סוּד שֶׁל שְׁנֵי הַכְּרוּבִים לְמִטָּה,
שֶׁהֵם תְּקוּן וְיִשׁוּב הַעוֹלָם, וְהָרִי
נִתְבָּאָר.

רַבִּי חֲזַקְיָה פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קיג)
הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי ה' הַלְלוּ אֶת
שֵׁם ה'. בְּפִסְוִק זֶה יֵשׁ לְהַתְּבַוֵּן
בוֹ. כִּינֵן שֶׁאֲמַר הַלְלוּיָהּ, אֵז לְמָה
הַלְלוּ עַבְדֵי ה', וְאַחַר כֵּן הַלְלוּ
אֶת שֵׁם ה'? אֶלָּא כֵּן שְׁנִינוּ, מִי
שֶׁמִּשְׁבַּח אֶת [האחר] הָאֲחֵר, צָרִיף
לְשַׁבְּחוֹ לְפִי כְבוֹדוֹ, וּלְפִי כְבוֹדוֹ
כֵּן צָרִיף שְׁבַחוֹ. וְשְׁנִינוּ, מִי
שֶׁמִּשְׁבַּח אֶת הָאֲחֵר בְּשַׁבְּחֵי שְׁאִין
בוֹ - הוּא מְגַלֶּה [גלוי ומסבב] אֶת
גְּנוּתוֹ, וְרוֹצֵה לְגַלוֹת אוֹתוֹ. וְעַל
זֶה מִי שֶׁעוֹשֶׂה הַפֶּסֶד עַל בֶּן
אָדָם, צָרִיף כְּפִי כְבוֹדוֹ וְלֹא יוֹתֵר,
שֶׁמִּתּוֹף שְׁבַחוֹ בֹא לְגְנוּתוֹ, וּבְכָל
שְׁבַח צָרִיף לְפִי כְבוֹדוֹ.

אַתָּה, מִגּוֹ זְהִירִין אֵלֶיךָ מִסְתַּפְּלִין נִשְׁמַתְהוּן דְּצַדִּיקָנָא.
אֵינוֹן גּוֹנוּן, סְלִקִין וְאֵתְּכַלִּילִין כְּחָדָא. זְכָאָה אִיהוּ מָאן
דִּידַע לְאֶכְלָלָא וְלִיַּחַדָא כָּל־הוּא כְּחָדָא, לְאֵתְּקָנָא כָּל־אֵ
כְּאֵתֵר דְּאֶצְטְרִיף לְעִילָא לְעִילָא, וְכִדִּין אֵתְּנִטִיר בֵּר נִשְׁ
בְּהֵאִי עֵלְמָא, וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. (ע"כ תוספתא):

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (תהלים טז) וְעַז מֶלֶךְ
מִשְׁפָּט אֶהְיֶה כֹּונֶנֶת מִיִּשְׂרָאֵל וְגו'.
וְעַז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אֶהְיֶה, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא.
וְעַז מֶלֶךְ, תִּקְרָא דְאַתְּקִיף קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא,
לֹא אִיהוּ אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט, דְּהָא בְּמִשְׁפָּט
אֵתְּקִימִים אֶרְעָא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (משלי כט) מֶלֶךְ
בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ.

וּבְגִין כֵּן, וְעַז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אֶהְיֶה, וְלֹא (אתקף)
אֵתְּקַנְתָּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּמִשְׁפָּט,
בְּגִין דְּמִתְמַן אֵתְּזַנְתָּ, וְכָל בְּרַכָּאן דְּנִטְלָא,
מִתְמַן נִטְלָא. וּבְגִין כֵּן וְעַז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אֶהְיֶה,
כָּל תְּאִיבוֹ, וְכָל רַחֲמֵי דִילָהּ לְקַבִּיל מִשְׁפָּט.
אֶתֶּה כֹּונֶנֶת מִיִּשְׂרָאֵל, רְזָא דְתִרִין פְּרוּבִים
לְתַתָּא, דְּאֵינוֹן תִּקְוִנָא וְיִשׁוּבָא דְעֵלְמָא, וְהָא
אֵתְּמַר.

רַבִּי (יִצְחָק) חֲזַקְיָה פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קלה)
הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי ה' הַלְלוּ אֶת שֵׁם
ה', הֵאִי קָרָא אִית לְאֵסְתַּפְּלָא בֵּיהּ, כִּינֵן דְּאָמַר
הַלְלוּיָהּ, אֲמַאי הַלְלוּ עַבְדֵי ה', וּלְבַתֵּר הַלְלוּ
אֶת שֵׁם ה'. אֶלָּא הֵכִי תְּנִינֵן, מָאן דְּמִשְׁבַּח
(לְחָדָא) לְאַחְרָא, אֶצְטְרִיף לְשַׁבְּחָא לִיהּ כְּפּוּם
יְקָרִיָהּ, וּכְפּוּם יְקָרִיָהּ הֵכִי אֶצְטְרִיף שְׁבַחִיָהּ,
וְתִנֵּן מָאן דְּמִשְׁבַּח לְאַחְרָא, בְּשַׁבְּחָא דְלִית
בֵּיהּ, הוּא גָּלִי (גְלוּתָא וְכַבֵּב) גְּנוּתִיָהּ, וְצָבִי לְגַלְאָה
לִיהּ. וְעַל דָּא, מָאן דְּעַבִּיד הַסְּפָדָא עַל בֵּר נִשְׁ,
אֶצְטְרִיף כְּפּוּם יְקָרִיָהּ, וְלֹא יִתִיר. דְּמִגּוֹ
שְׁבַחִיָהּ אֵתִי לְגְנוּתִיָהּ, וּבְכָל־אֵ שְׁבַחָא אֶצְטְרִיף
כְּפּוּם יְקָרִיָהּ.

בא רָאָה, הַלְלוּיָהּ, כָּאֵן יֵשׁ שְׁבַח
עֲלֵיוֹן שֶׁל רַבּוֹן הַכֹּל, מְקוֹם שְׁאִין
הַעֵיִן שׁוֹלְטֵת בּוֹ לְדַעַת וּלְהַתְּבוּנָן
[מְקוֹם], שֶׁהוּא טְמִיר שֶׁל כָּל
הַטְּמִירִים, וּמִיְהוּ? י"ה, שֶׁם
עֲלֵיוֹן עַל הַכֹּל.

וּמְשׁוּם כֶּף הַלְלוּיָהּ, שְׁבַח וְשֵׁם
כְּאֶחָד, כְּלוּלִים כְּאֶחָד, וְכֵאֵן
נִסְתָּר הַדְּבָר שֶׁאִמַר הַלְלוּיָהּ וְלֹא
אָמַר מִי הַלְלוּיָהּ, לְמִי אָמְרוּ
הַלְלוּ? אֵלָא כְּמוֹ שְׁי"ה נִסְתָּר, כֶּף
שְׁבַח שְׁמִשְׁבָּחִים הֵם נִסְתָּרִים,
שְׁמִשְׁבָּחִים לֹא יִדְעֵנוּ מִי הֵם, וְכֶף
צְרִיף הַכֹּל לְהִיּוֹת נִסְתָּר בְּסוּד
עֲלֵיוֹן. וְאַחַר שֶׁנִּסְתָּר בְּסוּד עֲלֵיוֹן,
גָּלָה וְאָמַר הַלְלוּ עַבְדֵי ה' הַלְלוּ
אֵת שֵׁם ה', מְשׁוּם שֶׁזֶהוּ מְקוֹם
שֶׁלֹא נִסְתָּר, כְּאוֹתוֹ עֲלֵיוֹן הַטְּמִיר
שֶׁל כָּל הַטְּמִירִים. זֶהוּ מְקוֹם
שֶׁנִּקְרָא שֵׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹאל ב'
ו) אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם שֵׁם ה'.

הַרְאֵנוּ נִסְתָּר שְׁאִינוֹ [וה] גְלוּי.
[השני] נִסְתָּר וְגְלוּי. וּמְשׁוּם שְׁעוֹמֵד
בְּהַתְּגַלּוּת אָמַר, אוֹתָם
שְׁמִשְׁבָּחִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם מִי הֵם?
וְאָמַר שֶׁהֵם עַבְדֵי ה' הַרְאֵנוּ
לְשַׁבַּח אֵת הַמְּקוֹם הַזֶּה.

יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ, מֵה שׁוֹנֵה
שְׁאִמַר יְהִי? אֵלָא יְהִי - סוּד
הַהִמְשָׁכָה מְאוֹתוֹ מְקוֹם עֲלֵיוֹן,
שֶׁהוּא נִסְתָּר, כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ,
שֶׁהוּא י"ה, עַד סוּד הַבְּרִית שֶׁהוּא
יו"ד תַּחְתּוֹנָה, כְּמוֹ שְׁיו"ד
הַעֲלִיּוֹנָה, הַרְאֵנוּ שֶׁפְּסוּף.

וּמְשׁוּם כֶּף יְהִי, סוּד הַהִמְשָׁכָה
מְטְמִיר שֶׁל כָּל הַטְּמִירִים עַד
הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, וּבְדָבָר הַזֶּה
מִתְקַיֵּם כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר יְהִי רְקִיעַ, יְהִי מְאֹרֹת,
יְהִי אוֹר. בְּכֹל אוֹתָם הַמַּעֲשִׂים
שֶׁלְמַעֲלָה כְּתוּב יְהִי.

תָּא חֲזִי, הַלְלוּיָהּ, הֵכָא אֵית שְׁבַחָא עֲלָאָה
דְּמֵאֲרֵי דְכֻלָּא. אַתְר דְּלָא שְׁלֻטָא בֵּיה
עֵינָא לְמַנְדַע וּלְאַסְתַּבְּלָא (ס"א אַתְר), דְּאִיהוּ
טְמִירָא דְכָל טְמִירִין. וּמֵאֵן אִיהוּ, י"ה. שְׁמָא
עֲלָאָה עַל כֻּלָּא.

וּבְגִין כֶּף הַלְלוּיָהּ, שְׁבַחָא וּשְׁמָא כְּחֻדָא,
כְּלִילָן כְּחֻדָא. וְהֵכָא סְתִים מְלָה דְאָמַר
הַלְלוּיָהּ, וְלֹא אָמַר מֵאֵן הַלְלוּיָהּ, לְמֵאֵן אָמְרוּ
הַלְלוּ, אֵלָא כְּמָה דִי"ה סְתִים, הֵכִי שְׁבַחָא
דְּשְׁבוּחֵי סְתִים אֵינוֹן, דְּמִשְׁבָּחֵי לָא יִדְעֵנָא
מֵאֵן אֵינוֹן, וְהֵכִי אֶצְטְרִיף לְמַהֲוִי כֻלָּא סְתִים,
בְּרֻזָא עֲלָאָה. וְלְבַתֵּר דְּסְתִים בְּרֻזָא עֲלָאָה, גְלוּי
וְאָמַר, הַלְלוּ עַבְדֵי ה' הַלְלוּ אֵת שֵׁם ה'. בְּגִין
דְּדָא אִיהוּ אַתְר דְּלָא סְתִים כְּהוּא עֲלָאָה
טְמִירָא דְכָל טְמִירִין. דָּא הוּא אַתְר דְּאִקְרִי
שֵׁם, כְּמָה דְאֵתְ אָמַר, (שְׁמוֹאל ב' ו) אֲשֶׁר נִקְרָא שֵׁם
שֵׁם ה'.

כְּרַמָּאָה סְתִים דְּלָא (ס"א דָּא) גְלוּיָא, (תַּנְיִינָא) סְתִים
וְגְלוּיָא, וּבְגִין דְּקִימָא בְּאַתְגְּלוּיָא,
אָמַר אֵינוֹן דְּקָא מִשְׁבָּחֵי לְהוּא אַתְר, מֵאֵן
אֵינוֹן. וְקָאמַר דְּאֵינוֹן עַבְדֵי ה', דְּאַתְחִזּוּן
לְשַׁבַּחָא לְאַתְר דָּא.

יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ, מְאִי שְׁנָא דְקָאמַר יְהִי.
אֵלָא יְהִי, רְזָא דְאִמְשָׁכוּתָא מְהוּא אַתְר
עֲלָאָה, דְּאִיהוּ סְתִים דְּקָאמְרִין, דְּאִיהוּ י"ה,
עַד רְזָא דְבְרִית, דְּאִיהוּ יו"ד תַּתָּאָה, כְּגוֹוָנָא
דִּיו"ד עֲלָאָה, שִׁירוּתָא כְּסוּפָא.

וּבְגִין כֶּף יְהִי, רְזָא דְאִמְשָׁכוּתָא מְטְמִירָא
דְכָל טְמִירִין, עַד דְּרָגָא תַּתָּאָה. וּבְמִלָּה
דָּא אִתְקַיֵּים כָּל עוֹבְדָא דְבְרֵאשִׁית. כְּמָה דְאֵת
אָמַר, יְהִי רְקִיעַ, יְהִי מְאֹרֹת, יְהִי אוֹר.
בְּכֹל אֵינוֹן עוֹבְדִין דְּלְעִילָא כְּתִיב יְהִי.

בְּכָר אֵינּוֹן עוֹבְדִין דְּלִתְתָא, לָא כְּתִיב יְהוִי.
בְּגִין דְּרִזָּא דָא דְאִיהוּ (ס"א אַמְשִׁכּוּתָא) מְרִזָּא
עֲלָאָה, סְתִימִין דְּכָל סְתִימִין, לָא אֲתִקְיִים
אַלָּא בְּמִלִין עֲלָאי דְלַעֲיִלָא, וְלָא אֲתִמְר
בְּאֵינוֹן (דף רלג ע"ב) מְלִין תְּתַאֲיִן דְּלִתְתָא.
וְבָדָא מִתְבְּרָךְ שְׁמָא קְדִישָׁא בְּכֻלָּא, וְעַל דָּא
כְּתִיב יְהוִי שֵׁם יְיָ מְבוֹרָךְ וְגו', מִמְזַרְח
שְׁמֵשׁ עַד מְבוֹאוֹ, דָּא אֲתֵר עֲלָאָה, דְקָא נְהִיר
מִנִּיהַ שְׁמֵשׁ, וְנְהִיר לְכֻלָּא. וְדָא הוּא אֲתֵר
דְרִישָׁא עֲלָאָה סְתִימָאָה.

וְעַד מְבוֹאוֹ, דָּא הוּא אֲתֵר קְשָׁרָא, דְאֲתִקְשֵׁר
בֵּיה מְהִימְנוּתָא כְּדָקָא חֲזִי, וּמִתְפָּזֵן נְפָקֵן
בְּרַכָּאן לְכֻלָּא, וְעֲלֵמָא מְהִכָּא אֲתִזֵּן, כְּמָה
דְאֲתִמְר. וּבְגִין כְּךָ קִיַּמָּא הַאי אֲתֵר לְאֲתִזְנָא
מְעִילָא, וְלֹאֲתִבְרַכָּא מִתְפָּזֵן. וְכֻלָּא קִיַּמָּא
בְּאֲתִעְרוּתָא דְלִתְתָא, דְמִתְעָרִי אֵינוֹן עֲבָדִי יְיָ,
פַּד מְבָרְכִי שְׁמָא קְדִישָׁא, כְּדָקָאֲמַרְן. וּבְגִין כְּךָ
דְאִיהוּ בְּאֲתִגְלִיָּא, כְּתִיב הִלְלוּ עֲבָדִי יְיָ הִלְלוּ
אֶת שֵׁם יְיָ.

אֲדַהְבִי הוּה נְהִיר צְפָרָא, נְפָקוּ מִן מְעֵרְתָא,
וּבְהֵהוּא לִילְיָא לָא דְמִיכוּ. אֲזִלוּ
בְּאַרְחָא, פַּד נְפָקוּ מֵאֵינוֹן טוּרִין, יִתְבוּ וְצִלוּ
צְלוּתָא. מְטוּ לְחַד כְּפַר, וְיִתְבוּ תְפָזֵן כָּל הַהוּא
יּוֹמָא, בְּהֵהוּא לִילְיָא נְמוּ, עַד דְהוּה פְּלָגוּת
לִילְיָא, קָמוּ לְאֲתַעְסְקָא בְּאוּרִיָּתָא.
פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא
לְאִמּוֹר כְּךָ יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל וְגו', וַיְבָרְכֶם
בַּיּוֹם הַהוּא, מָאי בַיּוֹם הַהוּא, דְהָא סְגִי
דְקָאֲמַר וַיְבָרְכֶם. וְתוּ, כָּל לְאִמּוֹר פְּתִיב חֲסֵר,
וְהָכָא לְאִמּוֹר בּוּי"ו כְּתִיב, (בְּכֻלָּא כְּתִיב לְאִמּוֹר, בְּלֹא וּא"ו,
וְהָכָא כְּתִיב לְאִמּוֹר) מָאי שְׁנָא.

בִּנְיָתִים הָאִיר הַבְּקָר וַיִּצְאוּ
מִהַמְעָרָה, וּבְאוֹתוֹ הַלִּילָה לָא
יִשְׁנוּ. הִלְכוּ בְּדֶרֶךְ. כְּשִׁיִּצְאוּ
מֵאוֹתָם הָהָרִים, יִשְׁבוּ וְהִתְפַּלְלוּ
תְּפִלָּה. הִגִּיעוּ לְכַפָּר אָחַד וַיִּשְׁבוּ
שֵׁם כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. בְּאוֹתוֹ
הַלִּילָה יִשְׁנוּ עַד שֶׁהִיָּה חֲצוֹת
הַלִּילָה, וְקָמוּ לְהִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה.
פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, וַיְבָרְכֶם
בַּיּוֹם הַהוּא לְאִמּוֹר כְּךָ יְבָרַךְ
יִשְׂרָאֵל וְגו'. וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא,
מָה זֶה בַּיּוֹם הַהוּא? שְׁהִירִי
מִסְפִּיק שְׁאֲמַר וַיְבָרְכֶם. וְעוֹד, כָּל
לְאִמּוֹר כְּתוּב חֲסֵר, וְכָאן לְאִמּוֹר
בְּאוֹת וַי"ו כְּתוּב, [שְׁכַלְכֶם כְּתוּב לְאִמּוֹר
כִּי אוֹת ו', [כָּאן כְּתוּב לְאִמּוֹר] לְמָה הַשְּׁנוּי?
אַלְיָא סוּד הוּא, וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם
הַהוּא. מָה זֶה בַּיּוֹם הַהוּא? סוּד
הַדְרָגָה הַמְּנַגֵּה עַל הַבְּרָכוֹת

בְּיָוֵן עוֹבְדִין דְּלִתְתָא, לָא כְּתִיב יְהוִי.
בְּגִין דְּרִזָּא דָא דְאִיהוּ (ס"א אַמְשִׁכּוּתָא) מְרִזָּא
עֲלָאָה, סְתִימִין דְּכָל סְתִימִין, לָא אֲתִקְיִים
אַלָּא בְּמִלִין עֲלָאי דְלַעֲיִלָא, וְלָא אֲתִמְר
בְּאֵינוֹן (דף רלג ע"ב) מְלִין תְּתַאֲיִן דְּלִתְתָא.
וְבָדָא מִתְבְּרָךְ שְׁמָא קְדִישָׁא בְּכֻלָּא, וְעַל דָּא
כְּתִיב יְהוִי שֵׁם יְיָ מְבוֹרָךְ וְגו', מִמְזַרְח
שְׁמֵשׁ עַד מְבוֹאוֹ, דָּא אֲתֵר עֲלָאָה, דְקָא נְהִיר
מִנִּיהַ שְׁמֵשׁ, וְנְהִיר לְכֻלָּא. וְדָא הוּא אֲתֵר
דְרִישָׁא עֲלָאָה סְתִימָאָה.
וְעַד מְבוֹאוֹ, דָּא הוּא אֲתֵר קְשָׁרָא, דְאֲתִקְשֵׁר
בֵּיה מְהִימְנוּתָא כְּדָקָא חֲזִי, וּמִתְפָּזֵן נְפָקֵן
בְּרַכָּאן לְכֻלָּא, וְעֲלֵמָא מְהִכָּא אֲתִזֵּן, כְּמָה
דְאֲתִמְר. וּבְגִין כְּךָ קִיַּמָּא הַאי אֲתֵר לְאֲתִזְנָא
מְעִילָא, וְלֹאֲתִבְרַכָּא מִתְפָּזֵן. וְכֻלָּא קִיַּמָּא
בְּאֲתִעְרוּתָא דְלִתְתָא, דְמִתְעָרִי אֵינוֹן עֲבָדִי יְיָ,
פַּד מְבָרְכִי שְׁמָא קְדִישָׁא, כְּדָקָאֲמַרְן. וּבְגִין כְּךָ
דְאִיהוּ בְּאֲתִגְלִיָּא, כְּתִיב הִלְלוּ עֲבָדִי יְיָ הִלְלוּ
אֶת שֵׁם יְיָ.

אֲדַהְבִי הוּה נְהִיר צְפָרָא, נְפָקוּ מִן מְעֵרְתָא,
וּבְהֵהוּא לִילְיָא לָא דְמִיכוּ. אֲזִלוּ
בְּאַרְחָא, פַּד נְפָקוּ מֵאֵינוֹן טוּרִין, יִתְבוּ וְצִלוּ
צְלוּתָא. מְטוּ לְחַד כְּפַר, וְיִתְבוּ תְפָזֵן כָּל הַהוּא
יּוֹמָא, בְּהֵהוּא לִילְיָא נְמוּ, עַד דְהוּה פְּלָגוּת
לִילְיָא, קָמוּ לְאֲתַעְסְקָא בְּאוּרִיָּתָא.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא
לְאִמּוֹר כְּךָ יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל וְגו', וַיְבָרְכֶם
בַּיּוֹם הַהוּא, מָאי בַּיּוֹם הַהוּא, דְהָא סְגִי
דְקָאֲמַר וַיְבָרְכֶם. וְתוּ, כָּל לְאִמּוֹר פְּתִיב חֲסֵר,
וְהָכָא לְאִמּוֹר בּוּי"ו כְּתִיב, (בְּכֻלָּא כְּתִיב לְאִמּוֹר, בְּלֹא וּא"ו,
וְהָכָא כְּתִיב לְאִמּוֹר) מָאי שְׁנָא.

אַלְיָא רִזָּא אִיהוּ, וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא, מָאי
בַּיּוֹם הַהוּא, רִזָּא דְדִרְגָּא דְאֲתַמְנָא עַל

למעלה. יום ההוא - יום מאותו מקום עליון שנקרא הוא, ויום ההוא הזה שאין פרוי בין יום לבין הוא, ובכל מקום היום ההוא, זה (הוא) שתי דרגות (עליונות), דרגה עליונה ותחתונה, שהן פאחת.

ומשום כך, כשרצה יעקב לברך את בני יוסף, ברכם ביחוד שלמעלה ומטה כלם כאחד, [לאמור בואו, שנקלל וא"ו בניכם. על זה יחד אותם ביחוד שלמעלה כלם כאחד] כדי שתתקיים ברכתם, ואחר כך פלל הפל כאחד ואמר כך יברך ישראל [לאמר]. מה זה כך? ודאי זה סוד היחוד, בתחלה מלמטה למעלה [יום ההוא מלמטה למעלה], ואחר כך יורד לאמצע ולמטה. לאמור - בואו, הרי האמצע. ואחר כך יורד למטה כך, וכך הוא יפה בראוי, מלמטה למעלה, וממעלה למטה.

כך יברך ישראל, מה זה ישראל? ישראל הזקן. לא כתוב יברך ישראל, אלא יברך, שהרי ישראל נוטל ברכות מלמעלה, ואחר כך הוא מברך את הפל בדרגה התחתונה הזו דוקא, שאמר כך יברך ישראל לאמר. ישמך אלהים כאפרים וכמנשה. הקדים את אפרים בתחלה, משום שאפרים על שם [של יוסף] ישראל. מנין לנו? מזה שפשט אפרים יצא, עד שלא השלם זמן שעבוד מצרים, דחקו את השעה ויצאו מהגלות, קמו עליהם שונאים והרגו אותם, וכתוב בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה, משמע שכתוב (יחזקאל לו) כל בית ישראל המה, ולכן הקדים את אפרים קדם מנשה, ולכן אפרים משאו לצד מערב, ומסעו היה.

בא ראה, הברכה שברך את בני

ברכאן לעילא. יום ההוא, יום מההוא אתר עלאה, דאקרי הוא. והאי יום ההוא, דלית פירוודא בין יום ובין הוא, ובכל אתר היום ההוא, דא (הוא) תרין דרגין (עליון), דרגא עלאה ותתאה דאינון כחדא.

ובגין כך, פד בעא יעקב לברכא לבנוי דיוסף, בריך לון ביחודא דלעילא ותתא כלהו כחדא, (כ"א לאמור בואו דאתכליל וא"ו בנייהו, על דא יחד לון ביחודא דלעילא בלהו כחדא) בגין דיתקיים ברכתהון, ולבתר פליל פלא כחדא. ואמר, כך יברך ישראל (לאמר). מאי כך. ודאי דא רזא דיחודא, בקדמיתא מתתא לעילא (כ"א יום ההוא מתתא לעילא), ולבתר נחית לאמצעיתא ולתתא. לאמור בואו הוה אמצעיתא. ולבתר נחית לתתא כך. והכי הוא גאון פדקא חזי, מתתא לעילא ומעילא לתתא.

כך יברך ישראל, מאי ישראל, ישראל סבא. יבורך ישראל לא כתיב, אלא יברך, דהא ישראל נטיל ברכאן מלעילא, ולבתר איהו מברך לכלא, בהאי דרגא תתאה דייקא, דקאמר כך יברך ישראל לאמר.

ישמך אלהים כאפרים וכמנשה, אקדים ליה לאפרים בקדמיתא, בגין דאפרים על שמא (דיוסף) דישראל אקרי. מנא לן. מהא, דכד שבטא דאפרים נפק, עד לא אשתלים זמנא דשעבודא דמצרים, דחקו שעמא ונפקו מן גלותא, קמו עליהון שגאיהון וקטלו לון. וכתיב, (יחזקאל לו) בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה. משמע דכתיב, (יחזקאל לו) כל בית ישראל המה, ועל דא אקדים לאפרים קדם מנשה. בגין כך אפרים מטוליה לסטר מערב, ומטלנוי הוה.

תא חזי, ברכתא דבריך לבני יוסף, אמאי

יוסף, למה הקדים להם ברכות עד שלא יברך את בניו? אלא מפאן שחביבות בני בניו של אדם חביבה עליו יותר מבניו, ולכן הקדים חביבות בני בנו קדם לבנו לברך אותם בתחלה.

ויברכם ביום ההוא לאמור. רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים קטו) ה' זכרנו יברך יברך את בית ישראל וגו'. ה' זכרנו יברך - אלו הגברים. יברך את בית ישראל - אלו הנשים. משום שזכרים צריכים להתברך בתחלה, ואחר כך נשים, ונשים לא מתברכות אלא מברפת הזכרים, ששזכרים מתברכים, אז מתברכות הנשים. ואם תאמר מזה שפתוב (ויקרא טו) וכפר בעדו ובעד ביתו, שצריך לכפר עליו בתחלה ואחר כך על ביתו, משום שמתברך ממנו.

בא ראה שנשים לא מתברכות אלא רק מגברים, ששמתברכים אלו בתחלה, ומברכה זו מתברכות. אלא במה בארנו יברך את בית ישראל? אלא הקדוש ברוך הוא נתן תוספת ברכות לזכר שנושא, משום שמתברכת ממנו האשה, וכן בכל מקום נותן הקדוש ברוך הוא תוספת ברכות לזכר שנושא, משום שמתברך [ממנו אשתו. וכן בכל מקום נותן הקדוש ברוך הוא תוספת ברכות לזכר שנושא כדי שמתברך ממנו הנקבה] מאותה תוספת הברכות. כיון שנושא האדם, נותן לו שני חלקים, אחד לו ואחד לנקבתו, והוא נוטל הכל - חלקו וחלק נקבתו.

בא ראה, ויברכם ביום ההוא [לאמור. בך אותם ברכות ולכל אלו שצאו מהם], אחר כך לאמור בוא"ו. כאן נרמז בן בכור, (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב (ירמיה לא) ואפרים בכורי הוא, ועל דא תוספת וא"ו.

אקדים לון ברכאן, עד לא יברך לבנוי. אלא מברך, דחביבותא דבני בניו, חביב עליה דבר נש יתיר מבנוי. ובגין כך, אקדים חביבותא דבני בניו קודם לבנוי, לברכא לון בקדמיתא.

ויברכם ביום ההוא לאמור, רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים קטו) יי זכרנו יברך יברך את בית ישראל וגו'. יי זכרנו יברך, אליו גוברין. יברך את בית ישראל, אליו נשין.

בגין דדכורין בעיין לאתברכא בקדמיתא, ולבתר נשין, ונשין לא מתברכן אלא מברכתהון דדכורין, דכד דכורין מתברכן פדין נשין מתברכן. ואי תימא מהא, דכתיב, (ויקרא טו) וכפר בעדו ובעד ביתו, דבעי לכפרא עליה בקדמיתא, ולבתר על ביתיה, בגין דמתברכא מגייה.

תא חזי, דנשין לא מתברכן אלא מגוברין, פד אתברכן אינון בקדמיתא, ומהאי ברכתא מתברכן. אלא במאי אוקימנא יברך את בית ישראל. אלא קדשא בריך הוא יהיב תוספת ברכאן לדכורא דנסיב, בגין דמתברכא מגייה אתתא. וכן בכל אתר (דף רגג ע"ב) יהיב קדשא בריך הוא תוספת ברכאן לדכורא דנסיב, בגין דמתברכא (מגיה אתתא וכן בכל אתר יהיב קדשא בריך הוא תוספת ברכאן לדכורא דנסיב, בגין דמתברך מגיה נוקבא) מההוא תוספת דברכאן. כיון דאנסיב פר נש יהיב ליה תרין חולקין, חד ליה וחד לנוקביה, ואיהו נוטיל פלא, חולקיה וחולק נוקביה.

תא חזי, ויברכם ביום ההוא, (ס"א לאמור בריך ברכאן לון ולכל דנפקון מגייהו) לבתר לאמור בוא"ו, הקא אתרמיזא ברא בוכרא, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתיב, (ירמיה לא) ואפרים בכורי הוא, ועל דא תוספת וא"ו.

רבי חזקיה פתח, (תהלים קלט) גְּלָמִי רָאוּ עֵינַיְךָ וְעַל סִפְרָךְ כָּלֵם יִכְתְּבוּ וְגו'. פסוק זה בארוהו בכמה מקומות. אבל בא ראה, כל אותן הנשמות שהיו מיום שנברא העולם, כלן עומדות לפני הקדוש ברוך הוא עד שלא ירדו לעולם באותה דמות ממש שנראים אחר כך בעולם, ואותו מראה של גוף האדם שעומד בעולם הזה, כך עומד למעלה. ובשעה שנשמה זו מזמנת לרדת לעולם, אותה נשמה באותה דמות ממש שעומדת בעולם הזה, כך עומדת [למעלה] לפני הקדוש ברוך הוא, ומשביע אותה הקדוש ברוך הוא שתשמר מצוות התורה ולא לעבר על הכריתות.

ומנין לנו שעומדת לפניו? שכתוב (מלכים א יז) חִי ה' אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לְפָנָיו. עמדתי ודאי, והרי פשוטה. ולכן גלמי ראו עיניך, עד שלא יתראה [העולם] בעולם. ועל ספרך כלם יכתבו, שהרי כל הנשמות באותה דמות שלהם, כלם בספר כתובים. ימים יצרו, הרי פשוטה יצרו ודאי. ולא אחד בהם, בעולם הזה לעמד בקיום רבונם כראוי.

בא ראה, ימי בן האדם כשזוכה בעולם הזה במעשים טובים, הימים שלו מתרבים למעלה מאותו מקום שהוא מדת ימיו. פתח ואמר, (תהלים לט) הוֹדִיעֵנִי ה' קְצֵי וּמִדַּת יְמֵי מָה הֵיא וְגו'. פסוק זה בארוהו. אבל בא ראה, קצֵי - זה קץ הימין, שנקשר בדרך. ומדת ימי מה היא - זהו שמתמנה [שיש ממנה] ממש על ימיו.

אמר רבי יהודה, הרי שמעתי מרבי שמעון שפסוק זה נאמר על אותם הימים שנגזרו עליו

רבי חזקיה פתח, (תהלים קלט) גְּלָמִי רָאוּ עֵינַיְךָ וְעַל סִפְרָךְ כָּלֵם יִכְתְּבוּ וְגו', הַאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ בְּכֹמָה אֲתֵר. אָבֵל תָּא חֲזִי, כָּל אֵינֻן נִשְׁמַתִּין דְּהוּוּ מִיּוֹמָא דְאֲתַבְּרִי עֲלֵמָא, כְּלָהוּ קַיְיִמִי קָמִי קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עַד לָא נַחְתּוּ לְעֲלֵמָא, בְּהֵוּא דִּיּוֹקְנָא מִמָּשׁ דְאֲתַחֲזוּן לְבַתֵּר בְּעֲלֵמָא. וְהֵוּא חֲזִיו דְּגוּפָא דְבַר נֶשׁ דְּקָאִים בְּהֵאִי עֲלֵמָא, הֲכִי קָאִים לְעִילָא.

ובשעתא דנשמתא דא זמינא לאחתא בעלמא, ההיא נשמתא בההיא דיוקנא ממש דקיימא בהאי עלמא, הכי קאים (לעילא) קמי קדשא בריך הוא, ואומי לה קדשא בריך הוא דיטור פקודי אורייתא, ולא יעבר על קיימין.

ובנא לן דקיימין קמיה, דכתיב, (מלכים א יז) חִי יי אשר עמדתי לפניו. עמדתי ודאי, והא אוקמוה. ובגין כך גלמי ראו עיניך, עד לא יתחזי (צולמא) בעלמא. ועל ספרך כלם יכתבו, דהא כל נשמתין, בההוא דיוקנא דלהון, כלהו בספרא כתיבין. ימים יצרו, הא אוקמוה יצרו ודאי, ולא אחד בהם, בהאי עלמא למיקם בקיומא דמאריהון, כדקא חזי.

תא חזי, יומין דבר נש, פד זכי בהאי עלמא בעובדין טבאן, יומין דיליה אתברכאן לעילא, מההוא אתר דאיהו מדת יומוי. פתח ואמר, (תהלים לט) הוֹדִיעֵנִי יי קְצֵי וּמִדַּת יְמֵי מָה הֵיא וְגו', הַאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ. אָבֵל תָּא חֲזִי, קְצֵי, דָא קִץ הַיְמִין, דְאִיהוּ מִתְקַשֵּׁר בֵּיהּ בְּדוּר. וּמִדַּת יְמֵי מָה הֵיא, דָא אִיהוּ דְאֲתַמְנֵי (נ"א דאית ממנה) ממש על יומוי.

אמר רבי יהודה, הא שמענא מרבי שמעון, דהאי קרא אתמר, על אינון יומין

מאדם הראשון, שהם שבועים, שהרי נאמר שחיים בכלל לא היו לו, אלא שאדם נתן לו מאותם ימים שלו שבועים שנים.

וכוד זה, וילון לא משמש כלום, והלכנה לא מאירה כלל מעצמה, ושבועים שנים מאירות לה בכל צדדיה, והם חיי דוד סתם. ועל זה רצה דוד מהקדוש ברוך הוא לדעת סוד זה, ועל מה אין חיים ללכנה מעצמה, ולדעת את העקר שלה.

ומדת ימי מה היא - זוהי דרגה [של העולם] עליונה נסתרת שעומדת על כל אותם הימים שהם חיים שלה, מקום שמאיר לכל. אדעה מה חדל אני - אמר דוד, אדע על מה חדל אני אור מעצמי ונמנע ממני כשאור כל אותם האורות העליונים שיש להם לכלם חיים, ואני על מה אני חדל ועל מה נמנע ממני. ונהו מה שרצה דוד לדעת, ולא נתנה לו רשות לדעת.

תוספתא

קול גלגל מתגלגל ממטה למעלה, מרפבויה סגורות, הולכות ומתגלגלות. קול נעימות עולה ויורד, הולך ומשוטט בעולם. קול שופר שופע בעמקי הדרגות מסובב דרגה [גלגל] סביבה. יושבות שתי מגרפות מימין ומשמאל, בשני גונים נשאבים זה בזה, זה לבן וזה אדם, ושניהם סובבים גלגל למעלה, סובב לזמן - לבן עולה, וסובב לשמאל - אדם יורד, והגלגל סובב תמיד ולא שוכך.

שתי צפרים עולות, שמצפצפות, אחת לצד דרום ואחת לצד צפון. פורחים באויר צפוף, וקול נעימת הגלגל מתחברים באחד, ואז (תהלים צ"ב) מזמור שיר ליום השבת. וכל הברכות שופעות בלחש בנעימות הזו [מקול], מתוף

דאתגזרו עלוי מאדם קדמא, דאינון שבועין. דהא אתמר, דחייין כלל לא הוו ליה, אלא דיהיב ליה אדם מאינון יומין דיליה, שבועין שנין.

ורוא דא, וילון לא משמש כלום, וסיהרא לא נהרת מגרמה כלל, ושבועין שנין נהרין לה בכל סטרהא, ואינון חיי דוד סתם. ועל דא בעא דוד לקדשא ברין הוא, למנדע רזא דא, על מה לית לה חייין לסיהרא מגרמה, ולמנדע עקרא דילה.

ומדת ימי מה היא, דא הוא דרגא (כ"א דעלמא) עלאה סתימא, דאיהו קיימא על כל אינון יומין, דאינון חייין דילה, אתר דנהיר לכלא. אדעה מה חדל אני. אמר דוד, אנדע על מה חדל אנא נהורא מגרמי, ואתמנע מני, כשאור כל אינון נהוראין עלאין דאית לון חייין לכלהו, ואנא על מה אנא חדל, ועל מה אתמנע מני. ודא הוא דבעא דוד למנדע, ולא אתייהיב ליה רשותא למנדע.

תוספתא

קל גלגלא מתגלגלא מתפא לעילא, רתיכהא טורקהא אזלין ומתגלגלי. קל נעימותא סלקא ונחתא, אזלא ושטיא בעלמא. קל שופרא נגיד בעומקי דדרגי אסחר דרגא (כ"א גלגלא) סחרנהא. יתבין תרין מגרופין, מימינא ומשמאלא, בתרין גונוין משתאבין דא בדא, דא חוור ודא סומק, ותריוויהו סחרין גלגלא לעילא, אסחר לימינא חוורא סלקא, ואסחר לשמאלא סומקא נחתא. וגלגלא אסחר תדיר ולא שכיך.

תרין צפרין סלקין, דקא מצפצפון, חד לסטר דרום, וחד לסטר צפון. פרחין באוירא צפופא, וקל נעימו דגלגלא מתחברין כחדא, פדין (תהלים צ"ב) מזמור שיר ליום השבת. וכל ברקאן נגדין בלחישו בדא נעימו (מקול), מגו רחימו דקול שופרא. לקבלא אינון ברקאן,

אֶהְבֶּת קוֹל הַשּׁוֹפָר. כִּנְגַד אוֹתָן בְּרֻכּוֹת יוֹרְדוֹת מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וְנִגְנְזוּ כְּאֶחָד בְּחוּף עִמָּק הַבְּאֵר, נְבִיעַת הַבְּאֵר שְׁלֵא פוֹסְקֶת בְּלַחֲשׁ, עַד שְׁמַתְמֵלָא אוֹתוֹ גִּלְגַּל סוֹכֵב.

אוֹתָן שְׁתֵּי מְגֻרְפוֹת סוֹכְבוֹת, אַחַת הַיְמִינִית, קוֹרְאֵת בְּחִיל וְאוֹמְרָת: זֶהר שְׁזוֹהָרִים שְׁעוֹלָה וְיוֹרֵד, שְׁנֵי אֲלֵפֵי עוֹלָמוֹת הָאִירוֹ. עוֹלָם הָאֲמֻצָּע בְּתוֹכָם הָאֵר בְּזֶהר רְבוּנָךְ. כָּל אוֹתָם בְּעֲלֵי הַעֵינַיִם הִסְתַּפְּלוּ וּפְקָחוּ עֵינֵיכֶם, וְתוֹפּוּ לְאוֹר הַזֶּה, לְעִדּוֹן הַזֶּה. אֵלוּ הֵן בְּרֻכּוֹת שְׁשׁוּפְעוֹת מִלְמַעְלָה, מִי שְׁזוֹכָה, גִּלְגַּל עוֹלָה סוֹכֵב יְמִינָה, וְשׁוֹפֵעַ וּמוֹשֵׁף לְאוֹתוֹ הַזּוֹכָה, וּמִתְעַדֵּן מִבְּרֻכּוֹת אֵלוּ הַעֲלִיּוֹנוֹת הַזּוֹהָרוֹת. אֲשֶׁרֵיהֶם אוֹתָם שְׁזוֹכִים בָּהֶם.

וּבְשֵׁרָא זוֹכָה, גִּלְגַּל סוֹכֵב, וְאוֹתָהּ מְגֻרְפָה שֶׁל צַד שְׁמַאל סוֹכְבַת וְיוֹרְדַת לְמַטָּה, וּמִמְשִׁיכָה דִין עַל זֶה שְׁלֵא זוֹכָה, וְקוֹל יוֹצֵא: אוֹי לְאוֹתָם רְשָׁעִים שְׁלֵא זָכוּ. מֵאוֹתוֹ צַד יוֹצֵאת אֵשׁ שֶׁל שְׁלֵהֶבֶת שְׁדוֹלְקָת, שְׁשׁוֹרָה עַל רֵאשֵׁי הַרְשָׁעִים. אֲשֶׁרֵיהֶם אוֹתָם כָּל אוֹתָם שֶׁהִלְכוּ בְּדֶרֶךְ אֲמַת בְּעוֹלָם הַזֶּה לְזָכוֹת לְאוֹתוֹ אוֹר עֲלִיּוֹן, בְּרֻכּוֹת מְצַחְצוֹחוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נח) וְהַשְּׁבִיעַ

בְּצַחְצוֹחוֹת נִפְשֶׁךְ. עַד כַּאֵן הַתּוֹסַפְתָּא בֵּא רְאֵה, כָּל הַבְּרֻכּוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת, כִּלְן נִמְסְרוּ לְדִרְגָּה הַזּוֹ לְכֶרֶךְ אֵת הַכֵּל. וְאֵף עַל גֵּב שְׁאִין לָהּ אוֹר מַעְצָמָה, כָּל הַבְּרֻכּוֹת וְכָל הַשְּׁמִחָה וְכָל הַטּוֹב, כָּלֵם עוֹמְדִים בָּהּ וּמִמְנָה [עוֹמְדִים] יוֹצֵאִים, וְעַל זֶה נִקְרְאֵת כּוֹס שֶׁל

בְּרָכָה, וְנִקְרְאֵת בְּרָכָה מְמֵשׁ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (משלי י) בְּרֻכַת ה' הִיא תַעֲשִׂיר. וְעַל זֶה כְּתוּב (דברים לג)

נִחְתִּין מִלְעִילָא לְתַתָּא, וְאַתְגְּנִיזוּ פְּתָדָא כְּגוֹ (שמות ס"ג ע"ב) עוֹמְקָא דְבִירָא, נְבִיעוֹ דְבִירָא דְלֵא פְּסָקָא בְּלַחֲשׁוֹ, עַד דְאַתְמַלִּיא הֵהוּא גִלְגַּלָּא סַחְרָא.

אֵינּוֹן תְּרִין מְגֻרְפוֹן סַחְרָן, חַד דִּימִינָא, קְרָא בְּחִיל וְאָמַר, זֶהִירוּ דְזַהֲרִין דְסָלְקָא וְנִחְתָּא, תְּרֵי אֲלֵפֵי עֲלֵמִי"ן אֲזַדְהֲרוּ. עֲלֵמָא דְאֲמֻצְעִיתָא בְּגוֹיִיָּהּ, אֲזַדְהֲרָ בְּזוֹהָרָא דְמֵאֲרָךְ. כָּל אֵינּוֹן מְאָרֵי דְעֵינִין, אֲסַתְּפְלוּ וּפְקָחוּ עֵינֵיכוֹן, וְתוֹפּוֹן לְהֵאֵי נְהִירוֹ, לְהֵאֵי עִדּוּנָא, אֲלִין אֵינּוֹן בְּרַכָּאן דְנִגְדֵי מִלְעִילָא, מָאן דְזָכִי, גִּלְגַּלָּא סָלְקָא אֲסַחֲרֵי לִימִינָא, וְאַנְגִיד וְאֲמַשִּׁיף לְהֵהוּא דְזָכִי, וְאַתְעַדֵּן מֵאֲלִין בְּרַכָּאן עֲלֵאִין דְזַהֲרָן, וְכַאֲן אֵינּוֹן דְזָכָאן בְּהוּ.

וְכַד לֵא זָכִי, גִּלְגַּלָּא אֲסַחֲרֵי, וְהֵהוּא מְגֻרְפוֹא דְלִסְטֵר שְׁמַאֲלָא, אֲסַחֲרֵי וְנִחַת לְתַתָּא, וְאֲמַשִּׁיף דִּינָא עַל הֵאֵי דְלֵא זָכִי, וְקָלָא נְפָקָת, וְוִי לְאֵינּוֹן חִיבִין דְלֵא זָכוּ. מֵהֵהוּא סְטֵרָא, נְפִיק אֲשָׁא דְשְׁלֵהוּבָא דְדָלִיק, דְשֵׁאֲרֵי עַל רִישִׁיהוֹן דְחִיבִיבָא. וְכַאֲן אֵינּוֹן, כָּל אֵינּוֹן דְאֲזֵלוּ כְּאוֹרָה קְשׁוּט בְּהֵאֵי עֲלֵמָא, לְמַזְפֵי לְהֵהוּא נְהוֹרָא עֲלֵאָה, בְּרַכָּאן דְצַחְצוֹחֵן, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (ישעיה נח) וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצוֹחוֹת נִפְשֶׁךְ (עַד כַּאֵן תּוֹכַפְתָּא):

תָּא חֲזִי, כָּל בְּרַכָּאן עֲלֵאִין, כִּלְהוּ אֲתַמְסְרוּ לְהֵאֵי דְרִגְנָא, לְבְּרַכָּא לְכֵלָא. וְאֵף עַל גֵּב דְלִית לָהּ נְהוֹרָא מְגֻרְמָה, כָּל בְּרַכָּאן, וְכָל חִידוֹ, וְכָל טִיבוֹ, כִּלְהוּ קִימִין בָּהּ, וּמִמְנָה (קו"פ) נְפָקִי, וְעַל דָּא אֲתַקְרִיאַת כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. וְאַקְרִי בְּרָכָה מְמֵשׁ, כְּמָה דְכְּתִיב, (משלי י) בְּרֻכַת ה' הִיא תַעֲשִׂיר, וְעַל דָּא כְּתִיב, (דברים לג) וּמִלָּא בְּרֻכַת ה' יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה.

וּבְגִין כֶּף אֵית לָהּ בְּכֵלְהוּ שִׁיּוֹר, וּמִכֵּלְהוּ אֲתַמְלִיא, וּמִכֵּלְהוּ אֵית בָּהּ, וְאַתְבְּרָכָא מְכָל (דף רלד ע"א) אֵינּוֹן בְּרַכָּאן עֲלֵאִין, וְאַתְמְסְרוּ לָהּ בְּרַכָּאן לְבְּרַכָּא, מְנַלָּן. דְאָמַר רַבִּי יִצְחָק,

בְּרָכָה, וְנִקְרְאֵת בְּרָכָה מְמֵשׁ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (משלי י) בְּרֻכַת ה' הִיא תַעֲשִׂיר. וְעַל זֶה כְּתוּב (דברים לג) וּמִלָּא בְּרֻכַת ה' יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה.

וְכֵן יֵשׁ לָהּ בְּכֵלְם שִׁיּוֹר, וּמִכֵּלְם מִתְמַלְאֵת וּמִכֵּלְם יֵשׁ בָּהּ, וּמִתְבְּרַכַת מְכָל אוֹתָן בְּרֻכּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת,

ונמסרו לה ברכות לברך. מנין לנו? שאמר רבי יצחק, יעקב ברוך את בני יוסף ממקום זה שכל הברכות נמסרו בידו לברך, כמו שנאמר (בראשית יב) והיה ברכה. מפאן והלאה הברכות נמסרו בידך.

בא ראה, כמו זה אנו מברכים ומשבחים את השם הזה, ועל זה הלל, שאותם ימים שאומרים הלל. שאמר רבי חזי, בהלל צריכים שלש דרגות: חסידים, צדיקים, וישראלים. (משום שנתעלה כבוד הקדוש ברוך הוא באלו הדרגות) חסידים מצד הימין, צדיקים מצד השמאל, וישראל מכל אותם הצדדים, משום [שהישרים] שישאל כלולים מכלם, ועל זה עולה תשבחת הקדוש ברוך הוא מהכל, וכן בכל מקום שישאל משבחים את הקדוש ברוך הוא מלמטה, עולה כבודו בכל.

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (תהלים ק) פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם. האי קרא אוקמוה, ואקשו ביה חבריאי. (אלא תו אית ביה סדר קורדישא) פנה, הקשיב מיבעי ליה, או שמע, מאי פנה.

או שמע. מה זה פנה? אלא כל תפלות העולם - תפלות, ותפלת היחיד לא נכנסת לפני המלך הקדוש אלא בכח חזק. שעד שלא נכנסת אותה תפלה להתעטר במקומה, משגיח בה הקדוש ברוך הוא ומסתכל בה, ומסתכל בחטאי ובכחות אותו האדם, מה שאינו עושה כן בתפלת הרבים, שתפלת הרבים כמה הן תפלות שאינן [מבני] מצדיקים, וכלן נכנסות לפני הקדוש ברוך הוא, ולא משגיח בחטאיהם.

משום כך פנה אל תפלת הערער, מהפך

יעקב ברוך לבנוי דיוסף, מאתר דא דכל ברכאן אתמסרו בידיה לברכא, כמה דאת אמר, (בראשית יב) והיה ברכה. מפאן ולהלאה ברכאן אתמסרו בידך.

תא חזי, פגוונא דא אנו מברכין ומשבחין לשמא דא, ועל דא הלילא, דאינון יומין דקאמרי הלילא. דאמר רבי חזי, בהלילא צריכין ג' דרגין, חסידים, צדיקים, וישראלים. (ס"א בניו דסתלק וקרא דקדשא ברוך הוא על בלא באלו דרגין) חסידים, מסטרא דימינא, צדיקים מסטרא דשמאלא, וישראל מכל אינון סטרין, בגין (דושרים) דישאל כלילן מכלהו, ועל דא אסתלק תושבחתא דקדשא ברוך הוא מכלא, וכן בכל אתר דישאל משבחין ליה לקדשא ברוך הוא מתתא, אסתלק יקרין בכלא:

ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וגו', רבי אבא פתח ואמר, (תהלים ק"ב) פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם. האי קרא אוקמוה, ואקשו ביה חבריאי. (אלא תו אית ביה סדר קורדישא) פנה, הקשיב מיבעי ליה, או שמע, מאי פנה.

אלא כל צלותין דעלמא צלותין. וצלותא דיחיד, לא עאל קמי מלכא קדישא, אלא בחילא תקיפא. דעד לא עאלת היא צלותא לאתעטרא בדוכתה, אשגח בה קדשא ברוך הוא, ואסתכי בה, ואסתכי בחובוי ובזכותיה דההוא בר נש, מה דלא עביד כן בצלותא דסגיאין. דצלותא דסגיאין כמה אינון צלותין דלא (מבני) מן זכאין אינון, ועאלין פלהו קמי קדשא ברוך הוא, ולא אשגח בחובייהו.

בגין כך, פנה אל תפלת הערער, מהפך

מִהַפֶּךְ וּמִסִּתְּפֵל בָּהּ, וּמִסִּתְּפֵל
[בְּכוֹתוֹ] בְּמָה רְצוֹן נַעֲשֶׂה, וּמִי אוֹתוֹ
הָאִישׁ שֶׁמִּתְּפַלֵּל תְּפִלָּה זוֹ וּמֵהֶם
מַעֲשִׂיו. מִשּׁוּם כִּף צָרִיף הָאָדָם
לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה בְּצַבּוּר. מֵה
הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא כִּזָּה אֶת
תְּפִלָּתָם, אֶף עַל גַּב שֶׁלֹּא כָּלֵם
בְּכוֹנָה וּרְצוֹן הַלֵּב.

דָּבָר אַחֵר פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעֶרְעֵר,
זֶה יְחִידֵי שְׁנִכְלָל בְּרַבִּים. וּמֵיְהוּ
יְחִידֵי שְׁנִכְלָל בְּרַבִּים? הֲוֵי אוֹמֵר
זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כְּלוּל בְּשֵׁנֵי
צְדִידִים, וְקָרָא לְבָנָיו, וְהִתְפַּלֵּל
תְּפִלָּתוֹ עֲלֵיהֶם. אִיזוֹ תְּפִלָּה
שֶׁיִּתְקַבְּלוּ בְּשִׁלְמוֹת לְמַעַלָּה?
תְּפִלָּה שֶׁלֹּא יִשְׁמְדוּ בְּגִלוֹת.

בְּשַׁעֲרָה זוֹ שֶׁקָּרָא לָהֶם יַעֲקֹב,
הִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה, וְהָרִי
פָּרְשָׁהּ. וּבֵא וּרְאָה, בְּשַׁעֲרָה
שֶׁיַּעֲקֹב הָיָה קוֹרָא לְבָנָיו, הַזְדַּמְנוּ
לְשֵׁם אַבְרָהָם וַיִּצְחָק, וּשְׂכִינָה עַל
גְּבִיחִים. וְהַשְׂכִּינָה הִיטָה שְׂמִחָה
בְּיַעֲקֹב לְהִתְחַבֵּר בְּאַבּוֹת,
לְהִתְקַשֵּׁר עִם נַפְשוֹתֵיהֶם כְּאַחַד,
לְהִיּוֹת מְרַכְּבָה.

בְּשַׁעֲרָה שֶׁפָּתַח יַעֲקֹב וְאָמַר,
הָאֶסְפוּ וְהִגִּידָה לְכֶם אֵת אֲשֶׁר
יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים,
בְּאַחֲרֵית - זוֹ הַשְׂכִּינָה, כְּבִיכּוֹל
נִתֵּן בּוֹ עֲצָבוֹת, וְהִסְתַּלַּק. וְאַחֵר
כִּף הַחֲזִירוֹ אוֹתָהּ בְּנֵיו בִּיחּוּד
הַדְּבָרִים שֶׁלָּהֶם, וּפְתַחוּ וְאָמְרוּ
(דְּבָרִים ו') שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגו'. בְּאוֹתָהּ
שַׁעֲרָה הָעֵמִידָה יַעֲקֹב, וְאָמַר בְּרוּף
שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד,
וְהִתְיַשְּׁבָה הַשְׂכִּינָה בְּמִקוּמָה.
וַיִּקְרָא יַעֲקֹב, מֵה קְרִיאָה כָּאֵן?
אֵלָּא קְרִיאָה, לְקַיֵּם מְקוּמָם,
לְקַיֵּם אוֹתָם לְמַעַלָּה וּמַטָּה.

בֵּא רְאָה, בְּכֹל מְקוֹם קְרִיאָה בְּגוֹן
זֶה, שֶׁפְּתוּב (בְּמִדְבָר יג) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה
לְהוֹשִׁעַ בֶּן נּוּן יְהוֹשֻׁעַ, לְקַיֵּם
מְקוּמוֹ בְּמִקוּם שֶׁצָּרִיף וּלְקַשֵּׁר
אוֹתוֹ. וְכֵן (בְּרַאשֵׁית כח) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ

וְאֶסְתְּכִי בָּהּ, (בְּכוֹתוֹיָהּ) וְאֶסְתְּכִי בָּהּ בְּמָה רְעוּתָא
אֶתְעַבִּיד, וּמֵאֵן הָהוּא בְּרַ נֶשׁ דְּצִלֵּי צְלוּתָא
דָּא, וּמֵאֵן אֵינּוֹן עוֹבְדוּי. בְּגִין כִּף, לִיבְעֵי לִיָּה
לְבַר נֶשׁ, דְּלִצְלֵי צְלוּתָא בְּצַבּוּרָא. מָאִי
טַעְמָא, בְּגִין דְּלֹא כִּזָּה אֶת תְּפִלָּתָם, אֶף עַל גַּב
דְּלֹאוּ כְּלוּנָה בְּכוֹנָה וּרְעוּתָא דְּלִבָּא.

דָּבָר אַחֵר פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעֶרְעֵר, דָּא
יְחִידָאֵי דְּאֶתְפַּלֵּיל בְּסַגִּיאֵין. וּמֵאֵן הוּא
יְחִידָאֵי דְּאֶתְפַּלֵּיל בְּסַגִּיאֵין, הֲוֵי אִימָא דָּא
יַעֲקֹב, דְּאִיְהוּ כְּלִיל בְּתָרִין סְטָרִין, וּקְרָא
לְבָנָיו, וְצִלֵּי צְלוּתֵיהָ עֲלֵיהוּ. מָאֵן צְלוּתָא
דִּיתְקַבְּלוֹן בְּשִׁלְמוֹ לְעִילָא, צְלוּתָא דְּלֹא
יִשְׁתַּצוֹן בְּגִלוֹתָא.

בְּהָאֵי שַׁעֲרָתָא דְּיַעֲקֹב קָרָא לוֹן, אֶסְתַּלַּק מִנֶּיהָ
שְׂכִינָתָא, וְהָא אוֹקְמוּיָהּ. וְתָא חֲזִי,
בְּשַׁעֲרָתָא דְּיַעֲקֹב הָיָה קְאָרִי לְבָנָיו, אֲזַדְמְנוּ
אַבְרָהָם וַיִּצְחָק תַּמָּן, וּשְׂכִינָתָא עַל גְּבִיחֵיהוּ.
וּשְׂכִינָתָא הָיָה חֲדֵי בֵיה בְּיַעֲקֹב, לְאֶתְחַבְּרָא
בְּאַבְהָן, (דף רלד ע"ב) לְאֶתְקַשְׁרָא עִם נַפְשֵׁייהוּ
כְּחַד, לְמַהוּי רְתִיכָא.

בְּשַׁעֲרָתָא דְּפָתַח יַעֲקֹב, וְאָמַר הָאֶסְפוּ וְאִגִּידָה
לְכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית
הַיָּמִים. בְּאַחֲרֵית, דָּא שְׂכִינָתָא, כְּבִיכּוֹל יְהִיב
עֲצִיבוּ בֵיה, וְאֶסְתַּלַּק. וּלְבַתֵּר אֶהְדְּרוּ לָהּ בְּנוֹי,
בִּיחּוּדֵי דְּמִלִּייהוּ, וּפְתַחוּ וְאָמְרוּ, (דְּבָרִים ו') שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל וְגו'. כִּהִיא שַׁעֲרָתָא קְאִים לָהּ יַעֲקֹב,
וְאָמַר בְּרוּף שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד,
וְאֶתִּישְׁבֵת שְׂכִינָתָא בְּדוּכְתָהּ. וַיִּקְרָא יַעֲקֹב,
מָאִי קְרִיאָה הָכָא. אֵלָּא קְרִיאָה, לְקַיֵּימָא
דוּכְתֵייהוּ, לְקַיֵּימָא לוֹן לְעִילָא וְתַתָּא.

תָּא חֲזִי, בְּכֹל אֶתֵר קְרִיאָה בְּהָאֵי גּוֹנוֹתָא,
דְּכַתִּיב, (בְּמִדְבָר יג) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֻׁעַ בֶּן
נוּן יְהוֹשֻׁעַ, לְקַיֵּימָא דוּכְתֵייהָ, בְּאֶתֵר

יעקב. וכתוב ויקרא לו אל אלהי ישראל. הקדוש ברוך הוא העמידו למקום זה בשם זה. הקריאה באה לקיום.

אם תאמר ויקראו אל אלהים, קראתי מצרה לי אל ה' - כף הוא ודאי, לקשר ולקיים קיום העליון, ומהו? סודו של שבח רבוננו, וכל אותם דברים שצריכים לפני רבוננו, קיום נותן לו לרבוננו שמראה שכל תלוי בו ולא במקום אחר, הרי הכל מעמיד קיום. כמו זה ויקרא יעקב אל בנו, העמידם בקיום שלם. כמו זה ויקרא אל משה, התקיים בקיומו.

אמר רבי יצחק, א' של ויקרא למה היא קטנה? אמר לו, התקיים משה בשלמות, ולא בכל, שהרי הסתלק מאשתו. בספרי הקדמונים אמרו לשבח, ואנו כף שנינו: מה שנעלה למעלה, יתקשר למעלה ולמטה, ואז הוא שלם. עוד, אל"ף קטנה היתה ממקום קטן, קטן שהוא גדול בהתחברותו למעלה. ולמעלה ולמטה ואז נשלם.

ויאמר, מה זה ויאמר? הרי פרשוהו, [כמו שנאמר ויאמר בלבו] ואמרת בלבבך - אמירה בחשאי. האספּו?! אספּו היה צריך, כמו שנאמר (תהלים ג) אספּו לי חסידיו. אלא [הקים להם] קים לנו, האספּו ממקום שלמעלה הוא. האספּו, בקשור שלם ביחוד אחד. ואגידה לכם, מה זה ואגידה לכם? סוד חכמה הוא.

רבי יוסי שאל את רבי שמעון. אמר לו, ואגידה, או ויגד, או ויגידו, וכן כלם, ששנינו שסוד החכמה היא, למה בדרך זה [בכלם]

דאצטריך, ולקשרא ליה. וכן (בראשית כה) ויקרא שמו יעקב. וכתוב, (בראשית לג) ויקרא לו אל אלהי ישראל, קדשא בריך הוא קיים ליה לאתר דא בשמא דא. קריאה לקיומא קא אתיא.

אי תימא (יונה ג) ויקראו אל אלהים, (יונה ב) קראתי מצרה לי אל ה', הכי הוא ודאי, לקשרא ולקיימא קיומא לעילא. ומאן איהו, סדורא דשבחא דמאריה. וכל אינון מלין דבעאן קמי מאריה, קיומא יהיב ליה למאריה, דאחזי דביה תליא כללא, ולא באתר אחרא, הא כללא קיים קיומא. פהאי גוונא ויקרא יעקב אל בנו, קיים לון בקיומא שלים. פגוונא דא ויקרא אל משה, אתקיים בקיומיה.

אמר רבי יצחק, א' דויקרא, אמאי היא זעירא. אמר ליה, אתקיים משה בשלימו, ולא בכללא, דהא אסתלק מאתתיה. בספרי קדמאי אמרי לשבחא, ואנן הכי תנינן, מאי דאסתלק לעילא, יתקשר לעילא ולתתא, וכדין, איהו שלים. תו, אל"ף זעירא מאתר זעירא הוה, זעירא דאיהו רב באתחברותיה לעילא. (ג"א לעילא ותתא וכדין שלים).

ויאמר, מאי ויאמר. הא אוקמוהו, (במה דאת אמר, ויאמר בלבו) (ישעיה מט) ואמרת בלבבך, אמירה בחשאי. האספּו, אספּו מיבעי ליה, כמה דאת אמר, (תהלים ג) אספּו לי חסידיו. אלא (ס"א קיים לון) קים לן האספּו מאתר דלעילא הוא. האספּו בקשורא שלים ביחודא חד. ואגידה לכם, מאי ואגידה, רזא דחכמתא איהו.

רבי יוסי שאל לרבי שמעון, אמר ליה, ואגידה, או ויגד, או ויגידו, וכן פלהו, דתנינן דרזא דחכמתא

הוא בסוד החכמה? אמר לו, משום שהוא דבר שבא בגימ'ל דל"ת בלי פרוה, וזהו סוד החכמה. דבר שבא בשלמות בסוד האותיות כף הוא פשהם בחכמה, אבל דל"ת בלי גימ'ל אינו שלמות, וכן גימ'ל בלי דל"ת, שהרי זה בזה נקשרו בלי פרוה, ומי שמפרידם, גורם לעצמו מות, וסוד זה הוא חטאו של אדם.

משום כף הוא דבר של סוד חכמה. ואף על גב שיש יו"ד לפעמים בין גימ'ל לדל"ת, אין פרוה, והכל קשר אחד. ועל זה דבר זה כף הוא ודאי, ואגידה לכם - סוד החכמה, שרצה לגלות את סוף כל מעשיהם של ישראל.

ואם תאמר שלא גלה מה שרצה לגלות, אם כף אז למה כתוב בתורה דבר של יעקב השלם, ואחר כך נפגם, ולא השתלם הדבר? אלא ודאי שהשתלם, כל מה שצריך לגלות גלה והסתיר, אמר דבר וגלה בחוץ והסתיר לפנים. ודבר תורה לא נפגם לעולמים.

והכל הוא נסתר בתורה, משום שהתורה היא שלמות הכל, שלמות של מעלה ולמטה, ואין אות או דבר בתורה פגום, ויעקב, כל מה שהצטרף לומר אמר, אבל גלה והסתיר, ולא פגם מפל מה שרצה אפלו אות אחת.

רבי יהודה ורבי יוסי היו יושבים יום אחד על פתח לוד. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, זה שראינו שיעקב ברח את בניו, ראינו ממה שכתוב ויברך אותם, אבל איפה הברכה שלהם? אמר לו, כל הברכות הם שברך אותם, כמו יהודה אתה יודוך אחיך, דן ודין

איהי, אמאי במלה דא (בבלהו) איהו רזא דחכמתא. אמר ליה, בגין דאיהו מלה דאתיא בגימ'ל דל"ת בלא פירוודא, והאי איהו רזא דחכמתא. מלה דאתיא בשלימו ברזא דאתוון, הכי הוא, פד אינון בחכמתא. אבל דל"ת בלא גימ'ל, לאו הוא שלימו, וכן גימ'ל בלא דל"ת. דהא דא בדא אתקשרו בלא פירוודא, ומאן דאפריש לון, גרים לגרמיה מותא, ורזא דא חובא דאדם.

בגין כף, הוא מלה דרזא דחכמתא, ואף על גב דאית יו"ד לזמנין בין גימ'ל לדל"ת, לאו הוי פירוודא, וכלא קשורא חדא, ועל דא מלה דא, הכי הוא ודאי. ואגידה לכם, רזא דחכמתא, בעא לגלאה סופא דכל עובדיהון דישראל.

ואי תימא, דלא גלי מאי דבעא לגלאה, אי הכי, אמאי כתיב באורייתא מלה דיעקב שלימא, ואתפגים לבתר, ולא אשתלים מלה. אלא ודאי אשתלים, כל מה דאצטרף לגלאה גלי וסתים, אמר מלה וגלי לבר וסתים לגו. ומלה דאורייתא לא אתפגים לעלמין.

וכלא הוא סתים ביה באורייתא, בגין דאורייתא הוא שלימו דכלא, שלימו דלעילא ותתא, ולא אית מלה או את באורייתא פגימו. ויעקב כל מה דאצטרף ליה למימר אמר, אבל גלי וסתים, ולא פגים מפל מה דבעא אפילו אות אחת.

רבי יהודה ורבי יוסי הוו יתבי יומא חד אפתחא דלוד. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, הא דחמינן דיעקב בריך לבנוי, חמינן ממה דכתיב, ויברך אותם, אבל אן ברכתא דלהון. אמר ליה, בלא ברכאן אינון

עמו, מאשר שמנה לחמו, וכן כלם.

אבל מה שרצה לגלות להם לא גלה, שרצה לגלות להם את הקץ, והרי פרשוה שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל, ורצה לגלות להם את הקץ כדי להשמר ולהטרה מערלה. ומה שגלה להם נודע והתגלה עד שנכנסו לארץ הקדושה, אבל דברים אחרים אינם בגלוי, והם נסתרים בתורה בפירוש זהו של יעקב ובאותן הברכות.

פתח ואמר, ראובן בכרי אתה כחי וראשית אוני. מה ראה יעקב לפתח בראובן? שייפתח ביהודה, שהוא ראשון לכל המחנות, והוא מלך, וראינו שלא ברך אותו וסלק ברכות ממנו, עד שבא משה והתפלל תפלה עליו, כמו שנאמר (דברים לב) יחי ראובן ואל ימות.

אבל ודאי ברכו, ועלתה אותה ברכה למקומה. לאדם שהיה לו בן. כשהגיע זמנו להסתלק מן העולם, בא המלך אליו. אמר, הרי כל קמוני יהיה ביד המלך שמור לבני. כשראה המלך שבנו ראוי, אז נתן לו. כן יעקב אמר.

ראובן בכרי אתה, אהוב מעי אתה, אבל הברכות שלך יעלו בידי המלך הקדוש עד שיראה אותך, משום שהלכת כנגד אפך וגו', פתרגומו. ראובן בכרי אתה וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (יחזקאל לו) ויאמר אלי הנבא אל הרוח וגו'. פמה אטומים הם בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים בכבוד המלך, שהרי התורה מכריזה עליהם בכל יום, ואין מי שמקשיב באזניו כנגדה. פסוק זה

דבריה להו. כגון, יהודה אתה ידוה אחיה. דן ידין עמו. מאשר שמנה לחמו. וכן פלהו.

אבל מה דבעי לגלי לון לא גלי, דבעא לגלאה להו את הקץ. והא אוקמוה, דאית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא, ובעא לגלאה לון את הקץ, בגין לאסתמרא (ד) רלה (א"ו) ולא תדכאה מערלה. ומאן דגלי לון אתידע ואתגלי, עד דעאלו לארעא קדישא. אבל מלין אחרנין לאו אינון באתגלייא, וסתימין אינון באורייתא, בהאי פרשתא דיעקב, ובאינון ברכאן.

פתח ואמר. ראובן בכרי אתה כחי וראשית אוני. מאי קא חמא יעקב למפתח בראובן, ליפתח ביהודה, דאיהו קדמאה לכל משריין, ואיהו מלפא, וחמינן דלא ברכיה וסליק ברכאן מגיה, עד דאתא משה וצלי עלותא עליה. פמה דאתא אמר, (דברים לג) יחי ראובן ואל ימות.

אבל ודאי ברכיה, וסלקא ההוא ברכתא לאתריה. לבר נש דהוה ליה בר, פד מטא זמניה לאסתלקא מעלמא, אתא מלפא עליה, אמר, הא כל ממונא דילי, ליהוי בידא דמלפא נטיר לבראי. פד חמי מלפא דברי אתחזי, יהיב ליה. כן יעקב אמר.

ראובן בכרי אתה, רחימא דמעיי אנת, אבל ברכאן דילך יסתלקון בידא דמלפא קדישא, עד דיחמי בך, בגין דאזלת לקבל אפך וגו', פתרגומו: ראובן בכורי אתה וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (יחזקאל לו) ויאמר אלי הנבא אל הרוח וגו'. פמה אטימין

אינון בני נשא, דלא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמלפא, דהא אורייתא

אכריז עלייהו בכל יומא, ולית מאן דציית
 אודניה לקבליה. האי קרא קשיא, פיון
 דכתיב הנבא אל הרוח, אמאי זמנא אתרא
 הנבא בן אדם ואמרף אל הרוח.

אלא מפאן אוליפנא רזא דחכמתא, תרין
 קיימין הכא, חד לאתערא מתתא
 לעילא, דאי לא מתערין לתתא, לא מתערין
 לעילא, ובאתערוותא דלתתא אתער לעילא.
 הנבא אל הרוח מתתא לעילא. הנבא בן אדם
 ואמרף אל הרוח, מעילא לתתא.

דהא אפילו לעילא, באתערוותא דלתתא,
 נקיט ההוא עלאה מעלאה מניה. פגון
 האי קרא, (יחזקאל לו) כה אמר ה' מארבע רוחות
 באי הרוח, מארבע רוחות, דא דרום ומזרח
 וצפון ומערב, ורוח אתיא ממערב,
 באתחברותא דאלין אתרנין. כמה דאת אמר,
 (במדבר כא) פרוה נדיבי העם וגו'.

ומהבא נפקין רוחין ונשמתינ לבני עלמא
 לאצטיירא בהו. ופחי, כמה דאת
 אמר, (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים. תא
 חזי, נקיט מהאי גיסא, ויהיב בגיסא אתרא,
 ועל דא (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים
 והים איננו מלא. אמאי איננו מלא, בגין
 דנקיט ויהיב, אעיל ואפיק.

רבי אלעזר שאיל שאלתא לרבי שמעון.
 אמר, הואיל וקדשא בריך הוא גלי
 קמיה דבני נשא ימותון, אמאי נחית נשמתינ
 לעלמא, ואמאי אצטריך ליה. אמר ליה,
 שאלתא דא קמיהו דרבנן שאילו כמה
 וכמה, ואוקמוה. אבל קדשא בריך הוא יהיב
 נשמתינ דנחתינ להאי עלמא, לאשתמודעא
 יקריה, ונקיט לון לבתר, אי הכי אמאי נחיתו.

קשה, פיון שכתוב הנבא אל
 הרוח, מדוע פעם נוספת הנבא
 בן אדם ואמרף אל הרוח?
 אלא מפאן למדנו סוד החכמה,
 שנים עומדים כאן - אחד לעורר
 מלמטה למעלה, שאם לא
 מתעוררים למטה לא מתעוררים
 למעלה, ובהתעוררות שלמטה
 מתעורר למעלה. הנבא אל הרוח
 - מלמטה למעלה, הנבא בן אדם
 ואמרף אל הרוח - מלמעלה
 למטה.

שחרי אפלו למעלה,
 בהתעוררות שלמטה לוקח אותו
 עליון מהעליון ממנו. כמו פסוק
 זה, כה אמר ה' מארבע רוחות
 באי הרוח. מארבע רוחות - זה
 דרום ומזרח וצפון ומערב, ורוח
 באה ממערב בהתחברות של
 אלה האחרים, כמו שנאמר
 (במדבר כא) פרוה נדיבי העם וגו'.

ומפאן יוצאות רוחות ונשמות
 לבני העולם להצטיר בהם,
 ונושבים, כמו שנאמר (בראשית ב)
 ויפח באפיו נשמת חיים. בא
 ראה, לוקח מצד זה ונותן מצד
 אחר, ועל זה (קהלת א) כל הנחלים
 הולכים אל הים והים איננו מלא.
 למה איננו מלא? משום שלוקח
 ונותן, מכניס ומוציא.

רבי אלעזר שאל שאלה את רבי
 שמעון. אמר, הואיל וגלוי לפני
 הקדוש ברוך הוא שבני אדם
 ימותו, למה הוריד נשמות
 לעולם, ולמה הוא צריך את זה?
 אמר לו, שאלה זו לפני רבנן
 שאלו כמה וכמה, ובארוה, אבל
 הקדוש ברוך הוא נותן נשמות
 שיורדות לעולם הזה להודיע את
 כבודו, ולוקח אותן אחר כך. אם
 כך למה ירדו?

אָרָא, רָזָא דָא, הָכִי הוּא. פְּתַח וְאָמַר, (משלי ה)
שְׁתֵּה מַיִם מִבּוֹרֶךְ וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ
בְּאֶרֶץ, הָא אֹקִימָנָא. בּוֹר, אֶתֶר דְּלֹא נִבְיַע
מִגְרָמִיָּה, וְאִימְתִי נִבְעִין הֵינִי מֵיָא, בְּשַׁעֲתָא
דְּאִשְׁתְּלִים נִשְׁמַתָּא בְּהַאי עֲלָמָא, כַּד סְלָקָא
לְהוּא אֶתֶר דְּאִתְקִשֵׁר בֵּיהּ, כְּדִין הוּא שְׁלִים,
מִכָּל סְטָרִין מִתְתָּא וּמַעֲלָא. (ס"א ומכל סטרין).

[ומכל הטרין].

וּבְשַׁנְשֻׁמָּה עוֹלָה, אִז מִתְעוֹרְרַת
תְּשׁוּקַת הַנִּקְבָּה לְזָכֵר, וְאִז
נוֹבְעִים מַיִם מִלְמִטָּה לְמַעְלָה,
וּבּוֹר נַעֲשֶׂה בְּאֶר, מַיִם נוֹבְעִים,
וְאִז הַתְּחַבְּרוּת וְיַחְוּד (ויסוד)
וּתְשׁוּקָה וְרִצּוֹן נִמְצָאִים, וְלִמָּה
שְׁהֵרִי בְּנִשְׁמַת הַצְּדִיק נִתְקַן אוֹתוֹ
מִקּוֹם, וּמִתְעוֹרְרַת חֲבִיבוּת וְרִצּוֹן
לְמַעְלָה וּמִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד.

רְאוּבֵן בְּכָרִי אִתָּה. כֶּף הוּא וְדָאִי,
טְפָה רֵאשׁוּנָה שֶׁל יַעֲקֹב הֵיטָה,
וְרִצּוֹנוֹ בְּמִקּוֹם אַחֵר הִיָּה, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאֵר. בֵּא רְאֵה, רְאוּבֵן וְכָל
שְׁנַיִם עָשָׂר הַשְּׂבָטִים, כָּלֵם
אֲחוּזִים בְּשִׁכְנֵיהֶם, וּכְשֶׁרָאָה יַעֲקֹב
אֶת הַשְּׂכִינָה עֲלָיו, קָרָא לְשְׁנַיִם
עָשָׂר בְּנָיו לְהַתְּחַבֵּר עִמָּה.

וּבֵא וְרָאָה, מִטָּה שְׁלָמָה לֹא
נִמְצָאָה מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם
כְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שֶׁרָצָה יַעֲקֹב
לְהִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם. אֲבָרְהָם
מִימֵינוֹ, יִצְחָק מִשְׁמָאלוֹ (דק),
יַעֲקֹב הָיָה שׁוֹכֵב בֵּינֵיהֶם, שְׂכִינָה
לְפָנָיו. פִּינּוֹן שְׂרָאָה כֶּף יַעֲקֹב, קָרָא
לְבָנָיו, וְאָחִז אוֹתָם סָבִיב
הַשְּׂכִינָה, וְסִדֵּר אוֹתָם בְּסִדּוֹר
שְׁלָם.

מִנְיָן לְנוֹ שֶׁסִּדְרָם סָבִיב הַשְּׂכִינָה?
שְׁכִיבוֹת הָאֶסְפוֹ, וְאִז נִמְצָאָה שֵׁם
שְׁלָמוֹת הַכֹּל, וְכִמְהָ מְרַכְּבוֹת
עֲלֵיוֹנוֹת סָבִיבָם. פְּתַחוּ וְאָמְרוּ,
לֵךְ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְגו'. אִז
הַתְּכַנֵּס הַשֶּׁמֶשׁ אֶל הַלְּבָנָה,
וְהַתְּקַרֵּב מִזְרַח לְמַעְרָב. זֶהוּ

פְּתַח וְאָמַר, (משלי ה)
שְׁתֵּה מַיִם מִבּוֹרֶךְ וְנוֹזְלִים מִתּוֹךְ
בְּאֶרֶץ, הָא אֹקִימָנָא. בּוֹר, אֶתֶר דְּלֹא נִבְיַע
מִגְרָמִיָּה, וְאִימְתִי נִבְעִין הֵינִי מֵיָא, בְּשַׁעֲתָא
דְּאִשְׁתְּלִים נִשְׁמַתָּא בְּהַאי עֲלָמָא, כַּד סְלָקָא
לְהוּא אֶתֶר דְּאִתְקִשֵׁר בֵּיהּ, כְּדִין הוּא שְׁלִים,
מִכָּל סְטָרִין מִתְתָּא וּמַעֲלָא. (ס"א ומכל סטרין).

וְכַד נִשְׁמַתָּא סְלָקָא, כְּדִין אִתְעַר תִּיאֻבְתָּא
דְּנוֹקְבָא לְגַבֵּי דְכוּרָא, וּכְדִין נִבְעִין מֵיָא
מִתְתָּא לְעֵילָא. וּבּוֹר, אִתְעַבִּיד בְּאֶר, מִיִּין
נִבְיַעָאן. וּכְדִין אִתְחַבְּרוּתָא וְיַחְוּדָא (נ"א ויסודא)
וְתִיאֻבְתָּא וְרַעוּא אֲשַׁתְּפַח. (להא) דְּהָא
בְּנִשְׁמַתָּא דְּצִדִיקָא אֲשַׁתְּלִים הֵהוּא אֶתֶר,
וְאִתְעַר חֲבִיבוּתָא וְרַעוּתָא לְעֵילָא, וְאִתְחַבְּר
כְּחַד.

רְאוּבֵן בְּכָרִי אִתָּה, הָכִי הוּא וְדָאִי, טְפָה
קְדָמָא דְיַעֲקֹב הָוָה, וְרַעוּתֵיהּ בְּאֶתֶר
אֲחֵרָא הָוָה כְּמָה דְּאִתְמַר. תָּא חֲזִי, רְאוּבֵן
וְכִלְהוּ שְׂבָטִין תְּרִיסַר, כְּלָהוּ אִתְאֲחַדְדִין
בְּשִׁכְנֵתָא, וְכַד חָמָא יַעֲקֹב לְשִׁכְנֵתָא עַל
גַּבֵּיהּ, קָרָא לְבָנָיו תְּרִיסַר לְאִתְחַבְּרָא בֵּיהּ.

וְתָא חֲזִי, עֲרִסָא שְׁלִימְתָא לָא אֲשַׁתְּפַח מִן
יוֹמָא דְּאִתְבְּרִי עֲלָמָא, כְּהֵיָא שַׁעֲתָא
דְּבַעָא (דף רלז ע"ב) יַעֲקֹב לְאִסְתַּלְקָא מִעֲלָמָא,
אֲבָרְהָם מִימֵינֵיהּ, יִצְחָק מִשְׁמָאלֵיהּ, יַעֲקֹב
הָוָה שְׂכִיב בֵּינֵיהוּ, שְׂכִינְתָא קָמִיָּה. פִּינּוֹן
דְּחָמָא יַעֲקֹב כֶּף, קָרָא לְבָנָיו, וְאִחִיד לִוּן
סַחְרֵינֵיהּ דְּשִׁכְנֵתָא, וְסִדֵּר לִוּן בְּסִדּוֹרָא שְׁלִים.

מִנְיָן לָן דְּסִדֵּר לִוּן סַחְרֵינֵיהּ דְּשִׁכְנֵתָא, דְּכִתִּיב
הָאֶסְפוֹ, וּכְדִין אֲשַׁתְּפַח תְּמָן שְׁלִימוֹ
דְּכָלָא, וְכִמְהָ רְתִיכִין עֲלָאִין סַחְרֵינֵיהּ. פְּתַחִי
וְאָמְרִי, (דבריי הימים א כט) לֵךְ ה' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה
וְגו', כְּדִין אִתְכַּנְיַשׁ שְׁמָשָׁא לְגַבֵּיהּ דְּסִיחְרָא,

שכתוב ויאסף רגליו אל המטה, ויאירה הלכנה, ונמצאת בשלמות. ואז ודאי שנינו, יעקב אבינו לא מת. כיון שראה יעקב (סדר) צד שלם, מה שלא נמצא כף לבן אדם אחר, שמח ושבח את הקדוש ברוך הוא, ופתח וברך את בניו, כל אחד ואחד כראוי לו.

רבי יוסי ורבי ייסא היו הולכים בדרך, אמר רבי ייסא, הרי ודאי שנינו, כל בני יעקב נתקנו בסדר שלם והתברכו כל אחד ואחד כראוי לו, מה נאמר בפסוק הנה, שכתוב מאשר שמנה לחמו וגו' אמר לו, לא ידעתי, כי לא שמעתי מהמנורה הקדושה, אלא אתה ואני הלך למנורה הקדושה. הלכו. כשהגיעו לרבי שמעון, אמרו דבר ושאלו שאלה. אמר להם, ודאי סוד החכמה הוא.

פתח ואמר, (שופטים ה) אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון. למה ישב שם? אלא מי שישב על שפת הים, משתמש בתפנוקי העולם. [וכאן אשר זהו פתח עליון של צדיק (של צדק), כשמתברר לחוריק ברכות לעולם. וכאן סמוך לפסוק הנה מאשר שמנה, לפתח העליון, שמשם מורקים ברכות לעולם] ופתח זה נודע תמיד בפרכות של העולם, ונקרא אשר, וזהו עמוד מאותם עמודים שהעולם עומד עליהם.

והמקום שנקרא לחם עני, מאותו מקום נתקן [ההוא]. זהו שכתוב מאשר שמנה לחמו. מה שהיה לחם עני, הפך להיות לחם [עני] פנג [שמנה], משום שהריק וזרק בו ברכות ותפנוקים, וסוף הפסוק מוכיח - והוא יתן מעדני מלך. מי המלך? זו כנסת ישראל, שממנה נזון בתפנוקי עולם, וזה נותן

ואתקריב מזרח במערב. הָדָא הוּא דְכִתְיב, וַיֵּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמֶּטֶה, וַאֲתַנְהִיר סִיְהָרָא, וַאֲשַׁתְּפַח בְּשְׁלִימוֹ. וְכִדִּין וְדָאֵי תַנִּינָן, יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא מִית. כִּינָן דְּחִמָּא יַעֲקֹב (ס"א סדורא) סְטָרָא שְׁלִים, מַה דְּלֹא אֲשַׁתְּפַח הָכִי לְבַר נֶשׁ אַחְרָא, חֲדִי, וְשִׁבַּח לִיהּ לְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וּפְתַח וּבְרִיךְ לְבָנוּי, כֹּל חַד וְחַד כְּדָקָא יָאוּת לִיהּ.

רבי יוסי ורבי ייסא הוו אזלי בארְחָא. אָמַר רַבִּי יִיסָא הָא וְדָאֵי תַנִּינָן, כֹּל בְּנוֹי דִּיעֲקֹב אֲתַקְנוּ בְּסִדּוּרָא שְׁלִים, וַאֲתַבְּרְכוּ כֹּל חַד וְחַד כְּדָקָא יָאוּת לִיהּ, מָאֵי קָא גִימָא בְּהָאֵי קָרָא, דְכִתְיִב, מֵאֲשֶׁר שְׁמְנֵה לְחִמּוֹ וְגוֹ'. אָמַר לִיהּ, לֹא יִדְעָנָא, בְּגִין דְּלֹא שְׁמַעְנָא בִּיהּ מִבוּצִינָא קִדִּישָׁא, אֲלֵא אַנְתָּ וְאַנָּא נִיזִיל לְגַבֵּי בוּצִינָא קִדִּישָׁא. אֲזִילי, כִּד מָטוּ לְגַבֵּי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמְרוּ מְלָה וְשִׁאִילוּ שְׁאִילְתָּא. אָמַר לוֹן, וְדָאֵי רְזָא דְחִכְמָתָא הוּא.

פתח ואמר, (שופטים ה) אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון. אָמַרְאֵי יִתִּיב תַמָּן. אֲלֵא מָאֵן דִּיתִיב בְּשַׁפְתָּא דִּימָא, אֲשַׁתְּמַשׁ בְּתַפְנוּקֵי עֲלִמָּא. (והקא אשר דא פתחא עלאה דצדיק (ס"א דצדק) כד אתברכא לארקא ברבאן בעלמא. ס"א והקא סמוך להאי קרא, מאשר, שמנה לפתחא עלאה דמתמן אתרקו ברבאן לעלמא) וְהָאֵי פְתַחָא אֲשַׁתְּמוּדַע תְּדִיר לְבְּרַכָּאֵן דְּעֲלִמָּא וְאַקְרִי אֲשֶׁר, וְדָא הוּא עֲמוּדָא מְאִינוּן דְּקָאִים עֲלִמָּא עֲלִיָּהּ.

וההוא אתר דאקרי לחם עוני, מההוא אתר אתקין (ההוא). הָדָא הוּא דְכִתְיִב מֵאֲשֶׁר שְׁמְנֵה לְחִמּוֹ, מַה דְּהוּא לְחִמָּא דְּמִסְפָּנָא, אֲתַהֲדֵר לְחֵם (עוני) פָּנָג (שמנה). בְּגִין דְּאָרִיק וְאַרְמֵי בִּיהּ בְּרַכָּאֵן וְתַפְנוּקֵין, וְסוּפָא דְקָרָא אוֹכַח, וְהוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי מְלָךְ. מָאֵן מְלָךְ, דָּא

בגין דאריק וארמי ביה ברבאן ומספנא, אתהדר לחם (עוני) פנג (שמנה). בגין דאריק וארמי ביה ברבאן ומספנא, וסופא דקרא אוכח, והוא יתן מעדני מלך. מאן מלך, דא

לְמַלְךָ הַזֶּה כָּל הַבְּרָכוֹת, כָּל שְׂמֵחָה וְכָל טוֹב הוּא נוֹתֵן, וּמִמְנַה יוֹצֵאִים. אָמְרוּ, אִם לֹא כִּאֲנוּ לְעוֹלָם אֲלֹא רַק לְדַעַת אֶת זֶה - טוֹב לָנוּ.

רְאוּבֵן הָיָה בְּכוֹר שֶׁל יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, לֹו רְאוּי הַכֹּל, וְהַכֹּל הַעֲבָר מִמֶּנּוּ, וְנִתְּנָה הַמְּלָכוֹת לַיהוּדָה, הַבְּכוֹרָה לְיוֹסֵף, וְהַפְּהֵנָה לְלוּי. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב פָּחוּ כַּמִּים אֶל תּוֹתֵר, לֹא תִשָּׂאֵר בָּהֶם. וּמָה שֶׁאָמַר כַּחַי וְרֵאשִׁית אוֹנִי, כָּאֵן בְּרָכוּ וְהַפְּקִירוּ אֶצֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רְאֵהוּב הַמְּלָךְ, [שֶׁבִקֵּשׁ מִהַמְּלָךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ טוֹבָה] [שֶׁתִּהְיֶה לוֹ בֵּן (וְרַצָּה שֶׁהַמְּלָךְ יַעֲשֶׂה לוֹ טוֹבָה)] יוֹם אֶחָד עֶבֶר בְּנוֹ בְּשׁוּק. אָמַר לְמַלְךְ, זֶה בְּנִי, וְדָאֵי אֶהוּב נַפְשִׁי. שָׁמַע הַמְּלָךְ, וַיִּדַּע שֶׁזֶּה בִקֵּשׁ עַל בְּנוֹ. כִּף יַעֲקֹב אָמַר, רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתָּה כַּחַי וְגוֹ'. כָּאֵן צָוָה אֶת הַמְּלָךְ.

פָּחוּ כַּמִּים אֶל תּוֹתֵר. כָּאֵן אָמַר מָה שֶׁאָרַע לוֹ, שֶׁלֹּא נִשָּׂאֵר [לוֹ] בְּאַרְץ וְנִזְרַק לַחֲוִץ לְאַרְץ. כִּנְגֵד זֶה מִמְנָה (תַּחֲמוֹ) אֶחָד מִצַּד הַמִּשְׁפָּן הַעֲלִיּוֹן שֶׁמִּמְנָה תַּחַת יָד מִיכָאֵל, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים תַּחַת יָד גְּבֻרִיאֵל. וּמִיכָאֵל הוּא רֵאשׁ בְּכָל מְקוֹם מִצַּד שֶׁל הַחֶסֶד, וְגְבֻרִיאֵל מִצַּד שֶׁל שְׂמָאל שֶׁל גְּבוּרָה, וַיְהוּדָה עַד רָד עִם אֵל, צַד הַגְּבוּרָה, נִקְרָא בֵּית דִּין, וְסִמוּךְ לוֹ רְאוּבֵן. וְאַף עַל גַּב שְׂמֵלָכוֹת הֵיטָה שֶׁל יְהוּדָה, רְאוּבֵן סְמוּךְ כִּנְגֵדוֹ הִיָּה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עֲתִידִים אוֹתָם בְּנֵי רְאוּבֵן לְעוֹרֵר שְׁנֵי קְרֻבוֹת בְּתוֹךְ הָאָרֶץ. בֹּא רְאֵה, כְּתוּב כַּחַי - בְּגִלוֹת מִצְרַיִם. וְרֵאשִׁית אוֹנִי - שֶׁהֵם הָיוּ רֵאשׁוֹנִים לְאַחֵיהֶם לְקָרֵב. יֵתֵר שָׂאת - לְגִלוֹת אֲשׁוּר,

אוֹנִי, דְּאֵינּוֹן הָיוּ קְדָמָיִן

כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, דְּמִנָּה אֶתְּזֵן בְּתַפְנוּקֵי עֲלֵמָא. וְדָא יְהִיב לְהֵאֵי מְלָךְ כָּל בְּרָכָאן, כָּל חֵידוּ וְכָל טִיבוּ. הוּא יְהִיב וּמִנָּה נַפְקִי. אָמְרוּ, אִי לֹא אֶתִּינָא לְעֲלֵמָא, אֲלֹא לְמַנְדַּע דָּא, טַב לָן.

רְאוּבֵן בּוּכְרָא דִיעֲקֹב הָוָה, אָמַר רַבִּי חִיָּיא, לִיָּה הָוָה אֶתְחַזִּי כְּלָא, וְאֶתְעַבֵּר מִינָּה כְּלָא, וְאֶתִּיָּהִיב מְלָכוּ לַיהוּדָה, בְּכִירוּתָא לְיוֹסֵף, כְּהוֹנְתָא לְלוּי. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, פָּחוּ כַּמִּים אֶל תּוֹתֵר, לֹא תִשָּׂאֵר בְּהוּ. וּמָה דְאָמַר כַּחַי וְרֵאשִׁית אוֹנִי, הֶכָא בְּרָכִיָּה וּפְקֻדִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

רְחִימָא דְמִלְפָּא, (דְּרַעָא מִן מִלְפָּא לְמַעַבְדַּ בֵּיה טִיבוּ) (נ"א דְמוֹה לִיָּה בְּרָא וְסוּה כְּעִי דְמִלְפָּא וְעַבִּיד לִיָּה טִיבוּ)

יוֹמָא חַד אַעֲבֵר בְּרִיָּה בְּשׁוּקָא, אָמַר לְמִלְפָּא, דָּא הוּא בְּרִי, וְדָאֵי רְחִימָא דְנַפְשָׁאֵי. שָׁמַע מִלְפָּא, וַיִּדַּע דְּהָא שְׂאִיל עַל בְּרִיָּה. כִּף יַעֲקֹב אָמַר, רְאוּבֵן בְּכוֹרִי אֶתָּה כַּחַי וְגוֹ', הֶכָא פְקֻדִיָּה לְמִלְפָּא.

פָּחוּ כַּמִּים אֶל תּוֹתֵר, הֶכָא אָמַר מָה דְאַעֲרַע לִיָּה, דְלֹא אֲשַׁתָּאֵר (לִיָּה) בְּאַרְעָא, וְשְׂדֵי לִיָּה לְבַר מְאַרְעָא. לְקַבֵּל דָּא, חַד מִמְנָא (תַּחֲמוֹ) מְסֻטְרָא דְמִשְׁפָּנָא לְעִילָא, דִּי מִמְנָא תַּחֲוֹת יָדָא דְמִיכָאֵל, וְאַמְרִי לָהּ תַּחֲוֹת יָדָא דְגְבֻרִיאֵל. וּמִיכָאֵל הוּא רֵישָׁא בְּכָל אֶתֵר מְסֻטְרָא דְחֶסֶד, וְגְבֻרִיאֵל מְסֻטְרָא דְשְׂמָאלָא דְגְבוּרָה. (הוֹשַׁע יב) וַיְהוּדָה עַד רָד עִם אֵל, סְטֵר גְבוּרָה, בִּי דִינָא אֲקִרִי, וְסִמִּיךְ לִיָּה רְאוּבֵן, אָף עַל גַּב דְּמְלָכוּ הָוָה דִּיהוּדָה, רְאוּבֵן סְמוּךְ לְקַבְּלִיָּה הָוָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, זְמִינִין אֵינּוֹן בְּנֵי רְאוּבֵן, לְאַגְחָא תְרִין קְרַבִּין בְּגוֹ אַרְעָא. תָּא חֲזִי, כְּתִיב כַּחַי, בְּגִלוֹתָא דְמִצְרַיִם. וְרֵאשִׁית

שמשם גלו בני גד ובני ראובן ראשונים מפלם, וסבלו כמה רעות, וכמה ענויים סבלו, ולא שבו עד כעת.

יותר עז - לזמן שמלך המשיח יתעורר בעולם, הם יצאו ויערכו קרבות בעולם וינצחו, ויתחזקו על העמים, ובני העולם יפחדו מהם וירתתו לפניהם ויחשבו להתגבר במלכות, ולא ישארו בה. זהו שכתוב פחז פמים אל תותר. מה הטעם שלא ישארו בה ואפלו בצד אחד של העולם? משום פי עלית משפכי אביך, שעתידים להפגס ולערוך קרבות בתוך הארץ הקדושה, משפכי אביך דוקא, זו ירושלים.

בא ראה, לארבעת צדדי העולם התפזרו בני ראובן בגלות, פנגד כל ישראל שגלו לגלות ארבע פעמים בארבע רוחות העולם. זהו שכתוב כחי - אחד, וראשית אוני - שנים, יתר שאת - שלשה, ויתר עז - ארבעה. כמו כן עתידים הם לערוך קרב בארבע רוחות העולם ולשלט בקרבם על הכל, וינצחו עמים רבים וישלטו עליהם.

פחז פמים אל תותר פי עלית על משפכי אביך. כאן נרמז על הרהור ראשון שהיה ליצקב בטפה הראשונה ברחל, שאלמלא הרהור של אותה טפה היה במקומה, נשאר היה ראובן בכל, אבל פחז פמים אל תותר פי עלית משפכי אביך. עלית - בהרהור אחר, אז חללת וגו'.

דבר אחר פחז פמים אל תותר - שהרי כאשר יערכו קרב בני ראובן בעולם וינצחו עמים רבים, לא ישארו במלכות, מה הטעם? פי עלית משפכי אביך, שעתידים

לגבי אחיהון לקרבא. יתר שאת, לגלותא דאשור, דמתמן גלו בני גד ובני ראובן קדמאי מפלהו, וסבלי כמה בישין, וכמה ענויין סבלו, ולא תבו עד כען.

יותר עז, לזמנא דמלפא משיחא יתער בעלמא, אינון יפקון ויגחון קרבין בעלמא, וינצחון, ויתקפון על עממיא. ובני עלמא ידחלון מנייהו וירתתון קמייהו, (דף רלו ע"א) ויחשיבו לאתגברא במלכותא, ולא ישתארו ביה. הדא הוא דכתיב פחז פמים אל תותר, מאי טעמא לא ישתארו ביה, ואפילו בסטרא חד דעלמא, בגין פי עלית משפכי אביך. דזמינין לאעלא ולאגחא קרבין בגו ארעא קדישא, משפכי אביך דייקא, זו ירושלים.

תא חזי, בארבע סטרי עלמא, אתבדרו בני ראובן בגלותא, לקבליהון דכל ישראל, דאתגלו בגלותא ארבע זמנין בארבע סטרי עלמא. הדא הוא דכתיב, כחי חד, וראשית אוני תרי, יתר שאת תלת, ויתר עז ארבעה. פגוונא דא זמינין אינון לאגחא קרבא בארבע סטרי עלמא, ולמשלט בקרבייהו על פלא, וינצחון עממין סגיאין, וישלטון עלייהו:

פחז פמים אל תותר פי עלית משפכי אביך, קבא אתרמיז על הרהורא קדמאה דהוה ליה ליצקב. בהאי טפה קדמאה ברחל, דאלמלא הרהורא דההיא טפה הוה באתרה, אשתאר ראובן בכלא. אבל פחז פמים אל תותר פי עלית משפכי אביך, עלית, בהרהורא אחרא, אז חללת וגו'.

דבר אחר, פחז פמים אל תותר, דהא כד יגחון קרבא בני ראובן

לַעֲרֹךְ קָרֵב בְּאַרְץ הַקְדוּשָׁה בְּוָקָא,
שְׁכָתוּב כּי עֲלִית מִשְׁכְּבֵי אַבִּיךָ, וְ
יְרוּשָׁלַם. מִשְׁכְּבֵיךָ? מִשְׁכְּבֵי הָיָה צְרִיף
לְכַתֵּב! אֶלָּא אַבִּיךָ, זֶה יִשְׂרָאֵל
הַזֶּקֶן. מִשְׁכְּבֵי אַבִּיךָ וְלֹא מִשְׁכְּבֵי
מִשׁוּם שֶׁהָרִי פְעָמִים נִבְנְתָה
יְרוּשָׁלַם, וּפְעַם שְׁלִישִׁית לְזַמְנוֹ
שֶׁל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, וְלִכְּנֵן מִשְׁכְּבֵי
אַבִּיךָ. וְכֵּן הַתְּגַלְתָּה בְּרַכָּה, וּמָה
שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ זְמַן, וּמָה שֶׁהָיָה
כְּשֶׁנִּכְנסוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְץ, וּמָה
שֶׁהָיָה בְּזַמַּן מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ
בְּמַעֲשֵׂה רְאוּבֵן.

שְׁמַעוֹן וְלוֹי אַחִים. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, כֵּן אֶחָד אוֹתָם בְּצַד שְׁמַאל
שֶׁל הַשְּׂכִינָה, שְׂרָאָה מַעֲשִׂים שֶׁל
דִּין קָשָׁה שְׁלֹא יִכּוֹל הָעוֹלָם לְסַבֵּל.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הַבְּרַכָּה שֶׁלָּהֶם
אֵיפֹה הִיא? אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
שְׁמַעוֹן לֹא רְאוּי לְזֶה, שְׂרָאָה לוֹ
כְּמָה מַעֲשִׂים רְעִים, וְלוֹי שְׁבֹא
מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וּבְרַכָּה לֹא
תְלוּיָהּ בּוֹ, וְאַפְלוּ כְּשֶׁבֹא מִשָּׁה לֹא
תְלָהּ בּוֹ בְּרַכְתּוֹ, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים א)
בְּרַךְ ה' חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצָה.
תְּלוּי בְּקְדוּשַׁת בְּרוּךְ-הוּא.

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב (תְּהִלִּים קד) זֶה הַיָּם
גְּדוֹל וְרַחֵב יָדַים שֶׁם רָמַשׁ וְאִין
מִסְפַּר חִיּוֹת קְטַנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. זֶה
הַיָּם גְּדוֹל - זֶה הַשְּׂכִינָה שְׁעוֹמֶדֶת
עַל יַעֲקֹב, כְּשֶׁרְצָה לְהַסְתַּלֵּק
מִהָעוֹלָם. וְרַחֵב יָדַים - שֶׁהָרִי כָּל
הָעוֹלָם מִתְּמַלֵּא וְנִשְׁלֵם וּמִצְטַמְצֵם
שֵׁם. שֵׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפַּר - שְׁכַמָּה
מִלְּאָכִים עֲלִיּוֹנִים וּקְדוּשִׁים נִמְצְאוּ
שֵׁם. חִיּוֹת קְטַנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת -
אֵלוֹ הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, בְּנֵי
יַעֲקֹב שְׁנִמְצְאוּ בָּהֶם בְּשִׁלְמוֹת,
אַחַד אֵילָה, וְאַחַד זָאֵב, וְאַחַד אֲרִי,

אֵינּוֹן תְּרִיסֵר שְׁבָטִין, בְּנֵי
וְחַד זָאֵב, וְחַד אֲרִי, וְחַד

בְּעֵלְמָא, וַיִּנְצָחוּן עַמְמִין סְגִיאיִן, לָא
יִשְׁתְּאָרוּן בְּמַלְכוּתָא, מְאִי טַעְמָא, כּי עֲלִית
מִשְׁכְּבֵי, דְּזַמְיִנִין לְאַגְחָא קָרְבָּא בְּאַרְעָא
קְדִישָׁא דְיִיקָא, דְּכַתִּיב כּי עֲלִית מִשְׁכְּבֵי
אַבִּיךָ (ס"א דֹּא יְרוּשָׁלַם. מִשְׁכְּבֵי), מִשְׁכְּבֵי מִיבְעִי לִיָּה.
אֶלָּא, אַבִּיךָ דֹּא יִשְׂרָאֵל סְבָא, מִשְׁכְּבֵי אַבִּיךָ
וְלֹא מִשְׁכְּבֵי, בְּגִין דְּהָא בְּתָרִי זְמַנִּי אַתְּבַנִּי
יְרוּשָׁלַם, וְתִלְיַתָּא לְזַמְנָא דְּמִלְפָּא מְשִׁיחָא.
וְעַל דֹּא מִשְׁכְּבֵי אַבִּיךָ. וְהָכֵּא אַתְּגַלְיָא
בְּרַכָּה, וּמְאִי דְּהוּה בְּהוּא זְמַנָּא, וּמְאִי
דְּהוּה כַּד עָאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, וּמָה דְּהָא
בְּזַמְנָא דְּמִלְפָּא מְשִׁיחָא בְּעוֹבְדָא דְּרְאוּבֵן :

שְׁמַעוֹן וְלוֹי אַחִים, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָכֵּא
אַחִיד לוֹן בְּסִטְרָא שְׁמַאלָא
דְּשְׂכִינְתָּא. דְּחִמָּא עוֹבְדִין דְּדִינָא קְשִׁיא, דְּלֹא
יִכִּיל עֲלָמָא לְמַסְבֵּל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּרַכְתָּא
דְּלֵהוֹן אֵן הִיא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שְׁמַעוֹן לֹא
אַתְּחִזִּי לְהָאִי, דְּחִמָּא לִיָּה כְּמָה עוֹבְדִין
בִּישִׁין. וְלוֹי דָּאֲתִי מִסְטְרָא דְּדִינָא קְשִׁיא,
וּבְרַכְתָּא לֹא תְלִיא בִּיָּה. וְאַפְילוּ כַּד אַתָּא
מִשָּׁה, לֹא תְלִי בְּרַכְתִּיהָ בִּיָּה. דְּכַתִּיב, (דְּבָרִים אג)
בְּרַךְ ה' חִילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצָה, בְּקְדִישָׁא
בְּרִיף הוּא תְלִיָּא.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (תְּהִלִּים קד) זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרַחֵב
יָדַים שֶׁם רָמַשׁ וְאִין מִסְפַּר חִיּוֹת קְטַנוֹת
עִם גְּדוֹלוֹת. זֶה הַיָּם גְּדוֹל, דֹּא שְׂכִינְתָּא
דְּקִיָּמָא עֲלִיָּה דְּיַעֲקֹב כַּד בְּעָא לְאַסְתַּלְקָא
מִעֵלְמָא. וְרַחֵב יָדַים, דְּהָא כָּל עֲלָמָא אִמְלִי
וְאַשְׁתַּלִּים וְאַתְצַמְצֵם תְּפִין. שֵׁם רָמַשׁ וְאִין
מִסְפַּר, דְּכַמָּה מִלְּאָכִי עֲלָאִי וְקְדִישָׁאִי
אַשְׁתַּפְּחוּ תְּפִין. חִיּוֹת קְטַנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת, אֵלִין
דְּיַעֲקֹב, דְּאַשְׁתַּפְּחוּ בְּהוֹן בְּשִׁלְמוֹ. חַד אֵילָה,

ואַחד טְלָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְיֵה אַחַד, וְטְלָה אַחַד, אַחַד זָאב, וְאַחַד גְּדִי, וְכֵן כָּלֶם, לְהַמְצִיא חַיִּים קְטַנּוֹת עִם גְּדוּלוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַכֹּל יָפָה, אֲבָל יְהוּדָה אַרְיֵה וְשִׁמְעוֹן שׁוֹר, וְהָרִי פֶרֶשֶׁיָהּ הַחֲבָרִים שֶׁהֵיוּ מְשֻׁגָּיִחִים זֶה כַּנֶּגֶד זֶה, זֶה מְמַיֵּן וְזֶה מְשַׁמָּאֵל. לְשׁוֹר שִׁמְעִישׁוּ רְעִים, אֶמְרוּ נִצִּיר דְמוֹת שֶׁל אַרְיֵה בְרַפְתְּ שְׁלוֹ, וְיִסְתַּכֵּל בְּזֶה וְיִפְחַד מִמֶּנּוּ. כִּף שִׁמְעוֹן שׁוֹר, יְהוּדָה אַרְיֵה.

שִׁמְעוֹן לֹא זָכָה לְבִרְכּוֹת, אֲלֹא הַדְּבִיק אוֹתוֹ מִלְּשֶׁה לִיהוּדָה. כְּתוּב כַּאֲן (דְּבָרִים ל) שִׁמְעֵה ה' קוֹל יְהוּדָה, וְכְתוּב שָׁם (בְּרֵאשִׁית כט) כִּי שִׁמְעֵה ה' כִּי שָׁנוּאָה אֲנֹכִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שִׁמְעוֹן וְלוֹי, אֲבִיָּהֶם הָעֵלֶם לְמִשְׁחָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, מָה הַטַּעַם אֲבִיָּהֶם הָעֵלֶם לְמִשְׁחָה? אָמַר לוֹ, אִף אֲנִי נִעְלָהוּ לְמַנְרָה הַקְּדוּשָׁה הָעֵלְיוֹנָה.

כִּאֲוֹ וְשָׂאֵלוּ אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, פֶּמָּה חֲבִיבִים דְּבָרִים אֵלַי. טַפַּח בְּיָדוֹ וּבְכָה. אָמַר, מִי יִגְלֶה אוֹתָךְ נֶאֱמַר הַקְּדוּשׁ? הַתְּעֵלִית בְּחִיָּךְ עַל בְּנֵי אָדָם, הַתְּעֵלִית בְּפִטְרִיָּךְ וְנִסְתַּרְתָּ דְמוּתָךְ. מִפְּתֻחוֹת רַבּוֹנְךָ נִמְסְרוּ בְיָדְךָ תְּמִיד.

בֹּא רֵאָה, לִיעֲקֹב הָיוּ אַרְבַּע נָשִׁים, וְהוֹלִיד בְּנִים מִכָּלֶן, וְהַתְּעֵלָה [וַיַּחַק] בְּנִשׁוֹתָיו. כִּשְׂרָצָה יַעֲקֹב לְהַסְתַּלֵּק, עֲמָדָה עָלָיו שְׂכִינָה. רָצָה לְבָרֵךְ אֶת אֱלֹהִים וְלֹא יָכַל, מִלְּפָנָי הַשְּׂכִינָה שִׁפְחָד. אָמַר, אִיךָ אֵעָשֶׂה, שֶׁהָרִי שְׁנִיָּהֶם כִּאֲוֹ מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה? אִם אֲחֻזֵּק בְּשִׂכְנָה - לֹא יָכַלְתִּי, שֶׁהָרִי הָיוּ לִי אַרְבַּע נָשִׁים וְנִתְקַנְתִּי בָהֶן, אֲלֹא אֵעָלֶה אוֹתָן לְבַעַל הַבַּיִת, שֶׁהָרִי [ב] הַבַּיִת עוֹמֵד בְּרִשׁוֹתָו, וּמָה שִׁירָצָה - יַעֲשֶׂה.

טְלָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אַרְיֵה חַד, וְטְלָה חַד, חַד זָאב, וְחַד גְּדִי, וְכֵן כָּלֶהוּ, לְאַשְׁתַּכְּחָא חַיִּים קְטַנּוֹת עִם גְּדוּלוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כָּלֶהוּ שְׁפִיר. אֲבָל יְהוּדָה אַרְיֵה, שִׁמְעוֹן שׁוֹר, וְהָא אוּקְמוּהָ חֲבָרִיא דְהוּוּ מְשֻׁגָּיִחִין דָּא לְקַבֵּל דָּא, דָּא מִימִינָא, וְדָא מִשְׁמָאלָא. לְתוֹרָא דְעוֹבְדוֹי בִישׁוּן, אֶמְרוּ נִצִּיר אַקוּנִין דְאַרְיֵה בְּקוֹפְטִיָּה, וְיִסְתַּכֵּל בְּדָא וְיִדְחַל מִנֶּיהָ, כִּף שִׁמְעוֹן שׁוֹר, יְהוּדָה אַרְיֵה.

שִׁמְעוֹן לֹא זָכָה לְבִרְכָאן, אֲלֹא טַפַּל לִיָּה מִשְׁחָה בִּיהוּדָה. כְּתִיב הֵכָא (דְּבָרִים ל)

שִׁמְעֵה ה' קוֹל יְהוּדָה, וְכְתִיב הַתָּם (בְּרֵאשִׁית כט) כִּי שִׁמְעֵה ה' כִּי שָׁנוּאָה אֲנֹכִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שִׁמְעוֹן וְלוֹי, אֲבוּהוֹן סְלִיק לֹון לְמִשְׁחָה. אָמַר לִיָּה רַבִּי יוֹסִי, מָאִי טַעַמָּא אֲבוּהוֹן סְלִיק לֹון לְמִשְׁחָה. אָמַר לִיָּה, אִף אֲנִי נִסְלִיק לִיָּה לְבוּצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה.

אֲתוֹ שָׂאֵלוּ לִיָּה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, כְּמָה חֲבִיבִין מְלִין. אֲטַפַּח בִּידוֹי וּבְכָה, וְאָמַר מָאֵן יִגְלִי לָךְ מְהִימָנָא קְדִישָׁא, אֲסַתְּלַקְתָּ בְּחִיָּךְ עַל בְּנֵי נָשָׂא, אֲסַתְּלַקְתָּ בְּמוֹתָךְ, וְאֲסַתִּים דִּיוּקְנָךְ. מִפְּתֻחַן דְּמֵאֲרַךְ אֲתַמְסְרוּ בִידְךָ תְּדִיר.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב הָוָה לִיָּה אַרְבַּע נָשִׁין, וְאוֹלִיד בְּנִין מִכָּלֶהוּ, (דף רלו ע"ב) וְאֲסַתְּלִיק (נ"א

וְאֲשַׁתְּלִים) בְּנִשׁוֹי. כִּד בְּעָא יַעֲקֹב לְאַסְתְּלַקָּא, שְׂכִינְתָּא קְיִימִי עֲלוֹי, בְּעָא לְבְרוּכִי לְאַלִּין, וְלֹא יָכִיל, מִקְמִי שְׂכִינְתָּא דְדַחִיל. אָמַר, הִיךְ אֲעֲבִיד, דְּהָא תְרוּוֹיָהוּ מִסְטָרָא דְדִינָא קְשִׁיא קָא אֲתִיָּין. אִי אֲתַקִּיף בְּשְׂכִינְתָּא לֹא יָכִילְנָא, דְּהָא אַרְבַּע נָשִׁין הוּוּ לִי, וְאַשְׁתְּלִימָנָא בְּהוֹן. אֲלֹא אֲסַלֵּק לֹון לְמֵאֲרִי דְבִיתָא, דְּהָא (ב"ה) בִּיתָא בְּרַעוּתִיָּה קְיִימָא, וּמָה דְבַעֵי יַעֲבִיד.

כִּךְ יַעֲקֹב אָמַר, חוֹלְקִין דְּנִשְׁיִין וּבְנִין הָא
 וּבְנִים הָרִי לְקַחְתִּי בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וְנִשְׁלַמְתִּי, וְאִיךְ אֶתְחַזֵּק בְּגִבְיֶרָה
 יוֹתֵר? אֵלֶּא אַעֲלֶה הַדְּבָרִים לְבַעַל
 הַגְּבִירָה, וְהוּא יַעֲשֶׂה מִה שְׂרִירָצָה,
 וְלֹא יַפְחֵד.

בא ראה מה פתוב, (דברים לג)
 וזאת הברכה אשר ברוך משה
 איש האלהים, בעל הבית, בעל
 הגבירה, פכתוב (במדבר ל) אישה
 יקימנו ואישה יפרנו, שהרי (שם י)
 פלות משה פתוב. ועל פן משה
 מברך את מי שרוצה בלי פחד,
 כמו שבארנו. ולכן אמר יעקב,
 הרי ראיתי שבני אלה הם בצד
 הדין הקשה, [וכיאו] יבא בעל
 הבית ויברך אותם.

משה ודאי איש האלהים היה,
 ורצונו עושה בביתו, כמו
 שנאמר אישה יקימנו, זהו
 שפתוב (שם י) ויאמר משה קומה
 ה' ואישה יפרנו, זהו שפתוב
 ובנחה יאמר שובה ה'. ודאי
 שבעל הבית עושה את רצונו
 ואין מוחה בידו, כמו לאדם
 שגוזר על אשתו, והיא עושה
 רצונו. ועל כן יעקב, אף על גב
 שהיה אחוז בעץ החיים, לא היה
 בעל הבית אלא למטה. משה
 הוא למעלה, ולכן העלה אותם
 לבעל הבית.

בסודם אל תבא נפשי וגו'. רבי
 אבא פתח ואמר, (תהלים כה) סוד
 ה' ליראיו וגו'. סוד ה' ליראיו -
 הסוד העליון של התורה לא נתן
 הקדוש ברוך הוא אלא לאותם
 יראי חטא, ומי שהם יראי חטא,
 מתגלה להם סוד עליון של
 תורה. ומיהו סוד העליון של
 התורה? הוי אומר זו אות ברית
 קדש, שנקראת סוד ה' ברית
 קדש.

שמעון ולוי הטריחו עצמם על
 סוד זה באנשי שכם שימולו

כִּךְ יַעֲקֹב אָמַר, חוֹלְקִין דְּנִשְׁיִין וּבְנִין הָא
 נִסְבִּית בְּהַאי עֲלָמָא, וְאַשְׁתַּלְמָנָא, הִיךְ
 אֶתְקִיף בְּמִטְרוֹנִיתָא יִתִּיר, אֶלְא אֶסְלַק מְלִין
 לְמֵאֲרִי מִטְרוֹנִיתָא, וְהוּא יַעֲבִיד מַה דְּבַעֲי,
 וְלֹא יִדְחַל.

הוא חזי, מה כתיב, (דברים לג) וזאת הברכה
 אשר ברוך משה איש האלהים, מאריה
 דביתא, מאריה דמטרוניתא. כמה דכתיב,
 (במדבר ל) אישה יקימנו ואישה יפרנו. דהא (במדבר
 י) פלת משה כתיב. ועל דא, משה ברוך מאן
 דבעא ולא דחיל, פדאוקימנא. ובגין כן אמר
 יעקב, הא חמינן דבני אלין בסטרא דדינא
 קשיא, (ליתיה) ייתי מאריה דביתא ויברך לון.
 משה ודאי איש האלהים היה, ורעותיה
 עביד בביתיה, כמה דאת אמר אישה
 יקימנו. הדא הוא דכתיב, (במדבר י) ויאמר משה
 קומה ה'. ואישה יפרנו. הדא הוא דכתיב,
 (במדבר י) ובנחה יאמר שובה ה'. ודאי רעותיה
 עבד מאריה דביתא ולית דימחי בידיה. כבר
 נש דגזר על אנתתיה, ועבדא רעותיה. ועל
 דא יעקב אף על גב דהוה אחיד באילנא
 דחיי, לא הוה מארי דביתא, אלא לתתא,
 משה הוא לעילא, בגין כן סליק לון
 למאריה דביתא:

בסודם אל תבא נפשי וגו', רבי אבא פתח
 ואמר, (תהלים כה) סוד יי ליראיו וגו'.
 סוד יי ליראיו, רזא עלאה דאורייתא, לא
 יהיב קדשא ברוך הוא אלא לאינון דחלי
 חטאה. ומאן דאינון דחלי חטאה, אתגלי לון
 רזא עלאה דאורייתא. ומאן איהו רזא עלאה
 דאורייתא, הוי אימא דא את קיימא קדישא,
 דאקרי סוד יי ברית קדש.

שמעון ולוי, אטריחו גרמייהו על האי סוד,

עצמם ויקבלו עליהם סוד זה, והפסוק מעיד שבמרמה. ועוד, במעשה זמרי בן סלוא שפסל את הסוד הזה. ויעקב אמר, בסודם אל תבא נפשי. מי זו נפשי? זו נפש שנוכנסת ונאחזת בברית העליונה למעלה, ונקראת נפש צרור החיים.

בקהלם אל תחד פבודי, הרי פרושה, כמו שנאמר (במדבר טו) ויקהל עליהם קרח. אל תחד פבודי - זה פבוד ישראל סתם. ולכן לא ברך אותם אביהם, משום שהעלה אותם למשה. רבי חייא אמר, מהפסוקים הללו (ומשום קד) [משמע] שלא נאחז זה בזה, והצטרף פך. ולכן יש בו הפל, ואין לה דור בעולם שלא יורד דין שלהם לקטרג בעולם, ומתרבים המחזרים על הפתחים של בני אדם. הנה לה הפל (ההפך) [ה].

יהודה אפה יודוך אחיך ידך בערף איביך וגו'. רבי יוסי פתח, (תהלים קד) עשה ירח למועדים וגו'. עשה ירח, פדי לקדש בו ראשי חדשים וראשי שנים. ולעולם הלכנה מאירה רק מן השמש, וכששולטת השמש - לא שולטת הלכנה, וכשמתכנסת השמש, אז שולטת הלכנה, ואין חשבון ללכנה אלא רק כשמתכנסת השמש.

ושניהם עשה הקדוש ברוך הוא להאיר, זהו שפתוב (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ וגו'. והיו לאתת - אלו שבתות, שפתוב (שמות לא) פי אות היא. ולמועדים - אלו ימים טובים. ולגמים - אלו ראשי חדשים. ולשנים - אלו ראשי שנים. שיהיו אמות העולם עושים חשבון לשמש, וישראל ללכנה.

באנשי שכם, דיגזרון גרמייהו ויקבלו עליהון האי סוד. וקרא אסהיד, במרמה. תו בעובדא דזמרי בן סלוא, דפסל האי סוד. ויעקב אמר בסודם אל תבא נפשי. מאי נפשי. דא נפשא דעאלת ואתאחדת בברית עלאה לעילא, ואקרי נפש צרורא דחיי.

בקהלם אל תחד פבודי. הא אוקמוה, כמה דאת אמר, (במדבר טו) ויקהל עליהם קרח. אל תחד פבודי, דא כבוד ישראל סתם. ועל דא לא ברין לון אבוהון, בגין דסליק לון למשה. רבי חייא אמר, מהני קראי (חסר) (ובגין קד) (ס"א משמע) דלא אתאחיד דא בדא, ואצטרין הכי. ועל דא אית ביה פלא, ולית לה דרא בעלמא, דלא נחתא דינא דלהון לקטרגא בעלמא ואסגיאנו מהדרי על פתחיהו דבני נשא, הא לה פלא. (ס"א הא לקבל

(הא) :

יהודה אפה יודוך אחיך ידך בערף איביך וגו'. רבי יוסי פתח, (תהלים קד) עשה ירח למועדים וגו'. עשה ירח בגין לקדשא ביה ריש ירחין, וריש שתין. ולעלמין סיהרא לא נהיר אלא משמשא, וכד שמשא שליט, סיהרא לא שלטא. בד אתפניש שמשא, כדין סיהרא שלטא, ולית חושבון לסיהרא אלא כד אתפניש שמשא.

ותרנוייהו עבד קדשא ברין הוא לאנהרא. הדא הוא דכתיב, (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ וגו'. והיו לאותות, אלין שבתות, דכתיב, (שמות לא) פי אות היא. ולמועדים, אינון יומין טבין. ולגמים, אלין רישי ירחין. ולשנים, אלין רישי שנין. דלהוון אומות העולם עבדין חשבון לשמשא, וישראל לסיהרא.

וזה הולך כמו שאמר רבי אלעזר, פתוב (שעיה ט) הרבית הגוי לו הגדלת השמחה. הרבית הגוי - אלו ישראל, שפתוב בהם (דברים ד) פי מי גוי גדול, וכתוב גוי אחד בארץ. לו - בשבילו. הגדלת השמחה [ממש] - זו הלבנה שמתגדלת באור בשביל ישראל. אמות העולם לשמש, וישאל ללבנה, איזה מהם עדיף? ודאי הלבנה למעלה, והשמש של אמות העולם פחת הלבנה הוא, ואותו השמש מזו [הצד] הלבנה מאיר.

ראה מה בינם לבין ישראל. ישראל אחוזים בלבנה, והשתלשלו בשמש העליונה, ונאחזו במקום [בו] [שמאיר לשמש] שמאירה מהשמש העליון ונדבקים בו, שפתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם תיים כלכם היום.

יהודה אתה וגו'. רבי שמעון אמר, מלכות התקימה ליהודה, והינו מה שאמרנו, מהו שפתוב (בראשית כט) הפעם אודה את ה', משום שהוא רביעי אודה את ה', משום שהוא רגל רביעי לפסא. יה' זה רשם של השם העליון, ובמה נשלם? בה"א [בדל"ת], והינו ה"א אחרונה של השם הקדוש, השם הקדוש נשלם באותיותיו, וקשר שאוחז אותן, על כן יודף אחיד, שהמלכות לך ראויה להתקיים ודאי. (הושע יד) ויהודה עד רד עם אל ועם קדושים נאמן. מי הקדושים? אלו קדושים עליונים, שכלם מודים לו ושמו אותו נאמן, לכן הוא ראשון בכל, הוא מלך על כלם.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים מה) כל כבודך בת מלך פנימה. כל כבודה - זו כנסת ישראל. כבודה - משום שהוא כבוד, זה על זה.

ואזלא הא, פי הא דאמר רבי אלעזר, פתיב, (שעיה ט) הרבית הגוי לו הגדלת השמחה. הרבית הגוי, אלין ישראל, דכתיב בהו (דברים ד) פי מי גוי גדול. וכתיב, (דברי הימים א י) גוי אחד בארץ. לו, בגיניה. הגדלת השמחה (ממש), דא סיהרא, דאתרביאת בנהורא בגיניהון דישראל. אומות העולם לשמשא, וישראל לסיהרא, הי מנייהו עדיף. ודאי סיהרא (דף ג' ע"א) לעילא, ושמשא דאומות העולם, תחות האי סיהרא הוא, והוא שמשא מהאי (כ"א סהרא) סיהרא נהיר. חמי מה בין ישראל, להו. ישראל אחידו בסיהרא, ואשתלשלו בשמשא עלאה, ואתאחדו באתר (ביה) (כ"א דנהיר לשמשא) דנהירא משמשא עלאה, ומתדבקן ביה, דכתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים בני אלהיכם תיים כלכם היום.

יהודה אתה וגו'. רבי שמעון אמר, מלכו ליהודה אתקיים, והיינו דאמרינן, מאי דכתיב, (בראשית כט) הפעם אודה את ה', בגין דאיהו רביעאה, אודה את ה', בגין דאיהו רגלא רביעאה לכרסא. יה"ו, דא רשימא דשמא עלאה, ובמה אשתלים, בה"א (כ"א בדל"ת), והיינו ה"א בתראה דשמא קדישא. שמא קדישא שלים באתווי, וקשר דאחיד לון, על דא יודף אחיד, דמלכו לך אתחזיא לאתקיימא ודאי. (הושע יב) ויהודה עד רד עם אל ועם קדושים נאמן, מאן קדושים, אלין קדושים עליונים, דכלהו אודן לגביה, ושוייה נאמן, בגין כן הוא קדמאה בכולא, הוא מלפא על פלא.

רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים מה) כל כבודה בת מלך פנימה. כל כבודה, דא כנסת

זֶה זָכַר וְזוֹ נִקְבְּהָ (ווי נקבה), וְנִקְרָאת כְּבוֹדָהּ. בַּת מֶלֶךְ - הַיְינוּ בַת שֶׁבַע, בַּת קוֹל שֶׁהוּא קוֹל גְּדוֹל, וְזֶהוּ מֶלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. פְּנִימָה - מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ מֶלֶךְ שְׂאִינוּ לַפְּנִים כְּמוֹתוֹ, וְזוֹ כְּבוֹדָה בַת מֶלֶךְ.

מִמְשַׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה, מִשּׁוּם שֶׁהַתְּלַבְּשָׁה וְנִאֲחָזָהּ בְּגִבּוֹרָה עֲלִיּוֹנָה, וְגַם זֶה נִקְרָא מֶלֶךְ, וּבִשְׂבִילָה עוֹמְדַת הָאָרֶץ, מְתִי? בְּשַׁעַר שְׁנֵאֲחָזוֹת בְּמִשְׁפָּט, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (מִשְׁלֵי כ"ט) מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ. וְלֹא קוֹרְאִים מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם, וְיִהְיֶה נֶאֱחָז בָּהּ, וְיִרֶשׁ הַמַּלְכוּת שְׁבָאֲרָץ.

רַבִּי [אבא] יִהְיֶה וְרַבִּי יִצְחָק הֵיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נִפְתַּח בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְנִלְךְ. פֶּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית א) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגַן עֵדֶן וּגו'. פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ הַחֲבָרִים, אֲבָל וַיִּגְרַשׁ, כְּמוֹ בֶן אָדָם שֶׁמְגַרֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, אֶת הָאָדָם דּוֹקָא.

בֵּא רֵאָה סוּד הַדְּבָר, אָדָם נִתְפָּס בְּמַה שֶׁחָטָא, וְגַרְס מוֹת לוֹ וְלִכְלַל הָעוֹלָם, וְגַרְס לְאוֹתוֹ עֵץ שֶׁחָטָא בּוֹ גְּרוּשִׁים, לְהַגְרֵשׁ בּוֹ וּלְהַתְּגַרֵּשׁ בְּבָנָיו לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם, אֶת דּוֹקָא, כְּפָתוּב (יִשְׁעִיָּה ו) וְאָרְאָה אֶת ה'. אַף כֵּן אֶת הָאָדָם.

וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגַן עֵדֶן וּגו' - זֶה לְמַטָּה. כְּמוֹ שְׁכֻרוּכִים לְמַעְלָה, יֵשׁ פְּרוּכִים לְמַטָּה, וְהַשְׂרָה הַעֵץ הַזֶּה עֲלֵיהֶם. וְאֵת לְהִט הַחֲרִב הַמִּתְהַפֵּכַת אֵלָיו דְּגַמַּת שְׁלֵהֶבֶת שֶׁל אִשׁ מֵאוֹתָהּ הַחֲרִב שֶׁמִּתְלַהֶטֶת. הַמִּתְהַפֵּכַת - זוֹ הַחֲרִב הַזֶּה, שִׁינּוּקַת בְּשֵׁנֵי צְדִידִים, וּמִתְהַפֵּכַת מִצַּד זֶה לְצַד אַחֵר.

דְּאִשָּׁא, מֵהֵיוּ חֲרִבָא דְּמִתְלַהֶטָא. הַמִּתְהַפֵּכַת, דָּא הָאִי חֲרִבָא, דִּינִקָא בְּתַרִין סְטָרִין, וְאִתְהַפֵּכָא מִסְטָרָא דָּא לְסְטָרָא אַחֲרָא.

יִשְׂרָאֵל, כְּבוֹדָהּ, בְּגִין דְּאִיהוּ כְּבוֹד, דָּא עַל דָּא, דָּא דְּכָר, וְדָא נּוֹקְבָא (ס"א דָּא נּוֹקְבָא), וְאִתְקַרֵי כְבוֹדָהּ. בַּת מֶלֶךְ, הַיְינוּ בַת שֶׁבַע, בַּת קוֹל דְּאִיהוּ קוֹל גְּדוֹל, וְהָאִי מֶלֶךְ עַלְאָה הוּא. פְּנִימָה, בְּגִין דְּאִית מֶלֶךְ דְּלָאוּ אִיהוּ לְגוּ פְּוֹתִיָּה, וְהָאִי כְבוֹדָה בַת מֶלֶךְ.

מִמְשַׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה, בְּגִין דְּאִתְלַבְּשַׁת וְאִתְאַחַדַת בְּגִבּוֹרָתָא עַלְאָה, וְהָאִי, אוֹף נְמִי מֶלֶךְ אֶקְרִי, וּבְגִינָה קְרִימָא אַרְעָא. אִימְתִי, בְּשַׁעַרָא דְּאִתְאַחַדַת בְּמִשְׁפָּט. כְּמַה דְּאִתְ אָמַר, (מִשְׁלֵי כ"ט) מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ. וְדָא קְרִינָן מַלְכוּת דְּשְׁמִיָּא, וְיִהְיֶה אִתְאַחִיד בָּהּ, וְיִרִית מַלְכוּתָא דְּבְּאַרְעָא.

רַבִּי [אבא] יִהְיֶה וְרַבִּי יִצְחָק הֵיוּ קְאֲזִלִי בְּאַרְחָא. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נִפְתַּח בְּמַלִּי דְּאוֹרִייתָא וְנִיזִיל. פֶּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית ג) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגַן עֵדֶן וּגו'. הָאִי קְרָא אוֹקְמוּיָהּ חֲבָרִיָּא. אֲבָל וַיִּגְרַשׁ, כְּפַר נֶשׁ דְּגָרִישׁ לְאַנְתְּתִיָּה, אֶת הָאָדָם דִּיִּיקָא.

תָּא חֲזִי, רְזָא דְּמַלְהָ, אָדָם בְּמַה דְּחָטָא אַתְפָּס, וְגַרְסִים מוֹתָא לִיָּה וְלִכְלַל עַלְמָא, וְגַרְסִים לְהֵהוּא אִילְנָא דְּחָטָא בֵּיה תִירוּכִין, לְאַתְרָכָא בֵּיה, וְלְאַתְרָכָא בְּבִנוּי לְעַלְמִין. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם, אֶת דִּיִּיקָא, כְּמַה דְּכְתִיב, (יִשְׁעִיָּה ז) וְאָרְאָה אֶת ה'.

אוֹף הָכִי אֶת הָאָדָם.

וַיִּשְׁכַּן מִקְדָּם לְגַן עֵדֶן וּגו', הָאִי לְתַתָּא. וּכְמַה דְּכְרוּכִים לְעִילָא, אִית פְּרוּכִים לְתַתָּא, וְהָאִי אִילְנָא אֲשֶׁרֵי עֲלִיָּהּ. וְאֵת לְהִט הַחֲרִב הַמִּתְהַפֵּכַת, אִינוּן טְפָסִי דְּשְׁלֵהוּבֵי

דְּבַר אַחַר הַמִּתְהַפְּכֶת, דָּא לְהַט אֵינוּן טְפְסִי
 אוֹתָן צוֹרוֹת הַשְּׁלֵהֲבֶת [של המלכות]
 שְׁאֲמַרְנוּ, שְׁמִתְהַפְּכוֹת לְפַעְמִים
 גְּבָרִים וְלְפַעְמִים נְשִׁים,
 וּמִתְהַפְּכוֹת מִמְקוֹמָם לְכָל, וְכָל
 זֶה כְּדִי לְשַׁמַּר אֶת דְּרָךְ עֵץ
 הַחַיִּים. אֵיזוֹ דְרָךְ? כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
 (שם מג) הַנּוֹתֵן בֵּינָם דְרָךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יָפָה, וְכַף זֶה
 וְדָאֵי שְׁגָרָם אָדָם לְאוֹתוֹ עֵץ
 שְׁחָטָא בּוֹ לְהַתְגַּרֵּשׁ, וְגַם לְשֹׂאֵר
 בְּנֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שם נ)
 וּבְכַפְשֵׁיכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם, אֲבָל
 יָפָה אֲמַרְתָּ, שְׁהָרִי מִמְקוֹמוֹ
 מִשְׁמַע, שְׁכַתוּב וַיִּגְרַשׁ אֶת
 הָאָדָם, מִשּׁוֹם שְׁזוּהֵי שְׁלֹמוֹת
 הָאָדָם.

וּמֵאוֹתוֹ יוֹם נִפְגְּמָה הַלְּבָנָה, עַד
 שְׂבָא נַח וְנִכְנַס בְּתִשְׁבֻּכָה [לחמה].
 כְּאוֹ הַרְשָׁעִים וְנִפְגָּם. עַד שְׂבָא
 אֲבָרְהָם [עמרם] וְעַמְד בְּשִׁלְמוֹת שֶׁל
 יַעֲקֹב וּבְנָיו. וְכֹא יְהוּדָה וְאַחִז
 בָּהּ, וְהַתְחַזֵּק בְּמַלְכוּת, וַיִּרְשׁ
 אוֹתָהּ יִרְשֵׁת עוֹלָמִים הוּא וְכָל
 בְּנָיו אַחֲרָיו. זֶהוּ שְׁכַתוּב יְהוּדָה
 אֲתָה יוֹדוּךְ אַחִיךְ. [משום שהמלכות שלו
 עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (דברי הימים א ה) כִּי יְהוּדָה
 גָּבַר בְּאֶחָיו יוֹדוּךְ אַחִיךְ] וְדָאֵי בְּשַׁעֲה
 שְׁעַמְדוֹ יִשְׂרָאֵל עַל הַיָּם, שְׁכָלָם
 הוֹדוּ לוֹ וַיִּרְדּוּ אַחֲרָיו לָיִם.

יְרַךְ בְּעַרְףְּ אֲבִיךָ, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
 (שופטים א) יְהוּדָה יַעֲלֶה [בתחלה].
 יִשְׁתַּחֲוֶה לָךְ בְּנֵי אֲבִיךָ, כָּלֵל שֶׁל
 כָּל אוֹתָם שְׂאֵר הַשְּׂבָטִים, מִשּׁוֹם
 זֶה בְּנֵי אֲבִיךָ וְלֹא בְּנֵי אִמְךָ. בְּנֵי
 אֲבִיךָ - הָרִי כָּל שְׂאֵר הַשְּׂבָטִים.
 שְׂאֵף עַל גֵּב [שהם נחלקו] שְׁנַחֲלִקוּ
 לְשִׁתֵּי מַלְכוּת, כְּשֶׁהָיוּ עוֹלָם
 לִירוּשָׁלַיִם הָיוּ כּוֹרְעִים
 וּמִשְׁתַּחֲוִים לְמֶלֶךְ שְׁבִירוּשָׁלַיִם,
 מִשּׁוֹם שְׁמַלְכוּת יְרוּשָׁלַיִם
 מִמְּלָכוֹת הַקְּדוּשָׁה. [שולטת] מִמְּנוֹ
 הִיתָה

דְּשִׁלְהוּבָא (ס"א דמלכותא) דְקֵאֲמַרְן,
 דְּמִתְהַפְּכָן לְזַמְנִין גּוּבְרִין וְלְזַמְנִין נְשִׁין,
 וּמִתְהַפְּכָן מִדּוּכְתִּיּהוּ לְכָלֵא. וְכָל דָּא, לְשַׁמּוֹר
 אֶת דְרָךְ עֵץ הַחַיִּים. מָאן דְרָךְ, כְּמָה דְאֵת
 אָמַר, (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בֵּינָם דְרָךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה שְׁפִיר, וְהָכִי הוּא וְדָאֵי,
 דְגָרִים אָדָם לְהָהוּא אֵילְנָא דְחָטָא בֵּיה
 לְאַתְרָכָא, וְאִפִּילוּ שְׂאֵר בְּנֵי עֲלָמָא נְמִי, כְּמָה
 דְאֵת אָמַר, (ישעיה ב) וּבְכַפְשֵׁיכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם,
 אֲבָל שְׁפִיר קֵאֲמַרְתָּ, דְהָא מִדּוּכְתִּיּה מִשְׁמַע,
 דְכַתִּיב וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם, בְּגִין דְדָא שְׁלִימוֹ
 דְאָדָם הוּא.

וּמֵהָהוּא יוֹמָא אַתְפָּגִים סִיְהָרָא, עַד דְאֵתָא נַח
 וְעָאֵל בְּתִיּוּבְתָא (נ"א בתיבותא). אָתוּ

חִיבִיא וְאַתְפָּגִים. עַד דְאֵתָא אֲבָרְהָם (ואתקנימו),
 וְקִיַּיְמָא בְּשִׁלְמוֹ דְיַעֲקֹב וּבְנָוִי. וְאֵתָא יְהוּדָה
 וְאַחִיד בֵּיה, וְאַתְקַף בְּמַלְכוּתָא, וְאַחֲסִין לִיה
 אַחֲסַנְתָּ עֲלֵמִין, הוּא וְכָל בְּנָוִי בְתֵרוֹי, הָדָא
 הוּא דְכַתִּיב, יְהוּדָה אֲתָה יוֹדוּךְ אַחִיךְ. (ס"א בגין
 דְיִלִּיה מַלְכוּתָא עֲלֵיהּ, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (דברי הימים א ה) כִּי יְהוּדָה גָּבַר
 בְּאֶחָיו יוֹדוּךְ אַחִיךְ) וְדָאֵי בְשַׁעֲתָא דְקִיַּיְמוּ יִשְׂרָאֵל עַל
 יִמָּא, דְכָלְהוּ אוֹדוּ לִיה, וְנַחְתּוּ אֲבַתְרִיּה
 בְּיָמָא.

יְרַךְ בְּעַרְףְּ אֲבִיךָ, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (שופטים א)
 יְהוּדָה יַעֲלֶה [בתחילה]. יִשְׁתַּחֲוֶה לָךְ בְּנֵי
 אֲבִיךָ, כָּלֵל דְכָל אֵינוּן שְׂאֵר שְׂבָטִין, בְּגִין
 דָּא בְּנֵי אֲבִיךָ, וְלֹא בְּנֵי אִמְךָ. בְּנֵי אֲבִיךָ, הָא
 כְּלָהוּ שְׂאֵר שְׂבָטִין, דְאֵף עַל גֵּב (בספרים ישנים דאינון
 אַתְפְּלִיג) דְאַתְפְּלִיג לְתֵרִין מִלְכוּוֹן, כִּד הוּוּ
 סְלָקִין לִירוּשָׁלַם, הוּוּ סְגָדִין וְכָרְעָן לְמַלְכָּא
 דְבִירוּשָׁלַם, בְּגִין דְמַלְכוּתָא דִירוּשָׁלַם, (דף ר"ג)
 מִמְּלָכוֹתָא קְדִישָׁא (שליטא) מְנִיָּה הוּוּ.

וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ, וְלֹא כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, שָׂאם כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ - לְהוֹסִיף אֶת שְׂאָר הָעֲמִים. לֹא כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ אֲלֵא בְּזִמְנָא שְׂיַבֵּא מִלְּךָ הַמְּשִׁיחָא, שְׂכַתוּב (ישעיה מט) שְׂרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, עֲכָשׁוּ שְׂאָמֵר וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, לְהִרְאוֹת שְׂפַל יִשְׂרָאֵל לְבָדֵם, כְּלָם יַעֲבֹדוּ לְרֹאשׁ הַגּוֹלָה, לְרֹאשׁ שְׂל כְּבָל, וְלֹא שְׂאָר הָעֲמִים.

גִּוּר אַרְיָה יְהוּדָה, בְּתַחֲלָה גִוּר וְאַחַר כֶּף אַרְיָה. וְסוּד הַדְּבָר - בְּתַחֲלָה נָעַר וְאַחַר כֶּף אִישׁ, (שמות) ה' אִישׁ מִלְּחָמָה. מִטְּרַף בְּנֵי עֲלִית, מַה זֶה מִטְּרַף? לְהַכְלִיל אֶת מִלְּאָף הַמּוֹת, שֶׁהוּא עוֹמֵד עַל טְרַף לְכַלּוֹת אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם וְלֹא מִצִּיל, כְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר (מיכה ה) וְטְרַף וְאִין מִצִּיל. [ומהו] וּמֵאוֹתוֹ טְרַף מִסְתַּלְקַת הַשְּׂכִינָה.

כְּרַע - בְּגָלוֹת כְּבָל. רַבִּץ - בְּגָלוֹת אֲדוּם. כְּאַרְיָה - שֶׁהוּא חֲזוֹק. וּכְלָבִיא - שֶׁהוּא יוֹתֵר חֲזוֹק, כֶּף יִשְׂרָאֵל הֵם חֲזוֹקִים, שְׂבַנֵּי הָעוֹלָם עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת מְפַתִּים וְדוֹחֲקִים אוֹתָם, וְהֵם עוֹמְדִים בְּדַתָּם וּבַמְּנַהֲגֵיהֶם כְּאַרְיָה וּכְלָבִיא.

כֶּף שְׂכִינָה, שְׂאָף עַל גַּב שְׂכַתוּב (עמוס ה) נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, הִיא חֲזוֹקָה כְּאַרְיָה וּכְלָבִיא בְּנִפְלִיָה הַזֶּה. מַה אַרְיָה וּכְלָבִיא לֹא נוֹפְלִים אֲלֵא כְּדֵי לְטְרַף טְרַף וְלְשַׁלֵּט, שֶׁהָרִי מִרְחוֹק מְרִיחַ אֶת טְרַפּוֹ, וּמַשְׁעָה שְׂמֵרִיחַ נוֹפֵל, וְלֹא קָם עַד שֶׁקוֹפֵץ עַל טְרַפּוֹ וְאוֹכְלוֹ, כֶּף שְׂכִינָה לֹא נוֹפֶלֶת אֲלֵא כְּאַרְיָה וּכְלָבִיא, כְּדֵי לְנַקֵּם מֵעֲמִים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת וּלְקַפֵּץ עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר (ישעיה סג) צַעֲה בְּרַב כְּחוֹ.

מִי יְקִימְנוּ - הוּא לֹא יְקוּם לְנִקְמָה מִהֶם נִקְמָה קִטְנָה, אֲלֵא מִי יְקִימְנוּ. מ"י, כְּמוֹ שְׂנֵאָמֵר (איכה ב)

וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ, וְלֹא כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, דְּאִי כְּתוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, לְאוֹסָפָא לְשְׂאָר עַמִּין. וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ כְּתוּב, אֲלֵא בְּזִמְנָא דִּיִּתִי מִלְּכָא מְשִׁיחָא, דְּכְתוּב, (ישעיה מט) שְׂרִים וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, הַשְּׂתָא דְּאָמֵר וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, לְאַחַזְאָה דִּישְׂרָאֵל כְּלָהוּ בְּלַחֲוֹדֵיהוּ, כְּלָהוּ יַפְלַחוּן לְרִישָׁא דְּגוֹלָה, לְרֹאשׁ דְּכְבָל, וְלֹא שְׂאָר עַמִּין:

גִּוּר אַרְיָה יְהוּדָה, בְּקַדְמֵיתָא גִוּר, וּלְבַתֵּר אַרְיָה, וְרִזָּא דְּמִלָּה בְּקַדְמֵיתָא נָעַר, וּלְבַתֵּר אִישׁ, (שמות טו) יִי אִישׁ מִלְּחָמָה. מִטְּרַף בְּנֵי עֲלִית, מְאִי מִטְּרַף. לְאַכְלִלָּא מִלְּאָף הַמּוֹת, דְּאִיהוּ קִיּוּמָא עַל טְרַף, לְשִׁינְעָאָה בְּנֵי עֲלִמָּא, וְלֹא מְשִׁיב. כְּמָה דְּאִתָּא אָמֵר, (מיכה ה) וְטְרַף וְאִין מִצִּיל. (ומהו) וּמַהֲהוּא טְרַף אִסְתַּלְקַת שְׂכִינָתָא.

כְּרַע, בְּגָלוֹתָא דְּכְבָל. רַבִּץ, בְּגָלוֹתָא דְּאֲדוּם. כְּאַרְיָה, דְּאִיהוּ תְּקִיפָא. וּכְלָבִיא, דְּאִיהוּ תְּקִיפָא יְתִיר. כֶּף יִשְׂרָאֵל תְּקִיפִין אִינוּן. דְּבַנֵּי עֲלִמָּא עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת מְפַתִּין וְדַחֲקִין לוֹן, וְאִינוּן קִיּוּמֵי בְּדַתִּיהוֹן וּבְנִימוּסֵיהוֹן כְּאַרְיָה וּכְלָבִיא.

כֶּף שְׂכִינָתָא, דְּאָף עַל גַּב דְּכְתוּב, (עמוס ה) נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל, הִיא תְּקִיפָא כְּאַרְיָה וּכְלָבִיא בְּהֵאִי נְפִילָה. מַה אַרְיָה וּכְלָבִיא לֹא נְפִלִין, אֲלֵא בְּגִין לְמִטְּרַף טְרַפָּא וְלְשַׁלְטָאָה, דְּהָא מְרַחֵיק אַרְח טְרַפִּיָה, וּמַשְׁעָתָא דְּאַרְח נְפֵל, וְלֹא קָם עַד דְּדַלִּיג עַל טְרַפִּיָה וְאָכִיל לָהּ. כֶּף שְׂכִינָתָא לֹא נִפְלָה אֲלֵא כְּאַרְיָה וּכְלָבִיא, בְּגִין לְנַקְמָא מֵעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וּלְדַלְגָּא עֲלֵיהוּ. כְּמָה דְּאִתָּא אָמֵר, (ישעיה סג) צוּעָה בְּרוּב כְּחוֹ.

מִי יְקִימְנוּ, הוּא לֹא יְקוּם לְנַקְמָא מִנֵּיהוּ

מי ירפא לך, והוא עולם העליון שבו שלטון לחזק לכל, וכתוב (איוב לח) מבטן מי יצא הקרח, ובארורה.

לא יסור שבט מיהודה וגו', בארו החברים, אבל עד פי יבא שיל"ה, בה"א, משום שבשאר בור, להראות כאן את סוד [פאן] השם הקדוש י"ה. במקום אחר שילו בלי ה"א, ובמקום אחר שלה בלי יו"ד, וכאן שיל"ה ביו"ד ה"א, סוד השם הקדוש העליון, ששכינה תקום בשם [יה] של י"ה, והוא סוד של י' [מ"י], כפי שאמרנו.

השלמה מזה שממות (סימן כא)

אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו כבס ביין לבשו ובדם ענבים סותה (בראשית מט). שמונה דרגות כלולות בפסוק זה. ארבע מהן דומות זו לזו, ושתיים מהן דומות זו לזו. ארבע שדומות זו לזו הן גפן שרקה, הינו גפן הינו שרקה, שמהם יוצאים ענבים ומהם נעשה יין שנקרא יין, וכלן סוד אחד ומשרש אחד יוצאות ושופעות. ושתיים שדומות זו לזו - עירה אתנו, הינו עירה הינו אתנו, וסוד אחד הם, ובדרגה אחת כלולות ומסוד אחד שופעות.

לבשו סותה זה דבר אחד וסוד אחד, (שמות כב) כי היא כסותה לבדה היא שמלתו לערו. פעם קורא לו כסות, ופעם אחרת קוראהו לבוש, ופעם אחרת קוראהו שמלה, וכלם משרש אחד שופעים ודבר אחד עושים, וחלופי השמות כלולים בהם סודות עליונים, ומי שדיק טעם משהו, ומי שלא דיק - לא טעם ולא משהו. ושמונה הדרגות הללו רמוזים בהן סודות

נוקמא זעירא, אלא מי יקימנו. מי, כמה דאת אמר, (איכה ב) מי ירפא לך, והוא איהו עלמא עלאה, דביה שלטנותא לאתקפא לכלא.

וכתיב, (איוב לח) מבטן מי יצא הקרח ואוקמוה: לא יסור שבט מיהודה וגו', אוקמוה חבריא, אבל עד פי יבא שיל"ה בה"א, בגין דשאר בור, לאחזאה הכא רזא (הכא) דשמא קדישא י"ה, באתר אחרא שילו בלא ה', באתר אחרא שלה בלא י', והכא שיל"ה ביו"ד ה"א, רזא דשמא קדישא עלאה, דשכינתא תקום בשמא (ס"א דא) די"ה ואיהו רזא די' (ס"א מ'), כדקאמרינן.

השלמה מזה שממות (סימן כא)

אסרי לגפן עיר"ה ולשורק"ה בני אתונו כבס ביין לבשו ובדם ענבים סותה. תמניא דרגין פלילין בהאי קרא. ארבע מנהון דמין אהדדי, תרין מנהון דמין אהדדי, ותרין אתרנין דמין אהדדי. ארבע דדמין אהדדי אינון גפן שורקה, היינו גפן היינו שורקה דמנהון נפקין ענבים ומנהון מתעביד חמרא דאיקרי יין וכלהו רזא חדא ומשרשא חד נפקין ונגדין. ותרין דדמין אהדדי עירה אתונו, היינו עירה היינו אתונו ורזא חדא נינהו ובדרגא חדא כלילין ומרזא חדא נגדין.

לבוש"ו סות"ה היינו מלה חדא ורזא חדא (שמות כ"ג) כי היא כסותו לבדה היא שמלתו לעורו. זמנא קרייה פסות וזמנא אחרא קרייה לבוש וזמנא אחרא קרייה שמלה וכלהו משרשא חדא נגדין ומלה חדא עבדין וחלופא דשמהן רזין עלאין פלילין בהו, ומאן דדייק טעים מידי. ומאן דלא דייק, לא טעים ולא מידי. והני תמניא דרגין רזין עלאין

עליונים, אבל הפסוק עומד בפשוטו.

בא ראה, יעקב השלם שבאבות היה, כמו שנאמר (בראשית כה) ויעקב איש תם וגו'. מה זה איש תם? שנתקן מן החכמה שלמעלה ומהחכמה שלמטה, והינו שכתוב ישב אהלים. שני אהלים הם - אהל שנקרא לפנים מן הפרגוד, ואהל שנקרא אחורי הפרגוד, וכלול היה משני צדדים - מבתי פנימיים ומבתי חיצוניים, ומי למד את יעקב כל זה?

בא ראה, שהרי אותן שנים שהיה טמון וגנוז עם שם ועבר, שם למד אותו חכמה עליונה של בתי פנימיים. ועבר למד אותו בשפות [חכמה] תחתונה, וסימן לדבר - (יהושע כד) בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. מה זה בעבר הנהר? אלא סוד הוא, שכל מיהם של אותם קדמונים לא היו לומדים אלא חכמה תחתונה שבאה מבתי חיצוניים שנקראים אחורי הפרגוד, ובאותם שאחורי הפרגוד היו דברים, והיו מודיעים להם דברים שעתידים לבא לעולם, טוב או רע, ואז היו כל אותם דורות, עד שבא אותו צד הקדשה והמשיך לו לאברהם והודיעו דברים של שרש שנמשכים לעולם שלהם מבתי פנימיים, ומשם שואבים כל אלו שנקראים בתי חיצוניים, ומשם מתהווים קצת דברים, לא הכל, וסימן לדבר - מתמצית גופה של ארץ ישראל העולם שותה.

ומהאי שעתא דקאים אברהם אבינו עליו השלום על ההוא סטרא קדישא דמיניה כלא נפיק ונגיד וביה כלא תליין נפק ליה לשעתיה מהאי סטרא דאינון בני עבר הנהר ואתא ליה לאשתעשעא בארעא

רמיזין בהו, אבל קרא בפשטיה קאי. תא חזי, יעקב שלימא דאבהן הוה, כמה דאת אמר (בראשית כ"ה) ויעקב איש תם וגו' מאי איש תם דאשתכלל מחכמתא דלעילא ומחכמתא דלתתא והיינו דכתיב יושב אהלים, תרין אהלים ניהו. אהל דאיקרי לפנים מן הפרגוד ואהל דאיקרי אחורי הפרגוד וכליל הוה מתרין סטריין, מבתי גואי ומבתי בראי ומאן אוליה ליה ליעקב כולי האי.

תא חזי, דהא אינון שני דהוה טמיר וגניז בהדיהו דשם ועבר, שם אוליה ליה חכמתא עלאה דבתי גואי. ועבר אוליה ליה חרשטא (ס"א חכמתא) תתאה וסימניה (יהושע כ"ד) בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. מאי בעבר הנהר אלא רזא הוא דכל יומיהון דאינון קדמאי לא הוו אוליהן אלא חכמתא תתאה דאתיאה מבתי בראי דאיקרי אחורי הפרגוד ובאינון דאחורי הפרגוד הוו מתדבקין והוו מודיעין לון מילין דעתידין למיתי לעלמא ביש או טב וכדין הוו כל אינון דרין עד דאתא ההוא סטרא דקדושא עלאה ואמשיך ליה לאברהם ואודע ליה מלין דשרשא דאתמשכאן לעלמא דלהון מבתי גואי ומתמן שאבין כל אינון דאקרון בתי בראי ומתמן מתהוון קצת מילין לא כלא, וסימניה מתמצית גופה של ארץ ישראל העולם שותה.

ומהאי שעתא דקאים אברהם אבינו עליו השלום על ההוא סטרא קדישא דמיניה כלא נפיק ונגיד וביה כלא תליין נפק ליה לשעתיה מהאי סטרא דאינון בני עבר הנהר ואתא ליה לאשתעשעא בארעא

הנהר, וכא לו להשתעשע בארץ הקדושה. זהו שכתוב (יהושע כד) ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולף אותו בכל ארץ פנעז. ארץ פנעז ממש, ארץ ששאר החילות העליונים נשברים תחתיה שם, ואין להם קיום עמה: ע"כ מההשמות

אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו וגו'. רבי חייא פתח, (תהלים קכא) ה' לשמרך מפל רע ישמר את נפשך. פיון שאמר ה' ישמרך מפל רע, לשם מה ישמר את נפשך? אלא ה' ישמרך מפל רע - בעולם הזה, ישמר את נפשך - באותו עולם.

שמירה של העולם הזה הוא, להיות האדם שמור מכמה מינים רעים מקטרגים שהולכים לקטרג בני האדם בעולם ולדבק בהם. באותו העולם מה זה? כמו שאמרנו, כשיוצא אדם מן העולם הזה, אם הוא זוכה - נשמתו עולה ומתעשרת במקומה, ואם לא - כמה קבוצות של מחבלים מזמנים למשך אותו לגיהנם ולמסר אותו בידי דומה, שנמסר למנה על הגיהנם, ושלא עשרה אלף רבוא ממנים עמו, וכלם מזמנים על נפשות הרשעים.

בא ראה, שבעה מדורים יש בגיהנם, ושבעה פתחים. ונשמת הרשע נכנסת, וכמה מלאכי חבלה, רוחות, שומרי השערים, ועליהם מנה אחד בכל שער ושער, ונשמות הרשעים נמסרות לאותם ממנים על ידי דומה. פיון שנמסרות בידיהם, סותמים שערים של אש לזה.

שחרי יש שערים אחר שערים. כל השערים פתוחים וסותומים, החיצוניים פתוחים והפנימיים סותומים, ובכל שבת ושבת כלם

קדישא. הדיא הוא דכתיב, (יהושע כ"ד) ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולף אתו בכל ארץ פנעז. ארץ פנעז ממש ארעא דשאר חילין עלאין תבירין תחותיה תמן ולית להון קיומא בהדה: (עד כאן מההשמות)

אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו וגו'. רבי חייא פתח, (תהלים קכא) ה' ישמרך מפל רע ישמר את נפשך, פיון דאמר ה' ישמרך מפל רע, אמאי ישמר את נפשך. אלא ה' ישמרך מפל רע, בהאי עלמא. ישמר את נפשך בההוא עלמא.

שמירה דהאי עלמא הוא, למהוי נטיר בר נש מכמה זינין בישין מקטרגין, דאזלין לקטרגא בני נשא בעלמא, ולא תדבקא בהו. בההוא עלמא מאי הוא, כמה דאמרן. פד נפיק בר נש מהאי עלמא, אי איהו זכי, נשמתא דיליה סלקא ואתעטרת באתריה. ואי לא, כמה חבילין טריקין אזדמנן, לאנגדא ליה לגיהנם, ולא מסרא ליה בידי דדומה, דאתמסרא לממנא על גיהנם, ותליסר אלף רבוא ממנן עמיה, וכלהו אזדמנן על נפשייהו דחייביא.

תא חזי, שבעה מדורין אית ביה בגיהנם, ושבעה פתחין. ונשמתא דחייביא עאלת, וכמה טריקין, טהירין, נטורי תרעי, ועלייהו חד ממנא בכל תרעא ותרעא, ונשמתהון דחייביא אתמסרון לאינון ממנן, על ידי דדומה. פיון דאתמסרן בידייהו, סתמין תרעין דאשא דמלהטא.

דהא תרעין בטר תרעין הוו, תרעין פלהו פתיחין וסתימין, אינון דלבר פתיחין, דלגו סתימין. ובכל שבת ושבת פלהו פתיחין, ונפקין חייביא עד אינון פתיחין

פתוחים, ויוצאים הרשעים עד לאותם השערים החיצוניים, ופוגשים נשמות אחרות שמתעכבות בפתחים החיצוניים. וכשיוצאת שבת, הפרוץ עומד בכל פתח ופתח ואומר: (תהלים ט) ישובו רשעים לשאולה וגו'.

בא ראה, נשמות הצדיקים הקדוש ברופ הוא שומר אותן שלא ימסרו לידי דומה, שהוא הממנה. זהו שכתוב ישמר צאתך ובואך, וכתוב ישמר את נפשך.

אכרי לגפן עירה. מהי הגפן? זו כנסת ישראל, כמו שנאמר (תהלים ט) גפן ממצרים תסיע, וכתוב (שם קכח) אשתך כגפן פריה. אשתך כגפן הקדושה הזו. אמר רבי יוסי, זו הגפן שמברכים בה בורא פרי הגפן. בורא - הינו שכתוב (בראשית א) עץ עשה פרי. פרי הגפן - זה עץ פרי. עשה פרי - זכר. עץ פרי - זו נקבה. משום כך בורא פרי הגפן, זה זכר ונקבה כאחד. [נשמות הצדיקים הן פרי

הגפן, כמו שאמר בורא פרי הגפן.]

אכרי לגפן עירה - זה מלך המשיח שעתיד לשלט על כל חילות העמים, החילות הממנים על עמים עובדי כוכבים ומזלות, והם חזק שלהם להתחזק, ועתיד מלך המשיח להתגבר עליהם.

משום שגפן זו שולטת על כל אותם הפתחים התחתונים ששולטים בהם עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, זו מנצחת למעלה. ישראל, שהם שרקה, יכלו וינצחו החילות האחרים למטה, ועל כלם יתגבר מלך המשיח. זהו שכתוב (זכריה ט) עני ורכב על חמור ועל עיר. עיר וחמור הם שני כתרים ששולטים בהם עמים עובדי עבודת

דלבר, ופגעין נשמתין אחרנין, דמתעכבין בפתחין דלבר. כד נפק שבתא, פרוצא קאי בכל פתחא ופתחא, ואמר (תהלים ט) ישובו רשעים לשאולה וגו'.

תא חזי, נשמתין דצדיקייא, קדשא בריה הוא נטיר לון, דלא יתמסרון בידא דדומה, דהוא ממנא, הדא הוא דכתיב, ישמר צאתך ובואך וכתוב ישמר את נפשך.

(דף רלח ע"א)

אכרי לגפן עירה. מאי גפן, דא כנסת

ישראל, כמא דאת אמר, (תהלים ט) גפן

ממצרים תסיע. וכתוב, (תהלים קכ"ח) אשתך כגפן פוריה, אשתך, כהאי גפן קדישא. אמר רבי יוסי, האי גפן דמברכין ביה בורא פרי הגפן. בורא, היינו דכתיב, עץ עושה פרי.

פרי הגפן, דא עץ פרי. עושה פרי, דכר, עץ פרי דא נוקבא. בגיני כך, בורא פרי הגפן דא דכר ונוקבא כחדא. (ס"א נשמתיהון דצדיקייא אינון פרי הגפן כדאמר בורא פרי הגפן).

אכרי לגפן עירה, דא מלכא משיחא, דזמין

לשלטאה על כל חילי עממיא, חילין

די ממנן על עמין עובדי כוכבים ומזלות, ואינון תקפא דלהון לאתתקפא, וזמין מלכא משיחא לאתגברא עלייהו.

בגין דהאי גפן, שליט על כל אלין פתרין

פתאיין, דשליטי בהו עממיא עובדי

עבודת כוכבים ומזלות, האי נצח לעילא.

ישראל, דאינון שרקה, ישיצון וינצחון

חילין אחרנין לתתא, ועל פלהו יתגבר

מלכא משיחא. הדא הוא דכתיב, (זכריה

ט) עני ורכב על חמור ועל עיר. עיר

וחמור תרין פתרין אינון, דשליטי בהו

עממיא עובדי עבודת כוכבים ומזלות,

פוככים ומזלות, והם מצד השמאל, צד החל.

ומה שאמר עני - וכי מלך המשיח נקרא עני? אלא כף אמר רבי שמעון, משום שאין לו משלו, וקוראים לו מלך המשיח. זוהי הלכנה הקדושה למעלה שאין לה אור אלא מן השמש.

מלך המשיח הזה ישלט בשלטונו, יתיחד במקומו, ואז (ס) הנה מלכך יבוא לך, סתם. אם למטה - עני הוא, שהרי בצד הלכנה הוא. אם למעלה - עני, אספקלריה שאינה מאירה, לחם עני. ועם כל זה, רכב על חמור ועל עיר, חזקם של עמים עובדי עבודת פוככים ומזלות לכפותם תחתי, ויתחזק הקדוש ברוך הוא במקומו.

כבם ביין לבושו, כמו שנאמר (ישעיה ט) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, וכתוב פורה דרכתי לבדי וגו'. כבם ביין - זה הצד של גבורה, דין הקשה, להיות על עמים עובדי עבודת פוככים ומזלות. וכדם ענבים סוטה - זה העץ למטה, בית דין שנקרא ענבים, והיין נמסר (נשמר) בדם ענבים כדי להתלבש בשניהם, לשבר תחתי כל שאר העמים עובדי עבודת פוככים ומזלות ומלכי העולם.

רבי יוסי פתח ואמר, אסרי לגפן עירה, וכתוב (בראשית מ) ובגפן שלשה שריגם והוא כפרחת עלתה נצה. בא ראה כמה אטומים הם בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים בכבוד רבונם ולא מסתכלים בדברי התורה ולא יודעים דרכיהם במה תפסו, שכתוב (משלי ד) דרך רשעים כפאפלה לא ידעו במה יכשלו.

בזמן קדמון הימה נבואה שורה

ואינון מסטר שמאלא סטרא דחול. ומה דאמר עני, וכי מלכא משיחא עני אקרי. אלא הכי אמר רבי שמעון, בגין דלית ליה מדיליה וקרינן ליה מלך המשיח. דא הוא סיהרא קדישא לעילא, דלית לה נהורא אלא משמשא.

מלכא משיחא דא, ישלוט בשלטניה, יתיחד בדוכתיה, וכדין (זכריה ט) הנה מלכך יבא לך, סתם. אי לתתא עני הוא, דהא בסטרא דסיהרא הוא. אי לעילא עני, אספקלריא דלא נהרא. לחם עני. ועם כל דא, רוכב על חמור ועל עיר, תקפא דעמין עובדי עבודת פוככים ומזלות, לאפפייא תחותיה, ויתתקף קדשא בריך הוא בדוכתיה.

כבם ביין לבושו, כמה דאת אמר, (ישעיה ט) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, וכתוב פורה דרכתי לבדי וגו'. כבם ביין דא סטר גבורה, דינא קשיא, למהוי על עממיא עובדי עבודת פוככים ומזלות, וכדם ענבים סוטה, דא אילנא לתתא, בי דינא דאקרי ענבים, ויינא אתמסר (ס"א אסתמר) בדם ענבים, בגין לאתלבשא בתרווייהו, לתברא תחותיה כל שאר עמין עובדי עבודת פוככים ומזלות ומלכין דעלמא.

רבי יוסי פתח ואמר. אסרי לגפן עירה. וכתוב, (בראשית מ) ובגפן שלשה שריגם והיא כפרחת עלתה נצה. תא חזי, כמה אטימין אינון בני נשא, דלא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמאריהון, ולא מסתכלי במלי דאורייתא, ולא ידעי ארחייהו במה יתפסון. דכתוב, (משלי ד) דרך רשעים כפאפלה לא ידעו במה יכשלו.

בזמן קדמאה הות נבואה שריא עלייהו

על בני אדם, והיו יודעים ומתבוננים לדעת בפבוד העליון. כיון שפסקה מהם נבואה, היו משתמשים בכת קול. עכשו פסקה נבואה ופסקה בת קול, ולא משתמשים בני אדם אלא בחלמא.

והלמא דרגא תתאה הוא לבר, דהא תנינן חלמא אחד מששים לנבואה. מאי טעמא, בגין דאתייה מדרגא שתיתאה לתתא, והא אתמר. תא חזי, חלמא לכלא אתחזי, בגין דחלמא מסטר שמאלא אתייה, ונחית בכמה דרגין, ואתחזי חלמא, אפילו לחייבא. ואפילו לעובדי ומזלות.

בגין דזמנין נקטין חלמא ושמעין הגי זיני בישין, ומודעין לבני נשא, מנייהו דחייכן (ב) בבני נשא, ומודיעין לון מלין פדיבין. ולזמנין מלין דקשוט דשמעין. ולזמנין דאינון שלוחין לחייבא, ומודעי לון מלין עלאין.

האי רשע מאי כתיב ביה, חמא חלמא דקשוט, דכתיב ובגפן שלשה שריגם. מאי גפן. דא כנסת ישראל, דכתיב, (תהלים פ) הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת. משמים, דהא מאתר דא אתרמי, כמה דאת אמר, (איכה ב) השליף משמים ארץ. ופקוד גפן זאת, דהיא זאת, ודאי.

שרשה שריגם, כמה דאת אמר, (בראשית ט) שלשה עדרי צאן רבצים עליה. והיא כפרחת - שפתוב (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה, שהאירה הלכנה. עלתה נציה - זו ירושלים של מטה.

דבר אחר, עלתה נציה, לעילא, ההוא דרגא דקיימא עלה ויניק לה, כמה דאת אמר (דף רלח ע"ב) (בראשית א) אשר זרעו בו על הארץ.

והווי ידעין ומסתפלי למנדע ביקרא עלאה. כיון דפסקא נבואה מנייהו, הווי משתמשי בכת קול. השתא פסקא נבואה ופסקא בת קול, ולא משתמשי בני נשא אלא בחלמא.

והלמא דרגא תתאה הוא לבר, דהא תנינן חלמא אחד מששים לנבואה. מאי טעמא, בגין דאתייה מדרגא שתיתאה לתתא, והא אתמר. תא חזי, חלמא לכלא אתחזי, בגין דחלמא מסטר שמאלא אתייה, ונחית בכמה דרגין, ואתחזי חלמא, אפילו לחייבא. ואפילו לעובדי ומזלות.

בגין דזמנין נקטין חלמא ושמעין הגי זיני בישין, ומודעין לבני נשא, מנייהו דחייכן (ב) בבני נשא, ומודיעין לון מלין פדיבין. ולזמנין מלין דקשוט דשמעין. ולזמנין דאינון שלוחין לחייבא, ומודעי לון מלין עלאין.

האי רשע מאי כתיב ביה, חמא חלמא דקשוט, דכתיב ובגפן שלשה שריגם. מאי גפן. דא כנסת ישראל, דכתיב, (תהלים פ) הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת. משמים, דהא מאתר דא אתרמי, כמה דאת אמר, (איכה ב) השליף משמים ארץ. ופקוד גפן זאת, דהיא זאת, ודאי.

שרשה שריגם, כמה דאת אמר, (בראשית ט) שלשה עדרי צאן רבצים עליה. והיא כפרחת - שפתוב (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה, דאתנהיר סיהרא. עלתה נציה, דא ירושלים דלתתא.

דבר אחר, עלתה נציה, לעילא, ההוא דרגא דקיימא עלה ויניק לה, כמה דאת אמר (דף רלח ע"ב) (בראשית א) אשר זרעו בו על הארץ.

(בראשית א) אֲשֶׁר זָרְעוּ בוֹ עַל הָאָרֶץ. הִבְשִׁילוּ אֲשַׁפְּלֵתִיהָ עֲנָבִים - לְשֹׁמֵר בָּהֶם יַיִן הַמְשֻׁמֵּר. רָאָה כִּמְהָ רָאָה אוֹתוֹ רָשָׁע. מֵה פְּתוּבִי? (שם מ) וְכֹס פְּרָעָה בְּיַדִּי וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אֹתָם. כִּאֵן רָאָה אוֹתָהּ כֹּס הַתְּרַעְלָה, יִנְקֵת בֵּית הַדִּין, שְׂיוּצָאת מֵאוֹתָם עֲנָבִים שֶׁנִּתְּנוּ לַפְּרָעָה וְשָׂתָה אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שֶׁשָּׁמַע אֶת זֶה יוֹסֵף, שִׂמַּח וַיֵּדַע דְּבַר אֱמֶת בַּחֲלוּם הַזֶּה. לִכֵּן פָּתַר לוֹ חֲלוּם לְטוֹב עַל שֶׁבִשְׂר אֶת יוֹסֵף בְּזֶה.

בֵּא רָאָה, אֶסְרִי לְגִפֶּן עִירָה - שְׁנֹכְפִים תַּחַת הַגִּפֶּן הַזֹּאת כֹּל אוֹתָם חֲלָלוֹת חֲזָקִים שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ, בְּשִׁבִיל גִּפֶּן זֹאת נִקְשָׁר וְנִכְפָּה אוֹתוֹ הַכַּח שְׁלֵהֶם, וְנִתְבָּאֵר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, יֵשׁ גִּפֶּן וַיֵּשׁ גִּפֶּן. יֵשׁ גִּפֶּן קְדוּשָׁה עֲלֵיוֹנָה, וַיֵּשׁ גִּפֶּן שְׁנֹקְרָאֵת (דְּבָרִים לב) גִּפֶּן סְדוּם, וַיֵּשׁ (יִרְמִיָּה ב) גִּפֶּן נִכְרִיָּה בֵּת אֵל נִכְר. מִשּׁוּם כִּף כְּתוּב גִּפֶּן זֹאת, אוֹתָהּ שְׁנֹקְרָאֵת כֹּלָּה זָרַע אֱמֶת. שׁוֹרֵק - אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל שְׂיוּצָאִים מִהַגִּפֶּן הַזֶּה. כְּשֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל וַעֲזָבוּ אֶת הַגִּפֶּן הַזֶּה, מֵה פְּתוּבִי? כִּי מִגִּפֶּן סְדוּם גִּפְנָם וְגו', וְלִכֵּן יֵשׁ גִּפֶּן וַיֵּשׁ גִּפֶּן.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק הֵיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יִצְחָק, גִּלְף בְּשֹׁדֵה הַזֶּה, שֶׁהוּא דֶרֶךְ יוֹתֵר יִשְׂרָאֵל. הֲלִכּוּ. עַד שֶׁהֲלִכּוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב (מְשָׁלִי לא) לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלַג כִּי כָל בֵּיתָהּ לְבֵשׁ שָׁנִים. פְּסוּק זֶה רַבִּי חֲזַקְיָה חִבְרָנִי בָּאֵר בּוֹ, שְׂאֲמַר, דִּין הַרְשָׁעִים בְּגִיחָהֶם שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ, חֲצִי מֵהֶם בַּחֲמָה וְחֲצִי מֵהֶם בְּשִׁלְג.

הִבְשִׁילוּ אֲשַׁפְּלוֹתֶיהָ עֲנָבִים, לְנִטְרָא כְּהוּ יַיִן דְּמִנְטְרָא.

חֲמִי כִּמְהָ חֲמָא הַהוּא רָשָׁע. מֵה כְּתִיב, (בראשית מ) וְכֹס פְּרָעָה בְּיַדִּי וְאָקַח אֶת הָעֲנָבִים וְאֶשְׁחַט אוֹתָם. הֲכֹא חֲמָא הַהוּא כֹּס תְּרַעְלָה, יִנְקֵא דְבֵי דִינָא, דְּנִפְיָק מֵאִינוּן עֲנָבִים דְּאִתִּייהִב לַפְּרָעָה וְשָׂתִי לִיָּה, כִּמְהָ דְהוּא בְּגִינִיהוּן דִּישְׂרָאֵל. כִּיּוֹן דְּשָׁמַע יוֹסֵף דָּא, חֲדִי, וַיֵּדַע מְלָה דְקָשׁוּט בְּהֵאִי חֲלָמָא. בְּגִינִי כִף פֶּשֶׁר לִיָּה חֲלָמָא לְטוֹב, עַל דְּבִשְׂר לִיָּה לְיוֹסֵף בְּהֵאִי.

תָּא חֲזִי, אֶסְרִי לְגִפֶּן עִירָה, דְּאִתְּכַפְּיִין תַּחַת הַיֵּא גִפֶּן כֹּל אִינוּן חֲלָלוֹן תְּקִיפִין דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, כְּדֹאֲמַרְוּ, בְּגִין הַיֵּא גִפֶּן, אִתְּקַשְׁר וְאִתְּכַפְּיָא הַהוּא חֲלָלוֹן דְּלַהוּן. וְאִתְּמַר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אִית גִּפֶּן, וְאִית גִּפֶּן. אִית גִּפֶּן קְדִישָׁא עֲלָאָה, וְאִית גִּפֶּן דְּאֶקְרִי, (דְּבָרִים לב) גִּפֶּן סְדוּם, וְאִית (יִרְמִיָּה ב) גִּפֶּן נִכְרִיָּה בֵּת אֵל נִכְר. בְּגִין כִּף כְּתִיב גִּפֶּן זֹאת, הַהִיא דְּאֶקְרִי כֹלָּה זָרַע אֱמֶת. שׁוֹרֵק אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל, דְּנִפְקִי מֵהֵאִי גִפֶּן. כִּד חֲבֹו יִשְׂרָאֵל, וְשִׁבְקוּ לְהֵאִי גִפֶּן, מֵה כְּתִיב, כִּי מִגִּפֶּן סְדוּם גִּפְנָם וְגו'. וּבְגִין כִּף אִית גִּפֶּן וְאִית גִּפֶּן.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק הֵיוּ אֲזֵלִי בְּאֶרְחָא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יִצְחָק, נִיזִיל בְּהֵאִי חֲקֵל, דְּהוּא אֶרְחָ מִישְׂר יִתִּיר. אֲזֵלוּ. עַד דְּהוּוּ אֲזֵלִי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב, (מְשָׁלִי לא) לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלַג כִּי כָל בֵּיתָהּ לְבוּשׁ שָׁנִים. הַיֵּא קָרָא, רַבִּי חֲזַקְיָה חִבְרָנָא אוֹקִים בֵּיה. דְּאָמַר, דִּינָא דְחֲזִיבִי דְגִיחָהֶם תְּרִיסֵר יֶרְחִין, פִּלְגָא מְנִייהוּ בַחֲמָה וּפִלְגָא מְנִייהוּ בַתְּלָגָא.

בשעה שנכנסים לאש, הם אומרים: זהו ודאי גיהנם. נכנסים לשלג, אומרים: זו תריפות החרף [הקר] של הקדוש ברוך הוא. מתחילים ואומרים: זה, ואחר כך אומרים: וי. ודוד אמר, (תהלים מ) ויעלני מבור שאון מטיט הין ויקם וגו'. ממקום שאומרים זה, ואחר כך וי.

והיכן נתקנות נפשם? בשלג, כמו שנאמר (תהלים סח) בפרש שדי מלכים בה בשלג בצלמון. יכול אף ישראל פן? תלמוד לומר, לא תירא לביתה משלג. מה הטעם? משום שכל ביתה לבש שנים. אל תקרי שנים אלא שנים, כמו מילה ופריעה, ציצית ותפלין, מזוזה ונר חנוכה וכו'.

בא ראה, לא תירא לביתה משלג - זו פנסת ישראל, שהיא כל ביתה לבש שנים, כמו שאמרנו, שפתיב (ישעיה סו) חמוץ בגדים וגו', לבוש של הדין הקשה, להפרע מעמים עובדי עבודה זרה, ועתיד הקדוש ברוך הוא ללבש לבוש אדם וחרב אדמה ולהפרע מהאדם. לבוש אדם, שפתיב חמוץ בגדים, וכתוב (שם) מדוע אדם ללבושך. הסיף אדמה, שפתיב (שם לד) חרב לה' מלאה דם. ולהפרע מן האדם, שפתיב כי זבח לה' בבצרה וגו'. עוד פי כל ביתה לבש שנים - שהרי זה בא מצד של הדין הקשה.

אמר רבי יצחק, ודאי זה כך, אלא כל ביתה לבש שנים, מהם השנים? אלו שנים קדמוניות, משום שהיא נכללת מכלם ויונקת מפל הצדדים, כפתיב (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים.

עד שהיו הולכים, פגשו באותו תינוק שהיה הולך לקפוטקיא

בשעתה דעאלין לנורא, אינון אמרי דא הוא ודאי גיהנם, עאלין לתלגא, אמרי דא תריפא דסיטא (דסיטוא) דקדשא בריך הוא. שראן ואמריין זה, ולבתר אמריין ווי. ודוד אמר (תהלים מ) ויעלני מבור שאון מטיט הין ויקם וגו'. מאתר דאמרי זה, ולבתר ווי. והיכן משתלמי נפשייהו, בשלג. כמה דאת אמר, (תהלים סח) בפרש שדי מלכים בה בשלג בצלמון. יכול אף ישראל פן, תלמוד לומר לא תירא לביתה משלג. מאי טעמא. בגין דכל ביתה לבוש שנים. אל תקרי שנים אלא שנים. פגון מילה ופריעה, ציצית ותפלין, מזוזה ונר חנוכה כו'.

תא חזי, לא תירא לביתה משלג, דא כנסת ישראל, דאיהי כל ביתה לבוש שנים, כמה דאמרן. דכתיב, חמוץ בגדים וגו', לבושא דדינא קשיא, לאתפרעא מעמין עובדי עבודה זרה. וזמין קדשא בריך הוא למלבש לבושא סומקא, וחרבא סומקא, ולאתפרעא מן סומקא. לבושא סומקא, דכתיב, (ישעיה סו) חמוץ בגדים, וכתיב, (ישעיה סו) מדוע אדם ללבושך. סייפא סומקא, דכתיב, (ישעיה לד) חרב לה' מלאה דם. ולאתפרעא מן סומקא, דכתיב, (ישעיה לד) כי זבח לה' בבצרה וגו'. תו, פי כל ביתה לבוש שנים דהא מסטרא דדינא קשיא קא אתיאי.

אמר רבי יצחק, ודאי הכי הוא, אלא כל ביתה לבוש שנים, מאי שנים, אלין שנים קדמוניות, בגין דאיהי אתפלילת מפלהו, וינקא מפל סטריין, פדכתיב, (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים.

עד דהוו אזלי, פגעו ביה ביהוה ינוקא, דהוה אזיל לקפוטקיא בקסטירא

מאחרי הקמור, וזקן אחד רוכב. אמר אותו זקן לאותו תינוק, בני, אמר לי את פסוקך. אמר לו, פסוקי אינו אחד, אלא רד למטה או ארפב לפניך ואמר לך. אמר לו, לא רוצה, אני זקן ואתה תינוק, שאשקל את עצמי עמך. אמר לו, אם כך, אז למה שאלת פסוק? אמר לו, כדי שגלף בדרך. אמר, תפח רוחו של אותו זקן, שהוא רוכב ולא יודע דבר, ואמר שלא יהיה שקול עמי. נפרד מאותו זקן והלך לו בדרך.

בשהגיעו רבי יהודה ורבי יצחק, קרב אליהם. שאלו אותו וסח להם את המעשה. אמר לו רבי יהודה, יפה עשית, לך עמנו ונשב כאן ונשמע דבר מפיך. אמר להם, אני ענף, שלא אכלתי היום הנה. הוציאו לחם ונתנו לו. התרחש להם גס ומצאו מעין מים דקיק תחת עץ. שתו ממנו, והם שתו וישבו.

פתח אותו תינוק ואמר, (תהלים לו) לדוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעשי עולה. לדוד, אם שירה - לא אמר, אם תפלה - לא אמר. אלא בכל מקום לדוד סתם, רוח הקדש אמר את זה.

אל תתחר במרעים, מה זה אל תתחר במרעים? הנה צריך (לכתוב) אל תתחבר! אלא אל תעשה תחרות במרעים, כי לא ידעת יסוד עצמך ולא תוכל לו, אולי הוא עץ שלא נעקר לעולמים ותדחה מלפניו.

ואל תקנא בעשי עולה, שלא תשגיח במעשיהם ולא תבא לקנא בהם, שכל מי שרואה את מעשיהם ולא מקנא לקדוש-ברוך-הוא, עובר על שלשה לאוים, שפתוב (שמות כ) לא יהיה

דחמרא, וחד סבא רכיב. אמר ההוא סבא לההוא ינוקא, ברי, אימא לי קראיך. אמר ליה, קראי לאו חד הוא, אלא חות לתתא, או ארפב לקמך ואימא לך. אמר ליה, לא בעינא. דאנא סבא ואנת רביא, דאתקל גרמי בהדך. אמר ליה, אי הכי אמאי שאלת קראי. אמר ליה, בגין דניזיל באורחא. אמר, תיפח רוחיה דההוא סבא, דהוא רכיב ולא ידע מלה, ואמר דלא יתקל בהדי. אתפרש מההוא סבא, ואזיל ליה באורחא.

בר מטו רבי יהודה ורבי יצחק, קריב לגבניהו. שאילו ליה, וסח לון עובדא, אמר ליה רבי יהודה, שפיר קא עבדת. זיל בהדן, וגייתב הכא, ונשמע מלה מפומך.

אמר לון, לאי (ס"א רבא) אנא, דלא (דף רלט ע"א) אכילנא יומא דין. אפיקו נהמא, ויהיבו ליה. אתרחיש לון ניסא, ואשפחו חד נביעא דמיא דקיק תחות אילנא, שתי מנייהו, ואינון שתו ויתיבו.

פתח ההוא ינוקא ואמר, (תהלים לו) לדוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה. לדוד, אי שירתא, לא קאמר. אי תפלה, לא קאמר. אלא בכל אתר לדוד סתם, רוח הקדש אמרו.

אל תתחר במרעים. מאי אל תתחר במרעים, אל תתחבר מיבעי ליה. אלא אל תעביד תחרות במרעים, בגין דלא ידעת יסודא דגרמך, ולא תיכול ליה, דילמא איהו אילנא דלא אתעקר לעלמין, ותדחי קמיה.

ואל תקנא בעושי עולה, דלא תשגח בעובדיהון, ולא תיתי לקנאה עלייהו, דכל מאן דחמי עובדיהון, ולא קני לקדשא בריך הוא, אעבר על תלת לאוין. דכתיב,

(שמות כ) לא יהיה לך אלהים

לך אלהים אחרים על פני. לא תעשה לך פסל וכל תמונה. לא תשתחוה להם ולא תעבדם פי אנכי ה' אלהיך אל קנא.

לכן צריך האדם להפרד מהם ולסטות דרכו מהם, לכן נפרדתי וסטיתי את דרכי. מפאן והלאה שמצאתי אתכם, אני אומר פסוקים הללו לפניכם.

פתח ואמר, ויקרא אל משה, כאן אל"ף קטנה למה. משום שקריאה זו לא היתה בשלמות. מה הטעם? שזה לא היה אלא במשפן, ובארץ אחרת משום ששלמות לא נמצאת אלא בארץ הקדושה.

עוד, כאן שכינה, [שמ, נקבה] שם שלמות של זכר ונקבה, אדם שת אנוש. אדם - שלמות זכר ונקבה. כאן נקבה. עוד, סוף הפסוק, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, משום כך אל"ף קטנה. עוד אל"ף קטנה, משל למלך שהיה יושב בכסאו וכתר המלכות עליו, נקרא מלך עליון. כשיורד והולך לבית עבדו, נקרא מלך קטן. כך הקדוש ברוך הוא, כל זמן שהוא למעלה על הפל, נקרא מלך עליון. כיון שהורד מדורו למטה, הוא מלך, אבל לא עליון כמו מקדם, ולכן אל"ף קטנה.

ויקרא, כך שנינו, זמן אותו להיכלו. מאהל מועד, מה זה אהל מועד? האהל שבו תלויים מועד וחס ושבת למנות, כמו שנאמר (בראשית א) והיו לאת ולמועדים. בו מתחיל החשבון להמנות, ומיהו? הלכנה, כמו שנאמר (ישעיה לב) אהם כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח.

ראמר, מה זה לאמר? כדי לגלות [אבל הכל אחד ופה הוא, משום שהשלמות והפי הוא מקום לגלות] מה שהיה

אחרים על פני. לא תעשה לך פסל וכל תמונה. לא תשתחוה להם ולא תעבדם פי אנכי ה' אלהיך אל קנא.

בגין כך, בעי ליה לבר נש לאתפרשא מנייהו, ולמסטי אורחיה מנייהו, על דא אתפרשנא וסטינא ארחאי. מפאן ולהלאה דאשפחנא לכו, אימא הני קראי קמיכון.

פתח ואמר, ויקרא אל משה, הכא אל"ף זעירא. אמאי, בגין דהאי קריאה לא הוה בשלימו. מאי טעמא, דהא לא הוה אלא במשפנא, ובארעא אחרא. בגין דשלימו לא אשתכח אלא בארעא קדישא.

תו, הכא שכינתא, (ס"א ל"ג התם וגרים נוקבא) התם שלימו דדכר ונוקבא, (דברי הימים א א) אדם שת אנוש. אדם, שלימו דכר ונוקבא, הכא נוקבא. תו סיפא דקרא, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, בגין כך אל"ף זעירא.

תו אל"ף זעירא, מתל למלכא, דהוה יתיב בכרסיה, וכתרא דמלכותא עליה, אקרי מלך עלאה. כד נחית ואזל לבי עבדיה, מלך זוטא אקרי. כך קדשא ברוך הוא, כל זמנא דאיהו לעילא על פלא, מלך עלאה אקרי. כיון דנחית מדוריה לתתא, מלך איהו, אבל לאו עלאה כקדמיתא, בגין כך אל"ף זעירא. ויקרא, הכי תגינן, זמין ליה להיכליה. מאהל מועד. מאן אהל מועד. אהל

דביה תליין מועד וחגא ושפתא לממני, כמה דאת אמר, (בראשית א) והיו לאותות ולמועדים, ביה שריא חושבנא לממני. ומאן איהו, סיהרא, כמה דאת אמר, (ישעיה לב) אהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח.

ראמר, מאי לאמר. בגין לגלאה, (אבל בלא חד

נסתר פנימה. ובכל מקום לאמר, כמו שנאמר וידבר ה' אל משה לאמר, שנתנה רשות לגלות, אבל הכל אחד, ויפה הוא, משום שהרי נמנה ללבנה הדבר ההוא, ממקום שמושה עומד.

וידבר ה' - למעלה. אל משה - באמצע. לאמר - אחרון, מקום שיש רשות לגלות. ועוד ויקרא אל משה, מה כתוב למעלה? (שמות ט) ויביאו את המשכן אל משה וגו'. למה אל משה? כפי אמרו, משום שמושה ראה אותו בהר, והקדוש ברוך הוא הראה לו במראה העין, כמו שנאמר (שם כז) כִּאֲשֶׁר הִרְאָה אֶתְךָ בְּהַר. וכתוב וכתוב, (המדבר ח) כִּמְרֹאֶה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה וְגו'. (שמות כה) ויראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. עכשו הביאו לו כפי שיראה, אם הוא כמו אותו משכן שראה.

אבל למה ויביאו את המשכן אל משה? אלא, למלך שרצה לבנות פלטרין לגבירה, צוה את האמנים: היכל זה במקום פלוני, והיכל זה במקום פלוני, כאן מקום למטה, וכאן מקום למנוחה. פיון שעשו אותם האמנים, הראו למלך. כפי ויביאו את המשכן אל משה, בעל הבית, איש האלהים. פיון שנשלם היכל, הזמינה הגבירה את המלך להיכל, הזמינה את בעלה אתה, משום כפי ויקרא אל משה.

וכשום שמושה הוא בעל הבית, מה כתוב? (שמות לג) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה. משה שהוא בעל הבית עשה כפי, מה שאין רשות לאיש אחר לעשות כפי.

ושפיר הוא, בגין דשלימו ושפירו הוא אתר לגלאה) מה דהוה סתים לגו. ובכל אתר לאמר, כמה דאת אמר, וידבר ה' אל משה לאמר, דאתייהיב רשו לגלאה. אבל פלא חד הוא, ושפיר הוא, בגין דהא אתמני לסיהרא ההיא מלה, מאתר דמשה קיימא.

וידבר, ה' לעילא. אל משה, באמצעיתא. לאמר, בתרייתא. אתר, דאית רשו לגלאה. תו, ויקרא אל משה מה כתיב לעילא, (שמות לט) ויביאו את המשכן אל משה וגו'. אמאי אל משה. הכי אמרו, בגין דמשה חמא ליה בטורא, וקדשא ברין הוא אחמי ליה בחיזו דעינא, כמה דאת אמר, (שמות כז) כִּאֲשֶׁר הִרְאָה אֶתְךָ בְּהַר, וכתוב, (במדבר ח) כִּמְרֹאֶה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה וְגו'. וכתוב במראה אשר היראה בתבניתם אשר אתה מראה בהר, השתא אייתיאנו ליה, בגין דיחמי, אי איהו פההוא משפנא דחמא.

אמר אמאי ויביאו את המשכן אל משה. אלא, למלכא דבעא למבני פלטרין למטרוניתא, פקיד לאומנין היכלא דא בדוך פלן, והיכלא דא בדוך פלן, הכא אתר לערסא, והכא אתר לנייחא. פיון דעבידו לון אמנין, אחמיו למלכא. כפי ויביאו את המשכן אל משה, מארי דביתא, איש האלהים, פיון דאשתכלל היכלא, מטרוניתא זמינת למלכא להיכלא, זמינת לבעלה עמה, בגין כפי ויקרא אל משה.

ובגין דמשה מארי דביתא איהו, מה כתיב, (שמות לג) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה, משה דאיהו מארי דביתא, (דף רט ע"ב) עביד הכי, מה דלית רשו לבר נש אחרא למעבד הכי.

וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו - דַּרְגָּה אַחֲרַת עֲלִיּוֹנָה. וְאָז, בְּשַׁעֲה שֶׁהַזְדַּמָּן מִשָּׁה לְהַכְנִס, אִז פְּתַח וְאָמַר, אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם. מֵה אָדָם עוֹשֶׂה כִּפְאָן? אֵלֶּא כְּשֶׁהִתְחַבְּרוּ שְׁמֵשׁ וּלְבַנָּה כְּאֶחָד, פְּתַח וְאָמַר אָדָם, כְּפָתוּב (חֲבֻקָק א) שְׁמֵשׁ יֵרַח עֲמַד זָבֻלָּה. עֲמַד, וְלֹא עֲמָדוֹ.

כִּי יִקְרִיב מִכֶּם - כְּאֵן נִרְמָז, מִי שֶׁיַּעֲשֶׂה עֲבוּדַת קֶרְבֵּן הַשְּׁלָם, שִׁמְצָא זָכַר וּנְקֵבָה. מִשְׁמַע שְׁפָתוּב מִכֶּם, שִׁמְצָא בְּמִרְאֵה שְׁלָכֶם. קֶרְבֵּן לַה' - שְׁמִקְרִיב הַכֹּל לְהַאֲחִיז כְּאֶחָד, לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

מִן הַבְּהֵמָה - לְהִרְאוֹת אָדָם וּבְהֵמָה הַכֹּל כְּאֶחָד. מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן - אֵלֶּו הַמְּרֻכְבוֹת הַטְּהוֹרוֹת. שְׁפִינָן שְׁאָמַר מִן הַבְּהֵמָה, יָכוֹל מִן הַכֹּל, בֵּין טְהוֹרוֹת וּבֵין טְמֵאוֹת? חֲזַר וְאָמַר מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן.

תִּקְרִיבוּ אֶת קֶרְבַּנְכֶם, קֶרְבַּנֵי הַיָּהּ צִרִיף (צַנֵּת)! מֵה זֶה קֶרְבַּנְכֶם? אֵלֶּא בַּתְּחִלָּה קֶרְבֵּן לַה', וְעַכְשָׁו קֶרְבַּנְכֶם. קֶרְבֵּן לַה' אָדָם. קֶרְבַּנְכֶם מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן, לְהִרְאוֹת יְחוּד מְלַמְטָה לְמַעַלָּה וּמְלַמְעֵלָּה לְמַטָּה. מְלַמְטָה לְמַעַלָּה הֵינּוּ קֶרְבֵּן לַה'. מְלַמְעֵלָּה לְמַטָּה הֵינּוּ קֶרְבַּנְכֶם.

לְמִלְכָּךְ שִׁיּוֹשֵׁב עַל הַר עֲלִיּוֹן, לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה, וְכִסָּא מִתְקַן עַל אוֹתוֹ הַר, וּמְלָךְ עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל. אָדָם שְׁמִקְרִיב דוֹרוֹן לְמִלְכָּךְ, צִרִיף לְעֻלוֹת מִדְרָגָה לְדְרָגָה עַד שְׁעוֹלָה מְלַמְטָה לְמַעַלָּה, לְמַקּוֹם שֶׁהַמְּלָךְ יוֹשֵׁב עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל, וְאִז יוֹדְעִים שֶׁהָרִי מְעֻלִּים דוֹרוֹן לְמִלְכָּךְ, וְאוֹתוֹ דוֹרוֹן הוּא שֶׁל הַמְּלָךְ. יוֹרֵד הַדוֹרוֹן מְלַמְעֵלָּה לְמַטָּה, הָרִי יוֹדְעִים שְׁאוֹתוֹ דוֹרוֹן שֶׁל הַמְּלָךְ יוֹרֵד מְלַמְעֵלָּה לְאַהֲבֵב

וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו, דַּרְגָּא אַחֲרָא עֲלָאָה, וּכְדִין בְּשַׁעֲתָא דְאִזְדַּמָּן מִשָּׁה לְמִיַּעַל, כְּדִין פְּתַח וְאָמַר, (וּיְקִרָא א) אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם. מָאִי אָדָם הָכָא. אֵלֶּא כַּד אַתְחַבְּרוּ שְׁמֵשׁא וְסִיְהִרָא כְּחֻדָא, פְּתַח וְאָמַר אָדָם. כְּדַכְתִּיב, (חֲבֻקָק א) שְׁמֵשׁ יֵרַח עֲמַד זָבֻלָּה, עֲמַד, וְלֹא עֲמָדוֹ.

כִּי יִקְרִיב מִכֶּם, הָכָא אַתְרֵמִיז, מָאן דִּיעֲבִיד פּוּלְחָנָא דְקֶרְבַּנָא שְׁלִים, דִּישְׁתַּפַּח דְּכַר וְנוֹקְבָא. מִשְׁמַע דְּכְתִיב מִכֶּם, דִּישְׁתַּפַּח בְּחִיזוֹ דְּלָכוּן. קֶרְבֵּן לַה' דְּאִקְרִיב כְּלָא, לְאַתְאֲחֻדָא כְּחֻדָא, לְעִילָא וְתַתָּא.

מִן הַבְּהֵמָה, לְאַחֲזָאָה אָדָם וּבְהֵמָה, כְּלָא כְּחֻדָא. מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן, אֵלֶיִן רְתִיכִין, דְּאֵינּוֹן דְּכִיִּין. דְּכִיִּין דְּאָמַר מִן הַבְּהֵמָה, יָכוֹל מִכְּלָא, בֵּין דְּכִיִּין בֵּין מְסַאֲבָן. הַדַּר וְאָמַר, מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן.

תִּקְרִיבוּ אֶת קֶרְבַּנְכֶם. קֶרְבַּנֵי מִיבְעֵי לִיְהִי, מָאִי קֶרְבַּנְכֶם. אֵלֶּא בְּקַדְמִיתָא קֶרְבֵּן לַה', וְהַשְׁתָּא קֶרְבַּנְכֶם. קֶרְבֵּן לַה' אָדָם. קֶרְבַּנְכֶם מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן, לְאַחֲזָאָה יְחוּדָא מִתַּתָּא לְעִילָא, וּמְעִילָא לְתַתָּא. מִתַּתָּא לְעִילָא, הֵינּוּ קֶרְבֵּן לַה'. מְעִילָא לְתַתָּא, הֵינּוּ קֶרְבַּנְכֶם.

לְמִלְכָּא, דְּאִיְהוּ יְתִיב בְּטוֹרְסָקָא עֲלָאָה, לְעִילָא לְעִילָא, וְכַרְסֵיָא אַתְתַּקֵּן עַל הַהוּא טוֹרְסָקָא, וּמְלָכָא עֲלָאָה עַל כְּלָא. בַּר נֶשׁ דְּקִרִיב דוֹרוֹנָא לְמִלְכָּא, בְּעָא לְסִלְקָא מִדְרָגָא לְדְרָגָא, עַד דְּסִלִּיק מִתַּתָּא לְעִילָא לְאַתְרֵ דְּמִלְכָּא יְתִיב, עֲלָאָה עַל כְּלָא. וּכְדִין יְדַעִין דְּהָא סִלְקִין דוֹרוֹנָא לְמִלְכָּא, וְהַהוּא דוֹרוֹנָא דְּמִלְכָּא אִיְהוּ. נְחִית דוֹרוֹנָא מְעִילָא לְתַתָּא, הָא יְדַעִין דְּהַהוּא דוֹרוֹנָא דְּמִלְכָּא נְחִית מְעִילָא, לְרַחֲמָא דְּמִלְכָּא דְּאִיְהוּ לְתַתָּא.

המלך שהוא למטה.
 כך בפתחלה, אדם עולה
 בדרגותיו מלמטה למעלה, ואז
 קרפן לה'. מן הבהמה מן הברק, ויורד
 בדרגותיו מלמעלה למטה,
 ואז זה קרפנכם. ומשום כך כתוב
 (שיר ה) אכלתי יערי עם דבשי
 שתיתי ייני עם חלבי, הינו אדם
 וקרפן לה'. אכלו רעים, הינו מן
 הבהמה מן הברק ומן הצאן, ואז
 תקריבו את קרפנכם.

באו רבי יצחק ורבי יהודה
 ונשקוהו על ראשו. אמרו, ברוך
 הרחמן שזכינו לשמע את זה,
 וברוך הרחמן שלא נאבדו
 הדברים הללו באותו זמן. קמו
 והלכו. עד שהיו הולכים, ראו
 גפן אחת נטועה בגנה אחת.
 פתח אותו תינוק ואמר, אסרי
 לגפן עירה ולשרקה בני אתונו.
 פסוק זה הוא סוד עליון.
 אסרי? אסר היה צריך לכתב!
 עירה? עיר היה צריך לכתב!
 אלא סוד הוא לדרדקים שהם
 בבית רבן להשמר מאותו החץ
 של עיר, והשם הקדוש נכלל שם
 י"ה.

וכמו שפאן רמוז השם הקדוש,
 כך גם ולשרקה, שורק היה צריך
 לכתב! נכלל שמה ו"ה. בני? !
 בן היה צריך לכתב! שורק,
 פכתוב (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך
 שורק. בן, פכתוב (זכריה ט) בן
 אתנות. למה שורקה, ולמה בני?
 אלא, כמו שיש שם קדוש
 לכפות את העיר, כך גם יש שם
 קדוש לכפות כח אחר, שהוא
 חמור, שאלמלא השם הקדוש
 רמוז פאן, היו מתריבים עולם,
 י"ה בכת זה, ו"ה בכת זה,
 לשמר מהם את העולם, ולשמר
 את האדם שלא ישלטו בו
 בעולם.

כך בקדמיתא, אדם סליק בדרגוי מתתא
 לעילא, וכדין קרפן לה'. מן הבהמה מן
 הברק, נחית בדרגוי מעילא לתתא, וכדין
 קרפנכם. בגיני כך פתיב, (שיר השירים ה) אכלתי
 יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. הינו
 אדם וקרפן לה'. אכלו רעים, הינו מן
 הבהמה מן הברק ומן הצאן, וכדין תקריבו
 את קרפנכם.

אתו רבי יצחק ורבי יהודה ונשקוהו על
 רישיה. אמרו, בריך רחמנא דזפינא
 למשמע דא, וברוך רחמנא, דלא אתאבידו
 מלין אלין בההוא סבא. קמו ואזלו. עד דהוו
 אזלי, חמו חד גפן נטיע בחד גנא.

פתח ההוא ינוקא ואמר, אסרי לגפן עירה
 ולשרקה בני אתונו האי קרא רזא
 עלאה הוא. אסרי, אסר מיבעי ליה. עירה,
 עיר מיבעי ליה. אלא רזא הוא, לדרדקי
 דאינון בבי רב, לאסתמרא מההוא גירא
 דעיר, ושמא קדישא אתכליל תמן י"ה.

וכמה דהכא אתרמיז שמא קדישא, הכי נמי
 ולשרקה, שורק מיבעי ליה. אתכליל
 תמן ו"ה. בני בן מיבעי ליה. שורק, פדכתוב,
 (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק. בן, פמא דאת
 אמר, (זכריה ט) בן אתונות. אמאי שורקה,
 ואמאי בני.

אלא, כמה דאית שמא קדישא לאפפייא
 לעיר, הכי נמי, אית שמא קדישא,
 לאפפייא חילא אחרא, דאיהי חמרא,
 דאלמלא דשמא קדישא אתרמיז הכא, הוו
 מטרטשי עלמא, י"ה בחילא דא, (ס"א ו"ה) ו"ה
 בחילא דא, לאסתמרא עלמא מנייהו,
 ולאסתמרא בר נש, דלא ישלטון ביה
 בעלמא.

אֶסְרֵי לַגֶּפֶן, מָאִי גֶפֶן. דָּא כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, אִיזוּ גֶפֶן? זוּ כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל. וְלָמָּה נִקְרְאָת גֶּפֶן? אֲלָא מַה גֶּפֶן לֹא מְקַבְּלַת עֲלֶיהָ נְטִיעָה אַחֲרַת, כִּף גַּם כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל לֹא מְקַבְּלַת עֲלֶיהָ אֲלָא אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמְשׁוּם כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל נִכְפִּים לְפָנֶיהָ כָּל הַפְּחוּת הָאֲחֵרִים וְלֹא יְכוּלִים לְהִרְע וּלְשַׁלֵּט בְּעוֹלָם, וְלִכְּן הֵטִיל הַפְּתוּב אֶת הַשֵּׁם הַקְדוּשׁ בִּינֵיהֶם בְּצַד זֶה וּבְצַד זֶה. בְּנֵי אֲתָנּוּ, שְׁנַעְקָר מִשׁוּם אוֹתוֹ שׁוֹרֵק, כְּמוֹ שְׁנַעְמָר וְאֲנָכִי נְטַעְתִּיךָ שׁוֹרֵק וְגו'.

כַּבֵּס בִּינֵי לְבָשׁוּ וְגו'. כַּבֵּס? ! כַּבֵּס הִנֵּה צְרִיף לְכַתֵּב! אֲלָא כַּבֵּס מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם, וּמִיּוֹם? זֶה מְלֶךְ הַמְּשִׁיחִים. בִּינֵי - צַד הַשְּׂמָאל, לְמִטָּה. וְעֵתִיד מְלֶךְ הַמְּשִׁיחִים לְשַׁלֵּט לְמַעְלָה עַל כָּל הַפְּחוּת הָאֲחֵרִים שֶׁל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וּלְשַׁבֵּר אֶת פִּחֵם מְלַמְעָלָה וּמְלַמְטָה.

דְּבַר אַחַר כַּבֵּס בִּינֵי לְבָשׁוּ - כְּמוֹ הַיֵּינִי הַזֶּה, מְרָאָה שְׂמָחָה, וְכֹלֹ דִּין [לְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת]. כִּף גַּם מְלֶךְ הַמְּשִׁיחִים, יִרְאֶה שְׂמָחָה לְיִשְׂרָאֵל, וְכֹלֹ דִּין לְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, זֶה רוּחוֹ שֶׁל מְלֶךְ הַמְּשִׁיחִים, וּמִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם הוּא רוּחַ לְבוֹשׁוֹ בִּינֵי הָעֲלִיּוֹן.

רָאָה מַה כְּתוּב אַחֲרָיו, חֲכַלִּילִי עֵינַיִם מִיֵּינִי וְלִכְּן שְׂנִים מִחֶלֶב. זֶה יֵינִי הָעֲלִיּוֹן, [שְׂמִירוֹהַ שֶׁל הַתּוֹרָה] שֶׁל הַתּוֹרָה שְׂמִירוֹהַ, מִמֶּנּוּ שׁוֹתָה. וְלִכְּן שְׂנִים מִחֶלֶב, שֶׁהִרְיָה הַתּוֹרָה יֵינִי וְחֶלֶב, תּוֹרָה שְׂבַכְתָּב וְתוֹרָה שְׂבַעַל פֶּה.

כְּתוּב (תְּהִלִּים קד) וַיֵּינִי יִשְׂמַח לְבַב אֲנוּשׁ [לְמָה? מִשׁוּם שְׂמִימָקוֹם שֶׁל שְׂמָחָה הוּא

אֶסְרֵי לַגֶּפֶן, מָאִי גֶפֶן. דָּא כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, אִמָּאִי אַתְּקְרִיאַת גֶּפֶן. אֲלָא מַה גֶּפֶן, לֹא מְקַבְּלַת עֲלֶיהָ נְטִיעָה אַחֲרָה, הִכִּי נָמִי כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, לֹא מְקַבְּלַת עֲלֶיהָ אֲלָא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וּבְגִין כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, אַתְּכַפְּיִין קָמָה כָּל חִילִין אַחֲרֵינוּן, וְלֹא יְכַלִּין לְאַבְאָשָׁא וּלְשַׁלֵּטָאָה בְּעַלְמָא. וְעַל דָּא אֲטִיל קָרָא שְׂמָא קַדִּישָׁא בִּינֵיהוּ, בְּהֵאִי גִיסָא וּבְהֵאִי גִיסָא. בְּנֵי אֲתָנּוּ, דָּאֲתַעְקָר בְּגִין הֵהוּא שׁוֹרֵק, כְּמָה דָּאֲתַּ אָמַר, וְאֲנָכִי נְטַעְתִּיךָ שׁוֹרֵק וְגו'.

כַּבֵּס בִּינֵי לְבָשׁוּ וְגו', כַּבֵּס, כּוֹכָבִים מִיבְעֵי לִיה. אֲלָא כַּבֵּס, מִיּוֹמָא דְאַתְבְּרִי עַלְמָא, וּמֵאֵן אִיהוּ, דָּא מְלַפָּא מְשִׁיחָא. בִּינֵי סְטֵר שְׂמָאֲלָא. וּבְדָם עֲנָבִים סְטֵר שְׂמָאֲלָא לְתַתָּא. וַיִּמִּין מְלַפָּא מְשִׁיחָא (דף רח ע"א) לְשַׁלֵּטָאָה לְעֵילָא עַל כָּל חִילִין אַחֲרֵינוּן דְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וּלְתַבְּרָא תוֹקְפִיהוֹן מְעֵילָא וּמִתַּתָּא.

דְּבַר אַחַר, כַּבֵּס בִּינֵי לְבָשׁוּ, כְּגוֹנוֹנָא דְהֵאִי חֲמָרָא, אַחֲזִי חִידוֹ, וְכוּלִּיָּה דִּינָא (לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת). הִכִּי נָמִי מְלַפָּא מְשִׁיחָא, יַחֲזִי חִידוֹ לְיִשְׂרָאֵל, וְכוּלִּיָּה דִּינָא לְעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, דָּא רוּחָא דְמְלַפָּא מְשִׁיחָא, וּמֵן יוֹמָא דְאַתְבְּרִי עַלְמָא, אֶסְחִי לְבוּשִׁיָּה בְּחֲמָרָא עַלְאָה.

חֲמִי מַה כְּתִיב בְּתַרִּיָּה, חֲכַלִּילִי עֵינַיִם מִיֵּינִי וְלִכְּן שְׂנִים מִחֶלֶב, דָּא חֲמָרָא עַלְאָה, (ס"א דְמַרְוֵי דְאוּרִיָּתָא) דְאוּרִיָּתָא דְמַרְוֵי, מְגִיָּה שְׂתִי. וְלִכְּן שְׂנִים מִחֶלֶב, דְהֵאִי אוּרִיָּתָא יֵינִי וְחֶלֶב, תּוֹרָה שְׂבַכְתָּב, וְתוֹרָה שְׂבַעַל פֶּה.

כְּתִיב, (תְּהִלִּים קד) וַיֵּינִי יִשְׂמַח לְבַב אֲנוּשׁ (ס"א אִמָּאִי, כְּגִין דְמֵאֲתַר דְחִידוֹתָא קִאֲתִי, וּמֵאֵן הוּא סוּפִיָּה דְקָרָא)

בא, ומהו סוף הפסוק? להצהיל פנים משמן, ודאי ממקום שנקרא שמן. בא ראה, שירת היין חדרה, הוא מקום שכל שמחה יוצאת ממנו, וסופו דין, מה הטעם? משום שסופו מקום פנוס של הכל, דין הוא, ובו גודן העולם, ולכן ראשית חדרה, וסוף דין. משום כך להצהיל פנים משמן, ממקום שכל חדרה יוצאת ממנו.

ולחם לבב אנוש יסעד, איזה לחם? אלא לחם סועד [סומך] את העולם. ואם תאמר שבו תלוי לבדו סעד העולם - לא כך, שהרי לילה בלי יום לא נמצא, ולא צריך להפרידם. וימי שמפרידם יתפרד מהחיים, והיגו שכתוב (דברים ח) למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, משום שלא צריך להפריד.

ואם תאמר, דוד איך אמר ולחם לבב אנוש יסעד, הואיל ולא תלוי בו לבדו סעד כל העולם? אלא דיוק הדבר ולחם, וא"ו התוסף, כמו וה, ועל זה הכל נמצא כאחד.

בא ראה, מי שמברך על המזון, לא יברך על שלחן ריק, וצריך להמצא לחם על השלחן וכוס של יין בימין, מה הטעם? בשביל לקשר שמאל בימין, ולחם שיתברך מהם ולהתקשר בהם, ולהיות הכל קשר אחד, לברך את השם הקדוש פראוי. שהרי לחם נקשר ביין, ויין בימין, ואז הברכות שורות בעולם, והשלחן נתקן פראוי.

אמר רבי יצחק, אלמלא לא הודמנה לנו דרך זו אלא לשמע הדברים הללו - די לנו. אמר רבי יהודה, נאה הוא לתינוק זה שלא

להצהיל פנים משמן, ודאי מאתר דאתקרי שמן. תא חזי, שירתא דחמרא חדרה, הוא אתר דכל חידו מניה נפקא. וסופיה דינא. מאי טעמא, בגין דסופא דיליה, אתר פנישו דכלא, דינא הוא, וביה אתדן עלמא. ועל דא שירותא חדרה, וסופא דינא. בגיני כך, להצהיל פנים משמן. מאתר דכל חדרה מניה נפקא.

ולחם לבב אנוש יסעד, מאן לחם. אלא לחם עלמא סעיד (סמיד), ואי תימא, דביה תלייא סעידו דעלמא בלחודוי, לאו הכי, דהא ליליא בלא יומא, לא אשתפח, ולא בעי לאפרשא לון. ומאן דאפריש לון, יתפרש מחיין, והיינו דכתיב, (דברים ח) למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם. בגין דלא בעי לאתפרשא.

ואי תימא, דוד היך קאמר ולחם לבב אנוש יסעד, הואיל ולא תלייא ביה בלחודוי סעידו דעלמא. אלא דייקא דמלה, ולחם, וא"ו איתוסף, כמו ויי, ועל דא, פלא אשתפח כחדא.

תא חזי, מאן דמברך על מזונא, לא יברך על פתורא ריקניא, ובעי נהמא לאשתפחא על פתורא, וכסא דחמרא בימינא. מאי טעמא, בגין לקשרא שמאלא בימינא, ונהמא דיתברך מנייהו, ולא תקשרא בהו, ולמהוי כלא חד קשורא, לברכא שמא קדישא כדקא יאות. דהא לחם אתקשר ביין, ויין בימינא, וכדין ברכאן שריין בעלמא, ופתורא אשתלים כדקא יאות.

אמר רבי יצחק, אלמלא לא אודמין לן אורחא דא אלא למשמע מלין

אלין, די לן. אָמַר רבֵּי יְהוּדָה, יָאוֹת הוּא לְהָאֵי יְנוּקָא דְלֹא יְנַדַּע כָּל הָאֵי, וְאַנָּא מְסַתְּפִינָא עֲלֵיהּ. אֵי יִתְקַיִים בְּעֵלְמָא בְּגִין הָאֵי. אָמַר רבֵּי יִצְחָק וְלָמָּה. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּהָאֵי רַבֵּינָא יְכִיל לְאַסְתְּפֹלָא בְּאַתְרָא דְלִית רִשּׁוּ לְבַר נָשׁ לְאַסְתְּפֹלָא בֵּיהּ. וּמְסַתְּפִינָא עֲלוּי, דְּעַד לָא יְמַטֵּי לְפָרְקוּי, יִשְׁגַּח וְיִסְתְּפֹל וְיַעֲנִשׁוּן לֵיהּ.

שָׁמַע הוּא יְנוּקָא. אָמַר, לָא מְסַתְּפִינָא מְעוּנָשָׁא לְעֵלְמִין, דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְאַסְתְּלִיק אַבָּא מְעֵלְמָא, בְּרִיךְ לִי וְצִלִּי עָלִי. וַיִּדְעָנָא דְזְכוּתָא דְאַבָּא יְגִין עָלִי. אָמְרוּ לֵיהּ, וּמֵאֵן הוּא אַבּוּךָ. אָמַר, (נ"א ליתא רבי יהודה) בְּרִיָּה דְרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, נָטְלוּ לֵיהּ, וְאַרְכְּבוּהוּ עַל כְּתַפְיָהּ תִּלְתַּת מֵילִין.

קָרוּ עֲלֵיהּ, (שופטים יד) מִהָאֲכָל יִצָּא מֵאֲכָל וּמַעַז יִצָּא מִתּוֹק וְגו'. אָמַר לוֹן הוּא יְנוּקָא, מְלָה אַתָּא לִידֵיכּוֹ, פְּרִישׁוּ לָהּ. אָמְרוּ לֵיהּ, קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא זְמִין לָן אֲרַחָא דְחַיִּי, אֵימָא אַנְתָּ.

פְּתַח וְאָמַר, מִהָאֲכָל יִצָּא מֵאֲכָל וּמַעַז יִצָּא מִתּוֹק. הָאֵי קָרָא, אַסְמִכְתָּא אֵית לָן בֵּיהּ, מִהָאֲכָל, דָּא צְדִיק, דְכְּתִיב, (משלי יג) צְדִיק אוֹכֵל לְשׁוֹבַע נִפְשׁוֹ. צְדִיק אוֹכֵל וְדָאֵי, וְנָטִיל כֹּלָא, אַמָּאֵי, לְשׁוֹבַע נִפְשׁוֹ. לְמִיָּהּ שְׂבַעָא, לְהוּא אַתְר דְאַקְרִי נִפְשׁוֹ דְדוּד. יִצָּא מֵאֲכָל, דְאַלְמְלָא הוּא צְדִיק, לָא יְפוּק מְזוּנָא לְעֵלְמִין, וְלֹא יְכִיל עֵלְמָא לְקַיִמָא (בי"ה). וּמַעַז יִצָּא מִתּוֹק, דָּא יִצְחָק, דְּבְרִיךְ לִיעֲקֹב בְּטַל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַיִ הָאֲרִץ.

תוּ, אָף עַל גַּב דְּכֹלָא חַד, אֲלִמְלָא תְקַפָּא דְדִינָא קִשְׂיָא, לָא נִפְקָא דְבִשׁ. מָאֵן דְּבִשׁ. דָּא תוֹרָה שְׂבַעֲלָ פָּה, דְכְּתִיב, (תהלים יט) וּמִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְנִפְתָּ צוּפִים. וּמַעַז, דָּא תוֹרָה שְׂבַכְתָּב,

יַדַּע כָּל זֶה, וְאַנִּי פּוֹחַד עֲלִיו אִם יִתְקַיִם בְּעוֹלָם מִשּׁוּם זֶה. אָמַר רבֵּי יִצְחָק, וְלָמָּה? אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שְׂתִינּוּק זֶה יְכוּל לְהִסְתְּפֹל בְּמִקּוּם שְׂאִין רְשׁוּת לְאָדָם לְהִסְתְּפֹל בוֹ, וְאַנִּי פּוֹחַד עֲלִיו, שְׁעַד שְׂלֵא יִגִיעַ לְפָרְקוּ יִשְׁגִיחַ וְיִסְתְּפֹל וְיַעֲנִישׁוּ אוֹתוֹ.

שָׁמַע אוֹתוֹ הַתִּינוּק. אָמַר, אֵינִי פּוֹחַד מְעַנֵּשׁ לְעוֹלָמִים, שְׁהָרִי בְּשַׁעָּה שְׂאָבָא הִסְתְּלַק מִן הָעוֹלָם, בְּרַךְ אוֹתִי וְהִתְפַּלֵּל עָלַי, וְיַדְעִתִּי שְׂזִכּוֹת אָבִי תִגֵּן עָלַי. אָמְרוּ לוֹ, וּמִי הוּא אָבִיךָ? אָמַר, (אין רבי יהודה) בְּנוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא הַזֶּקֶן. לָקַחוּ אוֹתוֹ וְהִרְכִּיבוּ אוֹתוֹ עַל כְּתַפְיָהּ שְׁלֹשָׁה מֵילִין.

קָרָאוּ עֲלִיו, (שופטים יד) מִהָאֲכָל יִצָּא מֵאֲכָל וּמַעַז יִצָּא מִתּוֹק וְגו'. אָמַר לָהֶם אוֹתוֹ תִינוּק, דְּבַר בָּא לִידֵיכֶם, פְּרִישׁוּ אוֹתוֹ. אָמְרוּ לוֹ, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זְמַן לָנוּ אֵת דְרַךְ הַחַיִּים, אָמַר אַתָּה.

פְּתַח וְאָמַר, מִהָאֲכָל יִצָּא מֵאֲכָל וּמַעַז יִצָּא מִתּוֹק, פְּסוּק זֶה יֵשׁ לָנוּ בּוֹ סְמִךְ. מִהָאֲכָל - זֶה צְדִיק, שְׂכַתּוֹב (משלי א) צְדִיק אֲכֵל לְשׁוֹבַע נִפְשׁוֹ. צְדִיק אוֹכֵל וְדָאֵי וְנָטִיל הַכֹּל, לָמָּה? לְשׁוֹבַע נִפְשׁוֹ, לְתַת שְׂבַע לְאוֹתוֹ מִקּוּם שְׂנַקְרָא נִפְשׁ דְדוּד. יִצָּא מֵאֲכָל - שְׂאֵלְמָלָא אוֹתוֹ צְדִיק לֹא יִצָּא מְזוּן לְעוֹלָמִים וְלֹא יוֹכֵל הָעוֹלָם לְעַמּוֹד [כג]. וּמַעַז יִצָּא מִתּוֹק - זֶה יִצְחָק שְׂבַרְךָ אֵת יַעֲקֹב (בראשית כו) בְּטַל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַיִ הָאֲרִץ.

עוֹד, אָף עַל גַּב שְׂהַכֵּל אַחַד, אֲלוּלָא תִקְףָּה הַדִּין הַקָּשָׁה, לֹא יוֹצֵא דְבִשׁ. מִי הַדְּבִשׁ? זוֹ תוֹרָה שְׂבַעֲלָ פָּה, שְׂכַתּוֹב (תהלים ט) וּמִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְנִפְתָּ צוּפִים.

דָּא תוֹרָה שְׂבַעֲלָ פָּה, דְכְּתִיב, (תהלים יט) וּמִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְנִפְתָּ צוּפִים. וּמַעַז, דָּא תוֹרָה שְׂבַכְתָּב,

דְּכַתִּיב, (תהלים כט) ה' עז לְעַמּוֹ יִתֵּן. יֵצֵא מִתּוֹק,

דָּא תּוֹרָה שְׁפַעַל פֶּה. (דף רמ ע"ב)

אֲזִלוּ בְּחֵדָא תְּלַת יוֹמִין, עַד דְּמָטוּ לְטוֹרְסָא
דְּקִירָא דְּאֻמִּיהָ. פִּינּוּן דְּחֻמָּתָא לֹוּן
אֲתַקְנִית בֵּיתָא, וַיִּתְּבוּ תַמָּן תְּלַת יוֹמִין אֲחֵרְנִין.
בְּרַכּוּהוּ, וְאֲזִלוּ, וְסִדְרוּ מַלְיִן קַמֵּיהָ דְּרַבִּי
שְׁמַעוֹן. אָמַר, וְדָאֵי יְרוּתָתָא אֲוִרֵיתָא אַחְסִין,
וְאֵלְמָלָא זְכוּתָא דְּאַבְהֵן יִתְעַנְשׁ מְלַעֲיָלָא, אָבַל
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאִינוּן דְּאֲזִלִין בְּתַר
אֲוִרֵיתָא, אַחְסִינוּ לָהּ אִינוּן וּבְנֵיהוּ לְעֵלְמִין.
הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (ישעיה נט) וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי
אוֹתָם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּגּוֹ'.

וּבּוֹלִין לְחוּף יַמִּים יִשְׁכּוּן וְהוּא לְחוּף אֲנִית
וַיִּרְכְּתוּ וּגּוֹ'. (בראשית מט יג) רַבִּי אַבָּא
פְּתַח, (תהלים מה) חֲגוּר חֲרַבְךָ עַל יַרְךָ גְּבוּר הוֹדְךָ
וְהִדְרְךָ. וְכִי דָא הוּד וְהִדְר, לְמִיזַן זַיִנָּא,
וְלֹא זִדְרָזָא בְּהָאֵי. מָאן דְּאֲשַׁתְּדַל בְּאֲוִרֵיתָא,
וְאַגַּח קָרְבָּא בְּאֲוִרֵיתָא, וְזַרְיָז גְּרַמִּיהָ בָּהּ, דָּא
הוּא שְׁבָתָא (רַמְאִרִּיה), דָּא הוּא הוּד וְהִדְר, וְאַתָּה
אֲמַרְתָּ חֲגוּר חֲרַבְךָ.

אֲלֵא, וְדָאֵי עֲקָרָא דְּמַלְהָ, אֵת קִיִּימָא קִדְשָׁא
יֵהֵב קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְרָשִׁים לִיה
בְּבָנֵי נְשָׂא, בְּגִין דִּינִטְרוּן לִיה, וְלֹא יִפְגְּמוּן
לִיה בְּפִגְמֵימוּ לְהָאֵי רְשִׁימָא דְּמַלְכָּא. וּמָאן
דְּפִגְמִים לִיה, הָא קָאִים לְקַבְּלִיהָ (ויקרא כו) חֲרַב
נִקְמַת נִקְם בְּרִית, לְנִקְמָא נּוֹקְמָא דְּבְרִית
קִדְשָׁא, דְּאֲתַרְשִׁים בֵּיה, וְהוּא פִּגְמִים לִיה.

וּמָאן דְּבַעֵי לְנִטְרָא הָאֵי אֲתַר, יִזְדְּרוּ וַיִּתְקַן
גְּרַמִּיהָ, וַיִּשְׁוֵי לְקַבְּלִיהָ, בְּשַׁעֲתָא
דִּי צָרָא בִישָׁא יִתְקַף עֲלוּי, לְהָאֵי חֲרַב דְּקִיִּימָא
עַל יַרְךָ, לְאֲתַפְרַעָא מִמָּאן דְּפִגְמִים הָאֵי אֲתַר.
וּכְדִין, חֲגוּר חֲרַבְךָ עַל יַרְךָ גְּבוּר, גְּבוּר אִיהוּ,
גְּבוּר אֲתַקְרִי. וְעַל דָּא הוֹדְךָ וְהִדְרְךָ.

וּמַעַז - זו תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, שְׁכַתּוּב
(שם כט) ה' עז לְעַמּוֹ יִתֵּן. יֵצֵא
מִתּוֹק - זו תּוֹרָה שְׁפַעַל פֶּה.

הֲרַבּוּ כְּאֶחָד שְׁלֹשָׁה יָמִים, עַד
שֶׁהִגִּיעוּ לְמִבּוּי שֶׁל הַקִּיר שֶׁל
אִמּוֹ. פִּינּוּן שֶׁרָאָתָה אוֹתוֹ, סִדְרָה
אֵת הַבֵּית, וַיִּשְׁבוּ שֵׁם שְׁלֹשָׁה
יָמִים אַחֲרֵים. בְּרַכּוּ אוֹתוֹ וְהִלְכוּ,
וְסִדְרוּ דְבָרִים לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן.
אָמַר, וְדָאֵי יְרֻשַׁת הַתּוֹרָה יִרְשׁ,
וְאֵלְמָלָא זְכוּת אָבוֹת יַעֲנֹשׁ
מִלְמַעְלָה. אָבַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְאוֹתָם שֶׁהוֹלְכִים אַחַר
הַתּוֹרָה, יוֹרְשִׁים אוֹתָהּ הֵם
וּבְנֵיהֶם לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שְׁכַתּוּב
(ישעיה נט) וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם
אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּגּוֹ'.

וּבּוֹלִין לְחוּף יַמִּים יִשְׁכּוּן וְהוּא
לְחוּף אֲנִית וַיִּרְכְּתוּ וּגּוֹ'. רַבִּי
אַבָּא פְּתַח, (תהלים מה) חֲגוּר חֲרַבְךָ
עַל יַרְךָ גְּבוּר הוֹדְךָ וְהִדְרְךָ. וְכִי זֶה
הוּד וְהִדְר לְחַגְר כְּלֵי יָדָי וְלֹא זִדְרָזָא
בְּזֶה? מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵל בַּתּוֹרָה
וְעוֹרֵךְ קָרַב בַּתּוֹרָה וּמְזַרְזוּ עֲצָמוּ
בָּהּ - זֶהוּ שְׁבַח (שֶׁל רַבּוּנָא), זֶהוּ הוּד
וְהִדְר, וְאַתָּה אוֹמַר חֲגוּר חֲרַבְךָ?
אֲלֵא וְדָאֵי שְׁעָרָא דְּחֲרַב, אוֹת
בְּרִית הַקְּדוּשׁ נִתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא וְרָשִׁים אוֹתוֹ בְּכַנֵּי אָדָם כְּדֵי
שֶׁיִּשְׁמְרוּ אוֹתוֹ וְלֹא יִפְגְּמוּ אוֹתוֹ
בְּפִגְמִים אֵת רִשְׁמֵי הַמַּלְאָךְ הַזֶּה, וּמִי
שֶׁפּוֹגֵם אוֹתוֹ, הָרִי עוֹמְדָת נִגְדוּ
(ויקרא כו) חֲרַב נִקְמַת נִקְם בְּרִית,
לְנִקְם נִקְמַת הַבְּרִית הַקְּדוּשׁ
שֶׁנֶּרְשַׁם בּוֹ, וְהוּא פּוֹגֵם אוֹתוֹ.

וּמִי שֶׁרוּצָה לְשַׁמֵּר מְקוּם זֶה,
יִזְדְּרוּ וַיִּתְקַן עֲצָמוּ וַיִּשִׁים כְּנִגְדוּ
בְּשַׁעֲתָא שֶׁהִצִּיר תּוֹקֵף אוֹתוֹ אֵת
הַחֲרַב שֶׁעוֹמְדָת עַל הַיַּרְךָ,
לְהַפְרַע מִמֵּי שְׁפּוּגִים מְקוּם זֶה,
וְאֵז חֲגוּר חֲרַבְךָ עַל יַרְךָ גְּבוּר.
גְּבוּר הוּא, וְגְבוּר נִקְרָא. וְעַל כֵּן
הוֹדְךָ וְהִדְרְךָ.

דָּבָר אַחֵר, חֲגוּר חֲרָפָה עַל יָרֵךְ גְּבוּר. מֵאֵן
 דְּנַפְיָךְ בְּאַרְחָא, יִתְקַן גְּרַמְיָה בְּצִלּוֹתָא
 דְּמֵאֲרִיָּה, וַיִּזְדַּרְזוּ בְּהַאי צִדְקָה, חֲרַב עֲלָאָה,
 בְּצִלּוֹתָא וּבְעוֹתִין עַד לָא יִפּוּק לְאַרְחָא.
 כְּדַכְתִּיב, (תהלים פה) צִדְקָה לְפָנָיו יִהְיֶה וַיִּשֶׁם
 לְדֶרֶךְ פְּעַמְיוֹ.

בֵּא רָאָה, זְבוּלוֹן תְּמִיד יֵצֵא
 לְדַרְכִּים וּלְשִׁבְלִים וְעָרָף קִרְבוֹת,
 וַיִּזְדַּרְזוּ בַּחֲרִב הַעֲלִינָה הַזֶּה
 בַּתְּפִלָּה וּבִקְשׁוֹת עַד שֶׁלֹּא יֵצֵא
 לְדֶרֶךְ, וְאֵז נִצַּח אֶת הָעַמִּים
 וַהֲתַגְבֵּר עֲלֵיהֶם. וְאִם תֵּאמֶר,
 יִהְיֶה הָרִי נִתְקַן לְזֶה לְעָרָף
 קִרְבוֹת וְתִקְוִינִים בַּחֲרִב הַזֶּה, לְמָה
 זְבוּלוֹן?

אֲלָא. בֵּא רָאָה, שְׁנַיִם עֶשֶׂר
 הַשְּׂבָטִים הִלְלוּ, כָּלֶם תְּקוּן שֶׁל
 הַמַּלְפָּה הֵם. שְׁנַיִ תְּקוּנִים שֶׁל
 נִקְבוֹת אָמַר שְׁלֵמָה בְּשִׁיר
 הַשְּׂרִירִים, אַחַד לְרוּעָה הַעֲלִיֹן -
 יוֹבֵל, וְאַחַד לְכֹלָה - שְׁנַת
 הַשְּׂמִיטָה. תְּקוּן אַחַד לְמַעְלָה,
 וְתְקוּן אַחַד לְמַטָּה. גַּם מַעֲשֵׂה
 בְּרֵאשִׁית הוּא כֶּף, בְּשְׁנַיִ
 הַמְקוּמוֹת הִלְלוּ. מַעֲשֵׂה אַחַד
 לְמַעְלָה, וּמַעֲשֵׂה אַחַד לְמַטָּה,
 וְלִכְן נִפְתַּח הַתּוֹרָה בְּב', מַעֲשֵׂה
 שְׁלֵמָטָה כְּמַעֲשֵׂה שְׁלֵמַעְלָה. זֶה
 עוֹשֶׂה עוֹלָם הַעֲלִיֹן, וְזֶה עוֹשֶׂה
 עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן. כְּמוֹ זֶה.

שְׁנַיִ תְּקוּנִים שֶׁל נִקְבוֹת אָמַר
 שְׁלֵמָה, אַחַד לְמַעְלָה וְאַחַד
 לְמַטָּה. אַחַד לְמַעְלָה - בְּתְקוּן
 עֲלִיֹן שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. אַחַד
 לְמַטָּה - בְּתְקוּן תַּחְתּוֹן כְּמוֹ
 שְׁלֵמַעְלָה.

בֵּא רָאָה, אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל יַעֲקֹב
 הַקְּדוֹשׁ שְׁזָכָה לְזֶה. וְהָרִי נִתְבָּאָר,
 מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם לֹא נִמְצְאָה
 מִטָּה שְׁלֵמָה כְּמוֹ מִטָּתוֹ שֶׁל
 יַעֲקֹב, וּבִשְׁעָה שֶׁרָצָה לְהִסְתַּלַּק
 מִן הָעוֹלָם, אֵז הָיָה שְׁלֵם בְּכֹל
 צְדָדָיו. אֲבָרְהָם מִימֵינוּ, יִצְחָק

דָּבָר אַחֵר, חֲגוּר חֲרָפָה עַל יָרֵךְ גְּבוּר. מֵאֵן
 דְּנַפְיָךְ בְּאַרְחָא, יִתְקַן גְּרַמְיָה בְּצִלּוֹתָא
 דְּמֵאֲרִיָּה, וַיִּזְדַּרְזוּ בְּהַאי צִדְקָה, חֲרַב עֲלָאָה,
 בְּצִלּוֹתָא וּבְעוֹתִין עַד לָא יִפּוּק לְאַרְחָא.
 כְּדַכְתִּיב, (תהלים פה) צִדְקָה לְפָנָיו יִהְיֶה וַיִּשֶׁם
 לְדֶרֶךְ פְּעַמְיוֹ.

תָּא חֲזִי, זְבוּלוֹן נְפִיק תְּדִירָא לְשִׁבְלִין
 וְאַרְחִין, וְאַגַּח קִרְבִּין, וְאַזְדַּרְזוּ בְּהַאי
 חֲרַב עֲלָאָה, בְּצִלּוֹתָא וּבְעוֹתִין, עַד לָא נְפִיק
 בְּאַרְחָא, וּכְדִין נִצַּח עַמִּין, וְאַתְתַּקַּף עֲלֵיהּ.
 וְאִי תִימָא יְהוּדָה, הָא אֶתְתַּקַּן בְּהַאי, לְאַגַּחָא
 קִרְבִּין, וְתִקְוִינִין, בְּהַאי חֲרַב, אֲמַאי זְבוּלוֹן.

אֲלָא. תָּא חֲזִי, הִנֵּי תְרִיסַר שְׂבָטִין, כְּלָהּוּ
 תְּקוּנָא דְּמִטְרוּנִיתָא הוּוּ. תְּרִין תְּקוּנִין
 דְּנוֹקְבֵי אָמַר שְׁלֵמָה בְּשִׁיר הַשְּׂרִירִים, חַד
 לְרַעְיָא עֲלָאָה יוֹבְלָא, וְחַד לְכֹלָה, שְׁנַת
 הַשְּׂמִיטָה. חַד תְּקוּנָא לְעֵילָא, וְחַד תְּקוּנָא
 לְתַתָּא. עוֹבְדָא דְּבְרֵאשִׁית, הֵכִי הוּא נְמִי, בְּהִנֵּי
 תְרִי אֲתֵרִי, חַד עוֹבְדָא לְעֵילָא, וְחַד עוֹבְדָא
 לְתַתָּא, וְעַל דָּא פְתִיחָא דְּאוּרִייתָא בְּב'.
 עוֹבְדָא דְּלְתַתָּא, כְּגוּוֹנָא דְּלְעֵילָא, דָּא עֶבֶד
 עֲלִמָא עֲלָאָה, וְדָא עֶבֶד עֲלִמָא תַתָּאָה. כְּגוּוֹנָא
 דָּא.

תְּרִין תְּקוּנִין דְּנוֹקְבֵי קָאמַר שְׁלֵמָה, חַד
 לְעֵילָא, וְחַד לְתַתָּא. חַד לְעֵילָא,
 בְּתְקוּנָא עֲלָאָה דְּשְׂמָא קְדִישָׁא. חַד לְתַתָּא,
 בְּתְקוּנָא תַתָּאָה כְּגוּוֹנָא דְּלְעֵילָא.

תָּא חֲזִי, זַפְאָה חוּלְקִיָּה דִּיעֲקֹב קְדִישָׁא,
 דְּזָכָה לְהַאי. וְהָא אֲתַמָּר, מִיּוֹמָא
 דְּאַתְבְּרִי עֲלִמָא, לָא אֲשַׁתְּפַח עֲרִסָא שְׁלִימַתָּא
 כְּעֲרִסִיָּה דִּיעֲקֹב. וּבִשְׁעָתָא דְּבַעָא לְאַסְתַּלְקָא
 מִעֲלִמָא, כְּדִין הָוָה שְׁלִים, בְּכֹל סְטֵרוּי.
 אֲבָרְהָם מִימֵינוּ, יִצְחָק מִשְׂמָאֲלִיָּה, הוּא

משמאלו, הוא באמצע, שכינה לפניו. פיון שראה יעקב את זה, קרא לבניו ואמר להם האספו, כדי שימצא תקון שלמעלה ושלמטה.

בא ראה את סוד הדבר. שני תקונים נמצאו שם, אחד עליון ואחד תחתון, שיהיה הכל שלם כראוי. תקון עליון, תקון נסתר ונגלה, שהרי תקון של היובל הוא, אותו שאמר שלמה בשיר השירים, כמו שאמרנו, הראש הנסתר שלא התגלה כאן ולא יפה לגלותו. הדרושות והגוף התגלו, והם ידועים. שוקים נסתרו ולא התגלו. מה הטעם? משום שנבואה לא שורה פי אם בארץ הקדושה, ותקון זה נסתר ונגלה.

תקון אחר למטה - תקון הפלה שאמר שלמה בשיר השירים, זהו תקון שהתגלה יותר, ותקון זה בשנים עשר שבטים, שהם תחתיה, ותקון הגוף שלה.

פתח רבי אבא ואמר, (מלכים א' ז) ויעש את הים מוצק וגו'. וכתוב עמד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פנים ימה ושלשה פנים נגבה וגו' והים עליהם מלמעלה וגו'. וכתוב ואת הבקר שנים עשר תחת הים וגו'. עמד על שני עשר בקר, כף הוא ודאי, שהים הזה מתקן בשנים עשר בשני עולמות, בשנים עשר למעלה מרפבות ממנות למעלה בשנים עשר, למטה שנים עשר שבטים. פיון שראה יעקב את התקון העליון וראה שכינה עומדת מולו, רצה להשלים תקוניה. קרא לשנים עשר בניו, ואמר להם האספו, התקינו עצמכם להשלים את האמונה.

בא ראה, שנים עשר שבטים

באמצעיתא, שכינתא קמיה. פיון דחמא יעקב האי, קרא לבניו, ואמר לון האספו, בגין דישתפח תקונא דלעילא ותתא.

תא חזי, רזא דמלה, תרין תקונין אשתפחו תמן, חד עלאה, וחד תתאה, למיהוי כלא שלים פדקא יאות. תקונא עלאה, תקונא סתים וגליא, דהא תקונא דיובלא איהו, ההוא דאמר שלמה בשיר השירים פדקאמרן, רישא סתים הוה דלא אתגלייא הכא, ולא יאות לאתגלייא. דרועין וגופא אתגליין, והא ידיעין. שוקין סתימו ולא אתגליין. מאי טעמא, בגין דנבואה לא שריא אלא בארעא קדישא. ותקונא דא סתים וגלייא.

תקונא אחרא תתאה, תקונא דכלה דקאמר שלמה בשיר השירים, האי תקונא דאתגלייא תתיר, ותקונא דא בתריסר שבטין (דף רמא ע"א) דאינון תחותיה, ותקונא דגופא דילה.

פתח רבי אבא ואמר, (מלכים א' ז) ויעש את הים מוצק וגו'. וכתוב עומד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה וגו' והים עליהם מלמעלה וגו'. וכתוב ואת הבקר שנים עשר תחת הים וגו'. עומד על שני עשר בקר, הכי הוא ודאי, דדא ים מתקנא בתריסר בתרין עלמין, בתריסר לעילא רתיכין ממנן. לעילא בתריסר, לתתא תריסר שבטין. פיון דחמא יעקב תקונא עלאה, וחמא שכינתא קאים לקבליה, בעא לאשלמא תקונאה, קרא לבנוהי תריסר, ואמר לון האספו. אתקינו גרמיכו לאשלמא מהימנותא.

תא חזי, תריסר שבטין, בארבע דגלין,

בְּאַרְבַּעַה דְּגָלִים בְּאַרְבַּעַה צְדָדִים,
שְׁלֹשָׁה פּוּנִים צְפוּנָה, וּשְׁלֹשָׁה
פּוּנִים יָמָה, וּשְׁלֹשָׁה פּוּנִים נֶגְבָה,
וּשְׁלֹשָׁה פּוּנִים מְזֻרְחָה, וְהֵימָּן
עֲלֵיהֶם. וְכַךְ הוּא וְדָאֵי, שְׁלֹשָׁה
שְׁבָטִים לְכָל צַד, לְאַרְבַּעַה רוּחוֹת
הָעוֹלָם, וּשְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְזֵרוּעַ
יְמִין, וּשְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְזֵרוּעַ
שְׂמָאל, וּשְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְיָרֵךְ
יְמִין, וּשְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְיָרֵךְ
שְׂמָאל, וְגוֹף הַשְּׂכִינָה עֲלֵיהֶם.
זֶהוּ שְׁכִינֹת וְהֵימָּן עֲלֵיהֶם.

כֹּה הִטְעַם שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְזֵרוּעַ
וּשְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְיָרֵךְ וְכֵן לְכָל?
אֵלֶּא סוּד הַדְּבָר - שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים
הֵם בְּזֵרוּעַ יְמִין, וּשְׁלֹשָׁה בְּשְׂמָאל,
וּשְׁלֹשָׁה בְּיָרֵךְ יְמִין, וּשְׁלֹשָׁה
קְשָׁרִים בְּיָרֵךְ שְׂמָאל. נִמְצְאוּ
שְׁנַיִם עֶשֶׂר קְשָׁרִים לְאַרְבַּעַה
צְדָדִים, וְהַגּוֹף עֲלֵיהֶם. נִמְצְאוּ
שְׁנַיִם עֶשֶׂר עִם הַגּוֹף כְּמוֹ
שְׁלֹשָׁה. מִנֵּין לָנוּ? שְׁכִינֹת
(בראשית מט) כָּל אֵלֶּה שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל
שְׁנַיִם עֶשֶׂר, וְזֹאת, מִשּׁוּם שֶׁבָּה
הַשְּׂתֵלֵם הַחֲשׁוּבֹן, כְּמוֹ שְׁנֵי
וְהֵימָּן עֲלֵיהֶם מְלֻמְעָלָה.

שְׁבַעַה עֵינֵי ה' (זכריה ז) - הֵם
שְׁבַעַה עֵינֵי הַעֲדָה, שְׁבַעַה
סִנְהֶדְרִין. שְׁעֵרוֹתֶיהָ, כְּמוֹ שְׁכִינֹת
(במדבר ב) כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֵה
יְהוּדָה מֵאֵת אֶלְף וְגו'. כָּל
הַפְּקוּדִים לְמַחְנֵה רְאוּבֵן, וְכֵן
לְכָלֶם.

וְאֵם תֹּאמַר, בְּמִצְרַיִם בְּהַסְתַּלְקוֹת
יַעֲקֹב מִהָעוֹלָם, שְׁנִמְצָאָה שְׁלֹמֹת
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, כָּל זֶה אֵיפֹה הוּא?
וְדָאֵי שְׁבַעַה נְפֻשׁוֹת הָיוּ, וְכָל
אוֹתָם שְׁהוּלִירוֹ בְּשַׁבַּע עֶשְׂרֵה
שְׁנַיִם שְׂאִין לָהֶם חֲשׁוּבֹן, כְּכַתּוּב
(שמות א) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ
וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד מְאֹד, וְכַתּוּב
(תהלים מ) עֲצְמוּ מִשְׁעֵרוֹת רֹאשֵׁי.
אֲשֶׁרֵי חָלְקוּ שֶׁל יַעֲקֹב הַשְּׁלֵם,
שֶׁהוּא הַשְּׂתֵלֵם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

בְּאַרְבַּע סְטְרִין, שְׁלֹשָׁה פּוּנִים צְפוּנָה וּשְׁלֹשָׁה
פּוּנִים יָמָה וּשְׁלֹשָׁה פּוּנִים נֶגְבָה וּשְׁלֹשָׁה
פּוּנִים מְזֻרְחָה וְהֵימָּן עֲלֵיהֶם. וְהָכִי הוּא וְדָאֵי,
תְּלַת שְׁבָטִין לְכָל סְטְרָא לְאַרְבַּע רוּחֵי עֲלֵמָא,
וְתְּלַת שְׁבָטִין לְדְרוּעָא דִּימִינָא, וְתְּלַת שְׁבָטִין
לְדְרוּעָא דְשְׂמָאלָא, וְתְּלַת שְׁבָטִין, לְיָרְכָא
יְמִינָא, וְתְּלַת שְׁבָטִין לְיָרְכָא שְׂמָאלָא, וְגוֹפָא
דְשְׂכִינְתָא עֲלֵיהּ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וְהֵימָּן
עֲלֵיהֶם.

כֹּאֵי טַעְמָא תְּלַת שְׁבָטִין לְדְרוּעָא, וְתְּלַת
שְׁבָטִין לְיָרְכָא, וְכֵן לְכָלֵּא. אֵלֶּא רְזָא
דְמִלְּהָ, תְּלַת קְשָׁרִין אֵינּוּן בְּדְרוּעָא יְמִינָא,
וְתְּלַת בְּשְׂמָאלָא, וְתְּלַת בְּיָרְכָא יְמִינָא, וְתְּלַת
קְשָׁרִין בְּיָרְכָא שְׂמָאלָא, אֲשֶׁתְּפַחוּ תְּרִיסַר
קְשָׁרִין לְאַרְבַּע סְטְרִין, וְגוֹפָא עֲלֵיהּ.
אֲשֶׁתְּפַחוּ תְּרִיסַר עִם גּוֹפָא כְּגוֹוְנָא דְלַעֲיֻלָּא.
מִנָּא לָן, דְכְּתִיב, כָּל אֵלֶּה שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם
עֶשֶׂר. וְזֹאת, בְּגִין דְּבָהּ אֲשֶׁתְּלִים חוּשְׁפְּנָא,
כְּמָה דְאַתְמַר וְהֵימָּן עֲלֵיהֶם מְלֻמְעָלָה.

שְׁבַעַה עֵינֵי ה', (זכריה ז) אֵינּוּן שְׁבַעַה עֵינֵי
הַעֲדָה. שְׁבַעַה סִנְהֶדְרִין. שְׁעֵרָהּ,
כְּמָה דְכְּתִיב, (במדבר כ) כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֵה
יְהוּדָה מֵאֵת אֶלְף וְגו'. כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֵה
רְאוּבֵן, וְכֵן לְכָלֵּהוּ.

וְאֵי תִימָא, בְּמִצְרַיִם בְּסִלְקוֹ דִּיעֲקֹב מִעֲלֵמָא,
דְּאֲשֶׁתְּפַח שְׁלִימוֹ בְּהֵיא שְׁעֵתָא, כּוּלֵּי
הָאֵי אָן הוּא. וְדָאֵי שְׁבַעַה נְפֻשִׁין הָיוּ, וְכָל
אֵינּוּן דְּאוּלִּידוֹ בְּשַׁבַּע עֶשְׂרֵה שְׁנִין, דְּלִית לֹן
חוּשְׁפְּנָא. כְּמָה דְכְּתִיב (שמות א) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ
וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד מְאֹד. וְכַתּוּב,
(תהלים מ) עֲצְמוּ מִשְׁעֵרוֹת רֹאשֵׁי. זְפָאָה חוּלְקִיָּה
דִּיעֲקֹב שְׁלִימָא, דְּהוּא אֲשֶׁתְּלִים לַעֲיֻלָּא
וְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַאי קָף הוּא, אַבְל בְּתַקוּנָא עֲלָאָה דְיוּבְלָא, הִיךְ אֲשַׁתְּפַח פּוּלֵי הַאי. אָמַר לֵיהּ, אַרְיָא, פִּינּוֹן דְּסִדְרַ רְגִלְוֵי לְמִיעָאֵל בְּכַרְמָא, מָאן אִיהוּ דְעֵייל בְּהַדְיָה.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (אִיּוּב כג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁיבְנוּ וְנִפְשׁוּ אִתָּהּ וַיַּעַשׂ. זֶה תַקוּן הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה, הוּא הַכֹּל אֶחָד, לֹא הִיךְ בּוֹ פְרוּד פְּתַחְתוֹן הַזֶּה, שֶׁהָרִי כְּתוּב (בְּרַאשִׁית ב) וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבַּעַה רְאשִׁים. וְאֵף עַל גַּב שֵׁשׁ בּוֹ פְרוּד, כְּשִׁיתְּבוּנָנוּ בְּדָבָרִים, הַכֹּל עוֹלָה לְאֶחָד.

אָבְרַח תַקוּן הַיּוּבְלָה הַזֶּה עוֹמֵד עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר, כְּמוֹ הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, וְאֵף עַל גַּב שֶׁהוּא אֶחָד, הָאֶחָד הַזֶּה מְשָׁלִים לְכֹל צַד, בְּצַד זֶה וּבְצַד זֶה. אוֹתָם שֵׁשׁ צְדָדִים עֲלִיּוֹנִים הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר, שֶׁכָּל אֶחָד מֵלֹה לְחִבְרוּ וְנִכְלַל מִמֶּנּוּ, וְנִמְצְאוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר, וְהַגּוֹף וְהַכֹּל עוֹמֵד עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר. מִי הַגּוֹף? זֶה יַעֲקֹב, וְהָרִי נִתְבָּאֵר, אֲלֹא רֹאשׁ וְגוֹף בְּאֶחָד עוֹמְדִים.

עוֹד שְׁנַיִם עֶשֶׂר - שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים שֶׁל זְרוּעַ יְמִין, חֶסֶד חֶסֶדִים. שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים שֶׁל זְרוּעַ שְׂמָאל, גְּבוּרָה גְבוּרוֹת. שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים בִּינְיָן יְמִין, נְצִ"ח נְצָחִים. שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים בִּינְיָן שְׂמָאל, הו"ד וְהוֹדוֹת - הָרִי שְׁנַיִם עֶשֶׂר. וְהַגּוֹף עוֹמֵד עֲלֵיהֶם - הָרִי שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר. עוֹד, בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה מִתְּפָרֶשֶׁת, וְהַכֹּל אֶחָד, מְלַמֵּעַלָה לְמַטָּה בִּיחּוּד, עַד אוֹתוֹ מְקוּם שְׁעוֹמֵד עַל פְּרוּד.

שְׁבַעַה עֵינַיִם עֲלִיּוֹנִים, אֲלֵה שְׁפָתוֹב (זְכַרְיָה ד) עֵינֵי ה' הִמָּה מְשׁוּטְטִים, זְכָרִים, שֶׁהָרִי זֶהוּ מְקוּם שֶׁל זְכָר הוּא. כָּאֵן עֵינֵי ה' מְשׁוּטְטוֹת, בְּתַקוּן הַשְּׂכִינָה לְמַטָּה, מְקוּם שֶׁל הַנְּקִבָה (עוֹמֵד). שְׁבַע עֵינַיִם עֲלִיּוֹנוֹת כְּנֶגֶד זֶה

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַאי הָכִי הוּא, אַבְל בְּתַקוּנָא עֲלָאָה דְיוּבְלָא, הִיךְ אֲשַׁתְּפַח פּוּלֵי הַאי. אָמַר לֵיהּ, אַרְיָא, פִּינּוֹן דְּסִדְרַ רְגִלְוֵי לְמִיעָאֵל בְּכַרְמָא, מָאן אִיהוּ דְעֵייל בְּהַדְיָה.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (אִיּוּב כג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁיבְנוּ וְנִפְשׁוּ אִתָּהּ וַיַּעַשׂ. הַאי תַקוּנָא עֲלָאָה, הוּא כֹּלָא חַד, לֹא הָוִי בֵּיהּ פִּירוּדָא כְּהַאי תַתָּאָה, דְּהָא כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ב) וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבַּעַה רְאשִׁים. וְאֵף עַל גַּב דְּאִית בֵּיהּ פִּירוּדָא, כַּד יִסְתַּפְּלוּן מְלִי, כֹּלָא סִלְקָא לְחַד.

אָבְרַח הַאי תַקוּנָא עֲלָאָה דְיוּבְלָא, קִיּוּמָא עַל תְּרִיסַר, כְּהַאי תַתָּאָה. וְאֵף עַל גַּב דְּאִיהוּ חַד, הַאי חַד אֲשָׁלִים לְכֹל סֵטֵר, בְּהַאי סֵטֵר, וּבְהַאי סֵטֵר. אִינוּן שֵׁית סֵטְרִין עֲלָאִין תְּרִיסַר הֵווּ. דְּכֹל חַד אוֹזְיָף לְחִבְרִיָה, וְאִתְּפַלִּיל מְנִיָה, וְאֲשַׁתְּפַחוּ תְּרִיסַר, וְגוּפָא, וְכֹלָא קִיּוּמָא עַל תְּרִיסַר. מָאן גּוּפָא, דָּא יַעֲקֹב, וְהָא אִתְּמַר, אֲלֹא רִישָׁא וְגוּפָא בְּחַד קִיּוּמֵי.

תּוֹ תְּרִיסַר, תְּלַת קְשָׁרִין דְּדְרוּעָא יְמִינָא חֶסֶד חֶסֶדִים. תְּלַת קְשָׁרִין דְּדְרוּעָא שְׂמָאלָא גְבוּרָה גְבוּרוֹת. תְּלַת קְשָׁרִין בִּינְיָן יְמִינָא, נְצִ"ח נְצָחִים. תְּלַת קְשָׁרִין בִּינְיָן שְׂמָאלָא, הו"ד וְהוֹדוֹת. הָא תְּרִיסַר. וְגוּפָא קִיּוּמָא עֲלֵיהּוּ הָא תְּלִיסַר. תּוֹ, בְּתַלְיִסַר מְכִילָן אוּרִייתָא אִתְּפָרַשׁ, וְכֹלָא חַד, מְעִילָא לְתַתָּא בִּיחּוּדָא, עַד הֵהוּא אִתְּר דְּקִיּוּמָא עַל פִּירוּדָא.

שְׁבַעַה עֵינַיִן עֲלָאִין, אֲלִין דְּכְתִיב, (זְכַרְיָה ד) עֵינֵי ה' הִמָּה מְשׁוּטְטִים דְּכּוּרִין,

דְּהָא אִתְּר דְּדְכּוּרָא אִיהוּ. הָכָא (דְּבַרֵי הַיָּמִים ב טז) עֵינֵי ה' מְשׁוּטְטוֹת, בְּתַקוּנֵי שְׂכִינְתָא לְתַתָּא, אִתְּר דְּנִיבְקָא (וְהַר חֲדַשׁ ל"ג קִיּוּמָא). שְׁבַעַה עֵינַיִן

שְׁכַתוּב לָךְ ה' הַגְדִּלָה וְהַגְבוּרָה וְגו'. מְקוֹם זֶה מְשָׁלִים לְכָל צַד.

עוֹד הַשְּׁעָר, כְּפָתוּב (תהלים ק) מִי

יִמְלַל גְּבוּרוֹת ה'. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שם

מ) עֲצָמוּ מִשְׁעָרוֹת רֵאשִׁי. וְכַתוּב (איכה א)

חֲסְדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנֹו וְגו'. וְתִקְוִינִים אֵלֶיךָ הַתְּעַלּוּ [מִמְקוֹם]

לְמִקּוֹם אַחֵר. וְאֵף עַל גֵּב שְׁכָאן נֹאמֵר

יִתְרָה, וְעֵלָה בְּמִשְׁקַל עֲלִיּוֹן

וְתַחְתּוֹן, וְיִשְׁלַמְהָ הַמֶּלֶךְ אֲמָרָם

וְהַצְּטַרְכְּנוּ לְפָרְשֵׁם. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם

שֶׁל הַצְּדִיקִים יִתְרָה, שְׁיִוְדְעִים דְּרָף

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֹאן הַכֹּל

הַתְּגַלָּה לְיִוְדְעֵי מִדּוֹת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זְבוּלָן וְיִשְׁשַׁכַּר

תְּנֵאנִי עֲשׂוּ. אֶחָד יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק

בַּתּוֹרָה, וְאֶחָד יוֹצֵא וְעוֹשֶׂה מְסַחֵר,

וְתוֹמֵךְ בִּישְׁשַׁכַּר, שְׁכַתוּב (משלי א)

וְתוֹמְכִיָּה מֵאֲשֶׁר. וְהִיָּה פּוֹרֵשׁ

לְיָמִים לְעֵשׂוֹת מְסַחֵר, וְחֲלָקוֹ כֶּף

הֵיָּה, שֶׁהָרִי הַיָּם הִיָּה יִרְשָׁתוֹ. וְלִכְן

קוֹרָא לּוֹ יִרְף. דְּרָף הַיִּרְף לְצֵאת

וְלַהֲכַנֵּס. זֶהוּ שְׁכַתוּב (דברים א)

שְׁמַח זְבוּלָן בְּצֵאתָךְ וְיִשְׁשַׁכַּר

בְּאֵהָלֶיךָ. לְחוּף יָמִים יִשְׁכֵּן -

בְּאוֹתָם יוֹרְדֵי הַיָּם לְעֵשׂוֹת מְסַחֵר.

לְחוּף יָמִים - אֵף עַל גֵּב שָׁמַיִם אֶחָד

הֵיָּה בִּירְשָׁתוֹ, בְּשָׁנֵי יָמִים הוּא

שׁוֹרָה.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, כָּל שְׁאָר הַיָּמִים

הֵיָּו מִחֲפָשִׁים סְחוּרָה בֵּינָם שְׁלוֹ.

וְהוּא לְחוּף אֲנִית, מְקוֹם שְׁשָׁם

נִמְצְאוֹת כָּל הָאֲנִיּוֹת לְעֵשׂוֹת

סְחוּרָה. וְיִרְכָתוֹ, אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה,

יִרְכָתוֹ מִגִּיעָה עַד גְּבוּל צִידוֹן,

וְתַחֲסוּם שְׁלוֹ נִפְרָד עַד אוֹתוֹ מְקוֹם,

וְסְחוּרָה שֶׁל כָּל בְּעֵלֵי הַסְּחוּרָה

סוֹבְבִים, וְשָׁבִים בְּסְחוּרָתָם לְאוֹתוֹ

מְקוֹם.

רַבִּי אֶחָא אָמַר, כְּתוּב (ויקרא ב) וְלֹא

עֲלֵאִין, לְקַבֵּיל הָא דְכְּתִיב, (דברי הימים א כט) לָךְ

ה' (דף רמא ע"ב) הַגְדִּילָה וְהַגְבוּרָה וְגו'. הָאֵי

אֲתָר, אֲשֶׁלִים לְכָל סְטָר.

תוֹ שְׁעָרָא, כְּמָה דְכְּתִיב, (תהלים קו) מִי יִמְלַל

גְּבוּרוֹת ה'. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים מ)

עֲצָמוּ מִשְׁעָרוֹת רֵאשִׁי. וְכַתִּיב, (איכה א) חֲסְדֵי

ה' כִּי לֹא תִמְנֹו וְגו'. וְתִקְוִינִין אֵלֶיךָ אֶסְתַּלְקוּ

לְאַתָּר אֲחֵרָא. וְאֵף עַל גֵּב דְּהֵכָא אֲתָמַר

טְפִי, וְאֶסְתַּלִּיק בְּמִתְקָלָא עֲלָאָה וְתַתָּאָה,

וְשְׁלַמְהָ מִלְּפָא אֲמָרָן, וְאֶצְטְרִיכְנָא לְפָרְשָׁא

לוֹן. זַכָּאָה חוּלְקָהוֹן דְּצְדִיקָא יִתִּיר, דִּיִּדְעִין

אַרְחָא דְקַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְהֵכָא כְּלָא

אֲתַגְלִיָּא לְיִדְעֵי מִדִּין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זְבוּלָן וְיִשְׁשַׁכַּר תְּנֵאנִי

עֲבָדוּ, חַד יִתִּיב וְלַעֲזֵי בְּאוֹרֵייתָא, וְחַד

נְפִיק וְעֵבִיד פְּרַקְמִטָּא, וְתַמִּיךְ לְיִשְׁשַׁכַּר,

דְכְּתִיב, (משלי א) וְתוֹמְכִיָּה מֵאוֹשֶׁר. וְהָוָה פְּרִישׁ

בְּיָמֵי לְמַעַבַּד פְּרַקְמִטָּא, וְחוּלְקָיָה הָכִי הָוָה,

דְּהָא יִמָּא הָוָה אֲחִסְנַתִּיהָ. וּבְגִינֵי כֶּף קָרִי לִיָּה

יִרְף. דְּרַפִּיָּה דְּיִרְף לְנִפְקָא וְלַמִּיעַל, הָדָא הוּא

דְכְּתִיב, (דברים לג) שְׁמַח זְבוּלָן בְּצֵאתָךְ

וְיִשְׁשַׁכַּר בְּאֵהָלֶיךָ. לְחוּף יָמִים יִשְׁכּוֹן,

בְּאִינוֹן פְּרִישֵׁי יָמִים, לְמַעַבַּד פְּרַקְמִטָּא.

לְחוּף יָמִים, אֵף עַל גֵּב דְּחַד יִמָּא הָוָה לִיָּה

בְּאֲחִסְנַתִּיהָ, בְּתַרִּין יָמִין שְׁרִיָּא.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, כָּל שְׁאָר יָמִין הֵוּוּ מְהִדְרָן

קַרְפוּלִין בְּיָמָא דִּילִיָּה. וְהוּא לְחוּף

אֲנִית, אֲתָר דְּכָל אַרְבִּין מִשְׁתַּפְּחִין לְמַעַבַּד

סְחוּרָתָא. וְיִרְכָתוֹ, אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה יִרְכָתִיָּה

דִּילִיָּה מְטִי עַל סִפְר צִידוֹן, וְתַחֲוּמָא פְּרִישׁ

לְהוּא אֲתָר, וּפְרַקְמִטָּא דְכָל מְאָרֵי

סְחוּרָתָא, סְחָרִין וְתִיבִין בְּסְחוּרָתִיָּהוּ לְהוּא אֲתָר.

רַבִּי אֶחָא אָמַר, כְּתִיב, (ויקרא ב) וְלֹא תִשְׁבֵּית מִלַּח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל

מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח, וכי אמאי מלח. אלא בגין דאיהו ממרק ומבשם מרירא לאטעמא, ואי לאו הוי (בגין) מלחא, לא יכיל עלמא למסבל מרירא. הךא הוא דכתיב, (ישעיה כו) פי באשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל. וכתיב, (תהלים פט) צדק ומשפט מכון כסאך.

ומלח איהו ברית דעלמא קיימא ביה. דכתיב, (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. בגין כן, אקרי ברית אלהיך, ואקרי ים המלח, וימא אקרי על שמייה.

רבי חייא אמר, כתיב, (תהלים יא) פי צדיק ה' צדקות אהב, דא מלחא בימא (במייא). ומאן דפריש לון, גרים לגרמיה מיתה. בגין כן כתיב, לא תשבית מלח, דהא דא בלא דא לא אזלא.

אמר רבי אחא, ים חד הוא, ואקרי (שמות מח) ימים. אלא אתר אית בימא דאיהו מיין צלילן, ואתר דאית ביה מיין מתיקן, ואתר דאית ביה מיין מריזן, בגין כן ימים קרינן, ועל דא לחוף ימים. אמר רבי אבא, כל שבטא ושבטא, וכל חד וחד קשרא חד, מאינון קשרין דמתחברן בגופא.

רבי אבא הוה יתיב ליליא חד וקם למלעי באורייתא. עד דהוה יתיב, אתא רבי יוסי, ובטש אפתחא. אמר, סיפטא בטופסרא קפטלאי שכיחי.

יתבו ולעו באורייתא. אדהכי קם בריה דאושפיזא ויתיב קמיהו, אמר לון מאי דכתיב, (יהושע ב) והחיייתם את אבי ואת אמי וגו'. וכתיב ונתתם לי אות אמת. מאי קא בעאת מנייהו. אמר רבי אבא יאות

תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על כל קרבנך תקריב מלח. וכי למה מלח? אלא משום שהוא ממרק ומבשם את המר לתת לו טעם, ואם לא היה [משום] מלח, לא יכול העולם לסבל את המר. זהו שכתוב (ישעיה כו) פי באשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל. וכתיב (תהלים פט) צדק ומשפט מכון כסאך.

ומלח היא ברית שהעולם עומד בו, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ולכן נקרא ברית אלהיך, ונקרא ים המלח, והים נקרא על שמו.

רבי חייא אמר, כתוב (תהלים יא) פי צדיק ה' צדקות אהב, זה המלח בים [במים], ומי שמפרידם גורם לעצמו מיתה, לכן כתוב לא תשבית מלח, שהרי זה לא הולך בלי זה.

אמר רבי אחא, ים אחד הוא, ונקרא ימים. אלא יש מקום בים שהוא מים צלולים, ויש מקום שבו מים מתוקים, ויש מקום בו מים מרים, ולכן קוראים ימים, ועל זה לחוף ימים. אמר רבי אבא, כל שבט ושבט וכל אחד ואחד קשר אחד מאותם קשרים שמתחברים בגוף.

רבי אבא היה יושב לילה אחד, וקם לעסק בתורה. עד שהיה יושב, בא רבי יוסי והכה בפתח. אמר, בנתת השרים מצויים תכשיטים.

ישבו ועסקו בתורה. בין כן קם בן המארח וישב לפניו. אמר להם, מה שכתוב (יהושע ב) והחיייתם את אבי ואת אמי וגו', וכתוב ונתתם לי אות אמת, מה רצתה מהם? אמר רבי אבא, לפה שאלת, אבל אם שמעת דבר -

אָמַר בְּנֵי אִמֶּר, עוֹד שְׂאֵלָה, שְׁהָרִי הֵם נִתְּנוּ לָהּ מֵה שְׂלֵא רְצָתָה מֵהֶם, שְׁפָתוֹב אֶת תְּקוּת חוּט הַשְּׁנִי הַזֶּה תְּקַשְׂרִי בַחֲלוֹם וְגו'.

אָלֵא כֶּף לְמַדְנוּ, הִיא רְצָתָה סִמָּן חַיִּים, שְׁפָתוֹב וְהַחַיִּיתֶם אֶת אָבִי וְגו', וְאִמְרָה, סִמָּן חַיִּים אֵינוֹ שׁוֹרָה אֵלֵא בְּאוֹת אֲמֵת, וּמְהִי אוֹת אֲמֵת? זוֹ אוֹת ו', מִשׁוּם שְׁבוֹ שְׁרוּיִים חַיִּים. כֶּף לְמַדְנוּ, סִמָּן שֶׁל מֹשֶׁה בְּקִשָּׁה, וְהֵם לְמַה נִּתְּנוּ לָהּ תְּקוּת חוּט הַשְּׁנִי?

אָלֵא, הֵם אָמְרוּ, מֹשֶׁה הָרִי הַסְּתַלַּק מִן הָעוֹלָם, שְׁהָרִי הַתְּכַנֵּס הַשְּׂמֶשׁ, וְהָרִי הַגִּיעַ זְמַן הַלְּבָנָה לְשִׁלֹּט, סִמָּן שֶׁל הַלְּבָנָה יֵשׁ לָנוּ לְתַת לָךְ, וּמַהוּ? תְּקוּת חוּט הַשְּׁנִי הַזֶּה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שִׁיר ד) כְּחוּט הַשְּׁנִי שְׁפָתוֹתֶיךָ. סִמָּן שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ יְהִיָּה אֶצְלֶךָ, מִשׁוּם שְׁכַפַּעַת שְׁלֹטוֹן הַלְּבָנָה. קָמוּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ, וְדַאי עֲתִיד אֲתָה לְהִיּוֹת רֹאשׁ יִשְׂרָאֵל אוֹ אִישׁ גְּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל, וּמִיָּהוּ? רַבִּי בּוֹן.

עוֹד שְׂאֵל וְאָמַר, כָּל בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים, הַסְּתַדְּרוּ לְמִטָּה כְּמוֹ שְׁלֹמְעֵלָה, לְמַה הַקְּדִים בְּבִרְכוֹת אֶת זְבוּלוֹן לְיִשְׁשַׁכָּר תְּמִיד, וְהָרִי יִשְׁשַׁכָּר הַשְּׁתַדְּלוּתוֹ בַּתּוֹרָה, וְתוֹרָה מְקַדֶּמָּה בְּכָל מְקוֹם? לְמַה הַקְּדִים אֶת זְבוּלוֹן בְּבִרְכוֹת? אָבִיו הַקְּדִים אוֹתוֹ, מֹשֶׁה הַקְּדִים אוֹתוֹ?

אָלֵא זְבוּלוֹן זָכָה עַל שֶׁהוֹצִיא פֶת מִפִּיו וְנָתַן לְפִיו שֶׁל יִשְׁשַׁכָּר, מִשׁוּם כֶּף הַקְּדִימוֹ בְּבִרְכוֹת. מִכַּאֵן לְמַדְנוּ, מִי שְׁסוּעַד אֶת בַּעַל הַתּוֹרָה, נוֹטֵל בְּרִכוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְלֹא עוֹד, אֵלֵא שְׁזוֹכָה לְשִׁנֵּי שְׁלַחֲנוֹת, מֵה שְׂלֵא זוֹכָה בֶּן אָדָם אַחֵר. זוֹכָה לַעֲשׂוֹר שֵׁיתְבָרַךְ

שְׂאֵלָתָּ, אָבֵל אִי שְׁמַעְתָּ מִיַּדִּי אִימָא בְּרִי. אָמַר, תּוֹ שְׂאֵלָתָּא, דְּהָא אֵינוֹן יְהִיבוּ לָהּ מַה דְּלֹא בְּעַאת מִנֵּיהּוּ, דְּכַתִּיב, אֶת תְּקוּת חוּט הַשְּׁנִי הַזֶּה תְּקַשְׂרִי בַחֲלוֹן וְגו'.

אָלֵא הָכִי אוֹלִיפְנָא, הִיא בְּעַאת סִמָּנָא דְחַיִּי, דְּכַתִּיב וְהַחַיִּיתֶם אֶת אָבִי וְגו', וְאִמְרָה, סִמָּנָא דְחַיִּי לָא שְׁרִיָּא, אֵלֵא בְּאוֹת אֲמֵת, וּמֵאִי אִיהוּ אוֹת אֲמֵת, דָּא אֶת ו', בְּגִין דְּבִיָּה שְׁרִיָּין חַיִּין. הָכִי אוֹלִיפְנָא, סִמָּנָא דְמֹשֶׁה קָא בְּעַאת, וְאֵינוֹן אֲמֵאִי יְהִיבוּ לָהּ תְּקוּת חוּט הַשְּׁנִי.

אָלֵא אֵינוֹן אָמְרִי, מֹשֶׁה הָא אֶסְתַּלַּק מִעֲלֵמָא, דְּהָא אֶתְכַנִּישׁ שְׂמִשָּׂא, וְהָא מְטָא זְמַנָּא דְּסִיְהֵרָא לְמִשְׁלֹט, סִמָּנָא דְּסִיְהֵרָא אִית לָן לְמִיָּהֵב לָךְ, וּמֵאִי אִיהוּ, תְּקוּת חוּט הַשְּׁנִי הַזֶּה. כְּמַה דְּאֶתְ אָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) כְּחוּט הַשְּׁנִי שְׁפָתוֹתֶיךָ. סִמָּנָא דִּיהוֹשֻׁעַ יְהָא גַבְרָא, בְּגִין דְּשׁוּלְטָנוּתָא דְּסִיְהֵרָא הַשְּׁתָּא. קָמוּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יוֹסִי (דף רמב ע"א) וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ, וְדַאי זְמַין אַנְתָּ לְמַהוּי רִישׁ מְתִיבְתָּא, אוֹ גַבְרָא רַבָּא בְּיִשְׂרָאֵל, וּמְנוּ. רַבִּי בּוֹן.

תּוֹ שְׂאִיל וְאָמַר, בְּנוֹי דִּיעַקֹּב כְּלָהוּ תְּרִיסַר שְׁבָטִין, אֶתְסַדְּרוּ לְתַתָּא כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיִלָא, אֲמֵאִי אַקְדִּים בְּבִרְכָאן זְבוּלוֹן לְיִשְׁשַׁכָּר תְּדִיר, וְהָא יִשְׁשַׁכָּר אֶשְׁתַּדְּלוּתִיה בְּאוּרִייתָא, וְאוּרִייתָא אַקְדִּים בְּכָל אֶתְר, אֲמֵאִי אַקְדִּים לִיה זְבוּלוֹן בְּבִרְכָאן. אָבִוי אַקְדִּים לִיה, מֹשֶׁה אַקְדִּים לִיה.

אָלֵא זְבוּלוֹן זָכָה עַל דְּאֶפִּיק פֶּתָא מִפּוּמִיָּה, וְיָהֵב לְפּוּמִיָּה דִּישְׁשַׁכָּר, בְּגִינֵי כֶּף אַקְדִּים לִיה בְּבִרְכָאן. מַהְכָּא אוֹלִיפְנָא, מָאן דְּסַעִיד לְמַרְיָה דְּאוּרִייתָא, נָטִיל בְּרִכָּאן מַעֲיִלָא וְתַתָּא. וְלֹא עוֹד אֵלֵא דְזָכִי לְתַרִּי

בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְזוֹכָה לְהִיּוֹת לוֹ חֵלֶק בְּעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שְׁפָתוֹב זְבוּלוֹן לְחוּף יַמִּים יִשְׁפֵן וְהוּא לְחוּף אֲנִית. כִּיּוֹן שְׁפָתוֹב לְחוּף יַמִּים, אִז לְמָה וְהוּא לְחוּף אֲנִית? אֵלֹא לְחוּף יַמִּים - בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְחוּף אֲנִית - בְּעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (תהלים קד) שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלֶכֶן וְגו'.

שְׁשֵׁם הוּא שְׁפַע הַעוֹלָם הַבָּא. פָּתַח וְאָמַר, (שירא) הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם אִם תִּמְצְאוּ אֶת דוֹדֵי מַה תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחולֵת אֶהְבֶּה אֲנִי. וְכִי מִי קְרוֹב לְמִלְךָ כְּמוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת, אִם תִּמְצְאוּ אֶת דוֹדֵי מַה תִּגִּידוּ לוֹ? אֵלֹא בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם אֵלֶּי הֵם נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים, שֶׁהֵם תְּמִיד קְרוֹבִים לְמִלְךָ, וּמוֹדִיעִים לְמִלְךָ בְּכָל יוֹם אֶת עֲסָקֵי הַגְּבִירָה.

שְׂכָךְ לְמִדְנֹו, בְּשַׁעָה שֶׁהִנְשָׂמָה יוֹרְדָת לְעוֹלָם, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִכְנֶסֶת עֲלֶיהָ בְּקִיּוֹם שֶׁל שְׁבוּעָה, שֶׁתִּגִּיד לְמִלְךָ וְתוֹדִיעַ לוֹ אֶהְבֶּתָה אֵלָיו, כְּדִי לְהַתְּפִיס עִמוֹ.

וּבְמָה? מִשּׁוֹם שְׁחִיּוֹב עַל בֶּן אָדָם לִיְחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּפִהוּ, בְּלֵב וּנְפֶשׁ, וְלִקְשֹׁר הַכָּל כְּשֶׁלְּהֶבֶת הַקְּשׁוּרָה בְּגִחְלָת, וּבְאוֹתוֹ הַיְחוד שְׁעוֹשָׂה, גוֹרֵם לְפִיס הַמִּלְךָ עִם הַגְּבִירָה, וּמוֹדִיעַ לְמִלְךָ אֶהְבֶּתָה אֵלָיו.

דְּבַר אַחַר בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם - אֵלֶּו שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, שְׁשִׁנִּינוּ יְרוּשָׁלַיִם עוֹמְדָת עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר הָרִים. וּמִי שְׁאָמַר עַל שְׁבָעָה, לֹא אָמַר לְהַשְׁלִים שְׁלֵמוֹת. וְאֵף עַל גַּב שֶׁהַכֵּל אֶחָד, שֵׁשׁ שְׁבָעָה וַיֵּשׁ אַרְבָּעָה וַיֵּשׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר, וְהַכֵּל אֶחָד.

פְּתוּרִי, מַה דְּלֹא זָכִי בַר נֶשׁ אַחְרָא. זָכִי לְעוֹתָרָא דִּיתְבַּרְךָ בְּהַאי עֲלֵמָא, וְזָכִי לְמַהוּי לִיָּה חוּלְקָא בְּעֲלֵמָא דְאַתִּי. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, זְבוּלוֹן לְחוּף יַמִּים יִשְׁכּוֹן וְהוּא לְחוּף אֲנִית. כִּיּוֹן דְכְּתִיב לְחוּף יַמִּים, אֲמַאי וְהוּא לְחוּף אֲנִית. אֵלֹא, לְחוּף יַמִּים, בְּעֲלֵמָא דִּין. לְחוּף אֲנִיּוֹת, בְּעֲלֵמָא דְאַתִּי, כְּמָא דְאַתְּ אָמַר, (תהלים קד) שֵׁם אֲנִיּוֹת יִהְלֶכֶן וְגו', דְתַמְזֵן הוּא נְגִידוֹ דְעֲלֵמָא דְאַתִּי.

פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ג) הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם אִם תִּמְצְאוּ אֶת דוֹדֵי מַה תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחולֵת אֶהְבֶּה אֲנִי. וְכִי מָאן קְרִיב לְמִלְכָא כְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְאִיהִי אֶמְרַת אִם תִּמְצְאוּ אֶת דוֹדֵי מַה תִּגִּידוּ לוֹ. אֵלֹא בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אֵלֶיִן אֵינּוֹן נִשְׁמַתְהוֹן דְּצְדִיקִיָּא דְאֵינּוֹן קְרִיבִין לְמִלְכָא תְּדִיר, וּמוֹדִיעִין לְמִלְכָא בְּכָל יוֹמָא עֲסָקוּי דְמִטְרוּנִיתָא.

דְּהָבִי אוֹלִיפְנָא, בְּשַׁעָתָא דְנִשְׁמַתָּא נְחַתַת לְעֲלֵמָא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עָאֵלַת עָלָה בְּקִיּוֹמָא דְאוֹמָאָה, דִּיִּחְוִי לְמִלְכָא, וַיּוֹדַע לִיָּה רַחִימוֹתָא דִּילָהּ לְגַבִּיָּה, בְּגִין לְאַתְּפִיִּיסָא בְּהַדִּיָּה.

וּבְמָה, בְּגִין דְּחִיּוּבָא עַל בַּר נֶשׁ לִיְחַדָּא שְׂמָא קְדִישָׁא בְּפוֹמָא, בְּלֵבָא בְּנַפְשָׁא, וְלֹאֲקִשְׂרָא כְּלָא, כְּשֶׁלְּהוּבָא דְאַתְקִשְׂרָא בְּטִיפְסָא, וּבְהָהוּא יְחודָא דְעֶבֶיד, גְּרִים לְאַתְּפִיִּיסָא מִלְכָא בְּמִטְרוּנִיתָא, וְאוֹדַע לִיָּה לְמִלְכָא רַחִימוֹתָא דִּילָהּ לְגַבִּיָּה.

דְּבַר אַחַר, בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אֵלֶיִן תְּרִיסַר

שְׁבָטִין. דְתַנִּינוּן, יְרוּשָׁלַיִם עַל תְּרִיסַר טוּרִין קְיִימָא. וּמָאן דְאָמַר עַל שְׁבָעָה, לֹא קָאמַר לְאַשְׁלֵמָא שְׁלִימוֹ, וְאֵף עַל גַּב דְכֵלָא חַד, דְאִית שְׁבָעָה, וְאִית אַרְבַּע, וְאִית תְּרִיסַר, וְכֵלָא חַד.

וְדָאֵי עַל תְּרִיסַר טוּרִין קְיַימָא, תְּלַת טוּרִין
 לְסַטְרָא דָא, וּתְלַת טוּרִין לְסַטְרָא דָא,
 וְכֵן לְאַרְבַּע זְוִיִּין, וּכְדִין אֶתְקַרֵי חֲתִיה. כְּמָה
 דְּאֵת אָמַר, (יחזקאל י) הִיא הַחֲתִיה אֲשֶׁר רָאִיתִי
 תַּחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְאֵלִין אֶקְרוּן בְּנוֹת
 יְרוּשָׁלַיִם, בְּגִין דְּקִיַימָא עַלֵייהוּ. וְאֵינוּן סְהַדֵי
 סְהַדוּתָא לְמַלְכָא עַל כְּנַסְתַּיִשְׂרָאֵל. הֵדָא הוּא
 דְכָתִיב, (תהלים קכ"ב) שְׁבֹטֵי יְהוָה עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל
 לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יי'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זַכָּאָה
 חוּלְקָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דִּידְעֵי אוּרְחוּי דְקַדְשָׁא
 בְּרִיף הוּא, עַלֵייהוּ כְּתִיב, (דברים יד) כִּי עִם קְדוֹשׁ
 אֶתָּה לֵי אֱלֹהֶיךָ וּבָךְ בַּחַר יי וְגו':

יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרַם רוּבִין בֵּין
 הַמְשַׁפְּתִים. אָמַר רַבִּי אֲלֶעָזֶר, וְכִי
 יִשְׁשַׁכֵּר נִקְרָא חֲמור? אִם מִשּׁוּם
 שֶׁהִשְׁתַּדַּל בַּתּוֹרָה, נִקְרָא לוֹ סוּס
 אוֹ אַרְיָה אוֹ נֶמֶר, לְמַה חֲמור?
 אֲלָא אָמְרוּ, מִשּׁוּם שֶׁחֲמור נוֹשֵׂא
 מִשָּׂא, וְלֹא בּוּעֵט בְּאֲדוֹנוֹ כְּמוֹ
 שְׂאֵר הַבְּהֵמוֹת, וְאֵין בּוֹ גְּסוּת
 הַרוּחַ, וְלֹא חוֹשֵׁשׁ לְשִׁכַּב בְּמָקוֹם
 מְתַקֵּן. אַךְ כִּן יִשְׁשַׁכֵּר,
 שֶׁהִשְׁתַּדַּלוּתוֹ בַּתּוֹרָה, נוֹטֵל מִשָּׂא
 הַתּוֹרָה, וְלֹא בּוּעֵט בְּקְדוּשַׁת
 בְּרוּךְ־הוּא, וְאֵין בּוֹ גְּסוּת הַרוּחַ,
 כְּמוֹ הַחֲמור שֶׁלֹּא חוֹשֵׁשׁ לְכַבּוּדוֹ
 אֲלָא לְכַבּוּד רַבּוֹנוֹ (רבנן). רַבִּין בֵּין
 הַמְשַׁפְּתִים, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ (אבות פ"ג)
 וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן, וְחַיֵּי צַעַר
 תַּחְתֶּיהָ, וּבַתּוֹרָה אֶתָּה עֹמֵל.

דְּבַר אַחַר יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרַם רוּבִין
 וְגו' - פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים כז) לְדוֹד
 ה' אוּרֵי וְיִשְׁעֵי מִמִּי אִירַע ה'
 מְעוֹז חַיֵּי מִמִּי אֶפְחַד. כְּמָה
 חֲבִיבִים הֵם דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, כְּמָה
 חֲבִיבִים אוֹתָם שֶׁמְשַׁתְּדָלִים
 בַּתּוֹרָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 שֶׁכָּל מִי שֶׁמְשַׁתְּדַל בַּתּוֹרָה, לֹא
 פּוֹחַד מִפְּגַעֵי הָעוֹלָם, שְׂמור הוּא
 לְמַעַלָּה, שְׂמור הוּא לְמַטָּה. וְלֹא

וְדָאֵי עַל תְּרִיסַר טוּרִין קְיַימָא, תְּלַת טוּרִין
 לְסַטְרָא דָא, וּתְלַת טוּרִין לְסַטְרָא דָא,
 וְכֵן לְאַרְבַּע זְוִיִּין, וּכְדִין אֶתְקַרֵי חֲתִיה. כְּמָה
 דְּאֵת אָמַר, (יחזקאל י) הִיא הַחֲתִיה אֲשֶׁר רָאִיתִי
 תַּחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְאֵלִין אֶקְרוּן בְּנוֹת
 יְרוּשָׁלַיִם, בְּגִין דְּקִיַימָא עַלֵייהוּ. וְאֵינוּן סְהַדֵי
 סְהַדוּתָא לְמַלְכָא עַל כְּנַסְתַּיִשְׂרָאֵל. הֵדָא הוּא
 דְכָתִיב, (תהלים קכ"ב) שְׁבֹטֵי יְהוָה עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל
 לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יי'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זַכָּאָה
 חוּלְקָהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, דִּידְעֵי אוּרְחוּי דְקַדְשָׁא
 בְּרִיף הוּא, עַלֵייהוּ כְּתִיב, (דברים יד) כִּי עִם קְדוֹשׁ
 אֶתָּה לֵי אֱלֹהֶיךָ וּבָךְ בַּחַר יי וְגו':

יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרַם רוּבִין בֵּין
 הַמְשַׁפְּתִים. אָמַר רַבִּי אֲלֶעָזֶר, וְכִי
 יִשְׁשַׁכֵּר נִקְרָא חֲמור? אִם מִשּׁוּם
 שֶׁהִשְׁתַּדַּל בַּתּוֹרָה, נִקְרָא לוֹ סוּס
 אוֹ אַרְיָה אוֹ נֶמֶר, לְמַה חֲמור?
 אֲלָא אָמְרוּ, מִשּׁוּם שֶׁחֲמור נוֹשֵׂא
 מִשָּׂא, וְלֹא בּוּעֵט בְּאֲדוֹנוֹ כְּמוֹ
 שְׂאֵר הַבְּהֵמוֹת, וְאֵין בּוֹ גְּסוּת
 הַרוּחַ, וְלֹא חוֹשֵׁשׁ לְשִׁכַּב בְּמָקוֹם
 מְתַקֵּן. אַךְ כִּן יִשְׁשַׁכֵּר,
 שֶׁהִשְׁתַּדַּלוּתוֹ בַּתּוֹרָה, נוֹטֵל מִשָּׂא
 הַתּוֹרָה, וְלֹא בּוּעֵט בְּקְדוּשַׁת
 בְּרוּךְ־הוּא, וְאֵין בּוֹ גְּסוּת הַרוּחַ,
 כְּמוֹ הַחֲמור שֶׁלֹּא חוֹשֵׁשׁ לְכַבּוּדוֹ
 אֲלָא לְכַבּוּד רַבּוֹנוֹ (רבנן). רַבִּין בֵּין
 הַמְשַׁפְּתִים, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ (אבות פ"ג)
 וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן, וְחַיֵּי צַעַר
 תַּחְתֶּיהָ, וּבַתּוֹרָה אֶתָּה עֹמֵל.

דְּבַר אַחַר יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרַם רוּבִין וְגו'. פֶּתַח
 וְאָמַר, (תהלים כז) לְדוֹד ה' אוּרֵי וְיִשְׁעֵי
 מִמִּי אִירַא יי מְעוֹז חַיֵּי מִמִּי אֶפְחַד, כְּמָה
 חֲבִיבִין אֵינוּן מְלִין דְּאוּרִיִּיתָא, כְּמָה חֲבִיבִין
 אֵינוּן דְּמְשַׁתְּדָלִי בְּאוּרִיִּיתָא, קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיף
 הוּא. דְּכָל מָאן דְּאֶשְׁתַּדַּל בְּאוּרִיִּיתָא, לֹא
 דְּחִיל מִפְּגַעֵי עַלְמָא, נָטִיר הוּא לְעֵילָא, נָטִיר

עוד, אלא שכופת כל פגעי העולם ומוריד אותם לעמק תהום רבה.

בא ראה, בפעם שנכנס הלילה, הפתחים נסתמים, וכלבים וחמורים שורים ומשוטטים בעולם, ונתנת רשות להשחית, וכל בני העולם ישנים במטותיהם, ונשמות הצדיקים עולות להתענג למעלה. כשמתעוררת רוח צפון ונחלק הלילה, התעוררות קדשה מתעוררת בעולם, וזה נאמר בכמה מקומות.

אשרי חלקו של אותו אדם שעומד באותה שעה ומשתדל בתורה. פיון שהוא פותח בתורה, את כל אותם המינים הרעים הוא מכניס לנקב תהום רבה, וכופת את החמור, ומורידו בשרים שפחת העפר של זהמת הקשר.

משום כך יששכר, שהשתדלותו בתורה, כופת את החמור ומוריד אותו מאותו גרם המעלות, שהוא עולה להזיק לעולם, ושם מדורו בין המשפתיים, בין זהמת השרים שבעפר.

בא ראה מה כתיב, וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד. וירא מנחה כי טוב - זו תורה שבכתב. ואת הארץ כי נעמה - זו תורה שבעל פה. ויט שכמו לסבל - לסבל על התורה ולדבק בה ימים ולילות. ויהי למס עבד - להיות עובד את הקדוש ברוך הוא ולדבק בו ולהתיש את עצמו בה.

רבי שמעון ורבי יוסי ורבי חייא היו הולכים מהגליל העליון לטבריה. אמר רבי שמעון, גלף ונשתדל בתורה, שכל מי שידע להשתדל בתורה ולא משתדל -

הוא לתתא. ולא עוד, אלא (דף רמב ע"ב) דכפית לכל פגיעי דעלמא, ואחית לון לעומקי דתהומא רבא.

תא חזי, בשעתא דעאל ליליא, פתחין סתימין, וכלבי וחמרי שריין ושטאן בעלמא, ואתייהיבת רשו לחבלא, וכל בני עלמא ניימי בערסייהו, ונשמתהון דצדיקייא סלקין לאתענגא לעילא. פד אתער רוח צפון, ואתפליג ליליא, אתערותא קדישא אתער בעלמא, ואתמר בכמה דוכתי.

ובאה חולקיה דההוא בר נש, דאיהו קאים בההיא שעתא, ואשתדל באורייתא. פיון דאיהו פתח באורייתא, כל אינון זינין בישין, אעיל לון בנוקבי דתהומא רבה, וכפית ליה לחמור, ונחית ליה בטפסרי דתחות עפרא, דזוהמי קסרא.

בניי פך, יששכר, דאשתדלותיה באורייתא, כפית ליה לחמור, ונחית ליה. מההוא גרם המעלות, דאיהו סליק לנזקא עלמא, ושוי מדוריה בין המשפתיים, בין זוהמי דטפסרי דעפרא.

תא חזי, מה כתיב. וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עובד. וירא מנחה כי טוב, דא תורה שבכתב. ואת הארץ כי נעמה, דא תורה שבעל פה. ויט שכמו לסבל, למסבל עולא דאורייתא, ולדבקה בה יומי ולילי. ויהי למס עובד, למהוי פלח לקדשא בריה הוא, ולא תדבקה ביה, ולא תשא גרמיה בה.

רבי שמעון ורבי יוסי ורבי חייא הוו קא אזלי מגלילא עלאה לטבריה, אמר רבי שמעון, גיהף ונשתדל באורייתא, דכל מאן דידע לאשתדלא באורייתא, ולא אשתדל,

מתחייב בנפשו, ולא עוד, אלא נותנים עליו על הארץ ושעבוד רע, שכתוב ביששכר ויט שכמו לסבל. מה זה ויט? סטה, כמו שגאמר (שמואל א-ח) ויטו אחרי הבצע. מי שפוטה דרכו ועצמו שלא לסבל על תורה, מיד ויהי למס עבד.

פתח רבי שמעון ואמר, (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצרותיהם אמלא. אשריהם בני העולם, אותם שמשפדלים בתורה, שכל מי שמשפדל בתורה, נאהב למעלה ונאהב למטה, ויורש בכל יום ירשת העולם הבא. זהו שכתוב להנחיל אהבי יש. מה זה יש? זהו עולם הבא שלא פוסקים מימיו לעולמים ונוטל שכר טוב עליון שלא זוכה בו אדם אחר, ומיהו? "יש. ומשום כך רמז לנו בשמו של יששכר שהשתדל בתורה - יש שכר. זהו שכר של אותם שמשפדלים בתורה, "יש.

כתוב (דניאל ז) חזה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב וגו' חזה הוית עד די כרסון רמיו - כשנחרב בית המקדש, שני כסאות נפלו, שנים למעלה ושנים למטה. שנים למעלה, כי התרחקה התחונה מהעליונה. כסא של יעקב התרחק מכסא דוד, וכסא דוד נפל. זהו שכתוב (איכה ב) השליך משמים ארץ. שני כסאות למטה - ירושלים, ואותם בעלי התורה. והכסאות שלמטה כמו הכסאות שלמעלה, בעלי התורה, הינו כסא של יעקב. ירושלים הינו כסא של דוד. ועל זה כתוב עד די כרסון, ולא כסא. כסאות רבים נפלו, וכלם לא נפלו אלא מעלבונה של תורה.

אלא מעלבונה דאורייתא.

אתחייב בנפשיה. ולא עוד אלא דיהבין ליה עולא דארעא, ושעבודא בישא, דכתיב ביששכר, ויט שכמו לסבל, מהו ויט, סטא. כמה דאת אמר, (שמואל א ח) ויטו אחרי הבצע. מאן דסטא ארחיה וגרמיה, דלא למסבל עולא דאורייתא, מיד ויהי למס עובד.

פתח רבי שמעון ואמר, (משלי ח) להנחיל אוהבי יש ואצרותיהם אמלא. זכאין אינון בני עלמא, אינון דמשפדלי באורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא, אתרחים לעילא, ואתרחים לתתא, ובכל יומא, ירותא דעלמא דאתי. הדא הוא דכתיב, להנחיל אוהבי יש. מאי יש. דא עלמא דאתי דלא פסק מימיו לעלמין, ונטל אגר טב עלאה, דלא זכי ביה פר נש אחרא, ומאי איהו. "יש. ובגיני כך, רמיז לן שמא דיששכר דאשתדל באורייתא, יש שכר. דא הוא אגרא דאינון דמשפדלי באורייתא, "יש.

כתיב, (דניאל ז) חזה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב וגו'. חזה הוית עד די כרסון רמיו, כד אתחרב בי מקדשא, תרי כרסון נפלו, תרי לעילא, תרי לתתא. תרי לעילא, בגין דאתרחיקת תתאה מעלאה, פרסייא דיעקב אתרחיקת מפרסייא דדוד. ופרסייא דדוד נפלת. הדא הוא דכתיב, (איכה ב) השליך משמים ארץ. תרי כרסון לתתא, ירושלים, ואינון מארי דאורייתא. וכרסון דלתתא כגוונא דכרסון דלעילא, מריהון דאורייתא היינו כרסייא דיעקב. ירושלים היינו כרסייא דדוד, ועל דא כתיב, עד די כרסון, ולא כרסיא. כרסון סגי אין נפלו, וכלהו לא נפלו.

בא ראה, כשאותם צדיקי אמת משתדלים בתורה, כל אותם פחות שאר העמים, של שאר החילות, כל החילות שלהם נכפים ולא שולטים בעולם, וישראל [יש] מזמנים עליהם להעלותם על הפל. ואם לא, חמור גורם לישראל ללכת לגלות ולפל בין העמים ולשלט עליהם, וכל זה למה? משום וירא מנחה פי טוב, ומתקן לפניו, ויכול להרויח בגללה כמה טובות וכמה כסופים, והטה דרכו שלא לסבל על תורה, משום כך ויהי למס עבד.

בתוב (שיר 1) הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים וגו'. הדודאים נתנו ריח - [הדודאים] אלו אותם שמצא ראובן, כמו שנאמר (בראשית 30) וימצא דודאים בשדה, ולא התחדשו דברי תורה אלא על ידי בישראל, כמו שנאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים וגו'.

ועל פתחינו כל מגדים - הם גרמו להיות על פתחינו, על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות, כל מגדים חדשים גם ישנים - כמה דברים חדשים ועתיקים של התורה שהתגלו על ידיהם, לקרב את ישראל לאביהם שלמעלה. זהו שכתוב לדעת מה יעשה ישראל.

דודי צפנתי לך (שיר 2) - מפאן למדנו, שכל מי שמשתדל בתורה פראוי ויודע לחדש דברים ולחדד דברים פראוי, אותם הדברים עולים עד פסא המלך, וכנסת ישראל פותחת להם שערים וגוננת אותם. ובשעה ששכנס הקדוש ברוך הוא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, מוציאה אותם

תא חזי, פד אינון זפאי קשוט משתדלי באורייתא, כל אינון תוקפין דשאר עמין, דשאר חילין, וכל חילין דלהון, אתכפין ולא שליטי בעלמא, וישראל (נ"א ו"ש) אזדמן עלייהו לסלקא לון על פלא. ואי לא, חמור גרמא לון לישראל למיהף בגלותא, ולמנפל ביני עממיא, ולמשלט עלייהו. וכל דא אמאי, בגין, וירא מנחה כי טוב, ומתקנא קמיה, ויכיל למרווח בגינה כמה טבין וכמה כסופין, וסטא אורחיה דלא למסבל עולא דאורייתא. בגין כך ויהי למס עובד.

בתוב, (שיר השירים 1) הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים וגו'. הדודאים נתנו ריח, (הדודאים) אלין אינון דאשפח ראובן. כמה דאת אמר, (בראשית 30) וימצא (דף רמג ע"א) דודאים בשדה, ולא אתחדשן מלי דאורייתא, אלא על ידי בישראל, כמה דאת אמר, (דברי הימים א יב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים וגו'.

ועל פתחינו כל מגדים, אינון גרמו למיהוי על פתחינו, על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות, כל מגדים חדשים גם ישנים, כמה מלי חדתאן ועתיקין דאורייתא, דאתגליין על ידיהו, לקרבא לישראל לאבוהון דלעילא. הך הוא דכתיב, (דברי הימים א יב) לדעת מה יעשה ישראל.

דודי צפנתי לך. (שיר השירים 2) מהכא אוליפנא, כל מאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות, וידע למחדי מלין, ולחדותותי מלין כדקא יאות, אינון מלין סלקין עד פרסייא דמלפא, וכנסת ישראל פתח לון תרעין, וגניז לון. ובשעתא דעאל

ובשעתא דעאל

לפניו, והקדוש ברוך הוא מסתפל בהם ושמת. אז הקדוש ברוך הוא מתעטר בעטרות עליונות ושמת בגבירה. זהו שכתוב חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ומאותה שעה דבריו כתובים בספר, זהו שכתוב (מלאכי א) ויכתב ספר זכרון לפניו.

אשרי חלקו של מי שמשתדל בתורה פראוי, אשריו בעולם הזה ואשריו בעולם הבא. עד כאן שלטון יהודה, זרוע שנכללת בכל, בפח של כל הצדדים, שלשה קשרים של הזרוע להתגבר על הכל.

דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל. רבי חייא אמר, פסוק זה כף יש לו לומר, דן ידין לשבטי ישראל, או דן ידין לשבטי ישראל כאחד. מהו דן ידין עמו, ואחר כף כאחד שבטי ישראל? אלא דן, הוא שכתוב בו (במדבר י) מאסף לכל המחנות, שהוא ירך שמהל, והולך בסוף.

בא ראה, פיון דיהודה וראובן נוסעים, הלויים והארון פורשים דגלים, ונוסע דגל אפרים שהוא למערב. ירך זמין נוסעת מחליות המדה. ואם תאמר, זבולן שהוא נכנס ויצא, שכתוב בו (דברים לב) שמח זבולן בצאתך, וכתוב וירכתו וגו'. אלא ודאי יהודה נכלל מהכל.

בא ראה, מלכות העליונה נכללת מהכל, ויהודה הוא מלכות תחתונה. כמו שמלכות עליונה נכללת מהכל, כף גם מלכות תחתונה נכללת מהכל, מגוף, מדרך, כדי להתגבר בכחו.

כתוב מימינו"ו א"ש ד"ת למו.

בגין לאתגברא בתוקפיה.

אורייתא מסטרא דגבורה

קדשא בריך הוא לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן, אפיקת לון קמיה, וקודשא בריך הוא מסתפל בהו וחדוי, כדין קדשא בריך הוא מתעטר בעטרין עלאין, וחדוי במטרוניתא, קדא הוא דכתיב, חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ומההיא שעתא, מלוי פתיבין בספרא, קדא הוא דכתיב, (מלאכי א) ויכתב ספר זכרון לפניו.

זבאה חולקיה, מאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות, זבאה הוא בהאי עלמא, וזבאה הוא בעלמא דאתי. עד הכא שולטנותא דיהודה, דרועא דאתפליל בכלא, בחילא דכל סטרין, תלת קשרין דדרועא, לאתגברא על פלא:

דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל. רבי חייא אמר, האי קרא הכי אית ליה למימר, דן ידין לשבטי ישראל, או דן ידין לשבטי ישראל כאחד, מהו דן ידין עמו, ולבתר כאחד שבטי ישראל. אלא דן, הוא דכתיב ביה, (במדבר י) מאסף לכל המחנות, דהוא ירכא שמאלא, ואזיל לבתרייתא.

תא חזי, פיון דיהודה וראובן נטלין, ליואי וארונא פרשין דגלין, ונטיל דגלא דאפרים דאיהו למערב, ירכא ימינא נטיל, בקפסירי קסטא. ואי תימא זבולן דאיהו עאל, ונפיק, דכתיב ביה, (דברים לג) שמח זבולן בצאתך, וכתוב וירכתו וגו'. אלא ודאי, יהודה אתפליל מפלא.

תא חזי, מלכו דלעילא אתפליל מפלא, ויהודה איהו מלכו תתאה. כמה דמלכו עלאה אתפליל מפלא, הכי נמי מלכו תתאה, אתפליל מפלא מגופא מירכא, בתיב, (דברים לג) מימינו"ו א"ש ד"ת למו,

תורה נתנה מצד הגבורה, וגבורה נכללת בימין ובגוף ירף ובכל. כף גם הסדר הראשון הוא יהודה, מלכות שבאה מצד של גבורה ונכללת בימין, בגוף וברף, ובכל נכללת, כמו שהמלכות העליונה נכללת מהפל.

סדר שני ראובן, שהוא לצד דרום, ודרום הוא ימין. את כל כח הימין נטל יהודה, משום [שנששקה] שהעברה המלכות מראובן, כמו שנאמר פחו פמים אל תותר, ונטל אותה יהודה, והתגבר בתקף הימין שהיה מראובן, וכף כתוב בדרו, (תהלים קיא) נאם ה' לאדני שב לימיני, משום ששמאל נכללת בימין ומתחזק בכחו. זהו שכתוב (שם קיח) ימין ה' עשה חיל וגו'. יהודה וראובן היו שתי זרועות.

סדר שלישי אפרים, שהוא ירף ימין, ונוסע לפני השמאל תמיד. ודן [יה], שהוא ירף שמאל, נוסע בסוף, ועל כף הוא המאסף לכל המחנות לצבאותם והולך בסוף. יהודה נוטל כח בשתי זרועות, משום שראובן, שהוא ימין, [העברה] אבדה ממנו הבכורה, הפכה והמלכות, ועל זה כתוב ביהודה (דברים לג) ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה.

בא ראה, כתוב (מלכים א-י) ויעש המלך שלמה כסא שן גדול. הכסא של שלמה עשה אותו כמו שלמעלה, וכל הדיקנאות [של כאן] שלמעלה עשה כף. ועל זה כתוב וישב שלמה על כסא ה' למלך, מלך דבר סתום הוא. וכן (מלכים א-ב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותפן מלכתו מאד, שעמדה הלכנה בשלמות.

תא חזי, כתיב, (מלכים א י) ויעש המלך שלמה כסא שן גדול. פרסייא דשלמה, עבד ליה פגוונא דלעילא, וכל דיוקנין (דקכא) דלעילא עבד הקא. ועל דא כתיב, (דברי הימים א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך, מלך מלה סתימא הוא. וכן (מלכים א ב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותפן מלכותו מאד, דקיימא סיהרא באשלמותא.

אתייהיב, וגבורה אתפליל בימינא, ובגופא, וירכא, ובכלא. הכי נמי סדרא קדמאה, יהודה איהו, מלכו דאתי מסטר גבורה, ואתפליל בימינא בגופא ובירכא, בכלא אתפליל. כמה דמלכו דלעילא, אתפליל מפלא.

סדרא תניינא ראובן, דאיהו לסטר דרום, ודרום איהו ימינא, וכל חילא דימינא, יהודה נטיל ליה, בגין דראובן (ס"א אתעביד) אתעביר מניה מלכו, כמה דאת אמר פחו פמים אל תותר, ונטיל ליה יהודה, ואתגבר בתוקפא דימינא, דהוה מראובן, וכן כתיב בדרו, (תהלים קי) נאם יי לאדני שב לימיני. בגין דשמאלא אתפליל בימינא, ואתתקף בחיליה, הדא הוא דכתיב, (תהלים קיח) ימין יי עושה חיל וגו'. יהודה וראובן תרין דרועין הוו.

סדרא תליתאה, אפרים, דאיהו ירכא ימינא, ונטלא קמי שמאלא תדיר, ודן (דא) דאיהו ירכא שמאלא, נטיל לבתרייתא, ועל דא הוא המאסף לכל המחנות לצבאותם, ואזיל לבתרייתא.

יהודה נטיל חילא בתרין דרועין, בגין דראובן דאיהו ימינא, (ס"א אתעביד) אתאביד מניה בכירותא פהונתא ומלכותא, ועל דא כתיב ביהודה, (דברים לג) ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה.

תא חזי, כתיב, (מלכים א י) ויעש המלך שלמה כסא שן גדול. פרסייא דשלמה, עבד ליה פגוונא דלעילא, וכל דיוקנין (דקכא) דלעילא עבד הקא. ועל דא כתיב, (דברי הימים א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך, מלך מלה סתימא הוא. וכן (מלכים א ב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותפן מלכותו מאד, דקיימא סיהרא באשלמותא.

דן יָדִין עֲמוֹ - בַּהֲתַחֲלָה, וְאַחַר כֵּן שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל כְּאַחַד, כִּיחֻדּוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּשִׁמְשׁוֹן, שֶׁהוּא יְחִידִי עֲשֵׂה דִין בְּעוֹלָם, וְדָן וְהִרְגַּ עַבְדֵי דִינָא בְּעַלְמָא, וְדָאִין וְקָטִיל כְּחַדָּא, וְלֹא אֶצְטְרִיךְ סָמָךְ.

דן יָדִין עֲמוֹ. רַבִּי יֶצְחָק אָמַר, דָּן, הֵיִינוּ חוּיָא, כְּמִין עַל אֹרְחִין וּשְׁבִילִין. וְאִי תִימָא דְעַל שְׁמִשׁוֹן בְּלַחֲדוּי הוּא. אוֹף הָכִי נָמִי לְעִילָא, דָּא הוּא נֶפֶשׁ אַחְרָא (כ"א נַחֲשׁ וּנְשָׂא) מְאַסְפָּה לְכָל הַמַּחְנוֹת, וְכִמִּין לְאוֹרְחִין וּשְׁבִילִין. לְבַתָּר, חִילִין וּמְשִׁירִין מִהֶכָּא נִפְקִי, אֵינּוּן דְכִמְאֵן לְבָנֵי נֶשָׂא, עַל חוּבִין, דְרָאמִין לְהוּ לְאַחֲרָא בְּתַר כְּתַפְיָהּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיא, נַחֲשׁ הַקְדָּמוֹנִי לְמַעְלָה, עַד שֶׁלֹּא יִתְבַּסֵּם בֵּינָן שֶׁל שְׂמָחָה. נַחֲשׁ עַלֵי דְרָף. בֹּא רְאֵה, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ דְרָף לְמַעְלָה, כֵּן גַּם יֵשׁ דְרָף לְמַטָּה, וְהֵיִם נִפְרָד לְכַמְּה דְרָכִים בְּכָל צַד. וְיֵשׁ דְרָף אַחַת שְׂבָאָה וּמַגְדִּילָה אֶת הַיָּם, וּמַגְדֵּל דְגָיִם רְעִים לְמִינֵיהֶם. כְּמוֹ שֶׁהוּצִיאֻ מִיָּם לְמַטָּה, דְגָיִם טוֹבִים, דְגָיִם רְעִים, דְגֵי צְפָרְדַּע, כְּמוֹ זֶה דְגָיִם רְעִים לְמִינֵיהֶם.

וּבְשִׁמְשׁוֹתֵימָטִים מְדַרְךְ הַיָּם, נִרְאִים רוֹכְבִים עַל סוּסֵיהֶם. וְאֵלְמָלָא הַנַּחֲשׁ הַזֶּה, שֶׁהוּא כּוֹנֵס אֶת כָּל הַמַּחְנוֹת, אוֹרְבַּ בְּסוּף הַדְרָכִים וּמִפְּזָר אוֹתָם לְאַחֲרָא, הָיוּ מַחְרִיבִים אֶת הָעוֹלָם. מִצַּד שֶׁל אֱלֹהֵי יוֹצְאִים מְכַשְׁפִּים לְעוֹלָם. בֹּא רְאֵה, בְּכַלְעָם כְּתוּב, (בַּמְדַּבֵּר כּוּד) וְלֹא הִלָּךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נַחֲשִׁים, מִשׁוּם שֶׁהֵם עוֹמְדִים לְלַחֵשׁ בְּכַשְׁפֵי הָעוֹלָם.

רְאֵה מַה כְּתוּב? יְהִי דָן נַחֲשׁ עַלֵי דְרָף. מַה זֶה עַלֵי דְרָף? אֵלֹא נַחֲשׁ, מִי שְׁמִשְׁתַּדֵּל אַחֲרָיו, מְכַחֵישׁ פְּמַלְיָה שֶׁל מַעְלָה, וּמֵיחֻדּוֹ? אוֹתָהּ

דָּן יָדִין עֲמוֹ בְּקַדְמִיתָא, וְלְבַתָּר שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל כְּאַחַד, כִּיחֻדּוֹ שֶׁל עוֹלָם (דף רמג ע"ב) כְּמָה דְהָוָה בְּשִׁמְשׁוֹן, דְאִיהוּ יְחִידָאֵי עַבְדֵי דִינָא בְּעַלְמָא, וְדָאִין וְקָטִיל כְּחַדָּא, וְלֹא אֶצְטְרִיךְ סָמָךְ.

דָּן יָדִין עֲמוֹ. רַבִּי יֶצְחָק אָמַר, דָּן, הֵיִינוּ חוּיָא, כְּמִין עַל אֹרְחִין וּשְׁבִילִין. וְאִי תִימָא דְעַל שְׁמִשׁוֹן בְּלַחֲדוּי הוּא. אוֹף הָכִי נָמִי לְעִילָא, דָּא הוּא נֶפֶשׁ אַחְרָא (כ"א נַחֲשׁ וּנְשָׂא) מְאַסְפָּה לְכָל הַמַּחְנוֹת, וְכִמִּין לְאוֹרְחִין וּשְׁבִילִין. לְבַתָּר, חִילִין וּמְשִׁירִין מִהֶכָּא נִפְקִי, אֵינּוּן דְכִמְאֵן לְבָנֵי נֶשָׂא, עַל חוּבִין, דְרָאמִין לְהוּ לְאַחֲרָא בְּתַר כְּתַפְיָהּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיא, נַחֲשׁ הַקְדָּמוֹנִי לְעִילָא, עַד דְלֹא יִתְבַּסֵּם בְּחַמְרָא דְחִידּוֹ.

נַחֲשׁ עַלֵי דְרָף. תָּא חֲזִי, כְּמָה דְאִית דְרָף לְעִילָא, הָכִי נָמִי אִית דְרָף לְתַתָּא, וּמִתְפָּרְשָׂא יַמָּא, לְכַמְּה אוֹרְחִין בְּכָל סְטָר. וְאִית אוֹרְחָא חַד, דְאִתִּי וְאַסְגֵי יַמָּא, וְרַבִּי נוֹנִין בִּישִׁין לְזַנְיָהּ, כְּמָה דְאַפִּיקוּ מִיָּין לְתַתָּא נוֹנִין טְבִין, (שְׁמוֹת ל) נוֹנִין בִּישִׁין, נוֹנִי עוֹרְדֵעֲנָא, כְּגוֹוָנָא דָּא, נוֹנִין בִּישִׁין לְזַנְיָהּ. וְכַד מְשַׁתְּמִטֵי מְאַרְחָא דִימָא, אַתְחַזוֹן רְכַבִּין עַל סוּסֵיהֶם. וְאֵלְמָלָא דְהָאֵי חוּיָא, דְאִיהוּ כְּנִישׁ לְכָל מְשִׁירִין, כְּמִין לְסוּף אֹרְחִין, וּבִדְר לֹון לְאַחֲרָא, הוּוּ מְטַשְׁטְשֵי עַלְמָא. מְסַטְרָא דְהֵנִי נִפְקִין חֲרָשִׁין לְעַלְמָא. תָּא חֲזִי, בְּכַלְעָם כְּתִיב, (בַּמְדַּבֵּר כּוּד) וְלֹא הִלָּךְ כְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נַחֲשִׁים, כְּגִין דְאֵינּוּן קְיִימִין לְלַחֲשָׂא בְּחֲרָשֵי עַלְמָא. חֲמוּ מַה כְּתִיב, יְהִי דָן נַחֲשׁ עַלֵי דְרָף. מָאֵי עַלֵי דְרָף. אֵלֹא נַחֲשׁ, מָאֵן דְאִשְׁתַּדֵּל

אַבְתְּרִיָּה, אִכְחִישׁ פְּמַלְיָא דְלְעִילָא, וּמֵאֵי אִיהוּ, הַהוּא דְרָף עַלְאָה דְנִפְקַ

מְלַעֲיֵלָא. כְּמָה דְאֵת אָמַר, (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם
 דְּרָךְ וְגו'. נַחֲשׁ, מָאן דְּאִשְׁתַּדַּל אֲבַתְרִיָּה,
 כְּאִילוּ אֲזִיל עַל הַהוּא דְּרָךְ עֲלָאָה לְאַפְחָשָׁא
 לִיָּה, בְּגִין דְּמַהֲהוּא דְּרָךְ, אֲתַזְנִי עֲלִמִין עֲלָאֵי.
 וְאִי תִימָא, דִּן, אֲמַאי אִיהוּ בְּדַרְגָּא דָּא, אֶלָּא
 כְּדַכְתִּיב, (בראשית א) וְאֵת לַהֲט הַחֲרִב
 הַמֵּתֵהֶפֶכֶת לְשִׁמּוֹר אֵת דְּרָךְ עֵץ הַחַיִּים. הָכִי
 נָמִי הַנּוֹשֵׁף עֲקֵבֵי סוּס וְגו', בְּגִין לְנִטְרָא לִיָּה
 לְכָל מְשִׁירֵינִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תִּקּוּנָא
 דְּכוּרְסֵיָּא אִיהוּ. תָּא חֲזִי, פְּרִסְיָא דְשְׁלֵמָה
 מְלָפָא, חַד חוּיָא מְרַפְרָף בְּקִטּוּרֵי שְׂרָבִיטָא
 לְעֵילָא מְאָרִינְתָא.

בְּתוּב, (שופטים יג) וַתַּחֲל רוח ה' לְפַעֲמוּ בְּמַחְנֵה
 דִּן וְגו'. תָּא חֲזִי, שְׁמִשׁוֹן נְזִיר עוֹלָם
 הָוָה, וּפְרִישׁ עֲלֵמָא אִיהוּ, וְאֲתַגְבַּר בֵּיה חֵילָא
 תְּקִיפָא, וְהוּא הָוָה חוּיָא בְּהַאי עֲלֵמָא, לְקַבַּל
 עֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת פּוֹכְבֵּים וּמְזֻלוֹת, דְּהָא
 אַחֲסַנַת חוּלְקָא דְּבִרְכַתָּא דְּדִן אֲבוּהֵי יְרִית,
 דְּכַתִּיב, יְהִי דִן נַחֲשׁ עֲלֵי דְרָךְ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, נַחֲשׁ יְדִיעָא, שְׁפִיפּוֹן מָאִי
 נִיהוּ. אָמַר לִיָּה, רְזָא דְתִקּוּנָא דְחַרְשִׁין,
 דְּנַחֲשׁ אִיהוּ שְׁפִיפּוֹן, הָכִי נָמִי הַהוּא רָשַׁע
 דְּבַלְעָם, בְּכֹלָא הוּוּ יָדַע. תָּא חֲזִי פְתִיב, (במדבר
 כג) וַיִּלֶּךְ שְׁפִי, לְזַמְנִין בְּהַאי, וּלְזַמְנִין בְּהַאי.

וְאִי תִימָא דִּן, לָאו דְרַגְיָה בְּהַאי. הָכִי הוּא
 וְדָאִי. אֶלָּא אֲתַמְנָא עַל דְּרַגְא דָּא (לַחֲהוּא),
 לְמַהוּי סְטְרָא בְּתַרְיִתָּא, וּשְׁבַחָא אִיהוּ דִּילִיָּה,
 מְמַנָּן דְּמְלָפָא בְּהַאי, וּמְמַנָּא עַל הַאי, וַיִּקְרָא
 אִיהוּ לְכָל אֵינוֹן מְמַנִּין. וּפְרִסְיָא דְּמְלָפָא,
 בְּכָל אֵינוֹן מְמַנָּן אֲתַתְּקוֹן, בְּכָל הַנִּי מְמַנָּן
 תַּחוּתֵיהוּ מִתְפָּרְשָׁן אֲוִרְחִין וְדַרְגִּין, הֵן לְטַב,
 הֵן לְבִישׁ, וְכִלְהוּ אֲתַאֲחַדֵּן בְּהַנִּי תְקוּנֵי
 דְּכַרְסֵיָּא. וּבְגִינֵי כֶף דִּן לְסִטְרָא צְפוֹן, בְּנוֹקְבָא

דְּרָךְ עֲלִיוְנָה שְׁיוּצָאָת מְלַמְעָלָה,
 כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (ישעיה מג) הַנּוֹתֵן בַּיָּם
 דְּרָךְ וְגו'. נַחֲשׁ, מִי שְׁמִשְׁתַּדַּל
 אַחֲרֵיו, כְּאִילוּ הוּלֵךְ עַל אוֹתָהּ
 דְּרָךְ עֲלִיוְנָה לְהַכְחִישׁוּ, מִשׁוּם
 שְׁמַאוֹתָהּ דְּרָךְ נוֹזְנִים הַעוֹלְמוֹת
 הַעֲלִיוְנִים.

וְאִם תֵּאמַר, דִּן לְמָה הוּא בְּדַרְגָּה
 הַזֹּאת? אֶלָּא כְּפִתוּב (בראשית א) וְאֵת
 לַהֲט הַחֲרִב הַמֵּתֵהֶפֶכֶת לְשִׁמּוֹר
 אֵת דְּרָךְ עֵץ הַחַיִּים. כֶּף גַּם הַנּוֹשֵׁף
 עֲקֵבֵי סוּס וְגו', כְּדִי לְשִׁמּוֹר אוֹתוֹ
 לְכָל הַמַּחְנוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
 תִּקּוּן הַפְּסָא הוּא. בָּא רָאָה, כְּפָא
 שֶׁל שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ, נַחֲשׁ אֶחָד
 מְנַעֲנַע בְּקִשְׂרֵי הַשְּׂרָבִיט
 שְׁלַמְעֵלָה מִהָאָרִיזוֹת.

בְּתוּב (שופטים א) וַתַּחֲל רוח ה'
 לְפַעֲמוּ בְּמַחְנֵה דִּן וְגו'. בָּא רָאָה,
 שְׁמִשׁוֹן הִיָּה נְזִיר עוֹלָם, וּפְרוּשׁ
 מִן הַעוֹלָם הוּא, וְהַתְּגַבַּר בּוּ פַחַ
 חֲזִק, וְהוּא הִיָּה נַחֲשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה
 כְּנֶגֶד עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
 פּוֹכְבֵּים וּמְזֻלוֹת, שְׁהֵרִי יְרִשַׁת
 חֵלֶק בְּרַכַּת דִּן אֲבֵי יִרְשׁ, שְׁכַתוּב
 יְהִי דִן נַחֲשׁ עֲלֵי דְרָךְ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, נַחֲשׁ יְדוּעַ,
 שְׁפִיפּוֹן מַהוּ? אָמַר לוּ, סוּד
 הַתְּקוּן שֶׁל מְכַשְׁפִּים שְׁנַחֲשׁ הוּא
 שְׁפִיפּוֹן, כֶּף גַּם אוֹתוֹ בַּלְעָם
 הָרָשָׁע, בְּכָל הִיָּה יוֹדַע. בָּא רָאָה,
 כְּתוּב (במדבר כג) וַיִּלֶּךְ שְׁפִי,
 לְפַעֲמִים בְּזָה וּלְפַעֲמִים בְּזָה.

וְאִם תֵּאמַר, דִּן אֵין דְּרַגְתּוֹ בְּזָה -
 כֶּף זֶה וְדָאִי, אֶלָּא הַתְּמַנָּה עַל
 דְּרַגְתָּהּ זוּ [לְאוֹתוֹ] לְהִיּוֹת צַד אַחֲרוֹן,
 וְשִׁבַּח הוּא שְׁלוֹ, מְמַנִּים שֶׁל
 הַמְּלָךְ בְּזָה, וּמְמַנָּה עַל זֶה, וְכַבּוּד
 הוּא לְכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים. וְכַסָּא
 הַמְּלָךְ נִתְקַן בְּכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים,
 בְּכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים שְׁתַּחֲתִיָּהֶם
 נְפִירוֹת דְּרָכִים וְדַרְגוֹת, הֵן לְטוֹב
 וְהֵן לְרַע, וְכִלְמִם נְאַחֲזִים בְּתַקּוּנֵי
 הַכַּסָּא הַלְלוּ. וְלִכְּן דִּן לְצַד צְפוֹן,

בְּנֶקֶב תִּהְיוּם רַבָּה. שְׂבָצַד צְפוּן
כַּמָּה קְבוּצוֹת מִחֻבְלִים הַיּוֹדְמָנוּ
לְשֵׁם, וְכֹלָם שְׂרִים מִמְּנִים לְהִרְע
אֶת הָעוֹלָם.

לָכֵן הַתְּפִלָּה יַעֲקֹב וְאָמַר
לִישׁוּעָתְךָ קוּיָתִי ה', בְּכֹל
הַשְּׂבָטִים לֹא אָמַר לִישׁוּעָתְךָ
אֶלָּא בְּזֶה, מִשּׁוּם שֶׁרָאָה לוֹ תִּקְוָה
חֲזָק שֶׁל הַנְּחֻשׁ, מִרְחֹשׁ דִּין
לְהַתְּגַבֵּר.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ
הוֹלְכִים לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן
בְּקַפּוּטְקִיָּא. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה זֶה
שֶׁאֲמָרְנוּ לְעוֹלָם יְסֻדֵּר אָדָם שֶׁבָּחוּ
שֶׁל רַבּוֹנוֹ וְאַחַר כֵּן יִתְפַּלֵּל
תְּפִלָּתוֹ. מִי שֶׁלָּבוּ טְרוּד וְרוּצָה
לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּתוֹ, וְהוּא בְּצָרָה,
וְלֹא יָכוֹל לְסַדֵּר אֶת שְׂבַח רַבּוֹנוֹ
כְּרֵאוּי, מָה הוּא?

אָמַר לוֹ, אִף עַל גַּב שְׂלֵא יָכוֹל
לְכַוֵּן לְבוֹ וְרוּצוֹנוֹ, סְדוּר וְשִׁבַּח
שֶׁל רַבּוֹנוֹ לְמָה שֶׁיִּגְרַע? אֶלָּא
יְסֻדֵּר אֶת שְׂבַח רַבּוֹנוֹ אִף עַל גַּב
שְׂלֵא יָכוֹל לְכַוֵּן, וְיִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ.
זֶהוּ שֶׁכְּתוּב תְּפִלָּה לְדוֹד שְׁמַעְה
ה' צְדָק הַקְּשִׁיבָה רַנְתִּי. שְׁמַעְה ה'
צְדָק - בְּתַחֲלָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא
סְדוּר שֶׁל שְׂבַח רַבּוֹנוֹ. וְאַחַר כֵּן
הַקְּשִׁיבָה רַנְתִּי הַאֲזִינָה תְּפִלָּתִי.
מִי שֶׁיָּכוֹל לְסַדֵּר שְׂבַח רַבּוֹנוֹ וְלֹא
עוֹשֶׂה, עֲלֵיו כְּתוּב (ישעיה א) גַּם כִּי
תִּרְבוּ תְּפִלָּה אֵינִי שֹׁמֵעַ יְדִיכֶם
וְגו'.

כְּתוּב (שמות כט) אֶת הַכֶּכֶשׁ הָאֶחָד
תַּעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר וְאֶת הַכֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי
תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים. תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד
תְּמִידִין תְּקַנּוּם. בֹּא רֵאָה,
בְּהַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁלְמִטָּה מִתְּעוֹרֵר
גַּם לְמַעְלָה, וּבְהַתְּעוֹרְרוֹת
שֶׁלְמַעְלָה גַּם כֵּן לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ,
עַד שֶׁמַּגִּיעָה הַהַתְּעוֹרְרוֹת לְמָקוֹם
שֶׁצָּרִיךְ הַגֵּר לְהִדְלֹק וְנִדְלָק,
וּבְהַתְּעוֹרְרוֹת הָעֶשֶׂן שֶׁלְמִטָּה
נִדְלָק גַּר לְמַעְלָה, וּכְשֶׁזֶה נִדְלָק

דִּתְהוּמָא רַבָּא. דְּסִטְר צְפוּן כַּמָּה חֻבְלִי
טְרִיקִין אֲזִדְמָנָן תַּמָּן, וְכִלְהוּ טַפְסִירָא
דְּקַסְטְרָא לְאַבְאָשָׁא עַלְמָא.

בְּגִינֵי כֵּן צְלִי יַעֲקֹב וְאָמַר, לִישׁוּעָתְךָ קוּיָתִי
ה'. בְּכֹל שְׂבָטִים לֹא קָאָמַר לִישׁוּעָתְךָ
אֶלָּא בְּהַאי. בְּגִין דְּחָמָא לִיהַּ תְּקִיפָא
דְּחוּיָא, מִרְחֹשָׁא דִּינָא לְאַתְּגַבֵּרָא.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ אֲזִלִּי לְמַחְמֵי לְרַבִּי
שְׁמַעוֹן בְּקַפּוּטְקִיָּא, אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה,
הַאי דְּאֲמָרִינָן לְעוֹלָם יְסֻדֵּר בְּרַ נֶשׁ שְׂבַחָא
דְּמַרְיָה, וְלִבְתַּר יְצַלִּי צְלוֹתִיהַּ, הַאי מָאן
דְּלִבִּיהַּ טְרִיד, וּבְעֵי לְצַלָּא צְלוֹתִיהַּ, וְאִיהוּ
בְּעָקוֹ, וְלֹא יָכִיל לְסַדֵּרָא שְׂבַחָא דְּמַרְיָה כְּדָקָא
יָאוּת, מָאִי הוּא.

אָמַר לִיהַּ, אִף עַל גַּב דְּלֹא יָכִיל לְכוּוֹנָא לְבֹא
וְרַעוּתָא, סְדוּרָא וְשְׂבַחָא דְּמַרְיָה אֲמָאִי
גַרַע, אֶלָּא יְסֻדֵּר שְׂבַחִיהַּ דְּמַאֲרִיָּה, אִף עַל גַּב
(דף רמג ע"א) דְּלֹא יָכִיל לְכוּוֹנָא, וְיַצִּלִּי צְלוֹתִיהַּ.
הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (תהלים יז) תְּפִלָּה לְדוֹד שְׁמַעְה
ה' צְדָק הַקְּשִׁיבָה רַנְתִּי, שְׁמַעְה ה' צְדָק
בְּקַדְמִיתָא, בְּגִין דְּאִיהוּ סְדוּרָא דְּשְׂבַחָא
דְּמַרְיָה. וְלִבְתַּר הַקְּשִׁיבָה רַנְתִּי הַאֲזִינָה
תְּפִלָּתִי. מָאן דִּיכִיל לְסַדֵּרָא שְׂבַחָא דְּמַרְיָה,
וְלֹא עָבִיד, עֲלֵיהַּ כְּתִיב, (ישעיה ט) גַּם כִּי תִרְבוּ
תְּפִלָּה אֵינִי שׁוֹמֵעַ יְדִיכֶם וְגו'.

כְּתוּב, (שמות כט) אֶת הַכֶּכֶשׁ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה
בַּבֶּקֶר וְאֶת הַכֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין
הָעֶרְבִים. תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין תְּקַנּוּם. תָּא
חֲזִי, בְּאַתְּעוּרוּתָא דְּלַתְתָּא, אַתְּעַר הַכִּי נָמִי
לְעִילָא. וּבְאַתְּעוּרוּתָא דְּלְעִילָא, הַכִּי נָמִי
לְעִילָא מִנִּיהַּ, עַד דְּמָטִי אַתְּעוּרוּתָא לְאַתְר
דְּבַעֲיָא בּוּצִינָא לְאַדְלָקָא וְאַדְלִיק.
וּבְאַתְּעוּרוּתָא דְּתַנָּא דְּלַתְתָּא, אַדְלִיק בּוּצִינָא

[מנורות], כל המנורות האחרות דולקות, ומתברכים ממנו כל העולמות. נמצא שהתעוררות הקרבן תקון העולם והברכות של כל העולמות.

הרי כיצד? מתחיל העשן לעלות, אותם דיוקנאות קדושים שממנים על העולם נהנים [נתקנים] להתעורר, ומעוררים את הדרגות בתשוקה עליונה, כמו שנאמר (תהלים קד) הכפירים שאגים לטרף וגו'. אלה מעוררים לדרגות עליונות שמעליהן עד שהתעוררות מגיעה, עד שרוצה המלך להתגבר בגבירה.

ובתשוקה שלמטה נובעים מים תחתונים כנגד מים עליונים, שהרי לא נובעים מים עליונים אלא בהתעוררות של תשוקה שלמטה, ואז התשוקה נדבקת, ונובעים מים תחתונים כנגד מים עליונים, והעולמות מתברכים, וכל המנורות דולקות, ועליונים ותחתונים נמצאים בברכות.

בא ראה, כהנים ולוים מתעוררים לחבר שמאל בימין. אמר רבי חזקיה, הפל כף הוא ודאי, אבל כף שמעתי, כהנים ולוים, זה מעורר שמאל, וזה מעורר ימין, משום שהתחברות זכר אל הנקבה אינו אלא בשמאל וימין, כמו שנאמר (שיר ב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ואז מתחבר הזכר בנקבה, ותשוקה נמצאת, והעולמות מתברכים, ועליונים ותחתונים בשמחה.

ורבן כהנים ולוים מעוררים דבר למטה, לעורר תשוקה וחיבתות למעלה, שהפל תלוי בימין ובשמאל. נמצא שהקרפן יסוד העולם, תקון של העולם, שמחה של עליונים ותחתונים. אמר רבי

לעילא, וכד האי אדליק (בוציגין), כלהו בוציגין אחרנין דלקין, ומתברכאן מניה כלהו עלמין. אשתפח, דאתערוותא דקרפנא תקונא דעלמא, וברכאן דעלמין כלהו.

הא כיצד, שארי תננא לסלקא, אינון דיוקנין קדישין דממנן על עלמא אתהנון (ס"א אתהנון) לאתערא, ומתערין לדרגין בכסופא דלעילא, כמה דאת אמר, (תהלים קד) הכפירים שואגים לטרף וגו'. אלין אתערין לדרגין עלאין דעלייהו, עד דמטי אתערוותא, עד דבעי מלפא לאתחברא במטרוניתא.

ובכסופא דלתתא, נבעין מיין תתאין, לקבלא מיין עלאין, דהא לא נבעין מיין עלאין, אלא באתערוותא דכסופא דלתתא, וכדין תיאובתא אתדבק, ונבעין מיין תתאין לקבל מיין עלאין, ועלמין מתברכאן, ובוציגין כלהו דליקון, ועלאין ותתאין משתפחי בברכאן.

תא חזי, כהני וליואי. מתערי לאתחברא שמאלא בימינא. אמר רבי חזקיה, כלא הכי הוא ודאי, אבל הכי שמענא, כהני וליואי, דא אתער שמאלא, ודא אתער ימינא, בגין דאתחברותא דדכורא לגבי נוקבא, לאו איהו אלא בשמאלא וימינא. כמה דאת אמר, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. וכדין אתחבר דכר בנוקבא, ותיאובתא אשתפח, ועלמין מתברכין, ועלאי ותתאי בחידו.

וער דא, כהני וליואי, מתערי מלה לתתא, לאתערא פסופא וחיבותא לעילא, דכלא תליא בימינא ושמאלא. אשתפח דקרפנא יסודא דעלמא, תקונא דעלמא, חידו דעלאין ותתאין. אמר רבי יוסי ודאי

יוסי, ודאי יפה אמרת, וכך הוא, וכך שמעתי הדבר ושכחתי אותו, ואני שמעתי זה, והכל באחד עולה.

עכשו תפלה במקום קרנן, וצריך אדם לסדר שבח רבוננו פראוי, ואם לא יסדר, אין תפלתו תפלה. בא ראה, סדור שלם של שבחו של הקדוש ברוך הוא - מי שיודע ליחד את השם הקדוש פראוי, שבזה מתעוררות ונשפעות ברכות לכל העולמות. אמר רבי חזקיה, לא השרה הקדוש ברוך הוא את ישראל בגלות בין העמים אלא כדי שיתברכו שאר העמים בגללם, שהרי הם משפיעים ברכות מלמעלה למטה בכל יום.

הרבו. עד שהיו הולכים, ראוי נחש אחד שהיה מסתובב [ומצדד] בדרך, וסטי מן הדרך. בא אליהם איש אחד. הרג אותו הנחש. החזירו ראשיהם וראו את אותו איש שמת. אמרו, ודאי אותו נחש עשה את שליחות רבוננו. ברוך הרחמן שהצילנו. פתח רבי יוסי ואמר, יהי דן נחש עלי דרך, מתי היה דן נחש? בימי ירבעם, שפתוב (מלכים א יב) ואת האחד נתן בדן. למה נתן שם עלי דרך, על אותו הדרך? כדי למנע [אותו דרך שעולים] שלא יעלו לירושלים [ולא יעלו שם]. וזה דן היה להם נחש לישראל עלי דרך, עלי דרך ודאי, כמו שנאמר ויועץ המלך וגו'. שפיפון עלי ארץ, שעקץ את ישראל. והכל לא היה אלא עלי דרך ועלי ארץ, למנע מישראל שלא יעלו לירושלים לחגג חגיגה ולהקריב קרבנות ועולות ולעבד שם.

שפיר קא אמרת, והכי הוא, והכי שמענא מלה, ואנשנא לה, ואנא שמענא הא, וכלא בחד סלקא.

השתא צלותא באתר דקרנא, וכעי בר נש לסדרא שבחא דמריה פדקא יאות, ואי לא יסדר צלותיה, לאו צלותיה צלותא. תא חזי, סדורא שלים דשבחא דקודשא בריך הוא, מאן דיידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, דבהאי מתערין עלאין ותתאין, ונגדי ברכאן לכלהו עלמין.

אמר רבי חזקיה, לא אשרי קדשא בריך הוא לישראל בגלותא ביני עממיא, אלא בגין דיתברכון שאר עמין בגיניהון, דהא אינון נגדין ברכאן מלעילא לתתא כל יומא.

אזרו, עד דהוו אזלי, חמו חד חוץ דהוה קמסחר (ואסטר) בארץא. סטו מארץא. אתא בר נש אחרא לגבייהו, קטיל ליה חוץא. אהדרו רישייהו, וחמו ליה, לההוא בר נש דמית. אמרו, ודאי ההוא נחש, שליחותא דמריה קא עביד. בריך רחמנא דשזביננא. פתח רבי יוסי ואמר, יהי דן נחש עלי דרך. אימתי הוה דן נחש, ביומוי דירבעם, דכתיב, (מלכים א יב) ואת האחד נתן בדן אמאי אתייהיב תמן עלי דרך. על ההוא ארץ, דיתמנע (ההוא דרך דסלקון) דלא יסלקון לירושלם (ולא יסלקון תמן). ודא דן, הוה לון נחש לישראל עלי דרך, עלי דרך ודאי, כמה דאת אמר, (מלכים א יב) ויועץ המלך וגו'. שפיפון עלי ארץ. דעקיץ לון לישראל. וכלא לא הוה אלא עלי דרך, ועלי ארץא, לאתמנעא מישראל דלא יסלקון לירושלם, למיתג חגייהו, ולקרבא קרבנין ועלוון, למפלח תמן.

(דף רמד ע"ב)

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּמָטוּ בְּרַכָּאן לִידָא
 דְּמֹשֶׁה, לְבְרַכָּא לְכַלְהוּ שְׁבָטִים, חָמָא
 לְדָן דִּיהוּ קָטִיר בְּחוּיָא, אַהֲדַר קָטִיר לִיה
 בְּאַרְיָא. הָדָא הוּא דְכִתִּיב, (דברים לג) וּלְדָן אָמַר
 דָּן גּוֹר אַרְיָה יִזְנַק מִן הַבֶּשֶׂן. מָאֵי טַעְמָא, בְּגִין
 (דאיהו) דִּיהָא שִׁירוּתָא וְסוּפָא דְאַרְבַּע דְּגָלִין
 קָטִיר בִּיהוּדָה דְאִיהוּ מְלָפָא, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר,
 גּוֹר אַרְיָה יְהוּדָה, וְהוּא שִׁירוּתָא דְדְגָלִין.
 וְסוּפָא דְדְגָלִין דָּן, דְכִתִּיב דָּן גּוֹר אַרְיָה וְגו',
 לְמַהוּי שִׁירוּתָא וְסוּפָא קָטִיר בְּחַד אַתָּר:

לִישׁוּעָתָךְ קוּיָתִי ה', רַבִּי חֲזִיָא אָמַר, (בְּרַכְתִּיב)
 כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (שופטים יג) וְהוּא יַחַל
 לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. אָמַר (ס"א
 רבי אהא), וְכִי אֲמַאי קוּיָתִי וְהָא סָלִיק הָוּה יַעֲקֹב
 מִעַלְמָא בְּהוּא זְמַנָּא מִכְּמָה שְׁנִין. אֲמַאי
 אָמַר דְאִיהוּ מְחַכָּה לְהוּא יְשׁוּעָה. (ס"א אלא ודא)
 אָמַר לִיה וְדָאֵי רְזָא דְמָלְהָ, בְּרַכְתִּיב, (שמות יז)
 וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבְרֵי יִשְׂרָאֵל,
 יִשְׂרָאֵל סָתָם. אוּף הֲכָא וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ
 אֶת יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָתָם. בְּגִינֵי כֵךְ אָמַר,
 לִישׁוּעָתָךְ קוּיָתִי ה'.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָא. וְדָאֵי הֲכִי הוּא, וְשִׁפִּיר.
 זַפָּאָה חוּלְקָהוֹן דְּצַדִּיקֵינָא, דִּידְעֵי
 לְאַשְׁתַּדְּלָא בְּאוּרֵינָא, לְמַזְפֵּי בְּהָ לְחִיִּין
 דְלַעִילָא. כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, (דברים ל) כִּי הוּא חֲזִיָּךְ
 וְאוּרְךְ יִמֶיךָ לְשַׁבַּת עַל הָאֲדָמָה וְגו'.

גַּד גְּדוּד יְגוּדְנֹו וְהוּא יְגַד עָקֵב. רַבִּי יִיסָא
 אָמַר, מְגַד אֲשַׁתְּמַע, דִּהָא חִילִין יִפְקוּן
 לְאַגְחָא קְרָבָא, מִשְׁמַע דְכִתִּיב גַּד, בְּכָל אַתָּר
 גִּימָ"ל דְל"ת, חִילִין וּמִשְׁרִיִּין נִפְקֵי מִנִּיְהוּ.
 דִּהָא גִימָ"ל יְהִיב, וְדָל"ת לְקִיט. וּמִהֲכָא (נ"א
 וּמִשְׁכָּא) כְּמָה חִילִין וְכְמָה מִשְׁרִיִּין תְּלִיִין בְּהוּ.

בֹּא רְאָה, בְּשַׁעָה שְׁהַגִּיעוּ
 הַפְּרָכוֹת לִיד מֹשֶׁה לְכַרְךָ אֶת כָּל
 הַשְּׁבָטִים, רְאָה אֶת דָּן שְׁהִיָּה
 קָשׁוּר בְּנַחֲשׁ, חֲזוֹר וְקָשֶׁר אוֹתוֹ
 בְּאַרְיָה, זְהוּ שְׁפָתוֹב (דברים ל) וּלְדָן
 אָמַר דָּן גּוֹר אַרְיָה יִזְנַק מִן הַבֶּשֶׂן.
 מָה הַטַּעַם? כְּדֵי [שְׁהוּא] שְׁיִהִיָּה
 רְאשִׁית וְסוּף, שֶׁל אַרְבַּעַה
 הַדְּגָלִים קָשׁוּר בִּיהוּדָה, שְׁהוּא
 מְלָךְ, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר גּוֹר אַרְיָה
 יְהוּדָה, וְהוּא רְאשִׁית הַדְּגָלִים,
 וְסוּף הַדְּגָלִים הוּא דָּן, שְׁפָתוֹב דָּן
 גּוֹר אַרְיָה וְגו', לְהִיּוֹת רְאשִׁית
 וְסוּף קָשׁוּרִים בְּמָקוֹם אַחַד.

לִישׁוּעָתָךְ קוּיָתִי ה'. רַבִּי חֲזִיָא
 אָמַר, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (שופטים יג) וְהוּא
 יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד
 פְּלִשְׁתִּים. אָמַר (רבי אהא), וְכִי לְמָה
 קוּיָתִי, וְהָרִי הִסְתַּלַּק יַעֲקֹב מִן
 הָעוֹלָם בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן מִלְּפָנֵי
 שְׁנַיִם? לְמָה אָמַר שְׁהוּא מְחַכָּה
 לְאוֹתָהּ הַלִּישׁוּעָה? [אלא ודא] אָמַר
 לוֹ, וְדָאֵי סוּד הַדְּבַר כְּפָתוֹב (שמות
 יז) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ
 וְגִבְרֵי יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָתָם. אָף
 כְּאֵן וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת
 יִשְׂרָאֵל - יִשְׂרָאֵל סָתָם. לְכֵן אָמַר
 לִישׁוּעָתָךְ קוּיָתִי ה'.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָא, וְדָאֵי כֵךְ הוּא,
 וְיַפָּה. אֲשֶׁרִי חֲלַקְסָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים
 שְׁיֹודְעִים לְהַשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה כְּדֵי
 לְזַכּוֹת בְּהָ בְּחַיִּים שְׁלַמְעֵלָה, כְּמוֹ
 שְׁנֶאֱמַר (דברים ל) כִּי הוּא חֲזִיָּךְ
 וְאוּרְךְ יִמֶיךָ לְשַׁבַּת עַל הָאֲדָמָה
 וְגו'.

גַּד גְּדוּד יְגוּדְנֹו וְהוּא יְגַד עָקֵב.
 רַבִּי יִיסָא אָמַר, מְגַד נִשְׁמַע שְׁהָרִי
 חִלּוֹת יַצְאוּ לְעַרְךָ קְרֵב, מִשְׁמַע
 שְׁפָתוֹב גַּד. בְּכָל מָקוֹם גִּימָ"ל
 דְל"ת, חִלּוֹת וּמְחַנּוֹת יוֹצְאִים
 מֵהֶם, שְׁהָרִי גִימָ"ל נוֹתֵן וְדָל"ת
 לוֹקַח, וּמִכָּאֵן [וּמוֹשְׁכָת] כְּמָה חִלּוֹת
 וְכְמָה מְחַנּוֹת תְּלוּיִים בְּהֶם.

בא ראה, אותו נהר ששופע ויוצא מעדן, לא פוסקים מימיו לעולמים, והוא משלים לעניינם, ולכן עומדים כמה חילות וכמה מחנות ונזונים מכאן. ועל זה גז, זה מוציא ונותן, וזה לוקט ולוקח, ונזונים הבית וכל אנשי הבית.

אמר רבי יצחק, אלמלא שהיה גז מבני השפחות, השעה עמדה לו להשלים יותר מהכל. זהו שכתוב (בראשית ל) בא גז, קרי, וכתוב בגד חסר אל"ף, שהרי השעה עומדת בשלמות, והסתלקה ממנו. זהו שכתוב (איוב ו) אחי בגדו כמו נחל, משום שאתו נהר ששופע הסתלק באותה שעה, וכתוב בגד חסר אל"ף, ולכן לא זכה בארץ הקדושה והסתלק ממנה.

רבי יהודה אמר, מנין לראובן שהיה כזה? פכתוב פחו פמים אל תותר, שהסתלקו הפמים ולא שפעו, והרי נתבאר כמה פגם, ושניהם לא זכו בארץ הקדושה, וחילות ומחנות להנחיל לישראל את הארץ. בא ראה, מה שנפגם בגד, השתלם באשר. זהו שכתוב מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. עכשו השלים גימ"ל לדל"ת.

רבי אלעזר ורבי אבא נשמוטו במערת לוד, שנכנסו מפני הקף השמש, שהיו הולכים בדרך. אמר רבי אבא, נסובב את המערה הזו בדברי תורה. פתח רבי אלעזר ואמר, שימני פחותם על לבך כחותם על זרועך וגו', רשפיה רשפי אש שלהבת זה. בפסוק זה התעוררנו, אבל לילה אחד היה, כשהייתי עומד לפני אבא ושמעתי ממנו דבר, שאין שלמות

תא חזי, ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן, לא פסקין מימיו לעלמין, והוא אשלים למספני, ועל דא קיימי כמה חילין וכמה משיריין, ואתגזנו מהכא. ועל דא גז, דא אפיק ויהיב, ודא לקיט ונקיט, ואתגזן ביתא וכל אנשי ביתא.

אמר רבי יצחק, אלמלא דהוי גז מבני שפחות, שעתא קיימא ליה לאשלתא יתיר מפלא. הדא הוא דכתיב, (בראשית ל) בא גז קרי, וכתיב בגד חסר אל"ף, דהא שעתא קיימא בשלימו, ואסתלק מניה. הדא הוא דכתיב, (איוב ו) אחי בגדו כמו נחל, בגין דההוא נהר דנגיד, אסתלק פההיא שעתא, וכתיב בגד חסר אל"ף, ועל דא, לא זכה בארעא קדישא ואסתלק מינה.

רבי יהודה אמר, מנין לראובן דהיה כהאי גוונא, פדכתיב, פחו פמים אל תותר דאסתלקו מיין ולא נגידו, והא אתמר כמה אפגים. ותרוייהו לא זכו בארעא קדישא, וחילין ומשיריין אפיקו לאחסנא להו לישראל ארעא. תא חזי, מה דאתפגים בגד, אשתלים באשר, הדא הוא דכתיב, מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. השתא אשלים גימ"ל לדל"ת.

רבי אלעזר ורבי אבא אשתמיטו במערתא דלוד, דעאלו קמי תקפא דשמשא, דהו אולי בארעא. אמר רבי אבא נסחר האי מערתא במלי דאורייתא. פתח רבי אלעזר ואמר, (שיר השירים ח) שימני כחותם על לבך פחותם על זרועך וגו', רשפיה רשפי אש שלהבת זה, האי קרא אתערנא ביה.

אבל ליליא חד הוה פד הוינא קאים קמי אבא, ושמענא מניה מלה, דלית שלימו ורעותא וכסופא דכנסת ישראל בקודשא בריה הוא, אלא

וְרָצוֹן וּתְשׁוּקַת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל
בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ-הוּא אֲלֵא בְנִשְׁמוֹת
הַצְּדִיקִים, שֶׁהֵם מְעוֹרְרִים נְבִיעַת
הַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים כְּנֶגֶד
הָעֵלְיוֹנִים, וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁלֵמוֹת
הַרְצוֹן וְהַתְּשׁוּקָה בְּדַבְּקוֹת אַחַת
לְעֲשׂוֹת פְּרוֹת.

בֹּא רְאֵה, אַחַר שֶׁנִּדְבַּקוּ זֶה בְּזֶה
וְהִיא קִבְּלָה רְצוֹן, הִיא אוֹמְרַת,
שִׁמְנֵי כַחוֹתֶם עַל לֶבֶךְ. לְמָה
כַחוֹתֶם? אֲלֵא דָרְכוּ שֶׁל חוֹתֶם,
כִּינּוֹן שֶׁנִּדְבַּק בְּמָקוֹם אֶחָד, אֵף עַל
גַּב שֶׁזוּ מִמֶּנּוּ, הָרִי נִשְׁאַר רֶשֶׁם
בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וְלֹא זֶה מִמֶּנּוּ, שֶׁכָּל
הָרֶשֶׁם וְכָל הַדְּמוּת שֶׁלוֹ נִשְׁאַר
בוֹ. כִּף אִמְרָה כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, הָרִי
נִדְבַקְתִּי בְּךָ, אֵף עַל גַּב שִׁזְנוֹתִי
מִמֶּךָ וְהִלְכְתִּי לְגִלּוֹת, שִׁמְנֵי
כַחוֹתֶם עַל לֶבֶךְ, כְּדֵי שִׁישְׁאֵר כָּל
דְּמוּתֵי בְּךָ כַחוֹתֶם הַזֶּה שִׁישְׁאֵר
כָּל דְּמוּתוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּדְבַּק
בוֹ.

כִּי עֲזָה כְּמוֹת אֲהַבָּה, חֲזָקָה הִיא,
כְּפִרְדַּת הַרוּחַ מֵהַגּוֹף. שֶׁשִּׁנְיָנוּ,
בְּשַׁעֲהָ שְׁאֵדָם מִגִּיעַ לְהִסְתַּלַּק מִן
הָעוֹלָם וְרוֹאֵה מֵה שְׂרוּאָה, הַרוּחַ
הוֹלֶכֶת בְּכָל אֵיבְרֵי הַגּוֹף וְהַגְּלִים
עוֹלִים, כְּמִי שֶׁהוֹלֵךְ בֵּינָם בְּלִי
מְשׁוּטִים, עוֹלָה וְיוֹרֵד וְלֹא מוֹעִיל
לוֹ. בָּא וּנְפָרֵד מִכָּל אֵיבְרֵי הַגּוֹף,
וְאֵין [לָהֶם] קוֹשֵׁי כְּמוֹ הַיּוֹם
שֶׁנִּפְרְדַּת הַרוּחַ מֵהַגּוֹף. כִּף חֲזָק
הָאֲהַבָּה שֶׁל כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל
לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ-הוּא כַחוֹתֶם הַמּוֹת
בְּשַׁעֲהָ שְׂרוּעָה הַרוּחַ לְהַפְרֵד
מֵהַגּוֹף.

קָשָׁה כְּשֶׁאוֹל קִנְאָה, כָּל מִי
שֶׁאוֹהֵב וְלֹא קוֹשֵׁר עִמּוֹ קִנְאָה,
אֵין אֲהַבְתּוֹ אֲהַבָּה. כִּינּוֹן שֶׁקִּנְאָה,
הָרִי הָאֲהַבָּה הַשְּׁלֵמָה. מִכָּאֵן
לְמַדְנוּ שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְקַנֵּא לְאִשְׁתּוֹ
כְּדֵי שִׁתְּקַשֵּׁר עִמָּה אֲהַבָּה
שְׁלֵמָה, שֶׁהָרִי מִתּוֹךְ כִּף לֹא יִתֵּן
עֵינוּ בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת. מֵה זֶה קָשָׁה

בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצְדִיקָיָא. דְּאֵינוֹן מִתְעַרְרֵי נְבִיעוֹ
דְּמֵיא תַּתְּאֵי, לְקַבְּלֵי עֲלָאֵי. וּבַהֲהִיא שְׁעַתָּא
שְׁלִימוֹ דְּרַעוּתָא וְכַסּוּפָא בְּדַבְּקוֹ חָדָא
לְמַעַבַּד פִּירִין.

תָּא חֲזִי, בְּתַר דְּאִתְדַבְּקוּ דָּא בְּדָא, וְהִיא
קַבִּילַת רַעוּתָא, הִיא אָמְרַת שִׁמְנֵי
כַחוֹתֶם עַל לֶבֶךְ, אִמְאֵי כַחוֹתֶם. אֲלֵא אֲרַחֲיָה
דַּחוֹתֶם, כִּינּוֹן דְּאִתְדַבְּק בְּאַתְרַת חַד, אֵף עַל גַּב
דְּאִתְעַדֵי מִינְיָה, הָא אִשְׁתְּאַר רֶשִׁימוֹ בְּהִיא
אַתְרַת, וְלֹא אֲעַדֵי מִינְיָה. דְּכָל רֶשִׁימוֹ, וְכָל
דְּיוֹקְנָא דִּילְיָה, בִּיה אִשְׁתְּאַר. כִּף אִמְרָה כְּנִסַּת
יִשְׂרָאֵל, הִיא אִתְדַבְּקָנָא בְּךָ, אֵף עַל גַּב
דְּאִתְעַדֵי מִינְיָה וְאִזִּיל (דף רמח ע"א) בְּגִלּוֹתָא.
שִׁמְנֵי כַחוֹתֶם עַל לֶבֶךְ, בְּגִין דְּיִשְׁתְּאַר כָּל
דְּיוֹקְנֵי בְּךָ, כִּהֲאֵי חוֹתֶם דְּיִשְׁתְּאַר כָּל דְּיוֹקְנֵי
בְּהִיא אִתְרַדְּבַק בִּיה.

כִּי עֲזָה כְּמוֹת אֲהַבָּה, תְּקִיפָא הִיא, כְּפִרְיִשׁוֹ
דְּרוּחָא מִן גּוּפָא. דְּתַנְיִנּוּ, בְּשַׁעֲתָא דְּבַר
נֶשׁ מְטִי לְאִסְתַּלְקָא מִן עֲלֵמָא וְחָמִי מַה
דְּחָמִי, רוּחָא אֲזֵלָא בְּכָל שִׁיפֵי דְּגוּפָא וְסָלִיק
גְּלַגְלוּי, כְּמֵאן דְּאִזִּיל בִּימָא בְּלֹא שִׁיטִין,
סָלִיק וְנַחֲתִית וְלֹא מֵהִנְיָא לִיה, אֲתָא
וְאִישְׁתְּאִיל מִכָּל שִׁיפֵי גּוּפָא, וְלִית (לְהוֹן)
תְּקִיפּוֹ כִיּוּמָא דְּפִרְיִשׁ רוּחָא מִן גּוּפָא. כִּף
תְּקִיפּוֹ דְּרַחֲמֵימוֹ דְּכְנִסַּת יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, כְּתְּקִיפּוֹ דְּמוֹתָא, בְּשַׁעֲתָא דְּבַעֵי
רוּחָא לְאִתְפְּרָשָׁא מִן גּוּפָא.

קָשָׁה כְּשֶׁאוֹל קִנְאָה, כָּל מֵאן דְּרַחֲמִים, וְלֹא
קָשִׁיר עִמָּיה קִנְאָה, לְאוֹ רַחֲמֵימוֹתִיהָ
רַחֲמֵימוֹתָא. כִּינּוֹן דְּקִנְיָה, הִיא רַחֲמֵימוֹתָא
אִשְׁתְּלִים. מִכָּאֵן אוֹלִיפְנָא דְּבַעֵי בַר נֶשׁ
לְקִנְאָה לְאִנְתֵּיתִיהָ, בְּגִין דְּיִתְקַשֵּׁר עִמָּה
רַחֲמֵימוֹתָא שְׁלִים, דְּהֵא מִגּוֹ כִּף לֹא יְהִיב עֵינוּי

כשאלו? אלא מה שאל קשה בעיני הרשעים לרדת אליו, כן קנאה קשה בעיני מי שאוהב ומקנא להפך מאהבה.

דבר אחר קשה כשאל קנאה - מה שאל, בשעה שמורידים אליה את הרשעים, מודיעים להם חטאיהם על מה הורידו אותם, וקשה להם, כן מי שמקנא, הוא תובע על חטאו ומחשב (וחושר) כמה מעשים, ואז נקשר בו קשר האהבה.

רשפיה רשפי אש שלהבת זה, מה זה שלהבת זה? זו שלהבת שבושרת ויוצאת מתוך שופר שהוא מתעורר ושורף, ומיהו? השמאל. זהו שכתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי, זה שורף שלהבת של האהבה של כנסת ישראל אל הקדוש ברוך הוא.

ורבן (שם ח) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. שהרי כשבא הימין שהוא מים, מוסיף שרפת האהבה, ולא נכבחה שלהבת השמאל, כמו שנאמר וימינו תחבקני, זהו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וכן הכל כגון הזה.

עד שהיו יושבים, שמעו את קולו של רבי שמעון שהיה בא בדרך, הוא ורבי יהודה ורבי יצחק. התקרב למערה, יצאו רבי אלעזר ורבי אבא. אמר רבי שמעון, מפתלי המערה ראיתי ששכינה כאן. ישבו. אמר רבי שמעון, כמה עסקתם? אמר רבי אבא, באהבת כנסת ישראל לקדוש-ברוך-הוא, ורבי אלעזר פרש פסוק זה בכנסת ישראל, שימני כחותם על לבך וגו'. אמר לו, אלעזר, באהבה עלינוה וקשר החביבות הסתפלת.

הוא, ורבי אלעזר פריש האי קרא בכנסת ישראל, שימני כחותם על לבך וגו'. אמר ליה, אלעזר ברחימו עלאה וקשירו דחביבותא אסתפלת.

באינתו אחרא. מהו קשה כשאל. אלא, מה שאל קשיא בעינייהו דחייבין למיחת ביה, כן קנאה קשיא בעינייהו דמאן דרחים וקני, לאתפרשא מרחימותא.

דבר אחר, קשה כשאל קנאה, מה שאל, בשעתא דנחתין לון לחייבא ביה, מודיעין לון חובייהו על מה נחתין ליה, וקשיא להו. כן, מאן דקני, הוא תבע על חוביה, וחשיב (נ"א וחסיד) כמה עובדין, וכדין קשורא דרחימותא אתקשר ביה.

רשפיה רשפי אש שלהבת יה. מאן שלהבת יה, דא שלהובא דאתוקדא ונפקא מגו שופר, דאיהו אתער ואוקיד, ומאן איהו, שמאלא. הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי. דא אוקיד שלהובא דרחימו דכנסת ישראל לגבי קדשא בריך הוא.

ובגני כן, (שיר השירים ח) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. דהא כד אתי ימינא דאיהו מים, אוסיף יקידו דרחימותא, ולא כבי שלהובא דשמאלא, כמא דאת אמר וימינו תחבקני, האי איהו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וכן פלא כהאי גוונא.

עד דהוו יתבי, שמעו קליה דרבי שמעון, דהוה אתי באורחא, הוא ורבי יהודה ורבי יצחק. קריב למערתא, נפקו רבי אלעזר ורבי אבא. אמר רבי שמעון, מפותלי דמערתא חמינא דשכינתא הקא. יתבו. אמר רבי שמעון במאי עסקיתו. אמר רבי אבא, ברחימותא דכנסת ישראל לגבי קדשא בריך

הוא, ורבי אלעזר פריש האי קרא בכנסת ישראל, שימני כחותם על לבך וגו'. אמר ליה, אלעזר ברחימו עלאה וקשירו דחביבותא אסתפלת.

שְׁתַּק רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁעָה. אָמַר, בְּכָל מְקוֹם צְרִיף שְׁתִּיקָה, חוּץ מִשְׁתִּיקָה שֶׁל הַתּוֹרָה. גְּנִיזָה אַחַת יֵשׁ לִי גְּנִיזָה, וְאֵינִי רוֹצֵה שְׁתַּאבֵּד מִכֶּם, וְהִיא דְּבַר עֲלִיּוֹן, וּמִצְאֲתֵי אוֹתוֹ בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא הִזְקֵן.

בֹּא רְאֵה, בְּכָל מְקוֹם הַזְּכָר רוֹדֵף אַחַר הַנְּקֵבָה וּמַעוֹרֵר אֲלֶיהָ אֶהְבֶּה, וְכֵאן מִצְאֵנוּ שֶׁהִיא מַעוֹרֶרֶת אֶהְבֶּה וְרוֹדֶפֶת אַחֲרָיו, וְרוֹדֵף הָעוֹלָם שְׂאִין שְׂבַח הַנְּקֵבָה לְרוֹדֵף אַחֲרֵי הַזְּכָר, אֲלֹא דְּבַר נִסְתָּר הוּא, וְדְבַר עֲלִיּוֹן מִבֵּית גְּנִי הַמֶּלֶךְ.

בֹּא רְאֵה, שְׁלֹשׁ נְשָׁמוֹת הֵן, וְהֵן עוֹלוֹת בְּדִרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת יְדוּעוֹת, וְעַל שֵׁהֵן שְׁלֹשׁ - הֵן אַרְבַּע. אַחַת נְשָׁמָה עֲלִיוֹנָה שְׁלֹא נִתְפַּסֶּת וְלֹא מַתְעוֹרֵר בָּהּ הַגְּזֵכָר (הַגּוֹעַ) שֶׁל הָאוֹצֵר הָעֲלִיּוֹן, כֹּל שִׁפְן הַתְּחִתּוֹן. וְזוֹ נְשָׁמָה לְכָל הַנְּשָׁמוֹת, וְהִיא נִסְתָּרֶת וְלֹא נִגְלִית לְעוֹלָמִים וְלֹא נוֹדַעַת, וְכֻלָּם בָּהּ תְּלוּיוֹת.

וְזוֹ מַתְעַטֶּפֶת בְּעִטּוּף שֶׁל זֶהַר הַפְּרָמֶל (שֶׁל הַבְּדוּלָה) בְּתוֹךְ הַזֶּהַר, וְנוֹטֵף טְפוֹת טְפוֹת מְרַגְלִיּוֹת, וְנִקְשָׁרִים בָּלָם כְּאֶחָד, כְּמוֹ הַקְּשָׁרִים שֶׁל אֵיבָרֵי גוֹף אֶחָד, וְהוּא נִכְנָס לְתוֹכָם וּמְרַאֶה בָּהֶם מַעֲשָׂיו. הוּא וְהֵם אֶחָד הֵם, וְאֵין בָּהֶם הַפְּרָדָה. זוֹ נְשָׁמָה עֲלִיוֹנָה טְמִירָה שֶׁל הַכֹּל.

נְשָׁמָה אַחֲרַת נְקֵבָה נִסְתָּרֶת בְּתוֹךְ חִלּוּתֶיהָ, וְהִיא נְשָׁמָה לָהֶם, וּמִהֶם אַחֲזוּ הַגּוֹף לְהִרְאוֹת בָּהֶם מַעֲשֵׂיהָ לְכָל הָעוֹלָם, כְּמוֹ גּוֹף שֶׁהוּא כְּלִי לְנְשָׁמָה לַעֲשׂוֹת בּוֹ מַעֲשָׂה, וְאֵלֶּה כְּמוֹ אוֹתָם הַקְּשָׁרִים הַטְּמִירִים שֶׁלְמַעַלָּה. נְשָׁמָה אַחֲרַת הִיא נְשָׁמַת

אֲשֶׁתִּיק רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁעָתָא. אָמַר, בְּכָל אֶתְרַ בְּעֵינָא שְׁתִּיקוּ, בַּר שְׁתִּיקוּ דְאוֹרֵייתָא. גְּנִיזָא חָדָא אִית לִי גְּנִיזָא, וְלֹא בְּעֵינָא דִּיתְאָבִיד מְנִיכּוּ, וְהִיא מְלָה עֲלָאָה, וְאֲשַׁכְחָנָא לָהּ בְּסִפְרָא דְרַב הַמְּנוּנָא סְבָא.

תָּא חֲזִי, בְּכָל אֶתְרַ דְּכוּרָא רְדִיף בְּתַר נוֹקְבָא, וְאֲתַעַר לְגַבְהָ רַחֲמֵימוֹתָא, וְהִכָּא אֲשַׁכְחָנָא, דִּהִיא אֲתַעַרַת רַחֲמֵימוֹתָא וְרִדְפָה אֲבַתְרִיהָ, וְאוֹרְחִיהָ דְעֲלָמָא, דְלִית שְׂבַחָא דְנוֹקְבָא, לְמַרְדֵּף בְּתַרִּיהָ דְדְכוּרָא. אֲלֹא, מְלָה סְתִימָא הִיא, וּמְלָה עֲלָאָה דְבִי גְּנִיזָא דְמִלְכָא.

תָּא חֲזִי, תְּלַת נְשָׁמַתִּין אֵינּוּן, וְאֵינּוּן סְלִקִּין בְּדִרְגִין עֲלָאִין יְדִיעֵן, וְעַל דְאֵינּוּן תְּלַתָּא אַרְבַּע אֵינּוּן. חַד נְשָׁמַתָּא עֲלָאָה דְלֹא אֲתַפְס, וְלֹא אֲתַעַר בֵּיהּ גְּזַפְרָא (ס"א ג'א) דְקַרְטִיטָאָה עֲלָאָה, כֹּל שִׁפְן תְּתַאָה. וְהִיא נְשָׁמַתָּא לְכָל נְשָׁמַתִּין. וְהוּא סְתִים, וְלֹא אֲתַגְלִיא לְעֲלָמִין, וְלֹא אֲתִידַע, וְכֻלְהוּ בֵּיהּ תְּלִיין.

וְהִיא אֲתַעֲטֵף בְּעִטּוּפָא דְזֶהַרָא דְכְרַמְלָא, (נ"א דְבְדוּלָהָא) בְּגוֹ זֶהִירוֹתָא וְנָטִיף טְפִין טְפִין מְרַגְלָאן וְאֲתַקְשְׁרוּ כְּלֵהוּ כְּחַד, כְּקִשְׁרִין דְשִׁיפֵי דְגוּפָא חַד. וְהוּא אֲעִיל בְּגוּוֹיָהּ, וְאֲחֲזִי בָּהּ עֲבִידְתִּיהָ. הוּא וְאֵינּוּן חַד הוּא, וְלִית בָּהּ פְּרִישׁוֹ. הִיא נְשָׁמַתָּא עֲלָאָה טְמִירוּ דְכֻלָּא.

נְשָׁמַתָּא אַחֲרָא, נוֹקְבָא דְמִטְמָרָא בְּגוֹ חִילָהָא, וְהִיא נְשָׁמַתָּא לָהּ, וּמְנִיחֵיהּ אַחֲדָא (דף רמח ע"ב) גּוּפָא, לְאַחֲזָאָה בָּהּ עֲבִידְתָּא לְכָל עֲלָמָא. כְּגוּפָא דְאִיהוּ מְאָנָא לְנְשָׁמַתָּא, לְמַעַבְד בֵּיהּ עֲבִידְתָּא. וְאֵלִין כְּגוּוֹנָא דְאֵינּוּן קְשִׁירִין טְמִירִין דְלַעֲיִלָא.

נְשָׁמַתָּא אַחֲרָא, הִיא נְשָׁמַתְהוֹן דְצַדִּיקָא לְתַתָּא. נְשָׁמַתְהוֹן דְצַדִּיקָא

הצדיקים למטה. נשמות הצדיקים באות מאותן נשמות עליונות, מנשמת הנקבה ומנשמת הזכר, ולכן נשמות הצדיקים הן עליונות על כל אותם החילות והמחנות שלמעלה.

ואם תאמר, הרי הם עליונים משני צדדים, למה ירדו לעולם הזה ולמה הסתלקו ממנו? למלך שנולד לו בן, שלח אותו לכפר אחד לגדלו, ולגדל אותו עד שיגדל וכו', וילמדו אותו דרכי היכל המלך. שמע המלך שהרי בנו גדל והתגדל, מה עשה באהבת בנו? שולח לו את הגבירה אמו בשבילו, ומכניסו להיכלו, ושמח עמו כל היום.

כך הקדוש ברוך הוא הוליד בן מהגבירה, ומיהו? זו נשמה עליונה קדושה. שלח אותה לכפר, לעולם הזה, שתגדל בו וילמדו אותה דרכי היכל המלך. כיון שיודע המלך שהרי בנו גדל בכפר הזה וזמן הגיע להביאו להיכלו, מה עשה באהבת בנו? שולח את הגבירה בשבילו ומכניס אותו להיכלו. הנשמה לא עולה מן העולם הזה עד שבאה הגבירה בשבילה, ומכניסה אותו להיכל המלך, ויושבת שם לעולמים.

ועם כל זה, דרך העולם שאותם בני הכפר בוכים על פרדת בן המלך מהם. פקח אחד היה שם, אמר להם, על מה אתם בוכים, וכי לא בן המלך הוא, ולא נראה יותר לדור בנייכם אלא בהיכל של אביו? כך משה, שהיה פקח, ראה בני כפר שהיו בוכים, ועל זה אמר (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגדרו.

בא ראה, אלו היו יודעים את זה כל הצדיקים, היו שמחים אותו

אתיון מאינון נשמתין עלאין, מנשמתא דנוקבא, ומנשמתא דדכורא. ובגין כך, נשמתין דצדיקיא עלאין, על כל אינון חילין ומשריין דלעילא.

ואי תימא, הא עלאין אינון מתרין סטריין, אמאי נחתין להאי עלמא, ואמאי אסתלקו מניה. למלכא דאתיליד ליה בר, שדר ליה לחד כפר למרבה ליה, ולגדלא ליה עד דיתרבי (ליה), ויולפון ליה ארחי דהיכלא דמלכא. שמע מלכא דהא בר היה רב ואתרבי. מה עבד ברחימו דבריה, משדר לה למטרוניתא אמיה בגיניה, ואעיל להיכליה, וחדי עמיה כל יומא.

כך קדשא בריך הוא, אוליד בר במטרוניתא, ומאי איהו, נשמתא עלאה קדישא, שדר ליה לכפר, להאי עלמא, דיתרבי ביה, ויולפון ליה ארחי דהיכלא דמלכא. כיון דיודע מלכא דהא בר היה אתרבי בהאי כפר, ועידן הוא למייתי ליה להיכליה. מה עבד ברחימו דבריה, משדר למטרוניתא בגיניה ואעיל ליה להיכליה. נשמתא לא סלקא מהאי עלמא, עד דאתת מטרוניתא בגיניה, ואעילת לה בהיכלא דמלכא, ויתיבת תמן לעלמין.

ועם כל דא, אורחא דעלמא, דאינון בני כפר בכאן על פרישו דבריה דמלכא מנייהו. חד פקח הוה תמן, אמר לון, על מה אתון בכאן, וכי לאו בר היה דמלכא איהו, ולא אתחזי למידר יתיר ביניכו, אלא בהיכלא דאבוי. כך משה, דהוה פקח, חמא בני כפר דהוה בכאן. על דא אמר, (דברים יד) בנים אתם ליי אלהיכם לא תתגודדו.

תא חזי, אילו הו' ידעין פלהו צדיקיא

יום שמיגיע להם להסתלק מן העולם, וכי לא כבוד עליון הוא שהגבירה באה בשבילם, ולהוביל אותם להיכל המלך שישמח בהם המלך כל יום? שהרי הקדוש ברוך הוא לא משתעשע אלא בנשמות הצדיקים.

בא ראה, התעוררות האהבה של כנסת ישראל לקדוש-ברוך-הוא, נשמות הצדיקים למטה מעוררים אותה, משום שהם באים מצד המלך, מצד הזכר, והתעוררות זו מגיעה לנקבה מצד של הזכר, ומתעוררת אהבה. נמצא שזכר מעורר חביבות ואהבה לנקבה, ואז הנקבה נקשרת באהבה לזכר.

כמו זה תשוקת הנקבה לשפף מים תחתונים כנגד מים עליונים אינה אלא בנשמות הצדיקים. אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שעליהם קיימים עליונים ותחתונים, ועל זה (משלי ח) וצדיק יסוד עולם, כתוב סתם. וסוד הכל - צדיק, הוא יסוד שלמעלה, והוא יסוד למטה, וכנסת ישראל נכללת מצדיק מלמעלה וממטה. צדיק מצד זה וצדיק מצד זה יורשים אותה. זהו שכתוב (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ, יירשו ארץ ודאי.

בא ראה, צדיק יורש ארץ זו ומוריק עליה ברכות בכל יום, ונותן לה תפנוקים ועדונים בשפע עליון ששופע עליה, והרי בארנו את הדבר.

וסוד הכתוב - (בראשית מט) מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. ועם כל זה דבר אחר, שכתוב (שיר ו) ראוה בנות ויאשרוה, ועל זה אמרה לאה,

האי הוּו חֲדָאן הֵהוּא יוֹמָא דְמִטִּי לִוּן לְאַסְתְּלָקָא מֵהַאי עֲלֵמָא. וְכִי לָאו יִקְרָא עֲלֵאָה הוּא, דְמִטְרוֹנִיתָא אֶתְתּ בְּגִינִיָּהוּ, וְלֵאזְבָּלָא לִוּן לְהִיכְלָא לְמִלְכָא, לְמַחְדִּי בְּהוּ מִלְכָא כָּל יוֹמָא, דְהָא קִדְשָא בְרִיךְ הוּא לָא אֲשְׁתַּעֲשַׁע אֶלָּא בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקָיָא.

תא חזי, אתערותא דרחימו דכנסת ישראל, לגבי קדשא בריך הוא, נשמתהון דצדיקיא לתתא מתערין לה. בגין דאינון אתיין מסטרא דמלכא, מסטרא דדכורא, ואתערותא דא מטי לנוקבא מסטרא דדכורא, ואתער רחימותא. אשתפח דדכורא אתער חביבו ורחימותא לנוקבא, וכדין נוקבא אתקשרת ברחימותא, לגבי דכורא.

בהאי גוונא, תיאובתא דנוקבא למשדי מיין תתאין לקבל מיין עלאין, לאו איהו אלא בנשמתהון דצדיקיא. זכאין אינון צדיקיא בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, דעלייהו קיימין עלאין ותתאין. ועל דא (משלי ע) וצדיק יסוד עולם כתיב, סתם.

ורזא דכלא, צדיק, איהו יסודא דלעילא, ואיהו יסודא לתתא, וכנסת ישראל אתפלילת מצדיק, מלעילא ומתתא. צדיק מהאי סטרא, וצדיק מהאי סטרא, ירתין לה. הדא הוא דכתיב, (תהלים לו) צדיקים ירשו ארץ. ירשו ארץ ודאי.

תא חזי, צדיק אחסין לה להאי ארץ, ואריק עליה ברכאן בכל יומא, ויהיב לה תפנוקין ועדוניתן, בנגידו עלאה דנגיד עליה, והא אוקימנא מלה.

ורזא דכתיב (בראשית מט) מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. ועם כל דא, מלה אחרא, כמה דכתיב, (שיר השירים ו) ראוה בנות ויאשרוה, ועל דא אמרה

מלה אחרא, כמה דכתיב, (שיר השירים ו) ראוה בנות ויאשרוה, ועל דא אמרה

(בראשית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִּי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת,
וְהַכֵּל יָפָה.

ובא ראה, מן העולם הבא נמשך
ושופע לצדיק הנה לתת תפנוקים
ועדונים לארץ הזו, שהיא לחם
עני, ונעשה לחם מענג. זהו
שפתוב מאשר שמנה לחמו והוא
יתן מעדני מלך, ודאי, והרי
בארנו.

בא ראה, מאשר שמנה לחמו, זהו
מקום שהכל מאשרים אותו,
ומיהו? העולם הבא, שהעליונים
והתחתונים מאשרים אותו
ומשתוקקים אליו. שמנה לחמו,
מי? עד כאן לא פרש מי הוא
המקום. אלא, יש לחם ויש לחם,
כמו שיש אילן ויש אילן. יש עץ
החיים, ויש עץ שתלוי בו המות.
יש לחם שנקרא לחם עני, ויש
לחם שנקרא לחם מענג. ומיהו
לחם? זה ו', וזה הוא לחמו',
לח"ם ו', ועל זה כתוב (שמות טז)
הנני ממטיר לכם לחם מן השמים,
מן השמים ודאי.

ועל זה, מאשר שמנה לחמו, לחם
ו', שהרי ממנו נזון העץ הנה,
והוא מעטר אותו, כפתוב (שיר א)
בעטרה שעטרה לו אמו. וכשהוא
לוקח, ודאי הוא יתן מעדני מלך.
ומי המלך? זו כנסת ישראל,
שהרי ממנו נזונית, והוא נותן לה
על יד הצדיק דרגה קדושה אות
הברית, ומכאן לשאר הדרגות
שלמטה, וכלם כמו שלמעלה.

בספרו של רב המנונא הוזן אמר
כך: מאשר שמנה לחמו - זה לחם
שבת, שהוא מענג, על אחד שנים,
כפתוב לקטו לחם משנה. מה זה
לחם משנה? אלא שני לחם, לחם
מן השמים ולחם מן הארץ. זהו
לחם ענג, וזהו לחם עני. ובשבת

אלא, תרי לחם, לחם מן

לָאָה, (בראשית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִּי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת וְכָלֵא
שְׁפִיר.

והא חזי, מעלמא דאתי, אתמשיך ונגיד
להאי צדיק, למיהב תפנוקין ועדונים
להאי ארץ, דאיהו לחם עוני, ואתעביד לחם
פנג, הדא הוא דכתיב, מאשר שמנה לחמו
והוא יתן מעדני מלך ודאי, והא אוקימנא.

(דף רמו ע"א)

הא חזי, מאשר שמנה לחמו. דא הוא אתר
דכלא מאשרין ליה. ומאי איהו, עלמא
דאתי. דעלאי ותתאי מאשרין ליה, ומפספין
ליה. שמנה לחמו, מאן, עד כאן לא פריש
מאן הוא אתר. אלא, אית לחם, ואית לחם,
כמה דאית אילנא, ואית אילנא. אית אילנא
דחיי, ואית אילנא דתלייא ביה מותא. אית
לחם דאקרי לחם עוני, ואית לחם דאקרי
לחם פנג. ומאן איהו (לחם). דא ו', ודא הוא
לחמו', לח"ם ו'. ועל דא כתיב, (שמות טז)
הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, מן
השמים ודאי.

ועל דא, מאשר שמנה לחמו, לחם ו', דהא
מיניה אתזן האי אילנא, והוא מעטרא
ליה, כדכתיב, (שיר השירים ג) בעטרה שעטרה לו
אמו. וכד איהו נקיט, ודאי הוא יתן מעדני
מלך. ומאן מלך. דא כנסת ישראל, דהא
מניה אתזנת, והוא יהיב לה על יד הצדיק,
דרגא קדישא את קיימא. ומחבא לשאר
דרגין דלתתא, וכלהו כגוונא דלעילא.

בספרא דרב המנונא סבא, אמר הכי,
מאשר שמנה לחמו, דא לחם
שבת, דאיהו פנג, על חד תרין. כדכתיב,
(שמות טז) לקטו לחם משנה. מאי לחם משנה.

נכלל לחם הפחתון בלחם העליון, ומתברר זה משום זה, והוא לחם משנה.

ועוד היה אומר, לחם משנה של שבת לוקח משבת העליונה ששופעת ומאירה לכל, ומתחבר לחם בלחם, והוא משנה. ובכל מקום סוד של לחם נקבה היא, משום כך שמנה פתוב ולא שמן, וכתוב (בראשית לט) פי אם הלחם אשר הוא אוכל, זו אשתו.

ואם תאמר, (שמואל א ט) והלחם אזל מפלינו, ולא כתוב אזלה? לשאר המזון קוראים לחם, והדברים ידועים מה הוא שאר המזון ומה הוא לחם ממש. לחם שלמעלה בכל מקום זכר, לחם פחתון בכל מקום נקבה. ואנו מצאנו שלפעמים פתוב זכר ולפעמים נקבה, והכל דבר אחד, זהו כמו זה, והכל יפה.

בא ראה, אשר רשום למעלה ורשום למטה בתקוני כלה, ועל כל שנים עשר השבטים היים עומד עליהם ונתקן בהם. זהו שפתוב (מלכים א ז) והיים עליהם מלמעלה. וסוד הדבר - נתקן למעלה ונתקן למטה בארץ. נתקן למעלה בתקונים ידועים כמו של העולם העליון, ונתקן למטה בשנים עשר השבטים הללו כמו שלמעלה, ועל כך שכינה למעלה ושכינה למטה בשביל (בתוכם של) ישראל, ובשנים עשר שבטים [ובשני שבטים] [ובשני צדדים] נכללת ונתקנת. אשר בתקוניה עומד כשאר השבטים. ואם לא שגלה משה - לא נודע, שפתוב (דברים לג) וטבל בשמן רגלו, להראות איפה הקשר שלו

השמים, ולחם מן הארץ. דא הוא לחם פנג, ודא הוא לחם דמסכנא, ובשבת אתפליל לחם תתאה בלחם עלאה, ואתברך האי בגיני האי, ואיהו לחם משנה.

ותו הוה אמר, לחם משנה דשבת, נקיט משבת עלאה, דאיהו נגיד ואנהיר לכלא, ואתחבר לחם בלחם, ואיהו משנה. ובכל אתר, רזא דלחם, נוקבא היא. בגין כך שמנה כתיב ולא שמן. (בראשית מט) פי אם הלחם אשר הוא אוכל, דא אנתתיה.

ואי תימא (שמואל א ט) והלחם אזל מפלינו, ולא כתיב אזלת. שאר מזונא לחם קרינן ליה, ואשתמודען מליו, מאן הוא שאר מזונא, ומאן הוא לחם ממש. לחם דלעילא, בכל אתר דכר, לחם תתאה, בכל אתר נוקבא ואנן אשפחינא דזמנין פתיב דכר, ולזמנין נוקבא, וכלא חד מלה, האי כהאי, ושפיר פלא.

תא חזי, אשר, רשים לעילא ורשים לתתא, בתקוני פלה. וכלהו תריסר שבטין ימא קאים עלייהו, ואתתקן בהו. הדא הוא דכתיב, (מלכים א ז) והיים עליהם מלמעלה. ורזא דמלה, אתתקן לעילא ואתתקן לתתא בארעא. אתתקן לעילא בתקונין ידיען, פגוונא דעלמא עלאה. ואתתקן לתתא בהני תריסר שבטין פגוונא דלעילא. ועל דא שכינתא לעילא ושכינתא לתתא בגינייהו (פגווייהו) דישראל, ובתריסר שבטין (נ"א ובתרין שבטין)

(נ"א ובתרין סבטין) אתפלילת ואתתקנת. אשר

בתקוניה קיימא, כשאר שבטין.

ואי לאו דגלי משה, לא אתיידע. דכתיב,

(דברים לג) וטובל בשמן רגלו. לאחזאה אן הוא קשרא דיליה באתריה,

במקומו, שהוא משפיע אותו
שמן משחה מלמעלה. משום כך
כתוב ברוך מבנים אשר וגו'.
רבי שמעון פתח ואמר, נפתלי
אילה שלחה הנתן אמרי שפר.
הרי נאמר שהעולם העליון הוא
עולם של זכר. פיון שעולה דבר
מכנסת ישראל ומעלה, הכל הוא
זכר. מנין לנו? מעולה. למה
נקראת עולה? משום שעולה
מעל הנקבה, ומשום כך (ויקרא א)
עלה זכר תמים יקריבנו וגו'.

למה תמים? וכי חתיכות
חתיכות צריך אותו שאומר
תמים?! מה זה תמים? אלא
כפתוב, התהלך לפני והיה
תמים. מתי תמים? בפעיה [במקום]
שנמול, שהרי הזכר אינו, ולא
נודע אלא רק באותו מקום
שנקרא תמים, ומהו? זו אות
הברית, שבה נודע הזכר מן
הנקבה, כפתוב (שם) איש צדיק
תמים היה. משום כך זכר תמים,
שנודע בו איבר זה ולא יסרוסו
אותו.

ואם תאמר, הרי כתוב (ויקרא ד)
נקבה תמימה? כך הוא ודאי.
כמו שנקרא צדיק תמים, כך
נקרא צדק תמימה, משום שהכל
נטלה ממנו. משום כך עולה,
שעולה מן הנקבה לזכר,
וממקום זה ומעלה הכל הוא
זכר, ומן הנקבה ומטה הכל הוא
נקבה, והרי בארנו.

ואם תאמר, כך גם הנקבה
שלמעלה. אלא סיום הגוף
מראה על כל הגוף שהוא זכר,
ראש הגוף נקבה, עד שיורד
לסיום, וכשהסיום נראה, הרי
עושה הכל זכר. אבל כאן ראש
וסוף נקבה, שהרי כל תקון הגוף
נקבה.

בא ראה, סוד עליון אחד יש
בדבר זה, שהרי ראינו שיעקב

דאיהו נגיד ההוא משח רבות מלעילא. בגיני
כך פתיב, ברוך מבנים אשר וגו'.

רבי שמעון פתח ואמר נפתלי אילה שלוחה
הנותן אמרי שפר. הא אתמר, דעלמא
עלאה עלמא דדכורא איהו, פיון דסלקא
מלה מכנסת ישראל ולעילא, פלא הוא דבר.
מנלן, מעולה, אמאי אתקרי עולה, בגין
דסלקא לעילא מן נוקבא. ובגיני כך, (ויקרא א)
עולה זכר תמים יקריבנו וגו'.

אמאי תמים, וכי פיסקי פיסקי בעינן ליה,
דאמר תמים, מהו תמים. אלא,
פדכתיב, (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים.
אימתי תמים, בשעתא (ס"א באתר) דאתגזר, דהא
דכורא לא הוי, ולא אשתמודע, אלא ביהוה
אתר דאקרי תמים. ומאן איהו, דא את
קיימא, דביה אשתמודע דכורא מן נוקבא.
פדכתיב, (בראשית ו) איש צדיק תמים היה. בגיני
כך זכר תמים, דאשתמודע ביה האי שייפא,
ולא יסרוסון ליה.

ואי תימא, הא כתיב, (ויקרא ד) נקבה תמימה.
הכי הוא ודאי, כמה דאקרי צדיק תמים,
כך אקרי צדק תמימה. בגין דכלא, נטלא
מניה, בגיני כך, עולה דסלקא מן נוקבא
לדכורא, ומהאי אתר ולעילא, פלא הוא
דכורא. ומן נוקבא (דף רמו ע"ב) ולתתא, פלא
הוא נוקבא, והא אוקיימנא.

ואי תימא, הכי נמי נוקבא דלעילא. אלא,
סיומא דגופא אחזי על כל גופא דאיהו
דבר, רישא דגופא נוקבא, עד דנחית
לסיומא, וכד סיומא אתחזי, הא עביד פלא
דבר. אבל הכא, רישא וסופא נוקבא, דהא
פל תקון גופא נוקבא.

תא חזי, חד רזא עלאה אית במלה דא,

ברך את יוסף בתוך אחיו. בין שצוה הקדוש ברוך הוא ארבעה דגלים בשכינה, בשנים עשר שבטים להתקן בהם, גרע מהם את יוסף, ושם במקומו את אפרים. מה הטעם הסתלק מהם יוסף? אם תאמר משום חטאו - לא כן, שהרי הוא צדיק.

אלא סוד הדבר - יוסף היה רשם של זכר, שכתוב בן פרת יוסף בן פרת עלי עין, וכתוב משם רעה אבן ישראל, משם נזונית אבן ישראל הזאת. אבן - זו כנסת ישראל, ועליה אמר דוד (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. ומשום שיוסף הוא רשם של זכר, נקרא יוסף הצדיק, שהרי הוא ודאי צדיק, משם רעה אבן ישראל.

ומשום שכל תקוני השכינה הן נקבות, הסתלק יוסף משם והתמנה תחתיו אפרים, והוא נקבה לתקוניה. ומשום שהוא כן, התמנה לצד מערב, מקום ששורה הנקבה, ואותו רשם שהוא זכר הסתלק מתקוניה, משום שהוא עולם של נקבה ולא עולם של זכר, וכל תקוניה דורשים נקבות.

ומשום כן, יוסף שהוא צדיק, הסתלק מתקוניה, והתמנה אפרים תחתיו. ועל כן כל שנים עשר השבטים הם תקונים של שכינה, וכלם צריכים כמו שלמעלה, חוץ מדרגת הצדיק שהוא עושה כל האיברים זכר, ולא צריך להכחיש [אותו].

נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר, הינו מה שכתוב (שיר ד) ומדברך נאנה. משום שקול מנהיג את הדבור, ואין קול בלי דבור. ואותו הקול נשלח ממקום צמק שלמעלה, ושלוה מלפניו להנהיג הדבור, שאין קול בלי

דהא חמינן דינעקב בריך ליוסף בגו אחוהי, בין דמני קדשא בריך הוא ארבע דגלים בשכינתא, בתריסר שבטין לאתתקנא בהו, גרע מנייהו ליוסף, ושוי לאפרים באתריה. מאי טעמא אסתלק יוסף מנייהו. אי תימא בגין חובוי, לאו הכי, דהא זכאה איהו.

אלא, רזא דמלה, יוסף רשימא דדכורא הוה, דכתיב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין. וכתוב משם רעה אבן ישראל, מתמן אתון האי אבן ישראל. אבן, דא כנסת ישראל, ועלה אמר דוד (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. ובגין דיוסף איהו רשימו דדכורא, אקרי יוסף הצדיק, דהא איהו צדיק ודאי, משם רעה אבן ישראל.

ובגין דכל תקוני שכינתא אינון נוקבין, אסתלק יוסף מתמן, ואתמני תחותיה אפרים, ואיהו נוקבא לתקונהא. ובגין דאיהו הכי, אתמני לסטר מערב, אתר דנוקבא שריא, וההוא רשימו דאיהו דכורא, אסתלק מתקונהא, בגין דאיהו עלמא דנוקבא, ולא עלמא דדכורא, וכל תקונהא בעיין נוקבי.

ובגין כן, יוסף דאיהו צדיק, אסתלק מתקונהא, ואתמני אפרים תחותיה. ועל דא, פלהו תריסר שבטין, תקוני שכינתא אינון, וכלהו בעיין פגוונא דלעילא, בר דרגא דצדיק, דאיהו עביד כל שייפין דכר, ולא בעי לאפחשא (נ"א ליה).

נפתלי אילה שלחה הנותן אמרי שפר, היינו דכתיב, (שיר השירים ד) ומדברך נאנה, בגין דקול מדבר ליה לדבור, ולית קול בלא דבור. וההוא קול אשתלח מאתר צמיקא דלעילא, ושליח מקמיה, לאנהגא לדבור, דהא לית קול בלא דבור, ולא דבור

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנגד

לש"ס דף היומי מפכת ראשי השנה

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
לכמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר בראשית כרך ב' - וספר שמות כרך ג'
לפי ספר הזוהר 10 כרכים (70- כרכים) עמודים ח"ב תרכו עד ח"ג מד
(מפרשת ויחי דף רמו: עד פרשת שמות דף י:)

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויגמין כי כל דברי הז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמת המהר"ח: לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר חדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעוץ הבא (פמבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעוץ
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ל ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם מארזים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמנו הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

דבור, ולא דבור בלי קול. וזה כלל שצריך את הפרט, ופרט שצריך את הכלל, וזה קול שיוצא מדרום ומנהיג את המערב, יורש לשני צדדים. וזהו שכתוב (דברים לג) ולנפתלי אמר וגו', ים ודרום ירשה. למעלה זכר, למטה נקבה. כמו זה זכר למעלה, נפתלי אילה שלחה, נקבה למטה. כמו זה זכר למעלה, שכתוב הנתן אמרי שפר. הנתן כתוב, ולא הנותנת.

בא ראה, מחשבה ראשית הכל, ומשום שהיא מחשבה, היא בפנים נסתרת ולא נודעת, כאשר מתפשטת מחשבה זו יותר, באה למקום ששורה הרוח, וכשמגיעה לאותו מקום נקראת בינ"ה, וזה לא נסתר כבתחלה. ואף על גב שהוא נסתר, רוח זו מתפשטת ומוציאה קול כלול מאש מים ורוח, שהם צפון דרום ומזרח. והקול הזה כלל של כל שאר החילות, וקול זה מנהיג את הדבור, וזה נותן דבר מתקן, משום שקול נשלח ממקום הרוח, ובא להנהיג הדבור, להוציא דברים ישרים.

וכשתסתכל בדרגות, הוא מחשבה, הוא בינה, הוא קול, הוא דבור, והכל אחד. והיא היא המחשבה, ראשית הכל, ולא היה פרוי, אלא הכל אחד וקשר אחד, שהיא מחשבה ממש שנקשרה באין ולא נפרד לעולמים, וזה הוא (זכריה יד) ה' אחד ושמו אחד. ועל זה הנתן אמרי שפר כתוב, זה הגוף.

סיום הגוף, זה שכתוב בן פרת יוסף בן פרת עלי עין. למה פעמים? אלא בן פרת למעלה, בן פרת למטה. ולמה אינו בן פרת למטה המלכה? משום שבנות צעדה להיות עלי שור, שצריכים בנות לתקוניה ולא בנים, כמו שנאמר (משלי לא) רבות בנות עשו חיל וגו'. רבות בנות עשו

בלא קול. ודא כלל דצריך לפרט, ופרט דצריך לכלל. ודא קול נפקא מדרום, ומדבר למערב, ירית לתרין סטרין. ודא הוא דכתיב, (דברים לג) ולנפתלי אמר וגו', ים ודרום ירשה, לעילא דכר, לתתא נוקבא, בגין כן נפתלי אילה שלוחה נוקבא לתתא. פגוונא דא דכר לעילא, דכתיב הנותן אמרי שפר, הנותן כתיב, ולא הנותנת.

תא חזי, מחשבה ראשיתא דכלא, ובגין דאיהי מחשבה, איהי לגו סתימא ולא אתיידע. כד אתפשט האי מחשבה יתיר, אתיא לאתר דרוחא שריא, וכד מטי לההוא אתר אקרי בינ"ה, והא לאו סתים כדקדמיתא, ואף על גב דאיהו סתים, האי רוחא אתפשט, ואפיק קלא, כליל מאשא ומיא ורוחא, דאינון צפון ודרום ומזרח. והאי קלא, כללא דכל שאר חילין, וקלא דא מדבר לדבור, ודא יהיב מלה בתקוונא, בגין דקול אשתלח מאתר דרוחא, ואתי לדברא מלה, לאפקא מלין תריצין.

וכד תסתכל בדרגין, הוא מחשבה, הוא בינה, הוא קול, הוא דבור, וכלא חד, והיא היא מחשבה, ראשיתא דכלא, ולא הוי פרוי, אלא כלא חד, וקשורא חד, דאיהו מחשבה ממש אתקשר באין, ולא אתפרש לעלמין, ודא הוא (זכריה יד) ה' אחד ושמו אחד. ועל דא, הנותן אמרי שפר כתיב, דא גופא סיומא דגופא דא, דכתיב בן פרת יוסף בן פרת עלי עין, אמאי תרי זמני. אלא בן פרת לעילא. בן פרת לתתא. ואמאי לאו איהו בן פרת לתתא, בתקוני מטרוניתא. בגין

פרת למטה בתקוני המלכה? משום שבנות צעדה להיות עלי שור, שצריכים בנות לתקוניה ולא בנים, כמו שנאמר (משלי לא) רבות בנות עשו חיל וגו'. רבות בנות עשו

דְּבָנוֹת עֲצֵדָה, לְמַהוּי עָלִי שׁוֹר, דְּבַעְיִן בְּנוֹת
 לְתַקוּנָהָא וְלֹא בְּנִים. כְּמָה דְּאֵת אָמֵר, (משלי לא)
 רְבוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְגו'. רְבוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ
 חֵיל, אֵלִין תְּרִיסַר שְׁבַטִין.

תָּא חֲזִי, מְלֻכוּתָא קְדִישָׁא, לֹא קָבִיל
 מְלֻכוּתָא קְדִישָׁא שְׁלִימְתָא, עַד
 דְּאִתְחַבַּר בְּאַבְהֵן, וְכַד אִתְחַבַּר בְּאַבְהֵן,
 אִתְבְּנִי בְּנֵינָא שְׁלִימָא מֵעֲלָמָא (דף רמז ע"א)
 עֲלָאָה, דְּאִיהוּ עֲלָמָא דְּדְכוּרָא, וְעֲלָמָא
 עֲלָאָה אֲקָרִי שְׁבַע שְׁנִין, בְּגִין דְּכִלְהוּ שְׁבַע
 שְׁנִין בֵּיה.

וְסִימְנִיד (מלכים א' ו') וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שְׁנִים, דָּא
 עֲלָמָא עֲלָאָה, וְלֹא כְּתִיב בְּשְׁבַע
 שְׁנִים, כְּמָה דְּאֵת אָמֵר, (שמות לא) כִּי שִׁשֶּׁת
 יָמִים עָשָׂה ה' אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְלֹא
 כְּתִיב בְּשִׁשֶּׁת יָמִים, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת
 הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם, בְּאַבְרָהָם.
 וְאַבְרָהָם, שְׁבַע יָמִים אֲקָרִי, וּבֵיה אִתְבְּנִי
 עֲלָמָא עֲלָאָה, (ס"א כְּגוּוּנָא דָּא וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שְׁנִים) וְאֵלִין
 אֲקָרוּן עֲלָמָא דְּדְכוּרָא (ס"א וּבֵיה אִתְבְּנִי עֲלָמָא לְתַמָּא).

כְּגוּוּנָא דָּא לְתַמָּא אֵית שְׁבַע שְׁנִין, רְזָא
 דְּעֲלָמָא תַתָּאָה, וְרְזָא דָּא, דְּכְתִיב,
 (מלכים א' ה) שְׁבַעֶת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים אֲרַבְעָה
 עָשָׂר יוֹם. דְּכִיּוֹן דְּאָמֵר שְׁבַעֶת יָמִים וְשִׁבְעַת
 יָמִים, לֹא יִדְעָנָא דְּאַרְבִּיסַר אֵינוּן. אֵלָא,
 לְאַחְזָאָה עֲלָמָא עֲלָאָה, וְעֲלָמָא תַתָּאָה.
 וְאֵינוּן שְׁבַעֶת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים. אֵלִין
 דְּכוּרִין, וְאֵלִין נוֹקְבִין. אֵלִין נוֹקְבִי הַאי
 עֲלָמָא עֲלִייהוּ. דְּכְתִיב, (משלי לא) רְבוֹת בְּנוֹת
 עָשׂוּ חֵיל, אֵלִין תְּרִיסַר שְׁבַטִין, דְּאֵינוּן עָשׂוּ
 חֵיל. כְּדְכְתִיב, (במדבר ב) כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֶה
 יְהוּדָה וְגו', וְכֵן כְּלְהוּ.

חֵיל, אֵלוּ שְׁנִים עָשָׂר שְׁבַטִים.
 בָּא רָאָה, מְלָכוֹת קְדוּשָׁה לֹא
 מְקַבְּלַת מְלָכוֹת קְדוּשָׁה שְׁלָמָה עַד
 שְׁמַתְחַבְּרַת בְּאַבוֹת, וְכִשְׁמַתְחַבְּרַת
 בְּאַבוֹת, נִבְנָה בְּנִין שְׁלָם מְהַעוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן, שְׁהוּא עוֹלָם הַזְּכָר, וְעוֹלָם
 הָעֲלִיּוֹן נִקְרָא שְׁבַע שְׁנִים, כִּי כָּל
 שְׁבַע הַשְּׁנִים בּוּ.

וְסִימֵן לְדָבָר - (מלכים א' ו') וַיִּבְנֶהוּ
 שְׁבַע שְׁנִים, זֶה עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְלֹא
 כְּתוּב בְּשְׁבַע שְׁנִים, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר
 (שמות לא) כִּי שִׁשֶּׁת יָמִים עָשָׂה ה'
 אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ, וְלֹא כְּתוּב
 בְּשִׁשֶּׁת, וְכְתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה
 תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם,
 בְּאַבְרָהָם. וְאַבְרָהָם נִקְרָא שְׁבַעֶה
 יָמִים, וְכוּ נִבְנָה הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן [כְּמוֹ
 זֶה וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שְׁנִים], וְאַלְהָ נִקְרָאִים
 עוֹלָם הַזְּכָר [וְכוּ נִבְנָה הָעוֹלָם שְׁלֻמָּה].

כְּמוֹ זֶה לְמַטָּה יֵשׁ שְׁבַע שְׁנִים, סוּד
 הָעוֹלָם הַתַּתְּחוּן, וְסוּד זֶה שְׁכַתוּב
 (מלכים א' ח) שְׁבַעֶת יָמִים וְשִׁבְעַת
 יָמִים אֲרַבְעָה עָשָׂר יוֹם. שְׁפִיּוֹן
 שְׁאָמֵר שְׁבַעֶת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים,
 לֹא יִדְעָנוּ שְׁהֵם אֲרַבְעָה עָשָׂר?
 אֵלָא לְהִרְאוֹת עוֹלָם עֲלִיּוֹן וְעוֹלָם
 תַּתְּחוּן, וְהֵם שְׁבַעֶת יָמִים וְשִׁבְעַת
 יָמִים. אֵלוּ זְכָרִים וְאֵלוּ נְקֻבוֹת. אֵלוּ
 הַנְּקֻבוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה עֲלֵיהֶם,
 שְׁכַתוּב (משלי לא) רְבוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ
 חֵיל, אֵלוּ שְׁנִים עָשָׂר שְׁבַטִים שְׁהֵם
 עָשׂוּ חֵיל, כְּכַתוּב (במדבר ב) כָּל
 הַפְּקוּדִים לְמַחְנֶה יְהוּדָה וְגו', וְכֵן
 כְּלָם.

וְאֵם תְּאֵמֵר רְבוֹת, וְהֵרִי הֵם שְׁנִים
 עָשָׂר וְלֹא יוֹתֵר, חוּץ מֵאוֹתוֹ חֵיל
 שְׁעָשׂוּ, מַה זֶה רְבוֹת? אֵלָא כְּמוֹ
 שְׁכַתוּב (בראשית יח) זַעֲקַת סֹדִם
 וְעַמְרָה כִּי רָבָה, כְּמוֹ גְדֻלָּה. וְכֵן
 רְבוֹת גְּדוּלוֹת, עֲלִיוֹנִים וְגְדוּלוֹתֵם
 עַל הַכָּל, וְאֵלוּ נִקְרָאִים (תהלים קד)
 חַיּוֹת גְּדוּלוֹת. עָשׂוּ חֵיל - אוֹתוֹ חֵיל

וְאִי תִימָא רְבוֹת, וְהָא תְּרִיסַר אֵינוּן, וְלֹא יִתִּיר, בַּר הַהוּא חֵיל דְּעַבְדוּ,

שְׁעָשׂוּ שְׁסֻמוּכִים עֲלֵיהֶם נִקְרְאִים חִיּוֹת קִטְנוֹת עִם גְּדוּלוֹת, לְהִתְחַבֵּר כְּאַחַד, לְתַקֵּן בָּהֶם אֶת הַמְלָכָה, לְשַׁמַּח בָּהֶם עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) לְוַיִּתֵּן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחֵק בּוֹ. מִשּׁוֹם כֵּן רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל. [וְאֵת עֲלִיתָ עַל בְּלָנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים-א ז) עָמַד עַל שְׁנֵי עֶשֶׂר בְּקֶר שְׁלֹשָׁה פָּנִים צְפוֹנָה וְשְׁלֹשָׁה נֹגַ' וְכָתוּב וְהָיָה עֲלֵיהֶם מְלַמְעֵלָה. הֵינּוּ וְאֵת עֲלִיתָ עַל בְּלָנָה.]

וְעַל זֶה בְּנוֹת צְעָדָה עָלֵי שׁוּר. בְּנוֹת צְעָדָה?! צוּעְדוֹת הִיא צְרִיף לְכַתֵּב! אֲלֵא אוֹתָהּ הַעֵיִן שֶׁפְּתוּבָה לְמַעְלָה, וּמִיָּהוּ? עֵיִן מְשַׁפֵּט, וְהוּא עוֹמֵד עָלֵי עֵיִן, וְהוּא עֵיִן, צְעָדָה וּפּוֹסַעַת לְקַחַת בְּנוֹת לְתַקּוּנֶיהָ, וְזֵהוּ בְּנוֹת צְעָדָה, וְלֹא בְּנִים. בְּנוֹת צְעָדָה, הַסְּתַפְּלָה לְתַקּוּנֶיהָ, וְלֹא בְּנִים. וְיִמְרְרוּהוּ וְרַבּוּ - בְּהַסְּתַפְּלוֹת שֶׁל אֲהַבָּה אֲלֵיו, בְּכַתּוּב (שִׁיר ו) הַסְּבִי עֵינֶיךָ מִנְּגִדֵי שָׁהֶם הִרְהִיבֵנִי. וְעַל זֶה וַיִּשְׁטַמּוּהוּ בְּעֲלֵי חֲצִים.

וְהַשֵּׁב בְּאִיתֵן קִשְׁתּוֹ, זֹו קִשְׁתָּ. מַה זֶה קִשְׁתָּ? זֹו בַת זֹוגוֹ. בְּאִיתֵן - חִזַּק הַלְבִּישָׁה עָלָיו, שְׁלֵא נַחֲלֵשׁ כַּחַה, שֶׁהָרִי יִדְעָה שְׁיוֹסֵף לֹא יִסְטָה בְּאוֹתָהּ דְּרָגָה שֶׁל אוֹת הַבְּרִית שֶׁלוֹ לְיָמִין וְלִשְׂמָאל.

וַיִּפְּזוּ, מַה זֶה וַיִּפְּזוּ? אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים יט) הִנְחַמְדִּים מִזְהָב וּמִפָּז רֵב, וְכָתוּב (אִיּוֹב כח) וְתַמּוּרְתָהּ כְּלֵי פֶז. הַתְּכַבְּדוּ זְרוּעוֹתָיו בְּמַרְגְּלִית עֲלִינָה. מִיָּדֵי אֲבִיר יַעֲקֹב - מֵאוֹתָם שְׁנֵי צְדָדִים שֶׁהַתְּחִזֵּק בָּהֶם יַעֲקֹב. מִשֵּׁם רַעַה אֲבָן יִשְׂרָאֵל - מִשֵּׁם נְזוּנִית אוֹתָהּ אֲבָן יְקָרָה, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ. עוֹד, מֵאוֹתָם שְׁנֵים עֶשֶׂר צְדָדִים נְזוּנִית אוֹתָהּ אֲבָן יְקָרָה, שֶׁהֵם צְפוֹן

מְאֵי רַבּוֹת. אֲלֵא כְּמָה דְכָתִיב, (בְּרַאשִׁית יח) זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה, כְּמוֹ גְּדֻלָּה. וְכֵן רַבּוֹת גְּדוּלוֹת, עֲלָאִין, וְרַבְרַבִּין עַל כָּלָּא. וְאֲלִין אֲקָרוּן חִיּוֹת גְּדוּלוֹת. עָשׂוּ חֵיל, הֵהוּא חֵיל דְּעַבְדוֹ דְּסַמִּיכִין עֲלֵייהוּ, אֲקָרוּן חִיּוֹת קִטְנוֹת עִם גְּדוּלוֹת, לְאִתְחַבְּרָא כְּחֻדָּא, לְאִתְתַּקְנָא בְּהוּ מְטְרוּנִיתָא, לְמַחְדֵי בְּהוּ עֲלָאִין וְתַתְּאִין. כְּמָה דְאֵתָּ אָמַר, (תְּהִלִּים קד) לְוַיִּתֵּן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחֵק בּוֹ, בְּגִינֵי כֵּן רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל. (ס"א וְאֵת עֲלִיתָ עַל בְּלָנָה כְּמָה דְאֵתָּ אָמַר, (מְלָכִים א ז) עָמַד עַל שְׁנֵי עֶשֶׂר בְּקֶר שְׁלֹשָׁה פָּנִים צְפוֹנָה וְשְׁלֹשָׁה נֹגַ' וְכָתוּב וְהָיָה עֲלֵיהֶם מְלַמְעֵלָה הֵינּוּ וְאֵת עֲלִיתָ עַל בְּלָנָה.)

וְעַל דָּא בְּנוֹת צְעָדָה עָלֵי שׁוּר. בְּנוֹת צְעָדָה, צוּעְדוֹת מִיַּבְעֵי לֵיהּ, אֲלֵא הֵהוּא עֵיִן דְכָתִיב לְעֵילָא, וּמֵאֵן אִיהוּ, עֵיִן מְשַׁפֵּט, וְאִיהוּ קְאִים עָלֵי עֵיִן, וְאִיהוּ עֵיִן, צְעָדָה, וּפּוֹסַעַת לְמִיטַל בְּנוֹת לְתַקּוּנָהָ, וְהֵינּוּ בְּנוֹת צְעָדָה, וְלֹא בְּנִים, בְּנוֹת צְעָדָה, אִסְתַּפְּלַת לְתַקּוּנָהָ, וְלֹא בְּנִים. וְיִמְרְרוּהוּ וְרַבּוּ, בְּאִסְתַּפְּלוֹתָא דְרַחֲמֵי לְגַבִּיהּ. כְּדְכָתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ו) הַסְּבִי עֵינֶיךָ מִנְּגִדֵי שָׁהֶם הִרְהִיבֵנִי. וְעַל דָּא וַיִּשְׁטַמּוּהוּ בְּעֲלֵי חֲצִים.

וְהַשֵּׁב בְּאִיתֵן קִשְׁתּוֹ דָּא קִשְׁתָּ. מַה קִשְׁתָּ דָּא בַת זֹוגוֹ. בְּאִיתֵן, תְּקַפָּא אֲלַבְּיִשַׁת עָלוּי, דְּלֹא אַחֲלַשַׁת חֵילָא, דְּהָא יִדְעַת דְּיוֹסֵף לֹא יִסְטֵי בְּהֵהוּא דְרָגָא, דְאֵת קִימָא דִּילֵיהּ, לְיָמִינָא וְלִשְׂמָאלָא.

וַיִּפְּזוּ, מְאֵי וַיִּפְּזוּ. אֲלֵא כְּדְכָתִיב, (תְּהִלִּים יט) הִנְחַמְדִּים מִזְהָב וּמִפָּז רֵב. וְכָתִיב, (אִיּוֹב כח) וְתַמּוּרְתָהּ כְּלֵי פֶז. אֲתִיּוּקְרוּ דְרוּעוּי בְּמַרְגְּלִיתָא עֲלָאָה. מִיָּדֵי אֲבִיר יַעֲקֹב, מְאִינוּן תְּרִין סְטְרִין, דְאִתְקִיף בְּהוּ יַעֲקֹב. מִשֵּׁם רוּעָה אֲבָן יִשְׂרָאֵל, מִתְּמָן אֲתָזֵן הֵהוּא אֲבָן יְקָרָה, כְּדְקָאֲמַרְנוּ. תּוּ, מְאִינוּן תְּרִיסַר סְטְרִין, אֲתָזֵן הֵהוּא אֲבָן

וְדָרוּם, וְהִיא נִתְּנָה בִּינֵיהֶם
וְהַתְּבָרָכָה מֵהֶם, וְנִזְוָנָה מֵהֶם עַל
[דְרָמָה] יָדֵי צְדִיק.

בֹּא רֵאָה, לְיוֹסֵף נּוֹסֶפֶה בְּרֻכָּה
אַחֲרַת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מֵאֵל אַבִּיךָ
וַיַּעֲזֹרְךָ וְגו'. פְּסוּקֵי זֶה קִשְׁיָה. מֵאֵל
אַבִּיךָ וַיַּעֲזֹרְךָ, אֵל אַבִּיךָ יַעֲזֹרְךָ
צְרִיף לְהִיּוֹת! מֵה זֶה מֵאֵל אַבִּיךָ
וְאַחַר כֵּן וַיַּעֲזֹרְךָ? וְאֵת שְׂדֵי, וְאֵל
שְׂדֵי צְרִיף לְהִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב
(בְּרֵאשִׁית מ"ג) וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָהֶם
רַחֲמִים לִפְנֵי הָאִישׁ. וַיְבַרְכֶךָ,

יְבַרְכֶךָ צְרִיף לְהִיּוֹת!

אֲלֵא הוֹרִישׁוּ מִלְמַעְלָה וּמִטָּה.
הוֹרִישׁוּ מִלְמַעְלָה, מֵאֵל אַבִּיךָ,
שֶׁהוּא יִרְשָׁה עַלְיוֹנָה, מְקוֹם
שֶׁנֶּקְרָא שָׁמַיִם. וַיַּעֲזֹרְךָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא
יִחְלִיף מְקוֹם זֶה לְמְקוֹם אַחֵר,
וְשִׁפְּעוּ עוֹ יִהְיֶה מִמְּקוֹם זֶה וְלֹא
מֵאַחֵר.

וְאֵת שְׂדֵי, מֵה זֶה וְאֵת שְׂדֵי? אֲלֵא
זוֹ דְרָגָה אַחֲרַת פְּחֻתוֹנָה, שֶׁהִרִי
שְׁנִינּוּ, בְּכָל מְקוֹם אֵת ה' - זוֹ
הַשְּׂכִינָה, כְּמוֹ (ישעיהו 1) וְאָרָא אֵת
ה', אֵת לְרִבּוֹת. וְאֵת - לְהַכְלִיל
יוֹם בְּלִילָה וְלִילָה בְּיוֹם, כְּפִתּוּב
וְאֵת שְׂדֵי, שֶׁהִרִי מִשֶּׁם יוֹצְאוֹת
בְּרֻכּוֹת לְבָרְךָ אֵת הַעוֹלָמוֹת.

עוֹד, לְמָה לֹא אָמַר וְאֵל שְׂדֵי,
שֶׁהִרִי גַם כֵּן מִשְׁמַע כְּמוֹ
שֶׁאֲמַרְנוּ, שֶׁכְּתוּב וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן
לָכֶם רַחֲמִים, הַכֹּל מְקוֹם אֶחָד
הוּא, לְמָה הַשְּׂאִיר ל' וְכָתַב ת'?
אֲלֵא זֶהוּ סוּד, שֶׁכְּשִׂאוֹתֶם
שְׂבִילִים יוֹצְאִים מִלְמַעְלָה, כָּלֵל
שֶׁל הַתּוֹרָה, מוֹרִישׁ אֵת הַשָּׁמַיִם,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֵת הַשָּׁמַיִם - כָּלֵל
שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת.
וּמִכָּאן יוֹצְאִים לַתּוֹרָה שְׂבַעֲלָ פֶה
שֶׁנֶּקְרָאֵת אֶרֶץ, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ וְאֵת
הָאֶרֶץ - כָּלֵל שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם
אוֹתִיּוֹת. וְהַשָּׁמַיִם כּוֹלְלִים הַכֹּל
כְּאֶחָד, וְאֵז מִתְעַטֶּרֶת הַלְבָנָה
בְּכָל יוֹשֶׁבֶת בְּשִׁלְמוֹת, וְהַבְּרֻכּוֹת

יְקָרָה, דְּאֵינוֹן צְפוֹן וְדָרוּם, וְהִיא אֲתִיּוֹת
בִּינֵיהֶם, וְאֵתְבָרְכָא מִנֵּיהֶם, וְאֵתְזָנָא מִנְהוֹן עַל
(דְרָמָה) יָדָא דְצְדִיק.

תָּא חֲזִי, לְיוֹסֵף אֲתוֹסֵף לִיה בְּרֻכָּה אַחֲרָא,
כְּמָה דְאֵת אָמַר, מֵאֵל אַבִּיךָ וַיַּעֲזֹרְךָ וְגו'.
הֵאִי קָרָא קִשְׁיָא. מֵאֵל אַבִּיךָ, אֵל אַבִּיךָ יַעֲזֹרְךָ
מִיְבַעֲי לִיה. מֵאִי מֵאֵל אַבִּיךָ וְלִבְתֵּר יַעֲזֹרְךָ.
וְאֵת שְׂדֵי, וְאֵל שְׂדֵי מִיְבַעֲי לִיה, כְּמָה דְכְּתִיב,
(בְּרֵאשִׁית מ"ג) וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים לִפְנֵי
הָאִישׁ. וַיְבַרְכֶךָ, יְבַרְכֶךָ מִיְבַעֲי לִיה.

אֲלֵא אַחֲסִין לִיה לְעִילָא וְתַתָּא. אַחֲסִין לִיה
לְעִילָא, מֵאֵל אַבִּיךָ, דְּאִיהוּ אַחֲסִנָּא
עַלְאָה, אֲתֵר דְּאֶקְרִי שָׁמַיִם. וַיַּעֲזֹרְךָ, בְּגִין דְּלֹא
יִחְלִיף הֵאִי אֲתֵר לְאֲתֵר אַחֲרָא, וְסִיּוּעָא דִּילִיה
לִיהוּי מֵאַתֵּר דָּא, וְלֹא מֵאַחֲרָא.

וְאֵת שְׂדֵי, מֵהוּ וְאֵת שְׂדֵי, אֲלֵא, אִיהוּ דְרָגָא
אַחֲרָא תַתָּאָה, דְּהָא תַנִּינָן, בְּכָל אֲתֵר אֵת
ה', דָּא שְׂכִינְתָּא, כְּמוֹ (ישעיהו 1) וְאָרָא אֵת ה', אֵת
לְרִבּוֹת. וְאֵת לְאֶכְלָלָא יוֹם בְּלִילָה, וְלִילָה
בְּיוֹם, כְּדְכְתִיב וְאֵת שְׂדֵי, דְּהָא מִתְמָן נְפָקִין
בְּרַכָּאן לְבָרְכָא עַלְמִין.

תְּנוּ, אֲמַאי לָא קָאֲמַר וְאֵל שְׂדֵי, דְּהָא הֲכָא
נְמִי מִשְׁמַע כְּדְקָאֲמַרְינָן. דְכְתִיב, וְאֵל
שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים, כְּלֹא אֲתֵר חַד הוּא,
אֲמַאי שְׂבַק ל' וְכָתַב ת'. אֲלֵא רְזָא אִיהוּ, דְכַד
אֵינוֹן שְׂבִילִין נְפָקִין מֵעִילָא, (דף רמז ע"ב) כְּלֹא
דְאוּרִייתָא, אַחֲסִין שָׁמַיִם. כְּמָה דְאֵת אָמַר אֵת
הַשָּׁמַיִם, כְּלֹא דְעֲשָׂרִין וְתַרִּין אֲתוּוֹן. וּמֵהֲכָא
נְפָקִי לַתּוֹרָה שְׂבַעֲלָ פֶה דְאֶקְרִי אֶרֶץ,
כְּדְקָאֲמַרְינָן וְאֵת הָאֶרֶץ, כְּלֹא דְעֲשָׂרִין וְתַרִּין
אֲתוּוֹן. וְשָׁמַיִם כְּלִיל כְּלֹא כְחָדָא, וְכַדִּין
מִתְעַטֶּרָא סִיְהָרָא בְכֹלָא, וְיִתְבָּא בְּאֲשִׁלְמוֹתָא,
וְבַרְכָּאן נְגִדִין כְּדִין מִתְמָן, וְעַל דָּא וְאֵת שְׂדֵי.

שופעות אז משם, ועל זה ואז
שדי.

ויברכה, כדי שיהיה לו תמיד
קיום ויותר, שהרי בכל מקום
שיש בו וא"ו, יש לו תוספת
וקיום. עד כאן כלל, ואחר כך
עשה פרט, שכתוב ברכת שמים
וגו'.

ברכת אביך גברו על ברכת
הורי. ודאי שברכת אביך גברו,
שהרי יעקב הוריש שבת של
הכל יותר מהאבות, שהרי הוא
היה שלם בכל, והכל נתן ליוסף.
מה הטעם? משום שקף ראוי,
שהרי צדיק נוטל הכל ויורש
הכל כאחד, וכל הברכות שרויות
בו. הוא מוריק ברכות מהראש
למעלה, וכל איברי הגוף כלם
נתקנו להוריק בו ברכות, ואז
נעשה נהר שיוצא מעדן.

מה זה מעדן? אלא בכל שעה
שכל האיברים יושבים בקשר
אחד, והם בעדון של השתוקקות
מהראש למעלה ולמטה, וכלם
מעדון והשתוקקות שלהם
מריקים בו, ונעשה נהר ששופע
ויוצא מעדן ודאי. עוד מעדן -
מחכמה עליונה שופע הכל
להמשך, ועושה נהר, ונמשך עד
שמגיע לדרגה הזו, ואז הכל
בברכות, והכל אחד.

עד תאות גבעת עולם, [יה עד]
תשוקת אותן גבעות עולם, ומי
הם? שתי נקבות, אחת למעלה
ואחת למטה, שכל אחת נקראת
עולם. ותשוקת כל איברי הגוף
באותן שתי אמהות. תשוקה
לינק מהאם העליונה (בינה),
ותשוקה להקשר באם
המתונה, ותשוקת הכל אחד.
משום כך כלם [בראי]. תהיין
לראש יוסף וגו', להתברך אותה
דרגה של צדיק ולטל הכל
כראוי.

ויברכה, בגין דיהא ליה קיום תדיר ונתיר,
דהא בכל אתר דאית ביה וא"ו,
תוספת אית ליה, וקיומא. עד כאן כלל,
ולבתר עביד פרט, דכתיב ברכות שמים
וגו'.

ברכות אביך גברו על ברכות הורי. ברכות
אביך גברו ודאי, דהא יעקב אחסין
שבחא דכלא, נתיר מאבהן, דהא הוא שלים
הוה בכלא. וכלא ייהב ליה ליוסף, מאי
טעמא. בגין דהכי אתחזי, דהא צדיק פלא
נטיל, ואחסין פלא כחדא, וכל ברכאן ביה
שריין. הוא אריק ברכאן מרישא לעילא,
וכל שייפי גופא כלהו אתתקנו, לארקא ביה
ברכאן, וכדין אתעביד נהר דנפיק מעדן.

מאי מעדן, אלא, בכל שעתא דכל שייפין
יתבין בקשורא חדא, ואינון בעדונא
דתיאובתא מרישא לעילא ולתתא, וכלהו
מעדונא ותיאובתא דלהון, מריקין ביה,
ואתעביד נהר דנגיד ונפיק מעדן ודאי. תו
מעדן מחכמה עלאה, נגיד פלא לאתמשכא,
ועביד נהרא, ואתמשכא עד דמטי להאי
דרגא, וכדין פלא בברכאן, וכלא חד.

עד תאות גבעות עולם, (ס"א הא עד) תיאובתא
דאינון גבעות עולם. ומאי נינהו, תרי
נוקבי. חד לעילא, וחד לתתא, דכל חד
אקרי עולם. ותיאובתא דכל שייפי גופא,
באינון תרין אמהן. תיאובתא לינקא מאמא
עלאה. תיאובתא לאתקשרא באמא תתאה.
ותיאובתא דכלא חד, בגין כך פלהו, (כדקא
ח). תהיין לראש יוסף וגו', לאתברכא
ההוא דרגא דצדיק, ולנטלא כלא פדקא
חזי.

אשרי אותם שנקראים צדיקים, שהרי צדיק לא נקרא אלא מי ששומר דרגה זו, אות הברית הקדושה הזו, אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא. יצאו מן המערה. אמר רבי שמעון, כל אחד ואחד יאמר דבר, ונלך בדרך.

פתח רבי אלעזר פסוק אחריו, בנימין זאב יטרף וגו'. בנימין זאב יטרף, למה זאב? אלא משום שפך נרשם בפסא, שהרי כל החיות, קטנות וגדולות, רשומות שם, ככתוב (תהלים קד) חיות קטנות עם גדלות, והפסא שעשה שלמה כף נרשם, כמו שלמעלה.

עוד זאב יטרף, שהרי המזבח היה בחלקו, ומזבח הוא זאב. שאם תאמר שבנימין הוא זאב - לא כף, אלא המזבח שהיה בחלקו הוא זאב, שהיה אוכל בשר כל יום, ובנימין היה זן אותו. משום שהרי היה בחלקו, כככול הוא מפרנס זון את הזאב הזה. עוד זאב יטרף - זאב זון, ומיהו? אלה בעלי ריבות שעומדים למעלה לקטר, וכלם גהנו ונתקנו מהקרן, ומעוררים התעוררות שלמעלה.

בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל. מה זה בבקר יחלק עד? אלא בבקר, שאברהם מתעורר בעולם ונמצאת שעת רצון, הקרבן עושה התעוררות ונתת רוח ועולה עד ע"ד, אותו מקום שכתוב (דברים ל) ושבת עד ה' אלהיך.

עוד בבקר, מה זה בבקר? זה אברהם, כמו שאמרנו, שכתוב (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר. בזמן שנמצא רצון, באותה שעה לא היה אוכל קרבן אחר, ומה היה אוכל? אותו מקום שנקרא

זכאין אינון דאקרוין צדיקים, דהא צדיק לא אקרי, אלא מאן דנטיר האי דרגא, האי קיימא קדישא. זכאין אינון בעלמא דין, ובעלמא דאתי. נפקו מן מערתא, אמר רבי שמעון, כל חד וחד לימא מלה, וניהיך בארְחא.

פתח רבי אלעזר קרא אבתריה, בנימין זאב יטרף וגו'. בנימין זאב יטרף, זאב אמאי. אלא בגין דהכי אתרשים בפרסייא, דהא כל חיוון רברבין זעירין רשימין תמן. כמה דכתיב, (תהלים קד) חיות קטנות עם גדולות. ופרסייא דעבד שלמה, הכי אתרשים, כגוונא דלעילא.

תו זאב יטרף, דהא מזבח בחולקיה הוה. ומזבח איהו זאב. דאי תימא בנימין איהו זאב, לאו הכי. אלא מזבח דהוה בחולקיה, הוא זאב, דהוה אכיל בשרא כל יומא ובנימין הוה זן ליה, בגין דהא בחולקיה הוה, כפיכול איהו מפרנס זון להאי זאב. תו זאב יטרף, זאב זון. ומאן איהו, אילין מארי דכבו, דאינון קיימי לעילא לקטרגא, וכלהו אתהנו ואתתקנו מקרבנא, ומתערי אתערותא לעילא.

בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל. מאי בבקר יאכל עד. אלא בצפרא דאברהם אתער בעלמא, ושעתא דרעוא אשתפח, קרבנא עביד אתערותא וניהיא וסלקא עד ע"ד. ההוא אתר, דכתיב, (דברים ל) ושבת עד ה' אלהיך.

תו בבקר, מאי בבקר, דא אברהם כדקאמרן, דכתיב, (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר, בזמנא דרעוא אשתפח, בהיא שעתא לא הוה אכיל קרבנא אחרא,

ע"ד, והוא כפסא עליון, שהוא עדי
עד, ככתוב עדי עד וגו'. וזמן
אכילה בבקר של ע"ד הוא,
והע"ד הזה [כד גם כן] למעלה [כד
נקרא], שכתוב (ישעיה כו) בטחו בה'
עדי עד. ובבקר, הינו קרבן לה'
ודאי. יאכל עד, ולא אחר.

עו"ה עשן, והתעוררות האהבה
נקשרת, ומתעוררת למעלה
ועומדים זה כנגד זה, ואש [ויהי]
דולקת ומאירה בהתעוררות הזו
שלמטה, וכהן מתעורר, ולוים
משבחים ומראים שמחה, ואז
מתנסף היין להתקשר במים, והיין
מאיר ומראה שמחה. משום כך,
יין טוב למטה להראות שמחה
ליין אחר שלמעלה, והכל
מתעורר לקשר שמאל בימין.

ור"חם שהוא סלת, מלכות
שמעוררת התעוררות, לוקחים
אותה שמאל בימין, ומקשרים
אותה בגוף, ואז שופע שמן
עליון, ולוקטת אותו על יד
הצדיק. ועל זה צריך לעשות
התעוררות של סלת בשמן, ונקשר
הכל כאחד, ואז עדון ונחת של
יחוד אחד, ולוקטים עדון ונחת
של היחוד כל אותם פתרים,
ונקשרים זה בזה, והלבנה מאירה,
ונקשרת בשמש, ויושב הכל
בעדון.

ואז קרבן לה', ולא לאחר, ועל זה
בבקר יאכל עד, ולא לאחר (עד).
יאכל עד ויתעדן ויתקשר בקשרו
בתחלה. מתי? בבקר, שצריך
להתברך השם הקדוש בתחלה,
ואחר כך יתברכו האחרים.

ועל כך אסור לו לאדם לברך את
חברו בבקר עד שיברך את הקדוש
ברוך הוא, שהוא צריך להתברך

ומאן הנה אכיל, ההוא אתר דאקרי ע"ד,
ואיהו כרס"יא עלאה, דאיהו עדי עד,
כדכתיב עדי עד וגו'. וזמן אכילה, בצפרא
דע"ד הוא, והאי עד, (הכי גמי) לעילא (הכי
אתקרי), דכתיב, (ישעיה כו) בטחו בני עדי עד.
ובבקר, היינו קרבן לה', ודאי. יאכל עד,
ולא אחרא.

התנא סליק, ואתערוותא דרחימו קשיר,
ואתער לעילא וקיימא דא לקבל דא,
(דף רמז ע"א) ונורא (ג"א ושריא) דליק, ואנהיר
בהאי אתערוותא דלתתא. וכהנא אתער,
וליואי משבחן, ואחזיין חידו, וכדין חמרא
אתנסף, לאתקשרא במיא, וחמרא נהיר
ואחזי חידו, בגיני כך, חמרא טב לתתא,
לאחזאה חידו, לחמרא אחרא דלעילא,
וכלא אתער, לאתקשרא שמאלא בימינא.

ור"חם דאיהו סלת, מלכותא דאתער
אתערוותא, נקטין לה שמאלא
בימינא, ומקשרי לה בגופא, וכדין נגיד
משחא עלאה, ולקטא ליה על ידא דצדיק.
ועל דא בעי למעבד אתערוותא דסלת
במשחא, ואתקשר פלא כחדא, וכדין עדונא
ונייחין דיחודא חד, ולקטין עדונא ונייחא
דיחודא, כל אינון פתרין, ואתקשר דא בדא,
ואתנהיר סיהרא, ואתקשרא בשמשא, ויתיב
כלא בעדונא.

וכדין קרבן ליי, ולא לאחרא. ועל דא,
בבקר יאכל עד, ולא לאחרא (עד),
יאכל עד, ויתעדן ויתקשר בקשו"ה
בקדמיתא. אימתי, בבקר. דבעי לאתברכא
שמא קדישא בקדמיתא, ולבתר יתברכון
אחרנין.

ועל דא, אסיר ליה לפר נש לברכא לחבריה בצפרא, עד דיברך לקדשא

בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ בְּעֵי לְאַתְּבְּרָכָא בְּרִישָׁא, וְהֵינּוּ בְּבִקְר יֹאכֵל עַד, וְאִמְר יִתְבְּרְכוּ הָאֲחֵרִים. וְלַעֲרַב יִחְלַק שְׁלַל, שְׁהָרֵי הַקְּרַבְנוֹת שְׁהָיוּ בְּבִקְר, הַכֹּל נִקְרַב לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהִתְעוֹרְרוֹת עוֹלָה לְשֵׁם. וּמִשּׁוֹם שֶׁהוּא הַתְּבַרְךָ, הִיָּה קוֹשֶׁר קְשָׁרִים לְכָל שְׂאֵר הַחֲבִילוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וּמִחֲלַק לָהֶם בְּרֻכּוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד פְּרָאוּי, וְנֹאֵה לוֹ, וְהַעוֹלָמוֹת מִתְבַּשְׂמִים, וּמִתְבַּרְכִּים עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

וְהֵינּוּ סוּד הַפְּתוּב (שיר ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי וְגו', בְּתַחֲלָה. אַחַר כֵּן חֲלַק לְכֻלָּם, וְאָמַר, אֲכָלוּ רַעִים שְׁתוּ וּשְׁכְּרוּ דוּדִים. מוֹרִיק בְּרֻכּוֹת לְכֻלָּם, וּמִחֲלַק לָהֶם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד פְּרָאוּי לוֹ, וְלָכֵן וְלַעֲרַב יִחְלַק שְׁלַל, שְׁהָרֵי הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ יִתְבַּרְךָ בְּתַחֲלָה, וְכַעַת מִחֲלַק בְּרֻכּוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת. שְׁלֵא תֹאמַר שֶׁהַקְּרַבֵּן נִקְרַב לָהֶם וְלֹא לְשׁוֹם כַּח אַחַר, אֲלֵא הַכֹּל נִקְרַב לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא מוֹרִיק בְּרֻכּוֹת וּמִחֲלַק בְּרֻכּוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמִשּׁוֹם כֵּן קָרְבָן לֵה, וְלֹא לְאַחַר.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּנֵי, יְפֵה אִמְרַת. עוֹד, הִתְעוֹרְרוֹת אַחֲרַת שְׁל הַקְּרַבָּן. (הכל) כְּדֵי לְמַשֵּׁךְ בְּרֻכּוֹת וְלַעֲזוֹר בְּרֻכּוֹת, שְׁיִתְבְּרְכוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת. בְּתַחֲלָה קָרְבָן לֵה, וְלֹא לְאַחַר. עֲכָשׁוּ תִקְרִיבוּ אֶת קְרַבְנְכֶם, שְׁיִתְקַשְּׁרוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּאֶחָד, וְיִתְחַבְּרוּ וְיִתְבְּרְכוּ עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר פְּסוּק אַחֲרָיו, כָּל אֱלֹהִים שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִים עֶשֶׂר וְגו'. כָּל אֱלֹהִים שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל! הִיָּה צְרִיף (לכתב) אֱלֹהִים שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל, מַה זֶה כָּל אֱלֹהִים? אֲלֵא לְחַבְּר [לחבב] אוֹתָם לְמִקּוֹם שְׁכָל הַבְּרֻכּוֹת מוֹרִיקִים לְשֵׁם שְׁנִים

בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ בְּעֵי לְאַתְּבְּרָכָא בְּרִישָׁא, וְהֵינּוּ בְּבִקְר יֹאכֵל עַד. וְלַבְּתַר יִתְבְּרְכוּן אַחֲרֵינוּ, וְלַעֲרַב יִחְלַק שְׁלַל. דְּהָא קְרַבְנוֹת דְּהָוָה בְּרַמְשָׁא, כֹּלָּא אֲתַקְרַב לְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֲתַעְרוּתָא סְלִקָּא תַמָּן. וּבְגִין דְּהָא הוּא אֲתַבְּרָךְ, הָוָה מְקַשֶּׁר קְשָׁרִין לְכָל שְׂאֵר חֲבִילוֹת עֲלִיּוֹן, וּמְפַלֵּג לוֹן בְּרַכָּאן, לְכָל חַד וְחַד כְּדָקָא חֲזִי וְיֹאוֹת לֵיה, וּמִתְבַּסְמֵן עֲלִמִין, וְאֲתַבְּרָכָאן עֲלִיּוֹן וְתַתֵּיּוֹן.

וְהֵינּוּ רְזָא דְכְּתִיב, (שיר השירים ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי וְגו', בְּקַדְמִיתָא, לְבַתָּר פְּלִיג לְכַלְהוֹ, וְאָמַר, אֲכָלוּ רַעִים שְׁתוּ וּשְׁכְּרוּ דוּדִים. אָרִיק בְּרַכָּאן לְכַלְהוֹ, וּמְפַלֵּג לוֹן, לְכָל חַד וְחַד כְּדָקָא חֲזִי לֵיה, וְעַל דָּא וְלַעֲרַב יִחְלַק שְׁלַל. דְּהָא שְׁמָא קְדִישָׁא יִתְבַּרְךָ בְּקַדְמִיתָא, וְהַשְׁתָּא פְּלִיג בְּרַכָּאן לְכַלְהוֹ עֲלִמִין. דְּלֹא תִימָא דְקְרַבְנָא מִתְקַרַב לוֹן, וְלֹא לְשׁוֹם חִילָא אַחֲרָא, אֲלֵא כֹּלָּא מִתְקַרַב לְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְהוּא אָרִיק בְּרַכָּאן, וּמְפַלֵּג בְּרַכָּאן לְכַלְהוֹ עֲלִמִין, וּבְגִין כֵּן קָרְבָן לֵי, וְלֹא לְאַחֲרָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּרִי, שְׁפִיר קָא אִמְרַת. תּוּ אֲתַעְרוּתָא אַחֲרָא דְקְרַבְנָא, כֹּלָּא בְּגִין לְאַמְשָׁכָא בְּרַכָּאן, וְלַאֲתַעֲרָא בְּרַכָּאן, דְּיִתְבְּרְכוּן כֹּלְהוֹ עֲלִמִין. בְּקַדְמִיתָא קָרְבָן לֵי, וְלֹא לְאַחֲרָא, הַשְׁתָּא תִקְרִיבוּ אֶת קְרַבְנְכֶם, דְּיִתְקַשְּׁרוּן כֹּלְהוֹ עֲלִמִין כְּחַדָּא, וְיִתְחַבְּרוּן וְיִתְבְּרְכוּן עֲלִיּוֹן וְתַתֵּיּוֹן.

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר קָרָא אַבְתְּרִיָּה, כָּל אֱלֹהִים שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִים עֶשֶׂר וְגו', כָּל אֱלֹהִים שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל, אֱלֹהִים שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל מִיבְעֵי לֵיה, מֵאֵי כָּל אֱלֹהִים. אֲלֵא, לְאַחֲבָרָא

(ס"א למחמת) לוֹן, בְּאַתַּר דְּכָל בְּרַכָּאן מְרִיקִין תַמָּן. שְׁנִים עֶשֶׂר. שְׁנִים עֶשֶׂר

עָשָׂר. שְׁנַיִם עָשָׂר וּדְאִי, קְשָׁרִים
שֶׁל תְּקוּנֵי הַגְּבִירָה, וְהִיא
מִתְחַבֵּרֶת עִמָּם. זֶהוּ שְׁכָתוּב
שְׁנַיִם עָשָׂר. וְזֹאת אֲשֶׁר דָּבַר לָהֶם
אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם, שֶׁהָיָה
בְּמִקּוּם זֶה הַדְּבוּר שׁוֹרָה.

אֲשֶׁר דָּבַר, פֶּאֶן קְשָׁר אֶחָד
לְהִתְחַבֵּר מִלְמֻטָּה לְמַעְלָה,
וּמִלְמַעְלָה לְמֻטָּה. מִלְמֻטָּה בְּשָׁנִים
עָשָׂר הַשְּׁבָטִים הִלְלוּ, וְזֹאת
הִתְחַבְּרָה עִמָּם. אֲשֶׁר דָּבַר, הָרִי
חֲבוּר זָכַר וַנִּקְבָּה קְשׁוּר לְשָׁנֵי
צְדָדִים, מִלְמֻטָּה וּמִלְמַעְלָה. לְסוֹף
קְשָׁר אוֹתָם בְּמִקּוּם שְׁלֻמְעֵלָה, זָכַר
וַנִּקְבָּה כְּאֶחָד, זֶהוּ שְׁכָתוּב אִישׁ
אֲשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ וּגּוֹ'. מַה זֶה
כְּבָרְכָתוֹ? אֵלָּא כְּבָרְכַת בַּת זׁוּגוֹ.

אִישׁ אֲשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ, שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד.
פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קכח) 'בְּרַכֶּךָ ה'
מְצִיּוֹן וְרָאָה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם וּגּוֹ'.
בְּרַכֶּךָ ה' מְצִיּוֹן, שְׁמַנְנוּ יוֹצְאִים
בְּרֻכּוֹת לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּזֶן, וְהוּא
כּוֹלֵל כָּל הַבְּרֻכּוֹת וְנוֹתֵן לָהֶן.
וְאַחַר כֵּן וְרָאָה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם,
לְהִרְאוֹת שְׁכָל הַבְּרֻכּוֹת בְּאוֹת

מְזִכֵּר וַנִּקְבָּה. כְּמוֹ זֶה (במדבר ו)
בְּרַכֶּךָ ה' וַיִּשְׁמְרֶךָ. בְּרַכֶּךָ ה' -
מְזִכֵּר, וַיִּשְׁמְרֶךָ - מְנַקְבָּה. בְּרַכֶּךָ
ה' - מְזִכֵּר, וַיִּשְׁמְרֶךָ - מְשֻׁמֵּר,
וְהַכֵּל דָּבַר אֶחָד, מְשׁוּם
שְׁמֻשְׁנֵיהֶם יוֹצְאוֹת בְּרֻכּוֹת
לְעוֹלָמוֹת. וְעַל זֶה, אִישׁ אֲשֶׁר
כְּבָרְכָתוֹ בִּרְךָ אוֹתָם.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח פְּסוּק וְאָמַר,
וַיְכַל יַעֲקֹב לְצוֹת אֶת בְּנָיו וּגּוֹ'.
וַיְכַל יַעֲקֹב לְצוֹת אֶת בְּנָיו,
לְצוֹת? הֲיֵשׁ צָרִיף (לכתב) לְבָרֶךְ!
אֵלָּא שְׂצוּה אוֹתָם אֶל הַשְּׂכִינָה
לְהִתְקַשֵּׁר אֵלֶיהָ. עוֹד, שְׂצוּה
אוֹתָם עַל עַסְקֵי הַמְּעַרָּה, שֶׁהִיא
קְרוּבָה לְגַן עֵדֶן, שְׁשֵׁם קְבוּר אָדָם
הִרְאִישׁוֹן.

בֹּא רְאֵה, אוֹתוֹ מִקּוּם נִקְרָא קְרִית
אַרְבַּע. מַה הַטַּעַם? מְשׁוּם שְׁשֵׁם

וּדְאִי, קְשָׁרִין דְּתַקּוּנֵי מְטְרוֹנִיתָא, וְאִיהִי
אֲתַחְבֵּרֶת בְּהַדְיָהּ, הֲדָא הוּא דְכָתִיב שְׁנַיִם
עָשָׂר. וְזֹאת אֲשֶׁר דָּבַר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ
אוֹתָם, דְּהָא כְּאַתְר דָּא, דְּבוּר שְׁרִיא.

אֲשֶׁר דָּבַר, הֲכֹא קְשָׁרָא חַד, לְאַתְחַבְּרָא
מִתְתָּא לְעֵילָא, וּמַעִילָא לְתַתָּא. מִתְתָּא,
בְּאַלִּין תְּרִיסַר שְׁבָטִין, וְזֹאת, אֲתַחְבְּרָא
בְּהַדְיָהּ. אֲשֶׁר דָּבַר, הָא חֲבוּרָא דְכַר וְנוֹקְבָא,
קְשׁוּרָא לְתַרִּין סְטָרִין, מִתְתָּא וּמַלְעֵילָא, לְסוֹף
קְשָׁר לֹון בְּאַתְר דְּלְעֵילָא, דְּכַר וְנוֹקְבָא כְּחָדָא.
הֲדָא הוּא דְכָתִיב אִישׁ אֲשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ וּגּוֹ'.
מַאי כְּבָרְכָתוֹ. אֵלָּא כְּבָרְכָתוֹ בַּת זׁוּגוֹ. אִישׁ
אֲשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ תְּרוּוֹיָהּ כְּחָדָא.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים לד) 'בְּרַכֶּךָ יי מְצִיּוֹן וְרָאָה
בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם וּגּוֹ', בְּרַכֶּךָ יי מְצִיּוֹן,
דְּמַנְיָה נְפָקִין בְּרַכָּאן, לְאַשְׁקָאָה לְגִינְתָא.
וְהוּא כָּלִיל כָּל בְּרַכָּאן, וַיְהִיב לָהֶן, וַיְלַבְתֵּר
וְרָאָה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם. לְאַחְזָאָה דְכָל בְּרַכָּאן
אַתְיִין מִדְּכַר וְנוֹקְבָא. פְּגוּוֹנָא דָּא (במדבר ז)
בְּרַכֶּךָ יי וַיִּשְׁמְרֶךָ. בְּרַכֶּךָ יי מְדַכּוּרָא.
וַיִּשְׁמְרֶךָ מְנוֹקְבָא. בְּרַכֶּךָ יי מְזִכּוּר. וַיִּשְׁמְרֶךָ
מְשֻׁמֵּר. וְכֹלָא חַד מְלָה, בְּגִין דְּמִתְרוּוֹיָהּ
נְפָקִין בְּרַכָּאן לְעֵלְמִין. וְעַל דָּא, אִישׁ (דף רמח
ע"ב) אֲשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ בִּרְךָ אוֹתָם.

רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח קְרָא וְאָמַר, וַיְכַל יַעֲקֹב
לְצוֹת אֶת בְּנָיו וּגּוֹ'. וַיְכַל יַעֲקֹב לְצוֹת
אֶת בְּנָיו, לְצוֹת, לְבָרֶךְ מִיבְעֵי לִיָּה. אֵלָּא
דְּפָקִיד לֹון לְגַבֵּי שְׂכִינְתָא, לְאַתְקַשְׁרָא בְּהַדְיָה.
תּוֹ, דְּפָקִיד לֹון עַל עַסְקֵי מְעַרְתָּא, דְּהִיא
קְרִיבָא לְגַן עֵדֶן, דְּתַמָּן הוּא אָדָם הִרְאִישׁוֹן
קְבוּר.

תָּא חֲזִי, הֵהוּא אַתְר אַקְרִי קְרִית אַרְבַּע. מַאי
טַעְמָא. בְּגִין דְּתַמָּן אֲתַקְבְּרוּ אַרְבַּע

נקברו ארבעה זוגות: אדם וחוה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה.

הרי יש פאן קשיא, ששינינו, האבות הם מרפכה קדושה, ומרפכה לא פחות מארבעה, ושינינו שהקדוש ברוך הוא חבר את דוד המלך עמהם ונעשו מרפכה שלמה, זהו שפתיב (תהלים קיח) אכן מאסו הבונים וגו', שדוד המלך התחבר להיות מרפכה שלמה עמהם. אם כן, דוד צריך [להתקשר] להקבר בתוף האבות, ויהיה קרית ארבע עמו, אז מה הטעם לא נקבר עמהם? אלא, דוד המלך מקום מתקן היה לו פראוי, ומיהו? ציון, לחבר אותו פאחד. ואדם שנקבר בתוף האבות, הרי הם נקברו עמו, משום שהוא היה מלך ראשון, ונעברה ממנו המלכות ונתנה לדוד המלך, ומימיו של אדם התקיים דוד המלך, שעל אדם נגזרו אלף שנים, והעברו ממנו שבעים שנים, ימיו של דוד המלך, והוא נתן אותם, והאבות איך יקומו עד שיבא דוד המלך? אלא זכה למקומו פראוי לו, משום כן לא נקבר עם האבות.

זאת ועוד, האבות שרויים במקום של זכר, ודוד במקום של נקבה, והאבות נקברו עמם הנקבות, ודוד נקבר והתחבר במקום של זכר, דבר פראוי לו. ויאסוף רגליו אל המטה, משום שהרי הוא יושב במקום של חיים. כשרצה להסתלק מהעולם, הוריד רגליו אל המטה, והתפנס והסתלק מן העולם. זהו שפתיב ויגוע ויאסף אל עמיו. פתח ואמר, (שם פב) נכספה וגם פלטה נפשי לחצרות ה'. דבר זה הרי בארוהו החברים.

זוגות, אדם וחוה. אברהם ושרה. יצחק ורבקה. יעקב ולאה. (דף רמח ע"ב).

הא קושיא הכא, דתנינן, אבהן אינון רתיכא קדישא, ורתיכא לאו פחות מארבע, ותנינן קדשא בריך הוא אחבר למלפא דוד בהדיהו, ואתעבדו רתיכא שלימתא, הדא הוא דכתיב, (תהלים קיח) אכן מאסו הבונים וגו'. דוד מלפא אתחבר למהוי רתיכא שלימתא בהדיהו. אי הכי דוד בעיא (נ"א לאתקשרא) לאתקברא בגו אבהן, ויהוי קרית ארבע בהדיה, מאי טעמא לא אתקבר בהדיהו.

אלא, דוד מלכא אתר מתפקן הוה ליה פדקא יאות, ומאן הוא ציון, לאתחברא ליה פחדא. ואדם דאתקבר בגו אבהן, הא אינון אתקברו בהדיה, בגין דאיהו מלך קדמא הוה, ואתעבר מניה מלכו, ואתיהב לדוד מלפא. ומיזמוי דאדם, אתקיים דוד מלפא. דאדם אלף שנין אתגזר עלוי, ואתעברו מניה שבעין שנין, יזמוי דדוד מלפא, והוא יהיב לון. ואבהן היך יקומו עד דייתי דוד מלפא, אלא זכה לאתריה, פדקא חזי ליה, בגיני כן לא אתקבר לגבי אבהן.

תו, אבהן באתר דדכורא שריין, ודוד באתר דנוקבא, ואבהן נוקבן אתקברו בהדיהו. ודוד אתקבר ואתחבר באתר דדכורא, מלה פדקא חזי ליה.

ויאסוף רגליו אל המטה, בגין דהא איהו באתר דחיין יתיב. פד בעא לאסתלקא מעלמא, נחית רגליו לגבי מטה, ואתכניש ואסתלק מעלמא, הדא הוא דכתיב, ויגוע ויאסף אל עמיו. פתח ואמר, (תהלים פד) נכספה וגם פלטה נפשי לחצרות ה', מלה דא הא אוקמוה חבריאי.

אָבֵר תָּא חֲזִי, אֵית מְדוֹרִין תַּתְּאִין, וְאֵית מְדוֹרִין עֲלָאִין. בְּעֲלָאִין לָאוּ (מְדוֹרִין) שְׂרִיין תַּמָּן, וּמֵאן אֵינּוֹן, אֵינּוֹן בְּתֵי גִוְאֵי, וּבְתֵי בְּרָאֵי. אֵינּוֹן אֶקְרוּן חֲצֵרוֹת ה', בְּגִין דְּאֵינּוֹן קִיַּיְמֵי בְּרַחֲמֵי וְתִיאוּבְתָא לְגַבֵּי נוּקְבָא. תָּא חֲזִי, כַּד נִשְׁמַתָּא סְלָקָא אַתְעָר כַּלָּא לְגַבֵּי נוּקְבָא, דְּהָא אֵיחֵי אַתְאַחַדְתָּ בְּתִיאוּבְתָא שְׁלִימְתָא וְאַתְקַשְׂרַת בֵּיהּ.

יעקב לא מית, בגין כּוּן לא אתמר ביה מותא, אלא ויגוע ויאסף אל עמיו. ראה מה פתוב, ויאסף רגליו אל המטה, שהתפנס השמש אל הלבנה. השמש לא מת, אלא מתפנס מן העולם והולך ללבנה.

בא ראה, בפעם שהתפנס יעקב, האירה הלבנה, ותשוקת השמש העליון התעוררה אליו, משום שכאשר השמש עולה, מתעורר שמש אחר, ונדבקים זה בזה והלבנה מאירה.

אמר רבי שמעון, שפיר קא אמרת, אבל הא אתמר, דעלאה עלמא דדכורא, אתקשר בתתאה דאיהו עלמא דנוקבא, ותתאה אתקשר בעלאה, וכלא דא כגוונא דא.

והא אתמר תרין עלמין נִינהו, כּוּדְכְתִיב, (דברי הימים א טז) מן העולם ועד העולם. ואף על גב ששתי נקבות הן - אחד מתקן בּוּכְרָא וְאֶחָד פְּנוּקְבָא. דא אֵם, וְדא אֵם, דא אֶקְרִי אֵם הַבְּנִים, וְדא אֶקְרִי אֵם שְׁלֵמָה. (שיר השירים ג) צְאִינָה וְרְאִינָה כְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֵמָה וְגו'. בְּמִלְךָ שְׁלֵמָה - בְּמִלְךָ שְׁכַל הַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ, זו אֵם שְׁלֵמָה, כּוּדְכְתִיב, (מלכים א יא) בַּת שְׁבַע אֵם שְׁלֵמָה.

וכתוב (שם ה) וּתְרַב חֲכָמַת שְׁלֵמָה. חֲכָמַת שְׁלֵמָה - זו אֵם שְׁלֵמָה, שְׁכַתוּב (משלי לא) דְּבַרִּי לְמוֹאֵל

תָּא חֲזִי, אֵית מְדוֹרִין תַּתְּאִין, וְאֵית מְדוֹרִין עֲלָאִין. בְּעֲלָאִין לָאוּ (מְדוֹרִין) שְׂרִיין תַּמָּן, וּמֵאן אֵינּוֹן, אֵינּוֹן בְּתֵי גִוְאֵי, וּבְתֵי בְּרָאֵי. אֵינּוֹן אֶקְרוּן חֲצֵרוֹת ה', בְּגִין דְּאֵינּוֹן קִיַּיְמֵי בְּרַחֲמֵי וְתִיאוּבְתָא לְגַבֵּי נוּקְבָא. תָּא חֲזִי, כַּד נִשְׁמַתָּא סְלָקָא אַתְעָר כַּלָּא לְגַבֵּי נוּקְבָא, דְּהָא אֵיחֵי אַתְאַחַדְתָּ בְּתִיאוּבְתָא שְׁלִימְתָא וְאַתְקַשְׂרַת בֵּיהּ.

יעקב לא מית, בגין כּוּן לא אתמר ביה מותא, אלא ויגוע ויאסף אל עמיו. חמי מה כתיב, ויאסף רגליו אל המטה, דאתפניש שמשא לגבי סיהרא, שמשא לא מית, אלא אתפניש מעלמא, ואזיל לגבי סיהרא.

תא חזי, בפעם דאתפניש יעקב, אתנהיר סיהרא, ותיאובתא דשמשא עלאה אתער לגבה, בגין דשמשא כד סליק, אתער שמשא אחרא, ואתדבק דא בדא, ואתנהיר סיהרא.

אמר רבי שמעון, שפיר קא אמרת, אבל הא אתמר, דעלאה עלמא דדכורא, אתקשר בתתאה דאיהו עלמא דנוקבא, ותתאה אתקשר בעלאה, וכלא דא כגוונא דא.

והא אתמר תרין עלמין נִינהו, כּוּדְכְתִיב, (דברי הימים א טז) מן העולם ועד העולם. ואף על גב דתרין נוקבי נִינהו, חד מתקן בּוּכְרָא, וְאֶחָד פְּנוּקְבָא. דא אֵם, וְדא אֵם, דא אֶקְרִי אֵם הַבְּנִים, וְדא אֶקְרִי אֵם שְׁלֵמָה. (שיר השירים ג) צְאִינָה וְרְאִינָה כְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֵמָה וְגו'. בְּמִלְךָ שְׁלֵמָה, בְּמִלְךָ דְּכָל שְׁלָמָא דִּילֵיהּ. דא אֵם שְׁלֵמָה. כּוּדְכְתִיב, (מלכים א יא) בַּת שְׁבַע אֵם שְׁלֵמָה.

וכתיב, (מלכים א ה) וּתְרַב חֲכָמַת שְׁלֵמָה. חֲכָמַת

מֶלֶךְ מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ.
דְּבָרֵי לְמוֹאֵל מֶלֶךְ, פְּסוּק זֶה לֹא
נוֹדֵעַ מֵהוּ הַסְּתֵר שְׁלוֹ, אֲלֵא דְבָרֵי
לְמוֹאֵל מֶלֶךְ - דְּבָרִים שֶׁנֶּאֱמָרוּ
מִשׁוּם אֵל שֶׁהוּא מֶלֶךְ. וּמִיְהוּ?
זֶה (תהלים ז) וְאֵל זַעַם בְּכָל יוֹם.
וְאֵל שְׂדֵי, כְּמוֹ שֶׁנֶּחְבָּר. לְמוֹאֵל,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (איוב ז) לְמוֹ פִי.
לְמוֹאֵל מֶלֶךְ, שֶׁהִיא בַת שֶׁבַע.
מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ,
כְּשֶׁהִתְגַּלְּהָ עָלָיו בְּגִבְעוֹן בְּחֹלוֹם
הַלֵּילָה.

בֹּא רֵאָה, יַעֲקֹב הַתְּכַנְסֵם לְלִבְנָה
וְעֲשֵׂה בָּהּ פְּרוֹת לְעוֹלָם, וְאֵין לָךְ
דוֹר בְּעוֹלָם שְׂאִין בּוֹ פְּרִי שֶׁל
יַעֲקֹב, מִשׁוּם שֶׁהָרִי הוּא עוֹרֵר
הַתְּעוֹרְרוֹת לְמַעְלָה, מִשׁוּם
שֶׁכְּתוּב וַיֵּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמָּטָה,
שֶׁהִיא מִטַּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב וְדָאֵי.
אֲשֶׁרֵי חִלְקוּ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁהָרִי
הַשְּׂתֵלֵם לְמַעְלָה וְלַמָּטָה, שֶׁכְּתוּב
(ירמיה ז) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עֲבָדֶי
יַעֲקֹב נֶאֱמַר ה' וְגו' כִּי אֲתָךְ אָנִי. כִּי
אֲתִי אֲתָה לֹא נֶאֱמָר, אֲלֵא כִּי אֲתָךְ
אָנִי, וְהָרִי נִתְבָּרַר.

רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר, וַיִּבְאוּ עַד
גֵּרֹן הָאֶטֶד וְגו', וְכְתוּב וַיִּרְא
יֹשֵׁב הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי אֶת הָאֶבֶל
בְּגֵרֹן הָאֶטֶד וְגו'. בְּפִסְוּקִים הֵלְלוּ
יֵשׁ לְהַתְּבוֹנֵן בָּהֶם, מָה אֲכַפֵּת לָנוּ
שֶׁהֵם בָּאוּ עַד גֵּרֹן הָאֶטֶד? וּמָה
הַטַּעַם כִּנּוּ אֲבֹלוֹת זֹו לְמַצְרַיִם,
הָרִי צָרִיף הִיָּה לְכַתֵּב אֶבֶל
יִשְׂרָאֵל, מָה הַטַּעַם לְמַצְרַיִם?

אֲרָא כֶּף אִמְרוּ, כָּל אוֹתוֹ זְמַן
שֶׁהִיָּה יַעֲקֹב בְּמַצְרַיִם, הַתְּבָרְכָה
הָאָרֶץ בְּגִלְלוֹ, וְנִילוּס הִיָּה יוֹצֵא
וּמִשְׁקָה אֶת הָאָרֶץ. וְעוֹד, שֶׁפֶסֶק
הָרַעֲב בְּגִלְלוֹ יַעֲקֹב, וְעַל כֶּף
הַמַּצְרַיִם עָשׂוּ אֶבֶל, וְהַתְּכַנְּה
עֲלֵיהֶם.

פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים קו) מִי יִמְלֵל
גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ.
פְּסוּק זֶה בְּאוֹרוֹהוּ, אֶבֶל מָה זֶה

שְׁלֹמָה, דָּא אִם שְׁלֹמָה. דְּכִתְיִב, (משלי לא) דְּבָרֵי
לְמוֹאֵל מֶלֶךְ מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ. דְּבָרֵי
לְמוֹאֵל מֶלֶךְ, הָאִי קָרָא לָאו אֲתִיִּידַע מֵהוּ
סְתִימָא דִּילִיָּה. אֲלֵא, דְּבָרֵי לְמוֹאֵל מֶלֶךְ,
דְּבָרִים דְּאֲתָמַר בְּגִין אֵל (דף רמט ע"א) דְּאִיְהוּ
מֶלֶךְ, וּמֵאֵן אִיְהוּ. דָּא (תהלים ז) וְאֵל זַעַם בְּכָל
יוֹם. וְאֵל שְׂדֵי. כְּמָה דְּאֲתָמַר. לְמוֹאֵל כְּמָה
דְּאֲתָ אִמְר, (איוב ז) לְמוֹ פִי. לְמוֹאֵל מֶלֶךְ, דְּאִיְהוּ
בַת שֶׁבַע. מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ, כִּד אֲתַגְּלִי
עָלוּי בְּגִבְעוֹן, בְּחֹלְמָא דְּלִילִיא.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב אֲתַפְּנִישׁ לְגַבֵּי סִיְהָרָא, וְעֵבִיד
בָּהּ פִּירִין לְעֵלְמָא. וְלִית לָךְ דְּרָא
בְּעֵלְמָא, דְּלֹא אִית בֵּיה אִיבָא דִּיעֵקֵב, בְּגִין
דְּהָא אִיְהוּ אֲתַעֲרוּתָא לְעִילָא, בְּגִין
דְּכִתְיִב, וַיֵּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמָּטָה, דְּאִיְהוּ
מִטַּתִּיה דִּיעֵקֵב וְדָאֵי.

זַכָּאָה חוֹלְקִיָּה דִּיעֵקֵב, דְּהָא אֲשֶׁתְּלִים לְעִילָא
וְתַתָּא, דְּכִתְיִב, (ירמיה ל) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עֲבָדֶי
יַעֲקֹב נֶאֱמַר ה' וְגו' כִּי אֲתָךְ אָנִי. כִּי אֲתִי אֲתָה
לֹא אֲתָמַר, אֲלֵא כִּי אֲתָךְ אָנִי, וְהָא אֲתָמַר.

רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר, וַיִּבְאוּ עַד גֵּרֹן הָאֶטֶד
וְגו', וְכִתְיִב, וַיִּרְא יֹשֵׁב הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי
אֶת הָאֶבֶל בְּגֵרֹן הָאֶטֶד וְגו'. הֲנִי קָרָאִי אִית
לְאֲסִתְּפֵלָא בְּהוּ, מָאִי אִיכְפַת לָן דְּאִינוּן אֲתוּ
עַד גֵּרֹן הָאֶטֶד. וּמֵאִי טַעְמָא אֲתַכְּנַת אֲבֹלוֹתָא
דָּא לְמַצְרַיִם, דְּהָא אֶבֶל יִשְׂרָאֵל מִיבְעִי לִיָּה,
מָאִי טַעְמָא לְמַצְרַיִם.

אֲרָא הָכִי אִמְרוּ, כָּל הַהוּא זְמַנָּא דְּהוּה יַעֲקֹב
בְּמַצְרַיִם, אֲתַבְּרַךְ אֲרַעָא בְּגִינִיָּה, וְנִילוּס
הוּה נְפִיק וְאֲשֶׁקִי אֲרַעָא, וְעוֹד דְּפֶסֶק כְּפִנָּא
בְּגִינִיָּה דִּיעֵקֵב. וְעַל דָּא, מַצְרָאִי עֲבָדוּ
אֲבֹלוֹתָא, וְאַתְּכִנִּי עֲלֵיָּהוּ.

פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יי

יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהַלְתּוֹ, הַאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ. אָבֵל
 מֵהוּ יִמְלַל, יִדְבֵר מִיבְעֵי לִיהּ. וְאִי תִימָא
 דְּאֶרְחִייהּ דְּקָרָא הָכִי הוּא, דְּהָא קָרָאִי אֵינּוּן
 הָכִי. לָא. דְּכֻלְהוּ לְאַחְזָא מְלָה קָא אֲתִיין.
 אוּף הָכָא, לְאַחְזָא מְלָה קָא אֲתִיא, מִי יִמְלַל
 (גְבוּרוֹת ה'), כְּדַכְתִּיב, (דְּבָרִים כג) וְקִטְפַת מְלִילַת.
 גְבוּרוֹת ה', בְּגִין דְּסַגִּיאִין אֵינּוּן, דְּהָא כָּל
 גְּזָרָא דְדִינָא, מִתְּמָן קָא אֲתִיא, וְעַל דָּא, מָאן
 אִיהוּ דִּיסְלַק וְיַעֲבֵר גְּזָרָה חָדָא, מֵאֵינּוּן

גְבוּרָאן דְּעֵבִיד קִדְשָא בְרִיךְ הוּא.

עוֹד, מִי יִמְלַל וְיִדְבֵר, הַכֹּל אַחַד.
 יִדְבֵר, שְׁהָרִי פְמָה וְכַמְּה גְבוּרוֹת
 הֵן שְׂאִין לְהֵם חֲשֻׁבוֹן, פְּמָה בְּעַלִּי
 דִּינִים, פְּמָה בְּעַלִּי מְגַנִּים, פְּמָה
 שׁוּמְרֵי הַחֲקִים, וְהַדְּבוּר לֹא יִכּוֹל
 לְדַבֵּר לְהֵם.

תּוּ, מִי יִמְלַל, וְיִדְבֵר, כִּלְאֵ חַד. יִדְבֵר, דְּהָא
 כְּמָה וְכַמְּה גְבוּרָאן אֵינּוּן, דְּלִית לֹון
 חֲשֻׁבָנָא, פְּמָה מְאָרִי דְדִינִין, פְּמָה מְאָרִי
 תְּרִיסִין, פְּמָה גְרִדִינִי נְמוּסִין, וּמְלוּלָא לָא
 יְכִיל לְמַלְלָא לֹון.

וּכְמָה יִדְעֵן, פְּלֵהוּ בְהַגְדָּה, דְּאִית בֵּיהּ רְזָא
 דְּחֲכַמְתָּא, דְּהָא בְּמְלוּלָא וּבְאֲמִירָה לָא
 יְכִיל לְמַלְלָא לֹון. לְמַנְדַּע לֹון, אָבֵל בְּהַגְדָּה
 יִדְעֵן, פְּמָה דְכְתִיב, (תְּהִלִּים קמ"ה) דוֹר לְדוֹר יִשְׁבַח
 מַעֲשֵׂיךָ וּגְבוּרָתֶיךָ יִגִּידוּ, בְּרָזָא דָּא יִדְעִין,
 אָבֵל גְבוּרָתֶךָ דְּהִיא גְבוּרָה תְּתָאָה, יִדְבֵרוּ,
 דְכְתִיב וּגְבוּרָתֶךָ יִדְבֵרוּ.
 יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהַלְתּוֹ, דְּסַגִּיאִין אֵינּוּן (נ"א דְרִיזו)
 דִּינִין, דְּאֲשַׁתְּמוּדְעֵן וּמִתְחַבְּרֵן
 בְּתַהֲלָה, וְכַמְּה חִילִין, וְכַמְּה מְשִׁירִין
 דְּמִתְחַבְּרֵן בְּהּ, כְּדַכְתִּיב, (אִיּוֹב כ"ה) הִישׁ מְסַפֵּר
 לְגִדּוּדֵיו, וְעַל דָּא, מָאן יְכִיל לְאַשְׁתַּמַּע כָּל
 תְּהַלְתּוֹ.

לְהַשְׁמִיעַ כָּל תְּהַלְתּוֹ?
 בָּא רָאָה, הַמְצָרִים כֻּלָּם הֵיוּ
 חֲכָמִים, וּמְצַד הַגְּבוּרָה יִצְאוּ,
 כְּמָה חִלּוֹת וְכַמְּה מַחְנוֹת וְכַמְּה
 דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת, עַד שְׁמַגִּיעִים
 לְדְרָגוֹת הַתְּחַתּוֹנוֹת, וְהַמְצָרִים
 הֵיוּ מְכַשְׁפִּים וְחֲכָמִים בְּהֵם,
 וְיִוֹדְעִים נִסְתָּרוֹת הָעוֹלָם,
 וְהַסְתַּפְּלוּ, שְׁהָרִי שְׁבוּזְמָן שְׁיַעֲקֹב
 קִים בְּעוֹלָם, אֵין עִם שְׁיַשְׁלֹט עַל

תָּא חֲזִי, מְצָרָאִי כְּלֵהוּ חֲכִימִין הוּוּ, וּמְסַטְרָא
 דְּגְבוּרָה קָא נְפָקִי, פְּמָה חִילִין וְכַמְּה
 מְשִׁירִין, וְכַמְּה דְרָגִין עַל דְּרָגִין, עַד דְּמָטוּ
 לְגַבֵּי דְרָגִין תְּתָאִין, וּמְצָרָאִי הוּוּ חֲרָשִׁין
 וְחֲכִימִין בְּהוּ, וְיִדְעִין סְתִימִין דְּעֵלְמָא, וְאַסְתַּפְּלוּ הָא, דְּבוּזְמָנָא דִּיעַקֹב

וְחֲכִימִין בְּהוּ, וְיִדְעִין סְתִימִין דְּעֵלְמָא, וְאַסְתַּפְּלוּ הָא, דְּבוּזְמָנָא דִּיעַקֹב

קנים בעלמא, לא אית עמא דשלטא על בניו, וידעו דהא ישתעבדו בהו בישראל זמנין סגיאין.

ביון דמית יעקב חדו, אסתפלון מה יהא בסופא, עד דמטו לגורן האטד, דאיהו גזרא דדינא שליטא, אט"ד בגימטריא יד, כמה דאת אמר, (שמות יד) וירא ישראל את היד הגדולה וגו', ביון דמטו לאתר דא, חמו גבוראן דנפקי מהאי אטד. אמאי אקרי אטד. אלא, מה אטד נפקי כובין להאי סטרא ולהאי סטרא, הכי נמי י"ד, נפקי מינה אצבעאן, להאי סטרא ולהאי סטרא, וכל אצבעא ואצבעא סליק בכמה גבוראן, בכמה דינין, ובכמה נמוסין, כדן ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד על פן קרא שמה אבל מצרים, ודאי אבל כבד זה למצרים, ולא לאחרא.

רבי שמעון פריש פרושתא. יתבו לגו מערתא. אמר חמינא דיומא דין ינפול ביתא במתא, ויעדרון תרי (בי) רומאי מקטרגין. אי אנא במתא לא ינפול ביתא. אהדרו לגו מערתא יתבו.

פתח רבי שמעון ואמר, (ישעיה י) צהלי קולך בת גלים וגו'. (דף רמט ע"ב) צהלי קולך, האי קרא לכנסת ישראל אתמר, בגין דאיהי משבחת ליה לקודשא בריה הוא, בקלא משבחה, ועל דא צהלי קולך. מהבא אוליפנא, פל מאן דבעי לשבחה לקדשא בריה הוא בקלא, בעיא ליה קלא נעימותא, דיערב לאחרינין דשמעין ליה, ואי לאו, לא יקום לארמא קלא.

תא חזי, ליואי דאתין מסטרא דא, דכתיב, ישוב מצבא העבודה וגו'. מאי טעמא, בגין דקליה (דרגיה, וא) נמיה,

בניו, וידעו שהרי ישתעבדו בישראל זמנים רבים.

ביון שיעקב מת, שמחו. הסתפלון מה יהיה בסוף, עד שהגיעו לגרן האטד, שהיא גזרת הדין השולט. אט"ד בגימטריא יד, כמו שנאמר (שמות יד) וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. ביון שהגיעו למקום זה, ראו הגבורות שיוצאות מהאטד הזה. ולמה נקרא אטד? אלא מה אטד יוצאים קוצים לצד זה ולצד זה, כף גם י"ד יוצאות ממנה אצבעות לצד זה ולצד זה, וכל אצבע ואצבע עולה בכמה גבורות, בכמה דינים, בכמה הנהגות, אז ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד על פן קרא שמה אבל מצרים, ודאי אבל כבד זה למצרים, ולא לאחר.

רבי שמעון פרש את הפרשה. יצאו מתוך המערה. אמר, ראיתי שיום זה יפל בית בעיר, ויעדרו שני [בני] רומאים מקטרגים. אם אני בעיר, לא יפל הבית. חזרו לתוך המערה וישבו.

פתח רבי שמעון ואמר, (ישעיה י) צהלי קולך בת גלים וגו'. צהלי קולך, פסוק זה נאמר לכנסת ישראל, משום שהיא משבחת את הקדוש ברוך הוא בקול משבח, ועל כף צהלי קולך. מכאן למדנו, פל מי שרוצה לשבח את הקדוש ברוך הוא בקול, צריך לו קול נעים שיערב לאחרים ששומעים אותו, ואם לא - לא יקום להרים קול.

בא ראה, לויים שבאו מצד זה, שפתיב (במדבר ח) ומפן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה. מה הטעם? משום שקולו [דרגתו, ואם] נמוך, ולא יערב לאזנים כשאר חבריו, אז

(במדבר ח) ומפן חמשים שנה, בגין דקליה (דרגיה, וא) נמיה,

מַעֲבִירִים מִצָּבָא הַעֲבוּדָה הַזֶּה
 [מהתלוי] שֶׁל מַעֲלָה, שְׁעוּמְדִים
 לְנִגּוֹן לְעֲבוּדָה הַזֶּה וְלִכְפֹּד אֶת
 הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כְּרֹאֵי.

הַחִילּוֹת שֶׁלמַעֲלָה, חִילּוֹת
 וּמַחֲנוֹת כְּנֶגֶד הַתַּחֲתוֹנִים, לְשַׁבַּח
 אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ וְלִזְמֹר לָהֶם,
 וּמִשּׁוּם כֶּף יָשׁוּב מִצָּבָא הַעֲבוּדָה.
 וּמִשּׁוּם שְׁפָנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִשְׁבַּחַת
 אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר
 הַפְּתוּב צִהְלֵי קוֹלְךָ בַת גְּלִים, בַּת
 הָאֲבוֹת.

עוֹד בַּת גְּלִים - הַעוֹלָם הַבָּא
 נִקְרָא גְּלִים, מִשּׁוּם שֶׁהַפֶּל עוֹמֵד
 בּוֹ, וְנִכְלָל בּוֹ תְּלֵי תְּלִים, וְיוֹצֵא
 מִמֶּנּוּ לִפְלֵי. עוֹד בַּת גְּלִים -
 כְּפֶתוּב (שִׁיר ד) גַּל נְעוּל, וְכָל אוֹתָם
 גְּלִים וּמַעֲנִינּוֹת, כָּלֶם יוֹצְאִים
 מִהַעוֹלָם הַבָּא, וּכְנִסֶּת יִשְׂרָאֵל
 הִיא בַת גְּלִים.

בֹּא רְאֵה, פְּסוּק זֶה קִשָּׁה.
 בַּתְּחִלָּה כְּתוּב צִהְלֵי קוֹלְךָ, שֶׁהוּא
 כְּדֵי לִזְמֹר וְלִהְרִים קוֹל, וְאַחַר כֶּף
 כְּתוּב הַקְּשִׁיבִי. אִם כֶּף, אִזּוֹ לְמָה
 צִהְלֵי קוֹלְךָ, כִּינּוֹן שֶׁכְּתוּב
 הַקְּשִׁיבִי? אֵלָּא צִהְלֵי כְּדֵי לְשַׁבַּח
 וְלִזְמֹר.

בֹּא רְאֵה, אִם יִשְׂרָאֵל מִתְחִילִים
 לְשַׁבַּח וְלִזְמֹר לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 אִזּוֹ כְּתוּב הַקְּשִׁיבִי, מָה הַטַּעַם?
 בְּשִׁבִיל שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִשְׁבַּחִים
 וּמְזַמְרִים בְּשִׁבִילָה לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, וְעַל זֶה כְּתוּב צִהְלֵי קוֹלְךָ,
 וְכְתוּב הַקְּשִׁיבִי.

רִישָׁה - מִשּׁוּם שֶׁבָּאָה מִצַּד
 הַגְּבוּרָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ל)
 לִישׁ גְּבוּר בְּבַהֲמָה. וְלִישָׁה זֹו
 גְּבוּרָה, לְשִׁבֵר כַּחוֹת וְחֻזְקִים.
 עֲנִיָּה עֲנִתוֹת - מִשּׁוּם שֶׁהִיא
 אֶסְפֵּק־לְרִיָּה שְׁלֵא מֵאִירָה (עֲלִיָּה),
 עֲנִיָּה וְדֵאֵי, אֵין לָהּ לְלִבְנָה אוֹר
 מִשָּׁל עֲצָמָה, אֵלָּא רַק מֵה שְׁנוֹתָן
 לָהּ הַשֵּׁמֶשׁ.

עֲנִתוֹת הוּא שְׂדָה, כְּפָר אַחַד,

וְלֹא יַעֲרֹב לְאוֹדְנִין, כְּשֶׁאֵר חֲבֵרוֹי, כְּדִין
 מַעֲבָרִין לִיָּה מֵהֵאֵי צָבָא הַעֲבוּדָה (מִתְחִילִין)
 דְּלַעֲיָלָא, דְּקִיָּימִין לְנִגְנָא לְגַבֵּי הַאי עֲבוּדָה,
 וְלִיקְרָא שְׁמָא קְדִישָׁא כְּדָקָא חֲזִי.

חִילִין לְעִילָא, חִילִין וּמִשְׁרִיין לְגַבֵּי תַתָּאי,
 לְשַׁבַּחָא שְׁמָא קְדִישָׁא, וְלִזְמָרָא לוֹן.
 וּבְגִינֵי כֶף יָשׁוּב מִצָּבָא הַעֲבוּדָה. וּבְגִין דְּכְנִסֶּת
 יִשְׂרָאֵל קָא מִשְׁבַּחָא לִיָּה לְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 אָמַר קְרָא, צִהְלֵי קוֹלְךָ בַת גְּלִים, בַּת אֲבָהֶן.
 תּוֹ, בַּת גְּלִים, עֲלָמָא דְאַתֵּי אֲקָרִי גְּלִים, בְּגִין
 דְּכָלָא קִיָּימָא בִּיָּה, וְאַתְּכִלִּיל בִּיָּה תְּלֵי
 תְּלִים, וְנִפְקָא מִנִּיָּה לְכָלָא. תּוֹ בַת גְּלִים,
 כְּדְכְתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) גַּל נְעוּל, וְכָל אֵינוֹן גְּלִים
 וּמִבוּעִין, כְּלָהוּ נִפְקִי מִעֲלָמָא דְאַתֵּי, וּכְנִסֶּת
 יִשְׂרָאֵל אִיָּה בַת גְּלִים.

תָּא חֲזִי, הַאי קְרָא קְשִׁיָּא, בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב
 צִהְלֵי קוֹלְךָ, דִּהוּא בְּגִין לְזַמְרָא וְלִאֲרָמָא
 קְלָא, וְלִבְתָּר כְּתִיב הַקְּשִׁיבִי. אִי הָכִי אֲמָאי
 צִהְלֵי קוֹלְךָ, כִּינּוֹן דְּכְתִיב הַקְּשִׁיבִי. אֵלָּא,
 צִהְלֵי, בְּגִין לְשַׁבַּחָא וְלִזְמָרָא.

תָּא חֲזִי, אִי יִשְׂרָאֵל שְׂרָאן לְשַׁבַּחָא וְלִזְמָרָא
 לְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּדִין כְּתִיב הַקְּשִׁיבִי,
 מָאי טַעַמָא, בְּגִין דִּישְׂרָאֵל אֵינוֹן מִשְׁבַּחָן
 וּמְזַמְרָן בְּגִינָה לְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא
 כְּתִיב צִהְלֵי קוֹלְךָ, וְכְתִיב הַקְּשִׁיבִי.

רִישָׁה, בְּגִין דְּאַתָּא מִסְטָרָא דְגְבוּרָה, כְּמָה
 דְּאַתָּ אָמַר, (מִשְׁלֵי ל) לִישׁ גְּבוּר בְּבַהֲמָה.

וְהֵאֵי לִישָׁה, גְבוּרָה, לְתַבְרָא חִילִין וְתוּקִפִּין.
 עֲנִיָּה עֲנִתוֹת, בְּגִין דְּאִיָּה אֶסְפֵּק־לְרִיָּא דְלֹא
 נִהָרָא (עֲלָה), עֲנִיָּה וְדֵאֵי, לִית לָהּ נִהוּרָא
 לְסִיָּהָרָא מִגְרָמָה, אֵלָּא מָה דְּהִיב לָהּ שְׁמִשָּׁא.
 עֲנִתוֹת אִיָּהוּ חֲקֵל, כְּפָר חַד, וְשְׁרִיין בִּיָּה
 כְּהִנֵּי מִסְכְּנֵי דְאַהֲדָרָן עַל פְּתַחֲתִין

וְשׁוֹרִים בּוֹ כַּהֲנִים עֲנִים
שְׂמַחְזָרִים עַל הַפְּתָחִים [של הַלְוִים],
וְאִין מִי שִׁישְׁגִיחַ בָּהֶם, מִשׁוּם
שֶׁכָּל אוֹתָם בְּנֵי אוֹתוֹ כָּפַר [קָלִים],
בְּזוּיִים הָיוּ בְּעֵינֵי הָעַם, וּבֵיתָם
יֹתֵר רִיק מִכָּל הָעַם, פָּרַט לְמָה
שְׁנוֹתָנִים לָהֶם, כְּמוֹ עֲנִים [קָלִים]
בְּזוּיֵי עַם. מִשׁוּם כִּף לְלַבְנָה אֵין
אוֹר מְשַׁל עֲצֻמָּה, אֲלֵא בְשַׁעָה
שְׂמַתְחַבֵּר עִמָּה הַשָּׁמֶשׁ הִיא
מְאִירָה.

בא רָאָה, שְׂכַתוֹב (מַלְכִים א-ב)
וּלְאַבְיָתֵר הַכֹּהֵן אָמַר הַמֶּלֶךְ
עֲנַתְתָּ לִּי עַל שְׂדִיךְ פִּי אִישׁ מוֹת
אֶתָּה. וְכִי עַל שֶׁהִזְמִין אֶת
אֲדוֹנֵיהוּ נִקְרָא אִישׁ מוֹת? אֲלֵא
מִשׁוּם שֶׁהִיָּה מִמְקוֹם עֲנֵי,
שֶׁנִּדְבָקָה בּוֹ הַלְבָנָה, שֶׁהִיא עֲנֵיהָ
עֲנַתוֹת.

וְאִם תֹּאמַר, (שם) וְכִי הִתְעַנִּית בְּכָל
אֲשֶׁר הִתְעַנְּהָ אָבִי, מִשׁוּם כִּף
צְדִיק שֶׁלֹּא הִרְגֵּ אֹתוֹ? אֲלֵא
אֲבִיָּתֵר, מִשׁוּם שֶׁהִיָּה מִמְקוֹם
עֲנֵי, זָכָה בּוֹ דָּוִד עַד שֶׁלֹּא עָלָה
לְמַלְכוּת, כְּשֶׁהִיָּה אוֹרֵב לוֹ
לְשֹׂאוֹל, וְהִיָּה דָרְכּוֹ כְּעֲנֵי, [ואַחֵר כִּף]
כְּמוֹ זֶה אֲבִיָּתֵר. וְלִזְמַן שֶׁשִּׁלַּט
שְׁלֹמֹה, עֲמָדָה הַלְבָנָה בְּשִׁלְמוֹת,
וְהִיָּתָה בְּחִדּוֹהָ שֶׁל עֶשֶׂר, שֶׁהַכֹּל
הָיָה לוֹ, לֹא זָכָה בְּאֲבִיָּתֵר.

וְדַאי שְׂדָה עֲנַתוֹת סוּד הַדְּבַר
הָיָה, וַיִּרְמֶיָה שְׁקָנָה אוֹתוֹ, הַכֹּל
הָיָה בְּשִׁבִיל לְרִשְׁתָּ סוּד עֲלִיוֹן.
בֹּא רָאָה, כְּשֶׁשׁוּלְטַת הַלְבָנָה,
הִיא נִקְרָאת שְׂדָה תְּפוּחִים.
כְּשֶׁהִיא בְּעֵנֵי, שְׂדָה עֲנַתוֹת.
מִשׁוּם כִּף תְּשַׁבַּח שְׁלֹמֹה
עוֹשֶׂה לָּהּ עֶשֶׂר וּשְׁלֹמוֹת.

כְּמוֹ שְׂדוּד, כָּל יָמָיו הִשְׁתַּדֵּל
לְעֲשׂוֹת לָהּ שְׁלֹמוֹת וּלְנַגֵּן מִיָּנֵי
זָמֵר לְזָמֵר וּלְשַׁבַּח לְמִטָּה,
וּכְשֶׁדוּד הִסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם,
הִשְׁאִיר אוֹתָהּ בְּשִׁלְמוֹת, וּשְׁלֹמֹה
לָקַח אוֹתָהּ בְּעֶשֶׂר, בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁהָיָה הַלְבָנָה יִצְאָה מִהָעֵנִי וְנִכְנְסָה לְעֶשֶׂר, שֶׁבְּעֶשֶׂר הָיָה שֶׁלַט עַל

(דְּלוּאֵי), וְלִית מָאן דִּישְׁגַּח בְּהוּ, בְּגִין דְּכָל אֵינוֹן
בְּנֵי הַהוּא כְּפָרָא (ס"א קְלִישִׁין), קְלִישִׁין הוּוּ
בְּעֵינֵיהוּ דְעֻמָּא, וּבֵיתֵיהוּ רִיקְנֵין וְתִיר מְכָל
עֻמָּא, בַּר מַה דִּזְהִבִין לוֹן, כְּמִסְכְּנֵי (ס"א קְלִישִׁין)
קְלִישִׁין דְעֻמָּא. בְּגִין כִּף, סִיְהָרָא לִית לָהּ
נְהוּרָא מְגֵרְמָה, אֲלֵא בְשַׁעָתָא דְאַתְחַבֵּר עִמָּה
שְׂמָשָׁא אֲתַנְהִיר.

תא חֲזִי, דְכַתִּיב, (מַלְכִים א ב) וּלְאַבְיָתֵר הַכֹּהֵן
אָמַר הַמֶּלֶךְ עֲנַתְתָּ לִּי עַל שְׂדִיךְ פִּי אִישׁ
מוֹת אֶתָּה. וְכִי עַל דִּזְמִין לִיָּה אֲדוֹנֵיהוּ, אִישׁ
מוֹת אֲקָרִי. אֲלֵא, בְּגִין דְהוּוּ מְאַתֵּר מְסַפְנָא,
דְּאִידְבַק בֵּיהּ סִיְהָרָא, דְּאִיָּה עֲנֵיהָ עֲנַתוֹת.

וְאִי תִימָא, (מַלְכִים א ב) וְכִי הִתְעַנִּית בְּכָל אֲשֶׁר
הִתְעַנְּהָ אָבִי, בְּגִינֵי כִף זָכָה דְלֹא קָטִיל
לִיָּה. אֲלֵא אֲבִיָּתֵר, בְּגִין דְהוּוּ מְאַתֵּר מְסַפְנָא,
זָכָה בֵּיהּ דָּוִד, עַד לֹא סָלִיק לְמַלְכוּו, כִּד הוּוּ
מְכַמָּאן לִיָּה שְׂאוֹל, וְהוּוּ אֲרַחוּי כְּמִסְפְּנָא,
(לְבָתֵר) אֲבִיָּתֵר כְּגוֹוֹנָא דָא, וּלְזִמְנָא דְשִׁלַּט
שְׁלֹמֹה, סִיְהָרָא קְיִימָא בְּאֲשִׁלְמוֹתָא, וְהוּוּ
בְּחִדּוֹתָא דְעֵתִירוּ, דְכָלָא הוּוּ לִיָּה, לֹא זָכָה
בֵּיהּ אֲבִיָּתֵר.

וְדַאי שְׂדָה עֲנַתוֹת, רְזָא דְמִלָּה הוּוּ, וַיִּרְמֶיָה
דְקָנֵי לִיָּה, כִּלָּא הוּוּ, בְּגִין לְאַחְסָנָא
רְזָא עֲלָאָה. תֹּא חֲזִי, כִּד שְׁלֹטָא סִיְהָרָא, שְׂדָה
תְּפוּחִים אֲקָרִי, כִּד אִיָּהוּ כְּמִסְכְּנֵו, שְׂדָה
עֲנַתוֹת. בְּגִינֵי כִף, תּוֹשְׁבַחְתָּא דְלְתַתָּא, עָבִיד
לִיָּה עֲתִירוּ, וּשְׁלִימוֹתָא.

בְּמָה דְדוּד, כָּל יוֹמוֹי אֲשַׁתְּדֵּל לְמַעְבַּד
שְׁלִימוֹ לָהּ, וּלְנַגֵּנָא זָמֵרִי, לְזָמֵרָא
וּלְשַׁבַּחָא לְתַתָּא. וְכִד דָּוִד אֲסַתְּלִיק מִעֲלָמָא,
שְׁבִיק לָהּ בְּשְׁלִימוֹ, וּשְׁלֹמֹה נָטַל לָהּ בְּעוֹתָרָא,
בְּשְׁלִימוֹתָא, דְּהָא סִיְהָרָא נְפָקָא מְמִסְכְּנֵו,
לָקַח אוֹתָהּ בְּעֶשֶׂר, בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁהָיָה הַלְבָנָה יִצְאָה מִהָעֵנִי וְנִכְנְסָה לְעֶשֶׂר, שֶׁבְּעֶשֶׂר הָיָה שֶׁלַט עַל

וְעָאלַת לְעוֹתָרָא, דְּבַהֲךָ עוֹתָרָא, שְׁלֹט עַל כָּל מַלְכֵי אֲרֵעָא.

וְעַל דָּא (מלכים א' ו') אִין כְּסָף לֹא נַחֲשֵׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה. אֲלֵא כֹּלָא דְהַב, וּבַהֲהוּא זְמַנָּא כְּתִיב, (איוב כח) וְעִפְרוֹת זָהָב לוֹ, דְּהָא עֶפְרָא דְלַעֲיִלָא, הָוּה מְסַתְּפַל בֵּיהּ שְׁמִשָּׂא, וּבְאַסְתְּפְלוֹתָא דְשְׁמִשָּׂא וְתוֹקְפִיהּ, עֶפְרָא עֶבֶיד וְאַסְגֵי דְהַב.

תָּא חֲזִי, מִטּוֹרֵי דְנִהֲרֵרוּ, דְתוֹקְפָא דְשְׁמִשָּׂא תַּמָּן, עֶפְרָא (דף רנ ע"א) דְאֲרֵעָא בִינֵי טּוֹרֵי, כְּלָהוּ עֶבְדֵי דְהַב, וְאַלְמָלָא חֲיוּן בִּישִׁין דְרַבִּיאוּ תַּמָּן, בְּגִי נִשָּׂא לֹא הוּוּ מְסַפְגֵי, בְּגִין דְתוֹקְפָא דְשְׁמִשָּׂא אֲסַגֵי דְהַב.

בְּגִין כֶּף, בִּיּוֹמוֹי דְשְׁלֹמֹה, אִין כְּסָף נַחֲשֵׁב לְמֵאוּמָה, דְּהָא תְּקִיפָא דְשְׁמִשָּׂא אֲסַתְּפַל בְּעֶפְרָא, וְאַסְגֵי לִיהּ דְהַב. וְעוּד דְּהָוּא עֶפְרָא, סְטָרָא דְדִינָא אִיהוּ. כִּד אֲסַתְּפַל בֵּיהּ שְׁמִשָּׂא, נָטַל תְּקִפָא וְאַתְרֵיבֵי דְהַבָּא. כִּיּוֹן דְאֲסַתְּפַל שְׁלֹמֹה בְּהּ, שִׁבַּח וְאַכְרִיז וְאָמַר, (קהלת א) הִכַּל הָיָה מִן הָעֶפְרָא וְגו'. וְעַל דָּא שְׁלֹמֹה לֹא אֲצִטְרִיף לְנַגְנָא כְּדוּד, אֲלֵא שִׁירְתָא דְאִיהוּ רַחֲמֵי דְעוֹתָרָא, דְּהָוּא נִהֲרֵרוּ וְרַחֲמֵוּ דְכָל תְּשַׁבְּחָן דְעֵלְמָא בֵּיהּ הוּוּ, תּוֹשַׁבְּחָתָא דְמִטְרוֹנִיתָא כִּד יִתְבָּא בְּכַרְסֵיִיא לְקַבְּלִיהּ דְמַלְכָא קְאָמַר.

בְּתִיב, (מלכים א' ו') וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלַם כְּאֲבָנִים, בְּגִין דְכֹלָא הָוּה דְהַב, וְעֶפְרָא אֲתַקְשֵׁר בְּשִׁמְאָלָא, בְּסְטָרָא דְרַחֲמֵוּ. כְּמָה דְאֵתָּ אָמַר, (שיר השירים ב) שְׁמֵאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי, וְשְׁמִשָּׂא אֲתַדְבֵק בְּהֶדְהָ, וְלֹא אֲתַעֲדֵי מִינָהּ.

שְׁרַמְה טַעְהָ בְּהָאֵי, דְּהָא חָמָא דְאֲתַקְרִיב סִיְהָרָא בְּשְׁמִשָּׂא, וַיִּמְנָא מְחַבְּקָא, וְשִׁמְאָלָא תַחַת רִישָׁא, כִּיּוֹן

כָּל מַלְכֵי הָאָרֶץ.

וְעַל זֶה, (שם ו') אִין כְּסָף [לא] נַחֲשֵׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה. אֲלֵא הַכֹּל זָהָב, שֶׁהַתְּרֻבָּה הַזֶּהָב, וּבְאֹתוֹ הַזְּמַן כְּתוּב (איוב כח) וְעִפְרוֹת זָהָב לוֹ, שֶׁהָרִי עֶפְרָא שְׁלֹמֹעֲלָה הָיָה מְסַתְּפַל בּוֹ הַשְּׁמֶשׁ, וּבְהַסְתְּפְלוֹת שֶׁל הַשְּׁמֶשׁ וְתַקְפּוֹ, הָעֶפְרָא נֶעֱשֶׂה וּמִתְרַבֶּה הַזָּהָב.

בֵּא רְאָה, מִן הַהָרִים שִׁכַח הַשְּׁמֶשׁ מֵאִיר שָׁם, עֶפְרָא הָאָרֶץ שְׁבִין הַהָרִים כְּלָם עוֹשִׂים זָהָב, וְאַלְמָלָא חֲיוֹת רַעוֹת שְׂרָבוֹת שָׁם, לֹא הָיוּ אֲנָשִׁים עֲנִיִּים, מִשּׁוּם שֶׁתְּקַף הַשְּׁמֶשׁ מְרַבֶּה אֶת הַזָּהָב. מִשּׁוּם כֶּף בִּימֵי שְׁלֹמֹה אִין כְּסָף נַחֲשֵׁב לְמֵאוּמָה, שֶׁהָרִי תְּקַף הַשְּׁמֶשׁ מְסַתְּפַל בְּעֶפְרָא וּמְרַבֶּה אֶת הַזָּהָב. וְעוּד, שְׁאֹתוֹ עֶפְרָא הוּא צִד הַדִּין. כְּשֶׁמְסַתְּפַל בּוֹ הַשְּׁמֶשׁ, נוֹטֵל תְּקַף וּמִתְרַבֶּה זָהָב. כִּיּוֹן שֶׁהַסְתְּפַל שְׁלֹמֹה בְּהּ, שִׁבַּח וְהַכְרִיז וְאָמַר, (קהלת א) הִכַּל הָיָה מִן הָעֶפְרָא וְגו'.

וְעַל זֶה שְׁלֹמֹה לֹא הֲצִטְרִיף לְנַגֵּן כְּמוֹ דוּד, אֲלֵא שִׁירָה שְׁהִיא אֲהַבָּה שֶׁל עֶשֶׂר, שְׁהִיא אוֹר וְאַהֲבָה שְׁכַל הַתְּשַׁבְּחוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הָיוּ בְּהּ, הַשִּׁבַּח שֶׁל הַגְּבִירָה כְּשִׁיּוֹשֶׁבֶת בַּכֶּסֶף כְּנֶגֶד הַמֶּלֶךְ הוּא אָמַר.

כְּתוּב (מלכים א' ו') וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלַם כְּאֲבָנִים, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל הָיָה זָהָב, וְהָעֶפְרָא נִקְשֵׁר בְּשִׁמְאָל בְּצִד הָאֲהֲבָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שיר ב) שְׁמֵאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי, וְהַשְּׁמֶשׁ נִדְבֵק עִמָּה וְלֹא זָז מִמֶּנָּה.

שְׁרַמְה טַעְהָ בְּזֶה, שֶׁהָרִי רְאָה שֶׁהַלְבָּנָה קָרְבָה לְשְׁמֶשׁ, וְהַזְּמַן מְחַבְּקָתָא, וְהַשְּׁמֵאל תַחַת הָרֵאשׁ. כִּיּוֹן שֶׁהַתְּקַרְבּוֹ זֶה לְזוֹ, אָמַר, הָרִי

התקרבו באחד, זמין מה פאן עושה, שהרי זמין אינה אלא פדי לקרב? פיון שקרבו זה בזה, למה צריך? מיד אין פסוף [לא] נחשב בימי שלמה.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה דחית את הזמין - חייך, אתה תצטרך לחסד בני אדם ולא תמצא. מיד סטה השמש מפנגד הלכנה, והלכנה התחילה להחשף, והיה שלמה מחזיר על הפתחים ואומר (קהלת א) אני קהלת, ולא היה מי שיעשה עמו חסד. מה הטעם? משום שדחה את הזמין ולא החשיב אותו, זהו שכתוב (מלכים א י) אין פסוף [לא] נחשב בימי שלמה למאומה.

ורבן כל המרבה תשבחות לקדוש-ברוך-הוא, מרבה שלום למעלה, משום כך (ישעיה י) הקשיבי לישה. כתוב (איוב ד) ליש אבד מבלי טרף וגו'. ליש - הינו ליש, פכתוב חק חקה. אבד - פכתוב (ישעיה כז) ובאו האבדים. מבלי טרף - משום שהיא בקשה [סבה] עליה לתת, פכתוב (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לבייתה.

ובני לביא יתפרדו - משום שכל החילים, פשהיא נותנת להם טרף, פלם מתחברים פאחד ויונקים פאחד. וכשהיא יושבת מבלי טרף, שהגלות גורם, ודאי בני לביא יתפרדו, פלם נפרדים לכמה צדדים ודרכים פדי למצא לעשות דין. ולכן פשהקרפן נעשה, הפל מתקנים ומתקרבים פאחד, פמו שאמרנו. עכשו שקרפן לא נעשה, ודאי שבני לביא יתפרדו, ומשום כך אין לנו יום שלא נמצא בו דין, שהרי לא מתעוררים עליונים ותחתונים בשלמות עליונה פמו שאמרנו.

בשלימו עלאה כדקאמרן.

דאתקריבו דא בדא, אומר, הא אתקריבו פחדא, זמינא מה הכא. דהא זמינא לאו איהו אלא בגין לקרבא, פיון דאתקריבו דא בדא למאי אצטריך, מיד אין פסוף לא נחשב בימי שלמה.

אמר ליה קדשא בריך הוא, אנת דחית זמינא, חייך, אנת תצטרך לחסד בני נשא, ולא תשפח. מיד סטא שמשא מלקבל סיהרא, וסיהרא שריא לאתחשכא, והיה שלמה מהדר על פתחין, ואמר, (קהלת א) אני קהלת, ולא הוה מאן דיעביד עמיה חסד, מאי טעמא, בגין דדחה זמינא, ולא חשיב ליה. הדא הוא דכתיב, (מלכים א י) אין פסוף לא נחשב בימי שלמה למאומה.

וער דא, פל דאסגי תשבחן לגבי קדשא בריך הוא, אסגי שלמא לעילא, בגיני כך הקשיבי לישה. פתיב, (איוב ו) ליש אבד מבלי טרף וגו', ליש הינו ליש, פדכתיב, חק חקה. אבד, פדכתיב, (ישעיה כז) ובאו האובדים. מבלי טרף, בגין, דאיהי תבעה (ב"א עליה) עליה למיהב, פדכתיב, (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לבייתה.

ובני לביא יתפרדו. בגין דכלהו חיילין, פד איהי יהיבת להון טרף, פלהו מתחברן פחד, וינקין פחד. וכד איהי יתבא מבלי טרף, דגרם גלותא, ודאי בני לביא יתפרדו, מתפרשן פלהו לכמה סטרין וארחין, בגין לאשפחא למעבד דינא. ועל דא, בזמנא דקרפנא אתעביד, פלא מתתקנן, ומתקריבין פחדא כדקאמרן. השתא דקרפנא לא אתעביד, ודאי בני לביא יתפרדו, ובגיני כך, לית לן יום דלא אשתפח ביה דינא, דהא לא מתערין עלאין ותתאין כדקאמרן.

בא ראה, עכשו תפלת האדם מעוררת שלמות למעלה ולמטה, ובברכה שמברך את הקדוש ברוך הוא מתברכים עליונים ותחתונים, ולכן בתפלה של ישראל מתברכים העולמות. מי שמברך את הקדוש ברוך הוא - יתברך. מי שלא מברך את הקדוש ברוך הוא - לא מתברך. זהו שפתיב (שמואל א ב) פי מכבדי אכבד ובני יקלו.

רב המנונא סבא, פסא דברכתא לא יהיב ליה לבר נש אחרא לברכא, (דבעי לאתנמלא) אלא איהו אקדים ונטיל ליה (בימינא ובשמאלא) בתרי ידוי ומברך. והא אמרן, דבעי לנטלא ליה בימינא (ס"א ולא בשמאלא) ובשמאלא, ואף על גב דכלא אתערו ביה, שפיר הוא.

אבר פסא דברכה הכי אצטרף כוס, דכתיב, (תהלים קטז) כוס ישועות אשא, דהא בהאי כוס, אתנגידו ברכאן מאינון ישועות דלעילא, והוא נטיל לון, וכניש לון לגביה, ותמן אתנטיר (לון) חמרא עלאה ואתפניש בההוא כוס. ובעינן לברכא ליה בימינא, (ס"א ובשמאלא) ולא בשמאלא, וחמרא דאיהו בהאי כוס פניש, דיתברכון כחדא, ובעינן לברכא פתורא, דלא תהא ריקניא מנהמא וחמרא, פלא (חד) כחדא.

תא חזי, פנסת ישראל, כוס של ברכה אקרי, וכיון דאיהו כוס של ברכה, בעינן ימינא ושמאלא (ובעי) לנטלא ליה, וההוא כוס אתייהיב בין ימינא (דף ת ע"ב) ושמאלא, ובעי דאתמלייא חמרא, בגין חמרא דאורייתא, דאיהו נפיק מעלמא דאתי. ותא חזי, כוס של ברכה, (הכא) בהאי אתגליין מלין עלאין, הכא דאנן במערתא, אימא הכא אתגלייא רזא דרתיכא

בא ראה, כוס של ברכה, ופאן בזה התגלו דברים עליונים פאן שאנו במערה, אומר פאן נתגלה סוד המרפכה הקדושה, כוס של ברכה צריך לקבלה בגימין

תא חזי, השתא צלותא דבר נש, אתער שלימו לעילא ותתא, ובברכתא דבריה לקדשא בריך הוא, מתברכין עלאין ותתאין. ועל דא בצלותא דישראל מתברכאן עלמין. מאן דמברך ליה לקדשא בריך הוא, יתברך. מאן דלא בריך לקדשא בריך הוא, לא יתברך. הדא הוא דכתיב, (שמואל א ב) פי מכבדי אכבד ובני יקלו.

רב המנונא סבא, פסא דברכתא לא יהיב ליה לבר נש אחרא לברכא, (דבעי לאתנמלא) אלא איהו אקדים ונטיל ליה (בימינא ובשמאלא) בתרי ידוי ומברך. והא אמרן, דבעי לנטלא ליה בימינא (ס"א ולא בשמאלא) ובשמאלא, ואף על גב דכלא אתערו ביה, שפיר הוא.

אבר פסא דברכה הכי אצטרף כוס, דכתיב, (תהלים קטז) כוס ישועות אשא, דהא בהאי כוס, אתנגידו ברכאן מאינון ישועות דלעילא, והוא נטיל לון, וכניש לון לגביה, ותמן אתנטיר (לון) חמרא עלאה ואתפניש בההוא כוס. ובעינן לברכא ליה בימינא, (ס"א ובשמאלא) ולא בשמאלא, וחמרא דאיהו בהאי כוס פניש, דיתברכון כחדא, ובעינן לברכא פתורא, דלא תהא ריקניא מנהמא וחמרא, פלא (חד) כחדא.

תא חזי, פנסת ישראל, כוס של ברכה אקרי, וכיון דאיהו כוס של ברכה, בעינן ימינא ושמאלא (ובעי) לנטלא ליה, וההוא כוס אתייהיב בין ימינא (דף ת ע"ב) ושמאלא, ובעי דאתמלייא חמרא, בגין חמרא דאורייתא, דאיהו נפיק מעלמא דאתי. ותא חזי, כוס של ברכה, (הכא) בהאי אתגליין מלין עלאין, הכא דאנן במערתא, אימא הכא אתגלייא רזא דרתיכא

ובשמאל, זה צפון ודרום, וכוס של ברכה שיהיה נוטל ברכה מהם.

מי זו כוס של ברכה? זו (שיר א) מטתו של שלמה, שצריך שתתן בין צפון ודרום, וצריך להניחה בימין, והגוף שיתתקן עמהם, וישגיח באותה כוס של ברכה לברך אותה בארבע ברכות, משום שכתוב (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בה וגו'. נמצא בכוס של ברכה סוד האמונה, צפון ודרום ומזרח ומערב, הרי מרפכה קדושה פראוי לו.

ושלחן בלחם, כדי שיתברך אותו לחם שלמטה ויתברך לחם עני, ויהיה לחם ענג, והרי בארנו. וימצא שכנסת ישראל מתברכת בארבעת צדדי העולם, למעלה ולמטה, למעלה [באותו לחם של ברכה]. וכוס של ברכה, לחבר דוד המלך באבות, ויתברך למטה, שיתברך [והשלחן בלחם משום שיתברך מכל הצדדים, מלמעלה ומלמטה למעלה בסוד כוס של ברכה, שיתברך דוד המלך באבות ויתברך למטה, שיתברך לחם עני ויהיה לחם ענג, והרי בארנו. ויתברך] שלחנו של האדם, שימצא בו מזון תמיד.

קמו כלם ונשקו ידו. אמרו, ברוך הרחמן שנכנסנו לכאן ושמענו דברים אלו. יצאו מן המערה והלכו. כשנכנסו לעיר, ראו קבוצת אנשים שמתו, שנפל עליהם בית. ישבו, וראו שסופדים לאותם שמתו עם אותם הרומאים.

פתח רבי שמעון ואמר, ויבאו עד גרן האטד, מה זה גרן האטד? אלא כאן רמוז שלטון מצרים שיעבר. גרן האטד - זה ממנה השלטון של מצרים שיעבר מלפני שלטון ישראל, שהרי ראו [גרן], כמו שנאמר (מלכים א-ב) מלכשים בגדים בגרן.

קדישא. כוס של ברכה בעי לקבלא ליה בימינא ושמאלא, דא צפון ודרום, וכוס של ברכה דיהא נוטיל ברכה מנייהו.

מאן כוס של ברכה, דא מטתו של שלמה, דבעינן דאתייהב בין צפון לדרום, ובעי לאנחא לה בימינא, וגופא דיתתקן בהדייהו, וישגח ביה בההוא כוס, לברכא ליה בארבע ברכאן, בגין דכתיב, (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בה וגו'. אשתפח בכוס של ברכה, רזא דמהימנותא, צפון ודרום ומזרח ומערב, הא רתיכא קדישא כדקא חזי ליה.

ופתורא בנהמא, בגין דיתברכא ההוא לחם דלתתא, ויתברך לחם עוני, ויהא לחם פנג, והא אוקימנא. וישתפח דכנסת ישראל מתברכא בארבע סטרי עלמא, לעילא ותתא לעילא (בההוא נהמא של ברכה). וכוס של ברכה, לאתחברא דוד מלכא באבון, ויתברך לתתא, דיתברך (נ"א ופתורא בנהמא בגין דיתברך מכל סטרי מעילא ומתתא לעילא ברזא רכוס של ברכה לאתחברא דוד מלכא באבון ויתברך לתתא דיתברך לחם עוני ויהא לחם פנג והא אוקימיה ויתברך) פתורא דבר נש, לאשתפחא ביה מזונא תדיר. קמו כלהו ונשקו ידוי, אמרו בריך רחמנא דאעילנא הכא, ושמענא מלין אלין. נפקו מן מערתא ואזלו, פד עאלו במקתא, חמו עיטרא דבני נשא דמיתו, הנפל ביתא עליהו, יתבו וחמו דקא ספדי לאינון דמיתו, עם אינון רומאי.

פתח רבי שמעון ואמר ויבאו עד גרן האטד, מאן גרן האטד. אלא, הכא אתרמיז שלטנותא דמצראי דאתעדי. גרן האטד, דא ממנא שולטנא דמצראי, דאתעדי מקמי שולטנותא דישראל, דהא חמו (גירוי).

ועל זה ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד וגו'.

ע"פ פן קרא שמה אבל מצרים עד היום הזה, שודאי היה ממצרים. אף פאן לא של יהודים הם אלה בוכים, אף על גב שמתו בו יהודים, ואלה יהודים, שאלמלא היו יהודים לא מתו, וכיון שמתו, הקדוש ברוך הוא מכפר על עוונותיהם.

אמר רבי שמעון, בא ראה, שיעקב, אף על גב שיצאה נשמתו במצרים, לא יצאה ברשות אחרת, מה הטעם? כמו שנתבאר, מיום שנברא העולם לא היתה מטה שלמה כמו מטתו של יעקב. בשעה שהיה עולה מן העולם, נשמתו מיד נקשרה למקומה, והרי בארנו.

בא ראה, פשהיה יעקב נכנס למערה, נמצאו במערה כל הריחות של גן עדן, והמערה העלתה אור, ונר אחד דולק. וכשנכנסו האבות ליעקב למצרים להמצא עמו, עלה אור הנר. כיון שנכנס יעקב למערה, חזר הנר למקומו, ואז השתלמה המערה מפל מה שצריך.

ועד ימי העולם לא קבלה המערה איש אחר ולא תקבל, ונשמות שזוכות עוברות לפניהם בבית המערה, כדי שיתעוררו ויראו את הנרע שהשאירו בעולם, וישמחו לפני הקדוש ברוך הוא. אמר רבי אבא, חניטה של יעקב מה היא? אמר לו, לך שאל את הרופא.

בא ראה, פתוב ויצו יוסף את עבדיו את הרפאים לחנט את אביו ויחנטו הרפאים את ישראל. התעלה על דעתך שחניטה זו היתה כמו של שאר בני אדם? אם

פמא דאת אמר, (מלכים א כב) מלוכשים בגדים בגון. ועל דא ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד וגו'.

ע"פ פן קרא שמה אבל מצרים עד היום הזה, דודאי ממצרים הוה, אוף הכא לאו דיודאי ניהו אלין בכיין, אף על גב דמיתו ביה יודאי, ואלין יודאי, אלמלא הוו יודאי, לא מיתו, וכיון דמיתו, קדשא בריך הוא מכפר חוביהו.

אמר רבי שמעון תא חזי, דיעקב אף על גב דנפקת נשמתיה במצרים, לאו ברשותא אחרא נפקת. מאי טעמא, פמה דאתמר, דלא הוה מיומא דאתברי עלמא ערסא שלימתא כההוא ערסא דיעקב. בשעתא דהוה סליק מעלמא נשמתיה, מיד אתקשר באתריה, והא אוקימנא.

תא חזי, פד הוה עאל יעקב במערתא, פל ריחין דגנתא דעדן אשתפח במערתא, ומערתא סלקא נהורא, ושרגא חד דליק. וכד עאלו אבהן לגבי דיעקב למצרים, לאשתפחא עמיה, אסתלק נהורא דשרגא. כיון דעאל יעקב במערתא, הדרא שרגא לאתריה, פדין אשתלים מערתא מפל מה דאצטריך.

ועד יומי עלמא, לא קבילת מערתא בר נש אחרא, ולא תקבל. ונשמתין דזכאן אעברן מקמייהו בבי מערתא, בגין דיתערוז, וחקיין זרעא דשבקו בעלמא, ויחידו קמי קדשא בריך הוא. אמר רבי אבא, חניטה דיעקב מאי איהו, אמר ליה, זיל שאיל לאסיא.

תא חזי, פתיב ויצו יוסף את עבדיו את הרפאים לחנוט את אביו ויחנטו הרפאים את ישראל, סלקא דעתך פשאר בני נשא הוה

תאמר שבשכיל הדרוך הוא שעשו,
הרי פתוב וימת יוסף בן וגו'
ויישם בארון במצרים, הרי לא
הלכו עמו בדרך, שהרי שם נקבר,
וכתוב ויחנטו אתו?

אלא הם דרכי המלכים, כדי
להעמיד את גופם חונטים אותם
בשמן משחה, עליון על כל
השמים, מערב בכשמים,
ושואבים אותו לגוף יום אחר יום
באותו שמן טוב ארבעים יום,
שכתוב וימלאו לו ארבעים יום פי
בן ימלאו ימי החנטים. אחר שזה
השלם, עומד הגוף שלם זמן רב.
משום שכל אותה ארץ פנען וארץ
מצרים מכלות ומרקיבות את
הגוף בזמן קצר מכל שאר
הארצות, ובשכיל לקיים את הגוף
עושים את זה, ועושים חניטה זו
מבפנים ומבחוץ. מתוך ששמים
אותו שמן על הטבור, הוא נשאב
לפנים מן הטבור, ונשאב למעיו,
ומעמיד את הגוף מבפנים
ומבחוץ זמן רב.

ויעקב כך היה בקיום הגוף, וכך
צריך, שגוף האבות הוא, והיה
בקיום בגוף ונפש. כמו זה ליוסף
שהוא דגמת הגוף, והוא בקיום
של גוף ונפש. בקיום הגוף,
שכתוב ויחנטו אתו. ובקיום
הנפש, שכתוב ויישם בארון
במצרים.

ושנינו, לשם מה שני יודיים?
אלא יוסף שמר את הברית למטה,
ושמרו אותה הברית שלמעלה.
כשהסתלק מהעולם, הושם בשני
ארונות, [מקום] בארון למטה
ובארון למעלה. ארון שלמעלה
מהו? אלא, כמו שנאמר (יהושע א)

הנה ארון הברית אדון כל הארץ,
שארון שלמעלה נקרא ארון

חניטא דא. אי תימא בגין אורחא הוא
דעבדו, הא כתיב וימת יוסף בן וגו' ויישם
בארון במצרים, הא לא אזלו עמיה בארחה,
דהא תמן אתקבר, וכתוב ויחנטו אותו.

אלא, ארחה דמלכין אינון, בגין לקיימא
גופייהו, חנטי לון במשח רבות,
עלאה על כל משחין, מעורב בבוסמין,
ושאיב ליה בגופא יומא בתר יומא בההוא
משחא טבא, ארבעין יומין. דכתיב, וימלאו
לו ארבעים יום פי בן ימלאו ימי החנטים.
בתר דאשתלים דא, קיימא גופא שלים
זמנין סגיאין.

בגין דכל ההוא ארעא דכנען, וארעא
דמצרים, מכלה גופא ומרקב ליה (ד)
חנע"א) לזמן זעיר מפל שאר ארעא, ובגין
לקיימא גופא עבדי דא, ועבדי חניטא דא
מגו ומברא. מגו דשוין ההוא משחא על
טבורא, והוא עאל בטבורא לגו ואשתאיב
במעוי, וקאים ליה לגופא מגו ומברא
לזמנין סגיאין.

ויעקב הכי הוה בקיומא דגופא, והכי
אצטריך. דגופא דאבהן איהו, והוה
בקיומא בגופא ונפשא. פגוונא דא ליוסף,
דאיהו דוגמא דגופא, ובקיומא דגופא
ונפשא הוא. בקיומא דגופא, דכתיב ויחנטו
אותו, בקיומא דנפשא, דכתיב ויישם בארון
במצרים.

ותנינן תרי יודיים אמאי. אלא, יוסף נטר
ליה ברית לתתא, ונטיר ליה ברית
דלעילא, אסתלק מעלמא, אתשוי בתרי
ארוני, (אתר) בארון לתתא ובארון לעילא.

ארון דלעילא מאן איהו. אלא, כמה דאת אמר, (יהושע ו) הנה ארון הברית

הַבְּרִית, שְׁהָרִי לֹא יוֹרֵשׁ אוֹתוֹ
אֶלָּא מִי שֶׁשָּׁמַר בְּרִית, וּמִשּׁוֹם
שִׁיּוֹסֵף שָׁמַר אֶת הַבְּרִית, הוֹשֵׁם
בְּשָׁנֵי אַרְוֹנוֹת.

וַיִּישָׂם בְּאֶרֶץ בְּמִצְרַיִם, כִּף זֶה
וַדְּאִי. וְהַפְּסוּק מִזְכִּיחַ סוּד אַחֵר,
שָׂאֵף עַל גֹּב שְׂיִצְאָה נִשְׁמָתוֹ
בְּרִשּׁוֹת אַחֲרָת, נִקְשֶׁר בְּשָׂכִינָה.
זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּישָׂם בְּאֶרֶץ,
לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, מִשּׁוֹם שְׁהָיָה
צְדִיק, שְׁכָל צְדִיק יוֹרֵשׁ אֶרֶץ
הַקְּדוּשָׁה הַעֲלִיּוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
וְעַמּוּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ
אֶרֶץ נֶצֶר מְטַעֵי מַעֲשֵׂה יָדֵי
לְהַתְּפָאֵר. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן
וְאָמֵן.

כְּרִיק סֵפֶר בְּרֵאשִׁית

אֶדוֹן כָּל הָאָרֶץ, דְּאֶרֶץ דְּלֵעִילָא אֶרֶץ הַבְּרִית
אֶקְרִי, דְּהָא לָא יָרִית לִיָּה אֶלָּא מָאן דְּנָטַר
בְּרִית, וּבְגִין דִּיוֹסֵף נָטַר לִיָּה לְבְרִית, אֶתְשׁוּי
בְּתַרֵי אַרְוִי.

וַיִּישָׂם בְּאֶרֶץ בְּמִצְרַיִם, הָכִי הוּא וַדְּאִי. וְקֵרָא
אוֹכַח רְזָא אַחֲרָא, דְּאָף עַל גֹּב דְּנִפְקַת
נִשְׁמָתִיה בְּרִשּׁוֹ אַחֲרָא, אֶתְקַשֶׁר בְּשָׂכִינָתָא.
הָדָא הוּא דְכָתִיב, וַיִּישָׂם בְּאֶרֶץ, לְעִילָא
וּלְתַתָּא, בְּגִין דְּהָיָה צְדִיק. דְּכָל צְדִיק יָרִית
אַרְעָא קְדִישָׁא עַלְאָה, כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (ישעיה ס)
וְעַמּוּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נֶצֶר
מְטַעֵי מַעֲשֵׂה יָדֵי לְהַתְּפָאֵר. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם
אָמֵן וְאָמֵן:

סְלִיק סֵפֶר בְּרֵאשִׁית

השלמה מההשמטות (בין סימן מד - מה כולו מראה מקומות תמצאהו בסוף הספר)

תוספתא אמר ליה רבי אלעאי השייך לרף נ"ב ע"ב שורה ל"ב דרבי שמעון הוה יתיב תמצא בחלק השלישי דף קס"ב
ע"ב

והאדם ידע וכו' וכו' לא אשתמודע עד מאמר ותוסף ללדת השייך לרף נ"ד ע"א קודם מאמר והאדם ידע וכו' תמצא
בתקונים תקון ס"ט מרף קי"ד ע"א עד קי"ז ע"ב.

מן ותוסף ללדת עם המאמרים הנמשכים אחריו עד מאמר ותוסף וכו' תא חזי הכל הלא בתקון הנוכר לעיל מרף
ק"ג ע"א עד קי"ד ע"ב.

מן ותוסף וכו' תא חזי הכל הנוכר לעיל עם מאמרים אחרים עד זה ספר תולדות אדם שם מרף קי"ז ע"א עד קי"ח ע"ב.
מן זה ספר הנוכר לעיל עד תיבות בשערא בנוונין דשערא וכו' סוף תקון ע' בהגהה דף קל"ו ע"ב (עד כאן מההשמטות)

הדרן לסיום ספר בראשית מספר הזהר

הדרן עלך ספר בראשית מספר הזהר. והדרן עלן. דעתן עלך ספר בראשית מספר הזהר. ודעתך עלן. לא נתנשי מנד ספר בראשית מספר הזהר. ולא תתנשי מנן. לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי: (ב"ב)

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית ישראל. ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו, וצאצאי עמך בית ישראל. כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה. מאויבי תחכמי מצותך, כי לעולם היא לי. יהי לבי תמים בחקך למען לא אבוש. לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתי. ברוך אתה יי למדני חקך. אמן אמן אמן סלה ועד. מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משכימים והם משכימים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים, הם רצים לבאר שחת, ואנו רצים לחיי העולם הבא, שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך.

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, בשם שעורתי לסים ספר בראשית. כד תעזרני להתחיל ספרים אחרים ולסייםם. ללמד וללמד מתוך הרחבה. לשמר ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. וזכות כל התנאים (והנביאים) ותלמידי חכמים הנזכרים בספר תקוני הזהר, יעמד לי ולזרעי ולזרע זרעי, שלא תמוש התורה הקדושה מפי ומפי זרעי וזרע זרעי מעתה ועד עולם. ויקים בנו מקרא שכתוב, בהתהלכך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך, והקיצות היא תשיחך. כי כי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים. אךך ימים בימינה, עושר וכבוד בשמאלה. יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום.

יתגדל ויתקדש שמה רבא. (א"א) בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא. ולאחיא מתיא. ולאסקא יתהון לחיי עלמא, ולמבני קרתא דירושלם. ולשכללא הכליה בגוה. ולמעקר פולחנא נוכראה מארעה. ולאכתא פולחנא דשמיא לאתריה. וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה. ויצמח פורקניה ויקרב משיחיה. (א"א) בחיובון וביומיוון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב. ואמרו אמן: (א"א) יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמה דקדשא בריך הוא. לעלא מן כל ברכתא ושירתא תשבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא. ואמרו אמן: (א"א) לעילא מן כל ברכתא. שירתא. תשבחתא ונחמתא. דאמירן בעלמא ואמרו אמן. (א"א) על ישראל ועל רבנן ועל תלמידיהון ועל כל תלמידי ולהון חנא וחסדא ורחמי. מן קדם מארי שמיא וארעא ואמרו אמן. (א"א) יהא שלמא רבא מן שמיא. תיים ושבע וישועה ונחמה ושיובא ורפואה וגאלה וסליחה וכפרה ורוח והצללה. לנו ולכל עמו ישראל ואמרו אמן. (א"א) עושה שלום במרומו. הוא ברחמינו יעשה שלום עלינו. ועל כל עמו ישראל ואמרו אמן. (א"א)

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרָיִמָּה אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ
בָּאוּ (שמות א) וְהַמְשַׁפְּלִים יִזְהָרוּ
כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ וּמִצְדִּיקֵי הַרְבִּיבִים
פְּכוּכָבִים לְעוֹלָם וְעַד (דניאל יב).

וְהַמְשַׁפְּלִים - אֵלֹהֵי הַמֶּלֶךְ
שֶׁמִּסְתַּפְּלִים בְּסוּד הַחֲכָמָה [נ"א
יִזְהָרוּ, שְׁנוּצִים בְּסוּד הַחֲכָמָה]. יִזְהָרוּ -
מְאִירִים וְנוֹצְצִים בְּזֵיו הַחֲכָמָה
הַעֲלִיּוֹנָה. כְּזֹהֵר - אֹרֶךְ וְהַתְנוּצָצוֹת
שֶׁמְאִיר שְׂיוּצָא מֵעֵדֶן. וְזֶה סוּד
נִסְתָּר שֶׁנִּקְרָא הַרְקִיעַ, בּוֹ עוֹמְדִים
כּוֹכָבִים וּמְזוֹלוֹת, שֶׁמֶשׁ וּלְבָנָה,
וְכָל אוֹתָם מְאֹרוֹת שֶׁל אֹרֶךְ.

וְזֶה הַרְקִיעַ הַזֶּה מְאִיר בְּאֹרֶךְ עַל
הַגֶּן. וְעַץ הַחַיִּים עוֹמֵד בְּאֲמֻצֵּעַ
הַגֶּן, שֶׁעֲנָפוּי מְכֻסִּים (עליה) (על) כָּל
אוֹתָם דְּיוֹקְנָאוֹת וְעֻצִּים וּבְשָׂמִים
שֶׁבָּגַן בְּכֻלָּם כְּשָׂרִים. וּמִסְתוֹפְפִים
תַּחְתּוֹי כָּל חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, וְכָל צִפְרֵי
הַשָּׁמַיִם דְּרִים תַּחַת אוֹתָם
הַעֲנָפִים.

וְזֶה פְּרֵי הָאֵילָן נוֹתֵן חַיִּים לְכָל,
קִיּוּמוֹ לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.
הַצֵּד הָאֲחֵר אֵינוֹ שְׂרוּי בּוֹ, אֲלֵא
רַק צֵד הַקְּדוּשָׁה. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל
אֵלֹהֵי שְׁטוּעָמִים מִמֶּנּוּ, הֵם
עוֹמְדִים לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.
אֵלֶּה נִקְרָאִים מְשַׁפְּלִים וְצְדִיקִים
וְזוֹכִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְחַיִּים לְעוֹלָם
הַבָּא.

וְזֶה הָעֵץ הַזֶּה זְקוּף לְמַעְלָה
לְמַעְלָה. חֲמֵשׁ מְאוֹת פְּרָסוֹת
הַלוֹכוֹ, הוּא שְׂשִׁים רַבּוּא
בְּהַתְפַּשְׁטוֹתוֹ. בְּעֵץ הַזֶּה קִנְּסָה זֶה־
אֶחָד שֶׁכָּל הַגִּנּוּיִם קִנְּסָה בּוֹ הֵם
גִּנּוּיִם שְׂעוּלִים וְיוֹרְדִים, לֹא
מִתְיָשְׁבִים בְּמָקוֹם אֲחֵר פְּרִט
לְאוֹתוֹ הָאֵילָן.

בְּשִׂוּצָאִים מִמֶּנּוּ לְהִרְאוֹת בְּתוֹךְ
זֶה־שֶׁלֹּא מְאִיר, מִתְיָשְׁבִים וְלֹא
מִתְיָשְׁבִים, עוֹמְדִים וְלֹא עוֹמְדִים,

(דף ב ע"א)

פְּרִשְׁת שְׁמוֹת

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִמָּה
אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ (שמות א),

וְהַמְשַׁפְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ וּמִצְדִּיקֵי
הַרְבִּיבִים פְּכוּכָבִים לְעוֹלָם וְעַד (דניאל י"ב).

וְהַמְשַׁפְּלִים: אֵלֵין אֵינוֹן דְּמִסְתַּפְּלֵי בְּרִזָּא
דְּחֲכָמְתָא. (נ"א יִזְהָרוּ דְּנֻצִין בְּרִזָּא דְּחֲכָמְתָא) יִזְהָרוּ:

נְהַרִין, וְנֻצִין בְּרִזָּא דְּחֲכָמְתָא עֲלָאָה.
כְּזֹהֵר: נְהַרִין וְנֻצִין דְּנְהַרָא דְּנִפִיק מֵעֵדֶן.
וְדָא אִיהוּ רִזָּא סְתִימָא, דְּאֶקְרִי רְקִיעַ. בִּיה
קִיּוּמִין כּוֹכְבֵיָא וּמְזֵלֵי שְׁמָשָׁא וְסִיְהָרָא,
וְכָל אֵינוֹן כּוֹכְבֵיָא דְּנְהַרָא.

וְזֶה דְּהָאֵי רְקִיעַ נְהַרִין בְּנְהַרִין עַל גְּנֻתָא.
וְאֵילָנָא דְּחַיִּי קִיּוּם בְּמֻצִיעוֹת גְּנֻתָא.

דְּעֲנָפוּי חֲפִיָין (ד"א עליה) (נ"א על) כָּל אֵינוֹן
דְּיוֹקְנִין וְאֵילָנִין וּבּוֹסְמִין דְּבְּגֻנְתָּא, בְּמֵאֲנִין
דְּכְשָׂרָן. וּמִטְלָלִין תַּחְתּוֹתֶיהָ כָּל חַיּוֹת בְּרָא.
וְכָל צִפְרֵי שְׂמָיָא יְדוּרוֹן תַּחְתּוֹת אֵינוֹן
עֲנָפִין.

וְזֶה אֵיבָא דְּאֵילָנָא, יְהִיב חַיִּין לְכָלֵא.
קִיּוּמִיָּה לְעֵלָם וְלְעֵלְמֵי עֲלָמִין סְטָרָא
אַחְרָא לָא שְׂרִיא בִּיהָ, אֲלֵא סְטָרָא
דְּקְדוּשָׁה. זְפָאָה חוֹלְקִיהוֹן אֵינוֹן דְּטַעְמִין
מְגִיָּה, אֵינוֹן קִיּוּמִין לְעֵלָם וְלְעֵלְמֵי עֲלָמִין.
אֵלֵין אֶקְרוּן מְשַׁפְּלִים, וְזְפָאָן חַיִּין בְּהָאֵי
עֲלָמָא, וְחַיִּין בְּעֲלָמָא דְּאַתִּי.

וְזֶה אֵילָנָא דָּא, זְקָפָא לְעֵילָא לְעֵילָא.
חֲמֵשׁ מְאָה פְּרָסֵי הַלוֹכִיָּה, שְׂתִין
רַבּוּא אִיהוּ, בְּפִשְׁטוֹתֶיהָ. בְּהָאֵי אֵילָנָא,
קִיּוּמָא חַד זֶה־רָא, כָּל גִּוּוּנִין קִיּוּמִין בִּיהָ
אֵינוֹן גִּוּוּנִין סְלָקִין וְנַחְתִּין, לָא מִתְיָשְׁבֵי
כְּדוּכְתָא אַחְרָא בְּרַ בְּהָהוּא אֵילָנָא.

כְּדִנְפִיקֵי מְגִיָּה לְאַתְחַזָּאָה בְּגוֹ זֶה־דְּלָא נְהַרָא, מִתְיָשְׁבִין וְלֹא מִתְיָשְׁבִין,

משום שלא מתישבים במקום אחר. מעץ זה יוצאים שנים עשר שבטים שמתחמים בו, והם יורדים בזהר הזה שלא מאיר לתוף גלות מצרים בכמה מחנות עליונים. זהו שפתיב ואלה שמות בני ישראל וגו'.

רבי שמעון פתח, (יחזקאל א) היה היה דבר ה'. היה היה פעמים לשם מה? ועוד יש לשאל, אם יחזקאל הנביא נאמן היה, למה גלה כל מה שראה? מי שהמלך מכניס אותו להיכלו, יש לו לגלות סודות שראה? אלא ודאי שיחזקאל היה נביא נאמן, וכל מה שראה הוא ראה באמונה, ובכרשותו של הקדוש ברוך הוא הוא גלה כל מה שגלה, והכל הצריך.

אמר רבי שמעון, מי שרגיל לסבל צער, אף על גב שפא לפי שעה צער, סובל משאו ולא חושש. אבל מי שלא רגיל בצער, וכל ימיו היה בתפנוקים ועדוונים, ובא לו צער - זהו צער שלם, ועל זה צריך לבכות.

כך ישראל, כשירדו למצרים היו רגילים בצער, שהרי כל ימי אותו אביהם הצדיק היו בצער, ולכן סבלו את הגלות כראוי. אבל גלות בכל ההיא היתה צער שלם, אותו הצער שעליונים ותחתונים בכו עליו.

עליונים, שפתיב (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חצה וגו'. תחתונים, שפתיב (תהלים קלז) על נהרות בכל שם ישבנו וגו', וכלם בכו על גלות בכל. מה הטעם? פי היו בתפנוקי מלכים, שפתיב (איכה ד) בני ציון היקרים וגו'.

על נהרות בכל שם ישבנו וגו' פלהון בכו על גלותא דבבל. מאי טעמא. בגין דהוּו בתפנוקי מלכין דכתיב, (איכה ד) בני ציון היקרים וגו'.

קיימן ולא קיימן, בגין דלא מתישבין באתר אחרא. מאילנא דא נפקי תריסר שבטין. דמתחמן ביה, ואינון נחתו בהאי זהר דלא נהרא, לגו גלותא דמצרים, בכמה משיריין עלאין, הדא הוא דכתיב ואלה שמות בני ישראל וגו'.

רבי שמעון פתח, (יחזקאל א) היה היה דבר ה', היה היה תרי (דף ב' ע"ב) זמני אמאי. ותו אית לשאלה, אי יחזקאל נביאה מהימנא הוה, אמאי גלי כל מה דחמא, מאן דמלפא אעיל ליה בהיכליה אית ליה לגלאה רזין דחמי. אלא ודאי יחזקאל נביאה מהימנא הוה, וכל מה דחמא במהימנותא איהו, ובכרשותא דקודשא בריך הוא גלי כל מה דגלי, וכלא אצטריך.

אמר רבי שמעון, מאן דרגיל למסבל צערא אף על גב דאתי לפום שעטא צערא, סביל מטלנוי, ולא חייש, אבל מאן דלא רגיל בצערא, והוה כל יומי בתפנוקין ועדונין, ואתי ליה צערא, דא איהו צערא שלים, ועל דא אצטריך למבכי.

כך ישראל, כד נחתו למצרים, רגילין בצערא הוּו, דהא כל יומי דהווא זפאה אבוהון בצערא הוה, ועל דא סבלו גלותא כדקא יאות. אבל גלותא דבבל ההוא הוה צערא שלים, ההוא הוה צערא דעלאין ותתאין בכאן עליה.

עלאין: דכתיב, (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חוצה וגו'. תתאין: דכתיב, (תהלים

(אד"ג דתנן אמר רבי יצחק, מאי דכתיב, (ירמיה ט') על הקרים אשא כבי ונהי. אלא, אלין אינון מוריא רמא דעלמין. ומאן אינון מוריא רמא, אינון, בני ציון הנקרים המסלאים בפז) **והשתא הוּו נחתין בגלותא, בריחיא על קדליהון וידיהון מהדקן לאחורא. וכד (הוּו עאלו) בגלותא בבבל, חשיבו דהא לית להו קיומא לעלמין, דהא קדשא בריף הוא שביק לון, ולא ישגח בהון לעלמין.**

ותנינן, אמר רבי שמעון, בההיא שעתא קרא קדשא בריף הוא לכל פמליא דיליה, וכל רתיכין קדישין, וכל חיליה ומשרייתיה, ורברבנוי, וכל חילא דשמיא, ואמר לון, מה אתון עבדין הכא, ומה בני רחיקאי בגלותא דבבל, ואתון הכא, קומו חותו כלכון לבבל, ואנא עמכון. הדא הוא דכתיב, (ישעיה מ"ג) פה אמר ה' למענכם שלחתי בבלה וגו'. למענכם שלחתי בבלה, דא קדשא בריף הוא. והורדתי בריחים פולם, אלין פל רתיכין ומשריין עלאין.

בר נחתו לבבל, אתפתחו שמיא, ושראת רוח נבואה קדישא על יחזקאל, וחמא כל מה דחמא, ואמר לון לישראל, הא מאריכון הכא, וכל חילי שמיא ורתיכוני, דאתו למיזר ביניכון. לא הימנוהו, עד דאצטריף לגלאה כל מה דחמא, וארא כף, וארא כף. ואי גלי יתיר, מה דגלי כלא אצטריף. פיון דחמו ישראל כף, חדו. וכד שמעו מלין מפומיה דיחזקאל, לא חיישו על גלותהון פלל, דהא ידעו דקודשא בריף הוא לא שביק לון. וכל מה דגלי ברשותא גלי.

(ושנינו, אמר רבי יצחק, מהו שכתוב (ירמיה ט') על הקרים אשא כבי ונהי? אלא אלה הם הרים רמים של העולמים. ומי הם אותם הרים רמים? אלו בני ציון הנקרים המסלאים בפז.) ועכשו היו יורדים לגלות עם רחים על צוארם, וידיהם מהדקות לאחור. וכאשר (נכנסו) לגלות בבבל, חשבו שאין להם קיום לעולמים, שהרי הקדוש ברוך הוא עזב אותם, ולא ישגיח בהם לעולמים.

ושנינו, אמר רבי שמעון, באותה שעה קרא הקדוש ברוך הוא לכל הפמליא שלו, וכל המרכבות הקדושות, וכל חילותיו ומחנותיו וגדוליו וכל חיל השמים, ואמר להם: מה אתם עושים כאן? ומה בני אהובי בגלות בבבל, ואתם כאן? קומו רדו כלכם לבבל, ואני עמכם. זהו שכתוב (ישעיה מג) פה אמר ה' למענכם שלחתי בבלה וגו'. למענכם שלחתי בבלה - זה הקדוש ברוך הוא. והורדתי בריחים פלם - אלה כל המרכבות והמחנות העליונים, בשירדו לבבל, נפתחו השמים, ושרתה נבואה קדושה על יחזקאל, וראה כל מה שראה, ואמר להם לישראל: הרי אדונכם כאן, וכל חילות השמים ומרכבותיו שבאו לדור ביניכם. לא האמינו לו, עד שהצטרף לגלות כל מה שראה, וארא כף, וארא כף. ואם גלה יותר - פל מה שגלה הצרף. פיון שראו כף ישראל, שמחו. וכששמעו דברים מפי יחזקאל, לא חששו על גלותם פלל, שהרי ידעו שהקדוש ברוך הוא לא עזב אותם, וכל מה שגלה - גלה ברשות.

וְשָׁנֵינוּ, בְּכֹל מְקוֹם שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל, שֵׁם הַשְּׂכִינָה גְּלֵתָה עִמָּהֶם. וְכֵאן בְּגִלוֹת מִצְרַיִם מֵהַ כְּתוּב: וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. פִּינּוֹן שֶׁכְּתוּב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵה זֶה אֵת יַעֲקֹב? הַבָּאִים אִתּוֹ הַצֹּטְרִיף לומר! אֵלֶּה, אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הֵם אוֹתָם מְרַכְּבוֹת וּמְחַנּוֹת עֲלֵיוֹנִים שֶׁיֵּרְדוּ עִם יַעֲקֹב עִם הַשְּׂכִינָה לְגִלוֹת מִצְרַיִם.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִמָּה אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בְּאוֹ. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח, (שיר ד) אֲתִי מְלַבְּנוֹן כְּלָה אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּשׁוּרִי מְרֹאשׁ אֲמָנָה מְרֹאשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְּעֻנּוֹת אַרְיֹת מִהַרְרֵי נְמָרִים. פְּסוּק זֶה נֹאמֵר עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. בְּשֶׁעָה שֶׁיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְקָרְבוּ לַהַר סִינַי לְקַבֵּל תּוֹרָה, אָמַר לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲתִי מְלַבְּנוֹן - מֵאוֹתוֹ עֲדוּן הַעֲלִיּוֹן בָּאָה. כְּלָה - שְׁלֵמָה, כְּמוֹ הַלְּבָנָה כְּשֶׁמִּשְׁתַּלְמֵת מִהַשְּׂמֶשׁ בְּכֹל אֹר וְהַתְּנוּצָצוֹת. אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוּאִי - כְּדִי שֶׁיִּקְבְּלוּ בְּנֵיךָ תּוֹרָה.

תְּשׁוּרִי מְרֹאשׁ אֲמָנָה. תְּשׁוּרִי - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א-ט) וְהַתְּשׁוּרָה אֵין לְהִבְיָא. תְּקַבְּלִי תְּקַרְבַּת עַל בְּנֵיךָ. מְרֹאשׁ אֲמָנָה - מִהֲרֹאשִׁית, כְּשֶׁנֶּכְנְסוּ לְאֲמוּנָה הַעֲלִיּוֹנָה וְאָמְרוּ (שמות כד) כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, וְהָיוּ בְּמִשְׁקַל אֶחָד כְּמִלֵּאכִים עֲלִיוֹנִים, שֶׁכֶּף כְּתוּב בְּהֵם, (תהלים קג) בָּרְכוּ ה' מְלֹאכֵיו גְּבֻרֵי כַח עֹשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַע בְּקוֹל דְּבָרוֹ. אִזְ קִבְּלָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּרָה.

מְרֹאשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן - זֶה הַר סִינַי, שֶׁקָּרְבוּ אֵלָיו וְהִתְיַצְּבוּ תַּחְתָּיו, שֶׁכְּתוּב (שמות יט) וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתֵּית הַהָר. מִמְּעֻנּוֹת אַרְיֹת -

וְתַנִּינָן בְּכֹל אֶתֶר דִּישְׂרָאֵל גָּלוּ, תַּמָּן שְׂכִינְתָּא גְּלֵתָה עִמָּהוֹן, וְהִכָּא בְּגִלוֹתָא דְּמִצְרַיִם מֵהַ כְּתִיב, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. פִּינּוֹן דְּכְתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵהוּ אֵת יַעֲקֹב, הַבָּאִים אִתּוֹ אֲצִטְרִיף לְמִימַר. אֵלֶּה, אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵינּוֹן רְתִיבִין וּמִשְׁרִיין עֲלֵאִין, דְּנַחְתּוּ עִם יַעֲקֹב, בְּהַדִּי שְׂכִינְתָּא, בְּגִלוֹתָא דְּמִצְרַיִם.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִמָּה אֵת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בְּאוֹ. (שמות א')

רַבִּי חֵיִיא פָּתַח (שיר השירים ד') אֲתִי מְלַבְּנוֹן כְּלָה אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוּאִי תְּשׁוּרִי מְרֹאשׁ אֲמָנָה מְרֹאשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן מִמְּעֻנּוֹת אַרְיֹת מִהַרְרֵי נְמָרִים. הַאי קָרָא עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲתִמַּר, בְּשֶׁעָתָא דְּנִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, וְקָרְבוּ לְטוֹרָא דְּסִינַי לְקַבְּלָא אוֹרִייתָא, אָמַר לָהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתִי מְלַבְּנוֹן: מִן הַהוּא עֲדוּנָא עֲלָאָה קָא אֲתַתָּא. כְּלָה: שְׁלִימְתָא, כֵּהָאִי סִיְהָרָא דְּאֲשַׁתְּלִימַת מִן שְׂמִשָּׁא בְּכֹל נְהוֹרָא וְנִצְיָצוּ, (ד' ט' א' ע"א) אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוּאִי, בְּגִין לְקַבְּלָא בְּנֵיךָ אוֹרִייתָא.

תְּשׁוּרִי מְרֹאשׁ אֲמָנָה, תְּשׁוּרִי: כְּמָה דְּאֵת אָמַר (שמואל א', ט') וְהַתְּשׁוּרָה אֵין לְהִבְיָא. תְּקַבְּלִי (נ"א תְּקַבְּלִי) תְּקַרְבוֹתָא עַל בְּנֵיךָ. מְרֹאשׁ אֲמָנָה: מְרֹאשִׁיתָא דְּעֵאלוּ בְּמַהִימְנוֹתָא עֲלָאָה, וְאָמְרוּ (שמות כ"ד) כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, וְהָיוּ בְּמִתְקַלָּא חֲדָא כְּמִלֵּאכֵין עֲלֵאִין, דְּהִכִּי כְּתִיב בְּהוּ, (תהלים ק"ג) בָּרְכוּ ה' מְלֹאכֵיו גְּבֻרֵי כַח עֹשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַע בְּקוֹל דְּבָרוֹ. כְּדִין קַבְּלִית כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּרָה.

מְרֹאשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן: דָּא טוֹרָא דְּסִינַי, דְּקָרְבוּ לְגַבְיָהּ, וְאֲתַעֲתְדוּ

אלו בני שעיר שהזמינם הקדוש ברוך הוא לקבל תורה ולא רצו לקבלה. מהררי נמרים - אלו בני ישמעאל, שכתוב (דברים לג) ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבת קדש.

מה זה ואתה מרבבת קדש? ששנינו, כשרצה הקדוש ברוך הוא לתת תורה לישראל, באו מחנות של מלאכים עליונים. פתחו ואמרו, (תהלים ח) ה' אדגנו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, ורצו שתורה תנתן להם.

אמר להם הקדוש ברוך הוא, וכי יש בכם מות? שכתוב (במדבר ט) אדם כי ימות באהל. (דברים כא) וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת. יש ביניכם חטא? וכי אתם צריכים דינים? יש ביניהם גזל או גנבה? שכתוב (שמות כ) לא תגנב. יש ביניכם נשים? שכתוב לא תנאף. יש ביניכם שקר? שכתוב לא תענה ברעף עד שקר. יש ביניכם חמדה? שכתוב לא תחמד. אז לשם מה אתם רוצים תורה? מיד פתחו ואמרו, (תהלים ח) ה' אדגנו מה אדיר שמך בכל הארץ. ואלו אשר תנה הודך על השמים לא כתוב. ועל כך ואתה מרבבת קדש, אז מימינו אש דת למו.

רבי יוסי באר פסוק זה פשיטתה שכינה לגלות מצרים, ורבי שמעון אמר, פסוק זה על סוד יחוד האמונה נאמר. אתי מלבנון פלה, הקול אמר לדבור אתי, משום שהרי קול בא לדבור, ומנהיגו עמו להיות כאחד בלי פרוד כלל, משום שקול הוא כלל, דבור הוא פרט, ולכן כלל

תחותיה. דכתיב, (שמות י"ט) ויתיצבו בתחתיה החר. ממעונות אריות: אלין בני שעיר דקודשא בריה הוא זמין לון באורייתא, ולא בעו לקבלה, מהררי נמרים: אלין בני ישמעאל. דכתיב, (דברים לג) ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבות קדש.

מאי ואתה מרבבות קדש. דתנינן, בד בעא קדשא בריה הוא למיהב אורייתא לישראל, אתו משריין דמלאכין עלאין, פתחו ואמרו, (תהלים ח) ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, בעאן דיתיהיב לון אורייתא.

אמר לון קדשא בריה הוא, וכי אית בכון מותא, דכתיב, (במדבר י"ט) אדם פי ימות באהל. (דברים כ"א) וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת. חטא אית ביניכו, וכי אתון בעאן לדינין. אית ביניכו גזל. או גנבה, דכתיב, (שמות כ') לא תגנב. אית ביניכו נשים דכתיב, (שמות כ') לא תנאף. אית ביניכו שקרא, דכתיב, (שמות כ') לא תענה ברעף עד שקר. אית ביניכו חמדה, דכתיב, (שמות כ') לא תחמוד. מה אתון בעאן אורייתא. מיד פתחו ואמרו, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ואלו אשר תנה הודך על השמים לא כתיב. ועל דא ואתה מרבבות קדש, פדין מימינו אש דת למו.

רבי יוסי אוקים להאי קרא, בד נחתא שכינתא בגלותא דמצרים. ורבי שמעון אמר, האי קרא, על רזא ד'יחודא דמהימנותא אתמר, אתי מלבנון פלה, קול אמר לדבור אתי, בגין דהא קול אתי לדבור, ומדבר לה בהדיה,

ומדבר לה בהדיה,

הצטרף לפרט, ופרט הצטרף
לכלל, שהרי אין קול בלי דבור,
ואין דבור בלי קול. ועל זה אתי
מלבנון כלה וגו', שעקר שניהם
באים מלבנון.

תשורי מראש אמנה - זהו גרון
שמשם יוצאת רוח השלים
לכל, (בלה) מסוד הלבנון הנסתר
והגנוז. מראש שניר וחרמון -
זוהי לשון ראש ואמצע,
שחותרת את הדבור. ממענות
אריות - אלה הם שנים. מהררי
נמרים - אלה הם שפתיים,
השלמות שבהם נשלם הדבור.
ואלה שמות בני ישראל. רבי
חייא פתח, (משלי כג) אל תלחם
את לחם רע עין ואל תתאו
למטעמתיו. אל תלחם את לחם
רע עין - משום שלחם או הנאה
מאותו איש שהוא רע עין, אינו
כדאי לאכל ולהנות ממנו.
שאלו כשידרו ישראל למצרים
לא טעמו לחם של המצרים, לא
היו נשארים בגלות, ולא היו
מציקים להם המצרים.

אמר לו רבי יצחק, והרי נגזרה
גזרה? אמר לו, הפל הוא
כראוי, שהרי לא נגזר דוקא
במצרים, שהרי לא כתוב כי גר
יהיה זרעך בארץ מצרים, אלא
(בראשית טו) בארץ לא להם, ואפלו
בארץ אחרת.

אמר רבי יצחק, מי שהוא בעל
נפש, (לא יאכל עם אדם) שמאכלו
יותר מאשר שאר בני אדם, או
מי שהולך אחר מעיו, אם פגש
באותו רע עין, ישחט עצמו ולא
יאכל מלחמו, שאין לחם רע
בעולם חוץ מאותו לחם של
בעל עין הרע. מה כתוב? כי לא
יוכלון המצרים לאכל את

למהוי כחדא בלא פרוּדא כלל. בגין דקול
איהו כלל, דבור איהו פרט. ועל דא כלל
אצטרין לפרט, ופרט אצטרין לכלל. דהא
לית קול בלא דבור, ולית דבור בלא קול.
ועל דא אתי מלבנון כלה וגו', דעקרא
דתרוייהו מלבנון קא אתיין.

תשורי מראש אמנה: דא איהו גרון,
דמתמן נפקא רוחא לאשלמא
כלא, (נ"א בלה) מרזא דלבנון סתים וגניז.
מראש שניר וחרמון: דא איהי לישנא
רישא ואמצעיתא, דמחתכא לדבור.
ממענות אריות: אלין אינון שינים. מהררי
נמרים: אלין אינון שפון, שלימו
דאשתלים בהו דבור.

ואלה שמות בני ישראל. רבי חייא פתח,
(משלי כ"ג) אל תלחם את לחם רע עין
ואל תתאו למטעמתיו. אל תלחם את לחם
רע עין, בגין דנהמא או הנאה דההוא בר
נש דהוי רע עין, לאו איהו כדאי למיכל
ולאתהני מניה. דאי כד נחתו ישראל
למצרים, לא יטעמון נהמא דמצראי, לא
אשתבכו בגלותא, ולא יעיקון לון מצראי.
אמר ליה רבי יצחק, והא גזרא אתגזר.
אמר ליה, כלא איהו כדקא יאות,
דהא לא אתגזר במצרים דווקא, דהא לא
כתיב (בראשית ט"ו) כי גר יהיה זרעך בארץ
מצרים, אלא בארץ לא להם, ואפילו
בארעא אחרא.

אמר ר' יצחק, מאן דאיהו בעל נפש, (ס"א
לא יבול עם בר נש) דמיכליה תיר משאר
בני נשא, או מאן דהוא אזיל בתר מעוי, אי
אערע בההוא רע עין, וכוס גרמיה ולא ייכול מנהמא דיליה, דלית

הַעֲבָרִים לָחֶם כִּי תֹעֲבָה הִיא לְמִצְרַיִם. הָרִי לֶךְ לָחֶם שֶׁל רַע עֵינַי.

שָׂרָשָׁה הֵם שְׂדוּחִים שְׂכִינָה מִן הָעוֹלָם וְגוֹרָמִים שְׂדִיּוֹרוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא יִהְיֶה בְּעוֹלָם וּבְנֵי אָדָם צוֹנְחִים וְלֹא נִשְׁמַע קוֹלָם, וְאֵלֶּה הֵם: מִי שְׂשׂוֹכֵב עִם נְדָה, מִשׁוּם שְׂאִין טְמֵאָה חֲזָקָה בְּעוֹלָם חוּץ מִטְּמֵאת הַנְּדָה, וְטְמֵאת הַנְּדָה קִשָּׁה מִכָּל טְמֵאָה בְּעוֹלָם. הוּא נְטֵמָא, וְכָל הַמִּתְקַרְבִּים אֵלָיו נְטֵמָאִים עִמּוֹ. בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוֹלְכִים, נִדְחִית שְׂכִינָה מִלְּפָנֶיהֶם.

וְרֹא עוֹד, אֵלֶּא שְׂגוֹרִם צְרוֹת רְעוֹת עַל עֲצָמוֹ וְעַל אוֹתוֹ זֶרַע שְׂיוֹלִיד. שְׂפִינֵן שְׂיִקְרַב אָדָם לְנְדָה, אוֹתָהּ טְמֵאָה קוֹפְצַת עָלָיו וְנִשְׂאָרַת בְּכָל אֵיבְרִיו, אוֹתוֹ זֶרַע שְׂיוֹלִיד בְּאוֹתָהּ שְׂעָה, (טמאים) מוֹשְׁכִים עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה, וְכָל יָמָיו יִהְיֶה בְּטְמֵאָה, שֶׁהָרִי הַבְּנִין וְהִיסוּד שֶׁלוֹ הוּא בְּטְמֵאָה רַבָּה וְתִקְיָפָה מִכָּל טְמֵאָה שְׂבַעֲוֹלָם, שְׂמִיד שְׂקָרַב אָדָם לְנְדָה, אוֹתָהּ טְמֵאָה קוֹפְצַת עָלָיו, שְׂכַתוּב (ויקרא ט) וְתִהְיֶה נְדָתָה עָלָיו.

מִי שְׂשׂוֹכֵב עִם בֵּת אֵל נָכַר, שְׂמְכָנִים בְּרִית קֹדֶשׁ וְאוֹת הַבְּרִית לְרִשׁוֹת אַחֲרָת, שְׂכַתוּב וּבַעַל בֵּת אֵל נָכַר, וְשִׁנְיָנוּ שְׂאִין קִנְיָה לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חוּץ מִקְּנֵיָה שֶׁל בְּרִית קֹדֶשׁ, שֶׁהִיא בְּרִית שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ וְסוּד הָאֲמוּנָה. מָה כְּתוּב? (במדבר כ"ה) וַיַּחַל הָעָם לְזַנוֹת אֵל בְּנוֹת מוֹאָב. מִיָּד - וַיַּחַר אֶף ה' בְּיִשְׂרָאֵל.

נְהָמָא בִּישָׂא בְּעֵלְמָא, בַּר מַהֲהוּא לָחֶם רַע עֵינַי, מַה כְּתִיב (בראשית מ"ג) כִּי לֹא יוֹכְלוּן הַמִּצְרַיִם לֶאֱכֹל אֶת הָעֲבָרִים לָחֶם כִּי תֹעֲבָה הִיא לְמִצְרַיִם, הָא לֶךְ לָחֶם רַע עֵינַי. תִּלְתָּא אֵינוֹן דִּדְחִינֵן שְׂכִינְתָּא מְעֵלְמָא, וְגַרְמִין, דִּדְיוֹרִיָּה דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לֹא הוּי בְּעֵלְמָא, וּבְנֵי נְשָׂא צוּוּחִין וְלֹא אֲשַׁתְּמַע קְלִיהוֹן. וְאֵלִין אֵינוֹן: מָאן (דף ג' ע"ב) דְשָׂכִיב בְּנְדָה, בְּגִין דְלִית מְסַאָבו תְּקִיף בְּעֵלְמָא בַר מְסַאָבו דְנְדָה. מְסַאָבו דְנְדָה קְשִׂיא מִכָּל מְסַאָבו דְעֵלְמָא, אֲסַתָּאב אִיהוּ, וְכָל דְמִתְקַרְבִּין בְּהַדִּיָּה יִסְתַּאָבוֹן עִמֶּיהָ, בְּכָל אַתְר דְאֵזְלִין אַתְדְּחִיָּיא שְׂכִינְתָּא מִן קְמִיָּהוּ.

וְרֹא עוֹד, אֵלֶּא דְגָרִים מְרַעִין בִּישִׁין עַל גְּרַמִּיָּה, וְעַל הַהוּא זֶרַעא דִּיּוֹלִיד, דְכִינֵן דִּיקְרַב בַּר נֶשׁ לְגַבֵּי נְדָה, הַהוּא מְסַאָבו דְלִיג עָלוּי, וַיִּשְׁתַּאֲר בְּכָל שְׂיִיפִין דִּילִיָּה, זֶרַעא דִּיּוֹלִיד בְּהַהוּא שְׂעֵתָא, (כ"א מְסַאָבו) מְשַׁכִּין עָלוּי רוּחַ מְסַאָבו. וְכָל יוֹמוֹי יִהְיֶה בְּמְסַאָבו, דְהָא בְּנִינָא וַיִּסוּדָא דִּילִיָּה אִיהוּ בְּמְסַאָבו רַב וְתִקְיָה מִכָּל מְסַאָבָא דְעֵלְמָא, דְמִיָּד דְקָרִיב בַּר נֶשׁ לְגַבֵּי נְדָה, הַהוּא מְסַאָבו דְלִיג עָלוּי, דְכְּתִיב, (ויקרא ט"ו) וְתִהְיֶה נְדָתָה עָלָיו.

מָאן דְשָׂכִיב בְּבֵת אֵל נָכַר, דְאֵעִיל בְּרִית קוּדְשׁ וְאֵת קִיָּמָא בְּרִשׁוֹ אַחֲרָא, דְכְּתִיב, (מלאכי ב') וּבַעַל בֵּת אֵל נָכַר. וְתִנְיִן, לִית קִנְיָה קְמִי קוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, בַּר קִנְיָה דְבְּרִית קְדִישָׁא, דְאִיהוּ קִיָּמָא דְשָׂמָא

קְדִישָׁא, וְרָזָא דְמַהֲיִמְנוּתָא. מַה כְּתִיב (במדבר כ"ה) וַיַּחַל הָעָם לְזַנוֹת אֵל בְּנוֹת מוֹאָב מִיָּד וַיַּחַר אֶף ה' בְּיִשְׂרָאֵל.

רִישֵׁי עֲמָא דִּידְעוּ וְלֹא מַחוּ בִּידְיָהוּ, אֲתַעְנְשׁוּ
בְּקִדְמִיתָא, דְּכַתִּיב, (במדבר כ"ה) קַח אֶת כָּל
רִישֵׁי הָעַם וְהוֹקַע אוֹתָם לְה' נֶגֶד הַשָּׁמַשׁ.
רַבִּי אֲבָא אָמַר, מָאי נֶגֶד הַשָּׁמַשׁ. נֶגֶד הַבְּרִית
דְּאֶקְרִי שְׁמַשׁ, וְעַלִּיהָ אֲתַמַּר (תהלים פ"ד) כִּי שְׁמַשׁ
וּמִגֵּן ה' אֱלֹהִים. שְׁמַשׁ וּמִגֵּן דָּא בְּרִית
קִדִּישָׁא. מַה שְׁמַשׁ זָרַח וְאֲנָהִיר עַל עֲלָמָא,
אוּף הֵכִי בְּרִית קִדִּישָׁא זָרַח וְאֲנָהִיר גּוּפָא דְּבַר
נָשׁ. מִגֵּן: מַה מִּגֵּן אִיהוּ לְאַגְנָא עַלִּיהָ דְּבַר
נָשׁ, אוּף הֵכִי בְּרִית קִדִּישָׁא מִגֵּן עַלִּיהָ דְּבַר
נָשׁ, וּמֵאֵן דְּנָטִיר לִיהָ, לִית נִזְקָא בְּעֲלָמָא,
דִּיכִיל לְמִקְרַב בְּהַדְיָה וְדָא הוּא נֶגֶד הַשָּׁמַשׁ.
רִישֵׁי עֲמָא, יִתְפָּסוּן בְּכָל דְּרָא וְדָרָא בְּחוּבָא
דָּא, אִי יִדְעִין וְלֹא מְקַנְאִין לִיהָ. בְּגִין
דְּחוּבָא דָּא עַלִּיָּהוּ, לְקַנְאָה לִיהָ לְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא בְּהַאי בְּרִית, מָאן דְּאֵעִיל קְדוּשָׁה
דָּא בְּרִישׁוּתָא אַחְרָא, עַלִּיהָ כְּתִיב (שמות כ') לֹא
יִהְיֶה לָּךְ אֱלֹהִים אַחֲרָיִם עַל פְּנֵי. לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה
לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא
וְכֹלָא קַנְאָה חֲדָא. וְעַל דָּא אֲתַדְחִיָּא שְׂכִינְתָּא
מִקְמִיָּה. מָאן דְּמִשְׁקַר בְּבְרִית קִדִּישָׁא דְּחַתִּים
בְּבִשְׂרִיָּה דְּבַר נָשׁ, כְּאִילוּ מִשְׁקַר בְּשָׂמָא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מָאן דְּמִשְׁקַר חוּתְמָא
דְּמִלְכָּא, מִשְׁקַר בִּיָּה בְּמִלְכָּא, לִית לִיהָ
חוּלְקָא בְּאַלְהָא דִּישְׂרָאֵל, אִי לָא בְּחִילָא
דְּתִיּוּבְתָא תְּדִיר. (ס"א ותי"ר)

רַבִּי יוֹסִי פִּתַּח וְאָמַר, (שמואל א', י"ב) וַיִּשְׁפְּחוּ אֶת
ה' אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעֲזְבוּ וַיַּעֲזְבוּ אֶת ה'. מָאי
וַיִּשְׁפְּחוּ וַיַּעֲזְבוּ. דְּדַחוּ מִנִּיָּהוּ בְּרִית קִיָּמָא
קִדִּישָׁא, הוּוּ גְזָרִין וְלֹא פְרַעֲיִן, עַד דְּאֲתַת
דְּבוּרָה וְנִדְיַבַת בְּהַאי לְכָל יִשְׂרָאֵל כְּמָה
דְּכַתִּיב, (שופטים ה') בְּפָרוּעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל
בְּהַתְנַדֵּב עִם בְּרַכּוֹ ה'.

רִישֵׁי הָעַם שִׁיּוּדְעִים וְלֹא
מוֹחִים בִּידְיָהֶם, נֶעְנָשִׁים
בְּתַחֲלָה, שְׁפָתוֹב קַח אֶת כָּל
רִישֵׁי הָעַם וְהוֹקַע אוֹתָם לְה'
נֶגֶד הַשָּׁמַשׁ. רַבִּי אֲבָא אָמַר,
מַה זֶה נֶגֶד הַשָּׁמַשׁ? נֶגֶד הַבְּרִית
שְׁוֹקְרָת שְׁמַשׁ, וְעַלִּיהָ נֹאמַר
(תהלים פ"ד) כִּי שְׁמַשׁ וּמִגֵּן ה'
אֱלֹהִים. שְׁמַשׁ וּמִגֵּן - זוּ בְרִית
קִדִּישׁ. מַה שְׁמַשׁ זוֹרַח וּמֵאִיר
לְעוֹלָם, אִף כִּף בְּרִית קִדִּישׁ
זוֹרַח וּמֵאִיר אֶת גּוּף הָאָדָם.
מִגֵּן - מַה מִּגֵּן הוּא פְּדִי לְהַגֵּן
עַל הָאָדָם, אִף כִּף בְּרִית קִדִּישׁ
מִגְנָה עַל הָאָדָם, וּמִי שְׁשׁוּמַר
אוֹתָהּ, אִין נִזְק בְּעוֹלָם שְׁיֻכַּל
לְקַרֵּב אֵלָיו, וְנָהוּ נֶגֶד הַשָּׁמַשׁ.
רִישֵׁי הָעַם יִתְפָּסוּ בְּכָל דוֹר
וְדוֹר בְּחֻטָּא זֶה, אִם יוֹדְעִים
וְלֹא מְקַנְאִים לוֹ, מִשׁוּם שְׁחוּבָה
זוּ עַלִּיהֶם לְקַנְא לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּבְרִית הַזֹּאת, מִי שְׁמַכְנִיס
קְדוּשָׁה זוּ לְרִשׁוֹת אַחְרָת, עַלִּיו
כְּתוּב (שמות כ') לֹא יִהְיֶה לָּךְ
אֱלֹהִים אַחֲרָיִם עַל פְּנֵי. לֹא
תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי
אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא. וְהַכֹּל
קַנְאָה אַחַת. וְלִכְּן נִדְחִית שְׂכִינָה
מִלְּפָנָיו. מִי שְׁמִשְׁקַר בְּבְרִית
קִדִּישׁ שְׁתַּחֲוִיָּה בְּבִשְׂרִיָּה, אֲדָם,
כְּאִילוּ מִשְׁקַר בְּשָׂם הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא. מִי שְׁמִשְׁקַר בְּחוּתָם
הַמְּלָךְ, מִשְׁקַר בְּמִלְכָּה, וְאִין לוֹ
חֵלֶק בְּאַלְהֵי יִשְׂרָאֵל אִם לֹא
בְּכַח תְּשׁוּבָה מִתְּמַדָּת (יתרה).

רַבִּי יוֹסִי פִּתַּח וְאָמַר, (שמואל א', י"ב) וַיִּשְׁפְּחוּ אֶת
ה' אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעֲזְבוּ וַיַּעֲזְבוּ אֶת ה'. מָאי
וַיִּשְׁפְּחוּ וַיַּעֲזְבוּ. דְּדַחוּ מִנִּיָּהוּ בְּרִית קִיָּמָא
קִדִּישָׁא, הוּוּ גְזָרִין וְלֹא פְרַעֲיִן, עַד דְּאֲתַת
דְּבוּרָה וְנִדְיַבַת בְּהַאי לְכָל יִשְׂרָאֵל כְּמָה
דְּכַתִּיב, (שופטים ה') בְּפָרוּעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל
בְּהַתְנַדֵּב עִם בְּרַכּוֹ ה'.

מי שהורג בנו, אותו עבר
שאלתו התעברה, וגורם להרגו
במעיה, שסותר בנינו של
הקדוש ברוך הוא ואמנות שלו.
יש מי שהורג אדם, וזה הורג
בנו.

שרש רעות עושה שכל העולם
לא יכול לסבל, ועל זה העולם
מתמוגג לאט לאט, ולא ידוע
למה, והקדוש ברוך הוא
מסתלק מהעולם, וחרב ורעב
ומות באים על העולם, ואלה
הם: הורג בנו, סותר בנין
המלך. ודוחה את השכינה,
שהולכת ומשוטטת בעולם ולא
מוצאת מנוחה, ועל (יה) אלו
רוח (רוחות) הקדש (עושה) בוכה,
והעולם נדון בכל הדינים הללו.
אוי לאותו האיש, אוי לו! טוב
לו שלא נברא בעולם!

אשריהם ישראל, שאף על גב
שהיו בגלות מצרים, נשמרו
מכל שלשת אלה - מנדה, מבת
אל נכר, ומהרג של זרעם,
והשתדלו בפרהסיא בפריה
ורביה. שאף על גב שנגזרה
הגזרה כל הבן הילוד היארה
תשליכהו, לא נמצא ביניהם מי
שהורג עבר במעי אשה, כל
שפן אחר כף. ובזכות זו יצאו
ישראל מהגלות.

מנדה - ששנה רפי חיאי, מה
שפתיב (שמות לח) ויעש את הכיור
נחשת ואת בנו נחשת כמראת
הצבאות. מפני מה זכו נשים
לזה? משום ששמרו עצמן
בגלות מצרים, שלאחר שנטהרו
היו באות מקשטות, ומסתכלות
במראה בבעליהן, ומעוררות
אותם לפריה ורביה.

מבת אל נכר - שכתוב יצאו כל
צבאות ה' וגו', וכתוב (תהלים קכב)
שבטי זה עדות לישראל. עדות
לישראל ודאי. ואלה שמות בני

מאן דקטיל בנוי, ההוא עוברא דמתעברא
אתתיה, וגרים לקטלא ליה במעהא,
דסתיר בניינא דקודשא בריה הוא ואומנותא
דיליה. אית מאן דקטיל בר נש, והאי קטיל
בנוי.

תרתא בישין עביד דכל עלמא לא יכיל
למסבל, ועל דא עלמא מתמוגגא
זעיר זעיר, ולא ידיע, וקודשא בריה הוא
אסתלק מעלמא, וחרבא וכפנא ומותנא
אתיין על עלמא. ואלין אינון: קטיל בנוי,
סתיר בניינא דמלפא, דחיא שכינתא, דאזלא
ומשטטא בעלמא, ולא אשפחת נייחא. ועל
(דא) אלין, רוחא (ס"א רוחין) דקודשא (עביד) בכיה,
ועלמא אתדן בכל הני דינין. ווי לההוא בר
נש, ווי ליה, טב ליה דלא יתברי בעלמא.

זבאין אינון ישראל, דאף על גב דהוו
בגלותא דמצרים, אסתמרו מפל הני
תלתא, מנדה, ומבת אל נכר, ומקטול זרעא,
ואשתדלו בפרהסיא בפריה ורביה. דאף על
גב דגזרה אתגזרת (שמות א) כל הבן הילוד
היאורה תשליכהו, לא אשתכח ביניהון מאן
דקטיל עוברא במעהא דאתתא, כל שפן
לבתר. ובזכותא דא נפקו ישראל מן גלותא.

מנדה: דתני רפי חיאי מאי (דף ט' ע"א) דכתיב,
(שמות ל"ח) ויעש את הכיור נחשת ואת

בנו נחשת כמראת הצבאות. מפני מה זכו
נשין להאי, בגין דאסתמרו גרמיהו בגלותא
דמצרים, דלכתר דאתדכיין הוו אתיין
מתקשטן ומסתפלן במראה כבעליהון,
ומעוררין לון בפריה ורביה.

מבת אל נכר, דכתיב, (שמות י"ב) יצאו כל
צבאות ה' וגו'. וכתיב (תהלים קכ"ב) שבטי
זה עדות לישראל. עדות לישראל ודאי.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁבִטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל.
דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְאִי תִימָא וְהָא כְּתִיב וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי. הָא
וּדְאִי חַד הָוָה, וּפְרַסְמוּ קְרָא, דְּכְתִיב, (ויקרא
כ"ד) וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי וְגו' וְשֵׁם אִמּוֹ שְׁלֹמִית
בֵּת דְּבָרֵי לְמֻטָּה דָן. פְּרִיָּה וּרְבִיָּה דְכְתִיב, (שמות
א') וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וְגו'. וּמְכַל
הַנִּי אֶסְתְּמְרוּ יִשְׂרָאֵל. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָאלוּ, בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל נִפְקוּ, הָדָא הוּא דְכְתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי אֶלְעָזָר וּרְבִי
יוֹסִי הוּוּ אֲזִלִּי בְּאוֹרְחָא, עַד דִּהְוּוּ
אֲזִלִּי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יוֹסִי, אֶפְתַּח
פּוּמָךְ, וַיִּנְהַרוּן מִילָךְ אָמַר לִיה נִיחָא קַמִּיָּה
דְּמַר, דְּאֶשְׁאֵל מְלָה חָדָא דְקִשְׁיָא לִי, הָא
שְׁמַעְנָא מְבוּצִינָא קְדִישָׁא, דִּהְוָה אָמַר, וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבָא. כָּל אֵינּוֹן
חִילִין וּמְשָׁרְיִין דִּהְוּוּ נַחְתִּין לְגִלּוֹתָא בְּהַדִּי
יַעֲקֹב, דְכְתִיב, אֵת יַעֲקֹב. מַהוּ דְכְתִיב אִישׁ
וּבֵיתוֹ בָּאוּ. אָמַר לִיה, וּדְאִי הָכִי הוּא. אֵלָּא
הָא תְּנִינָן, כָּל דְּמְקַבֵּל מֵאַחֲרָא, אִיהוּ בֵּיתָא
מַהוּ הוּא דִּיהֵיב, וְעַל דָּא אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (מלכים א', ט') וַיְהִי כְּכֹלֹת
שְׁלֹמֹה לְבָנוֹת אֵת בֵּית ה' וְאֵת בֵּית
הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְכִי כִיּוֹן דְּאָמַר אֵת בֵּית ה', מַהוּ
וְאֵת בֵּית הַמֶּלֶךְ, אִי בְּגִין שְׁלֹמֹה אֶתְמַר, לָאוּ
הָכִי, אֵלָּא אֵת בֵּית ה' דָּא בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, וְאֵת
בֵּית הַמֶּלֶךְ דָּא קְדֵשׁ הַקְּדָשִׁים.

בֵּית ה' דָּאִיהוּ בֵּית הַמְּקַדָּשׁ כְּגוֹן: עֲזָרוֹת
וּלְשָׁכוֹת וּבֵית הָאוּלָּם וְהַדְּבִיר, דָּא בֵּית
הַמְּקַדָּשׁ, וּדְאִי אַקְרִי בֵּית ה'. בֵּית הַמֶּלֶךְ: דָּא
קְדֵשׁ הַקְּדָשִׁים, דָּאִיהוּ פְּנִימָאָה דְכֻלָּא, הַמֶּלֶךְ
סְתָם. מְלָךְ דָּא, אַף עַל גַּב דָּאִיהוּ מְלָךְ עֲלָאָה,

יִשְׂרָאֵל. שְׁבִטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. דָּבַר
אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְאִם תִּאמַר, וְהָרִי כְּתוּב וְהוּא בֶן
אִישׁ מִצְרִי? הָרִי וּדְאִי אֶחָד הָיָה,
וּפְרַסְמוּ הַכְּתוּב, שְׁכַתוּב (ויקרא כד)
וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי וְגו', וְשֵׁם
אִמּוֹ שְׁלֹמִית בֵּת דְּבָרֵי לְמֻטָּה דָן.
פְּרִיָּה וּרְבִיָּה - שְׁכַתוּב וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל פְּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וְגו'.
וּמְכַל אֵלֶּה נִשְׁמְרוּ יִשְׂרָאֵל. בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל נִכְנְסוּ - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יִצְאוּ. זְהוּ שְׁכַתוּב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי
אֶלְעָזָר וּרְבִי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדַרְךָ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר
רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי יוֹסִי, פְּתַח פִּיךָ
וַיֵּאִירוּ דְּבָרֶיךָ. אָמַר לוֹ, גּוֹחַ
לְפָנֵי מַר שְׁאֶשְׁאֵל דְּבַר אֶחָד
שְׁקִישָׁה לִי? הָרִי שְׁמַעְתִּי
מִהַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁהָיָה
אוֹמֵר, וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
- יִשְׂרָאֵל סְבָא, כָּל אוֹתָם חִילוֹת
וּמַחְנוֹת שֶׁהָיוּ יוֹרְדִים לְגִלּוֹת עִם
יַעֲקֹב, שְׁכַתוּב אֵת יַעֲקֹב. מַה זֶה
שְׁכַתוּב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ? אָמַר
לוֹ, וּדְאִי זֶה כְּךָ, אֵלָּא הָרִי
שְׁנִינּוּ, כָּל הַמְּקַבֵּל מֵאַחֵר, הוּא
בֵּית לְאוֹתוֹ שְׁנַתָּן, וְעַל זֶה אִישׁ
וּבֵיתוֹ בָּאוּ.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (מלכים א'-
ט) וַיְהִי כְּכֹלֹת שְׁלֹמֹה לְבָנוֹת אֵת
בֵּית ה' וְאֵת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְגו'. וְכִי
כִיּוֹן שְׁאָמַר אֵת בֵּית ה', מַה זֶה
וְאֵת בֵּית הַמֶּלֶךְ? אִם בְּשִׁבִיל
שְׁלֹמֹה זֶה נֶאמַר - לֹא כְּךָ! אֵלָּא
בֵּית ה' זֶה בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, וְאֵת
בֵּית הַמֶּלֶךְ זֶה קְדֵשׁ הַקְּדָשִׁים.
בֵּית ה' שְׁהוּא בֵּית הַמְּקַדָּשׁ,
כְּמוֹ עֲזָרוֹת וּלְשָׁכוֹת וּבֵית
הָאוּלָּם וְהַדְּבִיר, זֶה בֵּית
הַמְּקַדָּשׁ, וּדְאִי נִקְרָא בֵּית ה'.
בֵּית הַמֶּלֶךְ - זֶה קְדֵשׁ הַקְּדָשִׁים,
שְׁהוּא הַפְּנִימִי שֶׁל הַכֹּל, הַמֶּלֶךְ

סתם. מלך זה, אף על גב שהוא מלך עליון, הוא נקבה אל נקדה העליונה, נסתרת הכל. ואף על גב שהוא נקבה, הוא זכר למלך שלמטה, ולכן הכל כמו זה ועל זה, תחתונים, בסוד זה כתוב בהם איש וביתו באו.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת רַבֵּי (אלעזר) יוסי פתח ואמר (שיר ד) גן נעול אחתי כלה גל נעול מעין חתום. גן נעול - זו פנסת ישראל, שהיא גן נעול. שאמר רבי אלעזר, מה הגן הזה צריך לשמר, לעדר ולהשקות ולזמר - כך פנסת ישראל צריכה לעדר ולשמר ולהשקות ולזמר, ונקראת גן, ונקראת כרם. מה הכרם הזה צריך לעדר ולהשקות ולזמר ולחפור - כך ישראל. זהו שכתוב (ישעיה ה) כי כרם ה' צבאות בית ישראל, וכתוב ויעזקהו ויסקלהו וגו'.

תוספתא

משנה. אמר רבי שמעון, אנו פוקחים עינינו רואים, גלגלי מרפכה הקדושה נוסעים במסעותיהם, וקול שירה מבשמת לאזנים, יפה ללב, עולה ויוודת, הולכת ולא נוסעת, מזדעזעים אלה אלפים ורבוא רבבות, ופוחים בשירה מלמטה למעלה.

לְקוֹל הַנְּעִימוֹת הזו עומדים מי שעומדים, ומתפנסים בהתפנסות לצד הימין, ארבע מאות וחמשים אלה בעלי עינים. רואים ולא רואים. עומדים בקיומם. שני צדדים אחרים מתלבנים (מתהפכים) בשבילם, ולצד שמאל מאתים וחמשים אלה.

אוּחֵם בעלי יבבה מיבכים ומיללים ממקום בית מושבם, פוחים בדין ומסימים בדין.

איהו נוקבא לגבי נקודה עלאה, סתימא דכלא. ואף על גב דאיהו נוקבא, איהו דכורא לגבי מלך דלתתא, ובגין כך בלא כגוונא דא ועל דא, תתאי, ברזא דא כתיב בהו, איש וביתו באו.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת רַבֵּי (אלעזר) יוסי פתח ואמר, (שיר השירים ד) גן נעול אחתי גל נעול מעין חתום. גן נעול: דא כנסת ישראל שהיא גן נעול. דאמר רבי אלעזר, מה הגן הזה צריך לשמר, לעדור, ולהשקות, ולזמר. כך פנסת ישראל, צריכה לעדור, ולשמור, ולהשקות, ולזמר, ונקראת גן, ונקראת כרם, מה הכרם הזה צריך לעדור ולהשקות ולזמר ולחפור, כך ישראל, הדא הוא דכתיב, (ישעיה ה) כי כרם ה' צבאות בית ישראל וכתיב, (ישעיה ה) ויעזקהו ויסקלהו וגו'.

תוספתא

מתניתין: אמר רבי שמעון, אנן פתחין עיננא חמאן, גלגלי רתיכתא קדישתא נטלין במטלנוי, וקל שירתא בסימא לאודנין, יאה ללבא, סלקא ונחתא, אזלא ולא נטלא, מזדעזעין אלה אלפין, ורבוא רבבן ופתחין שירתא מלרע לעילא.

לְקוֹל הַנְּעִימוֹת ההוא, קיימין מאן דקיימין, ומתפנסין בכנופיה לסטרא דימינא, ארבע מאה וחמשים אלפין מארי דעיינין. חמאן ולא חמאן, קיימין בקיומיהון. תרין סטרין אחרנין אתחזורו (ס"א אתחזורו) בגיניהון. ולסטרא דשמאלא מאתן וחמשים אלפין.

אינון מאריהון דיבבא, מיבבין ומיללין מאתר בית מותביהון, פתחין בדינא ומסיימין בדינא. מיבבין תניינות, ודינא יתיב, וספריין

פְּתִיחוּ. בִּיה שְׁעֵתָא, סְלִיק מְאָרִיָּה דְדִינָא,
 דְקָאִים עֲלִיהוּן, וַיְתִיב בְּכוֹרְסִיָּא דְדִינָא,
 וְשִׁירְתָּא אֲשַׁתְּכּוּךְ, עַד לֹא תִסְתַּיִם דִּינָא סַתְרוּן
 מְאָרִי דְעֵינִין דְלִסְטָרָא יְמִינָא, וְעַמְהוּן (ד) ^ד
 תְּמַנְיִסָר אֶלְפִין אַחְרָנִין תְּקַעִין, וְלֹא
 מְיַבְבִּין וְלֹא מְיַלְלִין (ס"א לא מְיַלְלִין וְלֹא מְיַבְבִּין) פְּתַחֲוּ
 שִׁירְתָּא, מְזַדְעָזְעִין מְאֵתָן וְחַמְשִׁין אֶלְפִין מְאָרִי
 דִּיבְבָא.

תְּקַע תְּנַיִנוֹת וְלֹא מְיַבְבִּין (ס"א לא מְיַבְבִּין וְלֹא מְיַלְלִין)
 נְטִיל פְטְרוֹנָא, מַהֲהוּא כְּרִסְיָא וַיְתִיב
 בְּכוֹרְסִיָּא דְוּוּתְרָנוּתָא. בִּיה זְמַנָּא הָהּ (נ"א הוּא)
 מְדַפְר שְׁמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה רַבָּא, דְבַהֲהוּא
 שְׁמָא חַיִּים לְכֻלָּא.

פְּתַח וְאָמַר זְמַנָּא חָדָא יו"ד ה"א וַי"ו ה"א
 (ס"א יו"ד ה"א וַי"ו ה"א) כְּמַה דְאֵת אָמַר (שְׁמוֹת ל"ד)
 וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה. פְּתַחֲוּן פְּקַדְמִיתָא מְאָרִי
 גִלְגְּלִי קְדִישִׁין. וְאֶלְף אֶלְפִין, וְרַבּוּא רַבְבָּן,
 וְאֶמְרִי שִׁירְתָּא, מְשַׁבְּחִין וְאֶמְרִין, בְּרִיךְ יְקָרָא
 דַּה' מְאֵתָר בֵּית שְׁכִינְתָּיָה.

אֲתֵיָּא הֵהוּא גִנְתָּא, דְהוֹת (נ"א דַּאֲתֵיָּא) טְמִירָא
 בְּמֵאֵתָן וְחַמְשִׁין עֲלִמִין, הוּא שְׁכִינְתָּא
 יְקָרָא בְּזִינָה, דְנִפְיָק מְזִינָא לְזִינָא, וְזִינָה נְגִיד
 מְנִיָּה, לְאַרְבַּע סְטָרִין רִישִׁין, לְקַדְמָאִי (ס"א
 לְמִנְיָמָא), מַהֲהוּא זִינָא נִפְק (ס"א אֲתֵמְשֵׁךְ) לְכֻלְהוּ
 דְאֵינּוּן לְתַתָּא, וְהֵיָּא אֶקְרִי גִנְתָּא דְעָדָן.

פְּתַח תְּנַיִנוֹת הֵהוּא סְבָא, פְטְרוֹנָא דְכֻלָּא
 וּמְדַפְר שְׁמִיָּה יו"ד ה"א וַי"ו ה"א,
 וְכֻלְהוּ פְתַחֲוּ בְתִלְיִסָר מְכִילָן דְרַחֲמֵי. מְאֵן
 חָמִי כָל אֵלִין תְּקִיפִין, רְאֵמִין דְרֵאֲמִין,
 תְּקִיפִין דְתְקִיפִין, וְתִיכִין קְדִישִׁין, וְשְׁמִיָּא,
 וְכָל חִילְהוּן, מְזַדְעָזְעִין וּמְתַחֲלַחֲלָן בְּאֵימְתָא
 סְגִיָּא, מְשַׁבְּחִין שְׁמָא קְדִישָׁא, וְאֶמְרִין שִׁירְתָּא.
 זְכָאִין אֵינּוּן נִשְׁמַתְהוּן דְצַדִּיקֵיָּא, דְאֵינּוּן

מְיַבְבִּים שְׁנִית, וְדִין יוֹשֵׁב,
 וּסְפָרִים נִפְתַּחֲוּ. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה
 עוֹלָה בְּעַל הַדִּין שְׁעוֹמֵד עֲלֶיהֶם,
 וַיּוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף דִּין, וְשִׁירָה
 שׁוֹכֶכֶת עַד שְׁלֹא יִסְתַּיִם הַדִּין.
 סוֹבְבִים בְּעַלֵי הָעֵינַיִם שֶׁלְצַד
 יְמִין, וְעַמֵּם שְׁמוֹנָה עֶשֶׂר אֶלְף
 תּוֹקְעִים, וְלֹא מְיַבְבִּים וְלֹא
 מְיַלְלִים (ס"א לא מְיַלְלִין וְלֹא מְיַבְבִּין)
 וּפּוֹתְחִים בְּשִׁירָה. מְזַדְעָזְעִים
 מְאֵתִים וְחַמְשִׁים אֶלְף בְּעַלֵי
 יִבְבָּה.

תּוֹקַע שְׁנִית וְלֹא מְיַבְבִּים (וְלֹא
 מְיַבְבִּים וְלֹא מְיַלְלִים). נוֹסֵעַ הַפְטְרוֹן
 מֵאוֹתוֹ כֶּסֶף וַיּוֹשֵׁב בְּכֶסֶף
 הַוּוּתְרָנוּת. בְּאוֹתוֹ זְמַן הָיָה (הוּא)
 מְזַכֵּר שֵׁם קְדוֹשׁ עֲלִיוֹן וְגִדּוּל,
 שְׁבָאוֹתוֹ שֵׁם יֵשׁ חַיִּים לְכֻלָּ.
 פְּתַח וְאָמַר פַּעַם אַחַת יו"ד ה"א
 וַי"ו ה"א (יו"ד ה"א וַי"ו ה"א), כְּמוֹ
 שְׁנַאֲמַר (שְׁמוֹת ל"ד) וַיִּקְרָא בְשֵׁם ה'.
 פּוֹתְחִים כְּבַתְחֻלָּה בְּעַלֵי גִלְגְּלִים
 קְדוֹשִׁים, וְאֶלְף אֶלְפִים וְרַבּוּא
 רַבְבּוֹת, וְאֶמְרִים שִׁירָה,
 מְשַׁבְּחִים וְאֶמְרִים, בְּרִיךְ כְּבוֹד
 ה' מִמְּקוֹם בֵּית שְׁכִינְתּוֹ.

בָּא אוֹתוֹ הַגֵּן, שְׁהִיתָה (שְׁהִיָּא)
 שְׁמוּרָה בְּמֵאֵתִים וְחַמְשִׁים
 עוֹלָמוֹת, הִיא שְׁכִינָה נִכְבְּדָה
 בְּזִינָה, שְׁיוֹצֵאת מְזִינָא לְזִינָא, וְזִינָה
 שׁוֹפֵעַ מִמְנָה לְאַרְבַּעַה צְדָדִים
 רְאֵשִׁים לְרֵאשׁוֹנִים (לְקִיּוֹם).
 מֵאוֹתוֹ זִינָא יוֹצֵא (בְּמִשְׁרָף) לְכֻלָּ
 אוֹתָם לְמַטָּה, וְהִיא נִקְרֵאת גֵּן
 עָדָן.

פְּתַח שְׁנִית אוֹתוֹ זְקָן, הַפְטְרוֹן
 שֶׁל הַפֶּל, וּמְזַכֵּר שְׁמוֹ יו"ד ה"א
 וַי"ו ה"א, וְכֻלָּם פּוֹתְחִים
 בְּשִׁלֵּשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַרְחֻמִּים.
 מִי רָאָה כָּל הַתְּקִיפִים הַלְלוּ,
 רְמִים שֶׁל רְמִים, תְּקִיפִים שֶׁל
 תְּקִיפִים, מְרַבְּבוֹת קְדוֹשִׁים,
 וְשְׁמִים וְכָל חִילְהֶם, מְזַדְעָזְעִים
 וּמְתַחֲלַחֲלִים בְּאֵימָה רַבָּה,

מִשְׁבָּחִים אֶת הַשֵּׁם הַקְדוֹשׁ
וְאוֹמְרִים שִׁירָה. אֲשֶׁרֵיהֶם
נִשְׁמֹת הַצְּדִיקִים שֶׁהֵם בְּאוֹתוֹ
הַעֲדוּן וְיִוָּדְעִים אֶת זֶה, עַל זֶה
נֹאמַר (ירמיה') מִי לֹא יִירָאֵךְ מִלֶּךְ
הַגּוֹיִם כִּי לֶךְ יֵאָתֶה וְגו'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּשִׁינְדָה
שְׂכִינָה לְמִצְרַיִם, יְרֵדָה חַיָּה אַחַת
שֶׁשְּׁמָהּ יִשְׂרָאֵל בְּדִיוֹקָן אוֹתוֹ
הַזָּקֵן, וְאֶרְבָּעִים וּשְׁנַיִם שְׁמָשִׁים
קְדוּשִׁים עִמּוֹ, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד
אוֹת קְדוּשָׁה עִמּוֹ מֵהַשֵּׁם
הַקְדוֹשׁ, וְכֻלָּם יְרָדוּ עִם יַעֲקֹב
לְמִצְרַיִם. זֶהוּ שְׂכַתּוֹב וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרַיִמָּה אֶת יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, מִמִּשְׁמַע שְׁאֹמַר בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כֵּן אֶת יַעֲקֹב,
וְלֹא נֹאמַר אֹתוֹ.

שָׂאֵר רַבִּי יְהוּדָה אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר
בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן, (אָמַר לוֹ) כִּינּוּן
שֶׁשְּׁמַעְתָּ מֵאֲבִיךָ אֶת פְּרֻשַׁת
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּסוּד עֲלִיּוֹן, מִה זֶה
שְׁאֹמַר אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ? אָמַר
לוֹ, אוֹתָהּ מִלָּה שֶׁהִיא אוֹמֵר
אָבָא, אֵלּוּ הֵם מִלְּאָכִים עֲלִיּוֹנִים,
שֶׁהֵם מֵעַל הַתַּחְתּוֹנִים מֵהֶם. זֶהוּ
שְׂכַתּוֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ. וְכֵן
אָמַר אָבָא, כָּל אוֹתָם מִלְּאָכִים
שֶׁבְּדַרְגָּה עֲלִיּוֹנָה, נִקְרָאִים
גְּבָרִים זְכָרִים, וְאוֹתָם שֶׁבְּדַרְגָּה
תַּחְתּוֹנָה מֵהֶם, נִקְרָאִים (גְּבוּת)
בֵּית, שֶׁאִשָּׁה נִקְבָּה שְׁמֻקְבֵּלֶת מִן
הַזְּכָר.

רַבִּי יִצְחָק הִיא עוֹמֵד לִפְנֵי רַבִּי
אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹ,
שְׂכִינָה יְרֵדָה עִם יַעֲקֹב
לְמִצְרַיִם? אָמַר לוֹ, וְלֹא? וְהָרִי
כְּתוּב (בראשית מז) אֲנֹכִי אֶרְדֵּי עִמָּךְ.
אָמַר לוֹ, בֵּא תֵרָאֶה, שְׂכִינָה
יְרֵדָה לְמִצְרַיִם אֶת יַעֲקֹב, וְשֵׁשׁ
מֵאוֹת אֶלֶף מְרַכְבוֹת קְדוּשׁוֹת
(אֲחֵרוֹת) עִמָּה, וְהִינּוּ מֵה שְׂכַתּוֹב
שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי. שְׁנֵינּוּ, שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף מְרַכְבוֹת קְדוּשׁוֹת יְרָדוּ עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, וְכֻלָּם

בְּהֵוֵא עֲדוּנָא, וְיִדְעִין דָּא, עַל הַאי אֵיתְמַר
(ירמיה') מִי לֹא יִירָאֵךְ מִלֶּךְ הַגּוֹיִם כִּי לֶךְ יֵאָתֶה
וְגו' (ע"ב תוספתא)

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כַּד נִחְתַּת שְׂכִינְתָא
לְמִצְרַיִם, נִחְתַּת חַיָּה חֲדָא, דְּשִׁמָּה
יִשְׂרָאֵל, בְּדִיוֹקָנָא דֵּהֵוֵא סְבָא, וְאַרְבַּעִין
וּתְרִין שְׁמָשִׁין קְדִישִׁין עִמָּיה, וְכָל חַד וְחַד אֶת
קְדִישָׁא עִמָּיה, מִשְׁמָא קְדִישָׁא, וְכֻלְהוּ נִחְתַּן
עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, הֲדָא הוּא דְכַתִּיב, וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִמָּה אֶת יַעֲקֹב.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִמִּשְׁמַע דְּקָאמַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
וְאַחַר כֵּן אֶת יַעֲקֹב, וְלֹא נֹאמַר אֹתוֹ.

שָׂאֵר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן,
(אָמַר לֵיהּ) כִּינּוּן דְּשְׁמַעְתָּ מֵאֲבִיךָ, פְּרֻשַׁת
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּרִזָּא עֲלָאָה, מָאִי קָאמַר אִישׁ
וּבֵיתוֹ בָּאוּ. אָמַר לֵיהּ, הֵהוּא מִלָּה דֵּהוּה אָמַר
אָבָא, אֵינּוֹן הוּוּ מִלְּאָכִין עֲלִיאִין, דְּאֵינּוֹן
לְעִילָא עַל תַּתָּאִי מְנַהוּן, הֵינּוּ דְכַתִּיב אִישׁ
וּבֵיתוֹ בָּאוּ, וְהָכִי אָמַר אָבָא, כָּל אֵינּוֹן מִלְּאָכִין
דְּבְּדַרְגָּא עֲלָאָה, אֶקְרוּן גּוּבְרִין דּוּכְרִין, וְאֵינּוֹן
דְּבְּדַרְגָּא תַּתָּאִי מְנַהוּן, אֶתְקְרוּן (נִקְבָּתָא) בֵּית,
דְּאֶתְתָּא נּוֹקְבָא דְּמִקְבֵּלָא מִן דְּכוּרָא.

רַבִּי יִצְחָק הוּוּ קָאִים קָמִיה דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בְּר
רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לֵיהּ שְׂכִינְתָא נִחְתַּת
לְמִצְרַיִם עִם יַעֲקֹב. אָמַר לֵיהּ וְלֹא, וְהָא כַתִּיב
(בראשית מ"ו) אֲנֹכִי אֶרְדֵּי עִמָּךְ. אָמַר לֵיהּ תָּא חַזִּי,
שְׂכִינְתָא נִחְתַּת לְמִצְרַיִם אֶת יַעֲקֹב וְשִׁית מָאָה
אֶלְפִין רְתִיבִין קְדִישִׁין (אֲחֵרִינִי) עִמָּה, וְהֵינּוּ
דְכַתִּיב כֶּשֶׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי, תְּנִינָן שִׁית
מָאָה אֶלְפִין רְתִיבִין קְדִישִׁין נִחְתּוּ עִם יַעֲקֹב
לְמִצְרַיִם, וְכֻלְהוּ סְלִיקוּ מִתַּמָּן, כַּד נִפְקוּ

כֶּשֶׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי. שְׁנֵינּוּ, שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף מְרַכְבוֹת קְדוּשׁוֹת יְרָדוּ עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, וְכֻלָּם

ישראל ממצרים. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (שמות י"ב) וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס סְבוּתָהּ כְּשֶׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי וְגו'. שֶׁשׁ מֵאוֹת לֹא נֶאֱמַר, אֲלֹא כְשֶׁשׁ מֵאוֹת, כְּגוֹנוֹנָא דְנַפְקוּ אֶלְיָן, כְּפִי נַפְקוּ אֶלְיָן.

עלו משם כשיצאו ישראל ממצרים. זהו שכתוב (שמות יב) ויסעו בני ישראל מרעמסס סבטה כשש מאות אלף רגלי וגו'. שש מאות לא נאמר, אלא כשש מאות. כמו שיצאו אלה, כפי יצאו אלה.

ובא ראה סוד הדבר, בזמן שיצאו המרכבות הקדושות הללו והמתנות הקדושים, ראוי ישראל וידעו שהם מתעכבים בשבילם, וכל החפזון שעשו ישראל היה בגללם, והינו שכתוב ולא יכלו להתמהמה, היה לו לומר ולא רצו להתמהמה, אבל לא כתוב אלא ולא יכלו. ונודעו (אז נודע) ממש, שכל בני ישראל היו בני ישראל של הרקיע, והינו מה שכתוב בני ישראל הבאים את יעקב, ועל זה לא נאמר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה אתו, אלא ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב. הבאים מצרימה את בראשונה, ועם מי את יעקב.

אמר רבי יהודה, [נ"א רבי יצחק] [נ"א רבי יוסי] קל וחומר, ומה כשנצטל יעקב מלבן כתוב (בראשית לב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים - כשיירד לגלות והקדוש ברוך הוא אמר אנכי ארד עמך מצרימה, (ד' ע"א) לאו דינא, הואיל ופטרונא נחתא דייחתון שמשוי עמיה, היינו דכתיב הבאים מצרימה את יעקב. רבי יעקב מפרך חנן אמר משמו של רבי אבא, מי הם בני ישראל של פאן? אותם שנקראו בני ישראל ממש.

רבי אבא פתח ואמר, (תהלים מז) לכו חזו מפעלות יי אשר שם שמות בארץ. אל תקרי שמות. אלא שמות. ואזלא הא כהא דאמר רבי חייא, כגונונא דרקיעא, עבד

ותא חזי רזא דמלה, כענדא דנפקו אלין רתיכין קדישין, משירייתא קדישתא, חמו ישראל וידעו, דהווי מתעפכין בגיניהון, וכלהו כהילו דעבדו ישראל, בגיניהון הוה, והיינו דכתיב, (שמות י"ב) ולא יכלו להתמהמה, הוה ליה למימר ולא רצו להתמהמה אבל לא פתיב אלא ולא יכלו. ואתיידעו (ס" ואתיידע) ממש, דכלהו בני ישראל, הווי בני ישראל דרקיעא, והיינו דכתיב, בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, ועל דא לא נאמר ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה אתו, אלא ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב, הבאים מצרימה בקדמיתא ועם מי, את יעקב.

אמר רבי יהודה, (נ"א רבי יצחק נ"א רבי יוסי) קל וחומר, ומה כד אשתזיב יעקב מלבן, פתיב, (בראשית ל"ב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. כד נחת בגלותא, וקודשא בריך הוא אמר, אנכי ארד עמך מצרימה, (ד' ע"א) לאו דינא, הואיל ופטרונא נחתא דייחתון שמשוי עמיה, היינו דכתיב הבאים מצרימה את יעקב. רבי יעקב דכפר חנן אמר משמיה דרבי אבא, מאן אינון בני ישראל דהכא. אינון דאתקרוין בני ישראל ממש.

רבי אבא פתח ואמר, (תהלים מז) לכו חזו מפעלות יי אשר שם שמות בארץ. אל תקרי שמות. אלא שמות. ואזלא הא כהא דאמר רבי חייא, כגונונא דרקיעא, עבד

קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא בְּרַקִּיעַ אֵית שְׁמֵהּ
 קַדִּישִׁין, בְּאַרְעָא אֵית שְׁמֵהּ קַדִּישִׁין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה (נ"א רבי יוסי) בַּהֲהוּא יוֹמָא דְנִחַת
 יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, נִחַתוּ עִמָּיה שְׁתֵּין רַבּוּא

דְּמִלְאָכִי עֲלָאִי. רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח, (שיר השירים ג)
 הִנֵּה מִטְתּוֹ שֶׁלְשִׁלְמָה שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב
 וְגו', קוּזְמִיטִין דְּגְלִיפִין בְּקַלְדִּיטָא, סַחְרָן
 בְּדוּכְתִיָּה קוּזְמִיטִין בְּשִׁבְעָא, גְּלִיפִין
 בְּשִׁתִּיתָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, שְׁשִׁים גְּבוּרִים
 סָבִיב לָהּ.

הִנֵּה מִטְתּוֹ: דָּא אִיהִי (בראשית רכ"ה) שְׁכִינְתָא.
 שֶׁלְשִׁלְמָה: מִלְכָּא דְשִׁלְמָא דִּילִיה.
 שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ: אֵלִין אֵינּוּן שְׁתֵּין
 רַבּוּא דְמִלְאָכִי עֲלָאִי, דְּאֵינּוּן מַחִילָא
 דְּשְׁכִינְתָא, דְּנִחַתְתָּ עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם. מִגְּבוּרֵי
 יִשְׂרָאֵל: יִשְׂרָאֵל דְּלַעִילָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב
 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו', אִישׁ וּבֵיתוֹ
 בָּאוּ: אֵינּוּן וְנִימוּסִיהוּן.

רַבִּי חֲזִיא הָוָה אָזִיל מֵאוּשָׁא לְלוּד, וְהָוָה
 רָכִיב עַל חֲמָרָא, וְהָוָה ר' יוֹסִי עִמָּיה,
 נִחִית ר' חֲזִיא, וְשִׁקְלִיה בִּידוּי לְר' יוֹסִי, אָמַר
 לִיה, אִי בְּנֵי עֲלָמָא יַדְעִין יְקָרָא סְגִיָּאָה
 דִּיעֲקֹב, בְּשַׁעֲתָא דְאָמַר לִיה קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
 אָנְכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה, הוּוּ מְלַחְכֵי עֲפְרָא,
 תֵּלַת פְּרָסֵי קָרִיב לְקַבְרִיָּה, דְּהִכֵּי מְפָרְשֵי מְרָנָא
 רַבְרַבֵּי עֲלָמָא, מְאַרְיֵהוּן דִּמְתַּנִּיתָא, פְּתִיב (שמות
 ח) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לְקִרְאֵת חוֹתְנּוֹ, אֶהְרֹן חָמָא
 לְמֹשֶׁה דְנַפְק, וְנַפְק עִמָּיה, וְאַלְעָזָר וְנִשְׂיָאֵי
 וְסָבִי נַפְקוּ עִמָּיה, רָאשֵׁי אַבְהֵן, וּמְעָרְעֵי
 כְּנֻשְׁתָּא, וְכֹל יִשְׂרָאֵל נַפְקוּ עִמָּהוּן, אֲשַׁתְּפַחוּ
 דְּכֹל יִשְׂרָאֵל כְּלָהוּ, נַפְקוּ לְקַבְלִיָּה דִּיתְרוֹ, מָאן
 חָמָא לְמֹשֶׁה דְנַפְיק וְלֹא יְפוּק, לְאַהֲרֹן
 וְלְרַבְרַבֵּי דְנַפְקֵי, וְלֹא יְפוּק. אֲשַׁתְּכַח, דְּבִגִּין

שְׁאָמַר רַבִּי חֲזִיא, כְּמוֹ בְּרַקִּיעַ
 עֲשֵׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַרְץ.
 בְּרַקִּיעַ יֵשׁ שְׁמוֹת קְדוּשִׁים,
 וּבְאַרְץ יֵשׁ שְׁמוֹת קְדוּשִׁים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה [נ"א רבי יוסי],
 בְּאוֹתוֹ יוֹם שִׁירַד יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם,
 יָרְדוּ עִמּוֹ שְׁשִׁים רַבּוּא מְלָאָכִים
 עֲלִיּוֹנִים. רַבִּי יְהוּדָה פְּתַח, הִנֵּה
 מִטְתּוֹ שֶׁלְשִׁלְמָה שְׁשִׁים גְּבוּרִים
 סָבִיב וְגו', שֶׁלְטוֹנִים שְׁחֻקוּקִים
 בְּמִפְתַּח, סוּכְבִים בְּמִקְוֵמוֹ
 הַשְּׁלִטוֹנִים בְּשִׁבְעֵי, וְחֻקוּקִים
 בְּשִׁשִּׁי. זְהוּ שְׁכָתוּב שְׁשִׁים
 גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ.

הִנֵּה מִטְתּוֹ - זֹהִי שְׁכִינָה.
 שֶׁלְשִׁלְמָה - הַמְּלָךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם
 שָׁלוֹ. שְׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ -
 אֵלוֹ הֵם שְׁשִׁים רַבּוּא מְלָאָכִים
 עֲלִיּוֹנִים, שֶׁהֵם מַחִיל הַשְּׁכִינָה
 שִׁירְדָה עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם.
 מִגְּבוּרֵי יִשְׂרָאֵל - יִשְׂרָאֵל
 שֶׁלְמַעֲלָה. זְהוּ שְׁכָתוּב וְאֵלֶּה
 שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו', אִישׁ
 וּבֵיתוֹ בָּאוּ - הֵם וּמְנַהֲגֵיהֶם.

רַבִּי חֲזִיא הִנֵּה הוֹלֵךְ מֵאוּשָׁא
 לְלוּד, וְהִנֵּה רוֹכֵב עַל חֲמוֹר,
 וְהִנֵּה רַבִּי יוֹסִי עִמּוֹ. יָרַד רַבִּי
 חֲזִיא וְתַפְס דְּדִי רַבִּי יוֹסִי. אָמַר
 לוֹ, אִם בְּנֵי הָעוֹלָם הֵיוּ יוֹדְעִים
 כְּבוֹדוֹ הָרַב שֶׁל יַעֲקֹב בְּשַׁעֲה
 שְׁאָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אָנְכִי אֲרַד עִמָּךְ מִצְרַיִמָּה, הֵיוּ
 מְלַחְכִים אֶת הָעֶפְרָא שֶׁלֹּשׁ
 פְּרָסוֹת קָרוֹב לְקַבְרוֹ, שְׁכַף
 מְפָרְשִׁים מוֹרִינּוֹ גְּדוּלֵי עוֹלָם
 בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, פְּתוּב (שמות ח)
 וַיֵּצֵא מֹשֶׁה לְקִרְאֵת חוֹתְנּוֹ, אֶהְרֹן
 רָאָה שְׁמֹשֶׁה יוֹצֵא, וַיֵּצֵא עִמּוֹ,
 וְאַלְעָזָר וְנִשְׂיָאִים וְזַקְנָיִם יָצְאוּ
 עִמּוֹ, רָאשֵׁי אַבּוֹת וְקְרוּאֵי
 הָעֵדָה, וְכֹל יִשְׂרָאֵל יָצְאוּ עִמָּם.
 נִמְצָא שְׁכֹל יִשְׂרָאֵל כְּלָם יָצְאוּ
 לְקִרְאֵת יְתְרוֹ. מִי רָאָה אֶת מֹשֶׁה
 יוֹצֵא וְלֹא יָצָא? אֶת אֶהְרֹן

והגדולים שיוצאים והוא לא יצא? נמצא שבגלל משה יצאו כלם. ומה אם בשביל משה כף - בשביל הקדוש ברוך הוא כשאמר אנכי ארד עמך מצרימה על אחת כמה וכמה.

עד שהיו הולכים, פגש בהם רבי אבא. אמר רבי יוסי, הרי שכניה פאן, שאחד מבעלי המשנה עמנו. אמר רבי אבא, במה עסקתם? אמר רבי יוסי, בפסוק הזה שכתוב אנכי ארד עמך מצרימה וגו'. כשירד יעקב למצרים, שכתוב ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, אתה למד שפלים ירדו עם יעקב למצרים.

אמר לו רבי אבא, וזה היה לחוד? פתח ואמר, (יחזקאל א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הפהן בארץ פשדים על נהר כבר. שלש קשיות פאן, אחד - ששנינו שאין שכניה שורה בחוץ לארץ, ואחת - שלא היה נאמן כמשה, שכתוב בו (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא, והוא גלה ופרסם את כל גנוי המלך, ואחת - שגראה כמי שלא שלם בדעתו.

אלא כף הסקנו במשנתנו, חס וחלילה, שהרי יחזקאל היה נביא שלם, וברשותו של הקדוש ברוך הוא גלה כל מה שגלה, והכל הוא הצטרף לגלות ולפרסם, על כל אחד פי שנים ממה שגלה. שפך שנינו, מי שרגיל לסבל צער וכו', והכל הצטרף, ומעולמים לא עזב הקדוש ברוך הוא את ישראל בגלות, עד שהיה בא לדור במדורו עמהם, כל שפן ביעקב שהיה יורד לגלות, והקדוש ברוך הוא ושכניתו וקדושים עליונים (ותהוים) ומרפכות, שפלים ירדו עם יעקב. זהו שכתוב הבאים מצרימה את יעקב.

משה נפקו כולהון. ומה, אי בגין משה כף, בגין קדשא בריך הוא, כד אמר אנכי ארד עמך מצרימה, על אחת כמה וכמה.

עד דהו אולי, פגע בהו ר' אבא. אמר רבי יוסי, הא שכניתא הכא, דחד ממאריהון דמתניתין עמנא. אמר ר' אבא, כמאי עסקיתו. אמר רבי יוסי, בהאי קרא, דכתיב אנכי ארד עמך מצרימה וגו'. כד נחת יעקב למצרים, דכתיב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה, אתה אוליה, דכלהו נחתו עם יעקב למצרים.

אמר ליה ר' אבא, ודא לחוד הות. פתח ואמר (יחזקאל א) היה היה דבר יי' אל יחזקאל בן בוזי הפהן בארץ פשדים על נהר כבר. תלת פלוגתן הכא. חדא, דתנינן, אין שכניה שורה בחוצה לארץ. וחדא, דלא הוה מהימן כמשה, דכתיב ביה, בכל ביתי נאמן הוא, והוא, גלי ופרסם כל גנוזיא דמלפא. וחדא, דאתחזי כמאן דלא שלים בדעתיה.

אלא הכי אסיקנא במתניתא דילן, חס ושלום דהא יחזקאל נביאה שלימא הוה, וברשותא דקודשא בריך הוא גלי כל מה דגלי. וכלהו אצטריך דיגלי ופרסם, על חד תרין ממה דגלי, דהכי תנן, מאן דרגיל למסבל צערא וכו'. וכלא אצטריך, ומעלמין לא שביק קדשא בריך הוא לישראל בגלותא, עד דהוה אתי למידר דיוריה עמהון, כל שפן ביעקב, דהוה נחית בגלותא, וקודשא בריך הוא ושכניתיה, וקדישין עלאין, (ותהוים) ורתיכין, דנחתו כלהו עם יעקב, הדא הוה דכתיב הבאים מצרימה את יעקב.

עליונים (ותהוים) ומרפכות, שפלים ירדו עם יעקב.

דָּבַר אַחַר ר' אַבְרָהָם פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ד') אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלֵה אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלֵה אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוֹאִי. תָּא חַזִּי, וְוִי לֹוֹן בְּנֵי נָשָׂא דְלֵא יְדַעִין, וְלֵא מְשַׁגְּיחִין בְּפוּלְחָנָא דְמֵאֲרִיִּהוֹן, דִּתְנִינָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בַּת קוּל נְפַקְתָּ מְטוֹרָא דְחֹרֵב, וְאָמַרְהָ, וְוִי לֹוֹן לְבָנֵי נָשָׂא מְפוּלְחָנָא דְמֵאֲרִיִּהוֹן, וְוִי לֹוֹן לְבָנֵי נָשָׂא מְעַלְבוֹנָה (דף ה' ע"ב) דְאֹרִייתָא. דְאָמַר ר' יְהוּדָה, כֹּל מָאן דְאֲשַׁתְּדַל בְּאֹרִייתָא בְּהַאי עֲלָמָא, וּמְסַגְּל עוֹבְדִין טְבִין יָרִית עֲלָמָא שְׁלִימָא. וְכֹל מָאן דְלֵא אֲשַׁתְּדַל בְּאֹרִייתָא בְּהַאי עֲלָמָא, וְלֵא עֲבִיד עוֹבְדִין טְבִין, לֵא יָרִית לֵא הַאי וְלֵא הַאי. וְהָא תַּנּוּ, אִית מָאן דְיָרִית עֲלָמִיהָ כְּפוּם אֲתָרִיהָ, וּכְפוּם מַה דְחַזִּי לִיהָ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֵא תַּנּוּ, אֲלֵא מָאן דְלִית לִיהָ עוֹבְדִין טְבִין כְּלָל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלֵמָלֵא הוּוּ יְדַעִין בְּנֵי נָשָׂא, רְחִימוּתָא דְרַחֲמִים קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּ לְיִשְׂרָאֵל, הוּוּ שְׁאֲגִין כְּכַפִּירֵיא לְמַרְדֵּךְ אֲבֹתָרִיהָ. דִּתְנִינָא, בְּשַׁעֲתָא דְנַחַת יַעֲקֹב לְמַצְרַיִם, קָרָא קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּ לְפָמְלִיא דִּילִיהָ אָמַר לְהוּן, כְּלַכּוֹן חוּתוּ לְמַצְרַיִם, וְאֲנָא אִיחוּת עֲמִכוֹן. אָמַרְהָ שְׂכִינְתָא רְבוּנָא דְעֲלָמָא, אִית צְבָאוֹת בְּלֵא מְלָפָא, אָמַר לָהּ, אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלֵה, מְלַבְּנוֹן: מֵאֲתָרָא דְעַדְן, דְמְלוּפֹן בְּכָל עוֹבְדוּי. פְּלֵה: דָּא שְׂכִינְתָא, דְהִיא כְּלֵה בְּחוּפָה. וְאֲזֵלָא הָא כְּהָא דִּתְנִינָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָאִי דְכַתִּיב, (במדבר ז') וַיְהִי בְיוֹם פְּלַת מֹשֶׁה, פְּלַת פְּתִיב, בְּיוֹמָא דְעֲאֻלַּת פְּלֵה לְחוּפָה, וּשְׂכִינְתָא דָּא הִיא כְּלֵה.

אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלֵה - מִמְּקוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁלֵמְעֵלָה. תְּשׁוּרֵי מְרַאשׁ אֲמִנָה - מְרַאשׁ שֶׁל מִי? מְרַאשֵׁיהֶם שֶׁל בְּנֵי הָאֲמִנָה, וּמִי

דָּבַר אַחַר ר' אַבְרָהָם פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ד') אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלֵה אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוֹאִי. תָּא חַזִּי, וְוִי לֹוֹן בְּנֵי נָשָׂא דְלֵא יְדַעִין, וְלֵא מְשַׁגְּיחִין בְּפוּלְחָנָא דְמֵאֲרִיִּהוֹן, דִּתְנִינָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא בַּת קוּל נְפַקְתָּ מְטוֹרָא דְחֹרֵב, וְאָמַרְהָ, וְוִי לֹוֹן לְבָנֵי נָשָׂא מְפוּלְחָנָא דְמֵאֲרִיִּהוֹן, וְוִי לֹוֹן לְבָנֵי נָשָׂא מְעַלְבוֹנָה (דף ה' ע"ב) דְאֹרִייתָא. דְאָמַר ר' יְהוּדָה, כֹּל מָאן דְאֲשַׁתְּדַל בְּאֹרִייתָא בְּהַאי עֲלָמָא, וּמְסַגְּל עוֹבְדִין טְבִין יָרִית עֲלָמָא שְׁלִימָא. וְכֹל מָאן דְלֵא אֲשַׁתְּדַל בְּאֹרִייתָא בְּהַאי עֲלָמָא, וְלֵא עֲבִיד עוֹבְדִין טְבִין, לֵא יָרִית לֵא הַאי וְלֵא הַאי. וְהָא תַּנּוּ, אִית מָאן דְיָרִית עֲלָמִיהָ כְּפוּם אֲתָרִיהָ, וּכְפוּם מַה דְחַזִּי לִיהָ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֵא תַּנּוּ, אֲלֵא מָאן דְלִית לִיהָ עוֹבְדִין טְבִין כְּלָל.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלֵמָלֵא הוּוּ יְדַעִין בְּנֵי נָשָׂא, רְחִימוּתָא דְרַחֲמִים קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּ לְיִשְׂרָאֵל, הוּוּ שְׁאֲגִין כְּכַפִּירֵיא לְמַרְדֵּךְ אֲבֹתָרִיהָ. דִּתְנִינָא, בְּשַׁעֲתָא דְנַחַת יַעֲקֹב לְמַצְרַיִם, קָרָא קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּ לְפָמְלִיא דִּילִיהָ אָמַר לְהוּן, כְּלַכּוֹן חוּתוּ לְמַצְרַיִם, וְאֲנָא אִיחוּת עֲמִכוֹן. אָמַרְהָ שְׂכִינְתָא רְבוּנָא דְעֲלָמָא, אִית צְבָאוֹת בְּלֵא מְלָפָא, אָמַר לָהּ, אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלֵה, מְלַבְּנוֹן: מֵאֲתָרָא דְעַדְן, דְמְלוּפֹן בְּכָל עוֹבְדוּי. פְּלֵה: דָּא שְׂכִינְתָא, דְהִיא כְּלֵה בְּחוּפָה. וְאֲזֵלָא הָא כְּהָא דִּתְנִינָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָאִי דְכַתִּיב, (במדבר ז') וַיְהִי בְיוֹם פְּלַת מֹשֶׁה, פְּלַת פְּתִיב, בְּיוֹמָא דְעֲאֻלַּת פְּלֵה לְחוּפָה, וּשְׂכִינְתָא דָּא הִיא כְּלֵה.

אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבוֹאִי, מֵאֲתָר בֵּי מִקְדָּשָׁא דְלְעִילָא. תְּשׁוּרֵי מְרַאשׁ אֲמִנָה, מְרִישָׁא דְמָאן. מְרַאשֵׁיהוּן דְבְנֵי מְהִימְנוּתָא. וּמָאן

יִנְהוּ. יַעֲקֹב וּבְנוֹי. מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר וְחֶרְמוֹן,
דְּאִינוּן עֲתִידִין לְקַבְּלָא אוֹרֵייתָא דִּילִי, מְטוֹרָא
דְּחֶרְמוֹן, וְלֹאֲגָנָא עֲלֵייהוּ בְּגִלְתֵּיהוֹן. מְמַעֲוֹנוֹת
אַרְיוֹת: אֲלִין אִינוּן עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת
פוֹכְבֵּים וּמְזֻלוֹת, (נ"א בְּנֵי נֶשָׂא דְמַחֲמִינְתָא) דְּדַמְיִין
לְאַרְיוֹתָא וּנְמִרִין, דְּמַעְנִין לְהוֹן בְּכָל פּוֹלְחָנָא
דְּקִשְׁוֵי.

רְבִי אַבָּא אָמַר, אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלָה וְגו'. וְכִי
מְלַבְּנוֹן אַתָּת, וְהִלָּא לְלַבְּנוֹן עוֹלָה. אֲלָא
אָמַר רְבִי אַבָּא, בְּשַׁעֲתָא דְנַחְתַּת שְׁכִינְתָּא
לְמַצְרִים, נַחְתּוּ בְהִדָּה שְׁתִּין רַבּוּא שֶׁל מְלֹאֲכֵי
הַשָּׁרֵת, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּקִדְמִיתָא הָדָא
הוּא דְכָתִיב, (מִיכָה ב') וַיַּעֲבוֹר מִלְּכָם לְפָנֵיהֶם וְהָ'
בְּרֹאשָׁם.

רְבִי יִצְחָק אָמַר, אֲתִי מְלַבְּנוֹן פְּלָה, דָּא אִיהִי
שְׁכִינְתָּא. אֲתִי מְלַבְּנוֹן תְּבֹאִי, מֵאַתָּר בֵּי
מְקַדְשָׁא דְלַעֲיִלָּא. תְּשׁוּרֵי מְרֹאֵשׁ אַמְנָה,
מֵאַתָּר בֵּי מְקַדְשָׁא דְלַעֲיִלָּא, וּמֵאַתָּר בֵּי
מְקַדְשָׁא דְלַתְתָּא דְאָמַר ר' יְהוּדָה, מֵעוֹלָם לֹא
זָזָה שְׁכִינְתָּא מִכּוֹתֵלָא דְמַעְרֵבָא, דְּבֵי מְקַדְשָׁא,
דְּכָתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב') הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחֵר כְּתֻלְנוּ.
וְהוּא רֹאשׁ אַמְנָה לְכָל עֲלָמָא. מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר
וְחֶרְמוֹן מֵאַתְרָא דְאוֹרֵייתָא נִפְקַת לְעֲלָמָא,
וְלָמָּה. לֹאֲגָנָא עַל יִשְׂרָאֵל, מְמַעֲוֹנוֹת אַרְיוֹת:
אֲלִין עַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבֵּים וּמְזֻלוֹת. ר'
יּוֹדֵן אוֹמַר, מְמַעֲוֹנוֹת אַרְיוֹת: אֲלִין אִינוּן
תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים, דְּעַסְקֵי בְּאוֹרֵייתָא בְּמַעֲוֹנוֹת
הַמְדַרְשׁוֹת, וּבְכַתִּי כְּנִסְיוֹת, דְּאִינוּן אַרְיוֹן
וּנְמִרִים בְּאוֹרֵייתָא.

רְבִי חֲזִיא הָוָה יְתִיב קָמִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר
לֵיה, מָה חֲמַת אוֹרֵייתָא לְמַמְנֵי בְנוֹי
דְּיַעֲקֹב, דְּאִינוּן תְּרִיסַר בְּקִדְמִיתָא, וְלִבְתָּר כֶּן
שְׂבָעִים דְּכָתִיב, (בְּרֵאשִׁית מ"ו) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית

הֵם? יַעֲקֹב וּבְנוֹי. מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר
וְחֶרְמוֹן - שְׁהֵם עֲתִידִים לְקַבְּלָא
אֶת הַתּוֹרָה שְׁלִי מִהַר חֶרְמוֹן,
וְלִהְיוֹן עֲלֵיהֶם בְּגִלְתוֹתָם. מְמַעֲוֹנוֹת
אַרְיוֹת - אֵלוּ הֵם עַמִּים עוֹבְדֵי
עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, [נ"א בְּנֵי
אָדָם שֶׁל אַמְנָה] שְׂדוּמִים לְאַרְיוֹת
וּנְמִרִים, שְׁמַעְנִים אוֹתָם בְּכָל
עֲבוּדָה קָשָׁה.

רְבִי אַבָּא אָמַר, אֲתִי מְלַבְּנוֹן
פְּלָה וְגו', וְכִי מְלַבְּנוֹן בָּאָה,
וְהִלָּא לְלַבְּנוֹן עוֹלָה? אֲלָא, אָמַר
רְבִי אַבָּא, בְּשַׁעֲהַ שְׁרִידָה שְׁכִינָה
לְמַצְרַיִם, יָרְדוּ עִמָּה שְׁשִׁים רַבּוּא
שֶׁל מְלֹאֲכֵי הַשָּׁרֵת, וְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּרֹאשׁוֹנָה. זֶהוּ
שְׁפָתוֹב וַיַּעֲבֹר מִלְּכָם לְפָנֵיהֶם
וְהָ בְּרֹאשָׁם.

רְבִי יִצְחָק אָמַר, אֲתִי מְלַבְּנוֹן
פְּלָה - זֹוהִי שְׁכִינָה. אֲתִי מְלַבְּנוֹן
תְּבֹאִי - מִמְּקוֹם בֵּית הַמְּקַדָּשׁ
שְׁלַמְעֵלָה. תְּשׁוּרֵי מְרֹאֵשׁ אַמְנָה
- מִמְּקוֹם בֵּית הַמְּקַדָּשׁ
שְׁלַמְעֵלָה וּמִמְּקוֹם בֵּית הַמְּקַדָּשׁ
שְׁלַמְטָה. שְׁאָמַר רְבִי יְהוּדָה,
מֵעוֹלָם לֹא זָזָה שְׁכִינָה מִכּוֹתֵל
הַמַּעְרָבִי שֶׁל בֵּית הַמְּקַדָּשׁ,
שְׁפָתוֹב (שִׁיר ב) הִנֵּה זֶה עוֹמֵד
אַחֵר כְּתֻלְנוּ, וְהוּא רֹאשׁ אַמְנָה
לְכָל הָעוֹלָם. מְרֹאֵשׁ שְׁנִיר
וְחֶרְמוֹן - מִמְּקוֹם שֶׁהַתּוֹרָה
יִצְאָה לְעוֹלָם, וְלָמָּה? לְהִגָּן עַל
יִשְׂרָאֵל. מְמַעֲוֹנוֹת אַרְיוֹת - אֵלוּ
עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדַת פּוֹכְבֵּים
וּמְזֻלוֹת. רְבִי יּוֹדֵן אוֹמַר,
מְמַעֲוֹנוֹת אַרְיוֹת - אֵלוּ תְּלַמִּידֵי
חֲכָמִים שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה
בְּמַעֲוֹנוֹת הַמְדַרְשׁוֹת וּבְכַתִּי
כְּנִסְיוֹת, שְׁהֵם אַרְיוֹת וּנְמִרִים
בַּתּוֹרָה.

רְבִי חֲזִיא הָוָה יוֹשֵׁב לְפָנֵי רְבִי
שְׁמַעוֹן, אָמַר לוֹ, מָה רָאִתָּה
הַתּוֹרָה לְמִנּוֹת אֶת בְּנֵי יַעֲקֹב,
שְׁהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר בַּתְּחִלָּה, וְאַחֵר

כָּךְ שְׂבָעִים, שְׁכָתוּב כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבְּאֵה מִצְרֵימָה שְׂבָעִים. וּמָה הַטַּעַם שְׂבָעִים וְלֹא יוֹתֵר? אָמַר לוֹ, כִּנְגַד שְׂבָעִים אֲמוֹת שֶׁהֵם בְּעוֹלָם, וְהֵם הָיוּ אֵמָּה יְחִידָה כִּנְגַד כָּלָם.

וְעוֹד אָמַר לוֹ, בֵּא רְאֵה, מִפְּתוּחוֹת שְׂמָאִירִים (שְׂרִים) עֲנָפִים יוֹשְׁבִים בְּמִסְעֵיהֶם (בַּצֵּל), מְמַנִּים עַל שְׂבָעִים עַמִּים, יוֹצְאִים מִתְּרִיסָר חֲקִיקוֹת וְקִשּׁוּרִים שְׂמִסְתּוֹכְבִים בְּמִסְעוֹתֵיהֶם בְּמִשְׁקַל לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ל"ב) יָצַב גְּבֻלַת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהֵינּוּ שְׁכָתוּב (זְכוּרִיָּה ב) כִּי כְּאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פָּרַשְׁתִּי אֶתְכֶם, לְהִרְאוֹת שֶׁהֵם עוֹמְדִים בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל. כְּאַרְבַּע לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא כְּאַרְבַּע. כִּמוֹ שְׂאֵי אֶפְשֵׁר לְעוֹלָם כִּלִּי אַרְבַּע רוּחוֹת, כִּךָּ אֵי אֶפְשֵׁר לְעוֹלָם כִּלִּי יִשְׂרָאֵל. וְיִקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ. רַבִּי אַבְא פְּתַח, (ישעיה ל"ב) אֲשֶׁרִיכֶם זֶרְעִי עַל כָּל מַיִם מְשֻׁלְחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר, וּפְאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתְרַעֵי בְּהוּ מְכַל שְׂאֵר עַמִּין, וְקָרִיב לוֹן לְגַבְיָהּ, דְּכַתְיִב, (דְּבָרִים י"ד) וּבָךְ בָּחַר יי' לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סְגוּלָהּ וְגו', וְכַתְיִב (דְּבָרִים ל"ב) כִּי חֶלֶק יי' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, יִשְׂרָאֵל מִתְּדַבְּקִין בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַתְיִב, (דְּבָרִים ד') וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּיי' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם (ד' ק"א ע"א) הַיּוֹם.

וְרַבֵּן זִכְאִים הֵם לְפָנָיו, מִשּׁוּם שֶׁהֵם זֶרְעִים עַל כָּל מַיִם. מַה זֶה עַל כָּל מַיִם? שְׁזוֹרְעִים לְצַדִּיקָה, וּמִי שְׁזוֹרֵעַ לְצַדִּיקָה, כְּתוּב בּוֹ (תְּהִלִּים נ"ז) וְהוּוּ שְׁכָתוּב כִּי גָדֹל עַד שָׁמַיִם. עַל כֵּן מַיִם, וְהוּוּ שְׁכָתוּב (שֵׁם ק"ח) כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חֲסֵדְךָ. מֵעַל שָׁמַיִם, עַל כָּל מַיִם הוּא הֵיחָה, וּמִי הוּא מֵעַל שָׁמַיִם? זֶה עוֹלָם הַבְּאֵה, וַיִּשְׂרָאֵל זֶרְעִים עַל כָּל מַיִם.

יַעֲקֹב הַבְּאֵה מִצְרֵימָה שְׂבָעִים. וּמֵאֵי טַעְמָא שְׂבָעִים וְלֹא יוֹתֵר. אָמַר לֵיהּ, לְקַבִּיל עֵי אוֹמִין, דְּאֵינּוֹן בְּעַלְמָא, וְאֵינּוֹן הוּוּ אוֹמָה יְחִידָה לְקַבִּל כְּלַהוּן.

וְהוּוּ אָמַר לֵיהּ, תָּא חֲזִי, קַלְדַּיְטִין דְּנַהְרִין (גוֹבְרִין) עֲנָפִין יְתַבִּין בְּמִטְלָנִיהוֹן, (נ"א בְּמִטְלָחוֹן) מִמְּנָן עַל שְׂבָעִין עַמִּין, נְפָקִין מִתְּרִיסָר גְּלִיפִין קְטוּרִין דְּאֶסְתְּחָרֵן בְּמִטְלָנִיהוֹן, לְמִתְקַלָּן לְאַרְבַּע רוּחֵי עַלְמָא, הֲדָא הוּא דְכַתְיִב, (דְּבָרִים ל"ב) יָצַב גְּבֻלוֹת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהֵינּוּ דְכַתְיִב, (זְכוּרִיָּה ב) כִּי כְּאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פָּרַשְׁתִּי אֶתְכֶם, לְאַחֲזָאָה דְּאֵינּוֹן קְיָמִין בְּגִין יִשְׂרָאֵל. כְּאַרְבַּע לֹא נֶאֱמַר, אֲלֵא כְּאַרְבַּע. כִּמּוֹ דְּאֵי אֶפְשֵׁר לְעַלְמָא כִּלִּי אַרְבַּע רוּחוֹת כִּךָּ אֵי אֶפְשֵׁר לְעַלְמָא כִּלִּי יִשְׂרָאֵל.

וְיִקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ. (שמות א') ר' אבא פתח (ישעיה ל"ב) אֲשֶׁרִיכֶם זֶרְעִי עַל כָּל מַיִם מְשֻׁלְחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר, וּפְאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתְרַעֵי בְּהוּ מְכַל שְׂאֵר עַמִּין, וְקָרִיב לוֹן לְגַבְיָהּ, דְּכַתְיִב, (דְּבָרִים י"ד) וּבָךְ בָּחַר יי' לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סְגוּלָהּ וְגו', וְכַתְיִב (דְּבָרִים ל"ב) כִּי חֶלֶק יי' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ, יִשְׂרָאֵל מִתְּדַבְּקִין בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַתְיִב, (דְּבָרִים ד') וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּיי' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם (ד' ק"א ע"א) הַיּוֹם.

וְעַל דָּא זִכְאִין אֵינּוֹן קְמִיָה, בְּגִין דְּאֵינּוֹן זֶרְעִין עַל כָּל מַיִם. מֵאֵי עַל כָּל מַיִם. דְּזֶרְעִין לְצַדִּיקָה. וּמֵאֵן דְּזֶרַע לְצַדִּיקָה, כְּתִיב בֵּיהּ (תְּהִלִּים נ"ז) הֲדָא הוּא דְכַתְיִב, כִּי גָדוֹל עַד שָׁמַיִם עַל כָּל מַיִם הֲדָא הוּא דְכַתְיִב, (תְּהִלִּים ק"ח) כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חֲסֵדְךָ, מֵעַל שָׁמַיִם עַל כָּל מַיִם אֵיהוּ הַיּוֹ, וּמֵאֵן אֵיהוּ מֵעַל שָׁמַיִם. דָּא עַלְמָא דְאַתִּי. וַיִּשְׂרָאֵל זֶרְעִי זֶרַע עַל כָּל מַיִם.

בספרו דרב ייבא סבא הכי אמר, פתיב (דניאל ב) בגזרת מלאכים דבר, ומאמר קדושים שאלה. כל דיני העולם הזה וכל הגזרות וכל הפקשות, כלם עומדים בהיכל אחד ששם שבעים ושנים סנהדרין מעינין בדיני העולם, ואותו היכל נקרא היכל הזכות, משום ששפדנים דין, מהפקים בזכות האדם בראשונה.

מה שאין כן בדרגת אותו הצד האחר, ששם הוא מקום שנקרא חוב"ה, משום שכל מעשי אותו המקום של נחש אשת זנונים אינו אלא להפך בחטאו של האדם, ולהלשין עבד לאדונו.

אותם של היכל הזכות נקראים מים מתוקים, מים צלולים. אותם של היכל החובה נקראים מים מרירים, (במדבר ה) מי המרים המאירים. באותו היכל הזכות לא עומדים שלשת אלה: בנים חיים ומזונות. ולא באותו מקום של חובה, ולא במים מתוקים וצלולים, ולא במים מרירים מאירים.

ועל זה ישראל זורעים על כל מים, זרע קדוש שהולידו על כל מים הוא, שהרי לא נכון זרע שלהם אלא למעלה. ולכן פרשה בעלי המשנה, בנים חיים ומזונות אין הדבר תלוי בזכות, אלא הדבר תלוי במזל הקדוש, ומקום זה הוא על כל מים.

משלחי רגל השור והחמור, שאין להם באותו צד הרע כלום, ושולחים מהם כל החלקים הרעים, ונדבקים באותו הצד הטוב של כל הקדשות העליונות. שור וחמור כאשר הם מזדווגים כאחד, הם שני פגעים רעים לעולם. שור

בספרו דרב ייבא סבא הכי אמר, פתיב (דניאל ב) בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא, כל דיני דהאי עלמא, וכל גזרין, וכל שאלתין, פלהו קיימי בחד היכלא, דתמן תרין ושבעין סנהדרין מעינין בדיני דעלמא. והוא היכלא אקרי היכל זכותא, בגין, דכד דיינין דינא, מהפקין בזכותא דבר נש בקדמיתא.

מה דלאו הכי, בדרגא דהוא סטרא אתרא, דתמן איהו אתר דאקרי חוב"ה, בגין דכל עובדוי דהוא אתר, דנחש אשת זנונים, לא איהו אלא למהפקא בחובה דבר נש, ולמלשין עבדא למאריה.

אינון דהיכלא דזכותא, אקרון מים מתוקים, מים צלולים. אינון דהיכלא דחובה, אקרון מיין מרירין, (במדבר ה) מי המרים המאירים. בהוא היכלא דזכותא, לא קיימי אלין תלת: בני, חיי, ומזוני. ולא בדהוא אתר דחובה, לא במים מתיקן וצלילן, ולא במים מרירין מלטטין.

ועל דא, ישראל זרעי על כל מים, זרעא קדישא דאולידו על כל מים, איהו, דהא לאו נכון זרעא דילהון אלא לעילא. ועל דא אוקמוה מארי מתניתין, בני חיי ומזוני, לאו בזכותא תליא מלתא, אלא במזלא קדישא תליא מלתא, ואתר דא על כל מיא איהו.

משלחי רגל השור והחמור, דלא אית לון בהוא סטרא בישא כלום, ומשדרן מנייהו כל חולקין בישין, ומתדבקין בהוא סטרא טבא, דכל קדושין עלאין, שור וחמור פד מזדווגן כחדא, תרין פגעין בישין אינון לעלמא. שור: סטרא דדינא קשיא איהו,

הוא צד הדין הקשה, והוא נדבק בצד הקדשה. החמור, כשמזדוג עמו, שהוא מצד האחר, הם שני פגעים רעים לעולם.

ועל זה שמעון דינא קשיא הוה ביה, וכד מזדווג בלוי כחדא, לא יכיל עלמא למסבל, ובגין כן, (דברים כ"ב) לא תחרוש בשור ובחמור יחדו. ועל דא, שדר יעקב לעשו מלה דא, דכתיב, (בראשית ל"ב) ויהי לי שור וחמור. ואי לאו דמאיך יעקב גרמיה, דחילו סגינא נפל ביה בעשו.

ויקם מלך חדש על מצרים. בספרא דרב המנונא סבא הכי אתמר, מאי דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים, תא חזי, פל עמין דעלמא, וכל מלכין דעלמא, לא אתתקפו בשולטניהון, אלא בגיניהון דישראל, מצרים לא הוו שלטין על פל עלמא, עד דאתו ישראל, ועאלו תמן בגלותא, כדין אתתקפו על שאר עמין דעלמא. בכל לא אתתקפו על פל עמין דעלמא, אלא בגין דישראל דלהויין בגלותהון. אדום לא אתתקפו על פל עמין דעלמא אלא בגיניהון דישראל, דלהויין בגלותהון. דהא עמין אלין בשפלותא הוו בשאר עמין, ומאיכין הוו מפלהו, ובגין ישראל אתתקפו.

מצרים - שפלותא (שמות כ) מבית עבדים. עבדים ממש דהא מצרים בשפלותא דארץ פשדים זה העם לא היה. אדום: דכתיב, (עבדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד.

וברהו לא נטלו תוקפא אלא בגיניהון דישראל. דכד ישראל בגלותהון מיד ישראל. שכשישראל בגלות שלהם, מיד מתחזקים על פל שאר העמים שבעולם, מה הטעם?

ויקם מלך חדש על מצרים. בספרא דרב המנונא סבא הכי אתמר, מאי דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים, תא חזי, פל עמין דעלמא, וכל מלכין דעלמא, לא אתתקפו בשולטניהון, אלא בגיניהון דישראל, מצרים לא הוו שלטין על פל עלמא, עד דאתו ישראל, ועאלו תמן בגלותא, כדין אתתקפו על שאר עמין דעלמא. בכל לא אתתקפו על פל עמין דעלמא, אלא בגין דישראל דלהויין בגלותהון. אדום לא אתתקפו על פל עמין דעלמא אלא בגיניהון דישראל, דלהויין בגלותהון. דהא עמין אלין בשפלותא הוו בשאר עמין, ומאיכין הוו מפלהו, ובגין ישראל אתתקפו.

מצרים: דכתיב, (שמות כ) מבית עבדים. עבדים אקרון ממש, דהא מצרים בשפלותא דארץ פשדים זה העם לא היה. אדום: דכתיב, (עבדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד.

וברהו לא נטלו תוקפא אלא בגיניהון דישראל. דכד ישראל בגלותהון מיד ישראל. שכשישראל בגלות שלהם, מיד מתחזקים על פל שאר העמים שבעולם, מה הטעם?

וברהו לא נטלו תוקפא אלא בגיניהון דישראל. דכד ישראל בגלותהון מיד ישראל. שכשישראל בגלות שלהם, מיד מתחזקים על פל שאר העמים שבעולם, מה הטעם?

וברהו לא נטלו תוקפא אלא בגיניהון דישראל. דכד ישראל בגלותהון מיד ישראל. שכשישראל בגלות שלהם, מיד מתחזקים על פל שאר העמים שבעולם, מה הטעם?

משום שישראל הם לבדם פנגד כל עמי העולם. כשנכנסו ישראל לגלות מצרים, מיד היתה קימה למצרים, והתחזק שלטונם מעל כל שאר העמים, שכתוב ויקם מלך חדש על מצרים. ויקם - קימה היתה להם, שהתחזק וקם אותו ממנה השלטון של מצרים, ונתנו לו תקף ושלטון על כל ממני שאר העמים, שהרי בראשונה יש שלטון לאותו הממנה שלמעלה, ואחר כך לעם שלו שלמטה.

וכשום כך ויקם מלך חדש על מצרים. זהו הממנה שלהם, חדש היה, שעד היום הזה לא היה לו שלטון על שאר העמים, ועכשו הוקם לשלט על כל שאר עמי העולם, ואז התקיים (משלי ל) תחת שלוש רגזה ארץ, תחת עבד פי ימלוך.

רבי חייא אמר, שלשים יום עד שלא יבא תקף לעם בארץ, או עד שלא יבא שבר לעם בארץ, מכריזים בעולם על אותו הדבר, ולפעמים שנמסר הדבר בפי התינוקות, ולפעמים לאותם בני אדם חסרי דעת, ולפעמים נמסר אותו הדבר בפי העופות, ומכריזים בעולם, ואין מי שישגיח בהם. כשהעם הם צדיקים, נמסר אותו דבר לאותם ראשים צדיקים של העולם כדי שיוודיעו להם וישובו לרבונו, וכשאינם צדיקים, זה כפי שאמרנו.

רבי אלעזר היה יושב יום אחד על שער לוד, והיה יושב עמו רבי אבא ורבי יהודה ורבי יוסי. אמר רבי יוסי, אמר לכם מה שראיתי היום הזה בפקר קמתי באור, ראיתי עוף אחד שהיה טס

מתתקפי על כל שאר עמין דעלמא. מאי טעמא, בגין דישראל אינון בלחודדיהו, לקבל כל (ט"ו א) עמין דעלמא. פד עאלו ישראל בגלותא דמצרים, מיד הוה קימה למצרים, ואתתקף שולטנותא דהוון לעילא על כל שאר עמין, דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים, ויקם: קימה הוה לון, דאתתקף וקם ההוא ממנא שולטנא דמצרים, ואתייהיב ליה תוקפא ושלטנותא, על כל ממנן דשאר עמין דהא בקדמיתא אית שולטנותא לההוא ממנא דלעילא, ולבתר לעמא דיליה (דף ר"ע ב) דלתתא.

ובגין כך, ויקם מלך חדש על מצרים. דא הוא ממנא דהוון, חדש הוה, דעד יומא הדין לא הוה ליה שולטנא על שאר עמין, והשתא אתקם לשלטאה על כל שאר עמין דעלמא, וכדין אתקיים (משלי ל) תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד פי ימלוך.

רבי חייא אמר, תלתין יומין עד לא ייתי תוקפא לעמא בארעא, או עד לא תיתי תבירו לעמא בארעא, מכריזי בעלמא ההוא מלה, ולזמנין דאתמסר ההוא מלה בפומא דרבייא, ולזמנין לאינון בני נשא דלית בהו דעתא ולזמנין דההוא מלה אתמסר בפומא דעופי ומכריזי בעלמא, ולית מאן דישגח בהו. פד עמא זכאין, אתמסר ההוא מלה לאינון רישין זכאין דעלמא, בגין דיודיעו לון, ויתובון למאריהון, וכד לאו אינון זכאין, הוי כדקאמרן.

רבי אלעזר, הוה יתיב יומא חד אתרעא דלוד, והוה יתיב עמיה רבי אבא, ורבי יהודה, ורבי יוסי. אמר רבי יוסי אימא לכו,

מה דחמית יומא דא. בצפרא קמית בנהורא, חמית חד עופא, דהוה

ועולה למעלה שלש פעמים, ומנמיך פעם אחת, והיה אומר: עליונים עליונים, ביום זה פורחים [דקקים] הרקיעים [למין] שלשה ממנים זקופים מושלים על הארץ, אחד יושב שלא יושב, העבירו אותו באש דולקת, מעבירים את קיומו, מעבירים את שלטונו. שלשה תומכים שליטים עליונים עומדים על העולם.

ורקתי לאותו עוף רגב עפר, ואמרתי לו: עוף עוף, אומר לי שלשה שעומדים ממנים ואחד שהעבירו שלטונו מי הם. זרק לי שלשה חצים מפנף ימינו, וזה אחד משמאל (ומפנף שמאל אחד), ולא ידעתי למה הוא רומז.

לקח אותם רבי אלעזר, הוריד אותם לנחיריו, ויצא דם מנחיריו. אומר, ודאי שלשה שליטי עמים עומדים ברומי בארץ ועתידים לעשות גזרות רעות לישראל מצד הרומאים. לקח אותו חץ מפנף שמאל, הריח, ויצאה אש שחורה ממנו. אומר, שלטון המצרים העבירו, ועתיד לעבר מלך אחד של הרומאים בכל הארץ (מצרים), ולמנות במצרים שרי מלחמה גדולים, וסותר בנין ובונה את הסתורים. (ועתיד מלך אחד מאותם השלשה שאמרנו לשלט בה, וסותר בנינים ובונה בה בנינים) זרק אותם רבי אלעזר לארץ. נפלו שלשת אלה על האחד שפצד שמאל.

עד שהיו יושבים, עבר תינוק אחד והיה קורא, (ישעיה יט) משא מצרים הנה ה' רכב על עב קל ובא מצרים. עבר חברו השני ואמר, וארץ מצרים תהיה שממה. עבר חברו השלישי ואמר, ואבדה חכמת מצרים. ראו שאותו חץ של כנף שמאל נשרף, ושלשת האחרים שהיו עליו לא נשרפו.

טאים זקף לעילא תלת זמני, ומאיך חד, והוה אמר, עלאי עלאי, ביומא דא טסי (ס"א דקקים) רקיעין (לימינא) תלת ממנן זקפין שלטנין על ארעא, חד יתיב דלא יתיב, אעברו ליה בנורא דדליק, מעברין קיימיה, מעברין שלטניה, תלת סמכין שליטין עלאין, קיימין על עלמא.

רמינא להווא עופא קלא, אמינא ליה עופא עופא, אימא לי תלת דקיימין ממנן, וחד דמעברין שלטניה, מאן אינון. רמא לי תלת גירין אלין מגדפא ימינא, ודין חד משמאלא, (ס"א ומגדפא שמאלא חד) ולא ידענא מאי רמיזא.

נסיב להו רבי אלעזר, נחית להו לנחירו, נפק דמא מנחירו. אומר, ודאי תלת שלטני עממין קיימין ברומי בארעא, וזמינן למעבד גזרין בישין לישראל, מסטרא דרומאי. נסיב ההוא גירא דמגדפא שמאלא, ארח, ונפק אשתא אוכמא מניה, אומר שלטנא דמצראי אעדיאו וזמין חד מלפא דרומאי, לאעברא בכל ארעא (ס"א ומצרים), ולמנאה במצרים רברבי תריסין, וסתיר בנין, ובני סתירין. (ס"א וזמין חד מלפא מאינון תלת דקאמרון למשלט בה וסתיר בנינא ובני בה בנינא) רמא לון ר' אלעזר לארעא, נפלו אלין תלת על חד דמסטרא שמאלא.

עד דהוו יתבי, אעבר חד ינוקא, והוה קארי (ישעיה י"ט) משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים. אעבר תננינא חבריה, ואמר, וארץ מצרים תהיה שממה. אעבר תליתאה חבריה, ואמר, ואבדה חכמת מצרים. חמו ההוא גירא דגדפא שמאלא דאתוקד, ותלת אחרנין דהוו עליה לא אתוקדן.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הַאִי דְעוֹפָא, וְהַאִי דְדַרְדְּקִי
 כִּלְאֵי הוּא חַד, וְכִלְאֵי נְבוּאָה עֲלָאָה הוּא,
 (ס"א כלא איהו כרוא דחכמתא) וּבְעָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא
 לְאַחַזְאָה לָן, סְתָרֵי עֲלָאֵי דְהוּא עֶבֶיד, הָדָא
 הוּא דְכְתִיב, (עמוס ג') פִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה' אֱלֹהִים
 דְּבַר פִּי אִם גָּלָה סוּדוֹ אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים.

וְחַבִּימֵי עֲדִיפֵי מְנַבִּיאֵי בְּכָל זְמַן, דְּהָא לְנַבִּיאֵי
 לְזַמְנִין שְׂרַת עֲלֵיהוּ רִיחַ קְדָשָׁא,
 וְלְזַמְנִין לֹא, וְחַפְימִין לֹא אַעֲדֵי מְנַהוּן רִיחַ
 קְדָשָׁא אֲפִילוּ רִגְעָא חָדָא, (ועיר) דִּידְעִין מַה דִּי
 לְעִילָא וְתַתָּא, וְלֹא בָּעוּ לְגַלְאָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי
 (יהודה) כִּלְאֵי חֲכָמְתָא, וְחֲכָמְתָא דְר' אֶלְעָזָר יִתִּיר
 מִכְּלָהוּ. רַבִּי אַבָּא אָמַר, אֲלִמְלָא לֹא הוּוּ
 חַפְימִין, לֹא הוּוּ יִדְעִין בְּנֵי נָשָׂא, מַהוּ
 אֲוִרִיתָא, וּמַה פְּקוּדֵי דְמֵאֲרֵי עֲלָמָא, וְלֹא
 אֲתַפְרָשָׁא רִיחָא דְבְנֵי נָשָׂא, מְרוּחָא דְבַעֲרָא.
 אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כִּד אֵייתִי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא
 דִּינָא עַל עָמָא, בְּקַדְמֵיתָא עֶבֶיד דִּינָא,
 בְּהָהוּא מְמַנָּא דְמְמַנָּא עֲלֵיהוּ לְעִילָא, דְכְתִיב,
 (ישעיה כ"ד) יִפְקוּד ה' עַל צְבָא הַמְרוֹם בַּמְרוֹם
 וְעַל מַלְכֵי הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה.

בְּמֵאֵי דִינָא אֲתַדְּן הַהוּא מְמַנָּא דְלְעִילָא.
 אַעֲבֵרוּ לֵיהּ בְּהָהוּא נְהַר דִּינִינִר דִּינְגִיד
 וְנַפִּיק, וְכִדְיִן אַעֲדִיו הַהוּא שׁוּלְטָנוּתָא דִּילֵיהּ,
 וּמִיד מְכַרְיִזֵי עֲלֵיהּ בְּרַקִּיעָא, שׁוּלְטָנוּתָא
 דְמְמַנָּא פְּלַנְיָא אַעֲדִיו מְנִיָּה (ד' ע"א) עַד דְמַטִּי
 הַהוּא קָלָא בְּכָל אֵינֻן רַקִּיעִין עַד דְמַטִּי
 בְּאֵינֻן דְשִׁלְטִין בְּהָאֵי עֲלָמָא, וְנַפִּיק קָלָא
 וְאַכְרִיז בְּכָל עֲלָמָא, עַד דְמַטִּי לְעוֹפֵי וְלִינּוּקֵי,
 וְלֵאֵינֻן טַפְשִׁין דְבְנֵי נָשָׂא דְלֹא יִדְעִין.

וַיְקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ. רַבִּי חֲזִיא אָמַר, מֶלֶךְ חֲדָשׁ,
 וַיְקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ. רַבִּי חֲזִיא אָמַר, מֶלֶךְ חֲדָשׁ - חֲדָשׁ מִמֶּשׁ הֵיךָ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, שְׁהֵיָה מְחַדָּשׁ

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַה שְׂאָמַר
 הַעוֹף וְהַתִּינּוּקוֹת, הַפֶּל דְּכַר
 אֶחָד, וְהַפֶּל הוּא נְבוּאָה עֲלִינָה,
 (והכל הוא בסוד החכמה) וְרַצָּה הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא לְהִרְאוֹת לָנוּ נִסְתָּרוֹת
 עֲלִינּוֹת שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. זֶהוּ
 שְׁכָתוּב (עמוס א) פִּי לֹא יַעֲשֶׂה ה'
 אֱלֹהִים דְּבַר פִּי אִם גָּלָה סוּדוֹ
 אֶל עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים.

וְעֲרִיפִים חֲכָמִים מְנַבִּיאִים בְּכָל
 זְמַן, שְׁהָרֵי עַל הַנְּבִיאִים
 לְפַעְמִים שׁוֹרָה רִיחַ הַקְּדָשׁ
 וְלְפַעְמִים לֹא, וּמַחֲחֲכָמִים לֹא
 זֶה רִיחַ הַקְּדָשׁ אֲפִילוּ רִגְעָא אֶחָד
 (קטן), שִׁיּוּדְעִים מַה שְׁלַמְעֵלָה
 וְלַמְטָה, וְלֹא רְצוּ לְגַלּוֹת. אָמַר
 רַבִּי יוֹסִי (יהודה), הַכֹּל זֶה חֲכָמָה,
 וְחֲכָמַת רַבִּי אֶלְעָזָר יִתְרָה מִכָּל.
 רַבִּי אַבָּא אָמַר, אֲלִמְלָא לֹא הִיוּ
 חֲכָמִים, לֹא הִיוּ יוֹדְעִים בְּנֵי
 אָדָם מַהִי תוֹרָה וּמַה הַמְצוּוֹת
 שֶׁל רַבּוֹן הָעוֹלָם, כְּלִי הַבְּדֵל בֵּין
 רִיחַ בְּנֵי אָדָם לְרִיחַ הַבְּהֵמָה.
 אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּשֶׁמְבִיא
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דִין עַל הָעָם,
 בְּרֵאשׁוֹנָה הוּא עוֹשֶׂה דִין בְּאוֹתוֹ
 הַמְמַנָּה עֲלֵיהֶם לְמַעְלָה, שְׁכָתוּב
 (ישעיה כד) יִפְקֹד ה' עַל צְבָא
 הַמְרוֹם בַּמְרוֹם וְעַל מַלְכֵי
 הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה.

בְּאֵיזָה דִין נִדּוֹן אוֹתוֹ הַמְמַנָּה
 שְׁלַמְעֵלָה? מַעֲבִירִים אוֹתוֹ
 בְּאוֹתוֹ נְהַר דִּינִינִר שְׁשׁוּפֵעַ
 וְיוֹצֵא, וְאִזּוּ מַעֲבִירִים אֶת אוֹתוֹ
 שְׁלִטוֹן שְׁלוֹ, וּמִיד מְכַרְיִזִים עֲלָיו
 בְּרַקִּיעֵי: שְׁלִטוֹנוֹ שֶׁל הַמְמַנָּה
 פְּלוּנֵי הָעֵבֶר מְמַנּוּ. עַד שְׁמַגִּיעַ
 אוֹתוֹ קוֹל לְכָל אוֹתָם הַרְקִיעִים,
 עַד שְׁמַגִּיעַ לְאוֹתָם שְׁשׁוּלְטִים
 בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְיוֹצֵא קוֹל וּמְכַרְיִז
 בְּכָל הָעוֹלָם, עַד שְׁמַגִּיעַ לְעוֹפּוֹת
 וְלַתִּינּוּקוֹת וְלְאוֹתָם הַטַּפְשִׁים
 שֶׁל בְּנֵי אָדָם שְׁאִין בְּהֶם דְּעָה.

וַיְקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ. רַבִּי חֲזִיא אָמַר, מֶלֶךְ חֲדָשׁ - חֲדָשׁ מִמֶּשׁ הֵיךָ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, שְׁהֵיָה מְחַדָּשׁ

גזרות שלא חדש מלף אחר מקדם לכן. אשר לא ידע את יוסף - כל אותו טוב שעשה יוסף בארץ מצרים, שכתוב (בראשית מז) ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה, וקים אותם בשני הרעב, כל זה לא זכר, ועשה עצמו שלא יודע אותו.

רבי יוסי ורבי יהודה היו יושבים ועוסקים בתורה לפני רבי שמעון. אמר רבי יהודה, מה זה שכתוב ויקם מלף חדש על מצרים, ושנינו שהוא קם מעצמו, מה שהיה שפל - קם, ולא ראוי היה למלף, ובעשר הוא קם. אמר רבי שמעון, הכל כף הוא, כמו אחשורוש שלא היה ראוי למלף, וקם מעצמו, וקם בעשר, ורצה להאבד את ישראל מן העולם, אף פאן זה לא ראוי למלוכה, ועמד מעצמו, ורצה להאבד את ישראל מן העולם, שכתוב ויאמר אל עמו וגו', הבה נתחכמה לו וגו'. וכשהיה עומד מלף למעלה - עומד מלף למטה.

רבי אלעזר ורבי אבא ורבי יוסי היו הולכים מטבריה לצפורי. עד שהיו הולכים, פגע בהם יהודי אחד. פתח ואמר, (ישעיה י"ט) משא מצרים הנה ה' רכב על עב קל ויבא מצרים ונעו אלילי מצרים מפניו. בא ראה, כל מלכי העולם וכל עמי העולם לא נחשבים לכלום לפני הקדוש ברוך הוא, שכתוב (דניאל ד) וכל דברי הארץ כלא חשובים, וכרצונו עושה בחיל השמים. וכאן במצרים, אף על גב שפל אותן הגבורות וזרוע רמה גלה הקדוש ברוך הוא במצרים, מה פתוב? הנה ה' רכב על עב קל ויבא מצרים. מה שונה בכל עמי

חדש ממש הוה. רבי יוסי אמר דהוה מחדש גזירין, דלא חידש מלפא אחרא מקדמת דנא. אשר לא ידע את יוסף. כל ההוא טיבו, דעבד יוסף בארעא דמצרים, דכתיב, (בראשית מז) ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה. וקיים לון בשני בפנא, כל האי לא דכיר, ועביד גרמיה דלא ידע ביה.

רבי יוסי ורבי יהודה, הוו יתבי ולעאן באורייתא קמיה דרבי שמעון, אמר רבי יהודה, האי דכתיב ויקם מלף חדש על מצרים, ותנינן, דאיהו קם מגרמיה, מה דהוה שפל, קם, ולא אתחזי למלפא, ובעותרא קם. אמר רבי שמעון, פלא הכי הוא, כגוונא דאחשורוש דלא אתחזי למלפא, וקם מגרמיה, וקם בעותרא, ובצעא לאובדא לישראל מעלמא, אוף הכא, האי לא אתחזי למלפא, וקם מגרמיה, ובצעא לאובדא לישראל מעלמא, דכתיב ויאמר אל עמו וגו', הבה נתחכמה לו וגו', וכד הוה קם מלפא לעילא, קם מלפא לתתא.

רבי אלעזר ורבי אבא ורבי יוסי, הוו אזלי מטבריא לצפורי, עד דהוו אזלי, פגע בהו חד יודאי, פתח ואמר, (ישעיה י"ט) משא מצרים הנה ה' רוכב על עב קל ויבא מצרים ונעו אלילי מצרים מפניו. תא חזי, כל מלכין דעלמא, וכל עמין דעלמא, לא חשיבי כלום קמי קדשא בריך הוא, דכתיב, (דניאל ד) וכל דיירי ארעא פלא חשיבין וכמצפינה עביד בחיל שמיא. והכא במצרים, אף על גב דכל אינון גבוראן, ודרעא מרממא גלי קדשא בריך הוא במצרים, מה כתיב הנה ה' רוכב על עב קל ויבא מצרים. מאי שנא, בכל עמין דעלמא, דלא הוה הכי, דהא קדשא בריך

הוא גִּזַּר גִּזְרָה וְאֶתְעַבֵּיד, וְהָכָא אִיהוּ אָתָא, דְּכָתִיב וּבָא מְצָרִים. וְכָתִיב, (שמות י"ב) וְעַבְרְתִּי בְּאֶרֶץ מְצָרִים וְגו' אֲנִי ה'.

אֲלֵא, בְּגִין דְּמִלְפָּא הָוה אֲתִי, לְאַפְקָא לְמִטְרוֹנִיתָא דִּיהוּת תַּמָּן. וּבְגִין יִקְרָא דְמִטְרוֹנִיתָא הָוה אֲתִי. וְעַל דָּא הָוה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי בִיקְרָה, וְאֲתִי לְגַבְהָ לְאַקְמָא לָהּ, וּלְמִיָּהֵב לָהּ יָדָא, וּלְזַקְפָּא לָהּ, כְּמָה דְזַמִּין קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַעַבְדַּ בְּסוּף גְּלוּתָא דְאָדוּם.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, אִי הָכִי, דְּבְגִין דְּמִטְרוֹנִיתָא הָוה, הָא בְּגְלוּתָא דְבָבֵל, מִטְרוֹנִיתָא תַּמָּן הוּת, אָמַאי לָא הָוה כֶּף. אָמַר לִיָּה, הָא תְּנִינָן, דִּיחֻטָּאָה גְרָם, דְּנִטְלוּ נְשִׁים נְכָרִיּוֹת, וְאַעִילוּ בְרִית קַיִמָּא קִדְשָׁא בְּרִשׁוּתָא אַחְרָא. וּבְגִין כֶּף אֶתְאַבִּידוּ מְנַהוּן נְסִין, וְאַתְרוּן, דְּאַתְחִזִּי לְמַעַבְדַּ לְהוּ, מַה דְּלָא הָוה הָכִי בְּגְלוּתָא דְמְצָרִים, דְּכֻלְהוּ הוּוּ שְׂבִטֵי יָהּ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָאלוּ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נָפְקוּ.

בְּגְלוּתָא דְאָדוּם, בְּעֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְיִקְרָא בְּעֵלְמָא, וּלְמִיתֵי אִיהוּ לְאַקְמָא לְמִטְרוֹנִיתָא, וּלְנַעֲרָא לָהּ מַעֲפָרָא. וְוִי לְמָאן דִּיעַרַע תַּמָּן קָמִיָּה, בְּשַׁעֲתָא דִּיִּימָא (ישעיה י"ב) הַתְּנַעֲרִי מֵעֶפֶר קוֹמִי שְׂבִי יְרוּשָׁלַיִם הַתְּפַתְחִי מוֹסְרֵי צִוְאַרְךָ. מָאן הוּא מִלְפָּא וְעַמָּא דִּיִּיקוּם קָמִיָּה.

וְנַעֲו אֱלִילֵי מְצָרִים מִפְּנֵיו, (ישעיה י"ט) אֱלִילֵי מְצָרִים, לָאו עַל אֲבָנִין וְאַעִין אֲתָמַר, אֲלֵא עַל כָּל אֵינוֹן דִּרְגִין מְמָנָן עֲלָאִין, וְעַל אֵינוֹן פּוּלְחָנִין תַּתְּאִין דְּלַהוּן. וּבְכָל אֲתָר דְּגָלוּ יִשְׂרָאֵל, קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֵי עֲלִיָּהוּ, וְאַתְקַבִּיל מְאִינוֹן עַמִּין.

הַעוֹלָם שְׁלֵא הִיָּה כֶּף, שְׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גִּזַּר גִּזְרָה וְנַעֲשֶׂתָהּ, וְכָאן הוּא כָּא, שְׂכַתוּב וּבָא מְצָרִים, וְכַתוּב (שמות יב) וְעַבְרְתִּי בְּאֶרֶץ מְצָרִים וְגו' אֲנִי ה'?

אֲלֵא מְשוּם שְׁתַּמְלֵךְ הִיָּה כָּא לְהוֹצִיא אֶת הַגְּבִירָה שְׁהִיתָה שָׁם, וּבִשְׁבִיל כְּבוֹד הַגְּבִירָה הִיָּה כָּא. וְעַל כֶּף הִיָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה בְּכַבֻּדָּהּ, וּבָא אֲלֵיָּה לְהַקִּימָה וּלְתַת לָהּ יָד וּלְזַקֵּךְ אוֹתָהּ, כְּמוֹ שְׁעִתִּיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת בְּסוּף גְּלוּת אָדוּם.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, אִם כֶּף שְׂבִשְׁבִיל הַגְּבִירָה זֶה הִיָּה, הָרִי בְּגְלוּת בְּכָל הִיָּתָה שָׁם הַגְּבִירָה, וְלָמָּה לָא הִיָּה כֶּף? אָמַר לוֹ, הָרִי שְׁנִינּוּ שְׁהַחֻטָּא גְרָם, שְׁנִשְׂאוּ נְשִׁים נְכָרִיּוֹת וְהַכְּנִיסוּ אוֹת בְּרִית קִדְשָׁא לְרִשׁוּת אַחְרָת, וּלְכָן נֶאֱבָדוּ מֵהֶם הַנְּסִים וְהָאוֹתוֹת שְׂרָאוּיִים הָיוּ לְהַעֲשׂוֹת לָהֶם, מַה שְׁלֵא הִיָּה כֶּף בְּגְלוּת מְצָרִים, שְׂכָלֶם הָיוּ שְׂבִטֵי יָהּ, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִכְנְסוּ, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָצְאוּ.

בְּגְלוּת אָדוּם רוֹצֵה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַתְּכַפֵּד בְּעוֹלָם וּלְכָא הוּא לְהַקִּים אֶת הַגְּבִירָה וּלְנַעֲר אוֹתָהּ מֵהַעֲפָר. אוֹי לְמִי שְׂיִמְצָא שָׁם לְפָנָיו בְּשַׁעֲה שְׂיִאמַר (ישעיה נב) הַתְּנַעֲרִי מֵעֶפֶר קוֹמִי שְׂבִי יְרוּשָׁלַם הַתְּפַתְחִי מוֹסְרֵי צִוְאַרְךָ. מִי הוּא הַמְּלַךְ וְהַעֵם שְׂיַעֲמַד לְפָנָיו?

וְנַעֲו אֱלִילֵי מְצָרִים מִפְּנֵיו. אֱלִילֵי מְצָרִים, לָא עַל עֲצִים וְאַבְנִים נְאָמַר, אֲלֵא עַל כָּל אוֹתָם דְּרַגּוֹת מְמָנוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת, וְעַל אוֹתָם הַעֲבֻדוֹת הַתְּחַתּוֹנוֹת שְׁלָהֶם. וּבְכָל מְקוֹם שְׁגָלוּ יִשְׂרָאֵל, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם, וּמְתַרַעַם וּנְפָרַע מֵאוֹתָם עַמִּים.

בא וראה מה כתוב, כה אמר ה' אלהים מצרים ירד עמי בראשונה לגור שם ואשור באפס עשקו. תרעמת שהתרעם הקדוש ברוך הוא על אשור, ואמר, ראו מה עשה לי אשור, שהרי במצרים שאני עשיתי בהם כל אותם הדינים, ועמי [הם] ירדו לשם לדור ביניהם, וקבלום המצרים ביניהם, ונתנו להם הילפי של הארץ, ארץ גשן. ואף על גב שהציקו להם בגלות, לא לקחו מהם את הארץ, שכתוב (שמות ט) רק בארץ גשן אשר שם בני ישראל וגו'. ומיטב ארץ מצרים היתה, שכתוב (בראשית מז) במיטב הארץ בארץ רעמסס. ועוד, שלא העבירו משלהם כלום, שכתוב (שמות ט) וממקנה בני ישראל וגו', ועם כל זה נדונו בכמה דינים. אבל אשור באפס עשקו, הטיל אותם בארץ שבסוף העולם, ונטל את ארצם מהם. ומה המצרים שעשו כל הטובות הללו לישראל נדונו בכל אותם דינים - אשור ואדום ושאר העמים שמציקים להם, והורגים אותם, ונוטלים את ממונם, על אחת פמה וכמה שהקדוש ברוך הוא רוצה לכבד את שמו עליהם, שכתוב (יחזקאל לח) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתתי. שם במצרים במלך אחד, וכאן בכל מלכי העולם.

רבי שמעון הרים ידיו, ובכה ואמר, אוי למי שיזדמן באותו זמן, ואשרי חלקו של מי שיזדמן באותו זמן. אוי למי שיזדמן באותו זמן - משום שכשיבא הקדוש ברוך הוא לפקד את האילה, יסתכל מי הם אותם שעמדו עמה, בכל אותם שנמצאים עמה, בכל מעשי כל אחד ואחד, ולא ימצא צדיק, שכתוב (ישעיה טג) ואביט ואין

תא חזי, מה כתיב, (ישעיה נ"ב) כה אמר ה' מצרים ירד עמי בראשונה לגור שם ואשור באפס עשקו תורעמא דאתרעם קדשא בריך הוא על אשור, ואמר, חמו מה עבד לי אשור, דהא מצרים דאנא עבדית בהו כל אינון דינין, ועמי (אינון) נחתו תמן, לדיירא ביניהון, וקבלום מצראי בינייהו, ויהבון לון שפר ארעא ארץ גושן, ואף על גב דאעיקו לון בגלותא, לא אעדו ארעא מנהון, דכתיב, (שמות ט) רק בארץ גושן אשר שם בני ישראל וגו'. ומיטב ארעא דמצרים הוה, דכתיב, (בראשית מ"ו) במיטב הארץ בארץ רעמסס. ותו, דלא אעדו מדלהון פלום, דכתיב, (שמות ט) וממקנה בני ישראל וגו'. ועם כל דא אתדנו בכמה דינין.

אבל אשור באפס עשקו, אטיל (דף ד' ע"ב) לון בארעא דסייפי עלמא, ונטל לון ארעא דלהון. ומה מצראי, דעבדי כל הני טבאן לישראל, אתדנו בכל אינון דינין. אשור ואדום ושאר עמין, דמעיקין לון, וקטלין לון, ונטלין לון ממוניהון, על אחת פמה וכמה דקודשא בריך הוא בעי ליקרא שמייה עלייהו, דכתיב, (יחזקאל לח) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתתי. התיב במצרים במלכא חד, והכא בכל מלכין דעלמא.

רבי שמעון זקף ידיו ובכה, ואמר, ווי מאן דיזדמן בההוא זמנא, וזכאה חולקיה מאן דיזדמן וישתפח בההוא זמנא, ווי מאן דיזדמן בההוא זמנא, בגין דכד ייתי קדשא בריך הוא לפקדא לאיילתא, יסתפל מאן אינון דקיימין בהדה, בכל אינון דמשתפחי עמה, בכל עובדוי דכל חד וחד, ולא ישתפח שנמצאים עמה, בכל מעשי כל אחד ואחד, ולא ימצא צדיק, שכתוב (ישעיה טג) ואביט ואין

זָפָאִי. דְּכַתִּיב, (ישעיה ס"ג) וְאֵבִיט וְאִין עוֹזֵר. וְכַמָּה עֲקָתִין עַל צְרוּת עַל צְרוּת לְיִשְׂרָאֵל.

אֲשֶׁרִי מִי שִׁיזְדַּמֵּן וּמִצָּא בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן - מְשׁוּם שְׁאוֹתוֹ שְׁיַעֲמֵד בְּאוֹתוֹ זְמַן בְּאַמוּנָה, יִזְכֶּה לְאוֹתוֹ אוֹר שֶׁל שְׂמֵחַת הַמְּלָךְ, וְעַל אוֹתוֹ זְמַן פְּתוּב (זכריה יג) וְצַרְפְּתִים כְּצָרְף אֶת הַכֶּסֶף וּבַחֲנֻתִים כְּבַחַן אֶת הַזָּהָב וְגו'. לְאַחַר שְׁאוֹתָן צְרוּת יתְעוֹרְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וְכָל הָעַמִּים וּמַלְכֵיהֶם יתְעַצְּוּ כְּאַחַד עֲלֵיהֶם, וּמְעוֹרְרִים כְּמָה גִירוֹת רְעוּת, וְכָלֵם עוֹלִים בְּעֵצָה אַחַת עֲלֵיהֶם, וְכִבְּאוֹ צָרָה עַל צָרָה, אַחֲרוֹנוֹת מִשְׁכַּחוֹת אֶת הַרְאִשׁוֹנוֹת, אֲזוֹ יִתְרָאֵה עֲמוּד אֲשֶׁר אַחַד עוֹמֵד מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה אַרְבַּעִים יוֹם, וְכָל עַמֵּי הָאָרֶץ רֹאִים אוֹתוֹ.

לְבַתֵּר דְּאִינוּן עֲקָתִין מִתְעַרֵי עַל יִשְׂרָאֵל, וְכָל עַמִּין וּמַלְכֵיהוֹן יתְעַצְּוּן כְּפָחַד עַלֵיהוּ, וּמִתְעַרֵי כְּמָה גִזִירִין בִּישׁוּן, כְּלֵהוּ סִלְקֵי כְּעִיטָא חָדָא עַלֵיהוּ, וְיִיתוּן עֲקָתָא עַל עֲקָתָא, בְּתַרֵייתָא מִשְׁכַּחַן קְמִייתָא. כְּדִין יתְחַזִי חַד עֲמוּדָא דְאַשָּׁא, קָאִים מַעְלָא לְתַתָּא, אַרְבַּעִין יוֹמִין, וְכָל עַמִּין דְּעַלְמָא חָמָאן לֵיה.

בְּהַהוּא זְמַנָּא, יתְעַר מַלְכָּא מְשִׁיחָא, לְנַפְקָא מִגּוֹ גִנְתָּא דְעֵדֶן, מִהַהוּא אַתֵּר דְּאִתְקַרֵי ק"ן צְפוּר"ר, וְיִתְעַר בְּאַרְעָא דְגִלְלִיל, וְהַהוּא יוֹמָא דִּיפּוּק לְתַמָּן, יתְרַגֵּז כָּל עַלְמָא, וְכָל בְּנֵי עַלְמָא מִתְחַבְּאִין גּוֹ מְעַרְתֵי וְטַנְרֵי, דְּלֹא יחְשְׁבוּן לְאַשְׁתְּזָבָא. וְעַל הַהוּא זְמַנָּא כְּתִיב, (ישעיה ב') וּבְאוֹ בְּמַעְרוֹת צוּרִים וּבְמַחְלוֹת עֶפְרַיִם מִפְּנֵי פַחַד ה' וּמִהֲדַר גְּאוּנוֹ בְּקוּמוֹ לְעַרוּץ הָאָרֶץ.

מִפְּנֵי פַחַד ה', דָּא הַהוּא רְגִיזוֹ דְכָל עַלְמָא. וּמִהֲדַר גְּאוּנוֹ דָּא מְשִׁיחַ. בְּקוּמוֹ לְעַרוּץ הָאָרֶץ, כַּד יְקוּם וְיִתְגַּלֵי בְּאַרְעָא דְגִלְלִיל, בְּגִין דְּאִיהוּ הוּא אַתֵּר קְדָמָאָה דְּאִתְחַרְבָּא בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, וּבְגִין כְּדִ, יתְגַלֵי תַמָּן קְדָמָאָה לְכָל אַתֵּר, וּמִתַּמָּן יתְעַר קְרַבִין לְכָל עַלְמָא.

לְבַתֵּר אַרְבַּעִין יוֹמִין, דְּעֲמוּדָא יְקוּם מִבְּאַרְעָא לְשִׁמְיָא, לְעִינֵיהוֹן דְּכָל עַלְמָא, וּמְשִׁיחַ יתְגַלֵי, יְקוּם מִסְטֵר מְזַרְחָא, חַד כּוֹכְבָא מְלַהֲטָא

עוֹזֵר. וְכַמָּה צְרוּת עַל צְרוּת לְיִשְׂרָאֵל.

אֲשֶׁרִי מִי שִׁיזְדַּמֵּן וּמִצָּא בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן - מְשׁוּם שְׁאוֹתוֹ שְׁיַעֲמֵד בְּאוֹתוֹ זְמַן בְּאַמוּנָה, יִזְכֶּה לְאוֹתוֹ אוֹר שֶׁל שְׂמֵחַת הַמְּלָךְ, וְעַל אוֹתוֹ זְמַן פְּתוּב (זכריה יג) וְצַרְפְּתִים כְּצָרְף אֶת הַכֶּסֶף וּבַחֲנֻתִים כְּבַחַן אֶת הַזָּהָב וְגו'. לְאַחַר שְׁאוֹתָן צְרוּת יתְעוֹרְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, וְכָל הָעַמִּים וּמַלְכֵיהֶם יתְעַצְּוּ כְּאַחַד עֲלֵיהֶם, וּמְעוֹרְרִים כְּמָה גִירוֹת רְעוּת, וְכָלֵם עוֹלִים בְּעֵצָה אַחַת עַלֵיהֶם, וְכִבְּאוֹ צָרָה עַל צָרָה, אַחֲרוֹנוֹת מִשְׁכַּחוֹת אֶת הַרְאִשׁוֹנוֹת, אֲזוֹ יִתְרָאֵה עֲמוּד אֲשֶׁר אַחַד עוֹמֵד מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה אַרְבַּעִים יוֹם, וְכָל עַמֵּי הָאָרֶץ רֹאִים אוֹתוֹ.

בְּאוֹתוֹ זְמַן יתְעוֹרֵר מְלָךְ הַמְּשִׁיחַ לְצַאת מִתּוֹךְ גִּין עֵדֶן מִאוֹתוֹ מְקוּם שְׁנַקְרָא ק"ן צְפוּר"ר, וְיִתְעוֹרֵר בְּאַרְץ הַגִּלְלִיל. וְאוֹתוֹ יוֹם שְׁיַצֵּא לְשֵׁם, יתְרַגֵּז כָּל הָעוֹלָם, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם מִתְחַבְּאִים בְּתוֹךְ מְעָרוֹת וּסְלַעִים שְׁלֹא יחְשְׁבוּ לְהַנְצִיל, וְעַל אוֹתוֹ זְמַן פְּתוּב (ישעיה ב') וּבְאוֹ בְּמַעְרוֹת צוּרִים וּבְמַחְלוֹת עֶפְרַיִם מִפְּנֵי פַחַד ה' וּמִהֲדַר גְּאוּנוֹ בְּקוּמוֹ לְעַרוּץ הָאָרֶץ.

מִפְּנֵי פַחַד ה' - זְהוּ אוֹתוֹ רְגִזוֹ שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. וּמִהֲדַר גְּאוּנוֹ - זְהוּ מְשִׁיחַ. בְּקוּמוֹ לְעַרוּץ הָאָרֶץ - כְּשִׁיְקוּם וְיִתְגַּלֵּה בְּאַרְץ הַגִּלְלִיל, מְשׁוּם שֶׁהוּא מְקוּם רִאשׁוֹן שְׁנַחֲרָב בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, וְלִכֵּן יתְגַלֵּה שֵׁם רִאשׁוֹן לְכָל מְקוּם, וּמְשִׁיחַ יעוֹרֵר קְרַבּוֹת לְכָל הָעוֹלָם.

אַחַר אַרְבַּעִים יוֹם שְׁעֲמוּד יַעֲמֵד מִבְּאַרְץ לְשִׁמְיָא לְעִינֵי כָל הָעוֹלָם וְיִתְגַּלֵּה הַמְּשִׁיחַ, יְקוּם מִצַּד

מִזְרַח כּוֹכַב אֶחָד לַוְהַט בְּכָל הַגּוֹנִים, וְשִׁבְעָה כּוֹכָבִים אֲחֵרִים שְׁסוּכָבִים אוֹתוֹ הַכּוֹכַב, וַיַּעֲרֹכוּ בוֹ קָרֵב בְּכָל הַצְּדִידִים שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם, עַד שִׁבְעִים יוֹם, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם רוֹאִים.

וְאוֹתוֹ כּוֹכַב יַעֲרֹף בְּהֵם קָרֵב בְּלִפְיָדֵי אֵשׁ לַוְהַטִּים וְנוֹצְצִים לְכָל עֵבֶר, וּמִפֶּה בָּהֶם עַד שְׁבוּלַע אוֹתָם בְּכָל עֵרֶב וְעֵרֶב, וּבַיּוֹם מוֹצִיא אוֹתָם. וַיַּעֲרֹכוּ קָרֵב לְעֵינַי פֶּל הָעוֹלָם, וְכֵן בְּכָל יוֹם עַד שִׁבְעִים יוֹם. לְאַחַר שִׁבְעִים יוֹם יִגְנוּ אוֹתוֹ כּוֹכַב, וַיִּגְנוּ הַמְּשִׁיחַ עַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשִׁים, וַיַּחֲזֹר אוֹתוֹ עֲמוּד אֵשׁ כְּמוֹ מַקְדָּם, וּבּוֹ יִגְנוּ הַמְּשִׁיחַ, וְאוֹתוֹ עֲמוּד לֹא יִתְרָאֶה. וְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ יַעֲלוּ אֶת הַמְּשִׁיחַ בְּאוֹתוֹ הָעֲמוּד לְתוֹךְ הַרְקִיעַ, וְשֵׁם יִקְבַּל חֹזֵק וְעֹטֶרֶת מַלְכוּת. וּכְשִׁירָד, יִתְרָאֶה אוֹתוֹ עֲמוּד אֵשׁ כְּמוֹ מַקְדָּם לְעֵינַי פֶּל הָעוֹלָם, וְאַחַר כֵּף יִתְגַּלֶּה הַמְּשִׁיחַ, וַיִּתְפַּנְּסוּ אֵלָיו עַמִּים רַבִּים, וַיַּעֲוֹרֵר קְרִבּוֹת בְּכָל הָעוֹלָם. וּבְאוֹתוֹ זְמַן יַעֲוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת גְּבוּרָתוֹ לְכָל עַמֵּי הָעוֹלָם, וּמִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ יִדַּע בְּכָל הָעוֹלָם, וְכָל מַלְכֵי הָעוֹלָם יִתְעוֹרְרוּ לְהִתְחַבֵּר לְעֵרֹף בּוֹ קָרֵב.

וּכְמוֹ [עמ"ס] מְפָרִיעֵי הַיְהוּדִים יִתְהַפְּכוּ לְחֹזֵר אֵלֵיהֶם, וַיִּבְאוּ עִמָּהֶם לְעֵרֹף קָרֵב עַל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, וְאֵז יַחֲשֹׁף פֶּל הָעוֹלָם חֲמֵשָׁה עָשָׂר יוֹם, וְרַבִּים מֵעַם יִשְׂרָאֵל יָמוּתוּ בְּאוֹתוֹ חֲשָׁף. וְעַל זֶה כָּתוּב (ישעיה ס) כִּי הִנֵּה הַחֲשָׁף יִכְסֶה אֶרֶץ וְעֶרְפֵל לְאֻמִּים.

פֶּתַח וְאָמַר, (דברים כ"ב) כִּי יִקְרָא קִין צִפּוֹר לְפָנָיִךְ בְּדֶרֶךְ בְּכָל עֵץ אוֹ עַל הָאֶרֶץ אֲפֻרָחִים אוֹ בִיצִים וְהָאֵם

בְּכָל גּוֹוֹנֵי, וְשִׁבְעָה כּוֹכָבִין אֲחֵרֵינִין דְּסִחְרִין לְהֵוּא כּוֹכָבָא, וַיִּגְיַחוּן בֵּיהּ קָרָבָא בְּכָל סְטָרִין, תְּלַת זְמַנִּין בַּיּוֹמָא, עַד שִׁבְעִין יוֹמִין, וְכָל בְּנֵי עֲלָמָא חֲמָאן.

וְהֵוּא כּוֹכָבָא, יִגְיַח בְּהוּ קָרָבָא, בְּטִיסִין דְּנוּרָא, מְלַהֲטִין מְנַצְצִין לְכָל עֵבֶר, וּבְטַשׁ בְּהוּ, עַד דְּבַלַּע לוֹן, בְּכָל רַמְשָׂא וְרַמְשָׂא, וּבַיּוֹמָא אֲפִיק לוֹן. וַיִּגְיַחוּן קָרָבָא לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עֲלָמָא, וְכֵן בְּכָל יוֹמָא, עַד שִׁבְעִין יוֹמִין. לְבַתָּר שִׁבְעִין יוֹמִין, יִתְגַּנְיז הֵוּא כּוֹכָבָא, וַיִּתְגַּנְיז מְשִׁיחַ, עַד תְּרִיסָר יַרְחִין, וַיִּתְהַדָּר הֵוּא עֲמוּדָא דְאַשָׂא כְּמַלְקָדְמִין, וּבֵיהּ יִתְגַּנְיז מְשִׁיחַ, וְהֵוּא עֲמוּדָא לֹא יִתְחַזִּי.

וְבַתָּר תְּרִיסָר יַרְחִין, יִסְלָקוּן לִיהּ לְמְשִׁיחַ, בְּהֵוּא עֲמוּדָא, לְגוֹ רְקִיעָא, וְתַמָּן יִקְבַּל תּוֹקְפָא וְעֹטֶרָא דְמַלְכוּתָא. וְכַד נְחִית, יִתְחַזִּי הֵוּא עֲמוּדָא דְאַשָׂא כְּמַלְקָדְמִין, לְעֵינֵיהוֹן דְּכָל עֲלָמָא, וַיִּתְגַּלִּי לְבַתָּר מְשִׁיחַ, וַיִּתְפַּנְּשׁוּן לְגַבְיָהּ עַמִּין סְגִיאִין, וַיִּתְעַר קָרְבִּין בְּכָל עֲלָמָא. וּבְהֵוּא זְמַנָּא יִתְעַר קְדָשָׂא בְּרִיךְ הוּא גְבוּרָתֵיהּ לְכָל עַמִּין דְּעֲלָמָא, וּמִלְפָּא מְשִׁיחָא יִתְיַדַע בְּכָל עֲלָמָא, וְכָל מַלְכִין דְּעֲלָמָא יִתְעוֹרוּן לְאַתְחַבְּרָא לְאַגָּחָא קָרָבָא בֵּיהּ.

וּכְמוֹ (עמ"ס) מְפָרִיעֵי יְהוּדָאִין יִתְהַפְּכוּ לְאַהֲדָרָא לְגַבְיָהּ, וַיִּיתוּן עִמָּהוֹן, לְאַגָּחָא קָרָבָא עַל מִלְפָּא מְשִׁיחָא. כְּדִין יִתְחַשֵּׁף פֶּל עֲלָמָא חֲמֵשׁ עָשָׂרָה יוֹמִין, וּסְגִיאִין מֵעַמָּא דְיִשְׂרָאֵל יְהוֹן מִתִּין בְּהֵוּא חֲשׂוּכָא. וְעַל דָּא כָּתִיב, (ישעיה ס) כִּי הִנֵּה הַחֲשָׁף יִכְסֶה אֶרֶץ וְעֶרְפֵל לְאֻמִּים.

פֶּתַח וְאָמַר (דברים כ"ב) כִּי יִקְרָא קִין צִפּוֹר לְפָנָיִךְ בְּדֶרֶךְ בְּכָל עֵץ אוֹ

רְבַצְתָּ וְגו', שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת
הָאֵם וְגו'. פְּסוּק זֶה בְּאֶרְנו
אוֹתוֹ, וְהוּא אֶחָד מִמְצוֹת
הַתּוֹרָה הַגְּנוּזוֹת, וְלָנוּ יֵשׁ בּוֹ
סוּדוֹת תּוֹרָה גְּנוּזִים, שְׁבִילִים
וּדְרָכִים יְדוּעוֹת לַחֲבָרִים בְּאוֹתָם
שְׁלֵשִׁים וּשְׁנַיִם נְתִיבוֹת הַתּוֹרָה.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר
בְּנוֹ, אֶלְעָזָר, בְּזִמְנָן שִׁיתְעוֹרֵר
מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ, כְּמָה אוֹתוֹת
וְנִסִּים אַחֲרֵים יִתְעוֹרְרוּ בְּעוֹלָם.
בֹּא רְאֵה, בְּגֵן עֵדֶן שְׁלֵמָה יֵשׁ
מְקוֹם אֶחָד גְּנוּז וְשְׁמוֹר שְׁלֹא
נִודָע, וְהוּא מְרַקֵּם בְּכֶמֶה גְּנוּזִים,
וְבוֹ גְּנוּזִים אֶלֶף הֵיכְלוֹת שֶׁל
כְּסוּפִים, וְאֵין מִי שְׁיִכְנֹס בָּהֶם
פְּרֹט לַמְּשִׁיחַ, שֶׁהוּא עוֹמֵד תָּמִיד
בְּגֵן עֵדֶן.

וְכֵן הֵגֵן מִקֵּץ בְּמִרְכָּבוֹת רַבּוֹת
שֶׁל צְדִיקִים, וּמְשִׁיחַ עוֹמֵד
עֲלֵיהֶם וְעַל כְּמָה חֵילוֹת וּמַחְנוֹת
שֶׁל נְשָׁמוֹת צְדִיקִים שֶׁם,
וּבְרָאשֵׁי חֲדָשִׁים וְחָגִים וְשַׁבָּתוֹת
נִכְנָס מְשִׁיחַ לְאוֹתוֹ מְקוֹם
לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ בְּכָל אוֹתָם הֵיכְלוֹת.
לְפָנָיו וְלִפְנֵים מִכָּל אוֹתָם הֵיכְלוֹת
יֵשׁ מְקוֹם אַחַר טְמִיר וְגְנוּז שְׁלֹא
נִודָע כָּלל, וְנִקְרָא עֵדֶן, וְאֵין מִי
שְׁיִכּוֹל לְדַעַת אוֹתוֹ, וּמְשִׁיחַ גְּנוּז
בַּחוּץ סָבִיב אוֹתוֹ מְקוֹם, עַד
שֶׁנִּתְגַּלְהַ לּוֹ מְקוֹם אֶחָד שְׁנִקְרָא
קֵן צְפוּר, וְהוּא מְקוֹם שְׁמִכְרִיזָה
עֲלָיו אוֹתָהּ צְפוּר שְׁמִתְעוֹרֶרֶת
בְּגֵן עֵדֶן בְּכָל יוֹם.

וּבְאוֹתוֹ מְקוֹם רְקוּמִים
דְּיוֹקְנָאוֹת שֶׁל כָּל שְׂאֵר הָעַמִּים
שֶׁהִתְכַּנְּסוּ עַל יִשְׂרָאֵל לְהַרֵעַ
לָהֶם. נִכְנָס לְאוֹתוֹ מְקוֹם, מְרִים
עֵינָיו וְרוֹאֶה אֶת הָאֲבוֹת
שְׁנִכְנָסִים לְחֶרֶבֶן בֵּית הָאֱלֹהִים,
עַד שְׁרוּאָה אֶת רַחֵל שְׁדַמְעוֹתֶיהָ
בְּפָנֶיהָ, וְהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְנַחֵם אוֹתָהּ, וְלֹא מְסַכְּמָה
לְקַבֵּל תְּנַחוּמִים, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר

עַל הָאָרֶץ אֲפֻרְוּחִים אוּ בַיְצִים וְהָאֵם רְבַצְתָּ
וְגו', שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְגו', הַאִי קָרָא
אוּקִימָנָא לִיה, וְאִיהוּ חַד מִפְּקוּדֵי אוּרִייתָא
גְּנִיזִין, וְאֵנָן אֵית לָן בֵּיה רִזִי דְאוּרִייתָא גְּנִיזִין,
שְׁבִילִין וְאַרְחִין יְדִיעֵן לְחֲבַרְיָא, בְּאֵינוֹן
תְּלַתִּין וְתַרְיִין שְׁבִילִין דְאוּרִייתָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיה, אֶלְעָזָר,
בְּזִמְנָא דִּיתְעַר מִלְּפָא מְשִׁיחָא, כְּמָה
אַתִּין וְנִסִּין אַחְרָנִין יִתְעַרוֹן בְּעֵלְמָא. תָּא חֲזִי,
בְּגַנְתָּא דְעֵדֶן דְלִתְמָא, אֵית אַתְר חַד גְּנִיז
וְטְמִיר דְלֹא אֲתִידַע, וְאִיהוּ מְרַקְמָא בְּכֶמֶה
גְּנוּזִין, וּבֵיה גְּנִיזִין אֶלֶף הֵיכְלוֹן דְכְּסוּפִין.
וְלִית מָאן דְעֵייל בְּהוּ, בַּר מְשִׁיחַ, דְאִיהוּ קָאִים
תְּדִיר בְּגַנְתָּא דְעֵדֶן.

וְכֵן גְּנָתָא מְסַחְרָא בְּרִתִּיכִין סְגִיאִין דְצְדִיקָא,
וּמְשִׁיחַ קָאִים עֲלֵיהוּ, וְעַל כְּמָה חֵילוֹן
וּמְשִׁירִין דְנִשְׁמַתִּין דְצְדִיקָא תְּמָן, וּבְרָאשֵׁי
יְרַחֵי, וּבְזִמְנָי, וּבְשַׁבְּתֵי, מְשִׁיחַ עָאל בְּהוּא
אַתְר לְאַשְׁתַּעֲשֵׂעָא בְּכָל אֵינוֹן הֵיכְלוֹן.

לָּגוּ לָּגוּ מִכָּל אֵינוֹן הֵיכְלוֹן, אֵית אַתְר אַחְרָא
טְמִיר וְגְנִיז דְלֹא אֲתִידַע כָּלל, וְאַקְרִי עֵדֶן.
וְלִית מָאן דְיִכִּיל לְמַנְדַּע בֵּיה. וּמְשִׁיחַ אֲגְנִיז
(כ"א יתגלי) לְבַר, סַחְרָנִיָּה דְהוּא אַתְר, עַד
דְאֲתַגְלִי לִיה חַד אַתְר. דְאַקְרִי קֵן צְפוּר, וְאִיהוּ
אַתְר דְכְּרִיז עֲלֵיה הוּא צְפוּר. דְאֲתְעַר בְּגַנְתָּא
דְעֵדֶן בְּכָל יוֹמָא.

וּבְהוּא אַתְר, מְרַקְמָן דְיִוִּקְנִין דְכָל שְׂאֵר
עַמִּין, דְאֲתַכְּנָשׁוּ עֲלֵיהוּ דְיִשְׂרָאֵל
לְאַבְאָשָׁא לוֹן. עָאל בְּהוּא אַתְר, זְקִיף עֵינוֹי,
וְחֲזִי אַבְהָן, דְעָאלִין בְּחֶרֶבֶן בֵּית אֱלֹהָא, עַד
דְחָמֵי לְרַחֵל דְדַמְעָהָ בְּאַנְפָּהָא, וְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא מְנַחֵם לָהּ, וְלֹא צְבִיאַת לְקַבֵּלָא
תְּנַחוּמִין, כְּמָה דְאֲתָ אָמַר, (ירמיה ל"א) מֵאֲנָה

(ירמיה לא) מֵאֲנָה לְהִנָּחַם עַל בְּנֵיהָ. אִזּוּ מְשִׁיחַ מְרִים קוֹלוֹ וּבּוֹכָה, וּמִדְּעֻזָּע כָּל גֵּן הַעֲדָן, וְכָל אוֹתָם צְדִיקִים שְׁשָׁם גּוֹעִים וּבּוֹכִים עִמּוֹ.

גּוֹעָה וּבּוֹכָה פַּעַם שְׁנִיָּה, וּמִדְּעֻזָּע אוֹתוֹ רְקִיעַ שְׁעַל גְּבִי הַגֵּן, אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאוֹת רְבוּא מִחֲנוֹת עֲלִיּוֹנִים, עַד שְׁמִגִּיעַ לְתוֹךְ הַכֶּסֶף הַעֲלִיּוֹן, וְאִזּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹמֵז לְאוֹתָהּ צְפוּר, וְנִכְנָסֶת לְאוֹתוֹ קֵן שְׁלֵה יוֹשֶׁבֶת אֶצֶל הַמְּשִׁיחַ, וְקוֹרָא מַה שְׁקוֹרָא, וּמִתְעוֹרֵר מַה שְׁמִתְעוֹרֵר.

עַד שְׁמִתּוֹךְ הַכֶּסֶף הַקְּדוֹשׁ נִקְרָא שְׁלֵשׁ פַּעֲמִים אוֹתוֹ קֵן צְפוּר, וְהַמְּשִׁיחַ, וְכֻלָּם עוֹלִים לְמַעְלָה, וּמִשְׁבִּיעַ אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִיר מְלָכוֹת הַרְשָׁעָה מִן הָעוֹלָם עַל יְדֵי הַמְּשִׁיחַ וְלִנְקָם אֶת נִקְמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכָל אוֹתָן טוֹבוֹת שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לְעִמּוֹ. וְשָׁב אוֹתוֹ קֵן צְפוּר וְהַמְּשִׁיחַ לְמַקוֹמוֹ, וְשָׁב הַמְּשִׁיחַ וְנִגְנָז לְתוֹךְ אוֹתוֹ מְקוֹם כְּמוֹ מַקְדָּם.

וּבִזְמַן שִׁיתְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַקֵּן אֶת הָעוֹלָמוֹת, וּמְאִירוֹת אוֹתֵיהֶן שְׁמוֹ בְּשִׁלְמוֹת, יוֹ"ד בַּה"א וְלִמְנוּן וְא"ו בַּה"א, לְהִיּוֹת הַכֹּל בְּשִׁלְמוֹת אַחַת, אִזּוּ יִתְעוֹרֵר כּוֹכֵב אֶחָד מִפְּחִיד בְּאֲמֻצָּע הַרְקִיעַ כְּגוֹן אֲרֻגְמָן, לֹוֹהֵט וְנוֹצֵץ בַּיּוֹם לְעִינֵי כָּל הָעוֹלָם.

וְתִקּוּם שְׁלֵהֶבֶת אֵשׁ אַחַת מִצַּד צְפוּן, תוֹךְ הַרְקִיעַ, וְתִקּוּם זֶה כְּנֶגֶד זֶה אֲרַבְעִים יוֹם, וְיִבְהִלּוּ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. לְסוּף אֲרַבְעִים יוֹם יַעֲרֹכוּ קֶרֶב הַכּוֹכֵב וְהַשְׁלֵהֶבֶת לְעִינֵי הַכֹּל, וְתִתְפַּשֵּׁט אוֹתָהּ שְׁלֵהֶבֶת בְּשִׁרְפַת אֵשׁ מִצַּד הַצְּפוּן, תוֹךְ הַרְקִיעַ, וְאֲמוֹת וְעַמִּים יִתְבַּהֲלוּ מִזֶּה.

לְהִנָּחַם עַל בְּנֵיהָ. כְּדִין. מְשִׁיחַ אָרִים קְלִיָּה וּבְכִי, וְאִזְדְּעֻזַּע כָּל גְּנֻתָא דְעֲדָן, וְכָל אֵינוֹן צְדִיקָיָא דְתַמָּן גְּעוּ וּבְכוּ עִמִּיהָ.

גְּעִי וּבְכִי זְמַנָּא תְנִינָא, וְאִזְדְּעֻזַּע הֵהוּא רְקִיעַ דְעַל גְּבִי גְנֻתָא, אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מְאָה רְבוּא מְשִׁרְיִין עֲלֵאִין, עַד דְמָטִי לְגוֹ כְּרִסְיָא עֲלֵאָה. כְּדִין, קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא רְמִיז לְהֵהוּא צְפָרָא, וְעָאֵל לְהֵהוּא קֵן דִּילָהּ, וְיִתְבָּא לְגְבִי מְשִׁיחַ, וְקָרִי מַה דְקָרִי, וְאִתְעַר מַה דְאִתְעַר.

עַד דְמָגוּ כְּרִסְיָא קְדִישָׁא, אִתְקָרִי תֵלֶת זְמַנִּין הֵהוּא קֵן צְפוּר, וּמְשִׁיחַ, וְכֻלָּא סְלָקִין לְעִילָא, וְאוּמִי לוֹן קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, לְאֶעֱבְרָא מְלָכוֹ חֵיבָא מִן עֲלָמָא, עַל יְדֵא דְמְשִׁיחַ, וְלִנְקָמָא נְקָמִין דִּישְׂרָאֵל. וְכָל אֵינוֹן טְבוּוֹן, דְזַמִּין קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְמַעֲבַד לְעִמִּיהָ. וְתָב הֵהוּא קֵן צְפוּר וּמְשִׁיחַ לְדוּכְתִיָּה. וְתָב מְשִׁיחַ וְאִתְגְּנִיז גּוֹ הֵהוּא אֶתֶר כְּמִלְקָדִמִין.

וּבְזַמְנָא דִּיתְעַר קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאִתְקַנָּא עֲלָמִין, וְאִתְנַהֲרוּ אִתְנוּן דְשָׁמִיָּה בְּשְׁלִימוֹ, יוֹ"ד בַּה"א, (לְאִתְקַנָּא) וְא"ו בַּה"א, לְמַהוּי כֻלָּא בְּשְׁלִימוֹ חַד. כְּדִין יִתְעַר חַד כְּכָבָא דְחִילָא, בְּאֲמֻצָּע רְקִיעָא, כְּגוֹן אֲרֻגְוֹנָא, לְהִיט וְנֹצִיץ בִּימָמָא לְעִינֵיהוֹן דְכָל עֲלָמָא.

וְיִקּוּם חַד שְׁלֵהוּבָא דְאֲשָׁא מְסֻטְרָא דְצְפוּן, גּוֹ רְקִיעָא, וְיִקּוּם דָּא לְקַבֵּל דָּא אֲרַבְעִין יוֹמִין וְיִתְבַּהֲלוּן כָּל בְּנֵי עֲלָמָא. לְסוּף אֲרַבְעִין יוֹמִין, יִגְחוּן קֶרְבָּא, כְּכָבָא וְשְׁלֵהוּבָא, לְעִינֵיהוֹן דְכֻלָּא, וְיִתְפַּשֵּׁט הֵהוּא שְׁלֵהוּבָא בִּיקִידוֹ דְאֲשָׁא, מְסֻטְרָא דְצְפוּן, גּוֹ רְקִיעָא, וְיִחֲשׁוּב לְמַבְלַע הֵהוּא כְּכָבָא, וְכִמְהָ שְׁלִיטִין וּמְלָכִין וְאוּמִיָּא וְעַמִּיָּא, יִתְבַּהֲלוּן מֵהָאִי.

וְיִחֲשׁוּב לְבַלַּע אוֹתוֹ כּוֹכֵב, וְכִמְהָ שְׁלִיטִים וּמְלָכִים

אִז יִסְתַּלַּק אוֹתוֹ פּוֹכֵב לְצַד דְרוֹם, וְיִשְׁלַט עַל אוֹתָהּ שְׁלֵהֲבָתָהּ, וְאוֹתָהּ שְׁלֵהֲבָתָהּ תִּבְלַע מְעַט מְעַט בְּרַקִּיעַ מִלְּפָנָי אוֹתוֹ פּוֹכֵב, עַד שֶׁלֹּא תֵרָאֶה כָּלֵל. אִז אוֹתוֹ פּוֹכֵב יַעֲשֶׂה דְרָכִים בְּרַקִּיעַ בְּשָׁנִים עֶשֶׂר תַּחֲוִימִים, וְעוֹמְדִים אוֹתָם אוֹרוֹת בְּרַקִּיעַ שָׁנִים עֶשֶׂר יָמִים נוֹסְפִים. אַחַר שָׁנִים עֶשֶׂר יָמִים נוֹסְפִים יִזְדַּעְזְעוּ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְיִחַשְׁפוּ הַשָּׁמַשׁ בַּחֲצוֹת הַיּוֹם, כְּמוֹ שֶׁנֶּחֱשַׁף בְּיוֹם שֶׁחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, עַד שֶׁלֹּא יֵרְאוּ שְׁמַיִם וְאָרֶץ. וְיִתְעוֹרֵר קוֹל אֶחָד בְּרַעְמִים וּבְרַקִּים, וְתִתְחַלֵּחַל הָאָרֶץ מֵאוֹתוֹ קוֹל, וְכִמְהָ חֲלוֹת וּמַחֲנוֹת יְמוֹתוֹ מִמֶּנּוּ.

וְאוֹתוֹ יוֹם תִּתְעוֹרֵר בְּעִיר רוֹמִי רַבְתֵּי שְׁלֵהֲבָתָהּ אֵשׁ אַחַת, בְּאוֹתוֹ קוֹל שִׁיתְעוֹרֵר בְּכָל הָעוֹלָם, וְיִשְׂרָף כְּמָה מִגְדָּלִים וְכִמְהָ הַיִּכְלוֹת, וְכִמְהָ מִגְדָּלִים יְפִלוּ, וְכִמְהָ גְדוֹלִים וְשָׂרִים יְפִלוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם, וְכָלֵם יִתְפַּנְסוּ עָלֶיהָ לְרַע, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא יִוָּכְלוּ (יחשב) לְהִנָּצֵל.

מֵאוֹתוֹ יוֹם וְעַד שָׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשִׁים יִתְיַעֲצוּ כָּל הַמַּלְכִים וְיִגְזְרוּ כְּמָה גְזֵרוֹת וְכִמְהָ שְׁמֵדוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, וְיִצְלִיחוּ בָהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּחֱבָאֵר אֲשֶׁרֵי מִי שִׁיְהִיָּה שֵׁם וְאֲשֶׁרֵי מִי שֶׁלֹּא יְהִיָּה שֵׁם, וְכָל הָעוֹלָם יְהִיָּה בְּעַרְבוּבֵיָה גְדוֹלָה. לְסוֹף שָׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשִׁים יָקוּם שֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל, זֶה מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ שִׁיתְעוֹרֵר תוֹף גֵּן הָעֶדֶן, וְכָל אוֹתָם הַצְּדִיקִים יַעֲטְרוּ אוֹתוֹ שֵׁם, וְיִחַגְרוּ לוֹ כְּלֵי זִזִן בְּאוֹתֵיּוֹת רְשׁוּמוֹת שֶׁל כְּלִים שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ.

וְקוֹל יִתְפּוּצֵץ בְּעַנְפֵי עֲצֵי הַגֵּן, קוֹרֵא בְּחֵיל וְאוֹמֵר: הִתְעוֹרְרוּ

בְּרִין יִסְתַּלַּק הֵהוּא כְּכָבֵא לְסִטְר דְרוֹם, וְיִשְׁלוּט עַל הֵהוּא שְׁלֵהֲוֹבָא, וְהֵהוּא שְׁלֵהֲוֹבָא יִתְבְּלַע זְעִיר זְעִיר בְּרַקִּיעָא, מִקְמִי הֵהוּא כְּכָבֵא, עַד דְּלֹא יִתְחַזִּי כָּלֵל. כְּדִין, הֵהוּא כְּכָבֵא יַעֲבִיד אוֹרְחִין בְּרַקִּיעַ, בְּתַרִּיסַר תַּחֲוִימִין, וְקִיִּימִין אֵינּוֹן נְהוֹרִין בְּרַקִּיעָא תַרִּיסַר יוֹמִין אַחֲרָנִין.

לְבַתֵּר תַרִּיסַר יוֹמִין אַחֲרָנִין יִזְדַּעְזְעוֹן כָּל בְּנֵי עֲלָמָא, וְיִתְחַשְׁפוּ שְׁמַשָּׁא בְּפִלְגוֹת יוֹמָא, כְּמָה דְאַתְחַשְׁפוּ יוֹמָא דְאַתְחַרְבַּ בֵּי מִקְדָּשָׁא, עַד דְּלֹא יִתְחַזּוֹן שְׁמַיָּא וְאֶרְעָא. וְיִתְעַר חַד קָלָא בְרַעַם וְזִיקִין, וְאַתְחַלְחַלָּא אֶרְעָא מֵהֵהוּא קָלָא, וְכִמְהָ חֵילִין וּמְשִׁירִין יְמוֹתוֹן מִגֵּיָה.

וְהֵהוּא יוֹמָא, יִתְעַר בְּקַרְתָּא דְרוֹמִי רַבְתָּא, חַד שְׁלֵהֲוֹבָא דְאַשָּׁא, בְּהֵהוּא קָלָא דִיתְעַר בְּכָל (דף פ"ג ע"ב) עֲלָמָא. וְיִוָּקִיד כְּמָה מִגְדָּלִין, וְכִמְהָ הַיִּכְלוֹת, וְכִמְהָ מִגְדָּלִין יְפִלוֹן, וְכִמְהָ פְרִדְשֵׁי וְרַבְרָבֵי יְפִלוֹן בְּהֵהוּא יוֹמָא, וְכִלְהוּ יִתְפַּנְשׁוֹן עָלֶיהָ לְבִישׁ. וְכָל בְּנֵי עֲלָמָא לֹא יְכָלִין (כ"א יחשבון) לְאַשְׁתַּזְבָּא.

מֵהֵהוּא יוֹמָא, עַד תַרִּיסַר יְרַחִין, יִתְיַעֲטוֹן כָּל מַלְכֵיָא, וְיִגְזְרוֹן כְּמָה גְזֵרוֹת, וְכִמְהָ שְׁמֵדוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, וְיִצְלַחוֹן בֵּיהּ (נ"א כהו), כְּמָה דְאַתְמַר זַפְּאָה אִיהוּ מָאן דִּיעַרַע תַּמָּן, וְזַפְּאָה אִיהוּ מָאן דְּלֹא יַעַרַע תַּמָּן וְכָל עֲלָמָא יְהֵא בְּעַרְבוּבֵיָא סְגִיָּא.

לְסוֹף תַרִּיסַר יְרַחִי, יָקוּם שֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל, דָּא מִלְּכָא מְשִׁיחָא, דִּיתְעַר גּוֹ גִּנְתָּא דְעֶדֶן. וְכָל אֵינּוֹן צְדִיקָיָא יַעֲטְרוֹן לֵיהּ תַּמָּן, וְיִחַגְרוֹן לֵיהּ מְאֵי זִינָא, בְּאַתְוּוֹן רְשִׁימִין דְמֵאֵי דְשָׁמָא קְדִישָׁא.

וְקוֹלָא יִתְפּוּצֵץ בְּעַנְפֵי אֵילָנִין דְגִּנְתָּא, קְרִי בְּחֵיל, וְאוֹמֵר, אֲתַעְרוּ קְדִישִׁין

עֲלִיּוֹנִין, קוֹמוּ מִקְּמֵי מְשִׁיחָא, הָא עֲדָנָא לְאַתְחַבְרָא אִיתְתָּא בְּבַעְלָהּ, וּבַעְלָהּ בְּעֵי לְנִקְמָא לָהּ נּוֹקְמִין דְּעֲלָמָא, וְלֹאֲקָמָא לָהּ, וְלֹאֲנַעְרָה לָהּ מַעֲפָרָא.

בְּדִין יְקוּמוּן פְּלָהוּ, וַיַּחְגְּרוּן לִיה פְּמִלְקֵדְמִין מְאִנֵּי זַיִינִיה, אַבְרָהָם מִיִּמִּינִיה, יִצְחָק מִשְׂמָאלִיה, יַעֲקֹב קָמִיה, מֹשֶׁה רַעֲיָא מְהִימְנָא, עַל כָּל אֲלִין צְדִיקָא, אֲזִיל וְרָקִיד גּוּ גִנְתָּא דְּעֵדֶן.

אֲזִי יְקוּמוּ כְּלָם וַיַּחְגְּרוּ אוֹתוֹ כְּמוֹ מִקְּדָם בְּכָלֵי זַיְנוּ. אַבְרָהָם מִיִּמִּינוּ, יִצְחָק מִשְׂמָאלוֹ, יַעֲקֹב לְפָנָיו. מֹשֶׁה רוּעָה הַנְּאֻמָּן עַל כָּל אֵלֹהֵי הַצְּדִיקִים הַזֵּה וְרוֹקֵד בְּתוֹךְ גֵּן הָעֵדֶן.

בֵּינן דְּאַתְקֵן מְשִׁיחָ, עַל יְדָא דְּצְדִיקָא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. יַעֲוֹל בְּהֵוָא דּוֹכְתָּא דְּאַקְרִי ק"ן צְפוּ"ר פְּמִלְקֵדְמִין, וְחָמֵי תַּמָּן הֵוָא דִּיוֹקְנָא דְּחֶרֶבֶן בֵּית מִקְדָּשָׁא, וְכִלְהוּ צְדִיקָא דְּאַתְקֵטְלוּ בֵּיה. כְּדִין נָטִיל מִתַּמָּן (כ"א עֶשֶׂר) לְבוּשֵׁין, וְאַיְנוּן (כ"א וְאַקְרִיו) עֶשֶׂר לְבוּשֵׁי קִנְיָא. וַיִּתְגַּנְּזוּ תַּמָּן אַרְבַּעִין יוֹמִין, דְּלֹא אִתְגַּלְיָא כָּלְל.

בֵּינן שְׁנַתְקֵן מְשִׁיחָ עַל יְדֵי צְדִיקֵי גֵן הָעֵדֶן, יַכְנֹס לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנַקְרָא ק"ן צְפוּ"ר כְּמוֹ מִקְּדָם, וְרוּאָה שָׁם אוֹתוֹ דִּיוֹקְנָן שֶׁל חֶרֶבֶן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל הַצְּדִיקִים שְׁנֹהֲרוּ בּוֹ, וְאֲזִי נוֹטֵל מְשִׁיחָ (עֶשֶׂר) לְבוּשִׁים, וְהֵם (נְקָרְאִים) עֶשֶׂרָה לְבוּשֵׁי קִנְיָא, וַיִּגְנוּ שָׁם אַרְבַּעִים יוֹם שְׁלֹא יִתְגַּלְיָא כָּלְל.

לְסוּף אַרְבַּעִין יוֹמִין, קָלָא חַד יִתְעַר, וַיִּתְקַרֵּי מַגּוּ פּוֹרְסֵיָא עֲלָאָה, הֵוָא ק"ן צְפוּ"ר בְּמִלְפָּא מְשִׁיחָא דְּאַתְגַּנְּזוּ בֵּיה. וְכִדִּין סִלְקִין לִיה לְעֵילָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא חָמֵי לִיה לְמִלְפָּא מְשִׁיחָא, מְתַלְבֵּשׁ בְּלְבוּשָׁא נּוֹקְמָא, וְחָגִיר מְאִנֵּי זַיִינֵי, נָטִיל לִיה וְנָשִׁיק לִיה עַל רִישִׁיה.

אֲזִי מְזַדְעֶזְעִים שְׁלֹשׁ מְאוֹת וְתֵשְׁעִים רְקִיעִים, וְרוּמוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְרַקִּיעַ אֶחָד מְאוֹתָם שְׁהִיוּ גְנוּזִים מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, וּמוֹצִיא מֵהִיכַל אֶחָד שְׁבָאוֹתוֹ רְקִיעַ כְּתוּר חָקוֹק אֶחָד, מְחַקֵּק בְּשִׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים. בְּאוֹתָהּ עֶטְרָה הַתְּעַטֵּר הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא כְּשֶׁעֲבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּם, לְטַל נְקֻמוֹת מִכָּל מְרַכְבוֹת פְּרַעַה וּפְרָשׁוֹי, וּמַעֲטֵר אֶת מִלְּךְ הַמְּשִׁיחָ בָּהּ.

בְּדִין מְזַדְעֶזְעֵן תְּלַת מְאָה וְתֵשְׁעִין רְקִיעִין, וְאַרְמִיזוּ קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְחַד רְקִיעָא מְאִינוּן דְּהוּה גְּנִיז מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, וְאַפִּיק מְחַד הֵיכְלָא דְּבַהֵוָא רְקִיעָא חַד כְּתוּרָא גְּלִיפָא, מְחַקֵּקָא בְּשִׁמְהֵן קְדִישִׁין. בְּהֵוָא עֶטְרָא אִתְעַטֵּר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, כְּדִ עֲבְרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יִמָּא, לְמִיטֵל נּוֹקְמִין מִכָּל רְתִיכֵי פְּרַעַה וּפְרָשׁוֹי, וְאַעֲטֵר לִיה לְמִלְפָּא מְשִׁיחָ.

אֲזִי מְזַדְעֶזְעֵן תְּלַת מְאָה וְתֵשְׁעִין רְקִיעִין, וְאַרְמִיזוּ קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְחַד רְקִיעָא מְאִינוּן דְּהוּה גְּנִיז מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, וְאַפִּיק מְחַד הֵיכְלָא דְּבַהֵוָא רְקִיעָא חַד כְּתוּרָא גְּלִיפָא, מְחַקֵּקָא בְּשִׁמְהֵן קְדִישִׁין. בְּהֵוָא עֶטְרָא אִתְעַטֵּר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, כְּדִ עֲבְרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יִמָּא, לְמִיטֵל נּוֹקְמִין מִכָּל רְתִיכֵי פְּרַעַה וּפְרָשׁוֹי, וְאַעֲטֵר לִיה לְמִלְפָּא מְשִׁיחָ.

בְּדִין מְזַדְעֶזְעֵן תְּלַת מְאָה וְתֵשְׁעִין רְקִיעִין, וְאַרְמִיזוּ קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְחַד רְקִיעָא מְאִינוּן דְּהוּה גְּנִיז מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, וְאַפִּיק מְחַד הֵיכְלָא דְּבַהֵוָא רְקִיעָא חַד כְּתוּרָא גְּלִיפָא, מְחַקֵּקָא בְּשִׁמְהֵן קְדִישִׁין. בְּהֵוָא עֶטְרָא אִתְעַטֵּר קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, כְּדִ עֲבְרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יִמָּא, לְמִיטֵל נּוֹקְמִין מִכָּל רְתִיכֵי פְּרַעַה וּפְרָשׁוֹי, וְאַעֲטֵר לִיה לְמִלְפָּא מְשִׁיחָ.

בֵּין דְּאִתְעַטֵּר וְאִתְתַּקַּן בְּכָל הַגֵּי תְּקוּנֵיךְ, נָטִיל לִיָּה קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְנִשְׁיֵק לִיָּה כְּמַלְקָדְמִין. מָאן חָמִי, רְתִיכִין קַדִּישִׁין, וּמִשְׁרִיין עֲלָאִין, דְּסַחְרִין לִיָּה, וְיַהֲבִין לִיָּה מַתָּנָן וְנִבְזָבְזָן סְגִיאִין, וְיִתְעַטֵּר מִכְּלָהּוּ.

עֲאֵל תַּמָּן בְּחַד הֵיכְלָא, וְחָמִי כָּל אֵינּוֹן מִלְּאָכִי עֲלָאִי, דְּאֶקְרוּן אֲבֵלֵי צִיּוֹן, אֵינּוֹן דְּבָכוּ עַל חֶרְפֵּן בֵּי מַקְדְּשָׁא, וּבְכָאן תְּדִיר, וְאֵינּוֹן יַהֲבִין לִיָּה חַד פּוֹרְפִירָא סוּמְקָא, לְמַעַבְדּוּ נּוּקְמִין. פְּדִין, קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא גְּנִיז לִיָּה בְּהוּא קֵן צְפוּר, וְאִתְפְּסִי תַּמָּן תְּלַתִּין יוֹמִין.

לְבַתֵּר תְּלַתִּין יוֹמִין, בְּהוּא קֵן צְפוּר, יַחֲוֹת מְעַטֵּר בְּכָל אֵינּוֹן תְּקוּנֵיךְ מְעִילָא וּמַתְתָּא, כְּמָה מִשְׁרִיין קַדִּישִׁין סַחְרִיָּה, וְיַחֲמוּן כָּל עֲלָמָא, חַד נְהִירוֹ, תְּלִי מְרַקִּיעָא לְאַרְעָא, וְיִקּוּם שְׂבַעָה יוֹמִין, וְכָל בְּנֵי עֲלָמָא יִתְמַהוּן וְיִתְבַּהֲלוּן, וְלֹא יִנְדַּעוּן כְּלָל, בַּר אֵינּוֹן חֲפִימִין, דִּינְדַּעִין בְּרִזִּין אֵלִין, זַפְּאָה חוּלְקִיהוּן.

וְכָרְ אֵינּוֹן שְׂבַעָה יוֹמִין יִתְעַתְּדוּ (ס"א וְתַעֲטֵר) בְּאַרְעָא, בְּהוּא ק"ן צְפוּר"ר. בְּאֵן אַתֵּר. בְּדֶרֶךְ, דָּא קְבוּרַת רַחֵל, דְּאִיָּהָה קִיָּמָא בְּפִרְשַׁת אֹרְרַחִין. וְיִבְשֵׁר לָהּ, וְיִנְחַם לָהּ, וְכַדִּין תְּקַבֵּל תַּנְחוּמִין, וְתִקּוּם וְתִנְשִׁיֵק לִיָּה.

לְבַתֵּר יְקוּם הוּא נְהִירוֹ מֵהוּא אַתֵּר, וְשָׂרִי בְּרִיחוֹ קֶרְתָּא דְּאֵילָנִי. בְּכָל עֵץ דָּא יְרִיחוֹ. אוֹ עַל הָאָרֶץ, דָּא יְרוּשָׁלַיִם. וְיִהָא גְּנִיז בְּהוּא נְהִירוֹ דְּק"ן צְפוּר"ר תְּרִיסַר יְרִיחוֹ.

בְּתַר תְּרִיסַר יְרִיחוֹ, יִזְדַּקֵּף הוּא נְהִירוֹ בֵּין שְׂמִיא וְאַרְעָא, וְיִשְׂרִי בְּאַרְעָא דְּגֻלִיל, דְּתַמָּן הָוָה שִׁירוּתָא דְּגֻלוּתָא דִּישְׂרָאֵל. וְתַמָּן יִתְגַּלִּי מֵהוּא נְהִירוֹ דְּקֵן צְפוּר, וְתֵב לְאַתְרִיהָ.

וְיִשְׂרָה בְּאַרְץ הַגִּלְלִיל, שְׁשֵׁם הָיְתָה רֵאשִׁית גְּלוּת יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם וְשָׁב לְמִקּוּמוֹ. וְאוֹתוֹ יוֹם תִּזְדַּעְזַע כָּל הָאָרֶץ כְּמוֹ מַקְדֵם מִסוּף הַשָּׁמַיִם עַד סוּף הַשָּׁמַיִם, וְאִזּוֹ

בֵּין שְׁהִתְעַטֵּר וְהִתְתַּקַּן בְּכָל הַתְּקוּנִים הַלְלוּ, נָטִיל אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִנְשֵׁק אוֹתוֹ כְּמוֹ מַקְדֵם. מִי רָאָה מְרַכְּבוֹת קְדוּשׁוֹת וּמַחֲנוֹת עֲלִיוֹנִים שְׂסוּבָבִים אוֹתוֹ וְנוֹתְנִים לוֹ מַתָּנוֹת וּמוֹתְרוֹת רַבּוֹת, וְיִתְעַטֵּר מִכְּלָם.

נִבְנֵם לְשֵׁם לְהִיכַל אֶחָד, וְרוּאָה כָּל אוֹתָם מִלְּאָכִים עֲלִיוֹנִים שְׁנַקְרָאִים אֲבֵלֵי צִיּוֹן, אוֹתָם שְׂבָכוּ עַל חֶרְפֵּן בֵּית הַמַּקְדָּשׁ, וּבּוֹכִים תָּמִיד, וְהֵם נוֹתְנִים לוֹ לְבוּשׁ אָדָם אֶחָד לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת. אִזּוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גְּנִיז אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ קֵן צְפוּר, וּמַתְפַּסָּה שֵׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם.

לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם, בְּאוֹתוֹ קֵן צְפוּר, יִרְדַּ מְעַטֵּר בְּכָל אוֹתָם תְּקוּנִים מִמַּעַלָּה וּמִמַּטָּה, כְּמָה מַחֲנוֹת קְדוּשִׁים סְבִיבוּ, וְיִרְאוּ כָּל הָעוֹלָם אוֹר אֶחָד תְּלִוי מִהַרְקִיעַ לְאַרְץ, וְיַעֲמֵד שְׂבַעָה יָמִים, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם יִתְמַהוּ וְיִבְהֲלוּ, וְלֹא יִדְעוּ כְּלָל, פֶּרַט לְאוֹתָם חֲכָמִים שְׂיֹדְעִים בְּסוּדוֹת הַלְלוּ, אֲשֶׁרִי חֲלַקְם.

וְכָרְ אוֹתָם שְׂבַעָה יָמִים יִתְיַצֵּב (וְתַעֲטֵר) בְּאַרְץ בְּאוֹתוֹ ק"ן צְפוּר"ר. בְּאִיזָה מְקוּם? בְּדֶרֶךְ, זוֹ קְבוּרַת רַחֵל שְׁעוּמַדַּת בְּפִרְשַׁת דְּרָכִים. וְיִבְשֵׁר לָהּ וְיִנְחַם אוֹתָהּ, וְאִזּוֹ תְּקַבֵּל תַּנְחוּמִים, וְתִקּוּם וְתִנְשִׁיֵק אוֹתוֹ.

אַחַר כֶּף יְקוּם אוֹתוֹ אוֹר מְאוֹת מְקוּם, וְשׁוּרָה בְּרִיחוֹ עִיר הָאֵילָנוֹת. בְּכָל עֵץ - זֶה יְרִיחוֹ. אוֹ עַל הָאָרֶץ - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם. וְיִהָיָה גְּנוּז בְּאוֹתוֹ אוֹר שֶׁל ק"ן צְפוּר"ר שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ.

אַחַר שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ יִזְדַּקֵּף אוֹתוֹ אוֹר בֵּין שְׂמַיִם וְאַרְץ, וְיִתְגַּלֵּה מְאוֹתוֹ אוֹר שֶׁל קֵן צְפוּר, וְשֵׁם הָיְתָה רֵאשִׁית גְּלוּת יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם וְשָׁב לְמִקּוּמוֹ. וְאוֹתוֹ יוֹם תִּזְדַּעְזַע כָּל הָאָרֶץ כְּמוֹ מַקְדֵם מִסוּף הַשָּׁמַיִם עַד סוּף הַשָּׁמַיִם, וְאִזּוֹ

יָרְאוּ (יִדְעוּ) כָּל הָעוֹלָם שֶׁהָרִי
הַתְּגֵלָה מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ בְּאַרְץ
הַגְּלִיל.

וַיִּתְּכֶנּוּ אֵלָיו כָּל אֱלוֹ שְׁעוֹסָקִים
בַּתּוֹרָה, וְהֵם מַעֲשִׂים בְּעוֹלָם.
וּבְזִכּוֹת תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן
יִתְחַזֵּק כַּחוֹ לְהַתְּגַבֵּר, וְסוּד זֶה
אֶפְרָחִים. וְאִם לֹא יִמְצְאוּ אֵלֹה,
הָרִי תִינוּקוֹת שְׁיוֹשְׁבִים בְּתַקַּף
אִמָּם וַיּוֹנְקִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה
כח) גְּמוּלֵי מַחְלָב עֲתִיקֵי מִשְׁדֵּיִם.
וְהֵינּוּ אוֹ בִּיצִים, שֶׁבִשְׂבִיל אֵלֶּה
שׁוֹרָה שְׂכִינָה עִם יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת.
שְׁהָרִי מַעֲשִׂים הַחֲכָמִים שִׁמְצְאוּ
בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְהֵינּוּ (דברים כב) וְהָאֵם
רֹבֶצֶת עַל הָאֶפְרָחִים אוֹ עַל
הַבִּיצִים, לֹא תִקַּח הָאֵם עַל
הַבְּנִים, [שְׁהָרִי בּוֹ לֹא עוֹמֵד הַדְּבָר לְהוֹצִיא מִן
הַגִּלוֹת אֱלֹא בְּמִלְךְ הַגְּלוּיִן. שְׂכִינָה שֶׁהֵם וְלָרִים
וְהַתְּנוּקוֹת, נוֹתְנִים תַּקַּף לְמִלְךְ הַמְּשִׁיחַ. אוֹ הָאִמָּא
הַעֲלוּנָה, שֶׁהִיא רוֹבֶצֶת עֲלֵיהֶם, מִתְּעוֹרֶרֶת לְנָבִי
בְּעֵלְהָ] וַיִּתְּעַבֵּב [כַּד] עַד שְׁנַיִם עֶשֶׂר
חֲדָשִׁים אַחֲרִים. אַחַר כֵּן בָּא
בְּעֵלְהָ וַיִּקָּם אוֹתָהּ מִהַעֲפָר, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (עמוס ט) אָקִים אֶת סִכַּת
דָּוִד הַנִּפְלֵת.

בְּאוֹתוֹ יוֹם מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ יִתְחַיֵּל
וַיִּכְנַס הַגִּלוֹת מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד
סוּף הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ל)
אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בַּקְּצֵה הַשָּׁמַיִם
וְגו'. מְאוֹתוֹ יוֹם כָּל הָאוֹתוֹת
וְהַנְּפִסִּים וְהַגְּבוּרוֹת שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, יַעֲשֶׂה אוֹתָם
לְיִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מִיכָה ז) פִּימִי
צֹאתְךָ מֵאַרְץ מִצְרַיִם אֲרָאֲנוּ
נִפְלְאוֹת.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלַעְזָר בְּנֵי, כָּל
הַדְּבָרִים הַלְלוּ תִמְצָא בְּסוּד שֶׁל
שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם שְׂבִילִים שֶׁל הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ, וְעַד שֶׁהַנְּפִסִּים הַלְלוּ לֹא
יִתְעוֹרְרוּ בְּעוֹלָם, לֹא יִשְׁתַּלֵּם סוּד
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ וְלֹא תִתְעוֹרֵר

וְהָהוּא יוֹמָא יִזְדַּעְזַע כָּל אַרְעָא כְּמִלְקָדְמִין,
מְסִיפֵי שְׁמִיא עַד (דף ט' ע"א) סִיפֵי שְׁמִיא,
וְכַדִּין יִחֲזוּן (יִגְדוּן) כָּל עַלְמָא, דְּהָא אֲתַגְּלִי
מִלְכָא מְשִׁיחָא, בְּאַרְעָא דְגְלִיל.

וַיִּתְּכֶנּוּ לִיה כָּל אֵינוֹן דְּלַעָאן בְּאוֹרֵייתָא,
וְאֵינוֹן זְעִירִין בְּעַלְמָא. וּבְזִכּוֹת
יְנוּקֵי דְבֵי רַב, יִתְתַקֵּף חִילִיָּה לְאַתְגַּבְרָא,
וְרָזָא דָא אֶפְרוּחִים. וְאִי לֹא יִשְׁתַּפְּחוּן אֲלֵין,
הָא יְנוּקֵי דִיתְבִּין בְּתוּקַפָּא דְאַמְהוֹן וַיְנַקֵּי,
כְּמָה דְאַתָּא אָמַר, (ישעיה כ"ח) גְּמוּלֵי מַחְלָב עֲתִיקֵי
מִשְׁדֵּיִם. וְהֵינּוּ אוֹ בִּיצִים, דְּבַגִּין אֲלֵין,
שְׁרִיא שְׂכִינְתָא עִמְהוֹן דִּישְׂרָאֵל בְּגִלוֹתָא.

דְּהָא חֲפִימִין זְעִירִין אֵינוֹן דִּישְׁתַּפְּחוּן בְּהָהוּא
זְמַנָּא, וְהֵינּוּ (דברים כ"ב) וְהָאֵם רוֹבֶצֶת עַל
הָאֶפְרוּחִים אוֹ עַל הַבִּיצִים, לֹא תִקַּח הָאֵם עַל
הַבְּנִים (דְּהָא בֵּיה לֹא קְרִימָא מִלְכָא לְאַפְקָא לָה מִן מַגְלוֹתָא אֱלֹא
כְּמִלְכָא עַלְמָה, דְּכִינוּן דְּאֵינוֹן רַבִּין וַיְנוּקוּן וְהָבִין תּוּקַפָּא לְמִלְכָא מְשִׁיחָא
כְּדִין אִימָא עַלְמָה דְּהִיא רַבִּיעָא עֲלֵיהוּ וְהַעֲרַת לְנָבִי בְּעֵלְהָ] וַיִּתְּעַבֵּב
(הכ"ז) עַד תְּרִיסַר יָרְחִין אַחֲרָנִין. לְבַתָּר, יִיתִי
בְּעֵלְהָ, וַיִּוָּקִים לָה מִעַפְרָא, כְּמָה דְאַתָּא אָמַר,
(עמוס ט) אָקִים אֶת סִכַּת דָּוִד הַנִּפְלֵת.

בְּהָהוּא יוֹמָא, מִלְכָא מְשִׁיחָא שְׁאַרִי וַיִּכְנוֹשׁ
גְלוֹתָא, מְסִיפֵי עַלְמָא עַד סִיפֵי
עַלְמָא, כְּמָה דְאַתָּא אָמַר (דברים ל') אִם יִהְיֶה
נִדְחָךְ בַּקְּצֵה הַשָּׁמַיִם וְגו'. מִהָהוּא יוֹמָא, כָּל
אֲתִין וְנִסִּין וְגַבּוּרָאן דְעַבְדֵי קִדְשָא בְרִיךְ הוּא
בְּמִצְרַיִם, יַעֲבִיד לוֹן לְיִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְאַתָּא
אָמַר (מִיכָה ז) פִּימִי צֹאתְךָ מֵאַרְץ מִצְרַיִם אֲרָאֲנוּ
נִפְלְאוֹת.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלַעְזָר בְּרִי, כָּל אֲלֵין מְלִין
תְּשַׁפַּח בְּרָזָא דְתַלְתִּין וְתַרִּין שְׂבִילִין
דְּבִשְׁמָא קְדִישָא, וְעַד דְּנִסִּין אֲלֵין לֹא יִתְעוֹרוּן
בְּעַלְמָא, לֹא יִשְׁתַּלֵּם רָזָא דְשְׁמָא קְדִישָא, וְלֹא תִתְעוֹרֵר לְאַתָּה

וְלֹא תִתְעוֹרֵר לְאַתָּה, כְּמָה דְאַתָּא

אָמַר (שיר השירים ב') הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם בַּצְּבָאוֹת. בַּצְּבָאוֹת: דָּא מַלְפָּא (נ"א משיחא) דְּאֶקְרִי צְבָאוֹת. אוּ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה שְׁאֵר חֵילִין וּמְשָׁרְיִין דְּלִתְתָּא. אִם תְּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאֲהָבָה: דָּא יְמִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאֶקְרִי אֲהַבָּ"ה. עַד שְׁתַּחֲפֹץ הֵיכָא דְשָׂכִיבַת לְעַפְרָא, וְיֵהֵא רְעוּתָא דְמַלְפָּא בַּהּ. זַפְּאָה אִיהוּ מָאן דִּיזְכִּי לְהֵהוּא דְרָא, זַפְּאָה אִיהוּ בְּעַלְמָא דִּין, וְזַפְּאָה אִיהוּ בְּעַלְמָא דְאַתִּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָרִים יְדוּי בְּצֵלוֹ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְצִלֵי צְלוּתִיהָ, לְבַתְרָא דְצִלֵי צְלוּתִיהָ, אֲתוּ ר' אֶלְעָזָר בְּרִיָּה, וְר' אַבְבָּא וְיִתְבוּ קָמִיהָ. עַד דִּהוּוּ יִתְבִּי קָמִיהָ, חָמוּ חַד נִהִירוּ דִּימָמָא דְאַתְחַשֵּׁף, וְאַשְׁתַּקַּע חַד צַנּוּרָא (צְרוּרָא) דְשִׁלְהוּבָא דְאַשָּׂא גּוּ יִמָּא דְטַבְּרִיָּה, וְאַזְדַּעְזַע כָּל הַהוּא אֲתֵר.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְדַאי הַשְּׁתָּא הוּא עַדְנָא, דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲדַפְרָא לְבַנּוּי, וְאַחִית תְּרִין דְמַעֲיָן לְגוּ יִמָּא רַבָּא. וְכַד נַחְתִּין, פְּגַעִין בְּהַאי צַנּוּרָא דְשִׁלְהוּבָא דְאַשָּׂא, וְיִשְׁתַּקְעוּ דָּא בְּדָא בִּימָא. בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן וּבְכּוֹ חַבְרֵיָּא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָא אֲתַעֲרֵנָּא בְּרַזִּי דְאַתּוּן דְשָׂמָא קְדִישָׁא, בְּסַתְרָא דְאַתְעֲרוּתָא דִּילִיָּה, לְגַבֵּי בְּנוּי, אֲבָל הַשְּׁתָּא, אִית לִי לְגַלְאָה, מַה דְלָא אֲתִיְהִיב רְשׁוּ לְפִר נֶשׁ אַחֲרָא לְגַלְאָה. אֶלָּא זְכוּ דְדָרָא דָּא, יְקִיִּים עַלְמָא עַד דִּיִּיתִי מַלְפָּא מְשִׁיחָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְר' אֶלְעָזָר בְּרִיָּה וְלְרַבִּי אַבְבָּא, קוּמוּ בְּקִיּוּמֵיכּוֹ. קָמוּ ר' אֶלְעָזָר וְר' אַבְבָּא. בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן זְמַנָּא אַחֲרָא, אָמַר וּוי מָאן יְקוּם בְּמַה דְאַמִּינָא (נ"א דְחַמִּינָא) גְלוּתָא יִתְמַשֵּׁף, מָאן יְכִיל לְמַסְבֵּל.

אַחֲרָת וְאָמַר, אוּי מִי יַעֲמַד בְּמַה שְׁאַמְרֵתִי (שְׂרַאֲתִי) שְׁתַּמְשֵׁף הַגְלוּת, מִי יְכוּל לְסַבֵּל?

לְאַהֲבָה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שיר ב) הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בַּצְּבָאוֹת. בַּצְּבָאוֹת - זֶה מְלֶךְ (הַמְּשִׁיחַ) שְׁנֹקְרָא צְבָאוֹת. אוּ בְּאֵילוֹת הַשָּׂדֶה - שְׁאֵר הַחֵילוֹת וְהַמְּחַנּוֹת שְׁלַמְטָה. אִם תְּעִירוּ וְאִם תְּעוֹרְרוּ אֶת הָאֲהָבָה - זֶה יְמִין שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנֹקְרָא אֲהַבָּ"ה. עַד שְׁתַּחֲפֹץ - אוּתָּהּ שְׁשׁוֹכְכַת לְעַפְרָא, וְיֵהֵא רְצוֹן הַמְּלֶךְ בַּהּ. אֲשֶׁרִי מִי שְׂיִזְכָּה לְאוּתוֹ דְּדוּר. אֲשֶׁרִי בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאֲשֶׁרִי בְּעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הֵרִים יָדוֹ בַּתְּפִלָּה לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַתְּפַלֵּל תְּפַלְתּוּ. אַחֲרֵי שֶׁהַתְּפַלֵּל תְּפַלְתּוּ, בָּאוּ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְרַבִּי אַבְבָּא וַיֵּשְׁבוּ לְפָנָיו. עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים לְפָנָיו, רָאוּ אוֹר יוֹם אֶחָד שֶׁנִּחַשְׁף וְנִשְׁקַע צַנּוּר (צְרוּר) אֶחָד שֶׁל שְׁלֵהבַת אֵשׁ בְּתוֹף הַיָּם שֶׁל טַבְּרִיָּה, וְהַזְדַּעְזַע כָּל אוּתוֹ מְקוּם.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְדַאי עַכְשָׁו הוּא זְמַן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִזְכָּר בְּבִנּוּי וּמוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לַיָּם הַגְּדוֹל, וְכַאֲשֶׁר יוֹרְדוֹת, הֵן פּוֹגְעוֹת בְּצַנּוּר הַזֶּה שֶׁלֵּהבַת אֵשׁ, וְיִשְׁתַּקְעוּ זֶה בְּזֶה בֵּינָם. בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן וּבְכּוֹ חַבְרֵיָּם. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִי הַתְּעוֹרְרָנוּ בְּסוּדוֹת הָאוּתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּסַתְרָא הַהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁלוֹ אֶל בְּנָיו, אֲבָל עַכְשָׁו יֵשׁ לִי לְגָלוּת מַה שְׁלֵא נִתְּנָה רְשׁוּת לְשׁוּם אָדָם אַחֵר לְגָלוּת, אֶלָּא זְכוּת הַדּוּר הַזֶּה תַּעֲמִיד אֶת הָעוֹלָם עַד שְׂיָבֵא מְלֶךְ הַמְּשִׁיחַ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְלְרַבִּי אַבְבָּא, עַמְדוּ בְּעַמְדְכֶם. קָמוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבְבָּא. בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן פַּעַם אַחֲרָת וְאָמַר, מִי יַעֲמַד בְּמַה שְׁאַמְרֵתִי (שְׂרַאֲתִי) שְׁתַּמְשֵׁף הַגְלוּת, מִי יְכוּל לְסַבֵּל?

אָךּ הוּא קָם וְאָמַר, (עמוס ט) ה' אֱלֹהֵינוּ בְעֲלוֹנוּ אֲדָנִים זוֹלָתְךָ לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ הַפְּסוּק הַזֶּה פְּרֻשׁוֹהוּ, אֲבָל בְּפִסּוּק זֶה יֵשׁ סוּד עֲלִיּוֹן בְּתוֹךְ הָאֲמוּנָה. ה' אֱלֹהֵינוּ - זֶהוּ רֵאשִׁית הַסּוּדוֹת הַעֲלִיּוֹנִים, מְקוֹם שְׁמֵשׁ יוֹצְאִים כָּל הָאוֹרוֹת שֶׁל כָּל הַנְּרוֹת כְּלֵם לְהַדְלִיק, וְשֵׁם תְּלוּי כָּל סוּד הָאֲמוּנָה, שֵׁם זֶה שׁוֹלֵט עַל הַכֹּל.

בְּעֲלוֹנוּ אֲדָנִים זוֹלָתְךָ - שֶׁהָרִי עַל עַם יִשְׂרָאֵל אֵין מִי שְׁשׁוֹלֵט עֲלָיו פְּרֻט לְשֵׁם הַעֲלִיּוֹן הַזֶּה, וְעַכְשָׁו בְּגִלוֹת שׁוֹלֵט עֲלָיו הַצַּד הָאֲחֵר. לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ - סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, כָּלֵל שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל לֹא מִתְּבַרְכֵת אֶלָּא מִתּוֹךְ שֵׁם זֶה שְׁנִקְרָא בְּךָ, כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (שמות לב) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ. (בראשית מז) בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל. כִּי בְּךָ אֲרוֹץ גְּדוּד. וּבְזִמְנֵן שְׁנִמְצַאת שְׁלֵמוֹת, לֹא הָיָה נִפְרָד זֶה מִזֶּה, וְאִסוּר לְהַפְרִיד זֶה מִזֶּה, אִשָּׁה מִבְּעֻלָּה, לֹא בְרַעֲיוֹנוֹת וְלֹא בְּאֲזוּכָרָה, כְּדִי לֹא לְהִרְאוֹת פְּרוּד, וְעַכְשָׁו בְּגִלוֹת נִמְצָא פְּרוּד, שְׁמִתּוֹךְ צָרָה שֶׁל כָּל זִמְנֵן וּזְמַן אָנוּ עוֹשִׂים פְּרוּד לְהִזְכִּיר אוֹתוֹ שֵׁם, פְּרֻט לְבַעֲלָהּ, מִשּׁוּם שֶׁהִיא שׁוֹכֶכֶת לְעַפְרָה, וְהִינּוּ לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ.

פְּרֻט לְבַעֲלָהּ, אָנוּ זוֹכְרִים שֵׁם זֶה בְּפְרוּד מִשּׁוּם שֶׁאָנוּ רְחוּקִים מִמֶּךָ וְאַחֲרִים שׁוֹלְטִים עֲלֵינוּ, וְשִׁמְךָ הוּא בְּפְרוּד מִן הַשֵּׁם שְׁנִקְרָא בְּךָ, וְזֶה בִּימֵי הַגְּלוּת.

מִשּׁוּם שֶׁגִּלוֹת רֵאשׁוּנָה הִיְתָה מִבֵּית רֵאשׁוֹן, וּבֵית רֵאשׁוֹן הוּא סוּד שֶׁל ה' רֵאשׁוּנָה, וּכְנֻגָד שְׁבַעִים שָׁנָה שְׁלָה גִלוֹת שֶׁל בֵּית רֵאשׁוֹן הִיְתָה שְׁבַעִים שָׁנָה, וְאוֹתָם שְׁבַעֲהָ שָׁנָה לֹא נִמְצָאת

אוֹךְ אִיהוּ קָם וְאָמַר (ישעיה כ"ו) ה' אֱלֹהֵינוּ בְעֲלוֹנוּ אֲדָנִים זוֹלָתְךָ לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ הָי קָרָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל בְּהָאֵי קָרָא אִית רְזָא עֲלָא, גוּ מְהֵימְנוּתָא. ה' אֱלֹהֵינוּ: דָּא הוּא שִׁירוּתָא דְרִזִּין עֲלָיִן, אַתְר דְּמִתְמַן נְפָקִין כָּל נְהִירוֹ דְשְׂרָגִין כְּלָהוּ לְאַדְלָקָא. וְתַמָּן תְּלִיָא כָּל רְזָא דְמְהֵימְנוּתָא, שְׁמָא דָּא שְׁלִיט עַל כְּלָא.

בְּעֲלוֹנוּ אֲדָנִים זוֹלָתְךָ. דִּהָא עֲמָא דִּישְׂרָאֵל, לִית מָאן דְשְׁלִיט עֲלֵיהּ בַר שְׁמָא עֲלָאָה דָּא. וְהַשְׁתָּא בְּגִלוּתָא שְׁלִיט עֲלֵיהּ סְטֵרָא אַחֲרָא.

לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ. רְזָא דְשְׁמָא קְדִישָׁא, כְּלָלָא דְעֲשָׂרִין וְתַרִּין אַתְוּוֹן, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל לֹא מִתְּבַרְכָּא אֶלָּא מִגּוֹ שְׁמָא דָּא דְאַקְרִי בְּךָ, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר (שמות ל"ב) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ (בראשית מ"ח) בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל. (תהלים י"ח) כִּי בְּךָ אֲרוֹץ גְּדוּד. וּבְזִמְנָא דְשְׁלִימוֹ אֲשַׁתְּכַח, לֹא הָיָה מִתְּפָרֵשׁ דָּא מִן דָּא. וְאִסוּר (דף ט ע"ב) לְאַפְרָשָׁא דָּא מִן דָּא, אַתְתָּא מִבְּעֻלָּה, לֹאֻ בְרַעֲיוֹנִי, וְלֹאֻ בְּדַכִּירוֹ, בְּגִין דְלֹא לְאַחֲזָאָה פְּרוּדָא, וְהַשְׁתָּא בְּגִלוּתָא פְּרוּדָא אֲשַׁתְּכַח, דְּמִגּוֹ עֲאקוּ דְכָל זִמְנָא וְזִמְנָא, אֲנָן עַבְדִּין פְּרוּדָא, לְאַדְכָּרָא הַהוּא שֵׁם, בַּר מִבְּעֻלָּה, בְּגִין דְאִיהִי שְׁכִיבַת לְעַפְרָא, וְהִינּוּ לְבַד בְּךָ נִזְכִּיר שְׁמֶךָ.

בַּר מִבְּעֻלָּה, אֲנָן דְכָרִין לְהָאֵי שֵׁם בְּפְרוּדָא, בְּגִין דְאַנָן רְחִיקִין מִינָךְ, וְשְׁלִטִין אַחֲרֵנִין עֲלֵן, וְשְׁמֶךָ אִיהוּ בְּפְרוּדָא מִן שְׁמָא דְאַקְרִי בְּךָ, וְהָאֵי בְיוֹמֵי דְגִלוּתָא.

בְּגִין דְגִלוּתָא קְדַמָּאָה הָיָה מִבֵּית רֵאשׁוֹן, וּבֵית רֵאשׁוֹן הוּא רְזָא דְה' קְדַמָּאָה,

וְלִקְבַל שְׁבַעִין שָׁנִין דִּילָהּ, גִּלוּתָא דְבֵית רֵאשׁוֹן הָיָה שְׁבַעִין שָׁנִין, וְאִינּוּן

האם רוכצת עליהם, והיה פרוז
מן השם העליון, סוד של ה'
העליונה. ואז יו"ד, סוד עליון,
התעלה למעלה למעלה לאין
סוף, והבית הראשון העליון
הקדוש לא הנביע נביעת מים
חיים, שהרי מקורה הסתלק.

והיא שבעים שנה בגלות,
משום שהיא נקראת שבע
שנים, כמו שנאמר (מלכים א' ו'
ויבנהו שבע שנים. ואם תאמר
ששלושה מלכות בכל למעלה
בסוד של שבעים שנה - חס
וחלילה. אלא בזמן שהיה בית
המקדש קיים, האור ונביעת
האם העליונה (בינה) היה מאיר
ויורד למטה. כיון שחטאו
ישראל ונחרב המקדש ושלושה
מלכות בכל, היה מכסה
ומחשיף אותו אור, והתחתונים
הקדושים לא היו מאירים.

כיון שהתחתונים לא היו
מאירים, משום (מתוך) שלטון
מלכות בכל, הסתלק אותו אור,
ואותו מעין עליון שהיה נובע
סוד של י' הסתלק למעלה
למעלה לאין סוף, אז אותם
שבעים שנה לא היו מאירים,
משום אותו אור שנמנע. וזוהי
ודאי גלות של שבעים שנה.

כיון שהעבר שלטון בכל,
והתחילה ה"א תחתונה להאיר,
לא כל ישראל חזרו להטהר
(לשלוט) להיות סגולה שלמה כמו
מקדם, אלא מעט מעט (בערבוביה),
וכיון שלא נמצאה שלמות,
(ושרתה ה"א תחתונה לשלוט) אז י', מעין
עליון, לא ירד כל כף להאיר
כמו שהיה מקדם, אלא לאט
לאט בערבוביה, שלא היו
טהורים כמו קדם כמו שראוי,
ועל כף מעין העליון לא נובע
ולא מאיר, אלא שחזר להאיר
מעט מעט מתוך דחק [של השמאל]

של השם (של גלות והדין).

שבעין שנים לא אשתכחת אימא רביעא
עלייהו, והיה פרוזא מן שמא עלאה, רזא
דה' עלאה. וכדין יו"ד, רזא עלאה, אסתלק
לעילא לעילא לאין סוף, ובית ראשון עלאה
קדישא, לא נביע נביעו דמיין חייך, דהא
מקורא דילה אסתלק.

ואהו שבעין שנים בגלותא, בגין דאיהי שבע
שנים אקרי, כמה דאת אמר (מלכים א' ו')

ויבנהו שבע שנים. ואי תימא, דשלושה
מלכות בכל לעילא ברזא דע' שנים, חס
ושלום. אלא בזמנא דהיה בי מקדשא קיים,
נהורא ונביעו דאמא עלאה, הוה נהיר ונחית
לתפא. כיון דחטו ישראל, ואתחרב מקדשא,
ושלושה מלכות בכל, הוה חפי, ואחשיף
ההוא נהירו, ותפאי קדישין לא הוו נהירין.

כיון דתפאי לא הוו נהירין, בגין (מגו) שלטנו
דמלכותא דבבל. אסתלק ההוא נהורא,
וההוא מבוועא עלאה דהוה נביע רזא די',
אסתלק לעילא לעילא באין סוף, כדין אינון
שבעין שנים לא הוו נהירין, בגין ההוא נהירו
דאתמנע. ודא הוא ודאי גלותא דשבעין
שנים.

כיון דאעדיאו שלטנו דבבל, ושריאת ה"א
תפאה לאנהרא. ישראל פלהו, לא
אחדרו לאדפאה (נ"א לשלמאה) למהוי סגולה
שלימתא כמלקדמין, אלא זעיר זעיר, (בערבוביה)
וכיון דשלימו לא אשתכח, (ושריאת ה"א תפאה
לשלמאה) כדין, י' נביעו עלאה לא נחית כל כף
לאנהרא, כמה דהוה כמלקדמין, אלא זעיר
זעיר בערבוביה, דלא הוו דכין כמלקדמין
כמה דאתחזי, ועל כף נביעו עלאה, לא נביע,
ולא נהיר, אלא דאחדר לאנהרא זעיר זעיר,
מגו דחקא (דשמאל) דשמא. (נ"א דגלותא ודינא).

וְלָבַן הַתִּגְרוֹ בְּיִשְׂרָאֵל קָרְבוֹת רַבִּים, עַד שֶׁהַחֲשֵׁךְ יִכְסֶה אֶרֶץ, וְה' הַתְּחַתּוֹנָה נִחֲשָׁכָה וְנִפְלָה לְאֶרֶץ, וְהַמַּעֲזָן הָעֲלִיּוֹן הַסֹּתְלֵק כְּמוֹ מִקְדָּם, מִשּׁוּם שֶׁמַּלְכוּת אָדוֹם הַתְּחַזְקָה, וְיִשְׂרָאֵל חֲזָרוּ לְסִרְחוֹנָם.

וְעַל ה' הַזֹּאת בֵּית שְׁנֵי נִחְרַב, וְכָל אוֹתָם תְּרִיסַר שְׁבָטִים שְׁלֵה כְּחֻשְׁבוֹן מַחְנֹתֵיהֶם הֵם בְּגֵלוֹת שֶׁל מַלְכוּת אָדוֹם, וְהַמַּעֲזָן הָעֲלִיּוֹן הַסֹּתְלֵק מֵאוֹתוֹ מַעֲזָן שְׁעֵמֵד עֲלֶיהָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ^{ישעיה} 11) הַצַּדִּיק אָבֵד. אָבֵד אוֹתוֹ מַעֲזָן שֶׁל מְקוֹר עֲלִיּוֹן שֶׁהִיא שׁוֹפֵעַ וּמוֹשֵׁף מִלְמַעְלָה. (קְרֻבוֹת גְּדוּלִים וּמַלְכוּת יוֹן שְׁלֵטָה עֲלֵיהֶם, וְלֵאחֲרַי שְׁחֹרוּ בַתְּשׁוּבָה, הַתְּחַזְקוּ עֲלֵיהֶם וְהַתְּקִיפוּ אוֹתָם, וּמִשּׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל חֲזָרוּ לְסִרְחוֹנָם, מַלְכוּת אָדוֹם הַתְּחַזְקָה וּבֵית שְׁנֵי נִחְרַב, וְה' אֲתַחַתּוֹנָה נִחֲשָׁכָה וְנִפְלָה לְאֶרֶץ, וְהַמַּעֲזָן הָעֲלִיּוֹן נִסְתַּלֵּק מֵאוֹתוֹ מַעֲזָן שְׁעֵמֵד עֲלָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הַצַּדִּיק אָבֵד. אָבֵד אוֹתוֹ מַעֲזָן שֶׁל הַמְּקוֹר הָעֲלִיּוֹן שֶׁהִיא שׁוֹפֵף וּמוֹשֵׁף עֲלָיו מִלְמַעְלָה. מִדָּה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַחֲשֵׁךְ יִכְסֶה אֶרֶץ).

וְאִי הִיָּה פְרוּדָה בַּה"א, בֵּית שְׁנֵי, וְהִיא בְּגֵלוֹת אָדוֹם, בְּכָל אוֹתָם תְּרִיסַר שְׁבָטִים (שְׁלֵה) וּמַחְנֹת שְׁלֵהֶם, שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים עוֹלָם לְחֻשְׁבוֹן גְּדוּל, וְעַל שְׁסוּד (ועל זה סוד) שֶׁל ה' הִיָּה בָהֶם בְּכָל אוֹתוֹ (ועל זה סוד של ה' בְּכָל אוֹתוֹ) חֻשְׁבוֹן, (חֲשֵׁף) נִמְשָׁכָה הַגְּלוּת. סוּד הַסּוּדוֹת לְחַכְמֵי הַלֵּב נִמְסָר. עֶשְׂרֵה שְׁבָטִים אֶלֶף שְׁנַיִם, שְׁנֵי שְׁבָטִים מֵאֵתִים שְׁנָה. הַתְּחִילוּ הַדְּמָעוֹת לִפְל, פֶּתַח וְאָמַר, (איכה א) בְּכַה תִּבְכֶּה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל לַחְיָה. לְסוֹף שְׁנַיִם עֶשֶׂר הַשְּׁבָטִים שֶׁל הַגְּלוּת, הַלִּילָה נִחֲשָׁף לְיִשְׂרָאֵל, עַד שִׁיתְעוֹרֵר וְא"ו לִזְמַן שְׁשִׁים וְשֵׁשׁ שְׁנָה. לְאַחַר שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, שֶׁהֵם הַלִּילָה, אִז (ויקרא כו) וְזָכַרְתִּי אֶת

וְעַל דָּא, אֲתַגְרוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל קָרְבִין סְגִיִּין, עַד דִּהַחֲשֵׁךְ יִכְסֶה אֶרֶץ, וְה' תִּתְּאָה אֲתַחֲשֵׁךְ, וְנִפְלַת לְאֶרְעָא, וְנִבְיַעוּ עֲלָאָה אִסְתַּלֵּק כְּמַלְקֵדְמִין, בְּגִין דְּמַלְכוּת אָדוֹם אֲתַתְּקַף, וְיִשְׂרָאֵל אֲהֲדְרוּ לְסִרְחַנְיָהוּ.

וְעַל דָּא ה', בֵּית שְׁנֵי אֲתַחְרַב, וְכָל אֵינוֹן תְּרִיסַר שְׁבָטִין דִּילָהּ, כְּחֻשְׁבוֹן מְשָׁרְיִין דְּלֵהוֹן, אֵינוֹן בְּגֵלוֹתָא דְּמַלְכוּת אָדוֹם. וְנִבְיַעוּ עֲלָאָה, אִסְתַּלֵּק מִהֵהוּא נְבִיעוּ, דְּקִיַּיְמָא עֲלָהּ, כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (ישעיה ב"ז) הַצַּדִּיק אָבֵד, אָבֵד הֵהוּא נְבִיעוּ דְּמַקּוּרָא עֲלָאָה, דִּיהוּה נְגִיד וּמְשִׁיף מְלַעֲיָלָא. (נ"א קְרֻבִין סְגִיִּין וּמַלְכוּת יוֹן שְׁלֵטָה עֲלֵיהֶוּ לְבַמַּר דִּהֲדְרוּ בְּתִיבְתָא אֲתַתְּקַפּוּ עֲלֵיהֶוּ וְאֲתַתְּקַפּוּ לֹון וּבְגִין דִּישְׂרָאֵל חֲזָרוּ לְסִרְחַנְיָהוּ מַלְכוּת אָדוֹם אֲתַתְּקַף וּבֵית שְׁנֵי אֲתַחְרַב וְה' אֲתַתְּאָה אֲתַחֲשַׁבַת וְנִפְלַת לְאֶרְעָא וְנִבְיַעוּ עֲלָאָה אִסְתַּלֵּק מִהֵהוּא מְבִיעָא דְּקִיַּיְמָא עֲלֵיהּ כְּמָה דְּאֵת אָמַר הַצַּדִּיק אָבֵד, אָבֵד הֵהוּא נְבִיעוּ דְּמַקּוּרָא עֲלָאָה דִּיהוּה נְגִידוּ וּמְשִׁיף עֲלֵיהּ מְלַעֲיָלָא, מֵאִי טַעַמָא, בְּגִין דִּהַחֲשֵׁךְ יִכְסֶה אֶרֶץ).

וּבְרִין הָוָה פְרוּדָא בַּה"א, בֵּית שְׁנֵי, וְאִיהִי בְּגֵלוֹתָא דְּאָדוֹם, בְּכָל אֵינוֹן תְּרִיסַר שְׁבָטִין (נ"א דִּילָהּ) וּמְשָׁרְיִין דִּילָהוֹן, תְּרִיסַר שְׁבָטִין סִלְקִין לְחֻשְׁבוֹן סְגִי, וְעַל דְּרִזָּא (נ"א ועל דָּא רִזָּא) דִּה' הָוָה בְּהוּ בְּכָל הֵהוּא, (נ"א ועל דָּא רִזָּא דִּה' בְּכָל הֵהוּא) חֻשְׁבְּנָא, (נ"א חֻשׁוּבָא) גְּלוּתָא אֲתַמְשָׁף.

רִזָּא דְרִזִּין לְחַפְיָמִי לְבָא אֲתַמְסָר. עֶשְׂרֵה שְׁבָטִין אֶלֶף שְׁנַיִן, תְּרִין שְׁבָטִין מֵאֵתֵן שְׁנַיִן. שְׁאֵרוּ דְּמַעֲזָן לְמַנְפַּל, פֶּתַח וְאָמַר, (איכה א) בְּכַו תִּבְכֶּה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל לַחְיָה. לְסוֹף תְּרִיסַר שְׁבָטִין דְּגֵלוֹתָא, לִילְיָא יִתְחַשֵּׁף לְיִשְׂרָאֵל, עַד דִּיתְעַר וְא"ו, לְזְמַן שְׁתִּין וְשִׁית שְׁנַיִן.

רְבַתָּר תְּרִיסַר שְׁבָטִין, דְּאֵינוֹן אֶלֶף וּמֵאֵתֵן אֶלֶף וּמֵאֵתִים שְׁנוֹת גְּלוּת, וְאַחַר שְׁשִׁים וְשֵׁשׁ שְׁנָה בַּחֲשֵׁף

בְּרִיתִי יַעֲקֹב. זוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת
הָאוֹת ו', שֶׁהִיא נֶפֶשׁ שֶׁל בֵּית
יַעֲקֹב. וְסוּד זֶה - (בְּרֵאשִׁית מו) כָּל
הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לִיעֲקֹב מִצְרִימָה
וְגו' שְׁשִׁים וָשֵׁשׁ. וְהוּא ו', נֶפֶשׁ
שֶׁל בֵּית שְׁנֵי, סוּד שֶׁל ה'
תְּחִתּוֹנָה, וְזֶה ו' סוּד שֶׁל שְׁשִׁים
וָשֵׁשׁ. שְׁשִׁים - לַהֲתְעוֹרְרוֹת
יַעֲקֹב, וָשֵׁשׁ - לַהֲתְעוֹרְרוֹת יוֹסֵף.
וְלָכֵן הוּא ו'ו', שֶׁהֵם שְׁנַיִם
בְּחִבּוּר אֶחָד וְסוּד אֶחָד.

מִשָּׁם וְהִלָּאָה יִתְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְאוֹתָם נְסִים וְאוֹתוֹת
שְׁאֲמַרְנוּ, וְיִתְעוֹרְרוּ עַל יִשְׂרָאֵל
אוֹתָן צְרוֹת שְׁאֲמַרְנוּ, וְאֵז - (סוּד
יז) וְאֵף אֶת בְּרִיתִי יַצְחָק. אַחַר
כֵּן יַעֲרֹךְ מִלֵּךְ הַמְּשִׁיחַ קְרֻבוֹת
בְּכָל הָעוֹלָם בִּימֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת טו) 'מִינֵךְ
ה' נֶאֱדָרִי בַּפֶּתַח. אֵז, וְאֵף אֶת
בְּרִיתִי אֲבָרָהִם אֲזַכֵּר, וְאַחַר כֵּן
וְהֶאֱרַךְ אֲזַכֵּר, זוֹ ה' אֲחֻרְנָה.
בְּאוֹתוֹ זְמַן כְּתוּב, (זְכַרְיָה יד) וְהָיָה
ה' לְמִלְכָּךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם
הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד.
לְסוּף שְׁשִׁים וָשֵׁשׁ שְׁנַיִם אַחֲרוֹת,
שֶׁהֵם מֵאָה וְשִׁלְשִׁים וְשִׁתַּיִם
שְׁנַיִם, יִרְאוּ אוֹתוֹת בְּשֵׁם
הַקְּדוֹשׁ חֲקוּקִים בְּשִׁלְמוֹת
לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה כְּרֵאוּי, וְסוּד זֶה
ה"ה עֲלִיּוֹנָה וְתַחְתּוֹנָה, וְכָל
אוֹתָן דְּרָכִים שֶׁהֵם שְׁלֹשִׁים
וְשִׁתַּיִם שְׁנַיִם הַכְּלוּלוֹת בְּסוּד
שֶׁל אוֹת ו', הו"ה, (יִדְה"ה) סוּד
שֶׁל שְׁלֹמוֹת מֵאָה וְשִׁלְשִׁים
וְשִׁתַּיִם.

לְסוּף מֵאָה וְשִׁלְשִׁים וְשִׁתַּיִם
שְׁנַיִם אַחֲרוֹת יִתְקַיֵּם, לְאַחַז
בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ, וְיִנְעָרוּ הַרְשָׁעִים
מִמֶּנָּה, וְתִטְהַר הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה,
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲוֹרֵר אֶת
הַמַּתִּים בְּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְיִקְוֶמוּ
חִילוֹת חִילוֹת בְּאָרֶץ הַגָּלִיל.

שְׁנַיִן דְּגִלוּתָא, וְלִבְתֵּר שְׁתִּין וְשִׁית שְׁנִין
בְּחִשׁוּכָא דְלִילֵיא, כְּדִין, (ויקרא כ"ו) וְזָכַרְתִּי אֶת
בְּרִיתִי יַעֲקֹב. דָּא אֲתַעְרוּתָא דָּאת ו', דְּאִיהוּ
נֶפֶשׁ דְּבֵית יַעֲקֹב. וְרָזָא דָּא, (בְּרֵאשִׁית מ"ו) כָּל
הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לִיעֲקֹב מִצְרִימָה וְגו' שְׁשִׁים
וָשֵׁשׁ, וְאִיהוּ ו', נֶפֶשׁ דְּבֵית שְׁנֵי, רָזָא דְה'
תְּתָאָה, וְדָא ו' רָזָא דְשְׁשִׁים וָשֵׁשׁ, שְׁשִׁים:
לְאַתְעָרוּתָא דִיעֲקֹב. וָשֵׁשׁ: לְאַתְעָרוּתָא דִיוֹסֵף.
וְעַל דָּא אִיהוּ ו'ו', דְּאֲנּוּן תְּרִין בְּחִבּוּרָא חֲדָא,
וְרָזָא חֲדָא.

מִתְנַן וְלִהְלָאָה, יִתְעַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאִינּוּן נְסִין וְאַתִּין (ד' ע"א ו' ע"ב) דְקֵאֲמַרְן,
וְיִתְעָרוּן עַל יִשְׂרָאֵל אִינּוּן עֲקִיתִין דְקֵאֲמַרְן,
וְכִדִּין, (ס"א וְרָזָא דָּא) וְאֵף אֶת בְּרִיתִי יַצְחָק. וְלִבְתֵּר
פַּד נְגִיחַ מִלְפָּא מְשִׁיחָא קְרֻבִין בְּכָל עֲלָמָא
בִּימֵינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר
(שְׁמוֹת ט"ו) 'מִינֵךְ ה' נֶאֱדָרִי בַּפֶּתַח. כְּדִין, וְאֵף אֶת
בְּרִיתִי אֲבָרָהִם אֲזַכֵּר, וְלִבְתֵּר וְהֶאֱרַךְ אֲזַכֵּר,
דָּא ה' בְּתִרְאָה, בְּהֵהוּא זְמַנָּא כְּתִיב, (זְכַרְיָה י"ד)
וְהָיָה ה' לְמִלְכָּךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה
ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד.

לְסוּף שְׁתִּין וְשִׁית שְׁנַיִן אַחֲרֵינִין, דְּאִינּוּן
מֵאָה וְתִלְתִּין וְתִרִין שְׁנִין, יִתְחַזּוּן
אַתּוּן בְּשִׁמְא קְדִישָׁא, גְּלִיפִן בְּשְׁלִימוֹ,
עִילָא וְתִתָּא כְּדָקָא יְאוּת. וְרָזָא דָּא ה"ה
עֲלָאָה וְתִתָּאָה, וְכָל אִינּוּן שְׁבִילִין, דְּאִינּוּן
תְּלִתִין וְתִרִין שְׁנִין דְּכִלְיָן בְּרָזָא דָּאת ו',
הו"ה, (נ"א יוה"ה) רָזָא דְשְׁלִימוֹ דְמֵאָה וְתִלְתִּין
וְתִרִין.

לְסוּף מֵאָה וְתִלְתִּין וְתִרִין שְׁנִין אַחֲרֵינִין,
יִתְקַיֵּם, לְאַחַז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וְיִנְעָרוּ
רְשָׁעִים מִמֶּנָּה. וְיִתְדַפֵּי אַרְעָא קְדִישָׁא. וְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא יִתְעַר מִתְיָא דְאַרְעָא קְדִישָׁא,

וּיקוּמוּן חַיִּילִין חַיִּילִין בְּאַרְעָא דְגָלִיל. וּבְרִין יִתְעַר סְתִימוּ דְנִבְיעוּ עַלְאָה אֶת י', וַיִּתְקַיְימוּן תְּלַתִּין וַתְּרִין שְׁבִילִין בְּשְׁלִימוּ, לְנִגְדָא לְתַתָּא, וַיִּתְקַיְימוּן אַתּוּן דְשָׁמָא קְדִישָׁא כְּלָהוּ בְקִיּוּמֵיהוּ יְהו"ה, דְעַד כְּעַן לָא יְהוּן בְּשְׁלִימוּ. עַד זְמַן דְיִנְגִיד וַיִּתְמַשֵּׁף הֵהוּא נִבְיעוּ עַלְאָה, בְּחַבּוּרָה דְאַתּוּן, גּוּ ה' (כ"א ו"ה) בְּתַרְאָה, וְדָא אִיהוּ לְסוּף תְּשֻׁלוּם מְאָה וְאַרְבַּעִין וְאַרְבַּעַה שְׁנִין אַחְרַנִּין דְיִשְׁתַּלְמוּן. וַיִּתְעַרוּן שְׂאָר מְתֵי יִשְׂרָאֵל דְכִשְׂאָר אַרְעָאן.

דִּישְׁתַּבַּח כָּל דָּא בְּחַשְׁבֵּן ח"ת, דְאַתֵּיִשִּׁיב עַלְמָא וַיִּתְבַּסֵּם, וַיִּתְעַבֵּר סְטָרָא אַחְרָא (חֲנוּא בִישָׁא) מְעַלְמָא. וְה"א תַתְּאָה תַתְּמָלִי מִגּוּ נִבְיעוּ עַלְאָה, וַתְּתַעַטֵּר וַתַּתְּנַהִיר בְּשְׁלִימוּ. וּכְדִין פְּתִיב, (ישעיה ל) וְהָיָה אֹר הַלְּבָנָה כְּאֹר הַחֲמָה וְאֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם.

עַד דִּיהָא שְׁבַת לַה', לְאַלְקָטָא נְפִשִׁין בְּתַעֲנוּגֵי קְדוּשָׁא, (דָּא ה' בְּתַרְאָה) כָּל הֵהוּא אֶלְף שְׁבִיעָאָה, וְדָא אִיהוּ אַתְעָרוּתָא דְרוּחִין קְדִישִׁין, דְעַמָּא דְיִשְׂרָאֵל, לְאַתְלַבְּשָׁא לְבַתֵּר שְׁבַת, בְּגוּפִין אַחְרַנִּין קְדִישִׁין, לְאַתְקַרִי קְדִישִׁין, דְכְּתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנֶּשֶׂאֶר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוּשׁ יֵאֱמָר לוֹ. עַד כָּאן מְלִין דְרִזִין סְתִימִין.

וַיְקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ. ר' יוֹסִי אָמַר, בְּכָל יוֹמָא, קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא עֶבֶיד מְלָאכִין שְׁלִיחִין עַל עַלְמָא, דְכְּתִיב, (תהלים ק"ד) עוֹשֶׂה מְלָאכִיו רִוּחוֹת. עֲשֶׂה לָא כְּתִיב, אֶלָּא עוֹשֶׂה, בְּגִין דְכָל יוֹמָא וַיּוֹמָא עוֹשֶׂה. וּבַהֲהוּא זְמַנָּא אַתְמַנָּא מְמַנָּא חַד עַל מְצָרִים, וְדָא אִיהוּ דְכְּתִיב וַיְקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ, חֲדָשׁ וְדָאִי.

אֲשֶׁר לָא יָדַע אֶת יוֹסֵף: דְּהָא מְאַתֵּר דְּפִרוּדָא

וְאִזּוּ יִתְעוּרֵר סְתֵר הַמַּעֲזֵן הָעֲלִיּוֹן אֹת י', וַיִּתְקַיְימוּ שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁבִילִים בְּשְׁלֹמוֹת לְהַשְׁפִּיעַ לְמִטָּה, וְכָל אוֹתוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ יִתְקַיְימוּ בְקִיּוּמָם יְהו"ה, שְׂעֵד עַכְשָׁו לָא הִיוּ בְשְׁלֹמוֹת. עַד הַזְּמַן שִׁישְׁפִיעַ וַיִּמְשֵׁף אוֹתוֹ מַעֲזֵן עֲלִיּוֹן בְּחַבּוּר הָאוֹתוֹת לְתוֹף ה' (ר"ה) אַחְרוּנָה, וְזִהוּ לְסוּף תְּשֻׁלוּם מְאָה וְאַרְבַּעִים וְאַרְבַּע שְׁנַיִם אַחְרוֹת שִׁישְׁתַּלְמוּ. וַיִּתְעוּרֵרוּ שְׂאָר מְתֵי יִשְׂרָאֵל שְׁבַשְׂאָר הָאַרְצוֹת.

שִׁימְצָא כָּל זֶה בְּחַשְׁבֵּן ח"ת, שְׁהַתִּישָׁב הָעוֹלָם וַיִּתְבַּשֵּׁם, וַיִּעֲבֵר הַצַּד הָאֲחֵר וְהַנְּחָשׁ הָרַע מִן הָעוֹלָם. וְה"א תַתְּוֹנָה תַתְּמָלָא מִתּוֹף הַמַּעֲזֵן הָעֲלִיּוֹן, וַתְּתַעַטֵּר וַתֵּאִיר בְּשְׁלֹמוֹת, וְאִזּוּ כְּתוּב (ישעיה ל) וְהָיָה אֹר הַלְּבָנָה כְּאֹר הַחֲמָה וְאֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם.

עַד שְׁתַּהֲיֶה שְׁבַת לַה' לְלִקֵּט נְפִשׁוֹת בְּתַעֲנוּגֵי קְדוּשָׁה, וְזִהוּ אַחְרוּנָה כָּל אוֹתוֹ אֶלְף שְׁבִיעִי, וְזִהוּ הַתְּעוּרָרוּת שֶׁל רִוּחוֹת קְדוּשׁוֹת שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, לְהַתְּלַבֵּשׁ אַחַר שְׁבַת בְּגוּפוֹת אַחֲרִים קְדוּשִׁים, לְהַקְרָא קְדוּשִׁים, שְׁכְּתוּב וְהָיָה הַנֶּשֶׂאֶר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוּשׁ יֵאֱמָר לוֹ. עַד כָּאן דְּבַרֵי סוּדוֹת נִסְתָּרִים.

וַיְקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּכָל יוֹם עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלָאכִים שְׁלוּחִים עַל הָעוֹלָם, שְׁכְּתוּב (תהלים קד) עֲשֶׂה מְלָאכִיו רִוּחוֹת. עֲשֶׂה לָא כְּתוּב, אֶלָּא עוֹשֶׂה, מִשּׁוּם שְׁכָל יוֹם וַיּוֹמָא עוֹשֶׂה. וּבְכַאוּתוֹ זְמַן הַתְּמַנָּה מְמַנָּה אַחַד עַל מְצָרִים, וְזִהוּ שְׁכְּתוּב וַיְקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ, חֲדָשׁ וְדָאִי.

אֲשֶׁר לָא יָדַע אֶת יוֹסֵף, שְׁהָרִי

ממקום של פְּרוּד הִיוּ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (בראשית ב) וּמִשֵּׁם יִפְרֹד. וְהִרְאִישׁוֹן מְאוּתוֹ הַפְּרוּד הוּא נִהַר מְצֻרִים, וְלִכְּנֵן אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף, מְקוֹם שֶׁכָּל הַיְחִוּד שׁוֹרֵה בּוֹ, שְׁנֹקְרָא צְדִיק.

רְבִי אֶלְעָזָר וְרַבֵּי יוֹסִי הִיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ, וְהִקְדִּימוּ לְלַכֵּת בְּאוּר. רְאוּ כּוֹכֵב אֶחָד שֶׁהִיָּה רֵץ מְצַד זֶה, וְכוֹכֵב אֶחָד מְצַד זֶה. אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר, עֲכָשׁוּ הַגִּיעַ זְמַן שֶׁל כּוֹכְבֵי הַבֶּקֶר לְשַׁבַּח אֶת אֲדוֹנָם, וְהֵם רְצִים מִפֶּחַד וְאִימַת רַבּוֹנָם לְשַׁבַּח וּלְזַמֵּר לוֹ. זֶהוּ שְׁכֵתוּב (איוב לח) בְּרֵן יַחַד כּוֹכְבֵי בֶקֶר וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. מִשׁוּם שֶׁכָּלֵם בַּיְחִוּד אֶחָד מְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים כב) לְמִנְצַח עַל אֵילַת הַשְּׁחַר מְזֻמּוֹר לְדוֹד. אֵילַת הַשְּׁחַר - שְׁכֵשְׁמַאֲרִים פְּנֵי הַמְּזֻרָח וּנְפָרֵד חֲשֵׁף הַלֵּילָה, יֵשׁ מְמַנָּה אֶחָד לְצַד מְזֻרָח, וּמוֹשֵׁף חוּט אֶחָד שֶׁל חֲשֵׁף לְצַד דְּרוֹם, עַד שֶׁכָּא וּיוֹצֵא הַשֶּׁמֶשׁ, וּבּוֹקֵעַ בְּאוֹתָם חֲלוּנֵי הַרְקִיעַ וּמְאִיר לְעוֹלָם, וְאוֹתוֹ חוּט מִפְּרִיד אֶת חֲשֵׁף הַלֵּילָה.

אִזּוּ בָּאָה אֵילַת הַשְּׁחַר, וּבָא אוֹר שְׁחַר בְּקִדְרוֹת לְהַתְּחַבֵּר בְּיוֹם, וּמְאִיר הַיּוֹם. וְאוֹר הַיּוֹם כְּלוּל וְשָׂאוּב בְּתוֹכוֹ אֶת אוֹתָהּ הָאֵילַת. וְעַל הָאֵילַת הַזֹּאת, כְּשֶׁנִּפְרֵד מֵהַיּוֹם אַחַר שֶׁכָּלֵל אוֹתָהּ, אָמַר דּוֹד שִׁירָתָה, שְׁכֵתוּב לְמִנְצַח עַל אֵילַת הַשְּׁחַר.

וְכֵּן אָמַר? אֵלֵי אֵלֵי לְמָה עֲזַבְתָּנִי. שֶׁהָרִי נִפְרְדָה אֵילַת הַשְּׁחַר מְאוֹר הַיּוֹם. עַד שֶׁהִיוּ הוֹלְכִים, הָאִיר הַיּוֹם וְהַגִּיעַ זְמַן תְּפִלָּה. אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר, נִתְפַלֵּל תְּפִלָּה וְגַלְגָּל. יֵשְׁבוּ וְהִתְפַּלְלוּ, אַחַר כֵּן קָמוּ וְהִלְכוּ.

פְּתַח רְבִי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (קהלת ח)

הָיוּ, כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר, (בראשית ב) וּמִשֵּׁם יִפְרֹד וְקִדְמָאָה מֵהָיוּא פְּרוּדָא, נִהָרָא דְּמְצֻרִים אִיהוּ. וּבְגִין כֵּן אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף, אֲתֵר דְּכָל יְחִוּדָא שְׁרִיא בֵּיה, דְּאֶקְרִי צְדִיק.

רְבִי אֶלְעָזָר וְרַבֵּי יוֹסִי הָיוּ אֶזְלֵי בְּאוּרְחָא, וְאֶקְדִּימוּ בְּנִהוּרָא לְמִיזְל. חֲמוּ חַד כּוֹכְבָא דְּהוּה רְהִיט מִסְטְרָא דָא, וְכוֹכְבָא אַחְרָא מִסְטְרָא דָא. אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר, הַשְּׁתָא מְטָא זְמָנָא דְּכוֹכְבֵי בֶקֶר לְשַׁבְּחָא לְמֵאֲרִיהוֹן, וְרִהֲטֵי מִדְּחִילוֹ וְאִימַתָּא דְּמֵאֲרִיהוֹן, לְשַׁבְּחָא וּלְזַמְרָא לֵיה, הָדָא הוּא דְּכֵתִיב, (איוב ל"ח) בְּרֵן יַחַד כּוֹכְבֵי בֶקֶר וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. בְּגִין דְּכֵלְהוּ בַּיְחִוּדָא חָדָא קָא מְשַׁבְּחָן לֵיה.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים כ"ב) לְמִנְצַח עַל אֵילַת הַשְּׁחַר מְזֻמּוֹר לְדוֹד. אֵילַת הַשְּׁחַר: דְּכַד נִהִירוּ אֲנַפּוּי דְּמְזֻרָח, וְאֲתַפְרֵשָׁא חֲשׂוּכָא דְּלִילָא, חַד מְמַנָּא אֵית לְסִטְר מְזֻרָח, וּמְשִׁיף חַד חוּטָא דְּנִהִירוּ דְּסִטְר דְּרוֹם, עַד דְּאֵתִי וּנְפִיק שְׁמֵשָׁא, וּבְקַע בְּאִינוֹן פְּנֵי רְקִיעָא, וְאֲנַהִיר עַלְמָא, וְהָהוּא חוּטָא אֲפְרִישׁ חֲשׂוּכָא דְּלִילָא.

בְּרֵן אֵילְתָא דְּשַׁחְרָא אֲתִי, וְאֵתִי נִהִירוּ אוֹכְמָא בְּקִדְרוֹ, לְאֲתַחְבְּרָא בִּימְמָא, וְנִהִיר ימְמָא. וְנִהִירוּ דִּימְמָא, כְּלִיל וְשָׂאִיב בְּגִינָה, לְהֵיָא אֵילְתָא, וְעַל הָאֵי אֵילְתָא, כַּד אֲתַפְרֵשׁ מִיּוֹמָא, לְבַתֵּר דְּכְלִיל לָהּ, אָמַר דּוֹד שִׁירָתָה, דְּכֵתִיב לְמִנְצַח עַל אֵילַת הַשְּׁחַר.

וּמְאִי קָא אָמַר (דְּקִי ע"ב) אֵלֵי אֵלֵי לְמָה עֲזַבְתָּנִי. דְּהָא אֲתַפְרֵשׁ אֵילְתָא דְּשַׁחְרָא, מְנַהִירוּ דִּימְמָא. עַד דְּהוּוּ אֶזְלֵי, נִהִיר ימְמָא, וּמְטָא עֵידָן צְלוֹתָא, אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר, נְצִלֵי צְלוֹתָא וְנִיזִיל, יְתַבּוּ וְצִלוּ. לְבַתֵּר קָמוּ וְאֶזְלוּ.

פְּתַח רַ' אֶלְעָזָר וְאָמַר (קהלת ח) יֵשׁ הֶבֶל אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יֵשׁ צְדִיקִים אֲשֶׁר

יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו' אמרתי שגם זה הבל. פסוק זה פרושהו ונתבאר, אבל יש הבל, שלמה המלך עשה ספר זה והקים אותו על שבעה הבלים שהעולם עומד עליהם.

והם שבעה עמודים תומכים של העולם כנגד שבעה רקיעים, ואלו הם: וילון. רקיע. שחקים. זבול. מעוון. מכוון. ערבון. וכןגדם אמר קהלת הבל הבלים הפל הבל.

כמו שאותם שבעה רקיעים, ויש אחרים שנדבקים בהם ומתפשטים ויוצאים מהם, כף גם יש הבלים אחרים שמתפשטים ויוצאים מאלה, וכלם אמר שלמה.

וכאן יש בו סוד החכמה. יש הבל שיוצא מאותם הבלים עליונים, שהעולם עומד עליהם, וזה נעשה על הארץ, והתקנים בקיימו והתחזק בתקפו כמעשי הארץ ובעליה שעולה מהארץ, וזה התמנה על הארץ, וכל תקף וקיום שלו באותן נשמות הצדיקים שגלקטו מן הארץ פשהם צדיקים, עד שלא סרחו, בעוד שנותנים ריח טוב כמו חנוף, שכתוב בו ואיננו כי לקח אתו אלהים. ונטל אותו כשעדין לא הגיע זמנו, ומשתעשע בו, וכן שאר צדיקי עולם.

ששנינו, על שני דברים צדיקים מסתלקים מן העולם טרם הגיע זמנם, אחד על חטאי הדור, שכשמתרבים רשעים בעולם, אותם צדיקים שנמצאים ביניהם נתפסים בחטאיהם. ואחד כשמתגלה לפני הקדוש ברוך הוא שסרחו אחר כף, הוא מסלק אותם מהעולם טרם הגיע זמנם. זהו שכתוב אשר יש

מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו' אמרתי שגם זה הבל. האי קרא אוקמוה ואמר, אבל יש הבל, שלמה מלכא עבד ספרא דא, ואוקים ליה על שבעה הבלים, דעלמא קיימא עלייהו.

ואינון שבעה עמודין סמכין דעלמא, לקבל שבעה רקיעים, ואלין אינון: וילון. רקיע, שחקים זבול. מעוון. מכוון. ערבון. ולקבלייהו הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הפל הבל.

במה דאינון שבעה רקיעין, ואית אחרנין דדבקי בהו, ומתפשטי ונפקי מנייהו, הכי נמי אית הבלים אחרנין, דמתפשטי ונפקי מאלין, וכלהו אמר שלמה.

והבא רזא דחכמתא אית ביה. יש הבל, דנפקא מאינון הבלים עלאין, דעלמא קיימא עלייהו, ודא נעשה על הארץ, ואתקיים בקיומיה, ואתתקף בתוקפיה בעובדי ארעא, ובסליקו דסלקא מארעא, ודא אתמנא על ארעא, וכל תוקפא וקיומא דיליה, באינון נשמתין דצדיקיא, דאתלקיטו מארעא, פד אינון זפאין, עד לא סרחו, בעוד דיהבי ריחא טוב, כגון חנוף, דכתיב ביה, (בראשית ה') ואיננו כי לקח אתו אלהים. ונטל ליה עד לא מטא זמניה, ואשתעשע ביה, וכן שאר זפאין דעלמא.

דחנינו, על תרין מלין, צדיקיא מסתלקי מעלמא עד לא ימטי זמניהו, חד, על חובי דרא, דכד אסגיאו חייביא בעלמא, אינון זפאין דמשתפחי ביניהו, אתפסון בחוביהו, וחד פד אתגלי קמי קדשא ברין, הוא שסרחו אחר כף, הוא מסלק אותם מהעולם טרם הגיע זמנם.

צדיקים אשר מגיע אליהם
כמעשה הרשעים. מגיע עליהם
דין שלמעלה פאלו עשו חטאים
ומעשים של רשעים.

שהרי פעם אחת שאל רבי יוסי
בר רבי יעקב, איש כפר אונו,
בזמן שרבי עקיבא וחבריו
הסתלקו מן העולם ומתו באותו
אפן, את רבי מאיר, אמר לו, וכי
זה כתוב בכל התורה כלה? אמר
לו, ולא? והרי אמר שלמה אשר
יש צדיקים אשר מגיע אליהם
כמעשה הרשעים, מגיע עליהם
דין מלמעלה פאלו עשו חטאים
ומעשים של רשעים. ויש רשעים
שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים,
יושבים בשקט ושלוש בעולם
הזה, דין לא מגיע אליהם, פאלו
עשו מעשים של צדיקים.

רמה? אם משום שגלוי לפני
הקדוש ברוך הוא שישבו
בתשובה או שיצא מהם זרע
שיהיה אמת בעולם, כמו תרח
שיצא ממנו זרע אמת - אברהם.
אחז שיצא ממנו חזקיהו, ושאר
הרשעים של העולם. ולכן, בצד
זה ובצד זה, הבל שאמרנו נעשה
ונתחזק על הארץ, כמו שאמרנו.
דבר אחר יש הבל אשר נעשה
על הארץ, כפי שאמרנו שהתחזק
(והתחזק) על העולם. כמה? משום
שיש צדיקים אשר מגיע אליהם
כמעשה הרשעים, מגיע לידיהם
פאותם מעשי הרשעים כמו בת
עובדי עבודה זרה, או אחד
מאותם מעשים שהם ממעשה
הרשעים, והם עומדים בקיומם
מפחד רבונם, ולא רוצים להטמא
כמו כמה צדיקי אמת שבאו
לידיהם כמעשים הללו, והם
גבורי כח שעושים רצון אדונם

הוא דיסרחון לבתר, סליק לון מעלמא, עד
לא מטא זמנייהו, הדא הוא דכתיב, (קהלת ח)
אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה
הרשעים, מטי עלייהו דינא דלעילא, פאלו
עבדו חובין ועובדין דרשיעייא.

דהא זמנא חדא, שאיל רבי יוסי בן רבי
יעקב, איש כפר אונו בזמנא דרבי
עקיבא וחברוי אסתלקו מעלמא, ומיתו
בההוא גוונא, לרבי מאיר, אמר ליה, וכי
כתיב דא בכל אורייתא כלה, אמר ליה ולא,
והא אמר שלמה, אשר יש צדיקים אשר
מגיע אליהם כמעשה הרשעים. מטי עלייהו
דינא מלעילא, פאלו עבדו חובין ועובדין
דרשיעייא. ויש רשעים שמגיע אליהם
כמעשה הצדיקים, נתבי בשקט ושלים בהאי
עלמא, דינא לא מטא עלייהו, פאלו עבדו
עובדין דצדיקייא.

אמאי, אי בגין דאתגלי קמי קדשא בריך
הוא, דיתובון בתיובתא, או דיפוק
מנייהו זרעא, דיהא קשוט בעלמא, פגון
תרח דנפק מניה זרעא דקשוט, אברהם.
אחז, דנפק מניה חזקיהו. ושאר חייבין
דעלמא. ובגין כן, בסטרא דא, ובסטרא דא,
הבל דקאמרן, נעשה ואתתקף על הארץ,
כדקאמרן.

דבר אחר יש הבל אשר נעשה על הארץ,
כדקאמרן דאתתקף (ואתתקף) על עלמא.
במאי, בגין דיש צדיקים אשר מגיע אליהם
כמעשה הרשעים, מטאן לידייהו כאינון
עובדין דחייביא, פגון בת עובדי עבודה
זרה, או חד מאינון עובדין, דאינון ממעשה
הרשעים, ואינון קיימי בקיומיהו, מדהילוי
דמאריהון, ולא בעאן לאסתאבא, פגון כמה

זכאי קשוט דמטו לידייהו

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנקד

לש"ס דף היומי מסכת תענית

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
לכמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר שמות כרך ג'
לפי ספר זוהר 10 כרכים (70 כרכים) עממים מה-קד
[מפרשת שמות דף י: עד פרשת וארא דף כב:]

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויגמין כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמות המהרה"י לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכים לעו"ם
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ט ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם,
כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה
ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה
וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם
מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון
תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם
עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם
מאריכים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמנו הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

וְלֹא חָטְאוּ, וְעַל זֶה הִבֵּל נַעֲשֶׂה
עַל הָאָרֶץ וּמִתְחַזֵּק בְּתַקְפּוֹ.

וַיֵּשׁ רָשָׁעִים שְׂמֹגֵיעַ אֲלֵהֶם
כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים, בְּאֵה לִידֵיהֶם
מִצְוָה אַחַת שֶׁהִיא מַעֲשֵׂה שֶׁל
צְדִיקִים, וְזוֹכִים בָּהּ וְעוֹשִׂים
אוֹתָהּ, כְּמוֹ לְסֹטִים מְקַפֵּחַ שֶׁהִיא
נִמְצָא בְּהַרִים יַחַד עִם לְסֹטִים
עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וְכִשְׁהִיא עוֹבֵר
שֵׁם יְהוָה, הִיא מַצִּיל אוֹתוֹ
וְשׁוֹמֵר אוֹתוֹ מֵהֶם, וְהִיא קוֹרָא
עָלָיו רַבִּי עֲקִיבָא: יֵשׁ רָשָׁעִים
אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵהֶם כַּמַּעֲשֵׂה
הַצְּדִיקִים.

וּכְמוֹ אוֹתוֹ רָשָׁע שֶׁהִיא בְּסִבְיַתּוֹ
שֶׁל רַבִּי חֵיָא, שְׁלִילָה אֶחָד פָּגַשׁ
אֶת אוֹתָהּ אֲשֶׁה שֶׁהִיא הוֹלֶכֶת
לְבֵית בִּתְּוָה, רָצָה לְתַקֵּף אוֹתָהּ.
אֲמָרָה לוֹ, בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, כִּפְדֵּ אֶת
רַבּוֹנֶךָ וְאֵל תַּחֲטֵא עִמִּי. עֲזַב
אוֹתָהּ וְלֹא חָטָא בָּהּ. הָיָה אוֹמֵר,
וַיֵּשׁ רָשָׁעִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵהֶם
כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים אֲמַרְתִּי שְׂגָם
זֶה הִבֵּל. כְּמוֹ שֶׁהִתְחַזַּק אוֹתוֹ הִבֵּל
עִם אוֹתָם הַצְּדִיקִים שֶׁבָּאוּ
לִידֵיהֶם מַעֲשֵׂי רָשָׁעִים וְלֹא חָטְאוּ,
אֵף כִּף הִתְחַזַּק עִם אוֹתָם רָשָׁעִים
שֶׁהִגִּיעוּ לִידֵיהֶם מַעֲשֵׂי אוֹתָם
הַצְּדִיקִים וְעוֹשִׂים אוֹתָם.

שְׂשֻׁנִּנוּ, עֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
צְדִיקִים וְרָשָׁעִים בְּעוֹלָם, וּכְמוֹ
שֶׁהוּא מִתְּכַפֵּד בְּעוֹלָם כַּמַּעֲשֵׂי
הַצְּדִיקִים, כִּף גַּם הוּא מִתְּכַפֵּד
בְּרָשָׁעִים כְּשֶׁעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה טוֹב
בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (קהלת א) אֶת
הַכֹּל עֲשֵׂה יָפֵה כְּעֵתוֹ. אוֹי לְרָשָׁע
כְּשֶׁעוֹשֶׂה אֶת עֲצָמוֹ רַע וּמִתְחַזֵּק
בְּחָטְאוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (ישעיה ג) אוֹי
לְרָשָׁע רַע וְגו'.

עוֹד פִּתַּח וְאָמַר, (קהלת ז) אֶת הַכֹּל
רְאִיתִי בְיַמֵּי הַבְּלִי וְגו'. פְּסוּק זֶה
אֵף כִּף בְּאֲרוֹהוֹ הַחֲבָרִים, אֲבָל
כַּאֲשֶׁר נִתְּנָה חֲכָמָה לְשִׁלְמָה, רָאָה

וְגו'. הַי קָרָא אוֹף הִכִּי

כְּעוֹבְדֵינָ אֲלֵינוּ, וְאֵינוֹן גְּבוּרֵי כֹחַ, דְּעַבְדֵי
רַעוּתָא דְּמֵאֲרִיִּהוֹן, וְלֹא חָטְאוּ. וְעַל דָּא, הִבֵּל
נַעֲשֵׂה עַל הָאָרֶץ וְאִתְתַּקַּף בְּתוֹקְפֵיהּ.

וַיֵּשׁ רָשָׁעִים שְׂמֹגֵיעַ אֲלֵיהֶם כַּמַּעֲשֵׂה
הַצְּדִיקִים, מְטִי לִידֵיהֶו חַד מִצְוָה,
דְּאִיהוּ עוֹבְדָא דְּצְדִיקָא, וְזַכָּאן בָּהּ, וְעַבְדֵינָ
יְתָהּ. כְּגוֹן לְסֹטִים מְקַפֵּחָ הוּא מְשַׁתְּכַח
בְּטוֹרֵיָא, בְּהֵדִי אֵינוֹן לְסֹטִים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה
זָרָה, וְכַד הוּא יוֹדָא אֲעֵבֵר תַּמָּן, הוּא מְשַׁזִּיב
לֵיהּ, וְנִטִּיר לֵיהּ מְנִיִּהוּ, וְהוּא קָרִי עָלֵיהּ רַבִּי
עֲקִיבָא, יֵשׁ רָשָׁעִים אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם
כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים.

וּכְגוֹן הַהוּא חֵיָבָא, דְּהוּא (דף יא ע"א)

בְּשִׁבְבוּתֵיהּ דְּרַבִּי חֵיָא, דְּלִילָא חַד
פָּגַע בָּהּ בְּהֵיָא אִתְתַּא דְּהוּת אֲזַלְת לְבִי
בְּרַתָּהּ. בְּעָא לְמִתְקַף בָּהּ, אֲמָרָה לֵיהּ, בְּמָטוּ
מִינָךְ, אוֹקִיר לְמָרְךָ, וְלֹא תַחֲטֵא גְבָאִי.
שְׁבִקָה וְלֹא חָב בָּהּ. הָיָה אוֹמֵר, וַיֵּשׁ רָשָׁעִים
אֲשֶׁר מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים אֲמַרְתִּי
שְׂגָם זֶה הִבֵּל, כְּמָה דְּאִתְתַּקַּף הַהוּא הִבֵּל,
בְּהֵדִי אֵינוֹן צְדִיקָא, דְּמָטוּ לִידֵיהֶו עוֹבְדֵי
דְּחֵיָבָא, וְלֹא חָטְאוּ. אוֹף הִכִּי, אִתְתַּקַּף
בְּהֵדִי אֵינוֹן חֵיָבָא, דְּמָטִי לִידֵיהֶו עוֹבְדֵי
דְּאֵינוֹן צְדִיקָא, וְעַבְדֵי לָהּ.

דְּתַנִּינָ עֲבַד קַדְשָׁא בְּרִין הוּא צְדִיקִים
וְרָשָׁעִים בְּעֵלְמָא. וְכַמָּה דְּאִתְיִיקֵר
אִיהוּ בְּעֵלְמָא, כְּעוֹבְדֵי דְּצְדִיקָא, הִכִּי נְמִי
אִתְיִיקֵר אִיהוּ בְּרִשִׁיעֵיָא, כַּד עַבְדֵי עוֹבְדָא
טְבָא בְּעֵלְמָא. כְּמָה דְּאִתְ אֲמַר, (קהלת ג) אֶת
הַכֹּל עֲשֵׂה יָפֵה כְּעֵתוֹ. וְוִי לְחֵיָבָא, כַּד עַבְדֵי
גְּרַמִּיָה רַע, וְאִתְתַּקַּף בְּחוּבִיָהּ, כְּמָה דְּאִתְ
אֲמַר, (ישעיה ג) אוֹי לְרָשָׁע רַע וְגו'.

הַי פִּתַּח וְאָמַר, אֶת הַכֹּל רְאִיתִי בְיַמֵּי הַבְּלִי

הכל בזמן ששולטת הלכנה. יש צדיק - זה עמוד העולם. אבד - כמו שנאמר הצדיק אבד, בזמן הגלות. בצדקו - משום שהיא שוכבת לעפר. צדק זה, כל זמן שישראל בגלות, היא עמם בגלות, ומשום כך, צדיק אבד בצדקו, שהרי אין מגיעות אליו אותן ברכות עליונות.

ויש רשע מאריך ברעתו - זה סמא"ל, שהאריך שקט ושלום לאדם, במה? ברעתו, באותה רעה אשתו, (אשה רעה אשת ונונים) נחש הפקיד, שהרי לא מגיע עליהם שקט ושלום אלא רק משום שנדבק באותה נקבה. כמו זה לשאר המלכיות, עד שהקדוש ברוך הוא יקים מן העפר את אותה סכת דוד הנופלת, שכתוב (עמוס ט) אקים את סכת דויד הנפלת.

וייך איש מבית לוי. רבי יוסי פתח, (שיר ו) דודי ירד לגנו לערגות הבשם וגו'. לגנו - זו כנסת ישראל, משום שהיא ערוגת הבשם, שהיא פלולה מכל צדדי (מיני) בשמים וריחות של העולם הבא. בשעה שהקדוש ברוך הוא יורד לגן הזה (של עדן), כל אותן נשמות הצדיקים מתעטרות שם, כלן נותנות ריח, כמו שנאמר וריח שמניך מכל בשמים (ור"ח אפר בתפוחים) - אלו הם נשמות הצדיקים, שאמר רבי יצחק, כל אותן נשמות הצדיקים שהיו בעולם הזה וכל אותן הנשמות שעתידות לרדת לעולם הזה, כלן (עומדות בגן הזה). בגן שבארץ כלם עומדים בדיוקן וציוור שהיו עומדים בעולם הזה, וסתר וסוד זה נמסר לחכמים.

אוקמוה חברייא, אבל פד אתיהיב חכמה לשלמה, חמא כולא, בזמנא דשלטא סיהרא, יש צדיק דא עמודא דעלמא. אויב: כמה דאת אמר, (ישעיה ג) הצדיק אבד, בזמנא דגלותא בצדקו: בגין דהיא שכיבת לעפרא, צדק דא, כל זמנא דישראל בגלותא, איהי עמהון בגלותא, ובגין כך, צדיק אויב בצדקו. דהא לא מטאן לגביה אינון ברפאן עלאין.

ויש רשע מאריך ברעתו, דא סמאל, דאוריך שקט ושלום לאדם, במאי ברעתו. ביהיא רעה אתתיה, (נ"א אשה רעה אשת ונונים) (הושע א) נחש תקיפא, דהא לא מטא עליהו שקט ושלום, אלא בגין דאתדבק ביהיא נוקבא. פגוונא דא לשאר מלכוון, עד דקודשא בריך הוא יקים מעפרא, להיהא סכת דוד הנופלת, דכתיב, (עמוס ז) אקים את סכת דויד הנפלת.

וייך איש מבית לוי. (שמות ב) רבי יוסי פתח (שיר השירים ו) דודי ירד לגנו לערגות הבושם וגו'. לגנו: דא כנסת ישראל, בגין דהיא ערוגת הבושם, דאיהי כלילא מפל סטרי (נ"א ויני) בוסמין וריחין דעלמא דאתי. בשעתא דקודשא בריך הוא נחית לגנתא דא (נ"א דעדן) כל אינון נשמתהון דצדיקיא, מתעטרן תמן, פלהו יחבי ריחא, כמה דאת אמר וריח שמניך מכל בשמים, (נ"א וריח אפר בתפוחים) אלין אינון נשמתהון דצדיקיא, דאמר רבי יצחק, כל אינון נשמתין דצדיקיא, דהוו בהאי עלמא, וכל אינון נשמתין, דזמינין לנחתא להאי עלמא, פלהו בגנתא (דא קיימין בגנתא) די בארעא, (פלהו) קיימין בדיוקנא וציוורא דהוו קיימין בהאי עלמא, וסתרא ורזא דא אתמסר לחכימי.

רוח שינרדת לבני אדם, שהוא מצד הנקבה, נחקקה תמיד בחקיקה כחותם הזה. ציור הגוף של אדם בעולם הזה בולט החוצה, ורוח נחקקת פנימה. כשמתפשט הרוח מן הגוף, אותה רוח בולטת בגן של הארץ בציור ודיוקן של גופו ממש שבעולם הזה, משום שהיה תמיד כמו חותם.

ועל זה היא אמרה (שיר ח) שימני כחותם. מה חותם חקוק בחקיקה פנימה ומצטייר בציור בולט החוצה, אף כף היא הרוח שהיתה מצד שלה, כמו זה ממש בעולם הזה חקוק בחקיקה פנימה, וכשמתפשט מהגוף ונכנס לגן שבארץ, האויר ששם בולט אותו חקיקה להצטייר החוצה, ומצטייר בציור בולט החוצה, כמו שציור של הגוף בעולם הזה ולמעלה.

הנשמה שהיא מעץ החיים מצטיירת שם למעלה באותו צרור החיים להתענג בנעם ה', כמו שנאמר (תהלים כז) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו.

וייך איש מבית לוי - זה גבריאל, כמו שנאמר (דניאל ט) והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון וגו'. מבית לוי - זו כנסת ישראל, שבאה מצד השמאל.

ויקח את בת לוי - זו הנשמה. ששנינו, בשעה שנולד גוף של צדיק בעולם הזה, הקדוש ברוך הוא קורא לגבריאל ונוטל אותה נשמה (של צדיק) שבגן, ומוריד אותה לגוף הזה של הצדיק שנולד בעולם הזה, והוא נפקד עליה ושומר אותה.

ואם תאמר, אותו מלאך שהתמנה על רוחות הצדיקים

רוחא דנחית לבני נשא, דאיהו מסטרא דנוקבא, מתגלפא תדיר בגלופא כהאי חותם. ציורא דגופא דבר נש בהאי עלמא, בליט לבר, ורוחא אתגליף לגו. כד אתפשט רוחא מן גופא, ההוא רוח בליט בגנתא דארעא, בציורא ודיוקנא דגופיה ממש דבהאי עלמא, בגין דהוה תדיר כחותם.

ועל דא אמרה איהי, (שיר השירים ח) שימני כחותם, מה חותם גליף בגלופא לגו, ואתציר בציורא בליטא לבר. אוף הכי איהי רוחא, דהוה מסטרא דילה, כהאי גוונא ממש בהאי עלמא, גליף בגלופא לגו, וכד אתפשט מן גופא, ועאל בגנתא דארעא, אוירא דתמן בליט ההוא גלופא לאתצירא לבר, ואתציר בציורא בליטא לבר, כגוונא דציורא דגופא בהאי עלמא (לעילא).

נשמתא, דאיהי מאילנא דחיא, אתציר תמן לעילא, בההוא צורא דחי, לאתענגא בנעם יי', כמה דאת אמר (תהלים כ"ז) לחזות בנעם יי' ולבקר בהיכלו.

וייך איש מבית לוי, דא גבריאל, כמה דאת אמר (דניאל ט) והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון וגו'. מבית לוי: דא כנסת ישראל, דאתיא מסטרא דשמאלא. ויקח את בת לוי דא נשמתא.

דתנינן, בשעתא דאתייליד גופא דצדיק, בהאי עלמא, (דף י"א ע"ב) קדשא בריך הוא קרי ליה לגבריאל, ונטיל ההיא נשמתא (דצדיק) די בגנתא, ונחתא לה להאי גופא דצדיקיא, דאתייליד בהאי עלמא, ואיהו אתפקד עליה ונטיר לה.

ואי תימא, ההוא מלאכא דאתמנא על רוחיהון דצדיקיא, לילה שמייה,

שמו לילה, ואתה אומר ששמו
גבריאל? כן הוא ודאי, משום
שבא מצד השמאל, וכל מי
שבא מצד השמאל כן נקרא.

ויקח איש - זה עמרם. ויקח את
בת לוי - זו יוכבד. ובת קול
ירדה ואמרה לו להזנוג בה,
שהרי קרב זמן גאלת ישראל
על ידי הבן שנולד מהם.

והקדוש ברוך הוא סיע בו,
ששנינו, שכינה שרתה על
מטתם, והרצון שלהם בדבקות
אחת היתה בשכינה, ולכן לא
זזה שכינה מאותו בן שהולידו,
לקיים מה שכתוב (ויקרא ב)
והתקדשתם והייתם קדושים. בן
אדם שמקדש עצמו מלמטה,
הקדוש ברוך הוא מקדש אותו
מלמעלה. כמו שהרצון שלהם
היה בדבקות של השכינה, כן
השכינה נדבקה ממש באותו
מעשה שעשו.

אמר רבי יצחק, אשרי
הצדיקים שהרצון שלהם
בדבקות של הקדוש ברוך הוא
תמיד. וכמו שהם מתדבקים בו
תמיד, כן גם הוא נדבק בהם
ולא עוזב אותם לעולמים. אוי
לרשעים שהרצון שלהם
והדבקות שלהם מרחקת ממנו,
ולא די להם שמתרחקים ממנו,
אלא שנדבקים בצד האחר. בא
ראה, עמרם שנדבק
בקדוש-ברוך-הוא, יצא ממנו
משה, שהקדוש ברוך הוא לא
זז ממנו לעולמים, ושכינה
נדבקה עמו תמיד. אשרי חלקו.
ותהר האשה ותלד בן ותרא
אתו פי טוב הוא. מה זה פי
טוב הוא? אמר רבי חייא,
שנולד מהול. משום שסוד
הברית נקרא טוב, שכתוב
(ישעיה א) אמרו צדיק פי טוב.

ואת אמרת דאיהו גבריאל. הכי הוא ודאי,
בגין דאתי מסטרא דשמאלא, וכל מאן דאתי
מסטרא דשמאלא הכי אקרי.

ויקח איש: דא עמרם. ויקח את בת לוי: דא
יוכבד. ובת קול נחפת ואמרת ליה
לאזנוגא בה, דהא קריב זמנא דפורקנא
דישראל, על ידא דברא דאתיליד מנייהו.

וקודשא בריך הוא סיע ביה, דתנינן,
שכינתא שריא על ערסייהו
ורעותא דלהון בדבקותא חדא, הוה בה
בשכינתא, ועל דא, לא אתעדי שכינתא,
מההוא ברא דאולידו, לקיימא דכתיב, (ויקרא
א) והתקדשתם והייתם קדושים. בר נש
דמקדש גרמיה מלרע, קדשא בריך הוא
מקדש ליה לעילא, כמה דרעותא דלהון הוה
בדבקותא דשכינתא. הכי אתדבקא שכינתא,
בההוא עובדא ממש דעבדו.

אמר רבי יצחק, זכאין אינון צדיקיא דרעותא
דלהון בדבקותא דקודשא בריך הוא
תדיר, וכמה דאינון מתדבקין ביה תדיר, הכי
נמי איהו אתדבק בהו, ולא שביק לון
לעלמין. ווי לרשיעיא, דרעותא דלהון,
ודבקותא דלהון, מתרחקא מניה. ולא די להו
דמתרחקן מניה, אלא דמתדבקן בסטרא
אחרא. תא חזי, עמרם דאתדבק ביה בקודשא
ברוך הוא. נפק מניה משה, דקודשא בריך
הוא לא אעדי מניה לעלמין, ושכינתא
אתדבקת בהדיה תדיר, זכאה חולקיה.

ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו פי טוב
הוא. (שמות ב) מאי כי טוב הוא. אמר
רבי חייא, דאתיליד מהול. בגין, דרזא
דברית, טוב אקרי, דכתיב, (ישעיה ג) אמרו צדיק
פי טוב.

רבי יוסי אָמר, רָאתָה בּוֹ אוֹר
הַשְּׂכִינָה שְׁמַאִיר בּוֹ, שְׁבִשְׁעָה
שְׁנוּלָד, הַתְּמַלֵּא כָּל הַבַּיִת אוֹר,
שְׁכַתוֹב וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא,
וְכַתוֹב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים
אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב. וְעַל זֶה כְּתוֹב
כִּי טוֹב הוּא, וְהַפֵּל הִנֵּה.

וְהַצְּפִנְהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. מָה
אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה יָרְחִים? אָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, רָמַז הוּא שְׁרַמְזוּ,
שֶׁלֹּא נוֹדַע מִשֶּׁה בְּזֵהר עֲלִיּוֹן עַד
שְׁלֹשָׁה יָרְחִים, שְׁכַתוֹב (שמות ט)
בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהָרִי אֵז נִתְּנָה
תּוֹרָה עַל יָדוֹ, וְשְׂכִינָה הַתְּגַלְתָּה
וְשָׂרְתָה עֲלָיו לְעֵינָי כָּל־סָם, שְׁכַתוֹב
וּמִשָּׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא
אֵלָיו ה'.

וְרָא יְכֻלָּה עוֹד הַצְּפִינוּ, שְׁעַד
אוֹתָהּ שְׁעָה לֹא נוֹדַע דְּבוּרוֹ
בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכַתוֹב מִשָּׁה
יִדְבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל.

וְתִקַּח לוֹ תַּבַּת עֲצֵי גִמָּא, רָמַז
עַל הָאָרוֹן שְׁלוֹחֹת הַבְּרִית
נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ. תַּבַּת גִּמָּא הִיא
אָרוֹן הַבְּרִית. וַתַּחֲמֶרָה בַּחֲמֶר
וּבְזָפֶת, וְשִׂאתָה תַּבָּח שְׁהוּא
הָאָרוֹן הִיא מִצֵּפָה מִבְּפָנִים
וּמִבַּחוּץ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, זוֹהִי
הַתּוֹרָה שֶׁהַחֲמִירָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה וּבְמִצְוֹת לֹא
תַעֲשֶׂה.

וְתִשֶּׂם בָּהּ אֶת הַיָּלָד - אֵלּוּ
יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (הושע יא) כִּי
נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ. וְתִשֶּׂם
בְּסוּף - שֶׁלֹּא הָיוּ מִצְוֹת הַתּוֹרָה
חֲמֶר לַעֲשׂוֹת עַד סוּף, שֶׁנִּכְנָסוּ
יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ לְסוּף אַרְבָּעִים
שָׁנָה. עַל שִׁפְתַּי הַיָּאֹר - עַל
מֵאֵמֶר שֶׁל אוֹתָם שְׁמוֹרִים תּוֹרָה
וְחֻקָּה לְיִשְׂרָאֵל. (רבי חזקיה אמר, כך

למדנו).

דְּבַר אַחַר וַיִּלָּךְ אִישׁ - זֶה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוֹב ה'
אִישׁ מִלְחָמָה. מִבַּיִת לְוִי - זֶה

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, נִהִירוּ דְשְׂכִינְתָא דְנִהִיר בֵּיה
חֲמָתָא, דְּבִשְׁעָתָא דְאִתְּלִיד אֲתַמְלֵיא כָּל
בֵּיתָא נִהוּרָא, דְּכַתִּיב וַתֵּרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא,
וְכַתִּיב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב.

וְעַל דָּא כִּי טוֹב הוּא כְּתִיב, וְכֻלָּא הִנֵּה.

וְהַצְּפִנְהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים, שְׁלֹשָׁה יָרְחִים מָאי
קָא מִיִּירִי. אָמַר ר' יְהוּדָה, רָמַז הוּא

דְּקָא רָמַז, דְּלֹא אֲשַׁתְּמוּדַע מִשֶּׁה בְּזֵהרָא
עֲלָאָה, עַד שְׁלֹשָׁה יָרְחִים. דְּכַתִּיב, (שמות י"ט)

בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי, דִּהָא כְּדִין אֲתִיְהִיבַת תּוֹרָה
עַל יָדוֹי, וְשְׂכִינְתָא אֲתַגְּלֵיא, וְשָׂרְיָא עֲלוֹי

לְעֵינֵיהוֹן דְּכֻלָּא, דְּכַתִּיב, (שמות י"ט) וּמִשָּׁה עָלָה
אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּקְרָא אֵלָיו יי'.

וְרָא יְכֻלָּה עוֹד הַצְּפִינוּ, (שמות ב) דְּעַד הֵהוּא
שְׁעָתָא, לֹא אֲשַׁתְּמוּדַע מְלוּלִיָּה בְּקוּדְשָׁא

בְּרִיךְ הוּא, וְכַתִּיב מִשָּׁה יִדְבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ
בְּקוֹל.

וְתִקַּח לוֹ תַּבַּת גּוֹמָא, רָמַז עַל הָאָרוֹן, דְּלוּחֹת
קִיִּימָא עֲאֲלִין בְּגוּיָה, תִּיבַת גּוֹמָא, אָרוֹן

הַבְּרִית אִיהוּ. וַתַּחֲמֶרָה בַּחֲמֶר וּבְזָפֶת (דְּהִיא תִּיבָה
דְּאִיהוּ) דִּהָא הָאָרוֹן הוּא מְחוּפָּה מְלָגוּ וּמְלָבַר.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, דָּא הִיא אוֹרִיִּיתָא, דְּהַחֲמִירָה
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה וּבְמִצְוֹת לֹא

תַעֲשֶׂה.

וְתִשֶּׂם בָּהּ אֶת הַיָּלָד, אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, כְּמָה דְאִתָּ
אָמַר (הושע י"א) כִּי נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ.

וְתִשֶּׂם בְּסוּף דְּלֹא הוּוּ פְּקוּדֵי אוֹרִיִּיתָא חוּמְרָא
לְמַעַבְד, עַד סוּף, דְּעֵאלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא,

לְסוּף אַרְבָּעִין שָׁנִין. עַל שִׁפְתַּי הַיָּאֹר: עַל
מִימְרָא דְאִינוּן דְּמוֹרִים אוֹרִיִּיתָא וְחֻקָּה

לְיִשְׂרָאֵל. (נ"א רבי חזקיה אמר הכי אוליפנא)

דְּבַר אַחַר וַיִּלָּךְ אִישׁ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
דְּכַתִּיב, (שמות ט"ו) יי' אִישׁ מִלְחָמָה. מִבַּיִת

הקדוש ברוך הוא, המקום שהחכמה העליונה ואותו נהר מתחברים כאחד ולא נפרדים לעולמים. מבית לוי - שהשרה לויתן (כל שמחה) לשמחה בעולם, זהו שכתוב (תהלים קד) לויתן זה יצרף לשחק בו. ויקח את בת לוי - זה הקדוש ברוך הוא, מקום שאור הלבנה מאיר.

ותהר האשה ותלד בן. האשה ודאי, כמו שנאמר לזאת יקרא אשה. בתחלה בת לוי, וכך זה ודאי. וכי בת לוי בתחלה ועכשו אשה? אלא כך זה בודאי, וכך למדנו, עד שלא הזדווגה אשה, היא נקראת בת פלוני. אחר שהזדווגה, נקראת אשה. וכאן בת ואשה, דרנה אחת היא.

והצפנהו שלשה ירחים - אלו שלשת הירחים שהדין הקשה שרוי בעולם, ואלו הם: תמוז, אב וטבת (שבת). מה משמיע? שעד שלא ירד משה לעולם, הוא היה מצוי למעלה, ועל זה הזדווגה בו שכינה מיום שנולד. מפאן, אמר רבי שמעון, שרוחות הצדיקים מצויות הן למעלה עד שלא יורדות לעולם. ורא יכלה עוד הצפינו וגו'. מה זה ותקח לו תבת גמא? שפסטה אותו בסימניה להיות שמור מאותם הדגים של הים ששטים בים הגדול, שכתוב (תהלים קד) שם רמש ואין מספר. והיא כסטה אותו להיות שמור מהם בכסוי (בצד היובל) וטסת הרובל) וטס הכברה) נכבד של שני גונים, לבן ושחר, והניחה את מלשה ביניהם שיודע עמהם, משום שעתידי לעלות וביניהם פעם אחרת לקבל תורה.

ותרד בת פרעה לרחץ על היאר - זוהי שבאה מצד השמאל של

לוי, דא קדשא בריך הוא, אתר דחכמה עלאה, וההוא נהר, מתחברן כחדא, ולא מתפרשין לעלמין. מבית לוי דאשרי לויתן (נ"א כל סידו) לחידו בעלמא, הדא הוא דכתיב, לויתן זה יצרף לשחק בו. ויקח את בת לוי, דא קדשא בריך הוא, אתר דנהירו דסיהרא נהיר.

ותהר האשה ותלד בן. האשה ודאי, כמה דאת אמר (בראשית ב') לזאת יקרא אשה. בקדמיתא בת לוי, והכי הוא ודאי, וכי בת לוי בקדמיתא, (דף ר"ב ע"א) והשתא אשה. אלא הכי הוא ודאי, והכי אוליפנא, אתתא עד לא אזדווגת, אתקריאת בת פלוני, בתר דאזדווגת אתקריאת אשה. והכא, בת, ואשה, וכלא, חד דרנא איהו.

והצפנהו שלשה ירחים. (שמות ב') אלין תלת ירחין, דדינא קשיא שריא בעלמא ומאי נינהו. תמוז, אב, טבת, (נ"א שקמ) מאי משמע. דעד לא נחת משה לעלמא, שכיח הוה איהו לעילא, ועל דא אזדווגת ביה שכינתא, מיומא דאתיליד. מפאן אמר רבי שמעון, רוחיהון דצדיקיא, שכיחין אינון לעילא, עד לא יחתון לעלמא.

ורא יכלה עוד הצפינו וגו'. (שמות ב') מאי ותקח לו תבת גומא. דחפת ליה בסימניה, למיהוי נטיר מאינון נוני ימא, דשאטין בימא רבא, דכתיב, (תהלים ק"ד) שם רמש ואין מספר. והיא חפת ליה, למיהוי נטיר מנייהו, בחפוי (בסמרא דיובלא) (נ"א דטיסת רובלא) (נ"א דטיס רובלא) יקריא, דתרין גוונין תוור ואוכם, ואנח ליה למשה בינייהו, דישתמודע עמהון, בגין דזמין לסלקא (בינייהו) זמנא אחרא, לקבלא אורייתא. ותרד בת פרעה לרחץ על היאר. (שמות ב') דא

הדין הקשה, כמו שנאמר (שמות ב) לרחץ על היאר. על היאר דוקא, ולא על היים.

ואם תאמר, והרי כתוב ומטף אשר הפית בו את היאר, ומשה לא הפה אלא על היים, וקראו לו יאר? אלא יאר היה שהפה אהרן על ידי משה, והחשיב אותו הפתוב שהוא עשה זאת.

כמו זה וימלא שבעת ימים אחרי הפות ה' את היאר. ואהרן הפהו. אלא על שבא מצד הקדוש ברוך הוא קראו הפתוב אחרי הפות ה', אחר כף קראו בשם משה. ונערתיה הלכת על יד היאר - אלו שאר המחנות שבאים מהצד הזה.

ותפתח ותראהו את הילד. ותראהו? ! ותרא הנה צריך (לכתב) ! מה זה ותראהו? אמר רבי שמעון, אין לך דבר בתורה שאין בו סודות עליונים ונכבדים. אלא כף למדנו, רשם המלך והגבירה נמצא בו, והוא רשם של וא"ו ה"א. ומיד - ותחמל עליו וגו'. עד כאן למעלה. מכאן ולהלאה למטה, חוץ מהכתוב הזה.

ותתצב אחותו מרחק וגו'. ותתצב אחותו, אחותו של מי? אחותו של אותו שקרא לכנסת ישראל אחותי, כמו שנאמר (שיר ה) פתחי לי אחתי רעיתי. מרחק, כמו שנאמר מרחוק ה' נראה לי.

ואין משמע שאותם צדיקים, עד שלא ירדו לעולם, נודעים הם למעלה אל הכל, וכל שפן משה. ומשמע גם כן שנשמות הצדיקים נמשכות ממקום עליון, כמו שבארנו, וסוד הדבר למדנו, שמשמע שיש לנשמה אב ואם, כמו שיש לגוף אב ואם בארץ, ומשמע שבכל הצדדים, בין

איהי דאתיא מסטרא דשמאלא דדינא קשיא, כמה דאת אמר, לרחוץ על היאר, על היאר דייקא, ולא על היים.

ואי תימא, והא כתיב, (שמות י"ז) ומטף אשר הפית בו את היאר, ומשה לא מחא אלא ימא, וקרייה יאר. אלא יאר הוה דמחא אהרן על ידי דמשה, ושווייה קרא דאיהו עביד.

בהאי גוונא, (שמות ז) וימלא שבעת ימים אחרי הפות ה' את היאר. ואהרן הפהו. אלא על דאתא מסטרא דקודשא בריך הוא, קרייה קרא אחרי הפות ה', לבתר קרייה בשמא דמשה. ונערוותיה הולכות על יד היאר, אלין שאר משריין דאתיין מסטרא דא.

ותפתח ותראהו את הילד. (שמות ב) ותראהו ותרא מיבעי ליה. מאי ותראהו. אמר רבי שמעון, לית לך מלה באורייתא, דלית בה רזין עלאין ויקריין. אלא הכי אולפנא, רשימא דמלכא ומטרוניתא אשתכח ביה, ואיהו רשימא דוא"ו ה"א. ומיד ותחמול עליו וגו'. עד כאן לעילא, מכאן ולהלאה לתתא, בר מהאי קרא.

ותתצב אחותו מרחק וגו'. (שמות ב) ותתצב אחותו, אחותו דמאן. אחותיה, דהווא דקרא לכנסת ישראל אחתי. כמה דאת אמר, (שיר השירים ה) פתחי לי אחתי רעיתי. מרחוק: כמה דאת אמר (ירמיה ל"א) מרחוק ה' נראה לי.

(מאי) משמע, דאינון זכאין, עד לא נחתו לעלמא, אשתמודעאן אינון לעילא, לגבי כללא, וכל שפן משה. ומשמע נמי, דנשמתהון דצדיקיא, אתמשכו מאתר עלאה, כמה דאוקימנא. ורזא

למעלה בין למטה, הכל בא מזכר ונקבה ונמצאים. והרי בארו את הסוד, שכתוב תוצא הארץ נפש חיה. הארץ - זו כנסת ישראל. נפש חיה - נפש של אדם הראשון העליון כמו שנתבאר. בא רבי אבא ונשקו. אמר, ודאי יפה אמרת, וכך הוא ודאי אשרי חלקו של משה הנביא הנאמן על כל שאר נביאי העולם.

דבר אחר ותמצב אחתו - זוהי חכמה, כמו שנאמר (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את. אמר רבי יצחק, מעולם לא העברה (התעוררה) מדת הדין מן העולם, שהרי בשעה שהיו ישראל חוטאים, היה הדין מקטרג עמם, ואז ותמצב אחתו מרחק, כמו שנאמר מרחוק ה' נראה לי.

ותרד בת פרעה לרחץ על היאר. בשעה שהיו ישראל פוסקים מן התורה, מיד - ותרד בת פרעה לרחץ על היאר. היתה יורדת מדת הדין לרחץ מדם ישראל על עלבון התורה. ונערתיה הלכת על יד היאר - אלו האמות שהם הולכים ורודפים אחריהם. על יד היאר - על סבת עלבון התורה, ואותם שמורים (שישנים) בה, שרפו ידיהם ממנה.

אמר רבי יהודה, כל דברי העולם תלויים בתשובה ובתפלה שמתפלל אדם לקדוש ברוך הוא, וכל שפן מי ששופך דמעות בתפלתו, שאין לה שער שלא נכנסים אותן דמעות. מה פתוב? ותפתח ותראהו את הילד. ותפתח - זו שכניה שעומדת על ישראל כאם

דמלה אוליפנא, דמשמע, דאב ואם אית לנשמתא, כמה דאית אב ואם לגופא בארעא, ומשמע, דבכל סטרוין, בין לעילא, בין לתתא, מדכר ונוקבא אתיין כלא ומשתכחי. והא אוקמוה רזא, דכתיב, תוצא הארץ נפש חיה. הארץ: דא כנסת ישראל. נפש חיה: נפשא דאדם קדמאה עלאה, כמה דאתמר. אתא רבי אבא ונשקיה. אמר ודאי שפיר קאמרת, והכי הוא ודאי זכאה חולקיה דמשה נביאה מהימנא, על כל שאר נביאי עלמא. (ע"ב)

דבר אחר ותמצב אחותו דא היא חכמה, כמה דאת אמר, (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את. אמר רבי יצחק, מעולם לא אתעדיאת (נ"א אתער) גזרת דינא מעלמא, דהא בכל שעתא דהווי ישראל חטאן, הוה דינא מקטרגא עמהון, וכדין, ותמצב אחותו מרחק. (ד"א מרחוק) כמה דאת אמר מרחוק ה' נראה לי. (ע"ב)

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור. בשעתא דהווי פסקי ישראל מאורייתא, מיד ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור. הות נחתת מדת הדין, (דף י"ב ע"ב) לאסתחאה מדמא דישראל, על עלבונה דאורייתא. ונערוותיה הולכות על יד היאור, אלין אומיא, דאינון אזלין ורדפין אבתרייהו, על יד היאור, על סבת עלבונה דאורייתא, ואינון דמורים (נ"א דמכין) בה, דרפו ידיהו מינה.

אמר רבי יהודה, כל מלין דעלמא, תליין בתשובה, ובצלותא דצלי בר נש

לקודשא בריהו הוא, וכל שפן, מאן דאושיד דמעין בצלותיה, דלית לה תרעא, דלא עאלין אינון דמעין. מה כתיב ותפתח ותראהו את הילד.

על הבנים, והיא תמיד פותחת בזכותם של ישראל.

ביון שפתחה - ותראהו את הילד, ילד שעשועים, שהם ישראל, שמתחטאים לפני מלכם (מאביהם) בכל, ומיד שמתחננים לפני הקדוש ברוך הוא, חוזרים בתשובה ובוכים לפניו כמו בן שבוכה לפני אביו. מה פתוב? והנה נער בכה. ביון שפכה, העברו (גשתברו) כל הגזרות הרעות של העולם. מה פתוב? ותחמל עליו, התעוררה עליו ברחמים ורחמה עליו.

והאמר מילדי העברים זה, שהם רפי לב, ולא מילדי העכו"ם שהם קשי ערף וקשי לב. מילדי העברים רפי לב מאבות ומאמהות לשוב לפני רבונם. ותקרא את אם הילד, שהיתה בוכה. זהו שפתוב (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. הוא בוכה, ואם הילד היא בוכה.

אמר רבי יהודה, לעתיד לבא מה פתוב? בבכי יבאו ובתחנונים וגו'. מהו בבכי יבאו? בזכות בכי של אם הילד, שהיא רחל, יבאו ויתפנשו מהגלות. ואמר רבי יצחק, הגאלה של ישראל לא תלויה אלא רק בבכי, כשישלמו ויכלו בכי הדמעות שפכה עשו לפני אביו, שפתוב (בראשית כז) וישא עשו קלו ויבך. ואמר רבי יוסי, אותו בכי שפכה עשו ואותן דמעות הורידו את ישראל לגלות. ביון שיכלו אותן דמעות בפכיה של ישראל, יצאו מגלותו, זהו שפתוב (ירמיה לא) בבכי יבאו ובתחנונים אובלים.

ויפן כה וכה, ראה באותן

ותפתח, דא שכנתא, דקיימא עלייהו דישראל, כאימא על בנין, והיא פתחה תדיר בזכותיהון דישראל.

ביון שפתחה, ותראהו את הילד, (ירמיה ל"א) ילד שעשועים. דאינון ישראל, דמתחטאן קמי מלכיהון (כ"א מאביהון) בכלא, ומיד דמתחננן קמי קדשא בריהו, הדרי בתשובה, ובכאן קמיה, פברא דבכי קמי אבוי, מה כתיב, והנה נער בוכה. ביון דבכי, אתעדו (ס"א מתתברי) כל גזרין בישין דעלמא, מה כתיב ותחמול עליו, אתער עלוי ברחמים, ומרחם ליה.

והאמר מילדי העברים זה, דאינון רפי לבא, ולא מילדי העבודת פוכבים ומזלות, דאינון קשי קדל, וקשי לבא. מילדי העברים רפי לבא מאבהן ומאמהן לאתבא קמי מאריהון. ותקרא את אם הילד. שהיתה בוכה, הדא הוא דכתיב, (ירמיה ל"א) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו', הוא בוכה ואם הילד היא בוכה.

אמר רבי יהודה, לזמנא דאתי מה כתיב, (ירמיה ל"א) בבכי יבואו ובתחנונים וגו'. מהו בבכי יבואו. בזכות בכי דאם הילד, שהיא רחל, יבואו ויתפנשו מן גלותא. ואמר רבי יצחק, פורקנא דישראל לא תליא אלא בבכי, פד ישתלמו ויכלו, בכי דמעות דבכה עשו קמי אביו, דכתיב, (בראשית כ"ז) וישא עשו קולו ויבך. (אמר רבי יוסי אותו בכי דפכה עשו) ואינון דמעין, אחיתו לישראל בגלותיה. ביון דיכלון אינון דמעין בפכיה דישראל, יפקון מגלותיה, הדא הוא (ירמיה ל"א) דכתיב בבכי יבואו ובתחנונים אובלים.

ויפן כה וכה. (שמות ב') חמא באלין נ' אתוון, דמיחדין ליה ישראל בכל יומא, שמע

ישראל פְּעַמִּים, דַּאִית בְּהוֹן כ"ה כ"ה תְּרֵי זְמַנֵּי, וְלֹא חָמָא בֵּיהּ. וַיִּפֶן פַּה וְכַה וְגו'. פַּה וְכַה, אָמַר רַבִּי אֲבָא, פַּה חָמָא, אִי הוּוּ בֵּיהּ עוֹבְדֵינָן דְּכַשְׁרָן. וְכַה אִי זְמִין לְנַפְקָא מִנִּיהּ בְּרָא מַעְלֵיא, מִיָּד וַיֵּרָא כִּי אִין אִישׁ. חָמָא בְּרוּחַ קְדָשָׁא, דְּלֹא זְמִין לְנַפְקָא מִנִּיהּ בְּרָא מַעְלֵיא.

דְּאָמַר רַבִּי אֲבָא, פְּמָה חֲיִיבִין אֵינּוּן בְּעַלְמָא, דְּמַפְקֵי בְּנֵי מַעְלֵיא, יְתִיר מְאִינּוּן זַפְאִין. וְהָהוּא בְּרָא מַעְלֵיא דְּנַפְקָא מִן חֲיִיבָא, אִיהוּ מַעְלֵיא יְתִיר, לְמַהוּי טְהוּר מְטָמָא. נְהוּרָא מְגוּ חֲשׂוּכָא. חֲכַמְתָּא מְגוּ טַפְשׁוּתָא. וְדָא אִיהוּ מַעְלֵיא מַפְלָא.

וַיֵּרָא. וַיֵּרָא דְּהַכָּא, פְּלָא בְּרוּחַ קְדָשָׁא אֶסְתַּכַּל וְחָמָא, וּבְגִין כַּךְ אֶסְתַּכַּל בֵּיהּ וְקָטַל לֵיהּ, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא סַבֵּב פְּלָא, לְמַהוּן לְהָהוּא בִּירָא, פְּמָה דְּאִזַּל יַעֲקֹב לְגַבֵּי הַהוּא בִּירָא, דְּכַתִּיב, (שמות ב') וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּעָר. בְּיַעֲקֹב פְּתִיב, (בראשית כ"ט) וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר. בְּמִשָּׁה כְּתִיב, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּעָר. בְּגִין דְּמִשָּׁה וַיַּעֲקֹב, אָף עַל גַּב דְּבַדְרָגָא חָדָא הוּוּ, אֶסְתַּלַּק מִשָּׁה בְּהַאי יְתִיר מִנִּיהּ.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יַצְחָק הוּוּ אִזְלֵי בְּאוּרְחָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָהוּא בְּאֵר דְּחָמָא יַעֲקֹב, וְחָמָא מִשָּׁה, אִי דָא הָוָה הָהוּא בִּירָא, דְּחַפְרָא אַבְרָהָם וַיַּצְחָק. אָמַר לֵיהּ לָאו. אֵלָא, בְּשַׁעֲתָא דְּאַתְבָּרֵי עַלְמָא, אַתְבָּרֵי הָאִי בִּירָא. וּבַעֲרֵב שַׁבַּת בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת, אַתְבָּרֵי פּוּמָא דִּילֵיהּ, וְהָאִי אִיהוּ בְּאֵר דְּחָמוּ יַעֲקֹב וּמִשָּׁה.

מִתְנִיתִין. אֵינּוּן דְּרַדְפֵי קְשׁוּט, אֵינּוּן דְּתַבְעֵי רְזָא דְּמַהִימְנוּתָא. אֵינּוּן דְּאַתְדַּבְּקוּ בְּקִשׁוּרָא מְהִימְנָא. אֵינּוּן דְּיַדְעִין אוּרְחוּי דְּמַלְכָּא עַלְלָהּ. קְרִיבוּ שְׂמֻעוּ.

חֲמֻשִּׁים אוֹתִיּוֹת שְׂמִיחָדִים אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל בְּכָל יוֹם שְׂמַע יִשְׂרָאֵל פְּעַמִּים, שְׂיֵשׁ בְּהֵם כ"ה כ"ה פְּעַמִּים, וְלֹא רָאָה אוֹתָם בּוּ. וַיִּפֶן פַּה וְכַה וְגו'. פַּה וְכַה, אָמַר רַבִּי אֲבָא, כַּה - רָאָה אִם הָיוּ בּוּ מַעֲשִׂים לְשָׂרִים. וְכַה - אִם עֲתִיד לְצַאת מִמֶּנּוּ בֶן מַעְלָה. מִיָּד - וַיֵּרָא כִּי אִין אִישׁ. רָאָה בְּרוּחַ הַקְּדָשׁ שְׁלֹא עֲתִיד לְצַאת מִמֶּנּוּ בֶן מַעְלָה.

שְׂאָמַר רַבִּי אֲבָא, פְּמָה רְשָׁעִים הֵם בְּעוֹלָם שְׂמוּצִיאִים בְּנִים מַעֲלִים יוֹתֵר מְאוּתָם צְדִיקִים, וְאוֹתוֹ בֶּן מַעְלָה שְׂיוּצָא מִן הַרְשָׁע הוּא מַעְלָה יוֹתֵר, לְהִיּוֹת טְהוּר מְטָמָא, אוּר מִתּוֹךְ חֲשָׁכָה, חֲכַמָּה מִתּוֹךְ טַפְשׁוּתָא, וְזֵהוּ הַמַּעְלָה מֵהַכַּל.

וַיֵּרָא וַיֵּרָא שֶׁל פֶּאן, הַכַּל בְּרוּחַ הַקְּדָשׁ הַסְּתַפַּל וְרָאָה, וּמִשׁוּם כֶּף הַסְּתַפַּל וְהִרְגֵּ אֹתוֹ, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סַבֵּב הַכַּל לְלַקֵּת לְאוֹתָהּ בְּאֵר, כְּמוֹ שֶׁהֲלֹךְ יַעֲקֹב לְאוֹתָהּ בְּאֵר, שְׂכַתוּב וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּעָר. בְּיַעֲקֹב פְּתוּב (בראשית כט) וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר. בְּמִשָּׁה פְּתוּב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּעָר. מִשׁוּם שְׂמִשָּׁה וַיַּעֲקֹב, אָף עַל גַּב שְׂבַדְרָגָא אַחַת הָיוּ, הַתַּעֲלָה מִשָּׁה בְּזֵה יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יַצְחָק הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אוֹתָהּ בְּאֵר שְׂרָאָה יַעֲקֹב וְרָאָה מִשָּׁה, הָאֵם זוֹ הִיְתָה אוֹתָהּ בְּאֵר שְׂחַפְרוּ אַבְרָהָם וַיַּצְחָק? אָמַר לוֹ, לֹא. אֵלָא בְּשַׁעֲהַ שְׂנַבְרָא הָעוֹלָם, נִבְרָאָה הַבְּעָר הַזֹּאת, וּבַעֲרֵב שַׁבַּת בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת נִבְרָא הַפָּה שְׁלָהּ, וְזֵהוּ הַבְּעָר שְׂרָאוּ יַעֲקֹב וּמִשָּׁה.

מִשְׁנָה. אוֹתָם רוֹדְפֵי אֲמַת, אוֹתָם הַמְּבַקְשִׁים סוּד הָאֲמוּנָה, אוֹתָם שְׂדִבְקִים בְּקִשׁוּר נְאֻמָּן, אוֹתָם שְׂיוּדְעִים דְּרַכֵּי הַמְּלַךְ הָעֲלִיּוֹן, קְרִיבוּ וְשְׂמַעוּ.

בַּר סְלִיקוֹ תַרְיָן, וְנִפְקוּ לְקַדְמוֹת חַד, מְקַבְּלִין
 לִיהַּ בֵּין תַרְיָן דְרוּעִין. תַרְיָן נַחְתִי לְתַלְתָּא
 (ג"א לתתא) תַרְיָן אֵינוֹן, חַד מִינְיָהּ חַקְלָא
 דְתַפּוּחִין קְדִישִין אִיהוּ מֵהַאי בִירָא יְתָבִי (תַרְיָן
 יתבי) מוֹתְבָא דְנָבִיאִי (פ"א בְנוֹי) יִנְקִין בְּהוּ. חַד
 בִּינְיָהּ, חַבּוּרָא אִיהוּ דְכָלָא, אִיהוּ נָטִיל מִכָּלָא
 (דף י"ג ע"א) הַהוּא בִירָא קְדִישָא, קָאִים תַחוּתֵיהּ,
 חַקְלָא דְתַפּוּחִין (קְדִישִין) אִיהוּ מֵהַאי בִירָא
 אֲתַשְׁקִין עֲדָרְיָא, דְרַעֵי מִשָּׁה בְּמַדְבָּרָא, מֵהַאי
 בִירָא אֲתַשְׁקִין עֲדָרְיָא דְבָרִיר יַעֲקֹב כַּד בָּרִיר
 לוֹן לָגוּ חוּלְקִיהָ כָּל אֵינוֹן רְתִיכִין, כָּל אֵינוֹן
 מְאִרֵי דְגַדְפִין.

בְּשַׁעֲרֵי שְׁנַיִם וְיִצְאוּ לְמוֹל אֶחָד,
 מְקַבְּלִים אוֹתוֹ בֵּין שְׁתֵּי זְרוּעוֹת.
 שְׁנַיִם יוֹרְדִים לְשַׁלְשָׁה (למטה) הֵם
 שְׁנַיִם, אֶחָד מֵהֶם הוּא שְׂדֵה
 תַפּוּחִים קְדוּשִׁים, מֵהַבָּאֵר הַזֹּאת
 יוֹשְׁבִים וְשְׁנַיִם יוֹשְׁבִים הַמוֹשֵׁב
 שְׁהַנְבִיאִים (בְּנִי) יוֹנְקִים מֵהֶם.
 אֶחָד בִּינְיָהּ הוּא חַבּוּרָא שֶׁל
 הַכֹּל, וְהוּא נוֹטֵל מִהַכֹּל. אוֹתָהּ
 בָּאֵר קְדוּשָׁה עוֹמֶדֶת תַּחְתֵּיהֶם,
 שְׂדֵה תַפּוּחִים (הַקְדוּשִׁים) הִיא.
 מֵהַבָּאֵר הַהִיא נִשְׁקִים הַעֲדָרִים
 שְׂרָעָה מִשָּׁה בְּמַדְבָּר, מֵהַבָּאֵר
 הַזֹּאת נִשְׁקוּ הַעֲדָרִים שֶׁבָּרַר
 יַעֲקֹב כַּאֲשֶׁר בָּרַר אוֹתָם לְתוֹךְ
 חֲלָקוֹ כֹּל אוֹתָן מְרַפְּבוֹת וְכֹל
 אוֹתָם בְּעַלֵי הַכְּנָפִים.

תִּלְתָּת קְיָיִמִין רְבִיעִין עַל הַאי בִירָא. הַאי בִירָא
 מִינְיָהּ אֲתַמְלִי. אֲדַנְי אֲתַקְרִי, עַל דָּא
 כְּתִיב, (דברים ג) אֲדַנְי יְהוָה אֲתָהּ הַחֲלוֹת וְגו' .
 וְכְתִיב (דניאל ט) וְהָאֵר פְּנִיךָ עַל מַקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמַיִם
 לְמַעַן אֲדַנְי, אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב,
 (יהושע ג) הִנֵּה אֶרֶץ הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בֵּיהּ
 גְּנִיז חַד מְקוּרָא קְדִישָׁא, דְנָבִיעַ בֵּיהּ תְּדִיר,
 וְאֲמַלִי לִיהַּ, יְיָ צְבָאוֹת אֲקִרִי. בְּרִיךְ הוּא לְעַלְמֵי
 וְלְעַלְמֵי עַלְמִין. (ע"ב)

שְׂרָעָה עוֹמְדִים רוֹבְצִים עַל
 הַבָּאֵר הַזֹּאת. בָּאֵר זוֹ מִתְמַלֵּאת
 מֵהֶם, וְנִקְרֶאת אֲדַנְי, עַל זֶה
 כְּתוּב (דברים ג) אֲדַנְי אֱלֹהִים אֲתָהּ
 הַחֲלוֹת וְגו' . וְכְתוּב (דניאל ט)
 וְהָאֵר פְּנִיךָ עַל מַקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמַיִם
 לְמַעַן אֲדַנְי, אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, זֶהוּ
 שְׁכַתוֹב (יהושע ג) הִנֵּה אֶרֶץ
 הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. בְּהַ גְּנִיז
 מְקוּרָא קְדוּשָׁא שְׁנוּבֵעַ בְּהַ תְּמִיד,
 וּמְמַלֵּא אוֹתָהּ, שְׁנִקְרֶאת ה'
 צְבָאוֹת. בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם
 וְלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

וְלִכְהֵן מְדִין שְׁבַע בְּנוֹת וּתְבַאֲנָה וּתְדַלְנָה וְגו' .
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי בִירָא דָּא, אִיהוּ
 בִירָא דִיעֲקֹב, הָא כְּתִיב בֵּיהּ, (בראשית כ"ט) וְנִאֲסַפּוּ
 שְׁמָה כָּל הַעֲדָרִים וְגָלְלוּ וְגו' . וְהֵכָא בְנוֹת יִתְרוֹ
 לָא אֲצַטְרִיכוּ לְהַאי. אֵלָא וּתְבַאֲנָה וּתְדַלְנָה בְּלֵא
 טוּרַח אַחְרָא.

וְלִכְהֵן מְדִין שְׁבַע בְּנוֹת וּתְבַאֲנָה
 וּתְדַלְנָה וְגו' . אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
 אִם בָּאֵר זוֹ שְׁהִיא בָּאֵר יַעֲקֹב,
 הָרִי כְּתוּב בְּהַ (בראשית כט) וְנִאֲסַפּוּ
 שְׁמָה כָּל הַעֲדָרִים וְגָלְלוּ וְגו' .
 וְכַאֲן בְנוֹת יִתְרוֹ לֹא הִצְטְרְכוּ אֶת
 זֶה, אֵלָא וּתְבַאֲנָה וּתְדַלְנָה, בְּלֵי
 טוּרַח אַחֵר.

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, יַעֲקֹב אַעֲדִי לָהּ מִן בִּירָא, דְּהָא
 כְּתִיב, כַּד מִתְפַּנְשִׁי תִמְן כָּל עֲדָרְיָא,
 וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן. וְבִיעֲקֹב, לָא כְּתִיב וַיִּשָׁב אֶת
 הָאֶבֶן, דְּהָא לָא אֲצַטְרִיךְ לְבַתְרֵי בִין, דְּהָא
 הִצְטְרַךְ אַחֵר כֶּף, שְׁהָרִי בַתְחֵלָה הַמִּים לֹא הָיוּ עוֹלִים. בֵּינָן

אָמַר רַבִּי חֲזִיא, יַעֲקֹב הָיִז
 אוֹתָהּ מִן הַבָּאֵר, שְׁהָרִי כְּתוּב,
 כְּשֶׁמִתְכַּנְּסִים שָׁם כָּל הַעֲדָרִים,
 וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן. וְבִיעֲקֹב לֹא
 כְּתוּב וַיִּשָׁב אֶת הָאֶבֶן, שְׁהָרִי לֹא
 שָׁבָא יַעֲקֹב, עָלוּ הַמִּים אֵלָיו, וּמִשָּׁה

בְּקִדְמִיתָא מִיָּא לָא הוּוּ סְלִיקִין, פִּינּוּן דְּאֵתָא
 יַעֲקֹב, סְלִיקוּ מִיָּא לְגַבִּייה, (ומשה אף הכי סליקו מיא
 לגביה) וְהָהוּא אֲבָנָא, לָא הָוָה עַל פּוּם בִּירָא,
 וּבְגִין כּוּן וּתְבִאנָה וּתְדַלְנָה.

רְבִי אֶלְעָזָר וְר' אַבָּא הוּוּ אֲזִילִי מְטַבְרִיא לְצַפְרִי.
 עַד דִּהוּוּ אֲזִילִי, פִּגְעַע בְּהוּ חַד יוּדָאִי,
 אֶתְחַבֵּר בְּהַדְיִיְהוּ, אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר, כֹּל חַד
 לִימָא מְלָה דְאֹרִייתָא.

פְּתַח אִיהוּ וְאָמַר, (יחזקאל ל"ז) וַיֹּאמֶר אֵלִי הִנֵּבֵא
 אֶל הָרוּחַ הִנֵּבֵא בֶן אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ
 וְגו'. מֵהֵאֵי קָרָא יְדַעְנָא, אֶתֶר דְּהָרוּחַ נִפְקָא
 מִגְּיָה, וְכִי יָכִיל הָוָה יְחִזְקָאֵל לְנִבְאָה עַל הָרוּחַ,
 וְהָא כְּתִיב (קהלת ח) אֵין אָדָם שְׁלִיט בְּרוּחַ לְכָלֹּא
 אֶת הָרוּחַ. אֶלָּא, בַּר נֶשׁ לָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה
 בְּרוּחַ, אֲבָל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִיהוּ שְׁלִיט
 בְּכָלָא, וְעַל מִימְרֵיהּ הָוָה מִתְנַבֵּי יְחִזְקָאֵל. וְתוּ
 דְהָא רוּחַ הָוָה בְּגוּפָא בְּהֵאֵי עֲלָמָא, וּבְגִין כּוּן
 אֶתְנַבֵּי עֲלֵיהּ, מְאַרְבַּע רוּחוֹת בּוֹאֵי הָרוּחַ,
 מֵהָהוּא אֶתֶר דְּאֶתְחַם בְּסַמְכוּי בְּאַרְבַּע סְטָרִין
 דְּעֲלָמָא.

דְּלִיג הָהוּא יוּדָאִי קָמִייה, אָמַר לִיְה רְבִי אֶלְעָזָר,
 מָאֵי חֲמִית. אָמַר מְלָה חֲמִינָא. אָמַר לִיְה
 מָאֵי הִיא. אָמַר לִיְה רוּחַ בְּנֵי אָדָם, אִי אֶתְלַבֵּשׁ
 בְּגִין עֵדָן בְּלָבוּשָׁא דְדִיוֹקְנָא בְּגוּפָא דְהֵאֵי
 עֲלָמָא, הָוָה לִיְה לְמַכְתָּב, כֹּה אָמַר ה' מִגֵּן עֵדָן
 בּוֹאֵי הָרוּחַ, מֵהוּ מְאַרְבַּע רוּחוֹת.

אָמַר לִיְה, רוּחָא לָא נַחְתָּא לְהֵאֵי עֲלָמָא, עַד
 דְּסִלְקָא מְגַנְתָּא דְאַרְעָא, לָגוּ כּוּרְסִיָּא,
 דְקִיִּימָא עַל אַרְבַּע סַמְכִין. פִּינּוּן דְּסִלְקָא תַּמָּן,
 אֶסְתְּאָבֵא מִגּוּ הָהוּא כּוּרְסִיָּא דְמִלְפָּא, וְנַחְתָּא
 לְהֵאֵי עֲלָמָא, גּוּפָא אֶתְנַטִּיל מְאַרְבַּע סְטָרֵי
 עֲלָמָא, רוּחַ אוּף הָכִי אֶתְנַטִּיל מְאַרְבַּע סְטָרֵי
 דְכוּרְסִיָּא, דְמִתְתַּקְנָא עֲלֵייהוּ.

אִף כִּרְ עַלּוּ הַמַּיִם אֵלֵינוּ וְאוֹתָהּ הָאֲבָן
 לָא הִיתָה עַל פִּי הַבָּאָר, וּמִשׁוּם
 כִּרְ וּתְבִאנָה וּתְדַלְנָה.

רְבִי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא הָיוּ
 הוֹלְכִים מְטַבְרִיָּה לְצַפּוּרִי. עַד
 שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, פִּגְעַע בְּהֵם יְהוּדִי
 אֶחָד. הִתְחַבֵּר עִמָּם. אָמַר רְבִי
 אֶלְעָזָר, כֹּל אֶחָד יֹאמַר דְּבַר
 תּוֹרָה.

פְּתַח הוּא וְאָמַר, (יחזקאל לו) וַיֹּאמֶר
 אֵלִי הִנֵּבֵא אֶל הָרוּחַ הִנֵּבֵא בֶן
 אָדָם וְאָמַרְתָּ אֶל הָרוּחַ וְגו'.
 מִפְּסוּק זֶה יְדַעְתִּי מְקוֹם שֶׁהָרוּחַ
 יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ, וְכִי יָכוֹל הִיָּה
 יְחִזְקָאֵל לְנִבֵּא עַל הָרוּחַ, וְהָרִי
 כְּתוּב, אֵין אָדָם שׁוֹלֵט בְּרוּחַ
 לְכָלֹּא אֶת הָרוּחַ. אֶלָּא, בֶּן אָדָם
 לָא יָכוֹל לְשַׁלֵּט בְּרוּחַ, אֲבָל
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא שׁוֹלֵט
 בְּכָל, וְעַל מֵאֲמָרוֹ הִיָּה מִתְנַבֵּא
 הַנְּבִיא יְחִזְקָאֵל. וְעוֹד, שֶׁהָרִי רוּחַ
 הִיָּה בְּגוּף בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלִכֵּן
 הִתְנַבֵּא עֲלֵיהּ מְאַרְבַּע רוּחוֹת
 בְּאֵי הָרוּחַ, מֵאוֹתוֹ מְקוֹם
 שֶׁנִּתְחַם בְּעַמּוּדָיו בְּאַרְבַּעַת
 הַצְּדִידִים שֶׁל הָעוֹלָם.

קָפִין אוֹתוֹ יְהוּדִי לְפָנָיו, אָמַר לוֹ,
 רְבִי אֶלְעָזָר, מָה רְאִיתָ? אָמַר,
 דְּבַר רְאִיתִי. אָמַר לוֹ, מָה? אָמַר
 לוֹ, רוּחַ בְּנֵי אָדָם אִם מִתְלַבֵּשׁ
 בְּגִין עֵדָן בְּלָבוּשׁ שֶׁל דִּיוֹקְנָן בְּגוּף
 שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, הִיָּה לוֹ לְכַתֵּב:
 כֹּה אָמַר ה' מִגֵּן עֵדָן בְּאֵי הָרוּחַ.
 מֵהוּ מְאַרְבַּע רוּחוֹת?

אָמַר לוֹ, רוּחַ לָא יוֹרְדַת לְעוֹלָם
 הַזֶּה עַד שְׁעוֹלָה מִהֵגֵן שְׁבַאֲרִץ
 לְתוֹף הַכֶּסֶף שְׁעוּמַד עַל אַרְבַּעַת
 עַמּוּדִים. פִּינּוּן שְׁעוֹלָה שָׁם,
 נִשְׁאַבֵּת מִתּוֹף אוֹתוֹ הַכֶּסֶף שֶׁל
 הַמְּלֶכֶךְ, וְיוֹרְדַת לְעוֹלָם הַזֶּה,
 הַגּוּף נִשְׁלַח מְאַרְבַּעַת צְדָדֵי
 הָעוֹלָם. אִף הָרוּחַ כִּרְ נִשְׁלַח
 מְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הַכֶּסֶף שֶׁמִּתְקַן
 עֲלֵיהֶם.

אמר לו אותו האיש, הקפיצה שקפצתי לפניכם, דבר ראיתי מצד זה. משום שיום אחד הייתי הולך במדבר, וראיתי עץ אחד נחמד למראה ומערה אחת תחתיו. קרבתי אליו, וראיתי אותה מערה שמעלה ריחות מכל מיני ריחות של העולם. התחזקתי בעצמי ונכנסתי לאותה מערה, וירדתי במדרגות ידועות לתוך מקום אחד שהיו בו עצים גדולים וריחות ובשמים שלא יכלתי לסבל.

ושם ראיתי איש אחד, ושרביט אחד בידו, והיה עומד בפתח אחד. פיון שראה אותי, תמה ועמד אלי. אמר לי, מה אתה עושה כאן ומאיפה אתה, אני פחדתי הרבה. אמרתי לו, מורי, אני מן החברים, וכך וכך ראיתי במדבר, ונכנסתי למערה הזו, וירדתי לכאן.

אמר לי, הואיל ואתה מן החברים, קח את הפתכים הקשורים הללו ותן אותם לחברים, אותם שיודעים הסודות של רוחות הצדיקים. הפה בי באותו שרביט, ונרדמתי. בין כך ראיתי כמה חילות ומחנות בתוך השנה שהיו באים בדרך לאותו מקום, ואותו איש הפה באותו שרביט ואמר, לכו בדרך של האילנות. בין כך שהיו הולכים, פרחו באויר ועלו, ולא ידעתי לאיפה. ושמעתי קולות של מחנות גדולים, ולא ידעתי מהיכן (לאיזה מקום) הוא. התעוררתי ולא ראיתי דבר, ופחדתי באותו מקום.

בין כך ראיתי אותו איש. אמר לי, ראית דבר? אמרתי לו, ראיתי בתוך שנתי כך וכך. אמר, באותה דרך הולכות רוחות הצדיקים לתוך הגן עדן

אמר ליה ההוא בר נש, דליגא דקא דליגנא קמייכו, מלה חמינא מהאי סטרא. בגין דיומא חדא הוינא אזיל במדברא, וחמינא אילנא חד דמרגג למחזי, וחד מערתא תחותיה, קריבנא גביה וחמינא ההיא מערתא, דסלקא ריחין מפל זיני ריחין דעלמא. אתתקפנא בגרמאי ואעילנא בההיא מערתא, ונחיתנא בדרגין ידיען בגו דוכתא חדא, דהווי ביה אלנין סגיאין וריחין ובוסמין, דלא יכילנא למסבל.

ותמן חמינא חד בר נש, ושרביטא חד בידיה. והוה קאים בחד פתחא, פיון דחמא לי, תוה וקם לגבאי. אמר לי, מה אתה הכא, ומאן אתה, אנא דחילנא סגיא, אמיןא ליה, מארי, מן חברייא אנא, כך וכך חמינא במדברא, ועאלנא בהאי מערתא, ונחיתנא הכא.

אמר לי, הואיל ומן חברייא אנת, טול האי קיטרא דכתבא, והב ליה לחברייא, אינון דינדעין רזין דרוחיהון דצדיקנא (דף י"ג ע"ב) בטש בי בההוא שרביטא, ודמיכנא. אדהכי, חמינא כמה חילין ומשיריין גו שינתא, דהווי אתיין באורחא, לההוא דוכתא. וההוא גברא בטש בההוא שרביטא, ואמר באורחא דאילני זילו. אדהכי דהווי אזלי, פרחי באוירא וסלקי, ולא ידענא לאן אתר. ושמענא קלין דמשיריין סגיאין, ולא ידענא מאן (ס"א לאן אתר) איהו. אתערנא, ולא חמינא מידי, ודחילנא בההוא אתר.

אדהכי, חמינא לההוא בר נש, אמר לי, חמית מידי, אמיןא ליה, חמינא גו שינתא כך וכך. אמר, בההוא ארחא אזלי רוחיהון דצדיקנא, גו גנתא דעדן לאעלא תמן. ומה דשמעת מנייהו, הוא, דקיימי בגנתא בדיוקנא

להפגס לשם, ומה ששמעת מהם, הוא שעומדים בגן בדיוקן של העולם הזה, ושמים ברוחות הצדיקים שנכנסים לשם.

וכמו שגוף נכנה בעולם הזה מקשר של ארבעה יסודות ומצטרף בעולם הזה, אף כף הרוח מצטרפת בגן מקשר של ארבע רוחות שעומדות בגן. ואותה רוח מתלבשת שם ומצטרפת מהם בציוור של דמות הגוף שהצטרף בעולם הזה. ואלמלא אותן ארבע רוחות שהן אורים של הגן, הרוח לא מצטרפת בציוור כלל, ולא מתלבשת בהם.

אותן ארבע רוחות קשורות אלה באלה כאחד, ואותה רוח מצטרפת ומתלבשת בהן, כמו שהגוף מצטרף בקשרים של ארבעה יסודות העולם. ולכן מארבע רוחות באי הרוח, מאותן ארבע רוחות של גן ערן שהתלבשה והצטרפה בהן. ועכשו קח קשר זה של כתבים ולך לדרךך, ותן אותם לחברים.

בא רבי אלעזר ואותם החברים ונשקוהו בראשו. אמר רבי אלעזר, ברוך הרחמן ששלחך לכאן, שודאי זהו ברור הדבר, והקדוש ברוך הוא הזמין לפי פסוק זה. נתן להם אותו צרור כתבים. כיון שנטל אותו רבי אלעזר ופתח אותו, יצא חדר אש והקיפו. ראה בו מה שראה, ופרח מידיו.

בכה רבי אלעזר ואמר, מי יכול לעמד בגני המלך, (תהלים טו) ה' מי יגור באהלך מי ישכון ביה קדשך. אשרי דרך זו ואותה שעה שפגשתי אותך. ומאותו יום היה שמח רבי אלעזר, ולא אמר כלום לחברים. עד שהיו הולכים, פגשו באר מים אחת. עמדו עליה ושתו מן המים.

דהאי עלמא וחדאן ברוחיהון דצדיקא דעאלין תמן.

ובמה דגופא אתבני בהאי עלמא, מקטורא דארבע יסודי, ואתציר בהאי עלמא. אוף הכי רוחא, אתציר בגינתא, מקטורא דארבע רוחין דקיימא בגנתא, וההוא רוחא, אתלבשא תמן, ומתצירת מנייהו, בציוורא דדיוקנא דגופא, דאתציר בהאי עלמא. ואלמלא אינון ארבע רוחין, דאינון אורין דגנתא, רוחא לא מתצירא בציוורא כלל, ולא אתלבשא בהו.

אינון ארבע רוחין, קטירין אלין באלין פחדא, וההוא רוח אתציר ואתלבש בהו, פגוונא דגופא אתציר בקטורי, דארבע יסודי עלמא. ובגין כן, מארבע רוחות בואי הרוח, מאינון ארבע רוחין דגן ערן, דאתלבשא ואתצירת בהו, והשתא טול האי קיטרא דכתבא וזיל לארחה, והב ליה לחבריא.

אתא רבי אלעזר, ואינון חבריא, ונשקוהו ברישיה, אמר רבי אלעזר, בריך רחמנא, דשרך הכא, דודאי דא הוא ברירא דמלה, וקודשא בריך הוא אזמין לפומי האי קרא. יתב לון ההוא קיטרא דכתבא, כיון דנטל ליה רבי אלעזר, ופתח ליה, נפק אפוטא דאשא, ואסחר ליה, חמא ביה מה דחמא, ופרח מן ידוי.

בכה ר' אלעזר, ואמר מאן יכול לקיימא בגנזיא דמלכא, (תהלים ט"ו) ה' מי יגור באהלך מי ישכון ביה קדשך. זכאה האי אורחא, וההיא שעתא דאערענא כן. ומההוא יומא הוה חדי רבי אלעזר, ולא אמר כלום לחבריא, עד דהו אולי, פגעו בחד בירא דמיא, קיימו עליה, ושתו מן מיא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זָפָאָה חוֹלְקִיהוּן דְּצַדִּיקָא, יַעֲקֹב עָרַק מִקְמֵי אַחוּי, וְאַזְדַּמֵּן לִיהּ בִּירָא, פִּינֵן דְּבִירָא חָמָא לִיהּ, מִיָּא אֲשַׁתְּמוּדְעוּ לְמֵאֲרִיהוּן, וְסִלְקִין לְגַבְיֵיהּ, וְיַחְדוּ בְּהַדְיָהּ, וְתַמָּן אֲזַדְוּוּגַת לִיהּ בַּת זִוְגִיָּהּ. מִשָּׁה עָרַק מִקְמֵי פְרַעֲהּ, וְאַזְדַּמֵּן לִיהּ הֵהוּא בִּירָא, וּמִיַּיִן חָמוּ לִיהּ, וְאַשְׁתְּמוּדְעוּ לְמֵאֲרִיהוּן, וְסִלְקוּ לְגַבְיֵיהּ, וְתַמָּן אֲזַדְוּוּגַת לִיהּ בַּת זִוְגִיָּהּ.

מה בין משה ליעקב, יעקב פתיב ביה, (בראשית כ"ט) ויהי כאשר ראה ויגל את האבן וגו'. ויגש ביה, ויבואו הרועים ויגרשום ויקם משה ויושיעו וגו'. בודאי ידע הוה משה, פיון דחמא מיא דסלקין לגביה, דתמן תזדמן ליה בת זוגיה. ותו, דהא רוח קדשא, לא אתעדדי מגייה לעלמין וביה הוה ידע, דצפורה תהוי בת זוגיה. אמר משה, ודאי יעקב אתא להכא, ומיא סליקו לגביה, אזדמן ליה בר נש דאכניש ליה לביתיה, ויהב ליה כל מה דאצטרין. אנא אוף הכי.

אמר ההוא בר נש, הכי אוליפנא, דיתרו פומר לפוכבים ומזלות הוה. פיון דחמא דפוכבים ומזלות לית בה ממשו. אתפרש מפולחנא דילה. קמו עמא ונדהו. פיון דחמו בנתיה, הוּו מתרכן לון, דהא בקדמיתא אינון הוּו רעאן עאניה. פיון דחמא משה ברוח קדשא, דעל מלה דפוכבים ומזלות הוּו עבדי, מיד ויקם משה ויושיעו וישק את צאנם. ואתעביד קנאה לקודשא ברין הוא בכלא.

אמר ליה רבי אלעזר, אנת לגבן, ולא ידענא (דף י"ד ע"א) שמך. אמר, אנא יועזר בן

מה בין משה ליעקב, יעקב פתיב ביה, (בראשית כ"ט) ויהי כאשר ראה ויגל את האבן וגו'. ויגש ביה, ויבואו הרועים ויגרשום ויקם משה ויושיעו וגו'. בודאי ידע הוה משה, פיון דחמא מיא דסלקין לגביה, דתמן תזדמן ליה בת זוגיה. ותו, דהא רוח קדשא, לא אתעדדי מגייה לעלמין וביה הוה ידע, דצפורה תהוי בת זוגיה. אמר משה, ודאי יעקב אתא להכא, ומיא סליקו לגביה, אזדמן ליה בר נש דאכניש ליה לביתיה, ויהב ליה כל מה דאצטרין. אנא אוף הכי.

אמר ההוא בר נש, הכי אוליפנא, דיתרו פומר לפוכבים ומזלות הוה. פיון דחמא דפוכבים ומזלות לית בה ממשו. אתפרש מפולחנא דילה. קמו עמא ונדהו. פיון דחמו בנתיה, הוּו מתרכן לון, דהא בקדמיתא אינון הוּו רעאן עאניה. פיון דחמא משה ברוח קדשא, דעל מלה דפוכבים ומזלות הוּו עבדי, מיד ויקם משה ויושיעו וישק את צאנם. ואתעביד קנאה לקודשא ברין הוא בכלא.

אמר ליה רבי אלעזר, אנת לגבן, ולא ידענא (דף י"ד ע"א) שמך. אמר, אנא יועזר בן

אמר, אני יועזר בן יעקב. באו החברים ונשקוהו. אמרו, ומה

אמר, אני יועזר בן יעקב. באו החברים ונשקוהו. אמרו, ומה

יעקב. אתו חבריאי ונשקוהו, אמרו, ומה אנת לגבן, ולא הוינן ידעין בך. אזלו כחדא כל ההוא יומא ליומא אחרא אזפוהו תלת מילין, ואזיל לאורחיה.

והאמרן איש מצרי הצילנו. (שמות ב) רבי חייא אמר, הא אוקמוה חבריאי, דנצנצא בהו רוח קדשא, ואמרו, ולא ידעו מה אמרו. לבר נש, דהוה יתיב במדברא, והווי יומין דלא אכל בשרא. יומא חד אתא דובא לנטלא חד אימרא, ערק אימרא, ודובא אבתריה, עד דמטו לגבי ההוא בר נש למדברא, חמא אימרא, ואתקיף ביה ושחטיה ואכל בשרא. דבר אחר (שמות א) ואלה שמות בני יהודה פתח ואמר, (שיר השירים א) שחורה אני ונאנה וגו'. שחורה אני ונאנה - זו כנסת ישראל שהיא שחורה מן הגלות. ונאנה - שהיא נאנה בתורה ומצוות ומעשים פשירים. בנות ירושלם - שעל זה זכאים לרשת את ירושלים של מעלה. כאהלי קדר - אף על גב שהיא קודרת בגלות, במעשים היא פריעות שלמה, פריעות של המלך שהשלום כלו שלו. רבי חייא הגדול היה הולך לבעלי המשנה ללמד מהם. הלך לרבי שמעון בן יוחאי, וראה פרגוד אחד שהיה מפסיק בבית. תמה רבי חייא. אמר, אשמע דבר מפיו מכאן. שמע שהיה אומר, ברח דודי ודמה לך לצבי או לעפר האילים. כל הפסוק שכוספים ישראל ומלפניו מהקדוש ברוך הוא, הוא שאמר רבי שמעון, תאותם של ישראל שיהיה הקדוש ברוך הוא לא הולך ולא מתרחק, אלא בורח כצבי או כעפר האילים.

רבי חייא רבא, הוה אזיל לגבי מאריהון דמתניתא, למילף מנייהו. אזל לגבי רבי שמעון בן יוחאי, וחמא פרגוד חד, דהוה פסיק בביתא. תוה רבי חייא, אמר, אשמע מלה מפומיה מהכא.

שמע דהוה אמר, (שיר השירים ח) ברח דודי ודמה לך לצבי או לעופר האילים. כל פסוקא דכסיפו ישראל (מקמייה) מקודשא בריך הוא, דאמר רבי שמעון, תאותם של ישראל, שיהיה הקדוש ברוך הוא לא הולך ולא מתרחק, אלא בורח כצבי או כעופר האילים.

מאי טעמא, אמר רבי שמעון, אין חיה בעולם

אותך? הלכו כאחד כל אותו היום, וליום אחר לוי אותו שלשה מילין, והלך לדרבו. והאמרן איש מצרי הצילנו. רבי חייא אמר, הרי בארו החברים, שנצנצא בהן רוח הקדש, ואמרו ולא ידעו מה אמרו. לאיש שהיה יושב במדבר, והיו ימים שלא אכל בשר. יום אחד בא דב לטל כבש אחד. ברח הכבש, והדב אחריו, עד שהגיעו לאותו איש למדבר. ראה כבש והחזיק בו ושחטו, ואכל בשר.

דבר אחר ואלה שמות בני ישראל - רבי יהודה פתח ואמר, (שיר א) שחורה אני ונאנה וגו'. שחורה אני ונאנה - זו כנסת ישראל שהיא שחורה מן הגלות. ונאנה - שהיא נאנה בתורה ומצוות ומעשים פשירים. בנות ירושלם - שעל זה זכאים לרשת את ירושלים של מעלה. כאהלי קדר - אף על גב שהיא קודרת בגלות, במעשים היא פריעות שלמה, פריעות של המלך שהשלום כלו שלו.

רבי חייא הגדול היה הולך לבעלי המשנה ללמד מהם. הלך לרבי שמעון בן יוחאי, וראה פרגוד אחד שהיה מפסיק בבית. תמה רבי חייא. אמר, אשמע דבר מפיו מכאן.

שמע שהיה אומר, ברח דודי ודמה לך לצבי או לעפר האילים. כל הפסוק שכוספים ישראל ומלפניו מהקדוש ברוך הוא, הוא שאמר רבי שמעון, תאותם של ישראל שיהיה הקדוש ברוך הוא לא הולך ולא מתרחק, אלא בורח כצבי או כעפר האילים.

מה הטעם? אמר רבי שמעון, אין חיה בעולם עושה כמו

הצבי או כעפר האילים. בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו, ולעולם הוא תמיד מחזיר את ראשו לאחוריו. כך אמרו ישראל: רבונו של עולם, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו - יהי רצון שתברח כמו הצבי או כמו עפר האילים, שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח. זהו שכתוב (ויקרא כו) ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם. דבר אחר - הצבי, כשהוא ישן, הוא ישן בעין אחת, והאחרת הוא נעור, כך אמרו ישראל לקדוש-ברוך הוא, עשה כמו הצבי, שהנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל.

שמע רבי חייא ואמר, אם עליונים ופוסקים עוסקים בבית, ואני יושב בחוץ?! בכה. שמע רבי שמעון ואמר, ודאי שכנה בחוץ, מי יצא? אמר רבי אלעזר בנו, אם אני אשרי - (בחול) לא אשרי, שהרי השכנה בחוץ אלינו. שתפנס השכנה, ותהיה אש שלמה. שמע קול שאומר: עדין לא נסמכו הסומכים, והשערים עדין לא התקנו, ומקטני ומאחלין הבשמים של עדין, שפעת הוא. לא יצא רבי אלעזר.

ישב רבי חייא, בכה ונאנח. פתח ואמר, סב דמה לך דודי לצבי או לעפר האילים. נפתח שער הפרגוד, לא נכנס רבי חייא. זקף רבי שמעון את עינו ואמר, מזה נשמע שנתנה רשות למישהו בחוץ, ואנו בפנים?! קם רבי שמעון. הלכה האש ממקומה עד מקום רבי חייא. אמר רבי שמעון, ניצוץ אור התאלם פיו של רבי חייא.

עושה כמו הצבי או כעפר האילים, בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט, ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו, ולעולם הוא מחזיר את ראשו לאחוריו. כך אמרו ישראל, רבונו של עולם, אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו, יהי רצון, שתברח כמו הצבי או כמו עפר האילים, שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח, הדא הוא דכתיב, (ויקרא כ"ו) ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם. דבר אחר, הצבי כשהוא ישן, הוא ישן בעין אחת, והאחרת הוא נעור, כך אמרו ישראל להקדוש ברוך הוא, עשה כמו הצבי, שהנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל.

שמע רבי חייא ואמר, אי עלאין (פסקין) עסקין בביתא, ואנא יתיב אבראי, בכה. שמע רבי שמעון ואמר, ודאי שכינתא לברא, מאן יפוק. אמר רבי אלעזר בריה. אי אנא קלינא, (בחולא) לא קלינא דהא שכינתא ברא מננא, ליעול שכינתא, ותיהוי אשתא שלימתא. שמע קלא דאמר, עד לא סמכין אסתמכו, ותרעין לא אתתקנו, ומזוטרי (נ"א ומזוטרי) דבוסמיא דעדן דכען הוא, לא נפק ר' אלעזר.

יתוב רבי חייא, בכה ואתגנח, פתח ואמר, (שיר השירים ב') טוב דמה לך דודי לצבי או לעפר האילים. אתפתח תרעא דפרגודא, לא עייל רבי חייא, זקיף רבי שמעון עינו ואמר, שמע מינה אתיהיב רשותא למאן דאיהו אבראי ואנן לגו. קם רבי שמעון, אזל אשא מדוכתיה, עד דוכתא דרבי חייא, אמר רבי שמעון, קוּזְטִיפּא דנהורא דקליטרא (ס"א דקליטרא) לבר, ואנא הכא לגו, אתאלם פומיה דרבי חייא.

הקליטה בחוץ, של המפתח ואנו כאן בפנים!?

בין דעאל לגו, מאיף עינוי, ולא זקוף רישיה. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה, קום אעבר ידך אפומיה, דלא ידע בהאי, דלא רגיל ביה. קם רבי אלעזר, אעבר ידיה אפומיה דרבי חייא, פתח פומיה רבי חייא, ואמר, חמא עינא מה דלא חמינא, אזדקף דלא חשיבנא, טב למימת באשא דדהבא טבא דליק.

באתר דשביבין זרקין לכל עיבר, וכל שביבא ושביבא, סליק לתלת מאה (דף י"ד ע"ב) ושבעין רתיכין. וכל רתיכא, אתפרש לאלף אלפין, ורבוא רבוון, עד דמטו לעתיק יומין, דיתב על פרסייא, וכרסייא מזדעזעא מגייה, למאתן ושתינ עלמין.

עד דמטא לאתר עדונא דצדיקייא, עד דאשתמע בכל רקיעין, וכל עלאין ותתאין, וכלהו בזמנא חדא, תווהין ואמרין, הדין הוא רבי שמעון בן יוחאי, דהוה מרעיש פלא, מאן יכיל למיקם קמיה. דין הוא רבי שמעון בן יוחאי, דבשעתא דפתח פומיה למשרי למלעי באורייתא, צייתין לקליה, פל פרסוון וכל רקיעין וכל רתיכין, וכל אינון דמשבחי למריהון.

לית דפתחין ולית דמסיימין, פלהו משתכחין, עד לא אשתמע (נ"א דלשתמע) בכל רקיעיא דלעילא ותתא, פטרא. פד מסיים רבי שמעון למלעי באורייתא, מאן חמי שירין, מאן חמי חדותא, דמשבחיין למריהון, מאן חמי קלין דאזלין בכלהו רקיעין. אתיין פלהו בגיגיה דרבי שמעון, וכרעין וסגדין קמי דמריהון, סלקין ריחין דבוסימין דעדן, עד עתיק יומין, וכל האי בגיגיה דרבי שמעון.

ומשתחווים לפני רבונם, מעלים ריחות של בשמים של עדן רבי שמעון.

בין שנכנס פגימה, הוריד את עינוי ולא זקף ראשו. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, קום העבר ידך על פיו, שלא יודע בזה, שלא רגיל בו. קם רבי אלעזר והעביר ידו על פי רבי חייא. פתח פיו רבי חייא ואמר, ראתה עיני מה שלא ראיתי. הזדקפתי שלא חשבתי, שטוב למות באש של זהב טוב שדולק.

במקום שזורקים שביבי אש לכל עבר, וכל שביב ושביב עולה לשלש מאות ושבעים מרפכות, וכל מרפכה נפרדת לאלף אלפים ורבוא רבבות, עד שמגיע לעתיק הימים שיושב על כסא, והכסא מזדעזע ממנו למאתים וששים עולמות.

עד שמגיע למקום עדון הצדיקים, עד שנשמע בכל הרקיעים, וכל העליונים והתחתונים, וכלם בזמן אחד, תמהים ואומרים: זהו רבי שמעון בר יוחאי שהיה מרעיש הפל, מי יכול לעמד לפניו. זהו הוא רבי שמעון בר יוחאי שבשעה שפותח פיו להתחיל לעסק בתורה, מקשיבים לקולו כל הפסאות וכל הרקיעים וכל המרפכות, וכל אותם שמשבחים את רבונם.

אין פותחים ואין מסיימים, כלם נמצאים, עד שלא נשמע (שישתמע) בכל הרקיעים שלמעלה ושלמטה פתחון פה. כשמסיים רבי שמעון לעסק בתורה, מי רואה איזה שירים? מי רואה איזו חדוה שמשבחים לרבונם? מי רואה את הקולות שהולכים בכל הרקיעים? כלם באים בשביל רבי שמעון וכורעים עד עתיק הימים, וכל זה משום

פְּתַח רַבִּי שְׁמֵעוֹן וְאָמַר, שִׁית דְּרַגִּין
 דְּרַגּוֹת יָרְדוּ עִם יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם,
 וְכָל אַחַת וְאַחַת עֲשֶׂה אֵלַי
 רַבּוּא. וּכְנַגְדָן שֵׁשׁ דְּרַגּוֹת
 לְיִשְׂרָאֵל, וּכְנַגְדָן שֵׁשׁ דְּרַגּוֹת
 לְכַפְּסָא הָעֲלִיּוֹן, וּכְנַגְדָן שֵׁשׁ
 דְּרַגּוֹת לְכַפְּסָא שְׁלֵמָטָה, שְׁכַתוּב
 שֵׁשׁ מַעְלוֹת לְכַפְּסָא. זֶהוּ שְׁכַתוּב
 (יחזקאל טז) רַבְּכָה כְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה
 נִתְתִּיף וְגו'. הָרִי שֵׁשׁ. וּכְנַגְדָן
 כְּתוּב וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ
 וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ וְגו'.

בֵּא רֵאה, כָּל אַחַד וְאַחַד עוֹלָה
 לַעֲשֶׂרָה, וְהָיוּ שְׁשִׁים, וְאוֹתָם
 שְׁשִׁים גְּבוּרִים שְׁסָבִיב הַשְּׂכִינָה,
 וְהֵם שְׁשִׁים רַבְּבוֹת שְׁיָצְאוּ עִם
 יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת וְשִׁנְכַּסּוּ עִם
 יַעֲקֹב לְגָלוּת.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֵיִיא, וְהָרִי הָיוּ
 (רואים) שְׁבַעַה וְעָלוּ לְשַׁבְּעִים.
 אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמֵעוֹן, שְׁבַעִים לֹא
 מְכַאֲן. וְאִם תַּעֲלֶה כְּדַעְתָּךְ
 שְׁבַעַה, הָרִי כְּתוּב (שמות כה)
 וְשֵׁשׁ קָנִים יֵצְאוּ מִצִּדֵּיהָ
 שְׁלֹשָׁה קָנֵי מְנֹרָה וְגו'. וְקָנָה
 אַחַד הָאֲמָצְעִי לֹא בַחֲשָׁבוֹן,
 שְׁכַתוּב (במדבר ח) אֵל מוֹל פָּנָי
 הַמְּנֹרָה יֵאִירוּ וְגו'.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, אָמַר רַבִּי
 אֲלַעְזָר לְרַבִּי שְׁמֵעוֹן אֲבִיו, מַה
 רָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוֹרִיד
 אֶת יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם בְּגָלוּת?
 אָמַר לוֹ, שְׂאֵלָה אַחַת אֵתָּה
 שׂוֹאֵל, אוֹ שְׁתִּים? אָמַר לוֹ,
 שְׁתִּים. גְּלוּת לְמָה, וְלְמָה דּוֹקָא
 לְמִצְרַיִם? אָמַר לוֹ, שְׁתִּים הֵן,
 וְחֻזְרוֹת לְהִיּוֹת אַחַת. אָמַר לוֹ,
 עֲמַד בְּעַמְדָךְ בְּשַׁבִּילְךָ יִתְקַים
 לְמַעְלָה מִשְׁמַךְ דְּבַר זֶה. אָמַר
 בְּנֵי, אָמַר.

פְּתַח וְאָמַר, (שיר ו) שְׁשִׁים הֵמָּה
 מְלָכוֹת וְשִׁמְנִים פִּילְגָשִׁים.
 שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת - אוֹתָם
 שֶׁל חֲזָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

פְּתַח רַבִּי שְׁמֵעוֹן פּוֹמִיָּה וְאָמַר, שִׁית דְּרַגִּין
 נַחְתּוּ עִמָּיהָ דִּיעֲקֹב לְמִצְרַיִם וְכָל חַד וְחַד
 עֲשֶׂה אֵלַי רַבּוּא. וְלִקְבְּלֵיהוֹן שִׁית דְּרַגִּין
 לְיִשְׂרָאֵל. וְלִקְבְּלֵיהוֹן שִׁית דְּרַגִּין לְכַרְסֵיִיא
 דְּלַעֲיָלָא. וְלִקְבְּלֵיהוֹן שִׁית דְּרַגִּין לְכַרְסֵיִיא
 דְּלַתְתָּא. דְּכַתִּיב, (מלכים א' י') שֵׁשׁ מַעְלוֹת לְכַפְּסָא.
 הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (יחזקאל ט"ז) רַבְּכָה כְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה
 נִתְתִּיף וְגו', הָרִי שִׁית. וְלִקְבְּלֵיהוֹן פְּתִיב, וּבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ וְגו'.

תָּא חֲזִי, כָּל חַד וְחַד סְלִיק לַעֲשֶׂרָה, וְהוּוּ שְׁתִּין,
 וְאִינוּן שְׁתִּין גְּבַרִין דְּבַסְחַרְנֵי שְׁכִינְתָּא,
 וְאִינוּן שְׁתִּין רַבְּבָן, דְּנַפְקוּ עִם יִשְׂרָאֵל מִגְּלוּתָא,
 וְדַעְאֵלוּ עִם יַעֲקֹב בְּגָלוּתָא.

אָמַר לִיָּה ר' חֵיִיא, וְהָא הוּוּ (ס"א חמי"ג) שְׁבַעַה,
 וְסְלִקִין לְשַׁבְּעִין, אָמַר לִיָּה ר' שְׁמֵעוֹן,
 שְׁבַעִין לֹאוּ מִהֲכָא, וְאִי סְלִקָא דַּעְתָּךְ שְׁבַעַה,
 הָא כְּתִיב (שמות כ"ה) וְשֵׁשׁ קָנִים יֵצְאוּ מִצִּדֵּיהָ
 שְׁלֹשָׁה קָנֵי מְנֹרָה וְגו'. וְקָנָה הָאֲחַד הָאֲמָצְעִי
 לֹאוּ בַחֲשָׁבָא, דְּכַתִּיב, (במדבר ח) אֵל מוֹל פָּנָי
 הַמְּנֹרָה יֵאִירוּ וְגו'.

עַד דִּהוּוּ יְתִבִי, אָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר לְרַבִּי שְׁמֵעוֹן
 אֲבִיו, מַה חֲמָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְנַחְתָּא
 יִשְׂרָאֵל, לְמִצְרַיִם בְּגָלוּתָא. אָמַר לִיָּה חַדָּא
 שְׂאֵלְתָּא אֵתָּ שְׂאִיל, אוֹ תְרִין. אָמַר לִיָּה תְרִין.
 גְּלוּתָא לְמָה. וְלְמִצְרַיִם לְמָה. אָמַר לִיָּה תְרִין
 אִינוּן וְאִתְחַזְרוּ לְחַד. אָמַר לִיָּה קוּם בְּקִיּוּמְךָ
 בְּגִינְךָ יִתְקַיִם לַעֲיָלָא, מִשְׁמַךְ הָאִי מְלָה, אִימָא
 בְּרִי אִימָא.

פְּתַח וְאָמַר (שיר השירים ו) שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת
 וְשִׁמּוֹנִים פִּילְגָשִׁים. שְׁשִׁים הֵמָּה
 מְלָכוֹת, אִינוּן גְּבַרְיָא דְּלַעֲיָלָא מַחֲלִילָא דְּגַבּוּרָא
 דַּאֲתַאחְדָן בְּקַלִּיפִין (נ"א בגליפין), דַּחֲיוֹתָא קַדִּישָׁא
 גְּבוּרִים שְׁלֵמָעֵלָה מִכַּח הַגְּבוּרָה שְׁנַאחְזִים בְּקַלִּיפוֹת (בחקיקות)

דִּישָׁרְאֵל. וּשְׂמוֹנִים פִּילגְשִׁים, מִמֶּנּוּ בְּגִלְפוּי
 דְּתַחֲתוּי בַחֲזָרָא (ס"א בְּהַד) חַד מִמָּאָה. וְעֲלָמוֹת
 אֵין מִסְפָּר, כְּמָה דְאֵת אָמֵר (איוב כ"ה) הֵישׁ מִסְפָּר
 לְגִדּוּדֵיו. וְעַם כָּל דָּא כְּתִיב, (שיר השירים ו') אַחַת
 הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי אַחַת הִיא לְאִמָּה, דָּא הִיא
 שְׂכִינְתָא קִדִּישָׁא דְנִפְקָא מִתְרִיסִין (נ"א מִתְרִיסֵר)
 זִיְהֵרָא, דְּזִהֵרָא דְנִהִיר לְכָלְא, וְאִיהִי אַתְקָרִי
 אִמָּא.

בְּגִוּוֹנָא דָּא עֲבִיד קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא,
 זְרִיק לְכָל עַמִּין לְכָל עֵיבֵר, וּמְנִי עֲלִיהֶן
 רְבִרְבִי, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב (דברים ד') אֲשֶׁר חָלַק ה'
 אֱלֹהֵיךָ אוֹתָם לְכָל הָעַמִּים, וְהוּא נְסִיב
 לְחֻלְקִיהָ פְּנִישְׁתָּא דִּישְׁרָאֵל, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב,
 (דברים ל"ב) פִּי חָלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ.
 וְקָרָא לָהּ אַחַת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי אַחַת הִיא
 לְאִמָּה, דָּא הִיא שְׂכִינְתַּי יְקָרִיה, דְּאֲשֶׁרֵי בִינֵיהוֹן,
 אַחַת הִיא וּמִיּוֹחֲדַת לֵיהּ. רְאוּהָ בְּנוֹת וַיֵּאשְׁרוּהָ,
 כְּמָה דְאֵת אָמֵר (משלי ל"א) רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל
 וְאֵת עֲלִית עַל כְּלָנָהּ. מְלָכוֹת וּפִילגְשִׁים
 וַיְהַלְלוּהָ, אֵלִין רְבִרְבִי עַמִּין דְּאֵתְפַקְדֵן עֲלֵיהוּ.
 וְעוֹד רְזָא דְמֵלָה הִיא דְתַנֵּן בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת
 נִבְרָא הָעוֹלָם, וְכַד תְּסַתְּפַל תְּלַתָּא אֵינוּן,
 וְעֲלָמָא בְּהוּ אַתְבְּרִי, (שמות ל"א) בְּחֻכְמָהּ וּבְתַבּוּנָהּ
 וּבְדַעַת, וְעֲלָמָא לָא אַתְבְּרִי אֵלָא בְּגִינֵיהוֹן
 דִּישְׁרָאֵל, כַּד בְּעָא לְקִיּוּמָא עֲלָמָא, עֲבִיד
 לְאַבְרָהָם בְּרִזָּא דְחֻכְמָה. לְיִצְחָק, בְּרִזָּא
 דְּתַבּוּנָהּ. לְיַעֲקֹב בְּרִזָּא דְדַעַת. וּבְהֵאֵי אַתְקָרִי,
 (משלי כ"ד) וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמְלֵאוּ. וּבְהֵאֵי שְׁעֵתָא
 אֲשֶׁתְּכָלֵל כָּל עֲלָמָא. וּמִדְּאֵתִילִידוּ (דף ט"ו ע"א)
 לְיַעֲקֹב תְּרִיסֵר שְׁבַטִין, אֲשֶׁתְּכָלֵל כָּלְא, כְּגִוּוֹנָא
 דְּלַעֲיֵלָא.

כַּד חָמָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא חֲדוּוֹתָא סְגִיָּאָה
 דְּהֵאֵי עֲלָמָא תַתָּאָה, דְּאֲשֶׁתְּכָלֵל כְּגִוּוֹנָא

וּשְׂמוֹנִים פִּילגְשִׁים - מִמֶּנּוּ
 בְּחֻקֵּי קוֹת שְׁתַּחֲתִיחֵן בַּחֲזָרָה
 (בְּאַחַד) אֶחָד מִמָּאָה. וְעֲלָמוֹת אֵין
 מִסְפָּר - כְּנִפְקָא מִתְרִיסִין הֵישׁ מִסְפָּר
 לְגִדּוּדֵיו. וְעַם כָּל זֶה כְּתוּב, אַחַת
 הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי אַחַת הִיא
 לְאִמָּה. זֹהֵי הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה
 שִׁיּוֹצֵאת מִבְּעֲלֵי הַמֶּגֶן (משנים עשר)
 אֲוֵרוֹת שְׁזוּהָרִים שְׂמֵאִירִים לְכָל,
 וְהִיא נִקְרֵאת אִם (בִּינָה).

כְּמוֹ זֶה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 בְּאַרְץ, זְרִיק אֵת כָּל הָעַמִּים לְכָל
 עֵבֵר, וּמְנִי עֲלֵיהֶם גְּדוּלִים, זֶהוּ
 שְׁפָתוֹב (דברים ד') אֲשֶׁר חָלַק ה'
 אֱלֹהֵיךָ אֹתָם לְכָל הָעַמִּים. וְהוּא
 לָקַח לְחַלְקוֹ אֵת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל,
 זֶהוּ שְׁפָתוֹב פִּי חָלַק ה' עִמּוֹ
 יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ. וְקָרָא לָהּ
 אַחַת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי אַחַת הִיא
 לְאִמָּה. זֹהֵי שְׂכִינַת כְּבוֹדוֹ
 שֶׁהָשָׂרָה בֵּינֵיהֶם, אַחַת הִיא
 וּמִיּוֹחֲדַת לוֹ. רְאוּהָ בְּנוֹת
 וַיֵּאשְׁרוּהָ, כְּמוֹ שְׁנֵאמֵר (משלי לא)
 רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִית
 עַל כְּלָנָהּ. מְלָכוֹת וּפִילגְשִׁים
 וַיְהַלְלוּהָ - אֵלֵינוּ גְּדוּלֵי הָעַמִּים
 שְׁנִפְקְדוּ עֲלֵיהֶם.

וְעוֹד סוּד הַדְּבָר הוּא, שְׁשִׁנְיוֹ,
 בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם,
 וּכְשֶׁתְּסַתְּפַל הֵם שְׁלֹשָׁה, וְהָעוֹלָם
 נִבְרָא בְּהֵם בְּחֻכְמָהּ וּבְתַבּוּנָהּ
 וּבְדַעַת, וְהָעוֹלָם לָא נִבְרָא אֵלָא
 בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל. כְּשֶׁרָצָה
 לְהַעֲמִיד אֵת הָעוֹלָם, עָשָׂה אֵת
 אַבְרָהָם בְּסוּד הַחֻכְמָה, אֵת
 יַצְחָק בְּסוּד הַתְּבּוּנָה, וְאֵת יַעֲקֹב
 בְּסוּד הַדַּעַת, וּבְזֶה נִקְרָא (משלי כד)
 וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמְלֵאוּ. וּבְאֹתָהּ
 שְׁעָה נִתְקַן כָּל הָעוֹלָם,
 וּמִשְׁנִילְדוּ לְיַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר
 שְׁבַטִים, נִתְקַן הַכָּל כְּמוֹ
 שְׁלִמְעֵלָה.

כְּשֶׁרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 חֲדוּהָ רַבָּה שֶׁל הָעוֹלָם הַתַּחֲתוֹן

דְּלַעֲלָא, אָמַר, דִּילְמָא חֲס וְשְׁלוֹם יִתְעַרְבוּן
 בְּשָׂאָר עַמְמִין, וְיִשְׁתַּאֲר פְּגִימוֹתָא בְּכֻלְהוּ
 עַלְמִין. מַה עָבַד קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, טְלִיטְל
 לְכֻלְהוּ מַהְכָּא לְהַכָּא, עַד דְּנַחְתּוּ לְמַצְרַיִם,
 לְמִידָר דִּיּוֹרִיָּהוּן בְּעַם קָשִׁי קָדְל, דְּמַבְזִין
 נְמוּסִיָּהוּן, וּמַבְזִין לְהוּן לְאַתְחַתְּנָא בְּהוּ,
 וְלֹאֲתַעְרְבָא בְּהַדִּיָּיהוּ, וְחֻשְׁיָבוּ לְהוּן עַבְדִּין.
 גּוֹבְרִין גְּעֻלָּן בְּהוּן, נוֹקְבַתָּא גְּעֻלָּן בְּהוּן עַד
 דְּאַשְׁתְּכַלֵּל כְּלָא בְּזַרְעָא קִדְשָׁא, וּבִין כֶּף וּבִין
 כֶּף שְׁלִים חוֹבָא דְשָׂאָר עַמִּין, דְּכַתִּיב, (בראשית ט"ו)
 כִּי לֹא שָׁלֵם עֹזֶן הָאֱמוּרִי עַד הַנְּהָ. וְכַד נִפְקוּ,
 נִפְקוּ זַפְאִין קִדְשִׁין, דְּכַתִּיב, (תהלים קכ"ב) שְׁבִטִי
 יִהְיֶה עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל. אַתָּא ר' שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקִיָּה
 בְּרִישִׁיָּה, אָמַר לִיה קָאִים בְּרִי בְּקִיּוּמָךְ, דְּשַׁעְתָּא
 קִיָּימָא לָךְ.

יְתִיב ר' שְׁמַעוֹן, וְר' אֶלְעָזָר בְּרִיָּה קָאִים וּמְפָרֵשׁ
 מְלִי דְרַזִּי דְחַכְמָתָא, וְהוּוּ אֲנַפּוּי נְהִירִין
 כְּשִׁמְשָׁא. וּמְלִין מִתְבַּדְרִין וְטָאֲסִין בְּרִקִיעָא.
 יִתְבוּ תְרִין יוֹמִין דְּלֹא אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ, וְלֹא הוּוּ
 יִדְעִין אִי הָוָה יִמְמָא אוּ לִילִיא. כַּד נִפְקוּ, יִדְעוּ
 דְּהוּוּ תְרִין יוֹמִין דְּלֹא טַעְמוּ מִיָּדִי. קָרָא עַל דָּא
 רְבִי שְׁמַעוֹן, (שמות ל"ד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבַּעִים
 יוֹם וְאַרְבַּעִים לַיְלָה לְחַם לֹא אָכַל וְגו'. וּמָה
 אִי אֲנִן בְּשַׁעְתָּא חֲדָא כֶּךָ, מִשָּׁה, דְּקָרָא אֶסְהִיד
 בִּיה, וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבַּעִים יוֹם וְגו', עַל
 אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

כַּד אַתָּא רְבִי חֲזִיָּא קָמִיָּה דְרַבִּי, וְסַח לִיה
 עוֹבְדָא, תָּוָה רְבִי, וְאָמַר לִיה ר' שְׁמַעוֹן בֶּן
 גַּמְלִיאֵל אָבוּי, בְּרִי, ר' שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי אַרְיָא,
 וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה אַרְיָא, וְלֹאוּ ר' שְׁמַעוֹן כְּשָׂאָר
 אַרְיָוֹתָא, עַלִּיה כְּתִיב (עמוס ג) אַרְיָה שָׂאָג מִי לֹא

הָיָה שְׁנַתְקֵן כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה,
 אָמַר, אוּלַי חֲס וְשְׁלוֹם יִתְעַרְבוּ
 בְּשָׂאָר הָעַמִּים וְיִשְׁאָר פָּגַם בְּכֹל
 הָעוֹלָמוֹת. מַה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ
 בְּרִיךְ הוּא? טְלִיטְל אֶת כָּלֶם
 מִכָּאֵן לְכָאֵן, עַד שִׁירְדוּ לְמַצְרַיִם
 לְדוֹר אֶת דִּיּוֹרָם בְּעַם קָשָׁה עֲרָף,
 שְׁמַבְזִים אֶת מְנַהֲגֵיהֶם וּמַבְזִים
 אוֹתָם לְהַתְחַתֵּן בְּהֶם וּלְהַתְעַרְב
 עִמָּהֶם, וְחוֹשְׁבִים אוֹתָם
 לְעַבְדִּים. הַגְּבָרִים גְּעֻלוּ בְּהֶם,
 וְהַנְּקֻבוֹת גְּעֻלוּ בְּהֶם, עַד שְׁנַתְקֵן
 הַכֹּל בְּזַרְעֵ קִדְשׁ, וּבִין כֶּף וּבִין
 כֶּף נִשְׁלַם חֲטָא שְׂאָר הָעַמִּים,
 שְׁכַתּוּב (בראשית טו) כִּי לֹא שָׁלֵם
 עֹזֶן הָאֱמוּרִי עַד הַנְּהָ. וּכְשִׁיִּצְאוּ,
 יִצְאוּ צְדִיקִים קְדוֹשִׁים, שְׁכַתּוּב
 שְׁבִטִי יִהְיֶה עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל. כָּא
 רְבִי שְׁמַעוֹן וּנְשָׁקוּ בְּרִישׁוֹ. אָמַר
 לוּ, עֲמַד בְּנִי בְּעַמְדָךְ, כִּי הַשְׁעָה
 עוֹמְדַת לָךְ.

יְשֵׁב רְבִי שְׁמַעוֹן, וְרַבִּי אֶלְעָזָר
 בְּנוֹ עוֹמַד וּמְפָרֵשׁ דְּבָרִים שֶׁל
 סוּדוֹת חֲכָמָה, וְהִיוּ פְּנֵי מְאִירוֹת
 כְּשִׁמְשׁ. וְהַדְּבָרִים מִתְפָּרְזִים
 וְטָסִים בְּרִקִיעַ. יְשֵׁבוּ יוֹמִים וְלֹא
 אָכְלוּ וְלֹא שָׁתוּ, וְלֹא הִיוּ יוֹדְעִים
 אִם הָיָה יוֹם אוּ לַיְלָה. כְּשִׁיִּצְאוּ,
 יִדְעוּ שֶׁהִיוּ יוֹמִים שְׁלֹא טַעְמוּ
 דְּבָר. קָרָא עַל זֶה רְבִי שְׁמַעוֹן,
 וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבַּעִים יוֹם
 וְאַרְבַּעִים לַיְלָה לְחַם לֹא אָכַל
 וְגו'. וּמָה אִם אֲנִי בְּשַׁעְתָּא אַחַת
 כֶּךָ - מִשָּׁה, שְׁהַפְתּוּב הַעִיד בּוֹ
 וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבַּעִים יוֹם
 וְגו', עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

כְּשִׁבָא רְבִי חֲזִיָּא לְפָנֵי רְבִי וְסַפֵּר
 לוֹ אֶת הַמַּעֲשֵׂה, תָּמָה רְבִי,
 וְאָמַר לוֹ רְבִי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
 אָבוּי, בְּנִי, רְבִי שְׁמַעוֹן בְּרִי יוֹחָאי
 אַרְיָה, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ אַרְיָה,
 וְאִין רְבִי שְׁמַעוֹן כְּשָׂאָר אַרְיָוֹת,
 עַלִּיו כְּתוּב (עמוס ג) אַרְיָה שָׂאָג מִי
 עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אִישׁ שְׁלֹא

אֲנִי לֹא יִירָא וְגו'. וּמָה עוֹלָמוֹת שְׁלַמְעֵלָה מְזַדְעָזְעִים מִמֶּנּוּ - אֲנִי

גזר תענית לעולמים על מה ששאל ובקש, אלא הוא גזר והקדוש ברוך הוא מקיים, הקדוש ברוך הוא גזר והוא מבטל, והינו מה ששנינו מה שפיתוב (שמואל ב' כג) מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים. הקדוש ברוך הוא מושל באדם ומי מושל בקדוש ברוך הוא? צדיק, שהוא גזר גזרה, והצדיק מבטלה.

שנינו, אמר רבי יהודה, אין לך דבר בחביבות לפני הקדוש ברוך הוא כמו תפלתם של צדיקים. ואף על גב שנוח לו, לפעמים שעושה בקשתם ולפעמים שלא עושה.

שנו רבותינו, פעם אחת היה העולם צריך מטר. בא רבי אליעזר וגזר ארבעים תעניות ולא בא מטר. התפלל תפלה ולא בא מטר. בא רבי עקיבא ועמד והתפלל. אמר משיב הרוח, ונשבה רוח. אמר ומוריד הגשם, ובא מטר. חלשה דעתו של רבי אליעזר. הסתפל רבי עקיבא בפניו.

קם רבי עקיבא לפני העם ואמר, אמשל לכם משל למה הדבר דומה. רבי אליעזר דומה לאהוב המלך שאהב אותו יותר, וכשנכנס לפני המלך, נוח לו, ולא רוצה לתת לו בקשתו בחפזון, כדי שלא יפרד ממנו, שנוח לו לדבר עמו. ואני דומה לעבד המלך שבקש בקשתו לפניו, ולא רוצה המלך שיבגס לשערי ארמונו, וכל שפן לדבר עמו. אמר המלך, תנו לו בקשתו במהירות ולא יבגס לכאן. כך רבי אליעזר הוא אהוב המלך, ואני העבד, והמלך רוצה לדבר עמו כל היום ולא יפרד ממנו, ואני -

יירא וגו'. ומה עלמין דלעילא מזדעזעין מיניה, אנן על אחת כמה וכמה. גברא דלא גזר תעניתא לעלמין על מה דשאל ובעי, אלא הוא גזר, קדשא בריה הוא מקיים. קדשא בריה הוא גזר, ואיהו מבטל. והיינו דתנן, מאי דכתיב, (שמואל ב', כ"ג) מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים, הקדוש ברוך הוא מושל באדם, ומי מושל בהקדוש ברוך הוא, צדיק. דאיהו גזר גזרה, והצדיק מבטלה.

תנן, אמר ר' יהודה, אין לך דבר בחביבותא קמי קדשא בריה הוא, כמו תפלתן של צדיקים, ואף על גב דניחא ליה, זמנין דעביד בעותהון, זמנין דלא עביד.

תנו רבנן, זמנא חדא הוה עלמא צריכא למטרא, אתא רבי אליעזר, וגזר ארבעין תעניתא, ולא אתא מטרא, צלי צלותא, ולא אתא מטרא. אתא רבי עקיבא, וקם וצלי, אמר משיב הרוח, ונשב זיקא, אמר ומוריד הגשם, ואתא מטרא. חלש דעתיה דרבי אליעזר, אסתפל רבי עקיבא באנפוי.

קם רבי עקיבא קמי עמא ואמר, אמשול לכם משל, למה הדבר דומה, רבי אליעזר דמי לרחימא דמלפא, דרחים ליה יתיר, וכד עאל קמי מלפא, ניחא ליה, ולא בעי למיתן ליה בעותיה בבהילו, פי היכי דלא ליתפרש מניה, דניחא ליה דלישתעי בהדיה. ואנא דמי לעבדא דמלפא, דבעא בעותיה קמיה, ולא בעי מלפא דליעול לתרעי פלטרין, ופל שפן דלישתעי בהדיה, אמר מלפא, הבו ליה בעותיה בבהילו, ולא ליעול הקא. כך רבי אליעזר איהו רחימא דמלפא, ואנא עבדא, ובעי מלפא לאשתעי בהדיה כל יומא, ולא יתפריש מניה. ואנא, לא בעי מלפא דאיעול

המלך לא רוצה שאפגס לשערי ארמונו. ונחה דעתו של רבי אליעזר.

אמר לו, עקיבא, בא ואגיד לך דבר, שנראה לי בחלום פסוק זה, שכתוב (ירמיה ז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי. בא ראה, שנים עשר הרי אפרסמון וטהור נכנס אותו שלובש חשן ואפוד, ובקש מהקדוש ברוך הוא לחוס על העולם, ועד עכשו הוא תלוי. אם כן, למה חלשה דעתו של רבי אליעזר? משום בני אדם שלא יודעים בזה.

אמר רבי אליעזר, שמונה עשר הרי אפרסמון וטהור עליונים, נכנסים בשמות הצדיקים, וארבעים ותשעה ריחות עולים בכל יום עד אותו מקום שנקרא עזן, שפנגד זה נתנה תורה במ"ט פנים טמא, ובמ"ט פנים טהור. וארבעים ותשע אותיות בשמות השבטים, ארבעים ותשעה ימים פנגד התורה. מ"ט ימים קדושים עליונים עומדים לטל רשות בכל יום מאבנים זוהרות שחקוקות באותו החשן. ואותו שלבוש בחשן יושב בכסא קדוש נכבד, שארבעה תומכים עומדים מסתכלים בחשן. על מאמרו נכנסים ועל מאמרו יוצאים, מרימים עינים ומסתכלים למעלה, רואים ציץ שלשהט בשש מאות ועשרים עברים, ושם הקדוש העליון חקוק עליו. מודעושים ומתחלחלים. קשורים בצדיו של הימין הקדוש, ששמאל נוטל בידי תומכי השמים, מכניס אותם ומגלה אותם. זהו שכתוב (ישעיה ל"ד) ונגלו כספר השמים.

תרעי דפלטרין. נח דעתיה דרבי אליעזר. אמר ליה, עקיבא, תא ואימא לך מלתא, דאתחזיא לי בחלמא האי פסוקא, דכתיב, (ירמיה ז) ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי. תא חזי, תריסר טורי אפרסמונא (דכ"א) עאל ההוא דלביש חושנא ואפודא, ובעא מן קדשא בריך הוא, למיחס על עלמא ועד האידינא תלי איהו. אי הכי אמאי חלש דעתיה דרבי אליעזר. משום בני נשא, דלא ידעין בהאי.

אמר רבי אליעזר תמני סרי טורי אפרסמונא (דכ"א) עלאין, עלאין נשמתהון דצדיקיא, וארבעין ותשעה ריחין סלקין (דף ט"ו ע"ב) בכל יומא, עד ההוא אתר דאתקרי עזן, די לקבל דא, אתיהיבת אורייתא, בתשעה וארבעין פנים טמא, ובתשעה וארבעין פנים טהור. תשעה וארבעין אתוון בשמהן דשבטי. תשעה וארבעין יומין לקבלא אורייתא. תשעה וארבעין יומין קדישין עלאין (תכ"ו) קיימין, למיטל רשותא בכל יומא מאבנין זהירין, דגליפאן בההוא חושנא.

וההוא דלביש חושנא, יתיב בכרסייא קדישא יקירא, דארבע סמכין קיימין מסתכלין בחושנא, על מימריה עלאין, ועל מימריה נפקין, זקפן עינין ומסתכלין לעילא, חמאן ציצא, דלהיט בשית מאה ועשרין עיבר, ושמא קדישא עלאה, גליף עלוי, מודעווען ומתחלחלן. קטירי בסטרוי דימינא קדישא, דשמאלא נטיל בידוי סמכי שמא, עליל לון, וגלי לון. הךא הוא דכתיב, (ישעיה ל"ד) ונגלו כספר השמים.

אמר ליה רבי עקיבא, מה זה שכתוב (שיר ז) אל גנת אגוז ירדתי? אמר לו, בא ראה, אותו גן יוצא מעדן, וזוהי השכינה. אגוז - זו מרפכה עליונה קדושה של אותם ארבעה ראשים שמאירים שנפרדים מן הגן, כמו האגוז הזה שאותם ארבעה ראשים קדושים לפנים. ומה שאמר ירדתי, כמו ששנינו, ירד פלוני למרפכה.

אמר לו רבי עקיבא, אם כן, היה לו לומר לאגוז ירדתי, מה זה אל גנת אגוז ירדתי? אמר לו, משום שזהו שכחו של האגוז. מה אגוז נסתר וטמיר מפל צדדיו - כן המרפכה שיוצאת מהגן נסתרת מפל צדדיה. ומה אותם ארבעה קרשים שבאגוז מתחברים בצד זה ונפרדים בצד זה - כן במרפכה מתחברים באחדות בחדוה ושלמות, ונפרד כל אחד לעברו על מה שהתמנה. זהו שכתוב (בראשית ב) הוא הסבב את כל ארץ החוילה, הוא ההלך קדמת אשור, וכן פולם.

אמר רבי עקיבא, הלכלוף הזה שבקלפת האגוז למה הוא רומז? אמר לו, אף על גב שהתורה לא גלתה אותו - בזה מתגלה.

בא ראה, (שקדים) מהם מרים ומהם מתוקים, ורמז יש להם: יש בעלי דין קשה, ויש בעלי ראשית, אבל כל רמז שגלה בתורה ראינו שהוא דין, וכך הוא לירמיה הראו לו בדין, שכתוב (ירמיה א) מקל שקד אני ראה. מה זה שקד? שקדים ממש. וכן במטה אהרן, (במדבר ז) ויגמל שקדים. ומן התבה ממש נשמע שהוא דין קשה, שכתוב (דניאל ט) וישקד ה' על הרעה, וכן

אמר ליה רבי עקיבא מהו דכתיב (שיר השירים ו) אל גנת אגוז ירדתי. אמר ליה תא חזי, ההוא גנתא נפקא מעדן, ודא היא שכינתא. אגוז: דא היא רתיבא עלאה קדישא, דאינון ארבע רישין דנהרין, דמתפרשן מן גנתא, כהאי אגוזא, דאינון ארבע רישין קדישין לגו. ומאי דאמר ירדתי, כמה דתנן, ירד פלוני למרפכה.

אמר ליה ר' עקיבא, אי הכי, הוה ליה למימר, לאגוז ירדתי, מהו אל גנת אגוז ירדתי. אמר ליה, משום דהיא שבחא דאגוזא. מה אגוזא, טמירא וסתימא מפל סטרוי, כן רתיבא דנפקא מגנתא, סתימא מפל סטרוי. מה אינון ארבע קרישין די באגוזא, מתחברן כהאי גיסא, ומתפרשן מהאי גיסא. כן רתיבא מתחברן באחדותא בחדוותא בשלימותא (בשלימו), ומתפרש כל חד בעברוי, על מה דאתמני דא הוא דכתיב, (בראשית ב) הוא הסבב את כל ארץ החוילה הוא ההולך קדמת אשור, וכן פולם.

אמר רבי עקיבא, האי לכלוכא דהיא בקליפוי דאגוזא, למאי רמיזא. אמר ליה, אף על גב דאורייתא לא גלי ליה, בהאי גלי.

תא חזי, (ס"א שקדים), מנהון מרירן, ומנהון מתיקן, ורמיזא אית לון, אית מארי דדינא קשיא, ואית מארי דשירותא, אבל כל רמיזא דגלי באורייתא חזינון דדינא הוי, והכי הוה לירמיהו, אחזו ליה בדינא, דכתיב, (ירמיה א) מקל שקד אני רואה. מאי שקד. שקדים ממש. וכן במטה אהרן, (במדבר ז) ויגמול שקדים. והוא דינא קשיא. תיבותא ממש, אשתמע, דהוא דינא קשיא. דכתיב, (דניאל ט) וישקוד ה' על הרעה. וכן (ירמיה א) שוקד אני על דברי, וכן פולם. אמר ליה ר'

שקד אני על דברי, וכן פלם. אמר לו רבי עקיבא, משמע כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא, ללמד ממנו חכמה רבה, שכתוב (משלי טז) כל פעל ה' למענהו. רבי אלעזר אמר מכאן, שכתוב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מה זה מאד? ללמד ממנו חכמה עליונה.

אמר רבי יהודה, מה זה שכתוב (קהלת ז) גם את זה לעמת זה עשה האלהים? כמו שברקיע - עשה הקדוש ברוך הוא בארץ, והכל רומז למה שלמעלה. שכשהיה רואה רבי אבא עץ אחד שפריו נעשה עוף שפורח ממנו, היה בוכה ואומר: אם היו בני אדם יודעים למה רומזים, היו קורעים מלבושיהם עד טבורם למה שגשפחה מהם החכמה. כל שכן בשאר מה שעשה הקדוש ברוך הוא בארץ.

כמו שאמר רבי יוסי, אילנות, אותם שנראתה מהם חכמה, כמו חרוב, דקל, פסתוק, וכדומה להם, פלם בהרפכה ומרבה אחת הרפכה. כל אותם שעושים פרות, פרט לתפוחים, סוד אחד הם, פרט לשבילים שנפרדים.

כל אותם שלא עושים פרות, והם גדולים, פרט לערבי נחל שיש להם סוד לבדם כמו שלמעלה, מיניקה אחת יונקים, וכל אחד מאותם הקטנים, פרט לאזוב, מאם אחת נולדו.

כל עשב הארץ שממנים עליהם, גדולים תקיפים בשמים. לכל אחד ואחד סוד לבדו, ולכן כתוב (ויקרא ט) שדף לא תזרע פלאים. שכל אחד ואחד נכנס לבדו ויוצא לבדו. זהו שכתוב (איוב לח) הנדעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ. וכתוב (ישעיה

עקיבא, משמע כל מה דעבד קדשא בריה הוא, למילף מניה חכמתא סגיא, דכתיב, (משלי ט"ז) כל פעל ה' למענהו. ר' אלעזר אמר מהכא, דכתיב, (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. מהו מאד. למילף מניה חכמתא עלאה.

אמר רבי יהודה, מאי דכתיב, (קהלת ז) גם את זה לעמת זה עשה האלהים. פגוונא דרקיעא, עבד קדשא בריה הוא בארעא, וכלהו רמיזא למה דלעילא. דכד הוה חמי ר' אבא, חד אילנא, דאביה אתעביד עופא דפרח מניה, הוה בכי ואמר, אי הוו בני נשא ידעי למאי רמיזאן, הוו מבזען מלבושיהון עד טבוריהן, למאי דאתנשי חכמה מנהון. כל שפן בשאר מה דעבד קדשא בריה הוא בארעא.

בדאמר ר' יוסי, אלנין, אינון דאתחזי מנהון חכמתא, פגון חרובא, דקל, פסתוקא, וכדומה לזן, פלהו בחד רכיבא (רתיבא) אתרכבו. כל אינון דעבדין פירין, בר מתפוחין, רזא חדא אינון, בר שבילין דאתפרשן.

כל אינון דלא עבדין פירין, ואינון רברבין, בר מערבין דנחלא, דאית להו רזא בלחודוי כגוונא דלעילא, מחד יניקא יניקו, וכל חד מאינון דאינהו זוטרי, בר מאזובא, מאימא חדא אתילידו.

כל עשבין דארעא, דאתמגי עליהון רברבין תקיפין בשמיא. כל חד וחד רזא בלחודוי, פגוונא דלעילא, ובגין פה פתיב, (ויקרא י"ט) שדף לא תזרע פלאים. דכל חד וחד עאל בלחודוי, ונפיק בלחודוי, הדא הוא דכתיב, (איוב ל"ח)

לבדו, כמו שלמעלה, ולכן כתוב (ויקרא ט) שדף לא תזרע פלאים. שכל אחד ואחד נכנס לבדו ויוצא לבדו. זהו שכתוב (איוב לח) הנדעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ. וכתוב (ישעיה

ט) לכלם בשם יקרא. ומה שכתוב (איוב לח) הנדעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ. וכתוב (ישעיה

אותם ולערבב אותם, ויקראם בשמות - בני יעקב, שהם שבטים קדושים, שהם קיום העולם, על אחת כמה וכמה. זהו שכתוב ואלה שמות בני ישראל. רבי יוסי ברבי יהודה אמר, אלו נאמר אלה שמות, משמע שקף הוא. עקשו שכתוב ואלה שמות, משמע שעל הראשונים מוסיף, מה הראשונים בני יעקב - אף כאן בני יעקב.

אמר רבי יהודה, חס ושלום, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא (בראשית מו) אנכי ארד עמך מצרימה, סברת ששכינה תרד עמו באותה שעה ואמר לו, והרי כתוב אנכי ארד עמך מצרימה. עמך ממש? אלא בשעה שהייתה ירידה לבניו, ירדה שכינה. זהו שכתוב אנכי ארד מצרימה, ואנכי אעלה גם עלה. כל זמן שתהיה לך עליה, כפיכול יש לי גם עליה. ובשעה שתהיה לך ירידה, כפיכול אנכי ארד עמך. ועד שמת יוסף וכל אחיו והיתה להם ירידה, קמה שכינה וירדה עמם. כמו שירדו אלה, כך ירדו אלה.

אמר (רבי יוסי ברבי יהודה) רבי יהודה, מה פתוב למעלה ממנו? וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו'. באותה שעה שמת יוסף וכל השבטים והיתה להם ירידה, ירדו בני ישראל לגלות, ושכינה ומלאכים עליונים ירדו עמם. זהו שכתוב ואלה שמות בני ישראל, שהם נוספו על הראשונים לירדת לגלות.

אמר לו, אם כך, יעקב הנה מת או לא? אמר לו, מת. אמר לו,

הידעת חקות שמים אם משטרו בארץ. וכתוב (דף ט"ז ע"א) (ישעיה מ) לכלם בשם יקרא. ומה (ד) בכל מה דבעלמא רזא בלחודוי ולא בעא קדשא בריך הוא לגלאה לון, ולערבבא לון, וקראן בשמהן. בני יעקב דאינון שבטין קדישין, דאינון קיומא דעלמא, על אחת כמה וכמה, הדיא הוא דכתיב ואלה שמות בני ישראל.

ר' יוסי בר' יהודה אמר, אילו נאמר אלה שמות, משמע דהכי הוא. השתא דכתיב ואלה שמות, משמע דעל הראשונים מוסיף, מה הראשונים בני יעקב, אף כאן בני יעקב. אמר רבי יהודה, חס ושלום, בשעתא דאמר קדשא בריך הוא, (בראשית מ"ו) אנכי ארד עמך מצרימה, סלקא דעתך דשכינתא תיחות עמיה בהיא שעתא (אמר ליה והא כתיב אנכי ארד עמך מצרימה, עמך ממש, אלא, בשעתא דהות ירידה לבנוהי, נחתת שכינתא, הדיא הוא דכתיב, אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלה גם עלה, כל זמנא דיהוי לך עלייה, כפיכול עלייה אית לי, ובשעתא דיהוי לך ירידה, כפיכול אנכי ארד עמך. ועד דמית יוסף וכל אחוי, והות לון ירידה, קמת שכינתא ונחתת עמהון, כמה דנחתו אלין, כך נחתו אלין.

אמר (ס"א ר' יוסי בר' יהודה) ר' יהודה מה כתיב לעיל מניה, (בראשית נ) וימת יוסף בן מאה ועשר שנים וגו', בהיא שעתא דמית יוסף, וכלהו שבטין, והוה לון ירידה, נחתו בני ישראל בגלותא, ושכינתא ומלאכי עלאי נחתו עמהון, הדיא הוא דכתיב, ואלה שמות בני ישראל, דאינון אתוספו על קדמאי למיחת בגלותא.

אמר ליה, אי הכי, יעקב הנה מית או לא. אמר ליה מית. אמר ליה, ומיהו

ומהו מה שכתוב הפאים מצרימה את יעקב, אי בחיי, אימא את יעקב, ואי בתר דמית, אפיק מתמן את יעקב. אלא תא חזי, לא אמר קרא היורדים מצרימה את יעקב, דעד כען לא הות ירידה ליעקב, אלא הפאים, אוליפנא דאתו עמיה דיעקב, ואזלו להון, עד דנחתו אלין בגלותא, נחתו אלין עמהון, הדא הוא דכתיב ואלה שמות וגו'.

רבי דוסתאי אמר, בכל יומא ויומא הוה אתיין, ואזלין לון, הדא הוא דכתיב הפאים מצרימה, ולא כתיב אשר באו, והיינו דכתיב הפאים מצרימה. בתחלה את יעקב, ואחר כן פשהיתה להם ירידה, איש וביתו באו. ובא ראה, כל בני יעקב היו מתים באותו זמן, וירדו אלה ואלה.

רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו, בפרשה זו יש דברים עליונים, ששנינו, בשעה שירדו המרפכות והמחנות הקדושים, דיוקניהם של השבטים שחוקקים למעלה, כלם נכנסו לדור עמם. זהו שכתוב איש וביתו באו, וכתוב ראובן שמעון לוי.

דבר אחר ואלה שמות בני ישראל הפאים מצרימה את יעקב וגו' - חזרה פרשה זו למה שאמר רבי יוסי ברבי יהודה, והכל היה.

ובא ראה, רבי אלעזר בן ערף, פשהיה מגיע לפסוק הזה, היה בוכה. ששנינו, אמר רבי אלעזר בן ערף, בשעה שהלכו ישראל לגלות, התכנסו כל נשמות השבטים למערת המכפלה, צוחו ואמרו: זקן זקן, פאב של בנים אין בעמל (של הגלות) של העולם הזה. בניד כלם משעבדים בפרך, ועם אחר עושים בהם נקמות העולם.

דכתיב הפאים מצרימה את יעקב, אי בחיי, אימא את יעקב, ואי בתר דמית, אפיק מתמן את יעקב. אלא תא חזי, לא אמר קרא היורדים מצרימה את יעקב, דעד כען לא הות ירידה ליעקב, אלא הפאים, אוליפנא דאתו עמיה דיעקב, ואזלו להון, עד דנחתו אלין בגלותא, נחתו אלין עמהון, הדא הוא דכתיב ואלה שמות וגו'.

רבי דוסתאי אמר, בכל יומא ויומא הוה אתיין, ואזלין לון, הדא הוא דכתיב הפאים מצרימה, ולא כתיב אשר באו, והיינו דכתיב הפאים מצרימה בקדמיתא את יעקב. ולבתר פד הות לון ירידה איש וביתו באו. ותא חזי, בני יעקב פלהו הוה מתין בההוא זמנא ונחתו אלין ואלין.

רבי יוסי ורבי אלעזר אמרו, האי פרשתא מלין עלאין אית בה, דתנן, בשעתא דנחתו אלין רתיכין ומשריין קדישיין, דיוקניהון דשבטין, דגליפין לעילא, פלהו עאלן למידר עמהון. הדא הוא דכתיב, איש וביתו באו, וכתיב ראובן שמעון לוי.

דבר אחר ואלה שמות בני ישראל הפאים מצרימה את יעקב וגו'. אתחזר פרשתא דא, למה דאמר רבי יוסי ברבי יהודה, וכלא הוה.

ותא חזי, רבי אלעזר בן ערף, פד הוה מטי להאי פסוק, הוה בכי, דתניא, אמר רבי אלעזר בן ערף, בשעתא דאזלו ישראל בגלותא, אתכנשו כלהו נשמתהון דשבטין, למערתא דכפלתא, צוחו ואמרו: סבא סבא, פאבא דבנין לאו בלאותא (בגלותא) דעלמא דין, בניד פלהו משתעבדין בקשיו, עם אחרן עבדין בהו נוקמין דעלמא.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הִתְעוֹרְרָה רוּחַ שֶׁל
אוֹתוֹ הַזְקֵן, בְּקֶשׁ רְשׁוֹת וַיִּרְדּוּ.
קָרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל
מִרְכְּבוֹתָיו וּמַחְנוֹתָיו וּמַלְכֵיהֶם
בְּרֵאשִׁיָּהֶם, וַיִּרְדּוּ כְּלֵם עִם יַעֲקֹב
וְעִם שְׁבָטָיו. שְׁבָטִים יִרְדּוּ חַיִּים
עִם אֲבֵיהֶם, וּשְׁבָטִים יִרְדּוּ מֵתִים
עִם אֲבֵיהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרִימָה וְגו', וְכָתוּב רְאוּבֵן
שִׁמְעוֹן לֹוי וְגו'. וּבֹא רֵאֵה,
מֵתִים הֵיוּ, וַיִּרְדּוּ, וְכָתוּב וַיִּוְסַף
הָיָה בְּמִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי אַבָּא,
בְּזָה נִקְרָא (תהלים קג) פְּרַחֵם אֵב
עַל בָּנִים.

רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם הָיָה הוֹלֵךְ
בְּדֶרֶךְ, וְרַבִּי אַבָּא הָיָה עִמּוֹ.
נִכְנסוּ לְמִקְוֶה אֶחָד וְלָנוּ שָׁם.
אָכְלוּ. כְּשֶׁרָצוּ לְשִׁפְבּ, שָׁמוּ
רֵאשִׁים בְּאוֹתוֹ תַל שֶׁל הָאָרֶץ
שֶׁהָיָה שָׁם קָבַר אֶחָד. עַד שֶׁלֹּא
נִרְדְּמוּ, קָרָא קוֹל אֶחָד מֵהַקְּבָרִים
וְאָמַר, הִנֵּרַע שְׁלֵי הוֹלֵךְ לְאֲדָמָה.
שְׁתִּים עָשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה שֶׁלֹּא
הִתְעוֹרְרָתִי פֶּרֶט לְעַכְשָׁו,

שֶׁפָּרְצוּף בְּנֵי אֲנִי רוֹאֵה כְּאֵן.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִי אַתָּה?
אָמַר לוֹ, אֲנִי יְהוּדִי, וְאֲנִי יוֹשֵׁב
גִזְרֵי, שְׂאִינִי יְכוּל לְהַכְנִס מִשׁוּם
אוֹתוֹ צַעַר שֶׁל שְׁנֵי שָׁנָב אוֹתוֹ
גוֹי כְּשֶׁהָיָה קָטָן וּמִלְקָה אוֹתוֹ
כָּל יוֹם, וְהַצַּעַר שֶׁלִּי דוֹחָה אוֹתִי
מִלְּהַכְנִס לְמִקְוָמִי, וּבְמִקְוֶם זֶה
לֹא הִתְעוֹרְרָתִי פֶּרֶט לְעַכְשָׁו.

אָמַר לוֹ, וְאַתָּם הָאֵם יוֹדְעִים
בְּצַעַר הַחַיִּים? אָמַר לוֹ, נִשְׁבַּע
בְּשֵׁר הַקְּבָר, אִם לֹא בְּקִשׁוֹתֵינוּ
עַל הַחַיִּים, לֹא הֵיוּ עוֹמְדִים
אִפְלוּ חֲצֵי יוֹם בְּעוֹלָם, וְעַכְשָׁו
הִתְעוֹרְרָתִי כְּאֵן, שֶׁהֵיוּ אוֹמְרִים
לִי בְּכָל יוֹם שֶׁבְּמַהְרָה יָבֹא לְכָאן
בְּנֵי, וְלֹא יִדְעָתִי אִם בְּחַיִּים אוֹ
בְּמָוֶת.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, מַה

בְּהָיָה שְׁעָתָה, אֲתַעֲר רִוְחִיהָ דִּיהוּא סָבָא,
רְשׁוֹתָא שְׂאִיל, וְנַחֲתִית, קָרָא קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לְכָל רְתִיכּוּי וּמִשְׁרִייתִיה, וּמַלְכֵיהוּן
בְּרֵאשִׁיהוּן. וְנַחֲתוּ כְּלָהּ עִם יַעֲקֹב וְעִם
שְׁבָטוֹהִי. שְׁבָטִין נַחֲתוּ חַיִּין עִם אַבּוּהוּן,
וּשְׁבָטִין נַחֲתוּ מֵתִים עִם אַבּוּהוּן, הָדָא הוּא
דְּכָתִיב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים
מִצְרִימָה וְגו' וְכָתִיב רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֹוי וְגו'.
וְתָא חֲזִי, מֵתִים הָווּ, וְנַחֲתוּ, וְכָתִיב וַיִּוְסַף הָיָה
בְּמִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּהָאִי אֲתַקְרִי (תהלים ק"ג)
פְּרַחֵם אֵב עַל בָּנִים.

רַבִּי יְהוּדָה בַּר שְׁלוֹם הוּא אָזִיל בְּאַרְחָא וְרַבִּי
אַבָּא הוּא עִמִּיהָ עָאלוּ לְחַד אֲתָרָא וּבְתוֹ
תָמָן. אָכְלוּ כַּד בָּעוּ לְמִשְׁכָּב שְׁוּוּ רִישֵׁיהוּן
בְּהָהוּא תֵּלָא דְאַרְעָא דְהוּא חַד קְבָרָא תָמָן עַד
לֹא דְמִיכוּ קָרָא חַד קָלָא מִן קְבָרָא אָמַר זְרַעָא
לְאַרְעָא אֲזֵלָא. תְּרִיסַר שָׁנִין הָוָה (דף ט"ז ע"ב) דְּלֹא
אֲתַעֲרִית בַּר הָאִידְנָא דְפָרְצוּפָא דְבְּרִי חַמִּינָא
הָכָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָאן אַתָּה. אָמַר לִיהָ יוּדָאִי
אַנָּא, וְאַנָּא יְתִיב נְזִיפָא, דְּאַנָּא לֹא יְכִילָנָא
לְמִיעַל, בְּגִין הָהוּא צַעֲרָא דְבְּרִי, דְּגַנְבִיהָ הָהוּא
עוֹבֵד פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, כַּד אִיהוּ הָוָה זַעֲרָא,
וְאַלְקֵי לִיהָ כָּל יוֹמָא, וְצַעֲרָא דִּילִיהָ דְּחֵי לִי
לְמִיעַל בְּדוּכְתָאִי, וּבְהָאִי אֲתָרָא לֹא אֲתַעֲרִית,
בַּר הָאִידְנָא.

אָמַר לִיהָ וְאַתּוֹן יְדַעִין בְּצַעֲרָא דְחַיִּי. אָמַר לִיהָ,
שְׂרִי קְבָרִי, אִי לֹאוּ בְּעוֹתָא דִּילָן עַל חַיִּי,
לֹא יִתְקַיְּמוּן פְּלָגוֹת יוֹמָא (נ"א בְּעִלְמָא), וְהָאִידְנָא
אֲתַעֲרִית הָכָא, דְּהוּוּ אָמְרִין לִי כָּל יוֹמָא,
דְּלַעְגָּלָא יִיתִי בְּרִי הָכָא, וְלֹא יִדְעָנָא אִי בְּחַיִּי
אִי בְּמוֹתָא.

אָמַר לִיהָ רַבִּי יְהוּדָה, מָאִי עֲבִידְתִּיכּוּ בְּהָהוּא

מַעֲשֵׂיכֶם בְּאוֹתוֹ הַעוֹלָם? רַעַשׁ הַקֶּבֶר וְאָמַר, קוֹמוּ לְכוּ, שְׁעַכְשׁוּ מִפִּי אֶת בְּנֵי. תִּמְהוּ וּבְרָחוּ מִשֵּׁם כַּחֲצֵי מִל. יִשְׁבוּ עַד שֶׁהָאִיר הַבֶּקֶר. קָמוּ לְלַכְתּוֹ, וְרָאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה רֵץ וּבֹרַח, וְהָיָה שׁוֹתֵת דָּם עַל כַּתְּפָיו. אַחְזוּ בוֹ, וְסִפְרוּ לָהֶם אֶת הַמַּעֲשֵׂה. אָמְרוּ לוֹ, מַה שָּׁמַךְ? אָמַר לָהֶם, לַחֲמָא בְּר לְיוֹאֵי. אָמְרוּ, וּמָה וּמָה וּמָה לְיוֹאֵי בְּר לַחֲמָא הָיָה אוֹתוֹ הַמַּת. וּפְחָדוֹ לְדַבֵּר אֶתוֹ יוֹתֵר, וְלֹא חֲזָרוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, זֶהוּ שְׁאֲמְרוּ שְׁתַּפְּלוֹת הַמַּתִּים מִגְּנוּת עַל הַחַיִּים, מִנֵּין לָנוּ? שְׁכַתוּב וַיַּעֲלוּ בְּנִגְבַּב וַיִּבֵּא עַד חֲבָרוֹן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּא רָאָה, שְׁנֵי נְדָרִים נְדָר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַיַּעֲקֹב, אֶחָד שֶׁיִּרְדַּע עִמּוֹ לְדוֹר עִמּוֹ בְּגָלוּת, וְאֶחָד שֶׁיַּעֲלֶהוּ מִקְּבָרוֹ לְרֵאוֹת חֲדוֹת הַסְּיוֹעַ הַקְּדוֹשׁ שְׁדָר עִם בְּנָיו. זֶהוּ שְׁכַתוּב (בְּרֵאשִׁית מו) אֲנֹכִי אֶרְדַּע עִמָּךְ מִצְרַיִם. אֲנֹכִי אֶרְדַּע עִמָּךְ בְּגָלוּת, וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַם עֲלֶיךָ, כְּנֹאֲמַר (יחזקאל לו) וְהֶעֱלִיתִי אֶתְכֶם מִקְּבָרוֹתֵיכֶם עִמִּי, וְכַתוּב שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבָטִים וְגו'.

דְּבַר אַחַר וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם וְגו' - אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּאוֹתוֹ יוֹם נִתְּנָה רְשׁוּת לְשָׂרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם עַל כָּל שְׂאֵר הָעַמִּים. שְׁשֵׁנִינוּ, עַד שֶׁלֹּא מֵת יוֹסֵף, לֹא נִתַּן שְׁלֹטוֹן לְשִׁלְטוֹן שֶׁל מִצְרַיִם עַל יִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שְׁמַת יוֹסֵף, אִזּוֹ וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם.

וַיִּקָּם - כְּמִי שֶׁהָיָה נְמוּךְ וְקָם. [וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ וְכוּ'] רַבִּי יַצְחָק פְּתַח, (שִׁיר א' א) עַד שֶׁהִמְלִיךָ בְּמִסְבּוֹ נְרָדִי נִתַּן רִיחוֹ. עַד שֶׁהִמְלִיךָ - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה מו) כֹּה אָמַר ה' מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְכַתוּב (דְּבָרִים לו) וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ. בְּמִסְבּוֹ - בֵּין

עֲלָמָא. אֶתְרַגֵּישׁ קְבָרָא, וְאָמַר, אֲזִילוּ קוֹמוּ, דְּהָאִידְנָא יִלְקוֹן לְבָרִי, תְּוֹהוּ, וְעָרְקוּ מִתַּמָּן כְּפַלְגוֹת מִיֵּל, יִתְבוּ עַד דְּנִהִיר צַפְרָא. קָמוּ לְמִיזֵל, חָמוּ חַד בְּר נָשׁ, דְּהָהוּ רָהִיט וְעָרַק, וְהָהוּ שְׁתִית דְּמָא אַכְתְּפוּי, אַחְדוּ בֵּיה, וְסָח לְהוּ עוֹבְדָא, אָמְרוּ לֵיה מַה שְּׁמַךְ. אָמַר לְהוּ, לַחֲמָא בְּר לְיוֹאֵי. אָמְרוּ, וּמָה (בְּר) לְיוֹאֵי בְּר לַחֲמָא הָהוּ הָהוּ מִיתָא, וּמִסְתַּפִּינָא לְאַשְׁתַּעוּיִי יִתִּיר בְּהִדְיָה. לֹא אֶהְדְּרוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָאִי דְאָמְרוּ, דְצָלוּתְהוֹן דְּמִתְיָא, מְגִינָן עַל חַיִּי. מְנַלְן. דְּכַתִּיב, (במדבר י"ג) וַיַּעֲלוּ בְּנִגְבַב וַיִּבֵּא עַד חֲבָרוֹן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תָּא חֲזִי, תְּרִין נְדָרִין נְדָר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לַיַּעֲקֹב. חַד, דְּיִיחָוּת עַמִּיה לְמִדְר עַמִּיה בְּגָלוּתָא, וְחַד דְּיִסְקִינְיָה מִקְּבָרֵיהּ, לְמַחְמֵי חֲדוּתָא דְּסִייעֶתָא קְדִישָׁא דְּדִיִּירֵי עִם בְּנוֹהֵי, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, אֲנֹכִי אֶרְדַּע עִמָּךְ מִצְרַיִם אֲנֹכִי אֶרְדַּע עִמָּךְ בְּגָלוּתָא. וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךָ גַם עֲלֶיךָ, כְּמָה דְאֵתָא אָמַר (יחזקאל ל"ז) וְהֶעֱלִיתִי אֶתְכֶם מִקְּבָרוֹתֵיכֶם עִמִּי. וְכַתִּיב (תהלים קכ"ב) שְׁשֵׁם עָלוּ שְׁבָטִים וְגו'.

דְּבַר אַחַר (שמות א') וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם וְגו', אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּהָהוּא יוֹמָא, אֶתְיָהִיב לֵיה רְשׁוּתָא לְשָׂרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם, עַל כָּל שְׂאֵר עַמִּין, דְּתֵנָּא, עַד דְּלֹא מֵת יוֹסֵף, לֹא אֶתְיָהִיב שְׁלֹטוֹנוֹ לְשִׁלְטוֹנָא דְּמִצְרַיִם עַל יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן דְּמֵת יוֹסֵף, כְּדִין וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם, וַיִּקָּם: כְּמָאן דְּהָהוּ מְאִיף וְקָם.

(וַיִּקָּם מֶלֶךְ חֲדָשׁ וְכוּ') רַבִּי יַצְחָק פְּתַח, (שִׁיר הַשִּׁירִים א') עַד שֶׁהִמְלִיךָ בְּמִסְבּוֹ נְרָדִי נִתַּן רִיחוֹ. עַד שֶׁהִמְלִיךָ: דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (ישעיה מ"ד) כֹּה אָמַר יְי' מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל. וְכַתִּיב (דְּבָרִים ל"ג) וַיְהִי בִישׁוּרוֹן מֶלֶךְ. בְּמִסְבּוֹ: בֵּין

כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים. נִרְדֵּי נִתֵּן רִיחוֹ -
שְׁגַרְמוּ לְהַסְתַּלֵּק מִבִּינֵיהוּן.

דָּבָר אַחֵר עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ -
בְּעוֹד שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה
נוֹתֵן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, שְׁכַתוֹב
(שמות לד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אֶרְבָּעִים יוֹם
וְאֶרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וְגו'. בְּעוֹד שֶׁהָיָה
כּוֹתֵב תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, הוֹצִיאוּ
רִיחָם הַטּוֹב, וְאָמְרוּ אֵלֶּה אֵלֶּהיךָ יִשְׂרָאֵל.

דָּבָר אַחֵר עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ -
בְּעוֹד שֶׁהָיָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
יורד על הר סיני לְתַת תּוֹרָה
לְיִשְׂרָאֵל. נִרְדֵּי נִתֵּן רִיחוֹ -
שְׁכַתוֹב נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, לְכָל אִמָּה
וְאִמָּה יֵשׁ שֶׁר לְמַעַלָּה, וְכַשְׁנוֹתֵן
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלִיטָה לְזֶה
- מוֹרִיד אֶת זֶה, וְכַשְׁנוֹתֵן
שְׁלִיטָה לְאוֹתוֹ שֶׁר, אֵין לוֹ
שְׁלִיטָה אֲלֵא מִשׁוּם יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב הָיוּ צָרִיחַ לְרֹאשׁ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, יִשְׂרָאֵל הֵם
כְּנֶגֶד כָּל שְׂאֵר אַמּוֹת הָעוֹלָם.
מֵה שְׂאֵר הַעַמִּים הֵם שְׁבָעִים -
אִף יִשְׂרָאֵל הֵם שְׁבָעִים. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב
הַבָּאָה מִצְרִימָה שְׁבָעִים. וּמִי
שִׁשּׁוּלֵט עַל יִשְׂרָאֵל, כְּאֵלוֹ שׁוֹלֵט
עַל כָּל הָעוֹלָם.

רַבִּי אַבְאָ אָמַר מִכָּאן, וּבְגִי
יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וְגו' - הָרִי
שְׁבָעָה. וְכָל דְּרָגָה (עלה) לַעֲשָׂרָה
- הָרִי שְׁבָעִים. מֵה כְּתוּב
אַחֲרָיו? וַיִּקַּם מִלֶּךְ חֲדָשׁ עַל
מִצְרַיִם.

אָמַר רַב הוֹנָא, לְמַה הִשְׁתַּעֲבָדוּ
יִשְׂרָאֵל בְּכָל הָאֲמּוֹת? בְּשִׁבִיל
שִׁישְׂאָר בְּהֵם הָעוֹלָם, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד
כָּל הָעוֹלָם, וְכַתוּב (זכריה יד) בַּיּוֹם
הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד.
וּמַה הוּא אֶחָד - אִף יִשְׂרָאֵל
אֶחָד, שְׁכַתוֹב (שמואל ב' ז) גּוֹי אֶחָד

כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים. נִרְדֵּי נִתֵּן רִיחוֹ, דְּגַרְמוּ
לְאַסְתַּלְקָא מִבִּינֵיהוּן.

דָּבָר אַחֵר, עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ, בְּעוֹד דְּקוֹדֵשׁ
בְּרִיךְ הוּא הָוָה יִהִיב אוֹרֵייתָא לְיִשְׂרָאֵל,
דְּכַתִּיב, (שמות ל"ד) וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אֶרְבָּעִים יוֹם
וְאֶרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וְגו'. בְּעוֹד דִּהְוָה
כְּתִיב אוֹרֵייתָא לְיִשְׂרָאֵל, שְׁבָקוּ רִיחֵיהוּן טָב,
וְאָמְרוּ אֵלֶּה אֵלֶּהיךָ יִשְׂרָאֵל.

דָּבָר אַחֵר עַד שֶׁהִמְלִיךְ בְּמִסְבּוֹ, בְּעוֹד דִּהְוָה
קְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא נַחִית עַל טוֹרָא דְסִינִי,
לְמִיחָב אוֹרֵייתָא לְיִשְׂרָאֵל, נִרְדֵּי נִתֵּן רִיחוֹ,
דְּכַתִּיב, (שמות כ"ד) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע.

רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, כָּל אוֹמָה וְאוֹמָה אֵית לָהּ
שֶׁר לְעִילָא, וְכַד קְדוּשָׁא בְּרִיךְ הוּא יִהִיב
שְׁלִטְנוּתָא לְדִין, אַנְחִית לְדִין, וְכַד יִהִיב
שְׁלִטְנוּתָא לְהֵוּא שֶׁר, לֵית לִיהּ שְׁלִטְנוּתָא,
אֲלֵא בְּגִין יִשְׂרָאֵל, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (איכה א') הָיוּ
צָרִיחַ לְרֹאשׁ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, יִשְׂרָאֵל אֵינוֹן לְקַבִּיל כָּל שְׂאֵר
אוֹמִין דְּעַלְמָא, מֵה שְׂאֵר עַמִּין אֵינוֹן
שְׁבָעִים, אוֹף יִשְׂרָאֵל אֵינוֹן שְׁבָעִים, הָדָא הוּא
דְּכַתִּיב, (בראשית מ"ו) כָּל הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב הַבָּאָה
מִצְרִימָה שְׁבָעִים. וּמֵאן דְּשִׁלֵּיט עַל יִשְׂרָאֵל,
כְּאֵילוֹ שְׁלִיט עַל כָּל עַלְמָא.

רַבִּי אַבְאָ אָמַר מֵהֵכָא, וּבְגִי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ
וְגו', הָא שְׁבָעָה. וְכָל דְּרָגָא (נ"א סלקא)
לַעֲשָׂרָה, הָא שְׁבָעִים. מֵה כְּתִיב בְּתַרִּיחָה, וַיִּקַּם
מִלֶּךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם.

אָמַר רַב הוֹנָא, אֲמַאי אֲשִׁתַּעֲבִידוּ יִשְׂרָאֵל בְּכָל
הָאוֹמִין, בְּגִין דִּישְׁתַּאֲר בְּהוּן עַלְמָא,
דְּאֵינוֹן לְקַבִּיל כָּל עַלְמָא, וְכַתִּיב, (זכריה י"ד) בַּיּוֹם
הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד. וּמַה הוּא חֲדָ,
אוֹף יִשְׂרָאֵל חֲדָ, דְּכַתִּיב, (שמואל ב' ז) גּוֹי אֶחָד

בְּאַרְץ. מֵה שְׁמוֹ אֶחָד וְנִפְרָד
בְּשַׁבְעִים - אִף יִשְׂרָאֵל אֶחָד
וְנִפְרָד בְּשַׁבְעִים.

רבי יהודה פתח, (משלי ל) פתח
שְׁלוֹשׁ רִגְזָה אֶרֶץ וְגו', פתח
עֶבֶד כִּי יִמְלוֹךְ. שְׁשִׁנִּינוּ, אין לך
אִמָּה שְׁפֵלָה וְנִקְלִית וּבִזוּיָה לְפָנַי
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ הַמְצָרִים,
וְנִתְּנָן לָהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
שְׁלִיטָה מְשׁוּם יִשְׂרָאֵל. וּשְׁפָחָה
כִּי תִירַשׁ גְּבֻרָתָהּ - זֶה הַגֵּר
שֶׁהוֹלִידָה אֶת יִשְׁמַעְאֵל, שְׁעָשָׂה
כְּמָה רַעוּת לְיִשְׂרָאֵל, וְשִׁלַּט
בָּהֶם, וְעִנָּה אוֹתָם בְּכָל מִינֵי
עֲנוּיִים, וְגִזַּר עֲלֵיהֶם כְּמָה
שְׁמִדוֹת, וְעַד הַיּוֹם הֵם שׁוֹלְטִים
עֲלֵיהֶם, וְאֵינָם מְנִיחִים לָהֶם
לְעַמּוּד בְּדַתָּם. וְאֵין לָךְ גְּלוּת
קִשָּׁה לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ גְּלוּת
יִשְׁמַעְאֵל.

רבי יהושע היה עולה
לירושלים, והיה הולך בדרך.
ראה ערבי אחד שהיה הולך
בדרך ובנו עמו. פגשו ביהודי
אחד, אמר לבנו, היהודי הזה
גצל, שמאס בו אדוני. נל אותו
ותירק לו בזקנו שבע פעמים,
שהוא מזרע של רמים, שאני
ידעתי שמשעבדים בהם שבעים
עממים. הלך בנו ותפס בזקנו.
אמר רבי יהושע, רמים רמים,
גוזרני על העליונים שיירדו
למטה. עד שלא סים, נבלעו
במקומם.

רבי יצחק פתח, (שיר א) עד
שיפוח היום ונסו הצללים וגו'.
עד שיפוח היום - פסוק זה
נאמר על גלות ישראל, שהם
ישתעבדו בגלות עד שיסתים
אותו יום של שלטון האמות.
ששנינו, אמר רבי יצחק, אלף
שנים הוא שלטון האמות כאחד
הוא כנגדו, שכתוב (זכריה יד) והיה

בְּאַרְץ. מֵה שְׁמִיָּה חַד, וְנִתְפָּרַשׁ בְּשַׁבְעִין, אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל חַד, וְנִתְפָּרַשׁ בְּשַׁבְעִין.

רבי יהודה פתח, (משלי ל') פתח שלש רגזה ארץ
וגו', פתח עבד פי ימלוך, דתניא (דק"ט"ז"א)
לית לך אומא מפיכא וקלילא ונבזית קמי
קדשא בריך הוא, כוותיהו דמצראי, ויהיב
לון קדשא בריך הוא שלטנותא בגינייהו
דישראל. ושפחה כי תירש גבירתה, דא הגר,
דאולידת לישמעאל, שעשה כמה רעות
לישראל, ושלט בהם, ועינה אותם בכל מיני
ענויין, וגזר עליהם כמה שמדות, ועד היום
הם שולטים עליהם, ואינם מניחים להם
לעמוד בדתם. ואין לך גלות קשה לישראל
כמו גלות ישמעאל.

רבי יהושע היה סליק לירושלם, והיה אזיל
באורחא, חמא חד ערבא, דהיה אזיל
באורחא, ובריה עמיה. פגעו ביהודאי חד. אמר
לבריה, האי יודאי געלא, דמאס ביה מריה.
נוול ליה, ורקיק ליה בדיקניה שבעה זמנין,
דאיהו מזרעא דראמין, דאנא ידענא
דמשעבדן בהו שבעין עממין, אזיל בריה
ואחיד בדיקניה. אמר רבי יהושע ראמין
ראמין, גוזרנא על עלאין, דיחתון לתפא. עד
לא סיים אתבלעו באתריהון.

רבי יצחק פתח, (שיר השירים ב) עד שיפוח היום
ונסו הצללים וגו', עד שיפוח היום, האי
קרא על גלותא דישראל אתמר, דאינון
ישתעבדון בגלותא, עד דיסתיים ההוא יומא
דשלטנותא דאומין. דתנו, אמר רבי יצחק,
אלף שנין הוא שלטנותא דכל אומין כחדא,
עלייהו דישראל. ולית לך אומא דלא ישתעבד
על ישראל, ואין לך אמה שלא תשתעבד בהם, ויום אחד

בְּהוֹן. וְיוֹמָא חָדָא, הוּא לְקַבְלִיָּה דְכְּתִיב, (זכריה
י"ד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לִי יוֹגֵו'.

דְּבַר אַחַר, עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם קִדְּם דְּיִפּוּחַ הַהוּא
יוֹמָא דְּאוּמִין. וְנָסוּ הַצְּלָלִים, אִינוּן
שׁוּלְטָנִין דְּשִׁלְטוּ עַלֵייהוּ. אֵלֶךְ לִי אֵל הַר הַמּוֹר,
אָמַר קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֵלֶךְ לִי, לְנַעֲרָא
הָאוּמוֹת מִירוּשָׁלַם דְּהוּא הַר הַמּוֹר, כְּמָה
דְּכְּתִיב, בְּהַר הַמּוֹרִיָּה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם. וְאֵל
גְּבַעַת הַלְּבוֹנָה, דָּא בִי מְקַדְשָׁא דִי בְּצִיּוֹן, דְּכְּתִיב
בֵּיה (תהלים מ"ח) יִפְּה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן
וְגו', (אמר רבי יהודה) כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (איוב ל"ח) לְאַחֲזוּ
בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּנְעֲרוּ רַשְׁעִים מִמֶּנָּה. כִּהָיִ
דְּאֲחִיד בְּטִלִית, לְנַעֲרָא טְנוּפָא מִנָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עֲתִיד קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
לְאַתְגַּלְיָא בִירוּשָׁלַם דְּלְתַתָּא, וּלְדַכָּאָה
יְתָה מִטְנוּפֵי עַמְמֵיָא, עַד דְּלֹא אֲשַׁתְּלִים הַהוּא
יוֹמָא דְּאוּמִין. דְּאָמַר רַבִּי חֵיָיא, לִית שׁוּלְטָנֵי
לְאוּמִין עַלֵייהוּ דִישְׂרָאֵל, אֵלֹא יוֹמָא חָדָא
לְחֹד, דְּהוּא יוֹמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא
אֵלֶךְ שָׁנִים. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (איכה א') נִתְּנָנִי
שׁוֹמְמָה כָּל הַיּוֹם דָּוָה. יוֹמָא חַד לְחֹד, וְלֹא
יִתִיר.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִי יִתִיר יִשְׁתַּעֲבְדוּן, לֹא עַל פּוּם
גְּזֵרַת מְלָכָא הוּא, אֵלֹא עַל דְּלֹא בְּעִיָּן
לְמִיהַדָּר לְקַבְלִיָּה, וְכְּתִיב (דברים ל') וְהָיָה כִי יבֹאוּ
עֲלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגו', וְכְּתִיב, (דברים ל')
אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקִצָּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ
וְגו'.

וַיֹּאמֶר אֵל עֲמוֹ הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. (שמות א')
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן תָּא חֲזִי, דְּהָא עַל כָּל
פְּנִים מְלֹאכְא שְׁלִטוּנָא דְּמִמָּנָא עַל מִצְרָאֵי הָרָה,
וְהָכִי הוּא, דְּרוּבָא דְּפִרְשָׁתָא לָא אֲתַמַּר, אֵלֹא
מְלָךְ מִצְרַיִם סָתָם, וְהִינּוּ מִמָּנָא רַבְרָבָא עַל

יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לֵה' וְגו'.
דְּבַר אַחַר עַד שְׁיִפּוּחַ הַיּוֹם -
קִדְּם שְׁיִפּוּחַ אוֹתוֹ יוֹם שֶׁל
הָאֻמוֹת. וְנָסוּ הַצְּלָלִים - אֵלֹו
שְׁלִטוֹנִים שְׁשִׁלְטוּ עַלֵיהֶם. אֵלֶךְ
לִי אֵל הַר הַמּוֹר - אָמַר הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אֵלֶךְ לִי לְנַעַר אֵת
הָאֻמוֹת מִירוּשָׁלַם, שֶׁהוּא הַר
הַמּוֹר, כְּפִתּוּב בְּהַר הַמּוֹרִיָּה
אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם. וְאֵל גְּבַעַת
הַלְּבוֹנָה - זֶה בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ
שְׁבָצִיּוֹן, שְׁכֵתוּב בּוֹ (משלי מח) יִפְּה
נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ הַר צִיּוֹן
וְגו', (אמר רבי יהודה) כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר
(איוב לח) לְאַחֲזוּ בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ
וַיִּנְעֲרוּ רַשְׁעִים מִמֶּנָּה. כְּמוֹ זֶה
שְׁאוּחֲזוּ בְּטִלִית לְנַעַר מִמֶּנָּה
טְנוּפָת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְהַתְּגַלּוֹת בִירוּשָׁלַם
שְׁלִמְטָה וּלְטַהַר אוֹתָהּ מִטְנוּפֵי
הָעַמִּים, עַד שֶׁלֹּא יִשְׁתַּלַּם אוֹתוֹ
הַיּוֹם שֶׁל הָאֻמוֹת. שְׁאָמַר רַבִּי
חֵיָיא, אִין שְׁלִטוֹן לְאֻמוֹת עַל
יִשְׂרָאֵל אֵלֹא יוֹם אֶחָד בְּלַבָּד,
שֶׁהוּא יוֹמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, וְהוּא אֵלֶךְ שָׁנִים. זֶהוּ
שְׁכֵתוּב נִתְּנָנִי שְׁמֵמָה כָּל הַיּוֹם
דְּוָה. יוֹם אֶחָד בְּלַבָּד, וְלֹא יוֹתֵר.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִם יִשְׁתַּעֲבְדוּ
יוֹתֵר, לֹא עַל פִּי גְזֵרַת הַמְּלָךְ
הוּא, אֵלֹא עַל שֶׁלֹּא רוּצִים לְחֹזֵר
אֵלָיו, וְכְּתוּב (דברים ל') וְהָיָה פִי
יִבְאוּ עֲלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְגו', וְכְּתוּב אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ
בְּקִצָּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ
וְגו'.

וַיֹּאמֶר אֵל עֲמוֹ הִנֵּה עִם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֹּא
רָאָה, שְׁהָרִי עַל כָּל פְּנִים הַמְּלֹאךְ
הַשְּׁלִיט הַמִּמָּנָה עַל הַמִּצְרַיִם
הָיָה, וְכֹךְ הוּא, שְׁפָרַב הַפְּרִשָּׁה
לֹא נֹאמַר אֵלֹא מְלָךְ מִצְרַיִם
סָתָם, וְהִינּוּ הַמִּמָּנָה הַגְּדוֹל עַל

מִצְרָאִי. פְּרַעַה מְלֶךְ מִצְרַיִם, פְּרַעַה מִמֶּשׁ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְפִיכֶן כְּתִיב וַיֹּאמֶר, כְּלוּמַר אַכְנִיס בְּלִבְהוֹן מַלְתָּא דָּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (שמואל ב', ט"ז) כִּי יִי אָמַר לוֹ קָלַל אֶת דָּוִד. מִחֻשְׁבַּת הַלֵּב בְּלִבְדִּי. וְכֵן (אסתר ו') וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלִבּוֹ, וְכֵן (בראשית י"ז) וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הַלְבֵן מֵאָה שָׁנָה. אוֹף הֲכָא נָמִי, אַכְנִיס מִחֻשְׁבְּתָא בְּלִבְהוֹן, דְּאָמְרוּ רַב וְעֲצוּם מְמַנּוּ. מָאִי מְמַנּוּ. רְצוּנוֹ לֹמַר מְמַנָּא דִּילְהוֹן, אֵינּוֹן אָמְרוּ בְּלִבְיַיהוּ, דְּחִילָא וְתוּקְפָא דִּילְהוֹן, רַבְרָבָא וְתַקִּיפָא מְמַנּוּ, מְשׁוּלְטָנָא דִּילְהוֹן.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל אוֹמֵינן דְּעֵלְמָא, (בר ושראל) מְשָׁכִין תוּקְפָא מְשָׁרִייהוֹן, וַיִּשְׂרָאֵל נִגְדִין חִילִיּהוֹן מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֵינּוֹן אֲתַקְרוּן עֲמָא דִּי, וְלֹא עֲמָא דְשׁוּלְטָנָא. ר' יְהוּדָה אָמַר, הֲכָא אֲתַקְרוּן עֲמוֹ, דְּכְתִיב וַיֹּאמֶר אֵל עֲמוֹ, וְהִתָּם כְּתִיב, (שמות ג') רָאֵה רְאִיתִי אֶת עֲנִי עֲמִי, עֲמִי מִמֶּשׁ יִשְׂרָאֵל אֲקָרוּן עִם יִי, וְשָׂאֵר אוֹמֵינן אֲקָרוּן, עֲמוֹ דְשׁוּלְטָנָא דִּילְהוֹן דְּכְתִיב, (מִיכָה ד') כִּי כָל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו וְאִנְחִינוּ גִלְדָּךְ בְּשֵׁם יִי אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָאִי פְּסוּקָא, הָוָה לִיה לְמִימַר (הִנֵּה עִם יִשְׂרָאֵל או) בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מְמַנּוּ, (אֵלָא) מֵהוּ עִם בְּנֵי. אֵלָא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ, מֵהוּוּא יִשְׂרָאֵל דְּלַעֲלֵלָא, דְּחֻשְׁיבּוֹ דְּעִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הוּוּ, וְלֹא עִם יִי, וְכְתִיב (שמות א') וַיִּקְוֹצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא כְתִיב מִפְּנֵי (דף י"ז ע"ב) עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵלָא מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ.

רַבִּי יוֹחָנָן הָוָה קָאִים קָמִיָּה דְר' יִצְחָק, אָמַר, מָה חָמָא בְּלֶק לְמִימַר (במדבר כ"ב) הִנֵּה עִם יִצָּא מִמִּצְרַיִם, וְלֹא אָמַר הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְלֹא אָמַר הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? וְאֵלָא אָמַר לוֹ רַבִּי יִצְחָק,

מִצְרַיִם. פְּרַעַה מְלֶךְ מִצְרַיִם, פְּרַעַה מִמֶּשׁ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְפִיכֶן כְּתוּב וַיֹּאמֶר, כְּלוּמַר הַכְנִיס בְּלִבְּךָ דְּבַר זֶה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שמואל ב' טז) כִּי ה' אָמַר לוֹ קָלַל אֶת דָּוִד. מִחֻשְׁבַּת הַלֵּב בְּלִבְדִּי. וְכֵן (אסתר ו') וַיֹּאמֶר הָמָן בְּלִבּוֹ, וְכֵן (בראשית יז) וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ הַלְבֵן מֵאָה שָׁנָה. אֲף כֵּן גַּם, הַכְנִיס מִחֻשְׁבָּה בְּלִבְּךָ שְׂאֵמְרוּ רַב וְעֲצוּם מְמַנּוּ. מָה זֶה מְמַנּוּ? רְצָה לֹמַר מְמַנָּה שְׁלָהֶם. הֵם אָמְרוּ בְּלִבְּךָ שְׁחִיל וְתַקִּיף שְׁלָהֶם גְּדוּל וְתַקִּיף מְמַנּוּ, מֵהַשְּׁלִטוֹן שְׁלָהֶם.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כָּל אַמוֹת הָעוֹלָם (חוץ מִיִּשְׂרָאֵל) מוֹשְׁכִים כְּחֵם מְשָׁרִיָּהֶם, וַיִּשְׂרָאֵל מוֹשְׁכִים כְּחֵם מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהֵם נִקְרָאִים עִם ה', וְלֹא עִם שְׁל הַשְּׁלִטָּנִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כֵּן נִקְרָאוּ עֲמוֹ, שְׁכְתוּב וַיֹּאמֶר אֵל עֲמוֹ, וְשֵׁם כְּתוּב (שמות א) רָאֵה רְאִיתִי אֶת עֲנִי עֲמִי, עֲמִי מִמֶּשׁ. יִשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ עִם ה', וְשָׂאֵר הָאַמוֹת נִקְרָאוּ עֲמוֹ שְׁל הַשְּׁלִיט שְׁלָהֶם, שְׁכְתוּב (מִיכָה ד) כִּי כָל הָעַמִּים יִלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיו וְאִנְחִינוּ גִלְדָּךְ בְּשֵׁם ה' אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, פְּסוּק זֶה הִיָּה לוֹ לֹמַר, וְהִנֵּה עִם יִשְׂרָאֵל, אוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מְמַנּוּ. וְאֵלָא מֵהוּ עִם בְּנֵי? אֵלָא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ, מֵאוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל שְׁלַמְעֵלָה, שְׁחֻשְׁבּוֹ שְׁעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִיוּ, וְלֹא עִם ה', וְכְתוּב וַיִּקְצוּ מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא כְתוּב מִפְּנֵי עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֵלָא מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ.

רַבִּי יוֹחָנָן הִיָּה עוֹמֵד לְפָנֵי רַבִּי יִצְחָק. אָמַר, מָה רָאֵה בְּלֶק לֹמַר (במדבר כב) הִנֵּה עִם יִצָּא מִמִּצְרַיִם, בְּלֶק מְכַשֵּׁף גְּדוּל הִנֵּה, וְכֵן דְּרַף

המכשפים לקחת דבר שאין בו חשד, וכן אין מזכירים לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, דבר שאין בו חשד.

שכן דרך השדים, שמעינים באותו דבר שאומרים להם, אם הוא כוזב - מודיעים לו דברים כוזבים, ואם הוא אמת - כל מה שאומרים לזמן קצר אמת הוא, כל שפן לעשות מעשה. רבי אחא אמר, בלק לקח דרך של קלון, הנה עם יצא ממצרים, כלומר שאין אנו יודעים ממי הם.

אמר רבי יוחנן, מפני מה העם של הגדולים שמורים, ועמו של הקדוש ברוך הוא אינם שמורים? אמר רבי יצחק, אין דומה עני לעשיר. העני צריך לשמר את שלו, העשיר לא שומר את שלו. וכל שפן שישראל הם ממלך שאוהב אמת ודין, ודין ראשון עושה באנשי ביתו, שרוצה שהם יהיו שמורים מחטא יותר מכלם. זהו שכתוב (עמוס א) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'.

רבי יוסי יצא לדרך, והיה רבי אחא בר יעקב הולך עמו. עד שהיו הולכים, שתק רבי יוסי והרהר בדברי העולם, ורבי אחא הרהר בדברי תורה. (עד שהיו הולכים) ראה רבי יוסי נחש אחד שהיה רץ אחריו. אמר רבי יוסי לרבי אחא, ראית את הנחש הזה שרץ אחרי? אמר לו רבי אחא, אני לא ראיתי אותו. רץ רבי יוסי, והנחש אחריו. נפל רבי יוסי ודם שתת וירד מחטמו. שמע שהיו אומרים, רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'. אמר רבי יוסי, ומה על שעה אחת כף - מי שמתניאש ממנה על אחת כמה וכמה.

על שעתא חדא כף, מאן דמתניאש מנה על אחת כמה וכמה.

(אלא) אמר ליה ר' יצחק, בלק מכשף גדול הוה, וכן דרך המכשפים לקחת הדבר שאין בו חשד, וכן אין מזכירין לעולם שם אביו של אדם, אלא שם אמו, דבר שאין בו חשד.

דכן דרך השדים, דמעיינים בהווא מלה דקאמרי להו, אי איהו כדיבא, מודיעין ליה מלין כדיבין, ואי הוא קשוט, כל מה דאמריין לזמנא זעירא קושטא הוא, כל שפן למעבד עבידתא. רבי אחא אמר, בלק אורחא דקלנא נקט, הנה עם יצא ממצרים, כלומר, דלית אנן ידעין ממאן אינון.

אמר רבי יוחנן, מפני מה עמא דרב רבין נטירין, ועמא דקודשא בריה הוא לא נטירין. אמר רבי יצחק, לא דמי מספנא לעתירא. מספנא בעי לנטרא דיליה, עתירא לא נטיר דיליה, וכל שפן דישראל, אינון ממלכא דרחים קשוט ודינא. ודינא קדמא עביד בגוברין דביתיה, דבעי דאינון להוון נטירין מחטא תיר מפלהו הדא הוא דכתיב, (עמוס ג) רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו'.

רבי יוסי נפק לאורחא, והוה רבי אחא בר יעקב אזיל עמיה, עד דהו אזלי, שתיק רבי יוסי, והרהר במלי דעלמא. ורבי אחא הרהר במלי דאורייתא. (עד דהו אזלי) חמא רבי יוסי חד חוּנא, דהוה רהיט אבתריה. אמר רבי יוסי לרבי אחא, חזית האי חוּנא דרהיט אבתראי. אמר ליה רבי אחא, אנא לא חמינא ליה. רהט רבי יוסי וחונא אבתרוי. נפל רבי יוסי, ודמא שתת ונחת מחוטמוי, שמע דהו אמרין, רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה וגו', אמר רבי יוסי, ומה

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ב) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדָךְ יָדַע לְכַתֵּךְ וְגו' הַמּוֹלִיכְךָ וְגו', נָחַשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְגו'. נָחַשׁ שָׂרָף לְמָה בָּאָן? אֵלָּא לְקַחַת עֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל כֹּל זְמַן שְׁפוֹרְשִׁים מֵעֵץ הַחַיִּים, שְׁכַתוֹב כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאוֹרְךָ יְמִיךָ.

בֵּא רְאֵה, אָמַר רַבִּי חַיִּיא, כְּתוֹב (משלי יג) חוֹשֶׁף שְׁכַטוֹ שׁוֹנֵא כְּנוֹ וְגו', וְכַתוֹב (מלאכי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה', וְכַתוֹב וְאֵת עֲשׂוֹ שְׁנֵאתִי. מַה זֶה שְׁנֵאתִי? שְׁכַתוֹב חוֹשֶׁף שְׁכַטוֹ שׁוֹנֵא כְּנוֹ, כְּלוֹמַר שְׁנֵאתִי אוֹתוֹ, וְעַל כֵּן חֲשַׁכְתִּי שְׁבֵט מִמֶּה. כֹּל שְׁכָן וְכֹל שְׁכָן תְּלַמְדֵי חֲכָמִים שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא רוֹצֵה שִׁיפְרְשׁוּ מֵעֵץ הַחַיִּים אֶפְלוּ רַגַע אֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ, נָתַן לָהֶם עֲצָה לַעֲשׂוֹת עִמָּהֶם רַע. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, יוֹדְעִים הָיוּ הַמַּצְרִים בְּאֶצְטַגְנִינּוֹת שְׁלָהֶם שְׁסוּפָם לְלַקּוֹת בְּגַלּל יִשְׂרָאֵל, וְלִכְן הַקְדִּים הַשְּׁלִיט שְׁלָהֶם לַעֲשׂוֹת עִמָּם רַע.

רַבִּי יִצְחָק פָּגַשׁ בְּאוֹתוֹ הַר, וְרָאָה אִישׁ אֶחָד יֹשֵׁן תַּחַת הָאֵילָן. יָשַׁב שָׁם. עַד שִׁישַׁב, רָאָה שֶׁהָאָרֶץ מִתְחַלְחֶלֶת, וְנִשְׁבַּר אוֹתוֹ אֵילָן וְנָפַל, וְרָאָה בְּקִיעִים וְגַמּוֹת בְּאָרֶץ, וְהָאָרֶץ עוֹלָה וְיֹרְדָת.

הַתְּעוֹרָר אוֹתוֹ הָאִישׁ, וְצוּחַ כְּנֻגַד רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר לוֹ: יְהוּדֵי יְהוּדֵי, תִּכְפֶּה וְתִנְהַם, שְׁעַכְשׁוּ מַעֲמִידִים בְּרָקִיעַ גְּדוֹל מְמַנָּה אֶחָד שְׁלִיט עֲלֵיוֹן, וְהוּא עֲתִיד לַעֲשׂוֹת עִמָּכֶם הַרְבֵּה רַע, וְרַעֲיֶדֶת הָאֲדָמָה הַזֹּאת הִיֵּתָה בְּגַלְלָכֶם. שְׁפַל פַּעַם שְׂרוּעֶדֶת הָאָרֶץ, כְּשֶׁקָּם מְמַנָּה שִׁיעֲשֵׂה עִמָּכֶם רַע.

הִמָּה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וַדַּאי

פָּתַח וְאָמַר, (דברים ב) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדָךְ יָדַע לְכַתֵּךְ וְגו' הַמּוֹלִיכְךָ וְגו', נָחַשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב וְגו', נָחַשׁ שָׂרָף לְמָה הָבֵא. אֵלָּא, לְקַחַת עוֹנָשִׁין מִיִּשְׂרָאֵל, כֹּל זְמַן שְׁמַתְפְּרִשִׁין מִן עֵץ הַחַיִּים. דְּכַתִּיב, (דברים ל) כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאוֹרְךָ יְמִיךָ.

תָּא חַזִּי, אָמַר רַבִּי חַיִּיא, כְּתִיב (משלי י"ג) חוֹשֶׁף שְׁכַטוֹ שׁוֹנֵא כְּנוֹ וְגו'. וְכַתִּיב (מלאכי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה'. וְכַתִּיב, (מלאכי א) וְאֵת עֲשׂוֹ שְׁנֵאתִי. מַהוֹ שְׁנֵאתִי, דְּכַתִּיב חוֹשֶׁף שְׁכַטוֹ שׁוֹנֵא כְּנוֹ. כְּלוֹמַר שְׁנֵאתִי אוֹתוֹ, וְעַל כֵּן חֲשַׁכְתִּי שְׁבֵט מִמֶּה, כֹּל שְׁכָן וְכֹל שְׁכָן תְּלַמְדֵי חֲכָמִים, דְּלֹא בְּעֵי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיתְפְּרִשׁוּן מֵעֵץ הַחַיִּים אֶפְלוּ רַגַע אֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ. יֵהֵב לְהוֹן עֵיטָא, לְמַעַבְדַּ עַמְהוֹן בִּישָׂא. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, יְדַעִין הוּוּ מַצְרָאִי בְּאֶצְטַגְנִינּוֹת דְּלְהוֹן, שְׁסוּפָן לְמַלְקֵי בְּגִין יִשְׂרָאֵל, וְלִכְךָ אַקְדִּים שׁוֹלְטָנָא דְּלְהוֹן, לְמַעַבְדַּ עַמְהוֹן בִּישָׂא.

רַבִּי יִצְחָק פָּגַע בְּהוּא טוֹרָא, וְחָמָא חַד בַּר נֶשׁ דְּהוּה נְאִים תַּחוֹת חַד אֵילָן. יְתִיב תַּמָּן, אֲדַהוּה יְתִיב, חָמָא אַרְעָא דְּמִתְחַלְחֶלֶת, וְאֲתַבַּר הוּוּ אֵילָנָא, וְנָפַל, וְחָמָא בְּקִיעִין גּוּמִין בְּאַרְעָא, וְאַרְעָא סְלָקָא וְנַחְתָּא.

אֲתַעַר הוּוּ אֲגַבְרָא, צוּוח לְקַבְלִיה דְּרַבִּי יִצְחָק, וְאָמַר לִיה יוֹדָאי יוֹדָאי, בְּכִי וְנַהִים, דְּהֵאִידְנָא מְקִימִין בְּרַקִּיעָא חַד רַבְרַבָּא מְמַנָּא שְׁלְטָנָא עֲלָאָה, וְהוּא זְמִין לְמַעַבְדַּ עַמְכוֹן בִּישָׂא סְגִי, וְהֵאִי רַגְשָׁא דְאַרְעָא בְּגִינִיכוֹן הָוָה. דְּכָל זְמַנָּא דְּרַגְשָׁא אַרְעָא, כַּד קָם מְמַנָּא, דִּיעֲבִיד עַמְכוֹן בִּישָׂא.

תְּנוּוּה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, וַדַּאי כְּתִיב, (משלי ל) תַּחַת שְׁלֵשׁ רַגְזָה אָרֶץ, וְכַתִּיב תַּחַת עֶבֶד כִּי

כתוב (משלי ל) תחת שלוש רגזת ארץ, וכתוב תחת עבד פי ימלוך. ממנה שהיה וממנה תחת שלטון אחר ומלך, ונתנו לו שלטון, וכל שכן כששולט בישראל.

אמר רבי חמא בר גוריא, כשהניח את ישראל תחת שלטון האמות, ישב וגעה וככה. זהו שכתוב (ירמיה יג) במסתרים תבכה נפשי. אמר רבי יוסי, במסתרים דוקא.

רבי יהודה נכנס אל רבי אלעזר ומצאו שהיה יושב וידו בפיו, והיה עצוב. אמר לו, במה עוסק מר? אמר לו, שכתוב באור פני מלך חיים. אם האדון עצוב, וכל שכן שגועה ובוכה - מה יעשו שמשי? זהו שכתוב (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חצה. מה זה חצה? שאדונם בפנים, והם בחוץ. אדונם בפנים הפנימיים, והם בפנים החיצוניים. מי הם בתים הפנימיים? אמר רבי יצחק, אותם מעשרה כתרי המלך.

מלאכי שלום מר יבפיון, וכי יש מלאכים שאינם של שלום? אמר לו, כן. בא ראה, יש בעלי דין קשה, ויש בעלי דין לא קשה, ויש בעלי דין רפה ורחמים, ויש בעלי רחמים שאין בהם דין כלל, ואלה נקראו מלאכי שלום, ועל אותם שלמטה כתוב (שם ג) אלביש שמים קדרות ושק אשים פסותם, וכתוב (שם לד) ונמקו כל צבא השמים.

אם כן, כל אותם שליטים הממנים על שאר העמים, כשרואים את אדונם עצוב, למה עובדים בפרך עם בניו? אמר רבי אלעזר, אינם עושים אלא מה שהצטוו, ורצון אדונם הם עושים.

רבי דוסתאי אמר, בזמן

ימלוך. ממנא דהיה (ממנא) תחות שלטנא אחרא, ומליך, ויהבין ליה שלטנא, וכל שכן פד שליט בישראל.

אמר רבי חמא בר גוריא, פד אנח לישראל תחות שלטנותא דאומין, יתיב וגעי ובכי, הדא הוא דכתיב, (ירמיה י"ג) במסתרים תבכה נפשי. אמר רבי יוסי, במסתרים דווקא. רבי יהודה עאל לגביה דרבי אלעזר, אשפחיה דהיה יתיב, וידיה בפומיה, והיה עציב. אמר ליה, במאי (דף י"ח ע"א) קא עסיק מר. אמר ליה דכתיב, (משלי ט"ז) באור פני מלך חיים. אי טרנא עציב, וכל שכן דגעי ובכי, שמשוי מאי עבדי, הדא הוא דכתיב, (ישעיה ל"ג) הן אראלם צעקו חצה. מאי חצה. מריהון בגו, ואינון לבר. מריהון בבתי גואי, ואינון בבתי בראי. בתי גואי מאי אינון. אמר רבי יצחק, אינון מעשרה כתרי מלכא.

מלאכי שלום מר יבפיון, וכי יש מלאכים שאינם של שלום. אמר ליה אין. תא חזי, אית מארי דדינא קשיא, ואית מארי דדינא דלא קשיא, ואית מארי דינא (רפוא) ורחמנותא. ואית מארי דרחמנותא דלית בהו דינא כלל. ואלין אתקרון מלאכי שלום. ועל אינון דלתתא, כתיב, (ישעיה ג') אלביש קדרות ושק אשים פסותם. וכתוב (ישעיה ל"ד) ונמקו כל צבא השמים.

אי הכי, כל אינון שולטנין דממנן על שאר עמין, פד חמאן למריהון עציב, למאי עבדין פרוכא לבנוהי. אמר רבי אלעזר, לא עבדי אלא מאי דאתפקדו, ורעותא דמריהון עבדין.

רבי דוסתאי אמר בעדנא דאתמפרן בנוי

שנמסרים בני הקדוש ברוך הוא לשליטי העמים, מתכנסים שנים עשר בתי דין ונשקעים לתוך תהום רבה. גועה האדון, גועים ורצים (בעלי מנגים), ויורדות שתי דמעות לשקע של הים הגדול, זהו שכתוב (תהלים לו) משפטיך תהום רבה. ומתגלגלים עליונים למטה, מתבקעים התחתונים, ויורדים מאתים וארבעים דרגות. זהו שכתוב (עמוס ג) אריה שאג מי לא יירא.

שנינו, בשעה שמסר הקדוש ברוך הוא את ישראל לשר מצרים, גזר עליהם שבע גזרות שיעבדו בהם המצרים, זהו שכתוב וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים וגו'. וינגדם שבע לטוב - ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם.

הבה נתחכמה לו. רבי יוסי אמר, אין הבה אלא לשון הזמנה לעשות דין, כמו שנאמר (בראשית יא) הבה נרדה. (שמואל א-ד) הבה תמים. אמר רבי יוחנן, הבה - פלם לשון הסכמה והזמנה, כמו הבה נבנה לנו עיר. (שופטים כ) הבו לכם עצה. (תהלים כט) הבו לה' בני אלים.

רבי יצחק אמר, הבה נתחכמה לו נהיה בהסכמת דינא לגביה. פן ירבה, ורוח הקדש אומרת פן ירבה, ורוח הקדש אומרת פן ירבה וכן יפרץ. ומלאכי השרת היו להם לשפים ולצנינים. זהו שכתוב ויקצו מפני בני ישראל, שהיו נעקרים ממלאכי השרת, כמו שאנשים נעקצים מהקוצים הללו.

אמר רבי יודאי אמר רבי יצחק, מה היתה מחשבת המצרים שתמנע מפניה ורביה מישראל והשליט הממנה עליהם שהכניס כף בלבם? אלא אמר להם,

דקודשא בריך הוא, לשולטני עממין, מתכנסין תריסר בתי דינין, ומשתקען גו תהומא רבה, געי טרנא, געין, ורהיטן (נ"א תריסין) ונחתין תרין דמעין לשקיעא דימא רבה, הדא הוא דכתיב (תהלים ל"ו) משפטיך תהום רבה. ומתגלגלן עלאין לתמא, אתבקען תתאין, ונחתין מאתן וארבעין דרגין הדא הוא דכתיב (עמוס ג) אריה שאג מי לא יירא.

תנא, בשעתא דמסר קדשא בריך הוא לישראל לשרא דמצראי, גזר עליהו שבע גזרות, שישעבדו בהון מצראי. הדא הוא דכתיב, (שמות א) וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו'. ולקבליהון שבעה לטב, ובני ישראל פרו, וישרצו, וירבו, ויעצמו, במאד, מאד, ותמלא הארץ אותם.

הבה נתחכמה לו. (שמות א) רבי יוסי אמר, אין הבה אלא לשון הזמנה, למעבד דינא. פמה דאת אמר, (בראשית י"א) הבה נרדה. (שמואל א, י"ד) הבה תמים. אמר רבי יוחנן, הבה כולם, לשון הסכמה והזמנה. כמו (בראשית י"א) הבה נבנה לנו עיר. (שופטים כ') הבו לכם עצה. (תהלים כ"ט) הבו לה' בני אלים.

רבי יצחק אמר, הבה נתחכמה לו נהוי בהסכמת דינא לגביה. פן ירבה, ורוח הקדש אומרת פן ירבה, וכן יפרץ. ומלאכי השרת הוו להו לשפים ולצנינים הדא הוא דכתיב, ויקצו מפני בני ישראל. והו מתעקצי ממלאכי השרת, פהני קוצי דמתעקצי בהו אינשי.

אמר רבי יודאי אמר רבי יצחק, מה הנה מחשבתהון דמצראי, דממנע מישראל פריה ורביה, ושלטנא דממנא עליהון דאעיל שתמנע פריה ורביה מישראל והשליט הממנה עליהם שהכניס כף בלבם? אלא אמר להם,

היו יודעים שעתיד בן אהרן לצאת מישראל שיעשה דין באלהיהם על ידו.

שאמר רבי יוחנן, בשעה שאמר משה ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים, הלך דומה, שרו של מצרים, ארבע מאות פרסה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, גזרה נגזרה לפני, שכתוב (ישעיה כד) יפקד ה' על צבא המרום וגו'. באותה שעה נטלה השררה ממנו, ונתמנה דומה שר של גיהנם לדון שם נפשות הרשעים. ורבי יהודה אומר, על המתים נתמנה.

אמר רבי חנינא, כתוב (במדבר א) ובאלהיהם עשה ה' שפטים. וכי באלוה של כסף ושל זהב ושל עץ ושל אבן יש שפטים? אלא, אמר רבי יוסי, של כסף ושל זהב היו נתכים מאליהם, ושל עץ מתרקבין.

אמר רבי אלעזר, אלוה של מצרים שה היה, וצוה הקדוש ברוך הוא לעשות בו שפטים, לשרף אותו באש, כמו שנאמר (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש, כדי שיהא ריחו נודף. ועוד, (שמות יב) ראשו על פרעיו ועל קרבו. ועוד, שעצמותיו משלכים בשוק. וזאת היתה למצרים קשה מפלץ, זהו שכתוב שפטים.

אמר רבי יהודה, באלהיהם ממש, וזהו שר שלהם, לקיים יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. וכל זה היו יודעים החכמים שבהם, וכל שפן שר שלהם, על פן כתוב הבה נתחכמה לו.

רבי יוחנן אמר, הרבה עבודה זרה היו במצרים, ונילוס אלוה שלהם היה, ובכלל אלהיהם היה הוא, ובכלם עשה ה'

בלבהון פך. אלא, אמר להון, הוּו ידעין, דזמין ברא חדא למיפק מישראל, דיתעביד דינא בבאלהיהון על ידיה.

דאמר רבי יוחנן, בשעה שאמר משה, (שמות י"ב) ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים הלך דומה שרו של מצרים, ארבע מאות פרסה. אמר ליה קדשא בריך הוא, גזרה נגזרה לפני, דכתיב, (ישעיה כ"ד) יפקד יי' על צבא המרום במרום וגו'. באותה שעה נטלה השררה ממנו, ונתמנה דומה שר של גיהנם, לידון שם נפשות הרשעים. ורבי יהודה אומר על המתים נתמנה.

אמר רבי חנינא, כתיב (במדבר ל"ג) ובאלהיהם עשה יי' שפטים. וכי באלוה של כסף, ושל זהב, ושל עץ, ושל אבן, יש שפטים. אלא אמר רבי יוסי, של כסף ושל זהב היו נתכים מאליהם, ושל עץ מתרקבין.

אמר רבי אלעזר, אלוה של מצרים שה היה, וצוה הקדוש ברוך הוא לעשות בו שפטים, לשרוף אותו באש, כמה דאת אמר, (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש. כדי שיהא ריחו נודף. ועוד, (שמות י"ב) ראשו על פרעיו ועל קרבו. ועוד, שעצמותיו מושלכים בשוק. וזאת היתה למצרים קשה מפולץ, הדא הוא דכתיב, שפטים.

אמר רבי יהודה באלהיהם ממש וזהו שר שלהם, לקיים, יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. וכל זה היו יודעים החכמים שבהם, וכל שפן שר שלהם. על פן כתיב, הבה נתחכמה לו.

רבי יוחנן אמר, הרבה עבודה זרה היו במצרים, ונילוס אלוה (דף י"ח ע"ב) שלהם היה, ובכלל אלהיהם היה הוא, ובכולם עשה ה'

שפטים. אמר רבי אבא, זה של רבי יוחנן מדיק ופשוט, משום שאלהיהם נלקים בתחלה ואחר כך האמה, וכן נילוס נלקה בתחלה, והעצים והאבנים. זהו שכתוב (שמות ז) ויהי הדם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים, שהיו להם אלהות ממש. ואמר רבי יצחק, על צבא המרום במרום פתוב, ונילוס לא היה במרום. אמר רבי יוחנן, רב מימיו כדגמתן במרום. אמר רבי יצחק, שר שלהם נלקה בתחלה, ואחר כך שאר אלהיהם.

רבי שמעון ברבי יוסי אומר, לקות אמה של מצרים ממש לא היה אלא בים, שכתוב (שם יד) לא נשאר בהם עד אחד. וקדם זה נעשה שפטים באלהיהם. ועל זה פתוב, הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה פי תקראנה. ונתנבאו על העתיד כפי מה שארע להם. ונוסף גם הוא על שנאינו - נבאו על מחנות עליונים שיהיו שרויים בתוכם. ונלחם בנו - נבאו על מה שכתוב ה' ילחם לכם וגו'. ועלה מן הארץ, כמו שנאמר ובני ישראל יצאים ביד רמה. ויירך איש מבית לוי ויקח את בת לוי. רבי אלעזר פתח, שיר השירים אשר לשלמה. שנינו, כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, עלה בחפץ לפניו, וברא את השמים בימינו, והארץ בשמאלו, ועלה בחפץ לפניו לנהג היום והלילה. וברא המלאכים הממנים בחסדו ביום. (לומר שירה ביום וזמן החסד) וברא המלאכים הממנים לומר שירה בלילה. זהו שכתוב (תהלים כב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שיריה עמי. אלו מקשיבים שירת היום, ואלו מקשיבים שירת

ה' שפטים. אמר רבי אבא, הא דר' יוחנן דייקא, ופשיטא, משום דאלהיהם נלקים בתחלה, ואחר כך האומה, וכן נילוס נלקה בתחלה, והעצים והאבנים, הדיא הוא דכתיב, (שמות ז) ויהי הדם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים, שהיו להם אלהות ממש. ואמר רבי יצחק, על צבא המרום במרום פתיב, ונילוס לא היה במרום. אמר רבי יוחנן, רוב מימיו כדוגמתן במרום. אמר רבי יצחק, שר שלהם נלקה בתחלה, ואחר כך שאר אלהיהם.

רבי שמעון ברבי יוסי אומר, לקות אמה של מצרים ממש, לא היה אלא בים, דכתיב, (שמות י"ד) לא נשאר בהם עד אחד. וקודם זה, נעשה שפטים באלהיהם. ועל דא כתיב, הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה פי תקראנה. ונתנבאו על העתיד, כפי מה שאירע להם. ונוסף גם הוא על שונאינו, נבאו על מחנות עליונים, שיהיו שרויים בתוכם. ונלחם בנו, נבאו על מה דכתיב, (שמות י"ד) ה' ילחם לכם וגו'. ועלה מן הארץ, כמה דאת אמר (שמות י"ד) ובני ישראל יוצאים ביד רמה.

ויירך איש מבית לוי ויקח את בת לוי. רבי אלעזר פתח, (שיר השירים א') שיר השירים אשר לשלמה. תנא, כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, עלה בחפץ לפניו, וברא את השמים בימינו והארץ בשמאלו, ועלה בחפץ לפניו, לנהוג היום והלילה. וברא המלאכים הממונים בחסדו, ביום. (נ"א לומר שירה ביום וזמן החסד) וברא המלאכים הממונים לומר שירה בלילה. הדיא הוא דכתיב, (תהלים מ"ב) יומם יצוה יי' חסדו ובלילה שיריה עמי. אלו מימין, ואלו משמאל, אלו מקשיבים שירת היום, ואלו מקשיבים שירה עמי. אלו מימין, ואלו משמאל, אלו מקשיבים שירת היום, ואלו מקשיבים שירת

הלילה, שירתם של ישראל קדוש. רבי יצחק אמר, אותם שאומרים שירה בלילה, מקשיבים שירתם של ישראל ביום. זהו שפתוב (שיר ח) חברים מקשיבים לקולך.

אמר רבי שמעון, פת אחת, כלולה משלש פתות, אומרת שירה בלילה. זהו שפתוב (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.

אמר רבי אלעזר, עשרה דברים נבראו ביום ראשון, מהם מדת לילה, ומהם מדת יום, ועל מדת לילה פתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה, כמו שנאמר (איוב טו) אפו טרף, וכתוב (מיכה ה) וטרף ואין מציל. וחך לנצרתיה, כמו שנאמר (שמות טז) חך ומשפט. (תהלים קמז) חקיו ומשפטיו. (שם פא) כי חך לישראל הוא משפט וגו'. מכאן שמדת הדין שולטת בלילה.

ושנינו, אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים על כל בעלי שיר. וכשפותחים החיים שירה, מוסיפים העליונים כח לדעת ולהפיר ולהשיג מה שלא השיגו. שמים וארץ מוסיפים כח בשירה הזו.

אמר רבי נחמיה, אשרי הזוכה לדעת באותו שיר. ששנינו, הזוכה באותו שיר, ידע בעניני התורה והחכמה, ויאזין ויחקר ויוסיף כח וגבורה במה שהיה ובמה שעתיד להיות, ובזה זכה שלמה לדעת.

ששנה רבי שמעון, דוד עליו השלום ידע בזה, ותקן שירים ותשבחות הרבה, ורמז בהם העתידות לבא, והוסיף כח וגבורה ברוח הקדש. ידע בעניני התורה והחכמה, ואזן וחקר והוסיף כח וגבורה בלשון הקודש.

שירת הלילה, שירתם של ישראל קדוש. רבי יצחק אמר, אותם שאומרים שירה בלילה, מקשיבים שירתם של ישראל ביום, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ה) חברים מקשיבים לקולך.

אמר רבי שמעון, פת אחת, כלולה משלש פתות, אומרת שירה בלילה. הדא הוא דכתיב, (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.

אמר רבי אלעזר, עשרה דברים נבראו ביום ראשון, מהם מדת לילה, ומהם מדת יום, ועל מדת לילה פתוב ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה. כמה דאת אמר, (איוב ט"ו) אפו טרף. וכתוב, (מיכה ה) וטרף ואין מציל. וחך לנצרותיה, כמה דאת אמר (שמות ט"ז) חך ומשפט. (תהלים קמ"ז) חקיו ומשפטיו. (תהלים פ"א) כי חך לישראל הוא משפט וגו'. מכאן שמדת הדין שולטת בלילה.

ותנא, אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים על כל בעלי שיר. וכשפותחין החיים שירה, מוסיפים העליונים כח, לדעת ולהפיר ולהשיג מה שלא השיגו. שמים וארץ, מוסיפין כח בהאי שירה.

אמר רבי נחמיה, אשרי הזוכה לדעת באותו שיר, דתנא הזוכה באותו שיר, ידע בעניני התורה והחכמה, ויאזין ויחקור ויוסיף כח וגבורה במה שהיה, ובמה שעתיד להיות, ובזה זכה שלמה לדעת.

דתני רבי שמעון, דוד עליו השלום, ידע בזה, ותקן שירים ותושבחות הרבה, ורמז בהם העתידות לבוא, והוסיף כח וגבורה ברוח הקודש. ידע בעניני התורה והחכמה, ואזן וחקר והוסיף כח וגבורה בלשון הקודש.

וְשַׁלְמָה זָכָה יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ הַשִּׁיר, וְיָדַע הַחֲכָמָה, וְאִזּוֹן וְחֶקֶר וְתַקָּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ הַשִּׁיר מִמֶּשׁ, וְהֵינּוּ וְהֵינּוּ שְׁכַתּוֹב (קהלת ב) עֲשִׂיתִי לִי שָׁרִים וְשָׁרוֹת. כְּלוֹמֵר, קִנִּיתִי לִי לְדַעַת שִׁיר מֵאוֹתָם הַשִּׁירִים הָעֲלִיוֹנִים, וְאֲשֶׁר תַּחְתָּם. וְהֵינּוּ שְׁכַתּוֹב שִׁיר הַשִּׁירִים, כְּלוֹמֵר, שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שָׁרִים שֶׁל מַעְלָה. שִׁיר שְׁפוּלָל כֹּל עֲנִינֵי הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה וְכַח וּגְבוּרָה, בְּמָה שֶׁהָיָה, וְעַתִּיד לְהִיֹּת, שִׁיר שֶׁהַשָּׁרִים שֶׁל מַעְלָה מְשׁוֹרְרִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֱלוֹ הַשָּׁרִים עֲמָדוֹ עַד שְׁנוּלָד לִוִּי, אֲבָל מְשֻׁנָּלָד לִוִּי וְאֵילָף אֶמְרוּ שִׁיר. כִּינּוֹן שְׁנוּלָד מִשָּׂה וְנִמְשַׁח אַהֲרֹן וְנִתְקַדְּשׁוּ הַלְוִיִּם, נִשְׁלַם הַשִּׁיר, וְעֲמָדוֹ עַל מְשֻׁרְוֹתָם.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁנוּלָד לִוִּי, פִּתְחוּ לְמַעְלָה וְאֶמְרוּ, (שיר ח) מִי יִתְנַדֵּךְ כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי אֶמְצָאָךְ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יָבֹזוּ לִי. כִּינּוֹן שִׁינְיָאוֹ מִשְׁבֵּט לִוִּי הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁל מִטָּה, וְנִתְקַדְּשׁוּ כֻלָּם וְעֲמָדוֹ עַל מְשֻׁרְוֹתָם, וְנִתְקַדְּשׁוּ אֵלֶּה לְנִכְח אֵלֶּה, חֲבָרִים כְּאֶחָד, וְהָעוֹלָמוֹת אֶחָד, וּמְלָךְ אֶחָד שׁוֹכֵן עֲלֵיהֶם - בְּאֵ שְׁלֹמָה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שָׁרִים, וְנִסְתַּם הַחֲכָמָה בּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נִקְרְאוּ הַשָּׁרִים שֶׁל מִטָּה לְוִיִּם? עַל שְׁנוּלָיוֹם וְנִחְבָּרִים לְמַעְלָה כְּאֶחָד, וְהַשּׁוֹמֵעַ נִלְוָה וְנִדְבָק נִפְשׁוֹ לְמַעְלָה. וְעַל כֵּן אֶמְרָה לְאָה (בראשית כט) יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, שֶׁכַּפֵּל נִלְוָה זָרַע לְוִי עִם הַשְּׂכִינָה, בְּמִשָּׂה וְאַהֲרֹן וּמְרִים, וּבְכָל זָרַעוֹ אַחֲרָיו, וְהֵם הַנְּלוּיִם אֵל ה' לְשָׁרְתוֹ.

בֵּא רָאָה, בְּשָׁעָה שֶׁעֲמָדוֹ

וְשַׁלְמָה זָכָה יוֹתֵר בְּאוֹתוֹ הַשִּׁיר, וְיָדַע הַחֲכָמָה, וְאִזּוֹן וְחֶקֶר וְתַקָּן מְשָׁלִים הַרְבֵּה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ הַשִּׁיר מִמֶּשׁ, וְהֵינּוּ וְהֵינּוּ דְכַתִּיב, (קהלת

ב) עֲשִׂיתִי לִי שָׁרִים וְשָׁרוֹת. כְּלוֹמֵר, קִנִּיתִי לִי לְדַעַת שִׁיר, מֵאוֹתָן הַשִּׁירִים הָעֲלִיוֹנִים, וְאֲשֶׁר תַּחְתָּם. וְהֵינּוּ דְכַתִּיב, שִׁיר הַשִּׁירִים, כְּלוֹמֵר, שִׁיר, שֶׁל אוֹתָם שָׁרִים שֶׁל מַעְלָה. שִׁיר, שְׁפוּלָל כֹּל עֲנִינֵי הַתּוֹרָה וְהַחֲכָמָה, וְכַח וּגְבוּרָה, בְּמָה שֶׁהָיָה, וְעַתִּיד לְהִיֹּת, שִׁיר שֶׁהַשָּׁרִים שֶׁל מַעְלָה מְשׁוֹרְרִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֱלוֹ הַשָּׁרִים, עֲמָדוֹ, עַד שְׁנוּלָד לִוִּי, אֲבָל מְשֻׁנָּלָד לִוִּי וְאֵילָף אֶמְרוּ שִׁיר. כִּינּוֹן שְׁנוּלָד מִשָּׂה וְנִמְשַׁח אַהֲרֹן, וְנִתְקַדְּשׁוּ הַלְוִיִּם, נִשְׁלַם הַשִּׁיר, וְעֲמָדוֹ עַל מְשֻׁרְוֹתָם.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁנוּלָד לִוִּי, פִּתְחוּ לְמַעְלָה וְאֶמְרוּ, (שיר השירים ה) מִי יִתְנַדֵּךְ כְּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אִמִּי (דף י"ט ע"א) אֶמְצָאָךְ בַּחוּץ אֲשַׁקֶּךָ גַּם לֹא יָבֹזוּ לִי. כִּינּוֹן שִׁינְיָאוֹ מִשְׁבֵּט לִוִּי הַמְשׁוֹרְרִים שֶׁל מִטָּה, וְנִתְקַדְּשׁוּ כוּלָּם, וְעֲמָדוֹ עַל מְשֻׁרְוֹתָם, וְנִתְקַדְּשׁוּ אֵלֶּה לְנוֹכַח אֵלֶּה, חֲבָרִים כְּאֶחָד, וְהָעוֹלָמוֹת אֶחָד, וּמְלָךְ אֶחָד שׁוֹכֵן עֲלֵיהֶם, בְּאֵ שְׁלֹמָה, וְעָשָׂה סֵפֶר מֵאוֹתוֹ שִׁיר שֶׁל אוֹתָם שָׁרִים, וְנִסְתַּם הַחֲכָמָה בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה נִקְרְאוּ הַשָּׁרִים שֶׁל מִטָּה לְוִיִּם, עַל שְׁנוּלָיוֹם וְנִחְבָּרִים לְמַעְלָה כְּאֶחָד. וְהַשּׁוֹמֵעַ, נִלְוָה וְנִדְבָק נִפְשׁוֹ לְמַעְלָה. וְעַל כֵּן אֶמְרָה לְאָה, (בראשית כ"ט) יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי. רַבִּי תַנְחוּם אָמַר, שֶׁכַּפֵּל נִלְוָה זָרַע לְוִי עִם הַשְּׂכִינָה, בְּמִשָּׂה וְאַהֲרֹן וּמְרִים, וּבְכָל זָרַעוֹ אַחֲרָיו, וְהֵם הַנְּלוּיִם אֵל ה' לְשָׁרְתוֹ.

תָּא חֲזִי, בְּשָׁעָה שֶׁעֲמָדוֹ הַמְשׁוֹרְרִים לְמַעְלָה,

המשוררים למעלה, לא עמדו על משמרתם עד שנולדו שלשת האחים: משה, אהרן ומרים. מילא משה ואהרן, מרים למה? אמר רבי יוסי, זהו שכתוב ושרות, כמו שנאמר (שמות טו) ותען להם מרים. שנינו, באותה שעה שנולד לוי, נטלו הקדוש ברוך הוא ובחרו מכל אחיו והושיבו בארץ, והוליד לקהת, וקהת הוליד לעמרם, והוא הוליד לאהרן ומרים. פרש מאשתו, והחזירה. באותה שעה היו המשוררים של מעלה עומדים ומשוררים. גער בהם הקדוש ברוך הוא ונשתפך השיר, עד שנטה קו ימינו והושיט לעמרם.

מה הטעם נקרא עמרם? שיצא ממנו עם רם על כל רמים, ולא נזכר שמו. מה הטעם לא נזכר שמו? רבי יהודה אמר בשם רבי אבהו, מפני שבצנעה הלך, ובצנעה חזר לאשתו, כדי שלא יפירו בו. זהו שכתוב וילך איש, ולא נאמר וילך עמרם, בפרהסיא. ויקח את בת לוי, אף היא בצנעה חזרה, ולא נזכר שמה.

וילך איש. רבי אבהו אמר, וילך איש זה גבריאל, שכתוב (דניאל ט) והאיש גבריאל. שהלך הוא והחזירה לעמרם. רבי יהודה אמר, עמרם ממש היה, ולא נזכר שמו מפני שהליכה זו לא היתה ממנו להזדווג לאשתו, אלא מלמעלה.

רבי יצחק אמר, באהרן ומרים לא נאמר זיווג אבתם בתורה, ובמשה כתוב ויקח את בת לוי, להורות שהשכינה נקראת על שם לוי. ולא היה עמרם ראוי להוליד למשה, עד שנטל חלק בשכינה, והוליד למשה. זהו שכתוב ויקח את בת לוי. ולפיכך כתוב ותרא אתו פי טוב הוא.

לא עמדו על משמרתם, עד שנולדו שלשה האחים: משה, אהרן, ומרים. תינח משה ואהרן, מרים למה. אמר רבי יוסי, הדא הוא דכתיב, (קהלת ב') ושרות. כמה דאתא אמר, (שמות ט"ו) ותען להם מרים.

תאנא, באותה שעה שנולד לוי, נטלו הקדוש ברוך הוא, ובחרו מכל אחיו והושיבו בארץ, והוליד לקהת, וקהת הוליד לעמרם, והוא הוליד לאהרן ומרים. פירש מאשתו, והחזירה, באותה שעה היו המשוררים של מעלה עומדים ומשוררים, גער בהם הקדוש ברוך הוא, ונשתפך השיר, עד שנטה קו ימינו, והושיט לעמרם.

מאי טעמא נקרא עמרם. שיצא ממנו עם רם על כל רמים, ולא נזכר שמו. מאי טעמא לא נזכר שמו. רבי יהודה אמר בשם רבי אבהו, מפני שבצנעה הלך, ובצנעה חזר לאשתו, כדי שלא יפירו בו, הדא הוא דכתיב וילך איש, ולא נאמר וילך עמרם בפרהסיא. ויקח את בת לוי, אף היא בצנעה חזרה, ולא נזכר שמה. וילך איש. רבי אבהו אמר, וילך איש זה גבריאל. דכתיב, (דניאל ט) והאיש גבריאל. שהלך הוא והחזירה לעמרם. רבי יהודה אמר, עמרם ממש היה, ולא נזכר שמו, מפני שהליכה זו לא היתה ממנו להזדווג לאשתו, אלא מלמעלה.

רבי יצחק אמר, באהרן ומרים לא נאמר זיווג אבתם בתורה, ובמשה כתוב ויקח את בת לוי, להורות שהשכינה נקראת על שם לוי. ולא היה עמרם ראוי להוליד למשה, עד שנטל חלק בשכינה, והוליד למשה. הדא הוא דכתיב, ויקח את בת לוי. ולפיכך כתיב, ותרא אתו פי טוב הוא.

את בת לוי. ולפיכך כתיב, ותרא אתו פי טוב הוא. (שמות ב')

רבי אלעזר אָמר, זָכה עֲמָרם שְׂיִצָּא מִמָּנּוּ בֵּן, שְׂזָכָה לְקוֹל גְּדוֹל, דְּכַתִּיב, (שמות ט"ט) וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל. וְעֲמָרם זָכָה לְבַת קוֹל, דְּכַתִּיב וַיִּקַּח אֶת בַּת לְוִי, כְּלוּמַר, בַּת קוֹל. וּלְפִיכֶן כַּתִּיב וַיִּלְךְ. כְּלוּמַר, שֶׁהָלַךְ לְמַדְרַגָּה זוּ. תָּאנָא, כְּשֶׁנּוֹלַד מֹשֶׁה, יִיחַד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמוֹ עָלָיו, דְּכַתִּיב וַתִּרְא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא. וְכַתִּיב, (תהלים קמ"ה) טוֹב ה' לְכָל. וְכַתִּיב, (תהלים ל"ד) טַעֲמוֹ וּרְאוּ כִּי טוֹב ה'.

רבי אלעזר אָמר, זָכה עֲמָרם שְׂיִצָּא מִמָּנּוּ בֵּן שְׂזָכָה לְקוֹל גְּדוֹל, שְׁפָתוֹב (שמות ט"ט) וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל. וְעֲמָרם זָכָה לְבַת קוֹל, שְׁפָתוֹב וַיִּקַּח אֶת בַּת לְוִי, כְּלוּמַר בַּת קוֹל. וּלְפִיכֶן כַּתִּיב וַיִּלְךְ, כְּלוּמַר, שֶׁהָלַךְ לְמַדְרַגָּה זוּ. שְׁנִינּוּ, כְּשֶׁנּוֹלַד מֹשֶׁה, יִיחַד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמוֹ עָלָיו, שְׁפָתוֹב וַתִּרְא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא, וְכַתוֹב (תהלים קמ"ט) טוֹב ה' לְכָל, וְכַתוֹב טַעֲמוֹ וּרְאוּ כִּי טוֹב ה'.

וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסַכְנִין אָמר, וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם, סוּף גְּלוּתָם הָיָה, שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּעָבָדִים בְּכָל עֲבוּדָה. בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם, שֶׁהָיוּ רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, וְכִיּוֹן שֶׁנִּשְׁתַּלַּם קֶץ גְּלוּתָם, מָה כְּתִיב, וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מָאי טַעֲמָא. שֶׁהוֹרֵד שַׁר מִצְרַיִם מִמַּעְלָתוֹ, וְנִפְל מַגְּאֹתוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁנִּפְל מֶלֶךְ מִצְרַיִם, שֶׁהוּא שַׁר שְׁלֵהֶן, זָכַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, וְשָׁמַע תְּפִלָּתָם.

וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּסַכְנִין אָמר, וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם - סוּף גְּלוּתָם הָיָה, שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְשׁוּעָבָדִים בְּכָל עֲבוּדָה. בַּיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם - שֶׁהָיוּ רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. וְכִיּוֹן שֶׁנִּשְׁתַּלַּם קֶץ גְּלוּתָם מָה כְּתוֹב? וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מָה הַטַּעַם? שֶׁהוֹרֵד שַׁר מִצְרַיִם מִמַּעְלָתוֹ וְנִפְל מַגְּאֹתוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁנִּפְל מֶלֶךְ מִצְרַיִם, שֶׁהוּא שַׁר שְׁלֵהֶם, זָכַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַע תְּפִלָּתָם.

אָמר רַבִּי יְהוֹדָה, בָּא וּרְאָה שְׁכַךְ הוּא, שְׁפָל זָמַן שֶׁהַשָּׁר שְׁלֵהֶם נִתְּנָה לוֹ שְׂרָרָה עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא נִשְׁמַע צַעֲקָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּיּוֹן שֶׁנִּפְל הַשָּׁר שְׁלֵהֶם, כְּתִיב וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וּמִיָּד וַיֵּאֱנָחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים. שְׁעַד אוֹתָהּ שְׁעָה לֹא נַעֲנוּ בְּצַעֲקָתָם.

אָמר רַבִּי יְהוֹדָה, בָּא וּרְאָה שְׁכַךְ הוּא, שְׁפָל זָמַן שֶׁהַשָּׁר שְׁלֵהֶם נִתְּנָה לוֹ שְׂרָרָה עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא נִשְׁמַע צַעֲקָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שֶׁנִּפְל הַשָּׁר שְׁלֵהֶם, כְּתוֹב וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וּמִיָּד - וַיֵּאֱנָחוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבוּדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים. שְׁעַד אוֹתָהּ שְׁעָה לֹא נַעֲנוּ בְּצַעֲקָתָם. אָמר רַבִּי אֶלְעָזָר, בָּא וּרְאָה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּשֶׁהוּא מְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, כּוֹפֶה לְמַדַּת הַדִּין וּמוֹרִידָה וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם, וְהֵינּוּ דְתַנָּן, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לַיָּם הַגְּדוֹל. מָאן אֵינּוֹן שְׁתֵּי דְמַעוֹת. אָמר רַבִּי יוֹסִי, לָאוּ (ד) מְלָא בְּרִירָא הִיא, דְּהָא אָמר לִיה

אָמר רַבִּי אֶלְעָזָר, בָּא וּרְאָה רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁהוּא מְרַחֵם עַל יִשְׂרָאֵל, כּוֹפֶה לְמַדַּת הַדִּין, וּמוֹרִידָה, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. וְהֵינּוּ דְתַנָּן, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לַיָּם הַגְּדוֹל. מָאן אֵינּוֹן שְׁתֵּי דְמַעוֹת. אָמר רַבִּי יוֹסִי, לָאוּ (ד) מְלָא בְּרִירָא הִיא, דְּהָא אָמר לִיה

לְאוֹב עֲצֻמוֹת, שְׁהִיָּה מְשַׁקֵּר
וּדְבָרָיו שִׁקְרִיִּים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא הוֹלְכִים
אֲחֵר אוֹב עֲצֻמוֹת, שְׁבֵרוֹר הַדְּבָר
הוּא, שְׁשִׁינּוּ, בַּעֲשָׂרָה כְּתָרֵי
הַמֶּלֶךְ יֵשׁ שְׁתֵּי דַמְעוֹת לְקָדוֹשׁ-
בְּרוּךְ הוּא, וְהֵן שְׁתֵּי מִדּוֹת דִּין,
שֶׁהַדִּין בָּא מִשְׁתִּיחָן, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נא) שְׁתִּים הֵנָּה
קִרְאֲתֶיךָ. וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
זוֹכֵר אֶת בְּנָיו, הוּא מוֹרִיד אוֹתָם
לַיָּם הַגְּדוֹל, שֶׁהוּא יָם הַחֲכָמָה,
לְהַמְתִּיקָן, וְהוֹפֵךְ מִדַּת הַדִּין
לְמַדַּת הַרַחֲמִים וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁתֵּי דַמְעוֹת,
שֶׁמֶהֵן בְּאוֹת הַדַּמְעוֹת, מֵהֵן בָּא
הַדִּין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב (שמות יד)
וְהֵנָּה מִצְרִים נֹסַע אַחֲרֵיהֶם.
וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֶה שֵׁר שֶׁל
מִצְרַיִם הוּא, וְאִתָּה אֲמַרְתָּ וַיִּמַּת
מֶלֶךְ מִצְרַיִם זֶה שֵׁר שֶׁל
מִצְרַיִם?! אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
הַדְּבָר הַזֶּה מְסִיעַ לְאוֹתוֹ
שֶׁלְמַעֲלָה. כְּתוּב כָּאֵן וְהֵנָּה
מִצְרַיִם, וְכְתוּב שֶׁם וַיִּמַּת מֶלֶךְ
מִצְרַיִם. מְלַמֵּד שֶׁעַכְשָׁיו לֹא הִיָּה
מֶלֶךְ, שֶׁהוֹרִידוּהוּ מִגְּדוּלְתוֹ,
וּלְפִיכֵן כְּתוּב וְהֵנָּה מִצְרַיִם וְלֹא
כְּתוּב מֶלֶךְ מִצְרַיִם. וְזֶה שֶׁאָמַר
וַיִּמַּת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ד) כִּי מָתוּ
כָּל הָאֱנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת
נַפְשָׁךְ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ, בֹּא רֵאֵה, כָּל מַלְכֵי
מִצְרַיִם פָּרְעָה שְׁמֵם, וּבְכָאֵן לֹא
נֶאֱמַר אֶלֶּא מֶלֶךְ מִצְרַיִם סֶתֶם.
וּבְמִקוֹמוֹ פָּרְעָה, וְהוּא פָּרְעָה
מִמֶּשׁ. בֹּא רֵאֵה, בְּעוֹד שֵׁיִשׁ
שֶׁלְטוֹן שֶׁלְמַעֲלָה, יֵשׁ שֶׁלְטוֹן
בְּעַם שֶׁלְמַטָּה. כְּשֶׁהַעֲבֵר

הַשֶּׁלְטוֹן שֶׁלְמַעֲלָה, מְעַבֵּר הַשֶּׁלְטוֹן שֶׁלְמַטָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (זכריה יד) הֵנָּה יוֹם בָּא לֵה' וְגו' וְהִיָּה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לֵה' וְגו'. וְכִי
שָׂאָר הַיָּמִים אֵינָם שְׁלוֹ? אֶלֶּא, אָמַר רַבִּי אַבָּא, מְלַמֵּד שֶׁשָּׂאָר הַיָּמִים נִתְּנִים לְשָׂרִים, וְאוֹתוֹ יוֹם

לְאוֹב טְמֵא, דְּהוּהוּ כְּדִיב, וּמִלּוּהִי כְּדִיבָן.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא בְּתַר אוֹבֵי טְמֵא אֲזַלִּינָן,
דְּבִרְיָא דְמָלְהָ הוּא, דְּתַנָּן, בַּעֲשָׂרָה כְּתָרֵי
מִלְכָּא, אִית תָּרִין דַּמְעִין לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
וְהֵן שְׁתֵּי מִדּוֹת דִּין, שֶׁהַדִּין בָּא מִשְׁתִּיחָן, כְּמָה
דְּאִתָּ אָמַר, (ישעיה נ"א) שְׁתִּים הֵנָּה קוֹרְאֲתֶיךָ.
וּכְשֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֶת בְּנָיו, הוּא
מוֹרִיד אוֹתָם לַיָּם הַגְּדוֹל, שֶׁהוּא יָם הַחֲכָמָה
לְהַמְתִּיקָן, וְהוֹפֵךְ מִדַּת הַדִּין לְמַדַּת רַחֲמִים,
וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁתֵּי דַמְעוֹת,
שֶׁמֶהֵם בְּאִים הַדַּמְעוֹת, מֵהֵם בָּא הַדִּין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כְּתִיב, (שמות י"ד) וְהֵנָּה מִצְרַיִם
נוֹסַע אַחֲרֵיהֶם. וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי זֶה שֵׁר
שֶׁל מִצְרַיִם הוּא, וְאִתָּה אֲמַרְתָּ וַיִּמַּת מֶלֶךְ מִצְרַיִם,
זֶה שֵׁר שֶׁל מִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הֵאֵי מָלְהָ
קָא מְסִיעַ לְהַהוּא דְלַעֲיָלָא, כְּתִיב הֵכָא וְהֵנָּה
מִצְרַיִם, וּכְתִיב הֵתָם וַיִּמַּת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. מְלַמֵּד
דְּעַכְשָׁיו לֹא הִיָּה מֶלֶךְ, דְּהוֹרִידוּהוּ מִגְּדוּלְתוֹ.
וּלְפִיכֵן כְּתִיב, וְהֵנָּה מִצְרַיִם, וְלֹא כְּתִיב מֶלֶךְ
מִצְרַיִם. וְזֶה דְאָמַר וַיִּמַּת. כְּמָה דְאִתָּה אָמַר (שמות

ד) כִּי מָתוּ כָּל הָאֱנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת נַפְשָׁךְ.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, בֹּא וּרְאֵה,
כָּל מַלְכֵי מִצְרַיִם פָּרְעָה שְׁמֵם. וּבְכָאֵן לֹא
נֶאֱמַר אֶלֶּא מֶלֶךְ מִצְרַיִם סֶתֶם. וּבְמִקוֹמוֹ פָּרְעָה,
וְהוּא פָּרְעָה מִמֶּשׁ. תָּא חֲזִי, בְּעוֹד דְאִית
שׁוּלְטָנוּתָא דְלַעֲיָלָא, אִית שׁוּלְטָנוּתָא בְּעַמָּא
דְלַתְתָּא, אִתְעַדִּי שׁוּלְטָנוּתָא דְלַעֲיָלָא, אִתְעַדִּי
שׁוּלְטָנוּתָא דְלַתְתָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב (זכריה י"ד) הֵנָּה יוֹם בָּא לֵינִי
וְגו' וְהִיָּה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לֵינִי וְגו'.

אינו של השרים, אלא של הקדוש ברוך הוא, כדי לעשות דין בעובדי כוכבים ומזלות, מפני שבאותו יום יפלו כל השרים ממעלתם, ועל זה כתוב ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, שאותו יום לא יהיה מעלה לשרים.

אמר רבי אבא, כשהקדוש ברוך הוא עושה דין בשרים של מעלה, מה כתוב? (ישעיה לד) כי רותה בשמים חרבי. וכי חרב יש לה? אלא, אמר רבי יצחק, חרב יש לו, שכתוב חרב לה' מלאה דם, וכתוב ובחרבו את כל בשר.

אמר רבי אבא, החרב הזה הוא הדין שעושה, שכתוב (דברי הימים א-כא) וירא את מלאך ה' עמד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו. וכי חרב שלופה היתה ביד המלאך? אלא שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין.

והרי אמר רבי יהושע בן לוי, אמר לי מלאך המות, אם לא שאני חס על כבוד הבריית, אפרע להם את בית השחיטה כבהמה. אמר רבי אבא, הכל משום שנתן רשות בידו לעשות גמר דין. זהו שכתוב (יהושע ה) וחרבו שלופה בידו. הרשות נתונה בידו לעשות דין. אם כן, מה זה וישב חרבו אל נדנה? אמר רבי אבא, שנתן הדין לבעל הדין, והרשות למי שהרשות שלו.

ויאנחו בני ישראל. ויתאנחו לא כתוב, אלא ויאנחו, כלומר, נתאנחו (האניחו) לו למעלה, (כלומר נאנחו למטה) שהאנחה היתה בשבילם למעלה.

רבי ברכיה אמר, בני ישראל שלמעלה היו, ומי הם בני

וכי שאר יומין לאו אינון דיליה. אלא אמר רבי אבא, מלמד, ששאר הימים, נתנים לשרים, ואותו יום, אינו של השרים, אלא של הקדוש ברוך הוא, כדי לעשות דין בעבודת כוכבים ומזלות. מפני שבאותו יום, יפלו כל השרים ממעלתם. ועל דא כתיב, (ישעיה ב) ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. שאותו יום לא יהיה מעלה לשרים.

אמר רבי אבא, כשהקדוש ברוך הוא עושה דין בשרים של מעלה, מה כתיב, (ישעיה לד) כי רותה בשמים חרבי. וכי חרב אית ליי'. אלא אמר רבי יצחק, חרב אית ליה, דכתיב, (ישעיה לד) חרב ליי' מלאה דם. וכתיב (ישעיה ס"ו) ובחרבו את כל בשר.

אמר רבי אבא, החרב הזה הוא הדין שעושה, דכתיב, (דברי הימים א, כ"א) וירא את מלאך ה' עומד בין הארץ ובין השמים וחרבו שלופה בידו. וכי חרב שלופה היתה ביד המלאך, אלא, שהיתה הרשות נתונה בידו לעשות דין. והא אמר רבי יהושע בן לוי, אמר לי מלאך המות, אי לאו דחייסנא ליקרא דברייתא, פרענא להו בית השחיטה, כבהמה. אמר רבי אבא, כלא משום דאתייהיב רשותא בידיה, למעבד גמר דינא, הדא הוא דכתיב, (יהושע ה) וחרבו שלופה בידו. הרשות נתונה בידו לעשות דין. אי הכי מאי (דברי הימים א, כ"א) וישב חרבו אל נדנה. אמר רבי אבא, שנתן הדין לבעל הדין, והרשות למי שהרשות שלו.

ויאנחו בני ישראל, ויתאנחו לא כתוב, אלא ויאנחו, כלומר, נתאנחו (האניחו) לו למעלה (כלומר נאנחו למטה) שהאנחה היתה בשבילם למעלה.

רבי ברכיה אמר, בני ישראל דלעילא הוו,

ישראל? אותם שנקראו בני העבודה, כלומר, אותם שהם מן העבודה של מעלה. ותעל שועתם אל האלהים, שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו.

אמר רבי יצחק, כשעושה הקדוש ברוך הוא דין בפמליא של מעלה, אותו דין מה יהיה? אמר רבי אלעזר, מעביר אדם באותו נהר דינור, ומעבירם משלטונם, וממנה שליטים אחרים של שאר עמים. אמר לו, והרי כתוב משרתיו אש להט? אמר לו, יש אש קשה מאש, ויש אש שדוחה אש.

אמר רבי יצחק, שלשה ענינים כאן: אנוחה, שועה, צעקה, וכל אחד מתפרש מהאחר. אנוחה - שכתוב ויאנחו בני ישראל. צעקה - שכתוב ויצעקו. שועה - שכתוב ותעל שועתם. וכל אחד לבדו מתפרש, וכלם עשו ישראל. אמר רבי יהודה, צעקה ושועה עשו, אנוחה לא עשו, משמע משכתוב ויאנחו, ולמעלה היתה האנוחה בשבילם.

צעקה ושועה במה התפרשו? אמר רבי יצחק, אין לך שועה אלא בתפלה, שנאמר (תהלים לט) שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה. אליך ה' שועתי. שועתי אליך ותרפאני. צעקה ושועה, אמר רבי יהודה, הלכך גדולה צעקה מכלם, שצעקה היא בלב. זהו שכתוב (איכה ב) צעק לבם אל ה'. צעקה וצעקה דבר אחד הוא, וזה קרובה להקדוש ברוך הוא יותר מתפלה ואנוחה, שכתוב (שמות כב) כי אם שמע אשמע צעקתו.

אמר רבי ברכיה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לשמואל, (שמואל א' ט"ו) נחמתי כי

ומאן אינון בני ישראל. אינון דאתקרון בני פולחנא. כלומר, אותם שהם מן העבודה של מעלה. ותעל שועתם אל האלהים, שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו.

אמר רבי יצחק בד עביד קדשא בריך הוא דינא בפמלייא של מעלה, ההוא דינא מאי הוי. אמר רבי אלעזר, מעביר להו בההוא נהר דינור, ואעביר לון משולטניהון, ומני שולטנין אחרנין דשאר עמין. אמר ליה והא כתיב (תהלים ק"ד) משרתיו אש לזהט. אמר ליה, אית אשא קשיא מאשא, ואית אשא דדחיא אשא.

אמר רבי יצחק, תלת ענייני הכא: אנוחה, שועה, צעקה. וכל חד מתפרשא מאחרא. אנוחה: כתיב, ויאנחו בני ישראל. צעקה: דכתיב, ויצעקו. שועה: דכתיב, ותעל שועתם. וכל חד בלחודוי מתפרשא, וכלהו עבדו ישראל. אמר רבי יהודה, צעקה ושועה עבדו, אנוחה לא עבדו, משמע מדכתיב ויאנחו ולמעלה היתה האנוחה בשבילם.

צעקה ושועה במאי אתפרשן, אמר רבי יצחק, אין לך שועה, אלא בתפלה. שנאמר, (תהלים ל"ט) שמעה תפילתי יי' ושועתי האזינה. (תהלים פ"ח) אליך יי' שועתי. (תהלים ל') שועתי אליך ותרפאני. צעקה שצועק ואינו אומר כלום. אמר רבי (דף כ' ע"א) יהודה, הלכך גדולה צעקה מכולן, שצעקה היא בלב. הדא הוא דכתיב, (איכה ב') צעק לבם אל יי'. צעקה וצעקה דבר אחד הוא, וזה קרובה להקדוש ברוך הוא, יותר מתפלה ואנוחה, דכתיב, (שמות כ"ב) כי אם שמע אשמע צעקתו.

אמר רבי ברכיה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לשמואל, (שמואל א' ט"ו) נחמתי כי

הקדוש ברוך הוא לשמואל
(שמואל-א טו) נחמתי כי המלכתי
את שאול למלך, מה כתוב?
ויחר לשמואל, ויצעק אל ה' כל
הלילה. הניח הכל ולקח צעקה,
משום שהיא קרובה לקדוש-
ברוך הוא יותר מכלם. זהו
שכתוב ועתה הנה צעקת בני
ישראל באה אלי.

שנו רבותינו, זה מי שמתפלל
ובוכה וצועק עד שלא יכול
לרחש בשפתיו - תפלה זו
שלמה, שהיא בלב, ולעולם לא
חוזרת ריקם. אמר רבי יהודה,
גדולה צעקה שקורעת גזר דינו
של אדם מכל זמיו.

רבי יצחק אמר, גדולה צעקה
שמושלת על מדת הדין של
מעלה. רבי יוסי אמר, גדולה
צעקה שמושלת בעולם הזה
ובעולם הבא. בשביל צעקה
נוחל האדם העולם הזה
והעולם הבא, שכתוב (תהלים ק)
ויצעקו אל ה' בצר להם
ממצוקותיהם וצילים.

ומשה היה רעה את צאן יתרו
חתנו כהן מדן. רבי שמעון
פתח, (שיר ב) דודי לי ואני לו
הרעה בשושנים. אמר רבי
שמעון, אוי להם לבריות
שאינם משגיחים ואינם יודעים,
בשעה שעלה במחשבה לפני
הקדוש ברוך הוא לברא עולמו,
כל העולמות עלו במחשבה
אחת, ובמחשבה זו נבראו כלם,
זהו שכתוב כלם בחכמה עשית.
ובמחשבה זו, שהיא החכמה,
נברא העולם הזה והעולם של
מעלה.

נטה ימינו, וברא העולם של
מעלה. נטה שמאלו, וברא את
העולם הזה. זהו שכתוב (ישעיה
מח) אף ידי יסדה ארץ וימיני
טפחה שמים קרא אני אליהם ועמדו יחדו.
וכלם ברגע אחת (ובשעה אחת נבראו),
ועשה העולם

המלכתי את שאול למלך. מה כתוב, ויחר
לשמואל, ויצעק אל יי' כל הלילה. הניח הכל,
ולקח צעקה, משום שהיא קרובה לקודשא
ברוך הוא יתיר מפלהו, הדא הוא דכתיב, ועתה
הנה צעקת בני ישראל באה אלי.

תנו רבנן, האי מאן דצלי ובכי וצעיק, עד לא
יכיל למרחש בשפוותיה, האי צלותא
שלימתא דהיא בלבא, ולעולם לא הדרא
ריקניא. אמר רבי יהודה, גדולה צעקה,
שקורע גזר דינו של אדם מכל זמיו.

רבי יצחק אמר, גדולה צעקה, שמושלת על
מדת הדין של מעלה. רבי יוסי אמר,
גדולה צעקה, שמושלת בעולם הזה ובעולם
הבא. בשביל צעקה נוחל האדם העולם הזה
והעולם הבא, דכתיב, (תהלים ק"ז) ויצעקו אל ה'
בצר להם ממצוקותיהם וצילים.

ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדן.
(שמות ג) רבי שמעון פתח, (שיר השירים ב') דודי

לי ואני לו הרעה בשושנים. אמר רבי שמעון,
אוי להם לבריות, שאינם משגיחים ואינם
יודעים, בשעה שעלה במחשבה לפני הקדוש
ברוך הוא, לברא עולמו, כל העולמות עלו
במחשבה אחת, ובמחשבה זו נבראו כולם,
הדא הוא דכתיב, (תהלים ק"ד) כלם בחכמה עשית.
ובמחשבה זו, שהיא החכמה, נברא העולם
הזה, והעולם של מעלה.

נטה ימינו, וברא העולם של מעלה. נטה
שמאלו, וברא העולם הזה, הדא הוא

דכתיב, (ישעיה מ"ח) אף ידי יסדה ארץ וימיני
טפחה שמים. קורא אני אליהם ועמדו יחדו.
וכלם ברגע אחת (ובשעה אחת נבראו),
ועשה העולם

(מח) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קרא אני אליהם ועמדו יחדו. וכלם ברגע אחת
ובשעה אחת נבראו, ועשה העולם הזה כנגד העולם של מעלה. וכל מה שיש למעלה, כדגמתו

למטה. וכל מה שיש למטה, פדוגמתו במי, והכל אחד. ברא בעליונים המלאכים - ברא בעולם הזה בני אדם, ברא בימי לוי, כמו שנאמר (שמות לו) לחבר את האהל להיות אחד. כתוב באדם, כי בצלם אלהים עשה את האדם, וכתוב (תהלים ח) ותחסרהו מעט מאלהים. אם בני אדם חשובים במעשיהם (במעשה) כל זה, והם אבודים ומספוח מעפר הבאר, במה באים לשאב ממנו? ובחר בעליונים, ובחר בישראל. לעליונים לא קרא בני. לתחתונים קרא בני. זהו שכתוב (דברים יד) בני אתם לה' אלהיכם. הוא קרא להם בני, והם קראו לו אב, שכתוב (ישעיה סג) כי אתה אבינו. וכתוב דודי לי ואני לו. הוא בחר בי, ואני בחרתי בו.

הרעה בשושנים - הוא רועה בשושנים, אף על פי שהקוצים סביב להם, ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו. דבר אחר הרעה בשושנים - מה שושן זה הוא אדם ומימיו לבנים, כף הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו ממדת הדין למדת הרחמים, וכתוב (שם א) אם יהיה חטאיכם פשנים פשלג ילבינו. רבי אבא היה הולך בדרך, והיה עמו רבי יצחק. עד שהיו הולכים, פגש את אותם ורדים. נטל אחד רבי אבא בידו והיה הולך. פגש בהם רבי יוסי. אמר, ודאי ששכינה כאן, ואני ראיתי בידי רבי אבא ללמד חכמה רבה, שהרי ידעתי שרבי אבא לא נטל את זה אלא להראות חכמה.

אמר רבי אבא, שב, בני, שב. לשבו. הריח רבי אבא באותו הורד. אמר, ודאי אין העולם

הזה, פנגד העולם של מעלה. וכל מה שיש למעלה, פדוגמתו למטה. וכל מה שיש למטה, פדוגמתו במי. והכל אחד. ברא בעליונים המלאכים, ברא בעולם הזה בני אדם, ברא בימי לוי, כמה דאת אמר (שמות לו) לחבר את האהל להיות אחד.

כתיב באדם, (בראשית ט') כי בצלם אלהים עשה את האדם. וכתוב, (תהלים ח') ותחסרהו מעט מאלהים. אי בני נשא יקירין בעובדיהו (נ"א בעובדי) כל האי, ואינון מתאבדין (ממספה) מעפר דבירא, במה אתיין לשאבא מניה. ובחר בעליונים, ובחר בישראל, לעליונים לא קרא בני, לתחתונים קרא בני. הדא הוא דכתיב, (דברים י"ד) בני אתם לה' אלהיכם. הוא קרא להם בני, והם קראו לו אב, (ישעיה ס"ג) כי אתה אבינו. וכתוב דודי לי ואני לו. הוא בחר בי, ואני בחרתי בו.

הרועה בשושנים, הוא רועה בשושנים, אף על פי שהקוצים סביב להם, ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו. דבר אחר הרועה בשושנים, מה שושן זה הוא אדם, ומימיו לבנים, כף הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו, ממדת הדין למדת הרחמים. וכתוב (ישעיה א') אם יהיו חטאיכם פשנים פשלג ילבינו. רבי אבא היה אזיל באורחא, והיה עמיה רבי יצחק. אדהו אזלי, פגע באינון ורדים, נטל חד רבי אבא בידוי והיה אזיל. פגע בהו רבי יוסי, אמר ודאי שכינתא הכא, ואנא חמינא בידוי דרבי אבא, למילף חכמתא סגיאה, דהא ידענא, דרבי אבא לא נטל האי, אלא לאחזאה חכמתא.

אמר רבי אבא, תיב פרי תיב. יתבו. ארח רבי אבא בההוא ורדא, אמר, ודאי אין

מתקיים אלא על הריח, שהרי ראיתי שאין נפש מתקיימת אלא על ריח, ולכן הדס במוצאי שבת.

פתח ואמר דודי לי ואני לו הרעה בשושנים. מי גרם לי שאני לדודי ודודי לי? מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח והוא אדם, מוצקין אותו והוא מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא יז - כף הקדוש ברוך הוא מנהיג עולמו בדרך זה, שאלמלא כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא. והחוטא נקרא אדם, כמו שנאמר אם יהיו חטאיכם פשנים כשגלג לבינו. מקריב קרבנו לאש שהוא אדם. זורק הדם סביב למזבח שהוא אדם. מדת הדין אדם. מוצקין אותו והריח, ועולה העשן כלו לבן, ואז האדם נהפך ללבן, נהפך מדת הדין למדת הרחמים.

ובא ראה, כל מדת הדין אין צריך הריח שלו אלא מצד אדם. והינו שאמר רבי יהודה, מהו שפתוב (מלכים א' יח) ויתגודדו כמשפטם וגו' עד שפך דם עליהם? אלא היו יודעים שלא ישיגו ממדת הדין פרצונם, וולתי באדם.

אמר רבי יצחק, ועוד - אדם ולבן נקרב לעולם, והריח עולה משתייהן. מה השושן אדם ולבן - כף ריח הקרבן. והקרבן מאדם ולבן. בא וראה מריח הקטרת, שהסמנים, מהם אדם ומהם לבנים, כגון הלבונה שהוא לבן, מר דרור אדם, והריח עולה מאדם ולבן. ועל כן מנהיג עולמו בשושנים,

שהוא אדם ולבן, וכתוב (יחזקאל מד) להקריב לי חלב ודם.

בנגד זה אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר לו, זה אדם וזה לבן. מה השושן שהוא אדם והוא

העולם מתקיים אלא על הריח. דהא חזינא דלית נפשא מתקיימא אלא על ריחא. ועל דא, הדס במוצאי שבת.

פתח ואמר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים. מי גרם לי, שאני לדודי ודודי לי, מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים. מה שושן יש בו ריח, והוא אדם, מוצקין אותו, והוא מתהפך ללבן, ולעולם ריחו לא יז. כף הקדוש ברוך הוא, מנהיג עולמו בדרך זה, שאלמלא כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא. והחוטא נקרא אדם, כמה דאת אמר, אם יהיו חטאיכם פשנים כשגלג (דף כ' ע"ב) ילבינו, מקריב קרבנו לאש שהוא אדם. זורק הדם, סביב למזבח שהוא אדם. מדת הדין אדם, מוצקין אותו, ועולה העשן כלו לבן, ואז האדם נהפך ללבן, נהפך מדת הדין למדת הרחמים. ותא חזי, כל מדת הדין, אין צריך הריח שלו, אלא מצד אדם. והינו דאמר רבי יהודה, מה דכתוב, (מלכים א' יח) ויתגודדו כמשפטם וגו' עד שפך דם עליהם. אלא היו יודעים, שלא ישיגו ממדת הדין פרצונם, וולתי באדם.

אמר רבי יצחק, ועוד, אדם ולבן נקרב לעולם, והריח עולה משתייהן. מה השושן אדם ולבן, כף ריח הקרבן. והקרבן מאדם ולבן. בא וראה מריח הקטרת, שהסמנים, מהם אדם ומהם לבנים, כגון הלבונה, שהוא לבן, מר דרור אדם, והריח עולה מאדם ולבן. ועל כן מנהיג עולמו בשושנים, שהוא אדם ולבן. וכתוב (יחזקאל מד) להקריב לי חלב ודם.

בנגד זה, אדם מקריב חלבו ודמו, ומתכפר

לָבֶן אֵין מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחְזוֹר כְּלוּ
 לָבֶן אֶלָּא בְּאֵשׁ - כִּד הַקְּרָבֵן אֵין
 מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחְזוֹר כְּלוּ לָבֶן
 אֶלָּא בְּאֵשׁ. עֲכָשׁוּ, מִי שְׂיֹשֵׁב
 בְּתַעֲנִיתוֹ, וּמְקָרִיב חֲלָבּוֹ וְדָמוֹ,
 אֵינוֹ נִצְמַק לַחְזוֹר כְּלוּ לָבֶן אֶלָּא
 בְּאֵשׁ. שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִתּוֹךְ
 תַּעֲנִיתוֹ שֶׁל אָדָם מִחֲלִישֵׁין
 אִיבָרִיו, וְגוֹבֵר עָלָיו הָאֵשׁ.
 וּבִאֲוֹתָהּ שְׁעָה צְרִיף לְהַקְרִיב
 חֲלָבּוֹ וְדָמוֹ בְּאוֹתוֹ הָאֵשׁ, וְהוּא
 הַנִּקְרָא מִזְבַּח כְּפָרָה.

וְהֵינּוּ שְׂרָבִי אֶלְעֶזֶר, כְּשֶׁהָיָה
 יוֹשֵׁב בְּתַעֲנִית, הָיָה מִתְפַּלֵּל
 וְאוֹמֵר: גְּלוּי וְיִדוּעַ לְפָנֶיךָ ה'!
 אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁהַקְּרָבָתִי
 לְפָנֶיךָ חֲלָבִי וְדָמִי, וְהִרְתַּחֲתִי
 אוֹתָם בְּחַמִּימוֹת חֲלֶשֶׁת גּוּפִי,
 יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁיְהִי הַרִיחַ
 הָעוֹלָה מִפִּי בְשַׁעֲהָ זוֹ כְּרִיחַ
 הָעוֹלָה מִהַקְּרָבֵן בְּאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ,
 וְתִרְצָנִי.

נִמְצָא שְׁאָדָם הוּא מְקָרִיב
 בְּתַעֲנִיתוֹ הַחֲלָב וְהַדָּם, (וְהָאֵשׁ)
 וְהַרִיחַ שְׁעוֹלָה מִפִּיו הוּא מִזְבַּח
 כְּפָרָה, וְלִפְיֶכָךְ תִּקְנֵנוּ הַתְּפִלָּה
 בְּמָקוֹם הַקְּרָבֵן, וּבִלְבַד שִׁיתַּכּוֹן
 לְמָה שְׁאָמְרָנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
 מִכָּאֵן וְלִהְלָאָה כְּתוּב (בַּמְדַּבֵּר לֵא)
 כֹּל דְּבַר אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ
 בְּאֵשׁ וְטָהַר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
 כְּשֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, אָדָם
 מְקָרִיב קְרָבָנוּ בְּעֵגֶן זֶה וּמִתְכַּפֵּר
 לוֹ. עֲכָשׁוּ תַּפְלָתוֹ שֶׁל אָדָם
 מְכַפֵּר לוֹ בְּמָקוֹם הַקְּרָבֵן, כְּמוֹ
 זֶה.

דְּבַר אַחַר דּוּדֵי לִי וְאֲנִי לִי וְאֲנִי לוֹ
 הַרְעָה בְּשׁוֹשְׁנִים - מָה הַשׁוֹשְׁנִים
 קוֹצִים מְצוּיִים בְּתוֹכָם, אָף
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנַהֵיג עוֹלָמוֹ
 בְּצַדִּיקִים וְרָשָׁעִים. מָה
 הַשׁוֹשְׁנִים, אֶלְמָלָא הַקּוֹצִים אֵין
 הַשׁוֹשְׁנִים מִתְקַיְמִים, כִּף אֶלְמָלָא
 הַרְשָׁעִים אֵין הַצַּדִּיקִים נִכְרִים, שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמָה הַצַּדִּיקִים נִכְרִים? מִתּוֹךְ שִׁישׁ רָשָׁעִים,

לוֹ, זֶה אָדָם, וְזֶה לָבֶן. מָה הַשׁוֹשֵׁן שֶׁהוּא אָדָם
 וְהוּא לָבֶן, אֵין מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחְזוֹר כְּלוּ לָבֶן,
 אֶלָּא בְּאֵשׁ. כִּד הַקְּרָבֵן אֵין מוֹצְקִין אוֹתוֹ לַחְזוֹר
 כְּלוּ לָבֶן, אֶלָּא בְּאֵשׁ. עֲכָשׁוּ, מִי שְׂיֹשֵׁב
 בְּתַעֲנִיתוֹ, וּמְקָרִיב חֲלָבּוֹ וְדָמוֹ, אֵינוֹ נִצְמַק
 לַחְזוֹר כְּלוּ לָבֶן, אֶלָּא בְּאֵשׁ. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
 מִתּוֹךְ תַּעֲנִיתוֹ שֶׁל אָדָם, מִחֲלִישֵׁין אִיבָרִיו, וְגוֹבֵר
 עָלָיו הָאֵשׁ, וּבִאֲוֹתָהּ שְׁעָה, צְרִיף לְהַקְרִיב חֲלָבּוֹ
 וְדָמוֹ בְּאוֹתוֹ הָאֵשׁ, וְהוּא הַנִּקְרָא מִזְבַּח כְּפָרָה.
 וְהֵינּוּ דְרַבִּי אֶלְעֶזֶר, כִּד הָיָה יְתִיב בְּתַעֲנִיתָא,
 הָיָה מְצַלִּי וְאָמַר, גְּלוּי וְיִדוּעַ לְפָנֶיךָ ה'
 אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי, שֶׁהַקְּרָבָתִי לְפָנֶיךָ חֲלָבִי
 וְדָמִי, וְהִרְתַּחֲתִי אוֹתָם בְּחַמִּימוֹת חֲוִלְשַׁת גּוּפִי,
 יְהִי רַצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁיְהִי הַרִיחַ הָעוֹלָה מִפִּי
 בְשַׁעֲהָ זוֹ, כְּרִיחַ הָעוֹלָה מִהַקְּרָבֵן בְּאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ,
 וְתִרְצָנִי.

נִמְצָא, שְׁאָדָם הוּא מְקָרִיב בְּתַעֲנִיתוֹ הַחֲלָב
 וְהַדָּם, (וְהָאֵשׁ) וְהַרִיחַ שְׁעוֹלָה מִפִּיו, הוּא
 מִזְבַּח כְּפָרָה, וְלִפְיֶכָךְ תִּקְנֵנוּ הַתְּפִלָּה בְּמָקוֹם
 הַקְּרָבֵן, וּבִלְבַד שִׁיתַּכּוֹן לְמָה דְּאָמְרָנוּ. אָמַר רַבִּי
 יִצְחָק, מִכָּאֵן וְלִהְלָאָה כְּתִיב, (בַּמְדַּבֵּר ל"א) כֹּל דְּבַר
 אֲשֶׁר יָבֵא בְּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּאֵשׁ וְטָהַר. אָמַר רַבִּי
 יוֹסִי, כְּשֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם, אָדָם מְקָרִיב
 קְרָבָנוּ בְּעֵגֶן זֶה, וּמִתְכַּפֵּר לוֹ. עֲכָשׁוּ, תַּפְלָתוֹ
 שֶׁל אָדָם מְכַפֵּר לוֹ בְּמָקוֹם הַקְּרָבֵן, כִּי הָיָה
 גְּוֹנָא.

דְּבַר אַחַר, דּוּדֵי לִי וְאֲנִי לוֹ הַרְעָה בְּשׁוֹשְׁנִים.
 מָה הַשׁוֹשְׁנִים קוֹצִין מְצוּיִין בְּתוֹכָם, אָף
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְנַהֵיג עוֹלָמוֹ בְּצַדִּיקִים
 וְרָשָׁעִים. מָה הַשׁוֹשְׁנִים, אֶלְמָלָא הַקּוֹצִים, אֵין
 הַשׁוֹשְׁנִים מִתְקַיְמִין. כִּד אֶלְמָלָא הַרְשָׁעִים, אֵין
 הַצַּדִּיקִים נִכְרִים. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמָה
 הַרְשָׁעִים אֵין הַצַּדִּיקִים נִכְרִים. שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמָה הַצַּדִּיקִים נִכְרִים? מִתּוֹךְ שִׁישׁ רָשָׁעִים,

שאלמלא רשעים אין הצדיקים נכרים. דבר אחר הרעה בשושנים - המנהיג עולמו בשש שנים, והשביעית שבת לה'. דבר אחר בשושנים - באותם ששונים בתורה.

ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדין. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים כו) מזמור לדוד ה' רעי לא אחסר. כלומר, ה' רעי - ה' הרועה שלי. מה הרועה מנהיג את הצאן ומוליכם למרעה טוב, למרעה שמן, במקום נחלי מים, מלישר הליכתן בצדק ובמשפט - אף הקדוש ברוך הוא, פתוב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ונהלני נפשי ישובב.

אמר רבי יוסי, דרך הרועה לנהג בצדק את צאנו, להרחיקם מן הגזל, להנהיגם במישור, והשכט בידו שלא יטו ימין ושמאל. כף הקדוש ברוך הוא הוא רועה את ישראל להנהיגם במישור, ובכל עת השכט בידו שלא יטו ימין ושמאל.

דבר אחר ומשה היה רעה - אמר רבי יוסי, תדע לך, שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו, הוא מוכן לקבל על מלכות שמים. אם הרועה שוטה, עליו נקרא (משלי כו) תקנה לכסיל ממנו.

אמר רבי יהודה, משה חכם היה, ובקי לנהג את צאנו. בא וראה מדוד, שנאמר (שמואל א-טז) והנה רעה בצאן. ללמדך שדוד חכם גדול היה, והנה רועה צאנו בדין וכשורה, לפיכך עשהו הקדוש ברוך הוא מלך על כל ישראל. ולמה צאן ולא בקר? אמר רבי יהודה, ישראל נקראים צאן, שנאמר (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם ואתן צאני צאן מרעיתי אדם.

הצדיקים ניפרים, מתוך שיש רשעים, דאלמלא רשעים אין הצדיקים ניפרים. דבר אחר הרועה בשושנים, המנהיג עולמו בשש שנים, והשביעית שבת לה'. דבר אחר בשושנים, באותם ששונים בתורה.

ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין. רבי חייא פתח ואמר, (תהלים כ"ג) מזמור לדוד יי' רועי לא אחסר. כלומר, יי' רועי: יי' הרועה שלי. מה הרועה מנהיג את הצאן, ומוליכם למרעה טוב, למרעה שמן, במקום נחלי מים, מלישר הליכתן בצדק ובמשפט. אף הקדוש ברוך הוא, פתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ונהלני נפשי ישובב.

אמר רבי יוסי, דרך הרועה, לנהוג בצדק את צאנו, להרחיקם מן הגזל, להנהיגם במישור, והשכט בידו שלא יטו ימין ושמאל. כף הקדוש ברוך הוא, הוא רועה את ישראל להנהיגם במישור, ובכל עת השכט בידו שלא יטו ימין ושמאל.

דבר אחר ומשה היה רועה, אמר רבי יוסי, תדע לך, שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו, הוא מוכן לקבל עול מלכות שמים. ואם הרועה שוטה, עליו נקרא (משלי כ"ו) תקנה לכסיל ממנו.

אמר רבי יהודה, משה חכם היה, ובקי לנהוג את צאנו. בא וראה, מדוד, שנאמר (שמואל א', ט"ז) והנה רועה בצאן. ללמדך שדוד חכם גדול היה, והנה רועה צאנו בדין וכשורה. לפיכך, עשהו הקדוש ברוך הוא מלך על כל ישראל. ולמה צאן ולא בקר. אמר רבי יהודה, ישראל נקראים צאן. שנאמר, (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם ואתן צאני צאן מרעיתי אדם.

(יחזקאל ל"ו) **כָּצֹאן קָדְשִׁים כָּצֹאן יְרוּשָׁלַיִם.** אַתֶּם. וְכָתוּב כָּצֹאן קָדְשִׁים כָּצֹאן יְרוּשָׁלַיִם.

מִה הַצֹּאן, כְּשִׁיקְרָבוּ עַל הַמְּזֻבָּח, בְּשִׁבְלֵם זֹכָה לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבֵּא - כִּי הַמְּנַהֵיג לְיִשְׂרָאֵל פְּדִין וְכַשׁוּרָה, בְּשִׁבְלֵם זֹכָה לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבֵּא. וְעוֹד, הַרְוֵעָה אֶת הַצֹּאן, כְּשֶׁהַצֹּאן יוֹלְדוֹת, הַרְוֵעָה נוֹטֵל אוֹתָם טְלָאִים בְּחִיקוֹ, כְּדִי שְׂלֹא יֵלְאוּ וַיִּגְעוּ, וּמוֹלִיכֵם אַחֲרֵי אִמּוֹתָם, וּמְרַחֵם עֲלֵיהֶם. כִּי הַמְּנַהֵיג לְיִשְׂרָאֵל, צָרִיף לְהַנְהִילֵם בְּרַחֲמִים, וְלֹא בְּאַכְזָרִיּוֹת. וְכֵן אָמַר מֹשֶׁה, (במדבר י"א) כִּי תֹאמַר אֵלַי, שְׂאֵהוּ בְּחִיקָךְ וְגו'.

מִה הַרְוֵעָה אֶת הַצֹּאן, כְּשֶׁהוּא רוֹעֵה טוֹב, מְצִיל אֶת הַצֹּאן מִן הַזָּאֲבִים, וּמִן הָאָרִיּוֹת. כִּי הַמְּנַהֵיג לְיִשְׂרָאֵל, אִם הוּא טוֹב, מְצִילֵן מִן הַעֲבוּדוֹת פּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת, וּמְדִין שֶׁל מִטָּה, וּמְדִין שֶׁל מַעְלָה, וּמְדַרְיֵן לַחַיִּי הָעוֹלָם הַבֵּא. כִּי מֹשֶׁה, רוֹעֵה נֶאֱמָן הִיָּה, וְרָאָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁפְּדָאֵי הוּא, שֶׁפְּדָאֵי הוּא לְרַעוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, בְּאוֹתוֹ הַדִּין מִמֶּשׁ, שֶׁהִיָּה רוֹעֵה אֶת הַצֹּאן, לְכַשְׁבִּים, כְּפִי הָרְאוּי לָהֶן, וְהַנְּקֻבוֹת כְּפִי הָרְאוּי לָהֶן.

וְלִפְיֶךָ פְּתִיב, וּמִשֶּׁה הִיָּה רוֹעֵה אֶת צֹאן יִתְרוֹ חוֹתְנוֹ, וְלֹא שְׁלוֹ, דְּאָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי מִי שֶׁנִּתְּן לוֹ מִי שֶׁנִּתְּן אֶת צִפּוּרָה בְּתוֹ לְמֹשֶׁה, לֹא נִתְּן לוֹ צִפּוּרָה בְּתוֹ לְמֹשֶׁה, אֶלֶּא מִשֶּׁה לֹא הִיָּה רוֹעֵה אֶת צֹאנוֹ, כְּדִי שְׂלֹא יֵאמְרוּ בְּשִׁבְלֵם שֶׁהִיָּה צֹאנוֹ עִמוֹ, הִיָּה רוֹעֵה אוֹתָן בְּטוֹב. וְלִכֵּן פְּתִיב אֶת צֹאן יִתְרוֹ חוֹתְנוֹ, וְלֹא אֶת שְׁלוֹ. כִּי מִי שֶׁנִּתְּן לוֹ צִפּוּרָה עִמוֹ, הִיָּה רוֹעֵה אוֹתָם בְּטוֹב. וְלִכֵּן פְּתִיב אֶת צֹאן יִתְרוֹ חוֹתְנוֹ, וְלֹא אֶת שְׁלוֹ. כִּי מִי שֶׁנִּתְּן לוֹ צִפּוּרָה עִמוֹ חֶסֶד, הִיָּה רוֹעֵה צֹאנוֹ כְּדִין וְכַשׁוּרָה, בְּמַרְעָה טוֹב שֶׁמֶן וְדֶשֶׁן.

בְּשִׁבְלֵם שֶׁעֲשֶׂה עִמוֹ חֶסֶד הִיָּה רוֹעֵה צֹאנוֹ כְּדִין וְכַשׁוּרָה, בְּמַרְעָה טוֹב שֶׁמֶן וְדֶשֶׁן.

וַיִּנְהַג אֶת צֶאֱנוּ אַחַר הַמִּדְבָּר. רבי יוסי אָמַר, מִשָּׁה, מִיּוֹם שְׁנוּלָד, לֹא זָזָה מִמְּנוּ רֹחַ הַקֹּדֶשׁ. רָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שְׁאוֹתוֹ מִדְבָּר הִיָּה קְדוֹשׁ, וּמוֹכֵן לְקַבֵּל עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם עָלָיו. מָה עָשָׂה? הִנְהִיג אֶת הַצֵּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אַחַר הַמִּדְבָּר עַל כָּל פְּנִיִּים, וְלֹא בַּמִּדְבָּר, שְׁלֹא רָצָה שְׂיִכְנְסוּ בְּתוֹכוֹ, אֶלֶּא הִרְחִיקֵם אַחַר הַמִּדְבָּר.

וַיָּבֵא אֶת הַר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה, הוּא לְבָדוּ בְּלֹא הַצֵּאֵן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֶבְנָא דְמִקְבְּלָא פְּרוּזָא, כַּד חָמִי לִיה, (מִתְחַמָּא) מְדַלְגָא עֵילוּי. כַּף מִשָּׁה וְהָר סִינִי, כַּשְׁנִרְאוּ זֶה עִם זֶה, דְּלָג עָלָיו. זֶהוּ שְׁכִתוּב וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מוֹכְנִים הָיוּ מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, זֶה עִם זֶה, וְאוֹתוֹ הָיוּ נִתְרַגְּשׁ הָהָר לְמוֹל מִשָּׁה. וְכִיּוֹן שְׂרָאָהּ שְׁנִכְנַס לְתוֹכוֹ וְדָלַג בּוֹ, עָמַד הָהָר. מְלַמֵּד שְׁשִׁמְחִים הָיוּ זֶה עִם זֶה. אָמַר רַבִּי יִנְאִי, יוֹדֵעַ הִיָּה מִשָּׁה שְׁאוֹתוֹ הָר, הָר הָאֱלֹהִים הוּא, שְׁכִתוּב וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים. שְׁשִׁנְנוּ, מָה רָאָה מִשָּׁה בְּאוֹתוֹ הָר? רָאָה עוֹפוֹת שְׁהָיוּ פוֹרְחִים וּפּוֹרְשִׁים כְּנִפְיָהֶם, וְלֹא הָיוּ נִכְנְסִים בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק (אָמַר רַבִּי יִצְחָק) אֹמְרִי, רָאָה הָעוֹפוֹת פּוֹרְחִים וְטָסִים מִשָּׁם, וְנוֹפְלִים לְרִגְלָיו שֶׁל מִשָּׁה. מִיָּד הִרְגִישׁ בְּעֵנָן, וְהֵעֵמִיד אֶת הָצֵאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר, וְהוּא נִכְנַס לְבָדוּ.

וַיָּרָא מִלְּאֲפֵי ה' אֱלֹהֵי בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה. רַבִּי תַנְחוּם אֹמְרִי, שְׁעַת הַמִּנְחָה הִיָּתָה, וְהָא כְּתִיב, (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יִצְוָה יי' חֲסֵדוֹ. מִדַּת אָמַר, וְהָרִי כְּתוּב (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יִצְוָה ה' חֲסֵדוֹ. מִדַּת חֲסֵד

וַיִּנְהַג אֶת הַצֵּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר. (שְׁמוֹת ג') רַבִּי יוֹסִי אָמַר, מִשָּׁה, מִיּוֹם שְׁנוּלָד, לֹא זָזָה מִמְּנוּ רֹחַ הַקֹּדֶשׁ. רָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שְׁאוֹתוֹ מִדְבָּר הִיָּה קְדוֹשׁ, וּמוֹכֵן לְקַבֵּל עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם עָלָיו. מָה עָשָׂה, הִנְהִיג אֶת הַצֵּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אַחַר הַמִּדְבָּר עַל כָּל פְּנִיִּים, וְלֹא בַּמִּדְבָּר, שְׁלֹא רָצָה שְׂיִכְנְסוּ בְּתוֹכוֹ, אֶלֶּא הִרְחִיקֵם אַחַר הַמִּדְבָּר.

וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה, (שְׁמוֹת ג') הוּא לְבָדוּ בְּלֹא צֵאֵן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאִי אֲבָנָא, דְּמִקְבְּלָא פְּרוּזָא, כַּד חָמִי לִיה, (מִתְחַמָּא) מְדַלְגָא עֵילוּי. כַּף מִשָּׁה וְהָר סִינִי, כַּשְׁנִרְאוּ זֶה עִם זֶה, דְּלָג עָלָיו. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מוֹכְנִים הָיוּ מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, זֶה עִם זֶה. וְאוֹתוֹ הָיוּ, נִתְרַגְּשׁ הָהָר לְמוֹל מִשָּׁה. וְכִיּוֹן שְׂרָאָהּ שְׁנִכְנַס לְתוֹכוֹ, וְדָלַג בּוֹ, עָמַד הָהָר. מְלַמֵּד, שְׁשִׁמְחִים הָיוּ זֶה עִם זֶה.

אָמַר רַבִּי יִנְאִי, (נ"א רַבִּי יוֹסִי) יוֹדֵעַ הִיָּה מִשָּׁה, שְׁאוֹתוֹ הָר, הָר הָאֱלֹהִים הוּא. דְּכְּתִיב וַיָּבֵא אֶל הַר הָאֱלֹהִים. דְּתַנָּן, מָה רָאָה מִשָּׁה בְּאוֹתוֹ הָר, רָאָה עוֹפוֹת שְׁהָיוּ פוֹרְחִים, וּפּוֹרְשִׁים כְּנִפְיָהֶם וְלֹא הָיוּ נִכְנְסִים בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק (נ"א אָמַר ר' יִצְחָק) אֹמְרִי, רָאָה הָעוֹפוֹת פּוֹרְחִים וְטָסִים מִשָּׁם, וְנוֹפְלִים לְרִגְלָיו שֶׁל מִשָּׁה, מִיָּד הִרְגִישׁ בְּעֵנָן, וְהֵעֵמִיד אֶת הַצֵּאֵן אַחַר הַמִּדְבָּר, וְהוּא נִכְנַס לְבָדוּ.

וַיָּרָא מִלְּאֲפֵי ה' אֱלֹהֵי בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסֶּנֶה. (שְׁמוֹת ג') רַבִּי תַנְחוּם אֹמְרִי, שְׁעַת הַמִּנְחָה הִיָּתָה, שְׁמִדַּת הַדִּין שׁוֹלְטָת בּוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, וְהָא כְּתִיב, (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יִצְוָה יי' חֲסֵדוֹ. מִדַּת אָמַר, וְהָרִי כְּתוּב (תְּהִלִּים מ"ב) יוֹמָם יִצְוָה ה' חֲסֵדוֹ. מִדַּת חֲסֵד

יצחק, משויצא האור עד שנוטה לרדת נקרא יום, והוא מדת חסד. משנוטה לרדת נקרא ערב, והוא מדת הדין. והיינו שפתיב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום.

אמר רבי יוחנן, שעת המנחה הוא משש שעות ולמטה. שלמדנו, רבי יצחק אומר, מהו שפתיב (שמות טז) בין הערפים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם? בין הערפים, שהיא שעת הדין, תאכלו בשר. וכתוב בפסוק עוֹדְנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם וְאֵף ה' חָרָה בָעָם, משום שבין הערפים, דין המלכות שולט. ובבקר תשבעו לחם, משום שאותה שעה נקראת חסד, וכתוב (תהלים נב) חסד אל כל היום. וכתוב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום. שהוא מהבקר.

רבי תנחום אומר, זה אדם וזה לבן. אדם - בין הערפים שפתיב (שמות טז) בין הערפים תאכלו בשר. ולכן בבקר, שפתיב ובבקר תשבעו לחם. רבי יצחק אומר, פתיב (שם יב) ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערפים וגו', שהיא שעה לעשות דין. רבי יהודה אומר, למדנו משני כבשים שפכל יום - האחד מתקרב פנגד מדת החסד, והשני פנגד מדת הדין.

ואמר רבי יהודה, מהו שפתיב (שמות כט) את הפכש האחד תעשה בבקר, ולא כתוב את הפכש הראשון? אלא את הפכש האחד, מיחד, פנגד מדת החסד. שפכל מקום, שני לא נאמר בו פי טוב.

רבי תנחום אומר, לפיכך יצחק תלן תפלת המנחה, שהיא פנגד מדת הדין. אמר רבי יצחק, מפאן (ירמיה ו) אוי לנו פי פנה

חסד קאמר, ולא מדת הדין. אמר רבי יצחק, משויצא האור, עד שנוטה לרדת, נקרא יום, והוא מדת חסד. משנוטה לרדת, נקרא ערב, והוא מדת הדין. והיינו דכתיב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום.

אמר רבי יוחנן, שעת המנחה הוא משש שעות ולמטה. דתניא ר' יצחק אומר, מהו דכתיב, (שמות ט"ז) בין הערפים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם. בין הערפים, דהוא שעתא (דף כ"א ע"ב) דדינא תאכלו בשר. וכתוב, (במדבר י"א) הפשר עודנו בין שניהם ואף יי' חרה בעם. משום, דבין הערפים, דינא דמלכותא שליט. ובבקר תשבעו לחם, משום דאקרי חסד ההוא שעתא, וכתוב, (תהלים נ"ב) חסד אל כל היום. וכתוב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום. דאיהו מצפרא.

רבי תנחום אומר, דא סומק, ודא תנור. סומק: בין הערפים. דכתיב, (שמות ט"ז) בין הערפים תאכלו בשר. וחוורא: בצפרא. דכתיב, ובבקר תשבעו לחם. רבי יצחק אומר, פתיב, (שמות י"ב) ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערפים וגו'. דהוא שעתא למעבד דינא. רבי יהודה אומר, ילפינן משני כבשים שפכל יום, האחד מתקרב פנגד מדת החסד, והשני כנגד מדת הדין.

ואמר רבי יהודה, מהו דכתיב, (במדבר כ"ח) את הפכש האחד תעשה בבקר, ולא כתיב את הפכש הראשון, אלא את הפכש האחד, מיוחד, פנגד מדת החסד. דבכל מקום, שני, לא נאמר בו פי טוב.

רבי תנחום אומר, לפיכך, יצחק תלן תפלת המנחה, שהיא כנגד מדת הדין. אמר רבי

תלן תפלת המנחה, שהיא כנגד מדת הדין. אמר רבי יצחק, מפאן (ירמיה ו) אוי לנו פי פנה

היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום - זה מדת החסד. כי ינטו צללי ערב - שפכר גבר מדת הדין. אברהם תקן תפלת שחרית כנגד מדת החסד.

שנו רבותינו, באותה שעה שעלה משה להר סיני, מה הטעם התגלה לו בשלהבות אש שהוא דין? אמר רבי יעקב, (בצ"ח) פעת השעה היתה (השעה) גורמת. רבי יוסי אמר, הכל לגזע אחד משתרש. כתוב ויבא אל הר האלהים הרבה, וכתוב (דברים ט) ויבחר הקצפתם את ה'. וכתוב וירא מלאך ה' אליו בלפת אש מתוך הסנה. מתוך שהם עתידים להיות פסנה, כמו זה שכתוב (ישעיה לג) קוצים פסוחים באש יצתו.

אמר רבי יהודה, מפאן למדנו רחמנותו של מקום על הרשעים, שכתוב והנה הסנה בער באש - לעשות בהם דין ברשעים. והסנה איננו אפל - (לעשותו) אין בהם פליה. בער באש - על כל פנים, רמז לאש של גיהנם. אבל הסנה איננו אפל - להיות בהם פליה.

דבר אחר וירא מלאך ה' אליו בלפת אש, מה הטעם למשה בלפת אש ולשאר הנביאים לא? אמר רבי יהודה, אין משה כשאר הנביאים. ששנינו, מי שקרב לאש, בה נשרף, ומשה קרב לאש ולא נשרף, שכתוב (שמות כ) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים, וכתוב וירא מלאך ה' אליו בלפת אש מתוך הסנה.

רבי אבא אמר, זה של משה, יש להסתפל בו בכחמה עליונה על מה כתוב כי מן המים משיתהו. מי שנמשך מן המים, שנגזר משה לא נגזר איש אחר.

יצחק, מפאן, (ירמיה ו') אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. כי פנה היום: זה מדת החסד. כי ינטו צללי ערב: שפכר גבר מדת הדין. אברהם תקן תפלת שחרית, כנגד מדת החסד. תנו רבנן, בההיא שעתא דעאל משה לטורא דסיני, מאי טעמא אתגלי ליה בשלהובי אשתא, דהוא דינא. אמר רבי יעקב (נ"א בע"ז) כען שעתא הוה (שעתא) גרים. ר' יוסי אמר, פלא לחד גזעא אשתרשא. פתיב, ויבא אל הר האלהים הרבה. וכתוב, (דברים ט) ובחרב הקצפתם את יי'. וכתוב, וירא מלאך יי' אליו בלפת אש מתוך הסנה. מתוך שהם עתידים להיות פסנה, פהאי דכתיב, (ישעיה לג) קוצים פסוחים באש יצתו.

אמר ר' יהודה, מפאן למדנו, רחמנותו של מקום על הרשעים, דכתיב, והנה הסנה בוער באש, לעשות בהם דין ברשעים, והסנה איננו אופל, (לעשות) אין בהם פליה. בוער באש, על כל פנים רמז, לאש של גיהנם. אבל הסנה איננו אפל, להיות בהם פליה.

דבר אחר וירא מלאך יי' אליו בלפת אש. מאי טעמא למשה בלפת אש, ולשאר נביאים לא. אמר רבי יהודה, לאו משה כשאר נביאים. דתנו, מאן דקריב לאשא ביה אתוקד, ומשה קריב לאשא ולא אתוקד. דכתיב, (שמות כ) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים. וכתוב, וירא מלאך יי' אליו בלפת אש מתוך הסנה. רבי אבא אמר, האי דמשה, אית לאסתפל לא ביה בכחמתא עלאה, על מה כתיב, כי מן המים משיתהו. מאן דאתמשך מן מיא, (דינא עלאה) לא דחיל מנורא. דתניא אמר רבי יהודה, מאתר דאתגזר משה, לא אתגזר בר דין עליון לא פוחד מאש. ששנינו, אמר רבי יהודה, ממקום

אמר רבי יוחנן, בעשר דרגות נתקן, שכתוב (במדבר יב) בכל ביתי נאמן הוא. ולא נאמן ביתי. אשרי חלקו של האיש שאדונו מעיד עליו כף.

אמר רב דימי, והרי כתוב (דברים לד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ואמר רבי יהושע בן לוי, בישראל לא קם, אבל באמות העולם קם, ומיהו? בלעם. אמר לו, ודאי זפה אמרת. שתק. כשבא רבי שמעון בן יוחאי, באו ושאלו לפניו דבר זה.

פתח ואמר, אשכול של זפת, יתערב באפרסמון טוב? חס ושלום! אלא ודאי כף הוא, באמות העולם קם, ומיהו? בלעם. משה מעשיו למעלה, ובלעם למטה. משה השתמש בכתר המלך העליון שלמעלה, ובלעם השתמש בכתרים תחתונים לא קדושים למטה. ובאותה צורה ממש כתוב, (יהושע יג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב. ואם עולה על דעתך יותר, לך שאל את אתוננו. בא רבי יוסי ונשק דינו. אמר, הרי החמדה (הנין) שבלבי יצא החוצה.

שכך משמע, שיש עליונים ותחתונים, זמין ושמאל, רחמים ודין, ישראל ועובדי כוכבים ומזלות. ישראל משתמשים בכתרים עליונים קדושים - עובדי כוכבים ומזלות בכתרים תחתונים לא קדושים. אלה של זמין, ואלה של שמאל. ועל כל פנים נפרדים נביאים עליונים מנביאים תחתונים, נביאי קדש מנביאים שלא מקדש.

אמר רבי יהודה, כמו שהיה משה נבדל מכל הנביאים בנבואה עליונה, כך היה בלעם נבדל משאר הנביאים ומכשפים בנבואה לא קדושה

נש אחרא. אמר רבי יוחנן, בעשרה דרגין אשתכלל. דכתיב, (במדבר י"ב) בכל ביתי נאמן הוא. ולא נאמן ביתי. זפאה חולקיה דבר נש, דמריה אסהיד פדין עלוי.

אמר רב דימי, והא כתיב (דברים ל"ד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ואמר רבי יהושע בן לוי, בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ומנו בלעם. אמר ליה, ודאי שפיר קאמרת, אשתיק. פד אתא רבי שמעון בן יוחאי, אתו, שאילו קמיה האי מלה.

פתח ואמר, קוטיפא דקרנטי, אתערבא באפרסמונא טבא חס ושלום. אלא, ודאי כף הוא, באומות העולם קם, ומנו בלעם. משה עובדוי לעילא, ובלעם לתתא. משה אשתמש בכתרא קדישא דמלכא עלאה לעילא. ובלעם, אשתמש בכתרין תתאין דלא קדישין לתתא. ובההוא גוונא ממש כתיב, (יהושע י"ג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב. ואי סלקא דעתך יתיר, זיל שאיל לאתניה. אתא רבי יוסי, ונשק ידוי, אמר, הא חמידא (נ"א חמרא) דלבאי נפק לבר.

דחבא משמע, דאית עלאין ותתאין, ימינא ושמאלא, רחמי ודינא, ישראל ועובדי כוכבים ומזלות. ישראל, משתמשין בכתרין עלאין קדישין. עובדי כוכבים ומזלות, בכתרין תתאין דלא קדישין. אלין דימינא, ואלין דשמאלא, ועל כל פנים, מתפרשין נביאי עלאי מנביאי תתאי. נביאי דקודשא, מנביאי דלאו דקודשא.

אמר רבי יהודה, פגוונא דהוה (דף כ"ב ע"א) משה, פריש מכל נביאי, בנבואה קדישא עלאה. כן הוה בלעם, פריש משאר נביאי בנבואה קדושה עליונה, כן היה בלעם נבדל משאר הנביאים ומכשפים בנבואה לא קדושה

וְחָרְשֵׁי, בְּנִבּוּאָה דְלָאוּ קְדִישָׁא לְתַתָּא. וְעַל כֵּן
פְּנִים מִשֶּׁה הָיָה לְעֵילָא, וּבִלְעָם לְתַתָּא, וְכַמָּה
דְּרַגְיָן וְדְרַגְיָן מִתְפָּרְשִׁין בִּינֵיהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשֶּׁה הָיָה
מְהַרְהֵר וְאוֹמֵר, שְׁמָא חֶסֶד וְשָׁלוֹם יִשְׂרָאֵל
יִכְלוּ בְּהַאי עֲבוּדָה קִשָּׁה, הָדָא הוּא דְכְּתִיב,
וַיֵּרָא בְּסִבְלוֹתָם. לְפִיכֹךְ, וַיֵּרָא מִלְּאָן יְיָ אֱלֹהֵי
בְּלַבַּת אֵשׁ וְגו', וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסֵּנֶה בּוֹעֵר בְּאֵשׁ
וְגו'. כְּלוּמַר, מְשׁוּעֲבָדִים הֵם בְּעֲבוּדָה קִשָּׁה,
אָבֵל וְהַסֵּנֶה אֵינְנו אֶפְלֵ. זָכַאִין אֵינְנוּ יִשְׂרָאֵל,
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא פְּרִישׁ לוֹן מִכָּל עַמּוּיָן, וְקָרָא
לוֹן בְּנִין, דְּכְּתִיב (דְּבָרִים י"ד) בְּנִים אַתֶּם לַה'
אֱלֹהֵיכֶם.

פְּרַשְׁתָּ וְאָרָא

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְיָ
(שְׁמוֹת ו') וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל
יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי וְגו'. רַבִּי אַבָּא פְּתַח, (ישעיה כ"ו)
בְּטַחוּ בִּי, עַדִּי עַד כִּי בָּהּ יְיָ צוּר עוֹלָמִים.
בְּטַחוּ בִּי, כֹּל בְּנֵי עַלְמָא בְּעֵינֵי לְאַתְתַּקְפָּא
בִּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִמְהֵרֵי רַחֲצֵנוּ דְלֵהוּן
בִּיהּ.

אִי הָכֵי מַהוּ עַדִּי עַד. אֶלָּא, בְּגִין דִּיהָא תְּקַפָּא
דְּבַר נֶשׁ, בְּאַתְרָא דְּאִיהוּ קִיּוּמָא וְקִשׁוּרָא
דְּכֻלָּא, וְאַקְרִי עַד, וְהָא אוּקְמוּהָ, כְּמָה דְאַתְּ
אָמַר, (בראשית מ"ט) בְּבִקְרָא יֹאכֵל עַד. וְהָא עַד, אַתְּרָא
דְּאַחִיד לְכָל סְטָרִין, לְסְטָרָא דָּא, וְלְסְטָרָא דָּא,
לְאַתְקִיּוּמָא, וְלְאַתְקִשְׁרָא קִשְׁרָא, דִּי לֹא תַעֲדִי.
וְהָא עַד, תִּיאוּבְתָא דְכֻלָּא בִּיהּ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר,
עַד תְּאֻזְתֵּי גְבַעוֹת עוֹלָם. מֵאן אֵינְנוּ גְבַעוֹת
עוֹלָם. אֵלִין אֵינְנוּ תְּרִין אַמְהֵן נְיֻקְבִי, יוּבֵל,
וְשְׁמִטָּה, דְּאַקְרוּן גְבַעוֹת עוֹלָם. עוֹלָם: כְּמָה
דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים ק"ו) מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. (יובל

וְשְׁמִטָּה כָּל חַד מְנַהוּן אַקְרִי עוֹלָם וְאֵלִין אַקְרוּן גְבַעוֹת עוֹלָם)

לְמִטָּה. וְעַל כֵּן פְּנִים מִשֶּׁה הָיָה
לְמַעְלָה, וּבִלְעָם לְמִטָּה, וְכַמָּה
דְּרַגּוֹת וְדְרַגּוֹת מְפָרִידוֹת בִּינֵיהֶם.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי יִצְחָק,
מִשֶּׁה הָיָה מְהַרְהֵר וְאוֹמֵר, שְׁמָא
חֶסֶד וְשָׁלוֹם יִשְׂרָאֵל יִכְלוּ בְּעֲבוּדָה
הַקִּשָּׁה הַזֹּאת, זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיֵּרָא
בְּסִבְלוֹתָם, לְפִיכֹךְ - וַיֵּרָא מִלְּאָן
ה' אֱלֹהֵי בְּלַבַּת אֵשׁ וְגו', וַיֵּרָא
וְהִנֵּה הַסֵּנֶה בּוֹעֵר בְּאֵשׁ וְגו'.
כְּלוּמַר, מְשׁוּעֲבָדִים הֵם בְּעֲבוּדָה
קִשָּׁה, אָבֵל וְהַסֵּנֶה אֵינְנו אֶפְלֵ.
אֲשֵׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא הַבְּדִילָם מִכָּל הָעַמִּים וְקָרָא
לְהֵם בְּנִים, שְׁכַתוּב (דְּבָרִים י"ד) בְּנִים
אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם.

פְּרַשְׁתָּ וְאָרָא

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אֲנִי ה' וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם
אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי
וְגו'. רַבִּי אַבָּא פְּתַח, (ישעיה כו)
בְּטַחוּ בַּה' עַדִּי עַד כִּי בָּהּ ה'
צוּר עוֹלָמִים. בְּטַחוּ בַּה' - כֹּל
בְּנֵי הָעוֹלָם צְרִיכִים לְהַתְחַזֵּק
בְּקְדוּשַׁת בְּרוּךְ-הוּא וְלֵהוּיָת
בְּטַחוּנָם בּוּ.

אִם כֵּן, מַהוּ עַדִּי עַד? אֶלָּא
בְּשִׁבְלֵי שְׂיֵהִיהָ הַתְּקַף שֶׁל הָאָדָם
בְּמִקוֹם שֶׁהוּא קָיוּם וְקִשׁוּר שֶׁל
הַכֹּל, וְנִקְרָא עַד, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר בְּבִקְרָא יֹאכֵל עַד.
וְעַד, זֶה מְקוֹם שְׁאַחוּזוֹ לְכָל
הַצְּדִידִים, לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה,
לְהַתְקִים וּלְקִשֵׁר קִשְׁרָא שְׁלֵא יִזוּז.
וְהָ"עַד" הַזֶּה תְּשׁוּקַת הַכֹּל בּוּ,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (בראשית מט) עַד תֵּאֻזְתֵּי
גְבַעַת עוֹלָם. מִי הֵם גְבַעַת
עוֹלָם? אֵלֶּה הֵם שְׁתֵּי הָאֲמָהוֹת
הַנְּקֻבּוֹת, יוּבֵל וְשְׁמִטָּה,
שְׁנַקְרָאוֹת גְבַעַת עוֹלָם. עוֹלָם,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (תהלים קו) מִן הָעוֹלָם
וְעַד הָעוֹלָם. וְיֻבֵל וְשְׁמִטָּה, כֹּל אַחַד מֵהֶם
נִקְרָא עוֹלָם, וְהֵם נִקְרָאִים גְבַעַת עוֹלָם.

והשווקתם בעד הנה, שהוא קיים של כל הצדדים. ומה הטעם תשוקת היובל אל עד, לעטר אותו ולהשפיע עליו ברכות, ולהריק עליו מעינות מתוקים. זהו שפנתוב (שיר א) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. תשוקת השמטה להתברך ממנו ולהיות מאירה ממנו. ודאי שעד זה הוא תאות גבעת עולם.

משום כך, בטחו בה' עדי עד, שהרי משם ולמעלה מקום טמיר (הוא) וגנוז הוא, שלא יכול להתדבק. מקום הוא שממנו יצאו והצטירו העולמות, זהו שפנתוב כי ביה ה' צור עולמים. והוא מקום גנוז וסתום, ועל זה בטחו בה' עדי עד. עד כאן יש רשות לכל אדם להסתפל בו, מכאן ולהלאה אין רשות לאדם להסתפל בו, שהרי הוא גנוז מהכל, ומי הוא זה? והנה. שמשם הצטירו כל העולמות, ואין מי שעומד על אותו מקום. אמר רבי יהודה, הפנתוב מוכיח עליו, שפנתוב (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים וגו'. עד כאן יש רשות לאדם להסתפל, מכאן ולהלאה אין מי שיכול לעמד עליו.

דבר אחר בטחו בה' עדי עד - כל ימי האדם צריך להתחזק בקדוש-ברוך-הוא, ושקר אמר דוד (תהלים כה) אלהי ברך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לוי ומי ששם בו בטחונו ותקפו כראוי, לא יכולים להרע לו כל בני העולם. ושקר אמר דוד, (תהלים כה) אלהי ברך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לוי שפל מי ששם תקפו בשם הקדוש, מתקיים בעולם.

מה הטעם? משום שהעולם

ותיאובתא דילהון בהאי עד, דאיהו קיומא דכל סטריין. (מאי טעמא) תיאובתא דיוכלא לגבי דעד, לאעטרא ליה, ולנגדא עליה ברפאן, ולארקא עליה מבויעין מתיקין, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. תיאובתא דשמטה, לאתברכא מניה, ולאנתהרא מניה. ודאי האי עד תאות גבעות עולם איהו.

בגין כך, בטחו ביי' עדי עד, דהא מתמן ולעילא, אתר טמיר (הוא) וגניז איהו, דלא יכיל לאתדבקא. אתר הוא, דמניה נפקו ואצטטירו עלמין, הדא הוא דכתיב, פי ביה יי' צור עולמים והוא אתר גניז וסתים, ועל דא בטחו ביי' עדי עד, עד הכא אית רשו לכל בר נש לאסתפל לא ביה, מכאן ולהלאה, לית ליה רשו לבר נש לאסתפל לא ביה, דהא איהו גניז מפלא, ומאן איהו זה יהוה. דמתמן אצטטירו עלמין פלהו, ולית מאן דקאים על ההוא אתר. אמר רבי יהודה, קרא אוכח עליה, דכתיב, (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים וגו'.

עד הכא אית רשו לבר נש לאסתפל לא, מכאן ולהלאה לית מאן דיכיל למיקם עליה.

דבר אחר בטחו ביי' עדי עד, כל יומי דבר נש, בעי לאתתקפא ביה בקודשא בריך

הוא, (דקבי אמר דוד (תהלים כ"ה) אלהי ברך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לוי) ומאן דשוי ביה, בטחוניה ותוקפיה פדקא יאות, לא יכלין לאבאשא ליה, כל בני עלמא. (דקבי אמר דוד (תהלים כ"ה) אלהי ברך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לוי) דכל מאן דשוי תוקפיה בשמא קדישא, אתקיים בעלמא.

מאי טעמא, בגין דעלמא, בשמיה קדישא אתקיים. הדא הוא דכתיב, (ישעיה כ"ו) פי

מתקנים בשמו הקדוש. זהו שכתוב כי ביה ה' צור עולמים, ציר העולמים. שהרי בשתי אותיות נבראו העולמות, העולם הזה והעולם הבא. העולם הזה נברא בדין, ועל דין עומד, זהו שכתוב בראשית ברא אלהים. מה הטעם? כדי שיינהגו בני אדם בדין, ולא יצאו מהדרך החוצה.

בא ראה, כתוב וידבר אלהים אל משה, גזרת הדין שעומדת עליו. מה כתוב למעלה? (שמות ה) וישב משה אל ה' ויאמר אדני, באלף דל"ת נו"ן יו"ד. ראה תקפו של משה בראשית נבואתו, לא נחה רוחו במקום הזה, אמר, אדני למה הרעתה לעם הזה וגו', ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך. מה הוא שיאמר כך? אלא משה, שידע שדרגה אחרת עליונה מעתדת לו.

אמר רבי יצחק, בראשית שנפן לו הבית, צוה אותה כאיש שמצוה את ביתו ואומר כל מה שרוצה ללא פחד. אף כך משה לביתו אמר ולא פחד.

דבר אחר וידבר אלהים - גזרת הדין. ומשום כך ויאמר אליו אני ה' - דרגה אחרת של רחמים. וכאן נקשר הפל כאחד, דין ורחמים. זהו שכתוב ויאמר אליו אני ה'. אמר רבי שמעון (רבי יוסי), אם כתוב וידבר אלהים אל משה אני ה', הייתי אומר כך. אלא לא כתוב, אלא וידבר אלהים אל משה בהתחלה, ואחר כך ויאמר אליו אני ה', שמשמע דרגה אחר דרגה.

ואמר רבי יוסי, משה אלמלא שהיה בעל הבית, איש

ביה יי' (דף כ"ב ע"ב) צור עולמים: ציר עלמין. דהא בתרין אתוון, אתפרוין עלמין, עלמא דין, ועלמא דאתי. עלמא דא, בדינא אתברי, ועל דינא קיימא, הדא הוא דכתיב, (בראשית א) בראשית ברא אלהים. מאי טעמא, בגין דיתנהגון בני נשא בדינא, ולא יפקון מאורחא לבר.

תא חזי כתיב וידבר אלהים אל משה, גזירת דינא דקיימא עליה, מה כתיב לעילא, (שמות ה) וישב משה אל ה', ויאמר אדני, באלף דל"ת נו"ן יו"ד. חמי תוקפא דמשה, בשירותא דנביאותיה, לא נח רוחיה בהאי אתר, אמר, אדני למה הרעתה לעם הזה וגו', ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך. מאן הוא דיימא כדין, אלא משה, דידע, דהא דרגא אחרא עלאה זמין ליה.

אמר רבי יצחק, בשירותא דאתיהיב ליה ביתא, פקיד לה, כבר נש דפקיד לביתה, ואמר כל מאן דבעי בלא דחילו. אוף הכי משה, לביתה קאמר, ולא דחיל.

דבר אחר וידבר אלהים, גזירת דינא, (בגין כך) ויאמר אליו אני יי', דרגא אחרא דרחמי. והכא אתקשר כולא פחדא, דינא ורחמי. הדא הוא דכתיב, ויאמר אליו אני יי'. אמר רבי שמעון (נ"א רבי יוסי) אי כתיב וידבר אלהים אל משה אני ה', הוינא אמר הכי. אלא לא כתיב, אלא וידבר אלהים אל משה בקדמיתא, ולבתר ויאמר אליו אני ה', דמשמע דרגא בתר דרגא.

ואמר רבי יוסי, משה, אלמלא דהוה מאריה דביתא, איש האלהים, אתענש על מה דאמר, אבל בגיני האי, לא אתענש. לבר נש

הַאֱלֹהִים, הִיָּה נֶעֱנֵשׁ עַל מָה שְׁאַמֵּר, אָבָל מִשּׁוֹם זֶה לֹא נֶעֱנֵשׁ. לְאָדָם שֶׁנִּפְלָה לוֹ קִטְטָה בְּאַשְׁתּוֹ, וְאָמַר לָהּ דְּבָרִים. הִיא הִתְחִילָה לְהִתְרַעֵם. כִּי־נִי שֶׁהִתְחִילָה דְּבַר, הִיָּה שֵׁם הַמֶּלֶךְ, נִטַּל הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבֹר, וְהִיא שִׁתְקָה וּפְסָקָה לְדַבֵּר. אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ: וְכִי לֹא יִדְעַתְּ שְׂאֲנִי הַמֶּלֶךְ וְלִפְנֵי דְבַרְתְּ דְּבָרִים אֵלָיו? כְּכַיִּכּוֹל אֶף כִּף מִשָּׁה, וְיִשָּׁב מִשָּׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לְמָה הִרְעַתָּה וְגו'. מִיָּד - וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים אֶל מִשָּׁה, הִתְחִיל לְהִתְרַעֵם. מִיָּד נִטַּל הַמֶּלֶךְ הַדְּבֹר וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה', וְלֹא יִדְעַתְּ שְׂאֲנִי הוּא הַמֶּלֶךְ וְלִפְנֵי דְבַרְתְּ דְּבָרִים אֵלָהּ?!

וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי. לְמָה שׁוֹנָה הַשֵּׁם כָּאֵן מֵאֵלֶּה שְׁלֹמְעֵלָה? אֵלֶּה, לְמַלְךְ שֶׁהִיָּתָה לוֹ בַּת שְׂלֵא נִשְׂאָה, וְהִיָּה לוֹ אָהוּב. כְּשִׁרְצָה הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר עִם אוֹתוֹ אָהוּב, שׁוֹלַח אֶת בַּתוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ, וְהִיָּה הַמֶּלֶךְ עַל יַד בַּתוֹ מְדַבֵּר עִמוֹ. כָּא זְמַן בַּתוֹ לְהִנְשֵׂא. אוֹתוֹ יוֹם שֶׁנִּשְׂאָה אָמַר הַמֶּלֶךְ: קְרָאוּ אֶת הַבַּת מִלְכָּה גְבִירָה. וְאָמַר לָהּ: עַד כָּאֵן דְּבַרְתִּי עַל יַדְךָ עִם מִי שֶׁדְּבַרְתִּי, מִכָּאֵן וְהִלְאָה אֲנִי אוֹמֵר לְכַעֲלָךְ, וְהוּא יֹאמֶר לְמִי שְׂצִרִיךְ. לְיָמִים אָמַר לָהּ בַּעֲלָה דְּבָרִים לְפָנַי הַמֶּלֶךְ, וְעַד שֶׁהִיא הִתְחִילָה לְדַבֵּר, נִטַּל הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבַר וְאָמַר לוֹ: וְכִי אֲנִי הַמֶּלֶךְ?! שְׂעַד הַיּוֹם הַזֶּה לֹא דַבֵּר אִישׁ עִמִּי אֵלֶּה עַל יַדִּי בַּתִּי,

(עַד שְׂלֵא נִשְׂאָה) וְאֲנִי נִתְתִּי לָךְ אֶת בַּתִּי וְדְבַרְתִּי עִמָּךְ בְּגִלְוִי מָה שְׂלֵא עֲשִׂיתִי לְאַחֵר.

כִּי, וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי, כְּשֶׁהִיא בְּבֵיתִי טָרָם שֶׁנִּשְׂאָה, וְלֹא דְבַרְוִי עִמִּי פָנִים בְּפָנִים כְּמוֹ שֶׁעֲשִׂיתִי לָךְ, וְאַתָּה בְּרֵאשִׁית דְּבַרְךָ

דְּנִפְלָ לִיָּה קִטְטָה בְּדְבִיתָהּ, וְאָמַר לָהּ מְלִין, שְׂרֵאת הִיא לְאַתְרַעְמָא, כִּי־נִי דְשְׂאֲרִית מְלָה, הָיָה תַּמָּן מְלָכָא, נִטַּל מְלָכָא מְלָה, וְהִיא שִׁתְקָת וּפְסָקָת לְמַלְלָא. אָמַר לִיָּה מְלָכָא, וְכִי לֹא יִדְעַתְּ דְאֲנָא הוּא מְלָכָא, וּמִקְמָאי מְלִילַת מְלִין אֲלִין, כְּכַיִּכּוֹל אוֹף הָכִי מִשָּׁה, וְיִשָּׁב מִשָּׁה אֶל יְי' וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לְמָה הִרְעוּתָה וְגו'. מִיָּד, וַיִּדְבֹר אֱלֹהִים אֶל מִשָּׁה, שְׂאֲרִי לְאַתְרַעְמָא, מִיָּד נִטַּל מְלָכָא מְלָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְי' וְלֹא יִדְעַתְּ דְאֲנָא הוּא מְלָכָא, וּמִקְמָאי מְלִילַת מְלִין אֲלִין.

וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי. אֲמָאי שְׂנִי שְׂמָא הָכָא מֵאֲלִין דְלַעֲיִלָא. אֵלֶּה לְמַלְכָא, דְהוּוּ לִיָּה בְרַתָא, דְלֹא אֲתַנְסִיבַת, וְהוּוּ לִיָּה רְחִימָא. כַּד כְּעִי מְלָכָא לְמַלְלָא בְּהוּוּ רְחִימָא, מְשַׁדֵּר לְבְרַתִּיהָ לְמַלְלָא עֲמִיָּה, וְהוּוּ מְלָכָא עַל יַדֵּה דְבְרַתִּיהָ, מְמַלִּיל עֲמִיָּה. אֲתָא זְמַנָּא דְבְרַתִּיהָ לְאַתְנַסְבָּא, הֵהוּא יוֹמָא דְאַתְנַסִּיבַת, אָמַר מְלָכָא, קְרוּן לָהּ לְבְרַתָא, קְרוּסְפוּנָיָא מְטְרוּנִיתָא. וְאָמַר לָהּ, עַד הָכָא, מְלִילְנָא עַל יַדְךָ, לְמָאֵן דְמְלִילְנָא מִכָּאֵן וְהִלְאָה אֲנָא אִימָא לְכַעֲלִיךְ, וְהוּוּ יְיָמָא לְמָאֵן דְאַצְטְרִיךְ. לְיוֹמִין, אָמַר לָהּ בַּעֲלָה מְלִין קָמִי מְלָכָא, עַד דְהִיא שְׂרֵאת לְמַלְלָא, נִטַּל מְלָכָא מְלָה, אָמַר לִיָּה, וְלֹאוּ אֲנָא מְלָכָא, דְעַד יוֹמָא דָּא לֹא מְלִיל אֲנִישׁ עֲמִי, אֵלֶּה עַל יַדֵּה דְבְרַתִּי, (עַד לֹא אֲנַסִּיבַת) וְאֲנָא יְהִיבְנָא לָךְ בְּרַתִּי, וּמְלִילְנָא עִמָּךְ בְּאַתְגַּלְיָא, מָה דְלֹא עֲבִידְנָא לְאַחֵרָא.

כִּי, וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי, כַּד אִיְהִי בְּבֵיתִי וְלֹא אֲתַנְסִיבַת, וְלֹא מְלִילוּ עִמִּי אֲנַפִּין בְּאַנַפִּין, כְּמָה דְעֲבִידְנָא בְּבֵיתִי טָרָם שֶׁנִּשְׂאָה, וְלֹא דְבַרְוִי עִמִּי פָנִים בְּפָנִים כְּמוֹ שֶׁעֲשִׂיתִי לָךְ, וְאַתָּה בְּרֵאשִׁית דְּבַרְךָ

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנקד

לש"ס דף היומי מפכת מגלה

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
לכמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר שמות ברוך ג'
לפי ספר הזוהר 10 פרקים (70-7 פרקים) עמודים קה-קסו
[מפרשת וארא דף כב: עד פרשת בא דף לה].

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויזמין כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמות המהרה"י לעני תיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם מארבים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמן הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

דברת לבתי לפני דברים אלו?
אלא משום כך וארא אל
אברהם אל יצחק ואל יעקב
באל שדי ושמי ה' לא נודעתי
להם, לדבר עמם בדרגה זו
שדברתי בה עמך.

רבי יוסי (רבי יוסא) פתח, (תהלים כד)
לדוד מזמור לה' הארץ ומלוואה
תבל וישבי בה. הארץ - זו
הארץ הקדושה של ישראל
שהיא עומדת להשקות ממנו
ולהתברך ממנו בראשונה,
ואחר כך ממנה נשקה כל
העולם. תבל וישבי בה - אלו
שאר הארצות ששותות ממנה.
מנין לנו? שכתוב (תהלים ט) והוא
ישפט תבל בצדק.

כי הוא על ימים יסדה - אלו
שבעה עמודים שהארץ נסמכת
עליהם, והם שבעה ימים, וים
כנרת שולט עליהם. אמר רבי
יהודה, אל תאמר ששולטת
עליהם, אלא שמתמלאת מהם.
ועל נהרות יכוננה, מי אלו
הנהרות? אלא כמו שנאמר
(תהלים צג) נשאו נהרות קולם
ישאו נהרות דכים, אותם נהרות
כמו שנאמר (בראשית ד) ונהר יצא
מעדן להשקות את הגן ומשום
כך ועל נהרות יכוננה.

בא ראה, ארץ זו נקראת ארץ
ישראל. יעקב שהוא ישראל
למה לא שולט על זה כמו
משה, שהרי כתוב וארא אל
אברהם אל יצחק ואל יעקב
באל שדי ולא יותר?

אלא יעקב, הרי בארנו, נטל
הבית שלמטה, ונעזב ממנו
הבית שלמעלה, ועם הבית
שלמטה התקין את הבית
שלמעלה בשנים עשר שבטים
ובשבעים ענפים, והרי פשוה.
משה נטל את הבית שלמעלה,
ועזב את הבית שלמטה, ולכן

לך. ואת, בשירותא דמלוך, מלילת לברתי
קמאי מלין אלין, אלא בגיני כך, וארא אל
אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי
יי' לא נודעתי להם, למלא עמהון בדרגא
דא דעמך מלילנא.

רבי יוסי (נ"א רבי יוסא) פתח, (תהלים כ"ד)
לדוד מזמור
ליי' הארץ ומלוואה תבל וישבי בה.
הארץ: דא ארעא קדישא דישראל, דאיהי
קיימא לאתשקייא מניה, ולא תברכא מניה
בקדמיתא, ולבתר מנה אתשקייא עלמא כלא.
תבל וישבי בה: דא שאר ארעאן, דשתאן
מניה, מנא לן. דכתיב, (תהלים ט) והוא
ישפט תבל בצדק.

כי הוא על ימים יסדה, אלין (דף כ"ג ע"א) שבעה
עמודים, דארעא סמיכא עלייהו. ואינון
שבעה ימים. וים כנרת שלטא עלייהו. אמר
רבי יהודה, לא תימא דשלטא עלייהו, אלא
דאתמלייא מניהו. ועל נהרות יכוננה, מאן
אינון נהרות. אלא, כמה דאת אמר, (תהלים צ"ג)
נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים, אינון
נהרות, כמה דאת אמר, (בראשית ב') ונהר יוצא
מעדן להשקות את הגן, ובגין כך, ועל נהרות
יכוננה.

תא חזי, האי ארץ, אקרי ארץ ישראל. יעקב
דאיהו ישראל, אמאי לא שליט על דא
כמשה, דהא כתיב וארא אל אברהם אל יצחק
ואל יעקב באל שדי ולא יתיר.

ארא, יעקב הא אוקימנא, נטל ביתא דלתתא,
ואשתביק מניה ביתא דלעילא. ועם
ביתא דלתתא, אתקין ביתא דלעילא, בתריסר
שבטין, בשבעין ענפין, והא אוקמוה. משה,
נטל ביתא דלעילא, ושביק ביתא דלתתא. ועל
דא, כתיב ביעקב באל שדי. באל שדי מליל

פְּתוּב בְּיַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי. בְּאֵל שְׁדֵי דְבַר עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא יוֹתֵר. וְשְׁמֵי ה' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, לְדַבֵּר עִמָּם בְּדַרְגָּה זוֹ שֶׁהִיא עֲלִיוֹנָה.

וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי חֲזִיא, תְּשַׁבְּחֵן דְּאַבְרָהָן יַעֲקֹב הָוָה, דְּהוּא שְׁלִימוֹ דְכָלְא. בְּכֻלְהוּ כְּתִיב, אֵל אַבְרָהָם, אֵל יִצְחָק, וּבִיה אֶתּוּסָף אֶת חַד, דְּכְתִיב, וְאֵל יַעֲקֹב. אֶתּוּסָף בִּיה ו', לְאַחְזָאָה דְאִיהוּ שְׁלִימָא יִתִּיר מִפְּלָהוּ. וְעַם כָּל דָּא, לֹא זָכָה לְאַשְׁתַּמְשָׂא בִּיה כְּמִשָּׁה.

וְגַם הַקִּימוֹתֵי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם לְתַת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן, (שמות ו') בְּגִין דְּאַתְגְּזֵרוּ. דְּכָל מָאן דְּאַתְגְּזֵר, יָרִית אֶרְעָא, דְּהָא לָא יָרִית אֶרְעָא, אֶלָּא צְדִיק, וְכָל מָאן דְּאַתְגְּזֵר, אֶקְרִי צְדִיק. דְּכְתִיב, (ישעיה ס') וְעַמְּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ, כָּל מָאן דְּנִטִּיר הָיִי אֶת קַיִמָא, אֶקְרִי צְדִיק, תָּא חֲזִי מִן יוֹסֵף, דְּכָל יוֹמוֹי לֹא אֶקְרִי צְדִיק, עַד דְּנִטִּיר הָהוּא בְּרִית, אֶת קַיִמָא קַדִּישָׁא. כִּיּוֹן דְּנִטִּיר לִיה, אֶקְרִי צְדִיק, יוֹסֵף הַצְּדִיק.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הָוָה יְתִיב יוֹמָא, חַד, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיה, (עמיה) וְרַבִּי אַבָּא עַמִּיה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָאִי קָרָא דְכְּתִיב, וְאָרָא אֵל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב וְגו'. מַהוּ וְאָרָא, וְאִדְבַּר מִיבְעֵי לִיה. אָמַר לִיה, אֶלְעָזָר בְּרִי, רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ.

תָּא חֲזִי, אִית גְּוֹנִין דְּמַתְחַזְיִין, וְאִית גְּוֹנִין דְּלֹא מַתְחַזְיִין. וְאֵלִין וְאֵלִין, אֵינֹן רְזָא עֲלָאָה דְּמַהִימְנוּתָא, וּבְגֵי נִשְׂא לֹא יַדְעִין לִיה, וְלֹא מִסְתַּפְּלִין בִּיה וְאֵלִין דְּמַתְחַזְיִין, לֹא זָכָה כְּהוּ בְּר נָש, עַד דְּאִתּוּ אַבְרָהָן, וְקַיִמּוּ עֲלִייהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב וְאָרָא, דְּחַמוּ, אֵינֹן גְּוֹנִין דְּאַתְגְּלִיין.

וְגַם הַקִּימוֹתֵי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם לְתַת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן, (שמות ו') בְּגִין דְּאַתְגְּזֵרוּ. דְּכָל מָאן דְּאַתְגְּזֵר, יָרִית אֶרְעָא, דְּהָא לָא יָרִית אֶרְעָא, אֶלָּא צְדִיק, וְכָל מָאן דְּאַתְגְּזֵר, אֶקְרִי צְדִיק. דְּכְתִיב, (ישעיה ס') וְעַמְּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ, כָּל מָאן דְּנִטִּיר הָיִי אֶת קַיִמָא, אֶקְרִי צְדִיק, תָּא חֲזִי מִן יוֹסֵף, דְּכָל יוֹמוֹי לֹא אֶקְרִי צְדִיק, עַד דְּנִטִּיר הָהוּא בְּרִית, אֶת קַיִמָא קַדִּישָׁא. כִּיּוֹן דְּנִטִּיר לִיה, אֶקְרִי צְדִיק, יוֹסֵף הַצְּדִיק.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הָוָה יְתִיב יוֹמָא, חַד, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיה, (עמיה) וְרַבִּי אַבָּא עַמִּיה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָאִי קָרָא דְכְּתִיב, וְאָרָא אֵל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב וְגו'. מַהוּ וְאָרָא, וְאִדְבַּר מִיבְעֵי לִיה. אָמַר לִיה, אֶלְעָזָר בְּרִי, רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ.

תָּא חֲזִי, אִית גְּוֹנִין דְּמַתְחַזְיִין, וְאִית גְּוֹנִין דְּלֹא מַתְחַזְיִין. וְאֵלִין וְאֵלִין, אֵינֹן רְזָא עֲלָאָה דְּמַהִימְנוּתָא, וּבְגֵי נִשְׂא לֹא יַדְעִין לִיה, וְלֹא מִסְתַּפְּלִין בִּיה וְאֵלִין דְּמַתְחַזְיִין, לֹא זָכָה כְּהוּ בְּר נָש, עַד דְּאִתּוּ אַבְרָהָן, וְקַיִמּוּ עֲלִייהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב וְאָרָא, דְּחַמוּ, אֵינֹן גְּוֹנִין דְּאַתְגְּלִיין.

בַּא רְאָה, יֵשׁ גְּוִנִים שְׁנָרְאִים וְיֵשׁ גְּוִנִים שְׁלֹא נְרְאִים. וְאֵלוּ וְאֵלוּ הֵם סוּד עֲלִיּוֹן שֶׁל הָאֲמֹנָה, וּבְנֵי אָדָם לֹא יוֹדְעִים אוֹתוֹ וְלֹא מִסְתַּפְּלִים בּוֹ. וְאֵלָה שְׁנָרְאִים לֹא זָכָה בְּהֵם אָדָם, עַד שֶׁבָּאוּ הָאֲבוֹת וְעַמְדוּ עֲלֵיהֶם, וְעַל זֶה כְּתוּב וְאָרָא, שְׂרָאוּ אוֹתָם גְּוִנִים שֶׁהִתְגַּלוּ.

זכר הגונים שהתגלו? אותם של אל שדי, שהם גונים של מראה עליון (מראה של גונים עליונים), ואלו נראים. והגונים שלמעלה נסתרים שלא נראים, לא עמד איש עליהם פרט למשה. ועל זה כתוב ושמי ה' לא נודעתי להם, לא התגליתי להם בגונים עליונים. ואם תאמר שהאבות לא הפירו אותם - אלא הם הפירו אותם מתוך אלו שהתגלו.

כתוב (דניאל יב) והמשפלים יזהרו פזר הרקיע ומצדיקי הרבים פפוכבים לעולם ועד. והמשפלים יזהרו, מי הם המשפלים? אלא זהו אותו חכם שישתפל על דברים מעצמו שלא יכולים בני אדם לדבר בפה, ולא לה קוראים משפלים. יזהרו פזר הרקיע. מי יזהרו? הוא הרקיע? זהו הרקיע של משה, שעומדת באמצע, וזהו שלו הוא נסתר ולא התגלה מהגון שלו, עומד על אותו רקיע שלא מאיר שנראים בו הגונים, ואותם גונים, אף על פי שנראים בו, לא זוהרים כמו זה, משום שהם גונים סתומים.

בא ראה, ארבעה אורות הם, שלשה מהם נסתרים, ואחד שהתגלה. אור שמאיר. אור שזוהר. והוא מאיר פזר השמים בטהר. אור של ארגמן, שנוטל כל האורות. אור שלא מאיר מסתפל לאלה ונוטל אותם, ונראים אותם המאורות בו פעששית נגד השמש.

ואלה השלשה שאמרנו נסתרים ועומדים על זה שהתגלה, וסוד זה העין. בא ראה, בעין יש שלשה גונים שהתגלו רשומים ואלה הם כמו שאותם הנסתרים

ומאן גוונין דאתגליין. אינון דאל שדי, דאינון גוונין דחזו עלאה (כ"א חזו דגוונין עליון) ואלין אתחזיין. וגוונין דלעילא, סתימין דלא אתחזיין, לא קאים איניש עלייהו, בר ממששה. ועל דא כתיב, ושמי יי' לא נודעתי להם, לא אתגליתי לון בגוונין עלאין. ואי תימא, דאבהן לא הוו ידעי בהו. אלא הוו ידעי, מגו אינון דאתגליין.

בתיב (דניאל י"ב) והמשפלים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים פפוכבים לעולם ועד. והמשפלים יזהירו, מאן אינון משפלים. אלא דא הוא, ההוא חכם דיסתפל מגרמיה מלין, דלא יכולין בני נשא למללא בפומא, ואלין אקרון משפלים. יזהירו כזהר הרקיע, מאן (זהר) הוא הרקיע. דא הוא רקיע דמשה, דקיימא באמצעיתא, והאי זהר דיליה, איהו סתים, ולא אתגלייא מגוון דיליה קיימא על ההיא רקיעא דלא נהיר, דאתחזיין ביה גוונין, ואינון גוונין אף על גב דאתחזיין ביה, לא זהרי כזהרא בגין דאינון גוונין סתימין.

תא חזי, ארבע נהורין אינון. תלת מנייהו סתימין, וחד דאתגלייא: נהורא דנהיר. נהורא דזהרא. (ואינון) ואיהו נהיר פזהירו דשמיא בדכיו. נהורא דארגוונא, דנטיל כל נהורין. נהורא דלא נהיר אסתפל לגבי אלין, ונטיל לון. ואתחזיין אינון נהורין ביה, פעששיתא, לקבל שמשא.

ואלין תלת דקאמרן, סתימין וקיימין על האי (דף כ"ג ע"ב) דאתגלייא. ורזא דא עינא. תא חזי, בעינא אית תלת גוונין, דאתגליין רשימין ביה, וכלהו לא מזדהרי, בגין דקיימי בו, וכלם לא זוהרים, משום שעומדים באור שלא מאיר.

שְׁעוּמְדִים עֲלֵיהֶם, וְאֵלֶּה הֵם שְׁנָרְאוּ לְאֲבוֹת לְדַעַת אוֹתָם נִסְתָּרִים שְׁזוֹהָרִים מִתּוֹךְ אֵלֶּה שְׁלֹא זוֹהָרִים, וְאוֹתָם שְׁזוֹהָרִים וְהֵם סְתוּמִים, הִתְגַּלּוּ לְמִשָּׁה בְּאוֹתוֹ רְקִיעַ שְׁלוֹ, וְאֵלֶּה עוּמְדִים עַל אוֹתָם גּוֹנִים שְׁנָרְאִים בּוֹ בְּעֵינַי. וְסוּד זֶה סוֹתָם עֵינִיךָ וּמְסוּבָב גְּלַגְלָךְ, וְיִתְגַּלּוּ אוֹתָם גּוֹנִים שְׁמְאִירִים, שְׁזוֹהָרִים, וְלֹא נִתְּנָה רְשׁוּת לְרֹאוֹת אֵלֶּה בְּעֵינַי סְתוּמוֹת, מִשּׁוּם שְׁאוֹתָם נִסְתָּרִים עֲלֵיוֹנִים עוּמְדִים עַל אוֹתָם גּוֹנִים שְׁנָרְאִים, שְׁלֹא זוֹהָרִים.

וְעַל זֶה קָרָאנוּ, מִשָּׁה זָכָה בְּאֶסְפֶּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה שְׁעוּמְדִת עַל אוֹתָהּ שְׁלֹא מְאִירָה. שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם בְּאוֹתָהּ אֶסְפֶּקְלָרְיָה שְׁלֹא מְאִירָה. הָאֲבוֹת הֵיוּ רוֹאִים מִתּוֹךְ הַגּוֹנִים הִלְלוּ שְׁהִתְגַּלּוּ, אוֹתָם סְתוּמִים, שְׁעוּמְדִים עֲלֵיהֶם שְׁלֹא מְאִירִים, וְלִכֵּן כְּתוּב וְאָרָא אֶל אֲבָרְהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי, בְּאוֹתָם גּוֹנִים שְׁנָרְאִים.

וְשָׂמִי ה' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם - אֵלֶּה גּוֹנִים עֲלֵיוֹנִים נִסְתָּרִים שְׁזוֹהָרִים שְׁזָכָה בָּהֶם מִשָּׁה לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם. וְסוּד זֶה, שְׁהָעֵין סְתוּם וְגִלּוּי. סְתוּם - רוֹאֵה אֶסְפֶּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה. נִגְלָה - רוֹאֵה אֶסְפֶּקְלָרְיָה שְׁלֹא מְאִירָה. וְעַל זֶה וְאָרָא, בְּאֶסְפֶּקְלָרְיָה שְׁלֹא מְאִירָה, שְׁהִיא בְּהִתְגַּלּוּת, בְּהַ כְּתוּב רְאִיָּה. וְאוֹלָם בְּאֶסְפֶּקְלָרְיָה שְׁמְאִירָה שְׁהִיא בְּסִתּוֹר, כְּתוּב בְּהַ יְדִיעָה, שְׁכְּתוּב לֹא נוֹדַעְתִּי. בְּאוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אֲבָא וְנִשְׁקוּ יְדִיו. בְּכָה רַבִּי אֲבָא וְאָמַר, אוֹי כְּשִׁתְּפִלַק מִן הָעוֹלָם וְיִשְׁאָר הָעוֹלָם יְתוּם מִמֶּךָ, מִי יְכוֹל לְהָאִיר דְּבָרֵי תוֹרָה?

פְּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר, (שְׁמוּאֵל א-כח) וְאִמְרָתָם כֹּה לְחֵי וְאִתָּה שְׁלוֹם וּבֵיתְךָ שְׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר לְךָ שְׁלוֹם.

בְּנֵהוֹרָא דְּלֹא נִהִיר. וְאֵלֶּיךָ אֵינּוֹן כְּגוֹנוֹנָא דְּאֵינּוֹן סְתִימִין דְּקִיָּמִי עֲלֵייהוּ וְאֵלֶּיךָ אֵינּוֹן דְּאִתְחַזְיִין לְאֲבָהוֹן, לְמַנְדַּע אֵינּוֹן סְתִימִין דְּמַזְדְּהִרִין, מַגּוֹ אֵלֶּיךָ דְּלֹא מַזְדְּהִיר. וְאֵינּוֹן דְּמַזְדְּהִיר וְאֵינּוֹן סְתִימִין, אִתְגַּלְיִין לְמִשָּׁה, בְּהֵהוּא רְקִיעָא דִּילֵיהּ. וְאֵלֶּיךָ קִיָּמִי, עַל אֵינּוֹן גּוֹנוֹנִין דְּאִתְחַזְיִין בֵּיהּ בְּעֵינָא.

וְרִזָּא דָּא סְתִימִים עֵינְךָ, וְאֶסְחָר גְּלַגְלָךְ, וְיִתְגַּלְיִין אֵינּוֹן גּוֹנוֹנִין דְּנִהִרִין, דְּמַזְדְּהִירִין, וְלֹא אִתְיִיחִיב רְשׁוֹ לְמִיחְמִי, אֶלֶּה בְּעֵינֵינִין סְתִימִין, בְּגִין דְּאֵינּוֹן סְתִימִין עֲלֵאִין, קִיָּמִי עַל אֵינּוֹן גּוֹנוֹנִין דְּאִתְחַזְיִין, דְּלֹא מַזְדְּהִירִין.

וְעַל דָּא קָרִינֵן, מִשָּׁה זָכָה בְּאֶסְפֶּקְלָרְיָה דְּנִהִירָא דְּקִיָּמָא עַל הֵהוּא דְּלֹא נִהִירָא. שְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא, בְּהֵהוּא אֶסְפֶּקְלָרְיָה דְּלֹא נִהִירָא. וְאֲבָהוֹן הֵיוּ חֲמָאן מַגּוֹ אֵלֶּיךָ גּוֹנוֹנִין דְּאִתְגַּלְיִין, אֵינּוֹן סְתִימִין, דְּקִיָּמִי עֲלֵייהוּ דְּאֵינּוֹן דְּלֹא נִהִירִין, וְעַל דָּא כְּתִיב, וְאָרָא אֶל אֲבָרְהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי, בְּאֵינּוֹן גּוֹנוֹנִין דְּאִתְחַזְיִין.

וְשָׂמִי יי' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, אֵלֶּיךָ גּוֹנוֹנִין עֲלֵאִין סְתִימִין דְּזוֹהָרִין, דְּזָכָה בְּהוּ מִשָּׁה לְאֶסְתַּפְּלָא בְּהוֹן. וְרִזָּא דָּא, דְּעֵינָא סְתִימִים וְגִלְיָא. סְתִימִים, חֲמִי אֶסְפֶּקְלָרְיָה דְּנִהִירָא, אִתְגַּלְיִיא, חֲמִי אֶסְפֶּקְלָרְיָה דְּלֹא נִהִירָא. וְעַל דָּא, וְאָרָא, בְּאֶסְפֶּקְלָרְיָה דְּלֹא נִהִירָא, דְּאִיהוּ בְּאִתְגַּלְיִיא, בֵּיהּ כְּתִיב רְאִיָּה. בְּאֶסְפֶּקְלָרְיָה דְּנִהִירָא דְּאִיהוּ בְּסְתִימוֹ, כְּתִיב בֵּיהּ יְדִיעָה, דְּכְּתִיב לֹא נוֹדַעְתִּי. אִתּוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אֲבָא וְנִשְׁקוּ יְדִיו. בְּכָה רַבִּי אֲבָא, וְאָמַר, וְוִי כַד תְּסַתְּפִלַק מִן הָעוֹלָם, וְיִשְׁתְּאָר עֲלָמָא יְתוּם מִינְךָ, מָאן יְכִיל לְאִנְהִירָא מְלִין דְּאוֹרִיתָא.

פְּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר, (שְׁמוּאֵל א', כ"ח) וְאִמְרָתָם כֹּה לְחֵי וְאִתָּה שְׁלוֹם וּבֵיתְךָ שְׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר לְךָ

ואמרתם פה לחי, וכי דוד לא היה יודע בו בנבבל שהוא אומר בשבילו ואמרתם פה לחי? אלא אותו יום, יום טוב של ראש השנה הזה, והקדוש ברוך הוא יושב בדין על העולם, ובשביל הקדוש ברוך הוא הוא אומר ואמרתם פה לחי, לקשר פה לחי, שכל החיים תלויים בו. ואתה שלום, מה זה ואתה? אתה היה צריך (לכתב) ! אלא ואתה, הכל לקדוש-ברוך-הוא אמר, כדי לקשר קשר האמונה וכראוי.

מכאן למדנו שאסור להקדים שלום לאדם רשע, ואם צריך, יקדים לו כמו דוד שברך את הקדוש ברוך הוא, ונראה שאמר בגללו. ואם תאמר שזו רמאות - לא, שהרי כל מה שמעלה לקדוש-ברוך-הוא ונראה שבשבילו אמר - אינו רמאות. ומי שמקדים שלום לצדיק כאלו הקדים לקדוש-ברוך-הוא, כל שפן מר, שהוא שלום למעלה ולמטה.

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם. רבי חזקיה פתח, (תהלים לב) אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון וגו'. פמה אטומים הם בני אדם שלא יודעים ולא מסתכלים על מה עומדים בעולם, שהרי כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את האדם בדיוקן שלו והתקינו בתקוניו, כדי שישתדל בתורה וילך בדרךיו.

שהרי כשבא אדם, מעפר המקדש שלמטה נתקן, וארבעה צדדי העולם התחברו באותו מקום שנקרא בית המקדש. ואותם ארבעה צדדי העולם התחברו בארבעה צדדים, שהם יסודות העולם א"ש רוח ומי"ם ועפ"ר, והתחברו ארבעה צדדים אלו

לך שלום. ואמרתם פה לחי, וכי דוד לא היה ידע ביה בנבבל, דאיהו אמר בגינייה, ואמרתם פה לחי, אלא, ההוא יומא, יומא טבא דראש השנה הזה, וקודשא בריך הוא יתיב בדינא על עלמא, ובגין קדשא בריך הוא קאמר, ואמרתם פה, לחי, לקשרא כה, לחי, דכל חיין ביה תליין. ואתה שלום, מאי ואתה אתה מיבעי ליה. אלא, ואתה כללא לקודשא בריך הוא קאמר, בגין לקשרא קשרא דמהימנותא כדקא יאות.

מכאן אוליפנא, דהא לבר נש חייבא, אסור לאקדמא ליה שלום, ואי אצטרין, יקדים ליה פדוד, דברין ליה לקודשא בריך הוא, ואתחזי דבגיניה קאמר. ואי תימא דרמאות הוה. לאו. דהא כל מאן דסליק ליה לקודשא בריך הוא, ואתחזי דבגיניה קאמר, לאו רמאות הוא. ומאן דאקדים שלום לזפאה, פאילו אקדים ליה לקודשא בריך הוא, פל שפן מר, דאיהו שלמא לעילא ותתא.

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יי' לא נודעתי להם. רבי חזקיה פתח, (תהלים ל"ב) אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון וגו'. פמה אינון בני נשא אטימין, דלא ידעין, ולא מסתכלין, על מה קיימין בעלמא. דהא קדשא בריך הוא כד ברא עלמא, עבד ליה לבר נש בדיוקנא דיליה, ואתקין ליה בתקוניו, בגין דישתדל באורייתא, ויהך באורחוי.

דהא פד אתברי אדם, מעפרא דמקדשא דלתתא אתתקן וארבע סטרי דעלמא, אתחברו בהוה אתר דאקרי בי מקדשא.

ואינון ארבע סטרי דעלמא, אתחברו בארבע סטרי, דאינון יסודין

בְּאַרְבַּעַה צְדָדִי (יסודות) הָעוֹלָם, וְהַתְּקִינן מֵהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹרֵף אֶחָד בְּתַקְוֵן עֲלֵינוּ, וְגוֹרֵף זֶה הַתְּחַבֵּר מִשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, מֵהָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן הַזֶּה וּמֵהָעוֹלָם שְׁלֻמְעֵלָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֵּא רְאֵה, אַרְבַּעַה רֵאשׁוֹנִים הֵם סוּד הָאֲמוּנָה, וְהֵם אַבּוֹת שֶׁל כָּל עוֹלָמוֹת, וְסוּד הַמְּרַכְּבָה הָעֲלִיּוֹנָה הַקְּדוֹשָׁה. וְאוֹתָם אַרְבַּעַה יְסוּדוֹת, אֲשֶׁר ר״ח וּמִי״ם וְעַפְ״ר, אֵלֶּה הֵם סוּד עֲלִיּוֹן. וְאֵלֶּה הֵם הָאֲבוֹת, שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת אַבּוֹת שֶׁל הַכָּל וּמֵהֶם יוֹצְאִים זֶה״ב וְכִסְ״ף וְנַחֲשׁׁוֹת וּבְרִז״ל, וְתַחַת אֵלֶּה מִתְּכַוֵּן אַחֲרוֹת שְׂדוּמִים לָהֶם וּכְמוֹ שְׂאֵלוֹ.

בֵּא רְאֵה, אֲשֶׁר ר״ח וּמִי״ם וְעַפְ״ר אֵלֶּה הֵם הָרֵאשׁוֹנִים וְהַשְּׂרֵשִׁים שְׁלֻמְעֵלָה וְשְׁלֻמְטָה, וְתַחַתּוֹנִים וְעֲלִיּוֹנִים עוֹמְדִים עֲלֵיהֶם. וְאֵלֶּה הֵם אַרְבַּעַה לְאַרְבַּעַה צְדָדִי הָעוֹלָם, עוֹמְדִים בְּאַרְבַּעַה אֵלֶּה: צְפוֹן וְדָרוֹם וּמִזְרָח וּמַעַרְב. אֵלֶּה הֵם אַרְבַּעַה צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם, וְעוֹמְדִים בְּאַרְבַּעַה אֵלֶּה: צְפוֹן וְדָרוֹם וּמִזְרָח וּמַעַרְב. ר״ח לְצַד מִזְרָח. מִי״ם לְצַד דָּרוֹם. מִשׁוּם שֶׁהַדָּרוֹם הוּא חֵם וְיָבֵשׁ. מִים קְרִיִם וְלַחִים. עַפְ״ר לְצַד מַעַרְב. וְאַרְבַּעַה אֵלֶּה קְשׁוּרִים בְּאַרְבַּעַה אֵלֶּה, וְכִלְמֵ אֶחָד, וְאֵלֶּה עוֹשִׂים אַרְבַּעַה מִתְּכַוֵּן, שֶׁהֵם זֶה״ב וְכִסְ״ף וְנַחֲשׁׁוֹת וּבְרִז״ל. הָרִי הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר, וְכִלְמֵ אֶחָד. בֵּא רְאֵה, הָאֵשׁ הִיא בְּשִׁמְאֵל, לְצַד צְפוֹן, שֶׁהָרִי הָאֵשׁ בּוֹ תִּקֵּף הַחֲמִימוֹת, וְהִיבֵשׁ שְׁלוֹ חֲזָק. וְצְפוֹן הַהַפֵּךְ שֶׁלּוֹ, וְנִמְזָגִים אֶחָד בְּאֶחָד וְהוּא אֶחָד. מִיִּם לְיָמִין, וְהוּא לְצַד דָּרוֹם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחַבְרָם וְלַחֲסוּרָם) כְּאֶחָד, עוֹשֶׂה מְזַג זֶה כְּמְזַג זֶה.

דְּעֻלְמָא, אֲשֶׁר ר״ח וּמִי״ם וְעַפְ״ר, וְאַתְחַבְּרוּ אַרְבַּע סְטָרִין אֵלִין, בְּאַרְבַּע סְטָרִי (נ״א יסודין) דְּעֻלְמָא, וְאַתְקִינן מִנֵּיהוּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד גּוּפָא בְּתַקּוּנָא עֲלָאָה. וְהֵאֵי גּוּפָא, אַתְחַבְּרוּ מִתְרִין עֲלֵמִין, מֵעֻלְמָא דָּא תַתָּאָה, וּמֵעֻלְמָא דְלַעֲלֵלָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, תָּא חֲזִי, אַרְבַּע קְדָמָאֵי אֵינוֹן רְזָא דְמַהִימְנוּתָא. וְאֵינוֹן אַבְהֵן דְּכֻלְהוּ עֲלֵמִין. וְרְזָא דְרִתִּיכָא עֲלָאָה קְדִישָׁא. וְאֵינוֹן אַרְבַּע יְסוּדִין: אֲשֶׁר ר״ח וּמִי״ם וְעַפְ״ר. אֵלִין אֵינוֹן רְזָא עֲלָאָה. (ואֵלִין אֵינוֹן אַבְהֵן דְּכֻלְהוּ עֲלֵמִין אַבְהֵן דְּכָלָא) וּמֵאֵינוֹן נִפְקִין, זֶה״ב וְכִסְ״ף וְנַחֲשׁׁוֹת וּבְרִז״ל. וְתַחַת (דף כ״ד ע״א) אֵלִין מִתְּכַוֵּן אַחֲרֵינוּ, דְּדִמְיִין לוֹן. (כְּנוּנָא דְאֵלִין).

תָּא חֲזִי. אֲשֶׁר ר״ח וּמִי״ם וְעַפְ״ר, אֵלִין אֵינוֹן קְדָמָאֵי וְשָׂרְשִׁין דְלַעֲלֵלָא וְתַתָּא, וְתַתָּאִין וְעֲלֵאִין עֲלִיָּהוּ קְיִימִין. וְאֵלִין אֵינוֹן אַרְבַּע, לְאַרְבַּע סְטָרִי עֻלְמָא, וְקְיִימִין בְּאַרְבַּע אֵלִין: צְפוֹן, וְדָרוֹם, וּמִזְרָח, וּמַעַרְב. אֵלִין אֵינוֹן אַרְבַּע סְטָרִין דְּעֻלְמָא, וְקְיִימִין בְּאַרְבַּע אֵלִין. אֲשֶׁר לְסִטְרָא צְפוֹן. ר״ח לְסִטְרָא מִזְרָח. מִי״ם לְסִטְרָא דָּרוֹם. בְּגִין דְּדָרוֹם אִיהוּ חֵם וְיָבֵשׁ מִיִּם קְרִיִם וְלַחִים עַפְ״ר לְסִטְרָא מַעַרְב. וְאַרְבַּע אֵלִין, בְּאַרְבַּע אֵלִין קְטִירִין, וְכֻלְהוּ חַד, וְאֵלִין עֲבָדֵי אַרְבַּע מִתְּכַוֵּן, דְּאֵינוֹן זֶה״ב וְכִסְ״ף וְנַחֲשׁׁוֹת וּבְרִז״ל הֵא אֵינוֹן תְּרִיסָר, וְכֻלְהוּ חַד. תָּא חֲזִי, אֵשׁ הוּא בְּשִׁמְאֵלָא, לְסִטְרָא צְפוֹן, דְּהֵא אֵשׁ, תּוּקְפָא דְחֲמִימוֹתָא בֵּיהּ, וְיָבֵישׁוּ דִלְיָהּ תִּקִּיף. וְצְפוֹן כְּהַפּוּכָא דִלְיָהּ הוּא, וְאַתְמַזִּיג חַד בְּחַד וְאִיהוּ חַד. מִיִּם לְיָמִינָא, וְהוּא לְסִטְרָא דָּרוֹם. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְחַבְרָא (לְאַחֲרָא) לוֹן כְּחַדָּא, עֲבִיד מְזַגָּא דָּא כְּמְזַגָּא דָּא.

צָפוֹן אִיהוּ קָר וְלַח, אֲשָׁא חֵם וְיָבֵשׁ. אַחְלָף לֹוֹן
 לְסֹטֵר דְּרוֹם. דְּרוֹם, אִיהוּ חֵם וְיָבֵשׁ. מִים
 קָרִים וְלַחִים. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזִיג לֹוֹן
 כְּחַד דְּנַפְקֵי מִיָּא מְדָרוֹם, וְעָא לִין בְּגוּ צָפוֹן.
 וּמְצָפוֹן נִגְדֵי מִיָּא. נְפִיק אֲשָׁא מְצָפוֹן, וְעָא לִין
 בְּתוֹקְפָא דְּדָרוֹם, וּמְדָרוֹם נְפִיק תּוֹקְפָא
 דְּחַמִּימוֹתָא לְעֵלְמָא. בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 אוֹזִיף דָּא בְּדָא, וְכָל חַד וְחַד אוֹזִיף לְחַבְרִיהּ
 מְדִילֵיהּ פְּדָקָא חֲזִי לֵיהּ. כְּגוֹוֹנָא דָּא רוּחַ
 וּמְזָרְחָא, בְּגִין דְּיוֹזִיף כָּל חַד לְחַבְרִיהּ, וְאֵתְכַלִּיל
 דָּא בְּדָא, לְאֵתְחַבְּרָא כְּחַד.

תָּא חֲזִי, אֲשָׁא מְסֹטְרָא דָּא, מִים מְסֹטְרָא דָּא.
 וְאִינוּן מְחֻלּוֹקֵת. עָא לִין רוּחַ בִּינִייהוּ, וְאֶחֶיד
 לְתַרִּין סֹטְרִין. הָדָא הוּא דְכַתְּיב, (בראשית א') וְרוּחַ
 אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. דְּהָא אֲשָׁא
 קָאִים לְעֵילָא בְּסֹטְרָא דָּא. וּמִים קִיִּימֵי עַל אִפִּי
 אֲרַעָא. רוּחָא אָעִיל בִּינִייהוּ, וְאֶחֶיד לְתַרִּין
 סֹטְרִין, וְאֶפְרִישׁ מְחֻלּוֹקֵת. עֶפֶר, מִיָּא קִיִּימֵי
 עֲלִיהּ וְרוּחָא וְאֲשָׁא וּמְקַבְּלָא מְכֻלְהוּ, בְּחֵילָא
 דְּתִלְתָא אֲלִין דְּקִיִּימֵי עֲלֵהּ.

תָּא חֲזִי, רוּחַ וּמְזָרְחָא. מְזָרְחָא, חֵם וְלַח, רוּחַ, (פר
 ויבש סטרא דאיהו ויבש) חֵם וְלַח אִיהוּ, וּבְגִינֵי כֶּף,
 אֶחֶיד לְתַרִּין סֹטְרִין, דְּהָא אֲשָׁא חֵם וְיָבֵשׁ, וּמִים
 קָרִים וְלַחִים, רוּחַ אִיהוּ חֵם וְלַח, סֹטְרָא דְאִיהוּ
 חֵם, אֶחֶיד בְּאֲשָׁא. סֹטְרָא דְאִיהוּ לַח, אֶחֶיד
 בְּמִיָּא. וְעַל דָּא אֶסְפִּים בִּינִייהוּ, וְאֶפְרִישׁ
 מְחֻלּוֹקֵת דְּאֲשָׁא וּמִיָּא.

עֶפֶר אִיהוּ קָר וְיָבֵשׁ, וְעַל דָּא מְקַבְּלָא עֲלֵיהּ
 כְּלָהּ, וְכֻלְהוּ עֲבָדֵי בֵיהּ עֲבִידְתִּיהוּ,
 וּמְקַבְּלָא מְכֻלְהוּ, לְאֶפְקָא בְּחֵילֵיהוּן מְזוֹנָא
 לְעֵלְמָא. בְּגִין דְּבְמַעְרַב אֵתְאֶחֶיד עֶפְרָא, דְּאִיהוּ
 קָר וְיָבֵשׁ. וְסֹטְרָא דְאִיהוּ קָר, אֶחֶיד בְּצָפוֹן
 דְּאִיהוּ קָר וְלַח, דְּהָא קְרִירָא אֵתְאֶחֶיד בְּקְרִירָא.

הַצָּפוֹן הוּא קָר וְלַח, הָאֵשׁ חֵם
 וְיָבֵשׁ. הַחֲלִיפִים לְצַד דְּרוֹם. דְּרוֹם
 הוּא חַד וְיָבֵשׁ. הַמַּיִם קָרִים
 וְלַחִים. וְהַקּוּדֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹזֵג
 אוֹתָם כְּאֶחָד, שְׂיוּצָאִים מִים
 מְדָרוֹם וְנִכְנְסִים לְצָפוֹן, וּמְצָפוֹן
 שׁוֹפְעִים מִים. יוֹצֵא אֵשׁ מְצָפוֹן,
 וְנִכְנֵס בְּתַקְףֵי הַדְּרוֹם, וּמְדָרוֹם
 יוֹצֵא תַקְףֵי הַחַמִּימוֹת לְעוֹלָם,
 מְשׁוּם שֶׁהַקּוּדֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לוֹוֵה
 זֶה מִזֶּה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מְלוֹוֵה
 לְחֻבְרוֹ מְשָׁלוֹ כְּפְרָאוּי לוֹ. כְּמוֹ זֶה
 רוּחַ וּמְזָרְחָא, כְּדִי שְׂיִלוּהּ כָּל אֶחָד
 לְחֻבְרוֹ, וְנִכְלָלִים זֶה בְּזֶה לְהִתְחַבֵּר
 כְּאֶחָד.

בֵּא רְאֵה, אֵשׁ מְצַד זֶה, מִים מְצַד
 זֶה, וְהֵם מְחֻלְקֵת. נִכְנְסֵת רוּחַ
 בִּינֵיהֶם וְאוֹחֲזֵת אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים.
 זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים
 מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, שְׁהָרִי אֵשׁ
 עוֹמְדָת לְמַעְלָה בְּצַד זֶה, וּמִים
 עוֹמְדִים עַל פְּנֵי הָאָרֶץ. רוּחַ נִכְנְסֵת
 בִּינֵיהֶם וְאוֹחֲזֵת אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים
 וּמְפָרֶדֶת מְחֻלְקֵת. הָעֶפֶר, הַמַּיִם
 עוֹמְדִים עֲלֵיו, וְרוּחַ וְאֵשׁ,
 וּמְקַבְּלָת מְכֻלָּם בְּכַח שֵׁל שְׁלֵשֶׁת
 אֵלֶּה שְׁעוֹמְדִים עֲלָיו.

בֵּא רְאֵה. רוּחַ וּמְזָרְחָא. מְזָרְחָא חֵם
 וְלַח, רוּחַ וְקָר וְיָבֵשׁ. הַצֵּד שְׁהוּא יָבֵשׁ חֵם
 וְלַח הִיא, וְלִכֵּן אוֹחֲזָת אֶת שְׁנֵי
 הַצְּדָדִים, שְׁהָרִי אֵשׁ חֵם וְיָבֵשׁ,
 וּמִים קָרִים וְלַחִים. רוּחַ הוּא חֵם
 וְלַח. הַצֵּד שְׁהוּא חֵם אֶחָדוּ בְּאֵשׁ.
 הַצֵּד שְׁהוּא לַח אֶחָדוּ בְּמִים. וְעַל
 זֶה יֵשׁ הַסְּפָמָה בִּינֵיהֶם, וּמְפָרֶדֶת
 מְחֻלְקֵת שֵׁל אֵשׁ וּמִים.

עֶפֶר הוּא קָר וְיָבֵשׁ, וְלִכֵּן מְקַבְּלָא
 עֲלָיו אֶת כָּלָם, וְכָלָם עוֹשִׂים בּוֹ
 מַעֲשֵׂיהֶם, וּמְקַבְּלָא מְכֻלָּם לְהוֹצִיא
 בְּכַחֶם מְזוֹן לְעוֹלָם, מְשׁוּם
 שֶׁבְּמַעְרַב נֶאֱחָז הָעֶפֶר שְׁהוּא קָר
 וְיָבֵשׁ, וְצַד שְׁהוּא קָר אֶחָדוּ בְּצָפוֹן
 שְׁהוּא קָר וְלַח, שְׁהָרִי קָר נֶאֱחָז
 בְּקָר. מְשׁוּם כֶּף צָפוֹן נֶאֱחָז

במערכ בצד זה. דרום שהוא חם ויבש, באותו היבש שלו אוהז את היבש של המערב בצד אחר, ונאחז מערב בשני צדדים.

וכן נאחז דרום במזרח, שהרי חמימות הדרום נאחזת בחמימות המזרח. ומזרח נאחז בצפון, שהרי לחותו נאחזת בלחות הצפון. עכשו נמצא דרומי"ת מזרחי"ת. מזרחי"ת צפוני"ת. צפוני"ת מערבי"ת. מערבי"ת דרומי"ת. וכלם פלולים זה בזה להשתלשל אחד באחד.

כמו כן צפון עושה זהב, שמצד תקף האש נעשה זהב, והינו שכתוב (איוב לו) מצפון זהב יאתה. שאש אחוז בעפר ונעשה זהב, והינו שכתוב (שם כח) ועפרות זהב לו. וסוד זה שנים פרוכים זהב.

מים נאחזים בעפר, וקרירות בלחות עושה כסף, כעת הרי עפר נאחז בשני צדדים, בזהב ובכסף, ונתן ביניהם. רוח אוהזת את המים, ואוהזת ותמיהה, במה שאמר רוח קר ויבש, שאם כן, רוח ועפר שוים בטבעם, אבל יש אומרים כי רוח חם ולח, ואם כן נוכל לומר שאוהז הרוח לשני צדדים - אש חם ויבש, ורוח חם ולח. הצד שהוא חם אוהז באש, והצד שהוא לח אוהז במים, ומפריד מחלקת של אש ומים. עפר הוא קר ויבש, ומים קרים ולחים, והצד הקר אוהז בעפר בצד הקר. נמצא שעפר מקבל עליו בלם, משום כך אחוז לשני הצדדים, שהרי אש חם ויבש, מים קר ולח. ע"כ את האש, ומוציאה שנים כאחד, שהוא עין נחשת קלל. ועפר שאמרנו, כשהוא לבדו ביבש והקר שלו, יוצא ברזל, וסימניו - (קהלת י) אם קהה הברזל וגו'.

ועפר זה נאחז בכלם, וכלם עושים בו פצורה שלהם. בא ראה, בלא עפר אין זהב וכסף ונחשת, שהרי כל אחד ואחד מלוה לחברו משלו להתקשר זה בזה. והעפר נאחז

בגין כך צפון אתאחיד במערב בסטרא דא. דרום דאיהו חם ויבש, בההוא יבישוהא דיליה, אחיד ליבשוהא דמערכ בסטרא אחרא, ואתאחיד מערכ בתרין סטריין.

וכן אתאחיד דרום במזרח, דהא חמימותא דדרום, אתאחיד ביה בחמימותא דמזרח. ומזרח אתאחיד בצפון דהא לחותא דיליה אתאחיד בלחותא דצפון. השתא אשתכח דרומי"ת מזרחי"ת. מזרחי"ת צפוני"ת. צפוני"ת מערבי"ת. מערבי"ת דרומי"ת וכלהו כלילן דא בדא, לאשתלשלא חד בחד.

בגוונא דא, צפון עביד דהבא. דמסטרא דתוקפא דאשא, אתעביד דהבא. והיינו דכתיב, (איוב ל"ז) מצפון זהב יאתה. דאש אתאחיד בעפר, ואתעביד דהבא. והיינו דכתיב, (איוב כ"ח) ועפרות זהב לו. ורזא דא, שנים פרוכים זהב.

מים אתאחיד בעפר, וקרירותא בלחותא עביד כסף, השתא הא עפר אתאחיד בתרין סטריין, בזהב ובכסף, ואתייהב בינייהו. רוחא אחיד למים, ואחיד (הנהה: תמיהה במה דאמר רוח קר ויבש שאם כן עפר ורוח שוים בטבעם אבל יש אומרים כי רוח חם ולח ואם כן נוכל לומר דאחיד רוח לתרין סטריין אש חם ויבש ורוח חם ולח סטרא דאיהו חם ויבש וסטרא דאיהו לח אחיד במיא ואפריש מחלקת דאשא ומיא. עפר איהו קר ויבש ומים קרים ולחים וסטרא דקר אחיד בעפר בסטרא דקר אשתכח דעפר מקבל עליה בלחו בגין כך אחיד לתרין סטריין דהא אש חם ויבש מים קר ולח ע"כ) (דף כ"ד ע"ב)

לאש, ואפיק תרין פחד, דאיהו (יחזקאל א') עין נחשת קלל. ועפר דקארן, פד איהו בלחודוי, ביבישו וקרירו דיליה, נפיק ברזל, וסימניו, (קהלת י) אם קהה הברזל וגו'.

והאי עפר, אתאחיד בכלהו, וכלהו עבדין ביה פגוונא דלהון. תא חזי,

בכלם, משום ששני צדדים אוחזים אותו, אש ומים. ורוח נקרבת לו בשביל שני אלה ועושה בו מעשה. נמצא שכשמתחבר עפר עם, עושה ומוליד עפרות אחרים כמו שלהם, כמו שזוהב מוליד עפר פסלת ירקה, שהיא כמו זהב ממש. כמו שכסף שמוליד עפרת, וכמו שנחשת העליונה מולידה בדיל שהוא נחשת קטנה. כמו שברזל מוליד ברזל, וסימנך - (משלי כז) ברזל בברזל יחד.

בא ראה, אש רוח מים ועפר, כלם אוחזים זה בזה וקשורים זה בזה, ואין בהם פרוד. והעפר הזה, כשהוא מוליד אחר כך, לא מתקשרים זה בזה כאותם עליונים, כמו שנאמר (בראשית ב) ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, באלה היה פרוד.

משום שהרי העפר, כשהוא מוליד בפח של שלשת העליונים, מוציא ארבעה נהרות ששם נמצאות אבנים יקרות, והם במקום אחד, שכתוב שם הבדלח ואכן השם. ואותן אבנים יקרות הן שתיים עשרה, והן לארבעה צדדי העולם כנגד שנים עשר שבטים, שכתוב (שמות כח) והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתיים עשרה על שמותם. ושנים עשר הבקר הללו שהם תחת הים.

בא ראה, כל ארבעת הצדדים העליונים שאמרנו, אף על גב שנקשרים זה בזה, והם הקיום שלמעלה ומטה, קיום של העולם יותר הוא הרוח, משום שהכל עומד בגללו, ונפש לא עומדת אלא ברוח, שאם נגרעת הרוח אפלו רגע אחד, אין הנפש יכולה להתקיים,

בגין דכלא קיימא

בלא עפר, לית זהב וכסף ונחשת, דהא כל חד וחד אוזיף לחבריה מדיליה, לאתקשרא דא בדא. ואתאחיד עפר בכלהו, בגין דתרין סטרין אחידן ליה, אשא ומיא. ורוחא אתקריב ביה, בגין אלין תרין ועביד ביה עבידתא.

אשתבח, דכד אתחבר עפרא בהדייהו, עביד ואוליד עפרא אחרנין, פגוונא דלהון. פגוונא דזהב, אוליד עפרא סוספיתא ירוקא, דאיהו כגוונא דדהבא ממש. פגוונא דכסף, אוליד עופרת. פגוונא דנחשת עילאה, אוליד קסיטרא דאיהו נחשת זוטא. פגוונא דברזל, אוליד ברזל, וסימנך (משלי כ"ז) ברזל בברזל יחד.

תא חזי, אש רוח מים ועפר, בלהו אחידן דא בדא, ואתקשרן דא בדא. ולא הוי בהו פרודא. ועפר דא, פד איהו אוליד לבתר, לא מתקשרן דא בדא כאינון עלאי, פמה דאת אמר, (בראשית ב) ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, באלין הוי פרודא.

בגין דהא עפר, פד איהו אוליד בחילא דתלת עלאי, אפיק ארבעה נהרין, דתמן משתפחי אבני יקר, ובאתר חד אינון, דכתיב שם הבדלח ואכן השם. ואלין אבני יקר אינון תריסר, ואינון לארבע סטרי עלמא, לקביל תריסר שבטין, דכתיב, (שמות כ"ח) והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתיים עשרה על שמותם. ואלין תריסר בקר, דאינון תחות ימא.

תא חזי, פל ארבעה סטרין עלאין דקאמרן, אף על גב דמתקשרן דא בדא, ואינון קיומא דלעילא ותתא, קיומא דעלמא יתיר

בְּגִינִיהַ, וְנִפְשָׁא לָא קִיִּימָא אֱלָא בְּרוּחָא, דְּאִי גֵרַע רוּחָא אֲפִילוּ רִגְעָא חָדָא, נִפְשָׁא לָא יְכִילַת לְאַתְקִיִּימָא, וְרָזָא דָא כְּתִיב, (משלי י"ט) גַּם בְּלֹא דַעַת נִפְשׁ לֹא טוֹב. נִפְשָׁא בְּלֹא רוּחָא לָאו אִיהוּ טוֹב, וְלֹא יִכְלֹא לְאַתְקִיִּימָא.

וְתָא חֲזִי, אֵינּוּן תְּרִיסְר דְקֵאמְרֵן, דְּאֵינּוּן תְּרִיסְר אַבְנִין, אֵינּוּן תְּרִיסְר בְּקָר, דְּתַחֲוֹת יִמָּא. בְּגִין כֵּן, נָטְלוּ אֵינּוּן תְּרִיסְר נְשִׂאִים, (במדבר ד') כֹּל הַבְּקָר לְעֵלָה שָׁנִים עֶשֶׂר פָּרִים וְגו'. וְכֹלֹא רָזָא עֲלָאָה הוּא, וּמֵאֵן דִּישְׁגַּח בְּמִלִּין אֲלִין, יִשְׁגַּח בְּרָזָא דְחֻכְמָתָא עֲלָאָה, דִּיעָקֹר דְּכֹלֹא בִּיהַ.

אָמַר ר' שְׁמַעוֹן, הָא דְאָמַר ר' חֲזַקְיָה, דְּכַד בְּרָא קֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, מֵעַפְרָא דְמִקְדָּשָׁא דְלִתְתָא אֲתַבְּרִי, מֵעַפְרָא דְמִקְדָּשָׁא דְלַעִילָא אֲתַיְיְהִיב בִּיהַ נִשְׁמָתָא. כִּמְה דְכַד אֲתַבְּרִי מֵעַפְרָא דְלִתְתָא, אֲתַחֲבֵרוּ בִּיהַ תְּלַת סְטָרֵי יְסוּדֵי עֲלָמָא. הֲכִי נִמְי כַד אֲתַבְּרִי מֵעַפְרָא דְלַעִילָא, אֲתַחֲבֵרוּ בִּיהַ תְּלַת סְטָרֵי יְסוּדֵי עֲלָמָא, וְאִשְׁתַּלִּים אָדָם. וְהֵינּוּ דְכְּתִיב, (תהלים ל"ב) אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יִחַשֵׁב יְי' לוֹ עוֹן וְאֵין בְּרוּחֹו רְמִיָה. אֵימְתִי לֹא יִחַשֵׁב יְי' לוֹ עוֹן, בְּזִמְן דְּאֵין בְּרוּחֹו רְמִיָה.

תָּא חֲזִי, מֹשֶׁה אֲשֶׁתְּלִים יִתִּיר מֵאַבְהֵן, בְּגִין דְּמִלִּיל עֲמִיָה קֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מְדַרְגָּא עֲלָאָה יִתִּיר מִכְּלָהוּ, וּמֹשֶׁה פְּנוּימָאָה דְבִי מִלְּפָא עֲלָאָה הוּוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב וְגו', וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי.

לָכֵן אָמַר לְבַנְי יִשְׂרָאֵל אֲנִי יְי' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. (שמות ו') רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הָאִי קָרָא אֶפְכָא הוּא, דְּכְתִיב וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבָלוֹת מִצְרַיִם בְּקֹדֶמִיתָא, וּלְבַתֵּר וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵעֲבוּדֹתֶם, וּלְבַתֵּר וְגֵאלְתִי אֶתְכֶם, הָוּוּ לִיהַ

וְסוּד זָה כְּתוּב (משלי יט) גַּם בְּלֹא דַעַת נִפְשׁ לֹא טוֹב. נִפְשׁ בְּלִי רוּחַ אִינְה טוֹב, וְלֹא יִכְוֹלָה לְהִתְקַיֵּם. וְכֹא רָאָה, אוֹתָם שָׁנִים עֶשֶׂר שְׁאֲמַרְנוּ, שְׁהֵם שְׁתִּים עֶשְׂרֵה אַבְנִים, הֵם שָׁנִים עֶשֶׂר בְּקָר שְׁתַּחַת הַיָּם. מִשּׁוּם כֵּן נָטְלוּ אוֹתָם שָׁנִים עֶשֶׂר נְשִׂאִים (במדבר ד') כֹּל הַבְּקָר לְעֵלָה שָׁנִים עֶשֶׂר פָּרִים וְגו'. וְהַכֹּל הוּא סוּד עֲלִיּוֹן, וּמִי שִׁישְׁגִּיחַ בְּדְבָרִים הַלְלוּ, יִשְׁגִּיחַ בְּסוּד הַחֻכְמָה הַעֲלִיּוֹנָה, שְׁהַעָקֹר שֶׁל הַכֹּל בָּהַ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מַה שְׁאֲמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, שְׁכַשְׁבְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, מֵעַפְרֵי הַמִּקְדָּשׁ שְׁלִמְטָה נִבְרָא, וּמֵעַפְרֵי הַמִּקְדָּשׁ שְׁלִמְעֵלָה נִתְּנָה בּוֹ נְשָׁמָה, וּכְמוֹ שְׁכַשְׁבְּרָא מֵהַעֲפָר שְׁלִמְטָה הִתְחַבְּרוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה צְדָדִים יְסוּדוֹת הָעוֹלָם, כֵּן גַּם כְּשֶׁנִּבְרָא מִן הָעֲפָר שְׁלִמְעֵלָה הִתְחַבְּרוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה יְסוּדוֹת שֶׁל הָעוֹלָם וְהִשְׁתַּלֵּם הָאָדָם, וְהֵינּוּ שְׁכַתוּב (תהלים לב) אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יִחַשֵׁב ה' לוֹ עוֹן וְאֵין בְּרוּחֹו רְמִיָה. אֵימְתִי לֹא יִחַשֵׁב ה' לוֹ עוֹן? בְּזִמְן שְׁאֵין בְּרוּחֹו רְמִיָה.

בֵּא רָאָה, מֹשֶׁה נִתְקַן יוֹתֵר מֵהָאֲבוֹת, מִשּׁוּם שְׁדַבֵּר עִמּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְדַרְגָּה יוֹתֵר עֲלִיּוֹנָה מִכֻּלָּם, וּמֹשֶׁה מִפְּנֵים בֵּית הַמִּלֶּךְ הַעֲלִיּוֹן הִיָּה, וְעַל זָה כְּתוּב וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב וְגו', וְהָרִי בְּאֲרָנוּ אֶת הַדְּבָרִים.

לָכֵן אָמַר לְבַנְי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, פְּסוּק זָה הוּא הַפּוּרָף, שְׁכַתוּב וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבָלוֹת מִצְרַיִם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵעֲבוּדֹתֶם, וְאַחַר כֵּן וְגֵאלְתִי אֶתְכֶם. הִיָּה לוֹ לֹמַר מִתַּחַלָּה וְגֵאלְתִי אֶתְכֶם, וְאַחַר כֵּן

והוצאתי אתכם! אלא עקר של הכל בראשונה שרצה הקדוש ברוך הוא לבשר להם במבחר של הכל בראשונה.

אמר רבי יוסי, והרי המבחר שבכל ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים, ואמר אותו לבסוף? אמר לו, באותו זמן אין המבחר אלא היציאה, שחשבו שלא יצאו מעבדותם לעולמים, משום שהיו רואים שם שכל האסירים שהיו ביניהם, קושרים אותם בקשרי כשוף, ולא יכולים לצאת מביניהם לעולמים. ולכן התבשרו במה שחביב עליהם מכל.

ואם תאמר, אף על גב שיצאו, הרי אולי ילכו (חילוקים) אחריהם להזיק להם - כתוב והצלתי אתכם מעבודתם. ואם תאמר, הרי יצאו וינצלו ולא תהיה להם גאלה - תלמוד לומר וגאלתי אתכם בזרוע נטויה. ואם תאמר לא יקבלם - הרי כתוב ולקחתי. ואם תאמר, כשיקבלם לא יביאם לארץ - הרי כתוב והבאתי אתכם וגו'.

רעיא מהימנא

ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני ה' אלהיכם וגו'. מצוה זו ראשונה של כל המצוות. ראשית ראשונה לכל המצוות - לדעת את הקדוש ברוך הוא בכלל. מה זה בכלל? לדעת שיש שליט עליון שהוא רבון העולם, וברא אל כל העולמות, שמים וארץ וכל חילותיהם. וזהו בכלל. וסוף הכל בפרט, לדעת אותו בפרט.

ובכ"ל ופרט הוא ראש וסוף, סוד של זכר ונקבה כאחד, ונמצא אדם בעולם הזה שמתעסק בכלל ופרט, אדם בעולם הזה הוא כולל ופרט.

למימר מעיקרא וגאלתי אתכם, ולקחתי והוצאתי אתכם. אלא, עקרא דכלא בקדמיתא, דבעא קדשא ברוך הוא לבשרא לון בשבחה דכלא בקדמיתא.

אמר רבי יוסי, והא שבחא דכלא, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי (דף כ"ה ע"א) לכם לאלהים, ואמר ליה לבתר. אמר ליה, בההוא זמנא, לית להו שבחא אלא יציאה. דחשיבי דלא יפקון מעבדותהון לעלמין, בגין דהו חמאן תמן דכל אסירי דהו בינייהו מקשרו לון בקשרא דחרשי, ולא יכלין לנפקא מבינייהו לעלמין. ובגין פה, מה דחביב עלייהו מפלא, אתבשרו ביה.

ואי תימא אף על גב דנפקו, הא דילמא יזלון (חילוקים) בתרייהו לאבאשא לון, כתיב והצלתי אתכם מעבודתם. ואי תימא הא יפקון וישתזבון, ולא יהא לון פריקא, תלמוד לומר וגאלתי אתכם בזרוע נטויה. ואי תימא לא יקבלם, הא כתיב ולקחתי. ואי תימא כשיקבלם לא יביאם לארץ, הא כתיב והבאתי אתכם וגו'.

רעיא מהימנא

ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יי' אלהיכם וגו'.

(שמות ו') פקודא דא קדמאה דכל פקודין. ראשיתא קדמאה דכל פקודין, למנדע ליה לקודשא ברוך הוא בכללא. מאי בכללא. למנדע דאית שליטא עלאה, דאיהו רבון עלמא, וברא עלמין פלהו, שמיא וארעא וכל חיליהון. ודא איהו בכללא. וסופא דכלא בפרט, למנדע ליה בפרט.

ובכ"ל ופרט איהו רישא וסופא רזא דכר ונוקבא כחדא, ואשתכח בר נש

תקון של העולם הזה הוא כָּלֵל וּפְרָט. משום כֵּן, ראשית הכל - שֵׁשׁ לְדַעַת שֵׁשׁ שְׁלִיט וְדִין עַל הָעוֹלָם, וְהוּא רְבוּן כָּל הָעוֹלָמִים, וּבָרָא אֶת הָאָדָם מִן הָעֶפֶר, וַנִּפַח בְּאִפּוֹ נְשִׁמַת חַיִּים, וְזֶהוּ בְּדֶרֶךְ כָּלֵל.

בְּשִׁנְיָא יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים לֹא הָיוּ מִפְּרִים אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כִּיּוֹן שֶׁבָּא מֹשֶׁה אֵלֵיהֶם, לְמַד אוֹתָם מִצְוָה רִאשׁוֹנָה זֹה, שְׁכַתוּב וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם וְגו'. וְאֵלֵמַל מִצְוָה זֹה, לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל מֵאֲמִינִים בְּכָל אוֹתָם נְסִים וּגְבוּרוֹת שְׁעָשָׂה לָהֶם בְּמִצְרַיִם. כִּיּוֹן שֶׁיִּדְעוּ מִצְוָה זֹה בְּדֶרֶךְ כָּלֵל, נַעֲשׂוּ לָהֶם נְסִים וּגְבוּרוֹת.

וְלִסוּף אַרְבַּעִים שָׁנָה, שְׁכַשְׁהָ שֶׁתְּדַלּוּ בְּכָל אוֹתָן מִצְוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁלְמַד אוֹתָם מֹשֶׁה, כִּיּוֹן אוֹתָן שְׁנוּהֲגוֹת בְּאֶרֶץ וּבֵין אוֹתָן שְׁנוּהֲגוֹת בְּחוּץ לְאֶרֶץ, אִז לְמַד אוֹתָם בְּדֶרֶךְ פְּרָט. זֶהוּ שְׁכַתוּב (דברים ד) וַיִּדְעַת הַיּוֹם וְהַשְּׁבוֹת אֵל לְבַבְךָ. הַיּוֹם דְּוָקָא, מַה שְׁלֹא הִזָּה רְשׁוֹת מִקְדָּם לְכֵן. כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים - זֶה בְּדֶרֶךְ פְּרָט. בְּדַבָּר זֶה כִּמְה סוּדוֹת וּסְתָרִים יֵשׁ בּוֹ, וְזֶה וְאוֹתוֹ שְׁכַתְחִלָּה הַכֹּל דְּכַר אֶחָד, זֶה בְּכָלֵל וְזֶה בְּפְרָט.

וְאִם תֵּאמַר, הֲרִי כְּתוּב (משלי א) יִרְאֵת ה' רִאשִׁית דַּעַת - הַתְּרוּץ, זֶה בְּדֶרֶךְ פְּרָט לְדַעַת מִי הִיא יִרְאֵת ה'. וְאִף עַל גַּב שֵׁשׁ לְאָדָם לִיָּדָא מִמְּנֵי עַד שְׁלֹא יִדַע, אֲבָל כָּאֵן כְּתוּב רִאשִׁית דַּעַת, לְדַעַת אוֹתוֹ שְׁהָרִי הוּא רִאשִׁית, לְדַעַת אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ פְּרָט.

לְכֵן מִצְוָה רִאשׁוֹנָה לְהַפִּיר אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָלֵל וּפְרָט, בְּהַתְחִלָּה וּבְסוּף, וְסוּד זֶה - (ישעיה מ"ד) אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן. אֲנִי

בְּהֵאֵי עֲלָמָא, דְּאִתְעַסַּק בְּכָלֵל וּפְרָט, בְּרִנְשׁ בְּהֵאֵי עֲלָמָא אִיהוּ כָּלֵל וּפְרָט. תְּקוּנָא דְּהֵאֵי עֲלָמָא, אִיהוּ כָּלֵל וּפְרָט. בְּגִין כֵּן, רִאשִׁיתָא דְּכָלֵא, לְמַנְדַּע דְּאִית שְׁלִיט וְדִיין עַל עֲלָמָא, וְאִיהוּ רְבוּן כָּל עֲלָמִין. וּבָרָא לִיה לְבַר נְשׁ מַעֲפָרָא, וַנִּפַח בְּאִפּוֹ נְשִׁמַתָּא דְּחַיִּי, וְדָא אִיהוּ בְּאוּרַח כָּלֵל.

בְּרִנְשׁ נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים, לֹא הָיוּ יִדְעֵי לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כִּיּוֹן דְּאִתָּא מֹשֶׁה לְגַבִּייהוּ, פְּקוּדָא קְדָמָא דָּא אוֹלִיף לִוּן, דְּכְתִיב, וַיִּדְעַתֶּם כִּי אֲנִי יי' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם וְגו'. וְאֵלֵמַל פְּקוּדָא דָּא, לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל מֵהִימְנִין, בְּכָל אֵינּוֹן נִיִּסִין וּגְבוּרִין דְּעַבְד לִוּן בְּמִצְרַיִם. כִּיּוֹן דִּיִּדְעוּ פְּקוּדָא דָּא בְּאוּרַח כָּלֵל, אִתְעַבְּדוּ לְהוּן נְסִין וּגְבוּרִין.

וְלִסוּף אַרְבַּעִין שָׁנִין, דְּקָא אִשְׁתְּדַלּוּ בְּכָל אֵינּוֹן פְּקוּדֵין דְּאוּרִייתָא, דְּאוֹלִיף לִוּן מֹשֶׁה, כִּיּוֹן אֵינּוֹן דְּמִתְנַהֲגִי בְּאֶרְעָא בֵּין אֵינּוֹן דְּמִתְנַהֲגִי לְבַר מֵאֶרְעָא, כְּדִין אוֹלִיף לִוּן בְּאוּרַח פְּרָט, הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (דברים ד) וַיִּדְעַת הַיּוֹם וְהַשְּׁבוֹתָ אֵל לְבַבְךָ, הַיּוֹם דִּיִּיקָא, מַה דְּלֹא הָוָה רְשׁוֹ מִקְדָּמַת דְּנָא. כִּי יי' הוּא הָאֱלֹהִים, דָּא בְּאוּרַח פְּרָט, בְּמִלָּה דָּא, כִּמְה רְזִין וּסְתָרִין אִית בְּה. וְדָא, וְהֵהוּא דְּקְדָמִיתָא, כִּלָּא מְלָה חֲדָא, דָּא בְּכָלֵל, וְדָא בְּפְרָט.

וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב, (משלי א) יִרְאֵת יי' רִאשִׁית דַּעַת. תִּירוּצָא, דָּא בְּאוּרַח פְּרָט, לְמַנְדַּע מֵאֵן אִיהוּ יִרְאֵת יי'. וְאִף עַל גַּב דְּאִית לִיה לְבַר נְשׁ לְדַחֲלָא מְנִיָּה, עַד לֹא יִנְדַע, אֲבָל הֲכָא כְּתִיב רִאשִׁית דַּעַת, לְמַנְדַּע לִיה דְּהָא אִיהוּ רִאשִׁיתָא, לְמַנְדַּע לִיה בְּאוּרַח פְּרָט.

בְּגִין כֵּן, פְּקוּדָא קְדָמָא לְמַנְדַּע לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכָלֵל וּפְרָט, בְּרִישָׁא וּבְסוּפָא.

ראשון בכלל, ואני אחרון בפרט. והכל בכלל אחד וסוד אחד. פיון שידע את זה בכלל, ישלים את כל איבריו, ומי הם? מאתים ארבעים ושמונה מצוות, שהם מאתים ארבעים ושמונה איברי האדם. פיון שהשתלם בהם על זה בכלל, אז ידע בדרך פרט, שזה הוא רפואה לכלם, וידע את כל ימות השנה שמתחברים לתת רפואה לכל האיברים.

ואם תאמר, כל ימות השנה איך נותנים רפואה לכל האיברים? ודאי כף הוא למעלה ולמטה. השנה והימים שלה נותנים רפואה לכל האיברים, למעלה ולמטה, (בדמיון) שהאיברים מריקים ברכות לימות השנה, ואז רפואה וחיים תלויים עלינו מלמעלה ומתמלאים מהכל. מי גרם להם? ימות השנה. אף כף גם למטה, כשאדם ישלים את גופו באותן מצוות התורה, אין לה כל יום שלא בא להתברך ממנו, וכשהם מתברכים ממנו, אז חיים ורפואה תלויים עליו מלמעלה. מי גרם לו? אותם ימות השנה. ימות השנה, כמו שמתברכים מלמעלה מסוד של אדם, כף גם מתברכים למטה מסוד של אדם.

אשריהם ישראל בעולם הזה, באותם מצוות התורה, שנקראים אדם, שכתוב (יחזקאל לד) אדם אתם. אתם קרויים אדם, ואמות העולם לא קרויים אדם. ומשום שישאל נקראו אדם, יש להם להשתדל באותן מצוות התורה להיות הכל אחד בסוד של אדם.

בשנתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל על הר סיני, דבר ראשון הוא אנכי. אנכי עולה לסודות

ורזא דא (ישעיה מ"ד) אני ראשון ואני אחרון. אני ראשון בכלל, ואני אחרון בפרט. וכלא בכללא חדא, ורזא חדא. פיון דינדע דא בכלל, ישלים כל שייפוי. ומאן אינון מאתים ושמונה וארבעים פקודין, דאינון מאתים ושמונה וארבעים שייפין דבר נש. פיון דאשתלים בהו על האי בכלל, פדין ינדע באורח פרט, דדא איהו אסוותא לכלהו, וינדע כל יומי שתא, דמתחברן למיהב אסוותא לכל שייפין.

ואי תימא, כל יומי שתא, היך יהבין אסוותא לכל שייפין. ודאי הכי הוא עילא ותתא, שתא ויומי דיליה, יהבין אסוותא לכל שייפין עילא ותתא, (בדמיון) דשייפין אריקו ברפאן ליומי שתא כדין אסוותא וחיין תליין עלן מלעילא, ואתמליין מכלא. מאן גרים לון יומי שתא.

אורח הכי נמי לתתא, פד בר נש ישלים גופיה באינון פקודין דאורייתא לית לה פל יומא דלא אתי לאתברכא מניה, וכד אינון אתברכאן מניה, פדין חיין ואסוותא תליין עליה מלעילא. מאן גרים ליה. אינון יומי שתא. יומי שתא, כמה דאתברכאן מלעילא מרזא (דף כ"ה ע"ב) דאדם. הכי נמי אתברכאן מתתא מרזא דאדם.

זכאון אינון ישראל בהאי עלמא, באלין פקודין דאורייתא, דאקרון אדם, דכתיב, (יחזקאל ל"ד) אדם אתם. אתם קרויים אדם, ועובדי כוכבים ומזלות לא אקרון אדם. ובגין דישראל אקרי אדם, אית לון לאשתדלא באינון פקודין דאורייתא, למהוי כלא חד, פרזא דאדם.

בר יחב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל על טורא דסיני, מלה קדמא

אִיהוּ אָנְכִי, אָנְכִי סִלְקָא לְרִזִין (עלמין) סְגִיאִין. וְהָכָא אִיהוּ רְזָא דְפְקוּדָא קְדָמָא, לְמַנְדַּע לִיהּ בְּכַלְלָא. בְּגִין דְכְּתִיב אָנְכִי, הָא קָא רְמִיז, דְאִית אֱלֹהָא שְׁלִיטָא עַלְאָה (דְאִיהוּ) עַל עַלְמָא, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר (דְּבָרִים ד') פִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָהּ הוּא, פְּקוּדָא קְדָמָא בְּכַלְל. בְּפִרְט: בְּגִין דְכְּתִיב, ה' אֱלֹהֶיךָ דָּא פִרְט, וְדָא כָלֵל וּפִרְט, פְּקוּדָא קְדָמָא, דְאֶצְטְרִיךְ לְמַנְדַּע בְּרִישָׁא וּבְסוּפָא, כְּמָה דְאוּקִימָנָא. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְיַדְבֵּר מִשֶׁה כֵּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שְׁמַעוּ אֶל מִשֶׁה מְקוֹצֵר רוּחַ. (שמות ו') מָאִי מְקוֹצֵר רוּחַ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דְלֹא הוּוּ נְפִישִׁי, וְלֹא הוּוּ לְקִיטֵי רוּחָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מְקוֹצֵר רוּחַ: דְעַד לֹא נִפְק יוֹבְלָא, לְמִיּהָב לֹוֹן נְפִישׁוּ. וְרוּחַ בְּתַרְאָה, עַד לֹא שְׁלֻטָא לְמַעַבְד גִּימוּסִי, וְכִדִּין הָוֵה עֲאָקוּ דְרוּחָא. מָאֵן אִיהוּ רוּחַ בְּתַרְאָה דְקֵאמְרֵן. (ג"א דְעַד לֹא יִהָב לִיהּ יוֹבְלָא בְּרַכָּה עַל הָאֵי רוּחָא לְאַתְקִימָא נֶפֶשׁ תַּתְּמָא וְלֹא שְׁלֻטָא הָאֵי רוּחַ עַל נֶפֶשׁ אֱלֹא כַּד אַתְבְּרָכָא מִיּוֹבְלָא בְּרִין יְהֵא רוּחָא וּמָאֵן אִיהוּ רוּחַ, דָּא יַעֲקֹב, דְכְּתִיב וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב

(וגו')

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (שמות ו') הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שְׁמַעוּ אֵלַי וְאִיךְ יִשְׁמַעֲנִי פְרַעַה וְאֲנִי עֵרַל שְׁפֹתַיִם, מָאִי וְאֲנִי עֵרַל שְׁפֹתַיִם. וְהָא בְּקַדְמִיתָא כְּתִיב (שמות ד') לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנְכִי וְגו' פִּי כְבֵד פֶּה וְכַבֵּד לְשׁוֹן אָנְכִי, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא הָוֵה אוֹתִיב לִיהּ, (שמות ד') מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם וְגו', וְהוּא אָמַר (שמות ד') וְאָנְכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ, סִלְקָא דְעַתְּךָ דְלֹא הָוֵה כֵּן, וְהִשְׁתָּא אָמַר וְאֲנִי עֵרַל שְׁפֹתַיִם, אֵי הֲכִי, אֵן הוּא מְלָה דְאֶבְטַח לִיהּ קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּקַדְמִיתָא.

אֲרָא רְזָא אִיהוּ, מִשֶׁה קָלָא, וְדַבּוּר דְאִיהוּ מְלָה דִילִיָּהּ, הָוֵה בְּגִלוּתָא, וְהָוֵה אִיהוּ אֲטִים לְפִרְשָׁא מְלִין, וּבְגִין דָּא אָמַר, וְאִיךְ

(ועולמות) רַבִּים, וְכֵאֵן הוּא סוּד שֹׁל מְצוּה רֵאשׁוּנָה לְהַפִּיר אוֹתוּ בְּכַלְל. מִשׁוּם שְׁפֹתוֹב אָנְכִי, הָרִי רֹמְזוּ שְׁיֵשׁ אֱלֹהֵי שְׁלִיט עַלְיוֹן (שְׁוֵאֵא) עַל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר פִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָהּ הוּא, מְצוּה רֵאשׁוּנָה בְּכַלְל. בְּפִרְט, מִשׁוּם שְׁפֹתוֹב (בְּרֵאשִׁית כ"א) ה' אֱלֹהֶיךָ. זֶה פִרְט, וְזֶה כָלֵל וּפִרְט, מְצוּה רֵאשׁוּנָה, שְׁצָרִיךְ לְדַעַת בְּרֵאשׁ וּבְסוּף כְּפִי שְׁבֵאֲרָנוּ. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְיַדְבֵּר מִשֶׁה כֵּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שְׁמַעוּ אֶל מִשֶׁה מְקַצֵּר רוּחַ. מַה זֶה מְקַצֵּר רוּחַ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁלֹא הָיוּ נְחִים וְלֹא הָיוּ אוֹסְפִים לְתוֹכָם רוּחַ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מְקַצֵּר רוּחַ - שְׁעָדִין לֹא יֵצֵא יוֹבֵל לְתַת לְהֵם מְנוּחָה. וְרוּחַ אַחְרוּנָה עָדִין לֹא שְׁלֻטָה לְעִשׂוֹת מְנַהֲגִים, וְאֵז הָיוּ בְּצִרוֹת שֶׁל רוּחַ, מוֹעֵקָה שֶׁל רוּחַ. מִיְהוּ? רוּחַ אַחְרוּנָה, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. (שְׁעַר שְׁלֹא נָתַן הַיּוֹבֵל בְּרַכָּה עַל הָרוּחַ הוּוּ לְהַתְקִים הַנֶּפֶשׁ הַתַּתְּנוּחָה, וְלֹא שׁוֹלֵטת הָרוּחַ הוּוּ עַל הַנֶּפֶשׁ אֱלֹא כַּאֲשֶׁר מִתְבָּרַת מִהַיּוֹבֵל, אֵז תְּהִיָּה רוּחַ. וְמִי הִיא הָרוּחַ הַזֹּאת יַעֲקֹב, שְׁכֵנֹוֹ וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב וְגו').

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שְׁמַעוּ אֵלַי וְאִיךְ יִשְׁמַעֲנִי פְרַעַה וְאֲנִי עֵרַל שְׁפֹתַיִם. מַה זֶה וְאֲנִי עֵרַל שְׁפֹתַיִם, וְהָרִי בְּתַחֲלָה כְּתוּב לֹא אִישׁ דְּבָרִים אָנְכִי וְגו' כִּי כְבֵד פֶּה וְכַבֵּד לְשׁוֹן אָנְכִי, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה מְשִׁיב לוֹ, מִי שָׁם פֶּה לְאָדָם וְכוּ', וְהוּא אָמַר וְאָנְכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ, הַתְּעֵלָה עַל דְעַתְּךָ שְׁלֹא הִיָּה כֵּן? וְעַתָּה אוֹמַר וְאֲנִי עֵרַל שְׁפֹתַיִם, אִם כֵּן, אִיפֹה הַדְּבָר שֶׁהִבְטִיחַ לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֵאשׁוּנָה?

אֲרָא סוּד הוּא. מִשֶׁה הוּא קוּל, וְהַדְּבוּר שֶׁהוּא הַדְּבוּר שֶׁלוֹ הִיָּה בְּגִלוּת, וְהוּא הִיָּה אֲטוּם מְלִפְרֵשׁ דְּבָרִים, וּמִשׁוּם כֵּן אָמַר וְאִיךְ

ישמעני פרעה, בעוד שהדבור שלי היא בגלות שלו, שהרי אין לי דבר. הריני קול דבור גרוע, שהיא בגלות, ולכן שתף הקדוש ברוך הוא עמו את אהרן.

בא ראה, כל זמן שהדבור היה בגלות, הקול הסתלק ממנו, והדבור היה אטום בלי קול. כשבא משה בא הקול, ומשה היה קול בלי דבור, משום שהיה בגלות, וכל זמן שהדבור היה בגלות, משה הלך בקול בלי דבור, וכך הלך עד שקרבו להר סיני ונתנה תורה, ובאותו זמן התחבר קול בדבור, ואז הדבר דבר, זהו שכתוב וידבר אלהים את כל הדברים האלה. ואז משה נמצא שלם בדבר פראוי, קול ודבור אחד בשלמות.

ועד כן משה התרעם, שהדבור נגרע ממנו, פרט לאותו זמן שדברה לרגז עליו, בזמן שכתוב ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, מיד - וידבר אלהים אל משה. בא ראה שכך הוא, שהתחיל דבר לדבר ומפסיק אותו, משום שעדין לא הגיע זמן שכתוב וידבר אלהים וגו'. ופסק והשלים הקול. זהו שכתוב ויאמר אליו אני ה'. משום שהדבור היה בגלות ולא הגיע זמן לדבר. ובא

ראהו

משום כן משה לא היה שלם בדבר בתחלה, ושכך נראה שהוא קול, וכא בשביל דבור להוציא אותה מן הגלות. כיון שיצא מן הגלות והתחברו קול ודבור כאחד בהר סיני, השתלם משה ונרפא, ונמצא אז קול ודבור כאחד בשלמות.

בא ראה, כל הימים שהיה משה במצרים שרצה להוציא הדבור מן הגלות, לא דבר דבר שהוא דבור. כיון שיצאה מן הגלות

ישמעני פרעה, בעוד דמלה דיילי איהי בגלותא דייליה, דהא לית לי מלה. הא אנא קלא מלה גרע, דאיהי בגלותא, ועל דא, שתף קדשא בריך הוא לאהרן בהדיה.

תא חזי, כל זמנא דדבור הוה בגלותא, קלא אסתלק מניה, ומלה הוה אטים בלא קול, כד אתא משה, אתא קול. ומשה הוה קול בלא מלה, בגין דהוה בגלותא, וכל זמנא דדבור הוה בגלותא, משה אזיל קלא בלא דבור, והכי אזיל עד דקריבו לטורא דסיני, ואתיהיבת אורייתא, ובההוא זמנא, אתחבר קלא בדבור, וכדין מלה מליל, הדא הוא דכתיב, (שמות כ) וידבר אלהים את כל הדברים האלה. וכדין, משה אשתכח שלים במלה כדקא יאות, קול ודבור כחדא בשלימו.

ועד דא משה אתרעים, דמלה גרע מניה, בר ההוא זמנא דמלילת לאתרעמא עלוי, בזמנא דכתיב, (שמות ו) ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך, מיד (שמות ו) וידבר אלהים אל משה. תא חזי דהכי הוא דשרא מלה למללא ופסק לה, בגין דעד לא מטא זמנא דכתיב וידבר אלהים וגו'. ופסק ואשלים קלא, הדא הוא דכתיב ויאמר אליו אני ה'. בגין דדבור הוה בגלותא, ולא מטא זמנא למללא. (והא חזי)

בגניי כן, משה לא הוה שלים מלה בקדמיתא, (דהכי אתחזי) דאיהו קול, ואתי בגין דבור, לאפקא ליה מן גלותא. כיון דנפק מן גלותא, ואתחברו קול ודבור כחדא בטורא דסיני, אשתלים משה ואתסי, ואשתכח כדין קול ודבור כחדא בשלימו.

תא חזי, כל יומין דהוה משה במצרים, דבעא לאפקא מלה מן גלותא, לא מליל מלה, דאיהו דבור. כיון דנפיק מן גלותא, ואתחבר

והתחבר קול בדבור, אותו דבר
 שהוא דבור הנהיג והוליד את
 ישראל, אבל לא דבר, עד שקרבו
 להר סיני ופתח בתורה, שפך
 ראוי. ואם תאמר, כי אמר אלהים
 פן ינחם העם, לא כתיב כי דבר,
 אלא כי אמר, שהוא רצון הלב
 בחדשאי, והרי בארנו.

וידבר אלהים אל משה ויאמר
 אליו אני ה'. רבי יהודה פתח,
 קמתי אני לפתח לדודי ודודי
 חמק עבר וגו'. קמתי אני לפתח
 לדודי - זה קול. בא ראה, כנסת
 ישראל, כשהיא בגלות, קול
 מסתלק ממנה, והדבור נשתתק
 ממנה, כמו שנאמר נאלמתי
 דימיה. ואם מתעורר דבר, מה
 כתוב? ודודי חמק עבר, שהרי
 קול הסתלק ממנה ונפסק הדבור,
 ועל זה וידבר אלהים אל משה.
 התחילה לדבר, והפסיקה
 ושתקה. אחר כך השלים הקול
 ואמר ויאמר אליו אני ה'.

וארא אל אברהם אל יצחק ואל
 יעקב. ביצחק תוספת וא"ו, שהוא
 בחיר האבות, כמו שנאמר אלהי
 אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב.
 ביצחק תוספת וא"ו. אמר רבי
 יוסי, אם כך, הרי כתוב אני ה'
 אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק.
 הרי ביצחק תוספת וא"ו?

אמר לו, יפה היה, משום שיעקב
 היה קיים, והכליל את יעקב
 ביצחק, ושהיה מתו שחשכו עיניו
 והיה כמת, שהרי בעוד האדם
 קיים בעולם הנה, לא נזכר עליו
 השם הקדוש, ועל כן הכליל אותו
 ביצחק. עכשו שמת יעקב, בא
 הדבר למקומו. זהו שכתוב וארא
 אל אברהם אל יצחק ואל יעקב,
 בתוספת ו'.

קול בדבור, שהוא מלה דאיהו דבור, אנהיג
 ודבר לון לישראל, אבל לא מליל, עד דקריבו
 לטורא דסיני, ופתח באורייתא, דהכי אתחזי.
 ואי תימא, (שמות י"ג) כי אמר אלהים פן ינחם
 העם, לא כתיב כי דבר, אלא כי אמר, דאיהו
 רעוּתָא דלְבָא בַחֲשָׁאי, וְהָא אוֹקִימָנָא. (דף כ"ו

נ"א).

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'.
 ר' יהודה פתח, (שיר השירים ה') קמתי אני
 לפתוח לדודי ודודי חמק עבר וגו'. קמתי אני
 לפתוח לדודי, דא קלא. תא חזי, כנסת ישראל
 פד איהי בגלותא, קלא אסתלק מינה, ומלה
 אשתכח מינה, כמה דאת אמר (תהלים ל"ט)
 נאלמתי דימיה. ואי אתער מלתא, מה כתיב,
 ודודי חמק עבר, דהא קלא אסתלק מינה,
 ופסקא מלה. (כמה דאת אמר) ועל דא וידבר אלהים
 אל משה, שריאת למללא, ופסק ושתיק.
 לבתר אשלים קלא ואמר ויאמר אליו אני ה'.
 וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב, ביצחק
 תוספת וא"ו, דאיהו שלימו דאבהן,
 כמה דאת אמר, אלהי אברהם אלהי יצחק
 ואלהי יעקב, ביצחק תוספת וא"ו. אמר רבי
 יוסי, אי הכי, הא כתיב (בראשית כ"ח) אני ה'
 אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק, הא ביצחק תוספת
 וא"ו.

אמר ליה, שפיר הוה, בגין דיעקב הוה קיים,
 ואכליל ליה ליעקב ביצחק, (דנהו מית)
 דאתחשכו עינוי, והוה כמת, דהא בעוד דבר
 נש איהו קיים בהאי עלמא, לא אדפר עלוי
 שמא קדישא, ועל דא אכליל ליה ביצחק.
 השתא דמית יעקב, אתא מלה באתריה. הדא
 הוא דכתיב וארא אל אברהם אל יצחק ואל
 יעקב, בתוספת ו'.

בְּאֵר שְׂדֵי - נִרְאִיתִי לָהֶם מִתּוֹךְ
אֶסְפֶּקְלָרְיָה שְׁלֵא מֵאִירָה, וְלֹא
נִרְאִיתִי מִתּוֹךְ אֶסְפֶּקְלָרְיָה
הַמֵּאִירָה. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהָרִי
הַשְּׂמָשׁוֹ בִּנְקֻבָּה לְבַד וְלֹא יוֹתֵר
- בֵּא רְאֵה שְׂאִינָם נִפְרָדִים
לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְגַם
הַקְּמָתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם, שֶׁהָרִי
הַבְּרִית הַתְּחַבְּרָה עִמָּה.

מִחֻקְרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵשׁ לְאָדָם
לְלַמֵּד, שֶׁהָרִי הוּא אָמַר שְׁלֵא נִוְדַע
לָהֶם, שְׁפָתוֹב בְּאֵל שְׂדֵי, וְכִתּוֹב
וְגַם הַקְּמָתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם, כְּדִי
לְקַיֵּם הַבְּרִית בְּיַחְדוּד אֶחָד, וְגַם
הַקְּמָתִי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם וְגו'. הָרִי
נֹאמַר, מִי שְׂזוּכָה לְבְרִית יוֹרֵשׁ אֶת
הָאָרֶץ.

רַבִּי חִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ מְצוּיִים
יוֹם אֶחָד לְפָנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. פִּתַּח
רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, גּוֹרֵו לָכֶם מִפְּנֵי
חֶרֶב כִּי חִמָּה עֲוֹנוֹת חֶרֶב לְמַעַן
תִּדְעוּן שְׂדוּן. שְׂדִין כְּתוֹב. גּוֹרֵו
לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב, אִיזוֹ חֶרֶב? זֶה
(ויקרא כו) חֶרֶב נִקְמַת נָקָם בְּרִית,
שֶׁהָרִי חֶרֶב זֶה עוֹמְדָת לְהִסְתַּכֵּל עַל
מִי שֶׁמִּשְׁקַר בְּבְרִית. שְׁכַל מִי
שֶׁמִּשְׁקַר בְּבְרִית, הַנְּקָמָה
שְׂנוֹקְמִים מִמֶּנּוּ זֶה הַחֶרֶב הַזֶּה.

זֶהוּ שְׁפָתוֹב כִּי חִמָּה עֲוֹנוֹת חֶרֶב.
מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שְׂמִי שֶׁמִּשְׁקַר
בְּבְרִית, מִפְּרִיד אֶת הַתְּשׁוּקָה, וְלֹא
נוֹטֵל מִי שְׂנוֹטֵל, וְלֹא נוֹתֵן
לְמִקּוּמוֹ, שֶׁהָרִי לֹא הִתְעוֹרֵר אֶל
מִקּוּמוֹ. וְכֹל מִי שֶׁשׁוֹמֵר אֶת
הַבְּרִית הַזֶּה, הוּא גּוֹרֵם
לְהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל בְּרִית זֶה
לְמִקּוּמָה, וּמִתְבַּרְכִּים עַל־יוֹנִים
וְתַחֲתוֹנִים.

מִי מְעוֹרֵר בְּרִית זֶה לְמִקּוּמָה?
כְּשֶׁנִּמְצְאִים צְדִיקִים בְּעוֹלָם. מִנִּין
לָנוּ? מִפְּאֵן, שְׁפָתוֹב וְגַם הַקְּמָתִי
אֶת בְּרִיתִי אִתָּם לְתַת לָהֶם אֶת אֶרֶץ
כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מִגְרִיָּה. מָה זֶה
מִגְרִיָּה? כְּמוֹ שְׂנֵאמַר גּוֹרֵו לָכֶם

בְּאֵר שְׂדֵי: אֶתְחַזֵּינָא לָהּ, מִגּוֹ אֶסְפֶּקְלָרְיָא
דְּלֵא נִהְרָא. וְלֹא אֶתְחַזֵּינָא מִגּוֹ
אֶסְפֶּקְלָרְיָא דְנִהְרָא. וְאִי תִּימָא דְהָא אֶשְׂתַּמְשׁוּ
בְּנוֹקְבָא בְּלַחוּד וְלֹא יִתִּיר. תָּא חֲזִי, דְּלֵא
אֶתְפָּרְשׁוּן לְעוֹלָמִין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וְגַם
הַקְּיֻמוֹתֵי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם, דְּהָא בְּרִית אֶתְחַבְּרָ
עִמָּה.

מִקּוּדְשָׁא בְּרִין הוּא אִית לִיה לְבַר נֶשׁ לְמִילָף,
דְּהָא אִיהוּ קָאמַר דְּלֵא פְרִישׁ לוֹן,
דְּכְתִיב בְּאֵל שְׂדֵי, וְכְתִיב וְגַם הַקְּיֻמוֹתֵי אֶת
בְּרִיתִי אִתָּם, בְּגִין לְקִיּוּמָא קִיּוּמָא בְּיַחְדוּדָא חַד,
וְגַם הַקְּיֻמוֹתֵי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם וְגו'. הָא אֶתְמַר,
מָאן דְּזָפִי לְבְרִית, יִרִית לְאֶרְעָא.

רַבִּי חִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי, הוּוּ שְׂכִיחֵי יוֹמָא חַד
קָמִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, פִּתַּח רַבִּי שְׁמַעוֹן
וְאָמַר, (איוב י"ט) גּוֹרֵו לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב כִּי חִמָּה
עֲוֹנוֹת חֶרֶב לְמַעַן תִּדְעוּן שְׂדוּן. שְׂדִין כְּתִיב.
גּוֹרֵו לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב, מָאן חֶרֶב. דָּא (ויקרא כ"ו)
חֶרֶב נִקְמַת נָקָם בְּרִית, דְּהָא הָאִי חֶרֶב קָאִים
לְאֶסְתַּכְּלָא מָאן דְּמִשְׁקַר בְּבְרִית, דְּכָל מָאן
דְּמִשְׁקַר בְּבְרִית, נוֹקְמָא דְנִקְמִין מִנִּיהּ, הָאִי
חֶרֶב הוּא.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (איוב י"ט) כִּי חִמָּה עֲוֹנוֹת חֶרֶב.
מָאִי טַעַמָא. בְּגִין דְּמָאן דְּמִשְׁקַר בְּבְרִית,
פְּרִישׁ תִּיאֻבְתָּא, וְלֹא נְטִיל מָאן דְּנְטִיל, וְלֹא
יְהִיב לְאֶתְרִיהּ, דְּהָא לֹא אֶתְעַר לְגַבִּיָּה אֶתְרִיהּ.
וְכֹל מָאן דְּנְטִיר לִיה לְהָאִי בְּרִית, אִיהוּ גְרִים
לְאֶתְעַרָא לְהָאִי בְּרִית לְאֶתְרִיהּ. וְאֶתְפָּרְכָּאן
עַל־אִין וְתַתְּאִין.

מָאן אֶתְעַר הָאִי בְּרִית לְאֶתְרִיהּ. כִּד אֶשְׂתַּכְּחוּ
זָפִאִין בְּעֵלְמָא. מָנָא לָן, מִהְכָּא, דְּכְתִיב,
(שמות ר') וְגַם הַקְּיֻמוֹתֵי אֶת בְּרִיתִי אִתָּם לְתַת לָהֶם
אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מִגְרִיָּה. מָאִי

מפני חרב, משום שהוא מקום שמטיל מגור בעולם, ועל זה גורו לכם מפני חרב.

אשר גרו בה, מיום שהתקרבו לקדוש ברוך הוא פחדו בה פחד, ופחד (ופחדו פחד) עליון בה לשמר מצוותיו. שאם בזה לא יטיל פחד (שהרי אם לא יטיל) על ראש האדם, לא יפחד מהקדוש ברוך הוא לעולמים בשאר מצוותיו.

בא ראה, בהתעוררות שלמטה, כשמתעוררים ישראל אל הקדוש ברוך הוא וצווחים כנגדו, מה כתוב? ואזכור את בריתי, שהרי בברית יש זכור, ואז מתעוררת תשוקה לקשר הכל בקשר אחד. פיון שברית זו מתעוררת, הרי הקשר של הכל מתעורר. ואזכור את בריתי, לזונגו במקומו. ועל כך, לכן אמר לבני ישראל אני ה'.

וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצאם אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים. רבי יוסי אמר, אל בני ישראל - להנהיגם בנחת פראוי. ואל פרעה - לנהג בו כבוד, ופרשוהו.

אמר רבי ייסא, למה סמך כאן אלה ראשי בית אבתם? אלא, אמר לו הקדוש ברוך הוא, הנהיגו את בני ישראל בנחת. שאף על גב שהם יושבים בעבודה קשה, הם מלכים בני מלכים, ומשום כך כתוב אלה ראשי בית אבתם. אלה שאמהו רואה, הם ראשי בית אבות.

אמר רבי חייא, שפלים לא שקרו במנהגייהם, ולא התערכו בעם אחר, אלה הם שעמדו במקומם הקדוש ולא שקרו להתערב במצריים. אמר רבי אחא, בשביל להביא את משה ואת אהרן, שהם ראויים להוציא את ישראל וידבר לפרעה ולרדות אותם במקל,

לאייתאה למשה ולאהרן,

מגוריהם. כמה דאת אמר גורו לכם מפני חרב. בגין דאיהו אתר, דאשדי מגור בעלמא, ועל דא גורו לכם מפני חרב.

אשר גרו בה, מיומא דאתקריבו לגבי קדשא בריך הוא, דחילו בה דחילו, ודחילו (נ"א ודחילו דחילו) עלאה בה למיטר פקודוי. דאי בהאי לא ישדי (נ"א דהא אי לא ישדי) דחילו על רישיה דבר נש, לא דחיל ליה לקודשא בריך הוא לעלמין בשאר פקודוי.

תא חזי, באתערוותא דלתתא, פד אתערורי ישראל לגבי קדשא בריך הוא, וצווחו לקבליה, מה כתיב, ואזכור את בריתי, דהא בברית הוי זכור. וכדין אתער תיאובתא, לאתקשרא כלא בקשורא חד. פיון דהאי ברית אתער, הא קשורא דכלא אתער. ואזכור את בריתי, לאזדווגא ליה באתריה. ועל דא, לכן אמור לבני ישראל אני ה'.

וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצאם אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים. (שמות ר' יוסי אמר, אל בני ישראל לדברא לון בנחת פדקא חזי, (דף כ"ז ע"ב) ואל פרעה: לאנהגא ביה יקר, ואוקמוהו.)

אמר רבי ייסא, אמאי סמך הכא (שמות ר') אלה ראשי בית אבתם. אלא, אמר ליה קדשא בריך הוא, דברו לון לבני ישראל בנחת, דאף על גב דאינון יתבי בפולחנא קשיא, מלכין בני מלכין אינון. ובגין כך, פתיב, אלה ראשי בית אבתם אלין דאת חמי, רישי בית אבהן אינון.

אמר רבי חייא, דכלהו לא שקרו נימוסיהון, ולא אתערכו בעמא אתרא אלין אינון דקיימו בדוכפייהו קדישא, ולא שקרו לאתערבא בהו במצראי. אמר רבי אחא, בגין

משום שכל ראשי ישראל לא נמצאו כמותם.

בא ראה, ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלויים. וכי אלה ראשי, והרי הוא לבדו היה? אלא משום שפנחס קים כמה אלפים ורכבות מישראל והוא קים את ראשי האבות, (לויים) כתיב בו אלה.

עוד, ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות ראשי הלויים נמצאה בו. ומה שהם נגרעו ונשרפו - הוא השלים, והרויח את הכהנה שלהם, ושרתה בו הצורה של שניהם. אבות ראשי הלויים נמצאת בו. ומי הם? נדב ואביהוא, שהפרידו אות הברית ממקומו, והוא בא וחבר אותם, לכן נתנה לו הירשה והרויח של שניהם, ונזכר כאן על מה שיהיה אחר כך.

ואם תאמר, למה נזכר כאן פנחס? אלא ראה הקדוש ברוך הוא את אהרן בשעה שאמר וזכור את בריתי, שעתידים שני בני אהרן לפגם את הברית הזו, ועכשו שהוא שולח אותו למצרים, רצה להעביר את אהרן שלא ללכת בשליחות זו. פינחס ראש הקדוש ברוך הוא שעמד פנחס וקים את הברית הזו במקומה ותקן את העקמימות שלהם, מיד - הוא אהרן ומשה. אמר הקדוש ברוך הוא, עכשו הוא אהרן, הוא אהרן של ההתחלה. הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים וגו'. הוא אהרן ומשה, הם אהרן ומשה היה צריך (לכתוב)! אלא להכליל זה בזה, רוח במים. הוא

דאינון אתחזון לאפקא להו לישראל, ולמללא לפרעה, ולרדאה ליה בחוטרא, בגין דבכל רישיהון דישראל, לא אשתכח פוטייהו.

תא חזי, (שמות ו') ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלויים. וכי אלה ראשי, והא הוא בלחודוי הוה. אלא, בגין דפינחס קיים כמה אלפין ורבון מישראל, והוא קיים לראשי אבהן, (ליואי) פתיב ביה אלה.

תו, ותלד לו את פינחס אלה ראשי, אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה, ומה דאינון גרעו ואתוקדו, הוא אשלים, ורווח כהונתא דילהון, ושריא ביה טסטוקא דתרווייהו. אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה, ומאן נינהו. נדב ואביהוא. אינון פרישו את קיימא מאתריה, והוא אתא וחבר לון. בגין כך, אתייהיב ליה ירותא, ורוחא דתרווייהו. ואדפר הכא על מה דלהוי לבתר.

ואי תימא, אמאי אדפר הכא פינחס. אלא חמא קדשא בריך הוא לאהרן, בשעתא דאמר ואזכור את בריתי, דזמינין תרין בנוהי דאהרן לאפגמא ליה להאי ברית, והשתא דקא משדר ליה למצרים, בעא לאעפרא ליה לאהרן, דלא למיהך בשליחותא דא. פינחס דחמא קדשא בריך הוא, דקאים פינחס וקיים ליה להאי ברית באתריה, ואתקין עקימא דילהון, מיד הוא אהרן ומשה. אמר קדשא בריך הוא, השתא הוא אהרן, איהו אהרן דקדמיתא.

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים וגו'. (שמות ו') הוא אהרן ומשה. הם אהרן מיבעי ליה. אלא,

משה ואהרן - להכליל מים ברוח,
ועל זה פתוב הוא ולא הם.

רבי אלעזר ורבי אבא היו מצויים
לילה אחד בבית מלונם בלוד. קמו
להתעסק בתורה. פתח רבי אלעזר
ואמר, וידעת היום והשבת את
לבבך פי ה' הוא האלהים. פסוק

זה כן צריך (לכתב): וידעת היום פי
ה' הוא האלהים והשבת אל לבבך.
ואלא אשריו מי שמשדל בתורה. עוד, ובה
ראהו והשבת אל לבב הנה צריך
(לכתב)!

אמא, אמר משה, אם אתה רוצה
לעמד על זה ולדעת פי ה' הוא
האלהים - והשבת אל לבבך, ואז
תדע אותו. לבבך זה יצר טוב ויצר
רע, שנכלל זה בזה, והוא אחד. אז
תמצא פי ה' הוא האלהים, שהרי
נכלל זה בזה והוא אחד, ועל זה
השבת אל לבבך לדעת הדבר.

עוד, אמר רבי אלעזר, רשעים
עושים פגם למעלה. מהו הפגם?
שהשמאל לא נכלל בימין, שיצר
הרע לא נכלל ביצר טוב משום
חטאי בני האדם, ופגם לא עושים
אלא להם ממש, זהו שפתוב שחת
לו לא בניו מומם. כפיכול עושים
ולא עושים. עושים - פדי שלא
משכו עליהם ברכות שלמעלה,
כמו שנאמר ויצר את השמים ולא
יהיה מטר, ולא עושים - שהרי
השמים נוטלים אותם לעצמם
ברכות מה שצריכים, ולא נוטלים
להמשיך למטה, ודאי שזהו מומם
של אותם רשעים.

עוד, לו בו, שלא נכלל ימין
בשמאל, בשביל שלא יתמשכו
הברכות למטה. לא בא"ף, שהרי
לא נוטלים להמשיך לתחתונים. מי

לאכללא דא בדא, רוחא במיא. הוא משה
ואהרן: לאכללא מיא ברוחא, ועל דא פתיב
הוא, ולא הם.

רבי אלעזר ורבי אבא, הוו שכיחי ליליא חד
בבי אושפיזיהו בלוד, קמו לאשתדלא
באורייתא. פתח רבי אלעזר ואמר, (דברים ד')
וידעת היום והשבות אל לבבך פי ה' הוא
האלהים. האי קרא הכי מיבעי ליה. וידעת
היום פי ה' הוא האלהים והשבות אל לבבך.
(אלא ובהו הוא מאן דאשתדל באורייתא) תו, (תא חזי) והשבות
אל לבבך מיבעי ליה.

אמר משה, אי את פעי למיקם על דא,
ולמנדע פי ה' הוא האלהים, והשבות
אל לבבך וכדין תנדע ליה. לבבך: יצר טוב
ויצר רע, דאתפליל דא בדא, ואיהו חד, כדין
תשפח פי ה' הוא האלהים, דהא אתפליל דא
בדא, ואיהו חד. ועל דא והשבות אל לבבך,
למנדע מלה.

תו אמר רבי אלעזר, חייבין, עבדין פגמותא
לעילא, מאי פגמותא. דשמאלא לא
אתפליל בימינא. דיצר רע לא אתפליל ביצר
טוב, בגין חובייהו דבני נשא. ופגמו לא
עבדי, אלא לון ממש, הדא הוא דכתיב, (דברים
ל"ב) שחת לו לא בניו מומם. כפיכול עבדי
ולא עבדי. עבדי: דלא יתמשך עלייהו
ברפאן דלעילא, כמה דאת אמר (דברים י"א)
ויעצר את השמים ולא יהיה מטר. ולא עבדי:
דהא שמיא נטלי לון לגרמייהו ברפאן מה
דאצטריך. ולא נטלי לאמשכא לתתא ודאי
מומם דאינון חייבין איהו.

תו, לו בו, דלא אתפליל ימינא בשמאלא, בגין דלא יתמשכון ברפאן
לתתא. לא בא"ף, דהא לא נטלי לאתמשכא לתתא. מאן גרים דא.

גַּרְם אֵת זֶה? מִשּׁוּם שְׂרָשְׁעִים
מִפְּרִידִים יֵצֵר רַע מֵיֵצֵר טוֹב,
וְנִדְבָקִים בְּיֵצֵר רַע.

בֵּא רָאָה, יְהוּדָה בֵּא מִצַּד הַשְּׂמָאל
וְנִדְבַק בַּיַּמִּין כְּדִי לְנַצַּח עַמִּים
וְלִשְׁבֹּר חֵילָם. שְׂאֵם לֹא נִדְבַק
בַּיַּמִּין, לֹא יִשְׁבֹּר אֶת חֵילָם. וְאִם
תֹּאמֶר לְמָה בַּיַּמִּין, וְהָרִי שְׂמָאל
מַעֲזָר דִּינִים בְּעוֹלָם?

אֲלֵא סוּד זֶה, בְּשַׁעָה שֶׁהִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא דֵּן אֶת יִשְׂרָאֵל, אֵינּוּ דֵּן
אוֹתָם אֲלֵא מִצַּד הַשְּׂמָאל, כְּדִי
שְׂיִהְיֶה דוּחָה אוֹתָם בְּשְׂמָאל
וּמִקְרָב בַּיַּמִּין. אֲבָל לְשַׁאֲרֵי הָעַמִּים
דוּחָה אוֹתָם בַּיַּמִּין וּמִקְרָב אוֹתָם
בְּשְׂמָאל, וְסִימְנִיךְ גַּר צֶדֶק, דוּחָה
אוֹתָם בַּיַּמִּין, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב (שְׁמוֹת טו)
יְמִינֶךָ ה' נֶאֱדָרִי בַּפֶּחַ יְמִינֶךָ ה'
תִּרְעֵץ אוֹיֵב. מִקְרָב אוֹתָם בְּשְׂמָאל,
כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ.

מִשּׁוּם כֶּף, יְהוּדָה שֶׁהוּא מִצַּד
שְׂמָאל, נִדְבַק בַּיַּמִּין, וּמִסְעוּתוֹ
לַיַּמִּין, וְאוֹתָם שַׁעֲמוֹ הִתְחַבְּרוּ כָּלָם
לַיַּמִּין. יִשְׁשַׁכֵּר שַׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה
שֶׁהוּא יַמִּין, שֶׁכְּתוּב מִיֵּמֵינוּ אֲשֶׁר דָּת
לָמוּ. זְבוּלוֹן שֶׁהוּא תוֹמֵךְ הַתּוֹרָה
יַמִּין, כְּנֹאֲמֵר שׁוֹק הַיַּמִּין. וְלִכֵּן
יְהוּדָה נִקְשֶׁר מִצַּד זֶה וְזֶה. צְפוּן
בְּמִים, שְׂמָאל בַּיַּמִּין.

רְאוּבֵן שֶׁחָטָא לְאָבִיו שָׂרָה בַּיַּמִּין,
וְהִתְקַשֵּׁר בְּשְׂמָאל, וְנִדְבַק בוֹ. וְלִכֵּן
אוֹתָם שֶׁנִּמְצְאוּ עִמּוֹ הֵם שְׂמָאל.
שְׁמַעוֹן שֶׁהוּא שְׂמָאל מִצַּד שַׁל שׁוֹר,
שֶׁכְּתוּב וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְּׂמָאל. גָּד
שׁוֹק שְׂמָאל, כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית מט) גָּד
גְּדוּד יְגוּדְנִי וְהוּא יְגוּד עֲקֵב. כֹּאֵן
נִדְבַק דְּרוֹם בְּאֵשׁ, יַמִּין בְּשְׂמָאל.
וְעַל זֶה זֶה שְׂאֲמַרְנוּ וְהִשְׁבַּת אֶל

דְּשׁוֹר, דְּכְתִיב, (יחזקאל א') וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְּׂמָאל. גָּד שׁוֹקָא שְׂמָאלָא, כְּתִיב
(בְּרֵאשִׁית מ"ט) גָּד גְּדוּד יְגוּדְנִי וְהוּא יְגוּד עֲקֵב. הֵכָא, אֲתִדְבַק דְּרוֹם בְּאֵשָׁא,
יְמִינָא בְּשְׂמָאלָא.

וְעַל דָּא הָא דְאֲמַרְן וְהִשְׁבַּת אֶל לְבַבְךָ, לְאֲכַלְלָא לוֹן כְּתָדָא, שְׂמָאלָא

בְּגִין דְּחִיבִין מִפְּרִישִׁין יֵצֵר רַע מֵיֵצֵר טוֹב,
וּמִתְדַבְּקִין בְּיֵצֵר רַע.

תָּא חֲזִי יְהוּדָה אֲתִי (דף כ"ז ע"א) מִסְטְרָא
דְּשְׂמָאלָא, וְאֲתִדְבַק בַּיַּמִּינָא, בְּגִין
לְנַצַּחָא עַמִּין, וְלִתְבָרָא חֵילִיהוּן. דָּאִי לָא
אֲתִדְבַק בַּיַּמִּינָא, לָא יִתְבַּר חֵילִיהוּן. וְאִי
תִּימָא אֲמָאִי בַּיַּמִּינָא. וְהָא שְׂמָאלָא אֲתַעַר
דִּינִין בְּעוֹלָמָא.

אֲלֵא רְזָא דָּא, בְּשַׁעָתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
דֵּן לְהוֹ לְיִשְׂרָאֵל, לָא דֵּן לְהוֹ אֲלֵא
מִסְטְרָא דְשְׂמָאלָא, בְּגִין דִּיהָא דְחִי לוֹן
בְּשְׂמָאלָא, וּמִקְרָב בַּיַּמִּינָא. אֲבָל לְשַׁאֲרֵי עַמִּין,
דְּחִי לוֹן בַּיַּמִּינָא, וּמִקְרָב לוֹן בְּשְׂמָאלָא.
וְסִימְנִיךְ גַּר צֶדֶק, דְּחִי לוֹן בַּיַּמִּינָא, כְּמָה
דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת ט"ו) יְמִינֶךָ ה' נֶאֱדָרִי בַּפֶּחַ יְמִינֶךָ
ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. מִקְרָב לוֹן בְּשְׂמָאלָא כְּמָה
דְאֲמַרְן.

בְּגִינֵי כֶּף, יְהוּדָה דָּאִיהוּ מִסְטְרָא שְׂמָאלָא,
אֲתִדְבַק בַּיַּמִּינָא, וּמִטְלַנּוּי לַיַּמִּינָא.
וְאֵינּוּן דְּעַמִּיָּה אֲתִחַבְּרוּ כְּלָהוּ לַיַּמִּינָא.
יִשְׁשַׁכֵּר דְלַעֲי בְּאוּרִייתָא, דָּאִיהִי יְמִינָא,
דְּכְתִיב, (דְּבָרִים ל"ג) מִיֵּמֵינוּ אֲשֶׁר דָּת לָמוּ. זְבוּלוֹן
דָּאִיהוּ תְּמִיךְ אוּרִייתָא יְמִינָא, כְּמָה דְאֵת אֲמַר
שׁוֹק הַיַּמִּין. וְעַל דָּא יְהוּדָה אֲתִקְשֶׁר מִסְטְרָא
דָּא וְדָא. צְפוּן בְּמִים, שְׂמָאלָא בַּיַּמִּינָא.

רְאוּבֵן דְּחָטָא לְגַבֵּי אָבִיו, שָׂרָא בַּיַּמִּינָא,
וְאֲתִקְשֶׁר בְּשְׂמָאלָא, וְאֲתִדְבַק בִּיהָ.
וְעַל דָּא, אֵינּוּן דְאֲשִׁתְּכַחוּ עַמִּיָּה, אֵינּוּן
שְׂמָאלָא. שְׁמַעוֹן דָּאִיהוּ שְׂמָאלָא מִסְטְרָא

דְּשׁוֹר, דְּכְתִיב, (יחזקאל א') וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְּׂמָאל. גָּד שׁוֹקָא שְׂמָאלָא, כְּתִיב
(בְּרֵאשִׁית מ"ט) גָּד גְּדוּד יְגוּדְנִי וְהוּא יְגוּד עֲקֵב. הֵכָא, אֲתִדְבַק דְּרוֹם בְּאֵשָׁא,
יְמִינָא בְּשְׂמָאלָא.

וְעַל דָּא הָא דְאֲמַרְן וְהִשְׁבַּת אֶל לְבַבְךָ, לְאֲכַלְלָא לוֹן כְּתָדָא, שְׂמָאלָא

לְבַבְךָ, לְהַכְלִילֵם כְּאַחַד, שְׂמַאל
בְּיַמִּין. אַז תִּדְעַ (דברים ד') כִּי ה' הוּא
הָאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְדַאי כֶּף
הוּא, וְעַכְשָׁו יְדוּעַ, הוּא אֶהְרֵן
וּמִשָּׁה, הוּא מִשָּׁה וְאֶהְרֵן, רוּחַ
בְּמִים, וּמִים בְּרוּחַ, לְהִיּוֹת אַחַד,
וְעַל זֶה כְּתוּב הוּא.

רַבִּי אַבָּא פִּתַח וְאָמַר, (שם) וְאֶהְבֵּת
אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל
נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ. כְּמוֹ זֶה כָּאֵן
נִרְמַז הַיְחוד הַקְדוּשׁ, וְאֶזְהָרָה הוּא
לְאָדָם לִיחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְדוּשׁ
כְּרַאוּי בְּאֶהְבָּה עֲלִיוֹנָה. בְּכָל לְבַבְךָ
זֶה יַמִּין וּשְׂמַאל (קדוש) שְׁנֵי קְרָאִים
יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רַע. וּבְכָל נַפְשְׁךָ - זוֹ
נַפְשׁ דְּדוֹד שְׁנֵי תַנְתָּה בִּינֵיהֶם. וּבְכָל
מְאֹדְךָ - לְהַכְלִילֵם לְמַעַלָּה בְּמִקּוּם
שְׂאִין בּוֹ שְׁעוֹר. כָּאֵן הוּא יְחוד שְׁלֵם
לְאַהֲבָ אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא כְּרַאוּי.
עוֹד, וּבְכָל מְאֹדְךָ - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא
אֲחוּז לְכָל הַצְדָדִים, וְהַפֵּל הוּא יְחוד
שְׁלֵם כְּרַאוּי, מִשּׁוּם כֶּף הוּא אֶהְרֵן
וּמִשָּׁה, הוּא מִשָּׁה וְאֶהְרֵן, הַכֵּל הוּא
אַחַד בְּלִי פְרוּד.

כִּי יִדְבַר אֲלֵכֶם פְּרַעַה לֵאמֹר. רַבִּי
יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (תהלים קיט) מָה
אֶהְבֵּתִי תוֹרַתְךָ כָּל הַיּוֹם הִיא
שִׂיחָתִי. וְכְתוּב חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם
לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךָ. בֹּא
רְאֵה, דָּוִד הוּא מְלֶכֶךְ יִשְׂרָאֵל,
וְהַצְטַרֵף לְדוֹן אֶת הָעַם, לְהַנְהִיג אֶת
יִשְׂרָאֵל כְּרוּעָה הַמְנַהֵג צֹאנוּ שְׁלֹא
יִסְטוּ מִדְרָךְ הָאֲמָת. הָרִי בְלִילָה
כְּתוּב חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת
לָךְ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךָ, וְהוּא מִתְעַסֵּק
בַּתוֹרָה וּבַתְּשׁוּבָה שֶׁל הַקְדוּשׁ
כְּרוּף הוּא עַד שְׁמַגִּיעַ הַבְּקָר.

וְהוּא מְעוֹרֵר אֶת הַבְּקָר, כְּמוֹ
שְׁכַתוּב (שם נג) עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה
הַנֶּבֶל וְכִנּוֹר אֶעִירָה שְׁחַר. כְּשֶׁבֹא
הַיּוֹם, אָמַר פְּסוּק זֶה, מָה אֶהְבֵּתִי

בְּיַמִּינָא. כְּדִין תִּדְעַ (דברים ד') כִּי ה' הוּא
הָאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אַבָּא וְדַאי הָכִי הוּא,
וְהַשְׁתָּא יְדִיעָא, הוּא אֶהְרֵן וּמִשָּׁה, הוּא מִשָּׁה
וְאֶהְרֵן, רוּחָא בְּמִיָּא, וּמִיָּא בְּרוּחָא, לְמַהוּי
חַד. וְעַל דָּא כְּתוּב הוּא.

רַבִּי אַבָּא פִּתַח וְאָמַר, (דברים ו') וְאֶהְבֵּת אֶת ה'
אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל
מְאֹדְךָ. כִּהְיִי גִוּוֹנָא הָכָא אֲתִרְמִיז יְחודָא
קְדִישָׁא, וְאֶזְהָרָה הוּא לְבַר נֶשׁ, לְיַחַדָּא שְׂמַא
קְדִישָׁא כְּדָקָא יְאוּת, בְּרַחֲמֵי עֲלָאָה. בְּכָל
לְבַבְךָ: דָּא יַמִּינָא וּשְׂמַאלָא (נ"א מְדִישָׁא) דְּאֶקְרִי
יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רַע. וּבְכָל נַפְשְׁךָ: דָּא נַפְשׁ דְּדוֹד,
דְּאֲתִיְהִיבַת בִּינֵיהֶו. וּבְכָל מְאֹדְךָ לְאַכְלִלָּא
לוֹן לְעִילָא בְּאֲתֵר דְּלִית בֵּיה שְׁעוֹרָא. הָכָא
הוּא יְחודָא שְׁלֵם לְמַרְחַם לִיה לְקוּדְשָׁא
כְּרוּף הוּא כְּדָקָא יְאוּת.

תו, וּבְכָל מְאֹדְךָ: דָּא יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ אֲחִיד
לְכָל סְטָרִין, וְכִלָּא הוּא יְחודָא שְׁלֵם
כְּדָקָא יְאוּת, בְּגִינֵי כֶּף, הוּא אֶהְרֵן וּמִשָּׁה הוּא
מִשָּׁה וְאֶהְרֵן, כִּלָּא הוּא חַד בְּלֹא פְרוּדָא.

כִּי יִדְבַר אֲלֵיכֶם פְּרַעַה לֵאמֹר. (שמות ז') רַבִּי
יְהוּדָה פִּתַח וְאָמַר, (תהלים קי"ט) מָה אֶהְבֵּתִי
תוֹרַתְךָ כָּל הַיּוֹם הִיא שִׂיחָתִי. וְכְתוּב,
חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֵי
צְדָקָךָ. תָּא חֲזִי, דָּוִד אִיהוּ מְלֶכֶךְ דְּיִשְׂרָאֵל,
וְאַצְטְרִיף לְמִידָן עֲמָא, לְדַבְרָא לוֹן לְיִשְׂרָאֵל,
כְּרַעֲיָא דְּמַדְבַּר עֲאֲנִיָּה דְּלֹא יִסְטוֹן מְאוּרְחָא
דְּקָשׁוּט. הָא בְלִילָה כְּתוּב, חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם
לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךָ. וְאִיהוּ אֲתִעַסֵּק
בְּאוּרִייתָא וּבַתְּשׁוּבָה דְּקוּדְשָׁא כְּרוּף הוּא,
עַד דְּאֲתִי צְפָרָא.

וְאִיהוּ אֲתִעַר צְפָרָא, כְּמָה דְּכְתוּב, (תהלים נ"ז) עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה הַנֶּבֶל וְכִנּוֹר

תורתך כל היום היא שיחתי. מה זה כל היום היא שיחתי? אלא מפאן למדנו, שכל מי שמשתדל בתורה להשלים הדין על בריו, כאלו קיים את התורה כלה. משום כך כל היום היא שיחתי.

בא ראה, ביום התעסק בתורה להשלים הדינים, ובלילה התעסק בשירות ותשבחות עד שבא היום. מה הטעם? כל היום התעסק להשלים הדינים כדי להכליל שמאל בימין, בלילה, כדי להכליל דרגת הלילה ביום.

ובא ראה, בימי דוד המלך היה מקריב כל אותם חיתו שדי אל הים. פיון שבא שלמה, יצא הים והתמלא והשקה אותם. איזה מהם נשקים בראשונה? הרי פשוה, אלו התנינים הגדולים העליונים, שכתוב בהם (בראשית א) ומלאו את המים בימים.

אמר רבי אלעזר, בצד ימין העליון יוצאים שלשה עשר מעינות עליונים נהרות עמקים. אלה עולים ואלה יורדים. כל אחד נכנס בחברו. אחד מוציא ראשו ומכניס אותו בשני גופים, גוף אחד המאיר נוטל ממין למעלה, מפריד למטה אלף יאורים שיוצאים לארבעה צדדים.

מאותם נהרות ומעינות שלשה עשר, נפרדים שלשה עשר יאורים. נכנסים ונוטלים מים ארבע מאות ותשעים ותשעה יאורים וחצי מצד זה, וארבע מאות ותשעים ותשעה יאורים מצד זה בשמאל. נשאר חצי מפאן וחצי מפאן, ונעשה אחד. זה נכנס בין היאורים ונעשה נחש.

אשרתאר פלגא מפאן, ופלגא מפאן, ואתעביד חד. דא אעיל בין אינון יאורין, ואתעביד חוּיא.

אעירה שחר. בד אתי ימא, אמר האי קרא, מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. מאי כל היום היא שיחתי. אלא, מפאן אוליפנא, דכל מאן דישתדל באורייתא, לאשלמא דינא על ברייה, כאילו קיים אורייתא כלא. בגין כך, כל היום היא שיחתי.

תא חזי, ביומא אשתדל באורייתא, לאשלמא דינין. בליליא, אשתדל בשירין ותושבחון, עד דאתי ימא. מאי טעמא. כל יומא אתעסק לאשלמא דינין, בגין לאכללא שמאלא בימינא. בליליא, בגין לאכללא דרגא דליליא ביממא.

ותא חזי, ביומי דדוד מלפא, הוה מקרב כל אינון (תהלים ק"ד) חיתו שדי, לגבי ימא. פיון דאתא שלמה, נפק ימא ואתמלי, ואשקי להו. הי מנייהו אתשקיין בקדמיתא. הא אוקמוה. אלין תנינייא רברבין עלאין, דכתיב בהו, (בראשית א) ומלאו את המים בימים. אמר רבי (דף כ"ו ע"ב) אלעזר, בסטרא ימינא עלאה, נפקין תליסר מבויעין עלאין, נהרין עמיקין, אלין סלקין, ואלין נחתין, עייל כל חד בחבריה. חד אפיק רישיה, ואעיל ליה בתרין גופין, חד גופא דנהרא נוטל ממין לעילא, אפריש לתתא אלף יאורין, נפקין לארבע סטריין.

מאינון נהרין מבויעין תליסר, מתפרשן תליסר יאורין, עאלין ונטלי מיא, ארבע מאה ותשעים ותשעה יאורין ופלגא, מסטרא דא. וארבע מאה ותשעים ותשעה יאורין ופלגא, מסטרא דא בשמאלא.

ראשו אדם פשוטנה. קשקשו קשים כבדול. כנפיו כנפים שטים ונפרדים לכל אותם יאורים. כשעולה זנבו (אלי), מכה ובוטט את שאר הדגים. אין מי שיקום לפניו.

פיו לוהט אש. כשנוסע בכל אותם יאורים מזדעזעים שאר התנינים, ובורחים ונכנסים לים. אחת לשבעים שנה רובץ לצד זה, ואחת לשבעים שנה רובץ לצד זה. אלה יאורים חסר אחד מתמלאים ממנו. תנין זה רובץ בין אותם יאורים. כשנוסע, יוצאת פסת יד של אש בקלפות. כלם עומדים וזועפים בזעפם, (ועומדים בענפיו) מתערבים אותם יאורים לעין (העין) תכלת שחורה. ונגלגלים נוסעים לארבעת צדדי העולם. זוקף זנבו, מכה למעלה, מכה למטה, וכלם בורחים לפניו.

עד שלצד צפון עומדת שלהבת אש אחת, והכרוז יוצא: התיצבו זקנות והתפזרו לארבע זוויות, הרי התעורר מי ששם קולר על פני התנין, כמו שנאמר (יחזקאל כט) ונתתי חחים בלחייך וגו'. אז כלם התפזרו, ולוקחים את התנין ונוקבים פניו בצד הלחיים, ומכניסים אותו לתוף נקב תהום רבה עד שנשבר פחו, ואז מחזירים אותו לנהרותיו (לנחיריו).

אחת לשבעים שנה עושים לו כף, פדי שלא יקלקל מקומותיהם של הרקיעים ועמודיהם, ועליהם הכל מודים ומברכים ואומרים, (תהלים צה) בואו נשתחוו ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו.

התנינים נכנסים (העליונים) למעלה, עומדים אותם שמתברכים, כמו שנאמר (בראשית א) ויברך אתם אלהים. אלו שולטים על כל שאר

רישא: סומקא כורדא. קשקשו: תקיפין כפרזלא. גדפוי: גדפין שטאן ואתפרשן לכל אינון יאורין. פד סליק זנביה, (נ"א לנביה), מחי ובטט לשאר נונין, לית מאן דיקום קמיה.

פומיה: מלהטא אשא. פד נטיל בכל אינון יאורין, מזדעזען שאר תנינייא, וערקין ועאלין בימא. חד לשבעין שנין רביץ לסטרא דא. וחד לשבעין שנין רביץ לסטרא דא. אלה יאורין חסר חד אתמליין מניה. דא תנינא, רביץ בין אינון יאורין.

בר נטיל נפק חד פסותא דאשא בקליפין, פלהו קיימין וזעפין בזעפוי, (נ"א ונקפין בענפיו) מתערבין אינון יאורין לעין (נ"א העין) תכלא אוכמא. ונגלגלין נטלין לארבע סטרי דעלמא. זקיף זנביה, מחי לעילא, מחי לתתא, פלא ערקין מקמיה.

עד דלסטור צפון, קם חד שלהובא דאשא, וכרוזא קרי, אזדקפו סבתין אתבדרו לארבע זויין, הא אתער מאן דשוי גדלא, על אנפוי דתנינא, כמה דאתמר, (יחזקאל כ"ט) ונתתי חחים בלחייך וגו'. פדין פלהו אתבדרון. ונקטין ליה לתנינא, ונקבי אנפוי בסטר עלעוי, ועאלין ליה לנוקבא דתהומא רבא, עד דאתבר חיליה, פדין אהדרו ליה לנהרוי. (נ"א לנחרוי).

חד לשבעין שנין עבדין ליה פדין, בגין דלא יטשטש אתרין דרקיעין וסמכיהו. ועלייהו כלא אודן, ומברכאן ואמרין, (תהלים צ"ה) בואו נשתחוו ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו.

תנינייא עאלין (ס"א עלאין) לעילא קיימין אינון דמתברכאן, כמה דאת אמר (בראשית א) ויברך אותם אלהים. אלין

שְׁלֹטִין עַל כָּל שְׂאֵר נוֹנִין, דְּכָתִיב וּמְלֹאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיַּמִּים. וְעַל דָּא כָתִיב, (תהלים ק"ד) מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂי ה' פְּלִם בְּחֻכְמָה עָשִׂיתָ.

הַדְּגַיִם, שְׂכַתּוּב וּמְלֹאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיַּמִּים. וְעַל זֶה כְּתוּב (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂי ה' פְּלִם בְּחֻכְמָה עָשִׂיתָ.

תוספתא

אֲשַׁבֵּר הַפּוֹפֵר הַדּוּדֵי לִי. (שיר השירים א) **אֲשַׁבֵּר:**
דָּא אִימָא עֲלָאָה. מַה אֲשַׁבֵּר מִתְקַשְׁט
בְּכַמָּה עַלִין בְּכַמָּה זְמוּרוֹת לְיִשְׂרָאֵל דְּאֲכַלִין
לִיָּה, הָכִי שְׂכִינְתָא עֲלָאָה, מִתְקַשְׁטת בְּכַמָּה
קְשׁוּטִין דְּשִׁמְנָה כְּלִים, מִכַּמָּה קְרַבְנִין, מִכַּמָּה
מִינֵי תְּכַשִּׁיטִין דְּכַפְרָה לְבִנְיָה, וְאִיָּהִי קָמַת
בְּהוּן קָמִי מִלְפָּא, וּמְיַד (בראשית ט) וּרְאִיתִיהָ
לְזִכּוֹר בְּרִית עוֹלָם. וְיִהְיֶבַת (כ"א לון שְׂאֵלְתִין דְּלִהוּן) לָן
שְׂאֵילְתִין דִּילָּהּ, בְּאֵלִין בְּרַפָּאן דְּתַקִּינוּ רַבָּנָן
בְּצַלוֹתָא, לְמַשְׁאֵל קָמִי מִלְפָּא.

תוספתא

אֲשַׁבֵּר הַפּוֹפֵר הַדּוּדֵי לִי. אֲשַׁבֵּל - זוּ
הָאֵם הַעֲלִינָהּ. מַה אֲשַׁבֵּר
מִתְקַשְׁט בְּכַמָּה עַלִים בְּכַמָּה
זְמוּרוֹת לְיִשְׂרָאֵל שְׂאוּכְלִים אוֹתוּ,
כְּךָ הַשְׂכִּינָה הַעֲלִינָהּ מִתְקַשְׁטת
בְּכַמָּה קְשׁוּטִים שֶׁל שְׁמוֹנָה כְּלִים,
מִכַּמָּה קְרַבְנֹת, מִכַּמָּה מִינֵי
תְּכַשִּׁיטִים שֶׁל כַּפְרָה לְבִנְיָה, וְהִיא
עוֹמְדַת בְּהֵם לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וּמְיַד -
וּרְאִיתִיהָ לְזִכּוֹר בְּרִית עוֹלָם,
וְנוֹתְנָתָ (לָהֶם מַשְׁאֵלוֹתָם) לָנוּ אֶת
בְּקַשׁוֹתֶיהָ בְּבִרְכוֹת הַלְלוּ שְׁתַּקְּנוּ
רַבּוֹתֵינוּ בַּתְּפִלָּה לְבַקֵּשׁ לְפָנֵי
הַמֶּלֶךְ.

בְּתַהוּא זְמַנָּא, כָּל דִּינִין דְּשְׂכִינְתָא תַּתָּאָה,
דְּאִיָּהִי הוּה"י אֲדַנְי, מִתְהַפְּכָן
לְרַחֲמֵי, כְּגוֹוְנָא דָּא יְהו"ה, לְקַיִים (ישעיה א) אִם
יְהִי חֻטְאֵיכֶם כְּשִׁנִּים כְּשִׁנִּים פְּשָׁלְג יִלְבִּינוּ, יְהו"ה.
אִם יֵאָדִימוּ כְּתוֹלְע. הוּה"י. כְּצִמְר יְהִי,
יְהו"ה. בְּכָל דִּינִין דָּא (כ"א כָּל דִּינִין דָּא) מִתְלַבְּנִין
מִשְׂכִּינְתָא עֲלָאָה.

בְּאוֹתוּ זְמַן כָּל הַדְּינִים שֶׁל
הַשְׂכִּינָה הַתַּחְתּוֹנָה, שְׁהִיא הוּה"י
אֲדַנְי, מִתְהַפְּכִים לְרַחֲמִים, כְּמוֹ
זֶה יְהו"ה, לְקַיִם (ישעיה ה) אִם יְהִי
חֻטְאֵיכֶם כְּשִׁנִּים כְּשִׁנִּים פְּשָׁלְג יִלְבִּינוּ -
יְהו"ה. אִם יֵאָדִימוּ כְּתוֹלְע -
הוּה"י. כְּצִמְר יְהִי - יְהו"ה. בְּכָל
דִּינִים זֶה (כָּל הַדְּינִים שֶׁל דָּא) מִתְלַבְּנִים
מִהַשְׂכִּינָה הַעֲלִינָהּ.

וְאִיָּהִי שְׂכִינְתָא הוּה"י, (בראשית ג) לַהֲט הַחֶרֶב
הַמִּתְהַפְּכַת לְשִׁמּוֹר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים.
וְאוּקְמוּהָ רַבָּנָן, דְּמַתְּפַכָּא זְמַנִין רַחֲמֵי, זְמַנִין
דִּינָא. פְּעַמִּים אֲנָשִׁים, פְּעַמִּים נָשִׁים. זְמַנִין
דִּינָא, כְּגוֹוְנָא דָּא הוּה"י. זְמַנִין רַחֲמֵי, כְּגוֹוְנָא
דָּא יְהו"ה. דְּהָא אִיָּהוּ מַסְטָרָא דְּאִילְנָא דְּחַיִּי,
כָּל דִּינִין מִתְהַפְּכִין לְרַחֲמֵי. וּמַסְטָרָא דְּעֵץ
הַדְּעַת טוֹב וְרַע, כָּל רַחֲמֵי מִתְהַפְּכָן לְדִינָא,
לְמִידָן בְּהוּ לְאִינוּן דְּעַבְרֵי עַל פְּתַגְמֵי אוּרִייתָא.
וְעֵץ דָּא בְּעֲלָמָא דְּאִתִּי, דְּאִיָּהוּ בִּינָה, כָּל שְׂמַהֲן
דְּדִינָא מִתְהַפְּכִין בְּהָ (לְדִינָא) רַחֲמֵי, וּבְגִין דָּא
אוּקְמוּהָ רַבָּנָן, לֹא כְּהָעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם הַבָּא.

וְהִיא הַשְׂכִּינָה הוּה"י, (בראשית א)
לַהֲט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפְּכַת לְשִׁמּוֹר אֶת
דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים. וּפְרָשׁוּהָ רַבּוֹתֵינוּ,
שְׂמִתְהַפְּכַת לְפַעְמִים רַחֲמִים,
לְפַעְמִים דִּין, לְפַעְמִים אֲנָשִׁים,
וּלְפַעְמִים נָשִׁים. לְפַעְמִים דִּין כְּמוֹ
זֶה הוּה"י. לְפַעְמִים רַחֲמִים כְּמוֹ
זֶה יְהו"ה. שְׁהִרֵי הוּא מַצַּד שֶׁל עֵץ
הַחַיִּים, כָּל הַדְּינִים מִתְהַפְּכִים
לְרַחֲמִים. וּמַצַּד שֶׁל עֵץ הַדְּעַת טוֹב
וְרַע, כָּל הַרַחֲמִים מִתְהַפְּכִים לְדִין,
לְדוֹן בְּהֵם אֶת אוֹתָם שְׁעוֹבְרִים עַל
דְּבָרֵי הַתּוֹרָה.
וְעֵץ זֶה כְּעוֹלָם הַבָּא, שְׁהוּא בִּינָה,
כָּל שְׁמוֹת הַדִּין מִתְהַפְּכִים בְּהָ וּלְדִין
לְרַחֲמִים, מִשּׁוּם זֶה פְּרָשׁוּהָ

רבותינו, לא כמו העולם הזה
העולם הבא, ומשום כך בינה היא
להט החרב המתהפכת,
שמתהפכת מדין לרחמים
לצדיקים, לתת להם שכר בעולם
הבא. מלכות, להט החרב
המתהפכת מרחמים לדיון לדון
בה את הרשעים בעולם הזה.

אבל מעץ הדעת טוב ורע, שהוא
כמו המטה, לפעמים מתהפכים
הנשים לשדות, ואנשים לשדים,
ומשום זה (בראשית כט) וַיִּגְדַּע יַעֲקֹב
לְרַחֵל. ומשום זה פְּרֻשָׁה
רבותינו, שאין לו לאדם לשמש
עם אשתו עד שיספר עמה, שמא
נתחלפה לו בשדה, משום שלהט
בעץ הדעת טוב ורע מתהפכת
מטוב לרע. ואם תאמר
שהמכשפים של פרעה, שכתוב
ויעשו כן החרטמים בלטיהם, היו
מהפכים אותם המטות שלהם
לנחשים. ומצד של אלה
ההתהפכות יכולים להתהפך. (ע"כ

תוספתא)

ואמרת אל אהרן קח את מטף.
מה הטעם מטה אהרן ולא מטה
משה? אלא אותו של משה יותר
קדוש, שנחלק בגן העליון בשם
הקדוש, ולא רצה הקדוש ברוך
הוא לטמא אותו באותם מטות
של המכשפים, ולא עוד, אלא
לכפות אותם לכל אותם הבאים
מצד השמאל, משום שאהרן בא
מימין, והשמאל נכפה לימין.

רבי חייא שאל את רבי יוסי, הרי
גלוי לפני הקדוש ברוך הוא
שאותם מכשפים יעשו תנינים,
מה הגבורה לעשות לפני פרעה
תנינים? אמר לו, משום שמשם
היא הראשית להלקות, ומראשית
התנין מתחיל שלטונו, (לשלטונו,
ומתחלת שלטונו התחיל להלקות) אז
שמחים כל המכשפים, שהרי
ראש החכמה של הנחש שלהם

ובגין דא, בינה, איהי להט החרב המתהפכת,
דמתהפכת מדינא לרחמי לצדיקים, למיהב
לון אגרא בעלמא דאתי. מלכות, להט החרב
המתהפכת, מרחמי לדינא, למידן בה
לרשיעיא (דף כ"ח ע"א) בעלמא דין.

אבל מעץ הדעת טוב ורע, דאיהו כגוונא
דמטה, זמנין דמתהפכין הנשים
לשדות, אנשים לשדים. ובגין דא, (בראשית כ"ט)
ויגדע יעקב לרחל. ובגין דא, אוקמוה רבנן,
דלית ליה לבר נש לשמשא עם אתתיה, עד
דמספר עמה, שמא נתחלפה לו בשדה. בגין
דלהט בעץ הדעת טוב ורע, מתהפכת מטוב
לרע, ואי תימא דמכשפי פרעה, דכתיב ויעשו
כן החרטומים בלטיהם. הוּוּ מְהַפְכִין אֵינוֹן
מטות דלהון לנחשין. ומסטר א דאלין הפוכן
יכלין לאתהפכא. (ע"כ תוספתא).

ואמרת אל אהרן קח את מטף. (שמות ד') מאי
טעמא מטה אהרן, ולא מטה משה.
אלא, ההוא דמשה איהו קדישא יתיר,
דאתגליף בגנתא עלאה בשמא קדישא, ולא
בעי קדשא בריך הוא לסאבא ליה באינון
חוטרין דחרשיא. ולא עוד, אלא לאכפייא
לון לכל אינון דאתיין מסטרא דשמאלא, בגין
דאהרן אתא מימינא, ושמאלא אתכפייא
בימינא.

רבי חייא שאיל לרבי יוסי, הא גלי קמי
קדשא בריך הוא, דאינון חרשין יעבדון
תניניא, מאי גבורתא איהו למעבד קמי פרעה
תניניא. אמר ליה, בגין דמתמן הוא שירותא
לאלקאה, ומשירותא דתנינא שארי
שולטניה, (נ"א לשולטניה ומשירותא ושולטניה שרי לאלקאה)
פדין, חדו פולהו חרשי, דהא ריש חכמתא
דנחש דילהון הכי הוה. מיד אתהדר ההוא

כף היתה. מיד חזר אותו תנין של אהרן לעץ יבש ובלע אותם. ועל זה תמהו וידוע ששלטון עליון יש בארץ, שהם חשבו שזה למטה (למעלה), חוץ מהם אין שלטון לעשות דבר, ואז ויבלע מטה אהרן. וזקא מטה אהרן שחזר לעץ ובלע אותם.

וְכֵן עָשָׂה אֱהָרֹן שְׁנֵי אוֹתוֹת, אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה. אֶחָד לְמַעְלָה, תְּנִין עֲלִיּוֹן שְׁשׁוֹלֵט עַל אוֹתָם שְׁלֵהֶם. אֶחָד לְמַטָּה, שְׁשׁוֹלֵט הַעֵץ עַל הַתְּנִינִים שְׁלֵהֶם. וּפְרָעָה הִיָּה חֶכֶם מִכָּל מְכַשְׁפֵּי, וְהִסְתַּפֵּל שְׁשׁוֹלֵטוֹן הָעֲלִיּוֹן שׁוֹלֵט עַל הָאָרֶץ, שׁוֹלֵט לְמַעְלָה וְשׁוֹלֵט לְמַטָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִם תֹּאמַר שְׂכַל מֵה שְׁעוֹשִׁים הַמְּכַשְׁפִּים אֵינּוּ אֵלָא בְּמֵרְאִית הַעֵינַן, שְׂכַף נִרְאָה וְלֹא יוֹתֵר - בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ וַיְהִי דְּוִקָּא, שְׂכַתוֹב וַיְהִי לְתַנִּינִים. וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִפְלוּ אוֹתָם תְּנִינִים שְׁלֵהֶם חֲזָרוּ לְהִיּוֹת עֲצִים, וְעַץ אֱהָרֹן בָּלַע אוֹתָם.

בְּתוֹב (יחזקאל כ"ט) הַנְּנִי עֲלֶיךָ פְּרָעָה מִלֶּךְ מִצְרַיִם הַתְּנִינִים הַגְּדוֹל הַרְבֵּץ בְּתוֹף יֶאֱרִי. מִשֵּׁם רֵאשִׁית לְמַטָּה בְּשִׁלְטוֹן שְׁלֵהֶם, אֲבָל חֲכָמְתָם לְמַטָּה מִכָּל הַדְּרָגוֹת וְהִסֵּם.

בֵּא רֵאָה, חֲכָמְתָם בְּדְרָגוֹת תַּחְתּוֹנוֹת לְכַפּוֹתָם לְאוֹתָן דְּרָגוֹת בְּדְרָגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת, רֵאשׁ שְׁלִטוֹנָם וְעַקֵּר שְׁלֵהֶם לְמַטָּה מֵאוֹתוֹ תְּנִין, וּמִשְׁתַּלְשְׁלִים בְּתַנִּין, שְׁהָרִי מִשֵּׁם נוֹטֵל חֵיל דְּרָגָה עֲלִיּוֹנָה שְׁלֵהֶם, מִשְׁמַע שְׂכַתוֹב אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים. רַבִּי חֲזִיָּא הִיָּה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד עַל דְּלַת שַׁעַר שֶׁל אוֹשָׁא. רֵאָה אֵת רַבִּי אֶלְעָזָר קְטִפְרָא (סוג עוף) טֵם אֵלָיו. אָמַר לוֹ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, מִשְׁמַע שְׂאִפְלוּ בְּדַרְכְּךָ הַכָּל מִשְׁתוֹקְקִים לְלַכֵּת אַחֲרֶיךָ. הַחֲזִיר רֵאשׁוּ וְרָאָה אוֹתוֹ. אָמַר, וַדַּאי יֵשׁ

תְּנִינָא דְּאֱהָרֹן לְאָעָא יְבִישָׁא, וּבָלַע לוֹן. וְעַל דָּא תְּוֹהוּ, וַיִּדְעוּ דְּשׁוֹלְטָנָא עֲלָאָה אֵית בְּאַרְעָא, דְּאֵינּוֹן חֲשִׁיבוּ, דְּהָא לְתַתָּא (נ"א לעילא), בַּר מְנַיְהוּ לָא אֵית שְׁלִטָנָא לְמַעְבַּד מִיַּדִּי, כְּדִין, וַיְבָלַע מִטָּה אֱהָרֹן, מִטָּה אֱהָרֹן דִּי יִקָּא, דְּאֵתְהַדֵּר לְאָעָא וּבָלַע לוֹן.

וְעַל דָּא עָבַד אֱהָרֹן תְּרִין אֲתִין, חַד לְעִילָא, וְחַד לְתַתָּא. חַד לְעִילָא, תְּנִינָא עֲלָאָה דְּשְׁלִטָּא עַל אֵינּוֹן דִּלְהוֹן. חַד לְתַתָּא, דְּשְׁלִיט אָעָא עַל תְּנִינָא דִּלְהוֹן. וּפְרָעָה חֲפִים הָוָה מִכָּל חֲרָשׁוּי, וְאִסְתַּפֵּל דְּשְׁלִטָנָא עֲלָאָה שְׁלִיט עַל אֲרַעָא, שְׁלִיט לְעִילָא שְׁלִיט לְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִי תִימָא, חֲרָשָׁא כָּל מַה דְּעַבְדִּין לָאוּ אִיהוּ אֵלָא בְּחִיזוּ דְּעִינָא, דְּהָכִי אֲתַחֲזִי, וְלֹא יִתִּיר, קָא מִשְׁמַע לָן וַיְהִי דִּי יִקָּא, דְּכַתִּיב וַיְהִי לְתַנִּינִים. וְאָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִפְלוּ אֵינּוֹן תְּנִינָא דִּלְהוֹן אֲהַדְּרוּ לְמַהוּי אֲעִין, וְאָעָא דְּאֱהָרֹן בָּלַע לוֹן.

בְּתִיב, (יחזקאל כ"ט) הַנְּנִי עֲלֶיךָ פְּרָעָה מִלֶּךְ מִצְרַיִם הַתְּנִינִים הַגְּדוֹל הַרְבֵּץ בְּתוֹף יֶאֱרִי. מִתְּמָן שְׁרוּתָא לְתַתָּא בְּשׁוֹלְטָנָא דִּלְהוֹן. אֲבָל חֲכָמְתָא דִּלְהוֹן, לְתַתָּא מִכְּלָהוּ דְּרָגִין אִיהוּ.

(א"ינן)

תָּא חֲזִי, חֲכָמְתָא דִּלְהוֹן בְּדַרְגִין תַּתָּאִין, לְאֲכַפְיִין לוֹן לְאֵלִין דְּרָגִין בְּדַרְגִין עֲלָאִין, רִישֵׁי שׁוֹלְטָנוּתְהוֹן וְעַקְרָא דִּלְהוֹן, לְתַתָּא מַהוּא תְּנִינָא, וּמִשְׁתַּלְשְׁלָן בְּתַנִּינָא, דְּהָא מִתְּמָן נְטִיל חֵילָא דְּרָגָא עֲלָאָה דִּלְהוֹן. מִשְׁמַע דְּכַתִּיב, (שמות י"א) אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים.

רַבִּי חֲזִיָּא, הָוָה יְתִיב יוֹמָא חָדָא, אֲבָבָא דְּתַרְעָא דְּאוֹשָׁא. חָמָא לִיָּה לְרַבִּי אֶלְעָזָר חַד קְטִפְרָא טָאסָא גְּבִיָּה, אָמַר לִיָּה לְרַבִּי אֶלְעָזָר, מִשְׁמַע, דְּאִפְלוּ בְּאוֹרְחָךְ כְּלָא תֵּאִיבִין

אָצְלוּ שְׁלִיחוֹתַי, שֶׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה שְׁלִיחוֹת בְּכָל,
וְכַמָּה שְׁלוֹחִים יֵשׁ לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, שְׁלֹא תֹאמְרוּ דְבָרִים שְׂוִישׁ
בְּהֵם רוּחַ בְּלִבְד, אֲלֵא אֶפְלוּ אוֹתָם
דְּבָרִים שְׂאִין בְּהֵם רוּחַ.

פְּתַח וְאָמַר, (חֲבִיקוּב) כִּי אֶבֶן מִקֵּיר
תִּזְעַק וְכַפִּים מֵעַץ יַעֲנֶנָּה. כַּמָּה יֵשׁ
לְאָדָם לְהִזְהַר מִחֲטָאֵיו שְׁלֹא
יִחְטָא לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
וְאִם יֹאמַר מִי יַעֲיֵד בּוֹ? הָרִי אֲבָנֵי
בֵיתוֹ וְעֵצִים שֶׁל בֵּיתוֹ יַעֲיֵדוּ בּוֹ.
וְלִפְעָמִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עוֹשֶׂה בְּהֵם שְׁלִיחוֹת. בֹּא רְאֵה,
מִטָּה אֲהַרֵץ שֶׁהוּא עֵץ יָבֵשׁ,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה בּוֹ אֶת
רֵאשִׁית הַנְּסִים, וְשִׁתִּי שְׁלִיחוֹת
נַעֲשׂוּ בּוֹ. אַחַד שֶׁהוּא עֵץ יָבֵשׁ
וְכַלֵּעַ אֶת אוֹתָם הַתַּנְיָנִים שְׁלָהֶם,
וְאֶחָד שֶׁהָרִי לְשַׁעַה אַחַת חִזַּר
בְּרוּחַ וְנַעֲשָׂה בְרִיָּה.

אָמַר רַבִּי אֲלֶעָזָר, תַּפַּח רוּחָם שֶׁל
אוֹתָם שְׂאוּמְרִים, שְׁלֹא עֲתִיד
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחִיּוֹת מֵתִים,
וְאִיךְ יַעֲשֶׂה מֵהֶם בְּרִיָּה חֲדָשָׁה.
יְבֹאוּ יִרְאוּ אוֹתָם הַטַּפְּשִׁים אֶת
הַרְשָׁעִים, הַרְחוּקִים מִן הַתּוֹרָה,
רְחוּקִים מִמֶּנּוּ, בִּיד אֲהַרֵץ הִיָּה
מִטָּה, עֵץ יָבֵשׁ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְפִי שַׁעַה הַפֶּךְ אוֹתוֹ לְבְרִיָּה
מְשֻׁנָּה בְּרוּחַ וְגוֹף. אוֹתָם גּוֹפִים
שֶׁהָיוּ בְּהֵם רוּחוֹת וְנִשְׁמוֹת
קְדוּשׁוֹת וְשִׁמְרוּ אֶת מִצְוֹת
הַתּוֹרָה וְהִשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה יוֹמָם
וְלַיְלָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טָמַן
אוֹתָם בְּעֶפְרוֹ - אַחַר כֵּךְ בְּזָמַן
שִׁיחַדֵּשׁ אֶת הָעוֹלָם עַל אַחַת כַּמָּה
וְכַמָּה שְׁעֵשָׂה אוֹתָם בְּרִיָּה
חֲדָשָׁה.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא
שְׂאוֹתוֹ גּוֹף שֶׁהָיָה, יְקוּם. מִשְׁמַע
שְׁפָתוֹב (יִשְׁעִיָּה כו) יִחִיו מִתְיָד וְלֹא
כְּתוּב יִבְרָא, מִשְׁמַע שֶׁהֵם בְּרִיּוֹת
אֲבָל יִחִיו. שֶׁהָרִי עֲצָם אַחַת

לְמַהֲךְ אֲבַתְרֶךְ. אֲהַדְרִי שָׂא וְחָמָא לִיָּה. אָמַר,
וְדָאֵי שְׁלִיחוֹתָא אִית גַּבִּיָּה. דְּהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא בְּכָלֵא עֲבִיד שְׁלִיחוֹתֵיהּ, וְכַמָּה שְׁלִיחִין
אִית לִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלֹא תִימָא מְלִין
דְּאִית בְּהוּ רוּחָא בְּלַחֲוֹדֵיָּהּ, אֲלֵא אֶפְלוּ
אֵינּוֹן מְלִין דְּלִית בְּהוּ רוּחָא.

פְּתַח וְאָמַר, (חֲבִיקוּב ב) כִּי אֶבֶן מִקֵּיר תִּזְעַק וְכַפִּים
מֵעַץ יַעֲנֶנָּה. כַּמָּה אִית לִיָּה לְבַר נֶשׁ
לְאַזְדַּהְרָא מְחֻבּוּבֵי, דְּלֹא יִחְטָא קָמֵי קְדָשָׁא
בְּרִיךְ הוּא. וְאִי יִימָא מָאן יִסְהִיד בִּיָּה. הָא אֲבָנֵי
בֵּיתִיָּה וְאֵעִי בֵּיתִיָּה יִסְהִידוּ בִּיָּה. וְלִזְמַנִּין
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבִיד בְּהוּ שְׁלִיחוֹתָא. תָּא
חֲזִי חוּטְרָא דְּאֲהַרֵץ, דְּאִיָּהּ אֲעָא יְבִישָׁא,
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שִׁירוּתָא דְּנִסְיָן עֲבִיד בִּיָּה,
וְתִרֵי שְׁלִיחוֹתֵי בִיָּה אֲתַעֲבִידוּ. חַד דְּאִיָּהּ אֲעָא
יְבִישָׁא וְכַלֵּעַ לְאֵינּוֹן תַּנְיָנֵיָּא דִּילַהוּן. וְחַד דְּהָא
לְשַׁעַתָּא אֲתַהַדְרִי בְּרוּחָא וְאֲתַעֲבִיד בְּרִיָּה.

אָמַר רַבִּי אֲלֶעָזָר, תַּפַּח (דף כ"ח ע"ב) רוּחֵיהוֹן,
דְּאֵינּוֹן דְּאֲמַרִּין, דְּלֹא זְמִין קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְאַחֲזִיָּא מִתְיָיא, וְהִיךְ יִתַּעֲבִיד מִנְיָיָהּ
בְּרִיָּה חֲדָתָא. יִיתוֹן וְיַחֲמוֹן אֵינּוֹן טַפְּשָׁאִין
חֲזִיבִיא, רְחִיקִין מְאוּרֵיָּתָא, רְחִיקִין מִנֵּיהּ,
בִּידֵיהּ דְּאֲהַרֵץ הוּא חוּטְרָא, אֲעָא יְבִישָׁא,
וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְפּוּם שַׁעַתָּא אֲהַדְרִי לִיָּה
בְּרִיָּה, מְשֻׁנָּא בְּרוּחָא וְגוֹפָא. אֵינּוֹן גּוֹפִין,
דְּהוּ בְּהוּ רוּחִין וְנִשְׁמָתִין קְדִישִׁין, וְנִטְרוּ
פְּקוּדֵי אוּרֵיָּתָא, וְאֲשְׁתַּדְּלוּ בְּאוּרֵיָּתָא יִמָּא
וְלִילֵי, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טָמִיר לוֹן בְּעַפְרָא,
לְבָתַר, בְּזָמַנָּא דִּיחַדֵּי עֲלָמָא, עַל אַחַת כַּמָּה
וְכַמָּה דִּיעֲבִיד לְהוּ בְּרִיָּה חֲדָתָא.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא דְּהוּא גּוֹפָא
דְּהוּ, יְקוּם. מִשְׁמַע דְּכְתִיב, (יִשְׁעִיָּה כ"ו)
יִחִיו מִתְיָד, וְלֹא פְתִיב יִבְרָא, מִשְׁמַע דְּבְרִיָּין

גשארות מן הגוף פחת האדם, והיא לא נרקבת ולא תכלה בעפר לעולמים, ובאותו זמן הקדוש ברנף הוא יברך אותו, ויעשה אותו כמו שאור שבעסה, ותעלה ותתפשט לארבע פנות, וממנה ישתכלל הגוף וכל איבריו, והקדוש ברנף הוא יתן בו רוח אחר כף. אמר לו רבי אלעזר, כף הוא. ובא ראה, אותה עצם במה התרככה? בטל, שכתוב כי טל אורות טלף וגו'.

ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן קח מטף ונטה ידך על מימי מצרים על נהרותם על יאריהם ועל אגמיהם ועל כל מקוה מימיהם ויהיו דם וגו'. אמר רבי יהודה, יש להסתכל בפסוק הזה, ואיך יכול ללכת לכל המקומות הללו? ולא עוד, אלא ועוד, שהרי כתוב וימלא שבעת ימים אחרי הפות ה' את היאר. את היאר כתוב, ואתה אמרת על מימי מצרים על נהרותם על יאריהם ועל אגמיהם?

א"ר, מימי מצרים הנה הנילוס, ומשם מתמלאים כל אותם שאר אגמים ויאורים ומעינות וכל מימיהם, ועל זה אהרן לא נטה להכות, רק את הנילוס לבדו. ובא ראה שפכה זה, שכתוב ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאר.

אמר רבי אבא, בא ראה, מים פתוחים נפרדים לכמה צדדים,

(ומים עליונים על אחת כמה וכמה וגו') ועליונים שהיו ומים עליונים מתפנסים לבית כנוס המים, שכתוב (בראשית א)

ויאמר אלהים יקוו המים מפתח השמים אל מקום אחד, וכתוב ולמקוה המים קרא ימים. הפסוק הזה פשוט, ובא ראה, אותו רקיע שיש בו שמש ולבנה, כוכבים

אוקמוה. ותא חזי, שהוא

אינון אבל יחיו. דהא גרמא חד, ישתאר מן גופא תחות ארעא, וההוא לא אתרקב ולא אתבלי בעפרא לעלמין, ובההוא זמנא, קדשא ברין הוא ירפך ליה, ויעביד ליה פחמירא בעיסה, ויסתלק ויתפשט לארבע זויין ומניה ישתכלל גופא וכל שייפוי.

וקודשא ברין הוא יהיב ביה רוחא לבתר. אמר ליה רבי אלעזר הכי הוא. ותא חזי, ההוא גרמא במה אתרכך. בטל. דכתיב, (ישעיה כ"ז) כי טל אורות טלף וגו'.

ויאמר ה' אל משה אמור אל אהרן קח מטף ונטה ידך על מימי מצרים על נהרותם על יאריהם ועל אגמיהם ועל כל מקוה מימיהם ויהיו דם וגו'. אמר רבי יהודה, האי קרא אית לאסתכלא ביה, והיך יכול למהך לכל הגני אתרי. (ולא עוד אלא) ותו, דהא כתיב וימלא שבעת ימים אחרי הפות ה' את היאור. את היאור כתיב, ואת אמרת על מימי מצרים על נהרותם על יאריהם ועל אגמיהם.

א"ר, מימי מצרים נילוס הוה. ומתמן אתמליין כל אינון שאר אגמין ויאורין ומבועין וכל מימין דילהון. ועל דא, אהרן לא נטה למחאה אלא לנילוס בלחודו. ותא חזי דהכי הוא, דכתיב ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאור.

אמר רבי אבא, תא חזי, מיין תתאין מתפרשאן לכמה סטרין, (נ"א ומיין עלאי

עאכ"ו וגו') (עלאין דהא) ומיין עלאין מתפנשי בבי כנישו מיא, דכתיב, (בראשית א) ויאמר אלהים יקוו המים מפתח השמים אל מקום אחד.

וכתיב ולמקוה המים קרא ימים. האי קרא

ומזלות, זהו בית פנוס למים הרבים, שהוא נוטל כל המים ומשקה את הארץ, שהוא עולם תחתון, כיון שנוטל את המים, מפזר אותם ומחלק אותם לכל עבר, ומשם הוא משקה את כלם. ובזמן שדין שורה, העולם התחתון לא יונק מאותו רקיע, ויונק מצד השמאל, ואז נקרא (שעיה לד) חרב לה' מלאה דם. אוי לאותם שיונקים ממנה אז ומשקים ממנה, שבאותו זמן הם יונק משני צדדים, הנה מתחלק לשני חלקים, לכן ואדם, ואז שופך ליאר את החלק של מצרים, ומלקה למעלה ומלקה למטה, ולכן ישראל שותים מים והמצרים דם.

אם תאמר שזה היה משום הגעל ולא יותר - בא ראה, שותים את הדם ונכנס למעיהם ומתעלה ובוקע, עד שהיו ישראל מוכרים להם מים בממון, ואז שותים מים, ומשום כך ראשית הלקאתם היתה דם.

רבי יצחק פתח פסוק זה, (תהלים קמה) ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד. בא ראה, דוד פגד דרצתו אומר, שפתב אלהי, שלי. משום שרצה להעלות שבתו ולהכניס אותו לאור עליון להתערב זה בזה להיות הפל אחד, משום כך ארוממך אלהי המלך וגו'.

ששנינו, כל ימות דוד השתדל לתקן את הכסא ולהאיר פניה כדי שפגז עליו, ויאר תמיד האור התחתון באור העליון להיות הפל אחד. וכשבא שלמה, מצא העולם שלם, והלבנה התמלאה, ולא צריך לטרח עליה להאירה.

רקיעא דאית ביה שמשא וסיהרא כוכבייא ומזלי, דא איהו בי כנישות מיא רבא, דהוא נטיל פל מיין, ואשקי לארעא, דהיא עלמא תתאה, כיון, דנטילי מיא בדר לון, ופליג לון לכל עיבר, ומתמן אתשקיין כלא.

ובזמנא דדינא שריא, עלמא תתאה לא ינקא מן ההוא רקיעא, וינקא מסטר שמאלא, וכדין אקרי (שעיה ל"ד) חרב לה' מלאה דם. ווי לאינון דינקין פדין מינה, ואתשקיין מינה, דבההוא זמנא ימא ינקא מתרין סטריין, הוה אתפלג לתרין חולקין, תוור וסומק. וכדין שדי ליאורא חולקא דמצרים, ואלקי לעילא ואלקי לתתא. ועל דא שתאן ישראל מיא. ומצראי דמא.

אי תימא בגין גיעולא הוה ולא יתיר. תא חזי, שתאן דמא ועאל למעיהו, ואסתלק ובקע, עד דהוו מזבנין לון ישראל מיא במקומא, וכדין שתאן מיא בגיני כף שירותא לאלקאה לון הוה דמא.

רבי יצחק פתח האי קרא, (תהלים קמ"ה) ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד. תא חזי, דוד לקביל דרגא דיליה קאמר, דכתיב אלהי דידי. בגין דבעא לסלקא שבחיה, ולאעלא ליה לנהורא עלאה, לאתערבא דא בדא, למהוי כלא חד. בגיני כך, ארוממך אלהי המלך וגו'.

דתנינו, פל יומי דדוד, אשתדל לאתקנא כורסיה, ולאנהרא אנפיהא, בגין דיגין עליה ואיתנהיר תדיר נהורא תתאה (ד) כ"ט ע"א) בנהורא עלאה, למהוי כלא חד. וכד אתא שלמה, אשפח עלמא שלים, וסיהרא דאתמליא, ולא אצטריך לאטרחא עלה לאנהרא. (ע"ב)

בא ראה, בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא לקחת נקמות מעמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות, התעורר השמאל, והתמלאה הלבנה מאותו הצד דם. ואז נבעו מעינות ונחלים של מטה, כל אותם של צד שמאל בדם, ולכן הדין שלהם דם.

בא ראה, כשהדם הזה מתעורר (כשהדין מתעורר על העולם בגלל אותו דם של ההרוגים, הקדוש ברוך הוא מתעורר) על העם, אותו דם של ההרוגים הוא שיתעורר עליהם עם אחר והורג אותם, אבל (בעת) במצרים לא רצה הקדוש ברוך הוא להביא עליהם עם אחר לעורר עליהם דם, משום שישראל היו ביניהם ולא יצטערו משום שדרים בארצם, אבל הקדוש ברוך הוא הכה אותם בדם בנהרות שלהם, שלא היו יכולים לשותת.

ומשום שהשלטון שלהם שולט באותו נהר, צנה הקדוש ברוך הוא לשליט שלהם בראשונה, כדי שתלקה יראתם בראשונה, משום שהנילוס היה אחד מיראותיהם, וכן שאר היראות שלהם נבעו דם. זהו שפתוב והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.

רבי חייא קם לילה אחד לעסק בתורה, והיה עמו רבי יוסי הקטן, שהיה תינוק. פתח רבי חייא ואמר, (קהלת ט) לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך פי כבר רצה האלהים את מעשיך. מה ראה שלמה המלך שאמר פסוק זה?

א"ר שלמה, כל דבריו היו בחכמה, וזה שאמר לך אכול בשמחה לחמך. בשעה שאדם הולך בדרך הקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא מקרב אותו אליו ונותן לו שלמה ומנוחה, ואז

תא חזי, בשעתא דבעי קדשא בריך הוא למיסב נוקמין מעמין עובדי עבודה זרה, אתער שמאלא, ואתמליא סיהרא מההוא סטרא דמא. וכדין, נבעין מבויעין ונחלין דלתתא, כל אינון דלסטור שמאלא דמא. ועל דא, דינא דילהון דמא.

תא חזי, כד האי דמא אתער (נ"א כד דינא אתער על עלמא בגין שהוא דמא דקטולין קדשא בריך הוא אתער) על עמא, ההוא דמא דקטולין איהו דיתער עליהו עמא אחרא וקטיל לון. אבל (השתא) במצרים, לא בעא קדשא בריך הוא לאייתאה עליהו עמא אחרא לאתערא עליהו דמא בגין דישראל הוו בינייהו, ולא יצטערו בגין דיירין בארעא דילהון, אבל קדשא בריך הוא מחא לון בדמא, בנהרין דלהון, דלא הוו יכולין למשתי.

ובגין דשולטנותא דלהון, שלטא בההוא נהרא, פקיד קדשא בריך הוא לשולטנותא דלהון בקדמיתא, בגין דילקי דחלא דלהון בקדמיתא, בגין דנילוס חד דחלא דלהון הוה, וכן שאר דחלין דלהון נבעין דמא. הדא הוא דכתיב והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.

רבי חייא קם ליליא חד למלעי באורייתא, והוה עמיה ר' יוסי זוטא, דהוה רביא. פתח ר' חייא ואמר, (קהלת ט) לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך פי כבר רצה האלהים את מעשיך. מאי קא חמא שלמה דאמר האי קרא.

א"ר שלמה כל מלוי בחכמה הוו, והאי דאמר לך אכול בשמחה לחמך, בשעתא דבר נש אזיל באורחוי דקודשא בריך הוא, קדשא בריך הוא מקרב ליה לגביה,

הלחם והיין שאוכל ושותה בשמחת הלב, בגלל שהקדוש ברוך הוא מרצה במעשיו.

אמר לו אותו תינוק, אם כך, הרי אמרת שכל דברי שלמה היו בחכמה, איפה כאן החכמה? אמר לו, בני, בשל את בשולך ותראה את הפסוק הזה. אמר לו, בטרם בשלתי ידעתי. אמר לו, מנין לך?

אמר לו, קול אחד שמעתי מאבי שהיה אומר בפסוק הזה, ששלמה מזהיר את האדם לעטר את פנסת ישראל בשמחה, שהוא צד זמין, והוא רצון, והוא לחם שיתעטר בחדוה. ואחר כך יתעטר ביין, שהוא שמאל, כדי שתמצא באמונה של הכל חדוה שלמה, בזמין ושמאל, וכאשר תהיה בין שניהם, ואז כל הברכות שורות בעולם. וכל זה כשמתרצה הקדוש ברוך הוא במעשי בני אדם. זהו שכתוב כי כבר רצה האלהים את מעשיך. בא רבי חייא ונשקו. אמר, חייך בני, דבר זה השארתי בשבילך, ועכשו ידעתי שרוצה הקדוש ברוך הוא לעטר אותך בתורה.

עוד פתח רבי חייא ואמר, אמר אל אהרן קח מטף ונטה ידך על מימי מצרים. מה הטעם אהרן ולא משה? אלא, אמר הקדוש ברוך הוא, אהרן המים עומדים במקומו, והשמאל רוצה להשפיע מים משם. אהרן שבא מאותו צד יעורר אותו, וכששמאל לוקח אותם, הם חוזרים להיות דם.

בא ראיה, המתחנן שבכל הדרגות הוא הפה בתחלה. אמר רבי שמעון, מהתחנן מתחיל הקדוש ברוך הוא, וידו מפה בכל אצבע ואצבע, וכשמגיע לדרגה העליונה שבכל הדרגות, הוא

וזהיב ליה שלוה ונייחא, פדין נהמא וחרמא דאכיל ושתי, בחדוה דלפא, בגין דקודשא בריך הוא אתרעי בעובדוי.

אמר ליה ההוא רביא, אי הכי, הא אמרת דכל מלוי דשלמה בחכמתא הו, אן הוא חכמתא הכא. אמר ליה ברי תבשל בשולך, ותחמי האי קרא. אמר ליה עד לא בשילנא ידענא. אמר ליה מנא לך.

אמר ליה קלא חד שמענא מאבא, דהוה אמר בהאי קרא, דשלמה קא אזהר ליה לבר נש, לאעטרא לה לכנסת ישראל בשמחה, דאיהו סטרא דימינא, ואיהו נהמא, דיתעטר בחדוה. ולבתר, דיתעטר בחמרא, דאיהו שמאלא, בגין דתשתכח במהימנותא דכלא, חדוותא שלימתא, בימינא ושמאלא, וכד תהוי בין תרווייהו פדין כל ברפאן שראן בעלמא. וכל דא, פד אתרעי קדשא בריך הוא בעובדיהון דבני נשא, הדא הוא דכתיב פי כבר רצה האלהים את מעשיך. אתא ר' חייא ונשקיה, אמר, חייך ברי האי מלה שבקנא בגינך, והשתא ידענא, דקודשא בריך הוא בעי לאעטרא לך באורייתא.

תו פתח ר' חייא ואמר, אמור אל אהרן קח מטף ונטה ידך על מימי מצרים. מאי טעמא אהרן ולא משה. אלא, אמר קדשא בריך הוא, אהרן מיין קיימין בדוכתיה, ושמאלא בעי לנגדא מיין מתמן, אהרן דאתי מההוא סטרא יתער ליה, וכד שמאלא נקיט לון, אינון יתהדרון דמא.

תא חזי תתאה דכל דרגין מחא בקדמיתא. אמר רבי שמעון מתתאה שרא קדשא בריך הוא. וידא דיליה, מחא בכל אצבעא ואצבעא. וכד מטא לדרגא עלאה דכל דרגין,

עושה את שלו ועובר בארץ מצרים והורג את הכל, ובגלל כף הרג את כל הבכורות בארץ מצרים, משום שהיא הדרגה העליונה ובכורת הכל.

ובא ראה, פרעה היה שלטונו במים, (בראשונה ומתחנתונה התחיל הקדוש ברוך הוא, וכאשר הגיע לדרגתם העליונה, שהיא הבכורה שבדרגות, הרג כל בכור בארץ מצרים, משום שהיא מדרגה עליונה והבכורה של הכל. ובא ראה, פרעה היה בכור, ושלטונו במים) שכתוב (יחזקאל כט) התנים הגדול הרבץ בתוך יאריו. משום כף התהפוף נהרו לדם בתחלה. אחר כף הצפרדעים שהיו נוגפים בהם בקולות, רוצדים ומקרקרים בתוך מעיהם, (מקרקרים בתוך היאור) ויוצאים מתוך היאור ועולים ליבשה, ומרימים קולות לכל הצדדים, עד שהם נופלים כמו מתים בתוך הבינת. וסוד הדבר - כל אותם עשרה אותות שעשה הקדוש ברוך הוא, פלם היו מתוך היד החזקה, ואותה יד התחזקה על אותן דרגות פלם והשלטון שלהם פדי לבלבל את דעתם, ולא היו יודעים לעשות דבר. בא ראה, כל מדרגותיהם, פיון שיוצאים לעשות דבר, שהכל רואים שלא יכולים ואחר כך לעשות דבר. אימתי? כאשר (בגלל אותה) יד חזקה (שורה) ששרתה עליהם. ושכתוב ושרץ היאור צפרדעים ועלו וכאו בביתה.

רבי שמעון פתח ואמר, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. בא ראה, הפסוק הזה פירושו ברמה נשמע על בניה וגו'. ראה, הפסוק הזה קשה, רחל מבכה על בניה - בני רחל היו יוסף ובנימין ולא יוסף ובנימין היו לה, למה בכתה רחל ולא לאה?

עבד איהו דיליה, ועבר בארעא דמצרים, וקטל פלא. ובגיני כף קטל כל בוכרין בארעא דמצרים, בגין דאיהו דרגא עלאה ובוכרא דכלא.

ותא חזי, פרעה הוה שולטניה במיא, (נ"א בקדמיתא ומתתאה שרא קדשא בריה הוא וכד מטא לדרגא עלאה דילהון דאיהו בוכרא דכל דרגין דילהון קטל כל בוכרא בארעא דמצרים בגין ההוא דרגא עלאה ובוכרא דכולא ותא חזי פרעה הוה בוכרא ושולטניה במיא) דכתוב, (יחזקאל כ"ט) התנים הגדול הרבץ בתוך יאריו, בגין כף אתהפוף נהריה בדמא בקדמיתא. לבתר צפרדעים דמשמטי לון בקלין טסירין מקרקרין בגו מעייהו, (נ"א מקרקרין בגו יארין) ונפקי מגו יאורא, וסלקי ביבשתא וראמין קלין בכל סטרין, עד דאינון נפלין כמתין בגו ביתא.

ורזא דמלה, כל אינון עשר אתין דעבד קדשא בריה הוא, פלהו הוה מגו ידא תקיפא, ויהוא ידא אתתקף על אינון דרגין (דף כ"ט ע"ב) פולהו שלטנותא דלהון, בגין לבלבלא דעתייהו, ולא הוה ידעי למעבד מידי. תא חזי, כל אינון דרגין דלהון, פיון דנפקי למעבד מידי, דאתחזי לכלא לא יכלין (לבתר) למעבד מידי. אימתי כד (נ"א בגין ההוא) ידא תקיפא (ס"א שרא) דשריא עלייהו. (דכתוב), (שמות ז') ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתה.

רבי שמעון פתח ואמר, (ירמיה לא) קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. תא חזי, האי קרא אוקמוה בכמה אתרי. והאי קרא קשיא, רחל מבכה על בניה, בנהא דרחל יוסף ובנימין הוה ולא יתיר, ולא שית שבטין הוה דילהו, אמאי בכת רחל ולא לאה.

יתר, ולא לאה ובלם ששה שבטים היו לה, למה בכתה רחל ולא לאה?

אָרָא הָכִי אָמְרוּ כְּתִיב, (בראשית כ"ט) וְעֵינַי לְאָה רְפוּת. אָמְאֵי רְפוּת. בְּגִין דְּכָל יוֹמָא נִפְקַת לְפָרְשַׁת אֲרַחֲיָן, וְשָׂאֲלַת עַל עֶשׂוֹ, וְהוּוּ אֲמַרִין לָהּ עוֹבְדוּי דְהָהוּא רָשָׁע, וְדַחֲלַת לְמַנְפַל בְּגוֹ עַדְבִּיּה, וְהוּת בְּכַת כָּל יוֹמָא, עַד דְּאֲתַרְפְּכוּ עֵינְהָ.

וְהַקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר: אַתְּ בְּכִית בְּשָׂבִיל אוֹתוֹ צְדִיק כְּדֵי שְׁלֵא תִהְיֵי בְּגוֹרְלוֹ שְׁל אוֹתוֹ רָשָׁע, חֲיִיךְ אַחוּתְךָ תַּעֲמֹד בְּפָרְשַׁת דְּרָכִים וְתִבְכֶּה עַל גְּלוּת יִשְׂרָאֵל, וְאֵת תַּעֲמֵדִי בְּפָנִים וְלֹא תִבְכִּי עֲלֵיהֶם, וְרַחֵל הִיא הַבּוֹכָה עַל גְּלוּת יִשְׂרָאֵל.

אָבֶר פְּסוּק זֶה הוּא עַל מָה שְׂאֲמַרְנוּ. אָבֶר סוּד הַדְּבָר, שְׂרַחֵל וְלֹאָה הֵן שְׁנֵי עוֹלְמוֹת, אַחַד עוֹלָם הַנְּכֻסָּה, וְאַחַד עוֹלָם הַנְּגַלָּה, וְלִכְּן זֶו נִקְבְּרָה וְנִסְתַּתְּרָה בְּתוֹךְ הַמְּעָרָה וְנִתְפַסְתָּה, וְזֶו עוֹמְדַת בְּפָרְשַׁת דְּרָכִים בְּנִגְלָה, וְהַכֹּל כְּפַצְיֹרָה הַעֲלִיּוֹנָה, וְלִכְּן לֹא הִכְנִיס אוֹתָהּ יַעֲקֹב לְמַעְרָה וְלֹא בְּמִקוֹם אַחֵר, שְׂהָרִי כְּתוּב (שם מ"ח) בְּעוֹד כְּבָרַת אֲרַךְ לְבֹא אֶפְרַתָּה, וְלֹא הִכְנִיס אוֹתָהּ לְעִיר, מִשּׁוּם שֶׁהִיא יוֹדַע שְׂמִקוּמָה הִיא בְּמִקוֹם הַנְּגַלָּה.

בֵּא רֵאָה, כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל נִקְרֵאת כֶּךָ: רַחֵל. כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר (ישעיה ג) וְכִרְחַל לְפָנֵי גּוֹזְזִיָּה נֶאֱלָמָה. לְמָה נֶאֱלָמָה? שְׂכַשְׂשׁוּלְטִים שְׂאָר הַעַמִּים, הַקּוֹל נִפְסַק מִמֶּנָּה וְהִיא נֶאֱלָמָת.

וְזֶהוּ שְׂפָתוֹב קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים. קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע - זֶו יְרוּשָׁלַיִם לְמַעְלָה. רַחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ - כָּל זְמַן שִׁיִּשְׂרָאֵל הֵם בְּגוֹלוֹת, הִיא מִבְּכָה עֲלֵיהֶם שְׂהִיא הָאֵם שְׁלֵהֶם. מֵאֲנָה לְהַנְחִים עַל בְּנֵיהָ, מָה הַטַּעַם? כִּי אֵינְנוּ. הַסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הַתְּחַבֵּר עִמָּה.

אָרָא הָכִי אָמְרוּ כְּתִיב, (בראשית כ"ט) וְעֵינַי לְאָה רְפוּת. אָמְאֵי רְפוּת. בְּגִין דְּכָל יוֹמָא נִפְקַת לְפָרְשַׁת אֲרַחֲיָן, וְשָׂאֲלַת עַל עֶשׂוֹ, וְהוּוּ אֲמַרִין לָהּ עוֹבְדוּי דְהָהוּא רָשָׁע, וְדַחֲלַת לְמַנְפַל בְּגוֹ עַדְבִּיּה, וְהוּת בְּכַת כָּל יוֹמָא, עַד דְּאֲתַרְפְּכוּ עֵינְהָ.

וְהַקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר, אַנְתְּ בְּכַת בְּגִין הָהוּא צְדִיקָא, דְּלֹא תִהְוִי בְּעַדְבִּיּה דְהָהוּא רָשָׁע. חֲיִיךְ, אַחַתְךָ תִּקּוּם בְּפָרְשַׁת אֲרַחֲיָן, וְתִבְכִּי עַל גְּלוּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, וְאֵת תִּקּוּם לָגוֹ וְלֹא תִבְכִּי עֲלֵיהוּ וְרַחֵל אִיהִי בְּכַת עַל גְּלוּתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. אָבֶר הֵאֵי קָרָא, אִיהוּ עַל מָה דְּאֲמַרִין. אָבֶר רְזֵא דְמַלְּהָ, דְּרַחֵל וְלֹאָה תִרִי עַלְמִין נִינְהוּ. חַד עַלְמָא דְּאֲתַפְסִיָּא, וְחַד עַלְמָא דְּאֲתַגְלִיָּא. וְעַל דָּא, דָּא אֲתַקְפַּרְת וְאֲתַחֲפִיַּאת לָגוֹ בְּמַעְרַתָא וְאֲתַפְסִיַּאת. וְדָא קִיִּימָא בְּפָרְשַׁת אֲרַחֲיָן בְּאֲתַגְלִיָּא. וְכֹלָא כְּגוֹוְנָא עַלְאָה. וּבְגִין כֶּךָ לֹא אַעִיל לָהּ יַעֲקֹב בְּמַעְרַתָא, וְלֹא בְּאַתְר אַחְרָא,

דְּהָא כְּתִיב (בראשית מ"ח) בְּעוֹד כְּבָרַת אֲרַךְ לְבֹא אֶפְרַתָּה, וְלֹא אַעִיל לָהּ לְמַתָּא. בְּגִין דְּהוּה יוֹדַע דְּאֲתַרְהָ הוּה בְּאֲתַרָא דְּאֲתַגְלִיָּא.

תָּא חֲזִי, כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל הָכִי אֶקְרִי, רַחֵל. כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (ישעיה נ"ב) וְכִרְחַל לְפָנֵי גּוֹזְזִיָּה נֶאֱלָמָה. אָמְאֵי נֶאֱלָמָה. דְּכַד שְׁלִטִין שְׂאָר עַמִּין, קָלָא אֲתַפְסַק מִינָהּ, וְהִיא אֲתַאֲלָמָת.

וְדָא הוּא דְּכְתִיב, קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים. קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע דָּא יְרוּשָׁלַיִם לְעִילָא. רַחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ, כָּל זְמַנָּא דְּיִשְׂרָאֵל אֵינּוּן בְּגוֹלוֹתָא, אִיהִי מִבְּכָה עֲלֵיהוּ דְּאִיהִי אִימָא דְּלַהוֹן. מֵאֲנָה לְהַנְחִים עַל בְּנֵיהָ. מָאֵי טַעֲמָא. כִּי אֵינְנוּ. כִּי אֵינָם מִיבְעִי לִיהָ. אֶלָּא, בְּגִין דְּבַעֲלָה דְּאִיהוּ קוֹל, אֲסַתְּלַק מִינָהּ, וְלֹא אֲתַחֲבַר בְּהָדָה.

כִּי אֵינָם הִנֵּה צְרִיךְ (לְכַתֵּב)! אֶלָּא מִשּׁוּם שְׂבַעֲלָה הוּא קוֹל, הַסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא הַתְּחַבֵּר עִמָּה.

ובא ראה, לא שעה אחת היא בוכה על ישראל, אלא בכל זמן וזמן שהם בגלות, ולכן הקדוש ברוך הוא גרם למצריים קול, שכתוב (שמות יא) והיתה צעקה גדלה בכל ארץ מצרים אשר כמהו לא היתה וגו'. והזמין להם קולות אחרים באותם הצפרדעים שהרימו קולות במעיהם, והיו נופלים בשוקים כמו מתים.

ותעל הצפרדע. היתה אחת והולידה, והתמלאה הארץ מהם. והיו כלן מוסרות עצמן לאש, שכתוב ובתנוריה ובמשארותיה. ומה היו אומרות? (תהלים טו) באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה. ואם תאמר, אם כן מה אכפת למצרים שכל אותן הצפרדעים נכנסות לאש? אלא כלן נכנסות לאש והולכות בתנור ולא מתות. ואותן שמתות מה עשו? לחם היה בתנור, ונכנסות לתוך הלחם ומתבקעות, ויוצאות מהן אחרות ונשאבות לתוך הלחם. באו לאכל ממנו, אותה פת הפכה לצפרדע במעיהם ורוקדות, ומרימות קולות עד שהיו מתים, וזה קשה להם מהפל. בא ראה, כתוב ושרץ היאר צפרדעים ועלו וכאו בכיתה ובחדר משכבך ועל מטתך. פרעה לקה ראשון מפלם, ויותר מפלם, כדי שיהיה שם האלוה מברך מן העולם ועד העולם, שהוא פוקד מעשי בני אדם בכל מה שעושים.

בתוב (בראשית יב) ויראו אתה שרי פרעה ויהללו אתה אל פרעה ותקח האשה בית פרעה. פסוק זה לדרשה הוא בא. שלשה פרעה כאן. אחד באותו זמן, ואחד בימי יוסף, ואחד בימי משה שהלקהו במקלו. (הפסוק הזה בלו התקיים בפרעה הראשון, אבל בשעה וכו') (והפסוק הזה התקיים).

האשה בית פרעה. האי קרא לדרשא הוא דאתא. תלת פרעה (דף ל' ע"א) הכא חד, בההוא זמנא. וחד, ביומוי דיוסף. וחד, ביומוי דמשה דאלקי בקולפווי. (ס"א האי קרא בלא אתקיים בפרעה קדמאה אבל בשעתא וכו') (והאי קרא אתקיים).

ותא חזי, לאו שעתא חדא, איהי דבכת עלייהו דישראל, אלא בכל זמנא וזמנא דאינון בגלותא. ובגניי כו, קדשא בריך הוא גרם לון קלא למצראי, דכתיב (שמות י"א) והיתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים אשר כמוהו לא היתה וגו'. וזמין לון קלין אתרנין, באינון עורדענין, דרמאן קלין במעיהו, והווי נפלי בשוקי כמתים. ותעל הצפרדע, חדא הות, ואולידת, ואתמליית ארעא מינייהו. והווי כלהו מסרין גרמייהו לאשא, דכתיב ובתנוריה ובמשארותיה, ומאי הווי אמרו. (תהלים ט"ו) באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה. ואי תימא אי הכי מאי איכפת להו למצראי דעאלין לאשא כל אינון עורדענין, אלא כלהו עאלין לאשא ואזלין בתנורא ולא מתין. ואינון דמתין מאי קא עבדי. נהמא הוה בתנורא ועאלין בגו נהמא ומתבקעין ונפקי מינייהו אתרנין ואשתאבין בנהמא אתו למיכל מינה ההוא פתא אתהדרו עורדענייא במעיהו ורקדן ורמאן קלין עד דהווי מתים. ודא קשויא לון מפלא.

תא חזי כתיב ושרץ היאר צפרדעים ועלו וכאו בכיתה ובחדר משכבך ועל מטתך. פרעה איהו אלקי קדמאה מפלהו ויתיר מפלהו. ליהוי שמייה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא דהוא פקיד עובדין דבני נשא בכל מה דעבדי.

בתוב (בראשית י"ב) ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה ותקח

האשה בית פרעה. האי קרא לדרשא הוא דאתא. תלת פרעה (דף ל' ע"א) הכא חד, בההוא זמנא. וחד, ביומוי דיוסף. וחד, ביומוי דמשה דאלקי בקולפווי. (ס"א האי קרא בלא אתקיים בפרעה קדמאה אבל בשעתא וכו') (והאי קרא אתקיים).

פְּרָעָה קְדָמָאָה, בְּשַׁעֲתָהּ דְּאַתְנָסִיבַת שָׁרָה
 לְגַבְיָהּ, רָמְזוּ לְאוּמַנְיוֹן, וְצִיּוּרֵי הַהוּא
 דְּיוֹקְנָא בְּאַדְרֵיהּ, עַל עֲרִסְיָהּ בְּכוּתְלָא, לָא נַח
 דְּעַתִּיָּהּ, עַד דְּעַבְדוּ דְּיוֹקְנָא דְּשָׁרָה בְּנַסִּירוֹ, וְכַד
 סָלִיק לְעֲרִסְיָהּ, סָלִיק לָהּ עֲמִיָּה. כָּל מְלָכָא
 דְּאַתָּא אֲבַתְרֵיהּ, הָוָה חֲמֵי הַהוּא דְּיוֹקְנָא
 מְצִיּוּרָא צִיּוּרָא, וְהוּוּ עֲאֵלִין קָמִיָּה בְּדִיחִין, כַּד
 סָלִיק לְעֲרִסְיָהּ הָוָה אַתְהֵנִי בְּהַהוּא צִיּוּר. בְּגִין
 כְּף, מְלָכָא אֵלְקֵי הָכָא יִתִּיר מִכְּלָא. (תַּא חֲמֵי) הֵינְנוּ
 דְּכַתִּיב, וּבַחֲדָר מִשְׁכַּבְךָ וְעַל מִטְתְּךָ. וְלִבְתֵּר,
 וּבְבֵית עַבְדֶּיךָ וּבְעַמְּךָ. וּבְכֻלְהוּ לָא כְּתִיב עַל
 מִטְתָּם, אֲלֵא לִיָּה בְּלַחֲדֵיהּ.

רְבִי אֲבָא פְּתַח, (קַהֲלַת א) כָּל
 הַנְּחָלִים הַלְכִים אֵל הַיָּם וְהַיָּם
 אֵינְנוּ מְלָא אֵל מְקוּם שְׁהַנְּחָלִים
 הַלְכִים שֵׁם הֵם שְׂבִים לְלַכְתָּ.
 פְּסוּק זֶה נֶאֱמַר וְאָמְרוּ אוֹתוֹ
 הַחֲבָרִים, אֲכַל בַּא רְאָה, כְּשִׁאוֹתֶם
 נְחָלִים נִכְנָסִים לְתוֹךְ הַיָּם, וְהַיָּם
 לּוֹקַח אוֹתָם וְשׂוֹאֵב אוֹתָם לְתוֹכוֹ
 בְּשִׁבִיל שְׁקוּפָאִים הַמַּיִם בְּתוֹךְ
 הַיָּם, וְאוֹתוֹ הִקְרַח שׂוֹאֵב אֵת
 הַמַּיִם שֶׁנִּכְנָס בּוֹ, וְאַחַר כֵּף יוֹצֵאִים
 הַמַּיִם בְּתַקְףָּ שֶׁל הַדְּרוֹם, וּמִשְׁקָה
 אֵת כָּל חַיּוֹת הַשָּׂדֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר

(תְּהִלִּים קד) יִשְׁקוּ כָּל חַיֵּי שָׂדֵי.
 וּבַא רְאָה, יָם שְׁקוּפָא שׂוֹאֵב אֵת
 כָּל הַמַּיִם וּמִפְּשִׁיר בְּכַח הַדְּרוֹם
 כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאָר, וּמִשׁוּם כֵּף אֵינְנוּ
 מְלָא, וְנֶאֱמַר.

וְהָרִי הַתְּעוֹרְרוּ בּוֹ הַחֲבָרִים, אֵל
 מְקוּם שְׁהַנְּחָלִים הַלְכִים שֵׁם הֵם
 שְׂבִים לְלַכְתָּ. מַה הַטַּעַם הֵם
 שְׂבִים? מִשׁוּם שִׁאוֹתוֹ נִהַר
 שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מִעֵדֵן לֹא פּוֹסֵק
 לְעוֹלָמִים, וְהוּא מוֹצֵא תְּמִיד מַיִם
 לַיָּם, וְעַל זֶה הַמַּיִם שְׂבִים לְלַכְתָּ,
 וְשְׂבִים, וְהוֹלְכִים וְשְׂבִים, וְלֹא
 פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים. וּכְשֶׁהוּא שֵׁב
 לְלַכְתָּ, כַּדִּי לְלַכְתָּ לְהַשְׁקוֹת אֵת

רְבִי אֲבָא פְּתַח, (קַהֲלַת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֵל
 הַיָּם וְהַיָּם אֵינְנוּ מְלָא אֵל מְקוּם שְׁהַנְּחָלִים
 הוֹלְכִים שֵׁם הֵם שְׂבִים לְלַכְתָּ. הַאִי קָרָא
 אֲתַמַּר, וְאָמְרֵי לִיָּה חֲבָרִיָּא. אֲכַל תַּא חֲזִי, כַּד
 אֵינְנוּ נְחָלִין עֲאֵלִין לְגוּ יָמָא, וְיָמָא נְקִיט לּוֹן,
 וְשְׂאִיב לּוֹן בְּגוּיָהּ, בְּגִין דְּקָפָאן מִיָּא בְּגוּ יָמָא,
 וְהַהוּא גְּלִידוֹ שְׂאִיב כָּל מִיָּא דְּעֲאֵלִין בֵּיָּה,
 וְלִבְתֵּר נִפְקִין מִיָּא בְּתוֹקְפָא דְּדְרוֹם, וְאַשְׁקֵי ית
 כָּל חַיּוֹת בְּרָא, כְּמַה דְּאַתָּא אָמַר (תְּהִלִּים ק"ד) יִשְׁקוּ
 כָּל חַיֵּי שָׂדֵי.

(וְהוּוּ הַנוֹכַח חֲבָא) וְתַא חֲזִי, יָמָא דְּקָפָא שְׂאִיב כָּל
 מִיָּא, וְאַשְׁתְּרֵי בְּתוֹקְפָא דְּדְרוֹם, כְּמַה
 דְּאַתַּמַּר, וּבְגִין כֵּף אֵינְנוּ מְלָא, וְאַתַּמַּר.
 וְהַא אֲתַעְרוּ בֵּיָּה חֲבָרִיָּא. אֵל מְקוּם שְׁהַנְּחָלִים
 הוֹלְכִים שֵׁם הֵם שְׂבִים לְלַכְתָּ. מֵאֵי טַעַמָּא
 הֵם שְׂבִים. בְּגִין דְּהַהוּא נִהַר דְּנִגִּיד וְנִפְיָק
 מִעֵדֵן לֹא פְּסִיק לְעֵלְמִין, וְהוּא אִפְיָק תְּדִיר
 מִיָּא לְיָמָא, וְעַל דָּא, מִיָּין שְׂבִין לְלַכְתָּ, וְתַבִּין,
 וְאַזְלִין וְתַבִּין, וְלֹא פְּסִיקִין לְעֵלְמִין. וְכַד אִיְהוּ
 תַב לְלַכְתָּ, בְּגִין לְמַהֲדוּ לְאַשְׁקָאָה לְכֻלָּא, וְאַתִּי
 רוּחַ צְפוֹן וְקָפִי מִיָּא, וְרוּחַא דְּדְרוֹם דְּאִיְהוּ

וְהוּוּ הַנוֹכַח חֲבָא) וְתַא חֲזִי, יָמָא דְּקָפָא שְׂאִיב כָּל
 מִיָּא, וְאַשְׁתְּרֵי בְּתוֹקְפָא דְּדְרוֹם, כְּמַה
 דְּאַתַּמַּר, וּבְגִין כֵּף אֵינְנוּ מְלָא, וְאַתַּמַּר.

וְהַא אֲתַעְרוּ בֵּיָּה חֲבָרִיָּא. אֵל מְקוּם שְׁהַנְּחָלִים
 הוֹלְכִים שֵׁם הֵם שְׂבִים לְלַכְתָּ. מֵאֵי טַעַמָּא
 הֵם שְׂבִים. בְּגִין דְּהַהוּא נִהַר דְּנִגִּיד וְנִפְיָק
 מִעֵדֵן לֹא פְּסִיק לְעֵלְמִין, וְהוּא אִפְיָק תְּדִיר
 מִיָּא לְיָמָא, וְעַל דָּא, מִיָּין שְׂבִין לְלַכְתָּ, וְתַבִּין,
 וְאַזְלִין וְתַבִּין, וְלֹא פְּסִיקִין לְעֵלְמִין. וְכַד אִיְהוּ
 תַב לְלַכְתָּ, בְּגִין לְמַהֲדוּ לְאַשְׁקָאָה לְכֻלָּא, וְאַתִּי
 רוּחַ צְפוֹן וְקָפִי מִיָּא, וְרוּחַא דְּדְרוֹם דְּאִיְהוּ

הפל, וכאָה רוח צפון והמים קופאים, ורוח הדרום שהיא חמימה, (מפשיה) מטילה אותם ללכת לכל צד. ועל זה הים הזה יושב בין שני הצדדים הללו, ובשבילם הוא עומד, ואניות הולכות ונוסעות לכל צד.

בא ראה, כשהמלך בא למטתו בשעה שנחלק הלילה, רוח צפון מתעוררת, שהיא מעוררת חביבות לגבירה, שאלמלא רוח הצפון אין מתחבר המלך עמה, משום שמצפון מתחילה חביבות, כמו שנאמר (שיר ב) שמאלו תחת לראשי. ודרום מחבק באהבה, שכתוב וימינו תחבקני. ואז כמה בדיחנים מעוררים שירה עד שבא הבקר, שכתוב (איוב לח) ברוך יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים.

ובשבא הבקר, כל העליונים והתחתונים אומרים שירה, וישאאל כמו כן למטה, שכתוב (ישעיה ס) המזכירים את ה' אל דמי לכם. אל דמי לכם למטה דוקא ^{ובליקח}.

בשנחלק הלילה, אותם שתשוקתם להזכיר תמיד את הקדוש ברוך הוא, לא נותנים שנה ללב, ועומדים להזכיר את הקדוש ברוך הוא. כשעולה הבקר, מקדימים לבית הכנסת ומשבחים את הקדוש ברוך הוא, וכן אחר חצות היום, וכן בלילה כשנחשף ונדבק הלילה בחשף ולן השמש, ועל אלה כתוב המזכירים את ה' אל דמי לכם. וזה עם ישאאל הקדוש.

ורבן הזכירם הקדוש ברוך הוא במצרים ועלה על פרעה, אלו שלא שוככים יומם ולילה, ומי הם? צפרדעים, שקולם לא שוכף תמיד, משום שהחזיק בעם וזה לא היה איש במצרים שיכל

חמימא, (ס"א שרי) שדי לון למהך לכל סטר. ועל דא, האי ימא יתיב בין תרי סטרי אלין, ובגינייהו קיימא, וארבין אזלין ונטלין לכל סטר.

תא חזי, פד מלפא, אתי לערסיה, בשעתא דאתפליג ליליא, רוחא דצפון אתער, דאיהו אתער חביבותא לגבי מטרוניתא, דאלמלא אתערותא דצפון, לא אתחבר מלפא בהדה, בגין דצפון שארי חביבותא, כמה דאתמר, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי. ודרום חביק ברחימו דכתיב וימינו תחבקני, פדין כמה בדיחין מתערין שירתא, עד דאתי צפרא, דכתיב, (איוב ל"ח) ברוך יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים.

ובר אתי צפרא, כלהו עלאי ותתאי אמרי שירתא, וישאאל כגוונא דא לתתא, דכתיב, (ישעיה ס"ב) המזכירים את יי' אל דמי לכם. אל דמי לכם לתתא דייקא. (בלילה).

בר אתפליג ליליא, אינון דתיאובתא דילהון לאדפרא תדיר לקודשא ברוך הוא, לא יהבי שכיבו ללבא, וקיימין לאדפרא ליה לקודשא ברוך הוא. פד סליק צפרא מקדימין לבי כנישתא, ומשבחאן ליה לקודשא ברוך הוא. וכן בתר פלגות יומא. וכן בליליא, פד אתחשף ואתדבק ליליא בחשוכא, ובת שמשא. על אלין פתיב המזכירים את יי' אל דמי לכם. ודא עמא קדישא דישאאל.

ועל דא, אדפר לון קדשא ברוך הוא במצרים, וסליק על פרעה, אלין דלא משתככי ימא ויליא, ומאן אינון. עורדעניא, דקלהון לא משתכו תדיר, בגין דאתקיף בעמא קדישא, דלא משתככי ימא ויליא, הקדוש שלא שוככים ימים ולילות לשבח את הקדוש ברוך

לדבר זה עם זה, ומתם נשחתה
הארץ, ומקולם היו יונקים
וילדים קטנים מתים.

ואם תאמר, איך לא יכלו להרג
אותם? אלא אם הרים אדם מקל
או אבן להרג אחת, התבקעה
ויצאו ממנה שש מתוך מעיה,
והולכות ומקלקלות את הארץ
עד שהיה מהנמנע לקרב אליהם.
בא וראה כמה נהרות, כמה
יאורים יוצאים מתוך הים
העליון, כשנמשכים ומפשירים
המים ומתחלקים כמה נחלים
לכמה צדדים, לכמה יאורים,
לכמה נהרות. החלק של הממנה
של צד מצרים הם המים
המרחשים האלה, שאין לה מים
שיוצאים מתוך הים שלא
מוציאים דגים למיניהם.

מי הם הדגים? אותם שליחים
בעולם ממנים לעשות את רצון
אדונם, ממנים ברוח של חכמה.
ועל זה שנינו, יש מים מגדלים
חכמים, ויש מים מגדלים
טפשים, לפי אותם נהרות
שמתחלקים לכל הצדדים.

וכאן נהרות מצרים מגדלים בעלי
כשפים, דגים בסוגים שונים,
בעשר דרגות של כשפים, שכתוב
(דברים יח) קוסם, קסמים, מעונן,
ומנחש, ומכשף, וחובר, חבר,
ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל
המתים. הרי עשרה מינים של
חכמת המכשפים.

ובאותו זמן הושיט הקדוש ברוך
הוא אצבע שלו ובלבל אותם
נחלים ונהרות של מצרים, ונמנעו
אותם הדגים של החכמה שלהם.
אחד התהפך לדם, ואחד שהעלו
הדגים קולות ושכל הדגים תלויים בלי
תועלת, ולא באה עליהם רוח של
אותן חכמות.

לשפחה ליה לקודשא בריך הוא. ולא הוה בר
נש במצרים, דיכיל למשתעי בהדי הדדי.
ומנייהו אתחבלת ארעא. ומקלהון הו ינוקין
ורביין מתין.

ואי תימא הין לא יכלין לקטלא לון. אלא, אי
ארים בר נש חוטרא, או אבנא, לקטלא
חדא, אתבקעת, ונפקין שית מינה, מגו
מעאה, ואזלי וטרטשי בארעא, עד דהוי,
מתמנע למקרב בהו.

תא חזי, כמה נהרין, כמה יאורין, נפקא מגו
ימא עלאה, פד אתמשכן ומשתרין מיא,
ומתפלגין (דף ל' ע"ב) כמה נחליון, לכמה סטרין,
לכמה יאורין, לכמה נהרין. וחולקא דממנא
דסטרא דמצרים אינון מיין מרחשן אליון,
דלית לה מיין דנפקין מגו ימא, דלא מפקי
נונין לזינין.

מאן אינון נונין. אינון שליחו בעלמא, ממנן
למעבד רעותא דמאריהון, ממנן ברוחא
דחכמתא. ועל דא תנינו, אית מיין מגדליון
חפימין. ואית מיין מגדליון טפשין. לפום
אינון נהרין דמתחלקין לכל סטרין.

והכא נהרי דמצראי, מגדליון מארי דחרשין,
נונין בסיטין קפיטין בעשר דרגין
דחרשין, דכתיב, (דברים י"ח) קוסם, קסמים,
מעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל
אוב, וידעוני, ודורש אל המתים. הא עשר
זינין דחכמתא דחרשיא.

ובההוא זמנא, אושיט קדשא בריך הוא
אצבעא דידיה, ובלבל אינון נחליון
נהרין דמצראי, ואתמנעו אינון נונין דחכמתא
דילהון. חד אתהפך לדמא, וחד דסליקו נונין
קליון, (דכולהו נונין תלויין) בלא תועלתא, ולא אתי
עלייהו רוחא דאינון חכמתן.

עָרוֹב - כִּי הָאֵי גִוּוֹנָא, דְּעָרְבִי לֹון זִינֵי דְחֻכְמָתָא
 דִּילְהוֹן, וְלֹא יִכְלִין לְאַתְדַּבְּקָא, וְלֹא
 עוֹד, אֲלֵא אֲפִילוּ דִּהְנֵי דְאַשְׁתַּכְּחוּ בְּאַרְעָא,
 מְחַבְּלָן לֹון בְּאַרְעָא, וּמְחַבְּלָן אוֹרְחֵיהוּ.
 עָרוֹב, מְאֵי עָרוֹב. עָרְבוּבֵיא. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר
 (ויקרא י"ט) וּבְגֵד כְּלָאִים. עָרוּבֵין : (ויקרא י"ט) שְׂדֵךְ לֹא
 תִזְרַע כְּלָאִים : זִינֵין סְגִיאֵין בְּאַרְמוֹת יִדָּא.

תָּא חֲזִי, כְּמָה חִילִין אֲתַעְרוּ לְעֵילָא כַּחַד,
 וּבְלַבֵּל לֹון קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא כַּחַדָּא, בְּגִין
 לְבַלְבְּלָא חֵיילֵיהוּ תְּקִיפָא לְעֵילָא. וְכַל אֵינוֹן
 גְּבוּרִין דְּעַבְד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּמִצְרִים, בִּידָא
 חַדָּא הָוָה, דְּאַרִים יְדִיהָ עֲלֵיהוּ, לְעֵילָא וְתַתָּא,
 וּמִתְמָן אֲתַאבִּידַת חֻכְמָתָא דְּמִצְרִים, דְּכַתִּיב,
 (ישעיה כ"ט) וְאַבְדָּה חֻכְמַת חֻכְמֵי וּבִינַת נְבוּזִי
 תִסְתַּתֵּר.

וְתָא חֲזִי, כְּתִיב, (ישעיה י"ט) וְסַכְסַכְתִּי מִצְרִים
 בְּמִצְרִים. מִצְרִים לְעֵילָא, בְּמִצְרִים
 לְתַתָּא. בְּגִין דְּאֵינוֹן חִילִין לְעֵילָא, מְמַנֵּן עַל
 חִילִין דְּלְתַתָּא, וְאַתְעָרְבוּ כְּלָהוּ. אֲתַעָרְבוּ
 לְעֵילָא, דְּלֹא הוּוּ מִצְרָאֵי יִכְלִי לְאַתְקַשְׂרָא
 בְּחַרְשֵׁיהוּ, בְּאֵינוֹן דּוּכְתִי דְהוּוּ מִתְקַשְׂרִי
 בְּקַדְמִיתָא, דְּהָא אֲתַבְּלָבוּ. וְעַל דָּא אֵייתִי
 עֲלֵיהוּ עָרוֹב, חִיוּן דְהוּוּ מִתְעָרְבֵי דָּא בְּדָא.
 בְּנִים, דְּסִלְקָא עַפְרָא דְאַרְעָא. וְתָא חֲזִי, כָּל
 אֵיבָא דְאַתְלִידַת בְּאַרְעָא, מְחִילָא
 דְּלְעֵילָא מְמַנָּא דְאַזְדַּרַע עֲלָהּ אִיהוּ, וְכִלָּא הָוָה
 כְּגִוּוֹנָא דְּלְעֵילָא.

וְתָא חֲזִי, שְׁבַעָה רְקִיעֵין עַבְד קְדָשָׁא בְּרִיף
 הוּא, כְּגִוּוֹנָא דָּא שְׁבַעָה אַרְעָאן. וְאֵינוֹן
 תַּחוּמִין דְּמִתְפָּרְשֵׁן בְּדוּכְתֵיהוּ. שְׁבַעָה רְקִיעֵין
 לְעֵילָא, שְׁבַעָה תַּחוּמֵי אַרְעָא לְעֵילָא, כְּהָאֵי
 גִוּוֹנָא לְתַתָּא מִתְפָּרְשֵׁן דְּרַגִין, שְׁבַעָה רְקִיעֵין,
 וְשְׁבַעָה תַּחוּמֵי אַרְעָא. וְהָא אוּקְמוּהוּ חִבְרֵיא,

בָּא רָאָה כְּמָה כַּחוֹת הַתְּעוֹרְרוּ
 לְמַעְלָה כְּאֶחָד, וּבְלַבֵּל אוֹתָם
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאֶחָד כְּדִי
 לְבַלְבֵּל אֶת הַכַּח הַתְּקִיף שְׁלֵהֶם
 לְמַעְלָה. וְכַל אוֹתָן גְּבוּרוֹת שְׁעֵשָׂה
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם, בְּיַד
 אַחַת זֶה הָיָה, שֶׁהָרִים יָדוּ עֲלֵיהֶם
 לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וּמִשָּׁם אָבְדָה
 חֻכְמַת מִצְרַיִם, שְׁכַתוֹב (ישעיה כט)
 וְאַבְדָּה חֻכְמַת חֻכְמֵי וּבִינַת נְבוּזִי
 תִסְתַּתֵּר.

וּבָא רָאָה, כְּתוּב (שם יט) וְסַכְסַכְתִּי
 מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם. מִצְרַיִם -
 לְמַעְלָה, בְּמִצְרַיִם - לְמַטָּה. מִשׁוּם
 שְׂאוֹתָם חִילוֹת לְמַעְלָה מְמַנִּים עַל
 הַחִילוֹת שֶׁל מַטָּה, וְהַתְּעָרְבוּ כֻלָּם.
 הַתְּעָרְבוּ לְמַעְלָה, שְׁלֹא הָיוּ
 הַמִּצְרַיִם יְכוּלִים לְהַתְּקַשֵּׁר
 לְכַשְׂפֵיהֶם, בְּאוֹתָם מְקוּמוֹת שֶׁהָיוּ
 מִתְקַשְׂרִים בְּהַתְּחַלָּה, שֶׁהָרִי
 הַתְּבַלְבְּלוּ, וְעַל זֶה הִבִּיא עֲלֵיהֶם
 עָרֹב, חִיוֹת שֶׁהָיוּ מְעָרְבוֹת זֶה בְּזֶה.
 בְּנִים - שְׁעֵלָה עַפְרָא הָאֲרֶץ. וּבָא
 רָאָה, כָּל פְּרִי שְׁנוּלֵד בְּאַרְץ, מְחִיל
 שְׁלִמְעֵלָה מְמַנָּה שְׁנוֹרַע עֲלֵיהָ
 הוּא, וְהַכֵּל הָיָה כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה.

וּבָא רָאָה, שְׁבַעָה רְקִיעֵים עֲשֵׂה
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ זֶה שְׁבַע
 אַרְצוֹת. וְאוֹתָם תַּחוּמִים
 שְׁנַפְרָדִים בְּמְקוּמָם. שְׁבַעָה
 רְקִיעֵים לְמַעְלָה, שְׁבַעָה תַּחוּמֵי
 אַרְץ לְמַעְלָה, כְּמוֹ כֵּן לְמַטָּה
 נַפְרָדוֹת הַדְּרָגוֹת, שְׁבַעָה רְקִיעֵים,
 וְשְׁבַעָה תַּחוּמֵי אַרְץ. וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ

החברים, בשבע ארצות פגלדי
בצלים זה על זה.

ואותם שבעה תחומים של הארץ
למעלה, כל אחד ואחד ונפרדים
לשבעים ממנים ונפרדים לעשרה, והם
מתחלקים לשבעים ממנים
שממנים על שבעים עמים,
ואותה ארץ תחום לכל עם ועם
סביב הארץ הקדושה של ישראל,
כמו שנאמר (שיר א) הנה מטתו
שלשלמה ששים גבורים סביב
לה מגבורי ישראל. ועשרה
בתוכם טמונים, והם שבעים
שפוכבים את הארץ הקדושה,
וזהו למעלה כמו זה למטה.

ובא ראה, אותה ארץ התחום של
חלק מצרים, באותו זמן הושיט
הקדוש ברוך הוא אצבעו, ונולדו
להבות אש באותו תחום,
והתיבשו כל אותם תחומים
שפרפכים במים. וכל הירק של
המים שנובכים אז למטה, נראו
הפנים מעפר הארץ.

והרי נאמר שאהרן היה מפה,
אבל משום זה אהרן היה מפה,
להראות שימינו של הקדוש ברוך
הוא שוברת שונאים, כמו שנאמר
(שמות טו) ימינה ה' תרעץ אויב. כמו
זה עתיד הקדוש ברוך הוא
להביא על העיר רומא רבתי,
שפתוב (ישעיה לד) ונהפכו נחליה
לזפת ועפרה לגפרית. ועל זה, כל
עפר הארץ היה כנים בכל ארץ
מצרים.

רבי יהודה ורבי חייא היו הולכים
בדרך. אמר רבי חייא, כשחברים
הולכים בדרך, צריכים ללכת בלב
אחד, ואם נפגשו או שהולכים
עם הרשעים של העולם, או בני
אדם שאינם מהיכל המלך,
צריכים להפרד מהם. מנין לנו?
מפלב, שפתוב (במדבר יד) ועבדי
כלב עקב היתה רוח אחרת עמו
וימלא אחרי. מה זה רוח אחרת?

בשבעה ארצין פסופטא דא על דא.
ואינון שבעה תחומי ארעא לעילא, כל חד
וחד (מתפרשאן לשבעין ממנו) מתפרשין לעשר,
ואינון מתפלגאן לשבעין ממנו, דממנו על
שבעין עמין. והוא ארעא, תחומא דכל עמא
ועמא, סחרא לארעא קדישא דישראל. כמה
דאת אמר (שיר השירים ג) הנה מטתו שלשלמה
ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל
ועשרה בגווייהו טמירין, ואינון שבעין
דסחרן ארעא קדישא. ודא הוא לעילא,
פגוונא דא לתתא.

ותא חזי, ההוא ארעא, תחומא דחולקא
דמצראי, בההוא זמנא, אושיט קדשא
בריהו הוא אצבעא דיליה, ואתילידו טפסירין
בההוא תחומא, ואתיבשו כל אינון תחומין
דרפכו מיא. וכל ירוקא דמיין דנבעין, פדין
לתתא, אתחזיאו קלמין מעפרא דארעא.

והא אתמר דאהרן הוה מחי. אבל בגין דא
אהרן הוה מחי, לאחזאה דימינא
דקודשא בריהו הוא תבר לשנאין, כמה דאת
אמר, (שמות טו) ימינה יי' תרעץ אויב. פגוונא
דא, זמין קדשא בריהו הוא לאייתאה על קרתא
דרומי רבתא, דכתוב, (ישעיה לד) ונהפכו נחליה
לזפת ועפרה לגפרית. ועל דא, פל עפר הארץ
היה כנים בכל ארץ מצרים.

רבי יהודה ורבי חייא, הוו אזלי באורחא.
אמר רבי חייא, חברייא כד אינון
באורחא, (דף ל"א ע"א) בעיין למהך בלבא חד.
ואי איערעו, או אזלי בגווייהו חייבי עלמא,
או בני נשא דלאו אינון מהיכלא דמלכא, בעו
לאתפרשא מנייהו. מנא לן. מפלב, דכתוב,
(במדבר י"ד) ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו
וימלא אחרי. מאי רוח אחרת. דאתפרש

שנפָּרד מאוֹתם מְרַגְלִים, שְׁכַתוּב (שם יג) וַיַּעֲלוּ בְנֵגֶב וַיָּבֹאוּ עַד חֲבֵרוֹן. שְׁנֵפֶרֶד מֵאוֹתָם מְרַגְלִים וַיָּבֹאוּ לְחֵבְרוֹן לְהִשְׁתַּטֵּחַ עַל קַבְרֵי הָאֲבוֹת.

וְחֵבְרוֹן נִתְּנָה לוֹ חֶלֶק יִרְשָׁה לְהַחְזִיק בָּהּ, כְּמוֹ שְׁנֵפֶרֶד (דברים א) וְלוֹ אֶתְּנֶנּוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ בָּהּ. לָמָּה נִתְּנָה לוֹ אֶת חֵבְרוֹן? אִם מִשּׁוּם שֶׁהִשְׁתַּטַּח בְּקַבְרֵי הָאֲבוֹת לְהַנְצִיל מֵאוֹתָהּ עֵצָה שְׁלֵהֶם שְׁנֵצֵל - לֹא! אֲלֵא, סוּד הַדְּבָר שְׁמַעְתִּי, כְּמוֹ זֶה כְּתוּב (שמואל א-ב) וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּה' לֵאמֹר הֲאֵעֲלֶה בְּאֶחָת עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו עֲלֶה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנֹכִי אֵעֲלֶה וַיֹּאמֶר חֲבֵרוֹנָה. כִּי אִם יִשׁ לְהִסְתַּפֵּל, כִּיּוֹן שֶׁהָרִי מֵת שְׂאוּל, וְדוֹד נִמְשַׁח בְּיָמֵי שְׂאוּל לְקַבֵּל מַלְכוּת, כִּיּוֹן שְׁמַת שְׂאוּל לָמָּה לֹא הִמְלִיכוּ אֶת דָּוִד וְלֹא קִבַּל מַלְכוּת עַל כֹּל יִשְׂרָאֵל, וַיָּבֹאוּ לְחֵבְרוֹן וְקִבַּל מַלְכוּת עַל יְהוּדָה לְכַדָּה שְׁבַע שָׁנִים, וְהִתְעַכַּב שָׁם כָּל שְׁבַע הַשָּׁנִים הַלְלוּ, וְאַחֵר שְׁמַת אִישׁ בְּשֵׁת קִבַּל מַלְכוּת עַל כֹּל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם?

אֲלֵא הַכֹּל הוּא סוּד לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בֹּא רְאֵה, הַמְּלָכוּת הַקְּדוֹשָׁה לֹא קִבְּלָה מַלְכוּת שְׁלָמָה עַד שֶׁהִתְחַבְּרָה בְּאֲבוֹת, וַיִּכְשֶׁהֲתַחַבְּרָה בָּהֶם, נִבְנְהָ בְּגִזְרֵי שְׁלֹם מֵעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן נִקְרָא שְׁבַע שָׁנִים, מִשּׁוּם שֶׁכָּל בּוֹ וְסִימְנֵיָהּ - (מלכים א-ו) וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שָׁנִים. זֶהוּ הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. וְלֹא כְּתוּב וַיִּבְנֶהוּ בְּשֵׁבַע שָׁנִים, כְּמוֹ שְׁנֵפֶרֶד (שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. מִי אֵלּוּ שֵׁשֶׁת יָמִים? זֶה אֲבָרָהָם, שְׁכַתוּב (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת

מֵאִינֹן מְאֲלִילִין, דְּכַתִּיב, (במדבר י"ד) וַיַּעֲלוּ בְנֵגֶב וַיָּבֹאוּ עַד חֲבֵרוֹן. דְּאֶתְפָּרַשׁ מֵאִינֹן מְאֲלִילִין וְאֶתָּא אִיהוּ בְּלַחֲדוּדֵי לְחֵבְרוֹן, לְאֶשְׁתַּטַּח עַל קַבְרֵי אֲבָהֵן.

וְחֵבְרוֹן, אֶתְיָהִיב לִיה חוֹלֶק אַחְסָנָא לְאֶתְתַקְפָּא בֵיה, כְּמָה דְאֶתְ אָמַר, (דברים א) וְלוֹ אֶתְנֶנּוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ בָּהּ. אֲמַאי יְהִיבֵו לִיה חֵבְרוֹן. אִי בְּגִין דְאֶשְׁתַּטַּח בְּקַבְרֵי אֲבָהֵן לְאֶשְׁתַּזְבָּא מֵהָהוּא עֵיטָא דִילְהוֹן דְאֶשְׁתַּזִּיב לָא.

אֲלֵא, רְזָא דְמַלְכָה שְׁמַעְנָא. כְּגוֹוְנָא דָא כְּתִיב, (שמואל ב, ב) וַיִּשְׁאַל דָּוִד בְּיָי' לֵאמֹר הֲאֵעֲלֶה בְּאֶחָת עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר יי' אֵלָיו עֲלֶה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנֹכִי אֵעֲלֶה וַיֹּאמֶר חֲבֵרוֹנָה. הֲכָא אִית לְאֶסְתַּפְּלָא, כִּיּוֹן דְהָא מִית שְׂאוּל, וְדוֹד בְּיוֹמֵי דְשְׂאוּל אֶתְמַשַּׁח לְקַבְּלָא מַלְכוּ. כִּיּוֹן דְמִית שְׂאוּל אֲמַאי לָא אִמְלִיכוּ לִיה לְדָוִד, וְלֹא קִבִּיל מַלְכוּ עַל כֹּל יִשְׂרָאֵל, וְאֶתָּא לְחֵבְרוֹן, וּמַלְכוּ קִבִּיל עַל יְהוּדָה בְּלַחֲדוּדֵי שְׁבַע שָׁנִים, וְאֶתְעַכַּב תַּמָּן כָּל הַגִּי שְׁבַע שָׁנִים. וּלְבַתָּר דְמִית אִישׁ בּוֹשֶׁת, קִבִּיל מַלְכוּ עַל כֹּל יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם.

אֲלֵא, כֹּלָא הוּא רְזָא קָמִי קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא. תָּא חֲזִי, מַלְכוּתָא קְדִישָׁא לָא קִבִּיל מַלְכוּ שְׁלִימְתָא, עַד דְאֶתְחַבְּרַ בְּאֲבָהֵן. וְכַד אֶתְחַבְּרַ בְּהוּ, אֶתְבְּנִי בְּבִנְיָנָא שְׁלִימוּ, מֵעֲלָמָא עֲלָאָה, וְעֲלָמָא עֲלָאָה אֶקְרִי שְׁבַע שָׁנִים, בְּגִין דְכִלְהוּ בֵיה.

וְסִימְנֵיהּ (מלכים א, ו) וַיִּבְנֶהוּ שְׁבַע שָׁנִים, דָּא עֲלָמָא עֲלָאָה. וְלֹא כְּתִיב וַיִּבְנֶהוּ

בְּשֵׁבַע שָׁנִים. כְּמָה דְאֶתְ אָמַר, (שמות ל"א) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. מֵאֵן שֵׁשֶׁת יָמִים, דָּא אֲבָרָהָם. דְּכַתִּיב, (בראשית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת

השמים והארץ בהפראם, באברהם. ואברהם נקרא ששת ימים, ומשום (וב) שהוא ששת ימים, נבנה העולם באותו (בוח) גון, ויבנהו שבע שנים.

ובא ראה, דוד רצה להפנות במלכות שלמה למטה כמו שלמעלה, ולא נבנה עד שבא והתחבר באבות, ועמד שבע שנים להפנות בתוכם. אחר שבע שנים נבנה בכל, נמשכה מלכותו שלא תעבר לעולמים. ואם לא שנעשה בחברון להתחבר במקומו, לא נבנתה מלכותו להמשך כראוי. כמו כן פלב, האירה בו רוח חכמה, ובא לחברון להתחבר באבות ולמקומו הלך. אחר כך מקומו היה, וירש אותו.

רבי ייסא ורבי חזקיה היו הולכים מקפוטקיא ללוד, והיה עמהם יהודי אחד עם משא של עופות (שנקראים קספירא) על חמור. עד שהיו הולכים, אמר רבי ייסא לרבי חזקיה, פתח פיך ואמר דבר אחד מאותם דברי התורה המעלים שאפה אומר לפני המנורה הקדושה.

פתח ואמר, (משלי א) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם - אלו דרכי התורה, שמי שהולך בדרכי התורה, הקדוש ברוך הוא משרה עליו נעם השכינה שלא תזוז ממנו לעולמים. וכל נתיבותיה שלום - שכל שבילי התורה פלם שלום. שלום לו למעלה, שלום לו למטה.

אמר אותו יהודי, מטבע בכיס בפסוק זה נמצא. אמר לו, מנין לך? אמר לו, שמעתי מאבי, ולמדתי פאן בפסוק הזה דבר טוב.

השמים והארץ בהפראם, באברהם. ואברהם ששת ימים אקרי. ובגין (נ"א וביה) דאיהו ששת ימים, אתפני עלמא. בההוא (נ"א בהאי) גוונא ויבנהו שבע שנים.

ותא חזי, דוד בעא לאתבנאה במלכו שלימתא לתפא, פגוונא דלעילא, ולא אתפני, עד דאתא ואתחבר באבהן. וקאים שבע שנים לאתבנאה בגווייהו. לבתר שבע שנים, אתפני בכלא, אתמשכא מלכותיה די לא תעדי לעלמין. ואי לאו דאתעבד בחברון לאתחברא בדוכתיה, לא אתפני מלכותיה לאתמשכא כדקא יאות. פהאי גוונא כלב, אתנהיר ביה רוחא דחכמתא, ואתא לחברון, לאתחברא באבהן, ולדוכתיה אזיל, ולבתר, דוכתיה הוה, וירית ליה.

רבי ייסא ורבי חזקיה, הוו אזלי מקפוטקיא ללוד, והוה עמהון חד יודאי במטול דקטפירא דחמרא. עד דהוו אזלי, אמר רבי ייסא לרבי חזקיה, אפתח פומך, ואימא חד מלה, מאינון מלי מעלייתא דאורייתא, דאת אמרת בכל יומא, קמי בוצינא קדישא.

פתח ואמר, (משלי א) דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם, אלין אורחין דאורייתא, דמאן דאזיל באורחי דאורייתא, קדשא בריך הוא, אשרי עליה נעימותא דשכינתא, דלא תעדי מגיה לעלמין. וכל נתיבותיה שלום, דכל שבילין דאורייתא, כולהון שלם. שלם ליה לעילא, שלם ליה לתפא. שלם ליה בעלמא דין, שלם ליה בעלמא דאתי.

אמר ההוא יודאי, איסתרא בקיסטרא, בהאי קרא אשתכח. אמר ליה מניין לך. אמר ליה, מאבא שמענא, ואוליפנא הכא בהאי קרא מלה טבא.

למטה. שלום לו בעולם הזה, שלום לו בעולם הבא. אמר אותו יהודי, מטבע בכיס בפסוק זה נמצא. אמר לו, מנין לך? אמר לו, שמעתי מאבי, ולמדתי פאן בפסוק הזה דבר טוב.

פְּתַח וְאָמַר, פְּסוּק זֶה הוּא בְּשֵׁטִי צוּרוֹת וּבְשֵׁנֵי צְדָדִים. קוֹרְאִים בּוֹ דְרָכִים, וְקוֹרְאִים בּוֹ נְתִיבוֹת. קוֹרְאִים בּוֹ נַעַם, וְקוֹרְאִים בּוֹ שְׁלוֹם. מַה זֶה דְרָכִים, וּמַה זֶה נְתִיבוֹת? מַה זֶה נַעַם, וּמַה זֶה שְׁלוֹם?

אָלֵא, דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם, הֵינּוּ הֵינּוּ שְׁפָתוֹב (ישעיה נג) הַנּוֹתֵן בֵּינָם דְרָף. שְׁהָרִי כָּל מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא בְּתוֹרָה דְרָף, הִיא דְרָף פְּתוּחָה לְכָל, כְּמוֹ זֶה זוֹ שֶׁפְּתוּחָה לְכָל אָדָם - כִּף דְרָכִיָּה. אֵלּוּ דְרָכִים שֶׁפְּתוּחִים מֵהָאֲבוֹת, שְׁכָרוּ בֵּינָם הַגְּדוֹל וְנִכְנָסִים לְתוֹכוֹ. וְאוֹתָם דְרָכִים נִפְתָּחוֹת לְכָל עֶבֶר וְלְכָל צְדָדֵי הָעוֹלָם.

וְנַעַם זֶה הוּא נְעִימוֹת שְׁיִוְצָאֵת מִן הָעוֹלָם הַבָּא, (וּמֵהָעוֹלָם הַבָּא מֵאִירוֹת כָּל הַמְּנוֹרוֹת) וּמֵאִירָה אֵת כָּל הַמְּנוֹרוֹת, וְנִפְרָדִים (הָאוֹרוֹת) לְכָל עֶבֶר. וְאוֹתוֹ טוֹב וְאוֹר שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא שְׁיִוְצָאֵת הָאֲבוֹת נִקְרָא נַעַם. דְּבַר אַחֵר, הָעוֹלָם הַבָּא נִקְרָא נַעַם. וּכְשֶׁמִּתְעוֹרֵר הָעוֹלָם הַבָּא, אֵז כָּל הַטּוֹב וְכָל הַשְּׂמִחָה וְכָל הָאוֹרוֹת וְכָל הַחֲרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם מִתְעוֹרְרִים, וְלִכֵּן נִקְרָא נַעַם.

וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, רִשְׁעֵי הַגִּיְהֵנָם, בְּשִׁעָה שֶׁנִּכְנָסֵת שַׁבָּת, כָּלָם נָחִים, וְיֵשׁ לָהֶם (חֲרוֹת) שְׂמִחָה וּמְנוּחָה בְּשַׁבָּת. וְכִיּוֹן שְׁיִוְצָאֵת שַׁבָּת, יֵשׁ לָנוּ לְעוֹרֵר שְׂמִחָה עֲלֵינוּהָ עֲלֵינוּ כְּדֵי שֶׁנִּצְלָל מֵאוֹתוֹ הַעֲנֵשׁ שֶׁל הַרְשָׁעִים שֶׁנְּדוֹנִים מֵאוֹתָהּ שְׁעָה וְהַלְאָה, וְיֵשׁ לָנוּ לְהִתְעוֹרֵר וְלוֹמַר, (תהלים ז) וַיְהִי נַעַם ה' אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ. זֶהוּ נַעַם עֲלִינוּ, (חֲרוֹת) שְׂמִחָת הַכָּל. וְעַל זֶה, דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם.

מַה זֶה נְתִיבוֹתֶיהָ? אֵלּוּ אוֹתָם נְתִיבוֹת וְשִׁבְלִים שְׁיִוְצָאִים מִלְּמַעְלָה, וְכָלָם לוֹקַח אוֹתָם בְּרִית הַיְחִידִי שֶׁנִּקְרָא שְׁלוֹם,

פְּתַח וְאָמַר, הַאי קָרָא בְּתַרִין גְּוֹנִין אִיהִי, וּבְתַרִין סְטָרִין. קָרִי בִּיה דְרָכִים, וְקָרִי בִּיה נְתִיבוֹת. קָרִי בִּיה נַעַם, וְקָרִי בִּיה שְׁלוֹם. מָאן דְרָכִים. וּמָאן נְתִיבוֹת. מָאן נַעַם. וּמָאן שְׁלוֹם.

אָלֵא, דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם, הֵינּוּ דְכְּתִיב, (ישעיה מ"ג) הַנּוֹתֵן בֵּינָם דְרָף. דִּהָא כָּל אֲתֵר דְאִקְרִי בְּאוּרִיָּתָא דְרָף, הוּא אוּרְחָא פְּתִיחָא לְכָלֵא. כְּהָאִי אוּרְחָא דִּהוּא פְּתִיחָ לְכָל בַּר נָשׁ. כִּף דְרָכִיָּה, אֵלִין דְרָכִים דְאֵינּוּן פְּתִיחֵן מֵאֲבָהֵן, דְכְּרָאן בִּימָא (דף ל"א ע"ב) רַבָּא, וְעֵאלִין בְּגִיָּיה. וְאֵינּוּן אוּרְחִין מִתְּפַתְחִין לְכָל עֵיבָר, וְלְכָל סְטָרֵי עֲלֵמָא.

וְהָאִי נַעַם, הוּא נְעִימוֹ דְנִפְיָק מֵעֲלֵמָא דְאֵתִי, (נ"א ומעלמא דאתי נהרין כל בוצינין) וְנִהִיר לְכָל בּוּצִינִין, וּמִתְּפָרְשִׁין (נ"א נהרין) לְכָל עֵיבָר, וְהֵהוּא טִיבוֹ, וְנִהִירָא דְעֲלֵמָא דְאֵתִי, דִּינִקִין אֲבָהֵן, אִקְרִי נַעַם. דְּבַר אַחֵר, עֲלֵמָא דְאֵתִי, אִקְרִי נַעַם. וְכֵּן אֲתַעֵר עֲלֵמָא דְאֵתִי, כָּל טִיבוֹ, וְכָל חִידוֹ, וְכָל נְהוּרִין, וְכָל חִירוֹ דְעֲלֵמָא אֲתַעֵר. וּבְגִינֵי כִף, אִקְרִי נַעַם.

וְעַל דָּא תְּנִינָן, חֲיִיבִין דְגִיְהֵנָם, בְּשִׁעְתָּא דְעָאֵל שַׁבְּתָא, כְּלָהוּ נִיּוּחִין, וְאִית לָהּ (ס"א חירו) חִידוֹ, וְנִיּוּחָא בְּשַׁבְּתָא. כִּיּוֹן דְנִפְיָק שַׁבְּתָא, אִית לָן לְאֲתַעֵרָא חִידוֹ עֲלָאָה עֲלָנָא, דְנִשְׁתַּזִּיב מֵהֵהוּא עוֹנֵשָׁא דְחִיבִיא, דְאֲתַדְנוּ מֵהֵהוּא שַׁעְתָּא וְלֵהֲלָאָה. וְאִית לָן לְאֲתַעֵרָא וְלִימָא, (תהלים ז) וַיְהִי נַעַם יי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ. דָּא הוּא נַעַם עֲלָאָה, (חירו) חִידוֹ דְכָלֵא. וְעַל דָּא, דְרָכִיָּה דְרָכִי נַעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם.

מָאן נְתִיבוֹתֶיהָ. אֵלִין אֵינּוּן נְתִיבוֹת וְשִׁבְלִין, דְנִפְיָקֵי מִלְּעֵילָא, וְכָלָהוּ נְקִיט לֹון בְּרִית יְחִידָאִי, דְאִיהוּ אִקְרִי שְׁלוֹם, שְׁלֵמָא דְבֵיתָא,

שְׁלוֹם הַבַּיִת, וּמְכַנִּים אוֹתָם לֵאמֹר הַגְּדוֹל. כְּשֶׁהוּא בְּתַקְפוֹ, וְאֵז נֹתֵן בּוֹ שְׁלוֹם. זֶהוּ שֶׁפָּתוּב וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם. (ע"ב). אָתוּ רַבִּי יִיסָא וְר' חֲזַקְיָה, וְנִשְׁקוּ לֵיהּ, אָמְרוּ וּמָה כָּל הַגִּי מְלִין עֲלָאִין טְמִירִין גַּבְוָה, וְלֹא יִדְעָנָא. אֲזִלוּ. כַּד מָטוּ חַד בֵּי חַקְל, חָמוּ בְעִירֵי דְבֵי חַקְל מִתִּין, אָמְרוּ וַדָּאי דְּבַר דְּבַעֲרֵי אֵית בְּאַתְרָא דָּא.

אָמַר הֵהוּא יוֹדָאי, הָא דְאִמְרִיתוּ דְקוֹדְשָׁא בְרִין הוּא קָטַל בְּמַצְרִים, כָּל אֵינוֹן עֲאֲנִי, כָּל אֵינוֹן בְּעִירֵי. תְּלַת מוֹתְנֵי הוּוּ בְּבַעֲרֵי. חַד, דְּבַר. וְחַד, אֵינוֹן דְּקָטִיל בְּרַד. וְחַד, אֵינוֹן בּוֹכְרֵי דְבַעֲרֵי.

וּמָה הָוָה מוֹתְנָא דִּילְהוֹן. אֲלֹא, הָא, כְּתִיב בְּקִדְמִיתָא, (שְׁמוֹת ט') הִנֵּה יָד יְי' הוֹיָה בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה, אֲמַאי בְּכֻלְהוּ לֹא כְּתִיב יָד יְי'. אֲלֹא, הָכָא (נ"א לֹא כְּתִיב יָד אֱלֹהִים אֲלֹא יָד יי') (ס"א אֵל יָד ה') אֵיהוּ יָדָא בְּחַמְשָׁה אֲצַבְעָאן. דְּהָא בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב, אֲצַבַּע אֱלֹהִים הִיא. וְהָכָא כְּלָהוּ חֲמֵשׁ אֲצַבְעָאן, וְכָל אֲצַבְעָא וְאֲצַבְעָא, קָטַל זֵינָא חָדָא. וְחַמְשָׁה זֵינִין הוּוּ, דְּכְתִיב, בְּסוֹסִים, בְּחִמּוּרִים, בְּגַמְלִים, בְּבָקָר, וּבְצֹאן. הָרִי חֲמֵשׁ מֵינִים לְחַמְשׁ אֲצַבְעוֹת, שְׁנִיקְרָאת יָד. מִשּׁוֹם כֶּף הִנֵּה יָד ה' הוֹיָה וְגו' דְּבַר כְּבִד מְאֹד. שְׁהִיוּ מֵתִים מְגַרְמִייהוּ, וְאֲשַׁתְּכַחוּ מֵתִים.

בְּתַר דְּלֹא אֶהְדְּרוּ מַצְרָאִי, אֵינוֹן אֲתוּן מִמֶּשׁ, אֶהְדְּרוּ וְקָטְלוּ כָּל אֵינוֹן דְּאֲשַׁתְּאָרוּ. וְדָבַר, אֶהְדְּר בְּרַד. מָה בֵּין הָאִי לְהָאִי. אֲלֹא דָּא בְּנִיחוּתָא, וְדָא בְּתַקִּיפוּ דְרוּגְזָא. וְתִרִין אֲלִין, הוּוּ בְּאַתְרָא חַד, בְּחַמְשׁ אֲצַבְעָאן. הָא חֲזִי, דְּבַר אֲתוּן דְּהוּוּ בְּנִיחוּתָא, מוֹתְנָא בְּנִיחָא, דְּהוּוּ מִתִּין מְגַרְמִייהוּ. בְּרַד, דְּאֲתַהְדְּרוּ אֲתוּן בְּתַקוּף רוּגְזָא, וְקָטַל כְּלָא.

יָתְבוּ בַהֲהוּא חֶקֶל, חָמוּ עָאֲנִי דְאֲתִיִן לְאֲתָר
 חַד, וּמִתִּין תַּמָּן, קָם הֵהוּא יוֹדְאֵי לְגַבֵּי הֵהוּא
 אֲתָר, וְחָמָא תְרִין קִטְפִירִי, דְמִלְיִין אַקוּסְטָרָא.
 פְּתַח וְאָמַר, כְּתִיב (בְּרֵאשִׁית י"ב) וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל
 וְאַבְרָכָךָ וְאֶגְדְּלָה שְׁמֶךָ וְהָיָה בְרָכָה, הָאִי
 מְלָה דְרַבֵּי אֲלֶעָזֵר, דְאָמַר, וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל,
 לְקַבֵּל לָךְ לָךְ. וְאַבְרָכָךָ, לְקַבֵּל מֵאַרְצָךָ.
 וְאֶגְדְּלָה שְׁמֶךָ, לְקַבֵּל וּמְמוֹלְדִתְךָ. וְהָיָה בְרָכָה,
 לְקַבֵּל וּמִבֵּית אַבִּיךָ. וְדָא לְקַבֵּל דָּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, רְזָא דְחֻכְמָתָא הַכָּא. וְאֶעֱשֶׂה
 לְגוֹי גְדוֹל, לְקַבֵּל סֵטֵר יְמִינָא. וְאַבְרָכָךָ,
 לְקַבֵּל סֵטֵר שְׂמָאלָא. וְאֶגְדְּלָה שְׁמֶךָ, לְקַבֵּל
 סֵטֵר אֲמֻצְעִיתָא. וְהָיָה בְרָכָה, לְקַבֵּל סֵטֵר
 אֲרַעָא דִישְׂרָאֵל. וְכֹלָא רְזָא דְרִתִּיכָא קִדִּישָׁא.
 תָּא חֲזִי, בְּאַתְעָרוּתָא דְלִתְתָא, אֲתַעַר לְעִילָא.
 וְעַד לָא יִתְעַר לִתְתָא, לָא יִתְעַר לְעִילָא,
 לְאַשְׂרָאָה עָלֶיהָ. מַה כְּתִיב בְּאַבְרָהָם, (בְּרֵאשִׁית י"א)
 וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוּר כַּשְׂדִּים. וַיֵּצְאוּ אֹתָם, וַיֵּצְאוּ
 אֹתוֹ מִיְבֵעֵי לֵיָהּ. דְּהָא כְּתִיב וַיִּקַּח תְּרַח אֶת
 אַבְרָם בְּנוֹ (וְאֵת לוּט בְּנֵי הָרִז) וְגוֹ'. מַהוּ וַיֵּצְאוּ אֹתָם.
 אֵלָא, תְּרַח וְלוּט נִפְקוּ עִם אַבְרָהָם וּשְׂרָה,
 דְכִיּוֹן דְאַשְׁתִּיזִיב אַבְרָהָם מִן נוּרָא, אֲתַהֲדֵר
 תְּרַח לְמַעַבְד רְעוּתִיהָ. וּבְגִין (דף ג"ב ע"א) פִּיךָ,
 וַיֵּצְאוּ אֹתָם. פִּיּוֹן דְאֵינּוֹן אֲתַעַרוּ בְּקַדְמִיתָא,
 אָמַר לֵיהּ קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לָךְ לָךְ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לָךְ לָךְ. לְתַקוּנָךְ לְגַרְמָךְ.
 מֵאַרְצָךְ, מֵהֵהוּא סֵטֵרָא דִישׁוּבָא דְאֲתָ
 תְּקִיל, דְאֲתִילִידַת בֵּיהּ. וּמְמוֹלְדִתְךָ, מֵהֵהוּא
 תּוֹלְדָה דִילָךְ. וּמִבֵּית אַבִּיךָ, דְאֲתָ אֲשַׁנַּח
 בְּשַׂרְשָׁא דְלַהוּן. אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךָ,
 תַּמָּן אֲתַגְלִי לָךְ, מַה דְאֲתָ בְּעִי, הֵהוּא חִילָא
 דְמִמְנָא עָלָה, דְאֵיהּ עֲמִיק וְסִתִּים. מִיָּד,
 וַיִּלָּךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יי'. וְאַנָּן קָא

לְשִׁבוּ בְּאוֹתוֹ שְׂדֵה, רְאוּ צִאן
 שְׂבָאִים לְמָקוּם אַחַד וּמִתִּים שָׁם.
 קָם אוֹתוֹ יְהוּדֵי לְאוֹתוֹ מָקוּם,
 וְרָאָה שְׁנֵי נַאדוֹת מְלָאִים אָרְס.
 פְּתַח וְאָמַר, כְּתוּב וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי
 גְדוֹל וְאַבְרָכָךָ וְאֶגְדְּלָה שְׁמֶךָ וְהָיָה
 בְרָכָה. דְּבַר זֶה שֶׁל רַבִּי אֲלֶעָזֵר
 שְׂאָמַר (בְּרֵאשִׁית י"ב) וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי
 גְדוֹל - כְּנֶגְד לָךְ לָךְ. וְאַבְרָכָךָ -
 כְּנֶגְד מֵאַרְצָךְ. וְאֶגְדְּלָה שְׁמֶךָ -
 כְּנֶגְד וּמְמוֹלְדִתְךָ. וְהָיָה בְרָכָה -
 כְּנֶגְד וּמִבֵּית אַבִּיךָ, וְזֶה כְּנֶגְד זֶה.
 רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, סוּד הַחֻכְמָה יֵשׁ
 כְּפֶאֱן. וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל - כְּנֶגְד צַד
 יְמִין. וְאַבְרָכָךָ - כְּנֶגְד צַד שְׂמָאל.
 וְאֶגְדְּלָה שְׁמֶךָ - כְּנֶגְד צַד הָאֲמֻצְעֵ.
 וְהָיָה בְרָכָה - כְּנֶגְד צַד אֲרָץ
 ישְׂרָאֵל, וְהַכֵּל סוּד הַמְרַכְבָּה
 הַקְדוּשָׁה.

בֵּא רְאָה, בְּהַתְעוּרְרוֹת שְׁלִמְטָה
 מִתְעוּרֵר לְמַעְלָה, וְעַד שְׁלֵא
 מִתְעוּרֵר לְמַטָּה לֹא מִתְעוּרֵר
 לְמַעְלָה לְשֵׁרוֹת עָלָיו. מַה כְּתוּב
 בְּאַבְרָהָם? וַיֵּצְאוּ אֹתָם מֵאוּר
 כַּשְׂדִּים. וַיֵּצְאוּ אֹתָם - וַיֵּצְאוּ אֹתוֹ
 הָיָה צְרִיךְ (לְכַתּוּב)! שְׁהִרִי כְּתוּב
 וַיִּקַּח תְּרַח אֶת אַבְרָם בְּנוֹ וְאֵת לוּט
 בְּנֵי הָרִז וְגוֹ'. מַהוּ וַיֵּצְאוּ אֹתָם? אֵלָא,
 תְּרַח וְלוּט יֵצְאוּ עִם אַבְרָהָם
 וּשְׂרָה, שְׁכִינָן שְׁנַצְלוּ אַבְרָהָם מִן
 הָאֵשׁ, חֲזוּר תְּרַח לְעִשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ,
 וְלִכְּן וַיֵּצְאוּ אֹתָם. פִּיּוֹן שְׁהִם
 הַתְעוּרְרוּ תַחְלָה, אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא לָךְ לָךְ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לָךְ לָךְ -
 לְתַקוּנָךְ, לְעֻצְמָךְ. מֵאַרְצָךְ -
 מֵאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל הַיְשׁוּב שְׂאֲתָה
 שׁוֹקֵל, שְׁנוֹלְדַת בּוֹ. וּמְמוֹלְדִתְךָ -
 מֵאוֹתוֹ תּוֹלְדָה שְׁלָךְ. וּמִבֵּית אַבִּיךָ
 - שְׁהִרִי הַשְּׂגִיחַ בְּשַׂרְשָׁא שְׁלָהֶם. אֶל
 הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךָ - שָׁם אֶגְלָה לָךְ
 מַה שְׂאֲתָה מְבַקֵּשׁ. אוֹתוֹ כַּחַ
 שְׂמִמְנָה עָלֶיהָ, שֶׁהוּא עֲמִק
 וְסִתִּים, מִיָּד - וַיִּלָּךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר

דְּבַר אֱלֹהֵי ה'. וְאֵנּוּ רְצִינּוּ לְלַכֵּת
מִכָּאן לְדַעַת סוּד הַחֻקָּה.

(פֶּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר (צַפְנִיָּה ג) כִּי אִזְ אֶהְפּוּךְ אֵל
עַמִּים שְׁפָה בְרוּרָה לְקִרְא בְּשֵׁם ה' לְעַבְדוֹ
שְׂכָם אַחֵר. וּכְתוּב (זְכַרְיָה י"ד) וְהָיָה יוֹ' לְמִלְךָ וְגו' בַּיּוֹם
בַּיּוֹם הַהוּא וְהָיָה יוֹ' אַחֵר וְשִׁמּוֹ אַחֵר).

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא הָיוּ הוֹלְכִים
בַּדֶּרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיָּא,
לְמָה אַתָּה שׁוֹתֵק, הֲרֵי הַדֶּרֶךְ לֹא
מִתְקַנֶּת אֲלָא רַק בַּדְּבָרֵי תוֹרָה?
וְאָנֹכִי רַבִּי חֲזִיָּא וְיִבְכָה. (אָמַר לוֹ, מַהֲיָ?
אָמַר לוֹ, אוֹי וְכוּ') פֶּתַח וְאָמַר (בְּרַאשִׁית י"א)
וַתְּהִי שְׂרֵי עֶקְרָה אֵין לָהּ וְלָד. אוֹי
עַל זֶה! אוֹי עַל אוֹתוֹ זְמַן
שֶׁהוֹלִידָה הִגֵּר אֶת יִשְׁמַעְעָל.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, לְמָה? וְהֲרֵי
הוֹלִידָה אַחֵר כֶּף, וְהָיָה לָהּ בֵּן גִּזְע
קְדוּשָׁ? אָמַר לוֹ, אַתָּה רוֹאֶה וְאֵנִי
רוֹאֶה. וְכֶף שְׁמַעְעִי מִפִּי רַבִּי
שְׁמַעוֹן דְּבַר, וְיִבְכִיתִי. וְסִ' אָמַר לוֹ מַה
הֵי אָמַר לוֹ וְיִיבְכוּ אוֹי עַל אוֹתוֹ הַזְּמַן
שֶׁבְגָלָל שְׁשָׂרָה הִתְעַכְּבָה, כְּתוּב
(בְּרַאשִׁית טז) וַתֹּאמֶר שְׂרֵי אֵל אֲבָרָם
וְגו'. בֹּא נָא אֵל שְׁפַחְתִּי וְגו'. וְעַל
זֶה עֲמָדָה הִשְׁעָה לְהִגֵּר לְרִשְׁתָּ אֶת
שְׂרָה גְבוּרָתָהּ, וְהָיָה לָהּ בֵּן
מֵאֲבָרָהּ.

וְאֲבָרָהּ אָמַר, לוֹ יִשְׁמַעְעָל יִחְיֶה
לְפָנֶיךָ. וְאֵף עַל גֵּב שֶׁהִקְדוּשָׁ בְרוּךְ
הוּא הֵיָה מִבֶּשֶׁר לוֹ עַל יִצְחָק,
נִדְבַק אֲבָרָהּ בְּיִשְׁמַעְעָל, עַד
שֶׁהִקְדוּשָׁ בְרוּךְ הוּא הִשִּׁיב לוֹ,
וְלִישְׁמַעְעָל שְׁמַעְעִיךָ וְגו'. אַחֵר
כֶּף נְמוּל וְנִכְנַס לְבִרְיַת הַקְּדוּשָׁ, עַד
שֶׁשָּׂרָם יִצָּא יִצְחָק לְעוֹלָם.

וְבֹא רָאָה, אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנִים עָמַד
אוֹתוֹ מְמֹנָה שֶׁל בְּנֵי יִשְׁמַעְעָל
וּבְקֶשׁ לְפָנֵי הַקְּדוּשָׁ בְרוּךְ הוּא.
אָמַר לוֹ, מִי שֶׁנְּמוּל יֵשׁ לוֹ חֵלֶק
בְּשִׁמְךָ? אָמַר לוֹ, כֵּן. אָמַר לוֹ,
וְהֲרֵי יִשְׁמַעְעָל נְמוּל, וְלֹא עוֹד, אֲלָא
שֶׁנְּמוּל בֵּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה אִזְ לְמָה אֵין
לוֹ חֵלֶק בְּךָ כִּמוֹ יִצְחָק? אָמַר לוֹ,
זֶה נְמוּל כְּרֵאוֹי וּכְתוּב וְגו' לֹא

בְּעֵינָן לְמַהֲךָ מִהֲכָא לְמַנְדַּע רְזָא דְחֻקְמָתָא (חֲסֵר).

(פֶּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר (צַפְנִיָּה ג) כִּי אִזְ אֶהְפּוּךְ אֵל עַמִּים שְׁפָה בְרוּרָה לְקִרְא
בְּשֵׁם יוֹ' לְעַבְדוֹ שְׂכָם אַחֵר. וּכְתוּב (זְכַרְיָה י"ד) וְהָיָה יוֹ' לְמִלְךָ וְגו' בַּיּוֹם
הַהוּא וְהָיָה יוֹ' אַחֵר וְשִׁמּוֹ אַחֵר).

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֲזִיָּא הָיוּ אֲזִילֵי בְּאוּרְחָא. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיָּא, אָמַי אֶת שְׁתִּיק, הָא
אוּרְחָא לֹא אֶתְתַקֵּן, אֲלָא בְּמִלֵּי דְאוּרִייתָא.
אֶתְנַגִּיד רַבִּי חֲזִיָּא, וְיִבְכָה, פֶּתַח וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית י"א)
וַתְּהִי שְׂרֵי עֶקְרָה אֵין לָהּ וְלָד וְוִי עַל דָּא, וְוִי
עַל הַהוּא זְמַנָּא דְאוּלִּידַת הִגֵּר לְיִשְׁמַעְעָל.

אָמַר לִיָּה רַבִּי יוֹסִי, אָמַי. וְהָא אוּלִּידַת
לְבַתָּר, וְהָיָה לָהּ בְּרָא גִזְעָא קְדִישָׁא.
אָמַר לִיָּה, אֶת חֲמִי, וְאֵנָּה חֲמִינָא, וְהֲכִי
שְׁמַעְעָא מִפּוּמוֹי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן מְלָה, וְיִבְכִינָא
(כ"א אָמַר לִיָּה מַאי הֵי אָמַר לִיָּה וְוִי וְכוּ') וְוִי עַל הַהוּא זְמַנָּא,
דְּבִגִין דְּשָׂרָה אֶתְעַכְּבַת, פְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ט"ז)
וַתֹּאמֶר שְׂרֵי אֵל אֲבָרָם וְגו' בֹּא נָא אֵל שְׁפַחְתִּי
וְגו'. וְעַל דָּא, קִיִּימָא שְׁעַתָּא לְהִגֵּר, לְמִירַת
לְשָׂרָה גְבוּרָתָהּ, וְהָיָה לָהּ בְּרָא מֵאֲבָרָהּ.

וְאֲבָרָהּ אָמַר, (בְּרַאשִׁית ט"ז) לוֹ יִשְׁמַעְעָל יִחְיֶה
לְפָנֶיךָ, וְאֵף עַל גֵּב דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא הָיָה מִבֶּשֶׁר לִיָּה עַל יִצְחָק, אֶתְדַבֵּק
אֲבָרָהּ בְּיִשְׁמַעְעָל, עַד דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
אֶתִיב לִיָּה, (בְּרַאשִׁית י"ז) וְלִישְׁמַעְעָל שְׁמַעְעִיךָ וְגו'.
לְבַתָּר אֶתְגָּזַר, וְעָאֵל בְּקִיִּימָא קְדִישָׁא, עַד לֹא
יְפוּק יִצְחָק לְעֹלָמָא.

וְהָא חֲזִי, אַרְבַּע מְאָה שָׁנִין, קִיִּימָא הַהוּא
מְמֹנָא דְבְנֵי יִשְׁמַעְעָל, וּבְעָא קְמִי קְדִישָׁא
בְרִיךְ הוּא, אָמַר לִיָּה, מָאן דְאֶתְגָּזַר אֵית לִיָּה
חוּלְקָא בְשִׁמְךָ. אָמַר לִיָּה אֵין. אָמַר לִיָּה וְהָא
יִשְׁמַעְעָל דְאֶתְגָּזַר, (וְלֹא עוֹד אֲלָא דְאֶתְגָּזַר בְּרַ תְּלִיסַר שָׁנִין)
אָמַי לִית לִיָּה חוּלְקָא בְךָ כִּמוֹ יִצְחָק. אָמַר

כף. ולא עוד, אלא שאלה נדבקים בי פראוי לשמונה ימים, ואלה רחוקים ממני עד כמה ימים. אמר לו, ועם כל זה, כיון שנמול, לא יהיה לו שכר טוב בשביל זה?

אוי על אותו זמן שנולד ישמעאל בעולם ונמול, מה עשה הקדוש ברוך הוא? הרחיק את בני ישמעאל מן הדבקות העליונה, ונתן להם חלק למטה בארץ הקדושה בשביל אותה המילה שבהם.

ועתידים בני ישמעאל לשלט בארץ הקדושה כשהיא ריקה מהכל זמן רב, כמו שהמילה שלהם ריקה בלי שלמות, והם יעכבו את בני ישראל לשוב למקומם, עד שישתלם אותה זכות של בני ישמעאל.

ועתידים בני ישמעאל לעורר קרבות חזקים בעולם ולהתפנסות בני אדם עליהם, ויעוררו בהם קרב, אחד על היס, ואחד על היבשה, ואחד סמוך לירושלים, וישלטו אלה באלה, וארץ הקדושה לא תמסר לבני אדם.

באותו זמן יתעורר עם אחד מסוף העולם על רומי הרשעה, ויערף בה קרב שלשה חדשים, ויתכנסו שם עמים, ויפלו בידיהם, עד שיתכנסו כל בני אדם עליה מסופי כל העולם, ואז יתעורר עליהם הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (ישעיה לז) כי זבח לה' בבצרה וגו'. אחר זה מה כתוב? לאחז בכנפות הארץ וגו'. ויכלה את בני ישמעאל ממנה, וישבר כל החילות-כחות שלמעלה, ולא ישאר פח למעלה על העם של העולם, אלא פח ישראל לבדו, זהו שכתוב (תהלים כבא) ה' צלף על יד ימינה.

ליה, דא אתגזר כדקא יאות וכתיקונוי, ודא לאו הכי. ולא עוד, אלא דאלין מתדבקין בי כדקא יאות, לתמניא יומין ואלין רחיקין מני עד כמה ימים. אמר ליה, ועם כל דא, כיון דאתגזר לא יהא ליה אגר טב בגיניה.

ווי על ההוא זמנא, דאתיליד ישמעאל בעלמא, ואתגזר. מה עבד קדשא בריה הוא, ארחיק להו לבני ישמעאל, מדבקותא דלעילא, ויהב להו חולקא לתתא בארעא קדישא, בגין ההוא גזירו דבהון.

וזמינן בני ישמעאל, למשלט בארעא קדישא, כד איהי ריקניא מפלא, זמנא סגי, כמה דגזירו דלהון בריקניא בלא שלימו. ואינון יעכבון להון לבני ישראל לאתבא לדוכתייהו, עד דאשתלים ההוא זכותא דבני ישמעאל.

וזמינן בני ישמעאל, לאתערא קרבין תקיפין בעלמא, ולא תפנשא בני אדום עלייהו, ויתערוך קרבא בהו, חד על ימא, וחד על יבשתא וחד סמוך לירושלים, וישלטון אלין באלין, וארעא קדישא לא יתמסר לבני אדום. בההוא זמנא, יתער עמא חד מסייפי עלמא, על רומי חייבא, ויגח בה קרבא תלת ירחין, ויתכנשון תמן עממיא, ויפלו בידיהו, עד דיתכנשון כל בני אדום עלה, מפל סייפי עלמא. וכדין יתער קדשא בריה הוא עלייהו, הדא הוא דכתיב, (ישעיה ל"ד) כי זבח לי' בבצרה וגו'. ולבתר דא מה כתיב, לאחוז בכנפות הארץ וגו' וישיצי לבני ישמעאל מינה, ויתבר כל חילין דלעילא ולא ישתאר חילא לעילא על עמא דעלמא, אלא חילא דישראל בלחודוי. הדא הוא דכתיב, (תהלים קכ"א) יי' צלף על יד ימינה.

משום שהשם הקדוש בימין, ותורה בימין, ועל זה בימין תלוי הכל, ושנינו שצריך לזקוף את הימין על השמאל, כמו שפרשונה, שכתוב מימנו אש דת למו. ובזמן שיבא, (תהלים ס) הושיעה ימין וענני. ובאותו זמן פתוב, כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי' לעבדו שכם אחד. וכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוף ה' לעולם אמן ואמן:

פְּרַשְׁתָּ בֵּא

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו וגו'. רפי יהודה פתח ואמר, (תהלים פט) אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניך יהלכון. כמה צריכים בני אדם ללכת בדרך הקדוש ברוף הוא ולשמר מצוות התורה כדי שיזכו בה לעולם הבא, ולהציל אותם מכל הקטרגים שלמעלה ומטה, משום שהרי כמו שנמצאים מקטרגים בעולם למטה, כך גם נמצאים מקטרגים למעלה שעומדים על בני אדם.

אותם שעושים מצוות התורה והולכים בדרך ישרה ביראת אדונם, כמה סגורים שעומדים עליהם למעלה, כמו שנאמר (איוב א) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלה וגו'. וכתוב ויחננו ויאמר פדעו מרדת שחת מצאתי כפר. משום כך אשרי מי ששומר מצוות התורה.

אמר לו רבי חייא, אם כך, למה צריך פאן מלאך שיהיה סגור על האדם, והרי כתוב (משלי א) כי ה' יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד, וכתוב (תהלים קכא) ה' ישמרך מכל רע. שהרי רואה הקדוש ברוף הוא

מכל רע. דהא חמי קדשא

בגין דשמא קדישא בימינא, ואורייתא בימינא, ועל דא בימינא תליא כלא ותנינן, דבעי לזקפא על שמאלא, כמה דאוקמוה. דכתיב, (דברים ל"ג) מימנו אש דת למו. ובזמנא דאתי, (תהלים ס') הושיעה ימין וענני. ובההוא זמנא כתיב, (צפניה ג') פי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי' לעבדו שכם אחד. וכתוב, (זכריה י"ד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוף יי' לעולם אמן ואמן: (דף ל"ב ע"ב).

פְּרַשְׁתָּ בֵּא

ויאמר יי' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו וגו'. (שמות י') רפי יהודה פתח ואמר, (תהלים פ"ט) אשרי העם יודעי תרועה יי' באור פניך יהלכון. כמה אצטריכו בני נשא, למהך בארחי דקודשא בריך הוא, ולמטר פקודי אורייתא, בגין דיזכון בה לעלמא דאתי, ולשזבא לון מכל קטרוגין דלעילא ותתא. בגין, דהא כמה דאשתכחו מקטרגין בעלמא לתתא, הכי נמי אשתכחו מקטרגין לעילא דקיימי עליהו דבני נשא. אינון דעבדין פקודי אורייתא, ואזלי באורח מישר, בדחלא דמאריהון, כמה אינון סניגורין דקיימין עליהו לעילא, כמה דאת אמר (איוב ל"ג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלה וגו'. וכתוב ויחננו ויאמר פדעו מרדת שחת מצאתי כפר. בגין כך, זכאה איהו מאן דנטיר פקודי אורייתא.

אמר ליה רבי חייא, אי הכי, אמאי אצטריך הכא מלאך דליהוי סניגורא עליה דבר נש והא כתיב (משלי ג') פי יי' יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד, וכתוב (תהלים קכ"א) יי' ישמרך

כָּל מֵה שְׁאָדָם עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם, הֵן לְטוֹב וְהֵן לְרָע. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, (ירמיה כ"ג) אִם יִסְתַּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, הַכֹּל כִּף הוּא וְדָאִי, אֲבָל הָרִי כְּתוּב (איוב ב) וְגַע אֶל עֲצָמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ. וְכְתוּב וְתִסִּיתָנִי כּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם. לְהִרְאוֹת שְׁהָרִי רְשׁוֹת נִמְסָרָה לְצַד הָאֲחֵר לְקַטְרַג וְהִרְשׁוֹת נִמְסָרָה עַל דְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם (לְמִי שֶׁלֹּא הִצְטַרַּף) וְלִהְיוֹת בְּיָדוֹ, וְכֵל הַדְּרָכִים הֵלְלוּ טְמוּנִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִינְךָ פְּדָאִי לְלֶכֶת אַחֲרֵיהֶם, מִשׁוּם שְׁאֵלוֹ הִנְהַגוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִין בְּנֵי אָדָם רְשָׁאִים לְדַקְדָּק אַחֲרֵיהֶם, פְּרָט לְאוֹתָם צְדִיקֵי אֲמַת שְׂיִדְעִים אֶת סוּדוֹת הַתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדַרְךָ שֶׁל הַחֲכָמָה לְדַעַת אוֹתָם דְּבָרִים נִסְתָּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (שם א) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל ה' וַיָּבֹאוּ גַם הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם. וַיְהִי הַיּוֹם - זֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ זֶה, וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא שָׁמָּה. אוֹתוֹ יוֹם הַיּוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה.

וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים - אֵלּוֹ מְמַנִּים גְּדוּלִים שְׁלוּחִים בְּעוֹלָם, לְהַשְׁגִּיחַ בְּמַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם. לְהִתְיַצֵּב עַל ה' - כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (מלכים א-ב) וְכֵל צָבָא הַשָּׁמַיִם עִמָּד עָלָיו מִימֵינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. אֲבָל לְהִתְיַצֵּב עַל ה', בְּפִסּוּק זֶה מְצָאנוּ אֶהְבֵּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יִשְׂרָאֵל, מִשׁוּם שֶׁהַשְׁלוּחִים הֵלְלוּ, שְׁמֵמִנִּים לְהַשְׁגִּיחַ עַל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם, הוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים וְלוֹקְחִים אֶת כָּל אוֹתָם הַמַּעֲשִׂים, וּבִיּוֹם שֶׁבֵּא הַדִּין לְעַמֵּד לְדוֹן הָעוֹלָם, נַעֲשִׂים קַטְגוֹרִים לְעַמֵּד עַל בְּנֵי אָדָם. וּבֵא רְאֵה, מִכָּל הָעַמִּים שֶׁבְּעוֹלָם לֹא

בְּרִיךְ הוּא, כָּל מֵה דְּבַר נֶשׁ עֶבֶיד בְּעַלְמָא, הֵן טָב הֵן בִּישׁ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר, (ירמיה כ"ג) אִם יִסְתַּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם ה'.

אָמַר לִיהִ רַבִּי יְהוּדָה, כִּלְאֵ הַכִּי הוּא וְדָאִי. אֲבָל הָא פְּתִיב, (איוב ב) וְגַע אֶל עֲצָמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ. וְכְתִיב, (איוב ב) וְתִסִּיתָנִי כּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם. לְאַחֲזָאָה דְּהָא רְשׁוֹ אַתְּמָסָר לְסַטְרָא אַחֲרָא לְקַטְרַגָּא, (וְרְשׁוֹ אַתְּמָסָר) עַל מְלִין דְּעַלְמָא, (לְמַאן דְּלֹא אֶצְטַרַּף) וְלְאַתְּמָסָרָא בִּידוּי. וְכֵל אֲלִין אַרְחִין טְמִירִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִית אַנְתָּ פְּדָאִי לְמַהֲךָ אַבְתְּרִייהוּ, בְּגִין דְּאִינוּן נְמוּסִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְנֵי נְשָׂא לְאוֹ אִינוּן רְשָׁאִין לְדַקְדָּקָא אַבְתְּרִייהוּ, כּוֹר אִינוּן זְכָאִי קְשׁוּט דִּידְעִין רְזִי אוֹרִייתָא, וְאַזְלִין בְּאַרְחָא דְּחַכְמָתָא לְמַנְדַּע אִינוּן מְלִין סְתִימִין דְּאוֹרִייתָא.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (איוב א) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יְי' וַיָּבֹאוּ גַם הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם. וַיְהִי הַיּוֹם: דָּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא קָאִים לְמִידָן עַלְמָא. בְּגוֹוְנָא דָא, (מלכים ב, ד) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹא שָׁמָּה. הַהוּא יוֹמָא יוֹם טוֹב דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַזֶּה.

וַיָּבֹאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים, אֲלִין רַבְרַבִּין מְמַנִּין שְׁלִיחֵן בְּעַלְמָא, לְאַשְׁגַּחָא בְּעוֹבְדִין דְּבְנֵי נְשָׂא. לְהִתְיַצֵּב עַל ה': כְּמַה דְּאַתָּ אָמַר, (מלכים א', כ"ב) וְכֵל צָבָא הַשָּׁמַיִם עוֹמְדִים עָלָיו מִימֵינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ. אֲבָל לְהִתְיַצֵּב עַל ה' בְּהָאִי קָרָא אֲשַׁפְּחָנָא רְחִימוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלִּייהוּ דְּיִשְׂרָאֵל. בְּגִין, דְּהִגִּי שְׁלִיחֵן, דְּאִינוּן מְמַנִּין לְאַשְׁגַּחָא עַל עוֹבְדִין דְּבְנֵי נְשָׂא, אֲזִלִּין וְשָׁאטִין וְנִטְלִין אִינוּן עוֹבְדִין כְּלָהוּ, וּבִיּוֹמָא דְּקָאִי דִּינָא לְמִיקָם, לְמִידָן עַלְמָא, אַתְּעִבִידוּ קַטְיגוֹרִין לְמִיקָם עַלִּייהוּ דְּבְנֵי נְשָׂא. וְתָא חֲזִי, מִכָּל עַמִּין דְּעַלְמָא, לֹא

עומדים להשגיח במעשיהם רק על ישראל לבדם, משום שאלה בנים של הקדוש ברוך הוא.

וכשרא נמצאים המעשים של ישראל כראוי, כפיכול אותם שלוחים ממנים, כשורצים לעמד על אותם מעשים של ישראל, הם עומדים ודאי על ה', שהרי כשישראל עושים מעשים שלא כשרים, כפיכול מתשים פחו של הקדוש ברוך הוא, וכשעושים מעשים כשרים, נותנים פח ותקף לקדוש-ברוך-הוא. ועל זה כתוב (תהלים סח) תנו עז לאלהים. במה? במעשים כשרים, ועל זה באותו יום כל השרים הגדולים הממנים התפנסו על ה'. על ה' ודאי, שהרי כיון שהתפנסו על ישראל, הם התפנסו עליו.

ויבוא גם השטן בתוכם. גם - לרבותו עליהם, שכלם באים להיות קטגורים על ישראל, וזה נוסף עליהם משום שהוא המלשין הגדול מכלם, קטגור מכלם. כיון שרואה הקדוש ברוך הוא שכלם באים לקטרג, מיד - ויאמר ה' אל השטן מאין תבא. וכי לא היה יודע הקדוש ברוך הוא מאיפה היה בא? אלא להביא את המעשה לרצונו. ויאמר ה' אל השטן וגו' ויען השטן את ה' ויאמר משוט בארץ. מכאן למדנו שישוב הארץ נמסר לצדדים אחרים, פרט לארץ ישראל לבדה. כיון שאמר משוט בארץ, השגיח הקדוש ברוך הוא שרוצה להיות מלשין על ישראל. מיד - ויאמר ה' אל השטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמותו בארץ.

ראה שעה לתת לו חלק במה שיתעסק, ויפרד מישראל, והרי פשוטה, לרוצה שרצה להעביר את צאנו בנהר אחד וכו', מיד התעסק

קיימין לאשגחא בעובדיהון, בר בישראל בלחודייהו, בגין דאלין בנין לקודשא בריך הוא.

וכד לא אשתכחו עובדין דישראל פדקא יאות, כפיכול אינון ממנן שליחן, כד בעאן לקיימא על אינון עובדין דישראל, על ה' ודאי קיימין, דהא כד ישראל עבדין עובדין דלא כשרן, כפיכול מתישין חילא דקודשא בריך הוא. וכד עבדין עובדין דכשרן, יהבין תוקפא וחילא לקודשא בריך הוא. ועל דא כתיב, (תהלים ס"ח) תנו עז לאלהים. במה. כעובדין דכשרן. ועל דא, בההוא יומא, פלהו רברבן ממנן אתפנשו על ה'. על ה' ודאי, דהא כיון דעל ישראל אתפנשו, עליה אתפנשו.

ויבא גם השטן בתוכם, גם, לאסגאה עלייהו, דכלהו אתיין למהוי קטיגורין עלייהו דישראל, (דף ל"ג ע"א) ודא אתוסף עלייהו, בגין דאיהו דילטורא רברבא מפלהו, קטיגורא מפלהו, כיון דחמא קדשא בריך הוא, דכלהו אתיין לקטרגא. מיד ויאמר יי' אל השטן מאין תבא. וכי לא הוה ידע קדשא בריך הוא, מאן הוה אתי. אלא לאייתאה עובדא לרעותיה.

ויאמר יי' אל השטן וגו' ויען השטן את יי' ויאמר משוט בארץ. מכאן אוליפנא, דישובא דארעא אתמסר לסטרין אחרנין, בר ארעא דישראל בלחודהא. כיון דאמר משוט בארץ, אשגחא קדשא בריך הוא, דבעי למהוי דלטורא עלייהו דישראל. מיד, (איוב א) ויאמר יי' אל השטן השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ.

חמא שעתא למיהב ליה חולקא, במה דיתעסק, ויתפרש מנייהו דישראל,

בו אותו שטן ולא קטרג על ישראל. ויען השטן את ה' ויאמר החנם ירא איוב אלהים. אין תמיהה על עבד שרבו עושה לו כל רצונו שיהיה ירא ממנו. הסר ממנו את השגחותך, ותראה אם יפחד ממך אם לא.

בא ראה, בשעת צרה, כשנתן חלק אחד לצד הנה להתעסק בו, נפרד אחר כך מהכל. כמו זה שעיר בראש חדש, שעיר ביום הכפורים, כדי שיתעסק בו ויעזב את ישראל עם מלפס, וכאן הגיע זמן לטל חלק זה מפל זרע אברהם בצד האחר, כמו שנאמר (בראשית כב) הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עוץ בכורו וגו'.

ובא ראה, בשעה שאמר משוט בארץ, רצה ממנו לעשות דין בישראל, שהרי דין הנה לו על אברהם לתבע מן הקדוש ברוף הוא, משום שלא נעשה דין ביצחק כשהקרב על גבי המזבח, שהרי לא היה לו להחליף קרבן שמזמן על המזבח באחר, וכן בכל צד שלו כמו שנאמר לא יחליפנו. וכאן עמד יצחק על גבי המזבח ולא השתלם ממנו קרבן ולא נעשה בו דין, ורצה את זה מעם הקדוש ברוף הוא כמו שרצה את דינו של יוסף לכמה דורות מאחר יותר, וכל מה שרצה - רצה בדרך דין.

ומאותו זמן שנצל יצחק והתחלף קרבנו, הזמין לו הקדוש ברוף הוא לאותו מקטרג זה לחלקו, כמו שנאמר הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עוץ בכורו. וכאן הגיע לטל חלקו עליו מפל זרעו של אברהם ולא יקרב לצד אחר.

והא אוקמוה, לרעיא דבעא למעבר עאניה בחד נהרא וכו', מיד אתעסק ביה ההוא שטן, ולא קטרג עלייהו דישראל.

ויען השטן את יי ויאמר החנם ירא איוב אלהים. לאו תוהא לעבדא דמאריה עביד ליה כל רעותיה, דיהא דחיל ליה, אעדי אשגחותך מגיה, ותחמי אי דחיל לך ואם לאו.

תא חזי, בשעתא דעאקו, פד אתייהב חולקא חדא להאי סטר לאתעסקא ביה, אתפריש לבתר מכלא. כגוונא דא שעיר בראש חדש. שעיר ביומא דכפורי. בגין דאתעסק ביה, ושביק להו לישראל במלכיהון, והכא, מטא זמנא למיטל חולקא דא, מפל זרעא דאברהם, בסטרא אחרא. פמה דאת אמר, (בראשית כ"ב) הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עוץ בכורו וגו'.

והא חזי, בשעתא דאמר משוט בארץ, בעא מיניה, למעבר דינא בישראל, דהא דינא הוה ליה על אברהם, למתבע מקודשא בריף הוא. בגין, דלא אתעביד דינא ביצחק, פד אתקריב על גבי מדבחא, דהא לא הוה ליה לאחלפא קרבנא דאזמין על מדבחא, באחרא, (וכן בכל ספרא דליה) פמה דאת אמר, (ויקרא כ"ו) לא יחליפנו. והכא קאים יצחק על גבי מדבחא, ולא אשתלים מגיה קרבנא, ולא אתעביד ביה דינא, ובעא דא מעם קדשא בריף הוא, פמה דבעא דיניה דיוסף לכמה דרין. וכל מה דבעא, באורח דינא בעא.

ומההוא זמנא דאשתזיב יצחק, ואתחלף קרבניה, זמין ליה קדשא בריף הוא, לשהוא מקטרגא, האי לחולקיה, פמה דאת אמר הנה ילדה מלכה גם היא וגו' את עוץ בכורו. והכא, מטא למיטל חולקיה עליה, מפל זרעיה דאברהם, ולא יקרב בסטרא אחרא.

וּבְרָא בְּדִינָא אֲתָא. (ס"א לנביה) כְּמָה דְאִיהוּ דָן,
 הָכִי אֲתַדָן. בְּגִין דְאִיּוֹב מְקַרְיָבֵי עֵיטָא
 דְּפָרְעָה הָוָה, וְכַד קָם פָּרְעָה עַל־יַיהוּ דִישְׂרָאֵל,
 בְּעָא לְקַטְלָא לֹוֹן. אָמַר לִיהּ לָא, אֶלָּא טוּל
 מְמוֹנְהוֹן וּשְׁלוּט עַל גּוֹפִיָהוֹן, בְּפוּלְחָנָא
 קִשְׂיָא, וְלָא תְקַטּוּל לֹוֹן. אָמַר לִיהּ קַדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא, חֲיִיךְ, בְּהֵהוּא דִינָא מְמָשׁ, תְּהֵא
 דְאִין, מַה כְּתִיב, (איוב ב') אִוְלָם שְׁלַח נָא יַדְךָ
 וְגַע אֶל עַצְמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ וְגו'. בְּמָה דְאִיהוּ
 דָן, בִּיהּ אֲתַדָן. וְאִף עַל גַּב דְּבַכָּל שְׂאֵר הָוָה
 דְּחִיל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב, אִף אֶת נַפְשׁוֹ שְׂמוּר.
 וְאַתְיָהִיב לִיהּ רְשׁוֹ, לְמַשְׁלַט עַל בְּשָׂרָא,
 בְּגִין רְזָא דְכְּתִיב, (בראשית ו') קִץ כָּל בְּשָׂר בָּא
 לְפָנַי וְאוּקְמוּהָ, בָּא לְפָנַי וְדָאִי, וְדָא אִיהוּ קִץ
 כָּל בְּשָׂר, וְלָא רוּחָא. וְאִיתְמַר, דְאִיהוּ קִץ
 דְאִתִּי מִסְטָרָא דְחֻשְׁךָ, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (איוב
 כ"ח) קִץ שֵׁם לְחֻשְׁךָ וְלִכְל תְּכַלִּית הוּא חוּקְךָ.
 וְלִכְל בְּשָׂרָא, בְּגִין דְאִית קִץ אַחְרָא, וְאִקְרִי
 (דניאל י"ב) קִץ הַיָּמִין, וְדָא אִיהוּ קִץ אַחְרָא,
 מִסְטָרָא דְשְׂמָאֲלָא, דְאִיהוּ חֻשְׁךָ. וְעַל דָּא
 אֲתִיָּהִיב לִיהּ רְשׁוֹ בְּעַצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ.

וְתַסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוּ. אִי הָכִי, לָאוּ בְּדִינָא הָוָה,
 אֶלָּא בְּמִימַר הַהוּא מְקַטְרָגָא,
 דְאָסִית לִיהּ, וְאָסִי לִיהּ. אֶלָּא, כְּלָא בְּדִינָא
 הָוָה, וְהָכִי אָמַר לוֹ אֶלְיָהוּא, (איוב ל"ד) כִּי פִעַל
 אָדָם יִשְׁלָם לוֹ וְכֹאֲרַח אִישׁ יִמְצִיאֲנוּ. וְהָכִי
 הָוָה כְּמָה דְאֲתַמַּר, כְּמָה דְאִיהוּ גְזוּר, הָכִי
 אֲתַגְזוּר עָלֶיהָ.

וְהָאִי דְאָמַר וְתַסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוּ חֲנָם, וְתַסִּיתְנִי
 לְבַלְעוּ לָא כְּתִיב, אֶלָּא וְתַסִּיתְנִי בּוֹ, בִּיהּ
 קִימָא בְּדַעְתִּיהּ, דְאִיהוּ חֲשִׁיב דְהָא תַסִּיתְנִי,
 עֲצַת רְשָׁעִים הוֹפְעֵת. (אמר איוב אֲתַפְתִּית עַל מִימַר דְהַהוּא מְקַטְרָגָא) כְּגוֹנָא דָא, (תהלים ע"ה)

וְהַבֵּל בָּא בְּדִין (אצלו). כְּמוֹ שְׁהוּא
 דָן - כְּף נְדוּן. מְשׁוּם שְׂאִיּוֹב מְקַרְוֵי
 הַעֲצָה שֶׁל פָּרְעָה הָיָה, וְכַשְׁעַמַּד
 פָּרְעָה עַל יִשְׂרָאֵל, רָצָה לְהַרְג
 אוֹתָם. אָמַר לוֹ, לָא, אֶלָּא קַח
 מְמוֹנָם וּשְׁלַט עַל גּוֹפָם בְּעַבּוּדָה
 קִשְׂיָה, וְאֵל תְּהַרְג אוֹתָם. אָמַר לוֹ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, חֲיִיךְ, בְּאוֹתוֹ דִין
 מְמָשׁ תְּהִיָה נְדוּן. מַה כְּתוּב? (איוב
 א) אִוְלָם שְׁלַח נָא יַדְךָ וְגַע אֶל עַצְמוֹ
 וְאֶל בְּשָׂרוֹ וְגו'. בְּמָה שְׁהוּא דָן -
 כְּף נְדוּן. וְאִף עַל גַּב שְׂבָכֵל הַשְׂאָר
 הָיָה יָרָא מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

בָּא וְרָאָה מַה כְּתוּב, אִף אֶת נַפְשׁוֹ
 שְׂמַר. וְנִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְשַׁלַּט עַל
 הַבְּשָׂר, מְשׁוּם הַסּוּד שְׂכַתוּב (בראשית
 א) קִץ כָּל בְּשָׂר בָּא לְפָנַי, וּפְרָשׁוּהָ,
 בָּא לְפָנַי וְדָאִי. וְזֵהוּ קִץ כָּל בְּשָׂר,
 וְלָא רוּחַ. וְנֶאֱמַר שְׁהוּא קִץ שְׂבָא
 מִצַּד הַחֻשְׁךָ, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (איוב כח)
 קִץ שֵׁם לְחֻשְׁךָ וְלִכְל תְּכַלִּית הוּא
 חוּקְךָ. וְלִכְל בְּשָׂר, מְשׁוּם שְׁיִשׁ קִץ
 אַחַר, וְנֶקְרָא קִץ הַיָּמִין, וְזֵהוּ קִץ
 אַחַר מִצַּד הַשְׂמָאֵל שְׁהוּא חֻשְׁךָ,
 וְלִכְן נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת בְּעַצְמוֹ וּבְשָׂרוֹ.
 וְתַסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוּ. אִם כְּף, לָא
 בְּדִין הָיָה, אֶלָּא בְּמִאֲמַר אוֹתוֹ
 מְקַטְרָג שְׁהִסִּית אוֹתוֹ וְהִסְטָה אוֹתוֹ,
 אֶלָּא הַכֵּל הָיָה בְּדִין. וְכַף אָמַר לוֹ
 אֶלְיָהוּא, (שם לד) כִּי פִעַל אָדָם יִשְׁלָם
 לוֹ וְכֹאֲרַח אִישׁ יִמְצִיאֲנוּ. וְכַף הָיָה
 כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר, כְּמוֹ שְׁהוּא גְזוּר - כְּף
 נְגוּר עָלָיו.

וְזֵה שְׂאֲמַר וְתַסִּיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוּ חֲנָם.
 וְתַסִּיתְנִי לְבַלְעוּ לָא כְּתוּב, אֶלָּא
 וְתַסִּיתְנִי בּוֹ, בּוֹ עוֹמֵד בְּדַעְתּוֹ,
 שְׁהוּא חֲשִׁב שְׁהָרִי תַסִּיתְנִי, כְּמוֹ
 שְׂאֲמַר וְעַל עֲצַת רְשָׁעִים הוֹפְעֵת.

(אמר איוב, הַתַּפְתִּית עַל דְּבַרִּי אוֹתוֹ מְקַטְרָג) כְּמוֹ
 זֶה (תהלים עח) וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם

וּבְלִשְׁוֹנִים יִכְזְבוּ לוֹ. וַיִּפְתּוּהוּ וַיִּכְזְבוּ לוֹ לֹא כְתוּב, אֲלֵא וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם. בְּפִיָּהֶם עוֹמֵד הַדָּבָר הַזֶּה, שְׁהָרִי הַתַּפְתָּה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הַכֹּל הוּא יָפָה, אָבֵל כֶּף לְמִדְנֹו, שְׁשִׁינֹו, עוֹלָה וּמִסְטִין. וְכִי הוּא יָכוֹל לְהִסְטִין? כֵּן, שְׁהָרִי הוּא מִלֶּךְ זָקֵן וְכִסִּיל, שְׁפָתוֹב (קֹהֶלֶת ד) טוֹב יֵלֵד מִסְפֵּן וְחִכְסֵּן מִמֶּלֶךְ זָקֵן וְכִסִּיל. וְעַל זֶה יָכוֹל לְהִסְטִין לְאָדָם. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא נֶאֱמָן עַל מַעֲשֵׂי בְנֵי אָדָם.

בֵּא רָאָה, זֶה בְּדִין הַיְחִיד, אָבֵל בְּדִין הָעוֹלָם כְּתוּב (בְּרַאשִׁית י"א) וַיֵּרֵד ה' לְרֵאוֹת. אֲרָדָה נָא וְאֲרָאָה. שְׁלֵא נִתְּנָה הָאֲמוּנָה אֲלֵא בְּיָדוֹ לְבָדוֹ, שְׁהָרִי לֹא רָצָה לְאָבֵד אֶת הָעוֹלָם עַל מַאֲמַר אוֹתוֹ מִקְטָרֵג שְׁתִּשְׁוֹקְתּוֹ תְּמִיד לְהַשְׁמִיד. מִנִּין לָנוּ? שְׁכַתּוֹב (אִיּוֹב כח) קֵץ שָׁם לַחֲשָׁף וּלְכָל תְּכַלִּית הוּא חוֹקֵר. לְהַשְׁמִיד הַכֹּל הוּא חוֹקֵר. וְזֶהוּ קֵץ כָּל בְּשָׂר בֵּא לְפָנָי, וְדָא כְּדֵי לְהַשְׁמִיד.

וְכֵא רָאָה, וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל ה', כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר. וְאוֹתוֹ יוֹם עוֹמְדִים שְׁנֵי צְדָדִים כְּנֻגְדֵי בְנֵי הָעוֹלָם. כָּל אוֹתָם שְׁבָאִים לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתִשׁוּבָה וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים, הֵם זוֹכִים לְהִיּוֹת כְּתוּבִים אֲצֵל אוֹתוֹ צַד שֶׁהוּא חַיִּים, וּמוֹצִיא תּוֹצְאוֹת חַיִּים. וּמִי שֶׁהוּא מַצְדוֹ, נִכְתָּב לְחַיִּים. וְכָל אוֹתָם שְׁבָאִים בְּמַעֲשֵׂים רָעִים לְאוֹתוֹ צַד, הֵם נִכְתָּבִים לְאוֹתוֹ צַד אַחַר שֶׁהוּא מוֹת, וְנִקְרָא מוֹת, וְכוּ שׁוֹרָה הַמּוֹת.

וּבְאוֹתוֹ יוֹם עוֹמְדִים שְׁנֵי הַצְּדָדִים הִלְלוּ - חַיִּים וּמוֹת. יֵשׁ מִי שְׁנִכְתָּב לְצַד הַחַיִּים, וַיֵּשׁ מִי שְׁנִכְתָּב לְצַד הַמּוֹת. וְלִפְעָמִים שֶׁהָעוֹלָם שְׂרוּי בְּאֲמָצַע. אִם עוֹמֵד צְדִיק אֶחָד

וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם וּבְלִשְׁוֹנִים יִכְזְבוּ לוֹ. וַיִּפְתּוּהוּ וַיִּכְזְבוּ לוֹ. לֹא כְתוּב, אֲלֵא וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם. בְּפִיָּהֶם קִיַּמָּא מְלָה דָא דְהָא אַתְּפָתָה. (דף ק"ג)

(ע"ב)

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כֹּלָא הוּא שְׁפִיר, אָבֵל הָכִי אוֹלִיפְנָא, דִּתְנָן, סְלִיק וְאַסְטִין. וְכִי אִיהוּ יָכִיל לְאַסְטִנָא, אִין. דְּהָא אִיהוּ מִלֶּךְ זָקֵן וְכִסִּיל, דְּכְתִיב, (קֹהֶלֶת ד) טוֹב יֵלֵד מִסְפֵּן וְחִכְסֵּן מִמֶּלֶךְ זָקֵן וְכִסִּיל. וְעַל דָּא, יָכִיל לְאַסְטִנָא לְבַר נֶשׁ. מְאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּאִיהוּ מְהִימָן עַל עוֹבְדוֹי דְּבְנֵי נֶשָׂא.

תָּא חֲזִי, הָאִי בְּדִינָא דִּיחִיד, אָבֵל בְּדִינָא דְעֵלְמָא, כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית י"א) וַיֵּרֵד יי' לְרֵאוֹת. (בְּרַאשִׁית י"ח) אֲרָדָה נָא וְאֲרָאָה. דְּלֵא אַתִּיּהִיב מְהִימְנוּתָא אֲלֵא בִּיּדִיהּ בְּלַחֲדוּי, דְּהָא לָא כְּעָא לְאוּבְדָא עֵלְמָא, עַל מִימַר דְּהָהוּא מְקַטְרָגָא, דְּתִיאוּבְתִיָּה אִיהוּ תְּדִיר לְשִׁיצָאָה. מְנַלָּן דְּכְתִיב, (אִיּוֹב כ"ח) קֵץ שָׁם לַחֲשָׁף וּלְכָל תְּכַלִּית הוּא חוֹקֵר. לְשִׁיצָאָה כָּלָא, הוּא חוֹקֵר. וְדָא אִיהוּ קֵץ כָּל בְּשָׂר בֵּא לְפָנָי, וְדָאִי בְּגִין לְשִׁיצָאָה.

וְתָא חֲזִי, וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל יי'. כְּמָה דְּאַתְמַר. וְהָהוּא יוֹמָא, קִיַּיְמִין תְּרִין סְטָרִין, לְקַבְּלָא בְּנֵי עֵלְמָא. כָּל אִינוּן דְּאַתְיִין קָמִי קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא בְּתִיּוּבְתָא וּבְעוֹבְדִין טְבִין, אִינוּן זְכִין לְמַהוּי כְּתִיבִין לְגַבִּיָּה דְּהָהוּא סְטָרָא דְּאִיהוּ חַיִּים, וְאַפִּיק תּוֹצְאוֹת חַיִּים. וּמֵאַן דְּאִיהוּ מִסְטָרִיָּה, אַכְתִּיב לְחַיִּים. וְכָל אִינוּן דְּאַתְיִין בְּעוֹבְדִין בִּישִׁין, אִינוּן כְּתִיבִין לְהָהוּא סְטָרָא אַחְרָא דְּאִיהוּ מוֹתָא, וְאַקְרִי מוֹת, וּבִיָּה שְׂרִיא מוֹתָא.

וּבְהָהוּא יוֹמָא, קִיַּיְמִין אֵלִין תְּרִין סְטָרִין: חַיִּים, וּמוֹת. אִית מָאן דְּאַכְתִּיב

בעולם שעומד עליהם, כלם עומדים ונכתבים לחיים. ואם רשע אחד מקריע את העולם, כלם נכתבים למיתה.

ואתו הזמן העולם היה עומד באמצע, ואותו מקטרג רצה להסטין. מיד מה פתוב? השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמהו בארץ וגו'. פיון שנודע הוא לבדו, מיד החזיק בו המקטרג. ועל זה שנינו שלא צריך לאדם להפרד מפלל של רבים, כדי שלא ירשם לבדו, ולא יקטרגו עליו מלמעלה.

שכתוב בשונומית, (מלכים ב ד) ותאמר בתוף עמי אנכי ישבת. לא רוצה להוציא את עצמי מפלל של רבים. בתוף עמי יושבת עד יום זה, ובתוף עמי - בכלל אחד נודעת למעלה. וכאן איוב, פיון שנודע למעלה ונרשם, מיד החזיק בו המקטרג ואמר, החנם ירא איוב אלהים? כל מה שפחד ממך והתחזק, לא לחנם עשה, הלא אתה שכת בעדו ובעד וגו'. אבל טל את כל הטוב שאתה עושה לו, ומיד אם לא על פניך יברכך. יעזב אותך וידבק בצד האחר, שהרי עכשו בשלחנך הוא אוכל. סלק ממנו את שלחנך, ונראה ממי הוא ואיזה צד ידבק.

מיד - ויאמר ה' אל השטן הנה כל אשר לו בידך. להראות שיראת איוב לקדוש ברוך הוא הוא כדי לשמר עשרו. ומכאן למדנו, שכל אותם היראים מהקדוש ברוך הוא משום עשרם או בנייהם, זו אינה יראה פראויה. ועל פן קטרג אותו מקטרג ואמר, החנם ירא איוב

לסטרא דחיים. ואית מאן דאכתיב לסטרא דמות. ולזמנין דעלמא שריא באמצעיתא, אי קיימא חד זפאה בעלמא, דאכרע עלייהו, פלהו קיימין ואכתיבו לחיים. ואי חד חייבא אכרע עלמא, פלהו אכתיבו למיתה.

וההוא זמנא, עלמא הוה קיים באמצעיתא, וההוא מקטרגא בעא לאסטאה. מיד מה כתיב, השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגו'. פיון דאשתמודע איהו בלחודוי, מיד אתקיף ביה מקטרגא. ועל דא תנינן, דלא אצטריך ליה לבר נש לאתפרשא מפללא דסגיאין, בגין דלא יתרשים איהו בלחודוי, ולא יקטרגון עליה לעילא.

דכתיב, בשונומית, (מלכים ב, ד) ותאמר בתוף עמי אנכי יושבת. לא בעינא לאפקא גרמי מפללא דסגיאין, בתוף עמי יתיבנא, עד יומא דא, ובתוף עמי, בכללא חדא אשתמודע לעילא. והכא איוב, פיון דאשתמודע לעילא ואתרשים, מיד אתקיף ביה מקטרגא, ואמר החנם ירא איוב אלהים, כל מה דדחיל לך ואתתקף, לאו למגנא עביד, הלא אתה שכת בעדו ובעד וגו'. אבל טול כל האי טבא דאנת עבד ליה, ומיד אם לא על פניך יברכך. ישבוק לך, ויתדבק בסטרא אחרא, דהא השתא בפתורך איהו אכיל, סליק פתורך מניה, ונחזי ממאן איהו, ובאן סטרא יתדבק.

מיד, ויאמר יי אל השטן הנה כל אשר לו בידך. לאחזאה, דדחילו דאיוב לגביה

דקודשא בריך הוא, הוה לנטרא עותריה. ומהכא אוליפנא, דכל אינון דדחלין ליה לקודשא בריך הוא, על עותריהו, או על בנייהו, לאו איהו דחילו כדקא יאות. ועל דא קטרג ההוא מקטרגא ואמר, החנם ירא איוב

אֱלֹהִים הֲלֹא אַתָּה שְׁכַתְּ בְעֶדְוֹ וְגו' מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכְתָּ. וְעַל כֵּן הוּא יֵרָא מִמֶּךָ. וְנִתְּנָה לוֹ רְשׁוֹת לְקַטְרֵג בּוֹ וּלְהִרְאוֹת שְׁלֹא עֲבַד אֵיּוֹב אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאַהֲבָה.

שְׂבִינָן שֶׁהַתְּנִסָּה, יֵצֵא מֵהַדְּרֹךְ וְלֹא עֲמַד בְּקִיּוּמוֹ. מַה כְּתוּב? בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אֵיּוֹב בְּשִׁפְתָיו. לֹא חָטָא בְּשִׁפְתָיו, אֲבָל בְּרִצּוֹנוֹ חָטָא, וְאַחַר כֵּן חָטָא בְּכָל.

וְאִם תֹּאמַר שְׁלֹא מִתְּנִסָּה בֶּן אָדָם, הָרִי כְּתוּב ה' צִדִּיק יִבְחָן וְגו'. וּמִשׁוּם כֵּן הַתְּנִסָּה אֵיּוֹב. וְאִךְ עַל גַּב שְׁלֹא עֲמַד בְּקִיּוּמוֹ פְּרָאוּי, לֹא יֵצֵא מִתַּחַת רְשׁוֹת אֲדוֹנוֹ לְהִדְבֵּק בְּצַד הָאֲחֵר.

וְכִמְהָ הִיָּה אוֹתוֹ נְסִיּוֹן שְׁלוֹ? שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים הִשְׁלִטוֹן שֶׁל אוֹתוֹ הִצִּד הָאֲחֵר, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ דִּין הַרְשָׁעִים בְּגִיּוֹהֶם שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים, וּמִשׁוּם שְׁלֹא דָבַק בְּצַד הָאֲחֵר, כְּתוּב (אֵיּוֹב מ"ב) 'וְה' בִּרְךָ אֶת אַחֲרֵית אֵיּוֹב מֵרֵאשִׁיתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, זֶה שֶׁל אֵיּוֹב אֵינּוּ נְסִיּוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ נְסִיּוֹן שֶׁל שְׁאָר הַצַּדִּיקִים, שֶׁהָרִי לֹא כְּתוּב וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אֵיּוֹב כְּמוֹ שְׁכָתוּב (בְּרֵאשִׁית כ"ב) וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. שְׁאֲבָרָהֶם הוּא בְּנֵדְיוֹ הַקָּרִיב אֶת בְּנוֹ הַיְחִידִי לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאֵיּוֹב לֹא נִתֵּן כְּלוּם, וְלֹא מָסַר לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּלוּם.

וְדָא נְאָמַר לוֹ, שֶׁהָרִי גָלוּי לְפָנָיו שְׁלֹא יְכוּל לַעֲמֹד בּוֹ, אֲבָל נִמְסַר בְּיַד הַמְּקַטְרֵג, וּבְדִין שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נַעֲשֶׂה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵעִיר אֶת הַדִּין (בְּדִין) הַזֶּה אֶל אוֹתוֹ מִקְטָרֵג אֵלָיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב הַשְּׁמֵת לְבָךְ עַל עַבְדֵי אֵיּוֹב וְגו'.

אֲתַעְבִּיד, וְקוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעֵר דִּינָא (בְּדִינָא) דָּא, לְהֵהוּא מִקְטָרֵגָא לְגַבִּיהָ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (אֵיּוֹב א') הַשְּׁמֵת לְבָךְ עַל עַבְדֵי אֵיּוֹב וְגו'.

אֱלֹהִים הֲלֹא אַתָּה שְׁכַתְּ בְעֶדְוֹ וְגו' מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרַכְתָּ. וְעַל דָּא אִיהוּ דְחִיל לָךְ וְאַתִּיּהִיב לִיהַ רְשׁוֹ לְקַטְרֵגָא בִּיהַ, וְלֹא-חֲזָאָה, דְלֹא פְּלַח אֵיּוֹב לְקוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא בְּרַחֲמֵימוֹ.

דְּבִינָן דְּאַתְנָסִי, נִפְק מְאוּרְחָא, וְלֹא קָאִים בְּקִיּוּמִיהַ, מַה כְּתִיב, בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אֵיּוֹב בְּשִׁפְתָיו. לֹא חָטָא בְּשִׁפְתָיו אֲבָל בְּרִעוּתִיהַ חָטָא, וְלִבְתַּר חָטָא בְּכָלֵא.

וְאִי תִימָא דְלֹא אֲתַנְסִי בְר נֶשׁ, הָא כְּתִיב (תְּהִלִּים א"ו) ה' צִדִּיק יִבְחָן וְגו'. וּבְגִין כֵּן אֲתַנְסִי אֵיּוֹב. וְאִךְ עַל גַּב דְלֹא קָאִים בְּקִיּוּמִיהַ פְּדָקָא יְאוּת, לֹא נִפְק מִתַּחַת רְשׁוֹתָא דְמָרִיָּה לְאַתְדַּבְּקָא בְּסִטְרָא אַחְרָא.

וְכִמְהָ הִיָּה הֵהוּא נְסוּתָא דִּילִיָּה. תְּרִיסַר יְרַחִי, שׁוֹלְטָנוּתָא דִּיהוּא סִטְרָא אַחְרָא. כְּמַה דְתַנְיָנָן, דִּינָא דְחִיבִיָּא בְּגִיּוֹהֶם תְּרִיסַר יְרַחִי, וּבְגִין דְלֹא אֲתַדְּבַק בְּסִטְרָא אַחְרָא כְּתִיב, (אֵיּוֹב מ"ב) וַיִּי בִרְךָ אֶת (דף ל"ד ע"א) אַחֲרֵית אֵיּוֹב מֵרֵאשִׁיתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הָאִי דְאֵיּוֹב, לָאוּ נְסוּתָא דְנָסִי קְדָשׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּנִסוּתָא דְשְׁאָר צַדִּיקָא, דְהָא לֹא כְּתִיב וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אֵיּוֹב, כְּמַה דְכְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כ"ב) וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם. דְאַבְרָהָם, אִיהוּ בִּידֵיהַ אַקְרִיב לְבְרִיָּהּ יְחִידָאִי דִּילִיָּה לְגַבִּי קְדָשׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאֵיּוֹב לֹא יְהִיב כְּלוּם, וְלֹא מָסַר לִיהַ לְקוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא כְּלוּם.

וְדָא אֲתַמַּר לִיהַ, דְהָא גָלוּי קָמִיָּה, דְלֹא יְכִיל לְקִיּוּמָא בִּיהַ, אֲבָל אֲתַמָּסַר בִּידָא דְמִקְטָרֵגָא. וּבְדִינָא דְקוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית ד') וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קִיץ מִפְּרֵי הָאֲדָמָה. מִקֵּץ יָמִים וְלֹא מִקֵּץ יָמִין. הוּא דָּחָה אֶת קֵץ הַיָּמִין, וְהִתְקַרֵּב לְקֵץ הַיָּמִים. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ, (דניאל יב) וְאִתָּה לֶךְ לְקֵץ. וְאָמַר דְּנִיָּאל, לְאִיזָה קֵץ? לְקֵץ הַיָּמִין אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים? עַד שֶׁאָמַר לוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. וְעַל זֶה דָּוִד פָּחַד וְאָמַר, (תהלים לט) הוֹדִיעֵנִי ה' קִצֵּי וּמִדַּת יָמֵי מַה הִיא, אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים אוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. וְכֵאן מַה פְּתוּב? וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, וְלֹא מִקֵּץ יָמִין, וְלָכֵן לֹא הִתְקַבַּל קִרְבָּנּוֹ, שֶׁהָרִי הָיָה מִצַּד הָאֲחֵר (הבבל).

בֵּא וְרָאָה מַה פְּתוּב? וְהִבֵּל הִבֵּיא גַם הוּא. מַה זֶה גַם הוּא? לְרַבּוֹת זֶה עִם זֶה. קִרְבָּנּוֹ לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא הָיָה הַכֵּל, וְעַקֵּר הַקִּרְבָּן לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְנִתְּן חֶלְקוֹ לְצַד הָאֲחֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּמִחֻלְבֵי־הֵן. וְכֵן עָקְרוּ עֲשֵׂה מִקֵּץ יָמִים, הַסּוּד שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר, וְנִתְּן חֶלְק לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלָכֵן לֹא הִתְקַבַּל.

בְּאִיּוֹב מַה כְּתוּב? וְהִלְכוּ בְּנֵיו וְעָשׂוּ מִשְׁתֵּה וּגּוֹ', וְשָׁלְחוּ וּקְרָאוּ לְשִׁלְשֵׁת אַחֵיוֹתֵיהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִמָּהֶם וַיְהִי כִי הִקִּיפוּ יָמֵי הַמִּשְׁתֵּה וּגּוֹ', וּבְמִשְׁתֵּה בְּכָל יוֹם מִצַּוֵּי הַמִּקְטָרֵג, וְלֹא יָכוֹל לוֹ. מִנֵּיין לָנוּ? שֶׁכְּתוּב הֲלֹא אִתָּה שְׁכַתְּ בַּעֲדוֹ וּבַעֲדוֹ בֵּיתוֹ וּבַעֲדוֹ כָּל אֲשֶׁר לוֹ מִסְבִּיב, וְלַעֲוֹלָם לֹא נִתַּן לוֹ חֶלְק כָּלֵל, שֶׁהָרִי (מִה) פְּתוּב וְהַעֲלָה עֲלוֹת מִסְפֵּר כָּלֵם. הַעֲוֹלָה עֲוֹלָה לְמַעֲלָה לְמַעֲלָה, וְלֹא נִתַּן חֶלְק לְצַד הָאֲחֵר. שֶׁאֵלְמֵלֵא נִתַּן לוֹ חֶלְק, לֹא יָכֹל לוֹ אַחֵר כָּךְ, וְעַל מַה שֶׁנִּטַּל - מִשְׁלוֹ נִטַּל.

וְאֵם תֵּאמַר, לְמַה הִרְעָה לוֹ הַקְּדוּשׁ

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית ד') וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קִיץ מִפְּרֵי הָאֲדָמָה. מִקֵּץ יָמִים, וְלֹא מִקֵּץ יָמִין. אִיהוּ דָּחָה לְקֵץ יָמִין, וְאִתְקַרֵּיב לְקֵץ יָמִים. וְהָא אֻקְיָמְנָא, (דניאל י"ב) וְאִתָּה לֶךְ לְקֵץ. וְאָמַר דְּנִיָּאל, לְאֵן קֵץ, לְקֵץ הַיָּמִין, אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים. עַד דְּאָמַר לִיהַ לְקֵץ הַיָּמִין. וְעַל דָּא דָּוִד דְּחִיל וְאָמַר, (תהלים ל"ט) הוֹדִיעֵנִי יי' קִצֵּי וּמִדַּת יָמֵי מַה הִיא, אוֹ לְקֵץ הַיָּמִים אוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. וְהִכָּא מַה כְּתוּב וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים, וְלֹא מִקֵּץ יָמִין, וּבְגִין כֵּן לֹא אִתְקַבַּל קִרְבָּנֵיהּ, דְּהָא מִסְטָרָא אַחְרָא הָוָה. (כלא).

תָּא חֲזִי, מַה כְּתוּב וְהִבֵּל הִבֵּיא גַם הוּא. מָאִי גַם הוּא. לְאִסְגָּאָה דָּא בְּדָא, קִרְבָּנֵיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה כָּלֵא, וְעַקְרָא דְקִרְבָּנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וַיְהִי חוּלְקָא לְסְטָרָא אַחְרָא, כְּמַה דְּאִתָּא אָמַר וּמִחֻלְבֵי־הֵן. וְכֵן, עַקְרָא עַבְד מִקֵּץ יָמִים, רְזָא דְסְטָרָא אַחְרָא, וַיְהִיב חוּלְקָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא לֹא אִתְקַבַּל.

בְּאִיּוֹב מַה כְּתוּב, (איוב א') וְהִלְכוּ בְּנֵיו וְעָשׂוּ מִשְׁתֵּה וּגּוֹ', וְשָׁלְחוּ וּקְרָאוּ לְשִׁלְשֵׁת אַחֵיוֹתֵיהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִמָּהֶם וַיְהִי כִי הִקִּיפוּ יָמֵי הַמִּשְׁתֵּה וּגּוֹ', וּבְמִשְׁתֵּה בְּכָל יוֹמָא מִקְטָרֵגָא שְׁכִיחַ, וְלֹא יָכִיל לִיהַ. מִנָּא לָן. דְּכְתוּב, (איוב א') הֲלֹא אִתָּה שְׁכַתְּ בַּעֲדוֹ וּבַעֲדוֹ בֵּיתוֹ וּבַעֲדוֹ כָּל אֲשֶׁר לוֹ מִסְבִּיב וְלַעֲוֹלָם לֹא יְהִיב חוּלְקָא כָּלֵל לְגַבִּינָהּ, דְּהָא (ג"א מִה) כְּתוּב (איוב א') וְהַעֲלָה עֲלוֹת מִסְפֵּר כָּלֵם. עֲוֹלָה סְלִקָּא לְעֵילָא לְעֵילָא, וְלֹא יְהִיב חוּלְקָא לְסְטָרָא אַחְרָא. דְּאִלְמֵלֵא יְהִיב לִיהַ חוּלְקָא, לֹא יָכִיל לִיהַ לְבַתָּר, וְכָל מַה דְּנִטַּל מִדִּילִיָּה נִטַּל.

וְאִי תֵימָא אַמְאִי אַבְאִישׁ לִיהַ קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ

הוא. אָלָא. דְּאִלְמָלָא יְהִיב לֵיהּ חוּלְקָא, יִפְנִי אַרְחָא וְיִסְתַּלַּק מֵעַל מְקַדְשָׁא, וְסִטְרָא דְקִדּוּשָׁה אִסְתַּלִּיק לְעֵילָא לְעֵילָא. וְאִיהוּ לֹא עֵבֵד כֵּן, וְעַל דָּא קִדְשָׁא בְרוּךְ הוּא תִּבְע בְּדִינָא.

בְּרוּךְ הוּא? אִלָּא שְׂאִלְמָלָא נְתִין לוֹ חֵלְקִי, יִפְנֵה הַדְּרֵךְ וְיִסְתַּלַּק מֵעַל הַמְּקַדֶּשׁ, וְצַד הַקִּדְשָׁה מִסְתַּלַּק לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְהוּא לֹא עָשָׂה כֵּן, וְעַל כֵּן הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תִּבְע בְּדִין.

תָּא חֲזִי, כְּמָה דְאִיהוּ אַתְפָּרֵשׁ, וְלֹא אַכְלִיל טוֹב וְרַע, אִיהוּ דִן לֵיהּ בְּהוּא גְוֹנָא, יְהִיב לֵיהּ טוֹב, וְלִבְתַּר רַע, וְלִבְתַּר אַהֲדַרְיָה לְטוֹב. דְּהִכִּי אַתְחֲזִי לְבַר נָשׁ, לְמַנְדַּע טוֹב, וְלְמַנְדַּע רַע, וְלֹא אַהֲדַרְיָא גְרַמִּיָּה לְטוֹב, וְדָא אִיהוּ רִזָּא דְמַהִימְנוּתָא. תָּא חֲזִי, אִיּוֹב מַעֲבָדִי פְרַעָה הָהּ, וְדָא הוּא דְכְּתִיב בֵּיהּ, (שְׁמוֹת ט') הִירָא אֶת דְּבַר יְיָ מַעֲבָדִי פְרַעָה.

בֵּא רָאָה, כְּמוֹ שֶׁהוּא נִפְרָד וְלֹא הִפְרִיד טוֹב וְרַע, הוּא דִן אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ אִפְּן. נְתִין לוֹ טוֹב, וְאַחַר כֵּן רַע, וְאַחַר כֵּן הִתְחַזְרוּ לְטוֹב. שְׂכָן רְאוּי לְאָדָם, לְדַעַת טוֹב וְלְדַעַת רַע וְלִהְתְּחַזֵּר עֲצָמוֹ לְטוֹב, וְזֶהוּ סוּד הָאִמּוֹנָה. בֵּא רָאָה, אִיּוֹב הִיָּה מַעֲבָדִי פְרַעָה, וְזֶהוּ שְׂכַתּוֹב בּוֹ (שְׁמוֹת ט) הִירָא אֶת דְּבַר ה' מַעֲבָדִי פְרַעָה.

תָּא חֲזִי, דְלֹא בַעַא קִדְשָׁא בְרוּךְ הוּא לְאַעֲקָרָא אִיּוֹב מֵאַתְרֵיהּ דְאִיהוּ הָהּ מְכֻסִּי (נ"א כְּלָא גְעָא קִדְשָׁא בְרוּךְ הוּא לְאַעֲקָרָא מֵאַתְרֵיהּ אִיּוֹב הוּא מְכֻסִּי) (נ"א אִיּוֹב חֲכִים הוּא)

בֵּא וְרָאָה שְׂלֵא רְצָה הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעַקֵּר אֶת אִיּוֹב מִמְּקוֹמוֹ, שֶׁהוּא הִיָּה מְגֹן (אֵת הַכֹּל רְצָה הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעַקֵּר מִמְּקוֹמָם, אִיּוֹב הִיָּה מְגֹן) (אִיּוֹב חֲכִים הִיָּה) עַל פְּרַעָה. כִּיּוֹן שְׁחַלְשׁ, עָשָׂה נְקֻמוֹת (לְפַרְעָה).

עַל פְּרַעָה כִּיּוֹן דְאַתְחַלְשׁ עֵבֵד נִיּוּקְמִין (לְפַרְעָה) אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַשְׁתָּא אֵית לְגַלְגָּא רִזִּין, דְּאִינּוֹן מַתְדַּבְּקִין לְעֵילָא וְתַתָּא, מַה כְּתִיב בֵּא אֶל פְּרַעָה, לֵךְ אֶל פְּרַעָה מִיבְעִי לֵיהּ, מֵאִי בֵּא. אִלָּא, דְעֵייל לֵיהּ קִדְשָׁא בְרוּךְ הוּא, אֲדַרְיִין בְּתַר אֲדַרְיִין, לְגַבֵּי תַנְיָנָא חֲדָא עֲלָאָה תְּקִיפָא, דְכְּמָה דְרַגִּין מִשְׁתַּלְשְׁלִין מִנְיָה. וּמֵאֵן אִיהוּ. רִזָּא דְהַתְּנִין הַגְּדוֹל.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּעַת יֵשׁ לְגַלּוֹת סוּדוֹת שְׁנַדְבָּקִים לְמַעְלָה וְלַמַּטָּה. מַה פְּתוּב? בֵּא אֶל פְּרַעָה, הִיָּה צְרִיף (לְכַתֵּב) לֵךְ אֶל פְּרַעָה, מַה זֶה בֵּא? אִלָּא שֶׁהַכְּנִיס אוֹתוֹ הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲדָרִים אַחַר חֲדָרִים לְתַנְיָן אַחַד עֲלִיוֹן תְּקִיף, שְׂכַמָּה דְרַגּוֹת מִשְׁתַּלְשְׁלוֹת מִמְּנֹה. וּמִיָּהוּ? סוּד הַתְּנִין הַגְּדוֹל.

וּמִשָּׁה דְחִיל מְנִיָּה, וְלֹא קָרִיב אִלָּא לְגַבֵּי אִינּוֹן יְאוּרִין, וְאִינּוֹן דְרַגִּין דִּילֵיהּ, אֲבָל לְגַבֵּיָּה דְחִיל וְלֹא קָרִיב, בְּגִין דְחֻמָּא לֵיהּ מִשְׁתַּרְשׁ בְּשַׁרְשֵׁין עֲלָאִין.

וּמִשָּׁה פְּחַד מִמְּנֹה, וְלֹא קָרִיב אִלָּא לְאוֹתָם יְאוּרִים, וְאוֹתָן הַדְּרַגּוֹת שְׁלוֹ, אֲבָל מִמְּנֹה הוּא פְּחַד וְלֹא הַתְּקָרֵב, מִשּׁוּם שְׂרָאָה אוֹתוֹ מִשְׁרַשׁ בְּשַׁרְשֵׁים עֲלִיוֹנִים.

כִּיּוֹן שְׂרָאָה הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂמִשָּׁה פּוֹחַד וְשְׁלוּחִים מְמַנִּים אַחֲרֵים לְמַעְלָה לֹא יְכוּלִים לְהַתְּקָרֵב אֵלָיו, אָמַר הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקָרְבָּא לְגַבֵּיָּה. אָמַר קִדְשָׁא בְרוּךְ הוּא,

כִּיּוֹן שְׂרָאָה הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂמִשָּׁה פּוֹחַד וְשְׁלוּחִים מְמַנִּים אַחֲרֵים לְמַעְלָה לֹא יְכוּלִים לְהַתְּקָרֵב אֵלָיו, אָמַר הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקָרְבָּא לְגַבֵּיָּה. אָמַר קִדְשָׁא בְרוּךְ הוּא,

הַנְּנִי עֲלֵיָּה פְרַעָה מְלֹךְ מִצְרַיִם הַתְּנִים הַגְּדוֹל הַרוֹבֵץ בְּתוֹךְ יְאוּרֵיו. וְקוּדְשָׁא בְרוּךְ הוּא אֲצַטְרִיף לְאַגָּחָא בֵּיהּ קָרְבָּא, וְלֹא אַתְרָא (יִחְזַקָּא ל"ט)

הוא, (יחזקאל כט) הַנְּנִי עֲלֶיךָ פְּרַעַה מִלֶּךְ מִצְרַיִם הַתַּנִּים הַגְּדוֹל הַרְבֵּץ בְּתוֹךְ יֵאָרִיו. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַצִּטְרָף לְעֶרְףְּ בּוֹ קָרַב וְלֹא אַחַר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֲנִי ה', וּפְרֻשָׁה סוּד הַחֲכָמָה, שֶׁהַתַּנִּים הַגְּדוֹל הַרְבֵּץ בְּתוֹךְ יֵאָרִיו לְאוֹתָם בְּעֲלֵי הַדִּין שִׁינְדָעִים בְּסוּדוֹת אֲדוֹנָם.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִם הַגְּדוֹלִים וְאֶת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֻשָׁת אֲשֶׁר שָׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵיהֶם. פְּסוּק זֶה פְּרֻשָׁהוּ. אֲבָל וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִם - הוּא סוּד זֶה לְוִיתָן וְכַתּוּב זֹגֵגוּ. תַּנִּינִם חֲסֵר כְּתוּב, מִשּׁוּם שֶׁהֲרַג אֶת הַנְּקֵבָה, וְהַעֲלָה אוֹתָהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצַדִּיקִים, וּפְרֻשָׁה.

הַתַּנִּים הַגְּדוֹל - תִּשְׁעָה יְאוּרִים הֵם, שֶׁהוּא רוּבֵץ בֵּינֵיהֶם, וַיֹּאזֵר אֶחָד הוּא שְׁמִימִי שׁוֹכְכִים, וּבְרָכוֹת מִימֵי הַגֶּן נוֹפְלִים בּוֹ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה. וְכֹאֲשֶׁר זֶה שְׁתֵּי פְעָמִים, מִתְּבַרְךְ אוֹתוֹ יֹאזֵר וְלֹא כָּל כֶּף, וְכִשְׁאֶחָד בְּכָלֵל לֹא.

וְהַתַּנִּין הַזֶּה נִכְנָס לְאוֹתוֹ יֹאזֵר מִתְּחִלָּה וְהוֹלֵךְ וְשֵׁט וְנִכְנָס לְתוֹךְ הַיָּם, וְכוּלֵעַ דְּגִים מִכֶּמֶה מִינֵים, וְשׁוֹלֵט וְשָׁב לְאוֹתוֹ יֹאזֵר. תִּשְׁעָה יְאוּרִים הֵלְלוּ הוֹלְכִים וְעוֹלָם, וְסָבִיבוּ כֶּמֶה אֵילָנוֹת וְעֹשְׂבִים לְמִינֵיהֶם.

הַיֹּאזֵר הָרֵאשׁוֹן. יוֹצֵא מִצַּד שְׁמַאל בְּצַנּוֹר אֶחָד שֶׁשׁוֹפֵעַ וַיּוֹצֵא שֶׁלֹּשׁ טְפוֹת, וְכָל טְפֵה וְטְפֵה נִפְרָדָת לְשֶׁלֶשׁ טְפוֹת, וְכָל טְפֵה וְטְפֵה נִעֲשֶׂה מִמֶּנָּה יֹאזֵר אֶחָד, וְאַלֶּה הֵם תִּשְׁעָה יְאוּרִים שֶׁמִּתְחַזְּקִים וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים וְסוֹבְבִים בְּכָל אוֹתָם הַרְקִיעִים.

כִּמְהָ שֶׁנִּשְׁאָר מֵאוֹתָן טְפוֹת כְּשֶׁפְּסִימוֹ לְצֵאתָ, נִשְׁאָרָת טְפֵה אַחַת שִׁיּוֹצֵאת בְּשִׁקֵּט, נוֹפֶלֶת בֵּינֵיהֶם, וְנִעֲשֶׂה מִמֶּנָּה יֹאזֵר אֶחָד. הַיֹּאזֵר הַזֶּה הוּא שֶׁאֲמָרְנוּ שֶׁהוֹלֵךְ כִּשְׁהוּא שׁוֹכֵף.

כְּמָה דַּאֲתָ אָמַר, אֲנִי ה', וְאוֹקְמוּהָ רְזָא דְחֲכָמְתָא דְהַתַּנִּים הַגְּדוֹל הַרְבֵּץ בְּתוֹךְ יְאוּרִיו לְאִינוֹן מְאִירֵי מִדִּין, דִּינְדַעִין בְּרִזִּין דְמְאִרֵיהוֹן.

פְּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִם הַגְּדוֹלִים וְאֶת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֻשָׁת אֲשֶׁר שָׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵיהֶם. הַאי קָרָא אוֹקְמוּהָ לִיהָ. אֲבָל וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הוּא רְזָא דָא (דף ע"ב) לְוִיתָן וְכַתּוּב זֹגֵגוּ. תַּנִּינִם חֲסֵר פְּתִיב, בְּגִין דְקָטַל לְנוֹקְבָא, וְסִלְקָא קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְצַדִּיקָא וְאוֹקְמוּהָ. הַתַּנִּים הַגְּדוֹל, תִּשְׁעָה יְאוּרִין אִינוֹן, דְאִיהוּ רַבִּיץ בֵּינֵיהוּ, וְחַד יְאוּרָא אִיהוּ, דְמִימִי שְׁכִיכִין, וּבְרַכָּאן דְמִימִין דְגִנְתָא, נִפְלִין בֵּיהַ תְּלַת זְמַנִּין בְּשִׁתָּא. וְכַד תְּרִין זְמַנִּין, מִתְּבַרְךְ הַהוּא יְאוּרָא וְלֹא כָּל כֶּף, וְכַד חַד לְאוֹ הָכִי.

וְהַאי תַּנִּינָא, עָאל בְּהַהוּא יְאוּרָא, אֶתְתַּקִּיף וְאִזִּיל וְשָׂאט עָאל גּוֹ יִמָּא, וְכוּלֵעַ נוֹנִין לְכֶמֶה זִינִין, וְשְׁלִיט, וְתַב לְהַהוּא יְאוּרָא. אֵלִין תִּשְׁעָה יְאוּרִין אִזִּלִין וְסִלְקִין וְסִחְרַנִּיהַ כְּמָה אֵילָנִין וְעֹשְׂבִין לְזַנִּיהוּ.

יְאוּרָא קַדְמָאָה, נִפְקָא מִסְטְרָא שְׁמַאלָא, בְּחַד צַנּוֹרָא דְנִגִּיד וְנִפְיָק תְּלַת טְפִין, וְכָל טְפֵה וְטְפֵה אֶתְפָּרֵשׁ לְתַלַּת טְפִין, וְכָל טְפֵה וְטְפֵה אֶתְעַבִּיד מִנֵּיהַ יְאוּרָא חַד, וְאֵלִין אִינוֹן תִּשְׁעָה יְאוּרִין, דְמִתְתַּקְּפִין וְאִזִּלִין וְשָׂטָאן וְסִחְרָן בְּכָל אִינוֹן רְקִיעִין.

כִּמְהָ דְאֶשְׁתָּאר מֵאִינוֹן טְפִין פַּד סִימִין לְמִיפְק, אֶשְׁתָּאר טְפֵה חַדָּא, דְנִפְקָא בְּשְׁכִיכוֹ, נִפְל בֵּינֵיהוּ, וְאֶתְעַבִּיד מִנֵּיהַ יְאוּרָא חַדָּא. הַאי יְאוּרָא אִיהוּ, הַהוּא דְאֲמָרְן דְאִזְלָא בְּשְׁכִיכוֹ.

בֵּינֵיהֶם, וְנִעֲשֶׂה מִמֶּנָּה יֹאזֵר אֶחָד. הַיֹּאזֵר הַזֶּה הוּא שֶׁאֲמָרְנוּ שֶׁהוֹלֵךְ כִּשְׁהוּא שׁוֹכֵף.

הַיָּאוֹר הַזֶּה, כְּשֵׁאוֹתוֹ נָהַר שְׁשׁוּפֵעַ וְיֹוצֵא, מוֹצִיא טַפּוֹת אַחֲרוֹת גְּדוּלוֹת (שֶׁל בְּרוּכוֹת) שֶׁל בְּרוּכוֹת מִצַּד הַיָּמִין, מֵה שֶׁנִּשְׁאָר מֵאוֹתָן טַפּוֹת, נִשְׁאָרֶת טֶפֶה אַחַת שׁוֹכַכֶת מֵאוֹתָן בְּרוּכוֹת, וְנוֹפֶלֶת בְּאוֹתוֹ יָאוֹר שֶׁהוּא שׁוֹכֵף, וְזֶהוּ הַיָּאוֹר שֶׁעֲדִיף מִכָּלֶם. כְּשִׁיּוֹצֵאִים וְנִפְרָדִים אוֹתָם אַרְבָּעָה נְהוּרוֹת שִׁיּוֹצֵאִים מִזֶּן עֵדָן, אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא פִּישׁוֹן נּוֹפֵל בְּאוֹתוֹ יָאוֹר וְנִכְלָל בּוֹ, וְלִכְּן מְלָכוֹת בְּכָל נִכְלָלֶת בְּזֶה, וּפִישׁוֹן הוּא מְלָכוֹת בְּכָל. מֵהַיָּאוֹר הַזֶּה נִזְוָנִים וּמִתְמַלְאִים כָּל אוֹתָם הַיָּאוֹרִים הָאֲחֵרִים.

בְּכָל יָאוֹר וְיָאוֹר הוֹלֵךְ וְשֵׁט תַּנִּין אֶחָד, וְהֵם תִּשְׁעָה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נֹקֵב נֹקֵב בְּרֵאשׁוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים ע"ד) שִׁבְרַת רֵאשֵׁי תַנִּינִים וְגו'.

וְאֶפְלוּ הַתַּנִּין הַגְּדוֹל הַזֶּה כִּף הוּא, מִשׁוּם שֶׁכָּלֶם נּוֹפְחִים רוּחוֹת לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה.

כְּתוּב בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. וְכְתוּב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים, בְּכָל מַעֲשֵׂה שֶׁל אוֹתָם עָשָׂר אֲמִירוֹת, עוֹמְדִים כְּנִגְדָם אוֹתָם עֲשָׂרָה יָאוֹרִים. וְתַנִּין אֶחָד מִתְפָּרֵף (פּוֹרֵשׁ) (מִתְפָּרֵף) בְּרוּחַ כְּנִגְדָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

וְעַל זֶה אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה מִזְדַּעְזַע הָעוֹלָם, מִשׁוּם שֶׁהַתַּנִּין הַגְּדוֹל הַזֶּה מַעֲלָה אֶת הַסְּנַפִּירִים שֶׁלוֹ וּמִזְדַּעְזַע, אֲזַי כָּלֶם מִזְדַּעְזַעִים בְּאוֹתָם יָאוֹרִים, וְכָל הָעוֹלָם מִזְדַּעְזַע, וְהָאָרֶץ מִתְחַלְחֶלֶת, וְכָלֶם כְּלוּלִים בַּתַּנִּין הַגְּדוֹל הַזֶּה.

וְהָאָרֶץ הֵיטָה תְּהוֹ וְגו'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית הַחֲבָרִים עוֹסְקִים בּוֹ וְיִוְדְעִים בּוֹ, אֲכָל הֵם מַעֲטִים שִׁיּוֹדְעִים אֶת רְמוֹז מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּסוּד הַתַּנִּין הַגְּדוֹל. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, שֶׁכָּל הָעוֹלָם אֵינוֹ

לְרִמְזָא עוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית,

הַאִי יְאוֹרָא, כִּד הֵהוּא נָהַר דְּנִגִּיד וְנִפְיָק, אִפְיָק טַפִּין אַחֲרֵנִין רַבְרָבָא (כ"א דְּרַבְרָבָא) מִסְטָרָא דִּימִינָא, מַה דְּאִשְׁתָּאֵר מֵאֵינוֹן טַפִּין, אִשְׁתָּאֵר טֶפֶה חֲדָא בְּשִׁכּוֹ מֵאֵינוֹן בְּרַבָּאן, וְנִפְל בְּהוּא יְאוֹרָא דְאֵיהוּ שְׁכִיף. וְהַאִי אֵיהוּ יְאוֹרָא דְעֲדִיף מִכָּלֶהוּ.

כִּד נִפְקִין וּמִתְפָּרְשִׁין אֵינוֹן אַרְבַּע נְהַרִין דְּנִפְקִין מִגְּנִתָּא דְעֵדָן, הֵהוּא דְאִקְרִי פִישׁוֹן, נְפִיל בְּהוּא יְאוֹרָא וְאִתְפְּלִיל בִּיה. וְעַל דָּא מְלָכוֹת בְּכָל, אִתְפְּלִיל בְּהַאִי. וּפִישׁוֹן אֵיהוּ מְלָכוֹת בְּכָל. מִיְאוֹרָא דָּא אִתְזַנּוּ וְאִתְמַלְיִין כָּל אֵינוֹן יְאוֹרִין אַחֲרֵנִין.

בְּכָל יְאוֹרָא וְיְאוֹרָא, אֲזֵלָא וְשֵׁאט חֵד תַּנִּינָא, וְאֵינוֹן תִּשְׁעָה. וְכָל חֵד וְחֵד נֹקֵיב נּוֹקֵבָא בְּרִישִׁיָּה, כְּמַה דְּאִתָּא אָמַר, (תְּהִלִּים ע"ד) שִׁבְרַת רֵאשֵׁי תַנִּינִים וְגו'. וְאֶפְלוּ הַאִי הַתַּנִּין הַגְּדוֹל הַכִּי הוּא, בְּגִין דְּכָלֶהוּ נִפְחִין רוּחִין לְגַבֵּי עֵילָא וְלֹא לְתַתָּא.

בְּתִיב (בְּרֵאשִׁית א') בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. וְכְתִיב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים, בְּכָל עוֹבְדָא דְאֵינוֹן עָשָׂר אֲמִירָן, קִיּוּמִין לְקַבְּלֵיהוּ אֵינוֹן עָשָׂר יְאוֹרִין. וְחֵד תַּנִּינָא מִתְפָּרֵפְרָא (כ"א מִתְפָּרֵפְרָא) (כ"א מִתְפָּרֵפְרָא) בְּרוּחָא, לְקַבֵּל כָּל חֵד וְחֵד.

וְעַל דָּא, חֵד לְשִׁבְעִין שָׁנִין מִזְדַּעְזַע עֲלָמָא, בְּגִין דְּהַאִי הַתַּנִּין הַגְּדוֹל כִּד הוּא סְלִיק סְנַפִּירוֹי וְאִזְדַּעְזַע, כְּדִין כְּלָהוּ מִזְדַּעְזַעוֹן בְּאֵינוֹן יְאוֹרִין, וְכָל עֲלָמָא מִזְדַּעְזַעָא, וְאִרְעָא מִתְחַלְחֶלֶת, וְכָלֶהוּ כְּלִילָן בְּהַאִי תַנִּין הַגְּדוֹל. וְהָאָרֶץ הֵיטָה תְּהוֹ וְגו', אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עוֹבְדָא דְבְּרֵאשִׁית, חֲבָרִיא לְעָאן בִּיה, וְיִדְעִין בִּיה, אֲבָל זְעִירִין אֵינוֹן, דִּינְדְעִין

משתלשל אלא על סנפיריו של זה.

בא ראה, והארץ היתה תהו ובהו וגו'. שנינו היתה, ובארנו. משום שפיאור הראשון הנה שאמרנו, כשהתנין הגדול הנה נכנס בו, אז מתמלא, ושוטף ודועף הניצוצות שנלקטו באותן עולמות שנחרבו בתחלה.

אותם תנינים אחרים שאמרנו היו ולא היו, למה? משום שנחלש פחם שלא יחריבו העולם, פרט לשבעים שנה פעם אחת, והם מתחזקים בכת התנין הגדול ההוא, והוא לבדו מתחזק, ואלמלא נקבתו היתה קימת אצלו, לא יכול היה העולם לסבל אותם. (ומשום כך)

עד שלא הרג הקדוש ברוך הוא את הנקבה, הארץ היתה תהו ובהו. תהו היתה. ואחר שהרג אותה היתה בהו, התחילה להתקיים. וחשף על. עדין לא היה מאיר המעשה שעשה.

מה עשה הקדוש ברוך הוא? מחץ את ראש הנזכר למעלה ונכפה, משום שהרי התהום למטה לא היה מאיר. מה הטעם לא היה מאיר? משום שהתנין הגדול הנה מנשב רוח על התהום ומחשיף אותו, ולא היה מרחף למטה.

ועברה (ועם כל זה) רוח אחרת שלמעלה, ונשבה (שנשבה) והכתה באותה רוח והשקיטה אותה, זהו שכתוב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. וזהו מה ששינונו שהקדוש ברוך הוא הפך רוח ברוח וברא את העולם.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. האיר האור שלמעלה והפך על גב הרוח שנשבה, והסתלק מעל התהום ולא כסה אותו. כיון שהאיר התהום

ברא דתנין הגדול. ועל דא תנינן, דכל עלמא לא משתלשל אלא על סנפירוי דדא.

תא חזי והארץ היתה תהו ובהו וגו', תנינן היתה, ואוקימנא. בגין דבהאי יאורא קדמאה דקאמרן, בד האי התנין הגדול עאל ביה, פדין אתמלייא, ושטיף ודעיף ניצוצין דאתלקטו באינון עלמין דאתחרבו בקדמיתא. אינון תנינן אחרנין דקאמרן, הו ולא הו, אמאי. בגין דאתחלש חילייהו דלא יטשטשון עלמא, פר לשבעין שנין, חד זמנא, ואינון אתתקפו בחילא דההוא תנין הגדול, והאי איהו בלחדוי לאתתקפא. ואלמלא נוקביה קיימת לגביה, לא יכיל עלמא למסבל לון. (ובגין כך)

עד לא קטל קדשא בריך הוא לנוקבא, הארץ היתה תהו. (ובהו) תהו היתה. ולבתר דקטל לה, הוה בהו, שראת לאתקיימא. וחשף על. עד לא הות נהירא עובדא דעבד.

מה עביד קדשא בריך הוא, מחץ רישיה דדכורא לעילא, ואתפפא, בגין דהא תהומא לתתא, לא הוה נהיר. מאי טעמא לא הוה נהיר, בגין דהאי התנין הגדול, הוה נשיב רוחא על תהומא, ואחשיף ליה, ולא מרפרפא לתתא.

ועבר (נ"א ועם כל דא) רוחא אחרא דלעילא, ונשב (נ"א דנשב) ובטש ביה הוא רוחא, ושכיף ליה, הדא הוא דכתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. והיינו דתנינן, דקודשא בריך הוא בטש רוחא ברוחא, וברא עלמא.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, נהיר נהירו דלעילא, ובטש (דף ל"ה ע"א) על גבי רוחא דנשיב, ואסתלק מעל תהומא, ולא חפא ליה. כיון דתהומא אתנהיר,

וְאִיהוּ אֶסְתֵּלֶק, כְּדִין הָהוּ נְהִירוּ.
 דָּא נְהִיר עַל רִישֵׁיהּ, וּמֵיָא הָווּ נִפְקֵי מִגּוּ
 אַפּוֹתֶיהּ, וְרוּחָא נָשִׁיב לְעֵילָא. וְנְהִיר
 מְנַהִירוּ דָּא, עַד דְּהָהוּ נְחִית נְהוּרִיהּ, מְנַצְנָצָא
 לְשִׁבְעִין וּתְרִין נְהוּרִין דְּשִׁמְשָׁא, כִּיּוֹן דְּאִינוּן
 נְהוּרִין אֶתְרִשִׁימוּ בְּגוּ שִׁמְשָׁא לְתַתָּא, הָווּ
 חֵיבֵיָא דְעֵלְמָא יַדְעִין בְּהוּ, וְהָווּ פְּלַחִין
 לְשִׁמְשָׁא. כִּיּוֹן דְּאֶסְתֵּפֵל קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא
 בְּאִינוּן חֵיבֵיָא, סְלִיק נְהוּרִיהּ וְגִנְזוּ לִיהּ.
 אֲמַאי גְנִיזוּ לִיהּ. בְּגִין דְּהָהוּא תַנִּין, הָהוּ סְלִיק
 וְנְחִית, וּבְטַש בְּאִינוּן יְאוּרִין, עַד דְּגִנְזוּ לִיהּ
 וְלֹא אֶתְגַּלְיָא.

וְזַרְע לִיהּ זְרוּעָא בְּחַד צַדִּיק, דְּאִיהוּ גִנְנָא
 דְּגִנְתָּא, וְזְרוּעָא דְזַרְע בְּגִנְתָּא, בְּגִנְזוּ
 בְּטַמִּירוּ (ס"א הא) דְּהָאֵי אֹר אִיהוּ.

בְּרַ הָאֵי תַנִּין הַגְּדוֹל, חֵמֵי דְצַמַּח בְּגִנְתָּא
 זְרוּעָא דְאֹר דָּא, כְּדִין אֶתְעַר לְסִטְרָא
 אַחְרָא, לְהַהוּא נְהָר דְּאֶקְרִי גִיחוּן. וְאֶתְפְּלְגוּ
 מִימּוּי דְּהָאֵי גִיחוּן, חַד שְׁבִילָא דִילֵיהּ, אִיהוּ
 אָזִיל גּוּ הַהוּא זְרוּעָא דְאַצְמָחָא גּוּ גִנְתָּא,
 וְאַנְהִיר בֵּיהּ בְּרַבּוּ דְזְרוּעָא דָּא, וְאֶקְרִי גִיחוּן.
 וּמְגוּ הַהוּא רְבּוּ דְזְרוּעָא דָּא, אֶסְתֵּלֶק לְרַבּוּ
 דְשַׁלְמָה מְלָפָא, כְּדִין אֶסְתֵּלֶק לְמַלְכוּ,
 דְכַתִּיב, (מלכים א', א) וְהוֹרְדָתֶם אֹתוֹ אֶל גִּיחוּן,
 וְכַתִּיב וּמִשַׁח אֹתוֹ שֶׁם. שֶׁם, וְלֹא בְּאֶתֶר
 אַחְרָא, בְּגִין דְּהָהוּ יַדְעֵי דְדוּד מְלָפָא דָּא,
 וּמִימּוּי אַחְרָנִין אֶסְתֵּלְקוּ לְמַלְכוּ אַחְרָא, וְדָא
 אִיהוּ מְלָפָא דְאִיהוּ תְקִיפָא.

וְהָאֵי תַנִּין הַגְּדוֹל, אֶתְעַר לִיהּ, וְאֶסְתֵּלֶק
 סְנִפִּירוּי דְּהָאֵי תַנִּין, בְּהַהוּא נְהָר,
 לְאֶתְתַקְפָּא בֵּיהּ. וְכָל אִינוּן שְׁאֵר יְאוּרִין
 פְּלָהוּ, סְלִקִין וְנְחִיתִין בְּתַקְפָּא דְּהָאֵי תַנִּין
 הַגְּדוֹל, וְתַאב וְעַאל לְהַהוּא יְאוּרָא
 שְׁכִיכָא, וְאַשְׁתַּכַּף בֵּיהּ.

וְהוּא הַסְּתַלֵּק, אֲזִי הָהוּ אֹר.
 זֶה מֵאִיר עַל רִאשׁוֹ, וּמִיָּם הָיוּ
 יוֹצְאִים מִתּוֹךְ מִצְחוֹ, וְרוּחַ נוֹשֶׁבֶת
 לְמַעְלָה וּמֵאִירָה מֵאֹר זֶה, עַד
 שֶׁהָיָה יוֹרֵד אֹרּוֹ, מְנַצְנֵץ לְשִׁבְעִים
 וּשְׁנַיִם אֹרוֹת שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ. כִּיּוֹן
 שְׁאוֹתָם אֹרוֹת נִרְשְׁמוּ בְּתוֹךְ
 הַשֶּׁמֶשׁ לְמַטָּה, הָיוּ הַרְשָׁעִים שֶׁל
 הָעוֹלָם יוֹדְעִים בָּהֶם וְהָיוּ עוֹבְדִים
 לְשִׁמְשׁ. כִּיּוֹן שֶׁהַסְּתַפֵּל הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָם הַרְשָׁעִים, סֵלֵק
 אֶת אֹרּוֹ וְגִנְזוּ אוֹתוֹ. לְמָה גִנְזוּ אוֹתוֹ?
 מִשּׁוּם שְׁאוֹתוֹ תַנִּין הָיָה עוֹלָה וְיוֹרֵד
 וּמִכָּה בְּאוֹתָם יְאוּרִים, עַד שֶׁגִנְזוּ
 אוֹתוֹ וְלֹא הִתְגַּלְּהָ.

וְזַרְע אוֹתוֹ הַזֶּרַע בְּצַדִּיק, שֶׁהוּא
 הַגִּנֵּן שֶׁל הַגֵּן, וְהַזֶּרַע שֶׁנִּזְרַע בְּגֵן
 הוּא גְנִיזוֹת וְטַמִּינָת (מ) שֶׁל הָאֹר
 הָהוּא.

בְּשַׁתְּתִּינֵן הַגְּדוֹל הַזֶּה רוּאָה
 שְׁצוּמַח בְּגֵן זֶרַע שֶׁל אֹר זֶה, אֲזִי
 מִתְעוֹרֵר לְצַד הָאֲחֵר לְאוֹתוֹ נְהָר
 שְׁנַקְרָא גִיחוּן. וְנִחְלָקִים מִימֵי
 הַגִּיחוּן הַזֶּה, שְׁבִיל אֶחָד שְׁלוֹ, הוּא
 הוֹלֵךְ לְתוֹךְ אוֹתוֹ זֶרַע שְׁצוּמַח בְּתוֹךְ
 הַגֵּן, וּמֵאִיר בּוֹ בְּגִדְל הַזֶּרַע הַזֶּה,
 וְנַקְרָא גִיחוּן.

וּמִתּוֹךְ גְּדֻלוֹת שֶׁל אוֹתוֹ הַזֶּרַע עֲלָה
 לְגִדְלָה שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ, כְּשַׁעֲלָה
 לְמַלְכוּת, שְׁכַתּוּב (מלכים-א א)
 וְהוֹרְדָתֶם אֹתוֹ אֶל גִּיחוּן, וְכַתּוּב
 וּמִשַׁח אֹתוֹ שֶׁם. שֶׁם, וְלֹא בְּמַקּוֹם
 אַחֵר, מִשּׁוּם שְׁאֵת זֶה יַדְעֵי דְדוּד
 הַמְּלָךְ, וּמִימּוּי הָאֲחֵרִים עֲלוּ
 לְמַלְכוּת אַחְרָת, וְזֶהוּ הַמְּלָךְ שֶׁהוּא
 תְקִיף.

וְהַתַּנִּין הַגְּדוֹל הַזֶּה הִתְעוֹרֵר אֵלָיו,
 וְהִתְעַלּוּ סְנִפִּירוּי שֶׁל הַתַּנִּין הַזֶּה
 בְּאוֹתוֹ נְהָר לְהַתְחַזֵּק בּוֹ, וְכָל אוֹתָם
 שְׁאֵר הַיְאוּרִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים
 בְּתַקְפּוֹ שֶׁל הַתַּנִּין הַגְּדוֹל הַזֶּה,
 וּמִשְׁתּוֹקֵם וּנְכַנְס לְתוֹךְ יְאוּרֵי הַשֶּׁקֶט
 וְשׁוֹכֵף בּוֹ.

וְאֵז, כְּשֵׁאוֹתוֹ אֹרֵךְ נִגְנְזוּ (להסיעו) לְהַעֲלוֹתוֹ אוֹתוֹ גִּנְזוּ שְׁאֲמַרְנוּ, אֲזַי יוֹצֵא הַחֹשֶׁף הָרֵאשׁוֹן וּמִכָּה עַל רֵאשׁוֹ בְּאוֹתוֹ נִקְבַּ שְׁנַעֲשֶׂה בּוֹ, וּנְפָרְדַּ חוּט אֶחָד בֵּין אוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁל הָאוֹר הַזֶּה שְׁנַגְנְזוּ, וּבֵין אוֹתָהּ חֹשֶׁכָה שֶׁל הַחֹשֶׁף הַזֶּה, שְׁפָתוֹב (בראשית א) וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁף.

הַתַּנְיִן הַזֶּה שָׁב בְּאוֹתָהּ הַפְּרָדָה שֶׁל הַחוּט שֶׁהַפְּרִיד, וְהַפְּרִיד אֶת אוֹתָם (בֵּין אוֹתָם) יְאוֹרִים לְתוֹף הַחֹשֶׁכָה, וּנְפָרְדִים דְּגִים לְמִינֵיהֶם אֱלֹה מְאֵלָה בְּאוֹתָהּ הַפְּרָדָה.

וּכְשֶׁנְּפָרְדוּ הַמַּיִם הַעֲלִיּוֹנִים הַקְּדוּשִׁים, כָּל אוֹתָם הַיְאוֹרִים נְפָרְדִים, וּנְכַנְסוּ לְתוֹף אוֹתוֹ הַיְאוֹר הַשְּׂקֵט שֶׁנִּבְחַר מִכָּלֶם, וַיּוֹצֵאִים וּנְכַנְסִים בּוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם.

וְכֵן אוֹתָם דְּגִים שְׂגֵדְלִים תוֹף אוֹתָם יְאוֹרִים, נְפָרְדִים אֵלָה מְאֵלָה, וְנִקְרְאִים לִילּוֹת, וְאֵלָה הֵם רְאשִׁים לְכָל אוֹתָם דְּגִים שְׂיוֹצֵאִים הַחוּצָה, וְאֵלָה שׁוֹלְטִים עַל כָּלֶם, וְאֵלָה נִקְרְאִים בְּכוֹרֵי מְצָרִים. וּמִכָּאן הַתְּפָרְדוּ הַחוּצָה הַבְּכוֹרִים, וְכָלֶם נְזוּנִים מֵהַשְּׂקָאֵת אוֹתָם יְאוֹרִים. וְהַתַּנְיִן הַגְּדוֹל הַזֶּה שׁוֹלֵט עַל כָּלֶם.

וְהַבֵּרֶךְ בְּהַבְּדֵלֵת הַמַּיִם הַעֲלִיּוֹנִים, שְׁפָתוֹב וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, וְנִרְשְׁמוּ מַיִם הַקְּדוּשִׁים הַעֲלִיּוֹנִים וּנְפָרְדוּ לְמַעְלָה, וְהַמַּיִם הַתַּחְתּוֹנִים, נְפָרְדוּ כָלֶם אֵלָה מְאֵלָה, קְדוּשִׁים וְשֵׁלָה קְדוּשִׁים, וְעַל זֶה נִקְרְאוּ מְלָאכִים עֲלִיּוֹנִים פְּרוּדִים, מִשּׁוֹם שֶׁנְּפָרְדוּ אֵלָה מְאֵלָה לְמִינֵיהֶם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֹשֶׁב מְזֻרֵעַ זֶרַע. סוּד זֶה, כְּשֶׁהַתַּנְיִן הַגְּדוֹל הַזֶּה מְנַשֵּׁב רוּחַ בְּאוֹתוֹ נִקְבַּ וּמִרְחֹף כְּלָפִי מַעְלָה, אֶת כָּל אוֹתָם הַעֹשְׂבִים הַזֶּה הוֹפֵף אוֹתָם לִיכָשׁ, עַד שְׂרוּחַ אַחֲרַת

וּבְרִיָן, כִּד הֵהוּא אֹרֵךְ אֶתְגְּנִיז (ס"א לְנִמְלָא) לְעִיּוֹלָא לִיָּה הֵהוּא גִנְנָא דְקַאמְרָן, כְּדִין נְפִק חֹשֶׁף קְדַמָּאָה, וּבְטַשׁ עַל רִישִׁיָּה, בְּהֵהוּא נּוֹקְבָא דְאַתְמַתְחָא בִּיהַ, וְאַתְפָּרַשׁ חַד חוּטָא, בֵּין הֵהוּא נְהִירוֹ דְאוֹר דְאֶתְגְּנִיז, וּבֵין הֵהוּא חֹשֶׁכָא דְחֹשֶׁף דְא, דְכַתִּיב, (בראשית א) וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁף.

הָאִי תַנְיִן, תָּב בְּהֵהוּא פְרִישׁוֹ דְהָאִי חוּטָא דְאַפְרִישׁ, וְאַפְרִישׁ לְאַיְנוֹן (נ"א בֵּין אִיְנוֹן) יְאוֹרִין, גּוֹ חֹשֶׁכָא, וְאַתְפָּרְשׁוּ נּוֹנִין לְזַנְיֵיהוּ אֵלִין מְאֵלִין, בְּהֵהוּא פְרִישׁוֹ.

וְכֵן אֶתְפָּרְשׁוּ מִיַּין עֲלָאִין קְדִישִׁין, כָּל אִיְנוֹן יְאוֹרִין אֶתְפָּרְשׁוּ, וְעָאלוּ לְגוֹ הֵהוּא יְאוֹרָא שְׂכִיכָא דְאַתְבָּרִיר מְכֵלָהוּ, וּנְפָקִין וְעָאלִין בִּיהַ תְּלַת זְמַנִּין בַּיּוֹמָא.

וְכֵן אִיְנוֹן נּוֹנִין דְמַגְדֵּלִין גּוֹ אִיְנוֹן יְאוֹרִין, פְּרִישָׁן אֵלִין מְאֵלִין, וְאַקְרוּן לִילּוֹת, וְאַלִּין אִיְנוֹן רְאשִׁין לְכָל אִיְנוֹן נּוֹנִין דְנְפָקִין לְבַר, וְאַלִּין שְׁלֹטִין עַל כָּלָהוּ. וְאַלִּין אִקְרוּן בְּכוֹרֵי מְצָרִים, וּמֵהֵכָא אֶתְבָּדַר לְבַר בּוֹכְרִין, וְכָלָהוּ אֶתְזַנּוּ מִשְׁקִיוֹ דְאַיְנוֹן יְאוֹרִין. וְהָאִי הַתַּנְיִן הַגְּדוֹל, שְׁלֹטָא עַל כָּלָהוּ.

וְכֵן בְּפְרִישׁוֹ דְמִיַּין עֲלָאִין, דְכַתִּיב וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, וְאַתְרַשִּׁימוּ מִיַּין קְדִישִׁין עֲלָאִין, וְאַתְפָּרְשׁוּ לְעִילָא, וּמִיַּין תְּתַאִין, אֶתְפָּרְשׁוּ כְּלָהוּ אֵלִין מְאֵלִין, קְדִישִׁין וְדִלָא קְדִישִׁין, וְעַל דְאֶתְפָּרְשׁוּ מְלָאכִין עֲלָאִין פְּרִישָׁן, בְּגִין דְאַתְפָּרְשׁוּ אֵלִין מְאֵלִין לְזַנְיֵיהוּ.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דְשָׂא עֹשֶׁב מְזֻרֵעַ זֶרַע, רְזָא דְא, כִּד הָאִי הַתַּנְיִן הַגְּדוֹל, הַזֶּה נְשִׁיב רוּחָא בְּהֵהוּא נּוֹקְבָא, וּמִרְפָּרְפָא לְגַבֵּי עִילָא, כָּל אִיְנוֹן עֹשְׂבִין הַזֶּה מְהַפֵּף לוֹן לִיבִישׁוֹ, עַד דְרוּחָא אַחֲרָא נְשִׁיב בְּהֵהוּא

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנקד

לש"ס דף היומי

מסכת מועד קטן

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
לכמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר שמות כרך ג'
לפי ספר הזוהר 10 כרכים (70-77 כרכים) עמודים קסו-רנב
(מפרשת בא דף לה. עד פרשת בשלח דף מו:)

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויגמין כי כל דברי חז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמות המהרה"י לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (מבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפצצת אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם,
כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה
ובספוריה לבדם היא לובשת בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה
וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם
מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון
תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם
עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם
מאריכים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמנו הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

נושבת באותה רוח ומשקטיה אותה למטה, והעשבים צמחו כבתחלה, ושולטים ומשפחים ומודים לפני הקדוש ברוך הוא. מצד שמאל ולתוף היאור השקט יוצאות בהמות למיניהן, והולכים להתקרב לאותם עשבים ולא יכולים, ושבים למקומם. כל היאורים הללו הולכים ושטים עם אותו התנין ששולטים בהם, ומקיפים את אותם העשבים ולא יכולים, פרט לפעמים שרוח עליזנה אינה נושבת, והיא מרחפת הרוח באותו הנקב שלמעלה, כמו שבארנו, ואז שולטת אותה הרוח על אותם עשבים.

והיאור השקט שב למקומו, ועולה ויורד. ומשום שממיו שקטים, הולך בשקט. והתנים הגדול הזה עולה לאותם היאורים, וכל העשבים מתגדלים סביב אותו היאור השקט, ואלה (הם) גדלים בכל עבר, ואז עולה אותו תנין ומתגדל ביניהם, ושם אל כל אותם היאורים.

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים. זהו נחש בריח. למה בריח? משום שסוגר את שני הצדדים, ולא יוצא לעולמים, אלא פעם אחת ביובל.

ובספרי הראשונים, זה נחש עקלתון, שהוא תמיד בעקמימות, ומביא קללות על העולם. כשזה קם - נשבר תקפו של אותו התנין, ולא יכול לעמד עד שאובד גופו, משום שהקדוש ברוך הוא כופף אותו לתוף הים כשנכנס אליו, והוא דורך על תקפו של הים, ותקף הים הזה הוא תנין, כמו שנאמר (איוב ט) ודורך על במתי ים.

ובשקם הנחש הזה, אז מה כתוב? (ישעיהו) והרג את התנין אשר בים.

רוחא, ושכיף ליה לתתא, ועשבין צמחו כמלקדמין. ושלטין ומשבחן ואודן קמי קדשא בריך הוא.

מסטר שמאלא, ולגו יאורא שכיכא, נפקין בעירין לזנייהו, ואזלין למקרב לגבי דאינון עשבין ולא יכלין, ותבין לאתרייהו. כל אלין יאורין אזלין ושאטין, עם ההוא תנינא דשליט בהו, וסחרין לאינון עשבין, ולא יכלין. בר לזמנין, דרוחא עלאה לא נשיב, ואיהו מרפרפא רוחא בההוא נוקפא דלעילא, כמה דאוקימנא, פדין שליט ההוא רוחא על אינון עשבין.

ויאורא שכיכא תב לאתריה, וסלקא ונחתא. ובגין דמימיו שכיכין, אזיל בשכיכו, והאי התנים הגדול סלקא לגבי אינון יאורין, ועשבין פלהו מגדלן סחרניה דההוא יאורא שכיכא ואלין (כ"א ואינון) מגדלין בכל עיבר, פדין סלקא ההוא תנינא ואתרבי בינייהו, ותב לכל אינון יאורין.

ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים, דא איהו נחש בריח. אמאי בריח. בגין דסגיר לתרין סטרין, ולא נפיק לעלמין אלא חד זמנא ליובלא.

ובספרי קדמאי, דא נחש עקלתון, דאיהו בעקימו תדיר, ואיתי ליוטין על

עלמא, פד האי קם, אתבר תוקפיה (דף ל"ה ע"ב) דההוא תנינא, ולא יכיל למיקם, עד דאביד גשמיה. בגין דקודשא בריך הוא כפיף ליה גו ימא, פד עאל לגביה. ואיהו דרך על תקפיה דימא. ותקפיה דימא דא, איהו תנינא, כמה דאת אמר (איוב ט) ודורך על במתי ים.

וכד האי נחש קם, פדין מה כתיב, (ישעיהו כ"ז) והרג את התנין אשר בים, דא איהו

הַתַּנִּין הַגָּדוֹל. וְעַל דָּא פְּתִיב, (יחזקאל כ"ט) הַנְּנִי עֲלִיךְ. וְדָא נַחֲשׁ, אִיהוּ מְאֹרֶת, בְּלוּוֹטִין לְכֻלָּא, בְּגִין דְּאִיהוּ תְּקִיפָא עָלֵיהּ, בְּתַקְפֵיהּ דִּיהוּא נְהַר רַבְרַבָּא, דְּאֶקְרִי חֲדַקְל, וְהָא אוּקִימְנָא.

הַהוּא נַחֲשׁ אִיהִי בִיבְשָׁתָא כַּד נִפְקִין דָּא בְּדָא, דָּא דְּבִיבְשָׁתָא אֲתַתְּקַף תְּדִיר, בְּגִין דְּכָל אוֹרְחוּי וְתַקְפוּי בִיבְשָׁתָא אִיהוּ, וְאָכִיל אֲרַעָא וְעַפְרָא תְּדִיר, פְּמָה דָּאֲתָא אָמַר (בראשית ג') וְעַפְר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. דָּא גְדִיל בְּעַפְרָא, וְדָא גְדִיל בְּמִיא. נַחֲשׁ דְּאֲתַגְדִּיל בְּמִיא, לָאו תְּקִיפָא כְּהֵאֵי דְּאֲתַגְדִּיל בִּיבְשָׁתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב (בראשית כ"א) מְאֹרֶת חֲסֵר.

וְדָא אֲזַדְמִן לְגַבֵּי הַהוּא דְּמִיא. וְאַף עַל גַּב (וְדָא ל"א) דְּאֲזַדְמִן לְגַבֵּיהּ, לָא אַגַּח לְגַבֵּיהּ, אָלָא קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּלַחֲדוּי, דְּקָטִיל לִיהּ מַגּוּ יַמָּא, פְּמָה דְּאוּקִימְנָא בְּגִין גְּסוּת רּוּחָא דְּבִיהּ, פְּמָה דָּאֲתָא אָמַר (יחזקאל כ"ט) אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וְגו'.

וְעַבְר יִי לְנִגּוּף אֶת מְצָרִים וְגו'. תְּנָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָאֵי קָרָא קְשִׁיא, וְכִי וְרָאָה אֶת הַדָּם וְאַחַר כֶּף וּפְסַח, דְּמִשְׁמַע דְּסִימְנָא הוּא דְּעַבִּיד. וְאִי תִימָא בְּגִין דְּמָא דְּאִיהוּ מְצוּהָ, אָמַאי לְבַר. וְאָמַאי בְּתַלְת דְּיֻכְתֵּי דְּפִתְחָא. וְהָא כְּתִיב (דניאל ב') הוּא גְּלִי עֲמִיקְתָּא וְגו'. וּמַאי טַעְמָא בְּעָא דְּאֲתַגְלִיא דְּמָא עַל הַמְשָׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְזוּזוֹת.

אָרְאָ תְּנָא, פְּתִיב, (דברים ל"ב) וַיֵּרָא יְיָ וַיִּנְאֶץ, וּכְתִיב, (בראשית ו') וַיֵּרָא יְיָ כִּי רָבָה רַעַת הָאָדָם בְּאֶרֶץ. וְתַנִּינִן לָא אֲתַחְזִי אֲשַׁגְּחוּתָא דְּלַעִילָא, אָלָא כַּד אֲתַחְזִי לְתַתָּא עוּבְדָא דְּאֲתַעְבִּידו עוּבְדָא מְנִיה וְעַל דָּא (נ"א) וְעַד דְּעַבְדִּין עוּבְדָא לְתַתָּא) לָא מִשְׁגִּיחִין לְאַבְאָשָׁא, בַּר הַרְהוּרָא דְּעַבּוּדָה זָרָה, דְּכְתִיב, (דברים י"א) הַשְּׁמֵרוּ לָכֶם פֶּן

זֶהוּ הַתַּנִּין הַגָּדוֹל. וְעַל זֶה פְּתוּב הַנְּנִי עֲלִיךְ. וְנַחֲשׁ זֶה הוּא מְאֹרֶת, בְּקַלְלוֹת לְכָל, מְשׁוּם שֶׁהוּא חֲזַק עָלָיו בְּחֻזְקוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַנְּהַר הַגָּדוֹל שֶׁנֶּקְרָא חֲדַקְל, וְהָרִי בְּאֲרָנוֹ.

אוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ שְׂבִיבְשָׁה, כְּשִׁיּוּצָאִים (להלכה) זֶה בְּזָה, אוֹתוֹ שְׂבִיבְשָׁה תְּמִיד מִתְגַּבֵּר, מְשׁוּם שֶׁכָּל דְּרַכּוֹ וְחֻזְקוֹ הוּא בִיבְשָׁה, וְאוּכַל אֶרֶץ וְעַפְר תְּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְעַפְר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. זֶה גְּדִיל בְּעַפְר, וְזֶה גְּדִיל בְּמִים. נַחֲשׁ שֶׁהַתְּגַדֵּל בְּמִים לֹא חֲזַק כְּזֶה שֶׁהַתְּגַדֵּל בִּיבְשָׁה, וְעַל זֶה פְּתוּב מְאֹרֶת חֲסֵר.

וְזֶה הַתְּדַמֵּן לְאוֹתוֹ שֶׁל הַמִּים. וְאַף עַל גַּב (וְזֶה לֹא) שֶׁהַתְּדַמֵּן אֵלָיו, לֹא נִלְחַם בּוֹ, אָלָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ שֶׁהִרְגוֹ אוֹתוֹ מִתּוֹךְ הַיָּם, כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנוֹ שֶׁבְּגִלְל גְּסוּת הַרוּחַ שָׁבוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל כט) אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וְגו'.

וְעַבְר ה' לְנִגּוּף אֶת מְצָרִים וְגו'. שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, פְּסוּק זֶה קָשָׁה, וְכִי יִרְאֶה אֶת הַדָּם וְאַחַר כֶּף וּפְסַח, שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁסִּימֵן הוּא עֲשֶׂה? וְאִם תֹּאמַר בְּשִׁבִיל הַדָּם שֶׁהוּא מְצוּהָ, אִזּוֹ לְמָה בַּחוּץ? וְלְמָה בְּשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת שֶׁל הַפְּתַח, וְהָרִי כְּתוּב (דניאל ב) הוּא מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת וְגו', וּמָה הַטַּעַם שֶׁרָצָה לְהִיּוֹת דָּם גְּלוּי עַל הַמְשָׁקוּף וְעַל שְׁתֵּי הַמְזוּזוֹת?

אָרְאָ שְׁנִינּוּ, כְּתוּב (דברים לב) וַיֵּרָא ה' וַיִּנְאֶץ, וְכְתוּב (בראשית ו) וַיֵּרָא ה' כִּי רָבָה רַעַת הָאָדָם בְּאֶרֶץ. וְשְׁנִינּוּ, לֹא נִרְאִית הַהַשְׁגָּחָה הַעֲלִיוֹנָה אָלָא כְּשֶׁנֶּרְאִים לְמַטֵּה הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשׂוּ מַעֲשֶׂה מְמַנּוּ, וְעַל זֶה וְעַד שְׁעוֹשִׂים מַעֲשֶׂה לְמַשְׁחוֹ לֹא מִשְׁגִּיחִים לְהַרְע, פְּרַט לְהַרְהוּר שֶׁל עַבּוּדָה זָרָה, שֶׁכְּתוּב (דברים א) הַשְּׁמֵרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם. וּמִשְׁנַעֲשֶׂה

יפתה לְבַבְכֶם. וּמְדַאֲתַעְבִּיד עֹבְדָא,
אֲשַׁגְחֹתָא דְלַעִילָא אַתְעַר, וּבְגִין כַּךְ, כִּלְא,
בֵּין לְטַב וּבֵּין לְכִישׁ, בְּעֹבְדָא תְלִיא מְלִתָא.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל שׁוֹקֵי מְצָרִים, מְלִיזֵין טַעֲוֹן
הוּו, וְעוֹד דְּבִכָּל בֵּיתָא וּבֵיתָא, הוּו
שְׂכִיחֵי זִינִין, דְּמַתְקֻטְרֵי בְּחַרְשֵׁיהוּ, בְּאִינוֹן
כְּתָרִין תְּתַאֲיִן דְּלִתְתָא, וּמַתְעַרִין רוּחַ מְסַאָבָא
בְּגוּוֹיֵיהוּ.

וְרָא דְמִלָּה תְנָא, כְּתִיב, וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַת אֲזוּב
וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל
הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת. אֲגֻדַת אֲזוּב
לְמָה. בְּגִין לְבַעֲרָא רוּחַ מְסַאָבָא מִבִּינֵיהוּ, (נ"א

האי קרא קשאי וכי נראה את הדם ואחר כך ופסח דמשמע דסימנא הוא
דעבד אמאי והא כלא גלייא קמיה קדשא כרדף הוא וכתיב הוא גלא עמיקתא
ומסתרתא אלא תנא כתיב ונרא ו' ונאין וגו' וכתיב ונרא ו' כי רבה רעת
וגו' ותנינן לא אתחזי אשגחותרא לעילא אלא כד אתחזי לתתא עובדא
ומדאיתעבד עובדא אשגחותרא לעילא אתער ובגין כך בולא בין לטב בין לכיש
בעובדא תלייא מלתא. ולקחתם אגודת אזוב וגו' אגודת אזוב למה ומאי
מעמא בעא דאתגלייא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות. אמר רבי יוסי
כל שוקי מצרים מליזין טעוון הוו ובכל ביתא וביתא הוו שכיחי זינן דמקטרין
בחרשייהו באינון כתרין תתאין דלתתא ומתערין רווח מסאבא בגווייהו ועל
דא אגודת אזוב בגין לבערא רווחי מביניהו) וְלֵאחֲזָאָה
בְּפִתְחֵיהוּ, בְּהַנִּי תֵּלֵת דְּוֹכְתֵי, מְהִימְנוּתָא
שְׁלִימְתָא. חַד הָכָא, וְחַד הָכָא, וְחַד בְּגוּוֹיֵיהוּ,
בְּגִין כַּךְ, וּפְסַח יִי' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן
הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְנִגְוָף, מִשׁוּם דְּחָמֵי
שְׂמָא קְדִישָׁא רָשִׁים עַל פֶּתַחָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי אֲמַאי דְמָא, דְּהָא
תְּנִינָן, תְּוֹר וְסוּמָק וְחַד דְּכִלִּיל בִּינֵי
גוּוֹנֵי. אָמַר לֵיהּ, תְּרִי דְמֵי הוּו, חַד דְּמִילָה,
וְחַד דְּפִסְחָא. דְּמִילָה רַחְמֵי. דְּפִסְחָא דִּינָא.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לָאו הָכִי, אֲלֵא כְמָה

הַמַּעֲשֶׂה, מַתְעוֹרְרַת הַהִשְׁגָּחָה
מְלַמְעָלָה, וְלִכְן הַכֹּל, בֵּין לְטוֹב
בֵּין לְרַע, תְּלוּי הַדְּבָר בַּמַּעֲשֶׂה.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל שׁוֹקֵי מְצָרִים
הֵיוּ מְלֵאִים אֲלִילִים, וְעוֹד, שְׂבִכָּל
בֵּית וּבֵית הֵיוּ מְצוּיִים מִינֵים
שְׂנֻקְשָׁרִים בְּכַשְׁפֵּיהֶם בְּאוֹתָם
כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שְׁלֵמְטָה,
וּמַתְעוֹרְרִים רוּחַ טְמָאָה בְּתוֹכָם.
וְסוּד הַדְּבָר לְמַדְנֵו, כְּתוּב וּלְקַחְתֶּם
אֲגֻדַת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר
בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם אֶל הַמִּשְׁקוֹף וְאֶל
שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת. אֲגֻדַת אֲזוּב לְמָה?
כְּדִי לְבַעַר רוּחַ טְמָאָה מִבִּינֵיהֶם,
(זו הפסוק קשה, וכי נראה את הדם ואחר כך
ופסח, שמשמע שסימן הוא שעשה, מדוע? והרי
הכל גלוי לפני הקדוש כרוך הוא, וכתוב (דניאל
ב) הוא מגלה עמקות ונסתרות. אלא שנינו, כתוב
ונרא ד' ונאין וגו', וכתוב ונרא ה' כי רבה רעת
וגו'. ושנינו, לא מתראה השגחה למעלה, אלא
כאשר נראה למטה מעשה, ומשעשה מעשה -
ההשגחה למעלה מתעוררת, ומפני כן הכל, בין
לטובה ובין לרעה, במעשה תלוי הדבר. ולקחתם
אגדת אזוב וגו'. אגדת אזוב למה? ומה הטעם
רצה שיתגלה דם על המשקוף ועל שתי המזוזות?
אמר רבי יוסי, כל השוקים במצרים היו מלאים
אלילים, ובכל בית ובית היו נמצאים מינים
שמקטירים בכשפיהם באותם כתרם תחתונים
שלמטה ומעוררים רווח טמאה אצלם, ועל זה
אגדת אזוב, כדי לבער רוחות מביניהם)
וְלֵהֲרֹאוֹת בְּפִתְחֵיהֶם בְּשִׁלְשֵׁת
הַמְּקוֹמוֹת הַלְלוּ הָאֱמוּנָה
הַשְּׁלֵמָה. אַחַד כָּאן, וְאַחַד כָּאן,
וְאַחַד בִּינֵיהֶם. וְלִכְן וּפְסַח ה' עַל
הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבֹא אֶל
בְּתִיכֶם לְנִגְוָף, מִשׁוּם שְׂרוּאָה אֵת
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ רְשׁוּם עַל הַפֶּתַח.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כַּךְ אִזְ לְשֵׁם
מָה דָם, שְׁהָרֵי שְׁנִינֵו, לְכֹן וְאָדָם
וְאַחַד שְׂכִלּוֹל בֵּין הַגּוֹנִים? אָמַר
לו', שְׁנֵי דְמֵים הֵיוּ, אַחַד שֶׁל מִילָה
וְאַחַד שֶׁל פְּסַח. שֶׁל מִילָה רַחְמֵים,
וְשֶׁל פְּסַח דִּין.

אמר רבי יהודה, לא כך, אלא כמו שלמדנו, שהחזיר הקדוש

כאלו היו לכן בתוך הגונים. זהו שכתוב (יחזקאל טו) ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי וגו'. ואף על גב שהיה אדם, החזר לרחמים, שכתוב בדמיך חיי. ולכן רשום הפתח בשלשה צדדים - אחד פאן, ואחד פאן, ואחד ביניהם.

שנה רבי חזקיה, שני דמים נראו כנגד שני כתרים שנראו (שהתעוררו למעלה באותה שעה. אמר רבי יוסי, פתר אחד שפלול בשני צדדים טמונים, ברחמים ודין.

אמר רבי אבא, בכמה מקומות חס הקדוש ברוך הוא על בניו. בן אדם עושה בית, והקדוש ברוך הוא אומר לו: כתב את שמי ושם אותו בפתח שלך, ואתה שרוי בתוך הבית, ואני יושב מחוץ לפתח לשמר אותך. וכאן אמר: רשם על הפתח את סוד האמונה שלי, ואתה שרוי בתוך הבית, ואני שומר אותך מבחוץ, שכתוב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, וכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ה' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגף.

עוד אמר רבי אבא, כמו השם הקדוש עשו באותה שעה. מה השם הקדוש חזר באותה שעה לדין, אף כך חזר דם זה בשעה זו לדין, שכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות. רשם של כלם אדם, להראות שהרי חזר להיות דין לעשות נקמות.

וסוד הדבר - כמו שהוא למעלה באותה שעה, כשרוצה להראות למטה, אם רחמים - רחמים, ואם דין - דין. זהו שכתוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. ולעתיד

דאוליפנא, דאתחזר קדשא בריך הוא ההוא דמא לרחמי, כאילו הוו חזור בגו גונוני, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל ט"ז) ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך חיי וגו'. ואף על גב דהיה סומקא, אתחזר לרחמי, דכתיב בדמיך חיי. ובגין כך, רשום פתחא בתלת סטרין, חד הכא, וחד הכא, וחד ביניהו.

תאני ר' חזקיה, תרין דמי אתחזרו, לקבל תרי כתרין, דאתחזרו (נ"א דאתערו) לעילא בהיא שעתא. אמר רבי יוסי, חד כתרא דכלילא בתרין סטרין טמירין, (דף ל"ו ע"א) ברחמי ודינא.

אמר רבי אבא, בכמה אתרין חס קדשא בריך הוא על בנוי: עבד בר נש ביתא, וקודשא בריך הוא אמר ליה, כתוב שמי, ושוי לפתחך, ואת שרי לגו ביתא, ואנא אותיב לבר בפתחך לנטרא לך. והכא אמר, רשום על פתחא רזא דמהימנותא דילי, ואת שרי לגו ביתך, ואנא נטיר לך לבר, דכתיב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר, וכתוב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח ד' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף.

הו אמר רבי אבא, פגוונא דשמא קדישא עבדו בההוא שעתא. מה שמא קדישא ה אתחזר בהאי שעתא דינא, אוף הכי אתחזר האי דמא בהאי שעתא דינא, דכתיב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, רשימא דכלהו סומקא, לאתחזאה, דהא אתחזר בדינא, למעבד נוקמין.

ורזא דמלה, פגוונא דהוי לעילא בההוא שעתא, פד בעי לאתחזאה

לְבַא פְּתוּב, (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא
מֵאֲדוּם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה.
שְׁעֵתִיד לְהֵרָאוֹת (להחזיר) כָּלֶם דִּין
לְעִשׂוֹת נְקָמוֹת.

וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח
בֵּיתוֹ עַד בִּקְרָה. מֶה הַטַּעַם?
מִשׁוּם שְׁשֻׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק
וְאָמַר רַבִּי יְרֵמְיָהוּ, לֹא צָרִיף לְאָדָם
לְלַכֵּת בְּשׁוּק וּלְהַמְצֵא בְּשׁוּק
בְּזִמְן שְׁהַדִּין תְּלוּי בְּעִיר, שְׂכִינָן
שְׁתַּנְהָה רְשׁוֹת לְמִשְׁחִית - מִי
שְׁפּוּגֵשׁ אוֹתוֹ, נָזַק. וְכֵן מִשׁוּם
שְׁהַדִּין נִמְצָא, לֹא צָרִיף לְצִאת
בַּחוּץ.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּאוֹתוֹ
מִמֶּשׁ שְׁנִמְצָא דִין לְמִצְרַיִם,
בְּאוֹתוֹ מִמֶּשׁ נִמְצָא דִין לְיִשְׂרָאֵל,
זֶהוּ שְׂכֵתוּב וְרֵאִיתִי אֶת הַדָּם
וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם. וְכֵן שְׁנִינּוּ, בְּכָל
אוֹתָם פְּתָרִים קְדוּשִׁים שְׁלִמְעֵלָה
- כְּמוֹ שְׁנִמְצָא דִין, נִמְצָאִים
רַחֲמִים, וְהַכֵּל בְּשַׁעַה אַחַת. שְׁנָה
רַבִּי חֲזַקְיָה, פְּתוּב (שם יט) וְנִגְף ה'
אֶת מִצְרַיִם נִגְף וְרַפּוּא. נִגְף
לְמִצְרַיִם, וְרַפּוּא לְיִשְׂרָאֵל. מֶה
זֶה וְרַפּוּא? מִמֶּה שְׁנִמְלוּ
צְרִיכִים רַפּוּאָה.

וְשְׁנִינּוּ, בְּאוֹתָהּ שַׁעַה שְׁנִגְפּוּ
הַמִּצְרַיִם, בְּאוֹתָהּ שַׁעַה נִתְרַפְּאוּ
יִשְׂרָאֵל. שְׁשֻׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
מֶה שְׂכֵתוּב וּפְסַח ה' עַל הַפֶּתַח,
מֶה זֶה עַל הַפֶּתַח? וּפְסַח ה'
עֲלֵיכֶם הַצֵּטְרֵף הִזֵּה צָרִיף (לכַּתֵּב) !
אֲבָל עַל הַפֶּתַח, עַל הַפֶּתַח מִמֶּשׁ,
זֶהוּ פֶתַח הַגּוֹף. וְאִיזְהוּ פֶתַח
הַגּוֹף? הֲוֵי אוֹמֵר זוֹ מִלָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּשַׁעַה
שְׁנַחֲלַק הַלִּילָה, וְהַפְתָּר הַקְדוּשׁ
מִתְעוֹרֵר אֵלֶיהָ (מִתְעַרְבַּב בּו) הַזְכָּר.
וַיִּמֵּי הַזְכָּר? חֶסֶד עֲלִינוּן, שְׁמִשְׁמַע
שְׁזָה בְּלִי זֶה לֹא עוֹלָה, וּבְשִׁבִיל
זֶה, זֶה מִכָּה וְזֶה מִרַפּוּא, וְהַכֵּל
בְּשַׁעַה אַחַת.

לְתַתָּא, אִי רַחֲמֵי רַחֲמֵי, וְאִי דִינָא דִינָא, הָדָא
הוּא דְכִתִּיב, וְטַבְלָתָם בְּדָם אֲשֶׁר בְּסַף וְהִגַּעְתֶּם
וְגו'. וְלִזְמַנָּא דְאִתִּי כְּתִיב, (ישעיה ס"ג) מִי זֶה בָּא
מֵאֲדוּם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה. דְּזִמְיָן לְאַחְזָאָה
(נ"א לְאַתְחַנְרָא) כְּלָהוּ דִינָא לְמַעַבְד נּוֹקְמִין.

וְאַתֶּם לֹא תֵצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בִּקְרָה.
מָאִי טַעְמָא, מִשׁוּם דְּתַנִּינָן, אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, (אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָהוּ) לֹא לִיבְעִי לִיה לְאִינֵשׁ לְמִיזַל
בְּשׁוּקָא, וְלֹא שְׂתַפְּחָא בְּשׁוּקָא, בְּזִמְנָא דְּדִינָא
תְּלִיא בְּמֵתָא, דְּכִינָן דְּרִשׁוּתָא אֲתִייהִיב
לְמַחְבְּלָא, מָאן דְּפָגַע בֵּיה אֲתִזְק. וְהָכָא מִשׁוּם
דְּדִינָא אֲשַׁתְּכַח, לֹא בְּעִיא לְנִפְקָא לְבָר.

תַּנִּיא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּהֵוּא מִמֶּשׁ דְּאֲשַׁתְּכַח
דִינָא לְמִצְרַאִי, בְּהֵוּא מִמֶּשׁ אֲשַׁתְּכַח
רַחֲמֵי לְיִשְׂרָאֵל, הָדָא הוּא דְכִתִּיב, וְרֵאִיתִי אֶת
הַדָּם וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם. וְכֵן תַּנָּא, בְּכָל אִינוּן
פְּתָרִין קְדִישִׁין דְּלַעֲיִלָא, כְּמַה דְּאֲשַׁתְּכַח דִינָא,
אֲשַׁתְּכַח רַחֲמֵי, וְכִלָּא בְּשַׁעְתָּא חָדָא. תַּנָּא רַבִּי
חֲזַקְיָה, פְּתִיב, (ישעיה י"ט) וְנִגְף יי' אֶת מִצְרַיִם
נִגְוֵף וְרַפּוּא. נִגְוֵף לְמִצְרַיִם, וְרַפּוּא לְיִשְׂרָאֵל.
מָאִי וְרַפּוּא. מִמֵּאִי שְׁנִימְלוּ צְרִיכִים רַפּוּאָה.

וְתַנָּא, בְּאוֹתָהּ שַׁעַה שְׁנִגְפּוּ מִצְרַאִי, בְּאוֹתָהּ
שַׁעַה נִתְרַפְּאוּ יִשְׂרָאֵל. דְּתַנִּיא אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, (אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה) מַהוּ דְכִתִּיב, וּפְסַח יי' עַל
הַפֶּתַח, מָאִי עַל הַפֶּתַח. וּפְסַח יי' עֲלֵיכֶם
מִיבְעִי לִיה. אֲבָל עַל הַפֶּתַח, עַל הַפֶּתַח מִמֶּשׁ
זֶהוּ פֶתַח הַגּוֹף. וְאִי זֶהוּ פֶתַח הַגּוֹף. הֲוֵי אוֹמֵר
זוֹ מִלָּה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּשַׁעְתָּא דְּאֲתַפְּלַג לִילָא,
וְכַתְרָא קְדִישָׁא אֲתַעַר לְגַבְהָ (נ"א אֲתַעַרְבַּב בֵּיה)
דְּכּוּרָא. וּמָאן דְּכּוּרָא. חֶסֶד עֲלָאָה, דְּמִשְׁמַע,
דְּדָא בְּלֹא דָא לֹא סְלָקָא, וּבְגִין דָּא, דָּא מְחִי,
וְדָא מְסִי, וְכִלָּא בְּשַׁעְתָּא חָדָא.

וכתוב, ופסח יי על הפתח הידוע. מאי הפתח, משום דאיהו פתחא ומשיבא דרוחא וגופא, ותא חזי, עד לא אתגזר אברהם, הוה אטום וסתים מפל סטרוי. מדאתגזר אתפתח מפלא, ולא הוי אטום וסתים פקדמיתא.

והיינו רזא דתנינן, (בראשית י"ח) והוא ישב פתח האהל, משום שהתגלגלה יו"ד. מה זה אומר? אלא, אמר רבי יצחק, שהוא הש"ה בגלוי זה חסד בצדק, וזהו פתח של משפן העליון הקדוש, משמע שפתח האהל, האהל הידוע.

אמר רבי אלעזר, כשהתגלגלה הי"ד הזו, התבשר (התבסם) והתברך בפתח האהל, שהיא צדק, להתבסם בחס"ד. זהו שפתח פחם היום, שהוא שעה ששולט החסד, חלקו של אברהם. ומנין לנו שפתח האהל הזה התבשם כנגד אברהם? שפתח וזה' ברך את אברהם בכל. שהתבשם בחס"ד משהתגלגלה הי"ד.

אמר רבי אבא, והוא ישב פתח האהל, כמו שכתוב (שם כד) וה' ברך את אברהם בכל. שזהו הפתח הקדוש, פתח עשירי. פחם היום, כמו שנתן לו פתח של חסד. זהו שפתח פחם היום. כמו שישב בזה, ישב בזה, שלא עולה זה בלי זה.

דבר אחר ועבר ה' לנגף את מצרים, מה זה ועבר? שעבר על שורת הדין של הפתחים, שהיו מתקשרים בפתחים אחרים, שלמעלה, והתיר אותם מקיומם, ועבר על דרכיו כדי לעשות בהם דין ולשמר על ישראל. וכן הוא, כל ועבר, ועברתי, ועבר - שהקדוש ברוך הוא עבר על כל דרכיו או לדין או לרחמים. כאן

וכתוב, ופסח יי על הפתח הידוע. מאי הפתח, משום דאיהו פתחא ומשיבא דרוחא וגופא, ותא חזי, עד לא אתגזר אברהם, הוה אטום וסתים מפל סטרוי. מדאתגזר אתפתח מפלא, ולא הוי אטום וסתים פקדמיתא.

והיינו רזא דתנינן, (בראשית י"ח) והוא ישב פתח האהל. משום דאתגלגליא יו"ד. מאי קא מיירי. אלא אמר רבי יצחק דהוא אשרי בגלויא דא, חסד בצדק. ודא הוא פתחא, דמשפנא עלאה קדישא, משמע דכתיב האהל, האהל הידוע.

אמר רבי אלעזר, פד אתגלגליא האי יו"ד, אתבשר, (נ"א אתבשם) ואתברך בפתח האהל, דהיא צדק, לאתבסמא בחס"ד. הדא הוא דכתיב, פחום היום, דהוא שעטא דשלטא חסד, חולקא דאברהם. ומנא לן דהאי פתח האהל, אתבסם לקבליה דאברהם. דכתיב, (בראשית כ"ד) ויי ברך את אברהם בכל, דאתבסם בחס"ד, מדאתגלגליא יו"ד.

אמר רבי אבא, והוא יושב פתח האהל, כמה דכתיב ויי ברך את אברהם בכל. דדא הוא פתחא קדישא, פתרא עשיראה. פחום היום, כמה דאתייהיב ליה פתרא דחסד, הדא הוא דכתיב פחום היום. כמה דיתיב בהאי, פן יתיב בהאי, דלא סליק האי בלא האי.

דבר אחר (דף ל"ז ע"ב) ועבר יי לנגוף את מצרים. מאי ועבר. דעבר על שורי דינא דכתריין, (נ"א דכתריין) דהוו מתקשרי בכתריין אתרניין דלעילא, ושרא להו מקימייהון, ועבר על אורחוי, בגין למעפד בהו דינא, ולנטרא להו לישראל, וכדין הוא, כל ועבר, ועברתי, ועבר, דקודשא בריך הוא אעבר על כל

וְעָבַר, כְּדִי לַעֲשׂוֹת דִּין. שָׁם וַיַּעֲבֹר,
כְּדִי לְרַחֵם.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וְהוּא הִפָּה כָּל
בְּכוֹר וְגו' (וכתוב (תהלים סט) וַאֲנִי תַפְלְתִי
לְךָ ה' עַתְרָצוֹן וְגו') רַבִּי חֵיִיא רַבִּי יוֹסִי
הָיוּ הוֹלְכִים מֵאוֹשָׁא לְלוֹד, וְהָיָה
רַבִּי חֵיִיא רוֹכֵב בַּחֲמוֹר. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, גָּשָׁב כָּאֵן וְנִתְפַלֵּל, שְׁהָרִי
הַגִּיעַ זְמַן תַּפְלַת מִנְחָה, וְשִׁנְיָנו,
לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם זֶהִיר בַּתַּפְלַת
מִנְחָה. לְמָה זֶהִיר? מִשּׁוֹם שֶׁהִיא
שַׁעַת שְׁתַּלְוֵי הַדִּין וְצָרִיף אָדָם
לְכוֹן דַּעְתּוֹ. יַרְד רַבִּי חֵיִיא
וְהַתַּפְלֵל.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, נָטָה הַשָּׁמַשׁ
לְהַפְסֵם. אָמַר רַבִּי חֵיִיא לְרַבִּי יוֹסִי,
לְמָה אַתָּה שׁוֹתֵק? אָמַר רַבִּי יוֹסִי,
הַיִּיטִי מִסְתַּפֵּל בְּדַעְתִּי שְׂאִין
הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲלָא עַל רֵאשִׁי
הָעָם. אִם רֵאשִׁי הָעָם צְדִיקִים -
טוֹב לְעוֹלָם. וְאִם לֹא צְדִיקִים -
אוֹי לְעוֹלָם וְאוֹי לְעָם.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וַדַּאי כֶּף הוּא,
מִנֵּין לָנוּ? שְׁכַתּוֹב (דְּבָרֵי הַיָּמִים - ב' יח)
רְאִיתִי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל נְפוּצִים עַל
הַהָרִים כְּצֵאֵן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רַעַה
וַיֹּאמֶר ה' לֹא אֲדָנִים לְאֵלֶּה יִשׁוּבוּ
אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. יִשְׁבוּ, יִשְׁבוּ,
הִיָּה צָרִיף (לְכַתּוֹב)! לְבֵיתוֹ, בְּבֵיתוֹ
הִיָּה צָרִיף (לְכַתּוֹב), שְׁהָרִי בְּמִקּוֹם
עוֹמְדִים!

אֲרֵא כֶּף שְׁנִינּוּ, אִם רֵאשׁ הָעָם לֹא
זוֹכָה, הָעָם נִתְפַסִּים בַּחֲטָאוֹ, מִנֵּין
לָנוּ? שְׁכַתּוֹב וַיֹּאמֶר דָּוִד וְגו' הִנֵּה
אֲנִכִּי חֲטָאִיתִי וְאֲנִכִּי הָעֵוִיתִי וְאֵלֶּה
הַצֵּאֵן מָה עֲשׂוֹ. (וכתוב (דְּבָרֵי הַיָּמִים - א'
כא) וַאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חֲטָאִיתִי וְגו') דָּוִד חֲטָא,
וַיִּשְׁרָאֵל סָבְלוּ. וְאִם רֵאשׁ הָעָם
נִתְפַסֵּם בַּחֲטָאוֹ - הָעָם נָצַל, שְׁהָרִי
הַדִּין לֹא שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, שְׁכַתּוֹב
וַיֹּאמֶר ה' לֹא אֲדָנִים לְאֵלֶּה.
כְּלוֹמַר, (אִם אֵלֶּה) אֵלֶּה לֹא הָיוּ
רֵאשִׁים לְעָם, מִדְּרָף זֶה יִשׁוּבוּ אִישׁ
לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כָּלֵם נְצוּלִים אִם

אוֹרְחוֹי, אוֹ לְדִינָא, אוֹ לְרַחֲמֵי. הֲכָא וְעָבַר,
בְּגִין לְמַעַבְד דִּינָא, הָתָם וַיַּעֲבֹר, בְּגִין לְרַחֲמָא.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיְיָ הִפָּה כָּל בְּכוֹר וְגו' (כְּתִיב
(תהלים ס"ט) וַאֲנִי תַפְלְתִי לְךָ ה' עַתְרָצוֹן וְגו')

רַבִּי יוֹסִי הָיוּ אֲזֵלִי מֵאוֹשָׁא לְלוֹד, וְהָיָה רַבִּי חֵיִיא
רַכִּיב בַּחֲמָרָא. אָמַר ר' יוֹסִי, גִּיתִיב הֲכָא וְנָצַלִי,
דְּהָא מָטָא זְמָנָא דְצָלוֹתָא דְמִנְחָה, וְתַנִּינָן,
לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם זֶהִיר בְּצָלוֹתָא דְמִנְחָה. אָמַאי
זֶהִיר. מִשּׁוֹם דְּהִיא שַׁעְתָּא דְתַלְוֵי דִינָא וְיַבְעִי
כַר נֶשׁ לְכוּוֹנָא דַּעְתִּיהָ, נַחַת ר' חֵיִיא וְצַלִי.

עַד דְּהוּוּ אֲזֵלִי, נָטָה שַׁמְשָׁא לְמִיעַל. אָמַר רַבִּי
חֵיִיא לְר' יוֹסִי אָמַאי אַתָּ שְׁתִּיק. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, מִסְתַּפֵּל הוּינָא בְּדַעְתָּאִי, דְלִית עֲלָמָא
מִתְקַיֵּמָא, אֲלָא עַל רֵישִׁיהוֹן דְּעָמָא. אִי רֵישִׁי
עָמָא זַכָּאִין, טַב לְעֲלָמָא, טַב לְעָמָא. וְאִי לֹא
זַכָּאִין, וְוִי לְעֲלָמָא, וְוִי לְעָמָא.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וַדַּאי כֶּף הוּא, מִנֵּין. דְּכַתִּיב,
(דְּבָרֵי הַיָּמִים ב', י"ח) רְאִיתִי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל

נְפוּצִים עַל הַהָרִים כְּצֵאֵן אֲשֶׁר אֵין לָהֶן רוּעָה
וַיֹּאמֶר יי לֹא אֲדָנִים לְאֵלֶּה יִשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ
בְּשָׁלוֹם. יִשׁוּבוּ, יִשְׁבוּ מִיבְעִי לִיָּה. לְבֵיתוֹ,
בְּבֵיתוֹ מִיבְעִי לִיָּה. דְּהָא בְּאַתְרֵיהוּ קִיַּיְמִי.

אֲרֵא הֲכִי תַנִּינָן, אִי רֵישָׁא דְעָמָא לֹא זְכִי, עָמָא
מִתְפַסֵּן בַּחוּבִיָּה. מִנֵּין. דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל ב',

כ"ד) וַיֹּאמֶר דָּוִד וְגו' הִנֵּה אֲנִכִּי חֲטָאִיתִי וְאֲנִכִּי
הָעֵוִיתִי וְאֵלֶּה הַצֵּאֵן מָה עֲשׂו, (ס"א וְכַתִּיב (דְּבָרֵי הַיָּמִים
א' כ"א) וַאֲנִי הוּא אֲשֶׁר חֲטָאִיתִי וְגו')

דָּוִד חָב, וַיִּשְׁרָאֵל סָבְלוּ.
וְאִי רֵישָׁא דְעָמָא מִתְפַסֵּם בַּחוּבִיָּה, עָמָא
מִשְׁתַּזְבֵּן. דְּהָא דִינָא לֹא שְׁרִיא עֲלֵיהוּ.
דְּכַתִּיב, וַיֹּאמֶר יי לֹא אֲדָנִים לְאֵלֶּה, כְּלוֹמַר,
(ס"א אִם אֵלֶּה) אֵלֶּה לֹא הָיוּ רֵישִׁין לְעָמָא, מִהֵאִי
אוֹרְחָא יִשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כְּלָהוּ
מִשְׁתַּזְבֵּן, אִי רֵישִׁיהוֹן מִתְפַסֵּן. וְאִפְּלוּ

רְאִישֵׁיהֶם נִתְפָּסִים. וְאֶפְלוּ
יְהוֹשֻׁפֵט נִגְזַר עָלָיו לְהַעֲנֹשׁ מִשׁוּם
שֶׁהִתְחַבֵּר עִם אַחָאב, אִם לֹא
אוֹתָהּ צִוְּחָה, שְׁכַתּוֹב (מלכים א-כב)
וַיִּזְעַק יְהוֹשֻׁפֵט.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, יָרַד הַלֵּילָה.
אָמְרוּ, מָה נַעֲשֶׂה? אִם נֵלֶךְ - חֲשַׁף
הַלֵּילָה. אִם נָשֵׁב - פָּחַד הוּא. סָטוּ
מִהֲדַרְךָ וַיֵּשְׁבוּ פַחַת אֵילָן אַחַד.
וַיֵּשְׁבוּ וְהָיוּ אוֹמְרִים דְּבָרֵי תוֹרָה,
וְלֹא יִשְׁנוּ.

בַּחֲצוֹת הַלֵּילָה רָאוּ אֵילָה אַחַת
שֶׁעָבְרָה לִפְנֵיהֶם, וְהִיָּתָה צוֹנַחַת
וּמְרִימָה קוֹלוֹת. שָׁמְעוּ. קָמוּ רַבִּי
חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסִי וְהִזְדַּעְזְעוּ. שָׁמְעוּ
קוֹל אַחַד שֶׁמְכַרִּיז וְאוֹמֵר:
מִתְעוֹרְרִים קוּמוּ! יִשְׁנִים
הַתְעוֹרְרוּ! עוֹלָמוֹת הַזְדַּמְנוּ לִפְנֵי
אֲדוֹנֵכֶם! (שְׁהָרִי קוֹל יוֹצֵא שְׂכּוֹאֶבַת הַאֵילָה
שֶׁל מַעֲלָה וְשֶׁל מַטָּה, שְׁכַתּוֹב (תהלים כ"ט) קוֹל ה' יְחוֹלֵל
יְחוֹלֵל אֵילוֹת וַחֲשַׁף יַעֲרוֹת) שְׁהָרִי אֲדוֹנֵכֶם
יוֹצֵא לְגַן עֵדֶן, שֶׁהוּא הִיכְלוֹ,
לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם הַצְּדִיקִים, שְׁכַתּוֹב
וּבְהִיכְלוֹ פְלוֹ אוֹמֵר פְּכוּד.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, עֲכָשׁוּ חֲצוֹת
הַלֵּילָה מִמֶּשׁ, וְקוֹל זֶה הוּא הַקּוֹל
שֶׁיֵצֵא, וְכוֹאֶבַת הַאֵילָה שֶׁל מַעֲלָה
וּמַטָּה, שְׁכַתּוֹב (תהלים כט) קוֹל ה'
יְחוֹלֵל אֵילוֹת. אֲשֶׁרֵי חֲלָקְנוּ
שְׁזַכִּינוּ לְשִׁמְעָ אֵת זֶה!

וְבֹא רָאָה סוּד הַדְּבָר. בְּשַׁעָה
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִרְאָה עַל הַגֶּן,
כָּל הַגֶּן מִתְפַּנֵּס וְלֹא נִפְרָד מֵעֵדֶן,
וּמִהָעֵדֶן הִזָּה יוֹצֵאִים מַעֲנִינּוֹת
לְכַמָּה דְרָכִים וּשְׁבִילִים, וְהֵגֵן הִזָּה
נִקְרָא צְרוּר הַחַיִּים, שֶׁשָּׁם
מִתְעַדְנִים הַצְּדִיקִים מֵאוֹר שֶׁל
הָעוֹלָם הַבָּא, וּבְשַׁעָה זֹאת מִתְגַּלָּה
עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְשִׁנִּינוּ,
בְּשַׁעָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִתְעוֹרֵר בְּגַן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם
הַצְּדִיקִים, כְּרוֹז יוֹצֵא וְקוֹרֵא: עוֹרֵי
צְפוֹן וְכוֹרֵי תִימָן הַפִּיחֵי גְנֵי יִזְלוּ
בְּשִׁמּוֹ יְבֵא דוּדֵי לְגַנוֹ וְיֵאכְל פְּרֵי מְגִדְיוֹ אֵלֶיךָ
אֵלּוּ קְרַבְנוֹת שְׁנַקְרְבוּ לִפְנֵינוּ

יְהוֹשֻׁפֵט אֲתַגְזֹר עָלֶיךָ לְאֲתַעֲנֹשָׂא, מִשׁוּם
דְּאֲתַחַבֵּר בְּאַחָאב. אִי לָאו הֵהוּא צְוֹחָא,
דְּכַתִּיב, (מלכים א', כ"ב) וַיִּזְעַק יְהוֹשֻׁפֵט.

עַד דִּהּוּוּ אֲזִילֵי רַמֵּשׁ לֵילִיא, אָמְרוּ, מָה נַעֲבִיד,
אִי גִיזִיל חֲשַׁף לֵילִיא, אִי גִיחֵיב דִּחְלָא
הוּא. סָטוּ מְאוֹרְחָא, יִתְבוּ תַחוֹת אֵילָנָא חַד.
וַיִּתְבוּ וְהָיוּ אָמְרֵי מְלֵי דְאוֹרֵייתָא, וְלֹא דְמִיכוּ.
בְּפִלְגָנוֹת לֵילִיא, חָמוּ חַד אֵילָתָא דְעַבְרָא
קְמִייהוּ, וְהוֹת צוֹחַת וּרְמִיאַת קְלִין
שָׁמְעוּ, קָמוּ ר' חִיָּיא וְר' יוֹסִי וְאֲזַדְעַזְעוּ. שָׁמְעוּ
חַד קְלָא דְמְכַרְזָא וְאָמַר, מִתְעַרִּין קוּמוּ. גִּימִין
אֲתַעְרוּ. עֲלִמִין, אֲזַדְמְנוּ לְקַדְמַת מְרִיכוֹן. (דְהָא
קְלָא נִפְקַד בְּכַאִיב אֵילָתָא דְלַעֲלִיא וְתַתָּא. דְכַתִּיב (תהלים כ"ט) קוֹל ה' יְחוֹלֵל
אֵילוֹת וַחֲשַׁף יַעֲרוֹת) דְהָא מְרִיכוֹן נִפִיק לְגַן עֵדֶן,
דְאִיהוּ הִיכְלִיָּה, לְאֲשַׁתַּעֲשֵׂא עִם צְדִיקָא,
דְכַתִּיב וּבְהִיכְלוֹ פְלוֹ אוֹמֵר פְּכוּד.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, הַשְׁתָּא פְּלַגוּ דְלֵילִיא מִמֶּשׁ.
וְקָלָא דָא, הוּא קְלָא דְנַפְקָא, וְכַאִיב
אֵילָתָא דְלַעֲלִיא וְתַתָּא, דְכַתִּיב קוֹל ה' יְחוֹלֵל
אֵילוֹת. זַפְאָה חוֹלְקָנָא, דְזַכִּינָא לְמִשְׁמַע דָא.
וְתָא חֲזִי רְזָא דְמַלְאָה, בְּשַׁעֲתָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא אֲתַחֲזִי עַל גְּנִתָּא, כָּל גְּנִתָּא אֲתַפְנֵשׁ,
וְלֹא מִתְפָּרֵשׁ מֵעֵדֶן. וּמֵהָאֵי עֵדֶן מְבוּעֵי נְפִיקִין,
לְכַמָּה אוֹרְחִין וּשְׁבִילִין, וְהָאֵי גְנִתָּא, אֲתַקְרִי
צְרוּרָא דְחִיָּי, דְתִמָּן מִתְעַדְנִין צְדִיקָא, מִנְהִירוּ
דְעֲלָמָא דְאֲתִי. וּבְהָאֵי שַׁעֲתָא, קְדָשָׁא בְרִיךְ
הוּא אֲתַגְלִי עָלֵיהוּ. וְתַנִּינָן בְּשַׁעֲתָא דְקוּדְשָׁא
בְרִיךְ הוּא אֲתַעַר בְּגְנִתָּא דְעֵדֶן לְאֲשַׁתַּעֲשֵׂא
עִם צְדִיקָא כְּרוֹזָא נִפִיק וְקָרִי עוֹרֵי צְפוֹן וְכוֹרֵי
תִימָן הַפִּיחֵי גְנֵי יִזְלוּ בְּשִׁמּוֹ יְבֵא דוּדֵי לְגַנוֹ
וְיֵאכְל פְּרֵי מְגִדְיוֹ מָאֵי וְיֵאכְל פְּרֵי מְגִדְיוֹ אֵלֶיךָ

בְּשִׁמּוֹ יְבֵא דוּדֵי לְגַנוֹ וְיֵאכְל פְּרֵי מְגִדְיוֹ. מַהוּ וְיֵאכְל פְּרֵי מְגִדְיוֹ. מַהוּ וְיֵאכְל פְּרֵי מְגִדְיוֹ?
אֵלּוּ קְרַבְנוֹת שְׁנַקְרְבוּ לִפְנֵינוּ

מנשמות הצדיקים, זה בחצי הלילה. בזמן אחר שאר קרבנות ממש.

יָשְׁבוּ רַבִּי חֵיִיא וְרַבִּי יוֹסִי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּכַמָּה פְּעָמִים שָׁאַלְתִּי, זֶה שְׁכָתוֹב וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וְהִ' הִפָּה כָּל בְּכוֹר בְּאַרְץ מִצְרַיִם, לָמָּה זֶה לֹא הָיָה בַיּוֹם, שִׁיתְגַּלְגַּל לְכָל פְּרוֹסוּמֵי חֲלָשִׁים שְׁאַחַר הַרְחִימִים וְאוֹתָם טְלָאִים שֶׁל בְּנֵי הַצֶּאֱן, וְלֹא מִתּוֹ מַלְכִים וְשָׂרִים וְאַנְשֵׁים עוֹרְכֵי קְרֻבוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּסִנְחָרִיב, שְׁכָתוֹב (מַלְכִים ב', י"ט) וַיֵּצֵא מִלְּאֲפֵי ה' וַיִּפֶּה בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר וְגו' וְשִׁנְיָנוּ, כָּלֵם מַלְכִים בְּנֵי מַלְכִים, שָׂרִים וְקִצְיָנִים. שֵׁם נִרְאָתָה הַגְּבוּרָה שֶׁל שְׁלִיחַ אֶחָד שְׁלוֹ, יוֹתֵר מִזֶּה שֶׁהָיָה רְאוּי לְהִיֹּת שְׁלוֹ יוֹתֵר.

אָמַר לוֹ, יִפָּה שְׁאַלְתָּ, וְאַנִּי לֹא שְׁמַעְתִּי דְבַר בְּזֶה וְלֹא אָמַר, אֲבָל הָרִי זְכִיתִי לְכָל זֶה, וְהַדְרָךְ מִתְקַנֵּת לְפָנֵינוּ. אֲנִי שְׁמַעְתִּי שְׂרָבִי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי מִטְהַר אֶת הַשְּׁוֹקִים שֶׁל טְבַרְיָה, גִּלְף אֵלָיו. יָשְׁבוּ עַד שֶׁהָאִיר הַיּוֹם. כְּשַׁעֲלָה הָאוֹר קָמוּ וְהִלְכוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, מִצְאוּ אוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, וְסִפֵּר הָאֲגוּדָה בְּיָדוֹ.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאֵין נִגְדוּ מֵאִפְסָ וְתַהוּ נִחְשְׁבוּ לוֹ. כְּאֵין נִגְדוּ מֵאִפְסָ וְתַהוּ נִחְשְׁבוּ לוֹ. כְּאֵין נִגְדוּ מֵאִפְסָ וְתַהוּ נִחְשְׁבוּ לוֹ. לָמָּה פְּתוּב מֵאִפְסָ וְתַהוּ נִחְשְׁבוּ לוֹ? אֵלָּא לְמַדְנּוּ, דַּעְתָּם שֶׁל כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם, שְׁאֲמוּנָתָם הִיא כְּאֵין, שְׁלֹא נִדְבְּקוּ עֲלֵיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְשׁוּיִם כְּנִגְדָם אֲמוּנָה שֶׁל שְׁטוּת. אֲבָל מֵאִפְסָ וְתַהוּ נִחְשְׁבוּ לוֹ, כְּמוֹ הַמוֹץ שְׁפוּבָב (שְׁעָף) בְּרוּחַ וּמִתְגַּלְגַּל בְּקִיץ בְּרִיקָנוּת, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (דניאל ד') וְכָל דִּיְרֵי הָאָרֶץ כְּכֻלּוֹם חֲשׁוּבִים.

קָרְבָּנִין דְּאֵתְקָרְבוּ קָמִיָּה מְנַשְׁמָתֵיהוֹן דְּצַדִּיקָיָא הָאִי בְּפִלְגוֹת לַיְלָא בְּשַׁעְתָּא אַחְרָא שְׁאָר קָרְבָּנִין מִמֶּשׁ.

יָתְבוּ רַבִּי חֵיִיא וְרַבִּי יוֹסִי, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּכַמָּה זְמַנִּין שְׁאַילָנָא, הָאִי דְכָתִיב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּי' הִפָּה כָּל בְּכוֹר בְּאַרְץ מִצְרַיִם אֲמַאי לָא הָוָה בִּימָמָא, דִּיתְגַּלִּי לְכָלֵּא פְרוֹסוּמֵי נִיסָא, וְאַמַּאי מִיתּוּ כָּל אֵינוֹן חֲלָשִׁי דְבַתֵּר רַחֲיִיא, וְאֵינוֹן טְלָיִיא דְבְנֵי עֲאֲנָא, וְלֹא מִיתּוּ מַלְכֵי וּפְרִדְשֻׁכֵי, וְגוּבְרֵי מַגִּיחֵי קְרַבָּא, כְּמָה דְהָוָה בְּסִנְחָרִיב, דְכָתִיב, (מַלְכִים ב', י"ט) וַיֵּצֵא מִלְּאֲפֵי יְי' וַיִּפֶּה בְּמַחְנֶה אֲשׁוּר וְגו'. וְתַנִּינָן, כְּלָהוּ מַלְכִין בְּנֵי מַלְכִין רוֹפִינוּס וּפְרִדְשֻׁכֵי, הָתָם (דף ל"ו ע"א) אֲתַחְזִי גְבוּרָתָא דְחַד שְׁלִיחָא דִילֵיהּ, יִתִּיר מֵהָאִי, דְהָוָה יְאוֹת לְמַהוּי דִילֵיהּ יִתִּיר.

אָמַר לֵיהּ יְאוֹת שְׁאַלְתָּ, וְאַנָּא לֹא שְׁמַעְנָא מִיָּדִי בְהָאִי, וְלֹא אִימָא, אֲבָל הָא זְכִינָא לְכָל הָאִי, וְאַרְחָא אֲתַתְקַן קָמָן. אֲנָא שְׁמַעְנָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי מְדַכֵּי שְׁוֹקִין דְטְבַרְיָה, גִּיזִיל גְבִיָּה. יָתְבוּ, עַד דְהָוָה נְהִיר יְמָמָא. כַּד סָלִיק נְהוּרָא, קָמוּ וְאַזְלוּ. כַּד מָטוּ גְבִיָּה. אֲשַׁכְּחוּהוּ, דְהָוָה יָתִיב, וְסִפֵּרָא דְאַגְדָּתָא בִידֵיהּ.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאֵין נִגְדוּ מֵאִפְסָ וְתַהוּ נִחְשְׁבוּ לוֹ. כְּאֵין נִגְדוּ מֵאִפְסָ וְתַהוּ נִחְשְׁבוּ לוֹ. כְּאֵין נִגְדוּ מֵאִפְסָ וְתַהוּ נִחְשְׁבוּ לוֹ. אֵלָּא אוֹלִיפְנָא, דַּעְתֵּיהוּ דְכָל עַמִּין דַּעְלָמָא, דְמַהִימְנוּתָא דְלַהוֹן הוּא כְּאֵין, דְלֹא אֲדַבְּקוּ עֲלָאִין וְתַתְּאִין, (בְּתַתְּאִין) וְשׁוּיִין לְקַבְלֵיהוּ מַהִימְנוּתָא דְשְׁטוּתָא, אֲבָל מֵאִפְסָ וְתַהוּ נִחְשְׁבוּ לוֹ, כְּהָאִי עֲלֵעוּלָא, דְסִחְרָא (ס"א דְפַרְחָא) בְּרוּחָא, וּמִתְגַּלְגַּלָּא בְּקִיטָא בְּרִיקָנָא, הָדָא הוּא דְכָתִיב, (דניאל ד') וְכָל דִּיְרֵי אַרְעָא כְּלֹא חֲשִׁיבִין.

עוד פתח ואמר, בראשית ברא
אלהים את השמים ואת הארץ.
את - זה ימין של הקדוש ברוך
הוא. ואת - זה השמאל. למדנו
שנטה הקדוש ברוך הוא ימינו
וברא את השמים, ונטה שמאלו
וברא את הארץ. זהו שכתוב
(ישעיה מ"ח) אף ידי יסדה ארץ וימיני
טפחה שמים קרא אני אליהם
לעמדם יחדו.

מה זה יעמדם יחדו? הניעלה על
לבך ששמים וארץ? לא כן
(מהשמים קורא אני אליהם. והארץ לא כן)
אלא ימין ושמאל שהם א"ת
וא"ת. והיאך יעמדם יחדו? בזאת
ההיא ששולטת בחצות הלילה
שכלולה א"ת בזאת.

ושנינו, כתוב (קהלת א) את הכל
עשה יפה בעתו. א"ת - זה
שאמרנו. הכל - כמו שנאמר
(בראשית כד) וה' ברוך את אברהם
בכל. ושנינו שהיא פתח שנקרא
זא"ת, שכלולה מא"ת וא"ת,
ושולטת בחצות הלילה בשני
צדדיה, ברחמים ודין. רחמים
לישראל, ודין לעמים עובדי
כוכבים ומזלות.

פתח ר' חייא ואמר, אם נוח
לפני מר שנאמר דבר אחד על מה
שבאתי כתוב, ויהי בחצי הלילה
וה' הפה כל בכור בארץ מצרים.
ומזה שאמר מר, נשמע שפסוק
זה באותו דבר בא, ואנו הדרוך
תקינה לפנינו לבא ולשאל לפניך.

פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיג)
מי פה' אלהינו המגביהי לשבת
וגו'. מי פה' אלהינו - שעולה
ומתעטר להתישב בכתר עליון
קדוש, מאיר על כל המנורות
שמאירות פתרים וצטרות.
המשפילי לראות - שיורד בכתריו
מכתר לכתר, מנזר לנזר, מאור
לאור, ממנורה למנורה, להשגיח
בעליונים ותחתונים. זהו שכתוב

עוד פתח ואמר, בראשית ברא אלהים את
השמים ואת הארץ, את דא ימינא
דקודשא בריך הוא, ואת דא שמאלא.
אוליפנא, דסטא קדשא בריך הוא ימיניה,
וברא ית שמאי, וסטא שמאלא, וברא ית
ארעא. הדא הוא דכתיב, (ישעיה מ"ח) אף ידי
יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני
אליהם יעמדם יחדו.

מהו יעמדם יחדו. סלקא דעתך שמאי וארעא
לאו הכי, (ג"א מהשמים קורא אני אליהם והארץ לאו הכי)
אלא ימינא ושמאלא דאינון א"ת וא"ת,
והיאך יעמדם יחדו. בזאת ההיא, דש'לטא
בפלגות ליליא, דכלילא א"ת בזאת.

ותנינו, כתיב (קהלת א) את הכל עשה יפה בעתו.
א"ת, הא דאמרן. הכל, כמה דאת
אמר, (בראשית כד) וי' ברוך את אברהם בכל.
ותאנא, דהיא כתרא דאתקרי זא"ת, דכלילא
מא"ת וא"ת. ושלטא בפלגות ליליא, בתרין
סטרין, ברחמי ודינא, רחמי לישראל, ודינא
לעמין עובדי כוכבים ומזלות.

פתח ר' חייא ואמר, אי ניחא קמיה דמר,
דינימא חד מלה, על מה דאתינא כתיב,
ויהי בחצי הלילה וי' הפה כל בכור בארץ
מצרים. ומהאי דאמר מר, אשתמע דהאי
פסוקא בההוא מלה אתא ואנן אורחא
אתתקנא קמן, למיתי למשאל קמן.

פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיג) מי בני'
אלהינו המגביהי לשבת וגו'. מי בני'
אלהינו, דסליק ואתעטר לאתישבא בכתרא
עלאה קדישא, נהירו על כל בוציני דנהרו
כתרין ועטרין. המשפילי לראות, דנחית
בכתרו, מפתרא לכתרא, מנזרא לנזרא,
מנהירו לנהירו, מבוצינא לבוצינא. לאשגחא

בְּעֵלְאִין וְתַתְּאִין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים יד) יי' מְשַׁמֵּם הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב, וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה. בַּחֲצֵי מִיבְעֵי לֵיהּ, אוּ פַחְצוֹת, פְּגוּוֹנָא דְאָמַר מִשָּׁה. וְאִי כְמָה דְאָמְרֵי חֲבַרְנָא, דְלֹא יִימְרוּן אֶצְטַגְנִינִי פְרַעָה, מִשָּׁה בְדָאֵי הוּא. הָא קוּשְׂיָא בְּאַתְרֵיהּ קְיַימָא, בְּתַלְתַּת גְּווּנֵי, דְאֶפִּילוּ יִשְׂרָאֵל יִימְרוּן הַכִּי. חַד, דְאִי הַכִּי הוּא לֵיהּ לְמִימַר וַיֹּאמֶר מִשָּׁה כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. אָמַאי קָאָמַר, כַּה אָמַר יי' וְגו'. כְּמָה דְלֹא אַתְּפוּוֹן שְׁעַתָּא, דְהָא לָא יִתְפָּסוֹן בְּמִשָּׁה, אֲלֵא בְּפִטְרוּנָא, בְּגִין דְאָמַר כַּה אָמַר יי' וְגו'. תְּרִי, דְהָא מִשָּׁה אָמַר, עַד בְּכוּר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים, וְלֹא הוּא הַכִּי, אֲלֵא עַד בְּכוּר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוּר. עַל כָּל פְּנִים אֶפִּילוּ יִשְׂרָאֵל נְמִי יִימְרוּן הַכִּי, דְהָא לָא אַתְּבְּרוּן מְלִי. תַּלְתַּת דְאִיהוּ אָמַר מְשַׁמָּא דְפִטְרוּנָא כַּחֲצוֹת, וּכְתִיב וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

וְעוּד, שְׂאֵלְתָא דִּילְכוּן, יִתִּיר עַל מְטוּל דְלֹא יִכִּיל בְּעִירָא לְמַסְבֵּל. אָמַאי הוּא בְּפִלְגוּת לִילִיא, וְלֹא בִימָמָא. וְאָמַאי מִיתְנוּ כָּל אֵינוֹן חִלְשִׁין דְּבַתְר רַחֲיָא. אֲלֵא פְלֵא רִזָּא עֲלָאָה הוּא, בֵּין מַחְצְדֵי חַקְלָא, וְכֹלָא אַתְּכַשֵּׁר (נ"א אַתְּכַשֵּׁר) בְּנִבְיָאָה מְהִימָנָא.

וְבָאָה חוּלְקֵיהּ דְּמִשָּׁה, דְּעֵלִיהּ כְּתִיב (תהלים נה) יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ עַל כֵּן בְּרַכָּה אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֵּת אֲצִדָּק וְתִשְׁנָא רִשְׁעָה עַל כֵּן מְשַׁחַף אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ שְׁמֹן (דף ל"ז ע"ב) שְׁשׂוֹן מַחְבְּרִיד. יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם: מִשְׁתַּת וְחֲנוּף. הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ: מִנְחָה וּבְנִיּוֹ. עַל כֵּן מְשַׁחַף אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ: מֵאֲבָרְהָם וַיִּצְחָק. שְׁמֹן שְׁשׂוֹן: מֵיַעֲקֹב. מַחְבְּרִיד: מִשְׁאֵר נְבִיאִים. וְכִי גָבַר נְבִיאִי. וְכִי גָבַר דְּסִלִּיק בְּדַרְגִּין עֲלָאִין דְלֹא

שֵׁם יד) ה' מְשַׁמֵּם הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

בָּא רָאָה, כְּתוּב וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה. בַּחֲצֵי הִיָּה צְרִיף (לְכַתֵּב), אוּ פַחְצוֹת, כְּמוֹ שְׂאֵמַר מִשָּׁה. וְאִם כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ חֲבַרְנֵי, שְׁלֵא יֵאמְרוּ אֶצְטַגְנִינִי פְרַעָה, מִשָּׁה בְדָאֵי הוּא. הָרִי הַקְּשִׂיא בְּמִקוּמָה עוֹמֶדֶת בְּשִׁלְשָׁה אֲפָנִים, שְׂאֵפְלוּ יִשְׂרָאֵל יֵאמְרוּ כֵּךְ. אַחַד - שְׂאֵם כֵּךְ, הִיָּה לוֹ לִזְמַר, וַיֹּאמֶר מִשָּׁה כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. לְמָה אָמַר כַּה אָמַר ה' וְגו', כְּמוֹ שְׁלֵא יִכּוֹן אֶת הַשְּׁעָה, שְׁהָרִי לֹא יִתְפָּסוּ בְּמִשָּׁה אֲלֵא בְּפִטְרוּן, מִשׁוּם שְׂאֵמַר כַּה אָמַר ה' וְגו'? שְׁנַיִם - שְׁהָרִי מִשָּׁה אָמַר עַד בְּכוּר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים, וְלֹא הִיָּה כֵּךְ, אֲלֵא עַד בְּכוּר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוּר. עַל כָּל פְּנִים, אֶפִּילוּ יִשְׂרָאֵל גַּם יֵאמְרוּ כֵּךְ, שְׁהָרִי לֹא הִתְבְּרִי הַדְּבָרִים. שְׁלִשָּׁה - שֶׁהוּא אָמַר מִשָּׁם הַפִּטְרוּן כַּחֲצוֹת, וְכְתוּב וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

וְעוּד שְׂאֵלָה שְׁלִיכְם יוֹתֵר עַל הַמִּשָּׂא שְׁלֵא יִכּוֹלָה הַבְּהֵמָה לְסַבֵּל, לְמָה הִיָּה בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְלֹא בַיּוֹם? וְלְמָה מִתּוֹ כָּל אוֹתָם הַחֲלָשִׁים שְׂאֵחַר הַרְחִים? אֲלֵא הַכֵּל הוּא סוּד עֲלִיּוֹן בֵּין קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה, וְהַכֵּל הַכֶּשֶׁר (הַתְּבַשֵּׂר) בְּנִבְיָא הַנְּאֻמָּן.

אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שָׁל מִשָּׁה, שְׁעִלִּי כְּתוּב יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ עַל כֵּן בְּרַכָּה אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֵּת אֲצִדָּק עַל כֵּן מְשַׁחַף אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ שְׁמֹן מַחְבְּרִיד. יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם: מִשְׁתַּת וְחֲנוּף. הוּצַק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ - מִנְחָה וּבְנִיּוֹ. עַל כֵּן מְשַׁחַף אֱלֹהִים אֱלֹהֶיהָ - מֵאֲבָרְהָם וַיִּצְחָק. שְׁמֹן שְׁשׂוֹן - מֵיַעֲקֹב. מַחְבְּרִיד - מִשְׁאֵר נְבִיאִים. וְכִי גָבַר שְׁעוּלָה בְּדַרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שְׁלֵא

עולה שום אדם אחר לא יודע
מה שאומר?

אָלָא כָּךְ שְׁנִינוּ, הַפֶּתֶר הַזֶּה
שֶׁנֶּקְרָא זֹאת, נִקְרָא אִשׁ"ה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) לְזֹאת יִקְרָא
אִשָּׁה. לְמָה? מִשּׁוּם פִּי מְאִישׁ
לִקְחָהּ זֹאת. מִי הוּא אִישׁ? אוֹתוֹ
שֶׁנֶּקְרָא זֶה, וְזֶהוּ אִישׁ זָכָר, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לב) פִּי זֶה מִשָּׁה
הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה. וְנִקְרָא אִישׁ
זֶה, וְזֶה אִישׁ. וְזֹאת נִלְקַחְתָּ מִזֶּה
שֶׁנֶּקְרָא זָכָר.

וּמִשּׁוּם כֶּן הַתֵּמַר הַזֶּה זָכָר
וְנִקְבָּה, שְׁלֵא עוֹלָה זֶה בְּלִי זֶה.
תֵּמַר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר א) כְּתַמְרוֹת
עֵשׂוֹן. מָה עֵשׂוֹן עוֹלָה לְכֵן וְשָׁחַר,
אֵךְ כֶּן הַכֵּל פְּלוּל בֵּהּ בְּחֻצוֹת
הַלְּיָלָה לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוֹתֶיהָ בְּשִׁעָה
אֶחָת לְכֵן לְיִשְׂרָאֵל וְשָׁחַר לְעוֹבְדֵי
כוֹכָבִים וּמִזְלוֹת.

וְעוֹד, שֶׁהַלְּיָלָה הַזֶּה לֹא נִחְלַק
וְלֹא עוֹשֶׂה הַנְּהַגוֹתָיו. מִנֵּיִן לָנוּ?
מֵאֲבָרָהֶם, שֶׁכְּתוּב וַיִּחְלַק עֲלֵיהֶם
לְיָלָה, שֶׁנֶּחְלַק לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוֹתָיו.
אֵךְ כֵּן מִשָּׁה אָמַר בְּחֻצוֹת,
וּמִזְלוֹת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים א ב) כְּעֻלוֹת
הַמִּנְחָה, (איוב ה) כְּעֻלוֹת גְּדִישׁ. אֵךְ כֵּן בְּחֻצוֹת
כְּשֶׁמֶתְחַלֵּק. שֶׁמִּשָּׁה יָדַע שְׁלֵא
יַעֲשֶׂה הַנְּהַגוֹתָיו עַד שִׁיתְחַלֵּק.

וְכֵן הָיָה, שְׁלֵא עָשָׂה הַלְּיָלָה
הַנְּהַגוֹתָיו עַד שֶׁהִתְחַלֵּק, בְּחֻצֵי
הָאֲחֵרוֹן עָשָׂה הַנְּהַגוֹתָיו, זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב וַיְהִי בְּחֻצֵי הַלְּיָלָה. מָה
זֶה בְּחֻצֵי? בְּמִחְצֵית הָאֲחֵרוֹנָה,
בְּזֶמַן שֶׁהִיא שׁוֹלְטָה, וְנִמְצְאָה זֹאת
הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת הַנְּהַגוֹת תְּמִיד. וְכֵן
הַנְּהַגָה שְׁנַעֲשִׂית בְּלִילָה, נַעֲשִׂית
בְּמִחְצֵית הָאֲחֵרוֹנָה.

וְה' הִפָּה כָּל בְּכוֹר. וְה' - הוּא
וּבֵית דִּינוֹ. וְה' - הוּא וְהַנְּהַגוֹתָיו.
הִפָּה כָּל בְּכוֹר - הִפָּה? מִשָּׁה
לֹא אָמַר אֶלָּא וּמַת וְגו', מִהוּ
הִפָּה? אֶלָּא שֶׁהִתְעוֹרֵר כֹּה, כְּמוֹ
שֶׁהִפְחִיד אוֹתוֹ מִשָּׁה, שֶׁכְּתוּב

סְלִיק בַּר נָשׁ אֲחֵרָא, לָא יָדַע מַה דְּאָמַר.
אָלָא הָכִי תִּנְיִנָן, הָאִי כְּתָרָא דְּאִקְרִי זֹאת,
אֲתִקְרִי אִשׁ"ה, כְּמָה דְּאֵתְ אָמַר, (בראשית ב)
לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה. אֲמַאי. מִשּׁוּם פִּי מְאִישׁ
לִקְחָהּ זֹאת. מָאן הוּא אִישׁ. הַהוּא דְּאִקְרִי זֶה.
וְדָא הוּא אִישׁ דְּכָר, כְּמָה דְּאֵתְ אָמַר (שמות לב) פִּי
זֶה מִשָּׁה הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה. וְאִקְרִי אִישׁ זֶה,
וְזֶה אִישׁ. וְזֹאת, אֲתִנְסִיבֵת מִזֶּה דְּאִקְרִי זָכָר.

וּבְגִין דָּא, אִיהִי תֵמַר דְּכָר וְנוֹקְבָא, דְּלֹא סְלִיק
דָּא בְּלֹא דָּא. תֵּמַר: כְּמָה דְּאֵתְ אָמַר, (שיר
השירים ג) כְּתַמְרוֹת עֵשׂוֹן. מָה עֵשׂוֹן, סְלִיק הַיּוֹר
וְאוֹכֶם, אוֹף הָכָא, פְּלֹא כְּלִיל בֵּהּ בְּפִלְגוֹת
לְיִלְיָא, לְמַעַבְדַּ נִימוּסוּי בְּחַד שְׁעֵתָא, הַיּוֹר
לְיִשְׂרָאֵל, וְאוֹכֶם לְעוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמִזְלוֹת.

וְעוֹד דִּהְיָא לְיִלְיָא לֹא אֲתַפְּלַג, לֹא עֵבִיד
נִימוּסוּי. מִנָּא לָן. מֵאֲבָרָהֶם. דְּכְתִיב,
(בראשית יד) וַיִּחְלַק עֲלֵיהֶם לְיָלָה, דְּאֲתַפְּלַג לְמַעַבְדַּ
נִימוּסוּי. אוֹף הָכָא מִשָּׁה אָמַר בְּחֻצוֹת (מִהוּ בְּחֻצוֹת
כְּמָה דְּאֵתְ אָמַר (מלכים ב ג) כְּעֻלוֹת הַמִּנְחָה (איוב ה) כְּעֻלוֹת גְּדִישׁ אוֹף הָכָא
בְּחֻצוֹת) כְּמַפְּלַג. דְּמִשָּׁה יָדַע דְּלֹא יַעֲבִיד נִימוּסוּי,
עַד דְּאֲתַפְּלַג.

וְהָכִי הָוָה, דְּלֹא עֵבִיד לְיִלְיָא נִימוּסוּי, עַד
דְּאֲתַפְּלַג, בְּפִלְגוֹת בְּתַרְאָה, עֵבִיד
נִימוּסוּי, הָדָא הוּא דְּכְתִיב וַיְהִי בְּחֻצֵי הַלְּיָלָה.
מְאִי בְּחֻצֵי. בְּפִלְגוֹת בְּתַרְאָה, בְּזֶמַן דְּאִיהִי
שְׁלֵטָא, וְאֲשַׁתְּכַח הָאִי זֹאת, לְמַעַבְדַּ נִימוּסִין
תְּדִירָא, וְכֵן נִימוּסָא דְּאֲתַעֲבִיד בְּלִילְיָא,
בְּפִלְגוֹתָא בְּתַרְאָה אֲתַעֲבִיד.

וַיְהִי הִפָּה כָּל בְּכוֹר, וַיְהִי: הוּא וּבֵית דִּינוֹ, וַיְהִי:
הוּא וְנִימוּסוּי. הִפָּה כָּל בְּכוֹר הִפָּה, מִשָּׁה
לֹא אָמַר אֶלָּא וּמַת וְגו', מִהוּ הִפָּה. אֶלָּא,
דְּאֲתַעֲר כֹּה, כְּמָה דְּאֲגִזִים מִשָּׁה, דְּכְתִיב וְהִנֵּה

לא שמעת עד פה.

ותאנא, פרעה חפים הוה מפל חרשוי, ואסתפל בהאי זאת, דייעביד ביה דינא, וזמין לחרבא ארעיה, כמה דאמר משה, בזאת תדע כי אני יי'. ובאיהו מה כתיב, ויפן פרעה. מהו ויפן. דאפני לביה מהרהורא דא. כמה דאת אמר, (במדבר יב) ויפן אהרן. ויבוא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת. גם לרבות האי דזמינא לחרבא ארעיה, ולא שוי לביה לקבליה דזא"ת.

כל בכור, אפילו דרגין עלאין ותתאין, אתפרו משולטנהון, (ס"א משלשוליהון) כל אינון דשולטין בחכמתא דלהון, דכתיב, בארץ מצרים. וכלהו דרגין, עלאין ותתאין, דאתפרו משולטנהון, (ס"א משלשוליהון) כלהו בפסוקא אתחזון, (ס"א אתרמיוו) דכתיב מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחיים וכל בכור בהמה, הא כלהו אתחזון בפסוקא.

סתמא דמלה, מבכור פרעה היושב על כסאו, כתרא תתאה דקוזמיטא דמלכותא (נ"א ממלכותא) דלעילא. עד בכור השפחה, כתרא שמאלא, תתאה מינה, דקוזמיטא מפתר ארבע (נ"א מבתרה אחר) רחיינ, ארבע משיריינ. (משמע) משום דכתיב אחר הרחיים, (ולא מן הרחיים) וכל בכור בהמה, תתאין מתתאין, נוקבא מנוקבתא, דאשתכחו באתני בבעיירי וחרמרי, ברברבי בזוטרי, ומקבלין מנהון גוברין ונוקבין. עד בכור השבי אשר בבית הבור, אינון דנפקין משפחה. די בהון עבדין לאסירי, דישתעבדון בהון לעלמין, ולא יפקון לחירו.

והנה לא שמעת עד פה. ושנינו, פרעה היה חכם מפל מכשפיו, והסתכל בזאת שתעשה בו דין, ועתידה להחריב את ארצו, כמו שאמר משה, בזאת תדע כי אני ה'. ובהוא מה כתוב? (שמות ו) ויפן פרעה. מה זה ויפן? שהפנה לבו מהרהור זה, כמו שנאמר ויפן אהרן. ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת. גם - לרבות זו שעתידה להחריב את ארצו, ולא שם לבו כנגד זאת.

כל בכור - אפלו דרגות עליונות ותחתונות נשברו משלטונם (מהשתלשלותם), כל אותם ששולטים בחכמה שלהם, שכתוב בארץ מצרים. וכל הדרגות, העליונות והתחתונות שנשברו משלטונם (מהשתלשלותם), כלם נראות (נרמיות) בפסוק, שכתוב מבכור פרעה הישב על כסאו עד בכור השפחה אשר אחר הרחיים וכל בכור בהמה. הרי כלם נראים בפסוק.

סתמו של דבר, מבכור פרעה הישב על כסאו - כתר תחתון של שליטת המלכות (מהמלכות) שלמעלה. עד בכור השפחה - כתר שמאל מתחתיה של שליטה מאחר ארבע (מפתר אחר) רחיים, ארבע מחנות. (משמע) משום שכתוב אחר הרחיים, (ולא מן הרחיים). וכל בכור בהמה - תחתונים מתחתונים, נקבה מנקבות, שנמצאו באונות בפהמות וחרמורים, בגדולים ובקטנים, ומקבלים מהם גברים ונקבות. עד בכור השבי אשר בבית הבור - אותם שיוצאים משפחה, שבהם עושים לאסירים שישתעבדו בהם לעולמים ולא יצאו לחרות.

ובבטחון הדרגות הללו סרבו המצרים, שבהם עשו קשר

וברוחצנתא דאלין דרגין, סריבו מצראי, די בהון עבדו קשרא לישראל,

לְיִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יֵצְאוּ מֵעֲבֹדוֹתָם לְעוֹלָמִים. וּבָזֶה נִרְאִית הַגְּבוּרָה וְהַשְּׁלִטוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזִכְרוֹן זֶה לֹא יִכְלֶה מִיִּשְׂרָאֵל לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. שָׁאֵם לֹא הִיָּה כַח וּגְבוּרָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כֹּל מַלְכֵי הָעַמִּים וְכֹל מְכַשְׁפֵי הָעוֹלָמוֹת וְחַכְמֵי הָעוֹלָמוֹת, לֹא יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדוֹת, שֶׁהִתִּיר אֶת הַקְּשָׁרִים שֶׁלָּהֶם וְשִׁבַּר אֶת כָּל אוֹתָם הַכְּתָרִים כְּדִי לְהוֹצִיא אוֹתָם. עַל זֶה כָּתוּב (יִרְמִיָּה י) מִי לֹא יִרְאַךְ מִלֶּךְ הַגּוֹיִם כִּי לֶךְ יֵאָתֶה כִּי בְּכֹל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכֹל מַלְכֵי הַגּוֹיִם וּבְכֹל מַלְכוּתָם מֵאִין כְּמוֹךְ. בְּכֹה רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִים קוֹלוֹ וַנֶּאֱנַח. אָמַר, אֲשֶׁכּוֹל הַקְּנֻטוֹר נִמְצָא. חֲשַׁבְתָּם שֶׁשִּׁבַּח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמֵה פְעָמִים, (דְּבָרִים ה) אֲשֶׁר הוֹצִיאָתִיךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, (שִׁם טז) הוֹצִיאָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם, (שִׁם ה) וַיִּצְאָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, (שְׁמוֹת יב) הוֹצִיאָתִי אֶת צְבָאוֹתֶיכֶם, (שִׁם יג) זְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאָתֶם מִמִּצְרַיִם, (דְּבָרִים ד) וַיִּצְאָךְ בְּפָנָיו בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל מִמִּצְרַיִם, (שְׁמוֹת יג) הוֹצִיא ה' אֶתְכֶם מִזֶּה.

אֲרָא שְׁנִינוּ, עֲשֶׂרָה כְּתָרִים הֵם לְמִטָּה כְּמוֹ שֶׁלְּמַעְלָה, וְכֻלָּם נִסְתָּרִים בְּשִׁלְשֵׁת אֱלֹהִים שְׁאֵמְרָנוּ. וְשִׁלְשָׁה קְשָׁרִים קְשׁוּרִים בָּהֶם עַל שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת אֵלּוּ שֶׁבָהֶם עָשׂוּ שִׁישְׂרָאֵל לֹא יֵצְאוּ מִשְׁעַבְדוּדָם לְעוֹלָמִים.

אֲשָׁרִיכֶם אֲבָרְהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, שֶׁבְּזִכְוֹתְכֶם הִתִּירוּ אֶת הַקְּשָׁרִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זָכַר שִׁלְשֵׁת קְשָׁרֵי הָאֵמוּנָה שְׁלֹכֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבָרְהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב. אֶת אֲבָרְהָם - הָרִי קֶשֶׁר אֶחָד שֶׁל אֲבָרְהָם. אֶת יִצְחָק - הָרִי קֶשֶׁר שְׁנֵי שֶׁל יִצְחָק. וְאֶת יַעֲקֹב - הָרִי קֶשֶׁר שְׁלִישִׁי, שֶׁלְּמוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.

דְּלֹא יִפְקוּן מִן עֲבֹדוֹתֶיהוֹן לְעוֹלָמִין. וּבְהֵאֵי אֲתַחֲזִי גְבוּרָתָא וְשִׁלְטָנוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְדַכְרָנָא דָּא לֹא יִשְׁתַּצִּי מִיִּשְׂרָאֵל לְדָרֵי (דף ל"ח ע"א) דְּרִין, דְּאֵי לֹא הָוֵה חֵילָא וּגְבוּרָתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כֹּל מַלְכֵי עַמִּין, וְכֹל חֲרָשֵׁי עוֹלָמִין, וְחַפְיָמֵי עוֹלָמִין, לֹא יִפְקוּן לְיִשְׂרָאֵל מִן עֲבֹדוֹתָא, דְּשָׂרָא קְטָרִין דְּלַהוֹן, וְתַבַּר כֹּל אֵינוֹן פְּתָרִין, בְּגִין לְאַפְקָא לוֹן. עַל דָּא כְּתִיב, (יִרְמִיָּה י) מִי לֹא יִרְאַךְ מִלֶּךְ הַגּוֹיִם כִּי לֶךְ יֵאָתֶה כִּי בְּכֹל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכֹל מַלְכוּתָם מֵאִין כְּמוֹךְ.

בְּכֹה רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָרִים קְלִיָּה וְאֲתַנַּח, אָמַר קְנֻטוֹרָא דְּקִיטְפָא אֲשֶׁתַּכַּח, חֲשַׁבְתוֹן דְּשִׁבַּח קְדֻשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּמֵה זְמַנִּין, (דְּבָרִים ה) אֲשֶׁר הוֹצִיאָתִיךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, (דְּבָרִים טז) הוֹצִיאָךְ יי' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם, (דְּבָרִים ה) וַיִּצְאָךְ יי' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם, (שְׁמוֹת יב) הוֹצִיאָתִי אֶת צְבָאוֹתֶיכֶם, (שְׁמוֹת יג) זְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאָתֶם מִמִּצְרַיִם, (דְּבָרִים יד) וַיִּצְאָךְ בְּפָנָיו בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל מִמִּצְרַיִם, (שְׁמוֹת יג) הוֹצִיא יי' אֶתְכֶם מִזֶּה.

אֲרָא תַּאנָּא, עֲשֶׂרָה כְּתָרִין, אֵינוֹן לְתַתָּא, כְּגוֹנוֹנָא דְּלַעִילָא, וְכֻלְהוֹ סְתִימִין בְּתַלְתָּא אֵלִין דְּאֵמְרָן. וְתַלַּת קְשָׁרִין קְשִׁירוּ בְּהוּ, עַל תַּלַּת דְּרָגִין אֵלִין דְּבָהוּ עֲבָדוּ, דִּישְׂרָאֵל לֹא יִפְקוּן מִשְׁעַבְדוּדֵיהוֹן לְעוֹלָמִין.

זְכַאִין אֲתוֹן אֲבָרְהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, דְּבִזְכוּתְכוֹן שְׁרִיאוּ קְטָרִין, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּכַר תַּלַּת קְטָרֵי מְהֵימְנוּתָא דְּלִכּוֹן הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבָרְהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב. אֶת אֲבָרְהָם, הָא קְשָׁרָא הָדָא, דְּאֲבָרְהָם. אֶת יִצְחָק, הָא קְשָׁרָא תַּנְיִינָא, דִּישְׂרָאֵל. וְאֶת יַעֲקֹב, הָא קְשָׁרָא תַּלִּיתָא, שְׁלִימָתָא דִּיעֲקֹב.

לְמַדְנֵנוּ, כָּל הַזְמָנִים וְהַחֲגִים וְהַשְּׁבֻתוֹת, כָּלֶם זְכוּרֵן לָזֶה, וְעַל זֶה הִתְקַיְמוּ כָּלֶם, שְׁאֵלְמָלָא זֶה לֹא הִיְתָה שְׁמִירָה שֶׁל זְמָנִים וְחֲגִים וְשְׁבֻתוֹת, וְלָכֵן לֹא כָּלָה הַזְכוּרֵן שֶׁל מְצָרִים מִכָּל הַזְמָנִים וְהַחֲגִים וְהַשְּׁבֻתוֹת. בֹּא רְאֵה, דִּין (טו) הוּא יְסוּד וְשֶׁרֶשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה, וְכָל מְצוּוֹתֶיהוּ, וְכָל הָאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְעוֹד, לְמָה לֹא הָיָה בַּיּוֹם כְּפִי שֶׁשְּׁאַלְתֶּם? שְׁנִינֵנוּ, כְּתוּב הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים, וְכְתוּב הוֹצִיאָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמְּצָרִים לִילָה. אֵלֹא שְׁנִינֵנוּ, עֶקֶר גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה אֵלֹא בְּלִילָה, שֶׁהִלִּילָה מִתִּיר קְשָׁרִים וְעוֹשָׂה נְקֻמוֹת, וְהַיּוֹם הוֹצִיא אוֹתָם בְּרֹאשׁ גְּלוּי, זֶהוּ שְׁכָתוּב (במדבר לו) יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מְצָרִים. (ועוד, הִלִּילָה מִתִּיר אֶת הַקְּשָׁרִים וְעוֹשָׂה נְקֻמוֹת וְדִינִים, וְהַיּוֹם מְגַלָּה וּמְפָרְסֵם הַנֶּס וְהַנְּקֻמָּה שֶׁנַּעֲשָׂה. וְזֶה שְׁכָתוּב יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה וְגו'). וְכְתוּב וּמְצָרִים מְקַבְּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה ה' בָּהֶם כָּל בְּכוֹר. זֶהוּ פְּרֻסוּם הַנֶּס. בָּאוּ רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי, הַשְּׁתַּטְּחוּ לִפְנֵינוּ וּנְשַׁקּוּ יָדוֹ, וּבְכוּ וְאָמְרוּ, חֲקִיקוֹת עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים מְרִימִים רֹאשׁ בְּזֻכּוֹתֶיךָ. עֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְרוּשְׁלַיִם לְמַטָּה כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה. עֲשֵׂה וְרַשְׁבַּי חוֹמוֹת הָעִיר הַקְּדוּשָׁה וְשַׁעְרֶיהָ. מִי שֶׁנִּכְנַס, לֹא נִכְנַס עַד שִׁפְתַּחוּ הַשְּׁעָרִים. מִי שֶׁעוֹלָה, לֹא עוֹלָה עַד שִׁתְּמַקְנֵנוּ הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁל הַחוֹמוֹת. מִי יְכוּל לִפְתַּח אֶת שַׁעְרֵי הָעִיר הַקְּדוּשָׁה, וּמִי יְכוּל לְהַתְקִין אֶת הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁל הַחוֹמוֹת? זֶה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, שֶׁהוּא פּוֹתַח שַׁעְרִים שֶׁל סוּדוֹת הַחֲכֻמָּה וְהוּא מְתַקֵּן דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת. וְכְתוּב (דברים טו) יִרְאֶה כָּל זְכוּרֶךָ אֶת פְּנֵי הָאֲדוֹן ה'. מִי זֶה פְּנֵי הָאֲדוֹן ה'? זֶה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן

תָּנָא, כָּל זְמָנִין וְחֲגִין וְשְׁבֻתִין, כְּלָהוּ דּוּכְרָנָא לְהָאֵי, וְעַל הָאֵי אַתְקֵימוּ כְּלָהוּ, דְּאֵלְמָלָא הָאֵי, לָא הָוָה נְטוּרָא דְזְמָנִין וְחֲגִין וְשְׁבֻתִין. וּבְגִינֵי כַךְ, לָא אִשְׁתַּצִּי דְכְרָנָא דְמְצָרִים מִכָּל זְמָנִין וְחֲגִין וְשְׁבֻתִין. תָּא חֲזִי דִינָא (ס"א דא) הוּא יְסוּדָא וְשֶׁרֶשָׁא דְאוּרִייתָא, וְכָל פְּקוּדוּי, וְכָל מְהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא דִישְׂרָאֵל.

וְעוֹד אֲמַאי לֹא הָוָה בִּימְמָא דְשְׁאִילְתוּ. תְּנִינָן, כְּתִיב הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים, וְכְתִיב הוֹצִיאָךְ יי' אֱלֹהֶיךָ מִמְּצָרִים לִילָה. אֵלֹא תָנָא, עֶקֶרָא דְפוּרְקָנָא דִישְׂרָאֵל, לָא הָוָה אֵלֹא בְּלִילָה, דְלִילָא שָׂרָא קְטָרִין, וְעַבִּיד נּוּקְמִין, וְיוֹמָא אִפִּיק לֹון בְּרִישׁ גְּלוּי, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, (במדבר לב) יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מְצָרִים. (נ"א ועוד לִילָה שְׁאֵרֵי קְטָרִין וְעַבִּיד נּוּקְמִין וְדִינֵין וְיוֹמָא גְלוּי וּפְרַסֶם נִיכָא וְנּוּקְמָא דְאֶתְעַבִּיד הִדָּא הוּא דְכְּתִיב יֵצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה וְגו'). וְכְתִיב וּמְצָרִים מְקַבְּרִים אֶת אֲשֶׁר הִכָּה יי' בָּהֶם כָּל בְּכוֹר, דָּא הוּא פְּרֻסוּמֵי נִיכָא.

אָתוּ ר' חֲזִיָּא וְר' יוֹסִי, אִשְׁתַּטְּחוּ קָמֵיהּ, וּנְשַׁקּוּ יָדוּי. וּבְכוּ וְאָמְרוּ, גְּלִיפִין עֲלֵאִין וְתַתַּאִין, זְקָפִין רִישָׁא בְּגִינָה, עַבִּיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְרוּשְׁלַיִם לְתַתָּא, פְּגוּוּנָא דְלְעִילָא. עַבִּיד (רשב"י) שׁוּרֵי קְרַתָּא קְדִישָׁא וְתַרְעוּי. מָאן דְעֵייל, לָא עֵייל, עַד דִּיפְתַּחוּן תַּרְעִין. מָאן דְסָלִיק, לָא סָלִיק, עַד דִּי תִתְקַנּוּן דְרַגִּין דְשׁוּרֵי מָאן יְכִיל לְמַפְתַּח תַּרְעִין דְקְרַתָּא קְדִישָׁא, וּמָאן יְכִיל לְאַתְקָנָא דְרַגִּין דְשׁוּרֵי, דָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְאִיהוּ פְּתַח תַּרְעִין דְרַגִּין דְחֲכֻמְתָּא, וְאִיהוּ אַתְקִין דְרַגִּין עֲלֵאִין, וְכְתִיב (שמות לד) יִרְאֶה כָּל זְכוּרֶךָ אֶת פְּנֵי הָאֲדוֹן יי'. מָאן פְּנֵי הָאֲדוֹן יי', דָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי, דְמָאן דְאִיהוּ

יִוָּחַא, שְׁמִי שֶׁהוּא זָכַר מִן הַזְּכָרִים
צָרִיף לְהִרְאוֹת לְפָנָיו.

אָמַר לָהֶם, עַד עַכְשָׁו לֹא סִימְנוּ
הַדָּבָר עַל שְׂאֵלְתְּכֶם, שֶׁהָרִי שְׁנִינוּ
וְהוּא הִפָּה כָּל בְּכוֹר, כָּל בְּכוֹר סֶתֶם,
כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּנוּ. וְהַכֹּל הָיָה כְּמוֹ שֶׁל
אוֹתָם שְׁמָתוֹ, אוֹתָם קוֹשְׁרֵי
הַקְּשָׁרִים שֶׁהָיוּ מִשְׁתַּמְשִׁים
בְּכֻשְׁפֵיהֶם בְּאוֹתָם הַפְּתָרִים. מֵהֶם
מִשְׁתַּמְשִׁים בְּעֵלְיוֹנִים וּמֵהֶם
בַּתְּחֻתוֹנִים, וְאָף עַל גַּב שְׂפָלָם הֵם
פְּתֻחֹתוֹנִים. וְכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם מְלֵאָה
הִיְתָה פִּשְׁפִּים, וְכָתוּב פִּי אֵין בֵּית
אֲשֶׁר אֵין שֵׁם מֵת.

וְנַעֲשֶׂה דִין בְּכָל, בְּשַׁעַת שֶׁהַתְּכַנְסוּ
כָּלֶם בְּבִתְיָהֶם וְלֹא הָיוּ מִתְּפָזְרִים
בְּמַדְבָּר וּבִשְׂדֵה, אֲלֵא כָּלֶם נִמְצְאוּ
בְּבִתְיָהֶם, (וְאוֹר הַנֵּר יָפָה לְבִדְיָקָה מִבְּחוּץ)
וְעָשָׂה הַלֵּילָה אֶת דִּינָיו בְּכָל
בְּאוֹתָהּ שַׁעַת. וְשְׁנִינוּ שֶׁהָיָה מֵאִיר
הַלֵּילָה כְּמוֹ הַיּוֹם בַּתְּקוּפַת תְּמוּזָה,
וְרָאָה כָּל הָעָם אֶת דִּינֵי הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, זָהוּ שְׂפָתוֹב (תְּהִלִּים קל"ט)
וְלֵילָה כִּיּוֹם יֵאִיר כַּחֲשֻׁכָה כְּאוֹרָה.

וּבְשַׁעַת שִׁיצְאוּ, נִמְצְאוּ כָּלֶם
מֵתִים בְּשׁוֹקִים לְעֵינָיו הַכֹּל. רְצוּ
לְקַבֵּר אוֹתָם וְלֹא מִצְאוּ, וְזֶה הָיָה
קִשָּׁה לָהֶם מֵהַכֹּל. רְאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל
יוֹצְאִים לְעֵינֵיהֶם בְּצַד אֶחָד, וְרְאוּ
אֶת מֵתֵיהֶם בְּצַד הָאֲחֵר. וּבְכָל הָיָה
פְּרִסוּם הַנֵּס שֶׁלֹּא הָיָה כְּזֶה מִיּוֹם
שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

וּבֹא רְאָה, כְּתוּב לֵיל שְׁמָרִים הוּא
לֵה' לְהוֹצִיאֶם וְגו', הוּא הַלֵּילָה
הַזֶּה לֵה' שְׁמָרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְגו'. פְּסוּק זֶה קִשָּׁה, כִּינּוּן שֶׁאָמַר
לֵיל, מָה זֶה שְׁמָרִים, וְלֹא שְׁמוֹר?
שְׁמוֹר הָיָה צָרִיף (לְכָתוּב)! וְכָתוּב
הוּא הַלֵּילָה הַזֶּה. לֵיל אָמַר
בַּתְּחִלָּה, וְאַחֵר כֶּף לֵילָה.

אֲלֵא כֶּף שְׁנִינוּ, כְּתוּב (דְּבָרִים כ"ב) פִּי
יִהְיֶה נֹעֵרָה בְּתוֹלָה. נֹעֵר כְּתוּב, מָה
הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּל זְמַן שֶׁלֹּא
קִבְּלָה זָכַר, נִקְרָאת נֹעֵר. מִשְׁקִבְּלָה

דְּכוּרָא מִן דְּכִרְנָיָא, בְּעֵי לְאַתְחַזְּאָה קָמֵיהּ.
אָמַר לוֹן, עַד הַשְּׂתָא, לֹא סִימְנָא מְלָה
דְּשְׂאֵלְתָא דִּילְכוּן, דְּהָא תְּנִינָן, וַיְי' הִפָּה
כָּל בְּכוֹר, כָּל בְּכוֹר סֶתֶם, כְּדִקְאֻמְרָן. וְכִלְאֵן
הָוָה כְּמָה דְּאֵינוֹן דְּמִיתוּ, אֵינוֹן קְטוּרֵי קְטָרִין,
דְּהוּוּ מִשְׁתַּמְשִׁי בְּחַרְשֵׁיהוּ בְּאֵינוֹן כְּתָרִין.
מְנַהוֹן מִשְׁתַּמְשִׁי בְּעֵלְאֵי, וּמְנַהוֹן בְּתַתְּאֵי, וְאָף
עַל גַּב דְּכִלְהוּ תַתְּאֵין אֵינוֹן. וְכָל אֶרְעָא
דְּמִצְרַיִם מְלֵיא תְרַשִׁין הָוָה. וְכָתִיב פִּי אֵין בֵּית
אֲשֶׁר אֵין שֵׁם מֵת.

וְאַתְעֵבִיד דִּינָא בְּכִלְא, בְּשַׁעַתָּא דְּאַתְכַּנְשׁוּ
כְּלָהוּ בְּבִתְיָהוֹן, וְלֹא הוּוּ מִתְּפָזְרֵי
בְּמַדְבָּרָא וּבְחַקְלָא, אֲלֵא כְּלָהוּ אֲשַׁתְּכַחוּ
בְּבִתְיָהוֹן, (וְאוֹר הַנֵּר יָפָה לְבִדְיָקָה מִבְּחוּץ) וְעַבְד לֵילְיָא
דִּינָוִי בְּכִלְא בְּהֵיא שַׁעַתָּא. וְתַנָּא הָוָה נִהִיר
לֵילְיָא כִּיּוֹמָא דְּתְקוּפַת דְּתְמוּזָה, וְחָמָא כָּל עֲמָא
דִּינָוִי דְּקוּדְשָׁא בְּרִין הוּא, הָדָא הוּא דְּכָתִיב
(תְּהִלִּים קל"ט) וְלֵילָה כִּיּוֹם יֵאִיר כַּחֲשֻׁכָה כְּאוֹרָה.

וּבְשַׁעַתָּא דְּנִפְקוּ אֲשַׁתְּכַחוּ כְּלָהוֹן מֵתִין
בְּשׁוֹקִין לְעֵינֵיהוֹן דְּכִלְא, בְּעֵיין
לְאַקְבְּרָא לָהוּ וְלֹא אֲשַׁפְּחוּ, וְדָא אֲקָשִׁי לָהוּ
מִכִּלְא. חָמוּ לְיִשְׂרָאֵל נִפְקִין (דף ק"ח ע"ב)
לְעֵינֵיהוֹן בְּחַד גִּיסָא, וְחָמוּ לְמִיתֵיהוֹן בְּאֵידָף
גִּיסָא. וּבְכִלְא הָוָה פְּרִסוּמֵי נִיסָא, דְּלֹא הָוָה
כְּהֵאֵי מִיּוֹמָא דְּאַתְבְּרֵי עֲלֵמָא.

וְתָא חֲזִי, כְּתִיב לֵיל שְׁמָרִים הוּא לֵינִי
לְהוֹצִיאֶם וְגו', הוּא הַלֵּילָה הַזֶּה לֵינִי
שְׁמָרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו', הֵאֵי פְּסוּקָא
קִשָּׁא כִּינּוּן דְּאָמַר לֵיל, מָהוּ שְׁמָרִים, וְלֹא
שְׁמוֹר, שְׁמוֹר מִיבְעֵי לֵיהּ. וְכָתִיב הוּא הַלֵּילָה
הַזֶּה, לֵיל קָאֻמַר בְּקִדְמִיתָא, וּבְתַר לֵילָה.

אֲלֵא הָכִי תְּנִינָן, כְּתִיב, (דְּבָרִים כ"ב) פִּי יִהְיֶה נֹעֵרָה
בְּתוֹלָה. נֹעֵר כְּתִיב, מָהֵי טַעַמָּא. מִשּׁוּם

זָכַר, נִקְרָאת נְעֵרָה. אִף כָּאן, לֵיל -
עַד שֶׁלֹּא קִבְּלָה זָכַר. וְאִף עַל גַּב
שְׁפָתוֹכַם בּוֹ שְׁמוּרִים - זָכַר הִיָּה עֲתִיד
לְהִתְחַבֵּר עִמָּה. וּבִשְׁעָה שֶׁהִתְחַבֵּר
עִמָּה זָכַר, כְּתוּב הוּא הַלֵּילָה הַזֶּה
לְה' שְׁמֵרִים. שְׁמוּרִים - זָכַר וּנְקָבָה,
וּמְשׁוּם כֶּף כְּתוּב הַלֵּילָה הַזֶּה.

וּבְמִקּוּם שְׁנִמְצְאוּ זָכַר וּנְקָבָה אֵין
שָׁבַח אֶלֶּא לְזָכַר. וְכִף שִׁבְחוּ יִשְׂרָאֵל
בְּתִשְׁבְּחוּתֵיהֶם לְזָכַר וְלֹא לְנְקָבָה,
זֶהוּ שְׁפָתוֹכַם (שְׁמוֹת טו) זֶה אֵלֵי וְאַנְוָהוּ,
שְׂאִין שָׁבַח בְּמִקּוּם שְׁזָכַר וּנְקָבָה
נִמְצְאוּ אֶלֶּא לְזָכַר. וְעַל זֶה (וְלֹדָה)
מְחַפְּסִים יִשְׂרָאֵל, שְׁפָתוֹכַם (יִשְׁעִיה כה)
זֶה ה' קוֹיְנוּ לוֹ נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה
בִּישׁוּעָתוֹ. מְשׁוּם שֶׁכֶּף עֲתִיד
לְעֲשׂוֹת לָהֶם, שְׁפָתוֹכַם (מִיכָה ז) כִּימִי
צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרְאֶנּוּ
נִפְלְאוֹת.

וְכֹד זֶה כֶּף הוּא - כְּמוֹ שֶׁכָּאן לֵיל
וְלֵילָה, כֶּף עֲתִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְעֲשׂוֹת לָהֶם, שְׁפָתוֹכַם שְׁמַר מָה
מְלִילָה שְׁמַר מָה מְלִיל. מָה לְהִלָּן
שְׁמִירָה וְלֵיל, אִף כָּאן שְׁמִירָה וְלֵיל.
מָה לְהִלָּן שְׁמִירָה וְלֵילָה, אִף כָּאן
שְׁמִירָה וְלֵילָה.

וְלִיָּלָה נִקְרָא אַגַּב זָכַר, זֶהוּ שְׁפָתוֹכַם
(יִשְׁעִיה כא) אֶתָּא בְּקָר וְגַם לֵילָה. בְּקָר,
כְּמוֹ שְׁנִמְצְאוּ (בְּרֵאשִׁית יט) וַיִּשְׁכַּם
אַבְרָהָם בְּבִקְר, שֶׁהוּא מִדְּתוֹ מִמֶּשׁ.
וְכְתוּב (תְּהִלִּים ה) ה' בְּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי,
בְּקָר מִמֶּשׁ.

וַיִּשְׁבוּ רַבֵּי חֲזִיא וְרַבֵּי יוֹסִי, וְלָמַד
לָהֶם הַסּוּד שֶׁל תּוֹרַת כְּהֻנִּים, וְהָיוּ
חוֹזְרִים כָּל יוֹם וַיּוֹשְׁבִים לְפָנָיו. יוֹם
אֶחָד יֵצֵא רַבֵּי שְׁמַעוֹן לְחוּץ, הֵלְכוּ
עִמּוֹ, הִגִּיעוּ לְשָׂדֶה אֶחָד וַיִּשְׁבוּ.

פְּתַח רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, בֵּא רְאֵה,
כְּתוּב (קִהְלַת ז) אֶת הַכָּל רְאִיתִי בִימֵי

דְּכָל זְמַן דְּלֹא קִבְּלַת דְּכַר, אֶתְקַרֵּי נְעַר,
מִדְּקִבְּלַת דְּכַר, אֶתְקַרֵּי נְעֵרָה. אוֹף הָכָא, לֵיל
עַד לֹא קִבְּלַת דְּכַר. וְאִף עַל גַּב דְּכְתִיב בֵּיה
שְׁמוּרִים דְּכַר הָוָה זְמִין לְאַתְחַבְּרָא עִמָּה
וּבִשְׁעָתָא דְאַתְחַבְּרָא עִמָּה דְכַר, כְּתִיב, הוּא
הַלֵּילָה הַזֶּה לֵיָּי שְׁמֵרִים. שְׁמֵרִים: דְּכַר
וּנְקָבָא. וּבְגִינֵי כֶּף כְּתִיב הַלֵּילָה הַזֶּה.

וּבְאַתְרֵי דְאַשְׁתְּכַחוּ דְכַר וּנְקָבָא, לֵית שְׁבַחָא
אַלֵּא לְדְכוּרָא. וְהָכִי שִׁבְחוּ יִשְׂרָאֵל
בְּתוֹשְׁבַחְתֵּיהוּ. לְדְכוּרָא וְלֹא לְנוֹקְבָא, הָדָא
הוּא דְכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) זֶה אֵלֵי וְאַנְוָהוּ. דְלֵית
שְׁבַחָא בְּאַתְרֵי דְדְכוּרָא וּנְקָבָא אֶשְׁתְּכַחוּ,
אַלֵּא לְדְכוּרָא. וְעַל דָּא (נ"א וְלֹדָא) מְחַפְּסִין
יִשְׂרָאֵל, דְכְתִיב, (יִשְׁעִיה יב) זֶה יָי קוֹיְנוּ לוֹ נְגִילָה
וְנִשְׁמַחָה בִישׁוּעָתוֹ. מְשׁוּם דְהָכִי זְמִין לְמַעַבְד
לָהוּ, דְכְתִיב, (מִיכָה ו) כִּימִי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
אַרְאֶנּוּ נִפְלְאוֹת.

וְרָזָא דָּא הָכִי הוּא, כְּגוֹנָא דְהָכָא לֵיל וְלֵילָה,
כֶּף זְמִין קַדְשָׁא בְרוּךְ הוּא לְמַעַבְד לָהוּ,
דְכְתִיב, (יִשְׁעִיה כא) שׁוֹמֵר מָה מְלִילָה שׁוֹמֵר מָה
מְלִיל. מָה לְהִלָּן שְׁמִירָה וְלֵיל, אוֹף כָּאן
שְׁמִירָה וְלֵיל. מָה לְהִלָּן שְׁמִירָה וְלֵילָה, אוֹף
כָּאן שְׁמִירָה וְלֵילָה.

וְלִיָּלָה אֶתְקַרֵּי אַגַּב דְכוּרָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב,
(יִשְׁעִיה כא) אֶתָּא בְּקָר וְגַם לֵילָה. בְּקָר:
כְּמָה דְאַתָּ אָמַר (בְּרֵאשִׁית יט) וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם
בְּבִקְר. דְהוּא מִדְּתוֹ מִמֶּשׁ. וְכְתִיב (תְּהִלִּים ה) יָי
בְּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי, בְּקָר מִמֶּשׁ.

וְתַבּוּ ר' חֲזִיא וְר' יוֹסִי, וְאוּלַיְהָ לָהוּ רָזָא
דְתּוֹרַת כְּהֻנִּים, וְהוּוּ מְהִדְרֵי בְּכָל יוֹמָא
וַיִּתְבִּי קָמִיָּה. חַד יוֹמָא נִפְק רַבֵּי שְׁמַעוֹן לְבַר, אֶזְלוּ בְּהַדְרֵיהּ, מְטוּ לְחַד
חִקְלָא יְתַבּוּ.

פְּתַח רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (קִהְלַת ז) אֶת הַכָּל רְאִיתִי בִימֵי הַכְּבִלִי

יש צדיק אוֹבֵד בְּצַדְקוֹ וַיֵּשׁ רֶשַׁע מֵאַרְיֵךְ בְּרַעְתּוֹ, שְׁלֵמָה דְהוֹת חֲכַמְתָּא יְתִירָא (נ"א יקרא) עַל כֹּלָא, מָאֵי קָאָמַר בְּהַאי קָרָא. אָלָא, שְׁלֵמָה רְמֵז דְחֲכַמְתָּא קָא רְמֵז. דְהָא חֲזִינָן אֹרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְלָאו הָכִי, דְהָא כְּתִיב, (ירמיה יז) וְלָתֵת לְאִישׁ כְּדַרְכָּיו וּכְפָרֵי מַעֲלָלָיו. אָלָא שְׁנֵי עֲנִינֵי הֵם שְׂכָאן רְמֵז.

שְׁשֻׁנֵנו, כְּשֻׁעֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצִים לְהַשְׁגִּיחַ בְּעוֹלָם וּלְעֵינַי בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (עֵינֵי ה' הִמָּה מְשׁוּטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ (זכריה ד), וְכְתוּב כִּי וַיֵּי עֵינָיו מְשׁוּטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, וְנִמְצְאוּ רֶשָׁעִים בְּעוֹלָם, אוֹתוֹ צְדִיק שְׁנִמְצָא בְּדוֹר נִתְפָּס בַּחֲטָאָם, וְלִרְשָׁעִים מֵאַרְיֵךְ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רְגֵזוּ עִמָּהֶם עַד שֶׁיִּשׁוּבוּ, וְאִם לֹא - לֹא יִמְצָא מִי שֶׁיִּבְקֹשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב יֵשׁ צְדִיק אֶבֶד בְּצַדְקוֹ, מִשׁוּם שְׂאוֹתוֹ צְדִיק הַסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם.

מִשׁוּם כֵּן שְׁנִינוּ, לְעוֹלָם אַל יְדוּר אָדָם אָלָא בְּמִקּוֹם שְׂאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה דְרִים בְּתוֹכוֹ. מַה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׂאוֹי לְזֶה שְׁמִדוּרוֹ בֵּין הַרְשָׁעִים, מִשׁוּם שֶׁהוּא נִתְפָּס בַּחֲטָאֵיהֶם, וְאִם יְדוּרוֹ בֵּין צְדִיקִים, מִיִּטְיָבִים לוֹ בְּגִלְלָם.

שְׁהָרֵי רַב חֲסֵדָא הֵיזָה דִּיּוּרוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה בֵּין קְפוּטְקָאִים, וְהַשְׁעָה הֵיטָה דְחֻקָּה לוֹ וּמַחְלוֹת רוּדְפוֹת אַחֲרָיו. נִסַּע וְשָׁם מְדוּרוֹ בֵּין בְּעֵלֵי מְגִנִּים שֶׁל צְפוּרֵי, וְעֵלָה וְזָכָה לְכַמָּה טוֹבוֹת, לְכַמָּה עֶשֶׂר, לְכַמָּה תוֹרָה, וְאָמַר: כָּל זֶה זְכִיתִי עַל שְׁנִכְנַסְתִּי בֵּין אוֹתָם שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁגֵּחַ לְהִיטִיב לָהֶם.

דְּבַר אַחַר אֵת הַכֹּל רְאִיתִי בִּימֵי הַבְּלִי - וְכִי שְׁלֵמָה, שְׁדַרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁל חֲכַמָּה הָיוּ בּוֹ עַל כָּל בְּנֵי הַדּוֹר, שֶׁכְּתוּב וַיַּחֲפֹס מִכָּל

יֵשׁ צְדִיק אוֹבֵד בְּצַדְקוֹ וַיֵּשׁ רֶשַׁע מֵאַרְיֵךְ בְּרַעְתּוֹ, שְׁלֵמָה דְהוֹת חֲכַמְתָּא יְתִירָא (נ"א יקרא) עַל כֹּלָא, מָאֵי קָאָמַר בְּהַאי קָרָא. אָלָא, שְׁלֵמָה רְמֵז דְחֲכַמְתָּא קָא רְמֵז. דְהָא חֲזִינָן אֹרְחוּי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְלָאו הָכִי, דְהָא כְּתִיב, (ירמיה יז) וְלָתֵת לְאִישׁ כְּדַרְכָּיו וּכְפָרֵי מַעֲלָלָיו. אָלָא תְרֵי עֲנִינֵי נִינְהוּ, דְקָא רְמֵז הַכָּא.

דְתַנִּינָן, כִּד עֵינָיו דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּעָאן לְאַשְׁגָּחָא בְּעֵלְמָא, וּלְעֵינָא בִּיהַ,

כְּמָה דְכְּתִיב (כ"א עֵינֵי ה' הִמָּה מְשׁוּטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ (זכריה ד) וְכְתִיב כִּי וַיֵּי עֵינָיו מְשׁוּטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, וְאַשְׁפַּחַן חֲיִיבִין בְּעֵלְמָא, הַהוּא צְדִיקָא דְאַשְׁתַּכַּח בְּדָרָא, אֲתַפֵּס בַּחוּבֵייהוּ. וְחֲיִיבֵיא מֵאַרְיֵךְ קְדֻשָׁא בְרִיךְ הוּא רוּגְזִיהַ עִמָּהוֹן עַד דִּיתוּבוּן. וְאִי לָאו, לָא יִשְׁתַּפַּח מָאן דִּיתַבַּע רַחֲמֵי עֲלֵיהוֹן, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, יֵשׁ צְדִיק אוֹבֵד בְּצַדְקוֹ, מִשׁוּם דְהָהוּא זַכָּאָה, אֲסַתַּלַּק מִעֵלְמָא.

בְּנִינֵי כֵּן תַּנִּינָן, לְעוֹלָם אַל יְדוּר אָדָם אָלָא בְּמִקּוֹם שְׂאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה דְרִים בְּתוֹכוֹ. מָאֵי טַעְמָא. מִשׁוּם דְּוִי לְהַאי דְמְדוּרִיהַ בֵּין חֲיִיבֵיא, דְהוּא אֲתַפֵּס בַּחוּבֵייהוּ, וְאִי דִיּוּרִיהַ בֵּין זַכָּאִין, אוֹטְיָבִין לִיהַ בְּגִינֵיהוֹן.

דְהָא רַב חֲסֵדָא, הָוָה דִּיּוּרִיהַ בְּקַדְמִיתָא בִּינֵי קְפוּטְקָאִי, וְהָוָה דְחִיקָא לִיהַ שְׁעֵתָא, וּמַרְעִין רְדִפִּין אַבְתְּרוּי. נִטַּל וְשׁוֹי מְדוּרִיהַ בֵּין מְאָרֵי תְרִיסִין דְצְפוּרֵי, וְסָלִיק, וְזָכָה לְכַמָּה טְבִין, לְכַמָּה עוֹתָרָא, לְכַמָּה אוֹרִייתָא, וְאָמַר, כָּל הַאי זְכִינָא, עַל דְעֵאלִית בֵּין אֵינוֹן דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲשַׁגַּח לְאוּטְבָא לָהוּ.

דְּבַר אַחַר, אֵת הַכֹּל רְאִיתִי בִּימֵי הַבְּלִי. וְכִי

שְׁלֵמָה, דְדַרְגִּין עֲלָאִין דְחֲכַמְתָּא הָווּ בִּיהַ, עַל כָּל בְּנֵי דְרָא דְכְּתִיב

הָאָדָם, וְהַשְׁתַּדְּלוּתוֹ בַּתּוֹרָה לְעִשׂוֹת טוֹב וְנִמְאָתוֹ
שְׂכָתוֹב וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמָה עַל כֹּסֵא ה' ^{לְמַעַבְדַּי מִיָּבוֹ וּקְשׁוּמָה}
לְמַלְךְ, אָמַר בִּימֵי הַבְּלִי, וְכַתּוּב
(קֹהֶלֶת א) הַבֵּל הַבְּלִים אָמַר קֹהֶלֶת?
וְשִׁנְיָו, שָׁבַע שְׁמוֹת נִקְרָא: שְׁלֹמָה,
יְדִידִי"ה, אַגּוּר, בֶּן יֶקֶ"א, אִיתִיא"ל,
לְמוֹאֵל, קֹהֶלֶת. קֹהֶלֶת. קֹהֶלֶת כְּנֻגַד כְּלָם,
וְכָלֶם נִקְרָא כְּעֵין שֶׁל מַעְלָה. קֹהֶלֶת
כְּנוּס קְדוּשׁ שֶׁל עֲשָׂרָה, מִשׁוּם כֶּף
קֹהֵל אֵין פְּחוֹת מַעְשָׂרָה, וְקֹהֵל
אֶפְלוּ מֵאָה, וְקֹהֶלֶת כְּלָל שֶׁל הַכֹּל,
כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר קֹהֶלֶת יַעֲקֹב.

וְשִׁנְיָו, שְׁמוֹתָיו נִקְרָאוּ עַל שֵׁם
הַחֲכָמָה, וּמִשׁוּם כֶּף עֲשָׂה שְׁלֹשָׁה
סְפָרִים: שִׁיר הַשִּׁירִים, קֹהֶלֶת,
מִשְׁלִי. וְכָלֶם לְהַשְׁלִים הַחֲכָמָה.
שִׁיר הַשִּׁירִים כְּנֻגַד חֶסֶד, קֹהֶלֶת
כְּנֻגַד דִּין, מִשְׁלִי כְּנֻגַד רַחֲמִים, כְּדִי
לְהַשְׁלִים אֶת הַחֲכָמָה. וְהוּא עֲשָׂה
כָּל מָה שֶׁעֲשָׂה כְּדִי לְהַרְאוֹת חֲכָמָה,
וְכֻנְגַד דְּרָגָה (וְכֻנְגַד סוּד) עֲלִיוֹנָה, וְהוּא
אָמַר בִּימֵי הַבְּלִי, הַבֵּל הַבְּלִים.

אֲלֵיָא, סוּד שֶׁל הַבֵּל נִכְבַּד הוּא,
וְהוּא הַהֲבֵל שִׁיּוּצָא מֵהַפָּה. וְסוּד
הַהֲבֵל שִׁיּוּצָא מֵהַפָּה נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ
קוּל. וְשִׁנְיָו, אֵין הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם
אֲלָא בְּהַבֵּל פִּיהֶם שֶׁל תִּינוּקוֹת שֶׁל
בֵּית רַבֵּן שְׁלֵא חֲטָאוּ. שְׁלֵא חֲטָאוּ
מִמֶּשׁ. וְקוּל וְהַבֵּל נַעֲשֶׂה בְּרוּחַ
וּמִים, וְכָל מָה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּעוֹלָם
נַעֲשֶׂה בְּהַבֵּל. וְסוּד וְשֶׁל דְּבָרָו שֶׁהַבֵּל
זֶה שֶׁל תִּינוּקוֹת נַעֲשֶׂה קוּל,
וּמִתְפַּשֵּׁט בְּעוֹלָם, וְהֵם שׁוּמְרֵי
הָעוֹלָם וְשׁוּמְרֵי הָעִיר. זֶהוּ שְׂכָתוֹב
(תְּהִלִּים קכז) אִם ה' לֹא יִשְׁמַר עִיר וְגו'.

וּבֵא רֵאָה, הוּא הַבֵּל, הוּא קוּל. מָה
בֵּין זֶה לְזֶה? הַבֵּל (הוּא קוּל) עוֹמֵד
בְּכַח לְהוֹצִיא קוּל. קוּל מִמֶּשׁ עוֹמֵד

וַיִּחְפָּם מִכָּל הָאָדָם, (וְאִשְׁתַּדְּלוּתֶיהָ בְּאוֹרֵי"ה
לְמַעַבְדַּי מִיָּבוֹ וּקְשׁוּמָה) דְּכַתִּיב, (דְּבָרֵי הַיָּמִים א כט)
עַל כֹּסֵא יְי' לְמַלְךְ, אָמַר בִּימֵי הַבְּלִי. וְכַתִּיב,
(קֹהֶלֶת א) הַבֵּל הַבְּלִים אָמַר קֹהֶלֶת.

וְתֵנָא, שְׁבַעָה שְׁמוֹת נִקְרָא: שְׁלֹמָה. יְדִידִי"ה,
אַגּוּר, בֶּן יֶקֶ"א, אִיתִיא"ל, לְמוֹאֵל,
קֹהֶלֶת. קֹהֶלֶת כְּנֻגַד כְּלָם. וְכָלֶם נִקְרָא (דף ל"ח ט"ו)
כְּעֵין שֶׁל מַעְלָה, קֹהֶלֶת כְּנֻפִיא קְדִישָׁא
דְּבֵי עֲשָׂרָה, בְּגִין כֶּף קֹהֵל אֵין פְּחוֹת מַעְשָׂרָה.
וְקֹהֵל אֶפְלוּ מֵאָה, וְקֹהֶלֶת כְּלָל דְּכָלֵא, כְּמָה
דְּאֵת אָמַר (דְּבָרִים לג) קֹהֶלֶת יַעֲקֹב.

וְתֵנָא, שְׁמוֹתָיו עַל שֵׁם הַחֲכָמָה אֶתְקָרוּן,
וּבְגִין כֶּף תֵּלַת סְפָרִין עֲבַד, שִׁיר
הַשִּׁירִים. קֹהֶלֶת. מִשְׁלִי. וְכִלְהוּ לְאַשְׁלֵמָא
חֲכָמָתָא. שִׁיר הַשִּׁירִים לְקַבֵּל דְּחֶסֶד. קֹהֶלֶת
לְקַבֵּל דְּדִינָא. מִשְׁלִי לְקַבֵּל דְּרַחֲמִי. בְּגִין
לְאַשְׁלֵמָא חֲכָמָתָא, וְהוּא עֲבַד כָּל מָה דְּעֲבַד
בְּגִין לְאַחְזָאָה חֲכָמָתָא, וְלְקַבֵּל דְּרָגָא (נ"א וְלְקַבֵּל
דְּרָגָא) עֲלָאָה, וְהוּא אָמַר בִּימֵי הַבְּלִי הַבֵּל
הַבְּלִים.

אֲלֵיָא, רְזָא דְּהַבֵּל יִקְרָא הוּא. וְהוּא הַבֵּל
דְּנִפְיָק מִפּוּמָא, וְרְזָא דְּהַבֵּל דְּנִפְיָק
מִפּוּמָא, קָלָא אֶתְעֵבִיד מְנִיָה. וְתֵנָא, אֵין
הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲלָא בְּהַבֵּל פִּיהֶם שֶׁל
תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבֵּן שְׁלֵא חֲטָאוּ. שְׁלֵא
חֲטָאוּ מִמֶּשׁ. (וְקָלָא) וְהַבֵּל אֶתְעֵבִיד בְּרוּחָא
וּמִיָּא, וְכָל מָה דְּאֶתְעֵבִיד בְּעֵלְמָא בְּהַבֵּל
אֶתְעֵבִיד. וְרְזָא (דְּמִילָה) דְּהָאֵי הַבֵּל שֶׁל תִּינוּקוֹת
אֶתְעֵבִיד קָלָא, וְאֶתְפָּשֵׁט בְּעֵלְמָא, וְאֵינוּן
נְטוּרֵי עֵלְמָא, וְנְטוּרֵי קֶרְתָּא, הָדָא הוּא דְּכַתִּיב,
עִיר וְגו'.

וְתֵנָא חֲזִי, הוּא הַבֵּל, הוּא קָלָא. מָה בֵּין הָאֵי לְהָאֵי. הַבֵּל (הוּא קָלָא) קָאִים

בְּקִיּוּמוֹ (שלא) לְהוֹצִיא דָּבָר (אחר),
וְאוֹתוֹ הֵבֵל שֶׁהִיא יִרְשֶׁת אָבִיו
קָרָאוּ הֵבֵל, וּמִמֶּנּוּ רָאָה כָּל מָה
שֶׁרָאָה. וְאָף עַל גַּב שְׁסִיּוּעִים רַבִּים
מִלְמַעְלָה, אַחֲרֵים הָיוּ לוֹ,
וְלִהְיוּדֵיע הַדָּבָר אָמַר בִּימֵי הֵבֵלִי.
שְׁדָּבָר זֶה בָּא מִשָּׁם.

וְסוּד הַדָּבָר - הַכֹּל הֵבֵל, אֵת הַכֹּל
רְאִיתִי בִּימֵי הֵבֵלִי יֵשׁ צָדִיק אֲבָד
בְּצַדְקוֹ. זֶהוּ סוּד הַדָּבָר שֶׁגֵּלָה
וּפְרָסָם שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בִּימֵי הֵבֵלִי.
כְּלוּמָר, בְּזִמְן שֶׁהֵבֵל הָיָה יוֹגֵק
מִן הַדִּין כְּדִי לַעֲשׂוֹת דִּין, צָדִיק
אֲבָד בְּצַדְקוֹ. וּבְזִמְן שֶׁהֵבֵל הָיָה
יוֹגֵק מִרְחֻמִּים, רָשָׁע מֵאֲרִיף
בְּרַעְתּוֹ, וְשִׁנְיָהֶם תְּלוּיִים בְּהֵבֵל
הָיָה. וְלִכֵּן כְּתוּב בִּימֵי וְלֹא כְּתוּב
בְּיוֹם, וְהַכֹּל תְּלוּי בִּימֵי הֵבֵל זֶה.
מִי שֶׁנִּפְגַּשׁ בְּדִין - בְּדִין, וּמִי
שֶׁנִּפְגַּשׁ בְּרְחֻמִּים - בְּרְחֻמִּים.

וְאִם תֹּאמַר, יֵשׁ צָדִיק אֲבָד, וְלֹא
אָמַר אָבִיד - כִּי הוּא אֲבָד מִמֶּשׁ,
שְׁאוֹתוֹ הַדִּין אֲבָד לְצָדִיק
מִהַעוֹלָם וּמִהַדוֹר. וְיֵשׁ רָשָׁע
מֵאֲרִיף בְּרַעְתּוֹ - מֵאֲרִיף מִמֶּשׁ.
שֶׁכְּשִׁאוֹתוֹ הַדִּין (הֵבֵל) יוֹגֵק
מִרְחֻמִּים, עוֹשֶׂה רְחֻמִּים לְאוֹתוֹ
רָשָׁע וּמֵאֲרִיף לוֹ.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, רָאוּ קִיטוֹר
שֶׁהִיא עוֹלָה לְמַעְלָה וְיורֵד לְמַטָּה.
אָמַר, הַתְּעַטְרוֹת הַתְּעַטֵּר בְּרַפֶּשׁ
(בַּעֲנִיּוֹת) הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה. בֵּין כִּי
וְכִי הַעֲלָה אוֹתוֹ שְׂדֵה רֵיחַ מִכָּל
הַבְּשָׂמִים. אָמַר, נִשְׁבַּ כָּאֵן,
שֶׁשְׂכִינָה עוֹמֶדֶת אֶצְלָנוּ. מִשׁוּם
כִּי כִּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'.

פְּתַח וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית כו) וַיִּרַח אֵת
רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רָאָה
רֵיחַ בְּנֵי וְגו'. וַיִּרַח אֵת רֵיחַ בְּגָדָיו,
מִשְׁמַע שְׁאוֹתָם לְבוֹשִׁים הָיוּ
מַעֲלִים רֵיחַ טוֹב, (שלא הוּא) וְאִתָּר כִּי
זוֹ מֵהֶם אוֹתוֹ רֵיחַ. עַכְשָׁיו יֵשׁ
לְהַסְתַּפֵּל, כְּתוּב רֵיחַ בְּגָדָיו, וְכְתוּב
רֵיחַ בְּנֵי, וְלֹא אָמַר רֵיחַ הַבְּגָדִים,

בְּחִילָא, לְמִיפֵק קָלָא. קָלָא מִמֶּשׁ קָאִים
בְּקִיּוּמָה (דלא) לְאַפְקָא (אחר) מְלָה. וְהֵהוּא הֵבֵל
דִּהְוָה אַחֲסַנְתִּיהּ דְּאָבוּי קַרְיִייה הֵבֵל, וּמִנְיָה
חָזָא כָּל מָה דְּחָזָא. וְאָף עַל גַּב דְּסִיּוּעִין סְגִיָּאִין
מַעֲיָלָא אַחֲרָנִין הוּוּ לִיה, וְלֹא שְׁתַּמּוּדְעָא מְלָה,
אָמַר בִּימֵי הֵבֵלִי. דְּמְלָה דָּא מִתְּמָן אֲתָא.

וְרָזָא דְּמְלָה, הַכֹּל הֵבֵל אֵת הַכֹּל רְאִיתִי בִּימֵי
הֵבֵלִי, יֵשׁ צָדִיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ, דָּא הוּא
רָזָא דְּמְלָה, דְּגַלִּי וּפְרָסָם, דְּכֹלָא תְּלִיא בִּימֵי
הֵבֵלִי, כְּלוּמָר בְּזִמְנָא דְּהָאִי הֵבֵל יִנְקָא מִן
דִּינָא, בְּגִין לְמַעַבְד דִּינָא, צָדִיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ,
וּבְזִמְנָא דְּהָאִי הֵבֵל יִנְקָא מִרְחֻמִּי. רָשָׁע מֵאֲרִיף
בְּרַעְתּוֹ. וְתִרְוּוּיָהּ תְּלִיין בְּהָאִי הֵבֵל, וּבְגִין כִּי
כְּתִיב בִּימֵי, וְלֹא כְּתִיב בְּיוֹם. וְכֹלָא תְּלִיין בִּימֵי
הֵבֵל דָּא. מָאן דְּאֶעְרַע בְּדִינָא, בְּדִינָא. מָאן
דְּאֶעְרַא בְּרְחֻמִּי, בְּרְחֻמִּי.

וְאִי תִּימָא יֵשׁ צָדִיק אֲבָד וְלֹא קָאֵמַר אָבִיד.
הֵכִי הוּא אֲבָד מִמֶּשׁ. דִּהֵהוּא דִּינָא אֲבָד
לְצָדִיק מִעֲלָמָא וּמִדְּרָא. וְיֵשׁ רָשָׁע מֵאֲרִיף
בְּרַעְתּוֹ, מֵאֲרִיף מִמֶּשׁ, דִּהֵהוּא דִּינָא (ס"א הֵבֵל) כִּד
יִנְקָא מִרְחֻמִּי, עָבִיד רְחֻמִּי לְהֵהוּא רָשָׁע,
וּמֵאֲרִיף לִיה.

עַד דִּהוּוּ יִתְבִּי חֲמוּ קִטוֹרָא דִּהוּוּ סְלִיק לְעִילָא
וְנַחֲת לְתַתָּא. אָמַר אֲתַעַטְרוּתָא אֲתַעַטֵּר
בְּטִינְתָא (נ"א בַּעֲנִיּוֹת) דְּאֲרַעָא, מִגּוּ לְעִילָא.
אֲדִהֵכִי, סְלִיק הֵהוּא חֲקָלָא רִיחָא, מִכָּל
בוֹסְמִין, אָמַר גִּיתִיב הֵכָא, דְּשְׂכִינְתָא גְּבִין
אֲתַקְיִים. בְּגִין כִּי, כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי'.
פְּתַח וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית כו) וַיִּרַח אֵת רֵיחַ בְּגָדָיו
וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רָאָה רֵיחַ בְּנֵי וְגו', וַיִּרַח
אֵת רֵיחַ בְּגָדָיו, מִשְׁמַע דְּאִינוּן לְבוֹשִׁין הוּוּ
סְלִקִין רִיחָא טָבָא, (ס"א דלא אֲתַעַדִּי) וְלִבְתָּר אֲתַעַדִּי
מִנְהוּן הֵהוּא רִיחָא. הַשְּׁתָּא אֵית לְאַסְתַּפְלָא,

פְּתִיב, רִיחַ בְּגָדָיו, וּכְתִיב רִיחַ בְּנִי, וְלֹא אָמַר רִיחַ הַבְּגָדִים, אֶלֶּא רִיחַ בְּנִי. אֶלֶּא תֵּאֵנָּה, בִּינוֹן שְׂנַכְנַס יַעֲקֹב, נִכְנַס עִמּוֹ גַּן עֵדֶן. וְשִׁנְיָנוּ, אוֹתָם בְּגָדִים הָיוּ שֶׁל אָדָם הֵרָאשׁוֹן, שְׁפָתוֹב (שם א) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ פְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׂם, וְהוֹצִיאֵם מִגַּן עֵדֶן.

וְאִם תֵּאֵמַר שְׁפָתוֹב וַיִּתְּפְרוּ עֲלֶיהָ תֵּאֵנָּה, שְׂאֵלָה הִיא, אִם כֶּף לְמָה פְּתוֹב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים, וּכְתוֹב פְּתָנוֹת עוֹר, הֲרִי לֹא הָיוּ אֶלֶּא עֲלֵה תֵּאֵנָּה? אֶלֶּא כְּתֵרְגוּמוֹ: לְבוּשֵׁי כְבוֹד, וְהָיוּ מַעֲלִים רִיחוֹת מִבֶּשֶׂם שֶׁל גַּן עֵדֶן.

וְשִׁנְיָנוּ, בְּשֵׁם מְלֵא נַעֲשׂוּ, שְׁפָתוֹב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים, מָה שְׂלֵא נַעֲשׂוּ בּוֹ שָׁמַיִם וָאָרֶץ. וְלֹא? וְהֲרִי פְּתוֹב (שם ב) בַּיּוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם? לֹא קָשָׁה. זֶה כְּשֶׁנַּעֲשׂוּ, לֹא נַעֲשׂוּ בְּשֵׁם מְלֵא, פְּרִט לְכִשְׁהַתְּקִימוֹ, בְּשֵׁם מְלֵא הַתְּקִימוֹ.

זְמַח שְׂאֵמְרוּ שְׂאוֹתָם לְבוּשִׁים הָיוּ לְאוֹתוֹ עֲשׂוּ הֲרַשַׁע שְׁלֵקַח אוֹתָם מִנְמָרוֹד - כֶּף בְּאַרְנוֹ. וְהַדְּבָר קָשָׁה, שְׂאֵם כֶּף, הֲרִי פְּתוֹב לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ. לְבוּשִׁים לְאָדָם וּלְבוּשִׁים לְחֹהָה. לְבוּשִׁים שֶׁל חֹהָה מָה נַעֲשׂוּ? וְעוֹד, שְׂאֵם כֶּף, בְּמָה נִקְבְּרוּ? הָאֵם תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁהֵם עֲזָבוּ וְזָרְקוּ מֵהֶם הַזֵּהָר הַעֲלִיּוֹן שְׁנָתָן לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא?

אֶלֶּא אוֹתָם לְבוּשִׁים שֶׁהַתְּלַבְּשׁוּ בָהֶם אָדָם וְאִשְׁתּוֹ, לֹא הַתְּלַבְּשׁ בָּהֶם אָדָם אַחֵר, שְׂבִאוֹתָם לְבוּשִׁים דְּמוּ כְמוֹ שְׁלִמְעֵלָה, וְאִם תַּעֲלֶה בְּדַעְתְּךָ שֶׁהֵם מַעֲצָמִים הַתְּלַבְּשׁוּ בָהֶם - בֵּא רְאֵה, פְּתוֹב וַיִּלְבָּשֵׂם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִלְבִּישׁ אוֹתָם, אֲשֶׁרִי חִלַּקְם.

כְּתוֹב (תהלים קד) ה' אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוֹד וְהָדָר לְבִשְׁתָּ. וּכְתוֹב (שם צו) הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו. וּכְתוֹב (שם קד) עוֹטָה אוֹר כְּשֶׁלְמָה וְגו'. בִּינוֹן

פְּתִיב, רִיחַ בְּגָדָיו, וּכְתִיב רִיחַ בְּנִי, וְלֹא אָמַר רִיחַ הַבְּגָדִים, אֶלֶּא רִיחַ בְּנִי. אֶלֶּא תֵּאֵנָּה, בִּינוֹן שְׂנַכְנַס יַעֲקֹב, נִכְנַס עִמּוֹ גַּן עֵדֶן. וְתֵּאֵנָּה, אוֹתָן הַבְּגָדִים הָיוּ שֶׁל אָדָם הֵרָאשׁוֹן, דְּכְתִיב, (בראשית א) וַיַּעַשׂ יי' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ פְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׂם, וְהוֹצִיאֵם מִגַּן עֵדֶן.

וְאִי תֵּימָא, דְּכְתִיב וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵה תֵּאֵנָּה דְאִינוֹן הוּוּ, אִי הָכִי, אֲמַאי כְּתִיב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים. וּכְתִיב פְּתָנוֹת עוֹר, הָא לֹא הוּוּ אֶלֶּא עֲלֵה תֵּאֵנָּה אֶלֶּא כְּתֵרְגוּמוֹ, לְבוּשִׁין דִּיקָר וְהוּוּ סְלִקִין רִיחִין מִבוּסְמָא דְעֵדֶן.

וְתֵּימָא, בְּשֵׁם מְלֵא אֲתַעֲבִידוּ, דְּכְתִיב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים. מָה דְלֹא אֲתַעֲבִידוּ בֵּיה שְׂמִיָּא וָאָרְעָא. וְלֹא. וְהָא כְּתִיב, (בראשית ב) בַּיּוֹם עֲשׂוֹת יי' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם. לֹא קָשָׁיָה הָאִי כַד אֲתַעֲבִידוּ, לֹא אֲתַעֲבִידוּ בְּשֵׁם מְלֵא, בַּר פַּד אֲתַקִּימוֹ, בְּשֵׁם מְלֵא אֲתַקִּימוֹ.

זְמַח דְאֵמְרוּ דְאִינוֹן לְבוּשִׁין אָתוּ לְהֵהוּא רַשַׁע דַּעֲשׂוּ, דְנָסִיב לוֹ מִן נְמָרוֹד הָכִי אוּקְיָמָנָא, וְקָשָׁיָה מְלָה, דְאִי הָכִי הָא כְּתִיב לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ, לְבוּשִׁין לְאָדָם, וּלְבוּשִׁין לְחֹהָה. לְבוּשִׁין דְחֹהָה מָה אֲתַעֲבִידוּ. וְתוּ, דְאִי הָכִי (דף ל"ט ע"ב) בְּמַאי אֲתַקְבְּרוּ, סְלִקָּא דַּעְתְּךָ דְאִינוֹן שְׂבָקוּ וְרָאמוּ מִנְהוֹן זֵהָרָא עֲלֵאָה, דִּיהִיב לוֹן קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא.

אֶלֶּא אִינוֹן לְבוּשִׁין דְאֲתַלְבְּשׁוּ בְהוּ בְרַ נֶשׁ וְאֲתַתִּיהָ, לֹא אֲתַלְבְּשׁ בְּהוּ בְרַ נֶשׁ אַחֲרָא, דְכְאִינוֹן לְבוּשִׁין דְמוּ כְמוֹ פְּגוּוֹנָא דְלַעִילָא וְאִי סְלִקָּא דַּעְתְּךָ, דְאִינוֹן אֲתַלְבְּשׁוּ מִגְרַמִּיהוֹן בְּהוּ. תָּא חֲזִי, פְּתִיב וַיִּלְבָּשֵׂם, דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲלִבִּישׁ לוֹן, וּזְפָאָה חוּלְקִיהוֹן.

כְּתִיב (תהלים קד) ה' אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוֹד וְהָדָר לְבִשְׁתָּ. וּכְתִיב (תהלים צו) הוֹד וְהָדָר

שְׁהַתְּלַבֵּשׁ וּמֵה שֶׁהַתְּלַבֵּשׁ, עֲשֵׂה מֵה שֶׁעָשִׂה. מְלַמֵּד שֶׁהַתְּעַטֵּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹר וּבְרֵא אֶת הַשָּׁמַיִם. אֵלֵא בְּמֵה בְּאֲרָנוּ הַחֲמֵדֵת אֲשֶׁר אֶתָּה בְּבֵית? הַחֲמֵדֵת - בְּגֵדֵי מַלְכוּת בְּמִשִּׁי וְזָהָב, וְדָרָךְ הָעוֹלָם שְׂגוּנָזִים אוֹתָם בְּכִשְׁמִים וְרִיחוֹת לְכַבוֹד הַלְּבוּשִׁים שֶׁלָּהֶם.

בֵּא רְאֵה, וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו - בַּתְּחִלָּה. וּכְשֶׁהֲרִגִישׁ אָמַר, רְאֵה רִיחַ בְּנִי, שְׂיָדַע שֶׁבּוֹ הִדְּבַר הָיָה תְּלוּי, שֶׁבְּגָלְלוּ הָעֵלָה רִיחַ. כְּרִיחַ שָׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה', וְכִי מִנִּין הָיָה יוֹדַע יִצְחָק רִיחַ שָׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'?

אֵלֵא שְׁנֵי דְבָרִים הֵם, וְהַפֶּל הוּא אֶחָד, שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂדֵה לְפָנוֹת עָרֵב. וְכִי לֹא הָיָה לוֹ בֵּית אוֹ מְקוֹם אַחֵר לְהַתְּפַלֵּל? אֵלֵא אוֹתוֹ הַשָּׂדֵה הָיָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם סְמוּךְ לַמְּעָרָה, שֶׁכְּתוּב הַשָּׂדֵה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חֵת. וּבִשְׂעָה שֶׁהָיָה יִצְחָק נִכְנַס אֵלָיו, רְאֵה שְׂכִינָה עָלָיו, וְהָעֵלָה רִיחוֹת עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים, וּמִשׁוּם כֶּף הָיָה מִתְּפַלֵּל שָׁם, וּקָבַעוּ לְתַפְלָתוֹ.

וְכֵּמָה אַבְרָהָם לֹא הָיָה מִתְּפַלֵּל שָׁם? מִשׁוּם שֶׁקָּבַעוֹת שֶׁל מְקוֹם אַחֵר הָיְתָה לוֹ בַּתְּחִלָּה, וְדָבַר אַחֵר רִיחַ שֶׁרְאָה בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְלָמָּה נִקְרָא מוֹרִיָּה? עַל שֶׁם הַמַּר הַטוֹב שֶׁהָיָה שָׁם.

וְהַכֵּל הָיָה, וְגַן עֵדֵן שֶׁנִּכְנַס עִמּוֹ וּבְרָכוּ, וּמִשׁוּם כֶּף לֹא תִלָּה הַדְּבַר בְּלִבוֹשִׁים, אֵלֵא בְּיַעֲקֹב מִמֶּשׁ, שֶׁרְאָה שֶׁבּוֹ הָיָה הַדְּבַר תְּלוּי (וְרֵא"ו הָיָה לְהַתְּבַרֵךְ) וְנִרְאָה, וְזִכְרוֹתָיו עוֹלָה לְהַתְּבַרֵךְ, וְנִכְנַס עִמּוֹ גַּן עֵדֵן. וּמִשׁוּם כֶּף, כְּשֶׁהִתְרַעַם עָשׂו, אָמַר גַּם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הִצְטַרְכָּה תוֹרָה לְכַתֵּב אֵלֵא מִהַחֲדָשׁ הַזֶּה

לְפָנָיו. וּכְתִיב (תְּהִלִּים קד) עוֹטָה אוֹר כְּשֶׁלְּמָה וְגו'.

כִּיִּן דְּאֵתְלַבֵּשׁ (מֵה דְאֵתְלַבֵּשׁ) עָבַד מֵה דְעָבַד. מְלַמֵּד, שֶׁנִּתְעַטֵּף קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאוֹר, וּבְרֵא יַת שְׁמִיָּא. אֵלֵא בְּמֵאֵי אוּקִימָנָא הַחֲמֵדֵת אֲשֶׁר אֶתָּה בְּבֵית. הַחֲמוּדוֹת: בְּגֵדֵי מַלְכוּת בְּמִשִּׁי וְזָהָב, וְאַרְחָא דְעֵלְמָא דְגַנְזֵי לִוְן בְּבוֹסְמִין וְרִיחִין, לִיקְרָא דְלְבוּשִׁיהוּן.

תָּא חֲזִי וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו, בַּתְּחִלָּה. וְכֵד אֲרִגִישׁ, אָמַר רְאֵה רִיחַ בְּנִי, דִּיְדַע דִּבְיָה הָוָה תְּלוּיָא מְלֵתָא, דְּבִגְיָנִיהָ סְלִיק רִיחָא. כְּרִיחַ שָׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי', וְכִי מִנִּין הָוָה יָדַע יִצְחָק רִיחַ שָׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יי'.

אֵלֵא, תְּרִין מְלִין אֵינּוּן, וְכֵלָּא הוּא חַד. דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂדֵה לְפָנוֹת עָרֵב. וְכִי לֹא הָוָה לִיָּה בֵּיתָא, אוֹ מְקוֹם אַחֵר לְהַתְּפַלֵּל. אֵלֵא אוֹתָהּ הַשָּׂדֵה הָיָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם סְמוּךְ לַמְּעָרָה, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כג) הַשָּׂדֵה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חֵת. וּבִשְׂעָתָא דְהָוָה יִצְחָק עָאֵל גְּבִיָּה, חֲמָא שְׂכִינְתָּא עָלֵיהָ, וְסְלִיק רִיחִין עֲלָאִין קְדִישִׁין, וּבִגְיָנֵי כֶּף הָוָה מְצִלֵי תַפְּן, וּקָבַעִיהָ לְעֲלוֹתֵיהָ.

וְאַבְרָהָם אָמַאי לֹא הָוָה מְצִלֵי תַפְּן, מִשׁוּם דְּקָבַעִוֹתָא דְאַתְרָא אַתְרָא הָוָה לִיָּה בְּקַדְמֵיתָא, וּמְלָה אַתְרָא רִיחָא דְחֲמָא בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְלָמָּה נִקְרָא מוֹרִיָּה. עַל שֶׁם הַמַּר הַטוֹב דְהָוָה תַפְּן.

וּבְרֵא הָוָה, וְגַן עֵדֵן דְעָאֵל עִמִּיהָ וּבְרָכִיהָ. וּבְגִין כֶּף לֹא תִלָּה מְלָה בְּלִבוֹשִׁין, אֵלֵא בְּיַעֲקֹב מִמֶּשׁ, דְּחֲמָא דִּבְיָה הָוָה תְּלוּיָא מְלָה (ס"א וַיֵּאוֹת הַזֶּה לְאַתְּבַרְכָּה) וְאַתְחֲזִי, וְזִכְרוֹתֵיהָ סְלִיק לְאַתְּבַרְכָּא, וְעָאֵל עִמִּיהָ גַּן עֵדֵן. וּבְגִין כֶּף כֵּד אַתְרַעַם עָשׂו, אָמַר גַּם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא אֲצִטְרִיךְ אוֹרִיָּיתָא לְמַכְתַּב

לכם ראש חדשים. מה הטעם?
משום שזה היתה תחלת הלכנה, ועל
זה התורה הצטרפה לכתב מכאן,
שהרי בקדוש-ברוך הוא נקשר
הדבר.

ולא קשה שלא כתוב זאת, החדש
הזאת, שהרי זה וזאת מתקשרים
כאחד. ובמקום שיש זכר ונקבה
כאחד, אין השבח אלא לזכר, ועל
זה ראשון הוא לכם לחדשי השנה,
לחדשי השנה ודאי. אמר רבי
יהודה, למה פעמים לכם?
רבי יצחק, מהם נשמע יותר, כמו
שכתוב (דברים לב) 'פי חלק ה' עמו.
התקשרות זו לכם, ולא לשאר
העמים.

דברו אל כל עדת ישראל לאמר
בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש
שה וגו'. בעשר, למה בעשר? אמר
רבי אבא, בזמן שמאיר היובל
ללכנה, שכתוב בייובל, בעשור
לחדש השביעי הזה יום הכפורים
הוא.

ויקחו להם איש שה לבית אבת,
למה? משום שבזמן זה צריך
למשך אותו, שהרי שנינו, בדבר
זה נשבר הכתר (אחר) התחתון
שנאחזים בו כל שאר הכתרים
התחתונים. ועל זה פרש משה
ואמר משכו וקחו לכם צאן, כמו
שכתוב צאן ועבד ושפחה.

אמר הקדוש ברוך הוא, עשו אתם
מעשה למטה, ואני אשבר את כחם
למעלה. וכמו שאתם מעשו באש,
שכתוב פי אם צלי אש - אף אני
כך אעביר אותו באש בנהר דינור.
למה נמשך בעשרה ונשחט
בארבעה עשר? אמר רבי אבא,
בזה התקשרו ישראל ארבע מאות
שנה. ואף על גב שארבע מאות
שנה לא השתעבדו בהם, מפל

עשר. אמר רבי אבא בדא אתקשרו ישראל ארבע מאה שנין. ואף

אלא מהחדש הזה לכם ראש חדשים. מאי
טעמא. משום דשירותא דסיהרא הוי, ועל
דא אורייתא הוה אצטריך למכתב מהכא,
דהא בקודשא בריך הוא אתקשר מלה.

ולא קשיא, דלא כתיב זאת, החדש הזאת,
דהא זה וזאת פחד מתקשרין ובאתר
דאית ביה דכר ונוקבא כחדא, לית שבחא
אלא לדכורא, ועל דא ראשון הוא לכם
לחדשי השנה, לחדשי השנה ודאי. אמר רבי
יהודה, לכם תרי זמני למה. אמר רבי יצחק,
מנייהו, אשתמע יתיר, כמה דכתיב, (דברים לב)
פי חלק ה' עמו. אתקשרותא דא לכם, ולא
לשאר עמין.

דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור
לחדש הזה ויקחו להם איש שה וגו',
(שמות יב) בעשור, אמאי בעשור. אמר רבי אבא,
בזמנא דאנהיר יובלא לסיהרא, דכתיב
ביובלא, בעשור לחדש השביעי הזה יום
הכפורים הוא.

ויקחו להם איש שה לבית אבות, אמאי, בגין
דבזמנא דא אצטריך למיגד ליה. דהא
תנינן, במלתא דא אתבר כתרא (תרא) תתאה,
דמתאחדין ביה כל שאר פתרין תתאין, ועל
דא פריש משה ואמר, משכו וקחו לכם צאן,
כמה דכתיב, צאן ועבד ושפחה.

אמר קדשא בריך הוא, עבידו אתון עובדא
לתתא, ואנא אתבר תקפיהון לעילא,
וכמה דתעבדון בנורא אתון, דכתיב פי אם
צלי אש, אנא אוף הכי אעביר אותו באש
בנהר דינור.

אמאי אתנגיד בעשרה, ואתנכיס בארבעה

מקום, הואיל והיה עתיד להתקשר בהם, נחשב עליו כאלו השתעבד בהם כל ארבע מאות שנים. משום זה מעבדים אותו ארבעה ימים קשור ברשותם של ישראל, ואחר כך ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

למה בין הערבים? בשעה שהדין תלוי ובשעה שדבר זה נמסר לו על ידי אברהם, שכתוב (בראשית טו) ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו. אימה - פתור אחד. חשכה - פתור אחר. גדלה - זו היא הגדולה מהכל. ואף על גב שבארנו פסוק זה על שאר שעבודיהם של ישראל, והכל היה. כמו זה כי מזה אמרה, אתם מלמטה, ואני מלמעלה.

שנינו, לא יצאו ישראל ממצרים עד שנשברו כל השליטים שלמעלה (מהשתלשלותם) משליטתם, ויצאו ישראל מרשותם, ונכנסו לרשות הקדושה העליונה בקדוש-ברוך הוא ונקשרו בו. זהו שכתוב פי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מה הטעם עבדי הם? אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, שהוצאתי אותם מרשות אחרת, והכנסתים ברשותי.

והינו שאמר רבי שמעון, מה זה שכתוב אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם, פי כל אכל מתמצת? אלא כך בארנו, שאור זה ומחמצת זו הן דרגה אחת, וכלם אחד. רשיות אחרות, אותם שליטים הממנים על שאר עמים, וקוראים להם יצר הרע, רשות אחרת, אל נכר, אלהים אחרים - אף כך שאור ומחמצת וקמץ, והכל אחד. אמר הקדוש ברוך הוא, כל

דממן על שאר עמין, וקריןן להו יצר הרע, רשותא אחרא, אל נכר,

על גב דארבע מאה שנין לא אשתעבדו בהו, מכל מקום, הואיל והיה זמין לאתקשרא בהו, אתחשיב עליה כאילו אשתעבדו בהו כל ארבע מאה שנין. בגין כך, מעבבין ליה ארבע יומין, קטירא ברשותיהו דישראל, ולכתר ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים.

אמאי בין הערבים. בשעתא דדינא תליא, ובשעתא דאתמסר (דף ט"ו ע"א) מלה דא ליה, על ידוי דאברהם, דכתיב (בראשית טו) ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו. אימה: פתרא חדא. חשכה: פתרא אחרא. גדולה: האי דהיא רבבא מפלא. ואף על גב דאוקימנא קרא דא על שאר שעבודיהו דישראל, וכלא הוה. בגוונא דא, (שמות י"ז) כי מחה אמחה, אתון מתתא, ואנא מעילא.

תנא, לא נפקו ישראל ממצרים, עד דאתברו כלהו שלטונין דלעילא (משלשוליהון) משולטניהון, ונפקו ישראל מרשותהון, ואעלו לרשותא קדישא עלאה בקודשא בריך הוא, ואתקטירו ביה, הדא הוא דכתיב, (ויקרא כה) פי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מאי טעמא עבדי הם. אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, דאפקית להו מרשותא אחרא, ועאלית לון ברשותי.

והינו דאמר רבי שמעון, מאי דכתיב, אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם פי כל אוכל מחמצת. אלא הכי אוקימנא, האי שאור, והאי מחמצת, דרגא חד אינון, וכלהו חד. רשו אותרי, אינון שלטנין, דממן על שאר עמין, וקריןן להו יצר הרע,

השנים הללו עמדתם ברשות אחרת, עבדים לעם אחר. מפאן והלאה שאתם בני חורין, אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם. כל מחמצת לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ.

אמר רבי יהודה, אם כף אז גם כל ימי השנה, למה שבעת ימים, שכתוב שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם, שבעת ימים ולא יותר? אמר לו, כל זמן שהתחייב אדם להראות את עצמו בן חורין - כף צריך. כל זמן שלא התחייב - לא צריך.

רמב"ד שעשה אדם אחד קצין. כל אותם ימים שעלה לדרגה זו שמח, ולבש בגדי כבוד. אחר כף לא צריך. לשנה אחרת שומר אותם ימים שעלה לכבוד זה, ולובש אותם בגדים, וכף כל שנה ושנה. כף ישראל, כתוב שבעת ימים שאר לא ימצא, שהם ימי שמחה, ימים שעלו לכבוד זה ויצאו משעבוד אחר, ולכן שומרים בכל שנה ושנה את הימים שעלו לכבוד הזה, ויצאו מרשות אחרת ונכנסו ברשות הקדושה. ועל זה כתוב שבעת ימים מצות תאכלו.

אמר רבי שמעון, מצת כתוב, כמו שנאמר מראת אלהים. ולמה נקראו מצת? דין, דין קדוש, דין שנאחז בשם הקדוש, דין שלא היה קשה כל אותו זמן בתוך ישראל, שהרי הלכנה עומדת בפגם, ועל שעומדת הלכנה בפגימתה כתוב לחם עני.

מה הטעם עומדת בפגם? משום שלא נפרעו ולא התגלה אות

אלהים אחרים. אוף הכי, ומחמצת, וחמץ, וכלא חד. אמר קדשא בריה הוא, כל הני שני, קיימתו ברשותא אחרא, עבדין לעם אחרא, מפאן ולהלאה דאתון בני חורין, אף ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם. כל מחמצת לא תאכלו. ולא יראה לך חמץ.

אמר רבי יהודה, אי הכי כל ימי שתא נמי, אמאי שבעת יומין, דכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, שבעת ימים, ולא יתיר. אמר ליה, כל זמנא דאתחייב פר נש לאתחזאה גרמיה בן חורין, הכי אצטרף, כל זמנא דלא אתחייב לא אצטרף.

רמב"א דעבד לחד פר נש רופינוס, כל אינון יומין דסליק להאי דרגא, חדי, ולביש לבושי יקר, לבתר לא אצטרף. לשתא אחרא נטיר אינון יומין דסליק ליקירו דא, ולבש אינון לבושין, וכן בכל שתא ושתא. כהאי גוונא ישראל, פתיב, שבעת ימים שאור לא ימצא, דאינון יומי חדוותא, יומין דסליקו ליקרא דא, ונפקו משעבודא אחרא. ובגין כף, נטרין בכל שתא ושתא, יומין דסליקו להאי יקר, ונפקו מרשותא אחרא, ועאלו ברשותא קדישא, ועל דא כתיב, שבעת ימים מצות תאכלו.

אמר רבי שמעון, מצת פתיב, כמה דאת אמר, (יחזקאל א) מראת אלהים. ולמה אתקרי מצת. דינא. דינא קדישא. דינא דאתאחדא בשמא קדישא. דינא דלא הוה

תקיפא כל ההוא זמנא בגווייהו ד'ישראל, דהא קיימא סיהרא בפגימותא. ועל דקיימא סיהרא בפגימותא, (דברים טו) לחם עני כתיב.

מאי טעמא קיימא בפגימותא. בגין דלא אתפרעו, ולא אתגליא האי את

הַבְּרִית הַקְּדוּשׁ. מֵהוּלִים הָיוּ וְלֹא נִפְרְעוּ. מִתִּי נִפְרְעוּ? בְּשַׁעַת שְׁכִתוּב (שְׁמוֹת טו) שָׁם שָׁם לֹו חֶק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ. וְאַף עַל גַּב שֶׁבְּאַרְנוּ פְּסוּק זֶה בְּדָבָר אַחֵר - הַכֹּל הִזָּה וְנִרְאוּ.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁנִּפְרְעוּ בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ - לֹא כֹּף, אֲלֵא אוֹתָם שְׁכִתוּב (יְהוֹשֻׁעַ ה) וְכֹל הָעַם הִילוּדִים בְּמִדְבַר בְּדֶרֶךְ וְגו'. אַחֵר שֶׁנִּפְרְעוּ, אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּהַתְּחִלָּה אֲכַלְתֶּם מִצוֹת, כְּשֶׁעָמְדָה הַלְּבָנָה בְּפִגְמִיתָהּ, וְנִקְרָא לָחֶם עֲנִי מִכָּאן וְהִלָּאָה לָחֶם זֶה יִהְיֶה מִמָּקוֹם אַחֵר. מַה הוּא? שְׁכִתוּב (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. לֹא מִהַלְּבָנָה כְּמוֹ אוֹתוֹ זְמַן, אֲלֵא מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שְׁכִתוּב וְיִתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַל הַשָּׁמַיִם.

וְיִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים שׁוֹמְרִים אוֹתָם יָמִים שֶׁנִּכְנְסוּ תַּחַת כּוֹפֵי הַשְּׁכִינָה, וְשׁוֹמְרִים אוֹתוֹ לָחֶם שְׁבֹא מִצִּדָּה, וְעַל זֶה כְּתוּב אֵת חֲגַ הַמִּצְוֹת תִּשְׁמַר וְגו', וְכְתוּב וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצְוֹת. מַה זֶה וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצְוֹת? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁם ט) וְשִׁמְרֶתֶם אֵת בְּרִיתִי, וְהַכֹּל בְּדֶרֶגָה אַחַת עוֹלָה וְנֹאחָזוּ. וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ מֹשֶׁה לֹא פָּרַע אוֹתָם? אֲלֵא כְּדֵי שְׁלֵא יִתְעַכְּבוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל עַד שִׁיתְרַפְּאוּ, וְעַל זֶה כְּתוּב שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצְוֹת לָחֶם עֲנִי. מַה הַטַּעַם לָחֶם עֲנִי? מִשׁוּם כִּי בְּחַפְזוֹן יִצְאֶת וְגו', וְכְתוּב וְלֹא יָכֹלוּ לְהִתְמַהֵמֶה.

בֹּא רֵאָה, כְּשֶׁנִּכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ, נִכְנְסוּ מֵהוּלִים וְנִפְרְעוּ, וּמַה כְּתוּב? (דְּבָרִים ח) אֲרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנַּת תֹּאכַל בָּהּ לָחֶם. מַה זֶה בְּמִסְכַּנַּת? לָחֶם עֲנִי. לְמַה נִּקְרָא לָחֶם עֲנִי? מִשׁוּם שֶׁהַלְּבָנָה עוֹמְדָת בְּפִגְמִיתָהּ וְלֹא מִתְבַּרְכֶּת מִן הַשָּׁמַיִם, וְלֹא

קְדִישָׁא. גְּזִירִין הוּוּ וְלֹא אֲתַפְּרְעוּ, אִימְתִי אֲתַפְּרְעוּ, בְּשַׁעַת דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) שָׁם שָׁם לֹו חֶק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְהוּ, וְאַף עַל גַּב דְּאוּקִימָנָא הָאִי קָרָא בְּמִלָּה אַחְרָא, כֹּלָא הָוָה וַיֵּאוֹת.

וְאִי תִימָא דְּבִימֵי יְהוֹשֻׁעַ אֲתַפְּרְעוּ. לָאוּ הֲכִי, אֲלֵא אֵינּוֹן דְּכְתִיב, (יְהוֹשֻׁעַ ה) וְכֹל הָעַם הִילוּדִים בְּמִדְבַר בְּדֶרֶךְ וְגו', בְּתַר דְּאֲתַפְּרְעוּ, אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּקַדְמִיתָא אֲכַלְתוּן מִצוֹת, דְּקִיִּמָּא סִיְהֵרָא בְּפִגְמִיתָא, וְאִקְרִי לָחֶם עֲנִי, מִכָּאן וְלִהְלָאָה הָאִי לָחֶם מֵאַתָּר אַחְרָא לְהוּי. מָאִי הוּא. דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. לֹא מִן סִיְהֵרָא כִּהְוָא זְמָנָא, אֲלֵא מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּשׁ, כְּמַה דְּכְתִיב, (בְּרַאשִׁית כו) וְיִתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַל הַשָּׁמַיִם.

וְיִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין, נְטִרִין אֵינּוֹן יוֹמִין דְּעָאֵלוּ תַּחַת גְּדַפּוּי דְּשְׁכִינְתָּא, וְנְטִרִין הֵהוּא נִהְמָא דְּאַתְיָא מִסְטַרְהָא, וְעַל דָּא כְּתִיב, (שְׁמוֹת כג) אֵת חֲגַ הַמִּצְוֹת תִּשְׁמַר וְגו', וְכְתִיב וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצְוֹת. מַהוּ וְשִׁמְרֶתֶם אֵת הַמִּצְוֹת. כְּמַה דְּאַתָּא אָמַר, (שְׁמוֹת יט) וְשִׁמְרֶתֶם אֵת בְּרִיתִי. וְכֹלָא בְּחַד דְּרִגָּא סְלִקָּא וְאַתְאַחַד.

וְאִי תִימָא מֹשֶׁה הֵיךְ לֹא פָּרַע לְהוּ. אֲלֵא, בְּגִין דְּלֹא יִתְעַכְּבוּן יִשְׂרָאֵל תַּמָּן עַד דִּיתְסִיאוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב, (דְּבָרִים טו) שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עֲלֵיו מִצְוֹת לָחֶם עֲנִי. מָאִי טַעְמָא לָחֶם לְהוּ? (דף טו ע"ב) עֲנִי, מִשׁוּם כִּי בְּחַפְזוֹן יִצְאֶת וְגו' וְכְתִיב וְלֹא יָכֹלוּ לְהִתְמַהֵמֶה.

תָּא חֲזִי, כַּד עָאֵלוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא, עָאֵלוּ גְּזִירִין וְאַתַּפְּרְעוּ. וּמַה כְּתִיב, (דְּבָרִים ח) אֲרֶץ

אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנַּת תֹּאכַל בָּהּ לָחֶם. מָאִי בְּמִסְכַּנַּת. לָחֶם עֲנִי. אָמַי אִקְרִי

מוארת מן השמש, כמו שנאמר פי כל בשמים ובארץ, ולא מוארת (מכל) מיובל. מה הטעם? משום שלא נפרעו. אבל כאן שנמולו ישראל ונפרעו, לא תחסר כל בה פתוב, ועל זה לא במספנת תאכל בה לחם. מה הטעם? משום שלא תחסר כ"ל בה. כמו שחסרו לה במצרים.

ובכ"ל שנה ושנה עושים ישראל זכרון של מצרים ואוכלים, ולא מתפלה מדורי דורות. ומשום שלא נפרעו כאן במצרים, חסרו אותו, את הכל הזה, והלכנה עומדת בפגימות. ונקראת לחם עני. עני פתרגומו מספנות. ומה שאכלו אותו שם בארץ, זה היה בשביל זכרון מצרים, וזה לדורי דורות, ולעתיד לבא פתוב (ישעיהו) לא יבא עוד שמשך וירחך וגו'.

שנינו, אמר רבי שמעון, פתוב בעשר לחדש הזה ויקחו להם וגו'. וכתוב אף בעשר לחדש השביעי הזה יום הפפורים הוא. נשמע כמו שנאמר, שכתוב בעשר לחדש הזה. מה זה אומר? אלא בעשר, דבר זה תלוי בעשור. לחדש הזה? בחדש הזה היה צריך (לכתוב)! אלא פשא המנהג לדרגה הזו, פתוב לחדש הזה דוקא.

ויקחו להם שיה לבית אבת שיה לבית. שנינו, שלשה קשרים הם: בכור בהמה, בכור השבי, בכור השפחה. ושלושה קשרים שכל השאר נקשרים בשלשת הגונים הללו של מעלה. ובזה שנקרא צאן הכל נקשר, והכל פלול בצאן. נקשר צאן בצאן, ולא יכול להפרד מקשריו, ובזה פלם נקשרו. ועל זה

לחם עני. משום דקיימא סיהרא בפגימותא, ולא מתברכא משמשא, ולא מתנהרא מן שמשא, כמה דאת אמר, (דברי הימים א כט) פי כל בשמים ובארץ, ולא אתנהרא (מכל) מיובלא. מאי טעמא. משום דלא אתפרעו. אבל הכא, דאתגזרו ישראל ואתפרעו, לא תחסר כל בה פתיב, ועל דא לא במספנת תאכל בה לחם. מאי טעמא. משום דלא תחסר כ"ל בה, כמה דחסרו ליה במצרים.

ובכ"ל שתא ושתא דוכרנא דמצרים קא עבדי ישראל ואכלי, ולא אשתצי מדרי דרין. ובגין דלא אתפרעו הכא במצרים, חסרו ליה להאי כל, וקיימא סיהרא בפגימותא, ואקרי לחם עני, עני: פתרגומו מספנות. ומאי דאכלו ליה תמן בארעא, בגין דוכרנא דמצרים הוה, והאי לדרי דרין, ולזמנא דאתי כתיב, (ישעיהו) לא יבא עוד שמשך וירחך וגו'.

תנא אמר רבי שמעון פתיב בעשור לחדש הזה ויקחו להם וגו', וכתוב (ויקרא כג) אף בעשור לחדש השביעי הזה יום הפפורים הוא, אשתמע כמה דאתמר, דכתיב בעשור לחדש הזה. מאי קא מיירי. אלא בעשור, מלה דא בעשור תליא. לחדש הזה בחדש הזה מיבעי ליה. אלא, פד אתא נימוסא להאי דרגא, פתיב לחדש הזה דיקא.

ויקחו להם איש שיה לבית אבות שיה לבית. (שמות יב) תנא תלת קשרין אינון, בכור

בהמה, בכור השבי, בכור השפחה. (דתלת קשרין)

דכל שאר מתקשרי בהו באלין תלת גווי דלעילא. ובהאי דאתקרי צאן, אתקשר פלא, וכלא כליל בצאן, אתקשר צאן בצאן, ולא יכיל לאתפרשא מקטרוי, ובהאי כלהו אתקשרו, ועל דא

אתקשר פלא, וכלא כליל בצאן, אתקשר צאן בצאן, ולא יכיל לאתפרשא מקטרוי, ובהאי כלהו אתקשרו, ועל דא

כְּתוּב וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת. קָטִירוּ לִיָּה
בְּקָטִירוֹתָא, וְיִהְיֶה אֶתְמָסָר בִּיְדֵיכֹן בְּרִשׁוֹתְכוֹן,
עַד דְּתַנְכְּסוּ לִיָּה, וְתַעֲבְדוּן בֵּיה דִּינָא, וְלִזְמַנָּא
דְּאִתִּי כְּתִיב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם. וְכְתִיב,
(ישעיה לד) פִּי זָבַח לִי יְיָ בְּבַצְרָה. וְכְתִיב, (זכריה יד)
וְהָיָה יְיָ לְמִלְחָה עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה
יְיָ אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד.

רעיא מהימנא

וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בָּצְקוֹ טָרִם יַחְמֵץ וְגו' . כ"ה - מִצְוָה זֹאת לְבַעַר חֲמֵץ,
שְׁהָרִי מִצְוָה זֹאת נִמְסְרָה לְיִשְׂרָאֵל,
וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בָּצְקוֹ טָרִם יַחְמֵץ,
וְכְתוּב שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבֵתֵיכֶם,
וְהָרִי פְרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים, וְהַסּוּד
בְּאֲרָנֵי, בֵּין חֲמֵץ וּמִצָּה שֶׁל פֶּמָּה
מְקוּמוֹת, זֶה יֵצֵר רַע, וְזֶה יֵצֵר
טוֹב.

כ"ו - מִצְוָה אַחֵר זֹאת לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָה
יִצְיָא מִצְרַיִם, שְׁהִיא חוֹבָה עַל
כֵּן אָדָם לְדַבֵּר בְּשִׁבְחָה זֶה
לְעוֹלָמִים. כִּף בְּאֲרָנֵי, כָּל אָדָם
שֶׁמְדַבֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם וּבְאֹתוֹ
סְפוּר שְׁמִיחַ בְּשִׁמְחָה, עֵתִיד הוּא
לְשִׁמְחַת בְּשִׁכְנֵיהָ בְּעוֹלָם הַבָּא
שֶׁהוּא שְׁמִיחַת הַכֹּל, שְׁהָרִי הוּא
אָדָם שֶׁשְׁמִיחַ בְּאֲדוֹנֵי, וְהַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא שְׁמִיחַ בְּאֹתוֹ סְפוּר.

בְּאֹתָהּ שְׁעָה פּוֹנֵס הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְכָל הַפְּמִלְיָא שְׁלוֹ, וְאָמַר
לְהֵם: לְכוּ וְתַשְׁמְעוּ אֶת סְפוּר
הַשִּׁבְחָה שְׁלֵי שְׁמֵדְבָרִים הַבְּנִים
שְׁלֵי וּשְׁמִיחִים בְּגֹאֲלֵתִי. אֲזַי כָּלֵם
מִתְּפַנְסִים, וּבָאִים וּמִתְּחַבְּרִים
עִם יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹמְעִים סְפוּר
הַשִּׁבְחָה שְׁמִיחִים בְּחִדּוֹת גְּאֹלֵת
אֲדוֹנֵם. אֲזַי בָּאִים וּמוֹדִים
לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כָּל אוֹתָם
נְסִים וּגְבוּרוֹת, וּמוֹדִים לוֹ עַל
הָעָם הַקְדוּשׁ שִׁישׁ לוֹ בְּאָרֶץ
שְׁמִיחִים בְּשִׁמְחַת הַגְּאֹלָה שֶׁל
אֲדוֹנֵם.

פְּתִיב, וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת, קָטִירוּ לִיָּה
בְּקָטִירוֹתָא, וְיִהְיֶה אֶתְמָסָר בִּיְדֵיכֹן בְּרִשׁוֹתְכוֹן,
עַד דְּתַנְכְּסוּ לִיָּה, וְתַעֲבְדוּן בֵּיה דִּינָא, וְלִזְמַנָּא
דְּאִתִּי כְּתִיב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם. וְכְתִיב,
(ישעיה לד) פִּי זָבַח לִי יְיָ בְּבַצְרָה. וְכְתִיב, (זכריה יד)
וְהָיָה יְיָ לְמִלְחָה עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה
יְיָ אֶחָד וְשִׁמּוֹ אֶחָד.

רעיא מהימנא

וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בָּצְקוֹ טָרִם יַחְמֵץ וְגו' . (שמות יב)
כ"ה פְּקוּדָא דָּא, לְבַעַר חֲמֵץ. דְּהָא פְּקוּדָא
דָּא, אֶתְמָסָר לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׂא הָעָם אֶת בָּצְקוֹ
טָרִם יַחְמֵץ. וְכְתִיב שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבֵתֵיכֶם,
וְהָא אוּקְמוּהָ חֲבָרִיא, וְרִזָּא אוּקְיִמָנָא, בֵּין חֲמֵץ
וּמִצָּה דְכַמְּה דוּכְתִי, דָּא יֵצֵר רַע, וְדָא יֵצֵר טוֹב.
כ"ו פְּקוּדָא בְּתַר דָּא, לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָה דִּיצִיאַת
מִצְרַיִם, דְּאִיהוּ חִיּוּבָא עַל פֶּר נֶשׁ, לְאִשְׁתַּעֲי
בְּהָאֵי שְׁבַחָה לְעֵלְמִין. הִכִּי אוּקְיִמָנָא, כָּל פֶּר
נֶשׁ דְּאִשְׁתַּעֲי בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, וּבְהָהוּא סְפוּר
חֲדֵי בְּחִדּוּהָ, זְמִין אִיהוּ לְמַחְדֵי בְּשִׁכְנֵינָתָא
לְעֵלְמָא דְּאִתִּי דְּהוּא חֲדוּ מִפְּלָא, דְּהָאֵי אִיהוּ פֶּר
נֶשׁ דְּחֲדֵי בְּמָרִיָּה, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲדֵי
בְּהָהוּא סְפוּר.

בֵּיה שְׁעֵתָא, פְּנִישׁ קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל
פְּמִלְיָא דִּילֵיהָ, וְאָמַר לוֹן, זִילוּ וּשְׁמְעוּ
סְפוּרָא דְּשִׁבְחָה דִּילֵי, דְּקָא מְשַׁתְּעוּ בְּנִי, וְחֲדָאן
בְּפוּרְקָנִי. כְּדִין כְּלָהוּ מִתְּפַנְשִׁין, וְאִתְּיִין
וּמִתְּחַבְּרִין בְּהִדְיָהוּ דִּישְׂרָאֵל, וּשְׁמְעוּ סְפוּרָא
דְּשִׁבְחָה, דְּקָא חֲדָאן בְּחִדּוּא דְּפוּרְקָנָא
דְּמָרִיָּהוּן, כְּדִין אִתְּיִין וְאוּדָן לִיָּה לְקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, עַל כָּל אֵינּוּן נְסִין וּגְבוּרָן וְאוּדָאן
לִיָּה עַל עֲמָא קְדִישָׁא דְּאִתִּי לִיָּה בְּאַרְעָא,
דְּחֲדָאן בְּחִדּוּהָ דְּפוּרְקָנָא דְּמָרִיָּהוּן.

אז מתוסף לו כח וגבורה למעלה,
וישראל באותו ספור נותנים כח
לרבונו, כמו מלך שמוסיף כח
וגבורה כשמשבחים גבורתו
ומודים לו, וכלם פוחדים מפניו,
ומתעלה כבודו על כלם. ולכן יש
לשבח ולדבר בספור זה כמו
שנאמר. כמו זה חובה על בן אדם
לדבר תמיד לפני הקדוש ברוך הוא
ולפרסם את הגס בכל אותם נסים
שעשה.

ואם תאמר, למה זה חובה, והרי
הקדוש ברוך הוא יודע הכל, כל
מה שהיה ושיהיה לאחר מכן,
מדוע פרסום זה לפניו, על מה
שהוא עושה, והוא יודע? אלא
ודאי צריך אדם לפרסם את הגס
ולדבר לפניו בכל מה שהוא עשה,
משום שאותם דברים עולים, וכל
הפמליא שלמעלה מתכנסת,
ורואים אותם ומודים כלם לקדוש-
ברוך הוא, ומתעלה כבודו עליהם
למעלה ולמטה.

כמו זה מי שמדבר ומפרט חטאיו
על כל מה שעשה, אם תאמר לשם
מה צריך? אלא המקטרג עומד
תמיד לפני הקדוש ברוך הוא כדי
לדבר ולתבע חטאי בני אדם
ולבקש עליהם דין. בין שמקדים
אדם ומפרט את חטאיו כל אחד
ואחד, אינו משאיר פתחון פה
לאותו מקטרג, ולא יכול לבקש
עליו דין, שהרי תמיד תובע דין
בתחלה, ואחר כך מדבר ומקטרג
שפלוגי עשה כן. ולכן צריך לאדם
להקדים ולפרט חטאיו.

בין שהמקטרג רואה את זה, אין
לו עליו פתחון פה, ואז נפרד ממנו
מכל וכל. אם שב בתשובה - יפה,
ואם לא - הרי המקטרג נמצא עליו
ואומר: פלוני שבא לפניך בעזות
פנים, בעט באדונו, חטאיו כן וכך.

וכל. אי תב בתיובתא יאות, ואי לאו, הא מקטרגא אשתכח עליה, ואמר

ברין אתוסף ליה חילא וגבורתא לעילא,
וישראל בההוא ספורא יהבי חילא
למאריהון, כמלכא, דאתוסף חילא
וגבורתא, כד משבחין גבורתיה, ואודן ליה,
וכלהו דחלין מקמיה, ואסתלק יקרין על
פלהו. ובגין כן, אית לשבחא ולאשתעי
בספור דא (דף מ"א ע"א) כמה דאתמר. פגוונא
דא, חובה איהו על בר נש, לאשתעי תדיר
קמי קדשא בריך הוא, ולפרסומי ניסא בכל
אינון ניסין דעבד.

ואי תימא, אמאי איהו חובתא, והא קדשא
ברוך הוא ידע כלא, כל מה דהוה, ויהוי
לבתר דנא, אמאי פרסומא דא קמיה, על מה
דאיהו עבד, ואיהו ידע. אלא ודאי אצטריך
בר נש לפרסומי ניסא, ולאשתעי קמיה בכל
מה דאיהו עבד, בגין דאינון מלין סלקין,
וכל פמליא דלעילא מתכנשין, וחקאן לון,
ואודאן פלהו לקודשא בריך הוא, ואסתלק
יקרין עלייהו עילא ותתא.

בגוונא דא, מאן דאשתעי ומפרט חטאוי על
כל מה דעבד, אי תימא למאי
אצטריך. אלא מקטרגא קאים תדיר קמי
קדשא בריך הוא, בגין לאשתעי ולמתבע
חובי בני נשא, ולמתבע עליהון דינא. בין
דאקדים בר נש, ומפריט חטאוי, כל חד
וחד, לא אשאיר פטרא דפומא לההוא
מקטרגא, ולא יכיל למתבע עליה דינא. דהא
תדיר תבע דינא בקדמיתא, ולבתר משתעי
ומקטרג פלוני עבד כן. ועל דא, אצטריך
ליה לבר נש לאקדמא, ולפרט חטאוי.

בין דמקטרגא קמי דא, לית ליה פטרא
דפומא עליה, וכדין אתפרש מגיה מפל

על זה יפה שיזהר האדם בכל אלה,
כדי שימצא עבד נאמן לפני
הקדוש ברוך הוא.

כ"ז - מצוה אחר זו לאכל מצה
בפסח, משום שהוא זכרון לדורי
דורות על סוד האמונה, והרי
פרשה, שישראל יצאו באותו זמן
מסוד של אלילים אחרים, ונכנסו
בסוד האמונה, והרי בארו את
הסוד הזה בכמה מקומות.

ויאמר ה' אל משה ואהרן זאת
חקת הפסח וגו'. כ"ח - מצוה זו
לשחט פסח בין הערבים בי"ד
בניסן, וזכרון לאותו פסח מצרים,
וזהי חובה על כלם, כמו שנאמר
ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל
בין הערבים.

פסח זה צריך להיות שמור מעשרה
ימים והלאה, שכתוב בעשר לחדש
הזה ויקחו להם וגו'. מה הטעם?
משום שהרי אז מתחילה הלבנה
להאיר מעשרה ימים והלאה, עד
שנשלמת בחמשה עשר, ובארבעה
עשר שיהיה נשחט בשעה שהדין
תלוי על העולם.

סוד זה להעביר הזהמה מלפני
הברית הקדושה, ולהננות מאותו
ריח שנודף מצלי האש, ועל זה לא
בא אלא על השבע, ועל זה וכל
ערל לא יאכל בו. מי שיש בו ברית
קדש, יאכל בו. מי שאין בו ברית
קדש, לא יאכל בו. שזה מבני
הברית הוא לשבר כח של חיל
אחר, להעביר ערלה מלפני ברית.
משום כך זהו לעשות בבני ברית
ולא בבני ערלה.

בשבת הקדוש ברוך הוא למצרים,
ראה את הדם של אותו פסח שהיה

פלוני דאתא לקמך בתוקפא דאפין, בעיט
במריה, חובוי כך וכך. על דא יאות
לאזדהרא בר נש בכל הני, בגין דישתבח
עבדא מהימנא קמי קדשא בריך הוא.

כ"ז פקודא בתר דא, לאכול מצה בפסח, בגין
דאיהו דוכרנא לדרי דרין, על רזא
דמהימנותא. והא אוקמוה, דישראל נפקו
בההוא זמנא מרזא דטעוון אחרן, ועאלו
ברזא דמהימנותא. והא אוקמוה רזא דנא
בכמה דוכתי.

ויאמר יי' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח
וגו'. (שמות יב) כ"ח פקודא דא, למשחט
פסח בין הערבים, בי"ד בניסן, דוכרנא
דההוא פסח דמצרים. ודא איהו חובתא על
כלא, כמה דאתאמר, ושחטו אותו כל קהל
עדת ישראל בין הערבים.

פסח דא, אצטריך למהוי נטיר, מעשרה
יומין ולהלאה, דכתיב בעשור לחדש
הזה ויקחו להם וגו'. מאי טעמא. בגין דהא
כדין שריאת סיהרא לאנהרא, מעשרה יומין
ולהלאה, עד דאשתלים בחמיסר. וארביסר
דליהוי נכיס, בשעתא דדינא תליא על
עלמא.

רזא דא, לאעברא זוהמא, מקמי ברית
קדישא, ולאיתהנאה בההוא ריחא
דנדיף טוי נור. ועל דא לא אתיא אלא על
שבועא. ועל דא, וכל ערל לא יאכל בו. מאן
דאית ביה ברית קדישא, ייכול ביה. מאן
דלא אית ביה ברית קדישא, לא ייכול ביה.

דהאי מבני ברית איהו לתברא תוקפא דחילא אחרא, לאעברא ערלה
מקמי ברית. בגין כך, האי בבני ברית איהו למעבד, ולא בבני ערלה.
בר אתא קדשא בריך הוא למצרים, חמא דמא דההוא פסח, דהוה רשים

רשום על הפתח, ודם הברית, איך היו עומדים על הפתח, שכתוב ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. אזוב, הרי בארנו שהוא מעביר רוחות רעות, וכל צד של רוח רע מעביר בהתעוררות שלו, בגאלה העליונה של ישראל.

לעתיד לבא יביא הקדוש ברוך הוא ליצור הרע ויכוס ליה. והשתא בפורקנא דא, פתיב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגו'. דוכרנא דזמנא דאתי, בההוא פורקנא עלאה.

על שתי המזוזות ועל המשקוף, פרשם הנה של אות יו"ד, וברשם הנה של האות יו"ד, להראות את רשם הברית הקדוש, ונשברת ערלה מלפני דם הברית, רשום על הפל, ובא דם על דם. פשעובר אותו המשחית, הנה רואה דם ומתרחק מהבית, כמו שנאמר ולא יתן המשחית וגו'.

אם הקדוש ברוך הוא לבדו הורג, אז למה כתוב ולא יתן המשחית, שמשמע שהמשחית הנה הולף, ולא הקדוש ברוך הוא? אלא ודאי שהקדוש ברוך הוא הנה הורג, והמשחית הנה הולף למצא עלה לישראל. פיון שהיה רואה אותו שברון הערלה בשני צדדים, הנה בורח ונפרד מהם.

ועל שהרג הקדוש ברוך הוא כל אותם בכורות של אותו הצד, נתן בכורות של ישראל לגאלה, שלא ימצא עליהם הצד האחר עלה כלל, ובכל שומר הקדוש ברוך הוא את ישראל כאב על בנים.

בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית וגו'. מצוה כ"ט זו לאכל את הפסח הנה על מצות ומרורים. מצות - מצת כתוב. מה זה פנגד

על פתחא, ודמא דברית, הוה הוה קיימין על פתחא, דכתיב, ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעעתם וגו'. אזובא, הא אוקימנא דאיהו מעבר רוחין בישין, וכל סטר רוח בישא, מעבר באתערותא דיליה, בפורקנא עלאה דישראל.

לזמנא דאתי, ייתי קדשא בריה הוא ליצור הרע ויכוס ליה. והשתא בפורקנא דא, פתיב ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וגו'. דוכרנא דזמנא דאתי, בההוא פורקנא עלאה.

על שתי המזוזות ועל המשקוף ביהאי רשימו דאת יו"ד, ובהאי רשימו דאת יו"ד, לאחזאה רשימו דברית קדישא, ואתבר ערלה מקמי דמא דברית, רשים על כלא, ואתא דמא על דמא. פד עבר ההוא משחית, הנה חמי דמא, ואזדקיף מביתא, כמה דאת אמר ולא יתן המשחית וגו'.

אי קדשא בריה הוא הנה בלחודוי קטיל, אמאי כתיב ולא יתן המשחית, דמשמע דמשחית הנה אזיל ולא קדשא בריה הוא. אלא ודאי קדשא בריה הוא הנה קטיל, ומשחית הנה אזיל (דף מ"א ע"ב) לאשכחא עילה לישראל, פיון דהוה חמי ההוא תבירו דערלה, בתרין סטרין, הוה ערק ואתפרש מנייהו.

ועל דקטיל קדשא בריה הוא כל אינון בוכרין דההוא סטרא, יהיב בוכרין דישראל לפורקנא, דלא ישבח עלייהו סטרא אחרא עילה כלל, ובכלא נטיר לון לישראל קדשא בריה הוא, כאבא על בנין.

בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית וגו',

(שמות יב) כ"ט פקודא דא, למיכל האי פסח על מצות ומרורים, מצות

זֶה? אֵלָא לְהִרְאוֹת גְּלוֹת הַשְּׂכִינָה
עִם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ הַמְרִירוֹת
שְׁלֵהֶם, שְׁפָתוֹב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם
בְּעִבְדָּה קָשָׁה וְגו'. כְּשֵׁאוֹכְלִים אֶת
הַפֶּסֶח הַזֶּה, לְהִרְאוֹת אֶת כָּל מֵה
שֶׁעָשׂוּ לָהֶם בַּמִּצְרַיִם בְּאוֹתָהּ גְּלוֹת
וּבְאוֹתוֹ שְׁעִבּוֹד.

מֵה כְּתוּב? וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ,
לְהִרְאוֹת בוּ קִלּוֹן, וּבְכָל אוֹתָם
אֲלִילֵי מִצְרַיִם. שְׁהֲרִי הָיוּ זוֹרְקִים
בְּשׁוֹק אֶת הַעֲצָמוֹת שְׁלוֹ, וּבָאוּ
הַפְּלָבִים וַיִּגְרְרוּ אוֹתָם מִמְּקוֹם
לְמְקוֹם, וְזֶה הָיָה קָשָׁה לָהֶם מֵהַפֶּל,
שְׁהֲרִי הַעֲצָמוֹת הֵן תִּקּוֹן הַגּוּף,
וְדוּמִים לְגִנוֹן אַחֵר, וְיִשְׂרָאֵל זָרְקוּ
אוֹתָם לְשׁוֹק בְּדֶרֶךְ קִלּוֹן, וְלִכְן כְּתוּב
וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ. אֵתָם לֹא
תִשְׁבְּרוּ, אֲבָל הַפְּלָבִים הָיוּ בָּאִים
וּמִשְׁבְּרִים אוֹתוֹ.

עוֹד, הַמִּצְרַיִם הָיוּ בָּאִים אַחֵר כֶּף
וְהָיוּ רוֹאִים אוֹתָם עֲצָמוֹת שְׁהִיוּ
לוֹקְחִים הַפְּלָבִים מִמְּקוֹם לְמְקוֹם
וְשׁוֹבְרִים אוֹתָם, וְהָיוּ הַמִּצְרַיִם
טוֹמְנִים אוֹתָם בְּעֶפֶר, כְּדִי
שֶׁהַפְּלָבִים לֹא יִמָּצְאוּ אוֹתָם, וְזֶהוּ
בְטוֹל שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת
יוֹתֵר מֵהַצַּד שְׁלָהֶם. וּבְזֶה הַתְּעֵלָה
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּנְכַפּוֹ
כָּל הַכַּחוֹת הָאֲחֵרִים, שְׁהֲרִי אִזְ נְכַפּוֹ
יוֹתֵר, כְּשֶׁהַבְּטוֹל נִמְצָא מֵהַצַּד
שְׁלָהֶם, וְלִכְן יִשְׂרָאֵל לֹא בְטָלוּ
אוֹתָם, שְׁכְּתוּב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ
בוּ.

קָדַשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רַחֵם וְגו'.
מִצְוָה זוֹ לְקַדֵּשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה. וְעַם
הָאָרֶץ צָרִיף שְׁנֵי דְבָרִים: אֶחָד
שֶׁיְהִיָּה פְדוּי מִתַּחַת שְׁלִטוֹן הַיָּצָר
הָרַע, שֶׁהוּא אֲדוֹנוֹ, כְּמוֹ שְׁאָמַר
יַעֲקֹב לַעֲשׂו (בְּרֵאשִׁית לז) יַעֲבֹר נָא
אֲדָנִי לִפְנֵי עַבְדִּי, בְּעוֹלָם הַזֶּה. אֲדוֹן
מִצַּד הָעוֹנוֹת, שֶׁהֵם רַבִּים עַל
הַגּוּף. כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרֶה, רִשְׁעֵי - יָצָר

מִצַּת כְּתִיב. מָאִי הָאִי לְקַבֵּל הָאִי, אֵלָא
לְאַחֲזָאָה גְּלוֹתָא דְשְׂכִינְתָא עִמָּהוּן דְיִשְׂרָאֵל,
בְּהֵוּא מְרִירוֹ דְלֵהוּן, דְכְּתִיב וַיִּמְרְרוּ אֶת
חַיֵּיהֶם בְּעִבְדוֹהָ קָשָׁה וְגו'. וְכֵד אֲכַלִּין לְהָאִי
פֶּסֶח, לְאַחֲזָאָה כָּל הָאִי דְעַבְדוּ לוֹן בַּמִּצְרַיִם,
בְּהֵוּא גְּלוֹתָא וּבְהֵוּא שְׁעִבּוֹדָא.

מֵה כְּתִיב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ, לְאַחֲזָאָה בֵּיה
קִלְנָא, וּבְכָל אֵינוֹן טַעוּוֹן דְמִצְרָאִי. דְהָא
גְּרַמִּין הוּוּ רַמָּאן בְּשׁוֹקָא, וְאֵתוּ כְּלָבִי וְהוּוּ
גְּרִי לוֹן מֵאֲתֵר לְאַתֵּר, וְדָא קִשְׂיָא לוֹן מִפְּלָא,
דְהָא גְּרַמִּי אֵינוֹן תְּקוּוֹנָא דְגּוּפָא, וְדָמִי לְגוּוֹנָא
אַחֵרָא, וְיִשְׂרָאֵל רַמָּאן לוֹן בְּשׁוֹקָא אוֹרְחָא
קִלְנָא, וְעַל דָּא כְּתִיב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ,
אַתּוּן לֹא תִשְׁבְּרוּן, אֲבָל פְּלָבִי הוּוּ אַתְיִין
וּמִתְבְּרִין לֵיה.

תוּ, מִצְרָאִי הוּוּ אַתְיִין לְבִתֵּר, וְהוּוּ חֲמָאן
אֵינוֹן גְּרַמִּי דְהוּוּ נְטָלִי כְּלָבִי מֵאֲתֵר
לְאַתֵּר, וּמִדְקָן לוֹן, וְהוּוּ מִצְרָאִי טְמֵנִי לוֹן גּוּ
עֶפְרָא, בְּגִין פְּלָבִי דְלֹא יִשְׁפַּחוּן לוֹן, וְדָא
אִיהוּ בְטוּלָה דְעִבְדוֹת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, יִתִּיר,
מִסְטָרָא דְלֵהוּן. וּבְדָא קִדְשָׁא בְרִיף הוּא
אִסְתָּלַק בִּיקְרִיָּה, וְאַתְפַּפִּיין כָּל חִילִין אַחֲרִינִין,
דְהָא כְּדִין אַתְפַּפִּיין יִתִּיר, כִּד בְּטִילוּ אִשְׁתַּכַּח
מִסְטָרָא דְלֵהוּן, וְעַל דָּא יִשְׂרָאֵל לֹא מִבְטָלִי
לוֹן, דְכְּתִיב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוּ.

קָדַשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רַחֵם וְגו'. (שְׁמוֹת יג)
פְּקוּדָא דָּא לְקַדֵּשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה, וְעַם
הָאָרֶץ צָרִיף תְּרִין מִילִין, חַד דִּיהָא פְּדוּי
מִתַּחַת שְׁלִטְנוֹתָא דְיָצָר הָרַע, דְאִיהוּ אֲדוֹן
דִּילֵיהּ, כְּגוּוֹנָא דְאָמַר יַעֲקֹב לַעֲשׂו, (בְּרֵאשִׁית לג)
יַעֲבֹר נָא אֲדָנִי לִפְנֵי עַבְדִּי. בְּהָאִי עֲלָמָא. אֲדוֹן
מִצַּד חוֹבִין דְנִפְיִשִׁין עַל גּוּפָא, כְּמָה

דְאוּקְמוּהָ, חַיִּיבָא, יָצָר הָרַע שׁוֹפְטוּ. זַכָּאָה, יָצָר הַטוֹב שׁוֹפְטוּ. בִּינוּנֵי זֶה

וְזֶה שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי, הֵינּוּ אַח דִּיִּצְר הֶרַע, וְאַח דִּיִּצְר הַטּוֹב, אַחֵי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ.

וְכַד זְכוּוֹן נְפִישִׁין, רַחֵם תְּבַר תְּרִין מְשֻׁמְרוֹת, דְּחַמּוֹר נּוֹעַר, כְּלָבִים צוֹעֲקִים, וְסָלִיק לְמִשְׁמֶרֶת דְּשַׁחַר, דְּבִיָּה אָדָם וְאַתְהָדַר בַּר נֶשׂ אָדוֹן, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית לב) וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחַמּוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה, וְסָלִיק לְדִרְגָּא דְאָדָם, דְּאַתְמַר בֵּיהּ, (בראשית א) וַרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ', (בראשית ט) וּמִרְאֵכֶם וּחְתָּכֶם וְגוֹ'.

וְכַד זְכוּוֹן בִּינוּנִים, (בראשית לב) וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ, זְכוּוֹן וְחֻבִּין מִתְחַבְּקִין לְאַגְחָא קְרָבָא. מִסְטָרָא דְזְכוּוֹן, (בראשית לב) וַיִּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ. מִסְטָרָא דְחֻבִּין, וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ בְּגִיד הַנְּשֵׂה. נְשֵׂה: לְשׁוֹן (בראשית מא) כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עֲמָלִי וְאִיהוּ לְשׁוֹן נְשֵׂה. חַד מְדוֹרָא מְאִינוֹן שְׁבַעָה אַרְעָאן, מָאן דְּנַחִית תַּמָּן אַתְנַשִּׁי מְנִיה אֹרִייתָא.

וְקַדָּם דִּיִּיתִי בַר נֶשׂ בְּהַאי עֲלָמָא וַיְפּוֹק מִרְחָם אַמִּיהָ, וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ, דָּא גְבַרְיָאֵל, בְּהַהוּא אָבֶק דְּעֶפֶר, דְּאַתְמַר (בראשית ב) וַיִּיצֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה, וְאוֹלִיף לִיה שְׁבַעִים לְשׁוֹן. וּבְגִין דָּא, וַיִּיצֶר: חַד יִצְר הַטּוֹב, דְּאוֹלִיף לִיה שְׁבַעִים לְשׁוֹן. וְחַד, יִצְר הֶרַע דְּאַבִּיק עֲמִיהָ. דְּאַתְמַר, כִּי נִגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנְּשֵׂה, וְאַשְׁפַּח מְנִיה שְׁבַעִין לְשׁוֹן, דְּאוֹלִיף לִיה יִצְר הַטּוֹב.

וְקַדָּם כָּל דָּא, נַחֲתִין עֲמִיהָ אַרְבַּעָה מְלָאָכִין, דְּאַתְמַר בְּהוֹן (תהלים צא) כִּי מְלָאָכִיו יִצְוֶה לָךְ. אִי אִית לִיה זְכוּת אָבוֹת, חַד מִיכָאֵל, בְּזְכוּת אַבְרָהָם. וְתַנְיָנָא גְבַרְיָאֵל, בְּזְכוּת יַצְחָק. וְתַלִּיתָאָה דְּנַחִית עֲמִיהָ נּוֹרִיאָל, בְּזְכוּתָא דִּיעֲקֹב. וְרַבִּיעָאָה רְפָאֵל, בְּזְכוּתָא

הֶרַע שׁוֹפְטוֹ. צְדִיק - יִצְר הַטּוֹב שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי - זֶה וְזֶה שׁוֹפְטוֹ. בִּינוּנִי הוּא אַח שֶׁל יִצְר הֶרַע וְאַח שֶׁל יִצְר הַטּוֹב. אַחֵי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ.

וּבְשֻׁרְבוֹת הַזְּכוּיּוֹת, הַרוּחַ שׁוֹבֵר שְׁתֵּי מְשֻׁמְרוֹת - שֶׁל חַמּוֹר נּוֹעַר, וְכָלכֵּים צוֹעֲקִים, וְעוֹלָה לְמִשְׁמֶרֶת הַשַּׁחַר שֶׁבוּ הָאָדָם, וְחוֹזֵר הָאָדָם לִהְיוֹת אָדוֹן. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (שם לב) וַיְהִי לִי שׁוֹר וְחַמּוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. וְעוֹלָה לְדִרְגַת אָדָם, שְׁנֵאֲמַר בוֹ (שם א) וַרְדּוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְגוֹ', (שם ט) וּמִרְאֵכֶם וּחְתָּכֶם וְגוֹ'.

וּבְשֻׁרְבוֹת בִּינוּנִיּוֹת - (שם לב) וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ, זְכוּיּוֹת וְחֻבוֹת מִתְחַבְּקוֹת לְעֶרְףְךָ קְרָב. מְצַד הַזְּכוּיּוֹת - וַיִּרְא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ. מְצַד הַעֲבֻרוֹת - וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוּ, בְּגִיד הַנְּשֵׂה. נְשֵׂה לְשׁוֹן (שם מא) כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עֲמָלִי. וְהוּא לְשׁוֹן נְשֵׂה. מְדוֹר אֶחָד מְאוֹתָן שְׁבַע הָאֲרָצוֹת. מִי שִׁיּוֹרֵד לְשָׁם, נִשְׁפַּחַת מִמֶּנּוּ הַתּוֹרָה.

וְקַדָּם שְׂבִיבָא אָדָם לְעוֹלָם הַזֶּה וַיִּצֵּא מִרְחָם אִמּוֹ - וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ. זֶה גְבַרְיָאֵל, בְּאוֹתוֹ אָבֶק שֶׁל עֶפֶר שְׁנֵאֲמַר (שם ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאֲדָמָה. וְלָמַד אוֹתוֹ שְׁבַעִים לְשׁוֹן, וּמִשׁוֹם זֶה וַיִּיצֶר, אֶחָד יִצְר טוֹב, שֶׁלָּמַד אוֹתוֹ שְׁבַעִים לְשׁוֹן, וְאַחַד יִצְר הֶרַע שְׁנֵאֲבֶק עִמּוֹ, שְׁנֵאֲמַר כִּי נִגַע בְּכַף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנְּשֵׂה, וּמִצֵּא מִמֶּנּוּ שְׁבַעִים לְשׁוֹן שֶׁלָּמַד אוֹתוֹ יִצְר הַטּוֹב.

וְקַדָּם כָּל זֶה יָרְדוּ עִמּוֹ אַרְבַּעָה מְלָאָכִים, שְׁנֵאֲמַר בְּהֵם (תהלים צא) כִּי מְלָאָכִיו יִצְוֶה לָךְ. אִם יֵשׁ לוֹ זְכוּת אָבוֹת - אֶחָד מִיכָאֵל בְּזְכוּת אַבְרָהָם, וְהַשְּׁנַיִם גְבַרְיָאֵל בְּזְכוּת יַצְחָק, וְהַשְּׁלִישִׁי שִׁיּוֹרֵד עִמּוֹ נּוֹרִיאָל בְּזְכוּת יַעֲקֹב, וְהַרְבִּיעִי

רפאל בזכות אדם הראשון, ויצר הטוב מעליו.

ואם אין לו זכות - הולכים עמו ארבעה: עון, משחית, אף וחמה, ויצר הרע מעליהם לדון אותו לעולם הבא. ולכן פרשוהו, רשע - יצר הרע שופטו. צדיק - יצר הטוב שופטו. בינוני - זה וזה שופטו. ולכן אם הוא בינוני, גבריאל שהוא יצר טוב, וסמא"ל שהוא יצר הרע, זה וזה שופטו.

שבכר אדם יש ארבעה יסודות, ארבעה מלאכים יורדים עמו מימין, וארבעה משמאל. ארבעה מימין: מיכא"ל, גבריאל"ל, רפא"ל, נוריא"ל. וארבעה משמאל: עוין, משחית, אף וחמ"ה. מצד הגוף מטטרון יורד עליו מימין, וסמא"ל משמאל.

ואין אדם שאין בו ארבעה יסודות, אבל כפי היסוד שיקדים בו, כפי מתחילים הארבעה הללו. אם המזל שלו ארי"ה - מקדים מיכא"ל, ואחריו גבריאל"ל, ואחריו נוריא"ל, ואחריו רפא"ל. ואם מזלו שו"ר - מקדים גבריאל"ל, ואחריו מיכא"ל, ואחריו נוריא"ל, ואחריו רפא"ל. ואם מזלו אדם - מקדים רפא"ל, ואחריו מיכא"ל, ואחריו גבריאל"ל, ואחריו נוריא"ל.

ואותם שמצד ימין, מצד של מיכאל, כל הפנים שלו הם רחמים, בעל גמילות חסדים, פנים לבנים, ואדם זה גומל חסד, חסיד וחסם, אם השתדל בתורה. ואם לא - בהפך, מצד של יצר הרע, גזלן, טפש, אין בו חסד. שלא עם הארץ חסיד.

גמיל חסד. חסיד, וחסם, אי אשתדל באורייתא. ואי לאו, בהפך, מסטרא דיצר הרע, גזלן, טפש, לית ביה חסד. דלא עם הארץ חסיד.

דאדם קדמא. ויצר הטוב לעילא מניה. ואי לית ליה זכות, אזלי עמיה ארבע, עון, משחית, אף, וחימה, ויצר הרע לעילא מניהו, למידן ליה לעלמא דאתי. ובגין דא אוקמוהו, רשע, יצר הרע שופטו. צדיק, יצר הטוב שופטו. בינוני, זה וזה שופטו. ובגין דא, אי איהו בינוני, גבריאל דאיהו יצר הטוב, (דף מ"ב ע"א) וסמא"ל דאיהו יצר הרע, זה וזה שופטו.

דרכר בר נש דאית ביה ארבע יסודין, ארבע מלאכים נחתין עמיה מימינא, וארבע משמאלא. ארבע מימינא: מיכא"ל, גבריאל"ל, רפא"ל, נוריא"ל. וארבע משמאלא: עוין, משחית, אף, וחמ"ה. מסטרא דגופא, מטטרון נחית עליה מימינא, וסמא"ל משמאלא.

ולית בר נש דלית ביה ארבע יסודין, אבל כפום יסודא דאקדים ביה, הכי מתחילין אלין ארבע. אי מזל דיליה ארי"ה, אקדים מיכא"ל, ואבתריה גבריאל"ל, ואבתריה נוריא"ל, ואבתריה רפא"ל. ואי מזליה שו"ר, אקדים גבריאל"ל, ואבתריה מיכא"ל, ואבתריה נוריא"ל, ואבתריה רפא"ל. ואי מזליה נש"ר, אקדים נוריא"ל, ואבתריה מיכא"ל, ואבתריה גבריאל"ל, ואבתריה רפא"ל. ואי מזליה אדם, אקדים רפא"ל, ואבתריה מיכא"ל, ואבתריה גבריאל"ל, ואבתריה נוריא"ל.

ואינון מסטרא דימינא, מסטרא דמיכאל, כלהו אנפין דיליה, אינון רחמי, בעל

גמילות חסדים, אנפוי תוורין, והאי בר נש

מִצַּד שֶׁל גְּבֻרֵי אֵל, אֲרַבְעַת הַפְּנִים
שֶׁלוֹ דִּין, מִדַּת הַדִּין עַל הַרְשָׁעִים,
וּמִתְגַּרְה בָּהֶם, כְּמוֹ שְׂבָאוֹרֵהָ, מִתָּר
לְהַתְגַּרְת בְּרָשָׁעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה.
גְּבוּר בְּיִצְרוֹ, יָרָא חֲטָא, יִהְיֶה דִּין,
אִם יִתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה וּגְבוּר בַּתְּלִמוּדוֹ.
בְּהַפֵּךְ מִצַּד שֶׁל יִצַר הָרַע - מִתְגַּרְה
בְּצַדִּיקִים, דִּין קָשָׁה לָהֶם, גְּבוּר
בְּעִבְרָה לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ, אֵינוֹ יָרָא
חֲטָא, וּגְוִי פְּנֵי אַדְמִים, עֲשׂוֹ שׁוֹפֵף
דְּמִים.

מִי שֶׁמָּזְלוֹ נִשְׁׁר, אֵינוֹ רַחֲמָן הַרְבֵּה,
וְלֹא מִדַּת הַדִּין הַרְבֵּה, אֲלֵא בִּינוּנֵי
בְּיִצַר הַטוֹב בְּמַדוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁלוֹ,
וּבִינוּנֵי בְּיִצַר הָרַע בְּמַדוֹת הָרָעוֹת,
וְלוֹ פְּנִים לְבָנִים וְאַדְמִים.

מִי שֶׁמָּזְלוֹ אָדָם, מִצַּד הַטּוֹב, כְּלוּל
מִכָּל מַדוֹת טוֹבוֹת, חֲסִיד וְחֶכֶם
וּגְבוּר בַּתּוֹרָה, יָרָא חֲטָא, מִמְּלֵא
בְּכָל מַדוֹת טוֹבוֹת, וּגְוִי פְּנֵי
שְׁחוּרִים, וּמִצַּד שֶׁל יִצַר הָרַע מִמְּלֵא
מִכָּל הַמַּדוֹת הָרָעוֹת.

וְאִם חֲטָאֵי הָאָדָם רַבִּים, שׁוֹלְטִים
עָלָיו כָּל הַמַּחְנוֹת שֶׁל הַיִּצַר הָרַע,
עַד שֶׁמִּסְתַּלְקִים מִמֶּנּוּ כָּל מַחְנוֹת
הַיִּצַר הַטּוֹב, וּמְמַלִּיךְ עַל אִבְרִיו
אֵת סַמְא"ל וְכָל מַחְנוֹתָיו.

וְאִם זְכוּיָתוֹ רַבִּים, שׁוֹלְטִים כָּל
מַחְנוֹת יִצַר הַטּוֹב, עַד שֶׁיִּסְתַּלְקוּ כָּל
מַחְנוֹת יִצַר הָרַע, וּמְמַלִּיךְ עַל כָּל
אִבְרִיו הַמַּחְנוֹת שֶׁל הַיִּצַר הַטּוֹב.
בְּאוֹתוֹ זְמַן שׁוֹלֵט עָלָיו שֵׁם יְהו"ה.
וְאִם הוּא בִּינוּנֵי, צָבֵא הַשָּׁמַיִם
עִוְמָדִים עָלָיו מִיְמִינוֹ וּמִשְׂמָאלוֹ.
אֵלוֹ מִיְמִינֵים לְזַכּוֹת, וְאֵלוֹ
מִשְׂמָאֵלִים לְחֻבָּה, וּמִי שְׂאֵלִים -
גּוֹבֵר. וְלִכְּן פְּרֻשָׁה בְּעַלֵי הַמִּשְׁנָה,
לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ כָּל
הָעוֹלָם כְּלוֹ תְּלוּי בּוֹ.

מִסְטָרָא דְּגְבֻרֵי אֵל, אֲרַבְעַת אַנְפִּין דִּילֵיהָ דִּינָא,
מִדַּת הַדִּין עַל רְשִׁיעֵיָא, וּמִתְגַּרְה
בָּהּ, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, מוֹתָר לְהַתְגַּרוֹת
בְּרָשָׁעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה. גְּבוּר בְּיִצְרֵיהָ, יָרָא
חֲטָא, דִּיין יְהֵא, אִי יִתְעַסֵּק בְּאוּרִייתָא, וּגְבוּר
בַּתְּלִמוּדֵיהָ. בְּהַפּוּכָא מִסְטָרָא דִּיִצַר הָרַע,
מִתְגַּרְה בְּצַדִּיקֵיָא, דִּינָא קָשָׁה לוֹן, גְּבוּר
בְּעִבְרָה, לְמַעַבְד לֵיהָ, לָאו דְּחִיל חֲטָאָה
הוּא, וּגְוִינִין דְּאַנְפוּי סוּמְקִין, עֲשׂוֹ שׁוֹפֵף
דְּמִים.

מֵאֵן דְּמִזְלֵיהָ נִשְׁׁר, לָאו רַחֲמָן סְגִי, וְלָאו
מִדַּת הַדִּין סְגִי, אֲלֵא בִּינוּנֵי, בְּיִצַר טוֹב
בְּמַדוֹת טְבִין דִּילֵיהָ, וּבִינוּנֵי בְּיִצַר רַע בְּמַדוֹת
בִּישִׁין, וְלֵיהָ אַנְפִּין חַוּוּרִין וְסוּמְקִין.

מֵאֵן דְּמִזְלֵיהָ אָדָם, מִסְטָרָא דְּטוֹב, כְּלוּל מִכָּל
מַדוֹת טוֹבוֹת, חֲסִיד, וְחֶכֶם, וּגְבוּר
בַּתּוֹרָה, יָרָא חֲטָא, מִמְּוֹלָא בְּכָל מַדוֹת טְבִין,
וּגְוִין אַנְפוּי אוּפְמִין. וּמִסְטָרָא דִּיִצַר הָרַע,
מִמְּוֹלָא מִכָּל מַדוֹת בִּישִׁין.

וְאִי חוּבוּי דְּבַר נֶשׁ נְפִישִׁין, שְׁלִטִין עָלֵיהָ כָּל
מִשְׁרִיין דִּיִצַר הָרַע, עַד דִּיִּסְתַּלְקוּ מִגְּיָה
כְּלָהוּ מִשְׁרִיין דִּיִצַר טוֹב, וְאַמְלִיךְ עַל אִבְרִין
דִּילֵיהָ, סַמְא"ל וְכָל מִשְׁרִייתֵיהָ.

וְאִי נְפִישִׁין זְכוּוִי, שְׁלִטִין מִשְׁרִיין דִּיִצַר
הַטּוֹב, עַד דִּיִּסְתַּלְקוּ מִגְּיָה כָּל מִשְׁרִיין
דִּיִצַר הָרַע. וְאַמְלִיךְ עַל כָּל אִבְרִין דִּילֵיהָ,
מִשְׁרִיין דִּיִצַר הַטּוֹב, בְּהַהוּא זְמַנָּא, שְׁלִיט
עָלֵיהָ שֵׁם יְהו"ה.

וְאִם הוּא בִּינוּנֵי, צָבֵא הַשָּׁמַיִם עִוְמָדִים עָלָיו
מִיְמִינוֹ וּמִשְׂמָאלוֹ, אֲלִין מִיְמִינֵים
לְזַכּוֹת, וְאַלִין מִשְׂמָאֵלִים לְחֻבָּה, וּמֵאֵן דְּאֵלִים גְּבַר. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ
מֵאֵרִי מִתְנִיתִין, לְעוֹלָם יִרְאֶה אָדָם עֲצָמוֹ כְּאֵילוֹ כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ תְּלוּי בּוֹ.

וּמִסְטָרָא דְמִיכָאֵל, אֲתִקְרִי בְּכוֹר, דְּדַרְגָּתָהּ כְּסָף
 תְּנוּרוֹ, וּבִגְיִן דָּא, פְּדִיּוֹן הַבְּכוֹר כְּסָף,
 ה' סְלָעִים, פְּחוּשְׁבָן ה' דְּאַבְרָהָם, דְּאִי יַחֲפִים
 בַּתּוֹרָה יתוּסַף עָלֶיהָ י', דְּאִיהוּ קֹדֶשׁ, דְּבִיָּה
 צְרִיף לְקֹדֶשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה, דְּהֵינּוּ (ירמיה ב) קֹדֶשׁ
 יִשְׂרָאֵל לַיְי'. וּבִיָּה צְרִיף לְעֶשֶׂר וְלָדוֹת, דְּכָל
 וְלָד אִיהוּ מִסְטָרָא דְבָן י"ה, וְאִיהוּ ו'.

וּמִצַּד שֶׁל מִיכָאֵל נִקְרָא בְּכוֹר,
 שְׁדַרְגָּתוֹ כְּסָף לְבָן, וּמְשׁוּם כִּף
 פְּדִיּוֹן הַבְּכוֹר כְּסָף, ה' סְלָעִים,
 כְּחֻשְׁבוֹן ה' שֶׁל אַבְרָהָם, שְׂאֵם
 יַחֲפִים בַּתּוֹרָה, תַּתּוּסַף עָלָיו י',
 שֶׁהוּא קֹדֶשׁ, שְׁבוּ צְרִיף לְקֹדֶשׁ
 בְּכוֹר בְּהֵמָה, שְׁהֵינּוּ (ירמיה ב) קֹדֶשׁ
 יִשְׂרָאֵל לַה'. וּבוּ צְרִיף לְעֶשֶׂר
 וְלָדוֹת, שֶׁכָּל וְלָד הוּא מִצַּד שֶׁל בָּן
 י"ה, וְהוּא ו'.

דְּכָל חֵינוּן דְּאִינוּן חֵינוּת הַקּוֹדֶשׁ, בְּאַתּוּן
 דְּשִׁמָּא קֹדִישָׁא אֲתִקְרִיאוּ, הָדָא הוּא
 דְּכַתִּיב, (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי
 בְּרֵאתִיו. אֲפִילוּ כָּל בְּרִיין דְּאַתְּבְּרִיאוּ בְּהוּן,
 וְלִית בְּרִיָּאָה דְּלֹא אֲתַרְשִׁים בְּהֵאִי שִׁמָּא, בְּגִין
 לְאַשְׁתַּמוּדְעָא לְמֵאן דְּבָרָא לִיה, וְהֵאִי יו"ד,
 אִיהוּ דִּיּוֹקְנָא דְרִישָׁא דְּכָל בְּרִיין. ה' ה':
 דִּיּוֹקְנָא דְה' אֲצַבְעָאן דִּימִינָא, וְה' דְּשִׁמָּאֵל.
 ו' דִּיּוֹקְנָא דְגּוּפָא.

שֶׁכָּל חֵינוּת שֶׁהֵן חֵינוּת הַקּוֹדֶשׁ,
 נִקְרָאוּ בְּאוֹתִיוֹת הַשֵּׁם הַקּוֹדֶשׁ.
 זֶהוּ שִׁכְתוּב (ישעיה מג) כָּל הַנִּקְרָא
 בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו. אֲפִילוּ כָּל
 הַבְּרִיּוֹת שֶׁנִּבְרְאוּ בָהֶם, וְאִין
 בְּרִיָּאָה שֶׁלֹּא נִרְשְׁמָה בְּשֵׁם הַזֶּה,
 כְּדִי לְהוֹדִיעַ לְמִי שֶׁבָּרָא אוֹתוֹ,
 וְהֵינּוּ דְּהוּ הוּא דִּיּוֹקְנָא שֶׁל רֵאשׁ
 שֶׁל כָּל הַבְּרִיּוֹת. ה' ה' דִּיּוֹקְנָא שֶׁל
 חֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹת הַיְמִין, וְה' שֶׁל
 שִׁמָּאֵל. ו' דִּיּוֹקְנָא הַגּוּף.

וּבִגְיִן דָּא אָמַר, (ישעיה מ) וְאֵל מִי תִדְמִינִי וְאֲשׁוּהָ
 יֹאמַר קֹדֶשׁ. לִית בְּכָל בְּרִיָּה דְּאֲשׁוּהָ
 כְּוֹתִי, וְאָף עַל גַּב דְּבְרֵאתִי לָהּ פְּדֻמוֹת אֲתוּן
 דִּילִי, דְּאָנָּא יְכִיל לְמַחְאָה הֵהִיא צוּרָה,
 וְלִמְעַבְדַּ לָּהּ פְּמָה זְמַנִּין, וְלִית אֱלֹהֵי אַחְרָא
 עָלַי דִּיכִיל לְמַמְחִי (דף מ"ב ע"ב) דִּיּוֹקְנִי וּבִגְיִן דָּא
 (דברים לב) כִּי לֹא כְּצוּרֵנוּ צוּרֵם וְאוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים.

וְכֵן אָמַר, וְאֵל מִי תִדְמִינִי
 וְאֲשׁוּהָ יֹאמַר קֹדֶשׁ. אִין בְּכָל
 בְּרִיָּה שֶׁתְּשׁוּהָ כְּמוֹתִי, וְאָף עַל גַּב
 שֶׁבְּרֵאתִי אוֹתָהּ כְּדֻמוֹת הָאוֹתִיוֹת
 שֶׁלִּי, שְׂאֵנִי יְכוּל לְמַחֹת אֶת אוֹתָהּ
 צוּרָה, וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ כְּמָה
 פְּעֻמִּים, וְאִין אֱלֹהֵי אַחַר עָלַי
 שֶׁיְכוּל לְמַחֹת אֶת צוּרָתִי, וְלִכְן
 (דברים לב) כִּי לֹא כְּצוּרֵנוּ צוּרֵם
 וְאוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים.

וְאִי יִקְשֶׁה בְּרֵשׁ, דְּהָא כְּתִיב (דברים ד) כִּי לֹא
 רֵאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה. אִיהוּ יִתְרִץ לִיה, הֵאִי
 תְּמוּנָה חֲזִינָא, דְּהָא פְּתִיב (במדבר יב) וְתִמּוֹנֹת ה'
 יִבִּיט. וְלֹא בְּכָל תְּמוּנָה אַחְרָא (ס"א דְּבָרָא וְצַר בְּאַתּוּי'),
 דְּבַר נֶשׁ דִּיצַר בְּאַתּוּי וּבִגְיִן דָּא אָמַר, (ישעיה מ)
 וְאֵל מִי תִדְמִינִי וְאֲשׁוּהָ וְאֵל מִי תִדְמִיּוֹן אֵל
 וּמָה דְּמוֹת תַּעֲרֻכוּ לוֹ.

וְאִם יִקְשֶׁה אָדָם, שֶׁהֲרִי כְּתוּב (שם
 ד) כִּי לֹא רֵאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה - הוּא
 יִתְרִץ לוֹ, הֲרִי תְּמוּנָה רֵאִיתִי,
 שֶׁהֲרִי כְּתוּב וְתִמּוֹנֹת ה' יִבִּיט. וְלֹא
 בְּכָל תְּמוּנָה אַחְרָת (שְׁבָרָא וְצַר
 בְּאוֹתִיוֹת) שֶׁל אָדָם שֶׁצַּר
 בְּאוֹתִיוֹתֵי, וְלִכְן אָמַר וְאֵל מִי
 תִדְמִינִי וְאֲשׁוּהָ וְאֵל מִי תִדְמִיּוֹן
 אֵל וּמָה דְּמוֹת תַּעֲרֻכוּ לוֹ.

וְאִפְּלִי הֵאִי תְּמוּנָה, לִית לִיה בְּאַתְרֵיהּ, אֵלָא
 כַּד נַחֲת לְאַמְלָכָא עַל בְּרִיין, וְיִתְפַּשֵּׁט
 עַלֵייהוּ, יִתְחַזִּי לוֹן לְכָל חַד, כְּפּוּם מְרָאָה

וְאִפְּלִי תְּמוּנָה זֹו אִין לוֹ בְּמִקּוּמוֹ,
 אֵלָא כְּשִׁיּוֹרֵד לְמַלְךְ עַל הַבְּרִיּוֹת
 וּמִתְפַּשֵּׁט עַלֵייהֶם, יִרְאֶה לְהֶם לְכָל
 אַחַד כְּפִי מְרָאָה וְחֲזִיּוֹן וְדִמִּיּוֹן

שלהם, וזהו וכיז הנביאים אדמה. וכן הוא יאמר, אף על פי שאני אדמה לכם בדיוקנכם, אל מי תדמיוני ואשורה. שהרי קדם שברא הקדוש ברוך הוא דיוקן בעולם וציר צורה, היה הוא יחיד בלי צורה ודמיון, ומי (יש) שנודע לו קדם בריאה שהוא מחוץ לדיוקן, אסור לעשות לו צורה ודמות או דיוקן בעולם, לא באות ה' ולא באות י', ואפלו בשם הקדוש, ולא בשום אות ונקודה בעולם, וזהו פי לא ראיתם כל תמונה, מפל דבר שיש בו תמונה ודמיון לא ראיתם. אבל אחר שעשה דיוקן זה של המרפכה של אדם עליון, ירד לשם, ונקרא באותו דיוקן יהו"ה, כדי שיידעו אותו במדות שלו בכל מדה ומדה, וקרא: אל, אלהים, שדי, צבאות, אהי"ה. כדי שיידעו אותו בכל מדה ומדה איך תנהג העולם, בחס"ד ובדין, כפי מעשי בני האדם, שאם לא יתפשט אורו על כל הבריות, איך ידעו אותו ואיך יתקיים? (ישעיהו ז) מלא כל הארץ כבודו.

אוי למי שישורה אותו לשום מדה, ואפלו מעשר המדות הללו שלו, כל שפן לבני האדם (איוב ד) אשר בעפר יסודם, שכלים ונפסדים. אלא הדמיון שלו כפי שלטונו על אותה המדה, ואפלו על כל הבריות, ולמעלה מאותה מדה. וכשמשפלק ממנה, אין לו מדה ולא דמיון ולא צורה.

כמו שהים, שאין במים של הים שיוצאים ממנו תפיסה כלל ולא צורה, אלא שהתפשטות של המים

מינה, לית ליה מדה, ולא

בגוונא דימא, דלית במיא דימא דנפקי מיניה, תפיסו כלל ולא צורה, אלא

וחזיון ודמיון דלהון, והאי איהו (הושע יב) וכיז הנביאים אדמה.

ובגין דא יימא איהו, אף על גב דאנא אדמה לכו בדיוקניכו, אל מי תדמיוני ואשורה, דהא קדם דברא קדשא בריך הוא דיוקנא בעלמא, וציר צורה, הוה הוא יחידאי בלא צורה ודמיון, ומאן (נ"א ואית) דאשתמודע ליה, קדם בריאה, דאיהו לבר מדיוקנא, אסור למעבד ליה צורה ודיוקנא בעלמא, לא באות ה', ולא באות י' ואפילו בשמא קדישא, ולא בשום אות ונקודה בעלמא, והאי איהו כי לא ראיתם כל תמונה, מפל דבר דאית ביה תמונה ודמיון לא ראיתם.

אבל פתר דעבד האי דיוקנא דמרפכה דאדם עלאה, נחית תמן, ואתקרי בההוא דיוקנא יהו"ה, בגין דישתמודעון ליה במדות דיליה, בכל מדה ומדה, וקרא: אל, אלהים, שדי, צבאות, אהי"ה. בגין דישתמודעון ליה, בכל מדה ומדה, איך יתנהג עלמא, בחס"ד ובדינא, כפום עובדיהון דבני נשא, דאי לא יתפשט נהוריה על כל בריין, איך ישתמודעון ליה, ואיך יתקיים, (ישעיהו ז) מלא כל הארץ כבודו.

ווי ליה, מאן דישורה ליה, לשום מדה, ואפילו מאלין מדות דיליה, פל שפן לבני האדם, (איוב ד) אשר בעפר יסודם, דכלים ונפסדים. אלא דמיונא דיליה, כפום שלטנותיה על ההיא מדה, ואפילו על כל בריין. ולעילא מההיא מדה. וכד אסתליק דמיון, ולא צורה.

בגוונא דימא, דלית במיא דימא דנפקי מיניה, תפיסו כלל ולא צורה, אלא

באתפשטותא דמיא דימא על מאנא, דאיהו ארעא, אתעביד דמיון, וכילנא למעבד חושבן תמן, כגון המקור דימא הא חד. נפיק מיניה מעין, כפום אתפשטותא דיליה בההוא מאנא, כעגולא דאיהי י', הא מקור חד, ומעין דנפיק מניה הא תריין.

לבתר עבד מאנא רברבא כגון מאן דעבד (נ"א דחסר) חפירא רברבא ואתמלי מן מיא, דנפיק מן מעיין. ההיא מאנא אתקרי ים, והוא מאנא תליתאה, וההוא מאנא רברבא, ואתפליג לשבעה נחלין, (נ"א מאנין) כפום מאנין אריכין, הכי אתפשט מיא מן ימא, לשבעה נחלין והא מקור, ומעיין, וימא, ושבעה נחלין, אינון עשרה ואי יתבר אומנא אלין מאנין דתקין, יהדרון מיא למקור, וישתארו מאנין תבירין יבשין בלא מיא.

הכי עלת העלות, עביד עשר ספירות, וקרא לקתר מקור, וביה לית סוף לנביעו דנהוריה. ובגין דא קרא לגרמיה אין סוף, ולית ליה דמות וצורה, ותמן לית מאנא למתפס ליה, למנדע ביה ידיעא כלל. ובגין דא אמרו ביה, במופלא ממך אל תדרוש, ובמכוסה ממך אל תחקור.

לבתר עבד מאנא זעירא, ודא י', ואתמליא מניה, וקרא ליה מעין נובע חכמה, וקרא גרמיה פה חכם, ולההוא מאנא קרא ליה חכמ"ה. ולבתר עבד מאנא רברבא, וקרא ליה ים, וקרא ליה בינה, והוא קרא לגרמיה מבין פה.

חכם מעצמו, ומבין מעצמו, פי חכמה איהי לא אתקריאת חכמה מגרמה, אלא בגין ההוא חכם דאמלי לה מנביעו דיליה. ואיהי

של הים על כלי שהוא ארץ, נעשה דמיון, ויכלנו לעשות חשבון שם, כמו המקור של הים - הרי אחד. יוצא ממנו מעין כפי התפשטותו באותו הפלי, כמו עגול שהוא י' - הרי מקור אחד, ומעין שיוצא ממנו - הרי שנים.

אחר כך עושה כלי גדול כמו מי שעושה (שחפר) חפירה גדולה שמתמלאת ממים שיוצאים ממעין. אותו כלי נקרא ים, והוא כלי שלישי, ואותו כלי גדול שנחלק לשבעה נחלים כפי פלים ארבים. כך מתפשטים המים מן הים לשבעה נחלים (פלים), והרי מקור ומעין ים ושבעה נחלים הם עשרה. ואם ישבר האמן את הפלים הללו שתקן, יחזרו המים למקור, וישארו כלים שבורים יבשים בלי מים.

כך עלת העלות עשה עשר ספירות, וקרא לקתר מקור, ובו אין סוף לנביעת אורו, ולכן קרא לעצמו אין סוף, ואין לו דמות וצורה, ושם אין כלי לתפס אותו, לדעת בו ידיעה כלל. ולכן אמרו בו, במפלא ממך אל תדרש ובמכוסה ממך אל תחקור.

אחר כך עשה כלי קטן, וזה י', והתמלא ממנו, וקרא לו מעין נובע חכמה, וקרא את עצמו בו חכם, ולאותו הפלי קרא לו חכמ"ה. ואחר כך עשה כלי גדול, וקרא לו ים, וקרא לו בינה, והוא קרא את עצמו מבין פה.

חכם מעצמו ומבין מעצמו, פי חכמה לא נקראת חכמה מעצמה, אלא משום אותו חכם שמלא אותה ממעינו. והיא לא נקראת בינה מעצמה, אלא על שם (בגלל) אותו מבין שמלא אותה ממנו,

לא אתקריאת בינה מגרמה,

ש'אם ה'יה מסתלק מ'מנ'ה, ה'יא ת'שאר י'ב'ש'ה. ז'הו ש'פ'תוב (א'יוב י'ד) א'זלו מ'ים מ'ני י'ם ו'נהר י'ח'רב ו'יב'ש.

א'חר כ'ף, ו'הפ'הו ל'שב'עה נ'ח'לים. ו'ע'ש'ה א'ותו ל'שב'עה כ'לים נ'כ'ב'דים, ו'ק'רא ל'ה'ם: ג'ד'ל"ה, ג'בו'ר"ה, ת'פ'א'ר"ת, נ'צ"ח, ה'ו"ד, י'סו"ד, מ'לכו"ת. ו'ק'רא א'ת ע'צ'מו ג'דול ב'ג'ד'ל"ה ו'ח'ס'י"ד. ג'בו'ר ב'ג'בו'ר"ה. מ'פ'אר ב'ת'פ'א'ר"ת. ב'ע'ל נ'צ'חון ק'רבות ב'נ'צ"ח נ'צ'חים. ו'ב'הו"ד ק'רא א'ת ש'מו ה'וד יו'צ'רנו. ו'כ'סוד ק'רא ש'מו צ'דיק. ו'כ'סו"ד ה'כל ס'מוף ב'ו, כ'ל ה'כלים ו'כל ה'עול'מות. ו'ב'מ'לכות ק'רא ש'מו מ'לך. ול'ו ה'ג'ד'ל"ה ו'ה'ג'בו'ר"ה ו'ה'ת'פ'א'ר"ת ו'ה'נ'צ"ח ו'ה'הו"ד כ'י כ'ל ב'ש'מים, ש'הוא צ'די"ק. ול'ו ה'מ'מ'לכה, ש'היא מ'לכו"ת.

ה'ב'ר ב'רשותו ל'חס'ר ב'פ'לים ו'ל'הו'סיף ב'ה'ם נ'ביעה ו'ל'חס'ר כ'פי ר'צונו (כ'ה'ם), ו'א'ין ע'ליו א'לוה ש'יוסיף ב'ו או י'גרע ב'ו.

א'חר כ'ף ע'ש'ה מ'ש'מ'שים ל'פ'לים ה'ל'לו, כ'סא ב'אר'ב'עה ע'מו'דים, ו'ש' ד'רגות ל'כ'סא - ה'רי ע'ש'ר. ו'ה'כל ה'וא ב'כ'סא. כ'מו כ'וס ש'ל ב'ר'כה ש'ת'ק'נו ב'ו ע'ש'רה ד'כ'רים מ'שום ה'תו'רה ש'נת'נה ב'ע'ש'ר ד'ב'רות, ו'מ'שום ה'עול'ם ש'הוא מ'ע'ש'ה כ'ראש'ית ש'נ'כ'רא ב'ע'ש'רה מ'א'מרות.

ו'ת'ק'ן ל'כ'סא כ'תות ל'ש'מ'ש אותו, ש'ל אות'ם מ'ל'אכ'ים, א'רא'לים, ש'ר'פים, ח'יות, או'פ'נים, ח'ש'מ'לים, א'לים, א'לה'ים, ב'ני א'לה'י"ם, א'יש'י"ם. ו'ל'אל'ה ה'וא ע'ש'ה ש'מ'שים, ס'מא"ל ו'כל ה'כ'תות ש'לו, ש'ה'ם כ'מו ע'נ'נים ל'ר'כב ב'ה'ם ל'ר'דת ל'אר'ץ, ו'ה'ם כ'מו סו'סים ל'ה'ם.

א'לא ע'ל ש'ם (כ"א ג'ג'י) ה'הוא מ'ב'ין ד'א'מ'לי ל'ה מ'ני'ה. ד'אי ה'הו מ'סת'לק מ'נה, א'ש'ת'א'רת י'ב'ש'ה. ה'ד'א ה'וא ד'כ'תיב, א'ז'לו מ'ים מ'ני י'ם ו'נהר י'ח'רב ו'יב'ש.

ל'ב'ת'ר ו'ה'פ'הו ל'שב'עה נ'ח'לים. ו'ע'ב'יד ל'יה ל'שב'עה מ'א'נין י'ק'יר'ין, ו'ק'רא ל'ון: ג'דול"ה. ג'בו'ר"ה. ת'פ'א'רת. נ'צ"ח. ה'ו"ד. י'סו"ד. מ'לכו"ת. ו'ק'רא ג'ר'מ'יה ג'דול ב'ג'דול"ה ו'ח'ס'י"ד. ג'בו'ר, ב'ג'בו'ר"ה. מ'פ'אר, ב'ת'פ'א'ר"ת. מ'א'רי נ'צ'חון ק'רבי'ן, ב'נ'צ"ח נ'צ'חים. ו'ב'הו"ד ק'רא ש'מ'יה, ה'וד יו'צ'רנו. ו'כ'סו"ד ק'רא ש'מ'יה צ'דיק. ו'יסו"ד, כ'לא ס'מ'יף ב'יה, כ'ל מ'א'נין ו'כל ע'ל'מ'ין. (ד'ף מ"ג ע"ב) ו'ב'מ'לכות, ק'רא ש'מ'יה מ'לך. ול'ו ה'ג'דול"ה ו'ה'ג'בו'ר"ה ו'ה'ת'פ'א'ר"ת ו'ה'נ'צ"ח ו'ה'הו"ד כ'י כ"ל ב'ש'מים, ד'א'יהו צ'די"ק. ול'ו ה'מ'מ'לכה ד'א'יהו מ'לכו"ת.

כ'לא ב'רשות'יה, ל'מ'חס'ר ב'מ'א'נין, ו'ל'או'ס'פ'א כ'הון נ'ביעו, ו'ל'מ'חס'ר כ'פ'ום ר'עו'ת'יה (כ"א כ'הון) ו'ל'ית ע'ל'יה א'ל'הא, ד'יו'סיף ב'יה, או י'גרע ב'יה.

ל'ב'ת'ר ע'ב'ד מ'ש'מ'ש'ין, ל'אל'ין מ'א'נין, כ'ר'ס'י'א ב'אר'ב'ע ס'מ'כ'ין. ו'ש'ית ד'ר'ג'ין ל'כ'ר'ס'י'א. ה'א ע'ש'ר. ו'כ'לא א'יהו כ'ר'ס'י'א. כ'גון כ'וס ד'ב'ר'כה, ד'ת'ק'ינו ב'ו ע'ש'רה ד'כ'רים, ב'ג'ין תו'רה ד'א'ת'י'ה'יב'ת ב'ע'ש'רה ד'ב'רן. ב'ג'ין ע'ל'מ'א ד'א'יהו מ'ע'ש'ה כ'ראש'ית, ד'א'ת'פ'רי ב'ע'ש'רה מ'א'מרות.

ו'ת'ק'ן ל'כ'ר'ס'י'א כ'תות ל'ש'מ'ש'א ל'יה, ד'אי'נון מ'ל'אכ'ים. א'רא'לים ש'ר'פים. ח'יות. או'פ'נים. ח'ש'מ'לים. א'לים. א'לה'ים. ב'ני א'לה'י"ם. א'יש'י"ם. ו'ל'אל'ין ע'ב'יד ש'מ'ש'ין, ס'מא"ל, ו'כל כ'תות ד'יל'יה, ד'אי'נון כ'ע'נ'נים ל'מ'ר'כב כ'הון ל'נ'ח'ת'א ב'אר'ע'א, ו'אי'נון כ'סו'ס'ין ל'ון.

וּמְנַלְן דְעֵנְנִים אַקְרוּן מְרַבֵּב. הָדָא הוּא דְכְתִיב,
 (ישעיה יט) הִנֵּה יְיָ רוֹכֵב עַל עֵב קַל וּבָא
 מִצְרַיִם. וְדָא מְמַנָּא דְמִצְרַיִם, וּמְיָד דְחִזּוּ (מְמַנָּא)
 דְאַלְהָא דִּי הוּא אֱלֹהָא מְמַנָּא דְלַהוּן, חִזּוּ לִיה
 פְּסוּסִיָּא, תַּחֲתוּ מְרַבְבְּתִיה דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
 מְיָד וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפְּנֵיו, וּלְבַב מִצְרַיִם
 יִמַּס, נָעוּ מְאֻמוּנָה דְלַהוּן, וְלֵב דְלַהוּן נָמַס
 פְּדוּנְגָא, מַהֲהִיא אֲמוּנָה, וְאַמְרִי, וְכִי עַד פְּעַן
 אֲמוּנָה מְמַנָּא דִילָן פְּסוּסִיָּא, הָוָה נָע לְבַהוּן
 מְאֻמוּנָה דְלַהוּן, וְנָמַס פְּדוּנְגָא. וּמְנַלְן דִּימַס
 לְשׁוֹן נָמַס פְּדוּנְגָא אִיהוּ כְּמָה דְאַתָּא אָמַר, (תהלים
 כב) הִיָּה לְבִי פְּדוּנְגָא נָמַס בְּתוֹךְ מַעִי.

וְכֵר פֶּטֶר חֲמוֹר תַּפְּדָה בְּשָׂה וְגו' (שמות יג) פְּקוּדָא
 (לְהִבִּיא קֶרְבָּן וְכו') פְּקוּדָא דָּא לְפִדוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר,
 וְלַעֲרוֹף פֶּטֶר חֲמוֹר, אִם לֹא יִפְדֶּה לִּיה. הָדָא
 הוּא דְכְתִיב וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעַרְפָּתוֹ. וְרִזָּא דָּא
 יִצָּר הָרַע, יְכוּל לְאַחֲזָרָא בְּתִיבְתָא, (ס"א וּלְבַתֵּר יִצָּר
 חֲשׂוֹב וְכו') וּלְבַתֵּר לְאַחֲזָרָא יִצָּר הַטּוֹב, כְּמָה
 דְּאוּקְמוּהָ, אִם זָכָה עֲזָר, אִם לֹא זָכָה כְּנַגְדּוּ.
 בְּגִין דְּאֵינוּן דִּיּוּקְנָא, חַד דְּשָׂה, וְחַד דְּחֲמוֹר,
 וְאִי זָכָה לְאַחֲזָרָא בְּתִיבְתָא, אָף עַל גַּב דְּאִיהוּ
 חֲמוֹר עִם הָאֶרֶץ, תַּפְּדָה מִן גְּלוּתָא בְּשָׂה,
 דְּאִיהוּ (ירמיה ג) שָׂה פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל. וְאִי לֹא הָדָר
 בְּתִיבְתָא, וְעַרְפָּתוֹ, שְׂוִי לִיה עִם קָשָׁה קָדָל,
 דְּעִתִּידִין לְאַתְמַחָא מִן סִפְר חַיִּים, דְּעֲלִיָּיהוּ
 אֲתָמַר, (שמות לב) מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי אֲמַחֲנּוּ
 מִסְפְּרִי.

וְהָוָה לְאוֹת עַל יְדָכָה וּלְטוֹטְפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ
 וְגו' (שמות יג) פְּקוּדָא דָּא, פְּקוּדָא דְאַקְרִי
 בְּגוּוּנָא אֲחֵרָא, דִּלָּא אַקְרִי מִצְוָה, אֲלֵא
 קְדוּשָׁה, וְאַלִּין אֵינוּן תְּפִילִין. תַּפְּלָה שֶׁל יָד,
 וְתַפְּלָה שֶׁל רֵאשׁ. תְּקוּנָא פְּאַרָא שְׁפִירוֹ דְּגוּוּנִין
 עֲלֵאִין. וְעַל דָּא אַקְרוּן טוֹטְפוֹת, כְּמָה דְאַתָּא

וּמְנַלְן לָנוּ שְׁעֵנְנִים נִקְרְאוּ מְרַבֵּב?
 זֶהוּ שְׁכַתוּב (ישעיה יט) הִנֵּה ה' רוֹכֵב
 עַל עֵב קַל וּבָא מִצְרַיִם. וְזֶהוּ מְמַנָּה
 שֶׁל מִצְרַיִם. וּמְיָד שְׂרָאוּ (וממנה)
 שְׂאֵלוּהָ שֶׁהוּא אֱלֹהֶּ מְמַנָּה
 שְׁלָהֶם, רָאוּ אוֹתוֹ כְּמוֹ סוּס תַּחַת
 מְרַבְבְּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 מְיָד וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפְּנֵיו,
 וּלְבַב מִצְרַיִם יִמַּס, נָעוּ מְאֻמוּנָה
 שְׁלָהֶם, וּלְבָב נָמַס פְּדוּנְגָא מֵאוֹתָהּ
 אֲמוּנָה, וְאוֹמְרִים: וְכִי עַד עֲכָשׁוּ
 אֲמוּנָה מְמַנָּה שְׁלָנוּ כְּמוֹ סוּס, הִיָּה
 נָע לֵב שְׁלָהֶם מְהֻמוּנָה שְׁלָהֶם
 וְנָמַס פְּדוּנְגָא. וּמְנַלְן לָנוּ שְׂיִמַּס
 לְשׁוֹן נָמַס פְּדוּנְגָא הוּא? כְּמוֹ
 שְׁנַאמַר (תהלים כב) הִיָּה לְבִי פְּדוּנְגָא
 נָמַס בְּתוֹךְ מַעִי.

וְכֵר פֶּטֶר חֲמוֹר תַּפְּדָה בְּשָׂה וְגו'
 (שמות יג). וּמִצְוָה לְהִבִּיא קֶרְבָּן מִצְוָה זֹאת
 לְפִדוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר, וְלַעֲרוֹף פֶּטֶר
 חֲמוֹר אִם לֹא יִפְדֶּה אוֹתוֹ, זֶהוּ
 שְׁכַתוּב וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעַרְפָּתוֹ.
 וְסוּד זֶה יִצָּר הָרַע, שְׂיִכּוּל לְחִזּוּ
 בְּתִיבְתָא, (ואחר כך יציר הטוב) וְאַחֲרָא כִּף
 יִחִזּוּ לְהִיּוֹת יִצָּר טוֹב, כְּמוֹ
 שְׂבֻאֲרוּהָ, אִם זָכָה - עֲזָר, אִם לֹא
 זָכָה - כְּנַגְדּוּ. מִשׁוּם שְׂהֶם דִּיּוּקְנָא,
 אֲחַד שֶׁל שָׂה, וְאַחַד שֶׁל חֲמוֹר.
 וְאִם זָכָה לְחִזּוּ בְּתִיבְתָא, אָף עַל
 גַּב שֶׁהוּא חֲמוֹר עִם הָאֶרֶץ, תַּפְּדָה
 מִן הַגְּלוּת בְּשָׂה, שֶׁהוּא (ירמיה ג) שָׂה
 פְּזוּרָה יִשְׂרָאֵל. וְאִם לֹא חִזּוּ
 בְּתִיבְתָא - וְעַרְפָּתוֹ. הַשְׂוִי אוֹתוֹ
 לְעִם קָשָׁה עֲרִץ, שְׂעִתִּידִים
 לְהַמְחֹת מִסִּפְר חַיִּים, שְׂעִלִּיהֶם
 נְאָמַר (שמות לב) מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי
 אֲמַחֲנּוּ מִסְפְּרִי.

וְהָוָה לְאוֹת עַל יְדָכָה וּלְטוֹטְפוֹת
 בֵּין עֵינֶיךָ וְגו'. מִצְוָה זֹאת מִצְוָה
 שְׁנִקְרָאת בְּגוּוּן אַחֵר, שְׁלֹא נִקְרָאת
 מִצְוָה אֲלֵא קְדוּשָׁה, וְאַלוּ הֵן
 תַּפְּלִין, תַּפְּלָה שֶׁל יָד וְתַפְּלָה שֶׁל
 רֵאשׁ. תְּקוּנָא פְּאַר הַיְפִי שֶׁל גּוּנִים
 עֲלִיוֹנִים, וְלִכְּנָן נִקְרְאוּ טוֹטְפוֹת,

אָמַר, (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר.
 וּבְתוֹב (הושע יא) כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאַהֲבָהוּ, יִשְׂרָאֵל
 זֹטָא. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבָא,
 שְׁפִירוּ דְגֻוּוֹנִין, עֵילָא וְתַתָּא. יוֹסֵף סְלִיק
 וְאַתְעֵטֵר בְּתַרְיִן גְּוּוֹנִין (ב"א דרגין) בְּקַדְמֵיתָא נַע"ר,
 וּבְסוּפָא צַדִּיק. כַּמָּה יָאן בֵּיה גְּוּוֹנִין לְמַחְזִי,
 וְרָזָא דָא (בראשית לט) וַיְהִי יוֹסֵף יִפְה תֹאֵר וַיִּפְה
 מְרָאָה. שְׁפִירָא בְּתַרְיִן סְטַרְיִן, בְּתַרְיִן דְרַגִּין,
 בְּתַרְיִן גְּוּוֹנִין, עֵילָא וְתַתָּא.

בְּתוֹב (דברים ו) וְעֲשִׂיתָ הַיִּשָּׂר וְהַטּוֹב. הַיִּשָּׂר: דָּא
 תְּפִלָּה שְׁל יַד, לְאַמְשָׁכָא (ס"א לאסמכא) לִיה
 בְּתַפְלִין שְׁל רֵאשׁ, לְאַתְיַחְדָּא כַחְדָּא. וְתַפְלָה
 שְׁל יַד, אֶקְדִים לְשָׁל רֵאשׁ. וְאַצְטְרִיךְ דְלֵא הָוִי
 פְּרוּדָא בִּינֵיהּ כָּלֵל.

מֵאן דְּמַתְעֵטֵרָא בְּתַפְלִין, קָאִים בְּרָזָא דְגֻוּוֹנָא
 עֲלָאָה וְקָאִים בְּאֵינוּן תְּרִין רְזִין דְקֵאמְרִין
 כְּיוֹסֵף, דְאַקְרִי נַעֲר, וְאַקְרִי צַדִּיק, בְּרָזָא דְעֵבֵד
 נְאָמֵן, בְּרָזָא דְכֵן יַחֲדָאִי. וְאַלִּין אֵינוּן תְּפִלָּה
 שְׁל יַד, וְתַפְלָה שְׁל רֵאשׁ, וְאֵינוּן כָּלֵלָא חְדָּא
 בְּלֵא פְּרוּדָא.

אַרְבַּע פְּרִשְׁיִין דְתַפְלִין בְּאַרְבַּעָה בְּתִים, בְּאֵינוּן
 תַּפְלִין שְׁל רֵאשׁ. וּכְמָה דְאֵינוּן אַרְבַּעָה
 פְּרִשְׁיִין בְּאֵינוּן תַּפְלִין שְׁל רֵאשׁ, אוֹף הָכִי
 כְּלָהוּ בְתַפְלִין שְׁל יַד בְּבֵית אַחַד. דִּהָא בְתַפְלָה
 שְׁל יַד, לִית לָהּ מַגְרָמָה כְּלוּם, אֲלֵא מָה
 דְנִקְטָא מְלַעֲיָלָא. וְרָזָא דָּא, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים
 הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וּמַגּוּ דְנִקְטָא לֹוּן מְלַעֲיָלָא,
 אֶקְרִי תַפְלָה, וְאַתְקַדְשַׁת בְּקַדוּשַׁתְהוֹן (ובלא)
 אֶקְרִי קַדוּשָׁה. וְאַקְרִי תַפְלָה וּכְדִין אֶקְרִי
 מְלַכּוּת, מְלַכּוּת שְׁמַיִם שְׁלָמָה.

אַרְבַּע פְּרִשְׁיִין, הָא אוֹקִימָנָא רְזָא דְלַהוֹן,
 בְּכַמָּה דּוּכְתִי. אֲבָל פְּרָשָׁה קַדְמָאָה,
 קַדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, דָּא אִיהוּ רְזָא (דף מ"ג ע"ב)

כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
 בְּךָ אֶתְפָּאֵר.
 וּבְתוֹב כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאַהֲבָהוּ,
 יִשְׂרָאֵל הַקָּטָן, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל,
 יִשְׂרָאֵל סְבָא, הֵיפִי שְׁל הַגְּוִוִּינִים,
 לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. יוֹסֵף עָלָה
 וְהַתְעֵטֵר בְּשֵׁנֵי גְּוִוִּינִים (דְרַגוֹת) -
 בְּתַחֲלָה נַע"ר, וּבְסוּף צַדִּיק.
 כַּמָּה נָאִים לוֹ הַגְּוִוִּינִים לְמַרְאָה,
 וְסוּד זָה (בראשית לט) וַיְהִי יוֹסֵף יִפְה
 תֹאֵר וַיִּפְה מְרָאָה. יִפְה בְּשֵׁנֵי
 צַדִּיקִים בְּשֵׁנֵי דְרַגוֹת וּבְשֵׁנֵי גְּוִוִּינִים,
 עֲלִיוֹן וְתַחְתּוֹן.

בְּתוֹב (דברים ו) וְעֲשִׂיתָ הַיִּשָּׂר
 וְהַטּוֹב. הַיִּשָּׂר - זֹו תְּפִלָּה שְׁל יַד,
 לְהַמְשִׁיךְ (להסמיך) אוֹתוֹ לְתַפְלִין
 שְׁל רֵאשׁ לְהַתְיַחַד כַּאֲחַד. וְתַפְלָה
 שְׁל יַד מְקַדִּים לְשָׁל רֵאשׁ, וְצַרִּיךְ
 שְׁלֵא יְהִיָּה בְהֵם פְּרוּד כָּלֵל.

מִי שְׁמַתְעֵטֵר בְּתַפְלִין, עוֹמֵד בְּסוּד
 שְׁל גְּוִוִּין עֲלִיוֹן, וְעוֹמֵד בְּאוֹתָם שְׁנֵי
 סוּדוֹת שְׁאֵמְרָנוּ כְּמוֹ יוֹסֵף, שְׁנִקְרָא
 נַעֲר וְנִקְרָא צַדִּיק, בְּסוּד שְׁל עֵבֵד
 נְאָמֵן, בְּסוּד שְׁל בֶן יַחֲדָאִי, וְאַלָּה
 הֵם תַּפְלָה שְׁל יַד וְתַפְלָה שְׁל רֵאשׁ,
 וְהֵם כָּלֵל אַחַד בְּלֵי פְּרוּד.

אַרְבַּע פְּרִשְׁיִין שְׁל תַּפְלִין
 בְּאַרְבַּעָה בְּתִים בְּאוֹתָן תַּפְלִין שְׁל
 רֵאשׁ, וּכְמוֹ שְׁהֵם אַרְבַּע פְּרִשְׁיִין
 בְּאוֹתָן תַּפְלִין שְׁל רֵאשׁ, אִף כִּף
 כָּלֵן בְּתַפְלִין שְׁל יַד בְּבֵית אַחַד,
 שְׁתַּרִּי בְתַפְלָה שְׁל יַד אֵין לָהּ
 מַעְצָמָה כְּלוּם, אֲלֵא מָה שְׁאוּחָזָת
 מְלַמְעָלָה, וְסוּד זָה - (קהלת א) כָּל
 הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם. וּמַתּוּף
 שְׁאוּחָזָת אוֹתָם מְלַמְעָלָה נִקְרָאת
 תַּפְלָה, וּמַתְקַדְשַׁת בְּקַדְשָׁתָם (והכל)
 נִקְרָאת קַדְשָׁה, וְנִקְרָאת תַּפְלָה,
 וְאִזּוֹ נִקְרָאת מְלַכּוּת, מְלַכּוּת שְׁמַיִם
 שְׁלָמָה.

אַרְבַּע פְּרִשְׁיִין הֵרִי בְּאַרְנֵנוּ אֵת
 הַסּוּד שְׁלָהֶם בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, אֲבָל
 פְּרָשָׁה רֵאשׁוֹנָה, קַדְשׁ לִי כָּל בְּכוֹר,
 זֵהוּ סוּד עֲלִיוֹן שְׁכוּלָל כָּל אַרְבַּעָה

הפתים בסוד האור העליון שיוצא מאין.

וכר אותן ארבע נרמזו כאן. קדש - זו קדשה העליונה. סוד החכמה העליונה, שמשם הכל מתקדש בסוד הגניזה העליונה שנקראת קדש. לי - זו בינה, סוד העולם העליון, ההיכל הפנימי. וסוד זה, (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים. (במדבר א) כי לי כל בכור. (שמות יט) והייתם לי סגלה כ"ל - סוד החסד, בכל מקום, בין למעלה בין למטה. בכור - זה בן בכור, שפתיב (שמות ד) בני בכרי ישראל, ובן בכור זה כולל כל הצדדים וכל הגונים, ולכן הפתיב כולל את כל הארבע בסוד החכמה העליונה. אבל זה בדרך כלל, לדעת שהכל כלול בזה. אבל בדרך פרט כל אחד לבדו, זוהי פרשה ראשונה הפוללת כל שאר הפרשיות.

פרשה שניה - והיה כי יביאך וגו'. זו בינה. שהרי בפרשה הזו היא יציאת מצרים, שהיתה מצד של יובל. ולכן הראשית שלה והינה, שהרי דבר זה הוא פיובל, ולכן שמה והינה (היה), שאין והיה אלא במקום זה, שהוא עתיד להמשך למטה ולהאיר מנורות ולהמצא בדרגה תחתונה, (והיה) כמי שאומר על הפולר שהוא קים (שיהיה) עתיד להמשך למטה ולהאיר מנורות) והכל בסוד אחד. ומשום שהוא בדרך טמיר, לא נקרא בגלוי בשם זה, אלא נמסר לחכמים לדעת, ועל זה נרשם בשם הקדוש בדבר הזה.

פרשה שלישית - שמע. זהו סוד הימין, שנקרא חסד עליון, שהוא מיחד את היחוד של הכל לארבעה צדדים, והקדוש ברוך הוא מסדר בו את סדור כל העולם, וזהו שמתפשט לכל הצדדים, אפלו בתוך התהומות התחתונים. בזה

עלאה, דכליל כל ארבעה פתים, ברזא דנהירו עלאה, דנפקא מאין.

וכר אינון ארבעה אתרמיזו הכא, קדש: דא קדושה עלאה. רזא דחכמתא עלאה, דמתמן פלא אתקדש, ברזא דגניזו עלאה, דאתקרי קדש. לי: דא בינה, רזא דעלמא עלאה, היכלא פנימאה. (ורוא דא ויקרא כ"ה) כי לי בני ישראל עבדים (במדבר ג) כי לי כל בכור (שמות י"ט) והייתם לי סגלה) כ"ל: רזא דחסד, בכל דוכתא, בין לעילא בין לתתא. בכור: דא בן בכור, דכתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, והאי בן בכור, כליל כל סטרין, וכל גווינין. ובגין פך, קרא כליל פלהו ארבע, ברזא דחכמתא עלאה. אבל דא באורח כלל, למנדע דכלא כליל בהאי, אבל באורח פרט, כל חד בלחודוי, דא איהו פרשתא קדמאה, דכליל כל שאר פרשיין.

פרשה תניינא, והיה כי יביאך וגו', דא בינה, דהא בפרשתא דא, איהי יציאת מצרים, דהנה מסטרא דיובלא. ועל דא שירותא דילה והינה, דהא מלה דא איהי ביובלא. ובגין פך שמא דילה והינה, דלית והיה (ג"א הנה) אלא באתר דא, דאיהו זמין לאתמשכא לתתא, ולאנהרא בוצינין, ולאשתפחא בדרגא תתאה, (ג"א והנה כמאן דאמר על מלכא דאיהו חו (ג"א דתנו) זמין לאתמשכא לתתא ולאנהרא בוצינין) וכלא ברזא חדא. ובגין דאיהו באורח טמיר, לא אקרי באתגלייא בשמא דא, אלא אתמסר לחכימין למנדע. ועל דא אתרשים בשמא קדישא, במלה דא.

פרשה תליתאה, שמע, דא איהו רזא דימינא, דאקרי חסד עלאה. דאיהו קא מייחד יחודא דכלא לארבעה סטריין,

וקודשא בריך הוא מסדר ביה, סדורא דכל עלמא, ודא איהו דקא

הקדוש ברוך הוא ברא את העולם, כשהתעטף הקדוש ברוך הוא בעטוף של זהר, וזה שמיחד את היחוד, ומשום כך שמע סמוך לוהי"ה.

היחוד של כל יום הוא יחוד לדעת ולשים את הרצון. היחוד הזה הרי אמרנו בכמה מקומות, יחוד של כל יום הוא היחוד שבפסוק שמע ישראל ה' אלהינו ה'. הרי כלם אחד, ולכן נקרא אחד. הרי הם שלשה שמות, איך הם אחד? ואף על גב שקוראים אחד, איך הם אחד?

א"ל בחזיון רוח הקדש נודע, והם במראה של עין סתומה, לדעת ששלשה אלה אחד. וזהו סוד של קול שנשמע, קול הוא אחד, והוא שלשה גונים, אש רוח ומים, וכלם אחד בסוד של הקול. (ואינם אלא אחד) אף פאן - ה' אלהינו ה' הם אחד. שלשה גונים, והם אחד.

וזהו הקול שעשה האדם ביחוד, ולשים את רצונו ביחוד של הכל, מאין סוף עד סוף הכל, בקול הזה שעושה בשלש אלה שהם אחד. וזהו היחוד של כל יום שהתגלה בסוד של רוח הקדש.

ובמה גונים של יחוד התעוררו, וכלם אמת. מי שעושה זה עושה, ומי שעושה זה עושה. אבל היחוד הזה שאנו מעוררים מלמטה בסוד של קול שהוא אחד, זהו ברור הדבר, זה בכלל, ואחר כך פרט, כמו שאמרנו.

פרשה רביעית הוא סוד הדין הקשה - השמרו לכם. אלה הן תפלין של ראש, ותפלין של זרוע כמו זה בבית אחד, והרי התעוררנו בהם, וכלם סוד אחד. קשר התפלין של ראש הוא דל"ת, ועל זה כתוב (שמות לב) וראית את אתרי. ולכן הוא

מתפשט בכל סטריין, אפילו גו תהומי תתאי. ברא קדשא בריה הוא ברא עלמא, פד אתעטף קדשא בריה הוא בעטופא דזהרא, ודא דקא מייחד יחודא, ובגין פך, שמע סמיה לוהי"ה.

יחודא דכל יומא, איהו, יחודא למנדע ולשוואה רעותא. יחודא דא הא אמרן בכמה דוכתי, יחודא דכל יומא, איהו יחודא דקרא, (דברים ו) שמע ישראל יי' אלהינו יי' הא כלהו חד, ועל דא אקרי אחד. הא תלת שמיהן אינון, היך אינון חד, ואף על גב דקרינן אחד, היך אינון חד.

א"ל, בחזיונא דרוח קדשא אתיידע, ואינון בחיזו דעינא סתימא, למנדע דתלתא אלין אחד. ודא איהו רזא דקול דאשתמע, קול איהו חד, ואיהו תלתא גוונין, אשא ורוחא ומא, וכלהו חד, ברזא דקול. (ולאו אינון אלא חד) אוף הכא: יי' אלהינו יי' אינון חד. תלתא גוונין, ואינון חד.

ודא איהו קול דעביד בר נש ביחודא, ולשוואה רעותיה ביחודא דכלא, מאין סוף עד סופא דכלא, בהאי קול דקא עביד בהני תלתא דאינון חד. ודא איהו יחודא דכל יומא, דאתגלי ברזא דרוח קדשא.

ובמה גוונין דיחודא אתערו, וכלהו קשוט. מאן דעביד האי עביד. ומאן דעביד האי עביד. אבל האי יחודא דקא אנן מתערי מתתא, ברזא דקול דאיהו חד, דא הוא בריא דמלה, האי בכללא, לבתר פרט, פדקאמרן.

פרשה רביעאה, הוא רזא דדינא קשיא, (דברים 8) השמרו לכם. אלין אינון תפלין דרישא. ותפלין דזרועא, פגוונא דא בחד ביתא, והא אתערנא בהו, וכלהו רזא חדא. קשרא דתפלין דרישא, איהו דל"ת, ועל דא

כְּתִיב, (שמות לג) וְרָאִיתָ אֶת אַחֲרֵי. וְעַל דָּא אִיהוּ לְאַחֲרָא, וְתַמָּן אַתְקַשְׁר כּלָּא בְקַשְׂרָא חֲדָא.

וְאִיהוּ, כּד מְנַחֵת אֵלִין תְּפִלִּין דְּדְרוּעָא לְאַתְקַשְׂרָא, (ס"א אית קשׂרא) אַחְרָא, רְזָא דְבְרִית קְדִישָׁא, רְזָא דָא, כְּמָה דְאַתְעַר בְּכְמָה דּוּכְתִי, וְכֵלָּא רְזָא חֲדָא. וְכַפְּאִין אֵינוּן יִשְׂרָאֵל דִּידְעִין רְזָא דָא, וְאַצְטְרִיף בּר נָש לְאַנְחָא לּוֹן כָּל יוּמָא, לְמַהוּי בְּדִיוקְנָא עֲלָאָה, וְעֲלִיָּה כְּתִיב, (דברים כח) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְיָ נִקְרָא עֲלֵיךָ וַיִּרְאוּ מִמֶּנּוּ. (ע"ב רעיא מהימנא) בִּילָאוּ"א. (דף מ"ד ע"א)

פְּרֻשָׁת בְּשַׁלַּח

וַיְהִי בְּשַׁלַּח פְּרַעַה אֶת הָעָם וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דְּרַף אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (חבקות ג) תְּפִלָּה לְחֻבְקוּק הַנְּבִיא עַל שְׁגִינּוֹת. הַאי קָרָא קַשְׂיָא, וְאִית לְאַסְתְּפִלָּא בֵּיהּ, מְאִי שְׁנָא תְּפִלָּה לְחֻבְקוּק הַנְּבִיא, יִתִּיר מִכָּל שְׁאָר נְבִיאֵי עֲלֵמָא, דְּלֹא כְּתִיב בְּהוּ תְּפִלָּה לִישְׁעֵיהּ הַנְּבִיא, או לִירְמִיָּה, או לִיחֻזְקָאֵל, או לְהוֹשַׁע, או לְשְׁאָר נְבִיאֵי עֲלֵמָא.

אַרְיָא הָכִי תְּנִינָן, אֲלִישַׁע זָכָה בְּהַאי עֲלֵמָא מַה דְּלֹא זָכָה נְבִיאָה אַחְרָא, בַּר מַמְשָׁה. (ועם כּל דָּא לֹא בַעַל לְאַמְרָתָא לְמַרְיָח) תָּא חֲזִי, מְאִי כְּתִיב, (מלכים ב ד) וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֲלִישַׁע אֶל שׁוֹנָם וְשָׁם אִשָּׁה גְדוּלָּה. מְאִי אִשָּׁה גְדוּלָּה. אֶלָּא גְדוּלָּה בְּעוֹבְדָהָא, דְּכָל בְּנֵי (ס"א דָּא) בֵּיתָא, מִשְׁתַּבְּחִין בָּהּ, וְהִיא עַקְרָא דְּבֵיתָא, וּבְגִין דְּבַעֲלָהּ לֹא הָוָה שְׂכִיחַ בְּבֵיתָא, לְמַהוּי עַקְרָא, לֹא הָוָה אֲדַכְּרָהּ הוּא, אֶלָּא הִיא.

זְתוּ, וְשָׁם אִשָּׁה גְדוּלָּה: גְדוּלָּה עַל כָּל שְׁאָר נְשֵׁי עֲלֵמָא, כְּדֵּהָ שְׁאָר נְשֵׁי עֲלֵמָא, כְּדֵּהָ חֲמָאן אוֹשְׁפִיזָא בְּבֵיתָא, מְצַטְעֵרֵין בֵּיהּ, וְדַחְקוּן בֵּיהּ כָּל שְׁפָן לְאַפְקָא עֲלֵיהּ מְמוֹנָא, וְהִיא חֲדַת

לְאַחֲרֵי, וְשָׁם נִקְשַׁר הַכֹּל בְּקַשְׂרָא אַחֲדָא.

וְהוּא, כְּשִׁמְנִיחָה תְּפִלִּין אֵלוּ שֶׁל זְרוּעַ לְהַתְקַשֵּׁר, (ש קשׂר) אַחֲרֵי, סוּד הַבְּרִית הַקְּדוּשׁ, סוּד זֶה כְּמוֹ שֶׁהַתְּעוּרֹר בְּכִמָּה מְקוּמוֹת, וְהַכֹּל סוּד אַחֲדָא. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שִׁינְדְעִים סוּד זֶה, וְצִרִיף אָדָם לְהַנִּיחָם כָּל יוֹם לְהִיּוֹת בְּדִיוקְן עֲלֵיוֹן, וְעֲלֵיו כְּתוּב וַרְאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיךָ וַיִּרְאוּ מִמֶּנּוּ. (ע"ב רעיא מהימנא) בְּרוּף ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

פְּרֻשָׁת בְּשַׁלַּח

וַיְהִי בְּשַׁלַּח פְּרַעַה אֶת הָעָם וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דְּרַף אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח, (חבקות ב) תְּפִלָּה לְחֻבְקוּק הַנְּבִיא עַל שְׁגִינּוֹת. פְּסוּק זֶה קָשָׁה, וַיִּשַׁלַּח אֶת מֹשֶׁה לְחֻבְקוּק הַנְּבִיא יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר נְבִיאֵי הָעוֹלָם שְׁלֹא כְּתוּב בָּהֶם תְּפִלָּה לִישְׁעֵיהּ הַנְּבִיא, או לִירְמִיָּה, או לִיחֻזְקָאֵל, או לְהוֹשַׁע, או לְשְׁאָר נְבִיאֵי הָעוֹלָם?

אַרְיָא כְּפֵי שְׁנִינּוּ, אֲלִישַׁע זָכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה מַה שְׁלֹא זָכָה נְבִיא אַחֲרֵי, פְּרֻט לְמֹשֶׁה. (ועם כָּל זֶה לֹא רָצָה לְהַטְרִיחַ אֶת רַבּוּנוֹ) בֹּא רְאֵה מַה כְּתוּב, (מלכים-בד) וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֲלִישַׁע אֶל שׁוֹנָם וְשָׁם אִשָּׁה גְדוּלָּה. מַה זֶה אִשָּׁה גְדוּלָּה? אֶלָּא גְדוּלָּה בְּמַעֲשֵׂיהָ, שְׁכָּל בְּנֵי (הדור) הַבַּיִת מִשְׁתַּבְּחִים בָּהּ, וְהִיא עַקְר הַבַּיִת. וּמִשּׁוֹם שֶׁבַעֲלָהּ לֹא הָיָה מְצוּי בְּבֵית לְהִיּוֹת עַקְר, לֹא נִזְכַּר הוּא, אֶלָּא הִיא.

וְעוֹד, וְשָׁם אִשָּׁה גְדוּלָּה - גְדוּלָּה עַל כָּל שְׁאָר נְשׁוֹת הָעוֹלָם. שְׁהַרִי שְׁאָר נְשׁוֹת הָעוֹלָם, כְּשִׁרְאוֹת אוֹרַח בְּבֵית, מְצַטְעֵרוֹת בּוֹ וְדוֹחְקוֹת אוֹתוֹ, וְכָל שְׁפָן לְהוֹצִיא עֲלָיו מְמוֹן, וְהִיא שְׂמַחָה בְּאוֹרַח וְלְהוֹצִיא עֲלָיו מְמוֹן, כָּל שְׁפָן כִּיּוֹן

שְׂרָאָתָהּ אֶת אֵלִישֶׁע, שְׂמָחָה בּוֹ מְאֹד. וְעַל כֵּן הִשְׁבַּח שֶׁל הַכֹּל הוּא שֶׁל הָאִשָּׁה, שֶׁהָרִי הָאוֹרֶחַ שֶׁל הַבַּיִת הוּא שֶׁל הָאִשָּׁה, וְלִכְּנֹכַר כְּתוּב וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָה, גְּדוּלָה עַל שְׂאֵר הַנְּשִׁים. וְתֹאמַר אֶל אִישָׁה הִנֵּה נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא. בְּמָה יִדְעָה? אֵלֶּא הָרִי פְּרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים, שְׂסָדִין לְכֹן שְׂמָה לּוֹ בְּמִטָּתוֹ, וְלֹא רָאָתָה בּוֹ קָרִי מְעוּלָם, וְלֹא עָבַר זָבוּב עַל שְׂלַחְנוֹ.

הַחֲבָרִים הִלְלוּ קִשִּׁים. אִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא רָאָתָה בּוֹ קָרִי, הָרִי רַבִּים הֵם בְּנֵי אָדָם כְּאֵלֶּה בְּעוֹלָם. מָה הַשְּׂנִי כָּאֵן? וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא עָבַר זָבוּב עַל שְׂלַחְנוֹ, לְמָה כְּתוּב הִנֵּה נָא יִדְעָתִי? וְכִי הִיא יִדְעָה וְלֹא אַחֵר? וְהָרִי כֹל אֵלּוֹ שְׂרָאוּהוּ אוֹכֵל בְּשְׂלַחְנוֹ הֵיוּ יוֹדְעִים!

אֲרָא יִפְהָ אָמְרָה, אֲבָל הִנֵּה נָא יִדְעָתִי - הִיא יִדְעָה וְלֹא אַחֵר, מִשּׁוּם שֶׁהִיא תִּקְנָה אֶת מִטָּתוֹ בְּשִׁעָה שֶׁשָּׁכַב בְּלִילָה וּבְשִׁעָה שֶׁקָּם בְּבֹקֶר. וְזֶה שְׂאֵמְרוֹ שְׂסָדִין לְכֹן שְׂמָה לּוֹ בְּמִטָּתוֹ, כִּי הִיא, וּבְזֶה הִיא יִדְעָה. שְׂדֵרֶךְ הָעוֹלָם, כִּינּוֹן שְׂעוּמָד אָדָם מִמִּטָּתוֹ, מְעַלָּה הַסְּדִין שִׁישׁ בּוֹ רִיחַ מְגוּל. וְזֶה, בְּשִׁעָה שֶׁלְקַחָה אוֹתוֹ סָדִין מִמִּטָּתוֹ, הִנֵּה מְעַלָּה רִיחוֹת כְּרִיחוֹת גֵּן עֵדֶן. אָמְרָה, אֵלּוּלִי שֶׁקָדוֹשׁ הוּא וּקְדָשׁת אֲדוֹנִי עָלַי, לֹא הִיא מְעַלָּה כְּזֶה רִיחַ קָדוֹשׁ. מִשּׁוּם כִּי צָרִיךְ לְפָרֵשׁ מִן הַבַּיִת, כִּי לֹא נִזְקַר אָדָם כֹּל כִּי בַּבַּיִת. אֲבָל אָמְרָה, נַעֲשֶׂה נָא עֲלִית קִיר קִטְנָה וְנִשִּׁים לּוֹ שֵׁם מִטָּה וְשְׂלַחְנוֹ וְכִסָּא וּמְנוֹרָה. אַרְבָּעָה אֵלֶּה לְמָה? אֵלֶּא מִשּׁוּם שֶׁהֵם תִּקּוּן שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאת עֲלִית קִיר,

בֵּיה בְּאוֹשְׁפִיזָא, וְלֹא אֶפְקָא עָלֶיהָ מְמוֹנָא, כָּל שְׂכָן כִּינּוֹן דְּחִמַּת לִיה לְאֵלִישֶׁע חֲדַת בֵּיה לְחֻדָּא. וְעַל דָּא, שְׂבַחָא דְכָלָא דְאֶתְתָא הִיא, דְּהָא אוֹשְׁפִיזָא דְבֵיתָא דְאֶתְתָא הִיא. וּבְגִין כִּי וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוּלָה, גְּדוּלָה עַל שְׂאֵר נְשִׁין. וְתֹאמַר אֶל אִישָׁה הִנֵּה נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא, בְּמָה יִדְעָה. אֵלֶּא הָא אוֹקְמוּהָ חֲבָרִיא, דְּשׁוֹשִׁיפָא חוּוֹרָא זְרִיקַת לִיה בְּעַרְסִיהָ. וְלֹא חִמַּת בֵּיה קָרִי מְעוּלָם, וְלֹא אַעֲבַר זָבוּבָא בְּפִתּוּרִיהָ.

הִנֵּי מִלִּי קִשְׁיִין, אִי תִימָא דְלָא חִמַּת בֵּיה קָרִי, הָא סְגִיאִין אִינוּן בְּנֵי נְשָׂא הָכִי בְּעֵלְמָא, מָה שְׂנוּיָא הָכָא. וְאִי תִימָא דְלָא עָבַר זָבוּבָא בְּפִתּוּרִיהָ. אָמְרִי כְּתִיב, הִנֵּה נָא יִדְעָתִי, וְכִי הִיא יִדְעָתִי, וְלֹא אַחֵרָא, וְהָא כָּל אִינוּן דְּחִמּוֹ לִיה אֲכִיל בְּפִתּוּרִיהָ הוּוּ יִדְעִי.

אֲרָא שְׂפִיר קְאָמְרַת, אֲבָל הִנֵּה נָא יִדְעָתִי, הִיא יִדְעָה, וְלֹא אַחֵרָא, בְּגִין דְּהִיא מְתַקְנַת עַרְסִיהָ, בְּשִׁעָתָא דְשָׁכִיב בְּלִילִיא, וּבְשִׁעָתָא דְקָאִים בְּצַפְרָא. וְהִיא דְקָאִמְרִי דְשׁוֹשִׁיפָא חוּוֹרָא זְרִיקַת לִיה בְּעַרְסִיהָ, הָכִי הוּוּ, וּבָהּ יִדְעָה, דְּאֶרְחָא דְעֵלְמָא, כִּינּוֹן דְקָאִים בְּרִישׁ מְעַרְסִיהָ, סְלִיק שׁוֹשִׁיפָא דְנָאִים בָּהּ, רִיחָא מְנוּוֹלָא. וְהִיא, בְּשִׁעָתָא דְסִלְקַת הִיא שׁוֹשִׁיפָא מְעַרְסִיהָ, הוּוּ סְלִיק רִיחִין, כְּרִיחִין דְגִנְתָּא דְעֵדֶן. אָמְרָה אִי לָאוּ דְקָדִישָׁא הוּא, וּקְדוּשָׁה דְמָרִיהָ עָלֶיהָ, לֹא סְלִיק רִיחָא קְדִישָׁא הָכִי.

בְּגִינֵי כִּי, בְּעִי לְאֶתְפָּרְשָׁא מִן בֵּיתָא, דְלָא אֲזַדְהַר בְּרִישׁ כָּל כִּי בְּבֵיתָא. אֲבָל אָמְרַת, (מלכים ב ד) נַעֲשֶׂה נָא עֲלִית קִיר קִטְנָה וְנִשִּׁים לּוֹ שֵׁם מִטָּה וְשְׂלַחְנוֹ וְכִסָּא וּמְנוֹרָה, אַרְבַּע אֵלִין לְמָה. אֵלֶּא בְּגִין דְאִינוּן תִּקּוּנָא דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְאֶתְקָרִיאַת

עליית קיר, והכי אתקריא, כמה דכתיב, (ישעיה לח) ויטב חזקיה פניו אל הקיר.

מטה ושלחן וכסא ומנורה, לאו אינון פתיקון דשמושא, דהא כסא קא בעי בקדמיתא, ולבתר שלחן, לבתר מנורה, לבתר מטה, אמאי אקדימת מטה. בגין דהיא חביבה עליה יתיר מפלא, ואקדים בר נש מה דחביב עליה. ויהי היום ויבוא שמה. (מלכים ב' ד') ויהי היום, מאן הוא יומא דא. אלא כמה דאוקמוה. ותא חזי. ההוא יומא, יומא טבא דראש השנה הוה, דאתפקדו ביה עקרות דעלמא, ואתפקדן ביה בני עלמא. קרא לשונמית ואמר, (מלכים ב' ד') הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת. בגיני כף, אצטריכנא לעיינא יומא דא בדיני דעלמא, דקודשא בריה הוא דאין ביומא דא (דף מ"ד ע"ב) לעלמא, ובגין דאתפרשנא בלחוד באתר דא, אצטריכנא לאסתפלא ברגיזו דעלמא.

ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא. (מלכים ב' ד') וכי מלה דא למה אצטריכא לגבי אתתא, דלא נפקת ולא אזלת ולא עאלת בהיכלא דמלפא. אלא, יומא דא הוה גרים, דכל בני עלמא יתבין (נ"א קרימין) בדינא, ובההוא יומא אקרי קדשא בריה הוא מלך. המלך המשפט. אמר לה, אי את אצטריך לך לגבי מלפא עלאה, על עובדין די בינך.

והאמר בתוך עמי אנכי ישבת. מאי קאמרת. אלא בשעתא (נ"א בזמנא) דדינא תליא בעלמא, לא יתפרש בר נש בלחודוי, ולא יתרשים לעילא, ולא ישתמודעון ביה בלחודוי, דהא בזמנא (אחרא) דדינא תליא בעלמא, אינון דאשתמודעון ורשימין

וכך נקראת, כמו שכתוב ויטב חזקיה פניו אל הקיר.

מטה ושלחן וכסא ומנורה, הם אינם כמו תקון השמוש, שהרי צריך בתחלה כסא, ואחר כך שלחן, אחר כך מנורה, אחר כך מטה. למה הקדימה מטה? משום שהיא חביבה עליו יותר מהכל, ומקדים אדם מה שחביב עליו. ויהי היום ויבא שמה. ויהי היום, איזהו יום זה? אלא כמו שבארנו. ובא ראה, אותו יום, יום טוב של ראש השנה הוה, שבו נפקדו עקרות העולם ונפקדים בו בני העולם, קרא לשונמית ואמר, הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת. משום כף הצטערתי לעין היום הזה בדיני העולם, שהקדוש ברוך הוא דן ביום הזה את העולם. ומשום שנופרדתי לבד במקום זה, הצטרכתי להסתפל ברגזו של העולם.

ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא, וכי דבר זה לשם מה האשה צריכה, שהרי אינה יוצאת ולא הולכת ולא נכנסת להיכל המלך? אלא יום זה היה גורם, שכל בני העולם יושבים (עומדים) בדין, ובאותו יום נקרא הקדוש ברוך הוא מלך. המלך המשפט. אמר לה, אם את צריכה בשבילך אצל המלך העליון על המעשים שבנדיך? והאמר בתוך עמי אנכי ישבת.

מה אמרה? אלא בשעה (בזמן) שהדין תלוי בעולם, שלא יפרד אדם לבדו, ולא יהיה רשום למעלה ולא יפירו אותו לבדו, שהרי בזמן (אחר) שהדין תלוי בעולם, אותם שרשומים ונודעים לבדם - אף על גב שהם צדיקים, הם נתפסים בראשונה. ועל כף לא צריך לאדם להפרד מן העם

לעולם, שפכל זמן רחמי הקדוש ברוך הוא על העם כלם כאחד. ואין צריך האדם לפרש מן העם לעולם ולכן אמרה בתוך עמי אנכי ישבת, ולא רוצה להפרד מהם, כמו שעשיתי עד היום הזה.

ויאמר גיחזי אבל בן אין לה וגו'. אמר לה אלישע, הרי ודאי שהשעה עומדת, שהרי היום גורם. ויאמר למועד הזה כעת חיה את חבקת בן. ומהר האשה ותלד בן למועד הזה כעת חיה אשר דבר אליה אלישע. למועד ודאי. אחר כך מת. מה הטעם מת? אלא משום שנתן לה ולא לבעלה. ונקשר ממקום של נקבה. ומי שמתקשר בנקבה, המות מזמן לפניו. מנין לנו שלא הוא נתן? שכתוב את חבקת בן. בא ראה, באברהם פתוב (בראשית יח) שוב אשוב אליך, ולא אליה. אליך ודאי, כך נקשר, ולא בנקבה. מי שבא מצד הנקבה, המות מקדים לרגליו. ותעל ותשכבהו על מטת איש האלהים, משום ששם ראתה קדשה עליונה מהכל.

ואמר לה השלום לך השלום לאישך השלום לילד. מכאן שהיא עקר הבית, ולא עוד, אלא שהיא הלכה אחריו, ולא בעלה. ויגש גיחזי להדפה, הרי פרשוה. ויאמר איש האלהים הרפה לה. מה שונה כאן שאמר איש האלהים, וכשהיה בעיר אלישע? אלא כאן ודאי איש האלהים, שפאן (הוא) מקומו ולא בעיר, ולא בשעה שהיו בני הנביאים לפניו. ור' העלים ממני וגו', כמו שנגאמר

בלחודייהו, אף על גב דזכאין אינון, אינון אפפסן בקדמיתא. ועל דא, לא לבעי ליה לאיניש, לאתפרשא מביין עמא לעלם, דבכל זמנא רחמי דקודשא בריך הוא על עמא פלהו כחד. (ולא לבעי ליה לאיניש לאתפרשא מן עמא לעלם) ובגיני כף אמרה, בתוך עמי אנכי ישבת, ולא בעינא לאתפרשא מנייהו, כמה דעבדנא עד יומא דין.

ויאמר גיחזי אבל בן אין לה וגו'. אמר לה אלישע. הא ודאי שעתא קיימא, דהא יומא גרים. ויאמר למועד הזה כעת חיה את חובקת בן. ומהר האשה ותלד בן למועד הזה כעת חיה אשר דבר אליה אלישע. למועד ודאי. לבתר מית. מאי טעמא מית. אלא בגין דאתייהב לה, ולא לבעלה. ומאתר דנוקבא אתקשר, ומאן דאתקשר בנוקבא, מותא אזדמנת קמיה. מנא לן דלה אתייהב, דכתיב את חובקת בן.

הא חזי, באברהם פתיב (בראשית יח) שוב אשוב אליך, ולא אליה, אליך ודאי, כך אתקשר, ולא בנוקבא. מאן דאתי מסטרא דנוקבא, מותא אקדים לרגליו. ותעל ותשכיבהו על מטת איש האלהים, בגין דתמן חמת קדושה עלאה מפלא.

ויאמר לה השלום לך השלום לאישך השלום לילד. מפאן, דהיא עקרא דביתא, ולא עוד אלא דאיהי אזלת אבתריה, ולא בעלה. ויגש גיחזי להדפה הא אוקמוה.

ויאמר איש האלהים הרפה לה. מאי שנא הכא דאמר איש האלהים, וכד הוה

במתא אלישע. אלא הכא ודאי איש האלהים, דהכא (ס"א הוא) חזא דוכתיה, ולא במתא, ולא בשעתא דהו בני נביאי קמיה.

וי' העלים ממני וגו', כמה דאת אמר (בראשית יט) וי' המטיר על סדום ועל

שם יט) וְהוּא הַמְטִיר עַל סֶדֶם וְעַל עֲמֻרָה, זֶה בֵּית דִּין שֶׁל מִטָּה. וְלֹא הַגִּיד לִי, מָה הַטַּעַם לֹא יָדַע אֱלִישֶׁעַ? אֲלֹא אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמָה אֲנִי אֶהְרַג אֶת זֶה? אִם אָמַר לוֹ - לֹא יָמוּת, כִּי הַמַּתְנָה שֶׁלוֹ הִיא. וְדַאי שֵׁישׁ לוֹ לָמוּת, שֶׁהָרִי נֶאֱמַר, שֶׁכְּתוּב אֶת חֲבֻקַת בֶּן, וּמִמָּקוֹם הַנִּקְבָּה גֹרֵם מוֹת, וְלָכֵן לֹא אָמַר לוֹ.

וַיֹּאמֶר לְגִיחֲזִי חֲגוּר מְתַנְיָךְ וְקַח מִשְׁעֲנַתִּי בְיָדְךָ וְלֶךְ. וְהָרִי פָרְשִׁיהָ שֶׁהִסְתַּלַּק הֵנֵס מִמֶּנּוּ. חִי ה' וְחִי נַפְשֶׁךָ אִם אֲעֻזְבְּךָ, לְמָה? כִּיֹּן שֶׁגִיחֲזִי הָיָה הוֹלֵךְ. אֲלֹא שֶׁהִיא יָדְעָה אֶת דְּרָכֵי אוֹתוֹ גִּיחֲזִי הִרְשָׁע, שֶׁאִינוּ כְּדַאי שֶׁיִּמְצָא נֶס עַל יָדוֹ. וַיֵּשֶׁם פִּי עַל פִּי וְעֵינָיו עַל עֵינָיו וְגו', לְמָה? אֲלֹא שֶׁאֱלִישֶׁעַ הִשְׁגִּיחַ וְיָדַע שֶׁמָּקוֹם (שֶׁהָאֵשָׁה הוּא) זֶה הוּא שְׁגָרָם, שֶׁנִּקְשַׁר בּוֹ כַּעֲת. וַיֵּשֶׁם פִּי עַל פִּי וְעֵינָיו עַל עֵינָיו, לְקַשֵּׁר אוֹתוֹ לְמָקוֹם אַחֵר עֲלִיּוֹן, הַמָּקוֹם שֶׁנִּמְצָאִים בּוֹ חַיִּים.

וְרֵא יָכִיל לְעַקֵּר אוֹתוֹ מִמָּקוֹם שֶׁנִּקְשַׁר בּוֹ בַּתְּחִלָּה, אֲלֹא עוֹרֵר רוּחַ אַחַת מִלְּמַעְלָה, וְנִקְשַׁר בְּמָקוֹם זֶה וְהִשִּׁיב לוֹ אֶת נַפְשׁוֹ, שֶׁאִם לֹא כֵּן, לֹא הָיָה עוֹמֵד לְעוֹלָמִים. וַיִּזְוֶר הַנַּעַר עַד שֶׁבַע פְּעָמִים, וְלֹא עָלָה יוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בֵּהֶם שֶׁבַעִים שָׁנָה.

זֶה הוּא חֲבֻקִּיק הַנְּבִיא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֶת חֲבֻקַת בֶּן. אִם כֵּן, הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת חֲבֻקִּיק, לְמָה פְּעָמִים - חֲבֻקִּיק? אֲלֹא אֶחָד שֶׁל אָמוֹ, וְאֶחָד שֶׁל אֱלִישֶׁעַ שֶׁהִתְחַבֵּק עִמּוֹ. דְּבַר אַחֵר, שְׁנֵי חֲבֻקִּיקִים הָיוּ בּוֹ, בֵּין לְצַד זֶה בֵּין לְצַד זֶה. חֲבֻקִּיק אֶחָד, אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהָיָה תְּלוּי בּוֹ בַּתְּחִלָּה. חֲבֻר אַחֵר, שֶׁהָעֵלָה

עֲמוּרָה, דָּא בֵּי דִינָא דְלִתְתָּא. וְלֹא הַגִּיד לִי, מֵאִי טַעְמָא לֹא יָדַע אֱלִישֶׁעַ. אֲלֹא אָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמָה אֲנָא קָטִיל לְהָאִי, אִי אִימָא לִיָּה, לֹא יָמוּת, דְּהָא נְבֻזְבָּזָא דִּילִיָּה הוּא. וְדַאי אִית לִיָּה לְמִימָת, דְּהָא אֲתַמַּר, דְּכַתִּיב אֶת חוֹבְקַת בֶּן, וּמֵאַתֵּר דְּנוֹקְבָא גְרִים מוֹתָא, וּבְגִינֵי כֶּף לֹא אָמַר לִיָּה.

וַיֹּאמֶר לְגִיחֲזִי חֲגוּר מְתַנְיָךְ וְקַח מִשְׁעֲנַתִּי בְיָדְךָ וְלֶךְ. וְהָא אוֹקְמוּהָ וְאִסְתַּלַּק נִיסָא מִנִּיהָ. חִי יְי' וְחִי נַפְשֶׁךָ אִם אֲעֻזְבְּךָ, אֲמַאי כִּיֹּן דְּגִיחֲזִי הוּא אֲזִיל. אֲלֹא הִיא יָדְעַת אֲרַחוּי דְּהָהוּא רִשָּׁע דְּגִיחֲזִי, דְּלֹאוּ אִיהוּ כְּדַאי דִּישְׁתַּכַּח נִיסָא עַל יָדוּי.

וַיֵּשֶׁם פִּי עַל פִּי וְעֵינָיו עַל עֵינָיו וְגו'. אֲמַאי, אֲלֹא דְאִשְׁגַּח אֱלִישֶׁעַ וַיָּדַע דְּאֲתָרָא (דְּאֲתָתָא הוּא) דָּא הוּא דְּגָרִים, דְּאֲתַקְשָׁר בֵּיהַּ הַשְׁתָּא. וַיֵּשֶׁם פִּי עַל פִּי וְעֵינָיו עַל עֵינָיו, לְקַשְׁרָא לִיָּה בְּאֲתָרָא אַחְרָא עַלְאָה, אֲתֵר דְּחִיּוֹן אֲשֶׁתְּכַחוּ בֵּיהַּ.

וְרֵא יָכִיל לְאֶעְקָרָא לִיָּה מֵאַתֵּר דְּאֲתַקְשָׁר בֵּיהַּ בְּקַדְמִיתָא, אֲלֹא אֲתַעַר רוּחָא חָדָא מִלְּעִילָא, וְאֲתַקְשָׁר בְּהָאִי אֲתֵר, וְאֲתִיב לִיָּה נַפְשִׁיהָ. דָּאי לֹאוּ הָכִי לֹא הָוָה קָאִים לְעַלְמִין. וַיִּזְוֶר הַנַּעַר עַד שֶׁבַע פְּעָמִים, וְלֹא סָלִיק יוֹתֵר, כְּמָה דְּאֲתָּ אָמַר (תְּהִלִּים ז') יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בֵּהֶם שֶׁבַעִים שָׁנָה.

וְרֵא הוּא חֲבֻקִּיק נְבִיאָה, כְּמָה דְּאֲתָּ אָמַר אֶת חוֹבְקַת בֶּן. אִי הָכִי חֲבֻקִּיק מִיבְעֵי לִיָּה, אֲמַאי חֲבֻקִּיק תְּרִי. אֲלֹא, חֵד (ח"ו ע"א) דְּאִמִּיהָ, וְחֵד דְּאֱלִישֶׁעַ, דְּאֲתַחֲבַק עִמִּיהָ. דְּבַר אַחֵר תְּרִי חֲבֻקִּין הָווּ בֵּיהַּ, כִּיֹּן לְהָאִי סְטָרָא בֵּין לְהָאִי סְטָרָא. חֲבֻקָא חָדָא, הָהוּא אֲתֵר דְּהָוָה תְּלִי בֵּיהַּ בְּקַדְמִיתָא. חֲבֻקָא אַחְרִינָא דְּסָלִיק לִיָּה

הָהוּא אֲתֵר דְּהָוָה תְּלִי בֵּיהַּ בְּקַדְמִיתָא. חֲבֻקָא אַחְרִינָא דְּסָלִיק לִיָּה

אותו לדרגות יותר עליונות, ולכן חבוקוק-שנים.

תפלה לחבוקוק הנביא (חבוקוק א) - איזו תפלה? אלא זהו מקום שהיה קשור בו בתפלה, וזהו תפלה של יד. על שגינות - שאותו יום שנקשר בו, היו תלויים שגינות העולם לפני הקדוש ברוך הוא, וגבורה הייתה שולטת, ולכן נקשרה בו תפלה זו (בזו התפלה).

דבר אחר תפלה לחבוקוק הנביא - תפלה לחבוקוק, משום חבוקוק שהוא עשה בשבילו. ה' שמעתי שמעך יראתי וגו', בא ראה, כשמתעוררת עליו רוח נבואה על מקום זה שהוא תפלה, היה בא ונהיה פוחד ומודעו. משל אומרים, מי שגנשך מכלב, מקולו הוא מודעו.

ה' פעלך בקרב שנים חייהו, מי זה פעלך? אלא עליו אמר, שהוא פעל שלו. בקרב שנים חייהו, תן לו חיים לפעלך זה בקרב שנים עליונות. דבר אחר חייהו - שלא ימות כמו שבתחלה.

על שגינות, מה זה על שגינות? על שגיאות היה צריך (לכתב), כמו שנאמר (תהלים יט) שגיאות מי יבין. אלא והכל הוא אבול שגינות, כמו שנאמר (שם ז) שגיון לדוד. מיני תשבחות היו לפני הנביאים להשרות עליהם רוח נבואה, כמו שנאמר (שמואל א-א) ופגעת חבל נביאים ירדים מהבמה ולפניהם גבל ותף וגו', וכתוב ועתה קחו לי מגנן וגו'. וכל שפן חבוקוק שהצטרף לו יותר מכלם, לנחת הרוח, ולבשם את אותו מקום, להמשיך עליו רוח נבואה. וכן כמו כף כל הנביאים, פרט למשה שעלה על כל שאר נביאי העולם. אשרי חלקו!

לדרגין עלאין יתיר, ובגין כף חבוקוק תרי. תפלה לחבוקוק הנביא, מאי תפלה. אלא דא הוא אתר, דהוה קשיר ביה בקדמיתא, ודא הוא תפלה של יד. על שגינות. דההוא יומא דאתקשר ביה, שגינות דעלמא הוו תליין קמי קדשא בריך הוא, וגבורה הוה שליט, ועל דא אתקשר ביה האי תפלה. (נ"א בהאי תפלה)

דבר אחר תפלה לחבוקוק הנביא, תפלה לחבוקוק: בגין חבוקוק, דאיהו עביד בגיניה. יי' שמעתי שמעך יראתי וגו', תא חזי, כד הוה אתער עליה רוחא דנבואה על אתר דא דהוא תפלה, הוה אתי והוה דחיל ומודעו. מתלא אמרי, מאן דנשיך מפלפא, מקליה אזדעזע.

יי' פעלך בקרב שנים חייהו, מאן פעלך. אלא, עליה קאמר, דאיהו פעל דיליה. בקרב שנים חייהו. הב ליה חיין להאי פעלך, בקרב שנין עלאין. דבר אחר, חייהו דלא ימות כד בקדמיתא.

על שגינות, מאי על שגינות, על שגיאות מיבעי ליה. כמה דאת אמר (תהלים יט) שגיאות מי יבין. אלא (בלא הוא אבול) שגינות, כמה דאת אמר (תהלים ז) שגיון לדוד. זיני תשבחן הוו קמייהו דנביאי, למישרי עלייהו רוח נבואה, כמה דאת אמר (שמואל א) ופגעת חבל נביאים ירדים מהבמה ולפניהם גבל ותף וגו', וכתוב (מלכים ב ג) ועתה קחו לי מגנן וגו'. וכל שפן חבוקוק, דאצטרף ליה יתיר מפלהון, לנייחא דרוחא, ולבסמא לההוא אתר, לאמשכא עליה רוח נבואה. וכן פלהו נביאי כהאי גוונא, בר ממשא דסליק על כל שאר נביאי דעלמא, זכאה חולקיה.

בא ראה, כשיצאו ישראל ממצרים, רוחם היתה שבורה בתוכם, והיו שומעים אותם תשפחות ולא יכולים לשמח. ובשעה שכל האוכלוסין והמרכבות יצאו עם השכינה, כלם הרימו שירים ותשפחות לפני הקדוש ברוך הוא, ועורר הקדוש ברוך הוא את רוחם של ישראל, והיו שומעים את אותם תשפחות, ועמדה רוחם בתוכם שלא פרחו.

כשאדם עוזב עבודה, אז יודע את שברון העצמות ושברון הרוח. כן ישראל, כשיצאו ממצרים, אז טעמו טעם המות, והקדוש ברוך הוא רפא אותם, שכתוב (שמות יג) וה' הלך לפניהם יומם וגו'. וכל הדרכים היו מעלות ויחות של רפואה, ונכנסים לגופם ומתרפאים, וקול התשפחות שהיו שומעים, היו שמחים ונחים ברוחם.

ופרעה וכל אותם האוכלוסים שלו היו הולכים אחריהם ללוות אותם עד שיצאו מארץ מצרים, וכל כל אותם גדולים שרים הממנים עליהם ועל שאר העמים, לוו את השכינה ואת ישראל כלם, עד שחנו באיתם בקצה המדבר. זהו שכתוב ויהי בשלח פרעה את העם וגו', פי קרוב הוא. פי קרוב הוא, אותה שבועה שנשבע אבימלך לאבות על אותו טוב שעשו הפלשתים לאבות, שכתוב (בראשית כא) כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתי בה.

ויהי בשלח פרעה את העם. מה כתוב למעלה? ויגם פרעה ללל הוא וכל עבדיו. בא ראה, הנקמה העליונה שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים, שלשה סוגי מות היו: אחד שעשו הבכורים במצרים, שהרגו כל אותם שנמצאו. ואחד שהרג הקדוש ברוך הוא

תא חזי, כד נפקו ישראל ממצרים, רוחיהוון הנה תביר בגווייהו, והווי שמעין אינון תשבחון, ולא יכלין למחדי, ובשעתא דכלהו אוכלסין ורתיכין נפקו בשכינתא, פלהו ארימו תשבחון ושירין קמי קדשא בריך הוא, ואתער קדשא בריך הוא רוחיהוון דישראל, והווי שמעין אינון תשבחון, וקאים רוחיהוון בגווייהו דלא פרחון.

בר נש כד איהו שביק פולחנא, פדין ידע תבירו דגרמוי, תבירו דרוחיה. כן ישראל, כד נפקו ממצרים, פדין טעימו טעמא דמותא, וקודשא בריך הוא אסי לון, דכתיב, (שמות יג) וי' הולך לפניהם יומם וגו'. וכל אורחין, הווי סלקין ריחין דאסותא, ועאלין לגופייהו ואתסיין, וקל תשבחון דהווי שמעין, הווי חדאן ונייחין ברוחיהוון.

ופרעה וכל אינון אוכלוסין דיליה, הווי אזלי בתרייהו, לאוזפא לון, עד דנפקו מארעא דמצרים. וכן כל אינון רברבין דממון עליהוון, ועל שאר עמין, אוזיפו לה לשכינתא ולישראל פלהו, עד דשאריו באיתם בקצה המדבר, הדא הוא דכתיב, ויהי בשלח פרעה את העם וגו'. פי קרוב הוא, פי קרוב הוא, ההוא אומא דאומי אבימלך לאבקהן, על ההוא טיבו דעבדו פלשתים לאבקהן, דכתיב (בראשית כא) כחסד אשר עשיתי עמך תעשה עמדי ועם הארץ אשר גרתי בה.

ויהי בשלח פרעה את העם, מה כתיב לעילא, ויגם פרעה ללל הוא וכל עבדיו. תא חזי, נוקמא עלאה דעבד קדשא בריך הוא במצרים. תלת מותגני הווי. חד, דעבדו בווכרין במצרים, דקטילו כל אינון דאשפחו. וחד, היו: אחד שעשו הבכורים במצרים, שהרגו כל אותם שנמצאו. ואחד שהרג הקדוש ברוך הוא

דְקָטַל קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא בְפִלְגוּת לִילֵיא. וְחַד, פֶּד חָמָא פְרַעָה מוֹתְנָא בְבִיתִיהָ בְכַנּוּי וּבְעַבְדוּי, קָם וְזָרִיז גְרַמְיָה, וְקָטִיל אֶפְרַכִּין וְסַרְכִין, וְכָל דְאִמְלִיכוּ לִיהָ לְסַרְבָּא בְעַמָּא עַד דְאֹרִייתָא אִסְהִידַת עָלֶיהָ דְאִיהוּ קָם בְּלִילֵיא מְמַשׁ. כְּמָה (דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְפִלְגוּת) דְלִילֵיא קָטַל בּוּכְרִין וְעַבִיד נּוֹקְמִין, הֵכִי קָם פְרַעָה בְאַרְעָא דְמִצְרַיִם, וְקָטַל וְעַבִיד נּוֹקְמִין בְּסַרְכּוּי, וְאַפְרַכּוּי, וְאַמְרַפְלוּי, וּבְכָל אֵינוּן רַבְרַבִּין (ד) מ"ה ע"ב) הֵדָא הוּא דְכְתִיב, (שְׁמוֹת יב) וַיִּקָּם פְרַעָה לִילָה (לִילָה מְמַשׁ), דְקָם לְקָטְלָא וּלְשִׁיצָאָה.

אוֹרְחוּי דְכַלְפָּא, פֶּד מַחֲזִין לִיהָ בְאַבְנָא, אִיהוּ אֲתִי וְנִשְׁיף לְחַבְרִיָה, כִּף פְרַעָה, לְבַתָּר אִיהוּ הָוָה אֲזִיל בְּשׁוֹקֵי, וְהָוָה מְכַרִּיז וְאַמְר, קוּמוּ צִאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי, אֲתוּן קָטְלַתוּן לְכָל בְּנֵי מִתָּא, אֲתוּן קָטְלַתוּן סַרְכִי וְאַפְרַכִי וְכָל בְּנֵי בֵיתִי, הֵדָא הוּא דְכְתִיב וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לִילָה. פִּינוֹן דְבִידְכוּן הָוָה כְּלָא, וּבִרְכַתֶּם גַּם אוֹתִי, דְלֹא תִקְטְלוּן לִי. לְבַתָּר אִיהוּ בְגְרַמְיָה אוֹזִיף לוֹן, וְאַפִּיק לוֹן מְאַרְעָא, הֵדָא הוּא דְכְתִיב וַיְהִי בְשִׁלַּח פְרַעָה אֶת הָעָם וְגו'.

וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דְרַךְ הַמְדַבֵּר יַם סוּף. (שְׁמוֹת יג) לְתַקְנָא אֶרְחָא לְאַתְרִיָה. ר' יְהוּדָה אָמַר, מָאִי שְׁנָא כַד הוּוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, דְכְתִיב, (שְׁמוֹת ה) שִׁלַּח אֶת עַמִּי, (שְׁמוֹת ט) כִּי אִם מָאֵן אֲתָה לְשַׁלַּח אֶת עַמִּי, (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְכוּרֵי יִשְׂרָאֵל, וּבַהֲהוּא זְמַנָּא לֹא הוּוּ גְזִירִין, וְלֹא אֲתַקְשְׁרוּ בֵיהּ פְדָקָא יְאוּת. וְהָכָא דְהוּוּ גְזִירִין, וְעַבְדוּ פְסָחָא, וְאַתְקְשְׁרוּ בֵיהּ, קָרִי לוֹן אֶת הָעָם.

אַלְּא בְגִין הָהוּא עָרַב רַב, דְאַתְדַבְּקוּ בְהוּ, וְאַתְעָרְבוּ בְהַדְרִיָהוּ, קָרִי לוֹן אֶת הָעָם סְתָם. כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (שְׁמוֹת לב)

בְחֻצוֹת הַלֵּילָה. וְאַחַד כְּשִׂרָאָה פְרַעָה אֶת הַמּוֹת בְּכִיתוּ בְכַנּוּי וּבְעַבְדוּי, קָם וְזָרִיז אֶת עַצְמוֹ, וְהָרַג שָׂרִים וּמוֹשְׁלִים וְכָל מִי שֶׁעָץ לוֹ לְסַרְבָּ לְעַם, עַד שֶׁהַתּוֹרָה מְעִידָה עָלָיו שֶׁהוּא קָם בְּלִילָה מְמַשׁ, כְּמוֹ (שְׁהַקְדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא בְחֻצוֹת) שֶׁהַלֵּילָה הָרַג בְּכוֹרוֹת וְעִשָׂה נְקָמוֹת, כִּף קָם פְרַעָה בְאַרְץ מִצְרַיִם וְהָרַג וְעִשָׂה נְקָמוֹת בְּשָׂרָיו וּמוֹשְׁלָיו וְאַמְרַכְלוּ וּבְכָל אוֹתָם גְדוּלִים. זְהוּ שְׁכַתּוּב (שְׁמוֹת יב) וַיִּקָּם פְרַעָה לִילָה וּלְקַלָּה מְמַשׁ, שְׁקָם לְהָרַג וּלְהַשְׁמִיד.

דְרַךְ הַכְּלָב, כְּשֶׁמַּכִּים אוֹתוֹ בְּאַבְנֵן, הוּא בָּא וְנוֹשֵׁף אֶת חַבְרוֹ. כִּף פְרַעָה, אַחַר הוּא הָיָה הוֹלֵךְ בְּשׁוֹקִים, וְהָיָה מְכַרִּיז וְאוֹמֵר: קוּמוּ צִאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי, אֲתָם הַרְגַתֶּם לְכָל בְּנֵי הָעִיר, אֲתָם הַרְגַתֶּם הַשָּׂרִים וְהַמוֹשְׁלִים וְכָל בְּנֵי בֵיתִי. זְהוּ שְׁכַתּוּב וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לִילָה. פִּינוֹן שְׁבִידְכֶם הָיָה הַכָּל - וּבִרְכַתֶּם גַּם אֹתִי, שֶׁלֹּא תַהַרְגוּ אוֹתִי. אַחַר כִּף הוּא בְעַצְמוֹ לְוָה אוֹתָם וְהוֹצִיא אוֹתָם מִהָאָרֶץ. זְהוּ שְׁכַתּוּב וַיְהִי בְשִׁלַּח פְרַעָה אֶת הָעָם וְגו'.

וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דְרַךְ הַמְדַבֵּר יַם סוּף, לְתַקְנָן דְרַךְ לְמִקּוּמָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מַה שׁוֹנָה כְּשִׁהוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, שְׁכַתּוּב (שְׁם ה) שִׁלַּח אֶת עַמִּי, (שְׁם ט) כִּי אִם מָאֵן אֲתָה לְשַׁלַּח אֶת עַמִּי, (שְׁם ד) בְּנֵי בְכוּרֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְאוֹתוֹ זְמַן לֹא הָיוּ מְהוּלִים וְלֹא נִקְשְׁרוּ בּוּ פְרָאוּי, וְכֹאן, שֶׁהָיוּ מְהוּלִים וְעִשְׂוּ פְסָח וּנְקִשְׁרוּ בּוּ, קָרָא לְהֶם אֶת הָעָם? אֲלֵא מִשּׁוּם עָרַב רַב שְׁנֹדְבָקוּ בְהֶם וְהַתְעָרְבוּ עִמָּהֶם, קָרָא לְהֶם אֶת הָעָם סְתָם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (שְׁם לב)

(שְׁמוֹת לב) וְאַתְעָרְבוּ בְהַדְרִיָהוּ, קָרִי לוֹן אֶת הָעָם סְתָם. כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (שְׁמוֹת לב)

ויגוף יי' את העם על אשר עשו את העגל. ויקהל העם על אהרן. וירא העם פי בשש משה. וכן בלהו.

ויגוף ה' את העם על אשר עשו את העגל. ויקהל העם על אהרן. וירא העם פי בשש משה. וכן בלם.

רבי יצחק ור' יהודה הוו אזלי מאושא ללוד, והיה עמהון יוסי טייעא, בקטירא דגמלי עטופירא בכתפייהו. עד דהוו אזלי, אשפח ההוא יוסי טייעא אנתו חדא דשאר עמין, דקטירא בירוקי חקלא, אשתמיט מנייהו ואתקיף בה, ואתא עלה. תוהו ר' יצחק ור' יהודה, אמרו ניתוב מארחא דא, דהא קדשא בריך הוא בעא לאחזאה לן, דלא נתחבר בהדיה. תבו מארחא, בדקו בתריה, ואשפחו דבריה דבת אל נכר הוה, ואבוה פסיל זרעא הוה. אמרו, בריך רחמנא דשזיב לן.

רבי יצחק ורבי יהודה היו הולכים מאושא ללוד, והיה עמם יוסי הסוחר עם גמלים קשורים ומשאות על כתפיהם. עד שהיו הולכים, מצא יוסי הסוחר אשה אחת משאר העמים שלקטה ירקות בשדה. נשטט מהם והחזיק בה ובא עליה. תמהו רבי יצחק ורבי יהודה. אמרו, נשוב מהדרך הו, שהרי הקדוש ברוך הוא רצה להראות לנו שלא נתחבר עמו. שבו מהדרך, בדקו אחריי, ומצאו שהיה בן של בת אל נכר, ואביו זרע פסול היה. אמרו: ברוך הרחמן שהצילנו.

פתח ר' יצחק ואמר (תהלים לו) אל תתחר במרעים. מאן אינון מרעים, דלא כתיב חטאים, או רשעים. אלא מרעים, דאבאישין לגרמייהו, ולהני דמתחברן בהדייהו. ר' יהודה אמר, מרעים: ארתיק גרמך ממרעים דלא תהוון רעים וחברים כחדא, דלא יבאישו לך עובדוי, ותתפס בחטאוי.

פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים לו) אל תתחר במרעים. מי הם המרעים, שלא כתוב חטאים או רשעים? אלא מרעים, שמרעים לעצמם ולאותם שמתחברים עמם. רבי יהודה אמר, מרעים - הרחק עצמך ממרעים, שלא תהיו רעים וחברים כאחד, שלא ירעו לך מעשיו ותתפס בחטאיו.

תא חזי, אי לא הוו אינון ערב רב דאתחברו בהון בישראל, לא אתעביד ההוא עובדא, ולא מיתו מישראל, כל אינון דמיתו, ולא גרים לון לישראל כל מה דגרים. ותא חזי, ההוא עובדא, וההוא חובה ממש, גרים גלותהון דישראל.

בא ראה, אלולי היו אותם ערב רב שהתחברו עם ישראל, לא נעשה היה אותו מעשה, ולא מתו מישראל כל אותם שמתו, ולא גרם לישראל מה שגרם. ובא ראה, אותו מעשה ואותו חטא ממש גרם לגלות ישראל.

דתנינו, בעא קדשא בריך הוא, דישתפחון ישראל בההוא שעתא כמלאכי עלאי, ולמעבד לון חירין מפלא, חירין ממותא, ולמהוי חירין מן שעבודא דשאר עמין, כמה דאת אמר, (שמות לב) חרות על הלוחות, אל תקרי חרות, אלא חירות.

שנינו, רצה הקדוש ברוך הוא שימצאו ישראל באותה שעה כמו מלאכים עליונים ולעשות אותם חורין מהפל, בני חרות ממות, ולהיות בני חורין משעבוד של שאר העמים, כמו שנאמר (שמות לב) חרות על הלחת. אל תקרי חרות אלא חרות.

בין שנעשה אותו מעשה - גרמו הכל. גרמו מות, גרמו שעבוד מלכיות, גרמו שנשברו אותם לוחות ראשונים, גרמו שמתו מישראל כמה אלפים מהם. וכל זה משום ההתחברות של אותם ערב רב שהתחברו בהם.

אך פאן בגללם לא נקראו בני ישראל, ולא ישראל, ולא עמי, אלא העם סתם. ואם תאמר, וחמשים עלו בני ישראל? כשהיו עולים ממצרים ולא התחברו עמם אותם ערב רב, קרא להם בני ישראל. פיון שהתחברו עמם, שפתיב וגם ערב רב עלה עמם, קרא להם העם.

רבי יוסי הקשה ואמר, כתוב פי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אם כן, כל יום היו רואים את אותו ערב רב? אמר רבי יהודה, ערב רב כתוב, ולא מצרים, שהרי כמה שאר עמים היו דרים במצרים, ולא עוד, אלא שכלם נמולו, וכיון שנמולו, יותר לא נקראו מצרים.

ועל פי משה קבלו אותם, והינו מה שאמר הכתוב לך רד פי שחת עמך סרו מהר מן הדרך אשר צויתם. צויתם כתוב. וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים - אחד מחמשה היו. ורבי יוסי אומר, חמשה מישראל, ואחד מהם. רבי יהודה אומר, וחמשים - אחד מחמשים.

אמר רבי שמעון, משום שאותו יוכל העלה אותם ממצרים, משום כן וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, ואם לא - לא עלו, ולכן התעכבו חמשים יום לקבל תורה. ומאותו מקום יוצאת תורה ונתנה, ועל זה וחמשים חסר, שבגלל זה עלו בני ישראל מארץ מצרים.

בין דאתעביד ההוא עובדא, גרימו כלא. גרימו מותא, גרימו שעבוד מלכוון, גרימו דאתברו אינון לוחי קדמאי, גרימו דמיתו מישראל, כמה אלפין מנייהו. וכל דא, בגין אתחברותא דאינון ערב רב, דאתחברו בהו.

אוף הכא, בגיניהון, לא אתקרון בני ישראל, ולא ישראל, ולא עמי, אלא העם סתם. ואי תימא וחמושים עלו בני ישראל. פד הו סלקין ממצרים, ולא אתחברו בהדיהו אינון ערב רב, קרי לון בני ישראל, פיון דאתחברו בהדיהו, דכתיב וגם ערב רב עלה אתם, קרי לון העם.

רבי יוסי אקשי ואמר, כתיב פי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אי הכי, כל יומא הו חמאן לההוא ערב רב. אמר רבי יהודה, ערב רב כתיב, ולא מצרים, דהא כמה שאר עמין הו דיירי במצרים. ולא עוד אלא דכלהו אתגזרו, וכיון דאתגזרו, לא אקרון מצראי.

ועל פומא דמשה קבילו לון. והיינו מה (דף מ"ד ע"ב) דאמר הכתוב, (שמות לב) לך רד פי שחת עמך סרו מהר מן הדרך אשר צויתם. צויתם כתיב. וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, חד מחמשה הו. ור' יוסי אומר חמשה מישראל, וחד מנייהו. רבי יהודה אומר, וחמשים: אחד מחמשים.

אמר רבי שמעון, בגין דההוא יובלא סליק לון ממצרים, בגין כן וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים. ואי לאו, לא סליקו, ועל דא אתעכבו חמשים יומין לקבלא אורייתא. ומההוא אתר נפקת אורייתא, ואתיהיבת, ועל דא וחמשים חסר. דבגין דא עלו בני ישראל מארץ מצרים.

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף וְגו' .
לְמַה הֶעֱלָה עֲצָמוֹתָיו? אֵלָא
מִשּׁוּם שֶׁהָיָה רֹאשׁ לְרֵדֶת לְגִלוֹת,
וְלֹא עוֹד, אֵלָא שֶׁהוּא סִימָנָא
הַגָּאֲלָה הָיָה לוֹ, וְהַשְּׂבִיעַ אֶת
יִשְׂרָאֵל עַל זֶה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב פִּי
הַשְּׂבִיעַ הַשְּׂבִיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֵׁל מֹשֶׁה, שֵׁיִשְׂרָאֵל
הָיוּ עוֹסְקִים לְבַקֵּשׁ מָמוֹן מִן
הַמִּצְרִים, וּמֹשֶׁה הָיָה עֹסוֹק
בְּשִׁבּוּעַת יוֹסֵף. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים
שֶׁהָאֲרוֹן הָיָה בְּנִילוּס, וְהֶעֱלָה
אוֹתוֹ בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ. וְעוֹד אָמַר
מֹשֶׁה: יוֹסֵף, הִגִּיעַ זְמַן גְּאֻלַּת
יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר: עֲלֵה שׁוֹר. וְעֲלֵה.
וַיֵּשׁ שְׂאוֹמְרִים שֶׁהָיָה בֵּין מַלְכֵי
מִצְרַיִם, וּמֹשֶׁה הֶעֱלָה (אוֹתוֹ). וַיֵּשׁ
אוֹמְרִים, כִּדִּי שְׁלֹא יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ
עֲבוּדָה זָרָה שְׁמוֹ אוֹתוֹ בְּנִילוּס,
וְשָׂרַח בַּת אֲשֶׁר הִרְאֵתָה לְמֹשֶׁה.
וְה' הִלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם. רַבִּי יוֹסִי
פָּתַח, (תְּהִלִּים כב) לְמַנְצַחַת עַל אֵילַת
הַשְּׁחַר מְזֻמּוֹר לְדוֹד. כִּמְהָ חֲבִיבָה
הַתּוֹרָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
שְׁכַל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, אֶהוּב
הוּא לְמַעַלָּה וְאֶהוּב הוּא לְמַטָּה,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַשֵּׁב
לְדַבְּרֵיו, וְלֹא עוֹזֵב אוֹתוֹ בְּעוֹלָם
הַזֶּה, וְלֹא עוֹזֵב אוֹתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.
וּבַתּוֹרָה צָרִיף לְעֵסֶק בְּיוֹם
וּבְלֵילָה, שֶׁכְּתוּב (יְהוֹשֻׁעַ א) וְהִגִּיתָ
בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה. וְכַתּוּב (יִרְמִיָּה לב)
אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה וְגו' .
מִיֵּלֵא בְּיוֹם, אֲבָל לְמַה בְּלֵילָה?
כִּדִּי שֶׁיְהִיָּה מִצְוִי אֶל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
שְׁלָם. כִּמוֹ שְׁאִין יוֹם בְּלֵי לַיְלָה,
וְאֵינוֹ שְׁלָם אֵלָא זֶה עִם זֶה, כִּף
צָרִיף בַּתּוֹרָה לְהִמְצֵא עִם הָאָדָם
יוֹם וְלַיְלָה, לְהִיוֹת שְׁלָמוֹת לְאָדָם
יוֹמָם וְלַיְלָה.

וְהָרִי נֶאֱמַר שֶׁעָקַר הַלֵּילָה מִחֲצוֹת
וְאֵילָף, וְאָף עַל גֵּב שֶׁמִּחֲצִית
הִרְאֵשׁוּנָה בְּכֻלָּל הַלֵּילָה הִיא, אֲבָל

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף וְגו' . (שְׁמוֹת יג) אֲמַאי
סָלִיק גְּרַמּוּי. אֵלָא, בְּגִין דְּהָוָה רִישָׁא
לְנַחְתָּא לְגִלוֹתָא. וְלֹא עוֹד, אֵלָא דְאִיהוּ סִימָנָא
דְּגִאוּלָּה הָוָה לִיָּה וְאוּמִי לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל עַל דָּא,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב פִּי הַשְּׂבִיעַ הַשְּׂבִיעַ אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, וְהָא אֲתָמַר.

זְבָאָה חוֹלְקָא דְמֹשֶׁה, דְיִשְׂרָאֵל הוּוּ עֵסְקִי
לְמִשְׁאֵל מָמוֹנָא מִמִּצְרָאִי, וּמֹשֶׁה הָוָה
עֵסִיק בְּאוּמָאָה דְיוֹסֵף. וְאִית דְּאֲמַרִי אַרוּנָא
בְּנִילוּס הָוָה, וּבְשִׁמָּא קְדִישָׁא סָלִיק לִיָּה, וְעוֹד
אָמַר מֹשֶׁה, יוֹסֵף, הִגִּיעַ זְמַן פּוּרְקָנָא דְיִשְׂרָאֵל,
וְאָמַר עֲלֵה שׁוֹר. וְסָלִיק. וְאִית דְּאֲמַרִי, בֵּין
מַלְכֵי מִצְרָאִי הָוָה, וּמִתְמָן סָלִיק (ס"א ל"ה). וְאִית
דְּאֲמַרִי, בְּגִין דְּלֹא יַעֲבֹדוּן לִיָּה עֲבוּדָה זָרָה,
שׁוּוּ בְּנִילוּס וְסָרַח בַּת אֲשֶׁר חִוִּיאַת לִיָּה לְמֹשֶׁה.

וַיִּי הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם. (שְׁמוֹת יג) רַבִּי יוֹסִי פָּתַח,
(תְּהִלִּים כב) לְמַנְצַחַת עַל אֵילַת הַשְּׁחַר מְזֻמּוֹר
לְדוֹד. כִּמְהָ חֲבִיבָא אוּרִייתָא קְמִיָּה דְקוּדְשָׁא
בְּרִיף הוּא, דְכָל מָאן דְּאֲשְׁתַּדֵּל בְּאוּרִייתָא,
רְחִים הוּא לְעֵילָא, רְחִים הוּא לְתַתָּא, קְדִישָׁא
בְּרִיף הוּא אֲצִית לִיָּה לְמַלּוּלוּי, לֹא שְׂבִיק לִיָּה
בְּהֵאֵי עֲלָמָא וְלֹא שְׂבִיק לִיָּה בְּעֲלָמָא דְאֲתִי.

וְאוּרִייתָא בְּעֵי לְמַלְעֵי בְּהָ בִּימָמָא וּבְלֵילָא,
דְּכְּתִיב, (יְהוֹשֻׁעַ א) וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם
וְלַיְלָה. וְכַתּוּב (יִרְמִיָּה לב) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם
וְלַיְלָה וְגו' . תִּינַח בִּימָמָא, בְּלֵילָא אֲמַאי. בְּגִין
דִּיָּהָא שְׂכִיחַ לְגַבֵּי שְׁמָא קְדִישָׁא שְׁלִים. כִּמְהָ
דְּלִית יוֹמָם בְּלֹא לֵילָא, וְלֹא אוּיָּהוּ שְׁלִים,
אֵלָא דָּא עִם דָּא, כִּף בְּעֵי אוּרִייתָא, לְאֲשְׁתַּכְּחָא
עֲמִיָּה דְּבַר נֶשׁ יוּמָא וְלֵילָא, לְמַהוּי שְׁלִימוֹתָא
לְגַבֵּי דְּבַר נֶשׁ יוֹמָם וְלַיְלָה.

וְהָא אֲתָמַר, דְּעַקְרָא דְּלֵילָא, מִפְּלִגּוֹתָא
וְאֵילָף. וְאָף עַל גֵּב דְּפִלְגּוּ קְדַמִּיתָא

בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נִכְנַס הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא לָגַן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם
הַצַּדִּיקִים, וְאֵז צָרִיךְ לָאֲדָם לְקוֹם
וּלְעַסֵּק בַּתּוֹרָה.

וְהָרִי נֶאֱמַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְכָל הַצַּדִּיקִים שֶׁבָּגַן עֵדֶן, כָּל־
מִקְשֵׁיבִים לְקוּלוֹ. זֶהוּ שִׁכְתוּב (שיר
ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיִם חֲבֵרִים
מִקְשֵׁיבִים לְקוּלָּךְ הַשְּׁמִיעֵנִי. וְהָרִי
פָּרְשֵׁה, הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיִם - זֹו כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּשְׁבַּחַת אֶת הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁבַח הַתּוֹרָה בְּלַיְלָה.
אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל מִי שֶׁמִּשְׁתַּתַּף
עִמָּה לְשִׁבַח אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּשִׁבַח הַתּוֹרָה.

וְכִשְׁבָּא הַבֶּקֶר, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בָּאָה
וּמִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בַּהּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וּמוֹשִׁיט לָהּ שְׂרָבִיט שֶׁל חֶסֶד, וְלֹא
רַק עֲלֶיהָ לְבִדְהָ, אֲלֵא עֲלֶיהָ וְעַל
אֵלוּ שֶׁמִּשְׁתַּתַּפִּים עִמָּה, וְהָרִי
נֶאֱמַר שִׁכְתוּב (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה
ה' חֶסֶדוֹ וּבְלַיְלָה וְגו'. וְעַל זֶה
נִקְרָאת אֵילַת הַשַּׁחַר.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשַׁעַר שְׂרוּצָה
לְהָאִיר הַבֶּקֶר, נִחְשָׁף, וְהָאִוֵּר נִהְיָה
קוֹדֵר, וְקִדְרוֹת נִמְצְאוּ. אֵז
מִתְחַבֵּרֶת אִשָּׁה בְּכַעֲלָה, שֶׁשְּׂגִינוּ,
אִשָּׁה מִסְפֵּרֶת עִם כַּעֲלָה לְדַבֵּר
עִמּוֹ וּנְכַנְסֶת לְהִיכְלוֹ.

אֲחֵר כֶּף כְּשֶׁרוּצָה הַשֶּׁמֶשׁ לְהַכְנִס,
מֵאִיר וְכֹא הַלַּיְלָה, וְנוֹטֵל אוֹתוֹ.
אֵז כָּל הַשְּׁעָרִים סְתוּמִים,
וְחֲמוּרִים נוֹעְרִים, וְכַלְבִּים
נוֹבְחִים. כְּשֶׁנִּחְצָה הַלַּיְלָה מִתְחִיל
הַמְּלָךְ וְלִקְרָא לְקוֹם וְהַגְבִּירָה לְזֹמֶר,
וְכֹא הַמְּלָךְ וּמְקִישׁ עַל שַׁעַר
הַהִיכָל, וְאֹמֵר פִּתְחֵי לִי אַחֲוֵי
רַעֲיָתִי וְגו'. וְאֵז מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ
בְּנִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים.

אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁמִּתְעוֹרֵר

בְּכֻלָּא דְלִילָא הוּא, אֲבָל בְּפִלְגוֹת לִילָא,
קָדְשָׁא בְרִיךְ הוּא עָאל בְּגַנְתָּא דְעֵדֶן,
לְאַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם צַדִּיקָא, וְכַדִּין, בְּעֵי לִיה
לְבַר נֶשׁ לְמִיָּקָם, וּלְמַלְעֵי בְּאוּרֵייתָא.

וְהָא אֲתָמַר, דְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְכָל צַדִּיקָא
דְּבְּגַנְתָּא דְעֵדֶן, כְּלָהוּ צִייתִין לְקַלְיָה, הָדָא
הוּא דְכְּתִיב, (שיר השירים ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיִם חֲבֵרִים
מִקְשֵׁיבִים לְקוּלָּךְ הַשְּׁמִיעֵנִי, וְהָא אוּקְמוּהָ,
הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיִם: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי
מִשְׁבַּחַת לִיה לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, בְּשִׁבַּחַת
דְּאוּרֵייתָא, בְּלִילָא. זְכָאָה חוּלְקִיָּה, מָאן
דְּאַשְׁתַּתַּף בַּהֲדָה, לְשִׁבַּחַת לִיה לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא, בְּשִׁבַּחַת דְּאוּרֵייתָא.

וְכַר אֲתִי צַפְרָא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲתִיא
וּמִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בֵּיה בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא,
וְאוֹשִׁיט לָהּ לְגַבְהָ שְׂרָבִיטָא דְחֶסֶד, וְלֹא עֲלָהּ
בְּלַחֲוּדְהָ, אֲלֵא עֲלָהּ, וְעַל אֵינוֹן דְּמִשְׁתַּתַּפִּין
בַּהֲדָה, וְהָא אֲתָמַר דְכְּתִיב, (תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה
יְי' חֶסֶדוֹ וּבְלַיְלָה וְגו'. וְעַל דָּא אֵילַת הַשַּׁחַר
אֲקָרִי.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשַׁעֲתָא דְבְּעֵי לְאַתְנַהֵרָא
צַפְרָא, אֲתַחְשָׁף וְאַתְקַדֵּר נְהוּרָא,
וְקִדְרוֹתָא אֲשַׁתְּכַח. כְּדִין אֲתַחַבֵּרֶת אֲתַתָּא
בְּכַעֲלָה, דְתַנִּין, אִשָּׁה מִסְפֵּרֶת עִם כַּעֲלָה,
לְמִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בַּהֲדָה, וְעֵאלַת לְהִיכְלִיָּה.

לְבַתָּר כַּד בְּעֵי שְׁמַשָּׁא לְמִיעַל, אֲתַנְהִיר וְאַתְת
לִילָא, וְנוֹטִיל לִיה. כְּדִין כָּל תַּרְעִין
סְתִימִין, וְחֲמִרִין נְעִרִין, וְכַלְבִּין נְבַחִין, כַּד
אֲתַפְּלַג לִילָא, שְׁאַרִי מְלַכָּא (לְמַכְרִי) לְמִיָּקָם,
וּמִטְרוּנִיתָא לְזֹמְרָא, וְאַתִּי מְלַכָּא וְאַקִישׁ
לְתַרְעָא דְהִיכְלָא, וְאָמַר (שיר השירים ה) פִּתְחֵי לִי

אַחֲתִי רַעֲיָתִי וְגו'. וְכַדִּין מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקָא.

זְכָאָה חוּלְקִיָּה דְהָהוּא, דְּאַתְעַר הָהוּא זְמַנָּא כְּמַלִּי דְאוּרֵייתָא, בְּגִין דָּא, כָּל

באותו זמן בדברי תורה. ולכן כל אותם בני היכל הגבירה, כלם צריכים לקום באותו זמן לשבח את המלך, וכלם משבחים לפניו. והשבח שעולה מהעולם הזה, זה שהוא רחוק, ויחור זה נחת רוח לקדוש-ברוך-הוא מהכל.

בשםסתלק הלילה וכא הבקר (ומחשיך) והתקדר, אז המלך והגבירה בסוד בחדרה, ונותן לה מתנות ולכל בני היכלה. אשרי חלקו של מי שהוא במנינא.

וה' הלך לפניהם יומם - הקדוש ברוך הוא ובית דינו. אמר רבי יצחק, הינו ששנינו, שכינה נוסעת באבות. הלך לפניהם יומם - זה אברהם. בעמוד ענן - זה יצחק. לנחתם הדרך - זה יעקב, שכתוב בו (בראשית לב) ויעקב הלך לדרך. ולילה בעמוד אש להאיר להם - זה דוד המלך.

ובכלם מרפכה עליונה קדושה ללכת עם ישראל בשלמות הכל, כדי שהאבות יראו את גאולתם, שכתוב ואנכי אעלה גם עלה, עם המרפכה. וכתוב וה' הלך וגו' ללכת יומם ולילה. וכי למה היו הולכים יומם ולילה? ילכו ביום, ולא ילכו בלילה כאנשים שבורחים, פינן שהקדוש ברוך הוא שמר אותם, למה הלכו ביום ובלילה? אלא כדי להמצא בהם שלמות הכל, שאין שלמות אלא יום ולילה.

אמר רבי אבא, כך בארנו, וה' הלך לפניהם יומם בעמוד ענן - זה אברהם. ולילה בעמוד אש - זה יצחק. ואם כך, איפה יעקב? אלא שנאמר בדבור הראשון, ושם התחיל, כמו שכתוב וה'.

ולילה בעמוד אש, היה מאיר בצד זה ובזה, כדי שהמצרים ירדפו אחריהם, שיתכבד שם הקדוש ברוך הוא במרכבותיו

אינון דבני היכלא דמטרוניתא, פלהו בעיין למיקם בההוא זמנא, לשבחא למלכא וכלהו משבחן קמיה, ושבחא דסליק מהאי עלמא, דא דאיהו רחיק, (תיר) דא ניחא ליה לקודשא בריה הוא מפלא.

כד אסתליק ליליא, ואתי צפרא, (נ"א ואתחשיך) ואתקדר, פדין מלכא ומטרוניתא ברזא בחדרה, ויהיב לה מתנן, ולכל בני היכלה. זפאה חולקיה מאן דאיהו במנינא.

וי' הולך לפניהם יומם. קדשא בריה הוא, ובית דיניה. (דף מ"ו ע"ב) אמר רבי יצחק, הינו דתנינן, שכינתא באבהתא נטלא. הולך לפניהם יומם: דא אברהם. בעמוד ענן: דא יצחק. לנחתם הדרך: דא יעקב. דכתיב ביה (בראשית לב) ויעקב הלך לדרך. ולילה בעמוד אש להאיר להם: דא דוד מלכא.

וברהו רתיכא עלאה קדישא, למהו ישראל בשלימותא דכלא, בגין דיחזון אבהן פורקנא דלהון, דכתיב, (בראשית מו) ואנכי אעלה גם עלה, עם המרפכה. וכתיב וי' הולך וגו', ללכת יומם ולילה. וכי אמאי הו' אזלי יומם ולילה, יחזון ביממא, ולא יחזון בליליא, פבני אנשא דערקין, פינן דקודשא בריה הוא נטיר לון, אמאי אזלין ביממא ובליליא. אלא לאשתפחא בהו שלימותא דכלא, דלית שלימו אלא יומם ולילה.

אמר רבי אבא, הכי אוקימנא, וי' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן: דא אברהם. ולילה בעמוד אש: דא יצחק. ואי הכי יעקב אן הוא. אלא במלה קדמאה אתמר, ותמן שארי, כמה דכתיב וי'.

ולילה בעמוד אש, הוה נהיר, בסטרא דא ובדא. בגין דירדפון מצראי בתריהון,

ספר הזוהר

שחבר התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
עם לשון הקדש מנקד

לש"ס דף היומי מפכת חגיגה

והוא: זוהר המחולק לשבע שנים
לכמוד דף זוהר היומי עם דף גמרא היומי

זוהר ספר שמות כרך ג'
לפי ספר הזוהר 10 כרכים (70-79 כרכים) עמודים רכג-רעד
[פרשת בשלח דף מו: עד דף נו.]

סדרנו בעזרת ה' כל ספר הזוהר על פי סדר מסכתות הש"ס ללמוד
דף היומי, ללמוד 2-3 דקות ביום, ובזאת ידע ויזמין כי כל דברי הז"ל
הקדושים הם סודות נוראים (הקדמות המהרח"ו לעץ חיים), ובזה יזכה להכנס
לגן עדן העליון (זוהר החדש שיר השירים - כי בלי למוד הזוהר חוזר בגלגול [זוהר, תרמ"ק,
והאר"י]). וכך יוכל לשמוע תורה מפי הקב"ה בישיבת כל מסכתות הש"ס
בעו"ם הבא (פסבאר בהקדמה), יכולים ללמוד גם את זוהר לשון הקדש (שיר
הסוד, ולשון הקדש היא לשון הקב"ה, זוהר תרמ"ה), וכך ישראל ילמדו ש"ס עם זוהר
ובזה יכנסו בתבת נח להנצל מדור המבול ומפפצות אטום. וזוהי חובה על
כל מגידי השיעורים בדף היומי, לצרף את הלמוד הקדוש הזה דף היומי
זוהר ביחד עם למוד הש"ס, ובזה יקראו מצדיקי הרבים פמוכבים לעו"ם
ועד (תפיני זוהר הקדמה, זוהר נשא כ"ד).

יו"ר ע"י מפעל הזוהר העולמי - ט"ו מנחם אב תשע"ב
רח' נחל לכיש 24/8 - בית שמש תובב"א

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gros
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,

ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

אלו שלא לומדים זוהר וש"ס בנחד הם מחריבים את העולם, כדברי המהר"ח וז"ל: "... כי בלי ספק בהיותם עוסקים בפשטיה ובספוריה לבדם היא לובשות בגדי אלמנותה ושק הושת פסותה וכל האמות יאמרו לישראל "מה דודך מדוד", מה תורתכם מתורתנו, הלא גם תורתכם ספורים בהכלי העולם. אין עלבון תורה גדול מזה, ולכן אוי להם לבגרות מעלבונה של תורה ואינם עוסקים בחכמת הקבלה שהיא נותנת כבוד לתורה, כי הם מארזים הגלות וכל הרעות המתרגשות לבוא בעולם, עכ"ל.

מפעל הזוהר העולמי

רחוב נחל לכיש 24/8

רמת בית שמש - ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

הקדמה

י'שמחו ה'לומדים ו'העוסקים ה'זוהרים, בהופעת דבר נשגב זה אשר תחזינה עיניכם, שיוצא עכשיו לאור, בעזרת ה' יתברך ויתעלה.

החיבור הזה, הינו חיבור גדול וקדוש, אשר בודאי יקרבת את הגאולה במהרה, בעת שהתחילו בעזרת ה' יתברך, אלפים ורבבות של כל קהל עדת ישראל, את לימוד הדף היומי, יחד שבטי ישראל, כולם כאחד יחד, ועת רצון הוא זה, להנחיל לאוהבי יש ואוצרותיהם אמלא, בעוד דבר קדוש ונשגב, והוא שכל אחד, ביחד עם דף היומי, ילמד גם קטע זוהר בכל יום, בנוסף לדף היומי, וכך יהיה מאותם שמחזיקים את העולם, ומאלו המגינים על ארצנו, מהרשעים ימ"ש שרוצים וחפצים מאוד עפ"ל, ברוחניות ובגשמיות.

התכנית היא, שכל אחד ילמד בנוסף לדף היומי ש"ס דף היומי זוהר בשתים שלוש דקות, ובסיימו את כל הש"ס, יסיים את כל הזוהר גם כן, ויעשה סיום על שניהם יחד, ודאי שיעשה נחת רוח לה' במאוד מאוד, ובזכות הלימוד הקדוש יקבל את תפילותינו ברחמים וברצון אמון כן יהי רצון.

המוציאים לאור

פתח דבר

ברוך ה' אלקי ישראל מהעולם ועד העולם ואמר כל העם אמנו הללו-יה, כל הנשמה תהלל י-ה הללו-יה..

כל עם ישראל ששים ושמחים בשמחת התורה, בלימוד הש"ס בצירוף הזוהר, לאחר שנים שמפעל הזוהר העולמי, מנסה להחדיר בכלל ישראל את לימוד הזוהר, שכל אחד ילמד בקביעות את ספר הזוהר הקדוש, נפלה ההחלטה והיא לצרף ולאחד את לימוד הזוהר עם לימוד תלמוד בבלי, על ידי דפוסים חדשים גם ישנים שיאחדו את לימוד הגמרא והזוהר, שיהיה בבחינת וילכו שניהם יחדו, ועל ידי לימוד שניהם יזכו לערוך סיום הש"ס וסיום הזוהר יחדו, אז ויבואו אל המקום אשר אמר לו האלקים, שכל עם ישראל יזכו להגיע אל המקום אשר אמר האלוקים לאברהם בגאולה העתידה במהרה.

ועל כן, אנו קוראים לכל אחינו בני ישראל, החסידים הליטאים הספרדים התימנים, וכל המגזרים, יחד שבטי ישראל, כולנו כאחד יחד, להתחיל בלימוד קדוש זה דף היומי ביחד עם הזוהר הקדוש, בקביעות יום יום ידרשון, בהתמדה בשמחה באהבה, לעשות נחת רוח ליוצרנו, וכמו שבסיום הש"ס הנוכחי היו כמאה אברכים שיודעים את כל הש"ס בעל פה יהיה בעזרת ה' בסיום הבא עוד כמאה שיודעים גם ש"ס בעל פה וגם זוהר בעל פה,

ואז נעשה כולנו סיום ענק על הגמרא ועל הזוהר יחד, כולנו כאחד יחד נשמח בפה מלא, משה רעיא מהימנא ישמח עמנו, ור' שמעון בר יוחאי ישמח עמנו, וכל התנאים הקדושים שמוזכרים בזוהר ובגמרא ישמחו עמנו.

ידוע לכל מעלת הקביעות בלימוד התורה, שכל דבר הנלמד בקביעות יש לו סיעתא דשמיא, כמו קביעות מקום לתפלה, כמו כן קביעות מקום ללימוד גמרא וזוהר, שכל אחד יקבע לו מקום לגרוס הדף היומי והזוהר היומי, בזמן

קבוע ובמקום קבוע, שכן אז בטוח שלא ישכח ללמדו אף יום, ובטוח שיזכה לגמור בסיומם של כל ישראל.

וטוב ביותר שיהיה זה בבית המדרש, או בבית הכנסת וכדומה, שממנו יראו וכן יעשו, ועל ידי קנאת סופרים תרבה חכמה, ואחרים יתחילו לעשות כמותו, וירבו הלומדים בישראל.

איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, צריכים הרבה חיזוק, כמו דאיתא דברי תורה צריכים חיזוק תמיד, וכל שכן לימוד שמגרה את השטן, והוא מנסה בכל כוחו למעט את לימוד הזוהר, כמו שהכל יודעים, והוא מלביש זאת באיצטלא דרבנן, ומביא ראיות שונות ומשונות, וכמו שכל אחד יודע את כל הטענות שהוא ממציא, אבל אף על פי כן אנו נתחזק איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק, האחד יעזור לשני, וכן הלאה, וכך נהיה כולנו מיוסדים וחזקים ונקרב את ביאת משיח צדקנו.

עתה בעת אשר אנחנו יוצאים עם התוכנית היחודית וכל הכלול בזה, הננו רוצים לקרוא גם כן לכל אלו שיש להם כבר סדר מיוחד לחזור על לימודם, הדף היומי שלומדים היום ומחר חוזרים, וכן לאחר שבוע וכדומה, כל סדרי החזרות, אנו קוראים לכל אלו שיחזרו גם כן על הזוהר שלמדו, שלא ישכחו את קטעי הזוהר שלמדו, ועל ידי שיחזרו יוכלו לזכור לתמיד, ויהיה לנגד עיניהם דברי הזוהר, וישאר בליבם כיתד שלא תימוט, ואם מתעוררים מקטע מסוים בזוהר ואחר מכן שוכחים, חבל על דאבדין, ולמה שלא יזכרו על ידי חזרה.

וכל אחד יערוך לעצמו חשבונותיו בזמנו הפנוי, וכן על זה הדרך ישתדל כל אחד לעשות את המקסימום שביכלתו לגמור ולסיים את הזוהר הקדוש גם כן, ויקויים בנו כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה ואהבתך אל תסיר ממנו לעולמים.

ויקויים בנו מקרא שכתוב כימי צאתכם ממצרים אראנו נפלאות ויקויים

בנו עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים כמי עולם וכשנים קדמוניות, ותחזינה עינינו בשובך לציון במהרה בימינו, ונזכה לגאולה שלמה, בנין בית המקדש, קיבוץ נדחי ישראל, על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

ואלו הם התכניות שעושים למען דבר זה:

תכנית מספר 1: להדפיס את הזוהר הקדוש 64 דף במסכת ברכות שיהיה לכל הלומדים דף היומי במה ללמוד את הזוהר ביחד עם לומדי דף היומי, לחלקם חינם.

תכנית מספר 2: להדפיס מסכת ברכות עם הזוהר ביחד דף זוהר ודף גמרא ממסכת ברכות, וכך יחלקו רק ללומדי זוהר יחד עם ש"ס חינם.

תכנית מספר 3: לסדר לאלו שלומדים 7 דפים גמרא ביום לסדר להם גם לימוד 7 דפים זוהר ביום.

תכנית מספר 4: לוח ללומדי דף היומי ש"ס: לעשות לוח ללומדי דף היומי ש"ס שידעו בדיוק היכן ללמוד, בכמה הוצאות הזוהר שהוצאנו לאור עד עתה, וכך יוכלו ללמוד בלי שיהיה להם הספרים החדשים, רק כל אחד לוקח איתו את הזוהר של 10 כרכים או 70 כרכים ויכול ללמוד ביחד עם לומדי הש"ס או אצלו בבית.

ופשוט, שלכל התכניות האלו צריכים להשקיע הרבה ממון. לכן כל אחד יחשב לעצמו כמה הוא יכול לתת למפעל הקדוש הזה, כדי שיוכלו להוציא את כל התכניות לאור עולם.

בכבוד רב - המוציאים לאור

וּפְרָשׁוּ. כְּדֵי לְלַכֵּת יוֹמָם וְלַיְלָה,
אֲסַפְקֶלְרִיָּה הַמְּאִירָה, וְשֵׁלָא
מְאִירָה. וְעוֹד, כְּדֵי לְהַטְעוֹת אֶת
הַמְּצָרִים, שְׂיֵאמְרוּ מִקְרָה הוּא,
שְׁכַתוּב (ישעיה ט) נוֹאֲלוּ שְׂרֵי צוּעֵן,
וְכַתוּב (שם מד) מְשִׁיב חַכְמִים אַחֹר,
וְעַל פֶּן הִלְכוּ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה.

רַבִּי אֲבָא אָמַר, אֲשֶׁרֵי חֲלָקַם שֶׁל
יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹצִיא
אוֹתָם מִמְּצָרִים לְהִיּוֹת חֲלָקוֹ
וְנִחַלְתּוּ. וּבֵא רָאָה, בְּצַד הַיּוֹבֵל
נִמְצְאָה חֲרוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וְכֵן לְעֵתִיד
לְבֹא, שְׁכַתוּב (ישעיה כז) וְהָיָה בַּיּוֹם
הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וְגו'.

וּמְשׁוּם אוֹתוֹ יוֹבֵל עֲלִיּוֹן, הִתְעַכְּבוּ
חַמְשִׁים יוֹם לְקַבֵּל הַתּוֹרָה וְלִקְרַב
לְהַר סִינַי. וְכֵיּוֹן שֶׁהִלְכוּ בַּיּוֹם, הִלְכוּ
בַּלַּיְלָה, לְהִיּוֹת הַכֹּל יוֹם אֶחָד בֵּין
יוֹם וְלַיְלָה, וְלֹא נִמְצְאָת הַפְּרָדָה.

וְרַא עוֹד, אֵלָא שְׁכַלָם הִלְכוּ
בְּמִנְחָה לְרִצּוֹן נִפְשָׁם, בַּיּוֹם
שֶׁקִּבְלוּ הַתּוֹרָה, הָיוּ חַמְשִׁים יָמִים
שְׁלָמִים, יָמִים וְלַיְלוֹת כְּרֵאוּי, שְׁאִין
יוֹם בְּלֵי לַיְלָה, וְאִין לַיְלָה בְּלֵי יוֹם,
וְלַיְלָה וַיּוֹם נִקְרָא יוֹם אֶחָד. וְכֵיּוֹן
שֶׁהִלְכוּ חַמְשִׁים יָמִים שְׁלָמִים, אִז
שָׂרוּ עֲלֵיהֶם אוֹתָם חַמְשִׁים יָמִי
הַיּוֹבֵל, וּמִצַּד שֶׁל הַיּוֹבֵל (בִּינָה) נִתְּנָה
לְהֵם תּוֹרָה, וְלִכֵּן הִלְכוּ יוֹמָם וְלַיְלָה.
וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, כְּתוּב וַיְהִי כִּי זָקַן
יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, לְמָה? הֲרֵי
בְּאַרְנוֹ, שְׁמִי שְׂאוּהֵב רְשָׁעִים, כִּף
הוּא. וּבֵא רָאָה, בְּיִצְחָק נִכְלָל
הַלַּיְלָה, וְלַיְלָה לֹא בְּהִיר, וְעַל זֶה
וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, וְהַכֹּל אֶחָד.

רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר, וַיִּגְדַּל לְמַלְךְ
מְצָרִים כִּי בְּרַח הָעַם. וַיִּגְדַּל - מִי אָמַר
לוֹ? אֵלָא כִּף פְּרִשׁוּהָ. אֲכַל חַכְמִי

לְאַתְיִיקָרָא שְׁמָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
בְּרַתִּיכוּי וּפְרָשׁוּי. בְּגִין לְמִיזַל יְמָמָא וְלַיְלָא,
אֲסַפְקֶלְרִיא דְנִהְרָא, וְדִלָּא נִהְרָא. וְתוּ, בְּגִין
לְאַטְעָאָה לְמִצְרָאֵי דִימְרוּן מִקְרָה הוּא,
דְּכַתִּיב, (ישעיה ט) נוֹאֲלוּ שְׂרֵי צוּעֵן, וְכַתִּיב (ישעיה
מד) מְשִׁיב חַכְמִים אַחֹר, וְעַל דָּא אֲזֵלִי בִימָמָא
וּבַלַּיְלָא.

רַבִּי אֲבָא אָמַר, זַפְּאָה חוּלְקִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל,
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲפִיק לֹון מִמְּצָרִים,
לְמַהּוֹי חוּלְקִיָּה וְאַחַסְנִתִּיָּה. וְתָא חֲזִי, בְּסִטְרָא
דִּיּוֹבֵלָא, אֲשֶׁתְּכַח חִירוֹ לְיִשְׂרָאֵל. וְכֵן לְזַמְנָא
דְּאַתִּי, דְּכַתִּיב, (ישעיה כז) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע
בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וְגו'.

וּבְגִין הַהוּא יוֹבֵלָא עֲלָאָה, אֲתַעַכְּבוּ חַמְשִׁין
יוֹמִין, לְקַבְּלָא אוֹרֵייתָא, וְלִמְקַרְב
לְטוֹרָא דְסִינַי. וְכֵיּוֹן דְּאַזְלִי בִימָמָא, אֲזֵלִי
בַּלַּיְלָא, לְמַהּוֹי כֹּלָא חַד יוֹמָא, בֵּין יְמָמָא
וְלַיְלָא, וְלֹא אֲשֶׁתְּכַח פְּרִישׁוּ.

וְרַא עוֹד, אֵלָא דְכֻלְהוּ בְּנֵי יִחָא אֲזֵלִין,
לְרַעוּתָא דְנִפְשֵׁייהוּ, בְּיוֹמָא דְקַבִּילוּ
אוֹרֵייתָא, הוּוּ חַמְשִׁין יוֹמִין שְׁלָמִין, יוֹמִי
וְלַיְלִי כְּדָקָא יְאוּת, דְּלִית יוֹם בְּלֹא לַיְלָה, וְלִית
לַיְלָה בְּלֹא יוֹם, וְלַיְלָה וַיּוֹם אִקְרִי יוֹם אֶחָד.

וְכֵיּוֹן דְּאַזְלוּ חַמְשִׁין יוֹמִין שְׁלִימִין, כְּדִין (לְקַבֵּל
חַמְשִׁין דִּיּוֹבֵלָא וּכְמוֹ) שְׂאָרוּ עֲלֵיהוּ אֵינּוֹן חַמְשִׁין
יוֹמִין דִּיּוֹבֵלָא, וּמִסְטָרָא דִּיּוֹבֵלָא אֲתִיִּיהִיב
לְהוּ אוֹרֵייתָא, וּבְגִין כִּף אֲזֵלִין יוֹמָא וְלַיְלָא.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, כְּתִיב (בראשית כז) וַיְהִי כִּי זָקַן
יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, אָמַאי. הָא

אוּקִימְנָא, מָאן דְּרַחִים לְחַיִּיבָא, הָכִי הוּא. וְתָא חֲזִי, בְּיִצְחָק אֲתַפְּלִיל
לַיְלָא, וְלַיְלָא לֹא בְּהִיר, וְעַל דָּא וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, וְכֹלָא חַד.

רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח וְאָמַר, (שמות יד) וַיִּגְדַּל לְמַלְךְ מְצָרִים כִּי בְּרַח הָעַם, וַיִּגְדַּל, מָאן

ומכשפיו התכנסו אליו והודיעוהו כי ברח העם. ולמה אמרו את זה? אלא ראו בחכמה שלהם שהיו הולכים יומם וליל, אמרו ודאי שהם בורחים. ולא עוד, אלא שראו שאינם הולכים בדרך ישרה, כמו שכתוב וישבו ויחננו לפני פי החירות.

ויקח שש מאות וגו'. שש מאות למה? אמר רבי יוסי, כנגד המנין של ישראל, שכתוב כשש מאות אלה רגלי. בחור - כנגד הגברים שהם העקר של כל ישראל. וכל רכב מצרים - שאר המרכבות, שהם טפלים לאחורים (לאחרים), כנגד הטה, שכתוב לבד מטף. והכל עשה בעצת מכשפיו וחכמיו. ושלשם על כלו - הכל בחכמה, כנגד דרגות העליונות שנים ואחד. רבי יצחק אמר, פתרגומו - ומרזין. שהיו זריזים בכל.

ויקח שש מאות רכב בחור. רבי חייא אמר, כתוב יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. בזמן שהקדוש ברוך הוא נותן שלטון לגדולי העמים למעלה, נותן להם לעם שלהם למטה. ובשעה שמוריד אותם מדרגתם שלמעלה, מוריד את העם למטה. ויקח שש מאות רכב בחור - הרי הממנה שלהם, ופרשה, שהנהיג את מרכבות שאר העמים, וכלם נפלו במחנה סיסרא אחר כך, והיגו בחור (ואחר כך) וכל רכב מצרים.

כתוב (שיר א) לססתי ברכבי פרעה דמיתיה רעיתי. בא ראה, כדגמת סוסה נקבה נראתה לסוסים של פרעה, ופרשה. אלא לססתי ברכבי פרעה - בא ראה, בשעה שפרעה היה רודף אחר ישראל, מה עשה? נטל סוסות נקבות, וכפת אותן במרכבותיו בתחלה,

קאמר ליה. אלא, הא אוקמוה. אבל חכמוי וחרשוי אתכנשו לגביה, ואודעוהו כי ברח העם. ואמאי קאמרו דא. אלא חמו בחכמתא דלהון, דהווי אזלי יממא וליילא, אמרו ודאי ערקין אינון. ולא עוד אלא דחמו דלא הווי אזלי באורח מישר, כמה דכתיב וישבו ויחננו לפני פי החירות.

ויקח שש מאות וגו'. (שמות יד) שש מאות אמאי. אמר רבי יוסי, לקבל מניינא דישראל, דכתיב כשש מאות אלה רגלי. בחור: לקבל הגברים דאינון עקרא דכל ישראל. וכל רכב מצרים: שאר רתיכין, דאינון טפלין לאחורי, (נ"א לאחורי) לקבל הטה דכתיב לבד מטף. וכלא עביד בעיטא דחרשוי וחכמוי. ושלשם על כלו, כלא בחכמתא, לקבל דרגין עלאין, תרין וחד. ר' יצחק אמר, פתרגומו, ומרזין. זריזין הווי בכלא.

ויקח שש מאות רכב בחור. ר' חייא אמר, כתיב (ישעיה כד) יפקוד יי' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. בזמנא דקודשא בריך הוא יהיב שלטנותא לברכבי עמין לעילא, יהיב להו לעמא דלהון לתתא. ובשעתא דנחית לון מדרגיהון דלעילא, נחית לון לעמא לתתא, ויקח שש מאות רכב בחור, הא ממנא דלהון, ואוקמוה, דדבר רתיכין דשאר עמין, וכלהו נפלו במשריתא דסיסרא לבתר והיינו בחור (נ"א ולבתר) וכל רכב מצרים. כתיב (שיר השירים א) לססתי ברכבי פרעה

דמיתיה רעיתי. תא חזי, כדוגמת סוסיא נוקבא, אתחזי להון לסוסיהון דפרעה, ואוקמוה. אלא לסוסתי ברכבי פרעה, (ד) ו"ו ע"א) תא חזי, פרעה בשעתא דהוה רדיף אבתריהו דישראל, מה עבד, נטל סוסון

וְאֵת הַסּוֹסִים הַזְּכָרִים כָּפַת
מֵאַחֲרָיו, וְהָיוּ הַזְּכָרִים מִתְחַמְּמִים
כְּגַד הַנְּקֻבוֹת, וְהַנְּקֻבוֹת מִסְּרֻבוֹת,
וּמְהֵרָו לְרוּץ. כִּיִּן שְׁקֵרֵב (ובאשר
הדיבוק) אֵל יִשְׂרָאֵל, נָטַל אֵת הַנְּקֻבוֹת
וְשָׂם אוֹתָם לְאַחֲרָיו, וְהַסּוֹסִים
הַזְּכָרִים לְפָנָיו, כְּדִי לְהִרְע
לְיִשְׂרָאֵל וְלַעֲרֹף בְּהֵם קָרֵב.

כְּמוֹ זֶה, וְהָ הַלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם,
וְאַחֲרָי כִּף חֲזָרָה הַשְּׂכִינָה לְאַחֲרָיו
יִשְׂרָאֵל, שְׂכִינָתוֹ וַיִּסַּע מִלֵּאף
הָאֱלֹהִים וְגו'. מִשּׁוּם כִּף דְּמִיתִיף
רַעֲיָתִי.

וּפְסוּק זֶה הָרִי פִּרְשׁוּהוּ, שֶׁהַקָּרִיב
אֵת כָּל חֵילוֹתָיו וּמִרְכָּבוֹתָיו לְעֲרֹף
קָרֵב. וְעוֹד וּפְרָעָה הַקָּרִיב, רַבִּי
יוֹסִי אָמַר, הָרִי נִתְּבָאָר שֶׁהַקָּרִיב
אוֹתָם לְתִשּׁוּבָה. וּפְרָעָה הַקָּרִיב.

כְּתוּב (ישעיה כו) ה' בַּצַּר פְּקֻדוֹף
צָקוֹן לַחֹשׁ וְגו'. בַּצַּר פְּקֻדוֹף - לֹא
פּוֹקְדִים יִשְׂרָאֵל אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּשַׁעַת מְנוּחָה, אֲלֵא בְּשַׁעַת
שְׂמֻצִיקִים לָהֶם, וְאֵז כָּלֶם פּוֹקְדִים
אוֹתוֹ. צָקוֹן לַחֹשׁ - וְכָלֶם
מִתְפַּלְלִים בְּתַפְלוֹת וּבְכַבְּשׁוֹת,
וּמְרִיקִים לְפָנָיו תַּפְלוֹת. אֵימָתִי?
מוֹסְרָךְ לָמוֹ. בְּשַׁעַת שְׂפּוֹקְד
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרַצּוֹעֵתוֹ, וְאֵז
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד עֲלֵיהֶם
בְּרַחֲמִים, וְאוֹתוֹ הַקּוֹל שֶׁלָּהֶם נוֹחַ
לְפָנָיו כְּדִי לְהַפְרַע מִשּׁוֹנְאֵיהֶם,
וּמִתְמַלֵּא עֲלֵיהֶם בְּרַחֲמִים.

כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁנוּ, מִשָּׁל לְיוֹנָה עִם
הַנֶּץ וְכו', כִּף יִשְׂרָאֵל הָיוּ קָרֵבִים
לָיִם, וְהָיוּ רוֹאִים אֵת הַיָּם לְפָנֵיהֶם
הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר וְגָלְיוֹ עוֹלִים לְמַעְלָה,
הָיוּ פּוֹחֲדִים. זָקְפוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ
אֵת פְּרָעָה וּמִרְכָּבוֹתָיו, וְאֲבָנִים,
חֲצִים וּבִלִּיסְטְרָאוֹת, וְאֵז וַיִּירָאוּ
מֵאֵד. מָה עָשׂוּ? וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל. מִי גָרַם אֵת זֶה שְׁקֵרְבוֹ
יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שֶׁל מַעְלָה?

נוֹקֵבָן, וְכָפַת לוֹן בְּרִתִּיכוֹי בְּקִדְמִיתָא, וְסוֹסִין
דְּוִקְרָאֵי כָּפַת לוֹן לְאַחֲרֵיהוֹן, וְהוּוּ מְזִינִין
דְּוִקְרֵי לְקָבֵל נוֹקְבֵי, וְנוֹקְבֵי לֹא בְּעָאן, וְאוֹחֶן
לְמִזְל. כִּיִּן דְּקָרִיב (נ"א וְכִד אַדְבִּיק) לְגַבִּייהוּ
דְּיִשְׂרָאֵל, נָטַל נוֹקְבֵי וְשׁוּי לוֹן לְאַחֲרֵי,
וְסוֹסוֹן דְּוִקְרִין לְקִדְמִין, לְאַבְאָשָׁא לְיִשְׂרָאֵל,
וּלְאַגָּחָא בְּהוּ קָרְבָא.

בְּגוֹזְנָא דָּא, וַיִּי' הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם, וּבִתְר
חֲזָרָה שְׂכִינָתָא לְאַחֲרֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל,
דְּכִתִּיב וַיִּסַּע מִלֵּאף הָאֱלֹהִים וְגו'. בְּגִינֵי כִּף
דְּמִיתִיף רַעֲיָתִי.

וְהָאֵי קָרָא הָא אוֹקְמוּהָ. דְּאִקְרִיב לְכָל חֵילוֹי
וְרִתִּיכוֹי, לְאַגָּחָא קָרְבָא. וְתוּ וּפְרָעָה
הַקָּרִיב. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הָא אֲתַמַּר דְּקָרִיב לוֹן
לְתִשּׁוּבָה. וּפְרָעָה הַקָּרִיב.

כְּתוּב (ישעיה כו) יי' בַּצַּר פְּקֻדוֹף צָקוֹן לַחֹשׁ וְגו'.
בַּצַּר פְּקֻדוֹף: לֹא פְּקֻדִין יִשְׂרָאֵל
לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיף הוּא, בְּשַׁעַתָּא דְּנִיחָא, אֲלֵא
בְּשַׁעַתָּא דְּעָקִין לָהּ, וּכְדִין פְּלָהוּ פְּקֻדִין לִיהָ.
צָקוֹן לַחֹשׁ: וְכָלֶהוּ צֵלָאן בְּצֵלוֹתִין וּבְכַעֲוֹתִין,
וְאָרִיקוּ קָמִיהָ צֵלוֹתִין. אֵימָתִי. (ישעיה כו) מוֹסְרָךְ
לָמוֹ, בְּשַׁעַתָּא דְּפָקִיד לוֹן קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא
בְּרַצּוֹעוּי. כְּדִין קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא קָאִים עֲלֵייהוּ
בְּרַחֲמֵי, וְנִיחָא קָמִיהָ הוּא קָלָא דְּלָהוֹן, בְּגִין
לְאַתְּפָרְעָא מִן שְׁנֵאֵיהוֹן, וְאַתְּמַלֵּי עֲלֵייהוּ
בְּרַחֲמֵי.

בְּמָה דְּאוֹקִימָנָא, מְתַל לְיוֹנָה עִם הַנֶּץ וְכו', כִּף
יִשְׂרָאֵל הוּוּ קָרִיבִין לְיִמָּא, וְהוּוּ חֲמָאן
לְיִמָּא קָמִייהוּ, אֲזִיל וְסַעִיר וְגִלְגֻלוּהִי זָקְפִין
לְעֵילָא, הוּוּ דְּחִילִין. זָקְפוּ עֵינֵיהוּ וְחָמוּ
לְפָרְעָה וּלְמִשְׁרִיטֵיהָ, וְאֲבָנֵי גִירִין
וּבִלִּיסְטְרָאִין, כְּדִין וַיִּירָאוּ מֵאֵד. מָה עָבְדוּ,

וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵן גָּרִים הָאֵי דְּקָרִיבוּ יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי אַבְוֵהוֹן דְּלְעֵילָא,

פָּרַעָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וּפְרָעָה
הַקָּרִיב, וְהָרִי זֶה נִתְבָּאָר.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירְאוּ
הַתִּינָצְבוּ וַיֵּרְאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה'. אָמַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲשֶׁרִי חֲלַקְמִי שֶׁל
יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי רוּעָה כְּמוֹ מֹשֶׁה
הַלֵּךְ בְּתוֹכָם. כְּתוּב (שם סג) וַיִּזְכֹּר
יָמֵי עוֹלָם מֹשֶׁה עִמּוֹ. וַיִּזְכֹּר יָמֵי
עוֹלָם - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
מֹשֶׁה עִמּוֹ - (מִכָּאן לְמַדְנָה) שְׁמֹשֶׁה הָיָה
שְׁקוּל כְּכֹל יִשְׂרָאֵל. וְלִמְדָנוּ מִזֶּה
כִּי רוּעָה הָעָם הוּא מִמֶּשׁ הָעָם כְּלוּ.
אִם הוּא זוֹכָה - כֹּל הָעָם זוֹכִים,
וְאִם אֵינוֹ זוֹכָה - כֹּל הָעָם לֹא
זוֹכִים וְנִעְנָשִׁים בְּגִלְלוֹ, וְהָרִי
פָּרַשׁוּהָ.

הַתִּינָצְבוּ וַיֵּרְאוּ - אֵין לָכֶם לַעֲרֹף
קָרֵב, שֶׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
יַעֲרֹף קָרֵב בְּשִׁבְלֵיכֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
ה' יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. בֹּא
רְאֵה, בְּאוֹתוֹ לִילָה כִּנְסַת הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת הַפְּמִלְיָא שְׁלוֹ וְדָן
אֶת דִּינֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֶלְמֵלָא
שֶׁהַקְּדִימוֹ הָאֲבוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, לֹא
הָיוּ נְצוּלִים מִן הַדִּין. רַבִּי יְהוּדָה
אָמַר, זְכוּת יַעֲקֹב הַגְּנָה עַל
יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים קכד)
לוֹלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמֵר נָא
יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבֵא.

ה' יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן.
רַבִּי אַבְבָּא פִּתַח, (יִשְׁעִיָּה נח) אִם תָּשִׁיב
מִשְׁבַּת רִגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפִצֶךָ בְּיוֹם
קִדְשִׁי. אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בָּהֶם לְהַדְּבִק
בָּהֶם מִכָּל שְׂאֵר עַמֵּי הָעוֹלָם,
וּמִתּוֹךְ אֲהַבְתֶּם קָרֵב אוֹתָם אֵלָיו,
וְנִתְּנָה לָהֶם תּוֹרָה, וְנִתְּנָה לָהֶם שִׁבְתָּ
שְׁהִיא קִדְשׁ מִכָּל שְׂאֵר הַיָּמִים,
וּמְנוּחָה מִהַפֵּל, וְחֻדוּהָ שֶׁל הַפֵּל,
וּשְׁקוּלָה שִׁבְתָּ כִּנְגֵד כֹּל הַתּוֹרָה,
וּמִי שֶׁשׁוּמֵר שִׁבְתָּ כְּאֵלוֹ שְׁמַר אֶת
כֹּל הַתּוֹרָה.

וְקִרְאתָ לְשִׁבְתָּ עֲנָג - עֲנוּג שֶׁל
הַפֵּל, עֲנוּג הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף, עֲנוּג

פְּרָעָה. הָדָא הוּא דְכְּתִיב וּפְרָעָה הַקָּרִיב וְהָא
אֲתָמַר.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירְאוּ הַתִּינָצְבוּ וַיֵּרְאוּ
אֶת יְשׁוּעַת יי'. (שְׁמוֹת יד) אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן
זַכָּאָה חוֹלְקִיהוּן דִּישְׂרָאֵל, דְּהָא רַעֲיָא כְּמֹשֶׁה
אֲזִיל בְּגוּוֹיָיהוּ. כְּתִיב (יִשְׁעִיָּה סג) וַיִּזְכֹּר יָמֵי עוֹלָם
מֹשֶׁה עִמּוֹ. וַיִּזְכֹּר יָמֵי עוֹלָם: דָּא קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא. מֹשֶׁה עִמּוֹ (מִכָּאן אוֹלִיפְנָא) שְׁקִיל הוּא מֹשֶׁה
כְּכֹל יִשְׂרָאֵל. וְאוֹלִיפְנָא מְהָא, כִּי רַעֲיָא דְעֵמָא
הוּא מִמֶּשׁ עֵמָא כְּלָהוּ, אִי אִיהוּ זְכִי, עֵמָא
כְּלָהוּ זְכָאן. וְאִי אִיהוּ לֹא זְכִי, עֵמָא כְּלָהוּ לֹא
זְכָאן וְאַתְּעַנְשׁוּ בְּגִינָיָה, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

הַתִּינָצְבוּ וַיֵּרְאוּ, לִית לָכוּ לְאַגְחָא קָרְבָא, דְּהָא
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, יַגִּיחַ קָרְבָא
בְּגִינֵיכוֹן, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, יי' יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם
תַּחֲרִישׁוּן. תָּא חֲזִי, הַהוּא לִילְיָא, כְּנִשׁ קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לְפִמְלִיָא דִילִיָּה, וְדָאִין דִּינִיָּיָהוּ
דִישְׂרָאֵל, וְאֶלְמֵלָא דְאַקְדִּימוֹ אַבְהָן עַלִּיָּיָהוּ
דִישְׂרָאֵל, לֹא אֲשַׁתְּזִיבוּ מִן דִּינָא. רַבִּי יְהוּדָה
אָמַר, זְכוּתָא דִיעֲקֹב אַגִּין עַלִּיָּיָהוּ דִישְׂרָאֵל,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים קכד) לוֹלֵי יי' שֶׁהָיָה לָנוּ
יֹאמֵר נָא יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סְבֵא.

יי יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישׁוּן. (שְׁמוֹת יד) רַבִּי אַבְבָּא
פִּתַח (יִשְׁעִיָּה נח) אִם תָּשִׁיב מִשְׁבַּת רִגְלֶךָ עֲשׂוֹת
חֲפִצֶיךָ בְּיוֹם קִדְשִׁי. זַכָּאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל,
דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעֵי בְּהוֹן, לְאַתְדַּבְּקָא
בְּהוּ, מִכָּל שְׂאֵר עַמֵּין דְּעֵלְמָא, וּמַגּוֹ רַחֲמֵימוֹתָא
דְּלָהוֹן, קָרִיב לוֹן לְגַבִּיָּה, וְיֵהֵב לוֹן אוֹרִיָּיתָא,
וְיֵהֵב לוֹן שִׁבְתָּ, דְּאִיהוּ קִדְשָׁא מִכָּל שְׂאֵר
יוֹמִין, וְנִיָּיָחָא מִכָּלְא, וְחֻדוּהָ דְכָלְא, וְשְׁקִיל
שִׁבְתָּ, לְקַבֵּל אוֹרִיָּיתָא כָּלְא, וּמֵאֵן דְּנָטִיר שִׁבְתָּ,
כְּאֵילוֹ נָטִיר אוֹרִיָּיתָא כָּלְא.

וְקִרְאתָ לְשִׁבְתָּ עֲנוּג, עֲנוּגָא דְכָלְא, עֲנוּגָא

לְעֵלְיוֹנִים וְלַתְּחֹנִים. וְקִרְאתָ לְשַׁבַּת, מֵהַ זֶה וְקִרְאתָ? שִׁזְמִין אוֹתָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג) מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, כְּלוּמַר מְזֻמְנִים, כְּמוֹ מִי שֶׁזְּמִין אוֹרַח לְבִיתוֹ. וְעַל זֶה וְקִרְאתָ לְשַׁבַּת עֲנֵג, שִׁזְמִין אוֹתָהּ כְּמוֹ שֶׁמְזַמְנִים אוֹרַח, בְּשִׁלְחֹן מִתְקָן וּבֵבִית מִתְקָן כְּרֵאוֹי בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁתֶּה כְּרֵאוֹי יוֹתֵר עַל שְׂאֵר הַיָּמִים. וְקִרְאתָ לְשַׁבַּת עֲנֵג - מִבְּעוֹד יוֹם. לְקֹדֶשׁ ה' מְכַבֵּד - זֶה יוֹם הַכַּפּוּרִים, שְׁנַיִם שָׁהִם אַחַד. וּכְבִּדְתוּ מַעֲשׂוֹת דְּרַכִּיף - כְּמוֹ שֶׁבֶּאֱרַנּוּ.

מִמְצוֹא חֲפִצֵּךְ וְדָבָר דָּבָר, וְהָרִי נִתְבָּאָר, מִשּׁוּם שְׁאוֹתוֹ דָּבָר עוֹלָה וּמַעוֹרֵר דְּבוּר שֶׁל חַל לְמַעְלָה. מִי שֶׁזְּמִין אוֹרַח, צְרִיף לְהַשְׁתַּדֵּל בּוֹ וְלֹא בְּאַחֵר.

בֹּא רֵאָה, אוֹתוֹ הַדְּבוּר שִׁיּוּצָא מִפִּי הָאָדָם, עוֹלָה וּמַעוֹרֵר הַתְּעוֹרְרוֹת עֲלִיּוֹנָה, אִם לְטוֹב אִם לְרָע. וּמִי שִׁיּוּשֵׁב בְּעֵנֵג שַׁבַּת, אֲסוּר לוֹ לְעוֹרֵר דְּבוּר שֶׁל חַל, שֶׁהָרִי הוּא פּוֹגֵם פְּגָם בְּיוֹם הַקֹּדֶשׁ. מִי שִׁיּוּשֵׁב בְּהַלּוּלַת הַמְּלָךְ, לֹא רֵאוֹי שִׁיעוֹזֵב אֶת הַמְּלָךְ וַיִּתְעַסֵּק בְּאַחֵר.

וּבְכֹל יוֹם צְרִיף לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה וּלְעוֹרֵר הַתְּעוֹרְרוֹת מִמֶּה שֶׁצְּרִיף, וּבְשַׁבַּת בְּדַבְרֵי שְׁמַיִם וּבִקְדוּשַׁת הַיּוֹם צְרִיף לְהַתְּעוֹרֵר, וְלֹא בְּדָבָר אַחֵר.

בֹּא רֵאָה, כָּאֵן כְּשֶׁקָּרַב פְּרָעָה לְעָרֶךָ קָרַב עִם יִשְׂרָאֵל, בְּאוֹתוֹ זְמַן לֹא רָצָה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיעוֹרְרוּ יִשְׂרָאֵל הַתְּעוֹרְרוֹת לְמִטָּה כָּלֵל, שֶׁהָרִי הַהַתְּעוֹרְרוֹת הִיא לְמַעְלָה, שֶׁהָרִי הָאֲבוֹת הַקֹּדֶשׁ הַתְּעוֹרְרוֹת זֹאת לְמַעְלָה, וְזָכוּתָם עוֹמֶדֶת לְפָנָיו, וְעוֹרְרוּ הַתְּעוֹרְרוֹת זוֹ וְלֹא רָצָה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיעוֹרְרוּ לְמִטָּה כָּלֵל. וְשֶׁהָרִי בְּמָקוֹם שֶׁל מַעְלָה הִתְחַוּ זֵהוּ

דְּנִפְשָׂא וְגוֹפָא עֲנוּגָא דְעֵלְאִין וְתַתְּאִין. וְקִרְאתָ לְשַׁבַּת, מָאִי וְקִרְאתָ. דִּזְמִין לִיהַ. כְּמַה דְּאֵתְ אָמַר, (ויקרא כג) מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, כְּלוּמַר, זְמִינִין, כְּמַה דְּמְזַמְנִין אוֹשְׁפִיזָא לְבִיתִיהַ. וְעַל דָּא וְקִרְאתָ לְשַׁבַּת עֲנֵג, דִּזְמִין לִיהַ, כְּמַה דְּמְזַמְנִין אוֹשְׁפִיזָא, בְּפִתּוּרָא מִתְקַנָּא, בְּבִיתָא מִתְקַנָּא כְּדָקָא יְאוּת, בְּמִיכְלָא וּבְמִשְׁתֵּיָא כְּדָקָא יְאוּת, יִתִּיר עַל שְׂאֵר יוֹמִין. וְקִרְאתָ לְשַׁבַּת מִבְּעוֹד יוֹם. לְקֹדֶשׁ יִי מְכּוּבָד: דָּא יוֹם כַּפּוּרִים. תְּרִי דְאִינוּן חַד. וּכְבִּדְתוּ מַעֲשׂוֹת (דף מ"ז ע"ב) דְּרַכִּיף, כְּמַה דְּאוּקִימָנָא.

מִמְצוֹא חֲפִצֵּךְ וְדָבָר דָּבָר, וְהָא אֲתַמַּר, בְּגִין דְּהָיָא מְלָה סְלָקָא, וְאֲתַעַר מְלָה דְחוּל לְעֵילָא. מָאֵן דְּמְזַמְנִין אוֹשְׁפִיזָא, בִּיהַ בְּעֵי לְאֲשְׁתַּדְּלָא, וְלֹא בְּאַחֵרָא.

תָּא חֲזִי הָהוּא מְלָה דְנִפְיָק מִפּוּמִיָּה דְּדָבָר נֶשׁ, סְלָקָא וְאֲתַעַר אֲתַעְרוּתָא לְעֵילָא, אִי לְטַב, אִי לְבִישׁ. וּמָאֵן דִּיתִיב בְּעֲנוּגָא דְשַׁבַּתָּא, אֲסִיר לִיהַ לְאֲתַעְרָא מְלָה דְחוּל, דְּהָא פְּגָיִם פְּגִימוֹ בְּיוֹמָא קֹדֶשׁ־שָׂא. מָאֵן דִּיתִיב בְּהִילּוּלָא דְמִלְפָּא, לֹא יִתְחַזִּי לְמִשְׁבַּק לְמִלְפָּא, וַיִּתְעַסֵּק בְּאַחֵרָא. וּבְכֹל יוֹמָא בְּעֵי לְאֲחֻזָּא עוּבְדָּא, וְלְאֲתַעְרָא אֲתַעְרוּתָא מִמֶּה דְאַצְטְרִיף. וּבְשַׁבַּת, בְּמִלֵּי דְשְׁמַיָּא, וּבִקְדוּשָׁה דְיוֹמָא בְּעֵי לְאֲתַעְרָא, וְלֹא בְּמִלָּה אַחֵרָא.

תָּא חֲזִי, הֵכָא כַּד אֲתַקְרִיב פְּרָעָה לְאַגְחָא קָרְבָּא בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, בְּהָהוּא זְמַנָּא, לֹא בְעֵי קֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא, דִּיתַעְרוּן יִשְׂרָאֵל אֲתַעְרוּתָא לְתַתָּא כָּלֵל, דְּהָא אֲתַעְרוּתָא לְעֵילָא הוּא, דְּהָא אֲבָהֵן אֲקֻדִּימוֹ וְאֲתַעְרוּ אֲתַעְרוּתָא דָּא לְעֵילָא, וְזָכוּתָא דְלַהוּן קָאִים קָמִיָּה, (ואתערורי אתערותא דא) וְלֹא בְעָא קֹדֶשׁא בְּרִיף הוּא דִּישְׂרָאֵל יִתַּעְרוּן לְתַתָּא כָּלֵל. (דְּהָא בְּאַתְרָהּ לְעֵילָא הִתְחַו) הָדָא הוּא

שְׁכַתוּב ה' יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם
תַּחֲרִישוּן. וְדַאי תַּחֲרִישוּן וְלֹא
תַּעֲוֹרוּ דְבַר, שְׁלֵא צְרִיף לָכֶם.
וְכַאן נִכְלַל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּאוֹתִיּוֹת
רְשׁוּמוֹת, וְהָרִי הַתַּעֲוֹרוּ בּוֹ
הַחֲבָרִים.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים
בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְהוּדָה,
וְדַאי שְׁנִינוּ, ה' בְּכָל מְקוֹם זֶה
רַחֲמִים, וְאֵף עַל גֵּב שְׁעוֹרֶף קָרַב
וְעוֹשֶׂה דִין, אוֹתוֹ דִין הוּא
בְּאַהֲבָה. וְכֵן רְאִינוּ, שְׁכַתוּב ה'
יִלְחֶם לָכֶם, וְלֹא נִרְאָה בְּאוֹתוֹ דִין
רַחֲמִים כָּלֵל, שְׁהָרִי כְּתוּב לֹא
נִשְׂאָר בָּהֶם עַד אֶחָד.

אָמַר לוֹ, דְבַר זֶה שְׁמַעְתִּי מֵרַבִּי
שְׁמַעוֹן שְׂאֵמֵר, שְׂאֵפְלוּ כְּאֵן הָיָה
הַדִּין בְּרַחֲמִים, שְׁהִיָּם כֶּסֶף עֲלֵיהֶם
וּמָתוּ, וְאַחַר כֵּן הוֹצִיא אוֹתָם הַיָּם,
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה בְּכַבּוּדָם
וּנְקַבְּרוּ בְּאַרְץ, וְלֹא רָצָתָה הָאָרֶץ
לְקַבֵּל אוֹתָם, עַד שֶׁהוֹשִׁיט לָהּ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יְמִינוֹ,
וְקַבְּלָהּ אוֹתָם. זֶהוּ שְׁכַתוּב נָטִיתָ
יְמִינְךָ תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ, וְלֹכַן נִקְּחָה זֶה
הַדִּין בְּרַחֲמִים הִיא.

וְלִכֵּן לֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
שְׁיַעֲוֹרוּ יִשְׂרָאֵל דְבַר בְּעוֹלָם,
שְׂאֵם יַעֲוֹרוּ יִשְׂרָאֵל דְבַר, לֹא
יַעֲוֹרוּ אֶת שֵׁם הַרַחֲמִים, וְלֹא
יַעֲשֶׂה דִין בְּרַחֲמִים. זֶהוּ שְׁכַתוּב
ה' יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישוּן,
שְׁלֵא תַּעֲוֹרוּ דְבַר. שְׁהָרִי שֵׁם
הַרַחֲמִים צְרִיף לַעֲוֹר עֲלֵיהֶם
לַעֲשׂוֹת דִין בְּרַחֲמִים. וְעַל זֶה בִּקֵּשׁ
שְׁלֵא תַעֲשׂוּ פְגָם וְתַעֲוֹרוּ דְבַר
אַחַר.

אָמַר לוֹ, וְהָרִי כְּתוּב (זכריה יד) וְיִצְא
ה' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם. אִם כֵּן, זֶה
דִין שְׁהִיָּה בְּרַחֲמִים. אָמַר לוֹ, כֵּן
הִיא וְדַאי הַדִּין בְּרַחֲמִים, שְׁמוֹתָם
לֹא נִמְצְאוּ כְּשֶׁאֵר מוֹת בְּנֵי הָעוֹלָם,
אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עֲלֵיהֶם
שְׁלֵא יִהְיוּ כְּמוֹת שְׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם

דְכַתִּיב יי' יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישוּן.
תַּחֲרִישוּן וְדַאי, וְלֹא תַתְעֲרוּן מְלָה, דְלֹא
אֲצַטְרִיף לָכוּ, וְהִכָּא אֲתַכְּלִיל שְׂמָא קְדִישָׁא
בְּאַתְוֹן רְשִׁימָן, וְהָא אֲתַעֲרוּ בֵיה חֲבָרִיא.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ אֲזִלִּי בְּאַרְחָא. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְהוּדָה, וְדַאי תַנְיִנָא, יי',
בְּכָל אֲתַר רַחֲמִי, וְאֵף עַל גֵּב דְאַגַּח קְרָבָא,
וְעַבִּיד דִּינָא, הֵהוּא דִינָא בְּרַחֲמִוּתָא הוּא.
וְהִכָּא חֲמִינָא, דְכַתִּיב יי' יִלְחֶם לָכֶם, וְלֹא
אֲתַחֲזִי בְּהֵהוּא דִינָא רַחֲמִי כָלֵל, דְהָא כְּתִיב לֹא
נִשְׂאָר בָּהֶם עַד אֶחָד.

אָמַר לִיה, מְלָה דָא שְׁמַעְנָא מֵרַבִּי שְׁמַעוֹן
דְאָמַר, דְאַפִּילוּ הִכָּא דִינָא בְּרַחֲמִי הָוָה,
דְחָפָא עֲלֵיהוֹן יַמָּא וּמִיתוּ, וּלְבַתַּר אֲפִיק לֹוֹן
יַמָּא, וְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא בְּעָא בִיקְרִיהוֹן,
וְאַתְקַבְּרוּ בְּאַרְעָא, וְלֹא בְעָאֵת אֲרַעָא לְקַבְּלָא
לֹוֹן, עַד דְאוֹשִׁיט לָהּ קְדִישָׁא בְרִיף הוּא יְמִינֵיהָ,
וְקַבִּילַת לֹוֹן, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, (שמות טו) נָטִיתָ
יְמִינְךָ תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ. וּבְגִין דָּא, (תנח) הָאִי דִינָא
בְּרַחֲמִי הָוָה.

וְעַל דָּא, לֹא בְעָא קְדִישָׁא בְרִיף הוּא דִיתַעֲרוּן
יִשְׂרָאֵל מְלָה בְעֵלְמָא, דְאִי יַתַּעֲרוּן יִשְׂרָאֵל
מְלָה, לֹא יַתַּעֲרוּן שְׂמָא דְרַחֲמִי, וְלֹא יַתַּעֲבִיד
דִינָא בְּרַחֲמִי, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב יי' יִלְחֶם לָכֶם
וְאַתֶּם תַּחֲרִישוּן, דְלֹא תַתַּעֲרוּן מִיְדֵי. דְהָא
שְׂמָא דְרַחֲמִי בְעֵי לְאַתַּעֲרָא עֲלֵיהוּ, לְמַעַבְד
דִינָא בְּרַחֲמִי. וְעַל דָּא בְעֵי, דְלֹא תַעֲבִדוּן
פְּגִימוּ, וְתַתַּעֲרוּן מְלָה אַחֲרָא.

אָמַר לִיה, וְהָא כְּתִיב, (זכריה יד) וְיִצְא יי' וְנִלְחֶם
בַּגּוֹיִם הָהֵם. אִי הִכִּי דָא דִינָא בְּרַחֲמִי
הָוָה. אָמַר לִיה, הִכִּי הָוָה וְדַאי, דִינָא בְּרַחֲמִי
הָוָה, דְמוֹתָא דְלֵהוֹן לֹא אֲשַׁתְּכַח כְּמוֹתָנָא
דְשְׂאֵר בְּנֵי עֵלְמָא, אֲלֵא חָס עֲלֵיהוּ קְדִישָׁא

שְׁהַרְגוּ אוֹתָם, אֲלֵא בְּנַחַת בְּלֵא צַעַר. זְהוּ דִין בְּרַחֲמִים.

וּבְכָל מְקוֹם שֶׁשׁ זֶה הוּא דִין בְּרַחֲמִים, פָּרַט לְמְקוֹם אֶחָד, שְׁפָתוֹב (ישעיה מב) ה' כַּגְבוּר יֵצֵא וְגו'. וְכִי כַּגְבוּר וְלֹא גְבוּר? אֲלֵא יִשְׁנֶה לְבוּשׁוֹ וְיִלְבַּשׁ לְבוּשֵׁים אַחֲרָיִם. כַּאִישׁ מְלַחְמוֹת, יִשְׁנֶה מִיָּנוּ.

וְעַם כֹּל זֶה, הַדִּין הוּא יְתֵר, אֲבָל יֵשׁ בּוֹ רַחֲמִים, כַּפְתוֹב כַּגְבוּר, וְלֹא גְבוּר. כַּאִישׁ מְלַחְמוֹת, וְלֹא אִישׁ מְלַחְמוֹת. שְׂוֹדָאֵי אָף עַל גַּב שְׁעוֹשֶׂה דִין, חָס עַל מַעֲשָׂיו. וְלִכֵּן ה' יִלְחַם לָכֶם וְאִתְּם תַּחֲרִישׁוּן. אֲשֶׁרִי חֲלַקְתִּי לָכֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּחַר בְּהֵם לְחַלְקוֹ וְלִירְשָׁתוֹ, שְׁפָתוֹב (דברים לב) כִּי חֲלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבְל נִחְלָתוֹ.

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה מַה תַּצַּעֲק אֵלַי. דְּבַר זֶה נִתְבָּאָר בְּסִפְרָא דְצַנִּיעוֹתָא, וְשֵׁם הוּא הַסּוּד שְׁלוֹ, וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר, (יונה א) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֵל ה' אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה. מַה כְּתוּב לְמַעְלָה? וַיִּמֶן ה' דָּג גְּדוֹל. וַיִּמֶן - כְּמוֹ שְׂנֵאמֶר (דניאל א) וַיִּמֶן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. אֲשֶׁר מָנָה אֶת מַאֲכָלְכֶם.

אֲבָר פְּסוּק זֶה כֶּף צָרִיף לְהִיּוֹת: וַיִּמֶן ה' אֶת יוֹנָה לְדָג, שֶׁהוּא מְנָה, הוּא שְׁלַח אוֹתוֹ. אֲלֵא וְדָאֵי אוֹתוֹ דָּג הִזֵּה מְנָה לְיוֹנָה לְשֹׁמֵר אוֹתוֹ מִשְׂאָר דְּגֵי הַיָּם וַיְהִי גִנוּז בְּתוֹכוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁהַכְּנִיסוֹ לְתוֹכוֹ, רָאָה יוֹנָה בְּמַעְיוֹ רַחֵב שֶׁל מְקוֹם הַיָּם (רחב של מְקוֹם מַעְיוֹ) כְּמוֹ הַיֵּכָל גְּדוֹל, וּשְׁנֵי עֵינָי אוֹתוֹ דָּג שְׂמָאִירִים כְּשִׂמְשׁ, וְאֲבָן טוֹבָה הִיָּתָה בְּמַעְיוֹ שְׂמָאִירָה לוֹ, וְהִזֵּה רוֹאָה כֹּל מַה שְׁפָּיִם וּבִתְהוּמוֹי.

בְּרִיף הוּא, דְּלֵא יְהוֹן כְּמוֹתְנָא דְשְׂאָר בְּנֵי עֲלָמָא, דְקָטִילוּ לוֹן, אֲלֵא בְּנַחַת בְּלֵא צַעַרָא, הָא דִּינָא בְּרַחֲמֵי אִיהוּ.

וּבְכָל אֲתֵר, שְׂמָא דָא, דִּינָא בְּרַחֲמֵי אִיהוּ, בַּר אֲתֵר חַד, דְּכְתִיב, (ישעיה מב) יִי כַּגְבוּר יֵצֵא וְגו'. וְכִי כַּגְבוּר וְלֹא גְבוּר. אֲלֵא יִשְׁנֵי לְבוּשׁוֹי, וְיִלְבַּשׁ לְבוּשֵׁין אַחֲרָנִין. כַּאִישׁ מְלַחְמוֹת, יִשְׁנֵי זִינִיָּה.

וְעַם כֹּל דָא, דִּינָא הוּא יְתֵיר, אֲבָל רַחֲמֵי בֵיה, כְּמָה דְכְתִיב, כַּגְבוּר, וְלֹא גְבוּר. כַּאִישׁ מְלַחְמוֹת, וְלֹא אִישׁ מְלַחְמוֹת. דְּוֹדָאֵי אָף עַל גַּב דְּעַבִּיד דִּינָא, חָס עַל עוֹבְדוֹי, וְעַל דָא, יִי יִלְחַם לָכֶם וְדָאֵי וְאִתְּם תַּחֲרִישׁוּן. זְכָאָה חוֹלְקִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא בְרִיר לוֹן לְחוֹלְקִיָּה וְאַחֲסִנְתִּיָּה, דְכְתִיב, (דברים לב) כִּי חֲלַק יִי עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבְל נִחְלָתוֹ.

וַיֹּאמֶר יִי אֵל מֹשֶׁה מַה תַּצַּעֲק אֵלַי. (שמות יד) מָלָה דָא הָא אוּקְמוּהָ בְּסִפְרָא דְצַנִּיעוֹתָא, וְתַמֵּן הוּא רָזָא דִילִיָּה, וַיֹּאמֶר יִי אֵל מֹשֶׁה. ר' יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר, (יונה ב) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֵל יִי אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה, מַה כְּתִיב לְעִילָא, וַיִּמֶן יִי דָג גְּדוֹל. וַיִּמֶן: כְּמָה דְאִתְּ אָמַר (דניאל א) וַיִּמֶן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. אֲשֶׁר מָנָה אֶת מַאֲכָלְכֶם.

אֲבָר הָאֵי קָרָא הָכִי (דף מ"ז ע"ב) מִיבְעֵי לִיָּה, וַיִּמֶן יִי אֶת יוֹנָה לְדָג, דְּהוּא מְנָה הוּא דְמִשְׁדֵּר לִיָּה. אֲלֵא וְדָאֵי, הַהוּא דָג הוּא הָוָה מְנָה לְיוֹנָה, לְנִטְרָא לִיָּה מִן שְׂאָר נוֹנֵי יִמָּא, וַיְהִי גִנִּיז בְּגוּיָה. וְכִיּוֹן דְאֵעֲלִיָּה בְּגוּיָה, חָמָא יוֹנָה בְּמַעְיוֹ, פּוֹתֵיָא דְאֲתֵר יִמָּא (כ"א פּוֹתֵיָא דְאֲתֵר

דְּמַעְיוֹ) כְּמוֹ הַיֵּכָלָא רַבְרָבָא, וְתַרִּין עֵינָיו דְּהוּא נוֹנָא, דְנִהַרִין כְּשִׂמְשָׁא, וְאֲבָן טְבָא הָוָה בְּמַעְיוֹ, דְנִהַיר לִיָּה, וְהוּוּ חָמֵי כֹל מַה דִּי בְּיִמָּא וּבִתְהוּמוֹי.

וְאִי תִימָא, אִי הָכִי, מָאִי דְכָתִיב, (יִוְנָה ב) קָרָאתִי
מִצָּרָה לִי, הָא לָא אֲתַחְזִי, דְּכָל הָאִי
רוּחָא הָוָה לִיה. אֶלָּא וְדָאִי, בִּינֵן דְּאֲחֵמִי לִיה
הֵהוּא נִוְנָא, כָּל מָה דִּי בְּנִמָּא וּבִתְהוּמוֹי, מִית,
דְּלָא יָכִיל תְּלַת יוֹמִין לְמַסְבַּל. כְּדִין עָקַת לִיה
לְיוֹנָה.

דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בִּינֵן דְּחָמָא יוֹנָה כָּל הֵהוּא
רוּחָא, הָוָה חֲדִי. אָמַר קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, וּמָה תְּבַעֵי יַתִּיר, לְהָא אַעֲלִילָנָא לָךְ הָכָא.
מָה עֵבֵד, קָטַל לְהֵהוּא נִוְנָא וּמִית, וְכָל שְׂאָר
נִוְנֵי יִמָּא, הָוּוּ סַחְרֵי סַחְרֵינִיה דְּהֵהוּא נִוְנָא, דָּא
נְשִׁיף לִיה מֵהָאִי גִיסָא, וְדָא נְשִׁיף לִיה מֵהָאִי
גִיסָא. כְּדִין חָמָא יוֹנָה גְרַמוֹי בְּעָאקוּ, מִיַּד
וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְיָ.

בְּקִרְמוֹתָא דְּג, וְהִשְׁתָּא דְּגָה. כְּמָה דְּאֵתָּ אָמַר,
(שְׁמוֹת ז) וְהִדְגָה אֲשֶׁר בִּיאֹר מִתָּה.
וּכְדִין כְּתִיב, קָרָאתִי מִצָּרָה לִי. וְלָא כְּתִיב
הִייתִי בְּצָרָה, אוֹ יִשְׁבַּתִּי בְּצָרָה, אֶלָּא קָרָאתִי,
מֵהֵהוּא עָקוּ דְּעָאקִין לִי נִוְנֵי יִמָּא. מִבְּטָן
שְׂאוּל שׁוּעַתִּי, דְּהָא מִית. וְלָא כְּתִיב מִבְּטָן
חֵי, אוֹ מִבְּטָן דְּג, אֶלָּא דְּוִדָּאִי הָוָה מִית.
בִּינֵן דְּצִלֵי צְלוֹתִיה, קָבִיל לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, וְאַחֲיִייה לִיה לְהָאִי נִוְנָא, וְאַפִּיק
לִיה לִיבְשֵׁתָא לְעִינֵיהוֹן דְּכָלָא. דְּכָתִיב, וַיֹּאמֶר
יְיָ לְדָג וַיִּקָּא אֶת יוֹנָה. וְחָמוּ כְּלָהוּ, עֲבִידְתָּא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

מָה כְּתִיב, וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל יְיָ אֱלֹהָיו מִמְּעֵי
הַדָּגָה, לְאַתֵּר דְּהָוָה קָשִׁיר בֵּיה, מִשְׁמַע
דְּכָתִיב יְיָ אֱלֹהָיו, וְלָא כְּתִיב וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ
וְלָא יַתִּיר, אֶלָּא יְיָ אֱלֹהָיו. אוֹף הָכָא, וַיֹּאמֶר
יְיָ אֶל מֹשֶׁה מָה תִּצְעַק אֵלַי. אֵלַי דִּיִּיקָא.

דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. וַיִּסְעוּ מִלְּאֶסְגָּאָה

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֵּן, מָה שְׁכַתוּב
קָרָאתִי מִצָּרָה לִי, הָרִי לָא נִרְאָה
שְׁכַל הַרוּחָה הַזֹּו הִיִּתָּה לוֹ? אֶלָּא
וְדָאִי, כִּינֵן שְׁהִרְאָה לוֹ אוֹתוֹ הַדָּג
כָּל מָה שְׂבִיִם וּבִתְהוּמוֹי - מִת, שְׁלָא
יָכִיל שְׁלֵשָׁה יָמִים לְסַבַּל, וְאֵז הִיִּתָּה
לְיוֹנָה מִצּוּקָה.

שְׂאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בִּינֵן שְׂרָאָה
יוֹנָה אֵת כָּל אוֹתָהּ רוּחָה, הָיָה
שְׁמַח. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמָה
תִּרְצָה יוֹתֵר? וְכִי לְזָה הַכְּנַסְתִּי אוֹתָךְ
כַּאֲן? מָה עֲשָׂה? הַרְג אֵת אוֹתוֹ דָּג
וּמִת, וְכָל שְׂאָר דְּגֵי הַיָּם הָיוּ סָבִיב
אוֹתוֹ דָּג. זָה נוֹשֵׁף אוֹתוֹ מִצָּד זָה,
וְזָה נוֹשֵׁף אוֹתוֹ מִצָּד זָה, וְאֵז רְאָה
יוֹנָה אֵת עֲצָמוּ בְּצָרָה. מִיַּד -
וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה'.

בְּתַחֲרָה דְּג, וְכַעַת דְּגָה, כְּנִמָּא
וְהִדְגָה אֲשֶׁר בִּיאֹר מִתָּה. וְאֵז כְּתוּב
קָרָאתִי מִצָּרָה לִי, וְלָא כְּתוּב הִייתִי
בְּצָרָה אוֹ יִשְׁבַּתִּי בְּצָרָה, אֶלָּא
קָרָאתִי, מֵאוֹתָהּ צָרָה שְׁהִצִּיקוּ לִי
דְּגֵי הַיָּם. מִבְּטָן שְׂאוּל שׁוּעַתִּי,
שְׁהָרִי מִת. וְלָא כְּתוּב מִבְּטָן חֵי אוֹ
מִבְּטָן דְּג, אֶלָּא שְׁהִיָּה וְדָאִי מִת.
בִּינֵן שְׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלְתוֹ, קָבִיל אוֹתוֹ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַחֲיָה אֵת הַדָּג
הַזֶּה, וְהוֹצִיאֵו לִיבְשָׁה לְעֵין כָּל,
שְׁכַתוּב וַיֹּאמֶר ה' לְדָג וַיִּקָּא אֵת
יוֹנָה. וְכָלִם רְאוּ אֵת מַעֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא.

מָה כְּתוּב? וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה'
אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה, לְמִקּוּם שְׁהִיָּה
קָשׁוּר בּוֹ. מִשְׁמַע שְׁכַתוּב ה' אֱלֹהָיו,
וְלָא כְּתוּב וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה' וְלָא יוֹתֵר,
אֶלָּא ה' אֱלֹהָיו. אָף כַּאֲן, וַיֹּאמֶר ה'
אֶל מֹשֶׁה מָה תִּצְעַק אֵלַי. אֵלַי דְּוִקָּא.
דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. וַיִּסְעוּ
מִלְּהַרְבּוֹת בְּדְבָרִים. זָה לָא זְמַן
תְּפִלָּה כְּעַת. וַיִּסְעוּ, וְכִי לְאִיזָה
מִקּוּם צָוָה אוֹתוֹ שְׁיִסְעוּ, שְׁהָרִי עַל

מְלִינ, לָאו עִידְנָא דְּצְלוֹתָא

הַיָּם הֵם הַיּוֹ שְׂרוּיִים? אֵלָא חֲזַר לְמַעְלָה, שְׂכַתּוֹב מַה תְּצַעֵק אֵלַי, שְׁהָרִי כָּלָם בְּמִקּוּם זֶה עוֹמְדִים. וְעַל זֶה וַיִּסְעוּ, וַיִּסְעוּ מִזֶּה, שְׂזָה אֵינוֹ הַזְּמַן (אֵלָא בְעֵתִיק תְּלִיו הַדְּבָר).

וְאַתָּה הָרַם אֶת מִטְףּ וְגוֹ'. הָרַם אֶת מִטְףּ, שָׁבוּ רְשׁוּם הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. נָטָה יָדְךָ בְּצַד שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְכִיּוֹן שֶׁהַמִּים יִרְאוּ אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, הֵם יִכְרְחוּ מִמֶּנּוּ וּמִלְפָּנָיו (לְפָנָיו). וְעַל זֶה וְנָטָה אֶת יָדְךָ, לְצַד אֶחָד, שְׂאֵת הַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים שֶׁל אוֹתוֹ הַמַּטָּה הַצְּטָרְףּ אוֹתוֹ לְמִים (לְדָבָרִים) אֲחֵרִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, רְאִיתִי שֶׁלְפַעְמַיִם הַמַּטָּה הַזֶּה נִקְרָא מַטָּה הָאֱלֹהִים, וְלְפַעְמַיִם נִקְרָא מַטָּה מִשָּׁה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְשֵׁנִים הָיוּ וְכָךְ בִּארְנָנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סָבָא, יָפָה אָמַר, שְׁכָלָם אֶחָד, בֵּין שְׂתֵּאמַר שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בֵּין שְׂתֵּאמַר שֶׁל מִשָּׁה. וְהַמַּטָּה הַזֶּה, לְעוֹרֵר צַד הַגְּבוּרָה. וְעַל זֶה וְנָטָה אֶת יָדְךָ, יָד שְׂמָאל, שְׁהִיא מְצַד הַגְּבוּרָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אוֹי לְאוֹתָם שְׁלֵא רוּאִים וְלֹא מִסְתַּפְּלִים בַּתּוֹרָה, וְהַתּוֹרָה קוֹרֵאת לְפָנֶיהֶם בְּכָל יוֹם, (וְלֹא יוֹדְעִים) וְלֹא מְשַׁיְיחִים. בֹּא רְאֵה, מְצַד הַגְּבוּרָה מִתְעוֹרְרִים הַמִּים בְּעוֹלָם, וְיוֹצְאִים מִים, וְכַעַת רוֹצֵה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִבֵּשׁ אֶת הַמִּים, לְמָה וְנָטָה אֶת יָדְךָ, שְׁהוּא שְׂמָאל?

אֵלָא הָרַם אֶת מִטְףּ לְיִבֵּשׁ אֶת הַמִּים, וְנָטָה אֶת יָדְךָ לְהַשִּׁיב אֶת הַמִּים, לְעוֹרֵר אֶת צַד הַגְּבוּרָה וְלְהַשִּׁיב הַמִּים עַל הַמְצָרִים. וּמִשּׁוּם כֵּךְ שְׁגִי דְבָרִים כָּאֵן, שְׂכַתּוֹב הָרַם אֶת מִטְףּ, וְנָטָה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וּבִקְעָהוּ.

וְהָרִי הַתְּהוֹמוֹת הָיוּ? אֵלָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשָׂה גִס בַּתּוֹךְ גִּס, כִּנְאָמַר קִפְאוּ תְּהֵמַת בְּלִבְיָם. וְהָיוּ

הַשְּׂתָא. וַיִּסְעוּ, וְכִי לֹאן אֲתָר פְּקִיד לֹון דִּינְטְלוֹן, דְּהָא עַל יַמָּא הוּוּ שְׂרָאן. אֵלָא אֶהְדָּר לְעֵילָא, דְּכַתִּיב מַה תְּצַעֵק אֵלַי, דְּהָא כְּלָהוּ בְּאֲתָר דָּא קִיַּיְמִי. וְעַל דָּא וַיִּסְעוּ, יִנְטְלוֹן מִן דָּא, דְּלָאוּ עֲדָנָא הוּא. (ס"א אֵלָא בְעֵתִיקָא תְּלִיָא מִלְתָּא).

וְאַתָּה הָרַם אֶת מִטְףּ וְגוֹ'. (שְׁמוֹת י"ד) הָרַם אֶת מִטְףּ, דִּי בֵיה רְשִׁים שְׂמָא קְדִישָׁא, אֲרַפִּין יָדְךָ בְּסִטְרָא דְשְׂמָא קְדִישָׁא, וְכִיּוֹן דִּיחְמוֹן מִיָּא שְׂמָא קְדִישָׁא, יַעֲרִקוֹן מַגִּיָּה. וּמִקְמִיָּה (ג"א קַמִּיָּה) וְעַל דָּא, וְנָטָה אֶת יָדְךָ, לְסִטְרָא חֲדָא, דְּסִטְרִין אֲחֵרִין דְּהֵהוּא מַטָּה, אֲצִטְרִיךְ לְךָ לְמִיַּין (ג"א לְמִלִּין) אֲחֵרִין.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, חֲמִינָא, דְּזַמְנִין אֲתַקְרִי הָאֵי מַטָּה, מַטָּה הָאֱלֹהִים, וְלְזַמְנִין אֲתַקְרִי מַטָּה דְּמִשָּׁה. אָמַר ר' שְׁמַעוֹן (תְּרִי הוּוּ וְנָכִי אוּקְרִינָא) בְּסִפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סָבָא, שְׁפִיר קָאֻמַר, דְּכְלָהוּ חַד, בֵּין תִּימָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבֵין תִּימָא דְּמִשָּׁה, וְהָאֵי מַטָּה, לְאַתְעֲרָא סִטְרָא דְּגְבוּרָה. וְעַל דָּא, וְנָטָה אֶת יָדְךָ, יָדָא דְשְׂמָאלָא, דְּאִיְהוּ בְּסִטְרָא דְּגְבוּרָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וּוִי לְאִינּוֹן דְּלֹא חֲמָאן, וְלֹא מִסְתַּפְּלִין בְּאוּרִייתָא, וְאוּרִייתָא קְאָרִי קְמִיָּהוּ בְּכָל יוֹמָא, (ס"א וְלֹא יַדְעוּ) וְלֹא מְשַׁיְיחִין. תָּא חֲזִי, בְּסִטְרָא דְּגְבוּרָה מִתְעַרִי מִיָּא בְּעַלְמָא, וְנִפְקִי מִיָּא, וְהַשְּׂתָא בְּעֵי קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא לְנִגְבָּא מִיָּא, אֲמָאֵי וְנָטָה אֶת יָדְךָ, דְּאִיְהוּ שְׂמָאלָא.

אֵלָא הָרַם אֶת מִטְףּ, לְנִגְבָּא מִיָּא. וְנָטָה אֶת יָדְךָ, לְאַתְבָּא מִיָּא, לְאַתְעֲרָא סִטְרָא דְּגְבוּרָה, וְלְאַתְבָּא מִיָּא עַל מְצָרִים. וּבִגִּין כֵּךְ, תְּרִין מַלִּין הָכָא, דְּכַתִּיב הָרַם אֶת מִטְףּ, וְנָטָה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם וּבִקְעָהוּ.

וְהָא תְּהוֹמֵי הוּוּ. אֵלָא קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא, עֶבֶד

הולכים ביבשה בתוך הים. זהו שכתוב ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה.

ויסר את אפן מרפכתיו. רבי שמעון פתח, (יחזקאל א) וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות. פסוק זה פרשוהו ונתבאר, אבל בא ראה, הקדוש ברוך הוא בכל מראה את שלטונו, ושלטונו זה לא יעבר לעולם ולעולמי עולמים.

ועשה שלטון באבות. נטל את אברהם והעמיד בו את העולם, שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ופרשוה. נטל את יצחק ושתל בו את העולם, שהוא קים לעולמים. זהו שכתוב ואת בריתי אקים את יצחק. נטל את יעקב, והושיבו לפניו והשתעשע עמו, והתפאר בו. זהו שכתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

ובא ראה, יעקב אחז בעץ החיים שאין בו מות לעולמים, שכל החיים נתקנו באותו העץ, ונותן חיים לכל אותם שאחוזים בו, ולכן יעקב לא מת. ומתי מת? בשעה שכתוב (בראשית מט) ויאסף רגליו אל המטה. המטה, כמו שנאמר (שיר א) הנה מטתו שלשלמה, משום שבמטה זו כתוב רגליה ירדות מות, ולכן כתוב ויאסף רגליו אל המטה, ואז ויגוע ויאסף אל עמיו. ועשה הקדוש ברוך הוא את יעקב לבחיר האבות, זהו שכתוב (ישעיה מא) יעקב אשר בחרתיך.

בא ראה, כל המחנות שלמעלה וכל אותן המרפכות, כלם אחוזים אלה באלה, דרגות בדרגות. אלה עליונים ואלה תחתונים, וחסות

ניסא גו ניסא, כמה דאת אמר (שמות טו) קפאו תהומות בלב ים. והו אוליין ביבשתא בגו ימא, הדא הוא דכתיב ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה. (דף מ"ח ע"ב)

ויסר את אופן מרפכתיו. (שמות יד) רבי שמעון פתח, (יחזקאל א) וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל תא חזי, קדשא בריך הוא בכלא אתחזי שלטנותא דיליה, ושלטניה די לא תעדי לעלם ולעלמי עלמין.

ועביר שולטנותא באבהן, נטל לאברהם, וקיים ביה עלמא, דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ואוקמוה. נטיל יצחק, ושתיל ביה עלמא, דאיהו קיים לעלמין, הדא הוא דכתיב, (בראשית יד) ואת בריתי אקים את יצחק. נטל יעקב, ואתביה קמיה, ואשתעשע בהדיה, ואתפאר ביה, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

והא חזי, יעקב אחיד באילנא דחיי, דלית ביה מותא לעלמין, דכל חייין בההוא אילנא אשתכללו, ויהב חייין לכל אינון דאחידן ביה. ובגין כן, יעקב לא מית. ואימתי מית, בשעתא דכתיב, (בראשית מט) ויאסף רגליו אל המטה. המטה, כמה דאת אמר (שיר השירים ג) הנה מטתו שלשלמה, בגין דבהאי מטה כתיב, (משלי ה) רגליה יורדות מות, ובגין כן ויאסף רגליו אל המטה כתיב, פדין ויגוע ויאסף אל עמיו. ועבד קדשא בריך הוא ליעקב שלימו דאבהן, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מ"א) יעקב אשר בחרתיך.

תא חזי, כל משריין דלעילא, וכל אינון רתיכין, כלהו אחידן אליין באליין,

הקדש עליהם, וכל האוכלוסיים והמחנות, כלם נוסעים תחת ידיה. על מאמרה נוסעים ועל מאמרה חונים.

וזהו החיה (העליונה הקדושה) שכל שאר החיות אחרות בה, והשתלשלו (ונתקנו) בשבילה כמה חיות לחיות (אלו יורדות ואלו יורדות). ונאחזות דרגות בדרגות, וכל העליונים והתחתונים הולכים ושטים ביס. זהו שכתוב (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר וגו'.

ובשמערה הים את גליו, כל האניות עולות ויורדות, ונמצא זעף, ורוח קשה הולכת עליו בחזק, ודגי הים מתפזרים לכל צד, אלה למזרח ואלה למערב, אלה לצפון ואלה לדרום. וכל אותם בני העולם שרואים את הרשם עליהם, לוקחים אותם וכולעים אותם במערות העפר. וכל האניות לא נוסעות ממקומם, ולא עולות ויורדות, פרט לאותה שעה שבא מנהיג אחד של הים ויוצא להשלים רוח של זעף הים. פיון שזה עולה על הים, שוכף מרגזו, ונמצאת מניחה. ואז כל האניות הולכות בדרך ישר, ולא סוטות לימין ולשמאל. זהו שכתוב שם אניות יהלכון לוינתן זה יצרת לשחק בו. זה דוקא. וכל דגי הים מתפנסים למקומם, וכל אותן החיות שמחות עליה, וחיות השדה העליונות שמחות. זהו שכתוב (איוב מ) וכל חית השדה ישחקו שם.

בא ראה, כמו שלמעלה יש למטה, כמו שלמטה יש בים. כמו שלמעלה יש למעלה בים העליון. כגון שלמעלה יש למטה. כגון שלמטה יש בים התחתון.

דרגין בדרגין, אלין עלאין ואלין תתאין. וחיותא קדישא עלייהו, וכלהו אוכלוסיין ומשריין, פלהו נטלין תחות ידהא, על מימרהא נטלין, ועל מימרהא שראן.

ודא הוא חיותא, (ס"א עלאה קדישא) דכל שאר חיותא, אחידן בה ואשתלשלו (ס"א ואשתכללו) בגינה כמה חיון לחיון (ס"א אלין סלקון ואלין נחתון) ואתאחדן דרגין בדרגין, וכלהו עלאין ותתאין אזלין ושאטין בימא, הדא הוא דכתיב, (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר וגו'. ובר סליק ימא גלגלוי, פלהו ארביין סלקין ונחתין, וזעפא אשתכח, ורוחא תקיפא אזלא עליה בתקיפו. ונוגי ימא מתבדרין לכל סטר, אלין למזרח, ואלין למערב, אלין לצפון, ואלין לדרום. וכל אינון בני עלמא, דחמאן רשימא עלייהו, נטלין לון, ובלעין לון בקפטירי עפרא.

וכר ארביין לא נטלין מאתרייהו, ולא סלקין ונחתין, בר מההוא שעתא, דאתי חד דברא בימא, וידע לאשלמא רוחא דזעפא דימא, פיון דסליק דא עליה דימא, שכיף מרוגזא, ונייחא אשתכח, וכדין פלהו ארביין אזלין בארז מישר, ולא סטאן לימינא ושמאלא, הדא הוא דכתיב, (תהלים קד) שם אניות יהלכון לוינתן זה יצרת לשחק בו. זה דייקא. וכל נוגי ימא מתפנשין לאתרייהו. וכל אינון חיון חדאן עלה, וחיון חקלא עלאה חדאן, הדא הוא דכתיב, (איוב מ) וכל חית השדה ישחקו שם.

תא חזי, כגוונא דלעילא, אית לתתא. כגוונא דלתתא, אית בימא. כגוונא דלעילא, אית לעילא בימא עלאה. כגוונא דלעילא אית לתתא. כגוונא דלתתא, אית בימא תתאה.

הגוף של אותו הים, הרי התעוררנו לחברינו, אךך ורחב, ראש וזרועות ושערות הגוף, הכל כמו שצריך, והכל נקרא בשמו. וכמו זה למטה לים שלמטה, כך גם הראש של הים וזרועות הים וגוף הים.

כתוב (בראשית מט) זבולן לחוף ימים ישפן. והרי ים אחד היה בגורלו, אלא מה זה לחוף ימים? ודאי שבארוה החברים בסוד עליון. וירכתו על צידו, כנאמר (שמות א) יצאי ירך יעקב. זבולן היה שוק הימין של הגוף, וים פגרת היה בגורלו, ומכאן נמצא החלזון של התכלת.

בא ראה, פמה מרכבות על מרכבות נמצאו, וגלגלי המרכבה רצים בחפזון, ולא מתעכבים אותם תומכי המרכבה לנסע עליהם, וכן כלם (וכאן וינהגו בכבודת, בחפזון). בא ראה, המרכבה הממנה על המצרים, ואם תאמר פרשוה, לא נמצאת מרכבה שלמה, שהרי כתוב ויסר את אפן מרכבתיו. פמה מרכבות היו שהיו נוסעים על תומך גלגל אחד, שנפקדו עליהם. פיון שזה העבר משלטונו, כל המרכבות העברו משלטונם ולא נסעו. אז כלם למטה העברו משלטונם, שכתוב על מצרים (ירמיה מז) ועל פרעה ועל הבטחים בו.

ובאותו זמן השליט של מצרים שלט על כל שאר העמים. פיון שהעבר פח מצרים, נשבר פח שאר העמים. מנין לנו? שכתוב אז נבהלו אלופי אדום וגו', וכתוב שמעו עמים ירגזון וגו'. משום שכלם היו אחוזים בפלחן של המצרים, ואחוזים במצרים לסיוע שלהם. ובאותו זמן כלם בקשו את הסיוע של מצרים להתחזק. ועל זה, פיון ששמעו

גופא דההוא ימא, הא אתערנא לחברנא, אורכא ופותיא, רישא ודרעין ושערי גופא, כללא כמה דאצטריך, וכללא בשמיה אתקרי. וכגוונא דא לתתא לימא דלתתא, הכי נמי רישא דימא, ודרועין דימא, וגופא דימא. **בתיב** (בראשית מט) זבולון לחוף ימים ישפן. והא ימא חד הוה בעדביה אלא מאי לחוף ימים, ודאי אוקמוה חברייה ברזא עלאה. וירכתו על צידו, פמה דאת אמר (שמות א) יוצאי ירך יעקב. זבולון שוקא דימינא דגופא הוה, וים פגרת הוה בעדביה, ומתכא אשתכח חלזון לתכלתא.

תא חזי, פמה רתיכין על רתיכין אשתכחו, וגלגלוי דרתיכא רהטין בבהילו, ולא מתעכבי אינון סמכי רתיכא, לנטלא עליהון. **וכן** פלהו. (נ"א והכא וינהגו בכבודת בבהילו) תא חזי, רתיכא די ממנא על מצראי, (אי תימא) אוקמוה, רתיכא שלימתא לא אשתכח, דהא כתיב ויסר את אופן מרכבותיו, פמה רתיכין הוו, דהוו נטלין על חד סמיה גלגלא, דאתפקדו עליהו, פיון דאתעבר האי משולטנותא דיליה, פלהו רתיכין אתעברו משולטניהון, ולא נטלו. פדין פלהו לתתא אתעברו משולטנותא, דכתיב (ירמיה מז) על מצרים ועל פרעה ועל הבטחים (ד) ח"ט ע"א) בו.

ובהוא זמנא, שלטנותא דמצרים שליט על כל שאר עמין, פיון דאתבר חילא דמצרים, אתבר חילא דשאר עמין. מנלן, דכתיב, (שמות טו) אז נבהלו אלופי אדום וגו'. **וכתיב** (שמות טו) שמעו עמים ירגזון וגו'. בגין דכלהו הוו אחידן בפולחנא דמצרים, ואחידן במצרים לסיועא דלהון. ובההוא זמנא, פלהו בעאן לסיועא דמצרים, לאתתקפא. ועל דא,

את הגבורות שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים, רפו ידיהו, ולא יכלו למצמד, וכלם הזדעזעו ונשברו משלטונם.

ודאי שפושנשבר כחם למעלה, שנשבר כח של כל אותם שאחוזים בו. פיון שנשבר הפח של כלם למעלה, כל אלה שלמטה נשברו משום (ואתו) הפח הזה שנשבר בתחלה, ומשום כך ויסר את אפן מרפבתיו כתיב. וינהגו בכבודות, שהרי כשזה נשבר, לא היו הולכים.

בא וראה שפך הוא, שלא כתיב ויסר את אופני מרפבותיו, או אופן מרפבתו, אלא ויסר את אפן מרפבתיו, משום שפח זה שכלם היו נדבקים בו.

ועוד ויסר את אפן מרפבתיו - בא ראה, אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם להדבק בהם ולהיות להם חלק, ושם יהיו בחלקו. זהו שפתיב (דברים יג) וכו' תדבקון. וכתוב (שם ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם. בה' ממש. וכתוב (תהלים קלה) פי יעקב בחר לו זה. וכתוב פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. שהוציא אותם מזרע קדוש להיות חלקו, ועל זה נתן להם תורה קדושה עליונה גנוזה אלפים שנים עד שלא נברא העולם, והרי זה נאמר. ומשום אהבתו נתן אותה לישראל ללכת אחריה ולדבק בה.

בא ראה, כל המחנות העליונים, וכל אותן מרפבות, כלם אחוזים אלה באלה, דרגות בדרגות. אלו עליונים, ואלו תחתונים, והרי פרשוה, שכתוב (תהלים קד) זה היסוד. וחסיה קדושה עליו, וכל האוכלוסים והמחנות, כלם נוסעים

זה היסוד (תהלים קד) וזה היסוד

פיון דשמעו גבורן דעבד קדשא ברוך הוא במצרים, רפו ידיהו, ולא יכלו למיקם, ואזדעזעו כלהו, ואתברו (משולשליהו) משולטנתהו.

ודאי פד אתבר חילא דלהוין לעילא, אתבר חילא דכל אינון דאחידן ביה, פיון דאתבר חילא דכלהו לעילא, כל הני דלתתא אתברו, בגין (תהו) האי חילא דאתבר בקדמיתא. ובגין כך ויסר את אפן מרפבותיו כתיב. וינהגהו בכבודות, דהא כד דא אתבר, לא הו אוליין.

תא חזי דהכי הוא, דלא כתיב ויסר את אופני מרפבותיו, או אופן מרפבתו, אלא ויסר את אופן מרפבותיו. בגין האי חילא, דכלהו הו מתדבקן ביה. (כבי אקריו)

ותו, ויסר את אופן מרפבותיו, תא חזי, (ויסר את אופן מרפבותיו) זכאה חולקיהו דישראל, דקודשא ברוך הוא אתרעי בהו, לאתדבקא בהו, ולמהוי להו חולק, ולמהוי אינון חולקיהו. הדא הוא דכתיב, (דברים יג) וכו' תדבקון. וכתיב (דברים ד) ואתם הדבקים ביי' אלהיכם, ביי' ממש. וכתיב (תהלים קלה) פי יעקב בחר לו זה. וכתיב (דברים לב) פי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו. דאפיק לון מזרעא קדישא, למהוי חולקיהו, ועל דא יתב לון אורייתא קדישא עלאה, גניזא תרי אלפין שנין, עד לא יתברי עלמא, והא אתמר. ובגין רחימותא דיליה יתבא לישראל, למהף אבתרה, ולא תדבקא בה.

תא חזי, פל משיריין דלעילא, וכל אינון רתיכין, פלהו אחידן אלין באלין, דרגין בדרגין, אלין עלאין, ואלין תתאין, והא אוקמוה, דכתיב, (תהלים קד) זה היסוד

פחת ידיה. על מאמרה נוסעים ועל
מאמרה חונים. בזמן שהיא נוסעת,
כלם נוסעים, משום שכלם אחוזים
בה.

ובא ראה, בשעה שרצה הקדוש
ברוך הוא להעביר את אוכלוסי
פרעה למטה, העביר בתחלה את
אותו פח שלהם כמו שהקמנו. מה
עשה? העביר וסלק אותו מקום
קדוש עליון שהיה מנהיג את כל
אותן המרפבות. פיון שזה הסתלק,
כל המחנות הללו לא יכלו
להתנהג. וכיון שלא יכלו, העביר
משלטונו אותו הממנה של מצרים
והעביר באש דולקת, ואז השליט
של המצרים הנוז, ועל זה אנוסה
מפני ישראל. מה הטעם? משום
שראו את הממנה של מצרים נשרף
באש.

רבי יצחק אמר, בשעה שקרבו
ישראל לים, קרא הקדוש ברוך הוא
לממנה הגדול שעל הים ואמר לו:
בשעה שעשיתי את העולם, מניתי
אותך על הים, ותנאי יש לי על הים
- שיקרע את מימיו מלפני בני,
הגיע הזמן עכשו שיעברו בני בתוך
הים. מה פתוב אחר כך? וישב הים
לפנות בקר לאיתנו. מה זה
לאיתנו? לתנאו שהיה לו עם
הקדוש ברוך הוא כשברא את
העולם.

והיו ישראל חונים על הים, והיו
ישראל רואים את גלי הים עולים
ויורדים. הרימו עיניהם, וראו את
פרעה והאוכלוסים שלו, ופחדו
וצעקו, והרי נתבאר. הים ראה -
מה ראה הים? הוא ראה את ארונו
של יוסף, וברח מלפניו. מה
הטעם? ומשום שכתוב (בראשית ט)
וינס ויצא החוצה, ועל זה הים ראה

מקמיה. מאי טעמא, (בגין) דכתיב, (בראשית ט) וינס

גדול. וחיזתא קדישא עליה, וכלהו
אוכלוסין ומשריין, בלהו נטלין תחות ידה,
על מימרה נטלין, ועל מימרה שראן. בעדנא
דהיא נטלא, בלהו נטילין, בגין דכלהו
אחיזין בה. (אמר ר' יצחק).

והא חזי, בשעתא דבעי קדשא בריך הוא,
לאעברא לאוכלוסין דפרעה לתתא,
אעבר בקדמיתא להווא חילא דלהון, כמה
דאוקימנא. מה עבד. אעבר וסליק ההוא
אתר קדישא עלאה, דהוה מדבר (פי' מנהיג) לכל
אינון רתיכין, פיון דהאי אסתליק, הנהו
כלהו משריין לא יכילו לדברא, פיון דאינון
לא יכילו, ההוא ממנא דמצראי אעברו ליה
משולטניה, ואעבר בנורא דדליק, וכדין
שלטנותא דמצראי אתעדני. ועל דא, אנוסה
מפני ישראל. מאי טעמא, בגין דחמו ממנא
דמצרים אתוקד בנורא.

רבי יצחק אמר, בשעתא דקריבו ישראל
לימא, קרא קדשא בריך הוא לממנא
רכרבא דעל ימא, אמר ליה, בשעתא
דעבדית אנא עלמא, מניתי לך על ימא,
ותנאי אית לי על ימא, די יבזע מימוי מקמי
בני. השתא מטא עדנא, דיעברון בני בגו
ימא. לבתר מה כתיב, וישב הים לפנות בקר
לאיתנו. מאי לאיתנו, לתנאו דהוה ליה
בקודשא בריך הוא כד ברא עלמא.

והווי ישראל שראן על ימא, והווי ישראל
חמאן, גלגלי ימא סלקין ונחתין, זקפו
עיניהו, וחמו לפרעה ולאוכלוסין דיליה,
דחילו וצעקו. והא אתמר. הים ראה, מה
חמא ימא. ארונא דיוסף קא חמא, וערק
מקמיה. מאי טעמא, (בגין) דכתיב, (בראשית ט) וינס

וַיִּנָּס, וּכְתוּב וַיִּסַּר אֶת אַפְּנוֹ מִרְכַּבְתּוֹ וַיִּגַּד אֲנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שָׂרְאוּ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם כְּאִלוֹ עוֹלָה בְּאֵשׁ, וְאִזְ אָמְרוּ אֲנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים במדבר. אמר רבי חייא לרבי יוסי, בא ואמר לך, שפשוט צוה הקדוש ברוך הוא להעביר שלטון של הארץ, אינו עושה עד שמעביר השליט שלהם ברכיע, ולא מעביר את השליט שלהם עד שממנה אחר במקומו, כדי שלא יגרע והשלטון השמוש שלהם ברכיע, כדי לקיים מה שכתוב (דניאל ד) ולמי שיחפץ יתננה. אמר רבי יוסי, ודאי כף הוא.

פתח רבי יוסי ואמר, (תהלים ח) ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. ה' אדונינו - כפשוטו הקדוש ברוך הוא לשבר את פח העמים עובדי כוכבים ומזלות, מחזק דינו עליהם ושובר אותם, ומעביר מלפניו את השליט שלהם.

אשר תנה הודך על השמים, אשר נתת הנה צריך, או תנה הודך. מהו אשר תנה הודך? אלא זהו סוד של הנזהר העמק של הכל, ודור בקש בקשתו להשפיע ממנו על השמים, וזהו אשר, כנאמר (שמות א) אהיה אשר אהיה.

בשעה שהנהר הזה העמק של הכל שופע ויוצא על השמים, אז הכל בשמחה, והגבירה מתעשרת במלך, וכל העולמות בשמחה. והשלטון של העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות מעביר מלפני הגבירה, ואז זוקפים ראש כל האחוזים בה.

בין כף ראו איש אחד שהיה בא, ומשא אחד לפניו. אמר רבי חייא, גלך, אולי האיש הזה עובד עבודת כוכבים ומזלות הוא, או עם הארץ

ראה ויננס, וכתוב ויסר את אופן מרכבותיו וגו' אנוסה מפני ישראל. מאי טעמא. בגין דחמו ארעא דמצרים, כאלו אתוקד בנורא, כדין אמרו אנוסה מפני ישראל.

רבי חייא ורבי יוסי, הוו אזלי במדברא, אמר רבי חייא לרבי יוסי, תא ואימא לך, דכד קדשא בריך הוא בעי לאעברא שולטנותא דארעא, לא עביד, עד דאעבר שולטנותא דלהון ברכיעא, ולא אעבר שלטנא דלהון, עד דמני אתרא באתריה, בגין דלא יגרע (שולטנותא) שמושא דלהון (דף מ"ט ע"ב) ברכיעא, בגין לקיימא מה דכתוב, (דניאל ד) ולמן די יצא יתנינה. אמר רבי יוסי, ודאי הכי הוא.

פתח ר' יוסי ואמר, (תהלים ח) יי' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ. יי' אדונינו: פד בעי קדשא בריך הוא לתברא חילא דעמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות, אתקיף דיניה עלייהו, ותבר לון, ואעבר מקמיה שולטנותא דלהון.

אשר תנה הודך על השמים, אשר נתת מיבעי ליה, או תנה הודך, מהו אשר תנה הודך. אלא דא הוא רזא דנהרא עמיקא דכלא, ודוד בעא בעותיה, למנגד מניה על השמים, ודא הוא אשר. כמה דאתא אמר, (שמות א) אהיה אשר אהיה.

בשעתא דהאי נהרא עמיקתא דכלא, נגיד ונפיק על השמים, כדין פלא בחידו, ומטרוניתא אתעטרת במלכא, וכל עלמין פלהו בחידו, ושולטנותא דעמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות, אתעבר מקמי מטרוניתא, וכדין זקפין רישא פל מאן דאחידו בה.

אדהכי חמו חד בר נש, דההו אתי, וחד מטולא קמיה. אמר רבי חייא,

הוא, ואסור להשתתף עמו בדרך. אמר רבי יוסי, נשב כאן ונראה, אולי הוא איש גדול. בין כך עבר לפניהם, ואמר להם, בסבוב של המעבר המסכן הזה צריך לזיז, ואני יודע דרך אחרת, ונסטה מפאן, ואני רציתי לומר לכם, שלא אחטא בכם ולא אעבר על מה שכתוב (ויקרא ט) ולפני עור לא תתן מכשול, ואתם כמו סומים בדרך הזו, ולא תסתפנו בנפשכם. אמר רבי יוסי, ברוך הרחמן שחפינו פאן. התחברו עמו. אמר להם, לא לדבר שום דבר פאן עד שנעבר בזה. סטו לדרך אחרת.

אחר שיצאו מאותו מקום, אמר להם, באותה הדרך האחרת היו הולכים פעם אחד פהן חכם, וכהן עם הארץ אחד עמו. קם אותו עם הארץ עליו באותו מקום והרגו. מאותו יום, כל מי שעובר באותו מקום, מספן את נפשו, והרי מתחברים שם שודדי הרים והורגים ומקפחים את בני האדם, ואלה שיודעים לא עוברים שם, ומבקש הקדוש ברוך הוא דם אותו הפהן בכל יום.

פֶתַח (ישעיה י) ואמר, עוד היום בנב לעמד וגו'. הרי בארוה אותם ראשי הישיבה, אבל אני לא אומר לכם כך, אלא שסוד הדרך למדנו. עוד היום - איזה יום זה? אלא כך כתוב, (שמות ו) ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב. וסוד הוא על פנסת ישראל, שאהרן הוא שושבינה, לתמן את ביתה ולשמש אותה ולהכניסה למלך להודוג פאחד. מפאן והלאה, כל פהן שמשמש במקדש, הוא כמו אהרן.

נזיל, דלמא האי בר נש עובד עבודת פוכבים ומזלות הוא, או עם הארץ הוא, ואסיר לאשתתפא בהדיה בארְחא. אמר רבי יוסי, גיטיב הָכָא, וְנַחְמִי, דְלִמָּא גְבַרְא רַבָּא הוּא.

אֲדַהְבִּי, אַעְבַּר קַמִּיְהוּ, אֲמַר לִיה, בְּדוּקְפָא דַמְעַפְרָא דְקוּטִיפָא דְהַאי, חֲבֵרוּתָא אֲבַעִי, וְאַנָּא יְדַעְנָא אַרְחָא אַחְרָא, וְנַסְטִי מֵהַאי, וְאַנָּא בַעֲיָנָא דְאִמָּא לְכוּ, וְלֹא אֲתַחֲיִבְנָא בְכוּ, וְלֹא אַעְבַּר עַל מַה דְכַתִּיב, (ויקרא ט) וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשׁוֹל, וְאַתּוּן פְּסוּמִין בְּאַרְחָא דָּא, וְלֹא תִסְתַּפְּנוּ בְּנַפְשֵׁיכוּ. אֲמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְאֹרִיכְנָא הָכָא, אֲתַחֲבֵרוּ בַּהֲדִיָּה. אֲמַר לֹוֹן, לָא תִשְׁתַּעוּ מִיַּדִּי הָכָא, עַד דְנַעְבַּר בְּהַאי. סְטוּ בְּאַרְחָא אַחְרָא.

בְּתַר דְנַפְקוּ מֵהַהוּא אַתְר, אֲמַר לֹוֹן, בַּהֲהוּא אַרְחָא אַחְרָא, הוּוּ אֲזִלִּי זְמַנָּא חָדָא, חַד פַּהֲן חָכֵם, וְחַד פַּהֲן עִם הָאָרֶץ בַּהֲדִיָּה, קָם הַהוּא עִם הָאָרֶץ בַּהֲהוּא אַתְר עָלִיָּה וְקַטְלִיָּה. מֵהַהוּא יוֹמָא כָּל מָאן דְאַעְבַּר בַּהֲהוּא אַתְר, מִסְתַּפֵּן בְּנַפְשֵׁיהּ. וְהָא מִתְחַבְרִין תַּמָּן מְשַׁדְּדֵי טוּרְיָא, וְקַטְלִין וְקַפְחִין לְבְנֵי נְשָׂא, וְאִינוּן דִּידְעֵי לֹא עַבְרֵי תַמָּן, וּבַעֲיֵי קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא דְמָא דַּהֲהוּא כַּהֲנָא כָּל יוֹמָא.

פֶתַח וְאֲמַר, (ישעיה י) עוד היום בנב לעמוד וגו' הא אוקמוה אינון מארי מתיבתא. אבל אנא לא אמינא לכו הכי, אלא דרזא דמלה אוליפנא. עוד היום, מאן יומא דין. אלא, הכי כתיב, (שמות ו) ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב. ורזא הוא, על פנסת ישראל, דאהרן הוא שושבינא דילה, לתקנא ביתה ולשמשא לה, ולמיעל לה למלפא לאזדווגא כחדא, מפאן ולהלאה, כל פהן דמשמש במקדשא, כגוונא דאהרן.

אחימלך פהנא רבא עלאה הוה, וכל אינון פהני בהדיה, פלהו הוו שושבינין דמטרוניתא, פיון דאתקטילו, אשתארת מטרוניתא בלחודתא, ואתאביד שושבינא דילה, ולא אשתכח מאן דמשמש קמה, ויתקן ביתה, ויחדי לה לאזדווגא עם מלכא.

בדין מההוא יומא, אתעברא לשמאלא, וקיימא על עלמא, פמין על פלא, קטיל לשאול ולבנוי, אתאביד מינייהו מלכו, מיתו מישראל פמה אלפין וכמה רבוון. ועד פען, ההוא חוכה הוה תלי, עד דאתא סנחריב וארגיו פלא.

והוה עוד היום בנב, דא הוא יומא עלאה, ומאן איהו. דא כנסת ישראל, דאבדת שושבינין דילה, ההיא דאשתארת פלא ימינא, (דמנו ליה) לאתדבקא בשמאלא. דכהנא ימינא הוא. (ובגין כך הוה ליה לאתדבקא בשמאלא) ובגין כך, עוד היום בנב לעמוד.

תא חזי, פתיב גבעת שאול נסה, שאול אמאי הכא. אלא בגין דהוא קטיל לכהני, וגרים דרועא ימינא, לאתעקרא מעלמא. אוף הכא, מההוא יומא, לא אעבר בר נש בההוא דוכתא, בגין דלא אסתפן בנפשיה. אמר ליה רבי יוסי לרבי חייא, ולא אמרית לך דלמא גברא רבא הוא.

פתח ואמר, (משלי ג) אשרי אדם מצא חכמה. (דף נ' ע"א) פגון אגן, דאשפחנא לך, וידענא מינך מלה דחכמתא. ואדם יפיק תבונה, פגון אגן, דאוריכנא לך לאתחברא בהדך. ודא הוא בר נש דזמין ליה קדשא פריך הוא נבזבזא בארחה, אנפוי דשכינתא, ועל דא פתיב, (משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה. פאור נגה. אזלו.

וזהו עוד היום בנב, דא הוא יומא עלאה, עליון, ומיהו? זו כנסת ישראל שאבדה את השושבינים שלה, אותה שנשארה ללא ימין ושהיה לו להתדבק הוא ימין, ומשום כך היה לו להתדבק בשמאלו ומשום כך עוד היום בנב לעמד.

בא ראה, פתוב גבעת שאול נסה. למה פאן שאול? אלא משום שהוה הרג את הפהנים וגרם שתעקר מן העולם זרוע ימין - אף פאן מאותו יום לא עבר איש באותו מקום, פדי שלא יסתפן בנפשו. אמר לו רבי יוסי לרבי חייא, ולא אמרתי לך אולי הוא איש גדול?

פתח ואמר, (משלי ג) אשרי אדם מצא חכמה. (דף נ' ע"א) פגון אגן, דאשפחנא לך, וידענא מינך מלה דחכמתא. ואדם יפיק תבונה, פגון אגן, דאוריכנא לך לאתחברא בהדך. ודא הוא בר נש דזמין ליה קדשא פריך הוא נבזבזא בארחה, אנפוי דשכינתא, ועל דא פתיב, (משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה. אזלו.

פתח ואמר, (משלי ג) אשרי אדם מצא חכמה. (דף נ' ע"א) פגון אגן, דאשפחנא לך, וידענא מינך מלה דחכמתא. ואדם יפיק תבונה, פגון אגן, דאוריכנא לך לאתחברא בהדך. ודא הוא בר נש דזמין ליה קדשא פריך הוא נבזבזא בארחה, אנפוי דשכינתא, ועל דא פתיב, (משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה. אזלו.

פתח ואמר, (משלי ג) אשרי אדם מצא חכמה. (דף נ' ע"א) פגון אגן, דאשפחנא לך, וידענא מינך מלה דחכמתא. ואדם יפיק תבונה, פגון אגן, דאוריכנא לך לאתחברא בהדך. ודא הוא בר נש דזמין ליה קדשא פריך הוא נבזבזא בארחה, אנפוי דשכינתא, ועל דא פתיב, (משלי ד) וארח צדיקים פאור נגה. אזלו.

פָּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר, (תהלים כב)
לְדוֹד מְזֻמּוֹר לֵה' הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ
וּגְוִי. לְדוֹד מְזֻמּוֹר בְּמִקּוֹם אֶחָד,
וּבְמִקּוֹם אַחֵר מְזֻמּוֹר לְדוֹד. מַה
בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלֶּא לְדוֹד מְזֻמּוֹר -
הַשִּׁירָה שְׁאָמַר דּוֹד עַל כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל. מְזֻמּוֹר לְדוֹד - הַשִּׁירָה
שֶׁדּוֹד אָמַר עַל עֲצֻמוֹ.

לֵה' הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ. לֵה' - זֶה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ
- זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְכָל הָאוּכְלוֹסִין
שֶׁלֶּה שְׁמֵתַח בָּרִים עִמָּה, וְנִקְרָאִים
מְלֹאָה וּדְאִי הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(ישעיה ו) מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.
תָּבֵל וַיֵּשְׁבִי בָּהּ - זוֹהִי אֶרֶץ שֶׁל
מִטָּה שְׁנִקְרָאת תָּבֵל, וְאַחֲזִיחַ בְּדִין
וְשֶׁל עוֹלָם שֶׁל מַעְלָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב
(תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תָּבֵל בְּצֶדֶק.
בֵּין לְאֶחָד, בֵּין לְעַם אֶחָד, בֵּין לְכָל
הָעוֹלָם - מֵהַדִּין הַזֶּה הוּא נִדּוּן.

בֹּא רֵאֵה, פְּרַעַה יִנַּק מֵהַדִּין הַזֶּה
עַד שֶׁאֲבִדוּ הוּא וְכָל עַמּוֹ. בֵּינוֹן
שֶׁדִּין זֶה הַתְּעוֹרֵר עָלָיו, אוֹתוֹ
מְמַנֶּה שֶׁהַתְּמַנָּה עֲלֵיהֶם בְּשִׁלְטוֹן,
הַיּוֹזֵוֹ וְהַעֲבֵר, וְאִזּוֹ כָּל אֱלֹהֵי שְׁלֹמֹטָה
נֶאֱבְדוּ, שְׁכָתוּב וַיִּסַּר אֶת אַפְּן
מִרְפַּבְתָּיו. מַה זֶה אַפְּן מִרְפַּבְתָּיו?
מִרְפַּבְתָּיו שֶׁל פְּרַעַה. וּמִי הוּא
אוֹתוֹ אֹפְּן שֶׁלָּהֶם? אוֹתוֹ מְמַנֶּה
שֶׁשְׁלוֹט עֲלֵיהֶם, וְעַל זֶה מֵתוּ כָּלֶם
בָּיָם. לְמָה בָּיָם? אֵלֶּא הַיָּם הַעֲלִיּוֹן
הַתְּעוֹרֵר עֲלֵיהֶם וְנִמְחָזוּ (נמסרו)
בְּיָדֵיהֶם, וְלִכְּן כְּתוּב טְבַעוּ בָּיָם סוּף.
אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדֹאִי כֶּף הוּא! וְעַל
זֶה כְּתוּב טְבַעוּ בָּיָם סוּף, סוּף כָּל
הַדְּרָגוֹת.

רַבִּי חִיָּא אָמַר, וַיִּנְהַגְהוּ בְּכַבְדָּת,
מַה זֶה בְּכַבְדָּת? אֵלֶּא מִכָּאן
לְמַדְנֵה, שֶׁבְּדִרְךָ שְׁאָדָם הוֹלֵךְ
מוֹלִיכִים אוֹתוֹ. כְּתוּב בְּפְרַעַה
וַיִּכְבַּד לֵב פְּרַעַה, וּבְאוֹתוֹ דָּבַר
הַנְּהִיג אוֹתוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּכַבְדוֹת מִמֶּשׁ. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא: רָשַׁע, אַתָּה מְכַבֵּד אֶת

פָּתַח הַהוּא גִבְרָא וְאָמַר (תהלים כד) לְדוֹד מְזֻמּוֹר
לֵי' הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ וּגְוִי. לְדוֹד מְזֻמּוֹר
בְּאֶתֶר חַד, וּבְאֶתֶר אַחֲרָא מְזֻמּוֹר לְדוֹד, מַה בֵּין
הָאִישׁ לְהָאִישׁ. אֵלֶּא לְדוֹד מְזֻמּוֹר, שִׁירָתָא דְקָאֻמַר
דּוֹד, עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. מְזֻמּוֹר לְדוֹד, שִׁירָתָא
דְקָאֻמַר דּוֹד, עַל גְּרַמְיָהּ.

לֵי' הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ. לֵי': דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא. הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,
וְכָל אוּכְלוֹסִין דִּילָהּ, דְּמִתְחַבְּרִין בִּיהֶדְהָ,
וְאִקְרוּן מְלֹאָהּ וּדְאִי הוּא. כְּמָה דְאֵתֶּא אָמַר,
(ישעיה ו) מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ תָּבֵל וַיֵּשְׁבִי בָּהּ:
דָּא הוּא אֶרְעָא דְלִתְתָּא, דְאִקְרִי תָּבֵל, וְאַחֲזִיחַ
בְּדִינָא (דְעֵלְמָא) דְלְעֵילָא, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים
ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תָּבֵל בְּצֶדֶק, בֵּין לְחַד, בֵּין לְעַמָּא
חַד, בֵּין לְכָל עַלְמָא, מֵהָאִישׁ דִּינָא הוּא אֶתְדָּן.

תָּא חֲזִי, פְּרַעַה מֵהָאִישׁ דִּינָא יִנַּק, עַד
דְּאֶתְאֲבִידוּ הוּא וְכָל עַמְיָהּ. בֵּינוֹן דְּהָאִישׁ
דִּינָא אֶתְעַר עָלֵיהּ, הַהוּא מְמַנֶּה דְאֶתְמַנָּה
עֲלֵייהוּ בְּשִׁלְטָנוּתָא, אֶתְעַדִּי וְאֶתְעַבְר, כְּדִין
כְּלָהוּ דְלִתְתָּא, אֶתְאֲבִידוּ, דְכְּתִיב וַיִּסַּר אֶת אַפְּן
מִרְפַּבְתָּיו. מָאִי אַפְּן מִרְפַּבְתָּיו. מִרְפַּבְתָּיו
דְּפְרַעַה. וּמָאִן אִיהוּ הַהוּא אוֹפְּן דְלָהוֹן, הַהוּא
מְמַנֶּה דְשְׁלִיט עֲלֵייהוּ. וְעַל דָּא מֵיתוּ כְּלָהוּ
בִּימָא. אָמַי בִּימָא, אֵלֶּא יִמָּא עֲלָאָה אֶתְעַר
עֲלֵייהוּ, וְאֶתְמַחֵזוּ (נ"א וְאֶתְמַסְרוּ) בְּיָדֵהָא. וּבְגִין כֶּף
טְבַעוּ בָּיָם סוּף כְּתִיב. אָמַר רַבִּי יוֹסִי וְדֹאִי הָכִי
הוּא, וְעַל דָּא כְּתִיב, טְבַעוּ בָּיָם סוּף. סוּפָא
דְּדִרְגִין.

רַבִּי חִיָּא אָמַר, וַיִּנְהַגְהוּ בְּכַבְדוֹת. בְּכַבְדוֹת
מַהוּ. אֵלֶּא מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּבַהֲהוּא
דְּבָרוּתָא דְאֶתְדַבֵּר בֵּיהּ בַּר נֶשׁ, מְדַבְּרִין לֵיהּ.
בְּפְרַעַה כְּתִיב (שמות ט) וַיִּכְבַּד לֵב פְּרַעַה. בַּהֲהוּא
מְלָה, דְּבַר לֵיהּ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּכַבְדוֹת

לכף? אני אנהיג אותך בזה. ועל כף וינהגהו בכבדת.

ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו'. ויאמר מצרים - זהו הממנה שהתמנה על המצרים. אמר רבי יוסי, דבר זה קשה, פיון שהעבירו אותו משלטונו, איך יכל הוא לרדף אחרי ישראל?

א"ל ודאי הוא כף! אבל זה ויאמר מצרים - מצרים שלמטה. כי ה' נלחם להם במצרים - מצרים שלמעלה. שפיון שנשבר כחם מלמעלה, אז נשבר הכח והתקף שלהם למטה. זהו שכתוב כי ה' נלחם להם במצרים. במצרים דוקא. זהו התקף שלהם שלמעלה. וזהו שבארוה מלך מצרים סתם. כאן ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל, שראו שהרי נשבר כחם והתקף שלהם שלמעלה.

בא ראה, פשמתעוררת כנסת ישראל הזו, מתעוררים כל אותם שאחוזים בה, וכל האחרים שלמטה, וישראל מעל כלם, שהרי הם נוטלים אותה בגוף האילן, והרי פרושה. ולכן ישראל אחוזים בה יותר מכל עובדי כוכבים ומזלות. וכשהם מתעוררים, וכל עמים עבדים נשבר תקפם מאותם ששולטים עליהם.

בא ראה, הממנה הנה השליט על המצרים, דחק את ישראל בכמה שעבודים, כמו שבארוה. אחר שהוא נשבר בתחלה, נשברו אותן מלכיות (מלמטה). זהו שכתוב כי ה' נלחם להם במצרים. נלחם להם ודאי.

ס"א תוספתא

ויסע מלאך האלהים וגו'. ומשנהו

ממש. אמר ליה קדשא בריך הוא, רשע, את אוקיר לכף. אנא אדבר לך בהאי, על דא וינהגהו בכבדות.

ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו'. ויאמר מצרים, דא ממנא דאתמני על מצראי. אמר רבי יוסי, האי מלה קשיא, פיון דאעברו ליה משולטנותיה, היך יכיל הוא למרדף אבתרייהו דישראל.

א"ל ודאי הכי הוא. אבל דא ויאמר מצרים, מצרים דלתתא. פי יי' נלחם להם במצרים, מצרים דלעילא, דכיון דאתבר חילהון מלעילא, כדין אתבר חילא ותוקפא דלהון לתתא, הדא הוא דכתיב פי יי' נלחם להם במצרים. במצרים דיקא. דא הוא תוקפא דלהון דלעילא. ודא הוא דאוקמוה מלך מצרים סתם. הכא, ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל, דחמו דהא אתבר חיליהון, ותוקפא דלהון, דלעילא.

תא חזי, פד אתערת האי כנסת ישראל, אתערו כל אינון דאחידן בה, וכלהו אחרנין דלתתא, וישראל לעילא מפלהו, דהא אינון נטלי לה בגופא דאילנא, והא אוקמוה. ובגיני כף ישראל אחידן בה, יתיר מפל עובדי כוכבים ומזלות. וכד אינון מתערין, (כל עמים עבדים) אתבר תוקפהון מאינון דשליטי עלייהו.

תא חזי, האי ממנא שלטנא דמצראי, דחיק לון לישראל, בכמה שעבודין, כמה דאוקמוה. לבתר דאתבר הוא בקדמיתא, אתברו אינון מלכותא (ס"א מלתתא), הדא הוא דכתיב פי יי' נלחם להם במצרים. נלחם להם ודאי.

ס"א תוספתא ויסע מלאך האלהים וגו'. (שמות יד) (מתניתין) עד לא (ס"א אשתקע)

טָרַם (שנשקע) שְׁנַמְצָא אָוִיר טְהוֹר, וְלֹא מְאִירִים, הָאֲבָנִים הַנִּקְוֹבוֹת הֵיוּ סְתוּמוֹת. שְׁלֹשׁ רוּחוֹת שְׁכָלוֹלוֹת בְּשֹׁלֵשׁ הַיּוֹם שְׁקוּעוֹת, וּמִיָּם סְתוּמִים פָּתַח הַנִּקְבִּים בְּשַׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת חֲזָרוּ לְמִקּוֹמָם אוֹתָם אֲבָנִים (דורות).

אֲחֵר שַׁבְעִים וּשְׁתַּיִם דְּרָגוֹת, וְכֵן שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, הִתְבַּקְּעוּ וְנִנְקְבוּ הָאֲבָנִים פָּתַח צְרוּר שֶׁהִיָּה חֲקוּק, וְהִתְפָּסְסוּ הַדְּרָגוֹת וְנִעְשׂוּ כְּנוֹס אֲחָד. (נחלק ונעשו כנוס אחד).

אֲחֵר כֶּף הִתְחַלְקוּ וְנִעְשׂוּ שְׁתֵּי דְרָגוֹת, חֲצִי מִיָּם קָפְאוּ, וְחֲצִי שְׁקָעוּ. אֵלֶּה עָלוּ וְאֵלֶּה יָרְדוּ. מִכָּאֵן הִתְחַיֵּל הָעוֹלָם לְהִתְחַלֵּק.

צְרוּר אֲחֵר (אחד) יֵשׁ לְמַעְלָה וּלְמַעְלָה, וְהוּא חֲקוּק בְּשַׁבְעִים וּשְׁתַּיִם חוֹתְמוֹת שֶׁל חוֹתְמַת תְּקִיפָה, וּבֵהֶם שְׁקוּעִים גְּלֵי הַיָּם. כְּשֶׁנוֹסְעִים, נִחְלָקִים לְאַרְבַּע זְוִיּוֹת. מִחֲצִית אַחַת עוֹלָה, וּמִחֲצִית שְׁנִיָּה יוֹרֶדֶת. מִחֲצִית אַחַת לְצַד צְפוֹן, וּמִחֲצִית אַחַת לְצַד דְּרוֹם. כְּשֶׁמִּתְחַבְּרִים בְּאֶחָד, גְּחִלִּים שְׁלוֹהֵטִים קָיְמִים בְּלֹהֵט שְׁנִינּוֹת הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. עֲמוּד אֶחָד נֶעוֹץ בְּתוֹךְ הַיָּם, דְּרָגָה שְׁשִׁלּוּחָהּ שֶׁל שָׁר עֲלִיּוֹן עוֹלָה בְּאוֹתוֹ עֲמוּד לְמַעְלָה מֵעֵלָה, נִתְקַן (מסתכל) לְמַרְחוֹק עַל קִיטוֹר הָאֲנִיּוֹת שְׁשִׁטוֹת בֵּינָם. מִי רָאָה אִיזָה גְּלִים שְׁעוֹלִים וְיוֹרְדִים וְהָרוּחַ נוֹשֶׁבֶת בֵּהֶם, וְדָגֵי הַיָּם מוֹשְׁכִים אֶת כָּל הָאֲנִיּוֹת הַלְלוּ לְכָל צַדֵּי הָעוֹלָם. אוֹתָהּ דְּרָגָה, כְּשִׁיּוֹרְדֵת מִהֵיוּא, עוֹמְדִים אֵלֶּף מִימִינוֹ וְאֵלֶּף מִשְׂמָאלוֹ. הִיָּה שָׁב וְיוֹשֵׁב בְּמִקּוֹמוֹ כְּמִלְךָ בְּכֶסֶף, אוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁשִׁשְׁט הַיָּם לְאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם, יוֹצֵאת עֲמוֹ, בּוֹ חוֹזְרֵת, וְהוּא שָׁב בְּקִיּוֹם הַמֶּלֶךְ.

אֲשֶׁתִּכַּח אֲוִירָא דְכִנְיָא, וְלֹא נְהִירִין, אֲבָנִין נִקְיָבִין הֵווּ סְתִימָאן. תְּלַת רוּחִין דְּכָלִּילָן בְּתַלְתָּ, הֵווּ שְׁקִיעֵן. וּמִיּוֹן סְתִימָן תַּחוֹת נִיקְבֵי. בְּשַׁבְעִין וּתְרִין אַתּוּן אֶתְהַדְרוּ לְאַתְרֵיהוּ (דף נ' ע"ב) אִינוּן אֲבָנִין (ס"א ד"ו).

בְּתַר שַׁבְעִין וּתְרִין דְּרָגִין, וְכֵן תְּלַת זְמַנִּין, אֲתַבְּקָעוּ וְאֲתַנְקִיבוּ אֲבָנֵי, תַּחוֹת צְרוּרָא דְהוּהוּ חֲקִיק, וְאֲתַפְּנְפוּ דְרָגִין, וְאֲתַעְבִּידוּ כְּנוּפִיא חֲדָא. (ס"א אֲתַפְּלַג וְאֲתַעְבִּידוּ כְּנוּפִיא חֲדָא)

לְבַתַר אֲתַפְּלָגוּ, וְאֲתַעְבִּידוּ תְרִין דְרָגִין, פְּלָגוּתָא מִיָּא אֲגִלִּידוּ, וּפְלָגוּתָא אֲשֶׁתַקְעוּ. אֵלִין סְלִיקוּ, וְאֵלִין נַחֲתוּ, מִהָכָא שְׂרָא עֲלָמָא לְאַתְפִּלְגָא.

צְרוּרָא אֲחֵרָא (נ"א חֲדָא) אֵית לְעֵילָא, (לְעֵילָא) וְהוּא גְלִיפָא בְּשַׁבְעִין וּתְרִין חֲתִימָן דְּגוּשְׁפִּנְקָא תְקִיפָא, וּבְהוּ שְׁקִיעֵן גְּלַגְלוּי דִּימָא. כַּד נְטָלִין, אֲתַפְּלָגוּ לְאַרְבַּע זְוִיּוֹן. פְּלָגוּ חֲדָא סְלִיק, וּפְלָגוּ חֲדָא נַחֲת, פְּלָגוּ חֲדָא לְסִטְר צְפוֹן, וּפְלָגוּ חֲדָא לְסִטְר דְּרוֹם. כַּד מִתְחַבְּרִין כְּחֲדָא, גּוּמְרִין דְּלֵהֲטִין קִימִין, בְּלֹהֵט שְׁנַנָּא דְחֶרֶבָא דְמִתְהַפְּכָא.

חַד קִימָא נְעִין בְּגוּ יָמָא, דְרָגָא שְׁלִיחָא דְאַפְרָכָא עֲלָאָה, סְלִיק בְּהוּא קִימָא לְעֵילָא לְעֵילָא, אֲשֶׁתִּכְלַל (נ"א אֲסַתְכַל) לְמַרְחִיק, קְטוּרָא דְאַרְבִּין דְשִׂאטִין בִּימָא. מָאן חָמִי גְלַגְלוּי דְסִלְקִין וְנַחֲתִין וְרוּחָא דְנִשְׁיב בְּהוּ, וְנוּגֵי יָמָא נְגִדִין כָּל אִינוּן אַרְבִּין לְכָל סְטְרֵי עֲלָמָא.

הָהוּא דְרָגָא, כַּד נַחֲת מִהֵיוּא, קִימֵי אֵלֶּף מִימִינֵיהּ, וְאֵלֶּף מִשְׂמָאלֵיהּ, הָוָה תָּב וְיָתִיב בְּאַתְרֵיהּ, כְּמִלְכָא בְּכוּרְסֵיהּ, הָהוּא דְרָגָא דְכַד שְׂאטֵי יָמָא לְאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלָמָא,

עֲמִיָה נְפַקַת, בֵּיה תַבַת, הוּא תָב בְּקִיּוּמָא דְמִלְכָא.

וְאֵי יוֹצְאִים הַכְּרוֹזִים: מִי מִבְּעֵלֵי הָעֵינִים זֶקֶף אוֹתָם לְמַעַל לְמַעַל. בְּעֵלֵי הַכְּנָפִים יַעֲמִדוּ בְּקִיּוּמָם. בְּעֵלֵי הַפְּנִים מְכַסִּים אוֹתָם, עַד שְׁנוּסֵעַ בְּמִסְעוֹתָיו. וְאֵז וַיִּסַּע מִלֶּאֶךָ הָאֱלֹהִים.

רַבִּי חֲזִיא פִּתַּח, (משלי לא) הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר מִמְּרַחֵק תְּבִיא לְחֻמָּה. הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר - זוּ כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל. מִמְּרַחֵק תְּבִיא לְחֻמָּה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ישעיה ל) הִנֵּה שֵׁם ה' בֹּא מִמְּרַחֵק. תְּבִיא לְחֻמָּה - בְּדִרְגָּה אַחַת שְׁשׁוּרָה עָלֶיהָ, וּבָבָה נִמְשְׁכוּ כָּל הַנְּחָלִים וְהַמְּעִינּוֹת הַלְלוּ שְׁהוֹלְכִים לַיָּם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגו'.

אֲרִי מְקוֹם שְׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים. אָף עַל גֹּב שְׁכָל הַנְּחָלִים נִמְשְׁכִים לְאוֹתָהּ דְּרָגָה, וְאוֹתָהּ דְּרָגָה מוֹרִידָה (מוֹשְׁבַת) אוֹתוֹ לְאוֹתוֹ יָם - אֵל תֹּאמַר, שְׁהַרִי הַרִיק אוֹתָם, וְלֹא שׁוֹרִים בּוֹ אַחֲרִים, וְלֹא שׁוֹפְעִים בּוֹ כְּבִתְחִלָּה, חֲזוֹר וְאָמַר אֵל מְקוֹם שְׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שֵׁם הֵם שְׁבִים. אֵלֹא מְקוֹם אוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים פַּעַם אַחַת, שֵׁם הֵם שְׁבִים לְלֶכֶת - שֵׁם הֵם שְׁבִים מֵאוֹתוֹ מְקוֹם עָלִיוֹן, וְלֹא פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים, וְכֹלָם מִתְּכַנְּסִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם. וְלָמָּה? לְלֶכֶת. לְלֶכֶת לְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל הַיָּם, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר. מֵה שֵׁם אוֹתָהּ הַדְּרָגָה? נִקְרָאת צַדִּיק.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּתוּב (תהלים קד) שֵׁם אֲנִיּוֹת יְהַלְכוּן לְוִיתָן זֶה יַצְרֵת לְשַׁחֵק בּוֹ. שֵׁם אֲנִיּוֹת יְהַלְכוּן - בְּאוֹתוֹ הַיָּם שְׁהוֹלְכִים וְשִׁטִּים עַד שְׂבָאִים לְהַתְּחַבֵּר בְּאוֹתָהּ דְּרָגָה, אֵז כְּתוּב לְוִיתָן זֶה יַצְרֵת לְשַׁחֵק בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, לְמַעַל לְמַעַל יוֹתֵר, יֵשׁ זְוִיג אַחַר שְׁשׁוּרָה בְּחִבּוּבֹת וְלֹא מִתְּפָרֵשׁ לְעֵלְמִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵאֵן זְכִי

כְּרוֹזִין נְפָקִין, מֵאֵן מְאָרִי דְּעֵינִין, יִזְדַּקְפָּאן לֹון לְעֵילָא לְעֵילָא. מְאָרִיהוּן דְּגַדְפִּין יְקוּמוּן בְּקִיּוּמֵיהוּ. מְאָרִי דְּאַנְפִּין, חֲפִיִּין לֹון, עַד דְּנָטִיל בְּמִטְלָנוּי. כְּדִין וַיִּסַּע מִלֶּאֶךָ הָאֱלֹהִים. (עד כאן).

רַבִּי חֲזִיא פִּתַּח, (משלי לא) הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר מִמְּרַחֵק תְּבִיא לְחֻמָּה. הִיְתָה כְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר, דָּא כְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל. מִמְּרַחֵק תְּבִיא לְחֻמָּה, כְּמָה דְּאֵתְ אָמַר, (ישעיה ל) הִנֵּה שֵׁם יי' בֹּא מִמְּרַחֵק. תְּבִיא לְחֻמָּה, בְּחַד דְּרָגָא דְּשָׂרִי עָלֶיהָ, וּבִיָּה אֶתְמַשְׁכוּ כָּל אֵלִין נְחָלִין וּמְבוּעֵין דְּאֵזְלִין בְּיַמָּא, כְּמָה דְּאֵתְ אָמַר, (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְגו'.

אֲרִי מְקוֹם שְׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים, אָף עַל גֹּב דְּכִלְהוּ נְחָלִין אֶתְמַשְׁכֵּן בְּהֵוּא דְּרָגָא, וְהֵוּא דְּרָגָא נְחִית (נ"א נ"ד) לֹון לְהֵוּא יַמָּא, לָא תִימָא. דְּהָא אָרִיק לֹון, וְהָא לָא שְׂרִיִן בִּיָּה אַחְרָנִין, וְלֹא נְגַדִין בִּיָּה כְּמִלְקַדְמִין, אַהֲדָר וְאָמַר אֵל מְקוֹם שְׁהַנְּחָלִים הוֹלְכִים שֵׁם הֵם שְׁבִים, אֵל מְקוֹם דְּהֵוּא דְּרָגָא דְּנְחָלִין אֵזְלִין זְמָנָא חֲדָא, שֵׁם הֵם שְׁבִים לְלֶכֶת, תְּמָן אֵינּוֹן תִּיבִין מֵהֵוּא אַתְרַ עֲלָאָה, וְלֹא פִסְקִין לְעֵלְמִין, וּמִתְּכַנְּשִׁי כְּלָהוּ בְּהֵוּא אַתְרַ. וְלָמָּה. לְלֶכֶת. לְמַהֲדָ לְהֵוּא אַתְרַ דִּימָא, כְּמָה דְּאֵתְמַר, מֵה שְׁמִיָּה דְּהֵוּא דְּרָגָא. צַדִּיק אֲקָרִי.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּתִיב (תהלים קד) שֵׁם אֲנִיּוֹת יְהַלְכוּן לְוִיתָן זֶה יַצְרֵת לְשַׁחֵק בּוֹ. שֵׁם אֲנִיּוֹת יְהַלְכוּן, בְּהֵוּא יַמָּא דְּאֵזְלִין וְשָׂאטִין, עַד דְּאֵתְיִין לְאַתְחַבְּרָא בְּהֵוּא דְּרָגָא, כְּדִין כְּתִיב לְוִיתָן זֶה יַצְרֵת לְשַׁחֵק בּוֹ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, לְעֵילָא לְעֵילָא יַתִּיר, אֵית זְוִיגָא אַחְרָא, דְּשָׂרִי בְּחִבּוּבֹתָא, וְלֹא מִתְּפָרֵשׁ לְעֵלְמִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵאֵן זְכִי

אמר רבי יהודה, מי זוכה לאותו זווג? אמר לו, מי שיש לו חלק לעולם הבא. דוקא בעולם הבא. אמר לו, והרי מכאן למדנו, שכתוב לויתן זה יצרת לשחק בו, משמע שאמר זה, וזה וזאת ידיען אינון. אמר רבי אבא, תרוויכו שפיר קאמריתו, והא דרבי יהודה שפיר דיקא, וכלא זמין קדשא בריף הוא לאתענגא בהו לצדיקיא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה נח) אז תתענג על יי.

אמר רבי אבא, פמה אלפין, פמה רבין דמשיירין קדישין, אית ליה לקודשא בריף הוא, מארי דאנפין עלאין, מארי דעינין, מארי דזיינין, מארי דייללה, מארי דיבבא, מארי דרחמי, מארי דדינא, ועילא מנייהו אפקד למטרוניתא לשמשא בהיכלא קמיה.

בנגד אלה יש לגבירה מחנות מזינים. בששים (בששה) פנים נמצאים מחנות מזינים, וכלם חגורי חרב עומדים סביבה. פמה יוצאים וכמה נכנסים. בשש פנים טסים את כל העולם. לפני כל אחד ואחד גחלי אש בוער. לבושו אש לוהט. בגבו חרב שנונה לוהטת בכל העולם לשמר לפניה. זהו שכתוב (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים.

מה זה דרך עץ החיים? זוהי הגבירה הגדולה, שהיא דרך לאותו עץ גדול חזק, עץ החיים, שכתוב (שיר א) הנה מטתו שלשלמה ששים גברים סביב לה מגברי ישראל. ישראל שלמעלה, כלם אחזי חרב.

בשנוסעת הגבירה, כלם נוסעים עמה, זהו שכתוב ויסע מלאך האלהים. וכי מלאך האלהים הוא נקרא? אמר רבי אבא, כן. בא ראיה,

לההוא זווגא. אמר ליה, מאן דאית ליה חולקא בעלמא דאתי. בעלמא דאתי דיקא. אמר ליה, והא מהכא אוליפנא, דכתיב, (תהלים קד) לויתן זה יצרת לשחק בו, משמע דקאמר זה, וזה וזאת ידיען אינון. אמר רבי אבא, תרוויכו שפיר קאמריתו, והא דרבי יהודה שפיר דיקא, וכלא זמין קדשא בריף הוא לאתענגא בהו לצדיקיא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה נח) אז תתענג על יי.

אמר רבי אבא, פמה אלפין, פמה רבין דמשיירין קדישין, אית ליה לקודשא בריף הוא, מארי דאנפין עלאין, מארי דעינין, מארי דזיינין, מארי דייללה, מארי דיבבא, מארי דרחמי, מארי דדינא, ועילא מנייהו אפקד למטרוניתא לשמשא בהיכלא קמיה.

לקביר אלין, אית לה למטרוניתא, משיירין מזינין. בשתיין (בשהא) אנפין משתכחו משיירין מזינין. וכלהו חגירן חרבא, קיימאן בסחרנהא, פמה נפקין, פמה עיילין. בשית גדפין טאסין כל עלמא. קמי כל חד וחד גומרין דנור דליק. לבושו, מתלהטא אשא. בגבוי, שנא דחרבא מתלהטא בכל עלמא, לנטרא (דף נ"א ע"א) קמה. הדא הוא דכתיב, (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים.

מאן דרך עץ החיים. דא היא מטרוניתא רבבא, דהיא ארשא, לההוא אילנא רבבא תקיף, אילנא דחיי. דכתיב, (שיר השירים א) הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל. ישראל דלעילא, כלם אחזי חרב.

כד נטלא מטרוניתא, פלהו נטלין בהדה, הדא הוא דכתיב ויסע מלאך

הָאֱלֹהִים. וְכִי מִלֵּאָךְ הָאֱלֹהִים אֶתְקַרִי. אָמַר רַבִּי אֲבָא אֵין. תָּא חֲזִי, הֲכִי אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶתְקִין קִדְשָׁא בְרִין הוּא קָמִיה, הֵיכְלָא קִדְיִשָׁא, הֵיכְלָא עֲלָא, (קִדְיִשָׁא) קִרְתָּא קִדְיִשָׁא, קִרְתָּא עֲלָא. יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ אֶקְרִי, מֵאֵן דְּעָאֵל לְמַלְכָּא, לָא עָאֵל אֱלָא מִהֵוּא קִרְתָּא קִדְיִשָׁא, נָטִיל אֲרַחָא לְמַלְכָּא, דְּאֲרַחָא מִהֲכָא אֶתְתַקֵּן.

כִּף אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הִתְקִין הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפָנָיו הֵיכַל קְדוֹשׁ, הֵיכַל עֲלִיּוֹן (קְדוּשָׁו), קִרְיָה קְדוּשָׁה, קִרְיָה עֲלִיּוֹנָה, שְׁנַקְרָאת יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ. מִי שְׁנַכְנַס לְמַלְכָּךְ - לֹא נַכְנַס אֱלָא מֵאוֹתָהּ קִרְיָה קְדוּשָׁה, נוֹטֵל דְרָךְ לְמַלְכָּךְ, שְׁהַדְרָךְ מִתְקַנַּת מִכָּאֵן.

הָדָא הוּא דְכִתְיִב, (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לִיְיָ צְדִיקִים יְבֹאוּ בוֹ. כָּל שְׁלִיחוֹתָא דְבַעֵי מַלְכָּא מִבֵּי מְטְרוֹנִיתָא נְפָקָא, וְכָל שְׁלִיחוֹתָא מִתְתָּא לְמַלְכָּא, (נ"א דְבַעֵי מַלְכָּא) לְבֵי מְטְרוֹנִיתָא עֵייל בְּקִדְמִיתָא, וּמִתְמַן לְמַלְכָּא. אֲשַׁתְּכַח דְּמְטְרוֹנִיתָא אִיהִי שְׁלִיחָא דְכָלָּא, מַעֲיִלָא לְתַתָּא, וּמִתְתָּא לְעִילָא. וְעַל דָּא, אִיהִי שְׁלִיחָא דְכָלָּא, הָדָא הוּא דְכִתְיִב וַיִּסַּע מִלֵּאָךְ הָאֱלֹהִים הַהוּלֵךְ לְפָנָי מִחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל דִּלְעִילָא. מִלֵּאָךְ הָאֱלֹהִים, הָדָא הוּא דְכִתְיִב בֵּיה, וַיְיָ הוּלֵךְ לְפָנָיהֶם וְגו', וְהֵאֵי לְלַכְתּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה, כְּמָה דְאוּקְמוּהָ.

זְהוּ שְׁכַתוּב (תהלים קיח) זֶה הַשַּׁעַר לַיהוָה צְדִיקִים יְבֹאוּ בוֹ. כָּל שְׁלִיחוֹת שְׂרוּצָה הַמְלָךְ, יוֹצֵאת מִבֵּית הַגְּבִירָה. וְכָל שְׁלִיחוֹת מִלְמַטָּה לְמַלְכָּךְ, (שְׂרוּצָה הַמְלָךְ) נַכְנַסְתּוּ קִדְם לְבֵית הַגְּבִירָה, וּמִשָּׁם לְמַלְכָּךְ. נִמְצָא שֶׁהַגְּבִירָה הִיא הַשְׁלִיחָה שֶׁל הַכֹּל, מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וּמִלְמַטָּה לְמַעְלָה. וְעַל זֶה הִיא שְׁלִיחָה שֶׁל הַכֹּל. זְהוּ שְׁכַתוּב וַיִּסַּע מִלֵּאָךְ הָאֱלֹהִים הַהוּלֵךְ לְפָנָי מִחֲנֵה יִשְׂרָאֵל - יִשְׂרָאֵל שְׁלִמַעְלָה. מִלֵּאָךְ הָאֱלֹהִים - זְהוּ שְׁכַתוּב בּוֹ וְהֵאֵי הוּלֵךְ לְפָנָיהֶם וְגו'. וְזֶה לְלַכְתּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה, כְּמוֹ שְׁבַאֲרוּהָ.

וְכִי כְבוֹד הַמְלָךְ הוּא שֶׁהַגְּבִירָה תִּלְךְ, וְהִיא תַּעֲרֹךְ קֶרֶב, וְהִיא הוּלַכְתּוּ כְּשִׁלִּיחָא? אֱלָא לְמַלְכָּךְ שֶׁהַדְּרוּג בַּגְּבִירָה עֲלִיּוֹנָה. רָאָה הַמְלָךְ אֵת כְּבוֹדָהּ עַל כָּל שְׂאָר גְּבִירוֹת הָעוֹלָם, וְאָמַר: כָּלִים נַחֲשָׁבוֹת לְפִילֵגְשִׁים (לחפז) כְּנָגֵד הַגְּבִירָה הַזֶּה שְׁלִי, הִיא עוֹלָה עַל כָּלִים, מָה אַעֲשֶׂה לָּהּ? אֱלָא כָּל הַבֵּית שְׁלִי יִהְיֶה בְּיָדֶיהָ. הוֹצֵיא הַמְלָךְ כְּרוּז: מִכָּאֵן כָּל דְּבָרֵי הַמְלָךְ יִמְסְרוּ בְּיַדֵּי הַגְּבִירָה. מָה עֲשֶׂה? הַפְּקִיד הַמְלָךְ בְּיָדֶיהָ כָּל כְּלֵי זִינוֹ, כָּל אוֹתָם בְּעֲלֵי עוֹרְכֵי קֶרְבוֹת, וְכָל אוֹתָם אֲבָנִים יְקֻרוֹת שֶׁל הַמְלָךְ וְכָל גְּזוּי הַמְלָךְ. אָמַר: מִכָּאֵן, כָּל מִי שִׁיִּצְטָרֵךְ לְדַבֵּר עִמִּי, לֹא יוּכַל לְדַבֵּר עִמִּי עַד שִׁיִּדְוִיעַ לְגַבִּירָה.

וְכִי יִקְרָא הוּא דְמַלְכָּא, דְּמְטְרוֹנִיתָא תִּזְיֵל, וְהִיא תִּגַּח קֶרְבָּא, וְהִיא אֲזַלְתּוּ שְׁלִיחָא. אֱלָא, לְמַלְכָּא דְּאֲזַדְרוּג בְּמְטְרוֹנִיתָא עֲלָא, חָמָא מַלְכָּא יְקִירוֹ דִּילָהּ, עַל כָּל שְׂאָר מְטְרוֹנִיתָא דְּעֲלָמָא, אָמַר כְּלָהוּ מִשְׁתַּפְּחִין לְחִינְתָּא (נ"א לְחִוּפְתָּא), לְקַבֵּל הֵאֵי מְטְרוֹנִיתָא דִּילִי. הִיא סִלְקָא עַל כָּלָּא, מָה אַעֲבִיד לָּהּ. אֱלָא כָּל בֵּיתָא דִּילִי יִהְיֶה בְּיָדֶיהָ, אֶפִּיק מַלְכָּא כְּרוּזָא, מִהֲכָא כָּל מַלְיָן דְּמַלְכָּא בִּידָא דְּמְטְרוֹנִיתָא יִתְמַסְרוּן. מָה עָבִיד. אֶפְקִיד מַלְכָּא בְּיָדֶיהָ כָּל זַיְיָנִין דִּילָהּ, כָּל אֵינוֹן מְאִרֵי מְגִיחִין קֶרְבָּא,

כָּל אֵינוֹן אֲבָנִין יְקֻרִין דְּמַלְכָּא, כָּל גְּזוּיֵיא דְּמַלְכָּא. אָמַר, מִהֲכָא, כָּל מֵאֵן דִּיִּצְטָרִיךְ לְמַלְכָּא עִמִּי, לֹא יוּכַל לְמַלְכָּא עִמִּי, עַד דְּאוֹדַע לָּהּ מְטְרוֹנִיתָא.

כך הקדוש ברוך הוא, מרב חביבותו ואהבתו לכנסת ישראל הפקיד הכל ברשותה. אמר: כל השאר לא נחשבים כלום לפניה. אמר: (שיר ו) ששים המה מלכות וגו', אחת היא יונתי תמתי. מה אעשה לה? אלא הרי כל ביתי בידיה. הוציא המלך פרוז: מפאן והלאה כל דברי המלך ומסרו בידי הגבירה. הפקיד בידיה כל פלי זינו, רמחים, ספים, קשתות, חצים וחרבות, בליסטראות, מושלים, עצים, אבנים, וכל אותם בעלי (פלי) עריכת קרב (לוחמים). זהו שכתוב הנה מטתו של שלמה ששים גברים וגו', פלם אחזי חרב מלמדי וגו'. אמר המלך, מפאן והלאה הקרב שלי נמסר בידך, פלי הזין שלי, בעלי עריכת קרב בידך. מפאן והלאה את תהיי שומרת שלי. זהו שכתוב (תהלים קכא) שומר ישראל. מפאן והלאה, כל מי שצריך אותי, לא יכול לדבר עמי עד שמודיע לגבירה. זהו שכתוב (ויקרא טו) בזאת יבא אהרן אל הקדש. שליח המלך בפל, כמו שבארנו. נמצא שהפל בידיה, וזהו פבור הגבירה. זהו שכתוב ויסע מלאך האלהים וגו', כמו שנאמר.

וילך מאחריהם. מה הטעם מאחריהם? כדי שימצאו לפניה (אצל) בעלי עריכת הקרב, בעלי בליסטראות, בעלי רמחים וחרבות, ונתגלים לפניה, שהרי היו באים מחנות אחרים לערך קרב בישראל מלמעלה, ועל כן וילך מאחריהם.

ושנינו, שבאותה שעה בא שליט הממנה על המצרים, וכנס שש מאות (ורבות) מרפבות מקטרגים, ועל כל מרפכה ומרפכה שש מאות שליטים ממנים קטגורים. זהו

כך קדשא ברוך הוא, מסגיאות חביבותא ורחימותא דיליה בכנסת ישראל, אפקיד פלא ברשותה, אמר, הא כל שארי, לא משתפחי כלום לגבהא. אמר, (שיר השירים ו) ששים המה מלכות וגו', אחת היא יונתי תמתי. מה אעביד לה, אלא, הא כל ביתא דילי בידהא. אפיק מלפא כרוזא, מהכא כל מלין דמלפא, בידא דמטרוניתא יתמסרון. אפקיד בידהא כל זיינין דיליה, רומחין, וסייפין, קשתין, חצין, וחרבין, בלסטריין. קסטיראין, אעין, אבנין, פל אינון מארי (נ"א מאני) מגיחי קרבא. הדא הוא דכתיב, הנה מטתו של שלמה ששים גבורים וגו' פלם אחוזי חרב מלמדי וגו'.

אמר מלפא, מפאן ולהלאה, קרבא דילי אתמסר בידך, זיינין דילי, מארי מגיחי קרבא בידך. מפאן ולהלאה את הוי נטרא לי, הדא הוא דכתיב, (תהלים קכא) שומר ישראל. מפאן ולהלאה, מאן דאצטריך לי, לא יכיל למללא עמי, עד דאודע למטרוניתא, הדא הוא דכתיב, (ויקרא טו) בזאת יבא אהרן אל הקדש. שליחא דמלפא בכלא, פמה דאוקימנא. אשתכח דכלא בידהא, ודא הוא יקרא דמטרוניתא. הדא הוא דכתיב, ויסע מלאך האלהים וגו', פמה דאתמר.

וילך מאחריהם, מאי טעמא מאחריהם. בגין דישתכחו לקמהא (נ"א לגבהא) מארי מגיחי קרבא, מארי בלסטראות, מארי רומחין וסייפין, ואתגלון קמהא, דהא הו אתיין משיריין אחרנין, לאגחא קרבא בישראל מלעילא, ועל דא וילך מאחריהם.

ותאנא, בההיא שעתא, אתא רברבא שלטנא דממנא על מצראי, וכנש שית מאה

(רמז) רתיכין מקטרגין, ועל

שפֿתוֹב וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב
בַּחֹר וְגו'. וכי שש מאות רֶכֶב
בַּחֹר לא היו רֶכֶב מִצְרַיִם? מה
הטעם וְכָל רֶכֶב מִצְרַיִם? אֵלָּא כִּף
שְׁנִינּוּ, הִיָּה סמא"ל מְלֻחָה לוֹ שֵׁשׁ
מֵאוֹת מְרַכְבוֹת שֶׁל מְקַטְרְגִים
לְסִיעַ לוֹ. זֶהוּ שֶׁפֿתוֹב וַיִּקַּח שֵׁשׁ
מֵאוֹת רֶכֶב בַּחֹר.

מִתִּי הַשְּׁלִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְסמא"ל? בְּקָרֵב עִם סִסְרָא,
שֶׁעָקַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל
אוֹתָן מְרַכְבוֹת, וְנִמְסְרוּ בְיַדִּי
הַגְּבִירָה. זֶהוּ שֶׁפֿתוֹב (שׁוֹפְטִים ה) נֶחַל
קִישׁוֹן גֶּרְפֶּם נֶחַל קְדוּמִים וְגו'.
וְלַעֲתִיד לְבֹא כָּלֶם יִמְסְרוּ. זֶהוּ
שֶׁפֿתוֹב (ישעיה סג) מִי זֶה בֹּא מֵאֲדוּם
חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגו'. וְעַל זֶה
וַיִּלְךָ מֵאַחֲרֵיהֶם, שֶׁעֲתִידָה
הַשְּׁכִינָה בְּסוּף הַיָּמִים לַעֲקֹר אוֹתָם
מִן הָעוֹלָם.

וַיִּסַּע עֲמוּד הָעֲנָן מִפְּנֵיהֶם, מִי זֶה
עֲמוּד הָעֲנָן? רַבִּי יוֹסִי אָמַר, זֶהוּ
הָעֲנָן שֶׁנֶּרְאָה תָּמִיד עִם הַשְּׁכִינָה,
וְזֶהוּ הָעֲנָן שֶׁנִּכְנַס מִשָּׁה לְתוֹכוֹ.
רַבִּי אַבָּא אָמַר, כְּתוּב וְה' הִלֵּךְ
לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. אֵלָּא סִיּוּעַ שֶׁל
הַצְּדִיק הוּא, וּפְרִישָׁה שֶׁל הַרְשָׁם
שָׁלוּ, וְעַל זֶה הִלֵּךְ הָעֲנָן הִנֵּה יוֹמָם,
וְכְתוּב (תהלים מב) יוֹמָם יֵצֹא ה'
חֲסֶדוֹ. וּמִצַּד שֶׁל חֲסֶד בֹּא הָעֲנָן
הַזֶּה, וְזֶה נִקְרָא חֲסֶד, וְעֲנָן אַחַר
הוֹלֵךְ בְּלִילָה, וְנִקְרָא עֲמוּד אֵשׁ.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עֲמוּד הָעֲנָן
יוֹמָם - זֶה אֲבָרָהֶם. וְעֲמוּד הָאֵשׁ
לִילָה - זֶה יִצְחָק. וּשְׁנֵיהֶם נִמְצְאוּ
בַשְּׁכִינָה. וּמָה שֶׁאָמַר רַבִּי אַבָּא,
כִּף הוּא וְדַאי, שֶׁעַל יְדֵי זוֹ (שְׁבוּז)

הַדְּרָגָה נִמְצְאוּ.

וְזֶה וַיִּסַּע מִלֶּאךָ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ
לִפְנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךָ
מֵאַחֲרֵיהֶם. וַיִּסַּע - שֶׁנִּסַּע מִצַּד שֶׁל
חֲסֶד, וְנִדְבַק בְּצַד הַגְּבוּרָה,

כָּל רְתִיבָא וְרְתִיבָא, שִׁית מָאָה שְׁלֹטְנִין מִמְּנָן
קִטְיָגוֹרִין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת
רֶכֶב בַּחֹר וְגו'. וכי שש מאות רֶכֶב בַּחֹר, לֹא
הָיוּ רֶכֶבֵי מִצְרַיִם, מָאִי טַעְמָא וְכָל רֶכֶב
מִצְרַיִם. אֵלָּא הָכִי תֵּאֲנָא, הָיָה סְמָא"ל אוֹזִיף
לִיָּה, שִׁית מָאָה רְתִיבִין מְקַטְרְגִין לְסִיעָא לִיָּה.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב (דף נ"א
ע"ב) בַּחֹר.

אִימְתִי אֲשֵׁלִים קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְסְמָא"ל.
בְּקָרְבָא דְסִסְרָא, דְעָקַר קְדָשָׁא בְרִיךְ
הוּא לְכָל אֵינּוֹן רְתִיבִין, וְאַתְּמְסְרוּ בִידָא
דְמִטְרוֹנִיתָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שׁוֹפְטִים ה) נֶחַל
קִישׁוֹן גֶּרְפֶּם נֶחַל קְדוּמִים וְגו'. וְלִזְמַנָּא דְאַתִּי,
יִתְמָסְרוּ כְּלָהוּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה סג) מִי זֶה
בֹּא מֵאֲדוּם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגו'. וְעַל דָּא
וַיִּלְךָ מֵאַחֲרֵיהֶם, דְּזִמְינָא שְׁכִינְתָא בְּסוּף יוֹמָיָא
לְאַעֲקָרָא לוֹן מִן עֲלָמָא.

וַיִּסַּע עֲמוּד הָעֲנָן מִפְּנֵיהֶם, מָאֵן עֲמוּד הָעֲנָן
דָּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, דָּא הוּא עֲנָנָא
דְאַתְחַזִּי תְדִיר עִם שְׁכִינְתָא. וְדָא הוּא עֲנָנָא
דְעָאֵל מִשָּׁה בְּגוּיָה. רַבִּי אַבָּא אָמַר, פְּתִיב וַיִּי'
הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם, אֵלָּא סִיּוּעָא דְצְדִיק הוּא,
וּפְרִישׁוֹ דְרִשִּׁמוֹ דִּילִיָּה, וְעַל דָּא אֲזִיל הָאִי עֲנָן
יוֹמָם, וְכְתִיב (תהלים מב) יוֹמָם יֵצֹא יִי' חֲסֶדוֹ.
וּמִסְטָרָא דְחֲסֶד אֶתָּא עֲנָנָא דָּא, וְדָא חֲסֶד
אַתְקָרִי, וְעֲנָנָא אַחֲרָא אֲזִיל בְּלִילָה, וְאַתְקָרִי
עֲמוּד אֵשׁ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עֲמוּד הָעֲנָן יוֹמָם: דָּא
אַבְרָהָם. וְעֲמוּד הָאֵשׁ לִילָה: דָּא יִצְחָק.
וְתַרְווּיָהוּ אֲשֶׁתְּכַחוּ בְּשְׁכִינְתָא, וּמָה דְאָמַר רַבִּי
אַבָּא, הָכִי הוּא וְדַאי, דְעַל יְדָא דְהָאִי (נ"א דְבַה"א)
דְרָגָא, אֲשֶׁתְּכַחוּ.

וְהָאִי וַיִּסַּע מִלֶּאךָ הָאֱלֹהִים הַהוֹלֵךְ לִפְנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךָ מֵאַחֲרֵיהֶם.

משום שהרי הגיע הזמן להתלבש בדין.

בא ראה, באותה שעה נשלמה הלבנה מהפל, ונרשה שבעים ושנים שמות קדושים בשלשה צדדים. צד אחד התלבש בעטרת החסד העליון בשבעים חקיקות של אור של האבא העליון שמאיר לה.

הצד השני התלבש ברמחי הגבורה, בששים מפות אש, ועשרה שלה שירדו מצד האמא העליונה במנהגים חקיקים.

צד שלישי התלבש בלבושי ארזמן שלובש המלך העליון הקדוש, שנקראים תפארת, שירוש הבן הקדוש בשבעים עטרות עליונות מצד של האב והאם, והוא כולל את הצד הזה והצד הזה.

(ושתי עטרות מצד של אבא ואמא, והם שבעים ושנים שמות.) ושנינו, מצד החס"ד שבעים ושנים עדים. מצד הגבורה שבעים ושנים סופרים. מצד התפארת שבעים ושנים גונים להתפאר.

ובמקום זה נחקק אחד באחד, והתעלה השם הקדוש, סוד המרכבה, וכאן נחקקו האבות להתחבר באחד, והוא השם הקדוש חקוק באותיותיו.

צרוף האותיות הללו, אותיות ראשונות, רשומות פסדרים בסדר ישר, משום שכל האותיות הראשונות נמצאו בחס"ד, ללכת בדרך ישר בסדור מתקן.

אותיות שניות רשומות בגלגול למפרע, משום שכל האותיות השניות נמצאות בגבורה (מגבורה), לגלות דינים ומינים שבאים מצד השמאל.

ויסע: דנטיל מסטרא דחס"ד, ואתדבק בסטרא דגבורה, בגין דהא מטא שענתא לאתלבשא בדינא.

תא חזי, בההיא שענתא אשתלים סיהרא מפלא, וירתא שבעין ותריין שמהן קדישין, בתלת סטריין. סטרא חדא אתלבשא בעטרוי דחסד עלאה, בשבעין גליפין דנהירו דאבא עלאה, דאנהיר לה.

סטרא תניינא, אתלבשת ברומחי דגבורה, בשתיין פולסי דנורא, ועשרה דילה דנחתו מסטרא דאמא עלאה בנימוסי גליפין.

סטרא תלתאי, אתלבשת בלבושי ארגונא, דלביש מלכא עלאה קדישא, דאקרונ

תפארת, דירית ברא קדישא, בשבעין עטריין עלאין, מסטרא דאבא ואמא, והוא כליל להאי סטרא ולהאי סטרא.

(ס"א ותריין עטריין מסטרא דאבא ואמא, ואינן שבעין ותריין שמהן.) ותניין מסטרא דחס"ד שבעין ותריין סהדיין.

מסטרא דגבורה שבעין ותריין סופריין. מסטרא דתפארת שבעין ותריין גוונים לאתפארא.

ובהאי אתר, אתגליף חד בחד, ואסתליק שמא קדישא, רזא דרתיכא, והכא אתגליפו אבהתא, לאתחברא בחד, והוא שמא קדישא גליפא באתווי.

צרופא דאתוון אליון, אתוון קדמאי, רשימין פסדרן בארז מישר, בגין דכלהו

אתוון קדמאי אשתכחו בחס"ד, למהך בארז מישר, בסדורא מתתקן.

אתוון תנייני, רשימין בגלגולא למפרע, בגין דכלהו אתוון תנייני, משתכחו בגבורה,

(ס"א מגבורה) לגלאה דינין וזינין דאתיין מסטרא דשמאלא.

אתון תליתאי, אינון אתון רשימן, לאחזאה גונונין, לאתעטר א במלכא קדישא. וכלא ביה מתחברן ומתקשרן, והוא אתעטר בעטרוי בארז מישר, ורשים להאי סטרא ולהאי סטרא, כמלכא דאתעטר בכלא.

הבא אתרשים שמא קדישא גליפא בשבעין ותריין תיבין, דמתעטרי באבהתא, רתיכא קדישא עלאה. ואי תימא, הני אתון תליתאי, מאי טעמא לאו אינון פתיבין, מנהון בארז מישר פסדורן, ומנהון למפרע, לישרא להאי סטרא, ולהאי סטרא, דהא תנינו, (תהלים טז) אתה פוננת מישרים, קדשא ברין הוא עביד מישרים לתרי סטרי, וכתיב (שמות כו) והבית התיכון בתוך הקרשים וגו', דא קדשא ברין הוא. רבי יצחק אמר, דא יעקב, וכלא חד.

ארא למלכא דאיהו שלים מכלא, דעתיה שלים מכלא, מה ארחיה דההוא מלכא. אנפוי נהירין פשמשא תדיר, בגין דאיהו שלים. וכד דאין, דאין לטב ודאין לביש. ועל דא בעי לאסתמרא מיניה. מאן דאיהו טפשא, חמי אנפוי דמלכא נהירין וחיבין, ולא אסתמר מיניה. ומאן דאיהו חפימא, אף על גב דחמי אנפוי דמלכא נהירין, אמר מלכא ודאי שלים הוא, שלים הוא מכלא, דעתיה שלים, אנא חמי דבההוא נהירו, דינא יתיב (דף נ"ב ע"א) ואתפסא, אף על גב דלא אתחזיא, דאי לאו הכי, לא יהא מלכא שלים, ועל דא בעי לאסתמרא.

כך קדשא ברין הוא, שלים תדיר בהאי גוונא ובהאי גוונא, אבל לא אתחזיא, אלא בנהירו דאפין. ובגין כך, אינון טפשין חייבין לא אסתמרון מיניה. אינון חפימין זכאין,

אותיות שלישיות הן אותיות רשומות, להראות גוונים, להתעטר במלך הקדוש. והכל מתחברים ונקשרים בו, והוא מתעטר בעטרותיו בדרך ישר, ורושם את הצד הזה ואת הצד הזה, כמו מלך שמתעטר בכל.

כאן נרשם השם הקדוש חקוק בשבעים ושתים תבות שמתעטרות באבות, המרכבה הקדושה העליונה. ואם תאמר, מה הטעם אינן כתובות האותיות השלישיות הללו, מהם בסדר ישר בסדרם, ומהם למפרע, לישר את הצד הזה ואת הצד הזה, שחרי שנינו, אתה פוננת מישרים - הקדוש ברוך הוא עשה מישרים לשני הצדדים, וכתוב (שמות כו) והבית התיכון בתוך הקרשים וגו', זה הקדוש ברוך הוא. רבי יצחק אמר, זה יעקב. והכל אחד.

ארא, למלך שהוא שלם מהכל, דעתו שלמה מהכל, מה דרך אותו המלך? פניו מאירות תמיד כשמש, משום שהוא שלם. וכשדן, הוא דן לטוב ודן לרע, ועל זה צריך להשמר ממנו. מי שהוא טפש, רואה את פני המלך מאירות ומחיכות ולא נשמר ממנו. ומי שהוא חכם, אף על גב שהוא רואה שפני המלך מאירים, אמר: המלך ודאי הוא שלם, שלם מהכל, שלם בדעתו, אני רואה שבאותו האור יושב בדין ונתפסה, אף על גב שלא נראה, שאם לא כך, לא יהיה מלך שלם, ולכן צריך להשמר.

כך הקדוש ברוך הוא שלם תמיד בגון זה ובגון זה, אבל לא נראה, אלא בפנים מאירות. ולכן אותם רשעים הטפשים לא נשמרים ממנו. אותם חכמים צדיקים אומרים: מלך שלם הוא. אף על פי שפניו נראים מאירות, הדין

אמרין, מלפא שלים הוא, אף על גב דאנפוי אתחזיין נהירין, דינא אתפסיא בגויה, בגין כף בעי לאסתמרא מניה.

אמר רבי יהודה, מהכא, (מלאכי ג) אני יי' לא שניתי. לא דליגנא לאתר אחרא, בי אתפליל פלא. הני תרי גוויי בי אתפלילין, בגין כף פלא בארע מישר אתחזיא, ואף על גב דאתוון אחידן להאי סטרא ולהאי סטרא, כסדרן פתיבין.

ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם. (שמות יד) עד כאן סטרא חד, חסד לאברהם. אמר רבי שמעון, אלעזר ברי, תא חזי רזא דא. פד עתיקא קדישא אנהיר למלפא, אנהיר ליה, (ס"א עשר ליה ואחסין ליה, ככתרין וכו') ועטרין ליה, ככתרין קדישין עלאין, פד מטאן לגביה מתעטרי אבהתא, בשעתה דמתעטרי אבהתא, כדין הוא שלימו דכלא. כדין מטרוניתא, נטלא במטלנהא, (בהווא) (נ"א בשולטנא בהאי) שלימו דאבהתא. וכד מתעטרא מפלהון, כדין אתברכא, ורשותא דכלא בידהא.

ואסתים ביה פגוונא דא שמא קדישא גליפא באתווי רשימין ברתיקא עלאה קדישא עטורא דאבהן.

(ההנה כאן הודפסה בסוף הספר עם הכתים של הע"כ שמות):

(אמר רבי יוסא, אשפתנא כרוא דא בתקיעותא (ס"א דרב כבבל) דרב המנונא סבא, תלת ורבין ורבין ורבין, לקבלי בני תלת. וכה הוא סודרא. אמר רבי יוסי, בלא אתכליל בהאי שמא (נ"א שלימא) קדישא, ואסתיים ביה, אשתבח רשלימו דרתיקא קדישא אית ביה.)

אמר רבי שמעון, האי הוא שמא קדישא, עטורא דאבהן, דמתעטרא בגלופייהו, בחבורא כחדא. שלימו דרתיקא קדישא.

מכסה בתוכו, ולכן צריך להשמר ממנו.

אמר רבי יהודה, מכאן (מלאכי ג) אני ה' לא שניתי. לא דלגתי למקום אחר, בי נכלל הכל. שני הגונים הללו נכללו בי. משום כף הפל נראה בדרך ישר, ואף על גב שהאותיות אחרות לצד זה וילצד זה, הן פתובות כסדרן. ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם. עד כאן צד אחד, חסד לאברהם. אמר רבי שמעון, אלעזר בני, בא ראה הסוד הזה. כשהעתיק הקדוש מאיר למלאך, מאיר לו (מעטר אותו ומוריש לו בכתרים וכו') ומעטר אותו בכתרים קדושים עליונים. כשמגיעים אליו, מתעטרים האבות. ובשעה שהאבות מתעטרים, אז הוא שלמות הכל, אז הגבירה נוסעת במסעיה (באותה) (בשלטון גוה) שלמות של האבות. וכשמתעטרת מכלם, אז מתברכת, ורשות של הכל בידיה.

וסתום בו כמו זה השם הקדוש חקיק באותיות רשומות במרכבה הקדושה העליונה, עטור האבות.

אמר רבי ייסא, מצאנו בסוד זה בתקיעת השופר (של רב כבבל) של רב המנונא סבא שלש ורבין ורבין ורבין, כנגד שלש אלה, וכף הסדר. אמר רבי יוסי, הכל נכלל בשם (שליח) הקדוש הזה ומסתים בו, נמצא שלמות המרכבה הקדושה יש בו.

אמר רבי שמעון, זהו השם הקדוש, עטור של האבות שמתעטרים בחקיקותיהם בחבור כחד. שלמות המרכבה הקדושה. ונכלל בארבעים

וְאֶתְפָּלִיל בְּאַרְבָּעִין וּתְמַנֶּיָּא תִּיבוּתָא, דְּאִיהוּ
שְׁלִימוּ דְכָלָא, וְעִקְרָא דְשָׂרְשִׁין.
תָּא חֲזִי, גּוּפָא דְאִילָנָא, אָנֹכִי אֶלְ"ף נו"ן
יו"ד. רִישָׁא דְכָל עֲנֻפֵי אִילָנָא, וְה'ו'. (וה"ו)
וְהָא אֲתַעְרוּ חֲבָרְיָא, כְּלָלָא דְעֲנַפִּין וְנוּפָא
וְשָׂרְשָׁא, בְּאַרְבָּעִין וּתְמַנֶּיָּא תִּיבִין. וְהָא
אֲתַרְשִׁים בְּתֵלַת עֲלָמִין עֲלָאִין, וּבְתֵלַת עֲלָמִין
תַּתְּאִין.

לְקַבְּלֵיהּ, קְדוּשׁ קְדוּשׁ קְדוּשׁ ה' צְבָאוֹת.
קְדוּשׁ לְעִילָא. קְדוּשׁ בְּאִמְצָעִיתָא.
קְדוּשׁ לְתַתָּא. קְדוּשׁ חֶסֶד. קְדוּשׁ גְּבוּרָה.
קְדוּשׁ תַּפְאָרַת. וְכֵלְהוּ בְּשַׁבְּעִין וּתְרִין
אֲתַגְּלִיפוּ, כְּמָה דְאַתְמַר. בְּרִיךְ הוּא, בְּרִיךְ
שְׁמִיָּה לְעֵלְמָא וּלְעֵלְמִי עֲלָמִין אָמֵן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲתָא דְשָׂרוּ יִשְׂרָאֵל עַל
יַמָּא, חָמוּ לְכַמָּה (דף נ"ב ע"ב) אַכְלוּסִין,
לְכַמָּה חֲיִילִין, לְכַמָּה מִשְׁרִיין, מֵעִילָא וְתַתָּא,
וְכֵלְהוּ בְּכַנּוּפֵיָּא עֲלֵייהוּ דְיִשְׂרָאֵל, שְׂרִיאוּ
בְּצֵלוּ מַגּוּ עָאקוּ דְלַהוּן.

בֵּיהּ שַׁעֲתָא, חָמוּ יִשְׂרָאֵל עָאקוּ מִכָּל סְטָרִין,
יַמָּא בְּגִלְוַהִי דְזִקְפָן קְמִייהוּ. בְּתַרְיִיהוּ, כָּל
אֵינוֹן אַכְלוּסִין, כָּל אֵינוֹן מִשְׁרִיין דְמַצְרִים,
לְעִילָא עֲלֵייהוּ כְּמָה קְטִיגוּרִין. שְׂרִיאוּ צְוֹחִין
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

בְּדִין כְּתִיב, וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה מַה תַּצְעַק
אֵלַי. וְתֹאנָא בְּסַפְרָא דְצַנִּיעוּתָא, אֵלַי,
דִּיִּיקָא, בְּעַתִּיקָא תִּלְיָא כָלָא. בֵּיהּ שַׁעֲתָא
אֲתַגְּלִי עַתִּיקָא קְדִישָׁא, וְאַשְׁתַּכַּח רַעוּא בְּכֵלְהוּ
עֲלָמִין עֲלָאִין, כְּדִין נַהִירוּ דְכָלָא, אֲתַנְהִיר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּדִין, כְּדִין, כְּדִין אֲתַנְהִיר כָּלָא
כַּחְדָּא, וְעַבִּיד יַמָּא נִימוּסִין עֲלָאִין,
וְאֲתַמְסְרוּ בִידוּי עֲלָאִין וְתַתְּאִין. וּבְגִינֵי כַף,
קְשִׂיָּא קְמִי קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא כָלָא, כְּקַרְיַעַת יָם

וְשִׁמוּנָה תְבוּתָא, שְׁהוּא שְׁלִמוּת
הַכֵּל וְעִקְר הַשָּׂרְשִׁים.

בֵּא רָאָה, גּוּף הָעֵץ - אָנֹכִי, אֶלְ"ף
נו"ן יו"ד. רִישׁ שָׁל כָּל עֲנֻפֵי הָעֵץ
- וְה'ו'. וְהָרִי הַתְּעוֹרְרוּ הַחֲבָרִים,
כְּלָל שָׁל עֲנֻפִים וְנוּף וְשָׂרֵשׁ
בְּאַרְבָּעִים וְשִׁמוּנָה תְבוּתָא. וְהָרִי
נִרְשָׁם בְּשִׁלְשָׁה עוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים
וּבְשִׁלְשָׁה עוֹלָמוֹת תַּחְתּוֹנִים.

כְּנִגְרוּ - קְדוּשׁ קְדוּשׁ קְדוּשׁ ה'
צְבָאוֹת. קְדוּשׁ לְמַעְלָה, קְדוּשׁ
בְּאִמְצָע, קְדוּשׁ לְמַטָּה. קְדוּשׁ
חֶסֶד, קְדוּשׁ גְּבוּרָה, קְדוּשׁ
תַּפְאָרַת. וְכֵלְמָא נִחְקְקוּ בְּשַׁבְּעִים
וּשְׁתִּים, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר. בְּרוּךְ הוּא,
כְּרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי
עוֹלָמִים אָמֵן.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲתָא שְׁהִיוּ
יִשְׂרָאֵל שְׂרוּיִים עַל הַיָּם, רָאוּ כְּמָה
אוּכְלוּסִים, כְּמָה חֲלָלוּת, וְכְמָה
מַחְנוֹת מְלַמְעֵלָה וּמְלַמְטָה, וְכֵלְמָא
בְּכַנּוּס עַל יִשְׂרָאֵל. הַתְּחִילוּ
בְּתַפְלָה מִתּוֹךְ צְרָתָם.

בְּאוּתָהּ הַשַּׁעֲתָא רָאוּ יִשְׂרָאֵל צְרוּת
מִכָּל הַצְּדָדִים: הַיָּם בְּגִלְוֵי
שַׁעֲתָא לְפָנֵיהֶם. מֵאַחֲזִירֵיהֶם כָּל
אוּתָם אוּכְלוּסִים, כָּל אוּתָם
מַחְנוֹת מַצְרִים. מֵעֲלֵיהֶם כְּמָה
קְטִיגוּרִים. הַתְּחִילוּ צְוֹחִים
לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ הוּא.

אֲזַ כְּתוּב, וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מַה
תַּצְעַק אֵלַי. וְשִׁנִּינוּ בְּסַפְרָא
דְּצַנִּיעוּתָא, אֵלַי דּוּקָא, הַכֵּל תְּלוּי
בְּעַתִּיק. בְּאוּתָהּ הַשַּׁעֲתָא נִגְלָה
הַעַתִּיק הַקְּדוּשׁ, וְנִמְצָא רַצוּן בְּכָל
הַעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים, וְאֲזַ הָאוּר
שָׁל הַכֵּל הָאִיר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲזַ, כְּשֶׁהַכֵּל
מֵאִיר כְּפֹאֶחַד, וְעֵשָׂה הַיָּם מְנַהֲגִים
עֲלִיוֹנִים, וְנִמְסְרוּ כִּדּוּ עֲלִיוֹנִים
וְתַחְתּוֹנִים. וְלִכֵּן קִשָּׁה לְפָנֵי
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַכֵּל כְּמוֹ
קַרְיַעַת יָם סוּף. וְהַכֵּל כְּפֶּרֶשׁוּתָהּ.

מה הטעם? משום שקריעת ים סוף תלויה בעתיק.

אמר רבי שמעון, יש אילת אחת ברקיע, והקדוש ברוך הוא עושה הרבה בשבילה. בשעה שהיא צוחת, הקדוש ברוך הוא שומע את הצרה שלה ומקבל קולה, וכשהעולם צריך לרחמים, היא נותנת קולות, והקדוש ברוך הוא שומע את קולה, ואז חס על העולם. זהו שכתוב (תהלים מב) כִּאֵיל תַעְרוֹג עַל אַפְיָקֵי מַיִם.

וכשרוצה להוליד, היא נסתרת מכל הצדדים, ואז באה ושמה ראשה בין ברקיע, וצוחת ומרימה קולות, והקדוש ברוך הוא חס עליה, ומזמן כנגדה אותה נחש אחד, ונושף בערונה, ופותח אותה וקורע לה אותו מקום, ומולידה מיד. אמר רבי שמעון, בדרך הזה אל תשאל ואל תנסה את ה', וכך דווקא.

וישע ה' ביום ההוא את ישראל וגו', וירא ישראל את מצרים מת. אותו שליט ממנה על המצרים הראה להם הקדוש ברוך הוא שמעביר אותו בנהר דינור, שהיה בשפת הים הגדול. מת, מה הטעם מת? כמו שבארנו, שהעבירו אותו משלטונו.

וירא ישראל את הים הגדול ויגו'. רבי חייא אמר, כאן השתלמה הים וכל האצבעות, ונשתלמה הים, שנכללה בו בימין. שפך שנינו, הכל נכלל בימין ותלוי בימין, זהו שכתוב 'ימין ה' נאדרי בכח ימין ה' תרעץ אויב.

ואמר רבי יצחק, לא מצאתי מי חזק לבו לפני הקדוש ברוך הוא כמו פרעה. אמר רבי יוסי, סיחון ועוג גם כן. אמר לו, לא כן!

סוף, וכלא הכי אוקמוה. מאי טעמא. בגין דקריעת ים סוף בעתיקא תלייא.

אמר רבי שמעון, חד איילתא אית בארעא, וקודשא בריך הוא עביד סגיא בגינה, בשעתא דהיא צוחת, קדשא בריך הוא שמע עאקו דילה, וקביל קלה. וכד אצטריך עלמא לרחמי למיאי, היא יהבת קלין, וקודשא בריך הוא שמע קלה, וכדין חייס על עלמא, הדא הוא דכתיב, (תהלים מב) כִּאֵיל תַעְרוֹג עַל אַפְיָקֵי מַיִם.

וכד בעיא לאולדא, היא סתימא מפל סטרין, כדין אתיאי ושויותא רישא בין ברקעא, וצוחת ורמת קלין, וקודשא בריך הוא חייס עליה, וזמין לקבלה חד נחש, ונשיך בערייתא דילה, ופתח לה, וקרע לה ההוא אתר, ואולידת מיד. אמר רבי שמעון בהאי מלה, לא תשאל ולא תנסה את יי', והכי דייקא.

וישע יי' ביום ההוא את ישראל וגו', (שמות יד) וירא ישראל את מצרים מת, ההוא שלטנא ממנא דמצראי, אחמי לון קדשא בריך הוא, דאעבר ליה, בנהר דינור, דהיה בשפתא דימא רבא. מת, מאי טעמא מת. כמה דאוקמוה, דאעברו ליה, מההוא שלטנותא דילה.

וירא ישראל את הים הגדול וגו'. (שמות יד) רבי חייא אמר, הכא אשתלים ידא, וכלהו אצבעאן, ואשתלים ידא, דאתכליל ביה בימינא, דהכי תנינן, פלא בימינא אתכליל, ובימינא תליא, הדא הוא דכתיב, ימינה יי' נאדרי בכח ימינה יי' תרעץ אויב.

ואמר רבי יצחק, לא אשפחנא, מאן דאתקיף לביה, לגביה קדשא בריך הוא, כפרעה. אמר רבי יוסי, סיחון ועוג הכי נמי.

הם התחזקו כנגד ישראל, אבל לגבי הקדוש ברוך הוא לא כמו שפרעה חזק את רוחו כנגדו, והיה רואה כל יום את הגבורות שלו ולא היה שב.

אמר רבי יהודה אמר רבי יצחק, פרעה היה חכם מפל מכשפיו ובכל אותם הפתרים, ובכל אותן הידיעות הסתפל. ובכל הצד שלהם לא ראה את גאלת ישראל, ולא היה תולה באחד מהם. ועוד, שהרי בכלם קשרו קשר על ישראל, ופרעה לא סבר שיש קשר אמונה אחר ששולט על הכל, ולכן היה מחזק את לבו.

רבי אבא אמר, רק השם הזה חזק את לב פרעה. שכשהיה משה אומר פה אמר ה' - הדבר הזה ממש חזק את לבו. זהו שכתוב ויחזק ה' את לב פרעה. שהרי בכל החכמה שלו לא נמצא שהשם הזה שולט בארץ. ועל זה אמר, מי ה' ואחר כך אמר, ה' הצדיק. אמר רבי יוסי, אחר כך אמר (שמות י) חטאתי לה'. אותו פה שאמר זה - אמר זה.

רבי חזקיה פתח ואמר, (איוב ט) אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה. פסוק זה התבאר בסוד החכמה. אחת היא, מה זה אחת היא? זהו שכתוב (שיר ו) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. ובזה הקדוש ברוך הוא דן דיניו למטה, ודן דיניו למעלה בכל. ובשקדוש ברוך הוא מעורר דיניו, הוא דן את דיניו בכתר הזה, ואז פתוב תם ורשע הוא מכלה. משום שאותם הצדיקים נתפסים בחטאי הרשעים, שכתוב ויאמר ה' למלאך המשחית בעם רב וגו'. ועל זה

אמר ליה, לאו הכי. אינון לגביה דישראל אתתקפו, אבל לגביה דקודשא בריך הוא, לא, פמה דאתקף פרעה רוחיה לקבליה, והיה חמי כל יומא גבוראן דיליה, ולא הוה תב.

אמר רבי יהודה אמר רבי יצחק, פרעה חפים מפל חרשוי הוה, ובכל אינון פתרין, ובכל אינון ידיען, אסתפל. ובכל סטרא דלהון, לא חמא פורקנא דלהון ישראל, ולא הוה תלי בחד מנייהו. ועוד, דהא בכלהו קשירו קשרא עליהו דישראל, ופרעה לא סבר דאית קשרא אחרא דמהימנותא, דאיהו שליט על פלא. ועל דא הוה אתקיף לביה.

רבי אבא אמר, לא אתקיף לבא דפרעה, אלא שמא דא. דכד הוה אמר משה, פה אמר יי', דא מלה ממש, אתקיף לביה, הדא הוא דכתיב, (שמות ט) ויחזק יי' את לב פרעה. דהא בכל חכמתא דיליה, לא אשתכח, דשמא דא שליט בארעא. ועל דא אמר, מי יי'. ולבתר אמר, יי' הצדיק. אמר רבי יוסי, לבתר אמר, חטאתי ליי' ההוא פומא דאמר דא, אמר דא.

רבי חזקיה פתח ואמר, (איוב ט) אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה. האי קרא, אוקמוה ברזא דחכמתא. אחת היא, מאי אחת היא. הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ו) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. ובהאי, קדשא בריך הוא דאין דינוי לתתא, ודאין דינוי לעילא בכלא.

ובר קדשא בריך הוא אתער דינוי, דאין דינוי בהאי פתרא, פדין פתיב, תם ורשע הוא מכלה. (דף נ"ג ע"א) בגין דאינון צדיקייא, מתפסאן בחוביהון דרשיעיא, דכתיב, (שמואל ב כד) ויאמר יי' למלאך המשחית בעם רב וגו',

אמר (ר' יוסי) איוב את הדבר הזה, (אמר) ולא פרש את הדבר, ופרשוה - טל הרב. רבי ייסא אמר, אחת היא - זו פנסת ישראל בגלות מצרים, שבשבילה הרג הקדוש ברוך הוא במצרים ועשה בהם נקמות. זהו שפתוב תם ורשע הוא מכלה.

רבי חייא אמר, איוב לא נלקה, אלא בזמן שיצאו ישראל ממצרים. אמר איוב, אם כן, כל הפנים שוים, תם ורשע הוא מכלה. פרעה החזיק בישראל ואמר (שמות ה) מי יי אשר אשמע בקלו, ואני לא החזקתי בהם ולא עשיתי דבר - תם ורשע הוא מכלה? זהו שפתוב (שם ט) הירא את דבר ה' מעבדי פרעה, זה איוב.

רבי יהודה אמר, אותם אבני כרד שהיו יורדים, התעכבו על ידי משה, ואחר כך עשו נקמות בימות יהושע, ולעתיד לבא עתידים לרדת אותם שנשארו על אדום ובנותיה. אמר רבי יוסי, זהו שפתוב (מליכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

דבר אחר וירא ישראל את היד הגדולה וגו' - פסוק זה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו. בתחלה וירא ישראל, ואחר כך וייראו העם את ה'. אלא אמר רבי יהודה, אותו זקן שיירד עם בניו לגלות וסבל עליו את הגלות והכניס את בניו לגלות, הוא ראה ממש את כל אותן נקמות וגבורות שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים. זהו שפתוב וירא ישראל, ישראל ממש.

ואמר רבי יהודה, העלה הקדוש ברוך הוא את אותו זקן ואמר לו, קום תראה את בניך יוצאים מתוך עם חזק. קום תראה את הגבורות שעשיתי בשביל בניך במצרים.

ועל דא אמר (ר' יוסי) איוב מלה דא, (אמר) ולא אנמר מלה, ואוקמוה טול הרב, רבי ייסא אמר, אחת היא: דא פנסת ישראל בגלותא דמצרים, דבגניה קטל קדשא בריהו הוא במצראי, ועביד בהו נוקמין, הדא הוא דכתיב תם ורשע הוא מכלה.

רבי חייא אמר, איוב לא אלקי, אלא בזמנא דנפקו ישראל ממצרים. אמר איוב, אי הכי, כל אפייא שוין, תם ורשע הוא מכלה, פרעה אתקיף בהו בישראל, ואמר (שמות ה) מי יי אשר אשמע בקולו. ואנא לא אתקיפנא בהו, ולא עבידנא מידי, תם ורשע הוא מכלה. הדא הוא דכתיב, (שמות ט) הירא את דבר יי מעבדי פרעה, זה איוב.

רבי יהודה אמר, אינון אבני ברדא, דהוו נחתין, אתעכבו על ידי דמשה, לבתר עבדו נוקמין, ביומי דיהושע. ולזמנא דאתי, זמינין לאחתא אינון דאשתארו, על אדום ובנותיה. אמר רבי יוסי, הדא הוא דכתיב, (מליכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

דבר אחר וירא ישראל את היד הגדולה וגו', האי קרא לאו רישיה סיפיה, ולאן סיפיה רישיה. בקדמיתא וירא ישראל, ובתר וייראו העם את יי'. אלא אמר רבי יהודה, ההוא סבא דנחת עם בניו בגלותא, וסביל עליה גלותא, ואעיל לבנוי בגלותא, הוא ממש חמא, כל אינון נוקמין, וכל גבוראן, דעבד קדשא בריהו הוא במצרים, הדא הוא דכתיב וירא ישראל, ישראל ממש.

ואמר רבי יהודה, סליק קדשא בריהו הוא להאי סבא, ואמר ליה, קום חמי בניך דנפקין מגו עמא תקיפא. קום חמי גבורין דעבדי, בגין בניך במצרים.

וְהֵינּוּ דְאָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּשַׁעֲתָא דְנִטְלֵי יִשְׂרָאֵל לְנַחְתָּא בְּגִלוּתָא דְמַצְרַיִם, דְּחִילוּ וְאִימָתָא תְּקִיפָא נָפַל עֲלוּי. אָמַר לִיה קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב, אָמַאי אַתְּ דְּחִיל, (בראשית מו) אַל תִּירָא מִרְדֵּה מַצְרַיִמָה. מִמָּה דְכָתִיב אַל תִּירָא, מִשְׁמַע דְּחִילוּ הָוָה דְּחִיל.

וְהֵינּוּ מַה שְׁאָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּשַׁעֲתָא שְׁנַסְעוּ יִשְׂרָאֵל לְרֹדֶת לְגִלוּת מַצְרַיִם, פָּחַד וְאִימָה חֲזָקָה נָפְלוּ עֲלוּי. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיַעֲקֹב, לְמָה אַתָּה פּוֹחֵד? (בראשית מו) אַל תִּירָא מִרְדֵּה מַצְרַיִמָה. מִמָּה שְׁפָתוֹב אַל תִּירָא, מִשְׁמַע שְׁפָחַד הִיָּה פּוֹחֵד.

אָמַר לִיה כִּי לְגוּי גְדוּל אֲשִׁימְךָ שָׁם. אָמַר לִיה, דְּחִילְנָא דִּי יִשְׁיַצוֹן בְּנֵי. אָמַר לִיה, אָנֹכִי אֲרַד עִמָּךְ מַצְרַיִמָה. אָמַר לִיה תּוּ דְחִילְנָא, דְּלֹא אֲזַפִּי לְאַתְקַבְּרָא בִּינֵי אַבְהָתִי, וְלֹא אַחְמִי פּוֹרְקָנָא דְבְנֵי, וּגְבוּרָאן דְּתַעֲבִיד לְהוּ. אָמַר לִיה, וְאָנֹכִי אֲעֲלֶךְ גַּם עֲלֵה, אֲעֲלֶךְ לְאַתְקַבְּרָא בְּקַבְרֵי אַבְהָתֶךָ. גַּם עֲלֵה, לְמַחְמֵי פּוֹרְקָנָא דְכָרְךָ, וּגְבוּרָאן דְּאֲעֲבִיד לְהוּ.

אָמַר לוֹ, כִּי לְגוּי גְדוּל אֲשִׁימְךָ שָׁם. אָמַר לוֹ, אָנֹכִי אֲרַד עִמָּךְ מַצְרַיִמָה. אָמַר לוֹ, עוֹד אָנִי פּוֹחֵד - שְׁלֹא אֲזַפֵּה לְהַקְבֵּר בֵּין אַבּוֹתַי וְלֹא אֲרָאָה אֶת גְּאֻלַּת בְּנֵי וְהַגְּבוּרוֹת שְׁתַּעֲשֶׂה לָהֶם. אָמַר לוֹ, וְאָנֹכִי אֲעֲלֶךְ גַּם עֲלֵה. אֲעֲלֶךְ - לְהַקְבֵּר בְּקַבְרֵי אַבּוֹתֶיךָ. גַּם עֲלֵה - לְרֵאוֹת אֶת גְּאֻלַּת בְּנֵי וְהַגְּבוּרוֹת שְׁתַּעֲשֶׂה לָהֶם.

וְתַחֲוּא יוֹמָא דְנַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם, סָלִיק לִיה קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב, וְאָמַר לִיה, קוּם, חָמִי בְּפוֹרְקָנָא דְכָרְךָ, דְכַמָּה חִילִין וּגְבוּרָאן עֲבָדִית לְהוּ, וְיַעֲקֹב הָוָה תַּמָּן, וְחָמָא כְּלָא, הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה.

וְאוֹתוֹ יוֹם שְׁיַצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם, הָעֵלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יַעֲקֹב וְאָמַר לוֹ, קוּם תִּרְאֶה בְּגֻאֻלַּת בְּנֵיךָ, שְׁכַמָּה חֲלִלוֹת וּגְבוּרוֹת עֲשִׂיתִי לָהֶם. וְיַעֲקֹב הָיָה שֵׁם וַרְאֵה אֶת הַכַּף זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִהֲכָא, (דברים ד) וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל מִמַּצְרַיִם. מָאִי בְּפָנָיו. בְּפָנָיו דָּא יַעֲקֹב, דְּאֲעִיל לְכַלְהוּ תַּמָּן. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו, בְּפָנָיו: דָּא אַבְרָהָם. דְּכָתִיב, (בראשית י"ז) וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל פָּנָיו.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִכָּאן, (דברים ד) וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל מִמַּצְרַיִם. מַה זֶה בְּפָנָיו? בְּפָנָיו זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהַכְּנִיס לְשֵׁם אֶת כָּלֶם. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו - בְּפָנָיו זֶה אַבְרָהָם, שְׁפָתוֹב (בראשית י"ז) וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל פָּנָיו.

תָּא חֲזִי, אַבְרָהָם אָמַר, הֲלִבְּן מֵאָה שָׁנָה יוֹלֵד וְגוֹ', אָמַר לִיה קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חֲזִיךָ, אַתְּ תַּחְמִי כַמָּה אַכְלוּסִין, וְכַמָּה חֲזִילִין דִּיפְקוֹן מִמָּךְ. בְּשַׁעֲתָא דְנַפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם, כָּל אֵינּוֹן שְׁבָטִין, כָּל אֵינּוֹן רַבּוּן, סָלִיק קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, וְחָמָא לוֹן, הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו. רַבִּי אַבָּא אָמַר כְּלַהּוּ אַבְהָתָא אֲזִדְמָנוּ תַּמָּן בְּכָל הַהוּא פּוֹרְקָנָא. הָדָא

בַּא רְאָה, אַבְרָהָם אָמַר, הֲלִבְּן מֵאָה שָׁנָה יוֹלֵד וְגוֹ'. אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, חֲזִיךָ, אַתָּה תִּרְאֶה כַמָּה אוֹכְלוּסִים וְכַמָּה חֲלִלוֹת שְׁיַצְאוּ מִמָּךְ. בְּשַׁעֲתָא שְׁיַצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם, כָּל אוֹתָם שְׁבָטִים, כָּל אוֹתָם רַבּוֹת, הָעֵלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אַבְרָהָם וַרְאֵה אוֹתָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו. רַבִּי אַבָּא אָמַר, כָּל

הוא דכתיב ויִצְאֶךָ בְּפָנָיו. מאי בְּפָנָיו אֵלֶיךָ אֲבָהָתָא.

רבי אלעזר אמר, ויִצְאֶךָ בְּפָנָיו: דא יַעֲקֹב. בכחו: דא יִצְחָק. הגדול: דא אַבְרָהָם. אמר רבי שמעון, וכן בגינייהון דאַבְהָתָא, אַזְדַּמְן פּוֹרְקָנָא תְדִיר לְיִשְׂרָאֵל, דכתיב (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יַעֲקֹב וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאֲרִץ אֲזָכֹר. אַבְהָתָא תִּינַח, מְהוּ וְהָאֲרִץ אֲזָכֹר. אֵלָא, לְאֶכְלָלָא עֲמַהוּן דְּדוּד מְלָפָא, דְּאִיהוּ רְתִיכָא בְּאַבְהָתָא (דף נ"ג ע"ב) וְאִינוּן מְתַעְרִין פּוֹרְקָנָא תְדִיר לְיִשְׂרָאֵל.

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ בְּמִצְרַיִם. וכי השתא עשה, והא מקדמת דנא אתעביד, מאי את היד הגדולה אשר עשה יי'. אלא, יד לא אקרי פחות מחמש אצבעאן. הגדולה: דכלילין בה חמש אצבעאן אחרנין, ואתקרון פדין גדולה. וכל אצבעא וּאֶצְבָּעָא, סליק לחושבנא רבא, וקודשא בריך הוא עביד בהו (ס"א השתא ניסין) ניסין וגבורין, ובהאי אתעקרו כלהו דרגין משלשליהון.

מכאן אוליפנא דא, דבחמש אצבעאן קמאי, פתיב, ויחזק לב פרעה, פיון דאשתלמו אינון חמש, תו לא הוה מלה ברשותיה דפרעה, פדין פתיב ויחזק יי' את לב פרעה. ועל דא וירא ישראל את היד הגדולה וגו', ויאמינו בי'. וכי עד השתא לא האמינו בי', והא כתיב (שמות ד) ויאמן העם וישמעו וגו'. והא חמו כל אינון גבוראן דעבד להו קדשא בריך הוא במצרים. אלא מאי ויאמינו, ההוא מלה דאמר ויאמר משה אל העם אל תיראו התניצבו וראו וגו'.

זה ויאמינו? אותו הדבר שאמר, ויאמר משה אל העם

האבות הזדמנו לשם בכל אותה הגאולה. זהו שכתוב ויִצְאֶךָ בְּפָנָיו. מה זה בְּפָנָיו? אלו האבות.

רבי אלעזר אמר, ויִצְאֶךָ בְּפָנָיו - זה יַעֲקֹב. בכחו - זה יִצְחָק. הגדל - זה אַבְרָהָם. אמר רבי שמעון, וכן בשביל האבות מזדמנת תמיד גאולה לישראל, שכתוב (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יַעֲקֹב וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאֲרִץ אֲזָכֹר. האבות מילא, אבל מה זה והארץ אזכר? אלא להכליל עמם את דוד המלך, שהוא מרפכה עם האבות, והם מעוררים תמיד גאולה לישראל.

וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים. וכי עכשו עשה, והרי מקדם לכן זה נעשה? מה זה את היד הגדולה אשר עשה ה'? אלא יד לא נקראת פחות מחמש אצבעות. הגדלה - שפלוילים בה חמש אצבעות אחרות, ואז נקראים גדולה. וכל אצבע ואצבע עולה לחשבון גדול, והקדוש ברוך הוא עשה בהם (בעת ניסים) ניסים וגבורות, ובהו נעקרו כל הדרגות מהשתלשלותם.

מכאן למדנו זה, שבחמש האצבעות הראשונות כתוב ויחזק לב פרעה. פיון שנשלמו אותן חמש, שוב לא היה דבר ברשות פרעה, ואז כתוב ויחזק ה' את לב פרעה.

ועל זה וירא ישראל את היד הגדולה וגו', ויאמינו בה'. וכי עד עכשו לא האמינו בה', והרי כתוב (שמות ד) ויאמן העם וישמעו וגו'? והרי ראו כל אותם גבורות שעשה להם הקדוש ברוך הוא במצרים. אלא מה אל תיראו התניצבו וראו וגו'.

רבי ייסא שאיל ואמר, כתיב וירא ישראל את מצרים מת, וכתיב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אמר רבי יוסי, מתין חמו להו. אמר ליה, אי כתיב לא תוסיפו לראותם חיים, הוה אמינא הכי. אמר ליה ר' אבא יאות שאילתא.

רבי ייסא שאל ואמר, כתוב וירא ישראל את מצרים מת, וכתוב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אמר רבי יוסי, ראו אותם מתים. אמר לו, אם כתוב לא תוסיפו לראותם חיים - הייתי אומר כן. אמר לו רבי אבא, יפה שאלת.

אמא תא חזי, כתיב (דברי הימים א טז) מן העולם ועד העולם, ותנינן, עולם לעילא, ועולם לתתא. עולם דלעילא, מתמן הוא שירותא לאדלקא בוצינין. עולם דלתתא, תמן הוא סיומא, ואתפליל מפלא, ומהאי עולם דלתתא, מתערן גבורן לתתאי.

אמא בא ראה, כתוב מן העולם ועד העולם, ושנינו - עולם למעלה ועולם למטה. עולם שלמעלה - משם היא הראשית להדליק מנורות. העולם שלמטה - שם הסיום, ונכלל מהכל. ומעולם הזה שלמטה מתעוררות גבורות לתחתונים.

ובהאי עולם, עביד קדשא בריה הוא אתין לישראל, ורחיש לון ניסא. וכד אתער האי עולם למעבד נסין, כלהו מצראי אשתקעו בימא, על ידא דהאי עולם, ואתרחיש לון לישראל ניסא בהאי עולם. ועל דא כתיב, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, עד דיתער ההוא עולם, ויתמסרון בדינוי, וכיון דאתמסרו ביה למתדן, כדין כתיב וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, הדא הוא דכתיב מן העולם ועד העולם, עד העולם דיקא. כדין כתיב, ויאמינו בניי ובמשה עבדו.

ובעולם זה עשה הקדוש ברוך הוא אותות לישראל והרחיש להם נסים, וכשהתעורר עולם זה לעשות להם נסים, כל המצרים נשקעו בים על ידי עולם זה, והתרחש להם לישראל נסים בעולם זה. ועל זה כתוב לא תספו לראותם עוד עד עולם, עד שיתעורר אותו עולם וימסרו לדינוי. וכיון שנמסרו לו לדון, אז כתוב וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. זהו שכתוב מן העולם ועד העולם. עד העולם דיקא. ואז כתוב ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

אז ישיר משה. (שמות טו) ר' יהודה פתח, (ירמיה א) בטרם אצרך בבטן ידעתיה וגו'. זכאה חולקיהון דישראל, דקודשא בריה הוא אתרעי בהו יתיר מפל שאר עמין. ומסגיאות רחימותא דרחים להו, אוקים עליהו נביאה דקשוט, ורעיא מהימנא. ואתער עליה רוחא קדישא, יתיר מפל שאר נביאי מהימני, ואפיק ליה מחולקיה מפוש, ממה דאפריש יעקב מבנוי לקודשא בריה הוא, שבטא דלוי, וכיון דהוה לוי דיליה, נטל ליה קדשא בריה הוא,

אז ישיר משה. רבי יהודה פתח, (ירמיה א) בטרם אצרך בבטן ידעתיה וגו'. אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם יותר מפל שאר העמים, ומרב האהבה שהוא אוהב אותם, הקים עליהם נביא אמת ורועה נאמן, ועורר עליו רוח הקדש יותר מפל שאר הנביאים הנאמנים. והוציאו מחלקו ממש ממה שהפריש יעקב מבניו להקדוש ברוך הוא - שבט לוי. וכיון שהיה לוי שלו, לקח אותו הקדוש ברוך הוא

וְעָטַר אוֹתוֹ בְּכִמְהָ עֲטָרוֹת, וּמָשַׁח אוֹתוֹ בְּשֵׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ הַעֲלִיּוֹן, וְאֵז הוֹצִיא מִבְּנֵי רוּחַ קֹדֶשׁ לְעוֹלָם, וְזָרַז אוֹתוֹ בְּאֲבֻנָּטוֹ הַקְּדוּשִׁים, הָאֲמוּנָה הַגְּדוּלָּה.

לְמַדְנֵנוּ, בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הַנְּבִיא הַנְּאֻמָּן לְרֹדֶת לְעוֹלָם, הוֹצִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּחַ קֹדֶשׁ מִמְחַצְבֵי הַסְּפִיר שֶׁל אֶבֶן טוֹבָה, שֶׁהָיָה גְנוּז בְּמַאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה וְאוֹרוֹת, וְהָאִיר עָלָיו. וְעָטְרוֹ בְּשֵׁם"הוּ עֲטָרוֹת שְׁעוּמְדוֹת לְפָנָיו, וְהִפְקִיד אוֹתוֹ עַל כָּל אֲשֶׁר לוֹ, וְנָתַן לוֹ מָאָה וְשִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה מִפְתָּחוֹת. (גנוז שם, וְעָטַר אוֹתוֹ בְּשֵׁלֶשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחֲמֵשׁ עֲטָרוֹת, וְהָאִיר עָלָיו מֵאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה וְאוֹרוֹת, וְהִעֲמִיד לְפָנָיו, וְהִפְקִיד אוֹתוֹ בְּכָל בֵּיתוֹ, וְנָתַן לוֹ מָאָה וְשִׁבְעִים וּשְׁלֹשָׁה מִפְתָּחוֹת. נ"א מֵאֲתִים וְשִׁבְעִים וְחֲמֵשָׁה) וְעָטְרוֹ בְּחֲמֵשׁ עֲטָרוֹת, וְכָל עֲטָרָה וְעֲטָרָה עוֹלָה וּמְאִירָה בְּאֵלֶּף עוֹלָמוֹת שְׁמֵאִירִים, וּמְנֹרוֹת שְׁגֻנוּזִים בְּגֻנוּי הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ הַעֲלִיּוֹן.

וְאֵז הִעֲבִיר אוֹתוֹ בְּכָל הַמְּנֹרוֹת (הַבְּשִׁמִּים) שֶׁבְּגֵן עֵדֶן, וְהִכְנִיסוֹ לְהִיכָלוֹ, וְהִעֲבִירוֹ בְּכָל חֵילוֹתָיו וְגִיסוֹתָיו. אֵז כָּלֵם הַזֹּדְעֵצוֹ, פְּתָחוֹ וְאָמְרוּ: הַסְּתַלְקוּ מִסְּבִיבוֹ וְצַד הַיְּהוּדִים, שֶׁהָיָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹרֵר רוּחַ לְשֵׁלֶט לְהַרְגִּיז עוֹלָמוֹת. יֵצֵא קוֹל וְאָמַר: מִי הוּא זֶה שֶׁכָּל הַמִּפְתָּחוֹת הִלְלוּ בְּיָדוֹ? פְּתַח קוֹל אַחַר וְאָמַר: קַבְּלוּ אוֹתוֹ בְּתוֹכְכֶם! זֶהוּ שְׁעֵתִיד לְרֹדֶת בֵּין בְּנֵי אָדָם, וְעֵתִידָה תוֹרָה, גְּנִיזַת הַגְּנִיזוֹת, לְהִמְסֵר בְּיָדוֹ, וְלְהַרְעִישׁ עוֹלָמוֹת שְׁלֹמְעֵלָה וּשְׁלֹמְטָה עַל יָדוֹ שֶׁל זֶה. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כָּלֵם הַתְּרַגְּשׁוֹ וְנִסְעוּ אַחֲרָיו. פְּתָחוּ וְאָמְרוּ, (תהלים טו) הַרְפַּבְתָּ אָנוּשׁ לְרֵאשֵׁנוּ בְּאֵנוּ בְּאֵשׁ וּבַמִּים.

אֵז עֲלָתָהּ אוֹתָהּ רוּחַ וְעֲמִידָה לְפָנָי הַמְּלָךְ. מ' פְּתוּחָה עֲלָתָהּ

וְאֵעֲטַר לִיָּה בְּכִמְהָ עֲטָרִין, וּמָשַׁח לִיָּה בְּמָשַׁח רְבוּת קְדִישָׁא דְלְעִילָא, וּכְדִין אֲפִיק מִבְּנֵי רוּחָא קְדִישָׁא לְעֵלְמָא, וְזָרִיז לִיָּה בְּהִמְנוּיִי קְדִישִׁי, מְהִמְנוּתָא רַבָּא.

תְּנָא, בְּהִיא שְׁעָתָא דְמָטָא זְמַנִּיה דְמֹשֶׁה נְבִיאָה מְהִמְנָא לְאַחְתָּא לְעֵלְמָא, אֲפִיק קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּחָא קְדִישָׁא מְגֻזְרָא דְסְפִירוֹ דְאֶבֶן טָבָא, דְהָוָה גְּנִיז בְּמַאֲתָן וְאַרְבָּעִין וְתִמְנֵינָא (נְהוּרִין, וְאַתְנַחֵיר עֲלֵיהּ. וְאַעֲפְרִיהּ בְּשֵׁם"ה) עֲטָרִין, וְקִיַּיְמִי קָמִיה, וְאַפְקִיד לִיָּה בְּכָל דִּילֵיהּ. (נ"א בֵּיתָה) וְיִהֵב לִיָּה מָאָה וְשִׁבְעִין וְתֵלַת מִפְתָּחִין. (נ"א גְּנִיז תְּמֵן וְאַעֲפְרִיהּ בְּתֵלַת מָאָה וְשִׁתִּין וְחֲמֵשׁ עֲמִיר וְאַנְהִיר עֲלֵיהּ מַאֲתָן וְאַרְבָּעִין וְתִמְנֵינָא נְהוּרִין וְקֵאִים קָמִיה וְאַפְקִיד לִיָּה בְּכָל בֵּיתָא דִּילֵיהּ וְיִהֵב לִיָּה מָאָה וְשִׁבְעִין וְתֵלַת מִפְתָּחִין. נ"א מַאֲתָן וְשִׁבְעִין וְחֲמֵשׁ) וְאַעֲטַר לִיָּה בְּחֲמֵשׁ עֲטָרִין, וְכָל עֲטָרָא וְעֲטָרָא סְלִיק וְאַנְהִיר בְּאֵלֶּף עֲלָמִין דְנְהִרִין, וּבּוֹצִינִין דְגְּנִיזִין בְּגֻנוּזֵיָּא דְמִלְפָּא קְדִישָׁא עֲלָאָה.

בְּרִין אֲעַפְרִיהּ בְּכָל בּוֹצִינִין (נ"א בּוֹסְמִין) דְבְּגֻנְתָּא דְעֵדֶן, וְאַעֲלִיהּ בְּהִיכְלֵיהּ, וְאַעֲפְרִיהּ בְּכָל חֵיָּלִין וְגִיַּסִּין דִּילֵיהּ. כְּדִין אֲזִדְעֵצוֹ כְּלָהוּ, פְּתָחוּ וְאָמְרוּ, אֲסַתְּלָקוּ מִסְּתַרְנֵיָּה, (סְטָרָא דְסְטָרִין) דְהָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעַר רוּחָא לְשֵׁלֶטָאָה לְמַרְגְּזֵ עֲלָמִין. קָלָא נִפְק וְאָמַר, מָאן הוּא דִּין, דְכָל מִפְתָּחִין אֵלִין (דָּן נ"ד ע"א) בִּידוּי. פְּתַח קָלָא אַחְרָא וְאָמַר, קַבְּלוּ לִיָּה בְּגוּוֹיָכוֹ, דָּא הוּא דְזַמִּין לְנַחְתָּא בֵּין בְּנֵי נְשָׂא, וְזַמִּנָּא אוֹרֵיָּתָא, גְּנִיזָא דְגְּנִיזֵיָּא, לְאַתְמַסְרָא בִּידוּי, וְלְאַרְעֵשָׁא עֲלָמִין דְלְעִילָא וְתָתָא עַל יָדָא דְדִין. בִּיה שְׁעָתָא אֲתַרְגִּישׁוּ כְּלָהוּ, וְנִטְלִין אֲבַתְרִיהּ, פְּתָחוּ וְאָמְרוּ, (תהלים טו) הַרְפַּבְתָּ אָנוּשׁ לְרֵאשֵׁנוּ בְּאֵנוּ בְּאֵשׁ וּבַמִּים.

בְּרִין סְלָקָא הֵהוּא רוּחָא, וְקִיַּיְמָא קָמִי מִלְפָּא. מ' פְּתִיחָא, סְלִיק וְאַתְעֲטַר בְּעֲטָרוֹי,

והתעטרה בעטרותיה, ועטרה אותו בשלש מאות ועשרים וְחֲמֵשׁ עֶטְרוֹת, והפקיד מפתחות בידו. ש' של האבות עטרו אותו בשלש עטרות קדושות, והפקידו בידו את כל מפתחות המלך, והפקידו אותו באמונה, להיות נאמן הבית. ה' עלתה ועטרה אותו בעטרותיה, וקבלה אותו מהמלך.

ואז ירד אותו הרוח לאגרות ששטות באות הים הגדול, וקבלה אותו לגדל את המלך, ונתנה לו משם פלי זין להלקות את פרעה ואת כל ארצו. ובשפחות ובראשי חדשים מעלה אותו אל המלך, ואז נקרא שמו באותיות הרשומות הללו.

ובאותה שעה שיצא לרדת לארץ בדרע של לוי, נתקנו ארבע מאות ועשרים וְחֲמֵשׁ עֶטְרוֹת מנורות למלך, וארבע מאות ועשרים וְחֲמֵשׁ עֶטְרוֹת חקיקות ממנים לזו את אותה רוח למקומה. כשיצא לעולם, האירה ה' בפניו, והבית התמלא מזיוו. באותה שעה קרא עליו הקדוש ברוך הוא, בטָרָם אֶצְרָךְ בְּבֶטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטָרָם תֵּצֵא מִרְחֹם הַקִּדְשִׁיךָ נְבִיא לַגּוֹיִם נְתִיתִיךָ.

הקדושתך נביא לגוים נתתיך. רבי יצחק אמר, באותה שעה הרג (הפיל) הקדוש ברוך הוא את השר הממנה הגדול של מצרים, וראו אותו משה ובני ישראל, ואז אמרו שירה. זהו שכתוב וירא ישראל את מצרים מת, אז ישיר משה ובני ישראל.

אז ישיר משה ובני ישראל וגו'. רבי אבא פתח ואמר, הסתפלתי בכל התשבחות ששבחו את הקדוש ברוך הוא, וכלם פתחו באז. (מלכים א ח) אז אמר שלמה. (יהושע י) אז ידבר יהושע. אז ישיר ישראל. מה הטעם?

אז כן שנינו, כל הנסים והגבורות שנעשו לישראל, כשהאיר אור העתיק הקדוש בעטרותיו,

ואעטריה בתלת מאה ועשרין וְחֲמֵשׁ עֶטְרוֹת, ואפקיד מפתחיו בידוי. ש דַּאֲבָהֶתָּא, אַעֲטְרוּ לִיהָ בְּתֵלַת עֶטְרוֹת קַדִּישִׁין, וְאֶפְקִידוּ כָּל מִפְתָּחֵן דְּמִלְכָּא בִּידֵיהּ, וְאֶפְקִידוּ לִיהָ בְּהִימְנוּתָּא, מְהִימְנָא דְּבֵיתָא. ה סִלְקָא וְאֵתְעֵטְרָא בְּעֵטְרוֹי, וְקַבִּילַת לִיהָ מִן מִלְכָּא.

ברין, נחת ההוא רוחא בארביין דשאטן, בההוא ימא רבא, וקבילת ליה לגדלא ליה למלכא, והיא יחבת ליה מתמן זיונין, לאלקאה לפרעה ולכל ארעיה. ובשבחתא וברישי ירחי, סלקת ליה למלכא, כדין אקרי שמייה, באלין אתוןן רשימין.

ובההוא שעתא, דנפק לנחתא לארעא, בזרעא דלוי, אתתקנו ארבע מאה ועשרין וְחֲמֵשׁ עֶטְרוֹת, וארבע מאה ועשרין וְחֲמֵשׁ עֶטְרוֹת גליפין ממנן, אוזפוה לההוא רוחא לאתריה, כד נפק לעלמא, אתנהרא ה באנפוי, וביתא אתמלייא מזיותיה. ביה שעתא, קרא עליה קדשא בריך הוא, בטָרָם אֶצְרָךְ בְּבֶטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטָרָם תֵּצֵא מִרְחֹם הַקִּדְשִׁיךָ נְבִיא לַגּוֹיִם נְתִיתִיךָ.

רבי יצחק אמר, ביה שעתא קטל (נ"א אפיל) קדשא בריך הוא לרברבא ממנא דמצראי, וְחֲמוּ לִיהָ מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּדִין אָמְרוּ שִׁירָה. הָדָא הוּא דְכָתִיב, וִירָא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מֵת, אִזְ יִשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

אז ישיר משה ובני ישראל וגו'. (שמות טו) רבי אבא פתח ואמר, אסתפלנא בכל תשבחו דשבחו לקודשא בריך הוא, וכולם פתחו באז. (מלכים א ח) אז אמר שלמה. (יהושע י) אז ידבר יהושע. (במדבר כא) אז ישיר ישראל. מאי טעמא.

אלא הכי תאנא, כל נסין וכל גבורן אלא כן שנינו, כל הנסים והגבורות שנעשו לישראל, כשהאיר אור העתיק הקדוש בעטרותיו,

חֲקוּקִים וְשׁוּמִים בְּאֵז, בְּא', וְא' בְּז', נִקְבַּב בְּחִשְׁכָּה וְהָאִיר לְכָל עֵבֶר. וּכְשֶׁהַתְּחִבֵּר הָאִוֵּר שֶׁל אֶל"ף וְהִגִּיעַ לְזַי"ן, מִי זֶה זַי"ן? זֶה (ישעיה לד) חָרַב לֵה' מְלֵאָה דָם. אִזּוּ עָשָׂה נִסִּים וּגְבוּרוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהַתְּחִבֵּר א' בְּז'. וְזֶה הָיָה הַשִּׁירָה. שִׁירָה הִיא שֶׁל כָּל הַצְּדִידִים, וְזֶהוּ אִזּוּ יִשְׂרָאֵל.

יִשְׂרָאֵל! שֶׁר הִיָּה צְרִיף לְהִיָּתוּ! אֵלֶּא דְכָר זֶה תְּלוּי וּמִשְׁלִים אֶת אוֹתוֹ הַזְּמַן, וּמִשְׁלִים לְעֵתִיד לְבָא, שְׁעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְחַת בְּשִׁירָה הַזֶּה מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל. מִכָּאן לְמַדְנֵהוּ, שֶׁהַצְּדִיקִים הֵרָא שׁוּנִים, אֶף עַל גֵּב שֶׁהַתְּעִלוּ לְדַרְגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת שְׁלֹמַעְלָה, וְנִקְשְׂרוּ בְּקֶשֶׁר שֶׁל צְרוּר הַחַיִּים - עֲתִידִים כָּלֵם לְהַחֲיוֹת בְּגוּף וְלְרֵאוֹת אוֹתוֹת וּגְבוּרוֹת שִׁיעֲשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל וְלוֹמַר שִׁירָה זֹאת. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אִזּוּ יִשְׂרָאֵל מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מִכָּאן, (ישעיה יא) יוֹסִיף ה' שְׁנֵית יָדוֹ לְקַנּוֹת אֶת שְׂאֵר עַמּוֹ. לְקַנּוֹת - כְּמוֹ שְׁנֵי אֲמָר (משלי ח) ה' קִנְיֵי רֵאשִׁית דְּרָכּוֹ. אֶת שְׂאֵר עַמּוֹ - אֵלוֹ הֵם הַצְּדִיקִים שֶׁבָּהֶם שְׁנֵי אֲמָרִים שְׂאֵר, כְּמוֹ שְׁנֵי אֲמָר (במדבר יא) וַיִּשְׂאֲרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּמַחְנֵהוּ. וְשֵׁנִי, אֵין הַעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֵלֶּא עַל אוֹתָם שְׁעוֹשִׂים עֲצָמִים שִׁירִים.

וְאֵם תֵּאמַר, הוֹאִיל וְנִקְשְׂרוּ בְּצְרוּר הַחַיִּים וּמִתְעַנְּגִים בְּעֵנַג הַעֲלִיּוֹן, לְמַה יוֹרִיד אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַרְצָה? צֵא וְלִמַּד מִזְּמַן רֵאשׁוֹן, שֶׁכָּל אוֹתָם רֵחוֹת וְנִשְׁמוֹת שֶׁהִיוּ בְּדַרְגָּה הַעֲלִיּוֹנָה שְׁלֹמַעְלָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹרִיד אוֹתָם לְאַרְצָה לְמַטָּה. כָּל שְׁכָן עֲכָשׁוּ, שְׂרוּצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל אֶת הַעֵקֶם, כְּמוֹ שְׁנֵי אֲמָר (קהלת ז) כִּי אָדָם

דְּאֵתְעַבְדוּ לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, כִּד אֵתְנַהֵר נְהִירוֹ דְּעֵתִיקָא קְדִישָׁא בְּעֵטְרוֹי, גְּלִיפִין רְשִׁימִין בְּאֵז, בְּא', וְא', בְּז', אֲנָקִיב בְּחִשְׁכֵי, וְנַהֵר לְכָל עֵיבֶר. וְכִד אֵתְחַבֵּר נְהִירוֹ דְּאֶל"ף וּמִטֵּי לְזַי"ן, מֵאֵן זַי"ן, דָּא (ישעיה לד) חָרַב לִי מְלֵאָה דָם. כְּדִין עֵבִיד נִסִּין וּגְבוּרָאן, בְּגִין דְּאֵתְחַבֵּר א' עִם ז'. וְדָא הוּא שִׁירָתָא. שִׁירָתָא הִיא דְכָל סְטֵרִין, וְדָא הוּא אִזּוּ יִשְׂרָאֵל.

יִשְׂרָאֵל, שֶׁר מִיבְעֵי לֵיהּ. אֵלֶּא מְלָה דָּא תְּלִיא, וְאֵשְׁלִים לְהֵוּא זְמַנָּא, וְאֵשְׁלִים לְזְמַנָּא דְאַתִּי, דְּזַמִּינִין יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְחָא שִׁירָתָא דָּא. מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, דְּצְדִיקֵי אֵי קְדָמָי, אֶף עַל גֵּב דְּאֵסְתַּלְקוּ בְּדַרְגִּין עֲלֵאִין דְּלְעִילָא, וְאֵתְקַשְׂרוּ בְּקֶשֶׁר דְּצְרוּרָא דְחַיִּי, זְמִינִין כְּלָהוּ לְאַחֲיָא בְּגוּפָא, וְלְמַחְמֵי אֵתִיין וּגְבוּרָן דְקָא עֵבִיד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְיִשְׂרָאֵל. וְלְמִימַר שִׁירָתָא דָּא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב אִזּוּ יִשְׂרָאֵל מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מִהֶכָּא, (ישעיה יא) יוֹסִיף יי' שְׁנֵית יָדוֹ לְקַנּוֹת אֶת שְׂאֵר עַמּוֹ. לְקַנּוֹת: כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (משלי ח) יי' קִנְיֵי רֵאשִׁית דְּרָכּוֹ. אֶת שְׂאֵר עַמּוֹ: אֵלִין אֵינּוֹן צְדִיקֵי דְבְּהוֹן, דְּאֶקְרוּן שְׂאֵר, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (במדבר יא) וַיִּשְׂאֲרוּ שְׁנֵי אֲנָשִׁים בְּמַחְנֵהוּ. וְתַנִּינָן, לִית עֲלֵמָא מִתְקַיֵּמָא אֵלֶּא עַל אֵינּוֹן דְּעֵבְדֵי גְרַמֵּיהוּ שִׁירִים.

וְאִי תֵימָא, הוֹאִיל וְאֵתְקַשְׂרוּ בְּצְרוּרָא דְחַיִּי, וּמִתְעַנְּגֵי בְּעֵנוּגָא עֲלֵאָה, אֵמָאֵי יְחִית לֹון קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא לְאַרְעָא. פּוּק וְאוֹלִיף מִזְמַנָּא קְדָמָה, דְכָל אֵינּוֹן רֵחוֹן וְנִשְׁמַתִּין, דְּהוּ בְּדַרְגָּא עֲלֵאָה דְלְעִילָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא אֶחֱתִית לְהוּ לְאַרְעָא לְתַתָּא.

אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ואם תאמר, אותם שמתו בעטיו של נחש, אפלו הם יקומו ויהיה בעלי עצה למלך המשיח.

ועל זה שנינו, משה עתיד לומר שירה לעתיד לבא. מה הטעם? משום שכתוב (מייכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אראנו? אראך היה צריך להיות! אלא אראנו ממש, למי שראה בתחלה - אראנו פעם שניה. וזהו אראנו. וכתוב (תהלים א) אראנו בישע אלהים, ואראהו בישועתי. ואז, אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה.

שירה של הגבירה לקדוש ברוך הוא. שנינו, כל אדם שאומר שירה זו בכל יום ומכון בה, זוכה לאמרה לעתיד לבא, שהרי יש בה עולם שעבר, ויש בה עולם הבא, ויש בה קשרי האמונה, ויש בה ימות מלך המשיח, ותלויים עליה (אות למעלה) כל אותן תשפחות אחרות שאומרים עליונים ותחתונים.

השירה?! שיר זה היה צריך להיות! אלא השירה שמשפחת הגבירה למלך. ומשה אמר מלמטה למעלה, והרי פשוטה. לה' - משום שהמלך מאיר לה פנים (שמאירים פני המלך כנגדה). רבי יוסי אמר, כל אותם שמנים שהיו שופעים, משוף המלך הקדוש כנגדה, משום כך משפחת אותו הגבירה.

אמר רבי יהודה, אם כך, למה כתוב משה ובני ישראל, והרי הגבירה צריכה לשבח? אלא אשרי חלקם של משה וישראל,

כל שפן השתא, דבעי קדשא בריך הוא לישראל לעקימא, כמה דאת אמר (קהלת ז) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ואי תימא, אינון דמיתו בעטיו דנחש. אפילו אינון יקומו, ויהון מארי דעיטא, למלכא משיחא.

ועל דא תנינו, משה זמין למימר שירתא לזמנא דאתי. מאי טעמא. בגין דכתיב, (מייכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אראנו, אראך מיבעי ליה. אלא אראנו ממש, למאן דחמא בקדמיתא, יחמי ליה תננינות, ודא הוא אראנו, וכתיב (תהלים א) אראנו בישע אלהים, ואראהו בישועתי. (דף נ"ד ע"א) וכדין אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליי.

שירתא דמטרוניתא לקודשא בריך הוא. תנינו, כל בר נש דאמר שירתא דא בכל יומא, ומכוון בה, זכי למימרא לזמנא דאתי. דהא אית בה עלמא דעבר, ואית בה עלמא דאתי, ואית בה קשרי מהימנותא, ואית בה יומי דמלכא משיחא. ותלי עליה, (נ"א אה לעילא) כל אינון תושפחאן אחרנין, דקאמרי עלאי ותפאי.

השירה שיר זה מיבעי ליה. אלא שירתא, דקא משפחת מטרוניתא למלכא. ומשה מתפא לעילא קאמר, והא אוקמוה. ליי: בגין דאנהיר לה מלכא אנפחא, (נ"א דנהיר אנפוי מלכא לקבלה) ר' יוסי אמר, דכל אינון משחין, דהוו נגדין, משיך מלכא קדישא לקבלה, בגיני כך משפחא ליה מטרוניתא.

אמר רבי יהודה, אי הכי, אמאי כתיב משה ובני ישראל, והא מטרוניתא בעיא לשפחא. אלא, זפאה חולקיהון

שֶׁהֵם הָיוּ יוֹדְעִים לְשַׁבַּח אֶת הַמֶּלֶךְ בְּשִׁבְלֵי הַגְּבוּרָה כְּרֹאֵי, מִשׁוּם שֶׁכָּל אוֹתוֹ פֶּתַח וּגְבוּרָה שְׁלֵה יִרְשָׁה מִן הַמֶּלֶךְ.

רבי חייא פתח ואמר, (איכה ב) קומי רני בלילה לראש אשמרות. קומי רני - זו כנסת ישראל. בלילה - בגלות. רבי יוסי אמר, בלילה - בזמן ששולטת ומתעוררת. לראש אשמרות!?! בראש היה צריך להיות! אלא לראש, כפתיב (בראשית מז) על ראש המטה. ובארנו, ראש המטה זה יסוד. אף כאן לראש - זה יסוד, שהגבורה מתברכת בו. ראש אשמרות - זהו ראש של נצח והוד.

רבי יוסי אמר, זהו ראש של פתרי המלך והסיום. רבי אבא אמר, לראש אשמרות פתוב חסר, וזהו הראש, ראש המטה. והכל נאמר במלך הקדוש העליון, וזהו לה'. רבי ייסא אמר, השירה הזאת לה' - זהו הנקר שיוצא מעדן, שכל שמן ומשחה יוצאים ממנו להדליק מנורות. ומשמע אחר כף שפתיב אשירה לה' - זה המלך הקדוש העליון, ועל זה לא כתוב אשירה לו.

ויאמרו לאמר - (נהו) לדורי דורות, כדי שלא ישתפח מהם לעולמים. שכל מי שזוכה לשירה הזו בעולם הזה, זוכה לה בעולם הבא, וזוכה לשבח בה בימות מלך המשיח בחדות כנסת ישראל בקדוש-ברוך-הוא, שפתיב לאמר - לאמר באותו זמן. לאמר בארץ הקדושה, בזמן ששכנו ישראל בארץ. לאמר בגלות. לאמר בגאולת ישראל. לאמר לעולם הבא.

בפורקנא דלהון דישראל. לאמר בגלותא. לאמר לעלמא דאתי.

דמשה וישראל, דאינון הוו ידעין לשבחה למלכא, בגין מטרוניתא כדקא יאות, בגין דכל ההוא חילא וגבורה דילה, ירתא מן מלכא.

רבי חייא פתח ואמר, (איכה ב) קומי רני בלילה לראש אשמרות. קומי רני: דא כנסת ישראל. בלילה: בגלותא. ר' יוסי אמר, בלילה: בזמנא דהיא שלטא ומתערא, לראש אשמורות, בראש מיבעי ליה. אלא לראש, כמה דכתיב, (בראשית מז) על ראש המטה. ואוקימנא, ראש המטה, דא יסוד. אוף הכא לראש, דא יסוד, דמטרוניתא מתברכא ביה. ראש אשמורות: דא הוא רישא, דנצח והוד. רבי יוסי אמר, דא הוא רישא דכתרי מלכא וסיומא. רבי אבא אמר, לראש אשמורות פתיב חסר, ודא הוא רישא, ראש המטה. וכלא במלכא קדישא עלאה אתמר, ודא הוא ליי'.

רבי ייסא אמר, השירה הזאת ליי', דא הוא נהרא דנפיק מעדן, דכל משחא ורבו נפיק מניה, לאדלקא בוצינין. ומשמע לבתר דכתיב אשירה ליי', דא הוא מלכא קדישא עלאה, ועל דא לא כתיב אשירה לו.

ויאמרו לאמר, (דא הוא) לדרי דרין, בגין דלא יתנשי מנייהו לעלמין. דכל מאן דזכי להאי שירתא פהאי עלמא, זכי לה בעלמא דאתי, וזכי לשבחה בה ביומוי דמלכא משיחא, בחדוותא דפנסת ישראל בקודשא בריך הוא. דכתיב לאמר, לאמר פההוא זמנא. לאמר בארעא קדישא, בזמנא דשרו ישראל בארעא. לאמר בגלותא. לאמר לעלמא דאתי.

אֲשִׁירָה לַיְיָ נָשִׁיר מִיבְעֵי לִיָּהּ, מָאֵי אֲשִׁירָה.
 אֲלֵא בְּגִין דְּהוּוּ מְשַׁבְּחָן תּוּשַׁבְּחָתָא
 דְּמִטְרוּנִיתָא. (בעו לְשַׁבְּחָא) לַיְיָ: דָּא מַלְכָּא
 קַדִּישָׁא. פִּי גָאָה גָאָה (קָמָה): דְּסָלִיק וְאִתְעַטֵּר
 בְּעֵטְרוּי, לְאַפְקָא בְּרַפְאן וְחִילִין וְגַבּוּרָאן,
 לְאַסְקָא בְּכֻלָּא. פִּי גָאָה גָאָה: גָּאָה בְּהַאי
 עֲלֻמָּא, גָּאָה בְּעֻלְמָא דְאַתִּי. פִּי גָאָה בְּהַהוּא
 זְמַנָּא, גָּאָה, בְּגִין דִּיתְעַטֵּר בְּעֵטְרוּי בְּחִדּוּתָא
 שְׁלִימוּתָא.

אֲשִׁירָה לַה'! נָשִׁיר הֲיָה צְרִיף
 לְהִיטּוּ! מַה זֶה אֲשִׁירָה? אֲלֵא
 מְשׁוּם שְׁהִיּוּ מְשַׁבְּחִים אֶת
 תְּשַׁבְּחַת הַגְּבִירָה. (וְהַצְּטֻרְכוּ לְשַׁבְּחָא)
 לַה' - זֶה הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ. פִּי גָאָה
 גָּאָה (קָמָה) - שְׁעֵלָה וְהִתְעַטֵּר
 בְּעֵטְרוֹתָיו לְהוֹצִיא בְּרֻכּוֹת וְכַחוֹת
 וְגַבּוּרוֹת לְהִתְעַלּוֹת בְּכֻל. פִּי גָאָה
 גָּאָה - גָּאָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, גָּאָה
 לְעוֹלָם הַבָּא. פִּי גָאָה בְּאוֹתוֹ זְמַן,
 גָּאָה כְּדִי שְׂיִתְעַטֵּר בְּעֵטְרוֹתָיו
 בְּחִדּוּהַ שְׁלֵמָה.

סוּם וּרְכֻבוּ רָמָה בַּיָּם, שׁוּלְטָנוּתָא דְלִתְתָּא,
 וְשׁוּלְטָנוּתָא דְלַעֲלִיא דְאַחִידָן בְּהוּ,
 אֲתַמְסְרוּ בְּהַהוּא יַמָּא רַבָּא, וְשׁוּלְטָנוּתָא רַבָּא
 לְמַעַבְד בְּהוּ נוֹקְמִין. וְתַגְּיִנן, לָא עֲבִיד קַדְשָׁא
 בְּרִיף הוּא דִּינָא לְתַתָּא, עַד דִּיעֲבִיד
 בְּשׁוּלְטָנְיָהוּן לַעֲלִיא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה כד)
 יִפְקוּד יְיָ עַל צְבָא הַמְּרוֹם בְּמְרוֹם וְעַל מַלְכֵי
 הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה.

סוּם וּרְכֻבוּ רָמָה בַּיָּם - הַשְּׁלֻטוֹן
 שְׁלֵמָה וְהַשְּׁלֻטוֹן שְׁלֵמָה
 שְׁאֲחֻזִים בְּהֵם, נִמְסְרוּ לְאוֹתוֹ
 הַיָּם הַגְּדוֹל וְהַשְּׁלִיט הַגְּדוֹל
 לַעֲשׂוֹת בְּהֵם נְקָמוֹת. וְשַׁנְיָנוּ, לֹא
 עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא דִּין
 לְמַטָּה, עַד שְׂעֵשֶׂה בְּשְׁלִיטָהּ
 לְמַעֲלָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה כד)
 יִפְקֹד ה' עַל צְבָא הַמְּרוֹם בְּמְרוֹם
 וְעַל מַלְכֵי הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה.
 רָמָה בַּיָּם - אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בּוּ
 בְּלִילָה הִתְעוֹרְרָה גְבוּרָה חֲזָקָה,
 שְׁכָתוּב בּוּ וַיּוֹלֶךְ ה' אֶת הַיָּם בְּרוּחַ
 קָדִים עֲזָה כָּל הַלַּיְלָה. (שהתעוררה בו)
(גבורה חזקה) בְּאוֹתוֹ זְמַן בִּקְשָׁה
 הַמֶּלֶכָה מִן הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל אוֹתָם
 אוּכְלוּסִים שְׁלֵמָה וְכֻל אוֹתָם
 שְׁלִיטִים שְׁלֵמָה שְׂיִמְסְרוּ
 בְּיָדֶיהָ, וְכֻלֵּם נִמְסְרוּ לְיָדֶיהָ
 לַעֲשׂוֹת בְּהֵם נְקָמוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב
 סוּס וּרְכֻבוּ רָמָה בַּיָּם. בַּיָּם סָתָם,
 לְמַעֲלָה וְלַמַּטָּה.

רָמָה בַּיָּם, אָמַר ר' יְהוּדָה, בִּיהַ בְּלִילָא, אֲתַעַר
 גְּבוּרָא תְּקִיפָא, דְכְּתִיב בִּיהַ וַיּוֹלֶךְ יְיָ אֶת
 הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל הַלַּיְלָה. (ס"א דאתער ביה)
(גבורה תקיפא) בְּהַהוּא זְמַנָּא, בְּעֵאת מִטְרוּנִיתָא מִן
 מַלְכָּא, כָּל אִינּוֹן אֲכֻלוּסִין דְלִתְתָּא, וְכֻל אִינּוֹן
 שׁוּלְטָנִין דְלַעֲלִיא, דִּיתַמְסְרוּן בִּידְהָא. וְכֻלְהוּ
 אֲתַמְסְרוּ בִידְהָא, לְמַעַבְד בְּהוּ נוֹקְמִין, הָדָא
 הוּא דְכְּתִיב סוּס וּרְכֻבוּ רָמָה בַּיָּם. בַּיָּם סָתָם,
 לַעֲלִיא וְתַתָּא.

עֲזִי וְזַמְרַת יְהוָה. רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח וְאָמַר,
(תהלים קלט) אַחֲזוּר וְקָדָם
 צְרַתְּנִי וְתַשַּׁת עָלֵי כְּפָכָה. כְּמָה
 הַצְּטֻרְכוּ בְּנֵי אָדָם לְכַבֵּד אֶת
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא, מְשׁוּם שְׁכָפְאָשׁ
 בְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא אֶת
 הָעוֹלָם, הַסְתַּפַּל עַל הָאָדָם לְהִיּוֹת
 שְׁלִיט עַל הַכּל, (להיות שלם בכל, ונברא)
 בְּשְׁנֵי פְרָצוּפִים וְהִיָּה דוּמָה לְעֲלִיוֹנִים
 וְלַתַּחְתּוֹנִים. הוֹרִיד אוֹתוֹ בְּדַמּוֹת

עֲזִי וְזַמְרַת יְהוָה. (שמות טו) רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח וְאָמַר,
(תהלים קלט) אַחֲזוּר וְקָדָם צְרַתְּנִי וְתַשַּׁת עָלֵי
 כְּפָכָה. כְּמָה אֲצְטֻרְכוּ בְּנֵי נָשָׂא לִיקְרָא
 לְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא
 כַּד בְּרָא עֲלֻמָּא, (דף נ"ה ע"א) אֲסַתְּפַל בִּיהַ בְּאָדָם
 לְמַהּוּי שְׁלִיט עַל כָּלָא. (נ"א למהווי שלים בכלא ואתברי דו)
 פְּרָצוּפִין) וְהוּוּ דְמִי לְעֲלִיאן וְתַתָּאין. נַחַת לִיָּהּ

בְּדַמוֹת יִקְרָא, וְחָמוּ לִיה בְּרִיין, כְּדִין אֶתְכַנְשׁוּ
 לְגַבְיָה, וְסַגִּידוּ לְקַבְלִיהָ, וְאִימָתָא וּדְחָלָא
 נְפִלַת עֲלֵיהּ מִדְּחִלְתִּיהָ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב,
 (בראשית ט) וּמוֹרָאֲכֶם וְחִתְכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת
 הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם.

עֵיילָיָה לְגַנְתִּיהָ דְנִטְעָה, לְנִטְרִיהָ לְמַהוּי לִיה חֲדוּ
 עַל חֲדוּ, וְלֹא שְׁתַּעֲשַׁע בֵּיהָ. עֶבֶד לִיה
 טְרוּצְטְבוּלִין מַחְפִּיין בְּאַבְנֵי יִקְרָא, וּמְלֹאֲכִין
 עֲלֵאִין חֲדָאן קָמִיהָ. לְבָתֵּר פְּקִיד לִיה עַל
 אֵילָנָא חֲד וְלֹא קָאִים בְּפַקוּדָא דְמֵאֲרִיהָ.

אֲשַׁכְחָנָא בְּסַפְרָא דְחֲנוּפָה, דְלְבָתֵּר דְסָלִיק לִיה
 קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, וְאַחֲמֵי לִיה כָּל
 גְּנֻזִיָּא דְמְלֹכָא, עֲלֵאִי וְתַתָּאִי, אַחֲמֵי לִיה
 אֵילָנָא דְחַיִּי, וְאֵילָנָא דְאֶתְפָּקֵד עֲלֵיהָ אָדָם,
 וְאַחֲמֵי לִיה הַיּוֹכֵתִיהָ דְאָדָם בְּגַנְתָּא דְעָדָן.
 וְחָמָא, דְאֶלְמַלִּי נְטִיר אָדָם פְּקוּדָא דָּא, יְכִיל
 לְקִיָּמָא תְּדִירָא, וְלְמַהוּי תְּדִירָא תַּמָּן. הוּא לֹא
 נְטִיר פְּקוּדָא דְמֵאֲרִיהָ, נָפֵק בְּדִימוּס וְאַתְעַנְשׁ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אָדָם הוּא פְּרָצוּפִין אֶתְבָּרִי, וְהָא
 אוֹקִימָנָא, (בראשית ב) וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו,
 נָסְרוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא וְאַתְעַבִּידוּ תְרִין,
 מְמִזְרַח וּמְמַעְרָב, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים קלט)
 אַחֲזוּר וְקָדָם צְרַתְנִי. אַחֲזוּר דָּא מְעַרְב, וְקָדָם דָּא
 מְזִרְח.

רַבִּי חֵיָא אָמַר, מַה עֶבֶד קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא,
 תַּקִּין לְהֵהוּא נוֹקְבָא וְשְׁכָלִיל שְׁפִירוּתָהָ
 עַל כְּלָא, וְעֵיילָה לְאָדָם, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּבֶן
 יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצִּלְעַ אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם
 לְאִשָּׁה. תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב לְעֵילָא, וַיִּקַּח אֶחָת
 מִצְלָעוֹתָיו. מָאִי אֶחָת. כְּמַה דְאֶתְ אָמַר (שיר השירים)
 אֶחָת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי אֶחָת הִיא לְאִמָּה.
 מִצְלָעוֹתָיו: מְסִטְרוּי. כְּמַה דְאֶתְ אָמַר, (שמות כו)
 וּלְצִלְע הַמִּשְׁכָּן.

מְכַבְּדַת, וְרָאוּ אוֹתוֹ הַבְּרִיּוֹת. אָז
 הִתְכַּנְּסוּ אֵלָיו וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לְפָנָיו,
 וּפְחָד וְאִימָה נָפְלוּ עֲלֵיהֶם
 מִפְּחָדוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בראשית ט)
 וּמוֹרָאֲכֶם וְחִתְכֶם יִהְיֶה עַל כָּל
 חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם.
 הַבְּנִים אוֹתוֹ לְגַנּוּ לְשִׁמְרוּ,
 לְהִיּוֹת לוֹ שְׁמִחָה עַל שְׁמִחָה
 וְלֹא שְׁתַּעֲשַׁע בּוֹ. עֲשֵׂה לוֹ חֶפֶז
 מְכֻסָּה בְּאַבְנִים יְקָרוֹת,
 וּמְלֹאֲכִים עֲלִיוֹנִים שְׁמַחִים
 לְפָנָיו. אַחֲר כֶּף צִנּוּה אוֹתוֹ עַל
 עֵץ אַחַד, וְלֹא עָמַד בְּמַצְוֹת
 רְבוּנוֹ.

מְצַאנּוּ בְּסַפְרוֹ שֶׁל חֲנוּפָה,
 שֶׁלְאַחַר שֶׁהֶעֱלָה אוֹתוֹ הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּף הוּא וְהִרְאָה לוֹ אֶת כָּל גְּנֻזֵי
 הַמְּלָךְ, עֲלִיוֹנִים וְתַתְּוֹנִים,
 הִרְאָה לוֹ אֶת עֵץ הַחַיִּים וְהֵעֵץ
 שֶׁהַצִּטּוֹנָה עֲלָיו אָדָם, וְהִרְאָה לוֹ
 מְקוֹמוֹ שֶׁל אָדָם בְּגֵן עֵדֶן. וְרָאָה,
 שֶׁאֶלְמָלָא שְׁמַר אָדָם מְצֹוה זו,
 יְכוּל לְעַמַּד תַּמִּיד וְלִהְיוֹת שֵׁם
 תַּמִּיד. הוּא לֹא שְׁמַר מְצֹוֹת רְבוּנוֹ
 - יִצְא בְּדִימוּס וְנִעְנַשׁ.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אָדָם נִבְרָא
 דוּ-פְּרָצוּפִים, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ, (שם ב)
 וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעוֹתָיו - נָסְרוּ
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא וְנִעְשׂוּ שְׁנַיִם,
 מְמִזְרַח וּמְמַעְרָב. זֶהוּ שְׁכָתוּב
 (תהלים קלט) אַחֲזוּר וְקָדָם צְרַתְנִי.
 אַחֲזוּר זֶה מְעַרְב. וְקָדָם זֶה מְזִרְח.
 רַבִּי חֵיָא אָמַר, מַה עֲשֵׂה
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא? תַּקִּין אוֹתָהָ
 נְקֻבָּה, וְשְׁכָלִיל אֶת יִפְיָהָ עַל הַפֶּל,
 וְהַכְּנִיסָהּ לְאָדָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב
 וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצִּלְעַ אֲשֶׁר
 לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה. בֵּא רְאָה
 מַה כְּתוּב לְמַעְלָה? וַיִּקַּח אֶחָת
 מִצְלָעוֹתָיו. מַה זֶה אֶחָת? כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (שיר ו) אֶחָת הִיא יוֹנְתִי
 תַמְתִּי אֶחָת הִיא לְאִמָּה.
 מִצְלָעוֹתָיו - מְצַדְדִּיו, כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (שמות כו) וּלְצִלְע הַמִּשְׁכָּן.

רבי יהודה אָמר, הקדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן נִשְׁמָה עֲלֵינוּהָ בְּאָדָם, וְכָלֵל בֵּיהּ חֻכְמָה וְהַשְׁפֵּל כְּדֵי לְדַעַת הַכֹּל. מֵאִיזָה מְקוֹם נִתֵּן בּוֹ נִשְׁמָה? רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִמְּקוֹם שֶׁשָּׂאָר הַנְּשָׁמוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת בָּאוֹת.

רבי יהודה אָמר, מִכָּאן, שְׁכָתוּב (בראשית א) תוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. מִי זֶה הָאָרֶץ? מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁהַמְּקַדֵּשׁ נִמְצָא בּוֹ. נֶפֶשׁ חַיָּה - נֶפֶשׁ חַיָּה סֵתָם, זֶה נֶפֶשׁ שֶׁל אָדָם הֵרָאשׁוֹן שֶׁל הַכֹּל. רַבִּי חִיָּיא אָמַר, אָדָם הִיָּה יוֹדֵעַ חֻכְמָה עֲלֵינוּהָ יוֹתֵר מִמְּלֶאכִי הַשָּׁרָת, וְהִיָּה מִסְתַּפֵּל בְּכָל, וְיוֹדֵעַ וְנוֹדֵעַ לְרַבּוּנוֹ יוֹתֵר מִכָּל שָׂאָר בְּנֵי הָעוֹלָם. לְאַחַר שֶׁחֻטָּא נִסְתָּמוּ מִמֶּנּוּ מַעְיָנוֹת הַחֻכְמָה. מֵהַ כְּתוּב? (מִמָּה שְׁכָתוּב) (שם א) וַיִּשְׁלַחְהוּ ה' אֱלֹהִים מִגֵּן עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת הָאָדָמָה.

רבי אבא אָמר, אָדָם הֵרָאשׁוֹן מְזַכֵּר וְנִקְבָּה נִמְצָא, זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ. וְעַל זֶה זָכַר וְנִקְבָּה נַעֲשֶׂה כְּאָחֵד, וְנִפְרְדּוּ אַחַר כֵּךְ. וְאִם תֹּאמַר, זֶה שֶׁאָמַר הָאָדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם - כֵּךְ הוּא וְדָאִי, וְזוֹהִי הַנִּקְבָּה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִשְׁתַּתֵּף עִמָּה, וְזֶהוּ זָכַר וְנִקְבָּה, וְהַכֹּל דָּבָר אַחַד.

רבי יוסי אָמר, עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה, אוֹתָם הַכְּלוּלִים זֶה בְּזֶה וְלֹא נִפְרְדִים זֶה מִזֶּה, וְלַעוֹלָמִים הֵם בְּחִיבּוֹת, בְּרִצּוֹן אַחַד, שְׁמִשָּׁם נִמְצָאוֹת (נִמְשָׁבוּ) מְשִׁיכוֹת הַנְּחָלִים וְהַמַּעְיָנוֹת לְסַפֵּק לְכָל וּלְכָרֶךְ אֶת הַכֹּל, לֹא מְכַזְּבִים מִיָּמֵי הַמַּעְיָנוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה) וְכִמּוֹצֵא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזָבוּ מִיָּמֵינוּ, וְעַל זֶה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, שֶׁבִשְׂבִיל כֵּךְ הִמְלִיךְ הַקְּדוֹשׁ מוֹשֶׁה וּמֹרִישׁ לְמִטָּה, וּמִתְעוֹרֵר הִזְמִין לַעֲשׂוֹת נְסִים.

רבי יהודה אָמר, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא נִשְׁמָתָא עֲלָאָה יְהִיב בֵּיהּ בְּאָדָם, וְכָלֵיל בֵּיהּ חֻכְמָתָא וְסִכְלָתָנוּ, לְמַנְדַּע כְּלָא. מֵאֵן אֲתֵר יְהִיב בֵּיהּ נִשְׁמָתָא. ר' יִצְחָק אָמַר, מֵאַתֵּר דְּשָׂאָר נִשְׁמָתִין קְדִישִׁין קָא אֲתִיִין.

רבי יהודה אָמר, מֵהֶכָּא. דְּכָתִיב, (בראשית א) תוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, מֵהָהוּא אֲתֵר דְּמִקְדָּשָׁא אֲשֶׁתְּכַח בֵּיהּ. נֶפֶשׁ חַיָּה, נֶפֶשׁ חַיָּה סֵתָם, דָּא נֶפֶשׁ אָדָם קְדָמָאָה דְּכָלָא.

רבי חִיָּיא אָמר, אָדָם הוּוּהוּ יוֹדֵעַ חֻכְמָתָא עֲלָאָה, יִתִּיר מִמְּלֶאכִי עֲלָאִי, וְהוּוּהוּ מִסְתַּפֵּל בְּכָלָא, וְיוֹדֵעַ וְאֲשֶׁתְּמוֹדֵעַ לְמֵאֲרִיָּה, יִתִּיר מִכָּל שָׂאָר בְּנֵי עֲלָמָא. בְּתֵר דְּחָב, אֲסִתִּימוּ מִנִּיהּ מְבוּעֵי דְּחֻכְמָתָא, מֵהַ כְּתִיב (נ"א מִמָּה דְּכָתִיב) (בראשית ג) וַיִּשְׁלַחְהוּ יי' אֱלֹהִים מִגֵּן עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת הָאָדָמָה.

רבי אבא אָמר, אָדָם הֵרָאשׁוֹן מְדַכָּר וְנוֹקְבָא אֲשֶׁתְּכַח, הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדַמוֹתֵנוּ, וְעַל דָּא, דְּכָר וְנוֹקְבָא אֲתַעֲבִידוּ בְּחֻדָא, וְאֲתַפְּרְשׁוּ לְבִתְרָא. וְאִי תִימָא, הָא דְּאָמַר הָאָדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם. הָכִי הוּא וְדָאִי, וְדָא הוּא נּוֹקְבָא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשֶׁתְּתַף עִמָּה, וְדָא הוּא דְּכָר וְנוֹקְבָא, וְכָלָא הוּא מְלָה חֻדָא.

רבי יוסי אָמר, עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה, אֵינוֹן דְּכָלִילָן דָּא בְּדָא וְלֹא אֲתַפְּרְשָׁאן דָּא מִן דָּא וְלַעֲלָמִין אֵינוֹן בְּחִיבּוֹתָא, בְּרַעוּתָא חֻדָא, דְּמִתְמָן אֲשֶׁתְּכַחוּ (נ"א אֲתַמְשָׁכוּ) מְשִׁיכָן דְּנִחְלִין וּמְבוּעֵין לְאֲסִתְּפָקָא כְּלָא, וְלְבִרְכָא כְּלָא, לֹא כְּדִיבּוּ מִיָּמֵי מְבוּעֵין, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (ישעיה נח) וְכִמּוֹצֵא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזָבוּ מִיָּמֵינוּ וְעַל דָּא וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, דְּבִגְיָנִי כֵךְ, מִלְּכָא קְדִישָׁא מְשִׁיךְ וְאֲחִסִּין לְתַתָּא, וְאֲתַעֲר יְמִינָא לְמַעַבְד נְסִין.

שְׁמִשָּׁם נִמְצָאוֹת (נִמְשָׁבוּ) מְשִׁיכוֹת הַנְּחָלִים וְהַמַּעְיָנוֹת לְסַפֵּק לְכָל וּלְכָרֶךְ אֶת הַכֹּל, לֹא מְכַזְּבִים מִיָּמֵי הַמַּעְיָנוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה) וְכִמּוֹצֵא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזָבוּ מִיָּמֵינוּ, וְעַל זֶה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, שֶׁבִשְׂבִיל כֵּךְ הִמְלִיךְ הַקְּדוֹשׁ מוֹשֶׁה וּמֹרִישׁ לְמִטָּה, וּמִתְעוֹרֵר הִזְמִין לַעֲשׂוֹת נְסִים.

זֶה אֵלֵי וְאֵנְהוּ - זֶה צְדִיק, שְׁמִמְנוּ
 יוֹצְאוֹת בְּרִכּוֹת בְּזוּג. וְאֵנְהוּ -
 בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִמְצָאת בּוֹ חִבִּיבוֹת,
 וְזֶהוּ הַמְקַדָּשׁ. אֱלֹהֵי אָבִי
 וְאַרְמְנָהוּ - מִשֶּׁה אָמַר אֵת זֶה
 לְמְקוֹם שֶׁהַלִּוּיִם בָּאִים מֵאוֹתוֹ צַד,
 וְעַל זֶה וְהִיא שְׁלֵמוֹת הַכֹּל הוּא
 בְּאוֹתוֹ מְקוֹם (בְּזֶה הַפְּסוּק).

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה -
 זֶה הַמְּלַךְ הַקְּדוֹשׁ, וְכַךְ הוּא. וּמִנֵּין
 לָנוּ? מִקְרָא אַחַר מְצִאנוּ לוֹ, שְׁכָתוּב
 כִּי עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי
 לִישׁוּעָה. מִמִּשְׁמַע שְׁאָמַר ה' וַיְהִי
 לִי לִישׁוּעָה - זֶה הַמְּלַךְ הַקְּדוֹשׁ.
 עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה וְגו'. רַבִּי חִזְקִיָּה פָתַח
 וְאָמַר, בְּפִסּוּק זֶה שְׁכָתוּב (מְשַׁלִּי יו')
 בְּכָל עֵת אֶהְבֶּה הָרַע וְאֶחַ לְצָרָה יוֹלֵד,
 בְּכָל עֵת אֶהְבֶּה הָרַע - זֶה הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָתוּב בּוֹ רַעַךְ וְרַע
 אָבִיךָ אֶל תַּעֲזוֹב.

וְאֶחַ לְצָרָה יוֹלֵד - בְּשַׁעַת שִׁיִּצְיָקוּ
 לְךָ שׁוֹנְאֵיךָ, מֵה אֹמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא? (תְּהִלִּים קכב) לְמַעַן אַחֵי וְרַעֲי
 אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ, שִׁישְׂרָאֵל
 וְנִקְרָאִים אַחִים וְרַעִים לְקַבְ"ה. יוֹלֵד
 מֵה זֶה? וְכִי עֲכָשׁוּ יוֹלֵד? אֵלֹא
 בְּשַׁעַת שְׁנוֹלְדָת צָרָה בְּעוֹלָם, וַיְהִי
 אֶחַ כִּנְגֻדָּךְ לְהַצִּיל אוֹתְךָ מִכָּל אוֹתָם
 שְׁמִצְיָקִים לְךָ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, יוֹלֵד - שֶׁהַמְּלַךְ
 הַקְּדוֹשׁ יִתְעוֹרֵר בְּעוֹ הַזֶּה לְנִקְּם לְךָ
 מֵהָאֵמוֹת, לְהִינִיק לְךָ מֵהָאֵם בְּאוֹתוֹ
 צַד, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי
 לִי לִישׁוּעָה. לְעוֹרֵר גְּבוּרוֹת כִּנְגֻד
 אֵמוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת.

רַבִּי יִיסָא פָתַח וְאָמַר, כְּמָה יֵשׁ
 לְאָדָם לְאַהֲבָת אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 שֶׁהָרִי אֵין לְךָ עֲבוּדָה לְקְדוֹשׁ -
 בְּרוּךְ הוּא (אֵלֹא) וְכִמְהוּ אֵלֹא אֶהְבֶּה,
 וְכָל מִי שְׁאוֹהֵב אוֹתוֹ וְעוֹשֶׂה
 עֲבוּדָתוֹ בְּאַהֲבָה, קוֹרָא לוֹ הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא אֶהוּב. אִם כֵּן, כְּמָה

זֶה אֵלֵי וְאֵנְהוּ. דָּא צְדִיק, דְּמִנִּיה נְפָקִין
 בְּרַפָּאן בְּזוּג. וְאֵנְהוּ: בְּהֵוָא אֲתֵר
 דְּחִבִּיבוֹתָא אֲשֶׁתְּכַח בֵּיה, וְדָא הוּא מְקַדָּשָׁא.
 אֱלֹהֵי אָבִי וְאַרְמְנָהוּ, מִשֶּׁה קָאָמַר דָּא,
 לְגַבֵּי אֲתֵר דְּלוֹאֵי אֲתִיִּין מֵהֵוָא סְטָרָא וְעַל
 דָּא (תְּהִי) שְׁלִימוֹתָא דְכָלָא הוּא בְּהֵוָא אֲתֵר.

(ג"א בְּהַאי קְרָא).

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, דָּא מְלַפָּא
 קְדִישָׁא, וְהָכִי הוּא. וּמִנְלָן. מִקְרָא
 אַחֲרִינָא אֲשֶׁפְּחִנָּא לִיה, דְּכָתִיב, (ישעיה י"ב) כִּי
 עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה יִי וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, מִמִּשְׁמַע
 דְּקָאָמַר יִי וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, (דף נ"ה ע"ב) דָּא
 מְלַפָּא קְדִישָׁא.

עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה וְגו', (שמות טו) ר' חִזְקִיָּה פָתַח
 וְאָמַר, בְּהַאי קְרָא דְכָתִיב, (מְשַׁלִּי יו') בְּכָל עֵת
 אוֹהֵב הָרַע וְאֶחַ לְצָרָה יוֹלֵד. בְּכָל עֵת אוֹהֵב
 הָרַע, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָתִיב בֵּיה (מְשַׁלִּי
 כו) רַעַךְ וְרַע אָבִיךָ אֶל תַּעֲזוֹב.

וְאֶחַ לְצָרָה יוֹלֵד, בְּשַׁעַת דִּיעִיקוּן לְךָ שְׁנֵאָךְ,
 קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵה אָמַר, (תְּהִלִּים קכב)
 לְמַעַן אַחֵי וְרַעֲי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ,
 דִּישְׂרָאֵל, אַקְרוּן אַחִים וְרַעִים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא. יוֹלֵד מֵהוּ, וְכִי הִשְׁתָּא יוֹלֵד. אֵלֹא
 בְּשַׁעַת דְּעֻקְתָּא יוֹלֵד בְּעֵלְמָא, אֶחַ יְהִי
 לְקַבְלָךְ, לְשׁוֹבָא לְךָ מִכָּל אֵינוּן דְּעֻקִּין לְךָ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, יוֹלֵד: דְּמִלְפָּא קְדִישָׁא יִתְעַר
 בְּהַאי עוֹ, לְנִקְמָא לְךָ מֵאוּמִין, לְיִנְקָא לְךָ
 מֵאִימָא, בְּהֵוָא סְטָרָא, כְּמָה דָּאֲתָא אָמַר, עָזִי
 וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה. לְאַתְעָרָא גְּבוּרָאן
 לְקַבֵּל אוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת.

רַבִּי יִיסָא פָתַח וְאָמַר, כְּמָה אֵית לִיה לְבַר נֶשׁ
 לְרַחֲמָא לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא

לֵית לִיה פּוֹלְחָנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (אֵלֹא) (כְּמָה) רַחֲמֵוֹתָא. וְכָל מָאן דְּרַחֲמִים

בארנו פסוקים אלו - רעך ורע
 אביך אל תעזב, וכתוב (משלי כה)
 הקר רגלך מבית רעך?
 אלא, הרי בארונה החברים, פסוק
 זה (בעולות ושלמים, וזה בחטאות ואשמות,
 וכתוב וכו') נכתב בעולות. עכשו, רעך
 ורע אביך אל תעזב, לעבד אותו
 ולהדבק בו ולעשות מצוותיו. אל
 תעזב, ודאי. וזה שנאמר הקר רגלך
 מבית רעך. כלומר, הוקר יצרך
 שלא ירתח פנגדך ולא ישלט בך,
 ולא תעשה הרהור אחר. מבית
 רעך, מי זה בית רעך? זו הנשמה
 הקדושה שהכניס בך רעך ונתן
 אותה בתוכך.

ועל זה עבודת הקדוש ברוך הוא
 - לאהב אותו בכל, כמו שכתוב
 (דברים ו) ואהבת את ה' אלהיך. זה
 אלי ואננהו - שכל ישראל ראו על
 הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא,
 ואפלו אותם העברים שבמעיי ארם
 היו רואים ומשבחים את הקדוש
 ברוך הוא, וכלם היו אומרים זה
 אלי ואננהו אלהי אבי וארממנהו,
 כמו שנאמר אלהי אברהם.

אמר רבי יוסי, אם כן, למה
 וארממנהו, שהרי אלהי אברהם
 הוא למעלה? אמר לו, אפלו כן
 צריך, והכל דבר אחד, וארממנהו
 בכל, להכליל מי שיודע ליחד את
 השם הקדוש הגדול, שהרי זוהי
 עבודה עליונה של הקדוש ברוך
 הוא.

רבי יהודה היה יושב לפני רבי
 שמעון, והוא קורא, כתוב (ישעיה נב)
 קול צפיק נשאו קול יחדו ורננו.
 קול צפיק, מי הם צפיק? אלא אלה
 הם שמצפים מתי ירחם הקדוש
 ברוך הוא לבנות את ביתו. נשאו
 קול? ישאו קול הנה צריך להיות!

למבני ביתיה. נשאו קול, ישאו קול מיבעי ליה, מאי נשאו קול. אלא,

ליה, ועבד פולחנא ברחימותא, קארי ליה
 לקודשא בריך הוא רחימא. אי הכי, במאי
 אוקימנא הני קראי, רעך ורע אביך אל
 תעזב. וכתוב (משלי כה) הוקר רגלך מבית רעך.
 אלא הא אוקמוה חבריאי, האי קרא (ס"א בעולות
 ושלמים והאי בחטאות ואשמות וכתוב וכו') בעולות
 כתיב. השתא, רעך ורע אביך אל תעזב,
 למפלח ליה, ולא תדבקא ביה, ולמעבד
 פקודוי. אל תעזב ודאי. והא דאתמר הוקר
 רגלך מבית רעך. כלומר הוקר יצרך, דלא
 ירתח לקבלך, ולא ישלוט בך, ולא תעבד
 הרהורא אחרא. מבית רעך, מאן בית רעך.
 דא נשמתא קדישא, דאעיל בה רעך ויהבה
 בגוף.

ועל דא פולחנא דקודשא בריך הוא, לרחמא
 ליה בכלא, כמה דכתיב, (דברים ו) ואהבת את
 יי' אלהיך. זה אלי ואננהו, דכל ישראל חמו
 על ימא, מה דלא חמא יחזקאל נביאה,
 ואפילו אינון עוברי דבמעיי אמהון, הוו
 חמאן ומשבחין לקודשא בריך הוא, וכלהו
 הוו אמרין זה אלי ואננהו אלהי אבי
 וארממנהו, כמה דאת אמר אלהי אברהם.
 אמר רבי יוסי, אי הכי אמאי וארממנהו,
 דהא אלהי אברהם לעילא הוא. אמר
 ליה, אפילו הכי אצטריך, וכלא חד מלה,
 וארממנהו בכלא, לאכללא, מאן דינדע
 ליחדא שמא קדישא רבא, דהא הוא פלחנא
 עלאה דקודשא בריך הוא.

רבי יהודה הוה יתיב קמיה דר' שמעון,
 והוה קארי, כתיב (ישעיה נב) קול צופיק
 נשאו קול יחדו ורננו. קול צופיק, מאן
 אינון צופיק. אלא אלין אינון דמצפאן, אימתי ירחם הקדוש בריך הוא,
 למבני ביתיה. נשאו קול, ישאו קול מיבעי ליה, מאי נשאו קול. אלא,

כָּל בַּר נֶשׂ דְּבַכִּי, וְאָרִים קָלִיהַ עַל חֶרְבֵּן בֵּיתֵיהַ
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, זְכִי לְמָה דְכָתִיב לְבַתֵּר
 יַחֲדִיו יִרְנְנוּ. וְזָכִי לְמַחְמֵי לִיהַ בִּישׁוּבָא
 בְּחַדְוֹתָא.

מה זה נשאו קול? אלא כל אדם
 שבוכה ומרים קולו על חרבן
 ביתו של הקדוש ברוך הוא, זוכה
 למה שכתוב אחר כך - יחדיו
 ירננו, וזוכה לראותו מישב
 בחדרה.

בשוב ה' ציון? ! הנה צריך להיות
 בשוב ה' אל ציון! מה זה בשוב
 ה' ציון? אלא בשוב ה' ציון ודאי.
 בא ראה, בשעה שחרבה
 ירושלים למטה וכנסת ישראל
 גרשה, עלה המלך הקדוש לציון,
 ונאנח כנגדו, משום שכנסת
 ישראל גרשה, ועתה שנתגלתה כנסת
 ישראל, מעלה אותה אליו וכשפתח
 כנסת ישראל למקומה, אז ישוב
 המלך הקדוש לציון למקומו
 להודיג אחד באחד, וזהו בשוב
 ה' ציון. ואז עתידים ישראל לומר
 זה אלי ואנוהו, וכתוב זה ה' קוינו
 לו נגילה ונשמחה בישועתו,
 בישועתו ודאי.

ה' איש מלחמה ה' שמו. רבי אבא
 פתח, (במדבר כא) על פן יאמר בספר
 מלחמת ה' את זהב בסופה ואת
 הנחלים ארנון. כמה יש לנו
 להסתפל בדברי התורה, כמה יש
 לנו לעיין בכל דבריה, שאין לה
 דבר בתורה שלא נרמז בשם
 הקדוש העליון, ואין לה דבר
 בתורה שאין בו כמה סודות, כמה
 טעמים, כמה שרשים, כמה
 ענפים.

כאן יש להסתפל, על פן יאמר
 בספר מלחמת ה' - וכי ספר
 מלחמות ה' היכן הוא? אלא כאן
 התעוררו החברים, שכל מי
 שעורף קרב בתורה, זוכה
 להרבות שלום בסוף דבריו. כל
 הקרבות שבעולם - קטטה
 וחרבן, וכל הקרבות של התורה
 - שלום ואהבה. זהו שכתוב על
 פן יאמר בספר מלחמת ה' ואת
 זהב בסופה, כלומר, אהבה

בשוב יי' ציון, (אמר ליה) בשוב יי' אל ציון
 מיבעי ליה, מאי בשוב יי' ציון אלא
 בשוב יי' ציון ודאי. תא חזי, בשעתא
 דאתחריב ירושלים לתתא, וכנסת ישראל
 אתתרכת, סליק מלפא קדישא לציון, ואנגיד
 ליה לקבליה, בגין דכנסת ישראל אתתרכת.

(השתא דאתגליא כנסת ישראל סליק ליה לנביח) וכד תתהדר
 כנסת ישראל לאתרה, פדין יתוב מלפא
 קדישא לציון לאתריה, לאזדווגא חד בחד,
 ודא הוא בשוב יי' ציון. וכדין זמינין ישראל
 למימר, זה אלי ואנוהו. וכתוב, זה יי' קוינו
 לו נגילה ונשמחה בישועתו, בישועתו ודאי.

יי' איש מלחמה יי' שמו. (שמות טו) רבי אבא
 פתח (במדבר כא) על פן יאמר בספר מלחמות
 יי' את זהב בסופה ואת הנחלים ארנון. כמה
 אית לן לאסתפלא בפתגמי אורייתא, כמה
 אית לן לעיינא בכל מלהא, דלית לה מלה
 באורייתא, דלא אתרמיזא בשמא קדישא
 עלאה, ולית לה מלה באורייתא, דלית בה
 כמה רזין, כמה טעמין, כמה שרשין, כמה
 ענפין. (דף נ"ו ע"א).

הבא אית לאסתפלא, על פן יאמר בספר
 מלחמות יי', וכי ספר מלחמות יי', אן
 הוא. אלא הכי אתערו חברייא, כל מאן דאגח
 קרבא באורייתא, זכי לאסגאה שלמא בסוף
 מלוי. כל קרבין דעלמא, קטטה וחרבנא. וכל
 קרבין דאורייתא, שלמא ורחימותא, הדא
 הוא דכתיב על פן יאמר בספר מלחמות יי'
 את זהב בסופה, כלומר, אהבה בסופה.

בסופה. שאין לה אהבה ושלום
פרט לזה.

עוד קשה במקומו. על פן יאמר
בספר מלחמת ה' - בתורת
מלחמות ה' הנה צריך להיות!
מהו בספר? אלא סוד עליון הוא.
מקום יש לקדוש-ברוך-הוא
שנקרא ספר (ומספר), כמו שנאמר
דרשו מעל ספר ה' וקראו. שכל
הפחות והגבורות שעשה הקדוש
ברוך הוא, תלויים באותו ספר,
(ומשם יוצאים. את זה בסופה ובו)
וכשהקדוש ברוך הוא עורף את
קרבותיו, במקום אחד שהוא
בסוף הדרגות, ונקרא זה, כמו
שנאמר (משלי ל) לעלוקה שתי בנות
הב. בסופה - נמצא בסוף
הדרגות. בסופה - נקראת ים סוף,
ים שהוא סוף הדרגות.

ואת הנחלים ארנון, ועם הנחלים
שנמצאו ונמשכו לו מאותו מקום
עליון שנקרא ארנון. (מהו ארנון?)
זווג עליון של חביבות, שלא
נפרדים לעולמים, כמו שנאמר
(בראשית ב) ונהר יצא מעדן. ובה
נשרשים שרשי ומתרבים ענפיו,
להושיט קרבותיו בכל מקום,
להושיט פחות וגבורות,
ולהראות שלטון גדול ונכבד של
הכל.

בא ראה, כשמתעוררות הגבורות
והקרבות של הקדוש ברוך הוא,
כמה בעלי דין מתעוררים לכל
עבר, ואז רמחים שנונים וחרבות,
ומעוררים גבורות, והים מתרגש,
וגליו עולים ויורדים, והאניות
שהולכות ושטות בים, מסתלקות
לכל עבר. קרב (חרב) שנון באבני
בלסטראות, בעלי רמחים
וחרבות. אז (תהלים מא) חציף
שנונים (מתעוררים להושיט קרבות בכל
מקום ולהושיט פחות וגבורות לכל עבר, ואז הים
מתרגש וגליו עולים, והאניות שהולכות ושטות יורדות ועולות, והזעם נמצא. ואז מתעוררים עורכי הקרב באבני בליסטראות, בעלי רמחים

דלית לך אהבה ושלמא בר מהאי.
הו קשיא באתריה. על פן יאמר בספר
מלחמות יי', בתורת מלחמות יי' מיבעי
ליה, מאי בספר. אלא רזא עלאה הוא, אתר
אית ליה לקודשא בריך הוא, דאקרי ספר (נ"א
וימספר) כמה דאת אמר, (ישעיה לד) דרשו מעל ספר
יי' וקראו. דכל חילין וגבורין דעביד קדשא
ברוך הוא, בההוא ספר תליין, (נ"א ומתמן נפקין את
זהב בסופה וביה.) וכד אגח קדשא בריך הוא קרבוני,
בחד אתר דאיהו בסופא דדרגין, ואקרי והב.
כמה דאת אמר (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב.
הב. בסופה: בסוף דרגין אשתכת. בסופה: ים
סוף אתקרי, ים דאיהו סוף לכל דרגין.

ואת הנחלים ארנון ועם נחליא דאשתכחו
ואתנגידו. לגביה, מההוא אתר עלאה,
דאקרי ארנון. מאי ארנון, זווגא עלאה
דחביבותא, דלא מתפרשאן לעלמין, כמה
דאת אמר (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן. וכדא,
משתרשן שרשו, ואתרביאו ענפיו, לאושטא
קרבוני בכל אתר, לאושטא חילין וגבוראן,
ולאתחזאה שולטנא רבא ויקרא דכלא.

תא חזי, פד מתערין גבוראן וקרבין דקודשא
ברוך הוא, כמה גרדיני טהירין, מתערין
לכל עיבר, פדין שנגן רומחין, וסייפין,
ומתערין גבוראן, וימא אתרגישת וגלגלוי
סלקין ונחתין, וארבין דאזלין ושאטן בימא,
לכל עיבר מסתלקין. שנא קרבא (נ"א חרבא)
באבני בלסטראות, מארי דרומחין וסייפין,
פדין (תהלים מה) חציף שנונים (נ"א מתערין לאושטא קרבוני
בכל אתר ולאושטא חילין וגבוראן לכל עיבר פדין ימא אתרגישת וגלגלוי
סלקין וארבין דאזלין ושאטין נחתין וסלקין ונעמא אשתכת. פדין מתערין

מתרגש וגליו עולים, והאניות שהולכות ושטות יורדות ועולות, והזעם נמצא. ואז מתעוררים עורכי הקרב באבני בליסטראות, בעלי רמחים

והרבות, חצים וקשתות, כמו שנאמר חציק שנונים), והקדוש ברוך הוא מתחזק בכתו ולעורר קרב. אוי לאותם שהמלך הקדוש יעורר עלים קרב. אז פתוב ה' איש מלחמה.

ומבאן, ומאותן אותיות, ומפסוק זה, יוצאים הרי קרבות לאותם רשעים, לאותם בעלי מריכה שחטאו לקדוש ברוך הוא, והאותיות מתגלות לאותם בעלי אמת, והרי הדברים התפרשו והרי נתבאר.

ה' איש מלחמה ה' שמו. פיון שכתוב ה' איש מלחמה, לא ידענו שה' שמו? אלא, כמו שכתוב (בראשית יט) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מן השמים. והכל תלוי בספר הזה, כנאמר (איוב ב) יגלו שמם עונו וארץ מתקוממה לו. ויעל

והו.

בא ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא מעורר קרב בעולם, נעקרים ממקומם עליונים ותחתונים, כמו שבארנו, זהו שכתוב מרפבת פרעה וחילו ירה בים. ולעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לערוף קרב עליון וחזק בעמים כדי לכבד את שמו. זהו שכתוב (זכריה יד) ויצא ה' ונלחם בגוים ההם פיום הלחמו פיום קרב, וכתוב

(יחזקאל לח) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי וגו'. ומרפבת פרעה וחילו ירה בים. כאשר יעורר הקדוש ברוך הוא קרב, אז יתעוררו דרגות עליונות ודרגות תחתונות שלמטה, ואז מרפבת פרעה וחילו ירה בים.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים ע) ראוף מים ישראל את הים, אמר הקדוש ברוך הוא למלאך הממנה על הים: חלק מימך! אמר לו: למה? אמר לו: כדי שבני יעברו בתוכך. אמר לו: מדת הגאולה היא אמת, אבל מה שונים אלה מאלה?

מגיתי קרבא באבני בלסטראין מארי דרוסתין ופויפין גירין וקשתין כמה דאת אמר חציק שנונים) וקודשא בריה הוא אתתקיף בחילוי, ולא תערא קרבא. ווי לאינון דמלכא קדישא יתער עלייהו קרבא. פדין פתיב, יי איש מלחמה.

ומהבא, ומאינון אתוון, ומיהאי קרא, נפקין טורי קרבא לאינון חייביא, לאילין מארי דבכו דחבו לקודשא בריה הוא. ואתוון אתגליין לאינון מארי קשוט, והא אתפרשן מלין והא אתמר.

יי איש מלחמה יי שמו. פיון דכתיב יי איש מלחמה, לא ידענא דיי שמו. אלא, פמה דכתיב, (בראשית יט) ויי המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מאת יי מן השמים. וכלא בהאי ספר תליין, פמה דאת אמר (איוב כ) יגלו שמם עונו וארץ מתקוממה לו. (ועל דא).

תא חזי, בשעתא דקודשא בריה הוא אתער קרבא בעלמא, עלאי ותתאי אתעקרו מאתרייהו, פמה דאוקימנא הדא הוא דכתיב מרפבות פרעה וחילו ירה בים. ולזמנא דאתי, זמין קדשא בריה הוא לאגחא קרבא עלאה ותקיפא בעממא, בגין לאוקרא שמייה, הדא הוא דכתיב (זכריה יד) ויצא יי ונלחם בגוים ההם פיום הלחמו פיום קרב וכתוב (יחזקאל לח) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי וגו'.

(מרפבות פרעה וחילו ירה בים. כד אתער קדשא בריה הוא קרבא כדין אתערו דרגין עליון ודרגין תתאין דלתתא וכדין מרפבות פרעה וחילו ירה בים).

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים ע) ראוף מים ישראל את הים, אמר הקדוש ברוך הוא למלאך הממנה על הים: חלק מימך. אמר לו: למה? אמר לו: כדי שבני יעברו בתוכך. אמר לו: מדת הגאולה היא אמת, אבל מה שונים אלה מאלה?

ראוף מים ישראל את הים, אמר הקדוש ברוך הוא למלאך הממנה על הים: חלק מימך! אמר לו: למה? אמר לו: כדי שבני יעברו בתוכך. אמר לו: מדת הגאולה היא אמת, אבל מה שונים אלה מאלה?

אָמַר לוֹ: עַל תְּנֵאנִי זֶה עֲשִׂיתִי אֶת הַיָּם כְּשֶׁבְרָאתִי אֶת הָעוֹלָם. מַה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? עוֹרֵר אֶת גְּבוּרְתוֹ וְנִקְמְטוּ הַיָּמִים. זֶהוּ שְׁפָתוֹב רְאוּךָ מִיָּם אֱלֹהִים רְאוּךָ מִיָּם יַחֲלִיּוּ. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הֲרַג אֶת כָּל הָאוֹכְלוֹסִים הַלְלוּ, וְאַחַר כֵּן זָרַק אוֹתָם הַחוּצָה, אַחַר כֵּן פָּסָה הַיָּם עֲלֵיהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב מִרְכַּבֶּת פְּרָעָה וַחֲלִיּוּ יָרָה בֵּינָם.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר, צֵא רְאֵה פְּמָה מִרְכַּבֶּת עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה, פְּמָה אוֹכְלוֹסִים, פְּמָה חֲלִילוֹת, וְכֻלָּם קְשׁוּרִים אֵלָיו בְּאֵלוֹ, וְהָרִי לְמַדְנָהוּ כָּל הַמְּרַכְּבֹת אֵלָיו לְאֵלוֹ, דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת, וּמִצַּד הַשְּׂמָאל מִתְעוֹרְרוֹת מִרְכַּבֶּת (שְׂלֵא) קְדוּשׁוֹת שְׁשׁוּלְטוֹת, וְכֻלָּן דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת לְמַעְלָה.

וְהָרִי בְּאֲרָנוּ בְּכּוֹר פְּרָעָה, שֶׁהוּא אַחַת הַדְּרָגוֹת שֶׁהֲרַג הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (דְּרָגָה שְׁלֹשׁ נִי"א חֲלִילוֹתֵינוּ) וְשֶׁבַר אוֹתוֹ מִשְׁלֵשְׁלָתוֹ הַחֲזָקָה, וְהַדְּרָגוֹת פְּתַח שְׁלֹשׁוֹנוֹ פְּמָה מִרְכַּבֶּת וְכַמָּה חֲלִילוֹת שֶׁל גְּבוּרִים מִצַּד הַשְּׂמָאל, מֵהֶם אַחֲזִים בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן שֶׁל הַשְּׁלֹטוֹן שְׁלֵהֶם, וּמֵהֶם אַחֲזִים בְּמַלְכוּת הָעֲלִיּוֹנָה. מֵהֶם אַחֲזִים אַחַר אֲרַבְעָה כְּסָאוֹת (הַחַיּוֹת) רַחֲסִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר.

וְכֻלָּם נִמְסְרוּ בְּיָדוֹ, בְּדִין הַמַּלְכוּת, שֶׁנִּקְרָאת הַיָּם הַגְּדוֹל, לְשֶׁבַר אוֹתָם מִדְּרָגָתָם. וְכִשְׁנֹשְׁפָרִים לְמַעְלָה, כָּל אוֹתָם שְׁלֵמְטָה נִשְׁפָּרִים וְנֶאֱכָדִים בֵּינָם הַתַּחְתּוֹן. זֶהוּ שְׁפָתוֹב מִרְכַּבֶּת פְּרָעָה וַחֲלִיּוּ יָרָה בֵּינָם סִתָּם.

וּמִבְּחַר שְׁלִישׁוֹ טַבְעוֹ בֵּינָם סוּף. וּמִבְּחַר שְׁלִישׁוֹ, הָרִי נִתְבָּאָר, וְשִׁלְשָׁם עַל כָּלוּ. כָּל הַדְּרָגוֹת - שְׁנַיִם וְאַחַד. אֵלָה עַל אֵלָה. כְּגוֹן עֲלִיּוֹן כֵּן נַעֲשׂוּ. וְכֻלָּם נִמְסְרוּ

אָמַר לִיָּה עַל תְּנֵאנִי דָא, עֲבָדִית לִימָא כַּד בְּרָאתִי עַלְמָא. מַה עֲבִיד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲתַעַר גְּבוּרְתָא דִּילֵיהּ, וְאַתְקַמְטוּ מִיָּא. הַדָּא הוּא דְכְּתִיב רְאוּךָ מִיָּם אֱלֹהִים רְאוּךָ מִיָּם יַחֲלִיּוּ. אָמַר לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קְטוּל כָּל אֵינּוֹן אִכְלוֹסִין, לְבַתָּר אֲרַמִּי לֹוֹן לְבַר. לְבַתָּר חֲפִי יִמָּא עֲלֵיהֶוּ, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב מִרְכַּבֶּת פְּרָעָה וַחֲלִיּוּ יָרָה בֵּינָם.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר, פּוֹק חֲמִי כַּמָּה רְתִיכִין עֲבַד קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָא, כַּמָּה אִכְלוֹסִין, כַּמָּה חֲיִילִין, וְכֻלְהוֹ (דף נ"ו ע"ב) קְשִׁירִין אֵלִין בְּאֵלִין. (וְהָא אוֹלִיפְנָא) כֻּלְהוֹ רְתִיכִין אֵלִין לְאֵלִין, דְּרָגִין עַל דְּרָגִין, וּמִסְטָרָא דְשְׂמָאלָא מִתְעַרְיִין רְתִיכִין (נ"א דלא) קְדִישִׁין שְׁלִיטִין. וְכֻלְהוֹ דְּרָגִין יְדִיעֵן לְעֵילָא.

וְהָא אֲתַעַרְנָא בְּכּוֹר פְּרָעָה, דִּהוּא דְרָגָא חַד, דְּקַטְל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא (בְּרִינָא דִּילֵיהּ נִי"א חֲלִילוֹתֵינוּ) וְתַבַּר לִיָּה מְשׁוּלְשָׁלִיָּה תְּקִיפָא, (וְהָרִי דִּילֵיהּ) תַּחֲתוֹ שׁוּלְטָנִיָּה, כַּמָּה רְתִיכִין וְכַמָּה חֲיִילִין דְּקוּזְמִיטִין מִסְטָר שְׂמָאלָא, מִנְהוֹן אַחֲדִין בְּאֲתָר עֲלָאָה דְשׁוּלְטָנוּתָא דְלַהוֹן, וּמִנְהוֹן אַחֲדִין בְּמַלְכוּתָא דְלְעֵילָא. מִנְהוֹן אַחֲדִין בְּתַר אֲרַבַּע כְּרִסְוִין (כ"א חַיּוֹן), (נ"א רַחֲסִין) כַּמָּה דְאֲתַמַּר.

וְכֻלְהוֹ אֲתַמְסְרוּ בִּידֵיהּ, בְּדִינָא דְמַלְכוּתָא, דְאֶקְרִי יִמָּא רַבָּא, לְתַבְרָא לֹוֹן מִדְּרָגִיהוֹן, וְכַד אֵינּוֹן אֲתַבְרוּ לְעֵילָא, כָּל אֵינּוֹן דְלַתַּתָּא אֲתַבְרוּ, וְאַתְאֲבִידוּ בִימָא תַתְּאָה. הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, מִרְכַּבֶּת פְּרָעָה וַחֲלִיּוּ יָרָה בֵּינָם. בֵּינָם סִתָּם.

וּמִבְּחַר שְׁלִישׁוֹ טַבְעוֹ בֵּינָם סוּף. וּמִבְּחַר שְׁלִישׁוֹ, הָא אֲתַמַּר, וְשְׁלִישִׁים עַל כָּלוּ, כֻּלְהוֹ דְּרָגִין תְּרִין וְחַד. אֵלִין עַל אֵלִין. כְּגוֹנוֹנָא עֲלָאָה הָכִי אֲתַעֲבִידוּ. וְכֻלְהוֹ אֲתַמְסְרוּ

בִּידֵהָ, לְאַתְפָּרָא מְשׁוֹלְטָנֵיהוֹן, אֲלִין וְאֲלִין.
תָּא חֲזִי, הָא אֲתִמֵּר דְּכֻלְהוּ עֶשְׂרֵי מַחְאֵן דְּעֵבֵד
קִדְשָׁא בְּרִין הוּא בְּמִצְרַיִם, כִּלְאָ הָוָה יְדָא
חֲדָא, דְּשִׁמְאֵלָא אַכְלִיל בִּימִינָא. דְּעֶשְׂרֵי
אַצְבָּעָן פְּלִילִין דָּא בְּדָא, לְקַבֵּל עֶשְׂרֵי אֲמִירָן,
דְּקוּדְשָׁא בְּרִין הוּא אֲתִקְרִי בְּהוּ לְבַתְּרִי.
לְקַבְלֵיהָ דְּכֻלָּא הָאִי דִּימָא, תְּקִיף וְרַב
וְשִׁלְיָטָא. פְּמָה דְּאֵתְּ אָמֵר, (ישעיה ח) וְהֶאֱחָרוֹן
הַכְּפִיד. הָדָא הוּא דְּכְתִיב מְרַכְּבוֹת פְּרָעָה
וְחִילוֹ יֵרָה בַּיָּם וְגו' וּלְזִמְנָא דְּאֵתְּ, זְמִין
קִדְשָׁא בְּרִין הוּא לְקַטְלָא אַכְלוּסִין
וְקוּזְתוֹרְנָטִין וְקוּנְטִירִיסִין וְקַלְטִירוּלְסִין
דְּאָדוּם הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא
מֵאָדוּם חֲמוּץ בָּגְדִים מִבְּצָרָה.

בְּאֵרָא, הָרִי נִאָמֵר שְׁכָל עֶשְׂרֵי
הַמְּכּוֹת שְׁעֵשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא
בְּמִצְרַיִם, הַכֹּל הֵיזָה יְדֵי אַחַת,
שְׁהַשְּׂמָאל כְּלוּלָה בִּימִין. שְׁעֶשְׂרֵי
הָאֲצְבָּעוֹת כְּלוּלוֹת זֹו כְּזוֹ, כְּנִגְדֵי
עֶשְׂרֵי אֲמִירוֹת שְׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא
נִקְרָא בְּהֵם אַחַר כְּףֵי. כְּנִגְדוֹ שֶׁל הַכֹּל
זֶה שֶׁל הַיָּם חֲזָק וְגָדוֹל וְשׁוֹלֵט, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמָר וְהֶאֱחָרוֹן הַכְּפִיד. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב מְרַכְּבַת פְּרָעָה וְחִילוֹ יֵרָה
בַּיָּם וְגו'. וְלַעֲתִיד לְבָא עֲתִיד
הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְהִרְגֵי אוֹכְלוּסִים
וְקוּזְתוֹרְנָטִין וְקוּנְטִירִיסִין
וְקַלְטִירוּלְסִין שֶׁל אָדוּם. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאָדוּם
חֲמוּץ בָּגְדִים מִבְּצָרָה.

מְרַכְּבַת פְּרָעָה וְחִילוֹ יֵרָה בַּיָּם. רַבִּי
יִצְחָק פְּתַח, (ירמיה י) לְקוֹל תְּתוֹ הַמּוֹן
מִיָּם בְּשָׁמַיִם וַיַּעֲלֵה נְשָׂאִים מִקְצֵה
הָאָרֶץ בְּרָקִים לְמִטֵּר עֲשֵׂה וַיּוֹצֵא
רוּחַ מֵאֲצִרְתּוֹ. הָרִי שְׁנִינוּ, שְׁבַעַת
רְקִיעִים עֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא,
וּבְכָל רְקִיעַ וְרְקִיעַ כּוֹכָבִים קְבוּעִים
שְׂרָצִים בְּכָל רְקִיעַ וְרְקִיעַ, וַיַּמְעַל
כָּלֵם עֲרֻבוֹת.

וְכָל רְקִיעַ וְרְקִיעַ הַלוֹכוֹ מֵאֲתָם
שְׁנָה, וְרוּמוֹ חֲמֵשׁ מְאוֹת שְׁנָה, וּבֵין
רְקִיעַ לְרְקִיעַ חֲמֵשׁ מְאוֹת שְׁנָה.
וְהַעֲרֻבוֹת הַזֶּה הַלוֹכוֹ בְּאָרְפוֹ אֶלְף
וְחֲמֵשׁ מְאוֹת שְׁנָה, וְרַחְבּוֹ אֶלְף
וְחֲמֵשׁ מְאוֹת שְׁנָה, וּמִזִּיּוֹ מְאִירִים
כָּל אוֹתָם רְקִיעִים.

וְהָרִי שְׁנִינוּ, מַעַל לְעֲרֻבוֹת רְקִיעַ
הַחַיּוֹת. הַפְּרָסוֹת שֶׁל הַחַיּוֹת
הַקְּדוּשׁוֹת וְרוּמָם - כְּכֹלֵם. מַעֲלֵיהֶם
קְרִסְלֵי הַחַיּוֹת כְּכֹלֵם. שׁוֹקֵי הַחַיּוֹת
כְּכֹלֵם. אֲרַפְּבֵי הַחַיּוֹת כְּכֹלֵם. יְרֻכֵי
הַחַיּוֹת כְּכֹלֵם. עֲגָבֵי הַחַיּוֹת כְּכֹלֵם.
וְגוּף הַחַיּוֹת כְּכֹלֵם. כְּנַפְיָהֶם כְּכֹלֵם,
וְהַצְּנָאָר שֶׁלָּהֶם כְּכֹלֵם. רָאשֵׁי

דְּחַיּוֹת, כְּכֹלֵהוּ. יְרַכִּין דְּחַיּוֹת, כְּכֹלֵהוּ. עֲגָבֵי דְּחַיּוֹת, כְּכֹלֵהוּ. וְגוּפֵי דְּחַיּוֹת

בִּידֵהָ, לְאַתְפָּרָא מְשׁוֹלְטָנֵיהוֹן, אֲלִין וְאֲלִין.
תָּא חֲזִי, הָא אֲתִמֵּר דְּכֻלְהוּ עֶשְׂרֵי מַחְאֵן דְּעֵבֵד
קִדְשָׁא בְּרִין הוּא בְּמִצְרַיִם, כִּלְאָ הָוָה יְדָא
חֲדָא, דְּשִׁמְאֵלָא אַכְלִיל בִּימִינָא. דְּעֶשְׂרֵי
אַצְבָּעָן פְּלִילִין דָּא בְּדָא, לְקַבֵּל עֶשְׂרֵי אֲמִירָן,
דְּקוּדְשָׁא בְּרִין הוּא אֲתִקְרִי בְּהוּ לְבַתְּרִי.
לְקַבְלֵיהָ דְּכֻלָּא הָאִי דִּימָא, תְּקִיף וְרַב
וְשִׁלְיָטָא. פְּמָה דְּאֵתְּ אָמֵר, (ישעיה ח) וְהֶאֱחָרוֹן
הַכְּפִיד. הָדָא הוּא דְּכְתִיב מְרַכְּבוֹת פְּרָעָה
וְחִילוֹ יֵרָה בַּיָּם וְגו' וּלְזִמְנָא דְּאֵתְּ, זְמִין
קִדְשָׁא בְּרִין הוּא לְקַטְלָא אַכְלוּסִין
וְקוּזְתוֹרְנָטִין וְקוּנְטִירִיסִין וְקַלְטִירוּלְסִין
דְּאָדוּם הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא
מֵאָדוּם חֲמוּץ בָּגְדִים מִבְּצָרָה.

מְרַכְּבוֹת פְּרָעָה וְחִילוֹ יֵרָה בַּיָּם. רַבִּי
יִצְחָק פְּתַח, (ירמיה י) לְקוֹל תְּתוֹ הַמּוֹן
מִיָּם בְּשָׁמַיִם וַיַּעֲלֵה נְשָׂאִים מִקְצֵה
הָאָרֶץ בְּרָקִים לְמִטֵּר עֲשֵׂה וַיּוֹצֵא
רוּחַ מֵאֲצִרְתּוֹ. הָרִי שְׁנִינוּ, שְׁבַעַת
רְקִיעִים עֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא,
וּבְכָל רְקִיעַ וְרְקִיעַ כּוֹכָבִים קְבוּעִים
שְׂרָצִים בְּכָל רְקִיעַ וְרְקִיעַ, וַיַּמְעַל
כָּלֵם עֲרֻבוֹת.

וְכָל רְקִיעַ וְרְקִיעַ הַלוֹכוֹ מֵאֲתָן שְׁנִין,
וְרוּמֵיהָ חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין. וּבֵין רְקִיעָא
וְרְקִיעָא, חֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין. וְהָאִי עֲרֻבוֹת
הַלוֹכוֹ בְּאוֹרְכֵיהָ, אֶלְף וְחֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין.
וּפּוֹתֵיהָ, אֶלְף וְחֲמֵשׁ מְאָה שְׁנִין, וּמִזִּיּוֹ
דִּילֵיהָ, נְהָרִין כָּל אֵינוֹן רְקִיעִין.

וְהָאִי תְּנִינָן, לְעֵילָא מְעֲרֻבוֹת, רְקִיעַ דְּחַיּוֹת.
פְּרָסוֹת דְּחַיּוֹת קְדִישִׁין וְרוּמֵהוֹן,
כְּכֹלֵהוּ. לְעֵילָא מְנַהוֹן קְרִסוּלִין דְּחַיּוֹת
כְּכֹלֵהוּ. שׁוֹקֵי הַחַיּוֹת, כְּכֹלֵהוּ. אֲרַפּוּבִין

פְּכֻלְהוּ. גְּדַפְיִיהוּ, פְּכֻלְהוּ. וְצֹאֲרִיהוּ, פְּכֻלְהוּ. רְאֲשֵׁי הַחַיּוֹת, פְּכֻלְהוּ. מָאֵי כְכֻלְהוּ. פְּקַבְלֵי כְלְהוּ.

הַחַיּוֹת כְּכֻלָּם. מַה זֶה כְּמוֹ כָּלָם? כְּנִגְדַּ כְּכֻלָּם.

וְכֹרַ אֵיבֹר וְאֵיבֹר שְׂבִיחֵי תְּנִינָה שְׂבִיעָה תְּהוֹמוֹת, וְכִנְגַד שְׂבִיעָה הֵיכְלוֹת, וְכִנְגַד מִן הָאֲרֶץ לְרִקִיעַ, וְכִנְגַד מִרְקִיעַ לְרִקִיעַ, וְהַשְּׁעוֹר שֶׁל כָּלָם וְרוֹמָם עֲשָׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֶלֶף חֲלָקִים מִשְׁעוֹרוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׂבִיעָרְנוּ.

וְעוֹד רִקִיעַ אֶחָד לְמַעְלָה מִן קַרְנֵי הַחַיּוֹת, שְׂפָתוֹב (יחזקאל א) וְדַמּוֹת עַל רְאֲשֵׁי הַחַיּוֹת רִקִיעַ. מִלְמַטָּה כְּמֵה מִרְפְּבוֹת, בְּיָמִין וּבִשְׂמָאל.

מִתַּחַת לַיָּם שְׂרוּיִים כֹּל דְּגֵי הַיָּם וְשִׁטִּים, מִתְּכַנְסִים בְּאַרְבַּע בְּזוּיֹם, יוֹרְדִים בְּדַרְגוֹתֵיהֶם, וְכֹל הַמִּרְפְּבוֹת נִקְרָאוֹת בְּשֵׁמוֹת. מִתַּחַת אֵלֶּה הוֹלְכִים וְשִׁטִּים אוֹתָם קִטְיִים, דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת, שְׂפָתוֹב (תהלים קד) זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרַחֵב יָדָיִם שֶׁם רָמַשׁ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קִטְנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ הַדְּבָרִים.

מִצַּד שְׂמָאל הַתַּחְתּוֹן מְמַשְׁלֵת הַצַּד הָאֲחֵר, וְאַחֲזִיזִים מֵאוֹתָם שְׂלֻמְעֵלָה, וְיִרְדּוּ לְהַשְׁבֵּר מִכַּח הַחֲזֵק הַקְּדוֹשׁ, כְּמוֹ שְׂבִיעָרְנוּ מִרְפַּבַּת פְּרַעָה וְחִילוֹ וְגו'. יְמִינְךָ ה' נֶאֱדָרִי בַּכַּח. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, בְּשִׁיעָה שֶׁהַבְּקָר מֵאִיר וְהָאֵילַת עוֹמְדַת בְּמִקּוּמָהּ, מִתְּעַבְרַת בְּצַדָּהּ, וְנִכְנָסַת לְמֵאֲתִים הֵיכְלוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ. הָאָדָם שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה בַּתּוֹרָה, בְּשִׁיעָה שְׂמַתְעוֹרְרַת רוּחַ צְפוֹן (וּתְשׁוּקַת הָאֵילַת) וְכוּאֲבַת הָאֵילַת לְהַתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם, בָּא עִמָּה לְעַמֵּד לְפָנָי הַמֶּלֶךְ, בְּשִׁיעָה שְׂמֵאִיר הַבְּקָר (וְאוֹתוֹ אָדָם מִתְּפַלֵּל תְּפִלְתּוֹ וְלִיחַד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּרָאוּי) מוֹשְׁכִים עָלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד.

מִסְתַּבֵּר בְּרִקִיעַ, שׁוֹרָה עָלָיו אוֹר

וְכֹרַ שְׂיִיפָא וְשְׂיִיפָא דְּבַחֵיּוֹת, לְקַבֵּל שְׂבִיעָה תְּהוֹמִין, וְלְקַבֵּל שְׂבִיעָה הֵיכְלִין וְלְקַבֵּל מֵאַרְעָא לְרִקִיעָא. וְלְקַבֵּל מִרְקִיעָא לְרִקִיעָא, וְשִׁיעוֹרָא דְכֻלְהוּ וְרוֹמְהוֹן עֲשָׂרִין וַחֲמִשָּׁה אֶלְפִין חוֹלְקִין, מִשְׁיַעוֹרָא דְקוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּמֵה דְאוּקִימְנָא.

וְעוֹד רִקִיעָא חַד לְעֵילָא, מִן קַרְנֵי הַחַיּוֹת, דְּכַתִּיב, (יחזקאל א) וְדַמּוֹת עַל רְאֲשֵׁי הַחַיּוֹת רִקִיעַ. מְלַרַע כְּמֵה רְתִיכִין, בְּיָמִינָא וּשְׂמָאלָא. מִתַּחַת וְיָמָא שְׂרָאן כְּלְהוּ נוֹנֵי יָמָא, וְשְׂטָאן, אַתְּכַנְפוּ בְּזוּיְהוֹן אַרְבַּע, נַחְתִּין בְּדַרְגֵייהוּ, וְכֻלְהוּ רְתִיכִין אַקְרוּן בְּשִׁמְהֵן. מִתַּחַת אֵלִין, אֲזֵלִין וְשְׂאֲטִין אֵינּוֹן זְעִירִין, דְּרָגִין עַל דְּרָגִין, דְּכַתִּיב, (תהלים קד) זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרַחֵב יָדָיִם שֶׁם רָמַשׁ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קִטְנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת. וְהָא אוּקִימְנָא מְלִי.

מִסְטָר שְׂמָאלָא תַתָּא, קוּזְמִיטָא סְטָרָא אַחְרָא וְאַחֲדִין מֵאֵינּוֹן דְּלְעֵילָא, וְנַחְתּוֹ לְאַתְבָּרָא מִחֵילָא תְּקִיפָא קְדִישָׁא. כְּמֵה דְאוּקִימְנָא, מִרְפַּבַּת פְּרַעָה וְחִילוֹ וְגו'. (שמות ט"ו) יְמִינְךָ יי' נֶאֱדָרִי בַּכַּח. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, בְּשִׁיעָתָא דְצַפְרָא נְהִיר, וְאֵילַתָּא קִיִּימָא בְּקִיּוּמָהּ, אַתְעַבְרַת בְּסְטָרְהָא, וְעֵאלַת בְּמֵאֲתָן הֵיכְלִין דְּמִלְכָּא. בַּר נֶשׁ דְּאַשְׁתַּדֵּל (דף נ"ז ע"א) בְּפַלְגוֹת לֵילִיא בְּאוֹרֵייתָא, בְּשִׁיעָתָא דְאַתְעַר רוּחָא דְצְפוֹן, (ס"א וְתִיאֲבָתָא דְאֵילַתָּא) וְכֹאֲיַבַת אֵילַתָּא לְאַתְעַרָּא בְּעֵלְמָא, אֲתִי עִמָּה לְקִיִּימָא קְדָם מִלְכָּא, בְּשִׁיעָתָא דְנְהִיר צַפְרָא (ס"א וְתִיאֲבָתָא דְאֵילַתָּא וְלִיחַד שְׂמִיָּה קְדִישָׁא בְּדָקָא יְאוֹת)

מִשְׁכִּין עָלֶיהָ חַד חוּטָא דְחֶסֶד.

מִסְתַּבֵּר בְּרִקִיעַ, שְׂרִיא עָלֶיהָ נְהִירוֹ דְּסְכֻלְתָּנוּ דְּדַעְתָּא קְדִישָׁא, וּמִתְעַטֵּר

ההשפלה של דעת הקדושה, ומתעטר בו האדם, וכלם פוחדים ממנו. אז האדם הזה נקרא בן לקדוש ברוך הוא, בן היכל המלך. נכנס לכל שעריו, ואין מוחה בידו. בשעה שקורא להיכל המלך, כתוב עליו (תהלים קמח) קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת. מה זה באמת? כמו שבארנו, (מכה ז) תתן אמת ליעקב, שידע ליחד את השם הקדוש בתפלתו (בעולם) כראוי, וזו עבודתו של (השם) המלך הקדוש.

ומי שידע ליחד את השם הקדוש כראוי, מעמיד אמה יחידה בעולם, שכתוב (שמואל ב ז) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ועל זה בארנו, כל כהן שלא יודע ליחד את השם הקדוש כראוי, אין עבודתו עבודה, שהרי הפל תלוי בו, עבודה עליונה ועבודה תחתונה. וצריך לכוון לב ורצון כפי שיתברכו עליסנים ותחתונים.

כתוב (ישעיה א) כי תבאו לראות פני. כל אדם שבא ליחד את השם הקדוש, ולא מתכוון בו בלב ורצון ויראה כפי שיתברכו בו עליונים ותחתונים, וזרקים את תפלתו החוצה, וכלם מכריזים עליו לרע. והקדוש ברוך הוא קורא עליו, כי תבאו לראות פני.

כי תבאו לראות הנה צריך להיות! מה זה לראות פני? אלא כל פני המלך הללו גנוזים בעמק (במקום) אחר החשכה (ישתחשך סתרו וכל וכו'), וכל אותם שידעו ליחד את השם הקדוש כראוי מתבקעים כל אותם כתלי החשכה, ופני המלך נראים ומאירים לכל. וכשהם נראים ומאירים, כל העליונים והתחתונים מתברכים, ואז נמצאות ברכות בכל העולמות, ואז כתוב לראות פני.

פני. אלא כל אינון אנפין דמלכא, טמירין בעמקא (נ"א באתר) לכתר חשוכא (ס"א ישתחשך סתרו וכל וכו') וכל אינון דידעין ליחדא שמא קדישא כדקא יאות מתבקעין כל אינון כותלי חשוכא, ואנפין דמלכא אתחזיין, ונהרין לכלא. וכד אינון אתחזיין ונהרין, מתברכין פלא עלאין ותתאין. פדין ברפאן אשתכחו בכלהו עלמין, וכדין כתיב לראות פני.

ביה בר נש, ודחלין מניה פלא. פדין האי בר נש אקרי כרא לקודשא בריה הוא, בר היכלא דמלכא. עאל בכל תרעוי, לית דימחי בידיה.

בשעתא דקרי להיכלא דמלכא, עליה כתיב, (תהלים קמח) קרוב יי' לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת. מאי באמת. כמה דאוקימנא, (מכה ז) תתן אמת ליעקב, דידע ליחדא שמא קדישא בצלותיה (נ"א בעלמא) פדקא יאות. ודא פולחנא דמלכא (נ"א דשמא) קדישא.

ומאן דידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, אוקים אומא יחידא בעלמא, דכתיב, (שמואל ב ז) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ועל דא אוקימנא, כל כהן דלא ידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, לאו פולחניה פולחנא. דהא כלא ביה תליא, פולחנא עלאה, ופולחנא תתאה. ובעי לכוונא לבא ורעותא, בגין דיתברכו עלאי ותתאי.

כתיב (ישעיה א) כי תבאו לראות פני. כל בר נש דאתי ליחדא שמא קדישא, ולא אתכוון ביה בלבא ורעותא ודחילו, בגין דיתברכו ביה עלאי ותתאי, רמאן ליה צלותיה לבר, וכלא מכריזי עליה לביש. וקודשא בריה הוא קרי עליה כי תבאו לראות פני.

כי תבאו לראות מיבעי ליה, מאי לראות

לוח זיהור ש"ס דף היומי מִסְכַּת יוֹמָא

דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:
יומא דף ב	ח"ב רסה-רסו	יומא דף לא	ח"ב שכג-שכד	יומא דף ב	ח"ב שפא-שפב
יומא דף ג	ח"ב רסז-רסח	יומא דף לב	ח"ב שכה-שכו	יומא דף ג	ח"ב שפג-שפד
יומא דף ד	ח"ב רסט-רע	יומא דף לג	ח"ב שכז-שכח	יומא דף ד	ח"ב שפה-שפו
יומא דף ה	ח"ב רעא-רעב	יומא דף לד	ח"ב שכט-של	יומא דף ה	ח"ב שפז-שפח
יומא דף ו	ח"ב רעג-רעד	יומא דף לה	ח"ב שלא-שלב	יומא דף ו	ח"ב שפט-שצ
יומא דף ז	ח"ב רעה-רעו	יומא דף לו	ח"ב שלג-שלד	יומא דף ז	ח"ב שצא-שצב
יומא דף ח	ח"ב רעז-רעח	יומא דף לז	ח"ב שלה-שלו	יומא דף ח	ח"ב שצג-שצד
יומא דף ט	ח"ב רעט-רפ	יומא דף לח	ח"ב שלז-שלאח	יומא דף ט	ח"ב שצה-שצו
יומא דף י	ח"ב רפא-רפב	יומא דף לט	ח"ב שלט-שמ	יומא דף י	ח"ב שצז-שצח
יומא דף יא	ח"ב רפג-רפד	יומא דף מ	ח"ב שמא-שמב	יומא דף יא	ח"ב שצט-ת
יומא דף יב	ח"ב רפה-רפו	יומא דף מא	ח"ב שמג-שמד	יומא דף יב	ח"ב תא-תב
יומא דף יג	ח"ב רפז-רפח	יומא דף מב	ח"ב שמה-שמו	יומא דף יג	ח"ב תג-תד
יומא דף יד	ח"ב רפט-רצ	יומא דף מג	ח"ב שמוז-שמח	יומא דף יד	ח"ב תה-תו
יומא דף טו	ח"ב רצא-רצב	יומא דף מד	ח"ב שמת-שנ	יומא דף טו	ח"ב תז-תח
יומא דף טז	ח"ב רצג-רצד	יומא דף מה	ח"ב שנא-שנב	יומא דף טז	ח"ב תט-תי
יומא דף יז	ח"ב רצה-רצו	יומא דף מו	ח"ב שנג-שנד	יומא דף יז	ח"ב תיא-תיב
יומא דף יח	ח"ב רצז-רצח	יומא דף מז	ח"ב שנה-שנו	יומא דף יח	ח"ב תיג-תיד
יומא דף יט	ח"ב רצט-ש	יומא דף מח	ח"ב שנוז-שנח	יומא דף יט	ח"ב תטו-תטז
יומא דף כ	ח"ב שא-שב	יומא דף מט	ח"ב שנט-שס	יומא דף כ	ח"ב תיז-תיח
יומא דף כא	ח"ב שג-שד	יומא דף נ	ח"ב שסא-שסב	יומא דף כא	ח"ב תיט-תכ
יומא דף כב	ח"ב שה-שו	יומא דף נא	ח"ב שסג-שסד	יומא דף כב	ח"ב תכא-תכב
יומא דף כג	ח"ב שז-שח	יומא דף נב	ח"ב שסה-שסו	יומא דף כג	ח"ב תכג-תכד
יומא דף כד	ח"ב שט-שי	יומא דף נג	ח"ב שסז-שסח	יומא דף כד	ח"ב תכה-תכו
יומא דף כה	ח"ב שיא-שיב	יומא דף נד	ח"ב שסט-שע	יומא דף כה	ח"ב תכז-תכח
יומא דף כו	ח"ב שיג-שיד	יומא דף נה	ח"ב שעא-שעב	יומא דף כו	ח"ב תכט-תל
יומא דף כז	ח"ב שטו-שטז	יומא דף נו	ח"ב שעג-שעד	יומא דף כז	ח"ב תלא-תלב
יומא דף כח	ח"ב שיז-שיח	יומא דף נז	ח"ב שעה-שעו	יומא דף כח	ח"ב תלג-תלד
יומא דף כט	ח"ב שיט-שכ	יומא דף נח	ח"ב שעז-שעח	יומא דף כט	ח"ב תלה-תלו
יומא דף ל	ח"ב שכא-שכב	יומא דף נט	ח"ב שעט-שפ	יומא דף ל	ח"ב תלז-תלח

לוח זיהור ש"ס דף היומי מסכת ספח

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב תקטו-תקטז	סוכה דף מ	ח"ב תעז-תעח	סוכה דף כא	ח"ב תלט-תמ	סוכה דף ב
ח"ב תקיז-תקיא	סוכה דף מא	ח"ב תעט-תפ	סוכה דף כב	ח"ב תמא-תמב	סוכה דף ג
ח"ב תקיט-תקכ	סוכה דף מב	ח"ב תפא-תפב	סוכה דף כג	ח"ב תמג-תמד	סוכה דף ד
ח"ב תקכא-תקכב	סוכה דף מג	ח"ב תפג-תפד	סוכה דף כד	ח"ב תמה-תמו	סוכה דף ה
ח"ב תקכג-תקכד	סוכה דף מד	ח"ב תפה-תפו	סוכה דף כה	ח"ב תמוז-תמח	סוכה דף ו
ח"ב תקכה-תקכו	סוכה דף מה	ח"ב תפז-תפח	סוכה דף כו	ח"ב תמט-תנ	סוכה דף ז
ח"ב תקכז-תקכח	סוכה דף מו	ח"ב תפט-תצ	סוכה דף כז	ח"ב תנא-תנב	סוכה דף ח
ח"ב תקכט-תקל	סוכה דף מז	ח"ב תצא-תצב	סוכה דף כח	ח"ב תנג-תנד	סוכה דף ט
ח"ב תקלא-תקלב	סוכה דף מח	ח"ב תצג-תצד	סוכה דף כט	ח"ב תנה-תנו	סוכה דף י
ח"ב תקלג-תקלד	סוכה דף מט	ח"ב תצה-תצו	סוכה דף ל	ח"ב תנוז-תנח	סוכה דף יא
ח"ב תקלה-תקלו	סוכה דף נ	ח"ב תצז-תצח	סוכה דף לא	ח"ב תנט-תס	סוכה דף יב
ח"ב תקלז-תקלח	סוכה דף נא	ח"ב תצט-תק	סוכה דף לב	ח"ב תסא-תסב	סוכה דף יג
ח"ב תקלט-תקמ	סוכה דף נב	ח"ב תקא-תקב	סוכה דף לג	ח"ב תסג-תסד	סוכה דף יד
ח"ב תקמא-תקמב	סוכה דף נג	ח"ב תקג-תקד	סוכה דף לד	ח"ב תסה-תסו	סוכה דף טו
ח"ב תקמג-תקמד	סוכה דף נד	ח"ב תקה-תקו	סוכה דף לה	ח"ב תסז-תסח	סוכה דף טז
ח"ב תקמה-תקמו	סוכה דף נה	ח"ב תקז-תקח	סוכה דף לו	ח"ב תסט-תע	סוכה דף יז
ח"ב תקמז-תקמח	סוכה דף נו	ח"ב תקט-תקי	סוכה דף לז	ח"ב תעא-תעב	סוכה דף יח
		ח"ב תקיא-תקיב	סוכה דף לח	ח"ב תעג-תעד	סוכה דף יט
		ח"ב תקיג-תקייד	סוכה דף לט	ח"ב תעה-תעו	סוכה דף כ

לוח זוהר ש"ס דף היומי מִסְכַּת בֵּיצָה

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ב תרא-תרב	ביצה דף כח	ח"ב תקעה-תקעו	ביצה דף טו	ח"ב תקמט-תקנ	ביצה דף ב
ח"ב תרג-תרד	ביצה דף כט	ח"ב תקעז-תקעח	ביצה דף טז	ח"ב תקנא-תקנב	ביצה דף ג
ח"ב תרה-תרו	ביצה דף ל	ח"ב תקעט-תקפ	ביצה דף יז	ח"ב תקנג-תקנד	ביצה דף ד
ח"ב תרוז-תרח	ביצה דף לא	ח"ב תקפא-תקפב	ביצה דף יח	ח"ב תקנה-תקנו	ביצה דף ה
ח"ב תרט-תרי	ביצה דף לב	ח"ב תקפג-תקפד	ביצה דף יט	ח"ב תקנו-תקנח	ביצה דף ו
ח"ב תריא-תריב	ביצה דף לג	ח"ב תקפה-תקפו	ביצה דף כ	ח"ב תקנט-תקס	ביצה דף ז
ח"ב תריג-תריד	ביצה דף לד	ח"ב תקפז-תקפח	ביצה דף כא	ח"ב תקסא-תקסב	ביצה דף ח
ח"ב תרטו-תרטז	ביצה דף לה	ח"ב תקפט-תקצ	ביצה דף כב	ח"ב תקסג-תקסד	ביצה דף ט
ח"ב תריז-תריח	ביצה דף לו	ח"ב תקצא-תקצב	ביצה דף כג	ח"ב תקסה-תקסו	ביצה דף י
ח"ב תריט-תרכ	ביצה דף לז	ח"ב תקצג-תקצד	ביצה דף כד	ח"ב תקסז-תקסח	ביצה דף יא
ח"ב תרכא-תרכב	ביצה דף לח	ח"ב תקצה-תקצו	ביצה דף כה	ח"ב תקסט-תקע	ביצה דף יב
ח"ב תרכג-תרכד	ביצה דף לט	ח"ב תקצז-תקצח	ביצה דף כו	ח"ב תקעא-תקעב	ביצה דף יג
ח"ב תרכה-תרכו	ביצה דף מ	ח"ב תקצט-תר	ביצה דף כז	ח"ב תקעג-תקעד	ביצה דף יד

לוח זוהר ש"ס דף היומי מִסְכַּת ראש השנה

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ג כה-כו	ראש השנה דף כו	ח"ג א-ב	ראש השנה דף יד	ח"ב תרכז-תרכח	ראש השנה דף ב
ח"ג כז-כח	ראש השנה דף כז	ח"ג ג-ד	ראש השנה דף טו	ח"ב תרכט-תרל	ראש השנה דף ג
ח"ג כט-ל	ראש השנה דף כח	ח"ג ה-ו	ראש השנה דף טז	ח"ב תרלא-תרלב	ראש השנה דף ד
ח"ג לא-לב	ראש השנה דף כט	ח"ג ז-ח	ראש השנה דף יז	ח"ב תרלג-תרלד	ראש השנה דף ה
ח"ג לג-לד	ראש השנה דף ל	ח"ג ט-י	ראש השנה דף יח	ח"ב תרלה-תרלו	ראש השנה דף ו
ח"ג לה-לו	ראש השנה דף לא	ח"ג יא-יב	ראש השנה דף יט	ח"ב תרלז-תרלח	ראש השנה דף ז
ח"ג לז-לח	ראש השנה דף לב	ח"ג יג-יד	ראש השנה דף כ	ח"ב תרלט-תרמ	ראש השנה דף ח
ח"ג לט-מ	ראש השנה דף לג	ח"ג טו-טז	ראש השנה דף כא	ח"ב תרמא-תרמב	ראש השנה דף ט
ח"ג מא-מב	ראש השנה דף לד	ח"ג יז-יח	ראש השנה דף כב	ח"ב תרמג-תרמד	ראש השנה דף י
ח"ג מג-מד	ראש השנה דף לה	ח"ג יט-כ	ראש השנה דף כג	ח"ב תרמה-תרמו	ראש השנה דף יא
		ח"ג כא-כב	ראש השנה דף כד	ח"ב תרמז-תרמח	ראש השנה דף יב
		ח"ג כג-כד	ראש השנה דף כה	ח"ב תרמט-תרנ	ראש השנה דף יג

לוח זוהר ש"ס דף היומי מסכת תענית

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ג פה-פו	תענית דף כב	ח"ג סה-סו	תענית דף יב	ח"ג מה-מו	תענית דף ב
ח"ג פז-פח	תענית דף כג	ח"ג סז-סח	תענית דף יג	ח"ג מז-מח	תענית דף ג
ח"ג פט-צ	תענית דף כד	ח"ג טע-ע	תענית דף יד	ח"ג מט-נ	תענית דף ד
ח"ג צא-צב	תענית דף כה	ח"ג עא-עב	תענית דף טו	ח"ג נא-נב	תענית דף ה
ח"ג צג-צד	תענית דף כו	ח"ג עד-עד	תענית דף טז	ח"ג נג-נד	תענית דף ו
ח"ג צה-צז	תענית דף כז	ח"ג עה-עו	תענית דף יז	ח"ג נה-נו	תענית דף ז
ח"ג צז-צח	תענית דף כח	ח"ג עז-עח	תענית דף יח	ח"ג נז-נח	תענית דף ח
ח"ג צט-ק	תענית דף כט	ח"ג עט-פ	תענית דף יט	ח"ג נט-ס	תענית דף ט
ח"ג קא-קב	תענית דף ל	ח"ג פא-פב	תענית דף כ	ח"ג סא-סב	תענית דף י
ח"ג קג-קד	תענית דף לא	ח"ג פג-פד	תענית דף כא	ח"ג סג-סד	תענית דף יא

לוח זוהר ש"ס דף היומי מסכת מגילה

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ג קמט-קנ	מגילה דף כד	ח"ג קכז-קכח	מגילה דף יג	ח"ג קה-קו	מגילה דף ב
ח"ג קנא-קנב	מגילה דף כה	ח"ג קכט-קל	מגילה דף יד	ח"ג קז-קח	מגילה דף ג
ח"ג קנג-קנד	מגילה דף כו	ח"ג קלא-קלב	מגילה דף טו	ח"ג קט-קי	מגילה דף ד
ח"ג קנה-קנו	מגילה דף כז	ח"ג קלג-קלד	מגילה דף טז	ח"ג קיא-קיב	מגילה דף ה
ח"ג קנז-קנח	מגילה דף כח	ח"ג קלה-קלו	מגילה דף יז	ח"ג קיג-קיז	מגילה דף ו
ח"ג קנט-קס	מגילה דף כט	ח"ג קלז-קלח	מגילה דף יח	ח"ג קטו-קטז	מגילה דף ז
ח"ג קסא-קסב	מגילה דף ל	ח"ג קלט-קמ	מגילה דף יט	ח"ג קיז-קיח	מגילה דף ח
ח"ג קסג-קסד	מגילה דף לא	ח"ג קמא-קמב	מגילה דף כ	ח"ג קיט-קכ	מגילה דף ט
ח"ג קסה-קסו	מגילה דף לב	ח"ג קמג-קמד	מגילה דף כא	ח"ג קכא-קכב	מגילה דף י
		ח"ג קמו-קמו	מגילה דף כב	ח"ג קכג-קכד	מגילה דף יא
		ח"ג קמז-קמח	מגילה דף כג	ח"ג קכה-קכו	מגילה דף יב

לוח זוהר ש"ס דף היומי מפסכת מועד קטן

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ג רז-רח	מועד קטן דף כב	ח"ג קפז-קפח	מועד קטן דף יב	ח"ג קסז-קסח	מועד קטן דף ב
ח"ג רט-רי	מועד קטן דף כג	ח"ג קפט-קצ	מועד קטן דף יג	ח"ג קסט-קע	מועד קטן דף ג
ח"ג ריא-ריב	מועד קטן דף כד	ח"ג קצא-קצב	מועד קטן דף יד	ח"ג קעא-קעב	מועד קטן דף ד
ח"ג ריג-ריד	מועד קטן דף כה	ח"ג קצג-קצד	מועד קטן דף טו	ח"ג קעג-קעד	מועד קטן דף ה
ח"ג רטו-רטז	מועד קטן דף כו	ח"ג קצה-קצו	מועד קטן דף טז	ח"ג קעה-קעו	מועד קטן דף ו
ח"ג ריז-ריח	מועד קטן דף כז	ח"ג קצז-קצח	מועד קטן דף יז	ח"ג קעז-קעח	מועד קטן דף ז
ח"ג ריט-רכ	מועד קטן דף כח	ח"ג קצט-ר	מועד קטן דף יח	ח"ג קעט-קפ	מועד קטן דף ח
ח"ג רכא-רכב	מועד קטן דף כט	ח"ג רא-רב	מועד קטן דף יט	ח"ג קפא-קפב	מועד קטן דף ט
		ח"ג רג-רד	מועד קטן דף כ	ח"ג קפג-קפד	מועד קטן דף י
		ח"ג רה-רו	מועד קטן דף כא	ח"ג קפה-קפו	מועד קטן דף יא

לוח זוהר ש"ס דף היומי מפסכת הגיגה

זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס	זוהר עמודים:	דף הש"ס
ח"ג רנט-רס	חגיגה דף כ	ח"ג רמא-רמב	חגיגה דף יא	ח"ג רכג-רכד	חגיגה דף ב
ח"ג רסא-רסב	חגיגה דף כא	ח"ג רמג-רמד	חגיגה דף יב	ח"ג רכה-רכו	חגיגה דף ג
ח"ג רסג-רסד	חגיגה דף כב	ח"ג רמה-רמו	חגיגה דף יג	ח"ג רכז-רכח	חגיגה דף ד
ח"ג רסה-רסו	חגיגה דף כג	ח"ג רמז-רמח	חגיגה דף יד	ח"ג רכט-רל	חגיגה דף ה
ח"ג רסז-רסח	חגיגה דף כד	ח"ג רמט-רנ	חגיגה דף טו	ח"ג רלא-רלב	חגיגה דף ו
ח"ג רסט-רע	חגיגה דף כה	ח"ג רנא-רנב	חגיגה דף טז	ח"ג רלג-רלד	חגיגה דף ז
ח"ג רעא-רעב	חגיגה דף כו	ח"ג רנג-רנד	חגיגה דף יז	ח"ג רלה-רלו	חגיגה דף ח
ח"ג רעג-רעד	חגיגה דף כז	ח"ג רנה-רנו	חגיגה דף יח	ח"ג רלז-רלח	חגיגה דף ט
		ח"ג רנז-רנח	חגיגה דף יט	ח"ג רלט-רמ	חגיגה דף י

תפילה קצרה לאומרה קדם הלימוד

לְשֵׁם יְחִיד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתֵיהּ וְכוּ'. עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנִעְלָם בְּשֵׁם כּל יִשְׂרָאֵל לְאִקְמָא שְׁכִינְתָא מֵעַפְרָא, וְלַעֲלוֹי שְׁכִינַת עֵזוֹנוּ אִם הַבְּנִים שְׂמַחָה, עַל יְדֵי הַהוּא טְמִיר וְנִעְלָם בְּשֵׁם כּל יִשְׂרָאֵל.

הַרְיֵנוּ מְקַשֵּׁר עֲצָמֵי בְּלִימוֹד הַקְדוּשׁ הַזֶּה בְּנִשְׁמַת כּל הַתְּנָאִים וְהַצְדִּיקִים הַכְּתוּבִים בְּזוּחַר הַקְדוּשׁ וּבְרָאשֵׁם הַתְּנָא הַאֲלוּכֵי רַבֵּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי וְרַבֵּי אֲלֵעָזָר בְּנֵי. וְעַל יְדֵי זֶה הַתְּקִינִים תְּפִילַת דְּדוֹר הַמִּלְחָה עִ"ה (הַחֲלִים ס'א ד-ה) כִּי הָיִיתָ מְחַסֵּה לִי מִגְדֵּל עֵז מִפְּנֵי אוֹיֵב. אַגְוֵרָה בְּאַהֲלֵךְ עוֹלָמִים אַחֲסָה כְּסִתֵּר בְּנִפְיָה סִלְה. וְאִזְכְּרָה שְׁבָלִימוֹדֵינוּ זֶה יְהוּי שְׁפִתוֹתֵיהֶם דּוֹכְבוֹת בְּקַבְרֵי, לְמַעַן שְׁמוּ בְּאַחֲבָה לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרֵנוּ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאֵנוּ. וּבְהִרְיֵן סִפְרָא סִפְרָא הַזוּחַר, וּבְקִינֵי יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא בְּרַחֲמֵי, וְרָאָה אֵל עַבְדֵּיךָ פְּעֵלְךָ וְהִדְרֵךְ עַל בְּנֵיהֶם. וְיְהוּי נַעֲם אֲדָרְיָ אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָהוּ, וְיְהוּי נַעֲם אֲדָרְיָ אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָהוּ (הַחֲלִים צ' ס'ז י"ח). (סוד ה')

רַבּוּן הַעוֹלָמִים וְאֲדוּנֵי הָאֲדוּנִים, אֵב הַרְחִמִים וְהַסְּלִיחוֹת. מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בְּקַדְחָה וּבְהַשְׁתַּחֲוֵיָהּ, שְׁכַרְבְּתָנוּ לְהוֹרְתָךְ וְלַעֲבוֹדְתָךְ עֲבוֹדַת הַקְדָּשׁ, וְנַתַּת לָנוּ חֵלֶק בְּסוֹדוֹת הַתּוֹרָתְךָ הַקְדוּשָׁה. מַה אֲנִי, מַה חַיֵּינוּ, אֲשֶׁר עֲשִׂיתָ עִמָּנוּ חֶסֶד גְּדוֹל בְּזֶה. עַל כֵּן אֲנַחְנוּ מִפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ, שְׂתַּמְחֹל, וְתַסְּלַח, לְכָל חַטָּאתֵינוּ וְעוֹנוֹתֵינוּ, וְאַל יְהוּי עוֹנוֹתֵינוּ מִבְּדִילִים בִּיעֵינֵנוּ לְבִיעֵיךָ.

וּבְכֵן יְהוּי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂתַּבּוֹנֵן לְכַבֵּינוּ לְרִאֲתָךְ וְאַחֲבָתְךָ, וְתַקְשִׁיב אֲזַנֶּיךָ לְדַבְרֵינוּ אֵלֶּה, וְתַפְתַּח לְכַבֵּינוּ הַעֲרַל בְּסוֹדוֹת תּוֹרָתְךָ, וְיִהְיֶה לְמוֹדֵנוּ זֶה נַחַת רוּחַ לְפָנֵי כַּסָּא כְּבוֹדְךָ בְּרִית נִיחוּת. וְהַאֲצִיל עָלֵינוּ אוֹר מְקוֹר נִשְׁמַתְנוּ בְּכָל בְּחִינֵינוּ, וְשִׁיתְנוּצְצֵנוּ נִיצוּצוֹת עַבְדֵּיךָ הַקְדוּשִׁים אֲשֶׁר עַל יְדָם גְּלוּת דְּבָרֶיךָ אֵלֶּה בְּעוֹלָם. וְזִכּוֹתָם, וְזִכּוֹת אֲבוֹתָם, וְזִכּוֹת תּוֹרָתָם, וְתַמְיוּמוֹתָם, וְקַדְשָׁתָם, יַעֲמוּד לָנוּ לְכָל נַפְשַׁל בְּדָבָרִים אֵלֶּה. וּבְזִכּוֹתָם תֵּאִיר עֵינֵינוּ בְּמַה שְׂאֵנוּ לוֹמְדִים. כְּמֵאֲמַר נַעֲים וְמִדּוֹת יִשְׂרָאֵל "גַּל עֵינֵי וְאִפְסִיטָה נַפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ". וְיְהוּי לְרְצוֹן אֲמָרֵי פִי וְהִגִּינֵן לְבִי לְפָנֶיךָ יי צִוֵּרִי וְגוֹאֲלִי. כִּי יי וְתֵן חֲכָמָה מִפִּיו דַּעַת וְתַבְנוּנָה; (קַבְלָה מִקְּדוּשָׁתְךָ)

לאחר קריאת הזוהר יאמר תפלה זו בכונת הלב:

יְהוּי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֵלֶּה וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵי שִׁיתְקוּם בְּנוּ עִתָּה מִקְרָא שְׂפָתוֹב "וְאִשִּׁים דְּכָרֵי בְּפִיךָ וּבְצַל יְדֵי בְּסִיתֵךְ לְנַעַם שְׁמִים וְלִיסֵד אֲרִיץ", לְהַעֲלוֹת לְרוּמָם וּלְתַפְנֵן תְּרִיסוֹת וְחִרְבוֹת הַשְׁכִּינָה הַקְדוּשָׁה לְקַשׁוּט וּפְנוּרִפְרִיא עֲלָאָה וּלְאַרְמוֹן שְׁעַל מְכוּנֵי יוֹשֵׁב לְחַזְזוֹר עֲטָרָה לְיוֹשְׁנֵיהּ וְקוּם בְּנוּ מִחֵרָה מִקְרָא שְׂפָתוֹב "וְיִהְיֶה אוֹר הַחֲלִבָּה בְּאוֹר הַחֲמָה וְאוֹר הַחֲמָה יְהִי שְׁבַעֲתִים בְּאוֹר שְׁבַעֲתִים הַיּוֹם". וְזִכּוֹת הַרְשָׁב" הַקְדוּשׁ וּבְנוּ רַבֵּי אֲלֵעָזָר, וְיוֹתָם כֵּן עֲזִיחוּ, יַעֲמוּד לָנוּ לְתַפְנֵן הַעוֹלָם מִיּוֹם שְׁנַבְרָא עַד סוֹפֵי בְּרִצּוֹנוּ וְכַרְצוֹן יִרְאוּ. וּבְזִכּוֹת חַיּוֹתֵנוּ עֲסוּקִים בְּחֲכָמָה הַזּוֹאת, עַל יְדֵי הַתְּקַרֵּב הַגּוֹאֲלָה, וְיִשְׁעֵתָה מִחֵרָה תַּצְמִיחַ, לַעֲלוֹי שְׁכִינַת עֵזוֹנוּ בְּמִחֵרָה בְּיָמֵינוּ. וּיְקַיֵּם בְּנוּ מִקְרָא שְׂפָתוֹב "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר", וְיִזְרַח עָלֵינוּ אוֹר יי, בְּיוֹם הַהוּא יְהִי יי אַחַד וְשְׁמוֹ אַחַד, אֲמֵן נַצַּח סִלְה וְעַד.

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלוֹהֵי וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵי שְׂוִפִיתֵנוּ לְלָמוֹד וּלְהַגִּית בְּסִפְר הַקְדוּשׁ הַזֶּה וְיִתְרָה עֵילָאָה, וְזִכּוֹת הַתְּנָאִים הַקְדוּשִׁים שְׁלַמְדֵנוּ תּוֹרָתָם יַעֲמוּד לָנוּ וְלִזְרַעֵנוּ וְנִזְכֵּה לְחֲכָמַת הַנְּבִיא (יִשְׁעִיָה נ"ב, כ"ב) וְכָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְלִשְׁבִי פִשְׁעֵי בְּעַקְבֵי נָאִם ה'. וְאַנִּי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אֲמַר יְהוָה רוּחִי אֲשֶׁר עֲלֶיךָ וְדַבְרֵי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בְּפִיךָ לֹא יִמּוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זְרַע וּמִפִּי זְרַע וְרַעַף אֲמַר ה' מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. וְיִתְקַיֵּם בְּנוּ הַנְּבוּאָה (יִשְׁעִיָה נ"א, ס"ה) וְאִשִּׁים דְּכָרֵי בְּפִיךָ וּבְצַל יְדֵי בְּסִיתֵךְ לְנַעַם שְׁמִים וְלִיסֵד אֲרִיץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי אֲתָה. וּבְרַפְתַּ מִשֶּׁה רַעִיא מִהִימְנָא תִתְגַּלָּה בְּמִחֵרָה דִּדְךָ, ה' בְּדָר נַחְנוּ וְאֵין עִמּוּ אֵל נִבְר, וְרָאוּ עֵינֵינוּ וְיִשְׂמַח לְבָנוּ וְתִגַּל נַפְשָׁנוּ בִּישְׁעֵתְךָ בְּאַמַּת כְּמֵאֲמַר לְצִיּוֹן מִלְחָה אֱלֹהֶיךָ, בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אֲמֵן וְאֲמֵן. (סוד ה')

אַלְהֵינוּ וְאַלְהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְלַךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ טוֹב וּמְטִיב הַדְרָשׁ לָנוּ. שׁוּבָה אֵלֵינוּ וְעֵלֵינוּ בְּחֵמּוֹן רַחֲמֵיךָ בְּגַלְל אֲבוֹת שְׁעֵשׂוּ רְצוּנְךָ. בְּנָה בֵּיתְךָ בְּכַתְחֻלָּה וּבְנוּן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוּנֵי. וְהָרָאנוּ בְּכַנְיָנוּ וְשְׂמַחְנוּ בְּתַקְוָנוּ. וְהַשֵּׁב שְׁכִינְתְךָ לְתוֹכוֹ, וְהַשֵּׁב בְּהַגִּים לַעֲבוֹדְתָם וְלוֹוִים לְדוּכְבָּם לְשִׁירִם וְלִמְרָם. וְהַשֵּׁב יִשְׂרָאֵל לְנִיחָם. וּמְלָאָה הָאֲרִיץ דַּעַת אֵת ה' לְרִאֲהָ וּלְאַחֲבָה אֵת שְׁמֶךָ הַגְּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא, אֲמֵן כֵּן יְהוּי רְצוֹן. (ס'ט)

Shlomo Moshe Amar
 Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
 President of the Great Rabbinical Court

שלמה משה עמאר
 ראשון לציון הרב הראשי לישראל
 נשיא בית הדין הרבני הגדול

בעה"ח"ש. בשלישי בשבט עשרים יום בחנונו התשע"ב.

25-718/ע"כ

קריאה של חבה

אחינו בית ישראל, את צרה היא ליעקב, ואין להחריש לעת כזאת, כי הגה אויבנו נשאו ראש נזר ח' ונגד משיחו ועמו, אמרו לכו ונכחידם מגוי וגו', בעלילות שוא ומדוחים, והדברים מתמשכים ומתחזקים מזה זמן רב. הקב"ה יצילנו מידם, ויפר מחשבותם וישב גמולם על ראשם.

וגם הגזרה הקשה של התאונת והחולאים הרעים אשר חללים רבים הפילו, ה' יאמר לצרות עמו ישראל רי. ועוד שזה זמן רב שהטומאים מרברים על רציחות אדמה, והן אמש נודע שהיתה רעידת אדמה בדרגה גבוהה רחמנא ליצלן ולישובינן.

וזה העת להקהל ולעמוד על נפשנו, באהבה רבה, להיות כולנו כאיש אחד בלב אחד, ולהרחיק המחלוקת והשנאה, "כי כוחנו הוא באחדותנו". ועינינו רואות שהשטן מרקד בתוכנו, ומצית את של הסתה לשנאה ולפירודי הלבבות, ומעורר מהומות נגד תורת א-ל-הים חיים ולומריה, בסיסמאות ריקות ושדופות, בדברי הכל שלא יועילו ולא יצילו, ואחריהם מי ישדרנו.

וישכנו לרדן בכוכבי ראש מתוך תרדה לעם ה' ונחלתו, כרת מח לצעות, כדי לבטל רעת השינאה והמחלוקת, ואחר דיונים רבים, באנו לכלל החלטה, שמלבד החיזוק הנדרש בכל זמן, להגדיל תורה ועבודה ה', ואהבת איש את רעהו, והרכות צדקה וחסד, שזה נחזק ביותר לעת הזאת.

עוד אנו קוראים בזה לכל איש ישראל שיקבל עליו, לקרא לפחות דף אחד של תורה הקדוש בכל יום, כל אתה כפי הבנתו, שאפילו הגירסו לבד מפגולה הרבה לטהרת הנפש, וקירוב הגאולה כירדע, (וודפס בחוברות מיוחדות, באהיות מאירות עינים, ומלווה בפירושי קל וקצר, ומחולק לפי השיעור של כל יום יום), ובזכות הלימוד והקריאה בספר תורה הקדוש נצא מהגלות הרע והמר הזה, בחסד וברחמים רבים, כמאמר חננא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי, בגין חיבורא דא יפקין ישראל מגלותא.

וגם זאת נבקש להרבות בקריאת הקטורת בכונה ובשמחה בכל הזדמנות (בנוסף על מה שאומרים בסדר החפלה) במקומות הקדושים ובקברי צדיקים. ומפורש כזהר הקדוש נודל מעלת אמירת הקטורת, שהיא מבטלת הגזרות הרעות, וממחקת הדינים, ומהפכת מרת הדין למדת הרחמים, ואלו הן פגולות ירועות ומנוסות.

ושומע פגולות ישמע תפילתו, ויקבל שרעתו, ותבא לפניו נאפתו, ויחיש לגאולתו גאולה עולם בשוכה ונתח כב"א.

המצפים לישועת ה' ברחמים.

ביתנו יושבני שמואל
 בביתו שמואל

ראש ישיבת המקובלים נהר שלום
 בעה"ק ירושלים ת"ו

ביתנו יושבני
 ביתנו יושבני

חבר בית הדין הגדול לערורים
 בעה"ק ירושלים ת"ו

שלמה משה עמאר

ראשון לציון הרב הראשי לישראל
 נשיא בית הדין הרבני הגדול

הרב עובדיה יוסף

מחן מאור ישראל מופת הודו הראשון
 ראש ממשלת התורה, מגדולי דורנו
 נשיא מועצת חכמי התורה

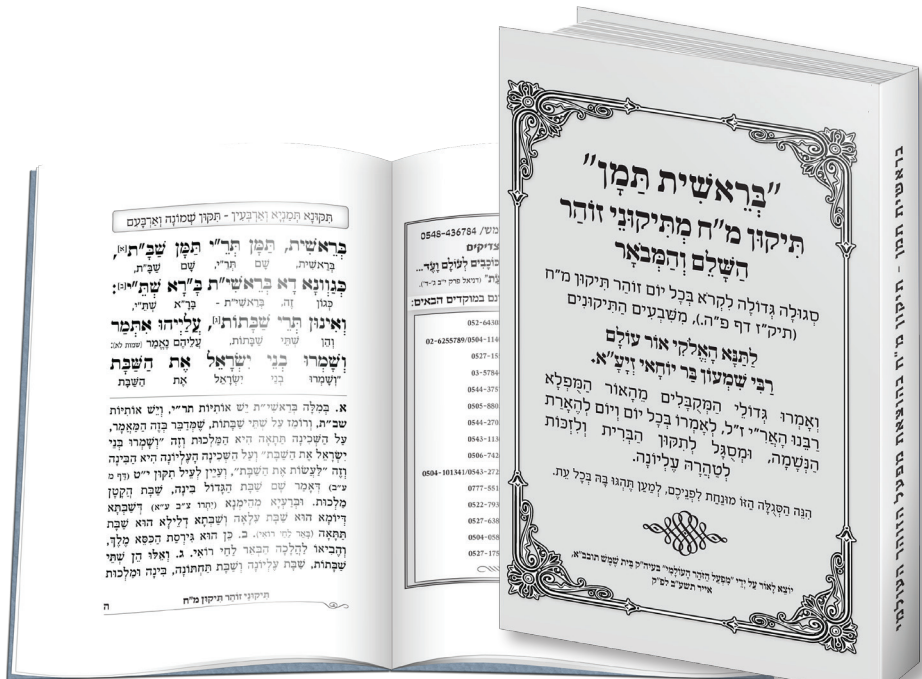
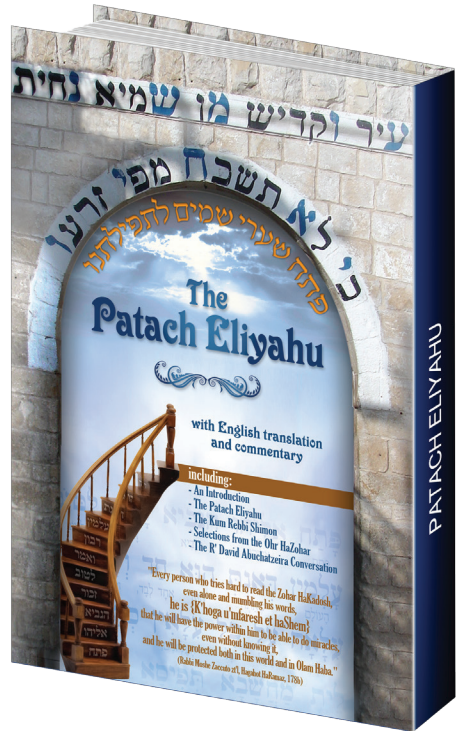
4/63
 כ"ב סיון
 תש"ב

<p>ספר הזוהר היומי</p> <p>חלקו</p> <p>לימוד וזכר היומי</p> <p>אדר</p> <p>זכר המחולק ל-354 ימות השנה</p> <p>⑥</p> <p>אוצר הספרים</p> <p>חברה מזני הרבים העולמי</p>	<p>ספר הזוהר היומי</p> <p>חלקה</p> <p>לימוד וזכר היומי</p> <p>שבט</p> <p>זכר המחולק ל-354 ימות השנה</p> <p>⑤</p> <p>אוצר הספרים</p> <p>חברה מזני הרבים העולמי</p>	<p>ספר הזוהר היומי</p> <p>חלקד</p> <p>לימוד וזכר היומי</p> <p>טבת</p> <p>זכר המחולק ל-354 ימות השנה</p> <p>④</p> <p>אוצר הספרים</p> <p>חברה מזני הרבים העולמי</p>	<p>ספר הזוהר היומי</p> <p>חלקג</p> <p>לימוד וזכר היומי</p> <p>כסלו</p> <p>זכר המחולק ל-354 ימות השנה</p> <p>③</p> <p>אוצר הספרים</p> <p>חברה מזני הרבים העולמי</p>	<p>ספר הזוהר היומי</p> <p>חלקב</p> <p>לימוד וזכר היומי</p> <p>חשוון</p> <p>זכר המחולק ל-354 ימות השנה</p> <p>②</p> <p>אוצר הספרים</p> <p>חברה מזני הרבים העולמי</p>	<p>ספר הזוהר היומי</p> <p>חלקא</p> <p>לימוד וזכר היומי</p> <p>תשרי</p> <p>זכר המחולק ל-354 ימות השנה</p> <p>①</p> <p>אוצר הספרים</p> <p>חברה מזני הרבים העולמי</p>
---	---	---	--	---	--

תקופת המניא וארבעיני - תקופ שמונה וארבעים

בְּרֵאשִׁית, תִּקוּן תְּרִי"ו תִּקוּן שִׁבְעִיתָא
 בְּרֵאשִׁית, שֵׁשׁ תְּרִי"ו שֵׁשׁ שְׁבִיעִית
כְּנֻקָּא דָא בְּרֵאשִׁית בְּיָדָא שְׁתֵּי אַסְוִי:
 כְּנֻקָּא זֶה, בְּרֵאשִׁית - בְּרֵאשִׁית שְׁתֵּי
וְאִינוּן תְּרִי"ו שְׁבִיעִיתָא, עֲלִיָּהוּ אַתְּמָר
 וְהוּא שְׁבִיעִית שְׁבִיעִית
וְשְׁמֵרוּ כְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבִיעִית
 וְשְׁמֵרוּ כְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבִיעִית

א. כְּמַלְכָּא בְּרֵאשִׁית יֵשׁ אוֹתִית תְּרִי"ו, נִשְׁ אוֹתִית
 שְׁבִיעִית, וְדוּמָד עַל שְׁתֵּי שְׁבִיעִית, שְׁמֵרְבֵּד כְּנֵי הַפְּאָמֵר,
 עַל הַשְּׁבִיעִית תְּתָאָה הִיא הַמְּלֻכּוֹת זֶה וְשְׁמֵרוּ כְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבִיעִית, נְעַל הַשְּׁבִיעִית תְּעִלְיוּנָה הִיא הַבִּיעִית
 זֶה יִלְעָשׂוּת אֶת הַשְּׁבִיעִית, וְעִינוּן לְעֵל הַתִּקּוּן יֵשׁ וְדוּ מ
 עִים דְּאִמֵּר שֵׁשׁ שְׁבִיעִית הַדְּרוּל בִּיעִית, שְׁבִיעִית הַקִּשּׁוּן
 מְלֻכּוֹת, הַקְּרִיאָה מְהִימָנָא וְיִסֵּר צִיב עֵינָא דְשְׁבִיעִית
 דְּיִמָּא הוּא שְׁבִיעִית עֲלָאָה נְשְׁבִיעִית דְּלִיקָא הוּא שְׁבִיעִית
 תְּתָאָה נְסִיב לְמֵי יִתְּיָא, ב. כֵּן הוּא גִירִיסָת כַּמְפָּא לְקָדָה,
 וְהִבְטָאוּ לְהַלְבֵּת הַבְּטָאוּ לְמֵי יִרְאָה, ג. וְאֵלֵי הַן שְׁמֵי
 שְׁבִיעִית, שְׁבִיעִית עֲלִיָּהוּ שְׁבִיעִית תְּחַתּוּנָה, בִּיעִית וּמְלֻכּוֹת

ה תִּקּוּן וְזוּהַר תִּקּוּן מ"ח

ט"ש/ 436784-0548	מ"ח
0548-0548	מ"ח
02-625789/0564-114	מ"ח
0527-15	מ"ח
03-5784	מ"ח
0544-371	מ"ח
0965-680	מ"ח
0544-270	מ"ח
0543-113	מ"ח
0566-742	מ"ח
0504-101341/0543-272	מ"ח
0777-551	מ"ח
0522-793	מ"ח
0527-636	מ"ח
0504-036	מ"ח
0527-170	מ"ח

"בְּרֵאשִׁית תִּקּוּן מ"ח מְתִיקוּנֵי זוּהַר הַשְּׁלֹם וְהַמְּבֹאֵר"

סְגוּלָּה גְּדוּלָּה לְקִרְאָה בְּכָל יוֹם זוּהַר תִּקּוּן מ"ח (תִּקּוּן דּוּף פ"ה), מְשִׁבְעִים הַתִּיקוּנִים

לְתַנָּא הָאֵלֵקָו אוּר עוֹלָם
רְבִי שְׁמַעוֹן בְּרִי יוֹהָנָן זִינְע"א.

וְאִמְרוּ גְּדוּלֵי הַמְּקַבְלִים מֵהַאוּר הַמְּפֹלָא
 רַבְּנֵי הָאָרֶץ יוֹ"ל, לְאִמְרוּ בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְהָאָרֶת
 הַנְּשִׁמָּה, וּמְסַגֵּל לְתוֹקוּן הַבְּרִית וְלְזִכּוֹת
 לְטַהַרְהָ עֲלִיָּהוּ.

הַנֵּה הַסְּגוּלָּה הַזֹּאת מְנַחֵמָה לְקַבְּלִים, לְשׁוֹן תְּהוּנָה בְּהַן בְּכָל עַת.

יִבְאֵר לְאִיר עַל דְּרִי יִשְׁפֵּל תְּהוּנָה תְּקוּמָה בְּיַדֵּי כֹּהֲנֵי חַיִּים
 אִירֵי תְּשִׁיעֵי לְשִׁיב

בְּרֵאשִׁית תִּקּוּן - תִּקּוּן מ"ח בְּהוֹצָאת מִפְּעֵל זוּהַר הַשְּׁלֹם

שטר שותפות

יהודי יקר!!!

בס"ד זכית להיות שותף במאמצי הגאולה
 וללמוד זוהר הקדוש "יחד שבטי ישראל",
 להווי ידוע לך, שבשתי דקות לימוד זוהר ליום,
 אתה בן עולם הבא, וזוכה להיות מרואי פני המלך!
ברצוננו להגיע לכל יהודי ויהודי באשר הוא שם!
וזהו בגדר הצלת נפשות ממש! ובך משתבח הקב"ה בכל יום!
 בכמה שקלים ליום אתה נעשה שותף לרשב"י הקדוש,
 זוכה לשמירה והגנה לך ולמשפחתך ובכל משלח ידך.
 בא והטה שכם, למפעל הקדוש
 שבלו לשם שמים, לקירוב הגאולה ברחמים.

זכור המשיח בפתח!

וכל מי שיפגס בתוך תיבת ההצלה של הרשב"י, יזכה לספת מגן!
 ולא יחוש ולא יפחד מהאויבים, מהטילים, ומכל מיני פגעים.
 הרוח פולו שלך,
 תן לרשב"י ותקבל פי אלה,
 בברפת אלה המגן,
 מפעל הזוהר העולמי

אנא הושיטו ידיכם ומלאו את הטופס המצורף,
 ושלחו בפקס: 02-9951300
 לתרומות בפרטים אשראי: 054-8433385
 ניתן לשלוח בפקס הנ"ל, שמות לתפלה ושועה:
 וכן אפשר להתפלל וללמוד זוהר הקדוש לעלוי נשמות
 תזכו למצוות ולחיים טובים!

הוראה לחיוב חשבון תורם יקר אנא מלא במקומות הלבנים

קוד מסלקה		סוג חשבון	מספר חשבון											
בנק	סניף													

קוד מוסד	אסמכתא/קוד מזהה של הלקוח בחברה			
4 7 6 9 5				

לכבוד בנק _____
 סניף _____
 כתובת הסניף _____

אני/הח"מ _____ (שם בעלי החשבון כמופיע בספרי הבנק) מס' זהות _____
 רחוב _____ עיר _____ מיקוד _____ טלפון _____

נותנים לכם בזה הוראה לחייב את חשבונו/הני"ל בסניפיכם, ביון תרומה כסכומים ובמועדים שיומציאו לכם מדי פעם בפעם באמצעי מונטי, ע"י "גן עדן התחנות" כמפורט מטה ב"פרטי הרשאה".
 2. ידוע לי/לנו כי:
 א. הוראה זו ניתנת לכיטול ע"י הודעה ממני/מאתנו בכתב לבנק ול"גן עדן התחנות" שתכנס לתוקף, יום עסקים אחד לאחר מות הודעה בבנק וכן, ניתנת לכיטול עפ"י הוראת כל דין.
 ב. אהיה/נחה רשאי/ם לבטל מראש חיוב מסוים ובלבד, שהודעה על כך תיפטר על ידי/נו לבנק בכתב, לפחות יום עסקים אחד לפני מועד החיוב.
 ג. אהיה/נחה רשאי/ם לבטל חיוב, לא יותר מתשעים ימים ממועד החיוב אם אוכזר/נוכחי לבנק, כי החיוב אינו תואם את המועדים או הסכומים שנקבעו בכתב הרשאה, אם נקבעו.
 3. ידוע לי/לנו כי הפרטים שצוינו בכתב הרשאה ומילויים, הם נושאים שעלינו להסדיר עם המטב.
 4. ידוע לי/לנו, כי סכומי החיוב עפ"י הרשאה זו, יופיעו בדפי החשבון וכי לא תישלח לי/לנו ע"י הבנק הודעה מיוחדת בנוין חיובים אלה.
 5. הבנק יפעל בהתאם להוראות בכתב הרשאה זה, כל עוד מצב החשבון יאפשר זאת, וכל עוד לא תהיה מניעה חוקית או אחרת לביצועו.
 6. הבנק רשאי להוציאני/נו מן ההסדר המפורט בכתב הרשאה זה, אם תהיה לו סיבה סבירה לכך, ויודיע לי/לנו על כך מיד לאחר קבלת החלטתו, תוך ציון הסיבה.
 7. נא לאשר לי/גן עדן התחנות" בספח המחובר לה, קבלת הוראות אלו ממני/מאתנו.

מספר פעמים _____ מתאריך _____ עד תאריך _____
 פרטי הרשאה _____
 חתימת בעלי החשבון _____

קוד מסלקה		סוג חשבון	מספר חשבון											
בנק	סניף													

קוד מוסד	אסמכתא/קוד מזהה של הלקוח בחברה			
4 7 6 9 5				

אישור הבנק

לכבוד "גן עדן התחנות" (עפ"י זוהר פי' לך) רח' נחשון 10 בית שמש 29099
 בית שמש
 קבלנו הוראות מ _____ לכבוד חיובים כסכומים ובמועדים שיופיעו באמצעי מונטי שתצוינו לנו מידי פעם בפעם, ואשר מספר חשבונו/ם בבנק יהיה נקוב בהם, והכל בהתאם למפורט בכתב הרשאה.
 רשמנו לפנינו את ההוראות, ונפעל בהתאם כל עוד מצב החשבון יאפשר זאת, כל עוד לא תהיה מניעה חוקית או אחרת לביצועו, כל עוד לא התקבלה אצלנו הוראת כיטול בכתב על ידי בעלי החשבון, או כל עוד לא הוצאו/ו בעלי החשבון מן ההסדר. אישור זה לא יפגע בהתייבותיכם כלפינו, לפי כתב השיפוי שנחתם על ידיכם.

בכבוד רב,
 בנק _____
 סניף _____
 תאריך _____
 חתימה וחותמת הסניף _____